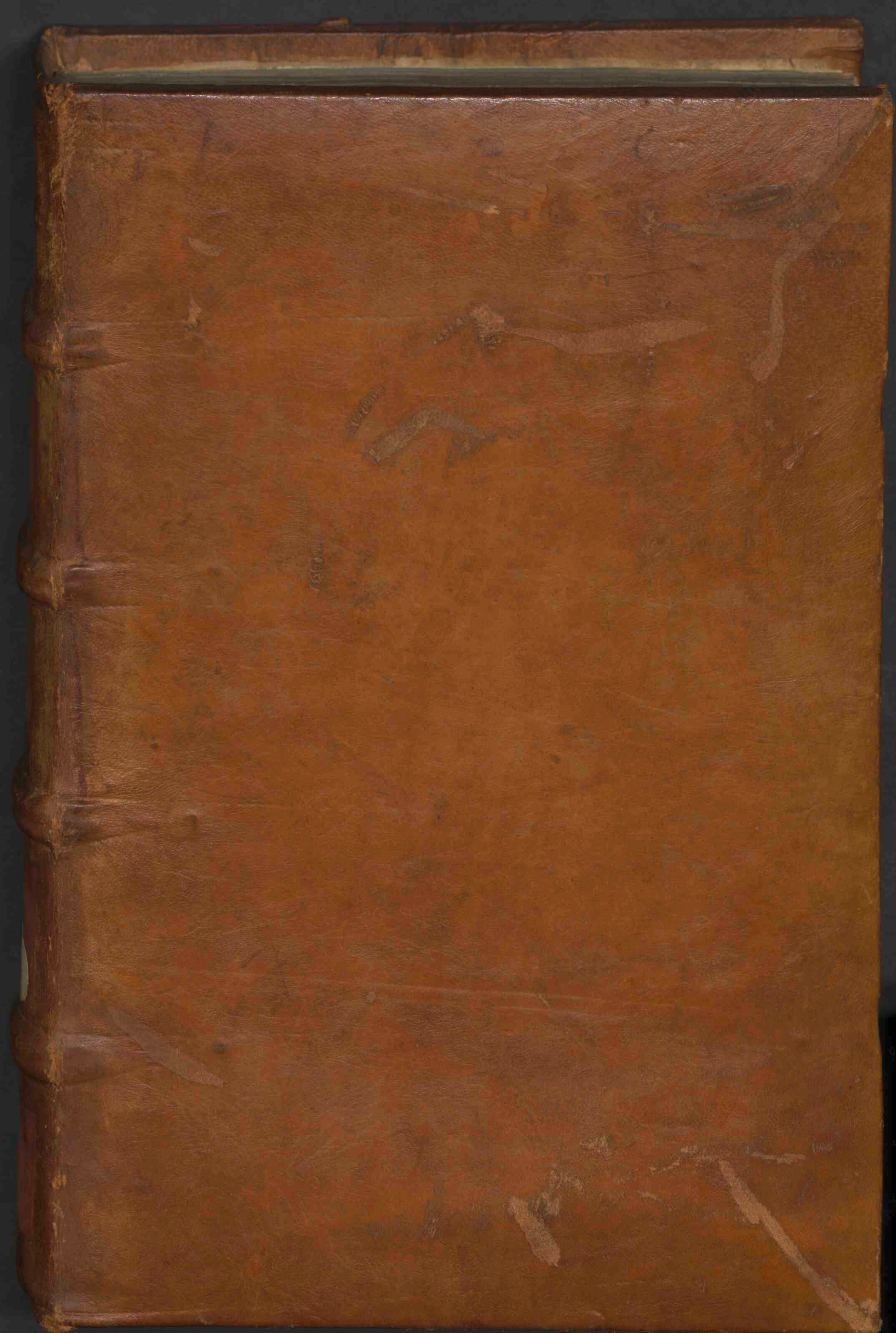

Diui Augustini in sacras Pauli epistolas noua et hactenus absco[n]dita interpretatio:

<https://hdl.handle.net/1874/461193>

Dit boek is gescand in het kader van het Incunabelen project.

Een incunabel of wiegendruk is een boek of geschrift dat gedrukt is vóór 1 januari 1501. Gezien de bijzondere aard van deze vroege gedrukte werken is besloten deze uitgebreid te beschrijven en te digitaliseren.

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:
<https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/>

Bij deze boeken wordt ook de volledige buitenkant gescand en een scan gemaakt van het geopende boek. De hierna volgende scans zijn (in volgorde waarop ze getoond worden):

- het midden van het geopende boek*
 - de rug van het boek
 - de kopsnede
 - de frontsnede
 - de staartsnede
 - het achterplat

*Een deel van de banden in deze collectie bevatten meerdere titels, het is dus mogelijk dat de pagina's in deze overzichtsscan horen bij een andere titel.

This book has been digitized as part of the Incunabula project.

An incunable or incunabulum is a book, pamphlet, or broadside that was printed before January 1st 1501. Due to their special nature a project has been started to better describe and then digitize these early printed works in our collection.

More information on this collection is available here:
<https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/>

The digitized version of these books includes scans of the outside of the book and a scan of the open book. The scans after this notice are (in the order in which they are shown):

- the open book (opened approximately in the middle)*
 - the spine
 - the head edge
 - the fore edge
 - the bottom edge
 - the back board

*Some of the bindings in this collection contain multiple titles, therefore it is possible that this scan shows pages which belong to a different title.

Ad Corinthios. Ep. 1. ij.

Ex lib. 5. gra
z libero arbitrio.
Correctio
facienda cu
charitate.
i. Thessa. v.
o. s. mor. adu. s. r. i. d. e. ne quis mali pro malo
alicui reddat. Ergo et qui corripuit iniqui non
malum pro malo sed potius bonum reddit. hec autem
tem omnia que nisi charitas opatur?

tio mea: manu pauli.

Quid dicit. Diuina cum charitate fiat: satis ostendit
etiam ipsas correctiones quas aspicias amaras senti
unt qui corripuntur cum charitate et faciedas videri
alibi cum dicitur. Corripite iniquos: solamini per
filiatim: suscipite infirmos: patientes estote ad
omnes. mor. adu. s. r. i. d. e. ne quis mali pro malo
alicui reddat. Ergo et qui corripuit iniqui non
malum pro malo sed potius bonum reddit. hec autem
tem omnia que nisi charitas opatur?

Si quis non amat dominum nostrum Iesum Christum: sit
anathema maranatha. Gratia domini nostri
Iesu Christi vobiscum. Charitas mea cum omni
vobis in Christo Iesu Amen.

Ex ferm. de al
tercenis cu
pascendo ar
riano.
Simul greco et syro vult verbo si quis (in greco) non
amat dominum sit anathema maranatha. Anathema
greco sermone dicitur de munita. Maranatha de
finitur donec dominus redeat.

Argumentum in secunda epistola ad Corinthios

Actam a Corinthiis penite-
tia solatio scribit eis eplam
apostolus a troade per titum. et collau-
das eos hortat ad meliora contritatos
quid eos sed emendatos ostendens.

Expositio eiusdem per eundem in secun-
dam ad Corinthios eplam collecta.

Aulus
apostolus
Christi ie-
su pro-
laturus
dei et ti-
mothe-
us frat-
ecclēdi
q est co-
riti cu
omib
sanctis
qui sunt
in vniuersa achaia. Gra vobis et para-
deo pre nostro et domino Iesu Christo. Benedi-
ctus deus et pater domini nostri Iesu Christi pater mia-
rum et deus totius solatio. qui solat nos
in omni tribulatione nostra: ut possimus et ipsi
solari eos qui in omni persecutione sunt per exhorta-
tionem qua exhortamur et ipsi a deo: quoniam si-
cut abundat passiones Christi in nobis ita et
per Christum abundat solatio nostra. Siue autem tri-
bulamur pro vestra exhortatione et salute: si-
ue solamur. pro vestra solatione: siue ex-
hortamur pro vestra exhortatione et salute quod
operatur tolerantia carum de passionibus quas et
nos patimur ut spes nostra firma sit pro vo-
bis: scientes quoniam sicut socii passionum estis
sic et solatio. non enim volumus ignorare vos
fratres de tribulatione nostra quod facta est

in asia: quoniam supra modum grauati sumus: su-
pra virtutem: ita ut tederet nos etiam viuere
Sed ipsi in nobis metipsis respondimus mortis
habuimus: ut non sumus fideles in nobis sed
in deo qui suscitauit mortuos. quod de tantis pi-
culis nos eripuit et eruit: in quod spem
quoniam et adhuc eripiet adiuuabit et vobis
in offensione pro nobis ut ex multarum plon-
faciez eius que in nobis est donatio
per multos gratie agant pro nobis.

Mar paulus dicit a nobis pcta
sua: ut glificet ille qui tale ino-
bū sanauit. Magnitudinem enim
vulnerum meorum medici secutur et sa-
nauit. Gloria illa de celo pertransiit
plecutorum: et erexit predicatore oc-
cidit saul et viuificauit paulum.
Saul enim plectore erat scilicet viri. inde nomen habet
bar iste: quoniam plectorebat christianos. Postea de saulo fa-
cit paulum. Quid est paulus? Modicus. Ergo quoniam saul
superbi elatus: quoniam paulus humilis modicus. Ideo sic lo-
quimur. Paulo proinde video te id est post modicum. au-
di quod modicus facis. Ego enim sum minimus apostolus: et mi-
hi mimo omni scilicet dicit alio loco. Sic erat inter
apostolos: quoniam similia vestimur. Sed teneat ecclesia gen-
tium quoniam fluxum patiens et sanata est.

Ma glatio nostra hec est: testimonium sci-
entiae: quod in simplicitate cordis et sinceritate
dei et non in sapientia carnali sed in gratia
dei puerati sumus in hoc mundo: abundanti
ti autem ad vos. Non enim alia scribamus vo-
bis quod legimus et cognouimus. Spero autem quod
vobis in fine cognoscetis sicut et cognouimus
nos ex parte: quoniam glia vestra sumus sicut et vos
nostra. in die domini nostri Iesu Christi. hac perfidētia
volui prius venire ad vos ut sedam gratiam
haberetis: et pro vos transire in macedoniam et
iterum a macedonia venire ad vos et a vo-
bis deduci in iudeam. Quia ergo hoc volu-
isse: nunquid leuitate vultus sum? Aut quod cogito
fieri carne cogito ut sit apud me est et non?
Fidelis autem deus: quoniam fimo noster qui fuit apud
vos. non est in illo est et non: sed est in illo est.

Supra aia i pfectu hois vult placere
humilis aia i oculo nisi d videri vult pla-
cere: ut si placuerit hoib de bono ope-
illis guleat quib placet boni op: non si-
bi cui sufficere debet. q fecit boni op. Et si nra i-
quit hec est testimonium sciētie nre. q modo eni ma-
gna pena est ipsoz sciētia: sic magni gaudii pio-
rū ipa sciētia. Et erubuit scilicet i glia: letabunt i
cubilib suis. In theatro non in apitheatris. non in
circis. non in nugis. non in foris: sed i cubilib suis. Quid
est in cubilib suis: in cordib suis. Audi apostolus paulus:
erubuit in cubilib suo. nā glia nra hec est: testimonium
sciētie nre. Rursus timēda ē ne qsq apd seipsz fiat
sibi placēs et qsi de sciētia sua supbz glietur. De-
bet ei d qsq cū tremore exultare: qz donū dei vnde
exultat: non meriti sui. Et eni sūt multi sibi placen-
tes. et iustos se esse arbitrates: pcedit aduersus illos
alia pagina dicēs. Quis glabit castū se habere cor?

Ex trac. epl
toania. vii.
Amat iust
dici pcta
sua vt glo-
rificet de
sanator.
Saul et
paulino
minū inter
pretatio.
i. Cor. vi.
Ephe. iii.

Capitulum. ij.

Fo. cxxij.

Modus
gloriam in
colicietia
ps. cxxij.
Quo scri-
letur i cu-
bilib suis.
Ex ferm. de
verbis euan-
gelii.
Aboli
astutia in
congendo
falsa crimi-
na de scis
Quare vbi
bol de bo-
nis mala
spargit.

Aut quod glabit mundum se esse a peccato. Est ergo quidam
modus glandi i pfectia: ut noueris fide tua esse sine
ra ut noueris ipse tua esse certā: noueris charitate tua
esse sine simulatione. Sed quoniam multa sunt adhuc quod possunt
forte offendere oculos dei: lauda est quod tibi ista do-
nauit. tunc pfectus quod donauit. Propterea cum dixerit
letabunt in cubilib suis: ne quod tibi placet videri
renūciat aduersus statū. Et tunc dicitur dei fauoribus eorum
Sic letabunt i cubilib suis. ut non sibi tribuant quod
boni sunt: sed illi tribuant a quo acceptum quod sunt. a quo
vocant ut pueniat ad id quod non dū sunt: et a quo spant
pfectionē. cui gratias agunt quod inchoant.

Dei enim filius Iesus Christus qui in vobis predica-
t est per me et siluanum et timotheum non fuit i
illo et non: sed est in illo fuit. Quotquot ei p-
missioes dei sunt: in illo est: deo et per ipsum a-
me deo ad gloriam vestram. Qui autem perfirmat
nos vobiscum in Christo: et qui vixit nos de-
et qui signauit nos et dedit pignus spiritus i
cordibus nostris. Ego autem testis dei iuoco in
aiam meā quod precens vobis non veni ultra
corinthios: non quod odiamur fidei vestre: sed adiu-
to res vester gaudij vestri. Ma fidei statis.

Ubi tibi videt aduersus euāgelicam au-
toritatem venire: dux etiam tibi videt ve-
nire aduersus apostolos dicentē. Gra hec figu-
re nre fuerit. Itē dicentē de Christo. quod non
fuit et non: sed est in illo erat. Quotquot pmissioes dei sunt
in illo est: id est in illo exhibite: in illo adimplete sunt.
Nec eos audiamus quod nō vobis suscepisse di-
cunt filii dei neque nati esse de semina: sed falsa carnes et
ymaginē simulatā corpis humani ostēdisse videntur.
Nec scit enim quomodo substantia dei admistras vni-
uersā creaturā in quā oīno non possit. et tamē p d-
cāt istū visibilē solē. radios suos per oēs feces et for-
des corporum spargere. et eos mundos et sinceros vbiqz
seruare. Si visibilia munda visibilibz immundis prin-
cipi possunt. et non in quāri qto magis invisibilē et incommu-
tabilis vtrasque spiritum. aiaz. et per aiaz corpz suscipiens.
toro hoie assumptio ab oibz cū iūmitatibz nulla sua
ptamiatōe liberatur. Itaqz magnas patiunt agi-
tias. et cū timet quod fieri non pot. ne humana carne ve-
ritas inquet. veritate dicit et mētū. Et cū ille p-
cepit dicēs. sūt i oze vō ē. ē. nō. nō. et apostolus clā. nō ē
rat in illo ē. et nō ē in illo erat: isti totū corpz ei in
falsa carne fuisse pretendit: ut non sibi videant imita-
ri spiritum si non suis auditis vobis mentiantur.

Dei enim pmissioes dei in illo est. id est in illo firma-
te sunt: quoniam in illo ipse est quod pro nostra salute ppe-
tati est. Et qui signauit nos: et dedit pignus spiritus in
cordibus nostris. quod dū sumus in corpore et peregrinamur a
domino. gultem salutē quod suauis est dominus: quod dedit nobis
pignus spiritum: in quo sentiamus ei? dulcedies et deside-

rem? ipse vite fons: ubi sobria ebrietate mundemur
irrigemur sicut lignum quod plantatum est secundum decursus a-
quarum et dat fructum in tempore suo. et folia eius non decidit: di-
cit enim spiritus sanctus. filij autem hominum in regnie alarum tu-
arum spabunt inebriabunt ab ebrietate domus tue. et
torrete voluptatibus tue potabis eos: quoniam apud te est
fons vite. Talis ebrietas non euerit mentē: sed tū ra-
pit fursu. et obliuione pstat oim frenorū: sed si possu-
m? toto affectu iā dicē. quē admodū desiderat cer-
u? ad fores aquarum ita desiderat aia mea ad te de-

Portus gressus desiderium nostrum: non sit nisi ad vitam eter-
nam. nemo sibi placeat quoniam qui hic iuste vixit et
operet se illis qui male viuunt: sed dū phariseus qui se ius-
tificabat quod non audierat apostolus. non quod iā accepim. aut
iā pfecti sumus. non accepit adhuc hunc desiderabat
pignus? accepit sicut dixit. quod dedit nobis pignus spiritus
qui? reipignus? erat: ad hunc puenire cupiebat. Partici-
patione quādam: sed viderat. Alio modo participamus ali-
ter tūc participabimur. Vodo per fidē: tūc p speciem
in eodē spiritu. Tūc autem ipse erit: res erit. Idē autē
spiritus idē deus: eadē plenitudo. Qui clamat ab senti-
bus: exhibebit se presentibus. Qui vocat peregrinos
nutriet et aliet in patria.

Capitulum secundum.
Latui autem hoc ipse apud
me interu in tristitia ve-
nire ad vos. si enim ego co-
tristat vos quis est qui me
letificet nisi qui pertristat ex
me? Et hoc ipsum scripsi vobis ut non cur-
nero tristitia super tristitia habeam. de qui-
bus oportuerat me gaudere: perfidēs in oibz
vobis quod meū gaudium oim vestrum ē. Ma
ex multa tribulatione et angustia cordis
scripsi vobis per multas lachrymas non ut
tristeminis: sed ut sciatis quā charitatē ha-
beam abundanti in vobis. Si quis autem pertri-
stauit me: non me contristauit: sed ex parte ut
non onerē oēs vos. Sufficit illi qui eiusmo-
di ē oburgatio hec quod sita pluribus ita ut e-
cōtratio magis donec et consolemini: ne
forte abundantiori tristitia abforbeat quod
eiusmodi ē. Propter quod obsecro vos ut co-
firmetis in illā charitatē. Ideo enī et scri-
psi vobis ut cognoscā expimentū vestrum
an in oibz obediētes sitis. Qui autem aliqd
donasti: et ego. nā et ego quod donauit. si quod
donauit propter vos in persona Christi ut non cir-
cūueniamur a sathana. Non enī ignoramus
cogitationes eius. cū venisset autem troade
propter euāgelium Christi. et ostiū mihi apertū ef-
flet in domino: non habui requiem spiritui meo
eo quod non inueneri titum fratrem meū et valefa-
ciēs eis pfectus sum in macedoniam.

Quibus valefecit nisi eis qui crediderant in quo
semel cordibus euangelizanti aptum est ostium?
Deo autē gratias. qui semper triumphat
nos in Christo Iesu. et odore notitie sue ma-
nifestat per nos in oī loco: quoniam Christi bonus
odor sumus deo: in his qui salui sunt: et in
quibus

ps. i.
ps. xxxv.
Bona ebri-
etas.
ps. xli.
Ex ferm. de
verbis apst.
Nemo co-
parz se his
qui male
viuit.
Spūs ē p
gnus pici
pantiōis di-
uine.

Ex libro de
destinatione
sancti

G. fo.
336

RARIORA

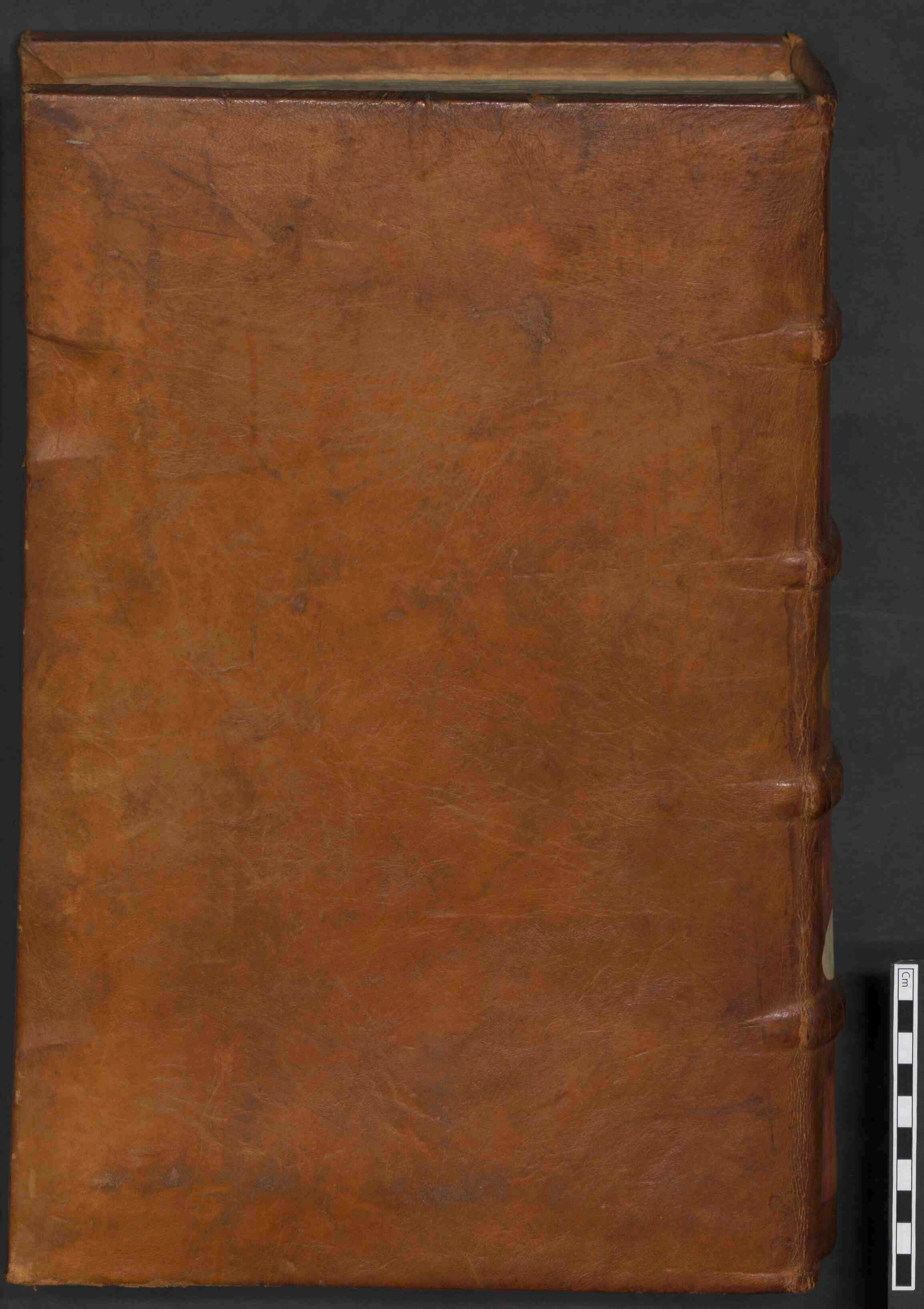
Cm

Cm

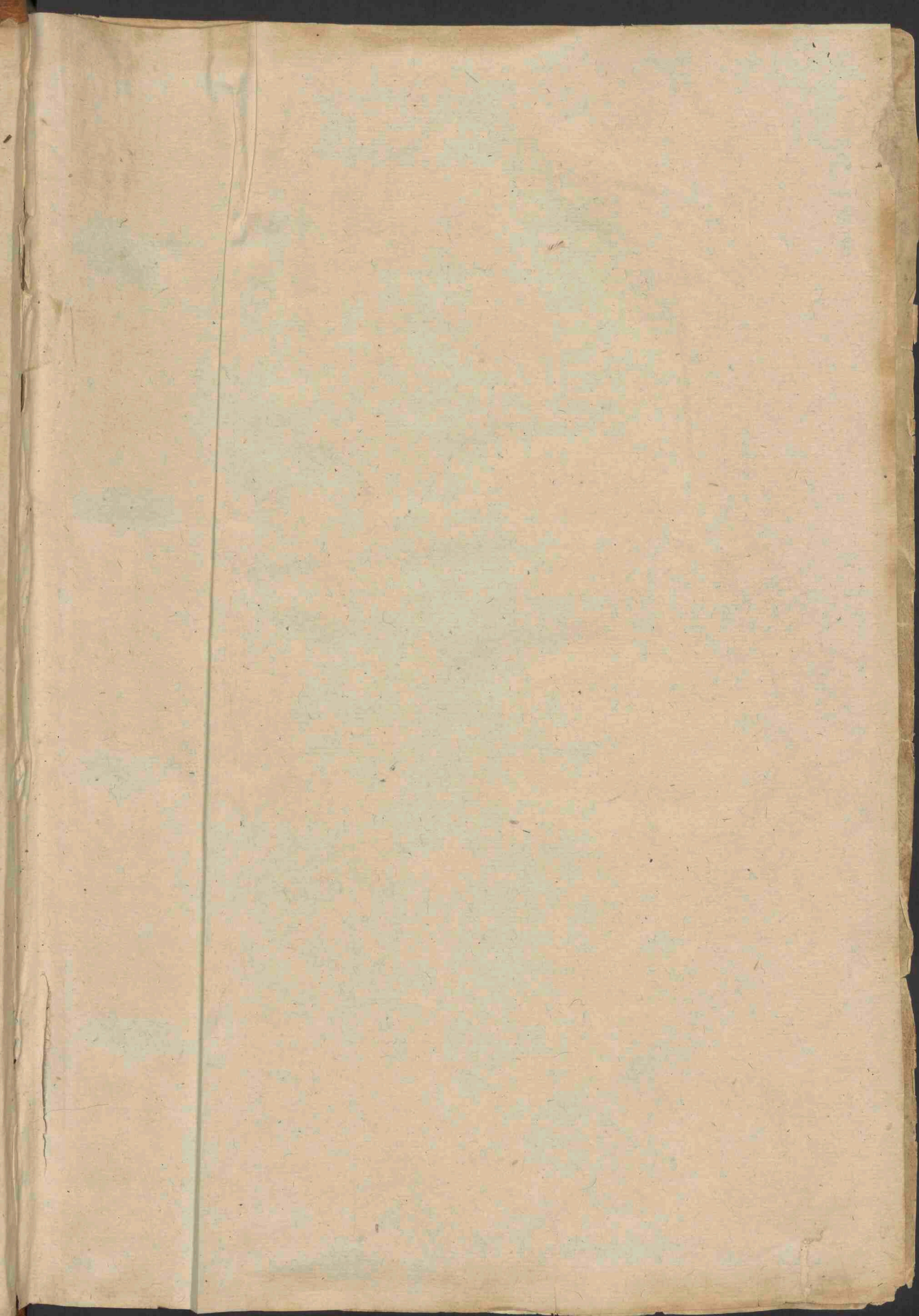
130

Patres Ecclesiae

Folio n°. 336.

75

75. Augustinus, Aurelius, Interpretatio in Pauli epistolas.
Johannes Chrysostomus, Homeliae septem. Parijs,
Ulrich Gering en B. Rembolt 1499. 2o. G. 2o. 336
Typen 67, 8, 12, 13, 14. — Init. d, e. — Rubr. ε. — Drukkersmerk II. —
HC 1983. — Peddie I p. 67. — Pell. 1496. — Pr. 8310.
Uit het kapittel van S. Marie te Utrecht.

6

Divini Augustini in sacras Pauli
epistolas noua et hactenus abscondita interpreta-
tio: per Venerabilē Bedā ex innumeris illius co-
dicibus mira industria sūmoq; labore collecta.
vbi quid primū ammirari debeas nō facile iudica-
bis: diuinū ne interpretis īgeniū: aut singularē
Bede in excerpēdo pariter & spingēdo sollertiā.
Utcūq; sit: Abissalem ibi cōperies eruditionem.
Porro itēpretationi pfate: septē aureas Chylo-
stomi omelias sapiēter addere curauerūt impres-
sores: quibus clarissimas Pauli laudes dotes et
preconia paruo labore sed nō mediocri fructu fa-
cile deprehēdet Lector studiosus.

In huius operis cōmēdationē
familiarē ad lectores Epigrāma.
Quisq; ad ethereā recto cōscēdere sedē
Calle cupit: p̄sens p̄duce sumat op⁹.
Sumat: & hoc vno sibi iusta viatica no-
rit:
Et bona facundi verba parata viri.
Paruul⁹ hic siq; dē materno lacte fouet:
Et grādis solido: patre ferēte: cibo.
Quicqd enī diuus p̄ Augustin⁹ ad alti

Eloquiū pauli: nectaris attulerit:
Hoc imitatus apes venerandus Beda
pudicas.
Farsit dedalios ore manuq; fauos.
Quātū nec pyllo p̄fluxit mellis ab ore
Florida nec verno colligit hylabib-
mo.
Proinde viatores patriā qui q̄rit altā
Tam suauē in duro sumite calle ducē

Tabula.

Index alphabeticus rerum et verborum in hoc opere notatu dignissimorum: propter quod omnia quae in epistolis divini Pauli continentur: necnon in septem omelias sancti Hieronymi chrysostomi notis lector suis locis declarata. Ad faciliorem autem atque aptam tabulam faciendam singula folia numeris suis distincta / in octo partes his characteribus. **A. B. C. D. E. F. G. H. I.** signatas: subdivisa sunt. Materie autem in quatuor maioribus litteris annotatae sunt: et loci biblicae quae citantur minoribus: ne quid diligentie premissum putes.

De incipientibus ab **A.**

Aron salomon et adae sceleres peccaverunt. fo. cxvii. g.
Abba quod significat fo. xxviii. a.
E. et xxviii. a.
Abbas pater. Cur christus dixit et non abbas pater solus. fo. xxviii. c.
Abel fo. cxj. e.
Abrahe cur nondum circumcisus facta sit promissio. fo. xlii. g.
Abrahe emortuus erat corpus? quod ad sacramentum verulam et sterile non quod ad iuenculam ex qua postea genuit. fo. cxviii. a.
Abraha credidit isaac sibi reddi potuisse se etiam si occidisset eum. fo. cxviii. e.
Abrahe semine nos quod sumus licet deum non eorum colamus. fo. cxviii. b. et xlii. c.
Abraham inlicitatater credidit et obedivit. fo. cxviii. f.
Abrahe pietas in eo quod filium occidere paravit laudatur: nec reprehenditur quod in eo nulla fuit crudelitas. fo. cxviii. g.
Abraha iustus est exire a iudea de mesopotamia postquam exierat iam corpore. fo. cxviii. b.
Abraham si ad se attenderet nunquam credidisset. fo. xlii. g.
Abraha fuit pater omnium gentium. fo. xv. a.
Abraham. fo. cxj.
Abstinere a cibis quod licet. fo. cxvii. f.
Abstinendum est impietatis ab altioribus fo. cxv. b.
Abusio prope pugis vetat. fo. clxxxvi. c.
Abundantia peccati quomodo facta sit per legem. fo. xx. e.
Acetum christo datum quid significat. fo. li. e.
Accidentium nobis differentie fo. clxxi. b.
Accusator et iudex nullus esse potest. fo. lxxx. c.
Adams primus homo. fo. xviii. a.
Adams secundus ibidem
Adams in parvulis natis. Christus in renatis agnoscitur fo. cxlii. b.
Adams an credere potuisset sine mulieris suavis serpenti fo. cxvii. e.
Adams quomodo seductus non est sed eua. fo. cxvii. f.
Adams mulieris obsecutus est non victus concupiscentia carnali sed benevolentia amicali. fo. cxvii. f.
Adams vidit nuditatem sine rubore folio. xxvii. a.
Adams quodammodo est totum genus humanum quod innovat in christo. fo. cxix. c.
Adoptio nostra. fo. xli. e.
Adulterij prohibitio. fo. clxxxvi. c.

Aduentus domini diligendus. clxxxix. g.
Cur de adventu domini differri nolebat apostolus. fo. clxxxix. g.
Aduentus domini quis diligat. ibidem.
Non timendum est bonis quia christus venturus est iudex fo. ccviii. f.
Aduentus christi desiderandus est. ibidem
Non auscultandum est falsis rumoribus de adventu domini. clxxxix. f.
Affectus animi quatuor cadunt in sapientem. fo. lxxvii. a.
Affectiones corporis tres. sanitas: stupor immortalitas quod differunt. fo. vi. b.
Affectiones quatuor recte huiusmodi non future vite sunt ibidem paulo ante.
Affectio perficientis hominis per accessum lucis ad tenebras significat. fo. cxvii. e.
Affectus compassionis. fo. xc. c.
Agere bonum et perficere. fo. xxvii. b.
Agere malum et perficere. fo. xxvii. c.
Vide facere.
Agricole officium mundare palmites. folio. lxxvii. d.
Agricola noster de? predicatoris operis eius fo. lxxviii. a.
Alteni sunt quibus dominus dicit non novi vos. fo. cvii. b.
Alienigenas meliores dimittere cur israelite iussit? et quo pacto inducant ad idolatriam. fo. lxxxvii. f.
Allegoria. fo. cx. a.
Amare se non deum se quodammodo non amat. fo. ccv. c.
Amare iustitiam quid sit per experientiam aut datur quod id solam verum ne faciat dei non videtur. fo. clxxxv. g.
Amar? est impietas? non amarus. fo. xvii. f.
Amen vocabulo hebraico fo. cxj. b.
Ambiguitatis tollere modi in scriptura. fo. xl. f.
Ambulare est perficere fo. clxxviii. f.
Ambulatio mentalis. fo. clxxv. d.
Amor tartareus fo. cxlii. b.
Amor duplex civitates duas constituit. folio. cc. g.
Amor excellente superbia vocat. fo. clx. e.
Amor est cursus in stadio. fo. xc. d.
Amor duplex. fo. cl. c.
Amorem humane glorie vires. fo. clxxxv. c.
Anathema describitur fo. clxxxix. b.
Anne due fo. cxviii. f.
Anni stantes et imutabiles in eterna gloria. fo. ccviii. a.
Anni deficientes. ibidem.
An de tempore destructionis hierusalem ante christi tempora predicta sit. fo. cx. f.
Anime sanitas. fo. cx. d.
Anchora in mari huius mundi spes est. folio. ccv. d.
Angeli mali se malos fecerunt. fo. clxvi. g.
Angeli non possunt mediatores esse. fo. cxv. f.
Angelus dicitur interdu deus et in angelis significat? aduentus christi qui tanquam verbum dei in eis loquebatur fo. ccviii. e.
Angeli mali ponuntur in mundo demones.
Angeli an dolore sint an beati. fo. xxxv. g.
Angeli sancti quod sunt angeli nostri. fo. clxxvii. a.
Angeli non solum ex deo sed ex effectu cognoscunt. fo. cxvii. e.

Angeli quid deo annunciant cum omnia sciat. fo. clxxxvi. g.
Angeli concives nostri. fo. clxviii. b.
Angeli qui spiritus sunt multis apparuerunt fo. ccviii. b.
Estque nomen officij non nature. ibidem
Fecit autem eos flammam ignis. ibidem.
Angelis de? prius ostendebat quod erat deus inceptus creatur? fo. liii. g.
Angeli sathane dolores corporis immittunt sed non nisi permisi. fo. clxxxvii. b.
Angeli quare in scripturis non vocantur dii. folio. xci. b.
Angelus non habet opus stimulo sicut apostolus. fo. clxxxvii. d.
Angeli domini latine nunti. fo. i. g. et clxi. e.
Angelis equales fore esset creditum difficile nisi deus sit factus homo. fo. clxxxvi. a.
Angeli hospicio suscepti quod deus plenitudo tabernaculi quod agniti sunt. fo. clxxxvi. d. et e.
Angeli sunt omnes sancti. i. annuntiatores dei. fo. lxx. e.
Animus non est occupatus curis secularibus militari christo. fo. clxi. b.
Animus hominis est proprius eius spiritus. fo. lxx. g.
Animas non peccasse in celo priusquam infundantur per baptismum. fo. xlii. c.
Anima superba et humilis fo. cxvi. b.
Anima sine spiritu sancto mortua est. vita autem charitas sicut vita corporis anima. fo. cvii. d.
Anima vicijs morum corrumpitur. fo. cxix. d.
Errores dicentium animas in celo peccasse priusquam infunderentur. fo. xlii. b.
Anima hominis. fo. lxx. d.
Anime aspectus ratio est. fo. cx. d.
Anime immortalitas. fo. clxxxix. e.
Anima intelligitur ex moribus et administratione corporis et deus ex administratione ne universi ut dicunt. fo. v. b.
Anima fo. clxxxviii. g.
Anima caro dicitur. fo. clxxxix. a.
Anima et corpus non sunt unum sed unum? homo folio. lxxvii. b.
Anime invisibiles distincte et ornatus sunt invisibiles. lxxxvii. g.
Anale prius est deinde spiritale. fo. lxxi. e.
Ad animales pertinet vetus testamentum ad spirituales novum. fo. lxxj. f.
Animales et spirituales tam differentiter distinguntur deus quod a veritate differunt. folio. lxxj. g.
Anialis homo idem est et carnalis. fo. lxxvii. b.
Annualis quis fo. lxxj. g.
Animalia ut pascantur ad curam dei pertinet non ut legem accipiant. fo. xcii. b.
Anialis homo non potest cogitare de deo nisi corporalia bene aut spiritalia. fo. lxxj. d.
Annunciatio quod deo fit quod sit fo. clxxxvi. b.
Antecedens per relationem ponit ostendit fo. li. e.
Antichristus. fo. cx. e.
Antichristi sedes ignorat. fo. clxxxix. b.
Antichristus precedet adventum domini. fo. clxxxix. b.
Apathia fo. ccix. d.
Apes natos folijs et herbis ore leguntur ut dicit georgicus. liii. fo. xxxi. a.
Apparere deo fo. clxvi. e.
Apparitionem christi vide in resurrectione.
Appostatare a deo iustum superbie. f. cxli. b.

Tabula.

Appli sunt vestes xpi pauli similitudo eiusdem
cuius tactu sanant fluxus concupiscentia-
rum. folio xxi. f.
Appli reges ecclesie filie regum. fo. lxxvi. c.
Appli licite redierunt ad piscationem post
resurrectionem. fo. cxliij. d.
Apostoli nondum scificati quod de mundo
negantur esse. fo. clxxv. f.
Apostolorum summa laudatio. fo. clxxv. b.
Appli tanquam milites christi. fo. cxliij. e.
Apostoli inter se communi fide et communi cha-
ritate retinebantur. fo. cxliij. f.
Apostoli cur linguis omnium sunt locuti.
fo. xxxliij. e.
Per apostolos credunt omnes fideles. f. cxl. g.
Apostoli bonis tractantur. f. cxvliij. f.
Appli Paulus dicitur in paulo.
Apostoli sunt quasi vestes christi cuius simi-
ludo paulus. folio lxx. c.
Apostoli dicuntur latine missi. fo. l. g.
Apostoli erant montes. fo. lxx. g.
Apprehensio beatorum quam apostolus nondum
habuit. fo. clxxv. c.
Aqua erat prophetia quando in ea christus non
intelligebatur. fo. cxv. d.
Ara ignota dei apud athenienses. fo. liij. e.
Arbiter. fo. cxv. b.
Arbitrari libere in peccatore non omnino
perit. fo. xxiij. b.
Arbitrari libere valet ad malum. fo. cxliij. f.
Propter libere arbitrii non est oppu-
gnanda dei gratia. fo. clxxvliij. e.
Arbitrari quomodo concedendum et negandum
est. fo. xliij. e.
De libero arbitrio non esse gloriandum
folio clvj. f.
Impotentia liberi arbitrii sine gratia
folio cxliij. b.
Arbitrari non potest aliter christum efficere
folio clxxx. f.
Arbitrari liberum quomodo adiuvat a deo
folio cxliij. b.
Arbitrari libere non aufert deus volens omnes
saluos fieri. fo. cxv. b.
Arra. fo. xxxliij. c. et folio cluiij. f.
Arre promissionis dei. fo. xv. e.
Arca cetera et eorum mysterium. fo. ccxix. c.
Arca noe ecclesiam designabat. xxxvliij. c.
Arma sinistra. folio cxvliij. f.
Arma spiritalia. fo. clxxv. a.
Artifex ex opere attendit. fo. v. b.
Articuli duo primi de christo conditione
nre mortalitatis predicant: duo ultimi
diuinitatis eius mercedem nobis polli-
centur. fo. clxx. c.
Astronomiz phisici subtiles si sunt sacre
scripture lectoribus preferendi. fo. cxliij. d.
Athomus quod sit. fo. cxix. b.
Atributa homini convenientia non passim at-
tribuenda esse deo. fo. clxx. f.
Auarus scilicet hereticus nesciens peior
est. fo. clxx. d. Contra auaritiam loqu-
tur. folio xxxvliij. b.
Auaritia idolorum seruus. fo. clxxliij. d.
Auaritia ad quod impellat auaros. fo. xli. b.
Auaricia dei. fo. lxx. c.
Auaricia radix omnium malorum. fo. cc. g.
Auaricie expulsio. cc. a.
Auaricia generalis. fo. cc. b.

Auaricie diuitias. fo. clxx. vj.
Aures audiendi donum est obediendi.
folio lxxxv. b.
Aurum significat sapientiam. fo. ccxix. b.
Augustinus patrum se dicit discere. fo. xliij. e.
Azimos non manducare non est peccatum non
bis ut patribus nostris erat. clxxij. g.
Babilonis et hierusalem inter-
pretatio. fo. lxxliij. a.
Babilonica captiuitas. lxxliij. b.
Baptismus tamen valet per hominem
preceptibilem quam per apostolum datus. lxxv. b.
Baptismus quando auferet. fo. xliij. f.
De potestate baptizandi. fo. lxx. e.
De paruulis qui moriuntur ante baptismum
inter quos sunt resurrecturi. fo. cxliij. d.
Baptisandi potestate dominus sibi retinuit
seruis autem dedit ministerium. fo. lxx. f.
Baptismus peccata delet non obliuiscit. lxxv. d.
Per baptismum christi efficitur filius dei
c. g. In baptismo omnia peccata remittuntur
fo. cxvliij. d. Paruuli sine baptismo
non viuificantur in christo. fo. cxliij. d.
Perfecta nouitas hominis non fit in ba-
ptismo. fo. cxvliij. e.
Igne baptizari quid sit. folio lxx. b.
De baptismo sacramento regeneratio-
nis folio cxix. b.
Baptismus tollit omnem reatum. folio xxx. c.
Baptismus quibus constat. fo. clxxliij. g.
Paruulus morte puerus ne baptize-
tur cur damnetur. fo. xix. b.
Beatus nemo donis dei est qui donati
existit ingratus. fo. lxx. c.
Bei spiritus sine intermissione videtur deus. cx. c.
Tanto quis est beatorum quatuor plus pla-
cet deo. fo. lxxvliij. f. Sacramenta eorum
quod se hic beatos dicunt. fo. lxx. b.
Beatum esse quid sit. fo. xxxvliij. b.
Beatitudo in quo consistit. fo. xxxvliij. b.
Beatitudo non est ex creaturis petenda
folio. vj. b.
Beatitudo christiani intrinsecus est. folio.
clxxvliij. e.
Bede vita opa et de peccatio. fo. l. a et b.
Benignitas domini quod fecit seruos suos fra-
tres et corpora eorum membra sua ac templum
spiritus sancti. fo. lxxxi. b.
Beneficia dei. fo. clxxliij. e.
Benedictiones a deo petende sunt sine quo
nihil boni possumus. fo. cxvliij. c.
Bellum carnis. fo. cxliij. b. et cl. a.
Bella spiritalia facilius gerunt quam memo-
rentur. fo. clxxv. b.
Bellum internum molestius est externo. clxxv. b.
Beste salutis sue vite insciscunt. f. clxxliij. b.
Blasphemia in spiritum sanctum. fo. viij. a.
Blasphemia folio. clxi. b.
Blasphemiam non pauci lingua sed mul-
ti vita. fo. ccliij. c.
Blandiendum infirmis. fo. lxxx. d.
Bonum voluntarium. fo. ccx. b.
Bonum quod in pueris reperit non esse vio-
landum applica est regula. fo. liij. g.
Bonis prodest nomen dei annuntiatio
folio. xliij. b.
Bonum male accipe quam sit cauendum. f. clxi. c.
Que bona fuerint bonis sunt supra cor
hominis. fo. lxx. d.

Bonorum temporalium mala. fo. xxxvliij. b.
Bonum velle homo sine dei auxilio non
potest. fo. xliij. a.
Nemo de se quicquam bonum habet. cxliij. f.
Bona patris sunt filij et fratris. fo. xli. b.
Boni futuri magnitudo. fo. xli. a.
Boni cur tanta pariantur. fo. cxvliij. g.
Bona eterna sunt per christum speranda christis non
terrena dat etiam malis. fo. ccxliij. a.
Bona temporalia habent a malis. fo. xxxliij. d.
Bona temporalia quare dantur tam bonis quam ma-
lis similiter auferunt. folio. lxxvliij. c.
Bonis temporalibus quomodo utendum sit.
Bonorum paucitas non est contemnenda pro-
pter multitudinem malorum. fo. lxx. b.
Decoros esse debet erga bonos: for-
tes in malos. fo. cxvliij. e.
Nec bonum nec malum hic perficit. xxx. b.
Bonis officium implet predicans. cxvliij. b.
Adere et descedere. cxvliij. e.
Calcamenta folio. clxxv. b.
Calcaneus quod signat. lxxliij. c.
Calcatio capitis spiritus. lxxliij. c.
Calcari sandalijs. clxxv. b.
Canes propter vitam latrantes. fo. clxxliij. a.
Canticum soli fidei / spei et charitatis do-
cet nos deus. cx. a.
Cantare canticum nouum. clxxliij. a.
Canticum diuini et pauperum canitur. cc. f.
Cantat deo quod cantare desiderat. clxxliij. e.
Capax. Spirituali alius alio capatio-
est. folio. cxvliij. f.
Captiuare captiuitatem. clxx. b.
Caput nostrum est christus cuius corpus ecclesia
catholica. fo. cxliij. b.
Caput ecclesie christus pro magno dono
datur. fo. clv. b.
Caput nostrum quomodo est fundamentum.
folio. lxxv. b.
Caput serpentis quid est. fo. lxxliij. c.
Caput et corpus ecclesie vnde christus. clxxix. b.
Caput nomen christus quod membra sua curret
folio. xli. f.
Caro omnis caro propter quod caro christi est ca-
ro peccati. fo. xxxliij. b.
Caro cuiuslibet hominis est caro peccati propter quod
christi quod est similitudo carnis peccati. ccxv. d.
Carne exuere. fo. clxxxi. d.
Carnis castigatio non est negligenter age-
da. folio. clj. f.
Caro christi quare dicitur similis esse carni
peccati. fo. xliij. g.
Caro secundum carnem viuere. cl. g.
Caro nominatur anima propter carnales
affectiones. fo. cxix. d.
Caro in carne quod non sunt iusti. fo. xxxliij. f.
Caro potius miseranda quam cauenda. clxxv. d.
Caro et sanguis regnum dei non posside-
bunt / quod intelligit. fo. cxix. f. et cxv. a.
Caro multipliciter capitur. fo. cxvliij. c.
Carne deo parere quid sit. clxxliij. b.
Caro in carne esse. fo. xxx. e. et xxxvliij. f.
Caro nostra non dicitur caro post resurre-
ctionem sed corpus. fo. cxvliij. b.
Carnibus vesci non est malum. lxx. c.
Caro secundum carnem ambulare. xxxvliij. d.
Caro christi non est decimata. ccxvi. g.
Caro a deo continetur vultus et medellam.
folio. ccxvi. b.

Tabula.

Caro xpi in quo habuit similitudinem
carnis peccati. xxvij. b.
Caro quomodo concupiscat. cl. a.
Carne concupiscere aduersus spm qd
sit. folio. cl. b.
Caro. scdm carnē viuere est totuz mori.
folio. xxvij. b.
Sola caro xpi dicit christus. clxx. e.
Carnis natura nō est mala nec a diabo
lo operata. cxcvij. e.
Carnem suā nemo odio habuit. clxxij. b.
Caro. In celestib⁹ nulla caro sed corpa
simplicia et lucida qvocat ap⁹ spū
ritalia. fo. cxi. e.
Caro. In carne et sanguine opera car
nis qnqz significant. cxcvij. b.
Charitatē dei habēs spm dī habz. xvj. e.
Caro. cur post resurrectionē corp⁹ xpi
caro appellatur. cxcvij. e.
Caro quō dīligat. clxxij. c.
Caro christi dicit iuuenca rufa. cxcix. g.
Carnis prudentia. fo. xxvij. e.
Carne superare. folio. clxxij. f.
Carnalis totus quis est. xxvj. c.
Carnales p maiorē filiū et spūales per
minorē intelligunt. xliij. b.
Carnales nōdū editi sūt. cxiij. b.
Carnales diuisibiles sūt. lxxvj. e.
Caracteres. fo. xcix. e.
Carbo p carbones ignis quid intelligi
potest. fo. lvij. a.
Castitas piugalis donū dei est. lxxv. a.
Castitatem fouere an cōiugatis liceat.
folio. cxcix. f.
Castigandi inimici cū dilectione. folio
cxcj. b.
Cathena q ad opationē legis puenitur
folio. xliij. d.
Cataphrigaz hereses tumueit. lxxix. c.
Charitate dei nullū bonum certius aut
maius. fo. xli. d.
Clamor ad deū et eū precari z gratia p
ficiat. fo. xxvij. d.
Charitas timorē seruilem foras mittit.
folio. clxxij. d.
Charitas dei christi et iusticie eadē est.
folio. xxi. f.
Charitas vbi teneat. fo. xvj. c.
Charitas martyꝝ pfectissima ē cxcxliij. f.
Charitas fructus est. fo. clj. e.
Charitas pfecta fo. cxcxvij. e.
Charitas supeminēs. fo. clxx. c.
Charitas pficitur. fo. cxcxvij. e.
Charitas dolorē auget de malo proxi
mi folio. cxcxv. f.
Charitas facit bene viuere. fo. xliij. c.
Charitas ardor iextinguibilis est. ccv. g.
Charitas complexiū duplex pceptum
folio. cxcij. b.
Charitatis fortitudo. fo. cllij. e.
Charitas qnqz seuit. fo. lx. a.
Charitatis necessitas. cxi. d.
Charitas dilatat angustia mandatorz.
folio. cix. a.
Charitatē habēs cūcta habet. fo. cv. b.
Charitatis supeminētissima vta. cvij. b.
Cubi charitas nō est pfect⁹ null⁹. lx. c.
Charitatis commēdatio. fo. lix. a.

Charitas dulce viculū mētū est. cxi. e.
Charitas legē implet. fo. cxcj. g.
Charitatis pulcherrimū pconū. cxi. e.
Charitas in patria augmentabit. cxi. e.
Charitatē sciens oia saluti sue necessa
ria scit. fo. cxcj. g.
Charitas ad superna necessario tendit
folio. cvij. c.
Charitas vera. cxcij. c.
Charitatis augmentū. cxcix. f.
Charitas. sine charitate cetera nō pſūt
folio. cvij. g.
Charitatis egregias laudes. fo. cix. d.
Charitas impensa multiplicatur. lix. b.
Charitatē habens quomodo oēs virtutes
habeat. fo. lix. e.
Charitas mai⁹ donū qz sciētia. lxxix. b.
Charitas reddita dōtorē detinet. lix. b.
Charitas vna est in deū z primū. xvj. b.
Charitas vbi teneatur. xvj. c.
Charitas dei qua ipse dīligit. xxiij. b.
Charitatis latitudo lōgitudo altitudo
pfunditas. fo. clvij. e.
Charitas est vestis nuptialis. cvij. a.
Charitas sola diuidit inter filios regni
et filios pditionis. cvij. b.
Charitatis pulchra laus. cvij. c.
Charitati subseruit sciētia. xc. a.
Charitas. cōtra eos q dicunt charitatē
ex nobis esse. fo. lxxix. b.
Charitatis cōmendatio. cvij. d.
Charitas est radix. cvij. d.
Charitas datur a deo p operib⁹ miseri
cordie. cvij. a.
Charitas facit hoīem securū. cvij. g.
Charitas. Per charitatē tota nos iba
bitat trinitas. cvij. b.
Charitas. clvij. e.
Charitas est pbatio operū. fo. cvij. g.
Clamor. Quō spiritus clamat. cxiij. b.
Clarificatio xpi post resurrectionē ei⁹.
folio. clxxj. g.
Charitas dī nō icipit nec finiet. clxxj. g.
Clamor futur⁹ media nocte est tuba p
cedens iudiciū. fo. cxx. c.
Clamandū est de profundis. cxcxvij. e.
Causas quorūda occulte de⁹. fo. clvij. f.
Causarū terminatio. lxxix. b.
Cauēdū nobis quod xps nō cauit quō
picipitur. folio. cxcj. c.
Cecus natus folio. clvj. a.
Ceci acuti⁹ audiūt et palpitāt. cxcvij. b.
Ceci q et quō videntes facti sūt. fo. liij. d.
Ceruoz natura. clij. c.
Celi sūt pdicatores xpi xitatis. cxcvj. d.
Celi quō in diluuiū perierūt et ante iu
diciū pibūt. et q sunt. cxcxvj. d.
Celi. Quō efficiamur celum. clxxxiij. f.
Celi firmamentū z liber legis. clxxij. g.
Celi. Quid intelligat per terciū celum
folio. cxcxvj. c.
Celi dicitur iste aer. clxxxi. e.
Celi. Qui sūt celi spirituales et q tra. cv. d.
Celi sūt opa dei quō aurē peribūt et qd
per eos intelligat. cxcij. g.
Celi. Per celos intelligitur apli. p ter
ram ceteri benedicti. fo. xciiij. a.
Celum primū. ij. terciū. cxcxvij. b.

Celestia. In celestib⁹ quō dicat. clxxij. e.
Cerimonie veteris testamētī nō erāt cū
execratioe abolēde. sed leniter sepe
liēde. nūc at nō excitāde. cxcxvij. a. z. b.
Certitudo clauū ecclie. cxcxvij. g.
Cherubin in ppiciatorio ratio. cxcix. c.
Cherubin interpretat plenitudo scie. lx. d.
Creatura qd sit et quomodo nos nō crea
ture censemur. xxcv. c.
Credita et fides differunt. clxx. f.
Creata sūt i radicib⁹ simul oia. cxcxij. e.
Credere non dicit qz qd videt. cxcxij. c.
Credere est donū dei. lxxvij. g.
Creatura oīs in hoīe numerat. xxcv. e.
Creator ex creaturis nascit. folio. liij. g.
Creator meliorz amabiliorz creat. liij. b.
Creator. Distinctio inter creatore z crea
turam. fo. clxxix. a.
Creature esse et conseruari dependet a
creatore. fo. cxcj. g. et h.
Creature nō sunt dīligēde vt ex eis ha
beat bñtudo. sed vt amet creator. vj. b.
Creator maior est qz genitor. clxxxiij. c.
Creature sūt qz de⁹ eas nouit. clxxvj. b.
Credere in xpm a deo datur. clxxij. b.
Credere in deū quid sit. xliij. b.
Creare deū in principio celū et terram.
quomodo intelligat. cxcxij. f.
Creatura. Omis creatura dei bona est
folio. cxcxvij. a.
Credenda. folio. clxxvj. a.
Credere q moritur⁹ est se vctuz in eter
nū lōge foris⁹ est qz si mori nō possit. z
ita morte augeat meritū fidel. cxcxij. b.
Creatura. Blasphemat creatore q ma
las censet creaturas. cxcxvij. f.
Credere in deū et credere deo differūt.
folio. xliij. b.
Credendū in christū est māducare spm
spiritaliter. fo. clj. b.
Creavit oia deus ex nihilo. lv. e.
Creari homo nō pmeruit. xv. b.
Creator amādu non creatura. xxiij. c.
Credere. Dēs scī eadē credebāt et spe
rabāt sub lege. q nos sub grā. cxiij. g.
Credēdum est licet nō intelligis. cxcv. b.
Creatura oīs velit nolit diuine. puiden
te seruit. fo. cxcxij. d.
Creature rationales sūt participatioe
creatoris meliores. clxxij. g.
Cilicium. xxxiij. a.
Circūcisio cur octauo die fiebat. xliij. f.
Circūcisio quando euacuata fuit. xliij. f.
Circūcisio quātū atqz valuerit. xliij. f.
Circūcisio non est nunc excitanda.
cxcxvij. a. et b.
Cū dīc nos sum⁹ circūcisio. clxxxiij. c.
Cū exemplauit xps diabolicas po
testates exuens se carne. clxxxi. d.
Circūcisus cur timotheus fuit. cxi. a.
Circūcisionis significatio. clxxxiij. c.
Circūcisio xpianorum. clxxxi. a.
Circūcisio. clxxxi. b.
Circūcisio cordis. x. c.
Circūcisio cur facta ē pmissio. xliij. g.
Circūcisio cur pcepta fuerit lege. xliij. f.
Ciuitas superna. cxiij. c.
Clultates due. lxxxiij. a.

Tabula.

Civitatum duarum ciues. clvi. b.
 Chirographū dei est scriptura p̄cipue
 veteris testamenti in qua promissio-
 nes facte sunt. cxxxi. e.
 Christus est de tribu iuda. x. d.
 Christus crucifixus factus est nobis sapie-
 tia et iustitia satisfactio et redemptio
 folio. lxxij. d.
 Christus quomodo cepit regnare in creden-
 tibus qui ab eterno regnat. fo. cxv. e.
 Christus purior nat⁹ q̄ adā creat⁹ cur i
 firmitatē carnis sensit. xxxij. a.
 Christi humanitatis gr̄a excellit angelos
 folio. xvj. b.
 Christus alios deos euitit. cxxxiij. e.
 Christus sine originali cōceptus. xix. c.
 Christus sp̄sūs a sponsa. clxiiij. f.
 Christus maledictum suscepit p nobis.
 folio. cxliij. b.
 Christus se tradidit. fo. clxj. b.
 Christus verus fili⁹ dei patris nō fact⁹
 sed genitus coeqlis illi. clxx. b.
 Christus de⁹ et hō psona vna est. clxxj. a.
 Christo subiecte sūt omnes creature. fo
 lio. cxxij. f. et g.
 Christo hoīe solus de⁹ maior est. ibidē.
 Sol⁹ xp̄s cōcupiscētiam nō habuit.
 folio. xxxj. b.
 Christus ver⁹ filius dei et hominis. xli. f.
 Christum quō pater p̄ctm fecit. cxxxi. a.
 In xp̄o crucifixio q̄ multa homines
 discere habeat. fo. lxx. a.
 Christus factor et factus. clxx. d.
 Christus factus maledict⁹. cxxxi. a.
 Cur xp̄s crucifixus. lxxij. c.
 Christū audim⁹ loquentē in p̄dicato-
 ribus eius. cxxxi. a.
 Christus quomodo sit via. cxxv. b.
 Christus significat regē vinctū. fo. i. f. et
 est nomē sacramenti folio eodē. g.
 Christus sperabat a iudeis v̄tur⁹: sed qz
 huīlis venit nō est agnitus. folio. i. g.
 Christus manens de⁹ sublimis fact⁹ est
 p nobis homo humilis. i. b.
 Christus est p̄clarissimū lumen p̄destina-
 tionis et gr̄e fo. iij. a. p̄destinat⁹ est
 autē esse caput eccl̄ie: et sancti eius mē-
 bra. ibidē. b.
 Christus gl̄ificat⁹ ē sicut hoīes electi. iij. d.
 Christus credebatur a gentib⁹ talis ven-
 tur⁹ q̄lis p̄ hebreos p̄nūciat⁹ erat. i. g.
 Christus nō est p̄destinat⁹ sc̄dm diuini-
 tatē: sed sc̄dm humanitatē. iij. e.
 Christus est via qua puenit ad deū. iij. b.
 Factus est via in mari. fo. iij. e. Sine
 xp̄o philosophātes inciderunt in de-
 mones. ibidem.
 Christus dñs dauid vbiq̄ sit. clxxj. b.
 Christi passiōis defuisse credit quicqd
 mēbrū eius hic patit. clxxix. e.
 Christus diuitias: delicias: honores: im-
 peria et liberos carnales docuit non
 magnificare: et cōtumelias: iniurias
 dolores corporis et mortē etiā grauissi-
 mam tolerare. cxxxiij. f.
 Christus quomodo genitus. clxxviiij. b.

Christus vt de⁹ nō est sacerdos: sed vt hō
 q̄ quō nat⁹ dicit ante lucifex ostendi-
 tur. fo. cxxv. f.
 Christi exaltatio fm q̄ hō fuit. clxxij. a.
 Christus mediator et reconciliator noster.
 folio. clxxix. d.
 Christus in quātū de⁹ et p̄ vnū sūt. clxx. f.
 Christus deus et homo. clxx. f.
 Quomodo xp̄s est fili⁹ legis. lxxix. b.
 Christus est mortu⁹ quodāmo p̄ctō. xxi. b.
 Christus de⁹ seip̄o minor fact⁹ est homo.
 folio. clxxix. g.
 Christus quō mediator. cxxv. a.
 Christus minor fact⁹ māsit eq̄lis. clxxix. f.
 Christus seip̄o minor. clxxix. b.
 Christus venit ad saluādos peccatores.
 fo. cxxij. b.
 Christus a chrismate dicit⁹ rex et sacer-
 dos a quo xp̄iani vocamur. cxxix. e.
 et sol⁹ victimā mūdā obrulit. ibidem.
 Christus dñs a seruis suis malis susti-
 nuit. folio. clxxv. d.
 Christus quomodo tēpus accepit. clxxix. b.
 Christus in debitu dādo debitum libe-
 rāuit. xxviiij. c.
 Christo nō sibi viuere. cxxv. b.
 Christus sic fili⁹ hoīs vt etiā fili⁹ dei cre-
 dendus. cclij. d.
 Christus semp equalis patri. clxxix. g.
 Christus panis de celo missus et media-
 tor factus. cxxv. a.
 Christus sp̄sūs et sponsa. clxxiiij. b.
 Christus p̄mogenitus. clxxix. a.
 Christus sol⁹ inter sacerdotes pro se nō
 offerebat nec purgatione indigebat.
 folio. cxxvij. e.
 Que de⁹ in veteri testamento in sc̄tis
 suis fecit crediderunt iudei p̄ christo
 faciēda. cxxxiij. b.
 Christus sic veritas est vt totū in eo ve-
 rum sit. fo. cxxv. a.
 Christus p nobis quomodo intelligit fa-
 ctus peccatū. xxviiij. a.
 Christus quomodo in angulo. clvij. c.
 Christus nō est decimatus in lūbis abra-
 he sic leui et reliq̄ sacerdotes. cxxv. g.
 Christus etiā infatigē et atē saluat. cxxij. f.
 Christus sc̄tissctōz quia multa fuit pas-
 sus nō est mirandū dum patit sanct⁹.
 folio. cxxxiij. b.
 Christū cui nō liberauerit deus vt cete-
 ros. Quomodo oīa bona terrena contē-
 psit et mala plurima sustinuit vt id no-
 bis faciedū doceret. cxxxiij. d.
 Christus sine peccato sed nō sine flagello
 fuit. cxxxiij. g. et h.
 Tūc sub pedib⁹ xp̄i ponentur inimici
 ei⁹ qñ fatebunt sp̄m regnare. cxxv. b.
 Christus crucē suā portās. clxij. d.
 Christi passiōes p̄fecte in capite adhuc
 p̄ficiunt in eius corpore. clxxix. f.
 Christus sp̄sūs p̄cessit de thalamo ma-
 tris illefo. cxxxiij. b.
 Christus solus sine p̄ctō est nat⁹ ex fe-
 mina. xxiij. g.
 In xp̄o impletū est quicqd p̄ nra sa-

lute p̄phetatū est. cxxij. b.
 Christū indigna passum xp̄ianus atten-
 dat: vt in aduersis patiētiam habeat.
 cxxxiij. g.
 Christus factus dñs dauid. clxxj. b.
 Christus vnigenit⁹. clxxix. a.
 Christus dedit et accepit dona. clxx. b.
 Christus est caput cum mēbris. cxx. a.
 Christus sep̄ ab oib⁹ sequēdus ē. fo. c. b.
 Christus sc̄dm diuersa vitis est et agri-
 cola. lxxiiij. c.
 Christus petra et colūna nubis et mari-
 na. xcv. f.
 Christus est de⁹ vinctus dicit⁹ a chrisma-
 te: isq̄ p̄cipue vinctus est. cxxij. e.
 Christus in cruce viam charitatis cur-
 rebat. cxxij. f.
 Christus quomodo negauit se de cete-
 ro videndum apostolis. cxxv. c.
 Christus iudeorum rex. lxxij. c.
 Christus lumen est. lxxij. c.
 Christus dici non p̄t creatura. xxxv. d.
 Quomodo verbū gen. iij. pertineat ad
 christum. clxxij. d.
 Christus vnus. clxxiiij. e.
 Christus mortuus sine peccato chyro-
 grapha peccatoz deleuit. clxxxi. b.
 Christus chirographū et cautionē vīa-
 bolī abstulit. clxxxi. b.
 Christus potuit non mori sed moriens
 culpas nostras abluīt. clxxxi. c.
 Christus caput eccl̄ie. clxxix. a.
 Christus sponsus et sponsa. clxxix. b.
 Christus sp̄atur i mēbris suis. clxxix. f.
 Christus est pauper a terra suscitatus:
 et de stercore erectus. clxxv. a.
 Christus via et māsio est nobis. clxxix. c.
 Christus tributum soluit. cxxxiij. f.
 Christus victor et victima est. cxxv. e.
 Christus nō est sub fato nat⁹ sed ei⁹ hō-
 ra aut tempus est ei⁹ volūtas. cxxv. b.
 Christus tēpori subditus nō est. cxxv. c.
 Quō xp̄s sapiētia p̄ris missus ē. cxxv. f.
 Christus nō est negādus homo. cxxv. g.
 Christus cur mediator dictus. cxxv. d.
 Christus filius dei per naturā nos per
 adoptionem. cxxv. b.
 Christus liber docet nos ligatos qd pa-
 ti debeamus vt sanemur. xx. b.
 Christi in passione humilitas. clxxi. f.
 Christus q̄re nō ē agnit⁹ a iudeis. xlvij. c.
 Christus testat⁹ p̄s. clxx. de se sc̄ptū. xxi. a.
 Quō xp̄s subiectus erit patri qui sub-
 iecit ei omnia. cxxv. g.
 Christus aliqui capitur pro capite eccl̄ie
 aliquādo pro capite et mēbris. cxxv. g.
 Christus caput nostrū cui⁹ corp⁹ est ec-
 cl̄ia et mēbra corpa christi. lxxxi. g.
 Christus quomodo sit nobis vita et iu-
 sticia quando illi coheremus. lxxix. e.
 Venit christus equalis patri accepit
 formā seruī. clxx. c.
 Christus venit docere humilitatē et ex-
 pugnare superbiam. lxxix. a.
 Christus de⁹ de deo natus. cxxi. g. et est
 firmū fundamentū eccl̄ie. ibidem.
 A A iij

Tabula.

Christus docibilis dei doctor est. llii. a.
 Christus an baptizauerit. clxiii. f.
 Christus semp veritas. lxi. g.
 Ex xpo et ecclesia una persona est. clxiii. f.
 Christus contentus dñi infirmus contentus
 tur. xcii. a.
 Christus et ecclesia caro una. clxiii. f.
 Christus dictus est peccatus. cxxxi. a.
 Christus prozusus nullum habuit peccatum.
 xxvii. b.
 Christus quare finis dicitur. xlvi. a.
 Christus lac paruulorum et carnalium: cib?
 vero spiritualium. lxxii. c.
 Christus finis noster. xlvi. a.
 Quis xpus ieiunauit omne principatum.
 cxxv. f.
 Christus suscitauit facillime. clxiii. c.
 Christianus offendere potest. xlvi. b.
 Christianus si malus: non saluabit. cli. b.
 Christianus populus est verus israel seu
 domus iacob. xv. a.
 Christianus? cur in fronte signatur. xlvi. f.
 Non omnis xpianus eo solo qd xpianus
 saluabitur. clxi. b.
 Christiani vita christi gestis configura-
 ri debet. xlii. f.
 Christiani sunt participes xpi. cxxi. e.
 Christiani male viuentes. xpo iniuriam
 faciunt. cxxi. e.
 Filii sponsi sunt omnes christiani quia
 propter flagella sustineant vt hereditatem
 obtineant. cxxiii. b.
 Christiani primi appellati. cxi. e.
 Terrene citatis forma duplex. cxvi. c.
 Crimen est peccatum graue. ccix. c.
 Crimina criminibus vindicant. vi. e.
 Nemo sine peccato s; sine crimine. clxiii. d.
 Sine crimine multi sine peccato nemo vi-
 uit. ccix. c.
 Coeternus non esse in creatura: et quid sit
 et quid eternus vide. cxi. d.
 Cogitatio producit opera. x. a.
 In patria oēs cogitationes bonorum omnium
 erunt manifeste. lxxviii. e.
 Cogitatio pietatis ex deo est. cxxiii. e.
 Dis bona cogitatio est a deo. cxxiii. d.
 Cognoscere deum et cognosci a deo est.
 fo. xxxviii. f.
 Cogitatio quæq; aut nocentem aut inno-
 centem facit. x. a.
 Cogitationes dei sapientes: et hominum
 vane. lxxvi. b.
 Cognitionis peccati aggravat. xxv. d.
 Cognitionis peccati per legem. xi. g.
 Cogitationes inuicem patebunt. lxxviii. f.
 Cognitionis certa. clxxvi. a.
 Cognitionis vitæ quod in gentilibus sit. lii. e.
 Cognoscere dei. clxi. f.
 Cognitionis legis aggravat peccati trans-
 gressoris. viii. f.
 Cognitionis dei quod nos cognoscere debet. cxlv. f.
 Christus est cogitare et credere. cxxiii. d.
 Cognoscere dei. lxxviii. f.
 Cognitionis dei. clxi. g.
 Cohortatur ad confessionis sacramentum
 recte ab ecclesia sumendum. clxi. c.

Colere deum gratis. xi. e.
 Colendus est deus gratis. xxxij. d.
 Columbe gemitus. xxxviii. c.
 Colendus est deus gratis et caste amandus. lxxv. c.
 Communio malorum non maculat participa-
 tione sacramentorum sed consensione
 factorum. clxi. a.
 Communicatio passionum christi est virtus
 nostra. clxxiii. b.
 Compeditur caro spiritum vincit. clxi. a.
 Compedes nostre. clxi. a.
 Compedes pauli rapuit charitas. clxi. a.
 Consolatio laboris. xxxv. a.
 Confiteri quid est. xlvi. f.
 Confortatur christianus pro quo omnia christus
 et nihil pro se passus intelligit dum se ab
 omnibus tentationibus eruedum videt. ccvi. c. d.
 Concupiscibilia dulcia sunt iniquitas. xxv. f.
 Concupiscentia in proficientibus minuitur
 non extinguitur. xxx. a.
 Concupiscentia carnis incinet animam
 sicut carbo in sinu tunicam. vi. f.
 Preceptum non concupisces comple-
 ctitur cuncta.
 Sunt sed non perficiuntur concupiscentie
 male. xxx. b.
 Non perficere concupiscentias. cxli. f.
 Non consistere concupiscentias magna laus
 est. non habere eas perfectio. xxxii. d.
 In concupiscentia cordis tradit a deo
 quod intelligant: superbi et ingrati. vi. c.
 Concupiscere et post concupiscentias ire
 differunt. xxx. g.
 Concupiscentia laudabilis. xxx. f.
 Conscientia bona in tota spe mala in de-
 speratione. cxli. b.
 Conscientia bona non sufficit si fama bo-
 na desit cum haberi possit. clxxviii. b.
 Conscientia pro spe accipitur. cxli. b.
 Sine bona conscientia et custodia ma-
 datorum non est salus. lxxiii. e.
 Conscientia et fama bona quomodo diuer-
 simode sit nobis necessaria. cxxiii. b.
 Erga deum sufficiat conscientia bona. cxl. b.
 Concupiscentia dulcis est dum veratur. xxx. f.
 Contra consistentes sine contritione cor-
 dis. clxi. c.
 Contradictores redarguere. ccix. f.
 Consolatio peregrinatoris ex pignore
 spiritus dei. lxx. b.
 Concupiscentia carnis in hac vita non de-
 letur penitus. cl. f.
 Confessionis institutio. clxxiii. g.
 Quis confessio sit ad salutem. xlvi. f.
 Concordia ordinata. cxix. b.
 Conseruatio creature depedit a creato-
 re sicut et esse. fo. cxi. g. unde quiescens
 ab omni opere conseruat tamen eas. ibidem. h.
 Coniugium humile melius est quam superba
 virginitas. cxix. g.
 Confiteri debemus christum. xlvi. g.
 Coniuges alter sine altero castitate vo-
 uere non possunt. cxix. f.
 Coniugium responsio. ccvii. d.
 Consuetudo vulgaris cum barbarissimo pre-
 reda est litterate integritas obscure. xl. e.

Confusio non est in mente sana: nec verecun-
 dia in fronte libera. lii. b.
 Contemplatio principaliter consistit in
 actu voluntatis. x. d.
 Configi clauis quid sit. clxxviii. b.
 Contra naturam quod deus dicat facere. llii. c.
 Contra naturam dicitur quod est contra
 nature usum. llii. c.
 Consensio ad peccatum. clxi. f.
 Non communio sacramentorum non socie-
 tas malorum sed consensio peccatorum conta-
 minat. lxxix. f.
 Consolationis ratio. clxxv. b.
 Confundi quis dicatur. xv. b.
 Femina uiciata quoad concupiscentiam non
 potest consecrari. ccix. e.
 Contemplatio est merces fidei. cxxviii. f.
 Concordia apostoli cum euangelio. clxx. d.
 Contristari spiritum sanctum quod quis dicat. clxi. g.
 Cor sursum habendum est. xl. f.
 Cor non auertitur ab hoc seculo nisi mu-
 nere dei. xc. g.
 Cor durum lapidi comparatur. cxxiii. d.
 Cor passeris. caro turturis paratur. cxxvi. b.
 Cor scit est cubile eius in quo letabitur. cxxi. b.
 Cor hominis videri non potest. lxi. a.
 Cor quid sibi renunciat. clv. a.
 Cor nostrum altare dei. clxi. c.
 Quis potest dicere dñe non est exaltatum
 cor meum. cxi. e.
 Cordis dilatatio. cxxiii. a.
 Corde directo sunt opera recta. cxxv. b.
 Corpus spiritale cur ita dicatur. cxxviii. g.
 Corpus est vestimentum anime. cxxi. b.
 Appetitus ornamenti corporis est de-
 trimentum interioris hominis. lxxviii. g.
 Quid sit participare fieri corporis et san-
 guinis domini. xcvi. e.
 Corpus carnis et caro pro eodem acce-
 pta sunt. clxxxi. a.
 Corpus christi seminat in contumelia pas-
 sionis resurrexit in gloria. cxvii. f.
 Corpus peccatoris quod mortuum sit. xxxii. b.
 Corpus christi. clxxix. c.
 Corpus humanum dici potest domus quia
 sapientia sibi edificauit. cxxxi. d.
 In honore sacramenti a solis ieiunio
 sumitur dominicum corpus. cli. e.
 Corpus christi facit sumetes immortales
 et incorruptibiles esse. xcvi. b.
 Corpus sponsam dignatur christo nos exhibere
 debemus. clxxiii. a.
 Si adam non peccasset: corpus animale futu-
 rum erat spiritale sine morte. cxvii. g.
 Corpora fidelium sunt hostia deo membra
 christi templum spiritus sancti. lxxvi. b.
 Corpora rationabiliter domanda. non in-
 terimenda sunt. clxxiii. c.
 Corpora etherea. cxviii. b.
 Corpora primorum parentum poterant
 non mori. xxx. b.
 Corporalia pena non est premedata. lxxviii. f.
 Qualia erunt corpora sanctorum post re-
 surrectionem. cxviii. f.
 Spiritualia erunt corpora post resurrectionem.
 cxviii. f.

Tabula.

Corps ppa sūt hui⁹ vite omnia opera.
folio cxxix. b.

Discipuli euntes in emaus cognoue-
rūt dñm post susceptionem corporis
christi. xcviij. f.

Qualitudo corporis non est contem-
nenda. cxcviij. g.

De corpib⁹ in statu inocētie. cxcviij. f.

Solum corpus xpi ascendet quo ca-
put ascendit. ciiij. b.

Fideles fieri debent corpus xpi si vo-
lunt viuere de spū xpi. xcviij. g.

De perfectione corporis et sanguinis
domini. xcviij. b.

Quo iudicam⁹ de corpilib⁹. cxcviij. b.

Quomodo iustus liberabit de corpo-
re mortis huius. xcviij. g.

Quomodo efficitur corpus xpi et pa-
tris dominici et vinū. xcviij. f.

Nō ē optādū esse sine corpe. clxiiij. b.

Quare corp⁹ post resurrectionē dici-
tur spiritale. cxcviij. e.

Ingemiscēs sub onere corpis nō vult
eo spoliari sed supvestiri. cxcviij. b.

Spiritale corpus nō est spūs. cxcviij. g.

Corporale. clxxx. g.

Correctio faciēda cū charitate. cxxi. e.

Correctio an in occulto an palam fieri
debeat. cc. a.

Correctionis vtilitas. ccv. a.

Ille defueris correctioni: nec studu-
eris certamini. ccv. a.

Corruptio corporis nō causa sed pena
peccati pūni est. cxcviij. b.

Chorde preceptozū decem. lix. g.

Cothurno elati. clxxx. b.

Crux christi figurat per virgā qua per-
cussa est petra. xcviij. d.

Crux xpi cur in frōtib⁹ fixa est. clxij. d.

Crux christi fuit claus. cxcv. c.

Crux xpi est via pducēs ad vitā eternā
cxij. f.

Crux xpi hūilitas secura ē nauis. liij. d.

Crucifixio interioris hoīs qd sit. xclij. g.

Cruciatu carnis. clviij. d.

Crucis tres in passione causa discrete
sunt. xli. a.

Crucifixus carnalibus desiderijs viuūt
per euangeliū. lxx. b.

Crucis exaltatio. clxxi. f.

Crucis exultatio. xxxv. a.

Crucem cur elegit dñs. clviij. b.

Crucifigenda est caro nostra. clj. f.

Crucē suā tetendit xps diabolo i musci-
pulā ponens in ea carnē et sanguinē
suū quē diabol⁹ effundere potuit: bi-
bere nō potuit: fundēdo autē innocē-
tem amisit nocētes. cxciiij. d.

Cruciatu cōcupiscētiarū etiā in hac
vita. cxi. b.

Quomodo doceatur christus cruci-
fixus et de mysterio crucis. lxx. a.

Quid sit amarī cogitatione crucifixi
folio. lxx. a.

Nō soli crucē suā tollētes saluabunt
folio clxxxiiij. b.

Cultus dei. xij. d.

Cultus diuinus. xij. e.

Cupiditas. cxcij. b.

Cupiditas porta mortis. cxcix. a.

Custodie diuerse. clxxxvj. e.

Damnatio omnium iusta esse
posset. fo. xij. e.

Plures dānabunt q̄ salua-
būtur. fo. cxi. b.

Dānatio paruulorū decedentū sine ba-
ptismo mitissima dici potest. fo. xix. b.

Dānatio multorū iusta. fo. xij. b.

Iusti esset oēs dānari quare gratias
agant quib⁹ dñs saluari. fo. xvi. b.

Dānatus nemo non peccās. fo. vij. b.

Dānatus non habet qd reprehendat
in deo. fo. xlv. a.

Dānati nunq̄ liberabūtur. fo. clj. d.

Quomodo q̄ non auduit fidei verba
iuste damnetur. fo. xliij. d.

Cur deus voluerit aliquos ad dāna-
tionē pertinere. fo. xlv. b.

Daniel. fo. cxi. b.

Pati discretio et fructus. fo. clxxviij. g.

Nihil dedimus deo. fo. liij. d.

Poliariter vandum est. fo. cxxxiiij. a.

David. fo. cxi. e.

David sciens peccat: et paul⁹ nesciens
miam cōsecutus est. fo. cxciiij. b.

Debitū extigit deus ab ijs quos dānat.
fo. xliij. e.

Debitū duplex: ex dator pmissio. f. liij. g.

Debitorem se fecit dñs. fo. cxciiij. a.

Decimat⁹ est leui in lūbīs abrahā et nō
caro christi. fo. cxcvi. g. et h.

Dedicatio dom⁹ in capite. fo. lxxiiij. b.

Defendere a crimine non est laudare.
fo. xxv. g.

Defectus bonus. fo. cxcviij. d.

Deficere in bonū: et proficere in malum
capit potest. fo. cclij. g.

Deformitas christi pulchritudo nra ē.
fo. clxij. f.

Ex deformitate redēptoris manauit
decor animarū. fo. lxxviiij. g.

Quomodo defunctis prosunt q̄ facit
ecclesia fo. cxxxix. b.

Delectatiōes spirituales dulces iustis
fo. xxv. f.

Quomodo delectatio paulatim mor-
tificat animā. fo. cxx. g.

Delitijis nō ē cor apponēdū. f. cxcviij. g.

Delitijis hui⁹ mūdi teneri neq̄st. f. ccvi. g.

Demonēs quomodo idolatras p simu-
lacrā sibi captiuauerūt. fo. v. b.

Supersticiosum est quicqd ad cōsul-
tationes et pacta cū demonibus per-
tinet. fo. xcix. e.

Sentes demonibus q̄tuor exhibe-
bant fo. xc. b.

Maliuolētia insita demonib⁹ pasci-
tur malo nostro. fo. xcix. d.

Demoniorū habitatio. fo. clxxxi. e.

Demonēs puniūt malos. fo. vi. g. Quod
rū potestas ponit ibidē cōsequēter.

Demonēs nō gaudent sacrificijs nisi
christo deo deberentur. fo. cxcviij. e.

Demonēs natura perfectiores sunt ho-
minibus fo. xvi. b.

Demoniorum desperāda est correctio.
fo. clxxv. g.

Demonēs a scientia nominati. fo. xc. a.

De manifestis iudicare licet. fo. cc. d.

Denotatio describit. fo. cxxxix. b.

Numerus denari⁹ quid significat:
fo. lxxviij. a.

Deprecatio. fo. cxciiij. g.

Deprecationes. fo. cxciiij. b.

Deputari quid sit. fo. xviij. d.

Desideriū de xpi aduētū. fo. ccviiij. e.

Desideria mala vix euitari possunt.
fo. xxi. d.

Desideriū celestīū facit animā dimitte-
re sordes pctōrum. fo. lxxvi. g.

Sancti desiderant manifestationem
xpi in iudicio. fo. ccviiij. e.

Desperandi nulli sunt fo. clviij. f.

Non desperandū de deo cuius tam
certa est promissio. fo. cxxxv. b.

Deuians. fo. clxxiiij. f.

De⁹ bon⁹ quō excecet mētes. f. cxcvi. b.

Quō de⁹ erit oīa in oībus. fo. cxcv. e.

Deus non potest fallere. fo. xv. b.

Deus imperat qd sine gratia impleri nō
potest. fo. xi. d.

Deus diues est et se pmissit diligētib⁹
eum. fo. clxxviij. c.

Deus immobilis in eternitate mouet cū-
cta per tēpus. fo. cxxi. b. In deo sunt
oīa et deus est supra omnia. ibidem.

Deus iubet qd sine ipso fieri non potest
fo. xliij. b.

Deus nō fallit in iudicādo. fo. viij. c.

De⁹ nō potest esse ps alicui⁹ rei. fo. xc. f.

Deus nō tradidit hoīem in potestatem
diaboli effectiue vel pceptiue: sed tā-
tūmodo permissiue. fo. xviij. e.

Deus solus delectat beatos. fo. xxi. c.

Deus solus sapiens. fo. lxxiiij. e.

Deus equalē se genuit. fo. clxx. g.

De⁹ quō multiplicat⁹ est p nob. f. xxxix. b.

De⁹ habetur a solis bonis. fo. xxxij. d.

Quāto quisq̄ magis in deū erigit tā

Tabula.

to maior est. fo. cxxviii. e.
Deus est gratis colendus. fo. cxxii. d.
Deus in quibus habitat. fo. lxxviii. b.
Deus quod homini prestat. fo. cxxix. f.
Deus simul oderat et diligebat nos ante reconciliationem. fo. xvi. h.
Deus homo mortali sed non angelis nec beatis inuisibilis. fo. cxxiiij. c.
Deus operatur ante secula. fo. cxxxi. d.
Deus in radicibus et principijs cuncta que sunt aut futura sunt creauit. fo. cxxxi. e.
Quod dominus dixisse dicat ad moysen quod angelus dixerat. fo. cxxiiij. d.
Deus essentia per se inuisibilis nobis. fo. lio. cxxiiij. c.
Deus operatur ut verbum suum non inaniter audiat. fo. clxxv. b.
Deus permittit quod ipsemet facit. fo. cxxviii. d.
Deus non vult cum mendacio possideri. fo. cxcv. d.
Deus verus illuminat mentes. excecatur iudicio. fo. cxxvi. b.
Deus cur deus abraham isaac et iacob dicatur cum sit omnium deus. fo. cxxxiij. d.
Deus cur et quomodo mortuus est. fo. xvi. f.
Deus omne per modum. fo. ccix. c.
Deus meus a quibus recte dicatur. fo. ij. g.
Deus a multis totus possidet. ibid. e. et h.
Deus dat nobis recte vivere. fo. iij. d.
Deus iustitia dicitur qua iustos facit. ibid. e.
Deus quod philosophi cognouerunt. fo. iij. f.
Deus lumen illuminat tenebras humanas. fo. iij. a. **Q**ualis sit a philosophis notus. ibidem. b.
Deos facere secundum hermetem quod sit. fo. iij. h.
Deus non inducit peccatores ad malum: sed deserit dignos deserui. folio. v. g.
Deus intelligit ex administratione totius universi ut anima ex administratione corporis. ibidem. b.
Deus non est humana forma circumscriptus. fo. vi. b. **D**eus dextera aut sedere ad eam quid sit. ibidem et c. deum sedere. ibidem. c.
Deus quomodo tradat philosophos in concupiscentiam cordis eorum. fo. vi. c.
Deus unde erit nobis omnia. fo. cxxv. c.
Factus homo fidem fecit ut equales angelis fieri credamus. fo. cxxvi. a. **E**t quomodo **L**oth et abraham agnoscebant deum in angelis aut viris quos homo spiritus susceperant. fo. cxxvi. d.
Non locorum intervallis sed similitudine acceditur ad deum. fo. ci. b.
Quomodo deus videri possit cum sit inuisibilis. fo. cx. e.
Deus fecit se nostrum debitorem. fo. lxy. f.
Quomodo est amatus deus. fo. lxy. d.
Deus est proprie eorum quod diligunt. fo. lxy. e.
Deus non dicitur rex magnus super omnia demonia. fo. xci. c.
Deus verus excecatur mentes infidelium aliquorum. aliorum illuminat. fo. cxxvi. d.
Deus debitor effectus est. fo. xli. a.
Cur deus homo. fo. lxy. b.
Deus summe diligendus probatur. fo. clxxvi. c.

Deus non videtur mundus blasphemanti bus eum. fo. ccix. h.
Deus nunc iustus paulo cui prius misericors erat. fo. ccviii. a.
Deus omnibus preponit. fo. clxxxiij. e.
Deus etiam propheta fuit. cxxi. b.
Deus dona sua coronat dum merita nostra premiat. fo. ccviii. c.
Deus solus bonus. fo. lxxiiij. d.
Deus ante secula. fo. cxxi. c.
Deus est rex magnus super homines: deos participatue non super demonia. fo. xc. b.
Deus non ita requiescit ab omni opere quam creaturas cogeret. fo. cxxi. g. et h.
Deus vivit omnibus creaturis ex sententia et ad nutum suum. fo. cxxii. c.
Deus nemo vidit secundum naturam. fo. cci. d.
Deus misericorditer auxiliatur ut vincas: et virtutem suam in te coronet. fo. cxxxi. b.
Deus nullius eget. fo. xli. d.
Deus amandus et timendus quia dulcis et rectus. fo. vij. f.
Deus fons iustitie est. fo. xliij. e.
Deus quibusdam tribuit iram. fo. cxxviiij. a.
Deus se chirographo suo nobis obligavit implevitque plurima que promissit: impletur suo tempore reliqua. fo. cxxxi. g.
Deus ubique presens et ubique totus: non ubique habitat. fo. clxxx. e.
Deus quod omnia est in omnibus desiderium explebit. fo. clxxxiij. a.
Deus fidelis in verbis suis. fo. cxxxi. g.
Deus docet quid agendum et dat amorem et voluntatem agendi. fo. clxxij. d.
Deus pater: deus et pater est christi. fo. cluij. h.
Deus pater quod ipse est genuit. fo. clxx. g.
Deus elegit nos dum non eramus. fo. xv. b.
Deus in omnibus bonus. fo. xli. c.
Deus nihil contra naturam facit. fo. liij. c.
Deus fecit que rogari precepit ut faciat. fo. cxc. g.
Deus videbit post renovationem mundi in omni creatura. fo. lxxviii. f.
Deus solus sapiens et potens sed non solus. fo. lxxiiij. e.
Sine deo nihil possumus pietatis. folio cxxix. a.
Deus non est pars persone que christus est. fo. xc. f.
Deus scit in nobis id etiam quod nescimus in nobis. fo. lxx. h.
Deus est gloria iustorum. fo. lxx. d.
Deus cur pauca puntat in hoc mundo: multa seruet ultimo iudicio. fo. vij. d.
Deus est lux mentium purgata. fo. lxxviiij. f.
Quare expressius in scripturis mortales dicuntur dii quam imortales. fo. xci. c.
Quod homines appellant dii in scripturis frequenter non sic angeli. fo. xci. a.
Quare homines dicti sunt dii. fo. xci. c.
Divinitas idoneis oculis inuisibiliter monstratur. fo. cx. d.
Divinitas maxime humiliata et humanitas maxime exaltata in incarnatione dominica. fo. ij. b.
Divinitas sola non est mediatrix: sicut nec humanitas sola. fo. cxcvi. c.

Divinitas humano visu videri nequit. fo. cci. e.
Diabolus non facit nisi quod a deo permittitur in nos. fo. cxxiiij. e.
Tres doli diaboli. fo. cxxvij. c.
Diabolus prius victus est iustitia quam potentia utroque tamen modo victus est. fo. xvij. g.
Diabolus nullam potestatem habet nisi datam de super. fo. lxxij. f.
Diaboli astutia in confingendo falsa crimina de sanctis. fo. cxxxi. a.
Diaboli portus que ad imitatores sunt peccantes. fo. xvij. g.
Diabolus est princeps peccatorum non creaturarum. fo. clxvi. f.
Diabolus non paulus exaudit. fo. cxxviiij. b.
Diabolus sine voluntate dei seque: sed ne minime ferire potest. fo. cxxxiij. g.
Ex iis quos dominus suos novit: diabolus neminem seducit. fo. cclij. c.
Oppugnant non expugnant bonos diaboli. fo. clxxviiij. d.
Diabolus non potest nocere quantum vult. fo. xcviij. g.
Non sequitur diabolus est deus huius seculi. ergo est deus. fo. cxxvi. b.
Diabolus cadens hominem deiecit: Christus ascendens erexit. fo. clxxi. c.
Diabolus induxit iudeos ad occisionem christi. fo. xvij. f.
Diabolus victus iustitia et non potentia. fo. xvij. f.
Diabolus qualiter vincat. fo. xvij. f.
Diaboli aerem caliginosum inhabitat. folio clxvi. b.
Diabolus victus esse probat quando se vixisse credebatur. fo. clxxviiij. g.
Contra diabolum quicquid possumus faciendum nobis est. fo. clxvi. c.
Diabolus quare de bonis mala spergit. fo. cxxxi. a.
Cui mundi rector diabolus. fo. clxvi. b.
Dicere factis. fo. cluij. g.
Dicere equivoce in scripturis. fo. cluij. g.
Dies iudicii significat ignem: tempestate et gladio. fo. cxxxi. b.
Dies omnium novissimus quam longe abest ignoratur. fo. ccv. f.
Dies ex die. fo. clxxviiij. c.
Dies domini prior est quam credidimus. fo. ccv. d.
Dies ultimus cuiusque persone est. fo. cxxxi. f.
Dies novissimus erat sub apostolis. fo. ccv. f.
Dies sunt duo que deus illuminat. fo. clxxij. f.
Dies malos faciunt malicia et miseria. fo. clxxij. c.
Dies omnis per extremo computatur. fo. clv. g.
Dierum observatio que per modum sit. clxvi. f.
Differentie hominis. fo. xli. f. prima. secunda. tertia. quarta.
Differentia hominis et hominis ordinatio. xi. f.
Differentia iter temporalia et eterna. fo. cx. g.
Digitus dei est spiritus sanctus. fo. cxxviiij. e.
Melius est esse digitum in corpore christi quam oculum precium. fo. cviiij. e.
Dilectio charitatis angelos. et dei servos cōsociat. fo. clx. e.

Tabula.

Dilectio dei qualis esse debeat. fo. lix. g.
Dilectio dei et dilectio proximi conectun-
 tur. fo. lix. h.
Dilectio proximi qualis debeat esse. lix. f.
Dilectio rei qua fruendum est plenitudo
 precepti est. fo. cxi. b.
Dilectio est finis precepti. fo. cxi. b.
Dilectio ordinata. fo. cxi. b.
 Quatuor et quales dilexerit nos deus
 attendendum est. fo. xvij. b.
Dilectio proximi. fo. clxiiij. a.
Dilectio auget cognitionem et perficit eam
 folio. xvi. a.
Dilectio fraterna. fo. clx. c.
 Valida ut mors dilectio. clxxiiij. b.
 Quare dilectio toties promittitur. cl. e.
Dilectio quod sit fortis res. fo. cvij. g.
Dilectio est virtus nostra. fo. cvij. b.
 Quomodo iohannes solus de dilectio-
 ne mandatum dedit. fo. lx. b.
 In quibus probatur dilectio dei aut proxi-
 mi. folio. lix. d.
Dilecti et inimici qualiter se compatiun-
 tur. fo. liiiij. a.
Dilectionis dei vehementia. fo. xvij. a.
Diligendus est proximus et dilectio eius. cix. e.
 Quod deus et quod homo diligendus. fo. cxi. b.
 Donum dei est diligere deum. fo. xc. d.
 Aria diligenda. fo. cxcix. a.
 Qui malus est se non diligit. fo. cxcij. c.
 Omnes eque sunt diligendi sed non
 omnibus subueniendum est. fo. cxi. b.
Discere. Quid discendum nobis a christo.
 folio. clxxi. d.
Discipuli stelle ambulantes in celo. cvij. f.
Disciplina quomodo in sacris litteris ex gre-
 co sumatur. ccxv. e.
Dives magnus. fo. ccl. h.
Dives non huius mundi. fo. ccl. h.
Divitis avari commutatio. fo. ccij. b.
Divites sunt omnes fideles. clxxiiij. b.
Divitie christi. fo. cxxxiiij. d.
Divitie christi. fo. cxxxiiij. e.
Divitie generant superbiam. fo. ccij. b.
Dixisse dicitur deus quod per angelum dixit. clxxiiij.
Doctrina christi est delicias non appetere et
 labores ac mortem tolerare. fo. cccxiiij. f.
Doctrina falsa habet vera admixta.
 fo. cccxvi. b. et fo. cxi. b.
Doctrina imbuendi et catechizandi tri-
 buta est ecclesie. fo. cxi. b.
Doctrina lactans est symbolum fidei et
 oratio dominica. ccxv. b.
Doctrina christiana non est reipublice be-
 ne institute adversa. fo. clxxiiij. e.
 Qui doctores ac preceptores fugi-
 endi. fo. clxxij. d.
 Cur non omnes doceantur a deo ve-
 nire ad christum. fo. xlv. a.
Dolor est melior quam stupor. vij. a.
Dolor de morte tolerandus. clxxviiij. a.
Doloris mensura potius quam temporis est
 consideranda. fo. xxxiiij. b.
Domus eterna laus. fo. cxxvij. b.
Domus magna est hic ecclesia intelli-
 genda secundum cyprianum. cciiij. f.
Domus quam sapientia sibi edificavit est
 corpus humanum. ccxvi. d.
Dominio dormiunt qui mundo mortui

sunt. fo. clxxvi. e.
Duis duobus dominis fuisse conatus. xclij. f.
Domitores ferendus est quis flagella pre-
 ferat. fo. ccxv. c.
 Quomodo vir mulierem dominetur dicitur
 tur? fuisse etiam si non peccasset. cxcvi. e.
Donum dei. fo. xvi. d. et clx. a.
 Non extollendi sumus de dono dei.
 fo. clxxix. c.
 Donec quid significet. cxy. b. et c.
 Donatiste dona tui pro christo habet. cxxxix. g.
 Doru habere curam quod sit. fo. li. f.
 Dormientes resistent domino. clxxviiij. b.
 Dormientes vocatur mortui. clxxvi. e.
 Numerus duodenarius sedis sacra-
 menti est universitatis. lxxx. g.
 Dulcedo fallax. fo. xxi. b.

Ecclesia. fo. clx. c.
Ecclesia bona. fo. cxxij. c.
Ecclia quam non habebit macu-
 lam. clxiiij. g.
Ecclia est mundus. fo. xlv. e.
Ecclia omnis vidua est una. fo. cxcviiij. e.
Ecclia dealbata super nivem. fo. clxiiij. b.
Ecclia de latere christi formata est. clxiiij. g.
Ecclia domus est domini. fo. clx. c.
Ecclia desponsata est et christus. fo. cxxxiiij. b.
Ecclia mater nostra est. fo. lxxij. b.
Ecclia est israel secundum spiritum. fo. xcix. a.
Ecclia. clxiiij. d.
Ecclia mater mater et christus est. cxxxiiij. b.
Ecclia tota christus est una. fo. cxxxiiij. g.
 Mortis christi ut fiat ecclesia. fo. clxiiij. e.
Ecclia amara? si in eius unitate et cha-
 ritate consistimus. fo. cv. b.
Ecclia christi quantum quisque amat tantum ha-
 bet spiritum sanctum. fo. cv. a.
Ecclie primitivae servus. fo. lxxij. e.
Ecclie firmitas est christus fundamentum eius in
 quo manens non mutabit. fo. ccxi. b.
Ecclie sacramenta unde processerunt. lxxij. c.
Ecclie cadore significant vestis chris-
 ti ut nix candida in transfiguratione
 fo. cccxij. a.
Ecclie inimici. fo. clxv. f.
Ecclie oculi. fo. clxiiij. b.
Edificare. Quam varie edificatur super
 fundamentum christum. fo. lxxv. f.
 Quid sit edificare aurum / argentum /
 lapides preciosos super fundamen-
 tum quod est christus. lxxiiij. g.
 Quid sit edificare lignum fenum stipulam.
 fo. lxxiiij. g.
Egrotus de medicamento erubescens
 difficiliter sanatur. fo. xlvij. b.
Egritudo animi. fo. cl. d.
Egyptiorum idololatria. fo. liij. f. et vij. a.
Egypti desertio significat fugam peccati
 fo. cccvi. b.
Elemosine an malis prebende sint. clxij. a.
Elemosina est remedium pro peccatis. xxxvij. g.
 Non est servus dei magna accipere ab
 ignota muliere et aliena uxore nescire
 te marito et absente. fo. lxxiiij. b.
Econsultandus est cum viro de elemosinis
 faciendis: nec sine arbitrio eius vestis
 mrimonialis uxori mutanda est. lxxiiij. c.
Elemosinarum sterilitas vitanda est. lxxv. d.

Electi sunt homines ut christus glorifica-
 tus. fo. li. d.
Electi non boni sunt boni effecti. fo. li. b.
 Non elegit primo nobiles aut doctos
 ut electio gratis daretur non meritis.
 fo. lxxix. b.
 Quare dominus elegit infirmos pauperes
 indoctos ignobiles. fo. lxxix. a.
 Quomodo electi qui non erant. fo. clxiiij. b.
Elementum. Ex omnibus elementis quedam
 particule insunt homini. fo. xxxvi. a.
Eloqua domini sunt argenti igne probata. clx. b.
Emulatio amoris sue in apostolo non liuo-
 ris. fo. cxxxiiij. e.
Emitur in terris non visum quod est in
 celis. fo. cxxxiiij. b.
Enigma quid sit. fo. cx. b.
Epimentum des poeta cretensis cur ab apo-
 stolo non nominetur. fo. ccix. f.
Episcopum oportet hereticis disputari-
 ue resistere. clx. c.
Episcopi interpretatio. fo. cxcvij. d.
Episcopatus bonus est opus et nomen
 operis non honoris. fo. cxcvij. d.
Epule cordis. fo. cxc. c.
 De feretibus epulas ad sepulchra mor-
 tuorum. fo. cxxv. h.
Erectio anime. fo. clxxij. b.
Errores pelagianistarum. fo. xxxij. b.
Erubescere non est in fronte libera. fo. liij. b.
Erubescere non est de christo. fo. xlvij. b.
Erubescere de ligatura et non de vulne-
 re id est de penitentia et non de pecca-
 to: maxime puerum est. fo. clxij. d.
Erubescere falsitatem est initium conversio-
 nis paganorum. fo. xc. b.
Eruditor nemo sine labore et dolore.
 fo. cxxxiiij. b.
Esuries et sitis sine cibo et potu interfici-
 unt. fo. xxxvi. b.
Esse equalis deo non erat christo rapina
 fo. clxix. b.
Essentia et substantia dei per se ipsam in-
 sibilis est: visiones autem eius quod leguntur
 per creaturam facte sunt. fo. cccxij. c.
Etas. Sex etates humani generis. fo.
 lio. xcvij. d.
 Domus interioris etates. vij. prima /
 secunda / tertia / quarta / quinta / sexta / se-
 ptima. folio. cxxvij. e. et f.
Eternitas absque diversitate mensure est
 fo. cxvi. d.
Eternitas stabilitatem habet. fo. ccxi. d.
Eternitas vera. fo. lxxiiij. d.
 In eterno sunt omnia presentia. fo. cccxij. b.
Eucharistia est sacramentum preteritis si-
 gnis unitatis vinculum charitatis. fo.
 xcvij. g. vñ plura in vocabulo corpus
 Quare christus ultimo instituit: et dedit sa-
 cramentum eucharistie suis apostolis. clx. e.
 Si quidie sumenda sit eucharistia. clx. e.
 Male accipiens eucharistiam non conta-
 minat eam. fo. clx. b.
Eucharistia est medicina celestis disci-
 pline. fo. clx. c.
Eucharistia bonos vivificat: malos
 mortificat. fo. clx. g.
 Nemo accedit securus ad eucharistiam
 nisi dimittat peccata. fo. clx. d.

Tabula.

Indigne sumit eucharistia qui non discernit a ceteris cibis veneratōe singulariter debita. fo. cii. f.
Euāgelium interpretat bonū nūcū. cxlii. g.
Euāgelium non est erubescendum. fo. lii. b.
Euāgelium non innitit terrenis. fo. clxvi. h.
Euāgelium non videri sed ex eo vivere licet. fo. cclij. b.
Euangelij predicatio respicere facit. fo. lio. clxviii. d.
Idem est dñs euāgelij et deus legis. fo. xcvi. b.
Sicut milites annonā et stipendij: sic euāgelizantes accipiunt victū et vestitum. fo. xciiij. f.
Non imperatū sed in prāte aploz erat vivere ex euāgelio. fo. cxlii. e.
Euāgelizare xpm quid sit. fo. lxxix. b.
Euāgelizandū ut māducem? nō est: sed māducādū ut euāgelizem. xciiij. c.
Euāgelizantib? mercedē nō potest reddere populus. fo. xciiij. g.
Exaltatio xpi scdm q homo. fo. clxxi. g.
Exaudit de? alios ad voluntatē alios ad sanitatem. fo. cxxxviii. b.
Exauditus est diabolus: paulus vero non. fo. cxxxviii. b.
Misericorditer interdum non exaudimur. fo. cxxxviii. c.
Execratio mentis quomodo ad deum pertineat. fo. cxxxv. c.
Excommunicatio est misericors seuertas. fo. lxxix. e.
Nō excoīcat nisi sponte cōfessus: aut in aliquo iudicio noiatus atq conuictus. fo. lxxix. b.
Nō temere ferenda sentētia excomunicatiōis. fo. lxxix. c.
Exclusores sūt doctores. fo. cli. c.
Excessus mentis. fo. cxxix. d.
Exstasis quid sit. fo. cxxix. d.
Exstasis cur adeo data. fo. clxliij. d.
Exemplū iusti iudicij dei est bonorum afflictio. fo. clxxxix. d.
Exempla patētie fuerūt in sc̄is patrib? veteris testamenti pauca: noui pluri. ma. fo. cccxliij. e.
Extrēsiō manuū christi quid significat. fo. cxcvi. d.
Extrēsiō sinus. fo. clxxv. d.
Exire iustus est abrahā aio de mesopotamia: postq̄ exierat corpe. cccxii. b.
Ex israel filij pmissionis. fo. l. c.
Exuere veterē hoīem. fo. clx. g.
Exurio carnis xpi. fo. clxxxj. d.
Exurge a mortuis cui dicat apostolus. fo. clxii. b.
Abule aniles non sūt diuina eloquia. folio. cxi. e.
Facere bonū et p̄ficere bonū. xxx. a.
Facere et p̄ficere. xxvi. e.
Facere et quiescere dei act cognoscere. folio. cxlvi. f.
Facere et quiescere dei. clxi. f.
Facies dei est manifestatio ei? ex. c.
Facies moysi splendida spēm habebat veritatis. cxxxv. d.

Fallere nequit deus. xv. h.
Famelicū qui dū potest nō pascit occidit. cxcvii. g.
Fati improbatio. xlii. a.
Fati improbatio. xlii. b.
Flagellū dei sunt iustozū p̄secutores: si cut et saulus q̄ nūc paul? dicitur fuerat. cccxlii. g.
Flagellat de? oēm filiū quē recipit: sed nō tā amarū debet esse qd flagellat qd dulce qd recipit. cccxv. a. Quos aut nō flagellat d̄ eoz salute despat. ibid.
Locat fornicationem magnū flagitium. lxxxij. e.
Quare de? modo parit malis et flagellat bonos. ciii. e.
Flagellat de? oēm quē recipit filiū vsq̄ adeo ut a flagellis exēpt? a numero filioz sit except? Unicū enī filiū car ne induit: ne a flagellis immunis sit. Qui ergo flagellauit sic vnigenitū nō dereliquit sine flagellis adoptatum. folio. cccxlii. b.
Flagellās domitor tolerādus ē melius qd ē hic flagellari et recipi qd hic ipu nūti i eternū cruciādū deserit. cccxv. c.
Flāmā ignis facit de? angelos suos et ministros in terris. cccxli. b.
Fratres christi. xxxix. c.
Fratres crinisti. ci. f.
Frēs xpi sūt filii eccl̄e catholi. cccxlii. a.
Fratres falsi in paulum. cccxv. e.
Fraudatio ppositi dānabilis ē. cccix. d.
Fraus et seductio demonis. cv. f.
Felicitas futura. lxxviii. f.
Femina puector adhuc mēstruosa de iuvene nō de seniori cōcipe pōt. xv. d.
Femina puector de iuvene cōcipe pōt et vetulus de adolescētula generare. folio. cccxlii. a.
Ubi femina dñatur in vtrum misera domus est. ci. d.
Flere tanq̄ nō flentē quid sit. lxxxviii. c.
Fides vera de christo habēda. Ibidē.
Fides intelligit qm credunt q̄ nō videntur: aut qm per vīsa creduntur videntur. folio. lii. c.
Fides verborū et rerum est. Ibidē.
Fides sola non sufficit sine charitate et operib? bonis. lxxxlii. d.
Fides manus dextere. xcvi. b.
Fides ē altare in interiori tēplo. xciiij. b.
Fides et spes de quib? habetur. ex. b.
Fides credit: spes et caritas orāt. xlii. a.
Fides q̄ a nobis exigitur. xlii. b.
Fides p dilectionē xpianū facit. cclix. b.
Fides res est cordis: non corpis. xlii. g.
Fides differentiam non admittit. lii. a.
Fides per dilectionem. cclix. c.
Ex fide apprehendere iusticiā. xli. b.
Fides xpi. xlii. b.
Fides nostra. xlviii. e.
Fides nostra de trinitate habēda. lv. a.
Fides multā iustitia paucis est cccxli. b.
Fides lorica et scutum. clxvii. a.
Demonēs ideo dicunt q̄ fidē habēt sine charitate. cvij. c.
Quomodo quis gradib? ducendus

est ad fidem. cxi. e.
Eadem fides nostra patrum et antiquorum. cxxvi. g.
Fides et charitas addiuuat mandatū. cxxii. b.
Fides ipetrat grām q̄ lex impleat. xlii. d.
Fides semp dei donū est. xlii. b.
Fides antiquoz. xix. e.
Duratio fidei vsq̄ in cōsummatōe seculi p xpm impetrata. liiij. b.
Nō sufficit fides sine charitate. cvij. c.
Laus fidei. xlvii. d.
Initiū fidei est a deo. cccxlii. xi. b.
Fides xpi et iustitia dei quō dicant. xi. b.
Fides que p dilectionē opatur nō est in spe. cxi. b.
Fides quō p dilectionē opat et qm iustificat hō p fidē sine opibus legis. xli. g.
Fides quid sit: et q̄ ei? laus. cccxii. c. Ex ea autem viuit iustus. ibidem.
Fide iustificat q̄cunq̄ iusti sūt. xlii. g.
Fidel p̄ncipiū et p̄fectio est a deo. ii. c.
Tor? orbis terraz attestat fidē nrē. cxxii. a.
In fide et fidē indifferēter dicit apo? stolus. xlii. c.
Fidē sine opere bono sequenti inanem esse. xlii. f.
Cōparant demonib? q̄ fidē sine opibus putant valere ad salutē. lxxxlii. c.
Egregia exhortatio cōtra colloq̄a p̄sertim circa fidē. cxxvii. b.
Fidelis laus et merita persent: si credentes imortales fierēt. cccxlii. b.
Fidelis habet verā pudicitia cū infidelis cōiuge et nō ecōuerso. lxxxvii. f.
Fidelis libertas. lxxxvii. b.
Fideles mali. clxij. g.
Fideles oēs dicunt vna gens: sicut omnes ecclesie vna ecclesia. ciiij. f.
Fideles omnes sunt vnū tēplū dei et singuli singula. ciiij. b.
Oēs fideles diuites sūt int? cccxlii. f.
Qd semp est tunc fieri dicit in aliquo cum ab eo cognosci ceperit. cxi. a.
Aliud ē esse diuitē aliud velle fieri. cc. f.
Figmentū dei sumus. clvi. b.
Figmentū est homo dei. clvi. e.
Figulū se ostēdit christus. xlv. e.
Magis mouere debēt figurata q̄ figure. xcvi. g.
Quī spiritales intelligebant figuras veteris testamenti. xcvi. c.
Filius nullus est cui nō det disciplinaz pater. cccxv. a. q̄ si cui nō det de illi? salute desperet. Ibidē.
Fili? et spūscūs p̄ subiectā creaturā vti si immutabiles sunt vti pater. cccxlii. a.
Fili? non est a seipso. xccxlii. b.
Fili? charitatis dei p̄is xps. clxxvii. e.
Filius dei sapientia. lxxix. d.
Fili? implet formā patris. clxx. b.
Filius fidei. xlii. f.
Filius dei apte vocat dñs: ita dñs pater et dñs spūs sc̄tus. cxxv. f.
Filius dei vnice fuit sine p̄tō sed nō sine flagello. cccxlii. e.
Fili? sedet ad dexterā patris donec po

Tabula.

natā inimicos ei⁹ scabellū rē. cxxij. b.
Filij dei agnoscunt qui pacifici. cxxv. f.
Filij sunt opera. cxxv. b.
Ad hoc nos vocat deus ut simus fili
lij dei. lxx. f.
Filij grē filij sunt libere. cxxv. b.
Filij dei quō hic sum⁹. cxxv. b.
Filij diffidentie. xvi. e.
Filij dei. xxxij. d.
Filij significant opa bona. cxxv. b.
Filij regis sūt regnū dei qđ traditur⁹ est
filius deo ⁊ patri. cxxij. e.
Filiū deo esse attestāt philosophi. liij. d.
Filiōrū pcreatio nō est detestāda nec i
pediēda a cōiugatis. cxxv. g.
Filia archisynagogi significat populū
iudeorum. lxx. b.
Simbriā vestimētī dominici ē paul⁹. j. e.
Finis hic est nō consumptio sed cōsum
matio. cxxij. a.
Finis psumatiōis ⁊ consūptiōis. cxx. e.
Finis seculorū senectus est veteris ho
minis. xviij. d.
Finis ab aplo intentus. cxxv. b.
Finis actionis cōtēplatio. cxi. f.
Finis legis qđ est. xlvij. a.
Finis cōsummatiōis est excellere in re
gno christi. cix. a.
Qđ futurū sit in fine sine fine. cxxv. d.
Firmitas anime non frangitur. cxxij. g.
Forma nō prodest sine radice. cxx. g.
Forma filij eq̄lis est forme p̄ris. cxx. b.
Qui foris aperti sūt: multis bonis ca
tholicis q̄ intus meliores sunt. lxi. e.
Fornicatio ē infidelitas magna. lxxxvi. f.
Quomodo per fornicationē genera
lem peccat in corpus ppriū. lxxxij. a.
Exaggerat fornicationē sup cetera
peccata. lxxxij. e.
Cor hominis fornicātis p̄prie sit ser
uum corporis. lxxxij. f.
De gñali fornicatione qđ nō adherēs
quicqđ deo: adheret mūdo. lxxxij. g.
Quō qđ adheret meretrici vñ corpus
est et nō sic de alijs facinorib⁹. lxxxij. f.
Quare sola fornicatio dicit⁹ peccatū
in corpus propriū. lxxxij. f.
Fucus. Nō decet mulieres nudare ca
pillis nec se fucare pigmentis. c. e.
Fugere animo. cxxv. vij. c.
Fundamenta celi. clvi. d.
Fundamentū xp̄s est et fides que p̄ di
lectionē operatur. lxxxij. f.
Fundamentū penitētie ab operib⁹ mor
tuis est ab hijs que oportet mortifica
ri ut vivamus. cxxvi. b.
Non habet xp̄m p̄ fundamento qui
mault carere xp̄o qđ tp̄alib⁹. lxxv. c.
Quid sit h̄re xp̄m i fūdamēto. lxxvi. a.
Fundamentū ecclesie firmū non sinēs
eam nutare. cxxi. b.
Fundamentū fabrice spiritalis in sum
mo est. lxxxij. b.
Fur. cxxv. b.
Furti cōmemoratio puritū facit auri
bus. cxxij. g.
Futurū tāqđ p̄teritū enūciatū. cxxij. f.
Nō solū pphete sed etiā aliqui de po
pulo habebāt fidem et intelligētiā

futurozū. xcv. c.
Futura nō sūt i natura s̄ i p̄ntia. xv. c.
Fluctuatio in mari hui⁹ mūdi. cxxvi. d.
Fruct⁹ oliue charitatē significat. cxi. c.
Fructus et datū. cxxv. g.
Quib⁹ fruendū. ⁊ qđ vīdē sūt. ccl. b.
Deo in homie fruens. cxxi. a.
 Alline sedulitas. fo. cxxix. f.
Gratia regenerationis non
homini sed deo tribuenda
est. fo. lxxix. c.
Gratia precedit meritum. fo. clvj. g.
Attende sedulo de grā dei. fo. cxiij. b.
Desiderare auxiliū gratie initiū gra
tie est. fo. cxxij. d.
Per gratiā regnatura sūt mēbra cor
poris xp̄i cū suo capite. fo. xcv. f.
Gratia dei vbi sit. fo. cxiij. b.
Gratia iustificat sola. fo. xij. a.
Gratiarū actio. fo. cliv. b.
Gratia gratis data que sit ⁊ quō obdu
ratio iusta sit. fo. xlij. g.
Grā p̄ grā redditur saluatis. fo. xxiij. a.
Grā dei nō meritis suis qđ saluat. xxiij. c.
Gratia nō cadit sub merito. fo. xij. b.
Gratia dei gratuite confertur non pro
pter merita. fo. xlij. b.
Grā non tollit liberū arbitriū. fo. cxiij. b.
Cur ex vno cōcubitu natos dicit⁹ non
eandē gratiā habuisse. fo. xlij. c.
Grā sanat infirmos miseriā cōfidentes
fo. lxxij. d.
Gratia gratis data. fo. l. c.
Grā pluuia voluntaria. fo. l. c.
Grā non datur sc̄m merita. fo. cxiij. b.
Grā dei nō sc̄m nra merita dat. cxiij. c.
Gratia gratis datur. fo. xlv. c.
Gratia data christo sine mēsurā: nobis
ad mēsurā datur. fo. clx. g.
Grā sūma est esse ouē pascue xp̄i. xv. c.
Gratia redemptos dicitur. fo. xlij. g.
Gratiā nō meremur accipere. fo. xlij. b.
Grā nō sc̄m merita dat nec oib⁹. xij. f.
Gratia virtus sacramētōrū est. fo. xcv. f.
Gratia non defuit sub lege. fo. xj. g.
Grā nō datur p̄pter merita sicut pena
propter demerita. fo. vj. d.
Gratia. fo. clvj. b.
Gratia meretur augeri. fo. xv. g.
Gratia refertur ad sciētiam: veritas ad
sapientiam. fo. clxxx. c.
Gratia dicitur qđ gratis datur. fo. xlij. b.
Gratia nouitas spiritus. fo. xj. e.
Gratiā reddit deus pro gratia premi
ans ob merita. fo. cxxvij. b.
Gratia xp̄iana incognita oib⁹ sapiētī
bus huius mundi est qđ omia tradita
sunt christo a patre eius. fo. lxx. b.
Gratiarū actio. fo. cxiij. b.
Gratie causa occulta est. fo. clvi. f.
Gratie necessarie deo agende. fo. xij. c.
Grē cōtra supbos cōmēdatio. f. i. d. ⁊. ij. f.
Grā qđ dicit⁹. fo. l. g. Et quō est specta
liter remissio peccatorū pax et recōci
liatio ostenditur ibidem.
Augmentande gratie diuine modus.
fo. cxxv. d.
Gratias quomodo agat ap̄ls. fo. cliv. g.
Grās agere: est sursum cor h̄re. lxxvij. b.

Gratis amandus deus. fo. lxx. e.
Grat⁹ iustificati sum⁹ q̄uis ex fide. xv. f.
Gaudīū et exultatio superboz de reb⁹
terrentis conuertet in luctū. cxxv. b.
Gaudium christiant. fo. cxxvij. b.
Gaudendum in domino. fo. cxxvij. e.
Gaudendū ⁊ satagēdū in aplo. cxxvij. b.
Inuistū est non velle gaudere cū gau
dētib⁹ ⁊ flere cū flentibus. fo. cvj. b.
Unde sint iusti gaudētes. fo. cxxij. g.
Gemunt omnes fideles. fo. cxxvij. c.
Gemitus colūbe est in amore. cxxvij. b.
Gentes pertinet ad syon celestē. clvi. c.
Gentes qualē xp̄m crediderunt. fo. i. g.
Gentes ea que legis sunt naturaliter fa
cere et non spiritu dei aut gratia aut
fide cur dixerit apostolus. ix. e.
Gentes nō iudei iusticiā apprehende
runt. fo. xlvj. g.
Gentes pertinere ad hereditatē proba
uit spiritus sanctus. clvi. a.
Gentes quare potius qđ israelite iustici
am apprehenderunt. xlvj. g.
Quō xp̄s dicit se non missum ad gen
tes. fo. lxxij. a.
Gentiliū humiliatōis facilitas. xj. c.
Gentiles p̄ h̄i quō cognitōnē veritatis
habere possint. ij. e. vide p̄la in philo.
Gentiliū sup̄stitiones evertit xp̄s p̄ libe
ras xp̄ianoz seruitutes. fo. v. e.
Genera hominum. fo. cxxv. a.
Ego hodie genui te quō d̄ xp̄o dicat⁹: ⁊
quō eternū qđ neqđ p̄teritū neqđ fu
turum habet hodie dicit⁹. cxxij. b.
Nota de translatione e grecis in lati
num. fo. cx. a.
Gnatio filij ⁊ p̄cessio spūs sc̄ti. cxxij. b.
Genethliaci. fo. xcix. e.
Gloria futura beatis que erit. cxxv. a.
Gloria ad deum que sit. xliij. b.
Gloria mea ⁊ euāgeliū meū qñqđ dicebat
ab ap̄ls: nō aut baptisū me⁹. lxxvij. b.
Gloria nostra eo firmit⁹ est quia in deo
est. fo. lxx. c.
Contēnandā esse gloriā mūdi. lxx. b.
Gloriandū esse in domino. lxx. e.
Contra gloriātes in seip̄s. lxxvij. g.
Gloriatio victiosa. xij. c.
Gloriatio laudabilis. fo. xij. c.
Modus gloriādī in cōsciētia. cxxij. a.
Glorificare deū ē deo grās agere. lxxvij. g.
Gubernandarū rerū ordo. cxxij. post. c.
Optima gubernatio oia suis tēpibus
distribuire ⁊ ex ordine gerere. xciii. e.
Utilissima queqđ p̄ omnipotentia do
mini gubernantur. xciii. b.
 Abere est scire vnde habeas
fo. lxxi. c.
Nō oia i celo habēda: de
bemus velle habere in ter
ra. cxxvij. d.
Habitat homo aliter in domo aliter de
us in sanctis. lxxvi. g.
Licet deus vbiqđ sit totus non tamē
in omnibus habitat. fo. lxxvij. b.
Deus neminē inhabitat nisi sanctiss
catum. lxxvi. g.
Quō spūs sc̄tus aiales inhabitat nō cō
gnosceres suū habitatozem. lxxvij. d.

Tabula.

Quomodo corporaliter habiter in
xpo plenitudo diuinitatis. clxx. e. et g
Ita habitandū est in domo dñi vt et
dñs habiter in nobis. cciiij. b.
Helyas legem spiritaliter iudeis expo
net. folio. liij. f.
Heredes de lege non sunt sed ex pmissi
one. fo. xliij. g.
Quomodo simus heredes dei non
defuncti. fo. xxxiiij. f.
Hereditas xpi nō fit angustior. xxxiiij. f.
Hereditas xpi. et quō ei? coheredes su
m? et quō sim? heredes dei. ccxx. e. et f.
Hereticus circa incarnationē dñi. ij. c.
Hereticus quis sit. cij. d.
Non resed noietenus inuenit xpus
apud hereticos. lxxiiij. b.
Hereticus aliquin bon? dñabit. cli. a.
Heretica distinctio. clxxiiij. f.
Heretici profunt ad excutiendam pigri
ciam nostram. fo. cij. d.
Heretici contra se accipiūt eucharistiā
que est panis vnitatis. xcviij. f.
Heretici sūt vasa mortis. cij. a.
Heretici sunt tanq̃ spine. cij. a.
Heretici vnde fiant. ci. b.
Heretici magnum dolorem faciunt he
reticis. fo. ccvi. d.
Heretici nō ppter xpm mortuū. cvij. b.
Que vtilitas sequitur ex inquietudi
ne hereticorum. ci. b.
Heretici pellūt fidelīū ignauā. xxxix. a.
Heretici viles sunt ecclesie. cij. a.
Hereticos describit. ci. g.
Heretici nō mortificant. ppter xpm. xli. a.
Heretici semper inquieti. ccvi. b.
Heretici omnes negāt christum in car
ne venisse. ccx. b.
Heretici fuerunt causa scribendorum
librorum. cij. b.
Hereticis deus bene vtitur ad vtilita
tem catholicorum. fo. ci. b.
Hereticis est vtendum. cij. a.
Hereticorum error serpens est. ccxxv. b.
Hereticorum error oritur scripturis non
intellectis. cxv. c.
Inimici ecclesie quō exerceant patie
tiā ei? et sapiētiā et beniuolētiā. ci. b.
Hermes egyptius quis sit et quomodo
deos facere docuit. fo. liij. b. et quo
modo multa vera de deo dixit. v. a.
Ierusalem. ccxxviij. b.
Ierusalem dicebat prius salem. ccxv. f.
Iuc fit aliquis ciuis celestis hieru
salem cū huius mōdo renūciauerit. xcvi. g.
Hypocrisis pasturāt doliū hic. ccxxv. b.
Isaiael quos significat. cxliij. f.
Iyemīs tempus nunc est. clxxiiij. b.
Hodie dicitur genitus xps. ccxij. b.
Homo in quo est imago dei. clx. b.
Homo interior et exterior. ccxxviij. a.
Homo templum dei est. cxci. g.
Homo et filius hoīs differūt. ccxviij. d.
Homo non est angelis pferendus. q̃uis
xps p eo nō p̃agel mortuū sit. xvi. b.
Homo templū dei. ara anima. sacrifici
um laus dei. lxxviij. g.
Homo recedēs a deo nihil est. lxvi. b.
Homo suo libero arbitrio fieri potest p

uersus sed solius dei adiutorio per
manere rectus. xlv. e.
Homo nūmus dei est. clxxviij. b.
Homo optimus quis sit. lix. f.
Homo nō lumen s̃ ocul? dicit pōt. liij. a.
Hoies sūt electi vt xps glificat? est. ij. d.
Hoie xpo sol? de? maior est. ccxiiij. g.
Homo eē debet imitator dei velut ima
go. fo. clxxviij. b.
Homo et pctor q̃si due res sunt. clxxij. a.
Homo solū deū seq̃ debet. s̃ deū scire
nō pōt. Ideo xps de? et hō. clxxix. d.
Homo nō mēdax nō homo s̃ de? ē. x. f.
Homo vetus. clxxiiij. d.
Homo tribus cōstat. spiritu / anima / et
corpore. clxxix. a.
Homo qualis spiritalis efficit. xxxiiij. c.
Homo exterior corp? interior aia. clx. g.
Non omnis homo filius hominis sed
omnis fili? hoīs homo est. ccxviij. c.
Scōm rationalē mētem homo fact?
est ad dei imaginē. clxxiiij. f.
Prim? homo in aiam viuētē factus
est. non in spiritum viuificatē sicut
nouissimus adam. cxviij. b.
In hoie credēte tor? de? est. clxxi. a.
Dicunt hoies celestes quia p gratiā
sunt membra xpi. cxix. b.
Pulchritudo hoīs interioris. lvi. b.
Collatio duorum hominū adam sc̃
licet et christi. cxliij. c.
Quare solus homo dicitur imago et
gloria dei. ci. a.
Propter imparē similitudinē dicit
tur homo ad imaginē. ci. b.
In quo possit hō interior cognosci. ci. b.
Quō p̃m? homo fact? est in aiam vi
uentē sed adhuc animalē vsq̃ ad me
ritum obedientie. cxix. c.
Totum genus humanū quodāmo
do est duo homines. cxix. d.
Que p̃tinet ad extiorē hoiez. ccxxviij. b.
De renouatione interioris hominis
seu imaginis dei. ccxxviij. d.
De homine interiore et extiorē qui
vilius homo est. ccxxviij. c.
Ceterē hoiem sine nouo nō ecōuerfo
hic p tota vita agere possum? ccxxviij. f.
Cetus hōr vet? vita in pctor. ccxxviij. c.
Quō hō irratōalib? antecellit. clx. b.
Omnis creatura in hoie est. xxxvi. a.
Homūcioniste. clxx. e.
Hora resurrectionis carnis venit et non
dum est. cciiij. b.
Hora christi que in nuptijs nondū ve
nerat. ccxix. b.
Hostia humilitatis et laudis sacrifican
da deo in ara cordis. xciiij. c.
Hostes a quib? cauendū nobis. clxvi. a.
Hostes duo alter amandus / alter cauē
dus. fo. clxv. b.
Hostiu claudere diabolo. clxi. e.
Humilitas. ccx. b. et clxxi. g.
Humilitas vera. lviij. c.
Humilitas imprudēs est nō audentiū
sapere. Itā humiles voluit nos de?
esse ad vitādā superbiā: alios ad per
cipiendā sapientiam. ccxvi. a.
Humilitas fidelīū. clxxviij. f.

Parū est ignobilem exhibere humi
litate. clxxiiij. d.
Humilitas sc̃torū pcul a factatā. ccxxv. b.
Humilitas facilius in audiendo nō do
cendo seruatur. ccxxviij. f.
Humilitas custodit in oī tētatōe. xcviij. a.
Oportebat nos sanari humilitate fi
lij dei. cxviij. g.
Quomodo quis sit humilis in confes
sionibus suis. cxvi. d.
Humilitas mētis cōseruat et perseuera
re facit. lxxiiij. e.
Humilitatis exemplū a xpo. ccxix. c.
Human? homo et sermo. ccxliij. e.
Dola ab hermete constituta
liij. b.
Idolatria similis lusu pue
rili. xcviij. a.
Idolatria plus q̃ circūcisio detestā
da est. cxli. b.
Idolatria egyptiorū. fo. liij. f. et. vi. a.
Idololatrā vane defensiones confu
ratur ab augustino. v. c.
Idithum id est trāsiliens eos. clxxvi. c.
Septe an excusetur q̃ filiam obtulit.
folio. ccxxiiij. b.
Ieiunium magnū et generale abstine
re a p̃ctis et illicitis. ccx. d.
Iesus significat saluatōrē. fo. i. f. Quid
sit in noie iesu petere. ibidem. q̃ Ie
sus sit p̃prium et christus nomen sa
cramenti ibidem. g.
Quomodo dñs iesus ostiū sit et pa
stor. lxx. a.
Iesus hebraice. Sothe grece. Salua
tor latine. xviij. d.
Iesus saluator omnīū. ccxliij. f.
Ignorantia. cxij. d.
Ignorantia docta. xxxviij. b.
Graui? peccat sc̃lēs q̃ nesciēs: nec tñ
ideo studēdū est ignorātie. clxxix. d.
Ignorantia fidelis melior est q̃ scien
tia temeraria. xliij. e.
Ignorantia a deo. ccxx. b.
Exculat? de ignorantia aduēt? xpi nō
cōtinuo de oī pctor excusabit. viij. b.
Ignorantia vel est peccatum vel pena
peccati. viij. b.
Peccatum quomodo ignorat et ta
men arguit christus. ccxx. b.
Ignorantia legis diuine inexcusabilis
est. viij. f.
Ignorantia transgrediētis nō plus pu
nietur q̃ scientia. viij. f.
Ignorantia fidei neminē excusat a to
to: licet bene excuset a tanto. viij. g.
Ignare ē nolle et nō approbare. xxxi. g.
Ignorātes christum a damnatione nō
liberantur. viij. b.
Intellectus illi? si quis ignorat igno
rabitur. cxij. e.
Ignorat quis qd nō approbat. xxxvi. e.
Ignosco. q̃uls incertū sit an de? igno
scat: sūm opere et tñ vt ignoscat rogan
dus est. ccxxviij. g.
Ignis occulēs solē id est deū. clx. c.
Ignis et splēdoris cū patre et filio cōpa
tionis seu similitudines. ccxi. e. et f.
De igne purgatorio. lxxv. d. et lxxvi. e.

Tabula.

Ignis probationis est tentatio tribulationis. lxxv. c.

Ignis an absumet celos. cxxij. g.

De igne doloris quo purgant qui venialiter peccauerunt. lxxiiij. b.

Non solū ignis inferni: sed etiam cōbustio erit eterna. lxxiiij. f.

De igne tribulationis et tentationis purgationis venialium etiā in martyribus. lxxv. a.

Igne/tempestate/et gladio significat dies iudicii. cxxij. b.

Ignis inferni eternus est. non tamē vt deus eternus. lxxiiij. d.

Illuminatio augustini. clxij. e.

Immortalis solus deus. cci. d.

Immortalitas que est vera incōmutabilitas cōuenit soli deo. cci. f.

Imago ipatoris aliter est in nūmo: q̄ in filio. clxxvii. b.

Patres sc̄i p̄pōris a deo distributione imundis in significatione abstinebant. cxxvii. a.

Christus q̄busdā vt immūdu reputatur. cxi. b.

Impij nō liberabunt a corpore mortis huius. xxxi. g.

Quō per grām dei trāsformamur de claritate in claritatē in eandem imaginem dei. cxxv. g.

Impij quō sit q̄ legis p̄cepta fac. xliij. c.

Imperat de? q̄ sine gratia impleri nequit. xi. d.

Impetram? sed nō p̄tunc. clj. b.

Quō humana mēs est imago dei. c. f.

Immūda q̄ sunt dicenda. clxxi. f.

Impenitētia est blasphemia seu pctm in spm̄ sanctum. viij. a.

Imago. equalitas. et similitudo differunt. cxxvi. d.

Imago dei in anima humana non omnino detrita est. ix. e.

Imago dei eadē est et gl̄ia dei. cxxv. f.

Homo factus est ad imaginē dei fm̄ rationalem mentem. c. g.

Immortalitatē nobis xps dare potuit sed fidei fortitudo fuisse imminuta. fo. cxxiiij. b.

In carne esse. xxviiij. e.

Increpates vt plurimū verbo dubitationis vtuntur. lxxix. g.

Incarnationem dñicam heretici male accipientes manichei et fontiniani notantur. ij. c.

Increpabo. i. redarguā / reprehendā vituperabo. lxxij. c.

Incolere quō se fr̄a dixit iacob. cxxiiij. b. et quō sancti hic pp̄le incolūt q̄b? videlicet celū p̄ria ē. ibid. vide in q̄lini

Induci in tentationē. cxlvi. g.

In die resurrectionis sue. cxliij. a.

Induētes xpm̄. cxliij. b.

Indulgētia plenaria. ciij. a.

Inercusabilis est ois pctōr. viij. b.

Inercusabiles qui sunt. viij. a.

Infectus nō peccare contendit. xliij. a.

Infantia. clxxij. e.

Infectus a pctō immunes nō sunt nisi per baptismum. xxiij. d.

Infamia. cxxij. c.

Infirmitas p̄pat ad p̄fectionē. cxliij. a.

Infirmitas remansit delecta iniquitate folio. xxx. d.

Infirmitas xpi nos fac fortes. lxxviiij. g.

Ingratus spiritui sc̄to nō habet charitatem. cix. a.

Ingrati traduntur in concupiscentias cordis. vi. c.

Ingrata superbiā philosophorū vindi cat sepe deus. v. f.

Inimicus xpi. cxxiiij. g.

Inicum esse deo. xxiij. b.

Inicū quō aliqd sit in deū. xxviiij. e.

Inicū ecclesie p̄sunt eidē. xxxix. b.

Inicū ecclesie. cxxiiij. b.

Inicū pro q̄bus est orādū / sūt hoies peccatores cōtra quos orandum est diaboli. clxxv. f.

Inicū ecclesie sunt mūdus caro demonia. cxxvi. g.

Iniquus qui non sit p̄uicator. xliij. g.

Inquistimus iustissimus xpi. g.

Sterilitas iniquitatis. x. a.

Injustitiā nō esse in deo p̄bat. xliij. b.

Inquirere nō p̄hibet apls dicēs o homo tu quis es. x. c. xlv. b.

Instauratio omniū. clxij. e.

Intērio facit opus bonū. xliij. f.

Intērio recta. clxxvi. a.

Diuersa intentio diuersa facit facta. fo. clxij. e.

Intueri et videre. xxviiij. a.

Intelligibilia et sensibilia. liij. b. etc.

Interpellationes. cxxiiij. b.

Intelligenda. clxxvi. a.

Intrare tabernaculum testimonij quo modo est vnus: et quomodo christo congruit. cxxix. d.

Inuidia separat nos a bonis p̄ximorū charitas facit illa cōmunia nob. cv. b.

Inuidia. clxxviiij. e.

De inuidia diaboli. cix. d.

Inter beatos nō erit inuidia. cxxviiij. d.

Inuitus nemo benefacit licet bonū faciat. xxiij. c.

Inuitat ad magnas epulas deus. fo. lio. clxxviiij. d.

Inuocandus est de? tanq̄ de? vt exaudiatis. lxxv. d.

Inuocare deum quid sit. lxxv. c.

Inuocare deū in veritate qd sit. lxxv. e.

Ioannes baptista si se xpm̄ putaret rapinam faceret. clxx. c.

Ioseph xpm̄ designauit. li. b.

Ioseph xpm̄ figurabat in eo q̄ a parētibus suis adorād? erat. clxxii. a.

Ira dei. xviiij. b.

Ira sua cuiq̄ iusta videtur. clxi. c.

Ira dei est vana impiorū felicitas. liij. g.

Ira dei. clxxv. c.

Ire dei et hominum differentia. xlv. b.

Ire dei potestas. liij. f. hois. g.

Ira dei debemus nobis. clxi. c.

Ira dei et nō peccare. clxi. b.

Ira dei. clvi. b.

Irridentū planctus. ccvi. g.

Isopi herbe natura q̄ in petra heret ad mūdationē humilē p̄tinet ecclesie he

retis in petra xpo: et quō pulmonib? purgadis cōfert. cxxii. a. **U**bi exponitur **A**sperges me. x. c.

Isaac quō abrahā pater reuicturū credidit. cxxiiij. e. et quō xpi typū in portandis lignis gessit ibidē. **I**er quomō scdm carnē natus sit ibidē. f.

Isaac et ismaelis generatio. cxlvii. b.

Israel scdm carnē et scdm spm̄. cxxviiij. b.

Isaac significat filios gratie. cxlvii. d.

Isaac a risu gaudiū denotat? c. cxxviiij. a.

Israel verus est ppl̄s xpianus. xv. a.

Israel spiritalis. clxii. b.

Filius israel qui sūt dicendi. cxxviiij. e.

Iudeus q̄ p̄fite? nō iplet. x. b.

Unde iudeorū incredulitas et calūnia in xpm̄. cxxliij. f.

Iudei nō sunt heredes dicēdi. clxxv. a.

Iudei amiserūt promissa eis. cxxviiij. b.

Iudei vere sunt qui xpiani effecti sunt. folio. x. e.

Iudeorū errores quos ap̄lus destruit. fo. clxxliij. b.

Iudeis reprobat? vocat? xpiani. cxxv. a.

Quare statim intrauit sathanas iudam post buccellam panis. clxij. c.

Iudei ex quo xpm̄ regē negauerūt: rege caruerunt. x. e.

Iudei plusq̄ arriant intelligūt. clxix. d.

Iudaizandū nunc non est. cxli. f.

Iudei cōuert? volentes facile possunt. l.

Iudeos helyas conuertet. liij. f.

Iudeorū circumcisio duplex. x. d.

Iudei q̄bus oia bona a deo collata sūt: p̄ supbiā fracti. liij. d.

Iudeorū tribulatio et disp̄tio nob̄ p̄dest et inde dilata? ecclesia. li. g.

Iudeorū cecitas. liij. e.

Iudei vnde appellati. x. d.

Iudeorū presumptio. x. b.

Iudeorū arrogantie causa. xi. c.

Iudiciū futuri inchoatio est intelligentie veritatis amissio. vi. e.

Iudiciū futuri varia testionia cxxviiij. c.

Admiranda iudicia dei. xliij. c.

Iudiciū dū nō est de corde alieno. lxi. b.

Iudiciū dei est amandū bonis et formidandū malis. viij. e.

In iudicio null? alteri poterit suffragari. cxx. d.

Iudicia di nō sūt a nob̄ iudicāda. xli. d.

Iudex iustus iudicādu iuste. x. b.

Iudicia dei quomō noscēda et ignoranda sūt. liij. d.

Iudiciū vltimū mērale iudiciū. x. a.

De iudicijs dei nō decet iudicare. folio. xliij. a.

Iudiciū significat penam sempiternam. cxxviiij. a.

Iudiciū conscientie. x. a.

Iudiciū temerariū. lxi. c.

Iudiciū temerariū vtrādū p̄ouo. lxxij. a.

Occulta nō iusta sūt di iudicia. lvi. g.

Iudicē timēs cōscientiā purget. cxxviiij. f.

Iugum xpi suauē. cxxxi. e.

Iulianus. clxxv. e.

Iuno. clxxx. d.

Iurare p̄ deū ē ius deo reddere. cxxvi. f.

Apostolus iurauit. cxxviiij. e.

Tabula.

Quo intelligitur prohibitio iuramenti
fo. cxvj. g.
Que iuratio nō ē ptra pceptū. cxvi. g.
Iuradi consuetudine sepe cadit in per-
turium. cxvi. f.
Dei iuratio est incredulorū increpatio
xcix. a.
Non omne iuramentū est pceptū. cxvi. e.
Iurasse paulū et quō iurauerit attestatū
tur. ii. a.
Iurans per salutē suam obligat illam
deo. cxvi. f.
Iuratio augustini. cxl. e.
Iurans p filios oppignorat illos deo.
cxvi. f.
Iuramentū est dīcēdo scit de? cxvi. f.
Iuramentū a malo est illud ppter quē
iurat quippe qui aliter non velit cre-
dere. liij. a.
Iurare et non penitere deum. ccxviij. c.
Ius dīcendū nō est si iniquū est lxxxi. b.
Iusticia p legē et pphetas testificatur.
folio. xi. b.
Ut diligatur et delectet iusticia req-
ritur diuina gratia. cxxi. a.
Iustitia dei dicit q iustos facit. liij. d.
Iusticia que delectet mentē. xxi. g.
Iusticia pauci: fides multi est. ccxxxi. b.
Iusticia dei. xlvij. f.
Ubi iustitia sit. clxxvii. e.
Iustitia christi. xvij. g.
Iustitia non est merces sed mercedem
obtinēt. xxiij. c.
Iustitia plena plus exiit q pceptū. xxi. f.
Iustitia est sine lege: sed nō est manife-
stata sine lege. xi. b.
Iustitia vera. clxxvi. a.
Quo ex lege non sit iustitia. cxliij. b.
Dei summa iustitia in mittendo filio.
fo. ccxxxiij. d.
Nos dicimur iustitia dei. ccxxxi. b.
Quomodo apostolus iustitiā legis su-
am vocat. clxxxiij. b.
Iustitie seu fidei excellentia. xxiij. a.
Iusticiam cum iniquitate appēdit. xxi. b.
Iustificat q sine opibus pcedētib? nō
sine sequētib? susceptionē fidei. xxi. b.
Iustificari sine qbus opibus bonis q
potest. xxiij. b.
Iustificamur in solo xpo. xviii. c.
Iustificatio a solo xpo est. xviii. b.
Iustificari p fidem sine opibus quō in-
telligendū sit. xxi. b.
Iustificare impiū opus est magnificen-
tissimū. xxiij. d.
Qui fecit te sine te non te iustificat si-
ne te. clxxxiij. b.
Iustificati gratis qui et quare ab apo-
stolo dicantur. ix. c.
In māducatione vel abstinētia iusti-
tia nō cōsistit. lxxij. b.
Exemplis ostēdit quomodo omnes
iustificatur per vñū xpi. g.
Quid seruat deus iustis. xxxv. b.
Iustificare impiū an plus sit q crea-
re iustū. xxiij. a.
Declarat quō dicimur iustificati in sū-
guine xpi et recōciliati deo per mor-
tem filij eius. xvij. e.

Factores legis iustificari quomodo
intelligendum. ix. c.
Iustos esse hōes donum dei est. lxxi. b.
Iustus ex fide uiuit sed q sit iustus ostē-
ditur. ccxxxi. b. et p totū fere.
Iustus non deseritur a deo in tribula-
tionibus. cxvi. f.
Iustus nō est cōtinuo q fidē habet et p
timore solo non peccat. ccxxv. g.
Iusti nihil mali patiuntur. xv. g.
Iuuece ruse significatio. ccxxix. f.
 Labor pīozū exercitatio est
non dānatio. ccxxxiij. b.
Labores et mala que pcedūt
de originali peccato cur
maneāt remisso peccato. xxxviiij. g.
Labores amantium non sunt onerosi.
fo. cxviiij. b.
Lac sacramenta. lxxij. b.
Lac gregis est quicquid a plebe distri-
bitur ppositis. xxiij. e.
Lachrymarū orantiū dulcor. lvij. a.
Lachryme sūt quasi sanguis anime cō-
stentis. clxij. b.
Lachryme sacrificande tanq sanguis
vulnerati cordis. lxxxiij. e.
Lanī tegi. cxlvi. b.
Latro seu fur cauendus est. clxxviij. b.
Latrones non habent inter se charita-
tem. cxclij. c.
Latria grece seruit? deo soli debita di-
citur. lv. b.
Latria debetur spīritui sācto. lxxxiij. b.
Latitudo virtutis lōgitudo altitudo p
fundum. clviiij. g.
Latitudo mandati est charitas non su-
stinens angustias. ccxxxi. a.
Latitudo crucis lōgitudo altitudo p
fundum. clviiij. b.
Laudās seipsum in seipo neq mitis ne
q pius est. liij. b.
Laudare nouit deum quicunq debite
amat eum. ccxxvi. b.
Non solum voce sed operibus et vita
laudandus est deus. fo. xcix. b.
Laudate pueri dñm. cxij. b.
De beato laurentio. clxij. b.
Lazari suscitatio. cx. f.
Legalia iplera sūt nō dānata. ccxxviij. b.
Legalia nō intellecta seruitus sunt. x. c.
Legalia eruamus in morib? clxxxiij. a.
Legalia nec execranda nec excitanda.
fo. ccxxviij. a. et b.
Legalia qb? pmissa. et qb? nō. cxlviiij. f.
Lepra quid sit. cxl. b.
Leprosi sunt quicunq doctrinā pfiten-
tur erroris. ccxxvi. b.
Cur leprosos ad sacerdotes misit do-
minus: et cur non omnes sanauit per
se. cxl. b.
Leticia secularis temperanda est spīr-
tali timore. lxxviiij. b.
Quo scilicet letant i cubilib? suis. cxxiij. a.
Lex ministratio mortis gratia ministra-
tio spīritus. cxxiij. f.
Lex operū et lex fidei qd differāt. xij. d.
Lex impletur dum charitate precepta
eius seruantur. ccxxxiij. d.
Quomodo post. cccc. xxx. annos factā

legem dicat apostolus. cx. liij. e.
Cur lex dicta est ministratio mortis.
fo. cxxiij. e.
Lex cur data sit. xx. d.
Obscura legis in publicū cur deducta
sint. ciij. b.
Lex peccati et peccati quō maneat in
baptisatis. xxxiij. f.
Nos non sub lege sed sub grā sumus.
fo. cxlv. g.
Non licet iudicare de legibus institu-
tis et firmatis sed scdm ipas. lxxij. a.
Lex p moysen data est: grā et veritas p
iesum xpm facta: declarata. ccxxviij. b.
Lex quō per angelos data sit. cxliij. g.
Lex factorum. xxviij. f.
Lex nō est posita id est imposita iusto.
fo. cxclij. g.
Lex peccati q est et quare dicta est lex.
fo. xxviij. e.
Lex sine fide nō impetrat. xi. e.
Quib? legē iponi cōgruebat. cxxiij. e.
Lex quomodo dicitur virtus peccati
et iram operari. cxxiij. g.
Ad iudeos obstinatos dicta ē lex mi-
nistratio mortis. cxxiij. b.
Quis legitime uiuitur lege. cxxiij. d.
Lex nō opitulabatur nec sanabat vt gra-
tia. xx. a.
Quo facies qd nō vult consentiat legi
fo. xxvi. d.
Dammū censet paulus in iusticia: que
est in lege fuisse. clxxxiij. f.
Lex dei est charitas. cxxiij. b.
Quo xpus peccati lex. cx. b. et. cxxi. a.
Aliud est esse sub lege: aliud in lege ali-
ud sine lege. xclxij. a.
Lex moysi nō poterat adiuuare sed so-
lum precipere. xviiij. d.
Lex non est gratia. cxliij. e.
Lex pcepti que sit et qre dicatur. xxiij. c.
Cōdelectari legi dei interius est donū
dei necessariū: vt liberaliter et nō ser-
uilliter fiat mandatum. cxxiij. b.
Lex moysayca nō poterat iustificare. ix. f.
Lex quō deimōstrat hōi suā infirmitatē
vt infirmitas qrat saluatorē. cxxiij. c.
Lex sine gratia. liij. d.
Lex fidei que sit. xxi. f.
Lex fidei qre nō dicit lex operū. xxi. e.
Lex et pphete varijs accipiuntur mo-
dis. cxliij. c.
Lex dicitur vetustas littere. xi. e.
Lex auget malū desiderium. xxix. f.
Quid sit esse sub lege. cl. d. et. e.
Si iusto non est lex posita quomodo
utatur ea. cxclij. e.
Lex nō est dānanda scilicet q vetusta.
fo. ccclij. d.
Quis lege utatur legitime. cxclij. f.
Legis defensio. cxliij. f.
Legis distinctio: testamētorum distin-
ctionē significat. ccxx. c. et. d.
Legis et gratie comparatio. cxxiij. f.
Legis nature pceptū in cordib? om-
nium scriptum. ix. b.
Legis eiusq obfuatorū diuersitas. ix. a.
Legis utilitas. xxi. b.
Legis finis quis sit. xlviiij. a.

Tabula.

Regem infirmari quid sit. xxxi. b.
Regem pone mihi dñe quō dicat a da-
uid ⁊ an lex ponat iusto. cxxvii. e.
Reges dei scripte in cordib⁹ nris dñi-
to dei. i. spū scō pbanf. cxxviii. d.
Regem adimplēs ex timore est homo
sine querela. clxxii. g.
Liber de quo dictum est: in capite libri
scriptū est de me qd sit. fo. cxxxi. c. To-
ta aut scriptura propter cōsensum est
liber vnus. ibidem. d.
Libri veteris testamenti sunt christia-
nis legendi. clxxxi. a.
Libri phoz attestāt deū hñe filiū. llii. d.
Libri platonici augustinus allat. clxxix. g.
Liberari a corpore mortis hui⁹. xxx. g.
Liber et liberatus differunt. xxiii. a.
Cur libri prophetici legendi. lxii. f.
Libertas arbitrii. xlii. d.
Sola dei gratia liberamur a malo.
cxxxix. c.
Libertas vera. xlii. a.
Libertas nō est christiana flagitāda lu-
deorum more. cc. d.
Libertate vera seruū xpī facit. cxxix. d.
Libertate magna opus est contra mū-
di errores. ccii. a.
Liberati a tempore. cxlv. c.
Liberari a corpore mortis hui⁹. fo. xxxi. b.
Cur **H**oe **L**oth **I**saac **J**oseph moy-
sen **R**aab **D**anielē: tres viros in ca-
mino aliosq⁹ multos liberauerit de-
us et non christum. cxxviii. d.
Vicita voto sunt illicita. cxcix. f.
Vicita. i. nō phibita: pñlto charitatē nō
prescripto legis tractāda sūt. lxxxj. d.
Que sunt illa q̄ licēt ⁊ nō expediūt: ⁊ q̄
nec licent nec expediunt. lxxxj. f.
Vicita sunt tractanda non prescripto le-
gis sed consilio charitatis. xcix. g.
Ligature. cxi. e.
Execrāda superstitio ligaturarū. c. e.
Lignū vite in paradiso terrestri: sicut i
spiritali sapientia dei. cxviii. f.
Lingua est barbara que deum laudare
non nouit. fo. xc. b.
In pharaone lingua in ioseph pphe-
tia erat. cxii. b.
Lingua quid significet. cxi. g.
Lingua precedēs sequētis ambigua
tem tollit. xl. e.
Cur apli liguis oīz sūt locuti. xxviii. e.
Cur variis linguis apparuit spiritus
sanctus. clx. e.
Littera occidens ministratio mortis. i.
ministratio damnationis. cxxiii. g.
Quō littera occidat nisi liberet gratia
per fidem. cxxiii. g.
Hoc est carnaliter sapere cū figurata
locutio ad litterā accipit. cxxi. e.
Sequi litteram est translata verba si-
cut propria tenere. cxxij. e.
Littera. xxviii. b.
Littera gratia. cxxiii. c.
Multipliciter intelligendū est littera
occidit spūs aut viuificat. cxxiii. b.
Loculi domini. cxix. g.
Locus ad volūtate exponēd⁹. clxxvii. g.
Locutiōis figurate regula. lyii. b.

Locum diabolo non dare. clxi. e.
Parare rogat de⁹ nob locū. cxxviii. g.
Loqui veritatē in corde suo qualiter ac-
cipiendū est. xlviij. g.
Loquendi modus in deo. ccl. g.
Loquēdi in scriptura modus quo ante-
cedēs p relatiuo repetit ostēdit. ii. e.
Modus loquendi sacre scripture per
preteritum de futuro. xlix. b.
Deus in cuiuslibet aie cōscietia inter-
dum loquit. ix. g.
Sepe labitur ipunita loquacitas dñi
sine limite timoris vagat. cx. e.
Luna significat carnales et sol spirita-
les. lii. b.
Lune augmentū. clxxxi. b.
Lusum hīmaelis paulus psecutionē
vocat. cxlviii. c.
Lux cordi visibillis. clxi. d.
Lux illuminans. cxii. e.
Lux interior. clx. f.
Lux ingenii. clxxxiii. a.
Incōmutabilis lucis hīc veritatē que-
rens delirat. cxxviii. e.
Luci ad tenebras nulla est societas
cxxxii. b.
Lucerna ecclesie. xxxvii. c.
Lumen verum est solus deus. liii. a.
Malum pro malo reddi. folio.
clxxxviii. c.
Malus sibi tormento est. fo.
xvi. a.
Mali tolerādi sunt quando per iudiciū
auferrī non possunt. lxxx. c.
Mali euitandi adhuc in vna domo ver-
santur in bonis. cciii. e.
Mali adhuc intus sunt scdm cyprianū
cciii. f.
Mali mala loquuntur. xi. b.
Mali a q̄ se fideles liberari orāt. xxx. g.
Mali nō est substantia s⁹ defect⁹. cxxv. g.
Mali cur bonis nocere possunt. xv. b.
Malis deus bene vititur. xliii. b.
Malis bene vititur deus. xlv. b.
Mala nostra ad quid pñunt. xxxviii. g.
Māio a malis separādi sumus in hac
vita. clxii. b.
Maloz damnatio est bonis ad gratias
agendas exhortatio. xlv. b.
Mala bonis ⁊ malis cōia. clxxxvii. g.
Mala nō sunt faciēda vt bona fiāt. xi. a.
Maledictus etiam filius dei qui pēdet
in ligno. cxliii. b.
Maledicta prophetie. cxlix. d.
Malleus vniuersē terre est diabolus.
cxxxviii. a.
Manus leuant quando merces eterna
queritur. cvii. e.
Mane nostrum in patria. cxliii. g.
Māna significabat eucharistiā. xcvi. a.
Mansiones multe in patria. cxvi. d.
Manducandū est et bibēdum modeste
frugaliter et tēperanter. xcix. b.
Manducantes sacrificia loci sunt alta-
ris. xcix. c.
Christū recte manducat qui mādata
ei⁹ suat manēs i xpo ⁊ xps i eo. ciii. f.
Mādatum latum charitas. cix. a.
Manichet errāt putātes malū esse sub-

stantiā quā nō fecerit de⁹. cxxv. g. ⁊. h.
Manicheoz error de anima ⁊ corpore ho-
minis. xxvii. d.
Manicheoz de lege moysi error. xxv. b.
Maria virgo ⁊ mater dñi oēm typū hu-
mane nobilitatis extingit dum sabro
nupsit. cxxviii. e.
Maria ex adam mortua propter pecca-
tum. xxvii. b.
Maria qualiter genuit. xxxi. c.
Maria quomodo filiū suū cōcepit: ostē-
ditur. ii. a.
Mare rubrū significat baptisimū moy-
ses xpm pplius fideles. xcvi. b.
Martyrū tormenta. xxxix. g.
Martyrū charitas seu dilectio pfectissi-
ma est. ⁊ Martyri iniuriā facit q̄ quis
p eo orat. et quō Martyres vsq⁹ ad
sanguinē p pñm certarunt. cxxviii. f.
Martyrē non pena sed causa facit. xli. a.
Martyres vindictā a dño petere quali-
ter intelligendū. lyii. f.
Martyrium si possit esse sine charitate
fo. cviii. b.
Martyrū vox. xxxix. g. et. xl. b.
Martyres veri amatores sunt iusticie.
fo. xlii. a.
Martyres laudē habent ex bono q̄ quis
hic cruciatur. lyii. g.
Martyres differenter pro xpo patiunt
ac christus pro ip̄is. xli. a.
Martyres precipue cum xpo regnare
dicuntur. lxi. b.
Martyres sūt acerr⁹ testimoniū. cviii. b.
Modicū sepe repositū in massam cre-
scit. vii. b.
Mater puulū optat crescere. clxxxv. e.
Matres delicate. clxxxv. d.
Matrimonialis fides donū dei ē. lxxxv. e.
De indissolubili vinculo matrimonii
viuente vtraq⁹ parte. lxxxv. g.
In matrimonio qui infirmior est dile-
ctione portandus est. lxxxviii. a.
Sanctificatio quedā in matrimonio
fidelium. lxxxvi. b.
Non de omni actu matrimoniali: sed
de intemperato carnis vlu ait ap̄us
scdm veniā dico. lxxxv. e.
Matrimonii opus pōt esse sine culpa:
non sine pena. xix. c.
Tripartitū bonū matrimonii. lxxxv. e.
Dedic⁹ sūm⁹ oēs egros iuenit. xxviii. e.
Medico cōparatur de⁹ ⁊ paulus sanctor.
folio. cxxxvii. b.
Medici viuos curant non mortuos. li. b.
Medici seruiunt. clxv. d.
Medici vt samā acquirāt desperatos eli-
gunt sanandos pñmos. cxcii. d.
Mediator quorum xps sit. cxliii. a.
Mediator dei ⁊ hominū debebat esse de-
us et homo. cxcvi. b.
Quomodo xpus mediator inter deū
et homines. cxcv. b.
Mediator xps solus esse potuit. cxcv.
Mediator nō debuit esse de⁹ ⁊ hō. xvij. g.
Mediator qualis esse debuit. cxcv. d.
Melchisedech decimatio scā. cxxvi. f. ⁊ g.
Membra se inuicem honorāt. lxxxviii. f.
Mendax est omnis homo. x. f.

Tabula.

Mendacij pene. x. g.
mendacij signa. cxc. b.
mendaciu in doctrina religionis sumope
fugiendū est. cxli. b.
Mens humana se reformare nō potest
sicut deformare. clx. b.
Memoriam an sit in pecoribus. cxxvij. b.
membra xpi sunt tēplū spūs scī. lxxxiij. c.
Omnia mēbra licet disparia cōmuni
et pari salute congaudent. cxiij. b.
Quare mēbra aliqua dicuntur inbo-
nesta. cv. f.
Mercator christus. cxxxiij. c.
Mercatur xps nobiscū dās bona sua et
accipiens mala nostra. cxxxiij. d.
mercennarius. clxv. b.
Dehortat mercenarios esse qui tamē
si sumus veritatē annūciare monet
folio. clxv. g.
Meritum non incipit a libero arbitrio.
folio. xliij. g.
Merita precessisse gratiā dicens si non
deum laudat. li. c.
Minari. cxlv. b.
Iusti ministri xpi gloriā suā non que-
runt. lxxxiij. e.
Per supbiū ministrū nō contaminat
donum christi. lxxxiij. e.
Misericordia et veritas dei i aplo. cxclij. b.
Dei summa misericordia in filio mit-
tendo. cxxxiij. d.
misericordie et iudicij manifestatio. xliij. g.
misericordia impij tribulatio. xvi. a.
misericordia hominū cōs est. clxij. c.
mirabilarij. cvij. d.
mysterium iniquitatis. cxc. a.
moyses. cxi. e.
moyses ex charitate non crudelitate in
paucos idolatras gladio vindicauit
fo. lxxix. d.
monacha mater augustini. cxcv. d.
montes sancti. clvj. b.
montes aplo aque p̄dicationes. cxliij. f.
mori hūc seculo. cxvi. d.
mori passionibus quid est. xxiij. d.
mori recusamus. cxxvij. d.
mori necesse est et nemo vult. cxxvij. c.
Mori xpi munus misericordie erat. cxliij. b.
mors nō ē nisi venisset de pctō. xliij. a.
mors martyribus utilis fuit. cxxvij. g.
mors aīe est apostatāre a deo. cxix. e.
Per somnū in scripturis mors tēpo-
ralis significatur. cxiij. a.
Nemo pōt sibi mortē inferre. clx. c.
mors temporalis cur non aufertur fide
libus. xxiij. f.
mors xpi acerbissima fuit. clxxi. e.
mors nra et pena pcti: mors xpi hostia
pro peccato. cxliij. c.
mors vnde sit. xx. g.
mors est vita anime. clx. f.
mors dormitio dicitur. cxx. c.
mors est carnalis p̄suetudo que resistit
bone voluntati. fo. cxx. f.
mors elgēda q̄vīa ē ad xpm. cxxvij. a.
mors pro peccato. cxcix. a.
mors duplex. cxxvij. d.
An omnes morituri sint ante resurre-
ctionem generalem. clxxxvij. b.

Cōprehendit mors malos vt diluui-
um tempore noe. clxxxvij. b.
Tēpus mortis. clxxxvij. e.
mors ex maledicto est. cxliij. a.
mortem horret natura. clxxxvi. f.
morte mūdī simus heredes dei. cxc. f.
mortē q̄uo desideret aplo. fo. xxvi. g.
mortis diem oēs fere differre conantur
etiam qui se saluari sperāt. cxxvij. c.
mortēs p̄ vanitate nō est martyr. cvij. b.
mortēs in vtero q̄uo peccauit. xliij. a.
mortens patienter. clxvij. b.
mortuus est pctō xps q̄dāmodo. xxi. b.
mortuū xpm etiā pagani credunt resur-
xisse soli christiani. clxxx. b.
Tolerātes mortē sine caritate. clx. b.
mortuis nō comparantur noua merita
folio. clxxxvi. g.
mortui censendi qui dormiūt. clxij. c.
mortui sunt omnes peccato. cxxix. g.
mortui etiā laudabunt deum. lxi. f.
moralis expositio festi tabernaculorū.
folio. clxxxij. b.
mulier debet moderate tractare virum
aliter imputatur ei si vir suus mecha-
tur. fo. lxxxiij. g.
mulier nō debet cōtinere sine consensu
mariti nec econuerso. lxxxiij. b.
mulier fluxū sang. pa. figurat ecclesiam
de gentibus. fo. lxxv. c.
mulier catholica precedit virginem he-
reticā. cxxv. d.
mulier pro femina. cxlv. g.
De rebus terrenis nihil potest dispē-
sare mulier sine arbitrio viri. lxxxiij. a.
mulier debet humiliter et obedientius ob-
sequi viro quanto sanctius est mari-
monium. lxxxiij. a.
Non licet mulieri cōiugate dicere fa-
cto q̄d volo de meo. lxxxiij. c. videat
vocabulum vxor.
Mulieres sc̄te poterāt ire cū aplis p̄-
dicantibus vt eis ministrarent necessa-
ria. fo. xcii. c.
mulieres sc̄te xpm sequebant ad prepa-
randa necessaria. xcij. c.
Formatio mulieris de costa viri q̄d
figurat. fo. lxxvij. g.
multiloquū non parit peccatū predicā-
do verbum dei. ccvij. e.
multe mansiones in patria quid signifi-
cant. cxvij. c.
mundus. xix. c.
mundus fallit. xxxvi. a.
mundus dupliciter accipitur. clxvi. a.
mundus pro pctōribus accipit. clxv. b.
Circūdatus est mundus. clxxxi. f.
mūdus nō tādū durabit q̄dū durauit
folio. xxvij. a.
mundus q̄uo mūdū odit. xlv. e.
mundus non est coeuius deo. ccix. b.
mundus varie capitur. cxxix. f.
mūdū tenebrarū harū rector diaboli.
folio. clxv. g.
mūdū diuersi. xlv. e.
mūdicia cordis preparat ad v̄sionem
dei. folio. cx. c.
Dia munda mundis ironice dictū ac
virtuose pronūciandū est. clxxxij. d.

Nisio alter alterū a delicto mundens
christiani. clxxxij. g.
Ab omni delicto mundari et nouum
hominem fieri. clxxxij. e.
mutabilitatis mors non est in deo. ccl. f.
murmurans in deū reprobat. xlii. d.
Ab murmurantiū in iudicia dei resre-
natio. xlv. f.
Nasci p̄ xpm voluntatis est et
gr̄e. cxliij. a.
Nascunt filii ire. clv. b.
Natura clvi. b.
Natura humana xpi nō cōuertit in di-
uinitatē xpi. cxvi. a.
Natura docet nō facere aliis quod fie-
ri nolimus nobis. ix. b.
Natura docet id faciendum aliis quod
factū velimus nobis. ix. b.
De statu nature instituto. cxxviii. b.
Stabilitas nature institute. cxxix. b.
Nati fm carnē nati sc̄m spm. cxlviii. e.
Quomō nos nati ex deo. cxvi. a.
Regula catholice fidei de duplici na-
tura xpi. cxv. d.
Haus securus nob̄ est hūilitas xpi cru-
cis. liii. d.
Naufragis idē est q̄bus aquis submer-
gatur. cxxviii. b.
Negatio fit factis quoq̄. cxc. a.
Et omnes mali catholici negāt xpm
in carne venisse. cxx. b.
Nemo nihil est. cliv. f.
Neptunus. clxxx. d.
Opinionēs de nerone. cxc. a.
Nihil satiat preter deum. cxlix. c.
Nistimur in vestitum. xxiij. e.
Mobilitatē terrenā contēpsit maria lo-
seph fabro nubens. cxxxiij. e.
Noua que amanda sunt. cxxix. e.
In visione dei nihil noui fit. c. g.
Quomō oīa sūt noua facta. cxxix. d.
Quare de? dicit se nō nosse peccato-
res. folio. xxiij. f.
Nō oīs nouitas sed vana dānat. ccl. e.
Cur diligens deū nō noscere deū sed
nosci ab eo dicatur. clxxv. b.
Nota erant scientie dei q̄ nondū erāt fa-
cta: et quomō ea opatus est. cxxxi. e.
Nubere licet ante votū: sup̄bire nūq̄.
cxcix. e.
Nō nubere et p̄ficere p̄stat q̄ nubere
sed nubere melius est q̄ nō nubere et
retrocedere. cxcix. g.
Nelle nubere i q̄b? dānabile ē. cxcix. d.
Nuditās quō non peperit p̄thoplastis
ante peccatū ruborem. xxvij. a.
Nummū querit pestilētia. clxlii. d.
Numerus sc̄torū dei p̄ciētie certus est.
xxxix. b.
Nuptias deus fecit. cxcv. g.
Nuptie nō sūt male q̄q̄ virginitas me-
lior. cxcv. f.
Nuptie sunt in remediū canine infirmi-
tatis. lxxxi. a.
Nuptias xpus p̄sentia sua approbauit
cxcv. g.
Regula nuptiarū. lxxxv. e. Uide de
nuptiis in vocabulo matrimonium.
Nec tertie nec q̄rte nuptie damnant:

Tabula.

quāq; nō sint sine verecūdia. lxxix. e.
Scē nuptie etiā beate sūt: sed vidui
tas beator. lxxix. c.

Mīcios habet deus ppter nos. clvii. g.
Nutrix mater. clxxxv. d.

Obediētia xpi vsq; ad quid ex
tendatur. clxxi. d.

Obediētie laus. xix. b.

Quali modo obediētia est
exhibēda. lviii. c.

Obediētia patrū ab immūdis abstinē
tium. clxxx. f.

Necessitas obediētie et penitētie. ciii. c.

Iniquissimū est velle sibi obtēpari a
minorib; et nolle obtēperare maiorib;
bus. c. f.

Observatio temporis damna. clvi. g.

Observatio diei quale pctm sit. clvi. f.

Obduratio dei quid sit. xlii. g.

Quomodo deus obdurat. xlii. e.

Obiurgatiō officii nulli est impēdendū
nisi ex dilectione. ccvii. c.

Oceanī magnitudo incōparabil. cxx. b.

Oculus nō lumē dici potest homo. liii. a.

Oculus anime est mens pura. cxi. c.

Oculus videt in instanti simul distantia
et ppinqua. cxx. f.

Actus oculi emissio radiorum. cxx. a.

Oculi xpi sūt apostoli. cvi. c.

Quomodo oculi xpi infirmatī sūt ab
inopia. cvi. c.

Actum laudabile. ccvii. d.

Inter oculū et actusitatem temperādū
est. ccvii. d.

Odium efau. xlii. a.

Odor bonus quomodo necat. cxxii. b.

Fama bonorū p̄dicatoz est bon? odor
xpi quo vivit boni laudātes et invidi
dolentes moriunt. cxxii. f.

Bon? odor xpi est p̄dicatio veritatis.
cxxii. b.

Odor bonus nō efficitur malus ppter
invidos. cxxii. f.

Officium pastoris. clxx. g.

Officium et finis quō differunt. cxxv. a.

O homo tu quis es? quō sit plena respō
sio. xliii. g.

Olea in oleastrū inseri solet nō ecōuer
so. lii. c.

Oleum vinctōis xpi. cxxii. e.

Oleū exul
tationis est spūsanctus ibidē. f.

Oēs vivētes sūt miseri medico egētes.
cxcv. e.

Oēs ire in: odēnationē p adā. Et in tu
stificationē p xpm nō sūt ōria. xxi. c.

Oibus dicit qd electis dicit. clxxix. f.

Onus portandū sed nō in te suscipiēdū
est. clii. e.

Onera diversa. clii. c.

Portātes invicē onera. clii. e.

Quomō onera supportanda. clii. d.

Opus dei est qd iustus qz iust? clxxiii. b.

Opus misericordie plus pdest facienti
qz cui sit. cxxxi. f.

Opus iusti nō semp nob faciendū. cli. b.

Opus bonū nō est sine fide. xlii. f.

Opus nō est bonū nisi eius bonitas tri
buatur gratie dei. cviii. b.

Opā nō sūt ante fidē bona. xliii. c.

Opera quedā nō vituperāda: sine vitu
peranda sunt. ix. e.

Opera manuū dei. clvi. b.

Opā manuū dei sūt celi que de? xbo et
manu fecit. ccxi. g.

Opera recta sūt corde directo. cxxv. b.

Opera legis in sacramēta et mores vi
viduntur. x. c.

Opā qdā bona vident et nō sūt. xlviii. a.

Difficillimū est invenire aliquē q̄tū
cūq; prauū qui vivat sine bonis opī
bus. ix. g.

Opera bona volunt videri. clxxvi. f.

Mala opera interdū sūt blasphemie
in deum. xcix. b.

Opera carnis. cl. e.

Opera legis nō iustificāt quādo faciēs
ea attribuit sibi. xi. d.

Opera sine fide. clxx. b.

Opera q̄ sūt dicenda bona. xliii. d.

Opera mie verum sacrificium sūt. lv. b.

Opera misericordie. clxxvii. d.

Opera sabbane vera. cxc. b.

Quale opus p̄ceperit ap̄lus. cxc. b.

Opera misericordie nō p̄sunt fidei itegri
tatem. cxcv. b.

Operarij nō perdurāt in labore nisi pa
scantur nec p̄dicatores in euāgeliza
tione. cxcix. b.

Operū attentio demonstrat artificē. v. b.

Opatur deus fidem in nobis. clxxii. d.

Cū gaudio opat in agro q̄ fructū vi
det ex labore. cxxvii. c.

Opātes mala i nocte opant. clxxxviii. b.

Quō de? mittet opationē error. cxc. c.

Inseparabilis est operatio patris et
filij. xci. d.

Opportune et iportune p̄dicādū. ccvii. d.

Opportunitas est omni medicamēto ne
cessaria. ccvii. b.

Oro qd impetrat donū est dei. xxxvii. d.

Orationes. cxciii. b.

Sine intermissione orare. clxxxviii. f.

Orandum etiā p̄secutorib;. cxciii. b.

Orationib; credentiū credūt nō credē
tes. cxc. f.

Orandū est vt credāt audītes: nō solū
p̄dicandum. clxxii. e.

De? vult sublimes ofone humillū cō
uerti. cxcv. a.

Quare hieremias p̄ regibus babilo
nijs orare iubet. cxciii. f.

Quare orandū p̄ potestatib; sublimi
bus. cxciii. f.

Cur orandū sit p̄ nolētib; credere.
folio. xlvii. d.

Preparatio ad oronē in tēplo. lxxvii. b.

Ordo naturalis inter hoies. clxxxiii. a.

Originale peccatū ad condēnationem
sufficit. xvi. f.

Error pelagianorū de peccato origi
nali. xviii. a.

Originale etiā solū obnoxios dānatōt
facit. xix. f.

Originale p̄ctm vnde trahitur. xxvii. b.

Originale peccatū sufficit ad condēna
tionē. xxi. a.

Paruuli nō baptizati ppter origina
le damnant. viii. b.

Originalis peccati generalitas. xvii. e.

Ortus cōclusus ex qbus cōstet. cciii. d.

O s iusti obstrui debet i laude. ppa. xi. d.

Ostendere p̄ facere capitur. ccviii. g.

Ossa corpīs xpi frīgunt. cxxxvi. a.

Oves quibus pastor vita est: in celo sūt
clxxvi. d.

De ouib; xpi nō rapit lupus. cciii. c.

Oves electe aliquādo se ignorant sed a
pastore noscunt. xxxix. g.

Occidit quō noscant. filij dei.
ccxxv. f.

Pacē scripturaz habens se
cum habet pacem. cxi. c.

Pagani mirant pphetias ppletas esse
de christo. xlviii. g.

Pagani nō dicūt fratres nri. lxxxvii. b.

Pagani glia de bono ope nō est apud
deum. xlii. e.

Pagani quomō non liberant de corpe
so. xxvi. g.

pagani xpo debent q̄ hoies creati sunt.
folio. xv. c.

Panes occulti sunt hereticorū errores
folio. ccvii. f.

Quare xps in pane et vino cōmēda
uit suū sacramentū. xcvi. b.

Quomō panis de mēsa trahit p ma
tris mamillā ad parvū infantē: sic ver
parētib; impēdere curā docuit salva
tor in cruce. cxcix. b.

Parētib; obediendū. clxv. a.

parētes duo genuerūt nos ad mortē et
duo ad vitam. xxxlii. b.

Paruuli lacte alendi. lxxi. b.

Participes seu cōsortes xpi sūt xpiani
vincti quidē sed minus qz xps. cxxii. e.

Paradissus quō hic accipiat. cxxxvii. a.

Particeps nri factus est xps: vt diuini
tatis eius p̄cipēs simus. ccxlii. b.

Passio xpi distinguit spiritualia de carna
libus. cxxx. d.

Passio xpi est distinctio bonorū tēpora
litum et spiritualiū. cii. g.

Sine amore xpi passioibus nō cōmu
nicatur. clxxiii. b.

Pastor diligēdus. clxviii. b.

Pastores boni cur ita dicunt. cix. b.

Pastores male vivētes occidūt gre
gem suū. cxx. b.

Pastor. folio. clxviii. b.

pascha trāsitus. lxxix. g.

pascha nomē est hebraicū. lxxix. g.

pascha quomō interpretatur. xliii. c.

pasce diuersa celebratio et celebrādū tra
tiō vbi de pascale iudeorum plurima
scitu digna differunt. ccxxv. b.

Quare in pmo mēse celebrat pascha
folio. lxxix. b.

Quare nō celebram? pascha in die q̄
iudei nec ritu eoz sed in dñica lxxx. a.

pasces oves vt sue sint se nō xpm amat.
folio. ccv. b.

Pater celestis antiq; patrib; aliqñ fu
it visus. cxciii. a.

Pater in diuinis non habet patrē vt sit
sicut filius. lv. c.

An ex patre et p patrē. an ex filio et p
filium sint omnia. liii. e.

Tabula.

Pater et filius et spiritus sanctus unus deus est folio. xxi. d.
Pater tradendo filium: et filius tradendo se bene fecit iudas autem male. xl. b.
An solus pater inuisibilis dicitur sit. cxxlii. c.
Pater an nobis reconciliatur fuerit postquam filius moreretur. xvi. d.
Pater celestis moritur nobis in enigmate cxxlii. g.
Pater opatus est cum filio non passus nec natus. cxi. c.
Pater nos fecit non genuit. cxi. b.
Cur verat dominus patrem vocare in terra lxxix. c.
Pater et filius unus sunt. clxx. a.
Pater an natura sit. cxi. d.
Patris et filii equalis potentia. cxi. b.
Paterfamilias etiam inquit gaudet appellari. clxx. c.
Boni patris familias officium. clxxlii. e.
Patria maior est patre non deo clxxlii. c.
Patria christi populus israel. li. a.
In patria non est oratio loci. cxxviii. b.
Patriarche et prophete sciebant quod celebrabat populus autem ignorabat. cxxxi. b.
Patientia. xcvi. b.
Patientia necessaria est. cxi. a.
Patientia habenda est de plato non bene precipiente. lvi. c.
Patientie necessitas. cxxvii. a.
Patientia in tribulatione. cxxvii. b.
Pauci pastores mercenarii multi.
Paupe dei quod deo omnia bona tribuit. cxi. a.
Paupe dei in animo est non in seculo. cxi. d.
Pauptas christi nos diuites facit. clxx. b.
Pauptas christi. cxxlii. e.
Paulus apostolus cur nomen suum mutauerit docetur. i. d.
Quod dictus sit modicus ibidem. z. e.
Quod sit similia de vestimento domini. ibidem.
Quod a conuerso proconsule paulo paulus sit dictus ibidem. f.
Paulum iurasse et eius iurandi modum dicitur. folio. lii. a.
Quomodo paulus in lege sine querela conuersatus sit. clxxii. e.
Intentio pauli est ut humiliet homo et exaltet deus. lxx. b.
Pauli amore ardere: quod eius quale se predicat vixisse credimus. cxxxi. c.
Pauli merita a gratia dei depedunt. ccvii. b.
Paulus peccata sua dimissa recitat ut nemo desperet. cxi. b.
Paulus stabularius cui vulneratus commissus est. xcii. c.
Quod paulus libertate prudenter congruebat consuetudini iudeorum. xcvi. b.
Quod paulus tanquam egrotus ministrabat egrorum. xcvi. a.
Paulus verus dispensator et maxime fidelis. folio. xcvi. b.
Apostolus est abyssus. lxxviii. c.
Quod omnibus omnia factus est non pro mercedi aut fictione sed pro compassionem. xcvi. b.
Bum carne factum esse declarat. lxxii. a.
Paulus virgo. lxxv. b.
Non in synagoga pro omnibus die sed in foro pro omnibus diem disputabat. xcii. d.
Apostoli verba pronuntiantia non imprecantia. ccvii. g.

Paulus querebat oues pascere non seipsum. xcii. f.
Quod se extentum dicat apostolus. clxxv. e.
Quod nuditate passus sit paulus querebat primore regnum dei. cxxv. e.
Fidei initium paulus se a deo accepisse fatetur. clxx. b.
Apostolus arbenis non opabatur manibus. xcii. d.
Conuersio pauli ex sola gratia dei. cxi. c.
Quid apostolus nondum accepit quod ad perfectionem defuerat. clxxii. d.
Folio. clxxii. d.
In quo paulus plus laborauit. cxi. e.
Paulus confessus est infirmitatem mentis. xxi. b.
Ad vitandam elationem paulus habuit stimulum carnis. xc. b.
Quod apostolus se ipsum secundum carnem negaret cognoscere. cxxix. b.
Pauli patientia a spiritu sancto iuuabatur. cxxxi. d.
Apostolus se negat. cxi. d.
Paulus maluit negotia christianorum pro contemptibiles iudicari quam deferri in forum. lxxxi. a.
Quod paulus archana vidit. cxxvii. c.
Paulus in sua persona genus humanum complectitur. xxi. b.
De corporali opere beati pauli. xcii. b.
Quod paulus omnibus omnia factus est. xcvi. c.
Quod paulus fecit se seruum omnium. xcii. b.
Et quod fuit iumentum christi. ibidem. g.
Apostolus an de se. an de eo quod sub lege fuerit loquatur. xxi. f.
Paulus inuenit deum debitorem in iudicio. ccvii. c.
Quod apostolus per totum primum fuerit cxi. b. et d.
Exultatio pauli. clxx. a.
Paulus iniquitate primus omnium: manibus stephani lapidauit. cxi. c.
Paulus mons. cxi. g.
Tedium pauli. clxx. a.
Paulo non redderet coronam iustus iudex nisi dedisset gratiam prius pater ccvii. b.
Quomodo parturit iterum apostolus iam christianos. cxxv. b.
Quod deus magnificandus ex conuersione pauli. cxi. e.
Paulus apostolus pro christum ut deum: non ut hominem mortale factus est. cxxix. f.
Paulus per suam confitemur ut glorificetur qui ea dimisit. cxi. f.
Datus est angelus sathane paulo a deo non a diabolo. cxxvii. e.
Quod sapienter gloriari potuit apostolus. cxxvii. d.
Pauli continentia. lxxv. a.
Paulus non voluit se non exaudire. cxxvii. a.
Apostolus lucram non subiugabat. xxi. b.
Paulo fugienti cura gregis fuit. cxxv. a.
Paulus habebat horas diet ad predicandum deputatus. xcii. d.
Paulus cur petrum arguerit. cxi. e.
Paulus arte quam non nouerat didicit: ne grauaret auditores suos. cxi. f.
Paulus suo stipendio militauit. cxi. e.

paulus quod regalia deuitanda censuit. folio. cxi. e.
Pauli auctoritas quomodo acquisita. cxi. f.
Magna commendatio pauli cxi. d.
Paulus vir in veritate firmissimus. cxi. f.
Si paulus non comprehenderet quis se comprehenderet diceret. clxxv. g.
Inter merita sua apostolus se persecutorem dicit. clxxii. e.
Pauli laus. cxxvii. g.
Paulus angeli perfectionem nondum habebat. xxi. a.
Paulo necessitas impacta est. lxx. a.
Paulus miles castrorum celestium non puluis. xc. e.
Paulus paradisi spiritualis. cxxvii. g.
Diuersa flumina ex animo pauli fluerentia. cxxvii. g.
Paulus perfectius obtulit deo sacrificium quam abel. cxxvii. b.
Paulus perfectius genus humanum ex medietate fluctibus liberauit quam noe. cxxvii. a.
Paulus sua doctrina animalia ferocia fecit mitia. cxxvii. a.
Paulus omnia reliquit quam abraham. cxxvii. b.
Paulus ioseph in pudicitia superauit. cxxvii. c.
Paulus optauit deleri de libro vite moyses tamen cum ceteris perire. cxxvii. e.
Paulus dauid helye et iohanni baptiste preferitur. cxxvii. e.
Paulus angelus venit coparandus. cxxvii. f.
Paulus cunctos homines et philosophos et futuros virtute transcendit. cxxvii. g.
Paulo maior erat cura commissa quam principibus vel regibus. cxxvii. b.
Paulus delectabatur in suis afflictionibus. cxxvii. b.
Paulus optabat paupertatem et alia aduersa vehementius quam homines mundales ad prospera. cxxix. a.
Paulus mortem reputabat ludum puorum. cxxix. b.
Paulus in suis doloribus et afflictionibus consolabatur. cxxix. b.
Paulus desolebat aliorum perditionem. cxxix. c.
Paulus dignior celo. cxxix. c.
Paulus in terra vitam durit angelicam. cxxix. d.
Paulo maior hominum cura commissa est quam angelis. cxxix. d.
Paulus afflictebat erga suos persecutores sicut pater indulgentissimus erga filium frenesi tactum. cxxix. f.
Paulus ut pater filios curabat. cxxix. h.
Paulus pro salute proximorum omnia impendebat. cxxix. b.
Paulus a nobis imitandus est quo ad charitatem non autem quod ad miracula. cxxix. b.
Paulus excecatus est ut clarius inde videret. cxxix. c.
Paulus cecus est non tenebrarum obscuritate sed nimietate luminis. cxxix. d.
Paulus ante excecationem non credidit non obstantibus miraculis. cxxix. d.
Paulus arte exercebat in pellicibus. cxxix. h.
Paulus et aquilla erant artis scenofactorie. cxxix. a.
Paulus signifer regis celestis. cxxix. i. a.

Tabula.

Paulus nō in sublimitate sermonis v^l
eloquētia iudeis loquebat. cxxxi. a.
Mirabilius est paulū sic vniuersū or
bē cōuertisse q̄ hōiem nudū potētissi
mas acies in bellū vocēsq; armis mu
nitissimas superare. cxxxi. b.
Paulus quare excecatus est. cxxxi. c.
Paulus nō solū grā dei s; etiā sua volū
tate tantus effectus est. cxxxi. a.
Paulus nec temerarie i pericula irue
bat nec timide ea quādoq; fugiebat.
cxxxi. b.
Paulus varius et multiplex sine disti
militōe p tpm necessitate. cxxxi. b.
Paulus qnq; aliquid de se grāde loque
bat quādoq; diuinitē se humiliabat.
cxxxi. f.
Paulus maledixit alexādro errario si
ne tamen iracundia. cxxxi. e.
Pauli patientia. cxxxi. f.
Pauli nēminē increpabat v^l puniebat
ex odio s; magis ex amore. cxxxi. f.
Paulus sacerdotē vltionē cōminatus
est. cxxxi. f.
Paulus sua pñtia egritudines curabat
et demones fugabat. cxxxi. b.
Paulus ob zelū quē in deum habuit a
domino electus est in gentiū doctore
ac magistrū. cxxxi. c.
Paulus non sacerdotiū sed ministeriū
arripuit. cxxxi. d.
Paulus q̄ adeo multis virtutib; do
natus esset non renuit tamen aposto
lis non obedire. cxxxi. e.
Paulus quare ad cesarem appellauit
mortē sepe distulit. cxxxi. i.
Paulus in vinculis maiorē in fidelib;
causabat fiduciam. cxxxi. g.
Paulus tpe persecutionis maiorē ha
buit in sermone efficacā. cxxxi. h.
paulus et ceteri p̄dicatores sūt iumen
ta xpi. folio. xciiij. g.
peccatū nolentib; nobis agit illicita de
sideria sed nō perficit. xxx. b.
peccatū q̄ in nolente est pena p̄cti est.
folio. xxx. c.
peccatū quomō sine lege dicatur mor
tuū. xxxi. c.
peccatū cōsistit i solo actu volūtatis. vj. d.
peccatū originale quomodo p̄transit in
omnes. folio. xix. d.
peccatū vocat infirmitas q̄ merito p̄cti
contingit. cxli. g.
peccatū quomō p virū et nō p feminam
intrauit. xxij. g.
peccatū inesse nobis aliud est q̄ pecca
tum regnare in nobis. xxj. c.
peccatū delictum. cli. g.
Sine p̄ctō nemo est. clxxxiij. g.
peccatum nihil est. xc. e.
peccatū solū est in voluntate. xxx. c.
peccatū factū est relicto deo. iusticia nō
fit sine deo. cxliij. c.
peccatū et crimen differūt. xxxiiij. b.
Nemo peccat nisi cōtra charitatē fa
ciat. folio. lx. b.
peccatū hic nō psumit sed minuit cclx. c.
p̄ctū quasi scorpio ē. folio. cxxj. A victoria
de p̄ctō est dei donum ibidē. b.

peccatū in omnes transiens. xvij. c.
peccati carnis grauitas. lx. f.
peccatū dicit q̄ p̄ctō offert. cxx. b.
peccata q̄ ex supbia oriūtur dicunt p̄ctā
et pene peccator. vj. f.
peccator remissio attribuit spiritus sc̄o
folio. xxxiiij. e.
peccator graui? sonat q̄ peccās sicut ir
risor q̄ irridēs rē. cxliij. b.
peccata nra deū nō inquināt. ly. f.
peccata ex deo nō sunt. ly. e.
peccator ois p̄uicator est. vlij. f.
peccantes in lege qui sunt. vlij. b.
peccatores nō inducūt de? ad malū: sed
deserit dignos deserit. v. g.
peccās in fratrē peccat in xpm. fo. xci. f.
p̄ctā vniuersa baptismosoluunt. xxvij. d.
peccans cōtra mandatū sup modū pec
cat. fo. xxvij. g.
Nō peccās nō damna. vlij. b.
p̄ctā interdū sacrificia vocātur. cxxxi. a.
peccata quomō tecta sunt. xliij. d.
Quō p̄ctū est acule? mortis. cxx. d. z. e.
p̄catō. folio. cxliij. g.
Peula p̄ctā nō sūt contēdēda aut par
uipendēda. clxxxiij. e.
peccare in maloz est potestate: sed non
hoc aut hoc p maliciā suā facere lū. h.
Esse sine peccato soli xpo conuenit.
clxxxi. b.
Hōies sūt nihil cum peccant. xc. e.
peccare p̄prie solū cōuenit vrentib; ar
bitrio rationis. lxxxj. f.
peccatibus remota dei mīa relinquitur
damnatio iusta. xlv. c.
Iustus hic nō est sine peccato. cclx. c.
peccatori quia homo est: nō quia p̄ctōz
subuenietur clū. b.
pecora nō possūt iudicare de corpibus
secūdū ratiōes incorpales. cxxvij. b.
pecunia matri et domesticis tribuenda
folio. cxlix. c.
pedes sanctorū etiā manibus interdū la
uandī sūt. folio. cxlix. c.
Sub pedib; xpi erit ois inimic? eius
aut adoptatus aut victus. cclxiij. b.
penitentia reproborū est dānabilis. pe
nitentia p̄sentis vite est vtilis. fo. vij. b.
de impenitentia autē vide suo loco.
Vera penitentia sūst vīdictam diui
nam. folio. ciij. c.
penitentia a mortuis opibus q̄ sit. cclxvj. c.
pena nobis facta est natura. clvj. b.
pena cur p̄ductor sit q̄ culpa. cxxvj. f.
penne animarū. folio. clx. a.
pene hui? seculi z futuri. vi. f.
pena corporis ab ope p̄cti reuocat. xxi. f.
pena datur solū ppter demerita. vi. d.
perseuerantia a deo est. clxxij. c.
perseuerantia a deo est z ab eo petēda.
clxxxiij. g.
persecutiōes nō morient hīc nisi diabo
lus moriat. ccvj. b.
perficere bonū. xxxj. e.
Quomō p̄ficiamur in sc̄etis. clxxvj. c.
perfectio huius vite. clxxvj. a.
perfectio boni. folio. xxx. f.
perfecta dei dilectio. clxxvj. b.
Quomō hīc p̄fecti sint in cursu nō in

effectu. clxxvj. a.
Quid p̄fectionis ap̄lo adhuc deerat
folio. clxxv. c.
perfectū quod in spe est dicit. clvj. c.
perfecti nō sperāt mercedem securā de
perditis sed de saluatis. clxxvj. a.
percūctatio z interrogatio differūt xl. d.
p̄sona nra persona est ecclie corporis xpi.
folio. clxxix. e.
persone in euāgelio tres pastoz. sur mer
cenarius. clxxij. b.
peregrinamur in corpe. cxxvij. g.
peregrinari quid sit. fo. cxxvij. h.
peregrinatiois nre causa. lxiiij. a.
perire deo cui cōueniat. folio. ix. a.
perculsa petra passionem xpi significat
folio. xcvi. c.
petēs in xpi noie impetrat. cli. b.
petrus obediēdo rariū et sancti? p̄buit
posteris exemplū q̄ paul? resistēdo.
folio. cxli. g.
petrus errare potuit. cxli. g.
petrus xpm negauit. cxcv. g.
petr? ore nō corde xpm negauit. xlvij. f.
Petrus multa tormēta passus est q̄ tñ
timebat. cxxxiij. c.
plenus et inflatus. ccj. b.
plebs dei que sit. fo. l. d.
pleonexia. folio. cc. h.
p̄cepta noui et veteris testamēti eadē
fere sunt. cclxvj. g.
p̄cepta legis sine gratia impleri neque
unt. clxxxiij. h.
p̄cepta duo charitatis vni sunt. lxx. c.
p̄cepta veteris testamēti vmbre sunt.
folio. cclxi. a.
p̄cepta duo charitatis. folio. lvi. b.
p̄cepta legalia vmbre fuerūt futuroz
folio. clxxxi. g.
Ad charitatē refert oē p̄ceptū. cxclj. a.
p̄ceptoz decalogi diuisio. lxx. g.
p̄ctū bonoz deus est. lxx. e.
p̄ctū redemptorū quid sit. xv. e.
Quō p̄ces innotescūt deo. clxxvj. g.
p̄destinatiois z grē p̄clarissimū lumē
xps est. ii. a.
p̄destinatio sc̄toz in xpo claruit ibidē
p̄destinat? est autē xpus esse caput ec
clesie. ibidē. b.
p̄destinauit deus xpm et mēbra eius
diuersimode. fo. ij. c.
p̄destinatus est autē sc̄dm humanita
tem non secundū diuinitatē. ibidē. e.
Nō sūt plures p̄destinati q̄ repro
bati. xvij. e.
p̄destinatio qd sit. cxxxi. b.
p̄destinatio. folio. clvj. g.
p̄destinatio. cxxxi. c.
p̄dicere. cxlv. b.
p̄dicator debet tanq; filius non tanq;
seruus ministrare euāgelii. xciiij. e.
p̄dicator est bos trituras. xciiij. g.
p̄dicatores nō dant incrementū sp̄rita
le sed adiuvant. lxxiiij. d.
Omnes p̄dicatores sunt ministri xpi.
folio. lxxij. f.
p̄dicatores sūt ascendētes et descen
dentes. clxxvj. f.
p̄dicatores semē xpo mortuo suscitāt
BB iiij

Tabula.

folio. lxxvj. c.
Amātes bonos p̄dicatores bono odo
 re illos v̄iuunt inuidi moriunt. folio
 cxxij. g.
Hoc p̄fiteri debet p̄dicator q̄d audi-
 tores scire oportet et nō q̄d scire non
 possunt. lxxij. b.
Ex ambitione p̄dicans et libidine
 cōfēs bonū fructum facere pōt. folio
 clxxij. b.
Ad quid ordinatur p̄dicatio. lxxij. g.
Frustra laborat p̄dicator nisi intrinse-
 cus opere creator. lxxij. g.
Cōparat p̄dicatōne culture arboris.
 folio. lxxij. d.
Prelatus boni nutritor est: malus tēta-
 tor. lxxij. a.
Prepositi sua querētes mercenarij sunt.
 folio. clxxij. f.
Preputum. clxxij. a.
Prescīentia dei nō cogit ad peccādum.
 xliij. b.
Prescīentia dei. clvi. b.
Prescīuit quādoq̄ p̄destināuit accipī-
 tur. folio. l. e.
Prescītos de nō crearet: nisi bonoz v̄s-
 bus accomodare sciret. xlv. a.
Prescīre. folio. cxlv. b.
Presumptio meritorū nō sunt credere in
 christum. fo. xliij. f.
Presūptores temerarij molestissimi sūt.
 folio. cxliij. d.
Diabolica p̄sumptio. xcviij. e.
Non presumēdum est de se. ccxxv. b.
Presentia contēnenda. clxxv. f.
Preter et p̄terq̄ pro cōtra accepta. folio
 cxxix. f.
Preteritum pro futuro poni docet. folio
 ccxij. f.
Preterita censenda sūt cuncta tēporalia
 folio. clxxv. g.
Preterita postponēda. clxxv. e.
Preuaricator notat. fo. xj. e.
Preuaricator est oīs pctōr. vliij. f.
Pietas quid sit. folio. xli. c.
Pietas est sapiētia. sciētia est abstinere
 a malo. folio. cv. e.
Pignus. folio. xxxliij. c. et clivij. f.
Pinguedo leticie apli. cxxliij. c.
Pinguedo aime nostre. folio. cxxliij. a.
Fideliter p̄cedit p̄scator et hūilite se
 quitur orator. lxxij. a.
Nō p̄oratorē p̄scatorē: sed de p̄sca-
 tore lucrat? est imperatorē. lxxij. b.
Philosophi q̄tiles quō vitatē cognosce-
 re poterāt. liij. e. eoz vanitas. ibidem.
Philosophi cognouerūt deū esse vitā et
 veritatē: sed nesciuerūt ad ipm venī-
 endi vīam. fo. liij. f.
Philosophi cognouerūt deū incorporeū:
 incōmutabilē: a nullo p̄ductū oīa p̄-
 duxisse. folio. liij. b.
Philosophi ob metū a sua doctrina de-
 stiterunt. ccxxij. g.
Phi sine christo philosophantes incide-
 runt in demones. fo. liij. e. mutātes ve-
 ritatē in mendaciū. ibidem. f. Cecitas

aurē cordis eoz est pena pcti. fo. v. e.
Quorū supbā ingratitudinem de? se
 pe vindicat. ibidem. f.
Phia que euitari debeat. fo. liij. g.
Primicias spūs habere q̄d sit. xxxv. f.
Priñcipes q̄bus timendi. lviij. d.
Priñcipia intellectuālia sunt oīb? a deo
 insita. ccxj. e.
Polliceri. fo. cxlv. b.
Pompa funebz vīuorū est solamen: nō
 mortuorum leuamen. clxxvi. g.
Pondus quid sit. lxxv. b.
Postulationes. cxliij. b.
Posse habere fidem est nature. habere fi-
 dem gratie. fo. cxc. g.
Potestas tenebrarum. clxxviii. c.
Potestas interior diaboli occisa est.
 folio. clxxxi. c.
Potestas tenebrarum. clv. d.
Pcti sunt credere non potuisse q̄ nō
 luerunt. fo. cciiij. f.
Pocēdi ptās bonis et malis prodest.
 folio. lviij. f.
Potestas domini in seruīs. clxv. c.
Promittit de? quod ipsemet facit. folio
 ccxvliij. d.
Promissio sit superflua vbi res promissa
 ostenditur iam exhibita. ccxx. b.
Promissa iudeis ablata sūt eis. ccxvii. b.
Promissa veteris testamenti ad terrenā
 spectant felicitatē: cur autē promissa
 sint. ccxvii. g.
Promissiones dei. lxxv. f.
Promissa chirographo dei plurima im-
 pleta sunt: et reliqua implebunt. folio
 ccxxi. g.
Promissio facta est incircūciso. xliij. g.
Promissa veteris testamenti. cxlviiij. a.
Prohibitio pcti nisi adsit grā auget ei?
 desiderium. xliiiij. c.
Propheta fuit etiam deus. ccxi. b.
Fuerunt pphete in ecclesia post chri-
 sti ascensionē. fo. cvij. a.
Prophetia ad mentē pertinet. cxl. g.
Quibus datus spiritus prophetie p̄
 apostolum intelligitur. fo. clx. c.
Prophetia non est donū gratū faciens
 folio. cvij. b.
Amnis professio in ecclesia habet fi-
 ctos. folio. cxcix. f.
Probabilitas articuli de resurrectione
 carnis ex credulitate magnoz mira-
 bilium. fo. lxxviiij. b.
Pronūciatio ābigua obseruāda est. xl. c.
Qui prope et qui longe fuerāt christo
 aduentate. clviij.
Propiciatorij descriptio habet. ccxix. b.
Propiciatorij significat misericordiam
 dei. ccxix. e.
Propagatiōis non imitationis pctm in
 omnes transit. xlvij. e.
Prouidentie dei certitudo. xxxvliij. f.
Alia cā puñcte est alia ecclie. lviij. g.
Prouerbij cartaginensij. fo. clxiij. d.
Prosperitas seculi corrumpit. ccvi. c.
Proximus. fo. clxi. b.
Proximus est plus q̄ corpus nostrum a

nobis diligendus. cxci. b.
Proximus quis sit. fo. lx. a.
Pugna xp̄iant. ccvi. b.
Pugna adulti baptizati. xxi. a.
Pugna et qualis q̄re in nobis p̄mittitur
 a deo. xxxj. c.
Deus pugnātem sic spectat vt adiu-
 uet et premiet. xxxj. b.
Pulmo cui isopus herba medet superbi-
 am significat. ccxij. a.
Punitio iudeorum. li. g.
Quare p̄ctōs viros aliqua peccata
 morte punita sūt. lxxix. d.
Purgatio mentis necessaria ad videndū
 diuinitatem xp̄i. lxxix. g.
Plures erūt dānati q̄ saluati. xxiij. f.
Prudētia carnis que sit. xxiij. b.
Prudētia carnis vel spūs eius que vel q̄
 sit. folio. xxv. a.
 per pluuiā volūtariā significat grā qz
 volūtarie et gratis datur. fo. xviij. b.

De littera. Q.

Quadragesima annis primus
 fuit. l. temp. **Q**uadragesima
 rius enī inducit integrita-
 tem. ccxliij. b.
Quadruplex status hoīs. xxx. f.
Quadruplex vita hoīm. xxxij. e.
Querere debem? faciē dñi semp. ccvi. a.
Que sursum sunt querere. clxxij. f.
Qui aliud in ecclesia q̄ deū q̄rit: non
 est rectus aut castus. clxvliij. c.
Perniciosum cōsiliū querere que
 sua sunt. cxvi. c.
Querela malozum et hereticorum de
 deo. xliij. b.
Querela vacant multi pctō solus xp̄us
 hoc est sine querela vixisse leguntur
 plures. ccxv. d.
Intrīsecus p̄uaricator potest ex-
 trīsecus sine querela esse. clxxliij. f.

Tabula.

Que uisus deus ab operibus qualiter in
telligitur. xxxvij. e.
In corporib⁹ quietem appetere est
prostrare animi. cxxvij. b.

De littera R.

Radius oculi seu species visi-
biles subito producuntur.
folio. cxx. a.
Rami boni supmanentes lij. b.
Radix oleastri inserti sunt p̄tarche. fo-
lio. lij. c.
Rami fracti q̄ sunt. lij. c.
Raptor. clxx. g.
Rector mudi est de⁹ creator sol⁹. folio.
clxx. f.
Rector cui⁹ mudi diabolus dicat. folio
clxx. g.
Rector mundi deus. clxxvi. e.
Recedere a malis. cxxxiij. d.
Recōciliatio per mortē filij dei quomo-
do intelligenda sit. xvi. g.
Recōciliatio cum deo quomodo fiat.
cxxx. g.
Redimere tempus quid sit. clxxij. d.
Redemit nos deus a peccatis q̄ a bar-
baris. xxxvi. c.
Reditio multiplex. lvij. d.
Redemptorum precium. xv. e.
Reformatio vera. lvi. c.
Regnum mortis. xvij. d.
Regnum xpi non est de mundo. folio.
clxxvij. d.
De regno xpi. cxx. b.
Tradere regnū deo et patri quid si-
gnificet. cxx. f.
In regno uite nemo sine xpo. cxxij. b.
Quomodo xps regnans in credenti-
bus. humilitate/patētia/z infirmita-
te euacuat oēm principatū/potesta-
tem/et virtutem. cxx. f.
Diuersus modus regnandi. lxi. g.
Regnū p̄cti prohibitio. xxiij. b.
Quid sit tradere regnū deo et patri.
fo. cxxij. g.
Regnum xpi est hic sed non binc. folio
clxxvij. d.
Regnū auferendū est p̄ctis. xxx. e.
Reges omnes de iuda vsq; ad herodē
habuit iudea. x. e.
Regula in figuratis locutionibus ser-
uanda. lvij. b.
Religio a reeligēdo. xciiij. c.
Religionis coagulum non fit absq; sa-
cramento visibili. ccv. f.

Remissio peccatorū attribuitur spiri-
tui sancto. xxxiij. e.
Remissio p̄ctōz est in spū sc̄to. clxx. d.
Remane ns. clxxiiij. f.
Remediū contra desperationem. folio
xxxix. e.
Renouamur in agnitione dei iustitia z
sanctitate veritatis. cxxvij. d.
Renouatio sc̄dm deum et sc̄dm imagi-
nem dei. clxxxiij. g.
Requies celestis superat laborē in ter-
ris. cxxvij. g.
Requies sēpiterna p̄mēdatio. cxxvij. g.
Requiescit de⁹ ab opere sed nō a cōser-
uatione operis a se facti. cxxi. g. et b.
Respōdere deo quid est. xliij. b.
Resurrectio sc̄dm spiritū. clxxxiij. f.
Resurrectio bonorū et malorū q̄ di-
stincta sit. cxxxiij. a.
Si xps post resurrectionē p̄mo ap-
paruit cephe. cxiij. g.
Contra nō credentes resurrectionē
nec aliam vitā post istam. cxxvi. b.
Post resurrectionē augebuntur et
gaudia et pene. clxxvi. f.
Resurrectio iustorū et impiorū differt.
fo. xv. b.
Omēs cōfitebuntur xpm mortuum. chri-
stiani soli resurrexisse. cciiij. d.
Resurrectio xpi. clxxxi. a.
Cur resurrectio tridua. lxxix. b.
Copiosa xpi mīa et redemptio. folio
clxxi. e.
Probabilitas resurrectionis et imu-
tationis corporū. cxxix. e.
Non morit hostis nisi in resurrectio-
ne mortuorum. cxxv. a.
Deus potuit nos alio modo sibi re-
cōciliare q̄ per mortē filij sui sed non
conuenientiori. xvij. c.
De resurrectione sanctorū xpo uiuē-
te uiuentium. cxi. g.
Judei resurrectionem futuram puta-
bant carnaliter. cxi. d.
Resurrectio xpi debet sufficere p̄ cōfir-
matione fidei. de resurrectione cōfir-
matio fidei nostre. cxxvij. a.
Resurrectio restituet stabilitatem na-
ture institute. cxi. b.
Celeritas resurrectionis. cxx. b.
Credulitas de resurrectione dñi di-
stinguit nos a paganis. cciiij. c.
Resurrectionem mētis profitentur om-
nes secte. cciiij. g.
Malozis est potētie a morte resurge-
re: q̄ ab ea se preseruare. xvij. g.
Resurrectionē carnis negāt multi. folio
cciiij. b.
Resurreximus in spe cū xpo. cxxix. a.
Resurreximus in christo fm spem. fo.
clxxxiij. e.
Mirabilius fiet resurrectio nostra q̄
xpi. clxxxiij. a.
Preciū redemptionis n̄re. clxxxiij. g.
Retrocedens. clxxxiij. f.
Quid sit aliq; quod de⁹ reuelet. folio
clxxvi. b.

Que retro sunt censenda. clxxv. e.
Rex sup oēs deos. i. homines bonos nō
sup demonia dicit deus. xci. c.
Rex seculorum. cxciiij. b.
Risit abrahā aliter q̄ sara: dñi isaac p̄-
mitteret ex sterili et vetula. cxxxiij. a.
Rōruminantes boies immundi. fo.
cxcviij. b.

De littera S.

Sabbatum. clxxv. b.
Sabbatū soluit dominus fo-
lio. clxxxiij. b.
Sabbatū magnū nō habēs
vesperam. cxcv. c.
De precepto sanctificationis sabbati.
cxciiij. b.
Sacrificiū cū loco amiserit iudei. folio
cxcviij. c.
Sacrificiū veruz. lv. g.
Sacrificiū deo gratissimū est caro effe-
cta corp⁹ sacerdotis nostri. Sacrificiū
alut quattuor respicitur: cui⁹ a quo: qd
z pro quibus fiat. cxcviij. f.
Sacrificiū z sacerdotiū aarō euacuati
est per xpm. cxcviij. a.
Sacrificiū eē q̄ sumere maluit christus
cxcxi. f.
Sacrificiū z multa ipsū p̄cernētia inue-
nies. cxcxiij. a. z b.
Sacrificia vocantur in lege peccata. fo-
lio. xxviij. a.
Sacrificia vetera que deus noluit abla-
ta sunt. cxcxi. b.
Sacrificia duo sc̄dm aaron z sc̄dm mel-
chisedech que sint ostēdit. cxcv. f.
Sacrificia aialium sūt magi pueri po-
pulo imposita q̄ deo oblata. cxcv. e.
Sacrificij veri signa erāt varia. fo. lvi. d.
Sacerdos xpus. lxxviij. b.
Sacerdos veteris test. figurat christus
folio. cxcvi. e.
Sacerdos magnus xpus. lv. b.
Christus sacerdos z víctima oblatoz
z oblatio. cxcvi. f. vide plura sacerdos
Sacerdotes omnes preter xpm offere-
bant necessario primū pro p̄ctis suis
Omnesq; preter eū purgatione egēt
cxcviij. e.

Tabula.

Sacerdotiū iudeorū figura fuit nostri. cxi.b.
Sacerdotiū scdm ordinē melchisedech nō mutabitur. xcix.a.
Sacerdotiū xpī mal⁹ est leuitico: qz leui decimar⁹ est in lumbis abrahe. fo. ccxvi.g. Euacuauit sacerdotiū aarō fo. eodem. h.
Sacramētū baptisimī nō est nisi ex ecclēsia catholica. sz formā ei⁹ habent sacramenta p̄cisa. ccv.b.
Sacramētū quo referatur. x.d.
Sacramētaz p̄missa differūt. ccxvi.g.
Sacramēta habere potest malus. Charitātē non potest. xvi.c.
Sacramēta vnde dicantur. xcviij.d.
Sacramēta nō vitia sunt bonis cū malis cōmunia. cli.a.
Sacramēta visibilia pietatis inesse possunt impijs. ccv.f.
Quare sacramēta variata sunt eadē fide manente. ccxvi.h.
Sacramēta sūt quodāmodo similitares quarū sūt sacramenta. xx.f.
Quid cogitare debet qui sacramēto abstinet vel separatur. cliij.b.
Salus nō nisi per xp̄m. cxliij.b.
Salus nunq̄ defuit dignis. clxxxix.e.
Salutē suā opari plus est q̄ celū. xliij.a.
Strmamētū salutis est habere charitatem. ccv.g.
Cum oēs velint de⁹ saluos fieri: quomodo nō oēs salui fiāt. ccxv.a. z b.
Saluatus sine fide xpī nemo vnq̄ fuit xi.g.
Preponenda est salus aēviri: tpali salutis pauperū. lxxxiij.b.
Dispensatio salutis eterne fit per bonos z malos. lxxviij.b.
Qui saluantur gratis. xlvij.b.
Nihil saluatis deerit in celo. xl.g.
Dicenti meli⁹ esse oēs saluari quid respondendum. xxiij.b.
Salomon qd̄ inutile z malū sciebat: fecit vt adam. ccxvi.f.
Salē postea birlm dicta est. ccxv.f.
Samson excusat qui iussa secreta spūs facti dū se cū inimicis obruit execut⁹ est. ccxxiiij.b.
Sactū z sanctū sāctorū differūt. ccxiij.b.
Sacti sanctificant in veritate hoc est in xpō qui veritas est. ccxiij.b.
Sanctiūctōrum xp̄us: qz tot legis p̄fusus nō est mirandū dū patitur sanct⁹ ccxxiiij.b.
Sancti dicuntur luminaria. clxxij.f.
Sanctitate excellētes idonei sūt ecclēie ccij.a.
Sanctificet quomodo nomē dñi. ix.d.
Sanctificato spū nō potest corpus nō esse sanctum lxxxviij.e.
Quomō fidelis possit dicere se eē sāctum sanctificatū. lxxxi.c.
Sanctificare diuersimode accipit in scriptura. fo. ix.d.
Deus agit vt sanet omia sed suo ordine. ccxxviij.e.
Sanguine redēpti non creati sum⁹ fo. lio. ccxx.b.

Sanguine victimaz non auferunt peccata. ccxxi.a.
Efficacia sanguinis xpī. xviij.b.
Sanguine xpī effundere diabolus potuit bibere nō potuit. ccxxiiij.d.
Sapiētia ad p̄tēplationē eternorum
Sapientia soli p̄parat. scientia lune cetera dona stellis. cv.e.
Sapiētia luminare matris scientia m̄nus. cv.e.
Sapientia in scripturis quādoq̄ pro astutia capitur. lxxviij.b.
Sapiētia p̄sistit in cognitiōe z dilectiōe ei⁹ qd̄ semper est. cv.e.
Sapientia diuina tanq̄ medic⁹ z medicina p̄traria z similia sanās. lxxviij.e.
Quomō ad nos venit diuina sapientia et cur. lxxviij.e.
Sapiētia est cū humilitate appetenda. ccxvi.a.
Sapiēs p̄manēs ē sol iustitie. clxxxiij.b.
De solus sapiens dicit recte. lxxiiij.f.
Sapiētes superbi neq̄ sūt sapiētes xpī anī neq̄ vere sapiētes. cv.a.
Aliter xp̄s aliter hoies ceteri sapientes sunt. clxxix.b.
Qui sūt sapiētes hui⁹ seculi quib⁹ abscondit ea que reuelat puillis. lxxviij.e.
Sapere ea que sunt carnis. xxiiij.b.
Sara nō solū vetula sed et sterilis erat ccxxiiij.a.
Sathane opus excludit opere sathane. cxliij.d.
Nullū est in religione periculū dñi sathanas in angelū lucis transfigurat⁹ sensus corporis tñ fallit. ccxxv.d.
Saulus. clxxiiij.e.
Saul⁹ supbus z paulus modicus. i.d.
Saul⁹ a saule superbo dictus. i.e.
Sauli z pauli noim interpretatio. lxxv.a.
Et cur nomen mutauit paul⁹ ibidē. b.
Scandalū noluit augustinus dare. fo. cxliij.b.
Nō est descendū a bono opere propter scandalum. lxxxiij.b.
Spadones. cxliij.d.
Status hominis quadruplex. xxx.f.
Seculū malum. ccxvi.b.
Seculū letitia. clxxviij.f.
Seculū futuri bona. xl.a.
Sedere fili⁹ ad dexterā patris donec ponat inimicos ei⁹ scabellū. zc. ccxiij.b.
Sedere in deo quid significet. vi.c.
Quomodo ad dextrā patris fedeat filius. clv.b.
Sedes z thron⁹ dei i seculū seculi qz nō potest habere tpalē. ccxiij.d.
Seducere in bonū z malū capit. ccxxij.f.
Semē p̄lecti duo: corpulentia visibilē z rōnem inuisibilē. ccxvi.g.
Semen abrahe sum⁹ z nos. ccxviij.b.
Senectus. clxxxiij.e.
Sensus in deo. clxxij.a.
Sensibilia que sint itelligibilia. iij.b. zc.
Separatio a xpō ē sūme timēda. xxxij.g.
Sermo dei gladi⁹ bis acutus. clxxviij.b.
Seruus nō liberos sz bonos facit ap̄ls clxxv.d.
Seruitus propter p̄ctm est hominī indī

ta. fo. clxxv.b.
Seruit⁹ voluntaria est quodāmodo libera. clxxv.c.
Seruitus dei semp est libera. ccxxv.f.
Seruit⁹ p̄ctorum pessima. clxxv.b.
Ad oculū seruire. clxxv.e.
Seruitus duplex. xxxiiij.b.
In quib⁹ malis dominis seruendū sit. clxxv.e.
Seruitur⁹ genuit culpa. clxxxiij.d.
Serpens a moysē exaltat⁹ quid significet. xx.b.
Serpēs querit nos deicere de paradiso ecclēie. ccxxv.b.
Serpentis astutia. clxxv.f.
Scelerati quos euitandos dicit ap̄lus etiā tñ erant. ccv.e.
Scenophegie. clxxxiij.g.
Spes. xl.f.
Spes est anchora maris in hoc mūdo ccxvi.e.
Spes foctiditatē nōnullā habz. ccxxix.a.
Spes nō est in hoie ponēda. fo. lxxviij.b.
De duplici spe. fo. xcvij.b.
Spes futuri facit tolerare p̄sentia fo. xxxix.a.
Que videt imprudentia spes facit vt nō sit imprudentia. lxxviij.g.
Spes est n̄cia pegrinationi n̄re. cxij.b.
Spes iusticie. clxxix.a.
Spes salutis nō salus p̄fertur in baptismo. ccx.f.
Spes lōge vite multos occidit. lxxviij.f.
Nō est in supfluis ponēda spes. folio lxxviij.e.
In primis cogitādū est in quo bono spes n̄ra sit collocanda. lxx.c.
Sperans q nō decet et a quo nō decet impius est. xliij.c.
Irrisio eoz qui sperāt eterna. ccxvi.g.
Sperando z desperando p̄clitant hoīes. viij.f.
Sperandū est bene: qz de⁹ homo fact⁹ ē vt mlti ad regnū adoptent. ccxxij.b.
Species diuine faciei. cliij.e.
Speculātes a speculo nō a specula. cx.a.
Stellarū appellatione significant sancti. clxxij.g.
Simon magus cur reiect⁹ est. clxxviij.b.
Similitudines diuerse ad patrē filiūq̄ applicande ponunt. ccxiij.e. z f.
Simulachra grece idola. xcij.b.
Simulacris capti sūt idolatre. v.b.
Simulacroy adoratio quos pariat errores fo. eodē. c. Eorūdem reprobatio ibidē. d.
Simulacroy cultu fit p̄mutatio veritatis in mendacium. viij.b.
Cōtra excusatores simulachroy. xcix.d.
Sinagoga ecclēia. clxxxv.b.
Sinistra sub capite z dextera āplectēs ccxviij.b.
Scientia suscipi⁹ est preferenda sciētie aliarū rerū a deo. xc.b.
Duplex scientia. xlvij.e.
Sciētia sit machina per quā structura charitatis assurgat. xc.c.
Scientia inflat. ccxxiiij.d.

Tabula.

Sciētia a sapiētia nra xps. clxxx. d.
Sciētia glorie xpi. cxxvj. f.
Sciētia hominis. xlvij. f.
Sciētia et sapiētia quō differūt. cy. c.
Sciētia et sapiētia. clxxx. b.
Sciētia habz modū suū charitatē. cy. c.
Sciētie dei nihil decedit aut succedit
lv. d.
Sciismatici aiales et stulti sine spū. lxxj. g.
Sciismatici nō in puulis filiis: s3 in mor
tuis cōputandi sunt. lxxj. b.
Sciismatici spūitū nō habēt. puulū vero
quem habēt nō pēcipiunt. lxxij. f.
Spūs sanct⁹ nō est creatura. lxxij. c.
Spūscit⁹ est dignus dei. cxxvij. d.
Spūscit⁹ in creatura visus. cxxij. a.
Hōibus ad mensurā dat spūs. lvi. e.
Spūs dei dicit noster et salus nra dei.
lxxj. a.
Spūs hōis ē potentia rationalis aīme
lxx. b.
Spūs scit⁹ quare bis datus est. xvj. b.
Spūs dei suscipit sine agustatiōe. xvj. d.
Spūscit⁹ est arra. cxxij. b.
Spūit⁹ hōis subiectus deo intelligit q
spūitaliter dicitur. lxx. g.
Spūitus pro anima. clxxxvij. b.
Spūitus pecoris. clxj. a.
Spūs dei etiā ad vitā pmeōrat. cxxij. b.
Spūitus. clxxxvij. g.
Spūscit⁹ nō proprie dicit donū nisi
propter dilectionē. cvij. b.
De apparitiōib⁹ representantib⁹ spū
ritū sanctū. cxvj. b.
Quare dñs post resurrectionē spūi
tū scit⁹ dare voluit. cy. b.
Spūs ventus. clxj. a.
Spūit⁹ sanctus quotidie gemitus nō
stros habet. cxxvij. g.
Spūscit⁹ nō est a seipso. cxxij. b.
Spūscit⁹ dat ad manifestationem
cy. b.
Spūscit⁹ a quibsdā pl⁹ a quibsdā
minus percipitur. lvi. e.
Spūitus timoris dei. ccij. b.
Hūq de spū sancto dicit⁹ est q minor
est patre. cxvj. b.
Spūs gratie concedit. fidem etiā nō
petēti. cxxvj. g.
Quare spūscit⁹ dicit donū dei cū
sit deus. cvij. b.
Cū spūs hōis adheret deo sit vn⁹ spū
ritus ex duob⁹ perveniōē charitatis
lxxij. b.
Spūs hui⁹ mūdi spūs elatiōis. lxxj. c.
Spūs scit⁹ nō est creatura. clxxij. a.
Discretio spūitū difficilima. cy. f.
Duo nō sunt spūitus. cxxij. b.
Spūs dei ē qui et spūs xpi. xxvij. f.
Spūs sanct⁹ pfert oēm virtutē quā ha
bet homo. cxxvij. e.
Spūs dei nos docet quid agat in deo.
lxx. b.
Spūs hōis per errorē dominantē adul
ter est. c. c.
Spūs rationalis est vir aīme seu sensu
alitat⁹. lxx. g.
Spūs mentis. clxj. a.
Quid interest inter aīam yuentez et

spūitū viuificantē. cxvij. g.
Spūscit⁹ ab vtroq pcedit. cxxij. e.
Spūitus est pign⁹ participatiōis diuī
ne. cxxij. c.
Cur spūitūscit⁹ vocetur. cxlvj. c.
Spūscit⁹ vtriusq est cxlvj. b.
Spūs est qui viuificat. cxxij. g.
Spūs dei spūs est charitatis. lxxj. e.
Spūs dicit etiā aīa hōis. clx. b.
Spūs mentis. clx. b.
Spūs quid sit. cxxvij. e.
Quō spūit⁹ extinguit a malis. folio
clxxxvij. f.
Spūitus vis aīme quedam est mente
inferior. fo. clx. b.
q spūscit⁹ deus vnus est cūz patre
et filio. cy. a.
Spūitū sanctū nō capiunt secundum
carnē viuentes. cxx. c.
Spūm interpellare pro nobis quid sit fo
lio. cxxvij. d.
Spūm scit⁹ mali nō accipit. xvj. c.
Ostēdit ex scripturis spūitū sanctū
esse deū. lxxvj. b.
Ad spūitū sanctū pertinet vnitas fi
deliū cum xpo. clxx. c.
Spūitalis vnde tēari potest. clxj. a.
Vir spūitalis quādo cū deo est sup
oīa iudicās omnia. lxxij. a.
Quis spūitalis. lxxj.
Spūitalis nō iudicat de electiōe aut re
probatione s3 de operib⁹ tm extrinse
cis aut cogitationibus que sensu per
cipi possunt. lxxij. b.
Vir spūitalis nō iudicat de cogitati
onib⁹ spūitalib⁹. lxxij. a.
Spūitalia surū sūt. clxxij. g.
Spūitales nō habēt diuisionē. lxxvj. e.
q nō solū a patre sed a filio pcedat
spūitus sanctus. cy. g.
Quomodo paruulus spūitaliter cre
scat de lacte. lxxij. a.
Spūitale nō semp i laudē dicit. clxxvj. g.
Quō cito crescat spūitaliter. lxxij. b.
Spūitales nō debent aspernari carna
les. cxxij. e.
Spūitales pparantur diei et carnales
nocti. lxxj. e.
Vir spūitalis fautor debet esse legis
nō iudei. lxxij. a.
Spūitales pūlūt vtilitati primoz nō
vantis honorib⁹. lxxij. b.
Pro spūitalib⁹ licet acciperetempo
ralia. clxxvij. b.
Spūa nō afferēs fructū pburef. cxxvj. d.
Spūediū iustitie quare nō vita dicitur
sicut peccati mors. cxxij. c.
Spūediaria multitudo xpiane mltitē
clxxij. b.
Scripturis sacris resistit vitijs. lx. g.
Scriptura deo attribuit quod per nos
facit. cxxij. a.
Scriptura scā tota ppter cōsensū dici
pōt liber vn⁹. cxxij. d.
Scriptura q nō necessaria videt idagā
da significatio est. cxlvj. b.
Scripturarū necessitas ad alioz instru
ctionem. cx. g.
Circūstātia scripture illumināt sen

tentiam. cxvj. d.
Sol. folio. clxi. d.
Sol iusticie christus. clxi. c.
Sol significat spūitales luna carnales
folio. liij. b.
Solacia q miseris de⁹ tribuit. cxxvj. f.
Somnus innocens laudat deū. fo. c. a.
Somnus aīme. clxij. b.
Vlso secreta nomine soporis signifi
catur. fo. cl. d.
Sors quid hīc sit. clxij. e.
Scorpion cōparatur peccat⁹. cxxij. a.
Sponsa christi. cxxij. f.
Stola prima. clxvi. b.
Substantia dei per creaturā nō potest
inquinari. cxxij. b.
Sufficiētia expetenda. cc. e.
Remini dicendū est sufficit. clxxvj. f.
Hic non inuenitur qd sufficiat. ccvi. a.
Suggestio diabolica miscetur cogita
tionibus nostris. clxvi. g.
Superbus omnis inuidus. cxcl. c.
Contra superbā vel presumptionem
meritorum. fo. li. a.
Causa supbie diuitis. ccij. a.
Superbi se pro deo habent. cxxij. g.
Superbia initium peccati. cc. g.
Supbia in bñfactis ē timēda. cxxvij. f.
Superbia. fo. clxxx. b.
Supbia parit inuidiā ideo pīoz. clx. e.
Supbia se facientis equalē deo. clxx. e.
Supbia phoz eos insipīētes fecit. liij. b.
Eāq deus sepe vindicauit. fo. v. f.
Supbia alia grauiā pctā parit. vi. a.
Superbie reprobatio et gratie cōmen
datio. folio. j. d.
Supbi et ingrati quomodo tradātur in
cōcupiscētiās cordis eozum. vi. c.
Supbi tradunt primo in imundiciā: de
inde in passiōes ignominie et tertio in
reprobū sensum. vi. d. Eoz vltima
pena est infernus. fo. vi. f.
Supboz de terrenis gaudijs conuertē
tur in luctum. cxxvj. b.
Superbia confringitur de radice et hu
militas inseritur. liij. b.
Superbia sola etiā in recte factis ca
uenda est. cxxvij. e.
Superbie peccata sunt etiā pene. vi. f.
Supbie phoz species due. vi. g.
Nou superbendū diuiti contra pau
perem. fo. cc. e.
Superna cognoscere cēsentes: de infē
rioribus cogitant. fo. li. f.
Supstitiones gentiliū euerit libera ser
uitus fidelis. fo. v. e.
Sursum corda. fo. lxx. d.
Sursum se habere corda respōdent san
cti viri. fo. clxxij. f.
Scutum. clxvi. b.
Grupoz peior est qd dolor. vij. a. Quid
differat ab sanitate et immortalitate
folio. vi. b.
Stulti sunt qui sic cōtendūt vt ambo ca
rere cogantur. cxxvj. f.
 bernaculi descriptio habē
tur folio. cxxvij. b. Intra
re ipm ē vni⁹ fo. sequēti. a.
Lāgere xpm ascendentem

Tabula.

qd sit. clxx. d.
Lauri significant hereticos. fo. clj. b.
Ladur mortis. clxvi. c.
Ladere corpus suum non est se interi
Laditio patris qui xpm tradidit et iu
 de quid differant. clxij. d.
Lasit ad bona amarus est. clxxviii. a.
Lansit xpi ad patre est spes mebro
 rum. lxxix. g.
 mere. fo. clx. c.
Quid est transire ad xpm. clxxv. d.
Lellus. clxxx. d.
Tempus nostru nodu venit. clxxliij. c.
Tepus pmissionu describit. ccxi. c.
Tempera eterna preterita. ccix. a.
Tempera qritur frustra ante creatura
 fo. ccxi. d. In tpe est varietas. ibide.
In veteri testameto tempus erat oc
 cultande gratie. clxxij. b.
Temporalia q superfluut: senu iumen
 torum est. xclij. g.
 propter promissiones temporalu di
 cebatur vetus testamentum. xcviij. b.
Tepora quo dicatur eterna. ccix. b.
Quid est teperantes seu sobrios ef
 se alijs. clxxix. e.
Tenebre sunt peccatores. clj. g.
Tenebras non esse eternas. clxxvi. e.
Tenebre comutabiles. clxvi. d.
Tenebre in se. lux in dno. clxij. e.
Tentatio diaboli. clxi. f.
Tentatio dei. clxi. f.
Tentatio humana. xcviij. e.
Tentari. clxvi. g.
Tentat ad decipiendu diabolus. **D**eus
 autem ad probandu. clxxij. b.
Tentat et non tentat deus. clj. b.
Quid sit induci in tetatione. xcviij. e.
Quomodo dñs introitu tentationis
 et exitum custodit. xcviij. a.
Ad mensura tentare permittitur dia
 bolus. xcviij. b.
Tentationes humane. xcviij. e.
Quado venialis est humana tenta
 tio. lxxviiij. e.
Terrena in ecclia querens. clxviij. f.
Terrenis licet a deo sint inherendum
 non est. ccxviij. b.
Dñs factus est terrenus vt nos face
 rer celestes et imortales. clxviij. b.
Tertulianus astipulator nouatianoru
 fo. lxxxviiij. g.
Testamenti vtriusq auctor est deus.
 folio. ccxviij. b.
Figure veteris testamenti erat ima
 gines imperatoris xpi. clxxv. e.
Testametu vetus totum figuratiuum
 erat. ccxix. b.
Testamentu vetus quid suasis. clxxij. c.
Noui testameti a veti discretio. ix. f.
Solu prodest vetus testametu quia
 testimonium perhibet nouo. clxxv. d.
Testameti noui commemoratio semel
 apud pphetas habet. clxxviij. c. **C**le
 tus autē ppter veteris hominis cul
 pam dictum est. ibidem.
Testametu ver? figura ē noui. clxviij. g.
Legendū est a nobis vetus testamē
 tum diligenter. xcviij. c.

Cum vetus testamentu aialia imun
 da phibeat: quo dicit apls oia mūda
 mūdis et nihil reiiciendū. clxxviij. b.
Quid distat inter nouu et vetus testa
 mentum. clxxiiij. f.
Testis velox deus. fo. x. a.
Testimonis de xpo qlia fuerūt. clxv. e.
Theosebā. xii. c.
Thesaur? bonoru in celo cert? est. vij. b.
Thesaurisare iram dei. vij. g.
Timor seruilis quō aiam pfigat. liij. a.
Timor duplex et fuit? duplex. clxxviij. d.
Bene agens ppter timore nō est in
 ter filios. clxxij. e.
Qui pre timore non peccat: fidē ha
 bet de iudicio sed non ideo iustus est
 fo. ccxxv. g.
Timor seruilis. clxxiiij. a.
Timor gratie vel filialis cum charita
 te remanet. liij. g.
Quis timore casto peccare timeat.
 fo. clxij. c.
Timor duplex. clxxiiij. b.
Timor seruilis custos maloz preparat
 ad charitatem. lxxxviij. b.
Timor seruilis a charitate expellit. liij. g.
Timor gratie. liij. f.
Aliud est amare iustitia et aliud time
 re penam. ccxxv. g.
Timor quomodo filialis sit. liij. a.
Timor quib? maior et minor esse debet
 fo. liij. b.
Timor seruilis. liij. g.
Timor latronis quid differat a timore
 seruili legem implentis. clxxij. b.
Nil timere bonu non est. fo. liij. b.
Timor theus cur a paulo circūcisus est.
 fo. clxi. a.
Sic circūcisus nihil pdest xpus. cur
 timotheu circūcidit paul? clxviij. b.
Timotheu solu pastore inter merce
 narios multos habuit paul? clxxij. b.
Timpanu. clxxviij. b.
Tribulatio teporalis aut eterna feren
 da. ccxxv. a.
Quibus eternu glorie pondus ope
 retur tribulatio. clxxviij. g.
Tribulatio bonos perficit: malos ablu
 mit. lviij. b.
Prodest cognoscere tribulationes
 amicorum. cxi. b.
Expers tribulationis non est perfe
 ctus xpianus. ccvi. f.
Trinis nobis credenda. lv. b.
In trinitate sunt omnia vnu et omia
 in singulis. lv. e.
Non solus pater habet imortalitate
 sed tota trinitas. cci. e.
Tristis nō facit sed de ipso sit. clxxiiij. a.
Tristitia carnis. clxxxvi. b.
Tristitia bona. clxxxij. b.
Totum pro parte. fo. l. b.
Tota die qualiter accipit cū dicat. tota
 die expandi man? meas. fo. l. a.
Thronus dei in seculum seculi. ccxij. d.
Tube cornee. clxxxij. f.
Tunica incōsutilis. clxxxij. b.

Veritas est vulnera xpi fātal
 mata putare. lxxix. g.
Veritas gentiliū philoso
 phoz morib? est quo seip
 sos seducit. liij. e.
Vanitati subiecta est omis creatura in
 hoc mundo. clxxv. b.
Vasa lignea cōburentur. et fictilia vir
 ga ferrea frāgentur in nouissimo die.
 folio cclij. f.
Vasa ire in quo vasis misericordie pro
 sunt. fo. xlv. c.
Non solu aurea et argētea in honore
 sed et lignea quedā et fictilia. cclij. b.
Velamen pphete tollitur transeundo
 ad xpm. clxxv. d.
Velamen quādo aufertur. clxxv. e.
Velamen adhibedum capiti mulieris
 et non viri. fo. c. e.
Velamē legis euacuat et nō lex. clxxv. c.
Velatu erat vetus testamentu vsq ad
 xpm. fo. clxxv. a.
In corporali velameto mulieris qd
 figuretur. fo. c.
Quare vir nō debet velare caput. c. f.
Figura in velo moysi / q non erant iu
 dei in lege xpm intellecturi. clxxv. a.
Cur in morte christi velu tēpli scissu
 est. clxxv. c.
Quid significat q moyses per velu
 loquebatur iudeis. clxxv. a.
Velle et currere opant in nobis a deo.
 fo. xliij. f.
Deus vult quia velle facit. clxxv. c.
Venialia sine quib? vita pzelens nō du
 cit nō ipedit a vita eterna. ix. f.
Verbu pficit baptisnu. clxviij. c.
Verbu nō est pars ecclesie fm diuinita
 te: quis sit caput scbz q homo. xvi. f.
Verbum cibus angeloru caro factum
 est et lac paruuloru. sicut mater cibu
 comedit vt traiciat ad infantem lac
 factum. lxxix. e.
Veritas est regula vel forma vel exem
 plu vel lex eterna scdm quā iudicant
 oia. et de qua nullus iudicat. lxxix. a.
Veritas ab oib? annūciada est. clxviij. g.
Veritas quō transmutat in mēdaciū
 fo. v. d. et id ex cultu simulacroz. vi. b.
Veritatis cognitio vnde in gētib? liij. e.
Veritate cū oibus. mendatiū cum nul
 lo loqui debemus. clxi. b.
Veritas cordis et vocis exigit. clxi. a.
Veritate non continuo noscunt qui cre
 dunt. clxxvi. c.
Nō minor scelere laudat falsitas in
 deo q veritas vituperat. clxiij. b.
Tolerati sunt annunciantes non ca
 sto animo veritatem. clxviij. b.
Homo predicans veritate hic humi
 liari potest veritas non potest. cclij. f.
Verecūdia nō est in frōte libera. liij. b.
Vestis xpi vt nix cādida candore eccle
 sie nō hñt maculā significat. clxxij. a.
Vestis sacerdotalis. clxiij. a.
Vestē nuptiale habere qd sit. lxxvi. c.
Vestimentum aie / est corpus. clxxij. b.
Absurdū est mulierē de humili veste
 viro superbire. lxxxiiij. d.

Cabula.

Alia vestis matrimonialis alia vidu
 alis. lxxxiij. c.
 Vestes nigelle monacharū. lxxxiij. d.
 Omnes vestit ecclesia. cxliij. b.
 Vestiri septē diebus sacerdotē. cxxix. d.
 Vletera que transierūt. cxxx. d.
 Vletera q̄ adhuc agim⁹ inouati. cxxx. e.
 Vbera ecclesie duo testamēta. lxxij. b.
 Vterus virginis fuit thalam⁹ xp̄i sp̄s
 si. cxxxiij. g.
 Vta in mari est nobis xp̄s. liij. e.
 Vta qua peruenit ad deū xp̄us est qua
 ignorarūt philosophi. liij. f. et. h.
 Vta fidei. clxxvi. b.
 Vta ad eternā vitā. xxxix. e.
 Vter viam currentes. cxliij. b.
 Vta dñi reuelat paruulis. liij. a. Bene
 ambulātes extra viam errant. liij. b.
 Vte malorū. xi. c.
 Vte inuestigabiles q̄ sunt. liij. d.
 Vltus nō vincit in bono malū. lvij. b.
 Vltor pcti volens existere quid agere
 debet. xxi. d.
 Vltoria de pctō est dei donum. cxxi. b.
 Vltimā mūdā obtulit sol⁹ xp̄s. cxxix. f.
 Vldua vnde sit. cxcviij. e.
 Vldua anime. cxcviij. e.
 Vlduis orandi officiū incūbit. cxcviiij. f.
 Vldentes q̄ et quō cecī facti sunt. liij. d.
 Vindicta quorūdā criminū est eorū au
 gmentū. fo. vi. e.
 Quomodo vindicat dñs non trascēs
 sed propicius. ciiij. e.
 Vindictē appetitio repiebanditur. fo.
 clxxj. e.
 Vindicandi finis est correctio. lxxix. e.
 Vindicta p̄mi pcti vocat ira dei. clvi. b.
 Quare vindictē mortis sūt rariores
 in nouo q̄ in veteri testamēto. lxxix. e.
 Vires magne nocent errātibus. xliij. g.
 Vir perfectus in cui⁹ mēsuram resurge
 mus. clx. d.
 Vir debet esse mulieri exemplū castitā
 tis. lxxxiij. f.
 Vir moderator esse debet et particeps
 bonorum operum vxoris. lxxxiij. e.
 Vir naturalit⁹ appetit dominū. cxcvi. e.
 Vir sanctior vi lux. lxxxiij. f.
 Virtus est recta et p̄fecta ratio. cxl. d.
 Quare hic virtutē amplectimur sine
 labore. cxxxvi. g.
 Virtus perfecta quid sit. cxl. d.
 Virgo preferitur matri. cxcviij. b.
 Virgines stulte vnde dicūtur. et quare
 foris stant. xc. c.
 Virginitas pia magnū habet meritum
 fo. lxxxiij. a.
 Virginitas quedā turpis est. cxcix. e.
 Virga equitatis qua deus regit et con
 terit. cccij. d.
 Visionū ordo. cxxxvi. f.
 Visio dei clara summū premium iusto
 rum. cxliij. b.
 Visio petri. cxxxvi. e.
 Visionū p̄stantia. cxxxvi. f.
 Quomodo de⁹ in specie qua de⁹ est
 videatur. cxxxvij. a.
 Quō visibilia p̄manētia credūt. cx. h.
 Videre deū quomodo moyses cōcu

pñst. cxxxvi. b.
 Non videbitur diuinitas oculis cor-
 poris. fo. cx. e.
 Visibilis regio. clxxvi. d.
 Visio est premis fidei. cx. b.
 Visio balthazar regis. cxxxvi. e.
 Visibile corpus oculis est i loco. ccl. g.
 Tría visionum genera. cxxxvi. d.
 Vita diabolo attributa. cl. b.
 Vita perfectorum in hoc seculo manet. p-
 pter alios. clxxxvi. a.
 Vita bona nobis necessaria est. fama. p-
 ximis. fo. clxxxvij. c.
 Vita in pctis mors est. cxcix. a.
 Vite hoim quatuor. xxxij. e.
 Vita beata. lvij. b.
 Vita hec est falsa. ccij. c.
 Vita magis homini q̃ pecori diligen-
 da. fo. clxxxvi. f.
 Vita iusti bellū est nō triumphus. xxvi. b.
 Quomō distēto est vita nra. clxxv. c.
 Vita humana breuis. xxvi. g.
 Vita beata que sit. xxxvij. b.
 Vita hominis deus. clx. g.
 Vita carnis. clx. g.
 Vita hominis duplex. clx. g.
 De? pmisit veniā. nō plixā vitā. vij. f.
 Vivere recte est nobis a deo. liij. d.
 ple viūes torq̃tur vitijs alienis. ccvi. f.
 Vivens patienter. clxvij. b.
 maliuolus anim? qualiter inimici vln-
 dictam querit. lvij. g.
 Vivere deo et de deo nihil felicius. fo.
 cxxvij. d.
 Vocatio nostra. cx. f.
 Vocatio electorū. xxxix. e.
 Vocati scdm̃ propositū. cxxvij. e.
 Vocis xpi efficacia. cxcij. d.
 Volūtas nō implet qđ agit sine miseri-
 cordia dei. xliiij. f.
 Volūtas bona sine gratia non sufficit.
 folio. xlvij. d.
 Voluntas hominis absq; misericordia
 dei non sufficit. xliiij. g.
 Voluntas sine gratia. cxcij. f.
 Voluntatis inspector deus. xi. g.
 Bona volūtas sine dei auxilio in no-
 bis non est. clxxij. d.
 Volūtas sola non sufficit. cxxxix. d.
 Consiliū implēde volūtatē subdito-
 rum expectādū est ab epō. cvi. g.
 Voluntatē dei sequentes deū precede-
 re faciunt. xxxvij. b.
 Molēs accipere potest sacramēta. s;
 credere non nisi volens. xlvij. e.
 Volūtas cupiditatis? subdita / non est
 dicenda libera. cxxiiij. e.
 Volūtatē diuine non est inquirēda ra-
 tio. xlv. d.
 Volūtatē diuine quicqđ iustus patitur
 imputādū est. Ferire enī inimicus si-
 ne eius volūtate non potest licet seui-
 re possit. cxxiiij. g.
 Volūtas nra quō bona sit. cliij. c.
 Volūtas reputat pro factio in decēdēti-
 bus statim post cōuersionē. viij. a.
 Nemo voluntatē dei vincit. cxcv. b.
 Voluntas accomodanda est dei auxi-
 lio. clvij. a.

Voluntates malas / deus in bonū cōuer
 tere potest. xl.ij. e.
Ad cōseruationem bone volunta
 tis requiritur auxiliū speciale. cxx. f.
Volentes pie vtuere semper patientur
 persecutionem. ccvi. d.
Voluptas se necessitati immiscet. lx. b.
Securi in voluptatibus male habe
 bunt in iudicio. lxxxviii. a.
Voracitas describitur. xi. b.
Vota vtorum abstinence causa sunt ir
 rita sine auctoritate viri. lxxxiii. f.
 malus pccm est voti fractio q̄ preua
 ricatio precepti. lxxxix. e.
Vouere castitatē an coniugatis liceat
 cxcix. f.
Attende quid voueas vt reddas. fo.
 cxcix. d.
Vox martyri. xl. b. et xxxix. g.
Vox xpi. cxxv. e.
Vox moysi. cxxv. e.
Vulnus et medicamentū in vna carne
 videlicet adest: s; xps sine vulne
 re medicamentū assūpsit. cxxvi. g. et b.
Vulnera pctōy nō desūt strenuis bella
 toribus. xxxiiij. g.
Vltio excreande libidinis maxime pla
 cet deo. folio. xcvi. b.
Vixit te de? tuus pre cōsortib? seu pti
 cipib? tuis exponit. cxxij. e. et f.
Virtus huius vite. clxxvi. c.
Vnū aliqd virtū nō cōsequitur cetera
 omnia. cl. c.
Vnus deus: non tres dii sed ter dicitur
 deus. xxxviii. c.
Vnus deus nō duo aut tres dii. ly. c.
Vniciū filiū noluit deus remanere vnū
 fo. xxxiiij. e.
Vsq; ad vnū qualiter intelligit. xl. b.
Vsq; adhuc ad quid dicatur. xxxv. f.
Vitio duplex. folio. cxxxv. b.
Vtrags vnū facta. folio. clvi. a.
 Difficile ē cōcessis bñ. vi. clxxvi. d.
 Deus vtitur oibus ad nutū. cxxij. c.
Vxor debet meliora suggerere viro re
 uerenter et auctoritatē ei? sequi obedi
 enter. folio. lxxxiiij. c.
Vxor loth in salis statuariā versa condi
 mentum est caritatis. cxcix. e.
Vxor amans mearitum quia diues est:
 non est casta. clxxviii. c.
Amiatur vxor ducenda que interdus
 non amatur ducta. folio. cxxix. a.
 De littera. Z.
Zacharias et ceteri sacerdotes omnes
 preter xps necessario p̄mū pro suis
 pctis offerebant. cxxvij. e.
Zelum dei habentes nō secundum sci
 entiam. xlvij. e.
 In quib? debent mulieres zelare vi
 ros suos. et in quibus subdite eē illis
 lxxxij. f.
 Quid est nō secundum scientiam ha
 bere zelum. xlvij. d.
 Zelat. cxxxiiij. f.
 Zelo sponso amic? sponsi. cxxxiiij. f.
 Zelum habere s; non secundū scientiā
 quid est. xlvij. b.
 Finis tabule.

Gaufridi Boussardi cenomani theolo-
gorum minimi ad clarissimum virum **P**e-
trū Securibile Sacrarū litterarū inter-
pretē celeberrimū archidiaconū rotho-
mageſi digniſſimū Adq̃ oēs viros stu-
diosos et litterarū amantes In sequens
Bede et Augustini opus prefatio.

Nuum opus nouū gen⁹ expo-
ſcit laudis. Nouū opus cuditur
nō parua laude dignū Bede et au-
guſtini. Cuius enī dicā auguſtini vel be-
de nō ſatis p̃pertū habeo: Ergo vt recti-
us loquamur Bede dicamus pariter et
Auguſtini. Auguſtinus egit Beda cō-
pēgit. Auguſtin⁹ texuit Beda cōtexu-
it. Ille multa ſacra pictaciola in apoſto-
lū varijs in locis ſcribēdo diſperſit hic
diſperſa in vnū pulchre redegit. Ille po-
ſuit et expoſuit hic ex illo nobile volu-
men cōpoſuit. Que enī Auguſtin⁹ in nu-
meris ferme opusculis ſuis varie in ſa-
cras **P**auli epl̃as diſperſerat Beda tā-
ta diligentia et arte collegit in vnum: vt
non diuerſis in opibus vario vet̃e ſed
ex industria vnoq̃ ſpū ipſe Auguſtinus
videat tam nobiles in apoſtolū ſcripſiſ-
ſe cōmentarios. Mirus Bede labor et
ferme incredibilis: Nam oīa Auguſtini
ſcripta quēpiā luſtraſſe penetraſſe opus-
cula dicta legiſſe quis vnq̃ audiuit? Et
tū hec oīa Beda feciſſe oportuit vt hoc
tandē inſigne contexeret opus. Quem
hi meiq̃ ſimilib⁹ magnū debēt ingerere
ruborē: quippe qui per totū vitē nſe oci-
um vix vnū ex innumeris Auguſtini ope-
ribus ad ſummū legendo percurrimus.
Beda monachus erat per dies et noctes
cū fratrib⁹ ſuis iugī pſallētiō inuigilās:
ac velut nihil oraret ſtudijs litterarū ſem-
per incubens. Eius vitā ſi cōſideres ni-
hil ipm litteris indulſiſſe: ſi ſtudia nihil
oſoni impēdiſſe iudicabis. Hec omnia ſi
diligēter et p̃ſiculate rimētur: inuēſam
afferūt volumini lucē non parū dāt li-
bro ſplendorē auctorib⁹ cumulātā dere-
linquūt gloriā et rei ſarie vberimū pre-
ſtant adiuuētū. Nam auguſtinus nobi-
lis ille ſcriptor quo vix inter ſacros au-
ctores acutior iuenit aut copioſior ſen-
tentias ex q̃bus iam totus hic conſtat li-
ber varijs in locis ſcriptas dereliq̃t. Be-
da cuius omelias legere nō ceſſat ecclia
ſanctorū cuius ſcriptis vniuerſus ſecun-
datur orbis terrarū cuius laudes oriēs

non ignorat et occidens canit et iubilati
ipſius auguſtini in aplm dicta tam lōge
lateq̃ diſperſa vt prefati ſumus in vnum
nobis reſarciuit volumē: Quo ſit vt ma-
gnas vtriq̃ debeamus gratias qui no-
bis tam preclarū reliquerunt theſaurū.
Sed nec ſane paruas ijs quorū cura hoc
tā inclitū opus multis ante ſclis abſcon-
ditū noſtris iam t̃pibus renelaſ et p̃dit
in lucē. De q̃bus cū fuiſſem accurate ſci-
ſcitatus inueniſſemq̃ **P**etrū Securibi-
lem theologorū principē ac ſacrarū litte-
rarū celeberrimū interpretē tāte fuiſſe vti-
litatis auctorē: p̃tinere a ſcribēdo nō po-
tui tēperare nō valui pēnā ſumpſi et mē-
branā vt vel hāc prefaciūculā in tam in-
ſigne ſcriberē volumen. Qd̃ tibi o erudi-
tiſſime petre iure dicari debuit: Quippe
qui pro tua i rem litterariā beniuolētia/
cauſam prebuiſti vt tantus tam precio-
ſus tāq̃ nobilis theſaurus diu et ſupranī-
miū velut nō extaret abſcōditus noſtris
iam his diebus in lucem veniret. Agis
pro more tuo humaniſſime **P**etre q̃ ad
cōmune bonū natus nunq̃ ceſſas bene-
facere: oib⁹ p̃des nemini nocere: tātā de-
niq̃ curā de diuino ſtudio et ſchola theo-
logica habes et vltro accipis vt neq̃ tibi
neq̃ bonis parcas vt illi ſeras opem.
Profecto illi opem nō parū tulisti qñ
op⁹ hoc diuinū vt imprimeretur curasti.
Proinde vos cōuenio o viri ſtudioſi et
litterarū amātes: cōuenio inquā vos pu-
ſilli et magni moneo et adhortor: vt the-
ſaurū hūc quē iam habetis in manibus
nō cōtēnatis: ſed ametis colatis magni-
ficetis. Index hic vnus tibi preſtabit o-
lector qd̃ innumerabiles librorū ſarcine
negabūt. Ipſo duce ſacra pauli eloquia
intelligere pleraq̃ alia ſcripture archa-
na toti hactenus abdita mundo cogno-
ſcere et ignorātib⁹ pandere valebis. Pla-
lebis et ipſo mōſtrate perituri ſeculi fuge-
re delicias ſpernere illecebras teipſum
cōponere edificare et emēdare in meli⁹.
Excitabit dormiētē calcar demū addet
currētē te ad deū toto corde conuertet et
ad ſtudiū theologiāq̃ beatorū inuitabit/
ac nescio quo ineffabili modo diſponet:
vbi nō iam per ſpeculū et i enigmatē ſed
facie ad faciem hic diu queſitā primā in-
tueberis veritatē: qd̃ tibi et nobis preſta-
re dignetur cuius oēs vie veritas immo
ipſe via veritas et vita eſt x̃ps dñs.

Prefatio.

Prefatio sancti Hieronimi in omnes epistolas sancti Pauli.

Nimū querit: quare post euangelia que supplemētū legis sunt et in quibus nobis exēpla et precepta viuendi plenissime digesta sūt: voluerit apłs has epistolas ad singulas ecclesias destinare. **H**ac autē causa factū videt: vt scilicet initia nascētis ecclesie nouis causis existētib⁹ preueniret: et vt presentia atq; oriētia resecaret vitia: et post futuras excluderet q̄stiones: exēplo pphetarū. qui post editā legē moysi in qua oīa dei mādata legebātur: nihilomin⁹ tñ doctrina sua rediuitua semp populi cōpressere peccata et ppter exēplū viuēdi libros ad nostram etiā memoriā trāsmiserūt. Deinde querit cur nō amplius q̄ decē epistolas ad ecclesias scripserit. **D**ecē sūt enī cum ea q̄ dicit ad Hebreos: nā relique quatuor ad discipulos specialiter sūt porrecte. **U**t ostenderet nouū nō discrepare a veteri testamēto et se cōtra legē nō facere moysi: ad numerū primorū decalogi mandatorū suas epistolas destinauit: et quot ille preceptis a pharaone instituit liberatos: totidem epistolis a diaboli et idolatrie seruitute edocet acq̄sitos. **N**ā et duas tabulas lapideas duorū testamētorū figurā habuisse viri eruditissimi tradiderūt. **E**pistolā sane q̄ ad hebreos scribitur quidā pauli nō esse affirmant eo q̄ non sit ei⁹ noīe titulata. et ppter sermonis stiliq; distantia: sed aut barnabe iuxta tertullianū aut luce iuxta quosdam: vel certe clemētis discipuli apłorū et episcopi **R**omane ecclesie post apłos ordinati. **Q**uib⁹ respondendū est: si ppterea pauli nō erit q̄ eius nō habet nomen: ergo nec alicui⁹ erit: q̄ nullius noīe titulatur. qđ si incōueniēs absurdūq; est: ipsi⁹ magis esse credēda est quē tāto doctrine sue fulget eloquio. **S**ed qm̄ apud hebreorū ecclesias quasi destructor legis falsa suspitione habebat: voluit tacito nomine de figuris legis et veritate xpī reddererationē ne odiū noīs fronte prelati vtilitatē excluderet lectionis. **N**ō est sane mirū si eloquēti⁹ videat in proprio: id est hebreo q̄ in peregrino id est in greco: quo certe epistole sunt scripte sermone. **N**ouet etiā quosdā quare romano-

rū epistola in primo sit posita: cū eū non primo scriptā ratio manifestet. **M**ā hāc se pficiētē hierosolimā scripsisse testat: cū **C**orinthios et alios iā ante vt ministeriū qđ secū portatur⁹ erat colligerent litteris adhortat⁹ sit. **S**ed inde intelligi quidā volūt ita omēs epistolas ordinatas vt prima poneret q̄uis posterior fuerit destinata: vt per singulas eplās gradibus ad pfectiora veniret. **R**omanoz nāq; pleriq; tā rudes erant: vt nō intelligerēt dei se gratia et nō suis meritis esse saluatos: et ob hoc duo iter se populi cōflicarent. **I**ccirco illos indigere asserit corrigi: vitia gētilitatis priora pmemorās. **C**orinthijs autē iā dicit sciētie gratiam esse cōcessam: et nō tā oēs increpat: q̄ cur peccātes nō increpauerunt reprehēdit sicut ait. **A**udite inter vos fornicatio. **E**t iterū. **C**ōgregatis vobis cū meo spiritu: tradere huiusmodi sathane. **I**n scđa vero corinthij laudant: et vt magis ac magis pficiant cōmonētur. **S**alatē vero iā nullius criminis arguūtur: nisi hoc tantū. q̄ callidissimis pseudo apłis crediderūt. **E**pheſij sane nulla reprehensione sed multa laude sunt digni: q̄ fidē apostolicā seruauerūt. **P**hilippēses etiā multo magis collaudātur: q̄ nec audire quidē falsos apostolos voluerūt. **T**heſſalonicēses nihilomin⁹ in duabus epistolis omī laude psequit: eo q̄ nō solum fidē incōcussam seruauerunt veritatē: sed etiā in psecutione ciuium fuerint cōstantes inuenti. **C**olossenses autē tales erāt: vt cū ab apło visi corporaliter nō fuissent: hac laude digni haberentur. **E**t si corpore (in q̄t) absens sū: sed spū vobiscū sū gaudēs: et videns ordinē vestrū. **D**e hebreis vero qđ dicendū est quorū theſſalonicēses qui plurimū laudati sūt imitatores facti esse dicūtur. **S**icut ipse ait **E**t vos fratres imitatores facti estis ecclesiarū dei: q̄ sunt in iudea: eadē enī passi estis et vos a cōtribulib⁹ vestris: quē et illi a iudeis. **A**pud ipos quoq; hebreos eadē cōmemorat dicēs. **N**am et vinctis cōpassi estis: et rapinam bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis: cognoscētes vos habere meliorem et manentem substantiam.

Prologus in epistolā ad Romanos.

Prologus specialis in epistolam ad Romanos.

Romani sunt qui ex iudeis et gentibus crediderunt. Hi supba cōtentione volebant se alterutrū supponere. Nā iudei dicebant Nos sum⁹ populus dei quos ab initio dilexit ⁊ fouit: nos circūcisi ex genere abrahā. sācta descēdimus ex stirpe: et notus retro apud iudeā tātū deus. Nos de egypto signis dei ⁊ virtutibus liberati mare sicco ptransiuius pede cū inimicos nostros grauissimi fluctus inuoluerēt. Nobis pluit māna dñs in deserto: et quasi filiis suis celeste pabulum ministravit. Nos die noctuq in colūna nubis ignisq precessit: vt nobis in inuio iter ostēderet. Atq vt cetera ei⁹ circa nos imēsa beneficia taceam⁹: nos soli digni fuim⁹ dei legē accipere: ⁊ vocē dei loquentis audire: eiusq cognoscere voluntatē. In qua lege nobis pmissus est xp̄s: ad quos etiā ipse se venisse testatus est dicēs. nō veni nisi ad oues q̄ perierant dom⁹ israel: cū vos canes poti⁹ q̄ hoīes appellauerit. Equū ne ergo est vt idola hodie deserētes quibus ab initio deseruistis. nobis cōparemini: et nō potius in profelitorū locū ex legis auctoritate ⁊ cōsuetudine deputemini? Et hoc ipm nō merebamini: nisi qz larga semp dei clemētia voluit vos ad nostrā imitationē admittere. Gētes etiam ecōtrario respondebāt. Quāto enim maiora erga vos dei beneficia narraueritis: tāto maioris vos criminis reos esse monstrabit. Sēper enī his oībus extitistis ingrati. Nā ip̄s pedibus quibus aridū mare trāsistis ludebatis ante idola q̄ fecistis: et ip̄o ore quo paulo ante ob necē aduersariozū dñō cātaueratis. simulachra vobis fieri poposcitis: illis oculis quib⁹ venerādo deū in nube vel igne p̄spicere solebatis: simulachra intuebamini. Nā na quoq vobis fastidio fuit: et semp in deserto cōtra dñm murmurastis: ad egyptum vnde vos manu valida eiecerat redire cupiētes. Quid plura? Ita patres vestri crebra puocatione dñm irritauerūt vt oēs in heremo morerētur: nec pl⁹ ex senioribus eozū q̄ duo hoīes terrā re promissionis intrarēt. Sed qd antiqua replicam⁹: cū etiā si illa minime fecisset de hoc solo nemo vos dignos venia iu-

dicaret qd dñm xp̄m pphetarū semp vobis vocib⁹ repromissū nō solū suscipere nolulistis sed etiā morte pessima peremistis? Quē vt nos cognouim⁹ statim credidim⁹: cū nobis de eo antea nō fuerit p̄dicatū. vnde pbat qd idolis seruauimus nō obstinationi mētis: sed ignorātie deputandū. Qui enī cognitū ilico seqmur olim vtqz sequeremur si ātea cognouissemus. Sic autē vos de generis nobilitate iactatis: quasi nō morum imitatio magisq carnalis natiuitas filios vos faciat esse sanctorū. Deniqz elau et ismael cū de stirpe sint abrahe minime tñ in filios reputant. His taliter altercatib⁹ apostol⁹ se mediū interponēs: ita partiū dirimit quēstiones: vt neutrū eoz sua iustitia salutē meruisse p̄firmet: ambos vero populos ⁊ sciēter ⁊ grauitē deliquisse: iudeos qd per preuaricationē legis deū inhonorauerint: gētes vero qd cū cognitū de creatura creatorē vt deū debuerint venerari: gloriā eius in manu facta mutauerint simulachra vtrosq etiā similiter veniā consecutos equales esse veracissima ratione demonstrat: presertim cum in eadē lege predictū et iudeos et gētes ad xp̄i fidē vocandos esse ostendat. quāobrem vicissim eos humilians ad pacem ⁊ cōcordiam cohortatur.

Argumentum ad Romanos.

Romani sūt partis Italię
Hi p̄ueniunt a falsis
apostolis et sub noīe do-
mini nostri iesu christi in
legē et pphetas erant in-
ducti. Nos reuocat apo-

stolus ad veram ⁊ euangelicā fidem scribens eis a corintho.

Prefatio venerabilis Bede presbyteri in expositione Pauli ex opusculis Augustini collecta in qua ipse vitam ac opera sua paucis commemorat.

Venerabilis

Beda famulus Christi: et presbyter monasterii beatorum apostolorum Petri et Pauli: quod situm est ad ostium

viri amnis: in loco qui dicitur ingirum in fine historie gentis anglorum de seipso talia refert. Natus (inquit) in territorio eiusdem monasterii: cum essem annorum septem: curam prope meam datus sum educandus reuerendissimo abbati benedicto: ac deinde ceolfrido. cunctumque ex eo tempus vite in eiusdem monasterii habitatione pagens: omnem meditandis scripturis operam dedi. atque inter obseruationem discipline regularis et quotidianam cantandi in ecclesia curam: semper aut discere aut docere seu scribere dulce habui. Monodécimo autem vite mee anno diaconatus: tricesimo presbyteratus gradum. vtrumque per ministerium reuerendissimi iohannis episcopi iubente ceolfrido abbate suscepi. Ex quo tempore accepti presbyteratus usque ad annum etatis mee. lxx. hec scriptura sancta mee meorumque necessitati: ex opusculis venerabilium patrum breuiter annotare: siue etiam ad formam sensus et interpretationis eorum supradiscere studui. In principium geneleos usque ad natiuitatem ysaac et electionem ismaelis libros tres. Et post pauca. In apostolum quicumque in opusculis sancti Augustini exposita inueni: cuncta per ordinem in unum colligens transcribere curavi. Et enumeratis omnibus opusculis suis te deprecor (inquit) bone Iesu ut cui propiti donasti verba tue scie dulciter haurire: dones etiam benignus aliqui ad te fontem omnis scie peruenire: et parere semper antefaciam tuam. Preterea omnes ad quos hec potuerit peruenire legentes siue audientes suppliciter deprecor: ut per meos infirmitatibus et metis et corporis apud supernam clementiam sepius interuenire meminerit. ut que a memoratu digna atque grata credideram diligenter annotare curavi: apud omnes fructum pie intercessionis inueniam. Amen.

Expositio Epistole ad Romanos.

Expositio epistolae beati Pauli apostoli excerpta a venerabili Beda presbytero ex diuersis opusculis sancti Augustini et in unum corpus collecta.

Paulus seruus Christi Iesu vocatus apostolus: segregatus in euangelium dei quod ante promiserat per prophetas suos in

scripturis sanctis: de filio suo qui factus est ei ex semine dauid secundum carnem. Qui predestinatus est filius dei in virtute secundum spiritum sanctificationis. ex resurrectione mortuorum Iesu Christi domini nostri: per quem accepimus gratiam et apostolatum ad obediendum fidei in omnibus gentibus pro nomine eius: in quibus estis et vos vocati Iesu Christi.

Paulus apostolus qui cum Saulus prius vocatus: non ob aliud (quantum mihi videtur) hoc nomen elegit. nisi ut se ostenderet paruum tanquam minimus apostolorum: multum contra superbos et arrogantes et de suis operibus presumptuos: pro commedanda dei gratia fortiter atque acriter dimicans. quare reuera in illo euidentior et clarior apparuit. quod cum talia operaretur. vehementer ecclesiam dei persequens: pro quibus summo supplicio dignus fuit: misericordiam pro damnatione suscepit. et per penam consecutus est gratiam: merito pro eius defensione clamat atque concertat. nec in re profunda et nimis abdita: non intelligenti et verba sua sana in puerum sensum detorqueat curat inuidiam. dum tamen incunctanter predicet donum dei: quo vno salui fiunt filii promissionis: filii beneficii diuini. filii gratie et misericordie. filii testamenti noui. Primum quidem: quod omnis eius saluatio sic se habet. Gratia vobis et pax a deo patre et domino Iesu Christo. Deinde ad Romanos pene ipsa questio sola versatur. tam pugnaciter. tam multipliciter. ut fatiget quod legentis intentionem. sed tamen fatigatione vtili ac salubri ut interioris hominis magis exerceat membra quam frangat. Memoro de synagoga fuisse arietes. quorum filii sumus. Unde dicitur in psalmo. Afferte domino filios arietum. Qui inde arietes: Petrus. Ioannes. Iacob. Andreas. Bartholomeus et ceteri apostoli. Hinc et ipse prius saulus. postea Paulus id est. primo superbus postea humilis. Saul enim: unde dictum est nomen saul: noster quare rex superbus et infrenis fuit. Non quasi iactantia aliquo nomine sibi mutauit apostolus: sed ex saulo factus est paulus. ex superbo modicus. Paulus enim modicus est. Vis nosse quid sit Saulus: ipsum audi tam paulum recordantem quid fuerit per maliciam suam. et quid iam sit per gratiam dei. Audi quomodo fuerit saulus: et quod sit paulus. Qui fuit prius (inquit) blasphemus: et persecutor: iniuriosus

Ex libro de spiritu et littera.

Paulus cur nomen mutauit. Adora superbos gratie dei commendatio

ps. xxviii. Extractum ps. lxxij.

Saulus superbus. Paulus modicus.

1. Thimo. i.

Ad Romanos.

E 1. Corin. xxi. **A**udisti saul: audis paulu. Ego eni (inqt) su mini mus apostolor. Quid e minim? nisi ego su paul? Et sequit. Qui no sum dign? vocari apostol? Qua re: qz fui saulus. Quid e fui saulus? Ipe dicat. Qz psecut? sum (inqt) eccliam dei: sed gra dei (ait) su qd sum. Abstulit sibi oem graditate sua: minimus iam i se: gradis in christo. Iste vas electiois. pri mo saulus a saule. Recordamini eni qui nostis lit teras dei: qd erat saul. Rex pessimus. psecutor san cti serui dei dauid. Et ipse si memistis: de tribu be niam. Inde iste saulus. ducto seci tramite seuien di: sed in seuitia no pmasurus. Postea si saulus a saule. Paulus vnde? Saul? a rege seuo cu sup? cu seuitis: cu cedet anhelas. Paulus autē vnde? Paulus: qz modicus. Paulus humilitat? nomē est. Paulus posteaqz adduct? est. ad magistr? qui ait. Discite a me qz mitis sum et humilis corde. In de paulus. Usum latine locutiois aduertite: quia paulu modicu dicit. Paulo post videbo te. Pau lu hic expecta. Idest videbo te post modicu. modi cu hic expecta. Audi ergo Paulu. Ego sum mini m? aploz. Proius: ego sum (inqt) minimus apo stoloru. Et alio loco. Ego su nouissim? apostolor. Et minim? et nouissim?. tanqz fimbria de vestime to dñi. Quid tā exigui quā fimbria: hac tamen ta cta mulier a fluxu sanguinis sanata est. In modico isto magn? erat. In minimo gradis habitabat. Et tāto minus a se magnū excluderat: qto magis mi nor erat. Quid miramur magnū habitare in angu sto? Magis in minimis habitat. Audi illu dicentē. Sup quē reqdesit spūs me? nisi sup humilē et quie tum: et tremētem verba mea? Ideo altus habitat in humili: vt humilē exaltet. Excelsus ē dñs et hu milia respicit. Excelsa autē a longe cognoscit. hu milia te: et ppiquabit tibi. Extollete: et recedit a te. Absit eni dñe vt in tabernaculo tuo pre pauperi bus accipiatur psone diuitu: aut pre ignobilib? no biles: qñ potius i firma mundi elegisti: vt cofunde res fortia. Et ignobilia hui? mudi elegisti: et contē ptibilia: et ea qñ sunt tanqz sint: vt qñ sunt euacua res. Et tñ idem ipse minim? aploz tuoru p cui? lin guam tua ista verba sonuisti. cu Paulus pcosul p ei? malicia: debellata supbia: sub leue iugu christi tui missus esset: regis magni puincialis effect? ip se quoqz ex priore saulo. paulus vocari amauit: ob tā magne insigne victorie. Plus eni hostis vincit in eo quē plus tenet: et de quo plures tenet. Plus autē supbos tenet noie nobilitatis: et de his plures nomine auctoritatis. (Seruus iesu christi) Quid dicem? charissimi: putabim? ne hoc pmis su vbi ait. quodcuqz petieritis hoc facia. nec in apo stolis ab illo fuisse copletu? Et cui tadē qd pmittit implebit. si aplos suos in sua pmissione fraudauit. Vigila igit homo fidelis. et vigilāter audi qd il lic positū est. in noie meo. Ipm eni quodcuqz. non ait petieritis vtiqz: sed in noie meo. Qui pmisit ergo tā magnū beneficiū. qd vocat? vtiqz xps Je sus. Christ? significat regē. Iesus significat salua torem. No itaqz saluos nos faciet quicūqz rex: sed rex saluator. Quapropter qñ volum? vt faciat qd cuqz petim? no vtiqz: sed in noie ei? petam?. hoc est in noie saluatoris petam?. No ergo ptra salutē nostrā petam?. Qd si fecerit: non vt saluator facit: qd est nomen ei? fidelibus ei?. Est qppe impius et dānator. q dignat? fidelib? esse saluator. Qui ergo credit in eū qd cuqz petierit in noie qd illis est qui credit in eū hoc facit: qñ hoc sicut saluator facit. Aliā significationem habet Iesus. aliam si gnifi

cationem habet iesus christus.

Cum sit vnus Iesus xps saluator noster: Iesus tñ ppiū nomen est illi. Quomodo moyses ppiū noie appellatus est. quomodo Elyas. quomodo Abraam: sic tanqz ppiū nomen dñi nostri Iesus Christ? autē: sacramēti nomen est. Quomodo si di cat ppheta. quomodo si dicat sacerdos: sic xps cō mendat vn? in quo esset redēptio totius populi is rael. Iste xps sperabat veturus a populo iudeoz. Et qz humilis venit: nō est agnit?. Quia lapis par uus erat: offenderūt in illum: et fracti sunt. Uocat? apostolus. Apostolos certe ipse dñs misit. qd eorū etiam nomen indicat. Nā sicut grece angeli. latine nunciū vocantur: ita grece apo stoli. latine missi appellantur. Segregat? in euāgelii dei. qd ante pmiserat p pphetas suos in scripturis scitis. de filio suo. Omēs populi gēnū in talē xpm credunt: qualis per hebreos pñciat? est: accipiēdo scz euāgelii: qd deus ante pmiserat sicut apls cōmemorat. per pphetas suos in scripturis scitis de filio suo. q fa ctus est ei ex semie dauid scdm carnē. Unde pro pheta Isaias dixit. Ecce virgo cōcipiet et pariet filiū. et vocabit nomen ei? emanuel. qd interpretat nobiscū de? Me putet isti hoīem tantūmodo chris tum ab hebreis pphetis pñciatū. Nā vtiqz et iu dei carnales: ne hoc putaret solū esse xpm. qd pro pter nos fact? est. homo ex semie dauid: admonet eos ipse dñs ex pphetia eiusdē dauid qd eis ab eis qd eis videret de xpo. cui? eū esse dicerent filiū. Qui cū respōdisset dauid: ne hoc solū vt dixi puta retur. et nō respiceret ad emanuel qd est interpreta tū nobiscū de?: et qñ inqz ipse dauid in spū dicit eū dñz dicēs. dixit dñs dño meo sede ad dexterā me am. donec ponā inimicos tuos scabellū pedū tuoz? Ordo iste michi seruādu est. vt loquēs de euā gelio: nō taceā de pphetis. Sed ego inquit Mani cheus: nec moysen accipio nec pphetas. Et quid agis de paulo aplo. qui i exordio eplē sue ad Ro manos scripsit. Paulus inqz seruus xpi iesu voca tus apls. segregat? in euāgelii dei. qd ante pmise rat p pphetas suos in scripturis scitis de filio suo. qui fact? est ei ex semie dauid scdm carnē. Audis qz euāgelii p aplos nō exhiberet nisi p pphetas ante pmitteret. Audis qz fili? dei scdm diuinitatē fact? est filius hoīs ex semie dauid scdm carnem. Quid est eni in quo pphete cōtrarij sūt euāgelio? Dixit ppheta. Rorate celi desup: et nubes pluunt iustu. Veniat angel? p dicit verbū. aperiat terra: audiat maria. Et germinet saluatorē. pariat iesū. Propheta dicit. Ecce virgo cōcipiet et pariet fili um: et vocabit nomen ei? emanuel. hoc etiā euāge lista cū diceret: secur? est. et exposuit dicēs. nobiscū deus. Frustra manichee conaris aduersari pphē tis. Ecce apls dicit. de filio suo. q fact? est ei ex se mine dauid scdm carnē. Qd pphete pviderunt et predixerūt: hoc apli viderūt et pdicauerunt. Qui erat. fact? est. Quid erat? Quid fact? est? Verbum erat. caro fact? est. Filius dei erat fili? hoīs factus est. deus erat. homo fact? est. Suscepit humanita tem: nō amisit diuinitatē. Fact? est humilis: māsit sublimis. Natus est homo: non destitit esse deus. Qui fact? est ei ex semie dauid scdm carnem. Et si eni in quibūdā latinis exemplarib? nō le git fact? sed natus ex semie dauid. cū greca fact? habeant. Unde nō ad verbū sed ad sententiā trās ferre voluit dicēdo natū latinus interprez: tamen xpm ex semie dauid esse scdm carnem. omniū li

Ex sermone eplē ioan. iij

Iesus est ppiū. Christ? sa cramentū. Christus cur nō agni t? a iudeis Ex tractatu euāgelii fm ioanē. l. i. Apli et an geli inter pretatio.

Ex libro con tra faustum manicheū ti tulo. xliij. Sētes i qd lē christū credūt. Et saie vij.

Mathei. xxi

ps. cix.

Ex libro con tra hereses. v Prophe te recipiē disunt.

Prophe te pñciūt euāgelio. Et saie xlv.

Et saie. vij.

Mathei. j.

Prophe te pñciūt et pdixit qd apli vi derūt et p dicauerūt Xps quid erat et qd factus est.

Ex libro con tra faustum manicheū ca pi. x.

Capitulum Primum. Folium. ij.

A Ex libro en-
chiridion.

Extractatu-
pe. cxvii.

Ex libro de p-
destinatione
sanctorum.

Xps pcla-
rissimū lu-
mē pdesti-
nationis et
gratie.
Maria q-
modo con-
cepit.

Pdesti-
natio san-
ctorū i xpo
claruit.

13

Sicut di-
uinitas ma-
xime hu-
milata est
sic humani-
tas maxie
exaltata: et
hoc ipsum
pdestina-
tum est.
Filius dei
pdestinat⁹
est esse ca-
put et san-
cti esse mē-
bra.

horum atq; linguarū concordat auctoritas.
Domini noster iesus xps in q̄tū deus est: oīa p
ipm facta sūt. In q̄tū aut homo est: et ipse fact⁹ est.
sicut ap̄ls dicit. fact⁹ ē ex semine dauid scdm carnē
Cū enim erat fact⁹ vnigenit⁹ cū p eum facta sūt
oīa: sed fact⁹ est ex semine dauid. vt esset Iesus id
est saluator. qui iam erat creator.
Qui pdestinatus est. filius dei in virtute.
Et etiā preclarissimū lumen pdestinationis et
grē ipse saluator. ipse mediator dei et hoīm homo
xps Iesus. Ille enī homo vt a verbo patri coeter
no in vnitatē psonē assūptus filius dei vnigenitus
esset: vnde hoc meruit: qd ei⁹ bonū qualecūq; pre-
cessit: vt ad hanc ineffabilem excellentiā perueniret
faciēte ac suscipiēte verbo: ipse homo ex quo esse
cepit. fili⁹ dei vnicus esse cepit. Filiū dei vnici. fe-
mina illa gratia plena cōcepit. De spū sc̄to et virgi-
ne maria. dei fili⁹ et vnicus nat⁹ est: nō carnis cupi-
dine: sed solo dei munere. libera i illo volūtas erat
Actāto magis erat: q̄to magis seruire pctō nō po-
terat. Apparet itaq; nobis in nro capite ipse fons
grē. Unde scdm vnus cuiusq; mensurā se p cuncta
ei⁹ mēbra diffudit. Et ea grā ab initio fidei sue ho-
mo q̄cūq; xpian⁹: qua grā homo ille ab initio suo
factus est xps. De ipso spū et hic renat⁹: de quo est
ille natus. Eodē spū sit in nobis remissio pctōrū:
quo spū factū est. vt nullum haberet ille pctū.
Hec se de⁹ esse facturū pfecto presciuit. Ipsa est
igit pdestinatio sanctorū. q̄ in sc̄to sc̄to maxime
claruit. Quā negare quis potest. recte intelligētū
eloquiā veritatis: Itā et ipm dñm glorie (in q̄tū
homo fact⁹ est dei fili⁹) pdestinātū esse didicim⁹.
Clamat doctor: gētū in capite eplārū suarū. Pau-
lus seruus xpi iesu vocat⁹ ap̄ls. segregat⁹ in euā-
gelii dei. qd ante pmiserat p pphetas suos in scri-
pturis sc̄tis de filio suo. q̄ factus est ei⁹ ex semine da-
uid scdm carnē. q̄ pdestinat⁹ est filius dei. in vir-
tute sc̄dm spm sc̄tificationis: ex resurrectione mor-
tuorū. Pdestinat⁹ est ergo Iesus. vt q̄ futurus
erat scdm carnē filius dauid esset tamen in virtute
filius dei scdm spm sc̄tificationis. q̄ natus est de
spū sc̄to ex virgine maria. Ipsa est illa ineffabiliter
facta hoīs a deo verbo susceptio singularis vt fili⁹
dei et filius hoīs simul. filius hoīs ppter susceptū
hoīm: et filius dei ppter suscipiēte vnigenitū
dei. veraciter et pprie diceret: ne nō quaternitas
sed trinitas crederet. Pdestinata est ista natu-
re humane tāta et tā celsa et summa subuectio: vt
quo attolleret altius nō haberet. sicut p nobis ipa
diuinitas quousq; se deponeret humili⁹: nō habu-
it: q̄ suscepta natura hoīs cū infirmitate carnis vs-
q; ad mortē crucis. Sicut ergo pdestinatus est. il-
le vn⁹ vt caput nostrū esset: ita multi pdestinati su-
mus vt mēbra ei⁹ essemus. humana hic merita cō-
ticescant q̄ perierūt per adam: et regnet q̄ regnat
dei grā p dñm nrm iesum xpm vniciū dei filium:
vnū dñm. Quisquis in capite nro pcedētia merita
singularis illi⁹ generationis inuenit: ipse in no-
bis mēbris ei⁹ pcedētia merita multiplicare rege-
nerationis inq̄rat. Neq; enī retributa est xpo illa
generatio: sed tributa: vt alien⁹ ab omī obligatio-
ne pcti: de spū et virgine nasceret. Sic et nobis vt
ex aqua et spū renasceremur: nō retributū est pro
aliquo merito: sed gratis tributū. Et si nos ad la-
uacrū regenerationis fides duxit: nō ideo putare
debemus priores nos dedisse aliqd vt retribuere
tur nobis generatio salutaris. Ille q̄ppe nos fecit
credere in xpm: q̄ nobis fecit in quē credim⁹ xpm.

Ne facit in hoīb⁹ pncipiū fidei et pfectionem in
iesu: q̄ fecit hoīm pncipē fidei et pfectore iesu
Sic enī est appellatus in eplā que est ad hebreos.
Nullū est illustri⁹ pdestinationis exēplū: q̄ ip-
se mediator. Quisq; fidelis vult eā bene intellige-
re: attēdat ipm. atq; in illo inueniat et seipm. Fide-
lis inq̄uā. q̄ in eo verā naturā credit: et confitet hu-
manā id est nostram. Quis singulariter suscipiēte
deo verbo: in vniciū dei filiū sublimatā: ita vt q̄ su-
scepit et qd suscepit. vna esset in trinitate persona
Neq; enī homie assūpto quaternitas facta est. sed
trinitas māsit. assūptione illa ineffabiliter faciente
psonē vni⁹ in deo et hoīe veritatē: qm nō deū tāti-
dicim⁹ xpm: sicut heretici manichei: nec hoīm tā-
tum sicut heretici fortiniani. nec ita hoīm vt aliqd
mīn⁹ habeat qd ad humanā certū est ptinere natu-
ram. siue aiām. siue in ipsa aiā mentem nō habere
rationalē. siue carnē nō de femina sūptā: sed factā
de verbo in carnē conuerso: atq; mutato. q̄ oīa tria
falsa et vana hereticorū apollinaristarū tres ptes
varias diuersasq; fecerūt. Sed dicim⁹ xpm deum
verū: natū de deo patre sine vllo initio tps. eūdē
q̄ hoīm verū. natū de hoīe matre certa plenitudi-
ne tēporis: nec ei⁹ humanitatē (qua maior est pf):
minuere aliqd ei⁹ diuinitati qua equalis est patri.
Hoc autē vtrūq; vn⁹ est xps. q̄ et scdm deū verissi-
me dixit. ego et pater vnū sum⁹: et scdm hoīm ve-
rissime dixit. pater maior me est. Qui ergo hūc fe-
cit ex semine dauid hoīm iustū q̄ nūq; esset in iu-
stus: sine vllo merito pcedētis voluntatis ei⁹: ipse
ex iniustis facit iustos sine vllo merito pcedētis
voluntatis ipsoi⁹. vt ille caput: hī mēbra sint eius.
Qui ergo fecit illū hoīm sine vllis ei⁹ pcedētib⁹
meritis. nullū qd ei⁹ dimitteret: vel origine trahere
vel volūtate ppetrare pctm: ipse nullis eorū pcedē-
tibus meritis facit credētes in eū quibus dimittat
omē pctm. Qui fecit illū talē vt nūq; habuerit ha-
biturusq; sit volūtate malā: ipse facit in mēbris ei⁹
ex mala volūtate: bonā. Et illū ergo et nos pdesti-
nauit: q̄ et in illo vt esset caput nostrū: et in nobis
vt ei⁹ corpus essem⁹: nō pcessura merita nostra: s;
opera sua futura presciuit: filio dicēte. Et nūc cla-
rifica me tu pater apud temetipsū: claritate quam
habui priusq; mundus esset apud te.
Intelligamus pdestinationē claritatis huma-
ne q̄ in illo est nature. ex mortali immortalis apud
patrē future. et hoc iā pdestinādo factū fuisse an-
teq; mūdus esset: qd in mundo etiā suo tpe fieret.
Si enī de nobis dixit ap̄ls. sicut elegit nos in ipso
ante mūdi cōstitutionē: cur abhorere putat a ve-
ro. si tūc pater caput nostrū glorificauit. qm nos in
ipso vt mēbra ei⁹ essem⁹ elegit: Sic enī nos electi
quomodo ille glorificat⁹: q̄ priusq; mundus esset
nec nos eram⁹. nec ipse mediator dei et hoīm ho-
mo xps Iesus. Sed ille qui p ipm in q̄tū verbum
ei⁹ est etiā q̄ futura sūt fecit: et vocat ea q̄ non sunt
tanq; sint: pfecto scdm id qd mediator dei et hoīm
homo est: ante mūdi cōstitutionē. p nobis deus pa-
ter glorificauit ipm. si tūc elegit etiā nos in ipso.
Quid enī dicit ap̄ls: Scim⁹ autē qm diligētib⁹ de-
um oīa cooperatur in bonū hīs q̄ scdm ppositum
vocati sūt sc̄ti. Quos enī psciuit. et pdestinauit cō-
formes fieri imaginis filij ei⁹: vt sit primogenitus
in multis fratrib⁹. Quos autē pdestinauit: illos
et vocauit. Nisi forte ipsū pdestinātū dicere for-
midabim⁹: q̄ de nobis tantū vt efficiamur cōfor-
mes imaginis ei⁹. hoc dixisse videt ap̄ls. Quasi ve-
ro quisq; regulā fidei fideliter intuens. filiū dei ne
a. ij.

Fidi pnci-
plū et psec-
tio ē a deo
Ex libro de
bono pfeue-
rante.

Hereses
circa icar-
nationem
filiij dei.
Maniche-
orū error.
Fortiniao-
rū error.

Apollinari-
staz error
Fides ve-
ra de xpo
habenda.

Joannis. x.
Joannis xliij.
Pdestina-
uit deus et
xpm et mē-
bra ei⁹ di-
uerse.

10

Joanis. xviij

Ex tractatu
euāgelij sc̄bz
ioh. cv.

Homines
sunt electi
vt xps glo-
rificatus.

Ro. viii.

Ad Romanos.

Exps nō ē pdestina-
tus scōz di-
uinitatē s3
scōm hūa-
nitatem.

gaturus est pdestinatu: qd eū negare hōiem non po-
test. Recte qppe dicit nō pdestinat? scōm id qd
est verbū dei: deus apud deū. Ut qd enī pdestina-
retur cū iā esset qd erat sine initio. sine termino sē-
pitern? Illud aut pdestinādū erat qd nōdū erat.
vt sic suo tēpore fieret: quēadmodū ante oīa tēpō-
ra pdestinatu erat vt fieret. Quisq3 igit dei filiū
pdestinatu negat: hūc eūde filiū hōis negat. Sed
ppter cōtentiosos etiā hīc audiam? aplm in sua
rū litterarū exordio. Hā et prima eplārū ei? est ad
romanos. et ipsi? eplē pncipiū est. vbi legit. Pau-
lus seru? xpi iesu vocatus apls: segregat? in euan-
gelii dei. qd ante pmisserat pphetas suos in scri-
pturis factis de filio suo: qd fact? est ei ex semine da-
uid scōm carnē. Qui pdestinat? est fili? dei in virtu-
te scōm spm scificationis ex resurrectione mortuo-
rum. Scōm hanc ergo pdestinationē. etiā clarifi-
catus est. anteq3 mūd? esset: vt esset claritas ei? ex
resurrectione mortuoz apud patrē ei? ad cui? de-
xterā sedet. [Scōm spm scificationis ex resur-
rectione mortuoz iesu xpi dñi nostri.]

Ex tractatu.
p. lxxvii.

Mod? lo-
quēdi quo
antecedēs
pro relati-
uo repetit

Locutio est in scriptur? vfitatissima. si quis ad-
uertat. qd ibi maxime apparet. vbi etiā ppiū nō
men exprimit. vt eundē esse de quo dicit. dubitari
oīno nō possit. Qualis est illa in penate ucho mul-
tis locis. Et fecit Moyses illud atq3 illud sicut p-
cepit dñs moysi. Nō dixit qd vfitatu est. in locutio-
nibus nrīs. et fecit Moyses sicut pcepit ei dñs. sed
dixit: et fecit Moyses illud atq3 illud sicut pcepit
dñs moysi. Quasi alius sit moyses cui pcepit: et
ali? sit moyses qd fecit: cū idē ipse sit. Tales locutio-
nes in nouo testamēto difficillime reperitūtur. In-
de est tñ qd ait apls. de filio suo qd fact? est ei ex se-
mine dauid scōm carnē. Qui pdestinat? est filius
dei in virtute. scōm spm scificationis ex resurre-
ctione mortuoz iesu xpi dñi nostri. Tanq3 ali? sit
filius dei qd fact? est ex semine dauid scōm carnē et
ali? iesus xps: cum sit vnus atq3 idē. In veterib?
autē libris crebra est ista locutio.

H

Ex libro de
trinitate. xii.

p. s. iii.
p. s. xvii.

p. s. xliii.

Est in psalmis ita dictū. dñi est salus. et sup po-
pulū tuū bñdictio tua. Quasi alteri dictū sit nō ei
de quo dixerat. dñi est sal? At iterū. At te inq3 eru-
ar a tēratione. et in deo meo transgrediar murum.
Quasi alteri dixerit. a te eruar a tēratione. Et ite-
rum. Populi sub te cadēt in corde inimicorū regis
Ac si diceret. in corde inimicorū tuoz. Et qppe re-
gi dixerat. id est dñō iesu xpo. populi sub te cadēt:
quē regē intelligi voluit cū diceret in corde inimi-
corū regis. Qui pdestinat? est inq3 fili? dei in vir-
tute scōm spm scificationis ex resurrectione mor-
tuoz iesu xpi dñi nostri. tāq3 de alio supra diceret
Quid est enī filius dei pdestinat? ex resurrectione
mortuoz iesu xpi. nisi eiūsdē iesu xpi qd pdestinat?
est filius dei? Ergo cū audim? filius dei in virtute
iesu xpi. aut filius dei scōm spm scificationis iesu
xpi. aut fili? dei ex resurrectione mortuoz iesu xpi
cū dici potuisset vfitate in virtute sua. aut scōm spm
scificationis sue. aut ex resurrectione mortuoz
ei? vel mortuoz suoz. nō cogimur itelligere aliā
psonā: sed vnā eandēq3 scz filij dei dñi nrī iesu xpi.
Omnibus qui sunt rome dilecti dei vo-
catis sanctis.

Ex epla ad
simum.

Gratie cō-
mendatio
in epla ad
romanos.

Gratie dei cōmēdatione maxime ad
romanos aplica epla loquit: vt inde se
predicatio ei? velut a capite orbis toto
orbe diffunderet. Ea est enim qua iustifi-
catur iptus: id est fit iustus qd prius fuerat impius.
Et ideo pcpitēde hui? gratie merita nulla pcedūt

qz meritis ipsi nō gratia sed pena debet? Nec ista
esset gra si nō daret gratuita: sed debita redderet.
Gra vobis et pax a deo pfe et dño nostro
iesu christo.

Gratia dei qua nobis donant pcta vt re-
cōcilemur deo. pax autē qua recōcilia-
mur deo: sic accipiendū est. vt tamē sci-
amus vtrūq3 ad generalē dei grām pti-
nere. quomodo in populo dei aliud specialiter is-
rael. aliud iudas: et tñ vtrūq3 generaliter isrl. Nō
ergo sic accipiendū est. ac si pax ipa et recōciliatio
nō ptimeat ad grām generalem: sed qd specialiter
grēnoie remissionē significauerit pctorū. sicut le-
gem et specialiter dicim? scōm qd dictū est lex et p-
phete: et generaliter vt in ea sint et prophete.

Primū quidē grās ago deo meo p Ie-
sum christū pro omnib? vobis: qz fides
vestra annūciat in vniuerso mūdo.

Batus enī. cui? est dñs deus spes eius
Et q3 bon? israel de? rectis corde. Be-
atus vtr. cui? est dñs de? ipsius. Super
oēs est de?. Namē nescio quomodo nō
facile qd3 auder dicere. de? me?. nisi qd in eū credit
et qui eū diligit. ipse dicit deus me?. Quū tibi feci
st: cui? es. hoc amat ipse. Porius dulcedine affe-
ctus tibi. et securus dñs. verū dñs. qz tu? est. et nō se-
cisti vt nō sit alter? Nō enī sic dñs de? me?. quo-
modo equus me?. Equ? enī tu? est. nō equus alte-
rius Au? ē et deus. et ei? qui sic dixerit de? meus
quomodo dñs tu. Singuli dicūt. de? me?. et deus
meus. Ale oīm est. cōmuniter oībus se ad fruēdū
prebēs. in oībus integer. in singulis integer. Mon-
enī qd dñs deū meum. singuli diuidūt inter se. Si
sermo iste quē facto lingua et sono cōstans litteris
et syllabis totus ad singulos puenit: nec diuidunt
illū iter se qui audiūt. si sermo inq3 ad aures corpo-
ris corporaliter sonās. in ppinquo clari? in lōgin-
quo lāguidius. ab oībus tñ audīrib? totus accipi-
tur. nō inter se syllabati eū diuidētib?. sed ab oīb?
totū accipiētib?: qntomagis ille de? vbiq3 pñs
implēs oīa: nō ppinqua clari? et lōginqua languī-
dius. sed ptendēs a fine vsq3 ad finē fortiter. et di-
sponēs oīa suauiter. equaliter possidet ab oībus:
lux ista fratres mei. certe corporea de celo fulget.
Quē occidit. circūst. de loco in locū mutat. Tamē
pcedunt in eā et dirīgūtur oīm oculi. et oīm oculi
pariter eā possidēt. nō eā tñ diuidūt. Nullus in ea
diues limites fixit. nec prioz preoccupādo ne vide-
ret: oculos pauperis aut exclusit aut angustauit.
Dicat paup. de? me?. dicat diues. de? me?. Min?
ille habet. plus hīc habet. sed argentū non deum.
Testis enī mihi est de? cui seruiō in spū
meo in euāgelio filij ei? qd sine intermis-
sione memoriā vestri facio semp in oīo-
nib? meis: obsecrās si quomodo tandē
aliqñ pspērū iter habeā in volūtate dei
veniēdi ad vos. Desidero enim videre
vos vt aliqd impartiar vobis grē spūa-
lis ad cōfirmādos vos: id est simul cōso-
lari in vobis p eā qd inuicē est fidē vram
atq3 meā. Nolo aut vos ignorare frēs:
qz sepe pposui venire ad vos et phibit?
sum vsq3 adhuc: vt aliqū fructū habeā

Gratia qñ
dicitur.

Ex libro re-
tracrationū.
pūmo.
Gra ē spe-
cialiter re-
missio pec-
catōz pax
reconcilia-
tio.

Ex libro de
oībus.

Deus me-
us a quo
recte dica-
tur.

De? a mul-
tis tot? pos-
sidentur: vt
vox tota a
multis ca-
pitur.

Sapi. viii.

Capitulum Primum. Foliū. iij.

in vobis sicut et in ceteris gentibus grecis ac barbaris.

Ego autem dico vobis. non iurare oīno. Iusticia phariseorum est: non peierare. hanc confirmat: quod vetat iurare. quod pertinet ad iusticiā regni celorum. sic enim falsū loqui non potest: quod non loquitur: sic peierare non potest qui non iurat. Sed tamen quoniam iurat. quod adhibet testem deū: diligenter considerandum est. hoc capitulum. ne contra preceptū dñi apostolus fecisse videatur qui sepe hoc modo iuravit cum dicit. *Que autem scribo vobis: ecce corā deo quod non mentior.* Et iterum. *Deus et pater dñi nostri iesu xpi qui est benedictus in secula: scit quod non mentior.* Tale etiam est illud. *Testis enim michi est deus cui serui in spiritu meo in euangelio filij eius. quomodo sine intermissione mēoria vestri facio semper in orationibus meis.* Hic forte quis dicat tūc habendā esse iurationē. cum per aliqd dicitur per quod iurat ut non iurauerit quod non dicitur per deū: sed dixit. testis est deus. Ridiculus est hoc putare. Tamen propter cōtētosos aut multū tardiores. ne aliqd iteresse quis putet: sciat etiā hoc modo apostolus iurasse dicentē. *Quotidie morior pro vestra gloria.* Quapropter qui intelligit non in bonis sed in necessariis iurationē habendā: refrenet se quantum potest. ut non ea utatur nisi necessitate. cum videt pigros esse homines ad credendū quod eis utile est credere. nisi iuratione firmetur. Ad hoc itaque pertinet quod sic dicit. *Sit autem sermo vester. est. est. non. non. hoc bonū est et appetendū.* Quod autem amplius est: a malo est. Id est si iurare cogitis: scias de necessitate venire infirmitatis eorum: quibus aliqd suades. *Que infirmitas. utique malū est.* Unde nos quotidie liberari deprecamur cum dicimus: libera nos a malo. Ita quod non dicit. quod amplius est malū est. Tu enim non malū facis: quod bene vteris iuratione. *Que etsi non bona: tamen necessaria est: ut alteri persuadeas quod utiliter suades: sed a malo est illius.*

Sapientibus et insipientibus debitor sum: ita quod in me promptū est et vobis qui rome estis euangelizare.

Efecisti solē et lunā. Solē spirituales. lunam carnales. Adhuc carnalis est: non deferatur. et ipse perficiatur. Tu perfecisti solē et lunā. Solē: tamquam sapientē. Lunā quasi insipientē. Hāc ita scriptū est. *Sapienter pmanet sicut sol: stultus autem sicut luna mutat.* Quid ergo? Quia sol pmanet. id est quod sapienter pmanet sicut sol: stultus sicut luna mutat. adhuc carnalis: adhuc insipientes deferendus est? Et ubi est. quod dictū est ab apostolo. *sapientibus et insipientibus debitor sum?*

Non enim erubescō euāgelium. Virtus enim dei in salutē oī credenti: iudeo primū et greco.

Obiiciebat crimen christianis: hoc ipsum quod christiani essent. Illa quidē gloria erat. Fortes libeter accipiebant. Et sic accipiebant: ut oīno in noīe dñi sui non erubescerēt. Operuerat enim irreuerētia faciem eorum habentium frontē pauli dicentis. *Non enim erubescō de euangelio. virtus enim dei est in salutē oī credenti.* Quod paulus nonne tu es adorator crucifixi? Partū est inquit inde michi non erubescere. Immo hinc solum gloriolor. unde me putat inimicū erubescere. Michi autē absit gloriari: nisi in cruce dñi nostri iesu xpi per quē michi mūdus crucifixus est: et ego mūdo hinc et tali frōi. opprobriū solum poterat obijci. Hāc nec cōfusio poterat esse in conscientia sanata: nec verecūdia in fronte tam libera.

Iusticia enim dei in eo reuelatur ex fide in fidem

Intelligit quidē fides qua creditur ea que non vident. Sed tamen est etiā fides rerum. quoniam non verbis sed rebus ipsis presentibus credit. quod futurū est: cum iam presentem manifestā se cōtēplandā preberit scitis ipsa dei sapientia: per quā facta sūt oīa. de qua fide rerū luciferum. quoniam presentate: forsitan Paulus apostolus dicit. *Iusticia enim dei in eo reuelatur ex fide in fidē.* Dicit enim alio loco. *Mos enim reuelata facie gloriā dñi speculantes: in eandē imaginē transformamur a gloria in gloria. tamquam a dñi spiritū.* Sicut enim hic ait de gloria in gloria: ita et ibi ex fide in fidē. De gloria scilicet euangelij quo nūc credentes illuminantur in gloria ipsius: in cōmutabilis et manifestate gloriis qua tunc cōmunitati pfruent. Ita ex fide verborū quibus nūc credimus quod nōdū videmus: in fidē rerū qua in eternum quod nūc credimus obtinebimus. Scdm sententiā hanc etiā illud dictum est. a iohāne in epla ad parthos. *Dilectissimi filij dei sumus. et nondū apparuit quod erimus.* Scimus quod cum apparuerit: similes ei erimus. quoniam videbimus eū sicuti est. Unde enim nunc filij dei sumus. nisi quod dedit eis potestatem filios dei fieri creditibus in noīe eius. ut videamus in enigmate? Unde autē tūc similes ei erimus. nisi quoniam ut ipse ait. videbimus eū sicuti est: Quod etiā dictū est. tūc autē facie ad faciem. Illā ergo fidē presentissime veritatis intelligamus ex fide in fidē. Id est ex fide in qua ministratur deo: in illā fidem ubi fruatur deo.

Sicut scriptū est iustus ex fide vivit.

Scriptū est. Iustus ex fide vivit. Quoniam ne quod bonū nostrū iam videmus. unde oportet ut credēdo quāram. Neque ipsum recte vivere nobis ex nobis est: nisi credentes adiuvet et orantes. qui et ipsam fidē dedit. quā nos ab illo adiuvandos esse credamus.

Idem apostolus in eadē epla in qua vehemens defensor est gratie. cum se dixisset grecis ac barbaris. sapientibus et insipientibus debitor. et ideo quod ad ipsum pertinet et promptū esse et his qui rome essent euangelizare: non enim cōfundo inquit de euangelio. Viri enim dei est in salutē oī credenti. Iudeo primū et greco. Iusticia enim dei in eo reuelatur ex fide in fidē sicut scriptū est. *Iustus autem ex fide vivit.* Hec est iusticia dei. quod in testamento veteri velata. in nouo reuelatur. Que ideo iusticia dei dicitur. quod impietate eā iustos facit: sicut dñi est salus: qua saluos facit. Et hec est fides. ex qua et in quā reuelatur: ex fide scilicet annūciantū. in fidē obedientiū. Quia fide iesu xpi. id est quā nobis cōtulit xps. credimus ex deo nobis esse plenius futurū esse quod iuste vivimus. unde illi ea pietate qua solus colendū est: grās agimus. Nec immerito apostolus ex hoc articulo cōvertit ad eos cum detestatione pmemorandos: quod vicio illo quod superius cōmemoravi. Leues et inflati: ac per seipsos velut per inane sublati ubi non requiescerēt sed fracti dissiliret: in fragmenta idolorū tanquam in lapides deciderunt. Quia enim cōmēdaverat pietatē fidēi qua deo iustificati grati esse debemus. velut contrarium quod de testaremur subinferens.

Reuelatur enim inquit ira dei de celo. super oīm impietatem et iniusticiā hominū. eorum qui veritatē dei in iniusticia detinēt. quod quod notū est dei manifestū est in illis. Deus enim illis manifestavit. Inuisibilia enim

Ex libro qm onū euangeli. ii. ii.

Fides qd sit et qm.

ii. Cor. iii.

Fides verborū fides rerum.

i. Joh. iii.

Joh. primo.

Uivere recte est nobis a deo.

Ex libro de spiritu et lra.

hebre. x.

Iusticia dei.

a. iij.

Ex libro primo de sermone dñi in monte.

Iurata apostolus.

Iurandi apostoli modus.

Iurat non dicendo pro cetera.

Iurandū non est nisi in necessitate.

Matth. v.

Iuramentū a malo est illius propter quē iurat.

Matth. vi.

Ex tractatu p. lxxiii.

Sol et luna quid significat.

Eccle. xxvii.

Ex tractatu p. lxxvii.

Euāgelium non est erubescendū.

Gala. vi.

Confusio non est in me te sananec verecūdia in frōte libera.

Ad Romanos.

6

ipsi a creatura mundi. p ea q̄ facta sūt in
tellecta conspiciūt. Sēpiterna quoq̄
virt⁹ ei⁹ ac diuinitas ita vt sint iexcusa
biles. qz cū cognouissēt deū nō sicut de-
um glorificauerūt aut gr̄as egerūt. sed
euanuerūt in cogitationib⁹ suis. et ob-
scuratū est insipies cor eorū. Dicētes enī
se esse sapiētes stulti facti sūt: et mutaue-
rūt gl̄iam incorruptibilis dei. in simili-
tudinē imaginis corruptibilis hoīs. et
volucrū et quadrupedū et serpentium.
Propter qd tradidit illos de⁹ in deside-
ria cordis eorū in imundiciā: vt cōtume-
liis afficiāt corpora sua in semetipsis.

Vnde quēadmodū nō eos dixerit verita-
tis ignaros: sed qd veritatē in iniquitate
detinuerint: qz occurrebat aīo: vt qre-
ret vnde illis esse potuerit cognitio ve-
ritatis qbus de⁹ legē non dederat: neqz hoc tacuit
vnde habere potuerint. Pervisibilia nāqz creatu-
re: puenisse eos dixit ad intelligentiā inuisibilīū cre-
atoris: qm̄ reuera si magna ingeniā q̄rere perstite-
rūt: sic inuenire potuerūt. Vbi ergo impietas: Quia
videlicet cū cognouissent deū. nō sicut deū glorifi-
cauerūt: aut gr̄as egerūt: sed euanuerūt in cogita-
tionib⁹ suis. Eorū pp̄leuanitas morbus est. quo
seipsos seducūt. dū vident sibi aliqd esse: cū nichil
sint. Deniqz hoc tumore supbie sese obubrātes. cu-
lus pedē sibi nō venire deprecas sanct⁹ ille canta-
tor. q̄ dixit. In lumine tuo videbim⁹ lumen: ab ipso
lumine incommutabilis veritatis auersi sūt. et obscu-
ratū est insipies cor eorū. Nō enī sapiēs cor qbus
cognouissent deū: sed insipies pot⁹ qz nō sicut deū
glorificauerūt aut gr̄as egerūt. Dixit enī hominī.
Ecce pietas est sapiētia. Ac p hoc dicētes se esse
sapiētes. qd nō aliter intelligēdū est: nisi hoc ipm̄
sibi tribuētes: stulti facti sūt. Bā que sequunt⁹ qd
opus est dicere: Per hāc q̄ppe impietate illi hoīs
illi inqz hoīs qui p creaturā creatorē cognoscere
potuerūt. quo plapfi cū de⁹ superbis resistit. atqz
vbi dimerfi: melius ipsi⁹ ep̄le cōsequētia docent.

Ait dñs Iesus. Ego sum via. et veritas et vita.
Veritate et vitā oīs homo cupit. sed vitā nō oīs ho-
mo inuenit. Deū esse quādam vitā eternā: imuta-
bile: intelligibile: intelligentē: sapiētē: sapiētes fa-
cientē: nōnulli etiā hui⁹ seculi philosophi viderūt
Veritatē fixam: stātem: indeclinabile: vbi sūt oēs
rationes rēsi oīm creaturā viderūt. sed de lon-
gino viderūt. Ad illā vero tā magnā et ineffabi-
lem beatificā possessionē: qua veniret vitā nō inue-
nerūt. Bā qz viderūt etiā ipsi (qntū ab hoīe videri
potest) creatorē p creaturā: factorē per facturā. fa-
bricatorē mūdī/p mūdum. Paul⁹ ap̄ls testis est.
cui vtiqz debent credere xp̄iani. Ait enī cū de tali
bus loqueret. [Reuelat ira dei de celo. sup oēm
impietate et iniusticiā hoīm q̄ x̄itātē in iūctate detinēt]

Quis nouit potestatem ire tue. et pre timore tuo
irā tuā dīnumerare? Valde paucorū hoīm est. in-
quit nosse ire tue potestate. qua plerisqz ita magis
cū parcis irascis. vt nō ad irā: sed potius ad mā-
suetudinē tuā p̄tinere itelligat labor et dolor quo
corripis: erudisqz quos diligis: ne penīs excrucie-
tur eternis. Sicut enī legi in alio psalmo. Irrita
uit dñm pctōr: p magnitudine ire sue nō exquiret
Quis ḡ nouit. id ē quot⁹ qsqz reperit q̄ nouerit po-

testatē ire tue. et pre timore tuo irā tuā dīnumera-
re? Quā difficile iuenit q̄ nouerit ita p timore tuo
dīnumerare irā tuā vt etiā hoc addat et ad eā itel-
ligat p̄tinere: qd nōnullis qbus plus irascis par-
cere videris: vt p̄p̄ere pctōr in via sua. et maiora
recipiat in nouissimo Potestas q̄ppe humane ire
cū corpus occiderit: ampli⁹ nō habet quid faciat.
Deus vero habet potestate: et hic punire: et post
corporis mortē mittere in gehēnam. Et a paucis
eruditis maior eius ira intelligitur. vana et sedū-
ctoria felicitas impiorum.

Munqd dixit eos nō detinere veritatē: Verita-
tem in iniquitate detinēt. Bonū est qd tenēt. sed mā-
lū ē vbi tenent. Occurrebat aut vt diceret et. Vn-
de illi ipi veritatē tenēt: Nūquid de⁹ ad quēqz eo-
rum locut⁹ est: Munqd legē acceperūt sicut israel
popul⁹ p moysen: Vnde ergo detinēt veritatem.
vel in ipsa iniquitate? Sequitur et ostendit.

Quia qd notū est dei (iquit) manifestū est illis.
Deus enī illis manifestauit. Manifestauit illis qd
bus legē nō dedit: Audi quō manifestauit. Inuisi-
bilia enī ei⁹: p ea q̄ facta sūt intellecta conspiciūt.

Aita sapiēs q̄ fecit mūdū: contēplato mūdo in-
telligit. Interroga mūdū. ornatū celi. fulgorē di-
sp̄ositionēqz siderū: solem / dies efficientē. lunā no-
ctis solatiū. Interroga terrā fructificantē herbis
et lignis. aialibus plenā. hoīb⁹ exornatā. Inter-
roga mare q̄ntis natatilib⁹ plenum est. Interroga
aerem. q̄ntis volatilib⁹ vigeat. Interroga oīa: et vi-
de si nō specie sua tanqz voce tibi respōdent. deus
nos fecit. hec philosophi nobiles q̄sierūt. et ex ar-
te artificē cognouerūt. Quid ergo? Quare reuelat
ira dei sup ipam impietate: et x̄itātē in iūctate de-
tinēt. Dicētes enī se esse sapiētes: stulti facti sūt]

Quod curiositate inuenerūt: supbia pdiderunt
Dicētes se esse sapiētes: donū dei sibi tribuētes:
stulti facti sūt. Vnde p̄bas stulticiā eorū? Ostēde
apostole. ostēdisti nobis vnde potuerūt peruenire
ad cognitionē dei. Am inuisibilia ei⁹: p ea que facta
sūt intellecta conspiciūt. Insuperbia ipsoz vnde
ostēdis: Audi. Et imutauerūt gloriā incorrupti-
bilis dei. in similitudinē imaginis corruptibilis
hoīs. et volucrū. et quadrupedū. et serpentū. Si
guras enī istoz aialū: sibi deos paganificerunt.
Inuenerūt deū. et coluisti idolū. Quomodo sapiēs
es? Ista est iniquitas simulachroz. in qua iniquitate
illi x̄itātē detinuerūt. Quia qd p creaturā cognō-
uerūt. et qd p opera dei itellererūt: in operib⁹ ho-
minū pdiderūt. Mūdus enī: opus est dei. Idolū
opus est fabri. Ecce in qua iūctate veritatē tenuē-
runt. et ad possessionē illā quā viderūt: vitā perdu-
centē nō inuenerunt. Christ⁹ autē qz ipse est apud
patrē veritas et vita. verbū dei de quo dictū est. et
vitā erat lux hoīm. qz ergo ipse est apud patrē ve-
ritas et vitā. et nō habebam⁹ qua irem⁹ ad verita-
tem et vitā: veniēdo ad nos homo fact⁹: factus est
via. Ambula p hoīem: et peruenit ad deū. Per ip-
sum vadis: ad ipm̄ vadis. Nō q̄rere qua ad illū
venias p̄ter ipm̄. Si vitā esse noluisset: semp erra-
rem⁹. Fact⁹ est vitā qua venias. Nō tibi dico: q̄re
vitā. Ipsa vitā ad te venit: surge et ambula. Ambu-
la morib⁹: non pedib⁹. multi enī bene ambulāt pe-
dib⁹ et male ambulāt morib⁹. Sed aliqñ sp̄i bene
ambulātes: p̄ter vitā currūt. Inuenis hoīs bene
viuētes: et nō xp̄ianos. Bene currūt sed in vitā nō
currūt. Quāto plus currūt: plus errāt. qz a vitā re-
cedūt. Si autē tales hoīs pueniāt ad vitā et tene-
ant vitā: q̄ta securitas est. qz bene ambulāt et nō er-

Ire hoīs
potestas.
Vana im-
pioz felici-
tas ira dei
est.

Ex sermone
de verbis euā-
gelii. lvi.

Creator
ex creatu-
ris noscitur.

Supbia se-
cit philoso-
phos in iū-
pientes

In iniquita-
te simula-
chroz gē-
tiles veri-
tate deti-
nuerūt.

Johannis. i

Xps ē vitā
qua pueni-
tur ad de-
um.

Ambulan-
tes bñ ex-
tra vitā er-
rant.

e

Cognitio
veritatis i
gentilib⁹ vn-
de esse pot

Vanitas
gentilium
phorum.

ps. xxv.

H

Extractatus
de hīs apli.
lv. 30. p̄m
philoso-
phi cogno-
uerūt deū
esse vitā et
veritatem
sed vitā per-
ueniēdi nō
inuenērūt

Ex tractatu.
p̄. lxxix.

Ire di po-
testatem
pauci co-
gnoscunt.

ps. lxxix.

Capitulum Primum. Foliū. iij.

rant. Si autē nō tenent viā: p̄tūis bene ambulēt
dolēdum est. Melius est in viā claudicare. q̄ pre
ter viā fortiter ambulare.

Ex sermone
de h̄bis euā-
gelii. viii.

Uia dñi re
uelat puu
lis.

Homō nō
lumen sed
oculus dñi
ci potest.
De est lu
mē illumi
nans tene
bras huma
nas.

Ex libro de
trinitate. xv.

Creator
melior et
amabilior
est creatu
ris.

Ex libro de
uitate di. viii

Philoso
phi cogno
uerūt deū
nō esse cor
porē nec
mutabilez
nec ab alio
esse sed ab
illo cuncta
esse pdu
cta.

Sensibilia
que sunt

Uia dñi. Aut nō erat. aut latebat. Ut reueletur
nobis vnde dñs exultauit. q̄ reuelatū est paru
lis: debem⁹ esse paruuli. Nā si voluerim⁹ esse ma
gni. quasi sapiētes et prudētes: nō nobis illud re
uelat. Quis sit magn⁹? Sapiētes et prudētes: dicē
tes enī se esse sapiētes: stulti facti sunt. Habes re
mediū a cōtrario. Si dicēdo te esse sapientē stult⁹
fact⁹ es: dic te stult⁹ et sapiēs eris. Sed dic. dic: et
intus dic: q̄ sic est vt dñs. Si dñs: noli corā ho
minib⁹ dicere. corā deo dic. Proius q̄ ad te p̄
sum p̄tinet. q̄ ad tua: tenebrosus es. Quid est enī
aliud esse stult⁹: nisi esse tenebrosū in corde? Peni
q̄ de illis sic ait. Dicētes se esse sapiētes: stulti fa
cti sūt. ante q̄ hoc dicerēt. q̄ d rursū: Et obscuratū
est insipiens cor eorū. Dic q̄ tu tibi lumen non es.
Ut multū: ocul⁹ es. lumen nō es. Quid p̄dest pa
tens et san⁹ ocul⁹? si lumen desit. Ergo dic a te ti
bi lumen nō esse: et clama q̄ scriptū est. Tu illumi
nās lucernā meā dñe. lumine tuo illumiabis dñe
tenebras meas. Dee enī: nihil nisi tenebre: tu au
tem lumē fugās tenebras. illumina me. nō a me
lumē michi exiit: sed lumē nō p̄cipās nisi in te
[Inuisibilia enī eius per ea que facta sunt intel
lecta conspiciuntur.]

Unde arguitur i libro sapientie. q̄ de his q̄ vi
dētur bona nō potuerūt scire est q̄ est: nec op̄er
bus attēdentes agnouerunt artificē: sed aut ignē
aut sp̄m. aut citatū aerem: aut ḡrū stellaz: aut vīo
lētā aquaz: aut lumīaria cell: rectores orbis de
rarū: deos putauerūt. Quorū quidē si specie dele
ctati. hec deos putauerūt: sciāt q̄nto dñator eorū
melior est. Specie etenī ḡnator creauit ea. Aut si
virtutē et operationē eorū miratī sūt: intelligāt ab
his q̄nto q̄ hec cōstituit fortior est. Magnitudine
enī specie et creature: cognoscibiliter poterit ho
rum creator videri. Hec de libro sapientie p̄pterea
posui. ne me fidelis quispiā frustra et inaniter exi
stimet in creatura p̄i⁹ p̄ quas dā sui generis trīnī
tates: quodāmodo gradatim donec ad mentē ho
minis peruenire. quēsisse iudicia sūme illius trīnī
tatis: quā querim⁹. cum deum querimus.

Uiderūt ergo isti phi quos ceteris non imertito
fama atq̄ gloria platos videm⁹ nullū corpus esse
deū: et ideo cūcta corpora transcendētes querētes
deū. Uiderūt quicq̄d mutabile est: non esse sūmū
deū: et ideo aīam oēm mutabilem q̄ omēs sp̄itus
transcenderūt. q̄rentes sūmū deū. Deinde viderūt
oēm specie in re quacūq̄ mutabilis: quā est quicq̄d
illud est: quoquo modo. et qualiscūq̄ natura est:
nō esse posse nisi ab illo q̄ vere est. q̄ incōmutabili
ter est. ac p̄ hoc siue vniuersi mūdi corpus a celo
vsq̄ ad terram: et quēcūq̄ corpora in eis sūt: siue
oēm vitā nisi ab illo esse nō posse q̄ simpliciter est.
q̄ nō aliud illi est esse: aliud viuere. quasi possit ef
se nō viuēs. nec aliud illi est viuere: aliud intelli
gere. quasi possit viuere nō intelligens. nec aliud illi
est intelligere aliud beatū esse: quasi possit intelli
gere nō beat⁹: sed q̄d est illi viuere. intelligere. bea
tum esse: hoc est illi esse. Propter hanc incōmuta
bilitatē et simplicitatē. intellexerunt eū et oīa ista
fecisse. et sp̄m a nullo fieri potuisse. Consideraue
rūt enī q̄cqd est: vel corpus esse vel vitā. meliusq̄
aliqd vitā esse q̄ corpus. specieq̄ corporis esse se
sibile: intelligibile vite. Proinde intelligibile spe
ciem sensibili p̄tulerūt. Sensibilia dicimus: q̄ visu

tactūq̄ corporis sēiri quēit. Intelligibilia: q̄ cō
spectu mētis itelligi possūt. Nulla est enī pulchri
tudo corporalis: siue in statu corporis sicut est fi
gura: siue in motu sicut est cātilena: de qua nō ani
mus iudicet. Qd p̄fecto nō posset: nisi melior in il
lo esset hec species: sine tumore molis. sine strep
tu vocis. sine spacio vel loci vel t̄pis. Sed ibi quo
q̄ nisi mutabilis esset: nō ali⁹ alio meli⁹ de specie
sensibili iudicaret. meli⁹ ingeniosior q̄ tardior. me
lius peritior q̄ ipertior. meli⁹ exercitator: q̄ mi
nus exercitatus. Et idē ipse vñ cū p̄fecerit: meli⁹
viti⁹ postea q̄ prius. Qd autē recipit maius et mi
nus: sine dubitatione mutabile est. Unde ingenio
si et docti et in his exercitati hoīes facile college
runt nō esse in eis rebus primā specie. vbi mutabi
lis esse cōuincit. Cū igit in eorū cōspectu et corpus
et anim⁹ magis minusq̄ speciosa essent: si aut omī
specie carere possent: oīno nulla essēt: viderūt esse
aliqd vbi p̄ma esset et incōmutabilis species et ideo
nec cōparabilis. atq̄ ibi esse rerū p̄ncipiū rectissi
me crediderūt. q̄d factū nō esset: ex quo cuncta fa
cta essent. Ita q̄d notū est dei manifestauit eis ip
se. cū ab eis inuisibilia ei⁹ p̄ ea q̄ facta sūt intellecta
p̄specta sūt. sēpiterna quoq̄ ei⁹ virtus et diuinitas
a quo etiā visibilia et tēporalia cūcta creata sunt.

Ex libro de
trinitate. iiii

Philosophos nec illos p̄sulere debem⁹ q̄ crea
toris eternitatē in quo viuim⁹. mouemur et sum⁹
q̄ntū potuerūt intellexerūt. q̄ p̄ ea q̄ facta sunt co
gnoscētes deū. nō sicut deū glorificauerūt aut gra
tias egerūt: sed dicētes se esse sapiētes. stulti facti
sūt. Et cū idonei nō essent in eternitatē sp̄itali in
cōmutabilisq̄ nature aciem mētis cōstater infige
re: nec ad illud quidē digni habitī sūt vt eis ista p
fectos angelos nūciarētur. siue forissecus p̄ sēsus
corporis: siue interiorib⁹ reuelatōib⁹ in sp̄u ex
pressis. sicut patrib⁹ n̄ris vera pietate p̄ditis: hec
demonstrata sūt. Quia ea predīcētes. et vel de p̄sen
tib⁹ signis. vel de p̄mis rebus ita vt p̄dixerant
factis fidē faciētes: auctoritatē cui de longe futu
ris vsq̄ in seculi finē credere habere meruerunt.

Ex tractatu
euāgelii. fm
iohan. ii.

Quidā philosophi hui⁹ mūdi extiterūt. et inq̄
sierūt creatorē p̄ creaturā: q̄ potest iueniri p̄ crea
turam euidēter dicēte ap̄lo. Inuisibilia enī eius
a cōstitutione mūdi. p̄ ea q̄ facta sūt intellecta con
spiciuntur: sēpiterna quoq̄ virtus ei⁹ et diuinitas.
vt sint lexcusabiles. Et sequit. Quia cū cognouis
sent deū: nō dixit. q̄ nō cognouerunt. sed q̄ cū co
gnouissent deū: nō sicut deū gl̄ificauerūt aut gra
tias egerūt: sed euāuerūt in cogitationib⁹ suis. et
obscuratū est insipiens cor eorū. Unde obscuratū
Sequit. et dicit ap̄t⁹. Dicētes enī se esse sapiē
tes: stulti facti sūt. Uiderūt quo veniēdū esset. sed
ingrati ei⁹ q̄ illis p̄stitit vt viderent: sibi voluerunt
tribuere / q̄d videbāt: et facti sup̄bi amiserūt / et id
q̄d videbāt. Et cōuersi sūt inde ad idola et simu
lachra et ad culturas demoniorū. adorare creatu
ram et cōtēnere creatorē. Sed tā isti elisi: ista fece
rūt. Ut autē eliderētur: superbierūt. Cū autē sup
birent: sapiētes se esse dixerūt. Hi ergo de quib⁹
dixit. q̄ cū cognouissent deū nō sicut deū glorifica
uerūt: viderūt q̄ per verbū dei facta sūt oīa. Nā
iueniuntur ista oīa et in libris philosophorū et q̄ vni
genitū filiū habet de⁹ p̄ quē sunt oīa. Illud potue
rūt videre q̄d est: sed viderūt de longe et noluerūt
tenere humilitatē xp̄i. in qua nauī securi puenirēt
ad id q̄d longe videre potuerūt. et sorduit eis crux
xp̄i. Mare trāseundū est: et lignū cōtēns. O sapi
entia sup̄ba: irrīdes crucifixū xp̄m? Ipse est: quē
uis.

Philoso
phi p̄pter
sup̄biā ob
scurati sūt.

Philoso
phorū libri
attestatur
deū habē
re filium.
Crux xp̄i
humilitas
secura na
uis.

Ad Romanos.

et

longe vidisti. Sed quare crucifixus est? Quia lignum tibi humilitatis et necessarium erat. Supbia enim tumueras: et longe ab illa patria plectus eras: et fluctibus huius seculi interrupta est via. Et qua transire atur ad patriam non est: nisi ligno portaris. Ingrate irrides est qui ad te venit ut redeas: Ipse factus est via. et hoc per mare. Inde in mari ambulauit. ut ostenderet esse in mari viam. Sed tu quomodo ipse ambulare in mari non potes: nauis portare. ligno portare. Crede in crucifixum. et poteris peruenire.

Christus factus est via in mari.

Ex libro de trinitate. xiii.

Preceptum gentium per quod inuisibilia dei per ea que facta sunt intellecta conspiciere potuerunt: tunc quod sine mediatore. id est sine homine christo philosophari sunt: quem nec venturum prophetis. nec venisse apostolis crediderunt: veritatem detinuerunt sicut de illis dictum est. in iniquitate. Non potuerunt enim in his rebus infimis constituti: nisi querere aliqua remedia: per quod ad illa que intellexerant sublimia peruenire: atque ita in decepto res demones inciderunt. Per quos factum est ut in mutaretur gloriam incorruptibilis dei: in similitudinem imaginis corruptibilis hominis: et volucrum: et quadrupedum: et serpentium. In talibus enim formis etiam idola instituerunt: siue coluerunt.

Ex libro de vnicobaptismo.

Egyptiorum idola tria.

Dei ipsius gentilibus idolorumque cultoribus. multa vitia a nobis diuersitate distant. nichil aliud nobis demonstrat apostolus: nisi ut in ipsis quoque ita quicquid prauum est corrigamus. ut quod forte rectum est approbemus. Nam vitia idolarum. et quod est grauius non tantum cultores sed etiam institutores simulachrorum redarguebat: ubi ait. Qui cognoscetes dei non sicut deum glorificauerunt aut gratias egerunt: sed euauerunt in cogitationibus suis. et obscuratum est insipientes eorum. Dicentes enim se esse sapientes: stulti facti sunt: et immutauerunt gloriam incorruptibilis dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis: et volucrum: et quadrupedum: et serpentium. Talia quippe nouimus fuisse simulachra egyptiorum. ubi et instituta esse multiplicitate multoque ignominiosior idola tria phibet. Nunquid tamen denegauit cognitionem de illis fuisse: ac non potius confirmauit dicens: cognoscetes dei: non ut deum glorificauerunt: Si ergo ista cognitionem tanquam mendacium repellere et destruere conaretur quod ea in sacrilegis inuenisset: nonne (quod absit) veritatis inimicus existeret? Ideoque id quod immutauerunt in mendacium suum. nam et hic dixit: immutauerunt gloriam dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis talis scilicet fingentes dei qualis non est deus. et non sicut eum cognouerunt tradentes hominibus. et paulo post de talibus dicit. qui immutauerunt veritatem in mendacium. et coluerunt et seruierunt creature potius quam creatori: qui est benedictus in secula. vitas quippe creature a deo est et non est deus. quia illi in mendacium conuerterunt. tanquam deos colentes solem et lunam et quicquid celestia atque terrestria. quod ergo immutauerunt in mendacium suum culpam: detestatur: euerit. quod autem verum in doctrina quibus multis falsitatibus permixta confusaque seruauerunt: approbat: testatur: affirmat. Nam et hic eundem locum ita cepit ut diceret. Reuelatur enim ira dei de celo super omnem impietatem et iniustitiam hominum. eorumque veritatem in iniquitate detinent. non abnegantes veritatem quibus in iniquitate detentur. Et in actibus apostolorum cum de deo vno et vero athenienses doceret. quod in illo viuimus. mouemur et sumus: continuo subiungit. Si cut quidam secundum vos dixerunt.

Act. xvii.

Hoc igitur quod in illo viuimus et mouemur et sumus ex illa veritate est: quam et illi ipsi simulachrorum cultores in iniquitate detinent. Qui cognoscetes deum non sicut deum glorificauerunt. Nam tamen veritatem sicut

videmus apud impios et sacrilegos inuentam: non destruit sed confirmat apostolus. eorumque virtutis testimonio ad docendos eos qui ista nesciebant. Multo autem mirabilius est quod fecit apostolus. ut eorum sana circumstans ara quando inter aras demonum inuenta in qua scriptum esset ignoto deo. neque hoc negando et refellendo destrueret: sed potius confirmando: hinc etiam repperit opportunissimum sue disputationis exordium dicens. Quem vos ignorantes colitis: hunc ego annuncio vobis. Nam itaque et nos per maiores nostros traditam nobis: sequentes apostolicam regulam: si quid rectum etiam in pueris inuenierimus: eorum pueritatem correctam: illud quod rectum est minime violamus. ut in vno homine: ex his qui vera tenet etiam falsa emendent. ne ex falsis conuictis etiam vera destruantur.

Ara ignota dei.

Act. xvii.

Apostolica regula non esse violanda bonum quod in pueris inuenitur.

Philosophia que cuius tari debet.

Col. ii.

Quamvis enim homo christianus litteris tantum ecclesiasticis eruditus: platonicoz forte nomen ignoret: non tamen ita absurdus est: in rebus humanis: ut nesciat philosophos vel studium sapientie. vel ipsam sapientiam profiteri. Cauet eos tamen qui secundum elementa huius mundi philosophantur: non secundum deum a quo ipse factus est mundus. Admonet enim precepto apostolico: fideliter quod audit quod dictum est. Cauete ne quis vos decipiat per philosophiam et inanem seductionem. secundum elementa huius mundi. Deinde ne omnes tales esse arbitretur: audit ab eodem apostolo dici de quibusdam: quod quod notum est dei: manifestum est in illis. deus enim manifestauit illis. Inuisibilia enim eius a constitutione mundi per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur. sempiterna quoque virtus eius et diuinitas. Et ubi athenienses loquens: cum rem magnam de deo dixisset: et quod a paucis posset intelligi: quod in illo viuimus: mouemur et sumus: addidit et ait. Sicut et vestri quidam dixerunt. Mouit sane etiam ipsos (in quibus errant) cauere. Ubi enim dictum est quod per ea que facta sunt deus illis manifestauit intellecta conspicienda inuisibilia sua: ibi etiam dictum est: non illos ipsum deum recte coluisse. quod et alijs rebus quibus non oportebat: diuinos honores illi vni tantum debitos detulerunt. Qui cognoscetes deum non sicut deum glorificauerunt aut gratias egerunt: sed euauerunt in cogitationibus suis. et obscuratum est insipientes eorum. Dicentes enim se esse sapientes: stulti facti sunt. et immutauerunt gloriam incorruptibilis dei. in similitudinem imaginis corruptibilis hominis. et volucrum: et quadrupedum. et serpentium. Ubi et roma nos et grecos et egyptios qui de sapientie nomine gloriabantur: fecit intelligi.

Et commutauerunt gloriam incorruptibilis dei. in similitudinem imaginis corruptibilis hominis. hoc quid dicit in corde impii.

Ex sermone de calogi ad populum.

Et Hermes egyptius quem trismegistum vocant. alios deos esse dicit a summo deo factos: alios ab hominibus. hoc quod audit sicut a me positum est. putat dici de simulachris. quod opera sunt manu hominum. At ille visibilia et correctabilia simulachra: velut corpora deorum esse dicit. Inesse autem his quosdam spiritus inuitatos qui valeant aliquid: siue ad nocendum siue ad desideria nonnulla complenda: eorum a quibus eis diuini honores et cultus et obsequia deferuntur hos ergo spiritus inuisibiles per artem quandam visibilibus rebus corporalibus materie copulare. ut sint quasi animata corpora illis spiritibus dicata et subdita simulachra: hoc esse dicit deos facere. eamque magnam et mirabilem deos faciendi accepisse homines potestatem. Huius egyptij verba sicut in nostra lingua interpretata sunt ponam. Et quoniam de cognatione (inquit) et cognatione

Ex libro de calogi ad populum.

Hermes egyptius.

Deos facere per trismegistum quod sit.

Hermes verba.

fortio hoim deozq nobis idicif sermo: potestate
hois o asclepi vimq cognosce. **D**is inqt et pater.
vel qd est sumū: de: vt effector est deozū celestū:
ita homo fictor est deoz q in templis sūt humana
pmitate cōtēti. **E**t paulo post. Ita humanitas
inqt semp memor nature et originis sue: in illa di-
uinitatis mutatione perseverat. vt sicut pater ac
dīs vt sui similes essēt deos fecit eternos: ita hu-
manitas deos suos ex sui vultus similitudine fi-
guraret. **E**rat enī de his de qbus dicit aplūs: qd
cognoscētes deū nō sicut deū glorificauerunt aut
gras egerūt: sed euauerūt in cogitationib⁹ suis.
et obscuratū est insipēs cor eoz. **D**icētes enī se
esse sapiētes: stulti facti sunt: et imutauerūt gloriā
incorruptibilis dei: in similitudinē imaginis cor-
ruptibilis hois. et cetera q cōmemorare longū est.
Multa qppe talia dicit de vno vero deo fabrica-
toze mūdi: qualis x̄tas habet. **E**t nescio quomo-
do illa obscuratiōe cordis ad ista delabif: vt dīs
quos cōstitetur ab hoib⁹ fieri: semp velit homines
subdi. **N**ō enī hec ei reuelauerat spūs sc̄tus sicut
pphetis sc̄tis: q hec puidētes cū exultatione vi-
cebant. **S**i faciet homo deos: et ecce spūs nō sūt dīs
Et alio loco. **E**rit in illo die dicit dīs. extermina-
bo noia simulachrozū a terra. et iā nō erit eoz me-
morā. **E**x quo genere et illi erant: q vēturū qd sc̄i
ebant venisse gaudebant. **Q**ualis symeon: qualis
anna: qui mox natū iesum: qualis elizabet̄ q etiā
pceptū agnouit in spū. qualis petrus reuelāte pa-
tre dicēs. **T**u es x̄ps fili⁹ dei viui. **P**ost multa enī
ad hoc ipm redit: vt iterū dicat de dīs quos ho-
mines fecerūt: ita loquēs. **Q**m ergo proauū nostrū
multū errabāt circa deozū rationē incredulū: nō
adiuertētes ad cultū religionēq diuinā: inuene-
runt artē qua efficerēt deos. **Q**ui inuente adiūxe-
runt virtutē de mundi natura cōuenientē: eamq
miscētes (qm aīas facere nō potuerūt) euocātes
aīas demonū vel angelozū. eas indiderūt imagi-
nibus sc̄tis diuinisq mysterijs: p quas idola et be-
neficiēdi et male: vires habere potuissent. **C**ōfite-
tur atq exprimit causas quare ad ista puentū sit:
dicēs. paucos suos multo errore et incredulitate et
aim nō aduertēdo ad cultū religionēq diuinā: in-
uenisse hanc artē qua facerēt deos. **N**os quidem
oportet dicere vel potius qd agere: nisi qntas pos-
sum⁹ dno deo nostro grās. q hec cōtrarijs causis
q instituta sūt: abstulit. **N**ā quos instituit multitu-
do erroris: abstulit via x̄tatis. **Q**d instituit incre-
dulas: abstulit fides. **Q**d instituit a cultu diuine
religionis auersio: abstulit ad vñū verū deū sc̄m
q puerio. **N**eq enī q deos homo faciebat: ideo
nō ab eis possidebat ipse qui fecerat: qm in eoz so-
cietatē colendo traducebat. **S**ocietatē dico: non
idolorū stolidozū: sed versutoz demonioz. **N**am
qd sūt idola. nisi qd eadem scriptura dicit. oculos
habēt et nō videbūt. et quicqd tale de materijs li-
cet a fabre effigiat: tñ vita sensusq carētib⁹ dīcē
dū fuit: **S**ed imūdi spūs eis dē simulachris arte il-
la nefaria colligat: cultozū suozū aīas in suā socie-
tatē redigēdo miserabiliter captiuauerāt. **U**nde
dicit apl⁹. **S**cim⁹ qz nihil est idoli. **S**ed q immo-
lant gētes: demonijs imolāt et nō deo. **N**olo vos
socios fieri demoniozū. **D**emonēs itaq q colūtur
in tēplis: per artē nescio quā imaginib⁹ inditū: hoc
est simulachris visibilib⁹: qd possunt tanq demo-
nēs possūt. vel quasi beneficia pstando magis nō
cētes qz magis decipiētes: vel aperte malefaci-
do. **N**ec tamen quelibet hoīū: nisi qm et qmū per-

mittitur alta et secreta dei prouidentia.

Species membrorū quā naturaliter in aīantib⁹
bus inuentā videre: atq in nobismetipsis sentire
cōsueim⁹: quāq vt illi asserūt insignū aliqd fa-
brefacta atq emineti suggestu collocata: cū ado-
rari atq honorari a multitudine ceperit: parit in
vnoquoqz sordidissimū erroris affectū. **U**t qm in
illo figmēto nō inuenit vitalem motum: credat nu-
men occultū. **E**ffigiem tñ viuētū corpori similem
seduct⁹ forma: et cōmotus auctoritate quasi sapi-
entiū institutoz obsequentijsq turbatū sine viuo
aliquo habitatore esse nō putat. **N**unc et mala de-
monia ad possidēda gentiū simulachra: talis ho-
minū affect⁹ inuitat: quozū prestetiū varia falla-
cia mortiferi seminātur et multiplicatur errores.
Alijs itaq locis cōtra ista diuine littere vigilat: ne
quisq dicat cū irrita fuerint simulachra. non hoc
visibile colo: sed numen qd illic inuisibiliter habi-
tat. **I**pa ergo numina in alio psalmo eadē scriptu-
ra sic dānat. **Q**m dīs gentiū (iquit) demonia: dīs
autē celos fecit. **D**icit et apl⁹. **N**ō q idoli sūt aliqd
sed qm qd imolant gētes demonijs imolant et nō
deo. **E**t nolo vos fieri socios demoniozū. **U**ident
aut sibi purgatoris esse religionis q dicunt. **N**ec
simulachrū nec demoniū colo: sed p effigiem cor-
poralē ei⁹ rei signū itueor: quā colere debeo. **I**ta
qz iterpratur simulachra: vt alio dicat significari
terrā. **U**nde templū solēt appellare telluris: alio
mare sicut neptuni simulachra: alio aerē sic iuno-
nis. alio ignē sicut Vulcani. alio luciferū sicut ve-
neris. alio solem. alio lunā. quozū simulachris ea-
dem noia sicut telluris iponūt. alio illud vel illud
sidus. vel illā aut illā creaturā. **N**eq enī cuncta
enumerare sufficiunt. **D**e quib⁹ rurū cū exagitari
ceperint q corpora colant: maximeq terrā et ma-
re. et aerem et ignē. quozū nobis vsus in p̄mptu est
(nā de celestib⁹ qz nostro ea corpore contrectare
ac cōtingere nisi oculoꝝ radijs nō valem⁹: nō ita
erubescūt) audēt respōdere. nō seipsa corpora co-
lere: sed q illis regēdis p̄sidēt numina. **I**taq apo-
stoli vna sentētia penā istorū dānationēq testat.
Qui cōmutauēst (iqz) veritatē dei i mē-
daciū: et coluerūt et seruerūt creature po-
tius q creatori: qui est de⁹ b̄ndict⁹ in se-
cula amē. **P**ropterea tradidit illos de-
us in passiones ignominie.

Nam priorī parte hui⁹ sententiē simula-
chra dānauit: posteriore autē interpreta-
tionē simulachroz. **E**ffigies enim a fa-
brefactas appellādo noibus earū rez
quas fabricauit deus: trāsmutant veritatē dei in
mendaciū. **R**es autē ipsas p dīs habēdo et vene-
rando: seruiunt creature potius q creatori. q est
b̄ndict⁹ in secula. **Q**uis autē adorat aut orat intū-
ens simulachrū: q non sic afficiat vt ab eo se exau-
dri putet: ab eo sibi prestari qd desiderat speret?
Itaqz boies talib⁹ superstitionib⁹ obligati: plerūq
ad ipm solem doꝝū ponētes: pces fundunt ita-
tue quā solem vocāt. **E**t cū sonitu maris a tergo
feriant: neptuni statuā quā p ipso mari colūt: qua-
si sentientē gemitib⁹ ferunt. **H**oc enī facit et quo-
dāmodo extorquet illa figura mēbrozū. vt anim⁹
viuēs in sensibus corporis magis arbitret sentire
corpus qd suo corpori simillimū videt: qz rotūdi-
celū. vndasq diffusas. et quicqd nō eis dē līnāmē-
tis formatum conspiciat. quibus illa formata sunt
que viuentia videre consuevit.

Extractatu.
p. cxii.

Simula-
chrozū ad
oratio pa-
rit errores

Confutat
vanas de-
fensiones
ydolatrap
p. xcv.

Simula-
chrozū eo-
ruz inpre-
tationū re-
probatio.

Claritas
quō trans-
mutatur i
mendaciū

Hermes
multa ha-
dicit deo

Mathe. xvi

Demonēs
quō ydola
tras per si-
mulachrū
sibi capti-
uauerūt.
1. Cor. x.

Ad Romanos.

Ex libro de
uitate di. lili

Uiderit hec intelligentiores grauioreſq; Ro-
mani. ſed p̄ra cōſuetudinē ciuitatis q̄ demoniis
ritibus fuerat obligata: parū valebāt. Quia ⁊ ipſi
(etſi ſi illa eſſe vana ſentiebāt) nature tñ rerū ſub
vni⁹ veri dei regimie atq; ipſo cōſtitute: religio
ſum cultū q̄ deo debet exhibendū putabāt: ſeru-
tantes vt alt apls creature potius q̄ creatori. q̄ eſt
bñdictus in ſecula. Hui⁹ veri dei erat auxiliū ne-
ceſariū. a quo mitterētur ſcī viri et veraciter piſi.
qui p̄ vera religione morerētur. vt falſe a viuētib⁹
tollerētur. Agam⁹ itaq; xp̄iani dñō deo nro gr̄as
qui has ſupſtitiones per altiffimā xp̄i humilitatē
per aploz p̄dicationē. p̄ fidem martyriū. p̄ verita-
te morientū: et cū veritate viuētū: nō ſolum in
cordibus religioſis: verum etiā in edibus ſuper-
ſtitioſis: libera ſuorum ſeruitute ſubuertit.

Per libe-
ram ſerui-
tutē xp̄ia-
norū ſub-
uertit xp̄s
ſuperſtitio-
nes gēti-
lium.

Breuis oīm que aduerſus idolorū cultores ſiue
iſtitutores ſup̄a ab aplo dicta ſūt: recapitulatio.

Ex libro de
natura ⁊ gēti-
liis

Quia cū cognouiſſent deū nō ſicut deū gloriſi-
cauerūt aut gr̄as egerūt: ſed euauerūt in cogi-
tationib⁹ ſuis. et obſcuratū eſt inſipiens cor eorū.
Et q̄ iſta obſeruatō vindicta et pena iā fuit. Et
tñ per hāc penā: id eſt p̄ cordis cecitatē que ſit de-
ſerente luce ſapiētie: in plura ⁊ grauiora peccata col-
lapſi ſūt. Dicentes enī ſe eſſe ſapientes: ſtulti facti
ſunt. Grauis hec pena eſt: ſi q̄s intelligat. Ex hac
pena: vide quo ſerūt. Et imutauit (iquit) gloriā
incorruptibilis dei: in ſimilitudinē imaginis cor-
ruptibilis hoīs: et volucrū: et quadrupedū: et ſer-
pentū. Iſta fecerūt ex pcti pena: qua obſcuratū
eſt inſipies cor eorū. Et p̄pter hec tamen: q̄ licet
penalia etiā ipſa pctā ſunt: adiūgit et dicit. Pro-
pterea tradidit illos de⁹ in deſideria cordis eorū:
in imundiciā. Ecce quēadmodū de⁹ graui⁹ cōdē-
nauit: tradēs illos in deſideria cordis illoz in im-
mundiciā. Videte etiā ex hac pena que faciāt. Ut
cōtumelijs iquit afficiant corpora ſua in ſemetip-
ſis. Et q̄ pena eſt iſta iniquitatis: cū ſit et iniquitas
euidētius cōmendat dīcēs. Qui trāſmutauerunt
veritatē dei in mendaciū: et coluerūt / et ſeruierūt
creature potius q̄ creatori. q̄ eſt benedict⁹ in ſcēla
amē. Propter hoc (iquit) tradidit illos in paſſio-
nes ignominie. Ecce quotiēs vidicat de⁹: ⁊ ex ea
dē vindicta plura ⁊ grauiora pctā cōſurgunt.

De ſupbā
ingratitu-
dinē gētili-
um p̄hoz
ſepe vindi-
cat.

Maſemine (iqt) eorū imutauit naturalē
uſum: in eū uſum q̄ eſt cōtra naturā. Si-
militer autē ⁊ maſculi relicto naturali uſu
femine exarſerūt in deſiderijs ſuis in in-
uicē: maſculi in maſculos deformitatē
operantes.

Atq; vt oſtēderet ſic eſſe iſta peccata. vt etiā
pene ſint peccatorū: etiā his adiūxit.

Et mercedem mutuā quam oportuit er-
roris ſui in ſemetipſis recipiētes.

Videte quotiēs vindicat. Et adēq; vindicta: q̄
pariat: pulluletq; pctā. Adhuc attendite.

Et ſicut nō probauerūt deū habere i no-
ticia tradidit illos de⁹ in reprobā mētē
vt faciant ea q̄ nō cōueniūt: repletos oī
iniquitate. malicia fornicatione: auaritia
neq̄cia: plenos inuidia homicidio. con-
tentione. dolo malignitate. ſufurroneſ.
detractores. deo odibiles. contumelioſi.

ſoſ. ſupboſ. elatoſ. inuētoſe malorū.
parētibus nō obediētes. inſipientes.
incōpoſitoſ ſine affectiōe. abſq; federe:
ſine miſericordia. q̄ cū iuſticiam dei co-
gnouiſſent nō intellexerūt. quoniā q̄ ta-
lia agūt digni ſunt morte: nō ſolū qui ea
faciūt: ſed etiā qui conſentiūt faciētib⁹.

Retraſſe reſpōdeat deū ad iſta nō coge-
re: ſed dignoſ deſeri tātū deſerere. Si
hoc dicit: veriffime dicit. Deſeri quip-
pe vt dixi luce iuſticie. et per hoc ptene-
brat. quid pariat aliud q̄ hec oīa que cōmemora-
ui opera tenebray: donec dicatur eiſ ſi dicto obe-
diant. ſurge qui dormiſ. et exurge a mortuis. et il-
luminabit te chriſtus?

Item Breuis eorū dē verborū recapitulatio.

[Reuelat enī ira dei de celo ſup oēm impletatē.]

Quorū: niſi et iudeoz et gētiū: ſed ne diceret
quare ſup impletatē gētiū: nūq; enī gentes legē
acceperūt et p̄uicatoroſ facti ſūt. Recte reuela-
tur ira dei ſup iudeoſ quib⁹ data eſt lex: et eā ob-
ſeruare noluerūt. Gentib⁹ autē nō eſt data. Intue-
mini fratres et intelligite. quomodo omneſ reoſ
oſtēdit. et oēs ſalutis indigere ac mie dei. Reuela-
tur enī ira dei de celo ſup oēm impletatē et in iuſti-
ciam hoīm. eorū qui veritatē in iniquitate detinent.
Videte quēadmodū nō dixit: nō habent veritatē
ſed veritatē (inqt) in iniquitate detinent. Et quaſi q̄
reret dīcēs: quomodo poſſunt habere veritatem
qui legem non acceperunt?

[Quia q̄ notū eſt (inquit) dei. manifeſtū ē illis]

Et quomō potuit manifeſtū eſſe in illis q̄ no-
tū eſt dei. qui legē nō acceperūt? Sequit et dicit.

[Inuifibilia enī ei⁹ a creatura mūdi per ea que
facta ſunt intellecta cōſpiciūtur: ſempiterna quo-
q; ei⁹ virtus et diuinitas.]

Cūq; ſubaudim⁹ intellecta cōſpiciuntur? Cur
enī attendat opera: et nō querat artiſicē? Attēdis
terrā fructificantē: attēdis mare plentū aīalib⁹ ſu-
is. attēdis aerem plentū volatilib⁹. attēdis celū ſul-
gere ſtellis. et cetera: et nō queris tāti operis arti-
ficem? Sed dicis mihi. Ita video: illū non video
Ad iſta vidēda corporis oculos dedit. ad ſe viden-
dū mētē dedit. Neq; enī et aīam hoīs vides. Si
cut enī ex motib⁹ ⁊ adminiſtratiōe corporis aīam
quā nō vides intelligis: ſic ex adminiſtratione to-
ti⁹ mūdi: et ex regimie ipſarū aīarū intellige
creatorē. Sed parum eſt intelligere. Nam illi in-
tellexerūt: et vide quid ait apoſtoluſ.

[Quia cognoscētes deū non ſicut deū gloriſicaue-
rūt aut gr̄as egerūt: ſed euauerūt in cogitationi-
bus ſuis. et obſcuratū eſt inſipiens cor eorū.]

Quo merito. niſi ſuperbie? Nam vide ſequentia.

[Dicentes enī ſe eſſe ſapienteſ: ſtulti facti ſunt.]

Nō enī debebant ſibi arrogare q̄ ille donaue-
rat: nec ſe ſactare ex eo q̄ non a ſeipſis: ſed ab illo
habebāt. Qd illi vtiq; deo reddēdū fuit: vt ad hoc
tenendū q̄ videre poterāt: ab illo ſanarent q̄ de-
derat vt viderent. Si enī hoc facerēt humilitatē
ſeruaret: et poſſent purgari: atq; illi beatiffime cō-
templationi cohererēt. Quia vero ſupbia erat in
eiſ: interpoſuit ſe falſuſ et fallax et ſupbuſ. q̄ eiſ p̄
mitteret q̄ p̄ partes neſcio quas ſupbie purgare-
tur aīe illoz. ⁊ fecit cultoreſ demonioz. Inde ſa-
cra oīa q̄ celebrātur a paganis q̄ valere dicunt ad
purgatiōē aīarū ſuarū. Et audi aplm cōſequen-

De⁹ nō in-
ducit pec-
catorē ad
malū ſz de-
ſerit dīg⁹
deſeri.
Sphe. v.

Ex ſermōe 6
kal. Janua-
rii.

Ex atten-
tiōe opoz
q̄ redus eſt
artiſex.

Sicut aīa
intelligit ex
motibus ⁊
adminiſtra-
tione cor-
poris Ita
de⁹ ex ad-
miniſtrati-
one totius
mūdi intel-
ligēduſ ē.

Humilitas
diſpoſitio
ad purga-
tiōē men-
tiſ ⁊ cōtē-
platiōē.

H

ter hec dicentē. qz pro mercede supbie ista receperunt: quia nō sic honorificauerūt deum vt honorificandus est deus.

[Et mutauerūt gloriā incorruptibilis dei in similitudinē imaginis corruptibilis hominis.]

Iam simulachra sūt. Et ista quidē oim grecorum altariū gentiū que similitudinē hoim habēt. Quia vero non est maior et supstiosior idolatria qz egyptior (nā egyptus pfudit mundū figmētis talibus) qualia deinceps dicit apls. **M**ū enī dixisset. in similitudinē imaginis corruptibilis hominis addidit. et volucrū. et quadrupedū. et serpentium. **N**ūquid enī fratres in alijs tēplis vidistis simulachrū capite canino vel taurino. ceterozūqz aialū irrationabilū figmēta: **H**ec enī idola: egyptiorū sūt. **U**trūqz enī genus cōplexus: ait apls. in similitudinē imaginis corruptibilis hoīs. et volucrum et quadrupedum et serpentium.

[Propterea tradidit illos deus in desideria cordis eorum in immundiciā. vt cōtumelijs afficiant corpora sua in semetipsis.]

Hec mala eorū: ex ipietate supbie sūt. **I**sta xpo pcta qz de supbia sūt: non solū pcta. sed etiā supplia sūt. **C**ū enī dicit: tradidit illos deus: iā de vindicta est cuiusdā peccati. vt hec faciant.

[Qui cōmutauerūt veritatē dei in mendacium.]

Quid est cōmutauerūt veritatē dei in mendacium? **I**n similitudinē scz imaginis corruptibilis hoīs. et volucrū. et quadrupedū. et serpentū: **E**t ne quisqz eorū diceret: nō simulachrū colo: sed qd significant simulachra: subiecit statū. **E**t coluerūt et seruierūt creature poti⁹ qz creatori. **I**ntelligite prudēter. **A**ut simulachrū enī colit: aut creaturā. **Q**ui simulachrū colit. cōuertit veritatē dei in mendaciū. **N**am mare veritas est. **N**eptun⁹ autē: mendaciū factū ab hoīe: cōuersa veritate dei in mendaciū. **H**omo autē: simulachrū neptunī. **S**ic de⁹ fecit solem **H**omo autē simulachrū solis faciedo: cōuertit veritatē dei in mendaciū. **S**ed ne dicāt nō colo simulachrū: sed solē colo: ideo dixit. coluerūt creaturā poti⁹ qz creatorē. **S**ed vetibī si amaueris cōdita: et deserueris conditorem.

Pulchra tibi sunt: sed qnto est ille pulchrior q ista formauit? **I**ntēdat charitas vestra. **N**e surrepat vobis sathanas dicēs: qd solet dicere. **B**ū nobis sit in creatura dei. **Q**uare illā fecit de⁹: nisi vt bene nobis sit: et inebriātur et peresit: et obliuiscitur creatorē suū. dū nō tēperatur sed cupide vtūtur creatis. et creator cōtēnit. **D**e talib⁹ dicit apostolus. **C**oluerūt et seruierunt creature potius qz creatori q est benedict⁹ in secula. **N**ō te phibet deus amare ista: sed nō diligere ad beatitudinē: sed approbare et laudare. vt ames creatorē. **E**rgo de dicit tibi de⁹ ista oīa. ama illū qui fecit. **P**lus est qd tibi vult dare. id est seipsum qui ista fecit.

Credimus etiā qz sedet xps ad dexterā patris. **N**ec ideo tñ quasi humana forma circūscriptū esse deū patrē arbitrandū est. **U**t de illo cogitatib⁹ dextrū aut sinistrum latus animo occurrat: aut id ipsum qz sedere pater dicit flexis poplitibus fieri putādū est: ne in illud incidam⁹ sacrilegiū. in quo execratur apls eos q cōmutauerunt gloriā incorruptibilis dei: in similitudinē corruptibilis hoīs. **T**ale enī simulachrū deo nefas est. xpiano in tēplo collocare. **M**ulto magis in corde nefariū est (vbī vere templū dei est) si a terrena cupiditate atq errore munde. **A**d dexterā ergo intelligēdum est esse dictū: in summa beatitudine. **U**bī iusticia et

pax et gaudiū est: sicut ad sinistrā hedi cōstituent: dei vel ad id est in miseria: ppter iniquitatē labores atq cruciatus. **S**edere ergo qd dicit deus: nō membrorū positionē: sed iudiciariā significat potestātē. quā illa maiestas nūq caret. semp dignis digna tribuendo. **Q**uis extremo iudicio multo manifest⁹ iter hoīs vnigeniti filij dei. iudicis vtuorū et mortuorum claritas indubitata fulsura sit.

[Propter qd tradidit illos deus in desideria cordis eorum in immundiciā.]

Dedit illos de⁹ in cōcupiscētijs cordis eorū facere q nō cōueniunt. **I**ntēdat charitas vestra.

Magna res est: magna res agitur. **Q**uid est hoc? **E**rgo si deus dedit illos in cōcupiscētijs cordis eorū facere que nō cōueniūt. ideo faciūt illi mala tanta. **S**i deus hoc acit vt faciāt quē non cōueniunt. qd ipi fecerūt: **O**ccultū est qd audisti. dedit illos de⁹ in cōcupiscētijs cordis eorū. **E**rgo sūt cōcupiscētijs quā vincere noluerūt. cui traderētur iudicio dei. **S**ed vt digni haberētur q traderētur. **U**ide quid de illis superi⁹ dixit. **C**ū cognouissent deū. nō vt deū glorificauerūt aut gratias egerūt. sed euauerūt in cogitationib⁹ suis: et obscurati est insipientes cor eorū. **U**nde de supbia. **D**icentes enī se esse sapientes: stulti facti sūt. **I**nde tā seqtur. **T**radidit illos deus in cōcupiscētijs cordis eorū. **Q**uia ergo fuerūt superbi et ingrati. digni habiti sunt. q traderent in cōcupiscētijs cordis sui. **N**ō ergo frustra dicit apls. tradidit illos de⁹ in desideria cordis eorū. **Q**uorū dā enī pctōz ppetrandoz facilitas. pena est aliorum precedentū.

Mala volūtas iā sola pctm est: etiā si desit effectus: id est si nō habeat potestātē. **P**orro cū volūtas mala potestātē accipit implere qd intēdit: ex iudicio dei venit. apud quē nō est iniquitas. **P**unit enī etiā isto modo. **N**ec ideo iuste: qz occulte. **L**eterū iniqu⁹ puniri se ignorat. nisi cū manifestio supplicio senserit nolens. qntū mali sit qd ppetrauit volēs. hoc est. qd de quibūdā apls ait. **T**radidit illos deus in cōcupiscētijs cordis eorū. vt faciant que nō cōueniūt. **H**inc et dñs pilato. **N**ō haberes (inqt) in me potestātē: nisi data tibi esset de super.

In lris etiā aplis videte q scripta sunt in epla pauli apli ad Romanos. **P**ropterea tradidit illos de⁹ in desideria cordis eorū in imundiciā. **I**tem paulopost. **P**ropterea tradidit illos de⁹ in passionē ignominie. **I**tem paulopost. **S**icut non pba uerūt deū habere in noticiā. tradidit illos deus in reprobā mentē vt faciant q nō cōueniūt. **E**t ad thessalonicēses in epla scda ait de quibūdā. **P**ro eo q dilectionē veritatis nō receperūt vt salu fierēt: ideo mittet illis de⁹ operationem erroris vt credāt mendaciū. vt iudicent oēs q non crediderūt veritati. sed cōsenserūt iniquitati. **I**stis et talibus testimonijs diuinorū eloquiorū: q oīa cōmemorare nimis longū est: satis (qntū existimo) manifesta tur operari deū in cordib⁹ hoim ad inclinādas eorū volūtates quocūqz voluerit. siue ad bona p sua misericordia. siue ad mala p meritis eorū iudicio vtqz suo. aliqñ aperto aliqñ occulto. semp astitūsto. **F**ixū enī debet esse et immobile in corde nostro: qz nō est iniquitas apud deū. **A**c p hoc qñ legitis in litteris xitatis a deo seduci hoīs: aut obtūdi vel obdurari corda eorū. nolite dubitare pcessisse mala merita eorū vt iuste ista paterent ne incurratis in illud salomonis puerbiū. **I**nsipientia viri violat vias ei⁹. deū autē causat in corde suo. **G**ratia vero nō scdm merita dat hoim. **A**lioqn grā iā non est

Idolatrie apud egyptios supstitio maxima.

Supbia alia gūia pctā parit

Cōmutatio veritatis in mendaciū colēdo simulachrum.

Ex sermōne cū de eplā hannis.

Creature nō sunt diligēde ad beatitudinē sed vt amēs creatorē.

Ex sermōne de symbolo. **D**eus non est humana forma circūscriptus.

Sedere ad dextrā

Extractu. p. xii.

Deus quō tradidit philosophos in cōcupiscētijs cordis eorum.

Supbi et ingrati tradunt in cōcupiscētijs cordis eorū.

Ex libro de spū et littera **P**eccatū cōsistit in solo actu volūtatē.

Ioanis. xix.

Ex libro de grā et libero arbitrio

Supbi tradunt pmo in imundiciā: deinde in passionē ignominie et tñ i reprobū sententiam.

Gratia nō datur ppter merita si cut pena ppter demerita.

Ad Romanos.

et

gratia. Quia ideo gra vocat: quia gratis dat. Si autem potens est: siue per angelos: vel bonos vel malos: siue quocumque alio modo operari etiam in cordibus malorum per meritis eorum. quorum malicia non ipse fecit. sed aut originaliter tracta est ab adam. aut creauit per propriam voluntatem: quod mirum est si per ipsum sanctum operatur in cordibus electorum suorum bona. quod operatus est ut ipsa corda essent ex malis bona?

[Percedem mutuam quam oportuit erroris sui in se metipsis recipientes]

Ex libro contra inimicum legis et prophetarum. l.

Crimina criminibus vindicant. Vindicta quorundam criminum est eorum augmentum. Ex tractatu. ps. vi. Iudicij futuri inchoatio est veritatis intelligentie amissio. Extra deum esse.

Mathe. xxv. Ex tractatu. lvi. ps.

Pene huius seculi et futuri diuerse. ps. lvi. Concupiscentia carnis incinerat animam sicut carbo in sinu perurit tunicam.

Superbieultima pena infernus.

Peccata que ex superbia oriuntur dicuntur peccata et pene peccatorum.

Conportuisse quippe non est verum dicere apostolus. Ut qui creature potius creatori seruierat: erroris sui mercedem non inuiti hec turpia patiendo: sed libenter faciendo reciperet. Iudicio scilicet: non alicuius hominis inmundissimi quod talia delectaret: sed iustissimi dei. qui tradidit eos in passionem ignominie: ut crimina criminibus vindicent. et supplicia peccantium non sint tormenta sed incrementa viciorum. Sapienter autem cum hec audit: ipsam magis in hac vita iram dei timet. quam homo non patitur quod acriter dolet: sed facit quod turpis libet. Inchoatio est ire futuri iudicij dei: quod hic homines dolores et tormenta patiuntur. et maxime damnum intelligentie veritatis. Sicut dictum est. [Dedit illos deus in reprobum sensum.] Nam ea est cecitas mentis. In ea quisque datur fuerit: ab interiore dei luce secluditur. Sed nondum penitus cum in hac vita est. Sunt enim tenebre exteriores que magis ad diem iudicij pertinere intelliguntur. ut penitus extra dei sit. quisque dum tempus est: corrigi nolit. Penitus autem esse extra dei quid est: nisi esse in summa cecitate? Siquidem deus habitat luce inaccessibile. quo ingrediuntur quibus dicitur. Intra in gaudium domini tui.

Huius igitur inchoatio est. quam in hac vita patitur quisque peccator. Non ergo penas inferorum. non penas illi post resurrectionem ignis eterni. non penas istas que adhuc in hoc seculo permiscue sunt iustis et iniustis. et plerumque grauioribus sunt iustorum quam iniustorum: sed nescio quam pena presentis vite vult commendare spiritus dei. Audite penam impiorum. Sicut cera inquit liquefacta auferent. Dixi per concupiscentias suas hoc eis fieri. Concupiscentia mala quasi ardor est ignis. Ignis consumit vestem. libido adulterij non consumet animam? De cogitato adulterio: cum loqueretur scriptura ait. Alligabit quis ignem in sinu: et vestimenta sua non comburet. Bestias in sinu prunas: perforat tunica. Bestias in cogitatione adulterij. et integra est anima? Sed istas penas pauci vident. Propterea eas maxime commendat spiritus dei. Audi apostolum dicentem. Tradidit illos deus in concupiscentias cordis eorum. Ecce ignis: a cuius facie tanquam cera liquefcit. Soluuntur enim quadam constantia castitatis. Propterea et ipsi euntes in libidines suas: soluti et fluxi dicuntur. Unde fluxi. unde soluti? Ab igne concupiscentiarum. Tradidit illos deus in concupiscentias cordis eorum. ut faciant quod non pueniunt. repletos omni iniquitate. Et enumerat multa que peccata sunt. et penas dicit esse peccatorum. Nam dicit primam penam superbiam. imo non penam: sed primum peccatum superbiam. Primum peccatum superbiam est. Ultima pena: est ignis eternus. aut ignis infernus. Nam enim damnatorum inter illud primum peccatum. et hanc ultimam penam. media que sunt: et peccata sunt et pene detestabilia: et tamen penas eas dicit. Propter hoc inquit deus tradidit eos in concupiscentias cordis eorum in inmundicia. ut faciant quod non conueniunt. Et ne putaret quisque ipsis penis tantum se affligi quod modo delectatur et non timeret quod venturum est in fine: com-

memorauit vltionem penarum. Qui cum intelligeret inquit. quoniam ea agunt digni sunt morte. non solum qui ea faciunt. sed etiam qui consentiunt facientibus. Qui ea agunt digni sunt morte. qui superius enumerauit in penis esse. Nam tradidit eos deus dixit in concupiscentias cordis eorum. ut hec faciant que non pueniunt. Ut adulter sit. iam pena est. ut medax. ut auarus. ut fraudulenter. ut homicida. iam pene sunt. Cuius peccati: peccati pene prioris. apostasie illius: superbie. Inuiti peccati homines: apostatare a deo. Et inuiti omnes peccati. superbia. Propterea ipsum peccatum prius dixit. Qui cum cognouisset inquit dei. non ut dei glorificauerit aut gratias egerunt. sed euauerunt in cogitationibus suis. et obsecrati sunt insipientes cor eorum. Nam ista pena: est obsecratio cordis. Sed unde prigit? Dicentes enim se esse sapientes: stulti facti sunt: quia a se habere se dicebant: quod a deo acceperant. Aut si cognouerunt a quo acceperant: non eum glorificauerunt. a quo se accepisse cognouerant. Parua ista pena est. ut de ista sola loquimur? Obscuratio cordis. excecatio mentis. parua est pena? Si quis furti faciens statim oculum perdidisset: oes diceret: dei presentem vindicasse. Oculum cordis amisit. et non ipsum perdidisse putat deus? Hec mala mortis que his corporalibus plagis significata esse diximus. propter quod predictum est. aperiam in parabolis os meum: per malos angelos exerceri in eos qui illis diuina equitate subducuntur. conuentis sime credis. Neque enim cum sit quod ait apostolus. tradidit illos deus in concupiscentias cordis eorum. ut faciant que non pueniunt. non illi mali angeli tanquam in materia sui operis versant et gaudet: quibus iustissime subdita est viciositatis humana. propter eos quos liberat gratia. Ab hac potestate malorum angelorum non liberat hominem nisi gratia dei de qua dicit apostolus. Qui eruit nos de potestate tenebrarum. et transtulit in regnum filij charitatis sue. Cuius rei propter istam figuram gerentibus. cum esset ereptus de potestate egyptiorum. et translatus in regnum terre promissionis: fluens lac et mel. quod suauitatem significat gratie.

[Sine affectu. absque federe sine misericordia.]

Etiam cum rectas. et secundum deum habemus has affectiones: huius vite sunt: non illi? quam futuram speramus. Et sepe illis etiam inuiti cedimus? Itaque aliqui quibus non culpabili cupiditate sed laudabili charitate moueamur: etiam dum nolumus flemus. habemus ergo eas ex humane conditionis infirmitate. Sed dum vite huius infirmitatem gerimus. si eas omnino nullas habeamus? tunc potius non recte viuimus? Vltimiperabat enim et detestabatur apostolus quosdam quos etiam dixit esse sine affectu. Culpauit etiam illos sacerdos psalmus de quibus ait. Sustinui quod simul periret: et non fuit. Nam oino non dolere dum sumus in hoc loco miserie. profecto sicut quidam etiam apud seculi huius litteratos sensit. et dixit: non sine magna mercede pringit immanitas in animo: stuporis in corpe. Quis itaque animum pringere oino non potest vllus affectus? Quis hunc stuporem non oibus vicijs iudicet esse peiorere? Ideo reprehendit apostolus eos qui duri sunt. et sine affectu. Reprehendens autem quosdam. ait. Sine affectu. sine misericordia. Ubi enim affectus ibi misericordia.

Pres ergo affectiones quasdam corporis aduertite et inspicite. Sanitatem. stuporem. et immortalitatem. Sanitas egritudine non habet. sed tamen quoniam tangit et molestatur: dolet. Stupor autem non dolet. Amisit sensum doloris. tanto insensibilior quanto peior. Rursus immortalitas non dolet. Absumpta est enim ois corruptio. et corruptibile hoc induet incorruptionem. et mortale hoc induet immortalitatem. Nullus ergo dolor

Superbiephilosophorum spiritus due.

Obscuratio mentis grauior quam oculorum est.

Ex tractatu. ps. lxxvii.

Pununt malos angelus mali.

Angelorum malorum potestas. Cor. i.

Ex libro de ciuitate dei. xliii.

Affectus etiam recte huius non future vite sunt. i. sine quibus tunc non recte viuuntur.

ps. lxxviii

Ex tractatu. ps. lv.

Affectus corporis tres sanitas stupor et immortalitas quod differat. i. Cor. xv.

Dolor me-
lior est stu-
pore.
li. Cor. vii.
Mathe. xxi
li. Cor. xi.
in corpe immortal: null? dolor in corpe stupido.
Non se putet stupid? iam immortalē. Uicinior ē im-
mortalitati sanitas dolētis q̄ stupor nō sentiētis.
Inuenim? ergo hoīem supbū typo arrogāssimo
q̄ sibi psuasit nihil timere. Fortiorē putas illo q̄
ait. foris pugne. int? timores: fortiorē ipso capite
nro dño deo nro. q̄ dixit. Tristis est aīa mea vsq̄
ad mortē: nō est iste fortior. Non te delectet stu-
por ei? nō immortalitate indur? sed sensu exur?
est. Tu vero habeto aīam non sine affectu. repbē
si enī sunt sine affectu: z dic d sensu sanitat. Quis
infirmatur z ego non infirmor? Quis scādalisat.
z ego non vior?

Capitulū. ij.

Ropter qd̄ iexcusabilis
es o homo omnis qui iu-
dicas.

De epla ad si-
cili presbiter-
rum.
Inexcusa-
biles q̄ sunt
Roma. i.

Nos scriptura dicit inexcusabiles q̄s
nō latet veritas. z in eis pseuerat iniq̄-
tas. Reuelat enim ira dei de celo (ait
apls) sup oēm impietate z iniusticiam
hoīm. eoz qui veritate in inq̄tate detinent. qz qd̄
notū est dei manifestū est in illis. De? enī illis ma-
nifestauit. Inuisibilia enī illius a creatura mūdī:
p ea que facta sunt intellecta cōspiciunt. Semp-
terna qz virtus ei? ac diuinitas. vt sint inexcusabi-
les. Si ergo istos inexcusabiles dicit. q̄ inuisibilia
illius p ea q̄ facta sunt intellecta cōspicere potue-
rūt. nec obediētiā tñ veritati. sed iniq̄ z impij per-
māserūt: q̄tomagis inexcusabiles sunt. q̄ ex lege
ei? instructi. cōfidūt se ipsos duces esse cecoz. z ali-
os docētes. se ipsos nō docent: Qui pdicantes nō
furandū furant. z cetera q̄ de ipis apls loquitur.
Iis quippe dicit. Propterea inexcusabilis es o
homo oīs qui iudicas. In quo enī alīū iudicas: te
metipm pdemnas. Eadē enī agis q̄ iudicas. Bu-
mana enī supbia tanq̄ psumes de vrb? liberi ar-
bitrij. excusatā se putat q̄ ignorātie: nō volūtatē
videt esse qd̄ peccat. Scdm hanc excusationē in-
excusabiles dicit scriptura diuina quoscūq̄ scien-
tes peccare puincit. Dei tñ iustū iudiciū. nec illis
parcīt q̄ non audierūt. Quicūq̄ enī sine lege pec-
cauerūt: sine lege pibunt. Et quis seipm excusare
vident: non admittit hanc excusationē. q̄ scit se fe-
cisse hoīem rectū. ei q̄ obediētie dedisse preceptū.
nec nisi eius q̄ male vsus est libere volūtatē arbit-
rio. etiā quod trāsiret in posteros manasse pctm.
Neq̄ enī damnant q̄ non peccauerūt. q̄quidē il-
lud ex vno in oēs ptransit: in q̄ ante ppria in sin-
gulis q̄busq̄ pctā oēs cōmuniter peccauerūt. Ac
p hoc inexcusabilis est oīs pctōr. vel reatu origi-
nis. vel additāmēto etiā pprie voluntatis. siue q̄
nouit. siue q̄ ignorat siue q̄ iudicat. siue q̄ non iu-
dicat. Quia z ipa ignorātia in eis q̄ intelligere nō
luerūt: sine dubitatione pctm est. In eis autē q̄ non
potuerūt: pena pcti. Ergo in vtrūq̄ non est iusta
excusatio: sed iusta damnatio.

Paulo iheri?

Dānat ne-
mo nō pec-
cans.

Inexcusa-
bilis ē oīs
peccator.
Ignoran-
tia vel est
pctm vlti-
pe
na peccati

Ex libro. v.
de baptismo

Scriptū est de hereticis. qd̄ a semetipis dānati
sunt. Quid ergo? Et illi non a semetipis damna-
ti sunt. quibus dictum est.
In quo enim alterum iudicas: te ipsum
cōdemnas. Eadem enī agis q̄ iudicas
Scim? enī quoniā iudiciū dei est fm ve-
ritatem i eos qui talia agunt

Ic autē dicit apls. q̄ pdicas non furā-
dū furaris. z cetera. De? apud quē nul-
la est inq̄tas. cui? sūma potestas est: q̄
nō tm q̄līquīq̄ sit videt. verū etiā q̄lis
futur? sit puidet. q̄ solus pōt in iudicādo non labi.
qz in cognoscēdo non potest falli: facit tñ sicut euā-
gelīū loquit. solē suū oriri sup bonos z malos. et
pluit sup iustos z iniustos. Qui? mirabilis bonita-
tis vt sim? imitatores dñs q̄ hūit? exhortās. Di-
ligite aut inimicos vros: bñfacite eis q̄ vos oderūt
z orate p eis q̄ vos pseuunt: vt sitis filij pñs vñ
q̄ in celis est q̄ facit solē suū oriri sup bonos et ma-
los. z pluit sup iustos z iniustos. Mac indulgētia z
lenitate diuina: multos abut ad pñciē suā quis
nesciat? Quos arguēs apls z grauit i repās dicit
Existimas autē hoc o homo q̄ iudicas
eos qui talia agūt z fac ea: qm tu effugi-
es iudiciū dei? An diuitias benignita-
tis ei? z patiētie z lōganimitatē ptēnis?
Ignoras quoniā benignitas dei ad pe-
nitentiā te adducit? Secundū aut duri-
ciam tuā z impenitens cor thesaurisas
tibi iram in die ire z reuelatiōis iusti iu-
dicij dei: q̄ reddet vnicuiq̄ scdm opera
eius. His quidē qui scdm patiētiā bo-
ni operis gloriā et honorē z corruptio-
nē querentib? vitā eternā. His autē qui
sunt ex ptentione et q̄ nō acquiescunt ve-
ritati: credunt autem iniquitati.

Ex epla ad Cl
macedoniū.

Deus non
fallit in iu-
dicando.
Mathe. v.

Inquid qm̄ isti in sua nequitia pseue-
rant: ideo de? in sua patiētia nō pseue-
rat: ppaucā in hoc seculo puniēs ne di-
uina puidētia non esse credat. z multa
seruās vltio examini: vt futurū iudiciū pmendat
Anim? male sibi psci? dñ videt sibi nullā penā
pati: credit qz nō iudicet de?. cū abut patiētia dei
z non intelligere pcentis benignitatē iā sit magna
dānatio. bñcēm misericordie tps est: nō dñ iudi-
cij. Nisi enī pmo deus p misericordiā parceret.
nō inueniret q̄s p iudiciū coronaret. Est ergo mi-
sericordie tēpus. qm̄ patiētia dei ad penitentiam
adducit peccātes. Audi aplm distinguēte vtrū-
q̄ temp? distingue z tu. Existimas autē inq̄t o ho-
mo oīs q̄ iudicas eos q̄ faciūt ea z eadē agis. qm̄
tu effugies iudiciū dei? Intendite cui hoc dicit.
Nō vñ hoī dicit: sed generi hoīm. Videbat se cō-
mittere multa mala q̄tidie. z tñ viuere: nihil malī
sibi cōtingere. Et putabat aut dormire deū. aut
res humanas nō atredere. aut amare facta hoīm
mala. Tollit istā cogitationē de corde: sed bñ in-
telligētib?. Quid ergo ait? Existimas o homo q̄
iudicas eos q̄ talia agūt z facis ea. qm̄ tu effugies
iudiciū dei? Et q̄si diceret. quare facio tāta mala
quotidie. z nihil malī mibi ptingit: secur? ostendit
illi tēpus misericordie. An diuitias benignitatis
z patiētie z lōganimitatis ei? cōtemnis? Et ve-
re qz hoc ptenebat. fecit illū sollicitū. Ignoras (in-
quit) qm̄ benignitas dei ad penitentiā te adducit?
Ecce temp? misericordie. Ne autē hoc ille sp puta-
ret futurū. quō secur? eum terruit. Tu autē iam tē-
pus iudicij audi. Audisti temp? misericordie. pro-
pter misericordiā z iudiciū cantabo tibi dñe. Tu
autē (quit) scdm duritiā cordis tui z cor impētrēs
thesaurisas tibi irā in die ire z reuelatiōis iusti iu-

Deus cur
pauca pu-
niat in hoc
mundo et
multa ser-
uet vltimo
iudicio.
Ex libro sen-
tentiarū ppe-
ri.
Abut dei
patiētia
magna est
pena.

Psalmo. c.

Ad Romanos.

et

Iudiciu
dei e amā-
dū bonis
et formidā-
dū malis.
Ex tractatu
ps. cii.

Dei longa
nimitas et
misericor-
dia.

ps. xlix.

Ex tractatu
euangelii se-
cundum ioh.
xviii.
Deus amā-
dus et timē-
dus: quia
dulcis et re-
ctus.

De? pmi
sit veniam
nō prolixā
vitam.

Sperādo
et desperā-
do pericli-
tantur ho-
mines.

dicij dei. q reddet unicuique scdm opera sua. Ecce misericordia et iudicij cantabo tibi dñe. Sed mi-
natus est de iudicio. Nunquid ideo iudicij dei tan-
tūmodo formidandū est: et non amādū? Formidā-
dū malis ppter penā. amādū bonis ppter coronā.
Quid tā loganimū: qd tā multū in misericordia?
Peccatur et vivit. Accedit pctā: auget vita
blasphemā quoridie. et facit solem suū oriri super
bonos et malos. Vocat vndiq ad correctionem.
Vocat vndiq ad penitentia. Vocat bñficijs crea-
ture. vocat imptiendo tēpus vivendi. Vocat p le-
ctore. vocat p tractatore. vocat p intimā cogita-
tionē. Vocat p flagellū correctionis. vocat p mi-
sericordiā cōsolationis. longanimitas et multe mie-
deus. Vale vredo tu tibi thesaurizas qd ait apls
iram in die ire. Nā hoc ait apls. An diuitias boni-
tatis et loganimitatis eius cōtemnis. Ignorās qm
patientia dei ad penitentia te adducit? Qd tibi par-
cit. putas qz places ei? Hec fecisti inquit et tacui.
Suspīcar? es iniquitate: qz ero tibi similis. Nō mi-
hi placent pctā: sed loganimitate qro recte facta.
Si punire pctōres: nō inuenire cōfessores. Ergo
te deus loganimitate sua parcēdo ad penitentiam
adducit. Tu autē cū quoridie dicis. finit hodie
nūc dies. et sic ero et crastino die. nō enī cras erit
vltimū. et tercio die. et subito venit ira ei? fratres
nō tardetis cōverti ad dñm. Sūt enī qui pparant
conversionē et differunt. Et sit illis vox coruina
cras cras. coruus de archa missus non est reuer-
sus. non qrit de? dilationē in voce coruina: sed cō-
fessionē in gemitu colubino. Intendat qd amat
in dño mansuetudinē: et timeant veritatē.
Et enī dulcis et rect? dñs. Ama q dulcis est ti-
me q rectus est. Anqz māsuetus dixit. tacui. sed
tanqz iust? nūquid semp tacebo? Misericors et mi-
serator dñs. Ita plane. Adhuc adde. longanimitas
Adde adhuc. Et multū misericors. Sed tunc qd
est in nouissimo. Et verax. Qd enī modo sustinet
peccātes. iudicatur? est cōtemnētes. An diuitias
loganimitatis et mansuetudinis eius cōtemnis?
Ignorās qz patientia dei ad penitentia te adducit?
Tu scdm duriciā cordis tui et cor impenitēs. the-
saurizas tibi irā in die ire: et reuelationis iusti iudi-
cij dei. q reddet unicuique scdm opera sua. Māsue-
tus dñs. longanimitas dñs. misericors dñs. Sed et
iustus dñs. et verax dñs. largitur tibi spaciū corre-
ctionis. sed tu plus amas dilationē: qz emēdatio-
nem. Malus fuisti heri: hodie bon? esto. Et hodie
ernū diem in malicia peregrasti: vel cras mutare.
Semp expectas. et de mia dei tibi plurimū polli-
ceris. quasi ille qui tibi per patientia pmisit indul-
gentia. pmiserit tibi etiā plixiorem vitam. Unde
scis qd pariat crastinus dies: recte dicis in corde
tuo qm me correpere de? mibi pctā omia dimittet
negare nō possum? q correctis atqz conuersis in-
dulgentia de? pmisit. nam in quo ppheta mibi le-
gis: qz pmisit correctio indulgentia: nō mibi legis
qz pmisit de? longā vitā? Ex vtroqz igit homines
periclitatur et sperādo et desperādo cōtrarijs re-
bus. cōtrarijs affectionib? Sperādo decipitur: q
dicit Bon? est deus. misericors est deus. facia qd
mibi placet qd libet. Laxem habenas cupiditati
bus meis. impleā desideria aie mee. Quare hoc?
Quia misericors est de? bonus de?. māsuet? de?
Spe isti periclitant. Desperatione autē qd in-
cedunt in grauiā pctā. putātes sibi non posse tam
ignosci penitentib? et statuētes se ad dñationē
sine dubio destinatos: dicūt apud semetipsos. Jā

dñandi sum? Quare nō qd volum? faciam? aīo
gladiatozū. ferro destinatozū: Ideo molesti sunt
desperati. Jā enī qd timeāt nō habent. et vehemē-
ter timēdi sūt. Istos desperatio necat: spes illos.
Inter spem et desperationē fluctuat anim? De-
tūedum est. ne te occidat spes: et cū multū speras
de misericordia: incidās in iudiciū. Metuēdū est
rursus ne te occidat desperatio. et cū putas tā tibi
nō ignosci: q grauiā cōmissisti: nō agas penitentia
et incurras in iudicē sapientia. q dicit. Et ego ve-
stre pditioni supridebo. Quid ergo agit deus cū
periclitatibus vtroq morbo? Illis q spe periclitā-
tur: hoc dicit. Ne tardes cōverti ad dñm neqz dif-
feras de die in diē. Subito enī veniet ira eius et in
tpe vindicte disperdet te. Illis q desperatione pe-
riclitatur. qd dicit? In quacūq die cōuersus fue-
rit iniquus: omēs iniquitates ei? obliuiscar. Propt
illos q desperatione periclitatur pposuit indulgē-
tie portū. Propter illos q spe periclitatur: et dila-
tionib? illudatur: fecit diē mortis incertū. Quādo
veniet vltim? dies: nescis. Ingratus es quia ho-
diernū habes in quo corrigaris?
[Scdz duriciā aut tuā et ipentēs cor. thesaurizas
tibi irā in die ire et reuelationis iusti iudicij dei. et.]
Thesauros hic appellat occultas dispositioes
dei. q disponit reddere unicuique scdm opera eius.
Apud quē enī sibi thesaurizat irā impenitēs: nisi
apud eū q viuos est iudicatur? et mortuos? Dicit
apls. exponēs cōsiliū patientie dei. Existimas (in-
quit) q talia agis: qz tu effugies iudicium dei? An
diuitias benignitatis et loganimitatis ei? cōtemnis?
Ignorās qz patientia dei ad penitentia te addu-
cit? Tu autē scdm duriciā cordis tui et cor impe-
nitēs. thesaurizas tibi irā in die ire et reuelationis
iusti iudicij dei. q reddet unicuique scdm opera sua
Ille ergo auget loganimitatē: et tu auges iniquita-
tem. Erit illius thesaurus in sēpiterna mia: sed in
eos q nō contēpserūt miām: Tuus autē thesaur?
in ira iuenit. Et qd ponis quoridie p modicū: po-
stea massam iuētur? es. Minutim iponis. sed cu
multū inuenies. Noli attendere minuta pctā tua
quoridiana. De minutissimis guttis: flumina implēt.
Quicqd ergo homo facit modo: i thesaurū mī-
rit. In thesaurū celestē bonū qd colligāt scī sūt. ma-
li qd colligāt nesciunt. Bonus enī ponit in thesau-
ro celesti omnia opera mie q fecit circa hoīes qui
bus subuenit: et scit qz fidelis est custos q illi ser-
uat oīa q reponit. Et nō ea videt: sed de thesauro
suo certus est. qz neq aliqd a fure surripit. neq ab
hoste inuadit. neq ab inimico et iprobo et potētī
quasi e victo tollit. sed semp manebit: qz a dño po-
tētissimo custodit. Si enī homines pecunias fideli
seruo cōmēdant: et securi sūt. misericordias suas
cōmēdant potētī dño. et solliciti sūt? Mali vero
et ipsi mittūt in thesaurū. oīa mala opera sua ser-
uat illis de? hoc est qd dixit apls. Thesaurizas ti-
bi irā in die ire iusti iudicij dei. Sed qm seruat qd
quid malifacit: nesciunt. Ubi venerit de? noster
manifestus et nō silebit: cōuocabit ad se oēs gētes
sicut dicit euangelist: et separabit quosdā ponens
ad dexterā. quosdā ad sinistram. et incipit tam tra-
ctare thesauros vtrozūqz qd quisq posuit vt inue-
niat. Tūc dicturi sunt hoīes fero et infructuosa pe-
nitētia. Si possem? iterū vivere. et qd cōtēpsim?
audire et facere. Sed ista penitentia cruciabilis est
nō sanabilis. Uis habere vtilem penitentia: Mo-
do habe. Si enī modo habueris: corrigeris. Tū-
correcr? fueris: fundet ille thesaur? tuus. ubi col-
vtilis.

Prover. i. ali-
ter. Ego quo-
q in iudicio
vfo ridebo.
Ecclesia. v.

Ex libro tra-
nsmittit legi-
t. ppheta x. i.
Thesauri-
zare iram
dei.

Modicus
sepe repo-
sitū in ma-
sam crecit
de versu ps.
de? māsue-
venit.
Thesaur?
bonozū in
celo cert?
est.

Peniten-
tia repro-
boz est dā-
nabil? pen-
tētia pben-
tis vite est
vtilis.

Capitulū Secundum.

Foliū. viij.

A

Volūtas
reputat p
facto i de
cedētibus
stati p co
uersionē.

Ex sermone
de blasphemā
spūs sancti.

Impēte-
tia est blas-
femia seu
pctm i spi-
ritū scdm.
Matth. xij.

Luce. xxiij.

Impēte-
tia i nullo
viuēte cer-
te cogno-
scitur.

i. Corin. iij.

Ex epla scda
ad valentinū
de gfa z libe-
ro arbitrio.

Paruuli
nō baptisā-
ti ppf ori-
ginale dā-
nant.

ligeantur mala opera tua. et impleat ali' thesaur' tu'. vbi bona oia opa tua colligant. Sed forte cōuersus ad deum. statim morieris. opera tua nulla forte inueniunt in illo thesauro. Plane inuenies ibi opera tua: q' scriptū est. Pax in terra hoibus bone voluntatis. De' nō annotat facultatē: sed cōronat voluntatē. Scit quia voluisti et nō potuisti. Sic te annotat. quasi feceris quod voluisti. Ergo opus est vt cōuertaris. ne differēdo subito moriaris. et oino nihil inueniatur quod in presenti habeas: et in futuro possideas.

Cōtra spm scdm q' baptizant quoz pctā oia dīmittuntur. et quem accipit ecclesia vt cui dīmiserit pctā dīmittatur ei: verbū valde malū et nimis impīū. siue cogitatioe siue etiā lingua sua dicit. quē patētia dei cū ad penitētiā adducit. ipse scdm duriciā cordis sui z cor impenitēs. thesaurizat sibi trā in die ire et reuelationis iusti iudicii dei. q' redet vnicūq' scdm opera ei'. Nec ergo impenitētia: sic enī vno aliquo noie possum' vtiq' appellare blasphemā et verbū pira spm sanctū qd remissio nem nō habet in eternū. Nec inq' impenitētia cōtra quā clamabāt p'co et iudex dicētes. penitētiā agite: appropinquauit enī regnū celozū. con tra quā dīs os euangelice p'dicationis aperuit: z cōtra quā ipm euāgelīū in toto orbe p'dicādū esse p'dixit. Vbi posteaq' resurrexit a mortuis. ait dīscipulis suis. Optebat christū pati: z resurgere a mortuis tertia die. et p'dicari in noie ei' penitētiā et remissionē pctōz per oēs gētes. Incipien tib' ab hierusalē: hec oino impenitētia nō habet remissionem. neq' in hoc seculo neq' in futuro. Im penitētia impetrat remissionē in hoc seculo. q' va leat in futuro. Sed impenitētia ista vel cor ipen itens: q'dū quisq' in hac carne viuit: non potest iu dicari. De nullo enī desperandū est q'dū patiētia dei ad penitētiā adducit. Nec de hac vita rapit impīū: qui nō vult tantū mortē impīj: qntū vt con uertat' z viuat. Pagan' est hodie. Unde scis vtrū sit futurus crastino christian' Jude' infidelis est hodie. Quid si cras credit in xpm: Hereticus est hodie. Quid si cras sequit' catholicā vītatē: Scismaticus est hodie. Quid si cras amplectitur catholicā pacē: Quid si isti quos in quocūq' gene re erroris notas. et tanq' desperatissimos modo dānas. anteq' finiat istā vitā. agunt penitētiā z iue niūt verā vitā: Proinde fres. etiā ad hoc vos ad moneat. qd ait ap'ls. Nolite autē tps q'cūq' iudicare. Ira et indignatio tribulatio z angustia in omnē animā hominis operantis ma lum: iudei primum et greci.

Si enī paruuli q' nondū hnt opa p'pā vel bona vel mala. scdm solū originā le pctm dānabunt: quib' p lauacrū re generationis non subuenit gfa saluato ris. Leteri autē oēs q' iā vtētes libero arbitrio sua p'pā pctā originali pctō insup addiderunt. si de potestate tenebrāz p g'am dei nō eruunt nec trā ferunt ad regnū christi: non solū scdm originis. ve rum etiā scdm p'prie voluntatis merita iudiciū reportabūt. Boni vero nō solū ipsi quidē scdm bo ne voluntatis sue merita p'miū cōsequent'. Sed etiā am ipam bonā voluntatē p dei g'am p'secuti sunt. Ac sic impleat qd scriptū est. Ira z indignatio. tri bulatio z angustia. in oēm aiām hoīs opantis ma lū. Iudei primum z greci. Illa autē z honor z pax oī operanti bonū. Iudeo primum et greco.

Gloria autē et honor et pax omni operā ti bonum: iudeo primum et greco.

Pro christi. finē t'pis non habet. z ipa est oīs pie intētōis actiōisq' pfectio. Pro pter hāc sacramētis ei' ibimur. Pro pter hāc mirabilib' ei' opibus z sermo nib' erudimur. Propter hanc spm ei' pign' acci pim'. Propt' hāc in eū credim' z speram'. z amo re ipius quātū donat accendimur. Propter hāc deniq' oēm tribulationē fortit' toleram'. vt i ea fe licit' sine tribulatiōe regnem'. Vera enī pax: vni tatē facit. Quī qui adheret dño vnus spīritus est. Non enī est acceptio psonarū apud deū. Quicūq' enī sine lege peccauerūt: sine lege z peribūt: et quicūq' i lege peccaue rūt per legem iudicabuntur.

Mirū cū diceret ap'ls. Quicūq' sine lege peccauerūt: sine lege pibūt: de il la lege agebat quā de' dedit p moysen famulū suum p'p'o suo isrl'. Hoc ipa q' circūstāt verba ei' ostendūt. Disputabat enī de iu deis z grecis. i. gentib'. nō ad circūcisionē sed ad p'pūtiū p'tinentib'. Ideo sine lege eos dicens. qz non acceperant legem. quā se accepisse gl'abant iu dei. Quī ait illis. Si autē tu iudeus cognominaris z requiescis in lege. z gl'aris in deo. Deniq' vnde ad hanc sniam venerit intueūdū est. vt diceret. q' cūq' sine lege peccauerūt. sine lege pibūt. Ira in quit z indignatio. tribulatio z angustia in oēm anī mā hoīs operātis malū. Iudei p'mū z greci. Illa autē z honor z pax oī operātū bonū. Iudeo p'mum z greco. Nō est enī psonaz acceptio apud deum. Et hic addidit vñ nūc q'stio est. z ait. Quicūq' enī sine lege peccauerūt. sine lege pibūt. Et quicūq' in lege peccauerūt: p legē iudicabunt. Hos vtiq' iudeos. illos grecos volēs intelligi. quonā de his agebat: vtrosq' sub pctō esse demonstrās. vt ege re se gfa vtriq' fateant'. Propter qd dicit. Nō est enī distinctio. Oēs enī peccauerūt. z egent gloria dei. iustificati gratis p g'am ipsius. p redēptionē q' est in christo Iesu. Quos itaq' dicit oēs peccat se: nisi iudeos z grecos de quib' dixerat. non enī ē distinctio: Nā z de his paulo ante. causati enī su mus inq't Iudeos z grecos oēs sub pctō esse. Ac p hoc quicūq' sine lege peccauerūt. illa scz de qua iudei gloriabant': sine lege pibūt. Et q'cūq' in lege peccauerūt. id ē ipi iudei: p legē iudicabunt. Nec ideo non pibūt. nisi credāt in eum q' venit querere qd pierat. Nonnulli q'ppe etiā catholici tractato res. in his ap'li verbis aliter q' se res habet: parū attendēdo sapuerūt. vt dicerēt illos p're q' sine le ge peccauerūt. hos autē q' in lege peccauerūt iudi cari tantūmō non p're: tanq' p penas trāsitorias credant' esse purgādī. sicut ille de q' dictū est. ipse autē salu' erit. sic tamē quasi p ignē. S3 hoc meri to fundamētū bene intelligit. de q' agebat ap'ls vt hoc diceret. Supi' q'ppe dixerat. Ut sapiēs archi tectus fūdamentū posuit: ali' supēdificat. vnusq' q' autē videat. quō supēdificet. Fundamentū enī aliud nemo potest ponere: p'ter id qd positum est. qd est Christus Iesus. Et cetera vsq' ad eūdem locū vbi eum dixit p ignē saluari. q' sup hoc funda mentū. non aurū. non argentū. non lapides p'cio sos: sed ligna: fenū: stipulā supēdificat. non tñ res puit ne recipiat. nec receptū deferit fūdamentū. idq' oibus carnalib' suis quib' capif atq' succū

C

Ex lib. sentē
tiar. p'sper.
Pax xpi
z ei' laus.

i. Corin. vj.

Ex tractatu
psal. cxvij.
Lex dei q'
sit z q' sine
peccant si
ne ea peri
bunt.

D

Roman. iij.

i. Corin. iij.

Ibidem.

Ad Romanos.

et

bit delectationib? anteposit cū ad hunc articulu ventu fuerit: vt aut ille deserant aut christ? **U**bi si non anteposit christus: nō ille est fundamentū. **Q**uibus quippe structure posteriorib? pib? anteposit fundamentū. **N**ec cogitasse existimo eos q senserūt non ptre de quib? dictū est: p legem iudicabunt: nisi qz fundamentū habēt christū. **P**arū ergo attenderūt qd demōstrauim? atq ipsa scriptura clamat de iudeis hoc aplm dicere: q sine fūdamēto sunt xpo. **Q**uis aut christian? dixerit nō ptre iudei si non credat in christū. sed tātūmodo iudicari. cum xps ipse ad eandē gentem pptoues q inde perierūt se missum esse testet. et tolerabili? dicat futurū sodomitis in die iudicii. q vtiq sine lege pterit: q ciuitati iudee q in eum nō credidit. tanta virtute mirabilia facient? **S**i q apostolus scdm legem quā deus p moysen ppo israel dedit. ceteris aut gentib? non dedit. sine lege dixit esse ceteras gētes: qd intellectū sum? in psalmo dictū esse. puaricātes existimauit oēs pctōres terre nisi intelligam? aliquā legem non p moysen datā fm quam sunt puaricātes ceteraz gentiū peccatores? **U**bi enī lex non est. nec preuaricatio. **Q**ue ista lex est. nisi forte illa de qua idē dicit apls. gentes q legem non habēt naturaliter q legis sunt facti. hī legē non hntes ipsi sibi sunt lex? **S**cdm h ergo qd dixit legem non hntes: sine lege peccauerunt. sine lege pibūt. **S**cdm id vero qd ait. ipsi sibi sunt lex: non imerito puaricatores estimant oēs pctōres terre. **N**ull? enī est q faciat alteri iniuriā: nisi q fieri nolit sibi. **E**t in hoc trāsgredit nature legē quā non finit ignorare: dū id qd facit nō vult pati. **N**unqd aut lex ista naturalis non erat in populo isrl? **E**rat plane. qm r ipsi hoies erant. **S**ine lege aut naturalē essent: si pter naturā humani generis esse potuissent. **M**ultomagis ergo puaricatores facti sunt lege diuina: quā natural illa siue in staurata. siue aucta. siue firmata est. **I**ā vero si in oib? pctōrib? terre non incōgrue deputant r parauit. ppter original vīcula pcti: etiā ipsi in similitudinē puaricationis ade ad illā puaricationē ptnere mōstrant q data lege in paradiso pma cōmissa est. **A**c p hoc recte nullo prius excepto. puaricatores estimant oēs pctōres terre. **D**ēs aut peccauerūt: regent glia dei. **D**ēs igit puaricātes grā saluatoris inuenit. alios magis. alios min? **Q**uāto enī legis maior in quocūq cognitio: tāto minor pcti excusatio. **Q**uāto minor pcti excusatio. tāto manifestior puaricatio. **R**estabat ergo. vt oib? non sua sed dei. id ē a deo donata iustitia subueniret. vñ ait apls. **P**er legē cognitio pcti. **N**on ergo oblatio: sed pgnitio: nūc aut sine lege (inquit) iusticia dei manifesta est: testificata p legē r ppbetas. **P**roinde etiā iste subūxit. **P**ropterea inqt dilexi testimonia tua. **T**anquā diceret. **A**m lex siue in paradiso data. siue naturaliter insita. siue in litteris promulgata: preuaricatores fecit omnes peccatores terre.

ps. cxviiij.

Lex naturae in oib? est hoib?.

et

Preuaricator est ois peccator. **C**ognitio legis aggruat pctm trāsgressoris. **R**oman. iij.

ps. cxviiij.

Ex lib. d. g. f. a. r. libero arbitrio.

Ignorantia legis diuine iexcusabilis ē. **I**gnorantia trāsgressoris non ē iudicari. **S**ed cum hoc de gentib? r iudeis loqplus punit et q scia.

rūt: qd audeat dicere iudeos q in lege peccāt non esse pituros: cum in xpm non crediderūt: quādo? quidē de illis scriptū est. p legem iudicabunt. **S**i ne fide em xpi nemo liberari pōt. **A**c p hoc ita iudicabunt vt peant. **N**am si peior est conditio nescientū q scientū legem dei: quō verū erit quod in euāgelio dñs ait. seru? q nescit voluntatē dñi et facit digna plagis: vapulabit pauca. seru? aut qui scit voluntatē dñi sui r facit digna plagis. vapulabit multa. **E**cce vbi ostēdit graui? peccare hoīem scientē: q nescientē. **N**ec tñ ideo pfugiendū est ad ignoratiē tenebras. vt in eis qsq requirat excusationē. **A**liud ē enī nescisse: aliud scire noluisse. **V**oluntas qppe arguit in eo de quo dicit. **N**oluit intelligere vt bene ageret. **S**ed r illa ignoratiā que non est eoz qui scire nolūt. sed eoz qui tanq sim pliciter nesciūt: neminē sic excusat vt sempiterno igne non ardeat. si ppterea non credidit. quia nō audiuist oīno qd crederet: sed fortasse vt mīti? ardeat. **N**on enī sine causa dictū est. effunde irā tuā in gentes q te non nouerūt. **E**t illud qd ait apls. **C**um venerit in flāma ignis dare vīdiciā in eos q ignorāt deū. **S**ed qd adiūxit atq ait. nūc autē excusationē non hnt de pctō suo: pōt mouere qretes. vtrū hī ad qd non venit xps nec locut? est eis: habeāt excusationē de pctō suo. **S**i enī non hnt. cur hīc dictū est. ppterea istos non habere. qz veni r locut? est eis? **A**ut habent. vtrū ad hoc habent vt a penis alienent. an vt mīti? puniant? **A**d hec inq sita p meo captu dño adiuuāte rīdeo. **H**abere illos excusationē non de oī pctō suo: sed de h peccato quo in christum non crediderūt. ad quos non venit r quibus non est locutus. **S**ed non in eo sunt numero hī ad quos in discipulis venit. r quibus per discipulos est locutus. quod r nunc facit. **N**am p eccliam suā venit ad gentes. r p eccliam suā loquit gentib? **A**d hoc enī ptnet qd ait. **Q**ui vos recipit: me recipit: r q vos spernit: me spernit. **A**n vultis inqt apostolus. **P**aulus exprimentū accipe eius q in me loquit xps. **R**estat inq rere vtrū si q prius q xps in eccliam veniret ad gentes. et priusq euāgelii eius audirent: vite hui? sine pūti sunt seu pueniunt: possint habere hāc excusationē: **P**ossunt plane. **S**ed non ideo possunt effugere dānationē. **Q**uicūq sine lege peccauerūt: sine lege pibūt. **E**t quicūq in lege peccauerūt p legē iudicabunt. q quidē apli verba: qm id qd ait pibūt terribili? sonat: qd ait iudicabunt. **N**on solum enī nihil adiuuare hanc excusationē vident. vep etiā plus grauare. **Q**ui enī se qz non audierunt excusabūt. sine lege pibūt. **S**ed vtrū hī q cum audirent ptemperūt. vel etiā resisterūt. nec tñ p tradicēdo. sed eos a qbus audierūt odijs psequendo. in eis deputādī sunt. de quib? aliquid leui? videt sonuisse qd dictū est: p legem iudicabunt. **V**erūto querit. **S**ed si aliud est ptre sine lege: aliud iudicari p legem: r illud est graui? hoc aut leui? **P**roculdubio non sunt in hac pena leuiore ponendī. **Q**uia neq ipsi in lege peccauerūt. **S**ed omnino legē christi accipe noluerūt. r eam qm ad ipos ptnet oīno nullā esse voluerūt. **I**lli aut peccāt in lege q sunt in lege. id est q eam suscipiūt. eāq sanctā r mandatū scrm r iustum r bonū fatent. **S**ed infirmitate non implēt: qd ab ea rectissime pcepti dubitare non possunt. **N**ec enī de infidelibus et fidelibus erat sermo vt hoc diceret: sed de gētib? r iudeis. **Q**ui certe vtrūq nisi in eo saluatore saluatur q venit querere qd perierat: ad pditionē sine

Luce. xij.

ps. xxxv.

Ignorantia fidei nemine excusat a toto licz bñ excus? a tāto ps. lxxviiij.

ij. Thessal. i. Ex tractatu euāgelij fm ioāne. lxxix.

Excusatio de ignorantia aduentus xpi nō ptnet de oī pctō excusabit.

Matthel. x. ij. Corin. xliij

Ex pmi grātes a dānatione nō liberant.

Peccātes in lege qui sint.

Luce. xix.

Perire
deo cui co
ueniat.

dubio ptebūt. quāvis dici possit alios graui⁹ alios
leui⁹ pituros. i. alios grauiōres alios leuiōres pe
nas i sua pditione passuros. Ille enī pīre deo dicat:
q̄sq̄ ab illa bītudīe quā dat sc̄tis suis p suppliciu
sepat. Tāta est aut̄ suppliciorū q̄nta est diuersitas
pctōp. Que quō sese habeat. alit⁹ eā iudicat sapiē
tia diuina. q̄ p̄iectura scrutat̄ aut effat̄ hūana. Isti
certe ad q̄s venit r q̄b⁹ locut⁹ ē x̄ps. nō h̄nt de ma
gno infidelitat̄ pctō illā excusationē q̄ possint dice
re nō vidim⁹. nō audiūm⁹. siue nō acceptaret ista
excusatio ab illo cui⁹ iscrutabilia sūt iudicia: siue
acceptaret r si nō vt ab oī dānatōe liberarent. cer
te aliquanto mitius r leuius damarentur.
Non enī auditores legi iusti sunt apud
deū. Sed factores legis iustificabunt.
cū enī gētes q̄ legē nō habēt naturalit̄ ea
q̄ legis sunt faciūt. ei⁹smodi legē non ha
bētes ipī sibi sunt lex: q̄ ostēdūt opus le
gis scriptū in cordib⁹ suis: testimōiū red
dēte illis cōsciētia ipsoy r int̄ se inuicē
cogitationū accusantiū aut etiā defēde
tiū: in die cū iudicabit deus occulta bo
minū fm̄ euāgelii meū p iesum x̄pm.

Ex libro de
spū r lūtera.
Legi ei⁹
q̄ obfua
toy diuer
sitas.

Vidēdū est quō dicat apls. cum enī gē
tes q̄ legem non h̄nt naturā que legi
sunt faciūt. hi legē non habētes ipī sibi
sunt lex. q̄ ostēdūt opus legis scriptū
in cordib⁹ suis. ne videat̄ certa non esse distantia
nouī testamēti. q̄ leges suas dñs in cordib⁹ ppli
sui se scripturū esse p̄misit. quādoquidē gentes b
naturaliter habeāt. Pertrāda ē igit̄ hec que
stio. q̄ non mediocris exorta est. dicet enī aliquis.
Si de⁹ hic discernit a veterē testamēto nouū: q̄ in
veterē legē suam scripsit in tabulis. In nouo aut̄
scripsit in cordibus fidelib⁹: vñ iudei discernunt a
gentib⁹ q̄ h̄nt opus legis scriptū in cordib⁹ suis.
q̄ naturalit̄ q̄ legis sunt faciūt. quasi tam illo pplō
veterē potiores: q̄ legē accepit in tabulis. r nouo
pplō piores cui hoc p̄stat p testamentū nouū. q̄
his natura iam p̄stitit. An forte eas gentes cōme
morauit apls: scriptā in cordib⁹ habere legē. q̄ ad
nouū ptinent testamentū: Ad hoc enī vnde vene
rit int̄uendū est. Primo euāgelii cōmendās: ait.
Virtus enī est in salutē oī credenti. Iudeo p̄mū
r greco. Iustitia enī dei in eo reuelat̄ ex fide in fi
dem sicut scriptū est. Iust⁹ enī ex fide viuūt. De
inde loquit̄ de illis impijs. q̄bus ppter supbiā nec
cognitio dei p̄fuit q̄ non sicut deū glorificauerūt
aut gr̄as egerunt. Inde trāsīt ad eos q̄ iudicant r
agūt talia qualia p̄dēnant. nimirū ppter iudeos
q̄ de lege dei gl̄iabant: q̄uis adhuc eos nomina
tim non exp̄mat. Et ideo dicit. Ira r indignatio.
tribulatio r angustia. in oēm aiām hoīs operantis
malū. Iudei p̄mū r greco. Gl̄ia aut̄ r honor r par
oīm operanti bonū. Iudeo p̄mū r greco. Non
enī est psonay acceptio apud deū. Quicūq̄ enī si
ne lege peccauerūt: sine lege r p̄būt. Et quicūq̄
in lege peccauerūt: p legem iudicabunt. Non enī
auditores legis iusti sunt apud deū: sed factores
legis iustificabunt his verbis vñ hoc agit. subiū
git r dicit. Cum enī gentes q̄ legem non h̄nt. natu
raliter q̄ legis sunt faciūt. r cetera q̄ iam supra com
memorauit. Prouide non videt alios hic signifi
casse sub noīe gentiū: q̄ eos quos noīe greci supra
significabat. cū diceret. Iudeo p̄mū r greco. Por

Roma. i.

Ibidem.

Ephē. vi.

ro si euāgelii virtus dei est in salutē oīm credenti
Iudeo p̄mū r greco. r ira r indignatio. tribula
tio r angustia in oēm aiām hoīs operantis malum.
Iudei p̄mū r greco. Gl̄ia aut̄ r honor r par oīm
operanti bonū. Iudeo p̄mū r greco. Iste aut̄ grec⁹
noīe gentiū significat⁹ est: naturaliter q̄ legis sunt
facientiū. r que scriptū habent op⁹ legis in cordi
bus suis: pfecto ad euāgelii p̄tinet gentes. q̄bus
lex in cordib⁹ scripta est. Et q̄ppe credenti⁹ vir
tus dei est in salutē. Quibus aut̄ gentib⁹ bene opā
tibus gl̄iam r honorē pacēq̄ pmitteret. extra euā
gelii grām p̄stitit: Quia enī psonay acceptio nō
est apud deū. r non auditores legis sed factores iu
stificanti: ideo siue iude⁹ siue grec⁹. Hoc est q̄libet
ex gētib⁹ crediderit. salutē in euāgelio p̄ter habe
bit. Non enī est distinctio. sicut postea dicit. Om̄s
enī peccauerūt r egent gl̄ia dei. iustificati gratis
p grām ipsius. Vñ aut̄ factorē legis grecū iustifi
cari diceret. sine grā saluatoris: Non enī cōtra se
ipm diceret q̄d ait factores legis iustificabunt. tā
q̄ per opa non p grām iustificent. cum dicat gr̄as
iustificari hoīm p fidem sine opib⁹ legis. nūllq̄
aliud velūt intelligi in eo q̄d dicit gratis: nisi q̄ iu
stificationē opa non p̄cedūt. Apte quippe alibi dī
cit. Si grā non ex opib⁹. Alioquin grā iam non ē
grā. Sed sic intelligēdū est. factores legi iustifica
bunt: vt sciam⁹ eos aliter non esse factores legi nī
si iustificent. Vñ nō iustificatio factorib⁹ accedat:
sed vt factoris iustificatio p̄cedat. Quid ē enī ali
ud iustificati q̄ iusti facti. ab illo scilicet q̄ iustificat
impū. vt ex impio fiat iustus: Si enī ita loquerē
mur: vt dicerem⁹. hoīs liberabunt. Hoc vtiq̄ in
telligeret. eis q̄ iam hoīs essent accedere liberati
onē. Si aut̄ dicerem⁹. hoīs creabunt: non vtiq̄ in
telligeret eos creari q̄ erant. sed ipā creatiōe homi
nes fieri. Ita si dictū esset factores legis honora
bunt recte non accipem⁹. nisi honorē illis q̄ iam es
sent factores legis accedere. Vñ vero dictū est. fa
ctores legis iustificabunt: q̄d aliud dictū est q̄ iu
sti iustificabunt: Factores enī legis vtiq̄ iusti sunt
Ac p hoc tantundē est ac si diceret. factores legis
creabunt. non q̄ iam erāt. sed vt sint. Vñ sic intelli
geret etiā iudei legis auditores indigere se grā iu
stificationis: vt possent esse factores. Aut certe ita
dictū est. Iustificabunt: ac si diceret. Iusti habe
bunt. iusti deputabunt. sicut dictū est de q̄dā. Ille
aut̄ volēs se iustificare. i. vt iust⁹ haberet r deputa
ret. Vñ alit̄ dicimus. deus sc̄tificat sc̄tōs suos: Alit̄
aut̄ sc̄tificet nomē tuū Illud ideo: q̄ ipē illos fecit
sc̄tōs eē. q̄ nō erāt sc̄ti. Hoc aut̄ ideo: vt q̄d sp̄ apud
se sc̄tm̄ est: sc̄tm̄ etiā ab hoīb⁹ habeat. i. sc̄tē timeat.
Si q̄ gētes p̄mōrās q̄ naturalit̄ legi sunt faciētes
r scriptū h̄ntes op⁹ legis in cordib⁹. illos itelligi vo
luit q̄ credūt in x̄pm. q̄ nō sicut iudei p̄missa sibi le
ge veniūt ad fidē: non est cur eos conemur discer
nere ab his q̄bus dñs p p̄phetā. p̄mittēs testamē
tum nouū. Dixit leges suas se scripturū in cordib⁹
eoy. q̄ r ipī p insertionē quā oleastro p̄stitam dicit
ad eandē oleam. hoc est ad eundē dei pplm̄ p̄tinet
Potiusq̄ cōcordat p̄phetico etiā hoc aplicū testi
moniū: vt h̄ sit p̄tiere ad testamētū nouū. legē dei
h̄re nō in tabul⁹ s̄ in cordib⁹ scriptā. h̄ ē in itimo af
fectu iustitiā legi āplecti. vbi fides p dilectionem
opaf: q̄ ex fide iustificat gētes de⁹. Q̄d scriptura
puidēs: p̄nūciat Abrahā dīcēs In semine tuo b̄n̄ di
cent oēs gētes. vt p hāc p̄missionis grām olīue in
fereret oleaster: r fieret fideles gētes filij Abrahā
in semine Abrahā. q̄d ē x̄ps. sc̄tātes ei⁹ fidē. q̄ nō ac

Iustifica
ti gratis q̄
et q̄re ab
aplo dicā
tur.
Factores
legis iusti
ficari quō
intelligen
dum.

Sanctifi
care diuer
simode ac
cipit i scri
ptura.
Sāctifice
tur quō no
men dñi.

Ad Romanos.

e cepta i tabul lege nōdūq; hñs ipam circūcisionē credidit deo. r deputatū ē illi ad iustitiā: ac si tale erit qd de eiusmodi gētib? dixit apl's. qd op? legis habeat scriptū i cordib? suis: qle ē illud ad corinthios. **ii. Cor. iii.** Nō in tabul lapideis: sed in tabul cordis carnalib?. Ita eni sūt de domo isrl: cū pputū eoz i circūcisionē deputat. eo q iustitias legi nō pñcio ne carnis oñdūt: sed cordis charitate custodiunt. Qm si pputū iustitias legi custodiat. nōne pputū um ei? inq; i circūcisionē deputabit? Et ppta in domo veri isrl in q dol? nō est: pñcipēs sūt testamti noui: qz dat de? leges i mēte eoz r in cordib? ipoz scptas digito suo spū scō. q ibi diffudit charitas q legi ē plēitudo. Hec moueat q naturā eos dixit q legi sūt facere nō spū dei. nō grā. nō fide. Hoc eni agit spūs grē: vt imaginē dei i q naturā facti sumus istauret in nob. Quidū qppe nō naturā ē: qd vti spū sanāt grā: ppta quā deo dicit. Miserere mei. sa na aīam meā qz peccauit tibi. Proinde naturalit hoies q legis sūt faciūt. Qui eni nō faciūt vicio suo nō faciūt: q vicio: lex dei ē deleta de cordibus. Ac p vicio sanato. cū illic scribit: sūt q legi sūt natura. nō q p naturā negata sit grā: s; poti? p grāz repata natura. Quā grā iteriore hoie renouato. iustitia scribit quā culpa deleuerat. Si autē hi q naturalit q legi sūt faciūt. nōdū sunt hñdi in nūero eoz qd xpi iustificat grā. s; in eoz poti? qz memit ipio rū nec dei vey veracit iusteqz colentiū. Quedā tñ facta vī legim? vī nouim? vī audiim?: q scdm iustitie regulā: nō solū vitupare nō possum. verūcti am merito recteqz laudam: quāq; si discutiānt q sine fiat: vix inueniunt q iustitie debita laudē defē sionē ve mereant. Clertū qz nō vsq; adeo i aīa humana imago dei terrēoz affectuū labe detrita est vt nulla in ea velut liniamēta extrema remāserit. Vñ merito dici possit. etiā in ipa ipietate vite sue facere aliq legis vī sape. si b est qd dictū ē: qz gentes q legē non hñt (b est legē dei) naturā q legis sūt faciūt. r qz hñdi hoies ipi sibi sūt lex. r scriptū op? legis hñt in cordib? suis. i. nō oimodo deletū est. qd ibi p imaginē dei cū creant impūū est: etiā am sic illa differētia nō pturbabit q distat a veterē testamēto nouū. eo q p nouū scribit lex dei i cor de fidelitū. q p ver? in tabul scripta est. Hoc eni illi scribit p renouationē. qd nō oimodo deletū ē: p ve tustatē. Itā sicut ipa imago dei renouat i mēte cre detū p testamēti nouū quā nō penit? ipietas aboleuerat (nā remāserat vtiq; id qd aīa hois nisi rati onal' esse nō pōt) ita etiā ibi lex dei nō ex oi pte de leta p iniustitiā pfecto scribit renouata p grām. Nec istā inscriptionē q iustificatio ē: poterat effi cere i iudeis lex i tabul scripta: s; solā puaricatio nē. Itā r ipi hoies erat. r vis illa nature ierat eis: q legitimū aliq; aīal rōnale r sentit r facit. S; pie tas q i aliā vitā trāfert brām r eternā: legē habet immaculatā. puertē aīas. vt ex illo lue renouent. fiatq; in eis qd dicit. Signatū est sup nos lumen vult? tui dñe. Qñ r auersi obsolescere meruerūt. renouari autē nisi gratia chustiana. hoc est nisi me diatoris intercessiōe nō pñt. Qñ eni de? vn? me diator dei r hoim hō xps ihs q dedit semetipm re dēptionē p oib?. A cui? grā si alieni sūt illi de qb? agim?. q scdm illū modū de q sup? satis diximus naturalit q legis sūt faciūt: qd eis pderūt excusa tes cogitatiōes in die q iudicabit de? occulta ho minū. nisi forte vt mīti? pūlant? Sicut eni nō ipedi unt a vitā eterna iustū: qdā pcta venialia sine qb? a vitā eter na. hec vitā nō ducit: sic ad salutē eternā nihil psumt.

ipio aliq bona opa. sine qb? difficillime vita cūtur. Difficillimū est inuenire aliq quē qstūctū qz prauū sine bonis operibus. Epilogus expositio num.

Ex libro. ii. d. fermōe dñi in mōre. De? cuius libz aīe cō sciētia int' dum loqf.

Ex tractatu. p. lvi. Legis na ture pcep tū i cordi b? oim scri ptum.

Natura docet non facere ali is qd fieri nolumus nobis.

Natura docet id fa ciēdū aliis qd factum velim? no bis.

libet pessimi hois inuenit. Clertū sicut in regno dei velut stella a stella in glia differūt scī: sic et in dānatōe pene sempiternae tolerabili? erit sōdome qz alteri ciuitati. r erit qdā duplo apli? qbusdā ge hēne filij. Ita nec illud i iudicio dei vacabit: q i ip sa ipietate dānabili magi ali? alio mīn? ve pecca uerit. Quid q apl's efficere voluit. q iactatā cōhi bēs iudeoz: cū dixisset nō auditores legi iusti sūt apud dei sed factores legis iustificabunt: pñtuo subiecti de his q legē nō hñtes naturalit q legi sūt faciūt. si nō illi sūt intelligēdi q pñtēt ad grām me diatoris. s; illi poti? q cū verū dei vera pietate nō colāt hñt tñ qdā opa bona. in vita ipia. An forte b ipo pbandū credidit qd supradixerat. qd nō est p sonaz acceptio apud dei. r qd postea dixit. qz non iudeoz est de? tñ s; r gētiū. qd qntulacūq; legis opa naturalit insita nō inuenirent i eis q legē non acceperūt: nisi ex reliquis imaginis dei. quā nō pñt nūt cū i eū credūt. apud quē nō ē acceptio psonaz? [Eiusmodi legē nō hñtes: ipi sibi sūt lex. q oñdūt opus legis scriptū in cordibus suis.]

Ex libro. ii. d. fermōe dñi in mōre. De? cuius libz aīe cō sciētia int' dum loqf.

Nulla ē aīa qstūctū puerfa. q tñ vllō mō rōcina ri pōt: i cui? pscia nō loquat de? Quis eni scripsit in cordib? hoim naturalē legē. nisi de? De q lege apl's ait. Cū eni gētes q legē non hñt: naturalit q legis sūt faciūt: hi legē non hñtes ipi sibi sūt lex. q oñdūt op? legis scriptū in cordib? suis. ptestāte cō sciētia ipoz. r int' se inuicē cogitatiōnū accusantiū aut etiā excusantiū in die q iudicabit de? occulta hoim. Quapropt oīs aīa rōnal' etiā cupiditate ce cata. tñ cū cogitat r rōcinat qdqd in ea rōcinatiōe vey ē. nō ei tribuēdū est: s; ipi lumī veritat'. a q vī tenuit p sui capacitāte illustrat: vt verum aliquid in ratiocinando sentiat

Ex tractatu. p. lvi. Legis na ture pcep tū i cordi b? oim scri ptum.

Natura docet non facere ali is qd fieri nolumus nobis.

Natura docet id fa ciēdū aliis qd factum velim? no bis.

Manu formatoris nri in ipis cordib? nris veri tas scripsit: qd tibi nō vis fieri: ne facias alii. Hoc r anq; lex dare. nemo ignorare pñt: ē: vt eēt vñ iudicarent r qb? lex nō eēt data. S; ne sibi hoies aliqd defuisse qrerēt: scptū ē. r i tabul qd i cordib? nō legebat. Nō eni scptū nō habebat: s; legere nō lebat. Oppositū ē ocul' eoz. qd i pscia videre coge rent. r qñ forinsec? admota voce dei. ad interiora sua hō p pulsus ē: dicēte scriptura In cogitatiōib? eni ipi: interrogatio erit. Ubi interrogatio: ibi lex. S; qz hoies appetētes ea q foris sūt: etiā a seipsis exules facti sūt: ppta scptā lex. qd clamat eis q deseruerūt legē scriptā i cordib? suis: Red ite p uaricatores ad cor. Quis eni te docuit. nolle acce diab altero ad vxorē tuā? Quis te docuit nolle tñ bi furum fieri. Quis te docuit nolle iniuriā pati: r quicqd aliud vel vnūuersaliter vel pñculariter dici pōt. Vñ ei sūt b qb? singul' interrogati hoies clara voce rñdeāt: nolle se pati ea. Age: si non vis pati ista. nunqd sol? es hō? Nōne i societate viuīs generi bñani? Qui tecū facit? ē. soci? tu? ē: r oēs fa cti ad imaginē dei: nisi trēs cupiditatib? pterāt qd ille formauit. Qd q tibi non vis fieri: noli alteri facere. Iudicas eni malū eē in eo qd pati nō vis. r b te cogit nolle lex itima i ipo tuo corde pscripta. Qēs q b his reb? interrogati. clamāt hec bona nō eē Rurū debñficijs. nō solū d nō nocēdo vey etiā d pñtado r tribuēdo: interrogat oīs aīa r furēs famē pateri. Ali? h; panē. r redūdat ei vñtra sufficiētā. nouit te egere. r nō dat. displicet tibi esuriēt. displi ceat r satiatio cū altez esurire pguet. Peregrin? tecto indigēs venit in patriā tuā: non suscipit. Ille tūc clamat illā inhūanā esse ciuitatē. facili? apud

barbaros sibi eē potuisse refugium. Sentit enī iniquitatem: qz patit. Tu forte non sentis. Sed optet vt te cogites pegrinū. z videas quō tibi possit displicere qz tibi non pstitit: qd tu in patria tua nō vis pegrino p̄stare. [Testimonium reddete illis p̄scientia ip̄oz. z in se semulcē cogitationū accusantiū aut etiā am defēdentiū in die cū iudicabit deus occulta hominū] **D**ñs p̄ ppham. Et ero (inquit) testis velox maleficis z p̄iur. zc. Testē vero se dicit futurū. qm iudicio suo non indiget testibz. **E**ūqz velocē. siue qz re p̄te ventur? est. eritqz iudiciū ip̄o inopinato ei? aduentu celerrimū qd tardissimū videbat: siue qz ip̄sas p̄uincet sine vlla sermōis p̄lixitate p̄scientias. In cogitatōibz enī (sicut scriptū ē) ip̄i. Interrogatio erit. Et apls Cogitatōibz (inquit) accusantiū vlt etiā excusantiū. In die qz iudicabit dñs occulta hominū scdm euāgeliū meū: p̄ **I**hm xpm. Etia sic qd dñs futur? testis itelligēd? ē velox. cū sine mora reuocatur? ē in mēoriā. vñ p̄uincat p̄uincatqz p̄scientiā **C**hō qz admodū iudicat hoies qd corda nō vidēt a qd? plerūqz absolunt peiores z deteriores: qd cōdēnant: s; in eq̄tate z cū iustitia dñs iudicabit. testi moniū phibēte p̄scientia. z cogitatōibz. accusantiū bus seu defendentibus.

Decidat qz a cogitatōibz suis dicitū ē: decidat accusantiū se cogitatōibz suis. p̄scia sua sicut apls dicit z cogitationū accusantiū seu defēdentiū in reuelatiōe iusti iudiciū dei. Sia opa vel bona vel mala: a cogitatione procedunt.

In cogitatōe dñs in oēs: in cogitatōe re? est. ppter qd scriptū ē. Cogitatio sc̄ta seruabit te. Et alibi legit. In cogitatōibz ip̄i: interrogatio erit. Et apls Cogitatōibz (ait) accusantiū: aut etiā excusantiū. **U**bi autē felix est. qd in cogitatōe miser est: aut quō ibi nō miser est. qd ad nihilū redact? ē: **M**agna q̄ppe sterilitas: iniquitas. **P**erito dictū est. **C**ogitantiū iniquitatis: iniquitas. **I**n nihilū.

Si autē tu iude? cognomiāris z req̄scis in lege et gl̄iar? i deo z nosti volūtate ei? z p̄bas vtiliora instruct? p̄ legē: p̄fidis teipm esse ducē cecoz. lumē eoz qd in te nebris sunt. eruditorē isipietū. magistru infatū. hñtē formā sciētie z veritatē in lege: qd ergo aliū docēs teipm non docēs? **Q**ui p̄dicās nō furādū furar? qd dicit nō mechādū mechar? **Q**ui ab omia ris idola: sacrilegū fac. **Q**ui ille gl̄iar? p̄ p̄uaricationē legi? dñi ihonozas. **N**omen enī dei p̄ vos blasphemaf inter gentes: sicut scriptum est.

Udeū arguit. eūqz dicit iudeū p̄gnomiā nari: z nequa qd qd p̄stet iplere. **S**i autē tu (inquit) iude? p̄gnomiāris z req̄scis in lege. z gl̄iaris i deo zc. **N**ō enī qd in manifesto iude? est. neqz qd in manifesto in carne est. circūcisio: s; qd in abscondito iude? est. z circūcisio cordis i spū nō lra. cui? laus nō ex hoibz s; ex deo est. **H**ic manifestauit quēadmodū dixit. gl̄iar? in deo. **N**am vtiqz si vere tal iude? gl̄iare? in deo. eo mō qd postulat gr̄a. qd non ope? meritis. s; gratuita dat: ex deo esset laus ei? non ex hoibz. **S**z ita gl̄iabant in deo. velut qd solt meruissent legē ei? accipe: scdm vocem illā psalmi. qd dictū est. **N**on fecit sic vlli gēti. z iudicia sua nō manifestauit illi. **Q**uā tñ dei legē sua iusti

tia se arbitrabant iplere. cū magi s ei? p̄uaricatores eēnt. **I**n illis itā opabat. abūdāte pctō: qd ab sciētibz p̄petrabat. **Q**uia z q̄cūqz faciebant qd lex iubebat. nō adiuuāte spū gr̄e: tiorē pene faciebāt. nō amore iustitie. **A**c p̄b corā deo nō erat in volūtate: qd corā hoibz appebat in ope. **P**otiusqz ex illo rei tenebant: qd eos nouerat malle (si fieri posset ip̄one) cōmittere. **C**ircūcisio enī aut cordis dicit. purā s; ab oī illicita p̄cupiscētia volūtate. **Q**d nō sit lra docēte z mīnāte: s; spū adiuuante atqz saluāte. **I**deo laus taliū nō ex hoibz sed ex deo ē: qd p̄ suā grām p̄stet vñ laudent. **P**e qd dicit. **I**n dño lau dabit aia mea. **E**t cui dicit. **A**pud te laus mea. **C**ircūcisio qdē p̄dest si legē obserues: si autē p̄uaricator legi? sis: circūcisio tua p̄puciū facta est. **S**i igit p̄puciū iustitias legi? custodiat: nōne p̄puciū illi? in circūcisionē reputabit? z iudicabit id qd ex natura ē p̄puciū legē p̄sumās te: qd p̄ lraz z circūcisionem p̄uaricator es legis.

Pera legis bip̄ita sūt. **M**a p̄tim in sacramētis: p̄tim vero i moribz accipiunt. **A**d sacramēta p̄tinet circūcisio carnis sabbatū tpale. neomēie. sacrificiū. atqz oēs hmoi innuerabiles obseruatōes. **A**d mores autē: nō occides. nō mechaberis. nō falsū testimoniū dices z cetera talia. **I**n obseruatōibz aut si nō intelligant: seruit? sola ē. q̄lis erat in p̄p̄o iudeoz. z est vsqz adhuc. **S**i autē z obseruent illa z itelligant nō mō nihil obsunt. s; etiā p̄sunt aliqd si tpi p̄gru ant: sicut ab ip̄o moyse p̄p̄isqz obseruata sunt cōgruētibz illi p̄p̄o cui adhuc tal seruit? vtilis erat: vt sub tiorē custodiret. **N**ihil enī tā p̄le terret aiaz qd sacramētū nō intellectū. **I**ntellectū autē gaudiū parit p̄li. z celebrat libere si op? est tpi. **S**i autē nō est op? cū suauitate spiritali tmmō legi? z tractat. **Q**d autē sacramētū cū itelligit. aut ad p̄tēplationē veritatis refert: aut ad bonos mores. **C**ōtēplatio veritatē in soli? dei dilectiōe fūdata est. **B**oni mores in dilectiōe dei z p̄tmi. in qd? duobz p̄ceptis tota lex pendet z prophete.

Nō enī qd in manifesto iude? ē neqz qd in manifesto i carne ē circūcisio: s; qd in abscondito iude? ē z circūcisio cordis i spū nō lra: cui? laus nō ex hoibz sed ex deo est

Sicut apls. **Q**ui i occulto iude? ē. z circūcisio cordis: nō lra s; spū. **S**ūt qz iudei in circūcisioe carnis. z sūt iudei in circūcisioe cordis. **P**res nri multiscti. z circūcisioe carnis habebāt p̄p̄t signaculū fidel: et circūcisioe cordis p̄p̄t ip̄am fidē. **A**b his p̄tibz degenerātes isti qd mō in noie gl̄iant: z facta p̄diderūt. ab his qd p̄tibz degenerātes. remāserūt in carne iudei. i corde pagani. **I**pi enī iudei qd sūt ex **A**brāhā: a qd **I**saac nat? ē. z ex illo **J**acob. z ex **J**acob duodeci patriarche. z p̄p̄s vnūuersus iudeoz **S**z iudei maxime appellati sūt: qz **J**uda vnus erat de filiis duodecim **J**acob. z de stirpe ei? regnum veniebat iudeis. **N**am p̄mo de alia tribu datus est **S**aul. et reprobatas tanqz malus rex. **P**ostea datus est de tribu **J**uda rex **D**avid. et ex illo de tribu **J**uda fuerunt reges. **J**acob autē ille b̄ dixerat. qd bñdixerat filios suos. **N**ō deficiet p̄nceps de iuda nec dux de femoribz ei? donec veniat cul repromissum ē. **D**e tribu autē iuda. vēit dñs nri **I**esū

Circūcisio cordis

p̄s. xxxiii. Ibidem xxi.

De expōitiōe Ad gallatas Opera legis i sacramētaz mores dīuidūtur. Regalia nō intellecta feruit? sūt.

Sacramētū quo referatur. Contēplatio p̄ncipalit p̄stet i actu volūtatis.

Ex tractatu p̄s. lxxv. Judeoz circūcisio duplex

Judei vnus de appellati.

Sene. xlix. Xps ē de tribu iuda

Et

Ex libro dicitur de uitate dei. xxv. Wanhel. iii. Testis velox deus. Iudiciū vltimum mētale iudiciū. Sapientie. i.

Extract. p̄. ix. Iudiciū conscientie

Extract. p̄s. ii. Cogitatio producit opera.

Ex tract. p̄s. xvii. Cogitatio quēqz aut nocentem aut inocēte facit. Sterilitas iniquitatis.

Ex libro de spū z littera. Jude? qd p̄stet nō implet.

Judeoz p̄suptio. p̄s. cxi. vii.

α

o

b ij

Ad Romanos.

Est enim sicut scriptura dicit. ex semine Dauid natus de Maria. Ceterum quod attinet ad diuinitatem domini nostri Iesu christi. in quo equalis est patri: non solum ante iudeos. sed etiam ante ipsum Abraham. non solum ante Abraham. sed et ante Adam. Nec solum ante Adam. sed ante celum et terram. et ante secula. quia omnia per ipsum facta sunt. et sine ipso factum est nihil. Quia ergo in prophetia dictum est. non deficiet princeps ex iuda. neque dux de femoribus eius donec veniat cui repromissum est: considerant per ora tempora. et inueniunt quod iudei de tribu iuda sunt reges habuerunt. unde iudei dicti sunt. et non habuerunt prius regem alienigenam: nisi herodem illum qui fuit quasi dominus natus est. Unde ceperunt reges alienigene ab herode. Huius herodem omnes de tribu iuda. sed donec veniret cui repromissum est. Ipso itaque iam veniente domino: euersum est regnum iudeorum. et sublatum est ex iudeis. Non habent regnum. quia noluerunt agnoscere verum regem. Jam videte si iudei sunt appellandi. Ipsi voce sua abdicauerunt se ab isto nomine. ut iudei non sint dicti. gni appellari: nisi tamen carne. Ubi se ergo sepaueunt ab isto nomine: dicebant. seuebant in christum. id est in iude. Seuebant in semine David. et ait illis Pilatus. Regem vestrum crucifigam. Et illi. Non habemus regem nisi Cæsarem. Iudei qui vocantur iudei et non estis. si non habetis regem nisi Cæsarem: defecit iam princeps ex iuda. Venit ergo ille cui repromissum est. Illi ergo veri iudei: qui christiani facti sunt ex iudeis. Ceteri iudei qui christiani non crediderunt. etiam nomen ipsum perdere digni fuerunt. Iudea ergo vera: christi ecclesia est. credens in illum regem qui venit ex tribu iuda per virginem Mariam. credens in illum de quo apostolus scribens ad Timotheum dicit. De mortuo esto christum Iesum resurrexisse a mortuis ex semine David secundum euangelium meum.

Capitulum tertium.

Quid ergo amplius iudeo: aut que utilitas circucisionis? Multum per omnem modum. Primum quidem: quia credita sunt illis eloquia dei. Quid enim si quidam illorum non crediderunt? Numquid incredulitas illorum fidei dei euacuauit? Absit. Est autem deus verax. omnes autem homines mendaces sicut scriptum est.

Ergo autem dixi in extasi mea: omnes homines mendaces. Ceterum enim respexit infirmitatem suam. et vidit non de se sibi esse presumendum. Quam enim ad ipsum hominem pertinet mendare est: sed gratia dei verax est effectus. ne per iuramentum in iuramentis cedens. non loqueretur quod crediderat sed negaret: sicut Petro accidit quoniam de se presumperat. et docendus erat de homine non esse presumendum. Utique nec de se ipso. quia homo est. Bene ergo iste vidit in pauore suo. omnem hominem esse mendacem: quia illi qui nullo pauore vanescunt. ne persequantur cedendo mentiantur: muneribus dei tales sunt non viribus suis. Proinde verissimi mendaces est. omnes homines mendaces. sed deus verax. Qui ait. Ego dixi diu estis. et filii excelsi omnes. Vos autem sicut homines moriemini. et sicut vni de principibus cadetis. Consulat humiles et implet eos: non solum fide credende: sed etiam fiducia predicande veritatis. si perueniant subdant deo: nec imitentur vnum ex principibus diaboli. qui in veritate non stetit et cecidit. Si enim omnes homines mendaces. intantum non erunt mendaces in quantum non erunt homines: quoniam diuersi sunt et filii altissimi. Ubi ergo magna. Porro aliis petit a te propter perditionem suam. propter rapinam suam misterium falsi testimonij. Negas tu. negas falsum. ne neges verum. Ne multis imorer: ille irascitur. Poteris est: promittit. Accedit amicus qui non vult esse in perisura. non vult esse in malo. Rogo te. fac quod dicis. Quid magnus est? Ita forte quod et saluamur domino: scriptum est. de te. quia angelis suis madauit de te. ne offendas ad lapidem pedem tuum: forte et iste amicus tuus qui videt te christianum. de lege tibi vult persuadere. quod putat te debere facere. Fac quod dicit. Quid? Quod vult ille. Sed timentum est. Falsum est. Non legisti. omnes homines mendaces? Jam iste scandalum est. Amicus est. Quid facturum es? Oculum est. manus est: amputa. et proice abs te. Noli plerere. Unde illi et ad hominem ne sibi videatur aliquid dixisse. ad suadendum mendacium testimonium de lege perferens: et viget de lege contra legem. In lege enim scriptum est. Falsum testimonium ne dicas. et in lege scriptum est: omnes homines mendaces. Hoc ergo ei responde: quod dicit. mittere. quia scriptum est: omnes homines mendaces. Non mentior. quia scriptum est: omnes quod mentis occidit animam. Non mentior. quia scriptum est: perdes omnes qui loquuntur mendacium. Non mentior. quia scriptum est: falsum testimonium non dices. Urgeat licet perisuris carnis mea. cui displicio in veritate. Audio dominum meum: nolite timere eos qui corpus occidunt. Quod ergo omnes homines mendaces? An forte non es homo? Unde cito et verum est. Et homo non sum ne mendax sim. Videte enim. Deus de celo perspexit super filios hominum. ut videat si est intelligens et requiescens deus. Omnes declinauerunt. si inuitiles facti sunt: non est qui faciat bonum. non est vultus ad vnum. Quare? Quia filii hominum esse voluerunt. Et autem eos ab his iniquitatibus tolleret. redimeret. curaret. sanaret filios hominum: dedit eis potestatem filios dei fieri. Quid ergo mirum: homines eratis. mendaces eratis. Omnes enim homines mendaces. Accedit vobis gratia dei. dat vobis potestatem filios dei fieri. Audite vocem patris dicentis. Ego dixi diu estis. et filii altissimi omnes. Am omnes filii hominum. si non filii altissimi mendaces: quia omnes homines mendaces. Si filii dei. si gratia saluatoris redempti. si precioso sanguine copati. si aqua et spiritu renati. si ad hereditatem celorum predestinati: utique filii dei. Ergo iam diu. Quid ad te vult mendacium?

Ut iustificeris in sermonibus tuis et vincas cum iudicaris. Si autem iniquitas nostra iusticiam dei comendat: quid dicemus? Numquid iniquus est deus: qui infert iram? Secundum hominem dico. Absit. Alioquin quomodo iudicabit deus hunc mundum? Si enim veritas dei in meo mendacio abundauit in gloriam ipsius: quid adhuc et ego tamquam peccator iudicor?

Qui dicat. difficile est aduertere. Deo utique loquitur: et manifestum est. quia deus per non est iudicatur. Quid est tibi soli peccasti et malum coram te feci. ut iustificeris in sermonibus tuis: et vincas cum iudicaris. Quid futurum iudicandum. Iudicandum a peccatoribus iustis. et in eo vincere: quia quod in illo iudicaret non erat. Huius utique nullum habuit peccatum. dicit in prophetia perit David. Ubi soli peccasti et malum coram te feci. ut iustificeris in sermonibus tuis: et vincas cum iudicaris. Supas enim omnes homines. omnes iudices. et qui se putat iustum. coram te iustus est. Tu solus iudicas iuste. iniuste iudicari. qui prater habes ponendi animam tuam. et prater habes iter summi dei eam. Vincis ergo cum iudicari. omnes homines supas. quia plus es quam homines: et te facti sunt homines. Et non sicut blasphemamur et sicut autem

Johan. i.
Reges
omnes de
iuda usque
ad herodem
habuit iudea.

Judei ex
qui christum re-
gem nega-
uerunt rege
caruerunt.

Johan. xix.
Ibidem.

Judei ve-
re sunt qui
christiani
effecti sunt.

ii. Thimo. ii

ps. xc.

Deutro. v.

Mendaci
pene.
Sap. i.
ps. v.

Luce. xii.

ps. lvi.

Johan. i.

ps. lxxi.

ps. i.

Extractatu.
ps. cv.

Mendax
est ois ho.

ps. cv.

ps. lxxi.

Homo non
mendax non
est: quia non
est homo: sed
deus est.

Extrac. ps. li.

Judex ius-
tus iudi-
cans iuste

Johan. x.

quidā nos dicere faciam? malayt veniant bona. quorū dānatio iusta est.

Dixerunt hoies. pcliues ad reprehēdēdum. non idonei ad intelligendū: putabant et factabāt apostolos dicere. Faciamus mala vt veniāt bona: quod absit vt apli dicerent. Sed hoies non intelligētes hoc putabāt dīci. qñ audiebant quod dīxit apls. Lex autē subintravit: vt abundaret delictū. Vbi autem abundauit delictū: supabundauit et gratia. Sed vtiqz grā id agitur. vt iam fīat bona ab eis q fecerant mala: non vt pseuerent in malis et reddi sibi existimēt bona. Non itaqz dicere debēt. faciamus mala vt veniāt bona: sed fecim? mala et venerunt bona. Jam faciam? bona. vt in futuro seculo recti piamus p bonis bona: q in hoc seculo recepimus p malis bona. Propter quod scriptū est in psalmo. Misericordiam et iudiciū cantabo tibi dñe.

Quid ergo? Prececellim? eos? Nequaquā. Intentionē spām dīmittit. et litem componit. q inter eos q ex iudeis et eos qui ex gentib? crediderunt orta erat: cū illi tanqz ex meritis operū legis sibi reddi tū euangelij pmissi arbitrant. Quod pmissi: incircūcis nobilet dari. Illi cōtra iudeis se pferre gestiebant: tanqz interfectozibus domini.

Causati enī sum? iudeos et grecos oēs sub pctō esse. sicut scriptū ē. Quid enī iust? qsqz. nō ē intelligēs. nō est requirēs deū. Usqz. non est timor dei ante oculos eoz. Dñs de celo pspexit sup filios hominū. vt videat si est intelligens aut requirēs deum.

Super iudeos potest intelligi. vt honoratius eos appellauerit filios hominū ppter vnus dei cultū: in comparatione gentiliū: de quibus arbitror supius dictū. Dixit ipudēs i corde suo. nō ē de? et c. Prospicit autē dñs vt videat p aias scias suas: qd significat id qd dictū ē de celo. Mā p seipm nihil est latet. Oēs declinauerūt sibi inutiles facti sunt. Id est iudei tales facti sunt quales et gentes. Nō est q faciat bonū. nō est vsqz ad vnū.

Vsqz ad vnū. vel cum ipso vno potest intelligi vt nullus hominū intelligat: vel ppter vnū vt accipiatur dñs Iesus xp̄us. Sicut dīcīm? iste ager vsqz ad mare ē: nō vnqz sū cōputam? et mare. Et iste est melior intellect? vt nemo intelligat fecisse bonitatē vsqz ad xpm: qz nō pōt quisqz hominū nisi ipse monstrauerit facere bonitatē. Et illud vey ē. qz vsqz quo qsqz cognoscat vnū deū: non pōt facere bonitatem.

Sepulchrum patens est guttur eorum.

Vt voracitas significat inhiat? gule: aut in allegoria: qz occidunt et quasi deuorāt interfectos. eos quib? suoz morū pueritatem psuadent. Cui simile ē ecōtrario quod petro dictū est. macta et manduca vt in suā fidem et bonos moies: cōuerteret gentes. Linguis suis dolose agebant.

Est linguis suis malis. Nam hoc vñ dē significare quod ait suis. Mali enī malas habent linguas. id est. mali loquunt? dolum. Quib? pñs dicit. Quomodo potestis bona loqui: cum sitis mali?

Venenum aspidum sub labijs eorum. Venenū dolum dicit. Aspidū autē: qz nolūt an-

dire pcepta legis: sicut aspides nolūt audire vba incantātis. quod in alio psalmo euidentius dicit. Quorū os maledictione et amaritudine plenum est.

Hoc est venenum aspidum.

Veloces pedes eorum ad effundendū sanguinem.

Consuetudine male faciendi.

Contritio et infelicitas in vijs eorum.

Ones enī maloz hoim vie: plene sunt laborib? et miseria. Ideo dñs clamat. Venite ad me oēs qui laboratis et onerati estis: et vos reficiā. Tollite iugum meū sup vos. et discite qm mitis sum et hūilis corde: et inuenietis requiē animab? vris. Iugū enī meū lene est: et sarcina mea leuis est.

Et viam pacis non cognouerunt.

Chanc vtiqz quam dñs vt dixi cōmemorat. In iugo leni et sarcina leui.

Non est timor dei ante oculos eorum.

Isti non dīcūt. non est de? sed tñ nō timēt deū.

Scimus autē: quontā quecūqz lex loqz tur his qui in lege sunt loquitur.

Istis enī erat p trāsgressiōē legis cōfringēda supbia: q gloriātes de p̄re abrahā: quasi naturalē se faciebāt habere iustitiā: et merita sua incircūcis ceteris gentib? tanto pñciosi? quanto arrogātius pferrebāt. Gentes autē facillime: etiā sine hmoi legis trāsgressiōe humiliarent. hoies enī nullā ex parentib? originē iustitię se trahere puidētes: sicut lachroz etiā seruos inuēit euāgelica grā. Nō enī sicut istis dīci poterat. non fuisse illā iustitiā pentū eoz in colēdis idolis: quā esse arbitrabant: ita etiā iudeis dīci poterat: falsam fuisse iustitiā p̄ris abrahā. Deniqz illi infideles de oliua sua facti: hī autē fideles de oleastro in oliua illoz inserti esse monstrant. Illoz ergo erat de legis trāsgressiōe atterēda supbia. Ideo cū scripturay verbis pctā eoz exagerasset: scimus autē (inqt) qm quecūqz lex dīcit: his q in lege sunt loquit. Ut oēs os obstruatur. et re? fiat ois mūd? deo. Iudei scz de trāsgressiōe legis. et gentes de iplerate sine lege. Cū itez ait.

Conclufit enī deus omnia in incredulitate: vt oim miserat. Conclufit scriptura oia sub pctō: vt promissio ex fide. Ihu xp̄i dare? credentibus. Ita dñe. Ita fac misericors dñe. Impa qd non possit impleri. Immo impa qd non nisi p tuā gratiā possit impleri. Ut cum hoies p suas vires id iplere nequerit: oēs os obstruat. et nemo sibi magn? videat. Sint oēs puuli. et reus fiat ois mūd? tibi: qz non iustificabit ex lege ois caro coram te.

Ut omne os obstruatur et subditus fiat omnis mundus deo.

Ut etiā iustoz omne os obstruatur in laude sua: et non aperatur nisi in laudem dei.

Quia ex operibus legis non iustificabitur omnis caro coram illo.

Ex operibus legis cū suis virib? ea qsqz tribuit non grē miserātis dei: non iustificabit ois caro. i. ois homo: siue ois carnaliter senties. Et ideo illi q cum iā essent sub lege: christo crediderunt: non qz iusti erant. sz vt iustificarent. venerūt ad grām fidei. Destruxit autē superbiā gloriāntē de operibus legis: que de

Ex tract. p̄o. cxviii. Matthe. xi. Maloz vie.

Ex libro de spū et littera.

Pactenus ex psalmo. liij.

In expositio ne epistolae ad gala. Judeozū arrogātie causa.

Serū hū militatiōis facilitas.

Ex tract. p̄o. cxviii. Deus im perat qd si ne gfa im pleri pōt

Ois iusti obstrui debet in laude ppria.

In expositio ne ad gala. Opa legis non iustificānt qñ faciēs ea attribuit sibi

Ex libro de gfa et libero arbitrio Mala nō sunt faciēda vt bona fiant.

Roma. v.

ps. c.

In expositio ne pistole ad gala.

psalmo. xlii

Ex tractatu. p̄o. xlii.

ps. llii.

Usqz ad vnū qualiter intelligitur.

ps. v.

Voracitas.

Actu. x.

Mali mala loquūt.

Matthe. xli.

Ad Romanos.

Colere de
um gratis

Salla. ii.

Ro. i.

strui & deberet & posset. ne gratia fidei videretur non necessaria: si opera legis etiam sine illa iustificare crederent. Ille autem iustificatur apud deum: quod eum gratia ab ipso propter ipsum: aut timore amittendi. In ipso enim solo vere nostra beatitudo: atque perfecta est. Et quia inuisibilis est oculis carnis: fide colitur. Quod in hac carne vivimus. sicut idem apostolus dicit. Quod autem nunc vivo in carne: in fide vivo filius dei. Et ipsa est iustitia: quod pertinet quod dicitur. quia iustus ex fide vivit. Non iustificabitur ex lege ois caro coram ipso. **Per legem enim cognitio peccati.**

Ex libro de
gratia et libero
arbitrio.

Cognitio
peccati quod
ex lege.

Ro. iii.

Preuari-
cator.

Roma. iiii.

Salla. v.

Lex dicit
vetustas
littere.

Gratia novitas
spiritus

Ro. vii.

do aut cognoscit homo peccatum. si non adiuvet gratia ut caveat cognitum: si ne dubio lex iram operatur. Quod alio loco ipse apostolus dicit. Ipse enim verba sunt. lex iram operatur. hoc dicit. quia ira dei maior est. in prevaricatione: qui per legem cognoscit peccatum. et tamen facit talis quippe homo prevaricator est legis: sicut et in alio loco dicit. Ubi enim lex non est: nec prevaricator. Propter hoc et alibi dicit. ut servamus in novitate spiritus et non in vetustate littere legem volens intelligi littere vetustatem. novitatem vero spiritus. quid nisi gratia? Et ne putaretur accusasse legem vel reprehendisse: continuo sibi opposuit questionem et ait. Quid ergo dicemus? Lex peccatum est? Absit. Deinde subiungit. Sed peccatum non cognovit: nisi per legem. Hoc est: quod dixerat. per legem cognitio peccati. Nam concupiscentiam nesciebat (inquit): nisi lex diceret. non concupisces. Vides namque impetrat: quod lex imperat. Nam si ne dei dono. id est sine spiritu sancto per quem diffunditur charitas in cordibus nostris: iubere lex poterit non iuvare. et prevaricationem insuper facere: qui de ignorantia se excusare non possit. Regnat enim carnalis cupiditas: ubi non est charitas. Sed etiam in altissimis ignorantie tenebris nulla resistere ratione secundum carnem vivitur: hec sunt prima hominis. Deinde cum per legem cognitio fuerit facta peccati. si nondum divinus adjuvat spiritus: secundum legem volens vivere vincit. et sciens peccat. peccatorum subditus servit. A quo enim quis devictus est. huic et servus addictus est: id agente scientia mandati. ut peccatum operetur in homine omnem concupiscentiam cumulo prevaricationis adiecto: atque ita quod scriptum est impleat. Lex autem subintravit ut abundaret delictum. Hec sunt secunda hominis. Si autem respexerit deus ut adimplenda que mandata ipse adjuvare credatur. et agi homo ceperit dei spiritu: concupiscitur adversus carnem fortior re robore charitatis. ut quis adhuc sit quod homini repugnet ex homine. nondum tota infirmitate sanata: ex fide tamen iustus vivat. Iustusque vivat iniquum non cedit male concupiscentie: vincente delectatione iusticie. Hec sunt tertia bone spei hominis. In quibus si pia perseverantia quisque perficiat: postrema pax restat. que post hanc vitam in requie spiritus: deinde in resurrectione etiam carnis implebitur. Harum quattuor differentiarum prima est. ante legem. Secunda sub lege. Tertia sub gratia. Quarta in pace plena atque perfecta. Sic est et dei populus ordinatus per intervalla temporum sicut deo placuit: qui in mensura et numero et pondere cuncta disponit. Nam fuit primitus ante legem. secundo sub lege que data est per moysen: deinde sub gratia que revelata est per primum mediatoris adventum. Que quidem gratia nec an-

Ex libro en-
chiridion.

Lex sine
de non ipe
trat.

Differetie
hominis.

Prima ho-
minis.

Secunda ho-
minis.

ii. petri. ii.

Tertia ho-
minis.

Quarta
hominis.

Differetia
ru hois et
hoim ordi
natio.

Sapi. xi.

tea defuit quibus eam oportuit impartiri: quibus pro temporis dispensatione velata et occulta. Neque enim antiquorum quicumque iustorum. preter fidem christi salutem potuit invenire. Aut vero nisi et illis cognitus fuisset: non potuisset nobis per eorum ministerium. alias apertius. alias occultius prophetari.

Quia non iustificabitur ex lege omnis caro coram deo. Potest enim fieri coram hominibus. Non autem coram illo qui cordis ipsius et intime voluntatis inspector est. Ubi etiam videt si aliud faciat qui legem timet: quid tamen mallet facere si liceret. Ac ne quisque putaret hic apostolum ea lege dixisse neminem iustificari. que in sacramentis veteribus multa continet figurata precepta. Unde etiam ipsa est circumcisio carnis quam die octavo accipere parvuli iussi sunt: continuo subiungit quam legem dixerit. et ait. **Per legem enim cognitio peccati.** Illa igitur lex est. de qua postea dicit. **Peccatum non cognovit nisi per legem.** Nam concupiscentiam nesciebam nisi lex diceret: non concupisces. Nam quid aliud est. per legem enim cognitio peccati? Hic forte dicat humana illa presumptio. Ignorans dei iustitiam. et suam volens constituere. Merito dixisse apostolum. quia ex lege nemo iustificabitur. Ostendit enim lex tantummodo quid faciendum. quid ve cavendum sit. ut quod illa ostenderit voluntas adimpleat ac sic homo iustificetur. Sed o homo attende quid sequatur.

Nunc autem (inquit) iusticia dei sine lege manifesta est: testificata a lege et prophetis.

Deum ne insonat surdis? Iustitia inquit dei manifestata est. hanc ignorat. quod sua voluntate constituit. Quicquid noluit esse subiecti. Iustitia inquit dei manifestata est. Non dixit iustitia hominis. vel iustitia proprie voluntatis. Iustitia dei non qua iustus est deus: sed qua induit hominem cum iustificat impium. Hec testificatur per legem. et prophetas. Quicquid prope testimonium perhibet lex et prophete. Lex quidem hoc ipso quod iubendo et minando. et neminem iustificando: satis indicat dono dei iustificari hominem per adiutorium spiritus. Prophete autem id quod preceperunt christi aduentus implevit. Nam hinc sequitur. et adiungit dicens.

Iusticia autem dei per fidem iesu christi: in omnes et super omnes qui credunt in eum.

Quod est per fidem qua credit in christum. Sicut autem ista fides christi dicta est non qua credit christus: sic illa iustitia dei: non qua iustus est deus. Utrique enim non strum est. Sed ideo dei et christi dicitur: quod nobis largitate donat. Iustitia ergo sine lege: non sine lege manifestata. Quomodo enim per legem testificata. si sine lege manifestata? Sed iustitia dei sine lege est. quam deus per spiritum gratie credenti confert sine adiutorio legis: hoc est: non adiutis lege. Quandoquidem per legem ostendit homini infirmitatem suam. ut ad eius misericordiam iam per fidem confugiens sanaret. De sapientia quippe eius dictum est. quod legem et misericordiam in lingua portat legem scilicet qua reos faciat superbos. Misericordiam vero: qua iustificet humilios. [Iustitia ergo dei. per fidem iesu christi in omnes qui credunt] Non enim est distinctio. Omnes enim peccaverunt et egent gloria dei.

Gratia non de
fuit sub le-
ge.

Saluat si
ne fide xpi
nemo vnus
fuit.

Ex libro 8 spi
ritu et littera

Voluntatis
inspector
deus.

Cognitio
peccati per legem

Lex quid
ostendit.

Iustitia per
legem et pro-
phetas te-
stificatur.

Fides xpi
et iustitia
dei quod vi-
cantur.

Iustitia e-
sine lege s-
non est ma-
nifestata si
ne lege.

H. l. Cor. iiii.

Ro. iiii.

Non gloria sua. Quid enī habent quod non acceperunt? Si autē acceperūt. qd gloriāntur quasi non acceperūt? Eget itaq; gloria dei. Et vide quid sequatur. Iustificati gratis per gratiā ipsius per redēptionē q̄ est in xp̄o iesu: quē pposuit deus propiciatorē per fidem in sanguine ipsi⁹ ad ostēsiōē iusticie sue propter remissionē precedētium delictorū in sustentationē dei ad ostēsiōē iusticie ei⁹ in hoc tēpore: vt sit ipse iustus et iustificans eū qui ex fide est iesu christi.

Grā iustifi-
cat sola.

Non itaq; iustificati p legem: non iustificati p propriā voluntatē: sed iustificati per gratiā ipsius. Non q̄ sine voluntate nostra fiat. Sed voluntas nra ostēditur infirma per legem: vt sanet gratia voluntatem. et sanata voluntas impleat legem: non constituta sub lege. nec indigens lege. [Nunc autē sine lege iusticia dei manifesta est: testificata per legē et prophetas.]

Ex tractatu
pi. et. in pro-
emio.

Euāgelium enī testimoniū habet a lege et prophetis. Unde etiam in monte inter vtrāq; psonam medius saluator effulsit.

[Omnes enī peccauerūt et egent gloria dei.]

Ex tractatu
pi. et. viii.

Dēs igit p̄uaricantes grā saluatoris inuenit alios mai⁹. alios minus. Quāto enī legis maior in quocunq; cognitio: tanto minor peccati excusatio. Quāto minor peccati excusatio tanto manifestior p̄uaricatio. Restabat ergo. vt omnibus non sua. sed dei. id est a deo donata iustitia subueniret. Unde ait apostolus. Per legem cognitio peccati. Non ergo oblatio: sed cognitio. Nunc autem sine lege iustitia dei manifestata est: p legem et prophetas. Proinde etiā iste subiunxit. Propterea (inquit) dilexi testimoniā tua. Ac si diceret. Quoniam lex siue in paradiso data siue naturaliter insita. siue in litteris pmulgata: p̄uaricatores fecit omnes peccatores terre. propterea dilexi testimoniā tua que sunt in lege tua de gratia tua. vt non sit in me iustitia mea sed tua. Lex enī ad hoc pdest: vt mittat ad gratiā. Non solum enim attestat manifestandē iustitiā dei que sine lege est: verum etiā hoc ipso q̄ eos quos p̄uaricantes facit. ita vt etiam littera occidat: ad viuificantem spiritum cōfugere timorem compellit. p quem peccatorū deletur vniuersitas. et recte factorū charitas inspiret.

Ex libro de
natura et grā

[Omnes enī peccauerunt et egent gl̄ia dei.] Et si enī iam sumus in christo noua creatura: tamen eramus natura filij ire sicut et ceteri. Deus autē qui diues est: in misericordia: ppter multā dilectionē qua dilexit nos: cum essemus mortui delictis cōiunxit nos christo. cuius gratia sum⁹ salui facti. Nec igit christi gratia. sine qua nec infantes nec etate grandes salui fieri possunt: non meritis redditur sed gratis datur: propter quod gratia nominatur.

[Iustificati inquit gratis p sanguine ipsius]

Unde hi qui non p illam liberantur: siue quia audire nondum potuerunt. siue quia obedire noluerūt. siue etiā cum p etatem audire non possent. Lauacrum regenerationis quod accipere possent p quod salui fierent non acceperūt. Iuste vtiq; dā nātur: qz sine peccato non sunt. vel quod originali ter traxerunt: vel quod malis moribus addiderūt. Omnes enī peccauerunt siue in adam siue in se

Grā nō ca-
dit sub me-
rito.Iusta mul-
torū dāna-
tio.

metipsis: et egent gloria dei. Vniuersa igitur massa penas debet. Et si omnibus debitum dam nationis supplicium redderetur: non iniuste procul dubio redderetur. Qui ergo inde per gratiam liberantur: non vasa meritorum suorum. sed vasa misericordie nominantur. Cuius misericordie nisi illius qui christum misit in hunc mundum peccatores saluos facere. quos presciuit et predestinauit. et vocauit et iustificauit. et glorificauit? Quis igitur vsq; adeo dementissime insanit vt nō agat ineffabiles gratias misericordie quos voluit liberantis. qui recte nullo modo posset culpāre. iustitia vniuersos omnino damnantis?

Ubi est ergo gloriatio tua? Exclusa est. Per quā legē? Factorum? Nō. Sed p legem fidei.

Sue gloriatiōem dixerit laudabilem que in domino est. eamq; exclusam. id est non vt abscederet pulsam: sed vt emineret expressa. Unde et excludores dicuntur quidam artifices argentarij. hinc est et illud in psalmis. vt excludant hi qui probati sunt argento. id est. vt emineant hi qui probati sunt eloquio dei. Nam et alibi dicit. Eloquia domini eloquia casta argenti igne examinatum. Siue gloriatiōem viciōsam de superbia venientem commemorare voluerit. eorum scilicet qui cum sibi iuste vident viuere: ita gloriāntur quasi non acceperint. Eamq; non p legē factorū sed p legem fidei dicit exclusam. id est electā et abiectam. Quia p legem si dei quisq; cognoscit si qd bene viuit dei grā se habere. et vt pficiat in dilectiōe iusticie non se aliunde psecuturū. Que cogitatio piū facit. qz pietas ē vera sapiētia. Pietatē dico. quā greci Theosebian vocāt. Ipsa q̄ppe cōmendata est. cū dictū est hōi qd in libro Job legit. Ecce pietas ē sapiētia. Theosebia. Porro si ad verbi originē latine exp̄ssam interpretaret: dei cult⁹ dici poterat. q̄ in hoc maxie p̄statur est: vt aia ei non sit ingrata. vñ et in ipso verissimo et singulari sacrificio dñō deo nostro agere grās admōemur. Erit enī ingrata: si qd illi ex deo est: sibi tribuerit. p̄cipueq; iustitiā. cuius op̄b⁹ velut p̄p̄is. et velut a semetipsa sibi met ptis nō vulgariter tanq; ex diuitijs aut membrorū forma. aut eloquētia. ceterisq; siue exterius siue corpis siue animi bonis q̄ habere etiā scelerati solent: sed itaq; de his q̄ pprie sunt bona bonorū. quasi sapiēter inflat. Quo vicio repulsi a diuine stabilitate substantie etiā qdā magni viri ad idolatrie dedec⁹ defluerūt.

Lex q̄ factorū. i. operū p quam non excludit illa gloriatio. et lex fidei p quam excludit. q̄ inter se differit opepcū est p̄siderare: si tñ valem⁹ aduerte- re atq; discernere. Recte enī qsq; dixerit legē operum esse in iudaismo. Legē autē fidei in christianismo. propterea qz circūcisio ceteraq; opa talia legis sunt: q̄ christiana iā disciplina non seruat. Sed qn̄ tñ fallat ista discretio. iamdiu qdē est vt molimur ostēdere. Clētāmē qm magna est res: non incongruenter in ea manifestāda: plurib⁹ etiā atq; etiā testimonijs imoratur. Ipsa enī dicit legem ex q̄ nemo iustificat quā dicit subintrasse vt abūdaret delictū. Quā tñ ne qsq; ob hoc impit⁹ argueret. et sacrileg⁹ accusaret. defendit eā dicens. Quid igit dicem⁹? Lex pctm est: Absit. Sed pctm nō pgnō- uim⁹ nisi p legem. Nam p̄cupiscentiā nesciebam: nisi lex diceret. Nō concupisces. Occasione itaq; accepta. pctm p mandatū opatū est i me oēm p̄cupiscē

Iusta esse
posset om-
niū dāna-
tio.Grē neces-
sario deo
agende.Ex libro de
spū et littera.
Gloriatio
laudabilis.
Exclusio
res q̄ sunt.
ps. lxxvii.
ps. xi.
Gloriatio
viciosa.Pietas
quid sit.Theose-
bia.
Cult⁹ dei.Ex libro scdo
de baptismo
parvulorū.Lex opū
et lex fidei
qd differat

Roma. vii.

Ad Romanos.

et

ria. Dicit etia. Lex quide scia. et mandatu sanctum et iustu et bonu. Sed ptem vt appareat ptem: p bonu opatu est morte. Ipa est ergo lra occidens q dicit non cupisces: de qua lre dicit qd pauloate comemorauit. Per legem eni cognitio pti. Deinde subinfert. vñ nunc agim. Ubi est q gloriatio tua? Exclusa est. Per qua legem: factor: non sed p legem fidei. Lex ergo ista factor: ipa est q dicit non cupisces: qz per illa cognitio pti est. Volo ergo scire si qd mibi dicere audeat. vñ lex fidei non dicat non cupisces. Si eni non dicit qd cause est cur non in ea positi securi atq impune peccem? Hoc eni et illi putauerunt aplm dicere. de qb ait. Et sicut dicunt qda faciam? mala vt veniant bona: quoz da natio iusta est. Si aut dicit etia ipa. no cupisces. sicut multa pcepta euangelica testificari et clamare non cessant: quare lex factor: etia ipa non dicit? Neq eni qz non habet opa veteru sacramentoru circuncisionis videlicet atq ceteroz. Ideo non sunt opa que habet in sacramentis suis huc tpi pgruis: aut vero de opibus sacramentoz questio fuit. qñ mentio legis ob hoc fiebat. qz per ipsam cognitio peccati est. et ideo ex ea nemo iustificat. vnde non per illa exclusa est gloriatio. sed p legem fidei ex

Lex fidei
qre no bz
lex operu.

Jacobi. i.

Cultu diuini
nus.

1. Cor. ii.

Spus hu
ius mundi.
Ro. i.

Fili fidei.

Pharise
q gratias
do agebat
de bonis
factis: pec
cauit nihil
petens.

Ex tractatu.
ps. cxxiii.

Lex fidei
que sit.

qua iust? vult. Sed nunqd et p istam non fit cognitio pti. cum et ipa dicat non cupisces? Quid igit est? Reuiter dicat. Quod operu lex minado imperat: hoc fidei lex credendo impetrat. Illa dicit. no cupisces: ista dicit. Cu scirem qz nemo pot esse cotinens nisi deus det. et hoc ipsum erat sapientie: scire cuius esset hoc donum: adij dñm et deprecari sum. Ipa est illa sapientia que pietas vocat. qua colitur pater luminu: a quo est omne datu optimum. et omne donum pfectu. Colitur aut sacrificio laudis. actionibusq gratiaru. vt cultor ei? non in seipso sz in illo gloriatur. Ecce hoc lege operu dicit deus. fac qd iubeo: lege fidei dicit deo. Da qd iubet. Ideo eni iubet lex: vt admoneat qd faciat fides. Id est. vt cui iubet. si nondu potest: sciat qd petat. Si aut cotinuo potest: et obedire facit: debet etia scire quo donante possit. Non eni spiritui huius mundi accepimus: ait idem constantissimus gratie pdicator: sed spiritui qui ex deo est. vt sciam? que a deo donata sunt nobis. Quis est aut spiritus hui? mudi nisi supbie spirit? quo cor insipies obscuratu est eozu qui cognitu deum non vt dei gratias agendo glorificauerunt? Nec alio spiritu decipiunt et illi q ignorantes dei iusticia et suam volentes constitutere. iusticie dei non sunt subiecti. Uñ mibi magis videt esse fidei filius. q nouit a quo speret qd nondu habet: qz qui sibi tribuit id qd habet. Quauis vtrqz horum preferendus sit. qui et habet et nouit a quo habet. si tamen non se credat esse quod nondum est: ne incidat in vicium illius pharisei. qui quantuqz deo gratias ageret ex his que habebat. nihil tamen petebat dari sibi. tanqz nihilo indigeret ad augendam perficiendamq iusticiam. His igitur consideratis tractatisqz p viribus quas dñs dare dignat: colligimus. no iustificari homine pceptis bone vite. nisi per fide Iesu christi. Hoc est. non lege operu sed fidei. non littera sed spiritu. non factoru meritis sed gratuita gratia.

Ubi est ergo gloriatio tua? Exclusa est. Per qua legem: factor: non. Sed p legem fidei. Hec lex fidei qua credim? et oramus p gratia nobis donari. vt faciam? quod p nosmetipsos implere non possumus. ne ignorantes dei iusticia et nostram volentes constitutere: iusticie dei non sim? subiecti. In

lege itaqz factor: est dei iubentis iusticia: in lege aut fidei subuenientis misericordia.

Arbitramur eni iustificari homine per fidem sine operibus legis. An iudeoz de? tñ? Monne et getiu? Immo et getiu.

Redidit Abraham deo et reputatu est illi ad iusticia. et amicus dei appellat? est. Quod credidit deo: int? in corde: in sola fide est. Quod aut immolandu filiu duxit: q intrepid? dexteram armauit. q iam feriret nisi voce teneret: magna fides est vñq: sed et magnu opus. Et ipm opus laudauit de? cu diceret. quonia exaudisti vocem mea. Quare ergo apostolus Paulus ait. Arbitramur iustificari hoiem p fide sine opib? legis? Et alio loco dicit. Est fides q p dilectione operat. Quomodo fides p dilectionem operat? et quo iustificat homo p fide sine operibus legis? Credidit aliqs. pcepit fidei sacramenta. et mortu? est. defuit illi operadi temp? Quid dicimus? qz non est iustificat? Plane dicim? iustificatu: credente in eum q iustificat impium. Ergo iste iustificat? est: et opatus non est. Implet sententia apostoli dicentis. Arbitro: iustificari hoiem p fidem sine operibus legis. Latro q cum dño crucifixus est: corde credidit ad iusticia. ore cofessus est ad salute. Nam fides q per dilectione operat. et si non sit in quo exteri? operet: in corde tamen illa feruens seruat. Nam erat quida in lege qui de operibus legis gloriabatur: que fortasse non dilectione. sed timore faciebatur. Et volebant se iustos videri et preponi getibus. q opus legis no fecerat. Apostolus aut pdicas fide getibus. cu eos q accedebant ad dñm videret iustificatos ex fide. vt ia qui crederat bene operarent. no qz bene operati sunt credere mereretur. exclamauit secur? et ait. qz potest iustificari homo ex fide sine operib? legis. vt illi magis no fuerint iusti: qui qd faciebatur timore faciebant. cu fides per dilectione operetur in corde. etia si foris non exit in opere.

Apostolus pdicas iustificari hoiem per fide sine operib? no bene intellexit? est ab eis q sic dictu acceperunt. vt putaret cu semel in xpm credidisset etia si male operaretur. et facinorose flagitiosqz viueret: saluos se esse per fide posse. Aplos aut Jacobus eundem sensu pauli apli quomodo sit intelligendus exponit. Ideoq etia abrahe magis exemplum vit: vacua esse fide si no bene operet. Quoniam abrahe exemplo etia Paulus apls vsus est: vt pbaret iustificari hoiem p fide sine operibus legis. Si eni bona opera comemorat abrahe que ei? fidem comitata sunt: satis ostendit aplm paulu no ita per abrahā docere iustificari hoiem per fide sine operib? vt si qd crediderit no ad eu ptineat bene operari: sed ad hoc potius. vt nemo arbitretur meritis prioru bonozu operu se puenisse ad donu iustificationis q est in fide. In hoc eni se gentibus in xpm credentib? iudei pferrere cupiebant: q dicebant se meritis bonozu operu q per legem sunt: puenisse ad euangelica gram. Ideoq scandalizabatur multi q ex eis crederat. q incircucisib? xpi gratia traderet. Unde apls Paul? dicit. posse hoiem si ne operib? sed pcedentib?: iustificari per fide. Nam iustificat? per fide quomodo potest nisi iuste definiceps operari. Quis nihil antea iuste operat? ad fidei iustificatione puenit. no merito bonozu operum: sed gra dei. q vacare in illo non potest. cu ia p dilectione bene operat? Ad si cu crediderit: mor

Ex sermone
de imolatioe
ysaac.
Ad gallatas
quarto.

Galla. v.
Fides qñ
p dilectio
ne operat
et quo iust
ficat ho p
fidem sine
opib? legi.

Ex libro qñ
onũ. lxxxiij.
Iustifica
ri p fide si
ne opibus
quod intelli
gendu sit.

Iustificat
quis sine
operib? p
cedentibus
non sine se
quentib? su
sceptione
fidei.

Capitulum Tertium. Foliū. xiiij.

de hac vita decesserit: iustificatio fidei manet cū il
lo. nec pcedētib⁹ bonis operib⁹ qz nō merito ad il
lam sed grā puenit. nec cōsequētib⁹: qz in hac vita
esse nō sinit. Unde manifestū est. qd paul⁹ apl⁹ di
cit. Arbitramur enī iustificari hoīem per fidē sine
operib⁹: nō ita intelligendū esse. vt accepta fide si
vixerit dicam⁹ eū iustū / etiā si male vixerit. Ideo
exēplo abrahe ⁊ apl⁹ Paul⁹ vti. qz sine operib⁹
legis quā nō acceperat per fidē iustificat⁹ est. Et
Jacob⁹ qz fidē ipsi⁹ abrahe opera bona cōsecuta
esse demonstrat: ostendēs quēadmodū intelligen
dum sit. qd Paul⁹ apl⁹ p̄dicauit. Nā qui putant
istā iacobi apl⁹ sententiā p̄trariā esse illi pauli apo
stoli sententiā: possunt arbitrari ipm paulū etiā sibi
esse cōtrariū. qz dicit alio loco. Nō enī auditores
legis iusti sūt apud deū: sed factores legis iustifi
cabuntur. Et alio loco. Sed fides q̄ per dilectionē
operat⁹. Et iterū. Si enī scdm carnē vixeritis: mo
riemini. Si autē spū. facta carnis mortificaueritis:
viuetis. Que sint autē facta carnis que operibus
spūalib⁹ mortificāda sunt: alio loco demonstrat
cens. Manifesta autē sūt opera carnis. Que sunt
fornicationes. imūdicie. idoloz seruīt⁹. veneficia
inimicitie. p̄tentiones. emulationes. animositates.
dissensiones. hereses. inuidie. ebrietates. cōmessati
ones. et his similia: q̄ p̄dicō vobis sicut p̄dixi.
qm q̄ talia agūt: regnū dei nō possidebunt. Et ad
corinthios ait. Nolite errare: neqz fornicatores: ne
qz idolis seruientes. neqz adulteri. neqz molles. ne
qz masculoz cōcubitores. neqz fures. neqz auari.
neqz ebriosi. neqz maledicti. neqz rapaces: regnum
dei possidebūt. Et hec aliqñ qdē fuitis: s; abluti
estis. sed sc̄tificati estis. sed iustificati estis. in noīe
dñi iesu xpi. et in spū dei nostri. Quib⁹ sentētijs ma
nifestissime docet: non eos p̄terito bono opere ad
fidei iustificationē puenisse. nec merit⁹ eozum ad
istā grām: cū dicit. Et hec quidē fuitis. Sed cum
dicit. qm q̄ talia agūt regnū dei nō possidebūt: sa
tis ostendit iā ex quo crediderūt bene debere opa
ri. qz et Jacob⁹ ait. et multis oīno locis idem apl⁹
paulus satis aperteqz p̄dicat recte viuendū oib⁹
qui in xpo crediderūt. ne ad penas pueniāt. quas
et dñs ipse cōmemorat dicens. Nō oīs qui dicit mi
hi dñe dñe intrabit in regnū celoz. sed q̄ facit vo
luntatē patris mei q̄ in celis est. Et alibi. Ut quid
mibi dicitis dñe dñe. et nō facitis que dico vobis?
Et oīs q̄ audit verba mea hec ⁊ facit ea. similabo
eū viro sapiētī. q̄ edificauit domū suā supra petrā
et cetera. Et q̄ audit verba mea hec et nō facit ea: si
milabo eū viro stulto. q̄ edificauit domū suā supra
arenā. ⁊ cetera. Quapropter nō sūt sibi cōtrarie duo
rū apl⁹z sententiē pauli et iacobi. cū dicit vn⁹ iusti
ficari hoīem p fidē sine operib⁹. et ali⁹ dicit inane
esse fidē sine operib⁹: qz ille dicit de operib⁹ q̄ fidē
pcedūt. Iste autē de his q̄ fidē sequunt⁹: sicut etiā
ipse Paul⁹ multis in locis ostendit.

Cum ergo dicit apl⁹ arbitrari se iustificari ho
minē per fidē sine operib⁹ legis: nō hoc agit vt pce
pta ac p̄fessa fide opera iusticie contēnant. sed vt
sciat se quisqz p fidē posse iustificari: etiā si legis
opera nō pcesserint. Sequitur enī iustificatū: nō
pcedūt iustificandū. Qm ergo hec op̄ntio tūc fue
rat exorta. aliē apl⁹ eplē. petri. iohannis. iacobi
iude. cōtra eā maxime dirigūt intentionē: vt vehe
mēter astruāt fidē sine operib⁹ nō pdesse. sicut etiā
ipse Paul⁹ nō quālibet fidē qua in deū credit
sed eā salubre planeqz euangelicā definit: cuius
opera ex dilectione pcedūt. Unde illam fidē que

sufficere ad salutē quibusdā videt⁹: ita nihil pdesse
asserat. vt dicat. Si habea oēm fidē ita vt mon
tes trāsserā. charitatē autē nō habea: nihil sū. Vbi
autē fidelis charitas operat⁹. sine dubio bene viu
tur. Plenitudo enī legis charitas. Unde euiden
ter in sc̄da eplā sua Petrus cū ad vite morūqz sā
citatē hortaret⁹. mundūqz istū trāsiturū p̄nūcia
ret. celos vero novos et terrā nouā expectari que
iustis habitāda traderet⁹: vt ex hoc attēderet qua
liter eos oporteret viuere. vt habitatione illa di
gni fieret⁹: sciens de apli pauli q̄busdā sub obscur
sentētijs nonnullos iniquos accepisse occasionē:
vt tāqz securi de salute q̄ in fide est: bene viuere nō
curarent: cōmemorauit quēdā ad intelligendū dif
ficultia esse in eplis ei⁹ q̄ hoīes peruerteret⁹: sicut et
alias scripturas. ad p̄pitiū suū interitū. Cū tñ et il
le apl⁹ de salute eterna. q̄ nisi bene viuētibus non
daret⁹: eadē sentiret que ceteri apostoli.

Quoniam quidē vnus est deus qui iustifi
cat circūcisionē ex fide: ⁊ p̄putiū p fidē.

Vnus enī deus q̄ iustificat circūcisionē
ex fide. ⁊ p̄putiū per fidē. Qd non ad
aliquā differentia dictū est. tanqz aliud
sit ex fide aliud p fidē: sed ad varietatē
locutionis. Alio quippe loco cū de gētib⁹ diceret.
hoc est de p̄putio: p̄uidens (inqt) scriptura qz
ex fide iustificat gētes deus. Itemqz cū de circūci
sione loqueret⁹ vnde erat: nos (iquit) natura iudei
et nō ex gētib⁹ p̄ctōres. sciētes qz nō iustificatur
homo ex operib⁹ legis. nisi per fidē iesu xpi: ⁊ nos
in christo iesu credim⁹. Ecce et p̄putiū dixit iu
stificari ex fide. et circūcisionem per fidem.

Legem ergo destruimus per fidē? Ab
sit. Sed legem statuimus.

Et legē cognitio p̄cti. p fidē ipetratio
gratie p̄ra p̄ctm. per grām sanatio aie
a viciop̄cti. per aie sanitatē libertas ar
bitrii. p liberū arbitriū iusticie dilectio.
per iusticie dilectionē legis operatio. Ac p hoc si
cut lex nō euacuat sed statuit per fidē: qz fides im
petrat grām qua lex impleat⁹: ita libez arbitrium
nō euacuat per gratiā sed statuit. qz grā sanat vo
luntatē: qua iusticia libere dilgat⁹. Oia hec que ve
lut cathenarim cōnexui. habent voces suas in scri
pturis sc̄tis. Lex dicit. nō cōcupisces. Fides dicit
Sana aīam meā qz peccauit tibi. Gratia dicit. Ec
ce sanus fact⁹ es. iā noli peccare: ne qd tibi deteri
us cōtingat. Sanctas dicit. Dñe de⁹ me⁹ exclama
ui ad te et sanasti me. Liberū arbitriū dicit. Volū
tarie sacrificabo tibi. Dilectio iusticie dicit. Mar
rauerūt mibi iniusti delectationes suas: sed nō vt
lex tua dñe. Ut qd q̄ miseri hoīes aut de libero ar
bitrio audent sup̄bire anteqz liberent⁹: aut de suis
vitiis si iā liberati sūt: nec attendūt in ipso nomie
liberi arbitrii. vtiqz libertatē sonare? Vbi autē spi
rit⁹ dñi: ibi libertas. An ita sunt liberi. vt nec illi ve
lint habere dñm q̄ eis dicit. sine me nihil potestis
facere. et si vos fili⁹ liberauerit. tūc ⁊ liberi estis?

Capitulum quartum.
Quid ergo dicemus inue
nisse abraham patrē no
strum scdm carnē? Si enī
abraham ex operibus iu
stificat⁹ est habet gloriā:
Sed non apud deum.

i. Cor. xij.
Charitas
facit bene
vivere.
Ro. xiiij.

Ex libro de
spū ⁊ littera.
In fide et
p fidem in
differēt vi
cit apl⁹.
Salla. iij.
Salla. ii.

Ex eodem.
Fides im
petrat gra
tiā qua lex
impleat⁹.
Cathena
q̄ ad ope
rationē le
gis pueni
tur.

p̄. xl.
Iohanne. v
p̄. xxiij.
p̄. liij.
p̄. cxviii.

Libertas
arbitrii.

ii. Cor. iij.

Iohan. xv.
Iohan. viij.

Roma. ij.

Salla. v.
Ro. viij.

Salla. v.

i. Cor. vi.

Ibidem.

Matthe. viij.

Luce. vi.

Matthe. viij.

Ex libro de fi
de ⁊ opibus.
Iustifica
ri sine q̄b⁹
opib⁹ bōi
quis pōt.

Ad Romanos.

Extractatu
fr. xxi. in p
fatione.

ii. Cor. x. r. i
Cor. i.
Pagani
glia de bo
no ope: nō
est apd de
um.

R Postolus cū pmedaret iusticiā q̄ ex fi
de est: aduersus eos q̄ gloriānt de iusti
cia que est ex operib⁹. Hoc ait. Quid ḡ
dicim⁹ inuenisse abrahā patrē nostrum
icom carnē? Si enī abrahā ex operib⁹ iustifica
tus est: habet gloriā. sed nō apud deū. Auertat ip
se de⁹ talē gloriā. et illud potius audiam⁹. Qui glo
riatur: in dño gloriē. Multi ergo gloriāntur de ope
rib⁹. Et iuenis multos paganos p̄pterea nolle fi
eri xpianos: quia quasi sufficiūt sibi de bona vita
sua. Bene viuere opus est: ait. Quid michi prece
pturus est xps. vt bene viuā? Bā bene viuō. Quid
michi necessarius est xps? Nullū homicidiū. nullū
furtū. nullā rapinā facio. res alienas nō cōcupisco
nullo adulterio cōtaminor. Nā inuentat aliqd in
vita mea qd reprehendat. et q̄ reprehenderit paga
nū: faciat xpianū. habet gloriā: sed nō ad deū. Nō
autē sic pater noster abrahā. Nec autē sētētia scri
pture. ad hoc vult intētionem nostrā dirigere. Qu
enī fatemur et ipsa est fides nostra de scō patrī
cha qz placuit deo. vt dicam⁹: et nouerimus ad
deū habere gloriā: ait apls. Certe notū est nobis
et manifestū est: qz abrahā ad deū habet gloriā.
At si ex operib⁹ iustificat⁹ est: habet gloriā sed nō
ad deū. Ad deū autē habet gloriā. Nō ergo ex ope
rib⁹ iustificat⁹ est. Si ergo nō ex opib⁹ iustificat⁹
est abrahā: vñ iustificat⁹ est? Sequit⁹ et dicit vnde.

Quid enim dicit scriptura?
Credidit autē abrahā deo: et reputatū
est illi ad iusticiā. Et autem qui opera
tur. merces non imputatur scdm gratiā
sed scdm debitum.

Ergo ex fide iustificatus est abrahā.
Iam q̄ audit nō ex operib⁹ sed ex fide:
obseruet illā voraginē. Vides ergo qz
non ex operib⁹ sed ex fide iustificat⁹ est
abrahā? Faciā ergo quicquid volo. qz etsi bona
opera nō habuero et tñ credidero in deū: deputa
bit michi ad iusticiā. Respōdeo ergo tanq̄ contra
aplm et dico de ipso abrahā. qd inuenim⁹ etiam
in epla alteri⁹ apli. q̄ volebat corrigere hoies qui
male intellexerāt istū aplm. Iacobus enī in epla
sua p̄tra eos q̄ nolebant bene operari. de sola fide
presumētes. ipsi⁹ abrahe opa cōmendauit. cuius
paul⁹ fidē: et non sunt sibi aduersi apli. Dicit autē
opus oibus notū abrahe. Filii sui imolādū deo
obtulit. Magnū opus: sed ex fide. laudo supēdifi
cationē operis: sed video fidē fundamentū. Lau
do fructū boni operis: sed in fide agnosco radicē.
Si autē hoc p̄ter fidē rectā faceret abrahā: nī
hil illi p̄deset qualecunq̄ illud opus esset. Rursū
si sic teneret fidē abrahā. vt cū ei de⁹ iperaret of
ferre sibi imolādū filiū. diceret apud semetipsū.
nō facio. et tñ credo qz me etiā cōtemnentem iussa
sua liberat de⁹: fides sine operib⁹ mortua esset. et
tanq̄ radix sine fructu sterilis atqz arida remane
ret. Quid ergo? Nulla opera debem⁹ pponere fi
dei. id est vt ante fidē quisqz dicatur bene operari.
Ea enī ipsa opera q̄ dicuntur ante fidē: q̄uis vide
antur hoibus laudabilia inania sunt. Ita michi vi
dētur esse vt magne vires et cursus celerrim⁹ p̄ter
viā. Nemo ergo p̄putet bona opera sua ante fidē
Vbi fides nō erat: bonū opus nō erat. Bonū enī
opus intētio facit. intētionem fides dirigit. Nō
valde attēdas qd homo faciat. sed quid cum facit
aspiciat. quo lacertos optime gubernationis di

Opus bo
nū nō est
sine fide.
Intētio
facit opus
bonū.

Jacobi. ii.

Fidē sine
ope bono
sequēti in
anē esse.

rigat. fac enī hoīem optime gubernare nauē. et p̄
didisse quo tendit. Nōne iste q̄to sibi videt in na
ui gubernāda agili⁹ et efficiat⁹: tāto periculosi⁹
eā sic gubernat. vt ad naufragiū properādū pdu
cat. Talis est et q̄ optime currit p̄ter viā. Nōne
ergo erat melius et tolerabili⁹. vt esset gubernator
ille aliq̄to inualidior. vt cū labore et aliqua diffi
cultate gubernacula regeret. et tamen rectū debi
tumqz cursū teneret? Rursusqz ille etiā pigrius et
imbecillius in viā ambularet q̄ p̄ter viā fortiter
curreret? Optim⁹ ergo ille q̄ et viā tenet et bene
ibi ambulat. Sequentis autē spei. qui etsi aliq̄ntū
claudicat nō oīnoy erret aut remaneat: sed p̄gre
diat⁹ etsi paulatim. fortasse enī sperādū est eū quo
tendit: etiā tardius peruenturū. Ergo fratres ex
fide iustificat⁹ est abrahā. Sed si fidē opera nō
precesserūt tamen secuta sunt.

[Quid enī scriptura dicit? Credidit abrahā deo et
reputatū est illi ad iusticiā.]

Factū est verbum dñi ad abrahā in visu. Qui
cū ei p̄tectionē mercedēqz pmitteret valde mul
tam: ille de posteritate sollicit⁹. quendā eliezer ver
naculū suū futurū sibi dixit heredē. cōtinuoqz illi
promissus est heres: nō ille vernacul⁹: sed q̄ de ip
so abrahā fuerat exitur⁹. Rursusqz promissū est
semen innumerabile: nō sicut arena terre: s̄ sicut
stelle celi. Vbi michi magis videt⁹ p̄missa posteri
tas celesti felicitate sublimis. Nā q̄tū ad multitu
dinē pertinet. qd sūt stelle celi ad arenā terre? Dic
sane illa sētētia ponit⁹ cui⁹ apls meminit. p̄pter
dei grām cōmendandā. credidit abrahā deo et re
putatū est illi ad iusticiā: ne circūcisio gloriaretur
gemetqz incircūcisas ad fidem xpi nollet admitti.
Hoc enī q̄ factū est vt credēti abrahe deputaret⁹
fides ei⁹ ad iusticiā: nondū fuerat circūcisus.

Ei qui non operatur credenti autē in eū
qui iustificat impium reputat⁹ fides ei⁹
ad iusticiā scdm propositum gratie dei.

Querere voluerit ante grām qd me
ruerit vt acciperet eā. mala sua poterit
homo inuenire nō bona. etiā si eū vñ
oiet vitā habentē sup terrā grā saluato
ris inuenit. Quia si aliquid boni operat⁹ homo vt
grām mereat: nō ei merces imputat⁹ scdm gratiā
sed scdm debitū. Si autē credit in eū qui iustificat
impium vt deputet⁹ fides ei⁹ ad iusticiā. Iustus enī
ex fide viuūt: p̄fecto anteqz grā iustificet. hoc est
iust⁹ efficiat⁹ impius: qd est nisi impius? Quē si de
bitum sequeretur. qd eius merito nisi supplicii red
deret⁹? Si ergo gratia tā nō ex operib⁹. alioqn grā
tam nō est gratia. Operib⁹ enī debitū reddidit. gra
tia gratis datur: vnde etiā nuncupatur.

Hoc est opus dei. vt credatis in eū quē misit il
le. Et credatis in eū nō vt credatis ei. Sed si cre
ditis in eū: creditis ei. Nō autē cōtinuo qui credit
ei: credit in eū. nā et demones credebāt ei sed non
credebāt in eū. Rursus etiā de aplis ipsi⁹ dicere
possum⁹. credim⁹ paulo: sed nō credim⁹ in paulū.
Credim⁹ petro: sed nō credim⁹ in petrū. Credētī
autē in eū qui iustificat impium: deputat⁹ fides eius
ad iusticiā. Quid est ergo credere in eū? Credēdo
amare. credendo diligere. credēdo in eū ire. et ei⁹
membris incorporari. Ipsa est ergo fides quā de
nobis exigit de⁹. Et non inuenit qd exigit nisi do
nauerit qd inueniat. Que fides: nisi quam diffinit
alio loco plenissime apls dicens. neqz circūcisio ne
qz p̄putiū aliqd valet. s̄ fides q̄ dilectionē opat⁹.

Vires ma
gne nocēt
errātib⁹.

Ex libro de
ciuitate dei.
xvi.

Abrahe
cur nondū
circūcisio
facta est p
missio.

Ex libro ad
bonifaciū pa
pam vrbis.
Gratiā nō
meremur
accipere.

Grā dicit⁹
qz gratia da
tur.

Ex tractatu
euāgelii s̄m
ioāne. xxi.
Credere i
deū et cre
dere deo
differunt.

Credere i
deū qd sit.
Fides q̄ a
nobis exi
gitur.

Capitulum Quartum. Foliū. xiiii

Ex tractatu
euāgelii s'm
ioh. lxxii.

Johan. xliii.
Opa xpi
facit et ma-
iora qui in
xpi credit
salutem
suaz opari
plus est q̄
celum.
war. xliii.

Iustifica-
ri ipius an
plus sit q̄
creare su-
um.

Joh. xliii.

Ex tractatu
euāgelii s'm io
han. lxxxi.
Gla ad de
um q̄ sit.

ps. xxxi.

Ex tractatu
ps. xxxi.

Nō qualiscūq; fides sed fides q̄ p dilectionē opat̄
Cūq; inter credētes in xpm nō est cōputan-
dus. q̄ non fecerit maiora opera q̄ xps: Durū est.
absurdū est. ferri nō potest. Nō tolerat nisi intelli-
gat. Aplm igit̄ intelligamus. Credenti (inquit) in
eū q̄ iustificat impiū deputat̄ fides ei⁹ ad iusticiā.
In hoc opere faciam⁹ opera xpi. qz et ipm crede-
re in xpm opus est xpi. Hoc operat̄ in nobis: non
vtiq; sine nobis. Audi iā ergo et intellige. Qui cre-
dit in me: opera que ego facio et ipse faciet. Pri⁹
ego facio deinde ipse faciet. qz facio vt faciat. Que
opera nisi vt ex impio iustus fiat: Et maiora ho-
rum faciet. Quorū obsecro? Nūquid nam operū
oim xpi maiora facit. qui cū timore et tremore su-
am ipsius salutē operat̄: qd vtq; in illo: sed nō si-
ne illo xps operat̄. Proius maius hoc esse dixi-
rim q̄ est celum et terra et quecūq; cernūtur in ce-
lo et in terra. Et celū enī et terra trāsibit: predesti-
natorū autē salus et iustificatio pmanebit. In illis
tantū opera dei. In his autem est etiā imago dei
Sed in celis sedes. dñationes. principatus. pote-
states. archangeli. angeli: opera sūt xpi. Nūquid
etiā his operib⁹ maiora facit: q̄ operat̄ in se chri-
sto cooperat̄ eternā salutē ac iustificationem suā:
Nō hic audeo precipitare sententiā. intelligat q̄ po-
test. Iudicet q̄ potest. vtrū mai⁹ sit iustos creare:
q̄ impios iustificare. Certe enī si equalis vtrūq;
potētie: hoc maioris est misericordie. Hoc est enī
pietatis sacramētū. qd manifestatū est i carne. ius-
tificatū est in spū. apparuit angelis. predicatū est
gētib⁹. creditū est in mūdo. assūptū est in gloria.
Sed oia opera xpi intelligere vbi ait. maiora horū
faciet: nulla nos necessitas cogit. horū enī fortitā
dixit q̄ ille tūc faciebat. Tūc autē verba fidei facie-
bat. Et de his operib⁹ fuerat prelocutus dicens.
Verba q̄ ego loquor vobis a me ipso non loquor.
Pater autem in me manēs facit opera ipse. Tūc
igit̄ verba eius erat opera ei⁹. Et vtq; minus est
opera iusticie p̄dicare qd fecit preter nos: q̄ impi-
os iustificare qd ita facit i nobis vt faciam⁹ et nos.
Dicit apls. si abraham ex operib⁹ iustificat⁹ est
habet gloriā. sed nō ad deū. Hec est ad deū gloriā
qua gloriā nō homo sed deus. si nō ex operib⁹
sed ex fide iustificat⁹. vt ex deo illi sit etiā qd bene
operat̄. Nō ergo hec nostre glorie tribuam⁹: tāq;
hoc ex nobis ipsis habeam⁹. Eius est enī hec gra-
et ideo in hoc nō nostra sed eius est glā. Ipsi enī
sum⁹ figmētū creati in xpo iesu in operib⁹ bonis.
Sicut et dauid dicit beatitudinē homi-
nis cui deus accepto fert iusticiam sine
operib⁹. Beati quorum remisse sunt in-
iq̄tates: et quorū tecta sunt peccata. Bea-
tus vir cui nō imputabit dñs peccatum
Beatitudo ergo hec in circūcisione tan-
tum manet: an etiā in prepucio?

Propterea (inquit) tibi hoc dixi o homo
ne quasi de operib⁹ tuis p̄sumere vide-
aris: et merito operū tuorū accepisse si-
dei grām. Noli ergo p̄sumere de operi-
bus ante fidē. Noueris qz te peccatorē fides inue-
nit. Et si fides data te fecit iustū: ipm inuenit quē
faceret iustū. Credenti (inquit) in eū q̄ iustificat im-
piū: deputat̄ fides ei⁹ ad iusticiā. Si iustificat im-
pius: ex impio iust⁹ fit: si ex impio iust⁹ fit: que sūt
opera impiorū? Factet iā impius opera sua. dicat
do pauperib⁹. nihil alicui aufero. nō vxorē alienā

cōcupisco. nō quēq; occido. nulli fraudē facio. de-
positū apud me nullo teste represēto. Hec oia di-
cat. q̄ vtrū pius sit an impi⁹. Et quomodo sū im-
pius (inquit) ista facies? Quomodo illi de quib⁹ di-
ctum est. Et seruierūt creature pot⁹ q̄ creatori. q̄
est benedict⁹ in secula. Quomodo nō es impius?
Quid si de oib⁹ bonis operib⁹ aut illud speras qd
sperandū est. sed nō ab illo a quo sperandū est: aut
hoc speras qd sperandū non est. etiā ab illo a quo
eterna vita sperāda est: Pro bonis operibus spe-
rasti terrenā q̄ndam felicitatē / impi⁹ es. Non est
ista merces fidei. cara res est fides. vllī illā adduxi-
sti. Impi⁹ ergo es. et nulla sūt ista opa tua. Quid
si qd sperandū est speras. id est vitā eternā. sed nō
a dño deo per iesū xpm qd solū datur vitā eter-
na. sed putas te ad vitā eternā posse puenire p mi-
litiam celi. p solē et lunā. per potestates aeris et ma-
ris. et terre et siderū? Impius es. sed crede in eū
qui iustificat impiū: vt possint et bona opera tua ef-
se opera bona. Nā nec bona illa appellauerim q̄
diu nō de radice bona pcedūt. Quid ergo. qui sūt
beati? Num in q̄bus nō inuenerūt de⁹ p̄ctm? Nam
in oibus inuenit. Omnes enī peccauerūt et egēt glo-
ria dei. Si ergo in oib⁹ p̄ctā inueniūtur: remanet
vt nō sint beati: nisi quorū remissa sunt p̄ctā. Hoc
ergo apls sic cōmendauit. Credidit autē abrahā
deo: et deputatū est ei ad iusticiā. Si autē q̄ operat̄
tur. id est q̄ de operib⁹ p̄sumit: et eoz merito sibi di-
cit datā grām fidei merces nō imputat̄ scdm grā-
tiam: sed scdm debitum. Quid est hoc: nisi q̄ mer-
ces nostra gratia vocat̄? Si gratia est: gratis dat̄
Quid est gratis dat̄? Gratis cōstat. Nihil bene fe-
cisti: et dat̄ tibi remissio p̄ctōz. Attendūtur opera
tua: et inueniūtur oia mala. Si qd debet istis ope-
rib⁹ de⁹ redderet: vtq; dānaret. Stipendiū pec-
cati mors. Nō tibi de⁹ reddit debitā penā: sed do-
nat indebitā grām. Debebat vindictā: dat indul-
gentiā. Et qz totū gratie ei⁹ imputat̄. non meritis
nostris: beati quorū remisse sunt iniq̄tates. et quorū
tecta sūt p̄ctā. Nō in quib⁹ nō sūt inuēta p̄ctā: sed
quorū tecta sunt p̄ctā. Si tēx p̄ctā de⁹: noluit ad-
uertere. si noluit aduertere: noluit animaduerte-
re: noluit punire. noluit agnoscere. maluit ignosce-
re. Ne sic intelligatis qd dixit: p̄ctā cooperta sūt:
qz hi sunt et viuunt. Tecta ergo p̄ctā quare dixit:
vt nō viderētur. Quid enī erat dei videre p̄ctā ni-
si punire p̄ctā: vt noueris qz hoc ē dei videre pec-
cata: qd punire p̄ctā. Quid enī dicit? Auerte faci-
em tuam a p̄ctis meis. P̄ctā q̄ tua nō videat vt te
videat: ne impediāt oculos misericordie dei.
Fides cōmēdari mihi videt q̄ opera p̄cedit.
qz sine bonorū operū meritis per fidē iustificatur
impi⁹. sicut dicit apls. credenti in eū q̄ iustificat im-
piū: deputat̄ fides eius ad iusticiā: vt deinde sp̄-
sa fides per dilectionē incipiat operari. Ea quippe
sola bona opera dicēda sunt: que fiunt p dilectio-
nem dei. hec autem necesse est antecedit fides. vt
inde ista. non ab istis incipiat illa. qm null⁹ operat̄
per dilectionē dei: nisi prius credat in deum. Hec
est fides de qua dicit. In xpo enī iesu neq; circū-
cisio aliquid valet: neq; prepucium: sed fides que
per dilectionem operatur.

Magna enī opera dñi. exquisita in oēs volūta-
tes eius. Quid magnificent⁹ q̄ iustificare impiū?
Si opus fortasse hoīs preuenit istā magnificentiā
dei. vt cū fuerit p̄ctā cōfessus: iustificari mereatur
Descēdit enī de tēplo iustificatus publican⁹. ma-
gis q̄ ille phariseus: qz nec oculos ad celū aude-

Impius
quō sit q̄ le-
gis p̄cepta
facit.

Roma. i.

Sperans
qd non de-
cet et a quo
nō decet i-
pius est.

Opa non
sūt ante ff-
de bona.

Ro. iii.

ps. xxxi.

Roma. vi.

ps. xxxi.

P̄ctā quō
tecta sunt.
Deū vide-
re p̄ctā est
eū punire
peccata.

Ex tractatu
ps. lxxvii.

Opa q̄ sūt
dicēda bo-
na.

Ex tractatu
ps. ex.

Iustifica-
re impiū
op⁹ est ma-
gnificenti-
simū.

Ad Romanos.

Luce. xlvii.

bat lenare: sed percutiebat pectus suū dicens. **P**ne picius esto mihi pctori. sed fortasse ex opib? Non inquit ex operib? ne forte qd extollat. Ipsi enim sum? figmentū. creati in xpo in operib? bonis. Iusticiam enim homo nō operat nisi iustificatus. **E**re dens autē in eis qui iustificat impiū: a fide incipit. ut bona opera nō precedēt qd meruit: sed cōsequētia qd accepit / ostēdant. **E**nde ergo illa pfectio: **N**ondū quidē est opus iusticie: sed delicti im probatio. **S**ed quoquomodo se habeat: nec in ip? la de te homo gloriaris. ut qd gloriat in dño glorie tur. **Q**uid enim habes qd nō accepisti? **N**on ergo sola magnificentia qua iustificatur impi? sed confessio et magnificentia opus eius.

1. Cor. iii.

Picim? enim: quia reputata est abrahe fides ad iusticiam. **Q**uomodo ergo reputata est. **I**n circūcisione: an in prepucio? **N**ō in circūcisione: sed in prepucio.

In expōne eplē ad gala

Abibet exēplū patris abrahā. hoc enim maxime in eo victoriosū est. qd anteq? circūcideret deputata est fides ei? ad iusticiā. **E**t ad hoc rectissime refert. qd ei dictū est: qz benedicetur in te oēs gētes. **I**mitatione vtrq? fidei eius: qz iustificat? est. etiā ante sacramētū circūcisionis qd ad fidei signaculū accepit. et aī oēm servitutē legis qd multo post data est. **E**t signum accepit circūcisionis signaculum iusticie fidei qd est in prepucio: ut sit pater omnīū credentium p prepuciū: ut reputet et illis ad iusticiam. **E**t sit pater circūcisionis: nō his tñ qui sūt ex circūcisione: sed et his qui sectant? vestigia fidei que est i pputio patris nři abrahē.

Galla. iii.

Ex libro sen-
tentiā p. p. p.

Circūcisio cur precepta fuerit lege.

Circūcisio cur octavo die fieret.

Circūcisio quāto antequam valuerit.

Circūcisio quāto evacuata fuit.

Baptism? quāto aufertur.

Circūcisio carnis lege precepta est: qz nō posset meli? significari p xpm regenerationis auctore tolli originale peccatū. **C**ū pputio qd ppe oīs homo nascit? quē admodū cū originali pctō. **E**t octavo die lex circūcidit carnē precepit. qz xps die dñica resurrexit: qui post septimā sabbati octavus est. **E**t circūcisus preputatus glignit: traiciens in illū quo ipse iā caruit: sicut baptizat? in illū quē gñat carne. reatum tñ traiecit originis. quo ipse iam liber est. **S**i veteris populi tēporibus iudeus essem: qñ aliud melius esse nō possem: accepissem vtrq? circūcisionē. **Q**d signaculū iusticie fidei tñ illo tēpore valuit anteq? dñs euacuaret aduētū: ut infantē filiū moysi angelus pfocasset: nisi mater arrepto calculo circūcidisset puerū. et hoc sacramētū imitēntē pñciē depulisset. **H**oc sacramētū etiā loridanē fluvii refrenavit. et reduxit in fontē. **H**oc sacramētū ipse dñs qñs euacuaverit / crucifixus: tamen nat? accepit. **N**ō enī signacula illa dānata sūt: sed succedētibus oportunitatib? decesserunt. **N**ā sicut circūcisionē abstulit dñs pñm? aduētus sic baptismū auferet secūd? aduētus. **S**icut enim nūc postq? venit libertas fidei: et remotū est servitutis iugū: nullus xpian? circūcidit carne: sic tñc regnātib? iustis cū dño. dānatūq? impijs nemo baptizabitur. sed qd ista prefigurant. id est circūcisio cordis et mūdicia cōscietie: manebit in etñ. **N**on enī p legem pmissio abrahē aut se mini eius ut heres esset mundi: sed p iusticiam fidei.

Ades abrahē semen est abrahē. **Q**ui p? tinent ad credulitatis similitudinē: ipi pertinent ad herediū pmissionē. **S**i enī lex iustificat. nō est iustificatus abrahā qui multo ante legē fuit. **Q**d qz dicere nō possunt: cogatur fateri. nō legis operib? iustificari hoīem sed fide. **S**imul etiā nos cogit intelligere. oēs antiquos q iustificati sūt: ex ipa fide iustificatos. **Q**d enī nos ex parte preteritū id est pñm? aduētū do mini. ex parte futurū id est scdm aduētū dñi cre? dēdo salui efficiamur: hoc totū illi. id est vtrq? aduētū futurū credebāt: reuelante sibi ipso scto: ut salui fierent. **E**nde est etiā illud. **A**brabā concupuit diem meū videre: et vidit. et gaudius est.

Ex libro sententiā p. p. p. In expōne ne eplē ad galatas. Fide iustificat? quicquid iusti sunt.

Joāne. viii.

Si enī qui ex lege heredes sunt exinanita est fides: abolita est promissio.

Immo destrueret? pmissio: si ex lege quisq? iustus esset. **S**i enī q ex lege heredes sūt: exinanita est fides. euacuata est promissio.

Ex libro. ii. ptra iulianū

Lex enim iram operatur.

Ad hoc vtrq? ut ad trā euadēdā grā delinquat.

Ubi enī nō est lex: nec preuaricatio.

Quoniam legē preteritis iniquus est. **N**on oīs iniquus legē preterit. **U**bi enī non est lex aut apls. nec preuaricatio. **Q**ui q legē nō acceperit iniq? dici possit: puaricatores nō pnt. **I**udicatur vtrq? fm merita sua.

Ex tractatu p. lxx. Iniquus qd nō sit puaricator.

Cur nō attēdis rogo. ideo non esse heredes de lege. qz lex iram operat? **U**bi enī nō est lex: nec preuaricatio. **I**deo autē ex pmissione: qz de? qd pmissit ipse facit. **Q**ui enī precepta legis implere se putat per arbitriū pprie voluntatis: sine spū grē suā iusticiā vult cōstituere: nō iusticiā dei sumere. **I**deo ex fide ut fm gratiā firma sit pmissio omni semini: nō ei q ex lege est solū.

Ex libro ptra iulianū.

Ad est q ex veteri testamento venit ad novum. **S**ed et ei q ex fide est abrahē.

Ex libro. ii. de baptismo quolozum.

Non sibi premissa lege. **E**x fide autē abrahā id est imitatores abrahā fidei.

Qui est pater oīm nřm sicut scriptū est.

Quia patrē multarū gentiū posui te.

Quam apls dicat. ideo ex fide: ut fm gratiā firma sit pmissio. miror hoies isrlimitati sue se malle cōmittere: qd firmi tati pmissionis dei. **S**ed icerta mihi est (inquis) de meipso volūtas dei. **Q**uid ergo? **T**uane volūtas de teipso certa est: nec times. q vides stare: timeat ne cadat? **Q**uā igit vtrq? sit incerta: cur nō homo firmiori potius q infirmiori fidē suā spem. charitatēq? cōmittit? **S**ed cū dicis inquis. si credideris saluus eris: vñū horū exigitur. aliter offert. **Q**d exigitur in hoīs: qd offert in dei est potestate. **C**ur nō vtrq? in dei. et qd iubet et qd offertur? **R**ogat enī ut det qd iubet. **R**ogat credēs: ut sibi augeat fides. **R**ogant p nō credētibus: ut eis donec fides. **E**t in suis igit incrementis et in suis initijs: dei donū est fides.

Ex libro de p destinatione sanctorū.

1. Cor. x.

Mar. xvi.

Fides sēp dei donū est.

[Quia patrē multarū gentiū posui te.] **S**i enī grām dei que data est nobis firmo corde retinem? nos sumus isrl semē abrahē. nobis dicit apls. ergo abrahē semen estis. **Q**uia sicut in alio loco dicit. nō in circūcisione sed in pputio deputata est fides abrahē ad iusticiā. et signum accepit circūcisionis. signaculū iusticie fidei que est in prepucio: ut deputet et illi ad iusticiā. ut sit pater circūcisionis hijs q non solū ex circūcisione sunt.

Ex tractatu p. cxi.

Foliiū. xx.

Abraham
fuit pater
oīm gētū.

Joannis. x.

Epianus
popul⁹ est
verus isrl
seu domus
iacob.

Ex libro de p
destinatione
sanctorum.

De⁹ qd ip
se factur⁹
fuerat pzo
miffit

Ex tractatu
p̄f. cū

Ex tractatu.
p̄f. cxxiii.

Ex sermone
de vbiis apli.
lxxvii.

Ephē. i.

Elegit de
us nos dñ
nō eram?

Futuranō
sunt ī natu
ra dei sed
ī pñtia.

ῥθ. xcix.

Gr̃a sũma
est eē ouē
pascue xp̃i

30bā. i.

pō debēt
 q̄ homīes
 creatī sūt.

7

Ex libro de
ciuitate Dei.
xvi.
Febre. xi.

Femina p
 uerectior ad
 uoc men
 fruosa de
 uene nō
 de senioz
 cōcipe po
 test.

Ex libro de
correctione &
gratia.

Ad Romanos.

bonos futuros. Nam si ita est. non sibi sed eorum est: quod promissit. Non autem sic credidit abraham. Sed non est infirmatus in fide: dans gloriam deo: et plenissime credens: quia que promissit potens est et facere. Non autem que presciuit potens est promittere. aut quod predixit potens est ostendere. aut quod promissit potens est perficere. sed quod promissit potens est et facere. Ipse igitur eos facit perseverare in bono: quod facit bonos. Qui autem cadunt et pereunt: in predestinationis numero non fuerunt.

Cauendum est. ne homo se extollat aduersus deum. cum se dicit facere quod promissit deus. Nonne fides gentium promissa est abraham: et ille datus gloria deo plenissime credidit. quoniam quod promissit potens est et facere? Ipse igitur fide gentium facit. qui potens est facere quod promissit. Porro si deus operatur fide nostram miro modo agens in nostris cordibus. nunquid metuendum est. ne totum facere non possit. et ideo sibi homo primas eius vindicet: partes. ut nouissimas ab illo accipere mereatur. Hoc promittit deus quod ipse facit. Non enim ipse promittit et alius facit: quod iam non est promittere sed predicare. Ideo non ex operibus sed ex vocante. ne ipsorum sit non dei. et merces non imputetur secundum gratiam sed secundum debitum.

Qui traditus est propter delicta nostra et resurrexit propter iustificationem nostram.

Qui sanat omnes languores tuos. qui redimet de interitu vitam tuam. Ibi sanabitur omnis languor tuus: cum corruptibile hoc induet incorruptionem. Redempta est enim vita tua de corruptione. Nam securus esto. Inuitus est bone fidei contractus. Nemo fallit redemptorem tuum. nemo circumuenit. nemo promittit. Ergo hic comertis. Nam precium soluit. sanguinem fudit. Sanguinem inquit fudit vnicus filius dei pro nobis. O anima. erigete. tantum vales. redemit de corruptione vitam tuam. Ostendit exemplo quod promissit in premio. Mortuus est propter delicta nostra. et resurrexit propter iustificationem nostram. Speret membra: quod in capite demonstratum est: non curabit membra sua: quousque caput leua uerit in celum: Traditus est propter delicta nostra: et resurrexit propter iustificationem nostram.

Sic morte ipsi semiamur: sic in resurrectione ipsi germiamus. Et enim mors ipsi significat iteritum ueteris uite nostre. De hac re apostolus. Consepulti enim (inquit) sumus christo per baptismum in morte: ut quemadmodum resurrexit christus a mortuis: sic et nos in nouitate uite ambulemus. Non dixit traditus est propter iustificationem nostram. et resurrexit propter delicta nostra. In eius traditione delictum sonat. In eius resurrectione iusticia sonat. Ergo moriamur delictis: et resurgat iusticia.

Capitulum quintum.

Iustificati ergo ex fide pacem habeamus ad deum per dominum nostrum iesum christum per quem habemus accessum per fidem in gratiam istam in qua stamus et gloriamur in spe glorie filiorum dei.

Iustificati autem gratis per gratiam ipsi. Ne fides ipsa supbia sit. Nec dicat sibi. si ex fide quomodo gratis? Quod enim si des merces. cur non potius reddat quod datur? Non dicat ista homo fidelis. Quia cum dixerit merear iustificationem habeo fidem. respondet ei. Quid enim habes quod non accepisti? Cum ergo fides impetrat iustificationem. sicut vnicusquisque deus putus est.

Ex libro de predestinatione sanctorum.

Ex libro de reuerentia patrum.

Ex trac. p. c.

Redemptio propter peccata

H

Ex sermone de pascha. Roma. vi.

Ex libro ad bonifacium papam uerbis. Gratia iustificationis inquit ex fide. l. cor. liti.

etiam mensuram fidei. non gratiam dei aliquid meriti prece dit humani. sed ipsa gratia meretur augeri. ut aucta mereatur et perfici. comitate non ducere: pedissequa non sua uoluntate. Unde ille qui dixit. fortitudinem meam ad te custodiam. causam reddidit dicens: quia deus suscepit me? es. tanquam requireres quod id meritis fuerit consecutus. nihilque in se inueniens ante gratiam dei deus me? inquit. misericordia eius preueniet me. Quatuor inquit cogitauero antecederet merita mea: misericordia eius preueniet me. Proinde ab illo attributam fortitudinem suam ad illam custodiam: eodem seruatore non perdidit quod eodem largitore suscepit. Non solum autem sed et gloriamur in tribulationibus: scientes quoniam tribulatio patientiam operatur: patientia autem probationem: probatio uero spem. Spes autem non confundit: quia charitas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis.

Gratia meretur augeri ps. lvi.

Ibidem.

In itaque per nos sed per spiritum sanctum qui datus est nobis. Ipsa charitate sit quam donum dei esse manifestat. ut tribulatio non auferat: sed potius operetur patientiam. Nec nos moueat quod in hac uita secundum carnem quam portant iusti multa grauia et aspera tolerant. Nihil enim mali patitur qui tam possunt dicere: quod ille uir spiritus alius exultat et predicat apostolus dicens. Gloria mur in tribulationibus: scientes quoniam tribulatio patientiam operatur. patientia probationem. probatio spem. Spes autem non confundit. quia charitas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. Si ergo in hac uita ubi tanta tormenta sunt possunt boni et iusti uiri cum tanta patientia: non solum equo animo tolerare: sed etiam in dei charitate gloriantur: quod cogitandum est de illa uita quam nobis promittit. Ubi nullam de corpore molestiam sentiemus? Quam non ad hoc resurgit corpus iustorum ad quod resurgit corpus impiorum. sicut scriptum est: omnes resurgemus. sed non omnes immutabimur. Et ne quisque putet non iustis immutationem istam promitti: sed potius iustis. et ea existimet esse penalem: sequitur et dicit. Et mortui resurgent incorrupti. et nos immutabimur.

Et autem mali bonis sepe temporaliter noceant. potestatem in eos accipiunt ad maiorem bonorum utilitatem: propter exercitationem patientie. Itaque anima christiana semper inuigilet in tribulationibus suis sequi uoluntatem dei sui: ne ordinationi dei resistendo acquirat sibi grauius iudicium. Quod enim ipse dominus agens hominem pontio pilato dixit: hoc et Job diabolo posset dicere. non haberes in me potestatem nisi tibi data esset desuper. Non ergo eius uoluntas cuius malicie potestas in bonos datur: sed eius uoluntas a quo hec potestas datur debet esse charissima. quoniam tribulatio patientiam operatur. patientia uero probationem. probatio autem spem. Spes autem non confundit: quoniam charitas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis [Spes autem non confundit.]

Quis est qui confundit? Qui dicit ego quod sperabam non inueni. Et merito. Sperabas enim de te aut sperabas de homine amico. Maledictus autem qui spem suam ponit in hominem. Confunderis quia sefellit te spes posita in mendacium. Dis homo enim mendax. Si autem ponas spem tuam in domino deo: non confunderis. quia ille in quo spem posuisti fallere non potest. Unde et ille iustus confirmatus in tempore malo in die tribulationis quia non confundit quod ait? Gloriamur in tribulationibus scientes quod tribulatio patientiam operatur. patientia probationem. probatio spem. Spes autem non confundit.

Ex lib. de gra et libero arbitrio.

Ex libro de agone christiano. Iustitiam mali patientur.

Resurrectio iustorum et impiorum differunt. l. cor. xv.

Ex libro contra omnes. lxxvii. Mali cur bonis nocere possunt.

Johan. xix.

Extractum de ps. lxxvi. Confunditur quis dicitur. ps. lxxvi. Deus non potest fallere.

Capitulum Quintum. Foliū. xxi

dit. Unde spes nō confundit: qz in deo posita est. Ideo sequit. Charitas dei diffusa est in cordib⁹ nris per spm sanctū qui datus est nobis. Jam datus est nobis spūs sanct⁹. Quō nos fallit: cur tale pignus tenem⁹? vnde ille gloriaret⁹ dicens: gloria mur in tribulationib⁹ si egestatē intus pateret: vnde debant foris angustie sed int⁹ latitudo erat. Quid aut facit malus homo cum cepit tribulari? Foris nihil habet. ablata sunt oia. in cōsuetū nullū solatium est. Nō est quo exeat: qz dura sūt. Nō est quo intret: qz mala sunt. Cōsolatio non est in externis. nō est in internis. Quō consolabat ille plenus sagina interiore ⁊ de ipsa sagina ructas: dñs dedit: dom⁹ abstulit sicut dñs placuit ita factū est: sit nō mē dñs benedictū. Quisqz aut malus est male secū torquetur necesse est. Sibi ipse tormēto est. Ipse enim est pena sua: quē torquet cōscientia sua. [Quia charitas dei diffusa est in cordibus nris p spiritū sanctū qui datus est nobis] **¶** Quo nisi ab illo q̄ ascendit in altū ⁊ captiuauit captiuitatē. dedit dona hominibus. **¶** Insinuat nobis in patre auctoritas. in filio naturitas. In spū sancto patris filiqz cōmunitas. in tribus equalitas. Qd ergo p̄mune est patri ⁊ filio: per hoc nos voluit habere cōmunionē inter nos et secum. Per illud donū nos colligere voluit in vnū: qd ambo habent vnū. hoc est p spiritū sanctū dei ⁊ donū dei. In hoc enim diuinitati recōciliamur: ea qz delectamur. Nam qd nobis prodesset quicqd boni nossem⁹ nisi etiā diligere⁹? Sicut autē veritate discimus ita charitate diligim⁹: vt ⁊ plenius cognoscamus ⁊ beati cognito pfruamur. Charitas porro diffusa est in cordibus nris p spiritū sanctū qui datus est nobis. Et qz peccat⁹ alienabamur a possessione verorū bonorū: charitas cōoperit multitudinē peccatorum. **¶** Ego arbitror ideo bis datū esse spiritū sanctū: vt cōmēdarent duo pcepta charitatis. Duo sunt enī pcepta charitatis et vna ē charitas. Diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo ⁊ ex tota aīa tua et ex tota virtute tua. Diliges proximū tuū tanqz te ipsum. In his duob⁹ mādatis tota lex pendet et pphete. vna charitas ⁊ duo pcepta: vnus spūs et duo data. Nō enī vnus dat⁹ est prius ⁊ alius dat⁹ est postea: qz nō alia charitas diligit proximū q̄ illa que diligit deū. Nō ergo alia charitate q̄ qua proximū diligim⁹: ipsum deū diligim⁹. Sed qz aliud est deus: aliud est prim⁹: vna charitate diligunt: nō sunt tamē vnū que diligunt. Ideo forte qz magna est ⁊ p̄mit⁹ cōmēdata dilectio dei. Secūda dilectio proximī. Asecūdo aut incipit vt ad primū veniat. Si enī fratrē quem vides nō diligis: deū quē non vides quomō potes diligere? Infor⁹ mans nos ad dilectionē proximī venit in terra cōspiciuus: et prim⁹ prim⁹. spiritū sanctū insufflādo in facie eorū. vt aut ab hac proximī charitate audiamus ei⁹ charitatē qui in celo est: de celo misit spiritū sanctū. Accipe in terra: et dilige fratrē. Accipe de celo: ⁊ dilige deū. Quia ⁊ in terra quod accepisti: de celo est. In terra christ⁹ dedit: sed de celo est qd dedit. Ille enī dedit qd de celo descendit hic inuenit cui daret: sed inde attulit quod daret. Quid est qd fratres an forte p̄memoro ad hoc quō charitas ad spiritū sanctū p̄prie ptineat: Paulū audi. nō solū aut sed ⁊ gloriātes in tribulationib⁹: scientes quoniam tribulatio patiētiā operat. patiētiā aut p̄bationē. p̄batio x̄o spem. Spes aut nō confundit: qz charitas dei diffusa est in cordib⁹ nris

per spiritū sanctū qui datus est nobis. vnde charitas dei diffusa est in cordibus nris: Quid tibi dabis: quid quasi de tuo presumebas: Quid enī habes qd nō accepisti: Ergo vnde nisi de quo sequit per spiritū sanctū qui datus est nobis? Charitas ista nō tenet: nisi in vnitate ecclesie. Nō illam habent diuiores: sicut dicit apls Judas. Qui seip⁹ solos segregat animales: spiritū nō habētes. Ideo diffuunt: qz coagulū nō tenēt. Charitas p̄gregat nos. Quia vero dicit apls. charitas dei diffusa est in cordibus nostris p spiritū sanctū qui datus est nobis: intelligam⁹ in dilectiōe spiritū sanctū esse. Ipse est enī spūs sanctus quē non possunt accipere mali. Ipse est ille fons de quo dicit scriptura. Fōs aque tue sit tibi p̄prie. ⁊ nemo alienus cōmunet tibi. Omnes enī qui nō diligūt deū: alieni sunt antichristi sunt. ⁊ quīs intrent basilicas: nō possūt numerari inter filios dei. non ad illos ptinet fons ille vite. habere baptisimū ⁊ malus pōt. Inuenim⁹ saulē regem habuisse pphetiā. Perseq⁹ batur sanctū dauid: ⁊ impletus est spū pphetic⁹: ⁊ pphettare cepit. Accipe sacramētū corporis ⁊ sanguinis dñi ⁊ malus potest. Nā de talib⁹ dictū est qui māducat ⁊ bibit indigne iudiciū sibi manducat et bibit. Habere nō ē christi et malus potest: id est christianus vocari et mal⁹ esse potest. De qbus dictū est. Polluerūt nomē dei sui. Ergo habere sacramēta ista omnia ⁊ malus potest: habere aut charitatē et malus esse nō potest. hoc est ergo p̄prie donum. ipse est singularis fons. Ad hoc bibedū vos hortat⁹ spirit⁹ dei. Ad se bibedū vos hortatur spiritus dei. **¶** Unde scim⁹ qz de spū suo dedit nobis: hoc ipsum qd de spū suo dedit tibi. Unde cognoscis? In terrogavi viscera tua. si plena sunt charitate: habes spm dei vnde cognoscim⁹ qz inde cognoscis habitare in te spiritū dei? Paulū interroga aplm. Qm charitas dei diffusa est in cordibus nris p spiritū sanctum qui datus est nobis. **¶** Dedit dona hominib⁹. Que dona: spiritū sanctum. Quid tale dat donū qualis ipse est? Magna est aut misericordia dei. Donū dat equale sibi: qz donū eius spiritus sanctus est: ⁊ vnus de⁹ tota trinitas. pater ⁊ filius ⁊ spūs sac⁹. Quid nobis p̄stiterit spiritus sanctus: Audi aplm. Charitas dei inquit diffusa est in cordibus nris. Unde tibi o mēdice? Charitas dei diffusa est in corde tuo. Quid: aut in quo charitas dei diffusa est: in corde humano. habemus inquit thesaurū istū in vasis fictilib⁹? Quare in vasis fictilib⁹: vt eminetia virtutis sit dei. Deniqz cū dixisset charitas dei diffusa ē in cordibus nris. ne putaret quisqz a se sibi esse qd diligit deū: p̄tinuo addidit. per spiritū sanctū qui datus est nobis. vt ergo ames deū. habitet in te de⁹: et amet se de te. id est ad amorē suū moueat te: accēdat te: illuminet te: excitet te. Lucta est enim in isto corpore. qz diu viuim⁹ pugnāmus: qz diu pugnāmus p̄clitāmur. Sed in his omnibus superamus per eum qui dilexit nos. **¶** Ergo vnde tibi charitas. nisi quia diffusa est in cordibus nostris p spiritū sanctū qui datus est nobis: Ecce ad qd geme. Cōtēne spiritū tuū. accipe spiritū dei. Non timeat spiritus tuus: ne cum in te ceperit habitare spūs dei: angustias patiat in corpore tuo. Cū habitare ceperit in corpore tuo spiritus dei: nō inde excludet spiritū tuū. Noli time re. Si diuitē aliquem hospitio suscipias: pateris angustias. Suscipe diuitem spiritum dei: dila

Miseria p̄ tribulationē.
Job. i.
Malus sibi tormēto est.
Ex libro de natura ⁊ gfa
Ex smōe ad pplm de blasphemā spūs sancti.
Dilectio auget cōgnitiōē ⁊ p̄ficat eam
Ex sermone ascensionis domini.
Quare bis dat⁹ est spirit⁹ sanct⁹.
Dante. xxi
Charitas vna est in deū ⁊ proximum.
i. Johā. iiii.

Charitas ubi teneatur.
Ex smōe. vi. eplē iohā.
Spūs sanctus cum mali nō accipitur.
i. Cor. xii.
Sacramēta habere pōt mal⁹: charitatē nō potest.
Ex sermone. viii. eplē iohā.
Charitas ē habens spm dei habet.
Ex sermone. xlii. de verbis ap̄li. i. iohā.
Spūs dei suscipit sine angustatione.
ii. Cor. iiii.

Ad Romanos.

Et p. xvii. 1

taberis: nō angustaberis. Dilatasti gressus meos subter me: dicitis. hospiti tuo dicimus es: dilatasti gressus meos subter me. Quādo nō hic eras: angustias pariebar. Implesti cellā meā: et non me excludisti: sed angustia meā. Cū enim dicit: charitas dei diffusa est: ipsa diffusio latitudinē significat. Nō ergo timeas angustias. Recipe hospitē istū: et nō sit hospes tuus quasi de transeuntib⁹. Nō enī debet dare discedēdo. Cleric⁹ habitet in te: et dedit. ip̄ius esto. nō te deserat. nō inde migret. Tene illū animo. et dic illi dñe deus noster posside nos. **F**ortitudinē gentiliū mundana cupiditas. fortitudinē christianoꝝ dei charitas facit. q̄ diffusa est in cordibus nostris. Nō p voluntatis arbitriū qđ est a nobis sed p spiritū sanctū qui dat⁹ est nobis. Propterea donū est dei diligere deū. ipse vt diligere dedit. q̄ non dilectus dilexit. Displacites amati sumus vt fieret in nobis vnde placeremus. Diffundit enim charitatē in cordibus nris spirit⁹ sanctus: patris et filij: quē cū patre amam⁹ et filio. **U**t quid enī xps cum adhuc infirmus essemus fm tēpus pro impijs mortu⁹ est. **U**t enī pro iusto quis mori. Nam pro bono forsitan quis audeat mori.

Et trac. p. c. xviii. Arre. pmissiois dei.

Mut vero pro minimo habet de⁹ hominē: ppter quē mori voluit vnicū suū? **A**ntedamus ad iudiciū dilectionis: dei pmissionis tales arras accepim⁹. vñ: cū pro qbus mortu⁹ ē? **V**itā pro bonis: vitā pro iustis. Sed quid? **E**tenim christus (ait ap̄s) p impijs mortu⁹ est. Qui donauit impijs mortē suā: qđ seruat iustis: nisi vitā suā? **E**rigat se ergo humana fragilitas. nō desperet. non se collidat. nō se auertat. non dicat nō ero. Qui pmissit deus est: et venit vt pmitteret. Apparuit hominib⁹. venit suscipe mortē nostrā. pmittere vitā suā. Quid tibi pmissit deus o homo mortalis? **A**z victurus es in eternū. **N**ō credis? **E**rede: pl⁹ est iā qđ fecit qđ pmissit. Quid fecit? Mortuus est pro te. Quid pmissit: vt viuas cū illo. **I**ncredibilis est: qđ mortuus est eternus: qđ vt in eternū viuat mortalis. iā qđ incredibilis est tenem⁹. **S**i ppter hominē mortuus est deus nōne victurus est hō cū deo? **N**ō est mortalis victur⁹ in eternū ppter quē mortuus est qui viuit in eternū. Sed quō mortuus est de⁹? vnde mortuus est? **E**t pōt mori deus? **A**ccipit ex te vnde morerē pro te. **N**ō posset mori nisi caro. **N**on posset mori nisi mortale corpus. **I**nduit se vbi p te morerē. **I**nduet te vbi cū illo viuas. **V**bi se induit morte? **I**n virginitate matris. **V**bi te induit vita? **I**n equitate patris. **E**legit sibi hic thalamū castū: vbi cōtingeretur sp̄s sponse. **V**erbū caro factū est. vt fieret caput ecclesie. **V**erbū enī ip̄um nō est ps ecclesie. sed vt esset caput ecclesie: carnem assumpsit. Quid dā nostrū iā sursum est: qđ hic accepit. **V**bi mortu⁹ est. vbi crucifixus est. **I**ā que dā primitiue tue pcesserūt. dubitas qz secutur⁹ es? **O**mnia mihi tradita sunt inqt a patre meo. **F**ortasse dicitur es. **C**hristo sunt tradita: nunqđ mihi. **A**udi aplm dicēte. audi vt dixi iā dudū. ne de speratiōe frangaris. **A**udi quō amatus es: nō amandus. **A**udi quō amatus es turpis: sedus anteq̄ esset in te qđ amari dignū esset. **A**mat⁹ es prius vt dignus fieres qđ amareris. **E**tenim xps (sicut ait apostolus) p impijs mortu⁹ est. **A**n forte impius merebat⁹ amari? **Q**uere qđ merebat⁹ impius: dānari respondes. **C**hristus tamē p impijs mortuus est.

Johan. i. Verbu nō ē ps ecclesie scdm diuinitatem q̄ uis sit carnis scdm q̄ homo. Ex smōe de p̄b̄e euāgelij lvi.

Amatus ē impius nō amandus

Ecce qđ tibi prestitū est: imple. **I**ā p̄lo quid seruatur? **Q**uid prestitū est imple? **C**hristus p impijs mortuus est. **D**esiderabas autē oīa possidere. nō li p auariciā: s; p pietatē hoc querere. **S**i enī ita q̄ fieris: possidebis. **T**enebis enī eū p quē facta sūt omnia: et cū ip̄o oīa possidebis.

Commēdat autē suam charitatē de⁹ in nobis. **Q**uoniam cum adhuc peccatores essemus fm tēpus christ⁹ p nobis mortuus est. **M**ulto igitur magis iustificati nūc in sanguine ipsius salui erim⁹ ab ira p ip̄ū. **S**i enī cū inimici essem⁹ recōciliati sum⁹ deo p mortē filij ei⁹ multo magis recōciliati salui erimus in vita ip̄i.

Cōprehēbilis est dilectio qua diligit deus neq; est mutabilis. **N**on enī ex quo ei recōciliati sumus p sanguinē filij ei⁹ nos cepit diligere: sed ante mūdi constitutiōnē dilexit nos. vt cū vnigenito eius etiā nos filij eius essemus: prius qđ omnino aliqd essemus. **Q**uod ergo recōciliati sumus deo p mortē filij eius: nō sic audiat quasi ideo nos reconciliauerit ei filius: vt iā incipet amare quos oderat. sicut recōciliat inimic⁹ inimico. vnde inde sint amici et inuicē diligant q̄ oderant inuicē. **S**ed tam nos diligenti recōciliati sumus ei: cum quo ppter peccatū in inimiciā habebamus. **A**d vtrū vey dicā atre stetur ap̄s. **C**omēdat inquit dilectiō nē suam deus in nobis. quoniam cū adhuc peccatores essemus: **C**hristus p nobis mortuus est. **H**abebat itaq; erga nos charitatē. etiam cum inimiciā aduersus eū exercentes operaremur iniquitatem: et tamē ei verissime dictū est. odisti dñe oēs q̄ operant iniquitatem. **P**roinde mīro et diuino modo: quādo nos oderat diligebat. **O**derat enī nos quales ipse nō fecerat. **E**t qz iniquitas nostra op⁹ eius nō omni ex pte psumperat: nouerat simul in vnoquoq; nostrū et odisse qđ feceramus: et amare qđ ipse fecerat. **E**t hoc quidē in oibus intelligi potest de illo cui veraciter dictū est. **N**ihil odisti eoz que fecisti. **S**i igitur eoz que fecerit nihil oderit: quis digne possit eloqui quātū diligat mēbra vni geniti sui? **E**t quāto amplius ip̄um vnigenitum in quo condita sunt omnia visibilia et inuisibilia: que in suis generibus ordinata ordinatissime diligit? **M**embra quippe vnigeniti ad angeloz sanctorū equalitatē: gratie sue largitate pducit. **V**ni genitus autē cū sit dñs omnū: pculdubio est dñs angeloz. natura qua deus est: nō angelis sed patris potius equalis. **G**ratia vero qua homo est. quō nō excedit excellentiā cuiuslibet angeli: cū sit vna persona carnis et verbi. **Q**uamq; nō desint q̄ etiā nos angelis preferat. qz pro nobis inquit nō pro angelis mortu⁹ est xps. **Q**uid est aliud qđ de ip̄e rate velle gloriari. **E**tenim christus sicut ait ap̄s iuxta tēpus pro impijs mortuus est. hic ergo non meritū nostrū: sed dei misericordia comendatur. **N**am quale est ideo se velle laudari. quia victo suo tam detestabiliter egrotauit. vt nō possit aliter qđ medici morte sanari? **N**on est hec nostrorū gloria meritorū: sed medicina morborū. **A**n ideo nos pferimus angelis: qz cū et angeli peccauerint nihil eis tale impensum est: vnde sanarent⁹? **A**ur nō potius intelligimus: qđ tāto dānabilior eoz iudicata sit culpa: quanta erat natura sublimior. **T**anto enī minus qđ nos peccare debuerit: quāto meliores nobis fuerit. **N**unc autē in offendendo crea-

Ex trac. euāgelij p̄b̄e lvi. ex.

Recōciliatio p mortē filij dei quō intelligenda sit.

p. v. De⁹ simul oderat et diligebat nos atre cōciliatiōnem.

Sapientie. xl.

Ex p̄b̄e uat⁹ tati⁹ gra ex cellit an gelos.

Homo nō est angel⁹ pferēd⁹ q̄ uis xps p eo nō p angelis mortu⁹ sit.

Demones natura pfectiores sūt hominib⁹

Capitulū Quintum. Foliū. xviij

H

toze tanto execrabilius beneficio ei⁹ ingrati extiterūt: q̄nto beneficētius sūt creati. Nec eis satisfu-
it defertores esse illius: nisi ⁊ nostri fierēt decepto-
res. Hoc itaq; nobis magnū bonū cōfert qui dile-
xit nos sicut dilexit et xpm. vt ppter ipm cui⁹ mē-
bra esse nos voluit equales sc̄tis angelis sim⁹: q̄b⁹
et natura inferiores sum⁹ cōdit⁹ p̄ctō idigniores
facti. qui eorū fieri qualescūq; socij deberemus.

Ex trac. p̄.
lxxv.

Dilectio-
nis dei ve-
hemētia.

Cōstēdit enī dilectionē suā de⁹ in nobis. Si enī
cū adhuc p̄ctōres essem⁹ xps p nobis mortuus
est. Quid enī inquit p iusto q̄s mori. Nā pro bono
forſitan q̄s audeat mori. Dñs autē noster p p̄ijs
mortuus est. Neq; enī merita nra p̄cesserāt p q̄b⁹
filius dei moreretur: sed magis q̄ nulla erāt merita
magna erat misericordia. Q̄ certa ergo: q̄ firma
promissione seruat iustis vitam suā: q̄ donauit in-
iustis mortē suā. Testimonia quippe dei sunt: q̄b⁹
q̄ntū nos diligat nobis probare dignatur.

Ex trac. p̄.
cxviii.

Ro. viij.

Ex libro de
trinitate. lxiij.

Cōmēdat autem suā charitatem de⁹ in nobis.
Qm̄ cū adhuc p̄ctōres essem⁹ xps p nobis mor-
tuus est. Quid ergo ipse dicat. Ego sū via et humili-
tas ei⁹ carnis natiuitatis atq; passionis eviden-
tia sint testimonia diuine erga nos dilectionis: p
culdubio via testimoniorū dei xpus est. Per hec
q̄ppe testimonia q̄ in illo videm⁹ iplera. etiā futu-
ra erga nos q̄ sepieterna pmissa sūt expectamus ⁊
speram⁹ implēda. Qui enī p̄prio filio non peper-
cit sed pro nobis oibus tradidit eū: quomodo nō
etiā cū illo omnia nobis donauit?

ps. lxxv.

Per plu-
uiā volūta-
riā signifi-
cat gra q̄
volūtarie
et gratia da-
tur.

ii. Cor. xli.

Quantū ⁊
quales di-
lexerit nos
deus attē-
dēdū est.

Roma. viii

Ex libro de
trinitate. lxiij.

De⁹ potu-
it nos alio
modo sibi
reconcilia-

Cōmēdat autem suā charitatem de⁹ in nobis.
Qm̄ cū adhuc p̄ctōres essem⁹ xps p nobis mor-
tuus est. Quid ergo ipse dicat. Ego sū via et humili-
tas ei⁹ carnis natiuitatis atq; passionis eviden-
tia sint testimonia diuine erga nos dilectionis: p
culdubio via testimoniorū dei xpus est. Per hec
q̄ppe testimonia q̄ in illo videm⁹ iplera. etiā futu-
ra erga nos q̄ sepieterna pmissa sūt expectamus ⁊
speram⁹ implēda. Qui enī p̄prio filio non peper-
cit sed pro nobis oibus tradidit eū: quomodo nō
etiā cū illo omnia nobis donauit?

Primū nobis psuadendū fuit. q̄ntū nos dilige-
ret de⁹: ne desperatione nō auderem⁹ erigi in eum.
Quales autē dilexerit ostēdi oportebat. ne tāq; de
meritis nris supbiētes magis ab eo resiliem⁹ et
in nra fortitudine magis deficerem⁹. Ac per hoc
egit nobiscū: vt p ei⁹ fortitudinē pot⁹ pficerem⁹:
atq; ita in infirmitate hūilitatis pficeret vtr⁹ cha-
ritatis. hoc significat in psalmo vbi ait. Pluuia
volūtariā segrega de⁹ hereditati tue ⁊ infirmata
est: tu vero pfecisti eā. Pluuia volūtariā q̄ppe nō
nisi grām vult intelligi: nō meritis redditā sed gra-
tis datā: vnde ⁊ grā noīat. Dedit enī eā. non q̄ di-
gnīeram⁹: sed q̄ voluit. hoc cognoscētes: nō fidē-
tes in nobis erim⁹. et hoc est infirmari. Ipse vero p
fict nos. q̄ etiā paulo ap̄lo dixit. Sufficit tibi grā
mea. nā xpus in infirmitate pficif. Persuadēdum
ergo erat hōi q̄ntū nos dilexerit de⁹: et quales di-
lexerit. Quātū ne desparem⁹. quales ne supbiē-
mus. Hūc locū ap̄ls p̄necessariū sic explicat. Cō-
mēdat autē inq̄t suā charitatē de⁹ in nobis qm̄ cū
adhuc p̄ctōres essem⁹: xps p nobis mortuus est.
Multo magis nūc iustificati in sāguine ipsi⁹ salui
erim⁹ ab ira p ipm. Si enī cū inimici essem⁹ recon-
ciliati sum⁹ deo p mortē filij ei⁹: multo magis recon-
ciliati salui erimus in vita ipsius. Item alio loco.
Quid ḡ dicem⁹ inquit ad hec? Si de⁹ p nobis: q̄s
cōtra nos? Qui filio p̄prio nō pepercit sed p nobis
oibus tradidit illū. quomodo non ⁊ cū illo oīa no-
bis donauit? Qd̄ autē factū nobis annūciat hoc su-
tur ostēdebat et antiq̄s iustis vt p eandē fidē etiā
ipsi hūiliati infirmarent⁹: ⁊ infirmati pficeretur.
Qm̄ cū adhuc peccatores essem⁹ christus p no-
bis mortuus est. et cetera.

Non aliū modū possibīlē deo dicim⁹ defuisse:
cui⁹ potestati cūcta equaliter subiacēt: sed sanāde
nostre miserie cōuenientiorē aliū modū nō fuisse
nec esse oportuisse. Quid enī tā necessariū fuit ad
erigendā spem nostrā: mētēq; mortalī p̄ditione
ipsius mortalitatis abiectas: ab immortalitatis de-

speratione liberādas: q̄ vt demonstraretur nobis
q̄nti nos p̄deret de⁹. q̄ntūq; diligeret? Quid ve-
ro hui⁹ rei tāto isto indicio manifest⁹ atq; p̄clar⁹:
q̄ vt dei fili⁹ imutabiliter bon⁹: in se manēs quod
erat: ⁊ a nobis p nobis accipēs qd̄ non erat: pter
sue nature detrimētū nre dignitatis inire p̄fortū
pri⁹ sine villo suo malo merito nra mala pferret: ac
sic tā credētib⁹ q̄ntū nos diligat de⁹: ⁊ qd̄ despara-
bam⁹ tā sperātib⁹. dona in nos sua sine vllis bonis
meritis nostris indebita largitate cōferret? Quia
⁊ ea q̄ dicunt merita nra bona: dona sūt ei⁹. vt enī
fides p dilectionē opet: charitas dei diffusa est in
cordib⁹ nris per spm̄ sc̄tm̄ q̄ dat⁹ est nobis. Tunc
autē est dat⁹ qm̄ est iesus resurrectione clarificat⁹.
Tūc enī eū se missurū esse pmissit ⁊ misit: q̄ tūc fi-
cut de illo scriptū est et ante p̄dictū ascēdit in altū.
captiuauit captiuitatē. dedit dona hoīb⁹. Hec do-
na sūt merita nra: q̄bus ad sūmū bonū immortalis
beatitudinis puenim⁹. Cōmēdat autē (inq̄t ap̄ls)
charitatē suā de⁹ in nobis. qm̄ cū adhuc p̄ctōres
essem⁹: xps p nobis mortu⁹ ē. Multo magis nūc
iustificati in sāguine ipsi⁹: saluerim⁹ ab ira p ipm
Adhuc addit et dicit. Si enī cū inimici essem⁹ re-
cōciliati sum⁹ deo p mortē filij ei⁹: multo magis re-
cōciliati salui erim⁹ in vita ipsius. Quos p̄ctōres
dixit prius: hos posteri⁹ inimicos dei. Et quos p̄l-
us iustificatos in sāguine iesu xpi: eos posteri⁹ re-
cōciliatos per mortē filij dei. Et quos pri⁹ saluos
ab ira p ipm: eos postea saluos in vita ipsi⁹. Nō ḡ
ante istā gratiā quoquomodo p̄ctōres: sed in tali-
bus p̄ctis fuim⁹: vt inimici essem⁹ dei. Superi⁹ au-
tem id ē ap̄ls nos p̄ctōres ⁊ inimicos dei duobus
identidē noībus appellauit: vno velut mitissimo:
alio plane atrocissimo: dicēs. Si enī xps cū infir-
mi essem⁹ adhuc iuxta tēpus p impijs mortu⁹ est
Quos infirmos eosdē impios nuncupauit. Leue
aliqd̄ videt infirmitas. sed aliqd̄ talis est: vt impie-
ras nōmīnet. Nisi tñ infirmas esset: medicū neces-
sariū nō haberet: qui est hebraice iesus. grece so-
ther: nostra autē locutione saluator. Qd̄ verbū la-
tina lingua antea nō habebat: s̄z habere poterat:
sic potuit quādo voluit. Hec autē ap̄l sentētia pre-
cedens vbi ait. adhuc cū infirmi essem⁹ iuxta tem-
pus: xps p impijs mortu⁹ est: coheret his duab⁹
sequētib⁹ quārū in vna dixit: p̄ctōres: in alia inimi-
cos dei: tanq̄ in illis singulis reddiderit singula:
p̄ctōres ad infirmos: inimicos dei referēs ad im-
pios. Sed quid est iustificati in sāguine ipsius?
Que vis est huius sāguinis obsecro: vt in eo iusti-
ficētur credentes? Et quid est recōciliati per mor-
tem filij eius? Ita nē vero cum trasceretur nobis
deus pater. vidit mortem filij sui pro nobis et pla-
catus est nobis: Nūquid ergo filius ei⁹ vsq; adeo
nobis tam placatus erat vt pro nobis etiā digna-
retur mori. Pater vero vsq; adeo adhuc irasceba-
tur: vt nisi fili⁹ pro nobis moreretur nō placaret?
Et quid est qd̄ alio loco idē ipse doctor gētium
qd̄ (inquit) dicim⁹ ad hec: si deus pro nobis quis
cōtra nos: qui filio p̄prio non pepercit: sed p no-
bis tradidit eū. quomodo nō et cum illo oīa nobis
donauit? Nūquid nō tam placatus esset pater cū
proprio filio nō parcēs pro nobis eum traderet?
Nonne videtur hec illi velut aduersa esse senten-
tia? In illa moritur pro nobis filius et reconcilia-
tur nobis pater per eius mortem. In hac autem
tanq̄ pri⁹ nos dilexerit pater: ipse ppter nos fi-
lius nō parcit. Ipse p nobis eū tradit ad mortē. Sed
video q̄ et antea pater dilexit nos: nō solū anteq̄

re q̄p mor-
tez filij sui
sed nō pue-
niēdo vi.

ps. lxxv.

Iesus he-
braice So-
ther grece
Saluator
latine.

Pater an-
nob recon-
ciliat⁹ fue-
rit priusq̄
filius mo-
reretur.
Roma. viii

c i

Ad Romanos.

et

Balla. II.

Declarat
quod dicitur
mur iustifi-
cati in san-
guine xpi
et reconcilia-
ti deo per
mortem filij
eius.
Original
peccati ge-
neralitas.

Filij diffi-
dentie.

De non tra-
didit hoies
in potesta-
te dyaboli
effectiue
ue sed in
modo per-
missiue.

Diabolus
qualiter vin-
catur.

Diabolus
victus iusti-
cia et non
potentia.

Diabolus i-
duxit iude-
os ad occi-
sionem xpi.

ps. lxxvii.
ps. lxxviii.

Johan. xiii.

Ibidem.

filius pro nobis moreretur: sed antequam conderet mundum: ipso testante aplo q dicit. Sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem. Nec filius patre sibi non parcere pro nobis velut inuit? tradit? est: qz et de ipso dictum est. Qui me dilexit et tradidit semetipsum pro me. Dia ergo simul et pater et filius? et amboz spiritus pariter et concorditer opant. An iustificati sumus in xpi sanguine: et reconciliati sumus deo pro morte filij ei? Et quomodo id factum sit: vt potero quantum satis videbit explicabo. Quada iusticia dei in potestate dyaboli traditum est genus humanum: peccato pmi hoies in oes vtriusq sexus p mixture nascetes originaliter trasuente et parentu pmoz debito vniuersos posteros obligate. Aplos aut apri? hoc p dicit vbi dicit. Et vos cu essetis mortui de lictis et pectis vris qbus aliqui ambulastis fm schm mundi hui? scdm pncipe potestatis aeris: sps ei? q nuc opat in filiis diffidentie: in qbus et nos aliqui puerlati sum? in desiderijs carnis nre facietes volutates carnis et affectionu. et eramus natura filij ire sicut et ceteri. Filij diffidentie sut infideles. Et qz hoc non est? iteqz fidelis fiat: Quocirca oes hoies ab origine sub pncipe sut potestatis aeris q opat in filiis diffidentie. Et qd dixi ab origine hoc e qd dicit aplos: natura etia se fuisse sic ceteros. Natura scz vt est deprauata pcto: no vt recta creata est ab initio. Mod? autem iste quo tradit? est ho in dyaboli potestate: no ita debet intelligi taq de hoc fecerit/aut fieri iusserit: sed q ratu pmissit: iuste ta men. Illo eni deserete: peccante pcti auctor illico inuasit. Nec ita sane de? deseruit creatura sua vt no se illi exhiberet deu creante et viuificantem et inter penalia mala etia bona malis multa pstatem. No eni cotinuit in ira sua miserationes suas. Nec hoiem a lege sue potestatis amissit: qm in potestate dyaboli esse pmissit. Si ergo commissio pctoz per ira dei iusta hoies subdidit dyabolo: pfecto remissio pctoz p reconcillatione dei benigna eruit hominem a dyabolo. No autem dyabol? potentia dei: sed iusticia superad? fuit. Ita qd oipotere poteri? aut cui? creature potestas potestati creatoris copari potest: Sed cu dyabol? victo pueris tatis sue factus sit amator potetie et desertor oppugnatoreqz iusticie (sic eni et hoies eu tato magis imitatur: qro magis neglecta vel etia perosa iusticia potetie student) ielusqz vel adeptione letant: vel istamant cupiditate placuit deo vt ppter eruendum hoiem de dyaboli potestate: no potentia dyabol? sed iusticia vinceret: atqz ita et hoies imitantes xpm iusticia q reret dyabol? vincere: no potetia. Que est igit iusticia qua vict? est dyabol? Que est inqz nisi iusticia iesu xpi? Et quod victus est? Quia cu in eo nihil morte dignu iueniret: occidit eu tm. Et vt iustis est vt debitores quos tenebat liberi dimittant in eu credentes que sine vilo debito occidit. Hoc est qd iustificari dicimur in xpi sanguine. Sic quippe in remissione pctoz nostror: inocens ille sanguis effusus est. Unde se dicit in psalmis in mortuis liberu. Solus eni a mortis debito liber est mortuus. Hinc et in alio psalmo dicit. qno rapui tunc exsolueba: rapina volens intelligi pctm. qz vsurpatu est contra licitu. Unde p os etia carnis sue sicut in euangelio legit dicit. Ecce venit pnceps mundi hui? et in me nichil iuenit. id est nullu pctm. Sed vt sciatur oes (inqt) qz voluntate patris mei facio: surgite eamus hinc. Et pgit inde ad passionem: vt p debitoribus nobis qd ipse no debebat exsolueret. Nunqd isto iure equissimo dyabolus vinceret: si potentia

christus cu illo agere: non iusticia voluisset? Sed postposuit qd potuit: vt prius ageret qd oportuit. Ideo autem illu esse opus erat et hoiem et deu. Ita si eni homo esset: no posset occidi. Ita et de? esset: no crederet voluisse qd potuit: sed no potuisse qd voluit. Quid eni iusti? qz vsq ad mortem crucis pro iusticia puenire? Et qd poteti? qz resurgere a mortuis: et in celu cu ipsa carne in qua est occisus ascendere? Iusticia ergo pri? et potetia postea dyabol? vicit. Iusticia scz: qz nullu pctm habuit: et ab illo est iustissime occisus. Potetia vero: quia reuixit mortu? nuq postea moritur? Sed potentia dyabol? viciisset etia si ab illo non potuisset occidi: qz uis maioris sit potetie etia ipam mortem vincere resurgendo qz vitare viuendo. Sed aliud est ppter qd iustificamur in xpi sanguine: cu p remissione pctoz eruiamur de dyaboli potestate: hoc ad id ptinet: qd a xpo iusticia dyabolus vincit. no potetia. Et iustitate qppe qua suscepit in carne mortali: no ex immortalitate potetia crucifixus est xps. De qua tm iustitate ait aplos. Qd infirmu est dei: forti? e hoib? [Si eni cu inimici essem? reconciliati sum? deo per mortem filij eius. multo magis reconciliati salui erimus in vita ipsius.] Ergo p ipsi xps mortu? est. Et xps deus est. Quomodo no regnauit inuict? in vita dei iust? qm ne periret morte dei qst? est ipi? In vita eni dei salui erim? qz in vita nra perieram? Sz cu audim? et vita dei et morte dei: discernamus qd: vnde sit. Vita qppe attulit nobis: morte vero accepit a nobis. Nec tm p suo merito sed pro nobis. [Multo magis nunc iustificati in sanguine ipsius salui erimus ab ira per ipsum.] Fili? dei p nobis mortu? est. Secur? esto accepturu te vita ipsi? q pignus habes mortem ipsius. Pro quib? eni mortu? est? Nunqd p iustis? Pau lu interroga. Et eni xps p ipsi mortu? est. Impi? eras: et mortu? est p te. Jam iustificat? es: et deseret te: Qui iustificat impiu relinquet plu? Cur ergo non fieret mors xpi? Immo cur non ptermittis alijs innumerabilib? modis qd? ad nos liberandos vti posset oipotens: ipsa potissimu eligeret vt fieret vbi nec de diuinitate ei? aliqd imminu? est aut mutatu: et de humanitate suscepta tatu beneficij collatu est hoib? vt a dei filio sepiterno eodemqz hois filio mors teporalis indebita redderet: qua eos a sepiterna morte debita liberaret? Pcta nra dyabolus tenebat: et per illa nos merito adigebat in mortem. Dimisit ea ille q sua non habebat. et ab eo imerito est pduct? ad mortem. Tatu va luit sanguis ille. vt nemine xpo indutu in etna morte debita detinere debuerit. q xpm morte idebita vel ad tepus occidit. Qomodat ergo charitate suam de? in nobis. qm cum adhuc pctores essemus christ? p nobis mortu? est. Multo magis iustificati nuc in sanguine ipsius salui erim? ab ira p ipsum. Iustificati inquit in sanguine ipsi? Iustificati plane in eo qd a pctis oibus liberati. Liberati autem a pctis oibus: qm p nobis est dei filius q nullu habebat peccatu occisus. Salui ergo erim? ab ira per ipsum. Ab ira vtiqz dei q nihil est aliud q iusta vidicta. No ergo sicut hoies animi pturbatio ira est ira dei: sed illi? ira est cui dicit alio loco scra scriptura Tu autem dñe xpm cu traquillitate iudicas. Si q iusta diuina vidicta tale nome accepit. etia reconciliatio dei q recte intelligit: nisi cu talis ira finit? Nec inimici eram? deo: nisi que admodu iusticie sut inimica pctra. Quib? remissis tales inimicie finit?ur

Media
tor nri de-
buit ee de-
us et ho.
Iusticia
christi.
Potentia
christi.
Diabolus
pri? vict? e
iusticia q
potentia
vtrorq tm
modovl-
tus est.
Maioris
est poten-
tie a morte
resurgere
q ab ea se
pseruare.
1. Cor. 1.

Ex smoe de
passione dñi

Ex trac. pi.
xcvi.

Ex libro de
trinitate. xiii
capi. xvi.

Efficacia
sanguinis
christi.

Gra dei.

Capitulū Quintum. Foliū. xviij

α

Ro. viii.

et recōciliant iusto q̄s ip̄e iustificat. Quos tñ etiā inimicos vtr̄q̄ dilexit: q̄ndo q̄dē filio pp̄rio nō peccat: s; p nobis oib; (cū adhuc inimici essem;?) tradidit eū. Recte ḡ apls secur; adiūxit. Si enī cū il-
mici essem; recōciliari sum; deo p mortē filij ei; p quā facta est illa remissio pctōz: multo magis re-
cōciliari salui erim; in vitā ip̄si;. In vitā salui q̄ p mortē recōciliari. Quis enī dubitet datur; amicis vitā suā: p quib; inimicis dedit mortem suam?
Mō solū autē sed ⁊ glīamur (in q̄t) in deo per dñm nostrū iēsū xpm per quē nūcre-
conciliationem accepim;.

Non solū ait salui erimus: sed ⁊ glīamur. Nec in nobis sed in deo: nec p nos sed p dñm nrm iēsū xpm p quē nūcrecōcili-
ationē accepim; fm ea q̄ super; dispu-
rata sūt. Deinde subiūgit apls. Propter hoc sic p
vnū hoīem pctm in hūc mūdū irauit: ⁊ p peccatū
mors: ⁊ ita in oēs hoīes mors ptrāsiit in quo om̄s
peccauerūt ⁊ cesa. In q̄b; plixi; de duob; hoīb;
disputat: vno eodēq̄ pmo adā p cui; pctm ⁊ mor-
tē tāq̄ hereditarijs mal; poster; ei; obligati sum;.
altero autē sc̄do adā q̄ nō hō tantū sed etiā de; est:
quo p nobis solūte q̄d nō debebat a debitis ⁊ pa-
ternis ⁊ pp̄ijs liberati sum;. Proinde qm̄ ppter
vnū illū tenebat diabol; oēs p ei; carnalē viciatā
pcupiscētā gñatos: iustū est vt ppter hūc vnū dimi-
tat oēs p ip̄i; imaculatā grām spiritalē regñatos.
Propterea sicut per vnū hominē pctm
intrauit in hūc mūdū ⁊ p pctm mors: ⁊
ita in om̄es homines pertransiit.

Dime transgressionis pctm nō ppaga-
tione i alios hoīes ex pmo hoīe: s; imi-
tatiōe trāsisse pelagianī calūniānt. hic
enī etiā i puulis nolūt credere p baptis-
mū solui originale pctm: q̄d in nascētib; nullū esse
oīno cōtēdūt. S; si apls pctm illud pmeorare vo-
luisset q̄d i hūc mūdū nō ppagatiōe s; imitatiōe i-
trauerit: ei; pncipē nō adā s; diabolū diceret: de q̄
scriptū est. Ab initio diabol; peccat. De q̄ etiā legit
in libro sapie. Inuidia autē diaboli mors irauit i
orbē fray. Nā qm̄ ista mors sica diabolo venit in
hoīes: nō q̄ ab illo fuerūt ppagati: s; q̄ eū fuerint
imitati: p̄tinuo subiūxit. Imitant autē eū q̄ sūt ex
pre ip̄si;. Proinde apls cū illud pctm ac mortē cō-
meoraret q̄ ab vno i oēs ppagatiōe trāsisset: eū p̄n-
cipē posuit a q̄ ppagatio gñis hūani sup̄sit exordi-
um. Imitat q̄dē adā quorūq̄ p iobediētā trāsgre-
diunt mādātū dei. S; aliud est q̄d exēplū est volū-
tate peccatib;: aliud q̄d origo ē cū pctō nascētib;.
Nā ⁊ xpm imitant sc̄ti ei; ad sequēdā iusticiā. Vñ
et idē apls dicit. Imitatores mei estote: sic ⁊ ego
xpi. S; pter hāc imitationē gr̄e ei;: illuminationē
iustificationēq̄ nraz etiā i trīsec; opaf: illo ope de
quo idē p̄dicatōr ei; dicit. Neq; q̄ plātat ē aliqd ne-
q; q̄ rigat: s; q̄ icremētū dat de;. Dec enī grā bap-
tizatos q̄q; puulos suo iherit corpi: q̄ certe imitari
aliquē necdū valēt. Sic ḡ ille in q̄ oēs vīuificatur
p̄ter q̄d se ad iusticiā exēplū imitantib; p̄buit: dat
etiā sui sp̄s occultissimā fidelib; grāz quā latent
infrūdit ⁊ puulis: sicut ille in q̄ oēs moriunt p̄ter q̄d
eis q̄ pceptū dñi volūtatē trāsgrediunt imitatiōis
exēplū est: occulta etiā tabe carnal; pcupiscētie sue
tabificauit i se oēs de sua stirpe veniētes. hic oīno
nec aliūde apls dicit. Per vnū hoīem pctm intra-
uit in mūdū et per pctm mors: et ita in om̄es ho-
mines pertrāsīuit. Deinde quod sequitur.

In quo omnes peccauerunt.

Quā circūspecte: q̄ pprie: q̄ sine ambī-
guitate dictū ē. Si enī pctm itelleret; i oēs trās-
q̄d p vnū hoīez irauit in mūdū: i q̄ oēs
peccauerūt: certe manifestū est alia eē
pp̄a cuiusq; pctā: in q̄b; hi tñ peccāt q̄z pctā sūt:
aliō hoc vnū i q̄ oēs peccauerūt: qm̄ oēs ille vn; hō
fuerūt. Si autē nō pctm sed ille vn; hō itelligit in q̄
vno hoīe oēs peccauerūt. q̄d etiā ista manifestatiōe
manifest;: Nepe legim; iustificari i xpo q̄ credūt
in eū ppter illā p̄municationē ⁊ inspirationē gr̄e sp̄s
talīs: quā q̄s heret dñō / vn; sp̄s ē: q̄uis eū ⁊ imi-
tent sc̄ti ei;. legat mibi tale aliqd de his q̄ sc̄os ei;
imitati sūt: vtrū q̄s dicit; sit iustificat; i paulo aut
in petro aut quolibet horū q̄rū in pplō dei magna
excellit auctoritas: nisi q̄d i abrahā dicimur bñdi-
ci: sic ei dictū est: bñdicent in te oēs gētes: ppter
xpm q̄ semē ei; ē: sc̄dm carnē. Qd manifest; dr: cū
hoc idē ita dr. Bñdicent i semie tuo oēs gētes. Vñ
ctum aut quēq; diuis eloq̄is peccasse vel peccare
in diabolo cū eū inūq; ⁊ ip̄s oēs imitent: nescio vtrū
q̄s repiat. Qd tñ cū apls de pmo hoīe dixerit: i
quo oēs peccauerūt: adhuc de pcti propagine di-
sceptat. nescio q̄ nebula imitationis opponit. At-
tendite etiā que sequuntur. Cū enī dixisset in quo
oēs peccauerunt: securus adiūxit.

1. Cor. vi.

Iustifica-
mur i solo
xpo.

Gal. iii.

Usq; ad legem enī pctm in mundo fuit.

Quē q̄ nec lex potuit auferre pctm: q̄
subtrahit vt magis abūdaret pctm: si-
ue natural; lex in q̄ q̄s tā rōne vtr̄s icl
pit pctō originali addere et pp̄ia: siue
ip̄a q̄ scripta p moysen pplō data est. Si enī data
esset lex q̄ posset iustificare: vere ex lege esset iusti-
cia. Sed cōclūsit scriptura oīa sub pctō: vt p̄mis-
sio ex fide iēsū xpi daret credētib;.

Pctm aut nō deputabat cū lex nō esset.

Quid est nō deputabat: nisi ignorabat: ⁊ pctm
esse nō putabat: Neq; enī ab ip̄o dñō deo tāq̄ nō
esset habebatur: cū scriptū sit. Quicumq; sine lege
peccauerunt sine lege peribunt.

Deputari.

Ro. ii.

Sed regnauit (inquit) mors ab adam vsq;
ad moysen.

Rest a pmo hoīe vsq; ad ip̄ā etiā legē
q̄ diuit; pmulgata ē. q̄ nec ipsa potuit
regñū mortis auferre. Regñū enī mor-
tis vult itelligi: qm̄ ita dñat in hoīb; rea-
tus pcti: vt eos ad vitā etnā q̄a vitā est venire nō
sinat: s; ad sc̄daz etiā q̄ penalit etnā est: mortē tra-
bat. Hoc regñū mortis sola in qlibet hoīe grā de-
struit saluatoris: q̄ opata est etiā in antiq̄s sc̄tis. q̄
cūq; anteq̄ xps in carnē ventret ad ei; tñ adiunā-
tē grāz nō ad legis lram q̄ iubere tñ nō adiunare
poterat p̄tinebat. hoc nāq; occultabat i vetere te-
stamēto p tēpor; dispēlationē iustissima: q̄d nunc
reuelat in nouo. Ergo in omib; regnauit mors
ab adam vsq; ad moysen: qui xpi gratia nō adiūti
sūt: vt in eis regñū mortis destrueretur.

Regnum
mortis.

Lex moy-
si nō pote-
rat adiu-
uare s; so-
lū precipe

Etiā in eis qui nō peccauerūt in simi-
litudinē preuaricationis ade.

Quid est qui nondū sua ⁊ pp̄ia volūtatē sicut il-
le peccauerūt: sed ab illo pctm originale traxerūt.

Qui est forma futuri.

Quia in illo p̄stituta est forma p̄denatio-
nis futuris posteris qui eius pp̄agine
crearent vt ex vno oēs in cōdenatione
nascerent. ex qua nō liberat nisi grā sal-
c ij

Ex libro d̄ba
p̄mo puu-
lorum. i.
Error pe-
lagianorū
q̄ pctō ori-
ginali.

1. Johan. iii.
Sapient. ii.

1. Cor. iiii.

1. Cor. iiii.

Ad Romanos.

uatoris. Scio qđē plerofq; latinos codices sic ha-
bere. Regnavit mors ab adam vsq; ad moysen: in
eos q; peccauerūt in similitudinē pvaricationis ade.
Qđ etiā ipm q; ita legit ad eūdē referūt intellectū:
vt in similitudinē pvaricationis ade peccasse accipi-
ant q; in illo peccauerūt: vt et siles crearent: sicut
ex hoīe homines: ita ex pctōre pctōres: ex mortuo
morituri: dānatoq; dānari. Greci autē codices (vñ
in latinā ligūā interpretatio facta est) aut oēs aut pe-
ne oēs id qđ a me primo positiū est habent.

Sed nō (iq̃t) sicut delictū: ita et donatio
Si enī ob vñ⁹ delictū multi mortui sūt
multo magis grā dei et donū in grā vñ⁹
hoīs iesu christi in multos abundauit.

Non sunt
plures p-
destinati
q̃ reproba-
ti.

Non magis multos. id est multo plures
hoīes: neq; enī plures iustificātur q̃ cō-
demnant: sed multo magis abundauit.
Adā q̃ppe ex vno suo delicto reos ge-
nuit: xps autē etiā q; hoīes delicta pprie volūtati
ad originale in quo nati sūt addiderūt: grā sua sol-
uit atq; donauit. Qđ euidentē in cōsequētib; dicit.
Vt illud diligētē iruerē: qđ ait ob vñ⁹ delictū
multos mortuos. Cur enī ob illius vñ⁹ et nō po-
tius ob delicta sua ppria si hoc loco intelligenda
est imitatio nō ppagatio? Sed attēde qđ sequit̃.

Et non sicut p vñ⁹ pctōre: ita et donum.
Nā iudiciū qđē ex vno i p dēnationē: grā
aut ex multis delictis in iustificationē.

Propa-
gatiois nō
imitatio-
nis pctm
in omnes
transit.

Nunc dicat vbi locū habeat in his vñ⁹
illa imitatio. Ex vno inq̃t in cōdēnatio-
nē. Quo vno nisi delicto? Hoc enī ex-
planat cum adiūgit. Grā aut ex multis
delictis in iustificationē. Cur q; iudiciū ex vno de-
licto in cōdēnationē. grā hō ex multis delictis in
iustificationē? Nōne si nullū est originale delictū
nō solū ad iustificationē grā: sed etiā iudiciū ad cō-
dēnationē ex multis delictis hoīes ducit? Neq;
enī grā multa delicta donat. et nō etiā iudiciū mul-
ta delicta cōdēnat. Aut si ppter ea ex vno delicto
in cōdēnationē ducunt. q; oīa delicta q; cōdēnant
ex illi? vñ⁹ imitatione cōmissa sūt: eadē causa est:
cur ex vno delicto etiā ad iustificationē duci intelli-
gant. q; oīa delicta q; iustificat remittuntur: ex illi?
vñ⁹ imitatione cōmissa sūt. Sed hoc videlicet nō
intelligebat apl's cū dicebat. Iudiciū qđē ex vno
delicto in p dēnationē. grā vero ex multis delictis
in iustificationē. Immo hō nos intelligam? aplm et
videam? ideo dicit. Iudiciū ex vno delicto in cō-
dēnationē: q; sufficeret ad cōdēnationē etiā si nō
esset in hoīb; nisi originale pctm. Quāuis enī con-
dēnatio grauior sit eo q; originali delicto etiā p-
pria pñxerūt: et tāto singulis grauior q̃to graui-
9s peccauit. tñ etiā illud solū qđ originalit tractū
est: nō tñ a regno dei separat: quo puulos sine ac-
cepta xpi grā defūctos intrare nō posse / ipsi etiā
cōfitent: verū et a salute ac vita etna facit alienos:
q; nulla eē alta pōt pter regnū dei: de q; sola xpi so-
cietas itroducit. Ac p hoc ab adā i quo oēs pecca-
uim? nō oīa nra pctā sed tñ originale pctm tradu-
xim? a xpo hō in q; oēs iustificamur: nō illi? tñ ori-
ginalit et cetero q; ipsi addidim? pctōp remissio-
nē psequimur. Ideo nō sic p vñ⁹ peccatē ita est et do-
num. Nā iudiciū qđē ex vno delicto si nō remittit
id est originali i p dēnationē iā potest ducere. grā
hō ex multis delictis remissis: hoc est nō solū ori-
ginalit vñ⁹ et ceteri oīb; ad iustificationē pducit

Originale
pctm ad
cōdēnatio-
nē sufficit.
Pcti ori-
ginalit ma-
la.

Si enī ob vñ⁹ delictū mors regnavit p
vñ⁹: multo magis q; abundantiā grē et iusticie
accipiūt: i vita regnabūt p vñ⁹ iesu xpm

Cur ob vñ⁹ delictū mors regnavit per
vñ⁹: nisi q; vñ⁹ vñ⁹ mortis tenebant i il-
lo vno in quo oēs peccauerūt etiā si p-
pria pctā nō adderēt: Alioqn nō ob vñ⁹
us delictū mors p vñ⁹ regnavit: sed ob delicta mul-
ta multo p vñ⁹ quēq; peccatē. Nā si ppta ceteri
ob alteri? delictū mortui sūt q; illi in delinquēdo
pcedētē subsequētes imitari sūt: ille quoq; et multo
magis ob alteri? delictū mortui? ē quē diabolus ita
delinquēdo pcesserat vt ei delictū etiā (spe suaderet
Adā hō nihil suāsit imitatorib; suis et multi q; imi-
tatores ei? dicunt eū fuisse et tale aliqd cōmississe
vel nō audierūt vel oīno nō credūt. Quāto igit re-
ctius sic iā dicit diabolū pncipē cōstituisse apl's a
quo vno pctm et mortē p oēs trāsisse diceret: si hoc
loco nō ppagationē sed imitationē ducere volu-
isset. Multo enī rōnabili? adam dī imitator diaboli
quē suātorē pcti habuit: si potest q; q; imitari etiā
illū q; nihil tale suāsit: vel oīno quē nescit. Quid ē
aut q; abundantiā grē et iusticie accipiūt: nisi qđ nō ei
tantū pctō in quo oēs peccauerūt: sed etiā q; addi-
derūt grā remissionis dat: eisq; hoīb; tāta iusticia
donat: vt cū adā cōfēserit ad pctm suadenti: nō ce-
dant isti etiā cogēti? Et qđē multo magis in vita
regnabunt: q; mortis regnū multo plures in etnā
penā trahat. Nāsi intelligam? eos ipsos in vtroq;
dici q; trāsēūt ab adā ad xpm: id est a morte ad vi-
tam. q; in vita eterna sine fine regnabūt: magis q;
in eis mors tēporaliter et cū fine regnavit.

Diaboli
potius q;
ade imita-
tores sunt
peccātes.

igit sicut p vñ⁹ delictū in oēs hoīes ad
cōdēnationē: sic p vñ⁹ iusticiā in omēs
homīes in iustificationē vite.

De vñ⁹ delictū si imitationē attēdam?
nō erit nisi diaboli. Sed q; manifestū ē
de adā nō de diabolo dici: restat intelli-
gēda nō imitatio s; ppagatio pcti. Nā
et qđ ait de xpo p vñ⁹ iustificationē: magis hoc
explicat q; si p vñ⁹ iusticiā diceret. Et q̃ppe iustifi-
cationē dicit q; xps iustificat ipiū: quā nō imitādā
pposuit: sed solū hoc potest. Nā potuit apl's recte
dicere. imitatores mei estote sicut et ego xpi. Nā
q; autē diceret. Iustificamini a me: sicut et ego iu-
stificat? sū a xpo. Qm possūt esse et sunt et fuerunt
multi iusti hoīes et imitādī. Iust? autē et iustificās
nemo nisi xps. Unde dī. Credēti in eū q; iustificat
impīi: deputat fides ei? ad iusticiā. Quisq; ergo
ausus fuerit dicere: iustifico te cōsequēs est: vt dī-
cat etiā crede in me. Qđ nemo scōrū recte dicere
potuit: nisi scōs scōp. Creditis in deū: in me cre-
dite. Et q; ipse iustificat impīi: deputetur fides
eius ad iusticiā credenti in eū. Nam si sola imita-
tio facit pctōres per adam: cur nō etiā sola imita-
tio per xpm iustos facit? Sicut enī (inquit) per
vñ⁹ delictū in oēs hoīes ad cōdēnationē: sic p
vñ⁹ iustificationē in omēs hoīes ad iustificationē
vite. Proinde isti vñ⁹ et vñ⁹: nō adam et xps. sed
adam et abel cōstitui debuerūt. Qm cū multi nos
in hui? vite tpe pcesserūt pctōres: eosq; imitari fue-
rūt q; posteriore tpe peccauerūt: ideo tñ volūt isti
nō nisi adam dicit in quo omēs imitatione pecca-
uerūt. q; pñm? hoīm ipse peccauit. Ac p hoc abel
dici debuit: in quo vno similiter oēs imitatione iu-
stificētur: qm ipse pñm? hoīm iuste vixit. Aut si p

Iustifica-
tio a solo
xpo est.
1. Cor. iiii.

Roma. iiii.

Johan. xiiii.

Capitulū Quintum. Foliū. xix

pter quēdā articulū tēporis ad nouū testamētū ex
ordīū p̄tinentē x̄ps est posit⁹ ppter imitatioē ca
put iustorū: iudas ei⁹ traditor caput ponī debuit
pctōrū. Porro si ppter ea x̄ps vn⁹ est: in quo oēs
iustificētur. qz nō sola ei⁹ imitatio iustos facit: sed
per sp̄m regenerās grā: ppter ea adam vn⁹ est in
quo oēs peccauerūt. qz nō sola ei⁹ imitatio pctōres
facit: sed p carnē generās pena. Ob hoc etiā dictū
est. oēs et oēs. Neqz enī q̄ gñant p adam: idē ip̄s
oēs p x̄pm regenerātur. Sed hoc recte dictū est:
qz sicut null⁹ carnalis gñatio nisi p adā: sic sp̄s
null⁹ nisi p x̄pm. Nā si aliq̄ possēt carnē gñari
nō p adā: et aliq̄ gñari sp̄m nō p x̄pm: nō liq̄ de oēs
siue hic siue ibi dicerent. Eodē autē omēs postea
multos dicit. Possūt q̄ppe in aliqua re oēs esse q̄
pauci sūt. Sed multos habet gñatio carnal⁹: mul
tos sp̄ritualis. Quis nō tā multos hec sp̄ritualis q̄
illa carnalis. Verū quēadmodū illa oēs habet
hoies: sic ista oēs iustos hoies. Quā si nemo pter
illā hō: sic nemo pter istā iust⁹ hō. Et vtriqz multi.

Sicut enī p inobediētiā vni⁹ hois pctō
res cōstituti sūt multi: ita p obediētiā
vni⁹ hominis iusti cōstituunt multi. Lex
autē subintravit ut abūderet delictum.
Hoc ad originale hoies addiderūt iā p̄p̄ia vo
lūtatē nō p adā. Sed hoc q̄qz soluit sanāqz p x̄p̄z.
Vbi abūdauit pctm: supabūdauit et
grā: ut q̄ad mōm regnauit pctm i mortē
Etiam qd non ex adam traxerunt homines sed
sua voluntate addiderunt.

Sic grā regnet p iusticiā in vitā eternā
Nō in aliqua iusticiā pter x̄pm: sicut aliq̄ pctā
pter adam. Ideo cū dixisset. Quēadmodū regna
uit pctm i mortē. Hic nō addidit p vni⁹ aut p adā
qz iā supradixerat etiā de pctō illo qd subintrante
lege abūdauit. Et hoc vtriqz nō est originis: sed iā
p̄p̄ie voluntatis. Cū autē dixisset. sic grā regnet
per iusticiā: in vitā eternā: addidit.

Per iesum x̄pm dñm nostrum.
Ouia generāte carne illud tantūmodo
trahit qd est originale pctm. regnante
autē sp̄s nō solū originalis sed etiā volū
tarior sit remissio pctōr. Potest p̄de
recte dici puulos sine baptismo de corpore exē
tes: in dānationē oīm mitissimā futuros. Multū
autē fallit et fallit: qd eos in dānationē predicat nō
futos: dicēte ap̄lo. Iudiciū ex vno delicto in cō
demnationē. Simul itaqz pctō et mortē p̄mi hois
obnoxij nascūt in carne. et simul iusticie viteqz
etne sc̄bi hois sociatī renascūt in baptismo. Sic
et in eccl̄astico scriptū est. A muliere inītiū factū
est pcti: et p illā oēs morimur. Siue autē a muliere
siue ab adam dicat: vtrūqz ad p̄mū hoīem p̄tinet.
Quā sicut nouim⁹ mulier ex viro est: et vtrūqz vna
caro est. Quā illud qd scriptū est. et erūt duo in car
ne vna: igit iā nō duo (in q̄t dñs) sed vna caro.
Sed hō habet et penā p̄p̄iā: qua etiā corporis
morte punit⁹ est. Mortis q̄ppe ei supplicii de⁹ cō
mīnat⁹ fuerat si peccaret: sic cū munerans libero
arbitrio: vtrūqz regeret ip̄erio. treret exitio: atqz in
paradisi felicitate tāqz i vmbra vite. Cū custodi
ta iusticia in meliora p̄cederet collocauit. Hinc
post pctm exul effect⁹ stirpē q̄qz suā quā peccādo
in se tāqz in radice viciauerat: pena mortis dāna
tionis astripit: ut q̄qd plis ex illo et simul dānata
p quā peccauerat p̄uge: p carnalē p̄cupiscētiā (in

qua inobediētie pena filis retributa est: nascere)
traheret originale pctm. q̄ traheret p errores do
loresqz diuersos ad illud extremū cū desertorib⁹
angelis: viciatorib⁹ et possessorib⁹ et cōsortib⁹ suis
sine fine supplicii. Sic p vni⁹ hoīem pctm itrauit
in mūdū: et p pctm mors. ita i oēs hoies p̄trāsiuit
in q̄ oēs peccauerūt. Mūdū q̄ppe appellauit ap̄ls
eo loco vniuersū genus humanū. Pter hoc vin
culū cōcupiscētie carnalis natus est christus: sine
maculo ex virgine cōcipiente de sp̄u sancto.

Nō potest dici iste in iūq̄tate p̄cept⁹. nec potest
dici in pctis m̄ ei⁹ in vtero eū aluit: cū dictū est.
sp̄s sc̄tus supueniet in te: et x̄tus altissimi obūbra
bit tibi. Pena enī carnis mors. Et inest vtrūqz ipsa
mortalitas. Quā ap̄ls nō moriturū corpus dicit:
sed mortuū. Corpus qdē mortuū est ppter pctm:
sp̄s autē vita est. ppter iusticiā. Quō ḡ sine viculo
pcti nascit. q̄ cōcreuit et semināt de corpore mortuo
p̄p̄ pctm: Opus hoc casta in p̄uge nō habet cul
pā: sed origo pcti trahit secū debitā penā. Nō enī
marit⁹ qz marit⁹ est: mortal⁹ nō est. Aut aliūde nisi
pctō mortal⁹ est: Erat enī et dñs mortalis: s̄ nō de
pctō. Suscepit penā n̄ram. soluit culpā n̄raz. De
rito ḡ in adā oēs moriunt. In x̄po oēs viuificabū
tur. Per vni⁹ enī hoīem air ap̄ls: pctm in hūc mūdū
itrauit. et p pctm mors. et ita i oēs hoies p̄trāsi
it: in quo omēs peccauerūt. Definita sētētia est. In
adam inq̄t oēs peccauerūt. Sol⁹ esse inocēs iās
potuit. q̄ de ope adā nō ē nat⁹. Videte ḡ f̄res vide
te gen⁹ hūanū a p̄ma illi⁹ p̄mi hois morte fluxisse

Et enī pctm a p̄mo hoīe itrauit in hūc mūdū. et
p pctm mors: et ita in oēs hoies p̄transiit. Verbi
attēdit qd audistis. Cōsiderate. videte qd est. p
trāsiit. Inde est puul⁹ reus. Pctm nondū fecit: s̄
traxit. Et enī illud pctm nō in fōte māsit: s̄ p̄trāsi
it. Nō in illū aut illū: sed in oēs hoies p̄trāsiit. Be
nuit pctōres mortū obnoxios p̄mus pctōr: p̄m⁹
p̄uaricator. Venit ad saluādos de virgine salua
tor: qd ad te nō qua venisti venit. Nō enī ille de cō
cupiscētia maris et femine. nō de illo vīculo cōcu
piscētie. Sc̄tus inq̄t sp̄s supueniet in te. dictū est
hoc virgini in fide seruētī: nō cōcupiscētia carnis
estuanti. Sp̄s sc̄tus supueniet in te: et virt⁹ altis
simi obumbrabit tibi. Que tale vmbra culū habe
ret. quādo ardor libidinis estuaret: Quē ergo non
qua venisti ad te venit: liberat te vbi te inuenit.

Illud enī vbi vel maxime fides xp̄iana p̄sistit.
qd p hoīem mors et p hoīem resurrectio mortuorū
sicut enī in adā oēs moriūt ita et in x̄po oēs viuī
ficabunt. et qd p vni⁹ hoīem pctm in hūc mūdū in
trauit. et p pctm mors. et ita in oēs hoies p̄trāsiit.
in quo oēs peccauerūt. qd iudiciū quidē ex vno
in p̄dēnationē. grā autē ex multis delictis in iusti
ficationē. et qd p vni⁹ delictū in oēs hoies ad p̄dē
nationē. et p vni⁹ iustificationē in oēs hoies in iu
stificationē vite. et si qua alia testimonia declarāt
nemine nasci ex adā nisi vīculo delicti et dānatio
nis obstricti. nemineqz idē liberari nisi renascēdo
per x̄pm: tā incōcusse tenere debem⁹. ut sciam⁹ eū
qd hoc negauerit nullo modo ad x̄pi fidē. rad eā (q̄
p x̄pm dat pusillis et magnis) dei grām p̄tinere.
Quā si origo aīe lateat. dū tñ redēptio clareat: p̄
culū nō est. Neqz enī i x̄pm credim⁹ ut nascamur:
s̄ ut renascamur quomodo cūqz nati fuerim⁹. Ba
cten⁹ autē dicim⁹ sine pīculo latere aīe originē: ut
nō tñ eā p̄tē dei eē credam⁹: s̄ creaturā. nec de dō
natā s̄ ab illo factā. atqz i ei⁹ gen⁹ adoptādā mira
bili dignatiōe gr̄e. nō parili dignitate natē. nec eā

Mundus

Ex trac. p̄. 1
Sp̄s sine
originali
cōceptus.

Ro. viij.

Opus ma
trimoni
pōt eē sine
culpa non
sine pena.

Ex fm̄e. illi
de p̄bis ap̄ls.

Peccatū
originale
quod p̄trāsi
it in omēs

Luce. i.

Ex eplā ad
op̄atū ep̄m.

i. Cor. xv.

De aīa ho
minis.

c iij

h

h

Dānatio
puulorū de
cedētū si
ne baptis
mo mitissi
ma dicit p̄t

Eccle. xxv.

Ep̄he. v.
Ex libro enī
christian.

Ad Romanos.

corpus esse sed spm. nec creatorē sz creaturā. nec ideo venisse in hoc corpus corruptibile q̄ grauat. qđ illuc eā vīte in celestib⁹ vel in quib⁹libet alijs mūdī partib⁹: antea male gēste: merita ppleuerit. **M**ondū enī natos / apls cū de rebecca geminis loq̄ret: nihil egisse dicit bonū vel malū. vt nō ex opib⁹ quib⁹ nullis alter distinguebatur ab altero: sed ex vocāte diceret minori seruiturū esse maiore. **H**is igit firmissime pstitutis: si tā recōditū atq; abditū ē in occultis opib⁹ dei. vt nec scriptarū dinarū manifesto eloq̄o declaret. **E**trū ppter ea nihil bonū vel malū nōdū nati egisse credēdi sint: qz nō ex alijs ppagatāsz mox ex nihilo creatas aīas singuli accipiūt an qz cū esset originalit in parētib⁹: adhuc ip̄i nulli erāt q̄ suas r ppas vitas agerēt: illa tñ sit fides salua: q̄ credim⁹ nullū hoīem siue maioris siue p uule quālibet recētis etatis liberari a cōragione mortis antiq̄ r obligatiōe pcti: qđ p̄me natiuitati p̄traxit: nisi p vnū mediatorē deit hoīm xpm iesū. **Q**uius hoīs ei⁹ dēq; dei saluberrima fide etiā illi iūsti salui facti sūt: q̄ p̄usq; veniret in carne: crediderūt in carne vēturū. **E**adē nāq; fides est: et nra r illoz. qm̄ hoc illi crediderūt futurū: qđ nos credim⁹ factū. **U**n dicit apls **Paul⁹**. **H**abētes autē eundē spm̄ fidei fm̄ qđ scriptū est. **C**redidi ppt qđ locut⁹ sū: r nos credim⁹ ppter qđ et loq̄mur. **S**i ergo etiā dem spm̄ fidei r illi habebāt: q̄ venturū carne xpm̄ p̄nūciauerūt. quē etiā illi q̄ eum venisse nūciauerūt: sacramēta potuerūt esse p tēporū diuersitate diuersa. ad vnitatē tñ ei⁹ p̄cordissime recurrētia. **S**criptū est in actib⁹ aploz loquēte aplo petro **M**sc̄ qđ tētatis deū: iponere iugum supra colla discipulorū: qđ neq; patres nri neq; nos potuim⁹ portare. **S**ed p grāz dñi iesu credim⁹ nos saluos fieri: quēadmodū r illi. **S**i q̄ r illi p̄res portare iugum legis veteris nō valētes p grām dñi iesu saluos se fieri crediderūt: manifestū est q̄ hec grā etiā antiquos iustos viuere fecit ex fide. **I**ust⁹ enī ex fide viuit. **P**roinde cū oēs iusti: hoc est hāces dei cultores siue an incarnationē siue post icarnationē xpi nec vixerint nec viuāt nisi ex fide icarnationis xpi: i quo est gfe plenitudo: pfecto qđ scriptū est. nō est aliud nomē sub celo in quo oportet nos saluos fieri. ex illo rpe valet ad saluandū gen⁹ hu⁹ manū: ex quo in adam viciatum est genus humanū. **I**lle vn⁹ vnū pctm̄ misit in mūdū. **I**ste xō vn⁹ nō solū illud vnū: sed cūcta simul abstulit q̄ addita inuenit. **U**n dicit apls. **[H**oc sicut p vnū peccatē ita est r donū dei. **H**ā iudiciū qđ ex vno in cōdēnationē. grā autē ex mltis delictis i iustificationē.] **Q**uia vtiq; illud vnū qđ originalit trahit etiā si solū sit: obnoxios dānationi facit: grā vero ex multis delictis iustificat hoīem. q̄ preter illud vnū qđ cōiter cū oib⁹ traxit: sua quoq; ppria multa cōmisi. **C**lerūq; qđ paulo post dicit. sic p vnū delictū in oēs hoīes ad cōdēnationē: ita r p vnū iustificationē in omēs hoīes ad iustificationē vite: satis indicat ex adā neminē natū nisi dānationē detineri. et neminē nisi in xpo renatū a dānatione liberari. **[H**ā iudiciū ex vno in cōdēnationē. r cetera.] **S**ed cur inq; grā dei nō scdm̄ merita hoīm datur? **R**espōdeo qm̄ de⁹ misericors est. **C**ur q̄ inq; nō in oib⁹? **E**t hic respondeo. qm̄ de⁹ iust⁹ iudex est. **A**c p hoc r grā ab eo dat⁹ grā: r iusto ei⁹ i alii iudicio demonstrat. qđ in eis qđ dat⁹ cōferat grā. **N**ō itaq; sim⁹ ingrati qđ scdm̄ placitū volūtatis sue in laudē glie et grē sue tā multos liberat misericors de⁹ de pditione tā debita: vt si inde neminē

liberaret: nō esset iust⁹. **E**x vno q̄ppe oēs in cōdēnationē nō iniustā iudicati sūt filij ire: sz iustā. **Q**ui ergo liberat: grām diligat: q̄ nō liberat debet agnoscat. **S**i i remittēdo debetū bonitas. in exigēdo eq̄tas itelligit: nūq; eē iūq;tas apd̄ deū iuenit. **I**git sicut per vnū delictū in omēs hoīes in cōdēnationē: sic per vnū iustificationē in omēs hoīes in iustificationē vite. **Q**uēadmodū enī oēs oīno p̄tinētes ad gñatio nē volūtatis carnis nō moriunt nisi i adā in q̄ oēs peccauerūt: sic ex his oīs oīno p̄tinētes ad regenerationē voluptat⁹ spūs: nō viuificant nisi in cbrīsto in q̄ oēs viuificant. **Q**uia sicut p vnū oīs ad p̄dēnationē: sic p vnū oīs ad iustificationē. **N**ec est vll⁹ vllī medi⁹ loc⁹: vt possit eē nisi cū diabolo: qui non est cū cbrīsto. **U**na est q̄ppe caro pcti in q̄ oēs ad dānationē nascūtur: r vna est caro in fīliū dīne carnis pcti p quā oēs a dānatione liberātur. **N**ec ita dictū est oīs: velut q̄cūq; nascūtur in carne pcti: idē ipsi oēs mūdari itelligant p carnē si milē carni pcti. **N**ō enī oīm est fides. **S**ed oēs p̄tinētes ad gñationē cōnubij carnalis: nō nascūtur nisi in carne pcti r oēs p̄tinētes ad gñationē cōnubij sp̄ritualis nō mūdātur nisi p carnē simlē carni pcti. **H**oc est illi p adam ad p̄dēnationē. isti p xpi ad iustificationē. **T**anq; si dicam⁹ xbi grā vna est obstetrīx in hac ciuitate q̄ oēs excipit: r vn⁹ est magister q̄ oēs docet litteras: neq; ibi possūt itelligi oēs nisi q̄ nascūtur: neq; hic oēs nisi q̄ discūt. **N**on tñ oēs q̄ nascunt litteras discūt. **S**ed hīc cuius claret qđ et illic recte dictū est oēs excipit p̄ter cuius man⁹ nemo nascit: r hic recte dictū est oēs docet p̄ter cui⁹ magister nemo discit. **S**icut dictū ē sicut p vnū delictū in oēs hoīes in p̄dēnationē vt null⁹ p̄termittet: sic r in eo qđ dictū est. p vnū iusticiā in oēs hoīes in iustificationē vite null⁹ p̄termittit. **N**ō qz oēs in eū credūt et baptismo ei⁹ ablunt: sed qz nemo iustificat nisi i eū credat / et baptismo ei⁹ abluat. **I**taq; oēs dictū est: ne aliq̄ modo alio p̄ter ipm̄ quīq; salu⁹ fieri posse credat. **E**go dico puulū natū in eo loco vbi ei nō potuit p xpi baptismū subueniri: morte puentū itcirco talē fuisse id est sine lauacro regñationis exisse: qz esse aliud nō potuit. **A**bsoluat q̄ eū et aperiat ei cōtra sententiā dñi regnū celoz. **S**ed nō eū absoluit apls q̄ ait. **P**er vnū hoīem pctm̄ itrauit in mūdū: r p pctm̄ mors: et ita in oēs hoīes p̄trāsīt in quo oēs peccauerūt. **R**ecte q̄ ea dānatione q̄ per vnū uersā māsā currit: nō admittit in regnū celoz q̄uis xpian⁹ nō solū non fuerit: sed nec esse potuerit. **S**ed de infāte nō loquor. **I**uuenis vel senex in ea regione defūct⁹ est: vbi nō potuit xpi nomen audire. **P**otuit fieri iust⁹ p naturā r liberū arbitriū: an nō potuit: **S**i potuisse dicit: ecce qđ est cruce xpi euacuare: sine illa quēq; p naturalē legē r volūtatis arbitriū iustificari posse cōtēdere. **D**icam⁹ et hic. **E**rgo xps grātis mortu⁹ est. hoc enī possēt oēs: etiā si mortu⁹ ille nō esset. **E**t si iusti essent qz vellēt essent: nō qz iusti esse nō possent. **S**i autē sine xpi grātia iustificari oīno nō potuit: etiā istum si audet absoluat scdm̄ verba sua. **S**icut enī p iobediētā vnū hoīs pctōres pstituti sūt multi: ita p vnū obeditionē iusti pstituti sūt multi. **O**bediētia est in oibus et in oī rōnali creatura. oīsq; iusticie origo atq; pfectio. **I**ta vt duoz hoīm id est adam q̄ fuit caput mortis nre: et xpi q̄ est caput salutis nre: hec cōmēdet magna distinctio. qz sicut p inobediētā vnū hoīs pctōres pstituti sūt

Ex libro. i. b
baptismo p
uulorum.

Nullū est
mediū int
ptinere ad
diabolum
et ptinere
ad xpm.

Exēplis
ōndit quō
omnes iu
stificat p
vnum.

Ex libro dñi
tura r grā
Paruul⁹
morte pue
tus ne ba
ptisat cur
dānetur.

Expm̄ au
disse nequ
ens an dā
netur.

Ex trac. p.
lxxi.

Obedien
tie laus.

Fides an
tiquorum.

1. Cor. xlii.
ps. cxi.

Ex lib. i. de
baptismo p
uulorum.
Actu. xv.

Ro. i.

H.

Ex libro en
chiridion.
Originale
etiā solum
obnoxios
dānationi
facit.

Ex libro de
bono p̄seue
rāne
Grā non
scdm̄ me
rita datur
nec oibus

Ex libro 8 ge-
nesti ad linc-
ram.
L. Cor. xv.

multi: ita p obediētiā vni⁹ hoīs iusti pstituerūt mlti
Apostol⁹ grām qua salui efficiuntur magna intē-
tione cōmēdās dicit. Sicut in adā oēs moriūtur:
sic et in xpo oēs viuificabūtur. Et sicut p inobedi-
entiā vni⁹ hoīs pctōres cōstituti sūt multi: sic et p
obediētiā vni⁹ hoīs iusti pstituent multi. Eodē
q multos pctōres nō qbusdā exceptis: sed oēs in
telligi volens superi⁹ ait de adā in quo oēs pecca-
uerūt. Unde vtiqz infantū aīe nō possūt secerni.

Lex autē subintravit vt abundaret delictū. Vbi
autē abundauit delictū: supabundauit et grātia.

Ex trac. euā-
gelij sm toh.
terno.

Hoc pderat supbis vt abundaret delictū. Mul-
tum enī sibi dabant et quasi vtrūqz suis multū assi-
gnabāt: nō poterāt implere iusticiā: nisi adiuuaret
ille q iusserat. Supbia illorū volēs domare deus:
dedit legē tanqz dicens. Implete ne putetis deesse
iubentē. Non deest q iubeat sed deest q ipleat. Si
ergo deest q ipleat: vnde non iplet? Quia nat⁹ cū
traduce pcti et mortis. de adam secū traxit qd ibi
cōceptū est. Cecidit prim⁹ hō: et oēs q de illo nati
sūt: de illo traxerūt cōcupiscētiā carnis. Oportē
bat vt nasceret ali⁹ homo q nullā traxit cōcupiscē-
tiā. Ipsa est grā fies mei. ipsa est et veritas: q p
missa nō exhibita erat in veteri testamēto: qz lex
minabat: non opitulabat. Iubebat: non sanabat.

Lex nō opi-
tulabatur.
nec sana-
bat vt grā.

Agguozē ostēdebat: nō auferebat: sed illi ppara-
bat medico vtrū cū grā et veritate: tanqz ad ali-
quē quem curare vult medicus mittat pmiū seruū
suū: vt ligatū illū inueniat. San⁹ nō erat. sanari nō
lebat. nē sanaret: sanū se esse iactabat. Missa lex
est. ligauit eū. inuenit se reū. A clamat de ligatu-
ra. Venit dñs. curat amaris aliquātū t acerb⁹ me-
dicamentis. dicit enī egrotō: ferto. dicit /tolera. vi-
cit /noli diligere mundū. Dabito patientiā. curet
te ignis cōtinētie: ferrū psecutionū tolerent vulne-
ra tua. Expauescebas qz ligat⁹. Liber ille nō
ligatus: bibis qd dabat tibi. Prior⁹ passus est vt te
cōsolaret: tanqz dicens. Nō times pati p te: prior
parior p te. Hec est grā et magna grā. Quis illā
digne collaudat? Per seruū lex data reos fecit. p
imperatōrē indulgētia data: reos liberauit. Lex
per moysen data est. Nō sibi aliqd ampli⁹ seruus
assignet qz qd per illū factū est. Elect⁹ ad magnū
ministerium tanqz fidelis in domo. sed tñ seru⁹ age-
re scdm legem potest: soluere a reatu legis nō po-
test. Lex ergo per moysen data est: grātia et veri-
tas per iesum christum facta est.

Ex libo de fi-
dei operib⁹.

Etia tēporib⁹ aploz nō intellectis qbusdā sub-
obscuris sentētijs apli pauli. hoc eū qdā arbitrari
sūt dicere: faciam⁹ mala vt veniant bona: qz dixē-
rat. Lex subintravit vt abundaret delictū. Vbi au-
tem abundauit delictū: supabundauit grā. Nō ideo
verū est. qz legē accipientes hoīs q de suis vtrūqz
supbissime psumebāt nec diuinū adiutorū vncē-
darū malarū cōcupiscētiarū recta fide ipetrātes
plurib⁹ grauioribusqz delictis: etiā lege puarica-
ta onerati sūt: ac si magno reatu cōpellēte cōfuge-
runt ad fidē qua miam indulgētia mererent et au-
xilium a dño q fecit celū et terrā. vt diffusa per spm
scm charitate in cordib⁹ suis: in dilectiōe agerēt
q cōtra seculi hui⁹ cōcupiscētiās iubeatur: scdm id
qd predictū fuerat in psalmo. Multiplicate sūt in
firmitates eoz. postea accelerauerūt.

ps. cxx.

ps. xv.

Ex libro de
spiritu z lra.

Legis lra q docet nō esse peccandū: si sps vi-
uificās desit: occidit. Sciri enī pctm facit pot⁹ q
caueri. ideo magis augeri qz minui: qz male p-
piscētie etiā puaricatio legis accedit. Volens g
apls cōmēdare grām q p iesū xpm oib⁹ gētib⁹ ve-

nit. ne iudei aduersus ceteras gentes de accepta
lege se extollerēt: postea q dixit peccatūz mortē p
vniū hominē intrasse in gen⁹ humanū. et p vniū ho-
minē iusticiā et vitā eternā. illū adā et hunc xpm
aptissime insinuās ait. Lex autē subintravit vt abū-
daret delictū. Vbi autē abundauit delictū supabū-
dauit et grā: vt quēadmodū regnauit peccatū in
mortē. sic grā regnet p iusticiā in vitā etnā: p iesū
xpm dñm nr̄m. Deinde pponēs sibi ipe questionē
inquit.

Capitulū vi.

Quid ergo dicem⁹? Per
manebimus in peccato
vt grātia abūdet? Absit

Vidit enī a peruersis puerle posse acci-
pi qd dixerat. Lex subintravit vt abū-
daret delictū. Vbi autē abundauit deli-
ctum supabundauit grātia: tāqz dixerit
ppter abundantia grātie prodesse pctm. Hoc di-
luens respōdit. Absit. atqz subiecit.

Ex eodez
cōtinue.

Qui enī mortui sum⁹ peccato: quomo-
do viuem⁹ in eo? An ignoratis fratres.
qz qcuqz baptisati sum⁹ i xpo iesu i mor-
te ipsius baptisati sumus.

Hec est cū id pstitit grātia vt morere-
mur pctō. qd aliud facim⁹ si viuim⁹ in
eo: nisi vt grē sim⁹ ingrati? Nec enī q
laudat bñficiū medicīne: prodesse mor-
bos dicit et vulnera a qbus illa hoīem sanat. Sed
qnto maiorib⁹ medicīna laudib⁹ pdicat: tāto ma-
gis vituperatur et horrent vulnera et morbi a qbz
liberat q ita laudat. Sic laus et pdicatio grē vitu-
peratio est et dñatio delictorū. Demōstranda enī
fuerat hōi feditas lāguoris ei⁹: cui cōtra iniquitatē
suā: nec pceptū scm et bonū. pfuit: quo magis au-
cta est iniquitas qz minuta. qndoquidē lex subintra-
uit vt abundaret delictū: vt eo modo puit⁹ atqz cō-
fusus videret nō tantū doctorē sibi esse necessariū
verū etiā adiutorē deū a quo ei⁹ itinera dirigatur
ne dñet ei oīs iniquitas. et pfugiendo ad opem diuine
mie sanet. atqz ita vbi abundauit delictū supabun-
det grā. nō peccātis merito sed subueniētis auxi-
lio. Cōsequēter eandē medicīnā in passiōe et re-
surrectione xpi mystice demonstratā ostēdit apls di-
cens. An ignorat⁹ qm qcuqz baptisati sum⁹ in xpo
iesu / in morte ipsi⁹ baptisati sum⁹? Cōsepulti g su-
mus illi p baptismū in mortē vt quēadmodū sur-
rexit xps a mortuis per gloriā patris: ita et nos in
nouitate vite ambulem⁹. Nempe satis elucet my-
sterio dñice mortis et resurrectionis: figuratum
vite nostre veteris occasū / et exortū noue. demō-
stratqz iniquitatis abolitionē. renouationēqz iusti-
cie. Unde igit hoc tantū bñficiū hominī nisi p fidē
iesu xpi? Hec cogitatio scā seruat filios hoīm in
ptectione alax dei sperātes. vt inebrient ab yber-
tate domus eius: et torrente voluptatis potētur.
quoniam apud ipm est fons vite. et in lumine eius
videbimus lumen.

ps. cxxv.
Johan. i.

Per moysen data est lex. et habet aliqd obscu-
rum traditio ipsa legis. Ad hoc enī data est lex: vt
cōuinceret languidus: et medicū iploraret. Ipsa
est via occulta dei. Ergo qz hoc sibi mysterium est.
ideo datā legē vt cōuinceretur pctōres et ad gra-
tiam accipiendā / medicū iploraret. Unde ille cō-
uictus est quē in se trāfiguratur. Paul⁹ apls dñs
c iij

Ex trac. pñ.
ci.
Lex cur
data sit.

Ad Romanos.

Et Roma. vii.

Ibidem.

Infelix ego homo q̄s me liberabit de corpore mortis hui⁹? Per mandatū enī demonstrata illi erat q̄dam rixa in seipso. Unde dicit video aliā legem in mēbris meis repugnantē legi mētis mee: et captiuum me ducentē sub lege p̄cti q̄ est in mēbris meis. **R**ognouit se in miseria: in gemitu: in rixa et cōtentione: ipse secū sibi nō p̄cordans: a se dissonans: a se resiliēs. Et q̄d ait: optans pacē verā: pacē supernā? **I**nfelix ego homo. q̄s me liberabit de corpore mortis hui⁹? **G**ratia dei p̄ iesū xpm̄ dñm nostrum. **U**bi enī abūdauit p̄ctm̄: sup̄abūdauit gr̄a. **U**nde autē abūdauit p̄ctm̄? **L**ex autē subintravit ut abūdaret p̄ctm̄. **Q**uare lege subintrāte abūdauit p̄ctm̄? **Q**uia nolebāt se cōfiteri hoīes p̄ctōres. addita lege facti sūt et p̄uaricatores. **P**reuaricator enī nō est quisq̄: nisi cū legē trāsgressus fuerit. **I**pse ap̄ls hoc dicit. **U**bi enī lex nō ē nec p̄uaricator. **A**būdauit ergo p̄ctm̄ ut sup̄abūdaret gr̄a. **E**rgo ut dīcere ceperā. q̄ hoc est in lege magnū mysteriū. ideo eā datā ut crescēte p̄ctō humilitaretur sup̄bi. humiliati cōfiterētur: p̄fessī sanaretur. **I**pse sūt vīe occulte quas notas fecit moysi p̄ quē legē dedit qua p̄ctm̄ abūdaret: et sup̄abūdaret gr̄a. **N**ō crudelī hoc fecit de⁹. sed cōsilio medicine. **A**lq̄n enī homo videtur sibi sanus et egrotat: et in eo q̄d egrotat q̄ nō sentit: medicū nō q̄rit. **A**ugez morib⁹ crescēt molestia. queritur medicus.

Ex libro sententiarū p̄r.

Lex data est ut gr̄a quereret. **G**ra data est ut lex impleret. **N**ec suo vicio nō ipebat: sed vicio prudentie carnis. q̄d viciū per legē demonstrandum: per gratiam sanandum fuit.

Consepulti enim sum⁹ cum illo per baptismum in mortem.

Ex libro. ii. ad ianuariū

Nozatis inquit qm̄ quicūq̄ baptizati sum⁹ in xpo iesu: in morte ipsi⁹ baptizati sum⁹? **C**onsepulti ergo sumus illi p̄ baptismū in morte. **U**nde: nisi fide? **N**ec q̄ enī iam in nobis perfectum est adhuc in nobis mētis ingemiscētib⁹: et adoptionē expectātib⁹ redēptionē corporis nostri. **S**pe enī salutis facti sum⁹. **S**pes autē q̄ videt nō est spes. **Q**uā enī q̄ videt. q̄d sperat? **S**i autē q̄d nō videmus speramus: p̄ patientiam expectam⁹. **S**ed tñ q̄ ipsa spes ex p̄missione veritatis certa nobis est: cū diceret. **C**onsepulti enī illi sumus per baptismum in mortem: subiungit et ait.

Ro. viii.

Ibidem.

Ut quēadmodū surrexit christ⁹ a mortuis per gloriā patris: ita et nos in nouitate vite ambulemus. **S**i enī cōplanti facti sum⁹ similitudini mortis ei⁹: simul et resurrectionis erimus.

Ex libro ad bonifacium ep̄m.

Abulam⁹ q̄ in re laboris: sed in spe q̄tis: in carne vetustatis. **S**emel imolar⁹ est xps in seipso. **E**t tñ in sacramēto nō solū p̄ oēs pasche solēnitates: sed omni die populis imolat. **N**ec vtiq̄ mētis: q̄ interrogat⁹ enī respōderit imolari. **S**i enī sacramēta q̄ndā similitudinē rep̄ eaz q̄ sacramēta sūt nō haberēt: minime sacramēta essēt. **E**x hac autē similitudine plerūq̄ iā ipsaz rerū noīa accipiūt. **S**icut q̄ sacramētū corporis xpi corpus xpi est. sacramētū sanguinis xpi sanguis xpi est. **I**ta et sacramētū fidei fides est. **N**ichil est autē aliud credere q̄ fidē habere. **A**c p̄ hoc cū respōdet paruulus credere: q̄ si dei nondū habet effectū: respōdet fidē habere p̄pter fidei sacramētū: et cōuertere se ad deū p̄pter cōuersionis sacramētū. q̄ et ipsa responsio ad cele-

Sacramēta sūt q̄dā modosimilia reb⁹ q̄ rum sūt sacramēta.

brationē p̄tinet sacramētū: sicut de ipso baptismo ap̄ls ait. **C**onsepulti (inquit) sum⁹ xpo p̄ baptismū in mortē. **N**ō autē sepulturā significauim⁹: sed p̄sus ait. **C**onsepulti sum⁹. **S**acramētū q̄ tāti rei. nō nisi eiusdē vocabulo nūcupauit. **I**taq̄ puulū et si nondū fides illa q̄ in credētū voluntate p̄sistit. **I**ta tñ ipsi⁹ fidei sacramētū fidelē facit. **N**ā sicut credere respōdent: ita etiā fideles vocant. nō rem ipsam mēte annuēdo: sed ipsi⁹ rei sacramētū p̄cipiēdo. **N**ū autē sapere hō ceperit: nō illud sacramētū repetit sed intelligit. eiusq̄ x̄itātī cōsona etiā voluntate coaptabit. **H**oc q̄dū nō potest: valebit sacramētū ad ei⁹ tutelā aduersus p̄trarias potēstates. **E**t tantū valebit. ut si ante maioris vlti etatis ex hac vita emigrauerit p̄ ipm̄ sacramētū cōmēdāte ecclesie charitate ab illa condēnatione que p̄ vnū hoīem intravit in mūdū: xp̄iano adiutorio liberet. **H**oc q̄ nō credit: et fieri nō posse arbitrat⁹: p̄fecto infidelis est. **E**t si habeat fidei sacramētū longe melior est ille puul⁹. q̄ etiā si fidē nōdū habet in cogitatione: nō ei tñ obicem p̄trarie cogitationis opponit. **U**nde sacramētū eius salubriter p̄cipit. **S**cientes quia vet⁹ homo noster simul crucifixus est.

Mortalitas vnde sit: nū est credētib⁹. **E**x pena q̄ppe maledicti p̄cti primi hominis: quā dñs suscepit et p̄ctā nra ptulit in corpore suo sup̄ lignū. **I**ḡ dicere tur mors maledicta ē: nemo exhorresceret. **Q**uid autē nisi mors dñi pepēdit in ligno: ut mortē mori endo suparet? **E**adē igit maledicta que vicia est. **I**tē si diceret p̄ctm̄ maledictū est: nemo miraret. **Q**uid autē pepēdit in ligno: nisi p̄ctm̄ veteris hoīs q̄d dñs p̄ nobis i ipsa carnis mortalitate suscepit? **U**nde nec erubuit: nec timuit ap̄ls dicere pro nobis p̄ctm̄ fecisse: addens ut de p̄ctō dānaret p̄ctm̄. **N**on enī et vet⁹ hō noster simul crucifix⁹ nisi in illa morte dñi: p̄cti nostri figura penderet: ut euacuarēt corp⁹ p̄cti. ut vltra nō seruīam⁹ p̄ctō. **I**n cuius p̄cti et mortis figura etiā moyses in heremo sup̄ lignū exaltauit serpētē. **P**ersuasiōe q̄ppe serpētis hō in dānationē mortis cecidit. **I**taq̄ serpens ad significationē ipsi⁹ mortis puenient in ligno exaltat⁹ est. **I**n illa enī figura mors dñi pēdebat in ligno. **C**ui sacramēto ipse dñs attestat⁹ est dicēs. **S**i cut exaltauit moyses serpētē in heremo ita exaltari oportet filiū hoīs. **N**on enī hoc in p̄tumeliā dñi moyses fecisse aliq̄s dixerit: cū tantā in ea cruce salutē hoīm esse cognosceret: ut nō ob aliud ad ei⁹ iudiciū serpētē illū erigere luberet: nisi ut in eū intūētes q̄ mortis a serpētib⁹ morturi erāt: p̄tinuo sanarent. **N**on igit mirū si de maledicto viciū maledictū: q̄ viciū de morte mortē. de p̄ctō p̄ctm̄. de serpēte serpētē. **M**aledicta autē mors. maledictum peccatū. maledictus serpens. **E**t hec omnia in cruce triumphata sunt.

In expōne eptē ad galatas. **M**ors syn⁹ de sit.

nu. xxi. **S**erpens a moysi exaltatus quid signū ficeret. **I**ohānis. iij.

Sratia dei p̄ baptismum eius qui venit in similitudinē carnis p̄cti. **I**d agitur ut euacuetur caro peccati. **E**uacuatur autem. non ut in ipsa viuente carne cōcupiscentia conspersa et innata repente absumat. et non sit: sed ne obsit mortuo qui inerat nato. **N**ā

Ex libro de baptismo p̄uulorum.

Pugna
adulti ba-
ptisati.

si post baptismum vixerit atq; ad etatem capace
precepti peruenire potuerit. ibi habet cum qua
pugnet eaq; adiuuante deo super: si non inuaculū
gram dei suscepit: si reprobat? esse noluerit. Non
itaq; h̄ p̄stat i baptismō nisi forte miraculo ineffa-
bili oipotentissimi creatoris. vt lex p̄cti que est in
mēbris repugnās legi mentis. p̄sus ac penit? ex-
tinguat? et non sit. sed vt q̄cqd mali ab hoīe factum
dictū: cogitatuū est. cum eidē cōcupiscentie subie-
cta mēte seruet totū aboleat: ac velut factū non
fuerit habeat. ip̄a x̄o soluto reat? vinculo q̄ illā dīa-
bolus aīam retinebat: et interclusione destructa q̄
hoīem a suo creatore sepabat: maneat in certami-
ne q̄ corpus n̄m castigam? et seruituti subijciam?.

Scientes q̄ x̄ps resurgēs a mortuis iā
non morit. mors illi vltra non domina-
bitur.

Ex libro p̄tra
vi. q̄stioes pa-
ganorum.

Ro. vi.

Non Lazarī resurrectio: sed potius x̄pi cō-
gruit p̄mittere resurrectionē. q̄ Lazar? ita
resurrexit: vt itēp moreret. Christ? autē
sicut de illo scriptū est: surgēs a mortu-
is iā non morit: et mors ei vltra non dīabit. Qd
etiā p̄missum est resurrectionis in fine seculi: et cū il-
lo regnatur? in eternum.

Ex tractatu.
p̄. cxxvi.

Unus resurrexit iā nō moritur? Resurrexit
Lazar? s; moritur? Resurrexit fili? vidue: s; mo-
ritur? Resurrexit filia archisynagogi: s; moritura
Resurrexit x̄ps. nō moritur? Audi aplm. X̄ps re-
surgēs ex mortuis iā non morit. et mors ei vltra nō
dīabit. Talem spera resurrectionē. et propter hoc
est christianus.

Quod autē mortu? est p̄ctō: mortu? est se-
mel: qd autē viuit viuit deo. Ita et vos
existimate vos mortuos qd ēē p̄ctō: vi-
uentes autē deo in christo Iesu.

Ex libro en-
chiridion.
Mortuus
ē p̄ctō x̄pi
quodāmo-
do.

Decatuū ei nō inerat: et tñ quodāmodo
p̄ctō mortu? est. dū morit? carne: in qua
erat similitudo p̄cti. et cum scdm vetu-
statē p̄cti nunq; ipse vixisset: nostrā ex
morte veteri q̄ in p̄ctō mortui fueram? reuiscen-
tem vitā noua sua resurrectionē signaret. Ip̄m est
qd in nobis celebrat magnū baptismatis sacramē-
tū. vt quicūq; ad istā p̄tinent grām moriant? p̄ctō:
sicut ip̄e dicit mortuus p̄ctō. q̄ mortu? est carne:
hoc est p̄cti similitudine et viuāt de lauachro rena-
scendo sicut ip̄e de sepulchro resurgēdo. quālibet
corps eratē gerant. Puulo enī recenter nato: vs-
q; ad decrepitiū senē. sicut nullus phibend? est a
baptismo: ita nullus est q̄ non p̄ctō moriat? in ba-
ptismo. Sed puuli tñ originali. maiores autē his
etiā oibus moriunt? p̄ctis: quēcūq; male viuendo
addiderūt ad illud qd traxerūt nascendo.

Non ergo regnet p̄ctm in vestro morta-
li corpe: vt obediatis cōcupiscentiis ei?
Sed neq; exhibeatis mēbra vestra ar-
ma iniquitatis peccato: sed exhibete vos
deo tanq; ex mortuis viuentes: et mem-
bra vestra arma iusticie deo.

Ex tractatu
p̄. cxxv.

Non potes nō habere maliciā vl̄ ode-
ri illā. Qū enī odisti illā: vix tibi surrepit
vt aliqd mali facias. Est enī p̄ctm i mor-
tali corpe. Sed qd dicit apls: Non re-
gnet p̄ctm i v̄ro mortali corpe ad obediēdū deside-
rijs ei? Qū incipit nō esse? Qū complebit? in nobis

qd ait. cum corruptibile hoc induerit incorruptio-
nem: et mortale hoc induerit immortalitē. Anteq̄
hoc fiat: est delectatio iniquitatis in corpe. sed maior
est delectatio voluptatis verbis sapiētie dei. Qū in-
cepit p̄ctm et voluptatē eius. P̄ctm et iniquitatē eius
oderis: vt iūgas te deo q̄ tecum illud oderit. Nam
punctus mēte legi dei: mēte seruī legi dei. Et si
carne p̄pterea seruīs legi p̄cti. q̄ sunt in te delecta-
tiones quedā carnales: tūc nulle erūt quando iam
non pugnabas.

Ex tractatu
p̄. l.

Non ergo regnet p̄ctm in v̄ro mortali corpe.
non dicit non sit: sed non regnet. Inest p̄ctm cum
delectaris: regnat cum cōsenseris. Ex quadā pte
heres deo: ex quadā pte delectaris seculo. Illud
q̄ delectaris seculo pugnat aduersus mēte q̄ cohe-
ret deo. Cohereat: non deficiat: nō se dimittat: ma-
gnū adiutoriuū habet. Vincit qd in illa sibi rebel-
lat: p̄seueret in pugnādo. Est p̄ctm in corpe tuo: s;
non regnet. Nō ergo regnet (inqt) p̄ctm in vestro
mortali corpe ad obediēdū desiderijs ei? S; nō
obediueris: et si est qd suadeat: qd delectet ad ma-
lū: non obreporando facis: vt non regnet qd est. et
ita fiat postea: vt non sit qd erat. Qū: cum absorbe-
bit mors in victoriā. cum corruptibile h̄ induerit
incorruptionē. Vbi non erit qd tibi repugnet. non
erit aliud quod delectet nisi deus.

De? solus
delectat
beatos.

Ex tractatu.
p̄. lxxv.

Non dicit apls: non sit p̄ctm in v̄ro mortali cor-
pe. Mouit enī q̄ qdū est mortale: est ibi p̄ctm.
Sed qd ait: Non ergo p̄ctm regnet in v̄ro morta-
li corpe. Quid est nō regnet? Ip̄e exponit. Ad obe-
diēdū (inqt) desiderijs eius. Sūt desideria: ex-
stunt desideria. Non tu obedis desiderijs tuis: nō
sequis illa desideria: non illis p̄sentis. Est ibi pec-
catū: sed iam amisit regnū: quādo iam non in te re-
gnat peccatum.

Quid est ne dñet mibi oīs iniquitas? Audi aplm
Non regnet p̄ctm in v̄ro mortali corpe. Quid est
non regnet? Ad obediēdū desiderijs eius. Non
dicit noli habere desideria mala. Quō enī in hac
carne mortali: vbi caro p̄cupiscit aduersus sp̄m et
sp̄s aduersus carnē: non habeo desideria mala?
Illud ergo fac. Non regnet p̄ctm in v̄ro mortali
corpe. ad obediēdū desiderijs ei? Et si sunt desi-
deria: non eis obediās ne iniquitas dñet. nec exhibe-
beatis membra v̄ra arma iniquitatis p̄ctō. Non fiat
membra tua arma iniquitatis. Et non dñabitur tibi
oīs iniquitas. Sed etiā hic vt non fiat membra tua
arma iniquitatis. Nunqd tu tibi p̄stas v̄rib? tuis: h̄
sp̄m in quā: hoc sp̄m qd non sūt membra tua arma
iniquitatis tu tibi p̄stas v̄rib? tuis: Cum enī non fi-
unt membra tua arma iniquitatis: est quidē iniquitas
in mēbris tuis: in desiderijs illicitis: sed nō regnat
Quō regnat: q̄ arma non habet? Pars tua: caro
tua: cōcupiscentia carnis tue lāguore rebellat ad-
uersus te. Languor iste tyrānus est. Si vis tyrāni
te esse victorē: x̄pm inuoca impatorē. Noli tibi h̄
arrogare: ne p̄das qd accepisti. et incipias frustra
rogare. Non times. de? supbis resistit: hūilib? autē
dat grām. Ergo tu tibi p̄stas vt nō dñetur tibi ini-
quitas? Si vera est tua ista presumptio: vana est
n̄ra oratio. vbi dicimus deo: non dominetur mibi
omnis iniquitas.

Ex finē. xli
de phia apli.

Desideria
mala vix
cūctari pos-
sunt.

Peccatū enī vobis nō dñabit. non enī
estis sub lege: sed sub grā. Quid ergo?
Peccabim? qm non sumus sub lege s;
sub grā? Absit. An nescitis qm cui exhi-

Victor
peccatū
lens existe-
re qd age-
re debet.

Ad Romanos.

betis vos seruos ad obediēdū: serui estis ei? cui obedistis: siue p̄cti ad mortē siue obedistis ad iustitiā. Gratias autē deo q̄ fuistis serui peccati: obedistis autē ex corde in eam formā doctrine in qua traditi estis. Liberati autē a p̄cto: serui facti estis iustitie.

Ex libro de
gfa et libero
arbitrio.

Sub lege enī positus non sub gfa dñabi tur p̄cti a quo non sit hō liber lege. sed gfa. Propter qd̄ dicit. P̄cti enī vob non dñabūt. Non enī estis sub lege: sed sub gfa. Non q̄ lex mala est: sed q̄ sub illa sunt q̄s reos facit iubēdo non adiuuādo. Gfa quippe adiuuat vt legis q̄s sit factor: sine q̄ gfa sub lege pos sit? tantummodo erit legis auditor. Talib? enī dicit. Qui in lege iustificamini a gfa excidistis.

Salla. v.

Humanū dico ppter infirmitatē carnis vře. Sicut enī exhibuistis membra vestra seruire immūdicie et iniquitati ad iniquitatē ita nunc exhibete membra vĩa seruire iustitie in sanctificationem.

Ex ep̄la ad
anastasiū.

Postolus admonet. humanū dico ppter infirmitatē carnis vře. Sicut enī exhibuistis mēbra vĩa seruire immūdicie et iniquitati ad iniquitatē: ita nunc exhibete mēbra vĩa seruire iustitie in sanctificationem. Quid est enī sicut illud ita et hoc: nisi quēadmodū ad peccandū nullus vos cogebat timor: sed sp̄s libido voluptasq̄ p̄cti: sic ad iuste viuendum non vos supplicij met? vigeat: sed ducat delectatio. charitasq̄ iustitie. Et hec qd̄ dē q̄tū mibi videt nōdū est pfecta: sed qd̄ modo adulta iustitia. Neq̄ enī frustra pmitteret. humanū dico ppter infirmitatē carnis vře: nisi q̄ plus aliqd̄ dicendū fuit. si tā illi ferre potuissent. Plus q̄ p̄seruitutis debet iustitie: q̄ p̄cto solēt hoies exhibere. Nam pena corporis et si nō volūrate tñ reuocat ab ope p̄cti. Nec facile q̄s est q̄ cōmittat q̄ illicitā et imundā p̄cipiat voluptatē. si cruciat? vindicte certū est p̄tinuo secuturos. Iustitia vero sic amanda est: vt ab eis opibus etiā pene corporis nos cohibere non debeat. Atq̄ inter man? etiā crudelium iniquoz luceant opa nostra corā hoibus: vt quib? placere possunt glorificēt p̄rem nostrum q̄ in cellis est. Hinc ē q̄ ille fortissimus dilector iustitie exclamat. Quis nos sepabit a charitate xp̄i? Tribulatio. an angustia. an p̄secutio. an fames. an nuditas. an piculū. an gladius: Sicut scriptū est. Qm̄ ppter te mortificamur tota die. deputati sum? vt oues occisiōis. Sed in his oibus superuincim? p̄ eum q̄ dilexit nos.

H

Iustitia
plena plus
extitit pec
catum
Pena cor
poris ab
ope pecca
ti reuocat.

Roma. viii.

p̄s. xliii.

Ibidem.

Lert? sum enī. q̄ neq̄ mors. neq̄ vita. neq̄ angel? neq̄ p̄ncipat? neq̄ p̄sentia neq̄ futura: neq̄ virt? neq̄ altitudo. neq̄ p̄fundū. neq̄ aliqua creatura poterit nos separare a charitate dei: q̄ est in xp̄o ihu oīno nostro. Vide quēadmodū non vtiq̄q̄ ait: q̄s nos sepabit a xp̄o. Sed attendēs vñ coheream? xp̄o. Quis nos (inqt) sepabit a charitate xp̄i? Charitate igit xp̄o: non pene timore coheremus. Dei de cōmemoratis eis q̄ vident? habere violentiam nec tñ habent violentiā sepandī: ita p̄clusit vt ean dē diceret charitatē dei quā dixerat xp̄i. Et qd̄ ē a charitate xp̄i: nisi a charitate iustitie? De illo q̄p̄e dictū est. q̄ fact? est nobis sapiētia a deo: et iustitia et sanctificatio: et redēptio: vt quēadmodum scriptū est. qui gloriā in dño gloriē. Sicut ergo

Charitas
dei xp̄i et
iustitie ea
dem est.
i. Cor. i.
ii. Cor. x.

ille iniquissim? quē nec pene corpales deterrent ab immūdis opib? sordide voluptatis: ita ille iustissim? q̄ nec penaz corporaliū terrore reuocat a sc̄tis opibus luminosissime charitatis. Que charitas dei (q̄ p̄petua cogitatione tenēdū est) diffundit in cordib? nostris p̄ sp̄m sanctū q̄ datus est nobis: vt qui gloriā in dño gloriē. Qu ergo nos huius charitatis q̄ lex verissime implet paupes egētesq̄ sentim? non de inopia nĩa diuitias eius exigere: sed orando petere: q̄rere: pulsare debemus: vt ille apud quē est fons vite: det nobis inebriari ab vbertate dom? sue: et voluptatis sue potare torrentē: quo inūdari atq̄ vegetari: non solū tristitia non absorbeamur verū etiā gloriemur in tribulationibus. scientes q̄ tribulatio patientiā opaf. patientiā. p̄bationē. probatio vero spem. Spes autē non cōfundit. Non q̄ p̄ nos ipsos hoc possumus: sed qm̄ charitas dei diffusa est in cordib? nostris per sp̄ritum sanctum qui datus est nobis.

Iniquissim?
iustissim?

p̄s. xxxv.

Ro. v.

Ex sm̄be de
verbis apli.
lxxiii.

Iustitia q̄
delectet
mētē.

Preposita delectatōi carnis delectationē mētē. Carnē q̄ppe nřaz delectat illicite voluptates. Mētē delectet inuisibil? pulcra: casta: sc̄ta: canora: dulcis iustitia: vt non ad eā timore cogamini. Si enī ad eam timore cogimini: nōdū delectat. Peccare non debes. non timore pene: sed amore iustitie. Hinc apls dicit. Humanū dico ppter infirmitatē carnis vře. Sicut enī exhibuistis membra vĩa seruire immūdicie et iniquitati ad iniquitatē: sic nunc exhibeat membra vestra seruire iustitie in sanctificationē. Quid dixit humanū dico? Qd̄ potestis portare dico. Qm̄ exhibuistis membra vestra iniquitati ad flagitia p̄petrāda: timore adducti estis: an delectatione inuitati? Timor vos adducebat ad peccandū. an suauitas peccatū: Respondebit? suauitas. Ad peccandū suauitas adducit. ad iustitiā timor impingit? Probate vos: inspicite vos. Tollat aurū qui minat. Suauior est iustitia: lucidior est iustitia. non dat aurū qui p̄mittit: p̄ponenda est aurū iustitia delectando p̄ponenda est. Fulgētor est lucidior est. suauior est: dulcior est. Jam ergo si q̄s se p̄bat. et i hoc certamine superauit: audiat aplm̄ dicentē. humanū dico ppter infirmitatē carnis vře. Sine dubio. peccit infirmitati. et nescio qd̄ grati? minus idoneis dicere tentauit. Ecce inqt hoc dico qd̄ capere potestis. Exhibuistis membra vestra delictis illicitis: p̄ctoꝝ suauitate ducti estis vt illa faceretis. Ducat vos ad recta facta suauitas et dulcedo iustitie. Amate iustitiā: quō amatis iniquitatē digna est a vobis iustitia q̄ impetret: vt exhibeat? illi qd̄ exhibuistis iniquitati. hoc est. Humanū dico. hoc est qd̄ infirmitas vĩa tolerare adhuc pōt. Quid ergo suspēdit aplus? Quid distulit dicere? Quid distulit? Dicā si potero. Appende iustitiam et iniquitatem. Tantū ne digna est iustitia: q̄tū digna fuit iniquitas? Sic amāda est ista: quō amata ē illa: Absit vt sic. Et vtinā vel sic. Ergo plus. pl? oīno. In iniquitate secur? es voluptatē. p iustitia to lera dolorē. In iniustitia inquā secur? es delectationē: p iustitia tolera dolorē. Hoc est plus. Ecce nescio q̄s etatis lubrice impudic? adolescēs: suauitate illicite iniecit oculos in plugē alienā. Amavit. cōcupiuit puenire: querit tñ latere. Sic enī amat voluptatē: vt plus timeat dolorē. Quare q̄rit latere? Timet app̄bendi. ligari. adduci. includi. p̄duci. torq̄ri. occidi. Hec oīa timēdo: in illa appetitōe suauitatis sue latebras q̄rit. Lucubat ab sentia mariti: sp̄m adiutorē flagitij sui timet inuenire: q̄ conscio se formidat implicare. et videmus

Iustitias
cū iniqui
te appen
dit.

Iustitie
seu fidei
excellētia

Martyres
verū ama-
tores sunt
iustitie.

Jacobi. i.

Johan. xlii.

Ex libro en-
chiridion
Libertas
vera.

Johā. viii.

Ex tractatu
ps. xxx.

Ex libro de
gra et libero
arbitrio

eum suauitate duci. Sed suauitas illa non est tāta
vt vincat etiā dolorē timoremq; penarū. Da mihi
pulchrā iustitiā. Da mihi fidei pulchritudinē.
Procedat in mediū. ostēdat se oculis cordis. in-
spiret feruorē amatorib; suis. Jam tibi dicē. frui
me vis: cōtemne qdqd te aliud delectat p me. Ec-
ce ptempisti. pax est illi. humanū est. ppter in-
firmitatē carnis v're. Pax est: vt p'tenas quicqd
te delectabat. Cōtemne quicqd te terrebat. Cōte-
ne carceres. cōtemne vincula. ptemne eculeū. cō-
temne tormēta. ptemne mortē. Nec viciisti: me in-
uenisti. in vtroq; gradu amatores iustitie vos p-
bate. Inuenim; forsitan aliq; q; p'ponat iustitie
delectationē voluptatib; et delectatiōi corpis sui.
Qui autē p illa penas: dolores: mortēq; p'tenat: pu-
tas est aliq; in vobis. Saltē cogitem; qd p'fiteri
non audem;. Quid cogitam;? vbi cogitam;. Mi-
lia martyru adiacent oculis n'ris. ipi veri amato-
res pfectiq; iustitie. De illis dictū est. Dñe gaudi-
um existimate frēs mei: cū in tentatiōes varias in-
cideritis: scientes q; p'batio fidei v're patientiam
opaf. patientia autē opus pfectū habeat. Quid ad-
di pōt vt op' pfectū habeat. Amat: ardet: feruet.
Calcat oia que delectat. et trāsit. Venit ad aspera.
horrenda. truculēta. minātia. calcat frāgit et trāsit
Amare: Ire: Sibi p're: Quid deū puenire?
Qui amat aiam suā: p'det illā. Et q; perdiderit ani-
mam suā. ppter me: in vitā eternā inueniet eā. Sic
armadus est amator iustitie: sic armadus est ama-
tor inuisibilis pulchritudinis.

Cum enim serui esset; peccati liberi fui-
stis iusticie.

Qualis queso pōt serui addicti esse lib-
tas. nisi qñ eum peccare delectat: libe-
raliter enī seruit: q; sui dñi voluntatē li-
benter facit. Ac p hoc et ad peccandū
liber est: q; p'cti seruus est. Qñ ad iuste faciendū li-
ber non erit: nisi a p'cto liberat;: esse iustitie cepit
seru;. Ipa est vera libertas: ppter recti facti letit-
iam. simul et pia seruit;: ppter pcepti obedientiā.
Sed ad bñfaciendū ista libertas vñ erit hoi addi-
cto et vedito. nisi ille redimat cui; illa vox ē. si vos
fili; liberauerit tūc vere liberi eritis.

Est quedā confusio temporalis: vtilis p'turbatio
animi respiciētis p'ctā suā: respectiōe horret;: hor-
rore erubescētis: erubescēdo corrigētis. Unde di-
cit apostolus.

Quā enī gloriā habuistis tūc in illis in
quib; nūc erubescitis? Nam finis illoz
mors est. Nūc vero liberati a p'cto: serui
aut facti deo: habetis fructū vestrum in
sanctificationē: finē vero vitā eternam

Ergo erubescere illos dicit tā fideles.
non de p'sentib; donis: sed de p'teritis
p'ctis. Hanc p'susionē nō formidet chri-
stian;. imo si bāc non habuerit eternā
habebit.

Stipendia enim peccati mors.

Merito stipendii quia militie diabolice
mors eterna tanq; debitum redditur.
Ubi cum posset dicere: et recte dicere.
Stipendium autem iustitie vita eter-
na: maluit dicere.

Gratia autē dei vita eterna in xpo iesu
domino nostro.

Vhinc intelligerem; non meritis n'ris. Gra dei nō
deū nos ad eternā vitā: sed p sua misē-
rationē pducere. de quo in psalmo dicit
hō eius aīe sue. q; coronat te in miserati-
one et misericordia. Nunqd non corona bonis op-
bus reddit;? Sed q; ipsa bona opera ille in nobis
operat; de quo dictū est. Deus est enī q; operat; in
nobis et velle et opari p bona voluntate: ideo dixit
psalm; coronat te in misericordiā et misericordia: q;
eius miseratione bona opamur qbus corona red-
dit;. Ubi autē inuenim; etiā vitā eternā gratiam
nūcupari: habem; apud eundē grē magnificū de
seniore apostolū Paulū. **S**tipēdiū (inquit) p'cti
mors. Gra autē dei vita eterna: i xpo iesu dño nō-
stro. Glide (obsecro te) in quanta breuitate quig-
lanter verba posuerit. Quib; diligenter p'sidera-
tis: q'stionis hui; aliquatū dilucescat obscuritas.
Cum enī dixisset stipēdiū p'cti mors. quis nō est
p'gruentissime et p'sequenter addere iudicaret si di-
ceret. stipēdiū autē iustitie vita eterna: Et vepē.
q; sicut merito p'cti tanq; stipēdiū reddi; mors:
ita merito iustitie tanq; stipēdiū vita eterna. Aut
si nollet dicere iustitie diceret fidei. qñ iustus ex fi-
de uiuit. Uñ etiā et merces appellat; i p'limis sc'ptu-
raz sc'tay locis. Nūq; porro dicta merces iustitia
vel fides. q; iustitie vñ fidei reddi; merces. Quod
ē autē merces op'ati: hoc militari stipēdiū. S; bñs
apls aduersus elationē q; vsq; adeo magnis tētat
irrepe vt et sibi ppter ipam dicat datū angelū sa-
thane a q; colaphizare: ne verticē p'sumptiōis eri-
geret. aduersus hanc q; elatōis pestē vigiliatissime
militas: stipēdiū inquit p'cti mors. Recte stipē-
diū: q; debet; q; digne retribuit;: q; merito reddi;.
Deinde ne iustitia de hūano se extolleret bono me-
rito: sicut humanū meritū malū non dubitat esse
p'ctm: non ecōtrario retulit dicēs: stipēdiū iustitie
vita eterna: sed gra dei inquit vita eterna. Et hec ne
p'ter mediatoz aliq; alia viā q'reret: adiecit in xpo
iesu dño nostro. tanq; diceret. Audito q; stipēdi-
um p'cti sit mors: qd te disponis extollere o hūa-
na (nō iustitia s; noie iustitie plane) supbia: Quid
te disponis extollere. et p'trariā morti vitā eternā
tanq; debitū stipēdiū flagitare?

Cui debet; vita eterna vera iustitia est. Si autē
vera iustitia est ex te non est. Desursum est descen-
dēs a p're luminū: vt haberes eā. Si tñ habes eā:
p'fecto accepisti. Quid enī boni habes qd non ac-
cepisti: Quapropter o hō: si acceptur; es vitā eter-
nam. iustitie quidē stipēdiū est: sed tibi gra est. cui
gra est et ipsa iustitia. Tibi enī tanq; debita redde-
ret;: si ex te tibi esset iustitia cui debet;. Hunc vero
de plenitudine eius accepim;. non solū grām qua
nunc iuste in laborib; vsq; in finē viuim;: sed etiā
grām pro hac gratia vt in requie postea sine fine
viuamus.

Item lectionis eiusdē breuis et continuata ex-
positio. ab eo vbi dictū est. (Propterea sicut per
vnū hoīem p'ctm in hunc mundū intrauit) vsq; ad
id. Gratia autē dei vita eterna. in christo iesu do-
mino nostro.

Sicut ab illo vno hoīe: sic ab eodē peccato in-
fantes immunes esse non possunt: nisi ab eius rea-
tu p christi baptisimū resoluantur.

[Usq; enī ad legem p'ctm in mundo fuit.]

Non q; deinceps non fuit: hoc dictum est. sed
q; non poterat p legis lram auferri qd solo pote-

Grā dei nō
meritis su-
is quis sal-
uatur.
ps. cii.

Philip. ii.

Ex epla ad
sicut p'sbi-
terum.

Roma. i.

Iustitia nō
est merces
sed merce-
dem obti-
net.

Stipēdiū
iustitie q're
nō vita vi-
citur: sicut
p'cti mors

Ex epla ad
sicut p'sbi-
terum.
Jacob. i.

Ex epla ad
sicut p'sbi-
terum.
Infantes
a p'cto im-
munes nō
sunt nisi p
baptisimū.

Ad Romanos.

rat spū gratie. Ne quisq; ergo fidens de vrbib; nō dico voluntatis sed poti⁹ vanitatis sue putaret lī bero arbitrio legē potuisse sufficere et grām xpī de rideret: ideo ait apls. Usq; enī ad legem peccatū in mundo fuit.

[Pctm aut non deputabat cum lex nō esset] Non dixit non erat sed nō deputabat: qz lex nō erat qua argueret demonstraret: siue lex rōnis in paruulis: siue lex littere in populo.

[S; regnauit inq; mors ab Adā vsq; ad Moysē]

[Quia lex p Moysen data non potuit regnum mortis auferre: sed sola xpī gratia abstulit. In q's aut regnauerit vide.]

[Et in eos inquit qui non peccauerūt in similitudinē prauaricationis Adē.]

Regnauit ergo et in eos q non peccauerūt. S; cur regnauerit: addit cū ait. in similitudinē prauaricationis Adē. Iste enī est melior intellect⁹ hōz ver boz. Ut cū dixisset. regnauit mors et in eos q non peccauerūt. quasi nos moueret qre in eos regnauerit q non peccauerūt: adderet in similitudinē prauaricationis Adē. I. qz inerat in hōz mēbris similitudo prauaricationis Adē. Pōt et sic intelligi. Regnauit mors ab Adā vsq; ad Moysen: et in eos q non in similitudinē prauaricationis Adē peccauerūt. qz i se ipis cum iā nati essent: nec rōne adhuc vterent q ille vtebat qn peccauit: nec pceptū accepissent qd ille trāsgressus est: sed solo originali vitio tenerent obstricti p quod eos regnū mortis traheret ad cō demnationē. Qd regnū mortis in eis tm non est q xpī grā renati ad ei⁹ ptinent regnū. Pm mors tpalis quāuis et ipa de originali delicto ppagata sit: corp⁹ in eis interimitt: aiām vero ad penas nō trahit. Vbi voluit regnū mortis intelligi. vt aiā renouata p grām iam nō moriat in gebēna. i. a vita dei non alienet nec sepef. Temporalis aut mors etiā in his qui xpī morte redimunt relinquit interm ad exercitationē fidei et agone p'sentis luctamio: in q et martyres certauerūt. Absumat vero et ipa in renouatiōe corpis quā resurrectio pollicet. Vbi enī penit⁹ absorbebit mors in victoriā: cui mō grā xpī adimit regnū: ne suor animas ad penas tartari p trahat. Quod vero adiunxit de Adam.

[Qui est forma futuri.]

Neq; hoc vno mō intelligit. Aut enī forma xpī ecōtrario est. vt quēadmodū in illo oēs moriunt: sic et in xpō oēs viuificant. et quō p ipius inobediētiā pctōres cōstituti sunt multi: sic p xpī obedientiā iusti cōstituant multi. Aut forma futuri eū dixit qd ipse inflixerit formā mortis posteris suis. Ille tm est melior intellect⁹ vt ecōtrario forma eē credatur: quā multum cōmendat apls. Penit⁹ ne oīno ex equo in hac forma eadē contraria p'sarent: adiungit et dicit.

[Sed nō sicut delictū ita et donatiō. Si enī ob vnus delictū multi mortui sunt: multo magis grā dei et donū in grā vnus hominis Iesu xpī in multos abundabit.]

[Et intelligat non magis multos. cū inq; multo magis sint q dānabunt. sed magis abundabit: qz in his q per xpī redimunt temporalit valet forma mortis ex Adā. In eternū aut valebit vite forma p xpī. Quāq; ergo (inq; Adā futuri forma sit ecōtrario: plus tm pstat xpī regeneratis: qz eis nocuerit ille generatis.]

[Disputamus enī non de quocūq; pctōre q qñcūq; peccauit: sed de illo p quez pctm intrauit in mundū. Vbi si querat exemplū imitacionis diabolus inuenit. Si contagium generationis: Adā.

Proinde dicens apostolus.

[Per vnū hominē peccatū in mundum intrauit]

Pctm generationis intelligi voluit. Imitationis enī pctm non p vnum hominē: sed p diabolū intrauit in mundū. Nunqd enī Eua non imitantur peccātes? Aut pctm generis humāi non magis ex ipa sumpsit initū: A muliere enī initū factum est pcti: et illam sicut scriptū est: morimur oēs. Cur ergo non vis attēdere ppter ea poti⁹ aplm p vnū hominē dixisse pctm intrauit in mundū. qz non imitationē sed generationē volebat intelligi? Sicut enī a muliere initū pcti fuit: sic initū generatiōis a viro est. Pior enī vir seminat vt femina pariat.

Ideo p vnū hominē pctm intrauit in mundū: qz p semen generatiōis intrauit. qd a viro excipies pcti pit femia. Duo more nasci noluit: q solus sine pctō est natus ex femia. In eo qdē loco vbi dictū est. p vnum hominē peccatū intrauit in mundū. et pctm mors: et ita i oēs hoies p'trāsūt: vtrū peccatum an mors: an vtrūq; in oēs hoies p'trāsūt dictū sit: videt ambigū. Sed qd hōz sit res ipa tam apia demonstrat. Nā si peccatū non p'trāsūt: non oīs hō cum lege peccatū q in mēbris nostris est nasceret. Si mors non p'trāsūt: non oēs hoies qm ad istam conditionem mortalitū p'tinet morerent.

Quod aut dicit apls.

[In quo omnes peccauerunt.]

In quo intelligit nisi in Adā in quo eos dicit et mori: Quia non erat iustū sine crimine trāsire sup plicū. Quid aut aliud indicat etiam sequētia verba apostolica? Num enī dixisset hoc: adiunxit.

[Usq; ad legem enī peccatum in mundo fuit.]

[Id est quia nec lex potuit auferre peccatum.]

[Peccatum aut non deputabat: cum lex nō esset]

[Erat qz nō deputabat: qz nec oñdebat qd deputaret. Sicut ei alibi dicit: p legē pgnitio peccati]

[S; regnauit (inq; mors ab Adā vsq; ad Moysē]

[Hoc est qd supra dixerat vsq; ad legē non vsq; ad Moysen: non vt deinceps nō esset pctm: sed qz nec lex p moysen data regnū potuit mortis auferre q non regnat vtrūq; nisi p pctm. Regnū porro ei⁹ est: vt hominē mortale in scōam etiā que sempiterna est precipitet mortem. Regnauit aut in quib⁹?]

[Etiam in his (inquit) q non peccauerunt in similitudinē prauaricationis Adē qui est forma futuri.]

[Cui⁹ futuri nisi xpī? Et qualis forma nisi a cōtrario? Quod alibi etiā dicit. Sicut in Adam oēs moriunt: ita in xpō oēs viuificantur. Sicut in illo illud: ita in isto istud. Ipsa est forma. Sed hec forma non ex omni parte conformis est. Unde hō apostolus secutus adiunxit.

[Sed non sicut delictū ita et donatiō. Si enī ob vnus delictū multi mortui sunt: multo magis grā dei et donū in grā vnus hominis Iesu xpī in multos abundabit.]

[Quid est multo magis abundabit? Quia oīs q p xpī liberant. temporaliter ppter Adā moriunt: ppter ipm aut xpī sine fine victuri sunt. Quod vō ait Paulo supius: vsq; ad legem pctm in mundo fuit: non originale tantū sed oē peccatum intelligi voluit. Et ideo vsq; ad legē fuit: qz nec lex potuit auferre peccatū. Usq; ad legē quippe dictū est. vt etiā ipsam legem sentētia ista cōcluderet quō dictū est in euāgelio. Oēs ab Abraham vsq; ad Dauid: generationes quatuordecim. Non enī exceptio Dauid: sed ipō etiā cōputato numerus iste cōplet. Sic lex non est extra p'māsiōē pcti: quod

Peccatū quō p vtrū et non p semina intrauit.

Eccle. xxi.

Christus solus sine pctō est natus ex femina.

Mors tē poralis vtrū pccerit.

Mors tē poral cur nō auferat fidelibus.

Ex eodem.

Plures erūt dāna ti q saluati.

Ex libro. ii. p'tr. iulianū

Usq; ad legē non excluditur.

fuisse est dictū vsq; ad ipam. **A**c p hoc nemo tollit pctm qd nec lex quis scia r iusta r bona potuit auferre nisi ille de q dictū est. **E**cce agnus dei: ecce q tollit pctā mundi. **T**ollit aut r dimittendo q facta sunt vbi r originale cōprehendit: r adiūuādo ne fi ant r pducendo ad vitāz vbi fieri oīno non possint. **E**x est aut quod apls ait: falsum ergo qd tu dicit. **E**t qd supius dixisti vigilanter inculcasse aposto lū. multo magis grā dei et donū vniū hoīs **J**esu xpi in ples abundabit volēs intelligi ideo plures dictos. qz puenit grā eius ad paruulos ad qd imi tatio pmi hoīs non ptnet: aut mēdosus cōdex tibi mēit? est. aut ipse mēitris. aut ab aliq falso siue fal lente. aut obliuioe deceptus es. **N**on enī ait apls plures sed multos. **R**ecū attende codicē r inueni es pollus non plius. **D**ixit ergo multo magis ab undasse grām in multos. non in magi multos hoc est nō in ples sicut iam ostēdim. **Q**uā si plures di xisset. ppter puulos qd tenet grā cum pmi homi nis non teneat imitatio: falsum dixisset r esset simi vo bis. **S**i enī oēs imitatores xpi post eius incarnati onē regeneratis puulis additis pferant cum pec catoribz quos oēs vultis ppter arbitriū libertatē ad imitationē pmi hoīs ptnere ab ipso **A**dā vsq; ad finē scilicet volūtate peccātis: q eoz multoples sint euidenter appet vt r vīa falsitate cōuincamī. **E**t non sicut p vnum delictū ita est r donū. **N**am iudiciū quidem ex vno in condemnationem. **E**x vno ergo quo nisi delicto: **Q**uia sequitur. **G**ratia autem ex multis delictis i iustificationē. **D**icit istū quō ex vno delicto in cōdemnationē: nisi qz sufficit ad cōdemnationē etiam vniū origina le pctm qd in oēs hoīes ptransiit. **G**ra vero ideo ex multis delictis in iustificationē. qz non solū vniū illud soluit qd originalit trahit: s; etiā cetera que i vnoquoq; hoīe motu pprie volūtatis adduntur. **Q**uicūq; enī ex illo vno multi in seipis futuri erāt: tunc in illo vnū erat. **P**roinde illud pctm soli esset si ex illo nullus exisset. **P**orro aut in q erat natura cōmunis ab ei? initio est null? immūis: si ambo q nondū ppria vel bona vel mala opabant: rei tñ ex origine nascebant. **L**audet misericordiā q liberaf non culpet iudiciū qui punit. **N**ic si dixerim? quā to meli? ambo liberarent: nihil nobis cōuenienti? diceret qd o homo tu qd es q respondeas deo? **N**o uir qppe ille qd agat. **E**t quant? numer? esse debe at: pūmit? oīm hoīm: deinde scōp: sicut si dēp: si cut angeloz atq; vt de terrenis loqmur: sicut pe cōp: sicut pisciū volatiliū: sicut arboz r herbarum sicut deniq; foliorum: capillorumq; nostrorum. **S**i enī ob vni? delictū mors regnauit per vnum. **A** quo delicto paruuli expiant per baptismum. **M**ultomagis q abundantia gratie r iustitie acci piunt in vita regnabunt p vnum **J**esum christum. **M**ultomagis vtiq; in vita regnabūt. qz eterne vite regnū erit. **M**ors aut in eis temporaliter tran sit: non in eternum transibit. **I**taq; sicut per vniū delictū in oēs hoīes in con demnationē: ita per vniū iustitiam in omnes ho mīnes ad iustificationem vite. **A**dhuc pmaneāt in vanitate sue mētis r dicant vnum hominem non propaginem traieciisse sed ex emplum pbiuisse pcti. **Q**uō ergo p vni? delictū in omnes homines in pdenationē r nō poti? p multa sua delicta: nisi qz etiā si illud vniū sit tamē idoneū est pducere ad cōdenationē etiam nullis additis ce teris: sicut pducit puulos morietes q ex **A**dā na scunt si in xpo non renascant? **I**n eo vero qd tibi

videt duo ista inter se esse pparia. vt oēs erant in pdenationē p **A**dā: r oēs in iustificationē p xpm oīno erras. null? enī hoīm nisi p **A**dā trahitur ad vānationē de qua p lauacrū regeneratiōis hoīes liberant: r nullus hoīm nisi p xpm ab hac cōdena tione liberat. **I**deoq; ex vtraq; pte dictū est oēs: qz nemo ad vānationē regeneratiōis nisi p istū. ne mo ad vitā regeneratiōis nisi p illū. **A**c p hoc non generalitas vniū pti locū excludit alterius. qz ex his ipis q generaliter moriunt in **A**dā: quos velut viuificat xps. **Q**ui ppterea liberare dicit? est oēs etiā ipse qm non liberat quēq; nisi ipse sicut di ctus est illuminare oēm hoīm: qz nemo illuminat quēq; nisi ipse. **E**osdē aut oēs etiam multos dicit postea adiungens. **S**icut enī per inobedientiā vni? hoīs pctōes pstituti sunt multi: sic r p vni? homi nis obediētiā iusti pstituent multi. **V**ide quēadmo dū cōmendat vniū r vniū: id est **A**dā r xpm: illum ad pdenationē: istū ad iustificationē cum tanto post **A**dā: venerit **X**ps in carne: vt sciam? etiā an tiquos iustos qcūq; esse potuerūt non nisi p ean dem fidē liberatos p quā liberamur r nos: fidē sci licet incarnationis xpi q illis pnuñciabat: sicut r no bis ānūciat. **I**deo h xpm hoīm dicit cū sit r de us: ne qd existimet antiquos iustos p deū tantum modo xpm. i. p verbum qd erat in pncipio: non eti am p fidē incarnationis eius: qua r homo xps dici tur potuisse liberari. **Q**uod vero adiungit r dicit. **L**ex aut subintravit vt abundaret delictum. **I**am non ptnet ad illud delictū qd trahitur ex **A**dā: de quo supius dicebat mors regnauit p vniū. **L**egē quippe siue naturalē intelligam? q in eozū appetetibus q iam rōne vti pnt: siue cōscriptā q data est p moysen: qz nec potuit ipa viuificare r liberare a lege pcti r mortē q tracta est ab **A**dā: sed magis addidit puaricationis augmentū. **U**bi enī non est lex nec puaricatio. puaricata ergo lege q i paradiso data est: nascit homo ex **A**dā cū lege pec cati r mortis de qua dicit **V**ideo aliā legem in me bris meis repugnantē legi mētis mee rē. **Q**ueta men nisi mala postea cōsuetudine robozet: facili? vincit: nō tñ sine grā dei. **L**egē aut puaricata aliā q est in vsu rōnis aīe rōnalis in etate hoīs iam ra tione vtentis: puaricatores fiunt oēs pctōres ter re. **P**reuaricata ergo lege etiā illa q data est per **M**oysen: multo ampl? abundat delictū. **L**ex er go subintravit vt abundaret delictū: siue cum ho mīnes negligūt qd deus iubet: siue cum de viribz suis psumentes adiutorū grē non implorat r ad dūt infirmitati supbiā. **C**um aut vocatiōe diuina intelligūt cui sit ingemiscēdū r inuocāt euz in quē credūt recte dicentes. miserere mei de? scdm ma gnā misericordiā tuam. **E**t ego dixi dñe miserere mei. sana aīam meam qz peccaui tibi. cum q se hō ad illū extenderit r sic ingemuerit fiet qd sequit. **U**bi aut abundauit delictū supabundauit r grā. **E**t dimittunt ei pctā multa qm dilexit multū: r diffundit in corde charitas dei vñ fiat legis plenitudo: nō p vires arbitrii quod est in nobis: sed per spiritum sanctum qui datus est nobis. **E**t quēadmodū regnauit peccatū in mortem: sic r gratia regnet per iustitiam in vitam eternam p **J**esum christum dominum nostrum. **M**odo cū dixisset: vt quemadmodū regnauit peccatū in mortem: non ait p vniū hoīm aut pmi hoīm aut p **A**dā: qz iam dixerat lex subintravit vt abundaret delictū. **Q**ue abundantia non ptnet ad pmi hoīs ppaginē: sed ad puerfatiōis humane

Oēs fre in cōdenatio nē p adam et in iustifi cationē p xpm non suptraria

Ex libro ad cōsulā hyla rj.

Roma. vii

pā. l. pā. xl.

Ex libro en a chridion.

Ex libro ad cōsulā hyla rj.

Originalē pctm suffi cit ad pde nationē.

Ex libro ad bonifacium papam. Originalē peccatum cur cōe.

Dicēt me lius ē om nes salua ri quid re spōdēdū.

Ex libro otra iulianū. ii.

Ad Romanos.

et

Ex eodem.

Ex epla. ii. ad valentinum de gra et libe ro arbitrio.

H

Christi
vita chri-
sti gestu co-
figurari
debet.
Salla. v.

preuocatione: que illi vni delicto quo solo obstriti tenent infantes. iam in maioribus etatibus ex abundancia iniquitatis adiecta est. Sed quoniam hoc totum etiam quod non pertinet ad illius vni delicti originem tamen idonea est soluere gratia saluatoris: ideo cum dixisset: sic et gratia regnet per iustitiam in vitam eternam: addidit per ipsum christum dominum nostrum. Nullius itaque argumentationes contra hec apostolica verba impedire paruos a salute que est in christo iesu domino nostro. Tanto magis enim per eius locum debemus: quanto ipsi per se locum non possunt. De qua per vni hominem pena: et per vnum hominem gratia cum locutus fuisset. Deinde sacri baptismatis in cruce christi grande mysterium commendauit eo modo ut intelligamus nihil aliud esse christi baptismum nisi mortis christi similitudinem. nihil autem aliud mortem christi crucifixi: nisi remissionis peccati similitudinem. Ut quoadmodum in illo mors vera facta est: sic in nobis vera remissio peccatorum. Et quoadmodum in illo vera resurrectio: sic et in nobis vera iustificatio. Atque igitur [Quid ergo dicemus? permanebimus in peccato ut gratia abundet?] Dixerat enim superius. Vbi enim abundauit peccatum superabundauit et gratia. Et ideo questione sibi ipse proposuit. Vtrum propter abundantiam gratie consequendam in peccato sit permanendum? Sed respondit. Absit. Atque subiicit. [Si enim mortui sumus peccato quomodo viuemus in eo?] Nihil dici potuit breuius et melius. Quid enim nobis gratia dei utilis? confert in hoc peccati seculo maligno nisi moriamur peccato? Ac per hoc ipsi gratie inuenietur gratia: quod propter illam vult viuere in peccato per quam moriamur peccato. Deinde ut ostenderet mortuos nos esse peccato [An ignoratis (inquit) quoniam quicunque baptizati sumus in christo iesu in morte ipsius baptizati sumus?] Si ergo hinc ostendimus mortui esse peccato quod in morte ipsius baptizati sumus: profecto et paruuli qui baptizantur in christo peccato moriuntur: quod in morte ipsius baptizantur. Nullo autem excepto dictum est. Quicumque ergo baptizati sumus in christo iesu in morte ipsius baptizati sumus. Et ideo dictum est ut probaret mortuos nos esse peccato. Cui autem peccato paruuli renascendo moriuntur: nisi quod nascendo traxerunt? Ac per hoc etiam ad ipsos pertinet quod sequitur dicens. [Consepulti enim sumus illi per baptismum in mortem ut quoadmodum surrexit christus a mortuis per gloriam patris: ita et nos in nouitate vite ambulemus?] Et. Quisquam dicit: quod enim mortui estis peccato mortuus estis semel: quod autem uiuit: uiuit deo. Ita et vos existimate vos mortuos esse peccato: viuere autem deo in christo iesu. Hinc enim probare ceperat non esse nobis permanendum in peccato ut gratia abundet: et dixerat. Si mortui sumus peccato: quod viuemus in eo? Atque ut ostenderet nos mortuos esse peccato: subiecerat. An ignoratis quoniam quicunque baptizati sumus in christo iesu in morte ipsius baptizati sumus? Sic itaque locum istum clausit ut cepit. Mortem quippe christi sic insinuauit: ut etiam ipsum mortuum diceret esse peccato. Cui peccato nisi carni in qua erat non peccatum sed similitudo peccati: et ideo nomine appellata peccati? Baptizatis itaque in morte christi in qua non solum maiores verum etiam et paruuli baptizantur: ait. Sic et vos. I. quoadmodum christus: sic et vos existimate vos mortuos esse peccato: viuere autem deo in christo iesu. Quicquid igitur gestum est in cruce christi in sepultura: in resurrectione tertia die: in ascensione in celum: et sessione ad dexteram patris: ita gestum est: ut his rebus non mystice tamen dictis sed etiam gestis figuraretur vita christiana que hic geritur. Nam propter eius crucem dictum est. Qui autem iesu christi sunt: carne suam crucifixi: et cum passionibus et concupiscentiis. Pro-

pter sepulturam. Consepulti enim sumus cum christo per baptismum in mortem. Propter resurrectionem: ut quoadmodum christus surrexit a mortuis per gloriam patris: ita et nos in nouitate vite ambulemus. Propter ascensionem in celum. Sessionemque ad dexteram patris. Si autem surrexistis cum christo quod sursum sunt quare ubi christus est in dextera dei sedes. Que sursum sunt sapite: non quod super terram. Mortui enim estis et vita vestra abscondita est cum christo in deo. Interioris enim hominis nostri sacramentum data est vox illa pertinet ad mortem anime nostre significanda: non solum in psalmo verum etiam in cruce. Deus meus. Deus meus. ut quid dereliquisti me? Cui voci congruit apostolus dicens. [Scienter quod vetus homo noster simul crucifixus est ut euacuetur corpus peccati et ultra non seruamus peccato] Crucifixio quippe interioris hominis pertinet doctoribus intelligunt et pertinet quidam salubris cruciatus. Per quam mortem mors impietatis punitur: in qua nos non relinquit deus. Et ideo per tale crucem euacuatur corpus peccati: ut iam non exhibeamus membra nostra arma iniquitatis peccato. Quia et interior homo si vitis renouatur de die in diem: profecto verus est antequam renouetur. Intus namque agit quod idem apostolus dicit. Exuite vos veterem hominem et induite nouum. Quod ita consequenter exponit. Quapropter deponetes mendacium loquimini veritatem. Vbi autem deponitis mendacium nisi intus: ut habitet in monte sancto dei. quod loquitur veritatem in corde suo? Quod enim mortui estis peccato: mortui estis semel. quod autem uiuit: uiuit deo. Ita et vos existimate vos mortuos quidem esse peccato: viuere autem deo in christo iesu. Hoc est sacramentum in quo huius baptismi vite veteris experientiam occasum et noue exordium ingressum. Unde idem dicit. Consepulti ergo illi sumus per baptismum in mortem: ut quoadmodum surrexit christus a mortuis sic et nos in nouitate vite ambulemus. Per hoc sacramentum agnoscamus nos et peccato mortuos esse cum christo: et iustitie viuere in christo. In cruce dolor est confessorum. In sepultura requies absolutorum. In resurrectione vita iustorum. Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore ad obediendum desideriis eius: neque exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato. Non autem non sit: sed non regnet quod diu peccatum necesse est esse in membris tuis saltem illi regnum auferat non fiat quod iubet. Surgit ira: noli dare ire linguam ad maledicendum: noli dare ire manum aut pedem ad feriendum. Non surget ira ista irrationabilis: nisi peccatum esset in membris. Sed tolle illi regnum: non habet arma vni contra te pugnet. Discet etiam non surgere cum arma non cepit inuenire. Non exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato. Alioquin tori captiui eritis: et non erit dicere meteseruis legi dei. Cui enim essetis serui peccati: liberi fuistis iustitie. Liberi arbitrii vestra deo in peccato non perijt: ut per ipsum peccatum maxime odes quod cum delectatione peccet et amore peccati: et eis placet quod eis libet. Unde et apostolus cum essetis (inquit) serui peccati: liberi fuistis iustitie. Ecce ostendunt etiam peccato minime potuisse nisi alia libertate seruire. Liberi ergo a iustitia non sunt: nisi arbitrio libertatis. Liberi autem a peccato non sunt: nisi gratia saluatoris. Propter quod admirabilis doctor etiam verba ista disceuit. Cum enim seruus essetis (inquit) peccati: liberi fuistis iustitie. Quod ergo tunc fructum habuistis in his in quibus nunc erubescitis? Nam finis illorum mors est. Nunc autem liberati a peccato: serui autem facti deo: habetis fructum in sanctificatione: finem vero vitam eternam]

Collo. iii.

Ex libro de trinitate. iiii

Math. xxvii

Crucifixio interioris hominis quod sit

Eph. iii.

Ex sermone de resurrectione domini.

Extrac. euas. gelusm. ioh. xi. Regni peccati perbitio.

Ex libro ad bonifacium papam. Libera arbitrium in peccatore non omni non perijt.

Capitulū Septimū. . Foliū. xxiij

Liber et liberatos differunt. Johā. viii.

Bonū vel le hō sine dī auxilio nō potest.

Johan. xv.

Ex libro en- chiridion

Grā pgrā reddit sal- uatis.

Liberos dixit iustitie: non liberatos. A pctō au-
tē non liberatos: ne sibi hoc tribuerēt. sed vigilānti
me maluit dicere liberatos: referēs hoc ad illā dñi
sniam. Si vos filius liberauerit: tūc veri liberi erit-
tis. Sed hec voluntas q̄ libera est in malis q̄ dele-
ctat malis. ideo libera in bonis nō est: q̄ libera-
ta non est. Non potest hō boni aliqd. velle nisi adiu-
uet ab eo qui malū non potest velle. Liberos dici-
mus ad faciēda opa pietatis eos q̄bus idem dicit
apls. Nūc autē liberati a pctō: serui autē facti deo:
habetis fructū vestrū in sanctificationē: sine vero
vitā eternā. Nunc in sanctificationē fructū: q̄ fru-
ctus pculdubio charitas est: atq; opa eius nullo
mō habere possem⁹ a nobis: sed habem⁹ p spm san-
ctū q̄ datus est nobis. De spō quippe fructu loque-
bat mag⁹ deus: qm palmitib⁹ in se manētib⁹ dice-
bat. sine me nihil potestis facere. Nūc ipsam vitā
eternā que certe merces est opey bonoy gratiam
dei appellat apostolus. [Stipendiū (inqt) pcti
mors. Grā autē dei vita eterna i xpo iesu dño nro]
Stipendiū pro ope malitie debitū reddit: non
donat. Ideo dixit. Stipendiū pcti mors. vt mor-
tem pctō non imerito illatā sed debitā demonstra-
ret. Grā vero nisi gratis est: grā non est. Intelligē-
dū est igit etiam ipa hōis bona merita esse dei mu-
nera. Quibus cum vita eterna redditur: quid nisi
gratia pro gratia redditur?

Capitulum. vii

Ignoratis fratres (sci-
entib⁹ enī legem loquor)
quia lex in homine domi-
natur quāto tēpore viuit

Usq; ad eum locū in quo scriptū est. Quisq; ui-
uit mortalia corpa vestra p inhabitantem spiri-
tum eius in vobis.

Postolus in hac similitudine in q̄ de
viro et muliere loquit. qm mulier tenet
lege viri: tria q̄da p̄siderāda cōmēdat.
mulierē. virū et legē. mulierē scz sub
iugatā viro p vinculū legis. Quo vinculo morte
viri liberatur vt cui vult nubat. Sic enim dicit.

Mulier enī sub viro: viuo marito iun-
cta est legi. Si autē mortu⁹ fuerit vir ei⁹
euacuata est a lege viri. Igit viuente vi-
ro: vocabit adultera si fuerit cū viro al-
tero. Si autē mortuus fuerit vir eius li-
berata est a lege: vt non sit adultera si fu-
erit cum alio viro.

Sic vsq; similitudo est. Deinde incipit
rem loq; cui explanāde ac pbande simi-
tudine induxit: in q̄ etiā re. tria similit
attēdenda sunt. hō. pctm. lex. Tandiu
enī dicit esse sub lege hōiem: q̄diu viuit pctō. quē-
admodū mulier tādū sub lege viri est q̄diu viuit
vir. Hoc autē pctm hic intelligendū est q̄ accessit
p legē. Quod pctm dicit supra modū esse. qm iam
cum appareat esse pctm tñ adiuncta p̄uaticatiōe
cumulat. Vbi enī non est lex: nec p̄uaticatio. Et
est quod dicit. vt fiat supra modū pctō: aut pctm
p mandatū. Quapropter legē q̄uis a peccādo p-
hibeat: non tñ sic dicit datā: vt liberaret a pctō sz
vt demonstraret pctm. Cui seruies aia debet se ad
grām liberatoris puertere vt a pctō liberet. Per
legem enī cognitio pcti. Et alio loco dicit. Sz pec-

catū vt appareat pctm: p bonū mibi operatum est
mortē. Vbi enī non est grā liberatoris: auget pec-
candi desiderū. phibitio pctoy. Quod quidē ad
hoc vtile est: vt sentiat aia seipam non sufficere ad
extrahendū se de seruitute pcti: atq; hoc mō de tu
mescēte atq; exticta omī supbia subdat liberatori
suo: sincerit q̄ hō dicat: Adhesit aia mea post te.
Quod etiam nō esse sub lege pcti sz in lege iustitie.
Lex pcti autē dicit: non q̄ lex ipsa pctm est: sed q̄
pctoyibus imponit. Ideo etiā lex mortis dicit: q̄
stipēdiū pcti mors. Acule⁹ mortis: pctm. virt⁹ autē
pcti lex. Peccādo enī ad mortem labimur. Ebe-
mentius enī peccam⁹ lege. phibēte q̄si nulla lege
phiberemur. Accedēte autē grā id ipm q̄ lex onē
rose iusserat iam sine onere ac libētissime implem⁹.
Lex ergo pcti ac mortis. i. que imposta est peccā-
tibus atq; morientib⁹: iubet tñ ne cōcupiscam⁹: et
tñ cōcupiscim⁹. Lex autē spūs vltē q̄ ptinet ad gra-
tiā et liberat a lege pcti et mortis: facit vt non cōcu-
piscamus et impleam⁹ iussa legis. nō tam serui le-
gis p timorē: sed amici p charitatē et serui iustitie.
Nū illa lex p̄mulgata est. iustitie autē non seruili-
sed liberaliter seruendū. i. charitate poti⁹ q̄ timo-
re. Ideoq; verissime dictū ē. legē ergo euacuam⁹
p fidem: Absit. Sed legē statuim⁹. Hoc enī efficit
fides q̄ lex iubet. Statuit ergo lex p fidē. Que si
des si non sit: iubet tantū lex et non implētes iussa
reos tenet vt eos gemētes et non valētes implere
que iussa sunt ad grām liberatoris aliqñ cōuertat.
Cum ergo tria quedā in illa similitudine videam⁹.
mulierē. virū. et legē. Et rursum in hac re p̄p̄ quā
similitudo adhibita est tua. aiam. peccatū et legem
hoc solū hic diuersum est. q̄ in illa similitudine
vir morit⁹: vt nubat mulier cui vult et a lege viri
soluat. hic autē ipsa aia morit⁹ pctō vt nubat xpo.
Cum autē morit⁹ pctō. morit⁹ etiam legi peccati.
Itaq; (ait) fratres mei et vos mortui estis
legi p corpus xpi: vt sitis alterius q̄ ex
mortuis resurrexit: vt fructificem⁹ deo.
Cum enī essem⁹ in carne (inquit) id est
carnalibus desiderijs obstricti tenere-
mur: passionēs peccatoy que p legē sunt
operabantur in membris nostris vt fru-
ctum ferrent mortui. Nunc autē soluti su-
mus a lege mortis in qua detinebamur
ita vt seruiam⁹ in nouitate spiritus et nō
in vetustate littere.

Autē concupiscentiā cum lex phibet:
vbi non erat fides et ad cumulū peccā-
toy p̄uaticationis crimē adiectū est. q̄
vbi non est lex nec p̄uaticatio. Has di-
cit passionēs q̄ p legem sunt opatas in mēbris nris
vt fructū ferret mortui. Sub istis passionib⁹ tanq̄
sub viro dñante agebat aia anteq̄ veniret grā p fi-
dem. his ergo passionib⁹ morit⁹ q̄ iam seruit mente
legi dei: q̄uis ipse passiōes nondū mortue sint q̄
diu carne seruit legi pcti. Restat adhuc ergo ali-
quid ei q̄ est sub gratia: q̄ eum non vincat nec ca-
ptiuū ducat: donec mortificet totum quod consue-
tudine praua roboratum est.
Quid ergo dicemus? lex peccatum est?
Absit. Sed pctm non cognoui nisi p le-
gem. Nam cōcupiscentiā nesciebā: nisi
lex diceret: non cōcupiscas. Occasione

Ecclia. vii
Prohibi-
tio pcti nī
si adit grā
auget ei⁹
desideriū.
p̄s. lxi.

Lex pcti
que sit et q̄-
re dicatur

10

Passioni-
bus mori
quid est.

Roma. iiii.

Roma. iiii.

Ad Romanos.

aut accepta peccatū p mandatū opera-
tum est in me oēm concupiscentiam. Et
paulo post. Adueniente (inquit) manda-
to peccatū reuixit: ego aut mortu⁹ sum.
Et inuentū mihi mandatū quod erat in
vitā: hoc esse ad mortem. Peccatū enī
occasione accepta. per mandatū fefel-
lit me et per illud occidit. Itaq; lex qui-
dem sc̄a: et mādātū sc̄m et iustū et bonū.
Quod ergo bonum est: mihi factum est
mors? Absit. Sed peccatū vt appareat
peccatū per bonū operatū est mihi mor-
tem: vt fiat supra modū peccās peccatū
per mandatū.

Missimur i
vetitum.

Quod ergo ait mortuus sum: vult intel-
ligi mortuū me eē cognoui. Quia iam
etiā puaricatiōe peccat q̄ videt p legē
qd̄ facere non debeat et tñ facit. Quod
aut ait fefellit me pctm occasione accepta p man-
datū siue qz suasio delectatiōis ad peccandū ve-
hemēti⁹ est cū adest phibitio. siue qz etiā si quid
hō fecerit sc̄m iussa legis si adhuc non sit fides q̄
in gratia est vult sibi retribuere non deo: et superbi-
endo plus peccat. Sequitur ergo et dicit.

Scimus aut qz lex spiritalis est. ego aut
carnalis sum id est carni cōsentio venū-
datus sub peccato.

Id est peccans p̄cio temporalīū voluptatū.
Quod enim operor ignoro. Non enī qd̄
volo bonum hoc ago: sed qd̄ odi malum
illud facio. Si autē qd̄ nolo illud facio:
cōsentio legi quoniā bona est. Nūc aut
iam non ego operor illud: sed quod ha-
bitat in me peccatū. Scio enī qz non ha-
bitat in me hoc est in carne mea bonum
Nam velle adiacet mihi: perficere autē
bonū non inuenio. Non enī quod volo
bonū hoc facio: sed quod nolo malū hoc
ago. Si aut quod nolo illud facio. iam
nō ego operor illud: sed quod habitat in
me peccatū. Inuenio igif legem volenti
mihi facere bonū. quoniā mihi malū ad-
iacet. Cōdelector enī legi dei sc̄m inte-
riorē hominē. Videō aut aliā legem in
membris meis repugnantē legi mentis
mee et captiuantē me in lege peccati que
est in membris meis.

Mathe. xxi
Quare de
us dicit se
non nosce
peccato-
res.

Est non agnosco in p̄ceptis veritatis
vbi est vera scientia. Sc̄m hanc locuti
onē dicit dñs peccatorib⁹. Nō noui vos
Non enī est aliquid later. sed qz pecca-
ta non inueniunt in regulis p̄ceptoz q̄s habet ve-
ritas: ideo ip̄a veritas pctōrib⁹ dicit. nō noui vos
Sicut enī tenebre oculis non vidēdo: ita pctā mē-
te ignorādo sentiunt. Ex ista locutione dictū arbi-
tror in psalmis. Delicta q̄s intelligit? Implorēt er-
go auxiliū qui sic positus est: et nouerit suum fuisse
quod cecidit: non suum esse quod surgit.

Abster (inquit) ego homo: quis me libe-
rabit de corpore mortis huius? Gratia
dei p̄ Iesum xpm dñm nostrū. Igif ego-
ipse mēte serui⁹ legi dei: carne autem le-
gi peccati. Capitulum. viij.

Nihil ergo nunc dānatio-
nis est his q̄ sunt in chri-
sto Iesu q̄ non sc̄m car-
nem ambulant. Lex enī
spirīt⁹ vite in christo Je-
su liberauit me a lege pec-
cati et mortis. Quod enī impossibile e-
rat legis in quo infirmabatur p carnem.

Est p desideria carnalia. Ideo enī
non implebat lex: qz ip̄ius iustitie non-
dū erat charitas q̄ dilectione teneret i-
teriora mētis: ne ad peccatū delectatio-
ne rerū corporalīū traheret. Ergo in firmabat lex
p carnem id est nō efficiebat iustos de dōs carni.
Sed deus filium suū misit in similitudi-
nem carnis peccati.

Non enī caro pcti erat que non carnali delecta-
tione nata erat. Sed tñ inerat in ea similitudo car-
nis pcti: qz mortalis caro erat. Mortē aut non me-
ruit Adam nisi peccando. Sed qd̄ fecit de⁹?

De peccato damnauit pctm in carne.

Id est suscipiēdo carnē hoīs peccatoris et docē-
do quēadmodū viuerem⁹. pctm in ipsa carne dā-
nauit: vt eternoz charitate spūs flagras non duce-
ret captiuus in consensionem libidinis.

Ut iustitia (inquit) legis impleretur in
nobis qui non sc̄m carnem ambula-
mus sed sc̄m spiritum.

Itaq; p̄cepta legis p charitatē impleta sunt: q̄
p timorem non poterant.

Qui enī sc̄m carnem sunt: que carnis
sunt sapiunt.

Id est carnalia p sūmis bonis concupiscunt.

Qui aut sc̄m spiritum: que sunt spirit⁹
sentiunt. Prudentia enī carnis mors.

Prudentia aut spiritus vita et pax: quia
prudētia carnis inimica in deum.

Ipse ostendit cur dixerit inimica: ne q̄s puta-
ret ex aduerso aliud venire p̄ncipium. Subiungit
enī et dicit.

Lege enī dei nō est subiecta: nec enī pōt.

Ergo facere cōtra legē hoc est inimicū
esse in deū. nō qz deo aliqd̄ nocere pōt:
sed sibi nocet q̄squis resistit voluntati
dei. Hoc est enī aduersus stimulū cal-
ces mittere. vt Paulo ap̄lo cum adhuc eccliam p-
sequeret: diuinitus dictū est. Sic aut dictū est. le-
gi dei non est subiecta. nec enī pōt tanq̄ si diceret.

At nō calefacit nec enī potest. Quādiu enī nix
est: non calefacit: sed resolu⁹ pōt et feruere vt cale-
faciat. Sed cum hoc facit: iam nix non est. Sic et
prudētia carnis dicit: cum aia p magnis bonis tē-
poralia bona cōcupiscit. Quādiu enī appetit⁹ tal-
inest aie legi dei subiecta esse non pōt: id est nō pōt
implere que lex iubet. Sed si spiritalia bona desi-
derare cepit et tpalia ptemnere: desinet carnis esse

Quare ca-
ro xpi dicit
tur esse si-
milis car-
ni pcti.

Sapere ea
q̄ sunt car-
nis.

Inimicus
esse deo.

Pruden-
tia carnis
que sit.

Prudentia
carnis
vel spiritus
et quod vel quod
sit.

prudētia et spūi non resistit. Eadem quippe anima cum inferiora appetit: prudentia carnis habere dicitur cum superiora prudentia spūs. non quod prudentia carnis substantia est qua induit anima vel exiit: sed ipsius anime affectio que oīno esse desinet cum se tota ad superna conuerterit.

Qui autem in carne sunt (inquit) deo placere non possunt.

Id est quod voluptatibus carnis acquiescant. Ne quis enim de his dictum putaret quod de hac vita nondum excesserunt: oportunitissime subiungitur.

Vos autem non estis in carne sed in spiritu.

Utique in hac vita adhuc constituti loquitur. In spiritu enim erant. quia in hac fide et spe et charitate spiritualium rerum acquiescebant.

Si tamen (inquit) spūs dei habitat in vobis

Si quis autem spiritum christi non habet: hic non est eius.

Si autem christus habitat in vobis: corpus quidem mortuum est propter peccatum.

Spūs autem vita est propter iustitiam.

Si ergo spūs eius qui suscitauit Jesum

ex mortuis habitat in vobis: qui suscitauit Jesum christum a mortuis viuificabit et mortalia corpora vestra per inhabitantem spiritum eius in vobis.

Item de resurrectione corporis euidētissimum testimonium. His gradibus hominem perfectum nulla substantia inueniunt malum. Neque lex mala est quod ostendit hominem in quibus peccatorum vinculis iaceat ut per fidem implorato liberatoris auxilio: et solui et erigi et firmissime constitui mereatur.

In prima ergo actioe que est ante legem: nulla pugna est cum voluptatibus huius seculi.

In secunda que sub lege est pugnamus: sed vincimur.

In tertia pugnamus et vincimus.

In quarta non pugnamus: sed perfecta et eterna pace reuescimus.

Subiungat enim nobis quod inferi nō est. Quod propterea nō subiungat: quia superiorē nobis deserueramus deum.

Item lectionis eiusdem explanatio.

Cum enim essemus in carne (ait apostolus): passiones peccatorum que per legem sunt operabantur in membris nostris ut fructum ferrent morti.

Hic primo quod non intelligentibus primum et grade perfectum est: videtur apostolus reprehendere et culpam legem dei

dictam aliis. Absit deus ab animo quilibet christiani. Quis vel insanus audeat de apostolo suspicari? Et tamen fratres mei ista male intellecta fomitem insanie furoris manicheorum sumministraverunt.

Manichei enim legem dei per moysen datam dicunt. non a deo datam: et eam euangelio prariam esse pretendunt.

Et quoniam cum eis agit: in his testimoniis apostoli Pauli que non intelligent conuincere conantur. Quid dicam catholicos non intelligentes et non potius negligentes? Non est multum si quis velit esse diligens: post calumnias ab heretico audientias saltem considerare in codice circumstantia lectionis.

Quod si fecerit: ibi mox inueniet versus aduersarii loquentem puniat. versus hostes legis rebellesque prosternat. Et si enim tardus est ad intelligenda verba apostoli: manifesta ibi laus expressa est legis dei.

Cum essemus in carne ait: passiones peccatorum que per legem sunt. hanciam manicheus erigit ceruicem et exultat cornua. impetit: facit impetum. Ecce (inquit) passiones peccatorum que per legem sunt. Quod bona lex est. per quam sunt in nobis

passiones peccatorum et operantur in membris nostris: ut fructum ferant morti.

Legem aliquantulum pergere. totum audire patienter: et si non intelligent.

Hoc enim quod ait passiones peccatorum que per legem sunt operantur in membris nostris: multum est ut intelligas.

Sed prius esto mecum legis laudator: et tunc fieri mereberis intellectus.

Clauum cor habes: et clauem accusas? Ecce inter quod non intellexim? paululum seponamus ut ad laudem legis que apta est veniam?

Passiones (inquit) peccatorum que per legem sunt operantur in membris nostris: ut fructum ferrent morti.

Nunc ergo soluti sumus a lege mortis. in qua tenebamur: ita ut seruamus in nouitate spiritus et non in vetustate littere.

Adhuc legem videtur arguere. culpam improbare detestari: sed non intelligentibus.

Quid hoc? sensum se non intelligi. et contra verborum obscuritatem suorum cogitationes hominum commoueri.

Sensit quod possit contradicere: et pro hoc voluit dicere: ut tu non inuenias quod possis dicere.

Quid ergo dicemus? (inquit) Hoc sequitur. Quid ergo dicemus?

Lex peccatum est: Absit.

Quo verbo legem soluit. Legis accusatorē damnauit. Auctoritatem apostoli contra me perferebas o manichee?

Si apostoli sequebaris auctoritatem: appende verbum et cape inde consilium.

Audi lex peccatum est: Absit. audi absit. Quid ergo dicemus? Quia dixi passiones peccatorum que per legem sunt operantur in membris nostris ut fructum ferrent morti.

quod dixi euacuati sumus a lege mortis in qua detinebamur. quod dixi seruamus in nouitate spiritus et non in vetustate littere.

Lex peccatum est: Absit ut sit peccatum.

Sed peccatum non cognoui nisi per legem. Nam concupiscentiam nesciebam nisi lex diceret. non concupisces.

Malum modo te interrogo manichee: responde mihi. Mala est lex que dicit non concupisces? Hoc nec lurius mihi et nequa aliquis responderet.

Et tamen ipsi homines flagitiosi quoniam reprehendunt: erubescunt. et quando sunt inter castos lasciuire non audet.

Concupiscentiam nesciebam nisi lex diceret. non concupisces.

Item enim post concupiscentiam meam: et qua traheretur currebam: eiusque illecebras blandas et ex carnali suauitate iocundas magnam felicitatem arbitrabar.

Procedit lex dei et dicit. non concupisces. Ille homo qui putabat magnam bonum esse magnamque felicitatem existimabat ea que posset sue concupiscentie non negare sequi qua trahit audit. non concupisces et cognoscit esse peccatum.

Lex dicit homo audiuit. deo credidit. peccatum suum vidit. Quod bonum putabat malum esse cognouit.

Voluit frenare concupiscentiam: non trepidare eam. Stringit se conatus est. victus est.

Qui fuit ante ignarus malorum suorum factus est doctus et quod peius est victus. Cepit esse non solum peccator: sed etiam preuaricator.

Peccator enim et ante te erat. Sed antequam legem audiret peccator se esse nesciebat.

Dum audiuit peccatum vidit. Conatus est vincere: superatus atque prostratus est: factus est et legis preuaricator qui fuit ante nescius peccator.

Hoc dicit apostolus.

Occasione autem accepta peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam.

Minor erat concupiscentia quando ante legem se curus peccabas.

Nunc autem oppositis tibi obicibus legis: fluuius concupiscentie frenatus est: non siccatus.

Que te ducebat obicibus nullis: obruit te obicibus ruptis.

Concupiscentia tua minor erat quando tuam mouebat libidine.

Omnis est quando transiit legem. Vis nosse quam magna sit? Vide quo erupit.

Aliter so-

mus a lege mortis in qua detinebamur. quod dixi seruamus in nouitate spiritus et non in vetustate littere.

Lex peccatum est: Absit ut sit peccatum.

Sed peccatum non cognoui nisi per legem. Nam concupiscentiam nesciebam nisi lex diceret. non concupisces.

Malum modo te interrogo manichee: responde mihi. Mala est lex que dicit non concupisces? Hoc nec lurius mihi et nequa aliquis responderet.

Et tamen ipsi homines flagitiosi quoniam reprehendunt: erubescunt. et quando sunt inter castos lasciuire non audet.

Concupiscentiam nesciebam nisi lex diceret. non concupisces.

Item enim post concupiscentiam meam: et qua traheretur currebam: eiusque illecebras blandas et ex carnali suauitate iocundas magnam felicitatem arbitrabar.

Procedit lex dei et dicit. non concupisces. Ille homo qui putabat magnam bonum esse magnamque felicitatem existimabat ea que posset sue concupiscentie non negare sequi qua trahit audit. non concupisces et cognoscit esse peccatum.

Lex dicit homo audiuit. deo credidit. peccatum suum vidit. Quod bonum putabat malum esse cognouit.

Voluit frenare concupiscentiam: non trepidare eam. Stringit se conatus est. victus est.

Qui fuit ante ignarus malorum suorum factus est doctus et quod peius est victus. Cepit esse non solum peccator: sed etiam preuaricator.

Peccator enim et ante te erat. Sed antequam legem audiret peccator se esse nesciebat.

Dum audiuit peccatum vidit. Conatus est vincere: superatus atque prostratus est: factus est et legis preuaricator qui fuit ante nescius peccator.

Hoc dicit apostolus.

Occasione autem accepta peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam.

Minor erat concupiscentia quando ante legem se curus peccabas.

Nunc autem oppositis tibi obicibus legis: fluuius concupiscentie frenatus est: non siccatus.

Que te ducebat obicibus nullis: obruit te obicibus ruptis.

Concupiscentia tua minor erat quando tuam mouebat libidine.

Omnis est quando transiit legem. Vis nosse quam magna sit? Vide quo erupit.

Cognitio peccatum aggrauat.

Gradus perfectionis in homine.

Primus.

Secundus.

Tertius.

Quartus.

Quintus.

Sextus.

Septimus.

Octavus.

Nonus.

Decimus.

Undecimus.

Dodecimus.

Tridecimus.

Quartodecimus.

Quintodecimus.

Sextodecimus.

Septodecimus.

Octodecimus.

Decimodecimus.

Undecimodecimus.

Dodecimodecimus.

Tridecimodecimus.

Quartodecimodecimus.

Quintodecimodecimus.

Sextodecimodecimus.

Septodecimodecimus.

Octodecimodecimus.

Decimodecimus.

Undecimodecimus.

Dodecimodecimus.

Tridecimodecimus.

Quartodecimodecimus.

Quintodecimodecimus.

Sextodecimodecimus.

Septodecimodecimus.

Octodecimodecimus.

Decimodecimus.

Undecimodecimus.

Dodecimodecimus.

Tridecimodecimus.

Quartodecimodecimus.

Quintodecimodecimus.

Sextodecimodecimus.

Septodecimodecimus.

Octodecimodecimus.

Decimodecimus.

Undecimodecimus.

Dodecimodecimus.

Tridecimodecimus.

Quartodecimodecimus.

Quintodecimodecimus.

Sextodecimodecimus.

Septodecimodecimus.

Octodecimodecimus.

Decimodecimus.

Undecimodecimus.

Dodecimodecimus.

Tridecimodecimus.

Quartodecimodecimus.

Quintodecimodecimus.

Sextodecimodecimus.

Septodecimodecimus.

Octodecimodecimus.

Decimodecimus.

Undecimodecimus.

Dodecimodecimus.

Tridecimodecimus.

Quartodecimodecimus.

Quintodecimodecimus.

Sextodecimodecimus.

Septodecimodecimus.

Octodecimodecimus.

Decimodecimus.

Undecimodecimus.

Dodecimodecimus.

Tridecimodecimus.

Quartodecimodecimus.

Quintodecimodecimus.

Sextodecimodecimus.

Septodecimodecimus.

Octodecimodecimus.

Decimodecimus.

Undecimodecimus.

Dodecimodecimus.

Tridecimodecimus.

Quartodecimodecimus.

Quintodecimodecimus.

Sextodecimodecimus.

Septodecimodecimus.

Octodecimodecimus.

Decimodecimus.

Undecimodecimus.

Dodecimodecimus.

Tridecimodecimus.

Quartodecimodecimus.

Quintodecimodecimus.

Sextodecimodecimus.

Septodecimodecimus.

Octodecimodecimus.

Decimodecimus.

Undecimodecimus.

Dodecimodecimus.

Tridecimodecimus.

Quartodecimodecimus.

Quintodecimodecimus.

Sextodecimodecimus.

Septodecimodecimus.

Octodecimodecimus.

Decimodecimus.

Undecimodecimus.

Dodecimodecimus.

Tridecimodecimus.

Quartodecimodecimus.

Quintodecimodecimus.

Sextodecimodecimus.

Septodecimodecimus.

Octodecimodecimus.

Decimodecimus.

Undecimodecimus.

Dodecimodecimus.

Tridecimodecimus.

Quartodecimodecimus.

Quintodecimodecimus.

Sextodecimodecimus.

Septodecimodecimus.

Octodecimodecimus.

Decimodecimus.

Undecimodecimus.

Dodecimodecimus.

Tridecimodecimus.

Quartodecimodecimus.

Quintodecimodecimus.

Sextodecimodecimus.

Septodecimodecimus.

Octodecimodecimus.

Decimodecimus.

Undecimodecimus.

Dodecimodecimus.

Tridecimodecimus.

Quartodecimodecimus.

Quintodecimodecimus.

Sextodecimodecimus.

Septodecimodecimus.

Octodecimodecimus.

Decimodecimus.

Undecimodecimus.

Dodecimodecimus.

Tridecimodecimus.

Quartodecimodecimus.

Quintodecimodecimus.

Sextodecimodecimus.

Septodecimodecimus.

Octodecimodecimus.

Decimodecimus.

Undecimodecimus.

Dodecimodecimus.

Tridecimodecimus.

Ad Romanos.

8

Esse i car
ne.
Luce. iij.

Eccle. xliii.

Esse i spū.

8

Cōcupisci
bilis dul
cia sunt in
iquis.

Delectati
ones spū
ales dul
ces iustis.

ps. xl.

Non cōcupisces. Non homo dixit. deus dixit. S; qd facies o hō? Ideo non viciisti qz de tuo psum² pfisti. Intēde ergo nūc verba supiora q videbant obscura. Cū em essem² in carne. Quid est essemus i carne? Presumerem² de carne. Nō em q loquit apl's iam exierat de ista carne: aut eis loqbat que iam exierat de ista carne. Nam vtiq; adhuc et qui loquebat² qbus loqbat² in carne erat. Quid est ergo cū essem² in carne: nisi cū de carne psumere² mus hoc est de nobis considerem²? Hōi eni dictū est: de hōibus dictū est. Glidebit ois caro saluta² re dei. Quid est videbit ois caro: nisi videbit ois hō? Ergo cum essem² in carne. i. in cōcupiscentiis carnis versarem² ibiq; totā spem nram tanq; in nobis ponerem² passiones pctōz que p legē sunt opabant² in membris nris: aucte sunt eni que plegem sunt phibendo eni fecerūt legis puaricatozē qz ille q puaricator est factus: deū non habuit ad² tutore: opabant² ergo in mēbris nris vt fructū fer² rēt. Cū nīsi mortū? Si dānand² erat pctōz: quam spem habet puaricator? Ergo o hō vicit te pcupi scētia tua. Vicit qz in malo loco te inuēit. Inuenit te in carne ideo vicit. Digna de carne tua. Dixi nō vt moriaris. Immo audeo dicere dixi vt moriaris. Si mortuū es. cum xpo q sursum sunt qrite. In carne viuēs nōli esse in carne. Dis caro senū: ver² bū dñi manet in eternū. Nis fiat refugū tuū. tur² ris fortitudis a facie inimici. Noli ergo esse in car² ne. In spū esto. Quid est in spū esto? In deo spem pone. Nā si posueris in ipso spū quo hō es: itez spī ritus tu² in carnē relabif. qz non dedisti eū illi a q suspendat. Non se ptnet si non ptnet. Noli rema² nere in te. Trāscende te i illo pone q fecit te. Nā si in te spem habueris: accepta lege puaricator: eris Inueniet te hostis nudū refugio. iuadat te: ne for² te rapiat vt leo et non est qui eruat.

[Sine lege enim peccatū mortuum est.]
[Quid est mortuū est? Latet. non apparet om² nino. tanq; sepultum ignoratur.]
[Adueniente autē mandato peccatū reuixit.]
[Quid est reuixit? Apparere cepit. sentiri cepit. rebellare aduersus me cepit.]

[Ego autem mortuus sum.]
[Quid est mortuus sum? Puaricator fact² sū] [Et inuentū est mibi mandatū qd erat in vitā.]
[Videte qz lex laudat. Qualis eni vitā est. nō cō cupiscere. Vita dulcis. Dulcis est: qñ voluptas cōcupiscētie. Verū est. Nec eam hōies sequerent² nisi dulcis esset. Theatr. spectaculū. meretrīx lasciuia. turpissā cantilena. dulcia sunt ista cōcupi scētie. Dulcia plane. suauia. delectabilia. Sed nar² rauerūt mibi iniqua delectatiōes. Suauia sunt. dul² cia sunt. delectabilia sunt. Sed audi meliora. Nar² rauerūt mibi iniusti delectatiōes. sed nō sicut lex tua dñe. Felix aīa q huiusmodi delectatiōibus ob² lectat²: vbi turpitudine nulla inqnat² et veritas fere² nitate purgat. Nā aut delectat lex dei: et sic dele² ctat vt oēs lasciuie delectatiōes vincant. non sibi arroget istā delectationē. Dñs dabit suauitatem. Quid dicam dñe? Da mibi illā suauitatē vel illā. Suauis es dñe et in tua suauitate doce me iustifi² catiōes tuas. In tua suauitate doce me: et doces me. Tūc disco vt faciā si i tua suauitate doceas me. Tetex qdū blandit iniquitas et dulcis est iniquitas amara est veritas. In tua suauitate doce me. Su² auis sit veritas. dulcedo ptemnat iniquitatis. Dul² to est melior et suauior veritas. Sed sanis suauis ē panis. Ergo vt eius panē quem laudas cū suauit²

rate. id est cū sanitate māduces: dic illi. Ego dixi dñe miserere mei. sana animam meam quia pecca ui tibi. Ergo (inquit.)

[Inuentū est mibi mandatū quod erat ad vitā: hoc esse ad mortem]

[Erat eni antea sibi ignotus pctōz. fact² est ma² nifestus puaricator. Ecce inuentū est illi in mortē quod erat in vitā. Occasione autē accepta pctm p mandatū fefellit. et p illud occidit. Gladio quē por² tabas te iūmic² occidit. Armis tuis te vicit. Armis tuis te interemit. Recipe mandatū. Scito esse ar² ma. non qbus te occidat: sed qbus a te occidat in² mic². Sed noli psumere de virib² tuis. Glide par² uū David: cōtra ingentē goliām sed in noīe dñi p² sumentē. Tu venis (inqt) ad me cū clipeo et lācea. ego in nomie dñi omnipotentis. Sic sic: aliter nō omnino aliter non prosternitur inimicus.]

[Itaq; lex quidem sancta. et mandatū sanctum et iustum et bonum.]

[Mundū vberius laudari potest: Paulo ante verbo illo qd dixit. Absit: defenderat a crimie: nō dū laudauerat. Aliud est a crimie obiecto defende² re: aliud ē debito pconio pdicare. Crimē obiectū fuit. Quid ē dicem²? Lex pctm ē: defēsiō. Absit. Tūc xbo defēdit veritas. qz magna ē apli defen² det² auctoritas. Quid diu defēdat? Sufficiat absit. An vult (inqt) expimētū ei² accipe q in me loqui² tur christus? Modo aut itaq; lex quidem sancta et mandatū sanctum et iustum et bonum.]

[Quod ergo bonū est: mibi factū ē mors? Absit.]

[Quia bonum non est mors.]

[Sed peccatū vt appareat peccatum. per bonum operatum est mibi mortem.]

[Mors non est lex. sed pctm est mors. Jam du² dū aut dixerat: sine lege peccatū mortuū est. Vbi vos admonuerā. qz mortuū dixit. absconditū est. latet. non apper. Modo videte qz vere ita dictum sit. Peccatū (inquit) vt appeat peccatū. nō dixit vt sit. qz erat et quādo non appebat pctm. Quid est vt appeat pctm? Quia cōcupiscentiā nesciebam: nisi lex diceret. non cōcupisces. Non ait pcupiscē tiam non habebā: sed cōcupiscentiā nesciebā. Sic etiā hic non ait. vt sit pctm. sed appareat peccatū: p bonum mibi operatum est mortē. Quā mortē? [Et fiat supra modū peccās. aut pctm p mādatū]

[Quare super modū? Quia iam et puaricatio. Vbi eni lex non est nec puaricatio est]

[Et inuentū est mibi mādatū quod erat ad vitā]

[Quid eni tam ptnēs ad vitā q non pcupisces? [hoc esse in mortē. Peccatum eni occasione ac² cepta p mandatū fefellit me: et p illud occidit.]

[Cōcupiscentiā terruit: non extinxit. Fecit timo² rem pene nō amorē iustitie. Quid ergo? Quid du² bitam² ad hoc datā esse legē vt inuēiret se homo? Quādo eni deus non phibebat a malo: latebat se homo. Uires suas languidas non inuenit. nisi qñ do legem prohibitionis accepit.]

[Scimus (inquit) qz lex spiritalis est: ego aut car² nalis sum: venundatus sub pctō. Qd eni opor² non intelligo. Non eni qd volo bonū hoc ago: sed qd odī malum: illud facio.]

[Sorte q ali² est aliq. Sorte tu es. Aut tu es. aut ego sum. Si q aliq nrm est: ipm qñ de ipso audia² mus: nō irati corrigam² nos. Si aut ipse est nō sic itelligam² qd dixit. non qd volo ago. sz qd odī illd facio tāq; vellet esse cast² et esset adul². aut vellet eē misericors et esset crudel. aut vellet esse pius et esset impi². Sed ad quid? Volo non cōcupiscere:

i. Re. xlii.

Defende²
re a crimē
ne nō elau
dare.

ij. Cor. xlii.

Roma. iiii.

Ca. viij. cū repetitiōe lec. viij. Foliū. xxvj.

et concupisco. **L**ex inquit dicit. Non concupisces. homo legē audiuit. viciū agnouit. Bellū indixit. captiuitatē inuenit. Sed forte aliquis hō non apls. **A**udi ipm aplm contentē nondū ad tantā pfectiōnē iustitię puenisse: quantā esse in angelis credimus. Quoz angeloz equalitatē speram? si ad vñ volum? pueniamus. Quid enī aliud nobis pmissit dñs i resurrectiōe vbi ait. In resurrectiōe mortuoz nūq; nubēt neq; vxores ducēt. Non enī incipiet mori: sed erūt equales angelis dei. **P**icit ergo aliquis. **E**t tu vñ scis qz Paulus apls angeli iustitię am pfectionē nondū habebat. Non facio iuriā aplō. qz de apostolo. non credo: nisi aplō. **A**liū tēstem non qro suspiciantē non curo. **D**ic mihi sancte aplē de tēpo loqueris. **P**ic vbi dixisti non qd volo ago: sed qd odī illud facio. **R**esistit qui dicant: qd aliū nescio quē in te transfiguraueris: laborantem: deficientē. victorū: captiuū. **T**u mihi dic de te. **U**bi nemo dubitat. qz loqueris de te. **F**rater aut apls. **E**go me ipm nondū arbitroz apprehendisse. **E**t quid facis? **Q**uā autē. **Q**ue retro oblit? in ea que ante sunt extēnt? scdm intentionē nondū pfectionē. **S**cdm intentionē sequor ad palmā supernę vocationis dei in xpo Iesu. **S**upra iam dixerat. non qz iam acceperim aut pfect? sum. **A**dhuc contra dicis? **D**icis. **D**icebat ista apls. qz nondū puenerat ad immortalitatē: non qz nondū puenerat ad iustitię pfectionē. **I**am ergo tā iustus erat qz sunt angeli: sed nondū immortalis sicut sunt angeli. **S**ic inquit sic est pñsus. **M**odo dixisti. tam erat iustus qz sunt angeli. sed nondū immortalis sicut sunt angeli. **E**rgo pfectionē iustitię iam tenebat. sed sequēdo palmā supernā immortalitatis querebat. **D**ic nobis sancte aplē aliū aliqū manifestiorē locū: non vbi queris immortalitatē: sed vbi cōfiteris infirmitatē. **E**t hic iam susurra. iam cōtra dicis. **U**ideor mihi audire quorundā cogitatiōes. **E**t dicis mihi. **V**erū est. **M**oui qd dicturus es. cōfiteri infirmitatē carnis: non mētis. **I**am qd ignorat vtiq; aplm corpore fuisse fragilē. fuisse mortālē sicut dicit. habem? thesaurū istum in vasis viciilibus. **I**pm audiam? ne iniuriōsi estinemur. **I**n magnitudine reuelationū meaz apostolus dicit. ne extollar. **N**empe hic agnoscat aplm habentem magnitudinē reuelationū et timentē elationis pñpitū. **E**t ergo noueris. qz et ipse apls qz volebat alios saluos facere adhuc curat: vt noueris qz et ipse adhuc curat: si magnipendit ipius honorē audi qd ei medic? apposuerit ad tumorē. **A**udi non me: ipm aut contentē. vt sentias docentē. **E**cce iam possum dicere aplō Paulō. **N**e extollar? sancte aplē. tu ne extollaris adhuc cauēdū est. **Q**uid mihi (inquit) dicis tu? et audi. **A**udi qd sum: et noli alitū sapere: sed time. **A**udi quō breuis agn? ingrediat vbi aries sic piclita. **I**n magnitudine inquit reuelationū meaz ne extollar: dat? ē mihi stimulu? carnis mee angelus sathane qz me colaphizet. **Q**ualē tumorē timuit qui mordacissimū epithēa accepit. **I**ā g mō dic. qz tanta in illo erat iustitia. quāta est in angelis sc̄tis. **A**n forte et angelus sc̄tus i celo ne extollat accipit stimulu? angelū sathane a qz colaphizet? **A**bsit hoc de angelis suspicari. **D**oies sumus: aplōs sc̄tos hoīes agnoscam? vasa electa: sed adhuc fragilia: adhuc in carne pegrinātes. **E**rgo qm rogauit dñm ter: vt ab illo iste stimulus auferret: nec exaudir? est ad voluntatē. quia exauditus est ad sanitatē: forte non indecenter ipse loquitur vbi dicit. qz lex spiritalis est: ego autē carnalis

sum. **E**rgo carnalis apls quādo alijs dicebat. vos qz spirituales estis instruēte hmoi in spū. **S**ed quid dicit et ipis spiritalib? qui nondū erant securi. non erāt in pfectione celesti angelica. nondū in illi? patrie securitate sed in hui? pegrinatiōis sollicitudinē versabāt. **Q**uid eis dicit? **E**cce spirituales eos vocauit. **V**os (inquit) qz spirituales estis: instruēte huiusmodi in spū lenitatis intendēs teipm ne et tu tēteris. **E**cce quē spiritalē iam appellauit timuit illi tērationis fragilitatē: vnde possit tentari spiritalis. et si non ex mēte: vtiq; ex carne. **S**piritalis enim qz scdm spiritū viuūt. **A**dhuc autē ex pte mortali carnalis. **I**dē spiritalis idēq; carnalis. **E**cce spiritalis. **M**ente seruiō legi dei. **E**cce carnalis. **C**arne autē legipcti. **I**dē ergo ipse et spiritalis et carnalis. **I**dē plane qdū hīc viuūt / sic est. noli mirari. **Q**uisquis es qz carnalis? cōcupiscentijs cedis atq; cōsentis. qz eas vel bonas puras ad explendā libidinis saturatē. vel certe sic vides malas vt eis tamē cedendo pñsentias: et quo ducūt sequaris: et omnia que suggerūt ppetres: totus carnalis es tu. **T**u quisq; talis es: tot? carnalis es. **S**i autē et cōcupiscis qd lex verat: serues tamē aliud / qd item lex iubet. post cōcupiscētiās tuas non eas: ecce mortis pñtentio nō quod volo ago: ecce mortis pñtentio. **S**cm? qz lex spiritalis est: ego autē carnalis sum. **S**ic apls dicit sc̄m? qz lex spiritalis est: ego autē carnalis sum. **M**ēte enī spiritalis: corpe autē carnalis. **Q**uādo totus spiritalis? **C**um seminat corpus animale: surget corp? spiritalē. **M**odo ergo quādo feruet mortis cōtentio: non quod volo ago. ex pte spiritalis. ex pte carnalis. **E**x pte meliori spiritalis. **E**x pte inferiori carnalis. **A**dhuc cōfligo nondū vici. **M**agnum mihi est non vinci. **E**t si cōcupiscentie non pñtentio et post cōcupiscentias meas non eo. tamen adhuc cōcupisco. **E**t vtiq; etiā in ipa parte ego sum. non enī alius in mente et alius in carne. **S**ed quid?

[Igitur ipse ego]

Quia ego in mente. ego in carne. **N**on enī due nature contrarie: sed ex vtroq; vnus homo: quia vnus deus a quo factus est homo. **I**gitur ipse ego mēte seruiō legi dei: carne autē legi peccati. **M**ēte non pñtentio legi pñti. sed tñ nollē inesset in mēbris meis lex vlla pñti. **Q**ui g nollē et tñ est: non qd volo ago. qz pcupisco et nolo. **N**on qd volo ago: sed qd odī / illud facio. **Q**uid odī? **C**ōcupiscere. **O**dī pcupiscere: et tñ ago illud ex carne: non ex mēte. **O**dī illud facio. **S**i autē quod nolo h facio pñtentio legi qm bona est. **Q**uid est h? **S**i qd nolo hoc facio: pñtentio legi qm bona est. **C**ōsenties legi: si qd velle h faceres. h fac qd lex odit. quō cōsentis legi? **P**ropterea si qd nolo h facio: pñtentio legi qm bona ē. **N**ō implet legē in firmitas mea: s; le gē laudat volūtas mea. **E**rgo si qd nolo h ago: iō pñtentio legi qz nolo. nō qz ago. **I**pm autē ago. cōcupiscere est: non pcupiscēte pñtentire. **N**e aliq; iā in aplō peccādī sibi qrat exēplū et det malū exēplū. **N**on qd volo ago. **Q**uid enī lex dicit? **N**ō cōcupisces. **E**t ego nolo cōcupiscere et tñ pcupisco: qzuis pcupiscēte mee assensū nō pbeā: qzuis post eā non eā. **R**esisto enī: auerto mēte: nego arma te neo mēbra: et tñ fit in me qd nolo. **O**d nō vult et lex: nolo cū lege. **O**d non vult nolo. **E**rgo pñtentio legi. **E**go sum in carne. ego sum in mente. sed magis ego sum in mente qz in carne. **Q**uia enim ego sum in mente ego sum in regente. **M**ens enim regit: caro regitur. **E**t magis sum ego in eo quod rego: qz in eo quod regor. **Q**uia ergo magis ego in mente

Salla. vi.

α

Mar. xxi.

Paul? an geli pfecti onem non duz habebat.

Philip. iii.

Paul? cō fessus est infirmitatē mētis. 11. Cor. iiii.

11. Cor. xii.

Carnalis torus qd ē

1. Cor. xv.

Quō faci ens qd nō vult cōsentiat legi.

Ad Romanos.

6

e

[Nunc autem iam ego non operor illud]
Quid est nunc iam? Jam redemptus qui fui ante sub
 peccato venundatus. Jam accepta gratia saluatoris ut me
 te condelecter legi dei: non ego operor illud
 [Sed quod habitat in me peccatum. Scio enim quia
 non habitat in me]

Rursum audi quid sequitur.

[Hoc est in carne mea bonum.]

Ignorat
 qd qd non
 approbat.
 Rom. xiv.

ii. Cor. v.

Jam dudum dixerat. quod operor ignoro. Siigno
 ras quod scis: Quod enim operor ignoro. Dixi igno
 ro. non approbo. non accipio. non mihi placet. non co
 sentio. non laudo. Non enim et spiritus eos ignorabat quod
 bus dicitur? est non noui vos. Porro etiam hic be
 ne intelligo. quod enim operor ignoro. quod non facio igno
 ro. Non enim ego operor illud: sed id quod in me habi
 tat peccatum. Ideo ignoro. quod non ego facio sicut dictum
 est de domino. eum qui non nouerat peccatum. Quid est non
 nouerat? Ergo non nouerat quod puniebat. Si non
 nouerat quod puniebat iniuste puniebat. Quia vero
 iuste puniebat nouerat quod puniebat. Et tamen peccatum
 non nouerat: quia peccatum non fecerat. Nunc autem ac
 cepta iam gratia non ego operor illud. libera est mens
 caro aut captiua. Non ego operor illud sed id quod in me
 habitat peccatum. Scio enim quod non habitat in me. hoc
 est in carne mea bonum. [Velle enim adiacet mihi.
 perficere autem bonum non adiacet.]

Facere et
 perficere.

ps. lv.

Adiacet velle: perficere non adiacet. Non dixit fa
 cere: sed perficere. Non enim nihil facit. Rebellat pec
 catis et non consentit. Delectat viros aliena et non
 annuit. Mentem auertit. in secretarium mentis intrat.
 Videt foris strepitum concupiscentia. Profert in ea
 sententiam: mundat concupiscentiam.

[Condelector enim legi dei.]

Non de me sed de gratia dei. Tu concupiscentia in
 carne tumultuaria: mentem tibi non subdis. In deo
 sperabo: non timebo quod faciat mihi caro. Sicut nec
 aliena: ita nec mea. Qui ergo in se hec agit nihil facit:
 Multum facit. magnus est quod facit: sed tamen non perfi
 cit. Quid est enim perficere? ubi est mors peccati tua?
 [Inuenio ergo legem mihi volenti facere bonum.]

H

Bonum inuenio legem. Bonum est lex. Bonum ali
 quid est lex. unde propheta: Quia implere volo. Inue
 nio ergo legem mihi volenti facere bonum. quoniam mi
 hi adiacet malum. Et hoc mihi. Non enim caro non
 mea: aut de alia substantia caro: aut de alio principio
 caro: aut anima ex deo et caro de gente tenebrarum: Ab
 sit. languor repugnat sanitati. Seminiuius facit in
 via. Quoniam malum mihi adiacet. Quod malum?
 [Condelector enim legi dei secundum interiorem hominem
 video aliam legem in membris meis repugnantem
 legi mentis mee et captiuum me ducere in legem pec
 cati que est in membris meis.]

Captiuum sed ex carne. Captiuum sed ex parte. Nam
 mens repugnat et condelectatur legi dei. Sic enim intel
 ligere debemus. sic de seipso apostolus loquitur. Iam
 ergo si mens non consentit peccato titillanti. sugge
 renti. blandienti. si mens non consentit. quoniam habet
 alias interius delectationes suas: delectationibus
 carnis nulla ex parte conferendas. si ergo non consen
 tit et est in me quiddam mortuum et quiddam viuum. mors
 contedit. mens non consentit. Mors adhuc conten
 dit. mens non consentit. Nunquid ipsa mors non est
 in te? Nunquid illud quod mortuum est non pertinet ad te?
 Quid inde sperandum est?

Alia litte
 ra habet
 felix et.
 Ephe. v.

[Miser ego homo]

Et si non in mente tamen in carne miser homo.
 Non enim in mente homo. et in carne non homo.
 Quis enim unquam carnem suam odio habuit?

[Miser ego homo quis me liberabit de corpore
 mortis huius?]

Quid est hoc fratres? Quasi carere vult corpo
 re. Quid festinas si tantum ibi est interitio tua ut corpo
 re careas? Mors quandoque ventura est: et te a cor
 pore isto mortis dies adueniens ultimus. perculdu
 bio liberabit. Quid est per magno quod gemis. quod
 est quod dicis quis me liberabit? Mortalis loqueris.
 moritur? loqueris. Separatio mortis a carne qua
 doque ventura est. Propter breuitatem vite non lo
 ge est. Propter quotidianos casus quando fit ne
 scis. Ergo siue festines siue tardes: omnis vita huma
 na breuis est. Quid per magno gemis et dicis: quis
 me liberabit de corpore mortis huius? Gratia dei per
 Iesum christum dominum nostrum. Paganus qui non habet
 gratiam dei per Iesum christum dominum nostrum num mo
 riunt? Num quandoque in ultimo suo a carne soluun
 tur? Non illo die a corpore mortis huius liberabun
 tur? Tu quid es quod per magno gratie dei vis tribuere:
 quod de corpore mortis huius liberaberis? Respondet ti
 bi apostolus si sensum eius cepimus? (immo quod domino
 adiuvante sine dubio cepimus) Respondit tibi et dicit
 Scio quod loquar. Paganos dicis liberari a corpore
 mortis huius: quod veniet dies ultimus vite huius? sol
 uunt ad tempus a corpore mortis huius? Cuius di
 ces quando omnes qui sunt in monumentis audient vo
 cem eius et procedent qui bona fecerunt in resurrectione
 ne vite. Ecce liberati a corpore mortis huius? Qui ma
 la fecerunt: in resurrectione iudicij. Ecce redierunt
 ad corpora mortis huius? Corpus mortis huius? re
 dit ad ipsum nec inde aliquando soluet. Tunc non
 erit vita eterna: sed mors eterna quia pena eterna.
 Tu autem christiane roga quantum potes: exclama
 et dic Miser ego homo: quis me liberabit a corpore
 mortis huius? Respondet tibi. Securus efficeris. non
 de te sed de domino tuo: securus efficeris non de pignore
 tuo. Spera cum christo regnum christi iam pignus te
 nes sanguinem christi. Dic dic quis me liberabit de
 corpore mortis huius? ut respondeat tibi gratia dei
 per Iesum christum dominum nostrum. Non enim sic li
 beraberis de corpore mortis huius? ut hoc corpus
 non habeas. Habebis sed iam non mortis huius.
 Ipsum erit sed non ipsum erit. Ipsum erit quia ipsa ca
 ro erit. Non ipsum erit: quia mortale non erit. Sic
 sic liberaberis a corpore mortis huius? ut mortale
 hoc induat immortalitatem. et corruptibile hoc in
 duat incorruptionem. A quo? per quem?
 [Gratia dei per Iesum christum dominum no
 strum.]

Mortem
 quo desi
 deret apo
 stolus.

Ultra hu
 mana bre
 uis.

Paganus
 quo non li
 berant de
 corpore.

Joanis. v.

Pignus
 saluationis

ii. Cor. xv.

Quia per unum hominem mors et per unum homi
 nem resurrectio mortuorum. Sicut in Adam omnes
 moriunt. Unde est quod gemis. In Adam omnes moriun
 tur. Unde est quod gemis. Unde est quod cum morte consi
 gas. Unde est corpus mortis huius? Sed sicut in adam
 omnes moriunt: sic et in christo omnes viuificabunt.
 Viuificatus accepto corpore immortali ubi dicas.
 ubi est mors contentio tua: liberatus eris a corpore
 mortis huius. Non tamen virtute tua: sed gratia
 dei per Iesum christum dominum nostrum.

Item ex sermone primo.

Vita iusti in isto corpore adhuc bellum est: non dum tri
 umphus. Qui autem belli aliquis erit triumphus? ideo
 apostolus dicit vocem belli et vocem triumphi. Voces belli
 non audiunt. Non enim quod volo ago. sed quod odi il
 lud facio. Si autem quod nolo hoc facio: consentio le
 gi quoniam bona est. Velle adiacet mihi: perficere au
 tem bonum non inuenio. Video aliam legem in mem
 bris meis repugnantem legi mentis mee: et captiuam

Ultra iusti
 bellum est
 triumphus.

La. viij. cū repetitiōe lec. viij. Foliū. xxvii

me in legē peccati que est in membris meis. Quādo audis repugnantē. quādo audis captiuantē: bellū non agnoscis? Vox ergo triumphi nondū est. Sed qū futura est. docet te idē apostolus dicens. **Oportet corruptibile hoc induere incorruptionē. et mortale hoc induere immortalitatem.** Cum autē corruptibile hoc induerit incorruptionē: et mortale induerit immortalitatem. ubi est vox triumphi: tunc fiet sermo q̄ scriptus est. **Absorpta est mors in victoriā.** Dicāt triumphātes: ubi est mors? tentio tua? Dicem? ergo: dicemus quādoq̄. **Et ipm quādoq̄ non erit longe.** Non enī tantū remanet seculo: quāntū tam exemptū ē. Ergo semp pugnandū ē: q̄ ipsa cōcupiscētia cum qua nati sum? finiri non pōt q̄dū viuimus. Quotidie minui potest: finiri non potest. **Per illā dictum est hoc nostrū corpus mortis.** De ipsa dicit apl's. **[Condelector enim legi dei scdm interiorē hominē. video enī altam legem in membris meis repugnantē legi mentis mee et captiuantē me in legē pcti q̄ est in membris meis.]** Tunc nata est hec lex quādo cōtempta et transgressa est p̄ma lex. que est p̄ma lex: Quā in paradiso accepit p̄mus hō. Nonne nudī erāt et non cōfundebant? Quare nudī et non cōfundebant: nisi quia nondū erat lex in membris repugnās legi mentis? Fecit homo factū puniendū: et inuenit motū pudēdū. Manducauerūt contra interdictū et aperti sūt oculi eorū. Quid enī prius in paradiso clausi v' ce cis oculis oberrabāt? Absit. Nam vñ Adā nomina posuit volatilib? et bestiis qū ad eum cūcta animalia adducta sunt: Quib? noia imponebat: si nō videbat? Deinde dictū est. **Vidit mulier lignū q̄ placeret oculis ad videndū.** Ergo oculos aptos habebāt et nudī erāt et non cōfundebant. Apti sunt autē oculi eorū ad aliquid q̄ nunq̄ senserūt. q̄ in motu sui corpus nunquā expauerāt. Apti sunt ad intuendū non ad videndū. Curauerūt tegendū. psuerūt inq̄t folia ficulnea et fecerūt sibi succinctoria. Quod tēperūt sibi senserūt. Ecce vñ trahit ori ginale pctm. Ecce vñ nemo sine pctō nascit. Ecce ppter q̄ dñs non sic cōcipi voluit quē virgo concepit. Soluit illud q̄ venit sine illo. Soluit illud q̄ non venit ex illo. Vñ vnus et vnus. Vñ ad mortē vñ ad vitā. Homo p̄m? ad mortē. homo scds ad vitā. Sed q̄re ad mortē ille homo? Quia tñ homo Quare ad vitā iste hō? Quia de? et hō. Non q̄ vult ait apl's: q̄ vult non cōcupiscere et tñ cōcupiscit. Ideo non q̄ vult agit. Non q̄ illa mala p̄cupiscētia trahēbat aplm ad fornicationē et adultēria: Absit. Non ascendāt tales cogitationes in cor nrm. Luctabāt non subiugabat. Sed q̄ nolebat nec hoc habere p̄tra q̄d luctaret: ideo dicebat: nō q̄d volo ago. Cōcupiscere nolo et p̄cupisco. Nō q̄ q̄d volo ago. Cōstituit tibi añ oculos pugnā suam ne timeres tuā. Si enī hoc nō dixisset btūs apl's: qū videris p̄cupiscētiā moueri in membris tuis cui tu nō p̄sentires: tñ cum eā moueri videres for sitā de te desperares: et diceres. Si ad deū p̄tine rē sic non moueret. Vide aplm pugnātē et noli te facere desperantē. **[Non quod volo ago sed q̄d odi malū hoc facio.]** Quia p̄cupisco. Qd ergo bonū ago? Quia p̄cupiscētia male non p̄sentio. Ago bonū et non p̄ficio bonū. Et p̄cupiscētia hostis mea agit malum. et nō perficit malū: Quomodo ago bonum et non perficio bonū? Ago bonū cum male cōcupiscētie non p̄sentio. sed non p̄ficio bonū: vt omnino non p̄cupiscā. Rursus q̄ et hostis mea quō agit malū et non p̄

ficit malū? Agit malum q̄ mouet desiderū malū. **Agerema** Non p̄ficit malum: q̄ me non trahit ad malū. **Et lum et p̄f** i isto bello ē rota vita sanctorū. Ideo iste miles et q̄ cere. dāmodo i isto bello exercitissim? tñ exercitat? vt esset et dur: cū laboraret cōtra hostē in hoc bello et diceret: miser ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius? gementi subuentum est. **[Gratia dei p̄ Iesum xpm dominum nostrum.]** Liberabit te a lege mortis huius. i. a corpe mortis huius: gratia dei p̄ Iesum xpm dñm nostrum: qū corpus habebis ubi nulla cōcupiscētia remanebit: cū mortale hoc induerit immortalitatem: et corruptibile hoc induerit incorruptionē. **Et dicitur mortis.** Ubi est cōtentio tua? Et nō erit. Et ubi est mors aculeus tuus? Nulq̄ erit. **Modo q̄d audi.** **[Agitur ipse ego mente seruis legi dei: carne autē legi peccati.]** Mente seruis legi dei non p̄sentiedo. carne autē legi pcti cōcupiscēdo. Et mēte legi dei. et carne legi pcti. Et hac delector et ibi cōcupisco: sed non vincor. **Titillat. insidiat. pulsat. trahere conatur.** Miser ego homo. Quis me liberabit de corpore mortis huius? Nolo semp vincere: sed aliqū cupio ad pacē venire. Quāntū ergo in votis nris. in volūtate nostra. in orōne nostra quādo dicimus ne nos inferas in tentationē: sed libera nos a malo. **Wathe. vi.** Hoc vñq̄ cupim? vt nec ipsa mala desideria existant de carne nra. Sed q̄dū hic viuimus: efficere non valem? Propter hoc ait. **Perficere autē bonū non inuenio. Facere (inquit) inuenio. non cōsentire malo desiderio. Perficere nō inuenio: nō habere malū desiderium.** Restat ergo in hac pugna vt mēte non cōsentiente malis cōcupiscētiis: seruias legi dei. Carne autē cōcupiscētie sed te non seruicē: seruias legi pcti. Agit caro desideria sua. age tu tua. non opprimunt non extinguuntur a te desideria eius: non extinguuntur tua: vt in certamine labores. non victus traharis. **[Nulla ergo condemnatio est nunc his qui sunt in christo Iesu.]** Alibi. **Nihil q̄ cōdenatiōis** Et si habet desideria carnis quib? non cōsentit? et si lex in membris eorū repugnat legi mentis eorū et captiuare vult mentem: tamē quia p̄ gratiam baptismatis et lauacri regenerationis solutus est et ipse reatus cum quo eras natus. et quicquid antea cōsensisti male cōcupiscētie: siue quolibet flagitio: siue quolibet facinore: siue quilibet mala cōgitatione: siue qualibet mala locutiōe omnia deleta sunt in illo fonte: quo seru? intrasti. vñ liber existi. Quia ergo hec ita sunt: nulla ergo nunc cōdenatio his q̄ sunt in christo Iesu. Nulla est nūc: antea fuit. Ex vno omnes in condemnationem. Hoc malum fecerat generatio: sed hoc bonū fecit regenerationis. **[Lex enim spiritus vite in christo Iesu liberabit te a lege peccati et mortis.]** **[Inest in membris. sed reum te non facit. Liberatus es ab illo. liber pugna: sed vide ne vincaris et iterū fias seruus. Laboras pugnādo: sed letaberis triumphādo. Ergo ne putetis. ppter hoc quasi duas ex diuersis p̄ncipiis esse naturas sicut in sanis manichæis: quod quasi nō sit caro ex deo. falsum est. Vtrūq̄ ex deo est. Sed natura humana ita in semetipso meruit de pctō. Ergo languor est sanatus et non est. Discordia modo q̄ est in spiritu et carne p̄cordia laborat. Spūs iō laborat: vt caro cū illo p̄cordet. Quēadmodū si i vna domo litē inter se habeant vir et vxor: ad hoc debet laborare** **o iij**

i. Cor. xv.

Mundus non tādū durabit q̄ dū durabit.

Muditas quō nō perit proplatis an peccatum ruborem. **Seneca. iii.** Vidit ad nuditate sine rubore. **Ibidem.**

Intueri et videre. **Originalis** peccatum vñ trahit.

Apl's lucrans non subiugabatur quare apostolus voluit nobis pponere rebellionē sue carnis

Agere bonum et p̄ficerere.

Erro: manicheorū aia et corpore bois

Ad Romanos.

E vir vt domet vxorem. domata vxor subiugetur viro. subiugata vxore viro: fiat pax in domo. Cum aut dixisset. Lex aut spūs vite in xpo iesu liberauit te a lege pcti et mortis: pposuit nobis intelligēdas ipsas leges. Intuemini eas et discernite. Satis vobis necessaria est ista discretio. lex (inquit) spiritus vite. Ecce vna lex liberauit te a lege pcti et mortis. Ecce altera lex. Et sequit. [Quod enim impossibile erat legis in quo infirmabat per carnem.]

Lex pcti
que ē qre
dicta ē lex

Sene. lli.

Ps. cxliij.

Lex factorum.
Ro. vii.

Ibidem.

[Ecce tertia lex. Inqram? et dñs adiuuante videamus de lege illa bona qd dixit. Lex spūs vite liberauit te a lege pcti et mortis istā non dixit inualidā fuisse ad efficiendū liberauit (inquit) te spiritus vite a lege peccati et mortis. Lex illa bona liberauit te ab ista lege mala. Lex enim mala q est: video aliā legē in mēbris meis repugnantē legi mentis mee et captiuantē me in legē peccati q est in mēbris meis. Quare et ipsa lex dicta est? Recte oino. Admodū enī legitime factū ē: vt homo q noluit obedire dño suo. non ei seruiret caro ipsius. Supra te dñs tuus. infra te caro tua. Serui meliori: vt serui attibi inferior. Contempsisti supiorē torqueris ab inferiorē. Ista est ergo lex pcti. Ipsa est et mortis. Per pctm enī mors. Quā die māducaueris: mor te moriemini. Lex enī spūs vite quō te liberauit? Primū indulgētiā omnīū pctōrū dedit. Ipsa est enī lex de qua in psalmo dicit deo. et de lege tua miserere mei. Lex misericordie lex fidei. nō factorū. Que est ergo lex factorū? Jam audistis legē fidei bonā. lex spūs vite liberauit te a lege pcti et mortis. Audistis et aliā legē pcti et mortis. [Quod enim impossibile erat legis in quo infirmabatur per carnem.]

[Pec ergo lex tertio loco que nominata est: nescio qd quasi nō implet. Lex aut spūs vite impleuit. qz te de lege pcti et mortis liberauit. Lex itaqz ista q loco tertio nominata est ipsa est lex que data est populo p moysen in mōte syna. Ipsa dicit lex factorū. Ipsa minari nouit nō subuēire: iubere nō uir nō iuuare. Ipsa est q dixit nō cōcupisces. Unde dicit apls Concupiscētiā nesciebā: nisi lex diceret nō cōcupisces. Et qd mihi p fuit qz lex dixit nō cōcupisces: Occasione accepta pctm p mādatū fessellit me: et p illud occidit. Prohibet sum cōcupiscere nec impleui iussu: sed vict sum. Ante legē fui pctōr: accepta lege factus sum puaricator. Itaqz inquit lex qdem sancta. Bona est q et ista lex. Quia et ipsam reprehendūt manichei. quomō carnē. De illa dicit apls. Itaqz lex qdem sancta: et mādatum sanctū et iustū et bonū. Quod enī bonū est mihi factum est mors: Absit. Sed pctm vt appareat peccatū p bonū mihi opatū est mortē. apli verba sunt. Vide te et attendite. Itaqz lex qdem scā. Quid tam sanctū q nō cōcupisces? Non esset mala legis puaricator: nisi ipsa esset bona. Si enī non esset bona nō esset malū puaricari rem malā. Quia vero malū ē eam puaricari. q bona est. Quid tā bonū q non cōcupisces? [Lex ergo scā et mādatum sanctū et iustū et bonum.]

[Quō satiat quō inculcat. quasi cōtra calūniatores clamat: Quid dicis manichee? Lex que data est p moysen: mala est: mala est dicit. Oportet: o fronte? Tu ne dixisti semel mala. Audi apostolū dicentē. lex qdem sancta et mādatū sanctū et iustū et bonū. Taces aliquando? [Quod ergo bonū est (inquit) mihi factū est mors: Absit. Sed peccatum vt appareat peccatū: per bonū mihi opatū

est mortem.

[Et hic p bonum sic reum accusat vt a laude legis non recedat. Per bonum (inquit) mihi opatum est mortē. Per quod bonū? Mandatū. Per quod bonum? legem. Quō operatum est mortem? [Et appareat peccatū. et fiat supra modum peccatum delinquendo per mādatum]

[Ideo sup modū. Quādo delinquebat sine mādato min? erat. Quādo delinquit per mādatū excedit modū. Quādo enī non phibet quis: putat qz bene facit. Prohibet? incipit nolle facere. vincitur. trahit. subiugat. Jam restat illi gratiā inuocare: qz non potuit legē seruare. Ac p hoc lex illa de qua dictū est. Lex enī spiritus vite liberauit te a lege pcti et mortis. lex est fidei. lex est spiritus. lex est gratie. lex est misericordie. Illa vero lex peccati et mortis non est lex dei: sed pcti et mortis. Illa altera de qua dicit apostolus. Lex scā et mādatū sanctū et iustum et bonū. lex est dei. sed factorū lex operum. Spū lex q iubet nō iuuat. Lex que tibi ostendit non tollit tibi peccatū. Ab alia lege tibi ostēdatur peccatū. ab alia tollat.

[Quod enim impossibile erat legi in quo infirmabatur per carnem]

[Rebellabat enim caro tua. subiugabat te caro tua. Audiebat legē. et plus incitabat cōcupiscētiā tuā. Infirmabat ergo lex littere p carnem. ac p hoc impossibile erat legi littere liberare a lege peccati mortis.]

[Misit deus filium suum in similitudinem carnis peccati.]

[Non in carne pcti. In carne quidē: sed non in carne pcti. Cetera ergo ois hominū caro pcti: sola illi? non caro pcti. qz non eum mater cōcupiscētiā sed gratiā cōcepit. tamē habens similitudinem carnis pcti. Unde et nutrirī et esurire et sitire et dormire et fatigari et mori potuit. In similitudinē carnis peccati misit deus filium suum. [Et de peccato damnauit peccatum in carne.]

[De quo peccato? Quod peccatum? De peccato damnauit peccatum in carne. [Et iustitia legis impleatur in nobis.]

[Jam illa iustitia legis impleat in nobis. Jam illa iustitia que iubet impleatur in nobis p spiritum. qui adiuuat. id est lex littere impleatur in nobis per spiritum vite.]

[Qui non scdm carnem ambulamus sed scdm spiritum.]

[De quo ergo peccato dñs quod peccatū damnauit video. Quidē quod peccatū damnauit. video prius. Ecce agnus dei. Ecce qui tollit peccatū mundi. Quod peccatū? Omne peccatū. omne nostrū peccatū damnauit. Sed de quo peccato? Ipe non habebat peccatū. De illo dictū est: qui peccatū non fecit. nec inuenit? est dolus in ore eius. Nullū prius nec trahendo. nec addendo. Nullum peccatū habuit: nec originis nec pprie iniquitatis. Originē virgo demonstrat. cōuersario vero ei? sancta satis ostēdit nihil eum fecisse vnde dign? esset morte. Ideo ait. Ecce venit princeps huius mudi diabolū significans: et in me nihil inuenit. Nō inuenit quare me occidat pnceps mortis. Et quare ergo morieris? Sed vt sciāt omnes: qz voluntatem patris mei facio. eam? hinc. Et p rexit ad passionē mortis mortem volūtariam non necessitatis sed arbitrij. Porestatem habeo ponē dñam meā: et prātem habeo itēz sumēdū eā. Nemo tollit eā a me: s; ego pono eā: itēz sumo eam.

Roma. vii.

Peccans
ptra man-
datur sup
modū pec-
cat.

Alibi. impos-
sibile erat le-
gis.

Caro xpi
in quo ha-
buit simili-
tudine car-
nis pcti.

Johan. i.
Christus
prius
nullū ha-
buit pctm
i. pe. ii.

Joh. xlii.

Ibidem.

Joh. x.

Si miraris potestatem intellige maiestatem ut de? lo-
quit. christus loquit. De quo ergo peccato. dam-
navit peccatū? Alio loco vide qd dicat apls. Pro
xpo g legatione fugimur tāq deo hortate p nos ob-
secram? p xpo. i. tanq xps vos obsecret. Pro illo
vos obsecramus recōciliari deo. Et sequit. Eum
q non nouerat pctm. Deus cui vos obsecram? re-
cōciliari. eū qui non nouerat pctm. i. christum deū.
eum xpm qui non nouerat pctm. peccatū p nobis
fecit: ut nos sim? iustitia dei in ipso. Nunq d hic po-
test intelligi pctm iude. peccatum iudeor. peccatū
cuiuscūq alterius hoīs cum audias eum q nō no-
uerat peccatū. pctm p nobis fecit: Quis: quē? De-
us xpm. Deus xpm fecit p nob pctm. Nō dixit fe-
cit p nobis peccantē: sed fecit eū pctm. Si nephas
est dicere peccasse xpm. qd ferat pctm eē christū?
Et tñ non possum? aplo cōtradecere. Non ei pos-
sumus dicere qd est qd loqueris: Si enī hoc aplo
dixerim? ipsi xpo dicim? Alio enī loco. An vult
tis expimentū ei? accipe q in me loquit xps: Quid
igit est? Intendat charitas vā magnū altūq my-
steriū. felices eritis si intellectū dilexeritis r ad dile-
ctū pueritis. Porro xps dñs nř. Iesus
saluator nř. redemptor nř pctm factus est ut nos ef-
sem? iustitia dei in ipso. Quō: Audite legē. Qui no-
uerit sciunt qd dico. r q non nouerit: legāt vel au-
diāt. In lege pctā vocabant etiam sacrificia q pro
pctis offerebant. habes cū victima p peccato ad-
ducere? dicit lex. Ponat manus suas sacerdotes
sup peccatū. i. sup victimā pro pctō. Et qd est ali-
ud q xps sacrificiū pro pctō? Sicut xps (inquit)
dilexit nos r tradidit semetipm p nobis oblatio-
nē r hostiā deo in odorē suauitatis. Ecce de q pec-
cato dānavit pctm. De sacrificio qd factus est pro
pctis inde dānavit pctm. Ipa est lex spūs vite q li-
berauit te a lege pcti r mortis. Quia lex illa altera
lex lre. lex iubens bona est quidē. mandatū sanctū
iustū r bonū. Sed infirmabat p carnē r qd iubebat
i nobis implerē nō poterat. Alia g lex vt dicere ce-
perā tibi ostendat pctm. alia tollat. Ostendat pec-
catū lex littere. tollat peccatū lex gratie. [Igit
ipse ego mēte seruo legi dei: carne aut legi pcti.]
In qua cōclusionē demonstrauit apls ad hoc se
dixisse q supra dixerat. Iā non ego opor illud sed
qd in me habitat pctm: q non mēte operabat p sen-
tiendo sed carne cōcupiscēdo. Hoc enī peccati no-
mine appellat vñ oriunt cuncta pctā. i. ex carnali
cōcupiscentia. Quicqd enī est pctōz. in dicti. in co-
gitationib? in factis non exoriunt nisi mala cupi-
ditate. nō exoriunt nisi ex illicita cogitationē. Quic-
ergo illicite delectatōi si resistam? si nō cōsentia-
mus: si non velut arma mistrem? non regnat pec-
catū in nřo mortali corpe. Pctm enī ante regnū p-
dit r sic pīt. In hac g vita pīt ad scōs attinet re-
gnū p dīt. in alia pīt. In cēni regnū p dīt qn post cō-
cupiscētiās nřas non imus. Ibi autē pīt qn dicit
vbi ē mors pītio tua? Ergo cū dixisset apls mēte
seruo legi dei carne aut legi pcti: nō dādo mēbra
cōmittēdis pctis sed tñ pcupiscēdo. nec tñ illicite
cōcupiscēte manus dādo: subiecit et ait.
[Nulla ergo condemnatio est nunc his qui sunt in
christo Iesu.]
His qui sunt in carne cōdemnatio est. His qui
sunt in christo Iesu nulla cōdemnatio est. Reputa-
res hoc postea futurū: ideo addidit nunc. Postea
illa illud expecta ut ne cōcupiscētia sit in te cōtra
quā contēdas: q nec ipa erit. Nulla ergo cōdēna-
tio est nunc his q sunt in christo Iesu. Non sunt soli

liciti quod vident adhuc esse lex in membris repu-
gnās legi mentis. Nulla enī condemnatio est nūc
Sed quib? qui sunt in xpo Iesu. Et vbi est illa de
qua dicebat paulo ante: video aliā legem in mem-
bris meis repugnantē legi mentis mee r captiua
tem me in lege pcti que est in mēbris meis? Sed
me dicebat ex carne. non ex mēte. Vbi est ergo il-
la lex si nulla cōdemnatio est his q sunt in xpo Ie-
su? Lex enī spiritus vite in xpo Iesu. Lex enī illa
non in monte syna p litterā. Lex enī non illa vetu-
state lre: sed lex spūs vite in xpo Iesu liberauit te
a lege pcti r mortis. Et enī condelecteris legi dei
scdm interiorem hoīem: vñ haberes nisi lex spūs
vite in xpo Iesu liberaret te a lege pcti r mortis?
Ideo o mēs hūana ne tibi tribuas q non cōsentis
desiderijs carnis: q lex peccati non te de arce de-
ponit. Lex spūs vite in xpo Iesu liberauit te a le-
ge pcti r mortis. [Qd enī impossibile erat legi.
in quo infirmabatur per carnem.]
Lex enī iubebat r non implebat. q caro vbi nō
erat grā inuictissime resistebat. Et lex infirmabat
p carnē. q lex spiritalis est: ego aut carnalis sum.
Quō mibi ergo lex opitularē iubens p litteram
r non dāns gratiam? Infirmitas itaq per carnē.
[Deus misit filiū suū in similitudinē carnis pcti.]
[Idest vt esset caro. vera caro. Et vñ similitudo
carnis pcti: Quia de pctō vñq mors est in oī car-
ne pcti. de q dicit apls. Ut euacuaret corpe pecca-
ti. Quia ergo mors est in oī carne pcti. sed vñq
sibi est r mors r pctm. In similitudinē carnis pcti
mors erat: sed peccatū non erat. Porro qd fecit
de tributo hoc fecit de morte. Tributū non debi-
tū psoluebat. Sic psoluit r mortē. Non debebat r
psoluerat. ille nisi indebitū redderet nūq a debi-
tō liberaret. [Et de pctō dānavit in carne pctm
Quomodo ergo non habebat peccatum: si de
peccato dānavit peccatum? Peccatum voca-
bat in lege sacrificiū p pctō. Tale peccatū erat
xps. [Et iustitia legis impleret in nobis.
Non implebat p se. impleta est p christū. Non enī
vñ legē soluere sed adimplere. Sed quō iustitia
legis implet in nob vel qd? nob? vis audire in qd?
nob. Quī nō scdm carnē ābulam? scdm spm]
[Quid ē scdm carnē ābulare? Carnalib? concupi-
scentijs pscire. Quid est scdm spiritū ābulare?
Adiuuari spū i mēte r cōcupiscētijs carnis nō obe-
dire. Si g ipse in nob lex implet in nob dei iustitia.
Nō interimplet. post cōcupiscentias tuas non
eas. Quicquid enī illa cōcupiscētia carnis egit in
nobis pteritoz peccatoz siue in factis siue in di-
ctis. siue in cogitationib? totū deletum est sacro ba-
ptismate. Omnia debita deleta sunt vna indulgētia
Restat ergo cum carne conflictus. qz deleta est in
iquitas sed manet infirmitas. [Qui enī scdm
carnē sunt: que carnis sunt sapiunt. Qui aut scdm
spiritum: que sunt spiritus? Prudentia enī carnis
mors est. Prudentia autē spiritus vita r pax. Pru-
dentia enī carnis inimica in deū. Legi enī dei non
est subiecta. neq enim potest.
[Quid est neq enim potest? Non homo nō po-
test. non anima nō potest. Non deniq ipsa caro qz
dei est creatura non potest. sed prudentia carnis
non potest. Vitium non potest. non natura. Quo-
modo si diceres claudicatio recte ambulationi
non est subiecta. neq enim potest. Pes potest: sed
claudicatio non pōt. Tolle claudicationē et vide-
bis rectam ambulationem. Sed qdū claudica-
tio est: non potest. Sic qdū prudentia carnis
o iij

Xps p no-
bis quō in-
telligit fa-
ctus pctm

II. Cor. xiii.

Sacrifi-
cia vocant
in lege pec-
cata.
Ephe. v.

Ro. vi.

Peccata
vñ oriunt.

Alibi in hū-
ergo cōdē-
natiois.

Ro. vi. vt de
struatur cor
peccati.

Christ? in
debitū dā-
do debitū
liberauit.

Matthe. v.

Secundū
carnē am-
bulare.
Scdm spi-
ritū ambu-
lare.

Eccl. xviii.
Baptism?
pctā delet
nō pscitū.

De

De

Ad Romanos.

est: non pōt. Non sit prudētia carnis: et homo pōt. **Inimicus** Quod ergo ait prudentia carnis inimica in deū: noli sic accipere q̄si inimica ista possit ledere deū. Respondeo inimica est: non nocēdo. Illi autē nocet in q̄ natura inest. Medicina autē ideo inuēta est vt pellat vitium et natura sanet. Venit g̃ saluator ad gen⁹ humanū: nullū sanū inuenit: ideo magn⁹ medic⁹ uenit. Hoc ppter ea dixi: qz manichei volētes aliā cōtra deū inducere naturā malī q̄si de hoc apli testimonio errore suū existimāt adiuuari: et putant q̄si naturā dīctū: qz dīctū est. nō pōt. inimica est i deū. Legi enī dei non est subiecta neqz enī pōt. Et non attēderūt non de carne dīctū esse. non pōt. nō de aīa dīctū esse non pōt: sed de prudentia carnis. Prudentia ista virtū est. Vis nosse qd est: Sape se cundū carnē mors est. Sed ille ipse vn⁹ hō eadēqz natura a dño deo vero et bono pōita heri sapiebat scdm carnē: hodie sapit scdm spm. Expulsum ē vitium. sanata est natura. Nā q̄diu esset prudentia illa carnis: oīno legi dei subiecta esse non posset. **Ephe. iiii.** Nato autē vicio repata natura: fuistis aliquā tenebre nunc autē lux in dño. Videte ergo quid sequitur. **In carne esse.** Qui autem in carne sunt. Quid est q̄ in carnē p̄fidit. q̄ p̄cupiscētiās suas sequunt. q̄ in his habitāt. q̄ eaz volup̄tatibus oblectant. q̄ in eaz delectationib⁹ btām felicēqz vitam p̄stituit ip̄s enī i carne sūt. Deo placere nō p̄nt. Nō enī sic dīctū est. q̄ aut in carne sunt deo placere non p̄nt: q̄si dīctū esset. In hac vita cum sunt hoīes deo placere non p̄nt. Ergo non placuerunt sc̄ti patriarche: Ergo non placuerūt sc̄ti pphete: Ergo non placuerūt sc̄ti apli: Non placuerūt sc̄ti martyres: q̄ ante corp⁹ patiēdo exponerēt xpm p̄fiteōdo non solū volup̄tatē p̄tēnebāt: sed dolores qz patiētissime p̄ferebāt: Placuerūt: sed in carne non fuerūt. Portabāt carnē non portabant a carnē. Jam enī paralitico dīctū erat. Tolle grabatū tuū. Qui g̃ i carne sūt quēadmodū dixi. quēadmodū iā exposui nō i b̄ sc̄lo viuēdo s̄z carnis p̄cupiscētijs p̄fiteōdo: deo placere nō p̄nt. Deniqz audite ip̄m q̄stionē sine ulla dubitatione soluentē. Quis vtiqz in hoc corpore loquebatur: et tamē adiunxit. **Johan. v.** Vos autem non estis in carne. **Placere possumus i hac vita.** Pp̄lo dei dixit. Ecc̄le dixit. Romanis quidē scribebat: s̄z vniuerse eccl̄e dixit. sed tritico dixit: non palee. Masse dixit latēti: non stipule apparenti vnusquisqz in corde suo p̄gnoscat. Vos autē nō estis i carne s̄z in spū si tñ spūs dei habitat i vob. **Non esse in carne.** Non estis in carne. qz non facitis opa carnis cōfiteōdo p̄cupiscētie carnis. S̄z estis in spū: qz sc̄bz interiorē hoīem p̄delectamī legi dei. et b̄ est: si tñ spūs dei habitat in vob. Nā si de spū v̄o p̄sumitis adhuc in carne estis. Sic g̃ non estis in carne vt in spū dei sitis. Tūc enī in carne non estis. Nā si recedit spūs dei: pōdere suo spūs hoīs reuoluit in carnē. redit ad facta carnalia. redit ad p̄cupiscētiās seculares. et erūt illius hoīs p̄loza nouissima q̄ erāt p̄ima. Sic ergo habete libez arbitriū vt imploretis auxiliū. Non estis in carne. Et hoc ex v̄rib⁹ v̄stris: Absit. Unde ergo? Si tñ spūs dei habitat in vobis. Si quis autē spiritum xpi non habet: h̄ non est eius. **Esse i carne.** Non ergo se extēdat. nō ergo se iactet. non sibi arroget virtutē p̄p̄iā egenā et viciatā naturā. Si q̄s spm xpi non habet. ip̄e enī spūs dei q̄ spūs ch̄risti et p̄ris est et filij. Si quis spiritū ch̄risti nō habet: non se fallat. hic non est eius. Ecce adiuuāte ip̄i

misericordia spiritū ch̄risti habemus et ip̄a delectatiōe iustitię integrā fide: catholica fide spiritū dei nobis inesse cognoscim⁹. Sed qd de carne illa mortali. qd de lege in membris repugnāte legim⁹ t̄is. quid de illo gemitu miser ego homo? Audi. [Si autē ch̄ristus in vobis. corp⁹ quidem mortuū est ppter p̄ctm. spūs autē vita est ppter iusticiā.] Ergo de corpore mortuo ppter peccatū tam de sperandū est: Nulla spes est? Absit. Corpus qdē mortuū est ppter peccatū. spiritus autē vita est ppter iusticiā. Remansit tristitia de nostro corpore. Nemo autē carnem suā odio habuit. Jam dicebas ad cōsolationē. vellem quidē vt et corpus meū esset in vita. Sed qz non potest: sit vel spirit⁹ meus. sit vel anima mea. Expecta noli esse sollicitus [Si enī spirit⁹ eius q̄ suscitauit Iesum a mortuis habitat in vobis q̄ suscitauit Iesum ch̄ristū a mortuis viuificabit et mortalia corpora vestra.] Quid timetis. quid etiā pro ip̄a carne solliciti estis? Capill⁹ de capite vestro non p̄bit. Adā peccando dānauit in mortē corpora vestra. Sed ip̄s si est spūs ei⁹ in vobis viuificabit et corpora vestra mortalia. qz suum sanguinē dedit p salute vestra. Promissum reddi dubitas q̄ tale pignus tenes? Sic implebit qd scriptū ē. miser ego homo q̄s me liberabit de corpore mortis huius? Quia xps iesus si spūs eius in vobis est: viuificabit et mortalia corpora vestra. Sic liberaberis de corpore mortis huius. Non corp⁹ non habēdo vel alterū habendo: sed non vlti⁹ moriendo. Si enī nō adderet mortis hui⁹ et diceret: q̄s me liberabit a corpore: forte suggereret error cogitatiōi humane et diceret. Quid des qz non vult nos de⁹ esse cum corpore? De corpore (inquit) mortis huius. Mortē tolle et bonū est corpus. Detrahā mortē nouissima inimica. Si ergo spirit⁹ eius q̄ suscitauit ch̄ristum a mortuis habitat in vobis: qui suscitauit Iesum ch̄ristum a mortuis. [Qui viuificabit et mortalia corpora vestra ppter inhabitantem spiritum eius in vobis.] Non ppter merita vestra: sed propter munera sua. **Quo iust⁹ liberabit⁹ de corpore mortis huius.**

Item lectionis eiusdem expositio.

[Ergo euacuati sum⁹ a lege mortis in qua detinebamur. ita vt seruam⁹ in nouitate spirit⁹ et non in vetustate littere.] Quoniam lex l̄ra est eis q̄ non eā implēt p spiritū charitatis: quod p̄tinet ad testamentū nouū. Ita qz mortui p̄cto liberant a l̄ra qua detinent q̄ nō implent qd scriptū est. Lex enī quid aliud q̄ sola littera est. eis q̄ eam legere nouerūt et implere nō possunt: Non enī ignorat ab eis quibus cōscripta est Sed quoniam instantum nota est. inquantū scripta legi: non inq̄trum dilecta p̄fici. nihil est aliud talibus nisi littera. Que littera non est adiutrix legē tñ sed testis peccantiū. Ab eius ergo dānatiōe liberant q̄ per spiritū innouant: vt iam non sint obligati littere ad penā s̄z intellectui per iusticiā copulati. Unde est et illud. Littera occidit. spirit⁹ autē viuificat. Et qz dixerat euacuati sum⁹ a lege mortis in qua detinebamur. ita vt seruam⁹ in nouitate spiritus et non in vetustate l̄re. atqz ita p̄ hec verba quasi reprehendisse legem posset iudicari subiecti statim. Quid ergo dicemus? Lex peccatum est? Absit. Sed p̄ctm non cognouit: nisi per legem. Nam concupiscētiām nesciebam nisi lex diceret: non concupisces. **Littera.** **Ex libro ad simpliciā ep̄m.** **u. Cor. iii.**

Lex cur
data sit.Ex libro con-
tra faustum
manicheum
Ro. iiii.Paulus in
sua psona
genus hu-
manū cō-
plectitur.Dulcedo
fallax.Ex eodē cap.
xv.

Cur curus mouet. Si lex non est pcr̃m. sed in-
nuatit pcr̃i: nihilomin⁹ his verbis reprehendit.
Quare intelligit legē ad hoc datā esse. nō vt pcr̃m
infereret neq; extirparet: sed tm̃ vt demonstraret.
qđ aīam humanā quasi de innocentia securā ipsa
demonstratione pcr̃i reā faceret. vt quia pcr̃m sine
grā dei vinci nō posset: ipsa reat⁹ sollicitudine ad
percipiendā grām cōuerteret. Itaq; nō aut pcr̃m
nō fecit nisi p legē: sed pcr̃m nō cognouit nisi p legē
Unde apparet cōcupiscētiā p legē nō insitā: sed
demonstratā. Cōsequēs aut erat: vt qm̃ nondū ac-
cepta grā cōcupiscētiē resisti nō poterat augere
etiā. Quia maiores vires habet cōcupiscētia cri-
mine puaricationis adiuncto cū etiā contra legem
facit qđ si nulla lege prohiberetur. Consequenter
itaq; subiungit. [Occasione aut accepta pcr̃m
per mādātū operatū est in me oēm pcupiscētiā.]

Erat enī et ante pcr̃m. sed non oīe erat qm̃ cri-
men puaricationis adhuc nō erat. Unde alio lo-
co dicit. Ubi enī nō est lex: nec puaricatio. Qđ au-
tem adiūgit. [sine lege enī pcr̃m mortuū est:] pro
eo positū est ac si diceret. Latet: hoc est mortuū
putat. qđ paulo post dicitur est euidentius.

Ego autē (inquit) sine lege viuebam aliquando.]

Id est nulla ex pcr̃o morte terrebar. quia non
apparebat cum lex non esset. [Adueniente aut
mandato peccatum reuixit.] hoc est apparuit

Ego autem mortuus sum.]

Id est mortuum me esse cognoui. vel qz reat⁹
puaricationis certū mortis supplicii cōminabat

Sane quod ait. pcr̃m reuixit satis significauit hoc
modo aliqui vixisse pcr̃m. id est notū fuisse: sicut ar-
bitror in puaricatione pmi hoīs qz r ipse mādātū
acceperat. Nō enī potest remiscere nisi qđ vixit
aliqui. Sed mortuū fuerat id est occultatū. cū mor-
tales nati sine mādato legis hoīs viueret sequē-
tes cōcupiscētiās carnis sine vlla cognitione. qz si
ne vlla cōhibitione. Ergo ego (inquit) viuebā aliqui
sine lege. Unde manifestat nō ex psona sua pprie
sed generaliter ex persona hominis se loqui.

Inuentū est ergo (inquit) mibi mādātum quod
erat ad vitam. hoc esse ad mortem.]

Mandato enī si obediā vtiq; vita est. Sed in-
uentū est esse ad mortē dū sit contra mādātū. vt
nō solū pcr̃m fiat qđ etiā ante mādātū fiebat. sed
hoc abūdātius et pnciosi⁹ vt iā ab sciēte r puarī-
cante peccet. [Pcr̃m enī (inquit) occasione acce-
pta per mādātū sefellit me: et p illud occidit.]

Peccatū nō legitime vtens lege ex phibitiōe
aucto desiderio dulcius factū est. et ideo sefellit.
Fallax enī dulcedo ē quā plures atq; maiores pe-
narū amaritudines sequunt. Quia ergo ab hoīb⁹
nondū spiritalē grām cōsequētib⁹ suauit⁹ admittit
qđ veratur fallit pcr̃m falsa dulcedine. Quia vero
accedit etiā reatus puaricationis: occidit.

Itaq; lex qđ ē sc̃tāz mādātū sc̃tū r iustū r bonū.]

Subēda enī iubet: et phibēda phibet. In ma-
le viēte qđ peccatū est: nō in mādato ipso qđ bonū
est. Quia lex bona est: si quis ea legitime vtiat. Ma-
le autē vtiat lege qđ nō se subdit deo pia humilitate:
vt per grām legem possit implere.

Vera spōsa xp̃i intelligit qđ distet inter litterā
et sp̃m qđ duo dicunt alio modo lex et grā: et nō iā
in vetustate littere sed in nouitate sp̃s deo seruī-
ens. nō est iā sub lege sed sub gratia. Ita lra cū sp̃i
ritu lex cū grā iam nō eo modo littera r lex appel-
latur: sicut per seipsā cū occidit abūdātē delicto.
[Ita enī lex et virt⁹ pcr̃i dicta est: cū auget ei⁹ nō

riam delectationem per seueram phibitionem.]

Nec tamen etiā sic mala est: sed pcr̃m vt appareat
pcr̃m p bonū mibi operatū est mortē. Ita qđ uisā
multa sūt noxia q̃uis nō sint mala. hec igit spōsa
xp̃i iā mortua legi id est pcr̃o qđ legis phibitione
fit abūdātius cū lex sine gratia subet nō iuuat. tali
ergo legi mortua vt sit alteri⁹ qđ ex mortuis resur-
rexit discernit ista sine legis iniuria ne sacrilegii
cōmittat in ei⁹ auctore. Eadē qđpe lex qđ per moy-
sen data est grā et veritas p iēsu xp̃m facta est. cū
accessit littere sp̃s vt iciperet ipleri iusticia legis
que non iplera reos etiā puaricatione faciebat.

Nec enī alia lex est sc̃tā et iusta et bona r alia per
quā pcr̃m mortē operat cui mori nos oportet vt si
mus alterius qđ ex mortuis resurrexit: sed eadē ip-
sa est. Ecce sequere lege. [Sed pcr̃m (inquit)

vt appareat pcr̃m p bonū operatū est mibi mortē
vt fiat supra modū pcr̃o aut pcr̃m p mādātum.]

Per bonū (inquit) mibi operatū est mortē. Er-
go lex semp bona est. Siue obstit inantib⁹ grā. siue

prosit plenis grā: semp est bona. sicut sol semp est
bon⁹. qz oīs creatura dei bona est: siue dolentib⁹

oculis noceat: siue sanos mulceat. Proinde qđ est
oculis sanitas ad videndū solē: hoc est grā menti-

bus ad implendā legē. Et sicut oculi sanī nō solis
delectatione moriuntur sed illis sc̃tib⁹ asperis radi-

orum qđbus reuerberatī in dēiores tenebras pel-
lebātur: sic aīa qđ p charitatē sp̃s salua facta est:

nō iusticia mortua dicit sed illi reat⁹ puaricatio-
ni quā lex p litterā cum grā defuit faciebat. Itaq;

de illa vtrūq; dicit. et bona est lex si quis ea legiti-
me vtiat. et qđ sequit sc̃iens hoc. qz iusto lex nō est

posita: qz nō opus habet terrēte lra quē delectat
ipsa iusticia. Deīn subiūgit causā cur ita sit. [Sci-

mus enī (inquit) qz lex spirital ē. ego aut carnal sū.]

In quo satis ostēdit nō posse impleri legē nisi
a spiritalib⁹ qđ nō sūt nisi p grām. Spiritali enī le-

gi qnto fit qđq; similior. Id est qnto magis et ipse
in spiritalē surgit affectū: tātō magis ea implet. qz

tātō magis ea delectat. Itā nō sub ei⁹ nōmīe affli-
ctus: sed in ei⁹ lumine vegetat. Qz pceptū dñi lu-

cidū illuminās oculos. Et lex dñi immaculata con-
uertēs aīas. grā donatē pcr̃ā et infundere sp̃m cha-

ritatis. qđ r nō sit molesta: r sit etiā iocūda iusticia.

Quomodo autē facti sumus captiui: obliti fui-
mus: sed per scripturā cōmemoramur. [Paulum

ipsum aplm̃ interrogemus. Ait enim.

[Scimus quia lex spiritalis est. ego autem carna-
lis sum. venundatus sub peccato.]

Ecce vnde facti sum⁹ captiui. qz venundati su-
mus sub pcr̃o. Quis nos vēdidit? Nos ipsi qđ con-

sensim⁹ seductori. Vēdere nos potuim⁹. redime-
re nos nō possum⁹. Vēdidim⁹ nos cōsensione pec-

cati. redimimur in fide iusticie. Sanguis enī inno-
cens dat⁹ est p nobis vt redimeremur. Nō quēcū

qđ sanguinē diabol⁹ fudit psequēdo iustos. Quale
sanguinē fudit? Iustoz quidē sāguinē fudit pphe-

tarū patrū nostroz. Iustoz sāguinē fudit et mar-
tyrū: tñ oēs de ppagine veniētes pcr̃i. vnū sāguī-

nem fudit ei⁹ qđ nō iustificatus sed iust⁹ natus est.
Illo sāguine fuso pdidit quos tenebat. Pro qđ

enī datus est innocēs sāguis redēpti sūt: et pueri
a captiuitate cantāt istū psalmū. Quā puerit⁹ do-

min⁹ captiuitatē syon: facti sumus sicut cōsolari.
hoc voluit dicere facti sum⁹ gaudētes. Quādo?

Cū cōuerterit dñs captiuitatē syon. Quē syon: ip-
sa hīrlm̃ eterna syon. Quomodo eterna syō: quo-

modo captiua syon? In angelis eterna. in hoīb⁹

l. Thim. iiii.
Ita ē mē-
tib⁹ qđ sa-
nitas ocu-
lis.

p̃a. xlviii.

Ex tractatu.
p̃a. cxv.Vendere
nos potui-
mus nō re-
dīmere.

p̃a. cxv.

Ad Romanos.

et

captiua. Non enim oēs illius ciuitatis ciues captiui sūt: sed q̄ inde peregrinant ipsi captiui sūt. Homo ciuis est hierusalē: sed venditus sub pctō fact⁹ est peregrin⁹. De ppagine ipsi⁹ nat⁹ est gen⁹ huma⁹ nū et impleuit terras captiuas syon. [Scim⁹ enī qz lex spiritalis est ego autē carnalis sum. rē.]

Ex libro i. retractatio num.

Cū tā spiritalis hoīs tamq̄ sub grā cōstitui melius itelligitur verba ista ppter carnis corpus qd spiritale nondū est: erit autē in resurrectione mortuorū. r ppter ipam carnis cōcupiscētia cū qua ita cōfligit scī nō et cōsentientes in malū vt tū ei⁹ motib⁹ qbus repugnātibus resistit: nō careat in hac vita. Non eos autē habebūt in illa: vbi absoz bebit mors in victoria. Propter hāc itaqz cōcupiscētia motusqz ipos qbus ita resistit vt tamē sint in nobis: potest quisqz scīus tā sub gratia positus dicere ista oīa. [Ad enim operor (ait) ignoro.]

Ex libro ad simpliciā episcopum.

Nō enī ita dictū est ignoro: quasi peccare se nesciat. Nā cōtrariū erit qd dixit. Sed pctm vt appareat pctm per bonū mibi operatū est mortē. Et ilud superi⁹. Sed pctm nō cognoui nisi per legem. Quomodo enī apparet aut quomō cognoui qd ignorat? Itā dictū est: quomō dicitur? est ipis vñs: nō noui vos. Neqz enī deū aliqd latet: qñ vult oñi sup faciētes mala vt pdat de tra mēoria eoz. [Sed pctm (inqt) nō cognoui nisi p legē. Nā pūpiscētia nesciebā nisi lex diceret: nō cōcupiscēs.]

Ex libro d spi ritu et litera

Preceptū nō cōcupiscēs cōplectit cūcta pcepta.

Cū dicit nō cōcupiscēs: aperitissimū saluberrimūqz pceptū est. Qd si qd impleuerit nullū habebit oīno pctm. Nam hoc ideo elegit apls genērale quiddā quo cūcta pplexus est: tanqz bec esset vox legis ab omni pctō phibētis. qd ait nō cōcupiscēs. Neqz enī vllū pctm nō cōcupiscēdo cōmititur. Proinde q bec pceptū bona r laudabilis est lex. Sed vbi scīus nō adiuuat spūs inspirās p cōcupiscētia mala cōcupiscētia bonā: hoc est charitātē diffūdēns in cordib⁹ nostris pfecto illa lex q̄uis bona auget phibēdo desiderū malū. sicut aque ipetus si in eā partē nō cesset influere vehēmētior fit obice opposito. Cui⁹ molem cū euicerit maiore cumulo pcpitatus violentius p pna puoluit. Nescio quo enī mō hoc ipsum qd cōcupiscitur fit iocūdi⁹ dū verat. Et hoc est qd fallit peccatū p mādātū: r illud occidit: cū accedit etiam puenaricatio: q nulla est vbi lex nō est.

Ex tractatu. ps. cxviii.

Concupiscētia laudabilis. Sapiētia. vt

Cōcupiuit anima mea desiderare iustificatio⁹ nes tuas in omī tēpore. laudabilis est ista cōcupiscētia nō dānabilis nō de hac dictū est: nō cōcupiscēs: sed de illa q caro pcupiscit aduersus spiritū. De hac autē bona pcupiscētia qua pcupiscit spūs aduersus carnē quere vbi scriptū sit: et inuenies. Cōcupiscētia itaqz sapiētie deducit ad regnū. Et multa alia reperitū bone cōcupiscētie testimonia. Sed hoc sane interest. qd nō tacet qd cōcupiscatur qñ bona cōmemorat cōcupiscētia. Cū aut nō addit qd cōcupiscat sed sola ponit: nō nisi mala itelligit. sicut in hoc qd cōmemorauit. Cōcupiscētia itaqz sapiētie deducit ad regnū. Si nō adderet sapiētie: nullo modo diceret cōcupiscētia pducit ad regnū. At vero apls qd posuit cōcupiscētiā nesciebā: nisi lex diceret nō cōcupiscēs. non vtiqz (ait) cū rei cōcupiscētia vel qd nō cōcupiscēs. Certū est enī nō itelligi cū ita dicit: nisi malam cōcupiscētia. [Non enim qd volo facio bonum. sed qd odi malum hoc ago.]

Ex libro de pfectiōe iusticie hominis. Cōcupiscere post cō

Bonū est enī nō pcupiscere. Et hoc bonū vult iustus q ex fide viuit. Et tñ facit qd odit: qz cōcupiscit. q̄uis post cōcupiscētiā suas nō eat. Qd si

fecerit: tñ vere ipse fecit vt cedat. vt cōsentiat. vt cupiscenti as ire disserunt.

Pctm in suo mortali corpore ad obediedū desiderijs ei⁹. nec exhibet mēbra sua arma iniquitatis peccato: inest quidē pctm in mēbris ei⁹ sed nō regnat: qz nō obedit desiderijs eius. Et ideo dū quod nō vult agit: id est nō vult cōcupiscere r concupiscit: cōsentit legi qz bona est. hoc enī vult et ipse qd lex qz vult ipse nō cōcupiscere et lex dicit: nō concupiscēs. In hoc qñ vult qd et lex vult pcul dubio cōsentit legi. Cōcupiscit tñ: qz nō est sine pctō. Sed tā non ipse operat illud: sed id quod in illo habitat pctm. Scit enī qz nō habitat in carne ei⁹ bonū vbi habitat pctm. sed nō ei pscēdo viuit ex fide: qua inuocat deū vt adiuet pugnās contra peccatū. Qd vt oīno ibi nō sit adiacet ei velle: sed perficere bonū non iuenit. Nā in eo q nō pscēti bonū facit. Et in eo qd odit cōcupiscētia suā bonū facit. Et in eo q elemosynas facere non cessat: bonū facit. Et in eo q illi q in eū peccat ignoscit: bonū facit. Et in eo q petit dimitti sibi debita sua. r veraciter dicit qd dimittit etiā ipse debitoribus suis. r orat ne inferat in rētionē sed libere a malo: bonū facit. Et tñ pficere bonum nō adiacet qd tñ erit qñ cōcupiscētia illa q habitat in mēbris ei⁹ nulla erit [Scio (iquit) quia non habitat in me hoc ē in carne mea bonum.]

Ex libro sermōnū de pñtia.

Hoc vtiqz ait. qz viciū carnis in re bona non est bonū. Qd cū esse destiterit: caro erit sed iam viciata vel viciosa nō erit. Quā tñ ad nostrā pñtere naturam idem doctor ostendit prius dicēdo. scio qz nō habitat in me. Qd vt exponeret addidit. Hoc est in carne mea bonū. Se itaqz dicit esse carnē suā. nō ergo ipsa est inimica. Nā et qñ ei⁹ vicijs re ficitur ipsa amat. qz ipsa curat. Nemo enim vnqz carnē suā odio habuit sicut ipse apls dicit. et alio loco ait. [Igitur ipse ego mente seruo legi dei. carne autem legi peccati.]

Ephe. v.

Audiat q aures habet. Igitur ipse ego. Ego mēte. ego carne. Sed mēte seruo legi dei. carne aut legi pcti. Quomodo carne legi pcti? Nūquid pcupiscētie cōsentiedo carnali? Absit. Sed mor⁹ desideriorū illis habendo quos habere nōlebat: et tñ habebat. Sed eis nō pscēdo mēte seruiebat legi dei: et tenebat mēbra ne fieret arma iniquitatis. Sūt enī in nobis desideria mala quib⁹ nō cōsentiedo nō viuim⁹ male. Sūt in nobis cōcupiscētie peccatorū: qbus nō obediedo non pficimus malū: sed eas habēdo nōdū pficim⁹ bonū. vtrūqz ostendit apls. nec bonū hic pficit vbi malū sic cōcupiscit nec malū hic pficit: quādo tali cōcupiscētie nō obeditur. Illud quippe ostendit vbi ait.

Nec bonū nec malū hic pficit.

[Velle adiacz mibi: pficere aut bonū / nō iuenio.] Hoc vero vbi ait. spū ambulate et cōcupiscētiā carnis nō pfeceritis. Neqz enī ibi dicit nō sibi adiacere facere bonū: sed pficere. Neqz hic dicit concupiscētiā carnē habueritis: sed ne pfeceritis. Sūt itaqz in nobis cōcupiscētie male: cū id qd nō licet libet: sed nō pficiūt cū legi dei mēte seruiente libidines cōtinētur. Et bonū fit cū id quod male libet vincēte bona delectatione non fit: sed boni pfectio nō implet qz diu legi pcti carne seruiente libido illicit. Et q̄uis pñteat: tamen mouet. Non enī opus esset vt contineret nisi moueret. erit quādoqz etiā pfectio boni: qñ pñptio malū. Illud sūmū. hoc erit nullū. Qd si in ista mortalitate sperandū putam⁹ fallimur. Tūc enī erit qñ mors nō erit. Et ibi erit vbi vita eterna erit. In illo enī secu

Ephe. v.

Sūt s3 nō pficiuntur pcupiscētie male.

lo et in illo regno erit bonū sūmū et malū nullum: qñ erit et vbi erit sapientie amor sūmū: pñtētie la-
bor nullus. [Nam velle adiacet mibi: perficere autem bonum non inuenio.]

Bona itaq; opera nra tūc pñtētur: qñ ita spīr-
tū caro cōsenserit vt aduersus eū etiā ipsa nō con-
cupiscat. Hoc enī volum⁹ cū pñtētiōe iusticie cō-
cupiscim⁹. Hoc intētiōe nō intermissa velle debe-
mus. Sed qz id perficere in ista corruptibili carne
nō possum⁹: ideo dixit velle adiacet mibi: pñcere
aut bonū nō inuenio. vel sicut habet codices gre-
ci. Velle adiacet mibi: perficere autē nō. id est nō
mibi adiacet pñcere bonū. Non aut facere sed pñ-
cere bonū: qz facere bonū est post cōcupiscētiās
nō ire. Perficere autē bonū est: nō cōcupiscere.
[Non enim quod volo ago bonum. sed quod nolo
malum hoc ago.]

Si autē (sicut meli⁹ sensit Ambrosius) hoc etiā
de seipso dicit apls. nec iustorū est in hac vita ad pñ-
ficiendū bonū tāta libertas pñtētiōe volūtatis qñta
erit in illa vita. vbi nō dicit. nō qd volo ago. Qñ
qui pñcit recta intētiōe pñciens recedit ab omī
pñtētiōe: et tāto fit inde longinquior: qñto plenitudinē
iusticie pñtētiōis pñtētiōis. Quia et ipsa cōcu-
piscētiā qd est pñtētiā habitans in carne nostra et si
manet adhuc in mēbris mortalib⁹: minui tñ nō de-
finit in pñtētiōis. Aliud est ergo recedere ab omī
pñtētiōe qd nūc in opere est. aliud recessisse ab omī
pñtētiōe qd in illa pñtētiōe tñc erit. Dic obsecro aplē
qñ adhuc in carne viuens in vijs dñi ambulabas
habebas pñtētiā. an sine pñtētiōe eras? Audiam⁹ vtrū
seipse seducat. an xō qd bñs iohannes ei⁹ coapo-
stolus sapiat: qñ veritas erat in eis. Dic ergo re-
spōdet. Nōne legis vbi cōfiteretur dicens.
[Non enim quod volo facio bonum. sed quod nolo
malum hoc ago.]

Et hoc audiuimus. Jam itaq; illud interroga-
mus: quō in vijs dñi ambulabas: si malū qd nōle-
bas hoc agebas: cū psalmus sc̄tus insonet dicens.
Nō enī qd operant iniquitatē in vijs ei⁹ ambulauerūt.
Audi cōtinuo respondentē pñtētiā cōsequētē.
[Si qd nolo (inquit) ego hoc facio tā ego nō operor
illud: sed quod habitat in me peccatū.]

Ecce quēadmodū qui ambulāt in vijs dñi non
operant pñtētiā. et tñ nō sunt sine pñtētiōe: qz iam non
ipsi operant illud id est iniquitatē: sed qd habitat in
eis pñtētiā. Dic dicit aliq. Quomō agebat qd nō-
lebat malū: et quō ipse nō id agebat: sed qd habi-
tabat in illo pñtētiā. Vtrūq; enī dixit et nō qd volo
ago. et non ego operor illud: sed qd habitat in me
pñtētiā. Unde intelligere debem⁹ qñ pñtētiā qd habi-
tat in nobis operat in nobis. tñc nos id nō opera-
ri: qñ nequaquē ei volūtās nra cōsentit. et tenet etiā
corporis mēbra ne obediāt desiderijs ei⁹. Quid
enī operat pñtētiā nobis nōletib⁹ nisi sola illicita de-
sideria: Quib⁹ si volūtatis nō adhibeat assensus
mouet quidē nōnullus affectus: sed nullus ei rela-
xat effect⁹. hoc pñcepit idē apls vbi dicit. Nō ergo
regnet peccatū in vō mortali corpore ad obediē-
dum desiderijs ei⁹. neq; exhibeatis mēbra vestra
arma iniquitatis pñtētiōis. Sūt itaq; desideria pñtētiā qui
bus nos phibuit obedire. Operant ergo peccatū
hec desideria. Quib⁹ si obediunt: et nos operamur
Si autē obtemperātes aplo nō eis obediunt: nō illud
nos operamur: sed qd habitat in nobis peccatū.
Si autē desideria nulla haberem⁹ illicita: nec nos
nec peccatū mali aliqd operaret in nobis. Mortū
porro illiciti desiderij cui nō obediēdo non est nos

operamur. ideo et nos agere dicimur: quoniam non
est nature vigor aliene: sed languor est nre. A quo
languore omni modo salui erim⁹ cū et aio et corpo-
re imortales facti fuerim⁹. Languor hui⁹ infirmita-
tis vnde illicita desideria mouentur: qd pñtētiā ap-
pellat apls: vnus versus reat⁹ sacramēto baptis-
tis est solutus cū oibus qñ illi obediētes fecim⁹. di-
ximus. cogitauim⁹. Nec nobis desineps languor
iste obesset: si desiderijs eius illicitis nullis vnq;
obediētiā pñtētiā. siue operatione. siue locu-
tione. siue tacita assētiōe: donec etiā ipse sanaret.
[Si autē quod nolo illud facio non ego operor il-
lud sed qd habitat in me peccatū.]

Potest putari falsa esse ista sententiā qua dixi-
mus nusq; nisi in volūtate esse pñtētiā. qz dixit apls
Si autē qd nolo hoc facio: tā nō ego operor illud
sed qd in me habitat pñtētiā. Hoc enī peccatū vsq;
adeo nō est in volūtate vt dicat. qd nolo hoc facio
Quomodo ergo nusq; est. nisi in volūtate pñtētiā?
Sed hoc pñtētiā de quo sic est locut⁹ apls ideo pec-
catū vocat⁹: qz pñtētiā factum est. et pena pñtētiā est. qñ
quidē hoc de cōcupiscētiā carnis dicit. qd aperit
in pñtētiā dicens. Scio qz nō habitat in me hoc
est in carne mea bonū. Velle enī adiacet mibi: pñ-
ficere autē bonū non. Alibi qñ pñtētiā boni est
vt nec ipsa cōcupiscētiā pñtētiā sit in hoīe: cui quidē
qñ bene viuif nō cōsentit volūtās. Verūtamē nō
perficit bonū. qz inest adhuc cōcupiscētiā cui re-
pugnat volūtās. cui⁹ cōcupiscētiā reat⁹ in baptis-
mate soluit sed infirmitas pmanet: cui donec sane-
tur omis fidelis qd bene pñtētiā: studiosissime relu-
ctatur. Pñtētiā autē qd nusq; est nisi in volūtate il-
lud pñtētiā intelligendū est qd iusta dñatio cōse-
cuta est. Hoc enī per vnū hoīem in mundū intra-
uit: quāq; et hoc pñtētiā quo cōsentit peccatū concu-
piscētiā: nō nisi in volūtate cōmittitur.

[Condelector enī legi dei scdm interiorē hoīem.
video autē aliā legem in mēbris meis repugnan-
tem legi mentis mee. et cetera.]

Caro (inquit) cōcupiscit aduersus spm: et spīr-
tū aduersus carnē. vt nō ea qd vultis illa faciatis. Ex
parte libertas ex parte seruitus. Nōdū tota. non
dū pura. Nōdū plena libertas: qz nōdū eternitas
habem⁹ enī ex parte infirmitatē. ex parte accepi-
mus libertatē. Quicqd pñtētiā est a nobis antea in
baptismo deletū est. Nūquid qz deleta est tota ini-
quitas nulla remansit infirmitas: Si nō remansit
ser: sine pñtētiā hic viuerem⁹. Quis autē audeat hoc
dicere nisi supbus: nisi mīa liberatoris indignus:
nisi qd seipm vult decipere: et in quo veritas nō est?
Ergo ex eo qd remansit aliqd infirmitatis audeo
dicere: ex qua parte seruim⁹ deo liberi sum⁹. Ex q
parte seruim⁹ legi pñtētiā: adhuc seruim⁹ sumus. Unde
dicit apls cōdelector legi dei scdm interiorē hoīem
minē. Ecce vnde liberi: ecce vnde cōdelectamur
legi dei. Libertas enī delectat. Nā qd diu facis ti-
more qd iustū est nō deus te delectat. qd diu non te
delectat: adhuc seruus facis. Delectat te et liber
es. Nōlī timere penā sed ama iusticiā. Nōdū po-
tes amare iusticiā: time vel penā / vt puenias ad
amandā iusticiā. Ergo tā ille ex parte superiore li-
berū se esse sentiebat: vnde dicebat. Condelector
legi dei scdm interiorē hoīem. Delectat me lex / de-
lectat me quod iubet lex / delectat me ipsa iusticia
Vnde autē aliā legē in mēbris meis. hec est qd re-
mansit infirmitas. repugnantē legi mētis mee / et
captiuantē me in lege pñtētiā qd est in mēbris meis.
Ex hac parte sentit captiuitatē vbi non est iplēta

Baptism⁹
tollit oēm
reatum.

Ex libro re-
tractationū.
Peccatū
solū est in
volūtate.

Peccatū
qd in nolē
te est pena
peccatū ē.

Ex tractatu
euāgelij pñ
ioāne. xlii.
Gal. v.
Libertas
ex parte.
Infirmita-
tas reman-
sit deleta i
iniquitate

Ex libro con-
tra iulianū.
tertio.

Facerebo-
nū et pñce-
re bonū.

Ex libro con-
tra iulianū.

Ex libro de pñ-
tētiōe iusticie
hominis.

Concupiscētiā in pñ-
tētiā
minuit nō
extinguit.
Ex tract. pñ.
cxviii.

ii. Johan. i.

ps. cxviii.

Peccatū
nolētib⁹
nobis agit
illicita de-
sideria s;
nō pñtētiā.
Roma. vi.

Ad Romanos.

et

3oh. viii.

Regnum
auferedū
est pctis.

et

Perfectio
boni.

Eccle. xviii.

Ex tractatu
pl. xxv.

Quadru-
plex status
hominis.
p. xxv.

iusticia. **N**ā vbi cōdelectat legi dei / nō captiuus sed legis amicus est: et ideo liber q̄ amicus. Quid ergo ex eo qd̄ restat? Quid nisi vt respiciamus ad illū q̄ dixit: si vos filius liberauerit tūc vere liberi eritis. Deniq; ipse q̄ loquebat ad illum respexit. Infelix ego homo q̄s me liberabit de corpore mortis huius? Gratia dei p̄ iesum xpm dñm nostrū. Ergo si vos filius liberauerit tūc vere liberi eritis. Deniq; ita cōclūdit. Igitur ipse ego legi dei seruo mēte: carne autē legi pcti. Ipse ego inq̄t: non enim duo sum? inter nos p̄trarij de diuersis principijs veniētes: sed ipse ego mente seruo legi dei: carne autē legi pcti. q̄ diu languor obluctat saluti. Sed si carne seruus legi peccati / fac quod ait ipse ap̄ls. **N**ō ergo regnet peccatū in vestro mortali corpore ad obediēdū desiderijs ei⁹. neq; exhibeatis mēbra vestra arma iniquitatis pctō. **N**ō autē non sit / sed nō regnet. q̄diu peccatū necesse est esse in mēbris tuis salte illi regnū auferat / nō fiat qd̄ subet. **S**urgit ira: noli dare ire linguā ad maledicēdū: noli dare irē manū aut pedē ad feriendū. **N**on surget ira ista irrationabilis / nisi peccatū esset in mēbris. Sed tolle illi regnū. nō habeat arma vnde p̄tra te pugnet. **D**iscet etiā nō surgere cū arma nō ceperit inuenire. **N**ō exhibeatis mēbra v̄ra arma iniquitatis pctō. Alioquin toti captiui eritis / nō erit dice- re: mēte seruo legi dei. **M**ēs enim si teneat arma mēbra nō mouētur in ministeriū furentis pcti. **T**eneat arcem impator: interior / q̄ sub maiore impatore iuuāduis assistit. **F**renet iram: coherceat pcupiscentiā. **I**nest tamē qd̄ frenet / inest qd̄ coherceatur / inest qd̄ teneat. Quid autē volebat ille iust? mente seruus legi dei: nisi vt oīno nō esset qd̄ frenaret? **E**t hoc debet conari oīs qui ad p̄fectionē tendit: vt et ipsa cōcupiscentia cui nō dant ad obediēdū mēbra quotidie in p̄ficiēte minuat. **Q**uēle inq̄t adiacet mihi: p̄ficere autē bonū / nō. **N**ūquid dixit nō mihi adiacet facere bonum? **S**i hoc dixisset / spes nulla esset. **N**ō autē: non mihi adiacet facere / sed nō mihi adiacet p̄ficere. **Q**ue est enī perfectio boni nisi cōsumptio mali / nisi q̄ lex dicit nō concupisces? **S**ino nō cōcupiscere p̄fectio boni est: q̄ cōsumptio mali est. **H**oc dicebat ille. p̄ficere bonum mihi nō adiacet: q̄ nō poterat facere vt non cōcupisceret. **F**aciebat tñ vt cōcupiscentiā frenaret. vt cōcupiscentie nō cōsentiret / et cōcupiscentie mēbra ad satellitiū nō preberet. **P**̄ficere q̄ inq̄t bonū nō mihi adiacet. **N**ō possū implere qd̄ dictū est / nō cōcupisces. Quid ergo opus est vt ipeas? **P**ost cōcupiscentias tuas nō eas. **H**oc age iterim q̄diu insit illicite cōcupiscentie in carne tua. **P**ost cōcupiscentias tuas non eas. **M**ane in seruitute dei / in libertate christi. **M**ēte serui legi dei tui: nō lito donare cōcupiscentijs tuis vires. **A**liud est non pugnare et esse in pace vera atq; perpetua. aliud pugnare et vincere. aliud pugnare et vinci: aliud nō pugnare sed trahi. **S**ūt enī homines p̄sus q̄ nō pugnāt qualis est iste de quo loquitur cū dixit: maliciā autē nō odiuit. **Q**uomodo autē pugnāt p̄tra eā quā non odit? **I**ste a malicia trahit nec pugnāt. **S**ūt autē q̄ pugnare incipiūt: sed q̄ de virib⁹ suis presumūt / vt ostēdat illis de⁹ q̄ ipse vincit: si se homo subiugēt deo / pugnātes vincūt cū quasi ceperint tenere iusticiā sunt superbi et elidūtur. **I**sti pugnāt sed vincūtur. **Q**uis autē pugnāt et nō vincit? **Q**ui dicit. **V**ideo aliā legem in mēbris meis repugnantē legi mentis mee. **V**ide repugnantē legi mētis sue. **V**ide pugnātē.

Sed non de viribus suis presumit iste: ideo victor erit. Quid enim sequitur?

[Infelix ego homo. q̄s me liberabit de corpore mortis huius? Gratia dei p̄ iesum xpm dñm nostrū.]

De corpore mortis huius nō oīs liberat q̄ finit hanc vitā: sed q̄ in hac vita suscepit grām: et ne in vanū suscipiat bonis operib⁹ egerit. **A**liud est enī exire de hoc corpore / qd̄ oēs hoīes dies vite huius vltim⁹ cogit. **A**liud est liberari de corpore mortis hui⁹: qd̄ sola dei grā per iesum xpm dñm nrm̄ scitis et fidelib⁹ ei⁹ impartit. **P**ost hanc autē vitā merces p̄ficiens reddit: sed eis tātum a quibus in hac vita eiusdē mercedis meritū cōparat. **N**ō enī ad saturitatē iusticie cū hinc exierit quisq; puenit / nisi ad eā (cū hic est) eluriedo et sitiēdo cucurrit. **B**eatī quippe qui eluriant et sitiunt iusticiā quoniam ipsi saturabūtur.

Fideles enī orātes dicūt. **N**e nos inferas in tēstationē. sed libera nos a malo. **S**i adest possibilis: tas vt qd̄ orant: aut a quo malo se liberari orant: nisi maxime de corpore mortis huius / vnde nō liberat nisi grā dei p̄ iesum xpm dñm nrm̄. **N**ō vtiq; de substantia corporis que bona est: sed de vicijs carnalib⁹ vnde nō liberat homo sine grā saluatoris. nec q̄s per mortē corporis discedit a corpore. **N**ō enī et ille substantiā carnis accusat cū dicit liberari se cupere de corpore mortis hui⁹ cū etiam corporis sicut aīe natura deo bono auctori tribuenda sit. **S**ed vtiq; de vicijs corporis dicit. **R**am de corpore mors corporis separat. sed p̄tracta ex illo vicia coherent q̄bus iusta pena debet quā etiam in inferno ille diues inuenit. **H**inc se vtiq; non poterat liberare q̄ dicit quis me liberabit de corpore mortis hui⁹? **A**n p̄pter cōmissa p̄terita vt ea tantū ignoscant q̄ fieri infecta nō possunt? **D**imitte hoīem. clamer qd̄ clamabat. **N**on enī tantū desiderat vt p̄ indulgentiā sit de p̄teritis impunitus sed etiā vt sit de cetero ad non peccandū fortis et validus. **C**ondelectat enī legi dei scdm̄ interiorē hoīem. videt autē aliā legē in mēbris suis repugnantē legi mētis sue. **V**idet esse nō recolit fuisse. p̄sentib⁹ vrget: nō p̄terita reminiscit. **N**ec tātū repugnantē videt vix etiam captiuantē se in lege peccati que est in mēbris eius nō que fuit. **H**inc est qd̄ clamat. **I**nfelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius?

Ita erat tñ illoz hoīm corpus animale cōstitutū in paradyso. nondū mortis lege damnatū: vt nō haberet appetitū carnalis voluptatis qualem nūc habet ista corpora que sūt ex mortis p̄pagine ducta sūt. **N**eq; enī nihil est in eis factū cum de ligno phibito edissent quādoquidē de⁹ non dixerat: si ederitis mortē mortemini / sed qua die ederitis mortē mortemini: vt hoc ipsum in eis illa faceret dies qd̄ ap̄ls gemit dicēs. **C**ondelector legi dei scdm̄ interiorē hoīem. **V**ideo autē aliā legem in mēbris meis repugnantē legi mētis mee captiuantē me in lege pcti / q̄ est in mēbris meis. **I**nfelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis hui⁹? **G**ratia dei p̄ iesum xpm dñm nostrū. **N**on enī sufficeret ei si diceret q̄s me liberabit de corpore hoc mortali sed de corpore (inq̄t) mortis huius. **S**icut etiā illud. **C**orpus quidē inq̄t mortuum est p̄pter pctm̄. **N**ō ibi autē mortale sed mortuum q̄uis vtiq; et mortale q̄ morturū. **N**on ita credendū est fuisse illa corpora. sed licet aīalia nō dum spiritalia / non tñ mortua id est q̄ necesse esset vt moreretur qd̄ ea die factū est qua lignū contra

Ex libro 89
sectione vlti-
me hominis.

Liberari
a corpore
mortis hu-
ius.

Matth. v.

Ex libro 89
tura 2 gra.

Malū a q̄
se fideles
liberari
orant.

Ex libro. 12.
de generi ad
litterā.

Gene. ii.

Corpa p̄
mortū pen-
tū poterāt
nō mori.

veritū tetigerūt. Ita illi homines aīaīa quidē cor-
pora gerētes sed nō mortura nisi peccassent acce-
ptura aut angelicā formā celestēq; qualitātē mor-
vbi preceptū trāsgressi sūt eorū mēbris velut aliq;
egritudo letalis mors ipsa cōcepta est mutauitq;
illā qualitātē qua corpori sic dñabant vt nō dice-
rent. Video aliā legē in mēbris meis repugnantē
legi mētis mee. Quia et si nōdū spiritale sed aīale
corpus erat: nōdū tñ erat mortis hui? de qua et
cū qua nati sum? Quid enī aliud nō dicā nati sed
oīno cōcepti nisi egritudinē quādam inchoauim?
qua sum? necessario morituri? Neq; enī tā necesse
est eū ipso morbo mori qui ydrops vel clysteric?
vel elephantiosus factus fuerit: q; eū qui hoc cor-
pus habere ceperit in quo oēs hoīes natura sūt fi-
lij ire. q; hoc nō fecit nisi pena pcti. Si enī creator
oipotens ineffabiliterq; laudāduq; z in minimis
operib? magn? est. apibus donauit vt sic operent
filiorū generationē quēadmodū cere specē liquo-
remq; mellis. cur incredibile videat primis homi-
nibus talia fecisse corpora vt si nō peccassent mor-
bum quendā quo morerent cōtinuo cōcepissent/
eo nutu iperarent mēbris qbus fetus exorūt quo
pedibus cū ambulat vt neq; cū ardore seminaref.
neq; cū dolore pareref? Nūc vero trāsgrediendo
pceptū. mortū legis illius q; repugnat legi mētis/
in mēbris cōcepte mortis habere meruerūt. Quē
nuptie ordināt/cōtinentia cohibet /et refrenat vt
quēadmodū de peccato factum est suppliciu: sic
de supplicio fiat meritum.

Quisquis carnalē delectationē aduersus rectā
voluntatē suā rebellare sentit p cōsuetudinē pctō-
rum cui? indomitā violentia trahit in captiuitatē.
recolat qntū potest qualē pacē peccādo amiserit
exclamet. Infelix ego hō q; me liberabit de cor-
pore mortis hui? Gratia dei p iesū xpm dñm nō-
strum. Ita enī cū se infelicē exclamat lugēdo iplo-
rat cōsolatoris auxiliū. Nec pius est ad beatitu-
dinem accessus/cognitio ifelicitatis sue. Et ideo
beati etiā lugētes qm ipsi cōsolabunt.

Quid est qd te iactas: qd est qd de lege z de iu-
sticia psumis? Num vides qd intus cōfigat in te.
de te. aduersus te? Num audis pugnantē et con-
tentē z adiutoriu in pugna desiderantē? Num au-
dis athletā dñi ab agonithera petentē auxiliū pu-
gne sue? Non enī sic te spectat deus certantē quo-
modo te spectat editor si forte pugnes in amphī-
teatro. Ille tibi premiu dare potest si viceris: ad-
iuuare te periclitantē nō potest. Nō sic spectat de-
us. Vide ergo: attēde eū q; dicit. Condelector enī
legi dei scdm interiorē hoīem. Video autē aliā le-
gem in mēbris meis repugnantē legi mētis mee/
et captiuū me ducentē in lege pcti q; est in mēbris
meis. Miser ego homo. Quis me liberabit de cor-
pore mortis hui? Gratia dei p iesū xpm dñm nō-
strum. Quare grā? Quia gratis dat. Quare grati-
datur: q; merita tua nō precesserūt /sed beneficia
dei te preuenerūt. Illi ergo gloria q; nos liberat.
Omnes peccauerūt et egent gloria dei.

Liberari est a corpore mortis hui? omni sana-
to lāguore pcupiscētie carnis nō ad penā corpus
recipere: sed ad gloriā. [Agit ipse ego mente
seruio legi dei. carne autē legi peccati.]

Indicē enī tibi quēdā noua vita z tu vetus es.
Mouitatis gaudio suspenderis. vetustatis onere
preguaris. Incipit tibi esse bellum aduersus te
sed ex qua parte displices tibi /iūgeris deo et ex q;
parte iā iūgeris deo idoneus eris ad vincēdū te.

quille tecū est q; oīa superat. Attēde qd dicit apl's.
Mente seruio legi dei. carne autē legi pcti. Unde
mēte: q; displicet tibi vita tua mala. Unde carne?
Quia nō desūt suggestiones et delectationes ma-
le. Sed ex eo qd mēte cōiūgeris deo vincis qd in
te nō vult sequi. Precessisti enī ex parte et ex par-
te tardaris. Trahe teipm ad illū q; te supra te tol-
lit. Pōdere quodā vetustatis deprimis clamar
dic. Infelix ego homo q; me liberabit de corpo-
re mortis hui? Quis me liberabit ab eo quo gra-
uor? Corpus enī qd corrupit aggrauat animam.
Quis ergo me liberabit? Gratia dei p iesū xpm
dñm nōstrū. Quare autē pmitit vt diu cōtra te li-
tigēs donec absorbeant omēs cupiditates male:
vt intelligas in te penā tuā. In te: ex teipso est fla-
gellū tuū. fitrixa tua tecū. Sic vindicat in rebellē
aduersus deū vt ipse sibi sit bellum qui pacem nō
luit habere cum deo.

Quod dixerat sine lege enī pctm mortuum est:
nō intelligam? nisi tanq; nō sit: latet / nō apparet/
penitus ignorat: tanq; in nescio quib? ignorat te
nebris sit sepultū. Et qd ait ego autē viuebam ali-
quādo sine lege: qd ait nisi viuebam mihi videbar?
Et qd adiūxit adueniente mādato pctm reuixit.
qd est aliud q; eminuīt z apparuit nec tñ vixit sed
reuixit: vixerat enī aliqñ in paradiso qñ cōtra da-
tum pceptū satis apparebat admissū. Cū autē a
nascētib? trahit tanq; mortuū sic latet donec repu-
gnans iusticie malū ei? phibitione sentiat. Cū ali-
ud iubet atq; pbat aliud delectat atq; dñat. tunc
pctm quodāmodo in noticia nati hoīs reuiscit:
qd in noticia pmi facti hoīs iā aliqñ vixerat. Sed
qd sequit nō ita expeditū est quomodo de paulo
possit intelligi. Scim? enī (iquit) qm lex spiritualis
est: ego autē carnalis sū. Non ait fui sed sū. Nūqd
ergo apl's cū hēc scriberet carnalis fuit? An scdm
corpus hoc dicit? Adhuc enī erat in corpore mor-
tis hui? nōdū facto qd alibi dicit seminat corpus
animale surget corpus spiritale. Tūc enī ex toto
se /id est ex vitraque parte qua pstat spiritualis homo
erit qñ spiritale etiā corpus erit. Neq; enī absur-
dum est vt sit in illa vita etiā caro spiritualis: si po-
tuit esse in hac vita in his qui adhuc carnalia sapi-
unt etiā ipse spūs carnal. Sic ergo ideo dixit ego
autē carnalis sū. q; nōdū spiritale corpus habe-
bat apl's sicut posset dicere ego mortalis sū. Qd
vtiq; nō nisi scdm corpus itelligeret dixisse qd nō
dum fuerat immortalitate vestitū. Item qd adiūxit
venūdatus sub pctō. ne quisq; eū nōdū redēptū
xpi sanguinē existimet. etiā hoc scdm illud potest
intelligi qd ait. Et nos primitias habētes spūs. z
ipsi in nobismetipsis ingemiscim? adoptionē ex-
pectātes redemptionē corporis nostri. Si enī fm
hoc se dicit venūdātū sub pctō qd adhuc non est
redēptū a corruptione corporis ei? vel venūda-
tum aliqñ in prima trāsgressionē pcepti: vt habe-
ret corpus corruptibile qd aggrauat aīam. qd p-
hibet hic apl'm de seipso dicere qd ita dicit vt etiā
in ipso possit intelligi /etiā si in sua psona nō se solū
sed omēs accipi velit qui se nouerūt spirituali dile-
ctione cū carnis affectione sine cōsensione pflige-
re? An forte metum? ea que sequitur. qd enī ope-
roz ignoro. nō enī qd volo hoc ago: sed qd odi illū
facio: ne forte ex his verbis qsq; cōsentire carnis
cōcupiscētie ad opera mala scdm apl'm suspicet?
Sed cōsiderādum est qd adiungit. Si autē quod
nolo hoc facio cōsentio legi qm bona est. Magis
enī se dicit legi cōsentire q; carnis concupiscētie.

Sapi. ix.

Pugna z
lis qre ino-
bis pmit-
tunt a deoEx libro ad
bonifacium
papā ptra pe-
lagiū.Peccati
quō sine le-
ge dicat
mortuū.

I. Cor. xviij.

10

Roma. viij.

H

Apes na-
tos folijs
z herbis
ore legūt.
Geor. iij.
Primi pa-
rētes si nō
peccassent
tantū ha-
buissent i-
periu su-
pra mem-
bra qbus
generat si-
cut supra
alias.
Ex libro de
sermone dñi
in morte.

B

Matth. v.
Extractum.
p. lxx.Deus pu-
gnantē sic
spectat vt
adiuuet z
premet.Ro. iij.
Ex libro sen-
tentiā pgi
Liberari
a corpore
mortis hui?
Ex trac. p. lxxv.

Ad Romanos.

6

Nunc enim p[er]tinet n[ost]re appellat. **F**acere ergo se dicit et operari n[on] affectu c[on]sentienti et implendi sed ipso motu concupiscendi. **N**unc ergo (inquit) c[on]sentio legi quoniam bona est. **C**onfessio quia nolo quod non vult. **D**einde dicit. **N**unc autem scio non ego operor illud / sed id quod in me habitat p[er]tinet. **Q**uid est nunc autem nisi scio nunc sub gratia quam liberauit delectationem voluntatis a c[on]fessione cupiditatis? **N**on enim melius intelligit / non ego operor nisi quia non c[on]sentit exhibere membra sua arma iniquitatis p[er]tinet. **N**am et sic concupiscit et c[on]sentit et agit quomodo non ipse illud operetur etiam si se operari doleat et vinci grauius ingemiscat. **I**ta illud quod sequitur n[on]ne vnde loquatur apertissime ostendit: **S**cio enim quia non habitat in me hoc est in carne mea / bonum. **S**i enim non exponeret adiungendo hoc est in carne mea aliter fortasse acciperet quod dixit in me. **A**c p[er] hoc versat hoc idem repetens et inculcans. **V**elle enim adiacet mihi. perficere autem bonum non inuenio. **H**oc est enim perficere bonum ut nec concupiscat homo. **I**mperfectum est autem homo quoniam concupiscit etiam si concupiscit n[on] p[er]tinet ad malum. **N**on enim quod volo facio bonum inquit sed quod nolo malum / hoc ago. **S**i autem quod nolo ego hoc facio / iam non ego operor illud sed quod habitat in me p[er]tinet. **I**d repetit inculcans et tam tardissimos de sono excitans. **I**nuenio ergo (inquit) legem volentem mihi bonum facere quoniam mihi malum adiacet. **I**llud ergo bonum est volentis facere: adiacet autem malum ex concupiscencia cui non p[er]tinet quod dicit. **I**am non ego operor illud. **A**peritius autem quod sequitur vtriusque declarat. **C**ondelector enim legi dei secundum interiore hominem. **V**ideo autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis mee et captiuitatem me in lege p[er]tinet quod est in membris meis. **S**ed quod dixit captiuitatem me potest mouere si nulla consensio est. **U**nde p[ro]pter ista tria duo scilicet de quibus iam disputauimus quod ait ego autem carnalis sum et venudatus sub p[er]tinet et hoc tertiū captiuitatem me in lege p[er]tinet quod est in membris meis potest videri ap[ost]oli esse describere qui sub lege adhuc viuunt nondum sub gratia. **S**ed sicut illa duo exposuimus p[ro]pter carnem adhuc corruptibilem dicta: sic et hoc potest intelligi ut captiuitatem dixerit carne: mentis motione non c[on]fessione. **E**t ideo captiuitatem me quia et in ipsa carne non est aliena natura sed nostra. **S**icut ergo exposuit ipse quod dixerit scio quia non habitat in me hoc est in carne mea bonum. sic iam ex illius expositione hunc locum debemus accipere tanquam dixerit captiuitatem me hoc est carnem meam in lege peccati que est in membris meis. **D**einde subiungit p[ro]pter quod dixerat. **M**iser ego homo quoniam me liberauit de corpore mortis huius? **G**ratia dei per Iesum Christum dominum nostrum. **A**tque inde concludit. **I**gitur ipse ego mente seruus legi dei. carne autem legi p[er]tinet. **C**arne scilicet legi p[er]tinet: concupiscendo. mente autem legi dei eidem concupiscendo / non c[on]sentiedo. **N**ulla ergo p[er]demnatio est nunc his qui sunt in Christo Iesu. **N**on enim datur nisi quod concupiscencia carnis c[on]sentit ad malum. **L**ex enim spiritus vite in Christo Iesu liberauit te a lege p[er]tinet et mortis / ne scilicet c[on]fessione tua concupiscencia tibi vnde dicit carnis. et ea que sequuntur eundem sensum magis magisque demonstrant. **S**ed adhibendus est modus. **V**isum autem aliqui etiam mihi fuerat hominem sub lege isto ap[ost]oli sermone describi: sed vix mihi postea ista verba fecerunt quod ait. **N**unc autem scio non ego operor illud. **A**d hoc enim p[er]tinet quod ait postea. **N**ulla ergo c[on]demnatio est / nunc his qui sunt in Christo Iesu. **E**t quia non video quomodo diceret homo sub lege c[on]delector legi dei: secundum interiore hominem cum ipsa delecta

Perfice re bonū.

Ap[ost]oli an d[icit] se an de eo qui sub lege fuerit loquat[ur].

Roma. viii.

tio boni quod etiam non c[on]sentit ad malum non timore pene sed amore iusticie (hoc est enim c[on]delector) non nisi si gratie deputanda sit. **N**am et illud vbi ait: quod meli[us] berabit de corpore mortis huius? quis neget ap[ost]olum cum hec diceret adhuc fuisse in corpore mortis huius? **A** quo vtiq[ue] ip[s]i non liberatur: quibus eadem corpora ad tormenta eterna redduntur. **L**iberari ergo est a corpore mortis huius: omni sanato languore concupiscencie carnis non ad penam corpus recipere sed ad gloriam. **H**uic loco et illud satis consonat. **E**tiam ip[s]i nos primicias spiritus habentes: et ip[s]i in nobis inmetip[s]is ingemiscimus? adoptionem expectantes redemptionem corporis nostri. **A**mirum enim gemitu isto ingemiscimus: in quo dicimus? **M**iser ego homo quoniam me liberauit de corpore mortis huius? **I**llud etiam in quo ait. **S**cio enim operor ignoro: quod est aliud quam nolo: non approbo: non c[on]sentio: non facio? **A**lioquin contrarium est his qui superius dixit per legem cognitio p[er]tinet: p[er]tinet non cognoui nisi per legem: et p[er]tinet ut appareat p[er]tinet per bonum mihi operatum est mortem. **Q**uomodo enim p[er]tinet per legem cognoui quod ignorat? **Q**uomodo apparet p[er]tinet quod ignorat? **S**ic enim dictum est ignoro non facio quia nulla c[on]fessione id ego ip[s]e committo: quomodo dicitur? est ip[s]is d[omi]nis non noui vos: quem p[er]culdubio latere nihil potest: et sicut dictum est. **E**um qui non nouerat p[er]tinet quod est non fecerat. **N**ec enim non nouerat quod arguebat. **H**is atq[ue] h[om]inib[us] in ista scripture ap[ost]olice circumspecta diligenter c[on]sideratis recte intelligit ap[ost]oli non quidem se solum in sua persona: verum alios etiam sub gratia constitutos significasse: sed secum nondum in illa constitutos pace perfecta a qua absorbet mors in victoria. **D**e qua dicit ap[ost]oli. **S**i antichristus in vobis corpus quidem mortuum est p[ro]pter p[er]tinet. **S**p[irit]us autem vita est p[ro]pter iusticiam. **S**i ergo sp[irit]us est? qui suscitauit Iesum ex mortuis habitat in vobis qui suscitauit Iesum Christum ex mortuis: viuificabit et mortalia corpora vestra per inhabitantem spiritum eius in vobis. **V**iuificatis ergo mortalibus? corporibus nostris non solum ad peccandum nulla c[on]fessio erit: sed nec ipsa cui non c[on]sentiat carnis concupiscencia remanebit. quam spiritui resistentem non habere in carne mortali ille tamen homo potuit qui non per ipsam ad homines venit. **E**t ideo ap[ost]oli quod homines erant et corpus quod corruptum erat et aggrauat aiam in huius vite mortalitate portabant. absit ut dicamus sicut iste calumniat: semper immoderata libidine fuisse pollutos: sed dicimus a c[on]fessione prauarum libidinum liberos: de concupiscencia tamen carnis quam moderando frenabant tanta humilitate / et pietate gemuisse ut optarent eam non habere potius quam edomare. **[N]am quod impossibile erat legi in quo infirmabatur per carnem.** **S**egregauit itaque hac pluuia voluntariam de hereditate sue quod legem dedit et infirmata est vel ipsa lex vel ipsa hereditas. **L**ex infirmata sic accipi potest eo quod non impleret: non quod ipsa infirma sit: sed quod infirmos facit: minando penam nec adiuuando per gratiam. **N**am et ap[ost]oli ipso verbo usus est vbi ait. **S**cio enim impossibile erat legi in quo infirmabatur per carnem. significare volens quia per spiritum implet: tamen dixit eam infirmam esse cum ab infirmis non posset impleri. **S**cio autem sequitur. tu vero perfecisti eam: ad legem ista refert quia secundum illud perfectum id est impletum est. quod d[omi]nis in euangelio dicit. non veni soluere legem sed adimplere. **U**nde et ap[ost]oli quod dixit rat legem infirmam esse per carnem: quia caro non implet quod per spiritum impletur id est per gratiam spiritalem. **I**tem ipse dicit. **U**t iusticia legis impleatur in nobis qui non secundum carnem ambulamus sed secundum spiritum. **H**oc est ergo tu non perfecisti eam: quia plenitudo legis charitas. **E**t cha

Imptj nō liberabūt a corpore mortis huius.

Ignorare est nolle et non approbare Ro. vii.

Mathe. v.

ii. Cor. v.

Solus xps concupiscencia non habuit.

Ex tractatu. vi. lxxii.

Legem infirmam quid sit.

Mathe. v.

Ro. xlii.

Capitulū. viij. Fo. xxxij.

H Roy.

ritas dei diffusa est in cordib⁹ nr̄is nō p̄ nosip̄os:
sed p̄ sp̄m sc̄m qui datus est nobis.

[De⁹ filiū suū mittēs in similitudinē carnis pcti: et
de peccato dānqūt peccatū in carne.]

¶ Dicet aliq̃s si hec natura pura nō est sed vicio-
sa primordia q̃ talis nō est creat⁹ adam: cur xps
iōge excellētius et certe sine vllo pctō nat⁹ ex vir-
gine in hac tñ infirmitate atq̃ etate pcreatus ap-
paruit: hūc ppositiōni respōdem⁹. adā ppterea
nō talē creatum qz null⁹ parētis pcedēte pctō nō
est creat⁹ in carne pcti: nos ideo tales qz illi⁹ pre-
cedēte pctō nati sum⁹ in carne pcti: xps ideo talis
quia vt de pctō cōdemnaret peccatum: nat⁹ est in
similitudinē carnis peccati.

Cilicio fortasse appellatur dñs carnis sue mor-
talitatē. Quare ciliciū? ppter similitudinē carnis
pcti. Apłs enī dicit. **M**isit de? filiū suū in similitu-
dine carnis pcti. vt de pctō dñaret pctm̄ in carne
hoc est filiū suū indult cilicio vt de cilicio dñaret
bedos. **N**on qz pctm̄ erat in x̄bo dei dico: sed nec
in ipsa quidē dico aīa sc̄ta ⁊ mēte hoīs quē sibi ad-
vinitatē p̄sone verbū dei et sapientia coaptauerat:
sed nec in ipso corpore pctm̄ erat vllū sed sititudo
carnis pcti erat in dño qz mors nō est nisi de pctō
et vtrqz corpus illud mortale erat. **N**ā nisi morta-
le esset: nō moreretur: nō resurgeret. **S**i nō resurge-
ret exēplū nobis vite eterne nō demonstraret. **E**r-
go sic dī: mors pctm̄ q̄ facta est pctō quomodo vi-
citur greca lingua: lingua latina. nō ipm̄ mēbrum
carnis: sed qd̄ sit per mēbrū carnis. **N**ā lingua in
mēbris n̄ris vnū est de ceteris sicut oculi nasus
aures ⁊ cetera. **L**ingua autē greca x̄ba greca sūt:
nō qz per verba lingua sed qz verba p̄ lingua. dīcis
de aliquo. **A**gnoui facīē ipsius. de mēbro corporis
loq̄ris. dīcis etiā. **A**gnoui manū ipsius et absētis
nō manū in corpore sed scripturā q̄ facta est p̄ ma-
nū q̄ erat in corpore. **S**ic ergo pctm̄ dñi qd̄ factm̄
est de pctō qz inde carnē assumpsit de massa ipsa q̄
mortē meruerat ex pctō. **T**enē vt celerī? dicā ma-
ria ex adam mortua ppter pctm̄ ⁊ caro dñi ex ma-
ria mortua ppter delenda peccata.

Quid dicit pelagianista? Audite qđ dicit. **E**l-
detur cōfiteri xpm̄ in carne venisse: sed discussus
inuenit negare. xps̄ enī in carne venit q̄ similitudo
esset carnis pcti: nō esset caro pcti. **A**postoli verba
sūt. **M**isit de⁹ filiū suū in similitudinē carnis pcti.
Nō in similitudinē carnis q̄ pcti: qz caro erat. s; pec-
cati caro nō erat. **I**ste aut pelagi⁹: et ceterā carnē
oīs infātis xpi carni conat equare. **N**ō ita est cha-
rissim⁹: nō p magno cōmēdaret in xpo similitudo
carnis pcti: nisi oīs cetera caro esset caro peccati.
Quid ergo pdest qz dicit xpm̄ in carne venisse et
oīm infātū carni eū conaris equare? **E**t tibi hoc
lico qđ donatiste. nō est ipse. **E**cce video ecclesi-
am matrē testimoniū reddentē ipsis vberib⁹ suis.
Accurrūt matres cū paruulis filiis: ingerūt salua-
tori saluādos: nō pelagiō dānādos. **M**ater q̄libet
mulier pietate currēs cū paruulo filiō dicit bapti-
zetur vt saluet. **P**elagius cōtra. **Q**uid saluet? **N**ō
est qđ in eo sanet nihil habet vicij: nihil ex tradu-
ce dānationis attraxit. **S**i equalis est xpo: quare
qrit xpm̄? **E**cce dico tibi. **S**pōsus fili⁹ dei q̄ venit
in carne saluatoz est et maiorū et minoz: saluatoz
est grandū et infantiū: et ipse est xps̄. **T**u aut dicit
saluatozē xpm̄ maiorū et nō minorū: nō est ipse. **S**i
nō est ipse: negas et tu xpm̄ in carne venisse.

ne sua veniēs iste mercator inuenit in regione no
stra qđ hic abūdāt. Quid hic abūdāt? **N**asci et mo
ri. plena est terra his mercib⁹: nasci et mori. **M**at⁹
est et mortu⁹ est. Sed qua via nat⁹ est? **A**d istā re
gionē venit sed nō ea via qua nos. **D**e celo enī ve
nit a patre et tamen nat⁹ est mortalīs. natus est de
spū sctō ex maria vīrgine. **N**uncq̃ nos sic? **N**os de
adam et eua illa p cōcupiscētia carnīs ille aut nō
per ipsam. **M**aria enī virgo sine vīrtū alimētu si
ne cōcupiscētē estu: qm̃ ne pateret hunc estū ideo
ei dictū est. **S**pūs sctūs supueniet in te et virtus al
tissimi obūbrabit tibi. **V**irgo ergo maria nō cōcu
buit et cōcepit: sed credidit et cōcepit. **M**at⁹ est enī
mortalis mortalib⁹. **Q**uare mortalis? **Q**uia in si
militudinē carnīs pcti. **N**on in carne pcti sed in si
militudinē carnīs pcti. **Q**uid habet caro peccati?
Mortē et peccatū. **Q**uid habuit similitudo carnīs
pcti? **M**ortem sine pctō. **S**i haberet pctm̃ caro es
set pcti: si mortē nō haberet non esset similitudo car
nis pcti. **T**alis venit saluator. **V**enit: mortuus est
sed mortē occidit. **F**iniuit in se quā timebam⁹. **S**u
scipit illā: et occidit illā: quomodo sumus venator
leonē suscepit et necauit. **[M**a prudētia car
nis mors est prudētia autē spūs vīta et pax.]

Gl'ificabis nos ⁊ nomē tuū inuocabim⁹. **T**u nobis dulcis eris. Gl'ificabis nos. **H**ā pri⁹ ama uim⁹ terrā nō te. Sed mortificasti mēbra nostra q̄ sūt sup̄ terrā. Illud enī vetus testamentū hīs pro missa terrena hoc videt suadere ne grat⁹ colat de us: sed qz dat aliqd in terra ideo diligatur. Quid amas vt deum nō ames? Dic mihi. Ama si potes aliqd qd ille nō fecit. Circūspice vniuersā creaturam vides vtrū alicubi cupiditatis visco teneatur a diligēdo creatore ipediatis: nisi ea re quā crea uit ipse quē negligis. Quare aut amas ista: nisi qz pulchra sunt? Possunt ne esse tā pulchra q̄ ille a quo facta sunt? Miraris hec: qz illū non vides sed per ea q̄ miraris: ama quem nō vides. Interroga creaturā. si a seipsa ē remane in illa: si aut ab illo ē nō ob aliud pnciosa est amatori: nisi qz pponitur creatori. Quare hoc dixi? Propter verū istū fra tres. Mortui ḡ erāt: q̄ ppterea deū colebāt vt eis scdm carnē bn esset. Sapere autē fm carnē mors est. Et mortui sūt q nō grat⁹ deū colūt / id est qz ip se bon⁹ est: nō qz dat alia bona: q̄ dat ⁊ non bonis. Pecuniā vīs a deo? Habet et latro. vxorē / fecun ditatē filiorū salutē corporis / dignitatē sclī: Attē de q̄ multo malī habēt. Hoc est totū ppter qd eū colis? Mutabunt pedes tui: putabis te sine causa colere: qm in eis vides ista q̄ eū non colunt. Ergo ista omīa dat etiā malis. Se solū seruat bonis. Gl'ificabis nos. **H**ā mortui eram⁹ qm terrenis reb⁹ inh erebam⁹. mortui eram⁹ qm terreni hoīs imagi nem portabam⁹. Gl'ificabis nos: inuocabis nos: vitā interioris hoīs dabis nobis: et nomen tuū in uocabim⁹. id est te diligim⁹. Tu nobis dulcis eris remissor pctōz nostrorū: tu eris totū premiū iustī ficatorū.

[Qm sapiētia carnis inimica est in

deum: legi enim dei non est subiecta nec enim potest. ¶ Nec illud quisque per impossibilitatem non peccandi obfecerit quod dictum est. Sapientia carnis inimica est in dei. legi enim dei non est subiecta nec enim potest. Qui autem in carne sunt deo placere non possunt. Sapientia quippe carnis dixit: non sapientia de sursum descendente. Et in carne esse non eos qui nondum de corpore egerint: sed eos qui secundum carnem viuunt / significatos esse manifestum est.

Sic autē dixit: mundū non posse accipere spm

Ex sermōe d
resurrectiōe
christi. α
Merca
tor xps.

María q̄lī
ter genuit.
Luce. i.

Ex tractatu.
ps. lxxix.

Testamē-
tū vet⁹ qd
suasit.
Amādu
creator nō
creatura.

Deus est
gratis co-
lendus.

Bona tē-
poralia ha-
bent a ma-
lis.

De⁹ habe
tur a solis
bonis.

Ex libro ōna
tura ⁊ gratia

In carne
esse.

Ex trac. euāg.
gelij fm ioh.
lxxi.

Ex libro .j. de
baptismo R=
uulorum.
Xps puri
or nat? q̄
adā creat?
cur ifirmī-
tatē carnis
sensit.

Ex tractatu.
ps. xxxiii.
Lilicium.

María ex
adaz mor-
tua propf
peccatū.
Ex sermone
de verbis euā
gelij. xviij.

Error pe-
 lagianista-
 rum.
 Dis caro
 pter q̄ xpi
 ē caro p̄cti

Ad Romanos.

Escm sicut etia dictu est prudētia carnis iūmica est in deū: legi enī dei nō est subiecta: nec enī potest. Velut si dicam? In iusticia / iusticia esse non potest. Quidū quippe ait hoc loco significās dilectores mūdi q̄ dilectio nō est a patre.

Per mī-
dum qd in
telligit.
[Prudētia carnis iūmica est in deū: legi enī dei nō est subiecta: nec enī potest.]

In expōe epi
stole ad gala
thas.
Pruden-
tia carnis
legi dī cur
subiecta es
se nō pōt.
Uite ho-
minū.
Prima.
Secunda

Tertia.

Quarta.

Escm sicut etia dictu est prudētia carnis iūmica est in deū: legi enī dei nō est subiecta: nec enī potest. Velut si dicam? In iusticia / iusticia esse non potest. Quidū quippe ait hoc loco significās dilectores mūdi q̄ dilectio nō est a patre.

[Prudētia carnis iūmica est in deū: legi enī dei nō est subiecta: nec enī potest.]

Cū enī charitas legē impleat: prudētia vero carnis cōmoda tēporalia sectando spiritali charitati aduerlet: q̄modo pōt legi dei esse subiecta id est li bēter atq; obsequēti implere iusticiā: ei q; nō aduer sari: qm̄ etiā dñi conatur vincat necesse est vbi iue nerit maius cōmodū tēporale de iniquitate se pos se assequi q̄ si custodiat eq̄tatē? Sicut enī prima hoīs vita est ante legē cū a nulla neq̄cia vel mali cia phibet: neq;ylla ex parte prauis cupiditatib; resistit: q; nō est q̄ phibeat: sic sc̄ba est sub lege an te gram qm̄ phibet quidē et conat a pctō abstinē re sed vincit: q; nondū iusticiā ppter deū r ppter ip̄am iusticiā diligit: sed eā sibi vult ad cōquirēda terrena seruire. Itaq; vbi viderit ex alia parte ip̄ sam: ex alia cōmodū tēporale: trahit pōdere cupi ditatis et relinquit iusticiā: quā ppterea tenere cō nabat vt haberet illud qd se nūc videt amittere si illā tenuerit. Tercia est vita sub grā: qm̄ nihil tēpo ralis cōmodū iusticie pponit. qd nisi charitate spi rituali quā dñs exemplo suo docuit et grā donauit fieri nō potest. In hac enī vita etiā si existant desi deria carnis de mortalitate corporis: mētē tñ ad cōsensionē pcti nō subiugāt. Ita iā nō regnat pec catū in vestro mortali corpore q̄uis nō possit nisi inhabitare i eo q̄dū mortale corpus est. Primo enī nō regnat: cū mētē seruim? legi dei q̄uis car ne legi pcti: id est penali cōsuetudini cū ex illa desi deria existit: quib; tñ nō obedim? Postea x̄o ex omi parte extinguit: q; si spūs iēsu xpi habitat in nobis q̄ suscitauit xps a mortuis uiuificabit r mor talia corpora nra ppter spm̄ qui habitat in nobis. Nūc q̄ iplēdus est gradus sub grā vt faciam? qd volum? spūs / etiā si carne nō possum? id est nō obe diam? desiderijs pcti ad p̄benda illi mēbra nra arma iniquitatis: etiā si nō valem? efficere vt eadē desideria nō existāt vt q̄uis nondū sim? in pace il la eterna: r ex omi hoīs parte pfecta: iā tñ desina mus esse sub lege vbi p̄uaricationis rea mēs tene atur: dū eā p̄cupiscētia carnis in cōsensionē pcti captiua ducit. sim? autē sub grā vbi nulla est cōdē natio his q̄ sunt in xpo iēsu: q; non certantē sed vi ctū pena cōsequit. [Qui autē in carne sūt deo placere nō possūt. Vos autē i carne nō estis: s; i spū]

Ex lib. ii. de
baptismo p
uulorum.
Lex pcti
r peccatū
quō mane
at in bapti
fatis

In carne
quō non
sint iusti.

Ex trac. p̄o.
capit.

Lex pcti qd etiā pctm̄ appellat aplūs cū dicit nō ergo regnet pctm̄ in vestro mortali corpore ad obediendū desiderijs ei? non sic manet in mēbris eoz q̄ ex aqua et spū sc̄to renati sūt tanq; nō sit ei? facta remissio vbi oīno plena r pfecta fit remissio pctōz oībus iūmicicijs interfectis qd? separamur a deo: sed manet in vetustate carnis tāq; superatū et pemptū si nō illicitis cōsensionib; quodāmodo reuiscat: et in regnū p̄p̄iū dñationēq; reuocet. Ab hac autē vetustate carnis in qua lex ista est pcti vel pctm̄ iā remissū vsq; adeo spūs vita discernit: in cui? nouitate baptizati p dei grām renascuntur: vt parū fuerit ap̄lo dicere tales nō esse in pctō ni si etiā diceret in ip̄a carne illos non esse anteq; ex hac mortali vita migrarēt. Qui enī in carne sūt (in quit) deo placere nō possūt. Vos autē nō estis in carne sed in spū si tñ spūs dei habitat in vobis.

Et in carne sum? et in carne nō sum? In carne

eni sum? eo vinculo qd nondū solutū est: quo dis solut et esse cū xpo multo magis optimū. Itō aut sum? in carne ex eo q̄ spūs p̄imitias dedim? deo si tamen possum? dicere q; cōuersatio nra in celis est. tanq; capite placeam? deo: pedib; autē tanq; extremis aīe partibus adhuc lubricū sentiamus. [Si q̄s aut spm̄ xpi nō habet hic nō est eius.]

Hoc dñs cōmēdauit in māducatiōe carnis sue et potatione sāguinis sui vt in illo maneam? et ip se in nobis. Manem? autē in illo cū sumus mēbra ei? Manet autē ipse in nobis cū sumus templū ei? Ut autē sim? mēbra ei? vnitas nos compagināt. Ut p̄paginet vnitas: q̄ facit nisi charitas? Et cha ritas dei vnde? Aplm̄ interroga. Charitas (inqt) dei diffusa est in cordib; nris p spm̄ sc̄m q̄ dat? est nobis. Ergo spūs est q̄ uiuificat. Spirit? enī facit vīua mēbra: nec vīua mēbra spūs facit nisi q̄ in cor pore qd vegetat ipse spūs iuenerit. Itā spūs q̄ est in te o homo quo cōstas vt hō sis nunq; uiuificat mēbra: qd separatū iuenerit a carne tua? Spm̄ tu um dico aīam tuā. Anima tua nō uiuificat nisi mē bra q̄ sūt in carne tua. Unitatē si tollas iam ex aīa tua nō uiuificat: q; vnitati corporis tui nō copula tur. Nec dicitur vt amem? vnitatē / et timeam? se parationē. Nihil enī sic debet formidare xpian? q̄ separari a corpore xpi. Si enī separat a corpo re xpi nō est mēbru ei? Si nō est mēbru ei? non ve getat spū ei? Quisq; autē (inqt) apls spm̄ xpi nō habet: hic nō est ei? [Si aut xps in vobis est corpus quidē mortuū est ppter peccatū: spirit? ve ro viuit propter iustificationē.]

Anima iā pia q̄ fuit ip̄a ppter iusticiā fidel di citur ex morte reuixisse atq; viuere. Corpus autē nō tantū mortuū ppter aīe abscēssū q̄ futur? est: sed ppter tantā infirmitatē carnis r sāguinis etiā mortuū dicit loquēte ap̄lo. Corpus quidē (inqt) mortuū est ppter pctm̄. Spūs autē vita est ppter iusticiā. Nec vita ex fide facta est qm̄ iust? ex fide viuit. Sed qd sequit? Si autē spūs ei? q̄ suscitauit iēsu xpm̄ a mortuis habitat in vobis: q̄ suscitauit iēsu xpm̄ a mortuis uiuificabit et mortalia corpo ra vestra ppter inhabitantē spm̄ eius in vobis.

Corpus enī mortuū est (ait apls) ppter pctm̄. Non ait corpus mortuū est: sed corpus mortuū est. Adhuc habet vitā vtiq; corpus nrm̄: et tñ cō paratū corpori illi qd futurū est qualia sūt angelo rī corpora: inuenitur corpus hominis mortuum q̄uis adhuc habens animam.

Ut euidentissime appareat nō tantum spūs sed etiā corporis mortē ppter pctm̄ meruisse gen? hu manū: apls dicit. Si enī xpus in vobis est corpus quidē mortuū est ppter pctm̄: spūs autē vita est ppter iusticiā. Si q̄ spūs ei? q̄ suscitauit iēsu a mor tuis habitat in vobis: q̄ suscitauit xpm̄ iēsu a mor tuis uiuificabit et mortalia corpora v̄ra p inhabi tantē spm̄ ei? in vobis. Puto q; nō expōsitore sed tantū lectore opus habet tā clara et apta sentētia

Corpus (inqt) mortuū est nō ppter fragilitatem terrenā q; de terre puluere factū est: sed ppter pec catū. Quid q̄rim? ampli? Et vigilatissime nō ait mortale sed mortuū. Itaq; anteq; imutaret in illā incorruptionē q̄ in sc̄to r resurrectione pmittit po terat esse mortale q̄uis nō moriturū: sic hoc nrm̄ potest vt ita dicā esse egrotabile q̄uis nō egrota turū. Cui? enī caro est q̄ non egrotare possit etiā si aliq; casu pulq; egrotet occubat? Sic r illud corp? iā erat mortale: quā mortalitatē fuerat abstriu ra mutatio in etnā incorruptionē: si in hoīe iusticia

Philip. iii.

Ex trac. eus
gelij p̄z ioh̄.
xliii.

Roma. v.
Spūs est
qui uiuifi
cat.

Sepatō a
xpo est sū
me timen
da.

Ex libro de
trinitate ḡrio

Ro. i.

Ex trac. p̄o.
lxxv.
Corpus
peccatoris
quō mor
tuū sit.

Ex libro d̄ba
p̄imo quā
lorum.

Mortale
corpus et
mortuum
different
dixit apls

Capitulū. viij. Folium. xxxiij

Id est obediētia pmaneret. Sed spm mortale non est factū mortuū nisi ppter pctm. **Q**uā illa resur rectione futura / mutatio nō solū nullā mortē q̄ fa cta est ppter pctm sed nec mortalitātē habitura est quā corp⁹ aiale habuit ante pctm nō aut q̄ suscita uit iesū xpm a mortuis uiuificabit mortua corpa v̄ra: cū supra dixisset corp⁹ mortuū: s; uiuificabit (iqt) r mortalia corpa v̄ra / vt sc; iā nō solū nō sint mortua: s; nec mortalia: cū aiale resurget i spirita le r mortale hoc iduet immortalitātē: et absorbebit mortale a vita. **A**ū enī pntis tps grām determi nās diceret qdē mortuū esse corp⁹ ppter pctm qz in eo nondū p resurrectionē renouato pcti meritū manet: hoc est necessitas mortis: spm aut vitā esse ppter iusticiā: qz licet adhuc corpe mortis hui⁹ one remur: iā fm interiorē hoīem cepta renouatiōe in fidei iusticiā respīram⁹: tñ ne hūana ignorātia de resurrectionē corpis nihil speraret etiā spm qd ppter meritū pctm in pnti scō dixerat mortuū: i futuro ppter iusticie meritū dicit uiuificādū. nec sic vt tñ ex mortuo uiuū fiat. Quāq; itaq; verear ne resma nifesta exponēdo poti⁹ obscuret: aplice tñ sētētie lumen attēde. Si aut xps (iqt) in vob: corp⁹ qdē mortuū est ppter pctm: spūs aut vitā ē ppter iusticiā. Hoc dictū est ne ideo putarēt hoīes vel nullū vel parū se hēre bñficiū de grā xpi qz necessario mor tūri sūt corpe. Attēdere qppe debēt corp⁹ quidē adhuc pcti meritū gerere qd pditioni mortis ob strictū esse s; iā spm cepisse uiuere ppter iusticiā fi dei qz ipe in hoīe fuerat qdā morte infidelitatis ex tinct⁹. Nō igit (iqt) par vob muneris putet⁹ esse collatū p id qd xps in vob est qd i corpe ppter pctm mortuo: iā ppter iusticiā vester spūs uiuū: nec ideo de vitā qd ipse corp⁹ despētis. Si enī spūs ei⁹ q suscitauit xpm a mortuis uiuificabit r mortalia corpa ve strā p inhabitatē spm ei⁹ in vobis. dicit etiā quēad modū fiat vt vitā in se mortē mortificādo puerat **E**rgo (iqt) fies debitores sum⁹ nō car ni vt scōm carnē uiuam⁹. Si enī fm car nē vixeritis moriemini. Si aut spū scā carnis mortificaueritis: uiuetis. Quicūq; enī spū dei agūtur: hi sunt filij dei.

Quid est aliū qd hoc si fm mortē vixeritis totū moriet⁹: si aut fm vitā uiuēdo mor tē uiuificaueritis totū uiuet. Qd si spūs ei⁹ q suscitauit iesū a mortuis hitar i vo bis: q suscitauit iesū xpm a mortuis uiuificabit et mortalia corpa v̄ra ppter inhabitatē spm ei⁹ i vobis. **D**istiguere aut int illā gnationē r hāc pcessio nē nescio / nō valeo / nō sufficio. **A**c p hoc qz r p illa et ista est ineffabilis sic ppheta de filio loquēs ait. gnationē ei⁹ qd enarrabit: ita de spū scō xpm dī pcessionē ei⁹ qd enarrabit. Satis q sit nob qz nō est a seipso filij s; ab illo de q nat⁹ ē: nō est a seip so spūs scūs: s; ab illo de q pcedit. Et qz de vtroq; pcedit sic iā oñ dīm⁹ vñ r sps p̄ris dicit⁹ vbi legit. Si aut sps ei⁹ q suscitauit xpm a mortuis hitar in vobis. Et sps filij vbi legit. q aut spm xpi nō habz hic nō ē ei⁹. **N**ō enī duo sūt sps scī tāq; singuloz: vñ p̄ris r alt filij s; vñ poti⁹ p̄ris et filij. de q vno spū scriptū ē. **E**tenī i spū vno nos oēs i vñ corp⁹ baptizati sum⁹: siue iudei / siue greci / siue fui / siue liberi: r oēs vñ spm potauim⁹. Et alio loco. **U**nū corp⁹ r vñ sps. Quid q̄ hec trīnitas: nisi vñ ei⁹ dēq; substantie est qñquidē non de aliq materia vel de nihilo est filij sed de q est genit⁹. Itemq; spūs

scūs non de aliqua materia vel de nihilo: sed in de est vnde procedit.

Vita q̄ fructu corpis delectata negligit deū in clinat ad nihilū: r ista ē neqcia. Hoc pacto aut vi ta carnal⁹ r frena efficit⁹: r ob hoc etiā caro et terra noīat⁹: r q̄diu ita ē regnū dei nō possidebit. Si aut dū i h studio vite hūane aia degit vicat eas q̄s ad uersū se nutriuit cupiditates fruēdo mortalib⁹: et ad eas vicēdas grā deise adiuuari credat mēte il li fuit⁹ r bona voluntate sine dubitatiōe repabit⁹: r a mlti mutabilib⁹ ad vñ icōmutabile reuertet⁹ re formata p sapiētā nō formatā sed p quā formanē vnuerſa: fruet⁹ qz deo p spm scm qd est donū dei.

Ita fit hō spirital⁹ oīa iudicās vt ipe a nemine iu dicet⁹: diligēs dñm deū suū in toto corde r in tota aia r i tota mēte: r diligēs pximū suū nō carnalit s; tāq; seipm. De aut spiritali diligit: q ex toto qd in eo uiuit deū diligit. In his enī duob⁹ pcepti to ta lex pēdet r pphete. **I**nde iā erit psequē vi post mortē corporale quā debem⁹ primo pctō tpe atq; ordine suo h corp⁹ restituat p̄stine stabilitatē: quā nō p se habebit s; p aiam stabilitatē in deo. Querur sus nō p se stabilit s; p deū q̄ fruit⁹: ideoq; ampl⁹ qz corp⁹ vigebit r ipsa p incōmutabile xitatē que fi li⁹ dei vñc⁹ est: atq; ita r corp⁹ p spm filij dei vige bit qz oīa p spm. **D**ono etiā ei⁹ qd aie dat. i. scō spū nō solū aia cui dat salua et pacata r scā fit: s; etiā spm corp⁹ uiuificabit eritq; in natura sua mūdissi mū. **A**lle enī dicit. **M**ūdate q̄ int⁹ sūt: et q foris sūt mīda erit. dicit r apls. **U**iuificabit r mortalia cor pora v̄ra ppter spm manentē in vob. **A**blato q pctō auferet pena pcti. **E**t vbi ē malū: **T**ibi ē mors cō tētiō tua: vbi ē mors acule⁹ tu⁹. **U**icit enī essētia nihilū et sic absorbebit mors in victoria. **E**rgo fratres debitores sum⁹ nō carni vt scōm carnē vi uamus r c. vsp̄ heredes dei coheredes autē xpi.]

Ergo fies accepto adiutorio porrecto nob de sup diuio auxilio brachio dñi: et ipso brachio dñi porrecto nobis auxilio / spū scō. debitores sum⁹ non carni vt fm carnē abulem⁹: qz fides bñ opari nō pot nisi p dilectionē. **U**t aut habeam⁹ dilectio nē r ex ea possim⁹ hēre bonā opationē nūqd eā no bis nos dare possum⁹: cū scriptū sit. **M**aritas dī diffusa ē in cordib⁹ nrīs p spm scm q dat⁹ est nob: **S**i enī scōm carnē vixeritis moriemini. **I**am su pra dixerat prudētia carnis mors est: non qz caro malū est s; fm carnē uiuere maki est. **S**i autē spū / actiōes carnis mortificaueritis: uiuetis. **H**oc est opus nostrū in hac vita actiones carnis spū mor tificare quotidie / affligere / minuire / frenare / in terimere. **Q**uā multa enī pficiētes iā nō delectāt que antea delectabāt. **Q**uā ergo delectabat r nō ei cōsentiebat mortificabat: qz iā nō delectat mortifi catū est. **U**t ergo dīxisset apls: si autē spū actiō nes carnis mortificaueritis uiuetis: id est illas cō cupiscētias carnis quib⁹ nō cōfētire magna laus est: qd nō habere pfectio est iā hic metuēdū est / ne qd rursus ad mortificandas actiones carnis de spū suo presumeret. **E**rgo ne hic se extolleret hu manus spūs et ad hoc opus se idoneū firmūq; tā ctaret: subiecit et ait. **Q**uotq; enī spū dei agunt hi filij sūt dei. **N**ō q scōm carnē suā uiuūt: nō qui car nis voluptate ducūtur: nō q spū suo agunt: s; qd qd spū dei agunt hi filij sūt dei. **D**icit michi aliq. **E**rgo agimur nō agim⁹. **R**ūdeo imo r agis r ageris. **E**t tūc bñ agis si a bono agaris. **S**p̄s enī dei q te agit agētī adiutor est tibi. **I**pm nomen adiutoris prescribit tibi: qz et tu ipse aliqd agis. **Q**uotquot

Ex libro de vera religioe

Homo qli ter spirita lis efficit. Math. xxi

Math. xxi

Ex smōe de verbis apli. xiii.

Ro. v.

Nō cōsen tire pcupi scētis ma gna laus ē nō habere eas perfe ctio.

Filij dei.

e i

Scd; car nē uiuere est totum mori.

Ex libro ptra maximū scō. Gnatio fi lijet pcel lo spū scī filius nō est a seipso est a seipso Spiritus sanc⁹ non est a seipso Duo non sunt spūs. i. Cor. xii.

Ephe. iiii. Alibi quē admodū,

Ad Romanos.

α

enim spū dei aguntur hi filij dei sūt nō littera sed spū: nō lege p̄cipiēte / mināte / p̄mittēte / s̄z spū exhortāte / illumināte / adiuvāte. Forte dicturi eratis et lex sufficit nobis. Lex timorē dedit: et videte qd hic subijcit apl's. Quia enī q spū dei agitur charitate agunt. Charitas enī dei diffusa est in cordibus nr̄is p spm̄ scm̄ q dat⁹ est nobis secutus adiunxit. Nō ei accepistis spm̄ fuitutis itēz i timorē

Quid est itēz? Quō fronte molestissimo pedagogo. Quid ē iterū? Sicut i mōte syna accepistis spm̄ fuitutis. dicit aliq's. Ali⁹ ē spūs fuitutis: ali⁹ ē spūs libtatis. Si ali⁹ esset: nō diceret apl's itēz. Idē ē spūs: s̄z in tabulis lapideis in timorē in tabulis cordis dilectionē. Audistis quomō lōge positā plebē: voces / ignis / sum⁹ in mōte t̄ebat: quō autē veniēs spūs sc̄tis igneis liguis sup vniūquēq's discipuloz inderit. Itā ē nō in timorē s̄z in dilectione vt nō fuit s̄z filij sim⁹. Qui enī ideo adhuc bene agit qz penā t̄i met et deū nō amat. nōdū est iter filios vtinā t̄i vel penā timeat. Timor seru⁹ est / charitas libera est. Fac vel timorē pene: si nōdū potes amore iusticie veniet dñs et fū⁹ abscedet: qz p̄sumata charitas foras mittit timorem.

Bñ agens
p̄p̄t timorē
rem nō est
int filios.

Sed accepistis spiritū adoptionis filiorū in quo clamamus abba pater

Amīn⁹ timef: p̄ amat. Clamor iste cordis est nō faucū / nō labioz: it⁹ sonat aurib⁹ dei. Clauso ore / labijsq's imotis suanna ista voce clamabat. Cor clamer: p̄r n̄ q es i cel. Quare nō t̄m p̄r: Quid sibi vult abba p̄r? Si enī q̄ras qd sit abba / r̄ndet tibi pat. Abba enī hebraice p̄r d̄r. Quare vtrūq's voluit apl's dicere: Quia videbat lapidē angularē quē reproba uerūt q̄ edificauerat et fact⁹ est in caput aguli: nō s̄z ne causa angularē dictū: nisi qz in osculū recepit vtrūq's parietē de diuerso veniētē. hinc circūcisio inde p̄pucū / inde abba / inde pater. Concordia parietum anguli gloria.

Abba qd
significat.
ps. cxvii.

Ipsē spiritus reddit testimonium spiritui nostro: qz sumus filij dei.

Non spūs noster testimoniu reddit spūi nostro qz sum⁹ filij dei / sed spūs dei arrā reddit testimoniu pro ea re que nobis promissa est.

Si autem filij et heredes

Nō enī ianī filij. hec ē merces hereditas s̄z nō quō est hoīs p̄ris hereditas: relinqt enī filijs suis nō possidet cū filijs suis: et t̄m magnū se facit gr̄as sibi agi desiderat: qz voluit dare qd secū nō posset auferre. Heredes dei sic sūt vt ipse deus sit hereditas nr̄a: cut dicit psalm⁹. dñs ps hereditas mee. Heredes quidem dei.

ps. xv.

Si parum vobis est audite qd ampli⁹ gaudeatis. Coheredes autem christi.

Item lectionis eiusdem expositio.

Ergo f̄res debitores sum⁹ nō carni vt fm carnē viuam⁹. Si enī fm carnē vixeritis moriemini.

Si autē spū actiōes carnis mortificaueritis viuetis. Nec t̄m ideo debet i hoīe h̄ est i vobis m̄t̄p̄sis nō i dño gl̄ari qn̄ nō fm carnē viuūt s̄z spū actiōes carnis mortificat. Et enī nō se extolleret qd ista dicebat existimātes se suo spū tanta hec bona opa facere posse nō dei: p̄p̄tea cū dixisset. Si autē spū actiōes carnis mortificaueritis viuetis. p̄tinuo subiecit. Quotq't enī spū dei agūt hi filij sūt dei. Qn̄ s̄z spū actiones carnis mortificatis vt viuatis: illū

Ex libro de
gfa et libero
arbitrio.

gl̄ificate: illū laudate / illi gr̄as agite cui⁹ spū agi: mini vt ista valeatis vt vos filios dei esse mōstretis. Quotq't enī spū dei agūt hi filij sūt dei: quotq't ē adiuncto solo adiutorio legis sine adiutorio gr̄e cōfidētes in x̄tute sua suo spū agūt: nō sūt filij dei. Si autē spū facta carnis mortificaueritis viuetis.]

Et spū nr̄a opa carnis mortificem⁹ spū dei agi mur q dat p̄tinetiā q̄ frenem⁹ / domem⁹ / vincam⁹ cōcupiscentiā. In hoc tā magno plio in qd hō viuūt sub gr̄a cū bñ pugnat adiut⁹ exultat in dño cū tre more: nō desit t̄m strēnuis bellatorib⁹ et opey carnis q̄puls iuictis mortificatorib⁹ aliq̄ vulnera p̄cto rū p̄pter q̄ sanāda q̄tidie x̄acit dicāt. Dimitte nob debita nr̄a cōtra eadē vicia et p̄tra diaboli p̄ncipē regēq's vitioz multo vigilat⁹ et acrius ip̄a oīone certātes ne valeāt aliq̄d mortificare suggestiōes q̄bus instigat insup p̄cto rē ad sua excusāda poti⁹ q̄ accusāda p̄cta: at sic illa vulnera nō modo nō sanantur: verū etiā q̄ mortifera nō erāt graui⁹ et letalit̄ ifigant. Quicūq's enī spū dei agūt hi filij sūt dei.]

Ex libro ser
monū de p̄t
nētia.

Vulnera
peccatorū
nō desunt
strēnuis
bellatorib⁹.

Nō se itaq's fallāt qd dicit vt qd nobis p̄dicat at q̄ p̄cipit vt declinem⁹ a malo / et faciam⁹ bonū si b̄ nos nō agim⁹ sed id velle et opari / de opat in nob. Sed poti⁹ itelligāt si filij dei sūt spū dei se agi / vt qd agēdū est agāt: et cū egerint illi a q̄ agunt gr̄as agāt. Agunt enī vt agāt nō vt ip̄i nihil agāt: et ad hoc eis ostēdit qd agere debeāt vt qn̄ id agunt sic agēdū est id est cū dilectiōe / et delectatiōe iusticie suauitatē quā dedit dñs vt fra ei⁹ daret fructū suū accepisse se gaudeāt: qn̄ aut nō agūt siue oīno nō faciēdo siue nō ex charitate faciēdo: oīer vt qd nondū habēt / accipiāt. Quid enī habebūt qd non accepturi sūt: aut qd habent qd nō acceperūt?

Ex libro de
correctiōe et
gramm.

Filij dei q̄diu mortalit̄ viuūt cū morte p̄figūt et q̄uis sit de illis x̄acit dictū: quotq's spū dei agūt hi filij sūt dei: sic t̄m spū dei excitatur et tāq's filij dei p̄ficiūt ad deū vt eos spū suo maxie aggrauate corruptibili corpore tāq's filij hoīs in q̄buldā humanis motib⁹ deficiāt ad seip̄os et ideo peccēt.

Ex libro en
chiridion.

Interest qd ē q̄ntū. Neq's enī qz p̄ctm̄ est oē crimē ideo crimē est etiā oē p̄ctm̄. Itaq's sc̄toz hoīm vitā q̄diu in hac morte viuūt inueniri posse dicim⁹ sine crimine: p̄ctm̄ aut si dixerim⁹ qz non habem⁹ (ait Iohānes apl's) nos ip̄os seducim⁹ / et x̄itas in nobis nō est. Sed neq's de ip̄is criminib⁹ quālibet magnis remittēdis in sc̄tā ecclia dei mīa desperāda est: agētib⁹ penitētiā sc̄dm̄ modū sui cuiusq's p̄cti.

peccatū et
crimen dñ
ferunt.

i. Iohan. i.

In actiōe aut penitētie vbi tale p̄missū est vt is qd cōmisit a x̄pi etiā corpore separet nō tā cōsideranda est mēsurā tp̄is q̄ doloris. Cor enī cōtritum et humillatum deus nō spernit.

Doloris
mēsurā po
tius q̄ tē
poris ē cō
siderāda.

Nō enī q spū suo agunt: s̄z quotq't spū dei agūt hi filij sūt dei: nō qz ip̄i nihil agūt sed ne nihil boni agāt a bono agunt vt agāt. Itā tāto magis efficit qd qz fili⁹ bon⁹ q̄ro largi⁹ ei dat a p̄re spūs bonus.

Ex libro ser
monū de p̄t
nētia.

Plus est p̄culdubio agi q̄ regi. Qui enī regis aliq̄d agit: et ideo regis vt recte agat. Qui aut agi agere ip̄e aliq̄d vit itelligit: et t̄m p̄stat volūtati⁹ bus nr̄is gr̄a saluatoris vt nō dubitet apl's dicere quotq't spū dei agūt hi filij sūt dei. Nec aliq̄d in nobis libera volūtās melius agere pōt q̄ vt illi se cōmēdet qd male agere nō potest. Non enī accepistis spm̄ seruitutis itēz in timorē. et.]

Misi itē spm̄ tuū coopuit eos mare. Meminerim⁹ aut spm̄ dei nō solū ad bñficia: verū etiā ad vīn dictā p̄mēozari. Nūq'd ali⁹ etiā supra dixit p̄spm̄ ire tue diuisa ē aq̄? Iste itaq's sps dei in egyptios nam sps ire ei⁹ qd nocuit aquaz diuisio vt irātes

Ex libro qm̄
onū exodi. xi
nulo. iij.
Spūs dei
etiā ad vīn
dictā com
memorat

posset aq̄s redeſcib⁹ obui: filijs x̄o iſrael q̄b⁹ pſu-
it q̄ aqua diuiſa eſt nō fuit ille ſpūs ire dei. **¶** Si
gnificat ppter diuerſas opationes et effect⁹ ſpūs
dei diſſimiliter appellari: cū ſit vn⁹ atq; idē: ille dñs
taxat q̄ etiā ſpūs ſct⁹ in vnitate trinitatis accipit.
¶ Proinde nō arbitror aliū q̄ eundē ſignificari vbi
dicit apl's. **¶** Nō enī accepſiſtis ſp̄m ſeruitutis iterū i
timorē: ſed accepſiſtis ſp̄m adoptionis in quo cla-
mam⁹ abba pater: qz eodē ſpū dei. i. digito dei q̄ lex
in tabulis lapideis cōſcripta eſt timor incuſſus eſt
eis: q̄ grām nōdū intelligebat: ſed lex illis fieret
pedagogus quo pduceretur ad grām q̄ eſt in fide
ieſu xp̄i. **¶** De hoc autē ſpū adoptionis: grē: id eſt de
hoc opere ſpūs dei quo ipartit grā et regnatio in
vitā etnā dñs. ſpūs autē viuificat cum ſupra diceret
ſcā occidit. i. lex pſcripta tñmō ſine adiutorio grē.
¶ Et illi q̄ ſub lege ſūt: et timore pene iuſticiā ſuā
facere conātur: ideo nō faciūt iuſticiā dei qz cha-
ritas eā facit: quā nō libet niſi q̄b⁹ licet: cū aliud ha-
beat in volūtatē qua mallēt ſi fieri poſſet licere q̄b⁹
nō licet: et illi q̄ credūt deo. **¶** Nā ſi oīo nō crederent
nec penā legis vtiq; formidaret. **¶** Sed nō hāc fidē
cōmēdat apl's q̄ dicit. **¶** Nō enī accepſiſtis ſp̄m ſerui-
tutis iterū in timorē: ſed accepſiſtis ſp̄m adoptionis
filiorū in quo clamam⁹ abba pater. **¶** Timor q̄ ille ſerui-
lis eſt: et ideo i illo q̄ ſuis deo credat: nō tñ iuſticiā
diſſigat: ſed dñatio timet: filij x̄o clamāt abba pater.
¶ Quarū duarū vocū vna eſt ex circūciſione: altera
ex p̄pucio: iudei p̄mū et greci: qm vn⁹ eſt de⁹ q̄ iu-
ſtificat circūciſionē ex fide et p̄pucio p̄ fidē. **¶** Cū au-
tē clamāt aliqd petūt. **¶** Et qd petūt niſi q̄b⁹ eſurūt
et ſitūt: **¶** Et hoc qd eſt niſi q̄b⁹ de illis dictū ē. **¶** Bea-
ti q̄ eſurūt et ſitūt iuſticiā qm ipſi ſaturabuntur:
¶ Huc ergo trāſeāt q̄ ſub lege ſūt vt ex ſeruis filij fi-
ant: nec ſic tñ vt ſerui eſſe deſiſtāt: ſed vt tanq; filij
dñi et p̄ri liberaliter ſeruiāt: qz et hoc acceperunt.
¶ Dedit enī poteſtatē ille vn⁹ filios dei fieri credē-
tib⁹ in noīe ei⁹: eoſq; admonuit petere / q̄rere / pul-
ſare vt accipiat et inueniat et aperiat eis: addēs in-
crepationē et dicens. **¶** Si vos cū ſitis mali noſtis bo-
na dare filiis vris q̄ntomagis p̄r veſter q̄ eſt
in celis dabit bona petētib⁹ ſe: **¶** Hec eſt fides q̄ per
dilectionē operat nō p timorē: nō formidādō pe-
nam ſed amādō iuſticiā. **¶** Unde q̄ iſta dilectio iſtē
charitas p quā fides operat niſi vnde illā fides ip-
ſa ipetravit: **¶** Neq; enī eſſet in nobis q̄taci⁹ ſit in
nobis niſi diſſidēret in cordib⁹ nris p ſp̄m ſctm q̄
dat⁹ eſt nobis. **¶** Charitas q̄ppe dei dicta eſt diſſi-
di in cordib⁹ nris nō qua nos ipſe diſſigat ſed q̄ nos
facit dilectores ſuos: ſicut iuſticia dei qua iuſti ei⁹
munere efficiuntur: et dñi ſal⁹ qua nos ſaluos facit.
et fides ieſu xp̄i q̄ nos fideles facit. **¶** Hec ē iuſticia
dei quā nō ſolū docet per legis p̄ceptum verum
etiā dat per ſp̄ritus donū.
¶ Sicut enī ſūt duo timores q̄ faciūt duo gñā tē-
mentū: ſic ſūt due ſeruitutes q̄ faciūt duo gñā ſuo-
rū. **¶** Eſt enī timor quē pfecta charitas foras mittit:
et eſt ali⁹ timor caſtus pmanēs in ſclm ſclm. **¶** Illū ti-
morē q̄ nō eſt in charitate attēdebat apl's cū dice-
bat. **¶** Nō enī accepſiſtis ſp̄m ſeruitutis iterū in timo-
rē. **¶** Illū autē timorē caſtū attēdebat cū dicebat: nō
li altū ſapere / ſz time. **¶** In illo timore quē charitas
foras mittit eſt etiā ſeruit⁹ ſimul foras cū ipō timo-
re mittēda. **¶** Utrūq; enī iūxit apl's hoc eſt et ſeruitu-
tē et timorē dicēdo. **¶** Nō enī accepſiſtis ſp̄m ſeruitu-
tis iterū in timorē. **¶** Ad hāc ſeruitutē ſerui p̄tinent itue-
bat et dñs dicens. **¶** Nā nō dicā vos ſeruos qz ſeruos

neſcit qd faciat dñs ei⁹. **¶** Nō ille vtiq; ſeru⁹ ad timo-
rē p̄tinet caſtū cui dicit. **¶** Euge bone ſerue intra in
gaudiū dñi tui: ſz ille ſeru⁹ p̄tinet ad timorē foras
a charitate mittēdū. de q̄ alibi dicit. **¶** Seru⁹ nō ma-
net in domo in etnā. **¶** Fili⁹ autē manet i eternū. **¶** Qm
itaq; dedit nobis poteſtatē filios dei fieri vt nō ſui
ſed filij ſim⁹ vt miro qdā et ineffabili ſed tñ ſi modo
ſerui: nō ſui eſſe poſſim⁹: ſerui ſcz timore caſto ad
quē p̄tinet ſeru⁹ iſtās in gaudiū dñi ſui: nō ſui autē
timore foras mittēdo ad quē p̄tinet ſeru⁹ nō manēs
in domo in etnā. **¶** Utrūq; tales ſerui nō ſerui ſim⁹:
dñm facere ſcim⁹. **¶** Hoc ſeru⁹ ille neſcit q̄ neſcit qd
faciat dñs ei⁹. **¶** Et cū aliqd boni facit ſic extollit q̄ſi
hoc ipſe faciat nō dñs ei⁹: et glia i ſe nō i dño glia
cū ſe ipſe deſuperit qz ſic glia q̄ſi nō acceperit.
¶ Nemo iuit⁹ bene facit etiā ſi bonū eſt qd facit:
qz niſi p̄deſt ſpūs timoris vbi nō eſt ſpūs charita-
tis. **¶** Plenitudo legis charitas eſt: qz p charitatē
lex implet nō p timorē. **¶** Intantū enī ſiut mādāta iu-
ſticie inq̄tū adiuuat ſp̄s grē. **¶** Mādātū dei ſi timo-
re ſit pene / nō amore iuſticie: ſeruilis ſit: nō libera-
liter: et ideo nec ſit. **¶** Nō enī bon⁹ fruct⁹ eſt q̄ non de
charitatis radice pcedit. **¶** Sed accepſiſtis ſp̄m
adoptionis filiorū in quo clamamus abba pater.
¶ Qualis res eſt ſi pign⁹ tale ē: nec pign⁹ ſz arra
dicēda ē. **¶** Pign⁹ enī qm ponit cū fuerit res ipa red-
dita / pign⁹ auferit. **¶** Arra autē de ipſa redat q̄ dāda
pmittit vt res qm reddat impleat: qd datū ē nō mutet.
¶ Qd autē Marc⁹ nō ſolū p̄ ſed abba p̄r dñm di-
xiſſe p̄mōrat hoc eſt abba hebraice qd latine p̄r.
¶ Et forte dñs ppter aliqd ſacramētū vtrūq; di-
xerit volēs ſe oſtendere illā ſe tritiſciā in pſona ſui
corporis id eſt eccleſie ſuſcepſiſſe q̄ fact⁹ eſt angu-
laris lapis veniētī ad eū parti ex hebreis ad quos
p̄tinet qd ait abba. parti ex gētib⁹ ad q̄s p̄tinet qd
ait p̄r. **¶** Etia⁹ Paul⁹ apl's nō p̄termittēs hoc ſacra-
mentū: in q̄ clamam⁹ (inq̄r) abba pater. **¶** Et itez ait.
¶ Miſi de⁹ ſp̄m filij ſui in corda nra clamātē abba
pater. **¶** Sportuit enī vt bon⁹ magiſter et ver⁹ ſaluator
infirmiorib⁹ p̄patis in ſe ipſo demōſtraret nō de-
bere ſuos martyres deſpare ſiqua forte cordibus
eorū irripere ſub tēpus paſſionis ex hūana fragi-
litate tritiſcia: cū eā viceret volūtati ſue p̄ponēdo
volūtātē dei qz ille ſcit qd expediat quib⁹ cōſulit.
¶ Hoc eſt enī pater qd abba pater: ſed ad ſacramētū
intimandū planius eſt abba pater.
¶ Ipſe eſt pater noſtra qui fecit vtrāq; vnū vt du-
os cōderet in ſe vnū hoīem nouū faciēs pacem et
cōmutaret vtrōſq; in vno corpore deo in quo cor-
pore ſumus filij dei clamātes abba pater. **¶** Abba p̄r
pter illozū linguā: pater ppter noſtrā. **¶** Hoc enī ab-
ba qd pater. **¶** Unde dñs q̄ dixit nō ſū miſſus niſi ad
oues q̄ perſerūt dom⁹ iſrael oſtendēs illi gētib⁹ red-
ditam preſertē ipſi⁹ p̄miſſionē: ait tñ alio loco. **¶** Pa-
beo alias oues q̄ nō ſūt ex hoc ouili: oportet me ip-
ſas adducere vt ſit vn⁹ grex et vn⁹ paſtor. **¶** Quod
vtrūq; breuiter dictū eſt / in eo qd de p̄phetia idē
apl's cōmemorat. **¶** Letamini gētes cū plebe eius.

In expoſitione epiſtole ad Galathas.

¶ Duo x̄ba poſuit vt poſteri⁹ iterpretaret p̄mū.
¶ Nā hoc eſt abba qd p̄r. **¶** Elegāter autē itelligit non
frustra duaz linguaz x̄ba poſuiſſe idē ſignificātia
p̄p̄t vnūverſū pplm q̄ de iudeis et gētib⁹ in vnitate
fidei vocat⁹ ē: vt hebrei x̄bū ad iudeos: grecū ad
gētes vtriuſq; tñ x̄bi eadē ſignificatio ad eiūdē
fidei ſpūs vnitate p̄tineret. **¶** Ipſe ſpūs reddidit
e ij

Joannis. i.

Ex libro ſen-
ſitaz p̄p̄t.
Inuit⁹ ne-
mo bñſa-
cit licet bo-
nū faciat.

Ex ſmōe. iij.
de x̄bis apli
Pignus.
Arra.
Ex libro dñs
ſenſu euāge-
liſtaz. iij.
Cur x̄pus
dixit abba
pater et nō
abba vel
pater ſolū
modo.

Galla. iiii.

Ex tractatu
p̄r. lxxviii.

Matthe. xv.

Johan. x.

Roma. xv

In expoſitio
ne p̄p̄t ad ga-
lathas.

Ex libro de
ſp̄ritu et ſcā.

Timor ſer-
uilis.
Abba pater

Matthe. v.

Luce. xi.

Charitas
dei q̄ ipſe
diſſigat.
Iuſticia
dei.

Ex tractatu
euāgelii. ſm
ioāne. lxxxi
Timor du-
plex.

Ro. xi.
Seruitus
duplex.

Johan. xv.

Ad Romanos.

Ex fmōe de blasphemia spūs sancti.
Remissio peccatorū attribuit spiritui sācto.
Cur apli liguis omniū sunt locuti.
Ephe. iiii.
Johan. xv.
Mathe. x.
Spūs sanctus ab viro pcedit.
Ex tractatu euāgelii fm ioh. ii.
Unicus filiū nō voluit de remanere vniū.
H
Hereditas xpī non fit angustior.
p. ii.
p. xv.
Ex libro q̄ti onū. lxxvii.
Quo sim heredes dei nō defuncti.

testimoniū spiritui nostro q̄ sumus filij dei.]
Ecclēsia accipit hoc donū vt in ea spūs sc̄to fiat remissio pctōz. Quā remissione cū trinitas faciat pprie tñ ad spm sc̄tm itelligit p̄tinere. Ipse est enī spūs adoptionis in quo clamamus abba pat. vt ei possim dicere dimitte nob debita nra. Et in hoc cognoscim? sic dicit apl's Johānes qm̄ xps manet in nobis de spū quē dedit nobis. Ipse spūs testimoniū reddit spūi nro qz sum? filij dei. Ad ipm enī p̄tinet societas qua efficiamur vniū corpus vniū ci filij dei. Unde scriptū ē. Si qua igit exhortatio in xpo si qd solaciū charitatis: si qua societas sps p̄p̄t hāc societate spūs illi in quos p̄mitus venit linguis oim̄ gentiū sūt locuti. Et sicut pliguas cōfortatio: est societas gñis hūmā sic oportebat per liguas oim̄ gentiū significari istā societate fili orū dei et mēbroz xpī futurā in oib? gētib?. vt quē admodū tūc ille apparebat accepisse spm̄ sc̄tm q loq̄bat linguis oim̄ gentiū: ita nūc ille se agnoscat accepisse spm̄ sc̄tm q̄ tenet vīnculo pacis ecclēie q̄ diffūdit in oib? gētib?. Unde dicit apl's. Quidē tes seruare vnitatē spūs in vīnculo pacis. Quāte ipse sit spūs p̄ris ipse fili? dicit q̄ de p̄re pcedit. Et alio loco. Nō enī vos estis q loq̄mini sed spūs p̄ris vestri q loq̄it in vobis. Qd vero ipse sit spūs filij: apl's dicit. Vñt de? spm̄ filij sui clamantē ab ba p̄ hoc est clamare facientē. Nos enī clamam? sed in illo id est in ipso diffūdetē charitatē in cordib? nris sine qua iūcter clamat quicūqz clamat. Unde itē dicit. Quisqz autē spm̄ xpī nō habet hic nō est ei?. Ad quē ergo in trinitate pprie p̄tineret huius p̄mūio societatis nisi ad eū spm̄ qui est patri filioqz cōis. [Si autē filij et heredes. heredes quidē dei coheredes autē christi.]
Magna beniuolētia magna mīa. Vñt? natus est et noluit remanere vn? . Multi hoies cū filios nō habuerint pacta etate adoptat sibi et volūtare faciūt qd natura nō potuerūt. Hoc faciūt hoies. Si autē aliqz habeat vnicū filiū gaudet ad illū magis qz sol? oīa possessor? est: et non habebit q cū eo diuidat hereditatē et pauperior remaneat. Nō sic de? . vnicū es dē ipm̄ quē genuerat et p quē cuncta creauerat misit in hūc mūdū vt nō esset vn? s? frā tres haberet adoptatos. Nō enī nos nati sum? de deo quomō ille vñgenit? sed adoptati p grām sp̄s. Ille enī vñst vñgenit? soluere pctā / qd? peccatis iplicabamur ne adoptaret nōs ppter ipedimētū eoz. Quos sibi frēs facere volebat ipse soluit et fecit coheredes. Sic enī dicit apl's. Si autē filius et heres p deū. Et iterū. Heredes qdē dei sed coheredes xpī. Nō timuit ille habere coheredes qz hereditas ei? nō fit angusta: si multi possederūt. Illi ipi certe illo possidēte sūt hereditas ipi? et ille vicissim sit hereditas ipsoz. Audi quō ipi sūt hereditas ipi?. Vñs dixit ad me fili? meus es tu ego hodie genui te. Postula a me et dabo tibi gentes hereditatē tuā. Ille quō sit hereditas eoz dicit in psalmo. P̄ris pars hereditatis mee et calicis mei. Et nos illū possideam? et ipse nos possideat. Ille possideat sicut dñs: nos possideam? sicut salutem / nos possideamus sicut lucē.
Sicut apl's ad hebreos dicit. Testamētum testatoris morte firmat. propterea p nobis mortuo xpo nouū testamētū firmatū esse asserit cul? similitudo vet? testamētū erat: i q mors testatoris p vīctimā pfigurabat. Si q̄ grā quō sim? sc̄m verba eiusdē apli coheredes xpī filij atqz heredes dei: cū etiā hereditas decessoris morte firma teneat.

nec villo alio mō hereditas possit itelligi respōdet ipso quidē mortuo factos nos esse coheredes qm̄ filij ei? dicti sum?. Nō enī se iunāt (in q) filij sponsi qdū cū illis est spūs. Heredes q dicimur qz reliq̄ nobis pacis ecclēsiastice possessionē p fidē tē poralis dispēsationis quā in hac vita possidem?. Quod testat? est dicēs pacē meā do vobis / pacē reliquo vobis. Coheredes autē ei? efficiemur: cū i fine sc̄li absorbebit mors in victoriā. Tūc enī ei si miles erim? qm̄ videbim? eū sicuti est. Quā hereditatē nō ei? p̄ris morte adipsamur q mori nō potest: qm̄ quidē ipse sit hereditas nra sc̄m illud qd scriptū est dñs ps hereditatis mee. Sed qm̄ cū vocati sum? adhuc puuli et ad spiritalia contēplāda min? idonei vsqz ad humillimas nras cogitatioēs se mīa diuina porerit vt qm̄odo cūqz cernere nite remur qd nō euīdēter atqz p̄spicue cernebam? id ipm̄ morit qd in enigmate cernebam? cū facie ad faciē cernere ceperim?. Cōueniēter q dicim? moriturū esse qd auferet. Cū autē venerit qd pfectū est auferet qd ex parte ē. Ita nobis quodāmodo morit p̄ i enigmate et idē ipse sit nobis hereditas cū facie ad faciē possidē: nō qz in se morit s? iperfecta in eū nra visio pfecta visione perimit. Et nī illa p̄or nos nutriet: ad altā plenissimā et euīdētissimā nō efficeremur idonei. Qd si etiā de dō mino nro iesu xpo ei? itellec? admittat. nō enī nos coheredes ei? esse possum? nisi ei tpe heres sit: in corpore suo itelligat heres id est in ecclēia cui? heredes sum?. Quis ex nobis p̄stet quēadmodū filij ei? matris dicimur quis ex nobis cōstet. Sed rur sū qri pōt cui? morte facti sum? etiā nos hereditas dei fm̄ illd dabo tibi gētes hereditatē tuā: nisi forte hui? mūdū q pus tanqz dñante tenebamur. post aut cū dicim? mūdus mihi crucif? est / et ego mūdō possideat nos xpus mortuo illo q nos possidebat cū ei renūciā? morimurqz illi / et ipse nobis. **T**alis est enī via iustoz: talis est vita sc̄toz: tenentū deū patrē: tenentū ecclēsiā matrē cū virtūqz fidelit adherēt. nec illū parentē nec istā offēdētes sed in amore vtriusqz parētis viuētes et ad hereditatē eternā pperātes nō leso p̄re / nō lesa m̄re dat vnicuiqz hereditas. Et duo parētes nos genuerūt ad mortē: duo parētes nos genuerūt ad vitā. Parētes q nos genuerūt ad mortē adā est et eua. parētes q nos genuerūt ad vitā xps est et ecclēia. Nati sum? certe vt moriamur. Precessores genuerūt sibi successores. Nūqd genuerūt sibi cū qd? hic sc̄p vsuāt? Sed tāqz decessuri q illis succederēt genuerūt sibi. De? autē p̄ et m̄ ecclēsia nō ad hoc generāt. Generāt autē ad vitā etnā qz et ipi etnā sūt: vt habem? hereditatē pmissā a xpo / vitā eternā. Sc̄m qd x̄bū caro factū est et bitauit i nobis / nutrit? creuit / passus / mortu? / et resuscitat? / accepit hereditatē regnū celozū. In ipso hoie accepit resurrectionē et vitā etnā. In ipso hoie accepit / x̄bo aut nō accepit: qz icōmutabiliter manet ab etno i etnū. Et q accepit resurrectionē et vitā etnā caro illa q resurrexit et viuificata ascēdit in celū hoc nobis pmissū est. Ipam hereditatē expectam? vitā eternā. Adhuc enī nō totū corp? accepit qz caput in celo est / mēbra adhuc in tra sūt: nec caput solū accepturū est hereditatē et corpus reliquet. Tot? xps acceptur? est hereditatē: tot? fm̄ hoiem id est caput et corp?. Mēbra q xpī sum? spem? hereditatē qz cū oīa ista trāsierit hoc bonū accepturi sum? qd nō transibit: et hoc malū euasuri qd nō trāsibit. **H**ereditas in qua coheredes xpī sum? nō mul

Mathe. ix.

Johan. xiiii.

Johan. iii.

p. xv.

i. Cor. xiii.

Pater celestis moris nobis i enigmate

p. ii.

Galla. vi.

Ex fmōe de Niu. p. lxxvii

Parētes duo genuerunt nos ad mortē duo ad vitā.

Joh. i.

Ex libro senariū p. xi

Si tñ ꝑpatimur vt ⁊ glificemur. **E**xisti-
mo enī q nō sunt ꝑdigne passionēs hui⁹
tꝑis ad futurā glia ⁊ q reuelabit i nobis.

Ex sermone
de verbis eu-
uangelii.
Cōsolatio
laboris.

Ps. xxvi.

Debre. xii.

Quid ser-
uat de⁹ in-
tis.
i. Johan. iii.

Ex smōe de
natali aplo-
rum.

Ex smõe de paulo aplo.

 α

vsq; ad id vbi ait. **S**pe enī salui facti sumus.

Ex libro q̄st
onū. lxxxi.

Creatura
quid sit et
quomodo nos
creature
censemur.

Christus
dici nō p̄t
creatura.

Eccle. i. 4.

Ad Romanos.

Non enī sponte creatura vanitati subie-
cta est sed ppter eum qui subiecit in spe.

Idest ppter ei⁹ iusticiā atq; clemētiā qui neq;
pctm ipunitū reliq; neq; insanabilē voluit esse pec-
cantē. Et et ipsa creatura idest ipse hō cū tā signa-
culo imaginis ppter pctm amisso: remāsit tūmo-
do creatura: et ipsa itaq; creatura idest et ipsa que
nondum vocatur filiorum forma perfecta sed tan-
tum vocatur creatura.

Liberabitur a seruitute interitus.

Quod itaq; ait et ipsa liberabit facit intelligi et ip-
sa quēadmodū et nos idest et de ipsis nō est despe-
randū: q; nondū vocant filij dei q; nondū credide-
rūt: sed tū creatura q; et ipsi credituri sūt / et libe-
rabitur a seruitute interit⁹ quēadmodū nos q; tā
filij dei sum⁹ q; uis nondū apparuerit q; erimus.
[Liberabitur ergo a seruitute interitus.]

In libertatem glorie filiorū dei. Scim⁹
enī: q; oīs creatura ingemiscit et partu-
rit vsq; adhuc. Non solū autē illa: sed et
nos ipsi pūnitias spiritus hñtes et ipsi
intra nos gemimus.

Liberabitur a seruitute interitus. **Q**uod itaq; ait et ipsa liberabit facit intelligi et ip-
sa quēadmodū et nos idest et de ipsis nō est despe-
randū: q; nondū vocant filij dei q; nondū credide-
rūt: sed tū creatura q; et ipsi credituri sūt / et libe-
rabitur a seruitute interit⁹ quēadmodū nos q; tā
filij dei sum⁹ q; uis nondū apparuerit q; erimus.
[Liberabitur ergo a seruitute interitus.]
In libertatem glorie filiorū dei. Scim⁹
enī: q; oīs creatura ingemiscit et partu-
rit vsq; adhuc. Non solū autē illa: sed et
nos ipsi pūnitias spiritus hñtes et ipsi
intra nos gemimus.
Dest erunt et ipsi ex seruis liberi et ex
mortuis gloriosi in vita pfecta quā ha-
bebūt filij dei. Scim⁹ enī q; oīs creatu-
ra cōgemiscit et dolet vsq; adhuc. **O**īs
creatura in hoīe numerat nō q; in eo sunt oēs an-
geli et supeminētes et tutes ac potestates. aut celū
et terra et mare et oīa q; in eis sunt: sed q; oīs crea-
tura parti spiritalis est: partim aialis: partim cor-
poralis. **Q**uod vt ab inferiorib⁹ p̄siderem⁹: corpora-
lis creatura p loca tēdit: Aialis autē viuificat cor-
poralē: spiritalis aialem regit. **E**t tunc beneregit
cū ipsa regendā se subiecit deo. **C**ū autē trāsgredit⁹
pcepta eius laborib⁹ et erūnis p eadē ipsa q; rege-
re poterat implicat. **I**ta oīs creatura in hoīe est:
q; et intelligit spū / et fētit aia / et localiter corpore
mouet. **O**īs itaq; creatura p̄gemiscit et dolet. **N**ō
enī tota sed oīs dixit: tanq; si q; dicat qm̄ solē oēs
hoīes vidēt q; sunt incolumes sed nō toti vidēt: q;
tū oculi vidēt. **I**ta in hoīe oīs creatura est: q; in
telligit et viuūt et corpus habet: sed nō tota creatu-
ra est in ipso: q; sūt preter ipm̄ et angeli q; intelligāt
et viuāt. sunt et pecora q; viuāt et sint: et corpora q;
tūmodo sint: cū ipm̄ viuere magis sit q; non viuere:
et ipm̄ intelligere magis q; sine intellectu viuere.
Ergo miser hō ingemiscit et dolet oīs crea-
tura cōgemiscit et dolet vsq; adhuc. **U**sq; adhuc
autē recte dixit q; etiā si sūt aliqui tā in sinu abra-
he: et latro ille in paradyso cū dñō p̄stitit⁹ illo die
q; credidit dolere destiterit: tamen vsq; adhuc oīs
creatura cōgemiscit et dolet: q; in his q; nondū li-
berati sūt omis est dolor ppter spm̄ et aiam et cor-
pus. **N**on solū autē (inqt) oīs creatura p̄gemiscit
et dolet: sed et nos ipsi. idest nō solū in hoīe corpus
et aia et spūs simul volēt ex difficultatib⁹ corpis:
sed et nos ipsi exceptis corporib⁹ in nobis ipsis p̄ge-
miscim⁹. **E**t bene dixit pūnitias hñtes spūs: idest
quorū tā spūs tāq; sacrificiū oblati sūt deo et diu-
ne charitatis igne cōprehēsi. **D**e sūt pūnitie hoīs
q; vitas primū spm̄ nrm̄ obtinet vt p hūc cetera
cōphēdant. **I**ā q; habet pūnitias oblatas deo q;
dicūt mēte seruis legi dei carne aut legi pcti: et q; di-
cit deo cui seruis in spū meo: et de quo dñs spūs qdē
p̄mptus caro aut īfirma. **S**ed q; adhuc dicit. **I**n
felix ego hō q; me liberabit de corpore mortis hui⁹:

Creatura
oīs in hoīe
mie nume-
ratur.

Usq; ad
huc ad qd
dicatur.

Pūnitias
as spirit⁹
habere qd
sit.

Ro. vii.

Ro. i.

Matth. xxvi

Roma. vii.

Et adhuc talib⁹ dñs viuificabit et mortalia corpa
vr̄a ppter spm̄ manētē in vobis. **N**ōdū est holocau-
stū: erit tū cū absorbebit mors in victoriā cū ei di-
cet vbi est mors p̄tētio tua vbi est mors acule⁹ tu-
us? **H**ūc autē (inqt) nō solū omis creatura idest cū
corpore et etiā nos ipsi pūnitias hñtes spūs: idest nos
aie q; tā pūnitias mētes nras obtulim⁹ deo in nō
bis ipsis cōgemiscim⁹. id est preter corpus.

Adoptionē filiorū expectantes redem-
ptionē corporis nostri.

Idest vt et ipm̄ corp⁹ accipiēs bñficiū adoptio-
nis filiorū q; vocati sum⁹ totos nos liberatos / trās-
acti oib⁹ molestijs ex oī pte / dñs filios eē maifestet
Spe enī salui facti sumus. **S**pes autē q;
videt nō ē spes. **N**ā qd videt q; qd spat⁹

Cūc ē erit res q; nūc est spes: cū appue-
rit qd erim⁹: idest similes illi qm̄ videbim⁹
ficuti ē. **H**oc caplm̄ si hoc mō vt tra-
ctatū ē apiat⁹: nō icidim⁹ illas molesti-
as q; ppter hoīes dicere cogūt oēs āgelos sub
limesq; et tutes in dolore et gemitib⁹ esse aut nos
penit⁹ liberemur. qm̄ dictū ē oīs creatura cōgemiscit
et dolet. **Q**uāuis enī adiūuet nos p suas subli-
mitates dū obtēperāt deo q; p nobis etiā vnicū fi-
liū suū dignat⁹ est mittere: tū sine gemitu et dolori
b⁹ id facere credēdi sūt ne miseri existimēt: felici-
orū sit de nūero nro lazari? ille q; tā in abrahe sinu
requiescit p̄sertim q; dixit eadē creaturā q; cōgemiscit
et dolet vanitati esse subiecta: q; de sumis ex-
cellētib⁹ et tū potestatisq; creatur⁹ nefas est cre-
dere. **D**eīn liberādā eā dixit a fuitute interit⁹ quo il-
los cecidisse q; in celis agūt vitā bñssimā nō possu-
mus credere. **S**ed siue illa quā executi sum⁹ siue
alia aliq; hui⁹ capituli expositio p̄ferat⁹: id tū cauē-
dū est ne violet aut vulneret catholicā fidē. **S**cio
enī vanos hereticos de hoc capitulo multa ipiat
inepta factasse. **I**tē quedā ex eodē capitulo.

[Vanitati enī creatura subiecta est nō volens: sed
propter eū qui subiecit in spe.]

Quid ē auerte oculos meos ne videāt vanitatē?
Nā qd qd diu sum⁹ i hoc mūdo possum⁹ nō videre
vanitatē: **O**īs enī creatura vanitati subiecta ē q;
intelligit esse in hoīe et oia vanitas. **Q**ue abūdātia
hoīs i oī labore suo q; ipse laborat sub sole? **A**n iste
fortassis hoc orat vt nō sit ei⁹ vita sub sole vbi oia
vanitas: s; i illo sit in q; se viuificari petīt? **I**lle q;
pe ascendit nō sup solē tū s; sup oēs celos vt adiple-
ret oia et i illo magis q; sub sole viuūt q; nō ianiter
audiūt qd dixit apls. **Q**ue sursum sūt qrite vbi xps
est in dextera dei sedēs q; sursum sūt sapite: nō q; sup
trā. **M**ortui enī estis et vita vr̄a abscondita ē cū xpo
in deo. **A**c p hoc si vita vr̄a ibi est vbi est vitas: nō ē
vita nra sub sole vbi vanitas. **S**ed hoc tā magnū
bonū magis habem⁹ i spe nō tenem⁹ i re: et fm̄ spē
nram btis apls locut⁹ ē ista: q; et illud cū dixisset
vanitati creatura subiecta est adiecit atq; ait non
spōte s; ppter eū q; subiecit eā in spe. **E**rgo in spe q;
speram⁹ nos adhesuros p̄tēplade vitati: subiecti
sum⁹ interi vanitati. **C**reatura ista spirital⁹ / aialis
corporalisq; oīs in hoīe est imo hō est. **S**pōte pec-
cauit et iūmica facta est vitati: sed vt merito puni-
ret nō spōte subiecta est vanitati. **D**eniq; post pau-
ca. **N**ō solū autē (inqt) sed et nos ipsi pūnitias spūs
hñtes id est q; nondū quidē ex toto qd sum⁹ sed ex
ea parte qua p̄tētib⁹ meliores sum⁹: deo non va-
nitati subditi sumus: hoc est per pūnitias spūs et
ipsi in nobis ipsis ingemiscimus adoptionem

Angeli an
in dolore
sint aut be-
ati.

Extractum
p. cxi.

Vanitati
subiecta ē
omīs crea-
tura i hoc
mūdo.

Collo. iii.

Capitulū. viij. Folium. xxxvj.

expectantes redemptionem corporis nostri.

[Spe enim salui facti sumus: spes enim quæ videtur non est spes. Quod enim videt quis quod sperat?] Si autem quod non videmus speramus: per patientiam expectamus. Quod autem ista quæ hic secundum carnem sumus? cuius adoptionem et redemptionem per patientiam spei adhuc expectamus? tamen secundum id per quod sub sole sumus vanitati subiecti sumus.

Diligite itaque homo spem vanitatem cum deserta soliditate veritatis opinabilia sequitur id est mutabilia.

Autem autem inde meritis penas luit: subijcit non spem vanitati sicut subiecta est in homine ois est. Hinc enim apostolus ait. Omnis creatura vanitati peccata est non spem quæ et in homine ois est. Inest quippe homini inuisibile aliquid secundum animam: et visibile secundum corpus.

Ois enim creatura parti est visibilis parti inuisibilis. Nec tamen est ois in pecore cui mens intellectualis non inest: in specie sane subiecti esse propter miam liberationis premissione per totam adoptionem gratie. [Scimus enim quod ois creatura ingemiscit et perturit usque adhuc.]

In unoquoque homine ois creatura non vniuersaliter sicut est celum et terra et oia quæ in eis sunt. sed generatim quodammodo intelligi potest: quia rationalis in eo est: quæ vel probatur angelis habere vel creditur: et ut ita dicam sensualis quæ et bestie non caret. Utuntur enim sensibus et sensibilibus motibus ad appetenda utilia et vitanda pericula et vitalis per uia sensu quibus aduertit in arboribus potest. Nam et in nobis sine sensu non sunt corporis incrementa nec capilli cum precipituntur sapientia et tamen crescunt. Nam hoc corporalis ipsa creatura euidetur apparet in nobis: quæ licet ex terra facta atque formata sit: insunt tamen illi ex oibus huius corporis elementis quedam particule ad temperiem valentius.

Nam et calore membræ vegetantur quæ est ab igne cuius etiam lux per oculos emicat: et aere venarum discursus quæ arterias vocat atque spiramenta pulmonis implent. Et humor nisi esset nulla sputamenta confluere vitæque absumeret siccitas. Nam et ipsæ sanguis humido lapsu alias venas replens quasi riuus et fluminibus per cuncta diffundit. Ita nullum est creature genus quod non in homine possit agnosci: ac sic ois creatura in eo cõgemiscit et dolet reuelationem filiorum dei expectans quæ per corporis etiam resurrectionem et si non hominibus oibus: ois in a corruptionis seruitute liberabitur quæ et in singulis ois est. [Sed et nos ipsi primicias spiritus habentes et ipsi intra nos gemimus adoptionem filiorum expectantes redemptionem corporis nostri.]

In nobismet ipsis (inquit) ingemiscimus adoptionem nem expectantes redemptionem corporis nostri. Quid enim? Nondum redempti es o paulus? Nondum per te precium solutum est? Nonne sanguis ille tamen fusus est? Nonne ipsum est precium oim nostrum? Plane ipsum. Sed quid ait? Spe enim salui facti sumus. Spes autem quæ videtur non est spes. Quod enim videt quis quod sperat? Si autem quod non videmus speramus? per patientiam expectamus. Ecce quare gemimus et quomodo gemimus: quia quod speramus sciamus quid expectamus? sed nondum tenemus: et donec teneamus? in tempore suspiramus? quia desideramus quod nondum tenemus. Quare? quia spe salui facti sumus. Nam caro supra de nobis in domino non spe sed re salua facta est. Resurrexit enim et ascendit in capite nostro caro nostra salua: in membris adhuc saluanda est. Secura gaudeat membra quia a capite suo non sunt destituta.

In nobismet ipsis ingemiscimus adoptionem filiorum expectantes: redemptionem corporis nostri. Quamuis ergo bonum aliquid sit corpus nostrum: tamen quod diu mortale propter peccatum / quod diu indiges / quod diu corruptibile / quod diu ita mutabile ut ne puncto quidem tempore consistat in se. proculdubio tale est ut optem? redemptionem illius quæ sit aliquid non tale: sed quale erit aliquando: quale idem apostolus dicit alio loco. Sponsus corruptibile hoc induere immortalitatem: et mortale hoc induere immortalitatem: corpus iam celeste et spiritale: corpus angelicum in societate angelorum.

[Spe enim salui facti sumus. et cetera.] Quamto est quod sanctior et desiderius scilicet plenior: e iij

in spe non peruenientes ad rem.

Audi apostolum. Spe enim salui facti sumus. Et vide quia de ipsa salute corporis dicebat. In nobismet ipsis (inquit) ingemiscimus adoptionem expectantes redemptionem corporis nostri. Spe enim salui facti sumus. Spes autem quæ videtur non est spes. Quod enim videt quis quod sperat? Si autem quod non videmus speramus per patientiam expectamus. Qui pseuerauerit usque in finem ipsa est illa patientia: hic saluus erit. Ipsa est salus quam nondum habemus: sed habituri sumus. Nondum est res: sed certa spes.

Si redemptor noster ille dicitur: captiuum tenebamus. Ubi ergo tenebamur? ut ille veniret redimere captiuos? Ubi tenebamur? Forte apud barbaros. Pettores barbaris diabolus et angeli eius: ipsi antea tenebant genus humanum. Ab his redemit nos quoniam non aurum nec argentum sed sanguinem suum pro nobis dedit. Paulum apostolum interrogemus. Etenim ipse precipue gemit in ista captiuitate suspirans eterne hierusalem: et docuit nos gemere ex ipso spiritu quo et ille impletur gemitibus. Hoc enim ait. Omnis creatura cõgemiscit et dolet usque nunc. Et iterum. Vanitati enim creatura subiecta est (ait) non sponte: sed propter eum qui subiecit in spe. omnem creaturam dixit in hominibus etiam nondum creditibus sed tamen credituris. Ingemiscere creaturam in laboribus nunquid nam in his tantum quod nondum crediderunt? Nam vero in his qui crediderunt non gemit nec parturit creatura? Non solus autem (inquit) sed et nos ipsi primicias spiritus habentes: id est qui iam mente credimus deo: qui iam mente spiritu deo seruimus: et in ipsa fide primicias quasdam dedimus ut primicias nostras sequamur. Ergo et nos ipsi in nobismet ipsis ingemiscimus adoptionem expectantes redemptionem corporis nostri. Gemit ergo et ipse: et gemit oes fideles adoptionem expectantes redemptionem corporis sui. Ubi gemit? In ista mortalitate. Quam redemptionem expectat corporis sui? Que precessit in domino quod resurrexit a mortuis et ascendit in celum. Hoc nobis antequam reddatur necesse est gemamus: etiam fideles etiam sperantes. Ideo sequitur ibi: quasi diceret ei. Quid tibi ergo profuit Christus si adhuc gemis? At quomodo saluator saluum te fecit? Qui gemit adhuc egrotat. Subiunxit et ait. Spe enim salui facti sumus. Spes quæ videtur non est spes. Quod enim videt quis quod sperat? Si autem quod non videmus speramus? per patientiam expectamus. Ecce quare gemimus et quomodo gemimus: quia quod speramus sciamus quid expectamus? sed nondum tenemus: et donec teneamus? in tempore suspiramus? quia desideramus quod nondum tenemus. Quare? quia spe salui facti sumus. Nam caro supra de nobis in domino non spe sed re salua facta est. Resurrexit enim et ascendit in capite nostro caro nostra salua: in membris adhuc saluanda est. Secura gaudeat membra quia a capite suo non sunt destituta.

In nobismet ipsis ingemiscimus adoptionem filiorum expectantes: redemptionem corporis nostri. Quamuis ergo bonum aliquid sit corpus nostrum: tamen quod diu mortale propter peccatum / quod diu indiges / quod diu corruptibile / quod diu ita mutabile ut ne puncto quidem tempore consistat in se. proculdubio tale est ut optem? redemptionem illius quæ sit aliquid non tale: sed quale erit aliquando: quale idem apostolus dicit alio loco. Sponsus corruptibile hoc induere immortalitatem: et mortale hoc induere immortalitatem: corpus iam celeste et spiritale: corpus angelicum in societate angelorum.

[Spe enim salui facti sumus. et cetera.] Quamto est quod sanctior et desiderius scilicet plenior: e iij

In nobismet ipsis ingemiscimus adoptionem filiorum expectantes: redemptionem corporis nostri. Quamuis ergo bonum aliquid sit corpus nostrum: tamen quod diu mortale propter peccatum / quod diu indiges / quod diu corruptibile / quod diu ita mutabile ut ne puncto quidem tempore consistat in se. proculdubio tale est ut optem? redemptionem illius quæ sit aliquid non tale: sed quale erit aliquando: quale idem apostolus dicit alio loco. Sponsus corruptibile hoc induere immortalitatem: et mortale hoc induere immortalitatem: corpus iam celeste et spiritale: corpus angelicum in societate angelorum.

[Spe enim salui facti sumus. et cetera.] Quamto est quod sanctior et desiderius scilicet plenior: e iij

In nobismet ipsis ingemiscimus adoptionem filiorum expectantes: redemptionem corporis nostri. Quamuis ergo bonum aliquid sit corpus nostrum: tamen quod diu mortale propter peccatum / quod diu indiges / quod diu corruptibile / quod diu ita mutabile ut ne puncto quidem tempore consistat in se. proculdubio tale est ut optem? redemptionem illius quæ sit aliquid non tale: sed quale erit aliquando: quale idem apostolus dicit alio loco. Sponsus corruptibile hoc induere immortalitatem: et mortale hoc induere immortalitatem: corpus iam celeste et spiritale: corpus angelicum in societate angelorum.

[Spe enim salui facti sumus. et cetera.] Quamto est quod sanctior et desiderius scilicet plenior: e iij

In nobismet ipsis ingemiscimus adoptionem filiorum expectantes: redemptionem corporis nostri. Quamuis ergo bonum aliquid sit corpus nostrum: tamen quod diu mortale propter peccatum / quod diu indiges / quod diu corruptibile / quod diu ita mutabile ut ne puncto quidem tempore consistat in se. proculdubio tale est ut optem? redemptionem illius quæ sit aliquid non tale: sed quale erit aliquando: quale idem apostolus dicit alio loco. Sponsus corruptibile hoc induere immortalitatem: et mortale hoc induere immortalitatem: corpus iam celeste et spiritale: corpus angelicum in societate angelorum.

[Spe enim salui facti sumus. et cetera.] Quamto est quod sanctior et desiderius scilicet plenior: e iij

In nobismet ipsis ingemiscimus adoptionem filiorum expectantes: redemptionem corporis nostri. Quamuis ergo bonum aliquid sit corpus nostrum: tamen quod diu mortale propter peccatum / quod diu indiges / quod diu corruptibile / quod diu ita mutabile ut ne puncto quidem tempore consistat in se. proculdubio tale est ut optem? redemptionem illius quæ sit aliquid non tale: sed quale erit aliquando: quale idem apostolus dicit alio loco. Sponsus corruptibile hoc induere immortalitatem: et mortale hoc induere immortalitatem: corpus iam celeste et spiritale: corpus angelicum in societate angelorum.

[Spe enim salui facti sumus. et cetera.] Quamto est quod sanctior et desiderius scilicet plenior: e iij

In nobismet ipsis ingemiscimus adoptionem filiorum expectantes: redemptionem corporis nostri. Quamuis ergo bonum aliquid sit corpus nostrum: tamen quod diu mortale propter peccatum / quod diu indiges / quod diu corruptibile / quod diu ita mutabile ut ne puncto quidem tempore consistat in se. proculdubio tale est ut optem? redemptionem illius quæ sit aliquid non tale: sed quale erit aliquando: quale idem apostolus dicit alio loco. Sponsus corruptibile hoc induere immortalitatem: et mortale hoc induere immortalitatem: corpus iam celeste et spiritale: corpus angelicum in societate angelorum.

[Spe enim salui facti sumus. et cetera.] Quamto est quod sanctior et desiderius scilicet plenior: e iij

Ex libro 2 se cūding.

Ois creatura in homine est.

Ex libro ad philia orosii

Ex oibus elementis quodam particulæ insunt hominibus.

Ex trac. p. xxxv.

Ex suris et sitis sine cibo et potu interficiuntur

Ex tractatu. p. l.

Matthe. x.

Ex trac. p. xxxv.

Redemit nos deus a peioribus quam a barbaris.

Gemunt oes fideles.

Ex trac. p. cxlv.

1. Cor. xv.

Ad Romanos.

Ento quis tāto flet? ei? rāto est ei? in orādo fletus vberior. An nō est vox factioz tāto flet? ei? panes die ac nocte: et lauabo p singulas noctes lectum meū lachrimis meis strātū meum rigabo: et vberior. gemir? me? nō est abscondit? a te: et dolor me? renouatus est. Aut vero nō ei? filij sūt qui ingemiscūt grauati in quo nolūt spoliari sed supuestit: vt ab forbeatur mortale hoc a vita: Mōne ipsi sūt q pī mīttias habētes spūs in semetipsis igemiscūt: ad optōnē expectantes redemptiōē corporis sui?

Apostol? saluos nos dicit factos p lauachrū regnatiōis. Qui tñ alio loco inqt. spe salui facti sumus. Spes autē q videt nō est spes. Qd enī videt qd sperat? Si autē qd nō videm? speram? p patientiā expectam? Unde etiā coapl's ei? petrus in quē modo (inqt) nō vidētes creditis quē cū videritis exultabitis in gaudio inenarrabili et honorato pceptētes mercedē fidei salutē aīaz vestraz. Si g nunc est tēpus fidei salus aut aīaz merces ē fidei qd dubitet in fide q p dilectionē opaf pagendū dīc atq; in fine die recipiendā esse mercedē fidei: Nō solū redēptiōē corporis nri de qua dicit apl's Paul? vey etiā salutē aīaz nfarū de qua dicit apl's Petr?. Utriusq; enī rei felicitas isto tpe atq; in ista mortalitate in spe poti? habet q; in re tenet. Verū hoc interest q exterior hō nī idest corpus adhuc corūpū: interior autē idest aīa iā renouat de die in diē. Itaq; et immortalitātē carnis et salutē aīaz futuram expectam? Quis iā pignore ac cepto salui facti esse dicamur.

Deminerim? icorruptibili corpore qd aggrauat aīam vitā nos miserā viuere. Sed q iā redempti per mediatorē sum? et spm scīm pign? accepimus: brām vitā in spe habem? et si re ipsa nōdū tenem? Spes autē q videt nō est spes. Qd autē videt quis quid sperat? Si autē qd nō videm? speramus p patientiā expectam?. In malis autē qd qsq; patit nō in bonis quib? fruītur opus est patientiā. Hāc itaq; vitā de qua scriptū est: nūqd nō tētatio est vitā hūana sup terrā in qua clamam? qridē ad deū: Libera nos a malo. cogit hō tolerare etiā remissis pctis: Quis vt in eā veniret miserā pīmū fuerit causa pctm. Productior est enī pena q; culpa ne parua putaret culpa si cū illa finiret pena. Ac p hoc vel ad demonstratiōē debite miserie vel ad emēdatiōē labilis vite: vī ad exercitatiōē ne cessarie patientie tēporalis hōiem detinet pena etiā quē iā ad dānatiōē sēpternā reū non retinet culpa. Hec est istorū dierū quos in hac mortalitate agim? malos q;uis in eis diligam? dies videre bonos: flenda quidē sed nō rephendēda conditio. Venit enī ira dei iusta de q scriptura loquens hō (inqt) nat? ex muliere brevis vite et plenus ire: cū ira dei nō sit vt hoīs idest cōcitatio pturbati ai: s; trāquilla iusti supplicij constitutiō. In hac ira sua de? nō cōtinēs miserationes suas sicut scriptū est preter alia solatia miseroz q; generi hūano pberere non cessat: in plenitudine tēporis quo ipse sciebat esse faciendū misit de? filiū suū vnigenitū per quē creauit vniuersa vt manēs de? fieret homo vt esset mediator dei et hoīm homo xps iesus. in quem credētes p lauachrū regeneratiōis soluto reatu oīm pctōz originalis videlicet qd generatio trahit cōtra quā maxime regeneratiō est instituta: et ceteroz q; male agēdo cōtracta sunt liberaretur a dānatiōe ppetua: et viuerēt in fide et spe et charitate peregrinātes in hoc seculo atq; in ei? tētatiōnibus laboriosis et periculosis: cōsolatiōib? au-

tem dei et tēporalib? et spiritalib? ambulant ad cōspectū ei? viā tenētes q; eis fact? est xps. Et qz in ipso quoq; ambulātes nō sunt sine pctis que de hui? vite infirmitate subrepūt dedit elemosynaz remedia salutaria quibus eozū adiuuaret oratio: vbi eos dicere docuit dimitte nobis debita nra si cut et nos dimittim? debitorib? nostris. hoc agit ecclesia spe beata in hac vita erūnosa.

Saluos enī nos fecit p lauachrū regeneratiōnis. Sed alio loco dicit quēadmodū hoc factū est. Nō solū (inqt) sed etiā nos ipsi pīmīttias habētes spūs et ipsi in nobis ipsis ingemiscim? adoptiōē expectātes redēptiōē corporis nostri: spe enī salui facti sum? adoptiō ergo plena filioz in redemptiōē fiet corporis nostri. Pīmīttias itaq; nunc spūs habem? vnde iā filij dei re ipsa facti sumus. In ceteris vero spe sicut salui / sicut innouati ita et filij dei re autē ipsa qz nondum salui: ideo plene nondum innouati: nondū etiā filij dei sed filij seculi. Proficim? ergo in renouatiōē iustāq; vitā per qd filij dei sum? Cōsumem? ergo q filij carnis et seculi sum? et pficiet q filij dei et spū renouati sumus. Unde idem Iohānes. Dilectissimi (inqt) filij dei sum? et nondū apparuit qd erim?. Quid est hoc: sum? et erim?: nisi qz sum? in spe: erim? in re? Hāc sequit et dicit. Scim? qz cū apparuerit / similes ei erim? qm videbim? eū sicuti est. Hūc ergo similes ei esse iā cepim? pīmīttias habētes spūs: et adhuc dissimiles sumus p reliquias vetustatis. Proinde inqntū similes intātū regenerāte spū filij dei: inqntū aut dissimiles intātū filij carnis et seculi: donec totū trāseat in adoptiōē et non sit peccator et qras locum eius et non inuenias.

Spe salui facti sum?. Spes autē (inqt) que videtur nō est spes. Qd enī videt quis quid sperat? Si autē qd nō videm? speram? per patientiā expectam?. Hinc nobis exhortatiō et cōsolatiōi prebere sermonē admonet nos ipse dñs deus nri cut dicit i psalmo. Spes mea est tu: portio mea in terra viuentiū. Ipse inq; q spes nostra est in terra viuentiū iubet vt loquamur in hac terra morietū vt nō respiciatis q videtur sed q nō videntur. Que enī videtur tēporalis sūt: q autē nō videtur eterna. Quia ergo qd nō videm? speram? et per patientiā expectam? merito nobis in psalmo dicit. Sustine dñm viriliter age: et cōfortet cor tuū et sustine domini. Mūdī enī pmissa semp fallūt: dei vero pmissa nunq fallūt. Sed qz mūdus qd pollicet: hic videt datur? idest in hac terra morietū in q nūc sum? de? autē qd pollicet in terra viuentiū nobis daturus est: multi fatigātur expectare veracem et nō erubescūt amare fallacē. De talib? dicit scriptura. Gle his qui p diderūt sustinentiā / et diuerterūt in vias prauas: cū etiā viriliter agētibus et corde cōfortato dñm sustinētib? filij sempiternae mortis insultare nō cessāt: iactātes suas delicias tēporales q ad tēpus obdūcāt fauces eozū. Postea hō amariores felle inuenient eas. Dicunt enī nobis. Ubi est qd vobis pmittit post hanc vitam? Quis huc inde reuersus est et indicauit vera esse q creditis? Ecce nos in nostraz voluptatū facierate letamur qz qd videm? speram?. Qlos autē in laboribus cōtinēte cruciamini: credēdo qd nō videris. Deinde subiūgunt qd pmemorauit apl's. Mādū cemus et bibamus cras enī moriemur. Sed vide quid ipse cauēdū monuerit. Corūpūt (inqt) mores bonos colloquia praua. Sobrii estote nolite peccare. Lauete ergo fratres ne talib? colloquijs

Elemoyfi
na ēreme
diū cōtra
peccata.

Mathe. vi.
Titum. iiii.
Ex libro. ii. b
baptismo p
uulorum.

i. Iohan. iiii

Ibidem.

Ex sermone.
xiii. de vera
bis apl's.

p. s. cli.

p. s. xxi.

Mundus
fallit.

Ecclesi. ii.

i. Cor. xv.

Ibidem.

mores vři corrumpant: et euertat spes et eneruet
 patiētia. et diuertatis in vias prauas: imo vero mi
 tes atq; māfueti tenere vias rectas quas vos dñs
 docet. De qbus psalm? dicit diriget mites in iudi
 cio docebit māfuetos vias suas. Patiētia qppe
 in laborib? hui? vite sine q nemo pōt custodire spē
 future vite: nemo pōt ppetuo retinere nisi mīr? at
 q māfuet? q non resistit volūtatī dei. cui? iugū le
 ue est: et sarcina leuis. Ita qppe mites atq; māfue
 ti non solū consolatiōe eius amabitis sed etiā fla
 gella ei? tanq; boni filij tolerabitis. vt qñ qd non vī
 det speratis p patiētia expectetis. Sic agite sic
 ambulate. In xpo enī ambulatis q dixit ego sum
 via. Quō in eo ābulandū sit discite non solū ei? ver
 bo sed etiā eius exēplo. Hūc enī pprio filio nō pe
 percit p sed p nobis oibus tradidit illū: non vř
 q nolentē neq; recusantē sed pariter volentē. quia
 vna est voluntas pñs et filij scđz equalitatē forme
 dei in q cum esset non rapinā arbitratu est esse eq
 lis deo: et singulariter obediētē scđm q semetipm
 euacuauit formā sui accipiēs. Nam et ipse dilexit
 nos: et tradidit semetipm p nobis oblationē et ho
 stia deo in odorē suauitatis. Sic ergo p pprio fi
 lio nō pepcit. sed p nobis omib? tradidit eum: vt et
 ipse filius traderet semetipm p nobis. Tradit? q
 ille excelsus p quē facta sunt oia: tradit? ppter for
 mā serui obprobriū hoīm et abiectiōē plebis: in
 cōtumelias in flagella in mortē crucis docuit nos
 exēplo sue passiōis cū qnta patia in illo ābulēm?
 et firmavit nos exēplo sue resurrectionis qd ab
 illo patientē sperare debem?.

Si enī qd nō videm? speram? p patienti
 am expectamus.

Quod non videm? qdē speram? sed cor
 pus sum? illi? capitis in q iam pfectum
 est qd speram? De illo em dictū ē q pñ
 caput corporis ecclesie pñmōgēt? ipse pñ
 matū tenēs: et de nobis dictū est. Vos autē estis cor
 pus xpi et membra. Si autē quod non videm? spe
 ramus: p patientiā expectam? securi: qm qui resur
 rexit caput nrm seruat spem nram. Et qm priusq;
 resurgeret flagellatū est caput nrm: firmavit pati
 entia nram. Scriptū est enī. Quē diligit deus cor
 ripit: flagellat autē oēm filium quē recipit. Nō ita
 q in flagello deficiam? Et in resurrectione gaude
 amus. Ita enī verū est q flagellat oēm filium quem
 recipit. vt nec pprio filio pepcrit: sed p nobis oī
 bus tradidit eum. Intuētes ergo eū qui sine pcti
 merito flagellat? est. q mortu? est ppter delicta no
 stra: et resurrexit ppter iustificationē nram: non tñ
 meam? ne obiciamur flagellati: sed poti? cōfida
 mus qz recipiemur iustificati. Quāuis enī nondū
 venerit nri gaudij plenitudo nec mō: tñ sine gau
 dio relictū sum? qz spe salui facti sum? Ideo et ipse
 apłs q ait si qd non videm? speram? p patientiā ex
 pectam? dicit alio loco. Spe gaudētes in tribula
 tione patientes. Habētes ergo talē spem multa fi
 ducia vtamur: et sermo nri in grā sit cōditus sale vt
 sciam? qz admodū oporteat vnicuiq; respondere. Si
 cēdū est enī eis q eū pdidissēt vel nūq; suscepissēt
 sustinētia nobis sustinētib? dñm qz qd nō vide
 mus speram? p patientiā: etiā insultare audēt cum
 imitari deberēt: nos irridētes q speram? eterna q
 cū venerit nō trāsbūt qz nec ipā veniūt sed tñ per
 manēt: nos autē ad illa vēiem? cū p viā dñicā ista q
 trāseūt trāserim? A vobis vero tpalia nec sperari
 aliquādo desinūt et tñ crebro sperat a nos fallunt.
 Nec cessāt vos inflāmare fut ura: corrūpe venien

tia torquere trāseūtia. Nonne ipā sunt q cōcupita
 madesūt adepta vilesūt amissa vālescūt: vtūmur
 eis et nos scđm pegrinatiōis nre necessitatē sed nō
 i eis gaudia nra figim?: ne ill? labēib? subzūamur.
 vtūmur enī hoc mūdo tanq; nō vtētes. vt veniam?
 ad eum q fecit hunc mūdū et in eo maneam? eius
 eternitate pfruentes. Quid est autē qd dicitis quis
 huc inde venit et qd apud inferos gerat qd homi
 bus indicauit? Et hinc vobis os clausit q mortuū
 die qrtō resuscitauit et vltra non moritur? die ter
 tio resurrexit: et anteq; morerē qualis vita moriē
 tes excipiat tanq; ille quē nihil lateret: et in paup
 qescente et in dñute ardēte narrauit. Non extigue
 tur in nocte lucerna eius.

Lucerna eccle? spes ei? Ad illā opat ois hō qd
 qd boni ad spem facit: et in nocte ardet lucerna ista
 qd enī non videm? speram? ideo nox est. Si autē
 et non videm? et non speram? et nox est et lucerna nō
 ardet. Quid infelici? talibus tenebris: vt autē non
 deficiam? in tenebris et p patientiā expectem? qd
 non visum speram? tota nocte ardeat lucerna nra
 Quis enī nobis quotidie loquit verbū tanq; oleū i
 fundit ne lucerna extinguat.

Similiter autē et spūs adiuuat infirmita
 tem nostrā. Nam qd oremus: sicut opor
 tet nescim?: sed ipse spiritus postulat pro
 nobis gemitib? inenarrabilibus. Qui
 autē scrutat corda scit qd desideret spūs.
 Quia scđm deum postulat p scis. Sci
 mus autē quoniā diligentib? deum oia
 cooperantur in bonum: his qui secun
 dum propositum vocati sunt sancti.

Ratio quicqd ipetrat euidentē ostēdit
 donū dei esse ne hō existimet a seipso es
 se. Ad si in potestate habere non vtiq;
 posceret. verūtamē ne saltē ofones pu
 rarent pcedere merita quib? non gratuita dare
 grā sed iam nec grā esset qz debita redderet: etiā
 ipa oratio int grē munera repit. Quid enī orem?
 ait doctor gentiū sicut oportet nescim? sed ipse spi
 ritus interpellat p nobis gemitib? inenarrabilib?
 Quid est enī interpellat nisi interpellare nos facit:
 Indigētis enī certissimū inditiū est interpellare ge
 mitib? Nullius autē rei esse indigētē fas est cre
 dere spm scđm sed ita dictū est interpellat qz inter
 pellare nos efficit nobisq; interpelladi et gemendi
 inspirat affectū. sicut illud in euāgelio. Non enim
 vos estis q loquimini sed spūs patris vři qui loq
 tur in vobis. Neq; enī et hoc ita fit de nobis tanq;
 nihil facientib? nobis. Adiutorii ergo spūs scđi sic
 expřsum est: vt ipse facere diceret qd vt faciamus
 facit. Nam non esse intelligendū spm nrm de quo
 dictū est interpellat p nobis gemitib? inenarrabili
 bus sed spm sanctū quo nra infirmitas adiuuat sa
 tis ipse demonstrat apłs. Unde enī cepit. Apłs in
 quit adiuuat infirmitatē nram. Deinde ista subiū
 xit. Quid enī oremus sicut optet nescim? et c. De b
 quippe spū aptius alibi dicit. Non enī accepistis
 spm seruitutis iterum in timore: sed accepistis spi
 ritū adoptiōis filioz in quo clamam? abba pñ. Ec
 ce hic non dicit q ipse spūs clamat orando. sed in q
 clamam? (inqt) abba pñ. Alio tñ loco ait. Qm filij
 estis misit deus spm filij sui in corda vřa clamantē
 abba pñ. Non hic ait in q clamam? sed ipm spū
 tū clamantē dicere maluit quo efficit vt clamem?
 sicut sunt illa: ipse spūs interpellat gemitib? inenar

Qualiter
 vtēdum ē
 temporalib?
 bus.

Ex fmo in
 libro salomo
 nis de mulie
 re forti.
 Lucerna
 ecclesie.

Ex epla ad
 titū presbi
 terum.
 Oro non
 qd ipetrat
 donum est
 dei.

Spiritum
 intpellare
 pro nobis
 qd sit.

Luce. xlii.

Gal. iiii.

ps. xliiii.
 Patiētie
 necessitas.

Johā. xliiii.
 Qualit in
 xpo sit am
 bulādum.

Ephe. iiii.

Col. i.
 i. Cor. xii.

Hebr. xii.

Ro. xii.

Bonorum
 temporalū
 um mala.

Ad Romanos.

Sicut ergo nemo recte sapit. recte intelligit. recto consilio ac fortitudine pualer. nemo scienti p^r est vel pte sciens nemo timore casto dei timet nisi acciperit spm sapiēte et intellect^u. cōsiliū et fortitudinis sciētie et pletatis et timoris dei. nec habet q^uq^u virtutē veram: charitatē sincerā. p^rinentiā religiōsā. nisi p spm virtutis et charitatis et cōtinentie: ita sine spū fidei non est recte q^uspia crediturus. nec sine spū o^ronis salubriter oratur: nō q^u tot sunt spiritus. sed oia hec opat vnus atq^u idē spūs: diuidēs ppria vnicuiq^u put vult: q^u spūs vbi vult spirat. Sed q^u fatendū est aliter adiuuat nondū inhabitans aliter inhabitās. Nam nondū inhabitās adiuuat vt sicut fideles: inhabitās adiuuat iā fideles.

Quid enī oremus sicut optet nescimus: sed ipse spūs postulat p nobis gemitib^{us} inenarrabilibus q^u ipse interpellat p scis. Quid est ipse spūs interpellat p scis: nisi ipsa charitas q^u in te p spm facta est: ideo enī dicit idē apls. Charitas dei diffusa ē in cordib^{us} n^{ost}ris p spm sanctū qui dat^u est nob^{is}. Charitas ipa gemit: charitas ipa orat. Q^utra hanc aures claudere non nouit q^u illam dedit. Secur^u esto. charitas roget et ibi sunt aures dei.

Quid enī aliud significat q^u dicit^u dei requeuisse ab oibus opibus suis q^u fecit bona valde: nisi requeisse n^{ost}ram quā nobis daturus est ab oibus opibus n^{ost}ris si et nos bona opa fecerim^{us}. Scdm ipaz figurā locutionis dicit apls. Quid enī orem^{us} sicut oportet nescim^{us}. sed ipse spūs postulat p nobis gemitib^{us} inenarrabilib^{us}. Non enī spūs sc^{ilicet} gemit q^usi indigeat aut angustias patiat^{ur}: q^u scdm deū interpellat p scis: sed q^u ipse nos mouet ad orādū cū gemim^{us} q^u ipso mouēte nos facimus: ipse facere dictus est: sicut dicit et iā illud. Metat vos dñs deus vester: vt sciat si diligatis eum. Nō enī vt sciat ipse quē nihil later: sed vt scire nos faciat q^u in ei^{us} dilectiōe p^rfecerim^{us} tētari nos pmitit. Scdm ipam locutionē dicit et dñs n^{ost}r nescire se diē et horā de fine sc^{ilicet}li. Quid enī pōt esse q^u ipse nesciret? Sed q^u hoc vtilit^{er} discipulis occultabat nesciēte se esse d^{icit}ur quia illos nesciētes occultādo faciebat. Scdm hanc figurā etiā patrē solū scire dixit ipum diē q^u eū dē filiū scire faceret.

Sic enī dictū est gemitib^{us} interpellat vt intelligerem^{us} gemitib^{us} interpellare nos facit. Adest enī nobis: et infundēdo charitatē nobis. facit nos interpellare gemitib^{us}. Deniq^{ue} alio loco cū dicit apls. clamantē abba p^r: alio loco dicit in q^u clamam^{us} abba p^r: exposuit q^u sit clamantē abba p^r: dicendo i quo clamam^{us}. At p hoc q^u dicit clamantē nisi clamare facientē: docet exemplū locutiōis hui^{us}. Nōne deus oim est psciens futuroz? Quis vnq^{ue} hoc negabit insan^{us}? Camē ait apls. Nunc aut cognoscentes deū: imo cogniti a deo. Si nunc eos cognouit deus: non eos nouerat. non elegerat. non pdestinauerat ante mūdi constitutionē: Sed sic dixit. nūc aut cognoscentes deū imo cogniti a deo vt intelligerent deum fecisse in eis cognitionem suam. Cognoscentes deum. Quid est cognoscentes deum? Nolite vobis arrogare: nolite superbire: cogniti estis a deo. Quid est cogniti estis a deo? Cognitores suos deus vos fecit. Deus dedit vobis vt eum cognoscatis. Quō est et illud. Nūc cognouit qm timet deū. qm obtulit filiū suū ad holocaustū. Abrahā: dixit ei deus. Nūc cognoui. Ipa est tota dei pscientia: Nunc cognouit: qm dixit nūc cognoui? Sed q^u dicit nunc cognoui? Nunc te feci cognosce-

re. Si ergo has locutiōes sicut libris diuinis eruditus agnosceres: de gemitib^{us} illis qbus dictū est gemitib^{us} interpellare spm sc^{ilicet}m: non eum faceres miserū. Quid ē enī aliud semp gemēs q^u semp miser? Ideo nos gemim^{us}: q^u nos miserī sum^{us}. Et grās spūi sc^{ilicet}to q^u charitate eterni seculi facit nos gemere: ppter q^u dictus est gemere. Facit nos clamare: ppter q^u dictus est clamās: facit nos agnosce- re deū: ppter q^u dictū est imo cogniti a deo. Facit Abraham deus cognoscentē propter quod dixit ei nunc modo cognoui.

Nam ante responderā scdm morem scripturaz q^u locutione sit dictū et ipse spūs interpellat gemitibus inenarrabilib^{us}: ne credam^{us} spm sanctū nunq^{uam} esse sine gemitib^{us} posse: qm nullus dies / nulla hora / nullū momentū tpis inuenit quo non a sanctis ofones deo vbiq^{ue} fundant^{ur}: ab alijs hic / ab alijs alibi: cum tñ ab o^ronib^{us} sc^{ilicet}toz nullū sit tempus im mune. quādoq^{ue} diē et noctib^{us} cū alij cibo accēpto reficiunt^{ur}: alij qdlibet aliud agūt: alij dormiūt: nō vtiq^{ue} desunt q^u desiderii sc^{ilicet}m orare cōpellat. Ita fit vt spūs sc^{ilicet}us qui vbiq^{ue} oibus adest aliqñ- tulū cessare a gemitibus non sinat: q^u est extreme miserie: cū p quibuscūq^{ue} o^ronib^{us} cogit gemere nisi si gemitib^{us} inenarrabilib^{us} interpellare: sic intelligat^{ur} vt dixi. i. q^u gemitibus sc^{ilicet}toz desiderioz interpellare sc^{ilicet}os facit qbus affectū pium grē spiritali infundit. Sed cū similes locutionū modos qm per efficientē significat id q^u efficit sicut frig^{us} pigrū: dicim^{us} q^u pigrus facit et diē tristē vel leuū q^u tristis vel letos facit etiā de scripturis sc^{ilicet}m p memo- rauerim vbi dicit ad Abraham: nūc pgnoui q^u nihil aliud est / q^u nūc vt cognosceres feci. Non enī tūc de^{us} dicēdus est cognouisse q^u anteq^{uam} fieret nunq^{uam} potuerit ignorare.

Beata vita qrenda est: hec a dño deo petenda. Quid sit beatū esse / a multis multa sunt disputa- ta. Sed nos ad multos et ad multa vt qd im^{us}: bre- uiter scriptura dei veraciterq^{ue} dictū est. Btūs po- pulus cui^{us} est dñs deus ipius. In ipso p^rlo vt si- mus atq^{ue} ad eū contemplandū et cū eo sine fine vi- uendū puenire possum^{us}: finis pcepti est charitas de corde puro et pscientia bona et fide nō ficta. In eis dē tribus p cōscientia bona spes posita est. Si- des ergo et spes et charitas ad deū pducit orantē hoc est credētē sperantē: desiderantē: et q^u appetat a dño in dñica oratiōe p^rsiderantē. Adhuc est for- tasse q^u queras: cur apls dixerit. Quid enī orem^{us} sicut optet nescimus. Neq^{ue} enī vllomō credendū est. vel ipm vel qbus ista dicebat dñicam nescisse orationē. Cur ergo putam^{us} hoc eum dixisse quod nec temere potuit nec mendacit^{er} dicere / nisi q^u mo- lestie tribulatiōesq^{ue} tpales plerūq^{ue} p^rsunt vel ad sa- nandū tumorem supbie / vel ad pbandā exercen- dāq^{ue} patientiā cui pbate et exercitate clarior mer- ces supiorq^{ue} seruat^{ur}: v^{el} ad quecūq^{ue} flagellāda et ab- olenda p^rctā: Tñ nos nesciētes qd ista p^rsint ab o^r optamus tribulatiōe liberari. Ab hac ignorantia nec seipm apls ostendit alienū nisi forte qd oraret sicut optet sciebat: qm magnitudie reuelationū ne extolleret^{ur} dat^u est illi stimulus carnis angelus sa- thane q^u eum colaphizaret: ppter q^u ter dñm ro- gauit vt eum auferret ab eo vtiq^{ue} sicut optet nesci- ens qd oraret. Deniq^{ue} dei responsum cur nō fieret q^u vir tant^{us} orabat. et q^ure fieri non expediret: au- diuit. Sufficit tibi grā mea. nam virt^{us} in infirmita- te p^rficere. In his ergo tribulatiōib^{us} que possunt et pdesse et nocere quid oremus sicut oportet ne-

Ex libro con- tra maximū. num. ii. Spūs san- ctus quo- tidie gemitus n^{ost}ros habet.

Ex libro ad pbā de oran- do deo. Quid sit beatū esse. Beati- tudō in quo cōsistit.

ii. Cor. xii.

Ibidem. Patiētia in tribula- tione.

scim⁹: et tñ qd dura: qz molesta: qz cōtra sensum nre infirmitatis sunt vniuersalis/humana voluntate. vt a nob hec auferant oramus. Sed hoc deuotio- nis debemus dñō deo nro: vt si ea non abstulerit: non ideo nos ab eo negligi existimem⁹. sed potius pia patiētia maloz/ bona sperem⁹ ampliora. Sic enī vtr⁹ in infirmitate pficit. Nonnullis qppe im- patientib⁹ dñs deus qd petebāt cōcessit iratus: si- cut ecōtra aplo negauit. p piti⁹. Nā legimus israe- lite qd r quō rogauerint r accepint: sed expleta cō- cupiscētia/impatiētia est grauiter castigata. De- dit r regē petentibus fm cor eoz sicut scriptū est non fm cor suū. Dedit etiā qd diabolus postula- uit vt pbandus ei⁹ famulus tentaret. Exaudiuit rogātes r inuidos spūs vt in mltos suos legio de- monū mitteret. Hec scripta sunt ne forte qsqz ma- gnipendat si fuerit exaudīt⁹ cum aliqd impatiēte petit quod non impetrare plus pfit: aut se abici- at r de diuina erga se miseratione desperet si nō ex- audiat. cum forte aliqd petit q accipiendo affligat atrotius vel ea pspertate corrupt⁹ penitus euer- tat. In talib⁹ ergo qd oremus sicut optet/nesci- mus. Nā si aliqd cōtra qd oram⁹ acciderit: patiē- ter ferēdo r in oib⁹ grās agendo hoc pot⁹ opor- tuisse qd dei non qd nra volūtas habuit mime du- bitare debem⁹. Nam r hmoi exemplū pbiuit nob ille mediator q dum dixisset p si fieri pōt trāseat a me calix iste. Humanā in se voluntatē ex hoīs su- scepiōe transformās: pūno subiecit. Verūm nō qd ego volo: sed qd tu vis p. Unde merito p vni- us obedientiā iusti pstituit multi. Quisqz autē vnā illam petit a dño r hanc requit cert⁹ ac secur⁹ petit nec timet ne forte obsit cum accepit sine q nī- hil pdest quicqd aliud sicut optet accepit. Ipa est enī vna vera r sola beata vita vt ptemplemur dñi delectationē in eternū imortales atqz incorrupti- biles corpe r spū. Verūm qm ipsa est pax q pcel- lit oēm intellectū etiā in oratiōe poscendo qd ore- mus sicut oportet nescim⁹. Qd enī sicut est cogi- tare non possum⁹: vtiqz nescim⁹ sed qd qd cogitant occurrat abicim⁹/respiciim⁹/improbam⁹/non hoc esse qd querimus nouim⁹. Quis illud qle sit nondū nouerim⁹. Est ergo in nobis quedā (vt ita dicā) do- cta ignorātia. sed docta spū dei q adiuuat infirmi- tatē nram. Nā cum dixisset apls si enī qd non vi- demus speramus p patientiā expectam⁹: ubi suble- cit similit r spūs adiuuat infirmitatē nram. Quid enī orem⁹ sicut oportet nescim⁹: sed ipse spūs inter- pellat gemitib⁹ inenarrabilib⁹. Qui aut scrutatur corda scit qd sapiat spūs: qz scdm deū interpellat p scis. Quod non sic est intelligendū vt existime- mus spm scm dei q in trinitate incommutabilis est de⁹: et cū pte r filio vn⁹ deus tanqz aliquē qui non sit qd de⁹ est deū interpellare p scis. Pictum est qppe interpellat p scis: qz interpellare sanctos facit sicut dictū est tētat vos dñs deus vester. vt sciat si diligatis eū: hoc est vt scire vos faciat. In- terpellare itaqz scōs facit gemitib⁹ inenarrabili- bus inspirās eis desiderū etiā adhuc incognite- tate rei quā p patientiā expectamus. Quō enī nar- ref: qñ desiderat quod ignorat? Nā vtiqz si oīmo do ignorare nec desiderare. Et rursus si vide- retur non desiderare nec gemitibus quereretur. Quia ergo in xpo vos amam⁹ in xpo nos reda- mate. r amor nř p inuicē gemat ad deū. Ipse enī gemitus columbe est. si ergo gemit⁹ columbe est: qd omnes nouimus: gemit autē columbe in amo- re. audite qd dicat apostolus r nolite mirari: quia

columbe specie voluit demonstrari spirit⁹ sanctus. Quid enī oremus sicut optet nescim⁹. sed ipse spiri- tus interpellat gemitib⁹ inenarrabilib⁹. Quid ergo fratres mei hoc dicturi sum⁹ qz spūs gemit vbi pfe- cta r eterna beatitudo est ei cū pte r filio. Spūs enī sanct⁹ deus sicut dei fili⁹ de⁹ r pater de⁹. Ter dixi de⁹ sed non dixi tres deos. Magis enī deus ter qz dixi tres. qz r pater r fili⁹ r spūs sanct⁹ vn⁹ de⁹. Hoc optime nostis. Non ergo spūs sanct⁹ in semetipso apud semetipm in illa trinitate in illa beatitudine: in illa eternitate substantie gemit: sed in nobis gemit: qz nos gemere facit. Nec qua res est q nos docet spūs scūs gemere. Insinuat enī nobis qz pegrina- mur r docet nos in patriā suspirare. r ipso deside- rio gemim⁹. Cui bñ est in hoc sclo imo qui putat q ei bñ sit: q letitia rez carnaliū r abundātia tempali- um r vana felicitate exultat habet vocem corui. Cor enī corui clamosa est non gemebunda. Qui aut nouit in pssura se esse mortalitatis hui⁹ pegrina- ri se a dño nondū tenere illā ppetuā q nobis pmi- sa est beatitudinē: sed habere illā in spe/habitus in re cum dñs venerit in manifestatiōe pclarus q pus venit i humilitate occult⁹: q hec nouit/gemit. Et qd diu ppter hoc gemit/bñ gemit. Spūs docuit illū gemere. A colūba gemere didicit. Multi enī gemit in infelicitate terrena vel qstati dñis vel egritudine corpis pgrauati: vel carcerib⁹ inclusi vel cathenis colligati: vel fluctib⁹ maris tactati. vñ aliquib⁹ inimicorū insidijs circūsepti. Gemit sed non colūbe gemitu gemit. Nō amore dei gemit: non spū gemit. Adeo tales cum fuerint ab ipis p- furis liberati exultāt in gradibus vocib⁹ vbi a pet qz corui sunt: non colūbe. Merito de archa missus est corui r non est reuersus. Missa est colūba r re- uersa ē. Illas duas aues misit Mo. Habebat ibi corui: habebat ibi colūbā. Utrūqz hoc gen⁹ ar- cha illa cōtinebat. Et si archa figurabat eccliam videntis vtiqz: qz necesse est vt in illo diluuiō seculi vtiqz gen⁹ ptimeat ecclia r corui r colūbā. Qui sunt corui: Qui sua querūt. Qui columbe: Qui ea que xpi sunt querunt. Quid orem⁹ sicut optet nescim⁹: sed ipse spūs i- terpellat p nobis gemitib⁹ inenarrabilib⁹. Quid est ipse spūs interpellat: nisi interpellare facit: Ge- mitib⁹ inenarrabilib⁹ sed veracib⁹ qm veritas est spūs. Ipse est enī de q alio loco dicit. Misit de⁹ spi- ritū filij sui in corda nra clamantē abba p. Et hic qd est clamantē: nisi clamare faciētē: tropo illo q dicim⁹ letum diē/qz letos facit: Quod alibi mani- festat vbi dicit. Non enī accepistis spm seruitutis iterū in timore: sed accepistis spm adoptionis filio- rū i quo clamam⁹ abba p. Vbi dicit clamantē: hic vero in quo clamam⁹ aptens videlicet quō dixē- rit clamantē. i. sicut iam exposui clamare faciētē Vbi intelligim⁹ r hoc ipm esse donū dei/vt vera- ci corde r spiritaliter clamem⁹ ad deū. Attendant q quō fallunt qui putāt a nobis esse non dari nob vt petam⁹: qramus: pulsem⁹ r hoc esse dicūt q gra- pceditur merito nro: vt sequat illa cum accipim⁹ petentes r inuenim⁹ qrentes apiturqz pulsantib⁹ nec volūt intelligere etiā hoc diuini esse muneris vt orem⁹: hoc est petam⁹ qram⁹ atqz pulsem⁹. Ac- cipimus enī spm adoptionis filioz in quo clama- mus abba pater. In his ergo tempibus frēs admonemus vos r exhortamur in dño vt non petatis aliqd quasi si- xū sed qd vobis deus expedire scit. Quid enī vo- bis expediat oīno non scitis. Aliqn quod putatis

Un⁹ deus nō tres dii sed ter di- citur de⁹.

Corui vox

Columbe gemitus.

Gene. viii.

Archa noe eccle- siam desi- gnabat.

Ex libro de bono pſeue- rantie.

Sal. lxi.

Clamor ad deū et eū precari ex gra pſi- cliscitur.

Ex tractatu. ps. lxi. Nescim⁹ quid expe- diat.

Deus qui busdā tri- buit irat⁹.

Matth. xxi.

Vita bea- ta que sit.

Ignoran- tia docta.

Deutro. xlii.

Ex tractatu euāgelij fm iohā. vi. Gemit⁹ co- lūbe est in amore.

Ad Romanos.

a

ii. Cor. xii.

Ex libro de
de correctione
et gratia.

Locati se
cū dum p
positū.

H

Col. iii.

Providē
tie dei cer
titudo.

p. ii.

Roma. xli.

pdesse obest: et qd putatis obesse hoc pdest. Egri
eni estis. Nolite medico dictare q vobis medica
menta velit apponere. Si doctor gentiu Paul
apls dicit. Quid eni orem? sicut optet nescimus:
qstomagi nos? Qui tñ cū sibi videret etiā ipe pru
denter orare vt ab eo auferret stimulus carnis an
gelus sathane q eum colaphizauit ne in magnitu
die reuelationū extolleret: qd audiuit a dño: Nū
quid factū est qd volebat? Nō. vt fieret qd expedi
ebat. Quid ergo audiuit a dño? Per inqt dñm ro
gaui vt auferret etiā a me et dixit mibi. Sufficit tibi
grā mea: nā vtr? in infirmitate pficit. Ergo medi
camentū ad vulnus posuit: qñ auferendū sit nouū.
Non recedat egor? a manib? medicū: non det con
siliū medico. Ita sunt oia ista tpalia. Tribulatio
nes sunt: si bene colis dñm noueris qz nouit quid
cū expediat. Prosperitates sunt: magis caue / ne
ipe corrumpat aiam tuā: vt ab eo q hec dedit rece
dat. Scim? aut qm diligentib? deū oia cooperan
tur in bonū his q scdm ppositū vocati sunt scī.
Apls cum dixisset scim? qm diligentib? deū oia
cooperant in bonū scīs nonnullos diligere deū et i
eo bono vsq in finē non pmanere mox addidit his
q scdm ppositū vocati sunt. Hi eni in eo q diligūt
deū pmanent vsq in finē: et q ad tps inde deuiāt re
uertunt vt vsq i finē pderet qd i bono esse ceperūt
ostendēs aut quid sit scdm ppositū vocari mox
addidit. Qm quos aī psciuit et pdestinauit cōfor
mes fieri imaginis filij eius vt ipe sit pmo genit? i
multis fratribus. Quos aut pdestinauit illos et vo
cauit scz scdm ppositū. Quos aut vocauit ipos et
iustificauit. Quos aut iustificauit illos et glificauit
Illa oia iam facta sunt psciuit / pdestinauit / voca
uit / iustificauit / qm et oēs iam psciti ac predestina
ti sunt et multi iam vocati atq iustificati. Ad autē
posuit in fine illos et glificauit: si qd in illa glia est
hic intelligēda de qua idē dicit. Cum xps apparu
erit vita nra: tunc et vos cū illo apparebitis in glā
nondū factū est: quis et illa duo. i. vocauit et iustifi
cauit non in oibus facta sunt de quib? dicta sunt.
Adbuc eni vsq in finē seculi multi vocadi et iustifi
candi sunt: et tñ verba pteriti tps posuit de reb?
etiā futuris tanqz iam fecerit de? q iam vt fierent
ex eternitate disposuit. Ideo de illo dicit et pphe
ta. Eatas. Qui fecit q futura sunt. Quicunqz g in
dei puidētissima disp ositiōe psciti / pdestinari /
vocati / iustificati glificati sūt nō dico etiā nōdū re
nati s; etiā nōdū nati iā filij dei sūt et oīno pīre non
pnt. Talib? de? diligentibus cū oia cooperant i bonū
Usq adeo pīsus oia vt etiā si q eoz deuiant et
exoritant etiā hoc ipm eis faciat pficere in bonū
qz humiliores rediūt atqz doctores. Discunt enim
in ipa vita iusta cū tremore se exultare debere: nō
sibi arrogādo tanqz de sua virtute fiducia pmanē
di nec discendo in abūdantia sua non moueboz in
eternū. Propt qd eis dicit. Seruite dño in timo
re et exultate ei cū tremore: ne qñ irascat dñs et pe
reatis de via iusta. Neqz eni ait et non veniat ad
viam iustā. sed peat? (inqt) de via iusta. Quid ostē
dēs nisi eos esse pmonitos q iam ambulant in via
iusta: vt in timore deo seruiāt. i. non altū sapiant s;
timeāt? Ad significat non supbiant: sed humiles
sint. Cū alibi dicit. Non alta sapientes: sed humi
lib? pscitētes. Exultēt deo: sed cū tremore i nul
lo gloriātes qñ nostrum nihil sit vt q gliaf in dño
gloriet ne pereāt de via iusta in qua iam ambula
re ceperūt dum sibi hoc ipm assignāt qd in ea sunt
His verbis vsus est apls vbi ait. Cum timore ac

tremore vram ipoz salutem opamini. Et ostendens
quare cum timore et tremore. Deus est eni (inqt)
qui opat in nobis et velle et opari p bona voluntate.
Quāuis eni et ipsa mors carnis de pctō pmi ho
minis originaliter venerit / tñ bon? eius vsus glori
osissimos martyres fecit. Et ideo non solū ipsa s;
oia seculi hui? mala / labores / doloresqz hoim qz
de pctōz et maxie de pcti origial meritis veniāt: vñ
facta est et ipsa vita vinculo mortis obstricta: tñ et re
missis pctis remanere debuerūt cum qbus hō p
veritate certaret et vñ exerceret virt? fidelū: vt no
uus hō p testamentū nouū inter mala huius secu
li nouo seculo prepararet: miserā quam meruit vita
ista dānata sapienter tolerās: et qz finiet prudenter
gratulas: beatitudinē vero quā vita futura sine fi
ne habitura est fideliter et patienter expectās. diabo
lus vero a dñatu et cordib? fidelū foras missus in
quoz dānatione atqz infidelitate licet dānat? etiā
ipe regnabat: tñ p conditiōe carnis mortalitatis
hui? aduersari sinit: qñ eis expedire nouit de q
sacre līe psonant p os apli. Fidelis deus q non p
mittet vos tentari sup id qd potestis: sed faciet cū
tentatiōe etiā puentū vt possitis sustinere. Pro
sunt aut ista mala q fideles pie pferūt vel ad emen
danda pctā: vl ad exercendā pbandāqz iustitiam
vel ad demonstrandā vitē huius miseriam. vt illa
vbi erit beatitudo vera atqz ppetua: et desideretur
ardenti? et instātius inquirat. Sz circa eos ista ser
uant. de quib? apls dicit. Scimus qm diligentib?
deū oia cooperant in bonū his q scdm ppositū vo
cati sunt scī. Hoz pdestinator nemo cū dyabolo
perit: nemo vsq ad mortē sub dyaboli potestate
remanebit.
Habent aliā causam boni quare temporalib? af
fligant malis: qualē habuit Job. vt sibi ipe huma
nus anim? sit pbatus et cognitus quāta virtute pi
etatis qñ deū diligat. Quib? recte psciderat? atqz p
spectis attēde vtrū aliqd malū acciderit fidelib? et
pijs qd eis non in bonū verteret nisi forte putan
dū est aplicam illā vacare sententiā vbi ait. Scim?
qm diligentib? deum oia cooperant in bonū. Amise
rūt oia que habebāt. Nunqd fidem / nunqd pieta
tem nunqd interioris hoīs bona q est ante deū di
ues? Ne sunt opes xpianoz qbus opulent? dice
bat apls. Est aut quest? magnus pietas cū suffici
entia. Nihil eni intulim? in hunc mundū: sed nec
auferre aliqd possum? Habētes aut victū et tegu
mentū his cōtenti simus. Nam q volūt diuites fie
ri incidūt i tētationē et laqueū dyaboli: et desideria
multa inuiliā et noxia q mergunt hoīes in interitū
et pditiōē. Radix eni est oīm maloz auaritia quā
quidē appetētes a fide perrauerūt et inseruerūt se
doloribus multis. Nam cū dixit q volunt diuites
fieri incidūt in tētationē et c. Profecto in diuitijs
cupiditate rephendit non facultatē de qua pscipit
alibi dicens. pscipe diuitib? huius mūdi non supba
sape neqz sperare i incerto diuitiaz: s; in deo viuo
qui pstat nobis oia abundāter ad fruendū. Bene
faciāt: diuites sint in opibus bonis: facile tribuāt:
cōmunicēt / thesaurizēt sibi fundamentū bonū in
futurū vt apprehendant veram vitam.
Qui voluntatē dei sequunt non voluntatē suā:
seq deum volunt: illū faciāt pcedentē et sequētes.
non aut se pcedentes et illū sequentē: et in oibus bo
nū eum inueniūt: siue emendantē / siue cōsolantē /
siue exercentē / siue coronantē / siue purgantē / si
ue illuminantē / sicut apls ait. Scimus qz diligen
tibus deū omnia cooperant in bonum.

Ex libro dñi
nitae. xlii.

Mors
martyri
bus vñ
fuit.

Labores
et mala q
cedunt de
originali
pctō cur
maneāt re
missio pctō

i. Cor. x.

Mala nō
stra ad qd
profunt.

i. Thimo. vi
Ibidem.

Contra
riciam.

Ex trac. p.
cxlii.

Volūtātē
dei sequē
tes deū p
cedere fa
ciunt.

Exepla ad
probam.
Spes fu-
turi facit
tolerare p-
sentia.

ps. xxxiii.

ps. cxviii.

Ex libro de
gfa z libero
arbitrio.

Sine deo
nihil possumus
pie-
tatis.

Exepla ad si-
m pbrim.

Heretici
pellunt fide-
liū ignauū
am.

Ex libro sen-
tentiar. p. lxi.
Inimici
ecclie pro-
sunt eide.

Ex libro ad
paulinū no-
tanti epim.

Numerus
factorum dei
p-
sentie
certus est.

Ex libro de
p-
sentatione
sanctorum.
Predesti-
natio qd
sit.

Ro. i.

Niam xpianā recte facit mala huius mundi tolera-
bilia ducere spes futuri. Sic enī vsu quodā bono
puertunt in bonū: dū non augent nram concupiscē-
tiā sed exercent patientiā. de qua re apłs ait. Sci-
mus qm diligentibus deum oia coopant in bonū.
Aia (inquit.) Non solū ergo illa q appetunt vt su-
auiā verumetiam illa que vt molesta vitant: quā-
do alia sic sumimus ne capiamur: alia sic ferimus
ne frangamur: z scdm precepta diuina in omnib?
gratias agimus ei de quo dicimus. Benedicā do-
minū in oī tpe semp laus eius in ore meo. Et bonū
mibi qm humiliasti me vt discā iustificationes tu-
as. Neq enī reuera si fallacis pspertatis semp h-
trāquillitas arrideret: aia humana portū illū ve-
re certeqz trāquillitatis appeteret.

Sine dño vel opante vt velim? vel coopante
cum volumus: ad bona pietatis opera nihil va-
lemus. de operante illo vt velim? dictum est. De-
us est enim qui operat in nobis z velle. de operan-
te illo cum iam volumus z volendo agimus: sci-
mus enim (inquit) qm diligentib? deum oia coo-
perant in bonū. Quid est oia: nisi z ipas terribiles
seu asqz passiōes? Sarcina qppe que infirmitati g-
uis est. leuis efficit charitati. Talib? enī dñs dixit
esse suā sarcinam leuē qualis Petrus fuit cū pas-
sus est p xpo: non qualis fuit qm negauit xpm.

Hereticorū quoqz inquietudie vt scripturas vi-
gilantius pscrutemur vñ ne ouili xpi noceant eis
possit occurrī. tanq de somno ignauie nra excitat
industria. Ita p multiplicem grām saluatoris eti-
am qd inimic? machinat in pñcie: deus puertit in
adiutorū qm diligentib? deū oia coopant in bonū.
Nam quos psciuit z pdestinauit cōfor-
mes fieri imaginis filij sui: vt sit ipe pri-
mogenitus in multis fratribus.

Inimici ecclie qlibet errore cecētur vñ
malitia deprauent si accipiūt potesta-
tē corpali affligēdi exercēt eius patie-
tiā. Si tñmodo male sentiēdo aduersa-
tur exercēt ei? sapientiā: z vt etiā inimici diligātur
exercēt ei? beniuolentiā qz de? his q diligūt eū oia
cooperātur in bonum.

Certus est g dei pscientie definitus numerus z
multitudo scōp quibus diligentib? deum qd eis
donauit p diffusum in cordib? eoz spm sanctū oia
coopant in bonū. his qui scdm ppositū vocati sūt
qm quos ante psciuit z pdestinauit pformes fieri
imaginis filij sui vt sit ipe primogenit? in multis
fratrib? Quos aut pdestinauit illos z vocauit. Dic
subaudire debem? scdm ppositū. Sunt enī z alij
vocati sed non electi ac p hoc non scdm ppositum
vocati. Quos aut vocauit: hoc est scdm ppositū.
illos z iustificauit: quos aut iustificauit illos z gli-
ficauit. Hi sunt filij pmissionis: hi sunt electi: q per
electionē grē salui fiunt. Hec sunt vasa misericor-
dię in quib? de? etiam p vasa ire notas facit diuini
as glorie sue. Nam quos psciuit z pdestinauit
cōformes fieri imaginis filij sui: vt sit ipe pmo-
genitus in multis fratribus.]

Predestinatio est grē pparatio q sine pscien-
tia non pōt esse. potest aut esse sine pdestinatione
pscientia. Predestinatioē qppe deus ea psciuit q
fuerat ipe facturū. vñ dictū est: fecit que futura
sunt. Prescire aut potens est etiā que non faciūt: si-
cut quecūqz pcta: qz z si sunt quedā que ita pecca-
ta sunt: vt pene sint etiā peccatorū. vñ dictū est tra-
didit illos deus in reprobā mentē. vt faciāt que nō

cōueniūt: non ibi pctm dei est sed iudiciū. Quocir-
ca pdestinatio dei q in bono est grē: est vt dixi ppa-
ratio: grā vero est ipius pdestinationis effectus.

Hec est pdestinatio scōp nihil aliud pscientia
scōp pparatio beneficiorū dei quib? certissime li-
berant quicūqz liberant. Ceteri aut vbi nisi in mas-
sa pditionis iusti diuino iudicio relinquunt.

Ergo ait pdestinatos cōformes fieri imagi-
nis filij dei. pōt scdm interiorē hoiez intelligi. Tñ
nobis alio loco dicit. Nolite cōformari huic scōlo:
sed reformamini in nouitate mentis vře. Vbi g re-
formamur ne cōformemur huic scōlo: ibi cōforma-
mur dei filio. Pōt z sic accipi: vt quēadmodū no-
bis ille mortalitate: ita nos illi efficiamur imorta-
litate cōformes: quod qdē z ad ipam resurrectio-
nem corporū pertinet.

Quos aut psciuit (inquit) z pdestinauit pformes
fieri imaginis filij sui: vt sit ipe pmoogenit? in mul-
tis fratribus. Primogenit? vtiqz a mortuis scdm eū
de aplm. Quia morte seminata est caro ei? in cōtu-
melia resurrexit in glia. scdm hāc imaginē filij sui
cui p immortalitātē cōformamur in corpe etiā illud
agin? quod itē dicit idē apls. Sicut portauimus
imaginē terreni portem? etiā imaginē eius qui in
celo ē: vt scilicet q scdm adā mortales fuim? scdm
christū imortales nos futuros fide vera et spe cer-
ta firmas teneam? Sic enī nunc eādē imaginē
portare possum? nondū in visiōe sed in fide: nondū
in re sed in spe. de corpis qppe resurrectiōe tunc lo-
quebat apls cum hec diceret

Scdm id q vnigenitus est non habet frēs: scōz
id aut q pmoogenit? est frēs vocare dignat? est oēs
q post eius z p eius pmatū in dei grām renascunt
p adoptionē filioz sicut aplica disciplina pmedat.
Ista igit sua dona qbuscūqz de? donat pculdu-
bio se donaturū esse psciuit z in sua pscientia ppa-
rauit. Quos g pdestinauit ipos z vocauit: vocati-
one illa de qua dictū est. Sine pētrētia sunt dona z
vocatio dei. Namq in sua q falli mutariqz non pōt
pscientia opa sua disponere id oīno nec aliud qdē
est predestinare.

Quos aut predestinauit hos z vocauit:
z quos vocauit hos z iustificauit. quos
autē iustificauit: illos z magnificauit.
Quid ergo dicem? ad hec? Si de? pro
nobis: qd contra nos? Qui etiā propo-
filio suo non pepercit sed p nobis omi-
bus tradidit illū. quomō nō etiā cū illo
oīma nobis donauit? Quis accusabit
aduersus electos dei? De? q iustificat.
Quis est q cōdemnet? Christus Iesus
qui mortuus est immo qui z resurrexit.

Ita sanctificatio pcedit iustis sed vt iu-
stificet pcedit vocatio q non est meri-
torū sed grē dei. Dēs enī peccauerūt et
egent glia dei. Quos enī vocauit hos z
iustificauit. Quos aut iustificauit hos z gli-
ficauit. Quia ergo vocatio non meritoz nroz sed miseri-
cordie z beniuolentie dei est subiecit dicens. Sine
vt scuto bone volūtatis tue corona stī nos. Bona
etenī voluntas dei pcedit bonā voluntatē nraz vt
pctōres vocet ad penitentiā. Et ipa sunt arma q-
bus expugnat inimicus contra quem dicitur.
Quis accusabit aduersum electos dei? Et si de?
p nobis qd aduersus nos? Qui vnigēito filio suo

Ex libro de
dono pscien-
tie.

Predesti-
natio.

Ex libro de ci-
uitate dei.

xxii.

Ex libro de
finitate. xiii.

i. Cor. xv.

Ex sermone
de simbolo.
Frates
xpi.

Ex libro de
dono pscien-
tie.

Ro. xi.

Extractatu.
p. v.

Roma. iiii.

Ad Romanos.

Ro. v.
Remediū
ptra despe
rationem.

Ex tractatu.
ps. d.
Uia ad
etnā vitā.

Matth. iii.

ps. cxviii.

Luce. xiii.

Ex libro de
pdestinatio
ne sanctorū.
Locatio
electorum.

Jo. xv.

Ephe. i.

Ex trac. cuā
gelu fm toā
nē. xlii.

non pepcit: sed p nobis oibus tradidit illum.]
Si eni cum adhuc inimici essem? xps p nobis
 mortuus est multo magis reconciliati saluti erim?
 ab ira p ipm. Hoc est inuictissimū scutū quo repe
 lit inimicus desperationē salutis suggerēs multā
 tudine tērationū z tribulationū
Sic eni ad eternā beatāq tendim? vitā pmitus
 nra pcta dānando: deinde bene viuēdo: vt post vi
 tam p dēnnatā malam z gestam bonā mereamur
 eternā. Scdm ppositū eni occultissime iustitie: bo
 nitate qz sue de? quos pdestinavit illos z vocauit:
 z quos vocauit ipos z iustificauit. Quos aut iusti
 ficauit ipos z glorificauit. Pdestinatio nra non
 in nobis facta est: sed in occulto apud ipm in ei? p
 scientia. Aria vero reliqua in nobis sunt vocatio
 iustificatio / glorificatio. Vocatur p dicationē pe
 nitentē. Sic eni cepit dñs euangelizare. Agite pe
 nitentiā appropinquabit eni regnum celoz. Iusti
 ficamini in vocatione misericordie z timore iudi
 cij. Hinc est qd dicit. Deus in nomine tuo salutē me
 fac: z in virtute tua iudica me. Non tmet iudicari
 q impetrauerit ante saluari. Vocati renunciam?
 diabolo p penitentiā ne sub iugo ei? remaneam?
 Iustificati sanamur p misericordiā ne iudicij ti
 meamus. Glorificati trāsimus in vitā eternā. Ad
 hoc ptinere arbitroz qd dñs dicit. Ecce eijs de
 monia z sanitates pficio hodie z cras: z tertia psu
 mor. Quod etiā in triduo sue passionis z dormiti
 onis z euigilationis ostēdit. Crucifix? est eni z se
 pulch? z resurrexit. In cruce de principib? z ptatib?
 triumphauit: in sepulchro requiuit: in resurrectione
 exultauit. Penitētia cruciat: iusticia trāquillat: vi
 ta eterna glorificat
Intelligam? ergo vocationē q fuit electi non q
 eligūtur qz crediderit sed q eligunt? vt credāt. hāc
 eni z ipe dñs satis apit vbi dicit. Non vos me ele
 gistis: sed ego elegi vos. Nā si ppter ea electi erāt qz
 crediderāt ipsi eū prius elegerāt credēdo in eū vt
 eligi mererent. Aufert hoc oīno q dicit nō vos me
 elegistis: sed ego elegi vos. Et ipsi quidē pculdu
 bio elegerūt eū qn crediderunt in eū. vnde non ob
 aliud dicit non vos me elegistis sed ego elegi vos
 nisi qz non elegerūt vt eligeret eos sed vt eligerēt
 eū. elegit eos: qz misericordiā ei? puenit eos scdm
 grām non scdm debitū. hec est iminobil? veritas p
 destinatiōis z grē. Nam qd est quod ait apls sicut
 elegit nos i ipso āte mūdi pstitutionē? Qd pfecto
 si p pfea dictū ē qz psciuit de? credituros non qz fa
 ctur? fuerat ipse credētes. cōtra istā psciētiam loq
 tur fili? dicens. Non vos me elegistis sed ego elegi
 vos: cū hoc pot? pscierit de? q ipsi eū fuerāt ele
 cturi vt ab illo eligi mererent. Electi sunt itaq an
 te mūdi cōstitutōnē ea pdestinatiōe in q deus sua
 facta futura psciuuit. Electi sunt aut de mūdo ea
 vocatiōe q de? id qd pdestinavit impleuit. Quos
 eni pdestinavit ipos z vocauit illa scilicet vocati
 one scdm ppositū. Non ergo alios sed qz pdesti
 nauit ipos z vocauit: nec alios sed qz ita vocauit
 ipos z iustificauit: nec alios sed qz pdestinavit vo
 cauit iustificauit ipos z glorificauit
Mouit dñs q sunt ei?. Mouit pscitos nouit pde
 stinatos: de illo qppe dictū est. Quos aut psciuit z
 pdestinavit conformes fieri imaginis filij sui vt sit
 ipse primogēit? in multis fratrib?. Quos aut pdesti
 nauit ipos z vocauit: z qz vocauit ipos z iustifica
 uit. Quos aut iustificauit: ipos z glificauit. Si de
 us p nobis qz cōtra nos? Adde adhuc. Qui filio
 pprio non pepcit sed p nobis omnib? tradidit illū

Quomodo nō z cū illo oia nobis donauit? Sed q?
 bus nob? Presctis / pdestinatis / iustificatis / glori
 caris. De quibus sequit. Quis accusabit aduersus
 electos dei? Mouit dñs q sunt ei?. Ipe sunt oues.
 Aliqñ seipso nesciunt. sed pastor nouit eas scdm
 istam pdestinatiōnē scdm istā dei psciētiam scdm
 electionē ouiu ante cōstitutōnē mūdi. Nam z hoc
 dicit apls. Sicut elegit nos in ipso ante mūdi con
 stitutiōnē. Scdm ergo istā psciētā dei z pdestina
 tiōnē qz multe oues foris qz multi lupi intus: z qz
 multe oues int? z multi lupi foris. Quid ergo dice
 mus ad hec? Si de? p nobis qz cōtra nos?
Quim quidē bonoz fidelū christianoz maxime
 tñ gloriosissimoz martyru vox est. Si deus p no
 bis qz cōtra nos? fremebat mūd? aduersus eos.
 populi meditant? inania principes cōuenerunt
 in vñs. Recogitabant noui cruciat? z penas incre
 dibiles inueniebat ingeniosa crudelitas. Obue
 rant obprobrijs falsis arguebant crimib?: custo
 dijs intolerabilib? includebant / vngulis arabant:
 ferro pimebantur: bestijs subigebant: ignib? cre
 mabant z dicebāt. Si de? p nobis qz cōtra nos?
 Totus mūd? cōtra nos z dicitis qz ptra nos? Re
 sponderet tibi. Et qd ē tot? mūd? qn pro eo mort
 mur p quē fact? est mūdus? Possunt corpus non
 solū pimere sed etiā dilaniare. Et qd faciet? Ecce
 eni de? auxiliator mihi z dñs susceptor aie mee.
 Et qd mihi obest cū sit dñs susceptor aie mee q
 mūdus sit: interfectoz est corpis mei: qn susceptor
 aie mee erit restitutor z corpis mei: vnde pbas o
 beate gloriose martyr: vnde mihi pbas qd dicis.
 Si de? p nobis qz cōtra nos? Continuo attulit
 grāde documētū. Continuo introduxit martyrem
 martyru testē testiu / illū scz cui pprio filio pat nō
 pepcit: sed p nobis omnib? tradidit eū. hinc pba
 uit se verū dixisse. si de? p nobis qz cōtra nos. si
 illo pprio non pepcit: sed p nobis omnib? tradidit
 eū. Quomodo nō z cū illo oia nobis donauit? Qñ
 cū illo oia nobis donauit z ipsum nobis donauit.
 Terrete fremit? mūdi cui donat artifex mūdi:
 Christū nobis donatū esse gaudeam? z nullos ini
 micos christi in hoc seculo timeamus.
Apostolū beatū audiuim? exhortantē z confir
 mantē nos cū diceret nobis. Si de? p nobis qz cō
 tra nos? Pro quib? aut sit de? supius ostendit vbi
 ait. Quos aut pdestinavit illos z vocauit / qz autē
 vocauit illos z iustificauit. Quos aut iustificauit il
 los z glorificauit. Quid ergo dicemus ad hec? Si
 de? p nobis qz cōtra nos? Deus p nobis vt pde
 stinaret nos: de? p nobis vt vocaret nos / de? pro
 nobis vt iustificaret nos: de? p nobis vt glorifica
 ret nos. Si de? p nobis qz cōtra nos? pdestina
 uit anteq essem?. Vocauit anteq auersi essem?:
 iustificauit cū peccatores essem?: glorificauit cū
 mortales essem?. Si de? p nobis qz cōtra nos?
 pdestinatis a deo vocatis / iustificatis / glorificatis?
 Qui vult aduersari paret se si pōt bellare aduer
 sus deū. Vbi eni audim? si de? p nobis qz cōtra
 nos: nisi q deū vincit nō ledit nos. Et qz est q vñ
 cit omnipotētē? Quicūqz relucari voluerit sibi no
 cet. h ē qd et Paulo adhuc Paulo de celo christ?
 clamauit: nō tibi expedit cōtra stimulū calcitrare.
 Seuiat seuiat quātūcūq potest q calces aduer
 sus stimulū mittit nōne in seipm seuit? In his aut
 quatuor reb? qz cōmendauit apls insignes: i his
 q ptinent ad deū p qbus est de? idest pdestinatiōe
 vocatione / iustificatiōe glorificatiōe: in his ergo
 quatuor reb? p slderare debem? qd tam habeam?

Ques ele
cte aliqñ se
ignorat: s
a pastore
noscuntur

Ex fmōe de
natali marty
rum.
Martyru
vox.
Martyru
tormenta.

ps. llii.

Ex fmōe d
verbis apli.
xvi.

Deus quō
multiplici
ter est pro
nobis.

Actu. ix.

Deus debitor effectus est.
1. Joh. i.
Ro. i.
Ex libro d. ciuitate dei. ii.
Boni futuri magnitudo.
Seculi futuri bona.
Ex tractatu euangelii. fm iohanne. cix.
Eph. v.
Ex trac. p. lxx.
Pater tradendo filiū et filiū tradendo se bene fecit iudas autes male.
Ex libro qm onum euangelii. ii.
Bona patris sunt filij fratris

et qd adhuc expectem? In his enī q tam habem? laudam? deū largitorē: in his que nondū habem? tenemus debitorē. Debitor enī factus est non alī qd a nobis accipiendo sed qd ei placuit p mittendo. Predestinati enī iam sum? et anteq essemus: vocati sum? qm christiani facti sum? Jam q et hoc habemus iustificati quicqd est iustificati audem? dicere: et hoc tertiu habere nos. Et erit quisq nost? q audeat dicere iust? sum: qd est pctōr nō sum? Si audes hoc dicere occurrat tibi Iohānes. Si dixerimus: q pctm non habemus nos ipsos seducim? et veritas in nobis non est. Quid ergo. Nihil habemus de iustitia: An habem? sed nō totū habem? Si enī iustitie nihil habem? nec fidē habem? si fidem non habem? xpiani non sumus. Si aut habemus fidē: iam habem? aliqd iustitie. Ip m aliqd vis nosse qd sit? Iust? ex fide viuūt. Iust? inq ex fide viuūt q credit qd non videt. Grati sum? ex eo qd habem? vt addat quod non habem? et non p damus qd habem? Ergo et hoc tertiu iam agitur in nobis. Iustificati sum? sed ipsa iustitia cū proficimus crescit. Qui etiā filio suo pprio non pepcit: sz pro nobis oibus tradidit illum. Quid dabit eis quos pdestinauit ad vitā. si tanta dedit etiā eis qd pdestinauit ad mortē. Que bona in illa bta vita facit eos sumere p qb? in hac vita misera vni genitū filium suū voluit vsq ad mortem mala tanta pferre. Qm apls de ipis in illud regnū pdestinati loquēs: q pprio (inquit) filio non pepcit: sed p nobis oibus tradidit eū. Quō non et cum illo oia nobis donauit? Cum hec pmissio cōplebit. qd erimus: quales erim? Qui bona in illo regno accepturi sum? quādoquidē xpo moriente p nobis tale tam pign? accepim? Qualis erit sps ritus hois? Nullū oīno habens vitū nec sub q iaceat: nec cui cedat: nec cōtra qd saltem laudabiliter dimicet pacatissima virtute pfectus. Rezi ibi oīm quāta q speciosa q certa sciētia: sine errore aliq vel labore. vbi dei sapiētia de ipso suo fonte potabatur cū sūma felicitate sine difficultate. Quale erit corpus qd oīno spūi subditū et eo sufficienter viuificatū nullis alimonijs indigebit: non enī animale sed spiritale erit: hīs quidē carnis: sed sine illa carnali corruptione substantiam. Quod aut a pre sibi dicit datū calicē passiois: pfecto illud est qd ait apls. Si de? p nobis qd cōtra nos? Qui filio pprio non pepcit sed pro nobis oib? tradidit eū. verū auctor calicis hui? est etiā q bibit. Unde idē apls item dicit. Christ? dilexit nos et tradidit seipm p nobis oblationē et hostiā deo in odorē suauitatis. Dicit enī ab apostolo. Qui me dilexit et tradidit semetipm p me. dictū est de patre. Qui filio proprio nō pepcit sed p nobis omnib? tradidit illum. Si ergo pater filiū tradidit et filiū seipm tradidit iudas quid fecit? Pater tradendo p nobis ad mortē filiū benefecit. Christ? tradendo seipm pro nobis benefecit. Tradendo iudas magistrū p auaricia fecit male. Non enī qd nobis prestitū est de passione xpi malicie iude deputabit. Ille mercedē habebit malicie: xps laudem grē. Quō non etiā cum illo omnia nobis donauit? Quid sibi vult q cū p diceret tu mecū es semp addidit: et mea oia tua sunt? Qua in re pmo cauendū est ne intelligas ita dictū: oia mea tua sunt q si non sint et frīs vt tanq in terrena hereditate patris angustias. Quō possint oia esse maioris si ha

bet tibi etiam minor partem suā? Sic enī a pfectis et purgatis: ac iam in mortalibus filiis habent oia vt sint: et oīm singula et oia singulor. Ut enī cupiditas nihil sine angustia: ita nihil cū angustia charitas tenet. Sed quō oia? Num et angelos ait alī quis et virtutes sublimes ac prātes atq vniuersa celestia dei mysteria de? i possessionē tali filio subiecisse putand? est? Si possessionē sic accipias vt ei? possessor ipse sit dñs non vt ius oia. Non enī dñi erunt: sed cōsortes poti? angelor: de quib? dictū est. Equales dei angelis. Sin vero possessio sic intelligit: quō recte dicim? possidere aias veritates non inuenio cur non vere ac pprie possim? accipe oia: que dicta sunt oia. Nō enī illud ita loqmur vt dñas veritatis aias dicamus quā ab eis dicimus possideri. Aut si nomie possessionis ab h sensu im pedimur. id quoq auferat. Non enī ait pater oia in possessionē tibi dabo: siue oia mea possides vel possidebis: sz oia mea tua sunt. Nec tñ ita sunt ei? vt ipius dei. Qd enī est in nra pecunia pōt in nre familie vel alimentū esse vel ornamentū vel aliqd hmoi. Et certe cum ipm patrē recte ille possit suū dicere non video qd ipius recte sua vocare non possit diuersis dūtaxat modis. Cum enī bitudinem illā obtinuerim? nra erūt ad viuendū supiora: nostrā erunt ad puluendū equalia: nra erunt ad dominandū inferiora. Quis accusabit aduersus electos dei? De? q iustificat? Quis ē q pdenet et? Quēq aut de ambiguis distinctioib? dixim? eadē obseruanda sunt et in ambiguis pnunciatioib? bus. Nam et ipse nisi lectoris nimia vitient incuria aut regulis fidei corrigunt: aut pcedētis vel cōsequētis cōnexionē sermōis: aut si neutru horz adhibet ad correctionē nihilomin? dubie remanebit: vt quolibet mō lector pnunciauerit non sit in culpa. Nisi enī reuocet fides q credimus deū non accusaturū aduersus electos suos: et xpm non cōdenaturū electos suos: pōt illud sic pnunciari. Quis accusabit aduersus electos dei? vt hāc interrogatōne quasi responsio psequat: deus q iustificat: et itē interroget quis est q condēnet? Et respondeatur Iesus xps q mortuus est. Quod credere q de mentis simū est: ita pronūciabit vt pcedat pncunatio. sequat interrogatio. Inter pncunationē aut et interrogatōne hoc veteres interesse dixerunt q ad pncunationē multa respōderi possunt: ad interrogatōne vero aut non aut etiā. Pronunciabitur ergo ita vt post pncunationē q dicim? quis accusabit aduersus electos dei? illud qd sequit sono in terrogātis enunciet deus q iustificat: vt tacite respondēat nō. Et itē percunctemur qd est q condēnet? rursumq interrogemus xps Iesus q mortuus est magis aut qui surrexit: q est in dextera dei q et interpellat p nobis: vt vbiq tacite respondeat. nō At vero illo in loco vbi ait. Quid ergo dicim? quia gentes que non sectabant iustitiā apprehenderūt iustitiā: nisi post pncunationē q dicim? Quid ergo dicimus responsio subiciat: qz gentes q non sectabatur iustitiā apphenderunt iustitiā. textus psequēs non cohererebit. Qualibet aut voce pnunciet illud quod nathanael dixit. Nazareth pōt aliqd boni esse: siue affirmātis. Et illud solū ad interrogatōne pmet qd ait. Nazareth: siue totū cum dubitatione interrogātis nō video quō discernat. vter qz ergo sensus fidē non impedit. Est etiā ambiguitas in sono dubio lray et hec quidē ad pnunciatio nem ptiuent. Nam qd scriptū est non est absconditum os meum a te qd fecisti in abscondito: nō elu

α
Mar. xii.
Ex libro d. doctina xpi ana. iii.
Pronunciatio ambigua obfuada est.
D
Percunatio et interrogatio differūt.
Joh. i.
p. s. cxxviii

Ad Romanos.

Lingua p
cedens se
quētis ab
guitatem
tollit.
Consuetu
do vulga
ris cū bar
barismo p
ferēda est
litate lre
gritarj ob
scure.

cet legenti vtrum correpta o littera pronunciet os
an pducta. Si enī corripiat ab eo q sunt ossa: si au
tem pducatur ab eo q sunt ora intelligit numer? sin
gularis. Sed talia lingue pcedētis inspectioe diu
dicant. Nam in greco non stoma sed osteon posi
tum est. vñ plerūq loquendi cōsuetudo vulgaris
vtillior significādis reb? q integritas ltrata. Val
lem qppe cum barbarismo dici non est absconditū
a te ossum meū q vt ideo esset minus apertū quia
magis latinū est. Sed aliqñ dubius syllabe sonus
etiā vicino verbo ad eandē sententiāptinente diu
dicat sicut est aliud apli que p dico vobis sicut p
dixi: qñ qui talia agūt regnū dei non possidebunt
Si aut tantūmodo dixisset q predico vobis neq
subiūxisset: sicut pdixi non nisi ad codicē pcedētis
lingue recurrēdū esset vt pgnoscerem? vtrū in eo
qd dixit p dico pducēda an corripienda esset sylla
ba media. Nunc aut manifestum est pducēdā es
se. Non enī aut sicut pdicauit. sed sicut pdixi. Non
solū aut iste sed etiā ille ambiguitates q non ad di
stinctionē vel ad pñunciationē ptinet similiter cō
siderāde sunt qualis illa est ad Thessalonicenses
Propterea cōsolati frēs sum? in vobis dubitū enī
vtrū o frēs an hos frēs. Neutrū aut horū est cōtra
fidē. sed greca lingua hos casus pares non habet.
Et ideo illa inspecta renūciat vocatiū? idest o fra
tres. Quod si voluisset interpretes dicere. ppterea
cōsolationē habuim? frēs in vobis min? seruītum
esset verbis sed min? de sententia dubitaretur aut
certe addere nri. Nemo enī fere ambigeret voca
tiū casum esse cū audiret ppterea cōsolati sum?
frēs in vobis. Sed iam hoc pculosius pmittitur.
Ita factū est in illa ad Corinthios cum ait apls.
Quotidie morior p vram gloriā frēs quam ha
beo in xpo Iesu. Aut enī quidam interpretes. Quo
tidie morior p vram iuro gloriā q in greco vox tu
rantis māifesta est sine ambiguo sono. Rarissime
igit et difficillime inueniri pōt ambiguitas in pro
prijs verbis qñ ad libros diuina scripturaz spe
crat quā non aut circūstantia ipsa sermonis qua co
gnoscat scriptor intentio: aut interpretū collatio:
aut pcedentis lingue soluat inspectio.

i. Cor. xv.

Modī tol
lēde ambi
guitatis i
scriptura.

Ex trac. p.
lxxxv.
Caput no
strū christi
quō mem
bra sua cu
ret
Cor sursum
habendū
est.

Cui est ad dexterā dei qui etiā interpel
lat pro nobis
Apud nrm ad dexterā prīs interpellat
p nobis. Alia mēbra recipit/ alia flagel
lat/ alia mūdāt/ alia cōsolat/ alia creat
alia vocat/ alia reuocat/ alia corrigit/
alia reitegrat. Arter recte amōet mēbra sua vt sur
sum cor habeat. Audiāt ergo et faciāt: leuēt ad illū
qd male est in terra. Vbi enī non putrescit cor si le
uet ad deū. Frumentū si haberes in inferiorib? ne
putresceret leuares ad supiora. Frumētū tuo mu
tare qñ locū et cor pmittis in terra putrescere: fru
mentū leuares in supiora: cor leua in celū. Et vñ
de inq̄s possum: iter tuū ad deū voluntas tua est.
Amādo accedis: negligēdo discedis: stans in ter
ra: in celo es si diligas deū. Non enī sic leuat cor
quō leuat corpus. Corp? vt leuet locū mutat: cor
vt leuetur: voluntatem mutat.

Quis nos sepabit a charitate dei. Tri
bulatio: an angustia: an psecutio: an fa
mes: an nuditas: an gladius?

Ex sermone
de vbi apli
xvi.
Spes.

Spes que hīc est ad iustitiā ptinet pe
grinatiōis nre. Ip̄m aplm audī. Ad
ptionē (inq̄) expectantes in nobismet
ipsis ingemiscimus. adhuc. Vbi est gemit? iā po

test dici illa felicitas de qua scriptura dicit: transi
et labor et gemit? Ergo adhuc (inq̄) in nobismet
ipsis ingemiscimus? adoptionē: expectātes redēptio
nē corpis nri. Adhuc ingemiscimus. Quare. Spe
enī salui facti sum? Spes aut que videt nō ē spes
Quod enī videt qd qd sperat? Si aut qd non vide
mus speramus p patientiā expectam? In hac er
go patientia martyres coronantur. Desiderabāt
enī que non videbāt. cōtemnebāt que ferebāt. In
hac spe dicebāt. Quis nos sepabit a charitate chri
sti? Tribulatio/ an angustia/ an psecutio/ an fames
an nuditas/ an gladi? Quia ppter te. Et vbi est
ppter quē? Quia ppter te (inq̄) mortificamur
tota die. Propter te? Et vbi est bñ qui non vide
runt et crediderūt? Ecce vbi est: in te est: qz et fides
ipsa in te ip̄o est. An fallit nos apls q dicit habitare
xpm p fidem in cordibus nris? Modō p fidē: tunc
p spem: modō p fidē qdū in via qdū in pegrina
tione. Quādiu enī sumus in corpe pegrinamur a
dño. Per fidē enī ambulam? non p spem. Si h
est fides: quid erit spes? Audi qd erit: Et lit deus
oia in oibus. Quid est oia? Quicqd hīc querebas
quicqd hīc p magno habebas: ip̄e tibi erit. Jam
enī exaltauit caput meū. Amabas māducare et bi
bere ip̄e tibi erit: cibis ip̄e tibi erit: pot? Volebas
sanitatē corpis fragilē/ transeuntē: ip̄e tibi imorta
litas erit. Querebas diuitias? Quare qd tibi suffi
cit? Sed qd amabas? Gloriā: honores? Deus tibi
erit glā cui et mō dñ glā mea exaltās caput meū.
Caput nrm xps ē. S. qd miraris: q caput et cetera
mēbra. Tūc erit de oia i oib? Hoc mō credim? h
mō spem? cū venerimus tenebim? et iam visio erit
non fides: cum venerimus tenebim? et iam res
erit non spes. Charitas qd? Nunqd et ipsa mō est et
tunc non erit? Si amam? credēdo et non videndo
quō amabim? vidēdo et tenendo? Ergo charitas
nō tñ erit s. pfecta erit sicut ait apls. Fides: spes
charitas tria hec maior aut horū ē charitas. Hāc
hītes et in nobis nutriētes securi illo adiūuāte pse
uerātes in illo dicam? Quis nos sepabit a chari
tate xpi? Donec ip̄e misereat. Tribulatio/ an an
gustia/ an fames/ an nuditas/ an pculū/ an gladi
us: Qñ ppter te mortificamur tota die deputati
sumus vt oues occisiōis. Et qd supportat qd oia
tolerat. Sed in his oibus supamus. Vñ? Per eū
q dilexit nos. Ergo si deus p nobis qd cōtra nos.
Sicut scriptū est. Quia ppter te morti
ficamur tota die: estimati sumus sicut
oues occisiōis.

Job. xx.

Nil sal
uatis de
rit in celo.

p. m.

i. Cor. xiii.

Dsalmus iste filijs chore dicit sicut et
titulus pfert. Interpretat aut chore cal
uitiū vel caluarie. Et inuenim? in euā
gelio dñm Iesum xpm in loco caluarie
crucifixū. Ergo clarū est q filijs passiōis eius can
tef hīc psalmus. Habemus aut hīc euidentī simū
et firmissimū testimoniū apli Pauli: qz cum in pse
cutiōe gentiliū laboraret ecclesia hīc sumpsit ver
sum quē interponeret ad exhortationē et p̄solatio
nem patiēte. Hīc enī dictū est qd ille in eplā sua
posuit. Propter te mortificamur tota die: deputa
ti sumus vt oues occisiōis. Vocē ergo martyrum
audiam? in psalmo. Et vox martyri. videte qd bo
nam causam habeat cū dicit ppter te. Itaz et ideo
dñs addidit ppter iustitiā cum diceret. Beati q p
secutionē patiunt? ppter iustitiā: ne qsq psecutio
nem patiētes ex ipsa pena quereat glā nō bonā
habens causam. Et hīc exhortatos suos: ait. Be
ati eritis cū vobis illa et illa fecerint hoies ppter

Ex trac. p.
xliii.

Glor mar
tyrum.

Matthe. v.

nomē meum. Ipe nouit occulta cordis. Quid ē nouit occulta? **I**n ppter te mortificamur tota die deputati sum? velut oues occisiōis. Potes enī videre mortificari hoīem: qre mortificet nescis. De hoc nouit: res in occulto est. Sed dicit mibi aliq. **E**cce p noie xpi detinet: nomen xpi pfitet. **N**ōne heretici nomen xpi confitent? Sed non tñ ppter ipm moriunt. **P**ropterea in ipa ecclia dicā catholici putatū defuisse aut deesse posse q causa vane glorie paterent? Sed si non essent hmoi hoīes non diceret apls. Si tradidero corp meū vt ardeā: charitatē aut non habēā nihil mibi pdest. Sciebat ergo posse eē qdā q h iactatiōe faceret nō dilectiōe. ideo obscurū ē. De hoc solū videt: nos non possūm? Ipe solus pōt iudicare q nouit occulta cordis. **Q**uesierūt martyres xpm pfitendo: tenuerunt mortēdo. Magno lucro pdiderūt aīas suas fenū pdentes: corona vincētes. Corona in qua vincētes et vita sine fine regnantes. **S**it deniq: imo factū est in eis qd dñs subleqnter adiunxit. et q pdiderit aīam suā ppter me inueniet eā. Qui pdiderit inquit ppter me: tota causa ibi est. Qui pdiderit non quocūq: non qlibet causa / sed ppter me. **I**l enī iam in pphetia dixerant martyres: ppter te mortificamur tota die. **P**ropterea martyre non facit pena: sed causa. Quādo dñs passus est tres cruce causa discreuit in duos latrōes crucifixus erat. **H**inc et inde facinorosi crucifixi: in medio ipe erat tanq illud lignū tribunal esset: insultantē damnauit / pfitentē saluauit. Quid faciet iudicatur? q hoc fecit iudicat? **I**am ergo discernebat cruce. **I**am si pena interrogaret: similis erat xps latronibus. Sed interroget qd cruce: xps quare crucifixus est: rñdet nobis: ppter vos. **A**cāt illi et martyres: qm ppter te. Ipe ppter nos / nos ppter illū. Sed ipe ppter nos. vt pferret nobis bñficiū: nos ppter illū non ad impatiēdiū ei bñficiū. **P**roinde i vtro q nobis pultū est et qd manat ex illo venit ad nos et qd fit ppter illū redit ad nos. Ipe est enī de quo dicit aīa que letat in deo. dixi dñō de? meus es tu qm bonor meor non eges. Quid est enī bonorum meor nisi a te dator? **E**t quomō eget aliq bono a q omē bonū datur? Quid ergo miramini fratres: si amatores dei martyres tanta ptulerūt vt acquirerēt deū? **A**matores aurī videte quāta patiātur. hyemalib? aspitatib? senauigādo pmittūt. Sic feruet auaricia vt nulla formidet frigora. **I**actantur vētis suspendunt fluctib? ineffabilib? piculis vsq ad mortē agitant. dicāt et ipsi auro ppter te mortificamur tota die. dicāt martyres christo propt te mortificamur tota die. vox similis sed causa dissimilis. **E**cce vtriq dixerūt: isti xpo: illi auro: ppter te mortificamur tota die. **R**ñdeat martyrib? xps **S**i morieris inuenies me. **R**ñdeat aurū auarīs: si naufragaueris et me perdes et te. **S**ed in his oībus supamus ppter eum qui dilexit nos.

Deter hec aut mala hui? vite malis bonisq: cōmunia hñt in ea iusti etiā ppter os quosdā labores suos qd? aduersus vitia militāt: et in talib? ptiōz tētatiōib? piculisq: hñant. Aliq enī ptiatius aliqñ remissi? non tñ desinit caro cōcupiscere aduersus spm et spiritus aduersus carnē: vt non ea que volumus faciamus oēm malam cōcupiscētiā cōsummādo: sed eam nobis qrtum diuinū? adiuti possum? nō ei cōsentēdo subdam? vigilijs cōtinuis excubātes: ne

regnet pctm in nro mortali corpe ad obediendum desiderijs ei? ne membra nra exhibeant iniquitatis arma pctō: ne oculus sequat cōcupiscētiā: ne in bello labor piculorūq: plenissimo: vel de virib? nostris speret facienda victoria: vel viribus nris facta tribuat: sed eius grē de quo ait apls. **E**ras aut deo q dat nobis victoriā p dñm nostrū iesum christum. **Q**ui et alio loco. **I**n his (inquit) oībus supuimus p eum q dilexit nos. **S**ciam? tñ quātalibet virtute ptiandī vicijs repugnem? vel etiam vitia supemus et subiugem? qdū sumus in hoc corpe: nobis deesse non posse. **Q**uā dicamus deo. **D**imitte nobis debita nra. **I**n illo aut regno vbi semp cum corpib? immortalib? erimus: nec ptiā nobis erunt vlla: nec debita q nūq: et nunq: essent si natura nra sicut recta creata est pmaneret. **A**c hoc etiā noster iste cōflict? in quo piclramur et de quo nos victoria nouissima cupim? liberari ad vite hui? mala ptinet: quā tottantorūq: testimonio malorū probamus esse damnatam.

Certus sum enī quia neq: mors: neq: vita: neq: angeli: neq: principatus: neq: instantia: neq: futura: neq: fortitudo: neq: altitudo: neq: pfūdū: neq: creatura alia poterit nos separare a charitate dei que est in christo iesu domino nostro.

Aldiam? ergo quē finē bonor nobis pscribas: q nos sūmo amore tendere iubeas. **D**iligēs (inquit) dñm deū tuū ex toto corde tuo / et ex tota aīa tua / et ex tota mente tua. Quid vis amplius? **E**t paulus. **D**iligētib? (inquit) deum oīa pcedūt in bonū. **D**icit enī am ipius dilectiōis modū. **Q**uis q nos sepabit a charitate xpi et? **E**t post pauca. **C**ert? sum enī: qz neq: mors neq: vita et reliq. **S**i q nulla res ab eius charitate nos sepat: qd esse non solū meli? sed etiā certi? hoc bono pōt. **N**emo sepat nos inde minādo mortē. **I**d ipm enī q diligim? deū mort nō pōt nisi dñ non diligit deū cui mors ipa est non diligit deū: qd nihil est aliud q ei quicq: in diligēdo atq: sequēdo pponere. **N**emo inde sepat pollicēdo vitā. **N**emo enī ab ipso fonte sepat aquā pollicēdo. **N**on sepat angelus: non enī est angelus cū inhere mus deo nra mēte potētiōr. **N**on sepat virt? si illa virt? hic noiata est q aliquā potestātē in h mūdo tenet: toto mūdo est oīno sublimiōr mens inherēs deo. **S**i nulla virt? dicta est q ipius animi nri rectissima affectio est si in aliq est fauet vt pūgatur deo. si in nob est ipa pūgatur. **N**ō sepat instātes molestie. **H**oc enī leuiōres eas sentim? q ei a quo nos separare molūnt arcti? iherem? **N**ō sepat pmissio futuroz. **I**ā et qd boni futurū est certi? pmittit de? **E**t nihil est ipso deo meli? q iam pfecto bene sibi inherētib? presens est.

Capitulum. ix

Veritatē dico in xpo non mētiōr pteatē mibi pscientia mea in spū scō: qz tristitia mibi ē magna et ptiū? dolor cordi meo. **O**ptabā enī ego ipe anathema esse a xpo p frīb? meis q sunt cognati mei scō in carnē q sūt israelite quorū adoptio est et glia et testamēta: et legis

Heretici
nō mortifi
cant ppter
christum.

1. Cor. xiii.

Ex smōe in
natali marty
rum.

Matthe. x.

Martyrē
nō pena s
causa facit
Cruces
tres in pas
sione cau
sa discrete
sunt.

Martyres
differēt
p xpo pa
tiuntur ac
xps p ip
sis.

ps. xv.

Auaricia
ad qd im
pellat aua
ros.

Ex libro de
cultate dei.
xlii. ca. xlii

α

1. Cor. xv.

Matthe. vi.

Ex libro de
morb? ecclie
catholice.
Matthe. xlii

Charita
te dei nul
lum bonū
certi? aut
malus.

Ad Romanos.

a

stitutio: et obsequium: et promissiones: quorum presens et ex quibus christus secundum carnem quod est super omnia deus benedictus in secula. Amen

Ex libro contra
faustum manicheum.
Adoptio
nostra.
Gal. iiii.

Quid potest abundantius dici: quod expressius declarari: quod sanctius promereri: Que enim adoptio israelitarum nisi per filium dei? Cuius ad Galathas dicitur. Cum autem venit plenitudo temporis misit deus filium suum factum ex muliere: factum sub lege. Ut eos qui sub lege erant redimeret. ut adoptionem filiorum reciperent. Et quia gloria eorum nisi precipue illa de qua idem apostolus ad eosdem Romanos dicit. Quid ergo amplius est iudeo. aut quod utilitas circuncisionis? Multum per omnem modum: primum quidem quia credita sunt illis eloquia dei. Ita vero testamentum cur dicitur ad israelitas pertinere precipue: nisi quia et verum testamentum illis est datum et novum in veteri figuratum? Et legis constitutionem et promissiones. de quibus promissiones nisi per christum? Quod breuiter alio loco determinat cum de christo loquitur dicens. quotiens enim sunt promissiones dei in illo etiam dicit mihi. Paulus populo israelitarum esse legis constitutionem. Dicit etiam. Finis enim legis christi ad iustitiam omni credenti. Dicit etiam de christo loquens. Quotiens enim sunt promissiones dei in illo etiam. Et tu mihi dicis israelitas de christo nihil perdidisse prophetas: Quid restat nisi ut eligam vtrum manicheo credam fabulam vanam et longam contra Paulum narrari: an Paulo promoneri si quis vobis euangelizauerit propter quod euangelizauimus vobis anathema sit.

Extrac. p. lxxvii.
Qualiter
deus gentes
iudeorum
peccat.

Sic ergo peccat illi gentes ut non accederet omnem iram suam ad ea penitus eradicaenda atque finienda. quod in his etiam et intercessio. per peccata eorum moysi serui eius euidenter apparet vbi dicit deus. deleam eos et faciam te in gentem magnam. Ille intercedit patior deleri per ipsos quos ipse sciens apud misericordem se id agere quod quoniam nullo modo deleret ipsum etiam illis perceret propter ipsum. Si non moyses electus eius stetit in conspectu eius in conspectu eius. Non ita dixit stetit in conspectu eius in conspectu eius quasi ut frangeret iram dei. Sed in conspectu eius. id est in plaga quod erat illi ferendi obiecit semetipsum per eis dicens. Si dimittis illis peccata dimitte: sin autem dele me de libro tuo. Vbi demonstratum est intercessio scilicet quod illis valeat apud deum. Securus enim moyses de iustitia dei quod eum delere non posset impetrauit misericordiam ne illos quos iuste posset deleret. Ita stetit in conspectu eius in conspectu eius ut auerteret iram eius ne disperderet eos.

Extrac. p. lxi.

Ille ergo rex etiam quod eam fundauit altissimus ipse in ea homo factus est humilissimus. De christo enim dictum est cuius laudare excellencia populi primi et delerent fracti rami naturales quorum presens et ex quibus christus secundum carnem quod est super omnia deus benedictus in secula. Ex quibus christus secundum carnem factus est secundum carnem quod est in ea quod est super omnia deus benedictus in secula: quia ipse fundauit eam altissimus. Ex quibus christus secundum carnem factus est super omnia deus benedictus in secula deus benedictus in secula deus benedictus in secula deus benedictus in secula.

Ex libro contra
faustum manicheum.
vii.

Quamuis nec sic quidem (inquit) dignum erit ex vtero credere deum et dominum christianorum quasi nos ipsam diuinam naturam ex semine vtero extitisse credamus? Nonne modo commemorauimus apostoli testimonium vbi ait de iudeis: quod patres et ex quibus christus secundum carnem quod est super omnia deus benedictus in secula: Christus ergo dominus et saluator noster filius dei verus secundum diuinitatem et filius hominis verus secundum carnem: non ex eo quod est super omnia deus benedictus in secula ex semina natus est: sed ex illa infirmitate quam suscepit ex nobis ut in ea moreretur pro nobis et eam sanaret in nobis: non ex forma dei in qua cum esset non rapinam arbitratus est esse equalis deo. natus ex femina est: sed ex forma serui quam accipiendo semetipsum

Christus
verus filius
dei et hominis

sum exinanivit. Neque enim ob aliud exinanisse se dictus est: nisi accipiendo formam serui non amittendo formam dei. Illa enim natura quam in forma dei equalis est patri incommutabiliter permanens suscepit mutabilem nostram per quam de virgine nasceretur.

Non autem quod exciderit verbum dei. Non enim omnes qui ex israel hi sunt israelite neque qui semine sunt abrahe omnes filij sunt abrahe: sed in ysaac vocabitur tibi semine. id est non qui filij carnis: hi filij dei: sed qui filij sunt promissionis estimantur in semine. Promissionis enim verbum hoc est. Secundum hoc tempus venia et erit Sare filius.

Querat Abrahe deus cum de ancilla et filio eius foras eiecdis voluntate pius nollet implere in ysaac vocabitur tibi semine. Et certe ibi sequitur ac dicitur. Et filium autem ancille huius in magna gente faciam illum: quia semen tuum est. Quod dictum est in ysaac vocabitur tibi semine cum et ismaele deus semine eius vocauerit: et propones autem apostolus quod sit in ysaac vocabitur tibi semine. (inquit) non qui filij carnis hi filij dei sed filij promissionis deputantur in semine. Promissionis enim verbum hoc est. Ad hoc tempus venia: et erit Sare filius. Tene mere filios promissionis quoniam qui promittit potest et facere. Contra deum enim loquimur dicendo. nos facimus: quod ille facturus se esse promittit. In ysaac quippe et Abrahe promissus est filius. Hi figurati sunt non qui seipsos iustos sed qui deus fuerat ipse facturus. Cuius vniuersum per prophetam dicit ecclesie. Ego enim sum dominus qui facio. Propter quod et filij promissionis vocantur.

Ex libro de ciuitate dei. xvi.

Gene. xxi.

Ex libro contra
tra iulianum.

Neque enim nesciebat quod loqueretur tantum apostolus quod duo testamentum in ancilla et libera allegorica significatio ne distincta esse dicebat. Vteri filios carnis / nouo / filios promissionis attribuens. Non qui filij carnis (inquit) hi filij dei: sed filij promissionis deputantur in semine. Si filij ergo carnis pertinent ad terrenam hereditatem: quod fuit cum filiis suis: filij autem promissionis ad ea quod sursum est libera mater nram eternam in celis. Cuius perspicitur quod ad regnum terrenum: et pertineat ad regnum celorum. Ista distinctione quod etiam illo tempore per dei gratiam intelligentes filij promissionis effecti sunt noui testamenti heredes in occulto dei per filio deputati sunt etiam si verum testamentum per populum distributione diuinitus datum populo veteri congruenter ministrauerunt.

Ex libro de genti pelagii

Non solum autem illa sed et rebecca ex vno partu bitu hominis ysaac patris nostri. Cui enim nondum nati fuissent aut aliquid egissent bonum aut malum ut secundum electionem propositum dei maneret non ex operibus sed ex vocante dictum est: quia maior seruiet minori sicut scriptum est. Jacob dilexi Esau autem odio habui.

Qui enim dictum est in ysaac vocabitur tibi semine et natus utique semine ad ciuitatem dei separatim est idem aliud

Ex libro de ciuitate dei. xvi.

semē abrahe qđ erat iācille filiū z qđ futurū erat in filiis cethure: s; adhuc erat abigū de duob; ge- minis filiis ysaac. ad vtrūq; an ad vnū eorū illa be- nedictio ptineret: z si ad vnū qđ nā eēt illoz. Quod tūc declaratū ē cū ppheticē a p̄bndicē Jacob. **C**ū itaq; misericordie gūte dei p̄naciōsima ad uersent infātia. Sinant filiū hois in q̄libet etate q̄rere z salū facere qđ p̄erat: nec de inscrutabili- bus iudiciis ei; audiat iudicare cur in vna eadēq; causa sup aliū veniat misericordia ei; sup aliū ma- neat ira ei;. Qui enī sunt isti q̄ rīdeat deo. q̄nquidē illi Rebecca h̄nti gemios ex vno cōcubitu ysaac p̄ris n̄ri cū illi nōdū nati n̄b̄l egissent boni v̄l ma- li vt scdm electionē scz grē nō debiti electionem q̄ eligēdos facit ipe nō inuenit nō ex opib; s; ex vo- cāte dicit m̄iori seruiturū eē m̄iori: In quā iniam b̄tis apls etiā testimoniū ppheticū lōge postero- ris assumpsit. Jacob dilexi Esau aut odio habui. vt intelligeret b̄ aptū postea p ppham q̄ anteq̄ illi nascerent erat in dei p̄destinatioe p grām. Quid enī diligebat in iacob anq; nat; fecisset aliqd boni nisi gratiū grē sue donū. Et qđ oderat in Esau anq; nat; fecisset aliqd boni vel mali nisi origina- le pctm: Nā nec in illo diligeret iustitiā quā nullā ille fecerat: neq; odisset in isto naturā quā bonā ip- se fecerat. Cū enī rem stupēdā pposuisset quō de nōdū natis nec aliqd agentib; boni aut mali re- cte dici potuerit q̄ vnū de; dilexit alterū odio ha- buerit ipe sibi obiecta q̄stione motū expmēs audi- toris.

Quid ergo dicem; (inqt) nūqd iniquitas est apud deum? Absit.

Ecce erat loc; vt diceret qđ isti sentiūt. futura enī de; opa p̄uidebat: q̄n m̄ino- ri m̄iori seruiturū esse dicebat. Nō au- tē b̄ apls dicit: sed pot; ne qđq; de suoz opoz meritis audeat glari ad dei grāz z glām cō- mendandā voluit valere qđ dicit. Cū enī dixisset absit vt sit iniquitas apud deū tāq; ei dicerem; vn- de b̄ oñdis cū afferas nō ex opib; s; ex vocāte dī- ctū esse m̄iori seruiet m̄iori.

Moyles ei dicit (inqt) Miserebor cui miser; ero z misericordiā p̄stabo cui mi- sericors fuero. Igit nō volētis neq; cur- rentis: sed miserebor est dei.

Ubi nūc merita. Ubi opa vel p̄terita v̄l futura tāq; liberi arbitrij virib; adimpleta siue adimplenda: Nōne aptā p̄tulit apls de gratuite grē (b̄ est vere grē) p̄medatiōe sniam: Nōne stultā fecit de; here- ticoz sapiam: Quid aut agebat: vt b̄ apls diceret vt eoz gemioz p̄memoraret exēplū qđ p̄suadere moliebat: Quid iulcare cupiebat: Nēpe b̄ qđ ip- soz oppugnat amētia: qđ supb̄ nō capiūt: qđ sape nolūt: qđ ignorātes dei iustitiā z suā volētes p̄stitue- re iustitie dei nō sunt subiecti. De ipa q̄ppe grā sa- tis agebat apls z ideo p̄missiōis filios p̄mēorabat qđ enī p̄mittit de; nō facit nisi de;. Cōmēdas g; p̄missiōis filios b̄ p̄us significatū oñdit p̄ ysaac fi- liū abrahe. Quidēti; nāq; appet op; dei in eo quē nō genuit v̄sitar; ordo nature de sterilib; viscē- bus z senectute p̄fect;: vt in filiis dei q̄ futuri p̄nū- ciabant b̄ eēt diuini opis nō hūani. In ysaac inq̄t vocabit tibi semē b̄ ē nō q̄ filij carnis b̄ filij dei s; filij p̄missiōis deputant in semē. P̄romissiōis enī x̄bū b̄ est. Ad b̄ tps veniā z erit Sare fili;. Nō so- lū aut (inqt) sed z rebecca ex vno cōcubitu h̄ns ysa- ac p̄ris n̄ri. Quo p̄tinuit: vt adderet ex vno concu-

bitu: nisi vt nō solū de suis neq; de parētū meritis alioz s; nec de ipi; qđē vnu; p̄ris mutata forte in meli; volūrate glaret. Jacob dices ideo se a crea- tore dilectū: q̄ p̄ ei; q̄n eū seminauit meliorib; lau- dabilior morib; fuit: Ex vno (inqt) cōcubitu. vnu; tūc ad eos seminādos meritū p̄ris: vnu; ad p̄cipiē- dos meritū m̄ris: q̄ z si m̄ eos donec peret visce- rib; portauit iclusos z forte volūrates affectiōesq; variavit nō vni s; abob; vtiq; variavit q̄s p̄t ven- tre portauit. Intētiō g; itūda ē apli quō p̄t grāz p̄medatā nolūt eū de q̄ dictū ē Jacob dilexi nisi i dño glari vt cū ex eodē p̄re / eadē m̄re: vno cōcubitu anq; aliqd egissent boni v̄l mali: alter de; dili- git: alter odit. intelligat Jacob ex ipa massa origi- nal iniquitat; vbi frēm cū q̄ habuit cōez causā videt p̄ iustitiā meruisse dānari. nō nisi p grām se potuiss- se discerni. Nōdū enī nascētib; (inqt) nec aliqd a- gētib; boni v̄l mali. vt scdm electionē p̄positū dei maneret nō ex opib; s; ex vocāte dictū est ei ma- ior seruiet m̄iori. Electionē aut grē null fieri ope- rū p̄cedētib; meritis: alio loco aptissime idē apls. Sic g; (inqt) z in b̄ tpe reliq; p̄ electionē grē salue- facite sūt. Si aut grā tā nō ex opib;. Alioq; grā tā nō ē grā. Scdm g; hāc grām etiā ppheticū testimo- niū p̄sequat assumēs sicut scriptū ē (inqt) Jacob dilexi Esau aut odio habui. Et p̄tinuo. Quid g; di- cem; (inqt): Nūqd iniquitas apud deū: Absit. S; q̄re absit: An p̄pter opa q̄ futura p̄uidebat aboz; Immo z absit b̄. Moyli enī dicit. Miserebor cui miser; ero z miam p̄stabo: cui misericors fuero. Igit nō volētis neq; currētis s; miserebor est dei. Atq; i vasis q̄ p̄fecta sūt ad p̄ditionē q̄ dānate de- bira ē masse agnoscāt vasa ex eadē massa in bono- re facta qđ eis misericordia diuina largita sit.

Dicit enim (inquit) scriptura pharaoni Quia ad hoc te excitavi vt oñdā i te po- tētiā meā: z vt glificet nomē meū in vni- uersa terra

Deniq; ad vtrūq; concludit.

Ergo cuius vult miserebor et quē vult obdurat.

Hoc facit apud quē nō est iniquitas. Miserebor ita q; gratuito dono: obdurat aut iustissimo merito. S; dicat adhuc supb̄i z infidel elatio v̄l puniti dā- nabilis excusatio.

Dicit enī itaq; mihi. Quid adhuc p̄qrit Nā volūtatē ei; q̄s resistit;

P̄cat z audiat quod conuenit homini.

Hō tu quis es qui respondeas deo;

Rediat hec z nō p̄tēnat. Qđ si p̄tēpserit etiā vt p̄tēneret se iuēiat obduratū. Si aut nō p̄tēpserit etiā vt nō p̄tēneret se cre- dat adiutū. s; obduratū debite: adiutū g; q̄nā se isti excusabūt mō; Nēpe illo quē breuiss- tanq; ex eoz voce sibi obiecit apls. vt dicāt. Quid adhuc p̄qrit: Nā volūtatē ei; q̄s resistit. Hoc ē enī dicere. Quid de nob sit q̄rela q̄ deū offēdam; ma- le viuēdo cū ipius volūtatē nemo possit resistere q̄ nos obdurauit miam nō p̄stado: Si g; illos nō pu- det hac excusatiōe: nō nob s; aplō p̄dicere cur nos p̄igeat eis qđ dixit apls: b̄ idē atq; itidem dicere o- hō tu q̄s es q̄ rīdeas deo: Nūqd dicit figmētū ei q̄ se finxit q̄re sic me fecisti: An nō h; p̄tē figul; lu- ti ex eadē massa vtiq; merito recteq; dānata face- re aliud vas i honore indebitū p̄tē m̄ie grām: ali- ud i p̄tumeliā debita p̄tē iustitiā: Et vt notas

Cur ex vno cōcu- bitu natos dicit non eandē gra- tiā habuiss- se.

Electio nullis p̄ce- dētib; me- ritis fit. Roma. xi.

Miserebor de; gratis obdurat p̄ demeritis

Murmu- ras in deū reprobāt.

Exempla ad n̄rū p̄b̄ntez: De iudici- is dei non decet iudi- care.

Odiosus au

Grā dei gratuite cōferi nō p̄pter me- rita.

Ad Romanos.

6

Roma. xi.

Quo deus obdurat.

ti. Thimo. i.

H

p. s. cv.

cur ex vno concubitu adiectu e.

Ex libro de ciuitate dei. xvi. Maior seruiet mino- ri qd signi- ficet.

faceret diuitias gl'e sue i vasa mie sic oñdes qd eis largiat cū id suppliciu recipiat vasa ire qd pñ oib? debebat. **S**at? sit iteri xpiano ex fide adhuc viuē tī z nōdū cernēti qd pfectū ē s? ex pte sciētinoſse v? credere q? neminē de? libet nīſi gñita mia p dñm nīm iſm xpm: z neminē dānet nīſi eqſſima verita- te p eſidē dñm nīm. **C**ur aut illū poti? qñllū liber aut nō libet: ſcruteſ qd pōt iudicioz ei? tā magnū p- ſūdū. verſutū caueat picipiū. **N**ūqd enī iniquas apud deū? **A**bſit. **S**z iſcrutabilia ſūt iudicia ei?: et inueſtigabiles viē ei?. **H**ic iſti itēz liberi arbitrij de ſēſores imo deceptores qz iſtatores: z iſtatores qz pſūptores nō aduerſū nos ſz aduerſū euāgelii lo- cuturi qd aliud dicēt qd id qd apłs ſibi qñ a talib? dicereſ obſecit: **D**ic? itaqz mihi. **Q**uid adhuc pñri- tur? **N**ā volūtatē ei? qd reſiſtit: **P**ac pñctionē ſi- bimetipſi tanq? ab altero oppoſuit velut ex horuz voce qd nolūt accipe qd ſup? dixerat. **Q**uī vult mi- ſereſ z quē vult obdurat. **A**lib? itaqz cū apło di- cam? nō enī meli? illo iuenire poſſum? qd dicam? **H**ō tu qd es qd rñdeas deo? **Q**uerim? enī meritū obduratiōis z inuēim? **M**erito nāqz pñti vniuerſa maſſa dānata ē. **N**ec obdurat de? ignēdo malitiā ſz nō iptiēdo miam. **Q**uīb? enī non iptiſ nec digni ſūt nec merent? ac pot? vt nō iptiat h? digni ſunt h? merent. **Q**uerim? aſit meritū mie nec iuenim? qz nullū eſt ne grā euacuet ſi nō grat? donat ſz meri- tis reddiſ. **S**i enī dixerim? fidē pceſſiſſe in q? eſſet meritū grē qd meritū habebat hō aſi fidē vt accipe- ret fidē? **Q**uid enī habet qd nō accepit? **S**i aſit ac- cepit qd gl'iat qñ nō accepit? **S**icut nō hñet hō ſa- piētā / iſtellectū / pñllū / forti tudinē / ſciam / pietatē timorē dei / nīſi ſcōm pphetiā eloquiū accepſſet ſpñ ſapie z iſtellect? / pñllū z forti tudis / ſcie z pñ- tat? / z timoris dei. ſicut nō hñet xñtutē / charitatē / pñtinetiā nīſi accepto ſpñ de qd dicit apłs nō enī ac- cepim? ſpñ timoris ſz virtutis z charitatis z pñtine- tie: ita non hñet fidē nīſi accepſſet ſpñ fidei. **D**e q? ipſe dicit habentes aſit eundem ſpñ iſtū fidei ſcōm qd ſcēptū ē credidi pñt qd z locut? ſū: z nos credi- mus pñt qd z loqimur. **N**ō autē merito accipi ſed mia ei? qd cui? vult miſereſ: maieſtiſſime oñdit vbi de ſeipſo ait. **M**iam pſecut? ſū vt fidel? eſſem.

Item lectionis eiusdē explanatio
[Non ſolū aſit ſz z rebecca ex vno pñbitu habēs yſaac patris noſtri.]

Ex libro ad ſimplicianū epiſcopum.

Non ſolū aſit inq? yſaac pñſſus ē cū dictū eſt ad h? pñs ventā z erit. **S**are ſit? qd vñqz nullis op- bus pmeruerat deū vt naſcitur? pmitteret vt in yſaac vocaret ſemē abrahe. i. illi pñneret ad ſortē ſctōz qñ in xpo eſt qd ſe iſtelligeret filios pñſſionis nō ſupbiētes de merit? ſuis ſz grē vocatiōis depu- tates qd coheredes eēnt xpi. **A**ū enī pñſſū eſt vt eēnt: nīſi vñqz meruerūt qd nōdū erat. **S**z z rebecca ex vno pñbitu hñs yſaac pñs nñi. **E**ligat? ſi- me ait ex vno pñbitu. gēmi enī pcepti erāt ne vel pñis merit? tribueret ſi qñ forte diceret ideo ta- lis nat? ē fili? qz pñ erat ita affect? illo i tpe cū ſeuit in vtero mñs: aut erat ita mñ affecta cū illū pcepit. **S**imul enī ambo ſunt vno tempore concepti.

Qd aſit dictū eſt maior ſeruiet minozi nemo ſe- renſoz aliſ iſtellectūz maiorē pplm iudeoz mio- ri xpīſao pñlo ſuiturū. **E**t reuera qñis i gēte idu- meoz qd nata ē de maiore cui duo noia erāt. nā et eſau vocabat? z edō vñ idumei h? videri poſſit ipte tū qz poſtea ſupanda erat a pñlo qd or? ē ex mioze i. iſt iſtico etqz futura fuerat ſubiecta: tñ i aliqd ma- ius intēta fuiſſe iſtā pphetiā qd dictū eſt pñs po-

pulū ſupabit z maior ſeruiet minozi. pueniēt? credi- tur. **E**t qd ē h? nīſi qd in iudeis z xpianis euidenter ipteſ. z pñuo. **Q**uid enī dicem? (inq?). **N**ūqd iniq- ras apud deū? **A**bſit. **S**ed qñre abſit? **A**n pñt opa qd futura pñdebat amboz? **I**mmo z hoc abſit. **M**oyſi enī dicit miſereboz z miam pñtabo cui mi- ſericors fuero. **I**git nō volētis neqz currentis ſed miſerentis eſt dei.]

Hoc ſi attēderes: nō extēderes pñ grām merita- volūtatis: vbi audis neqz volētis neqz currentis ſz miſerētis eſt dei. **N**ō qd ideo miſere? eſt de? qz vo- luit z cucurrit. **J**acob: ſz ideo voluit z cucurrit. **J**a- cob qz miſere? eſt de?. **P**araſ enī volūtas a dño z a dño grefſus hois dirigen? z viā ei? volet. **D**e in- de qz pñt iacob dicta iſta ſnia generalis nō vo- lētis neqz currentis ſz miſerētis ē dei. **D**at etiā exē- plū de pharaone pñt id qd dictū eſt. **E**ſau autem odio habuit z ſubiecit. **P**icit enī ſcēptura phara- oni. **Q**d ad h? te excitauit vt oñdā in te virtutē meā z vt aſiſciēſ nomē meū in vniuerſa terra.]

Poſt hec ad vtrūqz concluditur.

Argo cuius vult miſeretur z quē vult obdurat.

Sz miſereſ vñqz ſcōz grāz qñtis dat nō merit? reddiſ obdurat aſit ſm iudiciū quod merit? red- ditur. **D**e maſſa quippe dānata ſacere vas i ho- nozē maieſtiſ eſt grā: ſacere aſit in pñumeliā vas iuſtum iudiciū eſt.

Neqz enī quō dictū eſt nō volētis neqz currentis ſz miſerētis ē dei. ita etiā dictū eſt nō volētis neqz currentis ſz obdurātis eſt dei. **Q**ñ dat iſtelligi qd in fra vtrūqz poſuit. **Q**uī vult miſereſ z quē vult ob- durat. ita ſnie ſupiori poſſe pñuere vt obduratio- dei ſit nolle miſereri: vt non ab illo irogeſ aliqd qd ſit hō deterior: ſed tñ qd melior ſit nō erogeſ. **Q**d ſi ſit nulla diſtinctiōe meritōz qd nō erūpat in eā vo- cē quā ſibi ipe obſecit apłs? **D**ic? itaqz mihi qd adhuc pqueriſ? **N**am volūtatē eius qd reſiſtit:]

Quēreſ enī de? ſepe de hoib? ſicut pñmūera- biles appet ſcēpturaz locos qd nolūt credere z re- cte viuere. **Q**ñ z fideles z faciētes volūtate ei? cō- ſeruati dicunt? ſine qñela qd de illis nō querat ſcēptu- ra. **S**ed qd pñriſ ait. **N**ā volūtatē ei? qd reſiſtit: qñ cui? vult miſereſ z quē vult obdurat: **H**ui? ipudē- tiā qñſiōis ita reſtūdit apłs: **H**ō tu qd es qd rñde- as deo? **S**ic enī ſider deo cū ei diſplicet qd de pñtō- rib? pqueriſ de? qñ quēqz cogat peccare de? cum ipe neminē peccare cogat: ſed tātmōdo qd uſdā peccatib? miam iuſtifiatiōis ſue nō largiat. z ob h? dicat obdurare peccātes qñdā qz nō eoz miſereſ: nō qz ipellit vt peccēt: eoz aſit non miſereſ qd? mi- ſericordiā nō eē pñdā eqtate occuſſima z ab hu- manis ſenſib? remotiſſima iudicat. **E**t ſi h? mouet qd volūtatē ei? nullus reſiſtit: qz cui vult ſubuenit z quē vult deſerit: cū z ille cui ſubuenit z ille quē de- ſerit ex eadē maſſa ſint pñtōz: z qñis debeat vter- qz ſuppliciu ab vno tñ exigat alteri donec: ſi qd hoc mouet. **H**ō tu qd es qd rñdeas deo? **A**rbītror enī ſub eadē ſignificatiōe poſitū qd dictū eſt o hō ſub qd z illud dñ. **N**ōne hoies eſt? z ſcōz hoiez ābulat? **N**ūquid dicit figmentū ei qd ſe fecit qñre ſic me feciſti? **A**ut non habet pñtatem ſi- gulus luti ex eadē maſſa aliud qdē face- re vas in honozē aliud in cōtumeliā.

Vbi vniuerſa iſta maſſa merito dānata eſt contumeliā reddiſ debita iuſti- tia: honozē donat indebitū grā: nō me- ritoz pñrogatiua / nō fatali neceſſitate /

Ex libro con- tra iulianū. i.

p. s. xxvi.

Grā grati- dara qd ſit. et quō ob- duratio iu- ſta ſit. Ex libro ad ſimplicianū epiſcopum.

Obdura- cio dei qd ſit.

Querela maiorū et hereticoz de deo. Reſpōde- re deo qd eſt.

Exepla ad ſi- ruz pñbitūz. Satiſ pño- batio.

¶ Sati imp
batio.
Roma. xi.

Ex libro ad
bonifaciu cō
tra pelagian
nos.

non temeritate fortune / sed altitudine diuitiarū sa
plentie et sciētie dei: quā non aperit sed clausaz mi
ratur apls clamans. ¶ Altitudo diuitiarū sapiētie
et sciētie dei q̄ inscrutabilia sunt iudicia ei: et inue
stigabiles viē eius.

¶ Quid ap̄lo r̄n̄suri sunt q̄ cum et hos gemios ad
documentū gratiē gr̄e cōmemorādos videret:
nondū enī natis (inq̄r) nec aliqd agentib⁹ boni vel
mali: vt sc̄m electionē ppositū dei maneret non
ex opib⁹ sed ex vocante dictū est. q̄ maior seruiet
miori: ¶ Deinde adiungēs testimoniū pphete lon
ge post qdē ista dicētis: sed tñ de hac re antiquum
dei p̄siliū declarāt: sicut scriptū est (inq̄r) Jacob
dilexi. Esau aut odio habui. Itē p̄ doctor gentiū
in fide et veritate istos gemios nondū natos nihil
boni aut mali egisse testat vt gr̄a cōmendet: vt qd
dictū est maior seruiet miori: nō ex opib⁹ s̄ ex vo
cāte dictū intelligat. vt sc̄m electionē ppositum
dei maneret nō meritiū hoīs anteiret. ¶ Non enī dī
cit electionē volūtatē humane siue nature cū par
esset in vtroq; mortis dānationisq; p̄ditio: sed ele
ctionē pculdubio gr̄e q̄ non inuēit eligēdos. s̄ fa
cit. ¶ Vidit vtiq; qd his auditis hūana posset infir
mitas v̄l ignorātia cogitare et eandē q̄stionē sibi
ip̄i pponēs. qd ergo dicem⁹ (inq̄r): ¶ Nunqd iniq̄
tas ē apud deū? ¶ Cōtinuo r̄ndit. Absit. ¶ Rōnemq;
reddēs cur absit. i. cur non sit iniq̄tas apud deum:
nō ait merita enī vel opa iudicat esse puuloꝝ etiā
si adhuc sint in materno vtero p̄stituti. ¶ Quō enī B
diceret q̄ iam dixerat de nondū natis et de his q̄ nī
hil adhuc egerūt boni aut mali qd non ex opib⁹ s̄
ex vocāte dictū sit maior seruiet miori: ¶ S̄ cū vel
let ofendere cur i his nō sit iniq̄tas apud deū. ¶ Moy
ses enī (inq̄r) miserēbor cui misert⁹ ero et miam p̄
stabo cui misericors fuero. ¶ Quid nos h̄ docuit nisi
ex illa massa p̄mi hoīs cui merito mors debet non
ad merita hoīm sed ad dei miam p̄tinere q̄ quisq;
liberat⁹. ¶ Itaq; ita nō esse iniq̄tatē apud deū: q̄ neq;
remittēdo neq; exigēdo qd debet in iust⁹ est. ¶ Vbi
enī grata est indulgētia: vbi iusta posset vindicta
vt hinc euident⁹ appareret a pena debita liberato
et gr̄atis iustificato q̄tū beneficij conserat q̄ alter
eq̄litter reus sine punitentis iniq̄tate punitur. ¶ Pe
niq; subiūgit et dicit. ¶ Agit non volentis neq; cur
tis sed miserētis est dei. ¶ Hoc ppter eos dictū est
qui per gr̄am liberati iustificant⁹. ¶ Propt̄ eos autē
sup̄ qd ira dei manet q̄ et ip̄is bñ vti⁹ deus ad do
cēdos alios qd liberare dignat⁹ subiūxit atq; ait.
¶ Dicit enī scriptura pharaoni. ¶ Et ad B te excitauit:
vt ofīdam in te potentia meā: et vt annūciēs nomē
meū in vniuersa terra. ¶ Peniq; ad vtrūq; cōcludēs
ḡ (inq̄r) cui vult miserē: et quē vult obdurat. ¶ Pro
fecto neutriū aliq̄ iniq̄tate sed vtrūq; mīa et verita
te: et adhuc tñ audax mouet infirmitas eoz s̄c̄ qui
sc̄m p̄iecturas cordis humani inscrutabile altitu
dinē iudicioꝝ dei cogitare conant⁹. ¶ Hāc sibi ex ad
uerso opponēs apls ait. ¶ Dic⁹ itaq; mihi. ¶ Quid ad
huc p̄q̄rit⁹. ¶ Nā volūtatē ei⁹ qd resistit. ¶ Nobis enī
B putem⁹ dictū. ¶ Quid ḡ aliud qd r̄ndit apls re
spondere debem⁹. ¶ Aut et si nos talia mouent q̄ et
nos hoīes sum⁹ s̄l optet oēs audiam⁹ dicentē. ¶ O
homo tu qd es q̄ respōdeas deo: ¶ Nunqd dicit fig
mentū ei⁹ q̄ se finxit quare me fecisti sic? ¶ An non ha
bet potestātē figulus luti ex eadē massa facere ali
ud vas in honore: aliud in p̄tumeliā? ¶ Hec massa si
esset vtiq; mediā: vt quēadmodū nihil bōi nec ma
li aliqd mereret nō frustra videret iniquitas vt ex
ea fierent vasa in cōtumeliā. ¶ Cum vero p libez ar

bitriū p̄mi hoīs in cōdemnationē vniuersa deflu
xerit pculdubio q̄ ex ea sunt vasa in honore non
ipsius iustitiē q̄ gratiaz nullā p̄cessit sed dei miseri
cordiē est. ¶ Qd vero in cōtumeliā non inq̄rat⁹ dei
que absit vt sit apud deū sed iudicio deputandū ē
¶ Hoc qd s̄c̄ cum ecclesia catholica sapit non cōtra
gratiā p meritis disputat: sed misericordiā et iudi
ciū cantat: vt ne misericordiā recuset ingrāt⁹ nec
iudiciū accuset inuitus.

¶ Item de eadem lectione.

[Cum enī nondū nati fuissent aut aliquid egissent
bonum aut malum.]

¶ Cū ysaac deū rogant⁹ vt pareret vxor ei⁹ q̄ ste
rilitas erat cōcessisset dñs qd petebat atq; haberet
illa cōceptū: gestiebāt gemini adhuc in vtero ei⁹
p̄clusi. ¶ Quā molestia cū agitare⁹ dñm interroga
uit accepitq; responsū. ¶ Due gentes in vtero tuo
sunt: et duo ppli de ventre tuo sepabunt⁹ et ppli po
puli supabit⁹ et maior seruiet miori. ¶ Qd apls ma
gnū vult intelligi gr̄e documētū. q̄ nondū illis na
tis: nec aliqd agentib⁹ boni seu mali sine vllis me
ritis eligi⁹ mior maiore reprobato q̄n pculdubio
q̄tū attinet ad originale p̄ctm ambo pares erāt q̄
tum aut ad p̄prium alicui⁹ eoz nullum erat.

¶ Inforte illud iā explosum repudiātūq; sentiē
dū q̄ aie prius in celesti habitatiōe peccātes gr̄a
datim atq; paulatim ad suoz meritoꝝ corpa veniāt
ac p ante gesta vita magis mīn⁹ ve corpis pesti
bus affligant⁹. ¶ Qui optinōi q̄uis sc̄a scriptura ap
tissime p̄tradicat q̄ cum gr̄am cōmendaret nondū
natis (inq̄r) neq; q̄ aliqd egerint boni aut mali vt
sc̄m electionē ppositū dei maneret nō ex opib⁹
s̄ ex vocāte dictū ē q̄ maior fuisset miori nec ip̄i tñ
q̄ hoc sentiūt euadūt hui⁹ q̄stiois agustias: s̄ i eis
coarctati et herētes s̄l o altitudo exclamare co
gunt. ¶ Cū enī sit vt hō ab ineunte pueritia modesti
or / tēp̄atioꝝ / ex magna p̄e libidinū victor / q̄ ode
rit auaritiā / luxuriā detestet / atq; ad virtutes ce
teras p̄uictor aptioꝝq; cōsurgat: et tñ eo loco sit
vbi p̄dicari gr̄a xp̄iana non possit. ¶ Quō enī inuo
cabūt in quē non crediderūt? ¶ Aut quō credent ei
quē non audierūt? ¶ Quō aut audiet sine p̄dicatē?
¶ Alius aut tard⁹ igenio / libidinosus / dedit⁹ flagi
cij et facioꝝq; coop̄ / ita gubernet vt audiat / cre
dat / baptizet / rapiat. aut si detent⁹ hic fuerit / lau
dabilis h̄ viuat. ¶ Ubi ista tā duo diuersa merita p̄re
rūt? ¶ Nō dico vt iste credat ille nō credat qd ē p̄pe
volūtat⁹: s̄ vt iste audiat qd credat: ille nō audiat
¶ Hoc enī non est in hoīs p̄tate. ¶ Ubi inq; tā hec di
uersa merita p̄traxerūt? ¶ Si in celo egerūt aliquaz
vitam: vt p suis actibus p̄pellerent vel laberent
in terras cōgruūq; sue ante acte vite receptaculis
tenerent. ille vtiq; meli⁹ ante hoc mortale corpus
vixisse credend⁹ est q̄ eo nō multū meruit p̄graua
ri. vt et bonū haberet ingētiū et p̄cupiscētijs ei⁹ mīti
orib⁹ v̄geref quas posset facile supare: et tñ etiā si
bi gr̄az p̄dicari nō meruit q̄ sola posset a sc̄be mor
tis p̄nicie liberari. ¶ Ille aut deterioꝝq; p meritis
sicut putat grauiori corpi implici⁹ et ob hoc cor
dis obtusi cū carnis illecebris ardētissima cupidi
tate vinceret et p nequissimā vitam p̄ctis p̄stinis
quib⁹ ad hoc venire meruerat adderet peiora ter
rena: aut in cruce tñ audiuit. hodie mecū eris i pa
radiso: aut alicui cohesit ap̄lo cuius p̄dicatōe mu
tar⁹: et p lauacriū regeneratiōis salu⁹ effect⁹ est: vt
vbi abūdauit p̄ctm supabundaret gr̄a. ¶ Quid h̄cre
spondeant omnino non video q̄ volentes huma
nis cōiecturis iustitiā dei defendere et ignorātes
f. iij

α

Ex libro d et
uitate di. xvi

Sene. xxv.

Ex libro. i. d
baptismo p
uulorum.

¶ Hias non
peccasse i
celo prius
q̄ ifundat
probat.

¶ Admiran
da iudicia
dei.

δ

¶ Quō q̄ nō
auduit fi
dei verba
iuste dāne
tur.

Luce. xxiii.

Roma. v.

¶ In iustitiā
nō esse in
deo p̄bat.

Ad Romanos.

e

3o jan. iiii.

Ex libro de
gene. ad litte
ram. vi.

ps. l.

Ex libro en-
chiridion.
Volunta-
tes malas
deus i bo-
ni cōuer-
tere potest

R

Exo. xxxii.

altitudinē gratiē. fabulas improbabilēs texuerūt. Tales ergo predestinari et creari arbitror: ut qui possunt intelligant dei gratiā et spiritum: qui ubi vult spirat ob hoc oēs ingēij gen⁹: filiis misericordiē nō p-terisse: itemq; oēs ingēij genus in gehēne filiis p-terire. Et qui gloriatur in domino gloriatur. Ceda- mus igitur et cōsentiamus auctoritati sacre scripturę que nescit falli nec fallere. Et sicut nōdū natos ad discernēda merita eorū aliquid boni vel mali egisse non credim⁹: ita oēs sub p-cto esse qd per vnū hominē intrauit in mundū: et p oēs homines p-ā sit. a quo non liberat nisi grā dei p dñm nrm Je- sum xpm minime dubitemus.

Requē enī habet vllā cunctationē applica illa sen- tentia de geminis in rebecca vtero nōdū agentib⁹ bus aliquid boni aut mali: nec tū frustra scriptum est nec infante mundū eē a peccato cuius est vnus vi- ei vira sup terram. Et illud in psalmo. Ego in ini- quitatib⁹ cōceptus sum: et in p-ctis mater mea me in vtero aluit. Et quod in Adā oēs moriunt⁹ i quo oēs peccauerunt. Nunc liqd teneamus quelibet parentū merita trāsciant in plem. qd qd grā dei anteq nāscatur quēq sanctificet. nec iniquitatē eē apud deū nec boni malū agere quēq qd ad p- p-ā psonā p-ineat anteq natus est: illaq sniam q nonnulli putāt alibi peccasse magis minūq aīas et p diuerfor meritis p-ctōp in diuersa corpa esse detrusas aplice nō cōuenire sententię: cum ap- tificime dictū sit nihil egisse nōdum natos seu boni siue mali.

Quis porro tam impie desipiat ut dicat deum malas hoīm voluntates: quas voluerit qñ volue- rit / ubi voluerit: non posse in bonū puertere. Sed cū facit p misericordiā facit. Cum autē non facit: p iudiciū non facit: qñ cui⁹ vult miseret et quē vult obdurat. Quod ut diceret apls: gratiā cōmenda- bat: ad cuius cōmendationē de illis in rebecca vte- ro geminis iam fuerat locut⁹ qbus nōdū natis: nec aliquid agentib⁹ seu boni seu mali vt scdm electi- onē ppositū dei maneret non ex opib⁹ sed ex vo- cante dictū est: qz maior seruiet minorī ppter qd adhibuit aliud ppheticū testimoniū ubi scriptum est. Jacob dilexi. Esau autē odio habui. Sentiens autē quē admodū posset hoc qd dictum est pmoue- re eos: q penetrare intelligendo non possunt hanc altitudinē gratiē: qd ergo dicem⁹ ait: Nunqd iniq- tas apud deū? Iniquū enī videt⁹ vt sine vllis bo- norū aut malorū meritis vnū deus diligat: oderit alterū. Quia i re si futura opa vlt bōa hui⁹ vlt mala illius q vtiq; deus psciebat veller intelligi nequa- qd diceret non ex opib⁹: sed diceret ex futuris opib⁹ bus eoq; mō istam solueret questionē immo nullā qd solui opus esset faceret mentionē. Nūc vero cū respōdisset. Absit. i. absit vt sit iniquitas apud deū. mox vt pbaret nulla hoc iniquitate dei fieri. Moy- ses enī dīc. Miserebor cui misert⁹ ero: et misericor- diā prestabo cui misericors fuero. Quis enī nisi in- fipies deum iniquū putet: siue iudiciū penale in- gerat digno siue misericordiā p-ster indigno. De- nīq; infert et dicit. Igitur non volētis neq; currentis sed miserentis est dei. Ambo itaq; gemini natura filij ire nāscēbant: nullis quidē opib⁹ p-rijs sed originaliter ex Adā vinculo dānationis abstricti. Sed q dixit: miserebor cui misert⁹ ero Jacob dile- xit per misericordiā gratitām. Esau autē odio ha- buit p iudiciū debitū. Quod cum deberet ambo- bus in altero alter agnouit non de suis distantib⁹ meritis sibi esse gloriandū q in eadem causa idē

supplicii non incurrit: sed de diuine grē largitate qz non volētis neq; currētis sed miserentis est dei. Altissimo qppe ac saluberrimo sacramēto vnuer- sa facies: atq; (vt ita dixerī) vult⁹ scitāz scriptura- rī bene intuetes id admonere inuenit. vt qui glori- atur in dño gl'iet. Cum autē misericordiā dei cōmē- dasset in eo q ait. Igitur non volētis neq; currentis sed miserētis est dei: deinde vt etiā iudiciū cōmē- daret: qñ in quo non sit mīa non iniquitas sit: sed iu- diciū: non est iniquitas qppe apud deū: p-ūuo sub- iunxit atq; ait. Dicit enī scriptura pharaoni. Quia ad hoc te excitauī vt ostendā in te fortitudinē meā vt annūciē nomen meū in vniuersa terra. Quib⁹ di- ctis ad vtrūq; pcludens. i. ad mīam et ad iudiciū q (in q) cui⁹ vult miseret et quē vult obdurat. Mi- seret: scz magna bonitate: obdurat nulla iniquitate vt nec liberat⁹ de suis meritis gl'iet nec dānat⁹ ni- si de suis meritis cōquerat. Sola enī grā redem- ptos discernit a p-ctis qd in vna pditionis pcrea- uerat massa: ab origine ducta causa cōis. Hoc autē q eo modo audit vt dicat qd adhuc cōquerit. Rā volūtati ei⁹ quis resistit: tanq; ppterea malus nō videat⁹ esse culpand⁹. qz deus cui vult miseretur et quē vult obdurat: absit vt pudeat hoc nos respon- disse qd respondisse videm⁹ aplm. O hō tu qd es q rīdeas deo? Nunqd dicit figmentū ei q se finxit quare me fecisti sic? An non habet p-ātem figulus lutī ex eadē massa facere aliud qdē vas in honore aliud in p-umeliā? Hoc loco enī quidā stulti putāt aplm in responsione defecisse et inopia reddende rōnis respōdisse p-tractoris audaciā. Sed magnū habet pondus qd dictū est. O hō tu qd es? Et ita lib⁹ questionib⁹ ad sue capacitatis cōsiderationē reuocare hoīm verbo quidē breuis sed reipa ma- gna est redditio rōnis. Si enī hec non capit: qd est q respondeat? Si autē capit: magis non inuenit qd respōdeat. Videt enī si capit vniuersum gen⁹ hu- manū tā iusto iudicio diuino in apostatica radice dānatū. vt etiā si nullus indeliberaret nemo recte posset dei vitupare iustitiā: et q liberant sic optui- se liberari. vt ex plurib⁹ nō liberatis atq; in dānatī one iustissima derelictis ostēderet qd cōmeruisset vniuersa psparsio: et quo etiā istos debitū iudiciū dei duceret: nisi ei⁹ in debita misericordia subue- nisset vt volentū de suis meritis gl'ari oēs os obstru- atur et q gl'iet in domino gloriatur.

Multū de isto pfundo qrentes reddere rōnem in fabulas vanitatis abierūt. Aliqui dicētes qz aīe sursum in celo peccāt et scdm sua p-ctā ad corpa p- meritis dirigunt et dignis sibi qsi carcerib⁹ inclu- dunt: terūt post cogitationes suas volētes disputa- re de dei pfundo: mersi sunt in pfundū. Occurrit enī cum eis apls volens grām p-mendare: et elegit illos geminos in vtero rebecca et dicit: nōdū enim natis nec q aliquid egerint boni aut mali. Vide quē admodū tulit vanis hoīb⁹ fantasias puerfatio- nis aīaz aī corpus in celo. Si enī iam ibi puerfati sunt tā aliquid boni egerint vel mali: et p meritis suis ad corpa terrena detrusi sunt. Si placet p-dicam⁹ aplo qui dixit nōdū nati: nec q aliquid egerint boni aut mali. Hoc autē qz ppter apli euidentē sniaz re- spuit catholica fides: q aīe in celis pri⁹ viuunt et cō- uersent et illic recipiēdoz corpoz merita assumāt: modo isti nouelli non audēt dicere. Sed quid di- cūt? Aliq sicut audiunt⁹ ipoz ita disputāt: prius inquirūt p meritis suis oēs hoīes moriunt⁹: qz pec- cauerūt. Non enī esset mors nisi venēs de p-cto. Optime quidē et vep dictū est. Non esset mors ni

i. Cor. i.

Die et iu-
dicij mani-
festatio.

Grā redē-
ptos di-
scernit.

O homo
tu qd es?
quō sit ple-
na respon-
sio.

Ex pmo. vii
de p-ctis apli
Error di-
cētū aīas
in celo pec-
casse prius
q infunde-
rentur.

Mors nō ēē nīssi ve
nisset de
peccato.
li. cor. xv.

si veniens de pctō. Sed ego cum hoc audio ideo
laudo qz illam primā mortē intueor z illi pmi ho
minis pctm. Audio enī aplm. Sicut i adā oēs mo
riunt. sic z in xpo oēs viuificabunt. Per vñū ho
minē pctm intravit in mūdū: z p pctm mors. z ita i
oēs hoies ptransiit i quo oēs peccauerūt. Oēs enī
vnus fuerūt. Sic audio dicēte mortē hoīs de pec
cato esse. Non inq̄t. Et quid dīcī? Oēm hoīem de
us modo immortalē creat. Mirabilis nouitas. Quid
dīcīs? Proorsus (inq̄t) oēm hoīem deus immortalē
creat. Quare g mortuū parvuli infātes? Nā si dī
cā. Quare mortuū grādes hoies: dīctur es mī
bi peccauerūt. Ergo de maior etate nō dīputa
bo. Parvuloz infātia ptra te testē citabo. Non lo
quunt z qd dīco pbant. Ecce infātes: in suis vtrqz
opibz innocētes sunt nīhil secū nīssi qd de pmo ho
mine traxerūt hītes: quibz ppterea est grā xpī ne
cessaria: vt in xpo viuificent q in adā mortui sunt
vt qz inq̄nati sunt generatiōe purgent regenerati
one. Ipos g testes citabo. Rīde mībi qre mortuū
tur si oēs hoies immortales nascunt: z qm peccant
ideo mortuū: qd putat dīcī potuisse. Que aures
ferūt: peccauerūt z ipī. Vbi peccarūt rogo te. Nū
peccauerūt? Quō peccauerūt? Bonū z malū quid
sit nesciūt. Pctm accipiūt q pceptū non capiunt.
Sed aliud dīco istī q nati sunt vt arbitrarīs pecca
rūt. Nā si non peccarēt inq̄s non morerent. Quid
de illis dīcīs q in vtero mortuū: P angustia: z ipī
inq̄s peccauerūt z ideo mortuū. Mentiris an fal
leris? Contrādīcīt apls. Nondū natis nec agētibz
boni aliqd aut mali. Magis audio aplm qz te: ma
gis aplo credo qz tibi. Nondū natis nec aliqd agē
tibz boni aut mali. Si aut hoc testimoniū refell
vade tūc potius ad illas vagatiōes z dīc qz in ce
lo peccarūt z inde in corpa p̄cipitati sunt. Nō dī
co (inquit.) Quare non dīcīs? Quia dīcīt apls nō
dū natis: nec aliqd agētibz boni vel mali. Si g
non eos accusas in celo: qre accusas in vtero? Ad
vtrūqz rīdet apls. Et eis rīdet q dīcūt in celo pec
cauerūt: z eis rīdet q dīcunt in vtero peccauerūt.
qz ad vtrūqz valent verba illa q dīcūt āteqz nasce
rent nīhil egisse boni vel mali. [Et scdm electi
onē ppositū dei maneret: nō ex operibus: sed ex
vocante dīctū est: qz maior seruiet minor.]

In eo qd dñs rīdet rebecca due gētes i vtero
tuo sūt z duo ppli de vtero tuo sepabāt: z ppli po
pulū supabit: z maior seruiet minor spiritali intelli
gētia carnales in pplō dei significant p maiore fi
līi: z spiritalē p minore: qz sicut dīcīt apls non p
us qd spiritalē est qd aīale: postea spiritalē. So
let z sic intelligi hoc qd dīctū est. vt in Esau figura
tus sit maior ppli dei. Hoc est israeliticū scdm car
nē. Per Jacob aut figurat est ipse Jacob scdm
spiritalē pgeniē. Sz etiā historica p̄prietate h re
sponsum inuenit esse impletū vbi ppli israel. B est
Jacob mior fili? supavit idumeos hoc est gentē
quā ppagauit Esau eosqz fecerūt tributarios per
David. Qd diu fuerūt vsqz ad regē scz Iorā sub q
idumei rebellauerūt z iugū israelitarum a ceruice
sua deposuerunt.

[Sic scptū ē Jacob dilexi Esau aut odio habui.]
Thabes apte scripturā dicentē dei voce Jacob
dilexi. Esau aut odio habui. Istos duos genuit
rebecca Jacob z Esau. Vñ inde eligīt: alius im
pbat. Vñ succedit in hereditatē. alī exheredat.
Non facit pplm suū deus de Esau: sed facit de Ja
cob. Semē vñ diuersi q concepti sunt. Vter vñ
diuersi qui nati sunt. Nunqd non libera pepit Ja

cob q libera pepit Esau? Luctabant in vtre ma
tris sue z dīctū est rebecca cum ibi luctarent duo
ppli sunt in vtero tuo: duo hoies. duo ppli. bonus
pplis malus pplis: sed tamē in vno ventre luctant.
Quātimali sunt in ecclia z vnus vterus portat do
ne c in fine discernant: z boni aduersus malos cla
mant z mali aduersus bonos reclamāt: z i vñs vs
scrib? vtrūqz luctant. Nunqd semp simul erunt?
In fine exīt ad lucē. Declarat natiuitas q hīc in sa
cramēto figurabat: z tunc apparebit: Jacob dile
xi. Esau aut odio habui.

[Quid ergo dicemus? Nunqd iniquitas apud de
um? Absit. Moyses enī dīcīt. Miserebor cui misere
reor: z misericordiam prestabo cui misertus ero.]
Ille intelligīt loqui z dicere trāsibo ante te de
quo dīcīt euāgelīū cum venisset hora vt trāsiret te
sus de hoc mūdo ad p̄rem. Qui trāsīt? etiā pascha
interpretari phibet. Decitāqz magna oīno p̄p̄etia
est. Ipe enī ante oēs sc̄tōs trāsīt ad p̄rem de b
seculo pare illi māsiōes regnī celoz q̄s dabit eis i
resurrectione mortuoz: qm trāsīt? ante oēs gē
tes p̄mogenit? a mortuis fact? est. Grām vero suā
in eo ipe valde cōmendat cum dīcīt. z vocabo nō
mine dñi in p̄spectu tuo tanq̄m in cōspectu ppli isrl
cui? moyses cū hec audiret typū gerebat. In con

specu enī gētis ip̄ius vbiqz dispse vocat dñs xps
in oibus gentibz. Vocabo aut dīxit non vocabor
actiū verbū p passiuo ponēs genere locutiōis in
usitato. In qmīrū magn? sensus latet. Sic enī for
tasse significare voluit seipm hoc facere. i. grā sua
fieri: vt vocet dñs in oibus gentibz. Qd vero ad
didit. z miserebor cui misert? ero: z mīam p̄stabo:
cui mīam p̄stitero: ibi plane exp̄ssius oñdit vocat
onē q nos vocauit in suū regnū z glām: non p me
ritis nris: sed p mīa sua. Qm enī se gētes introdu
cturū se pollicebat dīcēs. Vocabo nomie dñi i cō
spectu tuo: cōmendauit b se misericordī facere si
cut apls dīcīt. Dīco enī xpm mīnistrū fuisse circū
cisionis p̄pter veritatē dei: ad p̄firmādas p̄missi
ones p̄m: gētes aut sup mīa gl̄ficare desi. Hoc g
p̄dīctū est miserebor cui misert? ero: z mīam p̄sta
bo cui mīaz p̄stitero. Quibz verbis phibuit hoies
velut de ppliarū virtutū meritīs gl̄ari. vt q glori
atur in dño gl̄iet. Non enī ait miserebor talibz vel
talibz: sed cui misericors fuero vt neminē p̄cedētē
bonis opibz suis: mīam tāte vocatōis meruisse de
monstret. Et enī xps p impijs mortu? est. Sz vtr

hoc idē repetere voluerit cū addidit mīaz p̄stabo
cui mīam p̄stitero. Vt sicut alij interpretati sunt cui
misericors fuero. An aliqd intersit nescio: z tñ for
tis ille ipe ibi sensus est qd aut ip̄ius mīe sue firmi
tatē de? ista repetitiōe firmavit: sicut amē / amen:
sicut / fiat fiat: sicut repetitiō somnī pharaōis pla
qz similia. Aut in vtrūqz populis. i. gentibus z he
breis hoc mō deus p̄nunciavit mīam se esse factū
rū. Qd apls ita dīcīt. Sicut enī vos aliqñ non cre
didistis deo: nunc aut mīam p̄secuti estis illoz in
credulitate sic z isti nunc non crediderūt in vestra
mīa: vt z ipī mīam p̄sequant. Cōclūsit enī de? oēs
in incredulitate vt omnium misereatur.

[Ex p̄ma enī trāsgressionē p̄mī hoīs vnūuersum
gen? humanū natū cum obligatiōe pcti victor dīa
bolus possidebat. Si enī sub captiuitate nō tene
remur: redēptore nō indigerem? Venit ad capti
uos: non captus. Venit ad captiuos redimēdos:
nīhil in se captiuitatis. hoc est inīq̄tatis hīs sz car
ne mortali p̄cū nrm portans. Si enī carnē morta
lem non haberet: vñ in verbo sanguis quē p capti
f. iij

Ex libro qm
onū exodi. ii
tulo. clui.
Johan. xiii.
Pascha
quō inter
pretatur.

Actuum
verbū pro
passiuo po
litum.

Ro. xv.

Ro. v.

Ro. xi.

Ex sermōe d
verbis apli.
xx.

Ex libro qm
onū. genes.
ii. xliiij
Carnales
p maiores
filiū et spi
rituales p
minore in
telligunt.

Extractatu.
euāgelīi p̄m
iohannē. xi.

Ad Romanos.

α

uis funderet? Ille aut qui ad captiuitatem nostram venit cum similitudine carnis peccati: non cum carne veniit peccati. Similitudo enim erat illa carnis peccati. Vera caro: sed similis carnis peccati. vera caro: sed non peccati caro. Si ergo vniversus mundus sub captiuitate tenebatur: bene dictum est: miserebor cui miseri fuero: et misericordiam prestabo cui misericors fuero. Si enim totus mundus sub captiuitate: totus mundus in peccato totus mundus iustissime supplicio destituitur: sed ex parte misericordiam liberat: quod dicat deo quod dñas mundus: Quid accusatur iudex deus qui dñat mundus reus? Reus es si quid debeas considerare. Pena vocat nec cum a te debitum exigit: exactor iuste reprehendit. Reprehendat exactor si indebitum exigit. Cum vero debitum exigit: quis reprehendat exactorem? Quis expectet donatorem? Cuius vult misereatur: et quem vult obdurat. Dicit itaque mihi. Quid adhuc pergis? Nā volūtatē eius quod resistit. Ob hoc tu quod es qui rideas deo? Qui sit ille attēde. Qui sis tu attēde. Ille deus ē: tu homo. Si iustitiam loqui videris: tu: et fons ille iustitie sicca tus ē. Si iustitiam loquaris: vñ tibi? Aut iniustitiam loqueris et debes tacere: aut iustitiam loqueris: et non habes nisi si de fonte iustitie. Fons aut iustitie quod est nisi deus? Primum ergo fundamentum fidei pone. Nunquid iniquitas apud deum? Latere te equitas potest et ibi iniquitas non potest. Expectas a me fortasse ut dicam tibi quare cui vult misereatur et quem vult obdurat. Expectas a me homo. Si tu homo et ego homo ambo audiuius. Ob hoc tu quis es qui respondas deo? Melior est enim fidelis ignorantia quam temeraria scientia. Deus mihi dicit: per apostolum christus loquitur. o homo tu quis es qui respondeas deo: et ego indignor quia non noui iustitiam dei? Si homo sum non indignor. Excedam hominem si possum: et fontem attingā. Sed si attigero homini non dicam. Excedat et ipse et attingat mecum. Et quis est inquis qui hominem excedat? Ergo non quibusdam exprobrat apostolus et dicit. Cum enim dicitis. Ego pauli: Ego apollo: nonne homines estis? Quid eos facere volebat: quibus exprobrat quod homines erant: homo es ad adam pertines. Pertine ad filium hominis: et forte dicit tibi iam non vos seruos dicam sed amicos quoniam que audiui a patre meo nota vobis feci. [igitur non volētis neque currentis sed misereatis est dei.]

Debitum exigit deus ab iis quod dñat.

Deus fons iustitie est

Ignorantia fidelis melior est quam scientia temeraria

α

Johan. xv.

Ex libro de perfectione iusticie hois. Matthe. vi. Volūtas non implet quod agit si ne misere cordia dei

Ex epla ad rōtalem. Velle et currere oportet in nobis a deo. Johan. vi. Ex libro enī chridion.

Dei gratia vñ misericordia volumus impetrare cum dicimus fiat volūtas tua sicut in celo et in terra vel ne nos inferas in tērationem sed libera nos a malo. Ut quid enim ista oratio tanto gemitu petimus: si volētis hominis et currentis non misereatis est dei. Non quia hoc sine voluntate nostra agitur: sed quia voluntas non implet quod agit: nisi diuinitus adiuetur. Nec est fidei sanitas que nos facit orare: querere ut inueniamus: petere ut accipiamus: pulsare ut aperiat nobis. Contra istam qui disputat contra seipsum claudit ostium misericordie dei. Nolo plura dicere de re tanta: quod melius eam committo fidelium gemitibus quam sermonibus meis.

Ut in deum credamus et pie viuamus non volētis neque currentis sed misereatis est dei: non quia velle non debemus et currere: sed quia ipse in nobis et velle opatur et currere. Unde et ipse dominus iesus credentes a non credentibus id est ab iis vasis vasa misericordie discernēs: nemo inquit vēit ad me nisi ei fuerit datum a patre meo.

Ne quisquam et si non de operibus de ipso gloriatur libero voluntatis arbitrio tanquam ab ipso in

cipiat meritum cui tanquam debitum reddatur premium bene operandi ipsa libertas. Audiat eundem gratie preconem dicentem: deus enim est qui operatur in nobis et velle et operari pro bona voluntate: et alio loco. Igitur non volētis neque currentis sed misereatis est dei: cum proculdubio si homo eius etatis est ut ratione iam utatur non possit credere / sperare / diligere nisi velit / nec peruenire ad palmam superne vocationis dei nisi voluntate currens. Quomodo ergo non volētis neque currentis nisi quia ipsa voluntas (sicut scriptum est) a domino preparatur? Alioquin si propterea dictum est non volētis neque currentis sed misereatis est dei: quia ex utroque fit id est ex voluntate hominis et misericordia dei: ut sic dictum accipiamus: non volētis neque currentis sed misereatis est dei tanquam diceretur. non sufficit sola voluntas hominis si non sit etiam misericordia dei. Non ergo sufficit et sola misericordia dei si non sit etiam volūtas hominis. Ac per hoc si recte dictum est non volētis hominis sed misereatis est dei: quia id volūtas hominis sola non implet: cur non et a contrario recte dicitur: non misereatis est dei sed volētis hominis: quod id misere cordia dei sola non implet? Porro si nullus dicere christianus audebit: non misereatis est dei sed volētis est hominis ne apostolo aptissime dicat: restat ut propterea recte dictum intelligatur: non volētis neque currentis sed misereatis est dei. ut totum detur deo: qui hominis voluntatem bonam et prepat ad iuuandam et adiuuat prepatam. Precedit enim bona voluntas multa dei bona. sed non omnia. Que autem non precedit ipsa in eis est et ipsa. Nam vtrūque legitur in sanctis eloquiis et misericordia eius preueniet me: et misericordia eius subsequetur me. Volentem preuenit ut velit: volentem subsequetur ne frustra velit.

Uti dñs edificauerit domum: inuani laborauerunt edificantes eam. Quomodo ergo deus iubet quod sine adiutorio ipsius vel non: vel difficile impletur: cum si dñs non edificet in vanis edificas laborasse dicat: neque scriptum sit: est quidē volētis atque currentis: facilius aut misereatis est dei: non quia nulla est hominis volūtas atque curus: sed quod nihil potest nisi ille misereatur: nec apostolus dixerit et ego: sed dixerit non ego autem: sed gratia dei mecum: non quia ipse nihil boni agebat sed quia nihil ageret si illa non adiuuaret. [Dicit enim scriptura pharaoni: quod in hoc ipso excitauit te: ut ostendā in te virtutem meam et.]

Et propter hoc ipm cōseruat es ut ostendam in te virtutem meam et ut annunciet nomen meum in vniuersa terra. Nec scripture verba et apostolus posuit: cum in eodem loco per difficultatem versaretur. Ibi autem et hoc ait. Si autem volēs deus ostendere iram et demonstrare potentiam suam: attulit in multa patientia vasa ire: parcendo vtrique bis quos malos futuros esse prescierat: quod vasa dicit perfecta in perditionem: ut notas inquit faceret diuinitas glorie sue in vasa misericordie. Unde vasa misericordie vox est in psalmis: Deus meus misericordia eius preueniet me. Deus meus demonstrauit mihi inimicis meis. Nouit ergo deus bene vtriusque malis: in quibus tñ natura humana non ad malitiam creat: sed perfert eos patientes quousque scit oportere non inaniter sed vtens eis ad admonitionem vel exercitationem bonorum. Ecce enim ut annuncietur nomen dei in vniuersa terra vasis misericordie vtrique predest. Ad eorum itaque vtilitatem pharao seruatus est sicut et scriptura testatur et exitus docet.

Meritum non incipit a libero arbitrio.

Volūtas hois absque misericordia dei non sufficit.

ps. xlii. et ps. lvi.

Ex libro ad paulum non iam epistolam. De iubet quod sine ipso fieri non potest.

i. Cor. xv.

Ex libro quod dñs exo. n. xxii.

Mal' deus bene vult. Bonis prodest nomen dei annūciatio.

Capitulū. ix. Foliū. xlv

H

Ex libro sen-
tentiā p. 121.
Prescriptos
de? nō cre-
ar? nisi bo-
norū vñb?
accommo-
dare sciret
Ex libro de p-
destinatio-
sanctorū.

Cur non
oēs doce-
ant a deo
venire ad
xpm.

Ex libro de
bono pñe-
rantie.

Mathe. xx.

Dānatus
non habet
qđ repñe-
dat in deo

Ex libro.
lxxxi. qñto
num.

Inqñe nō
prohibet
apls vñ ho-
mo tu quis
es. 7c.

Johan. i.
Johan. xv.

1. Cor. xi.

Nullū de? vel angelorū vel hoīm crearet quem malū futurū esse prescisset: nisi pariter nosset qui- bus eos bonorū vñb? cōmodaret atq; ita ordinē scloz qñ pulcherrimū carnē etiā ex qbusdā anti- tētis honestaret. [Ergo cuius vult misere- tur et quem vult obdurat.]

Quādo g pater int? audit et docet vt veniat ad filiū aufert cor lapideū et dat cor carneū sicut pro- pheta pñdicāte pñmisit. Sic qppe facit filios pñmis- sionis et vasa mie q pparauit in glām. Cur g nō oīs docet vt veniat ad xpm: nisi qz oēs quos do- cet: mia docet: quos aut nō docet iudicio non do- cet: qm cui? vult misere? et quē vult obdurat. Sed misere? bona tribuēs: obdurat digna retribuens.

[O homo tu qđ es qui respondeas deo. 7c.]

Quātū ad iusticiā spectat et grām potest et de reo q liberat recte dici: et de reo q dānat: tolle qđ tuū est et vade: huic autē volo qđ nō debet dona- re. An nō licet mihi facere qđ volo? An oculus tu? neq; est qz ego bon? sū? Sic ille si dicit cur nō et mi- hi: merito audiet: hō tu qđ es q respondeas deo: quē certe in vno vñm benignissimū largitorē in te vero exactorē iustissimū: in nullo tñ cernis iniustū. Lū iust? esset: etiā si vñq; puniret: q liberat ha- bet vñde grās agat: q dānat nō habet qđ reprehē- dat. Sed si iā (iquit) hoc oportebat vt dānatū nō oibus quid oib? debere? ostēderet atq; ita gra- tias suā grām vasis mie cōmendarēt: cur in eadē causa me q illū potius puniret: aut illū q me po- tius liberabit? Hoc nō dico si qñs quare: qz fate- or me nō inuenire quid dicā. Si et hoc qñs qñe: qz in hacre sicut iusta est ira ei? sicut magna est mia eius ita inscrutabilia iudicia eius.

In hoc loco apłs scōps phibuit a querēdo sed eos q nondū sūt in charitate radicati et fūdati vt possint cōprehēdere cū oibus scōis latitudinē / lō- gitudinē / altitudinē / et pfundū 7c. q in eodē loco exequit. Nō ergo phibuit a qñredo de quib? dicit. Spiritū aut oīa iudicat: ipse autē a nemine iu- dicat. Et illud pñcipue. Nos aut nō spm hui? mūdi accepim? sed spm q ex deo est: vt sciam? que a deo donata sūt nobis. Quos g phibuit nisi luteos at- qz terrenos: qui nōdū regenerati iñtrīsec? atq; nu- triti imaginē illi? hoīs portāt qui pñm? factus est de terra fren? et qz ei a quo fact? est noluit obrepē- rare in id lapsus est vñde fact? meruitq; post pec- catū audire terra es et in terrā ibis. Talib? igitur hoīb? dicit apłs. O hō tu qđ es vt respōdeas deo? Nūqd figmētū ei dicit q se finxit qñe sic me fecisti. Quādiu ergo figmētū es nōdū pñfect? fili? qz non- dū hausisti plenissimā grām qua nobis data ē po- testas filios dei fieri: quo possis audire iā non vos dicā seruos sed amicos. tu qđ es q respōdeas deo et velis dei nosse cōsiliū? Qui si hoīs tibi equalis nosse voluisses ipudēter faceres nisi prius in ami- ciciā recipereris. Sicut g portauim? imaginē ter- reni portem? et imaginē celestis exuētes nos ve- terē hoīm et induētes nouū vt nō dicatur nobis quasi luteo figmēto. Nūquid dicit figmētū ei q se finxit quare me sic fecisti? Nā et vt manifestum sit nō sacrificato spiritui sed carnali luto ista dici. Vide qđ sequit. [An nō habet potestātē figul? luti ex eadē cōspersione facere aliud quidē vas in honore: aliud in cōtumeliā?] Ex quo ergo in pa- radiso natura nostra peccauit ab eadem diuina p- uidentia nō scdm celū sed scdm terrā id est nō scdm spm sed scdm carnē mortali generatione formata et oīs vna massa luti faciamus qđ est massa pec-

cati. Lū ergo meritū peccando amiserimus: et misericordia dei remota nihil aliud peccantibus nisi eterna dānatio debeat: quid sibi vult homo de hac massa vt deo respondeat et dicat quare sic me fecisti? Si vis ista cognoscere noli esse lutum: sed efficere filius dei per illi? misericordiā qui de- dit potestātē filios dei fieri credētib? in nomine eius: non autē qđ tu cupis anteq; credant diuina nosse cupientibus. Merces enī cognitionis meri- tis redditur: credēdo autē meritū cōparatur: ipsa autē gratia que dat per fidem nullis nostris meri- tis precedētib? data est. Qđ est enī meritū pecca- toris et ipij? Christ? autē pro impijs et pctōrib? mortuus est vt ad credendū nō merito sed gratia vocaremur: credendo autē etiā meritū collocare- mus. Peccatores autē credere iubent? vt a pctis credēdo purgent. Nesciunt enī qđ recte viuēdo visuri sūt. Quapropter cum videre nō possint nisi recte viuāt: nec recte viuere valeant nisi credant / manifestū est a fide esse incipiendū vt pñcepta qđ? credētes a seculo hoc auertūtur cor mūdū faciāt vbi videri de? possit. Beati enī mūdo corde qm ip- si deū videbūt. Et per pphetā canit. In simplici- tate cordis qñte illū. Quapropter recte dicit hoī- bus in vetustate vite manētib?: et ppterea tenebro- sū oculū animi gerētib?: o hō tu qđ es q responde- as deo? Nunquid dicit figmētū ei q se finxit qñe sic me fecisti? Aut nō habet potestātē figul? luti ex eadē cōspersione facere aliud quidē vas in honore aliud in cōtumeliā? Expurgate vet? fermentū vt si- tis noua cōspersio: et in eapla nō adhuc puulus in xpo vt lacte potādus sis sed pueni ad vñm pñfectū vt sis iter illos de quib? dicit. Sapientiā loqmur in pñfectos. Lūc demū recte et nō ppostere audietis si qua sunt de aiā occultissimis meritis: et de grā vel iusticia secreta oipotētis dei. Nā de pha- raone facile responde? priorib? meritis qbus affli- xit in regno suos peregrinos dignū effectū cui ob- duraret cor: vt nec manifestissimis signis iubētis dei credere t. Ex eadē ergo massa id est pctōrū et vasa mie ptulit qbus subueniret cū eū de pcarent filij israel: et vasa ire quoz supplicio illos erudiret id est pharoonē et pplm ei? qz qñs esset vñq; pec- catores et ppterea ad vñā massam ptinerēt: aliter tñ tractādī erāt q vñi deo ingemuerāt vt eis sub- ueniret: et aliter illi quoz iustis onerib? igemue- rāt. Pertulit g in multa patiētia vasa ire q pñfecta sūt in pñditionē: et eo ipso quo ait in multa patiētia satis significauit priora eoz pctā in qbus eos ptu- lit: et opportune tñc vindicauit: qñ de illoz vindi- cta subueniendū erat his q liberabant: et vt notas faceret diuinitas glie sue in vasa mie q pparauit in glām. Nūqd enī latebat pharaonē qñtū bonū cō- secute fuerāt ille fre paduentū ioseph? Illi? g rei geste cognitio ei? vocatio fuit vt pplm isrl miseri- corditer tractās nō esset igrat? Qđ aut huic voca- tionē obrepere noluit et exercuit crudelitātē in eis qđ? hūanitas et mia debebat: meruit penā vt i- duraret illi cor: et tantā cecitatē mentis patere? vt tot et tātis: tāq; manifestis dei signis nō crederet: quo posset ei? supplicio siue obdurationis / siue vl- time visibilis submersionis erudiri ppl's cui? affli- ctione illez occulte obtusiōis / et manifeste submer- sionis meritū ppararet. Nec aut vocatio q siue in singul? hoīb? siue i ppl's atq; in ipso gñe hūano p- tēpor? oportunitates opat: alter pñde ordinatio- nis est et pñhendū nō pōt: nisi forte ab eis qui vñ- gūt deū ex toto corde et ex tota anima / et ex tota

Peccati? a
bus remo-
ta dei mia
relinqitur
damnatio
iusta.

Johan. i.

Grā grati-
datur.

Roma. v.

Mathe. v.

1. Cor. v.

1. Cor. ii.

Pharao
iduratonē
cordis me-
ruit.

Mathe. xxi.

Ad Romanos.

6

Q

mente sua: et diligunt primos sicut seipsos. **A**tā enī charitate fundati possunt iā fortasse cū scitis cōprehendere lōgitudinē / latitudinē / altitudinē / et p̄fundū. **I**llud tñ cōstātissima fide retinēdū neq̄ q̄c q̄ deū iuste facere neq̄ vllā esse naturā q̄ nō deo debeat id q̄d est. **[A**n nō habet potestātē figul⁹ luti ex eadem massa facere aliud quidē vas in honorem: aliud vero in cōtumeliā.]

Ex trac. p̄l. xciii. li. Cor. iiii.

[Figul⁹ est cū fragiles infirmos et terrenos facit. **A**udi aplm dicentē. **H**abem⁹ thesaurū istū in vasīs fictilib⁹. **S**ed forte alius nobis fecit hec vasa. **I**p̄m audi dicentē. **O**hō tu quis es qui respōdeas deo? **N**unq̄d dicit figmentū ei q̄ se finxit q̄re sic me finxisti? **A**n nō habet potestātē figul⁹ luti ex eadē massa facere aliud vas in honore: aliud in cōtumeliā? **V**idete ip̄m xpm dñm q̄ ostendit se figulū. **M**ā q̄ hōiem de limo fecerat: de limo inunxit cui m̄nus in vtero oculos fecerat.

Figulū se ostēdit xps

Ex libro enī chridion. **I**hō suo libero arbitrio p̄t puerus s̄z solius dei adiutorio pmanere rectus. **E**x trac. euāgeliū fm ioh̄ lxxvii. **J**ohā. xv.

[Sic ergo fact⁹ est hō rect⁹ vt manere in ea rectitudine possit: nō sine diuino adiutorio et suo fieri puerus arbitrio. **A**ut libet horū elegisset dei voluntas fieret: aut etiā ab illo aut certe de illo. **P**roinde q̄ suā maluit facere q̄ dei de illo facta est voluntas dei: q̄ ex eadē massa p̄ditionis q̄ de ill⁹ stirpe p̄fluxit facit aliud vas in honore: aliud in cōtumeliā. **I**n honore p̄miam / in cōtumeliā p̄ iudiciū: vt nemo gl̄iet in hōie ac per hoc nec in se.

Johā. iiii. i. **J**ohā. ii. **E**cclēsia ē mūdus. **M**ūdi diuersi. **M**undus quō mūdi aū odit.

[Si de mūdo (inqt) essetis mūd⁹ q̄d suū erat diligeret. **V**nūuerse vtiq̄ hoc dicit ecclēsie quā plerūq̄ etiā ip̄am mūdū noīe appellat sicut illud est. **D**e⁹ erat in xpo mūdū recōciliās sibi. **I**teq̄ illud. **N**ō enī venit fili⁹ hōis vt iudicet mūdū: sed vt saluet mūd⁹ p̄ ip̄m. **E**t in eplā sua **J**ohānes ait. **A**d uocatū habem⁹ ad patrē iesū xpm iustū: et ipse est p̄piciator p̄ctorū nroꝝ. **N**ō tñ nroꝝ sed et tot⁹ mūdū. **T**otus ē mūd⁹ ecclēia est: et tot⁹ mūdus odit ecclēsiā. **M**ūd⁹ igit odit mūdū: inimic⁹ recōciliatū / dānat⁹ saluatū inq̄nat⁹ mūdātū. **S**ed iste mūdus quē de⁹ in xpo recōciliat sibi et q̄ p̄ xpm saluatur et cui p̄ xpm p̄ctm om̄e donat⁹: de mūdo est elect⁹ in imico / dānato / p̄aminato. **E**x eadē q̄ppe massa q̄ tota i adā perijt fuit vasa mie i q̄b⁹ ē mūd⁹ p̄tines ad recōciliatōnē: quē mūdus odit ex eadē massa p̄tines ad vasa ire: q̄ p̄fecta sūt in p̄ditionē. **V**enit⁹ q̄ cū dixisset si de mūdo essetis mūd⁹ q̄d suū erat diligeret. cōtinuo subiecit. **A**z vero de mūdo non estis: s̄z ego elegi vos de mūdo: p̄pterea odit vos mūdus. **A**rgo et ipsi inde erāt vnde vt nō esset electi sunt inde nō meritis suis quoz nulla bona p̄ces serāt opera: nō natura q̄ tota fuerat p̄ liberū arbitriū in ipsa radice viciata: sed gratuita hoc est x̄a gr̄a. **Q**ui enī de mūdo mūdū elegit fecit q̄d eligeret nō inuenit: q̄ reliq̄e p̄ electionē gr̄e salue facte sūt. **S**i autē gratia (iquit) iam nō ex operib⁹: alioquin gratia iam non est gratia.

Roma. xi.

Ex fmōe de p̄bis apli. xli.

[Si qua igit in xpo noua creatura lapsa est ver⁹ facta est noua. **U**na erat massa p̄ditionis ex adā cui non nisi supplicium debebat. **F**acta sunt vasa inde in honore ex eadē massa. **H**abet enī potestatem figul⁹ luti ex eadē massa. **Q**ua massa? **C**erte iam perierat. **C**erte iā illi masse iusta dānatio debebat. **G**ratulare q̄ tu euasisti. **M**ortē quippe debitam euasisti: et vitā nō debitā repperisti. **H**abet potestātē figul⁹ luti ex eadem massa facere aliud vas in honore: aliud in cōtumeliā. **S**ed dicis. **Q**uare fecit in honore: et aliū in cōtumeliā? **Q**uid responsurus sū? **A**uditurus es **A**ugustinū qui nō audisti aplm dicentē. **O**homo tu quis es q̄ respō-

Obmurmuratū in iudicia dei: refrenatio.

deas deo? **D**uo paruuli nati sunt. **S**i debitū q̄ras ambos tenet massa p̄ditionis. **S**ed cur alium mater portat ad gr̄am: aliū mater dormiēs suffocat? **A**mbō nīl malī meruerunt. **S**ed habet figulus luti potestātē ex eadem massa facere aliud vas in honore: aliud in cōtumeliā. **S**ed mouet me (inq̄s) q̄ ille perit ille baptizat: mouet me. **M**ouet tanq̄ hōiem. **S**i verū vis audire: et me mouet q̄ homo sū. **S**ed et si tu hō et ego hō: ambo audiam⁹ dicentem. **O**homo. **U**tq̄ si ideo mouemur q̄ hōies sumus: ip̄am naturā humanā infirmā ac debile alloquit apls dicēs. **O**hō tu q̄s es q̄ respōdeas deo? **N**unq̄d dicit figmentū ei qui se finxit cur me sic fecisti? **S**i posset loqui pec⁹ et diceret deo: q̄re istum hōiem fecisti et me pecudē: nō iuste succenseret et diceret. **O**pecus tu q̄s es qui respōdeas deo? **E**t tu hō es sed ad deū pecus es. **E**t vitā sis pecus ei⁹ et ouis pascue ei⁹. **A**gnosce bñficia pastoris et nō se q̄ris lupos erroris. **L**upi eramus. **F**uimus et nos natura filij ire sicut et ceteri. **S**ed mortua est ouis et fecit nos oues. **E**cce agnus dei / ecce q̄ tollit p̄ctm (nō hui⁹ aut illi⁹) sed mundi.

Johā. i.

Ex libro sententiar. p̄l.

[Non ad merita hōim sed ad dei misericordiā p̄tinet. cū ex illa massa primi hōim cui merito mors debet quisq̄ liberat. **N**ō est enī iniq̄tas apud deū q̄ neq̄ remittēdo neq̄ exigēdo quod debetur iniustus est. **E**t ibi gratuita est indulgētia vbi iusta posset esse vindicta.

Quod si de⁹ volēs ostēdere iram et notā facere potentiā suā sustinuit in multa patientia vasa ire p̄fecta in interitū vt ostēderet diuitias glorie sue in vasa misericordie que preparauit in gloriam.

Ut etiā aliquos creator voluit ad dānationē nō ad gr̄am p̄tinere beat⁹ apls tāto succinctiore breuitate: q̄to maiore auctoritate cōmēorat. **D**eū enī dicit volentē ostendere irā: et demonstrare potentiā suā attulisse in multa patientia vasa ire que p̄fecta sunt in p̄ditionē et vt notas faceret diuitias glorie sue in vasa misericordie: quē superi⁹ dixerat tāq̄ figulū luti ex eadem massa facere aliud vas in honore: aliud in cōtumeliā. **V**erito autē videt⁹ iustū q̄ sunt vasa ire ad p̄ditionē si nō esset ipsa vniuerſa ex adam massa dānata. **Q**uod ergo fuit in de nascēdo vasa ire: p̄tinet ad debitā penā. **Q**uod autē sunt renascēdo vasa misericordie p̄tinet ad indebitā gr̄atiā. **O**stēdit ergo de⁹ iram suā nō vti q̄ animi perturbationē / sicut est q̄ circa homines nūcupat: sed iustā fixamq̄ vindictam / q̄ de stirpe inobediētie ducit propago p̄cti atq̄ supplicij. **E**t homo nat⁹ ex muliere (sicut in libro **J**ob scriptū est) breuis est vite: et plen⁹ iracūdie. **E**t ius enim rei vas est qua plenus est vnde ire vasa dicuntur. **O**stēdit et potentiā suā qua bene etiā vitur malis. multa illis naturalia et temporalia bona largiens: eozūq̄ maliciā ad exercēdos et cōparatione admonēdos bonos accōmodans vt in eis discāt agere gr̄as deo q̄ ab eis nō suis meritis q̄ in eadē massa paria fuerūt: sed illi⁹ miseratiōe discreti sūt. **Q**uod maxime apparet in puulis de quib⁹ cum per christi gr̄am renascūtur: et istam vitā in illa tenebra etate finiētes in eternam transeunt et beatam: dici non potest q̄ libero discernuntur arbitrio ab alijs infantibus qui sine hac gr̄a in ipsi⁹ masse dānatione moriūtur. **S**i autē hī soli crearetur ex adā q̄ essent p̄ gr̄am recreādī et p̄ter illos q̄ in dei fi-

Ex eplā ad opatū cp̄m **C**ur deus voluerit aliq̄s ad damnatio nē p̄tinere

Ire dei et hōis differe ntiā.

Job. xvi.

Malīs bñ vitē deus.

Capitulū. ix. Folium. xlvj

lios adoptatur: nulli alij hoies renasceretur: late-
ret bñficiū qđ donaret indignis: qđ nullis ex eadē
dānabili stirpe venientib⁹ debitū supplicii redde-
ret. **E**ū vero attulit in multa patiētia vasa ire que
pfecta sūt in pditionē nō solū ostēdit irā et demon-
stravit potentiā suā reddēdo vindictā et benevte-
do malis: s; etiā notas fecit diuitias glorie sue in
vasa mie. **I**ta enī qđ sibi prestet discit gratis iusti-
ficat⁹: dū nō suo merito / sed gloria largissime dei
mie discernit a dānato: cū quo eadem iusticia fue-
rat et ipse dānand⁹. **E**t multa autē creādo nasci vo-
luit quos ad suā grām nō p̄tinere p̄sciuit: vt multi-
tudine incomparabili plures sint q̄ quos in sui re-
gni glām filios p̄missionis p̄destinare dignatus
est vt etiā ipsa rectorū multitudinē ostēderet q̄
nulli⁹ momēti sit apud deū iustū q̄ntalibet nume-
rositas iustissime dānato: atq; vt hinc quoq; itel-
ligāt qđ ex ipsa dānatione redimūtur: hoc fuisse de-
bitū masse illi vniuerse qđ tā magne parti ei⁹ reddi-
tum cerneret nō solū in eis qđ originali pctō multa
addit male volūtatis arbitrio: verū etiā in tā mul-
tis paruulis qđ tñmodo viculo pcti originalis ob-
stricti sine grā mediatoris ex hac luce raptuntur.
Nota qđ ppe ista massa iuste dānationis debitū re-
ciperet / nisi ex ea faceret nō solū iust⁹ s; etiā misē-
coris figul⁹ alia vasa in honore fm grām nō fm de-
bitū: dū t̄ puulis subuenit quozū nulla merita dici
possunt et maiores puenit vt habere aliqua meri-
ta dici possint.

Deus meus demonstrauit michi iūmicis meis.
Quid ait: Quātā circa me exhibuerit miam iū-
cis meis mihi demonstrauit. Relictis p̄paret se col-
lectus: t̄ repulsis elect⁹. **C**ōparet se vasis ire vas
mie: et videat qđ ex vna massa fecit de⁹ aliud vas
in honore: aliud in cōtumeliā. **Q**uid est demonstra-
uit michi iūmicis meis? **S**i enī volēs de⁹ ostēdere
irā et demonstrare potentiā suā attulit in multa pa-
tiētia vasa ire qđ pfecta sūt in pditionē: et ppter qđ
hoc: vt notas faceret diuitias suas in vasa mie: si
ergo vasa ire attulit in qđ notas faceret diuitias
suas in vasa misēcordie: rectissime dictū est: misē-
cordia ei⁹ pueniet me. **D**e⁹ me⁹ demonstrauit michi
iūmicis meis id est quātā circa me habuit miam:
in illis mihi demonstrauit circa quos non habuit.
Nisi enī debitor suspēdatur: minus agit gratias
cui debitum relaxatur.

Apud illū potestas: apud illū mīa. **H**ūc humi-
liat: hūc exaltat. hunc humiliat potestate: illū ex-
altat mīa. **S**i enī de⁹ volēs ostēdere irā et demon-
strare potentiā suā attulit in multa patiētia vasa
ire qđ pfecta sūt in pditionē. **A**udisti potestatem / qre
miam. **E**t vt notas faceret (in q̄t) diuitias suas in
vasa mie. **P**ertinet qđ ad ei⁹ potestatem dānare inf-
quos. **E**t qđ illi dicat qđ fecisti: **T**u enī hō qđ es
vt respondeas deo: **T**ū ergo et treme eius po-
testatē sed spera misēcordiā eius.

Debita reddidit pena dānato: in debita grā libe-
rato / vt nec ille se indignū quera nec dignū se iste
glief: vbi vna eadēq; massa dānationis t̄ offensio-
nis inuoluit vt liberat⁹ de nō liberato discat qđ etiā
sibi supplicii cōuenit et nisi grā subueniret. **S**i au-
tē grā vtiq; nullis meritis reddita: s; gratuita bo-
nitate donata. **S**ed iustū est (iquiūt) in vna eadē
qđ mala causa hūc liberari illū puniri: nepe qđ iustū
est vtrūq; puniri. **Q**uis h̄ negauerit: **A**gam⁹ ergo
grās saluatori dū nobis nō reddidit cernim⁹ qđ in
dānatione similitū etiā nobis debitū fuisse cogno-
scim⁹. **S**i enī vtrūq; liberarentur lateret qđ pctō p-

iusticiā deberet: si nemo: qđ grā largiret. **U**t qđ in
hac difficillima q̄stione verbis poti⁹ vtamur apli /
volēs de⁹ ostēdere irā et demonstrare potentiā suā
attulit in multa patiētia vasa ire qđ pfecta sūt in p-
ditionē: et vt notas faceret diuitias glie sue in va-
sa mie cui nō pōt figmētū dicere qre sic me finxisti
cū habeat p̄tātē ex eadē massa facere aliud vas in
honore: aliud in contumeliā.

St autē volēs de⁹ ostēdere irā t̄ demonstrare po-
tentiā suā: attulit in multa patiētia vasa ire pfecta in
pditionē: subaudif tu qđ es qđ respondeas deo: vt
recurrēte sentētia ad xba superiora iste sit sensus.
Si volēs de⁹ ostēdere irā attulit vasa ire tu qđ es
qđ respondeas deo: **N**ō autē solū volēs ostēdere po-
tentiā suā: sed etiā qđ sequit vt notas faciat diuiti-
as glie sue in vasa mie qđ pparauit in glām. **Q**uid
enī pdest vasis pfectis in pditionē qđ ea de⁹ patiē-
ter sustinet vt ordinate disperdat: vtiq; illis ad i-
strumētū salutis eoz quozū misere? **S**ed illis vti-
q; pdest ad quoz salutē sic illis vti sicut scriptū ē
Iustus manus suas lauet in sanguine peccatoris
id est mūdetur ab operib⁹ malis per timorem dei
cū videt supplicia peccatorum.

Dat quib⁹ vult qm misēcoris est: qđ si non det /
iust⁹ est: et nō dat quib⁹ nō vult vt notas faciat di-
uitias glie sue in vasa mie. **D**ādo enī quibusdā qđ
nō meretur pfecto gratiā et p hoc verā suā esse
grām voluit. **N**ō oibus dādo: qđ oēs mererentur
ostēdit. **B**on⁹ in bñficio certozū: iust⁹ in supplicio
certozū. **E**t bonus in omnib⁹ qm bonū est cum
debitū reddatur et iustus in omnibus qm iustū est
cum debitū sine cuiusq; fraude donatur.

Etenī etiā illud dici potest cur oino creati sunt
quos de⁹ ita pctōres vt eterno igne essent dānadi
sine dubitatione p̄sciuit. **Q**uāuis enī pctā nō fece-
rit: nature tñ ipse qđ p se ipse sūt sine dubio bone sūt
Quib⁹ tñ ex arbitrio volūtatis futura essent vicia
pctōz. et in multis talia quib⁹ esset etna pena red-
dēda: qđ nisi deus creauit: **Q**uare / nisi qđ voluit:
Quare autē voluerit: o hō tu qđ es qui respōdeas
deo: **N**ūquid dicit figmētū ei qđ se finxit qre sic me
finxisti: **A**n nō habet potestatem figul⁹ lux ex eadē
p̄spersione facere aliud quid vas in honore aliud
in cōtumeliā: **A**tq; vtiā dicam⁹ qđ sequit. **S**i autē
volēs ostēdere irā et demonstrare potentiā suā: susti-
nuit in multa patiētia vasa ire que pfecta sūt in p-
ditionē et vt notas faceret diuitias glie sue in va-
sa misēcordie. **E**cce etiā ratio reddita est hōi / q̄n-
ta debuit hōi. **S**i tñ vel ista capit / qđ p̄sul arbitrij
libertate in tāte infirmitatis seruitute p̄tendit. **E**c-
ce dicte sūt cause. **T**u ergo qđ es qui respondeas
deo: **S**i volēs de⁹ ostēdere irā / et demonstrare po-
tentiā suā qđ et malis bene vt optim⁹ possit: malis
dūtaxat nō cōditione diuina sed viciata volūtati
iniquitate natura: que a deo cōditore condita est bo-
na: attulit in multa patiētia vasa ire pfecta in inte-
ritū: nō qđ illi esset necessaria siue angelica siue hu-
mana pctā cui nec iusticia creature cuiusq; est ne-
cessaria: s; vt notas faceret diuitias glie sue in va-
sa mie ne se in bonis opib⁹ tāq; de p̄prij extolle-
rēt virib⁹: s; hūiliter intelligerēt: nisi illis dei grā nō
debita sed gratuita subueniret id fuisse reddēdū me-
ritis suis qđ alijs in eadē massa reddidit cerneret.
Eteri autē hoies ad istā societate nō p̄tinētes q̄rū
tñ t̄ aiām t̄ corp⁹ dei bonitas opata est / t̄ qđqd ha-
b et ipsa natura p̄ter vitiū qđ eidē inflixit supbiētis
volūtatis audacia ppter hoc a deo p̄sciēte creati
sūt: vt i his ostēderet libez desertoris arbitrij sine

Ex libro ad
simplicianū
c̄pm.

Vasa ire
i quo vasit
mie p̄sūt.

p̄s. lvi.

Ex libro de
bono p̄seue-
rantie.

Bon⁹ i oī-
bus deus.

Ex libro ab
bonifacii pa-
pam vrbis.

Volūtati
diuine nō
est inq̄ren-
da ratio.

De nulli⁹
eget.

Ex trac. p̄l.
lvi.

Malozū
dānatio ē
bonis ad
grās agē-
das exhor-
tatio.

p̄s. lvi.

Ex tractatu
p̄l. lxi.

Ex epla ad n-
m p̄bm.

Iustū eēt
oēs dāna-
ri: qre gra-
tias agant
qbus dāt
saluari.

Ad Romanos.

sua gratia qd valeret: et in eoz iustis et debitis pe-
nis vasa mie q nō suoz ope meritis sed gratuita
dei grā sūt ab illa cōcreatione discreta qd sibi col-
latum est addiscerent: vt omne os obstruat: et qui
glorietur in domino gloriatur.

a

ii. Cor. x.

Quos et vocauit nos: nō solū ex iudeis
sed etiā ex gētib⁹: sicut in osee dicit. Vo-
caui nō plebē meā: plebē meā: et nō mīse
ricordiā cōsecutā: mīam cōsecutam.

Ex libro ad
simplicianū
epm.

Una est enī ex adā massa pctōz et ipioz i q et iu-
dei gētes remota grā dei ad vnā ptinet pspione
Et erit in loco vbi dictū est eis nō plebs
mea vos: ibi vocabūtur filij dei viui.

Ex li. de ciui-
tate di. xviii.

Hoc testimoniū ppheticū de vocatiōe ppli gē-
tū q pti nō ptinebat ad deū apli itellerūt. **E**t
qz ipse quoz pplis gētū spiritalit est in filiis abra-
he ac p hoc recte dicit: ppter ea sequit dicit. **E**t
cōgregabunt filij iuda et filij isrl in idipsum et ponēt
sibi pncipatū vnū et ascēdēt a fra. **H**oc si adhuc ve-
lim⁹ exponere eloqī ppheticū obtūdet sapor. **R**e-
colat tñ lapis ille angularis et duo parietes vn⁹ ex
iudeis alt ex gētib⁹: ille noie filioz iuda: iste noie
filioz isrl: eidē vni pncipatū suo in idipsum innitē-
tes: et ascēdentes agnoscātur a terra.

Esaiās autē clamat pro isrl. **S**i fuerit nu-
mer⁹ filioz iuda tñq arena maris reli-
quie salue fiēt. **V**erbū enī cōsumans et
breuians in equitate qz verbū breuiatū
faciet dñs super terram.

Ex libro ad
uersū iudeos

Ez enī qz fracti sūt infideles et supbi ac
p hoc infructuosi rami vt infereret olea-
ster gētū ideo ptre potuit radix pñar-
chay et pphetay qz si fuerit (iq) **E**sai-
as nūc⁹ filioz isrl sic arena maris reliquie salue fiēt.

Ex libro con-
tra iulianū

Ad mīam qppe gratuita nō debita pertinet de
massa dñatiōis vasa in gliaz pparare: nō solū ex
iudeis sicut dicit: s etia ex gētib⁹: ppter qd posu-
it testimoniū de osee ppheta. **V**ocaui nō plebem
meā plebē meā. **E**t de **E**saiā ppheta propter isrl
el reliquie salue fiēt.

H

Ex libro ad
simplicianū
epm.
Esai. x.

Verbū enī (inqt) psumās et breuiās faciet dñs
sup frā. i. vt cōpēdiō fidei p grā saluos faciat cre-
dētes non p innumerabiles obseruationes qb illa
multitudo seruilliter onerata pmebat. **P**er grām
nob qppe xps psumās dicit. **I**ugū meū leue est et
sarcina mea leuis est. **E**t autē essent iste reliquie:
grā dei factū esse testimonio sequenti docet.

Matth. x.

Esai. i.

Et sicut pdixit **E**saiās (inqt) nisi dñs sa-
baoth reliquisset nobis semē sic sodomā
facti essem⁹ et sic gomorra siles fuissē⁹

Ex libro con-
tra iulianū
gētes nō
iudei iusti-
ciā apben-
derūt.
Iohel. ii.

Inde ostēdit gētes ex fide apbēdis-
se iusticiā: isrl autē ideo nō apbēdis-
se qz nō ex fide sed tanq ex operib⁹. **E**t
des enī habet quod aliquāto post dicit.
Am ois q iuocauerit nomē dñi salu⁹ erit. **A**d quā
salutē ptinet vt opa nulla sint et iusticia nobis ex
deo sit nō ex nobis. **P**ropter qd de illis q nō ex fi-
de sed tanq ex operib⁹ offenderūt in lapidē of-
fensionis: sequit et dicit. **F**ratres quidē bona
volūtas cordis mei et deprecatio ad deū fit pil-
lis in salutē. **T**estimoniū enī per hibeo illis qz ze-
lū dei habēt sed non scdm scientiam et.

Extractu.
p. ciii.

Ex psona enī eozū q inde crediderūt dicit. **M**i-
si dñs sabaoth reliquisset nobis semen sicut sodo-

ma facti essem⁹ et sicut gomorra siles fuissē⁹.
Sed ideo semē qz sparsim p terras multiplicatū
est. **A**ccesserunt enī etiā de lapidibus suscitati filij
abrahā. **A**ccesserūt oues q nō erāt de hoc ouili vt
fieret vn⁹ grex et vnus pastor. **A**ccessit fides oim
gentiū: et creuit numerus nō solum sapientiū an-
tistitum sed et obedientiū populozū.

Quid ergo dicem⁹? **Q**uod gētes q nō se-
ctabātur iusticiā apbēderūt iusticiā:
iusticiā autē q ex fide est. **I**srael vero se-
ctando legem iusticie in legē iusticie nō
peruenit. **Q**uare? **Q**uia non ex fide sed
quasi ex operibus.

Entes q nō sectabātur iusticiā: apbē-
derūt iusticiā. **I**usticiā autē q ex fide est
impetrādo eā ex deo: nō ex ipsis presu-
mēdo. **I**srael xpo psequēs legē iusticie
in legē iusticie nō puenit. **Q**uare? **Q**uia nō ex fide
sed qz ex operib⁹ id est tāq eā p semetipsos ope-
rātes nō in se credētes operari deū. **D**e⁹ est enī q
operat in vobis et velle et operari p bona volūta-
te. **A**c p hoc offēderūt in lapidē offensionis. **I**ā qd
dixerit qz nō ex fide sed tāq ex operib⁹: aptissime
exposuit dicēs. **I**gnorantes enī dei iusticiā et suā
volētes cōstituere iusticie dei nō sunt subiecti. **F**i-
nis enī legis xps ad iusticiā omī credenti. **P**rius
nō cōcupisces et cetera eiusmodi mādāta scā et bo-
na sibi tribuebant q vt possit hō facere de⁹ operat
in hoīe p fidē iesu xpi q finis est ad iusticiā oī cre-
dētū: id est cui p spm incorporat⁹: factusqz mēbrum
ei⁹ potest quisqz illo icremētū intrinsec⁹ dāte opari
iusticiā: de cui⁹ operib⁹ etiā ipse dixit qz sine me ni-
hil potestis facere. **I**deo qppe pponit iusticiā le-
gis q q fecerit eā viuet in illa: vt cū qsqz iūritatē
suā cognouerit nō p suas vires neqz p lram ipsi⁹
legis (qd fieri nō potest) sed p fidē cōciliās iustifi-
catorē pueniat et faciat viuat in ea. **A**pus enī qd
qui fecerit viuet i eo / nō fit nisi a iustificato. **I**usti-
ficatio autē ex fide ipetrat: de q scriptū est. **N**e di-
xeris in corde tuo qd ascēdet in celū: hoc est xpm
deducere: aut qd descēdet in abyssū: hoc est xpm
a mortuis reducere. **S**ed qd dicit: **P**rope est ver-
bū in ore tuo et in corde tuo. **H**oc est (inqt) xps
dei qd pdicam⁹ qz si cōfitearis in ore tuo qd dñs
est iesus xps et credideris in corde tuo qz de⁹ susci-
tauit illū a mortuis: salu⁹ eris. **I**nqntū iust⁹ intā⁹
tū salu⁹. **P**er hāc enī fidē credim⁹ q etiā nos de⁹
a mortuis excitet iteri spū vt i nouitate ei⁹ grē tē-
perāter et iuste et pie viuam⁹ in hoc sclo / post etiā
carne nra ad immortalitatē resurrectura. **C**ōsepul-
ti enī sum⁹ xpo p baptisimū in mortē vt quēadmo-
dū xps resurrexit a mortuis p gliaz pñis ita et nos
in nouitate ambulem⁹. **F**ide g iesu xpi ipetramus
salutē: et qntū nob ichoat i re: et qntū pñicēda expe-
ctat i spe. **Q**is enī q iuocauerit nomē dñi salu⁹ erit

Ex libro de
spū et littera.
Gētes qre
potius q
israelite iu-
sticiā apbē-
derūt.

Philip. ii.

Iohan. xv.

Ro. vi.

Ex fmōe de
apbēdis-
se iusticiā.

Ex fide
apbēde-
re iusticiā.

Capitulū. x. Folium. xlvij

Cristus humilis in terra iacebat. In ce-
lis quidē ipse erat leuata illo carne sua
a mortuis resuscitata. Sed nisi et iter-
ra xps iaceret nō saulo clamaret quid
me psequis: Ergo ille iacebat qz humilitatē pfe-
rebat. Ille offēdebat qz nō videbat. Et totū hoc
videre vnde erat: de timore supbie. Illi autē q of-
fenderūt in lapidē offēnsionis. Quid de illis dicit
apls: Qz nō (inqt) ex fide sed tāq ex opibz qsi ipi
in sua iusticia offēderūt in lapidē offēnsionis.

Sicut scriptū est. Ecce pono in syon la-
pidē offēnsionis et petrā scandali et q cre-
diderit in eū non confundetur.

Qui enī crediderit in eū nō habebit suā iustici-
am q ex lege est qz sit bona lex: sed implebit ipsā
legē nō sua iusticia sed data ex deo. Ita enī nō cō-
fūdet. Charitas enī legis est plenitudo. Et vnde
charitas ista diffusa est in cordibz nris: Hō vtiqz
a nobis: sed p spm scdm qui datus est nobis. Offē-
derunt ergo illi in lapidē offēnsionis et petrā
scandali et ait de illis.

Capitulum x.

Ratres: bona voluntas
quidē cordis mei et dep-
catio ad deum fit pro ip-
sis in salutem.

Deprecat apls p nō creden-
tibus vt credāt: pro auersis vt
cōuertātur. Videtis qz nec ipsa
cōuersio sine dei adiutorio: deprecatio inquit ad
deum pro illis in salutem.

Testimoniū enī illis phibeo qz zelū dei
habent: sic zelū habebat et ipse: zelū dei
habebat: sed nō scdm scientiam.

Quid est hoc non scdm scientiam?

Ignorātes enī dei iusticiā et suā volētes
cōstituere: iusticie dei nō sunt subiecti.

Fins ei legis xps: ad iusticiā oī credēti

Vnde iste correct? nō habēs meā iustici-
am. Ali volūt suā cōstituere ego nō ha-
beo meā iusticiā sed eā q est per fidem
christi: iusticiā ex deo. Iusticiā inq ex
deo q iustificat ipiū. Tolle te tolle inq te a te ip-
e dis te. Si tu te edificas: ruina edificas. Nisi dñs
edificauerit domū in vanū laborauerit q edificat
eā. Noli ergo velle habere tuā iusticiā.

Ignorātes enī dei iusticiā et suā volētes con-
stituere iusticie dei nō sunt subiecti.

Noli putare qz xpian? vocaris ideo te nō pos-
se offēdere in lapidē offēnsionis. Qui? grām vene-
gas in ipm offēdis. Min? est offēdere in xpm pē-
dētē q in celo sedētē. Iusticia sit: sed ex grā sit. A
deo tibi sit: tua nō sit. Sacerdotes tui (inqt) indu-
ant iusticiā. Vestis accipit nō cū capillis nascitur
Hac p dicit apls Paul? A deo tibi sit. Geme vt
ipetres: ploza vt ipetres. Crede vt ipetres. Qui i-
uocauerit nomē dñi salu? erit. Quasi a febre: aut a
peste: aut a podagra: aut aliquo corporis dolore:
Nō sic sed salu? erit: int? erit: qz non est opus sanis
medicis sed male habētibus. Expofuit cū dixit
non veni vocare iustos sed peccatores. Fides xpi
est credere i eū q iustificat impiū: credere i media-
torē sine quo null? reconciliat deo: credere in sal-
uatorē qui venit qz et saluare qd perierat: cre-
dere in eū qui dixit sine me nihil potestis facere.

Sed hanc fidē nō apphēdit q ignorās dei iusticiā

qua iustificat ipi? suā vult pstituere q cōvincat su-
perb? Talia enī sentiētes sua elatione obdurant
et excecātur. qz negādo dei grām nō adiuuantur.

Ignorātes dei iusticiā id est quā de? dat q iusti-
ficat ipiū et suā volētes pstituere tāq sue volūtatē
vtrū? factā iusticie dei nō sūt subiecti. Qd oīno et
vos facitis. Iusticiā qppe vestrā vultis constitue-
re cui de? scdm merita retribuatur grām: nec vultis
grām dei pcedere q vos faciat habere iusticiā.

Item lectionis eiusdem expositio.

[Offēderunt in lapidē offēnsionis et.]

Quid? sperabat vtrū? a ppo iudeoz et qz hu-
milis venit nō est agnit? Qz lapis parū? erat offē-
derūt in illū et fracti sūt. Et creuit lapis: et fact? est
mons magn? Et qd ait scriptura? Quicqz offē-
derit in lapidē istū cōquassabit: et sup quē venerit
lapis iste pteret eū. Discernēda sūt vba. Offēdētē
dixit pquassari: sup quē autē venerit pterit. Primo
qz hūilis/offēderūt in illū hoies qz excelsus vtru-
rus est ad iudiciū sup quē venerit cōteret eū. Sed
illū nō cōteret vtrū? quē nō qssauit cū venit. Qui
in hūile nō offēdit nō formidabit excelsū. Omibz
enī malis/lapis offēnsionis est xps. Quicqz dicit
xps amari est illis. Et oīs q credit i eū nō pūdet.

Oīs (inqt) peccauerūt et egēt glia dei vt q cre-
diderint in eū nō pūdanē. Sicut et psalmus dicit.
Accedite ad eū et illuminamini et vult? vtrū? nō cōfū-
det. Qui q se glia pūdet. Hō enī sine pctis iue-
niet. Ille itaqz tmmodo nō pūdet q in dño glia.

Quicqz illū fide expectat cū venerit gaude-
bit. Qui sine fide sūt cū venerit qd nūc nō vident
erubescēt. Et cōfusio illa nō erit vni? diei et trāstet
quō solēt cōfundi q inueniunt in aliq culpa et eis i-
sultat ab hoibz. Cōfusio illa traducet pfusos ad si-
nistram vt audiat. ite i ignē et nū q pparat? est diabo-
lo et angelis ei. Maneam? q in vbiis ei? ne cōfun-
damur cū venerit.

[Fres: bona volūtas quidē
cordis mei: et depcatio ad deū fit p illis i salutē.]

Quid? oram? p nolētibz credere nisi vt de? in
illis opet et velle? De iudeis certe apls ait. Fres
bona volūtas qdē cordis mei et depcatio ad deū
p illis i salutē. Orat p nō credētibz. Quid? nisi vt
credāt? Hō enī aliter psequunt salutē. Si q fides
orātū dei puenit grāz: nūqd eoz fides p qbz orat
vt credāt dei puenit grām qnqdē h p eis orat vt
nō credētibz. i. fidē nō habētibz fides ipsa donec?

Volūtas vt ad xā credēda moueat: nō sibi suf-
ficit nisi p grām de? opitulet: dicēte ipso dño cū de
nō credētibz loqrēt. Nemo venit ad me nisi ei va-
tū fuerit a pfe. ppe h et apls qzuis eis instāter euā-
gelisū p dīcāret parū tñ esse credebat nisi p ill etia
oraret vt crederēt. Ait enī. Fres bona volūtas q
dē cordis mei et depcatio ad deū p illis i salutē.
[Testimoniū phibeo illis q emulationē dei ha-
bent sed non scdm scientiam.]

Zelū (inqt) dei hnt: noui. scio. Apud illos fuit: ta-
lis fuit. Zelū dei hnt sed nō scdm sciētā. Quid est
hoc ap p nō fm sciētā? Expone nobis quā p mē-
des sciētā quā doleas i illis nō esse et in nob vellis
esse. Secur? adiūxit qd clausū posuerat aperuit.
Quid est zelū dei habētē sed nō scbz sciētā. Igno-
rātes enī dei iusticiā et suā volētes constituere
iusticie dei non sunt subiecti.

Aplm audiūm? eādē grām maxie cōmēdātē:
de cui? p mēdātōe habebat iudeos iūmicos velut
de legis lra psumētes et tāq iusticiā suā dīligētes
atqz iactātes. De qbz dicit. Testimoniū phibeo il-
lis qz zelū dei habēt: sed nō fm sciētā. Et tanq ei

Ex libro con-
tra iulianū.

Ex smde in
eplaz ioh. ut
xpus qre
non ē agni-
tus a iude-
is.

Ex smde de
pbris euāge-
lii.
Roma. iiii.
ps. xxxiii.

Ex smde in
eplā iohā.
iii.

Matth. xxv.

Redit ad
capitū. x.

Ex libro de
pdestinatio-
ne sanctorū.
Cur oran-
dū sit p no-
lentibz cre-
dere.

Ex libro ad
paulinū no-
tandū epm.
Volūtas
bona sine
grā nō suf-
ficit.

Ex smoneb
verbis euā-
gelii. xii.
Quid ē nō
fm sciētā
habere ze-
lum.

Ex trac. pnt
lxx.

2cu. ix.

ps. cxvi.

Christia-
nus offen-
dere p.

ps. cxvii.

Matth. ix.

Fides xpi

Matth. xviii.

Johan. xv.

Ad Romanos.

A Zelū dei diceretur quid enī est habere zelū dei nō scdm sciē-
habentes entiam subiecit cōtinuo. Ignorantes enī dei iusti-
nō fm sciē-
tiam. ciam et suā volentes cōstituere iusticie dei nō sūt
subiecti. Gloriantes (inqt) tanq̃ de operibus ex-
cludunt a se gratiam: et tanq̃ de sanitate sua falsa
presumentes. respuunt medicinam. Contra ta-
les enī et domin⁹ dixerat. Non veni vocare ius-
tos sed peccatores in penitentia. Nō est opus sa-
nis medicus sed male habētib⁹. Pec est g̃ tota sci-
entia magna hoīs. scire qz per se ipse nihil est: qm̃
q̃cqd est / ex deo est: et p̃ deū est. Quid enī habes
inquit qd non accepisti? Si autem accepisti quid
gloriaris quasi non acceperis?

Iusticia dei est quā vt habeas de⁹ dedit. Nā q̃
voluerūt de sua iusticia gloriari qd de illis dicit apo-
stol⁹. Testimoniu (inqt) eis phibeo qz zelū dei hnt
de iudeis loquēs: zelū inqt dei hnt sed nō scdm sci-
entia. Quid est nō fm sciētia: quā enī cōmēdas vti
lē sciētia: Nūqd illā q̃ cū sola fuerit inflat q̃ nisi co-
mitata fuerit charitate nō edificat: Nō vtiqz ipsā
sed illā sciētia comitē charitatis magistrā hūilita-
tis. Vide si ipa ē. Zelū inqt dei hnt sed nō fm sci-
entia. Exponat quā dicat sciētia. Ignorātes enī
dei iusticia et suā volētes cōstituere iusticie dei nō
sūt subiecti. [Ignorantes enī dei iusticia et suā
qrētes statuere iusticie dei nō sunt subiecti.]

Dicit spūs helye q̃ est spūs dei cui⁹ particeps
fact⁹ helyas illa potuit. sic dicit ⁊ dei iusticia q̃ no-
stra est sed donata a deo de qua loqns apls iude-
os arguēs dicit. Ignorātes enī dei iusticia et suā
volētes p̃stituere id est tāq̃ a se sibi paratā. Cōtra
quales dicit. Quid enī habes qd nō accepisti?

Ignorātes enī dei iusticia et suā volētes p̃stituere
iusticie dei nō sūt subiecti. De iudeis hoc dixit
qui de se p̃sumētes grām repellebāt: et in xpm̃ p̃-
pterea nō credebāt. Quā hō iusticia dicit eos vo-
lētes p̃stituere q̃ iusticia est ex legē. nō qz lex ab ip-
sis est cōstitutā sed in lege q̃ ex deo est suā iusticia
cōstituerāt qm̃ eandē legē suis vtrib⁹ se implere pos-
se credebāt. Ignorātes dei iusticiam nō qua iusti-
cia de⁹ iust⁹ est: sed q̃ iusticia est hominī ex deo.

Ignorātes enī dei iusticia et suā volētes cōsti-
tuere iusticie dei nō sūt subiecti. Que sit aut iusti-
cia dei de qua hic loquit cōsequēter aperit adiun-
gēs. Finis enī legis xps ad iusticiā omī credenti.
Hāc itaqz iusticia dei nō in precepto legis quo ti-
mor incutit sed in adiutorio gratie xpi ad quā so-
lum vtiliter legis velut pedagogi timor ducit: cō-
stitutā esse q̃ intelligit: ipse intelligit quare sit xp̃ia-
nus. Nā si per legē iusticia. ergo xps gratis mor-
tuus est. Si aut nō gratis mortu⁹ est. in illo solo ius-
tificat impi⁹ cui credēt in eū q̃ iustificat impiū de-
putat fides ei⁹ ad iusticiā. Qs enī peccauerūt et
egēt glia dei iustificati gratis p̃ grām ipsi⁹: qz nō
est opus sanis medic⁹ sed egrotantib⁹. Cū non ve-
nit ille vocare iustos sed pctōres. Ac p̃ hoc natura
humani gñis ex illi⁹ vni⁹ p̃uaricatoris carne pro-
creata: si potest sibi sufficere ad iplendā legē p̃fici-
endāqz iusticiā: de premio debet esse secūra hoc ē
de vīta eterna: etiā si in aliq̃ gēte aut aliquo supe-
riore tpe fides eā latuit sāguinis xpi. Nō enī inu-
sus de⁹ q̃ iustos fraudet mercede iusticie si eis nō
est annūciatū sacramentū diuitatis ⁊ hūanitatis
xpi qd manifestatū est i carne. Quomodo enī cre-
derēt qd nō audierūt: Aut quō audirēt sine predi-
cātē: Fides enī ex auditu sicut scriptū est. Audit⁹
autē p̃ xpm̃ dei. Sed dico (inquit). Nūqd nō audi-
erūt: In oēm terrā exiuit son⁹ eorū et in fines or-

bis terre vba eor⁹. Sed anteq̃ inciperet hoc fieri
anteq̃ deniqz vsqz ad fines tot⁹ orbis terre p̃dica-
tio ipsa pueniat: qm̃ nō desunt adhuc vltime gen-
tes licet vt phibeat paucissime quib⁹ hoc nōdū fue-
rit p̃dicatū: qd faciat hūana natura / vel qd fecit:
que vel ante nō audierat hoc futur⁹: vel adhuc nō
cōperit factū: nisi credēdo in deū q̃ fecit celū ⁊ ter-
ram a quo et se factā naturaliter sentit ⁊ recte viuē-
do ei⁹ impleat volūtātē nulla fide passionis xpi ⁊ re-
surrectionis ibuta: Qd si fieri potuit aut pōt: hoc
⁊ ego dico qd de lege dicit apls. Ergo gratis xps
mortu⁹ est. Si autē hoc ille dixit de lege quā acce-
pit gens vna iudeor⁹: q̃to iusti⁹ dicit de lege natu-
re quā accepit vnūversū gen⁹ humanū. Si p̃ natu-
rā iusticia: g̃ gratis xps mortu⁹ est. Si aut nō gra-
tis xps mortu⁹ est ergo oīs hūana natura iustifi-
cari et redimi ab ira dei iustissima hoc est a vindic-
ta nullo mō pōt nisi p̃ fidē ⁊ sacramētū sāguis xpi.

Carnales israelite tene hrlm ciues terrigene
q̃ vt dicit apls ignorātes dei iusticiā id est quā dat
hoī de⁹ q̃ solus est iust⁹ atqz iustificās ⁊ suā volē-
tes cōstituere id est velut a se sibi partam nō ab il-
lo imptitā iusticie dei nō sūt subiecti. Vtiqz qz sup-
bi: de suo putātes nō de dei posse placere se deo.

Beati q̃ esuriūt et sitiūt iusticiā: qm̃ ipsi satura-
būtur. Iusticiā hō nobis esse xpm̃ Paul⁹ apls di-
cit: ac p̃ hoc q̃ esurit hunc panē esurit iusticiā: sed
iusticiā q̃ de celo descendit: iusticiā quā dat de⁹ non
quā sibi facit hō. Si enī nullā sibi hō faceret iusti-
ciam: nō diceret idem apls de iudeis. Ignorātes
enī dei iusticiā ⁊ suā volētes cōstituere iusticie dei
nō sūt subiecti. Inde erat isti q̃ panē de celo descē-
dentē nō intelligebāt: qz sua iusticia saturati iusti-
ciam dei nō esuriebat. Quid est hoc iusticia dei / et
iusticia hoīs: Iusticia dei hic dicit nō qua iust⁹ ē
de⁹: sed quā dat de⁹ hoī vt iust⁹ sit hō p̃ deū. Que
autē erat illoz iusticia: Quā de suis virib⁹ p̃sume-
bant: et quasi impletores legis se ipsos ex sua vīte
dicebāt. Nemo aut implet legē nisi quem adiuerit
grā: id est panis q̃ de celo descendit. Legis enī ple-
nitudo p̃pēdio (vt ait apls) charitas ē. Charitas
nō nummi sed dei: charitas nō terre / nō celli: s̃ ei⁹
q̃ fecit celū ⁊ terrā. Unde ista charitas hoī: Ip̃m
audiam⁹. Charitas (inqt) dei diffusa est in cordi-
bus nr̃is p̃ spm̃ sc̃m qui datus est nobis.

Et enī iusticia dei q̃ et nostra sit cū donat nō
bis. Ideo aut iusticia dei dicit ne hō se putet a se
ipso habere iusticiā. Sic enī dicit apls Paul⁹ cre-
dēt in eū q̃ iustificat ipsū. Quid est q̃ iustificat im-
piū: Qui ex ipso facit iustū. Deputat fides ei⁹ ad
iusticiā. Iudei hō qz suis vtrib⁹ se putabāt implere
posse iusticiā offēderūt in lapidē offēnsionis ⁊ gra-
tiam xpi nō agnouerūt. Acceperunt enī legē qua
flierēt rei nō qua liberaretur a reatu. Deniqz qd de
illis apls dicit: Testimoniu illis phibeo qz zelū
dei habent sed nō scdm sciētia. Quid est qd dixit
zelū dei habēt iudei sed nō scbz sciētia: Audi qd
sit nō scdm sciētia. Ignorantes enī dei iusticia et
suā volētes cōstituere iusticie dei nō sunt subiecti.

Si ergo ideo nō scdm sciētia zelum dei habēt. qz
ignorāt dei iusticiā et volūt suam cōstituere / quia
se ex ipsis iustificat: ideo gratiā nō cognouerunt
quia gratis saluari voluerūt. Quis est qui saluat
gratis: In quo nō inuenit saluator quid coronet
sed quid dānet. Nō inuenit merita bonozū: sed in-
uenit merita supplicioz. Hoc ait apls. Omēs enī
peccauerūt et egent gloria dei. Quid est egēt glo-
ria dei: vt ipse te liberet non tu. Quia tu te liberare

Sūt q̃uis
pauci q̃b⁹
euāgeliz
nōdū p̃e-
dicatū est.

Sal. ii.

Ex libro de
ciuitate dei.
xvii. cap.

Ex tractatu
euāgelii. fm
ioāne. xviii.
Matthe. v.

Ro. xiii.

Ro. v.

Ex tr. c. p̃st.
tricesim.

Zelū ha-
bere s̃z nō
fm sciētia
quid est.

Qui salua-
tur gratis

Ro. iiii.

Capitulū. x. Folium. xlviii

non vales: indiges liberatore. Finis enī legis chri-
stus ad iusticiam omni credenti.

Discernit quibz ab operibz fides sicut apl's di-
cit iustificari hoīem p fide sine operibus legis. Et
sūt opera q vident bona sine fide xpi: et nō sūt bo-
na qz nō referūt ad eū finē ex quo sunt bona. Fi-
nis enī legis xps ad iusticiā oī credenti. Ideo nō
luit discernere ab ope fide: sed ipam fidē dicit esse
opus. Ipsa est enī fides q p dilectionē opat. Nec
dixit hoc est opus xpi: sed hoc est opus dei vt cre-
datis in eū quē misit ille vt q gl'iat in dño gl'ietur.

Finis enī legis est xps ad iusticiā omi credenti.
Et qd est finis xps? Quia xps de' et finis pcepti
charitas: et de' charitas: qz et p' et fili' et sps scūs
vnū sūt. Ibi tibi finis est: et alibi via est. Noli he-
rere in via et non puenire ad finē. Ad quicqd aliud
veneris trāsi: vsqz quo puenias ad finē. Quis est fi-
nis? Ibi autē adherere deo bonū est. Adhesisti
deo: finisti viā permanebis in patria.

Finis enī legis xps ad iusticiā omi credenti: si-
cut apl's dicit. Illi credim' qn incipim' bonā viā
ingredi: ipsū videbim' cū puerim': et iō ipse finis
est. Finis enī legis xps ad iusticiā omi credenti. Fi-
nis autē d' nō qz cōsumit: sed qz pficit. Hā et finitū
cibū dicim' qz māducabat: et finitā tunicā que te-
rebatur. Illud ad p'sumptionē: hoc ad p'fectionem.
Quia qz quo tēdam' nō habem' cū ad xpm perue-
nerimus ipse cursus nostri finis dicitur.

Finis enī legis xps ē ad iusticiā oī credenti. In-
tētiō enī dirigit in finē: dirigit in xpm. Quare finis
dicit: qm quicqd agimus ad illū referim': et cū ad
eū puerim' ultra qd queramus nō habem'. Di-
cit enī finis q cōsumit: et dicit finis q pficit. Aliter
qpe itelligim' cū audim'. Finis est cibus cū mā-
ducabat: et aliter itelligim' cū audim'. Finis est
vestis q terebat. In vtroqz audim' finitū est. Sed
cibus vt iā non esset: vestis vt pfecta esset. Finis ē
noster pfectio nra debet esse. pfectio nra xps. In
illo enī pficimur qz ipsi capitis mēbra sum'. Et
dicit' est finis legis qz sine illo nemo pficit legē.

Finitū est vetus testamētū: finis nouū. Timor
enī pualet i lege: et initū sapientie timor dñi. Finis
autē legis xps ad iusticiā omi credenti quo donāte
diffundit charitas in cordibus nostris p spm san-
ctum qui datus est nobis. Et cōsumata charitas
foras mittit timorem.

Finis legis xps est in quo lex iusticie nō consu-
mitur sed implet. Dis enī pfectio in ipso est: ultra
quē nō est quo se spes fidei et charitatis extēdat.
Finis fidelis xps est: ad quē cū venerit currentis
intētiō nō habet qd possit amplius iuenire: sed ha-
bet in quo debeat permanere.

Moyse enī scripsit qm iusticiā q ex le-
ge est q fecerit hō: viuet in ea. Que autē
ex fide est iusticia sic dicit. Medixeris in
corde tuo qd ascēdet i celū. i. xpm deduce
re: aut qd descēdet i abyssū. hoc est xpm a
mortuis reuocare. Et qd dicit scriptura?

Ex aut nō ē ex fide: qz fecerit ea viuet
in illis. Nō aut q fecerit ea viuet in illa:
vt itelligas legē b loco p'p'is operibz
positā. Qui aut viuebat in his opibz: tū
meu vtqz ne si nō ea fecisset: lapidationē vel cru-
cē vl aliqd hmoi paterent. Ergo q fecerit ea (iqz)
viuet in illis. i. habebit pmiū ne ista morte puniat.
Nō q apud deū cui ex fide si qd i hac vita vixerit:
cū hinc excesserit tūc est magis habebit p'sentissi-

mū pmiū. Nō itaqz ex fide viuit qd qd pntia q vidē-
tur vel cupit vel timet: qz fides dei ad iustificatiā p-
rinet q post dabitur. Hā est ista qdā in opibus le-
gis iusticia: qn sine suo pmo relicta nō est: vt q se-
cerit ea viuet in eis. Qn et dicit. Si enī abrahā ex
operibz iustificat' est: habet gl'iam sed nō ad deū.
Aliud est q nō iustificari apud deū: aliud nō iustifica-
ri. Qui oīno nō iustificat: nec illa seruat q tpale ha-
bet pmiū: nec illa q est nū. Qui aut in opibz legis iu-
stificat nō apud deū iustificat: qz tpale inde expe-
ctat visibileqz mercedē: sed tū est etiā ista vt dixi q
dā (vt sic dicā) trena carnalisqz iusticia. Hā et ipse
apl's eā iusticiā vocat: cū alibi dicit. Scdm iustici-
am q in lege est: qui fuerim sine querela.

Prope est verbū in ore tuo: et in corde
tuo. Hoc est verbū fidei qd p'dicam': qz
si cōfitearis in ore tuo dñm iesum: et in
corde tuo credideris q deus illū susci-
tauit a mortuis saluus eris.

Am vos mudi estis ppter xpm qd locu-
tus sū vobis. Quare nō ait mudi estis
ppter baptismū quo abluti estis: s; ait
ppter xpm qd locut' sū vobis: nisi qz et
in aqua xpm mūdat: Detrahe xpm et qd est aqua
nisi aqua? Accedit xpm ad elemētū: et fit sacramē-
tū etiā ipm tanqz visibile xpm. Hā de hoc vtqz d'c-
terat qn pedes discipulis lauit q lotus est nō indi-
get vt pedes lauer: sed est mūd' tot'. Qn ista tāta
xtus aq vt corp' tagat et cor abluat: nisi faciente
xbo nō qz d' sed qz credit'. Hā et in ipso xbo aliud
est son' trāsies: aliud xtus imanes. Hoc est verbū
fidei qd p'dicam' ait apl's: qz si confessus fueris in
ore tuo: qz dñs est iesus et credideris in corde tuo
qz de' illū suscitauit a mortuis: salu' eris. Corde
enī credit ad iusticiā ore autē cōfessio fit ad salutē.
Qn et in actibz apl'oz legi'. Fide mūdās corda eo-
rū. Et in epla sua bñs Petr'. Sicut vos (inqt) ba-
ptisma saluos facit: nō carnis depositio sordiu: s;
cōscietie bone interrogatio. Hoc ē xpm fidei qd pre-
dicam': quo sine dubio vt mūdare possit cōsecrat
et baptism'. Xpus qpe nobiscū vitis cū p're agri-
cola dilexit ecclesiā et semetipm tradidit p ea. Le-
ge apl'm: et vide qd adiungat. Ut eā scificaret inqz:
mūdās eā lauachro aq in verbo. Mūdatio igit ne-
qua q fluxor labili tribueret elemēto nisi adderet
in xbo. Hoc xpm fidei tū valet in ecclia dei vt per
ipam credentē offerentē bñdicitē / tingētē / etiā
tāntillū mūdet infātē: qz nō dū valentē corde cre-
dere ad iusticiā: et ore pfiteri ad salutē. Qz si cōfite-
aris in ore tuo dñm iesū: et in corde tuo credideris
q de' illū excitauit a mortuis saluus eris.

Nō enī laus fidei xpianoz ē qz credūt mortuū
xpm: s; qz credūt resurrexisse xpm. Hā et mortuū
pagan' credit. Hoc tibi p crimine obijcit qz mor-
tuū credidisti. Que igit laus tua? Credere resurre-
xisse xpm: et sparete resurrexerit esse p xpm. Hec ē
laus fidei. Si enī credideris i corde tuo qz dñs ē ie-
sus et cōfessus fueris in ore tuo qz eū de' suscitauit
a mortuis salu' eris. Nō ait: si p'fessus fueris qz eū
de' tradidit occidēdū: sed quia eū de' suscitauit a
mortuis: si cōfessus fueris tūc salu' eris. Corde enī
credit ad iusticiā: ore aut p'fessio fit ad salutē. Qua-
re aut credim' mortuū: et credē eū resurrexisse
nō possum' nisi pus mortuū fuisse credam'. Quis
enim resurgit nisi mortuus fuerit? Quis exp'gi-
scitur nisi prius dormierit? Sed nūquid qui dor-
mit non adijcet vt resurgat?

Extrac. euā-
gelii p'mioā.
septuagesi-
mo septimo.
Clerbū p-
ficit baptis-
mum.

Johā. xlii.

Actu. xv.
i. pe. iii.

Gal. v.

Extrac. p'st-
ci.
Laus fi-
dei.

p's. xi

Extract. euā-
gelii p'mioā.
xlii.
Opa qdā
bona vidē-
tur nō sūt

Ex p'mo in
eplaz iohā. x.
Finis legis
quis est.

p's. lvi.

Extr. p's. xlii

Extr. p's. qz
dra gēmi-
quintu.

Extr. p's. qn
q'stūm qm
Xps finis
noster.
Christus:
quare finis
dicitur.

Ex titul. ps.
lxxvii.
p's. cx.

Ex libro sen-
tētiar. p'p'.

In expositio-
ne eplē ad ga-
lathas.
Gal. iii.

Ad Romanos.

Ex trac. pñ.
cxviii.

Hec est fides xpianorum. Hoc est xpi fides qd pre-
dicam: qz si credideris (inqt) in corde tuo qz do-
min⁹ est iesus ⁊ cōfessus fueris in ore tuo qz de⁹ il-
lum suscitauit a mortuis salu⁹ eris. Corde enī cre-
dit ad iusticiā: ore autē cōfessio fit ad salutē. Partū
est ergo in corde habere xpm ⁊ nolle cōfiteri dñi nī
me obprobriū: sed exprobriū: respōdēdum est
verbū. Et autē hoc martyres possent: pmissū est
eis et dictū. Non enī estis vos q loqminī: sed spūs
patris vestri qui loquitur in vobis.

Mar. xlii.

Ex libro de
trinitate. ii.

Matth. xvi

Ro. iiii.

Fides no-
stra.

Sed dñi peregrinamur a dño et p fidē ambula-
mus nō p spem: postēiora xpi: hoc est ei⁹ carnē p
ipam fidē vidēre debem⁹: id est in solido fidei fun-
damēto stātes: qd significat petra: et eā de tali tu-
tissima specula intueātes: in catholica scz ecclia de
qua dictū est: et sup hanc petrā edificabo ecclsiā
meā. Tanto enī certius diligim⁹ quā vidēre desi-
deram⁹ facit xpi: qto in postēiorib⁹ ei⁹ agnosce-
mus: qntū nos pior dilexit xps. Sed in ipsa car-
ne fides resurrectionis ei⁹ saluos facit atqz iustifi-
cat. Si enī credideris (inqt) in corde tuo qz de⁹ su-
scitauit illum a mortuis saluus eris. Et itē. Qui
tradit⁹ est (inqt) ppter delicta nra: et resurrexit p-
pter iustificationē nram. Ideoqz meritū fidei nre
resurrectio dñi est. Nā mortuā esse illā carnem in
cruce passionis: etiā inimici ei⁹ credūt: sed resurre-
xisse nō credūt. Qd firmissime credētes tanqz de
petre soliditate ptuemur. Unde certa spe adopti-
onē expectam⁹ redēptionē corporis nri qz hoc in
mēbris xpi speram⁹ q nos ipsi sum⁹ qd pfectū esse
in ipso tāqz in capite nro fidei sanitate cognoscim⁹
Corde enī creditur ad iusticiā ore autē
cōfessio fit ad salutem.

Ex trac. euā-
geli pñ. iiii.
vicesimo. iiii.

Nolēs ac-
cipere pñ
sacramēta
sed crede-
re non nisi
volens.

Confiteri
qd est.

Ex trac. pñ.
trigesimi.

Oris pfe-
sio fit ad sa-
lutem.

Christia-
nus cur in
fronte si-
gnat rō.
Ex libro con-
tra mēdaciū

Petrus
ore nō cor-
de xpm ne-
gauit.

Ntrare quisqz ecclsiā potest nolēs: ac-
cedere ad altare potest nolēs: accipere
sacramētū potest nolēs: credere nō po-
test nisi volēs. Si corpore crederet: fie-
ret i nolētib⁹. Sed nō corpore credit. Aplm audī.
Corde credit ad iusticiā. Et qd sequit⁹: ore autē cō-
fessio fit ad salutē. De radice cordis surgit ista cō-
fessio. Aliqñ audis cōfitemtē: et nescis credentem.
Sed nec debes vocare pñtentē: quē iudicās non
credentē. Hoc est enī cōfiteri: dicere qd habes in
corde. Si autē aliud in corde habes aliud dicis:
loqueris / non confiteris.

Incipe qd cūqz me audis viuere quomodo xpia-
nus: ⁊ vide si nō tibi obijciatur ⁊ a xpianis: sed no-
mine / nō vita / nō morib⁹. Nemo scit nisi q expt⁹
est. Ergo intēde / intue qd audis. Uis viuere vt
xpianus: vis sequi vestigia dñi tui: Obijciatur tibi
erubescis et erubescendo dimittis. Uideris tibi
corde credidisse ad iusticiā: sed pdidisti: ore cōfes-
sio fit ad salutē. Si ergo vis ambulare viā dei etiā
in cōspectu hoim spera in deū id est noli erubescere
de spe tua. Quomodo viuisti in corde tuo: sic ha-
biter in ore tuo: qz non sine causa signū suū xps in
frōte nobis figi voluit: tāqz in sede pudoris: ne xpi
obprobrio christianus erubescat.

Cū dictū esset corde credit ad iusticiā: nō ica-
sum est additū: ore autē pñfessio fit ad salutē. Nōne
pene oēs q xpm corā psecutorib⁹ negauerunt: qd
de illo corde credebāt corde tenuerūt: Et tñ ore
ad salutē nō pñtēdo / perierūt: nisi qz penitētia re-
uixert. Quis ita vanescat: vt existimet aplm Pe-
trū hoc habuisse in corde qd in ore qd xpm nega-
uit: Nēpe in illa negatione itus veritatē tenebat
et foris mendaciū pferebat. Cur ergo lachrimis
diluit qd ore negauerat si salutē sufficiebat qd cor

de tenebat. Cur loquens in corde suo veritatē tā
amaro fletu puniuit mendacium qd ore deprom-
psit: nisi qz magnā vidit esse pñiciē qd corde qdē
credidit ad iusticiā: sed ore nō cōfessus est ad salu-
tē: Quapropt illud qd scriptū est qui loquit verit-
tatē in corde suo nō sic accipiēdum est qsi retenta
in corde veritate loquendū sit in ore mēdaciū: sed
ideo dictū est qz fieri potest vt loquat⁹ qsqz ore veri-
tatē qnihil ei⁹ pñt si eā in corde nō teneat: id est si
qd loquit ipse nō credat: sicut heretici faciūt cum
catholicā veritatē nō quidē credūt sed tñ loquunt⁹
vt nostri esse credant. Loquitur ergo veritatē in
ore suo nō corde suo. Propterea distinguēdi erāt
ab illo de quo dictū est: qui loquit veritatē in cor-
de suo. Hāc autē veritatē catholic⁹ sicut in corde
loquit qz ita credit ita ⁊ in ore suo debet vt ita pñ-
cet: cōtra istā vero nec in corde nec in ore habeat
falsitatē: vt et corde credat ad iusticiā / et ore pñf-
sionē faciat ad salutē. Hāc et i illo psalmo cū dictū
esset qui loquit veritatē in corde suo mox hoc ad-
ditū est: qui nō egit dolū in lingua sua.

Corde credit ad iusticiā: ore pñfessio fit ad salu-
tem. Multi credūt corde: et erubescūt pñfiteri ore.
Sciatis fratres ppe iā neminē esse paganorū qui
nō apud semetipm miret et sentiat ipleri ppheti-
as de xpo exaltato sup celos qz videt sup oēm ter-
ram glām ei⁹. Sed cū se inuicē timēt sibi metū
cem erubescūt. faciūt a se lōge salutē: qz ore cōfes-
sio fit ad salutē. Quid pdest corde credidisse ad iu-
sticiā si os dubitauit pñfere qd corde pceptū est:
Intus fidē de⁹ videt / sed parū est. Ne confitearis
humilē / times supbos: et ei⁹ preponis supbos q p-
te displicuit supbis. Humilē times cōfiteri filium
dei: magnū verbū dei / virtutē dei / sapientiā dei / nō
erubescis cōfiteri natū / crucifixū / mortuū erube-
scis pñfiteri. Altus / excelsus / equalis patri / p quē
facta sūt oia: p quē factus es et tu: fact⁹ es qd tu: ⁊
ppter te hō: ppter te natus: ppter te mortuus.
Egrote quomodo sanaberis qui de medicamēto
tuo erubescis. Elige tēpus. Nunc est tēp⁹: postea
cōtēptus ille veniet amirādus: iudicatus / ille ve-
niet iudicatur⁹: occisus / ille veniet excitatur⁹: ex-
honorat⁹ veniet honorat⁹. Vodo et postea. Mo-
do in fide res est: postea in manifestatiōe erit. Elige
hoc tēpore quā partē teneas in futuro. De xpi
noīe erubescis: habes erubesci modo hoibus ex
eo qd erubescis: habes erubesci cū venerit in glā
sua redditur⁹ qd pmissit bonis qd minar⁹ est ma-
lis. Ubi eris tu: qd facies si te attendat ille excel-
sus et dicat tibi erubui de humilitate mea: non
eris in claritate mea. Discedat ergo mala verēcū-
dia: accedat salubris ipudētia si impudētia dicen-
da est. Sed tamen frēs extorri mihi vt hoc dicerē
nec timere pñsus. Nolo erubescam⁹ de xpi noīe:
insultet nobis qz credidim⁹ in crucifixū / in occisū
plane in occisū. Sed de quo sanguis nisi manaret
adhuc cyrographū pñtorū nrorū maneret. Pro-
sus in occisū credidi. Sed hoc in illo occisū est qd
sumpsit de me: non vnde fecit me.

Scriptū est ⁊ aplice discipline robustissima au-
toritate firmatū: qz iust⁹ ex fide viuūt. Itaqz fidei
deuotio officiū a nobis exigit et cordis et lingue.
Uit enī aplos. Corde credit ad iusticiā ore autē cō-
fessio fit ad salutē. Oportet nos ergo esse iusticie
memores ⁊ salutis: quādoqdē in sempiternā iusti-
ciam regnaturi a pñenti seculo maligno / salutē fieri
nō possum⁹ nisi ⁊ nos ad salutē primorū nitentes
etiā ore pñfiteamur quā corde gestamus.

ps. xlii
Loqui ve-
ritatē i cor-
de suo qñ-
ter accipie-
dū est.

Ex fmōe de
aplo paulo.
Paganū
mirantur
pphetias
cōpletas
eē de xpo.
Confiteri
debemus
christū.

Egrotus
de medica-
mēto eru-
bescēs vñ
facilitē sana-
tur.

Non eru-
bescēdum
est de xpo

Ex fmōe de
symbolo.
Ro. i.

Ex libro mīta
rū. p. p. p. u.
Veritas
cordis et
vocis exi-
gitur

Querens a deo pacem sit sibi pē placatus: ne aliud in professione oris: aliud sit in cordis archa no. Nihil enī pdest hoc esse in corde qđ verum est si hoc dicit voce qđ falsum est: qđ veritas et creden- da est et loquenda.

Dicit enim scriptura. Omīs qui credit in illū non cōfundet. Non enī est distun- ctio iudei et greci. Nam idē dñs oīm: dī- ues i oēs qui inuocāt illū. Dis enī qui- cūq; inuocauerit nomen dñi salu⁹ erit.

Quia de pctō graui miseria pmebatur genus humanū et diuina indigebat mi- sericordia: grē dei tps ppheta predi- cens ait. **E**rit oīs quicūq; inuocauerit nomen dñi: saluus erit. ppter b oratio. Sed apłus cum ad ipam grām cōmendandā hoc ppheticum cōmēorasset testimoniū pñuo subiecit. Quō aut inuocabūt in quē non crediderūt? Propter b sym- bolū in his duob⁹ iturere tria illa fides credit: spes et charitas orant: sed sine fide esse non pñt: ac per hoc et fides orat. ppterea quippe dictū est.

Quō ergo inuocabūt in quē non credi- derūt? Aut quō credent ei: quē non au- dierūt? Quō aut audient sine pđicate? Quomodo vero pđicabunt: nisi mittā- tur? Sicut scriptū est. Quā speciosi pe- des euāgelisantiū pacem: euāgelisan- tium bona.

Quē gentib⁹ nancq; dixit non de iudeis si- cut hic somniat. Eos enī volebat refel- lere doctor gentiū: qđ putabāt genti tā- tummodo iudeoz nō etiā incircūcis gē- tibus euāgelii pđicandū. Quō volens ostēdere nō ad iudeos tñs sed ad oēs gentes pñnere: pñt ppo- fuit testimoniū de ppheta: erit oīs quicūq; inuo- cauerit nomen dñi saluus erit. Ac deinde cū dixi- set. quō aut inuocabūt in quē non crediderūt: aut quō credent ei quē non audierūt cōtinuo subiūxit. Quō aut audient sine pđicante: aut quō credēt ei quē non audierunt: aut quō predicabunt nisi mit- tant? Ita refutans eos qđ negabāt ad incircūcisas gentes pđicatores christi esse mittendos.

Sed non oēs obediunt euāgelio. **E**sai- as enī dicit. Dñe: quis credidit auditui nostro.

Quidā inter se mullitāt et vbi pñt aliqñ pclamāt: et turbulēta disceptatiōe con- tendūt dicētes: qđ fecerūt iudei vel qđ culpa eoz fuit si necesse erat vt sermo **E**saię pphete impleret quē dixit. Dñe qđ credi- dit auditui nro et brachiū dñi cui reuelatū ē? Qui- bus rñdemus dñm pñctū futuroz p pphētā pđi- xisse infidelitatē iudeoz: pđixisse tñ nō fecisse. Nō enī ppterea quēq; deus ad peccandū cogit: qđ fu- tura hoīm pctā iam nouit. **I**pōz enī pñctū pctā/ non sua. Non cuiusq; alteri sed ipōz. Quapropt si ea qđ ille pñctū ipōz non sunt ipōz: non vera illa pñctū. Sed qđ illi pñctū falli non pōt: si- ne dubio non ali⁹ sed ipi peccāt. qđ deus pctōres ipē pñctū. Fecerūt ergo pctm iudei qđ eos face- re non cōpūlit/cui pctm non placet: sed facturos esse pđixit/quē nihil latet. Et ideo si nō malū sed bonū facere voluissent non phibērent: et b facturi puidērent ab eo qđ nouit qđ sit qđq; factur⁹. et qđ sit

ei p eius opere redditur. Sed ea qđ sequunt euāge- lij xba plus vrgēt: et pfundiorē faciūt qñtionē. Ad iūgit enī et dicit. ppterea non poterant credere qđ iterū dixit **E**saias. **E**xcecauit oculos eoz et indu- raui eoz cor. vt non videāt oculis et intelligāt cor- de et puerant et sanē eos. Dicit enī nobis. Si non potuerūt credere qđ pctm est hoīs: non facientis/ qđ non pōt facere. Si aut nō credēdo peccauerūt: potuerūt qđ credere et nō fecerūt. Si qđ potuerūt qđ mō dicit eu āgelis. ppterea nō poterāt credere qđ iterū dixit **E**saias: eccecauit oculos eoz et indura- uit eoz cor. vt qđ ē graui⁹ ad deū referat causa: qđ non crediderūt. qñquidē ipē eccecauit oculos eo- rū et induraui eoz cor. Non enī hoc saltē b diabolo dicit sed de deo qđ ipa pphetica scriptura testat. Nā si arbitremur b dictū de diabolo qđ eccecauit oculos eoz et cor induraui: laborandū est quō illo rū culpā (qđ nō crediderūt) possim⁹ ostēdere: de qđb⁹ dicit nō poterāt credere. Deinde qđ rñdebim⁹ et b alio ipius pphete testimoniō qđ posuit apłs **P**au- lus dicēs. Quō qđrebat isrl hoc nō ē pñsecut⁹: electio aut pñsecuta ē: ceteri vero eccecati sūt sicut scriptū est. Dedit illis deus spm pñctiōis: oculos vt non videāt: et aures vt nō audiāt vsq; in hodiernū diē. Audistis frēs ppositā qñtionē. Nēpe qđ pfūda sit cernitis. Sz rñdeam⁹ vt possum⁹. Nō poterāt cre- dere qđ b ppha **E**saias pđixit: qđ deus hoc futur⁹ esse pñctū. Quare aut non poterāt si a me querat cōr rñdeo. qđ nolebāt. Malā qđppe eoz voluntatē puidit de⁹ et p pphām pñnclauit ille cui abscon- di futura non pñt. Sz allā cām inqđ dicit ppha: non volūtatē eoz. Quā causam dicit ppheta non volūtatē illoz. Sz dedit illis de⁹ spm cōpunctio- nis: oculos vt non videāt et aures vt non audiant. **E**xcecauit oculos eoz et induraui eoz cor. Et itaq; hoc eoz voluntatē meruisse rñdeo. Sic enī ecce- cat sic obdurat de⁹: deserendo et non adiuuando. Quō occulto iudicio facere pōt inq; non pōt. Hoc oīno pietas religiosoz incōcūsum debet inuola- tūq; seruare: sicut apłs cum eadē ipam tractaret difficillimā qñtionē. Quid ergo dicem⁹ (in qđt)? **M**und⁹ iniq;tas apud deū: **E**st. Si ergo absit vt sit iniq;tas apud deū: siue qñ adiuuat misericordi- et facit. siue qñ non adiuuat iuste facit. qđ oia non temeritate sz iudicio facit. Porro si iudicia scōz iusta sunt qđromagis scificat⁹ et iustificat⁹ dei: Iu- sta ergo sunt sed occulta. Ideo cū qñtōdes hmoi in mediū venerint qñre ali⁹ sic: ali⁹ aut sic: qñre ille deo deserente excecet. ille deo adiuuante illuminet/ nō nobis iudiciū de iudicio tanti iudicis vsurpemus: sed premiscētes exclamem⁹ cū apło. **A**ltitudo diuitiaz sapiētie et sciētie dei: qđ inscrutabilia sunt iudicia ei⁹ et inuestigabiles vię ei⁹. vñ dictū est et in psalmo. Iudicia tua sicut mltā abissus. Nō qđ me frēs ad hanc penetrādā altitudinē ad hāc abissuz discutendā ad inscrutabilia scrutāda: expectatio nre charitatis impingat. Agnosco modulū meū: sentire mihi videor etiā modulū vrm. Ali⁹ ē b in crementis meis: et forti⁹ vtrib⁹ meis. **P**uto qđ et vñs. Simul qđ audiam⁹ ammonētē scripturā atq; dicentē. Altiora te ne qñris: et fortiora te ne scru- tar⁹ fueris. Non qđ ista negata sunt nobis cum de- us magister dicat nihil est occultū quod non reue- labit: sed si in quod puenimus in eo ambulemus: sicut dicit apłs non solū qđ nescimus et scire debe- mus: sed et si qđ aliter sapim⁹ id qđ nobis deus re- uelabit. **P**eruenim⁹ aut in viā fidei: hanc pñuerā- tissime teneamus. **I**pa pducit ad cubiculū regi in

Quō indu-
rati qđ cre-
dere non
possūt pec-
cent.

Esaię. vi. et
Johan. xli.

Ro. xi.

Jbidem.

Quō non
poterant
credere iu-
dei.

Roma. ix.

Judicia
dei nō sūt
a nobis iu-
dicanda.
Ro. xi.

ps. xlv.

Ecclē. iiii.

Wanthe. ix.

Phi. iii.

Ex libro en-
christion.

Fides cre-
dit spes et
charitas
orant.

Ex libro con-
tra iudicū le-
gie et ppheta-
rum. l.

Extractatu.
euāgelii sm
iohannē. l.

Quia pđi-
ct de⁹: nō
ideo facit.
Pñscia
dei nō co-
git ad pec-
cādū.

Ad Romanos.

quo sunt oēs sapientie et scientie absconditi thesau-
 ri. Non enim dñs ipse Iesus xps suis illis magnis et
 p̄cipuis electis discipulis inuidebat qm̄ dicebat.
 Johan. xvi. Multa vobis habeo dicere: sed non potestis illa
 portare mō. Ambulādū p̄ficiēdū ē: crescēdū ē. vt
 sint corda n̄ra capacia earū rerū q̄s capere modo
 non possumus. Qd̄ si nos vltimus dies p̄ficiētes
 inuenerit: ibi discemus qd̄ hic non posuimus. Si
 quis aut̄ istā questionē liquidius et melius nouit se
 posse et p̄fidi exponere: absit vt non sim patior dī-
 scere q̄ docere tantū ne audeat quisq̄ liberū arbi-
 trū sic defendere vt nobis ofonē qua dicimus ne
 nos inferas in tērationē conet auferre. Rursus ne
 q̄sq̄ neget voluntatē arbitrium et audeat excusare
 pctm̄. sed audiamus dñm et p̄cipientē et opitulante
 et iubente qd̄ facere debeam⁹: et adiuuante vt imple-
 re possim⁹. Mā et quosdā nimia sue voluntatis fidu-
 cia extulit in supbia: et quosdā nimia sue voluntatis
 diffidentia deiecit in negligentia. Illi dicūt. vt qd̄
 rogam⁹ deū ne vincamur tēratione qd̄ in n̄ra ē po-
 testate? Isti dicūt. Et quid conamur bene viuere
 qd̄ in dei est ptate? Dñe o pater q̄ es in celis: ne
 nos inferas in quālibet istarū tērationū sed libera
 nos a malo. Audiam⁹ dñm dicente. rogauit pro te
 Petre ne deficiat fides tua: nec sic existimem⁹ si-
 dem n̄ram esse in libero arbitrio: vt diuino nō ege-
 at adiutorio. Audiam⁹ et euāgelistam dicente. De-
 dit eis ptatem filios dei fieri ne oīno existimemus
 in n̄ra potestate nō esse qd̄ credim⁹. Veruntamen
 in vtroq̄ illius bñficia cognoscam⁹. Mā et agende
 sunt gr̄e q̄ data est potestas: et orandū ne succum-
 bat infirmitas. Ipa est fides q̄ p dilectionē opat si-
 cut ei⁹ mēsuram dñs cuiq̄ ptatus est: vt q̄ gloriā
 non in seipso sed in dño gloriē. Non itaq̄ mirū est
 q̄ non poterāt credere quoz voluntas sic supba
 erat: vt ignorantes dei iustitiā et suā volentes con-
 stituere sicut de illis dicit apls iustitie dei nō eēnt
 subiecti. Quia enī non ex fide sed tāq̄ ex opib⁹ tu-
 muerūt: ipso suo tumore cecati offenderūt in lapī-
 dem offensionis. Sicut autē dictū est non poterant
 vbi intelligendū est q̄ nolebāt quēadmodū dī-
 ctū est de dño deo n̄ro si non credim⁹ ille fidelis p̄-
 manet: negare seipm̄ non pōt. de omnipotente dī-
 ctū est non potest. Sicut q̄ deus negare seipsum
 non pōt laus est voluntatis diuine: ita q̄ illi non po-
 terāt credere: culpa est voluntatis hūane. Ecce dī-
 co et ego. Quotq̄ tā supbe sapīūt. vt sue voluntatē
 virib⁹ tñ existimēt esse tribuendū vt negent sibi es-
 se necessariū diuinū adiutorū ad bene viuendum
 non pōt credere in xpm̄. Non q̄ mutari hoīes in
 meli⁹ non pōt: sed q̄ diu talia sapīūt non pōt crede-
 re. Hinc excecant et indurant. q̄ negando diuinū
 adiutorū non adiuuant. Hoc de iudeis q̄ exceca-
 ti et indurati sunt de⁹ p̄sciūt: atq̄ in ei⁹ spū pphē-
 ta p̄dixit. Qd̄ vero addidit et cōuertant et sanē eos:
 vtrū subaudiendū sit nō: id est non cōuertant: cō-
 neta desup̄ sn̄ia vbi dictū est: vt non videant oculi
 et intelligāt corde q̄ et hic vtiq̄ dictū ē: vt nō intelli-
 gāt et ipa enī cōuersio de illi⁹ gr̄a est cui dī de⁹ vir-
 tutū cōuertere nos: an forte et hoc desup̄ne medicī-
 ne misericordia factū intelligendū est. vt qm̄ per-
 uerſe et supbe voluntatis erāt: et suam iustitiā cōsti-
 tuere volebāt: ad h̄ defererent vt excecarent: ad h̄
 excecarent vt offenderēt in lapīdem offensionis:
 et impleret facies eoz ignominia: atq̄ ita humilia-
 ti quererēt nomen dñi et non suam qua inflat sup-
 bus: sed iustitiā dei qua iustificat impi⁹. Hoc enī
 multis eozum p̄fecit in bonum: qui de suo scelere

compuncti in xpm̄ postea crediderūt. Pro quib⁹
 et ipse orauerat dicens. Pater ignosce illis q̄ nesci-
 unt quid faciūt. De qua eoz ignorantia et aposto-
 lus dicit. Testimoniū illis p̄hibeo q̄ zelum dñi ha-
 bent: sed non scdm̄ scientiam. Tunc enī et hoc sub-
 iungit atq̄ ait. Ignorantes enī dei iustitiā et suam
 volentes cōstituere iustitie dei non sunt subiecti.
 Ergo fides ex auditu: auditus autem p̄
 verbum dei christi.

Quamuis enī deus doceat intrinsecus
 tñ fides ex auditu est. Et quō audient
 sine p̄dicante? Neq̄ enī q̄ deus dat in-
 crementū: ideo non est plantandū ne-
 q̄ rigandum.

Fides quā qui habēt fideles vocant: et qui non
 habēt infideles sicut hi q̄ vententē in p̄pria dei fi-
 liū non receperūt: q̄uis ex auditu in nobis facta sit
 non tñ ad eum sensum corpis ptinet q̄ appellat au-
 ditus: qm̄ non est sonus: nec ad oculos hui⁹ carnis
 qm̄ non est color aut corpis forma: nec ad eū q̄ di-
 cit tactus: qm̄ corpulentie nihil habet: nec ad vllū
 oīno sensum corpis qm̄ cordis est res ista non cor-
 pis: nec foris est a nobis s̄ in intimis nob: nec eam
 quisq̄ hoīm videt in alio: sed vnusq̄sq̄ in semetip-
 so. Deniq̄ pōt et simulatiōe p̄fingi et putari esse in q̄
 non est. Suā q̄sq̄ igit fide apud seipm̄ videt: in al-
 tero aut̄ credit eam esse: nec videt. Et t̄tato firmius
 credit q̄to fructus eius magis nouit quos opera-
 ri solet fides p dilectionem.

Sed dico nunqd̄ non audierūt? Et qui-
 dē in oēm terram exiuit sonus eoz: et in
 fines orbis terre verba eoz. Sed dico
 nunqd̄ israel nō cognouit? Prīm⁹ moy-
 ses dicit. Ego ad emulationē vos addu-
 cam in oēm gentem: in gentē insipientē
 in iram vos mittā. Isaias aut̄ audit et
 dicit. Inuent⁹ sum a non querētib⁹ me:
 palam apparui his qui me non interro-
 gabant.

Quo pacto ab aplis est p̄dicatio ista cō-
 pleta qm̄ adhuc vsq̄ sunt gētes (qd̄ cer-
 tissimū est nobis) in quibus mō cepit et
 in quib⁹ nondū cepit impleri. Nō itaq̄
 sic dictū ē aplis: eritis mihi testes in iherusalē et in to-
 ra iudea et samaria et vsq̄ ad extremū terre: tanq̄
 si soli q̄bus tunc loquebat: totū mundū fuerint
 impleturi. Sed sicut eis solis videt dixisse qd̄ di-
 xit. Ecce vobiscū sum vsq̄ ad p̄sumationē seculi:
 qd̄ tñ eum vnuerſe ecclesie p̄mississe q̄ alijs mori-
 entib⁹ / alijs nascentib⁹ / hinc vsq̄ in seculi consum-
 mationē futura est q̄s non intelligat? Sicut eis et
 illud ait qd̄ ad eos omnino nō ptinebat: et tñ sic di-
 ctū est tāq̄ ad solos etiā ptineret. Nū videritis hec
 oīa scitote q̄ prope est in ianuis. ad quos enī hoc
 ptinet nisi ad eos q̄ in carne tñ erunt cum oīa im-
 plebunt: q̄to magis illd̄ qd̄ ex magna parte p̄ eos
 agendū fuit: q̄uis ex posteris eozū eadē actio ser-
 uaret? Qd̄ autē dixit apls nunqd̄ non audierūt in
 omnē terrā exiuit son⁹ eoz et in fines orbis terre ver-
 ba eozū: q̄uis locutus sit p̄teritū temporis verbis:
 tñ qd̄ futurū fuerat dixit: non qd̄ iam factū atq̄ cō-
 pletū: sicut et ipse ppheta quo vsus est teste nō ait
 in oēm terram exiturus est: sed exiuit inq̄ son⁹ eo-
 rum: quod vtiq̄ nondū erat factū. Quale est etiā
 illud. Foderunt manus meas et pedes meos: qd̄

Luce. xxi.

Ex trac. p̄.
ex viii.

Ex libro de
trinitate. xii

Fides res
est cordis
nō corpis.

Ex ep̄la ad
ecl̄iā. ep̄m.

Actu. i.

Matth. xxi. iii

Luce. xxi.

Mod⁹ lo-
quendū ē
cre scriptu-
re p̄teritū
tum de fu-
turo.

p̄ a. xxi.

tam longe factū postea nouimus. Sed ne istas ppheticas tñ locutiōes non r aplicas fuisse credamus: nonne idē apls ait. **Q**ue est ecclesia dei uiu? Colūna r firmamentū veritatis. Sine dubio magis est pietatis sacramentū qd manifestatum est in carne / iustificatū est in spū / apparuit angelis / p dicatū est in gentib? / creditū est in mundo / assumptū est in gloria. Itempe manifestū est hoc quod i extremo posuit: etiā nunc nondū esse cōpletū: qd to magis tūc qñ ista dicebat: Ecclesia quippe tūc assumet in gloria quādo dicit. Venite benedicti patris mei picipite regnū: r tamē tāq factū fuisset est dictū quod certo sciebat futurū. Multominus mirandū est quod etiā verbis p̄sentis tpsysus est in eo q illū idē dē dixisse manifestauit: ppter sp̄e que reposita est vobis quā ante audistis in verbo veritatis euāgelij quod aduenit in vos sicut et in omī mūdo est fructificās r crescēs: q̄uis euāgelij nondū mūdu tenebat vnūuersum: sed fructificā re illud in vnūuerso mūdo dixit r crescere: vt ita significaret quousq̄ fuisset fructificādo r crescendo venturum.

Ad israel autē dicit. **T**ota die expādi manus meas ad populū non credentē: r cōtradicientem mibi.

In eo qd ait extēdi man⁹ meas crucis patibulū intellexim⁹. quō intellectu r̄sum? tota die: Nunqd̄ tota die pep̄dit in ligno: cū r nox ad totū diem p̄tineat: Si autē hoc loco voluit dē intelligi qd p̄ter noctē dies appellari solet: etiā talis diei qñ crucifixus est iam ps prima r non parua transierat. Si autē diem p tpe posuit velim⁹ accipe maxime qz b̄ nomē genere feminio posuit qd i latio eloq̄o nō nī si tps significare solet arcti⁹ q̄stio colligabit. Quo modo enī toto tpe si nec saltē vno toto die manus extēdit in cruce? Porro si totū p tpe accipiendū eē dicam⁹: qz isto genere locutiōis vt etiā sc̄a scriptura pfueuit: non mihi occurrit exēplū totū p tpe etiā tunc posse accipi qñ ipm verbum addit r dicit totū. Nā r in eo qd dixit dñs in euāgelio sicut erit fili⁹ hois in corde terre trib⁹ dieb⁹ r trib⁹ noctib⁹: ideo totū p tpe non insolent accipit. qz non ait totis tribus dieb⁹ r totis trib⁹ noctibus. Unus q̄ppe medi⁹ fuit totus dies. Duoz autē ptes primi vltima: vltimi prima. Si autē non crucē suaz in hac p̄phetia psalmi significauit his verbis: sed orōne quā eum ex forma serui fuisse deo p̄ri euāgelio teste didicimus: vbi eū r longe ante passionē r sub die passionis r in ip̄a cruce orasse meminim⁹: nūq̄ eū hoc tota die fecisse legim⁹. Proinde conuenienter p extēdas man⁹ tota die cōtinuationē bonoz operum intelligere possum⁹: a quoz nunq̄ in tentione cessauit. Nam sicut hic ait: tota die expādi man⁹ meas ad te: qz oia opa sua non nisi ad volūtātē referat p̄ris sepissime p̄stās. ideo se venisse / vt volūtātē p̄ris ipleret. ita qz eadē opa etiā i delis pplis vidit. ali⁹ p̄pha dicit. **T**ota die expādi man⁹ meas ad pplm nō credentē r contradicentē.

Capitulum .xj.

Ico ergo. Nunquid repulit deus populū suū? Absit. Nam et ego israelita sum ex semine Abraham de tribu beniamin.

Non repulit dominus plebem suā quā presciuit.

Enī illo enī populo israel quicūq̄ in xpo crediderūt quib⁹ facta est xpi p̄sentatio r quodāmodo pmissi redditio salubris atq̄ fructuosa de q̄bus r ip̄e dñs dicit. non sum missus nisi ad oues que pierāt dom⁹ israel: ip̄i ex illis sunt filij p̄missionis: ip̄i deputant i semine: r ip̄i pertinet ad hereditatē dei. Hinc sunt Ioseph homo iustus r virgo Maria que peperit xpm. Hinc Iohannes baptista amicus sponsi: et parētes eius zacharias r Elizabeth: hinc Symeon senex r Anna vidua q xpm non loquentē sensu corpis audierūt: sed non loquentē adhuc infantē ip̄i p̄gnouerūt. Hinc bti apli. hinc nathanael in qd volus nō erat. Hinc ali⁹ Ioseph q r expectabat etiā ip̄e regnū dei: hinc tāta illa multitudo q p̄cedebat r sequebat iumentū eius dicens. Benedictus q venit in nomine dñi. In qua erat cōgregatio pueroz in quib⁹ dixit impletū ex ore infantū um r lactētū pfecisti laudē. Hic etiā illi post ei⁹ resurrectionē quoz die vno tria: r alio qnq̄ milia baptisati sunt in aiām vñā r cor vñum charitatē igne cōflati: quoz nemo dicebat aliquid p̄p̄riū sed erat illis oia cōmunia. Hinc sc̄i diaconi: quoz stephanus ante aplos martyrio coronat⁹ est: hinc tot ecclesie iudee q in xpo erant: quib⁹ erat facie ignot⁹ Paulus: notus autē seuitia famosissima: sed not⁹ or xpi misericordissima grā. Hic r ip̄e sc̄s p̄missa de se p̄phetia: lupus rapax: mane rapiēs r ad vesperū diuidēs escas. i. p̄ri⁹ rapiēs p̄secutor ad mortem: postea pascēs p̄dicator ad vitā. Ibi erat ex illo populo hereditas dei: vnde ait r ip̄e minimus aplos doctor gentiū. Dico ergo nunqd̄ de⁹ repulit plebē suā? Absit. Nam r ego israelita sum ex semine isrl de tribu beniamin. Non repulit de⁹ plebem suā quam presciuit.

Nec plebs que ex illa gente xpi corpi accessit: hereditas dei est. Nam qd ait apls non repulit deus plebē suā quā p̄sciuit illi psalmo vtiq̄ respōdet vbi scriptū est: qm non repellet dñs plebē suā. Ibi autē sequit r hereditatē suā non derelinquet vbi euidenter appet talem plebē esse hereditatē dei. Ut enī hoc diceret apls supra cōmemorauerat p̄phetiū testimoniū de p̄nunciata futura icredulitate ppli israel. Tota die expādi man⁹ meas ad pplm nō credentē: r p̄radicentē. Hic ḡ ne quisq̄ male intelligēs vnūuersum illū pplm crimine incredulitatē r cōtradictiōis arbitraret esse dā natū continuo subiecit. Dico ergo. Nunqd̄ repulit deus plebē suā? Absit. Nā r ego israelita sum ex genere isrl de tribu beniamin. Hic ostendit q plebem dixerit vtiq̄ ppli prioris quā si tota deus reprobasset atq̄ dānasset non vtiq̄ esset ip̄e xpi apostolus israelita ex semine Abraham de tribu beniamin. Adhibet autē valde necessarium testimoniū. An nescitis in Belya quid dicit scriptura quē admodū interpellat deū aduersus israel: Dñe p̄phetas tuos occiderunt. altaria tua suffoderunt: r ego derelictus sum solus. r querūt a nimā meam. Sed qd dicit illi diuini responsū. Reliqui mibi septem milia virozū qui nō curauerūt genua ante Baal. Si ergo r in hoc tempe reliquie p̄electio nē gratie salue facte sunt. Iste reliquie sunt ex illa gente hereditas dei non illi de quibus paulo post dicit. ceteri excecati sunt. Sic enim ait. Quid ergo quod querebat israel: hoc non est consecutus:

i. Thimo. iiii

Matthe. xxv

Ex trac. p̄st. lxxviii.

Matthe. xv.

Ex israel filij p̄missi onis.

Jo. i. Luce. xxiii.

Matthe. xxi

Actu. iiii.

Plebs di que sit.

ps. xciii.

iii. Regū. xix

Ex trac. p̄st. lxxviii. Tota die qualis accipit cū dicitur tota die expandi manus meas.

Totū pro parte.

Matthe. xii.

Dan⁹ extēdere tota die qd significat.

En. lxx.

Ad Romanos.

Ex libro de
dono pleue-
rantie.
Presciuit
quod p
destinavit
accipitur.

electio autem consecuta est: ceteri vero excecati sunt. [Non repulit deus plebem suam quam presciuit.] Aliquando predestinatio significat etiam nomi-
ne prescientie: sicut ait apostolus. Non repulit de-
plebem suam quam presciuit. Sic quod ait presciuit: non
recte intelligit nisi predestinavit. Quod circumstan-
tia ipsius lectionis ostendit. Loquebat enim de re-
liquiis iudeorum que salve facte sunt pereuntibus ce-
teris. Nam superius dixerat ad israel dixisse propheta-
tam. Nota die expandi manus meas ad populum
non credentem et contradicentem: et tunc respondere
vbi sunt ergo facte promissiones dei ad israel: contra-
nuo subiungit. Dico ergo. Nunquid repulit deus ple-
bem suam? Absit. Nam et ego israelita sum ex semi-
ne Abraham de tribu beniamin. Tandem diceret. Ma-
et ego ex ipsa plebe sum. Deinde addidit. Qui nunc
agimus. Non repulit deus plebem suam quam pre-
sciuit. Atque ut ostenderet dei gratia fuisse relictas reli-
quias: non meritis operum eorum securus adiunxit.
An nescitis in helya quod dicit scriptura:
quemadmodum interpellat deum aduer-
sus israel. Domine prophetas tuos occidit:
altaria tua suffoderunt: et ego relictus sum
solus: et querunt animam meam. Sed quod
dicit illi responsum divinum? Reliqui mihi
septem milia viro-
rum: qui non curvave-
runt genua ante Baal.

iii. Regu. xix

De eod libro

Non enim ait relictas sunt mihi sed reliqui
mihi aut reliquerunt se mihi: sed reliqui
mihi. Sic ergo (inquit) et in hoc tempore relique
per electionem gratie salve facte sunt. Si autem
gratia iam non ex operibus? Alioquin gratia iam non est gratia.
Et connectens quod iam supra interposuit: ait. quod ergo?
Et huic interrogationi respondens quod querebat:
(inquit) Israel hoc non est consecutus? electio autem con-
secuta est: ceteri vero excecati sunt. In hac ergo ele-
ctione et in his reliquiis quod per electionem gratie salve fa-
cte sunt: voluit intelligi plebem quam propterea deus
non repulit quia presciuit. Hec est illa electio quod eos
voluit eligi in christo ante constitutionem mundi ut essent
sancti et imaculati in conspectu eius in charitate: pre-
destinans eos in adoptionem filiorum. Nullus ergo
qui hoc intelligit negare vel dubitare permittit. Vbi
ait apostolus. Non repulit deus plebem suam quam presci-
uit: predestinatione significare voluisse. Presciuit
enim eorum reliquias quas secundum electionem gratie fu-
erat ipse factururus. Hoc est ergo predestinavit. Sine
dubio enim presciuit si predestinavit. Sed predestinasse
est hoc prescisse quod fuerat ipse factururus.

Ex trac. p.
xliiii.

Quia non repellit dominus plebem suam. Laus il-
li: iubilatio illi. Quam plebem non repellit? Hic no-
bis interpretari aliquid non licet. Prescriptum habe-
mus ab apostolo. Exposuit hoc apostolus. unde
sit dictum. Erat enim plebs iudee: plebs vbi fuerunt
prophete: plebs vbi fuerunt patriarche: plebs etiam
secundum carnem propagata de semine Abraham: plebs
in qua precesserunt omnia sacramenta salvatorem no-
strum promittentia: plebs vbi institutum est templum
vinctio sacerdos ad figuram: ut cum omnes ipse vin-
bre preterirent ipsa lux adveniret. Erat ergo ista plebs
dei. Ad eam prophete missi: in illa nati qui missi: ei
tradita et credita eloquia dei. Quid ergo? Totum
illud damnatum est? Absit. Arbor oliue ipsa dicta
est ab apostolo. Cepit enim ista arbor a patriarchis
Sed fuerunt ibi rami aridi: quia nimis alti per super-
biam: precisi ergo propter sterilitatem. Insuper et

oleaster propter humilitatem. veritatem charissi-
mine superbiret oleaster infertus quid ait aposto-
lus? Si tu ex naturali incisus oleastro et contra na-
turam infertus es in bonam oliuam: quomodo magis quod
secundum naturam sunt inferent sue oliue? Et quomo-
do tu non permanens in infidelitate / meruisti inferi in
oliuam cum esses oleaster: sic isti correcti facilius
sue oliue naturaliter inferant. Hoc de illis aposto-
lus. Ergo ipsa est arbor. Et si aliqui ex ramis fra-
cti sunt: non omnes. Nam si omnes rami frangerent
vnde Petrus / vnde Iohannes / vnde illi omnes
apostoli: vnde ipse Paulus apostolus loquebat et
suo fructu oliuam testabatur: nonne isti omnes in-
de? Unde etiam quingenti illi fratres quibus dominus
post resurrectionem apparuit: Unde tot milia ad
vocem Petri quando spiritu sancto repleti aposto-
li omnium gentium linguis locuti sunt: tanta auidi-
tate dei laudis et sue accusationis conuersa sunt: ut
qui primo sanguinem domini fuderunt seuiantes: bi-
bere discerent iam credentes. Sic autem omnia illa con-
uersa sunt milia hominum ut res suas venderent: et
pretia rerum suarum ante pedes apostolorum po-
nerent. Quod diues vnus non fecit quando hoc ore
domini audiuit et a domino tristis recessit: hoc fecerunt su-
bito tot milia eorum hominum in quorum mani-
bus christus fuerat crucifixus. Quato maius vul-
nus erat in corde ipsorum tanto auidius medicum
quesierunt. Cum ergo inde illi omnes fuerint: de
ipsis modo psalmus. Quomodo non repellat domi-
nus plebem suam. Nam hoc testimonio psalmi cum
hinc loqueretur versus est apostolus et dixit. Quid er-
go dicemus fratres? Nunquid deus plebem suam
repulit? Absit. Nam et ego israelita sum ex semine
Abraham de tribu beniamin. Non repulit deus
plebem suam quam presciuit. Atque si repelleret do-
minus plebem suam non esset / vnde ipse esset apo-
stolus. Unde autem ipse inde et alij. In his plebs
domini. Non in omnibus sed quemadmodum scriptum est
reliquis salve erunt. Non in omnibus: sed area ve-
tilata massa intromissa est palea iacet. Totum quod
quid vides iudeorum reproborum: paleam vides.
Unde vides istam paleam iam inde exijt massa: iam
in horreo recondita est. Verba apostoli.

Attendite inquit quod dicit helyas. Domine prophe-
tas tuos occiderunt: altaria tua euerterunt: et ego
relictus sum solus: et querunt animam meam. Sed
quid illi dicit responsum divinum? Reliqui mihi
septem milia viro-
rum qui non curvauerunt genua
ante Baal.

Iudei con-
uertere volen-
tes: facile
possunt.

Ex fine de
pbia euange-
lij. r.

Solum te putas esse seruum bene laborantem?
Sunt et alij me timentes et non pauci. Nam septem
milia ibi habeo. Et adiunxit. Sic ergo et in hoc tem-
pore. Dederunt aliqui iudei: et multi fuerant re-
probati sicut et ille qui vulpium foueas gestabat in
animo. Sic ergo (inquit) et in hoc tempore reliquis
per electionem gratie salve facte sunt. id est idem
christus est qui tunc et modo qui et illi tunc helye
dixit: reliqui mihi. Quid est reliqui mihi? Ego il-
los elegi: quia vidi mentes eorum de me presumen-
tes non de se nec de Baal. non sunt mutati. Sic sunt
ut a me facti sunt. Et tu qui loqueris nisi de me pre-
sumeres vbi esses? Nisi gratia mea plenus esses
nonne ante Baal etiam ipse genua flecteres? Gra-
tia autem mea plenus es: quia nihil de tua virtu-
te: sed totum de mea gratia presumpsisti. Noli er-
go in hoc gloriari ut putes te in seruitio tuo non ha-
bere conseruos. Sunt quos elegi sicut et te de me
scilicet presumentes sicut ait apostolus. Et nunc

Contra supbia vel presumptiones meritoꝝ. reliquie p electionē gratie salue facte sunt. **C**auete o christiane: caue superbia. licet enī imitator sanctoꝝ rum sis totū semper gratie reputa: quia vt esset a liquod reliquū gratia in te dei: non tuum meritū fecit. De ipis dēq; reliquijs dixerat ppheta **E**sa: las cōmemorās. Nisi dñs sabaoth reliquisset nobis semen sicut sōdōma facti essemus. et sicut **S**omorrah similes fuisset. Sic ergo (inquit) in hoc tempore reliquie per electionem gratie salue facte sunt. Si autem gratia (inquit) iam non ex operibus. id est iam non de tuo merito extollar. Alioquin gratia iam non est grā. Si enī in tua opera psumis ergo merces tibi reddat non gratia condonatur. Si autem gratia est gratis datur.

Sic ergo et in hoc tempore reliquie scōꝝ electionem gratie salue facte sunt.

Non vos me elegistis inquit sed ego elegi vos. **H**ec est illa ineffabilis gratia. Quid enī eramus quādo christū nondum elegeramus? Et ideo non diligebam? **N**ā qui non eum eligit: quomodo diligit? **Q**uādo iaz in nobis erat quod in psalmo canit. elegi abiectus esse in domo dei magis q̄ habitare in tabernaculo peccatoꝝ. Non utiq; Quid ergo eramus nisi iniqui et perditī? **N**ec enī iam credideramus in eum vt eligeret nos. Nam si iam credētes elegit: electus elegit. Cur ergo diceret non vos me elegistis nisi quia misericordia eius puenit nos? **H**ic certe vocat vana illoꝝ ratiocinatio qui pscientiā dei defendunt contra gratiam dei: ideo nos dicunt electos ante mundi constitutionē. qz psciuit nos de futuro bonos non seipsum nos facturū bonos. **N**ō hoc dicit q̄ dicit. Non vos me elegistis: quoniam si ppter ea nos elegisset: qz bonos futuros esse pscierat: simul etiā pscisset q̄ eum nos fuisset pscire electuri. Non enī aliter esse possem? boni: nisi forte dicendus est boni qui non elegerit bonum. Quid ergo elegit in non bonis? Non enī electi sunt quia boni fuerunt qui boni non essent nisi electi essent. Alioquin gratia iam nō est gratia: si precessisse cōtendim? merita. **H**ec quippe electio gratia est de qua dicit apostolus. Sic ergo et in hoc tpe reliquie p electionem gratie salue facte sunt. vnde subiūxit. Si aut gratia: iam non ex opibus. Alioquin grā iā non est gratia. Audi ingrate. Non vos me elegistis sed ego elegi vos. Non est vt dicas: ideo electus sum: qz iam credebam. Si enī credebam in eum iā elegeras eum. Sed audi nō vos me elegistis. **N**ō est vt dicas anteq̄ crederem iam bona operabar: ideo electus sum. Quid enī boni operis ante fidē: cum dicit apls. Omne quod non est ex fide peccatū est: Quid ergo dicturi sumus audiendo: non vos me elegistis: nisi qz mali eramus et electi sumus vt boni p gratiā nos elegantis essemus? Non est enī gratia: si pcesserunt merita. **E**st autē gratia. **H**ec igitur non inuenit sed effecit merita.

Reliquie per electionem gratie salue facte sunt quia ppheta p̄dixerat. Et si fuerit numerus filioꝝ rum israel sicut arena maris reliquie salue fient. Ad hoc enī occisus est xps a iudeis et tradit? gentibus tanq̄ **I**oseph **E**gyptijs a fratribus vt et reliquie israel salue fierent. Unde dicit apls. Nam et ego israelita sum. Et vt plenitudo gentiū intraret et sic omnis israel saluus fieret. id est ex reliq; israhel scdm carnē et plenitudine gentiū que in fide christi scdm spiritū sunt israel. Aut si ex gentili illi israhelice restat fidei plenitudo ex q̄ erant reliq; in quibus reliq; tūc et apli salui facti sunt: b̄ significat

ex plenitudine liberationis israel qua p moysen ex egipto liberati sunt.

Si autem gratia iam non ex operibus. Alioquin gratia iam non est gratia.

Adversus illos qui in operibus legis gloriabantur apostolus loquitur et multum agit: qui fidē operibus sic vult anteponi vt ex illa pendeant opera bona atq; ab ea pueniant: non vt ipsa velut meritis bonorum operum tribui videatur. Illa enī ad gratiam ptinet. Si aut gratia iam nō ex operibus. Alioquin iam gratia non est gratia.

Iudeos de opere suo gloriātes sic arguit quidam apostolus vt eos diceret ad gratiam non ptinere qui meritis et operibus suis mercedem deberi arbitrabant. Qui ergo ad gratiam se sciūt pertinere quod est xps: et quod est xpi no:unt qz indigēt gratia. si gratia vocat gratis datur. Si gratis data nulla merita tua pcesserunt. Si pcesserunt merita tua merces non imputatur scdm gratiā sed scdm debitum. Si ergo dicis pcessisse merita tua: te vis laudare non deum. Ideo non agnoscis xpm quia venit cum gratia dei. Conuerte ergo te ad merita tua. Vide illa mala fuisse vt non tibi deberetur nisi supplicium. Et cum videris quod tibi per meritum debeas agnoscis quid per gratiam donetur: et sacrificio laudis glorificas deum. **H**ic enī est via in qua noueris christum salutare dei.

Gratia pluuia voluntaria qz nullis pcedentib? operis meritis gratis datur. Si enī gratia iam nō ex opibus. Alioquin gratia iam nō est gratia. **N**ō enī dignus sum vocari (inquit) apls: qz persecutus sum ecclesiā dei. Gratia autē dei sum id quod sum. **H**ec est pluuia voluntaria. Volūtarie quippe genuit nos verbo veritatis. hec est pluuia voluntaria. **I**nde alibi dicit. Scuto bone voluntatis tue coram nobis.

Quid ergo? Quod querebat israel hoc non est consecutus: electio autē consecuta est: ceteri vero excecati sunt: sicut scriptū est. Dedit illis de? spiritū cōpunctionis: oculos vt non videant et aures vt non audiant: vsq; in hodiernum diem. Et dauid dicit. Fiat mensa eorum in laqueum et in retributionem et in scandalum illis. Obscurentur oculi eorum ne videant: et dorsum eorū semp incurua.

Ecce misericordia et iudicium. Misericordia in electione que consecuta est iustitiā dei: iudicium vero in ceteris qui excecati sunt. Et tamen illi quia voluerunt crediderunt illi: quia noluerunt non crediderunt. Misericordia igitur et iudicium in ipsis volūtaribus facta sunt. Electio quippe ista gratie est: non utiq; meritoꝝ. Superius enī dixerat. Sic ergo et in hoc tempore reliquie per electionem gratie salue facte sunt. Si autem gratia iā non ex operibus. Alioquin gratia iam non est gratia. Gratia ergo consecuta est quod consecuta est electio. **N**ō precessit eorum aliquid quod pōres darēt et retribueretur illis pro nihilo saluos fecit illos. Ceteri autem qui excecati sunt sicut ibi non tacitum est i retributionem factum est. **U**niverse vte domini misericordia et veritas. Inuestigabiles igitur sunt et misericordia qua gratis liberat: et veritas qua

α

Ex libro qm onū exodi. ti tulo. xlvii.

Ex tractatu. ps. xlv.

Grā grati data.

Merita p cessisse gratiā dicens si nō deum laudat.

Ex trac. p. si. lxxvii.

Grā pluuia voluntaria.

1. Cor. xv.

ps. v.

ps. lxxviii.

Ex libro de p destinatione sanctorum.

ps. lv.

ps. xxviii.

Cōtra supbia vel presumptiones meritoꝝ.

Esa. i.

Ex trac. euāgeliū p̄m ioh. lxxviii.

ps. lxxviii.

Iohan. xv.

B

Electi nō boni sunt boni effecti.

Roma. xliii.

Ex libro qm onū genēs. iiii. cxi.

Ioseph. xpm de pgnauit.

Ad Romanos.

Ex libro ad-
uersu iudeos

Stat. xlii.

Ps. xxxiii.

Ex trac. p.
lxviii.
Per ace-
tu xpo da-
tu quid si-
gnificatur

Fiat et ce-
tera qbus
malu imp-
carl videt
no optant
sed pphe-
tans sunt
H verba.

Supna co-
gnoscere
cessantes
de inferi-
b cogitat
Dorsu ha-
bere cur-
uū quid ē.
Luce. xlii.

luste iudicat.

Ad lucem dñi vocat vos propheta cum dicit.
Et nunc tu domus Jacob venite ambulemus in
lumine dñi. Tu domus Jacob quam vocauit et
legit: non tu quam dimisit. Dimisit enim plebē su-
am domum israel. Quicunq; inde venire vult ad
hāc pertinebitis quam vocauit: illa carebitis quā
dimisit. Lux quippe dñi in qua ambulant gentes
illa est de qua idem propheta dicit. Dedit te in lu-
cem gentium vt sis salus mea vsq; in fines terre.
Qui dictum est nisi christo: De quo impletum est
nisi de christo: Non est ista lux in vobis de quib;
idem dictum est. Dedit illis dñs spiritum compun-
ctionis: oculos vt non videant et aures vt non au-
diant vsq; in hodiernum diem. Non est inq; in vo-
bis hec lux: ideo nimia cecitate lapidem reprobā-
tis qui factus est in caput anguli. Ergo accedite
ad eum et illuminamini. Quid est accedite nisi cre-
dite?

Auebam et acetum accepi id est fidem illorum
desideravi: et vetustatem inueni. Fiat mensa eorū
coram ipsis in muscipulam. Qualem muscipulam
mibi exhibuerunt dādo mibi talem potū: talis
muscipula illis sit. Quare ergo coram ipsis? Suffi-
ceret fiat mensa eorū in muscipulam. Sunt tales q;
iniquitatem suam nouerūt et in ea p̄tinacissime per-
seuerant. Coram ipsis fit muscipula eorum: sed tñ
valet animi presumptio vt coram ipsis muscipula
sit et incidant in eam. Obscurent oculi eorum ne vi-
deāt. Sequitur hoc vt qñ sine causa viderūt: fiat
illis et non videre. Fiat ergo mensa eorū corā ipsis
in muscipulam. Coram ipsis fiat in muscipulā non
optantis est: sed ppbetantis. non vt fiat sed q; fiet
Fiat ergo. Nec potest aliter nisi vt talib; ista eue-
niant. Et quoniam videmus per spiritum dei dñi
ci talia euentura malis: ad hoc in illis intelligam;
hec vt talia deitemus. Hoc enī nobis prodest in-
telligere et ex inimicis proficere. Fiat illis et in re-
tributionē et in scandalū. Sed nunquid iniustū est
hoc? Iustum est. Quare? Quoniam in retributionē
Non enī aliquid illis accidit: quod non habeatur
in retributionem. Fit et in scandalum q; ipi sibi sūt
scandalum. Obscurent oculi eorum ne videant et
dorsum illoz semper incurua. hoc consequens est
Nam quorum fuerint oculi obscurati ne videant
sequit. vt et dorsum illoz incuruetur. Unde hoc?
Quia cessauerūt supna cognoscere: necesse est de
inferioribus cogitent. Qui bene audiunt sursum
cor: curuū dorsum non habent. Erecta quoq; sta-
tura est: qui expectat spem repromissam sibi in ce-
lo: maxime si p̄mittat thesaurum suum quo sequa-
tur cor eius. At vero qui future vite spem non in-
telligunt: iam excecari de inferioribus cogitāt. Et
hoc est habere dorsum curuū. A quo morbo dñs
mulierem illam liberauit. Alligauit eam sathanas
annis decem et octo: et eam curatam erexit.

Dico ergo. Nunquid sic offenderunt vt
caderent? Absit. Sed illorum delicto
salus gētib;: vt illos emulentur. Quod
si delictum eorum diuitie sunt mundi:
et diminutio eorum diuitie gentiū: quā
tomagis plenitudo eorum? Vobis enī
dico gentibus. Quamdiu quidem ego
sum gentium apostolus ministeriū me-
um honorificabo.

Adei qui eum occiderūt et in eum cre-
dere noluerūt: quia oportebat eum mo-
ri et resurgere vastati infelicitas a roma-
nis: funditusq; a suo regno vbi iam eis
augemine dñabant eradicali dispersiq; p̄ terrarū
quādoquidē vbiq; non desunt: p̄ scripturas suas
testimonio nobis sunt. p̄phetas nō nos finxisse et
christo: q̄s plurimi eorū cōsiderantes: et ante passi-
onē et maxime post ei⁹ resurrectionē crediderūt in
eum. De quibus p̄dictum est. Si fuerit numer⁹ fili-
orū israel sicut arena maris reliq; salue fient. Ce-
teri vero excecari sunt de q̄b; p̄dictū est. Fiat mē-
sa eorū in laqueum et in retributionē et in scandalū.
Obscurent oculi eorū ne videant et dorsum illoz
semper incurua. Proinde cum scripturis nostris nō
credūt cōplēt in eis sue quas cecī legunt. Quos
agnoscim⁹ p̄pter hoc testimoniu quod nobis inui-
ti p̄hibent eorū codices habendo atq; seruando:
p̄ omes gentes etiam ipsos esse dispersos quāqua-
versum xpi ecclesia dilatā. Nam p̄phetia in psal-
mis quos legunt etiā de hac re p̄missa est vbi scri-
ptū est. Deus meus misericordia eius p̄ueniet me
De⁹ meus demonstrauit mibi inimicis meis ne oc-
cideris eos ne quādo obliuiscant legem tuā. Disp-
ges illos in virtute tua. Demonstrauit ergo de⁹ ec-
clesie in ei⁹ inimicis: iudeis grāz misericordie sue:
qm̄ sicut dicit apls. Delictū illorum salus gentib;
et ideo non eos occidit. i. non in eis p̄didit q; sunt iu-
dei: q̄uis a romanis fuerint deuicti et oppressi: ne
obliti legē dei ad hoc de quo agim⁹ testimoniu nil
valerent. Ideo parū fuit vt diceret ne occideris
eos ne qñ obliuiscant legem tuā: nisi adderet etiā
disperge illos: qm̄ si cum isto testimonio scriptura
rū in sua tantūmodo terra nō vbiq; essent: p̄fecto
ecclesia que vbiq; est eos p̄phetia: que de xpo p̄re-
misse sunt testes in oibus gentib; habere nō posset
Si quo modo ad emulandū puocē car-
nem meā et saluos faciā aliquos ex illis
Si enī amissio eorū reconciliatio est mū-
di: que assumptio nisi vita ex mortuis?
q; si deliberatio sancta est: et massa.

Quicquid apostolus. Si quomodo emulari
potero carnē meam et saluos faciā ali-
quos ex illis. Sed etiā tales medici q;
uis non de suo curent q; nec medici cor-
poris curant de suo: tamē q̄tumlibet p̄ fidele minis-
teriū optulerunt saluti viuētes curare possunt
non mortuos suscitare: de quibus dictū est. Nun-
quid mortuis facies mirabilia? Nimis enī occul-
ta est dei gratia qua hominū mentes quodāmo-
do reuiuiscunt vt possint a quib;libet eius minis-
tris p̄cepta sanitatis audire quam gratiā commē-
dat in euangelio dicens. Nemo potest venire ad
me nisi pater qui misit me traxerit eum. Quantū-
libet ergo excellētes verbū p̄dicatores et veritatis
etiam p̄ miracula suasores tanq; magni medici a-
gant cum hominib; si mortui sunt et tua gratia nō
reuixerint: nunqd mortuis facies mirabilia? Aut
medici exsuscitabūt et bi quos exsuscitabunt cōfi-
tebunt tibi: Nec enī confessio iudicat viuos. Nam
sicut alibi scriptum est: a mortuo velut qui non sit
perit confessio.

Et si radix sancta et rami.

Rangantur supbi rami: humilis infera-
tur oleaster. Maneat tamē radix illis
p̄cis / istis receptis vbi manet radix
in patriarchis. Etenī patria xpi popu-

Ex libro dei
uitate. xviii.

Punitio
iudeorū.

Ps. lxxviii

Judeorū
tribulatio
et dispersio
nobis pro
dest et ide
dilatā ec-
clesia.
Ps. lxxvi.

Ex trac. fil.
lxxviii.

Medici vi-
uos curāt
nō mortu-
os.

Johan. vi.

Ecclia. xvi

Ex trac. euā-
gelii. sm. iōā.
xvi.

A Patria
xpi popu-
lus israel.

lus israel: qz ex eis venit scdm carnem. Sed huius arboris radix. Abrahā / ysaac / et iacob. patriarche sancti. Et vbi isti? In requie apud deum: i honore magno: vt in Abrahāe sinu iust? ille paup post cor- poris exitū leuaret: et in Abrahāe sinu de longinq a supbo diuite videret. Ergo radix manet / radix laudat: sed ramis superbi et precidi et arescere meru- erūt: oleaster aut humilis illorum pccissione inue- nit locum. Audi ergo quēadmodū precidantur ra- mi naturales: quēadmodū inserat oleaster: ex ip- so centurione quēz cōmemorandum putauit. Amē (inquit) dico vobis non inueni tantā fidem in isra- el. Propterea dico vobis quia multi ab oriente et occidente. Glāte terram occupauerit oleaster. Mara filia hīc mundus fuit. Sed ppter humilita- tem. ppter non sum dignus vt sub tectum meū in- tres: multi ab oriente et occidente venient. Et pu- ta quia venient: quid de illis fiet? Si enim veni- ent: iam precisi sunt de filia. vbi inserendi sunt ne arescant? Et recumbent (inquit) cum Abraham ysaac et iacob. In quo conuulso ne forte non in- uites ad semper viuendum: sed ad multum biben- dum? Recumbent cum Abraham ysaac et iacob. Ubi? In regno (inquit) celozum. Et quid erit de illis qui venerūt de stirpe Abrahāe? Quid sit de ra- mis quibus arbor plena erat: Quid nisi qz pcciden- tur vt isti inserant: doce qz precident. filij aut re- gnabunt in tenebras exteriores. qz si aliqui ex ramis fracti sunt: tu au- tem cum oleaster esses insertus es in illis: et socius radicis et pinguedinis oleae fa- ctus es: noli gloriari aduersus ramos: qz si gloriaris: non tu radicem portas: sed radice te.

Mostolus enī gentibus loquebat quibz dicebat. Si ergo vos xpi. ergo Abrahāe semē estis scdm pmissionem here- des. Benedicemur ergo oēs in deo abrahā ysaac et iacob. Arborē quidē benedixit quā- dam: eamqz oliuā creauit sicut dixit apostolus: ip- sos patriarchas scōs vnde effloruit populus dei. Sed hec arbor oliue putata est nō amputata et in- de superbi ramī fracti sunt. Ipse est blasphemus et impius populus iudeoz. Manserunt tamē ramī boni et viles. Nam inde apli. Et cum ibi ramī vti- les relictī essent: p dei misericordiā insertus est et ole- aster gentiū: cui dicit apostolus. Tu autē cuz. esses oleaster insertus es in illis: et particeps pinguedi- nis oleae factus es. Noli gloriari aduersus ramos qz si gloriaris non tu radicem portas: sed radice te. Hec vna arbor est ptinens ad Abraham ysaac et iacob. et qz plus est magis ad Abraham et ysaac et iacob oleaster insertus ptinet qz ramī cōfracti. Il- li enī per fragmentū iam non ibi sunt. Oleaster nō ibi erat et ibi est. Illi p superbiam frangi meruerūt iste per humilitatem inseri meruit. Illi amiserunt radicem iste tenuit eam.

Gentes iam credentes in christum et quasi sup- bire cupientes contra iudeos qz crucifixerunt chri- stum: cum et de ipsis veniret alius paries occur-rens in angulo. id est in ipso christo. de diuerso venienti parietī preputij. id est gentium: cum er- go erigerent se gentes sic illas reprimūt. Si enim tu (inquit) ex naturali incisus oleastro insertus es in illis: noli gloriari aduersus ramos. Nam si glo- riaris: non tu radicem portas sed radice te. Ergo

de radice patriarcharum dicit fractos quosdam ramos propter infidelitatem et insertum ibi olea- strum vt esset particeps pinguedinis oliue. id est ec- clesiam de gentibus venientem. Et quis inserit oleastrum in oliuā? Oliua solet in oleastro: olea- strum in oliuā nunq vidimus. Nam quisquis se- cerit non inueniet baccas nisi oleastri. Quod enī inseritur hoc crescit et eius rei fructus inuenitur. Inuenitur non radicis fructus sed surculi. Hoc ostendens apostolus omnipotentia sua deum se- cisse vt oleaster in radice oliue insereretur et non baccas siluestres sed oliuam daret: ad omnipote- tiam dei reuocans ait. Si tu ex naturali incisus es oleastro et contra naturam insertus es in oliuam: noli gloriari (inquit) aduersus ramos.

Sed dicis (ait) Fracti sunt ramī: vt ego inserar. Bene. Propter incredulitatē fracti sunt: tu autem fide sta. Noli altuz sapere sed time.

Quid est enim noli altum sapere. Noli superbiere quia insertus es. sed time ne frangaris per infidelitatem sicut illi fra- cti sunt.

Fractos ramos dicit qui ex ipso populo in chri- sto credere noluerunt: et in ipsa oleae radice. id est origine sanctorum hebreozum tanqz oleastrum gē- tes insertas vt fieret particeps pinguedinis oleae quo se redditum gaudet apostolus qui inter fractos ramos per incredulitatem fuit. Inde se quippe li- beratum dicit cum se a iudaismo ad christum trā- sisse letatur: quia christus semper in illa radice ar- qz in illa arboze predicatus est in quem venientes qui non crediderunt fracti sunt inde: et qui credide- runt inserti sunt ibi. Quibus ne superbiat dicitur. Noli altum sapere: sed time. Nam si deus natura- libus ramis non pepercit: neqz tibi parcat. Sed ne de ipsis fractis ramis desperetur: paulopost dicit. Et ipsi si non permanserint in infidelitate inseren- tur. Potens est enim deus inserere illos. Nam si tu ex naturali oleastro incisus et cōtra naturam in- sertus es in bonā oliuam: qz tomagis illi qui secū- dum naturam sunt inserentur sue oliue? Ecce vnde etiam ipse gloriatur a fractura liberatus: et ra- dici pinguedinis redditus.

Judei olim vocati ex egypto: liberati in manu potentis per rubrum mare traieci: per siccum eua- dentes hostibus insequentibus: carentes manna pastu de seruitute eruti / ad regnum perducti / tot beneficijs empti in oliuā erant: superbiendo fra- cti sunt. Oleaster contemptibilis per totum mun- dum erat. Illo totus mundus horrebat siluestri oleastro: sed tamen per humilitatem ibi meruit in- seri vnde oliuā superbiendo precidi. Audi oliuam superbiētem et frangi dignam. Nos de seruitute non sumus nati: patrem habemus Abraham. Re- sponderetur. Si filij Abraham essetis facta abrahāe faceretis. Contra id quod dictum est de seruitute non sumus nati: si vos filius liberauerit vere libe- rieritis: liberos vos esse iactatis? Omnis qui facit peccatum: seruus est peccati. Quanto ergo mīr- us homo seruus esses hominis qz peruerse cupi- ditatis? Illi tamen superbiendo humilem non re- ceperunt. vide oleastrum dignum inseri: centurio nem illum non de israeliticis sed de gentibus. Do- mine non sum dignus vt sub meum tectum intres. Et dominus. Amen dico vobis non inueni tantā fidem in israel. In oliuā non inueni quod inueni

Radix oleastri in- ferti sup- triarche. Olea i ole- astrū inse- ri solet nō ecōuerso.

Ex libro con- tra faustum. Ramī fra- cti q sunt.

Ex smōe de sacrificio ves- pertino. Iudei q- b? oia bo- na a dō col- lata sunt p- supbia fra- cti sunt.

Johā. viii.

Ibidem.

Matth. viii

Ad Romanos.

8

oleastro. Ergo oliua superbiens precipitatur. oleaster humilis inferatur. Vide inferentem: vide precipitentem. Propterea dico vobis: quia multi ab oriente et occidente venient. Multus ventus oleaster inferendus in oliua. Et recumbent cum Abraham ysaac et Jacob in regno celorum. Audisti quod admodum humilis inferatur oleaster. Audi quod admodum oliua superba precipitatur. Filij autem regni ibunt in tenebras exteriores: ibi erit fletus et stridor dentium.

Matth. viii.

Ex li. aduersum iudeos.

Nec siue grater siue indignanter audiant iudei: nos tamen ubi possumus cum eorum dilectione predicemus: nec superbe gloriemur aduersus ramos fractos: sed potius cogitemus cuius gratia et quanta misericordia et in qua radice inserti sumus ut non alta sapiamus: sed humilibus consentientes ne his cum presumptione insultando: sed cum timore exultando dicamus. Venite ambulemus in luce domini: quoniam magni nominis eius in gentibus. Si enim audierint et obaudierint: erunt inter eos de quibus dictum est. Accedite ad eum et illuminamini et vultus vestri non erubescunt. Si autem audiunt et non obaudiunt: vident et inuident: inter eos sunt de quibus dictum est. Peccator videbit et irascetur: dentibus suis frendet et tabescet. Ego autem dico ecclesia christo velut oliua fructifera in domo dei speravit in misericordia dei in eternum et in seculum seculi. Dicit ergo fracti sunt rami: ut ego inserar. Bene. Propter incredulitatem fracti sunt: tu autem fide sta. Moli altum sapere sed time.

ps. xxxiii.

ps. cxi.

ps. li.

Si enim deus naturalibus ramis non pepercit: ne forte nec tibi parcat.

Ex libro de gratia noui testamenti. Ro. viii.

8

Non enim accepistis (inquit apostolus) spiritum seruitutis iterum in timore. Sed idem ipse apostolus oleastro inserto in oliuam timorem precipit: hoc est gentibus additis radici Abraham ysaac et Jacob ut et ipse fierent israel. id est pertinerent ad semen abrahe: amputatis propter infidelitatis superbiam naturalibus ramis: qui ignorantes dei iustitiam et suam volentes constituere iustitie dei non sunt subiecti. De his quippe vana elatione tumens dictum est: qui ibunt in tenebras exteriores: quia iactantes se de semine abrahe: semine abrahe fieri noluerunt: ut essent filij promissionis: quod fidem noui testamenti non receperunt: ubi dei iustitia commendatur: suam constituere volentes. id est tanquam de suis meritis et operibus presidentes: spreuerunt esse filij promissionis: hoc est filij gratie / filij misericordie / ut qui gloriatur in domino gloriatur: credens in eum qui iustificat impium. Hoc est qui ex impio facit pium ut deputetur fides eius ad iustitiam et impleatur in eo non quod postulabat eius meritum: sed quod a domino promissum est beneficium. Cum his igitur agens apostolus qui oliue per gratiam inferebantur: dicit inquit. Fracti sunt rami ut ego inserar. Bene. Propter incredulitatem fracti sunt: tu autem fide sta. Moli altum sapere: sed time. Dei est enim beneficium: non meritum tuum. Quod et alibi dicit. Gratia salui facti estis per fidem et hoc non ex vobis sed dei donum est: non ex operibus ne forte quis extollatur. Ipsi enim sumus figmentum creati in christo Iesu in operibus bonis que preparauit deus ut in illis ambulemus. In hoc itaque intellectu gratie inest timor de quo dicitur. Moli altum

Ro. x.

1. Cor. i.

Ephe. ii.

Timor gratie.

tum sapere: sed time. Timor autem iste alius est non est ille seruilis quem charitas foras mittit. Illo enim timetur: ne incidatur in tormentum supplicij: isto autem ne dimittatur gratia beneficii. Quapropter quibus fidelibus ad nouum testamentum pertinentibus dicat apostolus: quod paulo ante commemorauit: non enim accepistis spiritum seruitutis iterum in timore: sed accepistis spiritum adoptionis filiorum: in quo clamamus. Abba pater. id est ut fides in nobis sit: que per dilectionem operatur: non tam timendo penam quam amando iustitiam: tamen quia non fit anima iusta nisi participatione melioris qui iustificat impium: quid enim habet quod non accipit: non debet sibi tribuendo quod dei est ita gloriari quasi non accepit. Ob hoc et dictum est. Moli altum sapere: sed time. Et timor iste precipitur etiam his: qui ex fide viuentes heredes sunt noui testamenti atque in libertatem vocati. Altum enim sapere dictum est superbire. Quod alio loco e contrario satis ostendit: ubi ait. Non alta sapientes sed humilibus consentientes itaque apparuit nihil aliud se dixisse alta sapientes quam superbientes. Timor ergo non est in charitate: quia perfecta charitas foras mittit timorem: sed illum seruilem: illum quo cum se quis ab opere malo abstinere: pena terretur: non iustitia delectatur. Hunc foras charitas mittit quia non delectat iniquitas etiam si proponatur impunitas: non illum quo timet anima ne amittat ipsam gratiam: per quam in illa factum est. ut iam non peccare delectet: quo timet ne eam deus deserat: etiam si nullis dolorum cruciatibus puniat. Hic timor castus est: non eum eicit charitas sed ad se trahit. De illo quippe scriptum est. Timor domini castus permanens in seculum seculi. Nequaquam istum diceret permanentem: nisi sciens alium qui non permaneret. Timore itaque casto permanenti in seculum seculi. non alta sapiendo: sed humilibus presentiendo cum timore et tremore suam ipsorum salutem operentur. Deus est enim qui operatur in eis et velle et operari pro bona voluntate. Moli altum sapere: sed time. Qui enim altum sapit et ideo non timet: utique perniciose non timet. Neque enim mitis et pius est qui seipsum in seipso laudat et amat: sed elatus et feror: non nouit dicere in domino laudabitur anima mea: audiant mites et letentur. Quid enim boni amat qui forte hoc ipsum propter hoc ipsum amat nihil timere? Potest enim hoc ipsum sibi persuadere non sanitate: sed immanitate. Verbi gratia est aliquis audacissimus latro quanto peruerse fortior: tanto periculo se crudelior: qui propter ipsum amorem suum quo amat nihil timere ingentia facinora molitur: ut quod amat exerceat: et exercendo corroboret: quanto eius fuerunt maiora commissa: tanto maior erit non timentis audacia. Non ergo hoc pro magno bono amandum est: quod et in homine pessimo inueniri potest. Quapropter timeat christiannus antequam perfecta charitas foras mittat timorem: credat et intelligat se peregrinari a deo quod diu uiuit in corpore quod corrumpitur et aggrauat animam. Tanto minor fit timor: quanto patria quod tendimus propior. Maior enim timor debet esse peregrinantium minor propinquantium / nullus peruenientium. Sic et timor perducit ad charitatem: et perfecta charitas foras mittit timorem. Timeat autem christianus non eos qui corpus occidunt et postea

Timor seruilis

Roma. xii.

Timor seruilis a charitate expellitur.

Timor gratie vel filialis cum charitate remanet. ps. xviii.

Ex sermone timore dei. Seipsum. i seipso laudans neque mitis neque pius est. Nil time re bonum non est.

Timor maior debet esse minor debet. Matthe. x.

non habent quid faciant: sed eum qui habet potestatem et corpus et animam in gehennam ignis occidere. Ille timor quem foras charitas mittit propterea pungit animam ne amittatur aliquid quod in creatura diligitur vel ipsa salus et requies corporalis aut aliquid tale post mortem. Propterea enim timentur et apud inferos pene: et dolores ac tormenta gehennarum. Cum vero cauet anima ne deus illam desertus deserat: timor est castus permanens in seculū seculi.

Vide ergo bonitatem et severitatem dei.

In eos quidem qui ceciderunt severitatem: in te autem bonitatem si permanseris in bonitate. Alioquin et tu excideris. Sed et illi si non permanserint in incredulitate inferentur. Potens est enim deus iterum inserere illos. Nam si tu ex naturali oleastro excisus insertus es in bonam oliuam quanto magis hi secundum naturam inferentur sue oliue?

Beatus apostolus doctor gentium in fide et veritate exhortans nos ut in eadem fide cuius idoneus minister effectus est: stabiles firmiter maneamus: precepto admonet: terret exemplo. Vides (inquit) bonitatem et severitatem dei. In eos quidem qui ceciderunt severitatem: in te autem bonitatem si permanseris in bonitate. Hoc dixit utique de iudeis qui tanquam rami ex illa olea que est in sanctis patriarchis tanquam in radice fructifera propter infidelitatem fracti sunt: ut gentium propter infidelitatem infereretur oleaster et fieret particeps pinguedinis oleae ramis naturalibus amputatis. Sed noli (inquit) gloriari adversus ramos. Nam si gloriaris non tu radicem portas sed radix te. Et quoniam saluantur aliqui ex illis continuo subiungit. Alioquin et tu excideris: et illi si non permanserint in infidelitate inferentur. Potens est enim deus iterum inserere eos. Illi ergo qui permanserint in infidelitate ad illam sententiam domini pertinent ubi ait. Filii autem regni ibunt in tenebras exteriores: ibi erit fletus et stridor dentium. Gentes autem permanentes in bonitate ad illud quod superius ait. Multi ab oriente et occidente venient et recumbent cum Abraham Isaac et Jacob in regno celorum. Itaque illis patriarchis in radice viventibus et infidelis superbia naturalium ramorum iuxta dei severitatem confringitur et fidelis humilitas oleastri gratia divine bonitatis inserit.

Quia cuiusculque culpe qualis et quanta pena debeatur divini iudicii est non humani sicut scriptum est. Altitudo divinitarum sapientie et scientie dei in scrutabilia sunt iudicia eius et inuestigabiles vias eius. Item quia bonitate dei donantur peccata conversis: hoc ipsum quod christus missus est satis ostendit. quia non in sua natura qua deus est sed in nostra qua de femina assumpsit pro nobis mortuus est. Quia dei bonitatem circa nos et dilectionem sic predicat apostolus. Commendat (inquit) deus charitatem suam in nobis quoniam cum adhuc peccatores essemus christus pro nobis mortuus est: multo magis iustificati nunc in sanguine ipsius salvi erimus ab ira per ipsum. Si enim cum inimici essemus reconciliati sumus deo per mortem filii eius: multo magis reconciliati salvi

erimus in vita ipsius. Quia vero etiam cum peccatoribus pena debita redditur: non est iniquitas apud deum: sic dicit. Quid dicemus? Nunquid iniquus est deus qui inserit iram? Uno autem loco et bonitatem et severitatem ab illo esse breviter admonuit dicens. Vides ergo bonitatem et severitatem dei. In eos quidem qui ceciderunt severitatem: in te autem bonitatem si permanseris in bonitate.

Salubriter non solum bonitatem verum etiam severitatem dei sancta scriptura commendat: quoniam et amatur deus utiliter et timeat. Unde apostolus eodem loco utrunque commemorat dicens. Vides ergo bonitatem et severitatem dei.

Nam si tu ex naturali excisus es oleastro et contra naturam insertus es in bonam oliuam. etc.]

Dici autem humano more contra naturam esse quod est contra nature usum mortalibus notum: nec nos negamus: sicut est quod apostolus ait. Si tu ex naturali excisus es oleastro: et contra naturam insertus es in bonam oliuam. Id enim contra naturam dixit quod est contra consuetudinem nature quam noticia humana comprehendit: ut oleaster insertus in olea non oleastri baccae: sed oliue pinguedinem ferat. Deus autem creator et conditor omnium naturarum nihil contra naturam facit. Id enim erit cuius rei naturale quod ille fecerit a quo est omnis modus / numerus / ordo nature. Sed contra naturam non incongrue dicimus aliquid deum facere quod facit contra id quod novimus in natura. Hanc enim etiam appellamus cognitum nobis cursum solitumque nature: contra quem deus cum aliquid facit magnalia vel mirabilia nominantur. Contra vero illam summam nature legem a noticia remotam siue impiorum siue adhuc infirmorum tam deus nullo modo facit quod contra seipsum non facit.

Nolo enim vos ignorare fratres mysterium hoc: ut non sitis vobis ipsis sapientes quia cecitas ex parte atigit in israel

Iudicium venit in mundum ille iudex futurus vivorum et mortuorum. Quare venit? Ut qui non vident videant: qui se non videre consentientur illuminentur. Et qui vident ceci fiant: id est qui cecitatem suam non consentientur gravius obdurentur denique impletum est: qui vident ceci fiant. Legis defensores / legis tractatores / legis doctores / legis intellectiones / auctorem legis crucifixerunt. Cecitas: Ipsa est que ex parte in israel facta est ut crucifigeretur christus: et plenitudo gentium intraret. Cecitas ex parte israel facta est. Totus orbis cecus facebat. Quid est: ut qui non vident videant ut plenitudo gentium intraret. Et cecitas ex parte israel facta est. Totus orbis cecus facebat. Sed venit ille ut qui non vident videant et qui vident ceci fiant. Ignoratus est a iudeis crucifixus est a iudeis. De sanguine suo collitrium fecit cecis. Duriores facti sunt ceciores facti quia se facta bant videre lucem: crucifixerunt lucem. Quanta cecitas. Lumen crucifixerunt: sed crucifixa lux cecis illuminabat. Audi videntem qui cecus erat. Ecce inquit crucem / male offenderunt: qui cecitate suam medico confiteri noluerunt. Remanserunt illis lex sine gratia. Misere quid fecit lex sine gratia nisi magis reos: Quare? Quia legis auditores et non factores: ac per hoc peccatores / prevaricatores.

Ex libro contra simonem legis et prophetarum. l.

Ex libro contra faustum.

Contra naturam dicitur quod est contra nature usum.

Deus nihil contra naturam facit. Contra naturam quod deus dicitur facere

Ex sermone de illuminatione ne ceci nascantur.

Videntes qui et quod ceci facti sunt.

Ceci qui et quod videntes facti sunt.

Lex sine gratia.

Timor ser uilis quod aiam pū gar.

Quo filiat

Ex li. aduer si iudeos. Terret et admonet apūs.

Wanhe. viii

Ibidem. Supbia confringit de radice: et hūilitas inseritur. Ex libro de natura boni

Conuersis dei bonitate peccata donantur.

Roma. v.

Ad Romanos.

Donec plenitudo gentium intraret: et sic omnis israel saluus fieret sicut scriptum est. Veniet ex syon qui eripiat et auertat impietates ab iacob. Et hoc illis a me testamentum: cum abstulero peccata eorum.

Ex trac. p. r. xii.

Don filii inopis confudistis quoniam dominus spes eius est. id est cōtempnistis humilem aduentum filij dei quia in eo non vidistis pompam seculi ut hi quos vocabat in deo solo spem ponerent non in rebus transiētibz. Quis dabit ex syon salutare israel? Subauditur nisi ipse cuius humilitatē cōtempnistis? Ipse enī in claritate vēturus est ad iudicium viuorū et mortuorū: regnumq; iustorū: ut quoniam isto humili aduentu facta est cecitas ex parte in israel ut plenitudo gētiū intraret: illo alio fiat qd sequitur et sic omnis israel saluus fieret. Pro iudeis enī apostolus etiā illud vult testimoniu accēpit quo dictū est. Veniet ex syō qui auertat impietatem ab iacob sicut hic positum est. Quis dabit ex syon salutare israel?

Est. lix.

Ex trac. p. r. lii. Judeorū cecitas.

Soliti / increpastis / insultastis / colaphizastis / spuris illinistis / spinis coronastis / in crucem erixistis. Quem? Quis dabit ex syon salutare israel? Nonne ipse quē dixistis non est deus? In auertēdo dñs captiuitatē populi sui. Non enī auertet captiuitatē populi quis: nisi qui voluit inter vestras manus esse captiuus. Sed qui hoc itelligent? Exultabit iacob et letabitur israel. vere iacob et vere israel minor ille cui seruauit maior: ipse exultabit quia ipse cognouit.

Ex libro d. ci. uitare dei. xxviii. Malach. liii.

Quod vero ait Malachias ppheta: memērote legē moysi serui mei. quā mādauit ei in ore ad omnem israel precepta et iudicia: opportune commemorat post declaratum futurū tam magnum inter obseruatores legis contemptoresq; discrimen: si mul etiam ut discant legē spiritaliter itelligere et inueniant in ea christū per quem iudicem faciēda est inter bonos et malos ipsa discretio. Nō enī frustra idē dñs ait iudeis. Si crederetis moysi crederetis et mihi. De me enī ille scripsit. Quā autem amonuisse ut meminissent legis moysi quoniam prouidebat eos multo adhuc tēpore non eā spiritaliter sicut oportuerat accepturos continuo subiecit. Ecce ego mittam vobis bellam tesbyten anteq; veniat dies dñi magnus et illustris: qui cōuertet cor patris ad filium / et cor hominis ad proximum suū: ne forte veniens percutiā terram penitus. Per hunc bellam magnū mirabilemq; prophetam exposita sibi lege vltimo tempore ante iudicium iudeos in christū verum id est in christum nostrū esse credituros celeberrimū est in sermonibus cordibusq; fidelium. Ipse quippe ante aduentum iudicis saluatoris non imerito speratur venturus: quia et iam nunc viuere non imerito creditur. Curru nāq; igneo raptus est de rebus humanis: qd euidentissime sancta scriptura testatur. Cū venerit ergo exponendo legem spiritaliter quam nunc iudei carnaliter sapiunt: cōuertet cor patris ad filium id est cor patrū ad filios. Singularem quippe numerum pro numero plurali iterpretes septuaginta posuerunt. Et est sensus ut etiam filij sic itelligant legem id est iudei quē admodū eam patres itellexerunt id est pphete in quibus erat ipse moyses. Sic enī cor patrū cōuertetur ad fili-

H.

Ex eodē. ca. xxx.

Malach. vbi supra.

Judeos bellas cōuertet.

Isa. lxv. le. gē spiritaliter iudeis exponet.

os: cū itelligētia patrū perducatur ad itelligētiā filiorū et cor filiorum ad patres eorū: dum id qd senserunt illi cōsentiant et isti. Abi septuaginta dixerunt et cor hominis ad proximu suū. Sunt enim valde proximi inter se patres et filij. In illo itaq; iudicio vel circa illud iudicium: has res dici mus esse venturas: bellam tesbyte / fidem iudeorum / antichristū persecuturū / christum iudicaturū / mortuorū resurrectionē / bonorum malorum qd direptionem / mundi conflagrationem / eiusdē renovationem.

Ex eodē. ca. xxx.

Secundum euangelium quidē inimici propter vos secundum electionem aut charissimi propter patres. Sine penitētia enim sunt dona et vocatio dei.

Quod dixisset nolo enī vos ignorare fratres sacramentum hoc ut non sitis vobis sapientes quia cecitas ex parte israel facta est donec plenitudo gentium intraret et sic omnis israel saluus fieret sicut scriptum est. Veniet ex syon qui eripiat et auertat impietatem ab iacob et hoc illis a me testamentum cum abstulero peccata eorum: mox addidit qd diligēter itelligendū est. Scdm euangelium quidē inimici propter vos: scdm electionem autem dilecti propter patres. Quid est scdm euangelium quidē inimici propter vos: nisi qd eorum inimicitia qua occiderunt christū euangelio sicut videmus sine dubitatione profecit: et hoc ostendit ex dei dispositione venisse qui bene uti nouit etiam malis non ut eis profint vasa ire: sed ut ipso illis bene vtente profint vasis misericordie. Quid enī apertius dici potuit: qd id qd dictum est / scdm euāgelium quidē inimici propter vos? Est ergo in malorū potestate peccare. ut autem peccando hoc vel hoc illa malicia faciant non est in eorū potestate sed dei diuidentis tenebras et ordinantis eas: ut hinc etiam qd faciunt contra voluntatem dei non impleatur nisi voluntas dei. Legimus in actibus apostolorum qd cum dimissa iudeis apostoli venisset ad suos et indicassent quanta eis sacerdotes et seniores dixerunt: leuauerūt illi vocem vnanimes omnes ad dominū et dixerunt. Domine tu es qui fecisti celum et terram mare et omnia que in eis sunt qui per os patris nostri dauid facti pueri dixisti: quare fremuerunt gentes et populi in meditati sunt inania. astiterunt reges terre et principes conuenerunt in vñ aduersus dominū et aduersus christum eius: conuenerunt enī in vñ in veritate in ciuitate ista aduersus sanctum puerū tuū iesum quē vnxiisti. Herodes et pilatus et populus israel: facere quāta manus tua et cōsiliū predestinauit fieri. Ecce qd dictum est: scdm euangelium quidē inimici propter vos. Tanto quippe ab inimicis iudeis manus domini et cōsiliū predestinauit fieri quāta necessaria fuerant euangelio propter vos. Sed quid est qd sequitur scdm electionem autem dilecti propter patres? Nūquid inimici illi qui in suis inimicitijs perierūt et aduersantes christo de gēte ipsa adhuc pereūt. ipsi sūt electi atq; dilecti? Absit. Quis hoc vel stultissim⁹ dixerit: sed vtrūq; licet iter se prarū: id est inimici et dilecti: quis non in eodē hoies tamen in eandē gētem conuenit iudeorū: et ad idē carnale semen israel: alijs eorū ad claudicationē / alijs ad benedictionē israel ipsius pertinentibus. Hunc enī sensum apertius superius explicauit vbi ait: qd q̄rebat israel hoc non

Ex libro de p. destinatione sanctorū.

Peccare in malorū potestate: est prāe: sed nō hoc aut hoc p maliciā suā facere

ps. ii.

est cōsecutus electio autē consecuta est: ceteri vērō excecatis sunt. In vtriusq; tamen idem ipsi israel. **U**bi ergo audimus israel non est cōsecutus vel ceteri excecatis sunt: ibi intelligendi sunt inimici propter nos. **U**bi vero audimus: electio autē cōsecuta est ibi dilecti intelligendi sunt propter patres: quibus patribus vtriusq; ista promissa sunt. **A**brahe quippe dicte sunt promissiones: et semini ei. **U**nde et in ista olea oleaster inseritur gētū. **I**am porro electionem quā dicat: quia scdm gratiam omēs non scdm debitum: debet vtriusq; occurrere quoniam reliquē per electionē gratie salue facte sunt. **H**ec electio psecuta est ceteris excecatis. **S**cdm hanc electionem: israelite dilecti propter patres. **N**on enī vocatione illa vocati sūt de qua dictū est: multi vocati: sed illa qua vocatur electi. **U**nde et hic posteaq; dixit: scdm electionē autem dilecti propter patres: cōtinuo subiicit vnde agimus. **S**ine penitentia enī sunt dona et vocatione dei: id est sine mutatione stabiliter fixa sunt. **A**d hanc vocationē qui pertinent omēs sunt docibiles dei: nec potest quisq; eorū dicere credidi vt sic vocarer. **P**reuenit eum quippe misericordia dei: quia sic est vocatus vt crederet. **O**mnes enim docibiles dei veniunt ad filiū: quoniam audierunt et didicerunt a patre p filium qui euidentissime ait. **O**mnis qui audiuit a patre meo et didicit venit ad me. **I**stos autē nemo perit: quia omne quod dedit pater: non perdit ex eo quisq;. **Q**uiscūq; ergo inde est oīno non perit: nec erat inde qui perit: propter qd dictū est ex nobis exierunt sed non erant ex nobis. **N**ā si fuissent ex nobis permansissent vtriusq; nobiscum.

Nō solum enī dixit sine me nihil potestis facere verberetiam dixit. **N**on vos me elegistis sed ego elegi vos et posui vos vt eatis et fructū afferatis et fructus vester maneat. **Q**uibus verbis eis non solū iusticiam: verberetiam in illa perseverantiam se dedisse monstrauit. **C**hristo enī sic eos ponere vt et ante fructū afferant: et fructus eorum maneat: quis audeat dicere forsitan nō manebit? **S**ine penitentia enī sunt dona et vocatione dei: sed vocatione eorum qui scdm ppositum vocati sunt. **P**ro his igitur interpellante christo ne deficiat fides eorū sine dubio non deficiet vsq; in finē. ac per hoc perseverabit vsq; in finem: nec eam nisi manentē vite huius inuenit finis.

Sicut enim aliquādo et vos non credidistis deo: nunc autem misericordiā cōsecuti estis propter illorum incredulitatem. ita et isti nunc non crediderūt in vestra misericordia: vt et ipsi misericordiā psequantur. **C**onclufit enim deus omnia in incredulitate: vt oīm misereatur.

In hoc ideo dictum est qd sit neminem dānaturus: sed superius apparet vnde sit dictū. **N**am cū de iudeis postea credituris apostolus loqueretur ad gentes ad quas vtriusq; iam credentes conscribat epistolā: sicut enī vos aliquādo (inquit) nō credidistis deo: nunc autē misericordiā cōsecuti estis illorum incredulitate: sic et hi nunc non crediderunt in vestra misericordia vt et ipsi misericordiā cōsequantur. **D**einde subiicit vnde quidā sibi errando blādiuntur atq; ait. **C**onclufit enī deus omnes in infidelitate vt oīm misereatur. **Q**uos omēs nisi de quibus loquebatur tanq; dicens. et vos et illos? **D**e-

us ergo et gentiles et iudeos quos presciuit et predestinavit conformes fieri imaginis filij sui: omēs cōclufit et in infidelitate conclusit: vt de amaritudine infidelitatis sue penitendo confusi: et ad dulcedinē misericordie dei credendo conuerfi clamarent illud in psalmo. **Q**uā magna multitudo dulcedinis tue dñe quā abscondisti timētibus te: perfecisti autē sperantib; non in se sed in te. **O**mnium itaq; misereatur vasorum misericordie. **Q**uid est omnium? **E**t eorum scilicet quos ex gentibus: et eorū quos ex iudeis predestinavit / vocavit / iustificavit / glorificavit / non omnium hominum sed istorum omnium neminē damnaturus.

Altitudo diuitiarū sapientie et scientie dei: qd incomprehensibilia sunt iudicia eius et inuestigabiles vie eius. **Q**uis enī cognouit sensum domini? aut quis piliarius eius fuit? Aut quis prior dedit illi et retribuetur ei? **Q**uoniam ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia: ipsi gloria in secula seculorum amen.

Nolunt vt ipsi sint gloria in iustificandis impijs gratuita gratia qui ei? ignorantes iusticiam suam volentes constituere: vt sui precedat aliquid meriti quasi priores volētes dare vt retribuat eis ab illo de quo dictum est quis prior dedit illi et retribuetur: et sua putantes preire merita ad illū de quo audiunt aut potius audire nolunt: quoniam ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia. **Q**uanti autem diuitiarū est altitudo sapientie et scientie eius: ex his sunt diuitie glorie ei? in vasa misericordie que vocat in adoptionē: quas diuitias notas vult facere per vasa ire que perfecta sunt in perditionem. **E**t que sunt vie inuestigabiles nisi de quibus in psalmo canitur. **U**niverse vie dñi misericordia et veritas: **M**isericordia igitur et veritas eius inuestigabiles sunt: quoniam cuius vult misereatur non in iusticia sed misericordie gratia: et quē vult obdurat non iniquitate sed veritate vindicte. **Q**ue tamen misericordia et veritas ita sibi occurrunt quia scriptum est. **M**isericordia et veritas occurrerunt sibi: vt nec misericordia impediat veritatē qua plebitur dignus: nec veritas misericordiā qua liberatur indignus. **Q**ue igitur sua merita iactatur? est liberatus: cū si digna suis meritis redderetur non esset nisi dānatus? **N**ulla ne igitur sunt merita iustorū? **S**unt plane quia iusti sunt: sed vt iusti fieret merita non fuerūt. **I**usti enī facti sunt cū iustificati sunt: sed sicut dicit apostolus iustificati gratis per gratiam ipsius.

Altitudo diuitiarū sapientie et scientie dei qd inscrutabilia sunt iudicia ei? et inuestigabiles vie eius. **Q**uanti itaq; nobis iudicia sua manifestare dignatur gratias agamus: qntū vero abscondere non aduersus consiliū eius murmurem? sed hoc quoq; nobis saluberrimum esse credamus. **N**eq; enī frustra dictū est iudicia tua sicut abyssus multa. **C**uius abyssi altitudinē veluti expauescēs exclamat apls. **A**ltitudo diuitiarū sapientie et scientie dei. **P**remiserat quippe sententiā mire profunditatis dicēs. **C**onclufit enī deus omnes in incredulitate vt omnibus misereatur. **C**uius profunditatis veluti horrore percussus. **A**ltitudo (inquit) diuitiarū sapientie et scientie dei: qd inscrutabilia iudicia eius et inuestigabiles vie eius. **Q**uis enī

p. xxx.

Ex ep̃la ad
hebr̃ p̃b̃ite p̃Ue inue-
stigabiles
que sunt.

p. lxxiii.

Roma. iij.

Ex libro de
correctione et
gratia.
Iudicia
dei quō no
scenda et
ignoranda
sint.
p. xxxv.Dilecti et
inimici
se cōparati
tur.
Sal. iij.

Matth. xxi.

Johan. vi

Ep̃s doc
bilis dei
doctore.Ex libro de
correctione
gratia.
Johan. xv.Duratio
fidei vsq;
in p̃sma
tionē secu
li p̃p̃m i-
petrata.Ex libro de
ciuitate dei.
xvi. cap.

Ad Romanos.

A cognouit sensum dñi: aut quis consiliarius eius fuit: aut quis prior dedit illi vt retribueretur ei? Quoniam ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia: ipsi gloria in secula seculorum amen. Valde ergo paruum sensum habemus ad discutiendam iusticiam iudiciorum dei: ad discutiendam gratiam gratuitam: nullis meritis precedentibus: non iniqua que non tam mouet cum prestatur indignis: q̄ cum eque indignis alijs denegatur.

Ex libro de
spu et litter.
i. pe. v.

ii. Cor. xxi.
Abscōdit
deus iusto
quedā iu-
dicia sua
vt in dei fi-
in suā lau-
dē os ape-
riat.

Ex libro con-
tra maximia
nū. ii.
An ex patrē
et p̄ patrē
an ex filio
et p̄ filium
sint omnia.

II

Ex libro d̄ ge-
nesi ad ifam
secundo.

De? ange-
lis prius
ostēdebat

Scio q̄ sicut impossibilitas ita et iniquitas nō est apud deū: et q̄ superbis resistit: humilibus autem dat gl̄iam: et scio q̄ illi cui ne extolleretur datus erat stimulus carnis / angelus sathane qui eū colaphizaret: semel et iterū et tercio deprecāti dñi est sufficit tibi gratia mea: nam virtus in infirmitate perficitur. Aliquid ergo est in abdito et profundo iudiciorum dei: vt etiam iustorum omnes obstruatur in laude sua et non aperiat nisi in laudem dei. Hoc autē aliquid quis possit scrutari: quis inuestigare: quis nosse? Tam inscrutabilia sunt iudicia ei? et inuestigabiles vie eius. Quis enim cognouit sensum dñi aut quis cōsiliarius ei fuit: aut quis prior dedit illi et retribuet ei? Quoniam ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia: ipsi gloria in secula seculorum amen.

Dixit apostolus. Unus deus pater ex quo oīa et nos in ipso et vnus dñs iesus christus: per quē omnia et nos per ipsum. Nunquid non ex filio sūt omnia: quādoquidem ipse dicit. Quęcūq̄ pater facit hec et filius similiter facit? Si autem ita distinguīs vt non sint per patrem omnia sed ex patre: nec omnia sint ex filio sed per filium: quis eorum tibi videtur esse ille de quo idem apostolus dicit. Altitudo diuitiarum sapientie et scientie dei q̄ inscrutabilia sunt iudicia eius et inuestigabiles vie eius: quis enim cognouit sensum dñi: aut quis consiliarius eius fuit: aut quis prior dedit illi et retribuetur ei? Quoniam ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia ipsi gloria in secula seculorum amen. Utrum pater est intelligendus an filius? Deum namq̄ prius nominauit dicens. Altitudo diuitiarum sapientie et scientie dei. postea vero eum dominū appellauit. Nam siue pater sit iste siue filius ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia. Quomodo ergo ex patre omnia non ex filio et per filium omnia non per patrē quādoquidem quēlibet eorum apostolus voluerit hoc loco intelligi ex ipso (inquit) et per ipsum et in ipso sunt omnia: Si ergo siue de patre siue de filio verissime tamen dicitur q̄ ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia: si ne dubio patris et filij demonstratur equalitas. Si autem quoniam non nominauit patrē et filium et spiritū sanctum: sed deum et dñm q̄ et ipsa trinitas dici potest: singula horum trīū referrī ad singulos voluit: ex ipso dicens p̄pter patrem: per ipsum p̄pter filium: in ipso p̄pter spiritum sanctum: cur hanc trinitatē vnū dñm deū non vultis agnoscere quādoquidem non ait ex ipsis / per ipsos: et in ipsis: sed ait ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia: nec ait ipsis gloria: sed ipsi gloria in secula seculorum? [Quis enim cognouit sensum domini: aut quis consiliarius eius fuit?]

Nec mirum est q̄ sanctis angelis suis in prima lucis conditione formatis: prius deus ostēdebat q̄ erat deinceps creaturus. Neq̄ enī intellectū dei nossent nisi q̄ntum ipse monstrasset. Quis enī cognouit intellectum domini: aut quis consiliarius illi fuit: aut quis prior dedit illi et retribuetur

ei? Quoniam ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia. Ex ipso ergo discebant angeli cū in eis fieret cognitio creature deinceps faciente: ac deinceps fieret in genere p̄prio. Quapropter iam luce facta in qua intelligimus ab eterna luce formata rationalem creaturam: cum in ceteris creaturis rebus audimus: et dixit deus fiat: intelligamus ad eternitatem verbi dei recurrētem scripture intentionem. Cum vero audimus et sic est factum: intelligamus in creatura intellectuali factam cognitionem rationis que in verbo dei est condende creature: vt in ea natura prius quodāmodo facta sit q̄ anteriore quodā motu in ipso dei verbo prior faciendam esse cognouit: vt postremo cum audimus repeti et dici q̄ fecit deus: iam intelligamus in suo genere fieri ipsam creaturam. Porro cum audimus: et vidit deus quia bonum est intelligamus benignitati dei placuisse q̄ factum est: vt pro modo sui generis maneret q̄ placuit vt fieret cū spiritus dei referrebat super aquam.

Aut quis prior dedit illi et retribuetur ei? Quoniam ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia ipsi gloria in secula seculorum amen. Et ipm igitur initium fidei nostre ex quo nisi ex ipso est: Neq̄ enī hoc excepto ex ipso sunt cetera: sed ex ipso et per ipsum et in ipso sunt oīa.

Alter enim dicim? homini debes mihi que dedi tibi: et aliter dicimus debes mihi quia promissi sū mihi. Quādo dicis debes mihi quia dedi tibi: a te processit beneficium: sed mutuum nō donatum. Quādo autem dicis debes mihi quia promissi sū: tu nihil dedisti et tamen exigis. Bonitas enī eius qui promissit dabit: ne in maliciam fides conuertatur. Qui autem fallit malus est. Deo autem nūquid dicimus redde mihi quia dedi tibi? Quid dedimus deo: quādo totum q̄ sumus et q̄ habemus boni ab illo habemus? Nihil ergo ei dedim? Non est quēadmodum voce ista exigamus debitorum deū maxime dicente nobis apostolo. Quis enim cognouit sensum domini aut quis eius consiliarius fuit: aut quis prior dedit illi et retribuetur ei? Illo ergo modo possum? exigere dominū deum nostrum: vt dicamus. Redde q̄ promissi sū quia fecimus q̄ iussisti. Et hoc tu fecisti: qui laborantes iussisti. Nemo ergo dicat: ideo me vocauit deus quia colui deum. Quomodo coluisses si vocatus non fuisses? Si propterea te vocauit deus quia coluisti deū: ergo prior dedisti et retribuitur tibi. Nonne istam tibi vocem apostolus tollit cum dicit: aut q̄s prior dedit illi et retribuetur ei? Sed ecce quando vocatus es: vel iam eras. Ut predestinaberis quādo non eras: q̄ deo dedisti quādo qui aliquid dares nō eras? Quid ergo fecit deus quādo predestinauit qui non erat? Qd ait apostolus. Qui vocat ea que non sunt: tanq̄ ea que sunt. Si iam esses non predestinaberis. Nisi auersus esses non vocaberis. Nisi impius esses non iustificaberis. Nisi terrenus et abiectus esses non glorificaberis. Quis ergo prior dedit illi et retribuetur ei? Quoniam ex ipso et per ipsum et in ipso sūt omnia. Quid ergo reddimus? Ipsi gloria q̄ non eramus quādo sumus predestinati: quia auersi eramus quādo sumus vocati: quia peccatores eramus quādo sumus iustificati. Agamus deo gratias ne remaneamus ingrati.

Quoniam ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia ipsi gloria in secula seculorum amen. Religet ergo nos religio vni omnipotenti deo

q̄ erat de
inceps cre-
aturus.

Sene. i.

Ex libro de
destinatione
sanctorū.

Ex fm̄e de
p̄b̄t ap̄l. xvi
Debitum
duplex ex
daro et pro
misso.

Nihil de-
dim? deo. n

Ro. iiii.

Ex libro de
vera religioe

quia inter mentem nostrā qua illum intelligimus patrē et veritatem id est lucē interiozem per quā illū intelligim⁹ nulla interposita creatura est. Quare ipsam quoq; veritatē nulla ex parte dissimilē in ipso et cū ipso veneremur: q̄ forma est oīm que ab vno facta sunt et ad vñū nituntur. Unde apparet spiritalibus animis per hanc formā facta esse oīa que sola implet qđ appetunt omīa: que tamen oīa neq; fierent a patre per filiū neq; suis finibus salua essent nisi deus sūme bon⁹ esset: qui et nullū nature que ab ipso bona esse posset inuidit: et in bono ipso alia q̄ntū vellent: alia q̄ntū possent vt manerent dedit. Quare ipm donū dei cum patre et filio eque incōmutabile colere et tenere nos conuenit vñū substantiē trinitatē: vñū deum a quo sumus: per quē sumus: in quo sumus: a quo discessimus: cui dissimiles facti sumus: a quo perire nō permisi sumus. Principiū ad qđ recurrimus et formā quā sequimur: et grām quā recōciliamur: vñū quo auctore cōditi sumus: et similitudinē eius per quā ad vnitatē reformamur: et pacē qua vnitati adhe-remus. Deū qui dixit fiat: et verbū per qđ factum est: omne qđ substantiāliter et naturaliter factū est: et donū benignitatis eius qua placuit et concilia- tum est auctori suo vt nō interiret quicquid ab eo per verbū factū est. Vñū deum quo creatore viuimus: per quē reformati sapienter viuimus: quem diligentes et quo fruētes beate viuimus. Vñū deum ex quo omnia / per quē omnia / in quo omnia: ipsi gloria in secula seculorū amen.

Res igitur quibus fruendū est pater et filius et spūs sanctus eademq; trinitas: vna quedā sūma res cōmunisq; oībus fruētib⁹ ea: si tamen et res et nō rerū oīm causa: si tamen et causa. Non enim facile nomen qđ tante excellentie conueniat inue-niri potest: nisi q̄ melius ita dicitur. Trinitas hec vñus deus ex quo oīa / per quē oīa: in quo omnia. Ita pater et filius et spūs sc̄tus et singulis quisq; horū deus et simul omēs vñus deus: et singulis quisq; horū plena substantia: et simul oēs vna sub-stantia. pater / nec filius / nec spūs sc̄tus / filius nec pater / nec spūs sc̄tus. Spiritus sc̄tus nec pater / nec filius. Sed pater tantū pater / et filius tantum filius / et spūs sc̄tus tantū spūs sc̄tus. Eadē trib⁹ eternitas: eadē incōmutabilitas / eadē maiestas / eadē potestas. In patre vñitas / in filio equalitas in spū sc̄to vñitatis equalitatisq; cōcordia. Et tria hec vñū omīa ppter patrē / equalia omīa ppter fi-lium / cōnexa oīa ppter spū sc̄tū sanctū.

Vñū scilicet dñm esse solū: cui seruitus illa de-beretur que latrīa greco vocabulo nuncupat. Ip̄m enī verbū est in lege vbi scriptū est: dñm deū tuū adorabis et illi soli seruiēs. Quē si dñm patrē tan-timodo dixerimus. respondebit nobis. Ergo la-trīa dñō filio non debetur: qđ nefas est dici. Si au-tem debetur quomodo vñū tātū debetur deo: si et patri debetur et filio: nisi qz vñus deus: cui soli per latrīa seruire iussi sumus: ita dicit deus solus vt et pater intelligat et filius imo vero etiā spū-s sanctus. De illo quippe dicit aplūs. Nescitis qz corpora vestra templū in vobis est spūs sancti quē habetis a deo: et nō estis vestri. Empti enim estis precio magno: glorificate et portate deum in corpore vestro. Quēnam deū nisi spū sc̄tū cuius corpora nostra esse dixerat templū: Debetur ergo gloria spiritui sancto. Nā si templū ei facere si-cur Salomon fecit de lignis et lapidibus iubere-mur: vñq; faciēdo templum latrīa exhiberemus:

quāto magis latrīa debemus: cui templū non faci-mus sed sumus. Ac per hoc si et patri et filio et spū-ritui sancto latrīa debetur et exhibetur a nobis de quo dictū est. dominū deū tuū adorabis et illi so-li seruiēs: pculdubio dñs deus noster cui soli per latrīam seruire debemus: non est pater solus / nec solus filius / nec solus spiritus sc̄tus / sed ipsa tri-nitas vñus deus solus / nō quo ipse sit pater / qui et filius vel spū sc̄tus / sanctus ipse sit aut pater / aut fili-us / cū sit in illa trinitate pater filij solius / et filius patris solius / spiritus autē sanct⁹ et patris et filij sit spiritus: sed ppter vnam eādēq; naturā atq; inseparabilemq; vitā ipsa trinitas q̄ntū ab homie potest fide precedente intelligatur vñus dñs de-us noster: de quo scriptū est dñm deū tuū ado-rabis et illi soli seruiēs.

Non enim duos aut tres deos fides catholica predicat: sed ipsam trinitatē vñū deum: non vt ea-dem trinitas simul possit aliquādo pater / aliquā-do filius / aliquādo spiritus sanctus dici: sicut Sa-bellius credit: sed vt pater non nisi pater: et filius non nisi filius / et spū sc̄tus sanctus non nisi spiritus sanctus: et hec trinitas non nisi vñus deus: quia et cū dixisset apostolus. Ex quo omīa / per quē oīa / in quo omīa / trinitatem ipam insinuasse creditur nec tamen subiecit ipsis gloria / sed ipsi gloria.

Pater non habet patrē de quo sit. filius autē de patre est vt sit: atq; vt illi eternus sit. imago enī si perfecte implet illud cuius imago est: ipsa coe-quatur et non illud imaginī sue: vbi iam est tanta congruentia et prima equalitas: et prima similitu-do: nulla in re diffidens et nullo modo inequalis / et nulla ex parte dissimilis: sed ad idēdem respo-dens et cuius imago est: vbi prima est et summa vñitas: cui non est aliud viuere et aliud esse: sed idē et esse et viuere: et primus et supremus intellect⁹ cui non est aliud viuere et aliud intelligere: sed id qđ est intelligere / hoc viuere est: hoc esse. Vñū omnia tanq; verbum perfectum cui non desit ali-quid et ars quedam omnipotentis atq; sapientis dei: plena omniū rationū viuētium incōmutabili-um et omnes vñū in ea sicut ipsa vñū de vno / cū quo vñū: vbi nouit omnia deus que fecit per ip-sam: et ideo cū decedant et succedant tempora non decedit aliquid vel succedit scientie dei. Non enī hec que creata sunt ideo sciūtur a deo quia facta sunt: ac non potius ideo facta sunt vel mutabilia quia imutabiliter a deo sciūtur. Ille igitur ineffa-bilis quidā complexus patris et imaginis non est sine perfectione: sine charitate: sine gaudio. Illa ergo dilectio: delectatio: felicitas: vel beatitudo (si tamen humana aliqua voce digne dicitur) est in trinitate spiritus sanctus: non genitus sed gen-itoris genitiq; suauitas: ingēti largitate atq; vber-tate perfundens omnes creaturas pro captu ea-rum: vt ordinem suū teneant et locis suis acqui-escant. Nec igitur omīa que arte diuina facta sūt: et vñitatem quandā in se ostendunt: et spectem et ordinem. Quicquid enim horū et vñū aliquid est: sicut sunt nature corporū: ingeniaq; animarum: et aliqua specie formatur sicut sunt figure vel qua-litates corporū doctrine vel artes animarum: et ordinem aliquem petit: aut tenet sicut sunt ponde-ra vel collocationes corporum atq; amores aut delectationes animarū. Oportet igit vt creatorē per ea q̄ facta sunt intellecta cōspiciētes trinitatē intelligam⁹: cui⁹ in creatura quō dignū est apparet vestigiū. In illa enī trinitate sūma origo est rerū

Ex tractatu. pñ. v. Vñus de-us nō duo aut tres dij.

Ex libro de trinitate. vi. Pater in diuinis nō habet pa-trē vt sit fi-lius.

Scientie dei nihil decedit aut succe-dit.

Fides nra de trinitate habēda

Ex libro de doctrina xp̄i na. pmo.

Trinitas nobis cre-denda.

Ex ep̄la ad maximinum Latrīa grece ser-uitus deo soli debita dicitur.

1. Cor. vi. Ibidem.

Ad Romanos.

In trinitate et perfectissima pulchritudo / et beatissima delectatio. Itaque illa tria et a se invicem ngula sunt et sunt oia nari videtur: et in se infinita sunt. Ita et si determinetur unum et oia in singulis et omnia / in singulis / et singula in oibus / et unum omnia. Qui videt hoc vel ex parte vel per speculum et in enigmate gaudeat cognoscens deum si cut deum honoret et gratias agat. Qui autem non videt tendat per pietatem ad videndum: non per cecitatem ad calumniandum: quoniam unus est deus sed tri trinitas. Nec confuse accipiendum est ex quo omnia / per quem omnia / in quo omnia / nec dijs multis / sed ipsi gloria in secula seculorum amen.

Quia ergo deus omnia que non de se genuit sed per verbum suum fecit: non de his rebus que iam erant: sed de his que oino non erant: hoc est de nihilo fecit: ita dicit apostolus. Qui vocat ea que non sunt tanquam sint. Apertius autem in libro machabeorum scriptum est. Oro te fili: respice ad celum et terram et omnia que in eis sunt. Vide et scito quod non erant ex quibus fecit nos dominus deus. Et illud quod in psalmo scriptum est: ipse dixit et facta sunt: manifestum est quod non de se ista genuerit: sed in verbo atque imperio fecerit. Quod autem non de se videtur de nihilo. Non enim erat aliud unde faceret: de quo apertissime apostolus dicit. Quoniam ex ipso / et per ipsum / et in ipso sunt omnia. Ex ipso autem non hoc significat quod de se ipso. Quod enim de ipso est potest dici ex ipso non autem de ipso. Non autem omne quod ex ipso: recte dicitur de ipso. Ex ipso enim celum et terra quia ipse fecit ea: non autem de ipso: quod non de substantia sua. Sicut homo aliquis si gignat filium et faciat domum: ex ipso filius: ex ipso domus. sed filius de se ipso: domus de terra et de ligno. Sed hoc quod homo est qui non potest aliquid etiam de nihilo facere. Deus autem ex quo omnia / per quem omnia / in quo omnia / non opus habebat aliqua materia quam ipse non fecerat adiuvari omnipotentia sua. Quia autem audimus omnia ex ipso et per ipsum et in ipso / omnes videlicet naturas intelligere debemus que naturaliter sunt. Neque enim ex ipso sunt peccata que naturam non servant sed viciant. Que peccata ex voluntate esse peccatum multis modis sancta scriptura testatur precipue illo quod dicit apostolus. Existimas autem hoc o homo qui iudicas eos qui talia agunt et facies ea quoniam tu effugies iudicium dei? An divinitas benignitatis et patientie eius et longanimitatis pretemnis ignorans quoniam benignitas dei ad penitentiam te adducit? Secundum duriciam autem cordis tui et cor impenitens thesaurizas tibi iram in die ire et revelationis iusti iudicii dei qui reddet unicuique secundum opera sua. Nec tamen cum in deo sint universa que condidit inquinatum est qui peccant de cuius sapientia dicitur. Attingit autem omnia propter suam mundiciam: et nihil inquinatum in eam incurrit. Oportet enim ut sicut deus incorruptibilis et incommutabilis: ita consequenter etiam incoinquinabilem credamus. Quia vero et minima bona hoc est terrena atque mortalia ipse fecit: illo apostoli loco sine dubitatione intelligitur: ubi loquens de membris carnis nostre: quia si glorificatur unum membrum congaudent omnia membra: et si patitur unum membrum compatitur omnia membra: etiam hoc ibi ait. Deus posuit membra singulorum quodque eorum in corpore prout voluit. Et deus temperavit corpus ei cui deerat: maiorem honorem datus ut non essent scissure in corpore: sed idem ipsum ut pro invicem sollicita sint membra.

Capitulum. xii

Bsecro itaque fratres per misericordiam dei ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem: sanctam: deo placentem rationabile obsequium vestrum.

Et nolite conformari huic seculo: sed reformamini in novitate sensus vestri: ut probetis quae sit voluntas dei bona: et beneplacens et perfecta.

Verum sacrificium est omne opus quod agitur: ut sancta societate inhereamus deo: re latum scilicet ad illam finem boni quod vera ceter beati esse possimus. Unde et ipsa mia qua homini subuenitur si non propter deum sit non est sacrificium. Et si enim ab homine fit / vel offertur. tamen sacrificium res divina est: ita ut hoc quoque vocabulo id latini veteres appellaverint. Unde ipse homo dei nomine consecratus et deo votus: in quantum mundo moritur ut deo vivat / sacrificium est. Nam et hoc ad miam pertinet quam quisque in seipsum facit. propterea scriptum est. Miserere anime tue placens deo. Corpus etiam nostrum cum temperantia castigamus: si hoc quemadmodum debemus propter deum facimus: ut non exhibeamus membra nostra arma iniquitatis peccato sed arma iusticie deo: sacrificium est. Ad quod exhortans apostolus ait. Obsecro itaque fratres per miam dei ut exhibeatis corpora vestra hostiam vivam / sanctam / deo placentem. rationabile obsequium vestrum. Si ergo corpus quo inferiore tanquam famulo vel tanquam instrumento utitur anima cum eius bonus et rectus usus ad deum refertur sacrificium est: quoniam anima ipsa cum se refert ad deum ut igne amoris eius accensa formam concupiscencie secularis amittat etiam tanquam incommutabili forme subdita reformetur. Hinc et placens quod ex eis pulchritudine acceperit fit sacrificium. Quod idem apostolus consequenter adiungens et nolite (inquit) conformari huic seculo: sed reformamini in novitate mentis vestre: ad probandum vos que sit voluntas dei: quod bonum / et beneplacitum / et perfectum. Cum igitur vera sacrificia opera sint mentis: siue in nos ipsos siue in proximos que referuntur ad deum: opera vero mentis non ob aliud fiant nisi ut a miseria liberemur: ac per hoc ut beati simus quod non fit nisi si bono illo de quo dictum est. Vbi autem adherere deo bonum est: perfectio efficitur ut tota ipsa redemptionis civitas hoc est congregatio societasque sanctorum universale sacrificium offeratur deo per sacerdotem magni: qui etiam seipsum obtulit in passione pro nobis ut tanti capitis corpus essemus secundum formam servit: hanc enim obtulit: in hac oblatum est: quod secundum hanc mediator est. In hac sacerdos / in hac sacrificium. Cum itaque nos exhortatus esset apostolus: ut exhibeamus corpora nostra. hostiam vivam / sanctam / deo placentem / rationabile obsequium nostrum: et ut non conformemur huic seculo: sed reformemur in novitate mentis nostre: ad probandum que sit voluntas dei: quod bonum / et beneplacitum / et perfectum: quod totum sacrificium nos ipsi sumus. Dico enim (inquit) per gratiam dei que data est mihi oibus qui sunt in vobis: non plus sapere oportet sapere: sed sapere ad temperantiam. sicut unicuique deus partitus est mensuram fidei. Sicut enim in uno corpore multa membra habemus: omnia autem membra non eisdem actus habent: ita multi unum corpus sumus in christo: singuli autem alter alterius membra habentes

Ex libro de civitate dei. Sacrificium verum.

Opera misericordie verum sacrificium sunt. ps. lxxii.

Sacerdos magnus xpi

Ex libro de natura boni. De ex nihilo creatum omnia. II. Mach. vii

ps. xxi.

Peccata ex deo non sunt.

Ro. ii.

Peccata nostra deum non inquinant.

Capitulū. xij. Foliū. lvi

dona diuersa scdm gratiā que donata est nobis.
Hoc est sacrificiū xpianorū. Multi vñ corpus in christo. **Q**d etiā sacramēto altaris fidelib⁹ noto / frequētat ecclesia: vbi ei demonstratur qd in ea re quā offert ipsa offeratur. Merito illi in celestibus sedibus cōstituti imortales et beati qui creatoris sui participationē cōgaudent: cui⁹ eternitate firmit: cui⁹ veritate certū: cui⁹ munere sancti sunt. qm nos mortales et miseros vt imortales beatiq⁹ si mus misericorditer diligūt: nolūt nos sibi sacrificari: sed ei cui⁹ et ipsi nobiscū sacrificiū se esse noverunt. **Q**uī ipsi enī sumus vna ciuitas dei cui dicitur in psalmo. glōsa dicta sunt de te ciuitas dei. cuius pars in nobis peregrinat: pars in illis opitatur. **E**t nolite conformari huic seculo: sed reformamini in nouitate sensus vestri. **N**on ita est accipiendū quasi totū amiserit homo qd habebat imaginē dei. **N**ā si oīno non amiserit: nō esset ppter qd diceretur reformamini in nouitate mētis vestre. **E**t in eandē imaginē transformamur. **S**ed rursus si totū amiserit nihil maneret vnde diceretur. Quāq⁹ ad imaginē ambulet homo: tamen vane cōturbatur. **Q**ui vero cōmemorati cōuertuntur ad deū ab ea deformitate qua p cupiditates seculares pformabatur huic seculo: reformatur ex illo audietes aplm dicentē. **N**olite pfirmari huic seculo: sed reformamini in nouitate mētis vestre: vticipiat illa imago ab illo reformari a q⁹ formata est. **N**ō enim reformare seipm potest sicut potuit deformare. **P**ns qui verbū cōsumans ⁊ breuians fecit sup terrā in duob⁹ preceptis dixit legē pphetasq⁹ pēdere: vt intelligerem⁹ quicqd aliud diuinitus preceptum est: in his duobus habere finem: ⁊ ad hec duo esse referendū diligēs dñm deū tuum ex toto corde tuo et ex tota aīa tua / et ex tota mēte tua: et diligēs prīmū tuum tanq⁹ teipm. **I**n his (quit) duobus preceptis tota lex pēdet ⁊ pphete. **Q**uicquid ergo de illege phibemur et quicqd iubemur facere: ad hoc prohibemur ⁊ iubemur vt duo ista cōpleamus. **E**t forte generalis phibitio est nō cōcupiscēs: et generalis iussio diligēs. **U**nde breuiff et apls **P**aulus vtrūq⁹ pplexus est. **P**rohibitio est enī nolite pfirmari huic seculo: iussio autē: sed reformamini in nouitate mētis vestre. **I**llud pētinet ad nō concupiscere: hoc ad diligere: illud ad cōtinentiā: hoc ad iusticiā: illud ad declinandū a malo: hoc ad faciendū bonū. **N**on concupiscendo enī vetustate expoliamur. ⁊ nouitate induimur diligendo. **S**ed ne quicqd quidē potest esse continēs nisi deus det. **E**t charitas dei diffūditur in cordib⁹ nostris non per nosipso sed per spīritū sāctū qui datus est nobis. **H**oc autē fit de die in diem: in his qui volendo et credēdo ⁊ inuocando pficiūt: et preterita obliuiscētes in ea que ante sunt extēdūt. **A**d hoc enī lex ista precepit vt cū in his implendis homo defecerit: non se extollat superbiā tumidus sed ad grām pfugiāt fatigat⁹: ac si enī lex terrēdo ad xpū diligēdū pedagogi pducatur officio. **Q**uid est autem aliud iusticia cum in nobis est vel quelibet virtus qua recte sapienterq⁹ viuatur: p interioris hominis pulchritudo? **E**t certe scd hanc pulchritudinem magis q⁹ corpus sumus ad imaginē dei. **U**nde nobis dicit. **N**olite conformari huic seculo sed reformamini in nouitate mētis vestre: ad probandū vos que sit voluntas dei: qd bonū / et placitū / et perfectū. **S**i ergo non in mole / neq⁹ in distātib⁹ per loca sua partibus: si-

cut corpora siue cernūtur / siue cogitantur: sed in virtute intelligibili qualis est iusticia mētem dicimus: seu nouimus seu volum⁹ pulchrā: scdm hāc pulchritudinē reformamur ad imaginē dei.

Ex libro confessionū terciodecimo cū de initio **G**enesis disputaret vbi animalia animantia iussa sūt fieri scdm gen⁹: hō nō fact⁹ est ad imaginē dei.

Ecce enī dñe deus noster creator noster cū cohibite fuerint affectiones ab amore seculi quibus moriebamur male viuendo: et ceperit esse anima viuens bene viuendo: completūq⁹ fuerit verbū tuum: quo per apostolum tuū dixisti. **N**olite conformari huic seculo: cōsequitur et illud qd adiunxisti statim atq⁹ dixisti: sed reformamini in nouitate mētis vestre: non iam scdm genus tanq⁹ imitātes precedētē proximū et ex hominis melioris auctoritate viuētes. **N**eq⁹ enī dixisti: fiat homo scdm genus: sed faciamus hominē ad imaginē et similitudinē nostram: vt nos probemus que sit voluntas tua. **A**d hoc enī dispensator ille tuus generās per euangeliū filios: ne semper puulos haberet quos lacte nutrirēt et tanq⁹ nutrix foueret: reformamini (inquit) in nouitate mētis vestre ad probandū vos que sit voluntas dei: qd bonū / et beneplacitū / et perfectū est. **I**deoq⁹ nō dicis fiat homo: sed faciamus: nec dicis fm genus: sed ad imaginē et similitudinē nostram. **V**ente quippe renouatus et cōspiciens intellectā veritatem tuā hominē demōstratore nō indiget vt suum genus imitetur: sed te demonstrāte probat ipse que sit voluntas tua / qd bonū / et beneplacitū / et perfectum est.

Dico enī per gratiam que data est mihi oībus q⁹ sunt inter vos nō plus sapere q⁹ oportet sapere: sed sapere ad sobrietatē.

Intelligamus q⁹ sit aplo obtemperandū precipiētī salubriter vbi ait. **D**ico autē per gratiam dei que data est mihi oībus qui sunt in vobis: nō plus sapere q⁹ oportet sapere: sed sapere ad temperatiām. **U**niciq⁹ sicut deus partitus est mēsuram fidei. **S**i enī pro vrbibus suis alatur infās: fiet vt crescēdo plus capiat. **S**i autē vires sue capacitatis excedat deficiet anteq⁹ crescat.

Et vnicuiq⁹ sicut deus diuisit mēsurā fidei. **S**icut enī in vno corpore multa mēbra habemus omnia autē membra non eundem actum habent: ita multi vnum corpus sumus in christo: singuli autem alter alterius membra: habentes donationes secundū gratiam que data est nobis differentes. **S**ive prophetiā: secundum rationē fidei. **S**ive ministerium in ministrādo. **S**ive qui docet in doctrina. **Q**ui exhortatur: in exhortādo. **Q**ui tribuit: in simplicitate. **Q**ui preest in sollicitudine.

Ecce apertam cōfessionem illius gratie quā vehementer cōmendat apls. **Q**ui etiā mēsurā fidei sine qua impossibile est placere deo ex qua iustus viuūt: que per dilectionē operatur anteq⁹ ⁊ sine qua omnino nulla cuiusq⁹ bona opera existimanda sunt quoniam

Reforma
tio vera.

Gene. i.

Ex libro d ci
uitate di. xii.

Ex epla ad
tulanū.

Ex libro re
tractationū
ps. lxxvi.

Ex libro de
trinitate. xii.

Ex libro de
fectione iusti
ne hominis.
isa. li. ro. ix.

Wanh. xii.

Prece
pta duo
charitatis

Ex epla ad
pientiu s iū
nitare.
Pulchr
tudo hoīs
interioris.

Ad Romanos.

Roma. xliii. am omne qd non est ex fide / peccatū est: deū dicit vnicuiqz partitum.

Ex libro de
gfa et libero
arbitrio.

De fide hoc est de voluntate credētis superi? di-
spūatū vscqz adeo demōstrans ad grām p̄tinere vt
ap̄ls nō diceret mīam cōsecut? sū qz fidelis eram:
sed diceret mīam cōsecut? sū vt fidelis essem. Sūt
et alia testimonia: in quib? est qd ait. Sapiēte ad tē
perantiā: sicut vnicuiqz de? partit? est mensurā fi-
dei. Et qd iā cōmemorauī. Gratia salui facti estis
per fidē: et hoc nō ex vobis sed dei donū est. Et il-
lud qd scriptū est ad Ephe. i. Pax fratribus et
charitas cū fide: a deo patre et dño iesu xpo.

Ephe. i.

Ex trac. euā-
gelii smio. ii.
lxxi.

Costat sine spū scto xpm nos diligere et eius
mādata seruare nō posse: et id nos posse atqz age-
re tātomīn? qnto illū p̄cipim? min? tanto autē am-
plius: qnto illū p̄cipimus amplius. Proinde non
solū nō habēti verūetiā habēti nō incassū p̄mittit
Nō habēti quidē vt habeat: habēti autē vt ampli?
habeat. Nam nisi ab alio min? ab alio ampli? ha-
beret: sctūs heliseus sctō helye nō diceret. Spūs
qui est in te duplo sit in me. Quā autē ait Iohānes
baptista: nō eiā ad mensurā dat deus spm de ipso
dei filio loq̄bat: cui nō est dat? spūs ad mensurā qz
in illo habitabat oīs plenitudo diuinitatis. Neqz
enī sine grā spūs scti est mediator dei et hoīm ho-
mo xps iesus. Nā et ipse dicit de se fuisse illud p̄-
phetiā implētū. Spūs dñi sup me pp̄t qd vixit
me: euāgelizare pauperibus misit me. Qd enī est
vnigenit? fili? equalis patri nō est gratie sed natu-
re. Qd autē in vnitate p̄sone vnigeniti assūpt? est
hō: gratie est nō nature cōfiteri euāgelio atqz dī-
cēte. Puer autē crescebat et cōfortabatur plen? sapi-
entia: et grā dei erat in eo. Ceteris autē ad mensurā
dat et datus addit: donec vnicuiqz p̄ modo sue p̄-
fectionis pp̄ta mensura compleat. Unde monet
ap̄ls nō plus sapere q̄ oportet sapere / sed sapere
ad tēperantiā. Vnicuiqz sicut de? partit? est mēsu-
ram fidei. Neqz enī ipse diuidit spūs: sed dona per
spm. Nā diuisiones donationū sūt: idē autē dñs.

Esai. lxi.

Luce. i.

Doib? ad
mēsurā da-
tur spūs.

Ipsam fidē vnde oīs iusticia sumit initū: pp̄t
qd dicit ad ecclesiā in cārico cāricoz: venies et p̄-
trāsies ab initio fidei: restat vt nō humano qd iustī
extollūt tribuam? arbitrio: nec vllis p̄cedētib? me-
ritis: qm̄ inde incipiūt bona quecūqz sūt merita: s; z
gratitūdē dei donū esse fateamur: si grām verā. i. si
ne meritis cogitamus: qz sicut ab ap̄lo dicitur legist
vnicuiqz partit? fm̄ mēsurā fidei. Opa q̄ppe bona
sūt ab hoīe. fides autē sit in homie sine qua illa a
nullo sūt hoīe. Omne enī qd nō est ex fide pctm̄ est.
Quapropter ne se vel ipsi? rationis meritū extol-
lar: etiā si ad vincēdas tp̄aliū rerū cupiditates et
diligēda bona eterna atqz ipm̄ fontē oīm bonozū
dei adiutorū dat orāti: fides orat q̄ data est non
orāti: q̄ vtiqz nisi data esset orare non posset. Quo-
modo enī inuocabūt in quē nō crediderūt: Aut q̄-
modo credent quē nō audierūt: Quomodo audī-
ent sine predicāte? Igitur fides ex auditu: audit?
autē per verbū christi. Proinde minister xpi hu-
ius fidei predicator scdm̄ grām q̄ data est illi plā-
tator est et rigator: nec tamen q̄ plātat est aliquid
neqz qui rigat: sed qui incrementū dat de? qui vni-
cuiqz partitur fm̄ mēsurā fidei. Unde et alibi dī-
citur. Pax fratrib? et charitas cū fide. Que ne sī-
bi tribuerēt cōtinuo subiunxit: a deo patre et dño
iesu christo: qz nec oīm est fides qui audīūt verbū:
sed quib? deus partitur mensurā fidei: sicut nec
omia germināt que plantant et rigātur sed quib?
deus dat incrementū. Aur autē ille credat ille nō

ii. Cor. xii.
Ex epla ad
xii p̄bim.

Roma. x.

Ephe. i.

credat cū ambo idē audīat: cū miraculū in eozū
cōspectu fiat ambo idē videāt: altitudo est diuī-
tiazū sapiētie et sciētie eius cuius inscrutabilia sūt
iudicia: et apud quē nō est inīqtas: dñi cui? vult mī-
seretur et quē vult obdurat. Neqz enī p̄pterea sūt
ista iniusta quia occulta.

Occulta nō
iniusta sūt
de iudicia

Qui miseref: in hilaritate. Dilectio: si-
ne simulatione. Odiētes malū adherē-
tes bono. Charitatē fraternitatis inui-
cem diligentes honore inuicē p̄ueni-
entes. Sollicitudine nō pigri.

Quoniam in multis offendim? omēs: sug-
gerit dominicā tanqz quotidianā quoti-
dianis: et si leuioribus tñ vulnerib? me-
dicinā. Iudiciū enī (iquit) sine miseri-
cordia: illi q̄ non fecit mīam. Vinc enim et dñs. dī-
mittite (iquit) et dimittef vobis. Date et dabit vo-
bis. Beati enī misericordes qz ipsoz miserebitur
deus. Et hoc vtiqz iustum est vt dimittat eis quia
dimiserūt: et detur eis quia dederūt. Inest q̄ppe
deo et mīa iudicanti: et iudiciū miseref. Propter
qd ei dicit: misericordiā et iudiciū cātabo tibi dñe.
Nam quisquis velut nimis iustus iudiciū sine mi-
sericordiā quasi securus expectat: irā iustissimā p̄-
uocat: quā timēs ille dicit. Ne intres in iudiciū
cū seruo tuo. Unde dicit populo cōrumaci. Quid
vultis mecū iudicio cōtendere? Quē enī rex iustus
federit in throno qd gloriabit castū se habere cor:
aut qd gloriabitur mundū se esse a pctō? Que igitur
spēs est nisi superexaltet mīam iudicio? Sed
erga illos qui mīam fecerūt veraciter dicendo dī-
mitte nobis debita nostra sicut et nos dimittimus
et sine murmuratione dando. hilarē enim dato-
rem diligit deus.

Ex libro ad
hierōmū. ii.
Jacob. iiii.

Jacobi. ii.

Luce. vi.

Matth. v.

p̄s. c.

p̄s. cxlii.

Matth. vi

ii. Cor. ix.

Spiritu feruentes: domino seruiētes.

It Iohānes inter cetera q̄ locutus est
ad eos qui venerūt vt ab illo baptizārē-
tur. Ego quidē vos baptizo aqua in pe-
nitentiā: qui autē post me venturus est
fortior me est cuius nō sum dign? calciamēta por-
tare. Ipse vos baptizabit in spū scto et igni. Qd
autē dixit et igni: posset intelligi et tribulatio quā
pro xpi noīe credētes fuerant perpassuri. Tamen
nō absre est eūdem spūitū sctm̄ etiā nomie ignis
significatū videri. Propter qd et in aduentū eius
dictū est vīse sunt illis lingue diuīse velut ignis q̄
et insedit super vnumquēqz eoz. Vinc et ipse dñs
ait. Ignē veni mittere in mundū. Vinc ap̄ls dicit
Spiritu feruētes: qm̄ hinc feruet charitas. Diffū-
ditur quippe in cordib? nostris: per spm̄ sctum q̄
datus est nobis. Qui feruor contrariū est qd dñs
ait refrigescet charitas multozum.

Ex sm̄e de
blasphemia
spūitū scti.
Matth. iii.

Igni ba-
ptizari qd
sit.

Actu. ii.

Matth. xii.

Eloquiū dñi igniuit eū. Merito spūs sctis qm̄
a dño missus est: vīse sunt illis lingue diuīse velut
ignis. Et apostol? dicit. Spiritu feruētes. Quo
igne discunt de quibus dicitur refrigescet cha-
ritas multozum.

Matth. xxiii

Spe gaudētes: in tribulatiōe patiētes
ofoni instātes. Necessitatib? sanctor? cō-
municātes: hospitalitatē sectātes. Be-
nedicite p̄sq̄ntibus vos. Benedicite: et
nolite maledicere. Gaudere cū gauden-
tibus flere cū flentibus. Idipsum inui-
cem sentientes.

Ex tracta. ps.
lxxviii.

In magna videtur tristitia cum dicit: concupiscit et deficit anima mea in atria domini. Non enim habet quod desiderat. Sed nunc quid sine gaudio est? Duo gaudio? Ad ait apostolus. Spe gaudentes. Ibi iam regaudebit: modo adhuc spe. Ideoque qui spe gaudet quia certi sunt se adepturos tolerant in torculari omnes pressuras propterea et ipse apostolus cum dixisset spe gaudentes quasi his loqueretur qui iam in torculari sunt: ad didit statim in tribulatione patientes. In tribulatione inquit patientes. Quid deinde in oratione tolerant? Quid est tolerant? Quia differunt. Tolere quod differtur: quia cum venerit non aufertur.

Ex tracta. ps.
cxvii.

Quid sibi vult labores fructus tuos manducabis? Modo labores habemus: fructus postea erit. Sed quia et ipsi labores non sunt sine gaudio propter spem de qua apostolus ait: spe gaudentes in tribulatione patientes: modo nos ipsi labores nostri locundant: et letos nos faciunt de spe. Si ergo labor noster potuit manducari et potuit locundare: manducatus fructus ipsius laboris qualis erit? Manducant labores suos qui euntes ibant et flebant mittentes semina sua. Quanto locundius manducabunt fructus laborum qui venientes venient cum exultatione portantes manipulos suos. Et ut noveritis fratres quia manducat labor iste in superiore psalmo audistis dictum: qui manducatis panem doloris. Iste est labor fructuum: panis doloris. Nisi enim manducaretur: non diceretur panis. Nisi autem haberet aliquam suavitatem panis iste: nemo illum manducaret cum tanta suavitatem. Plorat in gemitu qui orat. Dulciores sunt lacryme orantium: quam gaudia theatrorum. Et audi flammam desiderii quia manducatur ipse panis ab illis de quibus dicit qui manducatis panem doloris. Alio loco dicit amas iste cuius vocem in psalmo plerumque agnoscimus. Facite sunt michi lacryme mee panes die ac nocte. Unde facite sunt lacryme panis: dum dicitur michi quotidie ubi est deus tuus.

ps. cxv.

Dulcor la-
chrymarum
orantium

ps. xli.

Ex epistola ad macedonenses ubi sapientissimi mundi sententiam destruit in presenti misera vita beatos se esse iactantium.

Iactantia
eorum qui se
hic beatos
dicunt.

Vita beata.

Confirmatio superba iactantia: Si beata vita est in cruciatibus corporis: cur non in ea manet sapiens ut fruatur? Si autem misera est: quid obsecro tenissimus typhus impedit ne fateatur ne oret deum: ne iusto et misericordii supplicet? Qui potest vite huius mala vel advertere vel mitigare. vel ad ea toleranda fortitudine armare: vel ab eis omnino liberare: et post hec vere beatam vitam dare: quo nullum malum admittatur: et ubi summum bonum nunquam amittatur. Hoc priorum primum est. Cuius adipiscendi spe vitam istam temporalem atque mortalem non tam delectabiliter quam tolerabiliter ducimus: et mala eius tunc bona proelio et divino munere fortiter ferimus: cum bonorum eternorum fideli dei promissione: et fideli nostra expectatione gaudemus. Ad hoc nos exhortatus apostolus ait. Spe gaudentes: in tribulatione patientes: ostendit enim quare in tribulatione patientes premittendo spe gaudentes. Ad hanc spem exhortatur: per Iesum Christum dominum nostrum. Hoc enim de ipse magister latente maiestate divinitatis: et carnis infirmitate apparente: non solum sermonis oraculo docuit: verum etiam sue passionis et resurrectionis exemplo. In altera enim qualia tollerare: in altera qualia debeamus sperare monstra-

uit. Istam beatam vitam solus deus veraciter cultoribus suis post hanc vitam se largiturum esse promissit. Quare assue obsecro te vir bone: beatus esse interim spe: ut sis etiam re: cum pietati perseveratissime retribuetur merces felicitatis eterne. hinc enim ausus sum hec ad te loqui: ut tibi sapientia qualis esse debeat ostenderetur. Hec est autem in presenti seculo verus veri dei cultus: ut sit eius certus atque integer in futuro seculo fructus. hic constantissima pietas tibi sempiterna felicitas.

Non alta sapientes: sed humilibus consentientes.

Tunc enim erit humilitas vera: si non sola ostentetur in lingua: ut simus secundum apostolum: non alta sapientes: sed humilibus consentientes. Non ait colloquenter sed contentientes: quod non fit ore. Sed tu ypochrita si dicis habere cum credas te non habere peccatum: fors fingis humilitatem: intus amplexeris vanitatem. Ergo in ore et in corde non habes veritatem. Quid tibi prodest videtur ab hominibus humilis esse quod dicis: si deus videt altius esse quod sapis? Certe si auribus divinum insonaret oraculum: non licet altius dicere nec sic immerito damnareris: si humilis in ore coram hominibus: altius in corde coram deo loquereris. Cuius vero audias noli altius sapere sed time: et tu in tantum sapias altum ut te peccatum estimes non habere: ac per hoc quia non vis timere nihil tibi aliud remanet nisi timere.

Ex tracta. ps.
cxviii.
Humilitas
vera.

Qui se exaltat humiliabitur: et qui se humiliat exaltabitur. Proinde cum apostolus nos admoneat ne simus alta sapientes: sed humilibus consentientes: cogitet si potest in quantum superbie precipitum ferat. Homo si non consenserit humili deo: et quasi sit pernitiosum impatienter ferre hominem quod voluerit dominus iustus: si patienter pertulit deus quod voluit inimicus iniustus.

Ex sermone d.
pauli ad romanos.
Luce. xlii.

Nolite esse prudentes apud vosmetipsos. Nulli malum pro malo reddentes: pro videntes bona non tantum coram deo: sed etiam coram omnibus hominibus. Si fieri potest quod ex vobis est. cum omnibus hominibus pacem habentes.

Ex sunt in isto genere differentie: que commemorare animaduerti facillime possunt. Reddere bona pro malis: non reddere mala pro malis: reddere bona pro bonis: reddere mala pro bonis: non reddere bona pro bonis: sed reddere mala pro bonis. Hic duo prima bonorum sunt: et eorum duorum primum melius. Postrema duo malorum: et eorum posterius deterius. Duo media quodammodo medio eria: sed eorum prius propinquat bonis: posterius propinquat malis. hec in scripturis sanctis oportet attendere. Reddidit bona pro malis ipse dominus qui iustificat impiis: et pedens in cruce dixit. Patet ignosce illis quia nesciunt quid faciunt. Cuius vestigia secutus stephanus fixo genu oravit pro lapidantibus dicens. Domine ne statuas illis hoc peccatum. Ad quam rem hoc preceptum pertinet. diligite inimicos vestros: benefacite his qui oderunt vos: et orate pro eis qui vos persequuntur. Mala pro malis non esse reddenda paulus apostolus dicit. Nulli malum pro malo reddentes. Et apostolus petrus. Non reddentes malum pro malo: vel maledictum pro maledicto. Unde et in psalmo legitur

Ex tracta. ps.
cxlii.
Redditio
multiplex

Luce. xlii.

Actu. vii.

Matth. v.

1. petri. iii.

Ad Romanos.

Et ps. vii.

ps. cxi.

Si reddidi retribuētibus mihi mala. Duorū po-
stremorum illud mitius ad nouem leproso perti-
net: qui cū mundati essent a domino gratias non
egerunt: illud vero vltimum quo nihil est penis ad
hos pertinet de quibus in psalmo ipso legitur pro
eo vt diligenter me detrahebant mihi. Dilectionē
quippe debebant tantis domini beneficijs: quam
non solum minime reddebant verum etiam pro il-
lo bono irrogabant malum. Quo vero media que
diximus hominum quodāmodo esse mediocriū:
ita se habent vt eorum prius quod est reddere bo-
na pro bonis habeant et boni: et mediocriter boni
vel mediocriter mali. Ideo dominus hoc non re-
prehendit: sed non vult in eo solo suos discipulos
permanere: quos vult ad maiora prouehere qui-
bus ait. Si dilexeritis eos qui vos diligunt id est
reddideritis bona pro bonis quas mercedem ha-
bebitis: id est quid magnum facitis? Nonne et pu-
blicani hoc faciunt? Vult autem illos et hoc face-
re et longe amplius: id est vt non solum amicos ve-
rum etiam inimicos diligant. Posthec autem qd
est reddere mala pro malis habent et mali et me-
diocriter mali vel mediocriter boni vsq; adeo vt
lex eis dederit vlciscendi modum: oculum pro o-
culo / dentem pro dente: que si dici potest iniusto-
rum iusticia est: non quia iniquum est vt recipiat
quisq; quod fecerit: alioquin lex nequaquam consti-
tueret: sed quia vlciscendi libido viciosa est: ma-
gisq; ad iudicium pertinet inter alios hoc discer-
nere qd bonum hominē sibi expetere.

Non vosmetipsos defendentes charissi-
mi: sed date locum ire. Scriptum est enī
Mihi vindictam: et ego retribuam di-
cit dominus.

Extracta. ps.
lxxviii.
Wartyzel
vindictā a
dño pete-
re q̄liter i-
telligēdū.

ps. lvi.

Deutr. xxxii

Luce. xlviii.

Apocal. vi. 2

Matth. v.

i. petri. iii.

Quod scriptū est in apocalipsi sub ara
dei martyres ad deū clamare et dicere
quousq; domine nō vindicas sanguinē
nostrū: non est pretereundū qdāmo-
dum accipi oporteat: ne propter exsaturandum o-
dium credantur sancti desiderare vindictam: qd
ab eorū perfectione longe abest. Sed tamen scri-
ptum est. Letabit iustus cū viderit vindictam im-
piorū: manus suas lauabit in sanguine peccato-
ris. Et apl's ait. Nō vosmetipsos vindicātes cha-
rissimi: sed date locum ire. Scriptum est enī. Mi-
hi vindictam et ego retribuā dicit dominus. Nec
ipse itaq; precepit aut noluit vindicari: sed non vt
seipsi vindicantes dent locū ire dei qui dixit. Mi-
hi vidictā ego retribuā. Et dñs in euangelio. Qd
duam proponit in similitudinē que vindicari desi-
derans iudicem interpellabat iniustū: qui eā tan-
dem aliquando non iusticia ductus sed tedio vi-
ctus audiuit. Hoc autē dñs proposuit: vt ostende-
ret multo magis deū iustū cito facturū iudicium
electorū suorum qui ad illū clamant die ac nocte.
Unde est et ille sub ara dei martyrum clamor vt
dei iudicio vindicentur. Vbi est ergo illud dilige-
te inimicos vestros: benefacite his qui oderūt vos:
et orate pro eis qui vos persequuntur. Vbi est il-
lud non reddentes malū pro malo vel maledictū
pro maledicto: et nullū malū pro malo reddentes?
Si enim malū pro malo non est cuiq; reddendū
non solū factum malū pro facto malo: sed nec vo-
tum malum reddendum est pro facto vel voto ma-
lo. Reddit autē votum malū qui etiam si non ipse
vindicat tamen vt eius inimicū deus puniat expe-
ctat atq; optat. Quapropter cū et homo iustus et

homo malus de inimicis suis velint a domino vi-
dicari: vnde discernuntur nisi quia iustus magis
cupit inimicum suum corrigi qd puniri. Et cum in
eum videt a domino vindicari nō eius delectatur
pena quia non eum odit s; diuina iusticia quia de-
um diligit. Deniq; si in hoc seculo in eum vindica-
tur vel pro illo etiam letatur si corrigitur vel certe
pro alijs vt eū timeant imitari. Ipse quoq; sit me-
lior nō supplicio illius odia sua pascendo s; erra-
ta emendando. Ac per hoc de beniuolentia nō de
malicia est qd letatur iustus cū videt vindictam et
manus suas lauat id est opera mundiora efficit in
sanguine: hoc est in extio peccatoris: sumēs inde
non mali alieni gaudium sed diuine admonitiōis
exemplum. Si autē in futuro seculo vltimo dei iu-
dicio vindicatur. hoc ei placet qd dñs: ne bene sit
malis: ne piorum premijs etiā impij perfruantur:
quod vsq; iniustū est: et a regula veritatis quam
iustus diligit alienum. Cum enī nos ad diligen-
dos inimicos dñs hortaretur: exemplū proposuit
parris nostri qui in celis est: qui facit solē suū oriri
super bonos et malos: et pluit super iustos et iniu-
stos. Nunq; tñ ideo vel tpalibus correctionibus
non emendat: vel pertinaciter duos in fine non
dñat? Sic ergo inimicus diligatur vt non displiceat
dei iusticia qua puniatur. Et sic placeat iusti-
cia qua puniatur vt non de malo eius: sed de bo-
no iudice gaudeatur. Maluolus vero animus
contristatur si eius inimicus correptus euaserit
penam: et euz puniri eū videt vindicari se ita gau-
det: vt non iusticia dei quem non diligit sed illius
quem odit miseria delectetur. Et cū deo dimittit
iudicium vt plus noceat deus qd ipse potest noce-
re exoptat. Et cum eibū dat inimico esurienti po-
tūq; sitienti: maliciose sapit quod scriptū est. Hoc
enim faciens carbonēs ignis congeres super ca-
put eius. Agit enī vt amplius aggrauet et ei exci-
tet indignationē dei quā carbonibus ignis signifi-
ficari putat: non intelligens illum ignem esse pe-
nitentie vrentē dolore: quo cuiusq; caput erectū
superbia beneficijs inimici ad humilitatem salu-
brem deponit: et in bono illius huius malum vin-
citur. Unde apostol' vigilanter adiunxit. Moli vi-
ci a malo sed vince in bono malū. Quomodo autē
potest vincere in bono malū in superficie bonus
et in alto mal'?: Aut opere parcat et corde seuit ma-
nu mitis voluntarie crudelis.

Sed si esurierit inimicus tuus ciba illi.
Si sitit potum da illi. Hoc enim facies
carbonēs ignis congeres super caput
eius.

Seruabitur ergo in locutionibus figu-
ratis regula huiusmodi: vt tandū ver-
setur diligentī consideratione quod le-
gitur donec ad regnū charitatis inter-
pretatio perducatur. Si autē hoc iā prope sonat
nulla putetur figurata locutio. Si preceptiua lo-
cutio est: aut flagitiū aut facinus vetans: aut vtili-
tatem aut beneficentiam iubens: non est figurata.
Si autem flagitium aut facinus iubetur tubere:
aut vtilitatem / aut beneficentiam vetare: figura-
ta est. Vt scriptura. Si esurierit inimicus tuus ci-
ba illum. Si sitit potum da illi. Sic nullo dubitā-
te beneficentiā precipit. Sed quod sequitur. hoc
enī faciens carbonēs ignis cōgeres super caput
eius: maliuolentie facinus putes tuberi. Ne igit
dubitaueris figurate dictū. Et cum possit dupli-

ps. lvi.

Matth. v.

Maluol' anim' q̄lit
inimici vī
dictā q̄rit.

Uicit' non
vincit i bo-
no malum

Ex libro de
doctrina xpi
ana. iii.
Regula i
figurati lo-
cutionib;
seruanda.

Per car- cter interpretari: vno modo ad nocendum / alte-
ro ad prestandum: ad beneficentiam te potius cha-
ritas reuocet vt intelligas carbonem ignis esse vte-
tes penitentie gemitus: quibus superbia sanatur
eius qui dolet se inimicum fuisse hois a quo eius mi-
serie subuenitur.

Noli vicia malo: sed vince in bono ma-
lum.

Extractum
di. xxxvi.

Entende cum malo: scilicet de bonitate. Ipa-
enim est vera contentio: vel certamen
salubre: vt sit bonus contra malum: no-
n vt sint duo mali.

Ex smone de
natali sci lau-
rentii.

Qui in ma-
lu seuit se-
quor ma-
lu facit.

Si tu iam non es malus: opta malo vt sit bonus.
Quid seuis in malos: Quia mali sunt inquis. Ad-
dis te illis: seuiendo in illos. Consilium do. displicet
tibi malus: non sint duo. Reprehendis sed ad iun-
geris. auges eius numerum quem condemnas. Pa-
lovis vincere malum de malitia vincere malitiam.
Erunt due malicie abe vincende. Non audis con-
siliu dñi tui per apostolos: Non vincis a malo: sed
vince in bono malum. Forte ille peior est q tu sis
duo tñ mali. Ego velle vt vel vnus esset bonus.

Capitulum xiiij.

Omnis anima potestati-
bus sublimioribus sub-
dita sit.

In parte superiore significa-
tus est homo totus. Quid eni
dixit. Omnis anima nisi omnis homo.

Extractum
euangelii sm
iohane. cii.

Ex smone d
prie euange-
lij seu dñi. vi

Prelatus
boni nutri-
tor e mal?

tentator.

Tribula-
tio bonos
plicit ma-
los ablu-
mit.

Sapientie. iij

Bonus si fuerit qui tibi preest nutritor tuus
est: malus si fuerit retator tuus est. Et nutrimen-
ta libenter accipe: et in tentione approbare. Esto
auri: attende mundum istum tanquam fornacem aurificis
In vno angusto loco tria sunt: aurum / palea / ignis.
Ad illa duo ignis apponitur. palea vitur: aurum
purgatur. Cessit nescio quis mltis: et adductus est
ad idolum. Vt mibi quia palea plango: cinerem vi-
deo. Alius non cessit mltis: non cessit terroribus.
Adductus ad iudicem stetit in confessione sua: non
est flexus ad idolum. Quid facit flama: Nonne au-
rum purgat: State in dño fratres potentior est qui
vocaui vos. Pina s ipiorum ne timueritis: inimi-
cos patimini: habebitis pro quibus oratis: pro-
sus non vos terreat. Nec est sanitas. haurite hinc
in isto conuiuio: hic bibite vnde satiemini: non illic
vnde insanatis. State in domino. Argentei estis:
aurum eritis. Ista similitudo non a nobis est: de
diuina scriptura est. legistis / audistis. Sicut au-
rum in fornace probauit illos et sicut holocaustum
hostiam accepit illos. Ecce quid eritis. Ad thesau-
ros dei estote diuites de deo: non eum facturi di-
uitem sed de illo futuri diuites impleat vos. I-
llud non admittatis ad cor vestrum. Nunquid in
superbiam vos erigimus: aut dicimus vobis vt
aduersus potestates ordinatas contemptores si-
tis: Non hoc dicimus. Qui et hinc egrotatis ta-
gite et hinc illam fimbriam vestimenti. Ipe dicit
apostolus. [Omnis anima potestatibus sub-
limioribus subdita sit.]

Non enim est potestas nisi a deo. Que
autem sunt a deo ordinata sunt. Qui au-
tem resistit potestati: dei ordinationi resistit
Qui autem resistunt: ipsi sibi danationem ac-
quirunt. Nam principes non sunt timori
boni operis sed mali.

Sed quid si illud iubeat quod non de-
bes facere: Sic sane contene potesta-
te: timendo potestate. Ipsos humanarum
rerum gradus aduertite. Si aliquid ius-
serit curator: none faciendum est: Tamen si contra
proconsule iubeat non visq contemnis potesta-
tem: sed eligis maiori seruire. Nec hinc debet mi-
nor irasci: si maior prelatus est. Rursus si aliquid
ipse proconsul iubeat: et aliud iubeat imperator:
nunquid dubitatur isto contempto illi esse seruie-
dum: Ergo si aliud imperator: et aliud deus. quid
iudicatis: Minor potestas da ventam. Tu carce-
rem / ille gehennam minatur. Hic iam tibi assu-
menda est fides tua tanquam scutum: in quo possis om-
nia ignita sacula inimici extinguere. Sed insidia-
tur contra te potens: et molitur contra te potens
Quid times hominem o homo: In dei sinu posi-
tus sta: de illi sinu noli cadere. Quicquid ibi pas-
sus fueris: ad salutem valebit non ad perniciem.
Lanatus membrorum martyres pertulerunt: et
timent christiani insurias temporum christiano-
rum: Qui tibi facit iniuriam modo: timens facit.
Non dicit aperte: venit ad aras meas ibi conuolare
Non audet dicere: sed alia machinatur dolose. Ab-
laturus est superflua tua rasur: quicquid relictu-
rus es tollat quicquid permanebit si pot. Quid tu
lit potes nocere: Quid magnu tulit: Quod fur: quod
effractor. vt multum seulet: quod latro. Si et ad
ipsum corpus occidendu permissus fuerit: quid
tollit nisi quod latro: Honorant cum dixi latro. Ma-
qualiscumq latro homo est. Quod febr / quod scor-
pius / quod fungus malus. Ista tota potentia se-
uientium est: facere quod fungus. Manducant
homines fungum malum: et moriuntur. Ecce in
qua fragilitate est vita humana quam quandoq
relicturus es: noli pro illa sic pugnare vt tu relin-
quaris. vita nostra christus est. Christum attende.
Pati venit sed et glorificari: contemni / sed etiam ex-
altari / mori / sed etiam resurgere. Opus te terret:
mercedem vide. Quare vis peruenire delicatus
ad eam rem ad quam non perducit nisi labor?

Quali mo-
obediencia
est exhibe-
da.
xi. q. iiii. Qui
resistit.

Ephe. vi.

Patiencia
habenda e
de prelato
non bñ pre-
cipiente.

Exempla ad macedoniu de religiosa ecclesiasti-
ce pueritudinis humanitate interuenienti pro reis

Prodest ergo et seueritas vestra cuius mini-
sterio quies adiunatur et nostra. prodest et inter-
cessio nostra cuius ministerio seueritas tempera-
tur et vestra. Non vobis displiceat q rogamini a
bonis: q nec nobis displicet q timeamini a malis.
Nam hominum iniquitate etiam apostolus paulus
non tantu iudicio futuro: veruetiam de presentibus
nostris secularibus potestatibus terruit: asserens
et ipsas ad dispensatione diuine prouidentie per-
tinere. Omnis inquit anima potestatibus sublimi-
oribus subdita sit. Non est eni potestas nisi a deo
Que aut sunt a deo ordinata sunt. Quapropter q
resistit potestati dei ordinationi resistit. Qui autem
resistunt ipsi sibi iudicium acquirunt. Principes e-
ni non sunt timori boni operis: sed mali. Vis autem
non timere potestate: Bonu fac / et laudem habebis
ex illa. Dei eni minister est tibi in bonu. q si maluz
feceris time. Non eni frustra gladium portat. Dei e-
ni minister est: vider in ira ei qui malu agit. Ideo
q necessitate subditi estote: non solu propter iram
sed et propter conscientiam. Ideo eni et tributa pre-
statis. Ministri eni dei sunt in hoc ipsum perseue-
rantes. Reddite oibus debita: cui tributum tributum.

Principes
qb? timedi

Ad Romanos.

a

cui vectigal vectigal: cui timorē timorē: cui hono-
rē honorē. Memini quicquid debeatis nisi ut inuicez
diligatis. Hec verba apostoli: utilitatem vestre se-
ueritatis ostendit. Proinde sicut dilectionē iusti
sunt terrentibus debere qui timent: ita dilectionē
timentibus iusti sunt debere qui terrent. Nihil no-
cendi cupiditate fiat: sed omnia consulendi chari-
tate. et nihil fiat immaniter inhumaniter. ita
formidabitur ultio cognitoris ut nec intercesso-
ris religio contēnatur: quia et plectendo et igno-
scendo hoc solū bene agitur ut vita hominum cor-
rigatur. q̄ si tanta est perversitas et impietas ut ei
corrigende nec discipline nec venie remedia suf-
fragentur a bonis tamen intentione atq̄ conscien-
tia quam deus cernit siue severitate siue lenitate
non nisi officium dilectionis impleatur.
Non est enim potestas nisi a deo. Que autē sunt a
deo ordinata sunt.]

Ex libro dge
nest ad lites
ram. xl.
Ro. ix.

Extractum
di. xxxij.

Nocendi autem volūtas potest esse a suo quo-
q̄ animo prava. Non est autē potestas nisi a deo. et
hoc abdita atq̄ iusticia: quoniam non est iniqui-
tas apud deum

Malitia hominum cupiditatē nocendi potest
habere propriam: potest autē si ille non dat nō
habere. Non enim est potestas nisi a deo. Diffinitiva
sententia apostoli est. Non dixit non est cupiditas
nisi a deo. Est enim mala cupiditas: que non est a
deo. Sed q̄ ipsa mala cupiditas nulli nocet si ille
non permittat: non est inquit potestas nisi a deo.
Unde deus homo stans ante hominē non habet
res (inquit) p̄tate nisi data tibi fuisset desup. Iste
iudicabar: ille docebat. Nū iudicabatur docebat:
ut iudicaret quos docuerat. Non haberes inquit
in me potestatem nisi data esset tibi desuper. Quid
est hoc? Homo tantū non habet potestatem: nisi cū
acceperit desuper. Quid ipse diabolus? Rufus est
vel vnā ouiculam tollere viro sancto iob nisi p̄t?
diceret mitte manum tuā: Hoc est da potestatem
Ille volebat: sed ille non sinebat. Quādo ille pro-
misit: ille potuit. Non ergo ille potuit: sed qui per-
misit. Ideo bene eruditus ipse iob: non ait domi-
nus dedit et diabolus abstulit: sed dominus dedit
et dominus abstulit. Sicut domino placuit ita fa-
ctū est: non sicut diabolo placuit.

Johā. xlv.

Diabolus
nullā p̄tā-
te h̄z nisi
datā desu-
per.
Job. i.

Ubi supra.

Ex libro de
natura boni
Prover. viij

Job. xxxvij.

Osee. xlii.

Nocendi
potestas
bonis et ma-
lis p̄dest.

Manhe. xvj

Quia etiam nocentium potestas non est nisi a
deo sicut scriptum est loquente sapiētia. Per me
reges regnant et tyrāni per me tenent terram. Di-
cit et apostolus. Non est enim potestas nisi a deo
Digne autem fieri in libro iob scriptū est. Qui re-
gnare facit inquit hominem ipocritā propter per-
uersitatē populī. Et de populo israel dicit de-
di eis regem in ira mea. Iniustū enī non est ut im-
probis accipientibus nocēdi potestatem bonorū
patientia probetur et malorū iniquitas puniatur
Nam per potestatem diabolo datā et iob proba-
tus est ut iustus appareret: et petrus tentatus ne
de se presumeret: et paulus colaphizatus ne se ex-
tolleret: et iudas dānatus ut se suspenderet. Quz
ergo p̄ potestatem quā diabolo dedit oia iuste ipse
deus fecerit: non tamen pro his iustificatis sed
pro iniqua nocendi voluntate que ipsius diaboli
fuit ei reddetur in fine supplicii: cū diceret ipijs
qui eius nequitie consentire perseverauerint: ite
in ignem eternum quem parauit pater meus dia-
bolo et angelis eius.

Uis autem non timere potestatem? bo-
num fac: et habebis laudē ex illa. Dei e-
nim minister est tibi in bonum.

Quid ergo (ait aliquis) Sanctus laurē-
tius malū fecerat ut a potestate occide-
retur? Quomodo in illo ipletū est. Bo-
nū fac et habebis laudē ex illa: quādo
faciendo bonum tantos cruciatus habuit ex illa:
Martyr sanctus laurentius si non haberet laudē
ex illa hodie non honoraretur: non a nobis predi-
catur: non tanto preconio laudaret. Habet er-
go laudem ex illa. Quid enī ait apostolus. Bonus
fac: et laudabit te potestas ipsa. Bonū enī fece-
runt omnes apostoli et martyres et non eos lau-
dauerunt: sed interfecerūt potius potestates. Er-
go si diceret bonū fac et laudabit te: deceptus te
modo autem temperauit verba: circūspexit: ap-
pendit: moderatus est: circūcidit. Dicite quid au-
distis. Bonū fac: et habebis laudem ex illa. Si enī
iusta ē potestas: habebis laudem ex illa: etiā ipsa
laudante. Si autem iniqua est: mortuus pro fide
pro iusticia / pro veritate / habebis laudem ex illa
etiā illa sentiente. Ex illa enī habebis non ipa
laudante sed ipsa tibi laudis occasione prebente.

Ex smōe de
natali scilau-
renii.

Laudem
h̄nt marty-
res ex bo-
no quia h̄
crucietur.

Si autem malum feceris: time. Nō enī
sine causa gladium portat. Dei enī mi-
nister est: vindex in iraz ei qui male agit

Ex epistola ad apringium ubi pro dona-
tistis donatistaz insectatoribz vel etiā
necatoribz iter cedit. De vobis q̄dez di-
xisse aplm legim? q̄ nō sine causa gla-
diū geratis: et ministri dei sitis: vindices in illos q̄
male agūt. S; alia causa est prouicie: alia causa ē
eccle. Illi terribiliter gerēda ē administratio: hui?
clementer pmendanda ē mansuetudo. ne passio-
nes seruorū dei catholicorū que prodesse debēt
ad exempla patientie inimicorū suorū sangui-
ne fedentur. Cur non flectas in prouidentiozem
partem leniozēq̄ sententiam quod licet iudicibz
facere etiam nō in causis ecclesie? Time ergo nō-
biscū iudiciū dei p̄ris. et pmēda māsuētudinē ma-
tris. Cum enī tu facis ecclesia facit propter quas
facis: et cuius filius facis. Contende bonitate cū
malis. Illi scelere imant mēbra de corpore viuo
vulnerunt: tu opere misericordie effice: ut illa que
nefandis operibus exercebant alicui vtili operi
integra eorum mēbra deseruiant. Illi non peper-
cerunt coreptionem sibi predicatoribus dei ser-
uis: tu parce comprehēsis / parce perductis / par-
ce conuictis. Illi impio ferro fuderunt sanguines
christianorum tu ab eorum sanguine etiam iuri-
dicum gladiū cohibe propter christum. Illi mini-
stro ecclesie occiso extorserunt spaciū viuendī: tu
inimicis ecclesie viuētibz relaxa spaciū peni-
tendī. Talem te oportet esse in causa ecclesie iudi-
cem christianum petentibus / monentibus: inter-
cedentibus nobis.

Alla cā p̄
uincie est
alia eccle

Ideo necessitate subditi estote non solū
propter iram sed propter conscientiam
Ideo enī et tributa prestatis. Ministri
enim dei sunt: in hoc ipsum seruientes.
Reddite ergo oibz obita. Cui tributū
tributū: cui vectigal vectigal: cui timo-
rem timorem: cui honorem honorem.

In fide christi non est distantia iudei et
græci: non serui neq̄ liberi: non masculi
et femine. Inq̄tū enī omnes fideles
sunt: omnes vnū sunt in christo iesu. Et

In expositio
ne eptē ad rom
lathas.

si hoc facit fides per quam in hac vita iuste ambu-
latur: quanto perfectius atque cumulatus id spes ipsa
factura est cum videbimus faciem ad faciem? Nam nunc
quibus primitias habentes spiritus qui vita est pro-
pter iusticiam fidei: tamen quod adhuc mortuum est
corpus propter peccatum: differentia ista vel gen-
tium vel conditionis vel sexus iamquidem abla-
ta est ab unitate fidei sed manet in conversatione
mortali eiusque ordine in huius vite itinere seruan-
dum esse et apostoli precipiunt: qui etiam regulas sa-
luberrimas tradunt quemadmodum secum vivant:
et pro differentia gentis iudei et greci / et pro diffe-
rentia conditionis dñi et serui / et pro differentia se-
xus viri et uxoris vel si qua talia cetera occurrant.
Et ipse prior dominus qui ait. Reddite que sunt
cesaris cesari: et deo que dei sunt. Alia sunt enim que
seruamus in unitate fidei sine ulla distantia: et alia
in ordine vite huius tanquam in via ne nomen dñi
et doctrina blasphemetur. Et hoc non solum pro-
pter iram ut effugiamus offensionem hominum: sed etiam
propter conscientiam: ut non simulate quasi ad oculos
hominum ista faciamus: sed pura dilectionis com-
scientia propter deum: qui omnes homines vult saluos
fieri et in agnitionem veritatis venire.

Nemini quicquam debeatis nisi ut inuicem
diligatis.

Charitatem tanto magis debemus: quanto
amplius impenderimus. Quis nos
perpetuos debitores ostendit apostolus
dicens. Nemini quicquam debeatis nisi
si ut inuicem diligatis. Quod si diligetis precepta
domini cogitemus: reddimus potius quam donamus
si nemini quicquam debendum est nisi ut inuicem di-
ligamus. Ipsa quippe dilectio exigit debitum: ut
fraterne charitatis seruientes eum qui se adiuvare
recte velit in quo possumus adiuuamus: semper
existentes debitores charitatis. Ipsa est enim que
semper redditur et semper debetur.

Sanctitati tue salutatione debitas reddo: sem-
per autem debeo charitatem que sola etiam reddi-
ta semper debitorem detinet. Redditur enim cum im-
pendit: debet autem etiam si reddita fuerit: quod nullum
tempus est quando impendenda iam non sit: nec cum
redditur amittitur: sed potius reddendo multipli-
catur. Habendo enim redditur: non caredo. Et cum
reddi non possit nisi habeatur: nec haberi potest nisi
si reddatur imo etiam cum redditur ab homine crescit
in hominem tanto maior acquirat quanto pluribus redditur
Quomodo autem negetur amicis qui debetur et ini-
micis? Sed inimicis cauta impenditur: amicis se-
cura rependitur. Agit tamen quantum potest ut ab his
etiam quibus pro malis bona tribuit id recipiat quod
impedit. Optamus quippe fieri amicis quez vera-
citer diligimus inimici: quod non est diligimus nisi
velimus bonum. Quod utique non erit: nisi admiserit
inimicitiarum malum. Non ergo sic impenditur
charitas ut pecunia. Excepto enim quod illa impende-
do minuitur: hec augetur: etiam illo inter se disse-
runt quod pecuniam cui dederimus tunc ei benivolentiores
erimus: si recipere non queramus. Non autem
potest esse verus charitatis ipensor nisi fuerit be-
nignus exactor: quoniam pecunia cum recipitur acce-
dit cui datur: sed recedit a quo datur. Charitas ve-
ro non solum apud eum crescit qui hanc ab eo quez
diligat exigit: etiam si non recipit: sed etiam ille a quo
eam recipit tunc incipit habere cum reddit. Proinde
de domine frater mutuam tibi charitatem libens

reddo: gaudensque recipio. Quaz recipio adhuc re-
pero: quam reddo adhuc debeo. Unum enim magistrum
apud quem condiscipuli sumus: per eius apostolorum
dociles audire debemus precipientem atque dicentem
Nemini quicquam debeatis nisi ut inuicem diligatis.
Qui enim diligit proximum legem im-
pleuit.

Fides enim sicut apostolus ait: per dilectionem
operatur. Unde ite dicit. Qui enim
diligat alterum: legem impleuit. Istas cha-
ritate quia veniens christus per spiritum
sanctum quem promissum misit: in manifestatio-
ne donauit: qua sola charitate iusticia legis possit
impleri: propterea dixit non veni soluere legem sed
adimplere. Hoc est nouum testamentum quod huic
dilectioni hereditas regni celorum promittitur:
quod in figuris veteris testamenti pro temporum
distributione tegebatur. Unde ite dicit. Manda-
tum nouum do vobis ut vos inuicem diligatis.

Nec est autem vera dilectio ut inherentes verita-
ti iuste viuamus: et ideo contemnamus omnia mor-
talia pro amore hominum quo eos volumus iuste vi-
uere. Ita enim et mortui pro fratribus utiliter parati
esse poterimus: quod nos dominus iesus christus ex-
emplo suo docuit. Cum enim duo precepta sint in quibus
tota lex pendet et prophete: dilectio dei: et dilectio
proximi: non immerito plerique scriptura pro utro-
que unum ponit: siue tantum dei: sicut est illud: scimus
quoniam diligentes deum omnia cooperantur in
bonum. Et iterum. Quisquis autem diligit deum hic
cognitus est ab illo. Et illud quoniam charitas dei
diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum
qui datus est nobis et alia multa: quia et qui dili-
git deum consequens est ut faciat quod precipit deus
et in tantum diligit in quantum facit. Consequens
ergo est ut proximum diligat quia hoc precepit deus
siue tantum proximi dilectione scriptura comme-
morat sicut est illud. Inuicem onera vestra porta-
te: et sic adimplebitis legem christi. Et illud. Quis
enim lex in uno sermone impletur in eo quod scriptum
est: diliges proximum tuum tanquam teipsum. Et in
euangelio. Omnia quecumque vultis ut faciant vo-
bis homines et vos facite eis. Nec est enim lex et
prophete. Et plerique talia reperimus in litteris
sanctis: in quibus sola dilectio proximi ad perfe-
ctionem precipi videtur: et taceri de dilectione dei
cum in utroque precepto lex pendeat et prophete.
Sed hoc ideo quod et qui proximum diligit consequens
est ut ipsam precipue dilectionem diligat. Deus au-
tem dilectio est: et qui manet in dilectione in deo
manet. Consequens ergo est ut precipue deum di-
ligat.

Queri potest cur apostolus solam commemo-
rauerit proximi dilectionem qua legem dixit im-
pleri: qui enim diligit alterum (inquit) legem imple-
uit. Nam non adulterabis / non homicidium facies
non furaberis / non concupisces / et si quod aliud est
mandatum in hoc sermone recuperatur: diliges
proximum tuum sicut teipsum. Dilectio proximi
malum non operatur. plenitudo enim legis chari-
tas. Cur apostolus solam proximi dilectionem com-
memorat nisi quia dilectionem dei possunt homi-
nes mentiri: quia rariores tentationes eam pro-
bant: In dilectione autem proximi facilius con-
utuntur eam non habere: dum inique cum homi-
nibus agunt. Consequens est autem ut qui ex toto
corde / ex tota anima / ex tota mente deum dili-
git

Ex libro com-
tra faulst.

Matthe. v.

Johan. xiiij.

Ex libro de
trinitate. viij

Prece-
pta duo
charitatis
vni sunt.

Ro. viij.

i. Cor. viij.

Ro. v.

Gala. vi.

Gala. v.

Matth. viij.

i. Joan. iij.

In expositione
epistolae ad gala-
tas.

In quibus p-
batur dile-
ctio dei aut
proximi.

bij

Fides dif-
ferentia non
admittit.

Matth. xxij.

i. Thimo. ii.

Precepta ad
seuerum epistolam.
Charitatis
predicatio

Precepta ad
celestinum dia-
conum.
Charitas
reddita
debitorem
detinet.

Charitas
ipsa mul-
tiplicatur.

Ad Romanos.

8

git diligat et proximum tanq̃ seipsum: quia hoc iubet ille quē ex toto corde / et ex tota anima / et ex tota mente diligit. Item diligere proximum id est omnē hominem tanq̃ seipsum quis potest nisi deū diligat: cuius precepto et dono dilectionē proximi possit implere. Cum ergo preceptum vtrunq̃ sit: vt neutrum sine altero possit teneri etiam vñū horum commemorare plerūq̃ sufficit: cuz agitur de operibus iusticie: sed oportuniū illud de quo facilius quisq̃ conuincitur. Unde et iohannes dicit. Qui enī non diligit fratrem suum quem videt deum quem non videt quomodo potest diligere? Mentiebantur enī quidam dilectionem dei se habere et de odio fraterno eam non habere conuincēbatur: de quo iudicare in quotidiana vitā moribus perfacile est.

1. Joh. iij.

Nam non adulterabis: nō occides: nō furaberis: non falsum testimoniū dices non concupisces: et si quod est aliud mā datum in hoc verbo iustauratur: diliges proximum tanq̃ seipsum.

Ex libro ad hieronymū scdo. Charitate habens quō omnes virtutes habeat.

Ut ergo non dicimus qui hanc virtutē habet habere omnes: cū plenitudo legis sit charitas: An q̃tomagis est i homo mine tanto magis est virtute peditus q̃to autem minus tanto minus inest virtus: q̃ ipsa est virtus: et quanto minus inest virtus: tanto magis est vitium. Vbi illa plena et perfecta fuerit nihil ex vitio remanebit.

Extractum euāgelij fm iohāne. iij.

Nolite itaq̃ putare fratres mei in hoc q̃ ait dominus. Mandatum nouum do vobis vt vos in uicem diligatis: illud maius pretermisū esse mā datum quo precipitur vt diligamus dominū deū nostrum ex toto corde / et ex tota anima / et ex tota mente. Tanq̃ enim hoc pretermisū videtur dictum vt diligatis inuicem velut hoc ad illud alterum pertineat quod dictū est: diliges proximum tanq̃ seipsum. In his enim duobus preceptis inquit. tota lex pender et prophete. Sed bene intelligentibus vtrumq̃ inuenitur in singulis.

Nam et qui diligit deum: non potest eū contēnere precipientem vt diligat proximum. Et qui sancte ac spiritaliter diligit proximum: quid in eo diligit nisi deum? Ipsa est dilectio ab omni munda na dilectione discreta: quam distinguendo addidit dominus sicut dilexi vos. Quid enim nisi deū dilexit in nobis: Non quod habebam? sed vt haberemus: vt perducatur nos vbi sit deus omnia in omnibus. Sic etia medicus recte dicitur egros diligere. Et quid in eis diligit nisi salutem quam cupit vtiq̃ reuocare: non morbum quem venit expellere? Sic ergo et nos inuicem diligamus vt q̃cum possumus inuicem ad habendū in nobis deū cura dilectionis attrahamus. Hanc dilectionem donat ipse nobis qui ait. sicut dilexi vos: vt et vos diligatis inuicem. Ad hoc ergo nos dilexit: vt et nos diligamus inuicem: hoc nobis conferēs diligendo nos vt mutua dilectione cōstringamur inter nos: et tam dulci vinculo connexis membris corpus tanti capitis simus.

Johan. xij.

Ex libro de doctrina xpī ana. i. Homo optimus q̃ sit

Nunc quippe est optimus homo: cum tota vita sua pergit in incommutabilem vitam: et toto affectu inheret illi. Si autē se propter se diligit: nō se refert ad deum: sed ad seipsum conuersus non ad incommutabile aliquid conuertitur: et propter ea iam cum defectu aliquo se fruitur: quia melior est cum totus beret: atq̃ cōstringitur incommu-

tabili bono: q̃ cum inde vel ad seipsum relaxatur. Si ergo teipsum non propter te debes diligere: sed propter illum vbi dilectionis tue rectissimus finis est: non succenseat alius homo si etiam ipm propter deum diligit. Hec enim regula dilectōis diuinitus constituta est. Diliges inquit proximum tanq̃ seipsum. Deum vero ex toto corde / et ex tota anima / et ex tota mēte / vt omnes cogitationes tuas / et omnem vitam / et omnem intellectus in illum conferas a quo habes ea ipsa que cōfers. Cum autem ait: toto corde / tota anima / tota mente / nullam vite nostre partem reliquit: que vacare debeat: et quasi locum dare vt re alia velit frui: s; quicquid aliud diligendum venerit in animum illuc rapiatur quo totus dilectionis impetus currit. Quisquis ergo recte diligit proximum: hoc cū eo debet agere vt ipse etiā toto corde / tota anima / tota mente diligit deum. Sic enim eum diligens tā q̃ seipsum / totam dilectionem sui et illius refert in dilectionem dei que nullum a se riuium duci extra patitur: cuius deriuatione minuitur.

Matth. xxi. Dilectio dei q̃lis eē debeat.

Decalogue legis decem precepta habet que sic sunt distributa. vt tria pertineant ad deum: septem pertineant ad hominem. Est enim bellum q̃d secum agit homo dimicans p̃ra concupiscētiis malas: frenans auaritiā: elidens superbiam / suffocans ambitionem / trucidans libidinem. Has pugnas fac in occulto: et non vincaris in aperto. Ad hoc docentur manus vestre ad prelium. Non est hoc in spectaculis vestris venator quod cytarista. Aliud agit venator: aliud cytharista. In spectaculo dei vnum est. Tangis easdem decem cordas: et feras occidis. vtrumq̃ simul facis. Tangis primā cordam qua vnus colitur deus: cecidit bestia superstitionis. Tangis secundam qua non accipis nomen domini dei tui in vanum: cecidit bestia erroris / nefandaz heresum. Tangis tertiam cordam vbi pro spe future quietis facis quicquid facis: interficitur crudelior ceteris bestiis amor seculi huius. propter amorem seculi huius laborant homines in omnibus negociis. Tu autem in omnibus operibus tuis labora non propter amorē seculi: s; pro sempiterna requie quam promittit deus. Monora patrem tuum et matrem tuam. Tangis quartam cordam: vt honorem parentibus deferas: cecidit bestia impietatis. Non mechaberis. Tangis quintam cordam. Cecidit bestia libidinis. Nō occides. Tangis sextam cordam. Cecidit bestia crudelitatis. Non furtum facies. Tangis septimam cordam. Cecidit bestia rapacitatis. Non falsum testimoniū dices. Tangis octauam cordā. Cecidit bestia falsitatis. Non concupisces vxorē proximi tui. Tangis nonam cordam. Cecidit bestia adulterine cogitationis. Aliud est enim nō facere aliquid tale preter vxorem: aliud non appetere alienam vxorem. Ideo duo precepta sunt: non mechaberis et non concupisces vxorem proximi tui. Non concupisces rem proximi tui. Tangis decimam cordam. Cecidit bestia cupiditatis. Ita cadentibus omnibus bestiis: securus et innocens in dei dilectione et humana societate versaris.

Ex fine de decē chordis. Precepta decem. Prima. Secunda. Tertia.

Abordep ceptorum decem. Prima. Secunda. Tertia.

Quarta.

Quinta.

Sexta.

Septima.

Octaua.

Nona.

Decima.

Ex libro de doctrina xpī ana. i. Dilectio dei et dilectio proximi cōnectunt.

Charitatem habens que est de corde puro / et consciētia bona / et fide non ficta: diligit deum et proximum sicut seipsum. Amator enim dei: amator est sui. Et non diligens deum non diligit proximum quia non diligit seipsum. Pro hac autem dilectione patienter etiam mundi odia tolerāda cōnectunt.

sunt. Necessesse est eni ut nos oderit quos videt odif se quod diligit.

Dilectio proximi malum non operatur.

Dilectio proximi omnem hominem oportet intelligi: quia nemo est cum quo sit operandum malum: et dilectio proximi malum non operatur.

Qui ergo amat homines aut quia iusti sunt: aut ut iusti fiant: amare debet. Sic enim et seipsum amare debet: aut quia iustus est: aut iustus ut sit. Sic enim diligit proximum tanquam seipsum sine ullo periculo. Qui enim aliter se diligit iniuste se diligit: quoniam ad hoc se diligit ut sit iniustus: ad hoc ergo ut sit malus: ac per hoc iam non se diligit. Qui enim diligit iniquitatem odit animam suam.

Tene ergo dilectionem: securi esto. Quid times ne malefacias alicui? Quis malefacit ei quod diligit? Dilige: non potest fieri nisi beneficias. Sed forte corripis. Amor hoc facit non seuitia. Sed forte cedis. Ad disciplinam facis: quia amor ipsius dilectionis non te permittit negligere indisciplinatum. Et fit quodammodo quasi diuersus fructus et contrarius: ut aliquando odium blanditur et charitas seuiat. Nescio quis odit inimicum suum: et fingit illi amicitiam. Videt illum aliquid facere mali: laudat: vult eum esse precipitem / vult tecum ire per abrupta cupiditatum suarum unde forte non redeat: laudat eum quoniam laudatur peccator in desiderijs anime sue. Adhibet illi vinctiorem adulationis sue. Ecce odit et laudat. Aliter videt amicum suum tale aliquid facere: reuocat. Si illum non audiat profert etiam verba castigationis: obiurgat / litigat. Aliquando ventur ad hanc necessitatem ut litiget. Ecce odium blanditur et charitas litigat. Noli attendere verba blandientis et quasi seuiorem obiurgantis. Venam inspicere: radicem unde procedat quere. Ille blanditur ut decipiat: iste litigat ut corrigat.

Plenitudo ergo legis est dilectio.

Plenitudo legis charitas est qua deus proximusque diligitur: in quibus preceptis charitatis tota lex pendet et prophete. Merito fit omnium reus qui contra illam facit in qua pendent omnia. Nemo autem peccat nisi aduersus illam faciendo: quia non ad alterabis / non homicidium facies / non furaberis non concupisces / et si quod est aliud mandatum in hoc sermone recapitulatur: in eo quod diliges proximum tuum tanquam teipsum. Dilectio proximi malum non operatur. Plenitudo autem legis charitas. Nemo autem diligit proximum nisi diligens deum. ut hoc quantum potest proximo impendat quem diligit tanquam seipsum: ut ille diligit deum quem si ipse non diligit nec se nec proximum diligit.

Mandatum novum do vobis ut diligatis inuicem sicut dilexistis: ut et vos inuicem diligatis. Quod autem hic ita dixit: hoc est mandatum meum velut non sit aliud quid putamus fratres mei? Nunquid nam solum eius de ista dilectione mandatum est qua diligimus inuicem? Nonne est aliud maius ut diligamus deum? Aut vero de sola nobis deus dilectione mandauit: ut alia non inquiramus? Tria certe commendat apostolus dicens. Manent autem fides / spes / charitas tria hec maior autem his est charitas. Et si in charitate hoc est in dilectione concluduntur duo illa maior ta-

men dicta est esse non sola. De fide ergo nobis quod multa mandata sunt: quod multa de spe. Quis potest cuncta colligere: quis enumerando sufficere? Sed intueamur quod idem ait apostolus plenitudo legis charitas. Ubi ergo charitas est quid est quod possit deesse ubi autem non est quid est quod possit prodere? Demon credit nec diligit. Nemo diligit qui non credit. Frustra quidem sed tamen potest sperare veniam qui non diligit. Itaque ubi dilectio est ibi necessaria fides et spes. Et ubi dilectio proximi ibi necessaria etiam dilectio dei. Qui enim non diligit deum quomodo diligit proximum tanquam seipsum quandoquidem et non diligit seipsum? Est quippe impius et iniquus. Qui autem diligit iniquitatem non plane diligit sed odit animam suam. Hoc ergo preceptum domini teneamus ut nos inuicem diligamus: et quicquid aliud precipit faciemus: quoniam quicquid est aliud hic habemus. Discernitur quippe ista dilectio ab ea dilectione qua se inuicem diligunt homines sicut homines. Nam ut discernetur adiunctum est: sicut dilexistis. Et quid enim nos dilexit christus nisi ut possimus regnare cum christo? Ad hoc ergo et nos inuicem diligamus: ut dilectionem nostram discernamus a ceteris qui non ad hoc se inuicem diligunt quia nec diligit. Qui autem se propter habendum deum diligunt ipsi se diligit. Ergo ut se diligant deum diligunt. Non est hec dilectio in omnibus hominibus. Pauci se propterea diligit ut sit deus omnia in omnibus.

Qui sedes super cherubin. Cherubin sedes glorie dei: et interpretatur plenitudo scientie. Ubi sedet deus in plenitudine scientie. Licet intelligamus cherubin sublimes esse celorum potestates atque virtutes: tamen si vis eris cherubin. Si enim cherubin sedes est dei: audi quid dicat scriptura. Anima iusti sedes sapientie. Quomodo inquis ero plenitudo scientie? Quis hoc implet? Habes unde impleas: plenitudo legis charitas. Noli per multa ire atque distendi. Terret te ramorum diffusio: Radicem tene: et de magnitudine arboris noli cogitare. Sit in te charitas: et necesse est plenitudo scientie consequatur. Quid enim nescit qui charitatem scit quandoquidem dictum est deus charitas est?

Et hoc scientes tempus quia hora est iam nos de somno surgere. Nunc ergo propior est nostra salus quam cum credidimus. Nunc precessit dies autem appropinquauit.

Mane oratio mea preueniet te. Jam mane posteaquam non infidelitatis et tenebre transierunt. Quod mane ut michi esset misericordia quidem tua preuenit me. Sed quia restat illa clarificatio ubi illuminantur occulta tenebrarum: et manifestabuntur cogitationes cordis et laus erit unicuique a te: nunc in ista vita / in ista peregrinatione / in hac luce fidelis que in comparatione tenebrarum infidelium tam dies est: sed in copatione dei ubi videbimus? facite ad faciem adhuc non est: adhuc oratio mea preueniet te. Et autem ista seruetur et exerceatur oratio quod nobis quantum expediat nullis (ut opinor) verbis explicari potest: differtur bonum quod in eternum dabitur et mala transitura crebrescunt.

b iij

Ubi charitas non est perfectus nullus.

ps. x.

1. Cor. xv.

Extractum ps. lxxix. Cherubin interpretatur plenitudo scientie.

1. Joh. i. iii.

Extractum ps. lxxvii.

Extractum ps. xi. Proximis quis sit. Ex libro de trinitate. viij.

ps. x. Ex libro de septem notis iohannis. x.

Charitas quod seuiat.

ps. ix.

Ex libro ad hieronymum. i.

Nemo peccat nisi contra charitatem faciat.

Extractum euangelii secundum iohannem. lxxix. Johan. xiiij. Quod ioh. solus de dilectione mandatum dedit.

1. Cor. xiii.

Ad Romanos.

a

Et sepe amici et noti periclitantes secundum se-
culum sanctos formidine deserunt. De quibus di-
cit ap[osto]l[us]. Omnes me dereliquerunt non illis impute-
tur. Sed ut quid hec omnia nisi ut oratio huius san-
cti corporis mane id est post noctem infidelitatis in
luce fidei preueniat deus donec veniat salus illa in
cuius nondum re sed iam spe salui facti sumus et
cum patientia fideliter expectamus.

Abijciamus ergo opera tenebrarum et in-
duamur arma lucis sic ut in die honeste
ambulemus.

Ex libro de
genesi ad lit-
teram. iiii.

Ephe. v.

Ita fidelis que in hac carne atque in hoc
seculo ducit in comparatione vite infide-
lis atque ipse non irrationabilis lux et dies
appellat dicente ap[osto]lo. Fuitis aliquando
tenebre nunc aut lux in domino. Et illud abijciamus ergo
opera tenebrarum et induamur nos arma lucis sicut
in die honeste ambulemus. Qui tamen dies nisi rursus in
comparatione illius diei quo coequeles angelis facti vi-
debimur deus sicut est ipse quod non eorum: non hic pro-
phetie lucerna indigeremur. Unde ap[osto]l[us] petrus di-
cit. Habemus certiorum prophetiarum sermonem cui bene-
facitis intendentes sicut lucerne in obscuro loco do-
nec dies luceat: et lucifer orietur in cordibus vestris.

ii. pe. i.

Ex tractatu
di. lxxvi.

Ita fidelis in operatione vite infidelis dies est.
Abijciamus inquit opera tenebrarum et induamur arma
lucis sicut in die honeste ambulemus. Ergo honeste
viviunt in operatione vite impiorum in die sumus.
Hic dies vite fidelis non sufficit. Hic enim quis
dies sit vita fidelis: tentatio est vita humana sup-
terram. Nox et dies. Dies in operatione infidelis: nox
in operatione angelorum. Habet enim dies angeli que
nos nondum habemus. Jam nos habemus: que non ha-
bent infideles. Sed nondum habent fideles quem an-
geli habent. Tunc autem habebunt cum erunt equales an-
gelis dei quod illis in resurrectione promissum est.
Non in promissionibus et ebrietatibus: non in
cubilibus et impudicijs: non in contentio-
ne et emulatione: sed in iudicium domini iesu christi.

H

Ex ep[isto]la ad
aurelium ep[iscopu]m

Uti ap[osto]l[us] tria breuiter genera vitiorum
detestanda et vitanda vno in loco posuerit
et quibus innumerabilis peccatorum exurgit se-
ges: vnum horum quod scilicet loco posuit acer-
rime in ecclesia vindicat. Duo autem reliqua id est pri-
mum et vltimum: tolerabilia videntur hominibus. atque ita
paulatim fieri possunt ut nec vitia ista putentur. At enim vas
electiois. Non in promissionibus et ebrietatibus: non in
cubilibus et impudicijs: non in pretione et dolo: sed in-
duite vos dominum iesum christum carnis curam ne feceritis
in concupiscentijs. Dolor ergo tristis cubili et impudicie
ita magni criminis putatur: ut non dignum non modo ecclesia
istius misterio sed ipsa etiam sacramentorum coniunctione videatur
qui se isto peccato maculauerit. Et recte oino. Sed
quare solus? Commessiones enim ebrietates ita con-
cesse et licite putantur: ut in honore etiam beatissimorum
martyrum non solum per dies solennes (quod ipsum quod non
lugenda videatur quod hec non carnis oculis inspicitur) sed
etiam quotidie celebrentur. Que feditas si tamen flagitio-
sa et non etiam sacrilega eorum: quibusque tolerantie viribus
sustentanda putaremur. Quod ubi est illud quod cum mul-
ta vitia enumerasset idem ap[osto]l[us] inter quod posuit ebrio-
sos ita conclusit ut diceret: cum talibus nec panem ede-
re. Sed feramur hec in luxu et labe domestica: et eorum
conuiuio quod priuatis pietatibus continentur: accipiamusque
cum eis corpus christi cum quibus panem edere prohibemur
Sane de sanctorum corporum sepulchris: saltem de lo-
cis sacramentorum. de domibus oronum: tamen dede-

Peccati car-
nis grau-
tas.
De disso-
lutionibus
que in vigi-
liis sanctorum
aguntur.

cus arceat. De pretio autem dolo quod ad me attinet
dicere: quoniam ista vitia non in plebe sed in numero
grauiora sunt. Porro autem morborum superbia mater
est et humane laudis auditas: que etiam hypocritarum
sepe generat. Huius non resistitur nisi crebris diuinorum
librorum testimonijs incutiat timor et charitas dei.
Si tamen ille qui hoc agit seipsum prebeat patientie atque
humilitatis exemplum minus sibi assumendo quod offert
sed tamen ab eis quod se honorant nec totum nec nihil acci-
piendo: et id quod accipit laudis atque honoris non pro-
pter se qui totum coram deo esse debet et humane prene-
re: sed propter illos accipiat quibus consulere non
possit si nimia defectione vilescent. Ad hoc enim pertinet
quod dictum est. Nemo iuuentutem suam preternat cum ille
hoc dixerit quod alio loco ait. Si hominibus placere vel-
le: christi seruus non essem. Magni est de honoribus et
laudibus hominum non letari: sed omnem minantem po-
tatem precipere et si quod inde necessarium retinet: id to-
tum ad utilitatem honoratum salutemque perferre. Non enim
frustra dictum est: deus perfringet ossa hominum place-
re volentium. Quid enim languidum: quod tam sine stabili-
tate ac fortitudine (quod ossa significant) quod homo quem
male loquentium lingua debilitat: cum sciat falsa esse que
dicuntur. Cui rei dolor nullus modo a me viscera dila-
niaret si non amor laudis eius ossa perfringeret.

Scriptura
sacris reser-
uit vitijs.

Sala. i.
Non letari
de laudibus
hominum ma-
gnus est.
ps. lii.

Et carnis curam ne feceritis in desiderijs

Castus enim dies (inquit) sollicitus erit
sibi ipse: id est ut cum oportuerit sumas ci-
bum vel potum vel indumentum: cum ipsa
seque necessitas urgere cepit. Aderunt enim
hec: quod nunc pater vester quod horum omnium indigetis
Sufficit enim diei inquit malicia sua: id est sufficit quod
ista sumere urgetur necessitas ipsa. Hinc ergo pene-
talis necessitatis: noli addere aliquid grauius. Que
rentibus primis regnum et iusticiam dei: id est hoc pre-
ponentibus ceteris rebus ut propter hoc cetera que
ramus: non debet subesse sollicitudo ne illa desint
que huius vite propter regnum dei sunt necessaria.

Ex libro de
sermone d[omi]ni
in monte.
De cibo et
potu sume
do.
Matthe. vi.

Fames et sitis quidam dolores sunt. vrunt et sicut fe-
bres necant: nisi alimentorum medicina succurrat.
Que quoniam presto est ex consolatione munerum tuorum
in quibus nostre infirmitati: terra et aquarum celum ser-
uiunt: calamitas delitescit vocant. Hoc me docuisti
ut quod admodum medicamenta sic alimenta sumpturus
accedam. Sed dum ad quietem satietatis ex indigentia
molestia transeo: in ipso transitu insidiatur mihi
queis concupiscentie. Ipse enim transitus voluptas
est: et non est alius qui transeat quo transire cogit ne-
cessitas. Et cum salus sit causa edendi et bibendi: ad-
iungit se tanquam pedisseque piculosa iocunditas. Et ple-
rumque pre conatu ut ei causa fiat quod salutis causa
me facere vel dico vel volo. Nec idem modus vtriusque
est. Nam quod salutis facit est delectatio parum est: et sepe
incertum fit vtrum adhuc necessaria corporis cura subsi-
diu petat. An voluptuaria vel cupiditatis fallacie
misterium suppetat. Ad hoc incertum hilarescit infelix
aia et in eo preparat excusationis prociuium: gaudens
non appere quod satis sit moderationi valitudinis
ut optentu salutis obumbrat negotium voluptatis
Iste tentationibus quotidie conor resistere in uoco
dexteram tuam. Nemo enim potest esse p[er]tines nisi tu des.

Ex libro con-
fessionu[m].

Voluptas
se necessi-
tati immi-
scet.

Nec nos frater quidam sapientium corporum incitia. Non enim
eis eget ipse animus in quod posita est beata vita. Ipse enim p[er]-
fectus est nullus autem perfectus aliquid eget. Et quod videtur corpori
necesse: sumet si affuerit. Si non affuerit non est ista
rui rex fraget iopia. Dis namque sapiens fortis est. Nullus
autem fortis aliquid metuit. non igitur metuit sapiens aut
mortem corporis aut dolores: quod pellendis vel euitan-

Ex libro de
beata vita.

Puer. xlii.
Sapiens mor-
tem et dolores
non timet.

dis vlt differēdis sūt necessāria illa quoz ei pōt pri
gere iopia: sed tñ nō desūt eis bñ vti si ipa nō desūt
Carnis inq̃t. puidētiā ne fecerit in cōcupiscen
tijs: qz gerimus curā carnis ad necessitatē salutis
Remo enī vnq̃ carne suā odio habuit: sicut ipse itē
dem dicit. Sic est q̃ etiā timor bñ nīmū (sicut ap
paret) corpis castigatorē admonet vt modico vino
vrat ppter stomachū r frequētes suas ifirmitates

Ca. xiiij

Affirmū autē in fide assu
mite: nō in disceptationi
bus cogitationū. Alius
ei credit māducare se oia
Qui aut ifirmus ē olus
manducet.

Cor hois
nec videre possumus nec ostendere. Deus dicit.
Que palā sūt vobis q̃ occulta sūt mibi. **P**aul⁹ dicit
apls. Sres nolite ate tēp⁹ iudicare q̃cōq̃ donec ve
niat dñs r illūmet abscondita tenebrarū r manifesta
bit cogitationes cordiū: et tunc laus erit vnicuiq̃ a
deo. Non potes inspicere cor noui xpiani. Quidē
Cor veteris xpiani potes: dicturi estis s̃ ex neces
sitate credidit. Posset r de illo dici de q̃ paulo ate
loq̃bamur: q̃ pmo fuit blasphem⁹ r persecutor r in
iuriosus. Et ipse enī qdā necessitas ipacta est: cele
stivoce pstrat⁹ est. Ut lumē haberet: lumē pdidit.

Minare qd volueris: et q̃tū volueris: da cullibet
hoi. Quid dulcius ista luce: quā tñ **P**aul⁹ nisi pdi
disset: eternā nō accepisset. de necessitate credidit.
Quid timuit: dicat mibi qd timuit. **A**mantēs o
ues: **Q**ues clamare pnt: mordere nō pnt. **P**otuit
et in ipso clamore ouis aduerrere glām dei r time
re iudiciū dei. **E**xclat⁹ est a somno qdāmodo vt
cōsideraret ipleri de xpo q̃ sūt pdicta de xpo tāti
posse nomē xpī: tñ pualere glām dei. Itaqz breui
ter dico charitati vre. **E**ccliam dei alloq̃r: poplū
dei alloq̃r. Si credidit tu inuenisti. si timuit. tu vi
disti. **I**nterī sres ad qd pnt hoies: vltra nobis non
vsurpem⁹ qd concessū nō est. **A**pls dicit. **I**nfirmitas
autē i fide recipite: nō in iudiciatōib⁹ cogitationū
Itō nobis vsurpem⁹ diiudicare cogitationes alioz
sed deo pbeam⁹ cogitationes nras etiā p illis de q̃
bus forte aliqd dubitam⁹. **F**orte dubitat aliqd non
uitas ipi⁹. **A**mate abūdati dubitantē. **A**more vfo
curate de corde ifirmi dubitationē. **I**nteriorē fa
ciē videte de q̃ gaudeatis: cor deo cōmittite p quo
oretis. **S**ciatis enī deserti a malis: suscipiat a nob.
Plus amate hoiem q̃ pus oderatis errorē. **S**ic
venit xps egros sanare de quo p euāgelii audiuim⁹
mus qz nō est op⁹ sanis medic⁹ sed male habentib⁹
Et qd est hō qui cū pdiderit vnā onem nōne relin
quet nonagita nouē in mōtib⁹: et it q̃rere vnā q̃ pe
rierat r cum inuenerit gaudet de illa. **S**ic gaudet
p me⁹ de vno penitēte q̃ de nonagita nouē iustis
q̃bus nō est opus penitētia. **S**ic p̃sus venit xpus
egros sanare: sic se nouit de inimicis suis misericors
vindicare. **Q**uib⁹ forte anim⁹ dolet cōfortibus ei⁹
erroris ad horā irascunt: postea fortassis imitabū
tur. **I**taqz sres cōmēdam⁹ eū et oratiōibus vris et
dilectiōi vre: et amicitie fidelissime: et susceptioni
ifirmitatis ei⁹. **Q**uomō pretis sic sequit. **B**onā vi
am docete: bonā in vobis inueniat. **I**nfactus xpīa
nus: discernat qd intersit iter id qd dimisit: r id qd
inuenit. **Q**uā ipi⁹ et studiū circa fidē xpī postero
ra tpa cōprobabūt. **N**ūc aut sres mei nō sūt neces
se nō sūt p̃silijs pastorē repellere pullantē: differre
q̃rentē: de occultis cordis velle iudicare: r vocem
manifestā nō acceptare: nec consiliū fuit: nec p̃posi

ti nri. **M**ouim⁹ enī quēadmodū mīnē misericors **D**eus avari
illa dei auaricia vndiqz lucra querētis de pecunia
sua: r dicētis pigro seruo iudicare volenti qd non
videbat: et circa lucra colligēda dñi torpescēt ser
ue neqz: ex ore tuo te condemno. **T**u me dixisti ho
mīnē molestū: metere vbi non seminasti / colligere
vbi nō sparsi. **N**ouerā ergo auariciā meā. **T**u da
res pecuniā meā nūmularijs: ego veniēs cū vsuris
exigerē. **N**ō ergo nō potuim⁹ nisi erogare nisi pe
cuniā dñicā. **E**xactor ille erit nō tñ ipi⁹: sed et oim
nrm. **I**mpleam⁹ ergo officiū progatoris nō vsur
pem⁹ locū exactoris. **I**taqz fratres op⁹ dei in aio
habete. **A**liud q̃rebat⁹ / aliud disponebat⁹ / **A**li
ud inuenistis. **O**p⁹ dñi cōmēdam⁹: serui conseruis
Plus in eo diligam⁹ qd dñs nri fecit: q̃ id qd face
re volebam⁹. **M**eliora enī sūt opa ipi⁹. **E**t magnā
er deuorā vocē ei⁹ audiūm⁹. **M**alozati nolo: xpīa
nus esse volo. **L**etam⁹ exultate: apli⁹ q̃ oderatis
amate. **O**p⁹ suū xpo oratiōib⁹ cōmēdate. **A**nimū
fidelē / pium / amicum / rudimētis seuis exhibete.
Quid interest enī quia videtis iā puectā etatem:
Hora nona venit ad vineā mercedē eq̃lē acceptur⁹
Is qui māducatur nō māducantē nō sper
nat: r qui nō māducatur. māducantē nō iu
dicet. **D**eus enī illum assumpsit.

Ea facta q̃ dubiū est quo aimo fiat in me
liore ptem iter premur. **Q**d enī sc̃ptū est
ex fructib⁹ eoz cognoscetis eos de ma
nifestis dictū est: q̃ nō possunt bono aio
fieri: sicut sūt stupra / vel blasphemie / vel furta / vel
ebrietates / r si q̃ sūt alia / q̃ nob iudicare pmit
titur dicēte aplo. **Q**uid enī mibi de his q̃ foris sūt
iudicare: **N**ōne de his q̃ int⁹ sūt vos iudicatis: **P**e
gñe autē c̃boz qz pnt bono aioz simplici corde sine
vicio cōcupiscētie q̃cūqz hūani cibi indifferēter su
mi: phibet idē apls iudicare eos q̃ carnibus vesce
bant et vinū bibebāt ab eis q̃ se ab huiusmodi ali
mētis tēperabāt. **Q**ui māducatur inq̃t nō māducārē
nō spnat: et q̃ nō māducatur: māducantē nō iudicat.
Ibi etiā ait. **T**u qd s̃ q̃ iudicas alienū seruū: dñō
suo stat aut cadit. **D**e talib⁹ enī reb⁹ q̃ pnt bono aio
et simplici fieri: q̃uis etiā possint nō bono: volebāt
illi cū hoies essent i occulta cordis ferre sententiā:
de q̃b⁹ sol⁹ de⁹ iudicat. **A**d hoc p̃tinet etiā illud qd
alio loco dicit: nolite ate tēp⁹ quicqz iudicare q̃usqz
veniet dñs r illūmet abscondita tñbrarū: et manife
stabit cogitationes cordis: r tūc laus erit vnicuiqz a
deo. **S**ūt ergo qdā facta media q̃ ignoram⁹ quo
aio fiant: qz r bono r malo fieri pnt: de q̃b⁹ temerā
riū est iudicare: maxie vt condēnem⁹. **H**oz aut ve
niet tēp⁹ vt iudicent⁹: cū dñs illuminabit abscondita
tenebrarū et manifestabit cogitationes cordis.

Quā audim⁹ qui credit in xpm nō veniet in iudi
ciū: intelligam⁹ qz non veniet ad dñationē. **D**icit
enī iudiciū p dñationē: sicut p̃cit apls. **Q**ui nō
māducatur māducārē nō iudicat: id est nō de illo ma
le existimet. **E**t dñs dicit. **N**olite iudicare ne iudi
cetur de vobis. **N**ō enī nobis tollit itelligētā iudi
candi: cū et ppheta dicat. **S**ivere iustitiā diligitis
recte iudicate fili j boim. **E**t ipse dñs dicat. **N**olite
iudicare psonaliter: sed iustū iudiciū iudicare. **S**z
illo loco vbi vetat iudicare illud admonet: ne dā
nemus aliquē cuius vel cogitatio nobis non apta
est: vel nescim⁹ qualis postea sit futurus.

Tu qd es qui iudicas alienū suū: **D**ñō
suo stat aut cadit. **G**rabit autē. **P**otens
est enī deus statuere illū. **N**ā alius iudi

Ex libro ad
pba de ordi
natione.
Ephe. v.Ex sermone
de aplo pau
lo i pueris
cuiusdā fau
si pagani.
Cor hois
videri nō
potest.Paulo
necessitas
impacta ēJudican
dū nō ē de
corde alie
no.Matth. ix.
Luce. xv.Dei avari
cia.

Luce. xix.

Ex libro scdo
de fide dñi
in monte.
Judiciū
temerariūDe indiffe
rentib⁹ nō ē
iudicadū.

i. Cor. xiii.

De factis
mediis re
merariū ē
iudicare.Ex libro de
de agone xpī
ano.

Matth. vii.

ps. lvi.

Ad Romanos.

et cat die inter die: alius aut iudicat omne diem. Unusquisq in suo sensu abundet.

Ex libro de correctione et gratia.

Quamuis de oibus regeneratis et pie viuentibus loqretur aplos dicēs. Tu quis es q iudicas alienum seruū suo domio stat aut cadit: cōtinuo tamē respexit ad pdestinatos et ait. Grabit aut. Ne hoc sibi arrogarēt: potest enī deus inq̄t statuere illū. Ipe itaqz dat pseueratiā qui statuere potēs est eos q stant vt pseueratissime stent: vel restituere qui ceciderint. Dñs enim erigit elisos.

ps. cxliiii.

Qui sapit diem: domino sapit.

Ex libro q̄rto de baptis-
mo p̄uoloz.

Nec isti ecclie deuoti sūt qui vident esse intus: et cōtra ch̄stū viuūt id est cōtra mandata xpi faciūt. Nec oīno ad illam eccliam p̄tinere iudicādis sūt: quā sic ipe m̄dat lauachro aq̄ in verbo vt exhibeat sibi gloriosam eccliam nō habētem maculā aut rugā aut aliqd̄ huiusmodi. Qd si in ista ecclia nō sunt ad cuius mēbra nō p̄tinēt nō sūt in ecclia de qua dicitur vna est colūba mea vna est matr̄s sue. Ipa est enī sine macula et ruga. Aut asserat q̄ potest huius colūbe mēbra esse q̄ seculo verbis nō factis renūciāt: interm̄ ad qd̄ videmus. Unde dictū arbitroz: qui sapit diem dño sapit. Deus enī iudicat omne diem. Secundū aut p̄scientiā qua nouit quos p̄destinauerit ante mūdi constitutiōē cōformes imaginis filij sui: multi etiā qui apte foris sūt et heretici ap̄pellātur: multis et bonis catholicis meliores sunt. Quid enī sint hodie videm: quid cras futuri sint ignoramus: et deo quidē apud quē sūt p̄sentia que ventura sūt: etiā quod futuri sūt: iam sūt. Nos aut scdm̄ id qd̄ in p̄senti est q̄sqz hoīm q̄rimus vtrū in illius ecclie mēbris q̄ vna colūba dicta est et sp̄sa ch̄sti sine macula et ruga hodie deputādi sunt.

Lant. vi.

Qui foris
aperti sūt
multis bo-
nis catho-
licis q̄ int̄
meliores
sunt.

Et qui māducat dño manducat. Grās enī agit deo. Et qui nō māducat dño nō māducat. Gratias enī agit deo.

H

In expositio-
ne. p̄i. xxi.

Ex lib. d̄ ḡa
nouī testamē-
ti.
Quid est
māducare
aut aliud
facere do-
mino.

Ita dictū est annūciabitur dño generatio ven-
tura ac si diceret dño placebūt qui annūciabūt nō
sibi: vt ita sit dño annūciare sicut est dño viuere.
Sic dictum est. Qui māducat dño māducat: et
qui nō māducat dño nō māducat. Ad hoc quippe
addidit et grās agit deo vt ostēderet quid esset do-
mino facit id est in eius laudē facit. Tūc enī recte/
tūc iuste / tūc pie fit / cum opus bonū in eius fit lau-
dem cuius grā donat vt fiat. In quo affectū profi-
ciens quicqd̄ bonū facit dño facit: hoc est in ei⁹ lau-
dem cuius gratiā p̄cepit vt faciat. Unde est actio
gratiarū: que int̄mo fidelū mysterio celebratur.
Nemo enī nostrū sibi viuūt: et nemo sibi
mori. Siue enī viuimus: dño viuimus
siue morimur: dño morimur. Siue ergo
viuimus siue morimur: dñi sumus.

Extractatu
p̄i. cxliiii.
Mortui
etiā lauda-
dabūt de-
um.

ps. cxliiii.
Ecclie. xviii.
Johan. xi.

Sicut dñi magnitudinis nō est finis: sic
tue laudis nō erit finis. Mō enī cū mor-
tuus fueris in hac carne desines lauda-
re deū. Dicitū est quidē. Mō mortui lau-
dabunt te dñe. Sed illi de q̄bus dicit a mortuo ve-
lut q̄ non sit perijt cōfessio: nō illi de q̄bus ait. Qui
credit in me licet moriat̄ viuēt. Quia et de abrahā
et deus ysaac / et deus iacob / non est mortuorum
sed viuoz. Si enī nunqz nisi ipsi⁹ eris: nunqz a lau-
de ipsius tacebis. Timere poteris ne dñi viuus hic
nō ipius sis: et cum mortuus fueris nō sis ipius:

Audi apostolū promittētem tibi securitatē. Siue
viuimus dño viuimus: siue morimur domio mo-
rimur. Siue ergo morimur siue viuim⁹ dñi sum⁹.
Et vnde factū est vt eius sis mortuus: Quia p̄cio
sui sanguinis te redemit. Et mortu⁹ quomodo p̄-
didit seruū mortuū: cuius mors est p̄ciū tuum?
Adeo cū dixisset siue viuimus siue morimur dñi
sum⁹. Ut ostēderet ipm̄ p̄ciū: ad hoc enī (inq̄t)
ch̄stus mortu⁹ est et resurrexit vt et mortuoz et
uiuoz dominef.

In hoc enī ch̄stus mortuus est et resur-
rexit: vt et viuoz et mortuoz dominef
Tu autē quid iudicas fratrē tuū: aut tu
quare sp̄nis fratrē tuū? Omnes enī sta-
bimus ante tribunal dei. Scriptum est
enī. Quio ego dicit dñs: quoniā mihi fle-
ctetur omne genu: et omnis lingua confi-
tebitur deo. Itaqz vnusquisqz nostrū p̄-
serationem reddet deo.

Ex libro eccl̄
ridion.

Adeo ch̄stus mortuus est et resurrexit vt et vi-
uoz et mortuoz dominef. Nec tenebit regnū
mortis etiā pro quo mortu⁹ est ille liber in mortuis.
Regnāt itaqz cū illo etiā nūc sancti eius aliter
quidē q̄ tunc regnabūt: nec tamē cum illo regnāt
zizania: q̄uis in ecclesia cum tritico crescant. Re-
gnant enī cum illo qui faciunt quod ait apostolus
Si resurrexistis cū ch̄sto q̄ sursum sūt sapite vbi
ch̄stus est in dextera dei sedens q̄ sursum sūt q̄ri-
te nō que sup̄ terrā. De qualibus itē dicit q̄ eozum
conuersatio sit in celis. Postremo regnant cū illo
qui eo modo sūt in regno eius vt sint etiā ipsi re-
gnum eius. Quomodo autē sunt regnū ch̄sti qui
vt alia taceam q̄uis ibi sint donec colligantur in
fine seculi de regno eius omnia scandala: tamen
illic sua querūt non que iesu ch̄sti. Et aie inquit
occisoz p̄pter testimoniū iesu: et p̄pter verbū dei
subauditur regnauerunt cum iesu / aie scilicet mar-
tyrum nōdū sibi corpibus suis redditis. Neqz enī
impiorū anime mortuoz separant ab ecclesia que
nunc est etiā regnū ch̄sti. Alioquin nec ad altare
dei fieret eozum memoria in cōmunicatiōe corpo-
ris ch̄sti / nec aliqd̄ p̄deset ad eius baptisum
in periculis currere ne sine illo finiat̄ hec vita:
nec ad recōciliatiōē si forte per penitentiā malam
ue cōsciētiam quisqz ab eodem corpore separatus
est. Aur enī sunt ista nisi quia fideles etiā defuncti
membra sūt eius: Quāuis ergo cum suis corpori-
bus nōdū iam tamē eozū anime regnant cū illo.
Unde et alibi legitur. Beati mortui qui in dño
moriunt̄. Ammodo iam dicit sp̄rit⁹ vt requiescāt
a laboribus suis. Nam opera eozū sequunt̄ illos.
Regnāt itaqz cum ch̄sto nūc primum ecclesia in
vuis et mortuis. Propterea enī sicut dicit aposto-
lus mortuus est ch̄stus vt et viuoz et mortuoz
dominef. Sed ideo tantūmodo martyrum animas
commemorauit: quia ipsi p̄cipue regnant mor-
tui: qui vsqz ad mortem p̄ veritate certarunt. Sed
a parte totum etiā ceteros mortuos intelligimus
pertinētes ad ecclesiam quod est regnū ch̄sti.
Non ergo amplius inuicem iudicem⁹.
sed hoc iudicate magis: ne ponatis of-
fendiculū fratri vel scandalum. Scio et
cōfido in dño iesu: quia nihil cōmune p̄
ipsum nisi ei qui existimat quid commu-

Ex libro de
ciuitate dei. p̄i.
Diuersus
modus re-
gnandi.
Colo. iii.

p̄i. iii.

Apo. xx.

Apo. xiiii.

Martyres
p̄cipue cū
xpo regna-
re dicunt.

ne esse: illi comune est. Si enim propter cibum frater tuus contristatur. iam non secundum charitatem ambulas. Noli cibo tuo illum perdere: pro quo Christus mortuus est. Non ergo blasphemetur bonum nostrum.

Quo sunt in quibus temerarius iudicium ca-
uere debemus? cum incertum est quo animo quod-
que factum sit: vel cum incertum est qualis fu-
ritur sit quod nunc vel bonus vel malus ap-
paret. Si ergo quispiam (verbigra) coqueat de sto-
macho ieiunare nolit: et tu id non credes edacita-
tis id vicio tribueris temere iudicabis. Item si ma-
nifesta edacitate ebrietateque cognoueris et ita rep-
benderis quasi nunquam illa possit corrigi atque mutari:
nihilominus temere iudicabis. Non ergo reprehen-
damus ea quae nescimus? quo animo fiat: neque ita rep-
damus quae manifesta sunt ut desperemus sanitatem: et
vitabimus iudicium de quo nunc dicimus. Nolite iudi-
care ne iudicet de vobis. Maxime autem hi temere
iudicant de incertis et facile reprehendunt qui magis
amant vituperare et damnare quam emendare et corrigere.

Quod vitium vel superbia est: vel inuidia.
Non est enim regnum dei esca et potus: sed
iustitia et pax et gaudium in spiritu sancto. Qui
enim in hoc seruit christo placet deo: et proba-
tus est hominibus. Itaque quae pacis sunt secte-
mur: et quae edificatiois sunt in inuicem custo-
diamus. Noli propter escam destruere opus dei.

Quod autem subiungit et iustificata est sapien-
tia ab omnibus filiis suis: ostendit filios sa-
pientiae intelligere de usu ciborum nec in ab-
stinendo nec in manducando esse iustitiam:
sed in equitate tolerandi inopiae: et temperantia pro
abundantia non se corripendi: atque oportune sumendi
vel non sumendi ea quorum non usus sed concupiscentia re-
frenanda est. Non enim interest oino quid alimentorum su-
mas ut succurras necessitati corporis dummodo con-
gruas in generibus alimentorum his cum quibus tibi vi-
uendum est: neque quantum sumas multum interest: cum vi-
deamus aliorum stomachum citius satiari: et eos tamen
illi ipsi quo paruo satiatur ardere et intolerabili-
ter et oino turpiter ibiari: alios autem plusculo qui-
de satiari: sed tolerabili inopia propter: et vel ante
ora positas epulas si in tempore aut opus sit aut ne-
cesse sit cum tranquillitate aspicere neque tangere. Ma-
gis ergo interest non quid vel quantum alimentorum pro co-
gruentia hominum atque personae suae: et pro suae valitudinis
necessitate quae capiat: sed quanta facilitate ac serenitate
animi careat: cum his vel oportet: vel etiam ne-
cesse est carere: ut illud in animo christiano compleat
quod apostolus dicit. Scio et minus habere: scio et abunda-
re vbiq. In omnibus et in omni imbutus sum. Et satia-
ri et esurire et abundare et penuriam pati. Quia possum
in eo qui me confortat. Et illud. Neque si manducaue-
rimus abundabimus: neque si non manducauerimus ege-
bimus. Et illud non est enim regnum dei esca et potus:
sed iustitia et pax et gaudium. Et quia solent homines
multum gaudere carnalibus epulis: addidit in spiritu
sancto. Iustificatur ergo sapientia ab omnibus filiis suis: quod
intelligunt utendis terrenis oportuna tempora esse
debere: facilitatem vero carendi talibus et amorem fru-
endi eternis: non variari oportere per tempora sed prope-
tuo retinere.

Omnia quidem sunt munda: sed malum est

homini qui per offendiculum manducat.
Bonum est non manducare carnem et non bibe-
re vinum: neque in quo frater tuus offendit
aut scandalizatur aut infirmatur. Tu fidem
habes penes te ipsum: habet coram deo.
Beatus qui non iudicat semetipsum in eo
quod probat. Qui autem discernit: si mandu-
cauerit damnatus est: quia non ex fide.

Non videmus israelitas malo suo im-
petrasse quod culpabili concupiscentia
petierunt? Occupierant enim carnibus
vesci quibus pluebatur manna de celo. Fa-
stidiebant quippe quod habebant: et quod non habe-
bant impudenter petebant: quasi non melius pete-
rent non ut cibum quod deerat indeceter desiderio postaret
sed ut ille quod aderat sanato fastidio sumeret. Quando
enim nos delectant mala et non delectant bona: ro-
gare potius debemus deum ut delectentur bona quam
ut concedatur mala. Non quia malum est carne ve-
sci cum de hac re loquens apostolus dicat omnis
creatura dei est bona: et nihil abiciendum quod cum
gratiarum actione suscipitur: sed quia sicut ipse item
ait malum est homini qui per offendiculum mandu-
cat. Et si per hominis offensionem quod magis dei?
Cuius in israelitis non parua erat offensio repudia-
re quod dabat sapientia: et petere id quod inhababat
concupiscentia: quauis illi nec peterent: sed quia de-
erat murmurarent. Sed ut sciremus non dei crea-
turam esse culpabilem: sed inobedientiam contra ma-
cem et inordinatam cupiditatem: non propter por-
cum sed propter pomum mortem homo primus inue-
nit. Et esau primatus suos non propter gallinam: sed
propter lenticulam perdidit.

Audiui aliam vocem tuam. Post concupiscentias tu-
as non eas: et a voluntate tua vetare. Audiui et il-
lam ex munere tuo quam multum amavi. Neque si
manducauerimus abundabimus: neque si non mandu-
cauerimus deerit nobis. Hoc est dicere. Nec illa
res copiosum me faciet: nec illa erubescens. Audi-
ui et alteram. Ego enim didici in quibus sum suffici-
ens esse. Et abundare noui: et penuriam pati noui.
Omnia possum in eo qui me confortat. Ecce milles
castrorum celestium non pulvis quod sumus. Sed me-
mento domine quia pulvis sum: et de puluere fe-
cisti hominem: et perierat et inuentus est. Nec ille in
se potuit quia idem pulvis fuit. quae talia dicentem
affectu tue inspirationis admaui. Omnia enim
possum inquit in eo qui me confortat. Conforta me
ut possim. Da quod iubes: et iube quod vis. Iste
se accepisse confitetur: et quod gloriatur in domino
glorietur. Alium audiui rogantem ut accipiat. Aufer
a me concupiscentias ventris. Unde apparet scire de-
meus te dare cum sit quod imperas fieri. Pocu-
sti me pater bone omnia munda mundis: sed ma-
lum esse homini qui per offendiculum manducat: et
omnem creaturam tuam bonam esse nihilque abijci-
endum quod cum gratiarum actione percipitur: et quia
esca nos non commendat deo et ut nemo nos iudi-
cet in cibo aut in potu: et ut qui manducat non man-
ducantem non spernat: et qui non manducat: man-
ducantem non iudicat. Didici hoc. Gratias tibi lau-
des tibi. Eripe me ab omni tentatione. Non ego
immundicia obsonij timeo sed immunditiam cu-
piditatis. Scio enim omne carnis genus quod cibo
esset usus manducare permixtum: beliam cibo carnis

Extractum
euangelii secundum
iohanem. lxx.

Carnibus
vesci non est
malum.
I. Thimotheus. iiii.

Sene. xlv.

Ex libro con-
fessionum. x.
Ecclesiae. xviii.

Job. vii.

Phi. iiii.

Ecclesiae. xlii.

Ex libro secundo
de sermone domini
in monte.
Iudicium
temerarium
vitandum pro
vobis.

Ex libro primi
euangelii
secundo.
In mandu-
catione vel
abstinencia
iusticia non
consistit.

Phi. iiii.

I. Cor. viii.

Ad Romanos.

e

refectum: iohannē mirabili abstinentia peditum
aialibus hoc est locustis in escam cedentibus non
fuisse pollutū. Et scio esau lenticule concupiscētia
deceptū: et dauid ppter aque desiderium a seipso
reprehensum: et regem nostrū non de carne sed de
pane tentatū. Ideoq; populus in heremo nō quia
carnes desiderauit: sed quia esce desiderio aduer-
sus dominū murmurauit: meruit improbari. Ita-
q; freni gutturis tēperata relaxatione et constru-
ctione tenendū sunt. Et quis est domine qui nō ra-
piatur aliquatūlū extra metas necessitatis: Quis
quis est magnus est: magnificet nomē tuum. Ego
autem nō sum quia peccator homo sum. Sed ego
magnifico nomen tuū: et interpellat te pro pecca-
tis meis qui vicit seculum: numerās me inter infir-
ma membra corporis sui: quia et imperfectum eius
viderunt oculi tui et in libro tuo oēs scribentur.

ps. cxxxviii

Ex libro sen-
tentiā pro
speri.

Omne autē qd nō est ex fide peccatū est.
Omnis infidelium vita peccatū est: et nihil bo-
num sine summo bono. Tibi enī deest agnitio eter-
ne et incommutabilis veritatis falsa virtus est etiā
in optimis moribus.

Capitulum. xv.

Obemus autem nos fir-
miores ibecillitates in-
firmorum sustinere: et nō
nobis placere. Unusq; s-
q; vestrum proximo suo
placeat in bonū ad edifi-
cationem. Etenim christus non sibi pla-
cuit: sed sicut scriptū est: impropria im-
propertatū tibi ceciderunt super me.

Extractu
pl. lxxvii.

Oprobria exprobrantium tibi cecide-
runt sup me. Hoc testimonio vsus est et
Paulus apłs et ait. Quaecunq; autem
scripta sūt vt nos doceremur sc̃pta sunt
vt per patientiā et consolationē scripturarū spem
habeamus. Dixit ergo christi hanc fuisse vocē ob-
probria exprobrantiū tibi ceciderunt sup me. Qua-
re tibi? Nunquid patri exprobrati sunt et non ipsi
christo? Quare obprobria exprobrantiū tibi ceci-
derunt sup me? Quia qui me odit odit et patrē: qā
nemo exprobrauit xp̃o nisi deo exprobrans. Ob-
probria exprobrantiū tibi ceciderunt sup me: quia
me inuenerunt.

H

Iohan. xv.

Quaecunq; enī scripta sunt ad nostrā do-
ctrinam scripta sūt. vt per patientiam et
cōsolationē scripturarū spem habeam⁹.
Deus autē patientie et solaciū det vobis
idipm sapere in alterutrū secūdm̃ iesum
christū: vt vnanimēs vno ore honorifice-
tis deū et patrē dñi nostri iesu christi.
Propter quod suscipite inuicē: sicut et
christus suscepit vos in honorem dei.

Ex libro con-
tra faustum
manicheū.
Cur libet
pphetici
legendi.

Nos ergo et ad cōmēorationē fidei nr̃e:
et ad cōsolationē spei nr̃e / et ad exhorta-
tionē charitatis nr̃e libros ppheticos
et aplicos legim⁹ alterutrū vocib⁹ sibi
met concinētes et ea cōcinētia tanq; celesti tuba a
torpore mortalis vite nos excitātes: et tanq; ad pal-
mas supne vocatiōis extrēdentes. De libris enī p-
pheticiis qddā cū cōmēmorasset apłs sicut scriptū
est obprobria exprobrantiū tibi ceciderunt sup me:

cōtinuo subiūgit vtilitatem diuine lectiōis. Que-
cunq; enī ante scripta sunt (inquit) vt nos docere-
mur scripta sunt: vt per patientiā et consolationem
scripturarū spem habeamus ad deū.

Dico enī christū iesum ministrum fuisse
circūcisionis ppter veritatē dei ad con-
firmādas pmissiones patrū: gētes autē
sup misericordia gl̃ificare deū: sicut scri-
ptum est. Propterea confitebor tibi in
gētibus dñe et nomini tuo cantabo. Et
iterū dicit. Letamini gentes cum plebe
eius. Et iterū. Laudate oēs gentes do-
minū. et magnificate eū omnes populi.
Et rursus esaias ait. Erit radix iesse: et
qui exurget regere gētes: in eum gentes
sperabūt. Deus autem spei repleat vos
omni gaudio et pace in credēdo: vt abun-
detis in spe et virtute spūs sancti. Cer-
tus sum autē fratres mei et ego ip̃e devo-
bis: quoniā et ip̃i pleni estis dilectione:
repleti omni sciētia: ita vt possitis alter-
utrū monere. Audacius autem scripsi
vobis fratres ex pte. tanq; in memoriā
vos reducens: ppter gratiā que est data
mibi a deo. vt sim minister christi iesu in
gētibus sanctificās euāgeliū dei: vt fiat
oblatio gentiū accepta et sanctificata in
spiritu sancto. Habeo igitur gloriā in
christo iesu ad deum. Non enī audeo ali-
quid loqui eorū que p me nō efficit xp̃s
in obedientiā gentium verbo et factis et
in virtute signorum et prodigiorū in vir-
tute spūs sancti: ita vt ab hierusalem per
circuitū vsq; ad illiricū repleuerim euā-
geliū christi. Sic autē predicauī euāge-
lium hoc nō vbi noiatus est christus: ne
sup alienū fundamentū edificarē: sed si-
cut scriptū est. Quoniā qbus non est an-
nunciātū de eo videbūt: et qui nō audie-
rūt de eo intelligent. Propter quod im-
pediebar plurimū venire ad vos. et pro-
hibit⁹ sum vsq; adhuc. Nunc vero vl-
terius locū non habēs in his regiōibus
cupiditatē autē habēs veniendi ad vos
ex multis iā precedentibus annis: cū in
hispaniā proficisci cepero. spero q pte-
riens videā vos. et a vobis deducar il-
luc: si vobis primū ex pte fructus fuero.

Secundū speciē corporis quā iudei vt-
derūt et contēpserunt: nō apud nos fu-
it xp̃s quia et hoc de illo dictū erat si-
cut dicit apłs. Dico enī christum min-
istrum fuisse circūcisionis ppter veritatē dei ad cō-
firmādas pmissiones patrū. Ad illos debuit ve-
nire quorū patrīb⁹ est pmissus. Ideo et ip̃e sic
ait. Nō sum missus nisi ad oues que perierant do-
mus israel. Sed quid ait apłs in sequēti: Gētes

Extractum
euāgelii fin
iohā. xviii.

Matth. xv.

autem super misericordia gloriificare deum. Quid et ipse dominus? Habeo alias oves que non sunt ex hoc ovili. Qui dixerat non sum missus nisi ad oves que perierunt domus israel: quomodo habet alias oves ad quas non est missus: nisi quia significavit presentiam corporalem non se missum exhibere nisi solis iudeis qui viderunt et occiderunt? Et tamen inde multum et ante et postea crediderunt: ut esset semen unde alia messis consurgeret. Huc vero cum fama euangelij et bono eius odore excitati credunt fideles eius per omnes gentes: erit expectatio gentium quando ventat qui iam venit: quando ab omnibus videatur qui tunc a quibusdam est visus / a quibusdam non est visus: quando ventat iudicaturus qui venit iudicandus: quando ventat discreturus qui venit ut non discernatur. Non enim ab impijs christus est discretus: sed cum impijs iudicatus. De illo enim dictum est: et iter iniquos deputatus est. Latro euangelij christus datus est. Accepit indulgentiam criminis: datus est qui omnem criminum conscientiam relaxavit.

Propterea confortabor tibi in gentibus domine: propterea tibi per me confortabunt gentes domine. Et non tuo psallam et latius innotescas bonis opibus meis. Quod ait confortabor tibi in eis utique qui confitebuntur in quibus et loquitur. Confessio autem non tantum peccatorum est sed et laus dei sicut ipse in euangelio. Confortabor tibi inquit domine pater celi et terre. Quod autem ait. Cantabo. hoc est illud canticum novum de quo in alio psalmo dicitur. Cantate domino canticum novum cantate domino omnis terra. Ipse quippe cantat in nobis cuius gratia cantamus sicut dicit apostolus. An vultis experiri mentem eius accipere qui in me loquitur christus? Neque enim omnis qui labijs personat: cantat canticum novum sed qui eo modo cantat ut apostolus admonet dicens. Cantantes et psallentes in cordibus vestris domino. Intus enim est hoc gaudium ubi vox laudis et canitur et auditur: qua voce laudatur qui gratis amandus est toto corde / tota anima / tota mente / amatoresque sui accendit in se gratia sancti spiritus sui.

Et inhabitet gloria in terra nostra. id est in ea terra in qua natus erat: quia inde cepit predicare christus: inde apostoli / et illuc missi prius / inde prophete / ibi patriarche. Ipse etiam venit de semine abrahe ubi manifestatus: ibi mirabilia fecit. Postremo tantum honorem illi genti detulit ut cum eum interpellaret quedam muliercula chanaanica salutem querens filie sue dixerit ei. Non sum missus nisi ad oves que perierunt domus israel. Hoc ergo videns propheta ait. Veruntamen prope timentes eum salutare ipsius ut inhabitet gloria in terra nostra. Misericordia et veritas occurrerunt sibi. Veritas in terra nostra ex persona iudeorum: misericordia in terra gentium. Veritas enim ubi: ubi erant eloquia dei. Misericordia ubi: In illis qui dimiserunt dominum suum et converterunt se ad demonia. Nunquid et ipsos disperdit: Quomodo si diceret voce ad istos: longe fugio eos qui multum a me recesserunt. Loca inveniunt me querentes se quia ipsi nolebant querere me. Ergo misericordia et veritas occurrerunt sibi.

Quoniam populo israel etiam secundum carnem venienti de semine abrahe promissa erant multa prophetice: et ita ille populus propagatus est in quo implerentur promissa dei: non autem deus clausit fontem bonitatis sue etiam in alienigenas quas sub

angelis constituerat: portionem sibi faciens populum israel: in hec duo et apostolus distincte distribuit misericordiam domini et veritatem. Ait enim christum ministrum fuisse circumcisionis propter veritatem dei ad confirmandas promissiones patrum. Ecce quia non se fecit deus: ecce quia non repulit plebem suam quam presciit. Item cum de casu iudeorum ageretur ne quis putaret sic illos improbatos ut nihil frumenti ex illa ventilatione in horreum mitteretur: ait apostolus. Non repulit deus plebem suam quam presciit. Nam et ego israelita sum. Si totum ille spine fuerit unde hoc granum vobis loquor? Ergo impleta est veritas dei in his qui ex israelitis crediderunt: et venit unus paries ex circumcisione applicans se ad lapideam angularem. Sed ille lapis angulum non faceret: nisi alium parietem ex gentibus susciperet. Ille itaque paries tanquam proprie pertinet ad veritatem: iste autem alius ad misericordiam. Dico enim (inquit) christum ministrum fuisse circumcisionis propter veritatem dei: ad confirmandas promissiones patrum.

[Gentes autem super misericordia gloriificare deum.]

Rex ergo iudeorum christus sub cuius leue iugum etiam gentes meruerunt salutem. Quia eis misericordia maiori concessum est hoc: apertius ipse ostendit apostolus ubi ait. Dico enim ministrum fuisse circumcisionis ad confirmandas promissiones patrum. Gentes autem super misericordia gloriificare deum. Neque enim debitum erat panem filiorum tollere et mittere canibus: nisi canes humilitati ad colligendas micas quas de mensa dominorum cernerent per ipsam humilitatem exaltati atque homines facti: ad ipsam mensam mererentur accedere.

Dominus qui dixit non sum missus nisi ad oves que perierunt domus israel: ostendens illis redditam presentie ipsius promissionem: ait tamen alio loco. Habeo alias oves que non sunt ex hoc ovili etc. Hinc apostolus ait. Dico ergo christum ministrum fuisse circumcisionis propter veritatem dei ad confirmandas promissiones patrum. Ecce quid est: non sum missus nisi ad oves que perierunt domus israel. Deinde subiungit apostolus dicens. Gentes autem super misericordia gloriificare deum. Ecce quid est habeo alias oves que non sunt de hoc ovili oportet me et ipsas adducere ut sit unus grex et unus pastor. Quod utrumque breviter dictum est in eo quod de prophetia apostolus idem commemorat letamini gentes cum plebe eius.

Nunc igitur proficiscar in hierusalem ministrare sanctis. Probauerunt enim macedonia et acha collationem aliquam facere in pauperes sanctorum qui sunt in hierusalem. Placuit enim eis: et debitores sunt eorum. Nam si spiritualium eorum participes facti sunt gentiles debent et in carnalibus ministrare eis. Hoc igitur cum consummavero et assignavero eis fructum hunc: per vos proficiscar in hispaniam. Scio autem quoniam veniens ad vos in abundantia benedictionis christi veniam. Obsecro ergo vos fratres per dominum nostrum iesum christum et per charitatem sancti spiritus ut adiuvetis me in orationibus ad

Ex modo de
passione dñi
Xps iude
orum rex.

o

h

Quo xps
dicit se non
missus ad
gentes.

Luce. xxi.

Extractatu
di. xvi.

Ex libro de
gra novi te-
stamenti.

Luce. x.

ps. xcvi.

ii. Cor. xiii.

Ephe. v.

Extractatu
ps. lxxviii.

Mathei. xv.

Extractatu
ps. lxxvii.

Ad Romanos.

deū: vt liberer ab infidelibus q̄ sūt in iudea: et obsequij mei oblatio accepta fiat in hierusalē sc̄tis: vt veniā ad vos in gaudio p̄ voluntatē dei vt refrigerer vobiscū. **D**eus autē pacis sit cum omnib⁹ vobis Amen.

In expositōe
sp̄s ad gala
thas.

Communis cura erat oib⁹ aplis de pau-
peribus sc̄torū qui erant in iudea: q̄ rerū
suarū venditaz precia ad pedes ap̄loz
posuerāt. Sic ergo ad gentes missi sunt
Paul⁹ et Barnabas vt eccl̄ie gētiū que hoc nō fe-
cerāt ministrarēt in oratiōe ip̄loz eis qui hoc fece-
rant. Et ecce ait. [Nūc autē pergā hierusalē
ministrare sc̄tis. placuit enī macedonie et achate
cōmunionē aliquā facere in paupes sc̄torū qui sūt
in hierl̄m. Placuit enī illis et debitores eorū sunt.
Si enī spiritalibus eoz cōmunicauerūt gētes de-
bent et in carnalib⁹ ministrare eis.]

Ex libro de
oge mona-
chorum.
Esa. ii.

Qui quia ppe inuēti sūt et viles fuerūt genti-
bus q̄ ab idolorū cultu ex longinquo vocabantur:
sc̄dm illud qd̄ dictū est ex syon p̄det lex et verbū
dñi ex hierusalē: debitores eoz dixit ap̄lus ex gē-
tibus xp̄ianos: debitores (in q̄t) eoz sūt: et addidit
quare. Si enī spiritalib⁹ eoz cōicaauerūt gētes de-
bent et in carnalibus ministrare eis.

Ex libro de
cathecizadō
rudibus.

Cum viderent iudei tanta signa fieri in ei⁹ noīe
quē partim p̄ inuidiā / partim p̄ errorem crucifixe-
rant: alij incitati sūt ad psequēdos p̄dicatores ei⁹
ap̄los. Alij vero id ip̄um ampl⁹ admirantes q̄ in
eius noīe quē veluti a se oppressum et victū riserāt
tanta miracula fierent: penitendo cōuersi credide-
rūt in eum mīlia iudeoz. Nō erant tā illi tēporalia
beneficia terreniq̄ regnū desiderantes a deo: nec
pmissum regē ch̄istum carnaliter expectātes sed
immortaliter intelligētes et diligentes eū qui pro
ip̄sis ab ip̄sis tanta mortaliter p̄tulit: et eis vlc⁹ ad
sui sanguinis effusionē peccata donauit: et immor-
talitatē a se sperandā et desiderandā exemplo sue
resurrectionis ostēdit. Itaq̄ tā veteris hominis ter-
rena desideria mortificantes et spiritalis vite noui-
tatē flagrantes: sicut preceperat in euāgelio dñs:
vendebāt oīa que habebāt et precia rerū suaz an-
te pedes apostolorū ponebāt: vt ip̄si distribuerent
vnicuiq̄ sicut cuiq̄ opus erat: viuētesq̄ in xp̄iana
dilectione cōcorditer nō dicebāt aliquid esse suū:
sed erant illis oīa cōmunia: et aīma et cor vnum in
deum. Deinde etiā ip̄si a iudeis carnalib⁹ ciuib⁹
carnis sue p̄secutionē passi atq̄ perpassi sunt: vt la-
tius xp̄us eorū disp̄sione predicaret: et imitaretur
etiā ip̄si patientiā dñi sui: quia q̄ p̄pter eos māsue-
tus passus fuerat māsuetos p̄ se pati iubebat. Ex
ip̄sis sanctorū p̄secutoribus fuerat etiā ap̄ls Pau-
lus et in xp̄ianos maxime seutebat: sed postea cre-
dens et ap̄lus factus: missus est ad gētes vt genti-
bus euāgelij predicaret: grauiora p̄passus p̄ no-
mine ch̄isti q̄ fecerat cōtra nomē ch̄isti. Eccl̄ias
autē constituēs p̄ omnes gētes qua euāgelij semī-
nabat: impense p̄cipiebāt vt quoniā ip̄si ex idolorū
cultu venientes et ad vñū deū colendū rudes: non
facile poterāt rebus suis venditis et distributis ser-
uire deo: oblationes facerēt in pauperes sanctorū
quē erāt in eccl̄ijs iudee q̄ ch̄isto crediderāt. Itaq̄
q̄ illos tanq̄ milites / illos autem tanq̄ stipendiā-
rios prouinciales apostolica doctrina constituit:
inserens eis ch̄istū velut lapidē angularē: sicut p̄
pphetā prenūciat⁹ erat in quo ambo quasi parie-

H

Actuum. iiii

tes de diuerso venientes: de iudeis videlicet atq̄
gētilibus germana charitate copularentur.

Capitulum. xvi.

Dommedo autē vobis phe-
ben sororem nr̄am q̄ est in
ministerio eccl̄ie que est
cenchris vt eā suscipiatis
in dñō digne sc̄is: et assista-
tis ei in quocūq̄ negocio
vestri indiguerit. Et enī ipsa quocūq̄ assistit
multis et mibi ip̄i. Salutate priscā et aqlā
adiutores meos in xp̄o iesu: qui pro aīa
mea suas ceruices supposuerūt: q̄b⁹ non
solus ego gr̄as ago sed et cūctē eccl̄ie gē-
tiū: et domesticā eccl̄iam eoz. Salutate
ephenetū dilectū mibi: q̄ est primitiuus
asye in xp̄o iesu. Salutate mariā q̄ mul-
tū laborauit in vobis. Salutate andro-
nicū et iuliā cognatos et captiuos meos
q̄ sūt nobiles in aplis q̄ et ante me fuerūt
in xp̄o. Salutate ampliātū dilectissimū
mibi in dñō. Salutate vrbānū adiutorē
nr̄m in xp̄o iesu: et stachin dilectū meum.
Salutate appellen p̄bū in xp̄o. Saluta-
te eos q̄ sūt ex aristoboli domo. Saluta-
te herodionē cognatū meum. Salutate
eos qui sunt ex narcisci domo: qui sūt in
dñō. Salutate triphenam et triphosam
que laborant in domino. Salutate per-
sidam charissimā: que multū labora-
uit in domo. Salutate rufum electum
dñō: et matrē ei⁹ et meā. Salutate asme-
retū flegontā hermē patrobā herman: et
q̄ cū eis sūt fratres. Salutate philologū
et iuliā nereū et sororē eius et olimpiadē:
et oēs q̄ cū eis sūt sc̄tōs. Salutate inuicē
in osculo sc̄tō. Salutāt vos oēs eccl̄ie
xp̄i. Rogo autē vos fratres vt obseruetis
eos q̄ dissensioēs et offendicula p̄ter do-
ctrinā quā vos didicistis faciūt: et decli-
nate ab illis. Huiusmodi enim xp̄o dñō
nr̄o nō seruiūt sed suo v̄tri: et p̄ dulces ser-
mones et b̄ndictioēs seducūt corda inno-
centiū. Vestra enī obediētia in omni lo-
co diuulgata est. Gaudeo iḡ in vobis:
sed volo vos sapiētes esse in bono: et sim-
plices in malo.

Baptiuatus est popul⁹ israel ex ciuitate
hierusalē et ductus in seruitutē babilo-
nie. Expectabat autē ille populus do-
nec implerent tēpora septuaginta annoz
sc̄dm prophetā hieremie. factū est autē completis
septuaginta annis restitutum est templū quod de-
lectū erat: et regressa est de captiuitate magna ps
illius populi. Sed quoniā dicit apostolus hec in fi-
gura contingebāt illis: scripta sūt autē p̄pter nos
in quos finis seculorum obuenit. debemus et nos

Ex tractam
pi. lxxii.
Babiloni
ca captiui-
tas.

1. Cor. v.

nosse prius captiuitatē nostram: deinde liberatio-
nem nostrā. debemus nosse babiloniam in qua ca-
ptiui sumus: et hierusalē ad cuius reditum suspira-
mus. Ciuitas ergo illa quedā terrena cuiusdam ci-
uitatis eterne in celis vmbra[m] gerebat. At ubi ce-
pit illa que significabat euidentius predicari: vmbra
qua significabatur euidentius delecta est. pro-
pterea modo ibi templū non est quod fabricatum
fuerat in imaginem futuri corporis dñi. Tenemus
lucem: vmbra transiit. Tamen adhuc in quadam
captiuitate sumus. Quid sum? inquit in corpo-
re peregrinamur a domino. Et videte nomina istarū
duarū ciuitatū: babilon et hierusalem. Babilon cō-
fusio interpretatur: hierusalem visio pacis. Quas
istas ciuitates faciūt duo amores. Hierusalem fa-
cit amor dei: babiloniam amor seculi. Interroget
ergo se vnusquisque quid amet: et inueniet vnde sit
ciuis. Et si se inuenit ciuem babilonie: extirpet
cupiditatem et plantet charitatē. Si autē se inue-
nerit ciuem hierusalē toleret captiuitatem: speret
libertatē. Incipit exire qui incipit amare. Exeunt
enī multi latenter et exeuntium pedes sunt cordis
affectus. Exeunt autē de babilonia de cōfusione.
Quomodo exiit de babilonia id est de cōfusione?
Qui primo confusi erant similibus cupiditatibus
incipiunt charitate distingui. Jam distincti nō sūt
confusi. Et si adhuc corpore p̄mixti sūt: desiderio
tñ scō discernuntur. Et ppter cōmixtionē corpālē
nōdū exierūt: ppter affectū cordis ceperūt exire.
C Omnis eruditus in sancta ecclesia nosse debet
vnde ciues simus: et vnde peregrinemur: et pere-
grinationis nostre causam esse peccatū: reuersio-
nis autē minus remissionem peccatorū et iustifica-
tionē gratie dei: duas ciuitates p̄mixtas sibi inte-
rim corpore et corde separatas currere p̄ ista volu-
mina seculorū vsq[ue] in finem. Una cui finis est pax
eterna et vocat[ur] hierusalē: altera cui gaudium est
pax temporalis et vocat[ur] babilonia. Hierusalē in-
terprari visionem pacis: babilonia cōfusione[m].
Hierusalē in babilonia captiua tenetur non tota: ci-
ues enī eius angeli sūt: sed quod attinet ad hoīes
predestinatos in gloriā dei futuros p̄ adoptio-
nem coheredes christi quos de ipsa captiuitate re-
demit sanguine suo. Particulā ergo istam ciuita-
tis hierusalē captiuā teneri in babilonia pro pecca-
to: incipere autē inde exire prius corde p̄ cōfessio-
nem iniquitatis: et charitatē iustitie: deinde postea in
fine seculi etiā corpore separandā.

Deus autē pacis conterat sathanam sub
pedibus vestris velociter. **G**ra domini
nri iesu xpi vobiscū. Salutat vos timo-
theus adiutor meus: et lucius et iason et
sospater cognati mei. Salutat vos ergo
tertius: q[ui] scripsi eplam in dño. Salutat
vos gaius hospes me[us]: et vniuerse eccle-
sie. Salutat vos erastus archari[us] ciuita-
tis: et q̄rtus frater. Gratia domini no-
stri iesu christi cum omībus vobis amē.
Et autem qui potēs est vos confirmare
iuxta euangelii meū et predicationem
iesu christi.

Actum est mulieri vel potius serpenti cū
punitur deus peccatū primi hominis:
Ipsa tuū obseruabit caput: tu autē ob-
seruabis eius calcaneū. In magno my-

sterio est dictū in figura dictū ecclesie future facte
de latere viri sui et hoc dormietis. Erat autē adā
forma hominis futuri. Hoc apostolus dicit. Qui
est forma futuri. Prefiguratū est qd futurū erat:
facta est ecclesia de latere domini dormientis in
cruce. Nam de latere crucifixi percussio: sacramen-
ta ecclesie pfluxerunt. Quid ergo dictū est eccle-
sie: Jam modo audite/intelligite/cauete. Ipsa tu
um obseruabit caput et tu eius calcaneū. Ecclesia
caput serpentis obserua. Quid est caput serpentis?
Prima peccati suggestio. Venit tibi in mentē ne-
scio quid illicitum. Noli ibi tenere mentem tuam:
noli cōsentire: hoc quod venit in mentē caput ser-
pentis est. Caput calca: et euades ceteros motus
eius. Quid est caput eius calca? Ipsam suggestio-
nem contēne. Sed lucrum suggestit. Magnum ibi
lucrum est si hāc fraudē feceris diues eris. Caput
serpentis est: Calca. Quid est calca? Contēne quod
suggestit. Sed magnū aurū suggestit. Et quid p-
dest homini si totū mundū lucretur: anime autem
sue detrimentum patiat[ur]? Pereat mūdī lucrū ne
fiat anime damnum. Nec dicens obseruasti caput
serpentis et calcasti. Ille autē diabolus calcaneū
tuū obseruat. Quid est obseruat calcaneū tuum?
Quando laboras a via dei. Tu obseruas primam
suggestionē: ille obseruat lapsū tuū. Si enī lapsus
fueris cadis. Si cecideris: possidebit. Et autē nō
cadas noli exire de via. Angustā tibi semitam stra-
uit deus. Quicqd est extra illā lubricum est. ppte-
rea lumen est christus: et via est xpus. Erat lumen
verū quod illuminat omnē hominē vententem in
hunc mundū. Et ego sum via et veritas et vita. Si
ergo ipse est lumen: ipse est via: si ab illo recesseris:
nec in lumine eris/nec in via. Et quid te sequitur?
Quod dicit impijs quidā psalm[us]. Fiat via illorū te-
nebre et lubricū. Sic ergo draco antiquus hostis
noster/tra ferūd?/insidijs astut? in mari magno
est. Draco hic quē n̄ xpi ad illudēdū ei. Jam tu il-
lude draconē. Ad hoc enī hic factus est draco iste
cadēs peccato suo de sublimi habitatiōe celorum
ex angelo factus est diabolus.

Secundū reuelationē mysterij tempori-
bus eternis taciti quod nunc patefactū
est p̄ scripturas pphetarū secundū pceptū
eterni dei ad obediendū fidei in cunctis
gētib[us]: cogniti soli sapienti deo p̄ iesū
christum cui honor et gloria in secula se-
culorum. Amen.

Eternus autē ignis nō sicut deus eter-
nus. Quod sine fine sit: nō est tamen si-
ne initio. deus autē etiā sine initio est.
Peinde quia licet pperuus peccatorū
supplicijs adhibeat: mutabilis tamen natura est.
Illa est autē vera eternitas: que vera immortali-
tas: hoc est illa summa incōmutabilitas quā sol[us]
deus habet q̄ mutari omnino nō potest. Aliud est
enī nō mutari cū possit mutari. Aliud autē prius
nō posse mutari. Sicut ergo dicit homo bon[us] non
tamē sicut deus de quo dictū est nemo bonus nī
si vnus deus et sicut dictū aīa immortalis: non tñ
sicut de[us] de quo dictū est sol[us] habet immortalitē:
et sicut dicit homo sapiēs nō tamē sicut de[us] de quo
dictū est soli sapiēti deo: sic dicit ignis etern[us] nō tñ
sicut deus cuius solius immortalitas ip[s]a est vera
eternitas.

In illo etiā testimonio ubi ait apostolus: soli sa-

Roma. v.

Eccle sa-
cramenta
vnde p̄cel
serūt.

Caput ser-
pentis qd ē

Calcaris
capitis ser-
pentis.

Calcanē?
qd signat.

Christ[us] lu-
men est.
Joannis. i.
Joannis. xiiii

ps. xxxiii.

ps. ciii.

Ex libro de
natura boni
Ignis in-
ferni etn[us]
ē nō tamē
vt de[us] eter-
nus.
Eternitas
vera.
De[us] solus
bonus.
Ward. x.

i. Thimo. vi

Ex libro o[mn]ia
maximū u

ii. Cor. v.

Babilōis
et hierlm
terpratio.

Extracta. ps.
cxvi.

Peregrī-
nationis
nre causa.

Ciuitates
due.

Ex tractatu
ps. ciii.
Genes. iii.

Ad Romanos.

Deus solus sapiens.
Apocal. xix

plenti deo: non dissimilis est error vester. Sed quod vobis respondimus de potentia: hoc etiam de sapientia respondemus. Si enim dixisset apud soli sapientem patri: nec sic inde filium separaret. Non enim quia in apocalypsi de filio legitur: habens nomen scriptum quod nemo scit nisi ipse: ideo pater nescit hoc nomen a quo est inseparabilis filius. Sicut ergo scit et pater quod nemo scire dictus est nisi filius quia inseparabiles sunt: sic etiam si dictum esset soli sapienti patri simul intelligi deberet et filius quia inseparabiles sunt. Cum vero non sit dictum soli sapienti patri: sed soli sapienti deo et deus unus sit ipsa trinitas: multo est facilius nobis huius solutio questionis: ut sic intelligamus solum deum sapientem: sicut intelleximus solum potentem: id est patrem et filium et spiritum sanctum: qui est unus et solus deus cui soli servitute servimus: ne male intelligentes vel potius non intelligentes contra hoc preceptum facere videamur. quia et domino nostro iesu christo ea que deo debetur servitute servimus. Non enim dictum est dominum deum patrem adorabimus et illi plus servimus ut servire permittamur et filio: plus tamen patri quam maiori: minus autem filio tanquam minori deo: sed dictum est dominum deum tuum adorabimus: et illi soli servimus. Soli scilicet omnipotenti / soli sapienti deo: ut vos repelleremus qui nolentes accipere unum solum deum patrem et filium et spiritum sanctum: et dicentes unum dominum deum cui soli serviendum est: non esse nisi deum patrem: et tamen etiam et filium deum et dominum confitentes apertissime duos deos et dominos maiorem unum: minus alterum dicitis: et reos vos secundum errorem vestrum precepti huius violati esse monstratis: quia non solum maiori verum etiam minori ea que domino deo debet servitute servitis. Ubi autem dixit apostolus soli sapienti deo cum scriberet ad romanos in fine epistole sic loquitur. Et autem qui potens est inquit vos confirmare secundum evangelium meum et preceptum iesu christi secundum revelationem mysterii temporibus eternis taciti. manifestati autem nunc per scripturas prophetarum secundum preceptum eterni dei in obedientiam fidei in omnes gentes: cogniti soli sapienti deo per iesum christum cui gloria in secula seculorum: hoc est et qui potens est nos confirmare / soli sapienti deo in secula seculorum. Quod autem interpositum est per iesum christum utrum soli sapienti deo per iesum christum accipi debet: ut scilicet solus deus sapiens per iesum christum sapiens esse intelligatur non participando sed gignendo sapientiam quod est christus iesus: an veronon per iesum christum sapienti: sed per iesum christum gloria soli deo sapienti / videtur ambiguum. Sed quis audeat dicere per iesum christum fieri ut sit sapiens deus pater: cum secundum substantiam suam non dubitandum sit eum esse sapientem? Potiusque sit substantia filii per gignentem patrem quam substantia patris per genitum filium. Restat ergo ut soli sapienti deo gloria sit per iesum christum: hoc est clara cum laude noticia qua innouit gentibus deus trinitas per ipsum. Ideo per iesum christum: quia ut alia tacia: ipse precepit baptizari gentes in nomine patris et filii et spiritus sancti: ubi preceptum commendata est huius individue gloria trinitatis. Deus itaque quod est ipsa trinitas propterea solus sapiens recte dicitur: quia solus secundum substantiam suam sapiens est: non secundum accidentem / vel accedentem participationem sapientie: sicut est sapiens rationalis quaecumque creatura. Quod vero additum est cui: ut diceretur cui gloria: cum sufficeret si dictum esset et autem gloria: inusitatam nostre lingue indicat locutionem: non sensum quem requiramus vel de

Deus solus sapiens dicitur recte

quo ambigamus insinuat. Quid enim sensui deperit si dicatur ei gloria cui per iesum christum gloria: Hoc est namque ei per iesum christum gloria quod est cui per iesum christum in gloria. Sed horum alter inusitatus: alter usitatus est ordo verborum. Etiam hoc inseruit verbis tuis ut diceret sed vere solus sapiens pater: quasi apud dixerit soli sapienti patri. Sed dixit soli sapienti deo quia deus est et filius: quod et vos vultis: deus est et spiritus sanctus: et si non vultis: et ista trinitas est solus sapiens deus: qui nec potuit unquam esse insipiens omnino / nec poterit: non per gratiam sapientie particeps: sed sapiens immobilitate atque immutabilitate nature.

Finis epistole ad romanos.

Incipit argumentum in epistolam ad corinthios.

Corinthii sunt achaici: et hi similiter ab apostolo audierunt verbum veritatis: et subuersi sunt multifarie a falsis apostolis. Quidam a philosophie verbosa eloquentia: alij secta legis iudaice inducti sunt. Hos reuocat apostolus ad veram fidem et euangelicam sapientiam: scribens eis ab epheso per timotheum.

Capitulū. j. Ep̄le. j. Ad Corinthios. Fo. lxx.

Expositio Ep̄le p̄me ad Corinthios

Dulus vocat^r aposto-
lus Je-
su chri-
sti. per
volūta-
tem dei
et So-
stenes
frat^r ec-
clie dei
que est
Corin-

thi sanctificatis in christo Iesu vocatis
sanctis.

Dulus primo Saulus / hoc est
primo superbus / post humilis.
nam qm̄ Saulus: a saule nomē
deriuatū erat. Saul autē rex su-
perb⁹. in regno autē David hu-
milē psequēbat^r. An ergo Sau-
lus / q postea Paul⁹: tūc vtiq⁹
supbus / tūc psecutor innocētū. tūc vastator eccle-
sie. Acceperat enim lras (veluti zelo synagoge ar-
dens et insequēs xpianū nomen) a sacerdotibus:
vt exhiberet quoscūq⁹ iuēisset xpianos ad luen-
da supplicia. An pgit: cū anhelat cedes: cū sitit sū-
guinē: celestis xpī voce pstratus est psecutor: ere-
ctus est p̄dicator. Prostravit q⁹ xps vna voce sau-
lum: erexit paulū. Hoc est pstravit supbū: erexit
humilē. Hā q fuit ratio mutadi sibi nois (vt cum
Saul⁹ antea vocaret postea se paulū dici vellet)
nisi q⁹ saulū nomen in se agnouit (cū psequeret^r) su-
isse supbie? Elegit q⁹ humile nomen: vt Paulus:
hoc est minimus vocaret. Paulū enim minimū est.
Paulū / nihil est aliud q⁹ paruū. De quo noie iam
glorias / humilitatēq⁹ cōmendās: ego enī (iquit)
sū minim⁹ ap̄lozū. Ille Paulus ap̄ls missus est.
Minim⁹ ille: fact⁹ magn⁹. nō p se sed p eū quē pse-
quebat^r: missus est ad gētes / ex latrone pastor / ex
lupo ouis. Missus est ad gētes ille ap̄ls minim⁹. et
multū laborauit in gētib⁹. et p eū gētes credide-
runt. Testes sūt eius ep̄le. Habet hoc et in euāge-
lio sacratissime figuratū. Filia archisynagogi que
dam defuncta erat. pater ei⁹ rogabat dñm / vt iret
ad eā (egra reliqrat et in periculo p̄stituta) Ibat
dñs ad visitandā et sanādam egrā. Interea mor-
tua nūciata est: et dictum est patri: puella mortua
est / nolī tā vereare magistrū. Dñs autē q⁹ sciebat se
mortuos posse suscitare / nō abstulit spem despā-
to. et ait patri. Nolī timere. Tantū crede. Perge
bat ad puellā: atq⁹ in itinere inter turbas quomo-
do potuit coartauit se quedā mulier / q fluxū san-
guinis patiebat^r: et diuturno illo lāguore in medi-
cos / frustra oīa q⁹ habebat ip̄derat. Vbi fimbria
vestimētī ei⁹ tetigit: sana facta est. Aliqd ē / qd nob⁹
significāte mysterio loquit^r xps. Filia illa archisy-
nagogi significabat pplm iudeozū / ppter quem
venerat xps q⁹ dixit. nō sū missus nisi ad oues q⁹ pe-
rierāt dom⁹ isrl. Illa xō mulier / q fluxū sāguinis
patiebat^r eccliam figurabat ex gētib⁹. ad quā xps
per p̄ntiā corporis nō erat missus. Ad illā ibat. il-

lius salutē itēdebat. Nec itercurrūt. tāgit fimbriā
q̄si nesciēt. i. sanā tāq⁹ ab absēte. Dicit ille. Quis
me tetigit? Quasi diceret. Nō noui hunc populū.
Popul⁹ quē non cognoui / seruauit mihi. Tetigit
me aliq⁹. Ego enī sensi x̄tutē de me exisse. i. euan-
gelis emissū / totū orbē ip̄lesse. Tāgit autē fimbria
exigua pars vestimētī / extrema. fac vestē xpī q̄si
ap̄los. Vbi fimbria Paul⁹ erat. hoc est / extrem⁹
et minim⁹. Hā vtrūq⁹ de se dixit. Ego sū minim⁹
apostolorum: nam post omnes vocatus est. Post
omnes credidit. Plus omnibus sanauit.
Cū oib⁹ q⁹ iuocāt nomē dñi nri iesu xpī
in oīni loco ipsorū et nro. Gra vobis et
pax a deo patre nro: et dñō iesu xpō.

Qui deuorat populū meū vt cibū panis
deū nō inuocauit. Nōne quotidie ta-
les rogāt deū? Nō rogāt deū. Attēdite
si possim⁹ hoc dicere adiunāte ip̄o deo
De⁹ gratis se vult colī: gratis se vult diligī: hoc est
caste amari. non ppter ea amari q⁹ dat aliqd pter
se: sed q⁹ dat se. Qui q⁹ iuocat deū vt diues fiat: de-
um nō inuocat. Hoc inuocat q⁹ vult ad se venire.
Quid enī est inuocare / nisi vocare in se? In se vo-
care. hoc d^r iuocare. Hā cū dicis. De⁹ da mihi di-
uitias: non vis vt ip̄s de⁹ ad te veniat: sed vis vt
diuitie veniat ad te. Qd vis vt ad te veniat. hoc in-
uocas. Si autē deū inuocares: ip̄s ad te veniret.
Ip̄s esset diuitie tue. Hic autē vis h̄re archā ple-
nam: et inanē p̄scientiā. De⁹ nō implet domū: sed pe-
ctus. Quid tibi p̄sunt exteriores diuitie / si te inte-
rior p̄mitte gestas? Ergo isti q⁹ ppter secularia cō-
moda. q⁹ ppter terrena bona. q⁹ ppter vitā p̄ntē et
terrenā felicitatē inuocāt deū: nō inuocāt deū.

Et multū misericors oib⁹ inuocantib⁹ te. Et qd
est qd dicit multis in locis scriptura: q⁹ iuocabūt:
et nō exaudiā eos? Certe misericors est oibus in-
uocantib⁹ se nisi q⁹ quidā inuocātes non ip̄m inuo-
cant. De quib⁹ d^r. Dñm nō inuocauerūt. Inuocāt:
sed nō dñm inuocāt. Inuocas qdqd amas. Inuo-
cas qdqd in te vocas. Inuocas qdqd vis vt veni-
at ad te. Porro. Si deū ppter ea inuocas / vt ad te
veniat pecunia: vt veniat ad te hereditas: vt veni-
at ad te secularis dignitas: illa inuocas q⁹ vis vt ve-
niat ad te. Quid q⁹ (quis) faciā? Quid orē? Quid
ores? Qd te docuit dñs. Qd te docuit celestis ma-
gister. Inuoca deū tāq⁹ deū. Ama deū tanq⁹ deū.
Illo mel⁹ / nihil est. Ip̄m desiderā. Ip̄m cupisce
Quid inuocāt deū i alio psalmo. Quid petis a dñō
hāc requirā. Quid est qd petis? Vt inabitē in do-
mo dñi p oēs dies vite mee. Vt qd hoc? Vt cōtē-
pler delectatōez dñi. Si q⁹ amator dei esse vis: sin-
cerissimis medullis castisq⁹ suspirijs: ip̄m dilige:
ip̄m ama: illi flagra: illi inbia / quo iocundus nihil i-
uentis / quo melius / quo letius / quo diuturnius.
Quid enī tā diuturnū q⁹ id quod est sēpitnū? Non
times ne aliqñ a te pereat / q⁹ facit ne tu pereas. Si
ergo tu inuocas deū tāq⁹ deū: securus esto / exau-
diris: pertineq⁹ ad istū x̄sum: et multū misericors
omnibus inuocantibus te.

Prope est dñs oibus inuocantib⁹ est. Vnde qd
sequit^r. Sib⁹ q⁹ iuocāt est in x̄tate. Nā multi est in-
uocāt: nō i x̄tate. Aliud ab illo q̄rūt. Quare amas
deū? Q⁹ dedit mihi sanitatē. Q⁹ dedit mihi vxorē
diuitē. Dedit (inqt) filios. Dedit familiam. Ideo
amas. Ideo nihil ampli⁹ q̄ris: esto esuriens: ad-
huc pulsa ad lanuā patrisfamilias: habet adhuc
qd det. In medicitate es cū oibus his q⁹ accepisti

Extractum
pi. lii.

Colēd⁹ est
deus gra-
tis et caste
amandus
Inuocare
deū qd sit.

Extractum
pi. lxxx.

Proverb. i.
ps. lxxxv.
ps. xlii.

Inuocan-
dus ē de⁹
tāq⁹ de⁹ vt
exaudiat^r
ps. xxvi.

Qñō est a⁹
mād⁹ de⁹.

Extrac. pi.
cxliii.

Ex sermone
euangelii de
muliere cha-
nanea.
Sauli et
pauli nois
interpretatio
Act. xlii.
Sala. i.
Act. ix.
Act. xlii.

Ratio mu-
tadi nois i
paulo.

i. Cor. xv.

Act. xlii.
Sala. i.

Math. v.
Luce. viii.

Filia ar-
chisynago-
gi signifi-
cat pplm
iudeorum
Math. xv.

Ad Corinthios Epistola Prima.

8

Matth. v.

Quid sit
uocare de
um in veri
tate.

Ex libro con
fessionu. i.

Ex tractatu
pi. lv.

ps. ccliii.
Deo ppe
eorum deum
diligunt.

H

Ex tractatu
pi. cix.
Deo fecit
se nostrum
debitorem.

Promissi
ones dei.

Ex libro de
pastoribus.

et nescitis. Panosa carne mortalitatis adhuc portas
Stola illa glorie immortalitatis nondum accepisti: et
quasi si saturatus non rogas. Bona est esurire et sitiire iusti
ciam / quia ipsi saturabuntur. Ergo si bonus est deus / quia
ista tibi dedit: quanto beatior eris / cum seipsum tibi de
derit: Desiderasti tanta ab illo: rogo te / desidera et
ipsum. Neque enim vere dulciora sunt ista / quam ille aut alius
qua ex parte comparanda sunt illi. Ergo quod deum ipsum (a quo
accepit de quibus gaudet) proponit his omnibus rebus quas
accepit: ipse inuocat deum in veritate.

Inuocat te domine fides mea / quam dedisti mihi:
quam inspirasti mihi per humanitatem filii tui: per ministrum
tuum predicatoris tui. Et quod inuocabo deum meum: dominum
meum: Quia utique in meipsum esse inuocabo / cum inuocabo esse
Gratias ago deo meo semper pro vobis: in
gratia dei quam data est vobis in Christo Iesu: quia in
omnibus diuites facti estis in illo in omni
verbo et in omni scientia: sicut testimonium
Christi confirmatum est in vobis ita ut nihil vo
bis desit in vlla gratia: expectantibus reue
lationem domini nostri Iesu Christi: qui et confirma
bit vos usque in finem sine crimine in die
aduentus domini nostri Iesu Christi.

In quacumque die inuocauero te / ecce scilicet
ut quoniam deus meus es tu. Magna scientia.
Ite autem. Scilicet quod deus es. sed quod deus me
es. Tuus est enim cum tibi subuenit. Tuus est
cum tu ab illo alienus non es. Unde dicit. Beatus populus
cuius est dominus / deus ipsius. Quare cuius est? Cuius enim non
est? Quoniam quidem deus est. Sed eorum proprie deus dicitur. qui
eum diligunt: qui eum tenent: qui illum possident: qui illum colunt.
Tamen de domo magna ipsi sunt familia eius: redempti
per magno sanguine vnicuique filii. Quatum dedit nobis
deus ut ipsius essemus et ipse sit noster.

Fidelis deus propter quem vocati estis in societa
te filij eius Iesu Christi domini nostri.

Fidelis deus: quod se noster debitor fecit / non
aliquid a nobis accipiendo: sed tanta nobis
permittendo. Parum erat permittit etiam scri
pto se tenere voluit. veluti faciens nobis
scum cyrographum permittit suorum. ut cum ea qui permi
sit soluere acciperet: in scriptura permittit considerare
rem ordinem soluedorum. Tempus itaque prophetie / pro
dictio erat (ut sepe iam diximus) permittit. Promi
sit salutem eternam et beatam vitam cum angelis sine fine.
et hereditatem inaccessibilem / gloriam sempiternam. dulce
dine vultus sui / donum sanctificationis sue in celis / ex resur
rectione a mortuis: nullum desineps moriendi metum
Hoc est permittit ei / tamquam finale. ex quo decurrit omnis
nostra intentio. Quomodo cum venerimus nihil amplius requira
mus. nihil amplius exigamus. Sed ad illud quod erit
fine / quo ordine veniat: neque hoc tacuit permitten
do et promittendo. Promittit enim hominibus diuinitatem
Mortalibus / immortalitatem. Per totum / iustificationem
ne. Abiectionis / glorificationem. Quicquid permittit / indi
gnis permittit. ut non quasi operibus merces permittit: sed
gratia a nomine suo gratis daretur.

Obsecro autem vos fratres per nomen domini
nostri Iesu Christi: ut id ipsum dicatis omnes et non
sint in vobis scismata. Sitis autem perfecti
in eodem sensu et in eadem scientia.

Ulti erant apostoli. et vni dicit. Pasce oues
meas. Absit ut desint modo boni pasto
res. Absit a nobis ut desint. Absit a mia
ipsi ut non eos gignat / atque constituat.

Utique si sunt bone oues: sint et boni pastores. Nam
de bonis ouibus sunt boni pastores. Sed omnes boni
pastores in vno sunt. Vnus est. Illi pascat. Christus pa
scit. Non enim vocem suam dicitur amici spiritus: sed gaudium
gaudet propter vocem spiritus. Ille qui pascat. vnde in his. et
hij in vno. Gloriantur pastores. Sed qui gloriatur in domino
glorietur. Hoc est Christus pasceret. Hoc est Christus pasceret.
Sunt ergo omnes in pastore vno. et dicant vocem pastoris
vniuersa: quam audiat oues / et sequantur pastorem suum. Non
illud: aut illud: sed vnum. et omnes in illo vna voce dicant.
diuersas voces non habeant. Obsecro vos fratres / ut
id ipsum dicatis omnes. et non sint in vobis scismata. Hanc
vocem eliquatam ab omni scismate. purgatam ab omni heresi
audiat oues / et sequantur pastorem suum: dicent. Que
sunt oues mee / vocem meam audiat. et sequitur me.
Sunt enim et motes boni. Leuati oculos in motem
tes / vnde veniet auxilium mihi. Et vide quia non tibi in
motibus spes est. Auxilium meum a domino qui fecit celum et
terram. Noli putare te iuriam facere motibus scitis. qui
discretis. Auxilium meum non a motibus: sed a domino qui fecit
celum et terram. Ipsi motes tibi clamant. Mons erat qui
clamabat. Audio in vobis scismata fieri. et vnusquisque
pro se dicit. Ego sum Paulus. Ego Apollo. Ego Cephe.
Ego autem Christi. Leua oculos in istum motem. Au
di quod dicit. et ne in ipso motem remaneas / audi etiam
quod sequatur. Numquid Paulus pro vobis crucifixus est? Er
go postea quod leuaueris oculos tuos in motes vnde
venit et auxilium tibi. (id est in auctores diuinorum scriptu
rarum) attende / omnibus medullis suis: omnibus ossibus / cla
mantem. Domine quod filius tibi: ut securus sine vlla iniuria
motum dicas. Auxilium meum a domino / qui fecit celum et ter
ram. Non solum tunc tibi non succensebunt motes: sed tunc
amabunt: tunc magis fauebunt. Si in ipsis spem tuam
am posueris: contristabuntur.

Significatum est enim mihi de vobis fratres
mei: ab his qui sunt. Cloes qui corinthios in
ter vos sunt. Hoc autem dico: quod vnusquisque
vestrum dicit. Ego quidem sum Paulus. ego au
tem Apollo. ego vero Cephe. ego autem Christi.

Sebat apostoli. Me quicquid gloriaretur in homine.
Quia dissensiones exorte fuerant inter Cor
inthios christianos. ita ut vnusquisque dice
ret. Ego quidem sum Paulus. Alius autem. Ego
Apollo. Alius vero. Ego Cephe. Et inde ventum est ut
diceret. Multa mundi elegit deus ut confunderet sapien
tes. et infirma mundi elegit deus ut confunderet fortia. et
ignobilia et preceptibilia mundi elegit deus et ea que non
sunt: tamquam sint. ut que sunt euacuet. ut non gloriaretur coram
deo ois caro. Hic certe contra humanam superbiam: satis
clara est apostoli intentio. ne in homine quisque gloriaretur.
ac per hoc nec in seipso. Denique cum dixisset: ut non
glorietur ois caro coram deo: ut ostenderet in quo debeat
homini gloriari: mox addidit. Et ipso autem vos estis in Christo
Iesu: qui factus est nobis sapientia a deo. et iusticia. et sanctifi
catio et redemptio. ut quemadmodum scriptum est. Qui
glorietur in domino glorietur. Unde puenit ista eius intentio: ut po
stea increpas dicat. Adhuc enim estis carnales. Cum
enim sint inter vos emulatio et pretio: nonne carnales
estis: et secundum homines ambulatis? Cum enim quis dicat. Ego sum
quidem Paulus: alius autem. Ego Apollo: nonne homines estis?
Quid ergo est Apollo? Quid autem Paulus? Ministri per
quos credidistis. et vnusquisque sic dominus dedit. Ego plan
taui. Apollo rigauit. Sed deus incrementum dedit. Ita
quod neque qui plantat est aliquid: neque qui rigat: sed qui incrementum
dat deus. Quid est? ne nihil aliud agere apostolum: nisi ut
benedicet hominibus: et exaltet deus solus: quicquid est in eis qui plantant

8

1. Cor. ii.

Johan. x.

Montes
erat apli.

Ex libro de
destinatione
sanctorum.

Corinthian
da esse gloria
mundi.

Cur deus
bomo.

Intentio
pauli est ut
humiliet hominem
et exaltet
deum.

et rigant nec ipm plātatorē et rigatorē dicit esse ali
qd: s; q incrementū dat deū. Quāuis et hoc ipm qd
ille plātāt: hic rigat: nō ipm: s; dñs tribuat: dices
Antiquis sic dñs dedit. Ego plantavi. Apollo ri-
gavit. Hinc g in eadē intēione pñstēs: ad h venit
vt diceret. Itaq; nemo gl'iet in hoīe. Jā enī dixe-
rat. Qui gl'iat: in dñō gl'iet. Post hec et alia nō nul-
la q his pñectunt pducit eadē ipa ei' intēio: vt di-
cat. Hec aut' f'res trāfiguravi in me. et Apollo pro
pter vos. vt in nobis dīscatis: ne sup'ra q scriptū ē
vnus p altero infletur aduersus alterū.

Celestis q oderūt vnitate et ptes sibi faciunt in
hoib'. Audiāt illū q volebat eos facere vnū i vno
ad vnū. Audiāt illū dīcētē. Polite vos facere mul-
tos. Ego plātavi. Apollo rigavit. sed de' icremē-
tū dedit. Neq; q plantat est aliqd. neq; q rigat: s; q
icremētū dat de'. Illi dicebāt. Ego sū pauli: ego
Apollo: ego Cephe. Et ille: diuī' ē xps? In vno
estote. vnū estote. vn' estote. Nemo ascēdit i celū
nisi q de celo descēdit. Ecce volum' esse tui: dice-
bāt paulo. Et ille. Nolo sitis pauli. Sed eius esto
te cuius est vobiscum Paulus.

Nemo nouit filiū nisi p'r. Neq; patrē qd nouit
nisi filiū. et cui voluerit filiū reuelare. Sic g ipe p se
nouit patrē. nos aut' p ipm nouim' patrē: sic itrat
in ouile p seipm. et nos p ipm. Hostiū dicebam' p
xpm nos habere ad vos. Quare? Q' xpm p'dica-
m'. Hos xpm p'dicam': et ideo per hostiū itram'.
Xps autē xpm p'dicat: q' seipm p'dicat. et ideo pa-
stor p seipm itrat. Tenete g quō dñs iesus xps: et
hostiū sit et pastor. Hostiū: pādēdo se pastor: itran-
do p se. Et qdē f'res mei: qd pastor est: dedit et mē-
bris suis. Nā et Petr' pastor. et Paul' pastor. et ce-
teri apli pastores. et boni epi pastores. Hostiū ho-
nemouēstrū se dicit. Hoc sibi ipse ppe tenuit q in-
trarēt oues. Deniq; apls Paul' boni pastores i-
plebat officiū qn xpm p'dicabat. q' p hostiū intra-
bat. At vbi oues indiscipline ceperūt facere scis-
mata. et alia hostia sibi ponere: nō qua intrarēt vt
cōgregarent: s; qua errarēt vt diuiderent dicētes
alij: ego sū pauli: alij ego Cephe: alij ego Apollo.
alij ego xpi: expauescēs ad eos q dixerūt ego sū
pauli: tanq; clamans ad oues. Misere. Quia itis?
Nō sū hostiū. Nūquid Paul' (inqt) p vobis cru-
cifixus est: aut in noīe pauli baptizati estis? Qui
aut' dicebāt. Ego sū xpi: inuenerant hostiū.

Discite: qntū presumatis de deo. et qntū tribua-
tis hoib'. q' maledict' oīs q spem suā ponit i hoīe
Dodesitissime et humiliter scūs aplus Paul' ze-
lans vere ecclesiā. sed spōso: nō sibi et hoīes illis
qn voluerunt dicere Ego sum pauli: Ego apollo:
suā psonā poti' assumpsit: quā calcaret et p'teneret
vt xpm gl'ificaret. Nūquid Paulus p vobis cruci-
fixus est: aut in nomie Pauli baptizati estis? Re-
pellit a se. sed vt mittat ad christū. Nō vult a spon-
sa amari p spōso: nec amicos spōsi. Amici enī spō-
si: apli. Hūc spōso: et ille humilis Iohānes (qpu-
tabat xps) zelabat. Quā ait. Nō sū ego xps. S; q
post me venit maior me est. cui' nō sū dign' corri-
piā calclamēti soluere. Vere q' tm se hūiliat: ostē-
dit se nō esse sponsum: s; amicū spōsi: et ideo ait. Qui
habet spōsā: spōsus est. Amic' autē spōsi stat: et au-
dit eū: et gaudio gaudet. ppter vocē spōsi. Hūc g
zelabat ecclesiam et apls: dicens. Sic nos existimet
hō vt mīstros xpi: et dispensatores ministerioz dei.

Ecclie filie aploz filie regū sūt. Ille enī rex re-
gū. Illi autē reges. de qb' dictū est: sedebitis sup
duodeci sedes: iudicātes duodeci trib' isrl'. Pre-

dicauerūt xbtū xstatis: et genuerūt ecclesias. nō sibi
sed illi. Ad hoc p'tinet sacramētū qd scriptū est in
lege. Si mortu' fuerit fr': accipiat vxorē ei' fr' ei'.
et suscitēt semen fr'i suo. Accipiat vxorē ei': et susci-
tet semen. nō sibi: sed fr'i suo. Dixit xps. Dic fr'ibus
meis. Dixit in psalmo. Narrabo nomē tuū fr'ibus
meis. Mortu' est xps. Resurrexit. Ascēdit. Abre-
tauit se corpore. Susceperūt f'res ei': vxorē ei' (p
dicatōne euāgelij) gñaturi filios. nō p seipsos: s;
p euāgelij. ppter nomē fr'is. ego vos genui. Ita
q' suscitātes ppter nomē fr'is semen fr'i suo: qnt
genuerūt. Nō paulianos aut petrianos: sed xpi-
anos noīauerūt. Videte / si nō iste sēsus vigilat. et in
his xlib'. Jā enī David diceret. A domib' ebur-
neis (dixi de regalib' amplis. pulchris. Lenib'.
q'lia sūt corda scōp) subiecit ex qb' delectauerūt
te filie regū in honore tuo. Filie quidē regū: filie
aploz tuoz. s; in honore tuo. q' semen illi suscita-
uerunt fr'i suo. Ideo ipsos qd suscitauerat fr'i suo
Paul': cū videret currere ad nomē suū / exclama-
uit. Nūquid Paul' crucifix' est p vob'. Quid enī
ait lex? Et habeat nat' nomen defuncti. Defuncto
nascat: defuncti noīe appellet. Ad h legitimū pau-
lus volētes appellari ex noīe suo reuocat. Nūquid
paul' p vobis crucifix' est? Ad defunctū aspice.
Nūquid paul' p vobis crucifix' est? Quid g: Nō
illos generasti: qd si nomē tuū illis iposuisi? Aut
in noīe pauli baptizati estis? Delectauerūt te filie
regū in honore tuo. Tenete. Seruate: In hono-
re tuo. Hoc est habere vestē nuptialē: illius hono-
rem: illius gloriā querere.

Incellētes qppe in ecclesia: paci debēt vigilantī
intēione p'sulere. ne ppter suos honores superbe
agēdo scismata faciant vnitatis cōpage dirupta.
Colles aut' ita eos imitādo et obediēdo subsequūt:
vt eis xps antepōnat: ne maloz mōtū (qm vident
excellere vana auctoritate) seducti: se a xpi vnita-
te dirupāt. Ideo dictū est. Suscipiāt mōtes pacē
pplo. Dicāt qdē: imitatores mei estote sicut et ego
xpi: s; rursus dicāt. Licet si nos: aut angel' de ce-
lo annūciauerit vob: pter qd accepistis: anathe-
ma sit. Dicāt etiā. Nūquid paul' p vobis crucifix'
est? Aut in noīe pauli baptizati estis? Ita suscipi-
ant pacē pplo dei. (i. pauperib' dei) nō illis: s; cū
illis regnare cupiētes. Illi quoq; nō dicāt. Ego
sū pauli: ego autē Apollo: ego xō Cephe: sed oēs
dicāt: ego sū xpi. Hec est iusticia: non antepōnere
seruos dñō. nec equare. Ita leuare oculos in mō-
tes vnde auxiliū ventat sibi. vt tñ auxiliū non spe-
rent a mōtib': sed a dñō qui fecit celū et terrā.

Et ego dico tibi. Tu es Petrus. Symō qppe
antea vocabat. hoc autē ei nomen vt petr' appel-
laret a dñō ipositu est. et hoc in ea figura: vt signi-
ficaret ecclesiā. Quia enī xps petra. Petr' pplus
xpian'. Petra enī principale nomen est. ideo pe-
trus a petra: nō petra a petro: quomō nō a xpia-
no xps. sed a xpo xpian' vocat. Tu es g (inquit)
Petr': et sup hāc petrā (quā cōfessus es) sup hāc
petrā (quā cognouisti / dices. Tu es xps fili' dei
viri) edificabo ecclesiā meā. id est sup meipsū fili-
um dei viui edificabo ecclesiā meā. Sup me edifi-
cabo te: nō me sup te. Nā volētes hoīes edificari
sup hoīes dicebāt. Ego quidē sū pauli. ego autē
Apollo: ego vero Cephe: ipe est petrus. Alij vero
q nolebāt edificari sup petrū: s; sup petrā dicebāt
ego autē sū xpi. Apl's autē Paul' / vbi cognouit
se eligi / et xpm cōtēni diuissus est (inquit) xps: Nū-
quid Paul' p vobis crucifixus est: aut in nomie

Apl' reges
eccle filie
regum.

Deut. xxv.
Ps. xxi.

1. Cor. iiii.

Ps. lxxv.

Predica-
tores semē
xpo mor-
tuo susci-
tāt.

Deut. xxv.

Quid sit
habere ve-
stē nuptia-
lem.

Extractatu
pi. lxxi.

Superio-
res maxie
debēt p'su-
lere paci.

Ps. lxxi.
1. Cor. iiii.

Sala. i.
1. Cor. i.

Ps. cxx.

Ex sermone
euangelij.
Matth. xvi.

Quare si-
mon voca-
tus est pe-
trus.

Ad Corinthios Epistola Prima.

6

Ephe v.

Extractatu
euangelii fm
iohannē. v.

De prate
baptizadi.

Math. xxi.

Dñs sibi
retinuit
prate bap-
tizadi: ser-
uis aut de-
dit ministe-
rium.

Extractatu
euangelii fm
iohannē. x.
Esa. i.

Ex sermone
eplē ioh. iii.
i. iohann. ii.

pauli baptizati estis: Quomodo non in pauli / sic
nec in petri: sed in noie xpi. vt Petr⁹ edificaret su-
per petrā: nō petra sup petrū. Fuitis enī (inquit)
aliqñ tenebre: nūc autē lux: sed in dño. Ad nemo
potest in paulo: nemo i petro: nemo i alio vllō apo-
stolorū: hoc potest in dño. Ideo bene Paul⁹ vtili-
ter se cōtēnens: illū cōmēdāns / nūquid Paul⁹ p
vobis (inquit) crucifix⁹ est: aut in noie pauli bap-
tizati estis: Nō g i me: s; mecu. nō sub me: s; sub illo
Diuisus est ergo xps: Nūquid Paul⁹
crucifixus est pro vobis: aut in nomi-
ne pauli baptizati estis?

Baptism⁹ dñi diuin⁹. qz dñs de⁹. Potu-
it autē Iesus xps si veller dare potesta-
tem alicui seruo suo: vt daret baptismū
suū / tanq; vice sua. z trāsferre a se pote-
statē baptizadi. et cōstituire in aliquo seruo suo. z
tantā vim dare baptismus datus a dño. Hoc noluit.
Ideo / vt in illo spes esset baptizatorū: a quo se ba-
ptizatos agnoscerēt. Noluit g serui / spem pone-
re in seruo. Ideoq; clamabat apls cū videret ho-
mines volētes ponere spem in illo. Nunqd Pau-
lus p vobis crucifix⁹ est: aut in noie pauli bap-
tizati estis: Baptizauit g paul⁹ tanq; minister. non
tāq; ipsa potestas. Baptizauit aut dñs tanq; pote-
stas. Intēdite. Et potuit hanc potestatē seruo da-
re: sed noluit. Si enī daret hāc potestatē seruis. id
est vt ipsoz esset qd dñi erat: tot essēt baptismi / qd
essent serui. Et quō dicit⁹ est baptism⁹ iohānis sic
dicere baptism⁹ petri / baptism⁹ pauli / baptism⁹
iacobi / thome / bartholomei / matthei. Ille enī ba-
ptism⁹ iohānis dicit⁹ est. Sed forte aliq; existit z
dicet. Proba nobis q ille baptism⁹ iohānis dicit⁹
est. Probabo. Ipsa xitate dicēte: qñ interrogauit
iudeos. Baptism⁹ iohānis / vnde est: de celo an ex
hoib⁹: Ergo ne tot baptismi dicerent quot essent
serui q baptizabāt: accepta potestate a dño: sibi te-
nuit dñs baptizadi potestatē: seruis ministeriū de-
dit. Dicit se seru⁹ baptizare: recte dicit: sicut apls
dicit. Baptizauit autē et stephane domū: sed tāq;
minister. Ideo si sit z mal⁹ et cōtingat illi habere
ministeriū. et si eū hoies nō nozūt et de⁹ eū nouit:
pmittit de⁹ baptizari p eū q sibi tenuit potestatē.
vt siue baptizaret in ministerio seru⁹ bon⁹: siue ba-
ptizaret in ministerio seru⁹ mal⁹ / nō sciret se ille q
baptizaret / baptizari: nisi ab illo qui sibi tenuit ba-
ptizandi potestatem.

Ergo boues illi / dñm magnificabāt: nō se. Vt
dēte bouē magnificantē dñm suū. qz agnouit bos
possessorē suū. Intēdite bouē timentē ne deserat
possessor bouis. z in bouē psumat quomodo expa-
uescit eos q volūt in eo spem ponere. Nunqd pau-
lus p vobis crucifix⁹ est: aut in noie pauli bap-
tizati estis: Ad dedit: nō ego dedit. Gratis accepistis
Aolumba de celo descēdit. Ego (inquit) plantauit:
Apollo rigauit. sed de⁹ incrementū dedit. Neq; q
platat est aliqd: neq; q rigat: s; q icremētū dat de⁹
Scribo vobis filioli. qz remittunt vobis pctā p
nomen ei⁹. Ideo filij: qz remissis pctis nascimini.
Sed p cui⁹ nomen remittunt pctā: Nūquid Au-
gustini: Ergo nec p nomē donati. Videri q; Au-
gustin⁹. aut q; Donat⁹: Nec p nomen pauli. Nec
per nomē petri. Nā si uidētib⁹ sibi ecclesiā: z par-
tes facere de vnitāte conātib⁹: parturiēs puulos
mater charitas: in aplō exponit viscera sua: pscin-
dit quodāmodo verbis vbera sua: plozat filios q; s

videt efferri. Reuocat ad vñū nomē eos q multa
noia sibi facere volebant. Repellit ab amore suo /
vt xps amet et dicat. Nūquid paul⁹ p vobis cruci-
fixus est: aut in nomie pauli baptizati estis: Quid
dicit: Nolo mei sitis. Ut mecu sitis. mecu estote.
Omnes illi⁹ sim⁹ / q p nobis mortu⁹ est q pro nobis
crucifixus est. Unde z hic dimittunt vobis pctā p
nomen ei⁹. nō p nomen hois alicuius.

Dēporib⁹ aploz q dicebāt. Ego qdē sū pauli.
ego qdē apollo. Ego aut sū Iephe. Quis nō p im-
pioz / sed scōp noia: ipi tñ ipsa scismata faciebāt.
Hoc ipsoz erat ppriū detestabile vitū. z ho scie-
bāt xpm p se esse crucifixū. z in ei⁹ noie baptiza-
tos: nō erroris eoz: sed diuini apud eos muneris
erat. Hāc dei xitate in iniquitate scismatū suoz de-
tinebāt. Hāc approbās beatissim⁹ Paul⁹: nō p il-
la vitia destructa / etiā istā destruit. sed p hāc pñr-
matā illa emendāda cōuincit. Nunqd paul⁹ (iqd)
p vobis crucifixus est: aut in noie pauli baptizati
estis: vt p verū dei qd tenebāt de suo falso erube-
scent qd agebāt. Proxius fieri potest vt aliq; vez
habeāt baptismū et nō habeāt verā fidē. sicut fie-
ri potest vt verū habeāt euāgelii: qd nō recte itel-
ligēdo falsi aliqd de deo credāt. Nunqd ppter ip-
sam fidei falsitatē / etiā euāgelii (qd apud eos ve-
rū inuenit⁹) detestādū aut emendandū putabim⁹?
Nec illos Corinthios arbitroz (quos in scismata
dissiluisse redarguit) verā fidē habuisse: in eo qd
dicebāt. Ego sū pauli. Hoc enī falsū erat. Verū
tamen baptismū habebāt. ex cuius veritate / z istā
corrigeret falsitatē: ab eo ipso audist. Nunqd pau-
lus p vobis crucifix⁹ est: aut in noie pauli bap-
tizati estis: Erāt illic etiā q mortuos resurgere non
credebāt. et in eo vtiq; nō verā tenebāt / atq; habe-
bāt fidē. Ex eo tñ qd verū habebāt (qm credebāt
xpm resurrexisse / i quo fuerāt baptizati) dat ope-
rā apls / etiā illud curare in quo eis fides sana nō
erat: dicēs. Si mortui nō resurgūt: neq; xps resur-
rexit. Et (qm xpm resurrexisse crediderāt / et hoc
in eis sanū erat) illud etiā sanaretur: q resurgere
mortuos / errore perniciosissimo nō credebant.

Quidē quēdam modū magnus ille miles xpi in se
curā puulozū iactari noluit. Nunquid paul⁹ p vo-
bis crucifix⁹ est: aut in noie pauli baptizati estis:
Quid eis dixit aliud / nisi iactate in dñm curā ve-
strā et ipse vos enutriet. Modo aut vult puul⁹ iac-
tare curā suā in dñm: z occurrat nescio q; / z dicat.
Ego excipio. Respōde et tu: portū qro: non saxū.

Illuminās tu mirabiliter a montibus eternis.
Magnifice. Nū pōdere dictum est tu. ne putet ali-
quis q eū mōtes illuminēt. Multi enī putātes q
ab ipsis mōtib⁹ illuminarētur fecerūt sibi partes
de mōtib⁹ / et ipsi mōtes cōciderūt. et ipsi cōfracti
sūt. Nescio q sibi fecerūt donatū. Nescio q sibi fe-
cerūt maximianū. Nescio qui fecerūt illū / et illū.
Quare cōputant sibi salutē suā in hoibus esse / nō
in deo: Homo. Venit ad te lux p mōtes. sed de⁹
te illuminat / nō mons. Illuminās tu (inquit) Tu
nō mōtes. Tu illuminās a mōtib⁹ quidē eternis:
sed tu illuminās. Ergo fratres ad hoc dictū est /
ne quisq; vestrū velit spem suā ponere in hominē.
Tādū est aliqd hō: qdū illi heret a quo fact⁹ est
homo. Nā recedēs ab illo: nihil est homo: et cū he-
ret illis. Tu sic accipe cōsiliū p hoīem: vt illū cōsi-
deres qui illuminat hoīem. Et enī et tu potes ac-
cedere ad illū: q tibi p hoīem loquit. Nō enī fecit
illū accedere ad se et te repellit. Et qui vere sic ac-
cessit ad deū / vt in illo habitet deus: displicent illi

Ex libro de
vñico baptis-
mo.

Extractatu
pi. lxxv.

ps. lxxv.

Extractatu
pi. lxxv.

Spes nō
est in hoīe
ponēda.
Nō rece-
dēs a deo
nihil est.

oēs qui in illo nō ponūt spem suā. Propterea datū est quoddā exēplū. Cū ipsos ap̄los sibi diuīserūt. et in scismata ierūt: quid dicebāt? Ego sum pauli: ego Apollos: ego Cephe. (id est petri) hos plāgit ap̄ls. et dicit eis: diuīsus est xp̄s: et se elegit quē apud ipsos cōtēneret. Nunquid paulus pro vobis crucifixus est: aut in nomīe pauli baptizati estis? Uide bonū montē: querentē gl̄iam / nō sibi: sed a quo mōtes illuminātur. Hōlebar de se p̄sumi: sed de illo de quo ipse p̄sūperat. Quisq̄s ergo ita se cōmēdare voluerit populis: vt si forte p̄tulerit / ei aliq̄s tumultus: frangat populos post se / et diuidat ecclesiā catholicā p̄pter se / nō est de illis mōtib⁹ quos illuminat altissim⁹. Sed quis est iste: contēnebratus a se: nō illuminatus a dño.

Gratias ago deo meo q̄ neminē vestrū baptizauī nisi Crispū et Caiū. Neq̄s dicat: q̄ in nomīe meo baptizati sitis. Baptizauī autē et stephane domū: ceterū nescio si quē aliū vestrum baptizauerim.

Dixerat si voluisset dñs Iesus / baptis-
mū suū potestare dare alicui / vel aliq̄b⁹
p̄cipuis suis suis / quos iā fecisset amī-
cos suos. qualib⁹ autē: iā nō vos dico ser-
uos: sed amīcos. Ut quēadmodū p̄virgā florentē
demonstrat⁹ est aaron sacerdos: ita in ei⁹ ecclesiā /
vbi plura et maiora miracula facta sūt: p̄ aliq̄b⁹ si-
gnūm demonstrant excellētioris scitatis minī-
stri et dispensatores ministeriorū / q̄ soli baptizare
deberēt. Sed si hoc fieret / quīs eis a dño attribū-
tus: tū ipsoz iā baptisim⁹ diceret sicut baptisim⁹ so-
hāns fuit. Ideo Paul⁹ gr̄as agit deo: q̄ neminē
ipsoz baptizauerat: q̄ tanq̄ obliti in cui⁹ noīe ba-
ptizati essent: p̄ hoīem se noīa diuidebāt. Cū enī tā-
tum valet baptisim⁹ p̄ hoīem cōtēptibilē / q̄tū per
ap̄lm dat⁹: ita nec illi⁹: sed xp̄s esse cognoscit. Quō
in ipso dño Johannes p̄ illā colūbe specie se vidi-
cisse testat⁹. Nā fm qd aliud dixerit (et ego nescie-
bā eū) nō plane video / nisi qz fm aliqd eū sciebat:
scdm aliqd adhuc nesciebat. Sciebat videlicet
sponsū filium dei: de cuius plenitudine oēs acci-
perent. Sed quia sic ex ei⁹ plenitudine ipse acce-
perat baptizandi potestatem vt iohannis baptis-
mus diceretur: nesciebat virum sic daturus esset
et ceteris. an vero propriū baptisimū sic habitu-
rus / vt p̄ quēlibet dare. siue excellētioris gr̄e mi-
nistrū: siue infertioris: siue p̄ centeni fruct⁹ hoīem:
siue sexageni: siue triceni: siue p̄ frumētū: siue per
paleā / nō nisi illi⁹ vni⁹ esse cognoscere. et hoc per
sp̄m videret velut colūbā descēdentē et manētē sup
eū. Itaqz inuenim⁹ dictū ab ap̄lis. Et gloriā meā
et euāgelii meū: quis vtiqz a dño ipartit⁹ atqz do-
nat⁹. Baptisim⁹ autē me⁹ / nemo eozū dixit oīno.
Neqz enī oīm equalis est gl̄ia. nec ministrāt omēs
equalit. nec equali prudentia sunt oēs p̄diti. Et in
euāgelizādo ali⁹ alio meli⁹ opat⁹. et ideo dici pōt:
ali⁹ alio doctior ex ipsa doctrina spiritali. Ali⁹ autē
alio mai⁹ / minusue baptizatus dici nō potest. siue
ab infertiore / siue a supiore et maiore baptizet.
Nō enī misit me xp̄s baptizare: sed euā-
gelizare. Nō in sapiētia verbi: vt nō euacuetur
crux christi.

Miserabiles tenebras in animo hūano:
Qui scit quēadmodū debeat leonē do-
mare. et nescit quēadmodū debeat vi-
uere. An et hoc vt sciat / sufficiat ei libez

arbitriū / lexqz naturalis: Nec est sapiētia verbi q̄
euacuat crux xp̄i. Sed qui dixit perdā sapiētia sa-
pientū. qz ista crux nō potest euacuari. p̄fecto istā
sapiētia / p̄ stulticiā p̄dicationis / qua credētes
sanātur evertit. Si enī possibilitas naturalis p̄ li-
berū arbitriū / et ad cognoscendū quomodo viue-
re debeat: et ad bene viuendū sufficit sibi: ergo xp̄s
gratis mortu⁹ est. q̄ euacuātū est scādālū crucis.

Cur nō etiā ego hic exclamē: Immo exclamabo.
et istis increpabo dolore xp̄iano. Euacuati estis
a xp̄o qui in natura iustificamini: a gr̄a excidistis.
Ignorantes enī dei iusticiā et vestra volētes cōsti-
tuere: iusticie dei nō estis subiecti. Sicut enī finis
legis: ita etiam nature humane vitiole / saluator
christus est / ad iusticiam omni credēti.

Non vscadeo (inqz) duci me putes laudibus
meis / vt iniuriā faciā p̄cedētib⁹ sc̄tis. Nec p̄su-
mam vnqz in sapiētia x̄bi / ne euacuet crux xp̄i. sz
scripturā auctoritate cōtētus: simplicitati obe-
dire pot⁹ studeo qz rumori. Sed meli⁹ (inqz) ra-
tione qz: qz testimonijs edoceat. Quid qz: Quā rati-
onē afferre potes / si partū p̄dices x̄ginis / si red-
ditos oculos non neges cecis: si sepultos rediisse
ostēdas a mortuis: si horū ergo incōprehēsi-
lis ratio et veritas prompta est: Facili⁹ in negoti-
is fidei / testimonijs credit⁹: qz ratio vestigat.

Verbū enī crucis pereūtib⁹ quidē stulti-
tia est. ijs autē q̄ salui fiūt (id est nobis)
virt⁹ dei est. Sicut scriptū est: perdā sapi-
entiā sapiētū. et prudentiā prudenti-
um reprobabo.

Si fm scripturas sapiām / nō cogimur
cōtra xp̄ianā gr̄am disputare / et ea di-
cere quib⁹ demonstrare conemur. Natu-
rā humanā: neqz in puulis medico ege-
re: qz sana est. et in maiorib⁹ sibi ipam ad iusticiā si
velit posse sufficere. Acute qppe vident⁹ hec dici.
sed in sapiētia x̄bi / qua euacuat crux xp̄i. Nō est
ista sapiētia de sursum descēdens. Multo ardētore
zelo nos oportet accēdi / ne euacuet crux christi.
Euacuatur autē si aliquo modo preter illi⁹ sacra-
mētū ad iusticiā / vitāqz etnā pueniri posse dicat.

Perdā sapiētia sapiētū. et prudentiā pruden-
tū reprobabo. Nō enī suā in eis p̄dit et reprobat
quā ipse donauit: sed quā sibi arrogat q̄ nō habet
ipsi⁹. Unde cōmēorato isto p̄phetico testimonio
sequit⁹ et dicit ap̄ls. Vbi sapiēs: vbi scriba: vbi con-
quisitor hui⁹ seculi? Nōne stultā fecit de⁹ sapien-
tiam hui⁹ mūdū: Nā qm in sapiētia dei / nō cogno-
uit mūdus / p̄ sapiētia dei: placuit deo p̄ stulticiā
p̄dicationis saluos facere credētes. Quicquidē iu-
dei signa petūt. et greci sapiētia querūt. Hos autē
(iquit) p̄dicam⁹ xp̄m crucifixū. iudeis qdē scādā-
lū: gētib⁹ autē stulticiā. Ipsis vero vocatis iude-
is et grecis / xp̄m dei virtutē et dei sapiētia. qm stul-
tū dei / sapiētius est hoīb⁹. et infirmū dei forti⁹ est
hoīb⁹. Hoc quasi stultū et infirmū / tāqz sua virtute
sapiētes / fortelqz cōtēnūt. Sed hec est gr̄a que sa-
nat infirmos. nō supbe iactātes falsā b̄ritudinē su-
am. sed humiliter poti⁹ verā miserā cōfiteātes.
Vbi sapiens? vbi scriba? vbi cōquisi-
tor huius seculi?

Ad iūm⁹ filiū dei dicentē: cōfiteor tibi
pater. domine celi et terre. Quid ei cōfi-
tes? In quo eū laudat? Quia abscondisti
(iquit) hec a sapiētib⁹ et prudentib⁹. et

Sta. xxix.

Incepi-
tabo. i. re-
darguā re-
prehendā
vitupabo.Ex libro con-
tra felicitanūEx libro de
natura et gr̄aEx libro de
ciuitate di. 8

l. 1. 1.

Gr̄a sanat
infirmos
miserā cō-
fiteātes.Ex fmōe de
lectione euā-
gelii.
Danh. xi.

Ad Corinthios Epistola Prima.

α

Qui sunt sa-
pientes hu-
ius scilicet q-
bus absco-
dit ea q- re-
velat par-
uulis.

reuelasti ea paruulis. Qui sunt sapientes et pruden-
tes? Qui paruuli? Que ille occultauit sapientibus et
prudētibus? et reuelauit paruulis? Sapientes et pru-
dētes illos significat de quibus? Paulus dicit. Vbi
sapientes: vbi scriba: vbi pquisitor huius seculi? Nōne
stultā fecit de? sapientia huius mundi? Et nūc ad-
huc fortasse quis. Qui sunt isti? Forte illi sunt / q- mul-
tū de deo disputātes falsa dixerūt. Inflati doctri-
nis suis / deū inuenire et cognoscere minime potue-
rūt. Et p deo (cuius est incōprehensibilis / inuisibilis
q- substantia) putauerūt deū esse aerē / etherē / deū
esse solē / deū esse aliqd q- sublimiter eminet i cre-
atura. Attēdētes enī magnitudines / et pulchritu-
dines / et fortitudines creaturarū: ibi remāserūt.
creatorē nō inuenērūt. Arguit illos liber sapientie
vbi dicit. Si enī tm potuerūt valere / vt possent esti-
mare seculū: quomodo est dñm nō facili inueni-
rūt? Accusati sūt: cōsumētes tēpora sua et occupa-
tiones disputationū suarū in pscrutāda et quodā-
modo metēda creatura. quiescēt meat? syderū.
interualla stellarū. itinera celestiu corporū. ita vt
cōputationib? q- busdā ad eā sciētiam puenirēt / vt
predicerēt defectū solis / defectū lune. et qñ predi-
cerēt eueniret. eo die et ea hora. tantū / et tāta pte /
ex qnta parte illi pderāt. Magna industria. ma-
gna solertia. Sed ibi creatorē scrutati sūt positi
nō lōge a se: et nō inuenērūt. Quē si inuenirēt: ha-
berēt apud se. Optime itaq et rectissime accusati
sūt / q- potuerūt inuestigare numeros syderū / inter-
ualla tēporū / defectū luminū cognoscere et p dīce-
re. Recte accusati sūt. qm a quo ista facta atq or-
dinata sūt / nō inuenērūt. q- qñ neglexerūt. Tu
autē nō valde cura gyros syderū. et celestiu / terre-
noūue corporū numeros ignores. Vnde pulchri-
tudine mudi: et lauda cōsiliū creatoris. Vnde qd
fecit. Ama qui fecit: tene hoc maxime. Ama qui fe-
cit: q- et tēp amatozē suū / ad imaginē suā fecit.
Ergo q- est mirū: q- talibus sapientib? occupatis
circa creaturas qui creatorē negligenter querere
voluerūt: nec inuenire potuerūt abscondita illa /
de quibus dixit xps. Abscondisti hec a sapientibus et
prudētibus. Mirabilius est sapientes et prudētes
deprehēsos: etiā qui cognoscere potuerūt. Reue-
latur (inquit) ira dei de celo sup oēm impietate et
iniusticiā hoim / qui veritate in iniquitate detinēt.
Queris fortasse quam veritate detineant in iniq-
tate? Quia qd notū est dei: manifestum est in illis.
Unde manifestū est. Sequit et dicit. Deus enī il-
lis manifestauit. Adhuc queris quomodo manife-
stauerit eis quib? legē nō dedit: Quomodo ergo?
Inuisibilia enī ei? / a cōstitutione mundi per ea q
facta sūt intellecta cōspiciuntur. Fuerūt ergo qui-
dā: nō sicut Moyses famul? dei. nō sicut multi p-
phete ista intuetes et intelligētes / adiuti spū dei /
quē spiritū fide hauserūt / faucibus pietatis bsbe-
rūt / ore interioris hoīs ructauerūt. Non ergo ta-
les ignorauerūt. Sed fuerūt alij dissimiles / q- per
istā creaturā potuerūt peruenire ad intelligendū
creatorē. et dicere de his que fecit de? Ecce que
fecit gubernat et cōtinet. Ille ipse q- fecit implet sua
presentia ista que fecit. Potuerūt hoc dicere. Mā
et ipsos in actib? apostolorū cōmemorauit. Pau-
lus. Vbi cū dixisset de deo. In illo viuius et mo-
uemur vbi isti doctissimi extiterāt: adiūxit cōtinuo:
sicut et quidā scdm vos dixerūt. Non est leue qd
dixerūt. Quonā in deo viuim? et mouemur et su-
mus. Unde ergo dissimiles? vnde vituperati? vñ

Roma. i.

Act. xvii.

de recte accusati: Audi apostoli verba que dicere
ceperā. Reuelatur (inquit) ira dei de celo super
oēm impietate. et eorū scilicet qui legē nō accepe-
runt. Super oēm impietate et iniusticiā hoim: q
veritate in iniquitate detinent. Quā veritate? Q-
qd notū est dei / manifestū est in illis. Quo manife-
stante? Deus enī eis manifestauit. Quomodo ma-
nifestauit? Inuisibilia enī ei? a cōstitutione mudi
per ea q- facta sunt / intellecta cōspiciuntur. sempiter-
na quoq virt? ei? ac diuinitas. Quare manifesta-
uit? Ut sint inexcusabiles. Si manifestauit vt sint
inexcusabiles vnde ergo culpabiles? Quia cogno-
scentes deum: nō sicut deū glorificauerūt. Quid
est qd dicit. Non sicut deū glorificauerunt: neq
gratias egerūt. Hoc est ergo glorificare deū: gra-
tias agere deo. Hoc sane. Quid enī pei? si ad ima-
ginē creatus: cognitio deo / ingratus eris: Hoc est
proius. hoc est glorificare deū: grās agere deo.
Horūt fideles vbi / et qñ dicat. Gratias agamus
dño deo nro. Quis autē gratias agit deo / nisi qui
sursū cor habet ad dñm? Ergo illi culpabiles qui
sūt inexcusabiles. q- cognoscētes deū / nō sicut de-
um glorificauerūt. nec grās egerunt. Sed quid?
Sed euauerūt in cogitationib? suis. Unde eua-
nerūt nisi q- superbi fuerūt: Euanesceat et fumus
in altū surgēdo et magis ignis lucet et roboratur /
humili? apprehēdendo. Euauerūt in cogitatio-
nibus suis. et obscurati est insipies cor eorū. Et tā
fumus cū sit igne altior: obscurus est. Deniq attē-
de qd sequit et vide vnde tota causa pendeat. Di-
cētis enī se esse sapientes: stulti facti sunt. Sibi ar-
rogādo qd prestiterat de? tulit qd dederat deus.
Ergo supbis ipse abscondit se. qui p creaturā dili-
gēter scrutatib? creatorē insinuauerat / nō nisi se.
Bene ergo dñs. Abscondisti hec a sapientibus et pru-
dētibus. siue ab illis qui multiplicib? disputationi-
bus et solertissima inquisitione / ad inuestigationē
creature puenērūt. sed creatorē minime cognoue-
runt. siue ab illis / qui cognoscentes deū / non sicut
deū glorificauerūt et gratias egerūt. et videre pfe-
cte aut salubriter nō potuerūt: q- superbi fuerunt.
Abscondisti ergo hec a sapientibus et prudētibus et
reuelasti ea paruulis. Quib? paruulis? Humilib?
Dic super quē requiescit spūs meus? Sup humi-
lem et quietū et tremētē verba mea. Hec verba
Petrus tremuit. Plato non tremuit. Teneat p-
scator / qd perdidit nobilissim? disputator. Abscō-
disti hec a sapientibus et prudētibus et reuelasti ea
paruulis. Abscondisti superbis et reuelasti humili-
bus. Que sunt ipsa? Nō enī cū hoc diceret celū et
terrā attēdebat. et quasi manu demonstrabat cū di-
ceret hec. Quis enī nō videt hec? Vident boni. vi-
dēt mali: quia facit solem suum oriri super bonos
et malos. Que sunt ergo ista? Omnia mibi tradī-
ta sunt a patre meo.

Glificare
deū ē deo
grās age-
re.

Grās age-
re ē sursum
cor hē.

Ed

Etia. lxxi.

Scitur aliquādo in scripturis sapientia
pro astutia: abusione verbi: nō ppieta
te. Unde dicit. Vbi sapiēs: vbi scriba:
vbi cōquisitor huius seculi? Nōne stultā
fecit deus sapientia huius mundi? Qd vero dicitur
Sapientia abusione verbi et in malo: cōsuetudi-
ne quidē scripturarū nostrarū. nam quēadmodum
legant auctores mudi / quid ad nos habes in Ge-
nesi libro. Erat ibi serpens sapientior oibus besti-
is. Iste sapientior oibus bestiis: acutus et astut?

Ex libro de
pastoribus.
Sapientia
in scriptu-
ris qñq p
astucia ca-
pitur.

Sen. iiii.

ad deceptū agnoscitur. Pereant argumenta philosophorum: qui negāt in sapientem cadere perturbationes animorum. Stultū fecit deus sapientia huius mundi. Et dñs cognouit cogitationes hominum / quā vane sunt.

Turbet plane animū xpianū? Non miseria: sed misericordia. timeat ne pereant hoīes xpo letet cū acquirunt hoīes xpo. timeat et sibi ne pereat xpo cōtristat peregrinari se a xpo. cōcupiscat regnare cū xpo. Letetur dum sperat se regnaturū esse cum xpo. Iste sunt quattuor quas perturbationes vocant. Timor et tristitia / Amor et letitia. Habeant eas iustis de causis animi xpiani. nec philosophorum stoicorum vel quorūcūq; similium cōsentiat errori. Qui pfecto quēadmodū vanitatē existimāt veritatē: sic stuporē deputant sanitatē. Ignorantes: sic hoīs animū / quēadmodū corporis mēbrū desperatius egrotare / quā et doloris amiserit sēsū.

Nā qz in dei sapientia nō cognouit mūdus per sapientia deū: placuit deo p stulticia p dicationis saluos facere credētes.

Eū in carne manifestatus est: filiū dei in hunc mūdū missus est. In plenitudine tēporis fact⁹ ex femina. Quia enī in sapientia dei nō poterat mūd⁹ cognoscere per sapientia deū: qm lux lucet in tenebris et tenebre eū nō cōprehēderūt. Placuit deo p stulticiā p dicationis saluos facere credentes. vt verbū caro fieret et habitaret in nobis.

Quoniam iudei signa petūt. et greci sapientia querūt. nos autē predicam⁹ xpm crucifixū. iudeis quidē scandalū. gentibus autē stulticia. Ipsi autē vocatis iudeis atq; grecis christum dei virtutem et dei sapientiam.

Edñō nostro dixerūt iudei. Unde huic sapientia hec: et virtutes? Sapientia / in his q loquebat. virtutes / in his que operabatur. Ideo et apłs dicit xpm dei virtutē et dei sapientiam. Virtutē / ad signa reuoluit ppter iudeos. Sapientia autē ad doctrinam propter grecos. id est gentes.

Omnia dñe in sapientia fecisti. Ergo oīa in sapientia. id est in xpo fecisti. Ille cōtempus. ille expalmatus. ille cōspitus. ille spīs coronatus. ille crucifixus. Omnia in illo fecisti. Audi qd ex illo tuo milite nūciet hoīb⁹: qd ex illo pcone sancto / p dices gētib⁹ xpm dei virtutē / et dei sapientiam. Irrideāt iudei crucifixū xpm. qz scandalū est eis. Irrideāt pagani crucifixū xpm. qz stulticia est eis. Nos autē predicam⁹ xpm crucifixū. Iudeis quidē scādālū: gentib⁹ autē stulticia. Ipsi vero vocatis iudeis et grecis christū dei virtutē et dei sapientia.

Deus verbo fecit omnia. Omnia per ipsum facta sunt et sine ipso factū est nihil. Qd autē ad manus dei attinet: et de celis dictū est: et opera manuum tuarū sunt celi. Et de terra hoc idē dictū est. Quoniam ipse est mare et ipse fecit illud. et aridā manus eius fundauerūt. Ergo si et celos manibus et terrā manibus: nō solū hominē manibus. Et si celos verbo / et terrā verbo: ergo et hominē verbo. Qd verbo / hoc manu. et quod manu / hoc verbo. Non enim humanis mēbris statura dei distincta est. qui vbīq; totus est. et nullo cōtinetur loco. Qd ergo verbo fecit: sapientia fecit. quod manu fecit / virtute fecit. Christus est autē dei virtus et dei sa-

piencia. Omnia autē per ipsum facta sūt. et sine ipso factum est nihil.

Omnia dñe in sapientia fecisti. Ergo oīa in sapientia. id est in xpo fecisti. Ille cōtempus. ille expalmatus. ille cōspitus. ille spīs coronatus. ille crucifixus. Omnia in illo fecisti. Audi quid ex illo tuo milite nūciet hominib⁹: quid ex illo pcone scō predices gētib⁹. Christū dei virtutē et dei sapientiam. Irrideant iudei crucifixū xpm quia scandalū est eis. Irrideāt pagani crucifixum xpm / qz stulticia est eis. Nos autē predicamus xpm crucifixum iudeis quidē scandalū: gētib⁹ autē stulticiam. Ipsi autē vocatis iudeis atq; grecis christum dei virtutē et dei sapientiam.

Si enī solus ibi filius intelligit et sibi et patri et spiritui sancto: ad illā reditur absurditatē vt pater nō sit sapiens de seipso: sed de filio. Nec sapientia sapientia genuerit / sed ea sapientia pater dicat sapiens esse / qua genuit. Ubi enī nō est intelligentia: nec sapientia esse potest. ac per hoc si pater nō intelligit ipse sibi: sed filius intelligit patri: pfecto filiū patrē sapientē facit. Et si hoc est: deo esse qd sapere. et ea illi est essētia que sapientia: non filius a patre (qd verū est) sed a filio potius pater habet essētia. qd absurdissimū et falsissimū est. Est ergo deus pater sapiēs / ea qua ipsa est sua sapientia. et filius sapientia patris / de sapientia qd est pater / de quo genitus est filius. Quocirca dñs est / qz pater sit intelligēs ea qua ipse sua est intelligentia. neq; enī esset sapiēs qui nō esset intelligēs. Fili⁹ autē intelligētia patris. de intelligētia genit⁹ qd est pater.

Vocat enī de⁹ p dēstinos multos filios suos: vt eos faciat mēbra p dēstinati vnici filij sui: nō ea vocatione qua vocati sūt et qui noluerunt venire ad nuptias. Illa quippe vocatione et iudei vocati sunt / quib⁹ xps crucifixus scandalū est / et gētes quib⁹ xps crucifixus / stulticia est. sed ea vocatione p dēstinos vocat quā distinxit apłs / dicens. Ipsi autē vocatis iudeis et grecis predicare se xpm dei virtutē et dei sapientia. Sic enī ait. Ipsi autē vocatis: vt ostenderet illos non vocatos: sciens esse quandā certam vocationē eorū qui scdm ppositū vocati sunt. quos ante psciuit et p dēstinauit cōformes fieri imaginis filij sui. Quā vocationem significans / ait. Non ex operib⁹: sed ex vocante dictū est / quia maior seruiet minori. Nūquid dixit. Non ex operib⁹: sed ex credēte? Proxus etiā hoc abstulit hominī / vt totū daret deo. Dixit ergo sed ex vocāte. Non quacūq; vocatione. sed qua vocatione sit credens. Hāc intuebat etiā cū diceret. Sine penitētia sūt dona et vocatione dei. Quia qd stultum est dei sapientius est hominibus. et qd infirmum est dei: fortius est hominibus.

Non enī ad eū qui vbīq; p sēns est / locis mouemur sed bono studio. bonisq; moribus. Qd non possemus: nisi ipsa sapientia / tate etiā nostre infirmitati cōgruere dignaretur: et viuendū nobis preberet exemplum / non aliter qz in hominē. qm et nos homines sumus. Sed quia nos cū ad illam venimus / sapiēter facimus. ipsa cū ad nos venit: ab hominibus supbis / qsi stulte fecisse putata ē. Et qm nos cū ad illam venim⁹ cōualecim⁹. ipsa cum ad nos venit quasi infirma estimata est. Sed qd stultū est dei: sapientius est hominib⁹. et qd infirmum est dei fortius est hominib⁹. Cū ergo ipsa sit patria. Quā

Extractatu
pi. ciii.

Ex libro de
trinitate. xv.

Ex libro de p
destinatione
sancto.

Ro. viij.

Ro. ix.

Ro. xi.

Ex libro de
doctrina xpia
na.
Ad deum
mouemur
bono stu
dio bonis
qz morib⁹.

Extractatu
euāgelij fm
iohannē. ix.

Quattuor
affect⁹ ai
cadūt i sa
pientem.

Ex libro de
trinitate. iiii

Ex libro qm
omni euāge
lii.

Extractatu
pi. ciii.

Extractatu
pi. xviii.
Johan. i.
ps. ci.

ps. xciii.

Ad Corinthios Epistola Prima.

e

Quo ad
nos venit
diuina sa-
pientia et
cur.

Johan. i.

Diuina sa-
pientia tam
medic⁹ et
medicina
p⁹ contraria
et similia la-
mans.

H

Extractum
p. lxxviii.

Quod vocat
apulus stul-
tū dei vo-
cat psalmi-
sta insipie-
tia opione
mūdanaz

se quoque nobis fecit ad patriā. et cum sano et puro interiori oculo ubique sit presens: eorum qui oculū illum infirmū immundūque habent: oculis etiā carne is apparere dignata est. Quia enī in sapientia dei nō poterat mūdus per sapientiā cognoscere dei: placuit deo per stulticiā predicationis saluos facere credentes. Non igitur per locorū spaciā veni- endo: sed in carne mortali / mortalibus apparēdo venisse ad nos dicitur. Illuc ergo venit ubi erat / quia in mūdo erat / et mūdus per eam factus est. Sed quoniam cupiditate fruendi / pro ipso creatore creatura homines cōfigurati huic mūdo et mundi noīe cōgruentissime vocati: non eā cognouerunt. Propterea dixit euāgelista et mūdus eū non cō- gnouit. Itaque in sapientia dei / nō poterat mūdus per sapientiā cognoscere dei. Cur ergo venit cū hic esset: nisi quia placuit deo per stulticiā p̄di- cationis saluos facere credentes. Quomodo ve- nit: nisi quia verbū caro factum est / et habitauit in nobis. Sicut autē curatio via est ad sanitatem: sic ista curatio / peccatores sanandos reficiēdoque su- scepit. Et quēadmodū medici cū alligāt vulnera non incōposite: sed apte id faciunt. ut vinculi vtili- tatem quēdā pulchritudo etiā cōsequatur: sic me- dicina sapientie / per hominis susceptionē nostris est accommodata vulneribus. De quibusdā contra- rijs curans. et de quibusdā similibus. Sicut etiā ille qui medetur vulneri corporis / adhibet quēdā contraria. sicut frigidū calido. vel humido sicco. vel si quid aliud eiusmodi. Adhibet etiam quēdā similia. sicut lintheolū. vel rotundo vulneri rotun- dum. vel oblongū oblongo. Ligaturamque ipsam non eandē membris oibus. sed similem similibus coaptat. Sic sapientia dei hominē curans / seipsā exhibuit ad sanandū. ipsa medicus. ipsa medicina. Quia ergo per superbiam homo lapsus est: humili- tatem adhibuit ad sanandū. Serpentis sapientia decepti sumus: dei stulticia liberamur. Quēadmo- dum autē illa sapientia vocabatur. erat autē stu- ticia cōtemnentibus deū. sic ista que vocat stulti- cia: sapientia est vincētibz diaboli. Nos immor- talitate male vsi sumus ut moreremur: xpus mor- talitate bene vsus est / ut viuerem. Corrupto ani- mo femine / ingressus est morbus. Integro corpo- re femine / processit salus. Ad eadē contraria per- tinet. quod etiā exemplo virtutis eius / vitia nostra cu- rantur. Itaque vero similia quasi ligamēta membris et vulneribus nostris adhibita / illa sunt. Quod per feminā deceptos / per feminā natus homo / hoīes mortalis / mortales / morte mortuos liberauit. **D**eus tu scis imprudentiā meam. Que impru- dentia in christo? Nonne ipse est dei virtus / et dei sapientia? In illam dicit imprudentiā suā. de qua dicit apostolus. Stultū dei / sapientius est homi- nibus: Imprudentiā (inquā) meam. Hoc ipsum quod in me triserunt qui sibi vidētur esse sapientes: tu scis quare fieret: tu scis imprudentiā meam. Quid enim tā simile imprudentie / quā cum haberet in potestate vna voce suos persecutores proster- nere / ut pateretur se teneri / flagellari / conspuī / co- lapbari / spinis coronari / ligno affigi. Imprudē- tie simile est / et stultum videtur. Sed stultum hoc superat omnes sapientes. Stultum quidē est. sed et granū quādo cadit in terrā: si nemo sciat cōsuetu- dinem agricolarū: stultum videtur. Labore ma- gno metitur. portatur ad aream. triturat. ventila- tur post tanta pericula celli et tempestatū. et labo- res rusticorum: curamque dominorū: mittitur in

horreum frumentum purgatum. Venit hyems / et quod purgatum erat profertur et proicit. Im- prudentie videt sed ut non sit imprudentia spes fa- cit. Non ergo ille pepercit sibi. quia et pater illi nō pepercit. sed pro nobis omnibus tradidit illum. Et de ipso: Qui dilexit me (inquit apostolus) et tradidit semetipsum pro me. Quia granum nisi ce- ciderit in terram ut moriatur: fructum nō reddet. Hec est imprudentia. Sed tu illam nosti. Isti au- tem si cognouissent: nunquā dominum glorie cruci- fixissent.

Infirmus carne Iesus. Sed noli tu infirmari. In illius infirmitate tu fortis esto. quia quod infir- mum est dei / fortius est hominibus. Sub hac re- rum imagine / Adam qui erat forma futuri: prebu- it nobis magnū indicium sacramenti. Immo de- us in illo prebuit. Nam et dormiens meruit acci- pere uxorem. et de costa eius facta est ei uxor. quo- niam de christo in cruce dormiēte / futura erat ec- clesia de latere eius. De latere scilicet dormientis quia et de latere in cruce pendētis lancea percus- so: sacramenta ecclesie profuxerunt. Sed quare hoc volui dicere fratres: Quia infirmitas christi / nos facit fortes. Magna ibi imago precessit. Po- tuit deus carnē detrahēre hominī vnde faceret se minā. et magis videtur quasi congruere potuisse.

Fiebat enī sexus infirmior. et magis de carne in- firmitas fieri debuit quā de osse. Ossa enī carne fir- miora sunt. Nō detraxit carnē / vnde faceret mu- lierem. sed detraxit os. Et detractio osse / formata est mulier. et in loco ossis caro adimpleta est. Po- terat pro osse / os reddere. Poterat ad faciēdam mulierē / nō costam: sed carnem detrahēre. Quid igit significauit facta mulier in costa tanquā fortis: factus Adam in carne tanquā infirmus: Christus est et ecclesia. Illius infirmitas / nostra est fortitudo.

Videte enī vocationē vestram fratres. quia nō multi sapientes scōm carnē: nō multi potentes: non multi nobiles: sed que stulta sunt mundi elegit deus: ut cō- fundat sapientes. et infirma mundi ele- git deus ut confundat fortia. et ignobi- lia mūdi et cōtemptibilia elegit deus. et que non sunt: ut ea que sunt destrueret.

Et militat⁹ est dñs xps / ut esse humiles noscerem⁹. cōceptus est continens oīa. Hatus est gignens omnia. mortuus est viuificans omnia. sed post tridū resur- rexit. et ascendit in celū. et humanam quam susce- perat carnē / ad patris dexterā collocauit. Mira- bile est fratres. et hoc est quod ipsi credere nolūt. Mi- rabile est hoīem resurrexisse in carnez in celū ascē- disse cū carne. Sed multo est mirabilius / totū mū- dum rem tā incredibilē credidisse. Quid est incre- dibilius deū talia fecisse: an mūdū credere potu- isse: Quid si et ipse modus cōsideret a nobis quo credidit mūdus. Etia ipse vere diuin⁹ aduertitur et valde mirabilius inuenitur. Ineruditos libera- libus disciplinis / et oīno qntū ad seculi doctrinas pertinet impositos. nō peritos grāmatica. non ar- matos dialectica. piscatores xps cū retibus fidei ad mare seculi paucissimos misit. Quid dico pau- cissimos: Duodecim misit. et tamē per eos sic com- ni genere piscium impleuit ecclesias: ut plurimi etiā ex ipsis sapiētibz seculi (quibus videbat igno- miniosa crux xpi) ea in fronte signent. Et de qua

Que videt
iprudētia
spes facit
ut non sit i
prudētia.
Ro. viii.
Sala. ii.
Johan. xii.

i. Cor. ii.

Extractum
euāgelij fm
iohannē. xv.

Ro. v.

Sen. ii.

Infirmi-
tas xpi nos
facit for-
tes.

Formatio
mulieris de
costa viri
quod figurat

Ex fine de
quāsestima
resurrexiōis

Probabi-
litas arti-
culi de re-
surrectiōe
carnis ex
credulita-
te magnū
mirabiliū.

Ad Corinthios. Epistola. i.

Ex epla ad
corinthios de
trinitate.
Xps quo
fit nobis vi
ta et iusti
cia qm illi
coherem?

Capozzo iustitia: qvult in seipsa de? Procul
dubio: atqz incommutabiliter vult. Sicut aut cum
sit in seipsa vita: etiam nobis fit vita: cu ei? efficiamur
vtclqz participes: ita cu in seipsa sit iustitia etiam
nobis fit iustitia: cu ei coheretes iuste vivim? Et
tantomagis minusue iusti sum? quanto illi magis mi
nusue coherem? Qm scriptu est de vni genito filio
dei (cu sit vtiqz pns sapietia atqz iustitia et semp i
seipsa sit) q factus sit nobis a deo sapietia et iustitia
et sanctificatio et redemptio. vt quomodocumqz scriptu e
Qui gloriatur in dno gloriatur. Est plane ille summus
deus vera iustitia. vel ille ver? deus: summa iustitia
qua pfecto esurire et sitire debem? ea nra est i hac
pigrinatode iustitia. et q postea saturari speram? ea
nostra est in eternitate plena iustitia.

Ut quemadmodum scriptum est: qui glo
riatur in domino gloriatur.

Ex libro de
genesi ad lit
teram. xi.
Glandu
esse i dno.

Sic eni qui gloriatur non nisi in dno glori
atur cu cognoscit non nisi: sed illius esse
non solu vt sit veruetia vt non nisi ab il
lo bene sit sibi: a quo habet vt sit. et hoc
dei pceptum est.

Ex libro d bo
no pseueran
tie.

Et hoc pceptu obedienter audire (id est vt qui
gloriatur in dno gloriatur) similiter et cetera. dei donu
est. Quod donu: q non habet: no dubito dicere. alia
quecumqz habet inaniter habet.

Ex trac. pñ.
cuij.

Quid sit
laudari in
noie sacro
dei.

Cu dixisset. Laudamini (q vtiqz bn opantes
merito pnt) addidit: in noie sancto eius. vt q glori
atur in dno gloriatur. Qui ergo non sibi sed ei voluit
psallere: caueant facere iustitia sua coram hoibus
vt videant ab eis alioqn mercedem non habebunt
apud prem q est in celis. Sed luceat opa eozu cor
am hoibus: non eo fine vt ipsi videant ab eis: sed
vt videant bona opa ipoz: et glorificent patre eoz q
in celis est. Hoc est laudari in noie sancto ei. Qm
et in alio psalmo legit. In dno laudabit aia mea:
audiant mansueti et letentur.

Matthe. v.
ps. xxxiii.

Capitulum. ij.

Ego cum venissem ad
vos fratres: veni non in
sublimitate sermōis aut
sapientie annūcians vo
bis testimonium christi
Nō enī iudicavi me sci
re aliqd inter vos nisi Iesū xpm et hunc
crucifixū. Et ego in infirmitate et timo
re et tremore multo fui apud vos: et sermo
meus et p̄dicatio mea nō in p̄suasibilibus
hūane sapientie verbis: s; i ostēsiōe spūs
et virtutis: vt fides v̄ra non sit in sapien
tia hoīm s; in virtute dei. Sapiam autē
loquimur inter p̄fectos. Sapiam vero nō
huius seculi neq; principū huius seculi
qui destruuntur.

Ex smōe de
calogi ad po
pulum.

Propter
imp̄fectos
nō est rece
dēdū a ve
ritate. nec
loquendū
q̄d sapere
nō possint.

Vide amatores veritatis: non accipien
tes inuanti nōmē dñi dei sui: loq sapien
tia inter p̄fectos. etiā imp̄fectis: non q̄
dē loqui q̄d sapere nō possint: non tñ re
cedere a veritate et p̄gere in vanitatē. Quāuis enī
imp̄fecti non capiāt: si qd Paulo excelsus fuerit
disputatū de verbo dei deo apud deū: p quod fa
lus tāq; inter puulos xpi: Iesum xpm et hūc cruci

fixū. non tñ illa est veritas et ista vanitas. Vanitas
autē esset: si xpm mortē non impleuisse sed vixisse
dicerem? si vulnera ista in fantasmate fuisse. si san
guinē non vez sed simulatū de vulneribus ema
nasse. si falsas eum cicatrices (tanq; post falsa vul
nera) eum demonstrasse. Qm vero ista oia vera dici
mus: facta dicim? certa: exp̄ssa: impleta credim? et
p̄dicamus: quāuis de sublimi illi? et de incommuta
bili veritate non loquamur: non tñ im? in vanitatē
Qui autē oia ista in xpo falsa et simulata dicūt. Ita
ne sunt clamantes in palude. strepitū vocis habē
re pnt: doctrinā sapientie insinuare non possunt.
Deniq; in ecclia loquunt herētes veritatē. p quaz
facta sunt oia. Veritatē verbū carnem factum. et
habitantē in nobis. veritatē xpm de deo natū. vnū
de vno vni genitū et coeternū. Veritatem: accepta
forma serui. natū ex virgine Maria: passum: cruci
fixū: resurgētē: ascēdētē: vbicq; veritatē. et quā p
fecti capiāt: et quā cape puulus non pōt. Veritatē
et in pane et in lacte. In pane magnor. in lacte puu
lor. Idē q̄ppe panis: vt lac fiat: p carnez traicci.
Qui autē hūc veritati p̄radicūt et sua vanitate de
cepti: decipiūt: rane sunt: tediū afferentes aurib
us non cibum mentibus

Christus
semp veri
tas.

Necessaria est purgatio mētis nr̄e: q̄ illud inef
fabile: ineffabilr videri possit: q̄ nō dū p̄diti fide nu
trimur et p̄ qdā tolerabiliora: vt ad illd capiēdū ap
ti et abiles efficiamur itinera ducimur. Qm apls in
xpo qdē dicūt esse oēs thesauros sapie et scie abscō
ditos. Eū tñ (quīs tā gr̄a eius renatis: sed adhuc
carnalib? et aialib? tanq; puulis in xpo) nō ex diui
na virtute (in q equalis est p̄ri) sed ex hūana infir
mitate ex q crucifix? est: cōmēdauit. Alit nāq; Alē
q; enī iudicauit me scire aliqd int vos. nisi ihm xpm
et hūc crucifixū. Deinde secut? ait: et ego in infir
mitate et timore et tremore multo fui apud vos: et pau
lo post eis dicūt et ego fr̄es nō potui loq vob: q̄ si spi
ritalib? s; q̄ si carnalib? Quasi puul in xpo lac vob
potui dedi: nō escā. Nōdū enī poterat. s; nec qdēz
adhuc potestis. Neq; enī iudicauit me (inqt) scire
aliqd in vob nisi ihm xpm et hūc crucifixum.

Ex libro de
trinitate. i.
Purgatio
mentis ne
cessaria ad
vidēdū di
uinitatem
xpi.

1. Cor. iii.

Eis autē loqbat q cape altiora de xpi veritate nō
poterāt. Quib? etiā paulo post dicūt. Nō potui loq
vob q̄ si spiritualib? s; q̄ si carnalib? Hoc ḡ int illos
nesciebat: qd p illū scire nō poterāt. et p solū se scire
dicebat. qd eos p illū scire optebat. Deniq; sciebat
int p̄fectos: qd int puulos nesciebat. Ibi q̄ppe ait
Sapiam loquimur int p̄fectos. Eo nāq; genere lo
cutōis nescire q̄sq; dī qd occultat. q̄ dī fossa ceca
q̄ occulta ē. Neq; enī aliq; genere loquunt sc̄pture:
qd in cōsuetudine hūana non inueniat: quia vtiq;
homīnibus loquuntur.

De eodē libro

Hoc p̄fite
ri debet
dicatōr qd
auditor
scire opor
tet et nō qd
scire non
possunt.

Hoc est enī euāgelizare xpm: nō tñ dicere que
sūt credēda de xpo: s; etiā q obfusa ei q accedit
ad cōpagē corpis xpi. imo hō cūcta dicere q sunt
credēda de xpo. nō solu cui? sit fili? vñ fm diuita
tē. et vñ fm carnē gēit? Que p̄pessus. et q̄re: q sit vir
tus resurrectōis ei? Qd donū spūs pmiserit: de
deritq; fidelib? s; etiā q̄lta mēbra: qd caput sit. qd
q̄rat: instituat: diligat: liberet: atq; ad eternā vitā
honorēq; pducatur. Nec cū dicunt: aliqñ breui? atq;
p̄stricti? aliqñ lati? atq; vberi? xps euāgelizat. qñ
nō solu qd ad fidē: veruetiā qd ad mores fidelitū p
tinet: non p̄termittit. Hoc itelligi pōt etiā in eo qd
cōmēorat dixisse aplm Paulū. Nihil me dixi sci
re in vob nisi ihm xpm et hūc crucifixū. Qd illi pu
tāt ita dictū: tanq; nihil aliud eis insinuatū sit: vt
p̄mitus crederent. ac deinde baptisati quicquid

Ex libro de fi
dei operib?

Quid sit
euāgeliza
re xpm.

ad vitā moresq; pertinet discerent. **H**oc (inquit) apostolo satis sup̄ sufficit. **Q**ui eis dixit: q̄ et si multos pedagogos haberet in christo sed nō multos patres: quia eos in christo Iesu p̄ euangeliz ip̄e genuisset. **S**i ergo ille qui per euangeliz genuit quāvis gratias agat q̄ neminē ip̄orum baptizauerat nisi **A**rīstū r. **C**alum r. **S**tephane domum. n̄hil eos amplius docuit q̄ christū crucifixū. **Q**uid si dicat aliquis. nec resurrexisse christū eos audisse: quādo per euangeliz geniti sunt? **U**nde est igitur quod eis dixit. **T**radidi enī vobis in primis: quia christus mortuus est s̄m scripturas. r. quia sepultus ē r. q̄ resurrexit tertia die s̄m scripturas: si n̄hil nisi crucifixum docuerat? **S**i autē non ita intelligunt sed hoc quoq; ad christum crucifixum pertinere contendunt: sciāt in christo crucifixo multa homines discere. r. maxime quod verus homo noster simul cōcrucifixus est: vt euacuet corpus peccati r. vltra non seruamus peccato. **U**bi etiā de se ip̄so dicit. **N**ibi autē absit gloriari nisi in cruce dñi no stri Iesu christi per quē mibi mundus crucifixus est r. ego mūdo. **P**roinde attēdāt: r. videant quē admodū doceatur atq; discat christus crucifixus r. ad eius crucem nouerint pertinere: q̄ etiā nos i eius corpe crucifigimur mundo. **U**bi intelligitur om̄is coertio malarum cōcupiscentiar. **A**c p̄ hoc fieri non potest: vt eis qui cruce christi informant professi adulteria p̄mittantur. **I**am r. apostolus Petrus: de sacramēto ipsius crucis (hoc est passionis xpi) admonet. vt qui ea cōsecrant peccare desistāt ita loq̄ns. **E**p̄o ergo passo p̄ carnē r. vos eadem cogitatione armamini. q̄ qui mortuus est carne: desinit peccare. vt iam non hominū desiderijs: sed voluntate dñi dei reliquū in carne viuatur. r. quibus cōsequenter ostendit eum pertinere ad xpm crucifixum. **H**oc est per carnem passum. qui in eius corpore crucifixis carnalibus desiderijs bene viuūt p̄ euangeliz.

Sed loquimur dei sapientiaz in mysterio: que abscondita est. quā predestinauit deus ante secula in gloriā nostram: quā nemo principū huius seculi cognouit. **S**i enim cognouissent: nunq̄ dñm glorie crucifixissent.

Ratia ista christiana (q̄ oīa sunt tradita xpo a patre eius) om̄es latuit sapienter huius mundi. **N**ec solū illi q̄ circa creaturas vlt̄ terrestres vlt̄ celestes: nimia r. intentissima curiositate occupati: neglexerunt q̄ rere nec valuerunt inuenire creatorem. sed etiam nec illi q̄ ex creatura r. ex ijs que videbant inuisibilia eius a quo facta sunt in cognitione puenire potuerūt. agnouerūt quod dictū est. **D**ia mibi tradita sunt a patre meo. **H**ec **M**oyse vidit. **P**rophe te viderūt. **P**atriarche viderūt. **S**apientes illi magni arguti disputatores. inq̄sitores eloquij: quasi tonantes profusores: omnino ignorauerūt d̄ mysteriū quod absconditum fuit a seculis in deū. nūc autē manifestum est sanctis eius paruulis eius. **E**r go humilibus eius sup̄ quos requiescit spiritus eius quietis r. tremētibz verba eius.

Misi ipse esset r. filius hominis propter formam serui quā accepit: qui est filius dei propter formā dei in qua est. non diceret apostolus de principibz huius seculi. **S**i enim cognouissent: nunq̄ dominū glorie crucifixissent. **E**x forma enim serui crucif-

xus est. r. tamen glorie dñs crucifixus est. **T**alis enim erat illa susceptio que deum hominem faceret: r. hominem deum. **Q**uid tamen: propter quid r. quid s̄m quid dicat adiuvante dño: prudens r. diligens r. pius lector intelligit. **I**am ecce dñm? quia s̄m id quod deus est glorificat suos. sc̄bz hoc vtiq; quod dominus glorie est. r. tamen dñs glorie crucifixus est. quia recte dicitur r. deus crucifixus non ex virtute diuinitatis: sed ex infirmitate carnis.

Una persona est christus deus r. homo. **P**ropter quod etiam nemo (inquit) ascendit in celum nisi qui de celo descendit filius hominis qui est in celo. **S**i ergo attendas distinctionem substantiar filius dei de celo descendit. filius hominis crucifixus est. **S**i unitatem persone: r. filius hominis descendit de celo: r. filius dei est crucifixus. **I**p̄e est enim dñs glorie. de quo ait apostolus. **S**i enim cognouissent: nunq̄ dñm glorie crucifixissent. **P**ropter hanc ergo unitatem persone non solum filius hominis dixit descendisse de celo: sed esse dixit in celo: cum loqueret in terra.

Sicut scriptū est: quod oculus nō vidit nec auris audiuit. nec in cor hoīs ascendit que preparauit deus ijs qui diligūt eum.

Spes nostra non de isto tempe. neq; de hoc mūdo est. **N**eq; in ea felicitate qua excecantur homines q̄ obliuiscunt deū. **H**oc nosse primitus r. christiano corde tenere debemus: non ad p̄sentis tēporis bona nos factos esse christianos: sed nescio ad quid aliud q̄ q̄ deus iam p̄mittit r. homo nondum capit. **D**e h enim bono dictum est. **Q**uod oculus non vidit nec auris audiuit: nec in cor hoīs ascendit que preparauit deus diligentibus se. **E**r go quia hoc bonum: tam magnum: tam preclarū: tā ineffabile nō inuenit hominē perceptorem: tenuit deū promissorem. **M**agnū est quod promittat r. non videtur r. erigitur fides qua credimus quod non videmus vt mereamur videre quod credimus. **Q**uicūq; irridet hanc fidem vt ideo putet non sibi esse credendum q̄ non videt: quādo venerit quod non creditur: erubescet. confusus separatur: separatus dānabitur. **A**ui autē crediderit: segregatur ad dexterā. r. stabit cum magna fiducia r. letitia inter illos quibus dicitur. **V**enite benedicti patris mei: p̄cipite regnū quod vobis paratū est ab origine mundi.

Dedit nobis naturā vt essemus. dedit animā vt viueremus. dedit mentē vt intelligerem. dedit alimenta vt mortālē vitā sustentaremus. **D**edit lucem de celo. **D**edit fontes de terra. **S**ed hec om̄ia cōmunia dona sunt bonoz r. maloz. **S**i hec dedit r. malis: n̄hil ne p̄p̄iū seruat bonis? **S**eruat plane. **E**t q̄d est illud q̄ seruat bonis? **Q**uod oculus non vidit nec auris audiuit: nec in cor hoīs ascendit. **Q**uod enī in cor hoīs ascendit: infra cor hoīs erat. ideo in cor ascendit: quia supra illud est cor quo ascendit. **Q**uod seruat bonis: cor illuc ascendit. **N**on q̄d ascendit in cor tuū: sed quo ascendit cor tuū: hoc seruat bonis. **N**oli furd⁹ audire fursū cor. **Q**d ergo oculus nō vidit: nec auris audiuit. **O**culus non vidit: q̄ non est color. **A**uris non audiuit: q̄ non est sonus. **I**n cor hominis non ascendit: q̄ nō est terrēa cogitatio. **S**ic itelligite q̄d oculus nō vidit: nec auris audiuit: nec in cor hoīs ascendit q̄ p̄parauit deus diligentibz se. **A**dhuc q̄d b̄ sit queris a me? **I**llū interroga q̄ habitare cepit in te

Ex libro tra
maxianū. ii.
Johan. iii.

Distinctio
substantiar
et unitatis
persone in
christo.

Ex s̄mōe de
eisdē verbis
apostoli.
Impm̄is
cogitādū
est in quo
bono spes
nra sit col
locanda.

Matthe. xxi

Ex s̄mōe in
natali mariy
rum.

Que bona
seruant bo
nis sunt su
pra cor ho
minis.

Sursum
corda.

In christo
crucifixo
q̄ multa ho
mines di
scere habe
ant.

Quo doce
atur xps
crucifixus
r. de misse
rio crucis.

Quid sit
armari co
gitatione
crucifixi.

Crucifix⁹
carnalibz
desiderijs
vitijs euā
geliz.

Ex s̄mōe d
leone euā
geliz iohānis
Ista xp̄ia
na icogni
ta oibz sa
plentibus
huius mūdi
est q̄ om̄ia
tradita sūt
xpo a pre
eius.

Ex libro de
trinitate. j.

Ad Corinthios. Epistola. I.

6

Prociū bonorū de
us est.

Dico tamē et ego. Hoc enī querimus: quid deus p
priū seruet bonis. si bona tāta largitur et malis et
bonis. et cum diceret: quod oculus non vidit. nec au
ris audiuit. nec in cor hominis ascendit: non desunt
qui dicāt. Putas quid est? Ecce quid est quod ser
uat de solis bonis. quos tamē ipse fecerit bonos.
Ecce quod est breuiter p̄cium nostrū: definitū est
p̄ prophetā. Ero illoꝝ deus: et ip̄i erūt mihi plebs.
Ero illoꝝ deus p̄ciū nobis seipm̄ p̄misit. Quere
aliud si inuenieris meli⁹. Si dicerem p̄misit aurū:
gauderēs. Se p̄misit et tristis es. Si diues deum
non habet quid habet? Nolite aliquid a deo que
rere nisi deū. Gratis amate. Gratis amabitis / si
solū deum ab illo desiderabitis. Nolite timere ino
piā. Dat se nob: et sufficit nobis. De se ipsum nob: et
sufficit nob. Philippū ap̄lm̄ audi i euāgelio. Dñe
ostende nobis patrem et sufficit nobis.

Gratia a
māus de
us.

Qui autē suscepit pacem nunciandā populo
cōtemplari sunt ip̄am sapientiā / q̄tū potuerit hu
manis cordib⁹ cōspici: quod nec oculus vidit nec
auris audiuit: nec in cor hominis ascendit. Si in cor
hominis non ascendit quomodo tūc ascēdit in cor
Johānis? An non erat homo Johānes? An forte
nec in cor Johānis ascendit: sed cor Johānis in
illū ascendit? Quod enī ascendit in cor hominis / de
imo est ad hominē. Qd̄ vero ascendit cor hominis /
sursum est ab homie. Etā sic fratres dici potest /
q̄ si ascendit in cor Johānis. si aliquo mō dici po
test: in tantū ascendit in cor Johānis / inq̄tum ip̄e
Johānes non erat homo. Quid est nō erat homo?
Inq̄tum ceperat esse angelus: q̄ oēs sc̄ti angeli:
q̄ annūciatores dei. Ideo carnalib⁹ et animalib⁹
non valentibus percipe que sunt dei. quid ait apo
stolus: Cum enī dicatis. Ego sum Pauli. Ego a
pollo. nonne homines estis? Quid eos volebat fa
cere / quibus exprobrabat: q̄ hoies erant? Quid
nosse quid eos facere volebat? Audite in psalmis.
Ego dixi. Filij estis et filij altissimi omēs. Ad hoc er
go nos vocat de⁹ / ne simus homines sed tūc in me
lius non erim⁹ homines: si prius nos esse homines
agnoscām⁹ (id est vt ad illā celsitudinē ab humili
tate surgamus) ne cum putam⁹ nos aliqd̄ esse euz
nihil simus: non solū non accipiam⁹ quod non su
mus: sed et amittam⁹ quod sumus.

Nobis autē reuelauit deus per spiritum
suum. Spiritus enī omnia scrutatur: eti
am profunda dei.

E spū dei dictū est q̄ omnia scrutet etā
altitudines dei. Non vtiq̄ vt quod ne
sciat inueniat: sed q̄ nihil relinqt omni
no qd̄ nesciat

Spiritus enī oia scrutat. etiam altitudines dei
Non q̄ ille scrutat qui nouit oia: sed q̄ tibi donat⁹
est spūs / te scrutari facit. Et quod dono ip̄i tu fa
cis: ille facere dicat: q̄ sine illo tu non faceres.
Quis enī scit hominum que sunt homi
nis nisi spiritus hominis qui in ip̄o est?
Ita et que dei sunt nemo cognouit nisi
spiritus dei.

Umana natura cōstat ex corpe et spiri
tu. quā etiam animā dicunt. De quo et
ap̄ls dicit. quis enī scit hoim / que sunt
hois / nisi spūs hois qui in ip̄o est? Sic
et que dei sunt / nemo scit nisi spūs dei. Et quod ad
iungit ac dicit. Nos autē non spiritū huius mundi
accepim⁹: sed spm̄ qui ex deo est: ostendit vtiq̄ eē

Quoniam que p̄ eius spiritū scimus: etiam sic nemo
scit nisi spirit⁹ dei. Sicut enī recte dictū est: non
enī vos estis qui loquimini eis qui in dei spū loq̄
rent: sic recte dicit. Non vos estis qui scitis eis q̄
in spiritu dei sciunt. Spiritus autem hominis in
scripturis dicit anime ipsius potentia rationalis: q̄
distat a pecoribus: et eis nature lege dñatur. De q̄

Quoniam que p̄ eius spiritū scimus: etiam sic nemo
scit nisi spirit⁹ dei. Sicut enī recte dictū est: non
enī vos estis qui loquimini eis qui in dei spū loq̄
rent: sic recte dicit. Non vos estis qui scitis eis q̄
in spiritu dei sciunt. Spiritus autem hominis in
scripturis dicit anime ipsius potentia rationalis: q̄
distat a pecoribus: et eis nature lege dñatur. De q̄

aliū spiritum dei cuius particeps sit spiritus ho
minis: per gratiam dei.

Cum quisq̄ venerit ad eam etatē vt iam possit
capax esse ratiois: si veritatē statim cōprehende
re potuerit: non tā illis sensib⁹ rectoribus vte⁹. sed
habebit virū / spm̄ rationalē. cui sensus illos in fa
mulatū redigat: seruituti subijcēs corpus suū. Cū
et ip̄e spūs hominis deserit xp̄o (q̄ caput viri ē chri
stus) amplexus spiritalia eterna vita sine vllō se
parationis timore p̄fruit. Quis enī nos separare
poterit a charitate xp̄i. Est enī anime quasi mari
tus quodāmodo spūs hominis. q̄ aialem affectio
nem tanq̄ coniugē regit. Non ille spūs sanctus q̄
cum patre et filio incommutabilis manet / et dignis
animis incommutabiliter dat: sed spiritus hois: de
quo ap̄ls dicit. Nemo scit qd̄ est in homie / nisi spi
ritus hominis. Hāz et ille spūs sanctus / spiritus dei
est. De quo iterū dicit. Sic et que dei sunt nemo scit
nisi spirit⁹ dei. Sic ergo spirit⁹ hominis: cum p̄sens
est (id est intentus est et se pietate subijcit deo) in
telligit homo. que spiritaliter dicuntur. Cum autē
diaboli error / tāq̄ absente intellectu / in aia dñat:
adulter est. Loca ergo (inq̄t) virum tuū. (id ē spi
ritum q̄ est in te) quō potest homo intelligere spiri
talia / si nō eum lux veritatis illustret? Ip̄e asit cū
loquor tibi: vt spiritalē aquā possis accipe.

Quoniam que p̄ eius spiritū scimus: etiam sic nemo
scit nisi spirit⁹ dei. Sicut enī recte dictū est: non
enī vos estis qui loquimini eis qui in dei spū loq̄
rent: sic recte dicit. Non vos estis qui scitis eis q̄
in spiritu dei sciunt. Spiritus autem hominis in
scripturis dicit anime ipsius potentia rationalis: q̄
distat a pecoribus: et eis nature lege dñatur. De q̄

Quoniam que p̄ eius spiritū scimus: etiam sic nemo
scit nisi spirit⁹ dei. Sicut enī recte dictū est: non
enī vos estis qui loquimini eis qui in dei spū loq̄
rent: sic recte dicit. Non vos estis qui scitis eis q̄
in spiritu dei sciunt. Spiritus autem hominis in
scripturis dicit anime ipsius potentia rationalis: q̄
distat a pecoribus: et eis nature lege dñatur. De q̄

Quoniam que p̄ eius spiritū scimus: etiam sic nemo
scit nisi spirit⁹ dei. Sicut enī recte dictū est: non
enī vos estis qui loquimini eis qui in dei spū loq̄
rent: sic recte dicit. Non vos estis qui scitis eis q̄
in spiritu dei sciunt. Spiritus autem hominis in
scripturis dicit anime ipsius potentia rationalis: q̄
distat a pecoribus: et eis nature lege dñatur. De q̄

Ex libro q̄st
onū numeri
titu. lxxviii.
Spūs rō
nalis ē vt
aie seu sen
sualitatis.
Ro. viii.

Spūs ho
minis sub
iect⁹ deo
telligit q̄
spiritalit
dicatur.

Extractu
euāgelii fm̄
ioh̄es. xxi.
Anim⁹ ho
minis ē p̄
prius ei⁹
spiritus.

De⁹ scit in
nobis id
etiā qd̄ ne
scimus in
nobis.

Spūs dei
nos docet
qd̄ agat in
deo.

Cōsolatio
pēgrinat⁹
onīs ex pi
gnore spi
ritus dei.

Ex libro p̄st
tionū. viii.

Manh. x.
Spūs ho
minis est po
tētia rōna
lis anime.

Ex libro q̄st
onū numeri
titu. lxxviii.

Ex libro q̄st
onū numeri
titu. lxxviii.

Ex libro q̄st
onū numeri
titu. lxxviii.

Ex libro q̄st
onū numeri
titu. lxxviii.

Ex libro q̄st
onū numeri
titu. lxxviii.

Ex libro q̄st
onū numeri
titu. lxxviii.

Ex libro q̄st
onū numeri
titu. lxxviii.

Ex libro q̄st
onū numeri
titu. lxxviii.

H

Ex libro de
minitate. v.
Spūs dei
dñi et sa-
lus nra dñi
ps. iii.

1. Cor. iiii.

Luce. i.

Ex libro ad
paulinā de
vidēdo deo
1. Cor. iiii.

Ex libro con-
tra maximia
num. ii.
Johan. xvij.

Ex libro de
solis spi-
ritu dei dñi
scire qd dei
sunt nō ex-
cludit pat-
rem filium.

Apoca. xix.

ps. vii.

Extractatu
euāgelii fm
i. ioh. lxxv
Johā. xxv. n
Iustos eē
hoies do-
nū dei est.

1. Cor. x.

Ex libro de
scā viduitate

dicit apostolus. Nemo scit que sunt hominis nisi spiritus hominis qui in ipso est.

Quod enī de patre natū est: ad patrē solū refer-
tur. Cum dicat. Filius. Spūs vero scītus patris et
filius est: nec nō noster. Quod aut datū est: et ad eū
qui dedit refert et ad eos quibus dedit. Ita qd spūs
scītus non tm patris et filij dederunt: sed etiam no-
ster dicit qui accepim⁹. Sicut dicit. Dñi est salus:
qd dat salutē. Eadē etiā nostra salus est: qd accepti-
mus. Spūs ergo et dei qd dedit: et noster qui accepit
mus. Non ille spūs noster quo sum⁹. qd ipse est spūs
rit⁹ hoīs qui in ipso est: sed alio modo iste noster qd
dicim⁹: et panē nostrum da nobis. quāqz et illū spūs
tum qui hoīs dicit / vtiqz accepim⁹. Quid enī ha-
bes (inquit) quod nō accepisti? Sed aliud est qd ac-
cepim⁹ vt essem⁹: aliud qd accepimus vt scī esse-
mus. Qñ scriptū est de Iohāne qd in spū et virtute
belie venerit dicit⁹ est et helie spūs. scz spūs sanct⁹
quē accepit helias. Hoc et de Moysē intelligēdū
est: cum ait ei dñs: tollā de spiritu tuo et dabo eis.
Hoc est: dabo illis de spū sancto quē sū tibi dedi.
Nemo enī scit quid agat in hoīe / nisi spūs ho-
minis qd in ipso est donec veniat dñs / et illuminet
abscondita tenebrarū. et manifestabit cogitationes
cordis: vt eas non solū quisqz suas videat: sed et alio
rū. Scdm hoc enī dixit apostolus. Meminē scire
quid agat in homīe / nisi spiritū hominis qd in ipso
est: fm qd videmus in nobis. Nam fm id qd credi-
mus nec videm⁹ / et multos fideles esse nouim⁹ / et
multis notissimus.

Hec est aut vīta eterna / vt cognoscāt te solum
verū deum / et quem misisti Iesum xpm. Quia pat-
er filij non duo dñi: sed vnus est de⁹. sine dubio et fi-
lius ver⁹ est de⁹. et adiūcto spū sancto / solus est de-
us. Neqz enī nos mouere debet / qd nominat⁹ hoc
loco non est spūs sanctus / tāqz non sit de⁹ / aut non
sit ver⁹ deus. Tale est enī quale si qd dicat nesci-
re xpm ea que dei sunt: quonā dixit apls: sic et que
dei sunt nemo scit nisi spūs dei. Hoc est enī nemo
scit nisi spūs dei: qd est: solus ea scit spirit⁹ dei. Si-
cut ergo ab hac sciētia (quā non habere nisi spūs
dei dicit⁹ est) non excludit xps: sic ab eo qd pater et
xps dictus est solus ver⁹ deus / non excludit spūs
scītus. Sic et nomē illud qd i Apocalypsi nemo nos-
se dicit⁹ est: nisi ipse qd hoc habebat scriptus. (id est
xps) nouerat vtiqz et pater qd negare non potest.
Mouerat et spūs scītus. etiā si negetis. Spūs enim
oīa scrutat etiā altitudines dei. Nisi forte / qd scru-
tari dictus est: negat apphendere. Neget ergo de-
us apphendere corda et renes hoīm. Scriptū est
enī. Scrutās corda et renes deus.

Nos aut spiritum non huius mundi ac-
cepimus: sed spiritum qd ex deo est. Ut
sciamus que a deo donata sunt nobis.

Nō dñs qz seru⁹ nescit quid faciat dñs
eius. Nos aut charissimi vt amici dñi
esse possim⁹ / quid noster dominus faci-
at / sciam⁹. Non solum enim homines:
verumetiam iustos ipse facit nos / et non ipsi nos.
Et vt hoc sciam⁹. quis / nisi ipse facit? Non enim
spūs huius mūdi accepim⁹: sed spiritū qui ex deo ē
vt sciam⁹ que a deo donata sunt nobis. Ab ipso qd
quid boni est / donat. Ergo qd hoc bonū est: ab ip-
so vtiqz donat vt sciat: a quo bonū omne donet. vt
omnino de oīb⁹ bonis qui gloriā in domino glo-
rietur.

Hec dona dei esse / quātomagis nosti tantoma-

gis es eisdē bonis beatus. Immo aliter non es: ni-
si quod habes: moris a quo habeas. Attēde enī qd
de hac re apls dixerit. Nos autē / non spm huius
mundi accepim⁹: sed spiritū qui ex deo est. vt scia-
mus qd a deo donata sunt nobis. Multi quippe ha-
bēt multa dona dei. et nesciendo a quo habeāt im-
pia vanitate lactant. Nemo ē aut donis dei beat⁹
qui donanti existit ingratus. Quia et illud qd in sa-
cra mysteria cor habere sursum iubemur: ipso ad-
iuuante id valem⁹ quo iubente admonemur. et ideo
sequit⁹: vt de hoc tanto bono sursum leuati cordis /
non nobis gloriā / quasi nostrarū virium / tribuam⁹
sed dño deo nro gratias agam⁹. Hoc enī cōtinuo
cōmonemur: qd hoc dignū est: hoc iustū est. Recor-
dare hec verba vñ sint. Inter quā sanctionē et quā
ta sanctitate cōmendent agnosce.

Qui enī habet dabit ei. Quid ē plane habere?
Scire vnde habeas. Qui aut non habet (id est ne-
scit vñ habeat) et quod habet auferet ab eo. Veni-
qz / si ipse ait. hoc ipm erat sapiētie / scire cui⁹ esset
hoc donū. Sic et apls Paulus cum cōmendarer
nobis gratiā dei / in spū sancto ait. Nos aut nō hu-
ius mūdi spiritū accepim⁹: sed spm qui ex deo est.
Et quasi diceret illi: vñ discernis / secut⁹ adiunxit
vt sciam⁹ que a deo donata sunt nobis. Ergo spi-
rit⁹ dei / spūs est charitatis. Spūs huius mundi:
spūs est elationis. Qui habēt spiritū huius mūdi /
supbi sunt. ingrati sunt deo. Multa dona ei⁹ habēt
sed non colunt eum a quo hnt. ideo sunt infelices.
Que et loquimur non in doctis huma-
ne sapientiē verbis. sed in doctrina spi-
ritus spiritualibus spiritualia comparan-
tes.

Intelligit Iesus discipulos suos de car-
nalib⁹ vel aialibus / se spiritales pmissi
se facturū. Quis nondū tales quales ē-
rim⁹ / qñ spiritale etiā corp⁹ habebim⁹?
sed qualis erat qd dicebat. Sapiētiā loquimur in-
ter pfectos. et non potui vobis loqz quasi spiritualib⁹
sed qñ carnalib⁹. et non spm hui⁹ mūdi accepimus
sed spm qui ex deo est. vt sciam⁹ que a deo donata
sunt nobis. qd et loquimur non in sapiētie hūane / do-
ctis verbis: sed in doctrina spūs / spiritualib⁹ spiri-
talia cōparātes. Aialis aut homo non pcipit ea qd
sunt spūs dei. Non itaqz pcipies que sunt spūs dei
hō aialis: sic audit quecūqz audit de dei natura /
vt aliud qd corpus cogitare non possit / quālibet ā-
plissimū / vel imensum / quālibet lucidū ac specio-
sum: corpus tñ. Ideo puerbia illi sūt / quecūqz di-
cta sapie: de incorporeā imutabiliz substantia. Nō
q ea tanqz puerbia deputat: sed qd sic cogitat quō
qui puerbia solent audire: neqz intelligere. Quē ve-
ro spiritualis cepit omnia dīludicare. ipse aut a ne-
mine diiudicari. etiā si in hac vīta adhuc velut per
speculū et ex pte perspicit: tñ non vllō corpis sensu
non vlla imaginaria cogitatōe / que caput aut fin-
git qlescūqz similitudines corporū: sed mētē certis-
sima intelligētia / deū non corp⁹ esse / sed spm pspi-
cit. Ita palā de pte annūciāte filio. vt eiusdē sub-
stātie pspiciat. et ipse qui annūciat. Tunc in ei⁹ nō-
mine petiit qui petunt: qd in sono eius nomis non
aliud qz res ipa est / que hoc nomie vocat itelligit
nec animi vanitate vel infirmitate cōfingunt / tā-
qz in alio loco patrē / in alio filiū ante patrē stantē et
p nobis rogantem: spacia sua queqz amboz occu-
pantib⁹ molibus. et verbum ad eum cuius est ver-
bū facere verba pro nobis: interuallo interposito

A

Nemo do-
nis dei be-
atus ē qui
donati ext-
stī igrat⁹.

Extractatu
dnarati mar-
tyrū maffia-
tanorum.
Habere ē
scire vnde
habeas.

Spūs dei
spūs ē cha-
ritatis.
Spūs hu-
ius mūdi
spirit⁹ ela-
tionis.

Extractatu
euāgelii fm
iohannē. cii.

D

Aialis hō
cogitare nō
pōt d deo
nisi corpa-
lia. bñ aut
spiritalis.

Ad Corinthios. Ep'l'a. j.

a

inter os loquētis et aurīculas audietis. et alia talia que sibi aiales idēq; carnales in cordib; fabricant. Quicquid enim tale spiritalibus de deo cogitantibus ex corporum consuetudine occurrit: negando: atq; respuendo: tanq; importunas muscas ab interioribus oculis abigunt: et sinceritati eius lucis acquiescunt. qua teste ac iudice has ipas imagines corporum suis internis aspectibus irruentes: falsas omnino esse conuincunt.

Ex tractatu
pt. lxxvii.
Spirita-
les cōpan-
tur diei: et
carnales
nocti.
p. s. xlvij.

Luus est dies. Qui sunt isti? Spirituales. et tua est nox. Qui sunt isti? Carnales. Luus est dies: et tua est nox. Loquantur spirituales spūalibus spiritalia. Dicitur enim. Spiritalib; spiritalia cōpantes. Sapientiam loquimur inter pfectos. Nondū capiunt istā sapiētā carnales. Non potui loq; vobis quasi spiritalib; sed qsi carnalibus. Ergo cū spiritalibus spiritalib; loquuntur dies diei eructat verbū. Cum vero et ipsi carnales non tacent fidē crucifixi xpi: quā possunt cape parui nox nocti annūciat sciētā. Luus est dies et tua est nox. Ad te p̄tinet spiritalis: ad te p̄tinet carnales. Illos illustras incōmutabili sciētā et veritate. illos cōsolaris carnis manifestatione: tanq; luna consolans noctem.

Animalis autē homo non percipit ea q̄ sunt spiritus dei. Stultitia enī est illi et non potest intelligere: quia spiritaliter examinatur.

Ex libro p̄-
mo de baptis-
mo.
i. Cor. xv.
Prius est
aiale de-
inde spiri-
tale.

In ipa sorte mortalitatis nostre ex qua d' Adā nascimur nō est p̄t? quod spiritalē: sed qd animale. postea spiritalē. Ex ipso autē animali sensu (qz homo aialis non p̄cipit que sunt spiritus dei) oēs dissensiones et scismata generant. In q̄ sensu p̄seuerantes: apostolus dicit ad ver? testamentū p̄tinere. i. ad terre-
noziū p̄missorum cupiditatē. in quibus quidē spiritalia figurant: sed animalis hō non percipit q̄ sunt spiritus dei. Quocūq; ergo tempe: tales homines eē ceperit in hac vita iam diuini p̄seculoz distributione sacramētis imbuti: si adhuc tamē carnaliter sapiāt: et carnalia de deo: siue in hac vita. siue post hanc vitā sperēt atq; desiderēt: animales sunt. Ec-
clesia vero (quod est populus dei) etiā in istis vite p̄grinatione antiqua res est. in alijs hoibus habens aialem portionē: in alijs autē spiritalem. Ad animales p̄tinet vetus testamentū: ad spirituales nouū. Sed p̄imis temporibus vtrūq; occultū fuit: ab Adā vsq; ad Moysen. A Moysē autē māifesta-
tū est ver? et in eo ipso occultabat nouū: qz occulte significabat. Postea vero qz in carne venit dñs / reuelatū est nouū. veteris autē sacramenta cessarūt sed concupiscentie tales non cessauerunt. In illis enim sunt: quos apostolus iam p̄ sacramentum noui testamēti natos: adhuc tamē dicit aiales: nō posse p̄cipe que sunt spiritus dei. Sicut enī in sacra-
mentis veteris testamēti viuebāt quidam spirita-
les ad nouum scz testamētū (qd tunc occultabat) occulte p̄tinentes: sic et nunc in noui testamēti sa-
cramēto: qd iam reuelatū est: pleriq; viuūt et anima-
les: q̄ p̄ficere si nolūt: ad p̄cipiēda q̄ sunt spiritus dei / quo eos hortatur sermo apostolicus: ad vetus te-
stamentū p̄tinebunt. Si autē proficiunt: et anteq; ca-
piāt: ipso p̄fectu et accessu ad nouū p̄tinet. Et si p̄-
usq; spirituales fiāt ex hac vita rapiunt: custodit p̄-
sacramēti scitātē: in terra viuētū cōputant. Cūbi
spes nra et portio: dñs. Nec inuenio qd veri? intel-
ligat in eo qd scriptū est: inspectū meū viderunt
oculi tui. Quādoquidē sequit: et i libro tuo oēs scrī-

Sicut i ve-
terē testa-
mēto erāt
occulti spi-
ritales ita
i nouo car-
nales.

p. s. cxlii.

bentur.

Quis autē carnalis et aialis homo non p̄ fantas-
mata sui cordis euaget: et p̄stituat sibi deū: qualis
ei p̄ suo carnali sensu placuerit. atq; ita credat: tū
longe aliter q̄ deus est: q̄tū a veritate vanitas
differt. Verissimā q̄ppe sententiā dixit apl's: plen-
lumine veritatis. Animalis (inquit) homo non p̄-
cipit que sunt spiritus dei. Et tamē de his hec dice-
bat: quos iam fuisse baptisatos ipse manifestat.
Eis enī dicit. Nondū Paulus crucifixus est pro
vobis. aut in nomine Pauli baptisati estis. Habe-
bant ergo isti baptisimi sacramentū. et tamen carna-
liter sapiendo quid poterant de deo credere nisi
fm sensum carnis sue. vbi animalis homo non p̄ci-
pit que sunt spūs dei. Talibus dicit. Non potui
loqui vobis quasi spiritalib; sed quasi carnalib;
Quasi paruulis i xpo lac vobis potui dedi. nō esca-
mōdū enī poteratis. sed nec adhuc quidē pote-
stis. Adhuc enī estis carnales.

Ex libro. iiii.
de baptismo

Aialis et
spirital' tā
differētē
cognoscūt
deū q̄tū a
veritate
differt va-
nitas.

i. Cor. iiii.

Tales etiā circūferunt omni v̄eto doctrine. de
quibus dicit. vt vltra non sim? paruuli tactati et
circūlati omī v̄eto doctrine. Qui ergo viuūt ex cor-
pore: carnalis homo v̄ animalis vocat. Carnalis
quia carnalia sectat. Animalis autē qz fert dissolu-
ta lasciua aie sue quā non regit spiritus: neq; coher-
cet intra metas naturalis ordinis: qz ipse se nō sub-
dit regendū deo. Qui autē spiritu animā regit et p̄-
aiam corpus (quod facere non pōt nisi deum ha-
beat et ipse rectorē. quonā sicut caput mulieris vir
ita caput viri xps est) vocat spirital'. Que vita cū
aliqua molestia nunc agit. post aut nullā patietur.

Ex libro q̄ti
onū. lxxviii.
Ephē. iiii.

Quis vo-
catur car-
nalis.
Quis aial'
Quis spi-
ritalis.

Hunc spiritū: q̄ illi non habeāt qui sunt ab ec-
clesia separati: iudas apl's apertissime declara-
uit: dicens. Qui seipos segregāt: animales: spiritus
non habētes. Unde in ipa ecclesia etiā illos qui p̄
nomina hominū: q̄puls in eius v̄nitatē cōstitutoz:
quedā scismata moliebant. Paulus apl's arguens
inter cetera ait. Animalis autē hō: non percipit que
sunt spiritus dei. Stultitia enī est illi: et non pōt scire
quonā spiritaliter diiudicat. Ostendit quid dixe-
rit. Non p̄cipit. id est sciētia nō capit verbū. hos i
ecclesia constitutos: paruulos dicit. nondū spiri-
tales: sed adhuc carnales: et lacte alendos: nō esca-

Ex libro de
blasphemis
spūs scī.
Iu. de. i.
Scismati-
ci aiales et
stulti sine
spiritu.

In libro qui scribit cōtra donatistas: cōmemo-
rato iude apl'i testimonio: vbi ait. Hi sunt q̄ segre-
gant semetipos: animales spiritū non habētes:
adiunxit etiā dicens. De quibus ap̄tus Paulus
dicit. Animalis autē homo: non p̄cipit ea que sunt
spūs dei. Non sunt isti illis coequādī: quos omni-
no ab ecclesia scisma p̄cidit. Istos quippe idē apl's
Paulus puulos dicit esse in xpo quos nōdū esca-
valentes cape: lacte nutrit tamē. Illi autē non in fi-
lijs paruulis: sed in mortuis et p̄ditis computandi
sunt: vt si qd eoz correct? ecclesie fuerit copular?
recte de illo dici possit. Mortuus erat. et reuixit p̄-
erat: et inuentus est.

Paruuli
lacte alēdi
Ex libro
retractatio-
num.

Spiritalis autē iudicat omnia. et ipse a ne-
mine iudicatur: sicut scriptū est. Quis
enī cognouit sensum dñi: aut quis instru-
xit eum? Nos autē sensum xpi habem?

Scismati-
ci nō i par-
uulis filiis
sed in mor-
tuis cōpu-
tādi sunt.
Luce. xv.

Veni nos et omnes aie rationales: fm
veritatē de inferiorib; recte iudicam?
sic de nobis: quādo eidem coheremus
sola ipa veritas iudicat. De ipsa nō nec
pater. non enim minus est q̄ ipse. et ideo que pa-
ter iudicat per ipsum iudicat. Oia enim que appe-
tunt v̄nitatem hanc habent regulam vel formam

Ex libro dñi
religione.

Horantē
minus ne-
dicat ma-
ior.

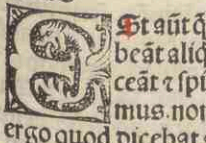
vel exemplum vel si quo alio verbo dici se sinit: quoniam solam eius similitudinē a quo sunt implēt sic illa a quo eē accepit impleuit. Si tñ accepit: nō incōgrue dicit p ea significatiōe qua filius ap pellat: qñ non de seipso est. sed de primo summoq; principio q pater dicit. ex quo oīs paternitas in celo est et in terra noiā. Pater gñon iudicat quēq; sed omne iudiciū dedit filio. Et spiritalis hō iudicat oīa. ipe aut a nemine iudicat. id est a nullo homine: sed a sola ipa lege / fm quā iudicat oīa. qm̄ illud verissime dictū est. Optet nos omīs exhi berē aī tribunal xpī. Oīa ergo iudicat: q sup omīa est. qñ cum deo est. Cum illo est aut qñ purissime intel ligit et tota charitate qd̄ intelligit diligit. Ita etiā qñ pōt lex ipa etiā ipse fit. fm quā iudicat oīa. et de q iudicare nullus pōt: sicut in istis tpalib⁹ legi bus quāq; de his hoīes iudicēt cum eas instituit tñ cum fuerint institute atq; firmate / non licebit iu dici de ipis iudicare. sed fm ipas: p dītor tñ legum tpaliū / si vir bon⁹ est et sapiēs: illā ipam p sūlit eter nam de qua nulli aīe iudicare datū est. vt fm eius incōmutabiles reglās: qd̄ sit p tpe iubendū / verā dīq; discernat. Eternā igī legē mūdīs aīnīs fas est agnoscere. iudicare nō fas est.

Spiritalis gñue q p sūnt: siue q ob tēpant: spi ritale iudicāt non de cognitionib⁹ spiritalib⁹ q lu cent in firmamēto. Non enī optet de tā sublimi au ctōitate iudicare. neq; de ipso libro tuo / etiā si qd̄ ibi nō lucet qñ submittim⁹ ei nrm̄ intellectū: certū q habem⁹ etiā qd̄ clausū est aspectib⁹ nris: recte / veraciterq; dictū eē. Sic enī hō: licet etiā spirital⁹ et renouat⁹ in agnitiōe dei fm imaginē eius q crea uit eū fautor tñ legis debet esse: nō iude. neq; de illa distinctiōe iudicare spiritalium: videlicet atq; carnaliū hoīm. q tuis de nris oculis notī sūt. et null adhuc nobis appuerūt opibus: vt ex fructib⁹ eoz agnoscam⁹ eos. s; tu dñe iam scis eos. et diuisti. et vocasti in occulto aīq; fieret firmamentū. Neq; in turbidīs hui⁹ seclī pplīs quēquā spūalis hō di iudicat. Quid enī ei de is q foris sūt iudicare. igno rāti qd̄ inde vētur⁹ sit in dulcedinē grē sue: Et qd̄ in ppetua ipietatis amaritudine remāsur⁹? Iudi cat enī et approbat: qd̄ recte. improbat aut qd̄ ppe rā inuenerit in opib⁹: moribusue fidelib⁹: in elemo synis: in castitate. in ieiunijs: in cogitatōib⁹ pijs: de his q p sensum corpis pēpiunt. De is enī iudica renunc dicit in quibus et p tēz corrigendi habet.

Capitulum .iij.

Ego fratres non potui vobis loqui quasi spiritalibus sed quasi carna-

libus. Et aut qstio. Utrū spiritales hoīes ha beāt aliqd̄ in doctrina: qd̄ carnalib⁹ ta ceāt et spiritalib⁹ dicant? Quia si dixerit mus. non hñt. Rñ debīt nobis. Quid ē ergo quod dicebat apls: scribens ad corinthios. Non potui vobis loq; quasi spiritalib⁹: sed qñ car nalibus: quasi paruulis in xpo lac vobis potū de di: non escā. nondū enī poteratis: sed nec adhuc q dem potestis: adhuc enī estis carnales. Si vero dixerim⁹. Habent: timendū et cauendū est: ne sub hac occasiōe i occultis nefaria doceant et spiritali um noiē: velut ea q carnales cape non pñt. non so lum excusatiōe de albanda: versetiam p dīcatio

ne laudāda videant. Prīmū ergo scire debet cha ritas vīa: q ipe xps crucifix⁹ (quo velut lacte par uulos aluisse se dicit apls.) Ipa vera caro eius in qua facta est vera mors ei⁹ et vulnera vera: clauis cōfixus: sanguineq; pfusus: non eo mō a carnalib⁹ quo ab spūalibus cogitat. Etenī illis est lac: istis cibus. qñ et si non audiūt amplius: intelligūt ampli us. non enī equaliter mēte pēpiūt etiam quod in si de pariter ab vtrīsq; recipit. Ita fit vt p dīcat⁹ ab apostolis xps crucifix⁹: et iudeis esset scandalū: et gentib⁹ stultitia. et ipis vocatis iudeis et grecis dei vīr⁹ et dei sapiētia. Sed carnalib⁹ paruulis: id tñ credēdo tenētib⁹. spiritalib⁹ aut capatiōib⁹ id eti am intelligēdo cernentib⁹. Illis gñ tanq; lacte⁹ po tus: istis tāq; solidus cib⁹. Non qñ hoc illi alit i po pulis: isti aliter in cubiculis cognouerūt. sed qd̄ eo dē mō vtrīq; cum palam diceret audiebāt. et p suo mō quīq; capiebāt. Cum enī xps p pte rea sit cruci fixus. vt in remissionē pctōz sanguinē funderet. q eius vniūitū passiōe diuina grā cōmendat: vt ne mō in homie gloriē quō intelligebāt xpm crucifi xum: q adhuc dicebāt ego sum Pauli. Nunqd̄ q modo ipe Paulus: Qui dicebat. Mihi aut absit glari nīsi in cruce dñi nostri Iesu xpi. De ipso itaq; xpo crucifixo. et ipe cib⁹ p sua capacitāte sumebat et illos lacte p eoz infirmitate nutrebat. Hoc er go pmitus cognito: q ea ipa q simul audiūt spirita les atq; carnales: p suo quīq; mō capiūt: illi vt par uuli: isti vt maiores. illi vt lactis alimentū: isti vt ei bi solidamentū nulla videt esse necessitas: vt aliq; secreta doctrine taceant et abscondant fidelib⁹ par uulis seorsum dicēda maiorib⁹ (hoc est intelligen tioribus) et hoc ideo faciendū putet: q dicit apls. Non potui loq; vobis quasi spiritalib⁹ sed qñ car nalib⁹. Hoc ipm enī q non iudicauit se scire in eis nisi Iesum xpm et hūc crucifixū. ipis nō potuit lo qui qñ spiritalib⁹: sed qñ carnalib⁹. qñ id sicut spi ritales cape non valebāt. Quicūq; aut spiritalis inter eos erant: idē quod illi tanq; carnales audie bāt: spiritali intellectu ipi capiebāt. vt sic intelliga tur qd̄ ait. Non potui vobis loq; quasi spiritalib⁹: sed quasi carnalib⁹. Ac si diceret. Non potuistis q si spiritalis: s; quasi carnales sapere quod loque bar. Animalis enī homo (id est q fm hominē sapit animalis enī dictus est ab anima. carnalis a carne qñ ex anima et carne cōstat tot⁹ homo) non pēpiūt que sunt spirit⁹ dei. (id est quid gratie credentib⁹ crux cōferat xpi) et putat hoc illa cruce actum esse tantūmodo: vt nobis vīq; ad mortē p veritate cer tantib⁹ imitandū preberet exemplum. Nam si sci rent huiusmodi hoīes: q nolunt esse nisi homines: quēadmodū christus crucifix⁹ factus sit nobis sa pientia a deo et iustitia et sanctificatio et redemptio (vt quemadmodū scriptū est: qui gloriā: in dño gloriē): pculdubio non gloriarent in homie. nec carnaliter dicerēt. Ego quidē sum Pauli ego au tem Apollo. Ego vero Cephe. s; spiritaliter: ego sum christi.

Cfilii hominis. (id est hominem nouum) peni tentia veteris parturit cum dolore et gemitu. Iste qmuis nou⁹: tamē adhuc carnalis dicit: cum lacte nutrit. Non potui vobis loqui quasi spiritalibus: sed quasi carnalib⁹ (inquit apostolus.) Et vt ostē deret iam regnatos: tanq; paruulis (ait) in christo lac vobis potū dedit: non escam. Idē: cum reuelat (quod sepe accidit) ad veterem vitam: cum ex probatione audit q homo sit. Nonne homines estis (inquit) et fm hominem ambulatis.

Xpus lac puuloz et carnaliuz cib⁹ vero spiritaliū

Cur xpus crucifix⁹.

Salatas. vi. De xpo crucifixo lac sumūt. alij lacte ei⁹ nutriūt

Xpus cru cifixus fa ct⁹ ē nobis sapia et iu sticia scrip tatio et re dēptio.

Extractam pi. viii.

Extractatu euāgelii fm iohes. xxiij

Ad Corinthios. Epistola. I.

Ex tractatu
pi. xxxviii.
Johan. xvi.

Ex trac. pi.
cxviii.

Johan. i.

Uerbu ci
b? angelor
caro factu
est et lac p
uuloru. si
cut mat ci
bu come
dit ut trati
ciat ad isa
te lac factu

Ex sermone
de blasphem
ia spūs scti

Emulatio
est signum
carnalita
tis.

Oēs pōi
cariores sūt
mīltri xpi.

Scismati
ci spūitū
nō hnt par
uuli vero
quē hnt n
pcipiunt.

Cōpīs libenter audientibus. discere cupientibus
veritatis cibo inhiantibus. **Q**uī ait. **A**dhuc multa
habeo vobis dicere. sed nō potestis illa portare mō.
Et apłs. **N**on potui vobis loq̄ quasi spiritalib⁹. s; q̄
si carnalib⁹. non tñ despandis. sed nutriendis. Se
quit̄ enī. **A**nc̄ puulis in xpo: lac vobis potū de
di. non escā. nondū enī poteratis. **E**rgo vel nunc
dic. **S**ed nec adhuc qđdem potestis. **N**oli ergo fe
stinare audire qđ non capis. sed cresce vt capias.
Audistis cū apłs legeret. non potui vobis loq̄
quasi spiritalib⁹. sed q̄si carnalib⁹. **E**rgo spiritali
bus in excelsis loquit̄. carnalib⁹ aut vt loquat̄ de
scendit. **N**ā vt sciat̄ qz condescendit. de illo qđ de
scendit. loquit̄. **E**cce **J**ohānes manentē in se loq̄
tur. **I**n pñcipio erat verbū. et verbū erat apud deū
et deus erat verbū. **H**oc erat in pñcipio apud deū.
Dia p ipm facta sunt. et sine ipso factū est nihil. **C**a
pe si potes. **A**rripe. **L**ib⁹ est. **S**ed dicitur es mibi.
Ille qđ ē cib⁹ est. sed ego infās sum. **L**actandus
sum. vt idoneus fieri possim ad māducandū cibū
Ergo qz tu lacte nutriend⁹ es. ille aut cib⁹ ē. ipe
cib⁹ p carnē tibi traiecit⁹ est ad fauces. **Q**uō g ci
bū mī comedit vt p carnē traiciat ad infāntē lac
factū. sic cib⁹ angelor dñs. **U**erbu caro factū ē
et fact⁹ ē lac. et dicit apłs. **L**ac vobis potū dedit. nō
escā. **N**ondū enī poteratis. sed nec adhuc quidem
potestis. **E**rgo dando lac. descendit ad paruulos.
et qz descendit. descendente dedit. **A**it enī. **N**unqđ
dixi me aliqđ inter vos scire. nisi **J**esum xpm. et
hunc crucifixū. **Q**uia si diceret. tñ **J**esum xpm. ē
Jesus xps etiā fm diuinitatē. fm id qđ erat ver
bū apud deū filius dei **J**esus xps. sed hūc. i. hoc
mō dictū paruuli non capiūt. **Q**uō ergo capiunt
q lac capiūt. **J**esum xpm. (inqt) et hunc crucifixū.
Suge. quod p te factus est. et cresces ad id qđ est.
Anc̄ paruulis in xpo lac vobis potū
dedit non escā. nondū enī poteratis. sed
nec adhuc quidē potestis. adhuc enim
estis carnales.

Vbi dicit nōdū vel non adhuc. pfecto
non desperat si eo tendit vt sit aliquan
do qđ nōdū est. **A**dhuc enī (inqt) est
carnales. **C**onfident vñ sint carnales.
Inquit. **C**um enī sit inter vos emulatio. nonne car
nales estis. et fm hoīem ambulatis. **A**nc̄ idipm
planius apłens. cum enī qđ dicat. **E**go quidē sum
Pauli. alī aut. **E**go **A**pollo. nonne hoīes estis.
Quid ergo est **A**pollo. qđ aut **P**aulus. **D**ivisi
p quos credidist. **H**i ergo. i. **P**aulus et **A**pollo
p cordes erāt in vnitate spūs et vinculo pacis. et tñ
qz eos isti inter se diuidere et p altero istari aduer
sus alterū ceperant. dicunt et hoīes. et carnales. et
aiales. non valentes pcipe que sunt spūs dei. et tñ
qz non sunt ab ecclia segregati. puuli appellant in
xpo quos vtqz vel āgelos vel deos esse cupiebat
qđ arguebat. qz hoīes erant. **I**n is itaqz pñtentiōi
bus. non qđ dei sunt. sed que hoīes sapiebāt. **D**e il
lis vero qđ sunt ab ecclia segregati nō dictū est. **E**a
qđ sunt spūs dei non pcipiētes ne ad scie pceptionē
referret. sed dictū est. **S**pīm non hntes. **N**ō est aut
psequēs. vt qđ habet. etiā sciendo pcipiat qđ habet
Hnt ergo istum spīm in ecclia constituti paruuli in
xpo. adhuc aiales atqz carnales. qđ habeant pcī
pere non valētes (id est intelligere et nosse.) **N**am
quō essent paruuli in xpo nisi renati ex spū sancto.
Hec mirū videri debet. qz quisqz aliqđ habeat. et
qđ habet ignorat. **U**t enī raceā de oīpotentis di

uinitate. atqz incōmutabilis trinitatis vnitate. qđ
facile sciētia pcipit qđ sit aīa. **P**ostremo. vt certū
sime nouerim⁹ qz puuli in xpo non pcipiētes qđ sūt
spūs dei. hnt tñ spīm dei. apłm paulo post intuea
mur quēadmodū eos ipos increpās ait. nescitis qz
templū dei estis. et spūs dei habitat in vobis. **H**oc
vtqz nullo mō diceret ab ecclia separatis. qđ dictū
sunt spīm non hntes. **S**ed nec ille dicend⁹ est esse i
ecclia. et ad istā societate spūs pertinere. qz ouibus
xpi. corpali tñ cōmitione ficto corde miscetur.

Cōtūs enī spūs discipline fugiet fictū. **N**ō oēs
quos ecclia generat ad ei⁹ pñtēt vnitate. qz vsqz in
finē pseuerātes. saluabit. **N**ec enī hi soli ad eam
non pñtēt qđ separationis apto sacrilegio manifesti
sunt. sed etiā illi qđ in ei⁹ vnitate corpali ter mixti p
vitā pessimā separant. **E**t enī **S**ymonē magū p
baptisma ipa pperat. cui tñ dictū est. et non habe
ret pñtē in hereditate xpi. **N**unqđ ei baptism⁹. nun
qđ euāgeliz. nunqđ sacramenta defuerūt. **S**z qz
charitas defuit. frustra nat⁹ ē. et expediebat for
tassis non nasci. **N**unqđ non erāt nati qbus dicit
apłs. tanqz paruulis in xpo lac vobis potū dedit.
nō escā. **E**os tñ a sacrilegio scismatis reuocat.
In qđ ideo irruebāt. qz carnales erāt. **Q**uasi par
uulis (inqt) in xpo lac vobis potū dedit. non escā.
Nōdū enī poteratis. s; nec adhuc qđē potestis. **A**d
huc enī estis carnales. **C**um enī sint int vos emu
latio et cōtentio nonne carnales estis. et fm hoīem
ambulatis. **C**ū enī qđ dicat. **E**go qđē sum **P**auli
alī aut ego **A**pollo. **N**onne hoīes estis. **I**sti ergo
si in hac obstinatione et pueritate remanerēt. cer
te qđē nati erant. nec tñ ad ipam eccliam (de qđ na
ti erāt) p pacis atqz vnitatis vinculū pñtinerent.

Hoc a magnis et spiritalib⁹ viris ecclie catholi
ce alumnis. video cautissime puidēt. ne qđ popu
lariter agāt. qđ nōdū esse tps vt cum pplo agāt
intelligunt. **A**limēta lactea. large audis. infirmi
oribus p libus. atqz instāter infundit. **V**alidiori
bus aut cibis cum sapiētib⁹ paucis vescunt. **S**api
entiā enī loquunt̄ int pfectos. carnalib⁹ aut et aīa
libus et spūs nouis hoīb⁹. adhuc tñ puulis. nōnul
la obtegūt. sed nulla mentiunt̄. **N**on enī vāis ho
noribus suis pfulūt et inanib⁹ laudib⁹. sed vtilitati
eorū cum qbus societate vite hui⁹ inire meruerūt.
Hec enī lex est diuine puidētē. vt nemo a supio
ribus adiuuet ad cognoscendā et pcipiendā grām
dei. qđ nō ad eādē puro affectu inferiores adiuuerit.
Cōtas corpis nō est in volūtate. **I**ta nullus fm
carnē crescit qñ vult. sicut nullus qñ vult nascitur.
Ubi aut natiuitas in volūtate est. clementi in vo
lūtate est. **N**emo ex aqz et spū nascit nisi volens. er
go si vult crescit. si non vult decrescit. **Q**uid ē cre
scere. **P**roficere. **Q**uid est decrescere. **D**eficere.
Quissqz nouit natū se esse audiat qz puer est et infās.
audie in hiet vberib⁹ mris. et cito crescit. **E**st autē
mī ecclia. et vbera eius duo testamēta scripturarū
diuinay. **H**inc sugat lac oīm sacramentorū. tpalit
p eterna nra salute gestorū. vt nutrit atqz roborat.
tus pueniat ad māducandū cibū. **Q**uod est. **I**n
pñcipio erat verbū. et verbū erat apud deū. et deus
erat verbū. **L**ac nīm. xps humilis est. **C**ibus nō
ster idem ipse xps. equalis patri. **L**acte te nutrit vt
pane pascat.

Quibusdā infirmis dicit apłs lac vobis potū
dedit. non escā. nōdū enī poteratis. sed nec adhuc
quidē potestis. **S**unt enī infirmi. qđ nō sunt idonei
valido cibo volūt se tendere ad id qđ cape nō pñt.
Et si aliqđ viciqz cepint. aut vñ sibi fuerint. ca

Ex libro de
baptismo p
uulorū.

Nō solum
sacrilegiū
scismatis. s;
etiā pelli
ma vñ ab
vnitate ec
clesie sepa
rant.

Ex libro de
vera religioe
Magonor
et spiritali
um cautio
ē nihil po
pulariter
agere.

Spirita
les pfulūt
vtilitati p
rimorū nō
vāis ho
noribus.
Ex tractatu
epistolay. iij

Quō cito
crescat spi
ritaliter.
Ecclia mī
nostra est.
Ubera ei⁹
duo testa
menta.
Lac sacra
mēta.

Ex tractatu
pi. cxix.

Christus
verbum dei
et panis an
gelicus.

Quo pui-
lus spirita
lit cresce
de lacte.

Quo panis
de mensa
traicitur. p
matris ma-
millam ad p
uam infantem
sic verbis
carnem scilicet
esse declara-
rat.

Quo xps
p incarna-
tionem pa-
tris nobis
fecit lac.

Ex libro de ci-
uitate dei.
lib. iij.

Idem est
aialis ho-
mo carnalis.

Sala. ii.

pere / quod nondum ceperunt: extollunt inde et superbiunt
inde vident sibi quasi sapientes. Hoc autem contigit omnibus
hereticis. qui cum essent aiales / carnales defendendo
sententias suas prauas. quasi falsas esse / non potuerunt
videre / exclusi sunt de catholica ecclesia. Dicam caritati
vobis quod possum. Dominus noster Iesus Christus / noster
quia verbum dei est: secundum illud iohannis. In principio
erat verbum. et verbum erat apud deum. et deus erat ver-
bum. Hoc erat in principio apud deum. Via per ipsum facta
sunt et sine ipso factum est nihil. Panis ergo est
unde viuunt angeli. Ecce panis paratur: est tibi. sed
cresce de lacte / ut ad panem puenias. Et quomodo
(inquit) cresce de lacte? Ad tibi factus est Christus ad in-
firmam tuam: hoc primo crede et fortiter tene. Quod
ergo mater cum viderit filium minus idoneum ad capi-
endum cibum ipsos cibos ei datur: sed tractos per carnem
suam. Nam ipse est panis quo infans pascitur / quo et mater
eius pascitur. sed ad mensam infans minus idoneus est.
ad mammillam idoneus est. Panis ergo de mensa traici-
tur per matris mammillam: ut sic pueniat idem alimentum
ad paruulum infantem. sic Dominus noster Iesus Christus cum esset
verbum apud patrem / per quod facta sunt omnia. qui cum in for-
ma dei esset: non rapina arbitratur esse equis deo.
qualis caperet per modum suo angeli. et unde in caelo po-
testates et virtutes intellectuales pascuntur. Hoc
modum autem infirmus et carne inuolutus / faceret in terra.
nec posset ad eum puenire panis celestis. ut panem an-
gelorum manducaret homo: et mamma descenderet ad
vberiorum populi israel / verbum caro factum est et habita-
uit in nobis. Quia propter istos infirmos Paulus apostolus
hoc dicit quos dicit aiales et carnales. nunquid dixi
me scire aliquid in vobis / nisi Iesum Christum et hunc cru-
cifixum. Nam Christus erat et non crucifixus. in principio
erat verbum et verbum erat apud deum et deus erat ver-
bum. Dominus ergo noster Iesus Christus panem / nobis fecit
lac: incarnatus et apparatus mortalibus. Ut in eo fi-
nires mors. Et non aberrarem a verbo. credentes
in carnem / quod factum est verbum credamus. Sic cresce-
mus. ipso lacte nutriamur. Antequam validi simus ad
capiendum verbum: non recedamus a fide lactis nostri.

Cum enim sit inter vos zelus et contentio:
nonne carnales estis et secundum hominem
ambulatis? Cum enim quis dicit: ego qui-
dem sum pauli: alius autem ego apollo: non-
ne homines estis?

Quod ergo est ambulare secundum hominem /
hoc est esse carnale quod a carne: (id est
a parte hominis intelligit homo) Quidem
quippe ipsos superius dixit aiales / quos po-
tea carnales. Ita loquens: animalis autem homo non
percipit ea que sunt spiritus dei. Stultitia enim est illi. Ta-
libus igitur (id est aialibus) paulo post dicit: et ego
fratres non potui vobis loqui quasi spiritualibus: sed quasi
carnalibus. Et illud ex hoc eodem loquendi modo (id est
a parte totius intelligit). Et ab aia quippe et a carne / que
sunt partes hominis: potest totum significari: quod est homo.
Atque ita non est aliud animalis homo / aliud carna-
lis. sed idem ipsum est utrumque (id est secundum homi-
nem / utrumque homo) sicut non aliud quam homines signi-
ficatur siue ubi legitur ex operibus legis non iustificari
omnis caro: siue quod scriptum est: septuaginta
quingentis anime descenderunt cum iacob in egyptum.
Et tamen ibi per omnem carnem / omnis homo: et ibi per septua-
genta quingentas animas septuaginta quingentes homines intelli-
guntur. Et quod dictum est. Non in sapientie humane
doctrinis verbis: potuit dici: non in sapientie carnalis:
sicut quod dictum est secundum hominem ambulatis

potuit dici: secundum carnem. Magis autem hoc appa-
ruit in his que subiunxit. Cum enim quis dicat: Ego
quidem sum Paulus. Alius autem ego apollo: nonne ho-
mines estis? Quod dicebat: animales estis et car-
nales estis: expressius dixit. Homines estis. Quod
est: secundum hominem viuistis: non secundum deum: secun-
dum quem / si vixeritis: dii estis.

Quid igitur est apollo? quid vero pau-
lus? ministri eius / cui credidistis. Et uni-
cuique sicut dominus dedit. Ego planta-
ui. apollo rigauit. sed deus incrementum
dedit.

Ego sum (inquit dominus) vitis vera. et pater
meus agricola est. Omne palmitem / in
me non ferentem fructum / tollit eum. Et omnem
qui fert fructum / purgabit eum: ut fructum
plus afferat. Nunquid vnum sunt agricola et vitis?
Secundum hoc ergo vitis Christus secundum quod ait: pater
maior me est. Secundum autem id quod ait. Ego et pa-
ter vnum sumus. Et ipse agricola est. Nec talis qua-
les sunt qui extrinsecus operando exhibent ministeri-
um. sed talis ut det etiam intrinsecus incrementum.
Nam neque qui plantat est aliquid neque qui rigat. sed
qui incrementum dat deus. Sed utique deus est Christus
quia deus erat verbum. Unde ipse et pater vnum sunt.
Et si verbum caro factum est: assumpsit quod non erat:
manet quod erat. Denique / cum de patre tanquam de agri-
cola dixisset / quod infructuosos palmites tollat: fru-
ctuosos autem purget ut plus afferat fructum: conti-
nuo etiam seipsum mundatorem palmitum ostendens.
Nam vos (inquit) mundi estis propter sermonem quem
locutus sum vobis. Ecce et ipse mundator est palmi-
tum. quod est agricola: non vitis officium. qui etiam pal-
mites operarios suos fecit. Nam et si non dant incre-
mentum: impendunt tamen aliquod ad incrementum. sed
non de suo. quia sine me (inquit) nihil potestis face-
re. Audi etiam ipsos confitentes. Quid autem est apol-
lo? Quid autem Paulus? Ministri per quos credidistis.
et unicuique sicut dominus dedit. Ego plantavi
apollo rigauit. Et hoc ergo sicut unicuique dominus de-
dit. Non itaque de suo. Nam vero quod sequitur sed de
us incrementum dedit non per illos: sed per ipsum facit.
Excedit hoc humanam humilitatem excedit ange-
licam sublimitatem: nec omnino prinet nisi ad agri-
colam trinitatem.

Interior ergo magister est qui docet. Christus
docet. Inspiratio ipsius docet. Vbi illi? inspiratio
et illius unctio non est forinsecus: inaniter per strepitum
verba. Sic sunt ista verba fratres / quod forinsecus dici-
mus: quod est agricola ad arborem. Forinsecus ope-
ratur adhibet aquam et diligentiam culture quamlibet
forinsecus adhibet. Nunquid poma format? Nun-
quid nuditate lignorum vestit ymbra foliorum? Nun-
quid tale aliquid intrinsecus agit? Sed quis agit hoc?
Audi agricola apostolum / et videre quid sumus et
audite magistrum interiore. Ego plantavi apollo ri-
gauit. sed deus incrementum dedit. neque qui plantat
est aliquid neque qui rigat: sed qui incrementum dat de-
us. Hoc ergo vobis dicimus. siue plantemus siue
rigemus loquendo non sumus aliquid: sed ille qui in-
crementum dat deus. id est unctio illius qui docet nos
de omnibus. Nos qui forinsecus loquimur ad aures ve-
stras / ita sumus quasi operarii adhibentes culturam
forinsecus ad arborem. sed incrementum dare non
possumus. nec fructus formare. Ille autem qui nos
creauit et redemit et vocauit per fidem: et per spi-
ritum suum habitans in nobis: nisi loquatur vobis intus;

Ex trac. eu-
gelij fm ioh-
ann. xxi.

Christus
fm diuer-
sa vitis est
et agricola
Johan. xxi.

Officium
agricole
mundare
palmites.
Predica-
tores non
dant incre-
mentum ipse
tale sed ad-
iuvant.

Ex trac. ep-
istolae ioh-
ann. iii.

Conpat p-
dicatione
culture ar-
boris.

Ad Corinthios. Ep[isto]la. I.

8

sine causa nos p[er]secutus. Unde hoc apparet: Quia cū multi audiant: nō oib[us] p[er]suadet[ur] quod dicitur: sed illis solis q[ui]b[us] intus loquit[ur] deus. Illis autem int[us] loquit[ur] / qui et locū p[re]bent. Illi autē deo locum p[re]bent qui diabolo non p[re]bent.

Ex libro d[omi]ni
nitare. tit.

Apostolus discernēs interius deū creatōrē / atq[ue] formantē ab opib[us] creature / q[ui] admouent[ur] ex trīnsec[us]. Et de agricultura similitudinē assumens ait. Ego plātaui apollo rigauit. sed deus incrementū dedit. Ergo in ip[s]a vitā n[ost]ra / mentē iustificādo formare nō potest nisi de[us]. P[re]dicare autē ex trīnsec[us] euāgelii / et hoīes possunt / nō solū boni per veritatē: sed etiā mali p[er] occasionē. Ita creati onem rerū visib[il]iū deus interi[us] operat[ur]. Exteri[us] res autē op[er]ationes (siue bonor[um] / siue malor[um] / vel angelor[um] vel hoīm / siue etiā quorūcūq[ue] aialium) ita rerū nature adhibet (in qua creat oīa) quē ad modū terre agriculturam.

Ex trac. euā-
gelij s[ecund]o ioh[ann]e
nem q[ui]nto.

Si fuerit iustus minister / cōputo illū cum paulo / cōputo illū cū petro. Cum istis cōputo iustos ministros. quia iusti ministri gl[ori]am suā non q[ue]runt. Ministri enī sūt: pro iudicib[us] haberi nolūt. spem in se poni exhorrescunt. Ergo cōputo cum paulo iustū minist[er]u[m]. Quid enī dicit Paulus: Ego plātaui apollo rigauit. sed deus incrementū dedit. neq[ue] qui plātat / est aliqd. neq[ue] qui rigat: sed qui incrementū dat deus. Qui vero fuerit sup[er]bus minister / cū sabulo computat[ur]. sed non contaminat donum christi. q[uo]d per illū fluit purū. quod p[er] illū transit li- quidū. venit ad fertilē terrā. puta quia ip[s]e lapide[us] est: quia ex aqua fructū ferre nō potest. Et p[er] lap[ide]m cannalē trāsīt aqua ad arealas / in cannali la- pide nihil generat. sed hortus plurimū fructum affert. Spiritalis enī virtus sacramēti ita est vt lux et ab illuminādis pura excipit[ur]. Et si p[er] immūdos transeat / nō tamen inquinat.

Per sup[er]
bū minist[er]
nō p[er]tina-
tur donuz
xpi.

¶ Quid[am] san-
cto[rum] lux

Ex sermōe d[omi]ni
nat. Janua.

Quid volebat Symō nisi laudari in miraculis extolli sup[er]bia? Ip[s]a enī eum compulsi- vt pecunia emendū putaret donū spūs scti. Qui sup[er]bie / con- trarius apl[us] / in humilitate manēdo / meridie fer- uens spūs / fulgens prudētia / dicit. Neq[ue] qui plan- tat est aliqd: neq[ue] qui rigat: sed q[ui] incrementū dat deus. Quia dixerat. Ego plantauit apollo rigauit. sed de[us] incrementū dedit. Et itē. Nunqd[am] Paul[us] p[er] vobis crucifixus est: aut in noīe Pauli baptizati estis: Quid quō se colit respuit p[er] xpo et non vult se fornicari aīe ostētare p[er] sponso. Nōne magnum videt plātare et rigare? Sed neq[ue] qui plātat est ali- quid: neq[ue] q[ui] rigat. Quō timuit? Non se dicit aliqd ad salutē eorū / quos in xpo edificare cupiebat.

¶ Illas
p[re]dicato[rum]
necessaria
ad edifica-
tionē audi-
torum.

Ex trac. euā-
gelij s[ecund]o ioh[ann]e
xvi.

Itaq[ue] neq[ue] qui plantat est aliquid. neq[ue] qui rigat. sed qui incrementū dat deus. **Q**uoniam regni illius hoīes docibiles dei erūt. nō ab hoīb[us] audiet. Et si ab hoīb[us] audiet: tamē quod intelligūt intus datur. intus choruscet. intus reuelatur. Quid faciūt hoīes forinsecus annūciātes? Quid facio ego homo cū loquor? Strepitū verbor[um] inge- ro aurib[us] vestris. Illi ergo reuelet ille q[ui] intus est: q[uo]d dico / aut q[uo]d loquor. Exterio[rum] / cultor arboris. Interio[rum] / est creator. Qui plātat et q[ui] rigat / extrin- secus op[er]atur. Hoc facim[us] nos. Sed neq[ue] q[ui] plantat est aliquid: neq[ue] qui rigat: sed q[ui] incrementū dat de[us].

Ex libro de
sancta vidu-
tate.

Quidā putant / cū aliquos ad iustitiā p[er]tateq[ue] exhortant. exhortationē suā vires nō habituram / nisi totū illud quod vt agat hō / agūt cū homine: in bonis p[er]stituāt potestate. non adiuta dei munere

sed solo arbitrio libere voluntatis exerta. q[ui] possit esse ad p[er]ficiēdum bonū opus voluntas libera: nisi dei munere librata. nec attendūt idipsum / etiā se- ipsos / dono dei habere. Q[uo]d ea facultate exhortā- Ad q[uo]d or- tur vt ad capessendā vitā bonā / hoīm volūtates dīnat p[re]- pigras excitent: accendāt frigidas: corrigant p[re]- dicatio. uas: auersas conuertāt: repugnantes pacificent.

Sic enī possunt p[er]suadere quod suadet. Aut si hec in volūtatib[us] nō agāt hoīm: quid agūt? Ut quid loquunt[ur]? Dimittāt eos poti[us] arbitrio suo. Si autē in eis hec agūt. Ita ne tandē homo in hoīs volun- tate tāta agit loquēdo: et deus nō agit aliquid ad- tuuando? Immo vero quāralibet hō sermonis fa- cultate p[er]polleat / vt sollertia disputādī et suauita- te dicēdī in hoīs volūtate inserat veritatē: nutriat charitatē. docēdo tollat erro[rum]. exhortando torpo- rem: neq[ue] qui plātat est aliquid: neq[ue] qui rigat. sed caror[um] n[ost]r[um] qui incrementū dat deus. Frustra q[ui]ppe op[er]arius trīnsec[us] omnia molit[ur] ex trīnsec[us]: nisi creator intrīnsec[us] op[er]et[ur] cre- ator.

Qui plantat autē et qui rigat vnum sūt. Unusquisq[ue] autem p[ro]p[ri]am mercedē ac- cipiet secundū suum laborem.

N

Ex libro de
trinitate. vi.

Scio vtrū inueniat in scripturis dictū vt vni sūt: quor[um] est diuersa natura. Si autē et aliqua plura eiusdē nature sint et diuersa sentiāt: non sūt vni inquantū diuersa sentiunt. Itā si tā vni essent ex eo q[uo]d hoīes erāt: nō diceret d[omi]n[us] vt sint vni sicut et nos vni sū- mus. cū suos discipulos patri cōmēdaret. At vero Paulus et apollo / q[ui] ambo hoīes et idē sentiebāt Qui plantat (inquit) et q[ui] rigat vni sūt. Cū ergo sic dicit vni / vt nō addatur quid vni: et plura vnum dicant: eadē natura atq[ue] essentia nō dissidēs / neq[ue] dissentiēs / significat. Cum vero addit quid vni: potest aliqd significari ex plurib[us] vni factū / q[uo]d diuersa natura (sicut aīa et corpus non sūt vtiq[ue] vni) Quid enī tā diuersum: nisi addat aut subin- telligat quid vni. id est vnus hō aut vnum animal pus nō sūt Inde apl[us]. Qui adheret meretrici (inquit) vni corpus est. Non dixit vni sūt. aut vni est. sed addi- dit corpus tanq[ue] ex duobus diuersis: masculino et feminino: vni corpus adfūctiōe compositū. Et q[ui] adheret (inquit) domo: vnus spūs est. Nō dixit. Qui adheret d[omi]no / vnus est: aut vni sūt. sed addi- dit spūs. Diuersum enī natura spūs homis et spūs dei: sed inherēdo fit vnus spūs / ex duob[us] diuersis homis ad- ita vt sine hūano spiritu b[ea]tus sit spūs dei atq[ue] p[er] heret deo sectus. B[ea]tus autē spūs hoīs nō nisi cum deo. Nec fit vni spūs frustra vt existimo. cū tāta in euāgelio scdm iohānē ex duob[us] et toties diceret d[omi]n[us] de ip[s]a vnitare / vel sua cū pa- tre / vel nostra inuicē: nobiscū nūq[ue] dixit / vt nos et ipsi vnum. sed vt sint vni sicut et nos vnum.

Johan. xvi

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

i. Cor. xv.
De agri-
cola nr: p-
dicatores
operarij
eius.

dicatur qui plantat. qui rigat. Dixit autē idem apo-
stolus. Ego plantavi apollo rigauit. Querim⁹ vn-
de iam ipe fecerit. Respondet apłus. Nō autē ego
sed grā dei meū. Ergo quocūq; te verteris. siue
p angelos: deū inuenies agricolā tuum. siue p pro-
phetas: ipe est agricolā tuus. siue p apłos: eundē
ipsum cognosce agricolā tuū. Quid ergo nos? For-
tassis oparij sumus agricolē illi⁹. et hoc ipsum ab
hoc ipso impartitis virib⁹. et ab ipso donatā gratia
Ipe ergo et colit et incrementū dat. Agricola enī
homo vineā colit hacten⁹ vt aret et putet. adhibe-
at cetera q; p̄tiner ad agricolārū diligentia / pluerē
vinee sue nō potest. Quod si forte irrigare potest:
de cui⁹ potest. Ipe quidē ducit irriguū. sed de⁹ im-
plet fontē. Postremo in vinea sua incrementū da-
re sarmētis nō potest: formare fructus non potest.
Modificare semina nō potest. Lpa gignēdi tēpe-
rare nō potest. Deus autē q; omnia potest: agricolā
noster est.

Secundū gratiā que data est mihi vt sa-
piens architectus fundamentum posui
Alius autē supedificat. Unusquisq; autē
videat quō supedificet. Fundamentum
enī aliud nemo potest ponere p̄ter id qd
positū est: quod est christus iesus.

Ertū prop̄it⁹ catholice fidei funda-
mentum xps est. Fundamentū enī aliud
(ait apłus) nemo potest ponere p̄ter id
qd positū est: quod est xps iesus. Neq;
hoc ideo negadū est. p̄p̄tū fundamentū esse fidei
catholice q; putari potest aliq; hereticis hoc nō
biscū esse comune. Si enī diligētē q; ad xpm p̄-
tinent cogitent nomineten⁹ inueniēt xps apd quosli-
bet hereticos / q; se xpianos vocari volunt. Respsa
vero nō esse apd eos. Quos ostēdere nimis longū
est. qm cōmemorāde sūt oēs hereses. siue q; fuerūt
siue q; sūt: siue q; poterūt esse sub vocabulo xpiano.
Et q; sit hoc verum: p singulas quasq; monst-
randum est.

Fundamentū quādo ponit in terra / desup edifi-
cant parietes. Et pōdus parietū ad ima tendit q;
in imo positū est fundamentū. Si autē fundamen-
tum nrm in celo est: ad celū edificamur.

Fundamentū nostrū in summo positum est. Il-
luc ergo curramus vbi edificamur.
Sicut fundamentū corporee fabrice in imo est
ita fundamentum fabrice spiritalis in summo est
Terrena edificatio a terra incipit. Celestis instru-
ctio superno crescit exordio.

Si quis autē supedificat supra funda-
mentū hoc aurū. argētū: lapides precio-
sos: ligna: fenū: stipulā vniuscuiusq; op⁹
manifestū erit. Dies enī dñi declarabit
quia in igne reuelabit. Et vniuscuiusq;
opus quale sit: ignis probabit: si cuius
opus pmanserit quod supedificat. mer-
cedem accipiet.

Etatus Petrus apłs: scīas de aposto-
li Pauli q;uidā subobscur⁹ sententijs:
nōnullos iniquos accepisse occasione /
vt tanq; securi de salute q; in fide est: be-
ne viuere nō curarēt: cōmemorauit qdā ad intell-
gendū difficultā esse in eplis eius / q; hoies puer-
rent sicut et alias sc̄pturas: ad p̄p̄tū suū interitum

Cū tamē et ipe apłs de salute eterna: q; nisi bene vi-
uentib⁹ non daret: eadē sentiret q; ceteri apłi. Sic
itaq; Petr⁹. Hīs ergo inq; oib⁹ p̄euntibus: q;les
oportet vos esse in sc̄tis cōuersationibus et pietati-
bus: expectātes et p̄perātes ad presentia diei dñi
p quā celī ardētes soluentur: et elemēta ignis ardo-
re decoquent: nouos vero celos et terrā nouā secu-
dū pmissa ipius expectam⁹ in qbus iustitia inhabi-
tat. Quapropter km̄i hec expectātes satagite iui-
lati et imaculati apud eū reperi in pace. Et dñi nō
stri patientiā / salutē existimate. sicut et dilectissim⁹
frater nr Paul⁹ / scdm eā que data est illi sapiētia
sc̄psit vobis / vt et in oib⁹ epistolis loquens in eis
de ijs in qbus sūt difficultia intellectu. q; indocti et in-
stabiles puerunt sicut et ceteras scripturas ad p-
p̄tū suū interitū. Vos igitur amantissimi p̄sciētes /
caute ne in faustorum errore seducti: decidatis a
corroboratiōe v̄ra. Crescite vero in grām et intel-
lectum dñi et saluatoris iesu xpi. Ipi grā et nūc et
in diē eternitatis. Iacob⁹ autē tā vehemētē in sen-
sus est eis / q; sapist fide sine opibus valere ad salu-
tem: vt illos etiā compararet demonib⁹ / dicēs. Tu
credis qm vn⁹ ē de⁹: bene facis. Et demones cre-
dūt et cōtemiscūt. Quid breui⁹: verius: vehemen-
tius dici potuit. Cū et in euangelio legam⁹ hoc di-
xisse demonia / cū xpm filiū dei cōfiterent⁹ et ab illo
corripent⁹ quod in petri confessione laudatū est.
Quid pderit (ait Iacob⁹) fratres mei / si fidē di-
car se habere: opa autē nō habeat. Nunq; pote-
rit fides saluare eū? Dicit etiā q; fides sine operi-
bus mortua est. Quosq; igit falluntur q; de fide
mortua sibi vitā ppetuā pollicent⁹.

Quapropter diligētē oportet attendere quō ac-
cipiēda sit apłi Pauli illa sentētia / plane ad intel-
ligendū difficultis vbi ait. Fundamentū enī aliud
nemo potest ponere / p̄ter id qd positum est. qd est
xps iesus. Si q; autē supedificat supra fundamen-
tū aux. argentū. Lapidēs p̄ciosos: ligna: fenū: sti-
pulā: vniuscuiusq; opus manifestabit. Dies enim
dñi declarabit. quia in igne reuelabit. Et vniuscui-
usq; opus q;le sit ignis p̄babit. Si cuius opus p-
manserit quod supedificauit: mercedē accipiet. Si
cuius op⁹ arserit: damñū patiet. Ipe autē saluus
erit. sicut tamē quasi p ignem.

Quod ita intelligendū putat vt illi videant edi-
ficare supra hoc fundamentū aurū / argentū / lapi-
dēs p̄ciosos / qui fidei (q; in xpo iesu est) bona ope-
ra adiiciūt. Illi autē lignū / fenū / stipulā / qui cū ean-
dem fidē habeant male opant. Unde arbitrant⁹ p
quasdā penas ignis eos posse purgari ad salutem
p̄cipiēdā: merito fundamenti. Hoc si ita est: falsa
ergo erūt illa q; obscuritatē ambiguitatēq; nō ha-
bent. Si habēat oēm fidē / ita vt mōtes trāsserā:
charitatē autē non habēat: nihil sum. Et qd pderit
fratres mei si fidē dicat se habere: opa autē nō
habeat? Nunq; poterit fides saluare eū? Falsum
erit et illud. Nolite errare. Neq; enī fornicatores
Neq; idolis seruiētes. neq; adulteri. Neq; molles
Neq; masculorū cōcubitores. neq; fures. neq; aua-
ri. neq; ebriosi. neq; maledici. neq; raptores / regnū
dei possidebūt. Falsum est et illud. Manifesta autē
sūt opera carnis. que sūt fornicatiōes / immundī-
tie / luxurie / idolorū seruitus / veneficia / inimicitie
contentiones / emulatiōes / animositates / dissen-
siones / hereses / inuidie / ebrietates / comessatio-
nes. Et his similia. q; predico vobis sicut predixi.
quoniā qui talia agunt: regnū dei non possidebūt.
Item falsa erūt hec. Si enī tārummodo credāt et

ii. petri. iii.

Companē
demonib⁹
q; fidē sine
operibus
putāt vale-
re ad salu-
tem.

Opinio
quāpostea
reprobat.

q; sola fi-
des nō suf-
ficīt sine
charitate
et opibus
bonis.
i. Cor. vi.

Sala. v.

Ad Corinthios. Ep[isto]la. I.

E

1. Cor. vi.

1. Petri. iii.

Sine bo-
na conscien-
tia et custo-
dia mada-
torum non est
salus.

Matthe. xxv

1. Cor. xiii.

H

ps. x.

Non solum
ignis infer-
ni sed etiam
combustio
erit eterna

Fundamē-
tū xps est
et fides q[ue]
dilectionē
operat[ur].

baptizentur quāvis in malis talibus pseuerent sal-
ui erunt: per ignē tamen. atq[ue] ideo in christo bapti-
zati etiā qui talia agunt regnum dei possidebunt.
Frustra dicitur. **N**ec quidē fuitis. sed abluti estis
quando et abluta hic sunt. **I**naniter etiā a Petro
illud dictū videbitis. **S**ic et vos simili forma baptis-
ma saluos fecit. non carnis depositio sordis sed cō-
scientie bone interrogatio. **S**iquidem et habētes
pessimas consciētias: omnium flagitiorum et scelex
plenas. nec eorū malozū penitētia mutatas tamē
baptisma saluos facit. **I**llud quoq[ue] non video / cur
dñs dixerit. **S**i vis venire ad vitam / serua manda-
ta. **E**t cōmemorauit ea que ad bonos mores pri-
nent. si etiā ipsi non seruatis / ad vitam veniri potest /
per solam fidē / que sine operibus mortua est. **I**l-
lud deinde quomodo verū erit q[uod] eis quos ad finē
stram positurus est / dicit. **I**te in ignem eternum.
qui paratus est diabolo et angelis eius? **Q**uibus
non increpat quia in eū non crediderūt: sed quia
bona opera nō fecerūt. **N**am p[er]fecto ne sibi quisq[ue]
de fide (que sine operibus mortua est) vitam p[ro]-
mittat eternā: p[ro]pterea omnes gentes segregatu-
rum se dixit. que p[er]mixte eisdem pascuis vtebātur:
vt appareat eos illi dicturos: dñe quando te vidi-
mus illa et illa patiētem et non ministrāuimus tibi:
qui in eū crediderant: sed bona operari non cu-
rauerāt: tanq[ua]m de ipsa fide mortua / ad vitam perue-
niretur eternā. **A**n forte ibunt in ignem eternum /
qui opa misericordie nō fecerūt et nō ibunt qui alie-
na rapuerunt. vel corrumpēdo in se templū dei / in
se ipsos immisericores fuerūt: quasi opera misē-
ricordie aliqd[am] profint sine dilectione. **D**icēte apo-
stolo. **S**i distribuā omnia mea paup[er]ibus: chari-
tatem autem non habeam: nihil mihi prodest. **A**ut
quisquis diligat proximū sicut seip[su]m / qui non di-
ligit seip[su]m? **Q**ui enī diligit iniquitatē: odit animā
suam. **N**ec illud esse poterit in quo nonnulli se ip-
sos seducūt: ignem eternū dictum: nō ipsam penā
eternam. **P**er ignē quippe / qui eternus erit tran-
situros arbitrant[ur] eos quibus p[ro]pter fidem mortu-
am p[er] ignem p[er]mittunt salutem. **E**t videlicet ipse
ignis eternus sit. **C**ombustio vero eorum (hoc est
opatio ignis) non sit in eis eterna. **C**um et hoc p[ro]-
dens domin[us]: tanq[ua]m dñs sententiā suā ita conclu-
serit dicens: sic ibunt illi in combustionē eternā. iu-
sti autē in vitam eternā. **E**rit ergo eterna combu-
stio / sicut ignis eternus. **E**t eos in illam ituros ve-
ritas dixit quoz[um] non fidē: sed bona opera defuisse
declarauit.

Proculdubio igitur i illa apostoli sententiā / ali-
us requirēdus est intellectus. atq[ue] in his deputan-
da est / que Petrus dixit esse in scriptis ei[us] q[uod]dam
difficilia intellectu. quā non debent homines per-
uere ad propriū suū interitū. vt contra euidē-
tissima testimonia scripturarū securos faciant de
p[er]cipienda salute nequissimos nequitie sue pertinā-
cissime coherētes. nec emendando / aut penitēdo
mutatos.

Hic a me fortassis q[ue]rat[ur] de ipsa Pauli aposto-
li sententiā / quid ego sentiā: et quo nā modo intel-
ligendā putem? **F**ateor malle hinc me audire in-
telligentiores atq[ue] doctiores. **D**icā tamen q[uod] bre-
uissime potero etiā ipse quid sentiā. **F**undamētum
christus est. **I**n structura architecti sapiētis. **H**oc
expositione nō indiget. **A**p[er]te enī dictū est. **F**un-
damētum enī aliud nemo potest ponere p[re]ter id
quod positum est. quod est christus iesus. **S**i autē
christus: p[ro]culdubio fides christi. **P**er fidē quip[su]m

pe habitat christus in cordib[us] nostris / sicut idem
apostol[us] dicit. **P**orro fides christi. **I**lla vtiq[ue] quā
definiuit apostolus / que p[er] dilectionē operat[ur]. **N**ō
enim fides illa demonū (cum et credant et contre-
miscant. et filium dei confiteātur iesum) potest ac-
cipi in fundamentum. **Q**uare? **N**isi quia non est fi-
des que opatur per dilectionē. sed que exprimit p[er]
timorem. **F**ides itaq[ue] christi fides gratie xpiane. **S**ala. vi.
(id est ea fides que per dilectionē opatur) posita
in fundamēto / neminē perire p[er]mittit.

Sed quid sit edificare super hoc fundamētum
aurum. argentū. lapides p[re]ciosos. **E**t ligna: fenu[s]
stipulam? **S**i subtilius disserere coner: vereor / ne
ad intelligendum difficilior sit eā ipsa expositio.

Entar tamen q[uod]tū dominus adiuvat. et breuiter **Q**uid sit
et quantū potero / dilucide exp[er]ire quod sentio. edificare
Ecce ille qui q[ue]siuit a magistro bono quid boni fa-
ceret vt haberet vitam eternam: **E**t audiuit. si ad vi-
tam lapides
tam venire vellet / seruanda sibi esse mandata. **E**t p[re]ciosos
cum q[ue]reret: **Q**ue mandata? **D**ictum est ei. **N**ō oc-
cides. **N**on mechaberis. **N**on furtum facies. **N**ō me-
tū q[uod] ē
falsum testimoniū dices. **H**onora patrem tuum et xps.

Et diliges proximiū tuū tanq[ua]m teip[su]m
Ecce facies in fide christi: p[ro]culdubio teneret vti-
q[ue] fidem que p[er] dilectionē operatur. **N**ec enī dil-
geret p[ri]mum tanq[ua]m seip[su]m / nisi recepta dilecti-
one dei / sine qua non diligeret seip[su]m. **P**orro / si
faceret etiā quod domin[us] addidit (dicens. **S**i vis
p[er]fectus esse uade et vende omnia que habes. et da
paup[er]ibus. et habebis thesaurum in celo: et veni
sequere me) edificaret super illud fundamētum
aurum argentū lapides p[re]ciosos. **N**on enī cogi-
taret nisi que sunt dei / quomodo placeret deo. **E**t
he cogitationes sunt quantū existimo / aurum argē-
tum lapides p[re]ciosi.

Porro si circa diuitias suas / carnali quodā tene-
retur affectu: q[uod]s ex eis multas elemosinas fa-
ceret: nec ad eas augēdas fraudis aliquid / rapine g[ra]ui senti-
ret metu / in aliquod facinus / flagitiū ve laberet.
Alioquin iam se istomodo ab illius fundamēti sta-
bilitate subtraheret. sed p[ro]pter carnalem vt dixi
quē in eis habebat affectum (quo talibus bonis si-
ne dolore carere non posset) edificaret sup[er] funda-
mētum illud / ligna fenum stipulam. **M**axime si et
vixorem sic haberet vt etiā p[ro]pter ipsam cogita-
ret ea q[ue] sunt mūdi: quomodo placeret vxori. **P**ec-
catur quoniam affectu dilecta carnali / nō sine dolo-
re amittitur. **P**ropterea qui ea sic habet: cum ha-
beant in fundamēto fidem que p[er] dilectionē opera-
tur. neq[ue] huic ista vlla ratione vel cupiditate p[ro]-
nant: in eorū amissione passi detrimētum: p[er] quēdā
ignem doloris perueniūt ad salutem. **A** quo dolo-
re atq[ue] detrimento / tanto est quisq[ue] securior: quāto
ea vel minus amauerit: vel tanq[ua]m non habens / ha-
buerit. **Q**ui vero p[ro]pter illa vel tenenda vel ad-
piscenda / homicidiū / adulteriū / fornicationem /
idolatriam / et similia queq[ue] commiserit: nō p[ro]pter
fundamētū p[er] ignem saluabitur: sed amisso funda-
mento: eterno igne torquebitur.

Anteq[uam] veniat dies dedicatiōis domus / videat[ur]
mus quia iam dedicatū est caput nostrū. **I**am fa-
cta est dedicatio domus in capite / tanq[ua]m dedicatio
fundamenti. **C**aput sursum est. fundamētū deor[um]
sum. **N**e forte p[ro]pterea male dixerim: fundamē-
tum esse christū. **C**ulmen est potius: ascēdit in celū
sedet ad dexterā patris. **S**ed puto nos nō errasse
Ap[osto]lus enī dixit. **F**undamētum enī aliud nō

Ex tract. p[er]i.
xxx.

Dedicatio
dom[us] in ca-

mo potest ponere / preter id quod positum est: quod est christus iesus. Si quis autē supēdificauerit super fundamentū hoc aurum / argentum / lapides preciosos. Qui bene viuunt. Qui deum honorant et laudant. qui patietes sunt in tribulationibus qui desiderāt patriā: ipsi edificant aurū: argentū: lapides preciosos. Qui autē amant adhuc secularia. et negotijs terrenis implicati sūt. et dediti sunt vinculis quibusdam et affectibus carnis. domibus suis coniugibus possessiōibus. Et tamē christiani sunt / ita ut nō cor eorum recedat a christo. et nihil pponant christo / quomodo in edificando nihil pponit fundamento: edificant quidē ipsi ligna / fenum: stipulam.

¶ Sed quid securus est? Uniuscuiusq; opus q̄le sit: ignis probabit. Ignis tribulatiōis et tentationis. Iste ignis multos martyres hic probauit. Omne autē genus humanū probat in finem. Inuenti sūt martyres qui haberent ista secularia q̄ multi diuites et lenatores passi sūt. edificabant tamē quidam eorū ligna fenu stipulā in affectibus carnaliū et seculariū curarum. Sed tamē quia fundamentū habebant: sup quod edificabant: arsit fenum. Et ipsi manserūt in fundamento. Sicut dicit apostolus. Si cuius opus permāserit: mercedē accipiet. et nihil perdet. quia quod amauit hoc inuenit. Quid ergo ille fecit ignis? Probauit. si cuius opus permāserit: mercedem accipiet. si cuius opus arserit: damnū patiet. ipse autē saluus erit. sic tamen quasi p ignē. Sed aliud est / igne non ledi. Aliud est p ignē probari. Et vnde? Propter fundamentū. Nō recedat ergo de corde fundamentum. Noli sup fenu ponere fundamentum. Hoc est. Noli antepondere fenu fundamentū ut scilicet fenu habeat p̄mū locū in corde tuo. et secūdū christus. Sed si iam nō potest nisi esse ibi fenum. vel p̄mū locum ibi habeat christus / et fenu secūdū. Ergo fundamentum est xp̄us. quo modo dixi dedicatū est caput nostrum. Ap̄sum caput est fundamentū. Sed fundamentū deorsum solet esse / caput autē sursum. Intelligat sanctitas vestra quid dicā. Fortassis explicabo in nomie christi iesu. Pondera gemina sūt. Pōdus enim est impetus quidā cuiusq; rei velut conantis ad locum suū. Hoc est pondus ferre lapidem mānu pateris. Pondus premit manū tuā. quia locū suū querit. Et vis videre quid querat? Subtrahere manū: venit ad terrā quiescit in terra. puenit quod tendebat. inuenit locum suū. Pondus ergo illud / morus erat quasi sp̄taneus sine anima. sine sensu. Sunt et alia que versus sursum petūt locum. Nāq; si aquā mittas supra oleum: pōdere suo in ima tendit. Locum enī suum q̄rit. ordinari querit. quia preter ordinem est aqua super oleum. Donec ergo veniat ad ordinem suū inquietus motus est donec teneat locum suū. Cōtra. Funde oleum sub aqua (verbigratia: quemadmodum si vas olei cadat in aquā in abyssum in mare et frangat) nō se parit oleum subter. Quomodo itaq; aqua supra oleum missa / pondere suo ad ima locū querit suū: sic oleū subter aquā fufum / pondere suo ad summa locum suū querit. Si ergo ita est fratres. quo tendit aqua et ignis? Ignis sursum tendit. locum suum querit. Et aqua locū suum q̄rit pondere suo. Lapis ima petit et lignū. Et columne. et terra vnde edificat. ipsa domus / de illo ergo genererēt sunt que pōdere suo deorsum ferunt. Manifestū est ergo ideo deorsum accipere fundamentū quia pondere suo deorsum versus ferūt. Et nisi sit quod sustineat

torum cadit. quia torum ad terram vergit. Rebus ergo ad ima tendētibz / in imo ponitur fundamentum. Ecclesia vero dei in imo posita tendit in celū. Fundamentū ergo nostrū ibi positum / est dñs noster iesus christus sedēs ad dexterā patris.

¶ Ligna quippe et fenum et stipula / non absurde accipi possunt rerū secularium (quāuis licite concessarum) tales cupiditates / ut mitti sine animi dolore nō possint. Cum autē iste dolor vrit: si xp̄s in corde fundamentū habet locū (id est ut nihil ei pponat) et mauult homo / qui tali dolore vritur rebus quas ita diligit / magis carere q̄ christo: per victamē rationis vincēdo passiones per ignem fit saluus. Si autē res huiusmodi tēporales et secularē res / tēpore tentationis maluerit tenere q̄ christū eum in fundamentū non habuit. quia hec prior lo co habuit. cū in edificio / aliquid non sit prius fundamento. Ignis enī de quo eo loco locut⁹ est apostolus / talis debet intelligi: ut ambo p eum transeant. id est et qui edificat supra hoc fundamentū aurum: argētū: lapides preciosos: et qui edificat ligna fenu et stipulam. Cum enī hoc dixisset adiunxit: Uniuscuiusq; opus q̄le sit: ignis probabit. Sic cuius opus manserit quod supēdificauit: mercedem accipiet. Si cuius opus exurīt fuerit: damnū patietur. Ipse autē saluus erit. sic tamē quasi p ignē. Nō ergo vnus eorū: sed vtriusq; opus ignis probabit.

¶ Est quidem ignis tentatio tribulatiōis. de quo aperte alio loco scriptū est. Vasa figuli probat fornax. Et homines iustos tēratio tribulatiōis. Iste ignis in hac interim vita / facit quod apostolus dixit. Si accidat duobus fidelibus. vni scilicet cogitanti q̄ sūt dei / quomodo placeat deo. hoc est edificanti sup christi fundamentū aurū / argentū / lapides preciosos: alteri autē cogitanti ea q̄ sūt mūdi / quomodo placeat vxori. id est edificanti super idē fundamentū / ligna / fenu stipulam. Illius enī opus non exurit. quia nō ea dilexit quorū amissione crucietur. exurit autē huius. quoniam sine dolore nō perit que cū amore possessa sūt. Sed quoniam alterutra conditiōe pposita: eis potius mauult carere q̄ christo. Nec timore amittēdi talia deserit xp̄m. Quis doleat cū amittit: saluus erit quidē. sic tamē quasi p ignem. quia vrit eū dolor rerum quas dilexerat amissarū. sed nō subuertit neq; consumit: fundamentū stabilitate atq; incorruptione munitum.

¶ Tale etiā aliquid post hāc vitam fieri / incredibile nō est. Et vtrū ita sit queri potest: et aut inueniri aut latere nōnullos fidelium / p ignem quēdā / purgatoriū / q̄tō magis minusve bona pereuntia dilexerūt: tanto tardius citiusue trāsituros saluari. Non tamē tales de quibus dictū est q̄ regnum dei non possidebunt: nisi conueniēter penitētibus eadē crimina remittant. Cōueniēter autē dixi: ut steriles in elemosynis nō sint q̄bus tantum tribuit scriptura diuina / ut earū tantūmodo fructū se imputaturū. pnunciet dñs dextris. Et earū tantūmodo sterilitatem sinistris. quādo ijs dicturus est. Venite benedicti patris mei: p̄cipite regnū. Illis autē. Ite in ignem eternum.

¶ Non sibi polliceat vnusquisq; habens facta nefaria / que regnū dei non possidebūt. Et dicat sibi quoniam habeo signum christi. et sacramēta christi: nō moueboz in eternū. Et si purgoz per ignem: saluus ero. Nam quid est quod ait apostolus de ijs q̄ habent fundamentum? Fundamentū aliud nemo potest ponere preter id quod positum est. quod est

Ex lib. enche-
ridyon.

Nō habet
xp̄m. p fun-
damēto q̄
mauult ca-
rere xp̄o
q̄ tēpora-
libus.

Ignis p-
batiōis est
tēratio tri-
bulatiōis.

De igne
purgato-
rio.

Sala. v.

Glāda ē
sterilitas e-
lemosyna-
rum.

Wanth. xxv.

Ex trac. p̄s.
lxxx.

Ad Corinthios. Epistola. i.

8

christus iesus. Quid est (inquit) quod sequitur
Unusquisque autem super fundamentum videat quo-
modo superedificet. Alius enim superedificat aurum / ar-
gentum / lapides preciosos. Alius ligna / fenum /
stipulam. Unusquisque opus quale sit ignis pro-
babit: dies enim domini declarabit. quia in igne re-
uelabitur. Si cuius opus permanserit quod superedi-
ficauit: mercedem accipiet. Hoc est. si super fundamē-
tum iusta opera edificat: aurum / argentum / lapides
preciosos. si autem peccata: ligna: fenum: stipulam.
tamē propter fundamētum ipse saluus erit. sic tamē
tanquā per ignem.

1. Cor. xvi.

Fratres / nimis timidus esse volo. Melius est
enim vobis dare securitatem malam. Non dabo
quod non accipio. timens terreo. Securos vos face-
rem / si securus fierem. Ego ignem eternum timeo.
et erit tempus eorum eternum. Non accipio nisi ignem
eternum. De quo alio loco scriptura dicit Ignis eo-
rum non extinguetur et vermis eorum non morietur.
Sed de impijs dicit: aut aliquis. Non dixit de me
quia quis peccator sum: quis adulter: quis frau-
dator: quis raptor: quis perversus: habeo tamen
fundamentum christum. Christianus sum: baptizatus
sum: ego per ignem purgor. Et propter fundamentum
non pereor.

Bala. v.

Dic mihi iterum. Quid es? Christianus sum inquit.
Interim transi. Quid aliud? Raptor. Adulter. et c.
de quibus apostolus dixit quoniam qui talia agunt:
regnum dei non possidebunt. Certe ergo a talibus
non correctus. De talibus commissis penitentiam non
agens / regnum celorum speras: non opinor. quia qui ta-
lia agunt / regnum dei non possidebunt. Et ignoras si
patientia dei ad penitentiam te adducet. Tu (nescio
quid tibi pollicens) secundum duriciam tuam et cor im-
penitens / thesaurizas tibi iram in die ire et reuela-
tionis iusti iudicii dei. qui reddit unicuique secundum
opera sua. Attende ergo ipsum iudicem vententem.

Roma. ii.

H

Bene (deo gratias) non tacuit sententiam definiti-
uam. non misit foras reos et duxit velum. ante enim vo-
luit pronuntiare quod disposuit facere. Nempe con-
gregabitur ante eum omnes gentes. Quid de illis
faciet? Separabit eas. et alios ponet ad dexteram
alios ad sinistram. Numquid medius locus seruatur?
Quid dextris dicturus est? Venite benedicti pa-
tris mei percipite regnum. Quid sinistris? Ite in
ignem eternum / qui paratus est diabolo et angelis
eius. Si itaque non times mitti quorū vide cum quo.

Matth. xxv.

Si ergo omnia illa opera regni dei non posside-
bunt. Immo non opera: sed qui talia operant. Nam
opera talia in igne non erunt. Non enim illo igne ardē-
tes furaturi sunt et adulteraturi: sed qui talia agunt
regni dei non possidebunt. Non ergo erunt a dex-
tris cum illis quibus dicit. Venite benedicti patris
mei / percipite regnum. quoniam qui talia agunt regni
dei non possidebunt. Ergo a dextris non erunt: non
restat ut sint nisi a sinistris. Sinistris quid dicit? Ite
in ignem eternum. quia erit tempus eorum eternum.

q̄ parte e-
dificat sup
fundamētū
christum.

Expone ergo (inquit) nobis: Ligna fenum sti-
pulam / qui edificant super fundamētum / quomodo
non pereant sed salui fiant sic tamē tanquā per ignem.
Obscura quidē questio illa. Sed ut possum breui-
ter dicam. Fratres. Sunt homines omnino contē-
ptores huius seculi. quibus non est notum quicquid tem-
poraliter fluit. Non herent dilectione aliqua terre-
nis opibus. sancti. casti. continentis. iusti. Et fortas-
sis omnia sua vendentes. et pauperibus distribuētes
Aut possidentes tanquā non possidentes. Et vtentes
hoc mundo tanquā non vtentes. Sunt et alij / qui re-

bus infirmitati concessis / inherēt aliquāta dilectio
ne ille non rapit villam alienā: sed tamē sic amat suā
ut si perdidit conturbetur. Non rapit nec appetit
uxorem alienā: sed sic amat suā / sic inheret sue / sic
miscet sue / ut modum ibi non teneat tabulis scriptum
Liberorum procreandorum causam: non tollit aliena:
sed repetit sua / et habet iudicium cum fratre suo. Nam
abus enim dicit. Nam quidē omnino delictum est in vo-
bis. quia iudicium habetis vobiscum. Verum / ipsa iudi-
cia in ecclesia subest agi: non ad forum trahi. Tamē
delicta esse dicit. Contēdit enim christianus pro rebus
terrenis amplius quā decet eum cui promissum est re-
gnū celorum. Non totum cor sursum leuat. sed aliquā
eius partem trahit in terrā. Penitus si veniat tēratio
ducēdi martyrij: illi qui habent in fundamēto christum:
et edificat aurum / argentum / lapides preciosos: quod di-
cunt ex hac oportunitate: Bonum est mihi / dissolui
et esse cum christo. Alacres currunt aut nihil aut mo-
dice de terrena fragilitate contristantur. Illi autem
amantes res proprias domos proprias / grauius con-
tristantur. fenum et stipula et ligna ardent. Habent
ergo ligna / fenum / stipulam super fundamētum sed
tamen rerum concessarum / non illicitarum. Dico enim fra-
tres. Possides fundamētum / hanc celum / calca ter-
ram. Si talis es: non edificas nisi aurum / argentum /
et lapides preciosos. Cum autē dixeris. Amo pos-
sessionē istam: timeo ne pereat: et imminet damnum
tu contristaris. Non quidē preponēs eam christo
Nam sic amas possessionē istā / ut si dicat tibi. Ap-
sam vis: an christum: et si tristis eam perdis. plus ta-
men amplecteris christum quā posuisti in fundamē-
to: saluus eris tanquā per ignem. Audi aliud. Non po-
teris tenere possessionē istam / nisi dixeris falsum
testimoniū. Hoc tamen non facere: christum in funda-
mento ponere est. Veritas enim dixit. Quis quod me-
titur / occidit animā. Ergo si possessionē tuam dili-
gis: non tamē propter illam facis rapinā. non propter
illam dicis falsum testimoniū. non propter illam fa-
cis homicidiū. non propter illā falsum iuras: non pro-
pter illā christum negas: eo quod non propter illam facis
hec christum habes in fundamēto. Sed tamen quia
diligis eam et contristaris si perdas illā: super fun-
damētum posuisti / non aurum / non argentum / aut lapi-
des preciosos: sed ligna / fenum et stipulam. Saluus
ergo eris cum ardere ceperit quod edificasti. sic tamen
tanquā per ignem. Nemo ergo super fundamētum hoc
edificet adulteria / blasphemias / sacrilegia / idola-
triam / periuria / et putet se saluum futurum per ignem. Quia
si ista sint ligna / fenum et stipula. Sed qui edificat
amorem terrenorum super fundamētum regni celo-
rum (id est super christum) ardebit amor rerum tempo-
ralium. et ipse saluus erit per idoneum fundamētum.

Sapi. i.

II

Si cuius opus arserit detrimentum pa-
tietur ipse autem saluus erit. sic tamen
quasi per ignem.

Habent (inquit christiani) Catholici
in fundamēto christum. a cuius vnitatem
non reuocauerunt: tamē si huius fundamē-
to superedificauerint quālibet pessimam
vitam velut ligna fenum stipulam. Recta itaque fi-
des / per quam christus est fundamētum quāuis cum
damno: quoniam illa que superedificata sunt exurentur
tamen poterit (ut dicunt) eos quandoque ab illius
ignis perpetuitate saluare. Respondet eis apostolus
Iacobus breuiter. Si quis dicat se fidem habere
opera autem non habeat: nunquid poterit fides sal-
uare eum? Et quis est (inquit) de quo dicit ap-
l's

Ex libro bti
uitate bti. xxi

Iacobi. ii.

Paulus Ipse autē saluus erit: sicut tamen quasi p ignem? Simul q̄s iste sit inquam. **P**unctamen nō esse certissimū est. **N**e tamen duorū apostolorū sentētiās mittamus in rixam si vnus dicat: Etiam si mala opera q̄s habuerit: saluabit eū per ignem fides. **A**lius autē: Si opera nō habeat: nunq̄d poterit fides saluare eū? **I**nueniemus ergo q̄ possit saluari per ignē: si prius inuenierimus quid sit habere in fundamēto christū. **Q**uod (vt de ip̄a simili tudine q̄ totius aduertamus) nihil in edificio pponitur fundamēto. **Q**uāq̄s itaq̄ sic habet in corde christū / vt ei terrena et tēporalia / nec ea que licita sūt atq̄ concessa / pponat: fundamētū habet xpm. **A**utē pponit: et si videat habere fidē christi: nō est in eo tamē fundamētū christus / cui talia pponunt. **Q**uātomagis si salutaria pcepta contēnēs / cōmittat illicita / non p̄posuisse xpm sed postpōnisse cōuincit. quē p̄mo habuit imperantē siue cōcedentē / dñi circa eius impata siue concessa / suam p flagicia delegit explorare libidinem. **S**i quis itaq̄ xpianus diligit meretricē: ei q̄ adherēs vñū corp⁹ efficit: iam in fundamēto non habet christū. **S**i q̄s autē diligit vxorem suā secūdu christū: quis ei dubitet fundamētū esse xpm? **S**i vero secūdu hoc seculū. si carnaliter si in morbo concupiscentiarū / (sicut et gentes q̄ ignorant deū) etiā hoc ap̄ se cūdu veniā cōcedit. **I**mmo p apostolū xps. **P**otest ergo et iste in fundamēto habere xpm. **S**i enī nihil ei talis affectionis voluptatisq̄ pponat. quāuis sup edificet ligna / fenū / stipulā: xps tamen est fundamētū: ppter hoc saluus erit p ignem. **D**eli cia quippe huius mūdi amoresq̄ terenos / ppter coniugale quidē copulā non dānabiles: tribulatiōnis ignis exuret. **A**d quē p̄tinent ignē / et orbitates / et quēcūq̄ calamitates que hec auferunt. **N**e p hoc ei / qui edificauit erit edificatio ista damno la. quia nō habebit q̄ sup edificauit. **E**t cor amissione cruciabit quibus fruēdo vtiq̄ letabat. **S**ed per hūc ignē saluus erit merito fundamētū. q̄a et si vtrū id habere mallet: an xpm a p̄secutore pponeret: illud christo non pponeret. **U**ide nūc in apostoli verbis hominē edificantē super fundamētū aurū / argentū / lapides p̄ciosos. **Q**ui sine vxore est (inquit) cogitat que sūt domini: quomodo placeat deo. **U**ide aliu edificantē ligna / fenū / stipulā: **Q**ui autē matrimonio iunctus est (inquit) cogitat que sūt mundi: quomodo placeat vxori. **U**nus cuiusq̄ opus manifestabit dies enī domini declarabit (dies vtiq̄ tribulationis) quoniam in igne (inquit) reuelabitur. **M**andē tribulationē ignem vocat. sicut alibi legitur. **V**asa figuli pbat forax. et homines iustos tentatio tribulatiōis. et vnus cuiusq̄ opus quale sit ignis probabit. **S**i cuius opus pmanferit. **P**ermanet quod vnusquisq̄ cogitat que sūt dñi quomō placeat deo. quod sup edificauit / mercedē accipiet (idest vnde cogitauit hoc sumet). **S**i cuius autē opus arserit: damnum patiet (quoniam quod dilexit non habebit) ipse autē saluus erit. **Q**uia nulla est tribulatio ab illi⁹ fundamēti stabilitate semouit sic tamen quasi per ignē (quod enī sine illicitē amore nō habuit: sine vr̄te dolore non perdet.) **E**cce q̄tum mihi videtur inuētus est ignis qui nullū eorum dānet. **S**ed vñū dicit: alterum dānet: ambos probet. **S**i autē ignem illum loco isto voluerim accipere: de quo dñs dicit sinistris. (Discedite a me maledicti in ignem eternū: vt in eis etiam isti credantur qui edificāt super fundamētū

ligna fenū stipulam: eosq̄ ex illo igne post tempus pro malis meritis impartitū. **L**iberet boni fundamēti meritū. **Q**uid arbitramur dextros / q̄bus dicitur. **V**enite bñdicti patris mei possedite paratū vobis regnū: nisi eos qui edificauerunt sup fundamētū aurū / argentū / lapides p̄ciosos? **S**ed in illū ignem / de quo dictū est (sic tamē quasi p ignē) si hoc modo est intelligēdus vtiq̄ mīttēdi sūt. **E**t dextri. scilicet et sinistri. **I**llo quoq̄ igne vtiq̄ pbandi sūt / de quo dictū est. **D**ies enī declarabit q̄a in igne reuelabit et vnus cuiusq̄ opus q̄le sit ignis probabit. **S**i ergo vtrunq̄ pbat ignis. vt si cui⁹ opus pmanferit (idest nō fuerit igne cōsumptum) quod sup edificauit mercedē accipiat. **S**i cui⁹ autē opus arserit: damnu patiat: profecto nō est ille ipse eternus ignis: in illū enī soli sinistri nouissima et ppetua dānatione mittētur. **I**ste autē dextros probat. **S**ed alios eorū sic probat: vt edificium (quod sup christū fundamētū ab eis inuenit esse cōstructum) nō exurat atq̄ cōsumat. alios autē alter (idest vt quod sup edificauit ardeat. damnuq̄ patiant inde) salui fiant autē quoniam christū in fundamēto stabiliter positum / p̄cellentī charitate tenuerunt. **S**i autē salui fient: profecto et ad dexterā stabunt (et cū ceteris audient. **V**enite bñdicti p̄ris mei. possidete paratū vobis regnū) et nō ad sinistram / vbi illi erunt qui salui nō erunt. et ideo audient. **D**iscedite a me maledicti in ignem eternū. **N**e mo quippe ab illo igne saluabit. quia in supplicii eternū ibunt illi omnes. vbi vermis eorū non morietur et ignis nō exstinguet quo cruciabunt die ac nocte in secula seculorū. **P**ost istius sane corporis mortem (donec ad illū ventatur: qui post resurrectionē corporū futurus est dānationis et remunerationis vltimus dies) si hoc tēporis intervallo / spūs defunctorū eiusmodi ignem dīcunt perpeti / quē non sentiant illi qui nō habuerūt tales mores et amores in huius corpis vita / vt eorum ligna et fenū / et stipula cōsumant. **A**lij vero sentiant qui eiusmodi secū edificia portauerunt: siue ibi tantū: siue et hic et ibi: siue ideo hic / vt nō ibi: et secularia quāuis a dānatione ventalia: concremantē ignem transitorie tribulationis inueniāt: non redarguo. quia forsitan verum est. **D**omine / **N**e in indignatiōe tua arguas me. neq̄ in ira tua emēdes me. **F**uturū est enī / vt quidam in ira dei emendētur et in indignatiōe arguantur. et forte non omnes qui arguent emendabunt. **N**ā vtiq̄ arguet eos q̄bus dicit. **F**uriū: et non dedi stis mihi manducare. **S**itui: et nō potastis me. et c. que ibi prosequēs / quādā inhumanitatē et sterilitatem increpat malis. q̄bus ad sinistram cōstitutis dicit. **I**te in ignem eternū / qui paratus est diabolo et angelis eius. **H**ec iste grauiora formidans: excepta vita ista in cuius malis / plangit et gemit / rogat et dicit: **D**omine ne in indignatiōe tua arguas me. **N**on sum inter illos q̄bus dicturus es. **I**te in ignem eternū qui paratus est diabolo et angelis eius. **N**eq̄ in ira tua emēdes me / vt in hac vita purges me. **E**t talem me reddas / cui iam emēdato pus ignis non opus sit. propter eos qui salui erunt: sicut tamē quasi per ignem. **Q**uare? nisi quia hic edificant supra fundamētū ligna / fenū / stipulam. secus si edificarent aurum / argentum / lapides p̄ciosos. et de vtroq̄ igne securi essent. nō solum de illo igne eterno / qui in eternum cruciatur⁹ est impios: sed etiam de illo qui emēdabit eos qui per ignem salui erunt. **D**icitur enī. **I**pse autē salu⁹

Eccl. lxxv.

10

Ex trac. p̄s. lxxvii.

k iij

Quid sit
bre xpm i
fundamēto

De q̄b⁹ su
pra memi
mus i enu
meratione
pauli.

Suple p
per formi
cationem.

1. Cor. v.

Eccl. lxxvii.

Auctoris
cōtinuatio

2. Cor. xxi.

Ad Corinthios. Epistola. I.

De igne purgatorio.

Ex trac. pñ. cii. Spiritales nō habēt diuisionem.

Sene. xv.

Carnales diuisibiles sunt.

H

Ex trac. pñ. cxvii.

erit. sic tamen quasi pignem. Et quia dicitur salu⁹ erit: contēnētur ille ignis. Ita plane. quāuis salu⁹ ignem: grauior tamē erit ille ignis: q̄ quicquid potest homo pati in hac vita. Et nōstis q̄ta hi passi sunt mali. quāta potuerunt pati et boni. Quid enī quisq̄ maleficus. latro. adulter. sceleratus. sacrilegus / ptulit legibus: quod nō pertulit martyr in cōfessōie christi. Ita ergo que hic sūt / multo facilio ra sunt / et tamē videte quēadmodū ea homines ne patiātur quicquid iusseris faciunt: Quātomelius faciant quod iubet deus / ne illa grauiora patiant. **A**ues autē non diuisit. Spiritales nō habēt diuisionem. nec cogitant scismata. Pax ē in eis. custodiunt eā in ceteris q̄tum possunt. vbi autē in alijs deficiunt / in se tenent. Si erit tibi (inquit) fili⁹ us pacis: requiescat super eum pax vestra. Si quo minus: ad vos reuertetur. Nō est ille filius pacis diuidi voluit: reuertet ad te pax tua: quia aues nō diuisit. Venit et caminus. Nam confedit ibi abra⁹ ham vsq̄ ad vespē. et venit magnus terror: diei iudicij. Vespera enī illa finis seculi. et camin⁹ ille / veniens dies iudicij diuisit inter media illa que diuisa erāt etiā camin⁹. Si inter mediū transit camin⁹ us: alia in dexteram: alia in sinistram separauit. Sunt ergo quidā carnales. et tamē in ecclesie gremio continētur: viuentes secundū quēdā modum suū: q̄bus tmemus ne seducantur ab hereticis. Quādiū enī carnales sunt / diuisibiles sunt. Aues quippe non diuisit. Carnales diuidunt non potui vobis loqui quasi spiritalibus: sed quasi carnalib⁹. Et quomodo probatur quia carnales diuidunt? Adiungit. Cum enī dīcat vnusquisq̄ vestrū. Ego sum pauli. Ego autē apollo. Ego vero cephe: nō ne carnales estis et secundū hominē ambulatis? Rogo vos fratres / audite et pficite. excutite vos de loco carnali: p̄gite in turturē et columbā. Aues enī non diuisit. Sed quicūq̄ talis pmanserit: et secundū quēdā modū vite aptum carnalibus nō vixerit. et de gremio ecclesie nō recesserit et nō fuerit seductus ab hereticis vt ex contraria pte diuidatur: veniet caminus et ad dexterā ponetur. Si ne caminū diuidi nō potest. Sed si caminū pati nō vult: pergat in turturē et columbā. Qui potest capere capiat. Si autē nō sic erit. et edificauerit sup fundamentum ligna / fenum / stipulā (id est amores seculares fundamēto fidei sue supēdificauerit) tamen si in fundamento sit christus / vt primū locus ipse habeat in corde. et ei nihil oīno antepōnatur. Portantur et tales. tolerant et tales: veniet caminus: incendet ligna / fenum / stipulam. Ipe autem (inquit) saluus erit. sic tamen tanq̄ per ignē. Hoc ager caminus. Alios in sinistram separabit. Alios in dexteram quodāmodo eliquabit. **N**escitis quia templum dei estis. et spiritus dei habitat in vobis?

Ques adhuc infirmi. et secundū fidem ambulantes: secundū fidem templū dei sunt. et templū dei erūt aliquādo scdm speciem. Tandū enī sūt templum secundū fidem / quādiū in ipsis christus per fidē habitat. sicut dicit apostolus. Habitare christū per fidem in cordibus vestris. Sunt autē tam celi. in q̄bus tam p specie habitat christus: vidētes eum facie ad faciem / omnes sancti angeli / omnes sancte virtutes / potestates / sedes dñationes. Hic in illa celestis vnde peregrinando ingemiscim⁹. et quā desiderando oramus. Ibi habitat deus. Illuc le-

uauit iste fidem. Illuc ascendit / affectu desiderādo et ipsum desiderū facit animam deferere sordes peccatorum et mundare ab omni labe / vt fiat et ipsa celum. quia leuauit oculos ad eum qui habitat in celis. Nam si celū sit quod oculis videm⁹ / si intellexerimus istud corporeū esse habitationē dei: transitura est habitatio dei quia celum et terra transiet. Deinde anteq̄ faceret deus celū et terram vbi habitabat? Sed dicit aliquis: et anteq̄ faceret sanctos / vbi habitabat? In se habitat deus. Apud se habitat. et apud se est deus. et quando dignatur habitare in sanctis: nō sic sunt sancti dom⁹ dei / vt ipsa subtracta cadat de⁹. Aliter enī nos habitat⁹ in domo. Aliter deus in sanctis tu habitas in domo. que si subtracta fuerit: cadis. Deus autē sic habitat in sanctis / vt si ipse discesserit cadant. Quicūq̄ ergo sic portat deum vt sit templū dei: non putet sic a se portari deum / vt terreat deum si se subducatur. Ne illi si se subtraxerit deus. quia ipse cadet. Nā deus in se semp manet. In quibus vero nos habitamus / ipsa nos continent. In quibus autē deus habitat: ipse illos continet.

Ascipere te dicis quod ptulisti. Nescitis / quia templum dei estis: et spiritus dei habitat in vobis? Quod potuisti dicere / ideo dictū esse. quia in nemine habitat deus / quē non ante spūs sanctus sanctificauerit atq̄ purgauerit / quasi templū deo habitaturū / non sibi sanctificet et purget spiritus sc̄tus cum apostolus hinc ostēderit ipm esse deū / cuius nos dixerat templū. quia non ait: et spirit⁹ dei sanctificat et purgat vos vt de⁹ habitet in vob⁹: sed ait spiritus dei habitat in vobis. Vtiq̄ in templo suo deus habitat. Nam quid est templū dei: nisi habitaculum dei? Vidisti autē tu etiā consequēter esse deum nostrū / cuius sumus templū. et noluisse aliquid testimonium commemorare q̄ quod ptulisti. nescitis quia corpus vestrū / templum in vobis spūs sancti est. quem habetis a deo? Jam ergo cōfiteri deum esse spiritū sc̄tum. Neq̄ enī (nisi esset deus) haberet templū et templū nō manu factū: sed edificatum de mēbris dei. Christus enī super omnia est deus benedictus in secula cuius mēbra sūt nra corpora. Qui enī dixit. Nescitis quia corpus vestrum templum in vobis spiritus sancti est: ipse dixit. Nescitis quia corpora vestra membra sūt xp̄i. Ita ne vero cui de lignis et lapidib⁹ salomon edificauit templum / de⁹ est? et cui templū edificat de mēbris christi (hoc est de mēbris dei) de⁹ non est? Cum loquens de deo beatissimus martyr stephanus dixerit. Salomon edificauit ei domū sed summus / non in manufactis templis inhabitat. et tamen christi membra quorū caput est sup omnes celos / templum sunt spūs sancti: quem constat venisse de celo. Istum negare deum quid est / nisi nō esse et nolle esse templū eius? Alloquitur nos apostolus: dicens. Obsecro autē vos fratres per misericordiam dei / vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuam / sanctam / deo placentem. Corpora itaq̄ si delitium hostia sunt deo. membra christi templum spūs sancti. Et deus non est spūs sanctus? Quis hoc dicit nisi in quo non inhabitat? quoniam in quo habitat: vtiq̄ tēplū ei⁹ est. Deniq̄ cum dixisset apostolus. Nescitis quia corpus vestrū templū in vobis spiritus sancti est. quē habetis a deo. et nō estis vestri. Empti enī estis precio magno: continuo secutus adiunxit. Glorificate ergo deū in corpore vro. Vbi dilucide ostēdit deum esse spiritum sanctum glorificandum scilicet in corpore vestro / tanq̄ in

Desideriū celestū facit animā dimittere sordes peccatorum.

Aliter hō habitat in domo alit⁹ de⁹ in sanctis.

Ex libro contra maximianum. ii.

De⁹ nemine inhabitat nisi sanctificatum

Quēdā scripturis spūm sanctū esse deū i. Cor. vi.

Roma. xli. Corpora sūt delitū sunt. hostia deo membra xp̄i tēplū spūs sancti.

i. Cor. vi.

Actum. v.

templo suo. Et quod ananias dixit ap[osto]lus Petrus
Aulus es mentiri spiritui sancto: Atq[ue] ostendens
deum esse spiritum sanctu[m]: non es (inquit) homi-
nibus mentitus s[ed] deo. vbiq[ue] ad est spiritus sc[ri]ptus:
ad homines in eternam vita[m] regenerandos. et no[n]
est eis deus: Immo vere est. et deus verus est. q[uod]
veri dei membra: templum eius sunt. et vtiq[ue] suble-
ctum est t[em]plum illi cuius est templu[m]. Quomodo
ergo deus no[n] est cui sunt membra dei subiecta? Ac
per hoc et domin[us] est templi sui. Quis eni[m] hoc ne-
get? Quis ita desipiat vt dicat no[n] aliquem esse do-
minu[m] domus sue? Quomodo ergo spiritus sanctus
non est dominus: qui domin[us] est membroru[m] do-
mini? Ipse est quippe sp[iritu]s domini. de quo vno eo-
demq[ue] loco dictu[m] est. cum autem conuersus fuerit
ad dominu[m]: auferet velamen. Dominus aut[em] sp[iritu]s
est. vbi aut[em] spiritus domini: ibi libertas. Quo-
modo aut[em] rex no[n] est cui templu[m] est que membra su[n]t
regis? Quomodo no[n] co[n]suet patri et filio qui reple-
uit filium: qui membra filij vt suaz possidet domu[m]?
Deinde cum de patre procedat: quomodo cu[m] pa-
tre non sedet? cu[m] ipsa sessio non sit vtiq[ue] cogitanda
carnaliter. Postremo qualis vobis persuasit spi-
ritus vt sancto sp[iritu]i denegatis quod sanctis ho-
minibus sancta scriptura co[n]cedit: vos videritis.
Et eni[m] ap[osto]lus. Cum essemus mortui p[ec]catis: co[n]uiui-
ficauit nos x[p]o. cuius gratia sumus salui facti et
simul excitauit. et simul sedere fecit in celestib[us] in
christo iesu. sancti ergo quos sanctificat sp[iritu]s sanctus
co[n]uiuiuari x[p]o: ita simul sessuri predestina-
ti sunt: vt tam factum dicat ap[osto]lus quod certus est
esse affuturum. et ip[s]i sp[iritu]i sancto sustrahitur a
nobis (quisquis est ille confessus) tanq[ua]m sedere cu[m]
patre et filio sit indignus qui eadem sede efficit
dignos.

II. Cor. iii.

Ephe. ii.

Ex lib. de tri-
nit. vii.

Dei esse sp[iritu]m sanctu[m]: scriptura clamat apud
ap[osto]lum: que dicit. Nescitis q[uod] templu[m] dei estis. stati-
q[ue] subiectu[m] et sp[iritu]s dei habitat in vobis: De[us] eni[m] ha-
bitat in templo suo. Non eni[m] tanq[ua]m minister habi-
tat sp[iritu]s dei in t[em]plo dei. cu[m] alio loco euidentius di-
cat ipse ap[osto]lus. Nescitis q[uod] corpa v[est]ra templu[m] in vo-
bis su[n]t sp[iritu]s sancti que habetis a deo: no[n] estis vestri:
Impti enim estis precio magno glorificate ergo
deum in corpore vestro.

Ex lib. si[n]az
piperi.
Preparatio
ad orone[m]
in t[em]plo.

Qui supplicaturus deo locu[m] sanctu[m] et aptum re-
quiris: interiora tua munda. et omni inde mala cu-
piditate depulsa: prepara tibi in cordis tui pace
secretum. Volens in templo orare in te ora. et ita
age semp[er] vt templum dei sis. vbi eni[m] deus exau-
dit ibi habitat.

Ex ep[isto]la ad
dardanu[m] de
presencia dei

Si anima in corpe constituta non solu[m] nullas agu-
stias veru[m] etia[m] quanda[m] latitudinē inuenit non cor-
poraliu[m] locoru[m]: sed sp[iritu]aliu[m] gaudioru[m]. cu[m] sit q[uod]
ait ap[osto]lus. Nescitis q[uam] corpora v[est]ra templu[m] in
vobis su[n]t sp[iritu]s sancti. que habetis a deo. Nec dici
(nisi stultissime) pot[est] no[n] habere locu[m] in nostro cor-
pore sp[iritu]m sanctu[m]: quod totu[m] nostra anima imple-
uerit: q[uod] stultius dicitur vllis angustijs impediri
alicubi trinitate[m]: vt pater et filius et sp[iritu]s sanctus
vbiq[ue] simul esse no[n] possint. Quia illud est multo
mirabilius: q[uod] cu[m] deus vbiq[ue] sit totus: no[n] tamen in
omnibus habitat. Non eni[m] omnib[us] dici potest. q[uod]
ait ap[osto]lus vel quod ia[m] dixi: vel etiam illud. Nescitis
q[uod] templu[m] dei estis et sp[iritu]s dei habitat in vobis:
Unde ec[on]trario de quib[us]da[m] dicit idem. Quisq[ue]
autem sp[iritu]m x[p]i no[n] habet. Dic no[n] est eius. Quis
porro audeat opinari (nisi quisquis inseparabili-
tatem trinitatis penitus ignorat) q[uod] in aliquo pos-

sit habitare pater aut filius in quo no[n] habitat sp[iritu]s
sanctus: aut in aliquo sp[iritu]s sanctus: in quo no[n] et
pater et filius: Unde fatendu[m] est vbiq[ue] deum esse
per diuinitatis presentia[m]. sed no[n] vbiq[ue] per inhabi-
tationis gratia[m]. Propter hanc eni[m] inhabitatione[m]
(vbi proculdubio gratia dilectionis ei[us] agnoscit[ur])
no[n] dicimus: pater noster qui es vbiq[ue] (cu[m] et hoc ve-
ru[m] sit) sed pater noster qui es in celis. vt et templu[m]
eius potius in orone co[m]memoremus quod et nos
ipsi esse debemus. Et inq[ui]tum sumus: intant[um] ad
eius societate[m] adoptionis familia[m] p[er]tinemus. Si
enim populus dei nondu[m] factus equalis angelis e-
st adhuc in ista p[er]grinatione dicit templu[m] eius. ad ei[us] fami-
liam p[er]tine mus. angeloru[m]. quibus aggregandi et coequandi sum[us]
cum finita peregrinatione quod promissum est su-
pserimus?

Inq[ui]tus
sum[us] t[em]plu[m]
dei int[er]
ad ei[us] fami-
liam p[er]tine-
mus.

Multu[m] mirabilis res est. que admodu[m] quoru[m]
dam: nondu[m] cognoscentiu[m] deum sit inhabitator
deus: et quoru[m]da[m] cognoscentiu[m] no[n] sit. Nec illi eni[m]
ad templu[m] dei p[er]tinent: qui cognoscentes deu[m] non
sicut deu[m] glorificaueru[n]t aut gratias egerunt. Et
ad templu[m] dei p[er]tinent paruuli. sanctificati sacra-
mento x[p]i. sp[iritu] sancto regenerati. qui certe p[er] etate[m]
nondu[m] possunt cognoscere deu[m]. Unde que potue-
runt illi nosse: nec habere isti potueru[n]t habere an-
teq[ua]m nosse. beatissimi aut[em] sunt quibus hoc est deu[m]
habere quod nosse. Ipsa quippe notitia plenissi-
ma: verissima: ac felicissima e[st]. Neq[ue] hoc in paru-
lis miru[m] debet videri: cu[m] ap[osto]lus quib[us]dam maiorib[us]
etiam dicat. Nescitis q[uod] templum dei estis et
sp[iritu]s dei habitat in vobis: de quolib[us] paulo an-
te dixerat. Animalis aut[em] homo non percipit que su[n]t
sp[iritu]s dei. Quos etia[m] paruulos vocat. no[n] carnis
etate: sed mentis. Non itaq[ue] percipiebant cognitio-
nem sp[iritu]s sancti qui habitabat in eis. et habitan-
te in se sp[iritu] sancto: adhuc animales: nondu[m] sp[iritu]s
tales erant. q[uod] nondu[m] poterant hitatorem suu[m] sp[iritu]m
cognitione percipere. Habitare aut[em] ideo et in
talib[us] dicitur q[uod] in eis occulte agit: vt sint templu[m]
eius. idq[ue] in proficietibus: et proficendo p[er]seueran-
tibus p[er]ficit. Spe eni[m] salui facti sumus (sicut apo-
stol[us] dicit. cu[m] alio loco dicat. Saluos nos fecit per
lauacru[m] regenerationis. Cum ergo hic dicat sal-
uos nos fecit tanq[ua]m salus ipsa ia[m] data sit) q[uod] admo-
du[m] accipiens sit illic exponit vbi ait. Spe eni[m] sal-
ui facti sumus. Agit ergo (in quibus adhuc mor-
talibus habitat) ipsam edificationem habitaculi
sui. quam non in ista sed in alia post hanc vita[m] p[er]-
ficeret. quando absorberetur mors in victoria dice-
turu[m] illi. Vbi est mors victoria tua? Vbi e[st] mors
aculeus tuus? Cum itaq[ue] proficientes in quibus
mortalibus habitat: dum de die in diem renouan-
tur magis magisq[ue] iustificet. Exaudiat orantes:
mundet confitentes vt exhibeat sibi templu[m] im-
maculatum in eternum: merito dicitur no[n] habita-
re in eis qui cognoscentes deum: non sicut deum
glorificauerunt: aut gratias egerunt. Volendo e-
nim et seruando creature poti[us] q[uam] creatori no[n] vni[us]
veri dei templu[m] se e[ss]e volueru[n]t: atq[ue] ita diu volu[n]t e[ss]e
habere cu[m] multis: facili[us] effeceru[n]t vt euz non habe-
ret. q[uam] vt dijs multis falsis se misceret. Et merito
dicitur habitare in eis quos secundu[m] p[ro]positu[m]
vocos iustificandos: glorificandosq[ue] suscipit. e-
tia[m] anteq[ua]m in corpore a (que vbiq[ue] tota est) valeant
eius nosse natura[m]. q[uod] tum nosci ex parte et per spe-
culum et in enigmate ab homine in hac vita (cum
plurimu[m] profecerit) pot[est]. Hos tales etia[m] si anteq[ua]m p[er]-

In eode[m] lib.

Roma. i.

I. Cor. ii.

Quo sp[iritu]s
sanct[us] aia-
les inhabi-
tat non co-
gnoscentes
sui habita-
tozem.

I. Cor. xv.

Licet de
vbiq[ue] sit
tor[us] no[n] t[ame]n i
oib[us] habi-
tat.

Roma. viii.

Ad Corinthios. Epistola. i.

6

uentant ad spirituales mentis etatem ubi non lacte alantur sed solido cibo: dies vite huius extremus inuenerit. perficiet in eis habitator illoz quicqd hic intelligentie minus habuerunt: quonia ab unitate corporis xpi: qui nobis via factus est et a templi dei societate non recesserunt. **U**n vt non recedant: regula fidei (pusillis magnisque communē) in ecclesia p seuerant tenet. Et in quo puerunt in eo ambulat et donec eis deus reuelat: si quid alit sapit: cogitationes suas carnales non dogmatizant. qz non obdurat pretiosos defensionibz immanedo: sed quodammodo ambulando (id est perficiendo) dsudat intelligentie pspicitate impetrantes p fidei pietatem.

Si quis autē templū dei violauerit: disperdet illum dominus. Templum enim dei sanctum est. quod estis vos.

Ex smoe de decē cordis.

Postolū audite. Nescitis qz templum dei estis. et spūs dei bitat in vobis: Hoc dicit xpianis. Hoc dicit fidelibus. Nescitis qz templū dei estis et spūs dei bitat in vobis: Si quis templū dei corripuit: corripet illū deus. Videte quō minas. Pōis corrumpti domū tuā. qre corripit domū dei: Omnia ergo peccata hominū aut ad corruptelā ptinet flagitiorū: aut ad facinora nocēdi. qz deo nocere non potes in facinoribus: in flagitijs eum offendis in corruptelis eum offendis: in te illi iniuriā facis. facis enim iniuriā gratie ipsius dono ipsius.

Ex smoe de vbi dñi in monte. xvi.

Non nosti pñū tuū. Nā nosti q accedis. qd māduces. quid bibas. imo quē māduces. quē bibas. Nemo dicat in corde suo: Peccata carnis non curat deus. Nescitis (inquit) qz templū dei estis. et spūs dei bitat in vobis: Quisqz templū dei corripuit: corrumpt illū deus. Nō se fallat. sz forā dicet aliqz templū dei aīm me est: nō corp meū. Dicit etiā testimoniu. Dis caro fenū et ois claritas eius qñ flos fenū. Infelix interpretatio puniēda cogitatio. Fenū dicta ē caro: qz moritur. Sz qd ad tēp moritur nō re surgat cū crimine. Vis nolle aptaz etiā inde sententiā: Nescitis (inquit idē apls) qz corpa vra sunt spūscī quē habetis a deo: p tēnebas corpale pctm: p tēnebas q peccas i templū ipz. Corp tuū templū est spūscī. Quid facias de tēplo dei tā vide. Si eligeres i ecclesia dei facere adulteriū itra istos pletes: qd te eet scelerat? Nō aut tu ipse es templū dei. tēplū itras. templū exis. tēplū in domo tua manes. tēplū surgis. Vide qd agas. vide ne offēdas tēpli bitatorē ne deserat te. et in ruinā vertaris. Nescitis (inquit) qz corpa vestra (et hoc de fornicatione loqbat apls ne p tēnerēt corpalia pctā) tēplū in vobis sunt spūscī quē habetis a deo. et nō estis vri. empti enim estis pñio magno. Si p tēnis corp tuū: p sidera pñū tuū. Scio ego. et meū omis homo q pauloat tēti p siderauerit: neminē deū timentē sub verbis eius nō se corrigere: nisi q putat qz plus habet vire ipa res ē q multos occidit. cū dicūt. cras cras et subito hostiū claudis et remāsit foris cū voce coruina. qz nō habuit gemitum columbinū.

H. i. Petri. i.

Corporalia pena nō esse cōtemnenda.

Spes longe vite multos occidit.

Ex trac. p. i.

Apl's dicit. Templū enī dei scīm ē qd estis vos. Quisqz templū dei violauerit. disperdet illum deus. Templum enī dei violat qui violat unitatē. Non enī tenet caput (ex quo totū corpus cōnectū et cōpactū p oēm tactū subministratōis scdm operationē in mensurā vniuscuiusqz partis incrementū corporis facit) in edificationē sui in charitate. In

hoc templo sancto suo dominus est qd constat multis mēbris sua quibusqz officia gerentibus in vna edificationē charitatis pstructis. **Q**ui violat qsqz causa principat? sui a catholica societate diffūgit.

Quo sūt precepta et duo genera pctōz. Aut enī in deū peccat homo. aut in hominē. Peccat autē in deū etiā corripēdo templū eius. In te etenim habitat deus. redemit te sanguine filij sui. qz et ante qz redimeretis cui? seru? eras nisi ei? qui pdidit oia: Peculiariter quodammodo te hūc voluit redemptū sanguine filij sui. Et nō estis vestri (inquit apls)

Empni enim estis pñio magno. glificatē portate deū in corpe vro. Ergo ille a quo redēpt? es fecit te domū suā. Nūquid tu vis euerti domū tuā: sic pfecto nec deus suū: hoc ē teipz. Si tibi nō parcis propter teipz: pce tibi propter deum qui te fecit templum suum. templū enī dei sanctum est (inquit) quod estis vos. et qui templum dei corripit: corripet illū deus. Que peccata homines quando faciūt putat se nō peccare qz nulli hominī nocet. sed quomodo ē in nocēs qui nō parcit sibi? Ille enī in nocens ē qui nulli nocet: qz dilectionis pñi regula ab ipso est. Hoc enī dixit deus. Diliges pñm tuū tanqz teipz. Quō ergo i te salua est dilectio pñi tui qñ dilectio tui per intēperantiā vulneratur?

Uerū tēplū dei agnoscim? tēplū enī dei scīm ē (inquit) qd estis vos. Si q nos sum? templū dei a ra dei aia nra ē. Sacrificiū dei quid est? Forte sacrificiū mō. Imponim? i arā sacrificiū qñ deū laudam? docet enī nos psalm? dices. Sacrificiū laudis glificabit me: ibi via ē vbi ostendā illi salutare dei. Ar vero sacerdotē si requiras sup celos est interpellat pro te qui in te mortuus est pro te.

Nemo se seducat. Si quis videtur inter vos sapiens esse in hoc seculo: stultus fiat vt sit sapiens. Sapientia enī huius mundi stultitia est apud deum. scriptū est enim: comprehendam sapientes in astutias eorum et iterum. dominus non uir cogitationes sapientium quoniam vane sunt.

Nescis cogitationes dei qñ iuste sūt. Ille scit cogitationes hominū: quoniam vane sūt. et hoies cognouerunt cogitationes dei. Sed quibz iā amic? factus est prodit consiliū suū. et vos fratres mei nolite vos contēnere. si cum fide acceditis ad dominū: auditis cogitationes dei. eas modo discitis. Hoc vobis dicitur et ad hoc instrui mī. Relinquit ergo cogitationes hominum que vane sunt vt comprehendatis cogitationes dei q sapiētes sunt.

Qui hic beati esset a seipsis beati fieri mīra vanitate voluerunt: irrisit hos veritas per prophetam dicentē. Dominus nouit cogitationes hominū quoniam vane sunt. vel sicut hoc testimoniu posuit apostolus paulus: dominus nouit cogitationes sapientium quoniam vane sunt.

Pereant argumenta phorū. Stultam fecit deus sapientiam huius mundi. et dominus nouit cogitationes hominū quoniam vane sunt.

Dicitur aliquando in scripturis sapientia pro astutia abusione verbi non proprietate rei. Unde etiā dicitur vbi sapiens: vbi scriba: vbi conquistor huius seculi? Nonne stultam fecit deus sapientiam huius mundi?

Nolite glari et nolite loqui excelsa. neqz exeat

Ex smoe de conuersione apli.

Peccat in deū etiā corripēdo tēplū eius.

Nō est in nocēs q p intēperantiā se vulnerat.

Walt. xlii.

Ex tractatu pñi. xlii. Ido tēplū dei ara aia sacrificiū laus dei. Sacerdos christus. i.

Ex trac. pñi. xlii.

Cogitationes dei sapientes et hoies vane.

Ex libro de ciuitate dei. xvi.

pñi. xlii.

Ex trac. pñi. xlii.

Ex libro de pastouibz. i. Cor. i.

Ex libro de ciuitate dei. xvi.

magniloquii de ore vro qm deus scientiaru dñs. Ipse vos scit. et vbi nemo scit. qm qui putat se ali qd ee: cu nihil sit seipm seducit. Nec dicunt aduersarijs ciuitatis dei ad babilonia ptinētib⁹ de sua virtute psumētib⁹ in se nō in dño gloriantib⁹. Deus scientiaru est. atq; ideo r arbitet pscientiaz ibi vidēs cogitationes hominū quoniam vane sunt. Si hominū sunt r ab illo non sunt.

Nemo itaq; gloriē in hominib⁹. omia enī vra sūt siue paul⁹ siue apollo siue cephas siue mūd⁹ siue vita siue mors siue presentia siue futura. oia enī vestra sunt vos autem xpi xps autem dei.

In capite numerent inueniunt vñū duo tres: qtuor. Itē caput mulieris vir. caput viri christus. caput autē christi de⁹. Si eodem modo numeret inueniunt si mulier vñū r duo tres r quattuor. Porro vñū et duo r tres r quattuor simul ducti sunt decem. Quapropter disciplinā q̄ insinuat p̄ditore deum et p̄ditā creaturā recte significat denari⁹ numer⁹. Et cū corp⁹ pfectus atq; inextimabile subdit aīe perfecte atq; inextimabili. rursusq; ipsa subdit xpo r xps deo. nō tanq; dissimilis aut alteri⁹ natu re sed tāq; patri fili⁹: hoc totū eodē nūero denario recte significat q̄ post resurrectionē corporis sp̄atur futurū in eternū. Et fortassis p̄pterea q̄ pducitur ad vineā denariū accipiūt mercedis nomine.

Cū dictū est qm de⁹ spūs est. aiaduertendū est nō ee dictū qm spūs de⁹ est: s; qm de⁹ spūs ē. vt ipsa deitas p̄sē filij hoc loco dicta sit de⁹ qd ē spūs scūs. hūc accedit aliud testimoniū qd dicit Joannes ap̄ls. Qm de⁹ dilectio ē. etiā hic nō ait. Dilectio dei est: s; de⁹ dilectio ē. vt ipsa deitas dilectio intelligatur. r q̄ in illa enumeratione p̄nexarū sibi rerū (vbi dicit. Oia vestra sūt vos autē xpi xps autē dei r caput mulieris vir. caput viri xpus. caput autē xpi de⁹) nulla sit p̄mōratio spūs scī. qz non se re in ijs q̄ sibi p̄nexa sūt nūerari solet ipsa p̄nexio.

Capitulum. Quartum.
Ignos existimet homo vt ministros xpi r dispē satores ministeriorū dei. Piciā queritur inter dispensatores vt fidelis q̄s inueniatur.

Dispensator plane salutis eterne cū ceteris innumerabilib⁹ p̄seruis meis sū qd si volēs facio mercedē habeo. Si autē iuit⁹ tñ mibi dispensatio credita ē. neq; enī ee salutis illi⁹ dispēsatorē p̄verbū sacramētū tā hoc ē etiā ee p̄cipē. Itā si p̄ bonos nō dispēsaret. nō recte ap̄ls diceret. Imitatores mei estote: sicut r ego xpi. Rurs⁹ si p̄ malos nō dispēsaret nō de quib⁹ dā dñs diceret. q̄ dicūt facite q̄ autē faciūt facere nolite. dicūt enī r nō faciūt. Multi q̄ dispēsatores sūt p̄ quoz ministeriū puenit ad etnā salutē. S; q̄rit inter dispēsatores vt fidelis q̄s iuciat. r inter ipos fideles in quoz me nūero ille qui non fallitur p̄putet. Alius ē sic. alius autē sic sicut vñū cuiq; de⁹ partitus est mensuram fidei.

Mibi autem pro minimo est vt a vobis iudicer aut ab humano die. S; neq; me ipsum iudico. nihil enim mibi conscius

sū: sed non in hoc iustificatus sū: qui autem iudicat me dominus est.

Musq; enī p se rōnē reddet. nec alie⁹ no testimoniū q̄sq; adiunat ap̄s deū cui secreta cordis appent. Et vix sibi q̄sq; sufficit vt ei testimoniū p̄beat cōscientia sua. Quis enī gloriabit mundū se h̄re cor? Inde est qd ap̄ls dicit. Mibi minimū ē vt a vobis iudicer aut ab humano die. s; neq; meip̄s iudico. Quapropter cū de se q̄sq; aut nō oīno aut vix possit verā p̄ferre sententiā: quō pōt de alio iudicare? Cum sciat nemo

quid agat in hoīe nisi spūs hominis. **M**ibi autē minimū ē vt a vobis iudicer aut ab humano die (ait ap̄ls) s; neq; meip̄s iudico. Melius enī me ego noui: q̄ illi. s; melius deus q̄ ego.

Sancti p̄dicatores xbi deit⁹ ip̄i abyssus. vt nō ueritis qz abyss⁹ r ip̄e ap̄ls. ait ei. Minimū est vt a vobis iudicer. aut ab humano die. q̄ta autē abyssus sit: audite ap̄ls. Neq; enī meip̄s diiudico. Tanta autē p̄fūditate credit ee in hoīe q̄ lateat ip̄m hoīez in q̄ est. q̄ta p̄fūditas latebat in firmamento in petro: qm qd in se int⁹ ageret nesciebat. r se cū dño vel p dño moritur⁹ temere p̄mittebat. q̄ta abyss⁹ erat? Que tñ abyss⁹ nuda erat oculis dei. Itā hoc illi xps p̄nuntiabat qd in se ip̄se ignorabat.

Mibi minimū ē vt a vobis diiudicer. Qm enī potestis diiudicare p̄scientiā meā? Qm examinare q̄ aimo facio q̄quid facio: q̄tū possūt homines de alio iudicare? Plus homo vtrq; ip̄se de se: sed de plus de homine q̄ homo de se.

Sicut ip̄e q̄ nos vocauit: pastores sumus: nō mercenarij. Sed qd ait ap̄ls: Mibi minimū est vt a vobis iudicer: aut ab humano die. S; neq; meip̄s iudico. nihil enim mibi p̄sciū sū: sed nō in h̄ iustificatus sū. Qui autē iudicat me dñs est. Itā tō bona est p̄scientia mea: qz vos eā laudatis. Quid enī laudatis: qd nō videtis. Ille laudet qui videt. Ille etiā corrigat si qd ibi videt qd ei⁹ oculos offendit. Qz et nos nō dicim⁹ p̄fecte nos sanos. s; tundim⁹ p̄ct⁹ n̄r. r dicimus deo. Propit⁹ esto ne peccētib⁹ Tamen puto (coram illo enī loquor) nihil aliud a vobis querens nisi salutem vestram.

Itaq; nolite ante tempus iudicare quo ad usq; vēiat dñs. qui et illuminabit ab scōdita tenebrarum. et manifestabit cōfiliā cordium. et tūc laus erit vñūq; a deo. Nec autē fratres transfigurauit me et apollo p̄ptervos: vt in vobis discat⁹ ne supra quez scriptū est vnus aduersus alterum infletur pro alio.

Pertinet autē ad nos (ne perniciosa opinio de fallamur) vt qz nō possu m⁹ hoīm idagare p̄scientiā de ip̄is reb⁹ h̄eam⁹ verā certāq; sciētiam. Hoc ē vt si ille vel ille hō vtrū sit ipudic⁹ / pudic⁹ ve nescim⁹: oderim⁹ tñ ipudicitiaz et pudicitia diligamus. Et si illū vel illū iniustum ee iustū ve nescimus: amem⁹ tñ iustitiā r iniustitiā d̄testemur. nō q̄s nobis ip̄is errādo p̄fingim⁹: s; q̄s fidelit⁹ (hāc se app̄etēdā illāq; vitā dā) in dei vita te p̄spicim⁹. vt cū de ip̄is reb⁹ qd app̄etēdū ē: appetimus. qd deuitandū deuitamus. Ignoscat⁹ nobis q̄ de occultis hominū aliquando imo assidue nō vera sentim⁹. Hoc enī ad humanā tētatōnem

Ex lib. q̄nto. num. lxxviii

1. Cor. ii.

Extractatu. p̄l. xxxvi.

Extractatu. p̄l. xli.

Ap̄ls est abyssus.

Extractatu. p̄l. cxliii.

Ex sm̄e de verbis euāgē lxxi.

20

Ex trac. euāgēlij sm̄ 10ā. xc.

H

Cōtra p̄sumētes de sua virtute

Ex lib. q̄nto. num. lxxviii 1. Cor. xi. et ad. Ephe. v.

Humor⁹ denari⁹ qd significat.

Ex sm̄e de simbolo. Johan. iiii.

1. Joh. iiii.

Ex ep̄la ad audacē.

Dispēsator salutis et ne sit p̄bō nos r malos.

Wanh. xliii

Ad Corinthios. Epistola. i.

1. Cor. x.

Quia ventis
lis est bu-
mana teta-
tio.

Ex tractatu
pi. c.

Ex lib. enche-
ridyon.

Ex epla ad
italicum.

In patria
omnes cogi-
tationes be-
atorum oib-
erunt mani-
feste.

De est lux
mentis pur-
gatarum.
Ex lib. d. ciui-
tate dei. xlii.
Prenova-
tionem
mundi de-
videbit in
omni crea-
tura.
Cogitatio-
nes inuice-
patebunt.
Futura se-
licitas.

ps. lxxviii.

ptinere arbitror sine qua ducti non potest vita ista. Ita ut apostolus diceret. Letatio vos non apprehendat nisi humana. Quid enim tam humanum quam non posse inspicere cor humanum: et ideo non est latebras perscrutari: sed plerumque aliud quam id quod sibi agit suspicari: quod et in his rebus tenebris humanarum (hoc est cogitatio non alienarum) nisi suspensiones intelligere non possumus quod homines sumus: iudicia tamen (id est definitas: firmas) sententias pertinere debemus: nec ante tempus quicquam iudicare donec veniat dominus et illuminet abscondita tenebrarum et manifestet cogitationes cordis. Et tunc laus erit unicuique a deo. Quando ergo non erratur in rebus: ut recta sit probatio virtutum: quod probatio: profecto si erratur in hominibus ventis est humana tentatio.

Modus reuelatus est iudicii. Non est: apparebit dies: apparebit iudicium. Audi apostolum. Itaque nolite ante tempus iudicare quicquam. Quid est ante tempus? Ante diem. Audi quod ante diem dicit: donec veniat dominus et illuminet abscondita tenebrarum et manifestet cogitationes cordis: et tunc laus erit unicuique a deo. Nam modo quod non vides cor meum non video cor tuum: non est. Non enim scimus mortales corda mortalium: tunc autem illuminabit dominus abscondita tenebrarum: et manifesta bit cogitationes cordis: et laus erit tunc unicuique a deo. Quia id laudabitur: diligetur a proximo in primo quod (ne lateat) ab ipso illuminatur deo.

Mortalia nostri certior in: ubi nemo scit quam sunt homines nisi spiritus hominis qui in ipso est. Sed cum venerit dominus et illuminaverit abscondita tenebrarum: et manifestaverit cogitationes cordis: tunc nihil latebit proximorum in proximo. Nec erit quod suis quisque aperiat: abscondat alienis: ubi nullus erit alienus. Lux vero ipsa (qua illuminabuntur hec omnia que modo absconduntur) qualis autem quanta sit quis lingua proferat: quis saltem infirma mente pertingat? Profecto lux illa ipse est deus quoniam deus lux est: et tenebre in eo non sunt ulla. sed lux mentis purgatarum: non istorum corporis oculorum. Erunt ergo tunc mentes idoneae: quod illa luce videatur: quod nunc nondum est. Hoc autem oculis corporis neque nunc potest neque tunc poterit.

Ita deus nobis erit notus atque perspicuus ut videatur spiritui a nobis singulis in singulis nobis. videatur ab altero in altero: videatur in seipso: videatur in celo nouo et terra noua: atque in omni que tunc fuerit creatura videatur per corpora in omni corpore quocumque fuerit spiritalis corporis oculi (acque pueniente) directi. Patebunt etiam cogitationes nostre inuicem nobis. Tunc enim implebitur quod ait apostolus. Nolite ante tempus quicquam iudicare et mori addidit. Donec veniat dominus: et illuminabit abscondita tenebrarum et manifestabit cogitationes cordis. Et tunc laus erit unicuique a deo. Quanta erit illa felicitas ubi nullum erit malum: nullum latebit bonum: placabit dei laudibus: qui erit omnia in omnibus. Nam quid aliud agat ubi neque ulla desidia cessabit neque ulla indigentia laborabit? Rescicio. Admonet etiam sancto cantico. ubi lego vel audio. Beati qui habitant in domo tua in secula seculorum laudabunt te.

Quis enim te discernit? quid autem habes quod non accepisti? Si autem accepisti quid gloriaris quasi non acceperis? Jam saturati estis: iam diuites facti estis. Sine nobis regnatis. Et tyranni regnetis ut et nos vobiscum regnemus. Puto enim quod deus nos apostolos nouissimos ostendit tanquam mortui destinatos.

Dicit apostolus dicens. Nemo gloriatur in homine. Et alio loco. Qui gloriatur (inquit) in domino gloriatur. Illi vero heretici seipsum a seipsum iustos fieri putantes (quasi hoc eis deus non dederit) sed ipsi sibi non vident in domino: sed in semet ipsis gloriantur. Talibus dicit apostolus. Quis enim te discernit? Sed id dicit: quod de massa illius perditionis quod facta est ex adam non discernit hominem: ut eum faciat vas in honore: aut in contumeliam: nisi deus. Sed quoniam homo carnalis et inanis inflatur cum audisset: quod enim te discernit? possit ridere vel voce vel cogitatione et dicere. discernit me fides mea. discernit me os meum. discernit me iustitia mea. Non apostolus occurrit cogitationibus eius? et dicit. Quid enim habes quod non accepisti? Si autem et accepisti: quid gloriaris quasi non acceperis? Sic enim gloriantur quasi non acceperint quod se a seipsum iustificari putant: ac per hoc in seipsum non in domino gloriantur: contumelios omnibus ex vno in condemnationem.

Discernunt non meritis suis sed per gratiam mediatorum. Hoc est in sanguine sancti ad iustificationem gratis. Itaque cum audimus? Quis enim te discernit? quod autem habes quod non accepisti? si autem accepisti quod gloriaris: quasi non accepisti ab illa perditionis massa quod facta est per primum adam? Debemus intelligere neminem posse discerni: nisi quod donum habet quod quis habet quod gratia saluatoris accepit. Hoc autem apostolus testimonium tam magnum est ut beatissimus cyprianus ad cyrinum scribens ipse subiiceret illi titulo in quo ait in nullo esse glandum quoniam nimen nihil sit.

Propterea dixi vobis (inquit) Quia nemo potest re ad me nisi fuerit ei datum a patre meo. Ergo et credere debet nobis. Non enim nihil est credere. Si autem aliquid magnus est. gaude quia credidisti. sed noli extolli. Quid enim habes quod non accepisti?

Misericordia eius proueniet me. cogitate quod dictum est proueniet me. Si aliquid tuum: primum attulisti et ex tuo aliquid bono primo misericordia dei meruisti: non te prouenit. Si autem non intelligis quod prouenit? es: nisi intelligas quod ait apostolus. Quid enim habes quod non accepisti? si est misericordia eius proueniet me. Denique attendes omnia bona quecumque habere possumus siue in natura siue in instituto: siue in ipsa prouentione i fide: si spe: si charitate: in bonis moribus: si iustitia: si timore dei totum non est nisi ex illius donis: ita clausit deus misericordia dei meruisti. Non inuenit (impletur bonis dei) quod appellaret deum suum nisi misericordia suam. Quoniam sub quoniam nemini despondit. Deus meus? Quis? misericordia mea. Quid est misericordia mea? Si dicas salus mea intelligo quod dat salutem. Si dicas refugium meum intelligo quod prouenit ad eum. Si dicas fortitudo mea: intelligo quod dat tibi fortitudinem. misericordia mea quod est? Quod tunc quicquid sum. De misericordia tua est. Si primum te inuocando te vult eum. quod fecit: ut esset quod te inuocaret. quod ego? Si egi aliquid ut esset: ita erat antequam esset. Porro si omnino nihil erat antequam esset: nihil te primum ut essem. Fecisti ut esset et tu non fecisti ut bonus essem? Dedit mihi ut sim. et non potuit mihi alius dare ut bonus sim? Si tu dedit mihi ut sis. Et alii mihi dedit ut bonus sim: melior ille qui mihi dedit ut bonus sis: quam ille qui dedit mihi ut sim. Porro quod nemo te in misericordia largior: a quo accipere ut essey: accipere ab illo ut bonus essem.

Deus meus misericordia mea. arguens enim super perbiam apostolus: non ait. Non habes. Sed ait. Quid enim habes quod non accepisti? Non arguebaris: quod dicebas te habere quod non habebas: sed quod ex te tibi volebas esse quod habebas. imo et habere te agnosce et ex te nihil habere: ut nec superbus sis nec ingratus. Quia spectaculum facti sumus mundo et angelis et hominibus? Nos stulti pro-

Ex epla ad
valentinum.

Contra glo-
riantes in
seipsum.

Ex lib. de cor-
rectione et gra-

Ex trac. eusa-
gelii fm. ioh.
xvii.
Credere est
donum dei.

Ex trac. ps.
lxxviii.

Quia mia
dei prouenit
hominem et re-
plet bonis
ideo dicitur mi-
sericordia
hominis.
Quid sit
dicere deo
mia mea.

Ex trac. ps.
lxxviii.

pter christum: vos autem prudentes in christo
Nos infirmi: vos autem fortes. Vos no-
biles: nos autem ignobiles. Usque in hac
horam et esurimus et sitimus et nudi su-
mus et colaphis cedimus et instabiles
sumus: et laboramus operantes mani-
bus nostris. Maledicimur: et benedi-
cimus. Persecutionem patimur et susti-
nemus. Blasphemamur: et obsecramus
Tanquam purgamenta huius mundi: facti
omnium purissima usque adhuc.

Quod probum (inquit) insipienti dedisti
me. Inter eos me vivere voluisti. Inter
eos predicare veritatem: qui amant va-
nitatem. et non possunt nisi irrideri ab eis
quod spectaculum facti sumus huic mundo et ange-
lis et hominibus. Angelis laudantibus: hominibus ob-
probantibus. immo et angelis et hominibus lau-
dantibus et vituperantibus. A dextris et a sinistris
habemus arma quibus militamus per gloriam et
ignobilitatem per infamiam et bonam famam: ut
seductores et veraces. Hec apud angelos. hec a-
pud homines: quod et apud angelos sunt sancti ange-
li: quibus benevivendo placeamus. Et sunt preua-
ricatores angelorum: quibus benevivendo displicea-
mus. Et inter homines sunt sancti viri quibus pla-
ceat vita nostra. et sunt nequissimi homines: qui irri-
deant vitam bonam nostram. Et hec arma sunt. illa
dextra: illa sinistra. utraque tamen arma sunt. Utriusque
armis et dextris et sinistris utor. et laudantibus et
vituperantibus et honorem deferentibus. et igno-
miniam irrogantibus. In his utriusque armis confisi
sumus cum diabolo utriusque eius sermo. Prosperis si non cor-
rumpor. Aversis si non frangor.

Non ut confundam vos hec scribo: sed
ut filios meos charissimos moneo. Nam
si decem milia pedagogorum habeat in christo
sed non multos patres. Nam in christo iesu
per euangelium ego vos genui. Rogo ergo
vos: imitatores mei estote: sicut et ego
christi. Ideo misi ad vos timotheum qui est
filius meus charissimus et fidelis in domino
qui vos commonefaciat vias meas que
sunt in christo iesu sicut ubique in omni ecclesia
doceo. Tanquam non venturus sum ad vos sic
inflati sunt quidam. Veniam autem ad vos cito
si dominus voluerit et cognoscam non sermones
eorum qui inflati sunt: sed virtutem. Non enim
in sermone est regnum dei sed in virtute.

Quod psalmista dicit. Coram patribus eorum
fecit mirabilia in terra egypti in capto-
taphneos: accommodatius accipimus
patres: Moysen et aaron: aliosque senio-
res qui commemorant in eadem scriptura: etiam spiritum
accepisse unde acceperat et moyses: ut esset adiutor
rent ad eundem populum regendum ac ferendum. Cur enim
non appellaretur pater. Non sicut deus pater unus
est qui regenerat spiritu sancto quos facit filios ad e-
ternam hereditatem: sed honoris gratia propter eta-
tem: curaque pietatis. sicut paulus senior dicit. Non
ut confundam vos hec scribo. sicut filios meos cha-

risimos moneo. Cum sciret utique a domino dictum: Cur vetat
ne vobis dicatis patrem in terra. unus enim est pater dominus pater
vester deus. Ad non ideo dictum est ut hoc voca-
bulum honoris humani de loquendi consuetudine in terra.
tolleretur: sed ne gratia dei (qua in eternam vitam
regeneramur) nature vel potestati vel etiam sancti
tati cuiusque hominis tribueretur. Ideo cum diceret. non homini sed
ego vos genui: prout dixit in christo: et per euangelium
ne ipsius putaretur esse quod dei est.

Quid vultis? In virga veniamus ad vos.
an in charitate et spiritu mansuetudinis?

Quod visitabo in virga iniquitates eorum. Sic et apostolus
cominat. Quid vultis? In virga veniamus ad vos? Ab-
sit ut dicerent populi filii. Si cum virga venturus es
noli venire. Melius est enim erudiri in virga patris:
quam in blandimento perire predantis.

Capitulum quintum.

Quod audio inter vos
fornicatio: et talis forni-
catio qualis nec inter ge-
tes: ita ut uxorem patris sui
aliquis habeat. Et vos i-
flati estis: et non magis lu-
ctu habuistis: ut tollat de medio vestrum
qui hoc opus fecit. Ego quidem absens cor-
pore: presens autem spiritu: iam iudicavi ut presens
eum qui sic opatus est in nomine domini nostri ie-
su christi congregatis vobis et meo spiritu cum
virtute domini iesu tradere huiusmodi homi-
nem sathane in interitum carnis ut spiritus
saluus sit in die domini nostri iesu christi.

Quid crudele moyses autem mandavit: aut
fecit. cum populum sancte zelans
et uni vero deo subditum cupiens: posteaque
cognovit ad fabricandum et colendum idolum
defluxisse: mentesque impudicas populum fuisse demonibus
in paucos eorum vindicaret gladio. quos deus ipse
quod offenderat: alto et secreto iudicio feriendos vo-
luisse inferri: et in presenti salubriter terruit. Et di-
sciplina in postea sanxit: Nam eum nulla crudelita-
te: sed magna dilectione fecisse quod fecit: quis non in
verbis eius agnoscat orationis pro peccatis eorum et dicen-
tis. Si dimittis illis peccatum: dimitte. Si autem dele-
me de libro tuo: Comparas ergo vultusque pie pru-
des illa cedet hac precem: videt profecto aptissime vi-
det iniquum malum sit aie: simulachra demonum for-
nicari qui sic seuit qui sic amat. Sic plane apostolus non
crudeliter: sed amabiliter tradidit hominem sathane
in interitum carnis ut spiritus saluus sit in die domini iesu. tra-
didit et alios ut discerent non blasphemare.

Magni et sancti viri qui iam optime scirent mortem
istam quam aiam dissoluit a corpore: non esse formidandam.
secundum eorum tamen animam qui illam timerent: nonnulla peccata
morte puniuntur. quo et viventibus metus incute-
retur et illis qui morte puniebantur non ipsa mors no-
ceret: sed peccatum: quod augeri posset si viveret. Non te-
mere illi iudicabant: quibus tale iudicium donauerat
deus. Unde est quod helyas multos morte affecit: et
propria manu igne divinitus impetrato. Ad et alij
multi magni et divini viri: eodem spiritu consulendo rebus
humanis non temere fecerunt. De quo helya cum exem-
plum dedissent discipulis domino: commemorantes quid ab
eo factum sit ut etiam ipsi daret potestatem petendi de celo
ignem ad consumendum eos qui sibi hospitium non preberent. re-

Extrac. p. lxxviii.

In libro praefatu capitulo. xxii.

Moyses ex charitate non crudelitate in paucos ydolatrias gladio vindicavit. Exo. xxxii.

Apostolus ex charitate tradidit hominem sathane.

In lib. de sermone domini in monte.

Quare per sanctos viros aliqua peccata morte puniuntur.

Extrac. p. lxxviii.

Sancti viri maxime predicatorum sunt spectaculum angelis et hominibus.

Ex tractatu: p. lxxviii.

Ad Corinthios. Epistola. i.

Quod si in eis dominus non exemplum prophetie sancti: sed ignominiam vindicandi. que adhuc erat in rudibus. **N**imiam aduertens eos non amare correctionem: sed odio desiderare vindictam. Itaque postquam eos docuit quid esset diligere proximum tanquam seipsum: infuso etiam spiritu sancto: quem decem diebus completis post ascensionem suam: de super ut promiserat misit. non defuerunt tamen tales vindicte: quibus multo rarius quam in veteri testamento. **I**bi enim ex maiori parte seruientes timore premebantur. **H**ic autem maxime dilectione liberi nutriebantur. Nam et verbis apostoli petri. **N**on timemus iram eius (sicut in actibus apostolorum legimus) exanimis ceciderunt. **N**ec resuscitati sunt sed sepulti. **E**t si huic libro heretici (qui aduersantur veteri testamento) nolunt credere: paulum apostolum (quem nobiscum legunt) intueantur. **P**icentem de quodam peccatore: quem tradidi sathane in interitum carnis: ut anima salua sit. **E**t si nolunt hic mortem intelligere (fortassis enim incertum est) qualibet videlicet per sathanam factam: ab apostolo fateantur. **Q**uod non eum odio: sed amore fecisse manifestat: illud adiectum: ut anima salua sit.

Actu. v.

Non est bona gloriatio vestra. **N**escitis quia modicum fermentum totam massam corrumpit?

Ex libro de unico baptismo.

Quid sibi vult tantus furor separationis istorum ab unitate corporis christi: quod (sicut prophetatum legitur) implerique iam cernitur toto orbe terrarum: atque in omnibus gentibus dilatatur? **H**ic certe: sicut scriptum est filius malus ipse se iustum dicit. exitum autem suum non habuit. **H**oc est non excusat. non diluit. non defendit. quod furore scismatico: in hereticam pestem de domo dei exte non timuit. **Q**uia si vere iustus esset: sicut paulus apostolus: cum fratribus falsis (de quibus in suis epistolis ingemit) ita in ecclesia christi cum eis quos iniustos vel nouerat vel putabat: sine ulla sui contaminatione persisteret: nec bonos propter malos defereret: sed malos propter bonos potius toleraret: tanquam granum cum palea potest dare charitatis trituram ferens: non tanquam leuissimus puluis: etiam ante ventilationem flatus cedens. **E**o quippe modo etiam cum iniquis (quos necesse est usque ad litus retia ista continere) in unitate catholica perseverans: non tamen cum fure concurrere: non peccatis communicare alienis: non cuiusque immunditie contractione macularetur: nec pollueretur tangendo pollutum: nec cuiusque fermento corrumperetur. **N**ec enim sunt consensio peccatorum: qua per feminam serpens hominem primum: etiam in paradisi felicitate decepit. **N**on communione sacramentorum: in qua discipulos iudas multos: immundus contaminare non potuit. **A**malis autem cum quibus sacramenta dei communicant etiam nunc in area nondum in horreo. iam tamen boni discedunt. et separantur morum dissimilitudine non corporum segregatione: aliter scilicet viuendo: non ad alia conuenticula veniendo. **S**ic nec cum malis vni sunt: nec ab ecclesie unitate discedunt.

Non cito sacramentorum non societates malorum sed conscientio peccatorum contaminat.

Expurgate vetus fermentum ut sitis noua conspersio sicut estis azymi. **E**t eni

Pascha nostrum immolatus est christus. **P**ascha fratres non sicut quidam existimant grecum nomen est: sed hebraicum. **O**pportunissime tamen occurrit in hoc

Extractus euangelii secundum iohannem. iij.

nomine quedam congruentia utrarumque lingua **P**ascha rum. **Q**uia enim passio grece paschy dicitur: ideo nomen est pascha passio putata est: velut hoc nomen apud hebraicum. **S**chy (hoc est passio) sic appellatum sit. **I**n sua ergo lingua. **H**oc est in hebreo pascha transitus dicitur. **P**ropterea: quia tunc primum pascha celebravit populus dei: quando ex egypto fugientes: rubrum mare transierunt. **N**unc ergo figura illa prophetica in veritate completa est: cum sicut ovis ad immolandum ducitur christus cuius sanguine illitis postibus nostris (id est cuius signo crucis signatis frontibus nostris) a perditione huius seculi tanquam a captiuitate vel in teremptione egyptia liberamur et agimus saluberrimum transitum: cum a diabolo transimus ad christum. et ab isto instabili regno ad eius fundatissimum regnum. **I**deo quippe ad deum permanentem transimus: ne cum mundo transeunte transeamus. **D**e hac nobis collata gratia. **D**eus laudans apostolus dicit. **Q**ui eruit nos de potestate tenebrarum et transtulit in regnum filii charitatis sue. **H**oc itaque nomen (id est pascha) quod latine (ut dixi) transitus nuncupatur: velut interpretas nobis beatus euangelista. **A**nte diem (inquit) festum pasche sciens iesus quia venit eius hora ut transiret ex hoc mundo ad patrem. **E**cce pascha. **E**cce transitus. **U**nde? **E**t quo? **D**e hoc scilicet mundo ad patrem. **S**pes membrum in capite est data: quod essent illo transeunte: sine dubio secutura. **Q**uid ergo infideles et ab hoc capite atque ab eius corpore alieni? **N**onne et ipsi transeunt quia non permanent? **T**ranseunt plane et ipsi. **S**ed aliud est transire de mundo: aliud transire cum mundo. **A**liud ad patrem: aliud ad hostem. **N**am et egypti transitum. **N**on enim persequendo manserunt. **N**on tamen transierunt per mare ad regnum: sed in mari ad interitum. **S**ciens ergo iesus: quia venit eius hora: ut transiret ex hoc mundo ad patrem: cum dilexisset suos qui erant in mundo: in finem dilexit eos. utique ut et ipsi de hoc mundo vbererant: ad suum caput: quod hinc transiret: eius dilectione transirent. **Q**uid est enim in finem: nisi in christum? **F**inis enim legis christus: ait apostolus: ad iustitiam clam omni credenti. **F**inis perficiens non interficiens. **F**inis quousque eamus. non ubi pereamus. **S**ic omnino intelligendum est. **P**ascha nostrum immolatus est christus.

Collo. i.

Johan. xiii. Transitus christi ad patrem est spes membrum.

Quo christus est finis legis. Roma. x.

Ex lib. ad ianuariu. ii.

Ipse est finis noster. **I**n illum est transitus noster. **I**nnouatio est vite nostre. **E**t est quidam transitus de morte ad vitam: qui fit primo per fidem ut in spe gaudeamus et in tribulatione patientes simus dum adhuc exterior homo noster corrumptur: sed interior renouatur de die in diem. **P**ropter ipsum initium noue vite. propter nouum hominem quem iubemur induere et exuere veterem expurgantes vetus fermentum: ut simus noua conspersio quoniam pascha nostrum immolatus est christus. **P**ropter hanc vite nouitatem: primus mensis in anni mensibus celebrationi huic attributus est. **N**am ipse dicitur mensis nouorum. **Q**uia vero in toto tempore seculi: nunc tertium tempus apparuit: ideo resurrectio domini tridua est. **P**rimum enim tempus est ante legem. **S**ecundum sub lege. **T**ertium sub gratia ubi iam manifestatio est sacramenti: prius occulti in prophetico enigmatate reuelatur. **H**oc ergo et in lunari numero significatur: quia enim septenarius numerus

Quare in primo mese celebratur pascha. Cur resurrectio tridua.

folet in scripturis ad quandam perfectionem mysticus apparere. Tertia ebdomada lune pascha celebratur (id est qui dies occurrit a quartadecima in vicesimam primam)

Itaque epulemur. non in fermento veteri. neque in fermento malitie et nequitie.

Sed in azimis sinceritatis et veritatis.

Quid quod pascha a nobis obicit celebrari. nec quod ita ut iudei celebramus insultat cum ouem magis nos habeamus in re presentis euangelij. non in vmbra futuri. eiusque occisione. tunc quotidie. tunc maxime in anniuersaria sollemnitate non ventura presignemus. sed facta pime morem. Ideo sane dies pasche sollemnitatis nostre ad diem celebrationis vmbrae iudeorum non occurrit. ut et dominicus dies quo christus resurrexit complectere mur. Azima vero qui recte fidei christiani sunt. non in fermento veteris vite (hoc est malitie) sed in ipsius fidei veritate et sinceritate custodiuntur. non septem diebus. sed omni die. Quod significatum est numero dierum septenario. quo quotidie omnis voluit dies. Quod et si aliquantum laboriosum est in hoc seculo (quonia angusta et arcta via est que ducit ad vitam) merces tamen certa seruatur. Nam ipse labor significatur est illis pygri dijs que aliquantulum subamara sunt. Si vultis ergo nosse. que re celebramus pascha. quod tunc pro nobis imolat est christus. Si vultis nosse. quare illud non ritu iudaico celebramus. quod illud erat venturi veri presignatio.

Scripti vobis in epla ne commisceamini fornicarijs. Non utique fornicarijs huius mundi. aut auarjs. aut rapacib. aut idolis seruiens. alioquin debueratis de hoc mundo exire. Nunc autem scripti vobis non permisceri. Si is qui frater nominatur inter vos est fornicator aut auarus aut idolis seruus aut maledicus aut ebriosus aut rapax cum huiusmodi nec cibum sumere.

Iannes dicit. Aliene doctrine hominibus. aue non esse dicendum. Paulus autem apostolus vehementer dixit. Si quis frater nominatur aut auarus aut ebriosus etc. cum eiusmodi nec cibum sumere. Et tunc cum colligis feneratoribus. in fidijs fraudatoribus. raptoribus. non priuata mensam. sed dei altare habebat. pmissis cyprianus. Quod autem hoc defendat. tam satis dictum est.

Multi christiani catholici vocant et sunt adulteri raptores. auari. ebriosi. et quicquid aliud sane doctrine aduersat. Nec ideo derogandum sane doctrine (que sola catholica est) quod multi eius nomine cenferi volunt. Et per illam sanari nolunt. Agnoscenda est enim paucitas illa. quam dominus precipue commendat in iustis. atque in innumerabili multitudine toto orbe diffusa. que tamen paucitas sanctorum atque fidelium (quod sepe commendandum est) tanquam granorum in spatione multitudinis palearum paucitas dicitur. Per se autem ipsa innumerabile massa frumenti facit.

Multi autem boni christiani propterea tacent. Et sufferunt aliorum peccata que nouerunt. quod documentis sepe deferuntur. et ea que ipsi sciunt. iudicij ecclesiasticis probare non possunt. Quis enim vera sunt quedam non tamen iudici facile credenda sunt. nisi certis indicij demonstrant. Nos vero a communione queque prohibere non possumus. (quis hec prohibitio non sit mortalis. sed medicinalis) nisi aut sponte confessum. aut in aliquo siue seculari siue ecclesiastico iudicio notatum atque

conuictum. Quis enim sibi vtrique audeat assumere ut cuique ipse sit et accusator et iudex. Cuiusmodi regulam etiam paulus apostolus in eadez ad corinthios epistola. breuiter insinuasit intelligit. cum quibusdam talibus enumeratis criminibus. ecclesiastici iudicij formam ad omnia similia ex quibusdam daret. Aut enim. Scripti vobis in epistola. non commisceri fornicarijs non utique fornicarijs huius mundi. aut auarjs. aut raptoribus. aut idolis seruiens. Alioquin debueratis de hoc mundo exire. Non enim possunt homines in hoc mundo viuere nisi cum talibus viuere. nec eos lucrari possunt facere christo. si eorum colloquium conuulsum vitauerint. Unde dominus cum publicanis et peccatoribus comedens. Non est opus (inquit) sanis medicus. sed male habentibus. Non uenire uocare iustos. sed peccatores. Et ideo sequitur apostolus. et ad iugit. Nunc autem scripti vobis. Non commisceri. Si is qui frater nominatur inter vos est aut fornicator. aut idolis seruus. aut auarus. aut maledicus. aut ebriosus. aut rapax. cum eiusmodi nec cibum quidem sumere simul. Quid enim mihi de ijs qui foris sunt iudicare. Nonne de ijs qui intus sunt vos iudicatis. De ijs autem qui foris sunt deus iudicabit. Auferte a vobis ipsis malum. Qui bus verbis satis ostendit paulus. non temere et quo modolibet. sed per iudicium auferendos esse malos ab ecclesie comunione. Ut si per iudicium auferri non possunt. tolleretur potius. ne per uerse malos euitado quisque ab ecclesia ipse discedat. eos quos fugere videtur vincat ad gehenam. Et ad hoc nobis sunt in scripturis exempla proposita. vel in messe. ut palea sufferatur usque ad vltimum ventillabrum. vel infra illa retia ubi pisces boni cum malis usque ad segregationem que futura est in litore (hoc est in fine seculi) equo animo tolleretur. Non enim contrarius est huic loco id quod alio loco dicit apostolus. Tu quis es qui iudicas alienum seruum. Quo domino stat. aut cadit. Noluit enim homines ab homine iudicari ex arbitrio suspitionis. vel etiam extraordinario usurpato iudicio. sed potius ex lege dei secundum ordinem ecclesie. siue vltro confessum. siue accusatum atque conuictum. Alioquin illud dixit. Si quis frater nominatur aut fornicator. aut idolis seruus etc. nisi quia eam nominationem intelligi voluit que fit in quemquam. cum sententia ordine iudicario atque integritate profertur. Nam si nominatio sufficit. multi damnandi sunt innocentes. quia sepe falso in quoque crimine nominant.

Quid enim mihi de ijs qui foris sunt iudicare. Nonne de ijs qui intus sunt vos iudicatis. Nam eos qui foris sunt deus iudicabit.

Ratres ad nos pertinet. vobis dicere ad nos pertinet christianis loqui. Quid enim mihi de ijs qui foris sunt iudicare. Ipse apostolus ait. Illos aliter alioquimur tanquam infirmos. Blandiendum est illis ut audiant veritatem. In vobis secunda putredo est. Auferte malum ex vobis ipsis.

Aliqui id quod dictum est. (De vobis ipsis) ita intelligunt. ut ex seipso unusquisque auferat malum (hoc est ut ipse sit bonus) Sed vtrolibet modo intelligat. siue ut seueritate ecclesie mali excommunicationibus corripiatur. siue ut se quisque corripiendo corrigendo a seipso auferat

Nullus potest esse accusator et iudex.

Forma ecclesiastici iudicij infra descriptur.

Luce. v.

Non temere referenda sententia ex coicationibus

Tolerandi sunt mali qui per iudicium auferri possunt

Roma. xiii. Qualis homo ab homine iudicandus sit non ex arbitrio suspitionis nec usurpato iudicio ex ordinario sed ex lege dei secundum ordinem ecclesie.

Ex similitudine de verbis euangelij.

Infirmis blandiendum.

Ex libro de fide et operibus

Ex libro. ii. contra faustum. capitulo. xxxii

Quare non celebramus pascha in die qua iudei nec ritum eorum sed in dominica.

Ex libro. vii. de baptismo

Ex libro contra faustum. ca. xx

Non est contra nequa paucitas bonorum propter multitudinem malorum.

Ex libro de penitentia. Non excusatur nisi sponte confessus aut in aliquo iudicio notatus atque uictus.

Ad Corinthios. Epistola. i.

a

Excolica =
tio est mise-
ricors se-
ueritas.
ii. Thessa. iii.

Ex libro re-
tractationis.
secundo.

malū. Illud tñ qđ supra dictū est nō habet ambi-
guitatē. Vbi precipit nō p̄miseri eis fratribus q̄
in aliquo supradicto vitio nominant (id est noti/
famosi q̄ sunt) Quo aut̄ aimo et qua charitate mi-
sericors ista seueritas adhibenda sit. nō solum eo
loco vbi ait. Et sp̄ritus saluus sit in die dñi iesu.
sed alibi quoq̄ euident ostēdit dīcēs. Si quis non
obaudir verbo n̄ro per ep̄lam. hunc notate: et no-
lite cōmisceri cū eo vt erubescet: et nō vt inimicū
eū existimetis: sed corripite vt fratrem.

Quod ait ap̄ls. Auferte malū ex vobis ipsis: vt
ex seipso quisq̄ auferat malum / non sic esse intelli-
gendū: sed sic potius vt homo mal⁹ auferatur ex
hominibus bonis. Qđ sit per ecclesiasticā discipli-
nā: s̄a r̄is greca lingua idicat. Vbi sine ābiguitate
scriptū ē: vt intelligatur hūc malū: nō hoc malum.

Capitulum vi.

Videt aliquis vestruz ha-
bens negociū aduersus
alterū iudicari apud ini-
quos: nō apud sanctos?
An nescitis qm̄ s̄acti de
hoc mūdo iudicabūt: et si in vobis iudi-
cabit mūdos: indigni estis qui de mini-
mis iudicetis. Nescitis qm̄ āgelos iudi-
camb⁹ i: q̄nto magis secularia. Secularia
igitur iudicia. si habueritis: contēptibi-
les qui sūt in ecclia illos p̄stituite ad iu-
dicādū. Ad verecūdiam v̄raz dico. Sic
nō est inter vos sapiēs q̄sq̄. qui possit iu-
dicare inter fratrē suum: sed frater cū fra-
tre iudicio contendit et hoc apud infide-
les. Jam quidem omnino delictū est in
vobis: q̄ iudicia habetis inter vos. Qua-
re non magis iniuriā accipitis? Qua-
re non magis fraudē patimini? S̄z vos
iniuriā facitis et fraudatis: et hoc fra-
tribus.

Ex libro en-
chyridion.

De p̄tēio-
ne in iudi-
cio p̄secu-
laribus re-
bus.

Matth. v.

Luce. vi.

Si posset putari iudiciū habere aduer-
sus alterū nō esse p̄tēio: sed tantūmodo
id extra eccliam velle iudicari: nisi secu-
laris adiungeret. Nā quidē oīno delictū
est: q̄ iudicia habetis vobiscum. Et ne quisq̄ ita
hoc excusaret: vt diceret iustū se habere negotiū
sed iniquitatē se pati quā vellet a se iudicium sentē-
tia remoueri: continuo talib⁹ cogitationibus vel
excusatiōibus occurrit: atq̄ ait. Quare nō magis
iniquitatē patimini? Quare nō potius fraudami-
ni? Ut ad illud redeat quod domin⁹ ait. Si quis
voluerit tunicā tuā tollere et iudicio tecū p̄tende-
re: dimitte illi et palliū. Et alio loco. Qui abstu-
lerit (inquit) tua: noli repetere. Prohibuit itaq̄
suos de secularib⁹ rebus cū alijs habere iudiciū
Ex qua doctrina ap̄ls dicit eē delictū. Namē cū
sint in ecclia talia iudicia finiri inter fratres: fratri-
bus iudicantib⁹. Extra eccliam vero terribiliter
verat. Manifestum est q̄ scdm̄ veniā concedatur
infirmis.

[An nescitis quoniam sancti de mundo iudicabūt?
Et si in vobis iudicabitur mund⁹: indigni estis q̄
de minimis iudicetis. Nescitis quoniam angelos iu-
dicabimus quanto magis secularia]

Sacramentū magnū est: duodenarij numeri.
Sedebitis (inquit) super duodeci sedes iudican-
tes duodecim tribus israel. Et duodecim selle ibi
sunt: non est vbi sedeat tertius decimus paulus a-
postolus. Et nō erit. quomō iudicet? Et ipse se iu-
dicaturū dixit. Non homines tantū: sed et ange-
los. Quos angelos: nisi apostatas angelos? Nesci-
tis (inquit) quia angelos iudicabimus? Respon-
det ergo turba. Quid te iactas iudicaturū? Vbi
sedebis? Duodecim sedes dixit dñs duodecim a-
postolos. Unus cecidit: in locū ipsius sc̄tus Mat-
thias ordinatus ē. Impletus est duodenarius nu-
merus sedium. Primo locum inueni vbi sedeat
sic te minare iudicaturū. Duodeciz ergo sedes qđ
sibi velint videamus. Sacramentū est cuiusdam
vniuersitatis. q̄ per totū orbē terraz futura erat
ecclia. Non solū ergo illi duodecim. Et ap̄ls pau-
lus: sed quotquot iudicaturi sūt: propter significa-
tionē vniuersitatis ad sedes duodecim pertinet.
Partes enī mūdi quattuor sūt. Oriens / occidēs /
aquilō / et meridies. Ite q̄tuor partes: assidue no-
minantur in scripturis. Ab omnib⁹ istis q̄tuor v̄-
tis. sicut dicit dñs in euāgelio. Q̄tuor v̄tis se
collectū electos suos. Ab oibus ergo istis quat-
tuor v̄tis vocat ecclesia. Quomodo vocatur vn-
diz? In trinitate vocatur. Nō vocatur nisi in ba-
ptismo. In noīe p̄ris et filij sp̄s sancti. Quattuor
ergo terducta: duodecim inueniuntur. et post aliq̄n-
ta. Quomō ergo in quinq̄ fratrib⁹ illius q̄ torque-
batur apud inferos: millia populi iudeoz: quomō
in numero centū quingenta trium p̄scium millia
millium sc̄torum: sic profecto in duodecim sedibus
nō duodecim homines: sed magnus numerus in-
telligitur perfectorum.

Extractum
p̄l. lxxvi.
Matth. xlv.

Numerus
duodena-
rius sediu
lacrament-
ti est vni-
uersitatis.

Opera manū eius veritas et iudiciū. Tene-
atur veritas ab ijs qui iudicantur hic. Iudicant
hic martyres et ad iudiciū perducunt. qui non so-
lū eos a quibus iudicari sūt: sed etiā angelos iudi-
cabunt: aduersus quos eis erat colluctatio. etiam
cū ab hominib⁹ iudicari viderent. nec separaret e-
os a christo tribulatio / angustia / fames / nuditas
gladius. [Secularia igitur iudicia si habueri-
tis p̄tēptibiles q̄ sunt in ecclia illos p̄stituite ad
iudicandum. et]

Extrac. p̄l.
ex.

Domini iesuz (in cuius nomie securus hec di-
co) testem inuoco sup animā meā: quoniam q̄tū ad
meū quidē attinet comodū / multo maiorem per sin-
gulos dies: certis horis aliquid manib⁹ operari.
Et ceteras horas habere ad legendū et orandū
(aut aliquid de diuinis litteris agendū) liberas:
q̄ tumultuosissimas perplexitates causarum alle-
narū parti de negocijs secularib⁹: vel iudicādo of-
rimendis vel interueniendo p̄cedendis. Quib⁹
nos molestijs idē afflixit apostol⁹. Non vtiq̄ suo:
sed eius q̄ p̄ eū loquebat arbitrio. quas tñ ip̄m per-
pessum nō legimus. Aliter enī se habebat aposto-
lus et discursus. Nec dixit. Secularia igitur iu-
dicia si habueritis: ad nos deferre. aut nos p̄stitu-
te ad iudicandū. sed eos q̄ cōtēptibiles sūt in ec-
lesia: hos (inquit) p̄stituite ad iudicandū. Ad re-
uerentiā vestram dico. Sic nō est inter vos quisq̄
sapientis qui possit inter fratrē suū iudicare. sed fra-
ter cū fratre iudicatur. et hoc apud infideles. Sa-
pientes ergo qui in locis p̄stebant fideles et sc̄ti
nō qui hac atq̄ illac propter euāgellum discurre-
bāt: talium negotiorū examinatores esse voluit.
Unde nūq̄ de illo scriptum est: q̄ aliquando tali-
bus vacauit a quib⁹ nos excusare nō possum⁹ etiā
discurren-
tes.

Ex libro de
opib⁹ mona-
charum.

De termi-
natione
causarum

Sapientes
in locis cō-
sistētes ex-
aminato-
res nego-
riorū esse
voluit non
predicato-
res p̄pter
euāgellū
discurren-
tes.

Paulus maluit ne-
gocia xp̄ia
nostrū p cō-
tentibiles
iudicari q̄
deferri in
forum.

Extrac. p̄i.
c. lvi.

si cōtempribiles simus. quia et hos collocari vo-
luit si sapiētes defuisset: potius q̄ vt negotia xp̄ia
nostrū deferretur in forū. Quē tamen laborem non
sine cōsolatione dñi suscepimus p̄spēvite eterne.
vt fructū feramus cū tolerātia. Serui enī sumus
eius ecclesie. et maxime infirmioribus membris.
qualia libet in eodē corpore mēbra simus.

Quare nō magis iniuriā accipitis: quare nō ma-
gis fraudē patimini? Sed vos iniuriā facitis.
et fraudatis. et hoc fratribus.]

Faciens iudiciū iniuriā accipietis? **I**ndicat
iniuriā accipietes. facit illis iudiciū. Quib? Qui
accipit iniuriā. puniens omnes iniuriosos. Si er-
go sapiebit iniuriā accipietibus / et puniet iniurio-
sos. Vide modo de quorū numero esse vis. Vide.
Attende. Vtrū in eis velis esse qui iniuriā accipi-
unt: an in eis qui iniuriā faciunt. Statim enī ad te
procedit vox ap̄lica. et dicit tibi. Jam quidē oino
delictū est / q̄ iudicia habetis vobiscū. Quare nō
magis iniquitatē patimini? Quare non magis in-
iuriā patimini? Corripit hoīes q̄ non patiūtur
iniuriā. Non vt patiaris molestiā te hortat: sed vt
patiaris iniuriā. Nō enī omīs molestiā iniuriā est.

Quicqd enī iure pateris: non est iniuriā. Ne forte
diceret: et ego inter iniuriā passos numeroz. Nā
illud in illo loco: et illud in illa causa passus sū. U-
de si iniuriā passus es. Patrones multa patiūtur.
sed nō est iniuriā. Accelerati / malefici / effracto-
res adulteri / corruptores / oēs patiūtur multa mala.
sed nulla est iniuriā. Aliud est enī pati iniuriā. Ali-
ud est pati tribulationē / aut penā / aut molestiam
aut supplicii. Cōsidera vbi sis. quid egeris vide.
q̄re patiaris vide: et vbi vides: qd patiaris. Ius
et iniuriā p̄traria sūt. Ius enī est / qd iustū est. Ne-
q̄ enī omne qd ius dicit. Ius est. Quid si aliquis
condat ius iniquū? Nec ius dicendū est si iniustū
est. Aliud ergo verū ius / qd etiā iustū est. Vide qd
feceris / nō quid patiaris. Si ius fecisti: iniuriā
pateris. Si iniuriā fecisti: ius pateris.

An nescitis quia iniqui regnum dei nō
possidebūt? Nolite errare: neq̄ fornicarij:
neq̄ idolis seruiētes: neq̄ adulteri:
neq̄ molles: neq̄ masculorū concubito-
res: neq̄ fures: neq̄ auari: neq̄ ebriosi:
neq̄ maledici: neq̄ raptores. regnū dei
possidebunt.

Quid quale est in quo sibi blandiunt q̄
sua se vanitate seducit: Perseuerātes
enī in malicijs / atq̄ in luxurijs suis / cū
audiūt ap̄līm dicentē. Qm̄ q̄ talia agūt
regnū dei nō possidebūt: audent sibi preter regnū
dei / salutē quā desiderāt polliceri. atq̄ ita inter se
loquūtur dñi recusant agere penitentia p̄ptis su-
is. et perditos mores aliqñ in meli⁹ cōmutare. Re-
gnare nolo. sufficit mihi saluū me esse. In quo pri-
mum eos fallit / q̄ eorū nec salus est vlla / quorū ini-
quitas pseuerat. Qd enī ait dñs (quonā abunda-
uit iniquitas / refrigescit charitas multorū. qui au-
tem perseuerauerit in finē hic salu⁹ erit) salutē vti
q̄ p̄misit perseuerātib⁹ in charitate non in iniqui-
tate. Vbi autē charitas est: opera illa mala / a re-
gno dei separātia / esse non possunt. Omīs enī lex
in vno sermone impleta est. in eo qd scriptū est. Vi-
liges proximum tuū tanq̄ teipm. Deinde si est ali-
qua differētia inter regnantes et non regnantes:
oportet tamē in vno regno sint oēs. ne in hosti-

um / aut in alienorū numero deputetur. Omēs enī
Romani / romanū regnū possident / quīs nō omīs
in eo regnent. sed ceteris regnātibus pareāt. Nō
autē (ait apostol⁹) qui talia agunt / nō regnabunt
cū deo. sed regnū dei nō possidebūt. Quod etiam
de carne et sanguine dictum est: caro et sanguis re-
gnū dei nō possidebūt. quia corruptibile hoc in-
duet incorruptionē / et mortale hoc induet immor-
talitatē. Etiam nō caro et sanguis: sed ex anima-
li corpore spiritalis corporis habitum naturam-
q̄ mereatur.

1. Cor. xv.

Et hec quidē fuistis: sed abluti estis. s̄
sanctificati estis. sed iustificati estis in
noīe dñi nostri iesu xp̄i. et in spū dei nri.

Sanct⁹ sum. cū audio vocē dñi agnosco.
et hic separo meā. Certe iseparabiliter
loquit a corpore suo. Cū sic loquit et au-
debo ego dicere: quonā sanctus sum?
Si sanct⁹ tanq̄ sanctificās. et nullo sacrificiē indi-
gens: superbi⁹ et mēdax. Si autē sc̄s sanctifica-
tus: (fm id qd dictū est: sancti estote: q̄ et ego san-
ctus sum) audeat et corpus xp̄i. audeat et vnus il-
le homo / clamās a finibus terre / cū capite suo et
sub capite suo dicere: quonā factus sum. Accepit
enī gratiā sanctitatis / grām baptisimī / et remissio-
nis peccatorū. Et hec quidē fuistis ait ap̄l⁹ / enu-
merans multa p̄ctā. et leuia et grauiā. et v̄sitata et
horribilia. Et hec quidē fuistis. sed abluti estis. s̄
sanctificati estis. Si ergo sanctificatos dicit: dicat
et vnusquisq̄ fidelis / sc̄s sum. Nō est ista super-
bia / elati: sed cōfessio nō ingrati. Si enī dixeris te
ex te esse sc̄m: supbus es. Iustus fidelis in xp̄o
membri christi / si te dixeris nō esse sanctū: ingra-
tus es. Et enī ex alio latere incipis iniuriā facere
ipsi dño nostro iesu xp̄o. Si enī xp̄iani omēs et fi-
deles / baptizati in illo / ipm induerunt (sicut dicit
ap̄l⁹. quotquot in xp̄o baptizati estis: xpm indui-
stis) si mēbra sūt facti corporis ei⁹ / et dicit se san-
ctos nō esse: capiti ipsi faciūt iniuriā. cuius mēbra
sc̄a non sunt. Jam vide vbi sis. et de capite tuo di-
gnitatē cape. etenim eras in te tenebre: nūc aut lux
in dño. Fuistis aliqñ tenebre. sed nūquid tenebre
remanistis: Ad hoc illuminator venit vt tenebre
remaneretis: aut vt in illo lux fieretis?

Extractum
p̄i. lxxxv.

Leui. xix.

Quō fide-
lis possit
dicere se
esse sanctū
sanctifica-
tum.

Sala. iii.

q̄si diceret
non.

Omnia mihi licent: sed non omnia expe-
diunt. Alia mihi licent: sed ego sub nul-
lius redigar potestate.

Quibusdā que ad escam p̄tinet. Alia
(inquit ap̄l⁹) mihi licita sunt. sed ego
sub nullius redigar potestate. Escavē-
tri / et v̄ter escis. Deus autē et hunc et
has euacuabit. Item alibi de hoc ipso. Omnia lici-
ta sunt: sed non omnia expediūt. Omnia licita sunt:
sed non omnia edificāt. nemo qd suum est querat:
sed id qd alteri⁹ est. Atq̄ vt ostēderet vnde loque-
retur. Omne (inquit) qd in macello venit / mandu-
cate / nihil interrogātes p̄pter conscientiam. et ta-
men alibi dicit. Nō māducabo carnem in eternū /
ne fratrem meū scandalizem. Item alibi. Omnia
quidē mūda: sed malū est hominī qui per offensio-
nem māducatur. Quod est: omnia quidē mūda: hoc
est: omnia licita sunt. et qd est: sed non omnia expe-
diunt: ipm est: sed malum est hominī qui per offē-
sionem manducat. Ita ostendit ea que licita sunt
(id est nullo precepto dñi prohibētur) sicut expe-
dit potius esse tractāda. non p̄scripto legis: sed
cōsilio charitatis. Nec sūt que amplius erogātur

Ex libro ad
polētum.

1. Cor. x.

Licita id
est nō phi-
bita: p̄silio
charitatis
nō p̄scrip-
to legis
tractanda
sunt.

Ex libro de
penitentia.

Matth. xxiii

Soli p̄se-
ueranti in
charitate
p̄mittit re-
gnū dei.
Sala. v.

Ad Corinthios Epistola Prima.

a

saucio. qui curandus ad stabulum Samaritan illi⁹ miseratione perductus est. Et ideo dicitur nō a dño precipi / quia dñs moneatur offerri. vt tanto intelligatur esse gratioza / q̄to magis ostēduntur indebita. Sed ea que in his talia sūt: vt / quia sint licita) nō expēdiant: nō in eis dici potest / bonum est hoc: sed illud melius. sicut dictū est: qui dat nuptiam / benefact. et qui non dat nuptiam / meli⁹ facit. Ibi enī vtrūq; licet. et hoc aliquādo. aliqui illud expēdit. Nam illis qui se non cōtinent: vtiq; expēdit nubere. et qđ licet: expēdit. Que autē vouerint cōtinentiā: nec licet: nec expēdit. Porro licet discedere ab infideli cōiuge: sed nō expēdit. Manere autē cū illo / si cohabitare consentit: et licet et expēdit. Quia si non liceret: expēdire non posset. Potest ergo aliquid licere. et non expēdire. Expēdire autē / qđ non licet: nō potest. Ac per hoc nō omnia que licita sunt expēdiunt: oia illicita nō expēdiunt. Sicut enī omis qui xpi sanguine redēptus est / homo est: nō tamen ois qui homo est etiā xpi sanguine redēptus est. Ita omne qđ non licet: nō expēdit. nec tamen omne quod nō expēdit / etiā nō licet. Sunt quippe licita que non expēdiunt. sicut apostolo teste discimus. Sed inter id quod illicitum est / et ideo nō expēdit: atq; id quod licitū est / nec tamen expēdit: quid intersit / aliqua vniuersa? Ii regula definire: difficile est. Citius enī quisq; dixerit: omne quod fieri non expēdit: p̄ctū est. Omne autē peccatū illicitum est. Omne ergo qđ non expēdit: illicitū est. Et vbi erunt illa / que licita esse / sed non expēdire apostol⁹ dixit: si omne quod nō expēdit licitum non est: Quapropter quia verū dixisse apostolū / dubitare nō possumus. et aliqua peccata esse licita dicere nō audemus: restat vt dicam⁹ aliquid fieri quod nō expēdiat. et tamen si licitum est: non esse peccatū. Quis / quoniam nō expēdit: nō sit vtiq; faciendū. Ad si absurdum videtur: vt aliquid fiat quod nō expēdit et dicatur non peccasse qui fecerit: intelligendū est hoc ex cōsuetudine rationis esse absurdum. Que ita late patet: vt etiam lumēta / quia rationis experita. tamen plerūq; dicamus debere vapulare cū peccant. Peccare autem p̄prie solū puenit vti tibi arbitrio. Ad in omnib⁹ mortalibus animarū tibus arbitrio ratio nis. Aliud est / cū p̄prie loquimur: aliud cū verba ex alijs rebus transferēdo vel abutendo mutuiamur. Ut igitur si possum⁹ enitamar inter id quod licet et quod nō licet: atq; ideo nō expēdit: aliquo certo sine distinguere: ea mihi videtur licere et nō expēdire / que per iusticiā quidē (que corā deo est) permittuntur. sed propter offensionē hominū / ne ob hoc impediatur a salute: vitāda sunt. Ea vero nō licere / et ideo nō expēdire: que sic ipsa iusticia vetant vt faciēda nō sint. etiam si ab eis quibus in noticiā fuerint perlata / laudētur. Quod si ita est / ideo nō nisi illicita. phibentur a dño. vt ea que licita sunt / et non expēdiunt / non legis vinculo: sed libera dilectionis beneficētia caueatur. Esca ventri et venter escis. deus autē et hunc et hanc destruet. Corpus autē nō fornicationi sed dño: et dñs corpori. Deus vero et dñm suscitauit: et nos suscitabit per virtutem suā.

Ex libro confessionū. x.

Est alia malicia diet. que vtiā sufficit ei. Re-
ficimus enī quotidianas ruinas corporis edendo

et bibendo priusq; vētrem et escas destruas. Sed cum occideris indigentia satietate mirifica et corruptibile hoc indueris incorruptione seiperna? Cum fuerit salus perfecta in isto corpore) corruptio non erit / que intelligitur noie carnis et sanguinis. Ipa est enī perfecta sanitas corporis. Ita modo. Quomodo sanum est quod labit: quod indiget: qđ habet quandā perpetuam egritudinem famis et sitis: Nec tunc non erit: quia esca ventri et venter escis. Deus autē et hunc et has destruet. Est forma corporis pfecta ex deo: absorpta morte in victoria: nulla remanente corruptione: nulla subrepente defectione: nullis mutata etatib⁹: nullo labore lassata / vt cibo fulciatur / et aliqua esca reficiatur. Sed nō erim⁹ sine esca et potu. Ipse erit cibus deus noster / et potus noster. Solus ille cibus reficiet. nec deficiet. Nescitis quoniam corpora vestra membra christi sunt? Tollens ergo membra christi: faciam membra meretricis? Absit. An nescitis quoniam qui adheret meretrici: vnum corpus efficitur? Erunt enī (inquit) duo in carne vna.

Ex tractatu
di. l.

Corpora nostra membra esse christi dixit. quoniam christus caput nostrū est. eo qđ homo factus est propter nos. Caput de quo dictum est: ipse saluator corporis. Corpus autem eius ecclesia est. Si ergo dñs noster Iesus xps / tantūmodo animā humanam susciperet: mēbra eius nō essent nisi anime nostre. Quia vero corpus suscepit (per quod etiā caput est nobis / qui ex anima et corpore cōstamus) profecto illius membra sunt et corpora nostra. Si ergo vnusquisq; cupiens fornicari / vilesat sibi. et in seipso cōtemnat seipsum: saltē non in se cōtemnat christū: non dicat / faciam. Nihil sum. Omnis caro fenū: sed corpus tuum membrum est xpi. Quos ibas? Redi. Quo te tanq; precipitare cupiebas? Parce in te christo. agnosce in te xpm. Tollens ergo membra christi: faciam mēbra meretricis? Meretricis est enī / qđ tibi adulterium cōsentit. et forte ipsa christiana / tollit membra christi. et facit mēbra adulteri. Inuicem in vobis p̄nitentis christi. Nec agnoscitis dñm vestrū. nec cogitatis precium vestrum. Qualis enī ille domin⁹ / qui seruos suos fecit fratres suos? Sed parū erat: fratres suos. nisi faceret membra sua. Ita ne tanta dignitas vilit quia tā benigne prestita est. Honor ei tribuat. Si non prestaret: desideraret. Quia prestita est: cōtemnitur. Nec autē corpora nostra (que dicit apostolus esse membra christi / ppter corpus christi / quod ex genere corporis nostri suscepit) Nec ergo corpora nostra (inquā) dicit idem apostol⁹ replum esse in nobis spūs sancti / quē habem⁹ a deo. Propter corpus christi / corpora nostra membra sunt xpi. Propter inhabitantē spiritū xpi / corpora nostra templū sunt spūs sancti. Quid horum in te cōtemnis? Christi cuius membrū es? An spiritū sanctū cuius templū es? Nec isti ergo dicendi sunt manducare corpus christi. quoniam nec in mēbris computatū sunt christi. Ut enī alia taceam: nō possunt simul esse et mēbra christi et membra meretricis. Deniq; ipse dicit: qui māducat carnem meā / et bibit sanguinem meū: in me manet / et ego in eo: ostēdit quid sit nō sacramentotenus: sed reuera corpus xpi mādu-

Ex sermone
de xpi agni.

Expus car-
put nrm
cul? corp⁹
est ecclesia
mēbra cor-
pora xpi.

Benigni-
tas dñi q
fecit suos
suos fr̄es
corpa corp
mēbra sua
ac replum
spūs sancti.

Ex libro deci-
uitate di. xxi

Johan. vi.

Quid sit
revera spi-
ritualiter
manducare
corpus et
sanguinem
christi.

care et eius sanguinem bibere. Hoc est enim in xpo manere ut in illo maneat et xps. Sic enim hoc dicitur: rāq̄ diceret. Qui nō in me manet et in quo ego non maneo: nō se dicat aut existimet / manducare corpus meū / aut bibere sanguinem meum. Non ita q̄ manent in xpo / qui non sunt membra eius. Nō sunt autē membra xpi qui se faciunt membra me retriētis. nisi malū illud penitendo: esse destiterint et ad hoc bonū reconciliatione redierint.

Qui autem adheret domino: vnus spiritus est.

Depozalla adiunctione sui crescunt. Quis enim qui adheret xpo sui / vnū corpus sit: maius tamē corpus sit / q̄ si solū virtū esset / aut solū xporis. In rebus tamen spiritalib⁹ / cū minor maior adheret sicut creatura creatori: illa fit maior q̄ erat: non ille. In his enī que non mole magna sunt / hoc est maius esse / quod est melius esse. Melior fit autē spiritus alicui⁹ creature cū adheret creatori: q̄ si nō adheret. Et ideo etiam maior: quia melior. Qui ergo adheret dño: vnus spūs est. Sed tamen dñs minus non ideo fit maior: quia fiat ille qui dñs nō adheret.

Mens diligere seipsam nō posset si se omnino nesciret (id est sui non meminisset) nec se intelligeret. quia in se imagine dei tā potēs est / ut ei cuius imago est valeat inherere. Sic enim ordinata est / naturarū ordine non locorū: ut supra illā non sit nisi ille. Deniq̄ cū illi penitus adhererit / vn⁹ erit spiritus. Qui rei attestatur apostolus dicens. Qui autem adheret dño: vnus spiritus est. Accedente quidem isto ad participationem nature / veritatis / et beatitudinis illius: nō tamen crescete illo in natura / veritate / et beatitudine sua. In illa itaq̄ natura / cū ei feliciter adhererit: imutabile videbit omne quod viderit. Tunc (sicut ei diuina scriptura promittit) satiabit in bonis desiderii eius: bonis inq̄ immutabilib⁹: ipsa trinitate deo suo / cuius imago est. Et ne vspiam deinceps viole: erit in abscondito vultus eius: tanta vbertate eius impleta / ut eā nunq̄ peccare delectet.

Memorans apostolicū testimoniū / qd a me positum est. Vbi ait. Qui adheret dño: vnus spiritus est. Dic tū. Cū adheret patri filius: vnus est deus. Non enī ait apostolus. Qui adheret domino vnus sunt (sicut dictū est: ego et pater vnū sumus) sed ait: vnus spūs est. Cū autem tu nō dicas: cum adheret patri filius: vnus deus est. Ut quid tū adhibes hoc apostoli testimoniū vbi ait. Qui adheret dño: vnus spūs est. nisi ut te etiā a te producto teste cōuincam? Nunc saltē distingue duo ista que non potuisti cū simul essemus in nostra disputatione distinguere. Diligēter itaq̄ attēde / quod dico. Quando de rebus duab⁹ aut pluribus dicitur vnus est vel vna est / et additur quid vnus vel qd vna: et de his que diuerse et de his que sunt vnus substantie dici potest. Diuerse sunt enī substantie spiritus hoīs et spūs dñi. et tamen dictū est. Qui adheret dño: vnus spūs est. Vnius autem substantie sunt anime hoīm et corda hoīm. de quib⁹ dictum est. Erat illis aīa vna et cor vnū. Vbi autē dicitur de duobus aut pluribus vnū sunt: nec additur qd vnū: nō diuerse intelliguntur / sed vnus esse substantie. sicut dictū est. Qui plantat et qui rigat vnū sunt. et ego et pater vnū sumus. Tu autem qui patrem et filiū diuersas vis esse substantias: inuenire

non potuisti vbi de diuersis substantiis dictum fuerit: vnū sunt. et qui nō vis dicere cū filius patri adheret: vnus deus est: adhibuisti tū apostolicū testimoniū quod et ego adhibuerā. Adhibuisti contra teipm. vbi ait: qui adheret dño: vnus spūs est. Si enī de his qui diuerse sunt substantie recte dici potuit: vnus spūs est: quāto magis de his qui vnus substantie sunt recte dicit / vnus deus est?

Nunquid apostolus diceret. Qui autem adheret domino / vnū sunt? Quid enim aliud diceret si hoc diceret: nisi homo scūs et deus vnū sunt? Sed absit ab illa sapiētia ista sentētia. Et tamē dixit. Qui autem adheret dño: vnus spiritus est. Et noueris de his dicere: vnū sunt / que vnus sunt eiusdemq̄ substantie. sicut quib⁹dā hominib⁹ dictū est. Omnis enī vos vnum estis in christo iesu. Et sicut ait ipse xps. Ego et pater vnū sumus. Cū autem vnus dicitur et quid vnus addit: et de diuersis substantiis dici potest (sicut dictū est. Qui adheret dño / vn⁹ spūs est) et de rebus vnus substantie (sicut dictū est. Erat eis anima et cor vnū) Erat dixit: nō dixit erant / quoniam dixit et quid erat (id est anima et cor) Sic etiā de patre et filio: et vnum sunt / dicimus (quia vnus substantie duo sunt) et vnus est dicimus: sed addimus quid vnus. id est vnus de⁹ vn⁹ dñs. vnus oīpotens. et si quid huiusmodi est. Adherēs deo. et semper dei faciēs voluntatē / nunq̄ a suo habitatore deseritur. Et si quedā dura atq̄ aduersa patitur: nō relinquit sed probat. Fugite fornicationē. omne pctm quodcūq̄ fecerit homo: extra corpus est. qui autem fornicatur: in corpus suū peccat.

Nihil videt p̄mississe peccati: quāquidem ait. Omne peccatū quodcūq̄ fecerit homo. Postea tamen excepit fornicationē: cū intulit. Qui autem fornicatur: in corpus propriū peccat. Quod fm cōsuetudinem nostre locutionis ita diceret. Omne peccatū quodcūq̄ fecerit homo / excepta fornicatione extra corpus est. qui autē fornicatur: in corpus propriū peccat. Quem modū locutionis / non est alibi reperire. sed in scripturis sanctis.

Totum istū locum apostolus ppter ipsum corpus iam emptū precio magno. (id est xpi sanguine precioso) tēplumq̄ spūs sancti factum a dño: ne talibus flagitijs pollueretur: sed potius inuolutum tanq̄ dei habitaculū seruaretur / agebat et defendebat. Quare ergo subiungere voluit hoc / vnde difficilis questio nasceret (id est ut diceret) Omne peccatū quodcūq̄ fecerit homo / extra corpus est. qui autē fornicatur: in corpus propriū peccat. cū siue ipsa fornicatio. siue alia huiusmodi / q̄ non nisi per corpus sunt peccata / turpitudini et fornicationi simillima: non nisi per ipm corpus geratur atq̄ exerceantur? Quid enī? Poterit ne esse quispiam (ut cetera superius memorata taceā) fur vel ebriosus vel maledic⁹ vel rapax: extra operationē corporis huius: quāvis nec ipsa idolatria / nec ipsa auaritia preter seruitium corporis huius poterit ad vsum fructūq̄ suū puenire. Quid est ergo. Omne peccatū quodcūq̄ fecerit homo / extra corpus est: qui autē fornicatur in corpus propriū peccat? Prīmū quia in corpore isto homo cōstitutus / quicqd solo tantū animo poterit cōcupiscere inique: dici non potest / extra corpus hoc hominē facere. cum constet eū carnali sensu et carnali prudētia hoc agere / isto adhuc circūseptum

a

Ex eodē lib.

Sala. iii. i

Ex libro sēte narū. p̄peri.

Ex lib. q̄stio nū leuitici. titulo. viii.

20

Ex fmōe de eadē re.

Ad Corinthios Epistola Prima.

Et p. xlii.

ii. Cor. v.

corpore. Nam et quod in psalmo scriptum est. Dixit impius in corde suo. Non est deus. Idem beatus Paulus apostolus non potuit utique separare a corporali opere illo loco / ubi ait. Omnes stabimus ante tribunal christi: ut recipiat unusquisque secundum ea que per corpus gessit / siue bonum siue malum. Quod videlicet non nisi in corpore constitutus / impius potuit dicere. Non est deus. ut taceam quod in alia epistola posuit. emulationes. animositates. dissensiones. inuidias. hereses. et tamen operibus carnis ista attribuit / doctor gentium in fide et veritate. Quid est ergo. Omne peccatum quodcumque fecerit homo / extra corpus est. et vnum tantummodo fornicationis peccatum nominans ait: qui autem fornicatur: in corpus proprium peccat. Videtur enim beatus apostolus (in quo loquebatur christus) exaggerare revoluisse fornicationis malum super omnia cetera peccata. Que et si per corpus committantur: non tamen animam humanam concupiscentie carnalis ita efficiunt obstrictam et obnoxiam / quemadmodum in solo opere fornicationis corporalis / committere facit at animam vis agens libidinis / cum ipso corpore. et vnum cum ipso quodammodo agglutinari et deum trum esse: tantum ut nihil aliud ipso momento et experimeto huius tam magni flagitii / cogitare homini liceat aut intendere: nisi quod sibi met adjicit / mentemque captivam subdit ipsa submersio et quodammodo absorbitio libidinis et concupiscentie carnalis. ut hoc esse videatur quod dictum est. Qui autem fornicatur: in corpus proprium peccat. Quia tunc fit proprie et familiariter servum corporis cor hominis fornicantis: maxime in tempore ipsius nequissime operationis. tantum ut ipse apostolus volens inculcatius commendare cavendum hominibus hoc malum: dixerit. Tollens ergo membra christi / faciam membra meretricis: et execrans atque detestans responderit. Absit. An nescitis (inquit) quoniam qui adheret meretrici / vnum corpus est: Erunt enim (inquit) duo in carne una. Nunquid hoc posset dici de alijs atque alijs quibusque facinoribus hominibus? Liberum est enim animo humano in alijs quibusque sceleribus / et vnum aliquid eorum operari / et eo ipso tempore alias / cogitatione distendi. Quod in fornicationis ipso opere / ac tempore non licet animo ad aliud aliquid cogitandum / liberum esse. Sic enim totus homo absorbetur ab ipso et in ipso corpore ut iam dici non possit ipse animus suus esse. sed si mul totus homo dici possit quod caro sit: et spiritus vadens: et non rediens. Sic ergo possumus intelligere. (Quia omne peccatum quodcumque fecerit homo / extra corpus est. qui autem fornicatur in corpus proprium peccat) ut videatur (ut dixi) apostolus in tantum exaggerare voluisse fornicationis malum / ut in comparatione huius fornicationis cetera extra corpus habenda esse dixerit quecumque peccata. solo hoc tantummodo fornicationis malo in corpore proprium peccare dixerit. quia maiore libidinis ardore (quo superior nullus est) voluptas ipsius corporis tenet servum: efficitque captivum. Nec dicta sint de speciali fornicatione huius corporis. Verum quia non solum fornicatio in sacris litteris specialiter: sed etiam generaliter arguitur et nominatur: conemur (deo adiuvante) et hinc aliter dicere. probabiliter. Generalis igitur fornicatio aperte manifestatur in psalmo ubi dicit. Quoniam ecce qui longe se faciunt a te / peribunt. perdidisti omnem qui fornicatur abs te. Ubi subsequenter / qualiter ista generalis fornicatio evadi et effugi possit: ad-

Exaggerat fornicationem super cetera peccata.

Locat fornicationem magni flagitium.

Cor hominis fornicantis prope sit servum corporis.

Quo quod adheret meretrici vnum corpus est et non sic de alijs facinoribus.

p. xlvii.

Quare sola fornicatio dicitur peccatum in corpore proprium.

p. lxxii.

iunxit / dicens. Mihi autem adherere deo bonum est. Et exinde facile advertamus illam esse generalem fornicationem anime humane / qua non adherens quisque deo: adheret mundo. Unde beatus Johannes apostolus dicit. Si quis dilexerit mundum: dilectio patris non est in eo. Et apostolus Jacobus dicit. Adulteri / nescitis quia amicitia huius mundi / inimica est deo: Breuiter ergo definitum est. Non posse habere dilectionem dei qui habuerit dilectionem mundi. et inimicum dei esse / qui amicus esse voluerit mundi. Ad hoc etiam pertinet / quod dominus in euangelio dicit. Nemo potest duobus dominis servire. aut enim vnum odio habebit et alterum diliget. aut vnum patietur et alterum contemnet. Et concludit. Non potestis deo servire et mammon. Ista ergo est generalis fornicatio anime ut dictum est: omnia oino in se continens. quia non adheretur deo dum adheretur mundo. Et etiam sic intelligere valeamus secundum istam generale fornicationem quod ait apostolus. Omne peccatum quodcumque fecerit homo / extra corpus est. Qui autem fornicatur: in corpus proprium peccat. Quia si non fornicetur anima humana / adherendo deo / nec adherendo mundo: quecumque alia peccata a concupiscentia carnali prorsus aliena: potuerit ipsa fragilitate mortalitatis vel ignorando / vel negligendo / vel obliuiscendo / vel non intelligendo / homo incurrere: hoc sit quod dictum est. Omne peccatum quod fecerit homo / extra corpus est. quia nullum hic corporalis vel temporalis concupiscentie peccatum poterit reperiri. Unde merito extra corpus esse quodlibet tale peccatum dici videtur. Quod si adherens mundo mundanus homo longe se faciat a deo / fornicando ab ipso deo: in corpus proprium peccat. quia corporali concupiscentia cum in queque temporalia et carnalia / carnali sensu et prudentia humanus animus trahitur atque distrahitur: creature potius serviens / quam creatori / quod est benedictus in secula. Sic ergo quantum mihi videtur salva fide itelligi potest vtriusque fornicationis malum tam specialis quam vniuersalis in hoc vno capitulo tanti et tam magni doctoris (ubi ait. Omne peccatum quodcumque fecerit homo: extra corpus est. qui autem fornicatur: in corpus proprium peccat.) Et aut exaggeratio facta sit ab apostolo huius specialis fornicationis. qua in corpus proprium peccare recte intelligitur. quia nusquam sicutotus homo corporis ipsius voluptatis addicitur et ineffabiliter vel inevitabiliter afficitur / ut in comparatione huius tanti mali cetera peccata extra corpus esse videantur etiam si per corpus exerceantur. Si autem etiam generale significare voluit apostolus fornicationem. propter quam dixisse videatur. (Omne peccatum quodcumque fecerit homo / extra corpus est. qui autem fornicatur: in corpus proprium peccat.) sic accipiendum est et intelligendum: ut quisque dum non adheret deo quia adheret mundo omnia temporalia diligens et concupiscens: merito in corpus proprium peccare dicitur. id est vniuersae concupiscentie carnali deditus et subditus factus: tanquam totus creature servus / ab ipso creatore alienus: per illam initium omnis peccati superbiem. cuius superbie initium est (ut scriptum est) apostatare a deo. A quo generali fornicationis malo quisque alienus / quodcumque aliud peccatum potuerit / ut homo corruptibilis adhuc et mortalibus incurrere. Hoc intelligatur extra corpus esse. (id est extra corporee et temporalis omnis concu-

De generali fornicatione que non adherens deo adheret mundo. Jacob. iiii.

Matth. vii.

Eccle. i.

psicēte malum alienum / esse extra corpus (ut se-
pe dictum est.) Quod generalis fornicationis ma-
lum cauendum / beatus Iohannes admonet / di-
cens. Nolite diligere mundum / neque ea que in mū-
do sunt. quoniam omnia que sunt in mundo concu-
piscētia carnis est et concupiscētia oculorum /
et ambitio vite seculi. que non est ex patre: sed ex
mundo est. et mundus transiit et concupiscētia ei⁹.
Qui autem fecerit voluntatem dei: manet in eter-
num / sicut et ipse manet in eternum. Ista ergo di-
lectio mundi / que vniuersalem in se concupiscen-
tiam continet mundi generalis est fornicatio. qua
peccatur in corpus proprium. eo q̄ omnibus cor-
poralibus et visibilibus et temporalibus deside-
rijs et voluptatibus / humanus indefinenter ser-
uit animus: ab ipso creatore vniuersorum desola-
tus atq; derelictus.

Cum mens humana bona voluntate ad interfo-
ra ac superiora percipienda que nō priuatim / sed
cōmuniter ab omnibus qui talia diligunt sine ulla
angustia vel inuidia casto possident amplexu vel
sibi vel alijs consilii: et si fallatur in aliquo p̄ igno-
rantiam temporalium quia et hoc temporaliter
agit et modum agendi non teneat quem debebat:
humana temptatio est. Et magnum est / hanc vitā
sic degere. quam velut viam redeuntes carpiunt /
ut tentatio nos non apprehēdat nisi humana. Hoc
enim peccatum / extra corpus est. nec fornicationi
deputatur et propterea facillime ignoscitur. Cum
vero propter adipiscenda ea que per corpus sen-
tiuntur propter experientiā vel excellendi vel con-
trectandi cupiditatem: ut in his finem boni sui po-
nar: aliquid agit: quicquid agit turpiter agit. et for-
nicatur: in corpus propriū peccans. et corpora-
rum rerum fallacia simulachra introsum rapiēs
et vana meditatione componens: ut ei nec diuinū
aliquid nisi tale videatur: priuatim auara / fetatur
erroribus. et priuatim prodiga / inanitur viribus.
An nescitis quia mēbra vestra templū
sunt spiritus sancti qui in vobis est. quē
habetis a deo?

Videtur enim nouimus esse solum. cui ser-
uitus illa debetur que latrā greco vo-
cabulo nuncupatur. Ipsum enim ver-
bum est in lege. vbi scriptum est. Domi-
num deū tuum adorabis. et illi soli seruiēs. Quē si
dominū patrem tantūmodo dixerim⁹: respōdebū-
tur nobis. Ergo latrā domino filio non debetur.
quod tamen nefas est dicere. Si autem debetur:
quomodo vni tantū debetur deo / si et patri debe-
tur et filio. nisi quia vnus deus / cui soli per latrā
seruire iussi sumus. ita dicitur deus solus: ut et pa-
ter intelligatur / et filius. Immo vero etiam spiri-
tus sanctus. De illo quippe dicit apostolus. Ne-
scitis quia corpora vestra / templū est spiritus san-
cti / quem habetis a deo et non estis vestri. Empti
enim estis precio magno. glorificate. et portate de-
um in corpore vestro. Quēnam deum nisi spiritū
sanctum / cuius corpora nostra esse dixerat tem-
plum? Debetur ergo gloria spiritui sancto. Nam
si templum dei ei facere (sicut Salomon fecit de
lignis et lapidibus) iuberemur: vtiq; faciendo tē-
plum / et latrā exhiberemus: quāto magis latrā
am debemus. cui templū non facimus / sed sum⁹?
Spiritus sanctus / si creatura nō creator esset:
profecto creatura rationalis esset. Ipsa est enim
summa creaturarū. Et ideo in regula fidei nō po-

neretur ante ecclesiam / quia et ipse ad ecclesiam
pertineret in illa eius parte que in celis est. nec ha-
beret templum: sed etiam ipse tēplum esset. Tem-
plum autem habet de quo dicit apostolus. Nesci-
tis quia corpora vestra templum est spiritus san-
cti / qui in vobis est. quem habetis a deo? De quib⁹
bus alio loco dicit. Nescitis quia corpora vestra
membra sunt christi? Quomodo ergo deus nō est
qui templum habet? Aut quomodo minor xp̄o ē /
cuius membra templum habet? Neq; enim aliud
templum eius: aliud templū dei est. Cum idem di-
cat apostolus. Nescitis quia templum dei estis?
Quod ut probaret / adiecit: et spiritus dei habitat
in vobis. Deus ergo habitat in templo suo: non so-
lum spiritus sanctus: sed et pater et filius. qui etiā
de corpore suo per quod factus est caput ecclesie
que in hominibus est ut sit in omnibus ipse prima-
tus tenens ait. Soluite templum hoc. et post tri-
dum suscitabo illud. Templū ergo dei (hoc est
Totus summetrinitatis) sancta est ecclesia scilicet
cui vniuersa in celo et in terra.

Si deus / spiritus sanctus non esset: templum
vtrūq; nos ipsos non haberet. Scriptum est quippe
in apostolo. Nescitis quia templū dei estis: et spi-
ritus dei habitat in vobis? Et iterum. Nescitis /
quia corpora vestra templū in vobis est spirit⁹ san-
cti quē habetis a deo? Nonne si templū alicui⁹ san-
cto angelo et excellentissimo / de lignis et lapidi-
bus facerem⁹: anathematizaremur a veritate chri-
sti et ab ecclesia dei. quoniam creature exhiberem⁹
eam seruitutem que vni tantū debetur deo? Si er-
go sacrilegi essemus / faciendo templum cui⁹q;
creature: quomodo non est verus deus / cui tem-
plum non facimus: sed nos ipsi templum sumus?
Quales autē homines estis: q̄ religiose humi-
litate / qui spiritū sanctum adorare non vultis. cū
legatis. Littera occidit: spiritus autem viuificat.
Non vultis ergo adorare / quē viuificare animas
non negatis. Vos autē spiritū sanctū nō permitti-
tis adorari: ut ipsi dei gratie / remaneatis ingrati.
Sed da (inquit) testimonia vbi adoratur spirit⁹
sanctus. quasi nō ex his que legimus intelligim⁹?
Si autem religionem qua colitur deus (sicut di-
gnum est) cogitares: multo plus esse cernerēs qd
habet spiritus sanctus templum: q̄ si eum legerēs
adorari. et homines enī a sanctis nouimus ado-
ratos. Templū vero non est factū ab hominibus
nisi aut vero deo (sicut Salomon fecit) aut eis q̄
pro dijs habentur: sicut gētes que ignorant deū.
Spiritus autē sanctus (quod cū magno honore
de deo dictū est) non in manufactis templis habi-
tat: sed corpus nostrū templum est spiritus sancti.
Et ne corpora nostra cōtemnas: membra sūt chri-
sti. Qualis ergo deus cui templum edificatur et a
deo. et de membris dei?

Et non estis vestri. Empti enī estis pre-
cio magno. glorificate et portate domi-
num in corpore vestro.

No sunt peccata. et duo genera pctōz
Aut enī in deū peccat homo: aut in ho-
minē. Peccatur autē in deū / etiam cor-
rumpēdo templū eius in te. Et enī de⁹
redemit te sanguine filij sui. Quāq; et anteq; redi-
mereris cuius eras nisi eius qui cōdidit oīa? De-
culiariter quodāmodo te voluit habere / redēpti-
sanguine filij sui. Non estis (inquit) vestri. Empti
enī estis p̄cio magno. glorificate et portate dñm

q̄ sp̄s san-
ctus nō est
creatura.

Membra
xp̄i sunt tē-
plū sp̄s san-
cti.

Johan. ii.

Ex libro cen-
tra maximū.

Sacrilegi-
um ē face-
re tēplum
cui⁹q;
creature.

Ex lib. cōtra
maximū. ii.

ii. Cor. iii.

D

Ex libro de
duob⁹ gene-
rib⁹ pctōz

Peculia-
rit sum⁹ si
p̄ redēptio-
nem.

l. iij

i. Johan. ii.

Quo p̄ for-
nicationē
generales
peccat in
corp⁹ pp̄ū

Ex libro dñi
maximū.

Humana
temptatio.

i. Cor. x.

Ex ep̄la ad
maximū.

Deut. vi.
Luce. xiii.

Latrā de-
betur sp̄s
sancto.

Ex lib. enchir-
idion.

Ad Corinthios Epistola Prima.

6

1. Cor. III.

in corpore vestro. Ergo ille a quo redemptus es / fecit te domū suam. Nunquid tu vis everti domū tuā? Sic nec deus suam. (hoc est te ipsum) Si tibi non parcis propter te ipsum: parce tibi vel propter deum / qui te fecit templū suū. Templum enim dei sanctum est. quod et vos estis. et qui templum dei violaverit: disperdet illum deus.

Capitulum septimum.

Equibus autē scripsistis mihi bonum est homini mulierē nō tāgere. Propter fornicationē autē unusquisque suā uxore habeat: et unaqueque suum virum habeat. Uxori vir debitū reddat: similiter autē et vxor viro.

Ex fmōe ad coniugatos.

p. III.

Eratres mei. Audiant me viri. audiant me femine. Quid ad me trāscimini? Utrānam faciatis quod scriptum est. Trāscimini / et nolite peccare. Timere debeo ne contingat mihi qd contigit tanto apostolo paulo. qd modo / cum legeretur (si intēti fuistis) audistis. Ergo inimicus factus sū vobis verum predicans? Et si ita est / fiat. Si necesse est ut inimicus sim: melius vobis opto esse qd iusticie. Cōmendo vos tūstodiēdos / etiā vxorib⁹ vestris. Filie mee sunt: sicut et vos filij mei estis. Audiat me. Zelent viros suos. Nō sibi seruent vanā gloriā / qua solent a maritis impudicis matrone laudari. qz impudicitia vxorū suorū equo animo ferunt. Nolo autem talē patiētiā habeant xpiane mulieres. Proius zelent viros suos. non propter carnē suā: sed propter aīas illorū. Omīno ego moneo. Ego cōmoneo. Ego precipio. Ego iubeo. Episcopus iubet. Abistis in me iubet. Nouit ille in cui⁹ conspectu ardet cor meū. Ego (inquā) iubeo. Nolite viros vestros permittēte fornicari. Interpellate cōtra illos ecclesiā. non dico iudices publicos. nō proconsulē. non vicariū. non comitē. non imperatōrē: sed christū. In ceteris omnibus ancille estote viroꝝ vestroꝝ. Subdite obsequimini. Nulla sit in vobis pteruitas. Nulla superbia. Nulla cōtumeliosa ceruix. Non aliqua inobediētia. Proius tanq̃ ancille seruite. Sed vbi peruentū fuerit ad illud negociū vbi vos beatus apostolus equauit / dicēs. Uxori vir debitū reddat: similiter et vxor viro. Uxor nō habet potestātē sui corporis: sed vir. Quid te extollis? Audi qd sequitur. Similiter et vir non habet potestatem sui corporis: sed vxor. Vbi ad hoc fuerit ventū. Clamate pro reuestra. Aurū tuum p necessitate sua vendit maritus ferto femina. ferto ancilla. Noli litigare. Noli cōtradicare. contentus aurī tui / dilectio est viri tui. Si villam tuā p necessitate sua que est et tua (non enim potest esse ipsius que non sit tua): si est charitas in te que debet esse in vxore / ferto patienter. et si dubitat. Tu offer. Contemne oīa pro amore viri tui. Sed castum opta. p castitate litiga. Patienter pereat villa tua. non anima ipsius te patiente pereat. Non dico viris ut in hac causa zelent vxores suas. Scio quia faciūt. Noui. Quis ferat adulteram vxorem? et imperatur femine ut ferat adulterū virū? Iusticia. Quare rogo te: quare? Quia ego vir sum. Vir es: in fortitudine tua probem qz vir es. Vir es: Vincel libidinē. Quomodo vir: quo vxor est fortior? Tu es caput mulieris vir. Quē

Vir debet esse mulieri exemplū caput sitatis.

est. Si caput est: ducat. vxor sequat. Si caput es: duc. sequat illa caput suū. Sed vide quo eas. Noli te quo non vis ut sequatur. Noli te quo times pedissequā: ne in foueam simul ruatis. ne cū tu facis / doceas quod facis. Doleat tibi anima / si in foueam adulterij ambo ruatis. Doleat tibi anima / si tu solus ruas. Zelo non vis ut ruat illa: timore nolirueret tu. Nolite autē pudicissime femine imitari impudicos viros vestros. Abist a vobis. Aut vobiscum viuant: aut soli pereant. Impudico marito / non debet mulier pudicitiam. sed deo illa debet. xpo illam debet. Non propter illū faciat qui non timetur: sed propter xpm faciat. Preciū suū attendat. tabulas legat.

Celeberrime doli / sic te voluisse agere cū marito / ut edificium continentie / quod in eo iam constructū ceperat: amissa perseverantia: in adulterij ruinā miserabiliter laberetur. Cum enim lugendus esset / si post continentia voram deo: iamqz actu ipso / moribusqz susceptam: reuerteretur ad coniugis carnē: qto magis nunc demersus in interitu profundiore / lugendus est. qui tā abrupta dissolutio ne mecharur: iratus tibi: perniciosus sibi. tanq̃ in te acerbis seuiat: ipse pereat. Hoc autē tantū malum accidit / dū tu ei⁹ animū / nō qua debuisti moderatione tractasti. Quia etsi carnali cōsortio / iā ex consensu vobis non miscebamini: in ceteris tamen rebus cōiugali obsequio / viro tuo mulier seruire debuisti. Presertim cum ambo essetis membra corporis xpi. Et utiqz si maritū infidelē habuisses: agere te cōuersationē subditā oportuit / ut eū dñō lucraretis. sicut apostoli monuerūt. Omīto enī qz ipsam continentia illo nondū volente / nō scdm sanam doctrinā te suscepisse cognoui. Neqz enim corporis tui debitū fraudādu fuit / priusqz ad illud bonū / quod superat pudicitia coniugale: tue voluntati / volūtas quoqz eius accederet. Nisi si forte non legeras / nec audieras. vel nō attenderas apostolū dicentē. Bonū est homini mulierem non tangere. Propter fornicationes autē unusquisque suā uxorem habeat. et unaqueqz suū virū habeat. Uxori vir debitū reddat. similiter autē et vxor viro. Uxor nō habet potestātē corporis sui. sed vir. Similiter et vir nō habet potestātē corporis sui: sed mulier. Nolite fraudare inuicē. nisi ex cōsensu ad tempus / ut vacetis orationi. et iterum ad idipsum estote. ne vos tentet Sathanas propter incontinentia vestra. Scdm hec verba apostolica / etiam si ipse cōtinere voluisset et tu noluiisses: debitum tibi reddere cogeretur. et illi deus imputaret continentia / si non sue sed tue infirmitati accedens: ne in adulterij damnable flagitiū caderes: maritalem tibi concubitu / non negaret. Quāto magis te (quā magis subiectam esse decuerat) ne ipse quoqz in adulterij diabólica tēratione traheretur in reddendo huiusmodi debito. Voluntati eius obtemperare cōuenerat: cum tibi voluntatē cōtinendi acceptaret deus. quia propterea non faceres / ne periret maritus. Sed hoc (ut dixi) omīto. quoniam postea tibi nolenti sibi ad reddenda cōiugalia debita consentire: ad eadem continentie pacta ipse consensit: et tecū cōtinentissime diu vixit. suoqz consensu a peccato illo / quo ei debitum carnis negabas: ipse te absoluit. Non ergo in tua causa ista vertitur questio. Utrum redire debeas ad concubitu viri. Quod enī deo parti cōsensu ambo voueratis: perseveratē vsqz in finem reddere ambo debuistis. A quo proposito si lapsus est ille: tu

Ex epla ad eadē.

Mulier debet moderatē tractatā revirū alitē imputatē si vir suus mechat.

Mulier nō debet cōtinere sine consensu mariti necesse uerso.

saltem constantissime perseuera. **Q**d te nō exhor-
tarer: nisi quia tibi ad hoc ipse consenserat. **N**am
si nunq̄ tenuisses eius assensum: numerus te nul-
lus defendisset annozū. sed post q̄ntumlibet tem-
pus me cōsulisses: nihil tibi aliud respondere: ni-
si qd ait apostolus. **E**xor nō habet potestātē cor-
poris sui: sed vīr. **D**e qua potestate sic tibi iam pro-
miserat continentia: vt tecum ipse eam susciperet.
Sed illud est / qd minus te obseruasse contristoz.
quia tanto humilior et obedientior ei obsequi
domestica cōuersatione debuisti: q̄nto ille religio-
sius tibi rem magnā etiam imitando concesserat.
Neq̄ enī quia pariter temperabatis a carnali cō-
mixture / ideo tuus maritus esse desisterat. **I**m-
mo vero sanctius inter vos coniuges manebatis /
q̄nto sanctiora cōcorditer placita seruabatis. **N**i-
hil ergo de tua veste. nihil de auro vel argēto / vel
quacūq̄ pecunia / rebusue vllis terrenis / sine ar-
bitrio eius facere debuisti. ne scandalizares homi-
nem qui deo tecum maiora vouerat. et ab eo quod
de tua carne licita potestate posset exigere / se cō-
tinēter abstulerat. **D**eniq̄ factum est vt vīnculum
continentie / quo se dilectus inuenerat: cōtēptus
abrumperet. et iratus tibi / nō parceret sibi. **S**icut
enī retulit perlatoz epistole tue. **C**um cognouisset
q̄ omnia: aut pene omnia que habebas / nescio quī-
bus duobus transeuntibus monachis tanq̄ pau-
peribus eroganda donaueris: tunc ille detestans
eos tecum et non dei seruos / sed dom⁹ aliene / pe-
netratores / et suos captiuatores / et depredatores
putans: tā sanctam saccinam quā tecum subierat
indignatus abiicit. **I**nfirmus enī erat. **E**t ideo
tibi (que in cōmuni proposito fortior videbaris)
non erat presumptio turbandus: sed dilectione
portandus. **Q**uia etiā si ad ipsas elemosinas / lar-
gius faciendas forte pigrius mouebatur. posset et
ista condiscere / si tuis inopinatis non feriretur ex-
pensis: sed expectatis inuitaretur obsequiis. vt
etiam hoc quod temere sola fecisti: multo consulti-
us dilectione concordī: multoq̄ ordinatius et ho-
nestius ambo faceretis: (ne blasphemarentur ser-
ui dei: si tamen hoc fuerunt: qui marito absente at-
q̄ nesciente / ab ignota muliere et aliena tā-
ta sumpserunt) et laudaretur deus in operib⁹ ve-
stris: quozū esset tam fida societas vt a vobis com-
muniter teneret: nō solum summa charitas: verū
etiam gloriosa paupertas. **N**unc autem incōside-
rata festinatione attēde quid feceris. **N**unq̄d tan-
tum bonū est / qd pauperū carnem largioribus ele-
mosinis refecisti: q̄ntum malum est qd viri tui men-
tem a tā bono proposito subuisti? **A**n cuiusq̄ tibi
temporalis salus charior esse debuerat: q̄ huius
eterna? **N**onne si ampliorē misericordiam cogi-
tans / ideo pauperib⁹ res tuas erogare differres:
ne scandalizatus maritus tuus deo periret: vber-
ores tibi elemosinas deus computaret? **P**roin-
de si recolis quid acquisieras quando lucrata fue-
ras virum tuum / vt tecum christo sanctiore casti-
tate seruiret: intellige per illas elemosinas tuas /
(quibus cor eius euersum est) q̄nto grauiore dā-
no percussa fueris: q̄ sunt illa lucra que celestia co-
gitabas. **S**i enī habet ibi magnū locum / panis
fractus esuriēti: q̄ntum locum ibi habere creden-
da est misericordia / qua homo eripitur diabolo:
tanq̄ leonē rugienti: et quem deuoret inquirenti.
Neq̄ hoc ita dicimus: vt si quisq̄ scandaliz⁹ fue-
rit de bonis operibus nostris: ab eis desistendū
putem⁹. **S**ed alia causa est alienozum: alia neces-

sariarum in societate aliqua personarum. **A**lia fi-
delis: alia infidelis: alia parētum erga filios: alia
filiorum erga parentes. **A**lia postremo ea que in
his rebus vel maxime intuentia est viri et vxoris. **N**ō licet
vbi mulierem coniugatam non licet dicere: facio
quod volo de meo. cum et ipsa non sit sua: sed capi-
tis sui (hoc est viri sui). **N**am sic quedam (vt com-
memorat apostol⁹ **P**etrus) mulieres sancte / que
in deum sperabant / ornabant se subiecte viris su-
is: sicut **S**ara obsequabatur abrahe: dominū enī
vocans. cuius vos facte estis filie. cum ad christia-
nas / nō ad iudeas feminas loqueretur. **P**ariter
ergo de omnibus consiliū haberetis. pariter mo-
deraremini quid thesaurizandū esset in celo. quid
ad vite huius sufficientiā vobis et vestris / vestro
q̄ filio relinquēdum: ne alijs esset resectio: vobis
autem angustia. **E**t in his disponendis atq̄ faci-
endis / si quid tibi forte melius videretur: suggere
res viro reuerenter: eiusdemq̄ auctoritatem / tan-
q̄ tui capitis / sequereris obedienter. vt omnes q̄
sane sapiunt (ad quos posset hoc bonum vestrum
fama perferre) de dom⁹ vestre fructu ac pace gau-
derent. et aduersarius reuereretur: nihil habens
de vobis dicere praut. **P**orro si de faciendis ele-
mosinis / et in pauperes impendendis rebus tuis
(de quo bono opere et magno tā euidētia prece-
pta sunt domini) cum viro tuo fideliter / et tecum san-
cta continentie pacta seruante / consilium pmuni-
care deberes / eiusdēq̄ non spernere voluntatem:
q̄nto magis de habitu atq̄ vestitu / nihil tibi pre-
ter eius arbitrium mutandū vel vsurpandum fuit
faciendis. **U**nde de hoc nihil diuinitus legimus imperatū.
Scriptum est equidē: mulieres esse debere in ha-
bitu ordinato. **M**urq̄ circūpositio: et crinū intor-
sio et cetera huiusmodi (que vel ad inanē pompā
vel ad illecebras forme / adhiberi solent) merito
reprehensa sunt. **S**ed est quidam p modulo per-
sone habitus matronalis / a viduali veste distin-
ctus / qui potest fidelibus cōiugatis / salua religio-
nis obseruantia / conuenire. **H**ic te maritus si de-
ponere noluit / ne te velut viduam illo viuente ia-
ctares: puto quia non fuerat in hac re vsq̄ ad dis-
ensionis scandalum perducendus: magis inobe-
dientie malo: q̄ illius abstinentie bono. **Q**uid est
enī absurdū: qd mulierē de humili veste viro su-
perbire? **C**ui te potius expediret obtemperare can-
didis moribus: q̄ nigellis vestib⁹ repugnare. **Q**u-
eris te indumētū monache delectabat: etiam hoc
posset gratius marito obseruato / exoratoq̄ pre-
sumi. **Q**d si omnino non sineret: quid tuo propo-
sito deperiret. **A**bsit vt hinc displiceres deo / qd con-
iuge tuo nondum defuncto / non indueris sicut
Aнна: sed sicut **S**usanna. **N**eq̄ enī et ille qui tecū
iam ceperat custodire tam magnū continentie bo-
num: (etiam si coniugale non viduale voluisset vt
acciperes indumentū) ad indecētē quoq̄ te cō-
pulsisset ornatum. **Q**uo et si aliqua dura conditio
ne cogereris: posses habere in superbo cultu cor
humile. **N**empe apud patres **B**ester illa regina
deum timens. deum colens. subdita deo. marito
regi alienigene / non eundem secum colenti deum
tamen subdita seruiebat. **Q**ue cum extremo peri-
culo non suo tantū: sed etiam gentis sue: (qui tūc
erat populus dei) domino prosterneretur oran-
do: in ipsa oratione dixit ita sibi esse ornatum regi-
um sicut pannū menstruale. **E**t ita orantem / con-
festim exaudiuit qui cordis inspector eam verum
dicere sciuit. **E**t utiq̄ maritum habebat / multatū

Nō licet
mulieri cō-
iugate di-
cere facio
qd volo de
meo.

1. petri. iij.

Exor de-
bet melio-
ra suggere
re viro re-
uerenter et
auctorita-
tē eius seq̄
obedient.

Consultan-
dū ē cū vi-
ro de ele-
mosinis
faciendis.
nec sine ar-
bitrio eius
vestis ma-
trimonia-
lis vxori mu-
tanda est.
Alia vestis
mrimonia-
lis alia vi-
dualis.

Absurdū
est mulie-
rē de humili
veste viro
superbire.
Nigelle
vestes mo-
nacharū.

Pot hri
in superbo
cultu cor
humile.

Ad Corinthios Epistola Prima.

a

Humilitas
metis con-
seruat et p-
seuerare
facit.
Sacrificia
de lachrye
tanq[ua]m san-
guis vul-
nerati cor-
dis.
Vir mode-
rator esse
debet et p-
ceps bo-
nox opex
vxo-
ris.

Ex lib. q[ua]nto
nu[m]o. lxx. r.
Vota vxo-
ru[m] abstin-
tie ca sunt
irrita sine
auctorita-
te viri.

Matthe. vi.

q[ua]ntu[m] ad co-
cubitu[m] no[n]
est maior
viri aucto-
ritas q[uam]
mulieris
nec econ-
uerso.

mulieru[m] virum. et deoru[m] alienoru[m] / falsoz[um]q[ue] cul-
toru[m]. Tu aut[em] (etsi ille in proposito quod tecu[m] su-
sceperat perduraret: nec a te offensus in flagitii
cozruisset) maritu[m] habebas / non solu[m] fidel[em] / et ve-
rum deu[m] tecum colente[m]: sed et co[n]tinent[em]. qui p[er]cul-
dubio / p[ro]positi vestri no[n] immemor. et si te ad con-
fugaliam cogetet indumeta: ad superba tam[en] orna-
menta no[n] cogetet. Hec tibi scripsi / q[uia] me co[n]sulen-
dum putasti. no[n] vt tuu[m] rectum institutu[m] / sermone
meo frangeret: sed q[uod] te inordinate et incaute agen-
te / viri tui factum doloerem. de cuius reparatione
debes vehem[en]tissime cogitare / si vere ad christu[m]
vis peruenire. Indue itaq[ue] humilitatem mentis.
vt et deus te conseruet perseverante[m]. Noli mari-
tum contemnere pereunte[m]. Unde pro illo p[ro]p[ter]
assiduas orationes. Sacrifica lachrymas / tanq[ua]m
vulnerati sanguine[m] cordis. Et scribe ad eum satis
factionem: petens veniam / quia in eum peccasti:
q[uod] p[re]ter eius co[n]siliu[m] et voluntate[m] de rebus tu-
is fecisti q[uod] faciendum putasti. non vt te peniteat
tribuisse pauperibus: sed eum boni tui operis par-
ticipem et moderatoze[m] habere voluisse. Promit-
te de cetero in adiutorio domini / si illu[m] sue tur-
pitudinis penituerit / et co[n]tinentiam qua[m] desera-
it / repetituerit: te illi sicut decet / in omnibus ser-
uituram. ne forte (vt ait apostolus) det illi de pe-
nitentiam vt respiciat a diaboli laqueis. a quo ca-
ptiuus tenetur sc[on]d[u]m ipsius voluntate[m].
Mulier sui corporis potestatem no[n] ha-
bet: sed vir. Similiter aut[em] et vir sui cor-
poris potestatem non habet: sed mulier

Manifestum est / ita voluisse legem femi-
nam esse sub viro: vt nulla vota eius / q[uod]
abstinentie causa vouerit reddatur ab
ea: nisi auctor vir fuerit permittendo.
Nam cum ad peccatu[m] eiusde[m] viri pertinere volue-
rit / si prius permisit et postea prohibuerit / etia[m]
hic: tamen non dixit vt faciat mulier quod voue-
rat: (quia permissa prius a viro fuerat) sed viri di-
xit esse peccatu[m]. quia abnu[n]t q[uod] prius co[n]cesserat.
non tamen mulier vel ex hoc permissum dedit. vt
cum prius ei vir co[n]cesserit: postea si prohibuerit
contemnatur. Vtrum aut[em] ista etiam ad vota co[n]-
tinentie et a concubitu abstinentie pertineant: me-
rito queritur: ne forte ea tantu[m] intelligenda sint ad
uersus animam voueri que sunt in cibis et potib[us].
Q[uod] videtur et illud significare vbi dominus ait.
Nonne anima plus est q[uam] esca. et cu[m] de ieiunio p[re]-
cipitur ita p[re]cipitur. Affligetis animas vestras.
maxime / quia cum lex auctoritatem viro tribuat /
non mulieri que viro subdita est: vt tunc persoluenda
sint vota mulieris si vir approbauerit. si autem
renuerit: non debeantur. Apostolus tamen cu[m] de
concubitu co[n]fugatoz[um] loqueretur / non ibi maio-
rem auctoritatem viro q[uam] femine dedit: sed vxori
(inquit) vir debitum reddat. similiter vxor viro.
Vxor non habet potestatem corporis sui: sed vir.
Similiter aut[em] et vir non habet potestatem cor-
poris sui: sed mulier. Quado in hac reparem vtri-
usq[ue] esse voluit potestatem: puto q[uod] nobis intelli-
gendum insinuet istam de co[n]cubendo vel non co[n]-
cubendo regulam non pertinere ad ea vota / vbi
non habent parem vir et mulier potestatem: sed vi-
ri maior est / ac p[ro]p[ter] eius solius est. Non eni[m] ait
lex virum non debere reddere vota sua si vxor p[ro]-
hibuerit: sed vxorem si vir prohibuerit. Quis eni[m]
nescit vxorem marito tanq[ua]m d[omi]no debere seruire?

Sed q[uod] ad membra corporis attinet / quibus
sexus ipse distinguitur apostolus dicit. Similiter
et vir non habet potestatem corporis sui: sed mu-
lier. Et cum in ceteris actibus ad humanam pa-
cem pertinentibus mulier viro debeat seruitute[m].
huius vni[us] rei qua[m] sexus vtriusq[ue] carnali sorte di-
scernitur et carnali co[m]ixtione concernitur simi-
lem in se habeant potestatem: vir in vxorem / et
vxor in virum.

Fratres mei. filij mei: sufficiat vobis vxores ve-
stre. quonia[m] sufficere vos vultis vxoribus vestris.
Non vis / ab illa fiat aliquid p[re]ter te: noli facere
aliquid p[re]ter ipsam. Tu dominus es. illa ancilla
Deus fecit. Sara (inquit scriptura) obsequabatur
abrah[e] / dominum eum vocans. Verum istas ta-
bulas subscribit episcopus. Ancille vestre su[n]t vxo-
res vestre. Domini estis vxorum vestrarum. Sed
quando venit ad illud negociu[m] / quo sexus di-
scernitur. et sexus sibi vterq[ue] miscetur vxor no[n] ha-
bet potestatem corporis sui: sed vir. Gaudebas.
Erigebas te. Iactabaste. Bene dixit apostolus.
Optime dixit vas electionis: vxor non habet po-
testatem corporis sui: sed vir. quia ego sum domi-
nus. Laudasti: Audi quod sequitur. Audire non
vis: Rogo vt velis. Quid est hoc. Audi: Simili-
ter / et vir d[omi]n[us] ille: Similiter / et vir non habet po-
testatem corporis sui: sed mulier. Hoc lib[er]e au-
di. Vltimu[m] tibi tollitur: no[n] dominu[m]. Adulteria
tua prohibentur: non femine subrogantur. Tu vir
es: ostende. Vir a virtute. vel virtus a viro. Ga-
bes ergo virtutem: vince libidine[m]. Caput mulie-
ris vir. Si caput es. Duc vt sequat[ur]. Sed vide qua
ducas. Caput es. Duc. Sequatur. Sed noli ire
quo non vis vt sequatur. Sic vos parate intrare
ad nouam illam nuptiam: ad illa[m] pulchram orna-
tam viro suo. non monilib[us]: sed virtutibus. Si
enim casti / et sancti / et boni intraueritis: membra
ipsius noue nupte vos eritis.

Nolite fraudare inuicem. nisi forte ex con-
sensu ad tempus vt vacetis orationi. et
iteru[m] reuertimini in idipsum. ne tentet
vos Sathanas propter incontinentia[m]
vestram. Hoc aut[em] dico sc[on]d[u]m indul-
gentiam. non sc[on]d[u]m imperiu[m].

Venerabilis Paul[us] co[n]iugibus ait. No[n]
lite fraudare inuicem nisi ex co[n]sensu ad
tempus vt vacetis orationi. et iteru[m] ad
idipsum estote: ne vos tentet Sathanas
propter incontinentiam vestram. Q[uod] putari posset
non esse peccatu[m] / misceri scilicet co[n]iugi non fi-
lioz[um] procreandoru[m] causa. (q[uod] bonu[m] est nuptia-
le) sed carnalis etiam voluptas: vt fornicationis
siue adulterij / siue cuiusq[ue] alterius immunditie vt
est mortiferu[m] malum (q[uod] etia[m] turpe est dicere)
quo potest (tentante sathana) libido pertrahere
incontinentiu[m] deuitet infirmitas. Posset ergo
(vt dixi) hoc putari non esse peccatu[m]: nisi addidis-
set. Hoc ergo dico sc[on]d[u]m veniam. non sc[on]d[u]m iperiu[m].
Quis aut[em] neget non esse peccatu[m]: cum dari ve-
niam facientibus / apostolica auctoritate fateatur?
Propter hec atq[ue] huiusmodi peccata. et alia / li-
cet his minora / q[uam] sunt verboru[m] et cogitatio[n]u[m] of-
fensionibus (ap[osto]lo iacobo p[re]sentante ac dicente. In
multis eni[m] offendimus omnes) oportet quotidie
crebroq[ue] ozemus d[omi]n[u]m. atq[ue] dicam[us]. Dimitte no-
bis debita nostra. Ne in eo q[uod] sequit[ur] mentiamur:
sicut et nos dimittimus debitozibus nostris.

Ex libro p[ro]p[ter]
faulu[m] capto
xxii.

Ex fmo de
natali mariz
rum.

Gene. xlii.
et l. p[er]i. iii.

Ex lib. enchi-
rion.

An sit pec-
catu[m] misce-
ri no[n] filioz[um]
procreando
ru[m] causa.

Jacobi. iij.
Matthe. vi.

Nolo aut omnes homines esse sicut me ipsum. Sed unusquisque propriū habet donum ex deo: alius quidem sic: alius vero sic.

Et ipsa quoque pudicitia coniugali nempe apostolus ait. Quod vult faciat. non peccat si nubat. et tamē hoc etiā dei donū est: dicente scriptura. A dño iūgitur mulier viro. Ideo doctor gentiū et pudicitia coniugale (per quā non fiunt adulteria) et perfectiorem continentia (per quā nullus concubitus querit) suo sermone cōmendans: et hoc et illud donū dei esse demonstravit: admonēs coniuges / ne se inuicem fraudent. Quod cū admonuisset: adiecit. Ellem autē omnes homines esse sicut meipsum. Quia uti- quē ipse ab omni concubitu cōtinebat. Et p̄tinuo subiunxit. Sed unusquisque propriū habet donū a deo. alius quidem sic. alius autē sic.

Ellem (inquit) omnes homines esse sicut meipsum. Sed unusquisque propriū donū habet a deo: alius quidem sic: alius autē sic. Ubi satis ostendit nō tantū continentia donum dei esse. sed cōiugatorū etiā castitatē. Que cum vera sint: hortamur tamē ad hec quātū cuius nostrū datum est / ut possit hortari qz et hoc eius donū est. in cuius manu sunt et nos et sermones nostri. Unde et ap̄ls. Scdm gratiam (inquit) q̄ data est mihi / ut sapiēs architectus fundamentū posui. Et alio loco. Uniusquisque (inquit) sicut dñs dedit. Ego plantavi. Apollo rigauit: sed deus incrementū dedit. Itaqz / neqz qui plantat ē aliquid: neqz qui rigat: sed q̄ incrementū dat deus ac p̄ hoc / sicut exhortat et predicat recte: sic ille q̄ accepit hoc donū: ita exhortante recte atqz predicante p̄fecto ille obediēter audit qui accepit hoc donū. Hinc est qd dñs cum eis loqueret qui carnis aures apertas haberēt: dicebat tamē. Qui habet aures audiēdi / audiat. Quas non omnes habere p̄culdubio nouerat. A quo autē habeant q̄cūqz habent: ipse dñs ostendit. Ubi ait. Dabo eis cor p̄gnoscendi me et aures audientes. Aures ergo audiēdi ipsum est donū obediēdi.

Virgo xp̄i / que pie intelligit p̄p̄ia paupertatē cordis hūani. et ideo nisi sponsi sui donis nescit ornari: audiat apostolū dicentem. Respondetis vos vni vtro virginem castā exhibere christo. Timeo autē / ne sicut serpens Quā seduxit in versutia sua sic et vestre mentes corrumpant a castitate que est in christo Iesu. Et propterea de his quoque spiritalibus diuitijs non istū qui dicit. nullus tibi eas p̄ter te cōferre potest / et nisi ex te et in te esse nō possunt: sed illū audiat / qui dicit. Habemus thesaurū istum in vasis fictilibus. ut eminentia virtutis sit dei et non ex vobis. De ipsa quoque sacra continentia virginali / q̄ non sit sibi ex seipsa: sed sit dei donū (quā uis credenti volentique collatum) eundē audiat veracem / p̄mūqz doctore. Qui cum hinc ageret: ait. vellem omnes esse sicut meipsum. Sed unusquisque propriū donū habet a deo: alius quidem sic: alius autē sic. Audiat etiam ipsum / non tantū suum: sed vniuersē ecclesie vnicū sponsum: de tali castitate atqz integritate dicentem. Non omnes capiunt verbum hoc: s̄ quibus datū est. ut intelligat ex eo qd habet tam magnū donum atqz preclarum / se potius deo et domino gratias agere debere: q̄ cuiusqz verba / q̄ velut ex seipsa id habeat: ut non dicam⁹ assentantis adulatores: ne de occultis hominū temere iudicare videamur: certe nec errantis lauda-

toris audire. **N**am quippe datum optimū. et omne donū perfectum (sicut dicit etiam Jacobus apostolus) de sursum est descēdēs a patre luminum. Hinc ergo et sancta virginitas hec dei dona sunt. et vestra quidem sunt: sed non ex vobis. Habetis enī thesaurū istum in terrenis corporib⁹ et adhuc fragilibus / tanq̄ in vasis fictilibus: ut eminentia virtutis sit dei: et nō ex vobis. Nec miremini quia dicimus et vestra esse: et ex vobis non esse. Hāc et p̄a nem quotidianū dicimus nostr⁹. sed tamē addim⁹. Pa nobis. ne putetur ex nobis.

Dico autem non nuptis et viduis: bonū est illis si sic permanferint sicut et ego.

Scriptura nostre doctrine regulā figit: ne audeam⁹ sapere plusqz oportet sapere: sed sapiamus (ut ipsa ait) ad tēperantia sicut vnusquisqz deus partit⁹ est mensurā fidei. Non sit ergo mihi aliud te docere: nisi verba tibi doctoris exponere. et de his q̄ dñs dederit / disputare. Ait itaqz ap̄ls doctor gentiū / vas electionis. Dico autē innuptis et viduis: bonū esse illis si sic permanferint sicut et ego. Hec verba ita intelligēda sunt ut non existimem⁹ viduas non oportere innuptas dici. qz nuptias vidēnt expetere. Innuptarū enī noīe / illas significat / q̄ nō sūt nuptijs alligatę. siue fuerint siue nō fuerint. Qd alto loco ap̄t. ubi dicit. Diuisa ē mulier innupta et xgo. Quādo vtiqz virginē adiungit: quid mulierē innuptā nisi viduā vult intelligi? Unde etiā deinceps / vno innupte nomine professionē vtrinqz completitur dicens. Que innupta est sollicita est ea que sunt domini quomodo placeat dño. que autem nupta est: sollicita est ea: que sunt mundi / quomodo placeat viro. Innupta certe / non eam tantū intelligi voluit que nunqz nupsit: sed et eam que nuptia rū vinculo per viduitatē liberata nupta esse destitit. Nam ideo et nupta non dicit / nisi eam que virū habet: ita etiam nō nupta: eam que habuit et nō habet. Quapropter: vidua oīs innupta est. sed qz nō oīs innupta vidua est. sunt enī virgines: ideo h̄ vtrunqz posuit: ubi ait. Dico autē innuptis et viduis. Itaqz diceret. Quod dico innuptis: non eis solis dico que virgines sunt: sed et eis que vidue sunt. bonū esse illis: si sic pmanferint: sicut et ego. Ecce est bonū tuum: ei bono comparatū: quod dicit apostolus suū si fides adest. Immo quia fides adest. Brevis est ista doctrina. nec ideo contemnēda qz brevis: sed ideo facilius et charius tenenda: quia i breuitate non vllis. Non enī qualescūqz bonū hīc cōmendaret apostolus: quod fidei nuptiarum si ne vlla ambiguitate preposuit. Quātū autē bonū habeat nuptiarū fides (id est christianarū et religiolarum coniugatarū) hinc intelligi potest: qz cum de fugienda fornicatione preciperet: ibi vtiqz et cōiugatos alloquebat. Nescitis (inquit) quia corpora vestra mēbra sunt christi: Tantū ergo bonū est fidelis cōiugij: ut etiā ipsa mēbra sint christi. Hoc autē bono (quoniam melius est bonū continentie vidualis) non hac professione id agit: ut aliquid pl⁹ sit catholica vidua: q̄ membrum christi: sed ut meliorē: q̄ cōiugata: locum habeat inter mēbra christi. Dicit quippe idem apostolus. Sicut enī in vno corpore multa mēbra habemus: oīa autē mēbra non eosdē actus habent: ita multi vni corpus sumus in xp̄o. Singuli autē alter alteri⁹ mēbra: habētes autē dona diuersa fm grām q̄ data est nobis. Ideo etiā cū p̄mōeret cōiugatos ne debito carnal⁹ p̄mixtōis fraudaret iuicē. et p̄ h̄ alit eoz negato sibi

Jacob. i.

Ex lib. 8. sancta viduitate

Que dicit⁹ d. innupta se cū dū apo- stolum.

De bono fidelis cōiugij.

Roma. xii.

Ex lib. 8. gra et libero arbitrio.

Pauli cōtinentia.

Ex lib. de bono p̄ferantie.

Hō solum cōtinentia est donū dei sed etiam castitas cōiugalis.

Luce. viii.

Aures audiēdi dō nō obediēdi.

De eplā ad iulianam.

ii. Cor. xi.

ii. Cor. xiii.

Paulus virgo.

Ad Corinthios. Epistola. i.

Fides ma-
trimonia-
lis donum
dei est.

No de oi
actu mfi-
montali sz
de in tēpa
to carnis
vfu ait apo-
stolus scdm
venia dico

debito coniugali: per intemperantiam suam tentatus a sathana: in fornicationem prolaberetur. Hoc autem dico (inquit) secundum ventam: non secundum imperium. Volo autem omnes homines esse sicut me ipsum. Sed unusquisque proprium donum habet a deo. alius quidem sic alius autem sic. Fides etiam coniugale pudicitiam: et thori christiani matrimoniale fidem esse donum. et hoc a deo. ut illud quod ultra liberorum procreandorum necessitate/modum concumbendi aliquatenus concupiscentia carnalis excedit: non nuptiarum sit hoc malum: sed veniale sit: propter nuptiarum bonum. Non enim de coniugio: quod copulat liberorum procreandorum causa et fide pudicitie coniugalis et indissolubili quam diu vivunt/ambo matrimonij sacramento (que omnia bona sunt) sed de illo immo dico carnis usu / qui in infirmitate coniugii agnoscitur et interventu boni nuptialis agnoscitur: ait apostolus. Secundum veniam dico: non secundum imperium.

Quod si se non continent: nubant. Melius est enim nubere quam viri.

Ex lib. de ge-
nesti ad litem-
ram. ix.

Triusque sexus infirmitas propter in-
ruinam turpitudinis: recte excipitur bone-
state nuptiarum. ut quod sanis posset esse of-
fensivum: sit egrotis remedium. Neque enim quod
continentia malum est: ideo coniugium. Et quo incon-
tinentes copulantur non est bonum. immo vero non pro-
pter illud malum culpabile est hoc bonum: sed propter
hoc bonum veniale est illud malum. quoniam id quod
bonum habent nuptie. et quod bonum sunt nuptie / pec-
catum esse nunquam potest. Hoc autem tripartitum est. Fi-
des. Proles. Sacramentum. In fide attenditur ne pro-
ter vinculum coniugale cum altera vel altero pecun-
batur. In prole / ut amanter suscipiatur: benigne nutri-
atur: religiose educatur. In sacramento / ut coniugium
non separet. et dimissus vel dimissa / nec causa pro-
lis alteri coniungatur. Nec est tamen regula nuptia-
rum / qua vel nature decorat fecunditas / vel incon-
tinentium regitur pravitas.

Triparti-
tum bonum
matrimonij.

Regula
nuptiarum.

Ex sermone
de bono nu-
ptiarum.

H

De copu-
la carnali
non procrean-
de plus causa.
Matthe. vi.

Ex libro de
sermone dñi in
monte.

Qui potest capere capiat. Sed non possum (in-
quit) Non potes: Non possum. Suscipiat te nu-
tritoria quodam apostoli auctoritas. ut si se non continet: nu-
batur. Fiat aliquid vni pueniat ad veniam pertinet ad veni-
am: ne irruat in eternam penam. Fiat quod licet: unde
agnoscat quod non licet. Hoc indicat quod sequitur.
Dalle eos nubere / quam viri. Concessit (inquam) aliquid
incontinentie: quia magis timuit penas eternas. Timu-
it quod expectat et manet adulteros. Etiam hoc (quod co-
iugati / victi concupiscentia videntur inuicem / ultra ne-
cessitate liberos procreandi) ponam in his per quibus
quotidie dicat. Dimittite nobis debita nostra, sicut
et nos dimittimus debitoribus nostris.

His autem qui matrimonio iuncti sunt pre-
cipio non ego sed dominus vxo-
rem a viro non
discedere. Quod si discesserit: manere in
nuptiam: aut viro suo reconciliari. Et vir
vxo-rem ne dimittat.

His qui sunt in coniugio precipit per aposto-
lum dominus vxo-rem a viro non discedere. Quod
si discesserit: manere innuptam. aut viro
suo reconciliari. Potest enim fieri / ut dis-
cedat: ea causa / qua dominus permisit. Aut si femine li-
cet virum dimittere / etiam preter causam fornicati-
onis: et non licet viro: quid respondebimus de hoc:
quod dixit posterius: et vir vxo-rem ne dimittat: Qua-
re non addidit (excepta causa fornicationis) quod et
dominus permittit nisi quia similem formam vult intelligi. ut

si dimiserit (quod causa fornicationis permittitur) ma-
neat sine vxo-rem: aut reconcilietur vxo-ri. Non enim ma-
le reconciliatur vir illi mulieri / quam cum lapidare ne-
mo ausus esset: dicit ei dominus. Quidem: vide deinceps
ne pecces. Quia et quod dicit. Non licet dimittere vxo-
rem nisi causa fornicationis: cogit retinere vxo-rem
si causa fornicationis non fuerit. Si autem fuerit: non
cogit dimittere. sed permittit sicut dicit. Non lice-
at mulieri nubere alteri / nisi viro mortuo. Si an-
te viri mortem nupsit: rea est. Si post viri mortem
nupsit: non est rea. Non enim iussa est nubere: sed
permessa.

Joan. viii.

Ex eodem lib.
parum post.

Dominus ergo ad illud permittit: ut non facile vxo-
rem dimittat / solam causam fornicationis exceptam. cete-
ras vero universas molestias si que forte extiterint
iubet per fide coniugali et per castitate fortiter sustineri.
et mechum dicit etiam virum quod eam duxerit que solu-
ta est a viro. Cuius rei Paulus apostolus termi-
num ostendit. Quia tamdiu observandum dicit / quam
diu vir eius vivit. Illo autem mortuo: dat nubendi li-
centiam. Hanc enim etiam regulam ipse tenuit. et in ea non su-
um consilium / sicut in nonnullis montis: sed prece-
ptum domini iubentis ostendit. cum ait. Eius autem que nu-
pte sunt precipio: non ego sed dominus: mulierem a viro non
discedere. Quod si discesserit: manere innuptam /
aut viro suo reconciliari. Et vir vxo-rem ne dimittat.
Credo simili forma / ut si dimiserit / non ducat ali-
am. aut reconcilietur vxo-ri. Fieri enim potest ut dimit-
tat vxo-rem / causa fornicationis. quam dominus exceptam
esse voluit. Vain vero si nec illi nubere concedit vi-
ro viro a quo recessit: neque huic alteram ducere vi-
ua vxo-rem quam dimisit: multominus est: illicita est
cum quibuslibet supra committere.

De indisso-
lubili vin-
culo matri-
monij vi-
uere vtra-
que parte.

Si dominus dimittende coniugis: solam causam forni-
cationis admittit / et pagani coniugium dimit-
ti prohibet: consequens est. ut paganismus forni-
cationi non deputetur. Solam autem fornicatio-
nis causam exceptam facere dominum: cum de di-
mittenda coniuge loquitur in euangelio: manifestum est.
Paganum vero coniugium hinc non prohibetur
dimitti. quia cum apostolus consilium de hac re
daret (ut fidelis volentem secum esse coniugem in-
delem: non dimittat) ait. Ego dico: non dominus
(ut intelligat dominus non quidem iubere ut dimittat
ne contra iussum eius: consilium dare videatur apo-
stolus) sed tamen permittit. ut nemo in ea re ius-
sionis necessitate teneatur sed consilij voluntate li-
bere faciat. Verumtamen: si quisque asserat solam il-
lam fornicationem dominum admittit ad causam re-
linquende coniugis (que vulgo fornicatio dicitur)
(id est que concubitu illicito perpetratur) hoc po-
test dicere dominum cum de hac re loqueretur de vtro-
que fidei dixisse et marito et vxo-rem. ut si abo fideles
sunt: neutri liceat alterum dimittere nisi causa for-
nicationis. Ubi non potest paganismus intelligi:
quia vterque fidelis est. Sic enim et apostolus vide-
tur distinguere: cum ait. His autem qui sunt in co-
iugio precipio: non ego: sed dominus. vxo-rem a vi-
ro non discedere. Quod si discesserit: manere innu-
ptam. aut viro suo reconciliari. Ubi intelligitur.
Quia etiam si una illa causa qua sola relictio con-
iugij permittitur mulier a viro suo recesserit: innu-
pta perseverare debet. aut si se non continet: viro
potius reconciliari. vel correcto. vel certe toleran-
do: quam alteri nubere. Sequitur autem et dicit: et vir
vxo-rem ne dimittat. Breviter eandem formam in-
timans in viro: quam precipiebat in femina. Quia
bus ex precepto domini insinuat: ita sequitur.

Ex lib. qñto-
rum. lxxviii.

De paga-
no coniugio.

Ceteris autē ego dico: non dñs. Si quis fr̃ habet uxorem infidelē et hec consentit habitare cum illo: non dimittat illam. Ubi dat intelligi dñm de his locutum / vt neuter alterum dimitteret / si fideles ambo essent.

Quod a dño in euangelio dictū est. Quisq; dimiserit uxorem suā / excepta causa fornicationis: facit eā mechāri: phibitū est: homini dimittere uxorem si nulla causa fornicationis extiterit. et dictū est q̃ re. Ne sc̃z faciat eam mechāri. Et t̃q; idē. qz etiā si non ip̃a dimiserit: sed dimissa fuerit: erit mechā si nupserit. Prop̃ hoc q̃ tam magnū malū / non licet hōi dimittere uxorem: nisi excepta causa fornicationis. t̃c enī non ipse dimittēdo facit adulterā: sed dimittit adulterā. Quid si q̃ dicat. Dimitto quidē uxorem meā sine vlla causa fornicationis sed p̃tines permanebo. Ideo ne dicet? eū impune fecisse q̃ fecit? Quis hoc dicere audebit: q̃ voluntatē dñi hec dicētis intelligit? Qm̃ nec p̃tinentie causa dimittit cōiugē voluit q̃ solā causam fornicationis excepit. Redeam? igit ad ipsa apl̃i verba: et eum velut interrogem? et tanq; presentē eum q̃dammodo cōsulam? Cur dixisti apl̃e. Qd si discesserit / m̃are inuptā. Licet ne discedere? An nō licet? Si oīno non licet: cur p̃cipis discedēti vt maneat inupta? Si aut licet: p̃fecto est aliq; causa qua liceat. Hec aut inq̃sita non inuenit nisi quā solaz saluator excipit (id ē causa fornicationis) Ac p̃ hoc nō p̃cipit apl̃s / mulierē si discesserit manere inuptā: nisi que illa causa discedit a viro qua sola ellicitū ē discedere a viro. Nisi q̃ illa intelligatur. Cui licet discedere? Nō autē licet nisi viro fornicante: quo mō iubetur inupta si discesserit pmanere. Quis est qui dicat? Si discesserit mulier a viro nō fornicatē inupta pmaneat: cū ei nisi a viro fornicatē discedere oīno nō liceat? Sed rem ip̃a paulo apertī? ploquamur et q̃si cōstituam? ante oculos. Ecce placuit cōtinentia mulieri. viro nō placet. Discessit ab eo mulier. et cepit viuere continenter. Ipsa sc̃z casta m̃asura. s̃ factura (q̃ dñs nō vult) adulterz viz. Qui cum se nō cōtinuerit. Altera queret. Quid sum? dicturi mulieri: nisi q̃ dicit eccl̃ie sana doctrina? Redde debitu viro. Ne dñ tu q̃ris vnde amplius honore ris: ille vñ dāne inueniat. Hoc vtiq; et illi dicere mus / si te nolēte / p̃tinere voluisset. Nō enī habes potestātē corp̃is tui: sed ille. sicut nec ille habet potestātē corp̃is sui: sed tu. Nū hec atq; h̃mōi pla / q̃ ad p̃tinent / dixerim? Placet ne tibi / vt nob̃ mulier respondeat? Ego apl̃m audio / dicentē. P̃ceptio / mulierē a viro nō discedere. Quod si discesserit: manere inuptā: aut viro suo recōciliari. Ecce discessi. Nolo recōciliari viro. sed inupta pmaneo. non enī ait: si discesserit manere inuptā donec viro suo recōciliat: sed manere (inquit) inupta. aut viro suo recōciliari. Hoc (inquit) faciat. aut illud. Vñ e duobus eligendū p̃misit. nō aut in hōrum alterz compulit. Manere inuptā eligo. ac sic p̃ceptū impleo. Corripe. argue. increpa. vt ere q̃ volueris seueritate si nupsero. Quid huic cōtradiciō: nisi apostolū non bene intelligis? Neq; enī p̃cepisset: si a viro discesserit / inuptā manere mulierē: nisi eam cui discedere licuisset. illa vna videlicet causa. que ibi p̃pterea tacita est / qz notissima ē (hoc est fornicationis) Hanc enī solam de? magister excepit cum de dimittēda loqueret uxore de? dicitq; intelligi talē formam etiā a viro esse seruandā. Quoniam non solū mulier / non habet potestātē corp̃is sui / sed vir. similiter et vir nō habet potestā-

tē sui corp̃is / sed mulier. Nū ergo tuū maritum arguere de fornicatione non possis: quomodo te putas / qz ab eo discedis non nubendo / excusare. a quo tibi non licet omnino discedere? Nis itaq; p̃cipit mulierē a viro non discedere. Quod si discesserit: ea vtiq; causa qua discedere licitū est: manere inuptā. aut viro suo recōciliari. Mulier enim sub viro / viuo marito iuncta est legi. et viuēte viro vocabit adultera: si fuerit cum altero viro. quoniam mulier alligata est quādiu vir eius viuit. Unde si vxor dimiserit virū suum et alij nupserit: mechā. et q̃ dimissam a viro duxerit mechā. Ideoq; ex eo dē p̃cepto dñi ait. et vir uxore ne dimittat. quoniam q̃ dimiserit uxore suā p̃ter causam fornicationis facit eā mechāri. Sed si p̃pter hanc causam dimiserit: etiā ipse sic pmaneat. Dñs enī qui dimittit uxorem suā et ducit alterā: mechā. Hec constituta dñi / sine vlla retractatiōe seruāda sunt. Habet enī hec iustitia: que corā illo est. siue probent siue improbent homines.

Nam ceteris ego dico: non dñs. Si q̃s frater uxorem habet infidelē: et hec consentit habitare cum illo: non dimittat illam. Et si qua mulier habet virum infidelem et hic consentit habitare cum illa non dimittat virum.

Ceteris autē ego dico: nō dñs. Dic p̃mo videndū est. Quibus ceteris. Dicebat enī super? ex dñi p̃sona. his qui sunt in cōiugio. sed non hoc sequit. Ita enī subiungit. Si quis frater habet uxore infidelē. et hec consentit habitare cum illo: non dimittat illā. Ergo etiā nunc dicit his q̃ sunt in cōiugio. Quid sibi ergo vult. Quod ait. Ceteris: Nisi qz sup̃us eis loq̃bat qui sic copulati erāt / vt pariter in fide xp̃i eēt Ceteris autē nunc dicit. id est eis q̃ sic copulati sūt / vt non ambo fideles sint. Sed quid eis dicit? Si quis frater habeat uxorem infidelē. et hec cōsentit habitare cū illo: nō dimittat illā: et si qua mulier habet virū infidelem. et hic cōsentit habitare cū illa: non dimittat virū. Si ergo non p̃cipit ex dñi p̃sona sed ex sua p̃sona monet: ita est hoc bonū: vt si quis aliter fecerit / non sit p̃cepti trāsgressor. sicut de virginib? paulopost dicit p̃ceptū dñi se non habere. cōsiliū autē dare. atq; ita laudat virginitatē vt arripiat eam q̃ voluerit. non tamē vt si non fecerit: cōtra p̃ceptū fecisse iudicet. Aliud est enī q̃ subest. aliud quod monet. aliud quod ignoscit. Iubet mulier a viro non discedere. Quod si discesserit: manere inupta. aut viro suo recōciliari. Aliiter ergo non licet facere. Donec autē vir fidelis si habet uxorem infidelē / consentientē secum habitare / non eā dimittere. Licet ergo et dimittere. qz non est p̃ceptū dñi ne dimittat sed cōsiliū apostoli sicut monet virgo non nubere. Sed si nupserit: cōsiliū quidē non tenebit. sed contra p̃ceptum non faciet. Ignoscit tamē cum dicit. Hoc autem dico fm̃ ventā. non fm̃ imperiū. Quapropter si licet vt dimittat cōiugē infidelis (quamuis meli? sit non dimittere) et tamē non licet fm̃ p̃ceptum dñi vt dimittat cōiugē / nisi causa fornicationis: fornicatio est etiā ipsa infidelitas. Quid enim tu dicis apostole? Certe vt vir fidelis consentientē secum habitare mulierem infidelem: non dimittat ita inquit. Cū ergo hoc et dñs p̃cipiat ne dimittat vir uxore nisi causa fornicationis: q̃ re hic

Roma. vii.

Ex lib. de sermone dñi in monte. i.

Ex libro ad polentia. i. dante. v.

Quo q̃lici te discessit iube inupta pmanere. aut recōciliari viro suo.

Ad Corinthios. Epistola. j.

α

dicis. Ego dico. non dñs. Quia. s. idolatria quas sequuntur infideles et quilibet noxia superstitio: fornicatio est. Deus autē permittit causa fornicationis vxorem dimitti. Sed quia permittit: non iussit: dedit locum apostolo monēdi: vt qui voluerit nō dimittat vxorem infidelem. quo sic fortassis possit fieri fidelis.

Ex libro ad pollicium.

Quia enim coniunx fidelis relinquere coniugē licite potuit infidelem: ideo fieri hoc non dñs: sed apostolus prohibet. Quod enim dñs prohibet fieri: omnino nō licet. Monet ergo apostolus (quod et possit esse multorum lucratorum occasio) vt fideles coniuges in relinquendis infidelibus: permittita licentia non vtantur. Si enim dimittere infidelē vxorem non liceret: hoc fieri dñs prohiberet neq; apostolus prohibens diceret: ego dico. nō do minus. Nam si propter fornicationem carnis permittitur homo a coniuge separari: quantomagis in coniuge mentis fornicatio detestanda est (id ē infidelitas) De qua scriptum est: quoniam ecce: qui se longe faciunt a te: peribunt. Perdidisti omnes qui fornicatur abs te. Sed quia ita licitum est: vt non expediat: ne propter coniugum separationes offensi homines: ipsam doctrinam salutis: qua illi cita prohibentur exhorreāt. ac sic peiores atq; perituri in eadē infidelitate remaneant: intercedit apostolus: et monendo fieri vetat: quod ita licitum est vt nō expediat. Sic enim recedere ab infidelibus vxoribus vel maritis: fideles vtri vel femine non prohibent a dño: vt neq; iubent. Nā si dimittere tales coniuges iuberentur: nullus locus esset cōsilio monētis apostoli: ne hoc fieret. Nullo modo enim quod dominus iubet: seruus bonus fieri prohiberet. Nā q; aliquando hoc dñs per Esdrā prophetā iussit: et factum est: dimiserunt israelite vxores alienigenas: quicunq; tunc habere poterunt. per quas fiebat vt ipsi ad alienos seduceretur deos. non vt ille. per maritos vero acquireretur deo. Mondum enim tanta gratia saluatoris illuxerat. et promissis temporalib; veteris testamēti ad hēc inhabitabat illius populi multitudo. Et propterea: cum bona terrena. que p magno expectabant a domino: viderent etiam his abundare qui multos falsos colebant deos. Blanditijs vxorū prius eos verebantur offendere. deinde inducebantur et colere. Unde iusserat dñs per sanctum Moysen: ne quis vxorem alienigenam duceret. Merito ergo quas duxerant: domino prohibente: dño iubente dimiserunt. Cum vero cepisset gentibus euangelium predicari: iam coniunctos gentiles gentilibus comperit coniuges. Ex quib; si nō ambo crederēt. sed vnus aut vna: et infidelis cum fidelē consentiret habitare: nec prohiberi a dño debuit fidelis infidelē dimittere: nec iuberi. ideo scilicet nō prohiberi. quia iustitia permittit a fornicatore discedere. et infidelis hoīs fornicatio: est maior in corde. nec vera eius pudicitia cum coniuge dici pot. q; omne quod non est ex fide: peccatū est. quā uis verā fidelis habeat pudicitia: etiā cum infideli coniuge que non habet verā. Ideo autē nec iuberi debuerūt fideles ab infidelib; separari. q; non contra iussione dñi gentiles fuerūt ambo coniuncti. Qm ergo fidelē ab infideli discedere: nec phibet: nec iubet dñs. ideo vt non discedat: apłs dicit

p. s. lxxii.

iii. Estre. ix.

Quare israelite iussit meliores alienigenas dimittere et quo pacto inducebant ad ydolatriam.

Infidelitas magis ē fornicatio

Fidelis habet veram pudicitia cum infideli coniuge et nō ecouerso.

Non dñs: habēs utiq; spm sanctū in quo dare posset vtile et fidele cōsiliū. Quod utiq; ideo monēdū: non iubendū fuit: q; nō tāto pondere phibendi sunt hoīes facere licita: quā uis non expediant

quāto pondere phibemur illicita. Si autē alicubi apostolus: etiā illa que iubenda sunt. monere dignat: hoc fecit parcendo infirmitati: non p iudicando iussione. Unde si dixit: non vt confundam vos hec scribo: sed vt filios meos charissimos moneo quid habet questionis vbi non ait. Ego dico: non dñs: Itē vbi ait. Ecce ego Paulus dico vobis: q; si circūcidamini Christus vobis nihil pderit. Nunquid etiā hic dixit. Ego dico: non dñs: Non sunt itaq; ista similia. q; etiā illa que iubet dñs: nō est indignū neq; contrariū: si eadē monet apostolus. Monemus enī quos charos habemus: vt faciāt dñi precepta vel iussa. Cū vero ait. Ego dico: non dñs: satis ostendit dñm non prohibere qd ipse phibebat. Prohibuisset autē dñs si esset illicitū. Ergo fm ea que diu supra diximus: multūq; versauimus. licitū erat per iustitiā. sed etiā licitū non erat faciendū propter liberā beniuolentiā.

i. Cor. iii.

Sala. v.

Sanctificatus est enī vir infidelis in muliere fidelē: et sanctificata est mulier infidelis p virū fidelē. Alioqn filij vtri immundi essent: nunc autē sancti sunt.

Sanctificatus est enī (inquit) vir infidelis in vxore. et sanctificata est mulier infidelis in fratre. Credo: tā puenerat. vt nonnullē femine p viros fideles et viri p vxores fideles in fidē ventrēt. Et quis non dicēs nomina: exēplis tamē hortat est ad confirmandū cōsiliū suū. Deinde sequit. Alioqn filij vestri immundi essent. nunc autē sancti sunt. Jam enim erāt paruuli xpiani. qui siue auctore vno ex parētib; siue vtroq; consentiente scitificati erāt. Quod non fieret. si vno credēte dissociaret cōiugliū et nō toleraret infidelitas cōiugis vsq; ad opportunitatem credendū. Hoc est ergo cōsiliū ei; cui credo dictū esse. si quid superogaueris redies reddā tibi.

Ex lib. de sermone dñi in monte. i.

Luce. x.

Ex libro ad marcellinum tertio.

Quod ait apłs cū fideles moneret vt se ab infidelib; cōiugibus non disiungerēt scitificatus est enī vir infidelis in vxore. et scitificata est mulier infidelis in fratre. alioqn filij vtri immundi essent. nunc autē sancti sunt: aut sic accipiendū est: q; exēpla tā pcesserāt et viroz quos vxores: et feminarū q; mariti luciferarāt: et puuloy ad q; faciēdos xpianos voluntas xpiana etiā vni; parētis euicerat: aut si (q; et magi apłi verba vident sonare. et quodāmodo cogere) aliq; illis intelligēda est scitificatio. q; scitificabant vir vel mulier infidelē in piuge fidelē. et quā scitificabant filij fidelis. siue q; in mēstruo cruore mulieris a pcubitu ptinebat q; cūq; vir vel femina id in lege didicerat. nā hoczechiel inter illa pcepta ponit: q; non figurate accipiēda sūt. siue ppter aliā quālibet (q; ibi apte pposita non est ex ipa necessitudine piugioy atq; filioy) scitificatis aspginē. illud tñ sine dubitatione tenēdū est: q; cūq; illa scitificatio sit: non valere ad xpianos faciēdos atq; ad dimittēda pctā: nisi xpiani et ecclāstici: institutione sacramēti efficiant fideles. nā nec piuges infideles (quālibet scitis et iustis piugib; adhereāt) ab iniquitate mūdant q; a regno dei separatos: in dānationē venire ppellit. nec puuli de q;buslibet scitis iustisq; pcreati: original' pcti reatu absoluunt nisi in xpo fuerint baptisati. pro quibus tanto impensius loq; debemus: quanto pro seipis minus possunt

Sanctificatio qdā in matrimonio infidelis

Ex libro de baptismo p uolunt.

Alioqn filij vestri immundi essent. nunc autē sancti sunt. Non vnusmodi est sanctificatio. nā et cāthe cum in os sedm quendā modū suū per signū xpi: et orōnē manus impositionis / puto sanctificari

Et quod accipit quāvis non sit corpus xp̄i: sc̄m est tamē: et sanctius q̄ cibi quibus alimur. quoniam sacramentū est. **U**terū et ipsos cibos / quibus ad necessitatē sustentandē vite huius alimur sanctifica- ri idē apostolus dixit p̄ verbū dei et orationē qua oramus utiq̄ nostra corpuscula refecturi. Sicut ergo ista ciborū sanctificatio non efficit ut quod in os intraverit non in ventrē vadat et in secessū mit- tatur per corruptionē / qua omnia terrena solvunt. **E**nde et ad aliā escam / que non corrumpitur nos dñs exhortatur. **I**ta sanctificatio cathecumini / si non fuerit baptisatus / non ei valet ad intrandum regnum celorū: aut ad peccatorum remissionē. **A**c per hoc et illa sanctificatio cuiuscunq̄ modi / quam in filiis fidelis esse dicit apostolus: ad istam de ba- ptismo et de peccati origine vel remissione questio- nem omnino non pertinet. **N**am et coniuges infi- deles / in coniugibus fidelib⁹ sanctificari dicit. eo ipso loco ita loquens. Sanctificatur enim vir infi- delis in vxore et sanctificatur mulier infidelis in fra- tre. alioquin filij vestri immundi essent. nunc autē sancti sunt.

Non opinor / q̄ quisq̄ tam infideliter intelligit: quomodo libet in his verbis intelligat / ut ob hoc existimet etiam maritum (non christianum) chri- stianum / quia vxor eius fuerit christiana. neq̄ ita baptisari oportere. et ad peccatorum remissionem peruenisse. et in regnum celorum esse intraturum / quia sanctificatus dictus est in vxore.

Quod si infidelis discedit: discedat. nō est enim seruituti subiect⁹: frater aut so- roz in eiusmodi. in pace autem vocavit vos deus.

Est ut ppter fidem xp̄i etiam ipsa vx- or legitima societate cōiuncta / sine vl- la culpa relinquat. si cū viro christiano ppter hoc q̄ xp̄ian⁹ est pmāere nolue- rit. **E**o aut modo illā rectissime dimitti / si viro suo dicat: non ero vxor tua nisi mihi de latrocinio di- uitias cōgregas. aut nisi lenocinia solita / quib⁹ no- strā domum transigebas / etiā christianus exerce- as. aut si qd aliud vel facinorosū vel flagitiosum i viro nouerat. quo delectata: vel libidinem exple- bat: vel facili victum habebat: vel etiā incedebat ornatio. tunc enim ille / cui vxor hoc dicit / si veraci- ter egit penitentiam ab operibus mortuis / quan- to accessit ad baptismū. habetq̄ in fundamento fi- dem que per dilectionē operatur. **P**rocul dubio plus tenebit amore diuine gratie / q̄ carnis vxorie et membr⁹ quod eum scandalizat forniciter amputat.

Quod si infidelis discedit: discedat. **N**ō est enim seruituti subiectus frater aut soror in eiusmodi (id est si infidelis noluerit esse cum coniuge fidele) hic agnoscat fidelis suam libertatem: ne ita se subie- ctum putet seruituti / ut ipsam dimittat fidem / ne coniugem amittat infidelem.

Diuisi a nobis nobiscum caput consistentes et a corpore separati: doleamus illos fratres tanq̄ no- stros. **N**elint nolint fratres nostri sunt. **T**unc esse desinent fratres nostri / si desiterit dicere. **P**ater noster. **D**ixit de quibusdam propheta. **H**is qui di- cūt vobis: nō estis fratres nostri: dicit fratres no- stri estis. **C**ircumspicite de quibus hoc dicere po- tuerit. **N**unquid de paganis? **N**on. **I**teq̄ enim eos dicimus fratres nostros scdm scripturas et ecclesi- asticu morem loquendi. **N**unquid de iudeis qui xp̄m non crediderunt? **L**egite apostolum. et vide-

te quia fratres quādo dicit apostolus sine aliquo additamento non vult intelligi nisi christianos. **N**on est autem subiect⁹ (inquit) frater aut soror in huiusmodi. **A**um diceret de coniugio fratrem et sororē dixit christianum vel christianā. **I**te dicit **T**u autem / quid iudicas fratrem tuum. **A**ut. **T**u qd spernis fratrem tuum? **E**t alio loco. **E**os autem (inquit) iniquitatem facitis et fraudatis. et hoc fra- tres. **I**sti ergo qui dicunt. **N**on estis fratres nostri paganos nos dicunt. **I**deo enim et rebaptizare nos volunt: dicentes nos non habere quod dant. **E**n- de consequens est: error ipsorum: ut negēt nos fra- tres suos esse. **S**ed quare nobis dixit propheta: vos dicite illis: fratres nostri estis: nisi quia nos i eis agnoscimus quod non repetim⁹. **I**lli ergo nō agnoscendo baptismum nostrum negāt se fratres nos autem non repetendo ipsorum: sed agnoscen- do non ipsorum: dicimus eis: fratres nostri estis. **U**nde enim scis mulier si virum saluū facies: aut vnde scis vir si mulierem sal- uas facies: nisi sicut vnicuiq̄ diuisit do- minus. **U**numquemq̄ sicut vocauit de- us ita ambulet.

Redit enim rationem cur fieri non ex- pediat: quāvis liceat. **U**nde enim scis (in- quit) mulier si virum saluū facies: aut vnde scis vir: si vxorē saluū facies: cū enim superius dixisset. Sanctificatus est enim vir in- fidelis in vxore. et sanctificata est mulier infidelis i fratre (id est in christiano) alioquin filij vestri (in- quit) immundi essent. nunc autē sancti sunt: sic adlu- crandos coniuges et filios christo: etiā exemplis (que iam prouenerant) videtur hortatus. **C**ur er- go non expediat etiam infideles coniuges dimitti a fidelibus: causa euidenter expressa est. **N**on enim propter vinculum cum talibus conjugale ser- uandum: sed ut acquirant xp̄o: recedat ab infideli- bus coniugibus apostolus vetat. **M**ulta sunt autē facienda: non iubente lege: sed libera charitate. et ea sunt in nostris officiis gratiora. **Q**ue cum lice- ret nobis etiā non impendere: tamē causa dilectio- nis impedit. **U**nde prior ipse dñs cum se tribu- tum non debere demonstrasset: soluit tamē: ne scā- dalisaret eos: quibus ad eternam salutem gerens hominem cōsulebat. **I**am vero apostolus quēad- modū ista commendat: eius verba testant. **U**bi di- cit. **A**um enim liber sum ex omnibus: omnī seruū me feci: ut plures lucrificarem. **C**um paulo supe- rius dixisset. **N**unquid non habemus licentiā man- ducādi et bibendi? **N**unquid non habemus licentiā sororē mulierē circumducendi: sicut et ceteri apli: et frater dñi: et cephas? **E**n ego solus et Barnabas non habem⁹ potestatem non opandi? **Q**uis militat suis stipendijs vnq̄? **Q**uis plātat vineā: et de fru- ctu eius non comedit? **Q**uis pascit gregē: et de la- cte gregis non p̄cipit? **E**t paulo post. **S**i alij (inquit) potestatis v̄re participāt: non magis nos? **S**z nō sumus v̄si hac p̄tate: sed oīa toleramus: ne qd im- pedimentū demus euāgelio xp̄i. **D**einde post pau- ca. **Q**ue igit (inquit) mihi merces erit: ut euāgelisās sine sumptu ponā euāgelis: ut non abutar potesta- te mea in euāgelio? **C**ōtinuoq̄ subiungit: qd pau- lo ante cōmemorauit. **C**ū enim liber sum ex oib⁹ oīm me seruū feci: ut plures lucrificarem.

Et sicut in omnibus ecclesijs doceo cir- cūcisus aliquis vocat⁹ est: nō adducat

Ex libro ad marcellinum tertio.

Ex libro 8 si de operib⁹.

Ex libro ad cōsulā hyla- rij.

Libertas fidelis.

Ex trac. 51. xxv.

Paganis nō dicunt fratres no- stri.

Ex libro ad pollicentiu. 1.

Expedi- aliqñ infi- deles cōiu- ges nō di- mitti.

1. Cor. 7.

1. Cor. 13.

Ad Corinthios. Ep[isto]la. j.

preputium. In preputio aliquis vocatus est non circumcidatur. Circumcisio nihil est: et preputium nihil est. sed observatio mandatorum dei.

In exp[osto] ept[istola] ad gal.

Nō est i su p[er]fluis p[er]neda spes

Seruabat utiq[ue] q[uod] congruere videbat: siue ecclesijs gēitum / siue iudeorum: ut nūq[uam] auferret cōsuetudinē. que seruata: nō impediebat ad obtinendū regnū dei. Tantū admonens / ne quis in sup[er]fluis poneret spem salutis: etiā si cōsuetudinē in eis p[ro]pter offensionē infirmorum custodire vellet. Hinc enī dicit. Circūcisus quis vocatus est: non adducat p[re]putiū. In p[re]putio quis vocatus est: non circumcidat. Circumcisio nihil est: et p[re]putiū nihil est. sed observatio mandatorum dei.

Unusquisq[ue] in qua vocatione vocat[us] ē: in ea p[er]maneant. Seruus vocatus es: nō sit tibi cure. Sed et si potes fieri liber: magis vtere. Qui enī in d[omi]nio vocatus ē seruus: libertus est d[omi]ni. Similiter qui liber vocatus est: seruus est xp[isti]. Precio empti estis: nolite fieri serui hominum. Unusquisq[ue] ergo in quo vocatus est frater: in hoc permaneat apud deum.

Itē in eadē. cōsuetudo

Hoc enī ad eas cōsuetudines vel condiciones vite retulit que nihil obstant fidei bonisq[ue] morib[us]. Non enī / si etiā latro erat quisq[ue] cū vocatus est: debet in latrocinio permanere.

De virginibus aut[em] preceptum d[omi]ni non habeo: consilium aut[em] d[omi]ni d[icitur] q[uod] misericordiam cōsecutus a d[omi]no ut sum fidelis.

Ex libro ad pol[icarpum]. j.

Non ut hoc / cōsiliū alienū existimemus a d[omi]no. Cum cōtinuo sequat[ur] et dicit: tanq[uam] misericordiam cōsecutus a d[omi]no: ut fidelis essem. Scdm[ut] ergo d[omi]ni dat cōsiliū fidele: in eo spiritu de quo ait. Puto autē q[uod] et ego spiritū dei habeo. Clertamē aliud est d[omi]ni iubentis imperiū: aliud conserui scdm[ut] misericordiam charitatis (que illi est a d[omi]no inspirata atq[ue] donata) si dele cōsiliū. Vbi aliud facere nō licet. hic aut[em] licet. Ita sane / ut ip[s]m licitū partim quidē expedit. partim vero non expedit. Expedit tunc / quādo non solum p[er] iustitiā / que corā deo est / permittit[ur]. sed etiam hominib[us] nullū ex hoc impedimentū salutis infertur. Velut cum dat cōsiliū non nubēdi apostolus virginib[us]: vnde p[re]ceptū d[omi]ni se non habere testatur: licet aliud facere. id est nubere. Et min[us] quidē continentie bonū tamen tenere nuptiarum: ipsumq[ue] licitū etiam expedit. quoniam in vetra et illi cita ruitur am[or] dico carnis infirmitatem: sic excipit honestate nubēdi: ut neminem cogat. Quis expedit / magisq[ue] honestū esset: si virgo cōsiliū / quo preceptum eam non compellit: arripere. Tunc autē non expedit id quod licitū est / quando p[er]mittitur quidē. sed vsus ip[s]i[us] potestati alijs infert impedimentum salutis. sicut est discessio coniugis fidelis ab infideli. quā non prohibet d[omi]ni p[re]cepto legis. quia coram illo iniusta non est: sed prohibet apostolus consilio charitatis. quia infidelibus affert impedimentū salutis: non solum quia perniciosissime scandalisat[ur] offensi: verum etiam quia in alia coniugia cum ceciderint: viuētib[us] eis a q[ui]bus dimittunt[ur]: adulterinis nexibus colligati: difficiillime resoluntur.

Quā q[uod] licitū est nō expedit.

Discedēs infidelis a fidelis non p[otes]t alterā ducere.

Maior amor / imposuit maius onus virginib[us] Quod licebat noluerūt: ut plus placerent ei cui se deuouerunt. Ambierunt illam maiorem pulchritudinem cordis sui. Quid iubes. tāq[uam] dicerent q[uod] iubes. ne adultere simus: hoc p[re]cipis? Amando te: plus facimus q[uam] iubes. De virginibus ait apostolus. Preceptum d[omi]ni nō habeo. Ergo hoc quare faciunt? Consilium a[ut]em d[omi]ni. Ille autem amātes / quibus terrene nuptie viuerunt. que terrēos amplexus non desiderauerunt: vsq[ue] adeo acceptauerunt preceptum: ut non recusarent consilium. ut plus placeret: plus se ornauerūt. Corporis enī huius (id est exterioris hominis ornamenta) quāto amplius appetantur tanto sunt interioris maiora detrimenta. quanto autem minus appetunt ornamenta exterioris hominis: tanto magis moribus pulchris / homo interior adornatur. Unde dicit apostolus. Ornantes se: non in tortis crinib[us]. Cum enī dixisset. Ornantes se: quid aliud a carnalibus / q[uam] visibilib[us] ista ornamenta putarent continuo tulit cogitationē / quod cupiditas inquirebat. Non (inquit) in tortis crinib[us]. neq[ue] auro vel margaritis / vel veste preciosa: sed ille abscondit[us] cordis homo / qui est ante deum diues. Neq[ue] enī deus diuitias daret exteriori homini / et inopem relinqueret interiozem. Dedit inuisibilib[us] diuitias inuisibilib[us] et inuisibilem ornauit inuisibiliter. Huius ornamentis studentes dei puellę sancte virgines: nec q[uod] licebat appetiuerūt: nec quod cogeantur consenserunt. Multe enī etiam parentum suoz contrarios conatus / ignite superno amore superauerunt. Iratus est pater. plorauit mater. Non curauit illa cui ante oculos versabatur speciosus forma p[er] filijs hominum. Et quippe se ornari desiderauit: ut tota / eius curam gereret. Quia que nupta est / cogitat que sunt mundi quomodo placeat viro. Que aut[em] innupta est / cogitat que sunt dei quomodo placeat deo. Videte quid sit amare. Nō dixit. Cogitat ne damnet[ur] a deo. Adhuc enī iste timor seruilis est. Custos quidē maloz: ut abstineant a malis: et abstinendo digni sint ad se admittere charitatem. Sed ille non cogitant quemadmodū non puniantur a deo: sed quomodo placeant deo: pulchritudine interiore: decore occulto hominis: decore cordis: vbi illius oculis nude sunt. Hude intus non foris. Integre et int[us] et foris. Vel virgines doceant coniugatos et coniugatas non ire in adulteriū. Illi faciunt plus q[uam] licet. Istenon faciunt quod licet.

Ex p[ar]te de verbis apl[ostoli] i. xxxii.

Appetitū ornamenti corp[or]is est detrimētū interioris hominis. i. timor. ii.

Inuisibilib[us] les aie d[omi]ni uicie et ornant[ur] inuisibilib[us]. p[er] s. xliii.

Timor seruilis custos maloz: parat ad charitatē.

Ex libro de p[er] destinatione sanctorū.

Exrac. p[er] s. cviii.

Quattuor g[ra]tia retr[ibutionum]

Misericordiam (inquit) cōsecutus sum ut fidelis essem. Non ait: quia fidelis eram. Fidei ergo datur quidē. sed data est etiam ut esset fidelis. Quattuor enī retr[ibutiones] sunt. Aut mala pro malis retr[ibuantur]. sicut deus ignem eternū retr[ibuit] impijs. aut bona pro bonis. sicut regnum eternum retr[ibuit] iustis. aut bona pro malis. sicut christ[us] p[ro] gratiam iustificat impijs. aut mala pro bonis: sicut iudas per malitiam persecutus est xp[istum]. Hæc quattuor retr[ibutiones]: due priores pertinent ad iustitiam: ut retr[ibuantur] mala pro malis: bona p[ro] bonis. tertia pertinet ad misericordiam: ut retr[ibuantur] bona pro malis. q[uarta] deus nescit. Nulli enī maluz p[ro] bono retr[ibuit]. Hec autem: quam tertio loco posui impijs est necessaria. Nisi enī deus retr[ibueret] bona pro malis: nullo mō essent q[ui]bus retr[ibueret] bona p[ro] bonis. Vide illū Saulū postea Paulū. nō ex opib[us].

(Inquit) iustitie que fecimus nos: sed fm suā misericordiā saluos nos fecit / p lauacrū regeneratiōnis. Et itez. Qui prius fui blasphem⁹ ⁊ persecutor et iniuriōsus: sed misericordiā psecut⁹ sum. qz igno- rās feci in incredulitate mea. Et itez. p filiū autēz do / tanqz misericordiā psecutus a dño: vt fidel⁹ es- sem. Hoc est: vt viuerē. qz iust⁹ ex fide viuit. Mor- tuus ē erat prius p suā iniustitiā / ante qz viueret p dei grām. Ipam porro suā mortē sic cōfite⁹: adue- niente autē (inquit) mandato / pctm reuixit. ego au- tē mortu⁹ sum. ⁊ inuentū est mihi mādātū qd erat i- vitā: hoc esse in mortē. Retribuit ē illi de⁹ bonū p malo. hoc est vitā p mortē.

Existimo ergo hoc bonū esse ppter in- stantē necessitatē: quoniam bonū est ho- mini sic esse.

Dicit nobis euāgelis. Obseruate nouis- simū diē venturū. Item aduentus filij hois. qz illos male inuentur⁹ est / qmō securi sūt: ideo / qz puerse securi sūt. Se- curi sūt enī in voluptatib⁹ scilicet / cum deberēt esse securi: domitis cupiditatib⁹ seculi. Itā vtqz illi vi- te nos pparauit apls in his verbis.

Cū enī magnū: magniqz honoris meritū apud deū fidelis ⁊ pia virginitas habet: nisi qz isto iam tpe ptenendi ab amplexu / cum oibus gentibus ad implendū scōz numez largissima suppetat copia papiende sordide voluptatis libido non sibi vin- dicat / qd iā sufficēde plis necessitudo nō postulat

Alligatus es vxori: noli querere soluti- onē. Solutus es ab vxore: noli quere- re vxorē. Si autē acceperis vxorem: non peccasti. ⁊ si nupserit virgo: non pecca- uit. Tribulationē tamen carnis habe- bunt huiusmodi. Ego autē vobis parco

Nihil ē expedit qd illicitū est ⁊ nihil qd probi- bet dñs licitū est. Que autē nullo pstringētis dñi im- perio in potestate dimissa sūt: in his audiat apls in spū scō monēs ⁊ cōsulēs: vt vel meliora capian- tur vel ea q non expediūt caueant. Ibi audiat: dñ- cens. Preceptū dñi non habeo. cōsiliū autē do. Et ego dico non dñs. Ibi si meliora elegerit. Qui au- dit. Solut⁹ es ab vxore: non qrat vxorē. Quia ⁊ si accepit vxorē: non peccat. Ibi virgo non nubat. Qui autē nō dat nuptiū meli⁹ facit: ⁊ q dat nuptiū bñ facit. Ibi. Brior sit mulier sic pmanendo. q mortuo viro suo: in potestate habet cui vult nubere in dño

Hoc itaqz dico fratres: tempus breue ē Reliquū est vt ⁊ qui habent vxores tan- q non habentes sint. ⁊ qui flēt tanq nō flentes. Et qui gaudent: tanq non gau- dētes. ⁊ qui emūt. tanq nō possidentes ⁊ qui vtuntur hoc mūdo: tanq nō vtant

Qui gaudiū totum suū. totam felicitatē suā / constituit in māducādo ⁊ bibendo: vxorem ducendo: emendo: vendendo: vtendo mundo isto: sine sollicitudine ē talis: sed pter archam ve illi a diluuiō. Quisquis autē siue manducat siue bibit / siue aliud quid agit: omnia in gloriā dei facit. ⁊ si aliqua tristitia est de re- bus secularibus: sic flēt / vt intus spe gaudeat. et si aliqua letitia est in rebus secularibus: sic gau- det vt ⁊ intus spiritualiter timeat. nec donet se cor-

rumpendum felicitati: nec sēdat aduersitati fran- gendum. Hoc est enī flere tanq non flentē ⁊ gau- dere tanq non gaudentē. Quisquis ⁊ si habet vxorē ei⁹q infirmitati compatiens reddat (nō exi- git) debitum. aut si propter propriam infirmitatē duxit vxorem / plangens potius qz sine vxore esse non potuit / qz gaudēs qz duxit. Quisquis / vendit quod nouit. qz et si māeret beatū nō faceret. Quis- quis / quod emit nouit qz transiet: ⁊ de ijs omib⁹: ⁊ si abundantibus: et si circumfluentibus: non p- sumit: facitqz ex eo quod habet / misericordiā cum eo qui non habet. vt ⁊ ipse accipiat ab illo qui omnia habet: quisqz talis est secur⁹ expectat diē nouissi- mū. Non ergo timeat venturū diē: sed speret et desideret. Non enī veniet illi ad inferēdas penas sed ad finitendas molestias.

Beatiora sane cōiugia iudicāda sūt / q siue fi- lijs pcreatis / siue etiā ista terrena ple contempta ptenitiā inter se pari cōsensu seruare potuerit: qz neqz ptra illud pceptū sit / quo dñs dimitti cōiugē verat. non enī dimittit q cum ea non carnalit / s3 spi- ritualiter viuit. ⁊ illud seruat quod p apostolū dicit. Reliquū est vt q habet vxores / tanq non habentes sint.

Si vir fortis es / vince cupiditates / quib⁹ iste di- ligis mundus. Ora fortiter. ⁊ dic deo qd habes in palmo. De necessitatib⁹ meis erue me: ipse te ex- audiet. vt interiores ⁊ inuisibiles hostes. i. ipas cu- piditates inuisibiles ⁊ spiritualiter vincas. ⁊ sic vta- ris hoc mūdo tanq non vtēs: vt ex bonis eius bo- na facias. non mal⁹ fias. Quia ⁊ ipa bona sūt: nec vānt hoibus nisi ab illo q habet oim celestiu ⁊ ter- restriu potestatē. Sed ne putent mala: vānt ⁊ bo- nis. ne putent magna vel sūma bona / vānt ⁊ malis. Itēqz auferunt ista ⁊ bonis vt pbent ⁊ mal vt cru- cient. Quis enī nesciat qd ita sit stultus: vt non vi- deat q salus hui⁹ mortalis corpis ⁊ membror⁹ cor- ruptibilitū virtus ⁊ victoria de hoibus inimicis / ⁊ honor atqz potētia tpalis ⁊ cetera istiusmodi bona terrena: ⁊ bonis dent ⁊ malis. Et bonis auferent ⁊ malis: salus vero aie cum immortalitate corpis. Virtusqz iustitie ⁊ victoria de cupiditatib⁹ inimicis / ⁊ glā ⁊ honor ⁊ pax in eternū / non dent nisi bo- nis. Itā q dilige. Itā cōcupisce. Itā modis oī- bus qre. Propter hec acquirēda ⁊ obtinēda fac elemosynas. funde orōnes. exerce ieiunia / qstū si- ne lesione tui corpis potes. Bona vero illa terre- na noli diligere. quātalibet tibi abundent. sic etus vtēre: vt bona multa ex illis / nullum autem malū facias ppter illa. Omnia quippe talia peribunt. sed bona opera non pereūt. etiā que de bonis pereūt- bus fiunt.

Preterit enī figura huius mūdi. Volo autē vos sine sollicitudine esse. Qui sine vxore est: sollicitus est que dñi sūt quō placeat deo. Qui autē cum vxore est solli- cit⁹ est que sūt mūdi. quō placeat vxori: et diuinus est.

Detracto qppe iudicio / tunc esse desinet hoc celū ⁊ hec terra: qñ incipiet eē celū nouū ⁊ terra noua. Mutatiōe nāqz rex- non omnimodo interitū trāsibit h mū- dus. Cū ⁊ apls dicit. Preterit enī figura hui⁹ mū- di. Volo autē vos sine sollicitudine esse. Figura q p- terit: non natura. Iudicatis quippe ijs: q non sūt scripti in libro vite: ⁊ in eternū ignē missis: tunc fi-

Quid sit
flere tanq
nō flentē.

Ex libro de
fmōe dñi in
monte. i.

Ex ep̄la ad
bonifaciu co-
munē. i.
p̄s. xliii.

Quare bo-
na tēpora
lia vāntur
tam bonis
q malis si
milit aufe-
runtur.

Quō vten-
dus sit bo-
nis tēpora-
libus.

Ex libro de ci-
uitate dei. xx
apoca. xxi

H

Titum. iii.

i. Thimo. i.

Roma. i.

Roma. vii.

Ex trac. p̄i.

Ex lib. de ge-

nestad fram-

nono.

Pia virgi-

nitas ma-

gnū habet

meritum.

Ex libro ad

pollicum.

Ex tractatu.

p̄i. c. vii.

Secularis

leticia tem-

perāda est

spirituali ti-

more.

Ad Corinthios. Epistola. I.

gura huius mundi mundanorum ignis conflagratione perteribit. sicut factum est (mundanarum aquarum inundatione) diluuium. Illa utique (ut dixi) conflagratione mundana: elementorum corruptibilium qualitates (quae corporibus nostris corruptibilibus congruebant) ardendo perituras interibunt. atque ipsa substantia eas qualitates habebit quae corporibus immortalibus mirabili mutatione commutentur: ut scilicet mundus in melius innovetur: apte ac commode hominibus: etiam in melius carne innovatis.

Et mulier innupta et virgo: cogitat quae domini sunt. ut sit sancta corpe et spiritu: quae autem nupta est: cogitat quae sunt mundi quomodo placeat viro.

Ex libro de sancta viduitate ad iulianum.

Sanctissimatus spiritus non potest corpus non esse sanctum. i. petri. iii.

i. cor. vi.

Quod de innuptis dixit (ut sit sancta corpe et spiritu) non sic accipiendum est quasi nupta fidelis et casta et secundum scripturas subdita viro. non sit sancta et corpe: sed tantummodo spiritu. Fieri enim non potest: ut sanctificatio spiritus: non sanctum sit etiam corpus: quod sanctificatur ut spiritus. Sed ne cuiusque nos potius argumetur: quod hoc diuino eloquio probare videamur (quoniam Petrus Sara commemoratur: sancte inquit mulieres tantummodo non autem corpe) illud eiusdem pauli consideremus. ubi prohibens fornicationes ait. Rescitis: quia corpora vestra membra sunt christi. Tollens ergo membra christi: faciam membra meretricis. Absit. Ergo audeat aliquis dicere membra christi sancta non esse? Aut vero audeat a membris christi: si delictum coniugatarum corpora separare? Tamen etiam paulo post ait. Corpus vestrum templum in vobis est spiritus sancti: quem habetis a deo. et non estis vestri. Impti enim estis pretio magno. Corpus fidelium: et membra christi esse dixit: et sancti spiritus templum. ubi perfectio vtriusque sexus fideles intelligunt. Ibi ergo sunt nupte. ibi et nupte. sed distincte meritis. et tanquam membris membra plura. quorum tamen neutra sunt a corpe separata. De innuptis itaque loquens (ut sit sancta corpe et spiritu) amplius innuptarum et in corpe et in spiritu sanctificationem intelligi voluit: non corporum nuptiarum omni sanctificatione praeiudicat. Pisce itaque bonum tuum. Immo memeto quod didicisti bonum tuum plus laudari (quia est aliud bonum quo sit hoc melius) quam si aliter hoc bonum esse non posset: nisi illud malum esset: aut omnino non esset. Habent oculi in corpe magni honorem. sed minorem haberent si soli essent et alta minoris honoris membra non essent. In celo ipso: sua luce sol luna super: non vituperantur: et stella a stella differt in gloria: non dissidet in superbia. Ideo fecit deus omnia. et ecce bona valde. non ob aliud: nisi quia omnia. Nam et per singula opera dicebat. Quid deus quia bonum est. ubi autem omnia nomina sunt: additum est: valde: et dictum est. vidit deus omnia quae fecit: et ecce bona valde. Membra enim quaedam meliora singula: quam alta singula. sed meliora simul omnia: quam quolibet singula. Ipsi itaque doctrina sana: in eis corpe sana te faciat per eius gratiam. Quid quod alijs melius habes in corpe et spiritu: idem ipse spiritus tuus qui corpori dominatur nec extollat insolentem: nec discernat inscienter.

Que innupta est (inquit) sollicita est ea quae sunt domini ut sit sancta et corpe et spiritu: quae autem nupta est: sollicita est quae sunt mundi: quomodo placeat viro. Non ait: sollicita est quae sunt mundi ut sancta non sit. sed certe minor est diuina scitatio ex ea parte curarum qua mundana cogitatur voluptas. Quicquid itaque intentionis animi etiam in his rebus impenderet quibus placendum esset viro: colligere quodammodo et redigere debet innupta christiana in eam intentionem qua placendum est domino. et vide cui placeat: quod domino placet. et utique tanto est beatior quanto

to ei plus placet. Quanto autem magis cogitat ea quae sunt mundi: tanto minus placet. Placete itaque: tota intentione specioso forma per filios hominum. Eius enim gratia illi placetis: quod diffusa est in labijs eius. Placete illi: ea quae parte cogitationis: quam occuparet mundo ut placeret viro. Placete illi quod displicuit mundo. ut placetis ei liberemini ex mundo. Hunc enim speciosum forma per filios hominum: viderunt homines in cruce passionis. et non habuit speciem neque decorem. sed factus est ei abiectionis: et deformis positio eius. Ex hac tamen deformitate redemptoris nostri: manauit precium decoris vestri: sed decoris interioris. omnes enim pulchritudo filie regis / intrinsecus. Hac pulchritudine illi placeat. Hac pulchritudine studiosa cura et sollicita cogitatione componite. Non amat ille fallaciarum fucos. Veritas veritas delectatur. et ille (si quod legistis cognoscitis) veritas vocatur. Ego sum (inquit) veritas et vita. Currite ad illum per illum. Placete illi ex illo. Vituite in illo. cum illo. de illo. Affectibus veris et sanctis summa castitate: a viro tali / amate amari.

Porro hoc ad utilitatem vestram dico: non ut laqueum vobis iniiciam: sed in id quod honestum est: et quod facultate prebeat sine impedimento dominum obsecrandi.

Non quia innuptarum bonum honestum dixit: ideo putare debemus turpe esse vinculum coniugale. Alioquin etiam primas nuptias perdenabimus: quas nec cathafriges: nec nouatiani. nec disertissimi eorum astipulator tertulianus / turpes ausus est dicere: sed quemadmodum cum ait. Dico autem innuptis et viduis bonum esse illis si sic permanserint. utique bonum per meliorem posuit. quoniam omne quod bono comparatum melius dicitur: etiam hoc perculdubio bonum est. Nam quid est aliud quod ita dicitur melius: nisi quod magis bonum est? Nec ideo consequenter eum sensisse arbitramur malum esse si nupserint quoniam dixit bonum esse illis si sic permanserint. ita etiam cum ait. sed ad id quod honestum est / non matrimonium turpe esse monstrauit: sed quod honesto erat honestum / generalis honesti nomine commendauit. quia honestum quod est nisi quod magis honestum est: magis autem honestum utique quod honestum est. apte quippe declarauit hoc esse illo bono melius ubi ait. quod dat nuptiam bene facit. et quod non dat melius facit. et hoc illo beato beatus / ubi ait. Beatior autem erit si sic permaserit. Sicut ergo bono melius. et beato beatus: sic honesto honestum est / quod honestum voluit appellare. Absit: ei ut turpe sit. Tamen loquens beatus petrus apostolus ait. Viri vxoribus vestris tanquam vasi infirmiorum et subiecto / tribuite honorem quasi coheredibus gratiae. et illas alloquens / subditas esse viris suis exemplo faretur adhortatur. Nam sic quidam (inquit) sanctae mulieres qui in deum sperabant / ornabant se: obsequentes viris suis: quod Sara obediebat Abraham: dominum illum vocans. Cuius facte estis filiae benefactores. et non timetis ullam perturbationem.

Si quis autem turpem se videri existimat super virgine sua quod sit superadulta: et ita oportet fieri: quod vult faciat. non peccat si nubat.

Se non pertinet nubat. Hac itaque conditione non pertinere permittit: ut tamen nubat. Si ergo elegerit nubere / cogit non potest continere. Sic ista incontinenens compellit nubere: ut possit quod non continet non esse damnable.

Coniugiarum igitur bonum / semper est quidem bonum. Sed

ps. xliii.

Ex deformatate redemptoris manauit decor altissimi. Corra sum cos mulierum. ioh. i. xliii.

Ex lib. de sancta viduitate ad iulianum.

Tertullianus astipulator nouatianorum.

Ostendit honestum esse vinculum coniugale.

i. petri. iii.

Ex libro ad polentium.

Ex lib. ad iulianum de sancta viduitate.

In populo dei fuit aliquando legis obsequium: nunc est infirmitatis remedium. in quibusdam humanitas solatiū. Filiorū quippe p̄creationi operā dare. nō canino more per vsum promiscuū feminarū sed honesto ordine coniugali. non est in homine im-
 probandus affectus etiā. ip̄m tamen laudabilius transcendit vincit celestia cogitans anim⁹ xp̄ia-
 nus. Quoniam: sicut ait dñs. nō om̄s capiunt verbum hoc. que pōt capere capiat. que se non p̄met nubat. que non cepit deliberet. que aggressa est p̄ seueret. nulla aduersario detur occasio. nulla christo subtrahatur oblatio.

Itaque qui statuit in corde suo firmus. nō habens necessitatē. potestatem autē habet sue voluntatis. et hoc iudicauit in corde suo seruare virginem suā: bene facit.

Videtur ap̄lus de patre loqui cum dicit. Seruet virginē suam. et dei nuptuz virginē suam. et cetera hoc modo. Cū bñ nō nulli intellexerūt virginem suā. virginitatē suam. Nulla tamē hoc simili scripturarum locutione demonstrat cum sit inusitatissima.

Sepe autē accidit vt quisq̄s in meliore gradu spiritalis vite vel est vel esse se putat: figurate dicta esse arbitretur que in inferioribus gradibus precipiuntur. vt (verbigratia) si celibē amplex⁹ ē vitā et se castrauit propter regnū celoz: quicquid de vxore diligenda regēda sancti libri precipiunt: nō proprie: sed translate accipi oportere cōtendat. Et quisquis statuit seruare innuptā virginē suam: ita figuratā locutionē conet interpretari. q̄ dictum est. Trade filiā tuā: et grande opus p̄feceris. Erit igitur etiā hoc in obseruationib⁹ intelligendarum scripturarū: vt sciamus aliā omnib⁹ cōmuniter precipi: aliā singulis quib⁹q̄ generib⁹ p̄sonarum. vt non solū ad vniuersum statum vilitudinis: sed et ad suam cui⁹q̄s membri p̄p̄iam infirmitatē medicina p̄tineat. In suo quippe genere curandū est quod ad melius genus nō potest erigi.

igitur et qui matrimonio iūgit virginē suā benefacit. et qui non iūgit meli⁹ facit.

In his duabus causis vna de nubendo vel nō nubendo altera de infidelī contu-
 ge dimittēdo vel nō dimittēdo: aliqd simile est in verbis ap̄li aliquid dissimile. Simile quidē illud qd̄r ibi dicit. Preceptū dñi nō habeo: cōsiliū autē do. Et hic dicit. Ego dico. non dñs. Quale est enī p̄ceptū domini nō habeo tale est. Nō dicit dñs. et quale est p̄siliū do: tale est. Ego dico. Illud autē dissimile est. q̄ de nubendo et nō nubendo pōt dici hoc bene fieri: illud melius qm̄ vtrūq̄ expedit. min⁹ hoc mai⁹ illud. Et vero de cōiuge infidelī dimittēdo: vel nō dimittēdo: qm̄ vñ horū non expedit: aliud expedit dici nō oportet: qui dimittit bene facit: et qui nō dimittit meli⁹ facit: s̄ dici oportet. Non dimittat. et non dimittat quāz si licet nō expedit. Sic ergo possum⁹ dicere. Melius ē infidelē coniugem nō dimittere q̄uis liceat dimittere: quēadmodū recte dicim⁹ meli⁹ ē qd̄r licet et expedit: q̄ id qd̄r licet nec expedit.

Sicut autē bono male vti: maluz est: sic malo bene vti bonū est. Duo igitur hec bonū et malum et alia duo vsus bonus et vsus malus sibi met adiuncta: quattuor differentias faciūt. Bene vtitur bono: p̄inentiam dedicans deo. Male vtitur bono continentia dedicans idolo. Male vtitur malo cōcupiscentiam relaxans aduēto. Bene vtitur ma-

lo cōcupiscentiā restringēs connubio. Sicut ergo melius est bene vti bono: q̄ bene vti malo cum sit vtrūq̄ bonū. Ita qui dat nuptum virginē suam bene facit. et qui nō dat nuptum melius facit.

Mulier alligata est q̄to tempore vir eius viuit. q̄ si dormierit vir eius liberata est. cui vult nubat tantum in domino beati⁹ autem erit si sic permāserit secundum meum consiliū.

Satis ostendit beatā esse in dño etiā p̄ mortem viri iterū nubentē fidelē: sed in eodē dño viduā beati⁹ em. Hoc est vt scripturarū nō tantū verbis verū etiam exemplis loquar: beatā esse Ruth. s̄ annā beati⁹ rem. Quapropter hoc p̄mū oportet vt noueris bono qd̄ elegisti nō dampnari sc̄bas nuptias. sed in ferius honorari. Itā sicut bonum sancte virginitatis qd̄ elegit filia tua: nō dānat vnas nuptias tuas sic nec viduitas tua cui⁹q̄ secundas. Hinc enim maxime cataphrygarū et nouatianozū hereses tu muerūt. quas buccis sonantib⁹ nō sapientib⁹ etiā Tertullianus inflauit. dū secundas nuptias tanq̄ illicitas maledico dēte p̄cidit. quas oīno licitas ap̄ls sobria mēte cōcedit. Ab hac sanitate doctrine nulli⁹ docti: nulli⁹ docti disputatiōe moueari: nec ita extollas bonū tuū: vt qd̄ malū nō est: itaq̄ malū crimineris alienū s̄ tātomagis gaude tuo bono: q̄tomagis vides non tantū illo deuitari mala: sed quedā etiā bona superari. Mala sūt enī adulteriū vel fornicatio. Ab his autē illicitis valde lōge est: q̄ voti libertate se obstringit: et sibi etiā licita ne liceant: nō imperio legis: sed p̄silio castitatis effectū.

Et bonū est pudicitia coniugalis. sed melius bonū est p̄inentia vidualis. Hoc ergo bonū: bonū illius summisiōe honorat. nō illud bonū melioris hui⁹ laude dānatur. Nec q̄ dixi Ruth beatā. Annā beati⁹ (cū illa bis nupserit. Decvniura cito viduata diuixerit) p̄tinuo etiā te meliorem putes esse q̄ ruth. Alia quippe p̄phetica temporib⁹ sc̄arū feminaz disp̄satio fuit. quas nubere obediētia nō cōcupiscentia p̄pellebat. vt propagaretur populus dei in quo p̄mitterent prophete xp̄i. cui⁹ et ipse populus p̄ ea q̄ in figura p̄tingebant illis siue in his qui scirent: siue in illis qui illa nescirent: nihil aliud esset q̄ propheta xp̄i. ex quo nascere etia⁹ caro xp̄i. Proinde sc̄a Ruth cū semē (quale illo tempore necessari⁹ fuit in israel) nō haberet mortuo viro: quesiuit alteri d quo haberet. Pac itaq̄ bis cōiugata: ideo anna vniura beati⁹ fuit: q̄ et prophetissa xp̄i esse meruit. Quam credēdum est etiā si filios n̄llos habuit (qd̄ quidē scriptura reticendo reliquit incertū) deo spū p̄uidisse xp̄m ex virgine proxime eēventurū: quo potuit agnoscere et paruulū. Unde merito etiā sine filiis: si tamen eos non habuit. secundas nuptias recusauit. q̄ nō uerat ita tempus esse: quo xp̄o non officio parienti: sed studio p̄nendi. nec coniugalibus fetādīs visceribus: sed castificandīs vidualibus melius seruaretur.

Sivero etiā sciebat ruth per suā carnez propagari semē vnde xp̄s fuerat carnem habiturus. et huic scientie nubendo exhibuit ministeriū non a deo ita dicere beatiorem fuisse annē viduitatez q̄ illius secunditate. Quia enim xp̄i p̄iugū dicunt e ligere que xp̄iana sanctitate nō nubūt: absit vt ita ctarum viduarū iste sit sensus: vt xp̄us eis videat quasi secundus maritus. Ipsum enī habebant et

Ex lib. de sancta viduitate
 Sc̄e nuptie etiam
 beate sunt
 s̄ viduitas
 beati⁹.

Cataphrygarum.

Ex lib. de sancta viduitate

Rupte
 sunt in re-
 mediū ca-
 nine infir-
 mitatis.
 Math. xix.

Ex lib. q̄sto-
 num numeri
 titulo. lvi.

Ex lib. de do-
 ctina xp̄ia-
 na.

Eccl. vii.

Alia oībus
 cōter p̄ci-
 piunt alia
 singul⁹ ge-
 neribus.

Ex libro ad
 polentium.

Ex lib. de ba-
 ptismo p̄u-
 lorum.

G

l. Cor. xiii.
Ex libro ad
Hieronymum
scdo.

tis ut mors. siue qz nō eā vincit sicut mortez: siue qz in hac vita vsqz ad mortē est mensura charitatis sicut dñs ait. maiorē hac dilectionē nemo habet qz vt aimā suā quis ponat pro amicis suis. siue potius: qz sicut mors aimā euellit a sensibz carnis: sic charitas a cōcupiscentijs carnalibz. Huius subseruit sciētia cū est vtilis. nam sine illa inflat. Vt vero illa edificando impleuerit: nihil ibi ista inane qd i flet inueniet. vtilē porro sciētia definiendo monstrauit. vbi cū dixisset. Ecce pietas est sapiētia: cōtinuo adiunxit abstinere vero a malis sciētia est. Sciētia inflat. Iā ergo debem⁹ odisse sciētiaē abstinere. et quid est sciētia inflat: Sola sine charitate. Ideo adiunxit. charitas vero edificat. Adde ergo sciētie charitatem et vtilis erit sciētia. non per se: sed per charitatem.

Ep̃la origo nominis demonū si diuinos intueamur libros. aliquid affert cognitione dignissimuz. Demones enī dicuntur (qm̃ vocabulū grecuz est) a sciētia noiati. Ap̃lus autē spū sancto locut⁹ ait. Sciētia inflat: charitas vero edificat. Vt recte aliter nō intelligit nisi sciētia tūc prodesse cū charitas inest. sine hac autē inflare id est in supbiaz inatissime qsi ṽtositatis extollere. Est ergo i demonibus sciētia sine charitate. Et ideo tam inflati (hoc est tam superbi) sunt.

Sciētia (inquit ap̃lus) inflat. Quid ergo? Sciētia fugere debetis et electuri estis nihil scire: potius inflari? Ut quid vobis loquimur si melior est ignorantia q̃ sciētia? Ut quid vobis disputamus? Ut quid ista distinguimus? Ut quid qd nō nostis ad monem⁹: qd nō nostis inferim⁹? si sciētia cauēda est ne inflat: Ergo amate sciētia: sed atepōite charitatem. Sciētia si sola sit inflat. Quia vero charitas edificat: nō permittit sciētia inflari. Ibi ergo inflat sciētia vbi charitas nō edificat. vbi autē edificat solidata est. Nō est ibi inflatio vbi petra est fundamentū. q̃tū autē tētat inflatio (hoc est elatio) vt propter hoc vitiū etiā tant⁹ ille ap̃ls appositū sibi esse diceret stimulū carnis angelū sathane a quo collaphizaret. Qui collaphizat caput eius tundit ne erigat. et ibi de sciētia met⁹ erat inflatiōis (hoc est elationis) Aut enī. In magnitudine reuelationum mearū ne extollar. Ibi ergo metuēda est elatio: vbi erat rerum magnarum reuelatio.

Sciētia ter restitū: celestiqz rerū magni estimare solet gen⁹ humanū. In quo profecto meliores sūt qui huius sciētie preponūt nosse semetipsos. Laudabiliorqz est animus cui nota est vel infirmitas sua: q̃ qui ea nō respecta vias syderuz scrutat etiā cognitur⁹. aut qui iā cognitas tenet: ignorās ipse qua ingreditur ad salutē ac firmitatē suā. Qui vero iam euigilauit in deū spū sancti calore excitatus atqz in eius amore corā se uoluit: ad eūqz intra reuolēs nec valens: eoqz sibi lucēte attendit in se: inuenitqz se: suāqz egritudinē illius munditiē contemperari nō posse cognouit. Flere dulce habet et eū precari vt etiā atqz etiā misereatur donec exuat totā miserā. et precari cū fiducia: iam gratuito pignore salutis accepto p̃ ei⁹ vniciū saluatorez hominis et illuminatore. Hūc ita agentē ac dolentē sciētia nō inflat. qz charitas edificat. Preposuit enī sciētia sciētie. Preposuit scire infirmitatem suā magis q̃ scire mundi mentia fundamenta terrarū et fastigia celozū. Et hanc apponendo sciētiam: apposuit dolorem. Dolorem peregrinationis sue ex desiderio patrie sue et cōditoris eius beati dei sui.

Hec oīa fratres: qz cognouim⁹ id quod a principio ē qz fortes sum⁹. qz cognouim⁹ patrem. Oīa ista quasi cognitionē cōmendēt charitatē nō commendāt. si cognouim⁹: amemus. Iā cognitio sine charitate nō saluos facit. Sciētia inflat: charitas edificat. Si confiteri vultis et nō amare: incipitis demonibus similes esse cōfitebant⁹ demones filij dei. et dicebant. Quid nobis et tibi: et repellebant. confitemini et amplectimini. Illi enī timebāt de iniquitatibz suis. vos amate dimissorē iniquitatis vestrarū. Sciētia inflat. charitas autem non emulatur: nō inflatur.

Sic itaqz adhibeatur sciētia tanqz machina quādam per quam structura charitatis assurgat: que manet in eternū cū sciētia destruet. que ad finem charitatis adhibita: multū est vtilis. p̃ se autē ipsa sine tali fine nō modo supflua est: sed etiā pernitiōsa probata est.

Si quis se existimat scire aliqd: nondū cognouit quēadmodū oporteat eū scire. Si quis autē diligit deum: hic cognitus est ab eo.

Nescientes vnde habeant qd sunt: stulte virgines sūt. meritoqz foris erūt: qz iter ne affectū gratie nō secum ferūt. Quando ergo tales repereris: nō tibi psuadeant inanitate vasozū suozū. sz tu eis potius plenitudinē. Unde ait ap̃ls. Quisqz se putat aliquid scire nōdum scit quēadmodū oportet scire. Et mox ostendens quid dixerit. Quisqz autē (inquit) diligit deū: hic cognitus est ab eo. Nec sic dicere voluit. cognouit illū. sed dicēdo cognitus ē ab illo: expressi⁹ voluit pmendare etiā hoc ab illo nobis esse: vt eū diligamus. Charitas enī dei diffundit in cordibz nostris: nō per nos ipsos: sz p̃ spū sanctum qui dat⁹ est nobis. Necesse est autē vt parū diligat deum: qui nō ab illo sed a seipso bonuz arbitrat⁹ se effectū. Unde autem fieri potest vt talis non in se ipso: sed in domino gloriētur?

De escis autē que idolis immolantur sci mus qz nihil est idolū in mundo.

Nescis enim vos paganos dicimus aut scilicet paganos: sed habere cū eis quādam similitudinē. eo qz multos collatis deos: vix vos eis esse lōge deteriores q̃ illi ea colūt que sūt. sed pro dijs colēda non sunt. Sunt enī et idola. sz ad salutē nihil sūt. Et qui colit arborē nō quidē arando: sed adorando: nō id colit quod nūqz est: sed qd ita colendū nō est. Ipsa etiā demonia (vnde dicit ap̃ls que imolant gentes demonijs immolāt et non deo) vtiqz sūt. Quibus illos imolare dicit. et quozū nos socios esse non vult. Jam vero celū et terrā et mare. et aer et sol et luna et cetera sydera oīa hec manifesta oculis apparent. atqz ip̃sis sensibus presto sūt. Que cū pagani tanqz deos colunt vel tanqz partes vnus magni dei. (Nam vnū sūt mūdum) quidā eozū putāt maxī mū dei: ea colūt que sunt. Cum quibz qm̃ agimus vt ea nō colāt non eis dicimus qz nulla sunt: sed qz colenda nō sunt. Et qz colendū horū oīm p̃diorē deū inuisibilē suademus. Cui⁹ soli⁹ participatiōe beatus homo fieri pōt. qd om̃s velle nemo abigit. Sed quia nōnulli eozū inuisibiles et incorpoream creaturā colūt (qd est et anima mēsqz humana) tamē quia nec eiusmodi creature participatiōe fit homo beatus: ille nō solū inuisibilis verū etiam in cōmutabilis de⁹ (id est deus verus) colendus est.

Ex trac. scdo eple iohānis

Matth. viii.

Ex libro ii. ad ianuariā Sciētia sit machina p̃ quā structura charitatis assurgat.

Ex lib. d gfa noui testamēti. Qm̃ dicuntur stulte virgines et quare foris stant.

Donū dei est dilige re deū.

Roma. v.

Ex trac. p̃tra faulst. xviii.

Ad Corinthios. Ep̃la. i.

Extracurā
gellij fm iōs.
¶ Pctm nī
bil est.
¶ Moies fī
unt nībil
cū peccāt.

Deut. vi.

Luce. iii.

四

De? nō est
p̄spone q̄
xp̄s est.

Deus non
pōteſſe ꝑ
alicui⁹ rei.
1. Cor. vi.

Ex lib. qñsio
nū exodituru
lo. lxxxiii.

Extractatu
psi. xciii.

188. xcv.

*Seres de
monib? q
tuoz exhi
hebāt.*

De⁹ è re
magn⁹ su
boies o
ospticip
tine. nò su
per vem
na.

testatē filios dei fieri. Et ideo ipse verus deus. quod deus non factus est. Nos autem facti non veri dei meliores tamen illis quos homo facit.

Ex tractatu
p. lxxv.

Quo ho-
mines ap-
pellantur
in scriptu-
ris frequē
non sican-
geli.

Cōfitemini dñō dñorū. qm̄ in eternū misericor-
dia ei⁹. Qui nā sūt dñi ⁊ dñi quorū deorū et dñorū
sit de⁹ et dñs qui est verus de⁹: merito queri solet
Et scriptū ē inuenim⁹ i alio psalmo deos etiā ho-
mies appellatos (Sicut ē. De⁹ stetit in synagoga
deorū. in medio autē deos discernit) ⁊ paulo⁹. ego
dixi dñi estis ⁊ filij excelsi om̄s. Nos autē sicut ho-
mines moriemur. Et sicut vñ de principib⁹ cadet
Nō ergo quia boni sunt oēs. Nā si ppter ea qz bo-
ni esset om̄s: nō sic eos dñificaret. Cū vero dixit
De⁹ stetit in synagoga deorū nō ait. i medio de-
os ⁊ homies discernit: tanqz ostendēs quid inter-
sit inter deos ⁊ homies. s; in medio (inquit) deos
discernit. Deinde sequit. Elqueqz iudicatis iniqui-
tate: ⁊ c. Que vtiqz nō oib⁹ dicit. s; quibusdā. qz dñ-
scernēs dicit. Sed querit. Si homies ad quos ser-
mo dei ē fact⁹ dñi vocant vtrūqz angelū vocandi sūt
dñi: cū hoib⁹ sanctis maximū pmissū pmissat eq-
litas angelorū. Et in scripturis quidē nescio vtrūqz
vel possit vel facile possit reperiri apte dictos an-
gelos deos. s; cū de dñō deo dictū esset: terribil-
super oēs deos: cur hoc dixerit p̄tinuo velut expo-
nēdo subiūxit. Qm̄ dñi gētiū demonia. Super ta-
les deos dixit dñm̄ terribilē in sc̄tis suis qz celos
fecit: a quib⁹ demonia terrent. Sic enī sequit. Do-
min⁹ autē celos fecit. Nō ergo dñi sine additamento
s; dñi gentiū demonia. Supius tamē (terribilis (in-
quit) sup oēs deos) Nō ait sup deos gentiū qz
hoc intelligi voluerit. Attēde qd sequit qm̄ dñi gē-
tiū demonia. Opante spū etiā hoc dici oportuit qd
dictū est. Dñi gentiū demonia. vt intelligeremus
etiā in hebreo positi dñi gentium simulacra. vt de-
monia poti⁹ qz sunt in simulacris significarent. Nā
qd attinet ad ipsa simulacra (qz grece appellantur ido-
la) quo noīe tā vtiū pro latino. Oculos habent
et nō vidēt ⁊ c. qz de iis ideo dñunt qz om̄i sensu ca-
rent. Quocirca nec terri possūt. qz nisi ea que se-
tiunt terri vtiqz nō possūt. Quomodo qz dictū est
de dñō. Terribilis sup om̄s deos qm̄ dñi gentiū si-
mulacra: nisi p simulacra intelligant demonia que
terri possūt. Unde ait ap̄lus. Scim⁹ qz nihil est
idolū: Hoc enī retulit ad materiā terrenā sēsu ca-
rentē. Item ne quisqz putaret nō esse aliquā viuē-
tem: sentiētemqz naturā: que gentiū sacrificijs de-
lectat adiūxit. s; que imolant gētes: demonijs i-
molant nō deo. Nolo vos fieri socios demoniorū
Si ergo nūqz in diuinis eloquijs repitur sanctos
āgelos deos appellatos: ea mihi causa potissimū
occurrit: ne isto noīe hoies ad hoc edificarent vt
ministrū vel seruitū religionis (qz grece liturgia
vel latia dicit) sanctis angelis exhiberēt. qd nec
ipsis exhiberi ab hominib⁹ volūt sed illi deo qui ⁊
ipsoz et hominū deus est. Unde multo vtilius an-
geli vocant qui latine nunciū nuncupant. vt p no-
mē nō substantie sed officij satis intelligam⁹ illum
deū a nobis eos colivelle quē nūciāt. Totaz ergo
istā questionē breuiter ap̄s soluit vbi ait. Nam et
si sunt qui dicunt dñi siue in celo siue in terra quē-
admodū sūt dñi multi et dñi multi. s; nobis vñ de-
us pater ex quo oia. ⁊ nos in ipso ⁊ vnus dñs iesus
xp̄s per quē oia et nos per ipsum.

Quare in
scripturis
angelū nō
vocant dñi

Angel⁹ nō
mē officij.
id ē nūci⁹.

Ex libro de ci-
uitate dei. l. ix

ra deos appellat. Ego (inquit) dixi dñi estis et filij
excelsi om̄s. Potest itaqz intelligi horū deorū de⁹
(qui dictus est de⁹ deorū sup hos dos rex magn⁹)
qui dictus est Rex magn⁹ sup oēs deos. Verūta-
mē cū a nobis querit. Si homies dicti sūt dñi qz in
pplo dei sūt quos p angelos vel p hoies alloquit
deus qz magis immortales eo noīe digni sunt q
ea fruunt beatitudine ad quā deū colendo cupiūt
homines puenire. quid respondebim⁹ nisi nō fru-
stra in scripturis sanctis expressius homies nūcu-
patos deos qz illos immortales ⁊ beatos quib⁹ nos
eqles futuros in resurrectione promittitur. Ne sci-
licet propter illoz excellentiā aliquē illoz nobis
cōstituere deū infidelis auderet infirmitas. qd in
homine facile est euitare: Et euident⁹ dñi debu-
erūt homies dñi in populo dei: vt certi ac fidētes
fierēt enī esse deū suū qui dictus est deus deorum.
Et si appellat dñi immortales illi beati qui in ce-
lis sunt: nō tñ dicti sūt dñi deorū (id est dñi hoim) in
populo dei p̄stitutoz quib⁹ est dictū. Ego dixi dñi
estis ⁊ filij excelsi om̄s. hinc est qd ait ap̄lus. Et si
sūt qui dicantur dñi siue in celo siue i terra (sicuti sūt
dñi multi ⁊ dñi multi) nobis tamē vnus deus pater
ex quo oia. et nos in ipso. ⁊ vnus dominus iesus
xp̄s per quē oia ⁊ nos per ipsum.

Vnus (inquit) de⁹ pater ex quo oia. ⁊ nos in ipso
et vnus dñs iesus xp̄s p quē oia ⁊ nos per ip̄s.
Quis dubitet enī om̄ia que creata sūt dicere. sicut
ait Joānes. oia p ipsum facta sūt: Quero itaqz de
quo dicit alio loco. Qm̄ ex ipso ⁊ per ip̄m et in ipso
sunt oia ipsi gloria in secula seclorū: Si enī de pa-
tre ⁊ filioz spū sancto vt singulis psonis singula tri-
buant. Ex ipso (ex patre) p ip̄m (p filiu) in ipso (in
sp̄itu sancto) manifestū tūc qz pater ⁊ filius ⁊ sp̄i-
ritus sanctus vn⁹ de⁹ est qz singulariter intulit. Ip̄s
gloria in secula seclorū. Amē. Unde enī cepit hūc
sensū. Nō ait. O altitudo diuitiarū sapientie ⁊ scien-
tie dei. qz inscrutabilia sūt iudicia ei⁹ et inuestiga-
biles vie ei⁹. Quis enī cognouit mentes dñi? Aut
quis p̄siliarius ei⁹ fuit? Aut quis prior dedit illi et
retribuet ei⁹ qm̄ ex ipso ⁊ per ip̄m et in ipso sūt oia.
ipsi glia in secula seclorū amē. Si autē hoc de pa-
tre tñ modo intelligi volunt quomodo ergo p pa-
trē oia sūt sicut hic dicitur om̄ia per filiu: sicut ad
Corinthios vbi ait. Et vn⁹ dñs noster iesus xp̄s
per quē oia. et sicut in euāgelio Joānis. Om̄ia p
ip̄m facta sunt: Si enī alia p patre: alia per filium
iaz nō oia per patre nec om̄ia per filiu. Si autē oia
per patre ⁊ om̄ia p filiu: eadē p patre que per filiu
Equalis ergo est patri filius. et inseparabilis ope-
ratio est patris ⁊ filij. qz nec ab ipso verbo tacue-
rit ap̄s ⁊ aptissime oīno dixerit: qui cum in forma
dei esset: nō rapinā arbitratus est eē equalis deo:
hic deum proprie patre appellas. sicut alibi. Ca-
put autem xp̄i deus est.

Esca autē nos nō commēdat deo. Neqz
enī si manducauerimus abundabimus
neqz si nō manducauerim⁹ deficiemus.

Audiui dñe deus vocē tuā. Post con-
cupiscētiās tuas non eas. ⁊ a volupta-
te tua auertere. Audiui ⁊ illā ex mune-
re tuo quā multū amauī. neqz si mādu-
cauerim⁹ abundabim⁹. Neqz si nō manducaueri-
mus deerit nobis. Hoc est dicere. Nec illa res me
copiosum faciet: nec illa erinosū. Audiui ⁊ alterā.
Ego enī didici in qd⁹ sū: sufficiens esse et abū dare
m iij

Deus nō
dicit rex
magn⁹ sup
oia demo-
nia.
Quare ho-
mies de ti
sunt dñi.
Quare ex-
pressius in
scripturis
mortales
dicunt dñi:
qz immorta-
les.

Ex libro. i. d
trinitate.

Joan. i.

Roma. xi. d

Pr⁹ ⁊ fili⁹
⁊ sp̄s sanct⁹
vn⁹ de⁹ est

Inseparabi-
lis est opa-
tio patris ⁊ fi-
lij.

phi. ii.

Ex lib. p̄fessio-
num. x.
Eccl. xviii.

phi. iiii.

Ad Corinthios. Epistola. i.

Paulus mihi nouit: et penuriam pati nouit. Quia possum in eo quod me confortat. Ecce miles castrorum celestium: non puluis quod sumus. Sed memento domine quod puluis sumus: et de puluere fecisti hominem et plerumque et iuentur. Nec ille in se potuit quod idem puluis fuit quem talia dicentem afflatu tue inspirationis admaui. Quia possumus (inquit) in eo qui me confortat. Conforta me ut possim. Quia quod iubes. et iube quod vis. Iste se accepisse confortem et quod gloriatur in domino gloriatur.

Videte autem ne forte hec licentia uestra offendiculum fiat infirmis. Si enim quis uiderit eum qui habet scientiam in idolo recubentem: nonne conscientia eius cum sit infirma edificabit ad madducandum idolothita? Et peribit infirmus in tua scientia frater: propter quem Christus mortuus est. Sic autem peccantes in fratres et percutientes conscientiam eorum infirmam: in Christum peccatis. Quapropter si esca scandalizat fratrem meum non madducabo carnes in eternum: ne fratrem meum scandalisem.

Ex fide de
verbis euan-
gelij. ix.

Aplis sunt
vestes Christi
paulus fimbria
eiusdem
cuius tactu
sanant fluxus
et scelerum

Peccas in
fratre pec-
cat in Christum

Atendite fratres. Hoc enim estis ex hoc populo estis. Ita tunc predicto. nunc presentato. De his itaque estis qui vocati sunt ab oriente et occidente recubere in regno celorum non in templis idolorum. Estote ergo corpus Christi. non pressores corporis Christi. Habetis vestimentum fimbriam quam tangatis ut a profuuo sanguinis (id est a carnalium voluptatum fluxu) sanemini. Habetis (inquam) vestimentum fimbriam quam tangatis. Vestem putate apostolos sub textura unitatis adherentes lateribus Christi. In his apostolis erat tanquam fimbria minimus et nouissimus Paulus. ipso dicente. Ego sum minimus apostolorum. Inueste minimus et nouissimus fimbria est. Fimbria cum contemptu aspicitur. sed cum salute tangitur. Quia ad hanc horam et esurimus et sitimus et nudis sumus et colaphizamur. Quid tam extremum: quid tam contemptibile? Tange si fluxum sanguinis pateris. Erit vir de illo cuius vestis est: et sanabit te. fimbria tibi modo tangenda proponere quam ex eodem apostolo legebas. Si enim quis uiderit eum qui habet scientiam in idolo recubentem: nonne conscientia eius cum sit infirma edificabit ad madducandum idolothita. et peribit infirmus in tua scientia frater: propter quem Christus mortuus est. Quomodo putas decipi posse simulacris homines qui a Christianis honorari putant? Nouit (inquit) deus cor meum: sed frater tuus non nouit cor tuum. Si infirmus es: caue maiorem egritudinem. Si firmus es: cura fratris infirmitatem. Qui uident ista edificant ad alia. ut non tantum ibi madducare: sed et sacrificare desideret. Ecce pater infirmus in tua scientia frater. audi frater. Si prenebas infirmum etiam frater prenebis? Expergiscere. Quid si in ipsum Christum peccas? Attende enim quod nullo pacto possis pretere. Sic autem (inquit) peccates in fratres et percutientes conscientiam eorum infirmam: in Christum peccatis. Eant nunc qui ista preneunt. et recubent in idolo. Nonne erunt prementes non tagentes: et cum recubuerit in idolo ueniet et impleat ecclesiam. non salutem accepturi: sed pressuram facturum. Sed timeo (inquies) ne offendam maiorem. Timeo propterea ne offendas maiorem. et non times ne offendas deum? Quid plura fratres? Christiani audistis quod peccates in fratres: et percutientes conscientiam eorum infirmam in Christum peccatis. Nolite contemere si non uultis deleri de libro uite quod con-

mur luculenter et delectabiliter uobis dicere quod deus uos noster cogit quodcumque diceret tacere non permittit. Quicumque uoluerit ista pretere: in Christum peccat. ut deat quid agat. Paganos reliquos colligi uolumus. Lapides isti sunt in uia. Tenere uolentes offendit. et rederit. Dicunt enim in cordibus suis. Quare nos relinamus deos quos Christiani ipsi nobiscum colunt? Absit a me (inquit) ut ego deos gentium colam. Non ui intelligo. credo. Quid facis de conscientia infirmam quam percutis? Quid facis de precio: si contemnis quod scriptum est: uide quoniam scriptum est. Peribit (inquit) infirmus in tua scientia quam te dicit habere ut scias quod nihil est idolum. et animo cogites deum. et sic recubas in idolo. In hac conscientia prebit infirmus. Et ne prenebas infirmum addidit: propter quem Christus mortuus est. Quare uis contemere: propter ipsum Christum attende. et cum morte Christi totum mundum appede: et ne adhuc te putares in infirmum peccare: et leue duceres peccatum ac paruipederes: in Christum (inquit) peccatis. Solent enim homines dicere. in hominem pecco. Nihil in deum? Negat Christus deum. Audes negare Christum deum? An aliud in idolo cum recuberes didicisti? Non admittit ista doctrina Christi doctrina. Quare ubi didiceris: non esse Christum deum. Paganus hoc solent dicere. Uide quid faciant mense male. uide quoniam corruptum mores bonos colloquia mala. Tu ibi de euangelio loqui non potes. et de idolis loqueres audis? Amittis ibi quod Christus deus noster est. et quod ibi bibis: in ecclesia uomis. Forte hic audes loqui. Forte inter turbas audes murmurare. Nunquid Christus non homo fuit? Nonne crucifixus est a paganis? Hoc didicisti. salutem perdidisti. fimbriam non tetigisti. Tange et in hoc fimbriam. et recipe salutem sicut ea te tangere docuimus: in eo quod scriptum est: qui uiderit in idolo recubentem. tange illam et diuitate Christi. De iudeis dicebat eadem fimbria. Quorum patres et ex quibus Christus secundum carnem. qui est super omnia deus benedictus in secula. Ecce in quem uerum deum peccas dum discubis apud deos falsos. Non est (inquit) deus (quod gentium est carthaginis: qui si mars aut mercurius esset: deus esset) Sed quomodo ab ipsis habetur attende. non quod sit. nam et ego tecum scio: quod lapis est. Si gentium ornamentum est aliquid. Alues carthaginis bene uiuat. et ipsi erunt gentium carthaginis. Si autem gentium demonum est: audistis et ibi. Que imolat gentes: demonum imolant. et non deo. Nolo uos socios fieri demonum. nouimus quod non est deus. Utinam ipsi sic noverint. Sed propter eos qui hoc non noverunt infirmos non debet percuti conscientia eorum. hoc monet apostolus. nam et illi: quod numen habeat et pro numine accipiant illa statuam: ara testat. Quid illic facit ara. si illud non habet pro numine: nemo mihi dicat. non est numen non est deus. Ita dixi. utinam sic ipsi noverint hoc quomodo nouimus oes nos. Sed quid habeant. pro qua re habeant. quid ibi faciunt: ara illa testat. quincit hominem colentium metes. non quincat recubentes. Sed non premanet Christiani: si premanet pagani. Corpus Christi est. Nonne hoc dicebam? quod corpus Christi premebatur et non tangebatur? Tolerabat ille prementes. querebat tagentes. Atque utinam fratres a paganis premanet corpus Christi a quibus premanet solent. Christiani non premanet corpus Christi. Si queritis unde uincant pagani. unde illuminent. unde ad salutem uocent? Deserite solennitates eorum. deserite nugas ipsorum. et si non prestant ueritatem nostre: erubescant falsitatem sue.

Ipsa est lex Christi ut in uiscere opera nostra portemus Christum autem diligendo: facile sustinemus infirmitatem alterius. etiam quem nondum propter sua bona diligimus. Cogitamus enim: quod ille quem diligimus: deus propter eum mor-

Malame
sa mltu no
cet.
i. Cor. xv.

Erubescit
falsitate
initio puer
fideis paga
norum.
Ex lib. q. d. i.
num. i. lxxvii

tuus est. Quā charitatē nobis apl's paulus igessit cū diceret. et peribit infirmus in tua sciētia frater: ppter quē xpus mortuus est. ut si illū infirmū ppter vitium in quo infirmus est minus diligimus. illū in illo p'derem? qui mortuus est ppter ipm. xpm aut nō diligere nō infirmitas sed mors est. Quā ppter ingēti curā implozata dei misericordia cogitandū est ne xpm negligamus ppter infirmū: cū infirmū debeamus diligere ppter xpm.

Quid est ergo q' pleriq' hoies ista peccata contēnunt. et dicūt quid magnū feci? In hominē peccavi. Noli p'tenere. in hominē peccasti. Vis nosse q' in hoies peccādo peristi? Si te ille in quē peccasti corripuerit inter te et ipm solū. et audieris illum lucratus es te. Quid est lucratus? est te: nisi q' p'teras: si nō lucraretur te. Nāz si non perieras: quomodo lucratus es? Nemo ergo contēnat quando peccat in fratrē. Sit enī aplus. Sic aut peccantes in fratres et pcutiētes p'scientiā eoz infirmā in xpm peccat. Ideo mēbra xpi oēs facti sumus. Quomodo nō peccas in xpm qui peccas in mēbrū xpi? Nemo ergo dicat q' nō peccat in deū: sed peccat in fratrē. In hoiem peccat. leue p'ctm est. vel nullū p'ctm est. Forte inde debes dicere leui? q' cito curat. Peccasti in fratrē fac satis: et sanus es. Cito fecisti rē mortiferā: sed cito remediū cito inuenisti.

Capitulum nonum.

Non sum liber? Nō sum apostolus? Nōne xpm iesuz dominū nostrū vidi? Nōne opus meū vos estis in dño? Si alijs non sum apostolus: sed tamē vobis suus. Nā signaculū apostolat' mei vos estis in dño. Mea defēsiō apud eos qui me interrogāt hec est. Nunquid non habem' potestātē manducandi et bibendi? Nunquid nō habem' potestātē sororē mulierē circūducendi: sicut et ceteri apostoli et fratres domini et cephas?

Vide quēadmodū p'mo o'ndat qd sibi liceat. et ideo liceat qm apl's est. Inde enī cepit. Nō sū liber? Nō sū apl's? Et p'bat se aplm dicēs. Nōne iesū xpm dñz nrm vidi? Nōne op' meū vos estis in dño? Quo p'bato o'ndit sibi licere qd ceteris aplis (id est ut nō ope' manib' suis: s' ex euangelio viuat. sicut dñs eis p'stituit) qd in p'sentibus aptissime d'mōstrat. Ad hoc enī et fideles mulieres habētes terrēnam substantiā ibāt cū eis. et ministrabāt eis de s' b' stātia sua. ut nulli' indigerēt horū q' ad necessaria vite huius p'tinēt. Ad b'ns paul' licere quidē sibi d'mōstrat: sicut ceteri apli faciebāt: s' ea potestāte vti se noluisse postea p'memorat. Hoc quidā (nō intelligētes nō sororē mulierē: cū ille diceret. Nunquid nō habem' potestātē sororē mulierē circūducēdi sed vxorē) interpretati sūt. Fefellit eos verbi greci ambiguitas q' scilicet et vxor et mulier eodez verbo grece dicūt q' hoc ita posuerit apl's: ut salū nō debuerint: q' neq' mulierē n'modo ait: sed sororē mulierē. Neq' ducēdi: s' circūducēdi. Ceterū tamē alios interpres nō fefellit hic ambiguitas: et mulierē nō vxorē interpretati sunt. Ad quīquīs putat nō potuisse ab apostolis fieri (ut cū eis sancte puerlationis mulieres frēt q'cunq' euāgelii predi-

carēt: ut eis de sua substantia ministrarēt necessaria) euāgelii audiat. et cognoscat. quēadmodū hoc ipsius dñi exēplo faciebāt. Dñs enī noster more misericordie sue infirmiorib' cōpariēs: cū ei posset ministrare angeli: et loculos habebat quo mitteretur pecūia q' p'ferebat vtiq' a bonis fidelibus eoz victui necessaria. quos loculos iude p'mēdauit. ut etiā fures si euitare nō possem' tolerare in ecclia discerem'. Ille enī ea q' mittebant (sicut de illo scriptū est) aufererat. et mulieres voluit ut se ad p'parādā et ministrādā necessaria sequerent. Nō dēs qd euāgelistis et ministris dei tāq' militib' a plebibus dei tāq' puicilib' deberet: et ut quīq' eo qd sibi deberet vti nollet sicut paul' apl's noluit: apl'us ipenderet ecclie: nō exigēdo stipendiū debitu' s' quotidianū victū de suis laborib' transigendo. Audierat enī stabulari' ad quē vulnerat' ille pductus ē. Si qd ampli' erogaueris: in redeūdo redā tibi. Ampli' ē erogabat apl'us paul'. qui suis (ut ipse testat') stipēdijs militabat. In euāgelio ei scriptū est. Et factū est deiceps: et ipse iter faciebat p' ciuitatē et castellū: predicās et euāgelizās regnū dei. et duodeci cū illo. et mulieres aliq' ērat curate sp'itib' immundis et infirmitatib' (Maria q' vocat magdalene. de qua septē demōia exierant. Joāna vxor chuze pcuratoris herodis et susāna) et alie multe q' ministrabant eis de facultatib' suis. Hoc exēplū dñi imitabant apli ad accipiēdū debitu' sibi cibū. De quo idē dñs aptissime loquit' eūtes (inquit) p'dicate. dicētes: q' appropinquit regnū celoz. Infirmos curate. mortuos suscite. leprosos mūdare. Demonia elcice. Gratis acceptis. Gratis date. Nolite possidere aurū neq' argētu neq' pecuniā in zonis vestris: nō perā in via: neq' duas tunicas. neq' calciamenta. neq' vīrgā. Dign' est enī oparius cibo suo. Ecce vbi p'stituit dñs qd idē apl's p'mēorat. Ad hoc enī d'xit illa oīa ne portarēt ut vbi opus eēt ab eis acciperēt quib' annūciabāt regnū dī. Ne quis aut arbitret' solis duodeci hoc fuisse p'missū: vide etiā qd lucas narrat. Iste hec (inquit) designauit dñs et alios septuaginta duos. et misit illos binos āte facie suā in oēm ciuitatē et locū quo erat ipse venturus. et dicebat illis. Messis quidē multa: oparij autē pauci. Rogate autē dñm messis: ut mittat oparios in messē suā. Ecce ego mitto vos sicut agnos in medio lupoz. Nolite portare sacculū. neq' perā. neq' calciamenta et neminē per viā salutaueritis. In q'mcunq' domū itraueritis: p'mū dicite. Pax huic domui. Et si ibi fuerit fili' pacis: requiescet sup illuz pax v'ra. Sin aut ad vos reuertet'. In eadez aut domo manete edētes et bibētes que apud illos sūt. Dignus ē enī operari' mercede sua. Sic apparet nō esse illa iussa: s' p'missa. ut quīquīs vti vellet. eo vteretur qd sibi liceret ex dñi p'stitutiōe. si quis aut vti nollet: nō p'tra iussū faceret. s' de suo iure cederet: misericordiz et laboriosius puerfatus in euāgelio in quo et debita mercedē nollet accipe. Alioqui contra iussū dñi fecit apl'us. qui postea q' ostēdit sibi licere. statim adiecit. S' tamē ego nō sū v'sus hac potestāte. Sed ad ordinē redeamus ac totūz ipz epistole locū diligēter p'sideremus. Nunquid nō habem' (inquit) licentiā manducandi et bibendi? Nunquid nō habem' licentiā sororē mulierē circūducēdi. et. Quā licentiā dixit: nisi quāz dedit dñs eis quos ad predicandū regnū celozū misit dicens ea que apud ipsos sunt māducate (dignus est enī operarius mercede sua) et seipsū proponēs

Sācte muliere s' pot ant t're cū apl's p'dicantib' ut eis ministra rēt necessaria. Joan. xlii. Sctē mulieres xpm seqbant ad p'pāda necessaria.

Paul' stabulari' cui vulnerat' commissus ē Luce. x. Luce. viii.

Matthe. x.

Nō solum apli s' etiā lxx. discipuli habebant ptatē viuēdi ex euāgelio.

Cōtēnitur xps si negligit infirmus.

Ex sm de de p'bis dñi. xvi

Ex lib. d' ope monachozū.

Ad Corinthios. Ep[isto]la. i.

et

ad eiusdē potestatis exemplū: cui fidelissime mulieres talia necessaria de suis facultatib[us] ministrabant. Amplius autē fecit ap[osto]lus paulus cū de coapostolis suis documētū adhiberet hui[us] licētē a d[omi]no p[ro]misse. Neq[ue] ei reprehēdens subiecit: sicut ceteri ap[osto]li et frater d[omi]ni. et Cephas. sed ut hinc ostēderet hoc se accipere noluisse / q[uo]d et licere accipere / ceterorū etiā cōmilitonū eius more probaret. **Aut ego solus aut barnabas nō habemus potestatem hoc operandi.**

Quia omēs euangeliste et ministri verb[is] dei habebāt potestātē a d[omi]no acceptā ut nō oparent manib[us] suis. s[ed] ex euangelio viuerēt: opantes tantūmodo spiritalia in predicatione regnū celorū et edificatiōe pacis ecclesie. Omēs pariter habebāt hanc potestātē. quā tamē isti nō utebant amplius pendētes eccl[esi]e. sicut in illis locis ubi euangelizabāt: infirmis cōgruere iudicabāt. et ideo ne coapostolos suos reprehēdisse videretur. subiūxit et dixit ut sequitur.

Quis militat suis stipēdijs vnq[ue] / quis plantat vineam et fructū eius non edit / **Quis** pascit gregē et de lacte gregis nō manducat / **Numquid** secundū hominē dico / **An** hec lex hec non dicit / **Scriptum** est enim in lege moysi. **Non** alligabis os boui trituranti. **Numquid** de bob[us] cura est deo / **An** p[ro]pter nos vtiq[ue] dicit / **Nam** p[ro]pter nos scripta sunt. q[ui]n debet in spe qui arat arare. et qui triturat in spe fructus percipiendū.

His verbis satis idicat ap[osto]lus paulus: non sibi aliquid vsurpasse vltra debitū coapostolos suos. q[uia] non operabantur corporaliter vnde haberent vite huius necessaria: sed sicut d[omi]n[us] cōstituit: ex euangelio viuentes: panes gratuitū māducarēt ab eis quibus gratia gratia[rum] predica[bant]. stipendium enī suū tanq[ua]m milites accipiebāt. et de vinea per eos plātate fructu: quod opus erat libere decerpebant. et de gregis (quem pascebāt) lacte potabāt. et ex area quam triturabāt: cibum sumebant.

Si nos vobis spiritalia seminam[us] magnū est si vestra carnalia metamus.

Que sūt spiritalia q[ue] seminam[us]: nisi verb[is] et misterii sacramētū regnū celor[um] / **Que** autē carnalia que sibi meterē licere dicit. nisi hec tp[er]alia que vite atq[ue] indigente carnis indulta sunt.

Si alij potestatis vestre participes sūt: nō potius nos / **Sed** non vsi sumus hac potestate v[er]o omnia sustinem[us]. ne quid offendiculū demus euangelio xp[isti].

Qua potestate dicit se nō vsurpasse nisi quā habebat in eos a d[omi]no acceptam: ut eorū carnalia meteret ad victū vite huius que in carne agit. **Cuius** potestatis participes erant etiā alij qui non eis p[ri]mo euangelii annunciauerāt. sed ad eorū ecclesiam idipsum predicantes postea venerant. **Ideo** cum dixisset. **Si** nos vobis spiritalia seminamus: magnū est si vestra carnalia metamus: **Subiecit** si alij potestatis vestre participant. non magis nos / **Et** redit rursus. modisq[ue] omnibus etiā atq[ue] etiā commendat quid sibi liceat: et tamen non faciat.

Nescitis quoniam qui in sacrario operantur que de sacrario sūt edunt / **Qui** altario deseruiunt cum altario participant. ita et dominus ihs ordinauit qui annūciant euangelium: de euangelio viuere. **Ego** autem nullo horū vsus sum.

Dixit d[omi]n[us] ordinasse his qui euangelii annūciāt de euangelio viuere (id est vitā istā cui op[er]a est victu et tegumēto) de euangelio trāsfigere: sicut sup[er]ius de suis coapostolis dixit. **Unde** ipse d[omi]n[us] ait. **Dignus** est operari cibo suo. et dign[us] ē opari mercede sua. **Hūc** itaq[ue] cibū et hanc mercedē sustērande huius vite debitū euangelistis ab eis quib[us] euangelizāt nō accepit ap[osto]lus. verū dicens. **Ego** autē nullū horū vs[us] sum. **Et** sequit[ur] et adsiq[ue]rit. **Ne** forte quisq[ue] arbitret[ur] ideo eū non accepisse quia illi nō dederant.

Nō autē scripsi hec ut ita fiat in me: bonū est enim mihi magis mori q[uam] ut gloriā meā quis euacuet.

Quā gloriā: nisi quā habere voluit apud deū in xp[isto] compaties infirmis. sicut mox apertissime dicturus est.

Nā et si euangelizauero nō est mihi gloria. **Necessitas** enī mihi incumbit.

Id est sustentande huius vite.

Ne enim mihi si non euangelizauero.

Id est malo meo nō euangelizabo: q[uia] fame cruciabor. et vnde viuā nō habebo. **Nā** sequit[ur] et dicit.

Si enī volēs hoc ago mercedē habeo.

Volentem se dicit facere sine vlla vite hui[us] fulciende necessitate. **Et** ob hoc habere mercedē vti q[uam] apud deum: gloriā sempiternē.

Si autem inuitus dispensatio mihi credata est.

Id est si necessitate transigende huius vite inuitus cogor euangelizare: dispensatio mihi credata ē ut scilicet ex dispensatione mea (q[uia] christi / q[uia] veritatis predico) q[ui]s ex occasione: q[ui]s mea querens. q[ui]s terrent emolumētū necessitate compulsi: alij proficiāt: ego autē mercedē apud deum gloriosam illā sempiternāq[ue] nō habeam.

Que est ergo merces mea.

Interrogās dixit. **Propterea** suspēsa est p[ro]nunciatio. **Vide** quid respōdeat.

Ut euangelii predica[ti]o: sine sumptu ponam euangelium.

Id est ut non sit credentib[us] sumptuosus euangelium: ne putent sibi ad hoc euangelizari. ut id euangeliste quasi vendere videant. **Et** tamē redit etiā atq[ue] etiā ut ostendat quid sibi iure d[omi]nicō liceat et ipse non faciat.

Ut nō abutar potestate mea i euangelio. **Iam** vero (q[uia] infirmitati hominū compatiens id faciebat) audiamus sequentia.

Nam cum liber sum ex omnib[us]: omnib[us] me seruū feci ut plures lucrificerem. **Et** factus sum iudeis tanquam iudeus ut iudeos lucrarer. **His** qui sub lege sūt tanq[ua]m sub lege essem: cū ipse sub lege non essem. ut eos qui sub lege erant lucrificerem. **His** qui sine lege erant tanq[ua]m sine lege essem: cū sine lege dei non essem.

Sed in lege essem xpi. vt lucrifacerē eos qui sine lege erant.

Quod non simulandi versutia faciebat sed compartendi misericordia (id est nō quasi vt se fingeret iudeum / sicut non nulli putauerunt. quia legitima vetera hier oiolimis obseruauit) Fecit enim hoc secundū liberam / manifestamq; sententiā suā. in qua dicit. Circūcisus quis vocatus est / non adducat preputium. id est non sic viuat quasi preputium adduxerit: sicut alio loco dicit. Circūcisio tua preputium facta est. Secundum hanc ergo sententiā suā / qua dicit. Circūcisus quis vocatus est: nō adducat preputium. In preputio quis vocatus est: nō circūcidat: fecit illa que nō intelligētib; et parum attendētib; finxisse putatus est. Iudeus enī erat. et circūcisus vocatus / noluit adducere preputiū (id est noluit ita viuere ac si circūcisus nō esset) Hoc enī iam in potestate habebat. et sub lege quidem non erat sicut illi qui eam seruilitur opabantur. sed tamen in lege dei et christi. Non enī alia erat lex illa et alia lex dei. sicut per diti manichei solent dicere. Alioquin si (cū illa fecit) finxisse putandū est: finxit et paganū et sacrificauit idolis. quia dicit factū se fuisse ijs q; sine lege sunt quasi sine lege. quos vtiq; nō nisi gētiles (quos paganos dicimus) voluit intelligi. Aliud ergo est esse sub lege. aliud in lege. aliud sine lege. Sub lege / Carnales iudei. In lege / spirituales iudei et xpiani. Unde illi seruauerūt morem illū patriū. sed onera insolita / credētib; gentib; nō imposuerūt. Et ideo nec illi circūcisi adduxerunt preputiū. nec isti ppuciati circūcisi sunt. Sine lege autē gentes / q; nondū crediderūt. qbus tamē se aplos cōgruē testatur p misericordē cōpassionē. non p versipellē simulationē (id est vt eo modo subueniret et carnali iudeo vel pagano / quo modo sibi se si hoc esset subueniri voluisset) portans vtiq; eorū infirmitatē in cōpassionis similitudinē. nō fallēs in mendatiū fictione. Sicut cōtinuo sequitur et dicit.

Factus sum infirmis infirmus vt infirmos lucrifacerē. Omnibus oīa factus sum: vt oēs facerē saluos. Omnia autē facio propter euāgelii: vt particeps eius efficiar.

Enc enī loqbat. vt etiā illa oīa diceret. Sicut ergo q; factū est infirmis infirmus / nō erat mendatiū: sic et cetera illa superius. Quā enī dicit infirmitatē suā erga infirmos fuisse: nisi cōpartēdi eis? Intantū / vt ne videret veditōr euāgelij / et verbi dei cursum / apō imperitos in malā suspitionē decidēs impediret: nollet accipere quod ei iure dñico debebat. Quod si vellet nō vtiq; mentiret. q; vere debebat. Et q; noluit: nō vtiq; mentitus est. Neq; enī dixit nō sibi deberi sed debere ostēdit. et debito se vsū nō esse. nec oīn vti velle p fessus est. Eo ipso factū infirmus: quo potestate sua vti noluit: tā misericordi scilicet indutus affectu / vt cogitaret quē ad modū secū agi vellet si et ipse ita infirmaret / vt posset de illis p quos sibi euāgelij predicaret si eos videret / sumptus accipere. quasi mercimontorū nundinas suspicari. Dic fortassis aliquis dicat: si corporale opus operabat aplos / vnde vitā istā sustentaret: quod erat illud opus? Et quādo ei vacabat: et opari: et euā-

gelij predicare? **R**espondeo. Pura me nescire. Corporaliter tamen operari esse / et inde in carne vixisse / nō vtentē potestate quā dñs apostolis dederat vt euāgelij annūciās / de euāgelio viuere: ea que supradicta sūt sine vlla dubitatione testatur. Cū scio: quia nec furta faciebat: nec effra-
ctor aut latro erat: nec auriga aut venator: nec hystrio: nec turpis lucrus. sed innocenter et honeste q; apta sūt hūanis vsibus operabatur. sicut sese habet opera fabrorū / sutorū / structorū rusticorū / et his similia. Neq; enī honestas ipa / reprehendit: q; reprehendit supbia eorū / qui honesti vocari amant: sed esse nō amant. Nō igitur dedignaret apostolus siue rusticantū aliquod opus aggredi: siue in opifi cum labore versari. Qui enī ait / sine offēsiōe esto te iudeis et grecis / et ecclesie dei: quos in hac causa reuereri posset / ignoro. Si iudeos dixerint: patriarche pecora pauperū. Si grecos (quos etiā paganos dicimus) etiā philosophos / multū sibi honorabiles sutores habuerūt. Si eccliam dei homo ille iustus et ad testimoniū coniugalīs semp mansure virginitatis / electus (Cui desponsata erat virginaria / que peperit christū) faber fuit. Quicquid eorū ergo cū innocētia et sine fraude homines operantur bonū est. Nam pcauet hoc et ipse apostolus ne quisq; ex necessitate sustēdē vite in mala opera delabatur. Qui furabatur (inquit) Jam nō furetur magis aut laboret manibus suis bonū. vt habeat unde tribuat / cui opus est. Hoc ergo scire sufficit. quia et in ipso opere corporalī id quod bonū est operabatur aplos. Quādo autē soleret opari (id est qbus temporū spatijs / ne ab euāgelizādo impediretur) quis possit comprehendere? Sane / quia et diurnis et nocturnis horis operabatur: ipse nō tacuit. Mirandam itaq; rem fecit apostolus. qui reuera in tanta sollicitudine omnī ecclīaz / et propagandarū et propagandarū ad eius curam / laboremq; pertinentium: etiam manibus operabatur.

Quomodo autem ei vacaret operari manibus suis: nisi ad erogandum verbum dei / certa tēpora constitueret. Neq; enī et hoc deus laterenos voluit. Nam et cuius artis opifex fuerit / et quib; tēporibus vacaret dispensando euāgelio: sancta scriptura non tacuit. Nam cum dies profectionis vingeret (in troade cōstitutū etiā et mane sabbati congregatis fratribus ad frangendum panem) tanta fuit intentio / et tā necessaria disputatio vt sermo. pduceretur vsq; ad medium noctis. tanq; excidisset eis q; eo die non esset ieiuniū. Quādo autē in alio loco immoratur? quotidie disputabat: quis dubitauerit horas eum diez habuisse ad hoc officium deputatas? Namq; apud athenas cum esset (quia studiosissimos rerū inquisitores inuenerat) ita de illo scriptum est. Disputabat igitur cū iudeis in sinagoga et gentibus et incolis. et in foro per omnē diem ad eos qui aderant. Nō enī in sinagoga per omnem diem / vbi mos erat sabbato sermocinari: sed in foro (inquit) per omnem diem / propter studia vtiq; atheniēsiū. Sic enim sequitur. Quidāz vero Epicureorū et Stoicorū Philosophorū conferebant cū illo. Et paulopost dicit: Athenienses autē et aduene hospites / ad nihil aliud vacabant: q; dicere aliquid noui / aut audire. Putemus apostolū illis oībus diebus qbus fuit athenis nō fuisse opari? Propter hoc enī et ex macedonia supplebat ei indigētia / sicut dicit in scda eplā ad corinthios. Quāq; et alijs horj et noctib; poterat q; ita vale-

De corpore
ali opere
beati pau-

Paulus ha-
bebat ho-
ras diei ad
predicandū
deputatas

Paulus in
sinagoga per
omnem diē
in foro per
omnem diē
disputabat.

Paulus athenis
nō operabatur
manibus.

1. Cor. vii.
Roma. ii.

Manichei
negat legē
veterē esse
legē dei.

Aliud ē et
se sub lege
aliud in le-
ge aliud si
ne lege.

Ad Corinthios. Epistola. i.

e

bāt et aīo et corpore. Sed cum ab athenis exisset. **U**ideam⁹ quid dicit scriptura. Disputabat (inquit) in sinagoga p omne sabbatū. Hoc apud corinthiū. In troade ergo (vbi necessitate imminētis profectiōis vsq; ad mediū noctis sermo protractus est) vna sabbati erat / qui dies dominic⁹ dicit. Unde intelligimus eū non fuisse cum iudeis: sed cum xpianis: quādo etiā dicit ipse narrator ad frangendū panem fuisse collectos. Et ipa est optima gubernatio vt omnia suis tēporibus distributa ex ordine geratur. ne animā humanā turbulētis implicatiōibus inuolutam perturbēt. Vbi etiā dicitur quid operabatur apostol⁹. Post hec (inquit) egressus ab athenis / venit corinthiū. Et cū inuenisset quendam iudeū / nomine aquilā / ponticum genere / recens / adueniētem ab italia / et priscillā vxorē ipsi⁹ (Propterea q; eduxisset claudius / discedere omnes iudeos a roma) accessit ad illos. et propter artis similitudinē mansit apud illos opus faciēs. Erant enī tabernaculorū artifices.

[Quis militat suis stipendijs vnq;: quis plārat vineā et fructū eius nō edit: quis pascit gregē et de lacte gregis nō manducat:]

Inuenimus ergo esse lac gregis quicqd a plebe distribuit prepositis / ad sustentandam vitā temporālē. Unde enī loquebat apłs cum hec diceret. **Q**uidē apłs quāq; elegerit manib⁹ suis trāsigi / et nec ipm lac q̄rere ab ouibus: tamē lactis pcipie di potestātē habere se dixit. Et sic dñm disposuissē. vt qui euangelii annūciat: de euangelio viuāt. Et dicit alios coapostolos suos fuisse hac potestate non usurpata: sed data. Plus ille fecit: vt nec qd debebatur acciperet. Ipe ergo donauit et debitum. sed alius nō exegit indebitū. Ille plus fecit. Fortassis enī ipsum significabat / cui cū egrum adduceret ad stabulū / dixit: Si quid amplius erogaue ris: in redeūdo reddam tibi. De ijs ergo qui nō indigent lacte gregis quid plura dicamus: Misericordiores sūt. vel potius ipius misericordie officium largius impendūt. Possunt. Et qd possunt faciunt. Laudent iij / nec damnētur illi. Nam et apłs ipse datū non querebat. fructuosas tamē oues suas esse cupiebat. non steriles sine lactis vbertate. Itaq; cū esset quodā tēpore in magna indigentia vinctus in cōfessione veritatis: missum est illi a fratribus vnde necessitati et indigētie eius ministraretur. Respōdet autē illis / gratias agēs / et dicens. Bene fecistis / cōicare necessitatib⁹ meis. Ego enī didici in qbus sum sufficiens esse. Scio / et abundare noui et penuriā pati. Omnia possum in eo q me confortat: verū tamē vos bene fecistis vsib⁹ meis mittere. Sed vt ostenderet / in eo qd illi bene fecerūt / qd ipse q̄reret: ne inter illos esset qui se ipsos pascūt nō oues: nō tā sue gaudet subuētum esse necessitati: q; illorū gratulatur secunditati. Quid ergo ibi q̄rebat: Nō quero (inquit) datum. sed requiro fructū. Non vt ego (inquit) explear: sed ne vos inanes remaneatis. Qui igit nō possunt facere quod Paul⁹ / vt manib⁹ suis se transigant: accipiat de lacte ouis. sustentent suā necessitatem: sed nō negligant ouis infirmitatē. Nō hoc ibi querāt tanq; cōmodū suū / vt ex necessitate penurie sue / videant annūciare euangelii. sed hoibus illuminādis parent lucem verbi veritatis. Sunt enī tanq; lucerne. sicut dictū est. Sint lābi vestri p̄cincti. et lucerne ardentē. Et. Nemo accendit lucernā / et ponit eam sub modio: sed sup candelabrū / vt luceat oibus qui in domo sūt. Sic luceat lumen vestrū corā hoibus vt

Phil. iiii.

Paul⁹ q̄rebat oues pascere nō seipsum.

Luce. xii. Matthe. v.

videant opa vestra bona. Et glorificēt patrē vrm qui in celis est. Si ergo tibi lucerna accendē in domo: nōne adijceres oleū ne extingueret: (Porro / lucerna si accepto oleo nō luceret: nō erat place digna que in candelabro poneret. sed que continuo frangeret) Unde ergo viuū est necessitatē accipere / est charitatis prebere. non tanq; venale sit euangelii / vt illud sit precii eius quod sumūt qui annūciāt vnde viuāt. Si enī sic vendūt: magnā rem vili vendūt. Accipiant sustentationē necessitatē a populo: mercedē dispensatiōis a domo. Nō enī est idoneus popl⁹ reddere mercedem illis qui sibi in charitate euangelij seruiūt. Non expectant illi mercedē nisi vnde et isti salutem.

[Scriptū est enī in lege moysi non alligabis os boui trituranti. Nunqd de bobus cura est deo:]

Quod attinet ad p̄cepta que hoibus data sunt de bobus nō est cura deo. Quod nō sic intelligitur tanq; ipse nō pascat ea que nec semināt nec metunt neq; congregāt in horreū: sed quia ei cure nō est / p̄cepto monere hominē quomodo boui suo cōsulat.

Fecit enī celū et terrā et mare. et omnia q in eis sunt. Si ergo omnia que in eis sunt: et te. Parū dico et te. Passerem. Locustā. Vermiculum. Nihil horū nō ille fecit. Et cura est illi de oibus. Non ad preceptū cura est. Nam preceptū soli homi dedit.

Dicit enī psalmista. Homines et iumēta saluos facies dñe secundū multitudinē misericordie tue deus. Multitudinē (inquit) misericordie sue. Secundum hāc saluos facies homines et iumēta. Et apostolus. Nunqd de bobus cura est deo: Hac de bobus nō est cura deo. hac hoies et iumēta saluos facies domie. Nunqd cōtraria sunt ista: Nunqd ergo ait apłs. Nunqd de bobus ptinet ad deū: vbi preceptū dedit boui trituranti os non infrenabis: ibi de bobus nō cogitauit deus: Itaq; quosdā boves voluit significare. Nō enī hoc curat deus monere quid agatur cū bobus. habet hoc natura ipsa humana. Sic factus est homo / vt nozīt consulere iumētis suis. Nec inde precepta a deo accepit: sed insinuatū est illi in mente a deo / vt possit et sine p̄cepto facere. Fecit illū talē deus: sed quomodo regit pecus / regendū ab alio. Ab eo a quo regit p̄ceptum accepit. Ad p̄ceptū ergo tenorē / nō est de bobus cura deo. Ad puidētiā vniuersitatis / qua

creauit omnia et mundū regit: homines et iumenta saluos facies domie. Audiamus ipsum deū / principem et magistrū apostolorū. Respicite (inquit) volatilia celi / quia nō semināt neq; metūt / neq; cōgregāt in horrea: et pater vester celestis pascit illa. Ergo et preter hoīem aialia ista ptinent ad curam dei vt pascatur: nō vt legem accipiant. Quod ergo ad dādā legē attinet: de bobus cura deo nō est. Qd autē ad creanda. pascenda. gubernāda. et regēda: omnia ad deū ptinent. Nōne duo passerēs asse ve neunt dñs iesus christus dicit. Et vnus ex eis non cadit in terrā sine volūtate patris vestri:

Et he anime que habēt voluntatē nocēdi et rationē cogitandi: sub diuinis legibus ordinatē sunt (ne aliquid iniustū quisq; patiat) Ita et omnia aīmalia / et corporalia in genere suoz in ordine suo diuine puidētie legibus subdita administrātur.

Ideo dñs dicit. Nonne duo passerēs asse veniūt. Et vnus eorū nō cadit in terrā sine volūtate patris vestri: Hoc enī dixit volens ostendere quicqd viliissimū homines putant / oipotentia dñi gubernari. Sic enī et volatilia celi ab eo pasci et lilia agrī ab eo vestiri: veritas loquitur que capillos etiam

Epistolā nō potredde re mercedē euangelizantibus.

Ex lib. q̄stio nū exodi tunc lo. lxxviii.

Ex tractatu. p̄i. cxlv.

p̄s. lxxv.

Ad curam dei ptinet aialia vt pascant nō vt legē accipiant.

Matthe. x.

Ex libro de agone xpian⁹ no.

Viliissima queq; per oipotentia dñi gubernantur.

Capitulum. ix. Fo. xciiii

nos / numeratos esse dicit. Sed quoniam mundas
aias rationales p se ipe de^o curat. siue in optimis
et magnis angelis siue in hoibus tora sibi voluta
te seruicibus. cetera vero p ipsos gubernat: veris
sime dici potuit etia illud ab apostolo / non eni de
bobus cura est deo. In scripturis ei sanctis deus
homies docet / quomodo cu hoibus agant: et ipsi
deo seruiant. Quomodo aut agant cu pecoribus
ipsi sciunt (idest quomodo salute pecoru suoru gu
bernent vsu et peritia et ratioe naturali) Que qui
dem omnia / de magnis sui creatoris spiritalia opi
bus acceperunt.

[Si nos vobis spiritalia seminauimus magnu est
si vestra carnalia metamus?]

Quis sicut dñs deus noster / qui in altis habi
tat. et humilia respicit in celo et i terra? Delos nūc
arbitror significare eos qui sedebūt super duode
cim sedes / et cum dño iudicabunt. Terre autē no
mine / ceterā multitudinē benedictorū qui consti
tuent ad dexteram: vt per opa misericordie collau
dati: recipiant ab eis in eterna tabernacula / quos
amicos sibi de māmōna iniquitatis in huius vite
mortalitate fecerunt. Eīs quippe dicit apostolus
Si nos vobis spiritalia seminauimus: magnu est
si vestra carnalia metamus: Quod etiā ijs verbis
dicit potuit. Si nos vobis celestia seminauimus: ma
gnū est si terrena vestra metamus: In celo ergo
respicit celestia seminātes. In terra autem terrena
reddentes: tamen humiles: et hos et illos. Hu
milia enī respicit in celo et in terra: quia memine
runt vtriqz quid fuerint per suā malitiā: quid facti
sunt per dñi gratiam.

Bona sūt ministeria circa pauperes. et maxime
circa sanctos dei / seruicia debita / obsequia religio
sa. Reddunt enī non dantur: dicente apostolo. Si
nos vobis spiritalia seminauimus: magnu est si car
nalia vestra metamus: Bona sunt. Exhortamur ad
hec: et in verbo dñi edificamus vos. Nolite pigri
esse ad suscipiendos sanctos. Aliquādo nescientes
suscipiendo quos nesciunt: angelos suscepunt.
Nescitis / quoniam qui in sacrario operatur que de
sacrario sunt edunt: Qui altario deseruiūt cum al
tario participāt rē.

Altare spiritaliter in interiore dei tēplo / ipsam
fidem accipere possumus. cuius signū est altare vi
sibile. Quodlibet enī munus offerim^{us} deo. siue p
phetiam siue doctrinā. siue orationē. siue hymnū.
siue psalmū. Et si quid tale aliquid spiritalium do
norum animo occurrit: acceptū esse nō potest deo
nisi fidei sinceritate fulciat. Et ei fixe atqz immobi
li tanqz altari imponat. vt possit integrū atqz illiba
tum esse quod loqmur. Nam multi heretici / nō ha
bentes altare (idest verā fidem) blasphemias pro
laude dixerunt. terrenis videlicet opinionibus ag
grauati / votū suū tanqz in terrā projicientes. Sed
debet esse sana / etiā offerentis intentio. cū tale ali
quid oblaturi sumus in corde nostro (idest in inte
riore dei tēplo) Templū enī dei sanctū est (inqt)
qđ estis vos. Et in interiore homie habitare xpm
per fidem in cordibus vestris.

Et illis immortalibus ac beatīs / et nobis mor
talibus ac miseris: vt imortales ac beati esse possi
mus: deū deorū colendo. qui et noster est et illorū.
Hinc nos seruaturē (que latria grece dicitur) siue
in quibusqz sacramētis / siue in nobis ipsis debem^{us}.
huius enī templū simul omnes / et singuli tēpla su
mus. Quia et omniū concordia. et singulos inha
bitare dignatur. Nō in oibus qđ in singulis maior

quoniam nec mole distēditur. nec partitione minuitur.

Cum ad illū sursum est / eius est altare cor nostrū. Cor nrm
eius vnigenito eum sacerdote placamus. ei cruen
tas victimas cedimus / quādo vsqz ad sanguinem
p eius veritate certamus. Cum suauissimo adole
mus incenso / cū in eius conspectu plo / sanctoqz a
more flagramus. Et dona eius in nobis. nosqz ip
sos vouemus et reddim^{us}. Et beneficiorū eius so
lennibus festis et diebus statutis / dicamus / sacra
musqz memoriā: ne volumine tēporū ingrata sur
repat obliuio: ei sacrificamus hostiā humilitatis et
laudis in ara cordis / igne feruida charitatis. Ad militatis et
hunc videndū sicut videri poterit: eiqz coherendū laudis sa
ab omni peccatorū / cupiditatisqz malarū labemū crificanda
damur et eius noie cōsecramur. Ipe enī fons nre deo in ara
beatitudinis. Ipe oīs appetitiōis est finis. Hunc cordis.
eligentes / vel potius reeligentes (amiseram^{us} enī
negligētes) hunc ergo reeligētes (vnde et religio reeligēdo.
dicta phibetur) ad eū dilectione tēdimus: vt pue
ntendo quiescamus. Ideo beati: quia illo fine per
fecti.

Quid intersit inter bonū quod appetēdū est /
et necessariū quod sumendū est: hac sententia dñs
declarauit. **Quaerite** primū / regnum dei et
iustitiā eius et hec omnia adiiciētur vobis. Regnū
ergo et iustitia dei / bonū nostrū est. et hoc appetē
dū. Et ibi finis constituēdus propter quod oīa
faciamus q̄cūqz facim^{us}. Sed quia in hac vita mi
litamus / vt ad illud regnū peruenire possimus (q̄
vita sine ijs necessarijs agi nō potest) apponētur
hec vobis (inquit) sed vos regnū dei et iustitiā ei^{us}
primū querite. Quā enī dixit illud primū: significa
uit / quia hoc posterius q̄rendū est. nō quidē tem
pore sed dignitate. Illud tanqz bonū nostrū. Hoc
tanqz necessariū nostrū. Necessariū autē propter
illud bonū. Neqz enī verbigratia ideo debem^{us} euā
gelizare vt māducem^{us}: sed ideo māducare vt euā
gelizemus. Nam si propterea euāgelizamus vt mā
ducemus: villus habem^{us} euangelii qđ cibum. Et
erit iam bonū nostrū in manducādo: necessariū
autē in euāgelizando. quod etiā apłus phibet cū
dicit / Licere sibi quidē et pmissum esse a domino:
vt qui euangelii annunciant / de euāgelio viuunt.
(idest de euāgelio habeāt ea que huic vite sunt ne
cessaria) sed tamen se nō esse abusum hac potesta
te. Erant enī multi / qui occasionem habere cupie
bant acquirēdi et vendēdi euangelii. Quibus eā
volens amputare apostolus: manib^{us} suis victum
suū tolerauit. De his enī alio loco dicit. Ut ampu
tem occasione / ijs qui querūt occasionem. Quāqz
etiā (sicut et ceteri boni apostoli) pmissu domini
de euāgelio viueret. et nō in eo victu constitueret
finē euāgelizādi: sed magis ipsius victus sui finē
in euāgelio collocaret (idest vt supius dixi) non
ideo euāgelizaret vt perueniret ad cibum / et si
qua sunt alia necessaria. sed ideo ista sumeret vt il
lud impleteret. ne nō volens: sed necessitate euāge
lizaret. hoc enī improbat: cum dicit.

Nescitis quoniam qui in tēplo operatur que de tē
plo sunt edunt: Qui altario deseruiunt: cum alta
rio compartiunt. Sic et domin^{us} ordinauit ijs qui
euangelium annunciant de euāgelio viuere. Ego
autē nullius horū vsus sum.

Hinc ostendēs pmissum esse non iussum. Alio
quin contra preceptū domini fecisse tenebūt. Dein
de sequitur et dicit.

Non autē scripsi hec vt ita fiant in me. Bonū est
mibi magis mori qđ gloriā meā qđqz inanē faciat.]

Ex tractatu.
pñ. cxi.

Per celos
intelligunt
apłi p trā
ceti bñdi
cū.

Ex fñde de
verbis euang.
geli. xvi.

Receptio
scōrū vñl.

Ex lib. de ser
mone dñi in
monte. pmo
Fides est
altare i in
teriori tem
plo.

Ex lib. de ci
uitate dei. x.

a

Ex lib. de ser
mone dñi in
monte.
Matthe. vi.

Nō ē euā
gelizādū
vt mandu
cem^{us} mā
ducādū vt
euāgelize
mus.

d

Ad Corinthios. Epistola. i.

a

(Hoc dixit quia iam statuerat propter quosdam / occasionem querentes / manibus suis victum transigere)
 [Si enim euangelizauero (inquit) non est mihi gloria]
 id est si ita euangelizauero ut ista fiant in me. id est si propterea euangelizauero ut ad illa pueniam. Et si nem euangelizandi in cibo et potu et vestitu collocauero. Sed quare non est ei gloria?
 [Necessitas enim (inquit) mihi incumbit. id est ut deo euangelizem / quia unde viuiam non habeo. Aut ut acquiram temporalē fructū de predicatione eternorum]
 Sic enim iam erat necessitas in euangelio non volūtas.
 [Etenim mihi erit (inquit) si non euangelizauero]
 Sed quomodo debet euangelizare: Scilicet ut in ipso euangelio et in regno dei ponat mercedē. Ita enim potest non coactus euangelizare sed volens.
 [Si enim volēs (inquit) hoc facio: mercedem habeo si autē inuitus: dispensatio mihi credita est]
 Id est Si coactus inopia eorum rerū que tēporālī vite sunt necessarīe predico euangelium: alij pro me habebunt mercedē euangelij qui euangelij ipsum me predicante diligunt. Ego autē non habeo. quia non ipsum euangelij diligo. sed eius precij in illis tēporalibus constitutum. Quod nefas est fieri. ut non tanquā filius administret quisque euangelium: sed tanquā seruus / cui dispensatio credita est. ut tanquā aliquid erogans nihil inde ipse capiat preter cibaria que non de participatione regni: sed ad sustentaculum misere seruitutis datur extrinsecus. quāquā alio loco et dispensatorē se dicat. Potest enim et seruus in filiorum numero adoptatus / eandē rem in qua coheredis sortē meruit: fideliter dispensare et principibus suis. Sed nūc vbi ait (Si autē inuitus: dispensatio mihi credita est) talem dispensatorē voluit intelligi qui alienum dispensat / unde ipse nihil accipiat. Hoc est ergo p̄mū querere cibū. et deinde regnū dei. Hoc priore loco ponere. illud posteriore. Si autē ideo gramus cibum / ut habeamus regnum dei: faciamus quod dictū est: querite primū regnū dei et iustitiā eius. Et ita querētibz primū regnū dei et iustitiā eius (id est hoc preponētibz ceteris rebus / ut propter hoc cetera gramus) non debet subesse sollicitudo ne illa desint / que huic vite propter regnum dei sūt necessaria. Dixerat enim superius: Scit pater vester quia horū omnīū indigetis. Et ideo cū dixisset. Querite primū regnum dei et iustitiā eius non dixit: deinde querite ista. quāuis sint necessaria. Sed ait. Hec omnia apponētur vobis id est consequentur / si illa grātis sine villo vestro impedimento. Ne cū ista queritis / illinc auertamini: aut ne duos fines cōstituatis ut et regnū dei propter ista necessaria appetatis. Sed hec potius propter illud: ista vobis non deerunt. quia duobus domis seruire non potestis. Quobus autē dominis seruire conatur qui et regnū dei pro magno bono appetit et hec tēporalia. Sicut enim omnes militātes annonā et stipendij accipiunt: sic omnes euangelizantes accipiunt victū et tegumentū. Sed non omnes propter rei publice salutem militānt: sed propter illa quā accipiunt. Sic non omnes propter salutē ecclesie ministrant deo: sed propter hec tēporalia. que tanquā annonā et stipendium consequunt. aut etiam / et propter hoc: et propter illud: sed supra iam dictū est Non potestis duobus dñis seruire. Ergo simplici corde tantūmodo propter regnū dei debemus operari bonū ad omnes. Non autē in hac operatione vel solā / vel cū regno dei mercedē tēporaliū cogitare [Ita et dñs ordinauit ijs qui euangelij annūciāt de euangelio viuere. Ego autē nullo horū vsus sum

Predicator debet tāquā filiū non tāquā seruū ministrare euangelij.

H

Quis duobus dñis seruire conatur

Sicut milites anno nā et stipendij sic euangelizantes accipiunt victū et vestitum.

Uideo et alia iumēta dñi que significāt cum dicitur Bui triturat os non infrenabis. Dicit enim ipm iumētum. Nunquid de bobus p̄inet ad deū? Propter nos ergo dicit scriptura. Quomodo ergo producit terra fenū iumentis: Quia dñs constituit. ut qui euangelij annūciāt: de euangelio viuāt. Misit predatores. et ait illis. Omnia quā ab ipsis apponuntur vobis / manducate (dignus est enim operarius mercede sua) Cum enim dixisset / que apponuntur vobis māducate: ne illi dicerēt. Improbi erimus: ad mēsas alienas. Cū indigebim⁹ vīs nos ita esse frontosos: Non inquit. Non est illa donatio eorum: sed vestra merces. Sed cuius rei merces: Quid dant: Quid accipiunt: Dant spiritalia. Accipiunt carnalia. Dant aurū: accipiunt fenū. Omnia enim caro fenū. et claritas carnis ut flos fenū. Omnia tēporalia que tibi supflunt et abundant / fenū iumentorum est. Quare: Quia carnalia sūt. Audi quomodo iumentorum sit fenū. Si nos vobis spiritalia seminauim⁹: magnū est si carnalia vestra metamus. Hoc ap̄lus dixit. Talis annūciator: tā laboriosus tam impiger / tā exercitatus / ut idipsum fenum donaret terre. Ego (inquit) nullius horū vsus sum. Ostendit sibi debere: et non accepit. Nec condēnauit eos qui acceperūt quod debebat. condēnandi enim erāt exigentes indebita. non accipientes mercedem suā. Ille tamē et ipam mercedē donauit. Non quia tibi alius donauit / non debes alteri. Alioquin non eris irrigata terra quā producit fenum iumentis. De fructu operis tuorum (inquit) satiabitur terra: producit fenū iumentis. Tu noli esse sterilis. producit fenū iumentis. Sed si noli iumenta fenū tuum: non te tamē sterilē inueniāt. Accipis spiritalia: redde carnalia. Debita sūt militi. militi reddas. Proinde talis christi es.
 [Nam cū liber sim ex oibus: omnīū me seruū feci / ut plures lucrificarem]
 Producent (inquit ppheta) fenū iumentis. Et quasi hoc exponēs addidit: et herbā seruituti hominū. Ne non intelligeres: quod dictū est. Producent fenū iumentis: repetitione exposuit quod p̄mū sit. Quod enim dixit supra fenū: postea herbā nominauit. Quod autē dixerat iumentis: seruituti hominū dixit. Ergo seruituti. et non libertati. Vbi ergo est vos in libertatē vocati estis: Sed audi eundē ipm Cum enim liber sim ex oibus: omnīū me seruū feci / ut plures lucrificā. Et quibus dixit In libertatē vocati estis quid adiungit: Tantū ne libertatē in occasione carnis detis. Sed per charitatē seruite in uicem. Quos liberos fecerat / seruos fecit. non cōdictione sed tamē christi redēptione. Non necessitate: sed charitate. Per charitatē (inquit) seruite in uicem sed in christo. Seruite (ait) in uicē non p̄p̄is non carnalibus. non infirmis. Bene christo seruis / si seruis quibus christus seruauit. Nonne de illo dictū est Bene seruientē plurimis: In ppheta legis de nullo nisi de christo accipi solet. Audiam⁹ tamen p̄p̄ie et in euangelio vocē eius Quicumque (inquit) in vobis maior voluerit esse: erit vester seru⁹. Seruum me tibi fecit / qui te suo sanguine liberū fecit. Dicit hoc nobis. quia verū dicetis. Audi illis alio loco. Nos autē seruos vestros per iesum. Bene dñi ligite seruos vestros. sed in domino vestro. [Et factus sum iudeis tanquā iudeus ut iudeos lucrarem et c. vbi supra vsq; oibus omnia factus sum ut omnes saluos facerem] Hoc totū dixit. Non ut fallaciter se fingeret esse quod non erat: sed ut misericordit eis ita subueniendū esse sentiret ac si ipse

Ex tractatu. p̄m. cii.

Predicator est bos trituras.

i. petri. i.

Tēpalia quā supflunt fenū iumentorum est. Paulus et ceteri p̄dicatorēs sūt iumēta xpi.

Ex tractatu. p̄m. cii.

Quo paulus fecit se seruū oīm.

Matthe. v.

ii. Cor. iiii.

Ex epistola ad hieronimū.

in eodem errore laboraret. Non scilicet mentientis astu: sed compatiētis affectu. sicut generaliter intulit: factus sum infirmis infirmus / vt infirmos lucrificarem. **U**ti sequēs conclusio oibus omnia facit: vt omnes lucrificaret: ad hoc referenda intelligat vt cuiusq; infirmitatē tanq; in seipso miseratus appareat. **N**ō enī (et cū diceret. Quis infirmatur et ego non infirmor) infirmitatē alterius simulasse potius q; voluisse volebat intelligi. **F**actum (inquit) iudeis tanq; iudeis / vt iudeos lucrificaret (et vbi supra). **C**ōpassiōe scilicet misericordie: nō simulatiōe fallacie. **S**it enī tanq; egrotus q; ministrat egrotis. nō cum se febres habere mentit: sed cū animo condolētis cogitat / quē admodū sibi vellet seruire si ipse egrotaret.

Quod autē dixit se factū iudeis tanq; iudeum. et tanq; gentile gentibus: nō mentientis astu: sed cōpatientis affectu. **N**on hoc ideo dixit: q; misericorditer illa simulauerit: sed quia sic ea nō simulauit que faciebat similia iudeis: quē admodū nec illa q; faciebat similia gentib;. **Q**ue tu quoq; commemorasti. atq; in eo / me (quod nō ingrate fateor) adiūuisti. **C**um enī abste quēfissim in epistola mea quomodo putet. **I**deo factus iudeis tanq; iudeus q; fallaciter suscepit sacramēta iudeorū: cū et gentibus tanq; gentilib; factus sit. **N**ec tamē suscepit fallaciter sacrificia gentiū: **T**ur respōdisti in eo factum gētib; tanq; gētib; q; preputiū receperit. q; indifferenter pmiserit vscis cibis quos damnāt iudei. **U**bi ego quorū vtum et hoc simulate fecerit? **Q**uod / sicut absurdissimū atq; falsissimū est: sic ergo et illa in qbus iudeorū consuetudini cōgruebat libertate prudēt: nō necessitate seruili. aut (quod est indignius) dispensatiōe fallaci potius q; fideli. **F**idelibus enī et iis qui cognouerūt veritatē. sicut ipse testatur. **N**isi forte hic fallit omnis creatura dei bona est. et nihil est abiectū / quod cū gratia rī actione pceptur. **E**rgo et ipi **P**aulo. nō solum vero: verū etiā dispētorū max: me fideli. **N**ec solum cognitoz: verum etiā doctorū veritatis ois. vtiq; in cibis / creatura dei non simulate: sed vere bona erat. **T**ur igitur nihil simulate accipiendo sacrificiū / ceremoniarūq; gentiliū: sed de cibis et pputiō verū sentiēdo / ac docendo: tamē tanq; gentilib; factus est gētib;. **E**t non potuit fieri tanq; iudeis iudeus / nisi fallaciter suscipiēdo sacramētū iudeorū: **T**ur oleastro inserto / seruauit dispētorū nō veracē fidem. et naturalibus ramis / non extra sed in arborē cōstitutis / nescio quod dispētorū simulatiōis velamē obtendit: **T**ur factus tanq; gētilis gentib;. **Q**uod sentit docet: quod agit sentit: factus tanq; iudeus iudeis: **A**liud ne claudat in peccatore: aliud promit in verbis: in factis: in scriptis: **S**ed absit hoc sapere. **U**trūq; enī debebat charitatem de corde puro et consciētia bona. et fide nō ficta. **A**t per hoc oibus omnia factus est / vt oēs lucrificaret. **N**on mentientis astutia sed cōpatientis affectu. **I**dest. **N**on omnia mala hominū fallaciter agendo: sed aliorū omnium malis oibus tanq; si sua essent / misericordis medicīne diligentiam pcurando. **C**um itaq; illa testamētū veteris sacramēta etiam sibi agenda minime recusabat: nō immisericoz dīter fallebat. sed omnino nō fallens: atq; hoc modo a domino deo illa vsq; ad certū tēporis dispensationem iussa esse commēdās: a sacrilegis sacris gentiū distinguebat. **T**unc autem non mentientis astutia: sed compatiētis affectu / iudeis tanq; iudeus fiebat: quādo eos ab illo errore / quo vel in chri-

sum credere nolebāt / vel p vetera sacerdotia sua / ceremoniarūq; obseruationes se a peccatis posse mundari. fieriq; saluos existimabāt: sic liberari cupiebat / tanq; ipse illo errore teneret. **D**iligens vtiq; proximi sicut seipm. **E**t hec alijs faciens / que sibi ab alijs fieri vellet / si hoc illi opus esset. **Q**uod cum dominus monuisset: adiunxit. **H**ec est enim lex et prophete. **H**unc compatiētis affectū in epistola ad **S**alathas precepit dicens. **S**i p occupatus fuerit homo i aliquo delicto: vos q; spirituales estis instruite huiusmodi in spū lenitatis. intendens teipsum / ne et tu tēteris. **V**ide si non dixit fieri tanq; ille / vt illū lucrificas. nō vtiq; vt ipsum delictum fallaciter ageret. aut se id habere simularet: sed vt in alteri delicto / quid etiā sibi accidere possit / at tēderet. **A**tq; ita alteri (tanq; sibi ab altero vellet) misericorditer subueniret. **H**oc est: non mentientis astu: sed compatiētis affectu. **S**ic iudeo. sic gentili sic cuilibet homini. **P**aulus in errore vel peccato aliquo cōstituto / non simulādo quod non erat: sed cōpatiēdo quia esse potuisset: tanq; qui se hominem cogitaret / oibus omnia factus est: vt oēs lucrificaret.

Hoc ergo exhibeamus ei cuius infirmitatē portare volumus / quod ab illo nobis vellemus exhiberi. si forte nos in ea essemus / et ipse nō esset. **A**d hoc pertinet quod ipse apłus ait. **O**mnib; omnia factum vt omnes lucrificaret. **C**ogitādo scilicet in eo vitiō / etiam se esse potuisse / vnde cupiebat alteruz liberari. **C**ōpatiēdo enī potius id agebat: nō mentiendo. sicut quidā suspicatur. **E**t ij maxime q; mendatijs suis defendēdis / que negare nō possunt alius cuius magni exempli patrocinū querūt.

Iusto lex posita nō est vt dicit apostolus. **S**ed aliud est esse in lege. **A**liud sub lege. **Q**ui est in lege secundū legem agit. **Q**ui est sub lege / secundū legē agit. **I**lle ergo liber est: iste seruus. **D**einde / aliud est lex que scribit et imponit seruienti. **A**liud lex que mente conspicit ab eo qui non indiget litteris. **N**escitis q; ij qui in stadio currūt omēs quidem currunt: sed vnus accipit brauium. **S**ic currite: vt cōprehendatis. **O**mnis autem qui in agone contendit ab oibus se abstinet: et illi quidē vt corruptibilem coronā accipiat: nos autē incorruptam.

Ques quidē currūt dicit in illo stadio. in illo spectaculo. **U**nus tamen accipit brauiū. **E**teri vici discedūt: et si pseuerauerint in currendo. **S**ed cum acceperit vnus: remanebūt ceteri / qui similiter laborauerunt. **H**oc nō est ita. **S**i quotquot currūt pseuerant: omnes accipiūt. **E**t qui prior venerit: expectat vt cum posteriore coronet. **A**gonē quippe istum / nō cupiditas: sed charitas facit. **O**mnēs currentes amāt se. et ipse amor cursus est.

Ego igitur sic curro non quasi in incertum. sic pugno non quasi aerem verberans.

In vndecunq; datur similitudo a scripturis / laudatur ipsa res: sed tantum si multitudo inde trahitur. **N**on enim laudauit iniquum iudicem / qui nolebat audire illam viduam. **E**t nec deum timebat. **N**ec homines reuerbatur. **E**t tamen inde similitu-

ii. Cor. xi.

Quo paulus tanq; egrotus ministrabat egrotis. Ex adēpā

Quo paulus libertate prudēt pgruebat consuetudini iudeorū.

Paulus vero dispētor maxime fidelis.

Quo oib; oia facta nō p mendaciū aut fictionē s; p cōpassionem.

α

Matth. xxi.

Affectus cō

passionis.

Sala. vi.

Ex lib. qstio: num. lxxxi

Quo oib; oia facta

Ex tractatu. pñ. i.

Ex tractatu. pñ. xxxix.

Amor est cursus in stadio.

Ex tractatu. pñ. lvi.

Ad Corinthios. Epistola. i.

6

diem domini traxit. Nec illum laudauit pigrum / qui tres panes non propter amicitiam dedit petenti: sed tedio victus. Et tamen et inde similitudine dedit. Et de rebus ergo non laudandis / trahuntur secundum modum quendam / nonnullae similitudines. Aut si propterea putatis eundem esse ad marcos / quia hoc audistis in scriptura dei: eundem est ad spectaculum theatri. quia dicit apostolus. Non sic pugil quasi aerem cedens. Pugilari enim est / encatrichi facere / pancratiu facere / spectaculum facere. Jam quia hinc ducta est similitudo: spectacula ista nos delectare debent. Aut quia dixit. Qui in agone contendit: ab omnibus abstinens est: propterea agonistica ista vana et ludicra debet affectare christianus. Attende quid tibi dicat ad similitudinem. quid moneatur ad prohibitionem. Ita ergo et hic data est quaedam similitudo de marso. qui incantatur ut educat aspidem de tenebrosa caeuerna.

Sed castigo corpus meum et in seruitutem redigome forte cum alijs predicauerim ipse reprobus efficiar.

Ex fine de verbis apli.

Suo timore nos terruit. Quid enim faciet agnoscere vbi aries tremat?

Capitulum decimum.

Nolo enim vos ignorare fratres. quoniam patres nostri omnes sub nube fuerunt et omnes mare transierunt. et omnes in moyse baptisati sunt in nube et in mari. et omnes eandem escam spiritalem manducauerunt. Et omnes eundem potum spiritalem biberunt bibebant autem de spiritali consequenti eos petra. Petra autem erat christus.

Ex lib. contra faustum.

Johan. vi.

Exponendo vnum: in cetera introduxit intellectum. Si enim petra christus propter firmitatem: cur non et manna christus / tanquam panis viuus qui de celo descendit. quo vere qui uescuntur spiritaliter viuunt. Nam illi veterem figuram carnaliter accipientes / mortui sunt. Sed cum dicit apostolus / eundem cibum spiritalem manducauerunt ostendit et illud spiritaliter intelligi in christo. sicut et potum cur spiritalem dixisset aperuit / cum subiunxit. Petra autem erat christus. Quo aperto: cuncta fulserunt. Cur ergo non et nubes et columna christus. quia rectus et firmus et fulcres infirmitatem nostram. pro noctem lucens. pro diem non lucens. ut qui non vident videant. et qui videtur ceciderint. Rubet et mare rubrum. baptisimus utique christi sanguine consecratus. Hostes sequentes a tergo moriuntur (peccata preterita) ducitur populus pro deserto. Baptizati omnes nondum perfruuntur promissa patria. sed quod non vident sperando et per patientiam expectando: tanquam in deserto sunt. Et illis laboriose et periculose tractationes. ne reuertantur corde in egyptum. Nec ibi tamen christus deserit. Nam et illa columna non recedit. Et morsus mortiferi / serpentum: exaltato et respectu eneo serpente sanantur. Quod verbis ipsius domini declaratur. Sicut exaltauit (inquit) Moyses serpentem in heremo: sic exaltari oportet filium hominis. ut omnes qui crediderint in eum non pereant: sed habeant vitam eternam.

Johan. iii.

Ex trac. 5. exil.

Egyptus autem quoniam interpretatur afflictionem vel affligentem vel copulmentem: sepe in imagine po-

nitur seculi huius. a quo spiritaliter recedendum est ne simus iugum ducetes cum infidelibus. Sic enim quisque Hierusalem celestis sit ciuis idoneus / cum primo huius seculo renuntiauerit. quod admodum ille populus in terram promissionis induci non potuit / nisi prius ab egypto recederet. Sed sicut ille non inde discessit / nisi diuino presidio: ita nemo corde ab hoc seculo auertitur: nisi diuine misericordie munere adiutus. Quod enim illic semel figuratum est: hoc in isto fine seculi. in hac (sicut beatus iohannes scribit) hora nouissima / quotidianis ecclesie fetibus in vnoquoque credente completur. Audite apostoli doctorem gentium docentem et instruente.

Nec autem factes sit figure nostre.

Erte manifestum est non humana suspitione: sed aptico (id est diuino) et domico magisterio. Deus enim loquatur in eis. Et quis de carneis nubibus: tamen dominus intonabat. Ert ergo tanto testimonio manifestum est / illa omnia figurate gesta: nunc in nostra salute compleri. quia tunc futura prenucciabant: nunc preterita leguntur et presentia cognoscunt. Quid est charissimum. Qui vos cognoscitis israelitas secundum seminem abrahe / qui estis domus iacob secundum promissionem heredes: cognoscite vos etiam exisse de egypto / qui huius seculo renuntiastis. Exisse de populo barbaro / qui confessione pietatis vos a blasphemis gentium se iunxistis. Non est enim lingua vestra: sed barbara. qui dei laudare non nouit. cui vos caritatis alia. Facta est enim iudea sacrificatio eius in vobis. Non enim qui in manifesto iudeus est. neque qui in manifesto in carne est circumcisio: sed qui in occulto iudeus est. et circumcisio cordis. Interrogate ergo corda vestra. Si ea circumcidit fides. si purgauit confessio: in vobis facta est iudea sacrificatio eius: in vobis israel potestas eius. Dedit enim vobis potestatem filios dei fieri.

Lingua est barbara qui dei laudare non nouit.

Et omnes pro mare transierunt. et omnes in moyse baptisati sunt in nube et mari. et omnes eandem escam spiritalem manducauerunt. et omnes eundem potum spiritalem biberunt. Quando autem manducauit manna populus israel: cum transisset mare rubrum. Mare rubrum autem quid significat. Audi apostolum. Nolo autem vos ignorare fratres. quia omnes patres nostri sub nube fuerunt. et omnes pro mare transierunt. Quid est pro mare transierunt. Quasi queres ab illo: securus ait: et omnes pro moyse baptisati sunt in nube et in mari. Si ergo figura maris tantum valuit species baptismi quantum valebit. Si / quod gestum est in figura: traiecit populum ad manna produxit quid exbibebit christus in veritate baptismi sui: traiecit populum pro populo suo. Per baptismum suum traiecit credentes occisus omnibus peccatis / tanquam hostibus consequentibus. sicut in illo mari omnes egyptij perierunt. Quo traiecit fratres meos: quo traiecit pro baptismum iesus cuius figura tunc gerebat moyses qui pro mare traieciebat. Quo traiecit. Ad manna. Quid est manna. Ego sum (inquit) panis viuus qui de celo descendi. Manna accipit fideles: iam traiecit pro mare rubrum. Quare mare rubrum. Iam mare. quare et rubrum. Si significabat mare illud rubrum / baptismum christi. Unde rubet baptismus christi: nisi christi sanguine consecratus. Quo ergo producit credentes et baptizatos. Ad manna. Ecce dico manna. Mortui estis quod acceperint iudei. Populus ille israel mortui est quod illis pluisset deus de celo. Et nesciunt cathecumini quid accipiant christiani. Erubescant ergo quia nesciunt. Transiant per mare rubrum. Manducant manna. ut quomodo crediderunt in nomine iesu: sic seipsum credat iesus.

Ex tractatu euangelij Joh. vi.

Johan. vi.

Extrac. euā-
gelij sm. iōā.
xxvi.

Patres vestri (inquit) manducauerunt manna. et mortui sunt. Quid est unde supbitis? Manducauerunt manna et mortui sunt. Quare manducauerunt et mortui sunt? Quia quod videbāt credebāt. quod non videbāt nō intelligebant. Ideo patres vestri quia similes estis illorū. Et infidelis filiorū / infideles patres. Nam quātū ptinet fratres mei ad mortem istam visibilem et corporale: nūquid nos non morimur qui māducamus panem de celo descendentem? Sic sunt mortui et illi / quemadmodū et nos sumus morituri: quātū attinet (vt dixi) ad mortē hui⁹ corporis visibile atq; carnale. Quātū autē ptinet ad illā mortē / de q̄ terret dñs (q̄a mortui sūt p̄res istorū) māducavit manna et aaron: māducavit manna et moyses: māducavit manna et sinees: māducaverunt ibi mlti q̄ dño placuerūt: et mortui nō sūt. Quare? Quia visibile cibū spiritaliter intellexerūt. Quare? Quia visibile cibū spiritaliter gustauerūt: vt spiritaliter satiarent. Hā et nos hodie accipim⁹ visibile cibū: sed aliud est sacramentū: aliud virtus sacramēti. Patres nri manna māducaverūt: et mortui sūt. Non quia malū erat manna: sed quia male māducaverūt. Hic est panis qui de celo descendit. Hūc panē significavit manna: hunc panē significavit altare dei. Sacramenta illa fuerūt. in signis diuersa sūt. in re que significatur paria sunt. Apōstolum audi. Et oēs eandē escam spiritalē māducaverūt. Spiritalē: vtq; eandē. Hā corpale / altara. Quia illi manna: nos aliud. Spiritalē vero / quā nos. Sed patres nri: nō patres illoz: q̄b⁹ nos similes sum⁹: nō q̄bus illi siles fuerūt. Et ad iugit. Et oēs eundē potū spiritalē biberūt. Aliud illi. Aliud nos: sed specie visibili. q̄d tamē idē significaret virtutē spiritali. Quomō enī eundē potū? Bibebāt (inquit) de spiritali sequenti petra. Petra autē erat xp̄s. Inde panis. Inde pot⁹. Petra xp̄s in signo. ver⁹ xp̄s in verbo: et in carne. Et quō biberūt? Percussit de virga bis petra. Semina percussio: duoligna crucis significat. Hic est ergo panis de celo descendēs. vt si q̄s ex ipso māducaverit nō moriatur. sed q̄d ptinet ad virtutē sacramēti: nō quod ptinet ad visibile sacramentū. Qui māducatur intus: nō foris. Qui māducatur in corde nō qui p̄mit dente.

Et oēs p mare trāsierūt. et oēs in moyse baptizati sūt in nube et in mari. Et oēs eandē escā spiritalē manducauerūt. et oēs eundē potū spiritalē biberūt. Mare rubrū significat baptismū. Moyses / ductor p mare rubrū / significat xp̄m. Popul⁹ trāsiciens / significat fideles. Moys egyptiorū / significat abolitionē pctōz. In signis diuersis / eadē fides. Significata ergo sūt oia. nunq̄d nō eadē credebāt p quos hec signa ministrabant: p quos ea q̄ credim⁹ pphetata p̄nūciabant: Utq; credebant. Sed illi v̄tura esse. nos autē venisse. Ideo et sic ait. Eundē potū spiritalē biberūt. Sed spiritalē eundē: nā corpale nō eundē. Quid enī illi biberunt? Bibebāt enī de spiritali sequenti petra. Petra autē erat xp̄s. Videte autē fide manente. signa variata. Ibi petra xp̄s. Nobis xp̄s. q̄d in altare dei ponit. Et illi p magno sacramēto ei⁹dē christi biberunt aquā pfluente de petra. Nos q̄d bibamus / moriunt fideles. Si specie visibilē intēdas: aliud est. Si intelligibilem significationē: eundē potū spiritalē biberunt.

Profecto erāt etiā in illo populo q̄ intelligeret habentes fidē / q̄ postea reuelata est. nō ad legis litterā: sed ad grām spūs p̄nētē. Nō enī sine ipsa fide fuerāt / q̄ eius in xp̄o futurā reuelationē p̄uidere et

p̄nūciare potuerūt. cū et illa vetera sacramenta / si gnificātia fuerint futuroz. An soli pphete habebant hāc fidem. nō et populus? Immo vero / etiam illi soli qui pphetas fideliter audiebāt / eadē adiuvabant gratia / vt intelligeret q̄d audiebāt. Sed (vtiq;) sacramentū regni celozū velabat in veteri testamento. quod plenitudine tēporis reuelaretur in nouo. bāt fidem. Ait apostolus. Et omnes eundē cibū spiritalē māducaverūt. et oēs eundē potum spiritalē biberūt. itā futuroz bibebāt autē de spiritali / sequenti eos petra. Petra autē erat xp̄us. Idem itaq; in mysterio cib⁹ et potus illoz / qui et noster. Sed significatiōe idem nō specie. Quia idē ipse christus illis in petra figuratus: nobis in carne manifestatus. Sed nō (inquit) in oibus illis beneplacitū est deo. Omnes quidem eundē cibū spiritalē manducauerūt. et eundē potū spiritalē biberunt (id est spiritalē aliquid significantem).

Bibebant autē de spiritali consequenti eos petra. Petra autē erat christus.

Sicut enī mos est diuinorū in scripturis sanctis mysterioz: vt idē homo / alias aliā / atq; aliā p̄ aliquā significāda / psonam gerat: tūc moyses populi iudeozū sub lege positi psonam gerebat. etq; in pphetica p̄nūciatiōe figurabat. Sicut ergo Moyses / petra virga pcutiens: de dei virtute dubitauit. Ita ille populus / qui sub lege p moysen data tenebat christū ligno crucis affigens: eum virtutē dei esse nō credidit. Sed sicut p̄cussa petra / manavit vnda fuitētib⁹: sic plaga dñice passionis / effusa est vnda credētib⁹. Habem⁹ enī de hac re p̄clarissimā ac fidelissimā vocē apostoli cū inde loq̄retur dicētis. Petra autē erat xp̄us.

Quod de petra aquaeducta est: ap̄lus Paul⁹ quid esset exposuit. Vbi ait. Et omnes eundē potum spiritalē biberūt. Bibebāt autē de spiritali sequenti petra. petra autē erat xp̄us. Significata est ergo de christo p̄luens gratia spiritalis: qua interioz sitis irrigaret. Sed et q̄ virga petra pcutitur: crux christi figuratur. Ligno enī accedente ad petram: gratia ista manavit. Et q̄ bis pcutitur: eius dentibus significat crucem. Duo quispe ligna sunt crucis.

Hā qui dissipit mare et traiecit eos. Et statuit aquas quasi in v̄res / vt sic stare vnda q̄si fuisset inclusa: potest p suam gratiā cohibere fluida et labentia concupiscētiarū carnaliū / cū fideliter huic seculo renunciat. vt tanq; inimicis / pctis oibus p̄deletis: fidelis populus p sacramētum baptismatis traiciat. Qui deduxit eos in nube diei. et tota nocte in illuminatione ignis: potest etiā spiritaliter dirigere itinera. si ad eū clamet fides: itinera mea diriget secundū verbū tuū. De quo et alibi dicit. Ipse enim rectos faciet gressus tuos. et itinera tua in pace pducet / per iesum christū dominū nostrū. cui⁹ in hoc seculo tanq; in die sacramentū manifestatū est in carne / velut in nube. In iudicio vero tanq; nitore nocturno. quia tūc erit magna tribulatio seculi tanq; ignis. et lucebit iustis / et ardebit iniustis. Qui dissipit in deserto petram. et ad aquavit eos sicut in abyssu multa: potest vtq; fuitēti fidei donū spūs sancti (quod illa res gesta spiritaliter significabat) infundere / de spiritali sequenti petra. quod est xp̄us. qui stabat et clamabat: si q̄s sitit: veniat ad me et bibat. Qui biberit de qua / quā ego dabo ei: flumina aque viue fluent de vētre eius. Hoc enī dicebat (sicut in euangelio legitur) de spiritu quē accepturi erant credētes in eum. Ad quem velut

Manna si
gnificabat
eucharistiā

Exo. xvii.

Extrac. euā-
gelij sm. iōā.
xlv.

Mare rub-
rū signifi-
cat baptis-
mum moy-
ses xp̄m
populus fide-
les.

Extrac. p̄n.
lxvii.

Ex lib. cōtra
faustū. c. xvi

Ex lib. q̄stio-
nū numeri ti-
tulo. xxxv.

Crux xp̄i
figurat p
virgā q̄ p-
cussa ē pe-
tra.

Ex tractatu.
di. lxxvii.

p̄s. ciii.

Johan. vii.

Ad Corinthios. Epistola. i.

6

virga / lignum passionis accessit: ut emanaret creditibus gratia.

Ex trac. euā-
gelij fm iohā.
lxiii.

Non est dictū / Petra significabat christū: sed petra erat christus. Nec dictū est / Bonum semen significat filios regni. Aut zizania significat filios maligni: sed dictū est: bonū semen / hī sūt filij regni zizania autē filij maligni. Sic ergo solet loqui scriptura. Res significātes / tanq̃ eas que significātur appellans.

Ex lib. q̃stio-
nū gene. tū-
lo. lix.

Multum hec locutio notanda est: vbi aliqua significātia: earū rerū quas significant noie appellantur. Unde est quod ait ap̃lus. Petra autē erat christus. Non ait. Petra significabat christum.

Ex lib. q̃stio-
nū leuitici. ii.
Gene. xli.

Solet res q̃ significat / eius rei noie quā significat nuncupari. sicut scriptū est septē spice / septem anni sūt. Nō enī dixit septem annos significant: et septem boues septē anni sūt: et multa huiusmodi. Hinc est quod dictū est Petra erat xp̃us. Nō enī dixit Petra significabat xp̃m. sed tanq̃ hoc esset quod vtiq̃ p substantiam nō hoc erat: sed per significationem.

Ex libro dei
uitate dei.
xviii.

Omnia significātia vident quodāmodo earū rerū quas significant sustinere psonas. sicut dictū est ab apostolo. Petra erat christus. quoniam petra illa de qua hoc dictū est significabat vtiq̃ christū. Sed non in pluribus eorū beneplacitū est deo. Nā prostrati sūt in deserto. Nec autē in figurā facta sunt nostri: ut non simus concupiscentes malorū sicut et illi concupierunt. neq̃ idolatre efficiamini sicut quidā ex ipsis: quē admodū scriptū est. sedit pp̃lus manducare et bibere. et surrexerūt ludere. neq̃ fornicemur sicut quidā ex ipsis fornicati sunt. Et ceciderunt vna die viginti tria milia. Neq̃ tentemus deū: sicut quidā eorū tentauerūt. et a serpētibus perierunt. Neq̃ murmuraueritis sicut quidā eorū murmurauerunt. et perierūt ab exterminatore.

Extractum.
p̃m. lxxvii.

Ex ṽl̃t̃
sacramen-
torū est.

Um dicit (Nō in pluribus eorū) Erāt ergo ibi aliqui in quib̃ beneplacitū est deo. Et cū essent oīa cōmūia sacramēta: nō cōmūis erat oībus gratia (que sacramentorū virtus est) sicut et nūc iam reuelata fide / que tūc velabat: oībus in noie patris et filij et sp̃us sancti baptizatis / cōmune est lauacrū regenerationis. sed ip̃a g̃ra / cuius ip̃a sūt sacramenta (qua mēbra corp̃is christi cum suo capite regnatura sūt) nō cōmūis est oībus. Nā et heretici habēt eundē baptismum. et falsi fratres in cōmūiōe catholici nois. Ergo et hic recte dicit. Sed nō in oībus illis beneplacitū est deo. Cū enī dixisset ap̃lus Sed nō in oībus illis beneplacitū est deo: ita ostēdens fuisse ibi etiā illos in q̃bus b̃ñplacitū est deo: p̃tinuo subiecit. Prostrati enī sūt in deserto. Dein de adiūxit. Nec autē facte sūt figure nostre / ut nō simus cōcupiscentes mala / sicut et illi cōcupierunt neq̃ idolis seruīētes / sicut quidā eorū sicut sc̃ptū est. Sedit pp̃lus manducare et bibere. et surrexerūt ludere. Neq̃ fornicemur sicut quidā eorū fornicati sūt. et ceciderūt vna die viginti tria milia neq̃ tentem⁹ christū / sicut quidā eorū tentauerūt et a serpētibus perierunt. Neq̃ murmuraueritis sicut quidā eorū murmurauerūt. et perierunt ab ex-

Per gr̃az
regnatura
sunt mem-
bra corp̃is
xp̃i cū suo
capite.

terminatore. Omnia autē hec in figura continge-
bant illis. Scripta sūt autē ad correptionē nostrā. in quos fines seculorū deueniūt. Nobis ergo ista potius cantata sūt. Unde in hoc psalmo inter cetera dictū est: ut cognoscat generatio altera / filij qui nascunt et exurgēt. Porro si ille interitus a serpētibus et ab exterminatore illa p̃ditio / et gladij trucidatio figure fuerūt / sicut euidenter dicit apostol⁹ (cum illa oīa cōtingisse manifestū sit) non enī ait. In figura dicebātur vel in figura sūt scripta. sed in figura (inquit) cōtingebant illis: q̃to maiore diligētia pietatis / cauende sūt pene quāz figure ille fuerūt. Proculdubio q̃ppe / sicut in bonis rebus multo amplius bonū est in eo quod p figurā significatur: q̃ in ipsa figura. Ita et in malis longe vitiq̃ peiora sūt que significant figuris. cum tanta mala sint etiā significātes figure. Nā sicut terra illa promissionis / quo ille pp̃lus ducebat: in cōparatione regni celorū nihil est / quo xp̃ianus pp̃lus ducitur ita et pene ille q̃ figure fuerūt: quātūlibet sint atrocēs: in comparatiōe penarū quas significāt / nihil sunt.

Euangelij / Legi veteri comparās dñs / et nō illud malū quod homines ante didicerāt: sed quod ip̃e docebat: pfectius esse cōtestans. Audistis (inquit) quia dictū est. Nō occides. Qui autē occiderit: reus erit iudicio. Ego autē dico vobis. Qui irat⁹ fuerit fratri suo: reus erit iudicio. Qui autē dixerit Racha: reus erit cōcilio. Qui autē dixerit fatue: reus erit gehēne ignis. Quid tam parū in peccatis: q̃ fratri dicere fatue? Quid tam magnū in supplitijs q̃ gehenna ignis? Si in lege vel prophetis iste iuenisset aliquē: dixit fratri suo fatue: lapidari iussim fuisse diuinitus: q̃te deū crudelitatis argueret? Quis autē non dico lapidari: sed p singulos artus: immo p singula corporis frustra / paulatim atq̃ minutatim viuēs et sentiēs / dilaniari cōsumiq̃ maluisset: q̃ gehenne ignibus mancipari? Absit tamē / ut crudeliorē quisq̃ dicat euāgelij dñm: q̃ legis deū: intelligēs vtriusq̃ esse vnum et eundē deū: in lege terrentē carnalibus: in euāgelio spiritalib⁹ penis. et ibi et hic fidelē. nusq̃ crudelem. Ita est in oīm hominū qui puniunt vel corripuntur in veteri testamento: longe mitioribus: q̃ legunt in euāgelib⁹ corporalibus penis. Q̃ enī diluuiū / cōparari potest eternis penis? Que cedēs? Que vulnera? Que corporū mortes cruciatib⁹ sempiternis? Viginti q̃ttuor milia cadentis tanto buccarum strepitu inflat insanus: quasi nō innumērabilia milia quotidie moriant⁹ toto orbe terrarū. Q̃ transitoria ista corp̃is mors est. Quis vero estimare possit / quorū milia stabūt ad sinistrā ex oībus gentibus / q̃ sempiternis damnāda sunt ignibus? Quis aut vtriuslibet sexus homo nō mallet gladio trucidari (etiā illomodo quo trucidauit sacerdos fines fornicarios in ip̃so complexu nefarie voluptatis terribile constitūēs aduersus execrādas libidines / vltionis exemplū. ppter quod factū / maxime deo placuit) Quis (inquā) non mallet tali genere mortis interfici: quis nō postremo igne cōsumi vel ferinis moribus p ipsa pudēda laniari: q̃ mitti in gehennā ignis eterni?

[Neq̃ idolatre efficiamini. sicut quidā ex ipsis. quē admodū scriptū est. Sedit pp̃lus manducare et bibere. et surrexerūt ludere] **C**onsurrexit pp̃lus in aaron. et dixerūt ei / notā dum totū p parte positū. Apostolus enī (sicut reuera erat) quosdā eorū dixit hoc fecisse. non totū

ps. lxxvii.

Magis mo-
ueret debet
figurataq̃
figure.

Ex lib. cōtra
inimicū legis
et pp̃etaz.

Matthe. v.

Adē ē oīs
euāgelij et
dei legis.

Ultio et
ecrādē libi-
dis maxie
placē deo.

Ex libro loci
noni exodi.
titulo. ix.

populum. **U**bi ait. Neq̃ idolis seruamus: sicut q̃ dam illorum.

Facilis ad lusum pueritia. Quid autē lusui pu erili tā simile est: q̃ idola colere: quādo et apostol⁹ ad hoc retulit hoc gen⁹ supstitiōis: cum ait. Neq̃ idolis seruamus: quēadmodū quidā eorū. sicut scri ptū est. sedit ppl's māducare et bibere. et surrexerūt ludere. Neq̃ tentem⁹ xpm sicut quidā eorum tentauerūt et a serpentibus perferunt.

Satis apparet patris et filij et spūs sancti vnam esse virtutē: vñā deitatem: vñā maiestātē. vñā glo riā. qz ipsa trinitas est vnus dñs deus noster. De quo dictū est. Būdi israel. Dñs deus tu⁹: deus vn⁹ est. Tunc autē dictū est: quādo dñs solus deduce bat eos: et non fuit in eis deus alien⁹. Neq̃ enī nō eos deducebat et xps. Cum dicat apostolus. Neq̃ tentem⁹ xpm. sicut quidā illoz tentauerunt. aut xps non est de⁹. aut xps deus est alien⁹. Hic est ergo de⁹. Pater et filius et spūs sanct⁹: trinitas: vn⁹ deus. cui vñi iubemur: ea q̃ non nisi deo debet ser uitate: seruire. cū audimus. Dñm deum tuūz ado rabis et illi soli seruites. Neq̃ enī hac seruitute non seruim⁹ xpo cuius mēbra sumus. aut spiritui sc̃to: cuius templū sumus. De trinitas vnus de⁹: dicit

Ego sum dñs. et non est ali⁹ pter me. Neq̃ enī non est dñs xps: quē vos quozq̃ deū et dñm cōfite mini. aut spūs sanct⁹ non est dñs domus sue. hoc est templi sui. Ipe est quippe spirit⁹ dñi de quo di cit. Dñs autē spiritus est. Ubi autē spirit⁹ dñi: ibi li bertas. Hec est trinitas vnus de⁹. De quo dicit a postolus. Nullus deus nisi vnus. Non enī cū hoc auditis: deū negare vñgentiū audetis. Hic deus trinitas: dicit. Ego sum q̃ sum. et non sum mutar⁹.

Non enī mutar⁹ est christus (Cui dicit. Mutabis celos: et mutabunt. Tu autē idem ipse es) aut mu tabit spiritus veritatis: cū sit immutabil⁹ veritas.

Qui nos sup omē genus serpentū calcare spi ritualiter iussit: ipse est et pphetaz de⁹: q̃ populo in fidei ad significāda pcta: quoz veneno inuisibiliter moriebant: vñbiles serpentes: qbus admone rent. immisit. et plaga emēdatoria mortis animaz mortibus corporū figurauit.

Decant omnia in figura ptingebāt illis Scripta sunt autē ad correptionē nram in quos fines seculorū deuenerunt.

Temporalū qdē rex pmissiōes testa mēto veteri ptingerit. et ideo vet⁹ testamē tū appellari nemo nrm ambigit. Qd̃q̃ eterne vite pmissiō: regnūq̃ celoz: ad nouū ptingit testamētū. Sed in illis tpalibus: figu ras fuisse futuroz q̃ implerent in nobis: in q̃s finis seclorū obuenit: non suspiciō mea: sed aplic⁹ intel lect⁹ est. Dicite paulo cū de talib⁹ loqueret. Hec oia figure nre fuerūt. et itez. Hec oia in figura pti gebāt illis. scripta sunt autē ppter nos: in q̃s finis seclorū obuenit. Non q̃ vet⁹ testamētū: ad psequē das illas pmissiōes: sed ad intelligēdas in eis nō uī testamēti pñciatōes accipim⁹. Vterq̃ q̃ppe testificatio. fidē nouo pcellat. Cū dñs postea q̃ re surrexit a mortuis. seq̃ non solū intueūdū discipulo rū oculis. sed etiā ptractādū māib⁹ obrulit. Ne qd tñ cū suis mortalib⁹ et carnalib⁹ sensib⁹ fallacit agi arbitrarent: magis eos de vet⁹ libroz testificati one firmavit: dicens. Optebat impleri oia q̃ scripta sunt in lege Moysi et pphis et psalmis de me. Nō itaq̃ spes nra: in tpaliū rex pmissiōe defixa ē: qñq̃ dē nec ipos illius tpis sc̃tos et spirituales viros: pa

triarhas et pphetas his terrenis rebus fuisse de ditos credim⁹. Intelligebāt enī: reuelāte sibi spū dei: qd tpi illi pgrueret. et q̃b⁹ mōis de⁹ pillas oēs res gestas et dictas: futura figurāda et pñcianda decerneret. Magisq̃ desiderū eoz de nouo testa mēto erat. Sed pñs functio corporalis: ad significā da noua vētura: pollicitationib⁹ veterib⁹ pbebat. Ita illoz hoīm non tñ lingua: sed et vita pphetica fuit. Carnalis autē ppls: pmissis vite pñis iherēbat. De q̃ tñ etiā ppls nihilomin⁹ significabant futura. Isti oīno nesciunt qd intersit: inter pcepta vite agende et pcepta vite significāde. Exēpli grā. Nō pcupisces: pceptū est agēde vite. Circūcidēs oēm masculū octauo die: pceptū est significāde vite. Ex hac quippe impitā Panichei: et oēs qbus di splicet lre veteris testamēti: quicq̃ de⁹ mandauit pōzi ppls ad celebrandū vmbzā futuroz (non in telligētes et ea mō nō obseruari animaduertētes) ex more pñtis tpis illa rephendūt. q̃ vtiq̃ illi tē pōzi pgruebāt: quo ista q̃ nunc māifestata sunt: vē tura significarent. Sed qd dicturi sunt aduersus aplm qui ait. Hec oia in figura ptingebāt illis. scri pta autē sunt ppter nos in quos finis seclorū obue nit: Ecce ipse aperuit cur ille lre accipiant a nobis et cur illa rex signa sū necesse non sit vt obseruent a nob. Cū enī dicit scripta sūt. ppter nos: pculdubio demōstrat: quāta nobis cura legēda et itelligēda et in quāta auctoritate habēda sint. qz ppter nos vti q̃ scripta sunt. Cū vero dicit. Figure nre fuerūt. et in figura ptingebāt illis. ostendit iā non opus esse vt cū res ipas manifestatas agim⁹: figuraz pñti ciantū celebrationi seruam⁹. Cū dicit alio loco. Nemo q̃ vos iudicet in cibo: aut in potu: aut in pre dīe festi: aut neomēie: aut sabbatoz. qd est vmbra futuroz. Hic etiā cum dicit. Nemo vos in eis iu dicet: declarat: q̃ non sit necesse vt iam hec obser uent. Cum autē dicit. Qd est vmbra futuroz osten dit q̃ oportuerit: vt illo tpe obseruarent quo ista q̃ iam nobis māifestata eluxerūt: p tales vmbzas fi gura et futura pcedebantur.

Longū est singula cōmemorare: cū ita conclu dat apls: et dicat. Hec autē in figura ptingebāt illis Scripta sunt autē ppter nos. in q̃s fines seculorū deuenerūt. finis autē seclorū: tanq̃ senect⁹ veteri ho minis. cū totū gen⁹ humanū tanq̃ vñū hoīem pti tueris: sexta etate signat: qua dñs venit. Sūt enī etates sex etiā in vno hoīe. Infantia. pueritia. ado lescētia. iuuet⁹. grauitas et senect⁹. Prima igit hu manī generis etas est ab Adā vsq̃ ad Noē. Sc̃da a Noē vsq̃ ad Abrahā (q̃ articuli sunt euidentissi mi atq̃ notissimi.) Tertia ab Abrahā vsq̃ ad Da uid (sic enī Matthe⁹ euāgelista partit.) Quarta a Dauid vsq̃ ad trāsmigrationē i babiloniā. Quinta a trāsmigrationē in Babiloniā vsq̃ ad aduentū dñi Sexta ab aduentu dñi: vsq̃ ad finē sc̃li sperāda ē. qua exterior hō tanq̃ senectute corrupit (q̃ etiam vetus dicit) et interior renouat de die in diē. Inde req̃es sempiterna est: q̃ significat sabbato. Huic rei cōgruit: q̃ homo sexto die factus est ad imagi nem et similitudinē dei.

Itaq̃ qui se existimat stare videat ne ca dat. Multos enī a pñtiosa elatione reprimūt qd ait apls. Quapropter q̃ videt stare: videat ne cadat. voluntate autē sua cadit q̃ cadit. et volūrate dei stat qui stat. Porēs est enī deus statuere illū. Non er go seipse: sed deus. Sed tamen bonum est non al tum sapere: sed timere.

Ubi spirit⁹ tales intel ligebant si guras ve teris testa mēti. Nō tñ lñ gua veteri s etia vita pphetica fuit. Et eodē lib. Bro. xx. Sene. xxxiii. Alia sūt p cepta vite agēde alia vite signifi cāde.

Legendū est a nobis vet⁹ testa mēti dñi genter.

Solo. ff.

Ex lib. q̃nto: nū ti. lxxxiij

Finis secu lorū senē cus ē vete ris hoīs. Sex eta tes hūani generis.

Sene. j.

Ex lib. Debo no pfeueran tie.

Ad Corinthios Epistola Prima.

a

**Tentatio vos non apprehēdat: nisi hu-
mana.**

Ex libro. ii. d.
fmōe dñi. in
monte.

Sunt igitur tentationes per sathanā: non potestate eius sed pmissu dñi: ad homines. aut p suis pctis puniendos. aut p dei misericordia. pbandos & exercēdos. Et interest plurimū in qualem quisq tentationem incidat. Non enī in talē incidit iudas qui vendidit dñm. in qualē incidit petrus: cum territus dñm ne gaudet. Sunt etia humane tentatiōes. credo cū bo no qsq aīmo / fm humanā tñ fragilitatē in aliq pñ- lio labit aut irritatur in fratrem studio corrigendi. paulo tñ ampli q xpiana tranquillitas postulat. De quib apłs dicit. tentatio vos nō apprehēdat nisi humana. cū idē dicat. fidelis de⁹ qui vos nō si nat tentari supra q potestis ferre. sed faciet cū ten- tatione etiā exitum vt possitis sustinere. in q sentē- tia satis ostendit nō id nob orandū esse vt nō tente- mur: sed ne in tentationē inducamur. Inducimur enī si tales acciderint quas ferre nō possum⁹. Sed cū tentationes piculose (in q inferri atq induci p- nitiosum est) aut p ospis reb⁹ temporalib⁹ aut ad uersis oriant⁹: nemo frangit aduersar⁹ molestia / q prosperar⁹ delectatiōe non capit.

Humane
tētatōes

Quid sit i
duci in tē-
tationem.

Ex libro de
baptismo p-
uulorū.

Humana tē-
tatio.
Dyaboli
ca pñptio

H

phi. iii.

Homines enī sumus. Unde aliqd aliter sapere q serres habet hūana tentatio est. Nimis aut amā do sentētiā: aut inuidēdo meliorib⁹ vsq ad pñdē de cōmuniōis & pdendi scismatis: vt heresis sacri- legiū pñdē: dyabolica est pñptio. In nullo au- tē aliter sapes q serres habet: angelica pñctio est. Quia itaq hoies sum⁹. sed spe angeli / qb⁹ equales in resurrectione futuri sum⁹. quādiu non habemus pñctionē angeli: nō habeam⁹ pñptionē dyaboli. Ideo dicit apłs. Tētatio vos non apphēdat nī si hūana. humanū est ergo aliqd aliter sapes. Pro- pterea dicit alio in loco. Quotq q pñcti: h sapia- mus. Et si qd aliū sapitis h qz vobis de⁹ reuelabit. Quib⁹ aut reuelat cū voluerit siue i hac vita / siue post hanc vitā: nisi ambulātib⁹ in via pacis: & i nul- lā pñctionē deuantib⁹. Ideo q apłs cū dixisset. et si qd aliter sapitis: h qz vobis de⁹ reuelabit. ne pu- tarēt pter viā pacis qd aliter sapiebāt: sibi posse re- uelari: pñtuo addidit. Verū in quod peruēim⁹ in eo ambulemus.

Fidelis aut de⁹ ē q non patiet⁹ vos tenta- ri supra id qd potestis: s; faciet cū tētatio ne etiā pñtū vt possitis sustinere. Pro- pter qd charissimī mibi: fugite ab idolo- rum cultura. Et prudentibus loquor. vos ipsi iudicate quod dico.

Ex lib. d spū
et littera.

Liter dicim⁹. Nō mibi habuit fidē. alit nō mibi fuauit fidē. Nā illud est: nō cre- didit qd dixit: illud nō fecit qd dixit. Se- cundū hāc fidē q credim⁹ / fideles sum⁹ deo. scdm illā vero q fit qd pñmittit: etiā de⁹ fidel ē nobis. Hoc enī dicit apłs. Fidel de⁹ q nō vos per- mittat tētari supra id qd potestis.

Ex libro de
pastoribus.

Ne futur⁹ tētationib⁹ deficiat infirm⁹: nec falsa spe decipiēd⁹ est. nec terrore frāgend⁹. Dic ei pre- para animā tuā ad tentationē. Et forte icipit labi ptemiscere / nolle accedere. Habes aliqd. fidel de⁹ q nō vos pñmittat tētari supra qd potestis ferre. Al- lud enī pñmittere & pdicere vēturas passiōes: infir- mū pñfirmare est. Lmētī aut nimis / & ex h deterri- ti: cū polliceris misericordiā dei. non qz tentatio- nes deerūt: sed qz non pñmittat tētari supra qd fer-

Predice
re vēturas
passiōes ē
pñfirmare i
firmū.

re pōt: fractū colligare est. Sunt enī: q cum audie- rint vēturas tribulatiōes: armāt se mag⁹. & qsi po- tū suū sitūt. Paruā enī sibi putāt fideliū medici- nā. sed qrunt & martyri gloriā. Sunt aut aliq / q au- ditis futuris & necessario venientib⁹ tētationibus qd pprie optet venire xpiano (qd nemo sentit / nī si q voluerit vere esse xpian⁹) iminentib⁹ ergo sibi talib⁹ frangunt & claudicāt. Offer cōsolatiōis allī- gamētū. Alliga qd fractū est. Dic. Ne timeas. Nō deserit in tētatiōib⁹ ille in quē credidisti. Fidelis de⁹ / q te non sinat tētari supra qd potes ferre. Non h a me audis. (apłs est dñi q dicit.) Qui etiā dicit vultis expimentū eius accipe q in me loquit⁹ xps: Nec ergo cū audis: ab ipso xpo audis. ab illo pasto- re q pascit israel. Ali enī dictū est. Potasti nos in lachrymis in mēsurā. Qd enī ait apłs (Nō finit tē- tari supra qd potestis ferre) hoc ait ppheta. In mē- sura. Tm tu noli dimittere corripitē & hortantez / terrentē & cōsolantē pñsentē & sanantem.

Diyabolus: potestas quedā est. Plerūq tñ vult nocere & non pōt. qz potestas illa / sub potestate ē. Nā si tñ posset nocere dyabolus qñtū vult: nū ali- qd iustor⁹ remāeret: aut aliqd fideliū esset i terra? Ipe p vasa sua impellit qñ parietē inclināt. s; tñ impellit / quantā accipit potestate. vt aut nō cadat paries: suscipiet dñs. qm qui dat potestatē tentato- ri: ipe tentato pñbet misericordiā. Ad mēsurā tenta- re pñmittit dyabolus & potabis nos (in qd) in lachry- mis in mēsurā. Noli g timere pñsum aliqd face- re tentatorē. Habes enī misericordiā saluato- rē. Nā admittit ille tētare qñtū tibi pdest vt exer- cearis / vt pberis. vt q te nesciebas / a te ipso inueni- aris. Nā vbi vel vñ / nisi de hac dei prāte & miseri- cordia securi esse debem⁹: scdm illā applicā sniam. Fidelis de⁹ q non permittit vos tētari supra id qd potestis?

Et potū dabis nobis in lachrymis in mēsurā. Quid est / in mēsurā? Audi apostolū. Fidelis de⁹ q non pñmittit vos tentari supra: qd potestis ferre. Ipa est mēsurā p virib⁹ tuis. Ipa est mēsurā vt erudiaris. vt non opprimaris.

Hec spes data ē corpi xpi (qd ē ecclia) q pso- laret in hūilitate sua. Propter quā ipē dicit & apo- stolus Paulus. Si qd non videm⁹ speram⁹: p pa- tientia expectam⁹. Sed eternor⁹ est spes ista pñ- oriū. Est alia spes q in humilitate tribulatiōis pluri- mū pñolat. q scritas data est in verbo dei / adiutori- um grē pollicētis / ne quisq deficiat. Ne q re dicit apłs. Fidelis de⁹ q non pñmittit vos tentari supra id qd potestis: sed faciet cū tētatiōe etiā exitū: vt possitis sustinere. Hanc spem dedit etiā saluator ore suo: qñ ait. Hanc nocte postulauit sathanas vexare vos sicut triticū. & ego rogauī p te Petre / ne defi- ciat fides tua. Hanc spem dedit & in orōne quā do- cuit. Ubi monuit vt dicam⁹. Ne nos inferas in tē- tationē. Quodāmodo enī pñmittit se daturū suis pi- clitātib⁹ qd dici voluit ab orantibus.

Dñs preget te sup manū dextere tue. Fides tua man⁹ dextere tue. i. potestas q tibi data est / vt sis inter filios dei / man⁹ est dextere tue. Sed qd valet ipa potestas quā accepit hō / nisi dñs prote- gat. Ecce. Credidit. Nā ambulat in fide. infirmus ē. inter tētatiōes agitāt / inter molestias / inter car- nales corruptiōes / inter suggestiōes cupiditatis. inter versutias & laqos inimici. Quid valet ergo: qui habet potestatē? Credidit in xpm: vt sit inter fi- lios dei: Ne hominī: nisi & ipi⁹ fidē dñs protegat (id est vt nō pñmittat tētari supra qd potestis ferre)

Quid sit
fractū col-
ligare.

1. Cor. xlii.

Ex tractatu.
pñ. lxi.
Dyabolus
nō pōt no-
cere qñtū
vult.

Ex tractatu.
pñ. lxi.
Ad mēsu-
rā tētare p
mittit dy-
abolus.
Ipe tēta-
tiōes hō se
ipm inuenit

Ex tractatu.
pñ. lxi.

Ex tractatu.
pñ. cxviii.

De dupli-
spe.

Luce. xxi.

Ex tractatu.
pñ. cxv.

Fides ma-
nus dexte-
re.

sicut dicit apl's. **F**idelis deus qui vos non pmittit tentari supra: q̄ potestis ferre. Quāvis iā fideles simus. quāvis iā manus dextre nre sit in nobis: p̄tegit nos dñs sup manū dextere nre. Non nob̄ sufficit habere manū dextere: nisi ille r̄ ip̄am mām dextere protegat.

Ex eodē ps.

Custodiat dñs introitū tuū r̄ exitū. Ex hoc nūc r̄ vsq̄ in seculū. **E**xitū / idem custodiat q̄ r̄ introitū. Quid est introitū? Quid est exitū? Quādo tentamur intram? Quādo vincim? tentationē / exim? Audi introitū. Audi exitū. Vasa figuli pbat fornax aut scriptura. r̄ hoies iustos tentatio tribulatiōis. Si sic sunt hoies iusti quō vasa figuli: necesse ē vt vasa figuli intrēt. r̄ non / q̄ intrant iā securus est si gulus: sed cū exierint. Dñs aut secur? est. q̄ nouit q̄ sunt eius. nouit q̄ in fornace non crepēt. Illi non crepāt / q̄ non habent ventū supbie. Humilitas ergo custodit in omī tēratione. q̄ a pualle ploratiōis ascendim? cātantes canticū graduū. r̄ custodit do min? introitū: vt salui intrem? sana fide sim? / quā do accedit tēratio. Et custodit exitū ex hoc nūc et vsq̄ in seculū. Cum enī exierim? ab omī tentatiōe tam in eternū nulla tēratio nos terreat. nulla p̄cupiscentia / saltē sollicitabit. Audi apl'm / id ip̄m cōmemorantē / q̄ paulo ante cōmemorauit. Fidelis deus. q̄ non pmittit vos tentari supra: q̄ potestis ferre. Ecce introit? tu? custodit. Quādo non finit tibi de? accidere tentationē quā nō potes ferre: introitū tuū custodit. Vide si custodit r̄ exitū. S̄ faciet (inquit) cum tentatione etiam exitum / vt possitis sustinere.

Ecclesi. xxvii

Humilitas custodit i oitērationē

Quō dñs introitū tērationis et exitū custodit.

Ex lib. de ca resistandis rudiōis.

Non aut solū p cupiditates diabolus tentat: s̄ et iā p terrores insultationū et dolorū r̄ ip̄ius mortis. Quicqd aut hō passus fuerit p nomie xp̄i r̄ p spe vite eterne r̄ pmanē tolerauerit: maior ei merces dabit. Quia si cesserit diabolo: cū illo damna bit. Sed opa misericordie cū pia humilitate impetrāt a dño / vt non pmittat seruos suos tētarī plus q̄ possint sustinere.

Ex smone d exordio vrbis rome.

Patentia.

Feram? ergo q̄ deus nos ferre voluerit. q̄ nob̄ bis curādis atq̄ sanādis / q̄s etiā dolor sit vtilis: si cut medic? nouit. Certe scriptū est. Patientia op̄fectū habet. Qd aut erit opus patientie si nihil aduersi patiamur? Aur ḡ mala tē palia ppeti recusamus? An forte pfici formidam? S̄ plane orem? r̄ igemiscam? ad dñm. vt seruet erga nos qd apl's dicit. Fidelis de? q̄ non vos sinat tentari sup id qd potestis. sed faciet cū tentatione etiā exitum / vt sustinere possitis.

Ex smone d corpore r̄ sanguine dñi.

Joannis. vi.

Calix benedictiōis cui benedicim? non ne cōmunicatio sanguinis xp̄i est? Et panis quē frangim? nōne participatio est corporis christi?

Adiamus veracē magr̄m / diuinū illū redēptorē / cōmendantē nobis p̄ciū nostrū. sanguinē suū. Rōcur? est nobis de corpe r̄ de sanguine suo. cōmendās tā lē eicā r̄ tālem potū. Nisi māducauerit carnē meam r̄ biberitis sanguinē meū: non habebitis vitāz in vob̄. Et d̄ dixit de vitā q̄s ali? q̄ ip̄a vitā? Er̄it aut illi hōi mors / nō vitā / q̄ mendacē putauerit vitā. Ergo r̄ de corpe r̄ de sanguine suo: dedit nobis salubrē refectionē. Manducet ergo q̄ manducant r̄ bibāt qui bibūt. esuriāt r̄ sitiant. Vitā manducet. vitā bibāt. Illud manducare / refici est. S̄ sic reficis vt non deficiat vñ reficis. Illud bibere qd est / nisi viuere? Manduca vitā. Bibe vitā: habeb

De refecti one corporis r̄ sanguinis dñi.

vitā. r̄ integra est vitā. Tunc aut hoc erit (id ē vitā vnicūq̄ erit corpus r̄ sanguis xp̄i) si qd in sacramento visibiliter sumit: in ip̄a veritate spiritalit māduce. spiritaliter bibatur.

Qualē vocē dñi audistis inuitantis nos? Quis inuitauit q̄s inuitauit. r̄ qd pparauit? Inuitauit dñs seruos. et pparauit eis cibū seipsum. Quis aut deat māducare dñm suū? Et tñ ait. Qui manduca me. viuit ppter me. Quādo xp̄s manduca. vitā manduca. Nec occidit vt manduce: sed mortuos viuificat. Quādo manduca reficit. sed nō deficit. Non ergo timeam? fr̄s manducare istū panem: ne forte finiamus illū. r̄ postea qd manducemus non inueniam? Manduce xp̄s. Vult manduca? q̄ resurrexit occisus. Nec quādo manducam? partes de illo facim? Et quidē in sacramento sic fit. r̄ nozū fideles quēadmodū manducant carnē xp̄i. Vnicūq̄ accipit partē suam. Vñ r̄ ip̄a ḡtia ptes vocant. Per ptes manduca. r̄ manet integer totus. Per ptes manduca in sacramento. et manet integer totus in celo. manet integer totus i corde tuo. Notus enim erat apud patrem / quādo venit in virginem. impleuit illaz nec recessit ab illo. veniebat in carnem: vt cum homines manducarent. Et manebat integer apud patrem: vt angelos pasceret. Quod enī scitis fr̄s / r̄ q̄ scitis r̄ q̄ nescitis / scire debetis: quādo xp̄s fact? est hō / panē angeloz manducauit hō. Unde. Quō. Quā via Quib? meritis. Quā dignitate / panē angeloz māducauit hō nisi creator angeloz fieret homo?

Ex smone d verbis euangelii.

Ps. lxxvii.

Ex smone ad infantē ad altare de sacramento.

Choc qd videtis in altare dei / etiā trāfacta nōcte vidistis. Sed qd etiam. qd sibi velit. q̄magne rei sacramentū contineret / nondū audistis. Quod ergo vidistis panis est / r̄ calix. qd vobis etiā oculi vñ renūciāt. Quod aut fides vñ postulat instrueda: panis est corp? xp̄i. calix: sanguis. Breuē qdē hoc dictū est. qd fidei forte sufficiat. Sed fides instructionē desiderat. Dicit enī ppheta. Nisi credideritis: non intelligetis. Potestis ḡ mō dicere mihi. Precepisti vt credam? Expōe vt intelligam? Pot enī in aio cuiusq̄: cogitatio talis obozri. Pomin? n̄ Iesus xp̄s: nouim? vñ accepit carnē. De virgine Maria. Infās lactat? est. nutrit? est. Creuit. Ad iuuenilē etatē pduct? est. Iudeis psecutiōnē passus est. Ligno suspensus est. In ligno infectus est. Sepultus est. Tertio die resurrexit. Quod die voluit in celū ascendit. Illuc leuauit corp? suū. vñ est ventur? vt iudicet viuos r̄ mortuos. Ibi est mō sedēs ad dexterā p̄ris. Quō est panis corp? ei? r̄ calix: vel qd habet calix. quō est sanguis ei? Ista fr̄s ideo dicunt sacramēta: q̄ in eis aliud videt aliud intelligit. Qd videt speciē habet corporā lē. Qd intelligit: fructū habet spiritalē. Corpus ḡ xp̄i: si vis intelligere: apl'm audī: dicentē fidelib? vos estis corp? xp̄i: r̄ mēbra. Si ḡ vos estis corp? xp̄i r̄ mēbra: mysteriū vñ in mensa dñi positū est. Mysteriū dñi accipitis. Id id qd estis: amē respōdetis: r̄ respondēdo subscribitis. Audis ḡ corpus xp̄i r̄ respondes amē. Esto membyz corporis xp̄i: vt verū sit amē tuū. Quare ergo in pane? Nihil hic nō afferam? Ip̄m apl'm itē audiam? Cum ergo de isto sacramento loqueret̄ ait. vnus panis: vnum corp? multi sum? Intelligite r̄ gaudete. vnitas. pietas. veritas. charitas. Vnus panis. vñ corp? multi. Recolite enī q̄ panis non fit de vno grano sed de mult. Quādo exorizabamini: q̄si molebamini. Quādo baptisati estis: quasi conspersi estis. Quādo sp̄rit? sanctificationē accepistis quasi co-

Sacramēta vnde dicuntur.

i. Corin. xii.

Ad Corinthios Epistola Prima.

eti estis estote quod videtis. et accipite quod estis. Hoc ap[osto]lus de pane dixit. **N**am de calice q[uo]d intellige-
rem? etiā non dictū satis ostendit. Sicut eni[m] ut sit
species visibilis panis multa grana in vnu[m] p[er]spe-
gunt (tanq[uam] illū fiat q[uo]d de fidelib[us] ait scriptura sc[ri]p-
ta erat illis aia et cor vnu[m] in deū) sic et de vino fr[atr]es re-
colite unde sit vnu[m]. Grana multa pendēt ad botru[m]
sed liq[ui]r granor[um] in vnitatē confundit. Ita dñs ihs
xps nos significavit. nos ad se p[er]tinere voluit. my-
steriū pacis et vnitatis nostre in sua mēsa cōsecre-
uit. Qui accipitysteriū vnitatis et nō servat vni-
tatem pacis: non mysteriū accipit. p[er] se sed testimoni-
um cōtra se. Nulli est aliquaten[us] ambigendū tunc
vnu[m]quēq[ue] fidelium corporis sanguinisq[ue] dominici
participē fieri q[uo]niam in baptis[m]ate mēbru[m] xpi efficit.
Nec alienari ab illi[us] panis calicisq[ue] cōsortio etiam
si anteq[uam] panē illū comedat et calicē bibat de hoc se-
culo / in vnitatē corporis xpi cōstitutus abscedat.
Sacramētū q[uo]ppe illi[us] participatione ac beneficio
non p[ri]uat[ur] q[uo]niam ipse hoc q[uo]d illud sacramētū signifi-
cat inuenit.

Panis et calix. non q[ui]bet q[ui] p[ro]pter xpm in spi-
ritu et in sarmētis ligatū (sicut illi delipit) sed cer-
ta p[re]secratio / mystic[us] sit nobis. non nascit. P[ro]in-
de q[uo]d non ita sit (quāvis panis et calix) alimentū ē
refectiois non sacramētū religiōis. nisi q[uo]d benedi-
ctio / gratiasq[ue] agim[us] dño in o[mn]i eius munere. nō so-
lū spiritali verū etiam corporali.

Dñs Iesus ab eis quor[um] oculi tenebant ne illū
agnoscerēt: in fractiōe panis voluit agnosci. No-
uerūt fideles. sciunt q[uo]d dicā. Moverunt xpm i[n] fra-
ctione panis. Non eni[m] o[mn]is panis: sed accipies be-
nedictionem xpi / sit corpus christi.

An vnu[m] panis et vnu[m] corpus multi su-
mus. Q[ui]s qui de vno pane et de vno ca-
lice participamus.

Quia xps passus est p[ro] nobis / cōmenda-
uit nobis in isto sacramēto corp[us] et san-
guinē suū. q[uo]d etiā fecit et nos ipsos. Nam
et nos ipsius corpus facti sum[us]. et p[er] mise-
ricordiā ipsius / quod accipim[us] / nos sum[us]. R[eco]r-
damini. Et vos non fuistis: et creati estis. Ad arē
dñicā p[ro]portati estis laborib[us] boi[um]. i. ānūciatū euan-
gelii triturati estis. Q[uo]niam catheci[sm]i differebamini
in horreo seruabamini. Moia vestra dedistis. Ce-
pistis moli ieiunij et exorcismis. postea ad aquā
venistis et p[er]spersi estis. et panis dñic[us] facti estis. Ec-
ce q[uo]d accepistis. Quō ergo videtis esse vnu[m] quod
factū est: sic vnu[m] estote: vos diligēdo. vos tenēdo
vna fidē. vnam spem. indiuiduā charitatē. Hereti-
ci quādo hoc accipiūt / testimoniū contra se accipi-
unt. q[uo]niam illi querūt diuisionē: cū p[er] is[ta] indicer vni-
tatē. Sic et vnu[m] in multis racemis fuit. et mō vnum
est. Vnu[m] est in suauitate calicis post p[er]surā torcu-
lar[um]. Et vos post illa ieiunia. post labores. post hu-
militatē post p[er]tritionē cordis: iā in nomie xpi / tan-
q[uam] ad calicē dñi venistis. et ibi vos estis in mensa et
ibi vos estis in calice. Nobiscū vos estis. Simul eni[m]
hoc sumimus. simul bibim[us]: q[uo]niam simul viuimus. Si
q[ui]s manducauerit ex hoc pane: viuēt in eternum.
Et panis quē ego dabo / caro mea est. p[er] mundi vi-
ta[m]. Hoc / quādo caperet caro quod dixit panē car-
nem? Vocat[ur] caro quod non capit caro. et ideo ma-
gis non capit caro. q[uo]niam vocat[ur] caro. Hoc eni[m] exhor-
tuerūt. Hoc ad se multū dixerūt. hoc non posse fi-
eri putauerūt. Caro mea est (inquit) p[er] mundi vita[m]
Morunt fideles corpus xpi: si corpus xpi esse non

negligant. Fiant corpus xpi si volūt viuere despi-
ritu xpi. De spū xpi non viuūt: nisi corpus xpi. In-
telligite fratres mei q[uo]d dixerim. Homo es. et spū
tū habes. et corp[us] habes. Spū dico qui aia vocat[ur].
qua p[er]stas q[uo]d hō es p[er]stas enim ex anima et corpore.
Habes itaq[ue] spū inuisibile. corpus visibile. Dic
mibi quid est ex q[uo] viuas. Spūs tuus viuūt ex cor-
pore tuo: an corpus tuū ex spū tuo? R[es]pōdet ois
q[uo]d viuūt ex spū viuo. Qui aut[em] h[oc] nō potest r[es]pōdere:
nescio si viuūt. Quid r[es]pōdet o[mn]is q[uo]d viuūt? Corp[us]
vtrūq[ue] meū viuūt de spū meo. Uis ergo viuere et de
spū xpi? In corpore esto xpi. Nunq[uam] eni[m] corpus
meū viuūt de spū tuo: Vbi viuūt de spū meo. et tu-
um de tuo. Non pōt viuere corpus xpi: nisi de spi-
ritu xpi. Inde ē / q[uo]d exponēs nobis ap[osto]lus Paulus
hunc panē. Vnus panis (inquit) vnu[m] corp[us] multi su-
mus. Sacramētū pietatis. Signū vnitatis. O
vinculū charitatis. Qui vult viuere: habet unde vi-
uat. Accedat. Credat. incorporet. viuificet. Nō ab-
scedat a cōpage membroy. Non sit putre memb[er]
q[uo]d secari mereat. non sit distortū / de q[uo] erubescat.
Sit pulch[er]. sit apertū. sit sanum. hereat corp[us]. Vi-
uat deo / de deo. Hunc laboret in terra / vt postea
viuat in celo.

Nunc itaq[ue] cibū et potū societatem vult intelli-
gi corp[us] et membroy suor[um] (quod est sc[ri]pta eccl[esi]a in
p[re]destinatis et vocatis / et iustificatis et glorificatis
sc[ri]tis et fidelibus ei[us]). Quor[um] p[ri]mū / iam factū est
id est p[re]destinatio. Sc[un]dū et tertium et factū est et sit:
et fiet id ē vocatio et iustificatio. quartū vero nunc
in spe est. in re aut[em] futurū est id est gloriificatio hu-
ius rei sacramētū: id est vnitatis corp[us] et sangui-
nis xpi: alicubi quotidie. alicubi certis intervallis
die[rum] / in officio preparat[ur]. et de mensa dñica sumitur
quibuscūq[ue] ad vitam. quibuscūq[ue] ad exitiū. Res vero
ipsa / cuius sacramētū est o[mn]i hominī ad vitā: nulli
ad exitiū quicūq[ue] ei[us] p[re]ceptis fuerit. Caro eni[m] mea
(inquit) vere est cib[us]. et sanguis me[us] vere est potus.
Cū eni[m] cibo et potu id appetant hoīes / vt non esu-
riant neq[ue] sitiat: hoc veraciter non p[re]stat / nisi iste ci-
bus et pot[us] / q[uo]d eos a quib[us] sumit imortales et incor-
ruptibiles facit. i. societas ipsa sc[ri]ptor[um]. vbi pax erit et
vntas plena atq[ue] p[er]fecta. Propterea q[uo]ppe (sicut
etiā ante nos hoc intellexerūt hoīes dei) dñs no-
ster Iesus xps / corpus et sanguinē suū in eis reb[us]
cōmendauit / q[uo]d ad vnu[m] aliquid redigunt ex multis
Namq[ue] aliud in vnu[m] ex multis granis pficit. aliud
in vnu[m] ex multis racemis confluit. Qui manducat
meā carnē et bibit meū sanguinē / i me manet et ego
in illo. Hoc est ergo manducare illā escam: et illum
bibere potū: in xpo manere. et illū manentē in se ha-
bere. Ac p[er] hoc q[uo]d non manet in xpo et in quo nō ma-
net xps: p[er]culdubio nec māducat eius carnē: nec
bibit sanguinē. etiam si tante rei sacramētū: ad in-
dicū sibi manducet et bibat.

Videte israel sc[un]dū carnem. Nonne qui
edunt hostias: participes sunt altaris.

Et israel sc[un]dū carnē et sc[un]dū spm. Nam
si israel non esset dicend[um] nisi ex gene-
re carnis: non diceret apostolus: vide-
te israel fm carnē. Vbi p[er]fecto signifi-
cat esse israel fm spū. quia in abscondito iude[us]
est: et circūcisio cordis. Ideo quippe addidit fm
carnē. q[uo]niam est israel fm spū: qui veteres vmb[ra]s
tam non sequitur. sed eam consequentē (que illis
vmb[ra]s p[re]cedentibus significata est) veritatem.
Et imolat deo in corpore xpi sacrificium lau-

Fideles si
eri debent
corp[us] xpi
si volūt vi-
uere d[omi]ni
christi.

Eucharis-
tia ē sacra-
mentū pie-
tatis signū
vntatis vi-
culū chari-
tatis.

Item ex eo
de sermone.

Corp[us] xpi
facit sumē-
tes imor-
tales et in-
corruptibi-
les esse.
Quare
xps i pane
et vinomē-
dauit suū
sacramētū.
Quid sit
māducare
corp[us] xpi.

Ex lib. istos
nū expodi tim-
lo. cxxxi.
Israel fm
carnē fm
spū.

Ex lib. cōtra
inimicā legi
et p[ro]phetā.

Ecclia est
israh' scdm
spum.

Ecclie. xlix.

Ep's testa
tur p's. cix.
de se scri
ptum.

ps. cix.

Dei iura
no ē incre
dulorū in
crepatio.
Malachie. i.
Sacerdo
tium scdm
ordinē mel
chisedech
nō mutabi
tur.

B

dis. Ex quo deus deorū dñs locutus est: et vocavit
terrā a solis ortu vsq; ad occasum. Hec quippe ec
clesia: israel est fm spiritū. a quo distinguit ille isra
el scdm carnē qui seruiebat in ymbzīs sacrificiorū:
quibus significabat singulare sacrificiū. quod nūc
offert israel scdm spiritū. Qui dicit atq; p'dictū ē.
Audi ppl's me? et loqr tibi israel et testificabor tibi
et. De hui? domo nō accepit vitulos. neq; de gre
gib? et? hircos. Iste imolat deo sacrificiū laudis.
nō fm ordinē Aaron: s; fm ordinē melchisedech.
Quod in eo psalmo positū est: quē dñs Iesus in
euangelio de se cōscriptū esse testat. querens a iu
deis respondentib? xpm filiū esse dauid. quod so
lum de illo carnaliter nouerāt. quomodo eum Da
uid in spū dixerit dñm. Tunc enī hui? psalmi con
memorauit exordium. Dixit dñs dñs meo: sede a
dextris mei. Donec ponā inimicos tuos: scabellū
pedū tuorū. Ibi quippe et dicitū est. Iurauit dñs
et non penitebit ei: tu es sacerdos in eternū fm or
dinē melchisedech. Nouerūt qui legunt qd protu
lerit Melchisedech qñ benedixit Abrahā. Et si
tam sunt participes eius: videt tale sacrificiū nūc
offerri deo toto orbe terrarū. Dei aut iuratio: incre
dulorū est increpatio: et quod deū non penitebit: si
gnificatio est. qz hoc sacerdotiū non mutabit. Mu
tauit quippe sacerdotiū fm ordinē Aaron. Unde
alius ppheta dicit ad eum q carnaliter est israel.
Non est mihi volūtas in vobis: dicit dñs oīpotēs
et hostiam non accipia de manibus vestris. Ecce
qđ est fm ordinē Aaron. Cur aut hoc nō accipiat:
addidit et dicit. Quia ab ortu solis vsq; ad occa
sum gloriificatū est nomē meū in gentib?: et in oīlo
co incensum offert nomini meo. et hostia pura. quia
magñū est nomē meū in gentibus: dicit dñs omni
potēs. Ecce quod est fm ordinem Melchisedech
Incensum enī (qđ est grece thymiana: sicut ex
ponit Iohannes in apocalypsi) oratiōes sunt san
ctorum

Quid ergo? Dico q idolis imolatū sit
aliquid: aut q idolū sit aliquid? Sed q
imolant gētes: demonijs imolant: et nō
deo. Nolo aut vos socios fieri demoni
orū. Quia non potestis calicē dñi bibe
re: et calicē demoniorū: non potestis mē
sedñi participes esse: et mense demonio
rum. An emulamur dominū. Nunquid
fortiores illo sumus?

It apl's. Sed qz que imolat: demonijs
imolat et non deo. Iste aut dicit. Sed
q sacrificat sacrificat demonib? qñ oēs q
sacrificat: non sacrificet nisi demonibus.
Nō enī ait apl's. Qui sacrificat. s; q sacrificat. v' sic
a me positū est imolat: illi scz q idola colūt. Que sa
crificat: demonib? et non deo sacrificat: siue imolat
et ideo subiūxit. Nolo vos socios demoniorū fie
ri. Vos qppe ab idolatria phibeat. Propter qđ
eis ostēdere voluit: ita illos fieri socios demonio
rū: si idolothita sacrificij manducauerint. quō isra
el carnalis soci? erat altaris in tēplo. qui de sacrifi
cijs manducabat. Hinc enī cepit vt hoc diceret. p
pter qđ dilectissimi mihi fugite ab idolorū cultura.
Deinde secur? ostendit ad quod sacrificiū debeāt
tamptinere: dicens. Quasi prudētib? dico. Iudica
te vos qđ dico. Salix benedictiōis quē benedicti
mus nōne cōmunicatio est sanguinis xpi? et panis

quē frangim? nōne cōmunicatio est corporis dñi?
quia vnus panis et vnū corpus multi sumus. Dñs
enī de vno pane participam? et p'p' h subiūxit.
Videte israel fm carnē. Nonne qui de sacrificijs
manducat: socij sunt altaris? Et intelligēt ita se
iam socios esse corporis xpi: quē admodū illi socij
sunt altaris. Et qz vt hoc diceret: ab idolatria pro
hibebat. vnde loc? iste sermonis est: sicut cōmemo
raui: sumpsit exordii: ne putarēt ideo non esse cu
rādū si de sacrificijs ederēt idoloz. qz idolū nihil
est. existimātes sibi hec velut supflua non nocere:
confirmauit quidē et ipe idolū nihil esse. Hec ideo
ista se phibere qz idolis imolant que non habent
sensum: sed qz que imolat (inquit) id est idoloz cul
tores demonijs. et non deo imolat. Nolo vos soci
os demoniorū fieri. Istū sensum veritas ipa decla
rat. quia in templo (cui seruiebat carnaliter israel)
non vtq; idolū colebat. Nam si sacrificia: que in il
lo templo fm veterē legem offerebant deo: tanq;
sacrificia idoloz damnarent. vel tanq; demonijs
imolata: nullo modo ipe dñs xps: leproso quē mū
dauerat diceret. Glade ostende te sacerdoti. et of
fer munus qđ pcepit Moyses: in testimoniū illis.
Nondū enī dederat: p sacrificijs illis omnib? sui
corporis sacrificiū. Nondum suscitauerat sui cor
poris templū. nec de illo templo efficiens eos q bo
ues et columbas vendebāt: dixerat. Dom? mea do
mus orationis vocabit vos autē fecistis illam spe
luncā latronum.

Utrum sacrificiū: quod vni vero debetur deo
(quo eius altare solus christus impleuit) in victi
mis pecorum: imitata demonia: sibi arrogāter ex
poscūt. Unde dicit apostolus. Que imolant gētes
demonijs imolat et non deo. Non quod offerebat
culpas: sed quia illis offerebat. Hebrei aut: in vi
ctimis pecorum quas offerebant deo: in multis et
varijs modis (sicut retāta dignum erat) ppheti
am celebrabāt future victime: quā christus obtu
lit. Unde iam xpiani: peracti eiusdē sacrificij: me
morā celebrant: sacrosanta oblatiōe et picipatio
ne corporis et sanguinis xpi.

Existit nescio qđ disputator: qui doct? sibi vide
atur. et ait non ego illū lapidē colo. Nec illud simu
lachrū qđ est sine sensu. Non enim ppheta vester
potuit nosse: qz oculos habet et non vident: et ego
nescio qz illud simulachrū nec animā habet nec vi
det oculis: nec audit auribus. Non ego illud colo:
s; adoro quē video. et seruo ei quē nō video. Quis
est iste? Numē quoddā (inqr) inuisibile: qđ p'fidet
illū simulachro. Hoc modo reddēdo rationē de si
mulachris suis: disertī sibi vident. qz nō colūt ido
la et colūt demonia. Ipe hoc dixit apostolus. Sci
mus qz nihil est idolū. Sed que imolat gentes: de
monijs imolat. et non deo: dicit. Nolo vos fieri so
cios demoniorū. Nō ergo hinc se excusent: qz qua
si idolis insensatis dediti non sunt. Demonijs ma
gis dediti sunt. qđ est piculosi? Nā si tantū idola
colerent: sicut eos non adiuuaret: ita illis nihil no
ceret. Si aut adores et seruās demonib?: erunt de
mones dñi tui. et quia erūt dñi tui inuidi tui: liber
tati tue necesse est inuideāt: semper te velint pos
sidere. semp te talē facere: quāle possint secū trabe
re. Est enī insita malitūolētia quē dā et pnties nō
cendi: istis malignis spiritib?. gaudent de mal' ho
minū et de fallacia nra. Si nos fefellerint: pascunt
et quid querūt? Non quib? in eternū dominent:
sed cum quibus in eternū damnent. Quomodo so
let malitūolus latro nominare innocentē? Nunqd

α

Maduca
tes sacrifi
cia socij
sūt altaris

Matth. viii.

Matth. xxi

Ex lib. cōtra
faustū ca. xx

o

Extractatu
p'i. xcvi.

Cōtra ex
cusatores
simlachro
rum.

Malitūolē
tia insita de
monibus
pascit ma
lo nostro.

Ad Corinthios Epistola Prima.

8

si fuerit viu? incensus: minus ardet si duo ardeat: min? morit si duo moriant? Pena illa non minuitur. sed malivolentia pascit. Necu moriat. Non se min? mortuū dicit. sed solariū habet malū alteri us. Tals est diabol? Seducere vult illos / qd cū illo puniant. Et qz nō potest iudicē deū fallere (non enī nominat apud illū innocentē) vera crimina volens habere q obijciat: pctā psuadet. [Holo aut vos socios fieri demoniorum]

Ex libro ptra faustū ca. xxi

Cur nō expedit imolatio vsci xpiano: apls dicit. Neqz enī ipsam imolationē reprehēdit quaz faciebāt ptes pfigurātes sanguinē sacrificij quo nos xps redemit. sed que imolat gentes: demonis imolant (inqt) r nō deo. Deinde adiecit. Holo vos socios fieri demonior. Nam si natura ipsa imolatio carnis esset immūda: vtiqz r nescientē contaminaret. Neqz enī eo minus ipsa esset si a sciēte acciperet: sed ppter cōscientiā / ne demonijs cōmuni casse videatur.

Ex lib. ii. de doctrina xpiana.

Supsticio sum ē quicqd ad psultatiōes et pacta cum demonib? ptinet. Ligature Caracteres.

Benethliaci. Mathe maticl.

Artes nūgatorie vel supsticiose mathematicorū tāqz pacta cū dmoib? sunt fugiende. De signis imaginariis q sūt plena pestifere curiositatis / cruciatu sollicitudinis / mortifere seruitutis.

Ex libro ad pollentium. l. Cor. vi.

Quibusdā que ad escam ptinent. Omnia (inqt apostol?) mibi licita sunt. sz ego sub nulli? redigar potestate. Escas ventri / r venter escis. Deus aut r hunc r has euacuabit. Itē de hoc ipso. Oia licita sunt: sed non oia expedit. omnia licita sunt: sed non oia edificant. Nemo qd suū est querat: sed qd alterius.

est. Itqz vt ostēderet vnde loqueret: omne (inqt) qd in macello venit / māducate. nōbīl. interrogātes ppter cōscientiā. Et tñ alibi dicit non māducabo carnē in eternū / ne frēm meū scād alisem. Itqz alibi. Omnia qdem mūda. sed malū est hominī qui per offensionē māducatur. Quod est? Omnia qdem mūda hoc est omnia mibi licita sunt. Et qd est. Sed nō oia expedit: ipm est. Sed malum est hōi qui per offensionē māducatur. Ita ostēdit ea que licita sunt (idest nullo precepto dñi phibent) sicut expedit potius esse tractada. non pscripto legis: sed cōfiliio charitatis.

l. Corin. viii. Roma. xliii.

Licita sūt tractada nō pscripto legis sz cōfiliio charitatis.

Omne qd in macello venit māducate: nōbīl interrogātes propter cōscientiā. Dōmini est terra r plenitudo eius. Si quis vocat vos infidelīū ad cenā r vultis ire oīe qd vobis apponit manducate: nōbīl interrogātes propter cōscientiā. Si quis aut dixerit hoc imolatu est idolis: nolite manducare propter illū q indica uir: r ppter pscientiā. Cōscientiā aut di co: non tuā: sed alteri? vt qd enī libertas mea iudicat ab aliena cōscientia? Si ego cum gratia participo: quid blasphemor. pro eo q gratias ago?

Ex ep̄la ad bulicolum. l. Thimo. iiii.

Colus vel qlibet fruct? in quolibet agro natus: ei? est q creatur. qz dñi est terra r plenitudo ei? Et ois dei creatura bona est. Sed si illud qd in agris nascit. cōsecrat idolo vel sacrificat: tūc inter idolo thita deputandū est. Itaqz: aut certū est esse idolo thitū: aut certū est non esse: aut ignorat. Si q certū est esse: meli? xpiana virtute respuit. Si aut vel non est: vel nescit: sine vilo cōscientie scrupulo / in vsum necessitatis assumitur.

Sive ergo māducatis siue bibitis: siue aliud quid facitis: omnia in gloriā dei facite.

Vs ergo psallere? Non solū vox tua sonet laudes dei: sed r opa tua pcordeat cū voce tua. Cum ergo voce cātaueris filebis aliqñ. Alta / cāta: vt nunqz file de dei. Et qd est graui? non solū a laude filuisti: sed in blasphemā prexisti. Cum enī deus laudat de bono ope tuo: ope tuo laudas deū. Et cū blasphemat deus de malo ope tuo: malo ope tuo blasphemat deū. Itaqz ad auris exhortationē canta voce. corde ne fileas. vita ne taceas. Non cogitās in negocio fraudē / psallis deo. Cū manducas r bibis / psalle. non intermiscēdo sonoz suauitates ad aures aptas. sz modeste r frugaliter r temperanter manducādo r bibēdo. qz hoc dicit apostolus. Si ue manducatis siue bibitis / siue qd aliud facitis: oia in gloriā dei facite. Si ergo bene agis: r quod māducas r bibis / r ad refectionē corporis sumis reparationēqz membroy: gratias agēs ei q tibi p buit mortali r fragili / ista supplementoy solatia: r cibis tu? r potus tuus laudat deū. Si vero modū / nature debiti: immoderatione voracitatis excedas. r violentia te ingurgites: quāta libet laudes dei: lingua tua sonet: vita blasphemat. Post cibū r potum requiescis vt dormias. nec in lecto aliquid turpiter agas. nec excedas vltra cōcessam licentiā in lege dei. sit castus cū coniuge thorus. et matur de?

Extractu. pñ. cxi. Hō solū voce sz opib? r vita lau dādus est deus. Mala opa in fdu sunt blasphe mie i deū. Māducā dū est r bibēdū frugaliter temperanter.

Per imoderationē voracitatis blasphematur deus.

si est cura ppagandi liberos: non sit effrenata luxuriositas libidinis. Defer i lecto tuo / cōsugi tue. quia membra xpi estis ambo. Ambo ab illo cōditi. ambo sanguine ipsius repati. Nec agēs laudas eum. nec oīno silebit laudatio tua. Quid cū somnus aduenerit: Et cū dormis non te excitet a quiete mala cōsciētia tua: et innocentia somni tui laudat deū. **Sine offensione estote iudeis et gentibus et ecclesie dei: sicut et ego per omnia omnibus placeo non querēs quod mihi utile est: sed quod multis: ut salui fiant.**

Mundus qui hoc dixit / placebat etiā tam multis persecutoribus suis: Sed placebat omni generi hominum / quod xpi cōgregabat ecclesiam. siue iam intus positus. siue introducendis in eā. Si adhuc (inquit) hoibus placerem: xpi seruus non essem. Qui hoibus propter veritatem placet: iam non ipse illis: sed veritas placet. Placere autem dixit / quātū in seipso est. id est quātū ad eius voluntatē attinet. ac si diceret. Placere vellē. Non enim si eo hoc non agere / placeat alius / quasi propter seipsum / non propter deū atque euangelium quod annuntiat: superbie potius ipsius quam eius erroris / cui puerse placeat tribuendum est.

Si adhuc hoibus querere placere. xpi seruus non essem. Subet enim seruus suis ille / ut discat ab ipso mites esse. et humiles corde. Quod nullomodo potest propter seipsum (id est propter suā quā pūatā et propriā gloriā) placere hominibus querit. Non quā moueat quod dicit. Sicut et ego omnibus per omnia placeo. Ad dicit enim: non querēs quod mihi prodest: sed quod multis ut salui fiant. Nulli autem prodest ut salui fiat / si homo et propter seipsum placeat. qui tamen aliter non placet / nisi cum propter deū placet. Id est / ut deus placeat et glorificet cum dona eius attendunt in homine. aut per ministerium hominis accipiunt. Cū autem sic homo placet. iam non homo: sed deus placeat. Utrumque recte dici potest: et ego placeo et ego non placeo. Si enim assit bonus intellectus: piusque pulsator: patebit utrumque. et nulla inter se repugnātia repellat intrantē.

Capitulum

xj.

Mitatores mei estote sicut et ego christi. Laudo autem vos fratres quod per omnia mei memores estis et sicut tradidi vobis precepta mea tenetis.

Ecclia iste ordo est. Alii pcedunt. alii sequunt. Et quod pcedit exemplo se prebet sequentibus. et qui sequunt imitantur pcedentes. Sed et illi qui exemplo pcedunt sequentibus: nunquid nemine sequunt? Si nemine sequunt: errabunt. Sequunt ergo. et illi aliquē ipsum iam xpm. Meliores quique in ecclia / quibus non remansit iam homo quem imitent (quia oēs pficiendo superant) ipse xps eis remanet. quē vsque in finem sequant. Et charitas ordinat hos gradus / per Pauli apostoli dicentē. Imitatores mei estote / sicut et ego christi.

Volo autem vos scire quod oīs viri caput xps est: caput autem mulieris vir. Caput vero xpi deus. Oīs vir orans aut prophetas velato capite: deturpat caput suum. Oīs autem mulier orans aut prophetas non

velato capite: deturpat caput suū. Unū enim est: ac si decaluetur.

Et post peccatū primi hominis natus / mus / ut nondū reddita luce mētis / carnalibus sensibus subdit: carnalē vitā sine vlla veritatis intelligētia trāfigam.

Tales necesse est esse infātes et paruulos pueros. qui nondū possunt accipere rationē. et quia naturales sunt isti sensus: qui primā etatē regunt et deo artificē nobis tributū sunt: recte dicunt viri (id est mariti tanquā legitimi) quā non eos error vitio proprio / sed dei artificio natura prtribuit. Cū autē quicquid venerit ad eā etatē: ut ita possit capax esse rōnis: si veritatē statim cōprehendere potuerit: nō ita illis sensibus rectoribus vteat: sed habebit virū: spm rōnalē: cui sensus illos in famulatū redigat. seruituti subiiciens corp⁹ suū. cum et ipse spūs hoīs hēserit xpo (quā caput viri: xps est) amplex⁹ spiritualia: eterna vita sine vllō separatiōis timore pfruit. Quis enim nos separare poterit a charitate xpi? Est enim aīe quasi marit⁹ quodamō spūs hoīs. quā aīalē affectiōne tāquā plūgē regit. non ille spūs sc̄tus: quā cum p̄re et filio in cōmutabilis manet. et dignis animis in cōmutabiliter dat. sed spūs hoīs: de quo ap̄ls Paulus dicit. Nemo scit quid est in homine nisi spūs hoīs. Nā ille spiritus sc̄tus: spūs dei est. De quo iterum dicit sic. et quod dei sunt: nemo scit nisi spūs dei. Hic ergo spūs hoīs cū p̄sens est (id est intent⁹ est) et se pietate subiicit deo: intelligit hō quod spiritualitē dicunt. Cū autē diaboli error: tanquā absente intellectu: in aīa dñā: adulter ē. Loca ergo (inquit) virū tuū (id est spm quod est in te. quod potest hō intelligere spiritualia: si eū lux veritatis illustrat) ipse assit cū loquor tibi: ut spiritale aquā possis accipere.

De p̄re quā ac filio multis libris disseruerūt doctores spiritales viri: quātū hoīs hoīb⁹ poterāt. et quē admōdū nō vni essent p̄re et fili⁹: sed vni eēt. et quod p̄re p̄re esset. quod fili⁹ insinuare conati sūt. Quod ille genitor: ille gēit⁹. Ille nō de filio: ille de p̄re. Ille huius p̄ncipiū vni et caput xpi dicit quā multis et xps p̄ncipiū. sed nō p̄re: hō vero illi imago (quāuis nulla ex pte dissimiliter oīno indifferent equal). Fili⁹ p̄re debet quod est. Et etiā vtiq; debēs p̄re: quā idē p̄re: equalis ac par est: p̄re aut nulli debet quicquid est.

Oia v̄ra. Vos autem xpi. xps autem dei. Et iterum. Caput mulieris vir. Caput viri: xps. Caput autem xpi deus. Sed rursum. Si de⁹ nō nisi oīa filia: quod caput xpi de⁹ (id est caput xpi: trinitas: cū in trinitate sit xps ut sit trinitas) An quod ē p̄re cū filio: caput est et quod est sol⁹ fili⁹ (cū filio enim p̄re de⁹ est. sol⁹ aut fili⁹: xps est. maxie quā tā hūi caro factū loquit scdm quā hūilitatē ei⁹: etiā maior ē p̄re sicut dicit: quā p̄re maior me ē) ut hō ipm dei eē. quod illi cū patre vni ē. caput sit hoīs mediatoris: quod ipse solus est. Si enim mētē recte dicim⁹ p̄ncipale hoīs (id est tāquā caput hūane substantie) cū ipse hō cū mētē sit homo cur nō multo p̄gruēt⁹ multoq; magis verbū cum p̄re: quod simul de⁹ est: caput est xpi: quāuis xps hō: nisi cū verbo quod caro factū est: intelligi non possit. Nā si nō velat mulier: tondeat. Si vero turpe ē mulieri tōderi: vel decaluari: vel let caput suum.

Nolo de ornamentis aureis vel vestibus: p̄perā habere in phibēdo sniam. nisi eos quod neque p̄ugari: neque p̄ugari cupiētes: cogitare debēt quod placeāt deo. Si mētē multū aut cogitat quod mūdī: quod placeāt vel viri vxori erū.

n iiii

a

Ex lib. q̄stio. nū. li. lxxxi.

Ha tales sensus qui p̄mā etatē regūt dicitur viri id ē mariti. Post vsu ratiōis spiritus ratio nalis ē vir aīe regēs affectum aīalē tanquā vxorem.

1. Cor. ii.

Spūs hōminis per errorem domi nātē adulter est.

Ex fm de de symbolo.

20

Ex lib. de trinitate. vi.

Johan. xliii.

Exepia ad possidē ep̄s De ornatibus multis erū.

B

Innocēs somn⁹ laudat deum.

Ex lib. 8 cor. repudēt gra

Sala. j.

Non est malū hoibus propter veritatē placere.

In expositio neptē ad galathas.

B

Extractus. p̄. lxxix.

Ab oīb⁹ sequēdus ē xps semp.

Ad Corinthios Epistola Prima.

A **N**o decet mulieres nudare capillos nec se fucare pigmetis. Solis maritis pmitte de sunt mulieres ornari. **E**xecranda supstitio ligaturarum. **ii. Cor. vi.**

bus: vñ mulieres maritis. Nisi q capillos nudare femias (qs etiā caput velare iubet) nec maritatas decet. **F**ucare aut pigmetis / q vel rubicundior vel cādidior appeat: adulterina fallacia est q non du bito etiā ipos maritos se nolle decipi. qbus solis p mittēde sunt femie ornari. et hoc scōz veniā: nō fm imperiū. **N**ā verus ornatus / maxie xpianorū xpi anax / non tm nullus fuc? mēdax. vey ne auri quidē / vestisq pompa: s; mores boni sint. **E**xecranda aut supstitio ligaturarū in qbus etiā in aures viro rū in sumis ex vna pte auriculis suspēse deputant: non ad placendū hoib? sed ad ferulendū demonib? bus adhibet. Quis aut possit spirituales nefariarū supstitutionū phibitōes in scripturis inuenire. cum generaliter apls dicat. **N**olo vos socios fieri demoniorū. **E**t iterū. **Q**ue psonātia xpi ad Belial: nī si forte q? Belial noīauit et generalē societate de mōioz phibuit / licet xpianis sacrificare neptuno qz nīhil pprie veritū de neptuno legimus.

Uir quidē non debet velare caput suū: qz imago et gloria dei est: mulier autē gloria est viri. **N**on enī vir ex muliere est: s; mulier ex viro. **E**tenī non est creat? vir ppter mulierē: sed mulier ppter virum. ideo debet mulier velamē habere supra caput suū: et ppter angelos.

Ex lib. de trinitate. xii. **U**elamen adhibendū capiti mulieris et nō viri.

Apostolus dicit virū esse imaginē dei. et ppterea velamētū ei capitis demit: qd mulieri adhibendū monet. **Q**uid g? dicem? ad hec? **S**i p sua psona mulier ad implet imaginē trinitatis: cur ea detracta de latere viri / adhuc ille imago dicit? **A**ut si / et vna psona hoīs ex trib? pōr dicit imago dei. sicut in ipa sūma trinitate et vnaqueqz psona de? est: cur et mulier nō est imago dei? **N**ā ppterea caput velare pcpit q ille / qz imago est / phibet? **S**ed vidēdū est quō nō sit cōtrariū qd dicit apls (non mulierē sed virū eē imaginē dei) huic qd scriptū est in **G**enesi. **F**ecit de? hoīez ad imaginē dei. fecit eū masculū et femīnā (fecit eos. et benedixit eos) **A**d imaginē qppe dei / naturā ipaz hūanā factā dīc / q sexu vtroqz cōplef. **N**ec ab intelligēda imagine dei sepat femīnā.

Sene. i.

Item ex eodē libro.

Dicto enī. q fecit deus hoīem ad imaginē dei. fecit eū (inquit) masculū et femīnā. vel certe alia dīstinctōe. **M**asculū et femīnā fecit eos: quō p apostolum audiūm? virum esse imaginē dei. **U**nde et caput velare prohibet. mulierē autē nō. et ideo hoc / ipsa facere iubet: nisi credo illud esse qd iam dixi / cū de humane mētis natura agerē. mulierem cum viro suo esse imaginē dei. vt vna imago sit tota illa substantia. **C**um autē ad adiutoriū distribuit (qd ad eam ipam solā attinet) non est imago dei. qd autē ad virū solum attinet / imago dei est: tam plena at

Quō hūa nam est ymago di.

q integrā / qm in vñ cōiuncta muliere. sicut de natura hūanē mētis dixim? qz et si tota: cōtēpletur veritate: imago dei est. et cum ex ea distribuit aliqd et quadā intentiōe deriuat ad actionē rerum tēporaliū: nīhilomin? ex qua parte cōspectā pfulit veritate: imago dei est. ex qua vero intendit in agendā inferiora / non est imago dei. **E**t quonā quantū cūqz se extendit ad imaginē dei. ac ppterea non gis inde format ad imaginē dei. ac ppterea non est cohibenda vt se inde pteat ac temperet: ideo vir non debet velare caput. **Q**uia vero illi rationa li actioni / que in rebus corporalibus / temporalibusqz versatur: periculosa est nimia in inferiora p

Quare vir non debet velare caput.

gressio: debet habere potestatem super caput / qd indicat velamentum. quo significatur esse cohibenda. **E**rata est enim sanctis angelis / sacrata et pia significatio. **N**am deus non ad tempus videt. **N**ec aliquid noui fit in eius visione atqz scientia: cum aliquid temporaliter ac transitorie geritur / si cut inde afficiuntur sensus: vel carnales animalium et hominum: vel etiam celestes angelorum.

In visioe dei nihil noui fit.

Ex lib. de trinitate. xii.

Figurate ac mystice de velado muliebri capite loquebatur. **Q**uod nisi ad aliquod secretum sacramenti referatur: inane remanebit. **S**icut enim non solum veracissima ratio: sed etiam ipsius apostoli declarat auctoritas: non fm formam corporis homofactus est ad imaginē dei: sed fm rationālē mētē. **C**ogitatio quippe turpiter vana est / que optatur deum membrorum corporalium liniamētis circumscribi atqz definiri. **P**orro autē. **N**ōne idē beat? **P**aulus apostolus dicit **R**enouamini spiritu mentis vestre. et induite nouū hominem. eū qui fm deum creatus est: **E**t alibi aperitus. **E**xuentes vos (inquit) veterem hominem cum actib? eius. **I**nduite nouum / qui renouatur in agnitione dei fm imaginem eius qui creauit eum. **S**i ergo spiritu mentis nostre renouamur: et ipse est nouus homo qui renouatur in agnitione dei fm imaginē eius qui creauit eum: nulli dubium est: non fm corpus neqz fm quamlibet animi partes: sed fm rationalem mentem (vbi potest esse agnitio dei) hominem factum ad imaginem eius qui creauit eum.

Nō factus est ad ymaginē dei se cūdi ratio nālē mētē. **E**x lib. de trinitate. xii.

Secundum hanc autem renouationem efficiuntur etiam filij dei per baptismum christi. et induentes nouum hominem: christum vtiqz induimus per fidē. **Q**uis est ergo qui ab hoc consortio feminas alienet: cum sint nobiscum gratie coheredes. et alio loco idē apostolus dicat: omnes enim filij dei estis per fidem in christo iesu. quicūqz enim in christo baptisati estis: christum induistis. **N**on est iudeus neqz grecus. **N**on est seruus neqz liber. non est masculus et femina. omnes enim vos vñ estis in christo iesu: **N**unquid nam igitur fideles semine sexum corporis amiserunt? **S**ed quia renouantur ibi ad imaginem dei vbi sexus nullus est: ibi factus ē homo ad imaginem dei vbi sexus nullus est (hoc est in spiritu mentis sue.) **U**ir ergo vir ppterea non debet velare caput / quia imago et gloria dei: mulier autem debet quia gloria viri est: quasi mulier non renouetur spiritu mentis sue: qui renouatur in agnitione dei fm imaginem eius qui creauit illum? **S**ed qz sexu corporis distat a viro: rite potuit in eius corporali velamento figurari pars illa rationis: que ad temporalia gubernanda deflectitur. vt non maneat imago dei: nisi ex qua pte mēs hominis eternis rationibus cōspiciēdis vel cōsultandis adherescit. **Q**uā nō solū masculos: sed etiā feminas habere: manifestū est. **E**rgo in eorum mētibus cōmūnis natura cognoscit: in eorū vero corporibus ipius vnus mētis: distributio figuratur. **A**scendētibz itaqz introitus quibusdā gradibus cōsiderationis per anime partes: vnde incipit aliqd occurrere qd non sit nobis cōmūne cū bestiis inde incipit ratio vbi sū homo interior possit agnoscere. **Q**ui etiā ipse si p illaz rationem: cui tēporaliuz rex administratio delegata est: imoderato progressu nimis in exteriora plabit: pssentiente sibi capite suo. i. non eā cohibēte atqz refrenāre illa q in specula pssiliū pssidet qsi virili portioe: inueterat inter inimicos suos / virtutis inuidos demōes: cū suo pncipe diabolo: eternozqz illa visio ab ipso etiā ca-

Per baptismū xpi efficiuntur filij dei.

Sala. iii.

Ibidem.

In corporali velamento mulieris qd figuret

In q potest homo interior cognoscere

plte / cum cōiuge vetitum manducate subtrahitur
ut lumen oculorū eius non sit cū illo. ac sic ab illa
illustratione veritatis ambo nudati: atq; apertis
oculis cōscientie: ad videndū / q̄ in honeste / atq; in
decore remanserint: tanq; folia dulciū fructuum /
sed sine ip̄is fructibus: ita sine fructu boni operis
bona verba cōtexunt. vt male vsuētes quasi bene
loquēdo cōtegant turpitudinem suam.

Ex lib. de ge-
nē ad itam

Alicet subtilissime differatur ip̄am mētē homi-
nis / in qua factus est ad imaginē dei: quā scilicet
cet rationalē vitam distribui in eterne p̄templatio-
nis veritatē et in quā dā rerum tēporaliū admini-
strationem atq; fieri quasi masculum et feminam
illa parte cōsultente / hac obtemperante: in hac ta-
men distributione / non recte dicitur imago dei / nisi
illud qd inheret cōtemplādē incōmutabili verita-
ti. In cuius rei figura Paulus ap̄lus / virū tm̄ di-
cit imaginē et gloriā dei. Mulier autē (in q̄) gloriā
virī est. Itaq; q̄uis hoc in duobus hoib; diuer-
si sexus / exterius scdm corpus figuratū sit / quod
etiā in vna hoīs mente interius intelligit: tñ et fe-
mina / que corpore femina est / renouat etiam ip̄a
in sp̄itu mētis sue in agnitione dei scdm imaginē
eius qui creauit. vbi nō est masculus et femina. Si
cut autē ab hac gratia renouationis / et reforma-
tione imaginis dei non separantur femine (q̄uis in
seru corpore earū aliud figuratū sit / ppter quod
solus vir dicitur imago et gl̄ia dei) (sic et in ip̄a p̄-
ma p̄dictione hoīs / fm̄ id qd et femina homo erat:
habebat vtiq; mētē suā / eandēq; rationalē / fm̄
quā ip̄a facta est ad imaginē) sed ppter vnitatem
cōiunctionis fecit deus (in q̄) hoīem ad imaginē
dei. Ac ne quisq; putaret solū sp̄itū hoīs factum
(q̄uis scdm solū sp̄itū fieret ad imaginē dei): fe-
cit illū (inquit) masculū et feminā fecit illos: vt iā
etiā corpus factū intelligat. Rursus ne quisq; ar-
bitraret ita factū / vt in hoīe singulari vterq; sex
exprimeret (sicut interdū nascitur quos Andro-
ginos vocant) ostēdit se singulārē numerū ppter
cōiunctionis vnitatē posuisse. et qd de viro mulier
facta est (sic postea manifestat) et iō pluralē nume-
rū p̄inuo subiicit / dicens. Fecit eos et b̄ndixit eis.

Ex lib. de tris-
nitate. vii.

Faciamus hominē ad imaginē et similitudinē
nostrā. Et faciamus. et nostrā: pluraliter dictū est
et nisi ex relatiuis accipi nō oportet. Nō enī vt fa-
cerent dii. aut ad imaginē et similitudinē deoz:
sed vt facerent pater et filius et sp̄s sc̄tus. Ad ima-
ginē ergo patris et filij et sp̄is sancti: vt subssi-
deret homo imago dei. Deus autē trinitas. Sed
quia nō oimodo equalis fiebat illa imago dei / tā-
q̄ nō ab illo nata: sed ab eo creata: huius rei signi-
ficandē causa ita imago est / vt ad imaginē sit. Ad
est non equatur paritate: sed quadam similitudi-
ne accedit. Non enī loz interuallis: sed similitu-
dine acceditur ad deū. et dissimilitudine receditur
ab eo. Sūt enī qui ita distinguūt / vt imaginē ve-
lūt esse filiū. hoīem vero non imaginē: sed ad ima-
ginē. Fecit autē eos ap̄ls / dicens. Vir quidē
nō debet velare caput. Nū sit imago et gloriā dei.
Non dicitur ad imaginē: sed imago. Quē tamē ima-
go / cū alibi dicitur ad imaginē: non quasi ad filiū di-
cit. q̄ imago equalis est patri. alioquin nō diceret /
Ad imaginē nostrā. Quomodo enī nostrā: cū fili-
solus imago patris sit: Sed ppter imparē (vt di-
ximus) similitudinē dictus est homo ad imaginē
Et ideo nostrā: vt imago trinitatis esset homo.
Non trinitati equalis / sicut filiū patri: sed acce-
dens (vt dictū est) quādā similitudine. sicut in di-

Nō loz
interuallis
s̄ similitu-
dine acce-
dit ad deū

Propter
imparē si-
militudinē
dictur hō
ad ymagi-
nem.

stantibus significat quēdā vicinitas: non loci: sed
cuiusdā imitationis. Ad hoc enī et dicitur reforma-
mini in nouitate mētis vestre. Quibus item dicit.
Estote itaq; imitatores dei / sicut filij dilectissimi.

Colo. iii.

Nouo enim hominē dicit. Qui renouat in agniti-
onem dei scdm imaginē eius qui creauit eum.
Neq; inscite distinguūt qd aliud sit imago et simi-
litudo dei: aliud / ad imaginē et similitudinē dei
qd nō ita est intelligendū quasi homo nō dicitur
imago dei. (cū dicat ap̄ls: vir quidē nō debet vela-
re caput: cū sit imago et gloriā dei): sed dicit etia
ad imaginē dei. qd vniūgenit? non dicit: qui tantū-
modo imago est. non ad imaginē. [Non enī
vir ex muliere est: sed mulier ex viro. Et enī nō est
creatus vir ppter mulierē. sed mulier ppter virū.]

Ex libro. i. re-
tractationū.

Fecit deus hominē ad imaginē suam. Ut quē
admodū ipse per omnipotentia suam / p̄est vni-
uerse creature: sic homo per intelligentia (qua etia
am creatorē suum cognoscit et colit) p̄est omi-
bus terrenis animalib; . fecit illi etia adiutoria fe-
minā. Nō ad carnalē p̄cupiscentia: (quādoquidē
nec corruptibilia corpora tunc habebant / anteq̄
eos mortalitas inuaderet pena p̄cti): sed vt habe-
ret et vir gloriā de femina (cū ei p̄staret ad deū. se-
q̄ illi p̄beret imitandū in sc̄ritate atq; pietate) si
cut ipse esset gloriā dei: cū eius sapientia seque-
retur.

Ex lib. de ca-
thezandis
rudibus.

Femina facta dicit in adiutoria viri / vt copula-
tione spiritali / spiritales fetus ederet. (id est bona
opera diuine laudis). dū ille regit: hec obtempe-
rat. Ille a sapientia regit: hec a viro. Caput enī vi-
ri christus et caput mulieris vir. Ideoq; dicitur.
Non est bonū solū hominē esse. Ad hoc enī bonū
erat / qd fieret: vt non solū anima corpori domina-
retur (quia corpus seruile locū obrinet) sed etiam
virilis ratio subiugaret sibi animalē partē suā. per
quod adiutoria imperaret corpori. Ad huius rei
exemplū femina facta est. quā rerum ordo subiū-
gat viro: vt qd in duobus hominibus euidentius
apparet. (id est masculo et femina) etia in vno ho-
mine cōsiderari possit. vt appetitum anime (per
quē voluptates corporis operamur) habeat mēs
interior tanq; virilis ratio subiugatum. Sic debet
vir feminā regere. nec eā permittēre d̄nari in virū

Ex lib. cōtra
manicheos.

Cur mul-
ier facta sit
in adiutoria
um viri.

Quod vbi cōtingit pueria et misera domus est. Por-
mo ergo demonstrauit deus hominē q̄to melior es-
set pecorib; et oib; irrationalib; aiantibus. Sed
hec facilis ratio est. Cito enī homo intelligit se me-
liorē esse pecorib;. Illa est difficilis ratio / qua in-
telligit in seipso aliud esse rationale qd regit: aliud
aiale seu irrationale qd regit. Et qm̄ hoc secretio
re sapientia videt: ipsam visionem secretam / nō
mine soporis significari arbitroz: quē imitit de? in
Adam / qm̄ et mulier facta est. Ut enī hoc videat:
nō est opus istis oculis corporis: s; q̄nto quisq; ab
istis visibilib; reb; ad interiora itelligētie secesse-
rit: (hoc est autē q̄si obdormiscere) tāto melius et
sincerius illū videt. Ip̄a enī cognitio / qua itelligit
aliud in nobis esse qd ratione d̄nēf: aliud qd rōnē
obteperet. Ip̄a q̄ cognitio / veluti effectio mulieris
est de costa viri / ppter p̄iunctionē significandā. De-
inde vt q̄sq; huic sue p̄ti recte d̄nēf et fiat q̄si p̄iuga-
tus in seipso: vt caro nō cōcupiscat aduersus sp̄m:
sed sp̄itū subiugēt. (i. p̄cupiscētia carnalis nō ad-
uerlet rōnē: sed poti? obteperādō desinat esse car-
nalis): opus habet perfectam sapientiam. Lulus
cōtēplatio / quia interior est et secretior: et ab om-
ni sensu corporis remotissima: cōueniēter etia ista
soporis noīe intelligi potest. Tunc enī ordinatis-

Ubi femia
d̄nāf in vi-
rū misera
dom? est.

Ubi se-
creta noīe
soporis si-
gnificat.

Quid sit
mixtio ef-
fectio mu-
lieris de co-
sta viri.

Ad Corinthios. Epistola. j.

Quoniam ordina-
tissime ca-
put mulie-
ris est vir.
sime caput mulieris est vir: cui caput viri est xps /
qui sapientia dei est. Si pariat ista filios: quibus cum
doloribus / et se ad virum suum convertat / ut ei ipse dñe-
tur: tunc enim potest cognosci / non alia parte in nobis
primere ad auctorem dei / et alia ad gentem tenebrarum
(sicut isti dicunt) sed potius et illud quod regendi ha-
bet potestate in homine: et illud inferius quod regendum
est / ex deo esse. sicut apostolus dicit.

Uterutrum neque vir sine muliere. neque muli-
er sine viro in domino. Nam sicut mulier devi-
ro: ita et vir per mulierem. omnia autem ex deo
vos ipsi iudicate: decet mulierem non vela-
tam orare deum? Nec ipsa natura docet
vos. Quid vir quod de se comam nutriat igno-
minia est illi: mulier vero si comam nutri-
at gloria est illi. quoniam capilli pro ve-
lamine ei dati sunt.

Ex lib. de ori-
gine aie ad
renatum.

Sicut enim mulier ex viro: ita et vir per mu-
liem. quia mulier ex viro facta est: ut etiam
vir per mulierem postea nasceretur. Si autem
victoria dividit / ut dicat mulierem ex vi-
ro esse idem corpus: ex deo autem secundum animam et spiritum
quomodo erit verum quod ait apostolus. (Dicit autem ex deo)
si mulieris corpus ita est ex viro ut non sit ex deo?
Quapropter (ut apostolus potius verum loquatur quam iste
apostolus preferat) mulier ex viro est: sive secundum corpus
sive secundum totum. quod constat humana natura. Nihil enim
horum tanquam certum affirmamus: sed quod horum verum sit
adhuc quærimus. Et vir per mulierem: sive ex parte to-
ta hominis natura dicatur que per mulierem nascitur: sive so-
la caro. Unde adhuc quæstio est. Dicit tamen ex deo. Quia
nulla questio est. id est corpus et anima et spiritus et viri
et mulieris. Et si enim non ex deo nata vel tracta sunt
vel manarunt (ita ut ei nature sint): tamen ex deo sunt.
Quo enim creatura: partita: facta sunt: ab illo habent ut sint.
Si quis autem videtur contumaciter esse: nos ta-
lem consuetudinem non habemus: nec ecclesia
dei. Hoc autem precipio: non laudans quod non
in melius sed in deterius convenitis.

Ex lib. de ope
monachorum.

Quid autem iniquus / qui velle sibi obtempera-
re a minoribus / et nolle obtemperare maio-
ribus? Apostolus dico. Non nobis. Intimam
etiam comam nutriat. Quia ille nec disputa-
re oino voluit / dicens. Si quis autem vult contumaciter ef-
se: nos talem consuetudinem non habemus neque ecclesia
dei. Hoc autem precipio. ut sciamus non differentis sollicitudinis
requat: sed precipitis auctoritas attendat. Nam et
hoc / quo primus quod: ita aperte contra apostoli precepta co-
nari: An ita vacandum est / ut nec totos operentur?
An quod angelicas volucres imitari se dicunt / quasi de
pilari timere ne volare non possint? Vereor / in huius
tium plura dicere propter quosdam crinitos fratres.
quorum propter hoc multa et pene omnia veneramur. Sed
quo magis eos in christo diligimus: eo sollicitius admo-
nemus. Neque enim metumus / ne humilitas eorum respu-
at admonitionem nostram: quicquid enim et nos a talibus: ubi
forte titubamus aut aberramus: cupimus admoneri
Hoc ergo admonemus ita sanctos viros: ne stultis va-
norum argumentationibus moveantur. et eos in hac per-
uersitate imitentur / quibus sunt in ceteris longe disti-
miles. Illi autem venale circulerentes propter christum
timet ne villior habeatur tota scituras: quam comata. Ut
videlicet quod eos videt: antiquos illos quos legimus
cogitet. Samuel et ceteros qui non tudebant. Nec
cogitant quod interfuit inter illud prophetici velamen

tum / et hanc evangelii revelationem. de qua dicit
apostolus. Cum transieris ad christum: auferes velamen. Quod
enim significabat velamen interpositum inter faciem
Moysi et aspectum populi israel: hoc significabat etiam
illis temporibus coma sanctorum. Nam idem apostolus etiam co-
mam per velamento esse dicit. cuius auctoritate isti viri
guntur. Aperte quippe ait. Vir quidem si comatus sit:
ignominia est illi. Quam ignominiam (inquirit) su-
scepimus merito peccatorum nostrorum: ad hoc obtinendos
simulacra humilitatis / umbraculum. ut sub eo proponat
venale typum: quasi apostolus superbia doceat: cum dicit.
Omnes viri orantes aut prophetantes velato capite: consue-
dit caput suum. Et vir quidem non debet velare caput
cum sit imago et gloria dei. Qui ergo dicit / non debet.
Nescit forte docere humilitatem. Sed si hanc igno-
miniam tempore evangelii / quod erat sacramentum tempore
prophetie: per humilitatem istam appetit: tondeat. et cilic-
tio caput velent. Sed non erit tunc species illa vena-
lis. Quia saxon / non cilicio: sed coma velabatur.
Primum quidem conveniatis vobis in ec-
clesia: audio scissuras esse. et ex parte cre-
do. Nam oportet et hereses esse: ut et quod pro-
bati sunt manifesti fiant in vobis.

Ex lib. de clu-
tate dei. xviii.

Videns diabolus: replea demonum deserti / et
in nomen liberatis mediatoris currere
genus humanum: hereticos movit. Quod sub
vocabulo christiano / doctrine resisterent
christiane. qui possent indifferenter sine ulla correctio-
ne haberi in civitate dei. sicut civitas confusionis
indifferenter habuit philosophos / inter se diversa et
adversa sentientes. Qui ergo in ecclesia christi morbidum
aliquid pravumque sapiunt: si correcti ut sancti / rectius
sapiant / resistunt contumaciter: suam pestiferam et mor-
tiferam dogmata emendare nolunt: sed defendere per-
stunt: heretici sunt. et foras exeat / habent in ex-
ercitibus inimicis. Etiam sic quippe veris illis catholi-
cis membrum christi malo suo possunt: dum deus vult et ma-
lis bene. et diligentibus eum / omnia cooperantur in bonum.
Inimici enim omnes ecclesie quolibet errore cecent vel
malicia depravetur si accipit potestatem corpora
liter affligit: exercet ei patientiam. Et tamen modo
male sentiendo adversant: exercet ei sapientiam. Ut
autem etiam inimici diligant: exercet ei benivolentiam:
aut etiam beneficentiam. siue suadibili doctrina cum eis
agat: siue terribili disciplina. Ac per hoc diabolus / prin-
ceps ipse civitatis / adversus peregrinantes in hoc
mundo / civitatem dei: vasa propria commovendo:
nihil ei nocere permittitur.

Describit
hereticos

Hereticis
deus bene
vult ad viri-
litatem ca-
tholicam.

Inimici
ecclesie quo-
exercet pa-
tientiam ei?
sapientiam et
benivolentiam.

Ex lib. de clu-
tate dei. xvi.

Hereticorum genus / callidum: non spiritu sapientie: sed im-
patientie. quo solent hereticorum feruere primordia et
pacem perturbare sanctorum. Sed hec omnia / in usu cedunt
proficientibus. Iuxta illud apostoli. Oportet et hereses
esse: ut probati manifesti fiant in vobis. Unde etiam
dictum est: filius eruditus sapiens erit. imprudens autem mi-
nistro vult. Multa quippe ad fidem catholicam pertinen-
tia / dum hereticorum callida iniquitate exagitantur:
ut adversus eos defendi possint. et considerant di-
ligenter. et intelligitur clari et instantius predicant. et
ab adversario mota quæstio / discendi existit occasio.
Sed malus frater in filio suo (hoc est in opere suo)
puer est. (id est servus) fratrum suorum. cum ad exercita-
tionem patientie / vel ad perfectum sapientie scienter
utuntur malis boni.

Que vult
tas sequi
ex iniqui-
tate here-
ticorum.

Quoniam verissime dictum est. Oportet hereses
esse multas ut probati manifesti fiant inter vos: vta-
mur etiam isto divine providentie beneficio. Ex his
enim hominibus heretici sunt / qui etiam si essent in eccle-

Ex libro de ve-
ra religione.
Unde fiat
heretici.

fia / nihilominus erraret. **¶** Autē foris sūt / pluri-
mum profunt. non verū docendo qđ nesciunt: sed
ad verū querendū / carnales: et ad verū aperiendū
spiritalis catholice excitando. Sunt enī inume-
rabiles in sancta ecclesia deo pbatī vtrī. Sed ma-
nifesti non fiunt inter nos / qđ iperitīe nostre te-
nebris delectatī dormire malumus: qđ lucē verita-
tis intueri. Quapropter multi / vt veritatē dei vī-
deant et gaudeāt: per hereticos de somno excitā-
tur. Utamur ergo etiā hereticis. Non vt eorū ap-
probem⁹ errores: sed vt catholicā disciplinā ad-
uersus eorum insidias asserētes: vigilantiores et
cautiores simus. etiam si eos ad salutem reuoca-
re nō possumus.

¶ Quāvis inter se nō sentiāt / iudei ab hereticis.
et ipsi heretici alij ab alijs: vna tamen cōdictione
seruitutis / vel ad aliquā attestatiōem / vel ad ali-
quā probationē viles sunt ecclesie. Nam et de he-
reticis dictum est. **¶** Oportet et hereses esse. vt pro-
bati manifesti fiant inter vos.

¶ Vasa mortis in arcu suo dñs parauit. Queri po-
test. **¶** Que sunt vasa mortis. An forte heretici? **¶** Nā
et ipsi ex eodē arcu. (id est ex eisdē scripturis) in
aias / nō charitate inflāmandas: sed venenis per-
mendas insillunt. **¶** Nō cōtingit nisi pmeritis.
¶ Propterea diuine puidētie etiā ista dispositio
tribueda est. nō quia ipsa pctōres facit: sed quia ip-
sa ordinat cū peccauerint. **¶** Malo enī voto / p pec-
catū legētes / male cogitū intelligere. vt ipsa sit
pena peccati. quorū tamē morte / filij catholice ec-
clesie / tanqđ quibusdā spiniis / a somno excitātur. et
ad intelligētiam diuinā scripturarū proficiunt.
¶ Oportet enī et hereses esse. vt pbatī (inqt) mani-
festi fiant inter vos. **¶** Hoc est / inter homines. cum
manifesti sint deo.

¶ Multi qui optime possunt scripturas diuine scē-
re / et tractare / latebant in populo dei. nec asse-
bant solutionē questionū difficultiū: cū calūniator
nullus obstarēt. **¶** Nūquid enī perfecte de trinitate
tractatū est / anteqđ oblatrarent arriani? **¶** Nūquid
perfecte de penitētia tractatum est / anteqđ obfiste-
rent nouatiani? **¶** Sic nec pfecte de baptisate tra-
ctatum est: anteqđ cōtradicerent foris positi reba-
ptizatores. **¶** Nec de ipsa vnitatē xpī enucleate di-
ctū est. nisi posteaqđ separatio illa vrgere cepit fra-
tres infirmos. **¶** Ut etiā illi qđ nouerant hec tractare
atqđ dissoluere / ne perirēt infirmi sollicitati questio-
nibus impiorū: sermonib⁹ et disputationibus suis:
obscura legis in publicū deduxerunt. **¶** Hinc apls.
¶ Oportet (inqt) et hereses esse. vt probati mani-
festi fiant inter vos.

¶ Cōgregatio Taurozū inter vaccas populorū
vt excludatur hij qui pbatī sunt argēto. **¶** Tauros
vocās ppter superbā dure indomiteq; ceruicis.
¶ Significat enī hereticos. **¶** Vacas autē populorū
seductiles aias intelligendas puto. quia facile se-
quūtur hos tauros. **¶** Non enī vniuersos populos
seducūt (in quib⁹ graues et stabiles sūt. Unde scri-
ptum est. **¶** In populo graui laudabo te: sed in eis
populis / quos inuenerint vaccas. **¶** Ex his enī sūt
qui penetrāt domos / et captiuas ducūt muliercu-
las / oneratas pctis. qđ ducūtur varijs desiderijs.
semp discētes. et ad veritatis scientiā nūqđ pueni-
entes. **¶** Nō autē ait idē apls. (Oportet et hereses
esse / vt pbatī manifesti fiant in vobis) hoc etiā hic
sequit vt excludant hij qđ pbatī sunt argēto. (id est
qui pbatī sunt eloquijs dñi) (Eloquia qđpe dñi /
eloquia casta. argentū igne pbatū rē.) **¶** Nā / Ex-

cludatur dictū est. **¶** Appareāt: et emineāt: qđ ait il-
le. **¶** Manifesti fiant. **¶** Unde in arte argētaria / Ex-
clusores vocātur / qđ de cōfusione masse nouerunt
formā vasis exprimere. **¶** Multi enī sensus sctarū
scripturarū latent. et paucis intelligentiorib⁹ noti-
sunt. nec asserūtur cōmodius et acceptabilis: nisi
cū respōdendi hereticis cura cōpellit. **¶** Tūc enī
etiā qui negligūt studia doctrine: sopore discusso /
ad audiēdi excitant diligentiā: vt aduersarij resel-
lātur. **¶** Deniq; qđ multi scripturarū sctarū sensus de
deo xpō asseri sunt cōtra fortinū. **¶** Qđ multi de boie
xpō cōtra Manicheū. **¶** Qđ multi de trinitate contra
Sabellū. **¶** Qđ multi de vnitatē trinitatis aduersus
Arrianos / Eunomianos / Macedonios / qđ mul-
ti de catholica ecclesia toto orbe diffusa. et de ma-
lorū pmixtione vsq; in finē seculi / qđ bonis in sacra-
mentorū ei⁹ societate nō obsint: aduersus Dona-
tistas et Luciferianos / aliosq; (si qđ sunt) qui simili
errore a veritate dissentiūt. **¶** Qđ multi cōtra ceteros
hereticos. quos enumerare / vel cōmemorare / ni-
mis longū est. et pienti operi nō necessariū. **¶** Quorū
tamen sensū pbatī assertores / aut prius laterēt
aut nō ita eminerent: vt eos eminare fecerūt super-
borū cōtradictiones. quos velut tauros. (id est in
go discipline pacifico / leniq; nō subditos) cōmēo-
rat apls. **¶** Vbi talem dicit ad episcopatū eligendū
vt potēs sit exhortari in doctrina sana / et cōtradi-
cētes redarguere. **¶** Sūt enī multi nō subditi: vt sūt
tauri / elatione ceruicis / impatiētes aratri atq; do-
ctrine. vaniloqui. et mētis seductores. **¶** Has mētes
significauit iste psalm⁹ appellatione vaccarū. **¶** Ad
hanc qđ vtilitatē / puidētia diuina pmittit tauros
cōgregari inter vaccas populorū: vt excludant. (id
est vt emineant qđ pbatī sunt argēto.) **¶** Ad hoc enī
hereses sinunt esse / vt pbatī manifesti fiant.

¶ Oportet enī et hereses esse: vt pbatī (inqt) ma-
nifesti fiant in vobis. **¶** Sic vasa ire / locis cōgruis / et
tēporib⁹ ordinant: vt etiā de spīs notas faciat de-
us diuinitas glīe in vasa misericordie / que de massa
eiudē dānationis fiunt in honorē grā illi⁹: nō me-
ritis suis. **¶** Ille qđpe donat pdesse nobis / non solū
qđ docet veritas: verū etiā qđ obstrept vanitas.
vt cū respōdet inquietissime vanitati: auscultetur
sincerissime veritatē.

¶ Ideo diuina puidētia / multos diuersi erroris
hereticos esse pmittit. **¶** Ut cū insultāt nobis et iter
rogāt nos ea qđ nescim⁹: vel sic discutiamus pigri-
tiam. et diuinas scripturas nosse cupiamus. **¶** Pro-
pterea et apls dicit. **¶** Oportet multas hereses esse
vt pbatī manifesti fiant inter vos. **¶** Nō enī deo pba-
tī sunt. qđ bene possunt docere. sed manifesti hoib⁹
esse nō possunt / nisi cū docēt. **¶** Docere autē nolunt /
nisi eos qđ doceri querūt. **¶** Sed multi ad querendū
pigri sūt: nisi p molestias et insultationes heretico-
rū quasi de somno excitētur. et de iperitīa sua eru-
bescāt sibi. et de illa iperitīa sua periclitari se senti-
ant. **¶** Qui hoies / si bone sūt fidei: nō cedunt hereti-
cis. sed quid eis respondeant / diligēter inquirūt.
¶ Nec eos deserit deus vt petentes accipiat et que-
rentes inueniant / et pulsantib⁹ apperiat.

¶ Heretic⁹ est / qđ alicui⁹ tēporalis cōmodit maximē
glīe / pncipatusq; sui grā / falsas ac nouas opi-
niones vel gignit vel sequit. **¶** Ille autē qđ huiusmo-
di hominibus credit: homo est imaginatione qua-
dam veritatis ac pietatis illus.

¶ Conuenientib⁹ ergo vobis in vnū: iā nō
est dñicā cenā māducare. vnusquisq;
enī suā preoccupat cenā ad manducandū

Excluso =
res sūt do-
ctores.

Episcopū
oportet he-
reticis di-
sputate
resistere.

Ex libro 3 in
mucā legioz
pphetarū.

Itē ex lib. 1.
Manicheos

Heretici
psūt ad ex-
cunēdā pi-
griciā no-
stram.

Ex lib. de vi-
tutib⁹ credēdi

Quis sit
hereticus.

Ex libro 3 in
mucā capi-
tulo. xii.

Heretici
viles sunt
ecclesie.

Extracatu.
p. vii.

Heretici
sunt vasa
mortis.

Heretici
sunt tanqđ
spine.

Extracatu.
p. liii.

Heretici
fuerunt ca-
scribēdoz
librorum.

Obscura
legis in pu-
blicū cur-
deducta
sunt.

Extracatu.
p. lxxv.

Tauri si-
gnificant
hereticos.
Vaccę sūt
seductiles
anime.

ps. xxxiii.
ii. Thimo. 3

Eloquia do-
mini sūt ar-
gētū igne
pbatū.

Ad Corinthios. Epistola. i.

a

Et alius quidē esurit: alius autē ebri⁹ est

Ip̄am acceptionē eucharistie dñicam cenā vocat. Illud itaq; mouere potuit hoies: vtrū iam refecti de illo vel offerrent vel sumeret eucharistiā qđ in euāgelio dicit: cū autem illi māducarent. Accepit Iesus panē et benedixit: cum etiā superius dixisset.

Wanh. xxi

In hono-
re sacramē-
ti a solis ie-
iunius sumi-
tur dñicuz
corpus.

Quare
xps vltio i
stituit et de-
dit sacramē-
tū eucha-
ristie suis
apostolis.

Cū sero autem factū esset / recubebat cum duode-
cim. et māducantibus dixit: qm̄ vnus ex vobis tra-
det me. Post enī tradidit sacramentū. Et liquido
patet / quādo primo acceperūt discipuli corpus et
sanguinē dñi: nō eos acceperūt ieiunos. Nunqd tñ
ppter ea calūniādū est vniuersē ecclesie / qđ a Iesu-
nis semp accipit: Et hoc enī placuit spiritui scđo:
vt in honorem tanti sacramēti / in os xp̄iani prius
dñicum corpus intraret / qđ ceteri cibi. Nam ideo
per vniuersū orbē mos iste seruatur. Neq; enī / qđ
post cibos dedit dñs: propterea pransi aut cenati
fratres / ad illud sacramētum accipiendū accedere
debent. aut sicut faciebāt quos ap̄ls arguit et emē-
dat mensis suis ista miscere. Namq; saluator / quo
vehementius p̄mēdaret mysterij illius altitudinē:
vltimū voluit hoc insigere cordib⁹ et memorie dī
scipulorū. a quib⁹ ad passionē digressus erat. Et
ideo nō precepit quo deinceps ordinē sumeret vt
apostolis (per quos ecclesias dispositurus erat)
seruaret hunc locum.

Nunqd domos nō habetis ad māducā-
dū et bibendū: aut ecclesiā dei cōtemni-
tis. et cōfunditis eos qui nō hñt. Quid
dicā vobis. Laudo vos: i hoc nō laudo

Ex lib. q̄stio-
nū leuitici li-
tulo. lix.

Ecclesia hoies sunt. de quib⁹ dicit. Ut
exhiberet sibi gloriosā ecclesiā. Hoc tñ
vocari etiā ipsam domū orationū / idē
ap̄ls testis est. Ubi ait. Nunqd domos
nō habetis ad māducandū et bibendū: an ecclesiā
dei cōtemnitis: Et hoc quotidian⁹ loquēdi vsus
obtinuit: vt in ecclesiā prodire / aut ad ecclesiā cō-
fugere nō dicat: nisi qui ad locū ip̄m / parietesq; p-
dierit: vel pfugerit / qđ ecclesie p̄gregatio cōtinet.

H

Ego autē accepi a dño qđ et tradidi vo-
bis. qm̄ dñs noster Iesus xps in qua no-
cte tradebat accepit panē. et gr̄as agēs
fregit et dixit. Hoc est corpus meū: qđ p
vobis tradetur. Hoc facite in meā p̄me-
morationē. Similiter et calicem. postqđ
cenauit dices. Hic calix noui testamen-
tum est in meo sanguine. Hoc facite quo-
tienscūq; bibetis: in meā cōmēorationē

Ex lib. q̄stio-
nū numeri.
ti. xxxiii.

Secutus est dñs ad Moysen et aaron:
dicens. Ista distinctio legis: (quecūq;
cōstituit dñs). Proculdubio nō est dī-
stinctio nisi inter aliqua duo vel plura.
Istā singularitas distinctionē nō requirit. Nec dī-
stinctionē cuiuslibet rei cōmemorauit. Sed addi-
dit: Agis: et secur⁹ adixit: quecūq; p̄stituit dñs
(precipiendo vtiq; nō creādo). Nā etiā nōnulli in-
terpretes (quecūq; precepit dñs) trāstulerūt. Si
ergo hec est distinctio legis quecūq; p̄cepit dñs:
p̄culdubio / magna est ista distinctio et recte intel-
ligit duo testamēta distinguere. Eadē quippe sūt
in veteri et nouo. ibi obumbrata: hic reuelata. Ibi
p̄figurata: hic manifestata. Nā nō solū sacramē-
ta diuersa sunt: verū etiā p̄missa. Ibi vident tēpo-

ralia p̄poni / qbus spiritale p̄missū occulte signifi-
cet. Hic autē manifestissime spiritualia p̄mittuntur
et eterna. Tēporaliū autē bonorū / atq; carnaliū /
et spiritualiū atq; eternorū qđ clarior certiorq; distin-
ctio: qđ passio dñi nostri Iesu xp̄i. in cui⁹ morte satis
cōstitit / non istā terrenā trāsitoriamq; felicitatē a
dño deo p̄ magno munere sperandā et optādam
esse. qñquidē in vniuerso filio suo (quem tāta illa
p̄peti voluit) lōge aliū a se peti / expectariq; opor-
tere: aptissima distinctione declarauit.

Hoc ergo sacrificiū (vbi sacerdos est vltima)
redemit nos fuso sanguine creatoris. Non tñ nos
creauit cū sanguine: sed redemit sanguine. Creauit
enī nos in p̄ncipio qđ erat verbū. et verbū qđ erat
apud deū. et de⁹ erat verbū. Ab hoc creati sumus
Sermo cōtextus adisgit. Omnia p̄ ip̄m facta sūt.
et sine ip̄so factū est nihil. Hoc est quo creati sum⁹
Quo vero redēpti: Audi. Qđ factū est (in qđ) in eo
vita est. Et vita erat lux hoim. et lux in tenebris lu-
cet. et tenebre eā nō cōprehenderūt. Adhuc illud
dicit qđ incōmutabile semp manet adhuc de⁹ est.
Adhuc illud dī cui vidēdo / corda mūdanda sunt.
Unde autē mūdant: nōdū dicit. Lux (in qđ) lucet
in tenebris. et tenebre eā nō cōprehēderūt. Sed
vt nō sint tenebre. possintq; p̄prehēdere. (tenebre
enī p̄ctores. tenebre infideles.) Ut qđ nō sint tene-
bre. possintq; cōprehēdere: verbū caro factū est. et
habitauit in nobis. Videte verbū. videte verbum
carnē. verbū ante carnē. In p̄ncipio erat verbū. et
apud deū de⁹ erat. et oia p̄ ip̄m facta sūt. Ubi hic
sanguis: Ecce tā auctor tu⁹: sed nondū est p̄cisi-
tū. Unde ergo redemptus: Quia verbū caro fa-
ctum est. et habitauit in nobis.

Quomodo nos amasti p̄ bone / qđ filio tuo vni-
co nō peperisti: sed p nobis ip̄is tradidisti eum:
Quomodo nos amasti: p quib⁹ ille nō rapinā arbi-
tratus est: esse se equalē tibi: Factus est subdit⁹ vsq;
ad mortē: mortē autē crucis. Vnus ille in mortuis
liber potestātē habēs ponēdi aiām suā. et p̄tatem
habēs iterū sumēdi eā. p nobis tibi victor et victi-
ma. et ideo victor / qđ victima. Pro nobis tibi sacri-
ficiū et sacerdos. et iō sacerdos / qđ sacrificiū: facies
tibi nos de suis filios. de te nascēdo. nō p̄tendo.

Quā hoc dñs p̄mēdauit. De carne sua locutus⁹
et dixerat. Ipsi qđ māducauerūt carnē meā: nō ha-
bebit in se vitā eternā. Et ait. Verba qđ locutus sū
vobis / sp̄s est et vita. Spirituāliter intelligite qđ lo-
cut⁹ sum. Nō hoc corpus qđ videtis māducaturū
estis et bibiturū illū sanguinē / quē fusi sūt qđ me cru-
cifigēt. Sacramētū aliqđ vobis cōmēdauit. sp̄i-
rituāliter intellectū viuificabit vos. et si necesse est vt
sibilis illud celebrari: oportet tñ et iuisibilis itelligi

Ego sū panis viuus / qđ de celo descēdi. P̄xit se
panē qđ de celo descēdit. Hortās vt credam⁹ in eū.
Credere enī in eū: hoc est māducare panē viuū.
Qui credit: māducet. Inuisibiliter saginat⁹: qđ inui-
sibilis renascit⁹. Infās int⁹ est. Nou⁹ int⁹ est. Ego
sū panis viu⁹ / qđ de celo descēdi. Ideo viu⁹: qđ de-
scēdi de celo. de celo descēdit et māna. Sed māna
vmbra erat. Iste veritas est. Amen amen dico vo-
bis. Ipsi māducaueritis carnē filij hois et biberitis
eius sanguinē: nō habebitis vitā in vobis.

Quomodo qđ edat. et quisnā mod⁹ sit mādu-
cādi istū panē: ignoratis. Uerū tñ nisi māducaue-
ritis carnē filij hois et biberitis ei⁹ sanguinē: nō ha-
bebitis vitā in vobis. Nec non vtiq; cadaueri-
bus: sed viuētib⁹ loquebatur. Unde ne istam vt
tam intelligentes: et de hac relitigarent: secutus

passio xpi
ē distinctio
bonorū tē-
poraliū et
spiritualiū.

Ex libro de
sacrificio ve-
spertino.

Johan. i.

Tenebre
sunt pecca-
tores.

Ex libro. i.
confessionū.

Ex tractatu
p̄ti. xxviii.

Johan. vi.

Ex trac. euā-
gelij p̄m iōā.
xxvi.

Credēdus
in xpm est
māducare
ip̄m sp̄i-
rituāliter.

Johan. vi.

Itē ex eodē
trac. habito
de scđo lauro
tio.

Capitulū. xj. Foliū. ciij.

adunxit. Qui manducat meā carnē et bibit meum sanguinē: habet vitam eternā. Hanc ergo non habet / qui istum panem non manducat nec istū sanguinē bibit. Nam temporalē vitam / sine illo habere homines possunt: eternā vero omnino non possunt. Qui ergo non māducat eius carnē. nec bibit eius sanguinē: non habet vitam in se. Et qui manducat eius carnē et bibit eius sanguinē habet vitam eternā. Ad utrūq; autem respondit. Qd dixit eternam. Non est ita in hac esca / quā sustentande huius temporalis vite causa sumimus. Nam qui eā non sumpsit: non viuet. Nectamen qui eā sumpsit: viuet. Sicut enī potest / vt senio vel morbo. vel aliquo casu / plurimi et qui eam sumpsit / moriatur. In hoc vero cibo et potu. (id est corpore et sanguine dñi) Non est ita. Nam et qui eā non sumit / non habet vitā. et qui eā sumit: habet vitam et hanc vtiq; eternā. Sicut misit me (inquit) viuēs pater. et ego viuo ppter patrē. Et qui manducat me: et ipse viuet ppter me. Participatio filij: per unitatem corporis eius et sanguinis. qd illa manducatio potatioq; significat: nos efficit meliores. Quimur ergo nos ppter ipm / manducantes est id est ipm accipientes eternam vitā: quam nō habebamus ex nobis. Et ergo quisq; viuat propter me: participatio facit quā māducat me. Ego itaq; humiliatus viuo ppter patrem: ille erectus viuit propter me.

Exposuit itaq; modum attributionis huius et doni sui / quomodo daret carnem suā manducare dicens. Qui manducat meā carnē et bibit meum sanguinē: in me manet / et ego in illo. Signū quia manducauit et bibit hoc est. Si manet: et manetur. Si habitat: et inhabitatur. Si siceret: vt non de seratur. Hoc ergo nos docuit et admonuit mysticis verbis / vt simus in eius corpore sub ipso capite. in mēbris eius edentes carnem eius: non relinquētes unitatem eius. Hoc ergo totū ad hoc nobis valeat / vt carnem christi et sanguinem christi non edamus tantū in sacramento (qd et multi mali) sed vsq; ad spiritus participationē māducem et bibamus. vt in dñi corpore tanq; membra maneamus. et eius spiritu vegetemur. Quomodo māsit in illo scūs Laurentius (cuius hodie festū celebramus): Mansit vsq; ad tentationē. mansit vsq; ad tyrannicā interrogationem. mansit vsq; ad acerrimam cōminationē. mansit vsq; ad perēptionem. Parsū est. Usq; ad immanē cruciationem mansit. Non enī occisus est cito: sed cruciatus in igne / diu viuere permissus est: sed tarde mortē cōpulsus est. In illa ergo longa morte. in illis tormētis / quia bene manducauerat et bene biberat: tantū illa esca saginatus et illo calice ebrius: tormēta non sensit. Vbi enī erat qui dixit. Spiritus est qd viuificat. Caro enī ardebat: sed spiritus aiam vegetabat. Nō cessit. et in regnū successit.

Quotienscūq; enim manducabitis panem hunc et calicē bibetis: mortem dñi annūciabitis donec veniat.

Significat finē seculi: quādo erit sanctorū req̄es. Non adhuc in sacramento spei (quo in hoc tempore cōsoriatur ecclesia q̄diu bibitur qd de christi latere manauit): sed iam in ipsa perfectione salutis eterne. cum tradet regnum deo et patri: vt in illa perspicua cōtemplatione in cōmutabilis veritatis: nullis mysterijs corporalibus egeamus.

Itaq; quicūq; manducauerit panē vel

biberit calicē dñi indigne. reus erit corporis et sanguinis dñi. Probet autē se ipsum homo: et sic de pane illo edat: et de calice bibat.

E sancta possunt obesse. In bonis enī sancta ad salutē sūt. in malis ad iudiciū. Certe enī fratres nouim? quid accipimus. et vtiq; scim? est qd accipim? et nemo dicit nō esse sanctū. Et quid ait apls? Qui autē manducat et bibit indigne: iudiciū sibi manducat et bibit. Non ait / quia illa res mala est: sed quia ille malus: male accipiendo / ad iudiciū sibi accipit bonū quod accipit. Num enī mala erat buccella / que tradita est iude a dño: Absit. Medic? non daret venenum. Salutē medicus dedit. sed indigne accipiendo / ad pñitiē accepit / qd nō pacat? accepit. Scio charissimi moneri posse nonnullos: (siue pios vt requirant: siue impios vt reprehendant) q posteaq; panem tinctum suo traditori domin? dedit / intrauerat in illum Sathanas. Dicunt enī. Iane hoc meruit panis porrectus de mēsa xpi / vt post illū intraret / in eius discipulū Sathanas? Quibus respondemus. Incipit nos doceri / qd sit cauēdū / male accipere bonum. Multū quisq; pe interest nō quid accipiat: sed quis accipiat. nec quale sit qd datur: sed qualis sit ipse cui dat. Nam et bona obfunt et mala pfunt / sicut fuerit quibus dantur. Pctm (inquit apls) vt appareat pctm / p bonū mihi operatū est mortē. Ecce per bonum factum est malū: dū male accipitur bonum. Itemq; ipse ait. In magnitudine reuelationū mearum ne extollar: datus est mihi stimulus carnis mee / angelus sathane qui me colaphizet: propter quod ter dominū rogauī vt auferret eum a me. et dixit mihi. Sufficit tibi gratia mea. nam virtus in infirmitate perficitur. Ecce per malū factum est bonum / dū bene accipitur malum. Quid ergo miraris si dat? est iude panis xpi / per quē māciparet diabolo: cū videas ecōtrario datum paulo angelum diaboli per quē perficeret in xpo? Ita et malo bonū obfuit / et bono malum profuit. Recordamini vnde sit scriptū. Quicūq; māducauerit panem aut biberit calicē dñi indigne: reus erit corporis et sanguinis dñi. Et de his erat sermo cū hoc apls diceret: qui dñi corpus velut quēlibet aliū cibū / indiscrete / negligēterq; sumebat. Sic ergo si corripitur qd nō diiudicat (hoc est non discernit a ceteris cibis domini corpus) quomodo damna? qui ad ei? mēsam fingens amicu / accedit iūmicus? Si reprehē sione tangitur negligētia cōiuuantis: qua pena pcutit vēditor inuitatis? Probet autē seipsum hō. et sic de pane illo edat. et de calice bibat.

Multū de altari accipiūt et moriuntur. et accipiendo moriūtur. Unde dicit apostolus. Iudiciū sibi māducat et bibit. Nam buccella dñica / venenum fuit. Iude. et tamen accepit. et cū accepit: iniūmicus in eū intrauit. Non quia malū accepit: sed quia bonū / malus male accepit. Videte ergo fratres. Panem celestem spiritaliter māducate. In nocētiam ad altare apportate. Peccata etsi sint quotidiana: vel non sint mortifera. Anteq; ad altare accedatis: attēdite quid dicatis. Dimitte nobis debita nostra sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Dimittis. Dimittetur tibi. Secur? accede. Panis est. Non venenum. Sed vide si dimittis. Nam si non dimittis: mentiris. et ei mentiris quem non fallis. Mentiri deo potes: fallere peccata.

Ex trac. euāg. geli fm iōā. sexto.

Ex eodē lib. trac. xlii.

Quare statim intrauit sathanas iudā post buccellam panis. qd sit cauēdū male accipere bonum. Roma. vii. li. Cor. xlii.

Ex trac. euāg. geli fm iōā. xvi.

Mathe. vi. Nemo accedit secur? ad euāgelizandū nisi si dimittat peccata.

Ex trac. euāg. geli fm iōā. xvi.

De beato laurentio.

Johan. vi. et li. Cor. iii.

Ex lib. cōtra iulianum.

Ad Corinthios. Ep[isto]la. j.

8

Ex lib. j. ad
sanuarium.

Si q[ui]d
sumēda sit
eucharistia

Luce. xix.

Matth. viii.

Unicus
p[ro]p[ri]us sc[ilicet]
p[ro]p[ri]a vo-
luntatem
māna i ore
sapiebat.
Indigne
sunt euka-
ristia q[ui] nō
discernit a
ceteris ci-
bis venera-
tione singu-
lariter de-
bita.

Ex f[ra]g[men]to de
verbis euan-
gelij.

Ep[isto]la re-
cte mādu-
cat q[ui] man-
data eius
seruat ma-
nes in xpo
et xps in eo

Male vi-
ues et vitā
sibi p[ro]mit-
tes fallit se

deum non potes. Nouit ille quid agat. Intus te videt. Intus te examinat. Intus inspicit. Intus iudicat. Intus aut damnat aut coronat.

Dixerit aliquis non quotidie accipiedā eucha-ristiam. Quæstio. quare? Quoniam (inquit) eligēdi sunt dies / quibus purius homo cōtinētusue viuat. quo ad tātum sacramentum accedat dignus. Qui enī manducauerit indigne: iudiciū sibi man-ducet et bibit. Alius cōtra: immo (inquit) si tanta est plaga pcti atq[ue] impetus morbi / vt medicamēta talia differēda sint: auctoritate antistitis debet quisq[ue] ab altario remoueri ad agendam penitentiā et eadem auctoritate reconciliari. Hoc est enī indigne accipere / si eo tēpore accipiat quo debet agere penitentiā. nō vt arbitrio suo / cum libet vel auferat se cōmunioni vel reddat. Ceterum si tāta nō sunt vt ex cōmunicādo quisq[ue] iudicetur non se debet a quotidiana medicina dñici corporis sepa-rare. Rectius inter eos fortassis quisq[ue] dirimit li-tem. qui monet vt precipue in xpi pace p[er]maneāt. Facit autē vnusquisq[ue] qd scdm fidem suā pie cre-dit esse faciendū. Neuter enim eorū exhorret cor-pus et sanguinē dñi. sed saluberrimū sacramentū certatim honorare cōtendunt. Neq[ue] enī litigauē-rūt inter se aut quisq[ue] eorū se alteri preposuit. Za-cheus et Petrus ille. cū alter eorū gaudēs / in do-mum suā suscepit dñm. alter dixerit. Nō sum di-gnus vt intres sub tectum meū. ambo saluatorem honorificātes / diuerso et quasi p[er]trario modo / am-bo pctis miserī: ambo miam p[er]secuti. Valet etiam ad hanc similitudinē / qd in primo populo vnici- q[ui] p[ro]p[ri]a manna fm p[ro]p[ri]ā voluntatē in ore sapie-bat. sicut in ore vnusquisq[ue] xpiāni sacramentū il-lud / quo subiugar[et] est mūdus. nā ille honorando / nō audet quotidie sumere. et ille etiam honorādo / nō audet vllō die p[er]mittere. cōtemptū solū non vult cibis iste. sicut māna fastidit. Inde enim et apl's indigne dicit acceptū ab eis / qui hoc non di-scernebāt a ceteris cibis / veneratōe singulariter debita. cōtinuo q[ui]ppe cū dixisset. Iudiciū sibi mā-ducet et bibit: addidit vt diceret. Non diiudicans corpus dñi. Qd satis toto ipso loco ep[isto]le si dñi genter attendatur apparet.

Quid est xpm māducare? Non hoc solū est / in sacramēto corpus ei[us] accipere. Multi enī accipi-unt indigne. de quib[us] dicit apl's. Qui māducet pa-nem et bibit calicē dñi indigne: iudiciū sibi mādu-cat et bibit. Sed quomodo māducandus est xps? Quomodo ipse dicit. Qui māducet carnē meā et bibit sanguinē meum / in me manet et ego in eo. Si itaq[ue] in me manet et ego in illo: tūc māducet: tūc bi-bit. Qui autē non in me manet / nec ego in illo: et si accipit sacramentū: acquirit magnū tormentum. Qui ergo in me manet ait. Alio loco ipse dicit. Qui facit mādata mea / in me manet et ego in illo. Glide-te ergo fratres. q[ui] si separemini qui fideles estis a corpore dñi: timendū est ne fame moriamini. Ip-se enī dicit. Qui nō māducet meā carnē. nec bibit sanguinē meū: nō habebit in se vitā. Si ergo sepa-remini vt nō māducetis corpus et sanguinem dñi: metuendū est / ne moriamini. Si autē accipitis in-digne et bibitis indigne: metuendū est / ne iudiciū māducetis et bibitis. Angustie vobis magne vndi-q[ue]. Bene viuere et dilataratur angustie. Nolite vobis male viuētibus / vitā p[ro]mittere / qd nō p[ro]mittit de[us]. Fallit se homo q[ui] p[ro]mittit sibi. Valus testis. Tu sibi p[ro]mit- tibi p[ro]mittis / qd veritas tibi negat. Veritas dicit. Si male viuētis: in eternū moriemini. et tu tibi di-

cis. et male viuo. et in eternū cum xpo viuo. Ergo nō potestis bene viuere / nisi ille adiuerit / nisi il-le dederit / nisi ille donauerit. Inde orate. et man-ducate. Orate et ab his agustijs liberabimini. Im-plebit enī vos et in bñ agēdo et in bene viuēdo. In-spiciat vestra cōsciētia. Implebit os vestrū laude dei et exultatione. et dicetis illi de magnis angus-tijs liberati. Et liberaſti gressus meos subter me et non sunt infirmata vestigia mea. **A**d altare dei inuisibile (quo nō accedit iust[us]) ille puenit / q[ui] ad hoc p[re]sens iustificat[ur] accedit. In-ueniet enī illic vitā suā / q[ui] hic discernerit causā suā. Qui enī māducet et bibit indigne: iudi-cium sibi manducat et bibit. nō diiudi-cans corpus domini.

T

Alis erat et Judas. et tñ cñ sc̄tis discipu- lis vñdecim irabat. et exibat. Ad ipam cenā dñicā pariter accessit. cōuersari cū eis potuit. eos inquinare nō potuit. De vno pane et Petrus accepit et Judas. et tñ: q[ui] ps fidelis / cū infidelis. Petrus enī accepit ad vitā. Ju-das ad mortē. Quomodo enī ille odor bon[us]: sic il-le cibus bon[us]. Sicut ergo odor bon[us]: ita et cib[us] bo-nus / bonos viuificat / malos mortificat. Qui enī māducauerit et biberit indigne: iudiciū sibi mādu-cat et bibit. Iudiciū sibi: non tibi. Si iudiciū sibi / nō tibi: tolera malū bonus: vt venias ad p[ri]mā bo-norū: ne mittaris in penā malorum.

Multos Judas / implet Sathanas idigne ac-cipietes buccellas ad iudiciū suū. Qui enī mādu-cat et bibit indigne: iudiciū sibi manducat et bibit. Nō malū est qd dāt: sed bonū / malo i iudiciū dāt Bene esse nō potest male accipiet[ur] qd bonū est.

Illud etiā qd ait. Qui māducet meā carnē et bi-bit meū sanguinē / in me manet et ego in illo: quo-modo intellectu sum? Nūquid etiā illos hic po-terim accipere / de quib[us] dicit apl's. Qd iudiciū si-bi māducet et bibat. cū ipam carnē māducent. et bi-bant ipm sanguinē? Nunq[ui]d et Judas / magistri tra-ditor et veditor impi[us]? (Quis p[ri]mū manib[us] ei[us] cō-sectū ipm sacramentū carnis et sanguinis ei[us]?) cum cū ceteris discipulis (sicut apertius lucas euāge-lista declarat) manducaret et biberet mās in xpo et xps in eo: Multi deniq[ue] q[ui] vel corde ficto carnē illā māducāt et sanguinē bibūt. vel cū māducaue-rint et biberint / apostate fiūt. nūquid manet in xpo et xps in eis? Sed p[er]fecto est qdā modus māduca-di illā carnē et bibēdi illum sanguinē. quo mō / qui māducauerit et biberit. in xpo manet et xps in eo. Nō ergo quocūq[ue] mō quisq[ue] manducauerit carnē xpi et biberit sanguinē xpi / manet in xpo et xps in il-lo: sed certo quodā mō. Quē modū vtiq[ue] ipse vide-bat qñ ista dicebat.

Sicut enī iudas / cui buccellā tradidit dñs: nō malū accipiedo / s[ed] male accipiedo: locū in se oia-bolo p[ro]buit: sic indigne q[ui]q[ue] sumēs dñicū sacramē-tum: nō efficit vt q[ui] ipse malus est: malum sit: aut q[ui] nō ad salutem accipit / nihil acceperit. Corpus enī dñi et sanguis dñi nihilomin[us] erat etiā illis q[ui]b[us] dicebat apl's. Qui māducet indigne: iudiciū si-bi manducat et bibit.

Quisq[ue] a catholica ecclesia fuerit separatus: qñ tñlibet laudabiliter se viuere existimet: s[ed] solo sce-lere q[ui] a xpi vnitāte disiunct[us] est: nō habebit vitā: sed ira dei manet sup[er] eū. Quisq[ue] autē in hac ecclesia beneuixerit: nihil ei p[re]iudicat aliena pctā: quoniam vnusquisq[ue] in ea propriū onus portabit. aliena.

Memor p[er] s[ed] bene viuere nisi xps iuuerit eū

ps. xvi.

Ex lib. sentē-
tiarū p[er]pet.

Ex trac. euā-
gelij fm ioh[ann]em. i.

Eukari-
stia bonos
viuificat
malos
mortificat

Ex tracatu.
p[er]pet. xvi.

Ex f[ra]g[men]to de
blasphemia
sancti sp[irit]us.

Ex lib. v. de
baptismo.

Male ac-
cipies eu-
charistia nō
p[er]minat
eam.

Ex epi. p[er]pet
ad dionisiū
Nulli non
separato ab
ecclesia p[er]u-
dicat pctā
aliena.

Capitulū. xj. Foliū. ciij.

sicut apłs dicit. Et quicūq; in ea corpus xpi man-
ducauerit indigne: iudicium sibi māducat: et bibit.
Cum enī dicit. Iudiciū sibi māducat: satis ostē-
dit: quia non alteri iudiciū māducat: sed sibi. qz cō-
munio malozū non maculat participatione sacra-
mentozū: sed cōsensione factorū. Nam si in factis
malis non eis quisq; cōsentiāt: portat malus cau-
sam suā et personā suā. nec p̄iudicat alteri / quē
in cōsensione mali operis sociū nō habet criminis
Cāscam vite accipit. eternitatis poculū bibit. q̄
in xpo manet et cui xps habitator est. Nam q̄ dī
scordat a xpo: nec carnē xpi māducat: nec sangui-
nem bibit: etiā si tante rei sacramentū / ad iudiciū
sue presumptionis quotidie indifferēter accipiat.
Ideo aut̄ inter vos multi infirmi et imbe-
cilles. et dormiunt multi.

Moŕte istā tēporalē et visibilē / somni loco scri-
pturas ponere / notū est oib; xpianis: cū dixerit
de egrotantibus apłs. Propterea inter vos (inqt)
multi infirmi et egri. et dormiunt sufficienter. Dor-
miunt inquit. moriūtur.
q̄ si nosmetipsos diiudicemus nō vti-
q; iudicemur.

D Ro illis peccatis que legis decalogus
cōtinet et de quib; apłs ait: (qm̄ qui ta-
lis agūt: regnum dei nō possidebūt) in
penitentiā maiorē in se / quisq; severita-
tem debet exercere. vt a seipso iudicatus / nō iudi-
cetur a dño. sicut idem apłs ait. Si enī nos dii-
dicem; a dño non iudicemur. Ascendat itaq;
homo aduersum se tribunal mētis sue. Si timet il-
lud / q̄ oportet nos exhiberi ante tribunal xpi. vt
illic recipiat vnusquisq; q̄ per corpus gessit siue bo-
num siue malū. p̄stituat se ante faciē suā: ne hoc
ei postea fiat. Nam minā hoc de; p̄ctōri dicens.
Arguā te. et statuā te ante faciē tuā. Atq; ita cō-
stitutio in corde iudicio assit accusatrix cogitatio:
testis / cōscientia. carnifex / timor. Inde quidā san-
guis animi cōfidentis per lachrymas p̄fluat. Po-
stremo / ab ipsa mēte talis sentētia p̄ferat. vt se in-
dignum homo iudicet participatione corporis et
sanguinis christi. vt qui separari timet a regno ce-
lozū per vltimā sententiā summī iudicis: per eccle-
siasticā disciplinā / a sacramento celestis panis in-
terim separet. Ceterum ante oculos imago futu-
ri iudicij. vt cū alij accedunt ad altare dei / quo ip-
se nō accedit: cogitet / q̄ sit cōtremiscenda illa pe-
na. cū percipiētib; alijs vitam eternā: alij p̄ce-
pitentur in mortem eternā. Ad hoc enī altare / qd̄
nūc in ecclesia est / in terra positū / terrenis oculis
expositum: ad mysteriozū diuinozū signacula ce-
lebranda: multi etiam sceleratī possunt accedere.
cū deus cōmendat in hoc tēpore patientiā suā: vt
in futuro exerat feueritatē suā. Accedunt enim:
ignozātes / quoniā patientia dei ad penitentiā eos
adducit. Illi autē scdm̄ duriciā cordis sui et cor-
impenitēs / thesaurizant sibi iram in die ire et reue-
lationis iusti iudicij dei. qui reddet vnusq; scdm̄
opera sua. Ad illud autē altare / quo p̄cursor p̄ no-
bis introiit Iesus xps (quo caput ecclesie p̄ceps
fit membris ceteris secuturis) nullus eoz accede-
re poterit. De quibus (vt iam cōmemorauī) dicit
apostolus. quoniā qui talia agunt: regnum dei nō
possidebunt. Solus enī sacerdos sed plane ibi to-
tus assit ad iuncto scilicet corpore cui caput est
quo iam ascēdit in celū. Ipse est cui dicit apostolus
Petrus. Plebs sancta regale sacerdotiū. Quomo-

do ergo in interiora veli et in illa inuisibilia sancta
sanctorū intrare audebit et poterit / qui medicinā
celestis discipline cōtemnens: noluit paulisper a
visibilibus separari: Qui enī noluit humiliari vt
exaltaretur: cū exaltari voluerit / deiicietur. et in
eternum se iungetur ab eternis sanctis / quisquis
hoc tempore per merita obedientie / et per satisfā-
ctionem penitētie / non sibi prouidit locū in corpo-
re sacerdotis. Quia enī fronte impudentie tunc vo-
let auerti faciē dei a peccatis suis / qui nūc toto
corde non dicit: quoniā facinus meum ego agno-
sco. et peccatū meum ante me est semper. Quo pa-
cto queso deus dignatur agnoscere / quod in seip-
so homo dedignatur agnoscere?

Peccata / siue parua siue magna / impunita el-
se non possunt. quia aut homine penitēte: aut deo
iudicante plectunt. cessat autem vindicta diuina
si conuersio praecurrat humana. Amat enim de-
us penitētib; parcere. et eos qui semetipsos iu-
dicant / non iudicare.

Cum iudicamur aut a dño corripimur
vt nō cum hoc mūdo damnemur.

Multa etiam hic videntur ignosci. et nul-
lis supplitijs vindicari. Sed eorum pe-
ne reseruantur in posterum. Neq; enim
proprie frustra ille dicitur dies iudicij:
quādo venturus est iudex viuozū atq; mortuo-
rum. sicut e contrario vindicatur hic aliqua. et ta-
men si remittitur: profecto in futuro seculo nō no-
cebunt. Propterea de quibusdam temporalibus
penis / que in hac vita peccantibus irrogantur: eis
quozū peccata delētur ne reseruentur in finem / ait
apostolus. Si enī nos ipsos diiudicem; a deo
vtrq; non iudicemur. Cum autem iudicamur a
dño corripimur: ne cum hoc mundo dānemur.

Inuentur in regnozū libris / deus per pphe-
tam minari alteri prophete qui eius transgressus
est verbum. Ad non inferretur cadaver eius / in se-
pulchrum patrum ei. Que scriptura sic se habet.
Hec dicit dominus. Quia inobediens fuisti ori do-
mini. et non custodisti mādatū / qd̄ tibi p̄cepit do-
minus deus tuus. et reuersus comediisti panem et
bibisti aquam in loco in quo p̄cepit tibi ne cōme-
deres panem neq; biberes aquā: nō inferretur ca-
daver tuum in sepulchrū patrum tuozū. Quātū
hec pena pendēda sit si scdm̄ euangelij cogitem;
vbi post corpus occisum / nihil metuēdum esse vi-
dicimus: ne membra exanima patiātur nec pena
dicēda est. Si autem humanū erga suam carnem
consideremus affectum: potuit inde terreri vel cō-
tristari viuus / qd̄ sensurus non erat mortuus. Et
hece erat pena: qd̄ dolebat anim; id de suo corpore
futurum. Quis cum fieret non doleret. Hactenus
enī voluit seruum suū dominus plectere qui nō
sua contumacia spreuerat p̄ceptum eius imple-
re. sed aliena decipiente fallacia obedire se credi-
dit qm̄ non obeduit. Neq; enim putandum est / ita
eum fuisse interemptum morsu bestie: vt ad suppli-
cium tartareū eius deinde anima raperetur / qm̄
quidem ipsius eius corpus idem leo qui occiderat
custodit. iumento etiam quo vehebat illeso: et si
mul cū illa immani fera intrepida presentia ad sui
domini funus astante. Quo mirabili signo / appa-
ret hominē dei coercitum potius tēporaliter vltq;
ad mortem: q̄ punitum esse post mortem. De qua
re apostolus / cū pro quibusdam offensis comme-
morasset infirmitates / mortēq; multoz. Si enim
nos ipsos (inqt) iudicem; a dño nō iudicemur

Euhari-
stia ē medi-
cina cele-
stis disci-
pline.
Necessitas
obediētie
et penitētie
Cōtra p̄se-
ntes sine
cōtentione
cordis.

Ex lib. sentē-
tiarū. p̄peri.
Cetera pe-
nitētia si-
nit vindi-
ctā diuinā

Ex lib. enchir-
idion.

Ex libro ad
paulinū epi-
scopū de cura
agenda pro
mortuis.
lit. Reg. xlii.

H

Ex lib. de pe-
nitentiā.
Sala. v.

Ex tractatu.
p̄. cxiij.

Ex lib. de pe-
nitentiā.
Sala. v.

Ex lib. de pe-
nitentiā.
Sala. v.

Ex lib. de pe-
nitentiā.
Sala. v.

Ex lib. de pe-
nitentiā.
Sala. v.

Ex lib. de pe-
nitentiā.
Sala. v.

Ex lib. de pe-
nitentiā.
Sala. v.

Ex lib. de pe-
nitentiā.
Sala. v.

Ex lib. de pe-
nitentiā.
Sala. v.

Ex lib. de pe-
nitentiā.
Sala. v.

Ex lib. de pe-
nitentiā.
Sala. v.

Ex lib. de pe-
nitentiā.
Sala. v.

Ex lib. de pe-
nitentiā.
Sala. v.

Ex lib. de pe-
nitentiā.
Sala. v.

Ex lib. de pe-
nitentiā.
Sala. v.

Ex lib. de pe-
nitentiā.
Sala. v.

Ex lib. de pe-
nitentiā.
Sala. v.

Ad Corinthios. Epistola. i.

Extractatu.
p. xi.
Quare de
us mō pōt
malis r fla
gellat bo
nos.

Manh. xrv.
Extractatu.
p. xvi.

Quō vīn
dicat dñs
nō irascēs
sed ppiti⁹

Exep. i. ad
tanuarum.

H

Extrac. p. i.
lxv.

Qēs fide
les dicunt
vna gens
sicut oēs
eccleie vna
ecclesia.

Exlib. ii. de
fide dñi in
monte.
Manh. vii.

Cū iudicamur autē a dño / corripimur: ne cum hoc mundo dñemur. **M**odo parit malis / adducens illos ad penitentia. **F**lagellat bonos: eruditens illos ad regnum celorum. **P**ropterea flagellat modo: quia nō seruat tibi ignem sempiternum. **C**ū tu positus fueris ad dexterā: tunc dicet positus ad sinistrā. **I**te in ignem eternum. qui paratus est diabolo et angelis eius.

Tu ppicius fuisti illis. et vindicans in oēs affectiones eorū. **E**tiam vindicās / ppicius fuisti non solū donans pctā / sed etiam vindicās ppicius fuisti. **I**lli ergo deus irascit quem peccantē non flagellat. **N**am / cui vere ppicius est / non solū donat peccata ne noceant ad futurum seculū: sed r casti gat: ne semper peccare delectet. **V**idicabat ergo ita nō irascens: sed propicius / vt perficeret ceptū non vt damnalet electum.

Itaq; fratres mei cum puenitis ad māducandum inuicē expectate. si quis autem esurit domi manducet: vt non in iudicium conueniatis. **C**etera autem cū venero disponam.

Eum dixisset de hoc sacramēto loquēs ppter qd fratres cū cōuenitis ad māducādū / inuicē expectate. **S**i quis esurit: domi māducet. vt non ad iudiciū cōueniatis: statim subiunxit. **C**etera autem cum venero / ordinabo. **I**nc intelligi datur quia multū erat vt in epistola / totum illis agendū ordinem in sinuaret. quem vniuersa per orbē seruat ecclesia / ab ipso ordinatum esse: qd nulla horum diuersitate variatur.

Capitulum xij.

Spiritualib⁹ nolo vos ignorare fratres. **S**citis quoniam cū gentes effectis: ad simulacra muta p ut ducebamini eūtes.

Ques gentes in vno vna: ipsa est vntas. **Q**uomodo enī ecclesia et ecclesie vna ecclesia: sic illa gens que gentes. **A**ntea gētes / multe gentes. modo vna gens. **Q**uare vna gens: quia vna fides. quia vna spes. quia vna charitas. quia vna expectatio. **P**ostremo / quare vna gens: quia vna patria. **P**atria celestis est. **P**atria hierusalem est. **Q**uisquis inde ciuis nō est: ad istam gentē nō pertinet. **Q**uisquis autē inde ciuis est / in vna gēte dei est. **E**t hec gēs ab oriente in occidentē. ab aquilone et mari distēditur per quattuor partes totius orbis.

Ideo notū vobis facio q nemo in spiritu dei loquēs dicit. **A**nathema iesu. **E**t nemo pōt dicere dñs iesus: nisi in spū scō

Non omis qui dicit mibi dñe / dñe: intrabit in regnū celorū: sed qui facit volūtatē patris mei qui in celis est: ipse intrabit in regnū celorū. **N**e putemus ad illos fruct⁹ iam pertinere. si quis dñs nostro dicat dñe dñe. et ex eo nobis arbor bona videatur: sed illi sunt fructus: facere volūtatē patris qui est in celis. cui⁹ faciēde / seipsum exemplū prebere dignatus est. **S**ed merito potest mouere / quomodo huic sentētie cōueniat illud aplī vbi ait. **N**emo in spiritu dei loquēs / dicit anathema iesu. **E**t nemo potest dicere / dñm iesum: nisi in spū sancto. **Q**uia ne

q aliquos habētes spm scōm possumus dicere nō intraturos in regnū celorū / si perseverauerint vsq; in finē: neq; illos qui dicūt dñe dñe: tamen nō intrant in regnū celorū: possum⁹ dicere habere spm ritum scōm. **Q**uomodo ergo nemo dicit dñm iesu nisi in spū sancto: nisi q; pprie apls posuit verbū (quod est dicit) vt significet volūtatē atq; intellectum dicētis. **D**ñs vero generaliter posuit verbū quod ait. **N**ō omis qui dicit mibi dñe dñe intrabit in regnū celorū. **V**idetur enī dicere / etiam ille qui nec vult nec intelligit quod dicit: sed ille pprie dicit: q volūtatē / ac mētē suā / sonu vocis enūciat. **A**postolica vox est. **N**emo dicit dñs iesus nisi in spū sancto. **E**t quis dñm iesu nisi qui eū diligit / dicit: si eo modo dicit / quo intelligi apls voluit? **M**ulti enī voce dicunt: corde autē et factis negat sicut de talibus ait: cōfiteatur se nosse deum: factis autē negant. **S**i negat factis: pculdubio etiā dicitur factis. **N**emo itaq; dicit dñs iesus anio. verbo. facto. corde. ore. opere. **N**emo dicit dominus iesus: nisi in spiritu sancto. **E**t nemo sic dicit / nisi qui diligit.

Alter dicitur verba que spacia tēporis syllabis tenent. siue pñcientur. siue cogitent. aliter omne qd notum est verbū dicit. **A**nimo impressū: qdū de memoria pferri ac definiti potest. **Q**uis res ipsa displiceat. **A**lter / cū placet qd mente cōcipitur. **S**cōm qd genus verbū accipiendū est qd ait apls. **N**emo dicit dñs iesus nisi in spū sancto. **C**um tamen fm aliā verbū notionē dicant hoc et illi de quibus dñs ait. **N**on omis qui dicit mibi dñe dñe / intrabit in regnū celorum.

Diuisiones vero gratiarū sunt. idem autem spiritus. et diuisiones ministratio num sunt. idem autē dñs. **E**t diuisiones operationū sunt: idem vero de⁹ qui operatur omnia in omnibus.

Qus / natura incorporea et immutabiliter viua / eterna stabilitate i seipso manens: totus adesse rebus omnibus potest. et singulis totus. **Q**uis in quib⁹ habitat / habeat eū p sue capacitatis diuersitate alij amplius / alij min⁹. quos ipse sibi dilectissimū templū grā sue bonitatis edificat. **E**t donationū qdem dicte sunt diuisiones / tanq; p partes: r membra vni⁹ corporis. **U**bi et simul omēs vni⁹ templū / et singuli singula templa sumus. quia nō est deus in omnibus / q; in singulis maior. **E**t fit plerūq; vt plures eū min⁹ capiant: vnus amplius. **S**ed cū dixisset apls. **D**iuisiones autē donationū sunt: cōtinuo subiecit. **I**dem autē spūs. **I**tem cū ipsas donationū diuisiones cōmemorasset: omia autē hec (inquit) operat⁹ vnus atq; idē spūs. diuidens prout vniciq; prout vult. **D**iuides ergo nō ipse diuissus: quia ipse vnus atq; idem. **I**lle vero diuisiones dicte sunt / sicut membrorū in corpore. q; non idem valent aures qd oculi. atq; ita mēbra cetera diuersis officiis cōcorditer distributa sunt. que tamen (cū sanī sum⁹) vna neq; diuersa. nec alibi maiore / alibi minore. sed cū sint ipsa disparia: pmut et pari salute cōgaudent. **Q**ui⁹ corporis caput est xps. **Q**ui⁹ corporis vnitas nostro sacrificio cōmendatur. **Q**d breuiter significauit apls / dicens. **U**nus panis. **U**num corpus multi sum⁹. **P**er carput nostrū reconciliamur deo. quia in illo est diuinitas vni geniti facta particeps mortalitatis nrē: vt et nos participes eius immortalitatis essem⁹.

Dicere eq
uocū i scri
pturis.

Extrac. euā
gelij fm ioh.
ixviii.

Titum. i.
Dicere sa
ctis.

Ex libro. ix.
de trinitate.

Ex libro ad
dardanā de
pēnia dei.

Qēs fide
les sū vni
tēplū dei
singuli sin
gula.

Qia mem
bra licz di
sparta cōi
et pari sa
lute pgaud
dent.

Sapientes
supbi neq
sunt sapien
tes xpiani
neq vere
sapientes.

Ex lib. v. de
trinitate.

q' spm san
ctus deus
vn' cu pa
tre filio.

Ex trac. euā
gelii ioh.
xv.

Quatuor q
amat ec
clesiā ppi
tū habet
spm scdm
spūsan
ct' dat ad
manifesta
tionem.

Inuidia se
parat a
bonis pri
mor. chari
tas facit il
la cōia no
bis.

Amam' ec
clesiā si in
ei' vnitate
et charitate
cōsistimus

Habens
charitates
cuncta ha
bet.
Roma. v.
Quare do
min' post
resurrecti
onē spm
scdm dare
voluit.

Hoc sacramētū longe est a cordibus sapientū sup
borū. Et ideo nō xpianor. ac p hoc nō vere sapien
tis. Illoz etiā dico sapientū qui cognouerūt deū.
Quia cognoscētes deum (sicut dicit apl's) nō si
cut deū glorificauerūt. aut grās egerūt. Mosti aut
in quo sacrificio dicat. Grās agam' dño deo nro?
A cuius sacrificij humilitate longe abest typus et
coturnus eorum.

Scriptū est / de spū scdō q oia in oibus opatur.
Et que opatur vide. Unicus autē datur manifest
statio spūs ad vtilitatē. Alij qdem datur p spm ser
mo sapientie: alij sermo scientie scdm eundē spm. Al
teri autē fides in eodē spū. Alij opatiōes virtutū. Alij pphētia.
Alij iudicatio spirituum. Alteri genera linguaz.
Oia autē hec opatur vnus atq idē spūs. Diuidens
ppria vnicuiq prout vult: vtiq sicut deus. Quis
enī tāta illa opari potest nisi de? Id autē deus /
q opatur oia in oibus. Nam et sigillatim si interro
gemur de spū scdō: verissime respōdebim' q deus
sit. q opatur omnia in oibus. et cum patre et filio si
mul vnus deus est.

Unicus autem datur manifestatio spi
ritus ad vtilitatem.

Acepimus et nos spm scdm si amam'
ecclesiam. si charitate cōpaginamur. si ca
tholico noie et fide gaudemus. Preda
mus fratres qm quicq amat ecclesiam
xpī: tātm habet spm scdm. datus est enī spūs (sicut
apl's dicit) ad manifestationē. Quā manifestatio
nē? Sicut ipse idē dicit. Quia alij datur p spm ser
mo sapientie. Alij sermo scientie scdm eundē spiritū.
Alij fides i eodē spū. alij donatio curationū in vno
spū. alij opatio virtutū in eodē spū. Multa ergo dā
tur ad manifestationē. Sed tu forte eorū oim q di
xi nihil habes. Si amas: nō nihil habes. Si enim
amas vnitatē: etiā tibi habet quicq in illa aliqd
habet. Nolle inuidiā: et tuū est qd habeo. Tollam
inuidiā: et meū est qd habes. Aiuor separat chari
tas iugit. Oculi soli vident in corpore. Sed nūquid
sibi soli oculi vident? Et manū videt et pedī videt /
et ceteris mēbris videt. Nō enī si aliq ictus in pe
dē veniat / auertit se inde oculi? vt nō pcaueat. Rur
sus sola man' opatur in corpore. sed nūquid sibi soli
opat? Et oculo opat et faciei opat. Nā si ictus ali
quis veniēs / nō eat in manū: sed tātm in facie: nū
qd dicit manus: nō me moueo: q nō tendit ad me?
Sic pes: ambulādo oib' mēbris militat: mēbra ce
tera tacent: lingua oib' loquit. Habem' ergo scdm
spm. si amam' ecclesiam. Amamus autē si in ei' cō
page et charitate cōsistim'. Nā et ipse apl's cū di
xisset diuersa dona / diuersis dari hoib' / tanq offi
cia quorūcūq mēbroz: adhuc (in q) supeminētio
rē viā vobis demōstro. Et cepit loq de charitate.
Preposuit eā linguis hoim et āgeloz. pposuit mi
raculis fidei. pposuit scientie et pphētie. pposuit il
lī enā magno opī mīe. quo sua q possidet distribuit
qsq paupibus. et ad extremū pposuit eā etiā cor
poris passioni. His oib' tā magnis rebus pposuit
charitatē. Ipam habeto: et cūcta habebis. q sine
illa nihil pderit / quicqd habere poteris. Quia nō
ad spm scdm ptnet charitas de q loqmur: audi
apl'm dicēte. Charitas dei diffusa est in cordib' nō
stris p spm scdm q datus est nobis. Quare ergo
dñs spm (cui' maxime bñficia sūt in nobis qz cha
ritas dei diffusa est in cordibus nris) post resurre
ctionē suā dare voluit: Quid significauit: vt in re
surrectione nostra charitas flagraret. et ab amore

seculi separaret. vt tōra currat ad deum.

Alij quidem datur p spiritum sermo sa
pientie. Alij autē sermo scientie secūdū
eundem spiritum.

Ibet enī et scientia modū suū bonū. Si
qd in ea inflat vel inflare assolet / eterno
rū charitate vincatur q nō inflat. sed (vt
scimus) edificat. Sine scientia qppe nec
virtutes ipse / qbus recte viuūt possūt haberi. p quas
hec vita misera / sic gubernet vt ad illā / q vere bñ
est: pueniatur eternā. Pstat tū ab eterno nō contē
platiōe / actio q benevntimur tpalibus reb'. Et illa
sapientie: hec scientie deputat. Quāvis enī et illa q
sapientia est / possit scientia nūcupari. sicut et apl's lo
quit vbi dicit. Nūc scio ex pte tūc autē cognoscā / si
cut et cognit' sum. quā scientiā / pfecto contēplatio
nis dei vult intelligi. qd scōz summū erit pmissū. tū
vbi dicit alij qd datur p spm sermo sapientie: alij
sermo scientie scdm eundē spm: hec vtiq duo sine
dubitatiōe distinguit. Licet non ibi explicet qd in
ter sit. et vnde possit vtrūq dīnosci. Verū / scriptura
rū scōz multiplicē copīā scrutat': inuenio scriptū
esse / in libro iob. Eodē scōz vīro dicente. Ecce pte
ras / est sapientia. abstinere autē a malis / scientia est.
In hac differētia intelligēdū est: ad cōtēplationē
sapientia: ad actionē scientia / ptnere. Pteratē qppe
hoc loco posuit dei cultū (q grece dī Theosebia /
nā hoc verbū / habet ista sentētia in codicibus gre
cis. Et qd est in eternis excellētius qz deus / cuius
soli' immutabilis est natura: qz qd cultus est ei'
nisi amor ei' quo nūc desideram' ei' videre: credi
musq et spamus nos esse viros. Et qm pfecti
mus: videm' nūc p speculū in enigmate tūc autē in
manifestatiōe: Hoc ē enī qd ait apl's Paulus: fa
cie ad faciē. Hoc etiā quod Ioānes. Dilectissimi.
Nūc filij dei sum'. et nondū apparuit qd erimus.
Scdm / qz cū apparuerit filies ei erimus. qm vide
bimus eum sicuti est. De ijs atq huiusmodi sermo
nib' / ipse mibi videt esse sermo sapientie. Abstinere
autē a malis (quā Iob scientia esse dixit) rerum pro
culdubio tpaliū est. qm scdm tēpus in malis sum'.
a qbus abstinere debem' vt ad illa bona eterna ve
niam'. qz obrem quicqd prudēter. fortiter. tēperā
ter: et iuste agim' ad eā ptnet scientia siue discipli
nā / q in euitādis malis bonisq appetēdis actio
nra versatur. Et quicqd ppter exēpla vel cauēda
vel imitanda / et ppter quārcūq rerū / que nris
accōmodata sūt vlibus necessaria documēta: by
storica cognitōe colligim'. De his ergo sermo cū
sit: eū scientie fmonē puto discernēdū a sermone sa
pientie. ad quā ptnet ea q nec fuerūt / nec futura sūt
sed sūt. et ppter eā eternitatē in qua sūt / et fuisse /
et esse / et futura esse dicunt. sine vlla mutabilitate
tēpor. Non enī sic fuerūt vt esse desinerēt: aut sic
futura sūt qsi nūc non sūt: sed idipm esse semp ha
buerūt: semp habitura sūt. Danēt autē / non tanq
in spatijs locoꝝ fixa velut corpa: sed in natura in
corpali sic intelligibilia psto sūt mēris aspectib': si
cut ista in locis visibilia vel contrectabilia corpo
ris sensibus.

Fecit de' in intellectu celos spirituales / scōs su
os. Quib' nō tm credere: verū etiā intelligere diuī
na donauit. Hoc q nōdū possūt. Et solā fidē firmis
simā tenēt: tanq infra celos / tre noie figurant. Et
qz i baptismo / quē acceperūt / incōcussa credulitate
cōsistūt: ideo dictū est: firmavit terram sup aquas
Itē quia scriptū est de dño xpo / q in illo sūt omēs

Ex lib. xii. de
trinitate.
Scientia
habet mo
dū suū cha
ritatem.

Scientia
sapientia
quod diffē
runt.
I. Cor. xiii.

Sapientia
ad ptepla
tionē eter
norū. scia
ho ad acti
onē tpaliū

I. Cor. xiii.

I. Iohā. xiii.

Extractu.
di. cxxv.

Qui sūt ce
li spirituales
et q terra.
Gene. i.

Ad Corinthios. Epistola. I.

Alolo. it.

Pietas est
sapientia
scia est ab
stinere a
malo.
Sapientia
consistit in
cognitio
ne et dilec
tione eius qd
semp est.

Sapientia
soli copat
scia lune.
Cetera do
na stellis.

Ex lib. 2. festo
num. xii.
Sapientia
luminare
mai' scia
minus.

H

Ex libro. i. re
tractationu.

Ex lib. xii. d
gen. ad Iram
Discretio
spirituum
difficillia.
Fraus et se
ductio de
monis.

thezauri sapientie et scientie absconditi. Hec aut duo
(id est sapientia et scientia) distare inter se aliqd alia
quorq scripturarum testant eloqa. maxime loquente sco
Job. Ubi quodammodo singula desinunt. At eni.
Dixit aut homi: ecce pietas / est sapientia. abstinere
aut a malo scientia est: no incongruenter intelligim? sa
pientia in cognitiōe et dilectione eius qd semp est.
atq inconmutabiliter manet. qd deus est. Ma et qd
ait. Ecce pietas est sapientia: Thomebia dicta est
in greco. Qd (vt totu latine exprimat) dei cult? dici
potest. Abstinere aut a malo / quod dixit esse scien
tia: qd aliud est / qd in medio nationis tortuose et p
uerse / tanq in nocte hui? seculi caute / prudenterq
versari. Et abstinēdo qsq ab iniquitate / no confunda
tur tenebris: pprii muneris luce discretus: Cu er
go quodā loco apus / cōcordē grāz dei varietatē
in hoibus velle ostēdere. Hec in pms duo posuit
dicēs. Alij quidē p spm dat sermo sapientie: hoc es
se arbitror solē in potestate dei. Alij sermo scientie
fm eūdē spm: hanc lunā. Deinde quodammodo stel
las cōmemorari puto: in eo qd dicit. Alij fides in
eodem spū. Alij donatio curationū in vno spū. Alij
opatio virtutū. Alij pphetia. alij diiudicatio spiri
tū. alij genera linguarū. alij interpretatio sermonū.
Nihil eni horū est qd no in hui? seculi nocte sit ne
cessariū. Que cū transierit: necessaria ista no erunt
Cetero deus me? cōsilio / bona celestia pprijs
tēporib? das sup terrā. qm quidē alij datur p spm
sermo sapientie tanq luminare mai? propter eos: q
p spicue veritatis luce delectatur tanq in pncipio
dei. Alij autē sermo scientie scdm eundē spm / tanq
luminare min? Alij fides. alij donatio curationum.
Alij opatio virtutū. alij pphetia. Alij diiudicatio
spirituū. alij genera linguarū. Et hec oia tanq stel
le. Sia eni hec opat vnus atq idē spūs: diuidēs p
pria vnicuiq put vult. et faciens appere lydera in
manifestationē ad vtilitatē. Sermo autē scientie q
cōtinētur oia sacramēta / q variatur tēporib? tanq
luna. et noticie cetera donoz / q deiceps tanq stel
le cōmemorate sunt: qstū differūt ab illo cādoze sa
pientie quo gaudet p dictus vles: tm in pncipio no
ctis sūt. Dis eni sūt necessaria / qbus ille prudētissi
mus suus tu? no potuit loq quasi spiritalibus: sed
qst carnalibus. ille q sapientia loquit inter pfectos.
Aialis aut homo / tanq paruul? in xpo / lactisq po
tator / donec roborē ad solidū cibū / et acie firmet
ad solis aspectū: no habeat desertā noctē suam: sed
luce lune / stellarūq cōtētus sit.

Alteri fides in eodem spiritu. alij grā sa
nitatum in vno spiritu. alij operatio vir
tutum. alij prophetia.

Uide etiā ipam fidem inter dei munera repiri.
que dantur in eodē spiritu. Utrūq ergo nostrū est
ppter arbitriū voluntatis. Et vtrūq tamē datum
est p spiritū fidel et charitatis. Neq eni sola chari
tas. sed sicut scriptū est: charitas cū fide a deo pa
tre et dño iesu christo.

Alij discretio spirituum alij genera lin
guarū. alij interpretatio sermonum.

Discretio sane difficillima est. cum spūs
malignus / qst tranquillū agit. ac sine ve
ratione aliqua corpis / assumpto huma
no spū dicit qd potest. Quādo etiā vera
dicit et vtilia p dicit. transfigurans se sicut scriptū
est velut angelū lucis: ad hoc vt cū illi i manifestis
bonis creditū fuerit: seducat ad sua. Hūc discerni
posse non arbitror: nisi dono illo de quo ait apus

cū de diuersis dei munerib? loqretur. Alij diiudi
catio spirituum. Hō eni magnū est / tūc eum dinosce
re / cū ad aliqua puenerit vel pduxerit / que sūt con
tra bonos mores vel regulā fidei. Tunc eni a mul
tis discernit. Illo autē dono in ipso primordio quo
multis adhuc bonus apparet: continuo diiudicat
an malus sit.

Hec autem omnia operatur vnus atq
idem spūs diuidens singulis prout vult

Spiritus scūs cooperator est pīs et filij.
Unde apus. Omnia hec opatur vnus
atq idem spūs. Propterea qppe dixit
vnus atq idē spūs / ne tot quot opa / pu
tarent: no q sine patre et filio spūs operetur.

Omnia aut hec / opatur vnus atq idē spūs. Di
uidēs vnicuiq ppria put vult. Alij illud. Alij hoc
diuisiones sūt operatiōis. Omnia hec opatur vn?
atq idē spūs. radix est vnitatis.

Hec possumus dicere q spūs scūs et a filio nō
pcedat. Neq eni frustra idē spūs / et patris et filij
spūs dicit. Nec video quid aliud significare volue
rit: cū sufflans ait: accipite spm scū. Neq eni fla
tus ille corpore? / cū sensu corporaliter tangēdi pce
dens ex corpe: substantia spūs scū fuit. sed demon
stratio p congruā significationē. non tantū a patre
sed et a filio pcedere spm scū. Quis eni demen
tissim? dixerit Aliū fuisse spm scū / quē sufflās
dedit. Et aliū quē post ascensionē suā misit: Un?
eni est spūs dei / spūs patris et filij / spūs scūs. qui
opatur oia in nobis. et oia in oibus. Sed q bis da
tus est: dispensatio certe significationis fuit.

Amonēdi sūt legentes / quādoq dē donū dei sū
vident dictū spm scū. vt cū audiunt donū spūs
sci: illud genus locutiōis agnoscat / quod dictū est
in expoliatiōe corpis carnis. Sicut eni corpus car
nis nihil est aliud q caro: sic donum spūs scū nihil
est aliud q spūs scūs. Instantū ergo donū dei est
in qstū datur eis qbus datur. Apud se autē deus est
Et si nemini dat. quia de? erat patri et filio coeter
nus anteq cuiq daret. Nec q illi dant / ipe datur
ideo minor est illis. Ita eni datur sicut dei donum
vt etiā seipm det sicut de? Non eni dici potest nō
esse sue potestatis / de quo dictū est. Spūs: vbi vult
spirat. Et apud apm: quod iā cōmemorauī Sia
autē hec opatur vn? atq idē spūs. diuidens ppria
vnicuiq put vult. Hō est illic conditio dati. et dñā
tio dantiū: sed cōcordia dari et dantiū.

Fortē qd dicat spm scū dari poti? a patre et
filio: q sua voluntate aliqd operari. Et ad hoc pri
nere qd dictū est: in spū scō elicio demonia: q non
ipe spūs: sed xpus hoc faceret spiritu. Et sic intel
ligatur qd dictū est / in spū scō elicio / tanq dicere
tur: spū scō elicio. Solent qppe ita loq scripture.
Interfecerūt in gladio id est gladio. Succēderūt in
igni. id est igni. Et accepit iesus cultros petrinos
in qbus circūcideret filios israel. id est qbus circū
cideret. Sed qui ppterea adimit spū scō ppriam
potestatē: illud attendat qd dictū a domio legitur
Spūs vbi vult spirat. Illud vero / quod apus ait
Omnia hec opatur vnus atq idē spūs: verendū
est ne quisq arbitret q ea nō operet pater et filius
cū in eis operib? cōmemorauerit et donatiōes cu
rationū / et operatiōes virtutū. Vbi est vtrūq et ex
pulsio demoniorū. Cum vero adiūgit et dicit: diui
dens ppria vnicuiq prout vult: nonne manifestat
etiā spūs sancti potestatē: sed a patre et filio plane
indiuia? Ergo hec ita dicunt: vt tamē inseparā

Extractum
p. 1. c. 11.

Extractum
p. 1. c. 11.

Ex lib. 11. d
trinitate.

Johan. 14.
q nō solū a
pre sūa fi
lio pcedat
spū sancti

Ex lib. de tri
nitate. 11.

Quo spūs
sancti? ē do
num dei.

Johan. 11.

Ex libro de
bia spū sancti.

Interpari-
lis opatio
trinitatis.
lis intelligat opatio trinitatis. Ita / vt cum opera
tio p[er]is dicit: nō es sine filio et sp[irit]u sc[ri]to opati intel-
ligat. Et cū opatio filij: nō sine patre et sp[irit]u sc[ri]to. et
cū opatio sp[irit]us sc[ri]ti: nō sine patre et filio. Et q[uod] ait
ap[osto]lus de sp[irit]u sc[ri]to (D[omi]n[u]s autē hec opat[ur] vnus atq[ue] idē
sp[irit]us) nō ideo dictū est / q[uod] nō ei coopat[ur] pater et fili-
us: sed q[uia] in his opib[us] nō sūt multi: sed vn[us] sp[irit]us
t[er]tus. et in diuersis suis opationibus non est ip[s]e a se
diuersus.

Sicut enī corpus vnū est. et membra ha-
bet multa. oīa autē mēbra corp[or]is cū sint
multa: vnum tamen corpus sunt. Ita et
xp[istu]s. Etenī in vno sp[irit]u oēs nos in vnum
corpus baptizati sumus: siue iudei siue
gentiles siue serui siue liberi: et oēs vno
sp[irit]u vocati sumus.

Quē de mēbris xp[isti] (hoc est de fidelib[us])
non ait: sic et mēbra xp[isti]. Sed totū
hoc q[uod] dixit xp[istu]m appellauit. Membra
multa. vnu corp[us] xp[isti]. Ergo simul oēs
nos cū capite n[ost]ro xp[istu]s. sine capite n[ost]ro nihil valen-
tes. Quare: Quia nos cū capite n[ost]ro / vitis. sine ca-
pite n[ost]ro quod absit sarmēta p[er]cisa. nō alicui op[er]i
agricolay: sed igni tantūmodo destinata. Ideo et
ip[s]e in euāgelio dicit. Ego sū (inquit) vitis: vos estis
palmites. Pater m[eu]s agricola. et sine me (inquit)
nihil potestis facere.

Quia autē mēbra corp[or]is: cū sint m[ul]ta: vnu est cor-
pus: ita et xp[istu]s. Nō ait ita et xp[istu]s: sed corpus vnu mē-
bra multa: ita et xp[istu]s. Et q[uia] totū xp[istu]s: ideo caput de
celo saule (inquit) saule. q[uod] me p[er]sequis: Tenete hoc
et fixū oīno mādare memorie tanq[uam] filij eccl[esi]e
eruditiois et fidei catholice. vt agnoscatis xp[istu]m ca-
put et corpus. Eundēq[ue] xp[istu]m verbū dei vniuersitū
equalē patri. Et inde videatis quāta g[ra]tia p[er]tineat
ad deū. vt ip[s]e voluerit esse vobiscū vn[us] / q[uod] est cū p[re]-
vn[us]. Quō cū patre vn[us]: Ego et p[ater] vn[us] sum. Quō
nobiscū vn[us]: Nō dicit (inquit) et semini tuo q[uod] est xp[istu]s.
multis. sed tanq[uam] in vno. et semini tuo q[uod] est xp[istu]s.
Sed ait aliq[ui]s. Si xp[istu]s semē abrahe: nunq[uam] et nos?
Memeto q[uia] semē abrahe xp[istu]s. ac p[er] hoc si et nos
xp[istu]s: ergo et nos semē abrahe. quō vnu corp[us] mul-
ta mēbra ita et xp[istu]s. Et Quorū in xp[ist]o baptizati
estis: xp[istu]m induistis. Nēpe semē abrahe xp[istu]s. Nec
contradici potest ap[osto]licis ap[osto]l[ic]is h[is]. Et semi-
ni tuo q[uod] est xp[istu]s. Videte q[uod] vobis dicat. Si autē
vos xp[istu]s: ergo abrahe semē estis. Ideo magnū ē et il-
lud sacramentū erūt duo in carne vna. Ap[osto]lus dicit.
Sacramentū hoc magnū est / ego autē dico in xp[ist]o et
in eccl[esi]a. Xp[istu]s et eccl[esi]a: duo / in carne vna. Refer
ad distantia maiestatis / duo. Duo plane. Non enī
et nos verbū. Nō enī et nos in p[ri]ncipio deus apud
deū. Non enī et nos ille p[er] quē facta sūt omnia. Ne-
nitur ad carnē. Et ibi xp[istu]s. et ille et nos.

Nā et corpus nō est vnu mēbrū. sed mul-
ta. Si dixerit pes quia nō sum man[us] nō
sum de corp[or]e: nō ideo non est de corp[or]e. et
si dixerit auris quia nō sum oculus non
sum de corp[or]e: nō ideo nō est de corp[or]e. Si
totū corp[us] ocul[us]: vbi auditus: si totū au-
ditus: vbi odoratus: Nūc autē posuit de
us mēbra vnu quodq[ue] in corp[or]e sicut vo-
luit. q[uia] si essent oīa vnu mēbrū: vbi corp[us]:
nunca autē multa quā idē mēbra: vnu autē

corpus. nō potest dicere oculus manui
opa tua non indigeo. aut iterū caput pe-
dibus: nō estis mihi necessarij

Oculi mei infirmati sūt ab inopia. Quos
oculus ei? intellecturi sum? Si exte-
res in carne / in q[uod] partebat positos: non
eos in ei[us] passioe legim[us]: infirmatos ab
inopia. id est tanq[uam] fame / vt assiet languisse. Post
cenā q[uod]pe tradit[us]. et eodē die crucifixus est. Si in-
teriores quō infirmati sūt ab inopia: cū in eis esset
lux indeficiēs: Sed (nimis) oculos suos dixit mē-
bra / q[uod] in suo corp[or]e (cui caput est) clarioza et emi-
nentioza et p[ri]cipua diligebat. De quo corp[or]e ap[osto]lus
loquēs / et de n[ost]ro corp[or]e similitudinē adhibens / ait
Si totū corp[us] ocul[us]: vbi auditus: si totū auditus:
vbi odoratus: Si fuissent oīa vnu mēbrū: vbi cor-
pus: Nūc autē multa mēbra. vnu autē corpus. Nō
potest ocul[us] dicere manib[us]: opus vobis nō habeo.
Et si dixerit man[us] Nō sum ocul[us]. nō sum de corp[or]e
nō ideo nō est de corp[or]e. Quid autē his verb[is] velit in-
telligi: euidentius exp[re]ssit: dicens. Vos autē estis cor-
pus xp[isti] et mēbra. Quapropter et illi oculi. id est illi
sc[ri]ti ap[osto]li. q[ui]bus non reuelauerat caro et sanguis: sed
pater ei[us] q[uod] in celis est / vt Petrus diceret. Tu es
xp[istu]s fili[us] dei viui vidēs eū trad[itu]m / ac tāta mala p[er]-
peti (q[uia] non eū videbāt qualē volebāt q[uia] nō egre-
diebāt. id est nō manifestabāt in x[rist]ute et potentia
sua. sed in suis interiorib[us] occult[us]: oīa q[ui] si sup[er]atus
atq[ue] impotēs p[er]ferebat infirmati sūt ab inopia. ve-
lut substracto sibi cibo suo et lumine suo.

Sūt homines quos delectat miraculū facere: et
ab eis qui p[er]fecerūt in eccl[esi]a miraculū exigunt. Et
ipsi q[uod] quasi sibi p[er]fecisse vident talia volūt facere.
et putāt se ad deū nō p[er]tinere si nō fecerit. Nūc autē
de n[ost]ro q[uod] nouit / q[uod] cui retribuatur. et vt seruet cō-
pago corp[or]is in pace: alloquit[ur] eccl[esi]am per ap[osto]lum.
Nō potest dicere ocul[us] manui / opus te nō habeo.
aut iterū caput pedib[us] / opus vobis nō habeo. Si
totū corpus ocul[us]: vbi audit[us]: Si totū corp[us] aud[itu]-
tus: vbi odoratus: Ergo in mēbris n[ost]ris vidētis fra-
tres / quō singula officiū suū habeāt mēbra. Ocu-
lus videt et nō audit. Auris audit: et nō videt. ma-
nus opatur nec audit. nec videt. Pes ambulat: nec
audit: nec videt. nec facit q[uod] man[us]. Sed in vno cor-
pore si sit sanitas. et nō aduersum se litigēt mēbra
et auris videt in oculo / et ocul[us] audit in aure. Nec
obijci potest auris: q[uia] nō videt vt dicat ei. Nihil es
Dinoz es. Nunq[uam] videre et discernere colores po-
tes. quod facit ocul[us]. Respōdit enī auris de pace
corp[or]is. Et dicit. Vbi sum vbi est ocul[us]. in eo corp[or]e
sum. In me nō video in illo cū quo sum video. Ita
q[uod] cū auris dicit ocul[us] mihi videt: ocul[us] dicit auris
mihi audit oculi et auris dicit: man[us] nobis opant
Manus dicit oculi et aures nobis vident et audi-
unt. Oculi et aures et man[us] dicit / pedes nobis am-
bulant. oīa in vno corp[or]e cū opant si sit ibi sanitas
et cōcordent mēbra: gaudēt et congaudēt sibi. et si
aliq[uod] molestie sit in aliquo membro: nō se deserūt.
sed cōpatiunt sibi. Nunq[uam] / q[uia] in corp[or]e pes q[ui] lon-
ge videt ab oculis (illi enī sūt locati in sublimitate:
illi autē infra positi) quando forte pes spinā calca-
uerit: deserūt oculi. Et nō (sicut videm[us]) totū cor-
pus contrahit et sedet homo curuat[us] spina docti:
vt querat spina q[uod] besit in planis. Quia mēbra / quic-
quid possunt faciūt: vt de infimo et exiguo loco spi-
na q[uod] inherat educat. Sic ergo fratres. Quisquis
in corp[or]e christi nō potest resuscitare mortuū: non

α

Extractatu.
p[er] Jo. lxxvii.

Quō oculi
xp[isti] infirma-
ti sunt ab i-
nopia.

Oculi xp[isti]
sunt apli.

Matthe. xvi

Extractatu
p[er] Jo. lxxx.

D

Ad Corinthios. Ep'l'a. j.

et

Johan. xv.

Quis pot
dicere
non est exal
tatum cor
meum.

Ex lib. cōtra
faustū ca. xxi

et

Ex lib. cōtra
faustū. c. xxix
Quare me
bra aliq
cū inho
nesta.

illud querat ne discordet in corpore: quomodo si auris
quærat videre/discordare potest. Nam quod non acci
pit/non potest facere. Sed si ei obiectum fuerit et di
ctum: si iustus esses/resuscitares mortuum/quomo
do resuscitavit petrum in christo. Nam christus sine petro fa
cere poterat: petrus autem nisi in christo non poterat. Quia si
ne me (inquit) nihil potestis facere. Ergo hoc au
dierit homo qui perficit: quasi obiectum calumnia/ab ignavis
paganis/ab hominibus nescientibus quod loquantur: in corpore
ge corporis christi respondeat: et dicat. Quid dicis? non
es iustus? quia non facis miracula? Posses et auris dice
re: non es in corpore. quia non vides. faceres (inquit) et tu
sicut et petrus fecit. Sed et petrus mihi fecit. quia in eo
corpe sum/in quo et petrus fecit. in illo quod potest:
possum. a quo divinus non sum. Sed minus possum:
compati mihi. et quod plus potest cōgaudeo illi. Ipe
dominus desuper clamavit pro corpore suo. Saul Saul
quod me persequeris? Et ipse nemo tangebatur: sed pro corpore
in terra laborante caput de celo clamabat. Si ergo
fratres/vnusquisque quod potest iuste egerit. et in eo quod
aliquis plus potest non invidet: sed congratulatur fuerit
tanquam in vno corpore cum eo constitutus: pertinebit ad eum
vox ista psalmi. Domine non est exaltatum cor meum. neque
in altum elati sunt oculi mei. Neque ingressus sum in ma
gnis. neque in mirabilibus super me. Sed enim excessit vi
res meas (ait) non quasiui. Non ibi me extendi. nolui
ibi magnificari.

Christus cum de spiritalibus diversis muneribus/et tunc
ad unitatem consonis: re plane magna et divina et ab
ditā nos doceret: de ista ipsa carne nostra similitudi
nem dedit. cuius artificem deum/cum hec loqueretur oīno non ta
cuit. Nunc autem posuit de membris singula. vnusquisque
eorum in corpore putavit. Si autem fuissent oīa vnum
membrum: vbi corpus? Nunc autem multa membra. vnus autem
corpus. Si vlla non dico fides christiana ut credatis
apolo: sed vllus sensus humanus in vobis est ut ma
nifesta cernatis: vnusquisque in semetipso ista videat
atque consideret quod vera: quod certa sint: quod in paruo ma
gna: et in extremo quod bona. quādoquidē ista in laude
ponit apulus ut per hec infima quod vident: possint facili
us illa sublimia spiritalia/quæ non vident intelligi.
Horum ergo membrorum et corporis nostri (quod sic comedat
sic claudat apulus) quisque artificem deum negat/vide
tis cui contradicat. annūciās nobis prater id quod acce
pimus: Quid igitur opus est ut a me redarguatur po
tius: quod ab oībus christianis anathematizet.

Sed multo magis quod vident membra cor
poris infirmiora esse necessaria sunt. Et quod
putamus ignobiliora membra esse corporis
his honorem abundantiorē circūdamus et
quod inhonesta sunt nostra: abundantiorē hono
rem habent. Honesta autem nostra nulli egere:
sed deus temperavit corpus ei cui deerat:
abundantiorē tribuendo honorem. ut non
sit scissura in corpore.

Quod sit autem ut sit in membris sanctorum etiam
genitalibus aliqua turpitudine. Dicuntur
quodam inhonesta: quia non habent eā speciem
decoris/quā membra/quæ in promptu locata
sunt. vel certe (quod probabiliter dici potest) propter legem
in membris/repugnante legi mentis. quod de peccato accidit
non de prima nostre institutione nature. Sed videte quod
dicat apulus. Qui ex ipsa membrorum corporis nostri unitate
atque compage charitatem persuadet ecclesie Multo ma
gis (inquit) que vident membra corporis infirmiora esse
necessaria sunt. et que videtur viliora esse corporis: ipsa

abundantiorē honorem circūponim. Et quod inhonesta
sunt nostra: abundantiorē honestatē habent. quod autē hone
sta sunt nostra: non opus habent. sed deus temperavit cor
pus ei cui deerat maiorē honorem dāns: ut non esset
scissura in corpore. Illic itaque et temperantie legibus
non subiectus/membrorum illorum usus est turpis. non ipsa
membra. quod non solum in excellenti integritate celibes
virgines servat: sed ipsi coniugati sancti patres ac ma
tres: sic eis generationi tantummodo consulentes ut
esset. quod non libidinis: sed rationi serviret.

Vos enim fratres/populi dei estis. sicut ipse dixit
et oves pascue eius. Habetis in nomine dei pastores
servos. Pastores et membra pastorum. Multitudi
nis animus et voluntas/ad quā rem faciendā/istis
vobis poterit apparere. Paucorum autē cura pro
vobis non vobis/ sed rebus debet ostēdi. Itaque fra
tres quoniam ista quod ad vos pertinebat implestis ac
clamando: finite/ ut peritis vobis/ vtrum et quod ad
nos pertinet/impleamus agēdo. Voluntas agēdi vna
est. et nostra et vestra. Motus vero agēdi/par esse non
potest. Putamus charissimi ideo oportere ut volū
tas accipiat a vobis: consiliū implēde voluntatis
vestre expectet a nobis/ ut membra christi non discordet
impleat oīa quod in illius corpore sunt officia sua. Faci
at oculi in sublimitate locati quod ad oculum pertinet
auris/quod ad aurē. manus/quod ad manū. Pes/quod
ad pedē. ut non sint scissure vllæ in corpore.

Sed in idipsum per inuicē sollicita sunt me
bra. et si quod patitur vnum membrum: compatun
tur oīa membra. siue gloriatur vnum membrum
cōgaudet oīa membra. Vos autem estis cor
pus christi. et membrum de membro.

Quis sane quod dici potest miratus sum/ quod
nec tāta occasione hominum tuorum: fratres
sancti episcopi scripserunt. nec epistola tua quic
quid nobis de tātis tribulationibus vestris
insinuauerit. quod vtriusque viscera charitatis nostre sunt: ni
si forte faciendū non putasti quod nihil perdesse duxisti.
aut nos tuis litteris mestificari noluisse. Prodest
aliquid (quod ego arbitror) etiā ista cognoscere. Pri
mo quod iniustus est/gaudere non velle cum gaudentibus
et flere non velle cum flentibus. Deinde quod tribulatio
patientia operatur. patientia probationē. probatio spem
Spes autem non confundit. quia charitas dei diffusa
est in cordibus nostris per spiritum sanctum quod datus est nobis.
Ab sit itaque/ ut recusem audire etiā que amara et
tristia sunt erga charissimos nostros. Nescio quo eni
modo minus sit quod patitur vnum membrum/ si compatitur
oīa membra. Nec ipsa mali releuatio sit pro comu
nionē cladis: sed pro solatio charitatis. Et quoniam alij
ferendo patient: alij cognoscendo compatiant: cōsis sit
tamē tribulatio quibus probatio/spes/dilectio/spiritus
quod cōsis est. Omnes autem nos dominus consolatur. quod et hec te
poralia mala perdit. Et post hec bona eterna pro
misit. Nec debet cum preliis infringi/ quod vult post
illum coronari: vires illo subministrare certantibus.
qui preparat ineffabilia dona victoribus.

Et quosdam quidem posuit deus in ecclesia.
primū: apostolos. secundo prophetas. ter
tio doctores. deinde virtutes. exinde gra
tias curationum: opulationes: guberna
tiones: genera linguarum: interpretationes
sermonum. Nunquid omnes apostoli: nun
quid oēs prophete: nunquid oēs doctores

Nulla me
bra sunt de
se turpia
turpis est
vlus mal

Ex smō de
vlu pi. lxxxi

Consiliū im
plēde volū
tatis subdi
torū expe
ctādū ē ab
epo.

Ex epistola ad
italiam.

Prodest
cognosce
re tribula
tiones ami
corum.
Vnum est
est non velle
gaudere
cum gaudent
tibus et flere
cum flentibus.
Vnus est
passionum
membris si
compatunt
alia.

nunquid omnes virtutes: nunquid omnes gratia habet curationem: nunquid oēs linguas loquuntur: nunquid oēs interpretantur.

Ex enim moysi data est. Gra autem et veritas per Iesum facta est. Ex cuius adventu regnum dei annuntiari cepit. quod et lex et prophetæ usque ad Iohannem. Lex ut reos faceret. quod desiderarent salutem. prophetæ ut promitterent saluatorem. Ceterum prophetas alios. id est extrinsecos in ecclesia post ascensionem Christi quos nesciat. De quibus Paulus dicit quosdam constituit in ecclesia. Primum quod apostolos. Deinde prophetas. tertio doctores etc. Non itaque de illis dictum est lex et prophetæ usque ad Iohannem sed de Iis qui primum Christi adventum prophetaverunt. Qui adventus impletur non utique adhuc posset prophetari. Illud quoque sicut impitissimum: non intelligit quod scriptum est primum apostolos. Deinde prophetas. Putat enim ante apostolos non fuisse prophetas. nesciens eos prophetas illic commemoratos esse ab apostolo. quod post Christi adventum fuerunt. Quos qui vult nosse: actus apostolorum legat. Et illud quod ait ad Corinthios prophetæ duo vel tres loquantur. Si autem non fuerint prophetæ ante apostolos qui erant illi per quos ante deum promissum evangelium de filio suo. qui factus est et ex semine David secundum carnem. Emulamini autem charismata meliora et adhuc excellentiorē viam vobis demonstro.

Respice ad munera ipsius ecclesie. Dum sacramentorum in baptismo. in eucharistia in ceteris sanctis sacramentis: quale munus est: Hoc munus adeptus est et Symon magus. Prophetia quæle munus est: prophetavit et Saul magister rex. Et tunc prophetavit cum sanctum David plequeretur. Non se ergo iactet / qui forte sine charitate habuerint hoc munus dei sanctum (sicut sanctum baptismum) sed videat qualē rationē habituri sunt cum deo / qui sanctis non sancte vivunt. ex his erunt qui dicuntur sancti: in nomine tuo prophetant. Non illis dicitur. Ventimini. Sed dicitur. Non novum vos. recedite a me quod operamini iniquitatem. Quia si habes oēm prophetiam / charitatem autem non habes: nihil sum. Prophetavit et Saul sed operabatur iniquitatem. Quis autem operatur iniquitatem: nisi qui non habuerit charitatem? Plenitudo enim legis charitas. In omnibus scripturis supeminētiſsimā viā / supeminētiſsimū locū charitas obtinet. Non ad eā aspirat nisi boni. Hanc nobiscum non communicat mali. Possunt communicare baptismum. Possunt cōicare cetera sacramenta. Possunt cōicare orationē. Possunt cōmunicare istos parietes et istā cōstructionē: charitatem nobiscum non cōicant. Ipse enim est fons / proprius bonorum. proprius sanctorum. de quo dicitur. Nemo alienus cōicet tibi. Qui sunt alieni? Quis qui audit non novum vos. Si enim non agnoscunt: utique alieni sunt / quibus dicitur. Non novum vos. Supeminēs ergo viā charitatis tenet eos qui proprie pertinent ad regnum celorum. Quoniam egenus atque indigus amor ita diligit / ut rebus quas diligit subiiciat. Propterea / cum cōmōzare spiritus dei (in quo sancta est benivolentia / dilectioque intelligitur) superferri dicta est (ne faciēdo opera sua per indigētiā necessitatē potius quam per abundantiam beneficiētiē deo amare putaret. Cui rei memor apostolus dicitur de charitate: supeminētiore viā demonstratur se ait. Et alio loco supeminētē (inquit) sciētiē charitatē christi.

Quia fructus charitatis significat. Unde hoc probamus: Quod enim oleum a nullo humore permixtum sed disruptis omnibus exilit et supeminet: sic est charitas. Non

potest premi in immo: necesse est / ut ad superna emiscet. Propterea de illa dicit apostolus. Adhuc supeminētiore viā vobis demonstro. Quia diximus de oleo quod supeminet. ne forte non de charitate dixit apostolus: supeminētē viā vobis demonstro: audiamus quod sequitur. Si linguis hominum loquar et angelorum: charitatem autem non habeam: factus sum velut eramētum sonans / et cymbalum tinniens. Nunc dona te. exclama / dissert / sum. exclama / docet / sum. Quātū dissert? Quātū doctus? Nunquid linguis angelorum locutus es? Etenim si linguis angelorum loqueris charitatem non habes: audire eras sonantia. et cymbala tinnientia. Soliditate aliquā habet. Fructus in folijs invenit. Non sunt sola verba. habent oliuā. redeant ad arcā. Sed inquit: habeo sacramētum. Verū dicitis. Sacramētum divinum est. habes baptismum: et ego cōfiteor. Sed quod dicit idem apostolus: Si sciero omnia sacramenta. et habuero omnē prophetiam: et oēm fidem: ita ut mōtes trāsserā (ne forte et hoc dices. Credidi. Sufficit mihi. Sed quod dicit sanctus Iacobus: et demones credunt et tremiscunt. Magna utique est fides) Sed nihil prodest si non habet charitatem: cōfitebantur et demones Christum. ergo credēdo / sed non diligēdo / dicebāt. Quid nobis et tibi: fidem habebat. Charitatem non habebat. Ideo demones erant. Noli de fide gloriari adhuc demonibus: cōparāduſ es. Audi quod dicat apostolus. Si distribuero omnia mea pauperibus et tradidero corpus meum ita ut ardeam: charitatem autem non habeam (Ecce quod non habes) Si tradidero (inquit) corpus meum ut ardeam. Et utique pro nomine Christi. Sed quod sunt multi qui iactant illud faciūt. non cum charitate. Ideo si tradidero corpus meum ut ardeam. charitatem autem non habeam: nihil mihi prodest. Charitate fecerunt martyres illi qui in tempore persecutionis passi sunt. Charitate fecerunt. Isti autem de timore et superbia faciunt. Non cum persecutor desit: seipsum percutiunt. Veni ergo ut habeam charitatem. Sed nos non habemus martyres. Quos martyres? Non sunt columbe. Ideo volare conati sunt et de petra ceciderunt. Fortassis / scripturę scrutate indicat quod spiritus sanctus charitas est et ne putetis vilem esse charitatem. Quod autem viliſ est: quoniam omnia quod dicitur non vilia chara dicuntur. Si ergo quod non sunt vilia chara sunt: quid est charitas ipsa charitate? Sic autem cōmendat charitas ab apostolo. ut dicat. Supeminētiore viā vobis demonstro. Si linguis hominum loquar et angelorum: charitatem autem non habeam: factus sum velut eramētum sonans / aut cymbalum tinniens. Et si sciero omnia mysteria et oēm scientiā. et habuero oēm prophetiam et oēm fidem: ita ut mōtes trāsserā: charitatem autem non habeam: nihil sum. Et si distribuero omnia mea pauperibus et tradidero corpus meum ita ut ardeam: charitatem autem non habeam: nihil mihi prodest. Quanta est ergo charitas? Quæ si desit: frustra habent cetera. Si afflit. Recte habent omnia. In charitate laudās apostolus Paulus copiosissime atque verissime: minime de illa dicit: quod ait breviter apostolus Iohannes. Neque enim dubitavit dicere de charitate est scriptum est etiam. Quia charitas dei diffusa est in cordibus nostris / per spiritum sanctum qui datus est nobis. Quis ergo nominet patrem et filium: et non ibi intelligat charitatem patris et filij. quā cum habere cepit: spiritum sanctum habebat. quā si non habuerit: sine spiritu sancto erit. Et quomodo corpus tuum sine spiritu (quod est anima tua) si fuerit mortuum erit sic anima tua sine spiritu sancto (id est sine charitate) si fuerit: mortua deputabit.

Finis ei precepti est charitas de corde puro. Quod illo sine (id est huius rei reprobatione) sit mādātū dei: tunc sit vere opus bonum. Et tunc leuant manum quod super num est / quo leuant. Propterea de ipsa charitate

Fructus oli ne charitatem significat. Charitas ad superna necessario tendit.

Non sufficit fides sine charitate. Iacobi. 16.

Ideo dicitur tur demonibus quod fidem habet sine charitate.

Extrac. euāgelij in 10a. nono.

Cōmēdatio charitatis.

I. Iohan. 111 Roma. v.

Via sine spiritu sancto mortua est vita anime charitas sicut vita corporis anima Extrac. euāgelij in 10a. pñ. xviii.

Ad Corinthios. Ep[isto]la. j.

Manus loquitur apl[us] et dicit. **S**up[er]eminēte v[est]ra vobis de-
quantur q[ui] monstrat. Et alio loco. **C**ognoscere (inquit) sup[er]eminē-
merces et nentē sciēt[ie] charitatē xp̄i. Nā si de ope mādator[um]
na q[ui]ritur. dei/merces terrene felicitatis expetit: deponitur
man[us] poti[us] q[uam] leuant[ur]. q[uia] terrena emolumēta / q[uod] nō
sursum sed deorsum sūt: illo ope requirunt.

Extractatu.
p[er]i. cxi.

Et oib[us] (inquit) noia vocās. Ibi est totū p[ri]mū
habemus noia q[uod]dā ap[ud] deū. Et nouerit de[us] noia
n[ost]ra. Hoc optare debem[us]. hoc agere. hoc s[er]uare
q[uod]tū possum[us]. nō de alijs reb[us] gaudere. Nec de do-
nis q[ui]busdā sp[irit]ualib[us] videat charitas v[est]ra. Multa
dona sūt in eccl[esi]a. sicut dicit apl[us]. Alij q[uod]dē p[er] sp[iritu]m
dat sermo sapiēt[ie]. Alij fides in eodē sp[iritu]. Alij donatio curatio
num. Alij disudicatio sp[irit]uū (id est vt disudicet in
ter bonos et malos sp[irit]us) Alij g[ra]tia linguaz. Alij p[ro]
phetia. Quāta dixit: q[uod] multa dixit. multi donis ta-
libus male vsi audiet in fine. Non noui vos. Et q[uod]
dicturi sūt in fine q[uod] audiet. Nō noui vos: d[omi]ne. Nō
ne in noie tuo p[ro]phetauim[us]. et in tuo noie demonia
eiecimus. et in tuo noie x[rist]us multas fecim[us]. In
nomie tuo oia ista. Et quid dicā eis: Nunq[uam] noui
vos. Discedite a me q[uod] opamini iniquitatē. Quid ē er-
go esse tā lumē celi / cōsolās noctē et q[uod] nō vincat a
nocte: Adhuc (inquit) sup[er]eminētiorē v[est]ram vobis
demonstro. Si linguis hoim loquar et angeloz: cha-
ritatē aut nō habeā: fact[us] sum veluti eramentū so-
nans / aut cymbalū tinniens. Quale donū est / loq[ui]
guis angeloz et hoim: N[isi] si charitatem (inquit) nō
habeā: eramētū sum sonās / aut cymbalū tinniens:
Si scierō (inquit) oia sacramēta / et oēm sciēt[ia] / et
si habuerō oēm p[ro]phetiā / et oēm fidē: ita vt mōtes
trāsferā / q[ui]ta ista dona sūt: charitatē aut nō habeā
(inquit) nihil sū. Quale est illud donū martirij et di-
tributōis rerū suarū: Et t[ame]n si distribuero (inquit)
oia mea paup[er]ib[us]. et tradidero corp[us] meū vt ardeā
charitatē aut nō habeā: nihil mihi p[ro]dest. Qui er-
go nō habet charitatē et si ad tēp[us] habet hec dona:
aufere[n]t ei. Aufert q[uod] habet q[uod] q[uod]dā hoc nō habet
et si ip[s]m quiddā hoc nō habet / vnde cetera tene-
antur et ip[s]e non pereat. Quid est illud / q[uod] nō ait
d[omi]n[us]. Qui habet: addet ei. q[uod] autē nō habet: et q[uod] ha-
bet aufere[n]t ab eo: Qui ergo nō habet et q[uod] habet
aufere[n]t ab eo: habet g[ra]m possidēdi. sed nō habet
charitatē vtēdi. Quia ergo illud nō habet: et q[uod] ha-
bet aufere[n]t ab eo. Propt[er]ea discipul[us] q[ui] volebat
in celo stellas ābulātes facere: vt haberet charita-
tē sup[er]eminētiorē v[est]ra: ille q[ui] numerat multitudinē
stellaz et oib[us] eis noia vocās. cū redirent discipul[us]
quos miserat: exultauerūt. et dixerunt. D[omi]ne. Ecce
sp[irit]us immūdi subiecti sūt nob[is] p[ro]pter nomē tuū. Et
ille q[ui] numerat multitudinē stellaz et oib[us] eis noia
vocās / sciēs multos dicturos esse. Nonne in noie
tuo demonia eiecim[us]. q[uod] dictur[us] est in fine. Nō no-
ui vos. Quia eos nō numerauit in multitudinē stel-
larū. nec eis noia vocauit. nolite (inquit) in hoc gau-
dere / q[uia] sp[irit]us vobis subiecti sūt: sed gaudete / q[uia] no-
mina v[est]ra scripta sūt in celo.

Mathe. vii.

H

Mathe. xxi
Discipuli
stelle am-
bulātes in
celo.

p[er]i. cxi.

Luce. x.
Ex v[est]ro de
verbis apl[us].

Xps i cru-
ce v[est]ra cha-
ritatis cur-
rebat.

Luce. xxi.

Qui dicit se i xp̄o manere. debet sicut ip[s]e ābula-
uit et ille ābulare. Que est ista v[est]ra in q[uod] xp̄s ābula-
uit: nisi charitas / de q[uod] apl[us] ait. Adhuc sup[er]eminē-
tiorē v[est]ra vobis demonstro: Si ergo xp̄m volumus
imitari: p[er] ip[s]am v[est]ra debem[us] currere / qua xp̄s et in
cruce pendēs d[omi]nat[us] est ābulare. In cruce enī
fixus erat. et charitatis v[est]ra currēs: p[er] suis p[er]secuto-
ribus supplicabat. Penit[us] sic dixit. Pater ignosce
illis: q[uia] nesciūt quid faciūt. Et nos ergo p[er] oib[us] in-
micis n[ost]ris hoc iugiter supplicem[us]: vt illis domin[us]

emendationē morū et indulgentiā tribuat pctōrū.

Capitulu. xiiij

Slinguis hoim loquar
et angeloz charitatē au-
tem nō habeā: fact[us] sum
velut es sonās. aut cym-
balum tinniens.

Clideant a charitate eccl[esi]e
separati / q[uod] multa / et q[uod] magna nihil p[ro]fint: si vnū q[uod]
dā defuerit. et videat quid sit ip[s]m vnū. Nec me in
hoc audiat: sed apl[us]. Quid ergo eis p[ro]dest si et lin-
guā in sacris mysterijs habeat āgelicā et p[ro]phetiā
(quēadmodū Layphas et Saul) vt aliq[ui] p[ro]phē-
tent. quos fuisse dānabiles / sc[ri]ptā sc[ri]ptura testat[ur]. Si
sacramēta nō tātū sciāt. sed habeat sicut habuit sy-
mon mag[us]. Si fidē sicut demonia cōfessa sūt xp̄m
(neq[ue] enī nō credebāt cū dicerēt: q[uod] nobis et tibi si-
li dei. scim[us] q[uod] sis) Si dispartiat etiā ip[s]i substantiā
suā paup[er]ib[us]. sicut multi nō solū in catholica / sed in
diuersis heresib[us] faciūt. Si aliq[ui] ingruēte p[er]secutio-
ne tradat ad flāmas nobiscū corp[us] suū / p[er] fide quā
p[ro]pter cōfite[n]t[ur]: t[ame]n q[uod] separati hec agūt: nō sufferē[n]-
tes inuicē in dilectiōe. neq[ue] studēs seruare vnita-
tē sp[irit]us in vinculo pacis: charitatē vtq[ue] nō habē[n]-
do: etiā cū illis oib[us] / q[uod] nihil eis p[ro]fuit: ad eternā
salutē puenire nō possunt.

Ex libro de
baptismo.

Mathe. vii

Sine cha-
ritate cete-
ra nō p[ro]fuit

Dilectio fortis res. Dilectio fortis res.
Multis videre / q[uod] sit fortis res dilectio: Quisq[ue] p[er]
aliquā necessitatē / nō potuerit implere q[uod] iubet de[us]
amet illū qui implet. Et in illo implet. Intendat chari-
tas v[est]ra. Verbig[ra]. Crorem habet quā dimittere
nō potest: oportet vt obtēperet ap[ud] dicēti. Cro-
vir debitū reddat. et alligatus es v[est]ro: ne q[uod] fieris
solutionē. Venit in mentē q[uod] melior est illa vita de
q[uod] dicit idē apl[us]. Meli[us] oēs vos esse sicut meip[s]m.
Attēdit eos q[uod] hoc fecerūt. amat eos. et in ip[s]is im-
plet q[uod] in se non potest: fortis res est dilectio. Ipa
est x[rist]us n[ost]ra. q[uia] si in illa nō fuerim[us]: nihil p[ro]dest q[uod]
quid aliud habuerim[us]. Si linguis hominū loquar
(inquit apl[us]) et āgeloz. charitatē aut nō habeā
fact[us] sum veluti eramentū sonās / aut cymbalū tinnien-
s. Adūgit aliud magnū. q[uod] si distribuero i cibos
paup[er]ez oēm substantiā meā. Et si tradidero corp[us]
meū vt ardeā: charitatē aut nō habeā: nihil mihi
p[ro]dest. Si aut sit sola charitas / q[uod] nō inueniat quod
distribuatur paup[er]ib[us]: diligat solū: calicē aque frigi-
de det: tantū illi imputabit: q[uod]tū illi Zach[ari]as q[uod] di-
miditū patrimonij dedit paup[er]ib[us]. Quare hoc: ille
tā modicū dedit et ille tā multū dedit. et t[ame]n illi im-
putabit[ur]. Tantum plane. Impar enī facultas. sed
nō impar charitas.

Extractati.
p[er]i. cxi.

Dilectioq[ue]
sit fortis
res.

i. Cor. vii.

Dilectio ē
virtus n[ost]ra

Luce. xii.

Ex smōe de
miraculo q[uod]
panum.

Quid est vestis nuptialis: Queram[us] illā in litte-
ris sc[ri]ptis. Que est vestis nuptialis: Sine dubio ali-
quid est q[uod] mali et boni cōmune nō habet. Hoc in-
ueniam[us]: et inuenim[us] vestē nuptialē in donis dei.
Quid est / q[uod] cōmune nō habet boni et mali: q[uod] ho-
mines sum[us] et pecora nō sumus: dei donū est. Sed
cōmune est hoc cū bonis et cū malis. q[uod] nob[is] lux de
celo oritur: de nube pluuię descendūt: fontes ma-
nant: agri fructificant: dona sūt. sed bonis / malisq[ue]
cōmunia. Intrem[us] ad nuptias. fortis alios relinq[ui]
mus qui nō venerūt vocati. Ipos cōtinuas: (id est
xp̄ianos) cōsiderem[us]. Baptism[us] dei donū est. Ba-
bent illū boni et mali. Altaris sacramēta simul ac-
cipiūt et boni et mali. Prophetauit Saul iniquus
et viro scitissimo atq[ue] iustissimo infestus. Dū enī p[er]

queret pphetavit. Nunquid dicunt credere soli bo-
ni: et demones credunt et contremiscunt. Quid facio?
Excussi oia. et ad vestem illam nondum pueni. Inuolu-
crum meum explicauit. oia vel pene oia considerauit. ad
vestem illam nondum pueni. Quodam loco Paulus ap-
tulerit mihi magnam inuolucrum magnarum rex et po-
suit ante me. Et dixi ei. Ostende mihi si forte hic ve-
stem nuptialem repperisti. Lepit excutere singula et
dicere. Illi linguis hominum loquitur et angelorum: si habeam
oem scientiam et prophetiam et oem fidem ita ut motes
transferam si distribuero oia mea pauperibus et tra-
dam corpus meum ut ardeam: magna festis: nondum ta-
men est illa nuptialis. Iam profer nobis nuptialem vestem
Quid nos apostole paula suspensis? Prophetia forte
donum dei est. quod non habet boni et mali. Si chari-
tatem (inquit) non habeam: nihil mihi prodest. Et
ce vestis nuptialis. Induite vos et conuiuite: ut se-
cundum discubatis. Nolite dicere: ad istam vestem habem
dam pauperes sumus. Vestite. et vestimini. Huius est.
Vestite nudos. Audis est Christus. Et quisquis non ha-
betis vestem nuptialem: dabit illam. ad illam currite. ipsum
rogate. Nouit sanctificare fideles suos. nouit vestire
nudos suos: ut possint vestem habere nuptialem: non
timere tenebras exteriores: non vincula membrorum et
manuum et pedum.

Deus igitur spiritus sanctus qui procedit ex deo cum da-
tus fuerit hominibus: accendit eum in dilectione dei et proximi.
et ipse dilectio est. Non enim habet homo unde deum diligit
nisi ex deo. Propter quod dicit. Nos eum diligimus
quia ipse prior dilexit nos. Apud quos Paulus
dilectio (inquit) dei diffusa est in cordibus nostris per spi-
ritum sanctum qui datus est nobis. Nullum est istud dei do-
num excellentius. Solus est qui diuidit inter filios regni
dei eterni et filios perditionis eterne. Dant et alia per
spiritum munera. sed sine charitate nihil profunt. Nisi
ergo tantum impartiat cuius spiritus sanctus: ut eum dei et
proximi faciat amatorem: a sinistra non transferat ad de-
xteram. Nec spiritus sanctus proprie dicitur donum: nisi propter
dilectionem. quam qui non habuerit: si linguis hominum lo-
quatur et angelorum: sonans eramentum est. et cymbalum
tinniens. et si habuerit prophetiam et scierit oia sacra-
menta et oem scientiam. Et si habuerit oem fidem: ita
ut motes transferat: nihil est. Et si distribuerit oem
substantiam suam. Et si tradiderit corpus suum ut ardeat
nihil ei prodest. Quamvis ergo bonum est: sine quo ad
eternam vitam neminem tanta bona producit: Ipsa vero
dilectio siue charitas (nam unus est et est nomen verum
quod si habeat eam: qui non loquitur linguis angelorum: nec
habet prophetiam: nec oia scit sacramenta: oemque scien-
tiam: nec distribuit oia sua pauperibus: vel non habendo
quod distribuat: vel alia necessitate prohibetur: nec tra-
dit corpus suum ut ardeat: si talis passio nulla tanta
est: producit ad regnum. ita ut ipsam fidem non faciat
vile: nisi charitas. Sine charitate quippe fides po-
test quidem esse: sed non est prodesse. Propter quod et apo-
stolus Paulus. In Christo (inquit) Iesu neque circumsisio
aliquid valet: neque puritas: sed fides que per dilectionem
operatur sic eam discernens ab ea fide qua et demones
credunt et contremiscunt. Dilectio igitur que ex deo est
et deus: proprie spiritus sanctus est. per quem diffunditur in cor-
dibus nostris deus charitas. per quam nos tota inhabi-
tet trinitas. Quo circa rectissime spiritus sanctus cum sit
deus: vocatur etiam donum dei. Quod donum proprie quod
nisi charitas intelligenda est quod producit ad deum. Et si-
ne qua quilibet aliud dei donum non producit ad deum.
Et si habuero prophetiam. et nouerim my-
steria omnia. et omnem scientiam.

In hoc (inquit dominus) cognoscet oes quod mei
discipuli estis: si dilectionem habueritis
in inuicem. Tunc diceret. Alia misera
mea habet vobiscum etiam non mei. non solu
naturam. vitam. sensum. rationem. et eam salutem quam hominibus
pecoribusque communis est: verum etiam linguas. sacramen-
ta. prophetiam. scientiam. fidem. distributionem reum suarum
pauperibus: et traditionem corporis sui ut ardeat. sed quoniam
qui charitatem non habet: ut cymbala concupiscat: nihil
sunt: nihil illis prodest. Non ergo in illis quibus bonis mu-
neribus meis quod habere possunt etiam non discipuli mei: sed
in hoc cognoscet oes quod mei discipuli estis: si dile-
ctionem habueritis in inuicem. Sponsa Christi. pulchra
inter mulieres. dealbata. ascendet et incubet super
fratruum tuum. quoniam cuius lumine illustraris ut candeas
ei? adiutorio fulcris ne cadas. Quod bene cantat ti-
bi in illo cantico cantico: velut epithalamio tuo. quod
charitas in delictis tuis. Ipsa non perdit cum impijs
aiam tuam. Ipsa discernit causam tuam. Et sicut mors
valida est. et in delictis tuis est. quoniam mirandi generis
mors est cui parum fuit non esse in penis: nisi esset in
super in delictis.

Ecce accepit sacramentum natiuitatis homo bapti-
zatus. sacramentum habet. et magnam sacramentum. Vi-
uinum. scilicet ineffabile. considera qualem ut nouum hominem
faciat: dimittit oem peccatorum. Attendat tamen in cor: si per-
fectus est ibi quod factum est in corpore. Videat si habeat
charitatem. Et tunc dicat. Maritus sum ex deo. Si autem
non habet charitatem: characterem quidem impositum ha-
bet. sed desertor vagatur. Habeat charitatem: aliter non
se dicat natum ex deo. Sed habeo (inquit) sacramen-
tum. Audi apostolum. Si scia oia sacramenta et habeam oem
fidem: ita ut montes transferam: charitatem autem non ha-
beam nihil sum.

Apostolus iterum dicit. Et si sciero oia sacramenta et oem
scientiam. Et si habuero prophetiam et oem fidem: ita ut
motes transferam: charitatem autem non habeam: nihil sum.
Se dixit nihil esse si non habeat charitatem. non sacra-
menta et scientiam et prophetiam et fidem. Illa
enim magna sunt: etiam si ille nihil sit qui ea sine cha-
ritate habuerit: et eorum veritatem in sua iniquitate
renuerit.

Et si habuero omnem fidem: ita ut motes
transferam: charitatem autem non habuero
nihil sum.

Ecce (inquit ecclesia) si sponsa sum. si arras
accepi. si precio sanguinis illius redempta sum
audio vocem sponsi. et vocem amici sponsi tunc
audio: si sponso meo det gloriam: non sibi.
Dicat amicus. Qui habet sponsam. sponsus est. amicus
autem sponsi: stat et audit eum et gaudet propter
vocem sponsi. Ecce habes sacramenta. et ego concedo.
Habes formam. sed sacramentum es de vitre precibus. Tu
formam ostendis: ego radicem quero. De forma fructus non
erit: nisi ubi est radix. ubi autem est radix: nisi in chari-
tate? Et audi formam sacramentorum. Paulus loquitur.
Si scia (inquit) oia sacramenta. et habeam oem prophetiam
et oem fidem. et quamquam fidem: ita ut motes transferam.
charitatem autem non habeam: nihil sum. Nemo ergo vo-
bis fabulas vendat (et potius fecit miraculum). Et do-
nat? orauit. Et respondit ei dominus de celo. Primo aut
fallunt aut fallit. Postremo fac illi motes trans-
ferre. charitatem autem (inquit) non habeam: nihil sum.
Videam? verum habuerit charitatem. Crederet si non
diuisisset unitatem. Nam et contra istos ut sic loquar
mirabilarios: cautum me fecit dominus meus. dicens. In
nouissimis autem temporibus exurgent pseudo prophete
o liij

Ex smoeuā
gelij fm iōā.
lv.
Johan. xiiij.

Pulchra
laus chari-
tatis

Ex trac. dñto
epile iōānis.

Ex lib. de vni-
co baptismo.

Ex trac. euā-
gelij fm iōā.
xiiij.

Johan. iij.

Charitas
est radix.

Mirabi-
liarij.
Math. xxiiij.

Charitas
est vestis
nuptialis

Charitas
data deo
populis
mie.

Ex lib. de tri-
nitate. xv.

Johan. iij.

Roma. v.

Sola chari-
tas diui-
dit inter fili-
os regni et
filios perdi-
tionis.
Spiritus san-
ctus non pro-
prie dicitur
donum nisi propter
dilectionem

Sala. v.

Per chari-
tatem tota
nos inhabitat
trinitas
Quare spi-
ritus sanctus
dicitur donum
dei cum sit
deus.

Ad Corinthios. Ep'l'a. j.

a

faciētes signa et prodigia: ut inducāt si fieri potest etiā electos. **E**cce p'dixi vobis. Ergo sponsus cautus nos fecit. q̄a et miraculis decipi nō debemus. Aliqñ enī et desertor terret pulcralē. Sed vtrum in castris sit. et aliqd illi p'sit character ille / in quo signat⁹ est: hoc attēdit q̄ terreri nō vult et seduci. **T**eneamus ergo vnitatē fratres mei. **P**ropter vnitatē et q̄ facit miracula: nihil est. In vnitatē enī erat populus isrl'. **E**t nō faciebāt miracula p'ter vnitatem. **E**rāt magi Pharaonis et faciebāt similia Moysi. **P**opulus isrl' (vt dixi) nō faciebat. Qui erāt salui apud deū? Qui faciebāt: an q̄ nō faciebāt? **P**etr⁹ ap'ls resuscitauit mortuū. **S**ymō magus fecit multa. **E**rāt ibi quidā xp'iani / q̄ nō poterāt facere. **N**ec qd faciebat petr⁹ / nec qd faciebat Symō. **S**ed vnde gaudebāt? Quia noīa ipsoꝝ scripta erāt in celo. **N**ā et redeuntib⁹ discipulis dñs noster iesus xps / p'pter fidem gentiū hoc ait. **D**ixerūt enī gloriātes ipi discipuli. **E**cce dñe in nomie tuo / etiā demonia nobis subiecta sūt. **B**ene quidē cōfessi sūt. **D**etulerunt honore nōi christi. **E**t tamē qd eis ait? **N**olite in hoc gloriari / q̄a demonia vobis subiecta sūt: sed gaudete / quia noīa v'ra scripta sūt in celo. **P**etrus demonia excludit. **N**escio q̄ anicula vidua. **N**escio qd homo qualiscūq; laic⁹ habens charitatē / tenēs integritatē fidelis / nō facit hec? **P**etr⁹ in corpe oculus est. **I**lle in corpe digitus est. **I**n eo tamē corpe est in quo **P**etr⁹. et si min⁹ valet digitus q̄ oculus nō est tamē p'cisus a corpe. **M**eli⁹ est esse digitū / et esse in corpe: q̄ esse oculū et euelli de corpe.

Luce. x.

Meli⁹ est esse digitū in corpore xpi q̄ oculū p'cisus

Et si distribuero i cibos pauperum oēs facultates meas. **E**t si tradidero corpe meum vt ardeam: charitatē autē non habuero: nihil mihi prodest.

Ex lib. cōtra faustū capt. v

B

i. Thimo. i.

Quid ergo vos tanq̄ de xp'iana paup'tate iactatis: cum xp'iana charitate careatis? habēt enī inter se / quā charitatē vocant: etiā latrones. sibi debentes facinorosam / flagitiosamq; cōsciētia. **S**ed charitatē quā cōmēdat ap'ls: vt eā a ceteris improbadis repudiandisq; secerneret: ait alio loco: finis autē p'cepti est charitas de corde puro et cōsciētia bona et fide non ficta.

Ex trac. vi. eptē ioānis. i. Johan. iii.

Pōt quis mori p' fratrib⁹ p' laetitia non ex charitate.

Nō diligamus verbo tantū et lingua: sed opere et veritate. **Q**uerim⁹ in quo ope? **I**n qua veritate? **P**otest ne esse manifest⁹ opus / q̄ tribuere pauperib⁹? **M**ulti / hoc iactantia faciūt: nō dilectiōe. **P**otest esse mai⁹ opus: q̄ mori p' fratrib⁹? **E**t hoc multi volūt putari facere iactantia noīs comparādī: nō visceribus dilectiōis. **R**estat vt diligat ille fratrē / qui ante deū (vbi solus videt) cordi suo p'suadet et interrogat cor suū / an vere p'pter fratru dilectionē hoc faciat. **E**t phibet illi testimoniū oculis q̄ penetrat cor: quo homo attēdere nō potest. **I**deo ap'ls **P**aul⁹ / quia paratus erat mori p' fratrib⁹. et dicebat. **I**pse impēdar p' aiabus vestris. tamē quia deus hoc videbat in corde ipsius / nō hoīes q̄bus loq̄batur: ait illis. **M**ibi autē minimū est vt a vobis iudicer: aut ab hūano die. **E**t ostēdit etiā ipse quodā loco: quia solēt ista fieri inani iactantia: nō firmamēto charitatis. **A**it enī / cū de ipsius charitatis cōmēdatiōe loqueret. **S**i distribuero oīa mea pauperibus et tradidero corpe meū vt ardeā: charitatē autē nō habēā: nihil mihi p'dest. **P**otest enim hoc quisq; facere sine charitate: potest. **N**am q̄ nō habent charitatē: diuiserunt vnitatē. **Q**uerite ibi et vī

i. Cor. iiii.

debitis multos / multa tribuere pauperibus. **V**idebitis alios paratos ad suscipiendā mortē. ita vt de sistente p'secutore: seipso s'piciant. **I**sti sine dubio / sine charitate hoc faciunt. **R**euocemur ergo ad cōsciētiam. de qua dicit ap'ls. **N**am gl'ia n'ra hec est: testimoniū cōsciētie nostrae. **R**euocemur ad cōsciētia / de qua item dicit. **O**pus autē suū p'bet vnusquisq; et tūc in semetipso habebit gl'iam et non in altero. **O**pus ergo suū p'bet vnusquisq; nostrū / vtrū de vena charitatis emanet. vtrū de radice dilectionis rami bonoꝝ operū pullulēt? **O**p⁹ autē suū p'bet vnusquisq; (ait) et tūc in semetipso gl'iam habebit et nō in altero. **N**on qñ illi testimoniū phibet lingua aliena: sed qñ phibet p'sciētia p'p'a. **P**ascit misericordia. **P**ascit et supbia. **H**ospitem suscipit misericordia. **H**ospitē suscipit et superbia. **I**ntercedit p' paupere misericordia: intercedit et supbia. **Q**uid est hoc? **I**n op'ibus nō discernim⁹. **A**udeo aliquid dicere. sed non ego. **P**aulus dixit. **M**oritur charitas (id est homo habens charitatē) confitetur nomē christi: ducit martyriū / cōfiteatur et supbia. ducit martyriū. **I**lle habet charitatē. **I**lle nō habet charitatē. **S**ed audiat ab apostolo ille q̄ nō habet charitatē. **S**i distribuero oīa mea pauperibus. **E**t si tradidero corpus meū vt ardeā: charitatē autē nō habēā: nihil mihi prodest. **E**rgo scriptura diuina intro nos reuocat. **I**n iactatiōe hui⁹ faciei forissecus / et ab ista sup'ficie que iactatur ante homines: reuocat nos intro. **R**edi ad cōsciētiam tuā. **I**pam interroga. **N**oli attendere qd floret foris: sed quer adit est itra. **R**adicata est cupiditas. **S**pecies potest esse bonoꝝ factorū. vere opera bona esse nō possunt. **R**adicata est charitas. securus esto: nihil mali p'cedere potest.

ii. Cor. i.

Sala. vi. Charitas est p'batō operum.

Ex trac. viii. eptē ioānis.

Charitas facit hoīes securū.

Ex tractatu. pñ. xlii. ps. xlii.

Ipse nouit occulta cordis. **Q**uid est? **N**ouit occulta. **Q**uoniam p'pter te mortificamur tota die. **P**utari sumus velut oues occisiōis. **P**otes enī videri mortificari hominē. **Q**uare mortificet nescis **D**eus hoc nouit. **R**es in occulto est. **S**ed dicit mihi aliquis. **E**cce pro nomie christi detinet. **N**omē christi confitetur. **N**onne et heretici nomē christi cōfitent⁹: sed tamen nō propter ipsum moriunt⁹. **P**roptus in ipa ecclesia dicam catholica: putatis defuisse aut deesse posse / qui causa vane glorie pateretur? **S**ed si nō essent huiusmodi homines: nō diceret ap'ls. **S**i dederō corpus meū vt ardeam: charitatē autē nō habēā: nihil mihi p'dest. **S**ciebat ergo posse esse quodā / q̄ hoc iactatiōe faceret / non dilectione. **I**deo obscurū est. **D**eus hoc solū videt. **N**os nō possumus. ipse solus potest iudicare / q̄ nouit occulta cordis.

Heretici si p'p't xpm moriuntur.

Martyriū si possit esse sine charitate.

Salaad habet interpretatiōis sue vocem / et magis sacramenti. **I**nterpretatur enī acer⁹ testimoniū. **Q**uātus acer⁹ testimoniū est in martyrib⁹? **D**eus est **S**alaad. **D**eus est acer⁹ testimoniū. **M**eli⁹ sūt martyres veri. **M**oriant alij p' vetusta vanitate si ne sale. **N**unqd p'tinet ad acerū testimoniū? **Q**uia si tradidero corpus meū vt ardeā: charitatē autē nō habēam: nihil mihi prodest.

Ex tractatu. pñ. li.

Martyres sūt acer⁹ testimoniū. **M**orietes p' vanitate nō est martyr.

Sunt quidā qui facilius omnia sua pauperibus distribuūt: q̄ ipi pauperes dei sunt. **I**nflati sūt enī iactantia / qui putāt sibi esse tribuendū / nō gratie dei q̄ bene viuunt. **E**t ideo iam nec bene viuunt quātācūq; opera facere videantur. **D**e suo quippe habere se putant. **E**t gl'iantur quasi nō acceperint. **D**iuites sui. nō pauperes dei. **A**uidātes sibi nō egētes deo. **S**ed ait ap'ls **S**i distribuero oīa mea

Ex tractatu. pñ. lxxi.

Op⁹ nō ē bonū nisi ei⁹ bonitas tribuat grē dei.

pauperibus et tradidero corpus meum ut ardeat charitate aut non habeam: nihil mihi prodest. **¶** Nam si diceret si distribuero omnia mea pauperibus et pauper dei non fuero: nihil mihi prodest charitas enim non inflatur. **¶** Nec est vera dei charitas i eo qui ingratus est scilicet spiritui eius. et ideo tales non pertinent ad populum dei. quia non sunt pauperes dei. pauperes quippe dei dicuntur. nos autem non spiritus huius mundi accepimus: sed spiritum qui ex deo est. ut sciamus que a deo donata sunt nobis.

¶ Omnis presumptio videtur finire. Latum mandatum tuum valde. Intraverat quippe in sanctuarii dei. et intellexerat in nouissima. **¶** Omnis autem consummatio mihi videtur hoc in loco intelligenda: usque ad mortem pro veritate certare. et pro hoc ac summo bono: mala omnia tolerare. **¶** Qui presumptio finis est excellere in regno christi: quod non habet finem. et habere ibi sine morte sine dolore. et cum magno honore vitam: morte huius vite ac doloribus et obprobriis acq̃sita. quod autem addidit latum mandatum tuum valde: non intelligo nisi charitatem. quod enim profuisset quicquid morte imminente: iter ostendit: et tormēta illa martyria profiteri: si charitas in profectum non esset. **¶** Audiam apostolus: si tradidero (inquit) corpus meum ut ardeat: charitatem autem non habeam: nihil mihi prodest. **¶** Charitas autem dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. In hac diffusionem latitudo est in qua sine angustia via quod abundat angustia. donante illo cui dictum est. Dilatasti gressus meos: subter me non sunt infirmata vestigia mea.

¶ Pastor quod bonum? Christus. Quid petrus? Nonne pastor bonum? Nonne ipse pro ovibus suis posuit? Quid paulus? Quid ceteri apostoli? Quid eorum ipsa consequentes beati episcopi martyres? Quid etiam sanctus Stephanus? Nonne omnes pastores boni: non mercenarii: de quibus dicitur. Amē dico vobis: receperunt mercedem suam. **¶** Omnes ergo isti pastores boni. non solum quia sanguinem fuderunt: sed quia pro ovibus suis fuderunt. Non enim fuderunt elatione: sed charitate. **¶** Nam et apud hereticos qui propter iniquitates et errores suos aliquid molestiarum propeffici fuerunt nonne martyres se iactant? **¶** Et pallio dealbati faciunt: furem: quia lupi sunt. **¶** Si autem scire vultis in quo nunc ro habetis: sunt pastores boni pauli apostoli audite. quoniam non omnes qui corpora sua in passione etiam ignibus tradunt estimandi sunt sanguinem fuisse pro ovibus: sed potius contra ovem. **¶** Si linguis hominum loquar et angelorum charitatem autem non habeam: factus sum eramentum sonans et cymbalum tintillans. **¶** Si sciero omnia sacramenta et habuero omnem prophetiam et omnem fidem: ita ut montes transferam charitatem autem non habeam: nihil sum. **¶** Magna ergo res est. **¶** Postremo: fides montes transferens. Illa quidem magna sunt. **¶** Si ego hec (inquit) sine charitate habeam: non illa: sed ego nihil sum. **¶** Sed adhuc istos non tetigit qui falso martyrii nomine in passionibus gloriantur. **¶** Audite (ut eos tagat: imo potius ut transodiat) Si distribuero (inquit) omnia mea pauperibus. et si tradidero corpus meum ut ardeat: nunquid iam nihil sum? **¶** Sed vide quid sequitur charitatem autem non habeam: nihil mihi prodest. **¶** Ecce venit ad passionem. **¶** Ecce venit ad sanguinis effusionem. venit ad corporis incisionem: et tamen nihil prodest. quia charitas deest. **¶** Adde charitatem: prodest omnia. **¶** Detrahe charitatem: nihil profuit cetera. **¶** Quale bonum est charitas ista fratres? Quid preciosius? quid luminosius? Quid securius? Multa sunt dei dona. que tamen habet et mali. Qui dicitur sunt. **¶** Domine in nomine tuo prophetavi: in nomine tuo demonia eiecimus. **¶** In nomine tuo strutes multas fecimus. nec respondebit illi non fecistis (non enim in conspectu tanti iudicis mentiri audebunt. aut se factare que non fecerunt) **¶** Sed quia charitatem non habuerunt: respondebit omnibus illis. **¶** Non

nouivos. Quomodo autem habet vel exigua charitatem? **¶** Memo est qui etiam puic? non amat unitatem: et si non ad salutem. non ad ecclesie pacem. non ad christi corporis unitatem: non ad sanctam et individua charitatem. sed ad mala aliqua cogere: nec tibi sic ipse mortem inferre debuisse.

¶ Audiuimus quod dixeris apostolus paulus significasse hoc si eri debere ubi ait. **¶** Et si tradidero corpus meum ut ardeat. quia videlicet omnia bona dicebat. quod sine charitate nihil profuit. **¶** Sicut sunt lingue hominum et angelorum et omnia sacramenta et omnia sacramenta: et omnia prophetia: et omnes fides. ita ut montes transferant. et res suas distribuunt pauperibus: ideo videtur tibi etiam inter bona numerasse: ut sibi quicquid inferat mortem: **¶** Sed attende diligenter et agnosce quicquid modum dicat scriptura quod tradat unusquisque suum corpus ut ardeat. non ut ipse se in ignem mittat: quoniam plerumque parit inimicum: sed quoniam et proponit. ita ut aut mali aliquid faciat: aut mali aliquid patiat: eligat non facere mala: quod non parit mala: atque ita corpus suum tradat in potestatem intersectoris: sicut tres illi viri fecerunt qui auream statuam cogebant adorare: et nisi faceret: minabatur eis ille qui cogebat: ca: minis ignis ardentem. idolum adorare noluerunt: non se ipsi in ignem miserunt. et tamen etiam de illis scriptum est quod tradiderunt corpora sua ut neque seruiret: neque adorarent ulli deum: sed deum suum. **¶** Ecce quomodo dicit apostolus. **¶** Si tradidero corpus meum ut ardeat. **¶** Ad autem sequitur vide si charitatem non habeam nihil mihi prodest. **¶** Ad istam charitatem vocatis. **¶** Ad istam charitatem pertinere non finis. et putas tibi aliquid prodesse si te ipse precipites in iterum cum tibi nihil prodesset etiam si alter occideret charitatis inimicum: **¶** Foris autem ab ecclesia constituitur et seipsum a copage unitatis et viculo charitatis: eterno supplicio puniretis. etiam si pro christi nomine viui incederetur. hoc est enim quod ait apostolus. **¶** Et si tradidero corpus meum ut ardeat: charitatem autem non habeam: nihil mihi prodest.

¶ Charitas patiens est: benigna est.

¶ Quid ergo de charitate malum? aut vberius? **¶** Possunt dicere: quod quas per apostoli laudes et intonat dominus: quia est ista anima lingua: **¶** rui. prophetie virtus sacramentorum salus scientie solidamentum: fidei fructus. diuitie pauperum: vita morientium: **¶** Quid tam magnanimum: quod pro impiis mori: **¶** Quid tam benignum: quod et inimicos diligere? **¶** Sola est quam felicitas sua non extollit: quia non inflatur. **¶** Sola est quam conscientia mala non pungit: quia non agit perperam. **¶** Inter obprobria secura est. inter odia benefica est. **¶** Inter iras placida est. inter insidias innocens. **¶** Inter iniquitates gemens: in veritate respirans. **¶** Quid illa fortis? non ad retribuendas: sed ad non curandas iniurias: **¶** Quid illa fidelis? non vanitatis: sed eternitatis. **¶** Nam ideo tolerat omnia in presenti vita: quia credit omnia de futura vita. **¶** Et suffert omnia que hic imittunt quia sperat omnia que ibi promittunt. merito nunquam cadit. **¶** Charitas non emulatur: non agit perperam non inflatur: non est ambitiosa.

¶ Vbi est inuidia: amor fraternus esse non potest. **¶** Intendat charitas vestra. **¶** Qui inuidet non amat. **¶** Pectus diaboli est in illo quod et diabolus inuidendo detecit. **¶** Cecidit enim et inuidit statim. **¶** Non ideo voluit deicere ut ipse staret: sed ne solus caderet. **¶** Tenete in animo ex hoc quod subieci. **¶** Inuidia non posse esse in charitate. **¶** Habes apte cum laudaret ipsa charitas. **¶** Charitas non emulat. **¶** Non fuit charitas in Abel: non acciperet deus sacrificium eius.

Memor est sibi mortem inferre.

Ex epla ad donatum pibye rex

Tradere corpus suum non est se inferre.

Occisus per christi nomine se parat in ab unitate ecclesie dam natur.

Ex smoe de laude charitatis. Attende egregias charitatis laudes.

Ex smoe. v. eple iohannis De inuidia diaboli.

Pauper dei quod deo omnia bona tribuit. Ingratus spiritus sancto non habet charitatem. Extractum p. lxxviii.

Finis consummationis est excellere in regno christi. Latum mandatum charitatis.

Roma. v. Charitas dilatat angustiam mandatorum. Ps. xvii. Extractum de vobis euan gelij.

Matthe. vi. Pastores boni curata dicunt.

Tolerantes mortem sine charitate.

Matthe. vii.

Ad Corinthios. Epistola. i.

A Ex fmo de
verbis euan-
gelii. l. iiii.
Superbia
parit iudi-
am iō por.
Amor ex-
cellētie su-
pbia voca-
tur.

Charitas nō emulat. Queris causā? attēde qđ
sequit. nō inflat: p̄ior ē in vitis supbia. deinde iui-
dia. nō enī inuidia pepit supbia: s; supbia peperit
iuidiā. Nō enī inuidet nisi amor excellētie. Amor
excellētie supbia vocat. **A**ū g in ordie p̄or sit sup-
bia: seq̄tur aut iuidia: apls in laudib; charitat; nō
luit dicere p̄i nō inflat: p̄postea nō emulat. s; p̄i
dixit. nō emulat p̄ea nō inflat. Quare B? Q̄ cum
dixisset. Nō emulat q̄i q̄situr? eras causā q̄re nō
emulat: subdidit: nō inflat. Ergo si ideo nō emula-
tur q̄ nō inflat: si inflaret: emularet. B in vob cre-
scat: aīo solidet q̄ nō inflat. dilectio enī nō inflat
et de dilectio ē: et fideles i dilectioe acq̄scit illi re-
uocati a streptu qui fortis est ad gaudij silētia.

Ex lib. detri-
nitate. viii.

Ecce de dilectio ē. Et quid im? et cur im? i sub-
limia celoz et ima frap: q̄rentes eū qui ē apud nos
si nos velim? eē apud eū? Nō dicat nō noui qđ di-
ligā. Diligat fr̄ez: et diligat eandē dilectionē. magi
aut nouit dilectionē q̄ diligit. q̄ fr̄ez quē diligit. ec-
ce tā p̄or notiorē deū h̄re q̄ fr̄em. Plane notiorē:
q̄ p̄sentiorē. notiorē q̄ iteriorē. notiorē q̄ certio-
rē: aplectere dilectionē deū. et dilectioe aplectere
deū. ip̄a ē dilectio q̄ oēs bonos āgelos: et oēs dei
seruos p̄sociat vīculo s̄citat;: nosq; et illos p̄ligit
iūicē nobis et subligit sibi. q̄to igi; saniores sum?
a timore supbie: tāto sum? dilectioe pleniores: et
quo alio nisi deo plen? est: qui plen? est dilectioe?
Nō q̄rit que sua sūt. nō irritatur: nō cogi-
tat malū: nō gaudet sup iniquitate: con-
gaudet aut veritati. Omnia suffert.

E Ex lib. xi. de
gen. ad ifam

Neq; enī eēnt etiā hoies amatores pecunie ni-
si eo se putaret excellētiore q̄ dītores. Cui mor-
bo p̄traria charitas nō q̄rit que sua sūt id est nō p̄i-
uata excellētia letat. Merito ergo et nō inflatur.
Charitas omnia credit: omnia sperat:
omnia sustinet.

Ex lib. d spū
et littera.

i. Johan. l. iiii

De hoc latē
in collatib;
bernar. in ser-
mōe de septe
spiritib; q̄ in-
cipit m̄ḡ gē-
nium paulus

Inter eos vtiq; q̄s p̄nexos sibi met vni facit. nō
enī q̄dlibet credere bonū ē. Nā vnde illud fr̄es. nō
lite oī spūi credere s; p̄bate spūm q̄ ex deo ē. nec in
laudib; charitat; q̄d dictū ē (oīa credit) sic accipit
endū ē vt charitati cuiuspiā derogem? si nō q̄d au-
dierit statim crediderit. qđ qđ charitas eadez admo-
net nō facile de fr̄e aliqd malū ēē credēdū. et cū tale
aliqd dicat. hoc ad se magis iudicat p̄tinere ne cre-
dat? Postremo ip̄a charitas q̄ oīa credit non omī
sp̄itui credit. Ac per hoc oīa quidē credit: s; deo
Quia nō dictum est omīb; credit.

Ex trac. ix.
ep̄stē iōānis.
i. Johan. l. iiii

Charitas nūq; excidit. Siue p̄phetie
euacuabunt: siue lingue cessabunt: siue
scientia destruetur.

De dilectio ē. et q̄ manet (inquit) in dilectioe i dō
manet. et de i illo manet. sit tibi dom? de? esto do-
m? dei. Mane in dō. et maneat i te deus. manet i te
de? vt te contineat. manes in deo ne cadas. Q̄ sic
de ip̄a charitate apls dicit. Charitas nūq; ca-
dit quomodo cadet quē p̄tinet deus?

Ex pte enī cognoscim? et ex parte p̄phe-
tam? cū autē venerit quod perfectum est
euacuabitur quod ex parte est.

Ex lib. xxi. d
ciuitate dei.

In illo corpe sp̄ritali videbunt sc̄i oīa
nō solū si oculos claudat: versetā vñ
de sūt corpe absentes. Tūc enī erit p̄fe-
ctū illud de quo loq̄ns apls ex parte (i-
quit) scim? et ex parte p̄phetam? cū autē venerit qđ
p̄fectū est euacuabit qđ ex parte est. Deinde vt quo

modo posset aliqua similitudie ostēderet q̄tū ab
illa q̄ futura ē distet hec vita. nō q̄liscunq; hoim ve-
rētā: qui p̄cipua hic s̄citate sūt p̄diti. cū eēnt (i-
quit) puul? vt paruul? loq̄bar: vt puul? sapiebā: q̄
si puul? cogitabā. **A**ū aut fact? sū vir: euacuauī ea
q̄ puul? erāt. videm? nunc per speculū in enigmate
tūc aut facie ad faciē. nūc scio ex pte: tūc autē co-
gnosca sicut et cognit? suz. Si ergo in hac vita (vbi
hoim mirabilū p̄phetia ita p̄panda est illi vite q̄
si puul? ad iuuenē) (vidit tñ **B**elise? accipietē mu-
nera seruū suū vbi ip̄e nō erat) ita ne cū venerit qđ
p̄fectū ē: nec tā corp? corruptibile aggrauabit ani-
mā: s; incorruptibile nihil ip̄ediet: illi s̄citi ad ea q̄
vidēda sūt oculis corporeis q̄bus **B**elise? absens
ad seruū suū vidēdū nō indiguit indigebūt. Nam
fm septuagita iūterpres ista sūt ad **S**ezāba pro-
phete Nōne cor meū iit tecū qñ p̄uersus est vir de
curru obuiā tibi: et accepisti pecuniā: et c. Sicut au-
tē ex hebreo iūterprat? ē p̄sbi hieronym? Nōne
cor meū (inquit) in p̄senti erat qñ p̄uer? ē hō de cur-
ru suo in occurū tui? Corde g suo se dixit **B**elise?
p̄pheta. adiuto q̄dez mirabiliter nullo dubitante
diuinit? **S**z q̄to apli? tūc oēs munere isto abūda-
būt: cū de? erit oīa in oībus: habebūt tñ etiā illi o-
culi corporei officiū suū. et in loco suo erunt. vtēq;
illis sp̄rit? p̄ sp̄ritale corp?. Neq; enī ille p̄pheta
q̄ nō eis idiguit vt videret absente: nō eis v? ē ad
vidēda p̄fētia q̄ tñ spū videre possz etiā si illos clau-
deret. sicut vidit absētia vbi cū eis ip̄se nō erat.

iii. Reg. v.

i. Cor. xv.

Ex fmo in
tali iōhāna
baptiste.
Johan. i.

Phil. ii.

i. Johan. l. iii

Apl̄s dicit. Ex pte scim? et ex pte p̄phetam? cū
autē venerit qđ p̄fectū ē qđ ex pte ē euacuabit. quid
est p̄fectū? In p̄ncipio erat vbi: et verbū erat ap̄
deū: et de? erat vbi. Hoc ē p̄fectū. qđ est p̄fectū: vī-
catz apls **P**aul? qui cū in forma dei eēt nō rapinā
arbitrat? ē eē se eq̄lez deo. hūc eq̄lez deo p̄fī **B** ver-
bū dei apud deū p̄ qđ facta sūt oīa videbim? sicuti
est: s; i fine. Nā nūc qđ iōānes euāgelista dicit. **P**̄-
lectissimi filij dei sum? et nōdū appuit qđ erim? sc̄i
m? q̄ cū appuerit similes ei erim? qñ videbim? eū
sicuti ē. **D**ec vīso nob p̄mittit. Ad hanc vīsiōez
erudimur. Ad hanc vīsiōē corda mundam? **D**e
ati enī mūdi corde qñ ip̄i deum videbunt.
Aū esse puul? loq̄bar vt puul? sapiebā vt
puul? cogitabā vt puulus quādo aut fa-
ctus sū vir: euacuauī q̄ erant paruuli.

Ex lib. d spū
et littera.
v. lib. i. deo
de baptismo
euangelium.

Apl̄s ad illa ineffabilia: q̄lecūq; adhibēs de no-
tis rebus exemplū: puul? etatez vīlī cōpauit eta-
ti. Cū esse (inquit) puul? quasi paruul? loq̄bar: qñ p̄-
uul? sapiebā: quasi puul? cogitabā. **A**ū autē fact?
sum vir: que puuli erant deposui. Cur autem hec
dixerit: p̄sequenter ostendens.

Videmus nunc (inquit) per speculū in
enigmate. tunc autē facie ad faciē. Nūc
cognosco ex parte tūc autē cognosca si-
cut et cognitus sum.

Mificata est scientia tua ex me. **A**nua-
luit. et nō potero ad illā. **E**x me quippe
intelligo qđ sit mirabil? et incōprehēbilis
sciētia tua q̄ me fecisti qñ nec meip̄m cō-
p̄hendere valeo que fecisti. **E**t tamen i meditatioe
mea exardescet ignis: vt querez facie tuā semper.
incorporalē substantiā scio eē sapientia et lumen
esse in quo videntur q̄ oculis carnalib; nō vident
et tamē vir tant? tāq; sp̄ritualis videm? nūc (inquit)
p̄ speculū in enigmate: tūc autē facie ad faciē. Quā-
le sit. et quod sit hoc speculū si queram? p̄fecto

Ex lib. xv. de
trinitate.

illud occurrit q in speculo nisi imago non cernitur
Hoc ergo facere conati sum? ut p hanc imaginem
 qd nos sum? qrerem? viderem? vtcuq a quo fa-
 cti sum? tanq p speculu. Hoc significat etiā illud
 qd ait idē apls. Nos aut reuelata facie: glām dei
 specularē: in eādē imaginē transformamur de glā
 in glāz / tāq a dei spū. specularē dicit: p speculū
 vidētes. nō de specula pspiciētes. Ad in grecalīn
 gua nō est abiguū: vnde in latīa trāslate sūt aplice
 littere. Vbi quippe speculū (vbi apparēt imagies
 rez) a specula: de cui altitudine longi? aliqd intue-
 mur etiā sono vbi distat oīno. Sanqz appet aplm
 ab speculo: nō ab specula dixisse glāz dñi speculā-
 tes. Ad hō addidit i enigmate. multi h icognituz
 ē. qui eas lras nesciūt: in quib? ē quedā doctria de
 locutionū modis (qz greci tropos vocāt) eoqz gre-
 co vocabulo: etiā nos vtimur p latīo. sicut enī sche-
 mata vtitat? dīctm? qz figuras: ita vtitat? tropos
 qz modos singloz aut modoz siue tropoz nomīa
 (vt singulis singla referant) difficillimū ēz in solē
 tissimū latīne enūciare. Vnde quidā interpres nri
 (qd ait apls. Que sūt in allegoria) nolētes grecuz
 vocabulū ponere: circūloqndo itēptatī sūt: dicen-
 tes. Que sūt aliud ex alio significātia. Vbi aut tro-
 pi (id ē allegorie) plures sūt spēs in quib? ē etiā qd
 dicit Enigma. diffinitio aut īpī? noīs gñalis: oēs
 etiā spēs pplectat necesse ē. Ac p h sicut oīs equus
 aīal ē. Hō oē aīal equ? ē. ita oē enigma allegoria ē
 nō oīs allegoria enigma ē. Quid est q allegoria nī
 si trop? vbi ex alio aliud itelligit? qle illd ē ad thes-
 salonicēses. Itaqz nō dormiam? sicut ceteri: s; vige-
 lem? r sobriū sim? nā q dormiūt: nocte dormiūt r q
 iebriant nocte ebriū sūt. Nos aut q diei sum? sobriū
 sim? S; hec allegoria nō ē enigma. nā nisi multū
 tardis iste sen? p mptu ē. enigma aut ē (vt breuif
 explicē) obscura allegoria: sicut ē sanguisugres
 erāt filie. r qz cunqz similita. s; vbi allegoria nō aut
 apls. nō in vbiis eā repit: sed in facto. cū ex duob? fi-
 lis abrahā: vno de ācilla: altero de libera (qd non
 tm dīctū s; etiā fctū fuit) duo testamēta itelligēda
 mōstrauit. Ad āteqz exponeret: obscurū fuit. proī
 de allegoria talis (qd ē gñale nomē) posset specia-
 liter enigma noīari. s; qz nō solt qui eas lras nesci-
 unt: quib? dīscunt tropi qzunt qd dixerit apls nūc
 in enigmate nos videre: verū etiā qui sciūt. tm quid
 sit illud enigma vbi nūc videm? nosse desiderant:
 ex vtroqz vna est inueniēda sentētia. Et ex illo (sci-
 licet qd ait videm? nūc p speculū) r ex isto qd addi-
 dit i enigmate. Vna ē enī cū tota sic dicit videm?
 nūc p speculū in enigmate. proīde qz tm mibi videt
 sicut noīe speculū imaginē voluit itelligi: ita noīe e-
 nigmat? qzūta similitudinē: tm obscurā r ad pspiciē-
 endū difficilē. Cū igit speculū enigmat? noīe que-
 cūqz similitudines ab aplo significare itelligi pos-
 sint: q accomodate sūt ad itelligēdū deū eo mō-
 do quo potest. nūbīl tamē est accommodatū qd id
 imago eius non frustra dīctur.

Memo itaqz miret etiā in isto vidēdi modo qui
 pcessus est huic vste (p speculū scilz in enigmate)
 laborare nos vt q modocūqz videam? Nōmē qp-
 pe hic nō sonaret enigmati: si eēt facilitas vifitōis
Dico enī vobis q ageli eoz semper in celis vi-
 det facie patris mei qui in celis ē. Sicut ergo illi vi-
 det itaz nos vifuri sum? s; nōdū ita videm? Pro-
 pter qd ait apls. videm? nūc p speculū in enigma-
 te. tūc aut facie ad faciē. Premīū itaqz fidei nobis
 vifio ista feruat. De qua r iōānes loqns cū appue-
 rit (inqt) similes ei erim? qm videbim? eū sicut est

Facies aut dei manifestatio ei? intelligēda est. nō
 aliquod tale mēbrū quale nos habem? in corpe at
 qz isto noīe nūcupam? Itaqz vifuri sūt deuz scī in
 isto corpe. S; vtrū p ipm sicut p corpe? nūc videm?
 solem lunam / stellas / mare / ac terraz. r q sūt in ea:
 nō pua qstio ē. Vtrū est enī dicere q scī talia cor-
 pa itūc hēbunt vt nō possint oculos claudere r ape-
 rire cū volēt. Vtrū aut q ibi deū qsqz oculos
 clausit nō videbit. Si enī ppheta **H**elyse? puez
 suū **S**iezi absēs corpe vidit accipietē munera que
 dedit ei **N**aamā syr? qz omag? in illo spiritali cor-
 pore videbūt scī oīa nō solū si oculos claudat vtz
 etiā vnde sūt corpe absētes? Illud quoqz qd ait a-
 postol? (facie ad faciē) nō cogit vt deū p hāc facie
 corpale: vbi sūt oculi corpales nos vifuros eē cre-
 dam? que spū sine itermiffiōe videbim? nisi enī
 eēt etiā interior? hoīs facies nō diceret idē apls.

Nos aut reuelata facie glām dñi specularē in
 eandē imaginē transformamur de gloria in glo-
 riam: tanq a domini spūitu.

Veritate itaqz pfruemur: cūz viderim? facie ad
 faciē: qz h pmitit nobis. Itaqz qz auderet spare
 qd de? nō dignat? eēt polliceri vel dare? Videbim?
 facie ad faciē: apls dicit. Nūc scio ex pte. nunc
 in enigmate p speculū. tūc aut facie ad faciē. r **I**o-
 ānes apls i epla sua. Dilectissimi filii dei sumus. r
 nōdū appuit qd erim? Scim? qm cum apparuerit
 similes ei erim? qm videbimus eūz sicut est. hec
 est magna promiffiō. Si amas: sequere.

Unigenit? fili? idēqz mediator deit? hominū ho-
 mo xps iesus ita videt p rez sicut videt a p re. nos
 aut ad illā vifionē dei q nob in resurrectione pmit-
 tur. nō ex h mūdo istā pcupiscētiā oculo rāsserre
 conemur. s; mūdādis cordib? pio studeā? affectu
 nec corpale facie cogitem? cū dicit apls. Videm?
 nūc p speculū i enigmate: tūc aut facie ad faciē pre-
 ferti qz expfī? dicit. Nūc scio ex pte: tūc aut cogno-
 scā sicut r cognit? sū. Si q tūc corpali facie deū co-
 gnoscemus: corpali nūc ei? facie cogniti sum? tūc
 enī cognoscā (inqt) sicut r cognit? sū. Vnde si que-
 ris vnde eū videbim? Respondeo vnde āgeli vidēt
 qbus tūc erim? eqles. sicut enī vident istā q vifibi-
 lia noīant deū nemo vidit vnqz nec videri pōt. qm
 lucē inhabitat inaccessibilē r ē natura iūfibilis: sicut i
 corruptibil. q pte r apls posuit dīcēs. Regi aut
 seculoz iūfibilis i coruptibilis. S; sicut nūc incor-
 ruptibilis: nec p ea corruptibil. Ita nō solū nūc s;
 etiā sēp iūfibil. Unigenit? aut fili? (q ē in sinu pa-
 tris) deitatis naturā atqz substantiā i sonabilē narrat
 et ideo dignis idoneisqz tāto ppectu ocul? etiā iūf-
 ibilis mōstrat. Vbi enī sūt oculi de quib? apls dicit
 Illūiatos oculos cordis vri. Et de qbus dicit. il-
 lūina oculos meos: ne vnqz obdormiā i mortē. vris
 aut spūs est. vnde q adheret dñi oīn? spūs ē. pīde
 qui potest deū iūfibilē videre ipe eum potest in
 corpali ter videre ipe potest deo icorpali ter adhe-
 rere. in qua q nō rapinā arbitrat? est eē eqles deo i
 illa dei forma tūc videbūt eū qui videbūt sicut ē.
 Deū enī nemo vidit vnqz. vel in hac vīta: sicut ipse
 est vel etiā in angeloz vīta: sicut vifibilia ista que
 corpali vifione cernūtur. qz vnigenit? fili? (qui est
 in sinu patris) ipe narrauit. Vnde nō ad oculo r
 corpaliū: s; ad mentū vifionē dīctū est ptnere qd
 narrat. Si enī qris. vtrū possit de? videri? Respon-
 deo. potest. Si qris vnde sciētia? Respondeo. qz in
 veracissima scriptura legit. Beati mūdo corde qm
 ipi deū videbūt. et cetera talia. Si qris quomodo vi-
 ctus sit iūfibilis: si videri pōt? Respondeo iūfibilē

Facies si
 est manife-
 statio ei?

Beati spū
 sine inīfif-
 sione vidēt
 deum.

Ex trac. euā-
 gelij sū iōā,
 xxxiii.

Ad paulinā
 de videndo
 deo.

Mūdicia
 cordis pre-
 pat ad vif-
 onē dei.

1. Iohā. iiii

1. Thimo. i.

Dīuinitas
 idoneis o-
 culis iūfibi-
 liter mō-
 stratur.
 Ephe. i.
 ps. xii.
 1. Ioh. vi.

1. Ioh. iiii.

Speculan-
 tes a spe-
 culo non a
 specula.

Nota de
 traductio-
 e grecis in
 latinum.
 Allegoria

1. Ioh. v.

Enigma
 quid sit.

Ex lib. xv. de
 minutate.

Ex lib. xxi. d
 cultate dei.
 Math. xviii

Qstio est
 pmiū fidei
 1. Iohā. iiii.

Ad Corinthios. Epistola. i.

Quod deus eē natura. Videri autē cū vult. sicut vult. plurimis videri potest autē ēvis? nō sicuti est. s. q. l. specie illi placuit appa-
re. Si q. r. s. v. r. u. etia sicuti ē aliquid possit videri? uisibilis.

Ex epistola ad
italiam.

Nō videbitur diuini-
tas oculis
corporeis.
Sepe labi-
tur ipuni-
ta loquitas
dū sine li-
mite timo-
ris vagat.

H

Solus hō
interior vi-
det deū et
hic in pa-
tria.

Ex libro. i. re-
tractationū.

Ex lib. octo-
gintatium
questionum.
Suscitatio
lazari.
Locatio
nra.

Ex libro de
doctrina xpia-
na.

Quod deus eē natura. Videri autē cū vult. sicut vult. plurimis videri potest autē ēvis? nō sicuti est. s. q. l. specie illi placuit appa-
re. Si q. r. s. v. r. u. etia sicuti ē aliquid possit videri? uisibilis.
Quod deus filius ē ē pmissū: de q. b. dictū ē. Scim? q. cū appuerit filius ei erim? q. m. videbim? cū sicuti ē.
Et si exterior homo noster corruptus. interior tñ renouat de die in diē. ita sane vt in hac vita: q. t. u. m. cūq. puer? sit: lōge absit ab illa pfectiōe similitu-
dinis: q. idonea erit ad vidēdū deū: sicut dicit apls facie ad facie. In quib? certe verb? si corpalit facie voluerim? accipe: psequens erit: vt etiā de? talē hēat facie. et sit aliqd intuituū inter nram? ipi? cū ēvis debim? facie ad facie. et si iteruallū: vt q. r. finis. et mēbroz hitus tminat? et cetera absurda. dictūq. et cogitatu ipia: quib? aialis homo: nō picipiens ea q. sūt spūs dei: fallacissimis vāitatib? ludit. dicit enī quidā eoz: q. talia garrūt (sicut ad me potuit pue-
nre) nos deū videre nūc mente: tūc corpe. Ita vt etiā ipios cū parī modo asseuerent eē visuros. Et de q. r. u. in pēus pfeceat: dū sine limite timoris vl pudoris hac atq. hac vagabūda ferē ipunita loq-
citas. Antea dicebāt: carni sue tñ hoc pstitisse xpz vt corpeis oculis videret deū. Deinde addiderunt etiā oēs sanctos: recepti in resurrectione corpb? eo dē modo deū eē visuros. Nūc iā istā possibilitatē. etiā ipis donauerūt. Donēt sane q. t. u. volūt. et qui b? volūt. Nā quis audeat ptradere hoib? de suo donatib? Qui enī loquit mēdaciū de suo loquit. Tu autē cū ijs q. sanā doctrinā tenēt: nihil istoz au-
deas vsurpare de tuo: s. cū legi beatū mūdicoz des qm ipi deū videbūt. Intellige ipios non visuros. neq. enī bti? mūdicoz sūt ipi. Itē cū legi vide m? nūc p speculū i enigmate: tūc autē facie ad facie intellige ide nos tunc visuros facie ad facie: vnde nūc videm? p speculū i enigmate. Hoc autē vtrūq. interioris hois mun? ē. siue cū i ista pegrinatione adhuc p fidē ābulāt (in qua vtrū speculo et enigma-
te) siue in illa patria cū p specie pteplabit. Pro q. visione positū est facie ad faciem.
Perfectā cognitionē dī (hoc ē: qua hō maior eē nō possit) in futura vita sperat apls: q. sola brā vi-
ta dicēda ē. vbi et corpe? icorruptibile atq. imorta-
le spūs suo: sine vlla molestia vel reluctatōe subde-
f. Nō q. i hac vita nūc vbi oīno iueniri pōt qd mēte cernat nō fide credat: s. q. tñ ē qd dē vt nō faciat btiissimos. Neq. enī (qd ait apls videm? nūc p spe-
culū in enigmate. et nūc scit ex pte) nō cernit mēte. Cernit plane. s. btiissimos nōdū facit. Illud enī btiissimos facit qd ait. Sic autē facie ad facie: et tūc cognoscā sicut cognit? sū. Qui hoc iuenerūt ipi dicēdi sūt in btiitudis possessiōe pstitet. ad quā du-
cit via fidei quā tenem? et q. credēdo cupim? puenire
Quod dñs nō iel? xps sorores lazari interrogat: dices vbi ē? posuistis: vocationē nraz q. fit in occulto. ar-
bitroz significare. pdestinatio enī nre vocatiōis o-
culis ē. Qui secreti signū ē interrogatio dñi q. si ne-
scieris: cū ipi nesciam? sicut dicit apostolus vt co-
gnoscam: sicut et cognitus sum.

Nūc autē manēt fides spes charitas tria
hec. maior autē horum est charitas.

Patria hec sūt quib? et scientia omis et pro-
phetia militat. fides spes charitas. s. fides
succedit spēs. quā videbim? et spēs
succedit btiitudo ipa ad quā pueniri su-
m? Charitas autē etiā istis decedētib? augebit po-
tē. si enī credēdo diligim? qd nōdū videm? q. to-
magis cū illud videre cepim? et si spādo diligim?

Quod nōdū puenim? q. to magis cū puenim? Inter
tpalia q. ppe atq. etna b. infest. q. tpale aliqd pl? dī
ligit anteq. bēat: vilesit autē cū aduenerit. Nō enī
saturat aīaz: cui vera et certa sedes ē etnitas. eternū
autē ardēt? diligif adeptū: q. desideratū. Nullū ei
desideratū pcedit pl? de illo existimare q. se habet
vt ei vilesit cū min? iuenerit: s. q. tū q. s. ventis ex
istimare potuerit: pl? puenies iuētur? est. Homo
itaq. fide: spe: charitate s. bti? eaq. iconcussit reti-
nēs: nō idiget scripturis: nisi ad alios instruendos.
Itaq. multi p hec tria: etiā i solitudine sine codicē
b? viuūt. Unde i illis arbitroz iā pletū esse: qd dī
ctū ē. siue pphete euacuabūt: siue ligue cessabūt:
siue sciētia euacuabūt: quib? tñ q. i machinis tāta
fidei: spei: et charitatis i eis surrexit instructio: vt p-
fectū aliqd tenētes: ea q. sūt ex pte nō q. rant. Per-
fectū sane: q. tū i hac vita pōt. Nā i ppatōe future
vite nullū iustit? scti ē vita ista pfecta. Ideo manēt
(iq. fides: spes: charitas. tria hec maior autē horū
ē charitas. Et cū q. s. ad etna puenit. duob? i-
stis decedētib? charitas altior: certior pmanebit.
Cū iust? ex fide viuat: finisq. pcepti sit charitas
de corde puro et sciētia bōa et fide nō ficta. maneāt
q. ad formādā vitā fidelitū tria hec fides spes cha-
ritas vnde fieri pōt: vt pares cū aliq. mores habeat
q. hec tria cū illo paria nō habet? Qui enī aliud cre-
dit aliqd spat? aliqd amat: necesse ē vt alit viuat. Et si
v? q. r. d. az. rep. simil? videt nob? eē cū gētib? sicut ei
bi et pot? tector? vestimentoz lauacroz et q. ex nris
piugalē vitā gerūt? xoz ducēdaz bñdaz filiozū
gignēdaz nutritiōz hereditadoz. lōge tñ aliter
his reb? vnt q. ad aliū finē vsū eaz refert. et alit qui
ex his deo grās agit: de q. praua et falsa nō credit.
eas dē res nō ad eundē finē referēdo: s. ad finē legi-
timū: diuiniq. pcepti (charitatē de corde puro et cō-
sciētia bona. et fide nō ficta) a quib? q. d. az. oberran-
tes: pueri sūt in vaniloquiū.

Patria fidelis sine spei sine charitate eē nō vult. Sic
q. hō fidelis debet credere: qd nōdū videt: vt visio
nēz spei et amet. et visibilū quidē rep. pteritaz: q. tē
poralit trāserūt: sola fides ē. qm nō adhuc vidēda
spant: s. facta et trāfacta credunt. sicut ē illd q. xps
semel p pētis mortu? ē. et resurrexit ppter iustifica-
tionē nram. nec iā moriet. et mors ei vltra non dñā
bit. Ea q. nōdū sūt s. futura sūt (sicut nōz spī-
ritaliū corpoz resurrectionē) ita credunt: vt etiā v-
dēda spant. s. ostēdi nullomō possunt. Que hō ita
sūt vt neq. ptereāt neq. futura sint: s. etna pmane-
ant: pti sūt iustibilia (sicut iusticia: sicut sapiētia)
pti visibilia. sicut xpi imortale iā corpe. s. inuisibi-
lia intellecta pspiciunt: ac p b. et ipa modo qd az sūt
pgruo vident. multoq. certiora sūt q. ea q. corpis
sens? attigit. s. ideo dicunt iustibilia: q. ocul? istis
mortalib? videri oīno nō possūt. at illa q. visibilia
sūt: si ostēdant: possūt etiā his mortalib? oculis cō-
spici. sicut se discipulis p resurrectionē dñs ostē-
dit. sicut etiā p ascēsiōē aplo paulo diacono ste-
phano. Proinde ista visibilia pmanētia: ita credi-
m? vt etiā si nō demōstrent spēm? ea nos q. q. v. s. u.
ros. s. hec inuisibilia: simplici mētis atq. rōnis i-
tētiōe intellecta pspiciunt sine vllis formis et mol-
b? corpalib? sine vllis līniamētis figurisq. mēbro-
rū sine vllis localib? siue finitis siue spacijs infinitis.
Hoc q. lumē vbi hec cūcta: diiudicant nō vtrūq.
sicut hui? solis? cū corpe et lumis fulgor per
localia spacia circūq. diffūdit. mētēq. nraz q. si vi-
sibili cādore collustrat: s. inuisibilia ineffabiliter et tñ
intelligibiliter lucet tamq. nobis certū est. q. nobis

Differētia
intēpōra-
lia et etna.

Scriptu-
raz neces-
sitas ad ali-
oz instru-
ctionē.

Ex lib. cōtra
faustū ca. x.
i. Thimo. i.

Ex lib. ad cō-
sensū de tri-
nitatē.

Roma. vi.

De q. b. ha-
bet fides et
spēs.

Quo vifi-
bilia pma-
nentia cre-
duntur.

efficit certa que secundum ipsum cuncta aspiciamus.

Cum venerit quod perfectum est: quod ex parte est destruet (id est si non ex parte erit ex toto) quia fides et spes: iam res ipsa non quod credat et spes: si quod videat teneatque succedet. Charitas autem (quod in istis tribus maior est) non aufert: sed augere et implebit. Preterita quod credebatur: quod sperabatur indepra. in qua plenitudine charitatis preceptum illud implebit. Diliges deum tuum ex toto corde tuo et ex tota anima tua et ex tota mente tua. Nam cum adhuc aliquid carnalis concupiscit. quod vel perinde frenet: non oimodo ex tota anima diligit deum. non enim caro sine anima concupiscit. Quis caro concupiscere dicatur quia carnaliter anima concupiscit.

Nullum aliud caritatem docet nos deum: nisi fides et spes: et charitatis ut fides nostra firma sit in ipso quod non illi videmus: credentes in eum quod non videmus: ut gaudeamus cum viderimus: et fides in se succedat species lucis eius. Ubi ista nobis non dicitur. Crede quod non vides: sed gaude quod vides. Spes etiam nostra incommutabilis sit et fixa in illo: et non nutet fluctuet. non agitet: sicut ipse deus in quo figitur: non potest agitari. spes enim modo vocat: tunc non spes sed res erit. Adhuc enim vocat spes quod non videtur quod sperat. dicente apostolo spes autem quod videtur non est spes (quod enim videtur quod sperat) si autem quod non videmus? speramus: per patientiam expectamus. Modo ergo patientia necessaria est: donec veniat quod promissum est. nemo autem patientes est in bonis. Non exigit de homine patientia: in malis agit. Non dicitur patientes esto: tolera: sustine molesta est: sub quo te deus vult esse forte: tolerare: longanimitas patientia. Sed nunquid decipit quod promissum est: medicus ex erit ferrum ad secunda vulnera. et dicit ei quod seculum est patientes esto: sustine: tolera. In doloribus exigit patientia. sed per dolores promittit salutem. Et ille qui tolerat dolores in ferro medici. nisi sibi proponat sanitatem quam non dum habet deficit in dolore quem patitur. Multa ergo mala sunt in isto seculo inter foris prius non cessat. Abundant scadala. non illa sentit: nisi quod graditur via dei. Et si in omnibus divinis paginis ut toleret presentia. speret futura. Metuere quod non videtur: ut amplectatur cum videtur. Charitas enim quod tertia nobis adiungit adiungit ad fidem et ad spem: maior est supra fidem et spem. quia fides rex est quod non videtur. erit autem spes cum visus fuerit. et spes rei est quod non tenet. Adveniente ipsa res: non erit ista spes. quia tenebimus: non sperabimus. charitas autem non novit nisi crescere magis magisque. si enim amamus quod non videmus: quomodo amaturi sumus cum viderimus?

Incipit hoc a fide quod pertinet ad fidem: reddere. sed ad hoc ista fides discernat ab imundis spiritibus. ait apostolus iacobus. et demones credunt pretermittunt. si tantum credunt sine spe vivis: vel dilectionem non habent: et demones credunt et pretermittunt. quod magnus est: dicit christus filius dei. B. dixit petrus et audiuit. Beatus es Symon bariona. B. dixit tunc demones. et audierunt. Obmutescite ei. per quod discernere fidem tuam a fide demonis. Unde enim discreta: demones B. dixerunt timedo: petrus amando. Adde ergo fides et spes. et spes est nisi de aliquo concupiscit bonitate: speque ipsi adde charitatem (id est super eminentem viam dicente apostolo: super eminentem viam vobis demonstro) fides enim que per dilectionem operatur: sine spe esse non potest. Cum autem venerimus: ista non erit ibi fides: dicit nobis crede: non vides: videbimus enim. preterlabimur enim. dilectissimi filij dei sumus et non dum appuit quod erimus. quia non dum appuit: ideo fides. scimus quod cum appuerit. similes ei erimus. Nihil quid quod credeamus: non quod quod videbimus? et sicut est. quod spes: erit ibi spes: non erit ista spes quod erit res. Et tunc ipsa spes peregrinatio necessaria est. Ipsi est quod solatur in via. Ubi autem tunc laborat ambulando: ideo laborare tolerat: quia

peruenire spat. Tolle illi spem peruenit: continuo fragitur vires ambulandi. An fallit nos apostolus: quod dicit habitare christus per fidem in cordibus nostris: Mō per fidem. tunc per spem modo per fidem quod diu in via quod diu in peregrinatione. quod diu enim sumus in corpore: peregrinamur a deo. per fidem enim ambulamus: non per spem. Si B. est fides. quod erit spes: Audi quid erit ut sit deus in omnibus. B. modo credimus. B. modo speramus. Cum venerimus tenebimus? et ista visio erit. Non si des. et ista res erit: non spes. Charitas quod: nunquid et ipsa modo est. et tunc non erit: si amamus credendo et non videndo: quomodo amabimus videndo et tenendo?

Maior autem horum charitas. dilectione standum est ad illud et inherendum illi. ut presente perfruamur a quo sumus: quod absente nec esse possemus. Cum enim per fidem adhuc ambulamus: non per spem: non dum utique videmus deum: sicut id est ait facite ad faciem. Quod tamen nisi nunc ista diligamus: nunquid videbimus? Sed quis diligit quod ignorat? Sciri enim aliquid et non diligi potest. diligit autem quod nescit quod vtrum possit. Si non potest: nemo diligit deum antequam sciat. et quod deum scire nisi est mente aspicere firmemque percipere. Non enim corpus est: ut carnis oculi inquirat. Sed et prius quod valeamus aspicere atque percipere deum sicut aspicimus et percipimus potest quod mundis cordibus licet beati enim mundicordes. quoniam ipsi deum videbunt. nisi per fidem diligatur: non poterit cor mundari: quo ad eum videndum sit aptum et idoneum. Ubi sunt enim illa tria (propter quod in animo edificatione: omnium divinum librorum machinamenta surgunt. fides: spes: charitas) nisi in animo: credere quod non dum videtur: et sperare atque amare quod creditur: Amare ergo quod ignorat: ista tamen creditur. Nihil autem cavendum est ne credens animus id quod non videtur. fingat sibi aliquid quod non est. et speret diligatque quod falsum est. Sed si sit: non erit charitas de corde puro et conscientia bona et fide non ficta: que finis precepti est: sicut id est dicit apostolus.

Non enim hoc est habere oculos quod aspicere. Aut ite hoc est aspicere quod videre. Ergo anime tribus quibus danda est? opus est. ut oculos habeat: quibus ista bene vti possit. ut aspiciat. et ut videat. Oculi anime: membra est. ab omni labe corporis pura. id est a cupiditatibus et rebus mortalium ista remota atque purgata. Quod ei nihil aliud prestat: quod fides primo. quod ei adhuc ei demonstrari non potest vitiis inquinata atque egrotant: quod videre nequit nisi sana: si non credit aliter se non esse visurum: non dat operam sue sanitati. Sed quod si credat quid est ita se re habere ut dicat: atque ita se videre potuerit esse visurum sanari tamen se posse desperare: nonne si prior abiecit: atque premit. nec preceptis medici obtemperat. preteritum: quia ea precepta necesse est vitiis moribus dura sentiat. Ergo si dei spes adiacenda est. Quid si et credat ita se habere oia. et se speret posse sanari. ipsa tamen que promittitur lucem non habet. non desideret. solumque tenebris quod in persuetudine iocunde sunt. se arbitretur debere interire et preteritum: nonne medicum illum nihilominus respuit? Ergo charitas ista necessaria est. nihil oimodo ista necessaria est. Sine tribus istis igitur anima nulla sanatur ut possit deum suum videre (id est intelligere) Cum ergo sanos habuerit oculos: restat ut aspiciat. Aspectus anime ratio est. Sed quod non sequitur ut ois qui aspicit videat: aspectus rectus atque perfectus id est quod visio sequitur virtus vocatur. Est enim virtus vel recta vel perfecta ratio. Sed et ipse aspectus quibus ista sanos oculos puertere in lucem non potest nisi illa tria permaneat: fides qua credit ita se re habere ad quam puertere aspectus est: ut visus faciat beatum. Spes quod cum bene aspexerit se visurum esse presumat. Charitas quod videre perfruique desideret: ista aspectum sequitur ipsa visio dei qui est finis aspectus. non quo ista non sit: sed quod nihil apostoli habeat quo se intendant. et hec est vere perfecta virtus: ratio perueniens ad finem suum. quam beata visio

a

ll. Cor. v.

Ex lib. viii. de trinitate.

Nemo dicit deum ante te aspicit.

Mathe. v. Munda coram deo.

l. Thimo. i.

Ex lib. soliloquiorum.

Oculus anime est mens pura.

Necessitas charitatis sanitas anime. Aspectus anime ratio est.

Virtus est recta et perfecta ratio.

Perfecta virtus quod sit

Ex lib. de perfectione iusti et hominis.

Mathe. xxi. Ubi est aliquid carnalis concupiscit non diligit deum ex tota anima. Extracur. p. xi.

Solum caritatem cum fide et charitatis docet nos deus.

Roma. viii. Patientia necessaria est.

B

Ex more de perfectione iusti et hominis. Jacob. ii.

l. Cor. xiii. Fides quod per dilectionem operatur non est in spe.

Spes est necessaria peregrinatio nostra.

Ad Corinthios. Epistola. i.

a

Charitas
in patria
augmenta-
bitur.

Ex omne de
laude chari-
tatis.

Charitas
dulce vin-
culum mentis
est.
Pulcher-
rimum cha-
ritatis pco-
nium.
Abel.
Noe.
Abraham
Moyse.
David.

B

ta psequit. Ipa aut visio intellectus est ille qui in aia est
Ergo cum aie dei videre (hoc est dei intelligere) pti-
gerit videam? vtru adhuc ei illa tria sint necessa-
ria. Fides quare sit necessaria: cum ia videat. Spes
nihilominus. qz ia tenet: charitati vero non solum nihil
detrahit: sed addit etiam plurimum. Na et illa singula-
re verag pulchritudine cum viderit: pl amabit. Et
nisi amore oculi isperit. nec ab aspiciendo vspia de-
clinaverit: manere illa bñssima visioe non poterit.

Capitulum xiiij.

Examinini charitatem.

Dulce et salubre vinculum
mentis. Sine qua dives paup
est. et i qua paup dives est. hec
in aduersitatib? tolerat. in pro-
speritatib? teperat. in durspas-
sionib? fort. in bñs opib? hylaris. in tetatione tu-
tissima. in hospitalitate latissima. inter veros fra-
tres letissima. iter falsos patiensissima. in abel sacri-
ficio grata. in noe p diluuiū secunda. in abrahā pere-
grinatione fidelissima. i moyse inter insurias lenissi-
ma. i dauid tribulationib? mansuetissima. in trib? pu-
er? blados ignes inoeter spectat. i machabeis se-
uos ignes fortit tolerat. casta in Eufana erga viz
in ana p viz: in maria p viz. Libera i paulo ad
arguendū. Humilis in petro ad obediendū: bñana
in xpianis ad pñtendū. diuina in xpo ad ignoscendū

Emulamini spiritalia. magis aut vt p-
phetet. qui eni loquit lingua: non hoibus
loquit sed deo. Nemo eni audit. spūs aut
loquit mysteria. na qui pphetat hoibus
loquit ad edificationē et exhortationē et
solationē. Qui loquit lingua semetipz
edificat: qui aut pphetat eccliaz dei edi-
ficat. Volo aut oēs vos loqui linguis:
magis aut pphetare. Na maior est qui
pphetat qz qui loquit linguis: nisi forte
interpretet: vt ecclia edificationē accipiat
Mica aut fratres: si venero ad vos linguis
loquēs. qd vobis pdero: nisi vobis loqr
aut in reuelatione: aut in sciētia: aut in p-
phetia: aut i doctrina? Tamē q sine aia
sūt vocē dātia. siue tibia siue cithara: nisi
distinctionē sonitū dederit quomō sciet
id qd canit aut quod citharizat? Etenī si
incertā vocē det tuba qd pabit se ad bel-
lū? Ita et vos p linguā nisi manifestū ser-
monē dederit: quomō scietur id qd dici-
tur? Eritis eni in aera loquētes. tā mul-
ta vt puta genera linguarū sūt in hoc mū-
do: et nihil sine voce est. Si ergo nesciero
virtutē vocis ero ei cui loquar barbar?
et q loquit mihi barbar? Sic et vos qmē
mulatores estis spiritu ad edificationē
ecclie: qrite vt abūdetis. Et ideo qui loq-
tur lingua: ore vt interpretet. Na si ore lin-
gua spūs me? orat: mēs aut mea sine fru-
ctu ē. Quid ergo est? Orabo spū: orabo
et mēte. Psallā spū: psallā et mēte. Cetez
si bñdixeris spū: qd supplet locū idiote?

Ic spūs a mēte distinguit euidētissimo
testimōio. Si eni orauero (inqt) lingua
spūs me? orat: mēs aut mea ifructuosa
est. Et q per linguā intelligat. hoc loco di-
cere mysticas et obscuras significatiōes. a quib? si
intellectū mētē remoueas nemo edificat audiēdo
qd nō intelligit. Unde etiā dicit. Qui eni loquit lin-
gua: nō hoib? loquit: sed deo nemo eni audit. Spūs
aut loquit mysteria. satis idicat eā se linguā h loco
appellare vbi sūt significatiōes velut imagines re-
rū ac similitudines. q vt intelligant idigēt mētē ob-
tutu. Cū aut nō intelligunt: in spū eas dicit eē nō i
mēte vnde apł? ait. Si bñdixeris spū: qd supplet lo-
cū idiote? Quomō dicit amē sup tuā bñdictionē
quāqz nescit qd dicas? Ergo etiā lingua (id est
mēbro corpis qd mouem? i ore cū loquimur) signa-
vtiqz rez dant nō res ipse pferunt. ppterea trālla-
to verbo: linguā appellauit qlibet signorū platō
nē priusqz intelligant. quo eni intellect? accesserit
(qui mētē ē ppr?) sit reuelatio vel agnitio vel p-
phetia vel doctrina. Proinde ait. Si venero ad vos
linguis loquēs qd vobis pdero: nisi loquar vobis i
reuelatione: aut i agnitioe: aut i pphetia: aut i do-
ctrina? Id ē cū signis (h est lingue) accesserit intel-
lect? vt nō spū tm: sed etiā mēte agat qd agit. Pro-
inde quib? signa p alijs rez corporalū similitudines
demonstrant in spū: nisi accessisset mētis officiū
vt etiā intelligerent: nō dūz erat pphetia. magisqz
ppheta erat q interpretabatur: qd ali? vidisset: qd ipse
qui vidisset. Unde apparet magis ad mēte ptine-
re pphetiā: q ad istū spū q (modo quodā ppro-
vocat spūs) vis aie quedā: mēte iferior vbi corpa-
lū rez similitudines expmunt. Itaqz magis ioseph
ppheta q intellexit qd significaret septē spīce et se-
ptē boues: q pharao q eas vidit i sonis. Illi? eni
spūs iformat? est vt videret. Qui? mēs illūta vt
intelligeret. Ac p hoc in illo erat lingua in isto pro-
phetia: qz in illo rez imaginatio: in isto imaginati-
nū interpretatio. Vnde ergo ppheta qui rez que
significant sola ipa signa in spū p rez corporalū
imagines videt. et magis ppheta q solo earū intel-
lectu pdit? ē. Sed et maxime ppheta q vtroqz pcel-
lit. vt videat in spū corporalū rez significatiuas si-
militudines. et eas viuacitate mētis intelligat. Sicut
danielis excellētia tētata ē et pbata. qui regit som-
nū qd vidrat dixit. Et qd significaret aperuit. Et
ipse qppe imagines corporales i spū ei? expresse sūt
et earū intellect? reuelat? i mēte. Ex hoc ergo mō-
quo appellat in ista distinctione spūs scdm quē dī-
xit apłs orabo spū orabo aut mēte: vt et signa rez
formarent in spū. et eorū refulgeret intellectus in
mente spiritale appellauim? tale genus visorū: qd
etiā corporū absentū imagines cogitamus.
Quomodo dicit amē super tuā bēdī-
ctionem? Qm quidē nescit quid dicas.
Na tu quidē bene gratias agis: sed alter
nō edificat. Gratias ago deo q oīm ve-
strū lingua loquor. Sed in ecclesia volo
quāqz verba sensu meo loqui: vt et alios
instruā: qz decē milia verborū in lingua.
Amē quippe interpretat vix. et tū nō est interp-
tatiū. cū potuissz dici. vix dico vobis. Nec grecus
(hoc interpret ausus est facere: nec latinus? Nam
hoc verbū qd est Amē. nec grecū est. nec latinū: sed
hebreū. Sic mansit nō est interpretatiū: vt honorē
haberet vel amēto secretū: nō vt esset negatum: sed
ne vilesceat nudatum.

Ex lib. de ge-
nē ad ifram
xii.

Lingua qd
significet.

Prophe-
tia ad mē-
te pñt. N
Spūs vis
aie quedā
est mēte in
ferior.
Sene. vii.
In phara-
one lingua
in ioseph
ppheta
erat.
Prophe-
ta tritaria
dicitur
Daniel.

Ex trac. euā-
gelij pñ loā-
xi.

Nota de
amē voca-
bulo he-
braico.

Capitulum. xiiii.

Fo. cxii

Fratres nolite pueri effici sensib⁹ s³ malitia puuli estote. s³ s³ aut pfecti estote.

In populo noui testam^{ti}: qui nō perdu-
rāt occurrere in virū pfectū vel infirmū
tate virū: vel mētē leuitate: mulierib⁹ &
pueris p^{ro}pandū sūt. **I**n illis dicit. Si tñ
initū substantie eius vsq³ in finē firmū retineamus
illis autē. Nolite pueri effici sensib⁹. s³ malitia p-
uuli estote: vt sensib⁹ pfecti sitis. **E**t ideo neq³ i uere-
ri neq³ i nouo testam^{to} tales admittunt ad nūc
Ap^{osto}lus dicit. Nolite pueri effici mentib⁹. **E**t q³
dñs inuitauerat nos ad imitationē puero^{rum} quā-
do ante se paruulū posuit. & ait. Si quis non fuerit
vt puer iste. nō intrabit in regnū celozū: ibi quoq³
ap^{osto}lus cauit⁹ reuocat a mēte puerili. & vocat rur⁹
ad imitationē puerilē. Nolite (inquit) pueri effici
sensib⁹. s³ malitia puuli estote. vt mētib⁹ pfecti sitis
Quē delectat imitari puer nō delectet impitā
sed innocētia. Proponit enī pueritia ppter imi-
tādā humilitatē. & itē pponit pueritia ad cauē-
dā fatuitatē. Propositū exemplū pueritū ppter
imitandā humilitatē a dño est: qñ vocauit ad se pu-
eros. **E**t cū phibere^{nt} ab illo dixit. Sinite illos ve-
nire ad me: talū enī est regnū celozū. Propositū
exemplū pueritū ad cauendā fatuitatē: ab ap^{osto}lo ē
Fratres nolite pueri effici sensib⁹. **E**t rur⁹ propo-
nit ad imitandā simplicitatē. Sed malitia puuli
estote vt mentib⁹ pfecti sitis.

Nostis fratres & sepi⁹ audistis in euāgelio
dñz dicere. Sinite pueros venire ad me. talū enī
est regnū celozū. **E**t iterū. Nisi q³ recepit regnū
dei: sicut puer: nō intrabit in illud. **E**t multis alijs
locis dñs noster singulare hūilitatis exemplū su-
pbiā veteris hoīs ad innouandā hūilitatē vitā simi-
litudinē puerilis etatis accusat. Quapropt^{er} dilectis
simi: cū cātari audistis psalmū. Laudate pueri do-
minū: ne arbitremini ad vos istā exhortationē nō
ptinere. q³ tā corporis pueritū supgressi vel iuue-
nili decore virefcitis. vel senili honore canescitis.
Sibus ei vobis dicit ap^{osto}lus. Nolite pueri effici sen-
sib⁹: s³ malitia puuli estote: vt mentib⁹ pfecti sitis.
Qua malitia maxie nifi supbia: Ipsa enī de vana
grāditate presumēs: nō sinit hominēz ambulare p
artā vīā & irritare p angustā portā. Puer aut facile
intrat p angustā. & ideo nemo (nisi vt puer) intrat i
regnū celozū. **I**n scriptū ē. initiū supbie hoīs apo-
statere a deo. **H**āc (se aduers⁹ pcepta diuina tumi-
dis ceruicib⁹ erigentē & suauī iugo dñi resistētē)
deijcite / frangite / comminuite atq³ consumite. et
laudate pueri dominum.

In lege enī scriptū est. qñ in alijs liguis
& labijs alijs loquar pp^{ro}lo huic. & nec sic
exaudient me dicit dñs. Itaq³ lingue in
signū sūt nō fidelib⁹: s³ infidelibus. pro-
phetie aut nō infidelib⁹: s³ fidelib⁹. Si
ergo cōueniat vniuersa ecclesia in vñū &
omēs liguis loquant⁹: intrēt aut idiote
aut ifideles. nōne dicēt quid insanitis?
Si aut omēs prophetēt: itret aut quis i
fidelis vel idiota puincif ab oibus. di-
iudicat ab omibus. Occulta cordis ei⁹
manifesta sūt: et ita cadēs in faciē adora-
bit deū: pronūciāns q³ uere de⁹ in vobis
sit. Quid ergo est fratres? Cū puenitis.

vnu⁹q³q³ vestrū psalmū habet. doctrinā
habet. apocalipsiz habet. linguā habet
iterptationē habet. oīa ad edificationē
fiāt. Siue ligua quis loquit scdm duos
aut vt multū tres & p partes: & vñ⁹ inter-
pretet. Si aut nō fuerit iterpres taceat
in ecclia: sibi aut loquat⁹ & deo. **P**rophe-
te aut duo aut tres dicāt: & ceteri diuidi-
cēt quod si alijs reuelatū fuerit sedēti: pri-
or taceat. **P**otest enī omēs p singulos
pphetare: vt omēs discāt: & omēs exhortē-
tur. **E**t spūs pphetaz pphetis subiect⁹
est. **N**ō enī dissensio^{is} est de⁹ s³ pacis: si-
cut & in oibus ecclijs sanctorū doceo. mu-
lieres in ecclijs taceāt. Non enī pmittit⁹
eis loqui s³ subditas eē: sicut & lex dicit.
Si quid aut volunt discere: domi viros
suos iterrogēt. Turpe est enī mulieri lo-
qui in ecclesia. **A**n a vobis verbum dei
processit: aut in vos solos peruenit?

In legis noīe: aliquādo simul oīa veteris testa-
mēti scāriū scripturaz significant eloquia. nā ex p-
pheta ysaiā: testimōia ponēs ap^{osto}ls. In alijs liguis
et in alijs labijs loquar pp^{ro}lo huic. **I**psū tñ in le-
ge scriptū est. & ipse dñs. in lege (inquit) eoz scriptū
est: q³ oderūt me gratis. cū hoc legat in psalmo. **A**-
liqñ aut pprie vocat⁹ lex q³ data ē p Moysen. fm q³
dictū ē. **L**ex & pphete vsq³ ad ioannē. & in ijs duo-
b⁹ pceptis tota lex pēdet & pphete. **H**ic vtiq³ pro-
prie lex appellata ē de mōte sina. pphetaz aut no-
mie: etiā psalmi significati sūt & tñ alio loco ipse sal-
uator. **S**portebat (inquit) impleri oīa que scripta sūt
in lege & pphetis. & psalmis de me. **H**ic rur⁹ p-
phetarū noīe exceptis psalmis itelligi voluit. **D**ic-
it ergo lex vniuersalit⁹ cū pphetis & psalmis. **D**ic-
tur & pprie q³ p moysen data ē. **I**te dicunt p^{ro}pheta
pphete sūt cū psalmis dicit⁹ & pprie p^{ro}phetas psalmos.
Si quis videt ppheta eē. aut spiritualis
cognoscat q³ scribo vobis: q³ dñi sūt mā-
data. Si quis aut ignorat: ignorabitur
Itaq³ fratres emulamī pphetare & loq⁹
liguis nolite prohibere. **O**īa aut hone-
ste et scdm ordinem fiant in vobis.

In q³ scripsit ap^{osto}lus ad Corinthios ali-
ter vtiq³ ab ipsis puulis aliter a capati-
ozib⁹ posse itelligi sciēs ait. Si quis ē
inter vos propheta aut spiritualis. agno-
scat q³ scribo vobis. q³ dñi est mandatū. si quis aut
ignorat ignorabit. **S**olidā pfecto voluit esse scien-
tiā spiritālū vbi nō sola accōmodaret fides: s³ cer-
ta cognitio teneret. **N**ec hoc illi easpā credebāt q³
spiritales insup agnoscebāt. **I**gnorat aut (ait) qui
ignorat. q³ nōdūz et reuelatū est. vt q³ credit sciat
Quā cū sit in hoīs mētē ipse dicit cognosca⁹ dō. q³
illū de⁹ cognoscentē facit. sicut alibi dicit. **H**ūc au-
tē cognoscentes deū: immo cognitū a deo. **N**ō enī
eos tūc nouerat deus precognitos & electos ante
pstitutionē mūdi: s³ tūc eos seip⁹z cōgscere fecerat
Enequaq³ (vt scribitis) qui ignorat ignorabit de
hac re dixit ap^{osto}ls tāq³ ista pena ille plectēdus sit. q³
nō valet itelligentia sic discernere ineffabilem tri-

Ex lib. lxxx.
vñ qñtionū.

Ex tractatu.
di. xlii.

Wanh. xviii

Ex tractatu.
di. xlii.

Wanh. ix.

Ex tractatu.
di. xlii.

ps. cxi.
Laudate
pueri do-
minum.

Eccl. x.
Apostata
re a deo ini-
tū supbie.

Gal. xviii.

Ex lib. xv.
de trinitate.
Lex & pro-
phete vari-
is accipiū-
tur modis
ps. xxxiii.

Wanh. xxi

Luce. xxi.

Ignoran-
tia.

Ex trac. euā-
gelij fm ioā.
xviii.

Solida sci-
entia spiri-
taliū.

Ex ep^{isto}la ad
eunodiu ep^{iscopu}
scopū de tri-
nitate & colū-
ba.

Ad Corinthios. Epistola. i.

6

nitatis unitatē: sicut discernit in animo nostro me-
moriam / intellectus / voluntas. Illud e hoc dicebat
apostolus. Lege et videbis ea que loquebat. que fides
vel mores multorum edificaret. non que vix ad pau-
corum: eaque exigua (quātulacūq; in hac vita de re tā-
ta esse potest) intelligentiā pueniret. id est. ut liguis
propheta preponeret. ut nō perturbaret illa gerere-
tur quasi pphetie spūs: etiā iustos cogeret loqui
ut mulieres in ecclia tacerēt. ut oīa honeste et scōz
ordinē fierēt. Hec cū ageret. ait. Si quis videtur
propheta eē aut spiritalis cognoscat q scribo vob
qz dñi est mādātū. Si qd aut igrat ignorabit. His
verbis cohercēs et ad pacificū ordinē reuocās in-
quietos. tāto ad seditionē facilliores: quāto sibi vī-
debant spūitu excellere cū supbiēdo cūcta turba-
rent. Si quis ergo videt propheta esse aut spirita-
lis: cognoscat que scribo vobis. qz dñi est mādātū.
Si quis videt esse et vtiq; nō est. Nā qui est: sine du-
bitatione cognoscit. Hec admonitione et coherctio-
ne opus habet qz oīa iudicat. et a nemine iudicat.
Illi ergo seditiones et perturbationes in ecclia facie-
bāt: qui videbant esse qd non erāt. Hos docet co-
gnoscere dñi esse mādātū. qz nō est seditionis de-
ficientis. Si quis aut ignorat: ignorabit. id est im-
probabit. Nō enī deus: si ad scientiā referas igno-
rat eos quibus dicitur est. Nō nouit vos: s; eoꝝ im-
probatio. hoc verbo insinuata est. Cū aut dñs di-
cat. Beati mūdo corde: qm ipsi deū videbūt. eavi-
sione nobis in fine summū premii pmittat. nō est
metuendū si nūc ad liquidū que de dei natura cre-
dimus: spicere nō valeam. Ne inde sit dictū: qui
ignorat / ignorabit. Quē enī in sapientia dei non co-
gnouit mūdus per sapientiā dei: placuit deo per
stultitiā p̄dicationis saluos facere credētes. Hec
stultitia p̄dicationis: ac stultū dei que sapiētior ē
hoibus multos contrahit ad salutē. ut nō solū qui
nondū valēt certa intelligentia spicere naturam
dei quā fide tenēt. verū etiam qui nondū in ipsa a-
nima sua: ita incorporea substantiā a corporis ge-
neralitate: discernūt. quēadmodū certū sunt se vi-
uere / nosse / velle. nō sint alieni a salute: quā stulti-
tia illa p̄dicationis fidelib; p̄fert. Nam si prop̄
eos solos xp̄us mortuus est. qui certa intelligentia
possunt ista discernere: pene frustra in ecclia labo-
ram. Si aut qd veritas habet. infirmi populi cre-
dentū ad medicū currūt sanādi p xp̄m. z hūc cru-
cifixū. vtrūq; abundauit delictū supabundet et gra-
tia: miris fit modis p altitudinē diuitiarū sapiētie
et sciētie dei. et per inscrutabilia iudicia eius ut et nō
nulli a corporibus incorporea discernētes: cū sibi
ex hoc magni vident et irridēt stultitiā p̄dicationis
qua salui fiunt credentes: ab vnica via lōge ex-
errent que ad vitā eternā sola perducit. Et multi
in cruce xp̄i gloriātes. et ab eadē via non receden-
tes: etiā qui ista que subtilissime differunt ignorāt
(quā nō perit vnus de pusillis pro quibus mor-
tuus est) ad eandē perueniūt eternitatē / veritatē
charitatē. id est ad stabilē / certam / plenāq; felicitā-
tem. Ubi manentibus / videntibus / amantibus / sint
cuncta perspicua.

1. Cor. 11.

Intellectus illi. si
qd ignorat
ignorabit.
Matth. v.

6

1. Cor. 1.
Stulticia
p̄dicatorū.

Roma. v.

Cruce xp̄i
est via pdu-
cēs ad vitā
eternā.

Capitulum. xv.

Optum autē vobis facio
fratres euāgelium quod
predicavi vobis. quod et
accepistis. in quo et statim
per qd et saluamini: qua

ratione predicaueri vobis si tenetis: ni-
si frustra credidistis. Tradidi enim vo-
bis in primis quod et accepi: qm xp̄us
mortuus est pro peccatis nostris secun-
dum scripturas: et qz sepultus est: et qz
resurrexit tertia die scōm scripturas: et
quia visus est cephe.

Resurrexit (inquit) tertia die scōm scri-
pturas. et apparuit cephe. Qm igit vī-
roꝝ primo apparuisse intelligit petro
ex iis dumtaxat oībus quos euāgeliste
quatuor et paulus ap̄lus cōmemorant. Ceterū
si apparuit alicui alioꝝ p̄lūq; petro (quod omīs
tacuerūt) quis vel dicere audeat: vel negare: Ne
qz enī et paulus dixit. Apparuit primo cephe. S;
apparuit (inquit) cephe. esset namq; contrariū qd
primo mulierib; apparuisse in euāgelio legitur.
Et post hoc (inquit) vndecim.

Ex lib. de cō-
sensu euāge-
listarū

Si p̄p̄
resurrecti
onē primo
app̄uit ce-
phe.

Ex lib. q̄stio-
nū genēsis
10. c. vii.

Attribuit
q̄stori
nūero qd
maior p̄lū
cōgruit.

Johan. vi. 11

Johan. xiii.

Ex lib. iii. de
cōsensu euā-
gelistarū.

Ex lib. ii. de
cōsensu euā-
gelistarū.

Quia libuit hora. ipso tñ resurrectionis die
per sinecdochē aut accipitur. Ubi enī
pars maior ē aut potior: solet ei nōmē
etiā illud p̄prehēdi qd ad ipm nōmē nō
ptinet: sicut ad duodeci ap̄los: ita nō ptinebat. In
das. qui etiā mortuū fuit: cū dñs resurrexit a mor-
tuis. et tñ ipsi? duodenarij numeri ap̄ls nomen te-
nuit. vbi enī ait apparuisse illis duodeci. Cū articu-
lo enī hoc greci codices habēt. ut nō possint itelli-
gi quicūq; duodecim: sed illi in eo nūero insignes.
Eo modo locutiōis p̄tor illud a dño dictū. Nō
ne egovos duodeci elegi. et vn? ex vobis diabolus
est? Ut nō ad electionē: etiā ipse ptinere videatur.
Nō enī facile inueniunt electoꝝ nōmē in malo: nisi
quādo mali eligunt a malis. qz si putauerim? et illū
electū vt per ei? traditionē dñi passio p̄pleret (id
est malitiā ei? ad aliqd electū bene vtēte deo etiā
malis) aliud attendam? vbi ait. Nō de oībus vob
dico. Ego scio quos elegi. Ubi dclarat ad electio-
nē nō pertinere nisi bonos. Ac p hoc illud quod vi-
ctū est. Ego vos duodeci elegi. p sinecdochē vi-
ctū est. Ut nōmē maioris meliorisq; partis etiā il-
lud p̄plectet qd ad ipsum nōmē nō ptinet.
Cū nō duodeci: s; vndeci nōnulli etiā codices
habēt. qd credo perturbatos hoies emēdasse. S; si
ue illi codices veri? habeāt: quī vndeci habēt: siue
sacratū illū numex etiā in vndecim stare voluerit.
qz duodenari? numer? ita mistic? erat: vt nō possz
in locū iude nisi ali? (id est inathias) ad p̄seruādū
sacramētum eiusdē numeri subrogari. Quodlibet
ergo eozum sit: nihil inde existit quod veritatē re-
pugnare videatur.

Deinde visus est plusq; quingentis fratri-
bus simul. ex quibus multi manent vs-
q; adhuc. quidam aut dormierunt.

Que isti cū illis vndeci erant p̄gregati
clausis hostijs p̄pter metū iudeoz. vñ
de cū exisset thomas: venit ad eos ief?
siue post octo illos dies qñlibet. cepit
iesus dicere ad plebē parabolā hāc. Homo quidā
plātauit vineā. et. In hac ergo plebe itelligendū
est etiā illos eē potuisse qui sic eū audirēt quomō-
do cui dixerāt: benedic? qui venit in noīe dñi. qui
etiā tales esse potuerūt: vt nō frustra in ipso corpe
dñi ita sicut mēbra deputarent. qz ita baptizauerat
plures qz iōānes et hēbat turbas discipuloꝝ (sicut
ipsi euāgeliste sepe testant) Et vnde erāt etiā illi

quingenti fratres quibus et apostolus Paulus post resurrectionem presentatum esse commemorat.

Deinde visus est Jacobo.

Non tunc primum accipere debemus visum esse Jacobo. sed aliqua propria manifestatione singulariter.

Deinde apostolis omnibus.

Recillis tunc primum. sed die ascensionis sue.

Novissime autem omnium tanquam abortiuo visus est et mihi.

Sed hoc tam de celo post paruum tempus ascensionis sue. Pater noster Abraham cuius iusticia fidei nobis ad exemplum imitanda proposita est: ut et nos ex fide iustificari pacem habeamus: ad deum intelligere debemus quodammodo vixerit non reprehendere: ne autem per abortiuum labamur ex utero matris ecclesie quod stabile conceptum formatum perfectum nascamur.

Ego enim sum minimus apostolorum quod non sum dignus vocari apostolus. quoniam persecutus sum ecclesiam dei. gratia autem dei sum id quod sum. et gratia eius in me vacua non fuit.

Divinitas voluntaria segregas de hereditate sue. Et enim infirmata est. tu vero profecisti eam. quia pluviam voluntaria segregasti. non attendens hominum merita: sed tua gratiam et misericordiam. Infirmitas ergo ipsa hereditas: agnovit se infirmam in se. ut infirma esset in te. Non infirmaret si non infirmaret: ut abs te in te perficeretur. Vide huius hereditatis portunculam. Paulum vide infirmatum quod dixit. Non sum idoneus vocari apostolus quia persecutus sum ecclesiam dei. Quare ergo apostolus es? Gratia dei sum id quod sum. Non sum idoneus: sed gratia dei sum id quod sum. Infirmitas est Paulus. Tu vero profecisti eum. Jam vero quia gratia dei est quod est vide quod sequatur. et gratia eius in me vacua non fuit. sed plus omnibus illis laboravi. Vide ne presumptione perdas quod infirmitate meruisti. Bene hoc. Bene. Non sum idoneus vocari apostolus. gratia dei sum id quod sum. et gratia eius in me vacua non fuit. Omnia optime. Sed plus omnibus illis laboravi. quasi tibi cepi sit tribuere quod paulo ante deo dederas. Agnosce et sequere. Non ego autem: sed gratia dei mecum. Bene infirme. Firmissime eris exaltatus: quia non es ingratus. Tu es idem ipse Paulus. in te parum: in domino magnum. Tu es qui ter dominum rogasti. ut stimulum carnis angelus sathane a quo colaphizabaris auferetur a te. Quid tibi dicunt? Quid audisti quoniam hoc petisti? Sufficit tibi gratia mea. Quia virtus infirmitate perficit. Et enim infirmatus est. tu vero profecisti eum.

Laborant Pelagiani quod possunt ostendere: gratiam dei secundum merita nostra dari. Hoc est. Gratiam non esse gratiam. Quibus enim secundum meritum redditur: non imputatur merces secundum gratiam: sed secundum debitum: sicut apostolus dicit. Meritum enim fuit quidem in apostolo paulo: sed malum: quoniam persequeretur ecclesiam. Unde dicit. Non sum idoneus vocari apostolus: quia persecutus sum ecclesiam dei. Tu ergo haberet hoc meritum malum: redditum est ei bonum pro malo. In eo quod secutus adiunxit: sed gratia dei sum id quod sum. Atque ut ostenderet et liberum arbitrium: mox addidit. Et gratia eius in me vacua non fuit. sed plus omnibus illis laboravi. Hoc enim liberum arbitrium homines exhortatur et in alijs quibus dicit. Rogamus ne in vacuum gratiam dei recipiamus. Ut quod enim eos rogat. si gratiam sic susceperunt. ut propria perderet voluntatem? Non ne ipsa voluntas sine gratia dei putet aliquid boni posse: continuo cum dixerit. Gratia eius in me vacua non fuit: sed plus omnibus illis laboravi: subiunxit atque ait. Non ego autem: sed gratia dei mecum. Non solus ego: sed

gratia dei mecum. Ac per hoc nec gratia dei sola: nec ipse solus: sed gratia dei cum illo. Ut autem de celo vocaretur. et tanta magna et efficacissima vocatione converteretur: gratia dei erat sola. quia merita eius erant magna: sed mala. Denique et alibi dicit ad Thymotheum. Collabora euangelio secundum virtutem dei saluos nos facientis. et vocatione sua sancta. non secundum opera nostra: sed secundum propositum suum et gratiam quod data est nobis a Christo Iesu domino nostro. Item Merita sua. sed mala commoventes dicit. Quis enim stultus et nos aliqui et increduli errantes: servientes desideriis et voluptatibus varijs. in malitia et in invidia agentes. Abominabiles. inuicem odio habentes. Quid istis tanta malis meritis nisi penam videri debebat? Sed deo reddite bona pro malis per gratiam quod non secundum merita nostra datur factum est quod deinde subiungit et dicit. Cum autem benignitas et humanitas illuxit saluatoris nostri dei. non ex operibus iusticie que fecimus nos: sed secundum suam misericordiam saluos nos fecit per lavacrum regenerationis et renovationis spiritus sancti quem ditissime effudit super nos per Iesum Christum salutatoris nostri: ut iustificati ipsius gratia. Heredes efficiamus: secundum spem vite eterne. His et talibus testimoniis divinis probatur gratia dei non secundum merita nostra dari. quoniam quidem non solum nullis bonis: verum etiam multis meritis malis procedit. videmus datam et quotidie videmus dari. Sed plane cum data fuerit: incipit esse etiam merita nostra bona. pro illa tamen. Nam si se subtraxerit cadit homo non erectus: sed libero arbitrio precipitatus. Quapropter nec qui ceperit habere merita bona sibi debet tribuere illa. Sed deo cui deus in psalmo. Adiutor meus esto ne derelinquas me domine deus meus. Sed abundantius omnibus illis laboravi. non ego autem: sed gratia dei mecum.

Res sancte civitatis dei in huius vite peregrinatione secundum deum viventes: illi optimi et fortissimi viri quod in suis infirmitatibus gloriantur ut eum potissimum commemoremus quod ad ecclesiam dei ex gentibus venimus: doctoris gentium in fide et veritate quod et plus omnibus suis coapulis laboravit et pluribus epistolis populos dei. non eos tamen quod presentes ab illo videbant: verum illos qui futuri videbant instruxit. illi inquam verum athleta Christi. doctus ab illo. victor de illo. crucifixus cum illo. gloriosus in illo. in theatro huius mundi: cuius spectaculum factus est et angelis et hominibus. Legitime magnam agonem certantem et palam superne vocationis in anteriora sectantem: oculis fidei liberissime spectamus. Gaudere cum gaudentibus flere cum flentibus. foris habere pugnas inter timores cupiente dissolui et esse cum Christo desiderante videre Romanos: ut aliquem fructum habeat in illis sicut in ceteris gentibus. emulante Corinthios et ipsa emulatione metuente ne seducant eorum mentes a castitate quod est in Christo Iesu. magnam tristitiam et dolorem cordis primum de Israelitis habere: quod ignorantes dei iusticiam suam volentes constituere iusticie dei non sunt subiecti. Non solum dolorem: verum etiam luctum suum denunciantem quibusdam qui ante peccaverunt et non egerunt penitentiam suam per immunditiam et fornicationibus suis.

Quid est quod nunc quasi apostatu relicto: apostoli fuerint quod fuere et quod dimiserant repetunt: tanquam obliti quod audierant. Nemo ponens manum super aratrum respiciens retro apostolus est regno celorum. His ergo quos homo movet respodendum est non eos fuisse phibitos arte sua licet cita scilicet atque concessa victum necessarium querere: sui apostatus integritate servata si quoniam vnde viveret aliquid non haberet. Nisi forte quisque putare audebit aut dicere apostolum paulum non primum ad eorum perfecti onem quod relictis omnibus Christum secutus sit. quoniam neque enim.

Conversione pauli ex sola gratia dei. Thimo. 1.

Mala merita pauli confessio peccatorum.

Titum. 111.

Gratia dei non secundum merita nostra datur.

Ex lib. xliii. de civitate dei.

Magna commendatio pauli.

Ex trac. euang. geli. fm. 10a. cxiii. Luce. ix.

Apostoli licet tunc ad piscatum onem post resurrectionem.

Ad Corinthios Epistola Prima.

In q̄ pau-
lus plus la-
borauit.

1. Cor. ix.

Non impa-
tu s̄ in po-
testate
ap̄loz erat
uiuere ex
euāgelio.
Ap̄li tanq̄
militres xp̄i

Paulus suo
stipendio
militauit.
Paulus ar-
te quā non
nouerat di-
cit ne ḡ-
uaret audi-
tores suos
Matth. vi.
Iohan. xxi.

Ex libro ad
paulum ep̄m.

Extractu.
p̄m. cii.

Montes
ap̄li aque
predicatio-
nes.

Ap̄li int̄ se
cōmune s̄
dēt cōmu-
nē charita-
tē retine-
bant.

Roma. xv.

eorū graualet quib⁹ euāgelii p̄dicabat: suū victū
suis manib⁹ transigebat. **U**bi magis impletū est qd
ait. **P**lus oib⁹ laboraui / et adieci. **N**ō ego autē: s̄
gr̄a dei mecum. ut b̄ q̄q̄ appareat dei gr̄a deputādū q̄
et aior corpe poterat vsq̄ adeo p̄ ill' oib⁹ labora-
re. ut neq̄ cessaret ab euāgelio p̄dicando. neq̄ tñ
ex euāgelio sic illi sustēteret hanc vitā: cū id p̄ tot
gētes / in q̄b⁹ xp̄i nomē nō fuerat p̄phetatū: multo
lati⁹ atq̄ fertili⁹ semialet. **U**bi ostēdit ex euāgelio
uiuēdi (b̄ est victū hñdī) nō necessitatē ap̄lis ipo-
sitā: sed p̄tatem datā. Quā potestate p̄mōrat idē
ap̄ls / dicēs. **S**i nos vob⁹ spiritalia semiaui⁹: ma-
gnū est / si v̄ra carnalia metam⁹. **S**i alij potestatis
v̄re p̄cipiat: nō magis nos. **S**ed nos (in q̄t) nō su-
mus vsi hac p̄tate. **E**t paulo post. **Q**ui altari def-
uisti (in q̄t) altari cōpartiuisti. **S**ic dñs ordinauit
his q̄ euāgelii annūciāt: de euāgelio uiuere. **E**go
autē nulli⁹ horū vsus sū. **S**atis igit ap̄t est / nō ipe-
ratū: s̄ in p̄tate ap̄lis positū / vt aliud nō uiuerēt
nisi ex euāgelio / et ab eis q̄b⁹ euāgelii p̄dicādo spi-
ritalia semiauit. carnalia meterēt. hoc est / carnis
hui⁹ sustētaculū sumeret: et tāq̄ milites xp̄i: stipē-
diū debitū acciperēt / sicut a p̄uincialib⁹ xp̄i. **U**n-
idē ipe miles egregi⁹ / paulo sup̄ de hac re dixit.
Quis militat suis stipēdijs vñq̄. **U**bi tñ ipe fa-
ciebat. q̄ pl⁹ oib⁹ illis laborabat. **S**i q̄ beat⁹ **P**au-
lus / vt ea p̄tate quā p̄fecto cū ceteris euāgelij p̄di-
catorib⁹ habebat: nō cū ceteris vteret: sed suo sti-
pēdio militaret: ne gētes a noie xp̄i penit⁹ alienas
doctrina ei⁹ q̄si venalis offēderet: aliter educat⁹ /
artē quā non nouerat didicit: vt dñs suis manibus
transigat doctor: null⁹ graue auditor: q̄nto magis
beat⁹ **P**etr⁹ / q̄ iā p̄scator fuerat qd nouerat fecit
si ad p̄ns illud tēpus aliud vnde uiueret nō inuenit
Sed respōdebat q̄siat. **E**t cur nō inuenit. **C**ū dñs p̄-
miserit. dicēs / q̄rite p̄mū regnū dei / et iusticiā ei⁹: et
hec oīa apponēt vob⁹. **P**ropterea etiā sic dñs qd
pmisit impleuit. **N**ā q̄s ali⁹ p̄sces q̄ caperent ap-
posuit. **Q**ui nō ob aliud credēd⁹ est / eis ingessisse
penuriā quā p̄pellerēt ire p̄scatū: nisi dispositū
volens exhibere miraculū: vt simul et p̄dicatores
euāgelij sui pasceret: et ip̄m euāgelii / tanto sacra-
mēto qd erat de nūero p̄scitū p̄mēdatur⁹ augetet.

[Non ego autē: sed gratia dei mecum.]

Non quia ipse nihil boni agebat: sed quia nihil
ageret / si ille non adiuuaret.

Sive enī ego siue illi: sic predicamus et
sic credidistis.

Iter mediū mōtū p̄transibūt aq̄. **P**u-
tem⁹ b̄ ita dictū inter mediū ap̄loz per
trāsibunt p̄dicationes verbi veritatis.
Quid est inter mediū mōtū p̄transibūt
aque. **Q**uid est inter mediū ap̄loz. **Q**d mediū v̄
cōmune est. **R**es cōmuni⁹ / vnde oēs equaliter vi-
uunt: media est nec attinet ad me. s̄ nec ad te: nec
ad me p̄pterea loq̄mur et sic de aliq̄b⁹ hoib⁹. **H**nt
inter se pacē. hñt inter se fidē. hñt inter se charitatē.
Sic certe dicim⁹. qd ē iter se. **I**n medio sui. **Q**uid
est in medio sui. **C**ōmune est illis. **A**udi aq̄s inter
mediū montū. q̄ cōis illis fides erat. **N**ec quisq̄
aquas q̄si p̄rias et suas habebat. **S**i enī nō sūt in
medio: q̄si puare sūt. nec publice fluunt. et ego ha-
beo meā. et ille habet suā. **N**ō est in medio / qd aut
ego aut ille habeat. sed talis nō est pacifica p̄dica-
tio. **A**t vero vt iter mediū mōtū fluat aq̄: audi vo-
cē mōtis. **D**e⁹ (in q̄t) pacis det vobis idip̄sū sapere
in iulcē. **E**t iterū. **E**t idip̄sū sapiatis oēs. et nō sint

in vobis scismata. **Q**d sentio / scitis. in medio fluit
aqua. non habeo q̄si puatā meā. nec tu puatā tuā.
Veritas / nec mea sit p̄pria / nec tua / vt mea sit
tua. **I**nt mediū mōtū p̄transibūt aque. **A**udi ip̄m
mōtē vt dixi: q̄ iter mediū mōtū p̄transibūt aque.
Sive autē ego siue illi / sic p̄dicam⁹ / et sic credidi-
stis. **S**ecur⁹ dixit **S**ive ego / siue illi. sic p̄dicam⁹.
et sic credidistis. **I**nt mediū enī mōtū fluebāt aq̄
Nulla de aq̄s discordia mōtū. sed pax / p̄sensionis
et societas charitatis. **S**i q̄s aut veller aliud p̄di-
care: iā de suo p̄dicaret: nō de medio. et audi qd de
illo dicat ab ipo / q̄ emisit fōtes in puallib⁹. **Q**ui lo-
quit mēdaciū: de suo loquit. **I**taq̄ ne accipet ali-
q̄s mons: nō de medio: sed de suo manas: ait ap̄ls
Quisq̄s vob⁹ euāgelizauerit / p̄ter q̄d accepistis
anathema sit. et vide quō noluerit de mōte p̄sumi.
ne forte mons discedat ab aq̄s p̄ mediū currētib⁹.
et aliqd p̄p̄riū velit influere. **L**icet si nos. **E**t q̄t
mons dixit b̄: q̄ vberime / aq̄ fluebāt de cōualle
ei⁹. **N**ō volebat hoc / vt mediū iter mōtes curre-
rēt. et ibi esset certa fides populoz / qd inter seme-
dum atq̄ cōmune ap̄li retinebant.

Qd autē erat ap̄li pauli euāgelii: hoc etiā cete-
rozū ap̄loz. et oīm fidelizū disp̄satoz tāti sacramē-
ti. **H**inc enī dicit. **S**ive ego / siue illi sic p̄dicam⁹. et
sic credidistis. **N**ō enī oēs illi euāgelij p̄scripserūt.
sed tñ oēs euāgelij p̄dicauerūt. **R**arratores q̄p-
pe originis. factor. dictozū. passionū dñi iesu xp̄i:
p̄p̄rie dicti sūt euāgeliste. **N**ā et ip̄m nomē si q̄ra-
mus qd latine iter p̄ter: bonū nūciū v̄ euāgelium
vel bona annūciatio. **Q**d qdē / cū aliqd bonū annū-
ciat: semp̄ dici potest. **P**ropriē tñ hoc vocabulū
obtinuit illa quā dixi annūciatio saluatoris.

Si autē xp̄s p̄dicat q̄ resurrexit a mortu-
is: quō qdā dicunt in vobis: qm̄ resurre-
ctio mortuoz nō est. **S**i autē resurrectio
mortuoz nō est: neq̄ xp̄s resurrexit. **S**i
autē xp̄s nō resurrexit: inanis est ergo p̄-
dicatio n̄ra. **I**nanis ē et fides n̄ra. **I**nuen-
nimur autē et falsi testes dei. q̄ testimoniū
dixim⁹ aduers⁹ dei: q̄ suscitauerit xp̄m.

Quē nō suscitauit si mortui nō resurgunt
Et redam⁹ ap̄lm / cū ingēti cura x̄itatis p̄mēdā-
de / dicere. **S**i autē xp̄s nō resurrexit: inanis est p̄di-
catio n̄ra: inanis est et fides n̄ra. **I**nuenimur autē et
falsi testes dei. q̄ testimoniū dixim⁹ aduers⁹ dei:

q̄ suscitauit xp̄m. quē nō suscitauit. **S**i q̄s huic vi-
ceret. **Q**uid in hoc mēdario phorēscis: cū id dixi-
ris / qd etiā si falsum sit / ad laudē dei maxime p̄-
net. **N**ōne hui⁹ detestare infantiā / et q̄b⁹ posset ver-
bis significacionib⁹ / in lucē penetrālia sui cordis
aperiret. clamās / nō minore / aut fortassis maiore
scelere / in deo laudari falsitatē / q̄ x̄itātē vitupari
Nā si mortui nō resurgūt: neq̄ xp̄s resur-
rexit. q̄ si xp̄s nō resurrexit: vana ē fides
n̄ra. adhuc enī estis in pctis v̄ris. **E**rgo
et qd dormierūt in xp̄o perierūt. **S**i i hac
vita tñ in christo sperātes sumus: misē-
rabiliores sumus omnibus hominib⁹.

Est h̄e p̄neriones ratiocinationis / falsas ha-
bētes sētētias. q̄ p̄sequunt errozē illi / cū quo agūt.
Que tñ ad b̄ inferunt a bonoz docto hoīe: vt i his
erubescēs ille cui⁹ errozē insequunt: eūdē relinq̄t
errozē. q̄ si in eodē manere voluerit: necesse ē etiā
illa qd dñat tenere cogat. **N**ō enī h̄e iferebat ap̄ls

Quō intel-
ligit illud
int mediū
mōtū per
trāsibunt
aque

Sala. /

Paulus
mōs.

Ex lib. cōra
fautū c. ii.

Euāgelii
interpre-
tatur bonū
nuncium.

Ex ep̄la ad
hieronimū.

Nō mino-
ri scelere
laudat fal-
sitas i deo
q̄ veritas
vitupatur.

Ex lib. ii. de
doctrina xp̄ia
na.

cū diceret. Neq̃ xps̃ resurrexit. et illa alia: inanīs est p̃dicatio n̄ra. Inanīs est fides n̄ra. et deinceps alia. q̃ oīno falsa sūt. **¶** Et xps̃ resurrexit. et nō erat inanīs p̃dicatio eorū q̃ b̃ annūciabāt. nec fides eorū q̃ b̃ crediderāt. sed ista falsa verissime cōnectebant illi s̃etēte / qua dicebat nō esse resurrectionē mortuorū. Istis aut̃ falsis / repudiatis (quonīa vera erant si mortui nō resurgūt) cōsequens erit: resurrectionē mortuorum.

¶ Mūc aut̃ xps̃ resurrexit a mortuis p̃mitie dormiētū: q̃mquidē p̃ hoīem mors. et p̃ hoīem resurrectio mortuorū. et sicut in Adā oēs moriunt̃ ita in xpo oēs uiuificabunt̃. Unusq̃sq̃ aut̃ in suo ordine p̃mitie christus. deinde hi qui sūt xpi: qui in aduentum eius crediderunt.

¶ **M**omo et hō. Homo ad mortē. hō ad vitā. Sic dicit apls. Quidē per hominē mors. et p̃ hoīem resurrectio mortuorū. **¶** Per quē hoīem mors: et p̃ quē hoīem resurrectio mortuorū? Noli festinare. Sequit̃ et dicit. Sicut enī in Adā oēs moriunt̃: sic et in xpo oēs uiuificabunt̃. Qui p̃tinet ad Adā: oēs q̃ nati sunt de Adā. Qui ad xpm̃: oēs q̃ renati sūt p̃ xpm̃. Quare oēs in pctō: et nemo nat̃ est p̃ter Adā. Ut aut̃ nascerent̃ ex Adā: necessitatis fuit ex dānatione. Nasci p̃ xpm̃ / volūtatis est et gr̃e. Nō cogunt̃ hōmīnes nasci p̃ xpm̃. Nō q̃ voluerit nati sūt ex Adā. oēs tñ q̃ ex Adā: cū pctō / pctōres. oēs q̃ p̃ xpm̃: iustificati et iusti. nō in se: sed in illo. Nā in se si iter roges: Adā sūt. In illo si iter roges: xpi sūt. Quare ille caput dñs n̄r Iesus xps̃. nō cum traduce pcti venit: sed tñ venit cū carne mortali. Mors in Adā / pena pctō erat. in dño / munus mīe erat: nō pena pcti. hō et hō. Sed ille nō nisi hō. Ille de⁹ et hō. Ille hō pcti: iste iusticie. Mortu⁹ es in Adā: resurge in xpm̃. Nā vtrūq̃ debet tibi. Nā credidisti in xpm̃. Reddes tñ q̃ debes de Adā. Sed nō te in eternū tenebit vīculū pcti. q̃ mortē tuā eternam occidit mors rēporalis dñi tui.

¶ **A** ego viuo (inqt) et vos uiuetis. et uiuit: ideo et nos uiuem⁹. Per hoīem q̃ppe mors. et p̃ hoīez resurrectio mortuorū. sicut enī i Adā oēs moriunt̃: sic et in xpo oēs uiuificabunt̃. Qm̃ nemo ad mortē / nisi per illum. Nemo ad vitā nisi p̃ xpm̃.

¶ Sicut enī in Adā oēs moriunt̃: ita et in xpo oēs uiuificabunt̃. Et sicut in regno mortis nemo sine Adā: ita in regno vite nemo sine xpo. Sicut p̃ Adā oēs pctōres: ita p̃ xpm̃ oēs iusti hoīes. Sicut per Adā oēs mortales in pena facti sunt filij seculi: ita et per xpm̃ omēs immortales / in gr̃a sūt filij dei.

¶ Neq̃ enī alio sensu dictū est ad Romanos (p̃ vnū hoīem pctm̃ intrauit in mūdū. et p̃ pctm̃ mors atq̃ ita in oēs hoīes p̃trāsit) q̃ illo quo dictū est / ad Corinthios. Per hoīez mors. et p̃ hoīem resurrectio mortuorū. Sicut enī in Adā oēs moriunt̃: sic et in xpo oēs uiuificabunt̃. Nemo q̃ppe ambigit / hoc ibi de corpore mortis dictū. qm̃ de resurrectione corporis / magna apli intētiōe q̃stio versabat̃. et ideo videt̃ ibi de pctō tacuisse. q̃ non erat q̃stio de iusticia. Ad Romanos aut̃ vtrūq̃ posuit vtrū q̃ exp̃osuit. et vtrūq̃ diuissime p̃mēdauit. pctm̃ in Adā. iusticiā in xpo. mortē in Adā. vitā in xpo.

¶ Duo ista / q̃ in vno sūt hoīem nasci et renasci / ad duos hoīes p̃tinet. vnū ad illū p̃mū Adā: alterū ad scdm̃ q̃ d̃r xps̃. Sed nō pus (ait apls) q̃d spiritalē est: s̃ q̃d aiale: postea spiritale. P̃m⁹ hō de

terra tren⁹. Scds̃ / de celo celestis. q̃lis terren⁹: tales et terreni. et q̃lis celestis: tales et celestes. Sic portauim⁹ imaginē terreni: portem⁹ et imaginē ei⁹ q̃ de celo est. Item dicit p̃ vnū hoīem mors. et per vnū hoīem resurrectio mortuorū. Sicut enī i Adā oēs moriunt̃: sic et in xpo oēs uiuificabunt̃. oēs et oēs: ideo dixit. q̃ in mortē nemo nisi p̃ illū. in vitam nemo nisi p̃ illū. In p̃mo patuit q̃d hoīs arbitriū valeret ad mortē. In scdo aut̃ / q̃d dei adiutorii valeret ad vitā. Penit⁹ p̃m⁹ hō nō nisi hō. scds̃ vero et deus et hō. P̃ctm̃ enī factū est / relicto deo. Iusticia nō fit sine deo. Ac p̃ hoc nec moreremur nisi p̃ carnalē p̃pagationē de mēbris illi⁹ veniremus. Nec uiuerem⁹ nisi p̃ spiritalē p̃nexionē / mēbra hui⁹ essem⁹. Ideo nobis opus fuit nasci et renasci. Ille autē p̃pter nos tātmōdo nasci. Nos enī a pctō ad iusticiā renascēdo trāsim⁹. Ille autē a nullo pctō ad iusticiā trāsitū fecit. sed in eo q̃ baptizatus est: n̄re regenerationis sacramētū sua humilitate alt⁹ p̃mēdauit. Uterē tñ hoīem n̄m passio: nē nouum autē resurrectione significās.

¶ Et sicut p̃ vnū hoīem mors: ita et p̃ vnū hoīez fieret resurrectio mortuorū. q̃ magis vitabant homines q̃d euitare nō poterāt. mortē sc̃z carnis / q̃ mortē spūs. i. magis penā q̃ meritū pene. Nā non peccare / aut nō curat̃ / aut parū curat̃. Non mori aut̃ / q̃uis nō obrineat̃ vehemētē euitare satagit vite mediator ostēdēs q̃ nō sit mors timēda / q̃ p̃ humanā cōdictionē tā euadi nō potest. sed poti⁹ pietas / q̃ p̃ fidē cauēri potest / occurrat nobis ad finē quo venim⁹. s̃ nō qua venim⁹. Nos enī ad mortē per pctm̃ venim⁹: ille p̃ iusticiā. Et ideo cum sit mors n̄ra / pena pcti: mors illi⁹ facta est hostia pro peccato. Per vnū hoīem mors. et per vnū hoīem resurrectio mortuorū. Sicut enī in Adā oēs moriunt̃: sic et in xpo oēs uiuificabunt̃.

¶ Per hāc enī aplicā / diuinā / clarāq̃ s̃etētā / factis euidenter elucet: neminē ire in mortē nisi p̃ Adā. neminē in vitā etnā / nisi p̃ xpm̃. Hoc ē q̃ppe. oēs et oēs. Et sicut oēs hoīes p̃ primā / b̃ est p̃ carnalē gnationē: p̃tinet ad Adā: sic oēs hoīes ad scdm̃. i. spiritalē gnationē veniūt / q̃cūq̃ ad xpm̃ veniunt. Et ideo q̃ dictū est hic oēs / et ibi oēs: q̃ sicut oēs q̃ moriunt̃ nō nisi in Adā moriunt̃: ita et oēs q̃ uiuificabunt̃ nō nisi in xpo uiuificabunt̃. ac p̃ hoc q̃sq̃ nobis dixerit resurrectione mortuorū quēq̃ uiuificari nisi in xpo: tāq̃ pestis cois fidel / detestad⁹ est. Item Quisq̃ dixerit q̃ in xpo uiuificabunt̃ et tā paruulū q̃ sine sacramētū ei⁹ p̃ticipatiōe de vita ex eunt: hic p̃fectoꝝ p̃tra apli p̃dicationē veniūt totā p̃dēnat ecclesiā. vbi p̃pterea cū baptizadis puul festinat̃ et currit. q̃ sine dubio credit̃ alit̃ eos i xpo uiuificari oīno nō posse. Qui aut̃ nō uiuificant̃ in xpo: restat vt in ea p̃dēnatione maneāt / de q̃ dicit apls. Per vnū delictū in omēs hoīes ad cōdēnationē. Qui delicto obnoxios puulos nascit̃ aplicā tradit doctrina et oīs credit̃ ecclesiā. Plane audiat et credidi p̃pter q̃d et locut⁹ sū. q̃ veniet hora q̃n oēs q̃ i monumētis sūt audiet̃ vocē ei⁹ et p̃cedēt q̃b̃ fecerūt in resurrectionē vite. Ipa est / de q̃ d̃r et p̃ vnū hoīem resurrectio mortuorū. Ipsa est / q̃ in xpo oēs uiuificabunt̃. Qui aut̃ male egerūt: in resurrectionē iudicij. Quid ē de illis infatib⁹ itelū gēdū est. q̃ pusq̃ possēt agere vel bñ vel male. sine baptismo exuti sūt corpe: Nihil ne de talib⁹ dictū est? Sed si caro eorū ideo nō resurget / q̃ nec boni aliqd egerūt nec mali: nec illorū resurrectura est / q̃ p̃cepta baptismi gr̃a in illa etate defūcti sūt in qua

Collatio
duorū hoī-
minū adā
scilicet xpi

P̃ctm̃ factū
est reli-
cto deo in-
iusticia nō fit
sine deo.

Ex lib. iiii. s
trinitate.

Mors n̄ra
est pena
pcti mors
xpi hostia
p̃ peccato

Ex lib. de ori-
gine aie ad
hieronymū.

Paruuli
sine baptis-
mo nō visi-
cant̃ i xpo

p̃s. cxv.

Johan. v.

De puulis
qui mori-
tur anteba-
ptismū: inf-
q̃s sunt re-
surrecturi.

Ex trac. euā-
gelij s̃m iōā.
tertio.

Nasci per
xpm̃ volū-
tatis ē gr̃e

Cōpatio
morti Ade
et xpi.
Mors xpi
mun⁹ mīe
ricordie
erat.

Ex trac. euā-
gelij s̃m iōā.
tercio.

Ex ep̃la ad
opati ep̃m.
In regno
vite nemo
sine xpo.

Ex libro ad
marcellinū
tertio. s̃
Roma. v.

Ex ep̃la ad
bardanū de
p̃sentia dei

Ad Corinthios Epistola Prima.

a

nihil mali agere poterit. Si autem illi iter scilicet resurgat. (i. iter eos qui bene egerunt). In quibus et illi resurgant: nisi iter eos qui male egerunt. ne aliquis humanas animas credam? corpora sua non receperunt / siue in resurrectione vite / siue in resurrectione iudicii? Que scelerata perversitas refellat: ipsa iam novitate displicet. **P**ropter hoc exemplum future nostre resurrectionis in corpore / quod processit in domino: dicit apostolus. Inquit Christus. Deinde quod sunt Christi. De corpore enim resurrectione illo loco agebat. Propter quam etiam dicit. Transfigurabit corpus humilitatis nostre / conforme corpori glorie sue. Deinde finis cum tradiderit regnum deo et patri: cum euacuauerit omnem principatum et potestatem et virtutem.

Ex lib. iiii. de trinitate.

Ex trac. eu. gelsi fm ioh. xviii.

Filij regis sunt regni dei quod traditur est filius deo et patri. Matthe. xxi.

Matthe. vi.

Ex trac. eu. gelsi fm ioh. xxi.

Matthe. xxi.

Ex lib. i. dtri nitate.

Matthe. xi.

In patria non erit necessaria dispensatio similitudinum per angelicos principatus et potestates / et virtutes. Ex quarum persona non incovenienter intelligitur dici in cantico canticorum ad sponsam. Si multitudines auri faciem? tibi cum distinctionibus angelorum / quo ad usque rex in recubitu suo est. Id est quo ad usque Christus in secreto suo est. quia vita nostra abscondita est cum Christo in deo. Cum Christus inquit appuerit vita nostra tunc et vos appebitis cum ipso in gloria. Quod antequam fiat videmus? nunc per speculum in enigmate. (Hoc est in similitudinibus) tunc autem facie ad faciem. Nec enim nobis contemplatio promittitur actionum omnium finis. atque eterna perfectio gaudiorum. Filij enim dei sumus. et nondum appuit quod erimus. Scimus? quia cum appuerit: filies ei erimus. quoniam videbimus eum sicuti est. Quod enim dixit famulo suo moysi (Ego sum qui sum. et dices itaque filiis israel. Qui est / misit me ad vos): hoc preplabimur / cum vivemus in eternum.

Ezo. iiii.

Ita quippe ait. Nec est autem vita eterna / ut cognoscatur te vultu vultu dei / et quem misisti iesum Christum. Hoc fiet cum venerit dominus et illuminaverit occulta tenebrarum. Cum tenebre mortalitatis huius / corruptionisque transierint tunc erit manentem. de quo in psalmo dicit. Mane astabo tibi et preplabor. De hac preplatione intelligo dictum. Cum tradiderit regnum deo et patri. i. cum pduxerit iustos / quibus nunc ex fide vivunt / regnat mediator dei et hominum / hoc Iesus Christus / ad contemplationem dei et patris. Neque enim quereamus aliud / cum ad illius preplationem venerimus? quoniam nunc non est / quod diu gaudium nostrum in spe est. Spes autem quod videtur non est spes. quod enim videtur quod sperat? Si autem quod non videmus speramus? per patientiam expectamus / quo ad usque rex in recubitu suo est. Tunc erit quod scriptum est. Adimplebit me leticia cum vultu tuo. Illa leticia nihil amplius requirit. quia nec erit quod amplius requirat. Tradet itaque regnum deo et patri deus noster Iesus Christus / non se inde separato. nec spiritus sanctus. quoniam pducet creditores ad contemplationem dei. ubi est finis omnium bonarum actionum et requies eterna. et gaudium quod non auferet a nobis. Cum ergo tradiderit regnum deo et patri (i. cum credentes et viventes ex fide / per quod nunc mediator interpellat: pduxerit ad contemplationem. cui percipiende suspiramus et gemimus et transierit labor et gemitus): iam non interpellabit per nos / tradito regno deo et patri. Fideles quippe eius / quos redemit sanguine suo: dicuntur regnum eius. per quod nunc interpellat. Tunc autem ille eos sibi facies iherere / ubi equalis est patri: iam non rogabit per eos. Ipse enim inquit per amat vos. Ex hoc enim rogat quod minor est patre. Qui hoc equalis: ex audit cum patre. Illa namque dei forma / in qua equalis est patri: perculdubio ipsi non videbunt. non enim sunt mundicordes. Qui enim mundicordes. quoniam ipsi deum videbunt. Et ipsa visio est facie ad faciem. quoniam summum primum promittitur iustis. et ipsa fiet cum tradiderit regnum deo et patri. In quo et sue forme visionem vultu intelligi. subiecta deo universa creatura et filij dei / filij hominis facti sunt. quoniam per hanc et ipse filius tunc subiectus illi erit / qui sibi subiecit omnia. ut sit deus omnia in omnibus. **C**omemorabunt inquit et pervertent ad dominum universi fines terre. et cetera versus dominus habet gentium. Ille israelus. ille crucifixus. ille derelictus? hoc regnum acquirat. et tradet in fine deo et patri. non ut ipse amittat: sed quod in fine seminauit / cum venit minor patre / hoc producat ad speciem. in qua equalis / non recessit a patre. **O**portet autem illum regnare donec ponat omnes inimicos suos sub pedibus suis.

Johan. xvi. Mane no stru in patria. ps. v.

Roma. viii.

ps. xv.

Quid sit tradere regnum deo et patri.

Johan. xv.

Matthe. v. clara visio dei summi premii suo. m.

Ex lib. i. dtri nitate. ps. xxi.

Ex lib. i. dtri nitate.

ps. xxi.

ps. xxi.

Quinarum scripturarum incuriosos. et ceteros / tionum studiosos / fallit verbum quod positum est donec. Itaque namque sequitur. Oportet illum regnare: donec ponat omnes inimicos suos sub pedibus suis. tamquam cum posuerit non sit regnatus. Nec intelligitur ita dictum. sicuti est illud: confirmatum est cor eius. non commovebitur donec videat super inimicos suos. Non enim cum viderit: iam commovebitur. Ita ergo et illud dictum est. Sede a dextris meis / donec ponam inimicos tuos sub pedibus tuis. Non enim / cum fuerint inimici sub pedibus positi: desinet ille sedere ad dexteram. nec cum positi fuerint: desinet regnare. Ergo intelligi oportet eum regnare donec ponat omnes inimicos suos sub pedibus suis: semper regnaturus. quoniam semper illi erunt sub pedibus.

Nouissime autem inimica destruet mors. **Q**uod diu sumus in corpore: peregrinamur a domino. Quod diu sumus in patria. Quoniam erimus in patria: An triumphabimus? de victo inimico diabolo. quoniam mors / nouissima inimica destruet. tunc fiet sermo qui scriptus est. Absorpta est

Ex trac. eu. gelsi fm ioh. u. Cor. v.

mors in victoria. **U**bi est mors contentio tua? **U**bi est mors aculeus tuus? **T**unc g nulla erit mortis contentio q modo est. et facit nos gemere ex defectu. ex mutabilitate reru. ex fragilitate carnis humane. contendunt nobiscu quotidie tetationes. contendunt quotidie delectationes. et si no consentim: tu molestia patimur / et contedim. et magnu periculū est: ne q contedit vincat. **S**i autē no consentiedo vincim: molestia tū patimur resistēdo delectationib. **N**o cessat no moris hostis nisi i resurrectione mortuoz

Dictū est. **C**ū tradiderit regnū deo et pī / quasi nunc no teneat regnū pī. **D**ictū est. **O**portet enī illū regnare / donec ponat oēs inimicos suos sub pedib. **S**i qd postea no sit regnatur. et ad hoc valeat qd supra dictū est. **D**einde finis. **Q**d sacrilega opinione heretici accipiūt. q si finē dixerit psumationē regni ei. cū in euāgelio scriptū sit regni ei no erit finis. **P**ostremo qd dictū est. **C**um autē ei oia subiecta fuerint. tūc et ipse fili subiectus erit ei q illi subiecit oia: sic volūt intelligi q si nūc / aut aliqd filio no sit subiectū / aut pī no sit ipse subiectus. **S**i nō sit subiectū / aut pī no sit ipse subiectus. **S**i enim plerūqz nēre igit locutionis soluit qstio. **S**i enim plerūqz scriptura loquitur qd sep est / tūc fieri dicat in aliq cū ab eo cognosci ceperit. **I**ta enī dicim in orōne

Sctificet nomen tuū: q si aliqd no sit factū. **E**rgo scitificet. i. scitū esse innotescat. **I**ta quoqz cū tradiderit regnū deo et pī (i. cū patrē regnare mōstraverit): vt p specie / manifestationēqz clarescat qd nūc a fidelib. credit. et ab infidelib. nō putat. **E**uacuabit autē oēm pncipatū et potestātē: manifestādo vtqz regnū patris. vt oibus notū sit / nullū pncipatū et potestātē / siue celestiu / siue terrestriu / per se habuisse aliqd pncipatū et potestatis: sed ab illo ex quo sūt oia. **N**o solū vt sint: verū etiā vt ordinata sint. **I**n illa enī manifestatione / nulli spes aliq remanebit in quoqz pncipe / aut i quoqz hoie. qd etiā nūc ppheta canit. **B**onū est sperare i dño: qd sperare in pncipib. vt ista meditatione / aia tā in regnū pīs assurgat. nec cuiusqz potestātē pter illū magnificēs. nec sua sibi ipe pntiosissime blādiēs. **T**radet g regnū deo et pī. cū p illū / p specie cognoscat pī. **R**egnū enī ei sūt / in qd nūc regnat per fidē. **A**lter enī dī regnū xpi / fm potestātē diuinitatis. (q ei cūcta creatura subiecta est) et alit regnū ei dī ecclia fm ppietate fidel / q in illo est: fm qd orat q dicit: posside nos. (neq enī non ipse possidet oia.) fm qd dī etiā illud. **C**ū seruus essetis pti: liberi eratis iusticie. **E**uacuabit g omne pncipatū et oēm potestātē et virtutē. vt nulli / patrē inuēti p filiū: opus sit / aut libeat i cuiusqz creature / vel in sua quiescere potestate. **O**portet enī eū regnare donec ponat oēs inimicos suos sub pedibus suis. hoc est: oportet regnū ei in tātū manifestari: donec oēs inimici ei ipm regnare fateant. **H**oc enī intelligit sub pedib. ei futuros inimicos. **Q**d si de iustis acceperim: ideo dictū est. **I**nimicos qz ex iniustis iustificānt. et ei credēdo subdunt. **D**e iniustis autē qui ad iustoz bītudinē futurā nō pntēt sic accipiēdum est / qmz ipsi eū regnare / ipa regni ei manifestatione cōfusi fatebunt. **E**rgo oportet eum regnare donec ponat oēs inimicos suos sub pedib. suis. nō ita dictū est / quasi cū posuerit inimicos sub pedib. suis: nō sit postea regnaturus: sed oportet eū regnare donec ponat oēs inimicos suos sub pedib. suis. **O**portet enī (in qd) ad tantam euidentia regnū suū perducere / donec inimici ei nullomodo audeāt negare q regnet. **I**n scriptur est. **I**ta oculi nostri ad dñm deum nrū donec mī

sereat nostri. **N**ec ideo tū / cum misert. nostri fuerit: oculos ab eo debeam. auertere. **I**ntātū enī est beatitudo nra / in qntū ei cōtēplatione perfrui mur. **S**ic ergo et hoc dictū est. **O**culoz nrōz intentio ad dñm nō porrigit nisi vsqz ad ipetrationē misericordie ipsi. nō vt postea inde auertat: sed vt nī hīl inde ampli. reqrat. **P**onec g. p eo positum est / vt nō ampli. itelligas. **Q**uo enī ampli. id est vsqz ad quā maiore manifestationē manifestabitur regnum xpi: nisi quousqz oēs inimici eū regnare fateatur. **A**liud est ergo nō ampli. manifestari. **A**liud / nō ampli. pmanere. **N**ō ampli. manifestari / est nō fieri manifestus. **N**ō ampli. pmanere: est nō fieri pfeuerātus. **N**ū autē manifestus erit regnū xpi / q cū oibus claruerit inimicis. **N**ouissima autē inimica destruet mors: **N**on enī erit aliqd qd destruat posteaqz mortale hoc iduerit immortalitātē. **O**mnia enī subiecit sub pedibus eius. (hoc est. vt etiam mortem destruat.)

Cū autē dicat omia subiecta sunt ei. (dixit vtqz propheta in psalmis.)

Sine dubio pter eū q subiecit ei omnia. **P**atrē vult intelligi oia filio subiecisse. sicut multis locis idē dñs in euāgelio cōmendat et pdicat. nō solū ppter formā serui: sed et ppter pncipiū de quo est. et de quo equalis est ei / de quo est. **A**mat enī ad vnū pncipiū referre oia tāqz imago eius: sed in quo habitat omnis plenitudo diuinitatis.

Cū autē subiecta fuerint ei oia: tūc ipse fili subiectus erit ei qui sibi subiecit oia.

Quā filiū dei / patrē equalē nō esse cōtendunt: solēt vlturpare familiari. hoc testimoniu. **N**ō enī posset ets error oboriri: nisi de scripturis nō intellectis. **D**icit enī. **S**i equalis est: quomodo subiectus erit? **R**dytqz simile est illi euāgelice questioni. **S**i equalis est: quomodo maior est pater? **R**p se enī dñs ait. **Q**m pater maior me est. **R**egula autē catholice fidei sic se habet: vt cum aliqua i scripturis dicunt de filio / q sit minor patre: scdm susceptionē hois intelligant. **C**ū vero ea dicunt qd demonstrat equalis: fm qd de est accipiatur. **A**p paret ergo quēadmodū dictū sit: et pat maior me est. et ego et pater vnū sum. et deus erat verbū. et verbū caro factū est. et / **N**ō rapinā arbitratus est esse se equalē deo. et / **S**emetipsū exinanuit formam serui accipiēs. **R**ecte ergo querit hoc loco. **Q**uā fm hominis susceptionē apls dixerit. **T**ūc et ipse fili subiectus erit ei / qui illi subiecit oia. **S**olet circūstantia scripture illuminare sententiā: cum ea q circūscripta sūt / p sentē questionē cōtingētia / diligētī discussione tractant. **I**nuenim itaqz vētū esse ad hunc locū / vt supra diceret. **N**unc aut xps surrexit a mortuis primitie dormiētium. **A**gebat enī de resurrectione mortuoz. **Q**d in dño fm susceptionē hois factū est. qd apertissime sequat. et dicat. **Q**uoniam quidē p hoīem mors. et per hoīem resurrectio mortuoz. **S**icut enī in **A**dām oēs moriunt: sic et in xpo oēs viuificabunt. **C**unusqz aut in suo ordine. **I**nitū xps. **D**einde q sūt xpi in pte tia eius. **D**einde finis. **C**ū tradiderit regnū deo et patrī. **C**ū euacuauerit oēm pncipatū et oēm potestatem et virtutē. **O**portet enī illū regnare / donec ponat oēs inimicos suos sub pedib. suis. **N**ouissima autē inimica destruet mors. **O**mnia autē subiecit sub pedib. ei. **C**ū aut dixerit. qz omia subdita sūt: manifestū est qz pter eū / q subiecit illi oia. **C**ū

Donec.

Error he recto port tur scriptu ris nō intel lectis.

Johan. xiiii. Regla ca tholice fi dei de du plici natu ra xpi Johan. x. Johan. i. phil. ii.

Circūstan cia scriptu re illumi nat sentētia

Non moris hostis nisi in resurrectione mortuorum. Ex lib. octua gita rru qstionum.

Luce. i.

Modo dicitur ceteri scripturae. Quod semper tunc fieri dicitur in aliquo cum ab eo cognosci cepit. Quod euacuabit omne principatu et potestate.

ps. cxvii.

De regno xpi.

Roma. vi.

Tunc sub pedibus xpi ponent inimici eius qui faterentur ipsum regere.

Donec quid significet.

ps. cxviii.

Ad Corinthios Epistola Prima.

α

autē illi omnia subiecta fuerint: tunc et ipse filius subiectus erit ei / q̄ illi subiecit oia. vt sit deus omnia in oibus. Manifestū est q̄ hoc fm̄ susceptionē hoīs esse dictū. Cū autē ei oia subiecta fuerint: tūc et ipse filius subiectus erit ei / q̄ illi subiecit omnia. nō quasi modo nō ita sit: sed tunc manifestum erit scdm̄ locutionem superius tractatam.

Ut sit deus oia in oibus. Alioquin qd̄ faciet q̄ baptizatur p̄ mortuis? Si oīno mortui nō resurgūt: vt qd̄ et baptizant p̄ illis? Ut qd̄ et nos piclitamur oī hora?

Ipsē est finis / quē supra cōmemorauit. cū totū p̄mo vellet breuiter cōcludere. Deinde q̄si mēbrati explicare et ponere. Loquebat enī de resurrectione mortuorū. Ubi ait. Inītiū xps. Deinde qui sūt xpi / in presentia ei. Deinde finis. Ipse scz finis est / vt sit deus oia in oibus. Aliter enī dicit finis q̄ p̄tinet ad cōsumationē. Aliter q̄ p̄tinet ad cōsumptionē. Alit enī tunica finis texēdo. aliter cib⁹ comedēdo. De⁹ aut oia i oib⁹ dī vt nemo eorū q̄ ei coheret amet aduersus eū / suā p̄p̄iā voluntatē: manifestū sit oib⁹ qd̄ idē ap̄ls alio loco dicit. Quid autē habes qd̄ uō accepisti? Hec autē ita dicta sūt: vt nouerim⁹ diligētius etiā illud cōsiderari oportere / fm̄ qd̄ regnet nūc dñs dispēlatione sacramēti sui p̄ incarnationē atq; passionē. Nō fm̄ id qd̄ verbū dei est / tam sine fine / q̄ sine initio et sine intermissione / est regnū ei⁹.

Finis cōsumationis et cōsumptionis. Quō deus erit oia in omnibus.

Quō xps cepit regere in credentibus q̄ ab eo no regnat. Quō euacuauit omnē principatum.

Per p̄des xpi significat humilitas eius.

Tradere regnū deo et patri qd̄ significet.

Quō xps regnās in credentibus humilitate patientia et firmitate euacuat omnē principatū potestatem et virtutem.

Scdm̄ id autē qd̄ hū caro factū est / cepit regnare in credentibus p̄ fidē incarnationis sue. Unde est etiā illud. Dñs regnauit a ligno. Hinc autē euacuauit oēm principatū / et oēm potestatem / et virtutē: dñs nō p̄ claritatē ei⁹: sed p̄ humilitatē salui sūt credentes in eū. Hoc est absconditū a sapientibus et prudentibus et reuelatū paruulis. qm̄ placuit deo p̄ stulticiam p̄dicationis saluos facere credentes. Neq; q̄c̄q; se iter puulos scire dicit ap̄ls nisi xpm̄ lesu. et hūc crucifixū. Quia p̄dicatione tādū opus est / donec ponant oēs inimici sub pedib⁹ ei⁹. Hoc est. Ipsi humilitati ei⁹ quā pedū noīe significari arbitror: cedat atq; subdat oīs supbia secularis. sicut ex mari marte iā factū est. et quotidie fieri videm⁹. S; quo fine ista sūt? Ut tradat regnū deo et p̄ri. vt nutriat oēs fide incarnationis sue p̄ducatur ad speciem: q̄ equalis est p̄ri. Iā enī eis q̄ crediderūt loquebat cū diceret. Simaseritis in xbo meo: vere discipuli mei eritis / et cognoscetis x̄itatem: et x̄itas liberabit vos. Regnū enī tradet deo p̄ri. cū p̄ id regnabit in p̄tēplātib⁹ veritatē (q̄ equalis est p̄ri). et p̄ se vniuersū. Per speciem faciet videri patrē. Nūc enī p̄ hoc regnat in credentibus / q̄ semetipsū exinanuit / formā serui accipiens. tūc autē tradet regnū deo et p̄ri / cū euacuauerit oēm principatū et oēm potestatem et virtutē. Cū euacuabit nisi humilitate et patientia et firmitate: Quis enī p̄ncipat⁹ nō euacuat cū fili⁹ dei p̄pterea regnat in credentibus / q̄z eū p̄ncipēs sc̄li iudicant: q̄ potestas nō euacuat cū ille p̄ quē facta sūt oia p̄pterea regnat in credentibus / q̄z ita subiect⁹ est potestatib⁹ / vt diceret hoī. Nō haberes in me potestatem / nisi tibi data esset desup⁹: Que x̄tus nō euacuat. cū ipse / p̄ quē celi solidati sūt: ideo regnat in credentibus / q̄z vsq; ad crucē / mortēq; infirmat⁹ ē: Hoc autē modo fili⁹ p̄pterea regnat in fide credentium. Nō enī p̄r dici aut credi potest / vel incarnat⁹ vel iudicat⁹ vel crucifix⁹. Per speciem autē q̄ equalis ē p̄ri cū p̄re regnat in p̄tēplātib⁹ x̄itatem. Qd̄ autē tradet regnū deo et p̄ri / a fide incarnationis sue ad speciem

deitatis p̄ducēs eos q̄ sibi nūc credūt: nō ipse amittit: sed vterq; se vnū ad p̄fruedū cōtēplātib⁹ p̄bet. Adū autē opus est vt in hoīb⁹ / nōdū valētib⁹ equalitatē p̄ris et filij / p̄spicua mētis luce p̄tueri: p̄b̄ regnet xps / qd̄ tales capere possūt / et qd̄ p̄pterea ipse suscepit. i. incarnationis humilitatē: donec ponat oēs inimicos suos sub pedib⁹ suis. i. donec oīs supbia secularis incarnationis ei⁹ humilitati subdat. Sane qd̄ dictū est: tūc et ipse fili⁹ subiect⁹ erit ei / q̄ illi subiecit oia. Quis fm̄ hoīs susceptionē dicat. (q̄z inde q̄stio nata est / cū ageret de resurrectione mortuorū): tū recte q̄rit vtrū fm̄ ipsū tū sit q̄ est caput ecclesie: an fm̄ vniuersū xpm̄ / annūerato corpore et mēbris ei⁹. Cū enī ait ad Salathas: nō dicit in seminib⁹ tāq̄ in multis: sed tāq̄ in vno / et semini tuo qd̄ est xps / ne ipm̄ solū hoc loco intelligerem⁹ xpm̄ / q̄ de Maria x̄gine nat⁹ est: p̄pterea dicit. Qēs enī vos vnū estis in xpo iesu. Si vos xpi: ergo abrahā semē estis. et ad Corinthios cū de charitate diceret / de mēbris corporis filitudinem docens: sic enī corpus vnū est (in q̄) et mēbra habet multa: oia autē mēbra corporis / cū sint multa / vnū est corpus: ita et xps. Nō dixit ita et xpi. s; ita et xps. Qstēdēs xpm̄ recte appellari etiā vniuersū. Hoc est caput cū corpore suo / qd̄ est ecclesia. Et multis scripturaz locis inuenim⁹ xpm̄ etiā hoc modo appellari. vt cū oibus mēbris intelligat qd̄ dictū est vos estis corpus xpi et mēbra. Nō q̄ absurdū sic intelligim⁹: tūc et ipse fili⁹ subiect⁹ erit ei / q̄ illi subiecit oia. vt filius nō solū caput ecclesie: sed oēs cū eo sc̄tōs intelligam⁹ / q̄ sūt vnū in xpo: vnū semē abrahā. Subiectū autē fm̄ cōtēplationē sēpiterne x̄itatis ad obrinēdā beatitudinē: nullo motu aī. nulla parte corporis resistēte. vt in illa vita nemine amate propriā potestatem: sit deus omnia in omnibus. Qd̄ ait ap̄ls. Cū autē ei oia subiecta fuerint: tūc et ipse fili⁹ subiect⁹ erit ei / q̄ sibi subiecit omnia. aut ideo dictū est / ne q̄c̄q; putaret habitū xpi / q̄ ex humana creatura suscept⁹ est: p̄uersū iri postea in ipsam diuinitatē. vel (vt cert⁹ exp̄resserim) deitatem. q̄ nō est creatura. sed est vnitas trinitatis incorporata et incōmutabilis et sibi met cōsubstantialis et cōterna natura. aut si q̄c̄q; cōtēdit (vt aliq̄ senserūt) ita dictū: et ipse fili⁹ subiect⁹ erit ei / qui illi subiecit oia: vt ipsam subiectionē / cōmutationē et cōuersionē credat futurā creature in ipsam substantiā vel essentia creatoris. i. vt q̄ fuerat substantia creature / fiat substantia creatoris: certe vel hoc cōcedit / qd̄ nō habet vllā dubitationē. nōdū hoc fuisse factū / cū dñs diceret. Pater maior me est. Dixit enī nō solū anteq̄ ascendisset in celū: verū etiā anteq̄ passus resurrexisset a mortuis. Illi autē q̄ putāt humanā in eo naturā: / in deitatis substantiā mutari / atq; cōverti. et ita dictū: tūc et ipse fili⁹ subiect⁹ erit ei / q̄ illi subiecit oia. ac si diceret: tūc et ipse fili⁹ hoīs et a verbo dei suscepta humana natura / cōmutabit in ei⁹ naturā / q̄ ei subiecit oia: tūc futurū putat / cū post diē iudicij / tradiderit regnū deo et p̄ri. Ac p̄ hoc etiā fm̄ hāc opinionē adhuc pater maior est: q̄ serui forma / q̄ de virgine accepta est. Qd̄ si aliq̄ et p̄ affirmat: q̄ iā fuerit in dei substantiā mutatus hoī xps Iesus: illud certe negare nō possūt qd̄ adhuc natura hoīs manebat / qm̄ ante passionē dicebat: qm̄ pater maior me est. Unde nulla cunctatio est / scdm̄ hoc esse dictū: q̄ forma serui maior est pater cui in forma dei equalis est filius. Et nūc clarifica me tu p̄r apud temetipsū / claritate quā habui p̄usq̄ mūd⁹ esset apud te. Qd̄o

Xps aliqui caput p̄ca pite ecclesie aliqui p̄ca pite et mēbris.

i. Cor. xii.

i. Cor. vi.

Quō xps subiectus erit patri q̄ ei subiecit omnia. Ex lib. j. sm̄ nitate.

Johan. xiiii.

Ex trac. euāgeliū fm̄ iōan nem. cy.

verborum est. Quia habui apud te pulchrum mundum esset. Ad hoc valet quod ait: et nunc clarifica me. Hoc est: si tunc ita et nunc. Sicut tunc predestinatione: ita et nunc perfectione fac in mundo / quod apud te iam fuerat ante mundum. fac in suo tempore / quod ante omnia tempora statueris. Hoc quod dicitur sic intelligendum putatur / tamquam humana natura / quod suscepta est a homo conuerteret in hominem. et homo mutaretur in deum. Immo si diligenter quod opinati sunt / cogitemus: homo preterit in deo. Non enim quicquam ex ista mutatione hominis vel duplicari dei verbum dicitur: est: vel augeri: aut ut duo sint quod unum fuit: aut amplius sit quod minus fuit. Porro si natura humana in hominem mutata atque puerilis: hominem dei spiritus erat. et quod erat / huius ubi est homo si non perit? Sed in hac opinione / quam vitam prius non video puenire: nihil nos urget: si in filio dicere: et nunc clarifica me tu pater apud te metipsum claritate quam habui pulchrum mundum esset apud te: intelligamus predestinationem claritatis humane (quod in illo est) nature ex mortali immortalis apud patrem future. et hoc iam predestinationem / factum fuisse antequam mundus esset / quod in mundo etiam suo tempore fieret. Si enim de nobis dixit apostolus: sic elegit nos in ipso ante mundum constitutionem: cur abhorrere putat a vero / si tunc pater caput nostrum glorificauit. quoniam nos in ipso / ut membra eius essemus elegit? Sic enim nos electi / quod ipse glorificat. quod pulchrum mundum esset / nec nos eramus. nec ipse mediator dei et hominum homo te suscipis. Sed ille qui per ipsum / in quantum hominem eius est etiam qui futura sunt fecit. et vocat ea que non sunt / tanquam sint: pater enim quod mediator dei et hominum homo est: ante mundum constitutionem pre nobis deus pater glorificauit ipsum / si tunc elegit nos etiam in ipso.

Scimus dictum esse patrem / filio esse maiorem. quod in forma fui erat filius. et adhuc in forma est humana filius / quam leuauit in celum. Propterea de illo dictum est / quod et nunc interpellat per nos. et scriptum est in regno hec eadem forma immortalis. Propter quod dictum est: Tunc ipse filius subiecit erit ei qui illi subiecit omnia. Nam de spiritu sancto / qui nullam suscepit creaturam visibilem / ipse siue per columbe specie / siue per linguas igneas sit deus monstrare dignatus: nunquam dicitur est spiritus adorasse patrem: nunquam dicitur est minor pre. Ad horam quippe appuerunt illa / qui per spiritum sanctum significando monstrarent visibilibus inuisibilibus. Columba propter amorem sanctum. Ignis autem propter charitatis lumen atque feruorem. Et pacto si glorificationis officio: corporales ille species transiit atque esse ulterius destituit: sic columna nubes nebula per diem: luminosa per noctem. Penitus ne putaretur colubam vel flammam ad substantiam pertinere spiritus sancti. vel quod se in hec visibilia tate manifestat / natura puerterit aut in unitate persone sue ista suscepit: nunquam postea sic appuisse legit spiritus sanctus. Spiritus autem / qui humanam / non ad horam suspensit effigiem / in qua hominem apparet: ac deus illa species preterit. sed in unitate persone sue manente inuisibilis dei forma / accepit visibilem formam hominis: non solum natus est in ea de homine matre: verum etiam creuit in ea. et maducauit et bibit. et dormiuit in ea. et occisus est in ea. et resurrexit in ea. et ascendit in celum et sedet ad dexteram patris in ea: ad iudicandos viuos et mortuos / venturus est in ea: et in regno suo ei qui illi subiecit omnia / erit subiectus in ea.

Non autem (ut putas) corpus tantum filii. id est corpus hominis: verum etiam humanum spiritum / preiudicium esse subiectionis. Et si id quod homo facit est intelligimus dictum. Cum autem omnia illi subiecta fuerint: tunc et ipse filius subiecit erit ei / qui illi subiecit omnia: si id quod Christus est caput et corpus. Caput scilicet ipse saluator / qui resurrexit a mortuis et sedet ad dexteram patris et ecclesia que est corpus eius: plenitudo eius.

sicut aptissime dicit apostolus. Ac per hoc cum omnia Christo subiecta fuerint: et capiti et corpori erunt sine dubitatione subiecta. Nam si id quod sine tempore deus natus est: nihil unquam potuit ei non esse subiectum. Nec quicquam ita existimet de preiudicio dicitur quod subiecit omnia filio ut ipsum filium sibi omnia subiecit non putet.

Inseparabilis est enim operatio patris et filii. Alioquin nec ipse pater sibi subiecit omnia: sed filius ei subiecit / qui ei regnum tradidit. et euacuat omnem principatum et omnem potestatem et virtutem. De filio quippe ista dicta sunt. Cum tradiderit (inquit) regnum deo et patri. cum euacuauerit omnes principatum et omnem potestatem et virtutem. Ipse enim subiecit quod euacuat. [Et sit deus omnia in omnibus.]

Premium virtutis erit ipse qui virtutem dedit. Sic seipsum qui melius et maius nihil possit esse: promissit. Quid est enim aliud / quod per prophetam dixit (ero illorum deus: et ipse mihi erit plebs) nisi: Ego ero vnde satient: ego ero quicquam ab omnibus honeste desiderant et vita et salus et victus et gloria et copia / et honor et pax / et omnia bona: Sic enim illud recte intelligitur quod ait apostolus: ut sit deus omnia in omnibus. Ipse finis erit desideriorum nostrorum / qui sine fine videbitur / sine fastidio amabitur / sine fatigatione laudabitur. Hoc munus. Sic affectus. Sic actus / perfectio erit omnibus: sicut ipsa vita eterna communis.

Pernitiosum autem est consilium hominis ipsi homini / quo ea que sunt sua sunt / non que dei sunt. In cuius hereditate (quod ipse nobis est) cum ad fruendum se prebere dignatus: nullas patiemur cum scitis societatis angustias / dilectione et in se quod si puante. Gloriosissima quippe ciuitas illa / adepta promissa hereditate / in qua nullus morietur / nullus orietur: non habebit ciues / qui singulis gauderet suis rebus. quod deus erit omnia in omnibus. Cuius societate / quod quod in hac peregrinatione fideliter et flagriter desiderauerit: assuescit proutis prebere ceteris: non sua quod credendo: sed que iesu Christi. Ne sibi sapiens et sibi consulens exacerbet omnem consilio suo: sed sperans quod non videt: non festinet fieri / de his que videntur / beatissimum illud eternum / quod non videt patenter expectans: et in promissionibus sequeatur consilium: cuius in temptationibus precat auxilium. Ita erit et humilis in confessionibus suis: ne fiat istorum filius de quibus dicitur. Et humiliati sunt in iniquitatibus suis.

Iustorum desideriorum societati tunc nihil deerit quod deus omnia in omnibus erit. Ad quam beatitudinem hi qui pueniunt qui huius seculo / ante separationem anime a carne moriuntur. Nec in eis inueniunt cupiditatem / quod sola superat dilectionem dei: ut id patet iniquitas quod elegit / et eo bono fruatur iusticia quod amauit. In quibusdam eternis / potest esse aliquid distantia. Ipsa autem eternitas absque diuersitate mensure est. Et multe quod de mansiones in una vita varias meritorum significat dignitates. Sed ubi deus erit omnia in omnibus: fiet etiam in dispari claritate par gaudium. Ut quod habebunt singuli commune sit omnibus. quoniam per operationem dilectionis a gloria capitis nulla erit aliena pars corporis. Non mirum est dicere apostolum etiam in futuro seculo / preiudicium subiectionis futurum: ubi ait. Tunc et ipse filius subiecit erit ei qui illi subiecit omnia. Quicquid filio forma humana mensura est / qui sepe maior est pater: quoniam non defuerint qui illam tunc filii subiectionem ipsi humane forme / in diuinam substantiam / permutationem intelligenda putauerint / tamquam huius rei subiecta quod in ea sit et mutata. Sed intelligi potest ideo magis dixisse apostolum etiam tunc preiudicium subiectionis futurum: ne quod in eo putaret spiritum et corpus humanum pueris de aliquid consumendum. ut sit deus omnia in omnibus non tamen in illa forma hominis: sed in omnibus: quoniam capitis gloria vniuersum corpus implebit.

Quotidie morior per vestram gloriam fratres: quam habeo in Christo iesu domino nostro. Et noueritis vix iurare non esse peccatum. Inuenit

Ex libro. i. de trinitate.

Ex libro. xxi. de ciuitate dei

De primio virtutis que deus est.

Ex tractatu p. cv.

Pernitiosum consilium quod quere que sua sunt.

Qui desiderat societatem sanctorum assuescit proutis prebere ceteris. Quod quod sit humilis in confessionibus suis.

p. cv. Ex lib. sententiarum p. p. p.

Moribus seculo.

Eternitas absque diuersitate mensure est.

Multas mansiones in patria.

Ex sermone de epla iacobi nemo iuret.

Ad Corinthios Epistola Prima.

a

Non omne
iuramentum
est peccatum.

ii. Cor.

Sala. i.
Apl's iura
uit.

Non solum
iurat dicit
deus
s; etiam quo
tiens inuo
cam? deus
testis.

Iurare p
deum est ius
deo redde
re.

Iurans p
salutem suam
obligat il
lam deo.
Iuras p fi
lios oppi
gnerat il
los deo.

Ex libro ad
corinthios
ii.

Iurandi co
suetudine se
pe cadit in
piurium.
Iuramentum
est dicendo
scit deus.

Paulus vir
iustitiae fir
missimus.

mus et apostolus paulus iurasse. Quotidie morior pro ve
stra gloria fratres / quam habeo in christo iesu domino nostro
Per vestram gloriam: iuratio est. Non quasi sic ait. Per
vestram gloriam morior: quasi vestra gloria me facit mori. quod
si diceret: pro venientis mortui? est: pro inimici mortui? est: pro
gladui mortui? est: pro bestia mortui? est. i. facite ve
neno / facite inimico / facite gladio / facite bestia.
Non sic dixit pro vestra gloria. Ambiguitatem enim / gre
cus sermo dissolvit. Insuper in epistola greca. et iuvenis
sibi iuratio non est ambigua mathenymetera / cau
chesim / mathon aut mathen: ubi dicit grecus iurat
Quotidie auditis grecos. et quod grece non nostis: ma
thon theon / iuratio est. Non dicit iuratio. Per deum
saluat? sibi via ton theon. Ergo nemo dubitat iuras
se apostolus paulus cum dixit. Per vestram gloriam fratres. Et
ne putem? esse pro humana gloria iurasse: addit: quam
habeo in christo iesu domino nostro. Est alio loco iuratio. pro
suis certa et expressa. Testis deus in uoco / super aiaz mea
quod parcetis vobis non dum veni Corinthi. Et alio loco
ad Galathas. Que autem scribo vobis: ecce coram deo /
quod non mentior. Ecce iuravit apostolus. Non vos fallat quod
nescio quod volentes ipsas iurationes discernere / vel
potius non intelligere: dicunt non esse iurationem. quod dicit
homo. Scit deus: testis est deus. In uoco deus. Super an
ima mea verum me dicere. Inuocauit (inquit) deus. te
stem fecit deus: nisi quod iuravit? Qui hec dicit: nihil
aliud voluit: nisi inuocato deo teste / mentiri. Itane
vero quod quod es parui cordis vel pueri cordis / si di
cas: pro deo iuras. Si dicas. testis est deus: non iuras?
Quid est pro deo: nisi testis est deus? Aut quod est / Te
stis est deus: nisi pro deo? Quid autem est iurare: nisi ius
deo reddere quod pro deo iuras. Ius salutis tue redde
re: quod pro salute tua iuras / ius filijs tuis reddere: quod
pro filijs tuis iuras? Quod autem ius debemus? salutis nostre
filijs nostris: deo nostro: nisi charitatis / caritatis / et non fal
sitatis? Maxime autem pro deo. Quod sit ipsa est ha iura
tio. Quod cum dicit quod pro mea salute: salute sua deo
obligat. Quod dicit pro filios meos: oppignorat deo
filios suos / ut hoc veniat in caput eorum / quod erit de
ore ipsius? Si verum: verum. Si falsum: falsum. Cum ergo filios
suos / vel caput suum / vel salutem suam quod in iuratione
noians: quod quod noiat obligat deo: quanto magis quod iu
rat pro ipsius deo? Timeat enim falsum iurare pro filijs suis. et
non timeat falsum iurare pro deo suo. fortasse hoc dices in
aio suo Timeo pro filijs meis falsum iurare: ne moriamur
Deus autem (quod non morietur) et si falsum pro eis iure / quod mali
contingit deo: Non quod dices: nihil mali contingit deo
quod falsum iuras pro deo: s; contingit mali multum tibi. quod fal
lis proximum / cui testem adhibes deum.

Iurationem autem caue quod potes. Melius quippe
nec verum iuras. quod iurandi consuetudine / et in piurium se
pe cadit / et sepius piurio appropriat. Sed illi (quod
aliquos eorum audiui) quod sit iurare / prorsus ignorat.
Putat enim se non iurare quod in ore habet: scit deus. et te
stis est deus. et testis deus in uoco / super aiam mea: quod non
deus pro deo. Et quod talia reperiunt in apostolo paulo: etiam
illa ibi contra eos inuenta est / quam possent non esse iura
tionem: ubi ait apostolus. Quotidie morior pro vestra gloria
fratres / quam habeo in christo iesu domino nostro. In grecis autem
codicibus reperit omnino haec esse iurationem. Nec quod in
latina lingua sic intelligat dictum pro vestra gloria / quod
dictum est pro mea aduentu ad vos itez. et multa similia
ubi dicitur pro aliquid. et non est iuratio. Sed non ideo quod in suis
lris iuravit apostolus (vir iustitiae firmissimus) ludus nobis
debet esse iuratio. Multo enim tutius ut dixit: quod ad
nos attinet nisi iuramus: ut sit in ore nostro Est. est.
Non: non. sic dominus monet. Non quod peccatum est verum iurare:
sed quod grauissimum peccatum est falsum iurare. quo ci

tius cadit qui consuevit iurare.

Qui dicit. Ecce coram deo quod non mentior. Iura
uit utique. Et quod facti? hac iuratione? Sed non est contra
preceptum iuratio quod a malo non est iuratis: s; est increduli
tatis eius quod iurare cogitur. Nam hic intelligit ita dominum
prohibuisse a iurando: ut quod in ipso est quod non iuret.
Quod multi faciunt in ore habentes iurationem tanquam ma
gnam aut suauem aliquid. Nam utique apostolus nouerat pre
ceptum domini. et tamen iurauit. Non enim audienti sunt quod has iu
rationes esse non putat. Quid enim faciet de illa Quo
tidie morior pro vestra gloria fratres / quam habeo in christo
iesu domino nostro. Quia greca exemplaria manifestissimam
iurationem esse puniunt? Quod tamen in ipso est / non iurat
apostolus. Non enim appetit iurationem / cupiditate aut de
lectatione iurandi. Amplius est enim / Est. est. Non:
non. et ideo a malo est. sed infirmitatis aut increduli
tatis eorum / qui non aliter mouetur ad fidem.

Si scitis homines ad bestias pugnaui ephe
si: quod mihi prodest si mortui non resurgunt?
Adducem? et bibam? cras enim morie
mur. Nolite seduci. Corruptum moris
bonos colloquia mala. Vigilate iusti:
et nolite peccare. Ignorantiam enim dei quod
habent. Ad reuerentiam vobis loquor.

Postolorum temporibus inuenimus fuisse
quosdam / quibus una spes non erat. et unus
baptismus erat. Quod enim habebat unam
spem cum scitis et iustis illi quod dicebat. Ma
ducem? et bibam? cras enim moriemur. Dicitur quod
non esset resurrectio mortuorum: et tamen in ipsis erat / quod
apostolus dicit. Nunquid Paulus pro vobis crucifixus est: aut
in nomine pauli baptizati estis? Ad eos enim aperit illi
me scribit / dicens. Quomodo dicunt quod in vobis:
quia resurrectio mortuorum non est?

Sunt homines quod dicunt. Non est homini bonum / nisi cui assit
carnis delit. Ipsi sunt quos notat apostolus / dicens.
Adducem? et bibam? cras enim moriemur. Quis
huc inde surrexit? Quis nobis quod ibi agit dixit? B
nobiscum tollim? quod i hoc tempore bonum est nobis. Qui hoc dicit vxo
re duxit. carne amplexat. carnis voluptatibus locunda
tur: a cena excusat. obfuet ne fame infiore moriat
Aduertim? cum apostolus epistolam legeret. Laudabile
mortui fidei charitatisque vestre: quemadmodum exhor
rueritis homines / quod putates haec sola esse vitam / quam
cum pecoribus habemus communem. Post mortem autem fi
niri totum quod est hominis. nec esse ullam spem vite ulterio
rius. Puritum malum aurum corruptum / di
cunt. Adducem? et bibam? cras enim moriemur.
(quod est punitio?) de sepulchro mortuo / argumentum
sepeliendi cordis assumit et dicit. Adducem? et biba
mus. cras enim moriemur. Irridet etiam fidei asseren
tium surrecturos esse mortuos / dicentes sibi. Ec
ce / iste posuit est in sepulchro. Audiat vox illius. sed
huius non potest. Prorsus mei vocem audiat. Aut mei. pauli
Quis inde surrexit? Quis indicauit quod agat apud in
feros? Non nobis faciem? cum viuimus? Qui autem mortui
fuerim? etiam si pentes nostri aut chari / aut propinqua affe
rant ad sepulchra nostra epulas. sibi afferet quod viuunt.
non nobis mortuis. Nec quod de irrisit etiam scriptura /
dicens de quibusdā bona presentia non sentiunt? / tanquam si
epulas (inquit) mortuo circumponas. Et manifestum
est hec ad mortuos non pertinere. et consuetudinem haec
esse paganorum: non venire de propagine illa et vena
iusticie patrum nostrorum patriarcharum. quod exequias ce
lebratas legimus parentum apparatus esse non legimus
Hoc etiam in moribus iudeorum animaduerti potest.

In exposito
ne eple ad ga
lathas.

Que iura
tio non est
contra pce
ptum.
Quod intel
ligit phibi
tio iurame
ti.

Ex libro v. b
baptismo.

Ex libro de
verbis augu
stini. xxviii.

Contra no
credentes
resurrectio
nem nec alia
vita post ista
Ex libro de
resurrectione.

Deferenti
b? epulas
ad sepul
chra mor
tuorum.

Ad enī tenuerit inde virtutis frugē. sed tñ tenue
rūt in qbusdā solēntatib⁹ cōsuetudinīs vetustatē.
Et qd obijciūt qdā de scripturis. Frāge panē tuū
et effūde vinū tuū sup sepulchra iustoz. et ne tradas
eū iniustis: non est qdē de h⁹ differēdū. S; tñ posse
dico fideles intelligere qd dictū est. Nā quēadmo
dū ista fideles faciāt religiose erga mēorias suoz:
notū est fidelib⁹. Et qz nō sunt ista exhibēda inu-
stis (id ē infidelib⁹) qz iust⁹ ex fide viuūt: etiā h⁹ fide-
lib⁹ notū ē. Nemo g⁹ qrat de medicina vuln⁹ / et de
scripturis conet torqre vinculū / vñ laqueū mortis
inijciat aīe sue. Manifestū est illud quēadmodū in-
telligat. et apta atq; salubris est hec celebratio xpi
anoz. Illud g⁹ (vt ceperā dicere) videam⁹. Prop⁹
hoīes murmurātes in aures infirmoz. Māduce-
mus et bibam⁹. cras enī moriemur. Quia dicit nūl-
lus ide resurrexit. Nō audiui vocē cululq; ex quo
ibi posu⁹ est au⁹ me⁹: ex q attau⁹: ex q p⁹. Nullius
audiui vocē. tu autē recolēs fidē tuā / respōde illi et
dic: stulte. Si p⁹ tu⁹ resurgeret: crederes? Dñs oīz
resurrexit: et nō credis? Uñ enī ita voluit mori et re-
surgere nisi vt oēs vni crederem⁹. ne a multis deci-
pemur? Et qd faceret p⁹ tu⁹ / si resurgeret et loque-
ret itez moritur⁹? Attēde cū qnta ille ptate resur-
rexit / q iā nō morit⁹ et mors ei ultra nō dñabit. ostē-
dēs seipm discipul⁹ et fidelib⁹ suis. p⁹ tractata ē soli-
ditas corp⁹: cū pax esset qbusdā videre qd memi-
nerāt: nisi etiā tāgerent qd videbāt pfirmata fides
ē / non solū in cordib⁹: sed etiā in ocul⁹ hoīm. Ascen-
dit ille in celū q hec demonstrauit. misit spm suū dī-
scipul⁹ suis. Predicatu ē euāgelīū. si mētūmur hec
intra oīz terraz. Multa q pmissa sūt facta sūt
Alta q sperabant iplēta sūt. in fide xpiana tot⁹ oīz
bis viger. Non audet xpi resurrectioni detrahēre.
nec illi q nōdū xpo crediderūt testimōiū in celo / te-
stimōiū in terra. testimōiū ab angel⁹. testimōiū ab
iferis. Quid remāsit qd nō clamet? Et tu dic: mā-
ducem⁹ et bibam⁹ cras enī moriemur. Desināt er-
go murmura male loquētū: et corrūpentis mores
bonos colloquijs mal⁹. Figite pedes in via. figite /
vt nō relinqtis viā. nō vt remaneat⁹ in viā: s; quē-
admodū dictū ē: sic currite / vt pphēdatis. Semp
vigeat xps in corde. q voluit i capite ostēdere qd
mēbra cetera sperēt. In tra qdē laboram⁹: caput
nrm in celo / iā nō morit⁹. nec deficit. nec aliqd patit⁹
passus ē tñ p nob: qz tradit⁹ est ppter delicta nra. et
resurrexit ppter iustificatōez nram. Expgiscimini g⁹
ad bñtudinē vram: null⁹ male suad⁹ excutiat d cor-
dib⁹ vris qd xps infixit. Ergo frēs cur h⁹ dicim⁹?
Ne forte ita vob surrepat illi de qb⁹ ait apls. Mor-
rūpūt mores bonos colloqā mala. qz dicūt: mādu-
cem⁹ et bibam⁹ cras enī moriemur. vt dicāt nobis:
Dicis mihi q resurrexit xps. et inde speras resurre-
ctiōē mortuoz. S; xpo licuit resurgere a mortu-
is. Et incipit iā laudare xpm. nō vt illi det honorē
s; vt tibi faciat despationē / serpētis astuta pñitēs.
vt laude xpi te auertat a xpo. Dolose pdicat / quē
vitu pare nō audet. Exaggerat maiestātē illi⁹ / vt
singulare faciat. ne tu speres tale aliqd / qle in illo
resurgēte mōstratū est et qsi religiosior appet erga
xpm / cū dicit. Ecce q se audet ppare xpo: vt qz re-
surrexit xps: et se resurrecturū putet. Noli turbā-
ri puerfa laude impatoris tui. Hostiles isidie tep-
turbāt: sed xpi hūilitas et hūanitas te pfolat. Ille
pdicat qntū erect⁹ sit xps a te. xps autē dicit qntū
descēdit ad te. Excita g⁹ fidē et respōde dicēti. Xps
solus potuit. nos nō possum⁹. Respōde et dic. Qd
xps potuit qz de⁹. respōdebit ille. Utqz qz deus.

Si qz de⁹: qz oīpotēs. Si qz oīpotēs: cur despabo
qd poterit et in me / qd demonstrauit i se ppter me?
Uos g⁹ vt dixi frēs / ptra illos dicite ieiunemus et
orem⁹. cras enī moriemur. Illi enī dicūt. Mandu-
cem⁹ et bibam⁹. cras enī moriemur: qz resurrectiō-
nē non sperāt. Nos autē / q iā resurrectionē et loquē-
tib⁹ pphetis et pdicāte xpo et aplis / credim⁹ et an-
ciam⁹. videam⁹ qz speram⁹ nos post istā mortē vi-
cturos. Nō deficiam⁹ / ne corda nra onerem⁹ cra-
pula et ebrietatib⁹: sed solliciti expectātes accitū-
lumbis et lucernis ardētib⁹ aduentū dñi nri Iesu
xpi. Ieiunem⁹ et orem⁹. non ideo qz cras moriēur:
sed vt securi moriamur. Nolite seduci. corrum-
punt mores bonos colloquia mala.

Frēs mei / qui timetis deū memēto quod ait
apls Pet⁹. Qm aduersari⁹ v⁹ diabolus tāq; leo
rugies circuit qres quē deuoret. Quē non pōt de-
uorare seductū ad nequitia: famā ipi⁹ inqñare co-
nat. Ut si fieri pōt obprobrijs hoīm et malaz lingua
rū detractiōe deficiat. et sic i ei⁹ fauces ruat. Si au-
tē nec famā inocētis maculare potuerit h⁹ ei p sua-
dere tētat: vt p maliuolas suspitiōes de frē suo lu-
dicet. et sic ab illo implicat⁹ absorbeat. Et qz oīs
captiōes ei⁹ et circūuentiōes vel pphendere v⁹ e-
nuerare sufficiat: Aduersus hec tñ trīa / q ad cau-
sas pntē pntēt p⁹s / ne mala exēpla imitādo ad
nequitia seducamini / ita vos p aplm alloquit⁹ de⁹
He sitis iugū ducētes cū infidelib⁹. Que enī pti-
patio iustitie cū iniquitate: aut q societas luci ad te-
nebras? Itē alio loco. Nolite (inqt) seduci. corru-
pūt mores bonos colloqā mala. Sobrii estote. In-
sti et nolite peccare. Et autē linguis detrahētū nō
deficiatis: sic p pphētā dicit. Audite me q scitis iu-
dicis ppls me⁹ / in qz corde lex mea ē. Obprobria
hoīm nolite metuerē. et detractiōe eoz ne superbi-
ni. Nec q vos spernūt / magni duxeritis. Sic enī
vestimētū / ita p tps ablument⁹. et sicut lana a tinea
comedent. iustitia autē mea in eternū manet. iā nō
ne maliuolo aio de seruis dei falsa suspiciō pere-
aris: illud aplicū recordamini: vbi ait. Nolite āte
tps qd qz iudicare / donec veniat dñs et illuminet ab-
scōdita tenebrarū et manifestabit cogitatiōes cordis
et tūc laus erit vnicuiq; a deo. Et itē illud qd scptū
est. Que manifesta sunt vobis. que autē occulta sūt:
domino deo vestro.

Sed dicet aliquis quomodo resurgunt
mortui? quali aut corpore venient?

Cū resurrectionē mortuoz psuadere vellet eis
qui dicebāt. Quia resurrectio mortuoz nō est. xpi
resurrectiōe pmissa in exemplū: inter cetera intu-
lit sibi questione. atq; ait. Sed dicet aliquis. Quo-
modo resurgūt mortui? Quo aut corpe vēsēt? (id
est quali corpore) Deinde adhibet documenta se-
minum.

Insiptens tu quod seminas non viuifi-
catur nisi pri⁹ moriat⁹: et quid seminas?
non corpus quod futurum est seminas
sed nudum granum. vtputa tritici. aut
alicuius ceterozum. Deus autē dat illi
corpus sicut voluit: et vnicuiq; seminu⁹
propriū corpus.

Secundū hoc ergo dixerat. Non corpus quod
futurū est seminas. Neq; enī non triticū erit ex tri-
tico: sed qz nemo semiat herbā v⁹ stipulā et mltipli-
cia i palea tegumēta granoz. cū qd tñ semia exur-
gūt: ideo ait: s; nudū granū hinc volens ostendere

Exēpla ad
plebē yppo-
nensem.
i. Petri. v.
Infamia.
Tres doli
diaboli.
S; iudi-
ciū p suspī-
cionem.

ii. Cor. vi.

Ad sunt tñ
menda ob-
probria.

Contra fal-
sas suspitiō-
nes.

i. Cor. xiii.

Exēpla ad
colentium.

Autor loq-
tur.

Resurre-
ctio xpi de-
bet suffice-
re p cōfir-
matiōe fī-
dei de re-
surrectiōe
cōfirmatō
fidelit⁹.

Totus or-
bis terraz
attēstat fī-
dei nōstre.

Egregia
exhortatō
contra mala
colloqā p-
ferti circa
fidem.

Contra nō
spantes re-
surrectiōē

Ad Corinthios. Epistola. I.

q: si de? pot addere qd no erat in nudo semine: mul-
tomag: pot repare qd erat i hois corpe. Ia ho qd
adiungit: ad differetia ptinet resurgenti. ppotuer
sas glorias fidelium atq: sanctorum.

No ois caro eade caro. sed alia hoim: a-
lia pecor: alia caro volucru. alia aut pi-
sciu. Et corpa celestia: et corpa terrestria
Sed alia qde celestiu glia: alia aut terre-
striu. Alia claritas sol: alia claritas lu-
ne: et alia claritas stellarum. Stella ei a stel-
la differt i claritate: sic et resurrectio mor-
tuorum.

In his oib? iste sensus e. Si genera carnis / cu
sint cuncta mortalia / differunt in se p diuersita-
tib? aiantiu. et si corpa / cu sint oia visibilia / differ-
t in p diuersitatib? locor (vn alia e celestiu glia / a-
lia terrestriu) et si in locis sublimib? / cu sint cuncta
celestia / differunt etia ipe claritates luminu: no mi-
rū est / q in resurrectione mortuor distabit glia me-
ritor. Hic ita venit ad illud: qd comūter habet ois
caro que ad vitam resurgit eternam. et dicit.

Semina in corruptioe: surget in incor-
ruptioe. Semina in ignobilitate: resur-
get in gloria. Semina in infirmitate. surget
i virtute. Semina corpe aiale: surget spi-
ritale.

In his vbls apls: nuqd fas e putare me-
li? corpa nra resurrectura / q xpi: cu de
illo sit ppositū exēplū / qd de illo fideli-
ter itedere et p ei? graz sperare debea?

Ac p h no potuit in corruptioe resurgere: si nrm in
incorruptioe resurrecturū pmitit. nec potuit illud
sine glia / si nrm resurget in glia. Que aut glia: vbi
adhuc corruptio: nrm itaq: absurdū e / vt cre-
dam? illud corpe et in infirmitate semiatū eē (id est
mortificatū) et in infirmitate resurrexisset. cu corpe
nrm semina in infirmitate surgat i virtute. et dicat idē
apls de xpo. Et si crucifix? e ex infirmitate. sz vi-
uit tū ex virtute dei. Quis aut tā absurde sapiat: vt
credat illud corpe aiale seminatū: aiale resuscitatū
si nrm semina aiale / surget spiritale: cōstat itaq:
neq vllō mō dubitādū ē: corpe xpi / qd licet corrup-
tionē putredis in sepulchro nō viderit (vn scptū
ē / nec dab scptū tuū videre corruptionē) clauis tū et
lācea prūpi potuit: nūc oino in incorruptioe pssistere
et qd in pūelia passiois / mortisq: semiatū ē / nūc eē
i glia vite etne. et qd ex infirmitate potuit crucifigi:
nūc i virtute regre et qd erat corpe aiale: qm ex adā
sūptū ē: nūc eē spiritale. qm spūi iā separebūt copu-
latū ē. Cū enī vellet apls de corpe aiali adhibere
testimōiū scpturaz: illd posuit qd in genesi legitur
Si ē (inqt) corpe aiale ē et corpe spiritale
sicut scriptū est. Factus est pimus homo
Adam in animam viuētem.

Col certe quēadmodū scptū ē. et insus
flauit de? in facie ei? flatū vite. et fact? ē
hō in aiam viuā. Dictū ē aut etia de aia
lib? Producat terra aiam viuā. Intel-
ligit igit corpe aiale dici si se ceteris aialib? ppter
mortis dissolutōz et corruptōz / q qd tūc cibo reficit
et postea separata aiant? cōpage dissoluit. spiritale at
corpe / qd iā spūi imortale ē: qmuis nōnulli arbitre-
tur tūc fieri corpe spiritale: cū etiā / et ipm corpe mu-
tat in spm. Et qd hō erat ex corpe et spū: vtrūq: ac

totū: spūs erit. qsi dixerit apls: semina corpe surget
spūs. Dixit aut Semina corpe aiale. surget corpe
spiritale. Proinde si ē aiale corpe nō ē aia: sz corpe
ita spiritale corpe / nō spm debem? putare / sz corpe
Quis porro audeat opari: vt xpi corpe nō spirita-
le resurrexisset: vt si spiritale resurrexit: iā nō corpe
fuisse: sz spm. cū hanc opiniōē discipulor refellat.
vbi cū eū vidētes existimarēt se spm videre ait. pal-
pate et videte / q spūs carnē et ossa nō habet sic me
videtis habere. Ia illa caro / spiritale erat corpe?
Nec tū spūs erat: sed corpe? nulla vltēr? morte ab
aia resoluendū atq: sepandū / sicut corpe aiale / qle
animatū est dei flatu: cū fact? est hō in aiam viuā:
etiā ipm ex aiali spiritale sine mortis interuētū fu-
turū. nisi trāsgressio pcepti: pū? cōmissio pctō. in fl-
geret penā: qd de? seruare iustitie daret coronā. vn
dñs Ihs: p nos ad nos venit. cū pctōres iust? in-
uenit p stratū qdāmō hūilitat? nre. sz nō cū morbo
iniquitatis nre. Iā p aiale nob. hoc ē p mortale cor-
pus appuit. q vtrūq: si voluisset: cū imortali corpe
pmitt? aduenisset. sz qz nos hūilitate filij dei sana-
ri optebat: vsq: ad nram infirmitatē descendit. et fi-
dei nre meritū ac pmiū / virtute sue resurrectionis
ostendit. Ideo sequit apostolus et dicit.

Mouissim? adā in spm viuificantem.

Sue intelligat p m? Adā q de puluere
aī formā? est: nouissim? aut Adā q de
hōie pcreat? siue i vnoq: hoie vtrū
q: cōpleat vt p m? Adā sit hō in corpe
mortali: nouissimus adā idē ipe in corpe imortali:
tū inter aiam viuēte et spm viuificatē h interesse
voluit: vt illic sit corpe aiale: h spiritale. Iā qppe
in corpe aiali viuūt quidē: sed nō viuificat vsq: ad
auferēdā corruptionē. In corpe hō spiritali (qm
pfecte adherēs dño: vn? spūs est) sic viuificat vt
spiritale corpe efficiat: absumēs oēm corruptionē
nullā metuēs separationē. Proinde sequitur.
sz nō pri? qd spiritale est: sed qd aiale:
deinde qd spiritale. Prim? hō de terra
terren? scds hō de celo celestis. Qualis
terren?: tales et terreni: et qlis celestis: ta-
les et celestes. Igit sicut portauim? ima-
ginē terreni: portem? et imaginē celestis

Quid est. Qual terren?: tales et terreni:
nisi mortales ex mortali: Et qd ē. Qua-
lis celestis: tales et celestes. nisi imort-
les p imortale: Illud p Adā: hō xpm.

Dñs enī ad h terren? factus est cū esset celestis: vt
eos q terreni erāt faceret celestes. Hoc est ideo ex
imortali: mortalis fact? est: assumēdo formā serui
nō dñi mutādo naturā: vt eos q mortales erāt fa-
ceret imortales. ipartiedo dñicā gram: nō seruile
iniuriā ppetiedo. Cū igit de resurrectione corpis
apls disputās. doceret nra corpa futura ex corpu-
tibilib? incorruptibilia. ex pteptibilib? glōsa. ex i-
firmis fortia. ex aialib? spiritualia. hoc est ex morta-
libus imortalia: subiecit atq: ait.

Hoc aut dico frēs: qm caro et sanguis re-
gnū dei possidere non possunt.

Et ne qdqs putaret fm substantiā carnis h aplm
defuisse: apperuit qd diceret subiungendo.

Neq corruptio incorruptelā possidebit.

Et qd diceret. Qd dixi. Caro et sanguis regnū
dei nō possidebūt: ideo dixi: qz corruptio incorru-
ptionē nō possidebit. Hoc ergo loco noie carnis et
sanguis / corruptionē mortalitatis intelligi voluit

Spiritale
corpus nō
est spūs.

Luce. xxiij.

Si adā nō
peccasset
corpe aiale
futur? erat
spiritale si
ne morte.

Opote?
bat nos sa-
nari humi-
litate filij
dei.

Quid iter-
est int an-
mā viuēte
et spiritū vi-
uificantem.
i. Cor. vi.

Dñs fa-
ctus est ter-
renus vt
nos face-
ret celestes
et imortu-
les.

a

h

ps. xv.

Corpe xpi
seminatū
in cōtume-
lia passiois
resurrexit
i gloria.

Denique tanquam ei diceretur quod caro erit et caro non erit. Caro quippe erit quoniam dominus post resurrectionem ait. palpare et videte quia spiritus ossa et carnem non habet sicut me videtis habere. Caro autem non erit. quoniam caro et sanguis regnum dei non possidebunt: exponit quod dixerit ad iudicem.

Ecce mysterium vobis dico. Omnes quod de re surgemus sed non omnes immutabimur.

Uel sicut greci codices habent.

Omnes quod dormiemus non tamen omnes immutabimur.

Hanc imutationem vultus in deterius an in melius intelligit voluerit: inferiora demonstrant.

In momento siue in athomo. inquit.

Hoc est in puncto temporis quod diuidi non potest.

In ictu oculi.

Hoc est in summa celeritate.

In nouissima tuba.

Hoc est in nouissimo signo quod dabitur ut ista compleantur. Canet enim tuba: et mortui resurgent incorrupti: et nos immutabimur.

Ergo ista commutatione in melius sine dubitatione optet intelligi. quia omnes et iusti et iniusti resurgentur. sed sicut dominus in euangelio loquitur: quod bene fecerint in resurrectione. Iudicium appellat penam sempiternam. Sicut alio loco: quod non credit inquit: ista iudicatur est. Proinde illi qui ad iudicium resurgentur sunt: non commutabunt in illa incorruptela: quod nec doloris corruptionem pati poterunt. Illa namque fidelium est: atque sanctorum. Iusti vero perpetua corruptione cruciabuntur. quia ignis eorum non extinguetur et vermis eorum non morietur. Quid sibi qui vult ista distinctio in mortui resurgere incorrupti et nos immutabimur: nisi quia omnes incorrupti resurgentur. Ex his iusti etiam immutabuntur in illa incorruptela: cui omnino nulla possit nocere corruptio. ac per hoc quod in ea non commutabuntur: incorrupti quod de resurgere integritate membrorum. sed tamen corrumpendi dolore penarum: cum audierint: ite in ignem eternum. qui paratus est diabolo et angelis eius. Ad quod auditu malo iusti non timebunt. De illa vero commutatione iustorum cum dixisset et nos immutabimur: tanquam quod feremus quod istud fiat: vel quod ista commutatio futura sit: adiungit et dicit.

oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem: et mortale hoc induere immortalitatem.

Non (ut opinor) dubitandum est secundum beati dictum. Caro et sanguis regnum dei non possidebunt. quia ibi non erit corruptio et mortalitas carnis et sanguinis. Sed et has enim qualitates in loco carne et sanguine nuncupauit. Quocirca ut aliquid exempli gratia ponam quod interim occurrit. sicut scriptum est: ne forte tetrauerit vos his qui tetrauerunt. et inanis sit labor noster. atque hoc intelligit diabolus: tanquam de omnino non tentet. De quo ita alio loco scriptura dicit. Ipse autem nemo tentat. Nec tria sunt ista inania ei qui deus tetrauerit vos dominus deus verus. Sed solus quod est: cum vocabulum tetrauerit diuersas intelligentias habet: eo quod alia sit tetrauerit deceptio. alia tetrauerit perbatio: secundum illam non intelligit quod tetrauerit nisi diabolus: secundum hanc vero tentat deus. Ita cum dicit. Caro possidebit regnum dei. et caro non possidebit regnum dei: etiam huiusmodi non intelligit discernat. et nulla erit qualitas. quoniam caro secundum substantiam secundum quam dicitur est. Spiritus ossa et carnem non habet sicut me videtis

habere: possidet regnum dei. caro autem cum secundum carnem corrumpitur non intelligit: non possidebit. Hoc enim expositum est cum diceretur. Caro et sanguis regnum dei non possidebunt in eo quod continuo additum est neque corruptio incorruptionem possidebit.

Manifestum est quod per celestem hominem christum vellet accipi. et per terrenum hominem adam. non per carnem terrenam: sed per partem. cui dictum est terra es. et in terram ibis. reo iam facto. et mortis supplicio destituito. Dominus autem noster non cadens per se: sed descendens propter nos: sine peccato carnem assumpsit. In quo tamen assumptione carnis ut ostenderet resurrectionem omnis carnis. et portarentur inter sanctos fide hominem celestem. imaginem hominis celestis. Inter sanctos fide: inter sanctos corde: postea homo in resurrectione mortuorum et corpore. Qualis terrenus: tales et celestes. id est omnes morituri. et qualis celestis: tales et celestes. id est omnes resurrecturi. Ita enim celestis resurrexit: ascendit in celum. Et de quorundam ex eadem lectione. explanatio. Alia claritas solis et alia claritas lune. et alia claritas stellarum. Stella autem a stella differt in claritate. sic et resurrectio mortuorum.

Et si alius est alio fortior. Alius alio sapientior. alius alio iustior. alius alio sanctior: in domo patris mei mansiones multe sunt. Nullus eorum alienabit ab illa domo: ubi mansionem per suo quodque acceptum est merito. Denarij quod de ille equalis est omnibus: quem per famulas eas qui operati sunt in vinea iubet dari omnibus. non in eo discernens qui minus et qui amplius laborauerunt. Quo vitijs denario: vita significat eterna. ubi amplius alio nemo viuunt. quoniam non est viuendi diuersa in eternitate mensura sed multe mansiones: diuersas meritorum in una vita eterna significant dignitates. Alia enim gloria solis. alia gloria lune. alia gloria stellarum. stella enim a stella differt in gloria. sic et resurrectio mortuorum. Ita enim stelle diuersae claritatis: in celo: diuersae scientiarum mansiones sortuntur in regno. sed per unum denarium nullus separat a regno. atque ita deus erit omnia in omnibus. ut quoniam deus charitas est: per charitatem fiat. ut quod habet singulis communi sit omnibus. Sic enim quodque etiam ipse habet: cum amat in altero quod ipse non habet. Non erit itaque aliquis inuidia impari claritatis. quoniam regibit in omnibus unitas charitatis. Proinde respondit sicut a corde christiano quod putat ideo dictum multas esse mansiones: quia extra regnum celorum erit aliquid: ubi bene maneant innocentes: qui sine baptismo ex hac vita emigraverunt. quia sine illo in regnum celorum intra re non poterunt. Nec fides non est fides. quoniam non est haec catholica fides. ita ne tandem stulti homines et carnaliter cogitantes excecatis cum reprobandis essentis si mansionem non dico Petri. Pauli: vel cuiuslibet apostolorum: sed cuiuslibet puuli baptisati a regno celorum separet: non vos putat esse reprobandos: quod domum dei patris inde separet: Non enim ait dominus. in vniuerso mundo: aut in vniuersa creatura: aut in vita vel beatitudine sempiterna: mansiones multe sunt: sed in domo (inquit) patris mei: mansiones multe sunt. Nonne ista est domus ubi edificatores habemus ex deo. domum non manu factam: eternam in celo: nonne ista est domus de qua cantamus deo beati qui habitant in domo tua domine. in secula seculorum laudabunt te? Ergo ne vos non domum cuiusque baptisati fratres sed domum ipsius dei patris. cui omnes fratres dicimus. Per nos qui es in celo: a regno separe celorum: aut ea sic diuidere audebit: vel aliquid mansiones eius sint in regno celorum: aliquid autem extra regnum celorum: Absit: absit. ut qui voluit in regno habitare celorum in hac stultitia velint habitare nobiscum. Absit inquit: ut cum omnis domus regnantis filiorum non sit alibi nisi in regno: ipsius regis domus per aliqua non sit in regno. Seruate gradus vestros: seruat enim vobis deus honores vestros.

Ex fine de resurrectione mortuorum. Gene. iii.

Extracta. augustinus secundum iohannem. lxxvii. Johan. xiiii.

Multe mansiones in patria quod significant.

Non erit inuidia inter beatos.

ii. Cor. v.

Matth. vi.

Johan. vi. Iudicium significat penam sempiternam. quod distincta sit resurrectione bonorum et malorum.

i. Thessa. iii.

Jacob. i. Deutro. xiii.

Tentat ad decipiendum diabolus deus autem ad probandum.

Ad Corinthios. Epistola. I.

Ex smoe de
verbis euan-
gelij. xlii.

Conopata est resurrectio mortuorum stellis in celo
positis. Stella enim a stella differt in gloria ut ap-
lus dicit: sic et resurrectio mortuorum. Aliter enim ibi lucebit
agitas. aliter ibi lucebit castitas. aliter ibi luce-
bit sancta viduitas. Diversae lucebunt. sed omnes ibi erunt
splendoris dispar. Celi coe. [Semina corpore aia-
le. surget corpus spiritale.]

Resurgit scilicet corpora sine villo vitio / sine vlla
deformitate: sicut sine vlla corruptione / onere / dif-
ficultate. In quibus tanta facilitas / tanta felicitas e-
rit. Propter quod et spiritualia dicta sunt. cum perculdubio
corpora sunt futura: non spiritus. Sed sicut nunc corpus animi
male dicitur quod tamen corpus non anima est ita tunc spiritale
corpus erit. corpus tamen non spiritus. Proinde quod attinet
ad corruptionem / quod nunc aggruat animam. et vitia / quod
caro aduersus spiritum concupiscit: tunc non erit caro: sed
corpus. quod et celestia corpora prohibent. Propter quod dictum
est. Caro et sanguis regnum dei non possidebunt. Et tamen
quod expones quod dixerit. Neque corruptio inquit / cor-
ruptionem possidebit. Quod dicitur dixerat caro et sanguis
homo post resurrectionem corruptionem. Et quod prius regnum dei
homo post resurrectionem incorruptionem. Quatuor autem attinet ad sub-
stantiam: etiam tunc caro erit. Propter quod et post resurrectionem
omne corpus christi caro appellata est. Sed ideo (ait apostolus)
seminat corpus animale / surget corpus spiritale. quoniam tanta
erit tunc concordia carnis et spiritus: viuificantem spiritum sine
sustentaculo alicuius indigentia subditam carnem: ut nihil
nobis repugnet ex nobis. sed sicut foris neminem: ita nec
intus / nos ipsos patiamur inimicos.

Sicut enim spiritus carni seruus / non in concubine car-
nalis: ita caro spiritui seruus / recte appellabitur spiri-
tal. non quod in spiritum pueretur (sicut nonnulli putant) ex
eo quod scriptum est seminat corpus animale: surget corpus
spiritale: sed quod spiritus summa et mirabili obtemperandi fa-
cilitate subdet: usque ad plenam immortalitatis indis-
solubili securissima voluntate. omni molestie sensu. omni
corruptibilitate et tarditate detracta. Non solum enim
non erit tale quod nunc est in quibus optima valitudine. sed
ne tale quod est quod fuit in primis hominibus ante peccatum. quod licet mor-
riturum non essent nisi peccassent: alimētis tamen ut homines
vitebant. nōdum spiritualia: sed adhuc animalia corpora ter-
rena gestantes. Que licet senio non veterascunt / ut ne-
cessitate producerent ad mortem. quod statim eis de ligno
vite: quod in medio paradiso cum arboris veritate sit erat: mi-
rabili dei gratia prestatum tamen et alios sumebat cibos: pro-
pter unam arboris quod fuerat interdicta. Alebantur et alijs
alimētis quod sumebat. ne animalia corpora molestie aliquid
esuriendo ac sitiendo sentiret. De ligno autem vite propter
ea gustabat ne mors eis vnde cunctis subreperet. vel se-
nectute perfecta decursis temporis spacijs interiret. tamen
quod cetera / essent alimēto: illud sacramēto. ut sic fult-

Lignum vite in paradiso corporali / sicut in spi-
ritali (habet intelligibili paradiso) sapientia dei. quod scriptum
est: lignum vite / est omnibus aplectentibus eam. Corpora ergo in
suis / quod in resurrectione futura sunt: neque villo ligno in-
digeant / quod fiat ut nullo morbo vel senectute inuete-
rata moriantur. neque vllis alijs corporalibus alimentis
quod esuriendi ac sitiendi quod molestia deurent: quod
nisi certo et omnino inuolabili munere immortalitatis in-
duent. ut non nisi velint: possibilitate non necessitate
vescant. Certe fides christiana / de ipso saluatore non
dubitatur: quod etiam post resurrectionem tam quod de in spirita-
li carne / tamen ha. cibum ac potum cum discipulis sumpsit.

Non enim potestas: sed egestas egendi ac bibendi / talibus
corporibus aufert. Quia et spiritualia erunt. non quod corpora
egestas esse desistant. sed quod spiritus viuificantem substat. Nam si ista
dedi corpori quod habet animam viuētem nōdum spiritum viuificantem / anima
bifuscitatur: licet dicunt corpora. nec tamen anima sunt: sed corpora: ita illa

Lignum vite in paradiso corporali / sicut in spi-
ritali (habet intelligibili paradiso) sapientia dei. quod scriptum
est: lignum vite / est omnibus aplectentibus eam. Corpora ergo in
suis / quod in resurrectione futura sunt: neque villo ligno in-
digeant / quod fiat ut nullo morbo vel senectute inuete-
rata moriantur. neque vllis alijs corporalibus alimentis
quod esuriendi ac sitiendi quod molestia deurent: quod
nisi certo et omnino inuolabili munere immortalitatis in-
duent. ut non nisi velint: possibilitate non necessitate
vescant. Certe fides christiana / de ipso saluatore non
dubitatur: quod etiam post resurrectionem tam quod de in spirita-
li carne / tamen ha. cibum ac potum cum discipulis sumpsit.

Non enim potestas: sed egestas egendi ac bibendi / talibus
corporibus aufert. Quia et spiritualia erunt. non quod corpora
egestas esse desistant. sed quod spiritus viuificantem substat. Nam si ista
dedi corpori quod habet animam viuētem nōdum spiritum viuificantem / anima
bifuscitatur: licet dicunt corpora. nec tamen anima sunt: sed corpora: ita illa

spiritalia vocant corpora. Absit tamen / ut spiritus ea creda-
mus futura: sed corpora carnis habitura substantiam
sed nullam tarditatem / corruptionemque carnalem spiritus vi-
uificante passura. Tunc iam non terrenum / sed celestis homo
erit. non quod corpus quod de terra factum est non ipsum erit:
sed quod dono celesti / ita tale erit / ut etiam / celo incolen-
do non amissa natura / sed mutata qualitate pueniat.

Erit ergo spiritus subdita caro spiritualis. sed tamen caro non
spiritus: sicut carni subditus fuit spiritus ipse carnalis. sed tamen
spiritus non caro. Cuius rei habemus experimentum in nre
pene deformitate. Non enim sumus carne. sed utique sumus
spiritum carnales erant (quod ait apostolus) Non potui vobis
loqui quasi spiritualibus: sed quasi carnalibus. Et homo spiritualis
sic in hac vita dicitur: ut tamen corpe adhuc carnalis sit et vi-
deat aliam legem in membris suis / repugnante legi mentis
sue. Erit autem etiam corpe spiritualis. cum eadem caro sic re-
surrexit. ut fiat quod scriptum est. Semina corpus animi
male / resurget corpus spiritale.

Ceterum / Plerumque philosophorum argumentis nobiscum a-
gere studet. ut dicat aliquid terrenum in celo esse non
posse. Nam scripturas enim non nouerunt. Nec sciunt
quod dictum sit: seminat corpus animale: surget corpus spi-
ritale. Non enim ita dictum est / quasi corpus vertatur in spiritum
et spiritus fiat. quod et nunc corpus nrm / quod animale dicitur non ita in
animam transsum est et anima factum: sed spiritale corpus intelligi-
git. quod ita spiritus subditus est: ut celesti habitatio ducatur
nati. ois fragilitate ac labe terrena in celesti puritate
ac stabilitate mutata atque puerfa. De quo dicit apostolus.
Quis resurgemus. sed non omnes immutabimur. Quia im-
mutationem non in deterius: sed in melius fieri docet. cum
dicit. et nos immutabimur. Resurget igitur corpus spiritum
christianam fide: quod fallere non potest. Quod cui videtur incre-
dibile / quod sit nunc caro attēdit. qualis autem futura sit /
non considerat. quod illo tempore immutationis angelice: non
ita caro erit et sanguis: sed solum corpus. Cui enim de
carne apostolus loquitur. Alia inquit caro volucrum. alia pe-
cudum. alia piscium. alia spirituum. et corpora celestia. et cor-
pora terrestria. Non ei diceret caro celestis. In ce-
lestibus vero nulla caro. sed corpora simplicia et lu-
cida. quod appellat apostolus spiritualia. Nonnulli autem vocant
etherea. Et ideo non resurrectionis carnis dicitur il-
lud quod ait: caro et sanguis regnum dei non possidebunt
quod in carne et sanguine: ventre et libidine. Lupa car-
nis: quod ibi oino non erit significat. Non autem carnem
tam abolendam dicit apostolus: quod corporis resurrectione facta
a cunctis passionibus liberati: eterna vita: cum ineffa-
bili claritate atque stabilitate: sine corruptione frue-
mur. Si est corpus animale: est et spiritale: sicut scri-
ptum est. Factus est primus homo adā in animam viuētem. non
uissim? adā in spiritum viuificantem.

Primus homo de terra terrenus in animam viuētem factus
est. non in spiritum viuificantem. quod ei per obedientiam mer-
iti seruabatur. Ideo corpus eius. quod cibo ac potu ege-
bat ne fame afficeretur et siti. et non immortalitate illa ab-
soluta atque indissolubili: sed ligno vite: a morte ne-
cessitate prohibebatur. atque in iuuentute plura tene-
bat non spiritale: sed animale fuisse: non dubium est. ne-
quaquam tamen moriturum: nisi in dei preceptis: minantibus
iniam delinquendo corruisset. et alimētis quod de: etiam
extra paradisum non negatis: a ligno tamen vite prohiberetur
esset: tpe: vetustateque finiendus in ea duraret vita:
quā in corpe licet animali: donec spiritale obedien-
tie merito fieret: posset in paradiso (nisi peccasset)
habere perpetuam. In corpe ergo animali primus hominem
factum: sic apostolus loquitur. Volens enim a spirituali
quod in resurrectione futurum est: hoc quod nunc est anima
le / discernere. Semina inquit in corruptione. surget in

Primus homo de terra terrenus in animam viuētem factus
est. non in spiritum viuificantem. quod ei per obedientiam mer-
iti seruabatur. Ideo corpus eius. quod cibo ac potu ege-
bat ne fame afficeretur et siti. et non immortalitate illa ab-
soluta atque indissolubili: sed ligno vite: a morte ne-
cessitate prohibebatur. atque in iuuentute plura tene-
bat non spiritale: sed animale fuisse: non dubium est. ne-
quaquam tamen moriturum: nisi in dei preceptis: minantibus
iniam delinquendo corruisset. et alimētis quod de: etiam
extra paradisum non negatis: a ligno tamen vite prohiberetur
esset: tpe: vetustateque finiendus in ea duraret vita:
quā in corpe licet animali: donec spiritale obedien-
tie merito fieret: posset in paradiso (nisi peccasset)
habere perpetuam. In corpe ergo animali primus hominem
factum: sic apostolus loquitur. Volens enim a spirituali
quod in resurrectione futurum est: hoc quod nunc est anima
le / discernere. Semina inquit in corruptione. surget in

Primus homo de terra terrenus in animam viuētem factus
est. non in spiritum viuificantem. quod ei per obedientiam mer-
iti seruabatur. Ideo corpus eius. quod cibo ac potu ege-
bat ne fame afficeretur et siti. et non immortalitate illa ab-
soluta atque indissolubili: sed ligno vite: a morte ne-
cessitate prohibebatur. atque in iuuentute plura tene-
bat non spiritale: sed animale fuisse: non dubium est. ne-
quaquam tamen moriturum: nisi in dei preceptis: minantibus
iniam delinquendo corruisset. et alimētis quod de: etiam
extra paradisum non negatis: a ligno tamen vite prohiberetur
esset: tpe: vetustateque finiendus in ea duraret vita:
quā in corpe licet animali: donec spiritale obedien-
tie merito fieret: posset in paradiso (nisi peccasset)
habere perpetuam. In corpe ergo animali primus hominem
factum: sic apostolus loquitur. Volens enim a spirituali
quod in resurrectione futurum est: hoc quod nunc est anima
le / discernere. Semina inquit in corruptione. surget in

Ex lib. xlii. d
ciuitate dei.

1. Cor. iii.

Ex libro de
symbolo.

Spiritale
corpus cur
ita dicat.

Caro nra
no dicitur
ro post re-
surrectio-
nem sed cor-
pus.

Corpora
etherea.

In carner
sanguine
opa carnis
quod signi-
ficant.

Ex lib. xlii.
de ciuitate dei.

Primus homo
in animam vi-
uētem factus
est non in spi-
ritum viuifi-
cantem sicut
nouissimus
adam.

De statu
nature in
stuitio.

glia. seminat in infirmitate: surget in virtute. Seminat corp⁹ aiale: surget corp⁹ spiritale.]

¶ Deinde ut h⁹ paret: si est (inquit) est corp⁹ aiale: est et corp⁹ spiritale. Et ut qd esset corp⁹ aiale ostēderet. Sic (inquit) scriptū est. Fact⁹ est p⁹ hō i ant mā viuentē. Istō igit mō voluit ostendere / qd sit corp⁹ aiale. Quāvis scriptura nō dixerit de p⁹mo hoīe / qd est appellat⁹ Adā / qm illi aīa flatu dei creata est: et fact⁹ est hō in corpe aiali: sed fact⁹ est hō in aīam viuentē. In eo g⁹ qd scriptū est: fact⁹ est hō in aīam viuentē: voluit ap⁹ls intelligi corp⁹ hoīs aiale spiritale aut quēadmodū intelligendū esset / ostēdit. addēdo. Nouissim⁹ adā i spm viuificatē. Proculdubio xpm significās. Qui iā ex mortuis ita resurrexit: ut mori oīno deinceps nō possit. Deinde se quis et dicit. [Sed nō p⁹imū qd spiritale est s⁹ qd aiale. postea spiritale.] Ubi multo ap⁹ri⁹ declarauit / se aiale corp⁹ infinuasse / in eo qd scriptū est: factū esse p⁹mū hoīem in aīam viuentē. Spiritale hō i eo qd ait. Nouissim⁹ adā i spm viuificatē. Por⁹us est enī aiale corp⁹ quale habuit p⁹m⁹ adā quāuis nō mortuū nisi peccasset qle nū habemus et nos hacten⁹ ei⁹ mutata vitataq⁹ natura qten⁹ in illo postea qd peccauit effectū est / vñ haberet iam moriēdi necessitatē. qle p nobis etiā xps pmit⁹ habere dignat⁹ est. nō qd ē necessitate: s⁹ potestate. postea hō spiritale. qle iā pcessit in xpo tanq⁹ in capite nō. securuū est aut in mēbris ei⁹ vltima resurrexiōe mortuorū. Adūgit aut ap⁹ls duorū istorū hōminū euidentissimā differentia: dicens. [Prim⁹ hō de terra terrenus: scds hō de celo celestis. q⁹lis terren⁹ tales et terreni. et q⁹lis celestis: tales et celestes. et quō induim⁹ imaginē terreni: induim⁹ et imaginē eius q⁹ de celo est.] Hoc ap⁹ls posuit vt nūc qd ē in nob⁹ p⁹m sacramētū regeneratiōis fiat. sicut alibi dicit. Quorūq⁹ in xpo baptizati estis xpm induistis. Re aut ipa tūc p⁹ficiet / cū et in nob⁹ qd est aiale nascēdo: spiritale factū fuerit resurgēdo. Ut g⁹ ei⁹ iudē verbis vtar. spe salui facti sum⁹. Induim⁹ autē imaginē terreni hoīs ppagatiōe p⁹uaricatiōis et mortis / quā nob⁹ intulit generatiō: s⁹ induim⁹ imaginē celestis hoīs: grā indulgētie / viteq⁹ p⁹perue qd nob⁹ pstat regeneratiō: nō nisi p mediatozem dei et hoīm: hoīez Jesum xpm. quē celestē hoīem vult i telligi. q⁹ de celo venit: vt terrene mortalitatis corpe vestiret qd celestis immortalitate vestiret. celestes hō ideo appellat⁹ et alios: q⁹ sūt p grām mēbra ei⁹ vt cū illi sit vñ xps velut caput et corp⁹. Hoc i eadē epla euident⁹ ita ponit. Per hoīez mors. et p hoīez resurrectio mortuorū. Sicut enī in adā oēs mortuū tur: sic in xpo oēs viuificabunt⁹. Itā vtiq⁹ in corpe spiritali: qd erit in spm viuificatē. Non q⁹ oēs q⁹ in adā moriunt mēbra erūt xpi. Ex ill⁹ enī mltō ples scda in eternū morte plectent⁹. S⁹ ideo dictū ē oēs atq⁹ oēs: q⁹ sicut nemo corpe aiali: nisi in adā moritur: ita nemo corpe spiritali: nisi in xpo viuificat⁹. **¶** Pristina stabilitas corp⁹is quā peccādo amissimus / habebat tāta felicitatē / vt in defectū nō vergeret senectutis. Quic g⁹ p⁹stine stabilitati restitueret hō corp⁹ in resurrectione mortuorū. sed habebit ampl⁹. vt nec alimētis corp⁹alib⁹ sustēret⁹: s⁹ ad sufficiētiā viuificet solo spū / cū resurrexerit in spm viuificatē q⁹ causa etiā spiritale ē. Illud aut qd p⁹mū fuit / quāuis nō mortuū nisi hō peccasset: tū aiale factū est. Hoc est / in animam viuentem. **¶** Dixim⁹ iā (ni fallor) adā vñ hoīem fuisse. et ip⁹ sum esse totū gen⁹ hūanū. Itā ita dixim⁹ si meminitis. Quasi fract⁹ est / et sparsus colligit⁹. et q⁹li cō-

stat in vñū / societate atq⁹ p⁹cordia spiritali. Et ge⁹ Adāz qdā⁹ mit vñ⁹ paup⁹ mō / ipe Adā. sed in xpo inouat⁹. q⁹ si modo ē to ne p⁹ctō vñt adā. vt p⁹ctū / adā solueret i carne sua et tū gen⁹ hū vt reditegraret sibi adā i imaginē dei. Adā g⁹ caro manū qd i xpi. q⁹ caro xpi de adā. De adā g⁹ tēplū qd destruit⁹ nouat⁹ in xpi iudei. et resuscitauit dñs triduo. Resuscitauit christo. enī carnē suā. [Sed nō p⁹us qd spiritale est. sed qd aiale. deinde qd spiritale.] In vno hoīe qd dixit ap⁹ls / exp⁹imur. q⁹ non p⁹mū quod spiritale est sed qd aiale postea spiritale. Uñ vñūq⁹q⁹ / qm ex dānata ppagine exorūt: p⁹mo sit necesse est ex adā mal⁹ atq⁹ carnalis. q⁹ si in xpm renascēdo p⁹fecerit post erit bon⁹ et spiritalis. Ita sufflatiōe cū fact⁹ ē hō in aīam viuentē. nō q⁹ illa insufflatiō pueria est in aīam viuentē: sed opata est aīam viuentē. nondū tū hoīem spiritale debem⁹ intelligere / q⁹ fact⁹ est in aīam viuentē: sed adhuc aiale. Tū enī spiritalis effect⁹ est / cū in paradiso (h⁹ est i b⁹ta vita p⁹stitut⁹) p⁹ceptū etiā p⁹fectōis accepit: vt xbo dei p⁹sumaret⁹.

¶ Itaq⁹ postq⁹ peccauit recedēs a p⁹cepto dei. et dimissus de paradiso: in h⁹ remāsit vt aialis esset. et ideo aiale hoīem p⁹ agim⁹ oēs. q⁹ de illo post p⁹ctū nati sum⁹: donec assequimur spiritale adā. i. dñm nrm Jesum xpm. q⁹ p⁹ctū non fecit et ab illo recreati et viuificati restituamur in paradysum. vbi latro ille: cū ipso eo die meruit esse: q⁹ istā vitā finit. Sic enī ap⁹ls dicit. Sed nō p⁹ri⁹ qd spiritale est: sed qd aiale. Sicut enī scriptū est: fact⁹ est p⁹mus adā in aīam viuentē. nouissim⁹ adā in spiritū viuificantē.

[Prim⁹ de terra terren⁹. Scds de celo celestis.] **¶** Prim⁹ hō de terra terren⁹: ille adā de limo format⁹ est. Scds aut de celo celestis. Dñs Jhs xps Auta fili⁹ dei venit ad carnē. q⁹ suscepta: et hō exteri⁹ fieret: et de⁹ interi⁹ p⁹maeret. vt et dei fili⁹ verus esset p⁹ quē facti sum⁹. et hoīs fili⁹ verus fieret. per quem refecti sumus.

¶ Prim⁹ hō adā sic olim defunct⁹ est. vt tū post illū scds hō sit xps. cū tot hoīm mīlia in illū et hunc orta sint. Et ideo manifestū est ad illū p⁹tinere oēm hoīem q⁹ ex illa successionē et ppagatiōis nascit⁹: sicut ad illū p⁹tinere oīs q⁹ in illo: grā largitate renascitur. Uñ sit vt totū gen⁹ humanū qd amō sint hoīes duo. p⁹m⁹ et scds. [Hoc aut dico frēs qm caro et sanguis regnū dei possidere nō p⁹nt. neq⁹ corruptio. incorruptionē possidebit.]

¶ Molebat eos ad h⁹ edificari: vt arbitrent⁹ se ta lla facturos i regno celoz q⁹lia sūt i hac vitā: i corruptionib⁹ māducadi et bibēdi. nubēdi. vxores ducēdi. generadi. Nec enī corruptio carnis habet: nō species carnis. Iudei enī credebāt resurrectionē. s⁹ tū futurā putabāt carnāl⁹. vt ea vita eēt in resurrectione: q⁹le illo tpe agebāt. Ita carnāl⁹ cogitātes respondere saduceis non poterant. proponētib⁹ questionē de resurrectione.

¶ Credim⁹ et carnis resurrectionē. nō tū q⁹ repat aīa: q⁹ p⁹pter carnales affectōes caronoiat⁹: s⁹ hec etiā visibil⁹ caro: q⁹ natural⁹ ē caro. cui⁹ nomen aīa: nō p⁹pt naturā: s⁹ p⁹pt affectōes carnales: accepit. Nec g⁹ visibil⁹: q⁹ p⁹pt ē caro: sine dubitatiōe credēda ē resurgere. Uide⁹ enī Paulus ap⁹ls eā tāq⁹ digito ostēdere. Uñ dicit. Optet corruptibile h⁹ induere incorruptionē. Uñ enī dicit h⁹ in eā tāq⁹ digiti intēdit. Qd aut visibilē ē: id p⁹or digito ostēdi. qm posset etiā aīa corruptibil⁹ dici. nā vitis moy ipsa etiā corrupit⁹. et mortale h⁹ iduere immortalitē cū legi⁹: eadē significat visibilis caro. q⁹ in eā identit⁹ dē: velut digitus intēdit. Potest enī et anima: sicut corruptibilis. p⁹pter moy vitā: ita etiā morta

Quo p⁹m⁹ hō factus ē in aīam viuentē s⁹ ad buc aialez vsq⁹ ad me ritū obediētie.

Ex lib. cōtra faustū ca. ii.

Ex lib. sententiarū p⁹part.

Totū gen⁹ n⁹ hūanū qdāmodo est duo hō mines.

Ex finē de resurrectione mortuorū.

Iudei resurrectionē futurā putabant carnāl⁹.

Ex finē de simbolo.

Aīa p⁹pter carnales affectōes caronoiat⁹.

Aīa vitis moy corrupit⁹.

Auctor loquitur. De baptis⁹mo sacramēto regeneratiōis.

Dicuntur hoīes celestes quia p⁹ grām sūt mēbra xpi. Ihesus dā nabunt⁹ q⁹ saluabunt⁹.

Ex lib. i. re. racionū. Stabilitas nature in⁹ situte. Resurrectio restituit et stabilitate nature i situte. Extrac. enā. gen⁹ p⁹m i. r.

Ad Corinthios. Ep̃la. i.

¶ **Mors** aie lis dici. mors q̄ppe aie est / apostatare a deo. q̄ pri
est apostat^{us} mū eius pct̄m in paradiso: sacri / lris ptinet. Resur
tare a deo. ger igit corp^{us} f̄m xp̄ianā fidē. que fallere non pōt.

Quod cui videtur incredibile: qualis sit nunc caro at-
 tendit. qualis autem futura sit: non considerat. Quia illo
 tempore inuentionis angelice / non iam caro erit / sanguis
 sed tamen corpus. **N**on enim de carne apostoli loqueretur: alia
 inquit caro pecorum: alia volucrum: alia piscium. et corpora
 celestia. et corpora terrestria. **N**on enim diceret caro ce-
 lestis. dixit autem et terrestria corpora. **Q**uoniam enim caro etiam
 animalium corpus est. non autem omne corpus etiam caro est. **P**ri-
 mo in ipsis terrestribus. quoniam lignum corpus est. sed non

In celestibus nulla caro: sed corpora simplicia et lucida que appellantur spiritualia. nonnulli autem etherea. Et ideo non carnis resurrectioni contradicit illud quod ait. Caro et sanguis regnum dei non possidebunt: sed quod futurum sit quod nunc caro et sanguis est predicat. in qua natura quisquam hanc carnem periti possit non credit: quod ducendus est ad fidem. Si enim ab eo quod vultu terra in aqua possit converti: propter vicinitatem non ei videtur incredibile: Rursus si quod vultu aqua possit in aerem: nec hoc absurdum esse respondet. vicina enim sunt sibi. Et de aere si querat videri etherem: et de celestibus possit mutari in istam vicinitatem.

Probabilis resur-
rectiois et
imutatiois
corporum

Confirmatio apłs. cũ inde loqueret carō ⁊ sanguis: re
gnū dei non possidebūt. Et siq̃s ea sic accipit: vt
existimētia seors⁹ carnalī alenū habem⁹ i con⁹

exultet in corpore terrenū que nūc habet. et corpore celeste resurrectionē mutari. vñ nec mēbra ista / nec carnis sit futura substantia: pculdubio corrigēdus est: cōmonit⁹ de corpore dñi: q post resurrectionē in eisdē mēbris: non solū cōspiciend⁹ oculis: verū etiam manib⁹ tēgend⁹ appuit. **C**arnēq se habere etiam sermōe firmat. dicēs. **P**alpite et videte. qm̄ ip̄s carnē et ossa nō habet sicut me videtis habere. **Q**uā pstat aplm̄ non carnis substantiā negasse in dei regno futurā. sed authoies q̄ p̄m carnē viuūt: carnis et sanguinis noie nūcupasse. aut ip̄am carnis corruptiōē. q̄ tūc vtiq̄ nulla erit. **N**ā cū dixisset. caro et sanguis regnū dei nō possidebūt: bene intellē

tur tanq̃ exponēdo qđ dixerit p̃tinuo subdidisse:
neq; corruptio incorruptionē possidebit.

Ex lib. ii. res-
tractionis. ¶ **Q**uid ait apłs. Caro et sanguis regnũ dei nõ pos-
sidentur: non sic accipiendũ est / qũ carnĩs nõ sit fu-
tura substantia. s; carnĩs et sanguĩs note / ipsam cor-
ruptionẽ carnĩs et sanguinis intelligẽdũ ẽ apłm nũ
cupasse q̃ vtrq; in regno illo nõ erit. vbi caro incor-
ruptibilis erit. Quãuis et alii possit intelligi vt carnẽ et
sanguinẽ / opa carnĩs et sanguinis dixisse accipiãt
apłm. et eos regnũ dei nõ possessuros / q̃ p̃seuerant
ista dilexerit. [Ecce mysteriũ vobis dico. Quis
q̃ dẽ resurget? sed non oēs immutabimur.

Ex lib. de ve
ra religione.

cundam mortem precipitur.

Dixit apls cū de resurrectiōe corporū loqueret
Dēs qdē resurgem⁹. vñ sicut alij codices hñt. **D**ēs
 dormiem⁹. **A**uz g̃ nec resurrectio fieri nisi mors p̃
 cesserit possit nec dormitiōe possim⁹ illo loco in
 telligere / nisi mortē: quō oēs dormiēt / vñ resurgēt
 si tā multi q̃ i corpore inuētur est xps: nec dormiēt:
 nec resurgēt: **S**i g̃ sc̃tōs q̃ replent xpo veniēte vi
 uētes. ei⁹ in obuiā rapiēti crediderim⁹ in eodē ra
 ptu de mortalib⁹ corporib⁹ exituros. ⁊ ad eadē mor
 immortalia redituros: nullas in xbis apli patiemur
 angustias. siue vbi dicat: tu qd semias non viuifica
 tur nisi moriat. siue vbi dicat: oēs resurgemus: aut

oēs dormiunt. qz nec illi p̄ immortalit̄e viuifica-
bunt nisi qualibet paululū tñ añ moriant̄. Ac p̄ b̄ r̄
a resurrectōe nō erūt alieni: quā dormitiōe p̄cedūt
q̄muis breuissīma: nō tñ nulla. **T**ur aut̄ nob̄ i credi-
bile videat̄ illā multitudinē corp̄oz in aere q̄dam
mō semiari atq; ibi p̄tin⁹ immortalit̄ atq; incorrupti-
bilit̄ reuiscere. cū credam⁹ qđ idē ip̄e ap̄ls ap̄t̄
sime dixit in ictu oculi futurā resurrectionē. ⁊ i mē-
bra sine fine victura tāta facilitate tāq; iestimabili
velocitate rediturū antīq̄ssimoz cadauerz pulue-
rē: Nec ab illa snia q̄ hōi dictū est. **T**erra es et in
terrā ibis: futuros illos sc̄tōs arbitremur imunes:
si corp̄ morientū in terra nō recidēt corpa. s; sicut
in ip̄o raptu morient̄: ita resurgūt dū ferunt̄ in ae-
ra. **I**n terrā d̄ppe ibis. i. in b̄ ibis amissa vita: quod
eras anteq̄ sumeres vitā b̄ ē b̄ eris exaiat⁹: quod
eras anteq̄ esses aiat⁹. **T**erre d̄ppe in sufflavit de-
us in facie flatū vite: cū fact⁹ est hō in aīaz viuā. tā-
q; diceret. **T**erra es aiata / qđ non eras. terra eris
exanimis sicut eras. **Q**đ sunt ⁊ ateq; putrescāt: oīa
corpa mortuoz. b̄ erūt ⁊ illa si moriet̄ vbicūq; mo-
riant̄ cū vitacarebūt. quā p̄tuo receptura sūt. Sic
ḡ ibūt in terrā. qz ex viuīs hoīb⁹ terra erūt. quēad-
modū it in cinerē qđ fit cinis. it in vetustate: qđ fit
vet⁹. it in testā / qđ fit ex luto testa. ⁊ alia sexcēta sic
loquimur. **Q**uō aut̄ fit futur⁹: qđ nūc p̄ n̄re ratiōcule
vtrīb⁹ vtrūq; viciūm: tūc erit pot⁹ vt nosse possim⁹

Conuersus miseray delectationū ⁊ voluptatū manifesta tormēta pcedāt: interrogēt se / q tale aliqd amat. videāt si nō cruciant desiderio. ⁊ cū puenē rit ad id qd illicite desiderāt: attēdāt: si nō cruciet timore: videāt hic q penas suas anteq veniat illa resurrectio. cū in carne resurgētes nō imurabunt. **N**on habebūt qppe corruptionē carnis in q oleāt. nō in q moriant. Aliqd nō illi dolores finirent. **I**n momēto. i. tū oculi. in nouissima tuba. **C**anet enī tu

ba: ⁊ mortuis refurgēt ⁊ corrupti. ⁊ nos imutabimur.
Quis fit athom⁹: multi vrm nō norūt. Athom⁹
 dicit⁹ est a thome qđ est sectio. Athom⁹ grece. qđ se
 cari nō pōt. S; athom⁹ in corpe corpusculū ē bre
 ue: qđ iā non habet vbi seceat. Athom⁹ in tēpe: mo
 mētū est breue. qđ iā non habet vbi diuidat. xbig
 tia. Lapis est. diuide eū in ptes. ptes ipas diuide
 in lapillos. Lapillos diuide in grana arene. grana
 arene diuide in minutissimū puluerē. Perueni ad
 aliquā minutia: quā iā secare nō potes. Hoc g̃ mō
 vides in corpe quō sit athom⁹. In tpe xō quē ad
 modū ann⁹ (xbigra) secat in mēses. mēses diuidū
 tur i dies. dies adhuc in horas diuidi possunt. ho
 re adhuc in ptes momētōz qđidā pductiores ad
 mittūt diuisiones. vsq; venias ad tm pūctū tpis: ⁊
 qndā momētū scintillā: vt produci non possit: cū ni
 hil habeat mediū: iste est athom⁹ in tpe. cū dixisset
 i athomo subiecit qđtū pōt fieri actōis ⁊ mor⁹ i isto
 athomi tpe. in actu in q̃t oculi. Quāt⁹ ē ictus oculi.

Ex lib. ii. de
ciuitate vet.

De resur^{re}
rectioe san
ctoꝝ xpo
viuentev^{er}
uentium.

Bene. Mi.

Extractat.
pñ. lvi.
cruciatu
cōcupiscē
tiaperiā in
hac vita.

Ex fmoe de
resurrectione
mortuorum
Athomus
quid sit.

Capitulū. xx.

Foliū. cxx.

Ictus oculi non q̄ palpebrā mouētes claudim⁹ oculū vel apertimus: sed ictū dicit oculi emissionē radioꝝ ad aliq̄d videndū. **M**ox enī vt aperueris oculū: emit tū radius tu⁹. non dico ad parietē primū: sed ad montē longe distantē. **N**ec dico ad montē q̄ in terra ideo videt⁹: q̄ primus est. In sydera in lunā. in solē: q̄ tā magno iteruallo distāt a terra / mox vt radius emisit⁹ ibi est. **Q**ue spacia quācto trāsuolant in arthomo. in ictu oculi. in nouissima tuba resurrectio mortuoz dicit fieri signo illo dato de celo die iudicii.

Ex lib. cōtra
falsitatem
sanonum.

Radius
oculi seu
species vī
sibiles sub
to pducū
tur.

Quis natu
ra rerū ple
na ē mira
bilis s̄ cō
suetudine
nō videtur
mira.

Ex lib. iiii.
de generat
litterarū.

Oceani
magnitu
do incōpa
rabilis.

Oculus vi
det in istā
n simul dī
stantia r p
pinqua.

Celeritas
resurrecti
onis.

Ex lib. iiii.
de trinitate.

Corpi corpus non dissolutū tace atq̄ putredie die tertio resurrexit / nra vero post longū tempus ex q̄dā q̄ soluta discesserint collapsioe reparabuntur: humane facultati vtrūq̄ impossibile est. diuine aut potestati vtrūq̄ facillimū. **E**t enī radi⁹ oculi nō stri non citi⁹ puenit ad p̄pinq̄ora: tardī⁹ ad longinq̄ora. sed vtrāq̄ internalla pari celeritate ptingit: ita cū in ictu oculi (sicut apls dicit) sit resurrectio mortuoz: oipotētie dei / ineffabili nutui tā facile est / quecūq̄ recētia quādiuturno tpe dilapsa cāda uera suscitare. **I**ncredibilia sunt hec q̄bus dā: q̄ iexpta. cū ois natura rex tā sit plena miraculis: vt nō q̄si facili puestigatioe rōnis: s̄ vidēde p̄uetudī ne mira non sint. q̄ ob h̄ nec cōsideratioe nec inq̄si tioe digna vidēt. **N**ā ego r mecū q̄cūq̄ / inuisibilia dei p ea q̄ facta sunt / intellecta cōspiciūt. aut nō min⁹ aut amplī⁹ admiramur i vno semis tā paruulo grāo oia que laudant i arboze tāq̄ plicata latuissē quā mūdī hui⁹ tā ingentē sinū / q̄ de corpib⁹ hūa nis delabunt absumpta: resurrectiōi future tota r integra redditurum.

Cū solē inuenimur orientē: certe manifestū est q̄ ad eū acies nra puenire non posset nisi trāsseret totū aeris celīq̄ spaciū. q̄ inter nos r ipm est. **N**ec aut cui⁹ longinqtatis sit: q̄s estimare sufficiat: nec vtrūq̄ pueniret eadē acies vel radi⁹ oculoz nostroz ad trāseundū aerē q̄ est sup mare / nisi pzi⁹ trāssisset eum q̄ est sup terrā in q̄libet mediterranea regione sum⁹ ab eo loco vbi sum⁹ vsq̄ ad lit⁹ maris. **D**einde si ad eadē lineā p̄tuit⁹ nri / adhuc post mare terre adiacēt: eū q̄ aerē: q̄ sup illas transmarinas terras est / trāssire acies nra non pōt. nisi pzi⁹ pacto spacio aeris illi⁹ q̄ sup mare q̄ pzi⁹ occurrit / extēdit. **F**aciam⁹ iam post illas trāsmarinas terras nō nisi oceanū remāere. **I**llund q̄ aerē q̄ sup oceanū diffundit pōt trāssire acies nra: nisi pzi⁹ trāssierit q̄d aeris citra oceanū supra terrā est. **O**ceani autē magnitudo incōpabil⁹ phibet. **S**ed q̄ntacūq̄ sit p̄ us optet aerē / q̄ supra est trāseat radi⁹ oculoz nroz. r postea q̄cūq̄ vltra est. **T**ū demū / ad solē puenit quē videm⁹. **N**ū igit. **Q**uia toties hic diximus pus r postea: ideo non sil oia vno ictu trāssit n̄ obit⁹: **S**i enī clausis oculis faciē ptra videndū solē ponam⁹: nonne mox vt eos aperuerim⁹: ibi port⁹ acie nram nos inuenisse: q̄ illuc eā pduxisse putabimus. ita / vt nec ipi oculi pzi⁹ apti fuisse videant⁹ q̄ illuc quo intēderāt puenisse: **E**t certe iste corpore lucis est radius / emicās ex oculis nris. r tā longe posita / tāta celeritate pstringēs: vt estimari / cōparariq̄ non possit. **N**ēpe hic illa oia tā āpla imēsaq̄ spacia / sil vno ictu trāssiri manifestū est. q̄d pzi⁹ posteriusq̄ trāseat inhilomin⁹ certū ē. **M**erito resurrectiōis nre celeritatē cū expm̄ere vellet apls: in ictu oculi dixit fieri. **N**eq̄ enī aliqd in rex corpore arū motib⁹ vel ictibus pōt celer⁹ inueniri.

Immortalitas carnis illo pficiet momento resurrectiōis / de q̄ ait apls **P**aul⁹. In ictu oculi. in

nouissima tuba: r mortui resurgent incorrupti. et nos imutabimur. **I**n ipso nāq̄ ictu oculi an iudiciū resurget in virtute. in incorruptiōe: in glia spiritali corp⁹ q̄s semiat nūc in infirmitate / in corruptiōe / in ptumelia corp⁹ aiāle. **I**magō hō q̄ renouatur in spū mētis. in agnitiōe dei. nō exteri⁹: s̄ interi⁹ us de die in diē. ipa pficiet visione. q̄ tunc erit post iudiciū faciē ad faciē. **I**lluc aut pficit / p̄speculū in enigmate. **P**ropter cui⁹ pfectionē dicitū intelligēdū est: si les ei erim⁹: q̄m videbim⁹ eū sicuti ē. **H**oc enī donū tūc nobis dabit⁹: cū dicitū fuerit. **V**enite bñdicti p̄ris mei. possidete patū vob⁹ regnū. **T**unc q̄ppe tollet imp⁹ ne videat maiestātē dñi. q̄ ibit⁹ sinistri in suppliciiū eternū: euntib⁹ dextris in vitā eternā. **H**ec est aut (sicut ait veritas) vita eterna. vt p̄gnoscat te (inqt) vnū vey deū r quē misisti **I**esum christum.

Matth. xxv

Johan. xvi.

Ista mors sepe in scripturis dormitio ē: ppter futurā resurrectionē velut euigilationē. **P**ic apls dicit. **D**e dormitib⁹ autē nolo vos ignorare frēs. **A**lio loco. **I**n q̄bus ples manēt vsq̄ ad hec quā aut dormierūt: r alia innumerabilia in h̄ testimonio / apte p scripturas vtriusq̄ testamēti reperiunt. **S**ignificauit q̄ dñs futur⁹ fuisse tps. q̄ inter tērationes / tribulatiōesq̄ hui⁹ sc̄li / tā tāq̄ ei⁹ expectaret r speraret aduēt⁹ tāq̄ p̄pinq̄ r iminēs. ad quē p̄ parēt se q̄ in ei⁹ esse familiā vidēt. **H**oc est enī q̄d ait exisse obuiā sponso r sponse. **T**ardate aut sponso dormierūt. **N**ō enī tūc veniet cū sperat⁹: sed media nocte. cū valde obscurū. i. occultū erit an veniat. **I**n dicit. **M**edia nocte clamor fact⁹ ē. ecce sp̄s sus venit. exite obuiā ei. **M**imrū clamor iste ipa est tuba illa quaz p̄memorat apls vbi dicit. **S**anet enī tuba. r mortui resurgēt incorrupti. **T**ube nomine aliqd euidentissimū r p̄clarissimū signū vult intelligi. quā vocem archageli. r tubā dei alio loco dicit q̄ etiā vox ipius dñi **I**esu xpi i euāgelio dicit. quā audierit h̄ q̄ in monumētis sunt r pcedēt. **S**urgūt ergo oēs ille vīrgies r sapiētes r stulte. r aprāt lāpades suas. i. rōnem p̄parāt reddere de optib⁹ suis. **S**z tūc illi⁹ clamoris euidentia / r resurrectiōe mortuoz. q̄ nulla erit dubitatio / tā instātis p̄sentisq̄ iudicij subtrahet oē solatiū laudis humane. **I**teq̄ enī vacabit de alio disceptare v̄l de alio iudicare / aut gratificari. aut suffragari alteri. q̄ vnusquisq̄ p̄pziū onus portabit r de suoz factorum reddenda ratione cogitabit.

Ex lib. 8. gfa
nouitiamti

Mors dor
micio dicit

Matth. xxv.

Clamor fu
tus me
dia nocte
est tuba p
cedēs iudi
cium.

In iudicio
nullus alte
ri poterit
suffragari.

Cū aut mortale hoc iduerit immortalitātē: tūc fiet sermo q̄ script⁹ est. **A**bsorpta ē mors i victoria. vbi ē mors victoria tua? **U**bi ē mors acule⁹ tu⁹? **S**timul⁹ autē mortis pctū ē: virt⁹ vero pcti lex. **D**eo aut grās: q̄ dedit nobis victoriā p **I**esu xpm dñm nrm. **I**taq̄ frēs mei dilecti stabiles estote r immobiles: abūdātes in oī ope dñi semp: sciētes q̄ labor vester non est inanis in domino.

Sicut apli aptissima verba declarāt: eo absorbebit mors i victoria / q̄ corruptibile r mortale hoc induet incorruptiōe r immortalitatē. id est q̄ viuificabit de⁹ r mortalia corpa nra: ppter inhabitantē spū eius in nobis. **M**anifestum est r huius mortis corp⁹ / que resurrectioni corp⁹ cōtraria est: aculeū fuisse peccatū. **A**culeum aut quo mors facta ē. non quē mors fecit. **P**eccato enim morimur. **N**ō

Ex lib. iiii. ad
marcellinū.

Quō pctū
est acule⁹
mortis.

Ad Corinthios. Epistola. i.

¶ **Q**uod pccm morte peccam? Sic itaq; dictu est acule? mortis /
 ē aculeus mortis. quō lignū vite. non q; hoīs vitam faceret. Sed q; hoīs vita fieret. et quō lignū sciētiē / per quod sciētia fieret hoīs. nō q; per suā sciētiā fecerit homo. sic ergo et acule? mortis q; mors facta est. nō quem mors fecit. Sic enī dīcimus et poculū mortis. quō aliq; mortuus sit vel mori possit. non q; moriens mortuus sit pferit. Acule? itaq; mortis / pccm est. Pccō pccm: mortificatūq; est gen? hūanū. Quid adhuc qrim? cui? mortis. vtrū aīe an corpis: vtrū pime: q; nunc oēs morimur: an scē: quā tunc im? pī morient? Nulla causa est exagrandi questionē. nullus tergiversandi loc? Aplī verba quib? id agebat ad interrogata respondēt. Cū mortale hoc (inquit) induerit immortalitātē: tunc fiet sermo q; scriptus est. Absorpta est mors i victoria. Ubi ē mors victoria tua? Ubi est mors acule? tuus: acule? aut mortis: pccm. vtrū vero pccī lex. De resurrectione corpis agebat: q; absorbebit mors i victoria. cum mortale hoc induerit immortalitātē. Tunc ipī mortū insultabit. que i victoria resurrectionē corpis. absorbebit. Tunc ei dīcet: vbi est mors contentio tua: vbi est mors acule? tuus? Mortū q; corporis hoc dīcet. Hanc enī absorbebit victoriosa immortalitas. cum mortale hoc immortalitātē induetur. Mortū (inquā) corporis hoc dīcet: vbi est mors victoria tua. quā oēs sic vicerat: vt etiā dei filius te cum cōfligeret. teq; non vitā donando: sed suscipiendo superaret. Uicisti i morientib? victa es i resurgentib?. Victoria tua q; absorbueras corpa morientū: temporalis fuit. Victoria nra (quā i corporibus absorpta es resurgentū: eterna cōstabit. Ubi est acule? tuus? Hoc est pccm quo puncti: et venenati sum? vt etiā i nris corporibus fieres. et ea tam longo tpe possideres? Acule? aut mortis: est pccm. virtus vero pccī lex. Peccauim? i vno oēs vt morerēur i vno oēs. Accepim? legē. nō vt emē. dationē finire? pccm: s; vt trasgressiōe auerem? Lex enī subtrahit: vt abūderet pccm. Et pclusit scriptura oīa sub pccō. Sed deo grās. q; dedit nobis victoriā p dñm nostrū. Jesum xp̄m. vt vbi abundauit pccm: superabundet grā. atq; vt pmissio ex fide Jesu xp̄i dare? credentib?. et vincerem? mortē p immortalē resurrectionē. et acule? eius peccatum per gratuitam iustificationem.

¶ Absorpta est mors i victoria. Ubi est mors contentio tua? Ubi est mors acule? tuus: Acule? aut mortis: pccm. virtus vero pccī lex. Mortē significat carl arbitror hoc loco: carnalē consuetudinē. q; resistit bone voluntati: delectatione temporalū fruendoy. Non enī dīceret vbi est mors contentio tua: si non restitisset et repugnasset ipīus contentio: etiā illo loco describit. Caro cōcupiscit aduersus spm̄. et spūs aduersus carnē. Nec enī sibi inuicē aduersantur. vt nō quecūq; vultis illa faciat. Sit q; p sanctificationē pfectā. vt oēs carnales appetit? spūs noster illuminato et viuificato (id est bone voluntati) subiciant. Et sicut nunc videm? multis puerilib? delectatiōib? nos carere q; nos pueros: si denegarent acerrime cruciabat: ita credendū est: de oīi carnali delectatione futurū esse: cum pfecta sanctitas totū hoīem reparauerit. Nunc autē q; dū est i nobis q; resistat bone voluntati auxilio dei p bone volū nos hoīes et bonos angelos indigem? vt donec satiatatē requirunt. Hanc autē mortē pccō meruim?. Qd pccm oīumodo erat i libero arbitrio. cū i paradiso nullus dolo: denegate delectatiōis bone volūtati bo

minis resistebat. Sicuti nūc verbī gratia si quisq; existat quē nūq; vēatio delectauit oīumodo liber est. vtrū venari velit an nolit. nec enī cruciat quisq; hoc phibet. Et si ista libertate male vsus. venatus fuerit contra phibentis impīū paulatim surrepēs delectatio mortificat aīam. vt si se abstinere velit: sine molestia et angore nō possit cum id aīa tota sanitate non ageret. Ergo aculeus mortis pccm est. q; pccō facta est delectatio que iam possit resistere volūtati. et cū dolore cohiberi. Quā delectationē (q; i defectū est aīe deterioris effecte) iure mortē vocamus. Virtus vero pccī lex est. q; multo scelerat? et flagitiosius que lex phibet cōmittunt: q; si nulla lege prohiberent. Tūc itaq; absorpta erit mors i victoria: cū p sanctificationē i oīis hoīs pte pfecta delectatiōe spiritali delectatio carna obruet.

¶ Absorpta est mors i victoria. vbi est mors contentio tua? vbi est mors aculeus tuus? Mō enim i choatis i nobis pmissis mēt? vide desideram? hierlm: multa ex carne corruptibili contendit aduersus nos que non cōtendent cū fuerit mors absorpta i victoria. Vincet pax. et finietur bellū. Qn aut vincet pax vincet et illa ciuitas que dicit visio pacis. Nulla ē erit a morte contentio. Mōdo cum morte quāta cōtendim? Inde enī sunt delectationes carnales. q; nobis etiā illicite multa suggerūt quib? non cōsentim?. sed tū non cōsentiendo cōtendim?. Prio q; cōcupia carnis sequētes duxit nos postea renitētes traxit nos. Deinde accepta gratia cepit nos nec ducere nec trahere: sed adhuc cōtendere nobiscū. Post cōtentionē erit et victoria. Mōdo te et si oppugnat: non expugnet. Postea cū absorpta fuerit mors i victoria: oppugnare cessabit. Quid dictū est? Nouissima inimica destruet mors. Abripit q; nos ignis diuin? i hierlm. Incipiam? ardere charitate donec totū mortale cōsummat. et q; contra nos fuit: eat i sacrificium dño.

¶ Tunc fiet. Non modo sit: sed tūc fiet. Quid tūc fiet? Sermo q; script? est Absorpta est mors i victoria. Ubi est mors contentio tua? Ubi est mors aculeus tuus? Tūc fiet vtrūq; sit acule? mortis. nusq; possit inueniri pccm. Quid festias? Tūc fiet. Mereat i te humilitas vt tūc i te fiat: ne supbia nō pmittat ne vlt tūc i te fiat. Tūc fiet. Mō inter idum pugnas. dum laboras. dū periclitaris: dic: dimitte nobis debita nostra. Dic oīno cum pugnas. Te ex dic. ex aīno dic. Si dixerim? q; pccm non habem? nos ipsos seducim?. Tu tibi diabol? eris? Nos ipsos seducim? et veritas i nobis nō est. Non enī vey dicim? dicendo nos nō habere pccm cū hic nō simus sine pccō. Dicamus q; veritatē: vt aliq; inueniam? securitatē. Sit veritas i pugna: vt acquirat securitas i victoria. Tūc fiet. Ubi est mors aculeus tuus? Aculeus enī mortis: pccm est. Sed de lege presumis. q; tibi data est lex. et datus est tibi pceptum. Bonū est tibi vt spūste viuificet ne littera occidat. Golo vt velis. sed non sufficit vt velis. Adiuuand? es vt plene vel? et impleas q; velis. Mā vis videre qd valeat sine spiritu adiuuante littera iubēs? Ubi dicit cū dictum esset vbi est mors aculeus tuus. aculeus aut mortis est pccm: cōtinuo subiūxit. vtrū aut pccī lex. non mala iubēdo: vel bona phibendo: immo vero mala phibēdo et bona iubendo. vtrū tū pccī est lex. q; subintravit (inquit) lex vt abundaret delictū. Quid est vt abundaret delictū? Quia vbi gratia non erat auxit prohibitiō desiderii. Et cū q; de proprio presumis vtrū factū est grāde virtū. Sed qd fecit gratia? Ubi ab

Roma. v.

Ex li. lxxviii.
 questionum.
 Roma. xlii.
 Mors est
 carnal? cō-
 fuerudo q;
 resistit bo-
 ne voluntati.
 Sala. v.

Ad confer-
 uationem
 bone volū-
 tatis requi-
 tur auxiliū
 speciale.

Quā absor-
 bebit mors i
 victoria.

Ex tractatu.
 ss. lxxii.

Ex pmo de
 verbis apli.
 lxxviii.

Humilitas

Mathe. vi.
 i. Johan. i.

Quō virt?
 pccī lex.

Roma. v.

undaui peccatū supabūdauit grā. Venit dñs. to-
tū quod de adā traxisti. totū qđ tuis prauis mori-
bus addidisti. totū dimisit. totū deleuit. Pñonem
docuit. Gratiā pmisit. Certamē indixit. Laboran-
ti subuenit. Victoriē coronauit. [Stimulus autē
mortis peccatū est. virt⁹ vero peccati lex]

Acule⁹ mortis peccatū ē. Cui⁹ pñctione facta ē
mors. Pctm qđi scorpio ē. pupugit nos: et mortui
sum⁹. S; qñ est vt dicat. Ubi ē mors victoria tua?
Hoc enī in nobis nō in hac vita: s; in resurrectione
promittit. Tūc dabit sanctis vt peccare nō velint
omnino nec possint.

Apostol⁹ cū vellet ostēdere qđm pctm gratia
nō subueniēte ad nocēdū valeret: etiā ipam legē qđ
phibet pctm: nō dubitauit dicere virtutē eē pecca-
ti. Acule⁹ (inquit) mortis ē pctm: virtus vero peccati
lex verissime oīno. Augēt enī phibitio desiderii o-
peris illiciti: qñ iustitia nō sic diligit vt peccādī cu-
piditas ei⁹ delectatiōē vincat. Ut autē diliga⁹ r de-
lectet vera iustitia: nō sit nisi diuina subueiat gratia

S; ne ppter ea lex putaret mala qñ virt⁹ est dicta
peccati. Ideo ipse alio locoversas huiusmōi qñdēz
ita (inquit) lex quidē scā. r mādātū scām r iustū et
bonū. Qđ ergo bonū ē (inquit) mibi factū ē mors:
Abst. S; pctm vt appeat pctm p bonū opatū est
mibi mortē: vt fiat sup modū peccator: aut pctm p
mādātū. Sup modū dixit: qđ etiā puarcatio addi-
tur: cū peccādī aucta libidine lex ipsa pñnitur.

Augēt enī pcupiscētia r maiores vires accipit
lege phibēte: nisi adiuet spūs grē. Hoc est qđ di-
cit ille ipse doctor gētiū. Acule⁹ autē mortis: est pctm
virt⁹ vero pcti lex. Ecce vnde dicit homo. Uolo le-
gis seruare mādātū. S; virtute pcupiscētie mee vin-
cor. Et cū volūtas ei⁹ puenit ei dicē. Noli vincē
a malo. qđ ei pdest nisi grā succurrēte fiat qđ ipse
apls secut⁹ adiunxit: Nā et cū dixisset. vt pcti lex
pñnuo subiecit. Gratiā autē deo qui dat nobis vi-
ctoriā p iesū xp̄z dñz nr̄z. g et victoria qua pctm vi-
cit nihil ē aliū qđ dei donū i isto certamē adiunxit

Virtus vero peccati lex: quoniam lex phibendo
augēt pcti cupiditatē: nisi diffundat spūs charitatē
[Deo autē grās qui dedit nobis victoriā per iesum
xp̄m dominum nostrum]

Cōfidite ergo vici mūdum pñderit vicerunt
In quo nisi in illo: nō enī vicisset ille mūdū si mē-
bra eius vinceret mūd⁹. vnde ait apłus. Gratiā
deo qui nobis dat victoriā: pñnuoq subiecit Per
dominū nostrū iesum xp̄m. qui dixerat suis: confi-
dite. qđ ego vici mūdum.

Cōfidite ergo vici mūdum pñderit vicerunt
In quo nisi in illo: nō enī vicisset ille mūdū si mē-
bra eius vinceret mūd⁹. vnde ait apłus. Gratiā
deo qui nobis dat victoriā: pñnuoq subiecit Per
dominū nostrū iesum xp̄m. qui dixerat suis: confi-
dite. qđ ego vici mūdum.

Cōfidite ergo vici mūdum pñderit vicerunt
In quo nisi in illo: nō enī vicisset ille mūdū si mē-
bra eius vinceret mūd⁹. vnde ait apłus. Gratiā
deo qui nobis dat victoriā: pñnuoq subiecit Per
dominū nostrū iesum xp̄m. qui dixerat suis: confi-
dite. qđ ego vici mūdum.

Cōfidite ergo vici mūdum pñderit vicerunt
In quo nisi in illo: nō enī vicisset ille mūdū si mē-
bra eius vinceret mūd⁹. vnde ait apłus. Gratiā
deo qui nobis dat victoriā: pñnuoq subiecit Per
dominū nostrū iesum xp̄m. qui dixerat suis: confi-
dite. qđ ego vici mūdum.

Cōfidite ergo vici mūdum pñderit vicerunt
In quo nisi in illo: nō enī vicisset ille mūdū si mē-
bra eius vinceret mūd⁹. vnde ait apłus. Gratiā
deo qui nobis dat victoriā: pñnuoq subiecit Per
dominū nostrū iesum xp̄m. qui dixerat suis: confi-
dite. qđ ego vici mūdum.

Cōfidite ergo vici mūdum pñderit vicerunt
In quo nisi in illo: nō enī vicisset ille mūdū si mē-
bra eius vinceret mūd⁹. vnde ait apłus. Gratiā
deo qui nobis dat victoriā: pñnuoq subiecit Per
dominū nostrū iesum xp̄m. qui dixerat suis: confi-
dite. qđ ego vici mūdum.

Cōfidite ergo vici mūdum pñderit vicerunt
In quo nisi in illo: nō enī vicisset ille mūdū si mē-
bra eius vinceret mūd⁹. vnde ait apłus. Gratiā
deo qui nobis dat victoriā: pñnuoq subiecit Per
dominū nostrū iesum xp̄m. qui dixerat suis: confi-
dite. qđ ego vici mūdum.

Cōfidite ergo vici mūdum pñderit vicerunt
In quo nisi in illo: nō enī vicisset ille mūdū si mē-
bra eius vinceret mūd⁹. vnde ait apłus. Gratiā
deo qui nobis dat victoriā: pñnuoq subiecit Per
dominū nostrū iesum xp̄m. qui dixerat suis: confi-
dite. qđ ego vici mūdum.

Cōfidite ergo vici mūdum pñderit vicerunt
In quo nisi in illo: nō enī vicisset ille mūdū si mē-
bra eius vinceret mūd⁹. vnde ait apłus. Gratiā
deo qui nobis dat victoriā: pñnuoq subiecit Per
dominū nostrū iesum xp̄m. qui dixerat suis: confi-
dite. qđ ego vici mūdum.

intrāitu videre. spero enī me aliqstulū
tpis manere apud vos: si dñs pmiserit.

Apłs paul⁹ pñt videri de crastino co-
gitare cū dicit. De collectis autē in san-
ctos sicut ordiaui ecclis Galatie ita et
vos facite. Acđz vnā sabbati vnusq; qđ
vestrū apud se ponat thesaurizās qđ ei placuerit.
vt nō cū venero tūc collecte fiāt. Nis; huiusmodi
scripturaz locis satis appet dñm nr̄z nō h iprobare
si quis hūano more ista pcuret. S; bñ si quis ppter
ista deo militet. vt in opib⁹ suis nō regnū dei s; isto
rū acq̄sitiōē intueat. Ad hāc g regulā b totū pce-
ptū redigit. vt etiā in istoz puisione regnū dei co-
gitet. i. militā vero regnū dei ista nō cogitet? ita
enī etiā si aliquādo defuerit (qđ plerūq ppter ex-
ercitationē nr̄az de⁹ sinit) nō solū nō debilitat ppo-
siti nr̄z: s; etiā exanimatū pbatūq pfirmat. Glia-
mur enī (inquit) in tribulatiōib⁹. scīētes qđ tribulatio
patiētiāz opat. patiētia hō pbatōē. pbatō autē
spē. Spes autē nō pfūdīt qđ charitas dei diffusa est
in cordib⁹ nr̄is per sp̄itū sanctū qui dat⁹ nobis.

Permanebo autē ephesi vsq; ad pētheco-
stē. Ostiū enī mibi aptū ē magnuz r eui-
dēs. r aduersarij multi. Si autē venerit tū
mothe⁹: videte vt sine timore sit apđ vos
Opus enī dñi opat sicut r ego. Ne quis
ergo illū spnat. Ducite autē illū i pace: vt
veniat ad me. Expecto enī illū cū fratri-
b⁹. de apollo autē fratre vobis notū fa-
cio: qñ multū rogauī eū vt vēiret ad vos
cū fratrib⁹: et vtiq; nō fuit volūtas eius
vt nunc veniret. Veniet autem. cū ei va-
cuum fuerit.

Quid hic aliud pñtelligi: nisi pñcato ibi per
eū pñt euāgelio credidisse multos. r mltos eius
dē fidei aduersarios extitisse: fm illud dñi. Nemo
venit ad me nisi datū ei fuerit a patre meo. Et vob
datū est nōsse mysteriū regni celoz. illis autē nō est
datū. Ostiū ergo aptū est i eis quib⁹ datū est. Ad-
uersarij autē multi ex eis quib⁹ nō est datum.

Vigilate et state in fide: viriliter agite r
confortamini.

Viriliter age. Noli dissolui ne sis inter eos qui
b⁹ dicūt. Ne is qui pñderit sustinētiā. Ergo qui
pñt sustinētiā: effeminat⁹ ē. pñt vigorē. Viri h se
mine audiant. qđ in vno virō vir r femina talis. In
xp̄o nec masculus nec femina est.

Sia vestra in charitate fiāt. obsecro autē
vos fratres. nost domū stephanēz fortu-
nati r achaici qñ sūt pñcie achaice. r i
ministeriū sanctorz ordiauerūt seipos vt
et vos subditi sitis eiusmōi r oīni coopā-
tiz laborātī. Gaudeo autē in pñsentia ste-
phanēz fortunati r achaici qñ id quod
vobis deerat ipi suppleuerūt. Refecit
enī et meū sp̄itū r vrm. Cognoscite er-
go qđ eiusmōi sūt. salutāt vos oēs ecclē a-
syē. salutāt vos in dñio multū aquila et
priscilla cū domestica sua ecclesia: apud
quos r hospitoz. Salutāt vos oēs fr̄es.
Salutate inuicē: in osculo scđo. Saluta-

Salutate inuicē: in osculo scđo. Saluta-

Salutate inuicē: in osculo scđo. Saluta-

Salutate inuicē: in osculo scđo. Saluta-

Salutate inuicē: in osculo scđo. Saluta-

Salutate inuicē: in osculo scđo. Saluta-

Salutate inuicē: in osculo scđo. Saluta-

Salutate inuicē: in osculo scđo. Saluta-

Salutate inuicē: in osculo scđo. Saluta-

Salutate inuicē: in osculo scđo. Saluta-

Salutate inuicē: in osculo scđo. Saluta-

Ex lib. de ser-
mone dñi in
monte.

Roma. v.

Ex lib. de pre-
destinatione
sanctorum.
Johan. vi.
Luce. viii.

Extractatu.
dñi. xxvi.
Eccle. ii.
Qui pñt
sustinētiā
effemina-
tus est.

Ad Corinthios. Ep'l'a. ij.

Ex lib. d. gfa
z libero arbitrio.
Correctio
facienda cu
charitate.
i. Thessa. v.

tio mea: manu pauli.
Cu dicit. Dia v'ra cu charitate fiat: satis ostendit
etia ipsas correctioes quas asp'as z amaras senti
unt qui corripunt cu charitate ee faciedas vnde z
alibi cu dixisset. Corripite in q'etos: psolamini pu
sillanimes: suscipite infirmos: patietes estote ad
o'es. mox adiu'xit. Videte ne quis mal' pro malo
alicui reddat. Ergo et q'n corripunt iniqui non
malum pro malo sed potius bonu' reddu't. hec au't
tem omia que nisi charitas opatur?

Si quis no amat d'nz nostru iesu xp'z: sit
anathema maranatha. Gratia d'ni n'ri
iesu xp'i vobiscu. Charitas mea cu omi
bus vobis in xp'o iesu Amen.

Simul greco z syro v'it verbo si quis (inq't) no
amat d'nm sit anathema maranatha. Anathema
greco sermone dicit p'demnatus. Maranatha de
finitur donec domin' redeat.

Argumetu in secunda eplaz ad corinthios

Dest actam a corinthijs penite
tia psolatoriā scribite eis eplam
aplus a troade p titu. et collau
das eos hortat ad meliora contristatos
quidē eos sed emendatos ostēdens.

Expositio eiusdē per eundē in secun
dam ad Corinthios eplam collecta.

Aulus
aplus
xp'i ie
su pvo
luntate
dei z ti
mothe
us frat
eccl'e d'i
q' est co
rithi cu
omib'
sanctis
qui sūt
in vniuersa achaia. **S**ra vobis et par a
deo p're nostro et d'no iesu xp'o. Benedi
ctus de' z pat' d'ni n'ri iesu xp'i pater mia
ru' z de' tot' psolatiois. qui psolat nos
in omni tribulatioe n'ra: vt possim' z i'pi
psolari eos qui in oi' p'ssura sūt p exhorta
tionē qua exhortamur z i'pi a deo: qm' si
cut abūdant passiōes xp'i in nobis ita et
p xp'z abūdat psolatio n'ra. **S**iue aut tri
bulamur pro v'ra exhortatioe z salute: si
ue psolamur. pro v'ra psolatione: siue ex
hortamur pro v'ra exhortatioe z salute q
opaf' toleratiaz earū dē passionū quas et
nos patimur vt spes n'ra firma sit p vo
bis: sciētes qm' sicut socij passionū estis
siceru't z psolatiois. nō enī volum' igno
rare vos f'ies de tribulatioe n'ra q' facta ē

in asia: qm' supra modū grauati sum' su
prauirtute: ita vt tederet nos etiā viuere
Si i'pi in nobismetip's respōsum mort'
habuim': vt nō sum' fidētes in nobis s'z
in deo q' suscitāt mortuos. q' de tantis pi
culis nos eripuit z eruit: in que'z sp'am
qm' z adhuc eripiet adiuuātib' z vobis
in orōne pro nobis vt ex multaz psonis
faciez eius que in nobis est donatiois
per multos gratie agant' pro nobis.

Dat paulus dici a nobis pctā
sua: vt glificet ille qui talē inor
bū sanauit. Magnitudinē enī
vulner' man' medici secuit z sa
nauit. **G**lor illa de celo p'strāuit
psecutorē: z erexit p'dicatorē oc
cidit saulū z viuificauit paulū.
Saul enī psecutor erat sc'ti viri. inde nomen habē
bat iste: qm' p'seq'bat xp'ianos. **P**ostea de saulo fa
ct' est paul'. **Q**uid ē paul'? **M**odic'. **E**rgo qm' sau
l' supb' elat': qm' paul' hūilis modic'. **I**deo sic lo
q'mur. **P**aulo p' videbo te: id est post modicu. au
di q' modic' fact' ē. **E**go enī sū mim' ap'loz: z m'
bi mimo oim' sc'to'ū. dicit alio loco. **S**ic erat inter
ap'los: qm' sūmbria vestimēti. **S**z tetigit eccl'ia gen
tiu qm' fluxum patiens et sanata est.

Mā gl'atio n'ra hec est: testimoniū p'sciē
tie n're: q' i simplicitate cordis z sinceri
tate dei z nō in sapiētia carnali s'z in grā
dei puerfati sum' in hoc mūdo: abundā
ti' aut ad vos. **N**on enī alia scribim' vo
bis q' q' legist' z cognouistis. **S**pero aut q'
vsq' in finē cognoscet' sicut z cognouist'
nos ex p'te: q' gl'ia v'ra sumus sicut z vos
n'ra. in die d'ni n'ri iesu xp'i. z hac p'sidētia
volui pri' venire ad vos vt sc'dam grām
haberet' z p vos trāsire in macedoniā z
iterū a macedonia venire ad vos z a vo
bis deduci i iudeā. **C**ū ergo hoc voluissē:
nunqd leuitate vsus sū? **A**ut q' cogito
fm carnē cogito vt sit apud me est z nō?

Fidelis aut de': q' f'mo noster q' fuit ap'd
vos. nō est in illo est z nō: s'z est in illo est.
Supba aia i p'spectu hoiz vult placere
hūilis aia i occulto nisi d' vider vult pla
cere: vt si placuerit hoib' de bono ope
illis g'tulef' quib' placet bonū op': nō si
bi cui sufficere debet. q' fecit bonū op'. **G**l'ia n'ra i
quit hec ē: testimoniū p'sciētie n're. q'modo enī mā
gna pena ē i'p'to'z p'sciētia: sic magnū gaudiū p'io
rū i'p'a p'sciētia. **E**xultabūt sc'ti i gl'ia: letabunt i
cubilib' suis. **N**ō in theat' nō in ap'hteatris. nō in
circis. nō i nugis. nō in foris: s'z i cubilib' suis. **Q**uid
ē in cubilib' suis: in cordib' suis. **A**udi apl'z paulū:
exultātē in cubili suo. nā gl'ia n'ra hec ē: testimoniū
p'sciētie n're. **R**ursū timēdū ē ne q'sq' ap'd seip'z fiat
sibi placēs z q'si de p'sciētia sua supb' glietur. **D**e
bet ei q'sq' cū tremore exultare: q' donū dei ē vnde
exultat: nō meritū suū. **E**tenī sūt multi sibi placent
tes. z iustos se ēē arbitrātes: z p'cedit aduers' illos
alia pagia dicēs. **Q**uis gl'abit castū se habere cor?

Ex trac. epte
ioāns. viii.
Amar iust'
dici pctā
sua vt glo
rificet de'
sanatoz.
Sauli et
paulino
minū inter
p'ratio.

i. Cor. xv.
Ephe. iii.

Extracta
di. xij.
Aia supba
z humilis.

Extracta
di. cxiij.

Cor sancti
est cubile
ei' i quo le
tabit.
Placere
sibi supbū
est.

Modus
gloriam in
conscientia

ps. cxi.

Quod scri
letatur iu
bilis suis.

Ex sermone d
verbis euan
gelij.
Diabolus
astutus in
consequendo
falsa crim
ina de scriis
Quare dicit
bois de bo
nis mala
spargit.

Aut qd glabif mundu se ee a pcto: Est ergo quida
mod? gliandi i psciencia: vt nouer? fide tua ee sine
ra vt nouer? spe tua ee certa: nouer? charitate tua
ee sine simlatoe. Sz qm mlti sut adhuc q possut
forte offendere oculos dei: lauda est q tibi ista do
nauit. tuc pficiet qd donauit. Proptea cu dixisset
letabunt in cubilib? suis: ne qsi sibi placetes vide
rent aduixit statim. Exultationes dei fauile? eozuz
Sic letabunt i cubilib? suis. vt no sibi tribuant qd
boni sut: sz illi tribuat a qd acceperut qd sunt. a quo
vocat vt pueniat ad id qd nodu sut: a quo spant
pfectione. cul gfas agunt qz inchoauit.

Ne est diabolus astutior ad fingendu. Na tunc
oia falsa crimina de scriis spe pfingit. Scit suas cri
minatioes valere no posse apud dñz inf hoies illas
spgit. sz ei qd pdest cu dicat apls. Glia nra hec e
testimoniu psciencie nre: Putat tamen qz ille falsa
crimina nulla astutia ide pfingit: Mouit qd ide ma
li agat: nisi ei resistat vigilatia fidei. Ideo enim r de
bois mala spgit vt ifirmi no putet aliqs ee bonos r
tradet se raptedos libidinib? r dissipados: dicetes
apud seipos. Quis e eni q seruat madatu dei. Aut
quis est qui seruat castitate? Dum putat qz nemo
ipse fit nemo.

Dei eni fili? iesus xps qui i vobis pdica
t? est p me r siluanu r timotheu no fuit i
illo e r no: sz e in illo fuit. Quotquot ei p
missioes dei sut: in illo e: ideo r p ipm a
me deo ad gliaz vram. Qui aut pfirmit
nos vobiscu in xpo: r qui vnxit nos de?
et qui signauit nos r dedit pign? sps i
cordib? nris. Ego aut teste deu iuoco in
aiam mea q pcens vobis no veni vltra
corinthu: no qz dñamur fidei vre: sz adiu
tores sum? gaudij vri. Na fide statis.

Grū tibi videat aduersu euāgelicam au
toritate venire: duz etiā tibi videat ve
nire aduers? apls dicentē. Dia hec figu
re nre fuerit. Itē dicentē de xpo. qz no
fuit e r no: sz e in illo erat. Quotq? pmissioes dei in
illo e. id est in illo exhibite: in illo adimplete sunt.

Nec eos audiam? q nove? hoiez suscepisse of
ciū filiū dei neq? natū ee de femia: sz falsa carnes r
ymaginē simulatā corpis hūani ostēdisse vident
b? nesciūt eni quomō substantia dei admistrās vni
uersā creaturā inqñari oino no posset. et tamē pdi
cāt istū visibilē solē. radios suos p oēs feces et sor
des corpoy spgere. r eos mūdōz sinceros vbiq?
seruare. Si q visibilia mūda visibilib? imūdis prin
gi possūt. r no inqñari qstomag? iuisibil? r incōmu
tabilis xitas p spm. aiaz. r p aiaz corp? suscipiens.
toro hoie assumpto ab oib? cū ifirmitatib? nulla sua
ptamiatōe liberauit: Itaq? magnas partunt āgu
stias. r cū timēt qd fieri nō pōt. ne hūana carne ve
ritas inqñet: veritatē dicēt ee mētū. Et cū ille p
cepit dicēs. sit i ore vro ē. ē. nō. nō. r apls clā r. nō ē
rat in illo ē. r nō ē ē in illo erat: isti totū corp? ei? in
falsā carnē fuisse p tendūt: vt nō sibi videant imita
ri xpm si nō suis auditoribus mentiant

Des eni pmissioes dei in illo e. id est i illo firma
te sut: qz in illo ipleū est qd qd pro nra salute pphe
tatu est. Et q signauit nos: r dedit pignus sps in
cordib? nris. qd iū sum? in corpe et pegrinamur a
dño. gustem? saltē qsuauis est dñs: qz dedit nobis
pign? spm: in quo sentiam? ei? dulcediez r deside

rem? ipz vite fōtez: vbi sobria ebrietate mūdemur
irrigemur sicut lignū qd plātatu ē sec? decursus a
quaz r dat fructū i tpe suo. r folia ei? nō decidēt: di
cit eni sps scūs. Filij aut hoiz in tegmie alaz tu
arū spabūt inebriabunt ab ybertate dom? tue: et
torrete voluptat? tue porabis eos: qm apud te est
fōs vite. Talis ebrietas nō euertit mentē: sz tñ ra
pit sursum. r obliuionē pstat oim trenom: sz si possu
m? toro affectu iā dicē. quēadmodū desiderat cer
u? ad fōtes aquaz ita dñsiderat aia mea ad te de?
Portū g feres desideriu nrm: nō sit nisi ad vitā e
ternā. nemo sibi placeat qsi qui hic iuste vixerit et
pget se illis qui male viuūt: scdm phariseuz q se iu
stificabat q nō audierat apls. nō qz iā accepim. aut
iā pfecti sum. B nō accepat adhuc h q desiderabat
Pign? accepat sicut dixit. q ddit nobis pign? spz
Qui? respign? erat: ad h puenire cupiebat. Parti
cipatio qdam: sz distat. Alio modo picipamur ali
ter tūc picipabimur. Dodo p fidē: tūc p speciem
in eodē spū. Tūc aut spēs erit: res erit. Idē autez
spūs idē de? eadē plenitudo. Qui clamat absentib?
bus: exhibebit se presentib?. Qui vocat pegrinos
nurtiet r alet in patria.

ps. i.

ps. xxxv.

Bona ebri
etas.

ps. xli.

Ex sermone d
verbis aph.
Nemo cō
parz le his
qui male
viuūt.

Spūs ē p
gnus pici
patōis di
uine.

Capitulum secundum.

Tatui aut hoc ipz apud
me: ne iteru in tristitia ve
nire ad vos. si eni ego cō
tristo vos r quis est q me
letificet nisi q p tristat ex
me? Et hoc ipm scripsi vobis vt nō cūve
nero tristitia sup tristitia habeā. de qui
b? oportuerat me gaudere: pfidēs in oib?
b? vobis qz meū gaudiū oim vrm ē. Na
ex multa tribulatiōe r angustia cordis
scripsi vobis p multas lachrymas nō vt
p tristemini: sz vt sciat quā charitatē ha
beā abūdanti? in vobis. Si qd aut p tri
stauit me: nō me contristauit: sz ex pte vt
nō onerē oēs vos. Sufficit illi q eiusmo
di ē obiurgatio hec q fit a plurib? itay e
cōtratio magi donet? r consolemini: ne
forte abūdantiōi tristitia absorbeat q
eiusmōi ē. Propt? qd obsecro vos vt cō
firmet? in illū charitatē. Ideo eni r scri
psi vobis vt cognoscā expimentū vestrū
an in oib? obediētes sit. Qui aut aliqd
donast? r ego. nā r ego qd donau. si qd
donau ppter vos in psona xpi vt nō cir
cūueniamur a sathana. Nō eni ignora
m? cogitatiōes ei?. cū venissē aut troadē
ppter euāgelii xpi. r ostiū mihi aptū ef
set in dño: nō habui requiē spiritui meo
eo q nō inueneri titū ffrēm meū sz valefa
ciēs eis pfectus sum in macedoniā.

Quib? valefecit nisi eis qui crediderāt in quoz
semel cordib? euangelizanti aptum est ostiū?
Deo autē gratias. qui semp triumphat
nos in xpo iesu. et odorē notitie sue ma
nifestat per nos in oi loco: qz xpi bonus
odor sum? deo: in his qui salui fiūt: et in

qij

Ex libro de s
destinatione
sanctorū

Ex libro ptra
factum.

Ex libro de
agōe xpiano

Substantia
dei p crea
turā nō po
test inqñari

Manbe. v.

Ex libro p dñi
no.

In xpo oim
pletū ē qd
quid p nra
salute pro
phetatū ē.

Ad Corinthios. Epistola. ii.

his qui perierunt. Aliis quidem odor mortis in morte: aliis autem odor vite in vita. Et ad hec quis tam idoneus? Non enim sumus sicut plurimi adulterantes verbum dei: sed ex sinceritate sicut ex deo coram deo in christo loquimur.

Ex eod. lib.

Ecce unde gratias agit miles acerrimus? et defensor iunctissimus gratie: ecce unde gratias agit. quia christi boni odor sunt apostoli deo. et in his qui salvi sunt. gratia eius. et in his qui perierunt iudicio eius: sed ut minus succedatur hec parum intelligentibus ipse admonet. cum adiungit et dicit. Et ad hec quis tam idoneus?

Ex trac. li. in euangelio s. iohanne christiani male viuere christo iniuriam faciunt. Cant. i.

Domine autem repleta est odore mundum implere bona fama. Qui male viuunt et christiani vocant christo iniuriam faciunt. De qualibet dictum est: quod per eos nomen domini blasphematur: per bonos nomen domini laudatur. Audi apostolus. christi bonus odor sumus? (inquit) in omni loco. Dicit et in canticis canticorum. Unguentum effusum est nomen tuum. Ad apostolum reuoca intentionem christi inquit boni odor sumus in omni loco: et in his qui salui sunt et in his qui perierunt. Aliis sumus odor vite in vita: aliis odor mortis in morte. Et ad hec quis idoneus? Ergo ut inde nos conemur loqui. nunc quid idonei sumus? aut vos audire hec idonei estis? Nos quidem idonei non sumus: sed idoneus est ille qui per nos dignetur dicere quod vobis proficit audire. Ecce apostolus bonus odor est sicut dicit ipse: sed ipse boni odor aliis est odor vite in vita: aliis odor mortis in morte. Amen boni odor. Nunquid ait. Aliis sumus boni odor in vita: aliis malus odor ad mortem? Boni odorem se dixit non malus et eundem boni odorem aliis dixit ad vitam: aliis ad mortem. Felices qui bono odore viuunt. Quid autem infelices illis. qui bono odore moriuntur? Et quis est (ait aliquis) quem bonus odor occidit? Hoc est quod ait apostolus. Et ad hec quid idoneus? Quomodo ea facit deus miris modis ut bono odore boni viuunt et mali moriantur? Quomodo fit? Quantum dominus inspirare dignatur nam fortassis tibi lateat altior intellectus. qui a me non potest penetrari. tamen quousque penetrare potui. vobis non debet denegari. Paulus apostolus bene agens tem bene viuente iusticia verbo predicante. opere demonstrante doctorem mirabilem fideles dispensatores famamqueque disseminabat: quidam diligebant quidam inuidebant. Nam ipse quodam loco ait de quibusdam. quod non caste sed per inuidiam christum annuntiant: existimantes inquit tribulationem se suscitare vinculis meis. Sed quid ait? Siue occasione siue veritate christi annunciet. Annunciant qui me amant. annunciant qui mihi inuident. Illi bono odore viuunt: illi bono odore moriuntur. Tamen utriusque predicantibus nomen christi annunciet optimo odore mundus impleatur. Amasti bene agentem virum bono odore. Inuidisti bene agentem. Mortuus es bono odore. Nunquid quod mori uoluisti. Ideo illi odorem malum esse fecisti. noli inuidere: et te non occidit boni odor.

Fama bonorum predicatorum est boni odor christi quo viuunt boni laudantes et inuidi dolentes moriuntur.

Bonus odor non est sicut malus propter inuidiam. Ex tractatu s. i. xxxvii. Feto pecicatorum contrariatur odor christi.

Cant. i.

Nam ipse quodam loco ait de quibusdam. quod non caste sed per inuidiam christum annuntiant: existimantes inquit tribulationem se suscitare vinculis meis. Sed quid ait? Siue occasione siue veritate christi annunciet. Annunciant qui me amant. annunciant qui mihi inuident. Illi bono odore viuunt: illi bono odore moriuntur. Tamen utriusque predicantibus nomen christi annunciet optimo odore mundus impleatur. Amasti bene agentem virum bono odore. Inuidisti bene agentem. Mortuus es bono odore. Nunquid quod mori uoluisti. Ideo illi odorem malum esse fecisti. noli inuidere: et te non occidit boni odor. **N**am ipse quodam loco ait de quibusdam. quod non caste sed per inuidiam christum annuntiant: existimantes inquit tribulationem se suscitare vinculis meis. Sed quid ait? Siue occasione siue veritate christi annunciet. Annunciant qui me amant. annunciant qui mihi inuident. Illi bono odore viuunt: illi bono odore moriuntur. Tamen utriusque predicantibus nomen christi annunciet optimo odore mundus impleatur. Amasti bene agentem virum bono odore. Inuidisti bene agentem. Mortuus es bono odore. Nunquid quod mori uoluisti. Ideo illi odorem malum esse fecisti. noli inuidere: et te non occidit boni odor.

aliquantulum respiramus.

Inde boni odor: qui significat notatis quibusdam aromatibus. Audi paulus illi minimi fimbria de vestimento: quod tergit mulier in fluxu sanguinis: et sana est. Audi ipsum dicentem. christi boni odor sumus? in omni loco. et in his qui salui sunt. et in his qui perierunt. Saluum fieri hominem bono odore non est improbabile: neque incredibile. Perire autem hominem bono odore que ratio est? Magna uirtus? magna ueritas. Et si capere non potest: ita est. Nam ut noueris quod difficile capis: statim subleceat. Et ad hec quis idoneus qui intelligat homines mori bono odore. Tamen aliquid dicam fratres. Ecce paulus ipse predicabat euangelium. Multi illi amabant predicatorem euangelii: multi inuidebant. Illi qui amabant bono odore viuabant. Illi qui inuidebant bono odore peribant. Ideo perierunt tibus non malus odor: sed bonus odor. Unde enim magis inuidebant. quia tam bona gratia preualebat. Nemo enim inuidet misero. Erat enim gloriosus in predicatione uerbi dei et uiuens secundum regulam uirgilii. lilius directionis: et diligebat eum qui in illo diligebant christum. qui sequebantur bonum odorem: diligebant amicum spiritus sui. Ipsa sponsa que dicit in canticis canticorum. post odorem unguentorum tuorum currimus. Illi autem stomagis eius uidebant in gloria predicationis euangelii: et in uita inculpabili: tantomagis iudicia torquebant. et occidebant bono odore.

Extractum p. xlii. Luce. viii.

Amantes bonos predicatorum bono odore reuolunt inuident moriuntur. ps. xlii.

Cant. i.

Ex fine in tali martyri Cant. i.

Dicit ipsa dominica sponsa: post odorem unguentorum tuorum currimus. Qui odoris memor apostolus. Paulus dicit. christi boni odor sumus in omni loco. et in his qui salui sunt: et in his qui perierunt. Magni sacramenta christi boni odor sumus in omni loco. et in his qui salui sunt: et in his qui perierunt. Quibusdam quidem odor vite in vita: quibusdam odor mortis in morte. Et ad hec intelligenda quis idoneus? Quomodo boni odor alios vegetat. alios necat? boni odor non malus. Non enim ait bonus odor. bonos vegetat et malus odor malos necat: nec ait idem apostolus. Aliis quidem sumus odor bonus ad vitam aliis odor malus ad mortem: non hoc ait. sed christi bonus odor sumus in omni loco. Ne miseris: quos boni odor occidit. Si ergo boni odor estis. Apostole quare iste odor alios occidit alios vegetat? quia aliquos vegetat audio: intelligo. quia aliquos occidit. difficile assequor: maxime quia dixisti et ad hec quis idoneus? Non est mirum: quia non sumus idonei. Faciat nos idoneos. cui odor erat de quo loquimur. Cito enim responderet mihi apostolus. Intellige. christi boni odor sumus in omni loco. Et in his qui salui sunt: et in his qui perierunt. Nos tamen bonus odor. Aliis odor in te in vitam: aliis odor mortis ad mortem. Odor iste vegetat diligentes: necat inuidentes. si enim non esset claritudo sanctorum: inuidia non surgeret impiorum. Lepit persecutionem pati odor sanctorum. Sed quomodo sibi ampuille unguentorum. Quantomagis frangebatur: tanto amplius odor diffundebatur. Bonus odor christi est predicatio ueritatis que odorem in vitam capit: qui euangelio bonis moribus seruit: pergit: mortem incurrit: cuius ab his qui bene loquuntur uita dissentit. quod dicit etiam auditores obstrigit: cum recta predicatio ab aliis per incredulitatem audit in mortem ab aliis per fide suscipitur in salutem.

Odor bonus quod necat.

Si non esset claritudo sanctorum in uita non surgeret impiorum. Ex lib. sententiarum p. xlii. Bonus odor christi est predicatio ueritatis.

Capitulum tertium. Incipimus iterum nosmet ipsos commendare. Aut

nunquid egemus sicut quidā p̄menda-
ticijs eplis ad vos aut ex vobis? **Epi-**
stola nostra vos estis scripta in cordib⁹
nostris que scitur ⁊ legitur ab omnibus
hominib⁹ manifestati: qm̄ epistola estis
xp̄i ministrata a nobis ⁊ scripta nō atra-
mento: sed spiritu dei viui: nō in tabulis
lapideis: s; in tabulis cordis carnalib⁹.

Er ezechielz propheta dñs dixit. Et
dabo vobis cor nouū ⁊ spiritū nouū da-
bo in vos ⁊ auferā cor lapideū de carne
vestra. ⁊ dabo vobis cor carneū. Unde
ait apls. Tabulis cordis carnalib⁹ cor carneū a
corde lapideo voluit vita sentiēte discerni: et p̄vi-
tā sentiēte significauit itelligentē. Sic fit isrl̄ spi-
ritalis nō vni⁹ gentis s; oim̄ que promisse sūt patri-
bus in eorū semine qd̄ est xp̄s. Hic ergo isrl̄ spiri-
talis ab illo israele carnali qui ē vni⁹ gētis: nouita-
te gratie: nō nobilitate patrie: et mēte nō gente di-
stinguit. S; altitudo p̄phetica dñi de illo vel ad illū
loquit̄ latēter trāsīt ad hūc: ⁊ cū iā d̄ istovēl ad illū
loquat̄ adhuc de illo vel ad illū loquū videt̄: nō in-
tellectū scripturaz nobis quasi hostiliter inuidēs:
sed exercens medicinaliter.

Spūs dei cui⁹ dono iustificamur. quo fit in no-
bis: vt nō peccare delect et: vbi libertas est: sicut p̄-
ter hūc spm̄ peccare delectat vbi seruitus a cuius
operib⁹ abstinendū est: hic spūs sc̄t⁹ p̄ quē diffu-
ditur charitas in cordib⁹ nr̄is. q̄ plenitudo legis ē
etiā digīt⁹ dei in euangelio dicit̄. Unde qz ille ta-
bule digito dei scripte sunt. et digītus dei est spūs
dei per quē iustificamur. vt ex fide viuetes per di-
lectionē bene operemur: quē nō moueat ista p̄gru-
entia. dies enī quinquaginta cōputant̄ a celebra-
tione pasche. que occisione agni figurate per moy-
sen fieri p̄cepta est in significatiōe vtiq; future dñi
ce passiōis. vsq; ad diem qua moyses legem acce-
pit. in tabulis digito dei conscriptis. similiter ab oc-
cissione ⁊ resurrectione illius qui sicut ovis ad im-
molandū ductus est. quinquaginta diebus cōple-
tis. congregatos in vniū fideles. digītus dei hoc ē.
spūs sanctus impleuit: in hac mirabili cōgruentia
illud certe plurimū distat quod ibi populus acce-
dere ad locū vbi lex dabat̄ horrendo terrore p̄bi-
betur. Hic autē in eos supuenit spūs sanctus qui
eū p̄missū expectātes in vniū fuerat p̄gregati. Vbi
in tabulis lapideis digītus dei opat̄ ē: hic i cordi-
bus hominū. Vbi ergo lex extrinsecus posita est q̄
iniustit̄ terreret: hic intrinsecus data est. qua iusti-
ficarentur. Nam nō adulterabis: nō homicidūm
facies: nō p̄cupisces: et si quod ē aliud mandatum
quod vtiq; in illis tabulis scriptū est. in hoc inquit
sermone recapitulat̄ in hoc quod diliges ait p̄o-
ximū tuum tanq; teipsum. dilectio p̄oximi maluz
nō operatur plenitudo autem legis est charitas.
Hec non in tabulis conscripta lapideis: sed diffu-
sa est in cordibus nostris per spiritū sanctū qui da-
tus est nobis. Lex ergo dei. est charitas. hūc p̄u-
dentia carnis nō est subiecta: neq; enī potest. Sed
ad hanc prudentiā carnis terrendam cū in tabulis
scribunt̄ opera charitatis. lex est operuz: et littera
occidens p̄uicatorē. Cum autē ipsa charitas
diffunditur in corde credentium: lex est fidei et
spiritus viuificans dilectorem. Illud extra homi-
nē scribitur: vt eum forinsec⁹ terrificet. Hoc in ipso
homie vt eū intrinsec⁹ iustificet. Carnales autē

tabulas cordis dixit non carnalis prudentie: sed
tanq; viuentis sensūq; habentis in cōparatione la-
pidis qui sine sensu est.

Nouū testamenti charitas legem facit. Unde
dicit dñs. Non veni leges soluere: sed adimplere.
Dixit autē apls. Plenitudo legis charitas: ⁊ fides
que per dilectionē operat̄: factuz est itaq; hominī
facile in nouo testamento qd̄ in veteri difficile fuit
habenti fidē que per dilectionē operat̄. atq; illo di-
gito dei hoc est spūs dei intus eā in corde scribente
nō foris in lapide. Unde dicit apls. Nō in tabulis
lapideis. sed in tabulis cordis carnalib⁹: qm̄ chari-
tas dei qua veraciter implet̄ mādātū diffusa est in
cordib⁹ nostris per spm̄ sanctū qui dat⁹ est nobis
Ergo primo data est lex vbi signatur vet⁹ testamē-
tum. quod est opus t̄tūm modo dei et cōscriptio
digiti dei. Quod apls dicit. Itaq; lex quidē san-
cta. ⁊ mādātū sanctū et iustū et bonū. lex ergo sā-
cta et bona dei opus est. vbi homo nihil agit qz nō
obtemperat: sed reatu potius p̄mitit̄ lege minante
atq; damnanēte. Peccatū enī inquit vt appareat
peccatū: per bonū mihi operatū est mortē. Beat⁹
autē homo est. cū hoc mādātū sc̄m et iustū et bonū
est etiā opus eius: sed p̄ gratiā dei.

Auferā ab eis cor lapideū. et dabo eis cor car-
neū: quod de nouo testamento fuisse p̄dictum. sa-
tis apls ostendit cū dicit. Apla nostra vos estis.
scripta nō atramento: s; spūs dei viui: non in tabulis
lapideis: s; i tabulis cordis carnalib⁹. Qd̄ nō ideo
dicit̄ putem⁹. vt carnaliter viuat. qui debent sp̄ri-
taliter viuere. S; qz lapis sine sensu est. cui cōpara-
tum est cor durū. cui nisi carni sentiēti cor intelli-
gens debuit comparī. quandoquidē ipm̄ cor lapī-
deū nō significat nisi durissimā volūtātē. et aduer-
sus deū omīno inflexibilem.

Fiduciam autē talem habemus per chri-
stum ad deū: non q̄ sufficientes simus
cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis
sed sufficientia nostra ex deo est.

Magistrissime cū dixisset p̄fidentia tales
habem⁹ p̄ xp̄m ad deū. ne nostris hoc
viri tribueret. cōtinuo cōmendauit
dicens. nō q̄ idonei sum⁹ cogitare aliquid
a nobis quasi ex nobismetipsis: s; sufficientia n̄ra
ex deo est. Cōmendās istā gratiā que nō datur
sc̄m aliqua merita: sed efficit oīa bona merita. nō
qz idonei sum⁹ inquit cogitare aliquid quasi ex no-
bismetipsis. s; sufficientia nostra ex deo est.

Atendāt hic verba ista p̄pendāt. qui putāt ex
nobis esse: fidei ceptū: et ex deo eē fidei supplemē-
tum. Quis enī nō videat prius eē. cogitare q̄ cre-
dere? Nullus q̄ppe credit aliquid: nisi prius cogi-
tauerit eē credendū. Quis enī aptim⁹ quis celer-
ritime credēdi voluntatē quēdā cogitationes ante-
uolent moxq; illa ita sequat̄. vt quasi coniunctissi-
ma comitē. necesse est tamen vt omia illa que cre-
dunt̄ p̄ueniēte cogitatione credant̄ q̄q; et ipsuz
credere: nihil est aliud quā cū assensione cogitare
Non enī omis qui cogitat credit. cū ideo cogitēt
pleriq; ne credāt: s; cogitat oīs qui credit. ⁊ credē-
do cogitat. et cogitādo credit. Qd̄ ergo p̄tinet ad
religionē atq; pietatē de qua loquebat̄ apls si nō
sumus idonei cogitare aliquid quasi ex nobismet-
ipsis. sed sufficientia nostra ex deo est. p̄fecto nō
sumus idonei credere aliquid quasi ex nobismet-
ipsis quod sine cogitatione nō possumus sed suffi-
cientia nostra qua credere incipiam⁹ ex deo est.

q iij

α

Ex libro q̄sti
onū exodi ii.
clxi.
Roma. xlii.
Gala. v.

Matthe. v.

Roma. vii.

Ibidem.

Ex lib. d gfa
⁊ libero arbitrio.
Ezech. xxxiiiCor durū
lapidēppa
ratur.Ex libro de
baptismo p̄
uulorum.Ex libro de p̄
destinatione
sanctorum.
Qis bona
cogitatio
ē a deo.In istū fi-
dei ē a deo
p̄p̄t⁹ ē co-
gitare q̄
credere.

✠

Ex libro de
doctrina chri-
stiana. iii.
Ezech. xxxviEx lib. de bap-
tismo paruu-
lorū. ii.Roma. v.
Spūs san-
ctus dicit̄
digīt⁹ dei.

Eia. lili.

Matthe. xix

Roma. xlii.

Roma. v.

Lex dei
ē charitas

Ad Corinthios. Ep[isto]la. ij.

Ex libro 8 bo
no p[ro]ueran
te.
Cogitatio
pietatis ex
deo est.

Ex libro. iij.
de doctrina
xpiana.

Hoc ē car
nalis s[api]e
cū figura
ta locutio
ad f[aci]am ac
cipitur.
Seq[ue]ntia
est trāslata
verba s[an]c
t[is] p[ro]p[ri]a te
nere.
Miserabi
lis aīe fuit
r[ati]o signa p[ro]
rebus acci
pere.
Carnaliter
seruētium
iudeor[um] re
ligio sub si
gnis tanq[ua]m
sub peda
gogo ser
uata.

Luce. xij.
Cū iudeo
rū incredu
litas et ca
lumnia in
xp[istu]m.

Ex libro. ii. 8
baptismo p[er]
uulorum

Cogitantes credim[us]. cogitantes loquimur. cogi
tantes agim[us]. quicquid agimus. Quod autē attinet
ad pietatis v[er]itatem et v[er]ū dei cultum nō sum[us] idonei
cogitare aliquid tanq[ua]m ex nobismetip[s]is: s[ed] sufficiē
tia nostra ex deo est. Non enī est in potestate n[ost]ra.
cor n[ost]rū: et n[ost]re cogitationes.

Qui et idoneos nos fecit ministros no
ui testamenti nō littera sed spiritu. Lit
tera enī occidit: sp[iritu]s autem viuificat.

Auendū est ne figuratā locutionē ad
litterā accipias. Et ad hoc tantū perti
net. q[uo]d ait apostol[us]. Littera occidit: sp[iritu]s
autē viuificat. Littera enī figuratē d[icitu]r
cū sic accipitur tanq[ua]m p[ro]p[ri]a d[icitu]r sit carnaliter
sapstur. neq[ue] v[er]ba aīe p[ro]p[ri]e appellatur
quā cū id etiā quod in ea bestijs antecellit. hoc est
intelligentia carni subijcit: sequendo litterā. Qui
enī sequit[ur] litterā trāslata verba sicut p[ro]p[ri]a te
net. neq[ue] illud q[uo]d p[ro]p[ri]o verbo significat[ur] refert ad
aliā significatiōē sed cū sabbatū audierit. verbū
gratia nō intelligit nisi v[er]ū d[icitu]r de septē. qui conti
nuo volumine repetunt. Et cū audierit sacrificiū
nō excedit cogitationē illud q[uo]d fieri de victimis
pecorū. vel terrenis fructib[us] solet. ea demū est m[er]i
serabilis aīe seruit[us]. signa p[ro] reb[us] accipere: et su
pra creaturā corporeā oculū mentis ad haurien
dum eternū lumē leuare nō posse. Que tamen ser
uit[us] in iudeo populo longe a ceterar[um] gentiū more
distabat. quādoquidē rebus temporalib[us] ita sub
iugati erāt: vt vnus in eis omib[us] commēdaret de
us: et q[uo]d signa rerū spiritaliū p[ro] ip[s]is rebus ob
seruaret. nescientes quare ferrent: id tamē insitū
habebāt q[uo]d tali seruitute vni oīum quod nō videbāt
placere deo: quā custodiā tanq[ua]m sub pedagogo p[ro]
uolū fuisse scripsit ap[osto]lus. Et ideo qui talibus si
gnis p[er]tinaciter inhaerēt. p[re]sentem ista d[omi]nū cū
tam temp[or]e reuelationis eorū venisset ferre nō po
tuerunt: atq[ue] inde calūnias: quod sabbato curaret
moliri sunt principes eorū et popul[us]. q[uia] signis illis
tanq[ua]m rebus ascripti. nō credebant deū esse vel ad
uenisse: qui ea sicut a iudeis obseruabant nōllet at
tendere. Sed qui crediderūt (ex quibus facta est
Prima ecclesia hierosolimitana) satis ostēderūt
quantā vtilitas fuerit eo modo sub pedagogo cu
stodiri: vt signa que temporaliter imposita erant
seruientib[us] ad vniū dei cultū qui fecit celū et terrā
opinionē obseruationēq[ue] religaret.

Ubi ait ap[osto]lus. Littera occidit sp[iritu]s autē viuifi
cat. nō aliam vult intelligi litterā q[uam] ipsum deca
logum in illis duabus tabulis scriptū. Sic enī d[icitu]r.
Littera enī occidit sp[iritu]s autē viuificat.

Si autē ministratio mortis in litteris
figurata in lapidibus fuit in gloriā ita
vt non possent intendere filij israel in fa
ciē moysi propter gloriā vultus ei[us] que
euacuatur: quomodo non magis mini
stratio sp[iritu]s erit in gloriā? Nam si mi
nistratio dānatiōis in gloria est: multo
magis abundat ministerium iusticie in
gloria. Nam nec glorificatum est quod
claruit in hac parte: propter excellentē
gloriā. Si enim quod euacuatur per
gloriā est multo magis quod manet in
gloria est. Habentes igitur talem spem

multa fiducia vtinur. Et nō sicut moy
ses ponebat velamē super faciē suā: vt
non intenderēt filij israel in faciē eius
quod euacuatur: sed obtusi sūt sensus eo
rum. Usq[ue] in hodiernū enī diē idip[su]m
velamen in lectione veteris testamenti
manet non reuelatum. quoniam in chri
sto euacuatur: sed vsq[ue] in hodiernū di
em cum legitur moyses velamen positū
est super cor eorum.

Auerte quā dicat litteram que occidit
aut velut ecōtrario viuificantē ingerit
sp[iritu]m. Ea certe est ministratio mortis
in litteris figurata lapideis et ministra
tio dānatiōis: q[uia] lex subintravit vt abundaret de
licti. Porro autē precepta ip[s]a tam sunt vtilia faci
enti atq[ue] salubria: vt nisi quis ea fecerit: vitā habe
re nō possit. Attende et vide vtrū quicq[ue] propter
circūfusiōē vel sabbatū vel quid aliud vmbra
lis sacramenti ac nō totū propter hoc dicat quod
littera prohibēs peccatū nō viuificat hominē: sed
potius occidit augendo p[er]cupiscentiam: et iniqui
tatē p[re]uocatione cumulādo: nisi liberet gratia
per legem fidei que est in xp[isto] iesu. cū diffunditur
charitas in cordib[us] n[ost]ris per sp[iritu]m sanctū qui
datus est nobis. Apparet igit[ur] littere vetustatem si
desit nouitas sp[iritu]s: reos facere potius cognitione
peccati: quā liberare a peccato. Unde et alibi scri
ptum est. Qui apponit scientiā apponit dolorē: nō
q[uia] ip[s]a lex malū est. sed q[uia] mandatū bonum habet
in littera demonstrante: non in adiuuante sp[iritu]. q[uo]d
mandatū si sit timore pene non amore iustitie ser
uiter fit. nō liberaliter: et ideo nec fit. Non enim
fruct[us] est bonus qui de charitatis radice non sur
git. Porro autē si adsit fides: que per dilectio
nem operatur: incipit cōdelectari legi dei scdm in
teriorē hoīem. Que delectatio nō littere sed sp[iritu]s
donū est. etiā si alia lex in membris adhuc re
pugnat legi mentis. donec ad nouitatē que de die
in diē in interiore hoīe augetur. tota vetustas
mutata pertranscat: liberāte nos de corpore mor
tis huius gratia dei per iesum xp[istu]m dominum no
strum. Nec gratia in veteri testamento velata lati
tabat. que in xp[isto] euangelio reuelata est dispensati
one temp[or]is ordinatissima: sicut deus nouit cum
ea disponere. Et fortasse ad illud ipsum eius lati
bulū p[er]tinet: quod in eo decalogo qui datus est in
monte syna: hoc solum precepto figurato occulta
tū est: quod ad sabbatū pertinet. Sabbatum autē
sanctificationis est: nec vacat quod illo die popu
lus ab omni opere seruili abstinere preceptus est
quod significatur peccatū: nisi q[uia] nō peccare san
ctificationis est. hoc est muneris dei per sp[iritu]m
sanctū: quod in lege (que duab[us] lapideis tabulis
scripta est) solum inter cetera in vmbra figurate
positū est. in quo iudei sabbatum obseruāt: vt hoc
ip[s]o significaretur tempus tunc fuisse occultande
gratie: que nouo testamento fuerat per ch[risti] pas
sionē tanq[ua]m scissione veli reuelanda.

Qum enim inquit transierit ad ch[ristu]m:
auferetur velamen. Dominus autem
sp[iritu]s est. Ubi autem sp[iritu]s domi
ni: ibi libertas.

Nemo ergo xpianorum aberrat ab hac fide. q[uia]

L[et]ra occi
dens min
istratio mor
tis. i. mini
stratio dā
natiōis.

Quō f[aci]a
occidat n[on]
si liberet
gr[ati]a p[er] fide.

Roma. v.

Eccle. i.

Fides et
charitas
adiuuant
mādatū.
Cōdelecta
rilegi dei
ter[ra] est dō
nū dei ne
cessariū vt
liberalit[er]
et nō futilit[er]
fiat māda
tum.

De p[re]cepto
scribitur
nisi sabbati
In veteri
testamēto
tēpus erat
occultāde
gratie.

charitas dei diffundit in cordibus nostris: nō per
liberū arbitriū quod surgit ex nobis: s; per spiritū
sanctū qui datus est nobis. Doctrina quippe illa
qua mādātū accipimus p̄tinenter recteq; viuendi:
littera est occidēs: nisi ad sit viuificans spūs. Itēq;
enī solo illo modo intelligendū est qđ legim⁹: litte
ra occidit spūs autē viuificat: vt aliqđ figurate scri
ptū (cui⁹ est absurda p̄p̄ietas) nō accipiamus
sicut littera sonat: s; aliud qđ significat intētes in
terioꝝ hominē spiritali intelligentia nutriamus
qm̄ sapere secundū carnē mors est: sapere autē secu
dum spiritū vita et pax: velut si quisq; multa que
scripta sūt in cantico canticōꝝ carnaliter accipiat.
nō ad luminose charitatis fructū: s; ad libidinoſe
cupiditatis affectū. Non ergo solo illo modo intel
ligendum est qđ ait apłus. littera occidit spirit⁹: autē
viuificat: s; etiā illo eoꝝ vel maxime quo apertissi
me alio loco dicit. Concupiscentiā nesciebam: nisi

Qui ergo legitime legetur: discit in ea bonū et malū: et nō p̄fidens in virtute sua p̄fugit ad gr̄tiā quam p̄stante declinet a malo et faciat bonū. Quis autē p̄fugit ad gr̄tiā nisi cū a dño gressus hoīs diriguntur viā ei⁹ voler. Ac p̄ hoc et desiderare auxilium gr̄e inītiū gr̄e est. De quo ait ille. Et dixi nūc cepi: hec est mutatio dextere excelsi: liber p̄ ḡ arbitriū et ad malū et ad bonū faciendū cōfīendū est nos habere: s̄ in malo faciendū liber est quisq; iusticie seruusq; peccati. In bono autē liber ē null⁹ potest nisi fuerit liberat⁹ ab eo qui dixit: si vos filius libera uir tūc vere liberi eritis. nec ita ut cū quisq; fuerit a peccati dñatione liberatus. iā non indigeat sui liberatoris auxilio: sed ita pot⁹ ut ab illo audiēs sine me nihil potestis facere: dicat ei et ipse: adiutor meus esto ne dereliquas me. Ad si ministratio mortis litteris deformata in lapidibus fuit in gl̄a ita ut nō possent intendere filij isrl̄ in faciē moysi p̄pter gl̄iam vult⁹ eius. que euacuatur. et c.]

Ex libro. ii. 3
inimicu legis
et pphetaru

q tttt

Ad Corinthios. Epistola. ii.

Ex libro. ii. 5
inimici legi
et prophetarum.

Cur lex di-
cta est mi-
nistratio
mortis.

Quibus le-
ge imponi
cognebat

Roma. iiii.
H

Cōpatio
legis et grē

Lex mini-
stratio mor-
tis grā mi-
nistratio
spūs.

Quid di-
cat in no-
uū et vetē
testamentū

Roma. vii.

Ibidem.

Quod si ministratio mortis litteris deformata in lapidibus fuit in gloria. Ita ut non possent intende-
re filii israel in facie moysi propter gloriam vultus eius
que destruit. quare non magis ministratio spiritus erit
in gloria? Nam si ministratio donationis in gloria est mul-
tomagis ministratio iustitie abundavit in gloria. etenim non
glorificatus est in hac parte. id quod declaratum est: pro-
pter excellentem claritatem. Nam si id quod destruit in
gloria est: multo magis illud quod manet in gloria est.
Hoc modo iste posuit verba apostolica. nec a meliore
interpretatione plurimum distat: quia dicta est mini-
stratio mortis in litteris formata lapideis. Hinc ex-
istimat infans? iste quod morti ministraverit moy-
ses: id est morti auctori: maligno scilicet spiritui quem
mundi huius iste oppinatur auctorem ignorans mini-
strationem mortis dictam legem secundum illud littera occi-
dit spiritus autem vivificat. Lex enim quibus iusta et sancta et
bona prevaricatoribus intulit mortem: quos dei gra-
tia non adiuvit ad iusticiam legis implendam. Oportet
enim in testamento veteri: lex imponere superbiis et
de sue voluntate struere fidei: quod non daret iusticiam
iuberet. ac sic morte prevaricationis impliciti ad gra-
tiam cōfugerent: non subente tantummodo sed iuvante
que nouo testamento est revelata: hinc putat isti di-
uino eloquio blasphematores mala fuisse le-
gem que data est per moysen: quia dicta est ministratio
mortis in litteris figurata lapideis: non intuentes per
pter eos esse dictum qui suo libero arbitrio legem sus-
ficere arbitrat: spiritu gratie non adiuti rei prevari-
cationis sub eiusdem legis littera tenebant. Unde a-
libi dicit. Lex irā operatur. Vbi enim lex non est: nec pre-
varicatio. Hinc ostendens unde dixerit lex irā ope-
ratur. Neque enim eius prevaricatio mala esset: nisi
lex ipsa bona esset. Multum est et nimis longum cum-
cta colligere que in hac sententia beatius dicit apo-
stolus legem distinguens a gratia. eo quod sub illa est
dant elati sub ista erigantur elisi. et quod illa instant
bona sit ut bona iubeat: hec instant: ut bona cōfe-
rat. Illa iusticie facit auditorem. ista factorum: et ideo
sub illa peccator insuper etiam prevaricator amissa
excusatione ignorantie cōuictus facit: sub ista ve-
ro et pcente et opitulante nec qui mala est operatur
extinguit: et ut bona operetur accenditur. Quid er-
go mirum est. si illa dicta est ministratio mortis: ubi
littera occidit. malum prohibendo quod sit. et bonum
temperando quod non sit. Ista vero dicta est mini-
stratio spiritus utique vivificantis: ut a prevaricatio-
nis morte surgamus. et iustitiam non rei legamus in
tabulis sed liberi in cordibus et in moribus habeamus.
Hoc et testamentum novum distat a veteri. quia
ibi vetus homo formidinis coartatur angustiis. hic
novus homo spaciatur latitudine charitatis: atque
ut omnes auferant ambages: quomodo lex et mi-
nistratio mortis recte dicta sit: et tamen sancta et re-
cta et iusta sit. illud recolamus quod in epistola ad ro-
manos positum est. Cum enim dixisset ita ut seruia-
mus in iuuitate spiritus et non in vetustate littere
(que sententia simillima est illi quā iste non intelli-
gens posuit) continuo prosperit istos futuros ver-
bos atque blasphemos: qui putaturi essent ex hoc
legem fuisse reprehensam. moris subiunxit. Quid er-
go dicemus? lex peccatum est. Absit. Sed peccatum
non cognouit: nisi per legem. Nam concupiscentiam
nesciebamus: nisi lex diceret. Non concupisces. Occa-
sione autem accepta: peccatum per mandatum ope-
ratum est in me omnem concupiscentiam. Sine lege
enim peccatum mortuum erat. Ego autem vivebam
aliquando sine lege. Adueniente autem mandato:

peccatum reuixit: ego autem mortuus sum: et inueni-
tum est mihi mandatum quod erat in vita. hoc esse
in mortem. Peccatum enim occasione accepta per
mandatum sefellit me: et per illud occidit. Itaque lex
quidem sancta et mandatum sanctum et iustum et bonum.
Quod ergo bonum est mihi factum est mors? Absit.
Sed peccatum ut appareat peccatum: per bonum mi-
hi operatum est mortem. Ecce quid est ministratio mor-
tis. ecce quid est littera occidit. ecce quemadmodum
lex non est peccatum: et mandatum erat in vita: lex san-
cta. et mandatum sanctum et iustum et bonum: et tamen quia
de ipso bono interficit inobediens anima ubi dei non
adiuvat gratia: ministratio mortis facta est lex in ve-
teri testamento propter occidentem legem: et ministra-
tio vite facta est gratia in nouo testamento propter vi-
uificantem spiritum. Quod est autem ministratio mortis
et ministratio donationis: hoc est occasione acce-
pta peccatum per mandatum operatum est in me omnem con-
cupiscentiam. hoc est adueniente mandato peccatum re-
uixit. hoc est inuentum est mihi mandatum quod erat
in vita hoc esse in mortem. hoc est occasione accepta
peccatum per mandatum sefellit me: et per illud occidit
hoc est lex subintravit ut habundaret delictum: hoc est
lex irā operatur. hoc est virtus peccati lex. Prohibi-
tio enim peccati quod est lex auget profecto desiderium pec-
candi. quod non extinguit nisi contrario desiderio re-
cte faciendi: ubi fides per dilectionem operatur. hoc au-
tem non prestat ista iubens sed spiritus iuvans. Non lex
ergo sed gratia: non veteris testamenti in seruitute gene-
rans quod est ager: sed nouum in quo non sumus acille si-
lii sed liberi: qua libertate christus nos liberauit: et ta-
men lex sancta est et mandatum sanctum et iustum et bonum
per hoc ergo mandatum scriptum iustum et bonum in his que
non habent spiritum christi: operatur peccatum omnem concu-
piscenciam qualem in se fuisse in veteri testamento: etiam
ipse apostolus ostendens: occasione inquit accepta:
peccatum per mandatum operatum est in me omnes con-
cupiscentias: per quod mandatum nisi quod ait. concupis-
centiam nesciebam nisi lex diceret. non concupisces.
Nunquid malum est non concupiscere: imo maxime
bonum. Bona est ergo lex que occidit: sed ubi non ad-
est viuificans spiritus. Hec ipsa lex que bonum dixit
occidit. quia peccati virtus est cum per illam operatur
omne concupiscentiam inflammans desiderium de
prohibitione quod non extinguit per iubentem litteram
timore pene: sed iuvantem spiritum dilectione iusticie.
Ideo ait. Peccatum ut appareat peccatum: per bonum
operatum est mihi mortem. Non enim ait per malum: sed
per bonum hic euigilent si possunt qui legem dei atque
eius ministrum moysen ceco et furioso corde reprehē-
dunt. ideo quippe est ministratio mortis: quia peccatum
per bonum mihi operatum est mortem. Ideo est mini-
stratio damnationis: quia peccatum per bonum opera-
tum est donationem. [Quod si ministratio mortis litteris
deformata in lapidibus fuit in gloria. etc.]
Cur ministratio mortis dicit si bona est lex: quia
peccatum ut appareat peccatum: per bonum mihi operatum
est mortem. Nec mireris. cum de ipsa predicatione eu-
angelij dictum sit christi bonus odor sumus. in his qui
salui sunt et in his qui pereunt: alius quidem odor vi-
te in vitam: alius autem odor mortis in mortem. Ad iu-
deos enim dicta est lex ministratio mortis ad quos
et in lapide scripta est: ad eorum duritiam figuranda
non ad eos qui legem per charitatem implent. Ple-
nitudine enim legis charitas. Qui enim diligit alterum le-
gem impleuit. Non adulterabis: non homicidius fa-
cies: non furaberis. Et si quod est aliud mandatum:
in hoc sermone recapitulat. Diliges proximum tuum

Roma. iiii.
Lex quod
dicit virtus
peccati et
irā operatur.

Sala. iiii.

Roma. vii.

Ex libro ad
simplicianum.
Roma. vii.

Ad iudeos
obstinatos
dicta est lex
ministratio
mortis.
Roma. xiii.
Matthe. xix.

Ex libro de baptismo par uulorum.
Quid signi ficat q moyses p velu loque bat iudeis
Velatum erat vetus testamtu vsq ad xpm.
Ex libro. li. 3. inuicem legis pphetaru.
Figura in velo moy si q non erat iudei in lege xpi intellecturi
Officiu fi nis quo dif ferunt.

Moy ses z pphete in telligebat xpm i figu ris. ye. te.
ii. Cor. iiii. p. cxy.

Ex lib. cora faulm. Gene. iiii.

Sala. iiii. Gene. iiii.

um tanq teipsum: qz in eadem lege scriptu est. Quod no poterat intedere filij israel vsq in finem idest vsq ad facie vultus moysi. et ideo eis p velu loqbat: hoc significat qz littera legis iustificat ne minē. sed velamen positu est in lectione veteris te stamenti: donec ad xpm transeat et auferat vela men: idest transeat ad gratia et intelligat ab ipso nobis esse iustificatione. qua faciam? qd iubet. qui ppterea iubet vt in nobis deficientes. ad illu con fugiamus. [Ita vt no possent filij israel intende re in faciem moysi. ppter gloriam vultus eius que euacuat]

Quod no poterat intedere filij israel in facie ei? ppter glia vult? eius: signu erat: qz in lege xpm intellecturi no erat: et ideo velame inter facie moy si et ipso positu erat: vt no intederet sicut scriptu est filij israel vsq in finē finis eni legis quis est? Ad hoc no ego: sed apls ipe respodeat. Finis eni inqt legis xps est ad iustitia omni creden: finis pfictes no interficiēs: finis qppe dicis. ppter que sunt oia qcuqz a quo sunt officio. Nam inter officiu z finē hoc distat: qd officiu est in eis q facere debem. fi nis ppter que faciam? Quia illa omia itaqz ppter xpm fiebat: que filij israel in eis q fiebant no intelli gebat. hoc significabat velame quos vsq in finem no sinebat intedere idest vsq ad facie moysi: que si gnificabat xpm. Ideo dictu est qd euacuet hec glia: qz oēs vmbre significates euacuauit cu res q significat aduenerit. Quēadmodu eni scietia que nuc est euacuabit sicut idē apls dicit. Cu venerit illa quā dicit facie ad faciem: sic et ista q in vmbis tradita erat iudeis in veteri testamēto: necesse fuit euacuari reuelatiōe noui testamēti. Nec sane oēs in illo populo no intelligebat xpm p illas vmbas testamenti veteris figuratu. neqz eni bec ipe moy ses: et ceteri pphete no intelligebat: qui eū postē ris pnuiciabāt. Itā et in hac ipsa epla. vbi hec di cunt (que iste no intelligēs posuit tanq aduersa et inimica veteris testamēti) cur dicit: haberes autē eū dē spm fidel scdm qd scriptu est: credidi ppter qd et locut sum. et nos credim. ppter qd et loqui mur? Vbi eni scriptu est. credidi ppter qd et locut tus sum? vtiqz in psalmis: ad illa eloq dei pinenti bus. q credita sūt iudeis. Eundē inqt spm fidel ha bentes. Quid est eundē. nisi quē habebat etiā illi p quos hec ministrata sunt: vsq in hodiernū eni diē idipm velame in lectiōe veteris testamenti manet no reuelatu. quia in xpo euacuat.

Dicit de? ad cain et nunc maledictu tu a terra q apuit os suū sanguinem accipe fratrē tui de manu tua. quoniam opaberis terrā et non addiciet virtutē suā dare tibi. Nō dixit maledicta terra: sed maledi ctus tu a terra q apuit os suū. in cōfessiōe pctōz. accipe sanguinē xpi. q fusus est in remissione pec catoz de manu psecutoris nolētis esse sub grā: sed sub lege. vt esset maledictu ab ecclia: idest vt eū in telligeret et oīderet ecclia maledictu. dicēte aplo Quicūqz eni ex opib legis sūt sub maledicto legis sūt: deide cū dixisset maledictus tu a terra q apuit os suū accipe sanguinē fratrē tui de manu tua. nō dixit qm opaberis eā sed dixit qm opaberis frā: z nō adiciet virtutē suā dare tibi. Unde nō est necesse eā dē terrā intelligere opari cain q apuit os suū acci pere sanguinē frīs de manu ei. sed ideo maledictu intelligit ab hac terra: qm opatur terrā q nō adiciet virtutē suā dare illi: idest ideo pplm iudeoz maledi ctum agnoscit. et ostēdit ecclia: quoniam occiso xpo adhuc opatur terrenā circūcisiōe terrēni sabbat

um. terrenū azimū. terrenū pascha. q omnis terre na opatio habet occultā virtutē intelligē de gratie xpi que nō datur iudeis in impietate et in infidelita te pseuerantibus. qz nouo testamēto reuelata est et nō transeunt ad dñm nō eis auferet velamen: qd in lectiōe veteris testamēti manet quia in solo xpo euacuat / nō ipsa lectiō veteris testamenti q habet absconditā virtutē sed velame qd abscondit. Un de xpo in cruce passo velu tēpli scissum est vt p xpi passionē reuelētur secreta sacramentoz fidelibus: ad bibendū eius sanguinem ore apto in cōfessione transeuntibus. Sed vsq in hodiernū diem dñ legit moyses: velame est positu sup cor eoz. Cum autē cōuersus fuerit ad deū: auferet velamen.

Velamen nō moyses: euacuat velame non lex. Attendite quomodo dominus venerit et euacuatur velame Quomodo pependit in ligno: velu scissum est. Magnum misteriu. Ineffabile sacramentū Transgressores legis auctore legis crucifixerūt: et legis secreta patuerunt: Nonne crux illa clavis fuit domini? Tenuit z clausa dissoluit: sicut et etiā discisso velo cooptam habet faciem. Nos autē ait apostolus reuelata facie. gloriā dei speculātes: in eandē imaginem transformamur de gloriā in gloriā tanq a dñi spiritu.

Euacuat nanqz in christo nō vetus testamētu sed velame eius: vt p christū intelligat: et quasi de nude quod sine xpo obscurum atqz adoptum est. Statim quidē ipe apls subicit. Cu autē trāsierit ad christū: auferet velame. Nō ait lex aut testamē tum vetus. Non igitur p dñi gratiā tanq inutilia ibi tegerent ablata sūt: sed tegmen potius quovti lia tegebantur.

Erāt ppheta antiqz tēporib: et a pphete di spensatiōe nulla tēpora cessauerūt. Sed illa pphē tia quādo in ea xps nō intelligebat: aqua erat. In aqua eni vinu quodāmodo latet. dicit apls. Quid intelligam? in ista aqua: vsq ad hodiernū inqt diē qd iū legitur moyses: idipm velame sup cor eozū positu est: quod nō reuelat. quia in xpo euacuat. z cū trāsierit inqt ad dominū. auferet velame. Vela men dicit ad opertionē pphētie: vt nō itelligeret. Tollitur velame: cū trāsieris ad dñm. Sic tolli tur insipientia cū trāsieris ad dñm: et qd aq erat vinu tibi fit. Lege libros oēs ppheticos. Nō intel lecto xpo: quid tā insipidū et fatuū inuenies? In tellige ibi christū: nō solū sapit quod legis: sed etiā iebuat: mutās mētē a torpore vt pterita obliuiscēs in ea q ante sūt extendaris.

Nihil eni prodest testamentum vetus de mōte syna in seruitutem generans: nisi quia testimoniū phibet testamēto nouo. Alioquin quādiu legitur moyses: velamen sup cor da eozū positu est. Cum autē inde quisqz trāsierit ad christū: auferet vela men. Transeuntiu quippe intentio ipsa mutat de vetere ad nouum: vt nō iam quisqz intēdat accipe re carnalem sed spirituale felicitatē: idest ab inten tione qua expectabat in carnali regno falsa beati tudo carnalis: ad intentionē qua per nouum testa mentum expectatur in regno celozum. beatitudo ve rissima spiritalis.

Quomodo ergo tollitur velame dicit ipse apo stolus. Cum autē trāsieris ad dominū: auferetur velame. Iudeus ergo nō trāsies ad dñm nō pten dit acie mentis in finē: quomodo illo tēpore in hac figura filij isrl nō pendeat acie oculoꝝ suoz vsq in finē. idest i facie moysi. facies ei moysi splēdida figurā habebat: itatis Interpositu est velame. qz

Wanh. xviii
Cur i mor te xpi velu tēpli scissu est.

Ex smōe de sabbato.
Euacuat velame le gis z nō lex
Crux xpi fuit clavis

Ex libro d vti litate credēdi

Ex trac. euā gelij fm iōā nem. ix.
Aqua erat pphētia qm i ea xps nō intelli gebatur.
Tollit ve lam pphē tie trāseun do ad xpm

Ex libro de ci uitate di. xviii
Solum p dest ve. te. qz testimo niū phibet nouo.
Quid est trāsire ad xpm.

Ex smōe de hbieuā. xvii

Facies moysi splē dida spēm habebat veritatis.

Ad Corinthios. Epistola. ii.

E non poterat intendere ad hunc splendorem vultus eius filij israel. que figura euacuatur. Sic enim dicit apostolus: que euacuatur. Quare euacuatur? Quia veniente impatore imagines tollunt de medio. Ibi spectatur imago: ubi impator presens non est. Ubi autem est ille cuius imago est: imago remouetur. Imagines ergo preferebant: antequam veniret impator noster dominus iesus christus. Imaginibus sublati fulget presens imperatoris. Ergo cum transferit quisque ad dominum aufertur velamen. Sonabat enim vox moysi per velum et facies moysi non apparebat. Sic et modo iudeis sonat vox christi per vocem scripturarum veterum. Uocem earum audis: faciem sonantis non videt. Voluit ergo ut auferat velamen: transeat ad dominum.

Ex tractatu p. lxxiii. **S**plendor in facie moysi tanquam in facie carnalis et mortalis: nunquid diurnus aut eternus esse posset? Morie ei succedente: perfectio auferetur. Splendor autem glorie beati domini dei nostri iesu christi sempiternus est: sed illud figura erat temporalis. hoc autem quod illa figura significabat eternum. legunt itaque: et non intelligunt christum. Non producit intentionem versus in finem: quia velum oppositum negat eis aspectum splendoris interioris: et videt ibi sub velo christum. Sit enim dominus noster iesus christus. Si crederetis moysi: crederetis et mihi de me enim ille scripsit.

Ex p. m. de verbis euangelij. **P**ersona eius gerebat moyses: et ideo velum ante se ponebat. quoniam loquebatur populo. quia quod dicit illi in lege carnalibus gaudiis et voluptatibus dediti erant: et regnum terrenum querebant: velamen positum erat contra faciem eorum ne videret christum in scripturis. Ablato ei velamine posteaque passus est dominus: visa sunt secreta templi. **T**ransseat ergo unusquisque ad christum: ut auferat velamen. sicut apostolus dicit. Velamen enim auferat: quoniam similitudinis et allegorie coopimento ablato: veritas nuda datur ut possit videri. Dominus autem spiritus est. Ubi autem spiritus domini: ibi libertas.

Ex libro de trinitate. ii. i. cor. viii. **T**anquam prope videt filius domini vocari: dicite autem apostolo. Nam et si sunt qui dicant dii siue in celo siue in terra: sicuti sunt dii multi et domini multi: nobis tamen unus deus pater ex quo omnia: et nos in ipso. et unus dominus iesus christus per quem omnia: et nos per ipsum. sed etiam deus pater multis locis inuenitur dominus dicitur: sicuti est illud. Dominus dixit ad me. filius meus es tu ego hodie genui te. Et illud. Dixit dominus domino meo: sede ad dexteram meam. Et spiritus sanctus dominus dicitur inueniri. Ubi apostolus ait. Dominus autem spiritus est. et ne quisque arbitraretur filium significatum et ideo dictum spiritum propter incorpoream substantiam: secutus coteretur. Ubi autem spiritus domini: ibi libertas. Spiritum autem domini: et spiritum sanctum esse nemo dubitauerit.

Ex lib. sen. sen. p. p. p. **L**ibera semper est seruitus apud deum: cui non necessitas seruit. sed charitas. Nos vero omnes reuelata facie gloriam domini speculari in eadem imaginem transformamur a claritate in claritatem tanquam a domino spiritu.

Ex lib. de trinitate. xv. **E**adē ymagō dei ē et gl̄ia dei. i. cor. xi. **S**icuti appetit apostolus ab speculo non ab specula dixisse: gloriam domini speculari. Sed vero ait in eadem imaginem transformamur utique imaginem dei vult intelligi. eadem dicitur imago dei est. et gloria dei. sicuti alibi dicit. Vir quidem non debet velare caput: cum sit imago et gloria dei. Transformamur ergo dixit de forma in formam: mutamur atque transsumus de forma obscura in formam lucidam. quia et ipsa obscura imago dei est. Et si imago: perfectio etiam gloria: in qua homines creati sumus: prestantes ceteris animalibus. De ipsa quippe humana natura dictum est

Uir quidem non debet velare caput: cum sit imago et gloria dei. Que natura in rebus creatis excellentissima cum a suo creatore ab impietate iustificatur: a deformi forma formosam transformatur in formam. Est quippe et in ipsa impietate quod magis damnable vitium: tanto certius natura laudabilis: et ob hoc addidit de gloria in gloria de gloria creationis in gloriam iustificationis quauis possit hoc et alijs modis intelligi quod dictum est: de gloria in gloriam: de gloria fidei in gloriam speciei: de gloria filij dei sumus: in gloriam quod similes ei erimus. quando videbimus eum sicuti est. Quod vero adiunxit tanquam a domini spiritu: ostendit gratia dei nobis conferri tam optabilis transformationis bonum. Ulex hec huius imaginis: est quandoque futura perfectio. Ad hanc cōsequenda nos erudit magister bonus fide christiana. pietatisque doctrina: ut reuelata facie a legis velamine (quod est ymbra futurorum) gloria domini speculari: per speculum seculi intueretur: in eadem imaginem transformemur de gloria in gloriam tanquam a domini spiritu. Cui ergo hac transformatione. ad perfectum fuerit hec imago renouata similes deo erimus. quoniam videbimus eum non per speculum sed sicuti est quod dicit Paulus apostolus facie ad faciem.

In qua enim facie velamen habet iudei non transferendo ad christum (quoniam cum transferit quisque ad christum auferet velamen) ea nos facie reuelata in eandem imaginem transformamur. Aptissime autem dicit velamen super cor eorum positum est. Ibi ergo facies quare reuelata nunc in fide: quousque per speculum et in enigmate conuermur: tunc autem facie ad faciem.

Capitulum quartum

Deus habetis hanc administrationem iuxta quod misericordia consecuti sumus? non deficiamus sed abdicamus occulta et decoris. non ambulantes in astutia.

Nunc administrationem non ex meritis nostris: sed ex dei misericordia esse dixit. Propter quod habetis administrationem hanc sicut misericordia consecuti non in firmemur: sed abdicamus occulta consilio non ambulantes in astutia neque dolo: adulterantes verbum dei. Astutia autem et dolum hypocrisis vult intellegi qua volunt iusti superbi videri. Unde et in illo psalmo quem ad huius ipsius gratie testificationem commemorat idem apostolus. Beatus inquit cui non imputauit dominus peccatum neque est in ore eius dolum: hec est humilitas scilicet confessio: non se iactantem esse quod non sit. Neque adulterantes verbum dei: sed in manifestatione veritatis commendantes nosmetipsos ad omnem conscientiam hominum coram deo.

Quid faciet animum nutras cum se obtēperare non posse existimat: et non obtēperare formidat. Si ei bona opera sua in luce posuerit hominibus intueri ut faciat quod preceptum est: si luceat lumen vestrum coram hominibus ut videant bona opera vestra et glorificent patrem vestrum qui in celis est: reus se teneri arbitrabitur quia contra preceptum fecit ubi dicit. Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus ut videamini ab eis. Rursusque si hoc timens et cauens ea que benefacit abscondit: non se putabit seruire imperanti: et vicenti. luceat lumen vestrum coram hominibus ut videatur

Quod per gratiam dei transformamur de claritate in claritatem in eadem imaginem dei.

i. ioh. iii. Ex libro ad paulinum deinde deo

i. cor. xlii.

Ex libro de baptismo p. uolunt.

Hypocrisis pasturam et dolum significatur hic. ps. xlii. Humilitas sanctorum quia iactantia.

Ex sermone de verbis euangelij. ge. ii.

Matth. v.

Matth. vi.

Matth. vi.

bona opa vestra. Qui autē recte intelligit: vtrūq; implet. Audi enī aplm: vtrūq; et facientē et docentē. Videte quēadmodū luceat lumē eius corā hōib: vt videāt bona opa ei. cōmēdam inq̄t nosmet ipsos ad oēm p̄ciētā hōim in p̄spectu dei. Et itē p̄rouidem enī bona: nō solū corā deo: sed etiā corā hōibus. Et itē p̄. Placete oib: p̄ oīa sicut et ego oib: p̄ oīa placeo. Videte rursus quēadmodū atēdāt ne faciat iustitiā suā corā hōib: vt videāt ab eis. Opus autē p̄bet sūū inq̄t vnusq; s; et tūc in se metipso gl̄iam habebit et nō in altero. Et iterū. Mā gl̄ia n̄ra hec est: testimoniū p̄ciētie n̄re. Et illud q̄ n̄hil ē manifestius. Si adhuc inq̄t hōib: placerē: xp̄i seruus nō essem.

Quod si etiam opertū est euāgelium n̄m in his qui pereūt est opertū.

Ecce vtrūq; alius qdē sum odor vite in vitā. Alius odor mortis i mortē: subiecit statim. Et ad hec qd idone: Id est quis idone intelligere: qd iuste fiat. qd idē dñs dicit. Ego veni vt qd nō vidēt videāt et qd vident cēci fiant. Ip̄a est enī altitudo diuitiā sapiētie et sciētie dei: quāq; iuste facit ex eadē massa aliud vas in honore: aliud in p̄tūmēliā: et dicit carni et sanguini. Hō. tu qd es qui respōdeas deo: Quis ergo et in hac re cognoscere intellectū dñi: aut quis consilia eius fuit?

In q̄b deus huius seculi excecavit mētes infidelium: vt nō fulgeat i eis illuminatio euangelij gl̄ie christi: qui est imago dei.

Vinam et isti ceci obpugnatores legis et p̄phetā: sic transeāt ad xp̄um: vt nō sint in eis in q̄b obuelatū est et ip̄m euāgelium. In his enī qd pereūt: est obuelatū. At apls. In q̄b deus huius seculi excecavit mētes infidelium: vt nō fulgeat illuminatio euangelij gl̄ie christi qd est imago dei. vbi miser iste deus seculi huius vult itel ligi malū: tanq̄ illi seruerit moyses in veteri testa mēto: q̄si hoc apls dixerit: vbi necesse esset itelli gi deū seculi huius deū impioy: hoc est diaboli. qm̄ oēs dii gentiū demonia. et vtrūq; multo maxime p̄nceps demonioy: nō mirū esset. quādo qdē quorū dam deus etiā vter est dicit. At enī apls. Quorū de us vter est: nec ideo deus vter est. Ita si potest dēci deus huius seculi. diabolus: nō ideo diabolus deus est quia nec demonia sūt dii q̄uis dii gentiū sint dmo nia. Potest q̄ppe scim in malo itelligi. Unde dicit apls Petrus. Eripte vos de p̄senti sclo maligno. Sed cū aliter pateat intellectus quid necesse est hic diaboli putare significatū ac nō potius deū verū suū et bonū qd excecavit mētes infidelium huius seculi vt nō hic distinguat in q̄bus deus huius seculi ac deide infe ratur excecavit mētes infidelium. sed ita potius in q̄b deus ac deide subinferat seculi huius excecavit mētes infidelium. hoc est infidelium seculi huius mētes excecavit. Sed istis nō placet: vt deus bonus mētes excecet ali quorū. Nō ei attēdūt saluatoris vba dicētis. Ego in hūc mūdū veni: vt qd nō vidēt videāt. et qd vident cēci fiant. Ille igit qui scdm̄ aplicā sententiā: cuius vult miseret et quē vult obdurat: p̄culdubio quē vult illuminat et quē vult excecāt. Sed nō est iniq̄tas apud deū: cui dicit ecclia. Misericordia et iudi ciū cantabo tibi dñe. Illuminat ergo mīa excecāt iudicio vtrūq; eq̄ssimo et si occultissimo. Inscrutabilia sunt iudicia ei: cui tamē dicit. sedisti sup̄ thronū qd iudicas equitatē. Inc deo moyses et cūcti p̄phe

te: quos iustos sine dubio dñs ipse testat. Horum quippe iudei sepulchra cōstruebant et monumēta ornabāt: quib: dicit. Edificatis sepulchra p̄phe tarū: et ornatis monumēta iustorū. Sed illi omēs et si p̄ tēporis dispensatione veteris testamēti mi nistrabant figuras: ad nouū testamētū quib: nō dum reuelatū: p̄ dei gratiā p̄tinebāt. Hāc sententiā p̄leriq; n̄m ita distinguūt: vt deū verū dicant ex cecasse infidelium mētes. Cū enī legerint in q̄b deus suspēdūt p̄nūciationē: ac tūc inferūt. scilicet huius excecavit mētes infidelium. qz et si ita nō distinguas: s; ex ponēdi gr̄a ita vtrūq; ordinē mutes: in q̄bus deus ex cecavit mētes infidelium huius seculi: id est qd in illa di stinctione sensus elucet. Potest enī talis opatio qd excecatur mētes infidelium: scdm̄ quēdā modū p̄tine re ad deū verū. qd nō facit malicia sed iustitia: si cut idē apls alibi dicit. Nunquid iniquus deus qd infert irā? Itē alibi quid ergo dicem inq̄t. Nunquid iniq̄tas est apud deū? Absit. Moy si ei dicit. Miserebor cui miser? ero: et miam p̄stabo: cui misericors fuero. Ergo p̄misisset qd in p̄casse retinēdū est nō esse iniquitātē apud deū. Et paulopost attēde qd dicit. Si autē volēs deus ostendere irā et demonstrare po tētiā suā: attulit i multa patiētia vasa tre qd p̄fecta sūt in p̄ditionē: et vt notas faceret diuitias glorie sue in vasa mīe qd p̄pauit in gloriā et cetera: certe hic nullomō dici potest aliū deū esse qd ostēdit irā et de monstrat potētiā suā in vasis qd p̄fecta sūt ad p̄ditio nē: et aliū qd ostēdit diuitias in vasis mīe. Nam vnū eundēq; deū: facere vtrūq; apostolica doctrina te statur. Hic est et illud. Propter hoc tradidit illos deus in cōcupiscētiās cordis eorū in immūdiā: vt cōtumelijs afficiāt corpa sua in semetip̄s: et paulo post. Propterea tradidit illos deus i passiones igno minie. Item paulopost et qm̄ nō p̄bauerūt deum habere in notitiā: tradidit illos deus in reprobiū sen sum. Ecce quomō verus deus et iustus: excecāt mētes infidelium. Neq; enī vnq; in his apostoli verbis quē cōmemorauī alius deus intellectus est: qd ille qd filius suū misit dicentē: in iudiciū veni in hūc mūdū: vt qui nō vidēt videant et qui vidēt cēci fiant. Nam et hic satis apparet mētib: fidelium: quomō deus ex cecet mētes infidelium. Precedit enī aliqd occultū in occultis cū deus agat iustissimū examē iudicij sui vt quorūdam mētes infidelium ex recent: quorūdam il luminent: cui verissime dictū est iudicia tua abyssus multa. Cuius p̄funditatis ipenetrabilē altitudinē apls admirat: exclamat. Altitudo diuitiā sapi ētie et sciētie dei: q̄ inscrutabilia sūt iudicia ei et c. [Illuminatio euangelij gl̄ie christi qd est imago dei.] Imago et equalitas et similitudo distinguenda sūt. quia vbi imago cōtinuo similitudo est: nō con tinuo equalitas. vbi equalitas cōtinuo similitudo nō cōtinuo imago vbi similitudo: nō cōtinuo ima go nō cōtinuo eq̄litas: vt in speculo est imago quia de illo expressa ē. est etiā necessario similitudo. nō tamen equalitas. quia multa defunt imaginē qd in sunt illi rei de qua exp̄ssa est. Sed vbi dicit conti nuo: vtrūq; intelligit quia esse aliquādo potest. Po test ergo esse aliquādo imago in qua sit etiā equa litas / vt in parētib: et filiis inueniret imago et eq̄ litas et similitudo: si interuallū tēporis defuisset. Nam et de parente expressa est similitudo filij. vt recte imago dicat / et potest esse tanta vt recte etiā dicatur equalitas. nisi quod parēs tēpore p̄cessit. ex quo intelligit et equalitatē aliq̄m nō solum simi litudinem habere. sed etiā imaginem. Potest etiā aliquādo esse similitudo et equalitas quāuis nō sit

Luce. xi.

Ex libro p̄tra faustum.

Excecato mētis quō ad deū p̄tineat. Roma. iiii. Roma. ix.

Ibidem.

Roma. i.

Ibidem.

Ibidem.

Deus verus excecāt mētes infide liū aliq̄rū alioy illu minat.

Roma. xi.

Ex li. i. xxiii. q̄stionum.

Imago eq̄ litas et simi litudō dif ferunt.

ii. Cor. vii.

i. Cor. x.

Sala. vi.

ii. Cor. i.

Sala. i.

Ex libro p̄tra faustum.

Ad que in ydonei su mus.

Johan. ix.

Roma. xi.

Roma. ix.

Ibidem.

Sala. xi.

Ex libro p̄tra faustum.

Ad que in ydonei su mus.

Johan. ix.

Roma. xi.

Roma. ix.

Ibidem.

Sala. xi.

Seculum malū.

Deus bonus quō excecet mētes.

Johan. ix.

Roma. ix.

Deus bonus quō excecet mētes.

Johan. ix.

Roma. ix.

Deus bonus quō excecet mētes.

Johan. ix.

Roma. ix.

Ad Corinthios. Epistola. ii.

a

imago ut in oculis parib⁹. Potest similitudo et imago
quibus non sit equalitas ut in speculo. Potest et similitu-
do esse ubi equalitas et imago sit: sicut de filiis come-
morauimus: excepto tempore quod procedunt pariter. Sicut enim
equaliter syllabam syllabe dicimus: quibus altera procedat
altera subsequatur. In deo autem quod predictio temporis vacat
(non enim potest recte videri deus in tempore generasse filium
per quem condidit tempus) consequens est ut non solum imago
ei sit quod de illo est: et similitudo quod imago est: sed etiam
equalitas tanta ut ne temporis intervallo impedimento sit.
Hoc enim nosmetipsos predicamus: sed iesum
christum dominum nostrum. Nos autem seruos vestros per
iesum: quoniam deus qui dixit de tenebris lucem
splendescere: ipse illuxit in cordibus nostris ad
illuminationem scientie claritatis dei in fa-
cie iesu christi.

Ex libro ptra
inimici legis
et prophetarum.

Tenebras
non esse eter-
nas.
Gene. i.

Affectio per
fidelitatem ho-
minis per ac-
cessum lu-
cis ad tene-
bras signifi-
ficatur.
Eph. v.

Gene. i.

Ex libro de
baptismo et
uniorum.
Scia glie
christi.

Ex lib. senten-
tiarum perperi.
Iustus non
deserit a
deo in tribu-
lationibus.

Quoniam etiam stultitie scribentis assignat quod
dixerit tenebras sine initio semper fuisse: lu-
cem vero initium super fuisse de tenebris: quasi lege-
rit in eo libro cuius calumnia tenebras sem-
per fuisse: cum scriptum sit in principio creauit deus celum et ter-
ram. terra autem erat inuisibilis et incognita: et tenebre
erant super abyssum. Ex illo ergo tenebre esse ceperunt ex
quo confusa moles celli esse cepit ac tre: atque lux fa-
cta esset quod illuminaret quod sine luce fuerat tenebrosus.
Quid autem inconueniens si mundane materie fuerant te-
nebre? per modum ordinis. ut accederet luce melius quod factum
est redderet. et tanquam perficeretur hominis (quod postea fu-
turum erat) per modum significaret affectio. Porro si hu-
ic displicet. lucem initium super fuisse de tenebris: istud apostolus
dicat. quod scribit ad fideles ait fuisse aliquam tenebre
nunc autem lux in domino. Quis autem hoc fecit nisi ille: qui cum
tenebre essent super abyssum: dixit fiat lux et facta est
lux: Quod apostolus alio loco idem apostolus Paulus expressit di-
cens. Deus qui dixit de tenebris lucem clarescere: cla-
ruit in cordibus nostris.

Ad illuminationem inquit scientie glie eius in facie christi
iesu. Nec est scientia glie eius quod scimus ipsum esse lumen:
quo tenebre nostre illuminantur. Et id ipsum attende quem
admodum incoleat.

Habemus autem thesaurum istum in vasis ficti-
libus: ut sublimitas sit virtutis dei: et non
ex nobis. In omnibus tribulatione patimur
sed non angustiamur. Apoziamur: sed non
destituimur. Persecutione patimur: sed
non derelinquimur: humiliamur: sed non confun-
dimur. Deijcimus: sed non perimus. Semp
mortificatione iesu christi in corpore nostro cir-
cumscribitur: ut et vita iesu manifestet in cor-
poribus nostris. Semp enim nos qui viuimus in
morte tradimur propter iesum: ut et vita ie-
su manifestet in carne nostra mortali. Ergo
mors in nobis operatur: vita autem in vobis.

Adheres deo: et semp facies dei volutaris: nunquam
suo habitatore deserit. Et si quidam dura atque aduer-
sa patitur: non relinquit sed probatur.

Habentes autem eundem spiritum fidei sicut scri-
ptum est. credidi propter quod locutus sum: et
nos credimus propter quod et loquimur: scientes
quoniam qui suscitauit iesum: et nos cum iesu suscita-
bit et constituet vobiscum. Quia enim propter
vos: ut gratia abundet per multos in gra-
tiam actione abundet in gloriam dei.

Habentes autem eundem spiritum fidei. Non enim alit
scientiam fidei. sed spiritum fidei: quod propterea di-
xit ut intelligerem quod fides etiam non peti-
ta concedit ut ei petenti alia concedatur.

Quod enim inuocabatur (inquit) in quem non crediderunt:
Ergo spiritus gratie facit ut habeamus fidem: ut per fidem ipe
tremus orando: ut possimus facere quod iubemur.

Cum fides iustos sanauit antiquos qui sanati et nos.
id est mediatoris dei et hominum hominis christi iesu. Fides
sanguis eius fides crucis eius. fides mortis. et resur-
rectionis eius. habentes ergo eundem spiritum fidei: et nos cre-
dimus: propter quod et loquimur. Ante aduentum domini nostri
iesu christi qui humilis venit in carne: precesserunt iusti sic in
eum credentes veterum. Quod nos credimus in eum qui venit
tempus varia sunt non fides: quod et ipsa habet per tempus varia-
tur: cum varie declinant. Alii sonum habet veterum est.

Alii sonum habet venit: eadem tamen fides veterum conser-
uit. et eos qui veterum esse: et eos qui eum venisse credide-
runt. Diuersis quidem temporibus. sed utrosque per unum fidem ostendit:
best per christum videmus ingressos. Nos credimus dominum
iesum. natum ex virgine venisse in carne. passum esse. resur-
rexisse: in celum ascendisse. Totum hoc sicut habet audi-
stis per litteras temporis: impletum esse iam credimus. In eius sunt
dei societate nobiscum et illi presens qui crediderunt de vir-
gine nasciturus. passus. resurrecturus: in celum ascendurus.
Illos enim ostendit apostolus: ubi ait. Habentes autem eundem
spiritum fidei sicut scriptum est. credidi propter quod locutus sum
et nos credimus propter quod et loquimur. Propheta di-
xit. Credidi propter quod locutus sum. apostolus dixit. et nos
credimus propter quod et loquimur. Et scias autem quod una
sit fides: audi dicere. Habentes eundem spiritum fidei.
et nos credimus. Habentes autem eundem spiritum fidei pro-
pter quod scriptum est. credidi propter quod locutus sum. et
nos credimus propter quod et loquimur. Non diceret enim
dominus spiritum fidei nisi admonens etiam antiquos iustos ipsi
habuisse spiritum: best incarnationis christi. sed quod illis su-
tura promissum habebant. quod iam facta nobis annunciant: et tunc
veteris testamenti velabat. quod tempore noui testamenti re-
uelat. ideo eius sacramenta variata sunt. ut alia essent
in veteri testamento. alia in nouo. cum fides ipsa varia
non sit. Eadem fides saluatoris saluos faciebat anti-
quos. pusillos cum magnis: non veteris testamenti quod in
fuiturum gerat. Antiquos iustos non saluos fecit nisi
fides mediatoris: qui in remissione peccatorum sanguine fu-
dit. Ipse ei vox est. Credidi propter quod locutus sum
Unde ait apostolus Paulus. Habentes autem eundem spiritum
dei scdm quod scriptum est: credidi propter quod locutus sum: et
nos credimus propter quod et loquimur. Quid est eundem spi-
ritum: nisi quem iusti quod habuerunt ista dixerunt: dicit
etiam apostolus Petrus. Quid vultis ponere geribus: quod
neque nos posuimus portare. neque patres nostri. Sed per
gratiam domini nostri iesu christi credimus saluari: sicut et illi.

Hoc vos non vultis inimici huic gratie: ut eadem gratia ie-
su christi salui facti credant antiqui: sed distributis tem-
poris pelagii: in cuius libris legimus. et ante legem vi-
citis saluos factos esse natura. deinde per legem. po-
stremo per christum: quasi hominibus duorum superiorum temporum: ante le-
gem scilicet in lege. sanguis christi non fuerit necessarius. eua-
ngelium quod dictum est vni enim deus. vnus et mediator.
dei et hominum. homo christus iesus.

Credidi propter quod locutus sum: best perfecte credi-
di. Non enim perfecte credidit. qui quod creditur loqui non soluit. Ad
ipsum enim habet pertinere: etiam illud credere quod dictum est
Qui me confessus fuerit coram hominibus confitebor eum cor-
am angelis dei. Ex hoc enim est appellatus fidelis ille
seruus. Non tantum quia accepit: sed quod impedit. At-
que lucratus est. Ita et hoc loco non ait credidi et lo-
cutus sum. sed propter quod dicit se locutus esse quod credi-
dit. Simul enim credidit et quod promissum loquendo sparet:

Ex lib. de gra-
tia et libero arbi-
trio.

Spiritus gratie
concedit fi-
dem etiam non
petenti.

Ex libro de
natura et gra-
tia. Thimo. ii.

Extrac. euas-
gelii in loas-
nem. xlv.

Eadem fi-
des nostra et
patrum anti-
quorum.

ps. cxi.

i. Cor. x.
Ex libro ad
corinthios
rij.

Quare sa-
cramenta
variata sunt
eadem fide
manente.

Ex epla ad
valerium conti-
nem.

Ex libro ad
bonifacium pa-
pam per pel-
agianos
ps. cxi

Adul. xv.

Thimo. ii.

Ex racant
di. cxi.

Marti. viii.

Comēda-
datio glie
martyrū.
ps.crv.

Roma.x.

Ex lib. de tri-
nitare. xv.
hō interi-
or et exteri-
or.

Ex lib. de tri-
nitare. xii.

Que perti-
net ad ex-
teriorē ho-
minē.

In corpo-
ribus quietē
appetere
est psterne-
re animū.
In pecori-
bus aliqūis
mēoria na-
turalis nō
de industria

Pecora
nō pnt iudi-
care de cor-
porib⁹ p m-
rationē in-
corpales.

Quo iudi-
camus de
corpali⁹

Ex libro ptra
sanctū titulo
viii.

et quā penā tacēdo timere deberet. **P**aul⁹
apls adhibuit testimoniū de scripturis: in q nob glo-
riā marty⁹ comēdauit. **P**ropt⁹ qd scptū est (inqt)
credidi ppter qd locut⁹ sū. **E**t nos credim⁹ ppter
qd et loqmur. **S**i enī tātmō credidissent: nō loq-
rētur nō paterent. **C**redēdo apphēderūt vitā. et lo-
quēdo inuenerūt mortē. s3 mortē in q corp⁹ corru-
ptibile seminare: et in corruptio metere. **I**stū
sensū idest qd credim⁹ ppter qd et loqmur. **A**lio lo-
co idē apl⁹ sic explicauit. **C**orde credis ad iusti-
tiā: ore autē cōfessio fit ad salutē.

Propter qd nō deficiū: sed licet is qui
foris est noster hō corrūpan⁹. tñ is q int⁹
est renouat de die in diē. **I**d enī qd in p-
senti est momētaneū et leue tribulatiōis
nrē: supra modū in sublimitate eternū
glie pōdus opaf in nobis: nō contēplati-
bus nobis q vident sed que nō vidētur.
Que enī vident tpalia sūt: que autē non
vident eterna sūt.

Mini dubiū est sicut interiorē hoīem in-
telligētia sic exteriorē sensu corpis pdi-
tum: nō qz et ipa eodē mō fit imago dei.
Manifesta est qppe aplica sentētia q in-
teriorē hoīem renouari in dei agnitiōe dclarat. se-
cūdm imaginē ei⁹ q creauit eū. cū et alio loco ait. et
si exterior hō nō corrūpit. s3 interior renouat de die
in diē. **N**eqz enī frustra. et iste hō dicit: nisi qz inest
ei nōnulla interioris similitudo.

Agenū: videam⁹ vbi sit qdā hoīs exte-
rioris interiorisqz pfiniū. **Q**uicqd ei habem⁹ in aio cōe-
cū pecore: recte adhuc dicit ad exteriorē hoīem p-
tinere. **N**ō enī solū corp⁹: hō exterior deputabit. s3
adiūcta qdā vīta sua q cōpages corpis et oēs sen-
sus vident. qd inīstruct⁹ est ad exteriora sentiēda:
quoz sensuū imagines ipe in mēoria: cū recordā-
do reuifunt: res adhuc agif ad exteriorē hoīem p-
tinēs. atqz in his oib⁹ nō distam⁹ a pecore nisi qd fi-
gura corpis nō pnt s3 erecti sum⁹. **Q**ua in re admo-
nemur ab eo q nos fecit ne meliore nrī parte: idest
aia: siles pecorib⁹ simus. a qd corpis erectiōe dī-
stam⁹. nō vt in ea q sublimia sūt in corpib⁹ aīm pī-
ciam⁹. **N**ā vel in talib⁹ qetē volūtatis appetere p-
sternere ē aīm. **S**ed sicut corp⁹ ad ea q sūt excelsa
corporū: idest ad celestia naturaliter erectū est: sic
anim⁹ q substantia spiritalis est: ad ea q sūt in spirita-
libus excelsa erigēd⁹ est: nō elatiōe supbie. sed pie-
tate iustitie. **P**ossūt autē et pecora sentire p corpis
sensus extrinsec⁹ corpalia. et ea mēorie fixa remi-
nisci. atqz in eis appetere cōducibilia fugere incō-
moda. **V**erū ea notare nō solū naturaliter apta: s3
etiā de industria mēorie pmedata retinere: et i obli-
uionē tamēqz vel labētia recordādo atqz cogitan-
do rursus impmere: hec atqz huiusmōi qzuis insen-
sibilib⁹ atqz in eis q nō aīm p sensū corpis traxit
agant atqz xsent: nō sūt tñ ratiōis expcī. nec hoī-
bus pecorib⁹qz p mūta. sed sublimioris ratiōis ē
iudicare de istis corpali⁹ scdm ratiōes incorpales
et sempitnas. q nī supza mēte hūanā essent incō-
mutabiles pfecto nō essent: atqz his nī subūgere
tur aliqd nīm. nō scdm eas possem⁹ de corpali⁹
iudicare. **I**udicam⁹ autē de corpali⁹ ex ratiōe dī-
uisionū atqz figuraz: quanqz incōmutabiliter ma-
nere mens nouit.

Paulus apl⁹ interiorē hoīem p spū mētis: ex-
teriorē vero in corpe atqz ista mortali vīta vult itel-

ligi: nō tñ vtrūqz hōy simul duos hoīes eū dixisse. **D**e hoīe in
aliqū in ei⁹ lris legif. s3 vñ quē totū de fecerit. id ē
et id qd interi⁹ est. et id qd exteri⁹: sed est ad imagi-
nē suā nō fecit: nisi scdm id qd interi⁹ est. nō solū in-
corporeū. vey etiā rationale. qd pecorib⁹ nō inest.
Nō itaqz vñ hoīem fecit. ad imaginē suā: et aliter
fecit nō ad imaginē suā: sed qz hoc vtrūqz interi⁹. et
exteri⁹ sūt vñ hō est: hūc vñ hoīes ad imaginē suā
fecit. nō scd3 id qd habet corp⁹ corpaleqz vitā: s3 se-
cundū id qd habet rationale mētē: qua cognoscat
deū. et oib⁹ irrationabilib⁹ eadē ratiōis excellētia
pponat. **V**eterē autē hoīem nihil aliud apl⁹ quā vī-
tā veterē dicit. q in pctō est: in q scdm adā vīuit. de
q dicit. **P**er vñ hoīem pctm itrauit in mūdū. et p
pctm mors: et ita in oēs hoīes ptrāsit. in quo oēs
peccauerūt. **E**rgo tot⁹ ille hō: idest et interiorē et ex-
teriorē sui pte inueterauit. ppter pctm: et pene mor-
talitatis addit⁹ est. **R**enouat autē nūc scdm iterio-
rē hoīem vbi scdm sui creatoris imaginē reforma-
tur. exuēs se iniusticiā. hoc ē veterē hoīem: et indu-
ens iustitiā. hoc est nouū hoīem. **E**t autē cū resur-
get corp⁹ spiritale qd seminat aiale etiā exterior p-
cipiet celestis hitudinis dignitatē: vt totū qd crea-
tū est recreet. et totū qd factū est reficiat: illo recreā-
te qui creauit. et reficiēte qui fecit.

In corpe adhuc mortali renouatio vite ichoaf.
a fide q credif in eū q iustificat impiū / bonisqz mo-
rib⁹ augef. et roborat de die in diē. cū mag⁹ mag⁹
q renouat interior hō corp⁹. hō tanqz hō exterior:
quāto ē hec vīta dīturnior mag⁹ mag⁹qz corru-
pit. vel etate. vel morbo vel varijs afflictatiōib⁹ do-
nec veniat ad vltimā q ab oib⁹ mors vocat⁹: ei⁹ autē
resurrectio differet in finē. cū et ipsa iustificatio nra
pficiet ineffabiliter. **E**t enī siles ei erimus: qm vī-
debim⁹ eū sicuti est. **P**ūc vero qdū corp⁹ qd cor-
rumpit aggrauat aiam: et vīta hūana sup terrā to-
ta tentatio est: nō iustificabit in cōspectu ei⁹ oīs vī-
uens: in pparatiōe iustitie q equabunt angelis. et glie
que reuelabit in nobis.

Ista renouatio nō momēto vno fit ipius cōuer-
satiōis. sicut momēto vno fit illa in baptismo reno-
uata remissiōe oīm pctōz: neqz enī vel vñ qtulū
cunqz remanet qd nō remittat. **S**ed quēadmodū
aliud est carere febrib⁹. aliud ab infirmitate q febrī-
bus facta est renouescere. **I**teqz aliud est infirmitate
lū de corpe demere aliud vuln⁹ quod eo factū est
scda curatiōe sanare. **I**ta pma curatio est causam
remouere languoris. qd p oīm fit indulgētia pctōz
scda ipum sanare languorē. qd fit paulatim pī-
ciendo in renouatiōe hui⁹ imaginis. **Q**ue duo de-
monstrāt in psalmo vbi legif. **Q**ui ppiet⁹ fit oibus
inīqratib⁹ tuis: qd fit in baptismo. **D**einde sequif q
sanat oēs languores tuos. qd fit coridians accessi-
bus. cū hec imago renouat. **D**e qua re apl⁹ aptiffi-
me locut⁹ est dicens. et si exterior hō nō corrūpit: s3
interior renouat de die in diē. **R**enouamur autē in
agnitiōe dei: hoc est in iustitia et scititate veritatis.
In agnitione igit⁹ dei iustitiāqz et scititate veritatis q
de die in diē pficiendo renouat. transfert amorē a
tpalib⁹ ad eterna. a visibilib⁹ ad intelligibilia. a car-
nalib⁹ ad spiritalia: atqz ab istis cupiditate frenare
vl minere ill se charitate alligare diligēter iustit
Et enī facit: qz dīuinit⁹ adiunat. **D**ei qppe sen-
tētia ē: sine me nihil potest facere. **I**n q pfectu et
accessu tenētē mediatoris fide: cū dies vite hui⁹ vl-
tim⁹ quēqz cōpererit: pducēd⁹ ad deū quē coluit / et
ab eo pficiēd⁹: excipiet ab āgelis scis: incorruptib⁹
le corp⁹ in fine scilicet nō ad penā s3 ad glām receptu

De hoīe in
teriorē ex
teriorē qvī
uus hō est.

Uetus hō
est vet⁹ vī-
ta in pctō.
Roma. v.

Eph. iiii.

Ex libro d tri-
nitare. iiii.

1. Johan. iiii.
Sapient. ix.

ps. cxlii.

Ex libro d tri-
nitare. xiii.

De reno-
uatiōe infī-
oris hoīs
seu ymagi-
nis dei.

In baptis-
mooia pec-
cata remit-
tuntur.

ps. cii.

Renoua-
mur i agni-
tione dei
iusticia et
sanctitate
veritatis.

Ad Corinthios. Epla. ii.

6

1. Cor. xiii.

11. Cor. iii.

1. Johan. vii.

Ex libro. ii. d.

baptismo p.

uniozum.

Perfecta

nouitas

hois no fit

in baptis

Eph. iiii.

Ex libro de

vera religioe

hois inte

rioris eta

tes. vii.

Prima.

Secunda.

Tertia.

Quarta.

Quinta.

Sexta.

Septima.

Veterem

hoies sine

nouo: non

ecouerfo

bic p tota

vita agere

possumus

rus. In hac qppe imagine tunc perfecta erit si sicut
do: qm dei perfecta erit visio: de q dicit apls Paul?
Videmus nunc p speculu in enigmate: tunc aut facie ad
facie. Itē dicit. Nos aut reuelata facie glām dñi
speculātes: i eadē imaginē trāformamur de glā i
glām tāq a dñi spū: hoc ē qd fit de die in diē. in bñ
pfiētib. Apl's at iōānes vultissimū inqt nūc filij
dñi sum: nōdū appuit qd erim? Scim? qz cū appu
erit filies ei erim? qm videbim? eū sicut ē. Sic apper
tūc i ista imaginē dei fieri ei? plenā silitudinē: qm ei?
plenā pcepti visionē. In baptismo qm tota r ple
na fiat remissio pctōz: tñ si pūno tota r plena etiā
homis in etnā nouitatē mutatio fieret nō dico r in
corpe qd certe manifestū est. adhuc i veterē corru
ptionē atq i mortē tēdere: i sine postea renouādū
qm xē tota nouitas erit: sed excepto corpe si in ipso
aio qd est hō interior pfecta i baptismo nouitas fie
ret: nō dicerz apl's. Et si exterior hōis corripit: s
interior renouat de die i diē. Profecto enī qd de die
in diē adhuc renouat: nōdū totū est renouat. pde
ex hoc qd adhuc i vetustate sūt. qm iā baptizati.
ex h etiā adhuc sūt filij scil. ex h aut qd in nouitate
sūt. h est ex plēa r pfecta remissioe pctōz r qstūcū
qd illd est qd spiritaliter sapiūt ei qz pgruos mores
agūt: filij dei sūt. Intrinsec ei exuim? veterē hoies
et induim? nouū. qm r cetera qd apl's explicat: qd
fit ex veterē hoiem r idū nouū qd scdm dei crea
tus ē. in iustitia r scitate vitat. et b vt faciāt iā ba
ptizātes fidelesqz adhortat qd adhuc monēdi non
essent: si hoc in baptismo iam pfecte factū esset.

Chou? hō et interior r celestis habet. et ipe pporti
one nō annis s; pfectib? distinctas qdā spirituales
etates suas: pma in vberib? vtilis historie q nutrit
exēplis. scdm iā obliuiscētē hūana r ad diuina ten
dentē. in q nō auctoritat? hūane cōtinet sinu: s; ad
sumā et incommutabile legē passib? ratiōis innititur.
Tertā iā fidetiorē. et carnalē appetitū ratiōis. ro
boze irritatē gaudetēqz intrinsec? in qdā dulcedie
cōiugali. cū aia mēti copulat et velamēto pudoris
obnubif. vt iā recte viuere nō cogat: sed etiā si oēs
cōcedāt peccare nō libeat. **Q**uartā iā idipm multo
firmi? ordinatiuqz facietē et emicātē in viz pfectū
atqz aptā r idoneū oib? et psecutiōib?. et mudi bu
ius tēpestatib? r fluctib? sustinēdis atqz frangēdis.
Quintā pacatā atqz omī pte tranquillā viuētē in opt
b? et abūdātia incommutabilis regni sūme atqz ineffa
bilis sapiētie. **S**extā oimodo imitatiois in etnā vi
tā: et vsqz ad totā obliuionē vite tpalis trāsefūtē pfe
cta forma. q facta est ad imaginem et silitudinē dei
Septima enī iā qes eterna est: r nullis etatib? di
stinguēda btitudo ppetua. **E**t ei finis veteri hois
mors est: sic finis noui hois vita etna. Ille nāqz hō
pcti est: iste iustitie. Sicut enī isti abo nullo dubitā
te ita sūt vt vni eoz. Idē veterē atqz terrenū possit
in hac tota vita vni? hō agere: nouū vero et celestē
nemo i hac vita possit nisi cū veterē. nā et ab ipso in
cipiat necesse ē. et vsqz ad visibile mortē cū illo qz
uis eo efficiētē se pfiētē pduret. sic pporiōe vni
uersū gen? hūanū cui? tanqz vni? hois vita est. ab
adā vsqz ad finē scil hui? ita sub diuine puidētie le
gib? administrat vt in duo gñā distributū appeat
quoz in vno est turba ipsoz treni hois imaginē ab
inīcio scil. vsqz ad finē gerētū: in altero series ppli
vni deo dediti. Sed ab adā vsqz ad iōāne baptistā
terreni hois vitā gerēs. fuill qdā iustitia cui? histo
riā vet? testamētū vocāt: qsi terrenū pollicēs regnū
q tota nihil ē aliud qz imago noui ppli. r noui testa
mētī. pollicētis regnū celoz cui? ppli vita interim

tpalis incipit a dñi aduētū. in hūilitate vsqz ad diē
iudicij. qm in claritate vērur? est: post qd iudiciū ve
tere hoie extincto. erit illa mutatio q angelicā vitā
pollicet. Id enī qd in pñti est momētaneū. et leue
tribulatiois nre. supra modū in sublimitate eternū
glie pōdus opat in nob. nō contēplātib? nobis q vi
dent sed que nō vident.

Attēde te hic habere laborē: s; attēde qd ille re
quie pollicet. Nunqd cogitare potes? Sillā pos
ses cogitare: videres te nihil laborare ad cōpensa
tionē. Audi eū q illud ex pte cernebat: q dixit nunc
scio ex pte qd ait apl's. Etenī qd est ad pñs tpale r
leue tribulatiois nre: iuxta icredibile modū etnū
pōd? glie opat nob. Quid ē eternū glie pōd? opat
nob? Quib? opat? Hō respiciētib? q vident: s; q nō
vident. Que enī vident tpalia sūt: q aut nō vident
eterna. Noli esse piger laborare breuiter r gaude
re icessabiliter. Dec ē requies sempiterna. Sine fine
erit requies ista. sine fine erit gaudiū hoc: sine fine
erit leticia ista. sine fine erit incorruptio vita eterna
habeb requie: q nō habebit finē. Quāto labore di
gna est requies q nō habebit finē? Si verū vis cōpa
re. et verū iudicare. etna requies eterno labore recte
emif. Verū hoc est: sed noli timere. Misericors est
deus. Si enī haberes etnū laborē: nunq puenires
ad etnā requie. Ergo vt aliqñ puenias ad id quod
emis. nō in etnū laborādū est. nō qz nō valet rati. s;
vt possideat qd emis. Digna est qdē labore emip
petuo: sed necesse est vt labore tpali emat. Decies
cētena milia annoz in labore qd valēt? Decies cē
tena milia annoz finē habēt: qd tibi dabo dicit deus
nō habebit finē. Qualis mia dei. Hō dicit decies
cētena milia annoz labora. nō dicit vel mille ānos
labora. nō dicit qngētos ānos labora: cū vltis la
bora in paucis ānis. Vnde requies erit: et finē nō ha
bebit. Vex ē ergo qd dicit apl's. Etenī qd est ad p
sens tpale r leue tribulatiois nre iuxta icredibile
modū. etnū glie pōd? opat nob. Ecce qstū pñti da
m. Quodā mō vñā filiū ad accipiēdos thesauros
sepitmos: filiūqz labori ad requie icredibile. Que ei
vident tpalia sūt: q aut nō vident etna sūt. Epiano
causa recte gaudēdū pñs scil sed futurū est: et
ita est vt dū tpalib? ne obsint etnis. r in via p quā
pigrini ambulāt. hoc placeat qd ducit ad patriam

Capitulum quintum.

Cum enī qm si terrestris
dom? nra hui? habitatio
nis dissoluat q edificati
onē ex deo habemus do
mū nō manufactā eternā

in celis. Nā r in hoc igemiscim? habita
tionē nram q de celo est supindui cupiē
tes. si tamē vestiti r nō nudi iueniamur.

Dicor enī oim creatura est qdā sapiētia: qz
creata est mēs rationalis et intellectual
caste ciuitatis tue: mēs nre q sursum est
et libera est. et eterna est in celis. Quib?
celis. nisi q te laudāt celi celoz? Qz hoc est. et celi
celi dñi: et si nō inuenim? tēp? ante illā. qz et creatu
rā tpis antecedis. q pñoz oim creatura est. ante illaz
tñ est ipi? creatoris etnitas a quo facta sūp sit exoz
diū qm nō tpis qz nōdū erat tēp? ipi? in cōditio
nis sue. Vnde ita est abste deo nro. vt aliud plane
sit qz tu: r nō idipm. et si nō solū ante illā. sed nec in
illa iuenim? tps. et qz est idonea faciē tuā sem pvt
dere: nec vsqz deflectit ab ea quo fit. vt nulla tēta

Ex tractam
pñti.
Reques ce
lestis supe
rat labore
in terris.
11. Cor. xiii.
Quib? eter
nū glie pō
dus opet
tribulatio.
Reques
sempitna
pmedatio

Ex lib. sentē
tiar. p pñti.
Epiano
gaudiū.

Ex lib. cōfess
onum. vii.
Domus
eternae laus
pñti. pñti.
pñti.

Capitulum. v. Jo. cxxviii

tionem variet inest et in ipsa mutabilitas. Unde tene
bre sciet et frigescent nisi amore grati tibi heres tunc
semper merides luceret et ferueret ex te. **D**omus lu
minosa et speciosa dilexi decorum tuum. et locum habita
tionis glorie domini mei: fabricator et possessoris tui. **T**
ibi suspiret pegrinatio mea. et dicam ei qui fecit te. ut
possideat. et me in te: qui fecit et me. Erravi sicut o
vis perditus: sed in huius pastoris mei. structoris tui
spero me reportari tibi. et ne ista domus dei. non quod
deo coeterna sed in secundum modum suum eterna in celis. ubi
vices temporis frustra quoniam non inveniuntur. Supgre
ditur tamen distinctione et omne spatium etatis volubili
ter: cui semper inherere deo bonum est.

Si possem aliter puenire ad christum. id est ad vi
tam eternam quam vellet mori: Naturam quippe nesciam. id est
confortium quodam anime et corporis. et quodam in his duo
bus familiaritate conglutinationis atque paginis ex
ponens quodam loco apostolus ait. Habere nos domum non
manufactam in celis eternam. id est immortalitatem prepara
tam nobis quam induendi sumus in fine cum resurrexerimus a
mortuis. et ait. In quo nolumus expoliari sed supue
stiri: ut absorbeatur mortale a vita. Si fieri possit sic
vellemus fieri immortales ut iam veniret ipsa immortalitas.
et modo sicut sumus mutaretur nos: ut mortale hoc
nunc a vita absorberetur. non post mortem corpus ponere
tur. ut in fine iterum reciperetur. Quamvis ergo a malis ad
bona transeamus. tamen ipse transitus aliquotum amarum est: et
habet felicitatem quod dederit domino in passione iudici. Habet
acrem quodam tolerandam. quod ostendunt qui cum aceto potauerunt
Nam et qui sumus in hoc tabernaculo inge
muscimus grauatim. eo quod nolumus expoliari
sed supuestiri ut absorbeatur quod mortale
est a vita.

Aggravamur ergo corruptibilis corpe. et
ipsius aggravationis causam non naturam
substantiamque corporis sed eius corruptionem
scilicet. nolumus corpe spoliari. sed eius im
mortalitatem vestiri: quod et tunc erit. Sed quod cor
ruptibile non erit: non quodam aggrauat ergo nunc animam
corruptibile corpe: et deponit terna habitatio sensum
multa cogitare. Verum quod omnia mala anime ex corpe
putat accidisse: in errore sunt. Nam corruptio corporis
quod aggrauat animam non potest prima causa: sed pena: nec
caro corruptibilis animam peccatricem sed anima pecca
trix fecit esse corruptibilem carnem. ex qua corruptione
carnis. licet existat quodam icitamenta vitioque ipsa desi
deria vitiosa: non tamen omnia vitia iniqua vitia sunt car
ni. ne ab his omnibus purgetur diabolus qui non habet carnem
Ingemiscimus grauatim: sub sarcina scilicet corru
ptibilis carnis: ingemiscimus grauatim. Si ingemiscimus
libenter pone sarcinam istam. Certe ingemiscere se dixit
sub hoc onere quodam si dixit sub sarcina corruptibilis
corporis. Vide utrum velit hoc onere spoliari: sub quo
grauatur sub quo ingemiscit. Non hoc sequitur. Sed quod
ait. In quo nolumus expoliari. Vocem nature: pressio
nem pene. Graue corpe est. onerosum corpe est: corrupti
bile corpe est. Semper sub illo: et libenter deserit. Non
lumus inquit expoliari. Sic remansit est gemens: Et si
ingemiscimus quatuor: quare spoliari non vis? Non inquit. Vi
de quod sequitur. Nolumus expoliari: sed supuestiri. Sub
terna tunica gemo: ad celestem festino. Illa volo ac
cipe: istam nolo ponere: in quo nolumus expoliari. sed sup
uestiri. Ergo Paule intelligas te. Quid dicis. Fiet
iuria tanto illi vestimento celesti. ut velat tibi super hos
panos mortalitatis et corruptionis ut si sit inferi illud
superi. Si inferi illud exteri? Absit inquit. Non sic dico
non sic dico. Nolo expoliari sed supuestiri: non tamen ut

sub corruptione maneat corruptio sed ut absorbeatur
mortale a vita. Bene exclamasti: quod scripturas nosti.
Sed ne aliquis ignarus scripturarum verba mea putet subse
cuta. Pauli verba sunt: omnia ista apostolica verba sunt. Inge
muscimus grauatim in quo nolumus spoliari. sed supuestiri
ut absorbeatur mortale a vita. Unde quod alibi tenet
de resurrectione corporis loquens. Oportet corrupti
bile induere incorruptionem: et mortale induere im
mortalitatem. Tunc fiet primo quod scriptum est. Absorpta est
mors in victoria. Quod alio loco ait. ut absorbeatur mor
tale a vita. In isto loco absorpta est mors in victoria.
Nunc mors non infra non supra: non intra non extra. Ab
sorpta est ei mors in victoria. Ubi est mors peritio tua.

Salua fecisti de necessitatibus animam meam. Quid
iam dicam de necessitate ipsius mortalitatis? Mori ne
cesse est: et nemo vult quod necesse est. Dura necessitas
nolle quod non potes vitare. Nam si fieri posset nolle
in vitis mori et effici quod angelus vellemus: sed commuta
tio quodam non morte sic dicit apostolus. Atqui qui sumus in
hac habitatio ingemiscimus grauatim eo quod nolumus spo
liari. sed supuestiri. Quid nolumus puenire ad regnum dei:
sed per mortem nolumus.

Mortis diem omnes quodam affuturum scilicet: et eum tamen omnes
aut pene omnes differre conantur: etiam qui post mortem bea
ti se credunt esse victuros. Tanta habet vim carnis et
anime dulce confortium. Nemo enim unquam carnem suam odio
habuit. et propterea non vult animam vel ad tempus ab eis etiam
infirmitate discedere: quousque ea se sine infirmitate line
ternum receptum esse confidat. Proinde mente fuit le
gi dei. carne autem trahens desideria potest quod obedi
ret apostolus: metus quodam ratione percipit homo potest dissol
ui et eum cum christo: sed id sensu carnis recusat et refugit
et si fieri possit non vult expoliari: sed supuestiri. ut ab
sorbeatur mortale a vita id est ut ab infirmitate ad imor
talitatem etiam ipsum corpe sine morte media transferat.

Vide duas mortes: unam temporalem eademque primam alte
ram sempiternam: eademque secundam. Prima mors omnibus prepa
rata est: secundam solis malis ipsis infidelibus. blasphemis
et quodam aliud sane doctrine aduersariis. Intende pro
ne tibi istas duas mortes. Si fieri poterit. abas non vis
pati. Scio vivere amas: mori non vis. et de hac vita
in aliam vitam sic transire velles. ut non mortuus resurge
res. sed vivus in melius mutareris. Hoc velles. Non habet
humani affectus: hoc ipsa anima nescio quod habet in vo
luntate et cupiditate. quoniam diligendo vitam odere mortem:
et quoniam carnem suam non odit. nec ipsi vult accidere quod
odit. Nemo enim unquam carnem suam odio habet. Huius affe
ctus ostendit apostolus: ubi ait. Per rationem habemus ex deo:
domum non manufactam eternam in celis. Etenim in hoc inge
muscimus habitaculum nunc quod de celo est superindui cupi
entes: in quo nolumus inquit expoliari. sed supuestiri. ut
absorbeatur mortale a vita. Non vis expoliari: sed spo
liandus es: hoc tamen agas oportet. ut spoliatus per mortem
carneam tunicam inueniaris induatur lorica fidei: hoc enim
secutus adiuungit. Si tamen et induatur. non nudi inueniamur.
Nam prima mors spoliatura est carne iterum sepo
nenda et suo tempore recipienda.

Cum gratiam videri in domino iesu christo promedans. visus
ad illud veniret. idumetum iusticie fidei. quo idumetum non
nudi inueniamur. et propter hoc inquit ingemiscimus morta
litate preguamur. habitaculum nunc quod de celo est. superindui cupi
entes. ut absorbeatur mortale a vita. vide quod adiuungat
Qui autem opatus est nos inquit in hoc ipsum
deus: qui dedit nobis pignus spiritus. Non omnia in
celo habemus: cendi vires: ibi autem sine hoste villo externo et interno
ineffabili ac sempiterna pace perfruemur. Quisquis ergo omnia
quodam ibi habenda sunt hic vult habere: fide se indicat non bre
bere in terra

ps. lxxv.

ps. cxviii.

ps. lxxii.

Ex tractatu
pl. lxxii.

Mors est
geda: quia
via est ad
christum.

Transitus
ad bona a
marus est.

Ex libro de ci
uitate dei. xlii
ca. ii. et iii.

Sapientia. ix.

Corruptio
corpis non
est pena
potest prima causa

Ex sermone
beati apostoli
Pauli
Ingemiscimus
sub
onere cor
poris non vult
expoliari
sed supuestiri

ci

1. Cor. xv.

1. Cor. xv.

Ex tractatu
pl. lxx.

Mori ne
cesse est et ne
mo vult.

Ex lib. de gra
tione testamenti
Mortis diem
omnes fere
differre co
nantur etiam
qui se saluari
sperant.
Roma. viii.
phil. i.

o

Ex sermone
de amore dei et
amore seculi
Mors du
plex.

Mori re
culamus.

Eph. v.

Ex libro de
baptismo p
uulorum.

Non omnia in
celo habemus
da debemus
velle ha
bere in terra

Ad Corinthios. Epistola. ii.

a

Audētes igitur semp et sciētes : quoniā dū sum⁹ in corpore peregrinamur a dñō. Per fidē enī ambulamus: et nō p speciē. Audemus autē et bonā voluntatē habemus magis peregrinari a corpore et p̄sentes esse ad dominū et ideo contēdim⁹ siue absentes siue p̄sentes placere illi.

Incom-
tabilis lu-
cis hic ve-
ritatem q̄
rēs delirat

Johan. xvi.
Roma. viii.

Quāto q̄
magis i
deū erigit
tāto maior
est.

H

Johan. i.

1. Cor. xii.

ii. Cor. xii.

Johan. xiiii.

Ex libro dñi
nitate q̄ro.

Contēpla-
tio est mer-
ces fidei.
Actu. xv.
Mathe. v.
Ps. xc.

Quiscūq; arbitrat hominī vitā istā mortālē ad huc agēri posse cōtingere. vt dimoto atq; discusso omni nubilo fantasiarū. corporaliū atq; carnaliū: serenissima incommutabilis x̄tatis luce potiat. et mēte penit⁹ a cōsuetudine vite huius alienata. illi constāter et indeclinabiliter hereat: nequāq; quid q̄rat intelligit. Credit ergo pot⁹ sublimi auctoritati minimeq; fallaci q̄dū sumus in corpore peregrināri nos a dñō. Et ambulare nos p fidē nondū p speciem. ac sic p̄seuerāter retinēs. atq; custodiēs. fidē spem. et charitatē. Intēdat i speciē ex pignore sp̄ritus sc̄i quod accepim⁹ quī nos docebit oēm veritatē: cū deus q̄ suscitauit dñm iesum xpm a mortuis. Glorificabit et mortalia corpora nostra. p inhabitantē sp̄m eius in nobis. Prius autē q̄ viuificet hoc q̄d mortuū est. ppter peccatū. pculdubio corruptibile est et aggrauat aīam. et si quādo ad vitā excedit hanc nebulā qua tegit oīs terra. idest hanc carnalē caliginē qua tegit omīs vitā terrena. tanq; rapida choroisatiōe p̄stringit: et in suā infirmitatē redit. viuētē desiderio quo rursus erigat. nec sufficiens mūdicia qua figat. Et quāto hoc quisq; magis potest. tanto maior est: q̄to aut min⁹. tanto minor. Si autē nihil adhuc tale mens hoīs expta est in qua tamē habitat xps p fidem. instare debet mīnuēdis finēdisq; cupiditatib⁹ hui⁹ seculi. moralis x̄tutis actiōe cū mediatore xpo ambulans: est qui fili⁹ dei semp est. ppter nos filiū hoīs factū vt semper p̄terna virt⁹ eius. Et diuinitas n̄re infirmitati. et mortalitati cōtēperata de n̄ro nobis in se atq; ad se faceret vitā. cū magne spei leticia fideliter teneat ne peccet. a rege christo regat. si forte peccauerit ab eodē sacerdote xpo expiet: atq; ita in actiōe bone cōuersatiōis et vite nutritis pēnis gemine dilectiōis. tanq; duab⁹ alis validis euecta terris. Ab eodē ipso xpo verbo illuminet. verbo quod in p̄ncipio erat. verbū apud deū erat. et verbū deus erat. Et si p speculū in enigmate lōge tamē sublimi⁹ ab omni similitudine corporali. Et alij q̄dē p sp̄m dat sermo sapientie. Alij p̄mo sciētie. scdm eundē sp̄m alius dīc dñō sapit alij de pectore dñi liq̄dus alij quid bibit. alij leuatus vsq; ad terciū celū ineffabilia verba audit: oēs tamē quādiū sūt in corpore peregrinātur a dñō. et oibus bone spei fidelib⁹ in libro vite scriptis seruāt q̄d dictū est. et ego diligā eū: et manifestabo ei meipm illi. [Quādiū enī sumus in corpore peregrinamur a dñō]

Et fidem enī ambulam⁹: et nō p speciē. Audēam⁹ autē et bonā voluntatē habemus magis peregrinari a corpore p̄sentes esse ad dñm: et ideo cōtēdim⁹. siue absentes siue p̄sentes placere illi.

Contēplatio quippe merces est fidei: cui mercedi p fidē corda mūdātur. sicut scriptū est: mūdās fide corda eorū. Probat autē quod illi contēplatiōi corda mūdant illa maxime sentētia. Bt̄i mundo corde quoniā ip̄i deū videbunt. Et q̄a hec est vitā eterna dicit deus in psalmis. Longitudine dierū replebo eū: et ostendā illi salutare meum.

Agnosco dñe vt possum. nīmiz illud significas: quia vt parent iste mansiōes viuere debet iust⁹ ex fide. q̄a p hāc ad speciē contēplandā parat. Beati enī mūdicores quoniā ip̄i deū videbūt: et fide mūdāt corda eorū illud in euāgelio: hoc in actib⁹ apostolorū legit. Fides autē qua eorū qui deū visu rī sūt quādiū peregrinānt corda mūdātur: q̄d nō videt credit. Nam si vides: non est fides. Credenti colligit meritū: vidēti reddit p̄missū. Et ergo dōminus: et paret locū. Et ne videat. lateat vt creditur. Tūc enī locus patet: si ex fide viuāt. Creditus desideret: vt d̄siderat⁹ habeat: desiderū dilectiōis p̄paratio est māsiois. Ita dñe: para q̄d paras. Nos enī tibi paras: et te nobis paras: quoniā locū paras. et tibi in nobis. et te in nobis.

Est illuminatio p fidē: est illuminatio p speciem. Nōdo cū peregrinamur: p fidē ambulam⁹. nondū p speciē. Ergo et iustitia nostra p fidē: et nō p speciē. Nōdo nō relinquam⁹ eam iustitiā que est ex fide: quoniā iust⁹ ex fide viuūt: sicut ait ap̄lus.

Per fidē adhuc ambulam⁹ nō per speciē: q̄dū quod nō videm⁹ speram⁹. et p patētiā expectam⁹. Quādiū enī sumus in corpore peregrinamur a dñō et in quātū inde peregrinamur. intantū nō sum⁹ in regione viuorū. Cōfidimus autē et bene arbitramur magis peregrinari a corpore et manere ad dñm. Et ideo ambulam⁹ quidē nunc. q̄a expectam⁹ adhuc redēptiōē corporis nostri. Sed cū absorpta fuerit mors in victoriā et corruptibile hoc induerit immortaliatē. null⁹ erit fletus: q̄a null⁹ lapsus: et nullus lapsus. q̄a nulla corruptiō. Et ideo iam nō ambemus placere. sed oīno placebim⁹ in conspectu dñi in regione viuorū.

Quādiū sum⁹ in corpore: peregrinamur a dñō. Et quid est peregrinamur? Per fidē enī ambulam⁹ inquit: et nō p speciē. Qui ergo peregrinat⁹ et p fidē ambulat: nondū est in patria. sed iā est in via. Qui autē nec credit: nec in patria est. nec in via. Sic ergo ambulem⁹ tanq; in via sim⁹: quia ip̄e rex patrie fact⁹ est via. Rex patrie nostre: dñs iesus xps. Et ibi ueritas: hic autē via. Quia imus: Per fidē. Quo im⁹? ad xpm. Quia imus: p xpm. Ip̄e enī dixit. Ego sū via: veritas et vitā.

Adhuc enī in ista carne. q̄dū peregrinamur a domino. ad angelos sc̄tōs qui hic vident. infantes sumus. lactādi fide. pascedi specie. Sic ei dicit ap̄lus. Quādiū sum⁹ in corpore: peregrinamur a dñō. Per fidem enī ambulam⁹. nō p speciē. Venturi sum⁹ ad speciē: que nobis sic p̄mittit p iōannē in eplā eius. Dilectissimi filij dei sum⁹: et nōdū apparuit q̄d erimus. Filij dei sum⁹. iam p grām. p fidē. p sacramentum. p sanguinē christi. p redēptiōē saluatoris: filij dei sumus. et nōdū apparuit q̄d erim⁹. Scim⁹ quia cū apparuerit similes ei erim⁹: quoniā vidēbim⁹ eū sicuti est. Ecce ad q̄d nutrīmur p̄cipiendū. comedendū. vt tamē q̄d comedit nō minuat⁹ et q̄ comedit vegetet. Incipit ergo a fide: vt pueniatur ad speciem. Via currit: patria cōuertit. In peregrinatiōe dicit aīa n̄ra: quoniā ante te est omne desiderū meū. et gemit⁹ meus a te nō est abscondit⁹. In patria vero orādī locus null⁹ erit: sed tātū laudādī. Quare orādī locus null⁹ erit? Quia nihil deest. Quod hic credit⁹: ibi videt. Quod hic separatur: ibi tenet. Quod hic petitur ibi accipit.

In quātacūq; tēporali felicitate versemur. penitere tamē nos debet huius vite. vt ad finē incorruptionē tota aueritate curram⁹. Inde est enī q̄d etiā ap̄lus ait. Quādiū sum⁹ in corpore: peregrinamur

Ex trac. euā-
gelij p̄m iōā.
leviti.
Mathe. v.
Actu. xv.

Paratro-
gat de⁹ nō
bis locū.

Ex trac. iiii.
ep̄le iōānis.

Roma. i.

Ex tractatu.
p̄m. xvii.
Roma. viii.
Ex tractatu
p̄i. xxi.
Peregrin-
namur in
corpore.

Dee. xlii.
i. Cor. xv. 1

p̄a. xlii.
Ex tractatu
p̄i. xxi.
Peregrin-
nari q̄d sit.

Johan. xlii.

Ex fmōe de
verbia euā-
gelij. i. xxi.

i. Johan. iiii.
Filij dei
quō hic su-
mus.

i. Joan. iiii.

p̄a. xxvii.
In patria
nō est oran-
dis locus.

Ex libro de
penitētia.

a dño. Per fidē enī ambulam⁹ non p speciē. Quis
 g festinat atq; optat ad patriā remeare ⁊ illā speci
 em q̄ est facie ad faciē pteplari nisi quē pegrinatio
 nis sue penituerit. ex q̄ dolore penitētie etiā vox il
 la miserabil' erūpit ⁊ sonat. heu me qm̄ pegrinatio
 mea lōginq; facta ē. Et ne putes nondū fidelē ista
 loq; vide qd sequat. Inhabitaui cū tabernacul' ce
 dar: cū his q̄ oderūt pacē erā pacific⁹. cū loquerer
 eis. expugnabāt me valde. Nō solū hoīs fidel' sed
 etiā euangelistē firmissimū. ⁊ martyris fortissimū
 hec xba sunt. Sic g magna ⁊ pfecta locūditas:
 tūc plenū gaudiū: vbi nō iā spes lactat sed res nu
 trit. Nō etiā nūc anteq; res ipa veniat nob. anteq;
 nos ad rē ipam veniam⁹ locūdemur in dño. Neq;
 enī quā locūditatē habet spes: cū postea erit res
 Et in istis tpalib⁹ reb⁹ locūditatē non dñi sed se
 culi. nō nullā multi amāt. ⁊ ad ea q̄ amant nondū p
 uenerūt. ⁊ tñ ardor in spe currit. rem nōdum tenet.
 Verbigra. Amas pecuniā: non amares si nō spe
 rares. Amas vxorē non ductā: sed ad huc ducēdā
 ⁊ forte ducēdā amat: ducta odio habet. Quare b⁹
 qz non talis apparuit ducta: q̄lis ab aio pingebat
 ducenda. De aut non vilescit p̄sens: amat absens
 Quātūcūq; enī sibi mēs hūana exaggerauerit bo
 nū qd deus est: min⁹ agit. ⁊ valde infra est. Et ne
 cesse est plus inueniat adeptio: q̄ formabat cogi
 tatio. Plus g amabim⁹ cum viderim⁹ si potuim⁹
 amare ⁊ anteq; videremus.

Claus fidei est non vīsa credere: p̄mū erit cre
 ditor adeptio gaudere. Inter tēporalia atq; ef
 na hoc interest: qd t̄pale aliqd plus diligit anteq;
 habeat. vilescit aut cū aduerit. Nō enī satiat ani
 mā: nisi incorruptibilis gaudiū. vera ⁊ certa eterni
 tas. Eternū vero ardenti⁹ diligit adeptū. quā desi
 deratū. Nemo enī plus de illo existimat quā se ha
 bet: vt fiat vilius. qz speratū est ampli⁹. Sed tāta
 ibi est excellētia: vt multo plus adepra sit charitas
 quā vel fides credit vel spes desiderat.

Dēs enī nos manifestari oportet. ante
 tribunal xpī: vt referat vnusquisq; ppria
 corporis: put gessit: siue bonū siue malū.

Aciēda est g iustitia q̄ nobis p̄sit in po
 stē: qm̄ recipiet qsq; scdm ea q̄ p corp⁹
 gessit. siue bonū. siue malū. Per corp⁹
 q̄ppe ibi dixit apl⁹: p tps q̄ qd vixit in
 corpe. Neq; enī si qd maligna mēte. atq; impia co
 gitatioe blasphemet neq; id vllis membrīs corporis
 opet. ideo nō erit rē: qz id non motu corporis gessit:
 cū b⁹ p illud tps gesserit. q̄ gessit ⁊ corpus.

Hic oē meritū p̄pā: q̄ possit post hanc vitā rele
 uari q̄spia v̄l grauari. Nemo aut se p̄sumat qd hic
 neglexit cū obierit dñm pmereri. Nō g ista q̄ p de
 fūctis p̄mēdādīs frēqntat ecclia illi aplice sūt ad
 uersa siue q̄ dictū est. oēs enī nos astabim⁹ aū tri
 bunal xpī. vt referat vnusquisq; p̄m ea q̄ p corp⁹ ges
 sit: siue bonū siue malū: qz etiā b⁹ meritū sibi qsq;
 dū in corpe viueret p̄pauit. vt ei possint ista pdesse
 Nō enī oib⁹ p̄sūt. Et qre nō oib⁹ p̄sūt nisi p diffe
 rētiā vite. quā qsq; gessit in corpe: Quā g sacrificia
 siue altaris siue q̄rucūq; elemosynaz p baptisat⁹
 defūctis oib⁹ offerunt. p valde bonis grāz actio
 nes sūt: p nō valde mal' p̄piciatōes sūt: p valde
 mal' etiā si nulla sūt admitta mortuoz q̄lescūq; vi
 uoz p̄solatōes sunt. Quib⁹ aut p̄sūt: aut ad b⁹ pro
 sunt. vt sit eis plēa remissio. aut certe vt tolerabili
 or fiat ipsa damnatio.

Dēs astabim⁹ aū tribunal xpī. vt referat vnus

qsq; p̄m ea q̄ p corp⁹ gessit: non scdm ea q̄ si diuti⁹
 viueret gestur⁹ fuit. siue bonū siue malū. Scimus
 etiā puulos p̄m ea q̄ p corp⁹ gesserūt recepturos v̄l
 bonū vel malū. Gesserūt aut nō p seipos. s; p eos q̄
 bus p illis rēdētib⁹. ⁊ renūciare diabolo dicunt. ⁊
 credere in deū. vñ ⁊ i nūero fidelīū p̄putant. p̄tine
 tes ad finem dñi dicētis. q̄ crediderūt ⁊ baptizatus
 fuerit salu⁹ erit. Propt qd ⁊ illis q̄ b sacramētū nō
 accipit: ptingit qd sequit. Qui aut non crediderit
 p̄denabit. Tñ i ipi sicut dixi. si i illa pua etate mo
 riunt. vñq; scdm ea q̄ p corp⁹ gesserūt. i. tpe q̄ in cor
 pe fuerūt. qm̄ p corda ⁊ ora gestatū crediderūt. vel
 nō crediderūt qm̄ baptisati v̄l non baptisati sunt qm̄
 carnē xpī māducauerūt vel nō māducauerūt. qm̄ sū
 guinē biberūt. vel nō biberūt. scdm g hec q̄ p corp⁹
 gesserūt: nō p̄m ea q̄ si diu h viuerēt. gesturi fuerant
 iudicantur.

Frustra sibi hō post b corp⁹ p̄mittit: qd in hoc
 corpore comparare neglexit.

Sciētes ergo timorē dñi homib⁹ suade
 mus: deo aut māifesti sum⁹. Spero aut
 ⁊ in p̄sciētīs v̄ris māifestos nos eē. Nō
 itēz cōmēdam⁹ nos vobis: s; occasione
 dam⁹ vobis glādi p nobis: vt habeat⁹
 ad eos q̄ in facie glānt ⁊ non in corde.

Nemo deo suadet: qz māifesta sūt illi oia: s; hōi
 bus ille bñ suadet. q̄ nō se placere illis vult: s; ipaz
 quam suadet veritatem.

Sive enī mēte excedim⁹ deo: siue sobri⁹
 sum⁹ vobis. Charitas ei xpī vrget nos

Videbit⁹ celū aptū: ⁊ angelos ascēdentes ⁊ de
 scēdētes supra filiū hoīs. Audi vno loco ipm apl⁹
 ascēdētē ⁊ descēdētē in vna snia. Sive enī mēte ex
 cessim⁹ deo: siue t̄pātes sum⁹ vob. Quid ē mēte ex
 cessim⁹ deo: vt illa videam⁹: q̄ nō licet hōi loq. qd
 est t̄pātes sum⁹ vob. Nō inqd iudicauī me scire ali
 qd int vos nisi ipm xpī. ⁊ hūc crucifixum. Si t̄pē
 dñs ascēdit ⁊ descēdit: māifestū est qz p̄dicatores
 ipi ascēdit imitatioe: descēdit p̄dicatōe.

Extra hūc est grecū. latine q̄tū dat intelligi.
 xbo vno exponi pōt: si dicat excessus. Excessus
 aut: pprie solet extasis dici. In excessu hō mētis.
 duo itelligunt. aut pauor aut intētio ad supna: ita
 vt qdāmō de mēoria labant inferna. In hac exta
 si fuerūt oēs sc̄ti: qd archana dei mūdū istū exce
 dētia reuelata sūt. De h mētis excessu. i. extasi. pau
 lus cū loqrēt seipm̄ insinuās ait. Sive enī mēte ex
 cessim⁹ deo: siue t̄pātes sum⁹ vob. Charitas enī
 xpī cōpellit nos: b est si ea tñ agere vellem⁹ et ea
 tñ pteplari. q̄ mētis excessu p̄uemur: vobiscū nō es
 sem⁹: s; essem⁹ in supnis tāq; in p̄tēpt⁹ vob. Et qm̄
 vos ad illa supiora. ⁊ itētorā infirmo passu seqre
 minī nisi rursus p̄pellēte nos charitate xpī. q̄ cū i
 forma dei eēt. nō rapinā arbitrat⁹ est. eē eq̄lis deo.
 sed semetipm̄ exinanīuit formā serui accipies p̄si
 derem⁹ nos eē seruos. ⁊ nō ingrati ei a q̄ accepim⁹
 altiora p̄pt eos q̄ infirmī sūt: non p̄tēnam⁹ inferio
 ra. ⁊ tēporemus nos eis q̄ nō p̄nt nobiscū videre sub
 limia: b g ē: siue mēte excessim⁹ deo. Ille enī videt
 qd nos videm⁹ in mētis excessu: ille sol⁹ reuelat se
 creta sua. Ille q̄ppe b loquit. q̄ se dicit arreptū eē
 ⁊ ablatū in tertiu celū: ⁊ audisse ineffabilia xba. q̄
 nō licet hōi loq. Tāt⁹ aut fuit ille mētis excessus:
 vt diceret siue i corpe siue ex corp⁹ nescio de⁹ scit:
 Sive inqd mēte excessim⁹ deo: siue tēpātes
 sum⁹ vobis. Qd ait mēte excessim⁹ deo: vos cape

Mar. xix.

Ex libro sen
tētiar. p̄spt.In expōe ept
stole ad gala.Extract. vii.
euāge. p̄m to
hannē.
Johan. i.ii. Cor. xii.
i. Cor. ii.Ex tractatu
pi. xxx.
Extasis
quid sit.
Excessus
mentis.

Phil. ii.

ii. Cor. xii.

Ibidem.

Ex tractatu
pi. cii.

Ad Corinthios Epistola. ii.

a

p. ciii.

Spirituales
non debent
aspernari
carnales.

Johan. i.
Ex tractatu
p. ciii.
Cadere et
descendere.

h. Cor. xii.

Quid est
perantes
seu sobrios
esse alios.

B

Ex libro de
causis
dubus.
i. petri. ii.
De qd ho
mini pster.

Phil. ii.
i. Cor. ix.

i. Testa. ii.

Galline se-
dultitas.

Charitas
augmētū.

Ex libro de
vitate dei. xx

non potestis. **E**xcessim? enim oia ista carnalia. Vos
adhuc carnales estis. Deo q̄ mēte excessim? et qd
videm? cū mēte excedim? effari nō possum? Ibi
enī audiuit ineffabilia xba. q̄ nō licet hoi loq̄. Quid
ḡ inquit illi carnales. nos nō rigabimur. ad nos nō
hil pūctet. Et quō emittit fontes in puallib? Et
quō int̄ mediū mōtū p̄rāsibūt aq̄? Ad b̄ ḡ p̄riet: si
ue tp̄ates sum? vob. **U**n̄ b̄: Quē imitāt? Charitas
iq̄t xpi p̄pellit nos. Tu p̄iceps xbi et si hodie sp̄i
tal. heri carnal. ad carnales dedignaris descendere
cū ipm̄ xbi caro factū sit et habitaret in nob̄.
Quā aut̄ int̄est int̄ descendere et cadere: nā qz ce-
cidit Adā: ideo descendit xps. Ille cecidit. Ille des-
cendit. Ille cecidit sup̄bia. ille descendit mia. Nō aut̄
ipse sol? descendit. Qd̄e ipse sol? de celo descendit. sz
multi imitātes eū sc̄i descendit ad nos et descendit
ad nos. Nā i qdā altitudie cordis habitabat ap̄s
cū diceret. Siue enī mēte excessim? deo. Jā quod
mēte excesserat: deo excesserat. Excedēs enī mē-
te oēm hūanā fragilitatē. oēm sc̄i tp̄alitātē. oia q̄
cūqz nascēdo et occidēdo. vanescūt trāsēūtia. habi-
tabat corde in qdā ineffabili p̄rēplatiōe quātū po-
terat. de q̄ dicit qd̄ audiuit ineffabilia xba q̄ nō licet
hoi loq̄: sz tibi illa loq̄ nō posset. Ipe aut̄ videre il-
la vtiqz posset: q̄ tibi loq̄ nō posset. Itaqz si semp
manere vellet in eo qd̄ videbat et loq̄ nō poterat:
te nō leuaret vbi et tu posses videre. Quid aut̄ fecit
descendit. Nā ibi ait. Siue enī mēte excessim? deo:
siue tp̄ates sum? vob. Quid est tp̄ates sum? Sic lo-
q̄mur vt cape possit: qz et xps talē se fecit nascēdo
et patiedo: vt possent d̄ illo hoies loq̄: qz d̄ hoie hō
facile loquit de deo qm̄ hō loquit sic quō est deus?
Hō aut̄ de hoie facile loquit. Et ḡ magni descēde-
rēt ad puos et nō illis tū loq̄rent nisi magni: ipse q̄
magn? erat fact? ē pu? vt d̄ illo magni quis loq̄rēt
Cogitem? qd̄ nob̄ p̄rogatū sit ab illo. qd̄ demon-
strauit nob̄ exēplū: vt seq̄mur vestigia ei? Quātū
vis enī differat articlata vox n̄ra ab itelligētie n̄re
viuacitate. lōge differētior ē mortalitas carnis ab
eq̄litate dei. Et tū cū in eadē forma eēt: semet ipm̄
extinguit formā seruī accipiēs: et ceta vsqz ad mor-
tē crucis. Quā ob causā nisi qz fact? ē infirmis. infir-
mus: vt infirmos lucrificaret? Audi ei? imitatorē?
alibi etiā dicētē. Siue enī mēte excessim? deo siue
tp̄ates sum? vob. Charitas enī xpi p̄pellit nos: in-
dicātes b̄ qz vn? p oib? mortu? est. Quō enī parus
eēt ipēdi p aiab? eoz si eū p̄geret inclinari ad au-
res eoz. Hinc ḡ fact? ē puul? i medio n̄m: itaqz nu-
trix fouēs filios suos. Nō enī delectat nisi amor in
uitet. decurtata et mutilata xba imurmurare. et tū
optat hoies habere infātes. qb? id exhibeat: et sua
ui? ē. m̄fī minuta mansa inspuere puo filio quā ipa
mādere et deuorare grādiora. Nō ḡ recedat d̄ cor-
pore etiā cogitatio galline illi? q̄ lāguidul plumis
teneros fet? optit: et susurrātes pullos cū fracta vo-
ce aduocat. cui? blādas alas refugietes sup̄bi. p̄da
fuit alitib?. Si enī intellect? delectat i penetratib?
sincerissimis. h̄ etiā itelligere delectet. quō chari-
tas q̄nto officiosi? descendit in infima tāto robustius
recurrīt in itima p bonā p̄ciam: nihil q̄redo ab eis
ad q̄s descendit p̄ter eoz sempiternā salutem.
Estimātes hoc qm̄ vn? p oib? mortu?
est ergo oēs mortui sūt: et p oib? mortu? ē
xps: vt et q̄ viuūt iā nō sibi viuāt: sz ei q̄ p
ipsis mortuus est et resurrexit.
Quō itaqz mortui sūt in p̄ctis nemie. p̄sus ex-
pto siue originalib? siue etiā volūtate additis vel

ignorado vel sciēdo nec faciēdo qd̄ iustū ē. Et p oī **M**ortui
bus mortuis. viu? mortu? ē viu? i. nullū hīs oīno
p̄ctū. vt q̄ p remissionē p̄ctōz viuūt. iā non sibi vi-
uāt. sz ei q̄ p oib? mortu? est. p̄p̄ p̄ctā n̄ra. et resur-
rexit. p̄p̄ iustificatōez n̄ram: vt credētes i eū: q̄ iu-
stificati. ad p̄mā resurrectionē q̄ nūc ē p̄tere possim?
Charitas erga nos dei tm̄ appuit: et eluxit indi-
ciū. vt filiū suū vnigēitū mitteret. q̄ p nob̄ moreret
xpm̄: vt et q̄ viuūt iā nō sibi viuāt. sz ei q̄ p ip̄is mor-
tuus est et resurrexit.
Debet enī vitabūana in se deficere. in xpo p̄fi-
cere vt q̄ viuūt iā nō sibi viuāt. sz ei q̄ p oib? mor-
tu? est. et resurrexit: et dicat vnusqz n̄m qd̄ dicit
ap̄s. **E**stuo aut̄ iā nō ego: viuūt vero in me xps.
Et aia mea ip̄i viuūt. Ipi vtiqz nō sibi: sicut sup̄
bozū puato suo bono letatiū. et a cōi oīm bono qd̄
de? ē inani electiōe resiliētū. Hoc vtiqz deuitem?
et cōi poti? xō oīm bono p̄fuit. quā puato n̄ro gau-
dere q̄ram? vt q̄ viuāt. iā nō sibi viuāt. sic ait ap̄s
sz ei q̄ p ip̄is mortu? ē et resurrexit. **P**er b̄ enī me-
diator effect? est. vt nos recōciliēt deo p hūilitatē
a q̄ p imp̄iā sup̄biā lōge recesseram? Neqz enī illd̄
tm̄ scriptū ē iniciū oīs p̄cti sup̄bia: sz etiā h̄ ibi legit̄
iniciū sup̄bie hoīs apostatāre a deo. **N**on ḡ sibi q̄
qz viuāt. sz xpo faciēs nō suā. sz ip̄ius voluntatē. et
manēs in ei? charitate: sicut et ip̄e fecit volūtatem
p̄ris. et māet i eius charitate. **H**ec q̄ppe admonēs
nos. et exēplo suo exhortās: i euāgelio suo locut? ē
Si aut̄ ip̄e cū i forma dei eēt. equal p̄ri tū p formā
seruī. quā p̄p̄ nos accepit. nō suā volūtātē sz p̄ris
se facere p̄mēdauit. q̄ntomagis nos p̄p̄a puatāqz
n̄ra volūtātē q̄ tenebrati sum? ad illud cōe lumen
vt illūinemur et vult? n̄rī nō erubescāt debem? ac-
cedere qd̄ illūinat oēm hoīem ventētē i hūc mūdū
vt aia n̄ra ip̄i viuāt.
Itaqz ex hoc nos neminē nouim? scdm̄
carnē. **E**t si p̄gnouim? scdm̄ carnē xpm̄:
sed nunc iam non nouimus.
Quod dicit. et si noueram? xpm̄ fm̄ carnē
sz iā nūc nō nouim?: ea ip̄a circūstantia
scripture loci ei? sat̄ ostēdit qd̄ loquatur
ap̄s. **S**uo q̄ppe more vitā n̄raz futurā
q̄ iā in ip̄o hoie mediatore xpo ip̄u capite n̄ro: re-
surgēte p̄pleta ē. ita spe certa meditat̄ tāqz iā assit.
p̄sensqz teneat. q̄ vtiqz vita nō erit fm̄ carnē sic vi-
ta xpi nō ē sz carnē. **C**arnē nāqz h̄ loco. nō ip̄az cor-
poris n̄ri substantiā. quā dñs etiā post resurrectionē
suā carnē appellat dicēs. palpatē et videtē. qz sp̄s
carnē et ossa nō habet: sicut me videtis habere. sz cor-
ruptōz mortalitatēqz carnis vult itelligi. q̄ tūc non
erit i nob̄. sic iā in xpo nō ē. hāc enī p̄p̄e carnē noīa
bat etiā cū de ip̄a resurrectionē sat̄ euident loq̄rēt.
et diceret. **C**aro et sāguis regnū dei possidere non
p̄nt. neqz corruptio icorruptōz possidebit. **C**ū ḡ fa-
ctū fuerit qd̄ ibi p̄seq̄nt dicē. ecce misterīū vob̄ dico.
oēs qd̄ resurgem? nō tū oēs imutabimur i athomo-
i. i momēto i ictu oculi. i nouissima tuba. canet enī
tuba. et mortui resurgent icorrupti. et nos imutabi-
mur. optet enī corruptibile h̄ iduere icorruptiōez:
et mortale h̄ iduere immortalitātē iā fm̄ id qd̄ carnē
nō ip̄am corpis substantiā. sz ip̄am corruptōz mor-
talitātē appellat: nō erit vtiqz caro qz corruptionē
mortalitātē mutata nō habebit. **S**c̄bz aut̄ ip̄i sube-
corpiqz originē. eadē caro erit. qz ip̄a resurget. et ip̄a
mutabit: qz et illud vep̄ ē. qd̄ ait dñs posteaquā

Mortui
sūt oēs pec-
cato.

Roma. iiii.

Exēpla ad
armētariū et
paulinā.

Ex f̄ mōde
epiphania.
Quia hūa-
na debet i
xpo p̄fice-
re in se de-
ficere.
Ex libro de
ḡra nouitella
ment.

Qui viuūt
xpo nō sibi
viuāt.

Eccle. x.

p. xxxiii.

Johan. i.

Ex libro p̄ra
faulūm
Quō ap̄s
se xpm̄ fm̄
carnem ne-
get cogno-
scere.

Luc. xliii.

i. Cor. xv.

Ibidem.

H. Lucæ. xliiii.
i. Cor. xv.
Quò caro
et sanguis
regnû dei
nò posside
bunt.
Roma. vi.

Coloſ. iiii.

Resurrexi
mus i spe
cū xpō.

Ep̃o ñ sibi
vivere.

Exlibro de
doctrina xp̄iana.
Johan. t.

Prover. viii

Johan. xliii
Ep̄s quō
sit v̄s.

resurrexit palpare et videte. quia spiritus carne et ossa non habet. sicut me videtis. habet et verum est quod ait apostolus. Caro et sanguis regnum dei non possidebunt. Illud enim dictum est per ipas subas quod etiam tunc erit: quia ipsa mutabitur habet dictum est secundum carnalem corruptiois qualitate. quod tunc iam non erit. quia mutata caro non corrumpetur. Noueram? ergo christum secundum carnem. id est secundum carnis mortalitatem. an quod resurget. sed nunc iam non nouimus? quia sic dicit idem apostolus. Christus resurgens a mortuis iam non morietur. et mors illi ultra non dominabitur. Itaque si christus ideo non habuit carnem. quia dicit apostolus: nunc iam non se nosse christum secundum carnem: nec illi habuerit carnem. de quibus in eodem loco dicit. Itaque nos amodo neminem nouimus? secundum carnem. Sed quia illorum secunda vita futura itaque perit meditabatur. quod resurgentes commutabuntur. amodo inquit neminem nouimus? secundum carnem. itaque certam spiritum tenemus future nostre incorruptiois. et immortalitatis: ut amodo iam in ipsa gloria gaudeamus. In alio loco dicit. Si autem resurrexistis cum christo. quod sursum sunt iuste: ubi christus est. ad dexteram dei sedes: quod sursum sunt sapientie et non quod super terram. Non dicitur virescimus? sic christus: sed tamen secundum spiritum. quod nobis in illo est. iam nos cum illo resurrexisse testatur. Ille quippe iam resurrexit. et mors ei non dominabitur quod et si noueramus? secundum carnem. cum adhuc moritur? esset. iterum quippe in eius corpore illa mortalitas quam prope carnem appellat apostolus. sed iam nunc non nouimus? Illud enim eius mortale iam induit immortalitatem: unde secundum personam mortalitatem. iam caro appellari non possit. Itaque loci ipsius corceptione. ubi hec sententia est consideremus ut hoc quod dico magis luceat. Charitas inquit christi copellit nos iudicantes habet quoniam unus pro omnibus mortuus est. Ergo omnes mortui sunt: et pro omnibus mortuus est: ut quod viuunt iam non sibi viuunt. sed et quod pro ipsis mortuus est et resurrexit. Itaque nos amodo neminem nouimus? secundum carnem et si noueram? secundum carnem christum. sed iam nunc non nouimus? certe iam nunc cuius appetit propter resurrectionem christi habet dixisse apostolum quicquid ista verba illud precessit. ut quod viuunt iam non sibi viuunt sed et quod pro ipsis mortuus est et resurrexit. Quid est enim aliud non sibi federe illi viuunt nisi ut non secundum carnem viuunt in spe terrenorum et corruptibilium bonorum sed secundum spiritum in spe resurrectionis quod iam ex ipsis in christo facta est. Itaque eorum pro quibus christus mortuus est et resurrexit. et quod iam non sibi. sed illi viuunt: neminem secundum carnem apostolus nouerat. propter spiritum future immortalitatis. in cuius expectatione vivebant: quod iam christo iam non spes: sed res erat: et quia omnes in illo. et si non dicitur re. iam tamen spe habet sum? sequitur et dicit. Si qua ergo in christi noua creatura. vetera transierunt: et ecce facta sunt omnia noua. Quia autem ex deo quod reconciliauit nos sibi per christum.

Vnde de quē admodū cū ipsa veritas. ⁊ ver-
bū p qd facta sunt oīa. xpus caro factū ē
vbitaret in nob. **T**ñ ast apls. ⁊ si moue-
ram⁹ xpm fm carnē. sz nūciā non noui-
mus. **I**lle qppe q nō solū pueniētib⁹ possessionē. sz
etiā viā se pbere voluit. veniētib⁹ ad pncipiū viāz
voluit carnē assūere. **U**ñ est etiā illud. dñs creauit
me in pncipio viāz suāz. vt ide incipēt q vellēt ve-
nīre. **A**pls g q̄p̄uis adhuc ābularet in viā. ⁊ ad pal-
mā supne vocatōis seq̄ret. vocātē deū. ⁊ tñ ea q̄ re-
mō sūt obliuiscēs. ⁊ i ea q̄ an sūt extē. iā pncipiū vi-
āz trāsierat. **H** ē eo nō indigebat. a q tñ aggredien-
tū. ⁊ exordiēdū iter ē. oib⁹ q ad veritatē pueīre. ⁊ i
vita eterna pmanere desiderant. **S**ic enī ast. **E**go
sū viā veritas ⁊ vita. **H** ē p me vīf. ad me puenī. in
me pmaēf. ex q intelligīf. qz nulla res in viā nos te-
nere debeat qñ nec ipse dñs in q̄stū viā nrā eē dīgt⁹
est tenere nos voluerit. sz trāsire ne reb⁹ tpalibus
q̄muis ab illo p salute nrā suscepī ⁊ gestis berea-

m⁹ infirmis. I. p. eas pot⁹ curram⁹ alacris. vt ad eu^m
ipm q^m nam natura^m a tepalib⁹ libauit. ⁊ collocauit
ad dexterā prs. puebi atq³ puebi mereamur.

Quid ē si nō abiero pacit? nō vclēt ad vos. nisi
nō potest? cape spm scm. qđ dū fm carnē nosse pfi
stis xpm: **U**n ille qđ tā cepat spū. 7 si nouerā inqt
fm carnē xpm: s3 nūc tā nō nouim? etiā ipam qp
pe carnē xpi nō fm carnē nouit: qđ xbu carnē factū
spiritali nouit. **S**3 qđ ē. iā nō videbitis me: **N**ō
enī ait. ad p̄ez vado 7 nō videbit me vt tps inter
uallū qđ nō videbit significasse intelligeret. siue bze
ue siue lōgū. tñ vtiq; fminatū. s3 dīcēdo iā nō vide
bitis: velut nūq; eos de celo visuros xpm v̄tas p̄
nūciauit: **H**ecine iustitia ē nūq; xpm videre. 7 in
etiā tñ credere: cū p̄p̄ea laudet fides ex qđ iust? vi
uit qm credit quē mō nō videt xpm se aliqn eē visu
rū. **P**ostremo fm hāc iustitiā nūqđ dicturi sum?
Paulū aplm nō fuisse iustū p̄stere se vidisse xpm
post ascēsiōē ei? in celum. de qđ vtiq; iāz tpe dixē
rat iā nō videbit me: **N**ūquid fm iustitiā hāc iu
stus nō erat gl̄iosissim? **S**tephan? qđ cū lapidaretur
ait. **E**cce video celos aptos. 7 filii hoīs stantē ad
dexterā dei: **Q**uid ḡ ē ad p̄ez vado. 7 iā nō vide
bit me. nisi qđ mō sū cū vobiscū sū: **T**unc enī erat
adhuc mortal? i similitudinē carnīs pcti qđ esurire pote
rat. ac sitire. fatigari poterat ac dormire. hūc ḡ xps
ī. talē xpm cū trāsisset de h̄ mūdo ad p̄ez: nō erat
iā visuri: 7 ipa ē iustitia fidel. de qđ dicit aplus. **E**t si
noueram? xpm fm carnē: s3 iā nō nouim? **E**t ita
qđ inqt v̄ra iustitia. qm mūd? arguit. qz vado ad p̄ez
7 iā nō videbit me: qm i etiā quē nō videbit? crede
tis in me. 7 qm me videbitis qđ tūc ero: nō videbit
me. qđ sū vobiscū mō. **N**ō videbit hūc s3 excelsū
nō videbitis mortalē. sed sempiternū. nō videbit
iudicādū. s3 iudicatur? 7 d̄ hac fide v̄ra. id ē iustitia
v̄ra arguet spūs sc̄s incredulū mūdū. **S**i qđ igit
xpo noua creatā veta trāsierit. ecce facta sūt noua
Oia aut ex deo: qđ recōcllavit nos sibi p̄ christum.
Ois ḡ noua creatura idē pplis. innouat? p̄ fidē.
vt habeat interi in spe. qđ i re postea pficiat. i. xpo
bz etiā qđ in se spat. **I**taq; nūc vetera trāsierit fm
spē: qz mō iā nō ē tps veteris testamti qđ tēpale atq;
carnale regnū a deo expectet: 7 facta sūt oīa noua
fm eandē ipē: vt regnū celoz vbi nulla erit mors
atq; corruptio pmissū teneam? **I**n resurrectōe at
mortuoz nō iā fm spē s3 fm rē. 7 vetera trāsibūt cū
inimica nouissima d̄struet mors. 7 fiet oīa noua cū
corruptibile h̄ iduerit incorruptōz: 7 mortale h̄ in
duerit immortalatē. qđ iā factū ē in xpo. quē fm rē
iā nō nouerat **P**aul? fm carnē. eoz x̄o p̄ qđ? mor
tu? 7 resurrexit nōdū fm rē s3 fm spē: neminē no
uerat fm carnē. **S**i qđ igit in xpo noua creatura
veta trāsierit: 7 ecce facta sūt noua. **Q**ue veta trā
sierit? **I**n gētib? oib? idolo latrīa in ip̄is iudeis oīs
illa seruī? legi. oīa illa sacrificia p̄nūciātia p̄is sa
crificiū. **H**ūdabat tūc vetustas hoīs. venit qđ reno
uaret op? suū. venit qđ p̄laret argētū suū qđ reforma
ret monetā suā. **E**t attēdim? plenā terrā xp̄iāls cre
dētib? i deū. auertētes se a p̄orib? suis imūdicis 7
idolo latrīa 7 ab spe p̄terita. ad spē noui sc̄li. 7 ecce
nōdū ē in re. 7 iā tenet in spe: 7 p̄ ip̄az spē iā cātām?
7 dicim? repleta ē terra creatura tua. **N**ōdū in pa
trīa cātām? **B** nōdū in illa rede qđ p̄mittit nōdū cō
firmat? vectib? portaz h̄rlm: s3 adhuc i pegrinati
one: intuetes mūdū istū totū 7 vndiq; hoīs currē
tes ad fidē. timētes gehēnas. p̄tēnētēl mortē. amā
tes vitā eternā. sp̄nētes p̄itē. **E**t talib? spectacul?
p̄pletū gaudiō dicim?: repleta ē tra creatura tua.

Extract. euā
gelij fm iohā.
rci.
Johan. xvi.
Sp̄m̄ sc̄m̄
nō caplūt
fm carnē
viuētes.
Extrac. euā
gelij fm iohā.
rcit.
X̄ps quō
negauit se
de cetero
vidēdum
aplis.

Johan. xvi.

Actus. vii.

Ex libro tra
faustū man
cheū qz oia
ex deo.

Quo oia
sunt noua
facta.

i. Cor. xv.
Ibidem.

Extractatu.
fol. ciii.

Eletera q̄
trāsierūt.

p̄s. citi.

Ad Corinthios Epistola. ii.

Ex tractatu.
di. xxviii.
Vetera q
adhuc agi
mus inno
uati.

Nova que
amada sunt

In expde epi
stole ad gal.

Roma. viii.

i. Cor. iii.

Sala. i.

H. i. Thimo. ii.

Ex trac. euā.
gelij fm iōā.
evii.
Mūd? va
rie capif.
i. Cor. xi.
Johan. xlii.

Johan. xvii

Ibidem

Ex tractatu
di. lxxviii.
Johan. i.

Ex tractatu
di. lxxvii.
Ps. lxxvii.

Vetera trāsierūt: ecce facta sunt oīa noua. nūc in spe: nūc i re. In nouati enī fide i spe q̄nta adhuc veta agim? Nō enī sic xpo iduri sum? vt ex eadē tā nihil portem? vide vetera scētē adā: in nouatē xpm in nob. Si extior inq̄t hō nō corūpuit: s̄z interior renouat d̄ oīe in diē. Ergo ad pctm ad mortā litatē ad p̄teruolātia tpa. ad gēitū ad laborē. ad sudorē: ad etates succedētes nō manētes. ab infātia vsq̄ ad senectutē. sine sensu trāscūtēs. ad hec itē dētes videam? Veterē hoīez. veterē diē. vet? cāticiū. vet? testamētū. Quēsi aut ad iteriorē. ad ea q̄ nouāda sūt p̄ his q̄ inuabunt: inuēiam? hoīez nouū diē nouū. cāticiū nouū. testamētū nouū. i sic amem? istā nouitatē: vt nō ibi timeam? vetustatē. Nūc q̄ i occurſu trāsiuim? a veterib? ad noua. Ipe trāsiit? agit. cū corūpuit exteriora. inouant interiora: dō nec etiā ipm qd̄ exteri? corūpuit reddat debitū nature. vēiat in mortē renouet i in resurrectionē: Tūc fiet reuera oīa noua reliq̄ nūc sūt i spe: agis q̄ aliqd̄ nūc. Quid? A veterib? te exuēdo: i in noua currēdo. Noua creaturā: dicit vitā nouā p̄ si dē ihu xpi. Et notādū x̄bū ē. Difficile ē enī inueniri creaturā vocari etiā eos q̄ tā credēdo in adoptiōnē filioz venērūt. Si q̄ igit i xpo noua creatura. Vbi aut dicit. i ipa creatura liberabit a p̄tate iterit. i postea dicit nō solū aut illa. s̄z nō s̄p̄ p̄ mittas spūs h̄ntes. discernit eos q̄ crediderūt ab appellatōe creature quō eodē aliq̄. hoīes aliq̄ nō hoīes dicit. Nā exprobrās corinthiis obicit qd̄az loco qd̄ adhuc hoīes eēnt. vbi aut: nōne hoīes est? i fm hoīez ābulat. Quō eūdē dñm etiā post resurrexerūt alicui nō hoīez appellat. sicut cū ait. non ab hoīb? neq̄ p hoīez. s̄z p̄ ipm xpm. alicubi aut hoīez sicut in illo loco. vbi ait. vñ? enī de? vñ? i mediator dei i hoīm: homo christus Iesus.

Et dedit nobis ministeriū recōciliatio: nis qm̄ qd̄ de? erat xpo i mundū recōciliās sibi: nō reputās illis delicta ipsoz: i posuit i nobis verbū reconciliatiōis.

Mūd? credat. qz tu me misisti. Ecce qd̄ dixerat nō p mūdō rogo. p mūdō rogat vt credat: qm̄ ē mūd? de q̄ sc̄ptū ē. ne cū mūdō dānemur: p̄ro isto mūdō nō rogar: neq̄ enī q̄ sit p̄destinat? ignorat. Et ē mūd? d̄ q̄ sc̄ptū ē. Nō venit fili? hoīs vt iudicet mūdū: s̄z vt saluet mūdū p ipm. Tūc i apls. De? erat inq̄t in eo xpo: mūdū recōciliās sibi. Pro isto mūdō rogat: dices vt mūd? credat qz tu me misisti. Per hāc enī fidē mūd? recōciliat deo cū credit in xpm q̄ ē miss? a deo. Si aut diceret. vt p̄gscāt qz tu me misisti. tā tūc valeret q̄tū d̄ qd̄ ait. vt p̄gnoscat mūd? Ipi sūt enī mūd? nō pmanēs inimic? qual ē mūd? dā natōi p̄destinat? s̄z ex inimico. amic? effect? ppter quē de? erat in xpo mūdū recōciliās sibi. Ido vixit. ego in eis i tu i me: tāq̄ diceret. ego i eis ad q̄s misisti me: i tu in me mūdū recōciliās tibi per me.

De? erat inq̄t in xpo mūdū recōciliās sibi q̄ x̄bū caro factū ē i hitauit i nob: vt nō solū in illo eēt. sed etiā ipse deus esset.

Pro xpo ergo legatōe fungimur: tanq̄ deo exhortante p nobis: obsecramus p xpo. reconciliamini deo.

Clēret legat ex egypto: ethiopia pūet man? ei? deo. Egypti vñ ethiople noīe oīm gēitū fide significauit. a pte totū: legatos appellās recōciliatiōis p̄dicatores. p xpo enī legatōe fūgimur tāq̄

deo exhortate p nos: obsecram? p xpo recōciliari deo. Nō q̄ de solis iustis. vñ apli electi sūt: s̄z etiā de ceteris gētib? fufos p̄dicatores xpiāe pacis. h̄ mō mīstice pphatū ē. De pctō sol? libare pōt q̄ vēt si ne pctō: i fact? ē sacrificiū p pctō. Obsecram? inq̄t p xpo. i. tāq̄ vos xps obsecret. Quid? Recōciliari deo. Si exhortat i obsecrat apls. vt recōciliemur de o. inimici eram? deo. Nemo enī recōciliat: nisi ex inimiciis. Inimicos at nos nō nāsa s̄z pctā fecit. Vñ inimici illi? inde serui pcti. Nō h̄z de? liberos inimicos. necesse ē serui sint. i fui remanebūt nisi ab illo liberent. cū peccādo iūmic? eē voluēt. Obsecram? inq̄t p xpo. recōciliamini deo. quō at recōciliamur. nisi soluat qd̄ int nos i ipm separat? Ait enī p pphaz. Nō grauauit aurē ne audiat sed pctā nra separat int nos i deū. q̄ nō recōciliamur. nisi ablato qd̄ i medio ē. i posito qd̄ i medio sit. Est enī mediū sepās: s̄z ē mediator recōciliās. Mediiū sepās ē pctm: mediator recōciliās ē dñs xpus. Vñ? enī de? i vñ? mediator dei i hoīm hō xps iesus. Et q̄ tollat matia sepās. qd̄ ē pctm: venit ille mediator i fact? ē sacrificiū sacerdos ipe: i qz sacrificiū fact? ē p pctō. offerēs seipm in holocaustū in cruce passiōis sue: sequit apls i dicit. Cuz dixisset obsecram? p xpo: recōciliamini deo: q̄si dicerem? quomodo poterimus reconciliari.

Eū inq̄t q̄ nō nouerat pctm pro nobis peccatum fecit: vt nos efficeremur iusti tia dei in ipso.

Ignorabā: inq̄gabāt me. Ignorabat pctm: i i q̄rabat. nō q̄si iudicādo s̄z nō pmittēdo. Sūt h̄mōi locutiōes. etiā q̄triditāe. Cū dicit de aliq̄ nō nouit stare: qd̄ nō nouit facere: qz nō b̄nfacit. nō nouit malefacere. qz nō malefacit. Ad alienū ē a cōscientia alienum videtur i a scientia: et dicitur nesciuit quomodo ars nō nouit vitia i tamen p arte p̄gnita deuitant. Hoc q̄ caput nrm nob inq̄gabāt. ex ipi euāgelij sui x̄tate r̄ndet. Cū dixerim? dñe qd̄ ignorabās. qd̄ tu potuisti inq̄gari qd̄ ignorabās: R̄ndet. Inq̄tates ignorabās: de inq̄tatib? inq̄gabar: h̄es in euāgelio. si nō me credis ignorare inq̄tates: qz i ipos inq̄s ignoro qd̄ i fine dicitur? s̄z. Nō noui vos: recedite a me q̄ opami inq̄tatē. Nūqd̄ nō nouerat q̄s dānabāt? Aut pōt iuste dānare. nisi bon? cognitor? At tū bon? p̄gnitor nō ē mētir? dicēdo nō noui vos. i. nō coaptami corpi meo. nō heret? reglis meis: vitiatū est. Ego autē ars ipa sū q̄ nō h̄z vitia. i q̄ q̄s nō dicit nisi nō facere vitia. Quis dubitet malū eē pctm: i tū cuz laude dictū ē de dño ihu xpo: qz nō nouerat pctm. Nō q̄ nouerat h̄ malū. h̄ si querat quō qd̄ nō nouerat arguebat. Neq̄ enī pctā nō arguebat: oīa aut q̄ arguunt sic dicit apls. a lumine manifestant: quō igit a q̄ arguebant. Ignorabant? Nōne rectissime r̄ndebit. i nouerat i nō nouerat rectissime oīo: nouerat enī p sapiētia: nō nouerat p expiētia. Et offeret munus suū dño agnū agniculū sine vitio in holocaustomata i agnā agniculū sine vitio.

Cū in pctm. Hoc qd̄ nri iterp̄te strāsserit nō luere veluti locutionē inusitatā vitates. i dixerūt p pctō nō in pctm: cū sit sensus in ea locutiōe. q̄ nō fuerat pturbād? In pctō q̄ppe dictū est: qz h̄ ipm qd̄ p pctō offerebat: pctm vocabat. Vñ illud est apud aplm de xpo dño. Est q̄ nō nouerat pctm. p nob pctm fecit. De? p̄ sc̄z enī filiū p nob fecit pctm i. sacrificiū p pctō. Sic q̄ agn? in holocaustomata.

Ex trac. euā.
gelij fm iōā
nē. xxxviii.
Quis de
pctō libe
rare pōt.

Zacha. vii.
Recōcilia
tio cū deo
quō fiat.
i. Thimo. ii.

Ex trac. euā.
gelij fm iōā.
p̄. xxxviii.
Nō nolle
aliqd̄ dicit
qui idipm
nō facit.

Ignorata
a deo.

Manhe. vii.

Ex libro p̄m
inimici legat
i pphatū.
Peccatū
quō igno
rat i tū ar
guit xps.

Ex libro q̄nti
onū nūeri. xli

Pctm d̄z
qd̄ p pctō
offertur.

ut ipm pec? eet pcrim. i. sacrificiu fieret. p pcrto. sic de arte qd sequit in salutare dicit. taq ipm sit salutare. cu sit sacrificiu salutaris. qd postea repetit do manifestat. Na illud p pcrto dicit: qd pus dixit rat in salutare.

Quod eni aplm dixisse comemoras. qm xps cum pcrtoz no eet. pcrim p nob fecit. lege diligenti: et ne forte medosus incurrer codicem. aut latin? iterps er rauerit grecu inspicere inuertes no xpm p nob fecit se pcrim: sed a pfe deo ipm xpm factu ee pcrim. i. sacrificiu p pcrto. At eni apls. Obsecram? p xpo recocillari deo. Quod non nouerat pcrim: pcrim p nob fecit. Quod fecit ipe pcrim: sed eu p nob de pcrim pcrim fecit. Est vt dixi sacrificiu p pcrto. Si eni re- colas vl relegas: inuertes in libris veteri testamti pcrta appellari sacrificia p pcris. Similitudo etiā car nis pcrti. in q venit ad nos: dicta ē ipa pcrim. Misit i qd de? filiu suu in similitudinez carnis pcrti. de pcrto dānauit pcrim in carne. Est b similitudie carnis pcrti q ipi erat. dānauit pcrim in carne pcrti q nra est. Prop? b etiā de illo dr. Quod eni mortu? ē pcrto. mor tu? est semel. qz similitudie carnis pcrti mortu? est. qm mortu? exu? ē carne. vt p b misteriu significaret eos q in morte ipi baptisant mortu? pcrto: vt viuant deo. Sic etiā p cruce fact? est p nob maledictum. Pedes qppe in ligno. mortē q b maledicto dei ve nerat. suspēdit in ligno. atqz ita ver? hō n? si cruci fix? est cruci. vt nō mēdacit dictū intelligat i lege maledict? ois q pepēdit in ligno. Quid ē maledi- ct? nisi terra es et i terrā ibis: Et qd ē ois: nisi qz et ipe xps: Qui cū eet vita mortu? ē. tū hā morte non ficta. Prop? similitudinē carnis pcrti. i q venerat dicit? ē. et ipe pcrim: sacrificiū ad diluēda pcrta. in veteri qppe lege: pcrta vocabant sacrificia p pcris Quod vere iste fact? ē: cui? vmbre erat illa. Hic apls cū dixisset. obsecram? p xpo recocillari deo. priuo subiūxit. Et qd non nouerat pcrim. p nob pcrim fe- cit: vt nos sim? iustitia dei in ipso. Quod ait vt in qbus dā medosus codicib? legif. is qd non nouerat pcrim. p nob pcrim fecit tāqz p nob xps ipe peccauerit. sz ait. Et qd non nouerat pcrim. i. xpm p nob pcrim fecit de? cui recocillādi sum? Est sacrificiu p pec- cat? p qd recocillari valerem? Ipe est q pcrim vt nos iusticia: nec nra sz dei. nec in nob sz in ipso: sicut ipe pcrim nō suū sz nrm. nec in se. sed in nob pstitu- tū similitudie carnis pcrti in q crucifix? est demonstra- uit. Nec ē illa iustitia dei: nō q ipe iust? ē. sz q nos ab eo iusti facti. Illa nanq iustitia dei. pmēdat eo qd dr. Ignorātes dei iustitia q nos ex ei? gra iusti su- mus. vt ipa iustitia ei? nos sim? cū iuste viuim? cre- dētes in eu q iustificat ipm: nō illa q ipe iust? ē etna sua et icōmutabili iustitia. Nec itaqz iustitia. q nos dei mūere iusti sū? significat i psalmo illo vbi scptū est. iustitia tua sicut mōtes dei. Mōtes qppe dei sciti ei? sūt: de qb? alibi dr. Suscipiat mōtes pacē pplo tuo: Et illa q sal? gūtra ē: de q i alio psalmo dr. dñi ē sal? et sup pplz tuū bñdictio tua. Sicut qd legif dñi ē sal?. nō ea sal? intelligit q dñs salu? ē. sz q b sal- ui sūt. qd ipe saluos fecit. Sic cū legif dei iustitia nō est illa intelligēda q de? iust? ē. sed q iusti hoies sūt qd gra sua iustificat: ide eni salui vnde iusti qm qd ait nō ē op? sanis medic? sz male habentib?: ex- posuit psequēt dices. nō veni vocare iustos sz pec- catores. Nec iusticia dei q ei? fideles iusti sūt. ite- rim viuētes ex fide. donec pfecta iusticia pducant ad specit sicut salute pfecta. etiā ad ipi? corporis imortalitatē: gra ē testamti noui. Unde dicit: p xpo legatiōe fungimur. tāqz deo exhortate p nos:

obsecram? p xpo recocillari deo ac deide subiūgit eu qd non nouerat pcrim. p nob pcrim fecit. id ē sacrifi- ciū p pcris. vt nos sim? iusticia dei i ipso id ē i eius corpe qd ē ecclia. cui caput ē: nos sim? iusticia dei.

Capitulum vii.

Aduuantes aut exhorta- mur: ne inuacuū graz dei recipiatis. At eni. Ipe accepto exaudiuit te: et in die salutis adiuui te. Ecce nūc tps acceptabile. ecce nūc dies salutis

Quid est qso qd exardescim? cū audim? et legim?. ecce nūc tps acceptabile: ecce nūc dies salutis nullā i qd dātes offēsi- onē. vt nō respēdat misteriu nrm. sed i oib? pmēdātes nosmetipsos vt dei mistros. i mltā patiētia. in tribulatiōib?. in necessitatib?. in āgustijs in plagis. in carcerib?. in sediōib?. in laborib?. in vi- gilijs. in ieiunijs. in castitate. in scia. in lōganimita- te. in bonitate. in spū scō. in charitate nō ficta. in x- bo veritatis. in xture dei. p arma iustitie. a dextris et a sinistris. p glām et ignobilitatē. p infamiā et bo- nā famā. vt seductores et veraces. vt q ignoramur et pgnoscamur. qm moriētes. et ecce viuim?. vt coer- citi et mortificati vt tristes. semp aut gaudētes. sicut egeni. mltos aut dātes. tāqz nihil hntes. et oia pos- sidētes: Quid ē qd accēdimur i dilectiōez? Pauli apli cū ista legim?. nisi qd credimus eu ita vixisse. Quidē tū sic ē dei mistr? nō b aliqb? auditū cre- dim? sz it? apd nos. vl pot? supra nos i ipa xture pspicim? Illū q quē sic vixisse credi? ex b qd vide- m? diligim?. et nisi hāc formā quā sp stabili. atqz icō- mutabili cernim? pcpue diligerē? nō iō diligerē? illū. qz ei? vitā cū in carne viueret. hūc forme coap- tatā. et pgruētē fuisse fide retinē? sz nescio quō ā- pli? et in ipius forme charitatē excitāur p fidē. quā credim? vixisse sic aliqū. et spē q nos qz ita posse vi- uere qz hoies sum? ex eo qd aliq hoies ita vixerūt mime despa? et b vt desiderem? ardēt?. et fidēt? us pccemur. Ita et ipoz vitā fac a nob diligi forme illi? dilectio. fm quā vixisse credimur: et illoz vita credita i eadē formā flagrantiorē excitat charitatē. Memini dātes vllā offēsiōnē. vt nō vitu- peret misteriu nrm: sz in oib? exhibeam? nosmetipsos sicut dei mistros: i mltā pa- tiētia. in tribulatiōib?. in necessitatibus in āgustijs i plagis: in carcerib?: in sedi- tionib?: in laborib?: i vigilijs: in ieiunijs in castitate: in scia: in lōganimitate: i sua uitate: in spū scō: in charitate nō ficta: i verbo veritatis: in virtute dei.

Sub illo iugo leui et sarcina leui: audim? aplz dicere. In oib? pmēdātes nosmet ipsos sicut dei mistros: in mltā patia: in tribulatiōib?. i necessitatib?: in āgustijs: in plagis et c. Et in eadē epla alio loco. Iudeis qnq esq dragēas: vna min? accepi. Ter virgis celsus sū semel lapidat? sū: ter naufragiū feci. nocte ac die in pfūdo maris fui: et cūcta picla q nūerari qdē pnt. sz tolerari nisi spū scō iuuatē nō pnt. Oia q illa q cō- memorauit guā et aspa frēqnti? et abūdāt? iustie- bat: sz pfecto aderat ei spūs scūs q i exteriori ho- minis corruptiōe. interiorē renouaret de die in di- em: et gustata rede spiritali. in affluētia deliciarum

Ex lib. viii. b trinitate.

Pauli a more arde- mus: q eu- qle se pdi- cat vixisse credimus.

Ex fmōe de- verbis euāge- lii. ix.

ii. Cor. xi.

Pauli pa- tiētia a spi- ritu sancto iuuabat.

Ad Corinthios Epistola. ii.

ii. Cor. iii.
Jugū xpi
et suave.

Ex eodē ser-
mone paulo
infectus.
Roma. viii.

Ex tractatu
pi. xxi.

Johan. vii.

p. xxi.

Decoros
eē decet et
ga bonos:
fortes i ma-
los.
ii. Cor. ii.

H

Ex tractatu
pi. xxi.

Arma sini-
stra.

Luce. ii.

Ex trac. euā-
gelij fm iōā.
xxix.
Johan. vii.
Seducere
in bonū et
malū capi-
tur.

del in spe future beatitudinis. oia pntia deliniret aspa-
ra et oia gūia releuaret. Ecce q̄ suauē iugū xpi porta-
bat. et q̄ leuē sarcinā: vt oia illa q̄ sup̄ enūerata du-
ra et imania hoīs audir̄ horrescit: leuē tribulatiōez
diceret inuēns inuēns: et fidelib⁹ ocul⁹ q̄nto p̄cio tē-
poraliū emēda esset futura vita. nō pati eternos la-
bores iptoꝝ sine vila sollicitudinē p̄fui etna felici-
tate iustoz. Quā facile tolerat q̄libet aduersi-
tas t̄pal: vt etna pena vitet. eterna req̄es p̄pet. nō
imerito ille vas electōis: cū ingēti letitia dixit. Nō
sūt p̄digne passiōes hui⁹ t̄pis ad sup̄uenturā glori-
am que reuelabitur in nobis

Per arma iustitie a dextris et a sinistris.
p glia et ignobilitatē. p ifamiā et bonam
famam.

Domin⁹ n̄r cū venisset in carne. q̄b⁹ p̄di-
cabat euāgelij alijs placebat. alijs di-
splicebat. Nā diuise sūt aduersus se lin-
gue iudeoz. Alij dicebāt bon⁹ ē: alijs di-
cebāt nō. s. seducit turbas. Alij ḡ bñloq̄bāt: alijs de-
trahebāt. lacerabāt. mordebāt. puiciabāt. Ad eos
ḡ q̄b⁹ placebat decorē induit: ad eos q̄b⁹ displice-
bat fortitudinē induit. Imitare ḡ et tu dñm tuū: vt
possis eē vestis ip̄i. Esto cū decore ad eos q̄bus
placet bona opa tua: esto fort⁹ aduersus detracto-
res. Audi paulū aplm imitātē dñm suū: quō et ip̄-
se habuit decorē hūit fortitudinē. Xpi bon⁹ odor
sum⁹ inq̄t in oī loco: et in his q̄ salui sūt. et in his qui
p̄fuit. Quib⁹ enī placet bonū salui sūt: q̄ detrahūt
bono p̄fuit. Ad suū erat ille odorē habebat bonū:
imo bon⁹ odor erat. Quib⁹ erat odor vite in vitam.
decorē induerat: q̄b⁹ erat odor mortis in mortē. for-
titudinē induerat. s. ip̄o decore et fortitudinē: h̄z ali-
um locū apls paulus. Per arma iustitie: dexte-
ra et sinistra. Quidē vbi decorē. vbi fortitudinē. p
glia et ignobilitatē: et in glā decorē et ignobilitate
fortis. Aput alios glōsus p̄dicabāt: aput alios igno-
bills p̄tenebāt. Decorē afferebat eis q̄b⁹ placebat
fortitudinē aduersus eos q̄b⁹ displicebat: et sic enu-
merat oia. vlt̄m finē. vbi dicit tāq̄ nihil hūtes. et
oia possidētes. Sū oia possidet decor⁹ est: cū nihil
habet fortis ē. Malicia enī iniquoz. sinistra sūt
arma iustoz. sic idē dicit aplus. Per arma iustitie
dextera et sinistra. i. p glia et ignobilitatē. atq̄ ita dei
ceps cūcta exequit dextera arma demonstrās glām
bonā famā vitatē: q̄b⁹ p̄gnoscebant q̄b⁹ vtebāt. q̄b⁹
nō mortificabant. q̄b⁹ gaudebāt. q̄b⁹ mltos vitabāt
q̄b⁹ oia possidebāt: sinistra hō q̄b⁹ ignobiles. et male
fame habebant. q̄b⁹ seductores putabāt. q̄b⁹ igno-
rabant. occidebant. cohercebant. p̄stabant: ege-
re ac nihil h̄re videbant: et q̄b⁹ mirū si milites xpi. et
dextris et sinistris armis diaboli expugnāt: Sicut
aut̄ pax hoib⁹ bone voluntat⁹: et q̄b⁹ sūt alijs odor
mortis in mortē: sic interit⁹ hoib⁹ male voluntatis
et q̄b⁹ iustis arma sinistra sūt ad salutem.

Ut seductores et veraces: sicut q̄ ignoti
et cogniti. Quasi morietes et ecce viuim⁹
vt castigati et nō mortificati

Alij dicebāt bon⁹ ē: alijs dicebāt nō. s. se-
ducit turbas: dictū enī h̄ ē ad eoz solati-
um: q̄ postea p̄dicātes verbū dei. futuri
erāt vt seductores et veraces. Si enī se-
ducere decipe ē: nec xps seductor nec apli ei⁹: nec
q̄s debet seductor eē xpian⁹. Si aut̄ seducere alicū
de aliq̄ ad aliud p̄suadēdo ducere ē. q̄rēdū ē vn-
de et q̄. Si a malo ad bonū: bon⁹ seductor ē. Si a bo-
no ad malū: mal⁹ seductor ē. In hac ḡ pte q̄ seducū

tur hoies de malo ad bonū: vtinā oēs et seductores
et vocētur. et sim⁹: vt castigati et nō mortificati. Nō
moriar s. viuā: et narrabo opa dñi. Illi stragē sūez
vbiq̄ faciētes: eccliaz xpi mori arbitrabant. Ecce
nūc narrat opa dñi. vbiq̄ xps. b̄toꝝ martyꝝ glā ē.
Uicit vapulādo feriētes. patiēdo faciētes. dilige-
do seuitētes. Nūc cur tāta indigē prulit corp⁹ xpi. sc̄a
ecclia ppl̄s i adoptionē indicet nob. Emēdas inq̄t
emēdauit me dñs et mortī non tradidit me.
Quasi tristes semp aut gaudentes: sicut
egētes mltos aut locupletates: tanq̄ ni-
hil hūtes et omnia possidentes.

Et q̄dā aie inq̄tior firmitas: vbi nō fragit
q̄libet tormēta. q̄libet tribulatiōes. q̄libet
hui⁹ sc̄a aduersitates seuitat⁹: illd q̄b⁹ dñs
in abscondito fecit. firmū i nob ē fragi nō
pōt nō cedit. A dño aut̄ facta ē q̄dā firmitas patie-
nre: de q̄b⁹ i alio psalmo. Tertiū deo subijciētia aia
mea. q̄m ab ip̄o ē patia mea. Et attēde apls paulū.
habētē int⁹ hoc gen⁹ firmitatis. Quasi istes
inq̄t sp̄ aut̄ gaudentes. Cū q̄b⁹ tristes: Cōtine-
lis obprobrijs. p̄secutiōib⁹. flagellis. plagis. lapida-
tiōib⁹. carcerib⁹. cathenis. Quis non eos tunc mi-
seros estimaret: nec illi p̄p̄ persecutores seuitent
in eos: nisi putarent miseros fieri p̄secutionibus
suis. Illi enī eos ex sua iūritate cōsciebat: q̄ nō
habebāt os absconditū interi⁹. Illi hō q̄ habebant:
hoib⁹ fortis tristes videbant. it⁹ aut̄ gaudebāt deo
cui nō erat absconditū os ip̄oz q̄b⁹ fecerat in abscon-
dito. Xpi aut̄ h̄ os in abscondito factū a dño: idē
apls paulus h̄z vbi. Nō solū aut̄ inq̄t: s. etiam
glāmur in tribulatiōib⁹. Pax est q̄ nō est tristis et
glāri⁹. Sufficiat tibi tristē nō eē. Pax ē inq̄t xpian⁹.
Nā os fecit mihi i abscondito: vt pax sit non
frangi nisi etiā glōrier. Nūc glāris in tribulatiōib⁹
Sciētes q̄ tribulatio patiētiā opat. Quidē quō for-
mata sit illa firmitas int⁹ in corde. Sciētes q̄ tri-
bulatio patiētiā opat. et sic formatū atq̄ firma-
tū est os illud absconditū: vt faciat nos etiā glāri
in tribulationibus.

Cor lentie et salutaris. in tabernacul⁹ iustoz: vbi
vocē meroris et exitijs putabāt esse. q̄ in eoz corpa
seuebāt. Non enī seuebāt in infiora gaudia sc̄o-
rū: s. spe futura. Nūc et apls dicit. Quasi tristes: sem-
per aut̄ gaudentes. Et itez. Non solū autē: sed etiā
glāmur inq̄t in tribulationib⁹. Milia letantiū.
Spe enī sunt gaudentes: donec pducant in finē.
quē nūc expectāt p̄ patientiā. Virifice aut̄ cū vi-
xisset. milia letantiū. cōtinuo subiecit. dñs in illis: ne
mitemur. q̄b⁹ letant. dñs in illis. Nā p̄ multas tri-
bulatiōes optet nos introire in regnū dei. S. dñs
in illis. ideo et si sunt q̄b⁹ tristes semp tñ gaudentes.
nec iā ip̄o fine q̄ nōdū venerūt sed spe sunt gaude-
tes. et in tribulatiōe patiētes. Hic ḡ quidē labor. p̄-
sura. tribulatio. tentatio: Nihil aliud speres. et nisi
gaudiū: in spe futura. Nā dicit apls. Semp gau-
dētes: in tātis tribulationib⁹ semp gaudem⁹: sem-
per tristamur. Semp gaudentes q̄ ip̄e dixit. Qua-
si tristes: semp aut̄ gaudentes. Tristitia nra quasi
habet. gaudiū nrm nō habet q̄si: q̄ spes certa est.
Quare tristitia nra quasi habet: Quia sicut in som-
nijs trāsit. Si q̄s somniū iudicat: addit q̄si. q̄si sede-
bā. quasi loquebar. q̄si prandeabā. q̄si equitabā. q̄si
disputabā. Tōtū q̄si: q̄ cū euigilauerit. non inuēit
q̄b⁹ videbat. Quasi thesaur⁹ inuenerā dicit mēdi-
cus. Si q̄si nō eēt: mēdic⁹ nō esset. Sed q̄ q̄si erat:
mēdic⁹ ē. Itaq̄ mō q̄ ad leticias seculares oculos

Ex tractatu
pi. cxvii.
p. cxvii.

Cur tanta
patiāt bōi.
p. cxvii.

Ex tractatu
pi. cxviii.

Firmitas
aie nō fran-
gitur.
p. lxi.

Iusti vn-
de sunt q̄si
tristes.

Unde gau-
dentes.

Roma. v.

Ibidem.

Ex tractatu
pi. cxvii.
p. cxvii.

Roma. v.

Ex tractatu
pi. lxxvii.
p. lxxvii.

Actu. xlii.

Roma. xlii.
Ex tractatu
pi. cxvii.

Tristitia
iustoz ha-
bet q̄si gau-
diū nō ha-
bet.

apiunt. et corda claudunt. transit quasi eorum: et venit ve-
rū ipsoz. Quasi ipsoz felicitas est scilicet vix ipsoz pe-
na est. **N**on autem quasi tristitia est: gaudium non est quod
si. **N**on enim ait apostolus. quasi gaudentes. semper autem tristes
aut quasi tristes. et quasi gaudentes. sed ait quasi tristes. sp
autem gaudentes. Sicut egredietur: et ibi sicut quasi multos
autem ditates. Et nihil habebat apostolus: omnia sua dimise-
rat. diuitias nullas possidebat. Et quid secutus est?
Quasi nihil habentes. et ipsum nihil habere apostoli quasi ni-
hil erat. et omnia possidentes. **I**bi non dixit quasi. quod quasi e-
gebat: non autem quasi: sed vere multos ditabat. Quasi nihil
habebat: non autem quasi. sed vere omnia possidebat.

In ea societate beatus iohannes precepit centuplum
vbi nemo dicebat aliquid suum. sed erat illis omnia communia.
sicut in apostolorum actibus scriptum est. Sic enim apostoli erant
quasi nihil habentes et omnia possidentes.

Os nunc patet ad vos o corinthii. cor non
stru dilatatum est. **N**on angustiamini in no-
bis: angustiamini autem in visceribus vestris.

Latitudo mandati charitas est: quod vbi charitas est.
non sunt angustie. **I**n ipsa latitudine erat apostolus: cum di-
ceret. **O**s nunc patet ad vos. o corinthii: cor nunc di-
latatum est. non angustiamini in nobis. **I**deo ergo latum man-
datum tuum valde. **Q**uod est latum mandatum: Mandatum no-
um do vobis: ut vos invicem diligatis. Charitas ergo
non angustat. **N**is non angustari in terra: **I**n lato
habita. Quicquid enim tibi fecerit homo. non te angustat: quod
illud diligis. quod non nocet homo.

Eandem autem habentes remunerationem: tamquam
filiis dico: dilatamini et vos.

Cordis dilatatio. iustitie est delectatio: **B** munus
est dei: ut in preceptis eius. non timore pene angustaremur
sed dilectione et delectatione iustitie dilatamur. **H**ac enim
nobis promittitur latitudo: dicentes. habitabo in eis et dea-
bulabo. Quam enim latum est. vbi ambulat deus? **I**n hanc
latitudinem diffundit charitas in cordibus nostris. per spi-
ritum sanctum qui datus est nobis.

Nolite iugum ducere cum infidelibus. **Q**ue
enim participatio iustitie cum iniquitate: aut
que societas luci ad tenebras? **Q**ue autem
conuentio christi ad belial.

Nulla participatio est iustitie et iniquitati: non
solum quod foris. sed etiam quod intus est. **N**on enim
omnes qui sunt eius. et recedat ab iniquitate omnis
qui inuocat nomen domini. **N**ulla etiam commu-
nio est luci in tenebris: non solum quod foris. sed etiam quod
intus sunt. **Q**ui enim odit fratrem suum ait iohannes: in
tenebris est usque adhuc. **S**i dixerim? quod societatem
habemus cum eo. et in tenebris ambulamus: metimur
habere et apostolum Paulum dicentem. **A**ut quod societas luci
ad tenebras? **D**icis te societatem habere. cum deo et in
tenebris ambulas: et deus lux est. et tenebre in eo non sunt
vile. **Q**uomodo ergo societas luci et tenebris? **I**am ergo dicat
sibi homo. **Q**uid faciam. vbi ero lux? **I**n peccatis et in iniqui-
tatibus vivo. **Q**uasi subrepat quidam despatio et tristitia
cia. **S**al? nulla est: nisi in societate dei. **D**eus lux est: et
tenebre in eo non sunt vile. **Q**uid ergo faciem? fratres mei?
Societas cum deo habenda est: alias spes vite eterne nulla est
Deus autem lux est: et tenebre in eo non sunt vile. **I**niquitas
autem tenebre sunt. **I**niquitatibus promittimur: ne socie-
tatem cum deo habere possimus? **Q**ue ergo spes? **Q**uid fa-
cim? de peccatis? **E**t si agnoscimus ihesum christum filium eius: purgabit
nos ab omni delicto. **M**agna securitatem dedit deus
Aut que pars fidei cum infidelibus? **Q**ui au-
tem consensus templo dei cum idolis.

Profecto dictum sunt hominibus. **T**emplum dei futurum est
cum baptismum acceperis. **D**icit autem apostolus. **Q**ue composi-
tio templi dei cum idolis? **Q**uare ergo non videtur sibi esse di-
cit dum membrum christi futurum est. cum acceperis baptismum:
non potest christi membra esse membra meretricis? **Q**uia et
apostolus hoc loco dicit. quod et alio loco. **N**olite (inquit) er-
rare: neque fornicatores: neque idolis seruientes. et cum
ita quod illic enumerat. regnum dei possidebunt. **C**ur er-
go ad baptismum. idolis seruientes non admittimus
et fornicatores admittendos putamus? cum et his et cum
ceteris malis dicat. et hec quod de fuistis. sed abluti estis. sed
sanctificati estis. in nomine domini nostri ihesu christi. et in spiritu dei nostri?
Quid igitur cause est. ut cum potestas per vestrumque prohibe-
di venientem ad baptismum. promittam fornicarium promitte-
re. et non promittam idolis seruientem. cum et illis dici au-
diam. et hec quod de fuistis. sed abluti estis?

Vos enim estis templum dei vivi sicut dicit
deus: quoniam inhabitabo in illis et inam-
bulabo inter eos: et ero illorum deus et ipsi e-
runt mihi populus.

Si consideremus autem gratiam dei quod fuerimus. et per gra-
tiam dei quod esse cepimus. profecto sicut dicit apostolus. tem-
plum dei vivi sumus. **P**ropter quod dicit deus. **I**nhabita-
bo in illis: et deambulabo. **D**eambulabit autem in nobis per
sententiam maiestatis: si latitudinem inueniat charitatis.
Ad hoc nos exhortatur apostolus ait. **D**ilatamini ne sit iugum
ducere cum infidelibus. **S**i dilatamur deambulat in no-
bis deus. sed ut dilatamur: oportet in nobis ipse deus. **S**i
enim latitudinem charitas facit: quod non nouit angustias
videte quod deus sibi in nobis latitudinem facit: ipso dicente
apostolo. **C**haritas dei diffusa est in cordibus nostris: per spi-
ritum qui datus est nobis. **P**ropter hanc latitudinem
nem inquit in nobis deambulabit deus.

Propter hoc exite de medio eorum et sepa-
mini dicit dominus: et imundum ne tetigeritis:
et ego recipiam vos et ero vobis in patre: et
vos eritis mihi in filios et filias dicit do-
minus omnipotens.

Ecce inquit dicit propheta. **R**ecedite. exi-
te inde: et imundum ne tetigeritis. **Q**uod ergo
malos per pacem tolerabimus. a quibus exire et
recedere iubemur ne tangamus imundum
Hos istam recessionem spiritualiter intelligimus: illi corpora-
liter. **I**am et ego clamo cum propheta: et quod faciamus sumus
vasa. vti nobis deus in dispensatione vestra. **C**lamamus
et nos: et dicimus vobis. **R**ecedite et exite inde. et imun-
dum ne tetigeritis: sed prout cordis non corporis. **Q**uid
est enim tangere imundum. nisi consentire peccatis? **Q**uid
est autem exire inde. nisi facere quod pertinet ad correptionem
malorum: quantum per vniuersumque gradu atque persona
salua pace fieri potest? **D**isplicuit tibi quod quicquid peccauit
non tetigisti imundum. redarguisti. corripuisti. monuisti.
adhibuisti. etiam si res exigit congrua et quod vnitatem
non violet disciplina: existi inde. **A**ttendite in facta
scripturarum: ne forte nostra videatur interpretatio. **Q**uod ergo habet
intellexerunt scripti: sic vti quod intelligenda sunt. **E**xite in-
de dicit. propheta. **P**rius visitata ipsius ubi consuetu-
dine assero istam sententiam: et postea ostendo non meam.
Plerumque accusant homines: et cum accusat i fuerint. de-
fendunt se. **C**um autem se ille qui accusat homo. rationabiliter iu-
steque defendit: quod audiuit dicit. **E**xist inde. **Q**uod inde
existit? **N**on reddita et defensione iustissima: sed est quod
faciebatur scripti: qui excuriebant puluerem de pedibus ad-
uersus eos qui sibi pacem nuntiata non accipiebant. **E**x-
ist inde speculator. cui dictum est: speculatorum posui

Extrac. euā-
gelij sm toā-
nem. cxxvii.
Zacuum. lili

Extracta. x.
epistole iohan.
Latitudo
mandati est
charitas
non sustinet
angustias

Extractatu.
pl. cxxviii.
Dilatatio
cordis.

Roma. v.

Ex libro de
baptismo. lili
Iustitia et
iniquitas non
copariunt
se.
i. iohann. ii.
Extracta. i.
epistole iohannis
i. iohann. i.

Luci ad te
nebras nul-
la est socie-
tas.

Ibidem

1. Cor. vi.

Ibidem

Leuit. xxi.

Ex sermone
apostoli.
Leuit. xxi.

Roma. v.

Esa. lli.

Ex sermone de
apostoli. xix

Recedere
a malis.

Nō tange
re imundū.

Luce. x.

Ezech. lli.

r liij

Ad Corinthios Epistola. ii.

Ezechiel. iii. te domus israel. Illi enim dicitur. Si dixeris iniquo. et non se auerterit ab iniquitate. et a via sua ille iniquus in sua iniquitate morietur. Et tu animam tuam liberabis. Hoc si facit. exit inde: non separatione corporis. Sed defensione operis sui: fecit enim iste quod faciendum fuit: etiam si ille non obtemperauit. cui obtemperandum fuit. Hoc est exire inde. Clamauit ista Moyses: clamauit Esaias. clamauit Hieremias. clamauit ezechiel. Videamus si hoc ipsi fecerunt si dimiserunt populum dei: et se ad gentes alias transfulerunt. quod multa et quod vehementer Hieremias increpauit in peccatores et sceleratos populi sui: inter eos tamen erat. Unum cum illis templum intrabat. eadem sacramenta celebrabat. sed clamando. In ea hominum sceleratorum congregatione vivebat: sed clamando exiebat inde. Hoc est exire inde. hoc est in mundum non tangere: et voluntate non consentire et ore non parcere. Certe manifestum est. iam prudentie nostre. quomodo accipienda sunt omnia talia testimonia scripturarum: ut quando scriptura sonat debere nos recedere a malis non aliud intellegere iubeamur. nisi ut corde recedamus. ne minus malum in separatione bonorum committam? quod in malorum coniunctione fugiamus: sicut ipsi donauit fecerunt. Certe manifeste dixit propheta. Recedite exire inde: et immundum ne tetigeritis. Ego ut intelligam quod dixit: attendo quod fecit facto suo: mihi exposuit dictum suum. Dixit recedite. Quibus dixit? Utique iustis. A quibus ut recederent dixit? Utique a peccatoribus et iniquis. Quero a talibus utrum ipse recesserit: inuenio quod non recesserit. Ergo aliter intellexit. Nam utique prior faceret quod precepit. Recessit corde: obiurgauit atque arguit: continendo se a consensu non tetigit immundum. Obiurgando autem exiit liber in conspectu dei. cui neque sua deus peccata imputat. quod non fecit. neque aliena que non approbavit: neque negligenter. quia non tacuit. neque superbiat. quia in unitate permansit. Sic ergo fratres mei. quotquot habetis inter vos. qui adhuc amore seculi pregrauatur. auaros. periuros. adulteros. spectatores nugarum consultores. mathematicorum. fanaticorum. augurum. aruspicum. ebriosos. luxuriosos. quicquid inter vos malorum esse nostis. quantum potestis improbate. ut corde recedatis et recarguite. ut inde exeat: et nolite consentire: ut in mundum non tangatis.

Capitulum. vii.

Nos ergo habentes promissiones charissimi mitemus nos ab omni inquinamento carnis et spiritus: perficientes sanctificationem in timore dei. Capite nos. Neminem lesimus: neminem corrupimus: neminem circumuenimus. Non ad condemnationem vestram dico. Prediximus enim: quod in cordibus nostris estis ad commoriendum et ad conuiuendum. Multa mihi fidu-

tia est apud vos: multa mihi gloriatio pro vobis repletus sum consolatione: superabundo gaudio in omni tribulatione nostra. Nam et cum venissem in macedoniam. nullam requiem habuit caro nostra: sed omnem tribulationem passus sumus foris pugne: intus timores. Sed qui consolatur humiles consolatus est nos deus in aduentu titi. Non solum autem in aduentu eius: sed etiam in consolatione qua consolatus est in vobis: referens nobis vestrum desiderium vestrum fletum vestram emulationem pro me: ita ut magis gauderem.

Hidas filius sponsi: persequens sponsum hoc tunc contigit: et futurorum exemplum premissum est. Multos enim falsos fratres passura erat ecclesia: ut adhuc et usque in finem sponsum illum filius persequetur. Si enim inimicus exprobrasset mihi sustinuissem utique: ait et si is qui oderat me super me magna locutus fuisset: abscondisset me utique ab eo. Quis est inimicus. quis est qui oderat me: qui dicit. quis est christus? Homo fuit christus. nec viuere potuit. cum vellet viuere: et mortuus est iniquum nolens: et vincitus. et crucifixus. et occisus. Apertus iste inimicus est ait christus. odit me. apertas mihi indicit inimicitias facile est istum vel tolerare: vel euitare. Quid facio de Absalon. quid facio de Iuda. quid de falsis fratribus? Quid de malis filiis. et tamen filiis. qui non contra nos blasphemant christum sed nobiscum adorant christum. et in nobis persequuntur christum? Abscondis enim te a pagano: intrans ecclesiam. Quando autem et tibi inuenis quod timeas. quid quis. ubi te abscondas? Denique ille ipse apostolus. qui gemit in periculis a falsis fratribus: foris inquit pugne. intus timores. Si ergo is qui oderat me. super me magna locutus fuisset absconderet me utique ab eo. Tu vero vnanimis nimis. Unanimem dixit tanquam vnum in christo. Est ergo ecclesia. quod ferat foris. gemat intus: inimicos tantum suos depuret intus et foris: foris facilius euitabiles: intus difficilius tolerabiles.

Quoniam et si contristauit vos in epistola: non me penitet. Et si peniteret videtur quod epistola illa et si ad horam vos contristauit nunc gaudio. non quia contristati estis: sed quia contristati estis ad penitentiam. Contristati enim estis secundum deum: ut in nullo detrimentum patiamini ex nobis.

Ista tristitia reperitur in bono. Nam laudat apostolus Corinthios: quod contristati fuerint secundum deum. Ita enim dicit. Vide quod epistola illa. Et si ad horam contristauit vos: nunc gaudio. non quia contristati estis: sed quia contristati estis in penitentia. Contristati enim estis secundum deum. ut in nullo detrimentum patiamini a nobis. Que enim secundum deum tristitia est penitentia in salutem stabilem operatur: secun-

xxiii. q. iiii.
Tolerandū.

Esa. lli.

H

xxiii. q. iiii.
Ecce inquit:

Extractum
pl. cxi.

ps. llii.

Inimicus
xpi.

ps. llii.

Inimicus
celie.

Ex libro de
uitate dei.
xiii.
Tristitia
bona.

li autem tristitia mortem operatur. Ecce enim hoc ipsum finem deum contristari vos: quantam in vobis operatur sollicitudinem: sed defensionem: sed indignationem: sed timorem: sed desiderium: sed emulationem: sed vindictam. In omnibus exhibuistis vos incontaminatos esse negotio. Igitur et si scripsi vobis non propter eum qui fecit iniuriam nec propter eum qui passus est: sed ad manifestandam sollicitudinem nostram quam habemus pro vobis coram deo. Ideo consolati sumus. In consolatione autem vestra abundantius magis gauisum sumus super gaudio titi: quia reffectus est spiritus eius ab omnibus vobis. Et si quid apud illum de vobis gloriatus sum: non sum confusus: sed sicut omnia vobis in veritate locuti sumus: ita et gloriatio nostra que fuit ad titum veritas facta est. et viscera eius abundantius in vobis sunt: reminiscens omnium vestrum obedientiam: quomodo cum timore et tremore excepistis illum. Gaudeo quod in omnibus confido in vobis.

Ecce enim id ipsum secundum deum contristari. Quod tam perfectum in nobis industriam. Iuxta scripturas igitur sanctas. sanamque doctrinam. ciues sancte ciuitatis dei. in huius vite peregrinatione finem deum viuientes metuunt: cupiuntque. gaudentque. Et quia rectus est amor eorum: istas omnes affectiones rectas habent.

Capitulum. viii.

Noram autem facimus vobis fratres gratiam dei que data est in ecclesijs macedonicis: et quod in multo experimento tribulationis abundantia gaudis ipsorum fuit et altissima paupertas eorum abundauit in diuitias simplicitatis eorum. Quia secundum virtutem testimonium illis reddo et supra virtutem voluntarij fuerunt: cum multa exhortatione obsecrantes nos gratiam et communicationem ministerij quod sit in sanctos. Et non sicut sperauimus: sed semet ipsos dederunt primum domino. deinde nobis per voluntatem dei: ita ut rogaremus titum ut quemadmodum cepit ita et perficiat in vobis etiam gratiam istam. Sed sicut in omnibus abundatis fide spe et sermone et scientia et omni sollicitudine insuper et charitate vestra in

nos ut et in hac gratia abundetis. Non quasi imperas dico: sed per aliorum sollicitudinem etiam vestre charitatis ingenium bonum comprobans. Scitis enim gratiam domini nostri iesu christi quoniam propter vos egenus factus est cum esset diues: ut illius inopia vos diuites essetis. Et consiliū in hoc do. Hoc enim vobis vtile est: qui non solum facere: sed et velle cepistis ab anno priore. Nunc vero et facto perficite: ut quemadmodum promptus est animus voluntatis: ita sit et perficiendi ex eo quod habetis. Si enim voluntas prompta est: secundum id quod habet accepta est: non secundum id quod non habet. Non enim ut alijs sit remissio. vobis autem tribulatio.

D Propter nos (inquit) pauper factus est cum esset diues. Quomodo pauper? Nam quomodo diues. quis non videt? Unde enim homines sunt diuites? Per aurum / argento / familia / terra: sed omnia per ipsum facta sunt. Quid ergo illo ditius: per quem facte sunt diuitie. et ille que non sunt vere diuitie: per illum enim et ille diuitie: ingenium / memoria / vita ipsius corporis. sanitas. sensus. confirmatioque membrorum. Stenim cum hec salua sunt: et pauperes diuites sunt. Per illum et ille maiores diuitie. fides. pietas. iusticia. charitas. castitas. mores boni. Nemo enim et has habet: nisi per eum qui iustificat impijs. Ecce quod diues: quis enim diues. qui habet quod vult alio faciente. an qui facit quod vult et alium habentem? Puto quia ditior ille qui fecit quod habes: quia quod ille habet tu non habes.

Mirum si interrogas: et non expauescis? diuitie sunt. In principio erat verbum. et verbum erat apud deum: et deus erat verbum. Hoc erat in principio apud deum. Omnia per ipsum facta sunt: et sine ipso factum est nihil. Qui ista dixit cum diceret diues erat. Quomodo magis ille de quo dicebat? In principio erat verbum. et non quaecumque verbum sed verbum deus: et non vbicumque. sed apud deum et non vacans. sed omnia per ipsum facta sunt. Respice et illam vocem: ego seruus tuus et filius ancille tue. Attende ancillam illam castam: et virginem et matrem. Ibi enim accepit paupertatem nostram. vbi forma serui indutus est / semetipsum exinanens: ne diuitias eius expauesceres. et ad eum accedere cum tua mendicitate non auderes. Ibi accepit inque formam serui: ibi nostra indutus est paupertate. Ibi se pauperavit: ibi nos ditauit.

Quis enim hominum omnes thesauros sapientie nouerit in christo occultos atque in paupertate carnis eius absconditos? Quia propter nos pauper factus est. cum diues esset: ut illius paupertate ditaremur. Cum enim mortalitatem assumeret. mortemque consumeret: in paupertate se ostendit. Sed diuitias dilatas promissit: non ablatas amisit.

Non ait pauper factus est. cum diues fuisset: sed pauper factus est / cum diues esset. Paupertatem assumpsit: et diuitias non amisit. Intus diues: foris pauper. Latens deus in diuitijs: apparens homo

Extractatu
pi. ci.
Quo deus
paup factus
lit.
Johan. i.

Diuitie
xpi.
Johan. i.

Sapient. ix.

Phil. ii.

Ex smone b
epiphania.

Paupertas
xpi.

Ex smone b
verbi li. solo
monie.

Ad Corinthios. Epistola. ij.

Diuitie
christi.
Johan. i.

Paupertas
christi.
Ibidem.

Oes fide-
les diuites
sunt intus

Extractatu
fi. cxi.
Luce. xvi.

Pax hie-
rusalem.

Phil. iiii.
i. Cor. ix.

Ps. cxi.

Exli. deope
monachoru.
Opus mi-
sericordie
plus pdest
facienti q
cui sit.

in paupertate. Vide diuitias eius. In principio erat verbum. et verbum erat apud deum: et deus erat verbum. Hoc erat in principio apud deum. Omnia per ipsum facta sunt. Quid diuitius eo per quem facta sunt omnia? Aurum habere potest diues: creare non potest. Cum itaque iste diuitie eius commendate essent: vide paupertatem eius. Et verbum caro factum est: et habitauit in nobis. Hoc eius sum? paupertate ditati: quia in sanguine eius qui manauit de carne eius. quod verbum caro factum est / et habitauit in nobis. concisus est saccus peccatorum nostrorum. Per sanguinem illum abieciimus pannos iniquitatis: ut indueremus stolam immortalitatis. Omnes ergo diuites boni fideles: nemo se contemnat. Pau- per in cella. diues in conscientia: securior dormit in terra quam auro diues in purpura. Ibi non excitat sollicitudo maligna: concuncto corde de scelere. Serua diuitias in corde tuo. quas tibi contulit paupertas domini tui: imo ipsum adhibebis custodem. Ne pereat de corde quod dedit: seruet ipse qui dedit. Sed ex equalitate in presenti tempore. vestra abundantia illorum inopiam suppleat. ut et illorum abundantia vestre inopie sit supplementum: ut fiat equalitas sicut scriptum est. Qui multum habuit non abundauit: et qui modicum non minorauit.

Multum iudicabitur de quibus dictum est. ut fiant amici de mammona iniquitatis: ut et ipsi (inquit) recipiant vos in eterna tabernacula. Sancti sedebunt cum domino. attendent qui fecerunt misericordiam. et assumet illos separatos in dexteris in regnum celorum: et ipsa est pax hierusalem. Que est pax hierusalem? Et opera misericordie corporalia iungantur operibus predicationis spiritualibus: et fiat pax dando / et accipiendo. Aut enim apostolus: qui ratione datur et accepti dicit esse istas elemosinas. Aut ergo. Quos semper nobis spiritualia seminamus magnum est. si carnalia vestra metamus? Et de ipsa re ait alio loco. [Qui multum non abundauit: et qui modicum non defuit illi.] Quare qui multum non abundauit? Quia quod plus habebat dedit indigenti. Et quid est qui modicum non defuit illi? quia accepit ab illo qui abundauit. [Et fiat (inquit) equalitas.] Ipsa est pax de qua dicitur. Fiat pax in virtute tua.

Gras autem ago deo qui dedit eandem sollicitudinem pro vobis in corde titi: quoniam exhortationem quidem suscepit. sed cum sollicitior esset. sua voluntate perfectus est ad vos. Misimus etiam cum illo fratrem nostrum cuius laus est in euangelio: per omnes ecclesias non solum autem: sed et ordinatus est ab ecclesiis comes peregrinationis nostre in hanc gratiam. que ministrata a nobis ad domini gloriam: et destinationem voluntatem nostram.

In his verbis apparet quam non solum curam sanctarum plebium esse voluerit ministrare necessaria sanctis dei seruicis consilium in hoc dante. quia hoc magis illis qui hoc faciebant prederat quam illis erga quos faciebant. Illis enim aliud prederat. id est hoc erga se ob cui sit.

sequio fratrum suorum sancte uti. nec propter hoc deo seruire. nec ista sumere nisi ad supplendam necessitatem non ad pascendam pigritiam: sed etiam suam curam beatissimus apostolus tantum dicit: in hac ministracione que nunc per titum transmittetur. ut comitem peregrinationis sue. propter hoc commemoraret ordinatum ab ecclesiis. boni testimonij. hominem dei. cuius laus (inquit) in euangelio est per omnes ecclesias: et ad hoc dicit. illum ordinatum comitem sibi. ut deitaret hominum reprehensiones. ne sine testimonio sanctorum in hoc ministerio socium tanquam sibi accipere. et in suos finis conuertere ab infirmis. vel impijs putaretur. que accipiebat ad supplendas necessitates sanctorum: per se afferenda vel distribuenda indigentibus.

Deuitantes hoc ne quis nos vituperet in hac plenitudine que ministratur a nobis in domini gloria. Prouidem? enim bona non solum coram deo: sed etiam coram hominibus. Misimus autem cum illis et fratrem nostrum quem probauimus in multis sepe sollicitum esse nunc autem multo sollicitiorem: confidentia multa in vobis siue pro Tito qui est socius meus et in vobis adiutor: siue fratres nostri apostoli ecclesiarum glorie christi. Questionem ergo que est charitatis vestre et nostre glorie pro vobis: in illos ostendite in facie ecclesiarum.

Vobiscum hic viuimus. et propter vos viuimus: et interio vobiscum nostrum est. ut apud christum vobiscum sine fine viuamus. Ardeo autem ante oculos vestros esse conuersationem nostram: ut et nos dicere fortassis audeamus: quis illi multum impares: quod dixit apostolus. imitatores mei estote sicut et ego christi. Ideo nolo ut aliquis de nobis inueniat male viuendi occasionem. Prouidemus enim bona. Aut idem apostolus. non solum deo: sed etiam coram hominibus. Propter nos conscientia nostra sufficit nobis: propter vos fama nostra non polluit sed pollere debet in vobis. Tenete quod dixi: atque distigite. Que res sunt: conscientia et fama. Conscientia tibi: fama proximo tuo. Qui fidens conscientie sue negligit famam suam crudelis est: maxime in hoc loco positus. de quo dicit apostolus. scribens ad discipulum suum. Circa omnes te ipsum bonorum operum prebent exemplum.

Capitulum nonum.

Nam de ministerio quod fit in sanctos ex abundantia est mihi scribere vobis. Scio enim promptum animi vestri pro quo de vobis glorior apud Macedones: quoniam et achata parata est ab anno preterito: et vestra emulatio prouocauit plurimos. Misimus autem fratres: ut ne quod gloriamur de vobis euacuetur in hac parte: ut quemadmodum dixi parati sitis: ne cum venerint macedones mecum et inuenerint vos imparatos erubescamus nos: ut non dicamus vos in hac substantia necessariam ergo existimavi rogare fratres

Ex pmo dicitur
ta et moribus
clericorum.

i. Cor. xi.
Scandalu
noluit au-
gustinus da-
re.
Conscientia
et fama
bona quod
diuersissimo
de sit nob
necessaria.

Thimo. ii.

vt perueniāt ad vos: et prepararent repro-
missam benedictionē hāc paratā esse: sic
quasi benedictionē: nō quasi auaritiā
hōc autē dico. Qui parce seminat par-
ce et metet: et qui seminat in benedictio-
nibus de bñdictionib⁹ et metet. Unus-
quisq; put destinauit in corde suo: nō ex
tristitia aut ex necessitate. **Hylarē** enī
datorē diligit deus: **Potēs** est autē de-
us oēm gratiā abū dare facere in vobis:
vt in oībus semp oēm sufficientiā habē-
tes abundetis in oīe opus bonum.

In ieiuna vt in alio te prandisse gau-
deas: ppter orationes vt exaudiaris.
Bi enī ait. Adhuc loquente te dicam.
ecce adū. si frigeris ex animo esuriēt
panē: quia plerūq; sit a tristibus: et murmurātib⁹
vt careant tedio interpellātis. non vt viscera refi-
ciant indigētis. [**Hylarē** enī datorē diligit de⁹.]
Si panē dederis tristis: et panē et meritū perdidit
sū. **Argo** ex animo fac: vt ille qui iubet adhuc lo-
quente te dicat. ecce adsum.

Habet quādam pinguedinē suā anima nostra:
et est quedā saturitas pinguis sapiētie. Sapiētia
enī ista anime que carēt macrescūt. et oīno ita exi-
les sunt. vt in oībus bonis operibus cito deficiāt.
Quare cito deficiūt in oīb⁹ bonis operib⁹: qz nō
habent pinguedinē saturitatis sue. **Audi** aplm de
pingui aīa pceptientē vt qsq; bñ operet: q ait. [**Hylarē**
datorē diligit de⁹.] Quicqd facis cū hylarita-
te fac bonū: et tūc benefacis. Si autem cū tristitia
facis: sit de te: non facis.

Sicut scriptū est. Dispsit dedit paupe-
rib⁹: iusticia eius manet in sc̄s sc̄i. Qui
autē āministrat semen semināti: et panem
ad māducādū prestabit. Et multiplica-
bit semē vestrū et augebit incrementa fru-
gū iusticie vestre: vt in oībus locupleta-
ti abūdetis in oēm simplicitatē: q opera-
tur per nos gratiarū actionē deo.

Quod ocul⁹ nō vidit nec auris audiuit.
nec in cor hoīs ascēdit: q pparauit de⁹
diligētib⁹ se. Quāti valet hoc qd nō vi-
det: et emitt tāto. quātū qsq; hīc potue-
rit. **Propter** hoc ille sparsit: dedit pauperib⁹. **Nō**
videbat: et emebat. Sed ille thesaurū seruauit in
celo: q esurire ac sitire in pauperibus dignabāt in
terra. **Non** mirū est igit si iusticia eius manet in se-
culū seculi: custode illo qui condidit secula.

Qm ministeriū hui⁹ officij: nō solū sup-
plet ea q defunt sc̄is sed etiā abūdat per
multas grarū actiōes in dño. p pbatio-
nē ministerij hui⁹: glificātes deū in obe-
diētia cōfessionis vře. in euāgelio xp̄i. et
simplicitate cōmunicatiōis vestre in il-
los. et in oēs et in ipsorū obsecratione p
vobis: desideratiū vos. ppter eminentē
grām dei in vobis. **Gras** ago deo super
inenarrabili dono eius.

Quāta pinguedine sc̄e leticie sit pfusus apl⁹
dū loquit de altera indigentia. et de alterno sup-

plemēto. indigētē puīcialiū xp̄i et militum xp̄i. **Pingue**
hinc de reb⁹ carnalib⁹ in illos inde autē de spirita-
lib⁹ in istos vt exclamaret. et tanq; sc̄orū gaudiōz
sagina eructaret dicēs. [**Gras** deo sup inenarrabi-
li dono ei⁹.] **Ira** q nō cessauit apl⁹. imo sp̄s dei
possidēs et iplens et agēs cor ei⁹ exhortari fideles
q haberēt huiusmodi substantiā. vt nihil deesset ne-
cessitatib⁹ seruorū dei. q celsiorem factitatis gra-
dū in ecclia tenere voluerūt vt spei sc̄laris vincula
cūcta pcederēt. et aīz libez diuīe militie dedicarēt

Capitulum. x.

Pse autē ego **Paul⁹** ob-
secro vos per māfuetudi-
nē et modestiā xp̄i q in sa-
cie quidē humilis sū iter
vos. absēs autē cōfido in
vobis. **Rogo** autē vos ne p̄sens audeā
per eā cōfidētiam qua existimor audere
in quosdā: q arbitrātur nos tanq; sc̄m
carnē ambulem⁹. **In** carne enī ambulā-
tes nō sc̄m carnē militamus. **Nā** arma
milicie nostre nō carnalia sūt: sed poten-
tia dei ad destructionē munitionū cōsi-
lia destruētis: et oēm altitudinē extollē-
tem se aduersus scientiā dei. et in capti-
uitatē redigētis oēm intellectū in obse-
quium xp̄i: et in promptu habētes vici-
sci oēm inobediētiam: cū impleta fuerit
vestra obedientia. **Quē** sc̄m faciē sunt
videte. **Si** quis pfidit sibi christi se esse:
hoc cogitet iterū apud se: quia sicut ipse
christi est ita et nos. **Nā** etsi amplius ali-
quid gloriar⁹ fuero de potestate nostra
quā dedit nobis dñs in edificationē et
non in destructionē vestrā: non erubescā
Ut autē non existimer tanq; terrere vos
per epistolas: quoniā quidē epistole (in-
quiūt) graues sūt et fortes: presentia au-
tē corporis ifirma et sermo p̄tēptibilis:
hoc cogitet qui ei⁹modi est: quia qua-
les sum⁹ verbo per epistolas absentes:
tales et p̄sentes in facto. **Non** enī aude-
mus inferere aut cōparare nos quibus-
dam qui se ipsos cōmendāt: sed ipi in no-
bis nosmetipsos metientes: et cōparan-
tes nosmetipsos nobis. **Nos** autē nō in
immēsum gloriabimur: sed sc̄m mensu-
ram regule qua mēsus est nobis de⁹ mē-
surā pertingēdi vsq; ad vos. **Non** enim
quasi nō pertingētes ad vos superexten-
dimus nos. **Usq;** ad vos enim perueni-
mus in euāgelio christi: nō in immēsu
gloriātes in alienis laboribus. **Spem**
autē habentes crescentis fidei vestre in
vobis magnificari sc̄m regulā nostrā
in abundantia: etiā in illa que vltra vos
sunt euangelizare: non in aliena regula

Eccl. xxxv.

Extractum
p. xii.

Eia. lvi.

Hylariter
dādū est.Extractum
p. xii.Pingue
doctore.Tristis nō
facit de
ipso.

p. a. c.

Extractum
p. xii.

Eia. lvi.

Emittur in
terris non
visum qd
est celis.Ex libro de
opemōcho-
rum.

Ad Corinthios. Epistola. ii.

a

in his que preparata sunt gloriari. Qui autem gloriatur in domino gloriatur. Non enim qui seipsum promittit dat ille probat est: sed quem deus commendat.

Ex libro. i. & consensu euan gelista. ii. xps alios deos eius cit.

iste est deus qui propter deos alios solus ab ipsius non colitur. et eueris dijs alijs: tam euidenter efficit. ut solus colatur: humiliata omni superbia altitudine que se aduersus christum erexerat. per idolum plebem interficiens christianos.

Capitulum. xi.

Quia sustineretis modicum quod insipientie mee: sed et supportate me. Emulor enim vos dei emulatione.

Extractatu pi. cxviii. Emulatio amoris sue in aplo non liuoris.

Dicendo emulor vos. quod nisi emulatione demonstrat suam: sed quia non sibi sed deo: id addidit emulatione dei. Hanc quippe suo spiritu: fidelibus suis inspirat deus. Amoris enim est: non liuoris. Nam quod fuit causa. ut hic apostolus diceret.

Aptauit enim vos (inquit) uni viro virginem castam exhibere christo. Timeo autem ne sic serpes euam seduxit astutia sua: sic et vestre mentes corrumpant et excidant a simplicitate et castitate que in christo. Nam si is qui venit alium christum predicat quem non predicauimus: aut alium spiritum accipit quem non accepimus: aut aliud euangelium quod non receperimus recte pateremur. Existimo enim nihil me minus fecisse a magnis apostolis. Et si iperit per hominem: sed non scientia. In omnibus autem manifestus sum vobis. Aut nunquid periculum feci meipsum humiliare: ut vos exaltemini? Quoniam gratis euangelium dei euangelizauimus vobis. alias ecclesias ex poliaui accipiens stipendia ad ministerium vestrum et cum essem apud vos et egerem nulli onerosus fui. Nam quod mihi deerat suppleuerunt fratres qui venerunt a macedonia: et in omnibus sine onere me vobis suauiter et suabo. Est veritas christi in me: quoniam hec gloriatio non infringet in me in regionibus achaie. Quare? Quia non diligo vos? Deus scit. Quod autem facio et faciam: ut amputem occasione eorum qui volunt occasione: ut in quo gloriantur inueniant sicut et nos. Nam eiusmodi pseudo apostoli sunt operarii subdoli: transfigurantes se in apostolos christi. Et non mirum.

ps. lxxviii. Amicus spiritus si non sibi sed spiritus zelat

Quid debet enim zelus domus dei: quam tamen zelabat christus non sibi. Spiritus enim sibi zelat spiritum suum. Amicus autem spiritus non sibi sed debet zelare: sed spiritus. Apostolus autem spiritus: zelat et ipse non sibi sed spiritus. Audi vocem zelantis. Zelo dei vos zelo (dixit) non meo: non mihi. sed zelo dei. Unde? Quomodo? Quam zelas vel cui zelas. Desponsauit enim vos uni viro virginem castam exhibere christo. Quid ergo times? Quare zelas?

Extractatu euangelii fm iohann. xiii.

Timeo (inquit) ne sicut serpes seduxit euam astutia sua: sic et vestri sensus corrumpant a castitate que est in christo. Despondit enim vos uni viro: virginem castam exhibere christo.

Habet ergo hic sponsa quam redemit sanguine suo et cui pignus dedit spiritum sanctum: et eruit eam de ma-

cupatu diaboli: mortui propter delicta nostra. et resurrexit propter iustificationem nostram. Quis offert tanta sponse sue: licet offerat homines quilibet ornamenta terrarum. aurum. argentum. lapides preciosos. equos. mancipia. fundos. predia. nihilquid aliud offerat sanguinem suum? Si enim sanguinem suum sponse sue dedit: non erit qui ducat vxorem. Dominus autem securus moriens. dedit sanguinem suum pro ea quam resurgens habere ret: quam sibi tam coniunxerat in utero virginis. Verbum enim spiritus et sponsa caro humana: et utrumque vnus filius dei: et idem filius hominis. ubi factus est caput ecclesie. Ille vterus virginis marie thalamus eius. inde processit tanquam sponsus de thalamo suo. sic scriptura prodixit: et ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo. Omnis ecclesia ergo appellata est. Diuersa materia esse ecclesie: diuersis donis pollere videtur. atque gaudere. Alij coniugati: alie piugate. Alij viduae: alie vxoribus: ultra non querunt: alie viduate maritis vltra non querunt. Alij integritate ab ineunte etate pseruant: alie virginitate sua deo deuouerunt. Diuersa sunt munera: sed omnes istae vna ergo est. Vbi ista virginitas: non enim in corpore. In corpore paucarum tantum est. Et si dicit virginitas in viris potest paucorum virorum sanctitas. Integritas etiam corporis est: in ecclesia et honorabilis: membris est. Alia autem membra non in corpore: sed omnia in mente seruatur virginitate. Que est virginitas mentis? Integra fides: solida spes: sincera charitas. Hanc virginitate timebat ille qui zelabat sponse: a serpente corrupti. Sicut enim membrum corporis violatur in quodam loco: sic seductio lingue. violatur virginitate cordis. In mente non corrumpatur: qui non vult sine causa tenere corpus virginitate. Hanc carum est virginitas in carne: omni debet esse in corde. Virginitas carnis corpus intactum: virginitas cordis. fides incorrupta. Ergo dicitur virgo tota ecclesia.

Sponsa christi Roma. iiii.

Alter vir ginitis fuit thalamus christi sponsi. ps. xlviii.

Ex trac. euan gelii fm iohann. xiii. Ecclesia tota virgo est vna.

Extractatu pi. cxliii.

Ex libro consensu euan gelista. ii. Ecclesia de sponsata est virgo.

1. Cor. xlii.

Ex terminone de natiuitate dñi.

Exps sponsus pcessit de thalamo matris ille so.

Ecclesia mater te mater et virgo est.

Extractatu euangelii fm iohann. viii.

Capitulū. xi. Foliū. cxxxv.

Medacū corruptū si dem.

Johā. xlii. **J**ohā. viii. **E**p̄s sicve ritas est vt totū in eo verū sit. **E**xtractu p̄. xxi. **S**erpens virginitate mēt̄ cor rūpere p̄tē dī.

Mulier catholica p̄cedit virginitate hereticā.

Per sensū mēt̄s itel ligunt.

Eccl̄e. xxi. **S**erpēs q̄ ritas dei cere de pa radiso ec clesie.

Sen. iii.

Ex libro p̄tra machos. ii. **E**rror hereticozum serpens est.

a simplicitate / castitate q̄ ē i xpo. Reuera ei cor rūpif fides eorū: q̄ pponūt medacū xitātī. Qui ḡ medacū edificāt i hoibz. qd ab eis expellūt nisi xitātē. Immittūt diabolu: excludūt xps. immittūt ad ulterū. excludūt sp̄s: paranipbi seculū vel portū lenones sp̄ētis. Ad h̄ enī loquunt vt sp̄s posside at. xps excludat. Quō possidet sp̄s: Qn possidet medacū. qn possidet falsitas: sp̄s possidet. Qn possidet xitas: xps possidet. Ipse enī dixit. Ego sū xitas. De illo aut̄ dixit: i xitate nō stetit. q̄ xitas i eo nō est. Sic ē aut̄ xitas xps: vt totū verū accipias i xpo. Ulex xbi de? eq̄lis p̄f. ha aia. ha caro. ver? de? ver? hō. ha natiuitas. ha passio. vera mors. ha resurrectio. Si aliqd̄ hoī dixeris falsū: intrat putredo. de veneno sp̄ēt̄ nascūt vermes mē daciozū: n̄ n̄h̄l integrū remanebit. Serpens ḡ iste adulterās: xginitatē corrupēdā nō carnis sed cor dis iqr̄it. Sic aut̄ adulf hō letat i neq̄cia sua cū car nē corrupit: sic diabolus letat cū mētē corrupit. Sic aut̄ p̄f̄b? n̄ris aduers? leonē op? erat patiētia. sic nob̄ aduers? drachonē v̄gilātia: p̄secutio iū siue a leone. siue a drachone nūq̄ cessat eccl̄e. et magis metuend? est cū fallit q̄ cū seuit. Illo tpe cogebat xp̄ianos negare xps: tūc cogebat. nūc docet. Tūc ingerebat violētias: nūc iūdiās. Uidebat tūc fre mens: lubricus. nūc oberrans difficile videtur.

Per hereticos t̄mēs. Paul? ne ab eis cor rū p̄erē eccl̄a xginitate fidei quā gestat i corde: ait. [Timeo ne sic sp̄s euā seduxit astutia sua: ita et mēt̄s v̄re cor rūpāt a castitate q̄ est i xpo.] Vir ginitatē corp̄is pauce semie hūit i eccl̄a: s; xginitatē cordis oēs fideles hūit. in ipsa fide xginitatē cordis timebat cor rūpī a diabolo: quā q̄ p̄diderit sine causa sūt xgines corp̄e. Corrupta corde qd p̄uat i corp̄e: A deo mulier catholica: p̄cedit xgine hereticā. Illa enī nō ē xgo i corp̄e. illa mulier facta est i corde: i mulier nō a marito s; a serpēte. Quid aut̄ eccl̄a? Super aspidē i basiliſcū ambulabit.

Molite q̄stiones mirari hoīm: q̄ serpūt sic cācer quē admodū dixit ap̄s: s; custodite aures v̄ras. et xginitatē mēt̄s v̄re. tāq̄ depōlati ab amico sp̄s vni viro xgine castā exhibere xpo. Virginitas enī v̄ra i mētē. xginitas corp̄is i paucis eccl̄e: xginitas mēt̄s i oib? fidelib? debet esse. Hāc xginitatē vult sp̄s cor rūpere: de q̄ idē ap̄s ait. [Depōlati enī vos vni viro xgine castā exhibere xpo: i t̄ meo ne sic sp̄s euā seduxit astutia sua: sic quoq̄ v̄ri sēsus cor rūpant. i. excidat a castitate q̄ ē i xpo sēsu v̄ri (iqr̄ sēsus. i. v̄re mēt̄s.) Hāc magis p̄ p̄tū ē. Sēsus enī itelligunt et hui? corp̄is: vidēdī. audiēdī. adorādī. gustādī. tāgēdī. Mēt̄s v̄ras t̄muit cor rūpi ap̄s: vbi ē fidei xginitas. Mō ḡ aia xginitatē tuā p̄fua: fecūdāda postea i āplexu sp̄s si tui. Sepite ḡ vt scriptū ē aures v̄ras sp̄inis. Ad huc munitat sp̄s: nō tacet. Querit pollicitatiōe qdā sciētie de iocere de padiso eccl̄e: quē nō p̄mit tat redire ad illū padisū. v̄n̄ p̄mo elect? est. Qd ge stū ē i illo padiso: h̄ gerit i eccl̄a. Nemo nos sedu cat ab isto padiso. Sufficiat qd̄ illac lapsi sum? v̄l exp̄i cor rīgāmur. Ipse ē sp̄s q̄ sēp suggerit iniq̄ tatē / i p̄ietatē. Ipse aliqñ p̄mittit i punitatē: quē admodū i ibi p̄mittit dīcēs. Hūq̄d morte moriemini? Ipse talia suggerit: vt modo male v̄suāt xp̄iani Hūq̄d oēs (iqr̄) p̄ditur? ē de? Hūq̄d oēs dānatu rus ē de? Ille qdē sp̄s. i. ille error hereticoz q̄ tētat eccl̄as. p̄tra quē icārat ap̄s: cū dicit. [De tuo ne sic sp̄s euā seduxit astutia sua. sic i v̄ri sen sus cor rūpant:] Ille ḡ error p̄ctore i v̄tre sp̄it. i.

frā māducat. Nō decipit nisi aut supbos q̄ sibi ar rogāt qd nō sūt. aut desiderijs carnalib? iPLICATOS q̄ libeter audiat. qd d̄ lascīue faciūt: aut curiosos. q̄ trena sapiūt. i. spiritalia terreno oculo inquirūt. Ipse enī sathanas transfigurāt se i angelū lucis. In societate sc̄toz āgeloz nullomō qdē metul m? ne tales amict vel morte nos sua. vel depzaua tione p̄stēt. S; qz nob nō ea q̄ hoies familiarita te mīscētur. qd etiā ipm ad erūnas hui? p̄tinet v̄lte Ipse enī sathanas trāffigurat se i angelū lucis. Nō ē ergo magnū: si mīstri ei? trāff figurent velut mīstri iusticie: quoz finis erit fm opa ipsoz. Iterū dico: ne q̄s me putet insipiētē. Alioqn velut insipiētē ac cipite me: vtz ego modicū quid glōzier. Ad loquor nō loquor sc̄dm deū sed q̄si i insipiētia: i hac substātia gl̄ie. Qm mul ti gl̄iant fm carnē: i ego gl̄abor. Libet enī suffert i insipiētes: cū sitis ipi sapiētes

Et rādōs eos q̄s ita vel erudit op? ē / vel decipi iustū ē. magna dei mīa neces saria est. ne q̄sq̄ cū bonos angelos am cos se h̄re putat. habeat malos demo nes fictos amicos. eosq̄ tāto nocētiores. q̄to astu tiores / i fallatōres patiatur iūmicos. Et cui ma gna ista dei mīa necessaria ē. vbi magne humane miserie q̄ ignorātia tāta p̄mit. vt facile istoz simu latīōe fallat? Neq̄ enī sc̄i i fideles vni? veri dei / sūmīq̄ cultores: ab eoz fallacijs i multiformi ten tatiōe securi sūt. In h̄ enī loco ifirmītat̄s i dieb? malignis. etiā ista sollicitudo nō ē iūtilis: vt illa se curitas vbi pax plenissima atq̄ certissima est desi derio seruētiore q̄rat.

Magis opus est iudi care atq̄ dīnoscere cū se sathanas trāffigurat ve lut āgelū lucis: ne fallēdo ad aliq̄ nitiōia seducat Hāc qñ sēsus corp̄is fallit. mētē hō nō mouet a ha rectaq̄ sētētia. quā q̄sq̄ v̄rā fidelē gerit. nullū est i religīōe piculū. vel cū se bonū fingēs ea facit siue dicit. q̄ bonis angelis p̄gruunt: etiā si credat bon? nō est error xp̄iane fidei piculosus aut morbidus. Qū hō p̄ hec allena ad sua icipit ducere: tūc est di noscere nec i repost eū magna i necessaria v̄gilā tia ē. S; quor? q̄sq̄ hoīm idone? ē oēs mortiferos dolos ei? euadere. vbi regat atq̄ tueat de? Et ipa hui? rei difficultas adhuc est v̄tilis. ne sit spes sibi vnusquisq̄ aut hō alter alteri: s; de? suis oib?. Qd enī nobis poti? expedire: p̄sus pioz ābigit nemo Sustinetis enī si q̄s vos i seruitutē re digit. si q̄s deuorat: si q̄s accipit: si q̄s ex tollit: si q̄s i faciē vos cedit. Sc̄dm igno bilitatē dico: q̄si nos i firmi fuerimus i hac pte. In quo q̄s audet: i insipiētia di co audeo i ego. Hebrei sūt i ego. Israe lite sūt i ego. Semen abrahe sūt: et ego. Ministri xp̄i sūt i ego. Ut min? sapiēs dico: plus ego. In laborib? plurimus i carcerib? abundāt: i plagis supra mo dū. i mortib? frequēter. A iudeis qnq̄ es q̄ dragenas vna min? accepi. Tervir gis cesus sū: semel lapidat? sū. ter naufra giū feci. Nocte i die i p̄fūdū maris fui In itinerib? sepe: piculis fluminū picul

Ex libro de ci uitate dei. xix

Ex libro eni cheridon.

Nullū est i religīōe piculū dū sathanas i angelū lu cis transfi gurat? sen sus corp̄is tū fallit.

Ad Corinthios. Ep la. ij.

latronū. piculis ex genere. piculis ex gētib⁹. periculis in ciuitate. periculis in solitudine. periculis in mari.

Incies est q̄ q̄sq̄ cognoscit: legim⁹ ap̄d aplm. Toleratis enī si q̄s vos i fuiturē redigit. si q̄s deuorat. si q̄s accipit. si q̄s extollit: si q̄s in faciē vos cedit. Deinde p̄tinuo subiūgit. Scdm̄ ignobilitatē dico. vt expo nat qd̄ sit i faciē cedit: ē est p̄tēni r despici. Ad qd̄ nō ideo dicit apls. vt illos nō sustineret: sed vt se magi q̄ eos sic diligeret vt seip̄s p̄ eis vellet ip̄edi

ii. Cor. xii.

In expōe epi stote ad gala thas. Falsi fr̄es in paulū. Sala. v.

Sala. ii.

Ex fm̄oedhi in mōre lib. ii

Quō nudi tatē passus sit paulus q̄rēs p̄mo regnū dei. Matthe. vi.

H. i. Zhi. iii.

Extractu si. xviii. Eccle. i. Charitas doloze au get de ma lo p̄mi.

Intelligēdū est fuisse q̄sdā q̄ cū vellēt eis legis fuiturē psuadere. r viderēt eos pauli apli auctori tate reuocari dicerēt etiā ip̄m paulū id scire. sed nō eis facile ap̄ire voluisse sententiā suā: oportuiss̄ sime subiecit. Ego aut̄ fr̄es si circūcisionē adhuc p̄dico. qd̄ adhuc p̄secutionē patior: Etiā ab ipsi patiebat p̄secutionē. q̄ talia psuadere mollebant: cū iā euāgelii suscepisse viderētur. Quos tāgit r alio loco: vbi ait. Periculis in falsis fr̄ib⁹. r hic in capite epl̄e: vbi dicit. Propt̄ subintroductos aut̄ falsos fr̄es. q̄ subintroferūt p̄sculare libtatē n̄fam quā habem⁹ in xp̄o iesu: vt vos i fuiturē redigerēt In fame et siti: in ieiunijs multis: in fri gore et nuditate.

In p̄mōratōe tribulationū. ac laborū suorū apls nō tm̄ in carcerib⁹ et naufragijs atq̄ h̄mōi multis molestijs: s̄ etiā in fame r siti i frigore r nuditate se laborasse p̄memorat. Ad cū legim⁹ nō existime mus dñi p̄missa titubasse. vt famē r sitim patere apls. r nuditatē q̄rēs regnū r iusticiā dei. cū dictū sit nob: q̄rite p̄mū regnū dei r iusticiā ei⁹. r hec oīa adiciēt vob: quicquidē ista si c̄ adiutoria nouit ille medic⁹ cū semel nos rotos cōmissim⁹. et a q̄ habem⁹ p̄missione vite p̄ntis r future. q̄n apponat. q̄n detrahat. si c̄ nob iudicat expedire q̄s p̄solādos. r exercēdos in hac vita / et post hāc vitā. in b̄ia req̄e stabilitēdos atq̄ firmandos gubernat r dirigit.

Preter illa que extrinsecus sūt: instātia mea quotidiana. sollicitudo oīz eccl̄iaz **Q**ui apponit sciētiā: apponit doloze. Ecce abū det in te charitas: plus doloze peccantē. Quāto in te maior charitas ē: tāto apli⁹ te torq̄bit quē to leras. Nō torq̄bit tāq̄ irascentē illi: s̄ tāq̄ doloze p̄ illo. Uide paulū aplm̄ qd̄ patiebat. Uide inq̄: qd̄ patiebat. [Preter illa (inq̄t) q̄ extrinsec⁹ sunt.] Dixit enī multa q̄ patiebat: r cepit dicere iteriora preter illa q̄ extrinsec⁹ erāt: q̄ patiebat a malis p̄se cutorib⁹ xp̄i. Incurtus in me q̄tidian⁹: sollicitudo oīm eccl̄iaz. Et vide q̄lis sit sollicitudo: quā pat̄ na quā materna. Uide quomodo cedebat: vt vni dicaret in omēs affectiones eius. Dicem⁹ et affe ctiones eius in quas vīdicabat deus.

Quis ifirmat: et ego nō ifirmor: **Q**uis scādalizat: r ego nō vroz: **S**i gliari opor tet: q̄ ifirmitatis mee sūt gloriabor. De⁹ et pater dñi n̄ri iesu xp̄i scit q̄ est b̄ndict⁹ in sc̄la q̄ nō mētior. **D**amasci p̄posuit⁹ gē tis aretheregis custodiebat ciuitatē da mascenozū vt me cōprehederet: r p̄ fene stram in sporta demissus sū per murum:

et sic effugi manus eius.

Quāto maior charitas: tāto maiores plage de p̄ctis alienis. Accepit qd̄ ille stimulū carnis. an gelū sathane: a q̄ colaphizaret. Ecce quō p̄picius erat ei de⁹: vīdicās i oēs affectiōes ei⁹. q̄ sūt affe ctiōes in q̄s sic vīdicabat. Ipe exposuit: ipe dixit.

ii. Cor. xii.

Capitulum. xij.

Sigliari oportet nō expe dit qd̄. Veniā aut̄ ad vi siones r reuelatiōes dñi Scio hoīem in xp̄o āte annos q̄ttuordecī siue i corpore siue extra corp⁹ nescio de⁹ scit: raptū huiusmodi vsq̄ ad terciū celū. Et scio huiusmodi hoīez siue i corpore siue extra corp⁹ nescio de⁹ scit: qm̄ rapt⁹ est in paradisu: r audiuit archana verba q̄ nō li cet hoī loq̄. Pro h̄mōi gloriabor: p̄ me aut̄ nihil nisi in ifirmitatib⁹ meis. Nā et si voluero gliari: nō ero insipies. Veri tatē enī dicā. Parco aut̄: ne q̄s me existi met supra id qd̄ videt i me: aut audit ali quid ex me. Et ne magnitudo reuelatio nū extollat me: dat⁹ est mihi stimul⁹ car nis mee āgel⁹ sathane vt me colaphizet. **T**am p̄fect⁹ erat: vt tñ timēdū esset ne extolle ret. Nā nō poneret de⁹ medicamētū vbi vuln⁹ nō esset. Rogauit vt tolleretur. Eger ille rogauit: vt auferretur medicamentum.

Propter qd̄ ter dñm rogauī (inquit) vt auferret eum a me.

Id est stimulū carnis a q̄ colaphizabat aliq̄e for te doloze corp̄is. Rogauit q̄t vt auferret eū a me. **E**t dixit mihi. Sufficit tibi gratia mea. Nā virt⁹ i ifirmitate p̄ficiat. Libent⁹ igit gliabor in ifirmitatib⁹ meis: vt inhabi tet in me virt⁹ xp̄i. Propt̄ qd̄ placeo mi hi i ifirmitatib⁹ meis: i ptumelijs in ne cessitatib⁹ i p̄secutiōib⁹: i āgustijs p̄ xp̄o Ego noui quē curo. Nō mihi de⁹ q̄ egrotat p̄siliū **A**q̄s emplastrū mordax vrit te: sed sanat te. Ro gat medicū vt tollat emplastrū: r non tollit nisi cū fuerit sanatu: q̄ posuerat. Virt⁹ i ifirmitate p̄ficiat.

Cū hoīes a matrib⁹ p̄cipiātur r forment. iā for mati aut̄ pturiant vt nascant: potest mouere qd̄ di ctū ē. q̄s itez pturio donec firmet xp̄s i vob nisi p̄ turitionē hāc p̄ curay angorib⁹ posita itelligam⁹ q̄b⁹ eos pturiuit. vt nascerent in xp̄o: r itez pturit p̄p̄ p̄icta seductiōis q̄b⁹ eos pturbatū videt. Sol licitudo aut̄ talis de ill curay. q̄ se quodāmo pturi re dicit. tādiu eē possit donec pueniat i mēsurā eta tis plenitudis xp̄i: vt iā nō moueāt oī v̄eto doctri ne. Nō ḡ p̄p̄ iūtiū fidei. q̄ iā nati erāt: s̄ p̄p̄ robur r p̄fectionē dictū ē: q̄s iterū pturio donec xp̄s for met i vob. Hāc aut̄ pturitionē: alijs x̄bis alibi cō mēdat vbi dicit. Incurtus in me q̄tidian⁹: sollicitu do oīm eccl̄iaz. **Q**uis scādalizat: r ego nō vroz.

Erit quodāmo oēs tribulatiōes: s̄ aliud est v̄ri ad p̄sūptionē. aliū ē v̄ri ad purgationē. Nā r apls dicit. **Q**uis scādalizat: r ego nō vroz: s̄ iste affe ct⁹ purgabat eū magis. q̄ de charitate veniebat. r

In expōe epi stote ad gala thas. Sala. iiii. Quō p̄tu riat iterū apls iam xp̄ianus. Ephe. iiii.

Sala. iiii.

Ex libro p̄ma manicheos. Ustio ou plex.

Capitulū. xii. Foliū. cxxxvi.

a

Ille tribulatioes q̄s iusti patiūt. ad istā ptinet flāmi
neā frameā: qm̄ i igne pbat̄ aux̄ / r argētū / r hoies
acceptabiles i camio hūilitatis. **E**t itez. **C**asa si
guli pbat̄ fornax: r hoies iustos tētatio t̄bulatiois
Et ossa mea sic in fr̄orio sūt p̄frita. **E**t ip̄a os
sa mea. r ip̄a fortitudo mea: nō sine tribulatioe. nō
sine v̄stione. **O**ssa corp̄is xp̄i. fortitudo corp̄is xp̄i
vbi maior q̄m i sc̄tis apl̄is: **E**t tū video ossa fr̄igi.
Quis scādālizat̄: r ego nō v̄roz: **F**ortes sūt fideles
boni itellectores. r p̄dicatores x̄bi: vidētes vt lo
quant̄. loq̄ntes vt audiat̄. **F**ortes plane sūt: s̄ oēs
q̄ scādala patiunt̄. fr̄orioz illoz sūt. **E**t ei ibi cha
ritas: r magis i ossib⁹ q̄ i teriora sūt oib⁹ carnib⁹ r
portat̄ oēs carnes. **C**lez si q̄s patiāt aliq̄d scādā
lū et in aīa p̄clit̄: tāto os fr̄igit q̄ntū amat. **P**esit
amor: nemo p̄clit̄. **A**ssit charitas: r si mēbroz cō
pago cōpatit̄: patiēte vno mēbro quō fr̄igunt̄ qui
portat̄ vniuersa ossa. **[D**amasci p̄posit⁹ gētis
Arethe regis custodiebat ciuitatē damascenoz.
vt me op̄ehēderet: et per fenestrā in porta demis
sus sū per murū. et sic effugi manus eius.
[Vidi i eplā **P**aulū fugiētē. **P**er murū i porta
sūmissus est: vt man⁹ p̄sequēt̄ euaderet. **I**llo q̄ illi
fuit cura de ouib⁹. q̄s lupo veniēte deserebat: fuit
plane: s̄ eas pastori in celo sedēt orōnib⁹ p̄mēda
bat. se aut̄ vtilitatē eaz fugiēdo f̄uabat: sic q̄dā lo
co ait. **M**anere i carne necessariū. p̄p̄t nos. **A**b ip̄o
nāq̄ pastore: oēs audierāt. **S**ivos p̄secuti fuerit i
vna ciuitate: fugite i aliā. **O** mercenarie lupū veni
entē vidisti. r fugisti. **R**espōdet forte: r dicit. **E**cce
hic sū: nō fugi. fugisti: q̄ tacuisti. **T**acuisti: q̄ timu
isti. **F**uga aī timor ē. **C**orpe stetit: spū fugisti. q̄d
ille nō faciebat: q̄ dicebat. **E**t si corpe absēs sū: spū
vobiscū sū. **Q**uō enī spū fugiebat. q̄ etiā corpe ab
sens. fornicatores l̄ris arguebat. **R**ecolim⁹ (iq̄t)
x̄ba dicētis. **C**ū aut̄ p̄sequēt̄ vos in ciuitate ista:
fugite i aliā. **Q**uis aut̄ credat h̄ ista dñm fieri volu
isse. vt necessariū ministerio. sine q̄ viuere neq̄unt
deserent greges. q̄s suo s̄gūie cōpauit. **I**lū q̄d h̄
fecit ip̄e q̄m portatib⁹ paratib⁹ in egyptū puul⁹ fu
git. q̄ necdū eccl̄ias p̄gregauerat. q̄s ab eo def̄tas
fuisse dicam⁹: **I**lū q̄d q̄m apl̄s **P**aul⁹ ne illū p̄phē
deret iūm̄. p̄ fenestrā i porta submissus ē. r effu
git man⁹ ei⁹. **D**ef̄ta ē q̄ erat ibi eccl̄ia. necessariū mi
nisterio. r nō ab alijs fr̄ib⁹ ibidē p̄stitut⁹. q̄d oportē
bat ipletū ē. **E**t s̄ p̄pe volētib⁹ h̄ apl̄s fecerat: vt
seipm̄ fuaret eccl̄ie. quē p̄pe p̄secutor ille q̄rebat
Faciāt q̄ fuit xp̄i m̄str̄ x̄bi r sacramētū ei⁹ q̄s p̄ce
pit / siue p̄misit. **F**ugiat oīno de ciuitate i ciuitatē.
q̄m eoz q̄s p̄specialit̄ a p̄secutorib⁹ q̄rit. vt ab alijs
q̄ nō ita req̄runt nō deserat eccl̄ia. s̄ p̄beat cibaria
cū seruis suis. q̄s alit̄ viuere nō posse nouerūt. **C**ū
aut̄ oīz id est eoz clericoz r laicoz est cōe p̄iculū
h̄ij q̄ alijs idigeret nō deserant ab h̄is q̄b⁹ indigēt
Aut iḡt ad loca munita oēs trāseāt. aut q̄ h̄nt ne
cessitatē remanēdi. nō reliquant̄ ab eis p̄ q̄s illoz
est eccl̄iastica supplēda necessitas: vt aut̄ parit̄
vluerat. aut pariter sufferat. q̄d eos p̄familias vo
let p̄perit. **[S**cio hoīem i xp̄o añ ānos q̄tuordecim
siue i corpe siue extra corp⁹ nescio de⁹ sc̄it rā
ptū h̄mōi v̄sq̄ ad terciū celū. sc̄io h̄mōi hoīem siue
in corpe siue extra corp⁹ nescio de⁹ sc̄it q̄m rap⁹ ē
i padisū. r audiuit archana x̄ba q̄ nō licz hoī loq̄.]
[Erat enī hec eoz cōsuetudo q̄ sacras nob̄ l̄ras
ministraret. vt q̄m ab aliquo eoz diuina narrabat̄
hystoria: cū ad seipm̄ veniret tāq̄ de alio loq̄ret. r
sic se iſereret ordinē narratōis sue tāq̄ rex gesta
rū scriptoz: nō tāq̄ suip̄s p̄dicatoz. **I**lā h̄ et sc̄tus

Matthe⁹ fecit. **Q**ui cū i textu narratōis sue venis
set ad seipm̄ vidit (iq̄t) in theloneo sedētē quēdā
publicanū noīe mattheū: r ait illi: seque me. **I**lō dī
xit vidit me: r dixit mibi. **H**oc fecit r b̄t̄is moyses
ita de seip̄o tāq̄ de alio cūcta narrauit. **I**nusitati⁹
apl̄s **P**aul⁹ nō in hystoria vbi rex gesta suscipit
explicāda narratio: s̄ in eplā hoc fecit. **I**lā ita de
seip̄o ait. **[S**cio hoīem in xp̄o añ ānos q̄tuordecim
siue in corpe nescio. siue extra corpus ne
scio de⁹ sc̄it: raptū huiusmodi v̄sq̄ ad terciū celū.]
[Quo circa q̄d etiā b̄t̄is euāgelista nō ait. erā re
cubēs in sinu iesu. s̄ ait. erat recubēs vn⁹ ex disci
pulis: n̄f̄oz auctorū p̄suetudinē agnoscam⁹ pot⁹
q̄m miremur. **Q**uid enī deperit x̄itati. r q̄m et res ip
sa d̄p̄t: r modo quodā dicēdi tactaria deuītat̄: **H**oc
q̄ppe narrabat: q̄d ad ei⁹ laudē maximā ptinebat.
[Scio (iq̄t) hoīem in xp̄o añ ānos q̄tuordecim
siue in corpe nescio. siue extra corp⁹ nescio. de⁹ sc̄it
q̄ rapt⁹ est i padisū. r audiuit ineffabilia x̄ba q̄ nō
licet hoī loq̄. **I**n h̄is verbis p̄mū q̄ri solet. q̄d dicat
terciū celū. **D**eide vtrū illic voluerit itelligi padisū
an postea q̄ rapt⁹ ē. in terciū celū raptū se esse. r in
padisū vbi cūq̄ sit padisus: nō vt h̄ fuerit rapt⁹ i ter
ciū celū q̄d in padisū: s̄ p̄us i t̄ciū celū. r post inde
in padisū: cū r ip̄m t̄ciū celū q̄d sit nō l̄q̄do appeat
Etrū i reb⁹ corp̄alib⁹ an forte i sp̄ritualib⁹ itelligē
dū sit. **R**estat ergo fortasse. vt q̄m mētiri nō posset
apl̄s. q̄ tāta cura egit. vt discerneret q̄d sc̄iret r q̄d
nesciret. hoc ip̄sū eū itelligam⁹ ignorasse. vtrū q̄m
rap⁹ i t̄ciū celū ē: in corpe fuerit quō est aīa i cor
pore. cū corp⁹ viuere d̄f̄. siue v̄gillātis / siue dormi
entis. siue i extra a s̄sib⁹ corp̄is alienata. an oīno
de corpe exierit. vt mortuū corpus laceret: donec
pacta illa demōstratione mēbris mortuis aīa red
deret. r nō q̄m dormiēs euigillaret aut extra aīe
nat⁹ denuo rediret i s̄sūs: s̄ mortu⁹ oīno reuiuiscer
et. **P**roide q̄d vidit rap⁹ i t̄ciū celū q̄d etiā se sc̄i
re p̄firmat p̄pe imaginat̄. **S**z q̄z ip̄a a corpe alie
natio. vtrū oīno mortuū corp⁹ reliq̄rit. an p̄m mo
dū quēdā viuēt̄ corp̄is ibi aīa fuerit. s̄ mēs ei⁹ ad
vidēda v̄l audiēda ineffabilia illi⁹ visionis arrepta
sit h̄ icertū erat: ideo forsītā dixit siue i corpe. siue
ex corp⁹ nescio: de⁹ sc̄it. **A**d aut̄ nō imaginat̄: sed
p̄pe videt̄ r nō p̄ corp⁹ videt̄: h̄ ea visione videt̄ q̄
oēs cūcta supat. **E**cce i h̄ p̄cepto vno cū legist̄. dī
liges p̄ximū tuū tāq̄ teipm̄: tria occurrūt ḡna vī
sionū. **Q**uū p̄ oculos q̄b⁹ ip̄e l̄re videt̄: aliter p̄ sp̄s
hoīs. q̄ p̄xim⁹ r absēs cogitat̄: t̄ciū p̄ p̄tētū mētis
q̄ ip̄a dilectio itellecta p̄spicit̄. **I**n h̄is trib⁹ ḡnib⁹
illud p̄mū manifestū ē oib⁹. **I**n h̄ enī videt̄ celū et
trā: r oīa q̄ in eis p̄spicua sūt oculis n̄ris. **R**ec illud
alter q̄ absētia corp̄alia cogitant̄ insinuare diffici
le ē. **I**p̄sū q̄ppe celū r trā. r q̄ i eis videre possum⁹
etiā in eis p̄stituti cogitam⁹. vbi nihil vidētes ocul
corp̄is. aīo t̄n corp̄ales imagines ituemur: seu ve
ras sic ip̄a corpa vidim⁹. r mēoria retinem⁹. seu fī
ctas sic cogitatio formare potuerit. **A**lit̄ enī cogi
tam⁹ chartaginē quā nouim⁹: aliter alexandriam
quā nō nouim⁹. **T**erciū h̄o illū q̄ dilectio itellecta
p̄spicit̄: eas res p̄tinet. q̄ nō h̄nt imagines sui s̄iles
q̄ nō sint q̄d ip̄se. **I**lā arbor vel h̄o. vel sol. r q̄cunq̄
alia corpa. siue celestia. siue t̄restia. r p̄fētia videt̄
in suis formis. r absētia cogitant̄ imaginib⁹ aīo i
p̄ressis. r faciūt duo ḡna v̄sioz. vnū p̄ corp̄is s̄sūs
alter p̄ sp̄m q̄ ille imagines cōtinent. **D**ilectio aut̄
nūqd̄ aliter videt̄ p̄ns. in specte q̄ est. r aliter absēs
in aliqua imagine sui similt̄. **I**lō vtrūq̄: sed q̄tū mē
te cerni potest ab alio magis: ab alio minus ip̄sa

Matthe. ix.

Johan. xiii.

Ex libro de
genesi ad lita
teram.

Quid itel
ligat per
terciū celū

Quid ne
scit apl̄s
dicens ne
scio de⁹ sc̄it

Deu. vi.

Tertiar
tionū ḡna

Eccl̄. li.
Eccl̄. xxvii.
Extrac. euā
gelii p̄m ioā.
Paulo fu
git cura
gregis fuit.
Phil. i.
Matthe. x.

Extrac. euā
gelii p̄m ioā.
Paulo fu
git cura
gregis fuit.
Phil. i.
Matthe. x.

i. Cor. v.

Matthe. x.

Matthe. x.

Quibus
xp̄ianis fu
gendū est

Extrac. euā
gelii p̄m ioā.
Iuu.

Ad Corinthios. Epistola. ii.

et

Spūs qd
sit.

Daniel. v.
Visio bal-
thasar re-
gis.

Actuum. x.
Visio pe-
tri.

Ibidem.

et

Ordovisi-
onum.

Sala. v.

Roma. xi.

Presstia
visionum.

cernitur. Si autē aliqd corporalis imaginis cogi-
tatur: nō ipa cernit. Nec sūt tria gēna visionū. Pri-
mū q̄ appellam⁹ corporale: q̄ p corpus p̄cipit. et
corporis sensib⁹ exhibet. Scdm spiritale. q̄qd enī
corpus nō est: tñ aliqd est. iā recte spūs dicit. Et
vtrq; nō est corpus q̄uis corpori filis sit. imago
absentis corporis: nec ille ipse obrut⁹ quo cernit.
Tercū hō intellectuāle: ab intellectu. Tria igitur
ista genera visōrū. corporale. spiritale. et intellectuā-
le. sigillatim cōsideranda sunt: vt ab inferioribus
ratio. ad supiora cōscendat. Vidit rex Balthazar
articulos man⁹ scribētis in pietate. cōtinuōq; p cor-
poris sensū. imago rei corporaliter facte spūs ei⁹
pressa est: atq; ip̄o viso facto ac p̄terito. illa in cogi-
tatione p̄māsit. Videbat in spū: et nō intelligebat.
Nec tūc intellectu erat hoc signū. cū corporaliter fie-
ret. atq; oculis corporalib⁹ appareret. Tñ tñ signū
esse intelligebat. id habēs ex mētis officio: et q̄ re-
q̄rebat qd significaret. etiā ip̄am inq̄sitionē vtrq;
mens agebat. Quo nō p̄pto Daniel accessit. et spū
pphetico mēte illustrata. p̄turbato regi qd illo si-
gno p̄tēderet aperuit: ip̄e pot⁹ p̄pheta. p h̄ ge-
nus visionis / qd mētis est. p̄p̄tū. q̄ ille qd signū fa-
ctū corporaliter viderat. et t̄sactū ei⁹ imaginē. i spū
cogitādo / cernebat: nec aliqd intellectu poterat. nī
si nōsse signū esse. et qd significaret inq̄rere. Vidit
Petr⁹ in alienatione mētis vas q̄tuor lineis. allī-
gatū submitti d̄ celo. plenū varijs aialib⁹: cū audi-
uit et vocē. macta et māduca. Qui cū reddit⁹ sensū
bus de visu disceptaret: ecce q̄s Cornel⁹ miserat
nūciavit eos spūs dicens. Ecce viri q̄rūt te: sed sur-
ge descēde / et vade cum illis. q̄ ego misi eos. Qui
cū venisset ad corneliū: qd in illa visione itellere-
rit. vbi audierat qd de mādauit. tu ne p̄munia dixe-
ris. sic idicauit dicens. Sed mihi de⁹ oñdit: neminē
cōmunē aut imūdū hōiem dicere. Tñ q̄ illū discū
videret. alienat⁹ a corporis sensib⁹. et illas voces
macta et māduca. et qd de mādauit. tu ne coia dixe-
ris. in spū audiebat. reddit⁹ autē sensib⁹ corporis. id
ip̄m qd visu atq; auditū mēoria tenuerat in eodē
spū. cogitādo cernebat: q̄ oia nō corporalia: sed cor-
poraliū imagines erāt. siue cū p̄mū in ipsa aliena-
tione vise sūt. siue cū postea recordate / atq; cogita-
te. Tñ hō disceptabat: et req̄rebat. vt illa signa itel-
ligerent. mētis erat actio conātis: sed deerat effe-
ctus. donec ānūciatū sūt q̄ venerāt a cornelio. Hac
q̄ etiā corporali accedēte visione: cū et spūs sc̄tus
rursus in spū ei⁹ diceret. vade cū eis vbi et illud si-
gnū ostēderat: ip̄e presserat voces: adiuta diuinitus
mens itellerit. qd illis signis oib⁹ ageret. His ita
q̄ et huiusmodi reb⁹ diligēter p̄sideratis. satis ap-
paret corporālē visionē referri ad spiritālē. eāq; spi-
ritālē referri ad intellectuālē: q̄ illud mētis atq; in-
telligētie lumē. quo et ista iferiora diiudicant. et ea
cernūt. q̄ neq; sūt corpora nec vllas gerūt formas
fīles corporū. velud ipsa mēs. et omīs aīe affectio
bona. cui p̄traria sūt ei⁹ vitia q̄ recte culpātur atq;
dānant in hōib⁹. Quo enī alio modo ip̄e intellectu
nisi intelligēdo cōspicit⁹. Ita et charitas / gaudiū /
pax / lōganimitas / benignitas / bonitas / fidel / mā-
suetudo / cōtinētia et cūcta h̄mōi. q̄b⁹ p̄p̄tūat deo
et ip̄e de⁹ ex quo oia. p̄ quē oia. in q̄ oia. Quāq; ita
q̄ in eadē aīa h̄at visiones. siue q̄ s̄tūtur p corp⁹.
sic hoc corporeū celū et t̄ra. et q̄cūq; in eis nota esse
possūt. quēadmodū possūt. siue q̄ spū vident simi-
litā corporū: siue cū in mēte itelligunt. q̄ nec corpa
sūt. nec similitudines corporū. h̄nt vtrq; ordinē suū:
et est aliud alio p̄cellēti⁹. Presstior est enī visio

spiritalis q̄ corporalis: et rursus p̄stator intellectuā-
lis. Quapropt cū rapit aīa in ea visa. q̄ spū cernunt si-
milis corporalib⁹. ita vt oīno a sētib⁹ corpis auertat
ampli⁹. quā in sōno solet. sed min⁹ q̄ in morte. iā vi-
uine admonitionis est / et adiutorij vt se nō corpa-
sed visa corporū similita. spiritualiter nouerit tene-
re: sicuti q̄ se in sōnis videre. etiā anteq̄ euigilant
sciūt. Vbi si etiā videtur futura. ita vt oīno futura
noscat⁹: quorū imagines p̄ntes vident. siue ipsa
hōis mēte diuinit⁹ adiuta. siue aliquo iter ip̄a visa
qd significet exponēte. sicut i apocalypsi iohānis
exponebat magna reuelatio est: etiā si forte igno-
ret ille cui hec demonstrant vtrū e corpore exierit.
an adhuc sit in corpore. sed spū a sensib⁹ corporis
alienato. ista videat. Potest enī sic arrept⁹ id igno-
rare: si ei et hoc nō oñdat. Porro aut si quēadmo-
dū rapit⁹ est. a sensib⁹ corpis. vt esset in istis similitu-
dinib⁹ corporū q̄ spū vident ita et ab ip̄is rapiat⁹.
vt in illā q̄si regionē intellectuāli vel intelligibiliū
subuehat. ibi sine vlla corporis similitudine p̄spicua
veritas cernit. nullis op̄inōnū falsarū nebulis ob-
fuscat. Vbi h̄tutes aīe nō sūt operose / ac laboriose
Neq; enī opere tēperatīe. libido frenat. aut opere
fortitudinis toleratur aduersa: aut opere iusticie
iniquitūtur. aut opere prudētie mala deuītatur
vna ibi et tota h̄tus est. amare qd videas: et sūma
felicitas habere qd amas. Vbi enī beata vitā in sō-
te suo bibis. vnde aspergit aliqd hūic hūane vite:
vt in tērationib⁹ hui⁹ sc̄li. tēperatē / fortiter / iuste /
prudētēq; viuas. Propter illud q̄ppe adipiscen-
dū nisi securā q̄s erit. et ineffabilis visio h̄tatis la-
bor suscipis et p̄tinēdiā voluptate. et sustinēdi ad-
uersitates: et subueniēdi indigētib⁹. et resistēdi de-
cipiētib⁹. Vbi videt claritas dñi nō p̄visionē signi-
ficatē. siue corporālē. sicut visa est in mōte sina. si-
ue spiritālē. sicut vidit Esaias. vel Iohānes in
apocalypsi. sed p̄speciē nō p̄enigmata. q̄tū eā ca-
pere hūana mēs potest. scdm assumētis dei grām
vt os ad os loquat⁹. et quē dignū tali colloquio se-
cerit. nō os corporis sed mētis: sicut itelligēdū ar-
bitror qd de moyse scriptū est. Occupauerat nāq;
sicut in exodo legim⁹ videre dñm: non vtrq; sicut
viderat in mōte. nec sicut videbat in tabernaculo.
sed in ea substantia qd de⁹ est. nulla assumpta corpora-
li creatura. q̄ mortalis carnis sensib⁹ p̄sentaret: ne-
q; in spū figuratis similitudinib⁹ corporū: s; p̄speciē
suā. q̄tū eā capere creatura rōnalis et intellectuālis
potest. seuocata ab oī corporis sensu. ab oī signati-
uo enigmatē spūs. Sicut scriptū est. Si q̄ inueni-
gram in cōspectu tuo. oñde mihi temetip̄m man-
feste vt videat⁹ te: cū paulo superius legat⁹. Locut⁹ est
dñs ad moyse facie ad facie sic loquit⁹ q̄s ad am-
cū suū. Sētebat q̄ qd videbat: et qd nō videbat de-
siderabat. H̄a et paulo post cū dixisset ei de⁹. inue-
nisti enī grām in cōspectu meo. et scio te p̄re oib⁹.
Respondit ei: oñde mihi gloriā tuā. H̄a tñ cōcupi-
tā / et desideratā dei claritatē Moyses videre me-
ruisset: nō in libro Hieroz diceret de⁹ ad aaron. et
mariam f̄res ei⁹. Audite vocē verborū meorū. Si
fuerit p̄pheta vt in visione illi dñs cognoscat. et in
sōno loqr illi: nō ita quō famul⁹ me⁹ Moyses in to-
ta domo mea fidel est. Os ad os loqr ad illū in spe-
cie et nō i enigmatē: et claritatē dñi vidit. Neq; enī
hoc scdm substantiā corporis q̄ carnis sensib⁹ p̄sen-
tat intelligēdū est. H̄a vtrq; sic loq̄bat ad moyse
facie ad facie cōtra in cōtra. q̄ tñ ei dixit. ostende
mihi teip̄m: et nūc etiā ad ipsos quos oburgabat
et quib⁹ moyse meritū ita p̄ferebat. sic loq̄bat per

Cardinali
um h̄tutū
opa.

Quare h̄
virtutē am-
plectimur
sine labore

Quō moy-
ses deū vi-
dere cōcu-
piuit.

Exo. xxxiii.

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.

H
Quo de i
specie qua
deus est vi
deatur.

Manthe. v.

1. Cor. xlii.

1. Cor. v.

Paradisus
quod hic ac
cipiat.

Jerusalē

Bala. lili.
Joidem.

ps. xlii.

Relum pzi
mum.

Secundum

Paul. x.

Tertium.

Ex libro ad
paulinā d vi
dendo deo.

creaturā corpalem pſentatā ſenſib⁹ carnis. Illo g
mō. in illa ſpecie q̄ de⁹ eſt. lōge ineffabiliter ſecreti
us: et pſentius loquit̄ locutiōe ineffabili. vbi eū ne
mo viuēs videt. vita iſta q̄ mortaliter viuī. in iſtis
ſenſib⁹ corpis: ſed niſi ab hac vita quiſq̄ quodā mō
mortal. ſiue oīno extens de corpore. ſiue auerſus. et
alienat⁹ a carnalib⁹ ſenſib⁹ vt merito neſciat. ſicut
apls ait. **U**trū in corpore an extra corp⁹ ſit. cū in illā
rapiſ. et ſubuehiſ viſionē. **Q**uap̄pter ſi hoc ſciū
viſiōis gen⁹. qd̄ ſupius nō ſolū omī corpali. quo p
corpis ſenſus. corpa ſentiunt. verū etiā oī illo ſpiri
tali: q̄ ſilitudines corp⁹. ſpū nō mēte cernunt ter
tiū celū appellauit apls: in d̄ videt claritas dei. cui
vidēde corda mūdant. vnde dictū eſt. **I**n mundo
corde q̄ ipi dei videbūt. nō p aliquā corpaliſter vī
ſpiritualiſter figurat⁹ ſignificationē tanq̄ p ſpecu
lum in enigmate. ſed facile ad faciē qd̄ de moyſe di
ctum eſt. **O**s ad os p ſpecie ſcilicet qd̄ de quicqd̄ eſt
q̄tulūcūq̄ eū mēs q̄ nō eſt qd̄ ipē. etiā ab oī ſrena
labe mūdāta. ab oī corpore. et ſilitudine corpis alie
nata ⁊ abrepta cape poteſt. a quo pegrinamur mor
talit̄ corruptibili onere grauati. q̄diu p fidē ambu
lam⁹. nō p ſpecie: etiā cū hic iuſte viuim⁹. **C**ur aut
nō credam⁹ qd̄ tāto aplo doctori gentiū rapto vī
q̄ ad iſtā excellētiſſimā viſionē voluerit de⁹ demō
ſtrare vitā. in q̄ poſt hāc vitā vidēdus eſt in eternū:
Et cur nō dicat iſte paſiſus. excepto illo in q̄ cor
poraliſter vixit adā. inter ligna nemoroſa. atq̄ fru
ctuofa. quicqd̄ eſt ecclia q̄ nos cōgregat in chari
tatis ſinū. paſiſus dicta eſt. cū fructu pomor⁹: **E**t
figurate hoc dictū eſt. tanq̄ illo paſiſo. vbi ppe ſu
adam ecclia ſignificata ſit p formā futuri: quāq̄
diligēt⁹ cōſiderātib⁹ fortaliſ occurrat illo para
diſo corpali. in q̄ adam corpaliſter fuit. et iſtā vitā ſi
gnificatā ſcōp̄ que nūc agitur i ecclia. et illā q̄ poſt
hāc erit in eternū: ſicut bīrlm. q̄ interpretat viſio pa
cis. **E**t tū quedā terrena ciuitas demōſtrat. ſigni
ficat bīrlm matrē nrām. eternā in celis. ſiue in his
q̄ ſpe ſalutis facti ſūt. et qd̄ nō videt ſperātes p patri
am expectāt. ſcōm quos multi filij deſerte magi
q̄ ei⁹ q̄ habz vīz ſiue i ipis angelis p eccliam mul
tiſormis ſapientie dei. cū qd̄ poſt hāc pegrinationē
ſine labore ⁊ ſine fine viuendū eſt. **S**i enī ppe qdā
nemoroſus locus. trāſſato aut xbo oīs etiā ſpirita
lis q̄ ſi regio vbi aīne bene eſt. merito paſiſus dici
poteſt. **N**ō ſolū tertiu celū qd̄ illud eſt qd̄ pfecto
magnū. ſublimiterq̄ pclaz eſt: verū etiā in ipō ho
mine. letitia qdā bone cōſciētie paſiſus eſt. **E**nde
ecclia in ſctis tēperant: ⁊ iuſte et pie viuētib⁹ paſi
ſus recte dicit̄ pollens affluētia grāz caſtiſq̄ deli
cijs. q̄ndē et in tribulatiōib⁹ gliaſ de ipa patiētia
plurimū gaudēs q̄ ſcōm multitudinē dolor⁹ i cor
de ei⁹ cōſolatiōes dei iocūdāt aīam ei⁹. **S**i ḡ celū
pmū recte accipim⁹. hoc omne corporeū. general
noīe qd̄ eſt ſup aq̄s et terrā. ſcōm aut in ſimilitu
dine corpali. qd̄ ſpū cernit. ſicut illud. vnde aīalib⁹
plen⁹ in extaſi petro diſcus ille ſummiſus eſt: tertiu
ho qd̄ mēte pſpicit. ita ſecreta ⁊ remota. et oīno ar
repta a ſenſib⁹ carnis. atq̄ mūdāta. vt ea q̄ in illo
celo ſūt. et ipam dei ſubſtātiā. xbtq̄ deū. p qd̄ ſctā
ſūt oīa. in charitate ſpūs ſcti. ineffabiliter valeat vi
dere. et audire. nō incōgruētē arbitramur et illuc
eſſe aplm raptū: ⁊ ibi fortaliſ eſſe paſiſū. oib⁹ me
liorē. et ſi dici poteſt paſiſū paſiſoz. **S**i enī aīe bo
ne letitia in reb⁹ bonis eſt. in oī creatura. qd̄ ea leti
tia pſtantius. q̄ in xbo dei eſt. p qd̄ facta ſūt oīa:
Quoniam quō ipa dei ſubſtātiā. videt̄ potuerit a
q̄buſdā in hac vita poſit⁹. ppter illud qd̄ dictū eſt

ad moyſen. **N**emo poteſt faciē meā videre et viuē
re. niſi q̄ poteſt hūana mēs diuinit⁹ raplex hac vi
ta ad āgelicā vitā: anteq̄ p ipam cōmunē mortem
carne ſoluat. **S**ic ei rapt⁹ eſt q̄ audiuit illic ineffabi
lita xba q̄ nō licet hoī loq̄. vbi vīq̄ a deo facta eſt ab
hui⁹ vite ſenſib⁹ qdā intētiōis auerſio. vt ſiue i cor
pore. ſiue extra corp⁹ fuerit. iſtē vtrū ſicut ſolet ſie
ri in vehemētioze extaſi. mēs ab hac vita in illā vi
tā fuerit alienata manēte corp⁹ vīculo. an oīno
exſolutio facta fuerit. q̄lis in plena morte ptingit:
neſcire ſe diceret. **I**ta ſit vt ⁊ illud vīz ſit. qd̄ dictū
eſt. **N**emo poteſt faciē meā videre. ⁊ viuere: q̄ ne
ceſſe ē abſtrahi ab hac vita mēte q̄ in illi⁹ ineffabi
litate viſiōis aſſumit. et nō ſit incredibile q̄buſdā
ſctis. nōdū ita deſectis. vt ſepeliēda cadauera re
manerēt: etiā iſtā excellētiā reuelatiōis fuiſſe con
ceſſam. **E**t audiuit archana verba: que nō licet
homini loqui.]

Inter ipos ſpiritaſes ſūt vīq̄ alijs alijs. capatio
res atq̄ meliores: ita vt qdā illoz ad ea puenerint
q̄ nō licet hoī loq̄. **Q**ua occaſiōe vāi qdā apoca
lypſim pauli. quā ſanitas ecclie nō recepit. neſcio
qd̄ fabulis plenā. ſtuliſſima pſumptiōe ſinxiſſet:
dicētes hāc eſſe vnde dixerat. raptū fuiſſe in tertiu
celū. ⁊ illic audiſſe ineffabilia xba. q̄ nō licet hoī loq̄.
Ut ſcōp̄ iſtoz tolerabilis eſſet audacia. **C**ū ho di
xerit q̄ nō licet hoī loq̄. iſti q̄ ſūt q̄ hec audeat ipu
dēt et inſelicit̄ loqui.]

Intrauit in ſanctuariū dei q̄ audiuit ineffabilia
xba q̄ nō licet hoī loq̄: qui dixit qd̄ poſſet hoīb⁹ di
ci et tenuit apd̄ ſe qd̄ nō poſſet dici. **E**rgo ⁊ audiat
ad qd̄ poſſum⁹: et credat ad qd̄ nō poſſum⁹. **S**i illi
dicerem⁹ rogam⁹ te. explica magnitudinē ipſius.
nōne forte reſpōderet nob⁹. nō eſt valde magn⁹ quē
video. ſi a me potuit explicari: **N**ā et ſi volue
ro gloriari: nō ero inſipies. veritatē enī dicam.]

Dicat ſe dñm q̄ dñs eſt: dicat verū qui xitas eſt:
ne nō dicā ego qd̄ vtile eſt. dñ tacet ille qd̄ eſt. **B**ea
tiſſim⁹ **P**aul⁹ nō vīq̄ vnigenit⁹ fili⁹. ſed vnigeniti
filij dei ſuus ⁊ apls. nō xitas. ſed p̄iceps xitatis
ait libere atq̄ cōſtātē. **E**t ſi voluero gloriari: nō ero
inſipies xitātē enī dicā. **N**eq̄ enī in ſeipō. ſz in ipſa
veritate q̄ ſupior eſt ipō. huiliter et xaciter gloria
ref. qm̄ et ipē pcepit. vt q̄ gloriatur in dño gloriē. **I**ta
ne: nō timeret inſipietia ſi gloriari vellet amator ſa
piētie. ⁊ in glia ſua timeret inſipietia ipa ſapientia
Nō timuit arrogātiā q̄ dixit in dño laudabit aīma:
mea. ⁊ in laude ſua timeret arrogātiā poteſtas dñi
In quo laudabit aīa ſerui? **E**t ne magnitudo re
uelatiōis extollat me: datus eſt mihi ſtimul⁹ car
nis mee.]

Pepe hic agnoſcis aplm habētē magnitudinē
reuelatiōis: ⁊ timētē elatiōis p̄cipitiū. **E**t q̄ noue
ris q̄ et ipē apls qui volebat ⁊ alios ſaluos facere
adhuc curabat. ſed magnipēdis ipi⁹ honore: audi
qd̄ ei medic⁹ appoſuerit ad timorē. **E**t ne magnitu
do inq̄ reuelatiōis extollat me. **E**cce iā poſſuz di
cere **P**aulo aplo. **N**e extollaris ſctē aplo. **T**u ne
extollaris adhuc cauēdū eſt: **T**u ne extollaris ad
huc timēdū eſt: **Q**uid mihi inq̄ dicit tu? **A**udi qd̄
ſim: ⁊ noli altū ſape: ſz time. **A**udi quō breuis agn⁹
ingrediat vbi aīes ſic piclitat. **I**n magnitudie
inq̄ reuelatiōis meaz. ne extollar: datus eſt mihi
ſtimul⁹ carnis mee āgel⁹ ſathane. q̄ me colaphizat

Qualē tumorē timuit: q̄ mordaciſſimū epithe
ma accepit. **I**a ergo mō dic q̄ tāta erat in illo iuſti
tia: quāta eſt in angelis ſctis. **A**ut forte angel⁹ ſan
ctus in celone extollat accipit ſtimulū angelū ſa

Quo pau
lus archa
na vidit.

Exod. xxxiii

Ex trac. euā
gelij ſm iōā
nem. xxv.
Spiritaliſ
ali⁹ alio ca
patior eſt.

Ex tractatu
pi. cxxxiii.

Magnus O
nō eſt q̄ a
nobis viſ⁹
explicari
poteſt.

Ex trac. euā
gelij ſm iōā.
lv.
Quo ſapiē
ter gloria
ri potuit
apls.

1. Cor. i.

ps. xxxiii.

Ex ſmōe de
verbiis apli.
ad romanos

Roma. xi.

Angelus
non habet
op⁹ ſtimlo
ſicut apls.

Ad Corinthios. Ep'l'a. ij.

8

Ex lib. d. naz
tura et gra.
Deu agit
vt sanet
oia sed suo
ordine.

Supbia so
la etiā in re
cte factis
cauēda est
phil. ii.

Ex libro p'tra
faustum.

Datus est
angelus sa
thane pau
lo a deo nō
a diabolo.

i. Thimo. ii.
Ex epla ad
florentinu.
Jacob. i.
p. 3. l.

Ibidem
Hūilitas
facilit in au
diēdo non
docēdo ser
uatur.

Matth. xxi
i. Cor. iii.

Matth. iii.
Johan. i.

p. 3. l.

Ex tractatu
pi. lvi.
Supbia i
benefactis
est timēda

thane a q̄ colaphizet: Absit h̄ de sc̄tis angelis su
spicari hoies sum: aplos sc̄tōs hoies agnoscam
vasa electa. sed adhuc fragilia. Adhuc i hac carne
pegrinātes: nō dū in celesti patria triūphātes.

De inquit potest oia sanare. Hoc vtiq; agit vt
sanet oia: s; agit iudicio suo. nec ordinē sanādī acci
pit ab egroto. Proculdubio q̄ppe aplm firmū vo
lebat efficere cui tñ dicit h̄ in infirmitate pficit: et
nō ei tociēs orātī aufert nescio quē stimulu carnis
quē sibi dicit datū. ne i magnitudine reuelationum
extolleret. **De** etiā vitiā tñ in malefactis valēt: so
la aut supbia etiā in recte factis cauēda est. Unde
admouent illi ne dona dei sue potestati tribuēdo.
se seq̄ extollēdo grau⁹ peant. quā si n̄bll oparent
boni: q̄bus dicit. **Lū** timore et tremore vram ipoz
salutē opamini: de⁹ enī est q̄ opat in nob et velle et
opari p bona voluntate.

Ecce nec iusto pcebat. vt ei⁹ h̄tutē in infirmitate
pficeret. q̄ ei dederat colaphizātē angelū sathane:
nisi dicit q̄ eū diabol⁹ dederit. Diabol⁹ g agebat
ne magnitudie reuelationū Paul⁹ extolleret. et vt
virt⁹ ei⁹ pficeret: Quis h̄ dixerit: Ab illo igit tradi
tus erat iust⁹ collaphizādus angelo sathane. qui p
eū tradebat. et iustos ipi sathane: de q̄b⁹ idē dicit
Quos tradidi sathane: vt discāt nō blasphemare.

Sollicitissime cauēdū est i docēdo supbie vitiū
q̄ in discēdo nō ita est. Unde et sc̄a scriptura nos ad
monet dicēs. Sit ois hō velox ad audiendū tard⁹
aut ad loquēdū. Et ille i psalmo ait. Auditu meo
vab̄ gaudiū et letitiā. **Ad**tinuoq; subiecit. **Exulta**
būt ossa humiliata. Et idit enī in audiēdo facillime
suari humilitatē. q̄ difficile est in docēdo: qm̄ ne
cesse est vt doctor habeat supiorē locū. vbi laborio
sum ē obtinere: ne subrepat elatio. **Uides** ne quē
admodū piclitemur a q̄b⁹ hoc expectat. vt nō solū
doctores simus. verū etiā cū sum⁹ hoies diuina vo
ceam⁹: **Isto** at piculo nō tñ nos: nā ad illū de quo
dictur sum. qd sum⁹ nos: **Hos** g nō tātū isto perī
culo: sed etiā ille doctor gētiū piclitrū se eē testat
cū dicit. **[He** in magnitudine reuelationū meaz
extollar: dat⁹ est mibi stimulu⁹ carnis mee. et cetera.]

Unde et ipse dñs timoris hui⁹ admirabilis me
dic⁹: nolite inq̄t ab hoib⁹ vocari rabbi. **Un⁹** est enī
magister vester xps. **Ad** retinēs idē ipse doctor gē
tiū dixit. **Neq;** q̄ plātāt ē aliqd. neq; q̄ rigat: s; q̄ in
cremētū dat de⁹. **Docet** ille meminit: q̄ in natis mu
lierū q̄to magn⁹ erat. tāto se in oib⁹ huiliabat. indē
gnū se affirmans q̄ xpi calciamēta portaret. **Quid**
enī aliud ostēdit vbi ait. q̄ habet spōsam spōsus est
amic⁹ aut spōsi stat et audit eū. et gaudio gaudet p
ptervocē spōsi: **Hic** ē ille audit⁹: de q̄ **Paulo** ante
commemorauit in psalmo positū. **Auditui** meo da
bis exultationē et letitiā: et exultabūt ossa humiliata

Illud ē vitiū capitale: qd cū quisq; bene pfece
rit. supbia tentat. vt pdat totū quod pfectū **Deniq;**
oia vitiā in malefactis timēda sūt: supbia in bene
factis plus metuēda est. **Nō** itaq; mirū: quia sic et
apls huilis vt dicat.

Lū enī infirmor tūc potēs sum. **Factus**
sum insipiēs: vos me coegistis. **Ego** ei a
vobis debui cōmēdari. **Nihil** ei min⁹ fe
ci ab his q̄ sunt supra modū apli. **Eā** etsi
nihil sum: signa tamē aplatus mei facta
sūt sup vos in omī patiētia signis et pdi
gijs et virtutib⁹. **Quid** est enī qd minus
habuistis p ceteris ecclijs: nisi q̄ ego ip-

senō grauauī vos: **Donate** mibi hāc in
iuriā. **Ecce** tertio hoc patus sum venire
ad vos: et nō ero grauis vobis.

Nam hoc vitiū. ne et ipse tētare. quale si
bi medicamētū dicit appositū cōt. a tu
morē a medico q̄ sciret qd curaret. **He**
magnitudine inq̄t reuelationū extollar
dat⁹ est mibi stimulu⁹ carnis: et cetera. **Apl**us doctor
gētiū pater fidelis p euāgelis: accepit stimulu⁹ car
nis. a quo colaphizaret. **Quis** n̄m hoc dicere au
deret. nisi ille cōfiteri nō erubesceret: **Si** ei dixerit
mus h̄ nō passum fuisse **Paulū**. cū ei q̄si dixerim⁹
mēdacē facim⁹. **Sed** qz verax est. verū dixit. opor
tet. vt credam⁹ datū illi esse angelū sathane: ne ma
gnitudine reuelationū extolleret. **Ecce** quā timē
dus est serps superbie.

Exaltatio de abūdātia grāz quā sit timēda ne
q̄s de dono dei supbiat. sed magis fuit huilitatē. **Ex**
et faciat qd sc̄ptū est. q̄to magn⁹ es. huilia te in oī
bus et corā deo inuenies grām. q̄ ergo sit timēda
supbia de dono dei: etiā atq; etiā cōmēdādum est.
charitativē. **Paul⁹** apls quib⁹ ex psecutore faci
p̄dicatoz abūdantiorē grām psecut⁹ est. in oī labo
re aplico. q̄ ceteri apli: vt magis ostenderet deus
suū esse qd dat nō hois. **Quomō** solēt medici potē
tiā artis sue in despatis ostendere. sic dñs n̄f iesus
xps. medic⁹ et saluator n̄r: in despato q̄ psecutor ec
clesie fuit ostēdit magnitudinē artis sue. vt nō solū
eū xpianū faceret. sed et aplm: nec tñ aplm. sed si
cut ipse dixit vt plus oibus laboraret. **Excellētissi**
me ergo grē fuit. **Et** videtis fr̄es quō in eccl'a pau
li eplē vigent: magis quā coapostoloz ei⁹. **Alij** enī
nō sc̄pserūt: sed tñ locuti sūt in eccl'a. **Nā** que pfe
runt. ab errantib⁹ sub noie ipoz. qz nō sūt ipoz im
pban⁹. nec acceptant ab eccl'a. **Alij** autē qui i crī
pserūt: nec tñ nec tāta grā sc̄pserūt. **Quz** ergo esset
magne grē. et magna dona meruisset a deo qd dīcē
[**Propt** magnitudinē aut reuelationū ne extollar
Intēdite rē tremēdā dico vobis. **Propter** ma
gnitudinē inq̄t reuelationū ne extollar: **datus** est
mibi stimulu⁹ carnis mee angel⁹ sathane: q̄ me cola
phizet. **Quid** est h̄ fratres: **He** extolleret tanq̄ iu
uenis: colaphizat puer. **Et** a q̄: **Ab** āgelo sathane.
Quid est h̄: dolore quodā corpōz: plerūq; immittit
tur ab āgelis sathane. **Sz** hoc ipm nō possūt: nisi p
misso. **Nā** et iob sc̄tū sic pbat⁹ est. **Permissus** est
ad eū pbadū sathanas: et pcussit eū vulnere vt ver
mib⁹ putresceret. **Immutū** enī pmittebat: s; sc̄tū
pbabat. **Sic** g angel⁹ ille sathane q̄si libetē pmi
sus est colaphizare aplm: sed tñ apls curabat. **Et**
qz illud qd medicus apposuerat: molestū erat infir
mo: rogauit medicū vt auferret. **Quō** enī medicus
apponit viscerib⁹ aliqd forte epithema molestū et
ardēs inde tñ curād⁹ est ille cui⁹ viscera tumebāt.
cū ille ardere cepit. et cruciari medicamēto. rogat
medicū vt auferat medic⁹ aut cōsolat. monet pati
entiā qz nouit q̄ sit vtile qd appositū: ita et aplus
sequit et dicit. **[Propter** qd ter dñm rogauit: vt
auferret eū a me.]

Hoc est dicere. **Rogauit** medicus: vt auferret a
me molestū epithema qd mibi apposuerat. **Sz** au
di vocē medici. **[Et** dixit mibi. **Sufficit** tibi grā
mea. **Nā** virt⁹ in infirmitate pficitur.

Ego noui qd apposuerim. ego noui vnde egro
tos: ego noui vnde saneris **Si** ergo charissimī pau
lus poruit apls extollā magnitudine reuelationū.

Extractum
pi. cxx.
Eccl'e. iii.

Pauli
laus.
i. Cor. xv.

Angeli sa
thane do
lores cor
poris imit
tūt s; nō nī
si pmissi.

Medico
copat de
et paul⁹ lau
tio.

nisi accipiet angelum sathane. q se colaphizat et qd de se possit esse securus? Tunc videt ambulare qd mi nus accepit. Si si no puerse grat. qd recte no acce pit. querat sine qd no potest esse i corpe xpi: aut sine quo male e illic. Tunc est eni in corpe digitus sanus qd lippies oculus.

De diaboli pena futura: ppheta comemorat vi ces. Corrit est malle? vniuerse tre. Malleu vniuer se tre diaboli voluit itelligi. De ipso malleo in ma nu dñi posito. idest in potestate dei: tunc dñi ducti les tube vt resonet laudes dei. Videte queadmo di audeo dicere fress mei. de isto malleo: etia apus tundeat. In magnitudine inqt reuelationu ne extollar: dat est mihi stimulu? carnis mee angel? sa thane qd me colaphizat.

Ecce tundit. Videamus queadmodum sonet. Propter qd inqt ter dñm rogauit vt auferret eu a me: et dixit mihi. Sufficit tibi gra mea: na xpus in infirmitate perficit.

Ego tuba inqt ille fabricator pficere volo no p ficia? In infirmitate vtr? pficit. Et audi la ipam tu ba ductile bene sonat. In infirmo? tunc potes su?

Mouit de? quid nob expediat. Id agam? tati: vt nrm cor sanu sit a pctis. Et quando fore flagella mur in corpe: ipm de pccemur. Rogauit eum apus Paul? vt auferret stimulu carnis: et noluit aufer re. Nunqd pturbat est? Nunqd cotristat? dixit se de pccu? Magis dixit se no desertu: qz no est ablatu qd volebat auferri: vt illa infirmitas sanaret. Hoc eni inuenit i voce medici. Sufficit tibi gra mea Na vtr? in infirmitate pficitur.

Unde g scis qz putre est. qd secat medic? agens ferru p putria? Non nouit modu qd faciat qusqz faciat. Nunqd vlulat? ei? qd secat retrahit manu me dici artificiose secatis? Ille clamat: ille secat. Cru delis qd no audit clamare. an poti? mifcoris qz vul nus plequit vt sanet egrotu? Recurrite ad scriptu ras. Exaudiat diabolus? et no exaudiat apus. Quid vo bis videt. quod exaudiat demones? Petierunt se ire i porcos: et pcessu est eis. Quod exaudiat est dia bol? Petijt iob tetandu: et accepit. Quod no est au dit? apus? In magnitudine inqt reuelationu ne extollar: dat est mihi stimulu? carnis mee. et c.

Exaudiat eu que disponebat danare: et no ex audiat eu. que volebat sanare. Nam et eger petit mltia a medico: et no dat medic? No exaudiat ad vo luntate: vt exaudiat ad sanitate. Propter qd ter dñm rogauit: vt auferret eu a me.

Petit eger: vt qd ad salute apponit medic? cu noluerit egrot? auferat. Medic? dicit: no mordet sz sanat. Tu dicis tolle qz mordet: medic? dicit no tollo qz sanat. Tu ad medicu qre venisti? Sanari an molestia no pati? No ergo exaudiat dñs Pau lu ad voluntate no est magnu. na no est magnu exau diti a dño ad voluntate. Ne putet magnu ee h qn qsqz orat et exaudiat: qre qd orat: qre in q exaudiat.

Etia tpibus hui? vite laboriose atqz erunose. cu sit nemo ita iustu? vt pfectu se audeat dicere. fidelit attestate aplo? vt dicere. no qz ia acceperit. aut ia pfe ctus sim: cuqz adhuc exerceat atqz i infirmitate pfi cede xpus necessarie sint. tetatides et molestie cor porales. eode rursus aplo manifestate q ait. In magnitudine reuelationu ne extolleret. datu sibi stimulu carnis agelu sathane. vt eu colaphizaret.

Rogatu a se dñm scio vt discederet ab eore spodiisse sibi. Sufficit tibi gra mea. na xpus in infir mitate pficit: ita et scus daniel. iter leones saluus atqz intrepid? vixit qd no vtiqz deo meties in ofone

no tm pcta popli sui sed etia sua faret. et in ipi apli manu mortifera vipera ihesit nec lesit. Potuerit g ista etia creatura nihil nocere. si causa no extitit set. vel terredoz puniedoz vitioz. vel pbade pfi cede qz xpus: qz et exepia sur demosttrade patierie ad pfectu ceteroz. et ipe sibi ho in tetatidib? certit? innotescit. et iuste sal? illa ppetua q turpiter amissa est p voluptate. fortiter recipit p dolore.

Fideliter supplicas deo p necessitatib? istis? vt te. et mifcor dicit audis: et mifcor dicit no audis. Quid eni infirmo sit vtile: magis nouit medic? qz egrot? Si aut id postulat qd de? et pcpit et pmit tit. fiet oino qd poscit: qz accipiet charitas qd pa rat veritas.

Non eni quero q vra sut: sed vos: nec eni debet filij parentib? thesaurizare: sed pa rentes filijs.

Sindones fecit et vedidit. Bene qz sindo nes fecit. Quare vedidit. nisi qz non qrit datu: sz reqrit fructu. Veditione ei ista pmo intelligite gratuita fress. Et aliqs emit gtis: et vbi est q sititis ite ad aquaz. et emite nob sine argeto. An emis: no argetu das: teipum das: et tñ emis. Si emis: aliqd das. No tñ argetu das: teipm das. Sindone eni referte ad illa linea. Spiritalia sut q facit. et pdcit ista mulier. p omes fras. Et forte vedere dicenda est: qz dicit apls. Si nos vob spiritualia semiaui? magnu est si vra car nalia metam? eteni ratio illa e dati et accepti. Na in o veditione: ratio dati et accepti versat. Cotristat aut apls. aduersus qda fora: vbi no vedidit sindo nes. Nulla inqt mibi ecclia comunicauit: in ratioe dati et accepti. Sz ille q sic vedit no qrit datu sz req rit fructu: nec qsi veditor euagelij putetis. Et qd de ille mercator dñi sui: sz mai? pciu qrit. Na proz sus vedit: dat spiritualia. Et qd qrit: forte carnalia. Deben? quide et ista: sz no ista qrebat apls dicēs.

Non eni quero vestra: sed volispos. Date g precu: date volispos. Neqz eni i ioseph in egypto: frumeta no vedebat: et tñ ipsos emetes suos regios faciebat. Volentes viuere i illa fame. accipiebāt frumeta: et fiebat sui. Timem? nos fie ri: ve nob si no erim? illi? serui. Quid nobis pdest? Recusantes tale dñm et sub diabolo erim? et fame patiemur: et potestate veri dei non effugiem? Te ipz da. et emi tibi sindone: idest spiritale amictu. Ego aut libetissime ipenda et supimpē dar ipe p aiab? vris: licet plus vos dili gēs min? diligar. Sed esto. Ego vos no grauauis: sed cu essem astut? dolo vos ce pi. Nunquid p aliquē eoz quos misi ad vos circuueni vos? Rogauit titu: et misi cu illo fratre. Nunqd titus vos circuue nit? Nonne eode spu ambulauim? Nonne eisdē vestigijs. Olim putatis q excuse mus nos apd vos. Corā deo in xpo loq mur. Via eni charissimi ppter edificati onē vestrā. Timeo eni ne forte cu vene ro. no quales volo iueniā vos: et ego iue niar a vobis qlē no vultis ne forte coten tidēs: emulatiōēs: animositates: dissē siones: detractiones: susurratiōēs: infla tiones: seditiōēs sint inter vos.

Actu. xviii.

Ex libro sena
tētia. p. p. i.
Mifcor
diter inter
dū non ex
audimur.Ex libro salo
monis.
prouer. xxxi
phil. iiii.

Esa. lv.

1. Cor. ix.

phil. iiii.

3biam

Extractatu
bl. xvii.
diere. l.
Walleus
vniuerse
terre e dia
bolus.Extrac. euan
gelij fm ioh.
vii.Paul? no
voluit se n
exauditi.Exaudiat
diabolus?
paulus no
non.
Job. i. et ii.Exaudiat
deus ali
os ad volu
tate alios
ad sanita
tem.Ex libro de
sen. ad iham
phil. iiii.

Daniel. ix.

Ad Corinthios. Epistola. ii.

Extrac. ept. tohannis. v. Perfecta charitas. Luce. xxiij.

Actus. vii.

Charitas perficitur.

Phil. i. Ibidem.

Ex libro de penitentia. Prover. xxiij. De profundis clamadu e ps. cxxix.

H

ps. cxxviii. Deo ad deum confugiendum est

ps. cxxviii

Roma. ii.

Roma. iiii.

ps. i.

Ibidem

Ibidem

Perfecta charitas est: ut parat⁹ sis mori p⁹ fratre. hac ipse dñs in se exhibuit: mortuus p⁹ oib⁹ oras p⁹ eis a qbus crucifigebat et dices. **P**er ignosce illis: qz nesciunt qd faciunt. Sed si sol⁹ hoc fecit: nō erat magister. si discipulos nō habebat. Secuti discipuli h⁹ fecerunt lapidabat stephan⁹: genuflexo ait. **D**ñe ne statuas illis hoc delictu. Amabat a qb⁹ occidebat: quia et p⁹ ipis moriebat. Audi aplm paulu. **E**t ipse inq⁹ impendar: p⁹ aiabus vestris.

Inter illos eni erat p⁹ qb⁹ stephan⁹ deprecabatur: qñ eoz manib⁹ moriebat. Perfecta ergo charitas hec est. Si qd tātā habuerit charitatē. ut parat⁹ sit p⁹ fratrib⁹ etiā mori: pfecta ē in illo charitas. Sed nunqd mori ut nascit⁹ iā p⁹ sus pfecta est: ut p⁹ ficiat nascit⁹. cū fuerit nata nutrit⁹: cū fuerit nutrita roborat⁹. cū fuerit roborata p⁹ ficit⁹: cū ad pfectionē venerit qd dicit⁹. **N**ibi vivere xpus est: et mori lucrum. Optabā dissolui. et esse cū xpo multo eni magi optimū manere i carne: necessariū ppter vos. **P**ropter eos volebat vivere: p quib⁹ parat⁹ erat mori. **N**e iterū cū venero huiliet me de⁹ apud vos et lugeā multos ex his qui ate peccauerūt et non egerunt penitentiā sup imundicia et fornicatione et impudicitia quā gesserunt.

Iā de sanitate desperas. addis peccata p⁹ctis. sicut scriptū est. peccator cū venerit in p⁹fundū maloz contēnit⁹: noli cōtēnere noli desperare. **C**lama etiā de p⁹fundis ad dñm: et dñs ei. **D**e p⁹fundis clamaui ad te dñe: dñe exaudi vocē meā. **S**i autē aures tue intēdentes: in vocē deprecatis me. **S**i iniquitates obfueris dñe: dñe qd sustinebit⁹. **A**m ap⁹ te p⁹pitatio est. **D**e tali p⁹fundo nimis te clamauerūt. et hac p⁹pitatio inuenerūt: faciliusq⁹ euacuata est. comminatio pphete q⁹ huilitatio penitētie. **H**ic fortasse dicit. Sed ego iā baptizatus in xpo. a q⁹ mihi oia p⁹terita p⁹ctā dimissa sūt vllis fact⁹ sum nimis. Iteras vias meas. et qñ canis horribilis ocul⁹ dei cōuert⁹ ad vomitū suū. q⁹ abibo a spū ei⁹ et a facie ei⁹ q⁹ fugiā. **Q**uo frater n⁹si ad ei⁹ miam penitēdo cū potest⁹ tē peccādo cōtēpseras. **N**emo eni recte fugit ab illo: nisi ad illū. **A**b ei⁹ seueritate: ad eius bonitatē. **Q**uis eni loc⁹ te accipiet fugiē. vbi ei⁹ p⁹sentia nō iuentat. **S**i ascēderis in celū ibi est: si descēderis ad infernū adest. **R**ecipe q⁹ pēnas tuas i directū. et habita in spe i extrema hui⁹ seculi. etenim illuc man⁹ sua deducet te. et p⁹ducet te dextera tua. **Q**uidqd ei feceris q⁹cuq⁹ peccaueris adhuc in hac vita es: vnde te oīno si sanare nō vellet auferret. **C**ur q⁹ ignoras qz patiētia dei ad penitentiā te adducit. **Q**ui ei clāmādo nō tibi p⁹uasit ut recedēs: pendo clamat ut redeas. **I**ntuere dauid regē. **I**ā vtiq⁹ et ipse illi⁹ tēporis sacramēta pcepit: tam vtiq⁹ circūcisus erat qd p⁹es n⁹si habebat p baptismo. **N**ā ad hoc dicit apls. accepisse scm abrahā signaculū iustitie fidei. **I**ā etiā vinct⁹ erat vinctio venerabil⁹: q⁹ regale sacerdotiū pfigurabat ecclie. **R**epēte aut factus et adulterij et homicidij reus: nō frustra tñ de tā imāni et abrupto p⁹fundo sceler⁹. penitēs clamauit ad dñm dicens. **A**uerte faciē tuā a p⁹ctis meis: et oēs iniquitates meas dele. **Q**uo tandē merito. nisi qz itē dicit. iniquitatē meā ego p⁹gnosco. et p⁹ctm meū ante me ē semp⁹. **Q**uid aut obtulit dño. vnde illū p⁹pitaret sibi. **A**m si voluisses sacrificiū inq⁹ dedissem: vtiq⁹ olocastis nō delectaberis. **S**acrificiū deo

spis cōtribulat⁹. cor cōtritū et huilitatū de⁹ nō spernit. **N**ō solū igit⁹ deuote obtulit: sed etiā ista dicēdo quid offerri oporteret ostendit. **N**ō eni sufficit mores i meli⁹ cōmutare. et a factis malis recedere: nisi etiā de his q⁹ facta sunt satisfaciā dño p penitentiā dolorē. p huilitatis gemitū. p contriti cordis sacrificiū: cooperatib⁹ elemosinis. **B**ti eni misericordes: qñ ipis miserib⁹ de⁹. **N**ō ei dictū est ut tātū abstineam⁹ a p⁹ctis: s⁹ et de p⁹ctis inq⁹ deprecare dñz ut tibi dimittant⁹. **E**t petr⁹ iā erat fidelis: iā in xpo et alios baptizauerat. **I**ntuere q⁹ petrū psumētē accusatū timētē vulneratū: flentē: sanatū. **I**ā etiā post aduētū de celo sps sci. quidā simon pecunia voluit eū dē spm scm emere. sceleratissimū et ipiū mercimoniū cogitās. iā baptizatus in xpo: et tñ penitētie cōsiliū ab ipso petro correptus accepit. **D**icit etiā paul⁹ apls: qui vtiq⁹ fidelib⁹ mittebat ep⁹las. **N**e itēz cū venero huillet me de⁹ ad vos: et lugeā multos ex his q⁹ ante peccauerūt. et nō egerunt penitentiā sup imunditia et luxuria. et fornicatōe quā gesserunt.

Circūstāt⁹ nos et pcepta recte faciēdi. et exemplā nō tñ recte faciēdi: s⁹ etiā penitētiā: ad recipiēdā salutē q⁹ fuerat amissa peccādo. **S**z fac i certum esse: vtrū ignoscat de⁹. **Q**uis eni cert⁹ est. etiā q⁹ imperator agnoscat. **S**z tñ pecunia fundit maria tras leunt. **P**rocellarū incerta subeunt: ut pene mors euitet. mors ipa suscipit. **S**upplicat⁹ deinde p⁹ boīnes boī. **S**ine dubitatōe sūt ista: cū sit dubitū q⁹ fine pueniāt. **E**t tñ certiores sūt clauē ecclie: q⁹ corda regū: q⁹ clauib⁹ q⁹cuq⁹ in tra soluit⁹ etiā in celo solutū pmittit. et multo est honestior huilitas q⁹ se q⁹sq⁹ huilitat ecclie dei: et labor minor iponitur: et nullo tpalis mortis piculo. mors eterna vitat⁹.

Agūt eni hoīes ate baptisimū penitentiā de suis p⁹orib⁹ p⁹ctis: ita tñ. ut etiā baptizent⁹. sicut scriptū est in actib⁹ aploz. loquēte petro ad iudeos et dicente. **A**gite penitentiā. et baptizet⁹ vnusq⁹q⁹ vrm in noīe dñi iesu xpi: et dimittent vobis p⁹ctā vestra. **A**gunt etiā hoīes penitentiā. si post baptisimū ita peccauerint: ut ex cōmunicari et post recōsiliari mereant⁹: sicut agūt in oib⁹ ecclis illi q⁹ p⁹pe penitētes appellant. **N**e tali eni penitentiā. locut⁹ est aplus paul⁹ vbi ait. **N**e itēz cū venero huillet me de⁹ ad vos et lugeā multos. ex his q⁹ ante peccauerūt. et nō egerūt penitentiā sup imunditia. et luxuria. et fornicatōe quā gesserunt.

Neq⁹ ei scribebat ista: nisi eis q⁹ iā fuerāt baptizati. **N**abem⁹ etiā in actib⁹ aploz simonē iā baptizatū. cū pecunia vellet emere. ut p⁹ impositionē manus ei⁹ daret spūs scūs: admonitū a petro vt de b⁹ graui p⁹cto ageret penitentiā. **E**t etiā penitentiā bonoz et huiliū fidelū pene cotidiana: in q⁹ pectora tundim⁹ dicētes. **D**imittite nob⁹ debita n⁹ra. sicut et nos dimittim⁹ debitorib⁹ n⁹ris. **N**eq⁹ eni nob⁹ ea dimittit volum⁹ q⁹ dimissa nō dubitam⁹ in baptismo. s⁹ illa vtiq⁹ q⁹ hūane fragilitati q⁹uis parua. tñ crebra surrepūt: q⁹ si collecta cōtra nos fuerit. ita nos grauiabūt et opprimēt sicut vnū aliq⁹ grāde peccatū. **Q**uid eni interest ad naufragiū vtrū vno grādū fluctu nauis opiat⁹ et obruat⁹. an paulatim surrepens aq⁹ in sentinā et p negligentiā derelicta. atq⁹ contēpta impleat nauim atq⁹ submergat. **P**ropter hoc ieiunia et elemosine et oratiōes inuigilāt. in qbus cū dicim⁹ dimittite nobis sicut et nos dimittim⁹. manifestam⁹ nos habere. quod nobis dimittat⁹: atq⁹ i his verbis humilitates animas n⁹ras. cotidianā quodāmodo agere penitentiā nō cessamus.

Matth. v.

Eccl. xxi.

Actus. viii.

Quis sceret si an de igno- scat sumo pe tñ vt ignoscat rogādu ē certitudo clauū ec- clie.

Ex epla ad te lentianam.

Actum. ii.

Actum. viii.

Matth. vi.

Naufragi- idē est qd aquis sub- mergant.

Capitulum. xiiij

Ecce tertio hoc venio ad vos. ut i ore duorum vel trium testium stabit o[mn]e verbum. **P**redixi ergo et p[ro]dico ut p[re]sens vobis et n[un]c absens his q[ui] ante peccaverunt et ceteris o[mn]ib[us]: q[uo]niam si venero iterum non parcam. **A**n expimentum q[ui]ritis eius q[uo]d in me loquit[ur] x[ristus]. **Q**ui in vobis non infirmat s[ed] potes est in vobis.

Porte aliq[ui]s arbitrat[ur] q[uo]m non ipse d[omi]n[u]s x[ristus] ad nos venit. s[ed] misit ad nos: non nos au[tem] disse vocem ip[s]ius. sed vocem ip[s]orum q[ui]s misit. **A**bsit. **P**ellat ista cogitatio de cordib[us] v[est]ris. **E**t in his q[ui]s misit ipse erat. **I**pm Paulu[m] au[tem] d[icit] q[uo]m misit. **A**d g[ra]tias ei p[re]cipue Paulu[m] apl[ostol]u[m] m[is]sit. **E**t ait ipse paul[us]: terre[n]s non de se s[ed] de illo. **A**n vultis expimentum eius accipe q[uo]d in me loquit[ur] x[ristus].

Audite et ip[s]u[m] d[omi]n[u]m. **E**t alias oves habeo. id est in g[ra]tib[us]. q[ui] non s[un]t de b[ea]t[u]m ouill[is]. id est de p[ro]p[ri]o isrl[ael] opoz tet me et illas adducere. **E**rgo et p[ro] suos non alter adducit. **A**dhuc audi. **E**t vocem mea[m] audient. **E**cce q[ui] et p[ro] suos ip[s]e loq[ui]t[ur]: et p[ro] eos quos mittit vox ei[us] audit.

Voxis diuinaru[m] scripturaz est p[ro]fone del tribue re q[uo]d in nob[is] facit no[n] q[uo]d de v[est]ris. s[ed] vbi co[n]gruent dicit potest: veluti cu[m] ip[s]e loq[ui]t[ur] dicit. q[uo]niam ei[us] dono loquunt[ur] apl[ostoli] vel p[ro]phete. vel q[ui]q[ue] n[un]c i[n] x[rist]u[m]. **U**nde illud est. **A**n vultis expimentum accipe ei[us] q[uo]d in me loq[ui]t[ur] x[ristus].

Non eni[m] ait ei[us] q[uo]d illuminare aut iubere loquor s[ed] p[ro]fusus ip[s]az locutione illi tribuit cui[us] m[is]ere loq[ui]t[ur] **N**am et si crucifix[us] est ex infirmitate s[ed] viu[it] ex virtute dei. **N**am et nos infirmi sum[us] in illo sed viuim[us] cu[m] eo ex virtute dei in vobis. **V**osmetip[s]os tentate: si estis in fide ip[s]i vos p[ro]bate. **A**n non cognoscitis vosmetip[s]os: q[uo]d x[ristus] iesus in vobis est. **M**isi forte reprob[us] estis. **S**pero aut[em] q[uo]d cognoscitis: q[uo]d nos non sumus reprob[us].

Alis eni[m] erat susceptio q[uo]d de[us] hoie[m] faceret: et hoie[m] de[us]. **Q**uid it[em] p[ro]pter q[uo]d. et q[uo]d scdm q[uo]d dicit[ur]: adiun[ct]ate d[omi]no p[ro]p[ri]o d[omi]n[u]s et diliget[ur] p[ro]fusus lector: intelligit. **N**am scdm id q[uo]d de[us] est gl[ori]ficat suos. scdm hoc q[uo]d vtiq[ue] d[omi]n[u]s gl[ori]e est: et it[em] d[omi]n[u]s gl[ori]e crucifix[us] est. q[uo]d recte dicit[ur]. et de[us] crucifix[us] non ex x[rist]ute diuinitatis. sed infirmitate carnis.

Oramus aut[em] de[us] ut nihil mali faciat[is]: non ut nos p[ro]bati appaream[us] sed ut vos q[uo]d bonu[m] est faciat[is]. **N**os aut[em] ut reprob[us] sum[us]. **N**on eni[m] possum[us] aliq[uo]d aduersus veritatem sed p[ro] x[rist]itate. **G**audemus eni[m] q[uo]m nos infirmi sum[us] vos aut[em] potetes estis. **H**oc et oram[us]: vestra co[n]summationem. **I**deo hec absens scribo: ut non p[ro]p[ri]is duri[us] agat[ur] scdm potestate[m] qua[m] d[omi]n[u]s dedit mihi in edificatione[m] et no[n] in destructione[m]. **D**e cetero f[ra]t[er]es gaudete p[er]fecti estote: exhortamini id[em] sapite. **P**ace[m] habete. et deus pacis et dilectionis erit vobiscu[m]. **S**alutate invicem in osculo scdm salutem v[est]ram o[mn]es scdm g[ra]tiam d[omi]ni n[ost]ri iesu x[rist]i et charitas di[ci] et p[er]mu

nicatio sc[ilicet] sp[irit]us sit cu[m] o[mn]ib[us] vobis. **A**me

Intelligenda est eni[m] g[ra]t[ia] dei p[ro] iesu x[rist]o d[omi]n[u]m n[ost]r[u]m. q[uo]d sola hoies liberatur a malo et sine q[uo] nullu[m] p[ro]fusus. siue cogitatio. siue volendo. et amado siue agendo facit bo[nu]m. non solu[m] ut m[on]strare illa. q[uo]d faciedu[m] sit sci[re]: v[er]o etia[m] ut p[re]stare ip[s]a faciat cu[m] dilectione q[uo]d sci[re]. **H**anc q[uo]ppe inspiratione[m] bone voluntatis atq[ue] op[er]is: poscebat apl[ostoli] eis q[ui] dicebat. **O**ram[us] aut[em] ad de[us] ne quid faciat[is] mali: no[n] ut nos p[ro]bati appaream[us]. s[ed] ut vos q[uo]d bonu[m] est faciat[is].

Quis hoc audiat et no[n] euigilet. atq[ue] fateat[ur] a domino deo nob[is] esse ut declinem[us] a malo. et faciam[us] bonu[m]. **N**on quide[m] no[n] ait apl[ostoli] monemus. docem[us]. hortamur. increpam[us]. sed ait oram[us] ad de[us]. ne q[uo]d faciat[is] mali. s[ed] q[uo]d bonu[m] est faciat[is]. **E**t it[em] etia[m] loq[ui]t[ur] q[uo]datur eis. et faciebat illa omnia q[ui] co[m]memorauit. monebat. docebat. hortabatur. increpabat: s[ed] sciebat hec o[mn]ia no[n] valere q[uo]d p[re]latando et rigando faciebat in ap[osto]lo vbi est p[ro] illis exaudiret orante[m] q[uo]d dat incrementu[m] in occulto: quonia[m] sicut id[em] doctor dicit. neq[ue] q[uo]d p[re]latat est aliq[uo]d neq[ue] q[uo]d rigat: sed q[uo]d incrementu[m] dat de[us].

Quod isti dicit nos no[n] debere petere a sempiterna maiestate: sed habere in potestate b[e]n[e]dictiones fratres mei b[e]n[e]dictiones n[ost]ras quas sup[er] nos facim[us] euacuatur. exinanitur: elidit[ur]. **A**udistis me credo f[ra]t[er]es mei q[uo]niam dico co[n]uersi ad d[omi]n[u]m. b[e]n[e]dicam[us] nome[n] eius det nobis p[ro]seuerare in m[an]datais suis. ambulare in via recta eruditionis sue. placere illi in omni bono op[er]e: et cetera talia. **P**ropterea inquit hoc totu[m] in potestate n[ost]ra est p[ro]stitutu[m]. **E**rgo nos inuicem talia vobis optam[us]. **P**escendam[us] et nos et vos. ut et vos no[n] sine causa b[e]n[e]dicam[us]. et vos no[n] sine causa. ame[n] subscribatis. f[ra]t[er]es mei. ame[n] n[ost]r[u]m: subscriptio n[ost]ra e[st] p[ro]fensus n[ost]ra est. stipulatio vestra est: ne forte aliq[ui]s ip[s]orum et nos condemet et vos. **D**efendam[us] nos de ap[osto]lo **P**aulo: videam[us] si talia optauit plebi sue. q[uo]d lia oram[us] sup[er] nos. **A**udite q[uo]d dixerit quoda[m] loco.

Rem breue[m] dico. **Q**uid dicis o[mn]i noue heretice. q[uo]d cu[m] q[ui] audis si p[re]sens es. quid dicis quia no[n] peccare in potestate sic habem[us]. ut hoc sine adiutorio diuine g[ra]t[ie] implere possim[us]. **H**oc inq[ui]t. **E**rgo in potestate habemus non peccare. sine adiutorio dei. **P**lane inquit liberu[m] arbitriu[m] n[ost]ru[m]: ad hoc nobis sufficit. **Q**uid est ergo quod ait ap[osto]l[us] scribens ad co[rin]thios. **O**ramus ad de[us] ne quid faciat[is] mali. **E**t tendistis. audistis. accepistis: et q[uo]d manifestissimu[m] est. sine dubio intellexistis. quid orauit ap[osto]l[us].

Oram[us] inquit ad de[us]: ne quid faciat[is] mali. **P**oterat dicere monem[us] vos. ne quid faciat[is] mali. docemus vos. ne quid faciat[is] mali: subem[us] vobis. p[re]cipimus vobis. **Q**uod quide[m] si diceret. certu[m] diceret: quia et voluntas n[ost]ra agit aliquid. **N**on eni[m] voluntas n[ost]ra: nihil agit: s[ed] sola no[n] sufficit. **M**aluit tam[en] dicere oram[us]. ut ip[s]am gratia[m] co[m]mendaret. ut intelligeret illi quado no[n] facit aliquid mali. no[n] sola sua voluntate se vitare malu[m]: sed adiutorio dei implere q[uo]d iustum est. **E**rgo f[ra]t[er]es q[uo]niam p[re]cipit agnosce te voluntatis arbitriu[m]: q[uo]niam orat q[uo]d p[re]cipit. agnosce te g[ra]t[ie] b[e]n[e]ficiu[m]. **U**triu[m]q[ue] eni[m] in scripturis habes.

Argumetu[m] i[n] epl[ist]a ad galathas **A**lathe s[un]t greci. hi x[rist]u[m] x[rist]itate[m] p[ro]mu[m] ab ap[osto]lo acceperu[n]t sed post discessum eius t[em]p[or]ati s[un]t a falsis apl[ostolis]: ut in lege et circ[um]cisione[m] verterent. **N**os ap[osto]l[us] reuocat ad fide[m] veritatis scribens eis ab epheso.

Argumetu[m] i[n] epl[ist]a ad galathas **A**lathe s[un]t greci. hi x[rist]u[m] x[rist]itate[m] p[ro]mu[m] ab ap[osto]lo acceperu[n]t sed post discessum eius t[em]p[or]ati s[un]t a falsis apl[ostolis]: ut in lege et circ[um]cisione[m] verterent. **N**os ap[osto]l[us] reuocat ad fide[m] veritatis scribens eis ab epheso.

Argumetu[m] i[n] epl[ist]a ad galathas

Alathe s[un]t greci. hi x[rist]u[m] x[rist]itate[m] p[ro]mu[m] ab ap[osto]lo acceperu[n]t sed post discessum eius t[em]p[or]ati s[un]t a falsis apl[ostolis]: ut in lege et circ[um]cisione[m] verterent. **N**os ap[osto]l[us] reuocat ad fide[m] veritatis scribens eis ab epheso.

Argumetu[m] i[n] epl[ist]a ad galathas

Alathe s[un]t greci. hi x[rist]u[m] x[rist]itate[m] p[ro]mu[m] ab ap[osto]lo acceperu[n]t sed post discessum eius t[em]p[or]ati s[un]t a falsis apl[ostolis]: ut in lege et circ[um]cisione[m] verterent. **N**os ap[osto]l[us] reuocat ad fide[m] veritatis scribens eis ab epheso.

Argumetu[m] i[n] epl[ist]a ad galathas

Alathe s[un]t greci. hi x[rist]u[m] x[rist]itate[m] p[ro]mu[m] ab ap[osto]lo acceperu[n]t sed post discessum eius t[em]p[or]ati s[un]t a falsis apl[ostolis]: ut in lege et circ[um]cisione[m] verterent. **N**os ap[osto]l[us] reuocat ad fide[m] veritatis scribens eis ab epheso.

Argumetu[m] i[n] epl[ist]a ad galathas

Alathe s[un]t greci. hi x[rist]u[m] x[rist]itate[m] p[ro]mu[m] ab ap[osto]lo acceperu[n]t sed post discessum eius t[em]p[or]ati s[un]t a falsis apl[ostolis]: ut in lege et circ[um]cisione[m] verterent. **N**os ap[osto]l[us] reuocat ad fide[m] veritatis scribens eis ab epheso.

Argumetu[m] i[n] epl[ist]a ad galathas

Alathe s[un]t greci. hi x[rist]u[m] x[rist]itate[m] p[ro]mu[m] ab ap[osto]lo acceperu[n]t sed post discessum eius t[em]p[or]ati s[un]t a falsis apl[ostolis]: ut in lege et circ[um]cisione[m] verterent. **N**os ap[osto]l[us] reuocat ad fide[m] veritatis scribens eis ab epheso.

Argumetu[m] i[n] epl[ist]a ad galathas

Alathe s[un]t greci. hi x[rist]u[m] x[rist]itate[m] p[ro]mu[m] ab ap[osto]lo acceperu[n]t sed post discessum eius t[em]p[or]ati s[un]t a falsis apl[ostolis]: ut in lege et circ[um]cisione[m] verterent. **N**os ap[osto]l[us] reuocat ad fide[m] veritatis scribens eis ab epheso.

Argumetu[m] i[n] epl[ist]a ad galathas

Alathe s[un]t greci. hi x[rist]u[m] x[rist]itate[m] p[ro]mu[m] ab ap[osto]lo acceperu[n]t sed post discessum eius t[em]p[or]ati s[un]t a falsis apl[ostolis]: ut in lege et circ[um]cisione[m] verterent. **N**os ap[osto]l[us] reuocat ad fide[m] veritatis scribens eis ab epheso.

Argumetu[m] i[n] epl[ist]a ad galathas

Alathe s[un]t greci. hi x[rist]u[m] x[rist]itate[m] p[ro]mu[m] ab ap[osto]lo acceperu[n]t sed post discessum eius t[em]p[or]ati s[un]t a falsis apl[ostolis]: ut in lege et circ[um]cisione[m] verterent. **N**os ap[osto]l[us] reuocat ad fide[m] veritatis scribens eis ab epheso.

Extractu[m]
euangelii s[ecundum]
iohann[em]. xliii
p[er]maudi
mus loque
re in p[re]dica
to[n]ib[us] eius

Johan. x.

Johidem

Extractu[m]
pi. iiii.
Scriptu[m]
ra deo at
tribuit q[uo]d
p[ro] nos facit

B

Ex libro de
trinitate. i.

Ex lib. de cor
reptio[n]e g[ra]t[ie]
Sola dei
g[ra]t[ia] libera
mur a ma
lo.

Pa. xxxvi.

i. Cor. iii.

Ex sermone co[n]tra
pellagias
nos.

Petende
sunt b[e]n[e]d[i]c
ctiones a
deo siue q[uo]d
nihil boni
possumus

10

Voluntas
sola no[n] suf
ficit.

Ad Galatas.

Expositio diui patris Augustini epi in
epistolam diui Pauli apli ad galathas
p venerabile Bedam psbyter collecta.

Dulus aposto-
lus nō
ab hoī-
nibus:
neq; p
hoīem
sed p ie-
sū xpm
et deū
patrem
qui su-
scitauit
eum a

mortuis: et q̄ mecū sūt oēs fratres: ecclīe
galatie. **S**ra vobis et pax a deo p̄fēso
et dño iesu xpo: q̄ dedit semetip̄m p̄pec-
catis nr̄is vt eriperet nos de p̄senti secu-
lo nequā scdm volūtātē dei et patris nr̄i
cui est gl̄ia in secula seclorū amē. **A**duo-
q; sicut cito transferemini ab eo q̄ vos
vocauit in gratiā xpi in aliud euangeliū
q̄ nō est aliud nisi sūt aliqui q̄ vos p̄tur-
bant: et volūt conuētere euangeliū xpi.

Dicores sūt ceteri apli p xpm adhuc ex
pte hoīem idest mortālē: nouissimus est
apls Paulus p christū iā deū totū idest
omni ex pte immortalē. **H**oc enī ait: nō
ab hoīb; neq; p hoīem sed p iesum xpm et deū pa-
trē: q̄n iā xpus iesus nō sit hō. Sequit̄ enī qui susci-
tauit illū a mortuis: vt hinc appareret cur dixerit
neq; p hoīem. **P**roinde ppter immortalitātē iā nūc
nō homo xps deus: ppter substantiā verō nature hu-
mane in q̄ ascēdit in celū et iā mediator dei et hoīm
homo xps iesus. quoniā sic venit quomodo eū vi-
derūt qui viderunt eundē in celū.

Sed licet nos aut angelus de celo euan-
gelizet vobis p̄ter q̄ quod euangelizau-
mus vobis anathema sit. **S**icut p̄dixi
et nūc iterū dico. **S**i q̄s vobis euangeli-
zauerit p̄ter id q̄ accepistis anathema
sit. **M**odo enī hoīb; suadeo an deo?

Rosus ammonitio brissimi apli de cor-
dibus nō recedat. **S**i q̄s vob; euangeli-
zauerit p̄ter q̄ q̄ accepistis anathema sit
p̄ter q̄. **N**ā si illud diceret sibi ip̄e p̄iudicaret q̄ cupie-
bat venire ad thessalonicensēs vt suppleret q̄ illoz
fidei defuerūt. **S**i q̄ supplet quod min⁹ erat addit.
nō q̄ inerat tollit. **Q**ui aut̄ p̄tergredit̄ fidei regulā
non accedit in via sed recedit a via.

Nec ip̄e aplus voluit in se pōnī spem sed in ver-
tate quā annūciabat. **Q**uod per ip̄m dicebat melius
erat q̄ ip̄e p̄ quē annūciabat. **L**icet si nos inq̄t pa-
rum est. audi sequētia. **A**ut angel⁹ inq̄t de celo an-

nunciauerit vobis aliqd̄ p̄ter q̄ q̄ accepistis ana-
thema sit. **V**idebat posse falsum mediatorē trāsi-
gurare se in angelū lucis et aliqd̄ falsum annūciare.
Sicut ergo supbi hoīes volūt se adorari: p deo si-
bi arrogare quicqd̄ possūt se noīari: et si fieri potest
christū et in ip̄ius gl̄iam trāsire: ita diabol⁹ et an-
gel⁹ eius. **D**onatū donatiste p xpo habēt. **S**i audi-
ant aliquē paganū detrahentē xpo forsitan patiē-
ter ferūt q̄ si audiāt detrahentē donato.

Licet si nos inq̄t. et tu paulē potes aliud p̄dica-
re: **A**udi q̄d iequit̄. licet si nos aut angelus de celo
annūciauerit vobis p̄ter q̄ q̄ accepistis anathema
sit. **S**i veniat mons aliud euangeli-
zans anathema
zetur. **S**i veniat angel⁹ aliud euangeli-
zans anathe-
matizet. **U**nde hoc: q̄ de puato vult fluere: nō de
medio. **E**t hoc forte hō carnali nebula p̄peditus: et
a fōte cōi ad suā p̄p̄iā falsitatē redact⁹ posset hoc
facere. **N**ūqd̄ et angel⁹: vere si angel⁹ de p̄prio
fluēs in paradiso nō esset audit⁹: nō p̄cipitaremur in
mortē. **M**edia aqua posita erat oībus p̄ceptū dei
Aqua media aq̄ quodāmodo publica sine fraude
sine labe sine ceno fluebat. si ipsa aq̄ semp biberet
semp viueret: venit angel⁹ lapsus de celo fact⁹ ser-
pens: quia insidiose iā venena spargere cupiebat.
emisit venenū de p̄prio. locut⁹ est de suo: quia qui
loquit mendaciū de suo loquit̄. **E**t miserī audien-
do dimiserūt q̄d cōmune erat: vnde beati erant: et
ad suū p̄p̄iū reducti cū volunt puerse esse similes
deo: hoc enī eis dixerat gustare et eritis sicut dii.
Appetentes quod nō erant: quod acceperant am-
serunt.

Et vult israel vortū domio et dixit. **S**i mihi tra-
didit populū istum subiectū idest si mihi traden-
do subieceris anathematizabo illū et ciuitates ei⁹
Hic videndū est quomodo dicat anathema q̄d vo-
uetur: et tamē p maledicto pōnī: sicut et de isto po-
pulo dicit̄. **U**nde illud est. **S**i quis vobis euangeli-
zauerit p̄ter q̄ quod accepistis anathema sit. **H**ic
vulgo dicit̄ est vt deuotatio dicat̄. **N**am deuota-
re se quēq; nemo fere dicit nisi maledicēs. **E**t ana-
thematizauit eū et ciuitates eius et vocatū est nō
men loci illi anathema. **H**inc ductū est: vt anathe-
ma detestabile aliquid et abominabile videat̄. **U**t
enī nihil inde victor in vsus suos auferret sed totū
in penā luendā vocaret. hoc erat anathemare. q̄d
vulgo dicit̄ deuotare. **D**igo autē hui⁹ verbi est in
greca lingua ab his q̄ vote et p̄solute hoc est p̄mis-
se et reddite sursum ponebant in templis. **A**po tu
anathene hoc est sursum ponere vel figēdo vel su-
spendendo.

An q̄ro hoīb; placere? **S**i adhuc hoī-
bus placerē: christi seruus nō essem. **N**o-
tū enī vobis facio fratres euangeliū q̄d
euangeli-
zatu est a me: quia nō est secundū
hoīem. **N**eq; enī ego ab homine accepi
illud neq; didici sed p reuelationem iesu
christi. **A**udistis enī conuersationē meā
aliquādo in iudaismo. quoniā supra mo-
dum psequabar ecclīam dei. et expugna-
bam illā: et p̄ficiēbā in iudaismo supra
multos coetaneos meos in genere meo
abundātius emulator existēs paternarū
mearū traditionū. **C**um autē placuit ei
qui me segregauit ex vtero matris mee:

Ex libro res-
tractionū. i.
Paulus
apls p̄chi-
stū vt deū
non vt ho-
minē mor-
talē factus
est.

Actū. i.

Extrac. eua-
gelij p̄m iōā.
p̄viii.
Preter et
preter q̄ p
cōtra acce-
pta.

Ex p̄mō de
hac. ianuarij

Supbi se
p deo hñt.
Donatiste
dona tū p
xpo habēt

Ex tractatu
p̄. ciii.

Johan. viii.

Sene. iii.

Ex libro q̄stio-
nū nr̄i iōā
tulo. xi.
Nume. xxi.
Anathe-
ma.

Deuotatio

et vocauit p gratiā suā vt reuelaret filiū suū in me vt euangelizaret illum in gentibus: cōtinuo nō acquieui carni ⁊ sanguini. Neq; veni hierosolimā ad antecessores meos apostolos: sed abij in arabia: et iterū reuersus sum damascum. Deinde post annos tres veni hierosolimā videre petrū et mansi apud eū dieb⁹ quindē. Alium aut apostolorū vidineminē nisi iacobum fratrem domini.

Sunt hoies qui putāt sibi in beneuolentia sufficere cōsciētia: et nō valde curant quid de illis alter existimet. ignorantes qz cum hō viderit hoīem bone cōsciētie negligētius vīuētē: passim se cui libet ⁊ vbi libet cōiungētē: habentē sciētiam qz nihil sit idolū et tñ in idolio recubētē: psciētia illi? cū sit infirma edificat non ad ea q pscrutaf sed ad ea q suspicaf. Neq; enī hō par tu? / frater tu? / intrare potest in cōsciētia tuā quā nouit de? Cōsciētia tua corā deo. cōuersatio tua corā fratre tuo. Si de te ille aliqd mali suspicans pturbat? edificat ad aliqd faciendū qd te putat facere: cū sic viuīs qd pdest qz vter cōsciētie tue hausit aquā purā et ille de tua negligētia cōuersatio bibīt turbatā. Et audis tales cū corripiunt ne ista faciant respondere nob et dicere ap̄lus dixit si hoibus placere vellē xp̄i fr̄us nō essem. Et hic aquā turbas pascua cōculcas. Attende meli⁹ ne et tibi aquā turbes. Quid ait ap̄ls? Si hoib⁹ placere vellē xp̄i fr̄us nō essem. Optime accipim⁹. Apostolicā sententiā libet agnosco. Sed aliud in ap̄lo nō legisti? Placete oib⁹ p oīa sicut et ego oib⁹ per oīa placeo / nō querēs qd mihi pdest / sed qd multis vt salui fiant. Rursus eundē ap̄lm nō audisti? Si ne offēsiōe estore iudeis et grecis et ecclesie dei. Tertio eundē ap̄lm nō audisti? Prouidem⁹ enī bona nō solū corā deo sed etiā corā hoibus. Ait ergo ille. Expone itaq; mihi quomodo intelligam diuersa atq; cōtraria hac dicentē ap̄lm. Si hoib⁹ placere vellē xp̄i fr̄us nō essem: hac dicētē / placete oib⁹ p oīa sicut et ego oib⁹ p oīa placeo: hac dicentē puidem⁹ bona nō solū corā deo sed etiā corā hoib⁹. Si trāquillus audias si tibi ip̄i aquā tue mētis nō pturbes: quātū potero fortassis exponā. Sūt hoies remerarij / iudices / detractores / susurrones / murmuratores / q̄rētes suspicari qd non vident / q̄rentes etiā iactare qd nec suspiciant. Cōtraria tales qd remanet nisi testimoniū psciētie nre. Neq; enī fratres etiā in illis qd placere volum⁹ glām nostram querim⁹: aut glām nostram q̄rere debemus: sed illoz salutē: vt si bene ambulem⁹ nos sequēdo nō errent. Imitatores nri sint ⁊ nos christi. Si autē nos nō christi: imitatores sint xp̄i. Ip̄e ei pascit gregē suū. et cū oibus bene pascētibus ip̄e solus est / quia oēs in illo sūt. Nō ergo vtilitatē nostram q̄rim⁹ quādo placere hoibus volumus: sed gaudem⁹ eis placere qd bonū est ppter ip̄os vtilitatē / nō ppter nostrā dignitatē. Cōtra quos aut dixit ap̄lus si hoibus placere vellē christi fr̄us nō essem: manifestū est. et ppter quos dixit placete oib⁹ p oīa sicut et ego oib⁹ placeo p oīa manifestū est vtrūq; dilucidū / vtrūq; tranquillū / vtrūq; purū / vtrūq; nō pturbatū. Tu tantū pascē / et bibe noli cōculcare ⁊ turbare. Nā et dñm ip̄m iesū xp̄m magistrū apostolorū vtrūq; audisti. Luceat opa vra

corā hoibus vt videāt bona vra facta et glorificēt patrē vestrū qui in celis est. id est q vos fecit tales. Nos enī p̄p̄s et oues pascue eius / et oues manuū ei⁹. Alle ergo laudet qui te fecit bonū si bonus es: nō tu q p teip̄m nō poteras esse nisi mal⁹. Quid vis aut in cōtrariū ducere? statem: vt quādo boni aliqd facis te velis laudari: qñ mali aliqd facis deum velis vitupari? Utq; enī qui dixit luceant opa vestra corā hoibus ip̄e dixit in eodē sermone. Nolite facere iustitiā vestrā corā hoib⁹. Sed sicut tibi in ap̄lo ista cōtraria videbant: sic ⁊ in euāgelio. Si autē non pturbes aquā cordis tui: et hic agnosces pacē scripturarū et habebis cū eis ⁊ tu pacem. Si autē cū eis habere nolueris pacē: tu in te cōmittis litē tuā. et ille nō amittent pacē suā. ppter illos enī q se hoib⁹ iactāt et ita ventulant opa sua bona vt si nō bonoz operū suoz in laude hoim ponāt: eandē q laudē hoim qñ p mercede pputēt bonoz operū suoz: de his dicit. Amē dico vobis receperūt mercedē suā. Et cōtra eos dicit. Cauete iustitiā vestrā facere corā hoib⁹. Prouide sequit vt videamini ab eis vltra nō porrexit intētione. hic fecit finē. Noli te sic facere corā hoib⁹ quicqd boni facis vt videamini ab eis: vt ip̄e sit finis boni op̄is vri videri ab eis. Nolite ergo sic vt videamini ab eis. hic aut nō ibi ponit finē / vt videamur ab hoib⁹ corā qd vult esse bona nra facta. sed ait luceat opa vra corā hoibus vt videāt bona vra opa. Nō deuit neq; hic remanet: sed duxit hinc te sursum ⁊ tulit a te. Aderes enī si esses in te. et vbi tur⁹ esses posuit te. Videant inq; bona opa vra et glorificēt patrē vestrū q in celis est. Noli irasci qz ille glorificat. ap̄d illū esto: et in illo glorificaberis. vt nō gl̄iet aut ap̄lus omnis caro corā deo. Ergo sine gl̄ia remanebim⁹? Non ait enī ip̄e Qui gl̄iat: in dño gl̄ietur. Nā et testimoniū cōsciētie nre ita nob gl̄ia est: qz in illo est. Nā si ita ē gl̄ia nostra vt nobis placeam⁹ et efficiamur placentes nobis: valde stulto homi placer q sibi placet. Curamus ergo fratres nō tantū bene viuere: sed etiā coram hoib⁹ bene cōuersari. Nec tantū debem⁹ curare habere bonā cōsciētia: sed q̄tū potest nra infirmitas quantū vigilātia fragilitatis humane curemus nihil etiā facere quod veniat in malā suspitio nem infirmo fratri.

Ap̄ls dicit. Si adhuc hoibus placere seru⁹ xp̄i nō essem. Cū alio loco dicat placete oibus p oīa sicut et ego oib⁹ p oīa placeo. Quod q nō intelligit cōtrariū putat. cū ille se dixerit nō placere hoib⁹: qz nō ideo recte faciebat vt placeret homib⁹ sed vt deo: ad cui⁹ amorē corda hoim volebat cōvertere et eo ip̄o quo placebat hoib⁹: itaq; et nō se hoibus recte placere dicebat: qz in eo ip̄o vt deo placeret intuebat. Et placēdū esse hoib⁹ recte p̄cipiebat nō vt hoc appeteret tanq; merces recte factōz: s; quia deo placere nō posset q nō se his quos saluos fieri veller p̄beret imitādū. Imitari aut illū qui sibi nō placuerit nullo pacto quisq; potest. Sicut q nō absurde loq̄ret qui diceret: in hac opa q nauē q̄ro nō nauē quero sed patriā: sic ap̄lus conueniēter diceret. In hac opa q hoibus placeo / non hoibus sed deo placeo. quā nō ad hoc appeto: sed ad id refero vt me imitent quos saluos fieri volo.

Que autem scribo vobis: ecce corā deo quia nō mentior.

Non vobis dicim⁹ nō nos iurare. Si enī hoc dicimus mētimur. Quātū ad me p̄tinet nō iuro: sed q̄tū mihi videt magna necessitate cōpulsus. cū video nisi faciā

p̄s. xxiij.

Pacē scri
pturarū ha
bēs secum
habz pacē

Matthe. vi.
Ibidem

1. Cor. ii.

Valdestul
to placet q
sibi placet

Ex libro. ii. d
fmōe dñi in
monte.
1. Cor. x.
Placere ⁊
nō placere
hoib⁹: sed
differēt
debemus.

Ex fmōe epi
stole iacobi
nemo iuret.
Jacob. vi.

Ex libro de
ouibus.
Cura dñi
mine bono
habēda.

1. Cor. x.

Ibidem.

1. Cor. viii.

Erga dñm
sufficiat cō
sciētia bo
na.

Matthe. v.

Ad Galatas.

6

Juratio
augustini.

Mat. v.
Jurat apo-
stolus.

Exempla ad vi-
talem.
Quo deus
magnifica-
tus ex co-
uersione
pauli.

Ex pmo epi-
stole to. viii
Mathe. v.

Paulus
pcta sua co-
fitef vt glo-
rificet qui
ea dimisit.

Ex libro ptra
fautu titulo
liiii.
Pauli au-
ctoritas
quo acqui-
ta.

nō mibi credit: et ei q̄ mibi nō credit nō expedire q̄d
nō credit. **H**ac ppenſa ratioe et cōſideratiōe libra-
ta cū magno timore diſco coraz deo aut teſtis mibi
eſt de⁹ / aut ſcit xps q̄ ſcit ſic eſſe in aīo meo. **E**t vī-
deo qz plus eſt / i deſt qz ampli⁹ eſt q̄ eſt / nō non
ſed hoc q̄d ampli⁹ eſt a malo eſt. et ſi nō a malo in-
rantis / a malo eſt nō credentis. **D**eniqz nō ait ſit in
ore vīro eſt eſt: nō nō: ſi q̄s ampli⁹ facit malū eſt. ſed
ſit in ore vīro eſt eſt nō nō. **Q**uā aut ampli⁹ eſt a ma-
lo eſt. ſed q̄re cuius? **N**iſi forte putatis fratres qz ſi
ſcīret apłus **P**aul⁹ credere ſibi galathas adderet
ſurationē et diceret q̄ aut ſcribo vobis ecce coram
deo qz nō mentior. **E**lidebat tibi eos qui credebant
videbat et alios qui nō credebāt.

Deinde veni in ptes ſirie et cilicie. **E**rā
aut ignotus facie. ecclījs iudee: q̄ erāt in
chriſto. **T**antū aut auditū habebāt: qm̄
q̄ pſequebat nos aliquādo nūc euāgelī-
ſat fidē quā aliqñ expugnabat: et in me
clarificabant deum.

Magnificabāt deū: ſi non deus ad
ſeipm cor illius vīri ſue gfe bonitate cō-
uerterat qm̄ (vt ipe conſitet) miſericor-
diā cōſecutus eſt vt fidelis eſſet ea fide
quā aliquādo vaſtabat. **I**pm etiā verbū quod po-
ſuit quē niſi deū hoc tam magnū bonū feciſſe dēcla-
rat: **Q**uid eſt enī in me magnificabant deū: niſi in
me deum magnifi cū predicabāt? **Q**uomodo aut
eum magnifi cū predicabāt: ſi magnū illud factū de
pauli puerſiōe ipe nō fecerat? **E**t quo pacto ipe fe-
cerat: ſi volentē credere ex nolēte ipe nō fecerat?

Duceant (inqt dñs) opa veſtra corā hoībus. et
nō ibi ceſſauit nō ibi finē fecit: ſed addidit et glori-
ficent patrē veſtrū qui in celis eſt. **E**t apłus qd ait
Erā aut ignotus facie ecclījs iudee q̄ in chriſto
ſūt. tantū aut audietes erāt quia q̄ aliqñ nos pſeq̄-
bat nūc euāgelizat fidē quā aliqñ vaſtabat. et in me
magnificabant deū. **E**lide te quē admodū et ipe qz
ſic inotuit finē nō poſuerit in laudē ſuā ſz in laudē
dei. **A**t quātū ad ipm ptinet: vaſtator ecclīe pſecu-
tor inuſus malign⁹. **I**pe conſitet nō nos cōuītiā-
mur. **A**mar paul⁹ dīci a nobis peccata ſua: vt glori-
ficetur ille qui talē morbū ſanauit magnitudinem
enī vīneris manus medici ſecuit et ſanauit. **V**ox
illa de celo pſtrauit pſecutorē. et erexit predicatorē.
Occidit ſaulū et viuificauit paulū.

Capitulū ſecundū.

Deinde poſt annos quat-
tuordecim iterum aſcēdi
hieroſolimā cū barnaba
aſſumpto et tito. **A**ſcendi
autē ſcōm reuelationē: et
cōtuli cū illis euāgelium
q̄d p̄dico in gētib⁹. **S**eorſum autē his
qui videbant aliqd eſſe: ne forte in vacu-
um currerem aut cucuriſſem.

Nſe apłus **P**aulus poſt aſcenſionem
dñi de celo vocat⁹: ſi nō inueniret in car-
ne apoſtolos q̄bus cōmunicādo et cum
q̄bus conferendo euāgelium ei⁹ dē ſo-
cietatis eſſe appareret ecclīa illi omnino nō crede-
ret. **S**ed cum cognouiſſent eū hoc annunciantem
quod etiā illi annūciabāt: et in eorū cōmunionē at
qz vnitatē vīuentē: accedētib⁹ etiā per eū talibus

ſignis qualia et illi operabāt: ita eum domio comi-
mendante meruit auctoritatē: vt verba illi⁹ hodie
ſic audiant in ecclīa tanq̄ in illo chriſtus (ſicut ve-
riſſime ipe dixit) locutus audiat.

Nō p his aut rogo tñ i deſt p diſcipulis q̄ cū il-
lo tñ erāt: ſed et p eis (inqt) q̄ credituri ſūt p x̄bū
eorū in me. vbi oēs ſuos itelligi voluit nō ſolū q̄ tñ
erāt in carne ſed etiā q̄ futuri erāt. **Q**uorū enī po-
ſtea crediderunt in eſt: p x̄bū apłorū ſine dubio cre-
diderūt et donec veniat credituri ſūt. **I**ps enī dīce-
rat et vos teſtimoniū phibebitis qz ab initio mecū
eſtis. et p hos euāgelīū miniſtratiū eſt et ante q̄ ſcri-
beret. et vtiqz quiſqz in xpm credit euāgelio credit
Proinde ſic intelligam⁹ q̄d dictū eſt p x̄bū eorū: vt
ipm x̄bū fidei q̄d p̄dicauerūt i mūdo hic ſignificatiū
eſſe credam⁹. dictū aut eſſe x̄bū eorū qm̄ ab ipis eſt
p̄mit⁹ ac p̄cipue p̄dicatū. **I**a enī ab ipis p̄dicaba-
tur in terra: qm̄ p reuelationē ieſu xpi ipm x̄bū eorū
Paul⁹ accepit. **E**t de cōtuli cū eis euāgelīū ne
forte inuacūū cucuriſſet aut curreret. **E**t dextrā
ei dederūt: qz in illo (q̄uis non p eos) illi datū tñ
x̄bū ſuū q̄d iam p̄dicabāt / et in quo fundari fuerāt
inuenerūt. **D**e quo x̄bo reſurrectiōis xpi idē dicit
apłs. **S**iue ego ſiue illi ſic p̄dicam⁹ et ſic credidiſſi
Et itez. **H**oc eſt inqz x̄bū fidei q̄d p̄dicamus: qz ſi
cōfeſſus fueris in ore tuo qz dñs eſt ieſus xpus et
credideris in corde tuo qz de⁹ illū ſuſcitauit a mor-
tuis ſalu⁹ eris. **E**t in actib⁹ apłorū legiſ qz in xpo de-
us deſinierit fidē oībus ſuſcitās eſſe a mortuis.

De decē leproſis q̄s ita mūdauit cū ait ite oſte-
dite vos ſacerdotib⁹: q̄ri poteſt cur ad ſacerdotes
eos miſerit vt cum irēt mūdarent. **N**ullū enī eorū
q̄d hec corpalia bñficia p̄ſtitit inueni miſiſſe ad ſa-
cerdotes niſi leproſos. **N**ā et illū a lepra mūdauit
rat cui dixit vade oſtēde te ſacerdotib⁹. et offer p̄
ſacrificiū q̄d p̄cepit moyses in teſtimoniū illis. q̄re
dū eſt igit qd ipſa lepra ſignificet. **N**ō enī ſanati ſz
mundati dicunt. q̄ ea caruerūt. **C**oloris q̄ppe vitū
eſt nō valitudinis aut itegritatis ſenſu atqz mēbro-
rū. **L**eproſi q̄ nō abſurde itelligunt q̄ ſcētā x̄e fi-
dei nō habentes varias doctrinas p̄ſentent errores
Nulla porro falſa doctrina eſt q̄ nō aliq̄ vera inter-
miſceat. **N**a q̄ falſis inordinate pmixta i vna diſpu-
tatiōe vel narratiōe hoīs tanq̄ in vni⁹ corpis colo-
re apparētia ſignificāt lepram: tanq̄ veris falſiſqz
colorū ſuc hūana corpā variatē atqz maculat. **S**a-
cerdotiū vero iudeorū nemo ſere fidelium dubitat
figurā fuiſſe futuri ſacerdotij regalis quod eſt i ec-
cleſia quo conſecrant omnes p̄tinentes ad corpus
chriſti ſummi et veri p̄ncipis ſacerdotij. **N**am nunc
et oēs vngunt q̄d tñc regibus tantū et ſacerdotib⁹
ſiebat. **E**t q̄d ait **P**etr⁹ ad chriſtianiū populū ſcri-
bens regale ſacerdotiū: vtrunqz nomē illi populo
cōuenire declarauit: quo illa vinctio p̄tinebat. **E**t
tera itaqz vitia tanq̄ valitudinis et quaſi membro-
rum aīme atqz ſenſu et p̄ ſe interi⁹ in conſcientia
et intellectu ſanat et corrigit. **D**octrina vero vel im-
buēdi p ſacramēta vel cateziſzādī per ſermonē ſanā-
tem atqz lectionem ecclīe proprie contributa eſt
Itaqz et **P**aulus voce domini audita / quid me p̄-
ſequeris / et ego ſum ieſus quem tu perſequeris: ad
ananiā tamē miſſus eſt / vt illo ſacerdotio q̄d in ec-
cleſia conſtitutū eſt ſacramentum doctrine fidei p̄-
ciperet et verus eius approbare color. **N**on quia
non poteſt domin⁹ p ſeipſum oīa facere. **N**am q̄s
alius hec facit etiā in ecclījs: ſed vt ipſa ſocie-
tas cōgregatoz fidelīū approbando in inuicē atqz
cōmunicādo vere fidei doctrinā in oībus q̄ dicunt

Ex trac. euā-
gelij fm̄ to. 2.
nem. cvl.
Johan. vii.
Per apo-
ſtolos cre-
dūt oēs fi-
deles.
Johan. xv.

Sala. li.

Actū. lii.

Ex libro q̄ſtis
onū euāgelij.
Luce. xvi.

Luce. v.
Lepza qd
ſit.

Falſa do-
ctrina ſp̄ ve-
ri aliqd in-
termiſcet.
Sacerdo-
tū iudeorū
figura ſuit
noſtri.

i. part. li.

Doctrina
imbuēdi et
cateziſzādī
tributa eſt
ecclīe.

Cur lepro-
ſos ad ſac-
dotes miſit
dñs: et cur
non oēs ſa-
nauit p ſe.

verbis vel signant sacramentis tanq̃ vnā speciem veri coloris obducant. Ad hoc etiā p̃tinet qđ idem dicit apostol⁹ deinde post annos quattuordecim ascendit hierosolimam cū barnaba assumpto et iaz tito. Ascēdi autem secundū reuelationem ⁊ expo sui eis euangeliū quod predico in gentibus. Seor sum aut̃ his qui videbantur p̃stantiores ne forte i vacuum curro aut cucurri. Et paulo post cum cognouissent inquit gr̃am que data est mibi iacob⁹ et petrus ⁊ iohānes qđ videbātur colūne eē dextas dederunt mibiz barnabe societatis. Ipsa enī colatio vnā doctrine speciem exclusa omī varietate monstrabat.

Sed neq̃ tit⁹ qui mecū erat cū esset gentilis p̃pullus ē circūcidi. Sꝫ ppter subintroductos falsos fratres qui subitro erunt explorare libertatē n̄fam quā habem⁹ in xp̃o iesu vt nos in seruitutē redigerent. quibus neq̃ ad horam cessimus subiectioni vt veritas euangelij permaneat apud vos. Ab his aut̃ qui videbantur esse aliqd: quales aliquando fuerint nihil mea interest. Deus enim p̃sonam hominis non accipit.

Et timotheū ppter ea circūcidit: ne iudeis et maxime cognatiōis ei⁹ matris sic videret qui ex gentib⁹ i xp̃z crediderāt d̃stari circūcisionē sicut idolatria detestāda est: cū illā fieri de⁹ perceperit hanc sathanas p̃suaserit. Et tūc ppter ea nō circūcidit ne occasiōē daret eis qđ sine illa circūcisione dicebāt credētes saluos eē nō posse: ad deceptiōē gentiū hoc etiā paulū sēire iactabāt. qđ ip̃e satis significat vbi ait. Sꝫ neq̃ tit⁹ qui mecū erat cū eēt grecus p̃pull⁹ ē circūcidi. ppter subintroductos aut̃ falsos fratres qđ subitroierūt p̃scrutari libertatē n̄fam vt nos in seruitutē redigerēt quib⁹ nec ad horā cessim⁹ subiectiōi vt veritas euangelij p̃maneat ad vos. hic appet quid eos captare intellexerit vt nō faceret qđ in timotheo fecerat: et qđ ea libertate facere poterat qua ostēderet illa sacramenta nec tanq̃ necessaria debere appeti nec tanq̃ sacri lega debere damnari.

Ab his enī qui videbātur esse aliquid nihil contulerunt. Sed e contra cum vidissent qđ creditū est mibi euangelijz preputij sicut ⁊ petro circūcisionis: qui enī operatus est petro in apostolatū circūcisionis operatus est ⁊ mibi inter gentes et cū cognouissent gratiam que data est mibi. iacobus ⁊ cephas et iohānes qui videbantur colūne esse dextas dederūt mibiz barnabe societatis: vt nos in gentes ipsi autē in circūcisionē: tantum vt pauperuz memores essemus. Quod etiam sollicitus fui hoc ipsum facere.

Dicit venisse se hierosolimā ⁊ euangelij cum apostolis contulisse dextas sibi datas fuisse id est signū p̃cordie signum cōsonantie: qđ ab eis que ip̃i didicerant in nihilo discrepabat.

Cum autem venisset petrus antiochia: in faciem ei restiti: quia reprehensibilis

erat. Prius enim q̃ venirent quidam a iacobo cum gentib⁹ edebat. Cum autē venissent: subtrahabat et segregabat se: timens eos qui ex circūcisione erāt. Et simulationi eius consenserūt ceteri iudei ita vt et barnabas duceretur ab eis in illam simulationem.

Hoc fecit petr⁹ qđ facere debuit: mentitus est paulus qđ eū viderit nō recte ingrediētem ad veritatem euangelij. quis enī facit qđ facere debz recte vtiq̃ facit. ⁊ ideo falsū de illo dicit qui dicit eū nō recte fecisse qđ eū nouit facere debuisse. Si aut̃ verū scripsit paul⁹: xum ē qđ petr⁹ nō recte ingrediebat ad veritatem euangelij. Ego quidē illud petr⁹ sit egisse credo vt gētes cogeret iudicāre. hoc enī lego scripsisse paulū que mētiti eē nō credo. ⁊ ideo nō recte agebat hoc petrus qđ erat contra euangelij veritatem. vt putaret qđ credebāt i xp̃z se sine illis veterib⁹ sacramētis saluos eē nō posse. Hoc enī cōtēdebāt antiochie qđ ex circūcisione crediderāt. Ip̃m verō paulū non ad hoc id egisse qđ vel timotheū circūcidit vel cēchris votū p̃soluit vel hierosolimā a iacob⁹ admonitus cū eis qđ vouerāt legitima illa celebrāda suscepit: vt putare videret p̃ ea sacramēta etiā xp̃ianā salutē dari. sꝫ ne illa qđ p̃iorib⁹ vt p̃gru ebat t̃pibus in ymbas rerum futurarū deus fieri iusserat tanq̃ idolatria gentiliū dānare crederetur. Hoc est enī quod illi iacobus ait: auditū de illo esse qđ discissionē doceat a moyse. Qđ vtiq̃ nefas ē vt credētes in xp̃m discendant a p̃pheta xp̃i tanquam eius doctrināz detestantes atq̃ damnātes. de quo ip̃e christus dicit. Si crederetis moyse si crederetis et mibi. De me enī ille scripsit. Attendē enī obsecro ipsa verba iacob videns inquit frater quorū milia sunt in iudea qui crediderunt in christo. Et hi omnes emulatores sunt legis. Audierūt autem de te qđ discissionem doceas a moyse: eorū qui per gentes sunt iudeorum dicens nō debere circūcidere filios suos neq̃ secundū consuetudinem ingredi. Quid ergo est: vtiq̃ oportet conuenire multitudinē. Audient etenim te superuenisse hoc ergo fac quod tibi dicim⁹. Sunt nobis viri quatuor votum habentes super se. His assumptis sanctifica te cum ipsis. et impende in eos vt radant capita. ⁊ scient omnes qđ que de te audierāt falsa sūt. Sed sequeris ⁊ ip̃e custodiens legē. Non opinor obscurū est ⁊ iacobū hoc ideo monuisse vt scirent falsa esse que de illo audierāt hi qui cum in christū ex iudeis credidissent tamen emulatores erant legis: ne per doctrinā christi velut sacrilega nec deo mandante conscripta damnari putarent que per moysen patribus fuerant ministrata. Hoc enī de paulo iactauerāt non illi qui intelligebāt quo aīo a iudeis fidelibus obseruari tūc ista deberent propter p̃mendandā. scilicet auctoritatē diuinā ⁊ sacramentorū illorū prophetica sanctitatē: non propter adipiscendā salutem que iā in christo reuelabatur et per baptisimū sacramenti ministrabatur. sꝫ illi hoc de paulo sparserāt qui sic volebāt ea obseruari tanq̃ sine his in euangelio salus credentib⁹ eē non possit. Ip̃m enī senserāt vehementissimū gratie p̃dicatorem et intentiōē eorū maxime aduersū docentem nō per illa hominē iustificari: sed per gratiā iesu xp̃i: cuius p̃nunciandī causa ille ymbre in lege mandate sūt. Et ideo illi iudiciū et

Expta ad
hierosolimā.
Thimo-
theus cur
a paulo cir-
cūcilius est
Idolola-
tria pl⁹ qđ
circūcisiō
detestāda
est.

scrib. qđ ho-
nū euangelio-
rum.

Expta ad
hierosolimā:

Johan. vi.

Actus. xxi

20

Ad Galathas.

¶ Paulus
quod rega-
lia deuita-
da censuit.

psecutionē cōcitare mollētes tanq̃ inimicū legis
mādatoꝝq̃ diuinorū criminabant cui⁹ false crimi-
natiōis iudiciū congruē? deuitare non posset: q̃ vt
ea ipse celebraret q̃ dānare tanq̃ sacrilega putaba-
tur atq̃ ostēderet nec iudeos tūc ab eis tanq̃ a ne-
farijs phibēdos: nec gētiles ad ea tāq̃ necessaria
cōpellēdos. **N**ā si reuera sic ea reprobareret quē ad
modū de illo auditū erat: t̃ iō celebrāda suscepit vt
actiōe similata suā posset occultare sententiā nō ei
diceret iacob⁹: t̃ sciet oēs: s; diceret: t̃ putabūt om-
nes qm̃ que de te audierūt falsa sunt.

Sed cū vidissem q̃ nō recto pede incede-
bāt ad veritatē euāgelij dixi petro corā
oībus. si tu cū iudeus sis gētiliter t̃ non
iudaice viuīs quō gētes cogi iudaiizare.

Ex epla ad
hieronimū.

Pet̃ ip̃s hierosolymis apli dcreuerāt ne
q̃s tūc iudeos iudaiizare phiberet: q̃
uis etiā ip̃os iā doctrina xp̃iana nō cō-
geret. p̃inde si post hoc ap̃loꝝ decretū
petr⁹ habuit i antiochia illā simulationē q̃ gentes
cogeret iudaiizare q̃ nec ip̃e cogebat: q̃uis p̃pter
cōmēdāda eloq̃a dñi q̃ iudeis sunt credita nō phi-
bebat. qd̃ mirū si p̃stringebat paul⁹ libere debere
asserere q̃ cū ceteris aplis se hierosolimis decre-
uisse meminerat? **S**i aut̃ hoc vt magi arbitroz āte
illū hierosolimitanū cōciliū petr⁹ fecit: nec sic mix-
est q̃ cū volebat paul⁹ nō timide obregere sed fidē
ter asserere q̃ cū p̃ter sentire iā nouerat / siue q̃
cū eo ptulerat euāgelij: siue q̃ i corneliū cēturiōis
vocationē etiā diuinū de hac re eū admonitū acce-
perat / siue q̃ anteq̃ illi quos timuerat venissent
antiochia cū gētib⁹ eū cōuēsciverat. **N**ec enim
negam⁹ i hac sententiā fuisse iā petrū in q̃ paul⁹ fu-
it. **N**ō itaq̃ tūc cū qd̃ i ea reuerū eēt docebat: s; ei⁹
simulationē qua gentes iudaiizare cogebant argu-
ebat nō ob aliud nisi q̃ sic illa oīa simulatoria ge-
rebant tanq̃ verū eēt q̃ dicebat illi q̃ siue circūci-
siōe p̃pucij atq̃ aliis obseruatiōib⁹ vmbre futuro-
rū putabāt credētes saluos eē nō posse: i cui⁹ sentē-
tiā nō cōfessionē s; simulationē timore petr⁹ icide-
rat vt de illo paul⁹ verissime scriberet q̃ eū vidisset
nō recte ingrediētē ad veritatē euāgelij. ei⁹ verissi-
me diceret q̃ gētes iudaiizare cogebat q̃ paulus
vtiq̃ nō cogebat. **O**b hoc illa vetera veraciter vbi
opus eēt obseruās vt dānāda nō esse mōstraret: p̃
dicās tūc instāter nō eis s; reuelata grā fidei saluos
fieri fideles: ne ad ea quēquam velut necessaria su-
scipiēda cōpelleret. **S**ur itaq̃ mibi nō liceat dice-
re aplm̃ paulūz alios recte fidei xp̃ianos tunc illa
vetera sacramēta paululū obseruādo veracit̃ cō-
mēdare debuisse / ne putarent ille p̃phetice obser-
uatiōes a p̃ssimis p̃tib⁹ custodite tāq̃ sacrilegia
diabolica a posteris detestāde: **I**ā enī cū venisset
fides q̃ p̃t̃ illis obseruatiōib⁹ p̃nūciata / post mor-
tē t̃ resurrectionē dñi reuelata ē: amiserāt tanq̃ vi-
tā officij sui. verūtū sicut defictorū corpa necessa-
rio deducēda erant quodāmodo ad sepulturā nec
simulate sed religiose. nō autē deserēda p̃tinuo. vt
inimicorū obrectatiōibus tanq̃ canū morib⁹ p̃-
siciēda. **P**roinde nūc q̃squis xp̃ianorū (q̃uis sit ex
iudeis) similiter ea celebrare voluerit: tanq̃ sopi-
tos cineres eruēs nō erit pius deductor vel baiul⁹
corpis sed impius sepulture violator.

Judaizā-
dū nūc nō
est.

Itē ex eadē
epla.

1. Cor. iiii.

Scribentib⁹ auctorib⁹ sc̃arū scripturarū ma-
x̃ie canonicarū icōcuisse credat t̃ defēdat abesse oī-
no mēdacij: ne dispēsatores xp̃i de quib⁹ dictū est
hic iā q̃rit int̃ dispēsatores vt fidelis q̃s inueniatur:

tanq̃ magnū aliqd̃ sibi fidelit̃ didicisse videant. p̃
x̃itatis dispēsatiōe mētiri. cū ip̃a fides in latino ser-
mōe ab eo dicat̃ appellata: q̃ sit q̃s dicit. vbi autē
sit q̃s dicit. mētiendū vtq̃ nō ē loc⁹. **F**idelis igitur
dispēsator: ap̃ls paul⁹ p̃culdubio nobis exhibet i
scribendo fidē q̃ x̃itatis dispēsator erat nō falsita-
tis. ac p̃ hoc x̃um scripsit vidisse se petrū nō recte i
grediētē ad x̃itātē euāgelij ei⁹ i faciē restitisse: q̃
gētes cogeret iudaiizare. **P**etr⁹ vero petr⁹ q̃s a pau-
lo fiebat vt illi libertate charitatis sc̃tē ac benigne
pietate hūilitatis accepit atq̃ ita rari⁹ t̃ sc̃ti⁹ exē-
plū posteris p̃buit quo nō dedignarent̃ maiores si-
cubi forte recti tramitē reliq̃issent etiā a posteriori-
b⁹ corrigi q̃s paul⁹ quo fidēter auderēt etiā miores
maiorib⁹ p̃ defendēda euāgelica x̃itate salua frat-
na charitate resistere. **N**ā cū san⁹ sit a tenēdo itine-
re in nullo q̃s i aliquo declinare. multo ē tū mirabi-
li⁹ t̃ laudabili⁹ libent̃ accipe corrigentē q̃ auda-
cter corrigere deuitātez. **L**aus itaq̃ iuste libertas
in paulo t̃ sc̃tē hūilitatis in petro q̃tū mibi p̃ mo-
dulo meo videt̃ magis fuerat aduersus calūnian-
tē porphiriū defendēda: q̃ vt ei daref obrectandi
maior occasio: qua multo mordati⁹ criminaretur
xp̃ianos fallacit̃ vel suas lras scribere vel dei sui sa-
cramēta tractare. **D**idicim⁹ aplm̃ petrū in q̃
primat⁹ ap̃loꝝ tam excellētī grā p̃micit alit̃ q̃ ve-
ritas postulabat de circūcisiōe agere solitū a po-
steriore ap̃lo paulo eē correctus. **E**rgo potuit pe-
tr⁹ nō recte in aliquo ingredi ad veritatē euāgelij
ita vt gētes cogeret iudaiizare. q̃s paul⁹ in ea scri-
bit epla in q̃ deū testat⁹ ē nō se mētiri. **A**it enī. que
aut̃ scribo vobis ecce corā deo q̃ nō mētor. **E**t p̃
hāc tā sanctā atq̃ terribilē attestatiōē dei narra-
uit hec oīa in quib⁹ ait. **V**i vidisset q̃ nō recte igre-
diunt̃ ad veritatē euāgelij dixi petro corā omībus
Situ cū sis iude⁹ gētilit̃ t̃ nō iudaice viuīs quō gē-
tes cogi iudaiizare: q̃ p̃opt̃ petr⁹ a paulo posteri-
ore corrigi. t̃ pacis atq̃ vnitatis vinculo custodi-
tus ad martyriū p̃uehit. **M**odo tenendūz
in doctrina religiōis nullo mō eē mētiendū. **A**d ostē-
dendā q̃ quedā q̃ putant̃ in scripturis eē mēdacia
nō ea eē q̃s putant̃ si recte itelligant: nō tibi parūz
aduersus istos valere videat̃ q̃ nō de apostolicis
sed de p̃pheticijs lris inueniunt̃ velut exēpla menti-
endi. **I**lla q̃ppe omia q̃ noiatim cōmemorant vbi
sit quisq̃ mētitus in eis libris leguntur in quibus
non solū dicta verum etiā facta multa figurate cō-
scripta sunt q̃ t̃ figurate gesta sūt. **I**n figuris aut̃
q̃s velut mētiēdo dicit̃ bñ intellectū vep inuenit̃
Apl̃i x̃o in epl̃is suis alit̃ locuti sūt. aliter p̃scripti
act⁹ ap̃loꝝ: iā videlicet reuelato testamento nouo
q̃s illis figuris p̃pheticijs velabat. **P**enit̃ in totē
p̃istolis apl̃icis atq̃ in ip̃o tā grādi libro in quo a-
ctus eorū canonica x̃itate narrant̃ nō inuenit̃ ali-
quis talis mētiēs vt de illo ab istis ad mētiendū
licentiā p̃ponat̃ exēplū: qm̃ quidē illa petr⁹ t̃ barna-
be simulatio qua gētes iudaiizare cogebāt merito
reprehēsa atq̃ correctā ē. t̃ ne tūc noceret t̃ ne po-
steris ad imitandū valeret. **C**ū enīz vidisset apl̃us
paul⁹ q̃ nō recte ingrediunt̃ ad veritatē euāgelij
dixi petro corā oībus. **S**i tu cū sis iude⁹ gētiliter
et nō iudaice viuīs: quomō gētes cogi iudaiizare?
id aut̃ q̃s fecit vt q̃dā obp̃uatiōes legitimas iu-
daica p̃suetudie retinēdor agēdo ne se inimicū legi-
p̃p̃h̃isq̃ mōstraret: absit vt mēdacit̃ eū fecisse cre-
dam⁹. **D**e hac q̃ppe re satis ē ei⁹ nota sc̃tētia q̃ fue-
rat p̃stitutū nec iudeos qui tūc in xp̃is credebant p̃-
hibēdos eē a p̃ntis traditiōib⁹ nec ad eas gētiles

Petr⁹ obe-
diēdo rari-
us et sc̃ti⁹
p̃buit po-
steris exē-
plum.
q̃s paul⁹ re-
sistendo.

Ex libro. ii. d
baptismo.

Petr⁹ et
rare potu-
it.
Sala. i.

Ex libro p̃tra
mēdaciū ad
cōsentū.
Mēdaciū
i doctrina
religiōis
summo p̃e
fugiedūz ē

et christiani fieret eē cogendos: ut illa sacramenta q̄
diuinitus p̄cepta eē p̄stant nō tanq̄ sacrilegia iā nō
uo testamēto reuelato vel tāq̄ sine his quibz puer
terent ad deū salui eē nō possēt. Errabāt enī qui p̄
putabāt atq̄ predicabāt q̄uis iā recepto xp̄i euā-
gelio et eis simulate p̄fenserāt petrus et barnabas
ideoq̄ cogebāt gentes iudaizare. Id enī erat co-
re sic ea necessaria p̄dicare tāq̄ recepto euange-
lio nulla sine illis sal⁹ eēt in xp̄o. hoc error quorū-
dam putabat hoc timor petri simulabat hoc liber-
tas pauli redarguebat.

Cui si tale aliquid ipse paul⁹ fecerat correctū po-
tius etiā ipm credā coapli sui correctionē nō potu-
isse negligere q̄ mēdacit in sua eplā scribere potu-
isse et eplā q̄libet q̄tomagis illa in q̄ plocutus ait.

Que aut scribo vobis ecce corā deo q̄ nō men-
tior si tu cū iudeus sis gentilitate et nō iudaice viuis
quomodo cogis gētes iudaizare.

Cpm aplm paulū interrogās interpellō et requi-
ro ideo qd scripsit vidisse se petrū nō recte ingredie-
tē ad x̄itātē euāgelij ei⁹ i facie p̄pterea restitisse
qd illa simulatione gētes iudaizare cogebat. vtrū
verū scripserit an forte nefcio qua disp̄satiua falsi-
tate mentit⁹ sit. et audio paulo supi⁹ in etisdē nar-
ratōis exordio religiosā voce mihi clamātes q̄ autē
scribo vobis ecce corā dō q̄ nō mētor. Debet veniā
quilibet aliud opinātes. Ego magis credo tanq̄
aplo in suis et pro suis litteris iurātū q̄ cui⁹q̄ doctis
simo de alienis disputant.

Cilli qui se xp̄ianos nazarenos vocāt⁹ more iu-
daico carnalia p̄puta circūcidūt natī heretici ex
illo errore in quē petr⁹ deuiās a paulo reuocatus
est in hoc adhuc vsq̄ persistit. Ergo illi petro in p̄-
matu aploz martyrij glā coronato in sua p̄uersita-
te p̄cessi ab ecclesia remanserunt.

Nos natura iudei et nō ex gētib⁹ p̄ctōres
Cflāma p̄bussit p̄ctōres. Nō ē hoc nomē in scri-
ptur⁹ visitatū eoz q̄ licet iuster laudabilit⁹ viuāt nō
sūt tñ sine p̄ctō magis enī sicut iter est in irridētes
irridētes in murmurātes et murmuratores et inter
scribentes et scriptores et cetera filia: ita scriptura
appellare peccatores consuevit valde iniquos et
grauibus p̄ctōrum sarcinis oneratos.

Scientes aut qd nō iustificat homo ex o-
peribus legis nisi p̄ fide iesu xp̄i et nos
in xp̄o iesu credimus ut iustificemur ex
fide xp̄i et nō ex opibus legis p̄pter qd
ex opibus legis nō iustificabit ois caro
Qd si querētes iustificari in xp̄o inuēti
sum⁹ et ipsi p̄ctōres: nunqd xp̄s peccati
minister est? Absit. Si enī q̄ destruxi ite-
rū hec reedifico: p̄uuaricatores me esse
constituo.

Chō q̄ opa bona frustrant cū deus reddat vni-
cui⁹ scōz opa sua: s̄ q̄ opa ex grā nō ex opib⁹ grā
qm̄ fides q̄ p̄ dilectionē opat nō oparet nisi ipa
dilectio dei diffunderet in cordib⁹ nris p̄ spm̄ sc̄m̄
qui datus est nobis nec ipsa fides eēt in nobis nisi
vnicui⁹ deus partiret mensurā fidei.

Ex fide dicit nos iustificari q̄ ipa prima est ex
qua impetrantur cetera.

Ego enī p̄ legē legi mortuus sum ut deo
viuā christo confixus sum cruci. Viuo
aut iā non ego viuit vero in me christus

Cognita dei grā q̄ sola liberat a p̄uuarī
catōe q̄ legis cognitiōe p̄mittit orādo di-
cit p̄fige clauis a timore tuo carnes me-
as. Sic enī ex p̄ss⁹ interpretati sūt quidā

nri qd grece vno vbo dici potuit id est catholōson
vbi quid vult intelligi nisi qd ait apls: Vbi autē
absit glāri nisi in cruce dñi nri iesu xp̄i p̄ quē mihi
mūd⁹ crucifig⁹ ē ego mūd⁹. et ite xp̄o inq̄t cruci-
fix⁹ sū cruci. viuo autē iā nō ego viuit x̄o in me xp̄s
Qd qd est aliud nisi nō est i me iusticia mea q̄ ex le-
ge ē in q̄ p̄uuaricator effect⁹ sū: s̄ iusticia dei id est
q̄ mihi ex deo ē nō ex me. Sic qppe i me viuit non
ego s̄ xp̄s q̄ fact⁹ est nobis sapiētia a deo et iusticia
et sc̄tificatio et redēptio. ut quēadmodū scriptū est

q̄ glāri in dño gl̄iet. Itē dicit. Qui aut iesu xp̄i sūt
carnē suā crucifixerūt cū passionib⁹ et p̄cupiscētis
Cū hic dictū sit q̄ ipi crucifixerūt carnē suā. in isto
tñ psalmo deus rogat ut id faciat cui dicit. Cōfige
clauis a timore tuo carnes meas ut itelligam⁹ etiā
qd recte facim⁹ grē dei eē tribuēdū q̄ in nobis ope-
rat⁹ vellez opari p̄ bona voluntate. Cōfige inq̄t cla-
uis a timores tuo carnes meas a iudicijs enī tuis
timui. H est a timore tuo casto q̄ p̄manet in sc̄m̄ se-
culi carnalia desideria mea p̄pmanē a iudicijs enī
tuis timui. cū mihi lex minaret penā q̄ mihi nō po-
terat dare iusticiā. S̄ hūc timorē quo p̄a metuit
cōsummata charitas foras mittit: q̄ nō timore pene
s̄ delectatiōe iusticie liberos reddidit. Timor nā
q̄ iste quo nō amat iusticia sed timef pena seruilis
est. ideo nō crucifigit carnē. Viuit enī peccādi vo-
lūtas q̄ tūc appeāt in ope q̄n sp̄at ipunitas. Cū x̄o
p̄a credit securura latēter viuit: viuit tñ. Pallet
enī licerez dolet nō licere qd lex vetat: q̄ nō sp̄i-
tualit⁹ delectat ei⁹ bono: s̄ carnalit⁹ malū metuit qd
minat. Timore aut casto ipa q̄ hūc timorē foras
mittit peccare timet charitas etiā si sequat⁹ ipuri-
tatē. q̄ nec ipunitatē iudicat secururā q̄n amor iusti-
cie p̄cū ipam deputat penā. Tūc timore carnes
crucifigunt qm̄ carnales delectatiōes q̄ legis lra
vetant potius vitant⁹ sp̄ritualit⁹ bonoz delectati-
one vincunt. et eadez vsq̄ ad p̄fectionem crescente
victoria perimuntur.

Caudi aplm negantē se
Vbi inquit mūd⁹ crucifig⁹ ē et ego mūd⁹ audi ad-
huc negātes se viuo inq̄t nō ego. Apta sui negatio
s̄ iā sequit glōsa xp̄i p̄fessio. viuit x̄o in me xp̄us.
Quid est q̄ nega te noli tu ipse viuere i te quid ē no-
li tu ipse viuere in te? Noli facere voluntatē tuam
sed illius qui habitat in te.

Qd autē nūc viuo in carne in fide viuo
filij dei qui dilexit me et tradidit semet-
ipsum pro me.

Capls dicit q̄ filio pprio nō pepercit s̄ pro nob
oibus tradidit eū. Ecce xp̄s tradidit pat̄. tradidit
iudas. Nūqd nō q̄ si sile factū videt. traditor iudas
traditor et de pat̄? Absit inq̄t nō dico s̄ apls dicit
q̄ filio pprio nō pepercit s̄ p nobis oib⁹ tradidit illū
et pat̄ illū tradidit ipse se tradidit. ait id ē apls q̄ vi-
lexit me tradidit semetip̄z p me. si pat̄ tradidit fi-
liū tradidit seip̄z fili⁹: iudas qd fecit? Et ē tradi-
tio a patre: sc̄tā ē traditio a filio: sc̄tā ē traditio a iu-
da. vna res sc̄tā ē. S̄ q̄ res discernit p̄ez tradentē
filiū seip̄z filiū tradētē iudā discip̄z tradētē ma-
gistrū suū: Q̄ fecit pat̄ fili⁹ i charitate: fecit aut
iudas i p̄ditōe videt q̄ nō qd faciat hō p̄siderādū
ē: s̄ q̄ amor voluntate faciat. in eodē sc̄tō iuenim⁹
deū pat̄rē in quo inuenim⁹ iudā. p̄rem bñ dicimus
iudā detestamur. bñ dicim⁹ charitatē. detestamur

Extractati
pi. cxviii.

pa. cxviii.

Sala. vi.

i. Cor. i.

Sala. v.

ps. cxviii.

phil. ii.

i. Johan. iiii.

Quis timo-
re casto
peccare ti-
meat.

Ex sermōe de
vbi euāge.
Sala. vi.
Apl̄s sene-
gar.

Ex sermōe in
eplā iōā. vii.
Roma. viii.
Traditio
p̄ris q̄ xp̄s
tradidit et
iude quid
differant.

Ex eplā ad
hieronymū.

Ex eplā ad
hieronymū.

Ex libro. vii.
d baptisimū.

Extractatu
pi. cv.
P̄ctōz gra-
uius sonat
q̄ peccās:
sic irrisor
q̄ irridēs
et cetera.

Ex libro ad
paulinū ep̄m

Roma. v.

Roma. xxi.
Ex libro ad
p̄perūz hila-
rium.

Ad Galathas.

et

Diuerfa in
tēto diuer
sa facit scā

Ex lib. 8 gfa
z libero arbi
trio.
Lex nō est
gratia.
Sala. v.

Ephe. iii.

Matthe. v.

Luce. xix.

Ex libro sen
tentiar. p. 121
Momo de
se qdā bo
ni habet.
Ephe. iii.

iniquitatē. qdā enī p̄stītu est generi hūano ex tra
dito xpo nūq̄d hoc cogitauit iudas vt traderet: de
us cogitauit salutē nr̄am qua redēpti sum⁹. iudas
cogitauit p̄ciū quo vēdidit dñm. fili⁹ ipse p̄ciū
qd dedit pro nobis iudas cogitauit p̄ciū qd acce
pit vt venderet. Diuerfa ergo intēto diuerfa scā
facit cū sit vna res ex diuersis intētiōib⁹. Nam si
metiamur vni amandū alterū damnadū: vni gl̄i
ficandū alterū detestandū inuenimus.
Non abiectio gratiā dei si enī p lege iusti
cia ergo xps gratis mortuus est.

Quis ita sit surdus aduersus aplicas vo
ces qd ita desipiat imo insanat nesciēs
quid loquat vt audeat dicere lege esse
grā cū clamet q̄ sciebat qd loqueret: q̄
in lege iustificamini a grā excidistis: Sic autē lex
nō est grā. q̄ vt ipa lex fiat nō pōt lex adiuuare sed
grā. Nunq̄d natura erit grā? Itā z hoc pelagiani
ausi sūt dicere grā eē naturā in q̄ sic creati sum⁹
vt habeam⁹ mentē rōnalē qua itelligere valeam⁹
facti ad imaginē dei vt dñemur p̄sib⁹ maris z vo
latilib⁹ celi z oibus pecorib⁹ q̄ repūt sup terrā. sed
nō hec est grā quā pmendat apl⁹ p fidem iesu xpi
hāc ei naturā etiā cū ipis infidelib⁹ certū est nō
bis eē pmunē. grā nō p fidē iesu xpi eoz tñmodo
est quoz ē ipsa fides. Nō enī oim est fides. deniq̄
sicut eis q̄ volentes in lege iustificari a grā excide
rūt verissime dicit. Si ex lege iusticia: q̄ xps gratis
mortuus ē: sic z his qui grā quā pmendat z p̄ci
pit fides xpi putāt eē naturā verissime dicit. Si ex
natura iusticia: ergo xps gratis mortuus ē. itā hic enī
erat lex z nō iustificabat. Itā hic erat z natura z nō
iustificabat. Ideo xps nō gratis mortuus ē vt lex
p illū ipleret q̄ dixit nō veni legē soluere s̄ iplere. z
natura p adam perditā p illū repararet qui dixit
venisse querere et saluare qd perierat.

Nemo in eo qd videt habere gl̄iet tanq̄ nō ac
cepit: aut ideo putet se accepisse: qz lra extrinsec⁹
vel vt legeret apparuit vel vt audiret sonuit. Itā
si p legē iustitia q̄ xps gratis mortuus ē. porro autē
si nō gratis mortuus ē ascēdēs in altū captiuauit ca
ptiuitatē. dedit dona hoibus inde habet quicunq̄
habet. Quisq̄ autē inde se habere negat aut nō
habet aut id qd habet auferet ab eo.

Capitulum tertium.

Insensati galathe. quis
vos fascinauit nō obedi
re veritati? Ante quoz o
culos iesus xps p̄script⁹
est: z in vobis crucifixus
hoc solū a vobis volo discere. Ex opi
bus legi spm̄ accepistis an ex auditu fi
dei. Sic stulti estis: vt cū spū ceperitis.
nūc carne p̄sumamini. tāta passi estis si
ne causa: si tñ sine causa. qui ergo tribuit
vobis spiritū z opat virtutes in vobis:
ex opibus legis an ex auditu fidei? Si
cut scriptū est Abrahā credidit deo: z re
putatum est illi ad iusticiam.

Ne sane illa sentētia ponit cū? aposto
lus meminit ppter dei grāz pmēdandā
ne circūcissio gl̄iaref gētesq̄ circūcissas
ad fidē xpi nollet admitti. Docenī qñ fa
ctum est vt credenti abrahā deputaret fides ad iu

Ex libro becl
uitate dei de
simo sexto.

sticiā nondum fuerat circūcissus.

Cognoscite ergo qz qui ex fide sūt hi sūt
filij abrahā. Prouidēs autē scriptura qz
ex fide iustificat gentes de⁹: prenūciauit
abrahā qz benedicent in te oēs gentes.
Igit qui ex fide sūt: benedicent cū fideli
abrahā. Quicunq̄ enī ex opibus legis
sūt: sub maledicto sūt. Scriptū est enim.
Maledict⁹ oīs qui nō pmanserit in omī
bus q̄ scripta sunt in libro legis: vt faciat
ea. Quoniā autē in lege nemo iustificat⁹
apud deū manifestū est: qz iustus ex fide
viuit. Lex autem nō est ex fide: sed qui
fecerit ea viuet in illis.

Hoc dictū ē ad abrahā hoc ad ysaac hoc ad ia
cob vnde nō imerito dicit. Ego sū deus abrahā et
de⁹ ysaac z de⁹ iacob. Cōpletur⁹ vtiq̄ in benedicti
one oim gentiū qd ex eoz semine pmissit. Nec ime
rito ipse abrahā cū eius seruus ei iuraret. sub femo
re suo iussit eū ponere manū sciens inde venturaz
carnē xpi. in quo benedicti omēs gētes nō nūc pre
nūciam⁹ s̄ qd prenūciatū est nūc videmus.

Adpletū ē qd pmissū ē abrahā z ex his
q̄ videm⁹ credim⁹ q̄ nō videm⁹. Unus
homo fuit abrahā z dictū ē illi. In semi
ne tuo bndicent oēs gētes. Si ad se attē
deret qñ crederet: vn⁹ homo erat z ita senex erat et
vroz sterile hēbat etate ita pgressaz vt p̄cipe
nō posset etiā si sterilis nō fuisset. Nō erat proliu
vnde aliqd sparet. s̄ p̄mittētē attēdebat. et crede
bat qd nō videbat. Ecce ille qd credidit nos vide
mus. Ergo ex his q̄ videm⁹ debem⁹ credere qd q̄
nō videm⁹. genuit ysaac. non vidim⁹. Et ysaac ge
nuit iacob. z h nō vidim⁹. Et iacob genuit duode
cim filios z ipos nō vidim⁹. Et duodeci filij genue
rūt pplm̄ isrl magnū pplz videm⁹ ita cepte ea dicere
q̄ videmus de pplō isrl nata est virgo z pepit xpm̄
et ecce in xpo benedicunt omēs gētes. qd verius
qd certū: quid apti⁹? Desiderate mecū futurū se
culū qui p̄gregati estis ex gētib⁹. In h̄ scō ipluit
deus pmissū suū ex semine abrahā. Quomodo er
go nō dabit nobis etna pmissa sua quos fecit esse
semē abrahā: hoc enī dicit apl⁹. Si autē vos xpi
(aplica xba sūt) q̄ abrahā semen estis. Magnū a
liquid cepim⁹ eē. nemo se p̄tēnat. nihil fuim⁹ s̄ ali
quid sum⁹. Dixim⁹ dño memēto qz puluis sum⁹. s̄
ille de puluere hoiez fecit pulueri vitā dedit z in
xpo dño nro itā ipm̄ puluerē ad celi regna pduxit:
qz hic accepit carnē: hic accepit terrā: z terrā leua
uit in celū qui fecit terrā et celum.

Legim⁹ iustificari in xpo qui credidit in eū pro
pter occultā cōicationē z ispirationē grē spiritali
qua quisq̄ heret dño vn⁹ spūs ē. q̄uis eū z imiten
tur scī ei⁹. legat mibi tale aliqd de his q̄ sc̄tōs ei⁹
imitati sūt vtrū q̄s dicit⁹ sit iustificat⁹ i paulo aut
in petro aut q̄libet hoꝝ quoz i pplō dei magna ex
cellit auctoritas nisi q̄ in abrahā dicimur benedi
ci sicut ei dictū est benedicent in te omēs gentes
propter xpm̄ qui semen eius est sc̄dm carnem. Qd
manifestius dicit cum hoc idem ita dicitur. Bene
dicentur in semine tuo omēs gentes.

Chrst⁹ redemit nos de maledicto legis
factus pro nobis maledict⁹. qz scriptuz
est maledictus oīs qui pendet in ligno

Ex libro p̄tra
faulsum.
Exo. iii.

Sene. xlii.

Ex smōe de
p̄bis euange
lii. xlii.
Sēn. xlii.
Abraham
si ad se at
tēdisset nū
q̄ credidit
let.

Ex iis q̄ vi
demus cre
dēda sunt
q̄ non vide
mus.

p̄s. alii.

Ex libro i. de
baptismo par
uulorum
Roma. iii.

Sene. xlii.

Deus. xxi.

ut in gentibus benedictio abrahe fieret in xpo iesu: ut pollicitatione spūs accipiamus pfidem. Fratres scdm hominē dico: tamē hominis confirmatū testamētū nemo spernit aut superordinat.

Sicutus apostolus dicit de xpo factus est pro nobis maledictus sicut nō timuit dicere pro oibus mortuus ē. B eni mortuus ē q̄ maledictus qm̄ mors ip̄a ex maledicto est et maledictus ē oēs pctm̄: siue ip̄m qd̄ sit ut seq̄tur suppliciu: siue ip̄m suppliciu qd̄ alto modo vocat pctm̄ qz sit ex pctō. suscepit aut xps sine reatu suppliciu nrm̄ ut inde solueret nr̄z reatu et finiret etiā suppliciu nrm̄. Vñ sit in q̄t de filiū suū in similitudinē carnis pcti ut de pctō dānar et pctm̄ in carne. Nō erat ḡ illa caro pcti: qz nō de tra duce mortali tāt in mariā p masculū venerat: s̄ tñ qz de pctō est mors: illa aut caro q̄uis ex virgīe tñ mortalis fuit eo ip̄o q̄ mortalis erat similitudinē hēbat carnis pcti. Hoc appellat etiā pctm̄ psequēter dices ut de pctō dānar et pctm̄ in carne. Itē alio loco. Euz in q̄t qui nō nouerat pctm̄: pctm̄ p nobis fecit ut nos sim⁹ iusticia dei in ip̄o. Cur ḡ timeret moyses dicere maledictū qd̄ paul⁹ nō timuit dicere pctm̄? Plane b̄ ppheta et puidere debuit p̄dicere parat⁹ ab hereticis cū ap̄lo reprehēdi. Nec ideo maior iudicia est q̄ addiderit deo ut diceret maledict⁹ deo oīs qui pepēderit in ligno. Nisi enī de odisset pctm̄z mortē nr̄am nō ad eā suscipiendā atqz delēdā filiū suūz mitteret. Quid ḡ mirū si maledictus ē deo qd̄ odit de⁹? Cāto enī libētius donauit nobis imortalitātē q̄ futura est xpo ueniente: q̄to misericordi⁹ odit mortē nr̄az q̄ in ligno pepēdit xpo moriēte. Qd̄ autē additū ē oīs ut diceret maledict⁹ oīs q̄ in ligno pepēderit: nō sane moyses min⁹ puidit etiā iustos in cruce futuros s̄ bene puidit hereticos verā mortē dñi negaturos. et ideo volētes ab h̄ maledicto xpm̄ selūgere ut a mortē etiā x̄itate selūgerēt. Si enī h̄a illa mors nō erat: nullū maledictū xpo crucifixo pepēdit in ligno qz nec h̄e crucifix⁹ ē. S̄ cōtra lōge futuros hereticos q̄ de lōge clamat moyses. Sine causa t̄giuerunt amini: o quib⁹ displicet x̄itas mortis xpi? Maledict⁹ oīs qui pēdet in ligno. nō ille aut ille: s̄ oīs oīno etiā nec fili⁹ dei? Etiā p̄or⁹ sus. nā b̄ est qd̄ nō vultis. Unde fatagitis inde seductis. displicet enī vob maledict⁹ pro nobis. qz displicet mortu⁹ p nobis. Tūc enī extra maledictus ip̄us adā si extra illū mortē. Cū vero ex hoīe et pro hoīe mortē suscepit ex illoz p̄ illo etiā maledictus qd̄ mortē comitat⁹ suscipe nō dedignat⁹ ē. Etiā ille p̄sus etiā ille fili⁹ dei semp̄vū in sua iustitia mortu⁹ aut ppter nr̄a delicta in carne suscepta ex p̄a nr̄a. sic et sp̄ b̄ndict⁹ in sua iusticia: maledict⁹ aut ppter nr̄a delicta i morte suscepta ex p̄a nr̄a. Ac p hoc additū est oīs ne xps ad verā mortē nō ptine re diceret si a maledicto qd̄ mortis p̄ficiū est isip̄e tibi honorificētia separet. Nā x̄o vbi audis penā pcti aut ex b̄ndictiōe crede veniēte: aut ex maledictiōe. Si ex b̄ndictiōe venit pena pcti: opta sp̄eē i pena pcti. si aut optas inde liberari: crede p diuine sē tentie iustitiā ex maledictiōe venisse. Confitere ḡ maledictū suscepisse pro nob q̄ p̄teris mortuū esse pro nobis. Hoc est qd̄ asserit ppheta qz sciebat xpi mortē in cruce p̄furā et futuros hereticos qui dicerēt pepēdit quidē in ligno s̄ specie quadā non ut vere moreretur. Namādo ḡ maledict⁹ nihil aliud clamauit nisi qz h̄e mortuus. scies mortē hōi

nis peccatoris quā sine peccato ipse suscepit de illo maledicto veniēte quo dictū ē si tetigeritis mortem moriemini. Ad hoc ptinet et serpens ille in ligno suspēsus quo significaret nō falsā mortē xpm̄ finisse s̄ illā h̄am in ligno passiōis sue suspendisse in quā serpens ille hoīem mala suadēdo deiecit. quāz veram mortem nolunt illi. conspiciere et ideo non sanant a veneno serpentis sicut in heremo quicqz illum attenderent sanabantur.

In ppheta dictū ē maledict⁹ oīs qui pepēdit in ligno. Nō enī ip̄e attulit mortē sed hic inuenit in maledicto p̄mi hoīs p̄pagatā. eandē mortē nr̄az suscipiēs in ligno suspēdit que venerat de pctō. ergo ne putaret aliq̄ sicut putat quidā heretici dñm iesū xpm̄ falsāz carnē habuisse et nō h̄am mortē in cruce soluisse intēdit hoc ppheta et ait maledictus oīs qui pēdet in ligno. Ostēdit ḡ qz et fili⁹ dei vera morte mortu⁹ est q̄ mortali carni debebat: ne non maledictū putares non vere mortuū qz vera illa mors nō erat falsa s̄ ex illa p̄pagine descenderat q̄ venerat de maledicto cū de⁹ diceret morte moriemini. Vno et ad ip̄m puenit h̄a mors ut ad nos perueniret h̄a vita. Etiā ad ip̄m puenit mortis maledicti ut ad nos pueniret vite benedictio.

Abrahe dicte sūt pmissiōes et semini ei⁹. Nunq̄ de genere venim⁹ abrahe aut vllō modo abrahā pat noster fuit scdm carnā: originē de carne ei⁹ caro iudeoz ducit nō caro xpianoz. Hos b̄ alijs gētib⁹ venim⁹ et tamē imitādo abrahe fidē filij facti sum⁹. apostolū audī. Abrahe dicte sūt pmissiōes et semini ei⁹. Nō dicit inquit semib⁹ tāqz in multis s̄ tanqz in vno et semini tuo qd̄ est xps. Si autē vos xpi ergo abrahe semē estis scdm pmissiōnē heredes. Hos ḡ facti sum⁹ semē abrahe grā dī nō de carne abrahe fecit illi coheredes deus illos exheredauit istos adoptauit. Et de arbore illa oliue cul⁹ radix ē in p̄fatis ramos naturales sup̄bos ap̄putauit. oleastrū humilē inseruit. Nō dicit et semib⁹ quasi in multis s̄ quasi in vno et semini tuo qui est christus.

Nisi xps solus iret ad p̄rem nō diceret. Nemo ascēdit in celū nisi q̄ descēdit de celo fili⁹ hoīs q̄ est in celo. s̄ etiā paul⁹ ap̄ls dicit. Mostra enī puerlatio in celis est. S̄ quare hoc? qz itē dicit. Si resurrexistis cū xpo q̄ sursum sunt q̄rite vbi xpus est in dextera dei sedens q̄ sursum sūt sapite nō q̄ sup̄ terrā: mortuū enī estis et vita vestra abscōdita est cū xpo in deo. quo modo ergo ille solus? An ideo sol⁹ qz xpus vnus ē cū oibus mēbris suis tanqz caput cū corpe suo? q̄ aut corpe ei⁹ nisi ecclia: sicut dicit idē doctor. vos aut estis corpe xpi et mēbra ex parte. Cū ergo nos ceciderim⁹ et ppter nos ip̄e descēderit qd̄ ē nemo ascēdit nisi q̄ descēdit: nisi qz nemo ascēdit nisi vn⁹ cū eo facit et tāqz mēbrum cōpactus in ei⁹ corpe qui descēdit. Sic et discipulis dicit qz sine me nihil potestis facere. Aliter enī vnū cū patre et alijs vnū nobiscū. vnū cū p̄re est qz vna substantia est patris et filij vnū cū patre ē. qz cū in forma dei ēēt non rapinā arbitrar⁹ est eē se equalē deo. vn⁹ aut nobiscū facit est qz semetip̄m exianuit formā serui accipiēs. vn⁹ nobiscū facit est scd̄z semē abrahe in quo benedicens om̄es gētes. qd̄ cū p̄memorasset ait apostol⁹ nō dicit in semib⁹ tāqz in multis s̄ tāqz in vno et semini tuo qui ē xps. et qz et nos ad id pertinem⁹ quod est xpus: nobis simul corporatis et illi capiti coherentib⁹ vn⁹ est xps. Et qz et nobis dicit. ergo

Ex libro p̄ra
faulsum
u. Cor. v.
Mors ex
maledicto
est.

Roma. viii.

u. Cor. v.

Paul. xxi.

Paul. xxi.

Maledi-
tus etiā fi-
lius dei q̄
pēdet in li-
gno.

Xps male-
dictus susce-
pit p nobis

Sene. ii.
Nume. xxi.

Ex tractatu
di. xxxvii.

Ex trac. euā-
gelij p̄m toas
nem. xxxix.
Quō de se-
mine abra-
he sum⁹?

Ex p̄mōe de
verbis euāge-
lij.
Johan. iij.
Phil. i. iij.
Colos. iij.

i. Cor. xii.

Johan. ii.

Johan. xv.

Phil. ii.

Ad Galathas.

α

abrahæ semē estis scdm pmissionē heredes si entz
vni ē semē abrahæ et illud vni semē abrahæ nō itel
ligit nisi xps hoc aut semē abrahæ nos sum? : hoc
ergo totū id est caput corp⁹ vnus est christus.

Docaūt dico testamētū pfirmatū a deo
que post quadringētos et trigita annos
facta est lex non irritū facit ad euacuā-
dam pmissionē. **N**ā si ex lege hereditas:
iam nō ex pmissione. **A**brāhe aut per
reppromissionē donauit deus.

Ex lib. q̄stio-
nū exo. xi. xlv

Postol⁹ cū abrahæ laudaret et pmeda-
ret fidē in ea pmissiōe q̄ xpm vult itelli-
gi pphetatū: id est q̄ pmissit de⁹ abrahæ
q̄ bñdicent in eo oēs trib⁹ tre B aut dī
co (in q̄t) testamētū pfirmatū a deo q̄ p⁹ quadrin-
gētos et trigita ānos sc̄tā ē lex: nō ifirmat ad euacu-
andas pmissiōes. **E**x illa pmissiōe q̄ vocatus est a
brāhā credidit deo: p⁹ quadringētos et trigita an-
nos factā legē dicit apls. nō ex tpe quo iacob itra-
uit in egiptū. deinde etiā ipsa scriptura exodi 16 si-
gnificabat. nō enī dicit incolat⁹ filioz isrl⁹ quē incol-
uerūt in terra egipti anni q̄dringēti triginta: s; ap-
te dicit quā incoluerūt in terra egipti et in terra cha-
naā ipi et p̄res eoꝝ. **A**c p B manifestū ē pputadū eē
tps etiā p̄tarchaz abrahæ ysaac et iacob ex q̄ pere-
grinari cepit abrahā in tra chanaā: id est ex illa p-
missiōe in q̄ ei⁹ fidē laudat apls vsq; ad illud tpus
quo ingressus ē isrl⁹ in egiptū. **T**oto q̄ppe isto tpe
p̄grinati sūt p̄res in terra chanaā et deinde semen
isrl⁹ in egipto. ac sic p̄p̄let sūt q̄dringēti trigita āni
a pmissionē vsq; ad exitū isrl⁹ ex egipto q̄n facta ē
lex in mōte syna q̄nō ifirmat testamētū ad euacu-
andas pmissiōes. **S**eptuagesimo g; et quinto anno
vite sue abrahā (sicut scriptura dicit) ingressus est
in terrā chanaā et genuit ysaac cū eēt ānoꝝ centum
fuit itaq; āni viginti quinq; ex pmissiōe vsq; ad natū
ysaac. **H**is addunt oēs āni vite ysaac id ē cētūz oc-
togitaz fuit ducēti quinq;. **T**ūc erat iacob ānoꝝ cē-
tū viginti. **N**ati sūt enī sexagenario p̄i gemini ipe
et esau. **P**⁹ decē ānos itrauit iacob in egiptū cum
eēt ānoꝝ cētū trigita: ioseph aut eēt triginta nouē
fuit p̄inde anni a pmissiōe vsq; ad ingressū iacob i
egiptū ducētū q̄ndecim. **I**oseph aut ab illo tricesi-
mo et nono āno etatis sue in q̄ eū pat̄ in egipto iuenit
vixit ānos septuagita vni qz oēs etas ei⁹ āni cen-
tūz decē fuerūt. cū itaq; ad ducētos q̄ndeci ānos
accesserit septuagita vni fuit āni ducēti octogita
sex. restāt centū q̄draginta q̄tuor vel q̄nq; quib⁹ i
telligit seruissē i egipto ppls isrl⁹ p⁹ mortē ioseph.
Quid igit lex? ppter trāsgressionē posi-
ta est donec veniret semē cui promiserat
ordiatā p angelos i manu mediator (me-
diator aut vni⁹ non est de⁹ aut vnus est.

Ex lib. retra-
ctionum

Aū exponere qd g lex trāsgressiōis grā posita
est ita distinguēdū putauit interrogatio eēt. **Q**uid
ergo? **A**c deinde respōsio. lex trāsgressiōis grā posi-
ta ē. qd quidē nō abhorret a xpo. **S**z melior mibi vlt
de ista distinctiōe interrogatio sit. **Q**uid g lex? **E**t i
ferat respōsio trāsgressionis posita est gratia.

Ex lib. retra-
ctionū.

Ubicūq; i meis libris posui de semie cui repro-
missū ē qd dispositū ē p angelos in māu mediator
nō sic habet apls sicut xiores codices p̄ isperi ma-
rie grecos de lege enī dictū ē qd tāq; de semie di-
ctū mlti latini codices habēt p̄ interpretantis errozē
Lex puaricatiōis grā posita ē donec vēiret se-

Ex lib. de p̄se-
ctiōe iusticie
hominis.

mē cui pmissū ē. vnde sbintrauit vt abūdaret deli-
ctūz vbi abūdauit delictū supabūdauit grā id ē vt
acciperet hō pcepta supbe de suis virib⁹ fidēs. i. qui-
b⁹ deficiēs et fact⁹ etiā puaricator: liberatorē salua-
torēq; requireret: atq; ita eū timor legi factū hūilez
tāq; pedagog⁹ ad fidē grām q; pduceret. **I**ta mlti
plicatis ifirmitatib⁹ postea accelerauit: quib⁹ sa-
nādis oportūe xps aduēit. **I**n cui⁹ grām etiā iusti
ātiq; crediderūt: eadē ipa grā ei⁹ adiuti vt gaudē-
tes eū pnoscerēt. et quidā etiā p̄nūciarēt eē eū ven-
turū vel in illo pplo isrl⁹ sicut moyses et isrl⁹ p̄p̄s sicut
iob: vel āte ipm p̄p̄m sicut abrahā sicut noe et qui-
cūq; alij sūt q̄s p̄mēorat vltacet sacra sc̄ptura vni⁹
eni de⁹ et vni⁹ mediator deit hoim homo xpus isrl⁹
sine cui⁹ grā nemo a p̄dēnatione liberat⁹ siue quā
traxit ex illo in quo omēs peccauerunt siue quam
postea suis iniquitatib⁹ addidit. **N**ō angel⁹ sin-
gularit s; oīno āgeli dicunt p quos nō sermo quili-
bet fact⁹ ē s; lex ipa data māifestissime ostēdit quā
certe nullus fidelis dubitat dñm dixisse moysi ad
subiugādū pplz isrl⁹ s; tñ p angelos datā ita stepha-
n⁹ loquit⁹. **D**ura ceruice inq̄t et nō circūcisio corde
et aurib⁹ vos sp̄ spūi sc̄tō restitistis sicut p̄res vestri
quē pphetaz nō p̄secuti sūt p̄res v̄r̄ occiderūt eos
qui p̄nūciabāt de aduētū iusti cui⁹ nūc vos p̄dīto-
res et infectores fuitis q̄ accepistis legē in edictis
āgeloz nec custodistis. qd B euident⁹: quid tāa au-
toritate robust⁹? **I**n edictis quidē angeloz lex illi
pplo data ē s; dñi nri iesu xpi p eā disponebat et p-
nūciabat aduēt⁹. et iste tanq; x̄bū dei miro et ineffa-
bilis mō erat in angel⁹ in quoz edict⁹ lex dabat vnde
dicit in euāgelio. **S**i crederet⁹ moysi crederet⁹ for-
sitā et mibi. d me enī ille scripsit. **P**er angelos g tñc
dñs loq̄bat⁹ p angelos fili⁹ dei loq̄bat⁹ mediator dei
et hoiz futur⁹ ex semie abrahæ suū disponēs aduē-
tū vt inuēiret a quib⁹ recipet⁹ p̄tētes reos: q̄s lex
nō iplēta fecerat trāsgressores. vñ et apls dicit. qd
ergo lex: trāsgressiōis grā posita est donec vēiret
semē cui pmissū ē disposita p angelos in māu medi-
atoris. qd aut nō aliqū ex āgel⁹ dicit mediatorē s;
ips⁹ dñm iesu xpm inq̄tū hō fieri dignat⁹ ē. habes
aliō loco vni⁹ inq̄t de⁹ et vni⁹ mediator deit hoim hō
xps iesus. **P**ic illud pascha in inflectiōe agni. hic
illa oia q̄ de x̄p̄o vēturo i carne atq; passuro s; et re-
surrecturo i lege figurāt q̄ data ē in edictis āgeloz
In quib⁹ āgelis erat vtiq; et pater et fili⁹ et spūi sc̄ct⁹
Et aliqñ pat̄ aliqñ fili⁹ aliqñ spūi sc̄ct⁹ aliqñ fine
vlla distinctiōe p̄fone de⁹ p illos figurabat et si vñ
bilib⁹ et sensibilib⁹ formis appēs p creaturā tñ suā
nō p substantiā suā cui vidēdo corda mūdant p hec
oia q̄ oculis vidēt⁹ et aurib⁹ audiūt. **P**ns noster
iesus xps tāq; tot⁹ p̄fectus vir et caput et corp⁹. **C**a-
put in illo hoie cognoscim⁹ q̄ nat⁹ ē de maria virgi-
ne pass⁹ sub pōtio pilato sepult⁹ resurrexit ascēdit
in celū sedet ad d̄xterā p̄ris. **I**nde illū expectam⁹
iudicē viuoz atq; mortuoz. **E**c caput eccl̄ie corp⁹
hui⁹ capitis eccl̄ia ē nō q̄ hoc loco est s; et q̄ hoc lo-
co et p totū orbē terraz: nec illa q̄ hoc rpe s; ab ipo
abel vsq; ad eos q̄ nascituri sūt vsq; in finē et credi-
turi in xpm tot⁹ ppl̄s sc̄tōz ad vñā ciuitatez perti-
nentū q̄ ciuitas corp⁹ ē xpi cui caput ē xps. ibi sūt
et āgeli ciues nri. s; qz nos p̄grinamur laborāz. illi
aut i ciuitate expectāt aduētū nri de illa ciuitate
vñ p̄grinamur l̄e nob̄ veniūt ipse sūt sc̄pture que
nos hortant vt bene viuam⁹. **Q**uid dicam venisse
litteras. **I**pe rex descendit et fact⁹ est nobis via in
p̄grinatiōe vt in illo ābulātes nec errem⁹ nec defi-

Roma. v.

ps. xv.

Ex lib. betri-
nitate. iii.
Ex quo p
āgelos da-
ta sit.

Actū. vii.

Johan. v.

Thimo. ii.

Ex tractatu
pi. xi.
Caput nō
s; est xps
cui⁹ corp⁹
eccl̄ia ca-
tholica.

tiam? nec in latrocinates icidam? nec i laqos irru
am? qponit iuxta via. Tale ergo sciētes xpm totū
atq; vniuersū simul cū ecclia ipm aut solū natū de
xgine caput ecclie mediatorē scilicet int deūz boi
nes xpm lesū. Ad hoc mediatorē vt eos qui recel
serāt p se recōciliēt. medi? enī nō est nisi inter duos
Recesseram? a maiestate dei et pctō nostro offen
deram? eū. missus ē fili? mediator qui sanguie suo
solueret pctā nostra quib? separabamur a deo et in
terposit? redderet ei nos recōciliaret a quo auer
si in pctis nostris delictis tenebamur. Ipse ē ca
put nostrū ipse deus equalis patri verbuz dei per
quod facta sūt oia sed deus vt crearemur homo vt
recrearemur. de? vt faceret: homo vt reficeret.

Quid ē lex: quasi qvtilitas legis? pvaricationis
grā posita ē hoc ē qd dicit alibi lex enīz subitruit
vt abūdarēt dīctū pvaricationis grā posita ē vnde
būiliaret ceruix supboz mltū sibi tribuētūz volū
tati sue tm arrogātūz vt libez arbitriū sibi puraret
pro se sufficere ad iusticiā lex ē pvaricationis grā
posita ē donec veniret semē cui pmissū est disposi
ta p anglos in manu mediator. Mediator aut vni
us nō est. de? aut vn? ē. Quid ē mediator vni? nō ē
qz inter duos vtiq; mediator ē. Inuēim? int quid
et qd sit mediator ipso aplo dicente vn? enī de? vn?
mediator dei et hoiz homo xps ies? Si nō iaceres
mediatorē nō crīti nō haberes. qz nō iaces et surge
re nō potes mediatorē quodāmo de? tibi porrexit
brachū suū. Et brachium dñi cui reuelatū est.

Lex ergo aduersus pmissa dei? Absit.
Si enī data esset lex que posset viuifica
re vere ex lege esset iusticia.

Pus est h grē quā q accipiūt doctrine
salutari scripturaz scīaz et si fuerint ini
mici sūt amici. nō op? eiusdē doctrine ē
quā q audiunt elegūt sine grā dei pelo
res et efficiunt inimici. Nō ē tēgē grā dei in natura
liberū arbitriū et i lege atq; doctria sicut pelagiana
pueritas desipit. s; ad singulos act? dat illi? volun
tate de q scriptū ē pluriā volūtariā segregās de?
hereditati sue: qz libez arbitriū ad diligēdū deū
pñi pcti grāditate pddim? Et lex dei atq; doctri
na qzuis scāz bonaz iustaz: nō occidit si nō viuificet
spūs p quē fit nō vt audiedo s; vt obediendo neq;
vt lectione sed vt dilectione teneatur.

Lex enī sine grā lra sola est. Manet ad pūncē
dū inqratē nō ad dādā salutē. qd enīz ait apls: Si
enī data eēt lex q posset viuificare oīno ex lege eēt
iusticia. s; pclusit scriptura oia sub pctō vt pmissio
ex fide xpi dare credētib? h hac lra dicit alio loco
lra occidit spūs aut viuificat. habes lraz s; nō iples
lraz: vnde nō iples lraz: qz d te presumis. opa tua
extoll. nescis nō crīti eē grāz adiuuāt vt ipleat pce
ptū iubētis. Ecce iussit de? age qd iussit. icipis a
gere qsi ex virib? tuis cadis manet sup te lra pu
niēs nō saluās. Merito lex p moysē data ē et grā et
veritas p iesū xpm facta est. Si enīz data esset lex
q posset viuificare oīno ex lege eēt iusticia. s; data
ē lex vt reos vos faceret rei facti timeretis timen
tes idulgentiā peteretis iā de virib? vestris nō pre
sumeretis: de littera vos nō extolleretis.

Putabamus nos facile iustos esse posse quasi
virib? nostris anteq; accipem? mandatū. Aduen
te aut mādato pctm reuēxit. Ego aut mortuus
sū hoc ait apls. Data est enī lex hoibus nō q salua
ret eos iā: s; per quaz cognoscerēt in q egritudine
facebāt. Audi verba apli. Si enī data esset lex que

posset viuificare vere ex lege eēt iusticia: s; cōclu
sit scriptura oia sub pctō vt pmissio ex fide iesu xpi
daret credētib? vt veniret grā p? legē et iueneret
hoiem nō solū iacentē s; iā etiā pfitentē et dicentē
Misere ego homo qd me liberabit de corpe mortis
hui? Et opportune vēiret medic? ad cōuallē plo
ratiōis diceret certe cognouisti qz cecidisti audi
me vt surgas q me ptepsisti vt caderes. data est g
lex vt egrū de morbo puiceret q sibi sanus videba
tur vt pctā demōstrarent nō vt auferrent. Demon
strato pctō p datā legē auctū ē peccatū. qz pctm ē
et cōtra legē. Occasione inquit accepta pctm p mā
datū opatū est in me oēm pcupiscētiā. Quid est oc
casio accepta per mandatū? Acceptū mādātū q
si virib? suis conati sūt facere hoies victi pcupiscē
tia etiā ipsi mādātū trāsgressionē rei facti sūt. Sed
qd dicit apls vbi ait abūdaui pctm sup abūdaui
grā id est auct? ē morb? p mēdata est medicina.

Si enī data esset lex q posset viuificare oīno ex
lege eēt iusticia. Si ergo nō est data lex que posset
viuificare qre data est? Requirit ostēdit qre sit da
ta qz etiā sic in adiutorii data ē ne te sanū putares
sed pclusit scriptura oia sub pctō vt pmissio ex fi
de iesu xpi dare credētib?. Quādo audis promif
sionē expecta factorē. idonea fuit hūana natura p
liberū arbitriū vulnerare se s; iā vulnerataz saucia
ta nō est idonea p liberū arbitriū sanare se. Bona
est lex si qd ea legitime vtaf. Quid ē ergo legitime
vtilē lege? Per legē agnoscere morbus sūz et qre
ad sanitatē dñi adiutorii: qz sicut dixi si data es
set lex q posset viuificare oīno ex lege esset iusticia
Nec qreret saluator nec veniret xpus nec sanguie
suo ouē pditā qreret sicut dicit apls idē alio loco.
Nā si p legē iusticia ergo xps gratis mortuus est.

Quid fecit lex sine grā nisi magis reoe? qre? qz
legis auditores et nō factores ac p hoc pctōres p
uaricatores. Mortu? est puer hospite hois dei et
missus est bacul? p seruū et posuit? est sup faciē ipsi?
et nō reuēxit. Quid facit lex sine grā? Apl? iā vi
dēs iā ex ceco illūiatas qd dicit? Si enī data esset
lex q posset viuificare oīno ex lege eēt iusticia. In
tēdite respōdeam? et dicam? quid est qd dixit? Si
data esset lex q posset viuificare oīno ex lege esset
iusticia. Si nō poterat viuificare vt qd data ē? Se
cur? adiūxit s; pclusit scriptura oia sub pctō vt pro
missio ex fide iesu xpi dare credētib?. pmissio il
lūtiatiōis. pmissio dilectiōis ex fide iesu xpi vt da
ret credētib? scriptura illa id ē lex cōclusit oia sub
pctō. Quid ē pclusit oia sub pctō: fecit delictorem
etiā puaricatorē. Nā sanare nō potuit pctōz con
clusit oia sub pctō. s; qua spe? Spe grē spe mie ac
cepisti lege? stare voluisti nō potuisti. A supbia ce
cidisti lāguorē tuū vidisti. Surre ad medicū: laua
faciē. Opta xpm / pfitere xps / crede in xpm. Acce
dit spūs littere et eris salu? nā si spm lre detrahas:
lra occidit. Si occidit vbi spes: spūs aut viuificat
Sed cōclusit scriptura oia sub peccato
vt pmissio ex fide xpi dare credētibus.

Ex hac pmissione h ē ex dei bñficio ipa lex im
plet sine q pmissioe puaricatores facit vel vsq; ad
affectū mali opis si etiā reglāz timor? pcupiscētie
flāma trāscēderit vt certe in sola volūtate si timor
pene suauitatē libidinis vicerit. Qd enī ait pclusit
scriptura omnia sub peccato vt pmissio ex fide
christi daretur credētibus ipsius conclusionis
vtilitas data est. Nāz conclusit ad quos vsus nisi
quēadmodū alibi dicit: prius aut qz veniret fides:

Ex sermōe d
hōis apli. xlii
Roma. v.

Mediator
qz xps sit.

i. Thimo. ii.

Eia. llii.

Exepla ad v
talem.

Grā dei

vbi sit.

ps. lxxii.

Ex tractatu

pl. lxx.

Quod ex le

genō sit iu

sticia.

ii. Cor. lli.

Johan. i.

Ex tractatu

pl. lxxii.

Roma. vii.

Roma. vii.

Roma. v.

Ex sermōe d
hōis apli. s;.

Jbidē paulo
inferius.

i. Thimo. ii.

Ex sermōe d
illuminatiōe
ceci. xviii.

iii. Reg. llii.

Ex libro. ii. d
baptismo par
uulorum.

Ad Galathas.

et

sub lege custodiebamur pclusi in ea fide que post ea reuelata est. Lex ergo data est ut gratia qreret gratia data est ut lex impleret. Neq; eni suo vitio no implebat lex s; vitio prudencie carnis qd vitii p lege demonstrandu per gram sanandu fuit.

Ex epla ad optatu epim.

Si eni data esset lex q posset viuificare oino ex lege eet iustitia: cui tñ bono lex data sit cōsequent aditū dices s; pclusit scriptura sub peccato oia ut promissio ex fide iesu xpi daret credentib; . Pāda itaq; fuerat lex q manifestius sibi ipz ostēderet hominē ne supbus aimus būanus a seipso se posse esse iustū putaret et ignorās dei iusticiā idest q hoi ex deo est suā volēs cōstituere. idest q si suis virib; partā iusticie dei subiect; nō fieret. Opotebat itaq; ut addito mādato cui; vox est nō pcupisces. sup bo peccatori etiā puenaricationis crimen accēderet: atq; ita gratie medicīnā non sanata per legem sed conuicta infirmitas quereretur.

Exo. xx. Roma. vii.

Ex tractatu pi. cxviii. ps. cxviii.

Manifestatio inquit xborū tuorū illuminat et intelligere facit infantes. Quid ē puul; nisi humilis et infirmus? Noli q supbire noli de tua q nulla est virtute psumere intelligere quare sit a bono deo bona lex data q tamē viuificare nō possit. Ad hoc eni data est ut de te magno paruulū faceret: ut te ad faciendā legē vires de tuo nō habere monstret: ac sic iops indig; et egen; ad grāz confugeres et clamares. Miserere mei dñe quonā infirm; sū.

ps. vi.

Prius autem q; veniret fides sub lege custodiebamur: conclusi in eam fidez q reuelāda erat. Itaq; lex pedagogus noster fuit in christo ut ex fide iustificemur. At vbi venit fides iam non sumus sub pedagogo.

Ex libro ptra faustum. Legis de fensio. Roma. vii.

Erte eni ipa est lex q subintravit ut abū daret delictū. qd ad ei; rēpensionē nō bil intelligēs in ore habere psumuistis. ibi ergo leger vide qz ipa est de qua dicit. Itaq; lex quidē scā et mādātū sanctū et iustum et bonū. Quodq; bonū est mibi factū ē mors? Absit. Sed peccatū ut appeat pctm per bonū mibi opatū est mortē neq; eni lex iubebat delictū ut illa subintrāte abū daret delictū: sed supbos multū sibi trībūtes mādātū factū et iustū et bonū adiectione reos etiāz puaricationis effecerat: ut eo modo hūillati discerēt ad grām ptinere p fidem ut iā nō essent legi subditi p reatū s; legi sociati per iusticiā. Idē qp pe apłus dicit qz pñsq; veniret fides sub lege custodiebamur pclusi in ea fide q postea reuelata est.

ii. Cor. iiii.

Roma. viii.

Mathe. v.

Mar. xi.

Itāq; lex (inqt) pedagog; nō erat in xpo iesu. S; p; ea q; vēit fides iā nō sum; sub pedagogo qz nos reatus legi nō obligat iā per grātiā liberatos. Mā q ante q; spūalem grātiā hūillati recipem; nihil nisi mortificabat nos lra iubēs qd nō possem; iplere vnde idē dicit. lra occidit spūs autē viuificat. rur sus et iudē apli verba sūt. Si eni data esset lex que posset viuificare oino ex lege esset iusticia. Sed cōclut scriptura oia sub peccato ut promissio ex fide iesu xpi daret credentib; . Itēz ipsius xba sunt. Qd eni impossibile erat legis in quo infirmabat p carnē deus filiū suū misit in similitudinē carnis peccati ut de pctō dānaret pctm in carne ut iusticia legis impleret in nobis qui nō scdm carne; ābulam; sed scdm spūitū. Ecce qd est nō veni legē solvere s; adimplere. Que lex eni supbos etiā puaricationis reatu deuinxit augendo peccatū cuz iubet qd implere non possit ipsius legis implet iusticia per grām spūitū in eis qui discūt a xpo mites esse

atq; humiles corde: qui venit nō legē solvere s; ad implere deinde qz etiā sub grā positū in hac mortali vita difficile est oino adimplere qd in lege scriptū est nō pcupisces ille p carnis sue sacrificiū sacerdos effect; impetrat nobis indulgentiā etiam hinc adiplens legē ut qd per nostrā infirmitatem min; possum; p illi; perfectionē recuret culus capitis mēbra effectū sum; . vnde iōānes dicit. Filli hec scribo vobis ut nō peccetis. Et si quis peccauerit aduocatū habem; apud patrē iesu xpm iustū ipse est exoratio pro peccatis nostris.

Exo. xx.

i. Johan. ii.

Item ex eisdem libris.

Quod eni adhuc promittit ecclesie idest corpi xpi et in manifestatiōe pducatur in ipso capite corpi saluatore idest in ipso mediatore dei et hominū hoiē xpo iesu iā vtiq; ppletum est. Quid eni pmititur nisi vita eterna ex resurrectione a mortuis iā completū est in illa carne qd verbū factū est habitauit in nob. Tūc ergo et occulta erat fides. Mā eadē credebāt eadēq; sperabāt oēs iusti et sancti etiā temporū illorū et promissio erat illa omia sacramēta oisq; ritus ille sacroz. Nūc autē reuelata est fides in quā cōclusus erat popul; quando sub lege custodiebat. Et qd fidelib; pmittit in iudicio iā cōpletū est in exemplo per eū qui legē et prophe

Johan. i.

Omēs scī eadem credebāt spe

rabant sub lege q nos

sub grā.

Mathe. v.

Omnes eni filij dei estis per fidem que est in xpo iesu. Quicunq; eni in christo baptizati estis christum induistis. Non est iudeus neq; grecus: nō est seruus neq; liber nō est masculus neq; femina.

Ex libro. v. b. baptismo.

Quod tempore dei et quomodo accipiendum sit quotq; in xpo baptizati estis xpm induistis satis dissimile me memini. Neq; eni avari templū dei sūt cū scriptū sit q societas tēplo dei cū idol; . Et avaritiā idolatriā esse testet paul; . Induit autē homies xpm aliquādo vsq; ad sacramētū perceptionē aliquando vsq; ad vite sanctificationē. atq; illud primū et bonis et malis potest esse cōmune. hoc autē alterū propriū est bonorū et piorū.

ii. Cor. vi.

Inductes xpm.

Omnes eni apud eā vestiti sūt. vestiti sūt et optime. q; optime vult; nosse: quotq; in xpo baptizati estis xpm induistis. omēs oino apud eā vestiti sūt et mali serui et boni serui vestiti sūt. Boni serui vestiti sūt qui xpm induerūt nō tantū in forma sacramētū s; etiā in opere exēpli seqntes vestigia dñi sui alii vero vsq; ad sacramētū reddituri de sua veste rōnem. Non cessat tamē illa mulier nō cessat illa mulier omīs vestire ut nemo queraf nemo dicat ideo non sū bene opatus qz nō sum vestitus.

Ex sermone li. b. i. salomōis d. m. i. e. f. o. u. t. p. r. o. u. e. r. x. x. i. Qd vestit ecclesia.

Omnes enim vos vnum estis in christo iesu. Si autē vos christi: ergo abrahe semen estis secundū promissionē heredes

Nus ē xps caput et corpi; docente apło atq; dicēte de semine abrahe. Si autē vol xpi q abrahe semē estis cū dicitur superius nō dicitur semini; : tanq; in multis sed tanq; in vno et semini tuo qd est xpus. Si ergo semen abrahe hoc est xps: quid aliud dictū est qd bus dictū est ergo abrahe semē estis nisi ergo xpi estis? Inde ē quod alio loco idē ipse apłus ait. nūc gaudeo in passionibus pro vobis et adimpleo ea q desūt pressurati xpi in carne mea. Non dixit pressurati meari sed xpi qz membrū erat xpi et in suis psecutionibus quales xpm in toto suo corpe pati

Ex trac. euāg. geli; p m. i. o. a. c. v.

Collof. i.

oportebat etiam ipse pressuras eius pro sua portione adimplebat.

Cur ergo magnū volumus intelligi in hoc titulo sacramētū in quo scriptū erat rex iudeorum si rex est xps et gētū? Quia scilicet oleaster factus est princeps pinguedinis oleae non olea princeps facta est amaritudinis oleastri. Nam in eo quod de xpo haec scriptum est titulus rex iudeorum: quod sit intelligendum iudei nissi semen abrahe filij promissionis quod sit etiam filij dei. Quoniam non quod filij carnis ait apostolus filij dei: sed quod filij promissionis deputantur in semine. Et gētes erant quibus dicebat. Si autem vos christi ergo abrahe semen estis secundum promissionem non heredes. Rex ergo iudeorum xps. sed iudeorum circumcissione cordis spiritus non littera quorum laus non ex hominibus: sed ex deo est pertinentiū ad hierusalem liberā matrem nostrā eternā in celis sara spirituale: ancillam et filios eius de domo libertatis eiciētem.

Cibus in xpm credētibz non solis qui ex israel fi-
deles erant apostolus dicit ergo abrahe semē estis secundum promissionem heredes. ibi namque cōmēorauit figuratiōem noui testamētī in eo quod scriptū est. In ysaac vocabitur tibi semen non utique in hylmael ancille filio. In quibus duobz filiis abrahe seruo et libero et duabus mulieribz ancilla et libera scribēs ad Galathas duo testamēta dicit in allegoria figurata unde dicit non hi qui filij carnis hij sūt filij dei: sed filij promissionis deputantur in semine promissionis enim xbtū hoc est. Ad hoc tēpus veniā et erit sare filius. Nam oia de quā predicat promittit. predicat enim etiam illa quā non ipse facit quia est oim presciū futurorū. Predicat etiam per tēpā hominū quod potuit presciere non facere. Promittit autem quod facturū est ipse nec ea mala sed bona. Quis enim promittat mala. Quāuis itaque mala inferat malis: non per tēpā sed supplicia: minatur tamen ea potius quā promittit. Via igitur presciat per tēpā predicat supplicia ministrat: beneficia pollicetur. Filij ergo promissionis filij sūt beneficij. Hec est grā quā gratis dat non meritis operātis sed misericordie donātis hinc grās agimz domino deo nostro quod ē magnū sacramētū i sacrificio noui testamētī

Capitulum.iiij.

Ico autē. quāto tēpe heres paruulus est nihil differt a seruo. cū sit deus oim: sed sub tutoribz et actoribz ē vsqz ad p̄finitū tēpus a p̄fē. Ita et nos cū essemz paruuli: sub elementis mūdi huius eramus seruiētes. At ubi venit plenitudo tēpis misit deus filiū suū factū ex muliere factum sub lege: ut eos qui sub lege erant redimeret ut adoptionē filiorum reciperemus.

Nemo misit in illū manū quia nōdū venerat hora eius: non enim dñs sub fato natus est. Hoc nec de te credendū est nedū de illo pro quē factus es. Si tua hora voluntas est illi: illi hora quā est nisi voluntas sua: Nam hora dicit quā cogere mori sed quā dignare occidit. Tēpus enim expectabat quā moreretur quia tēpus expectauit quā naceretur. de h tpe apostolus loquens ait. Cū autē ait venit plenitudo tēpis misit deus filiū suū. Ideo multū dicitur quē non ante venit xps: Quibz respondēdū ē quia nōdū venerat plenitudo tēpis moderante illo pro quē facta sūt tpa. Sciebat enim quā venire deberet. p̄mū pro multā serie tēporū et ānoz p̄dicēdū fuit. Nam

enī aliqd paruū v̄tūz fuit. dñs fuerat p̄dicēdū sēp tenēdū. Quāto maior iudex veniebat tāto p̄conū lōgior series p̄cedebat. Deniqz ubi venit plenitudo tēpis venit et ille quā nos liberaret a tpe. Liberati enim a tpe v̄turi sumz ad illā eternitātē ubi nō est tēps nec dñs ibi quā veniet hora. Dies est enim sēpiternus quā nec p̄cedit hesternus nec excludit crastinus. Amare itaqz debemz pro quē facta sūt tpa ut liberemur a tēpore et figamur in eternitate ubi nō est mutabilitas tēporū. Magna igitur misericordia dñi nostri iesu christi factū esse cū propter nos in tpe pro quē facta sunt tpa factū esse inter omia per quē facta sunt omia factū esse quod fecit. Factus est enim quod fecerat. Factus est enim homo quā hominem fecerat ne periret quod fecerat.

Cū autē p̄fē venit hora clarifica filiū suū ostēdit oē tēps et quā tēps faceret vel fieri sineret ab illo esse dñs spositū quā tēpori subdit non est quā quā futura fuerant pro singula tpa in dei sapiētia causas efficiētes hnt in quā nulla sūt tpa. Nam quā credat hec hora fato vrgēte venisse sed deo potius ordināte. nec siderea necessitas christi cōnexuit passionē. absit enim ut sidera mori cogerēt siderū cōdītore. Nam itaqz xpm tēpus ut moreretur impēgit: sed tēpus xps quo moreretur elegerat. quā etiam tēpus quo de xgine natus est cū p̄fē cōstituit: de quā sine tpe natus est. scdm quā verā et sanā doctrinā etiam Paulus apostolus. Cū autē venit (id est) plenitudo tēpis misit deus filiū suū. Et deus pro prophetā. Tpe (id est) acceptabili exaudiuit te et i die salutis adiunxit te. Et rursus apostolus. Ecce nūc tēpus acceptabile le/ ecce nūc dies salutis.

Filius quidē nō p̄fatus est de xgine maria sed natiuitatē filij nō p̄fatus de xgine maria et p̄fatus filius opatus est. Nam est quidē passus pro sed filius. Passione tamen filij et p̄fatus filius opatus est. Nam resurrexit pro sed filius resurrectionē tamen filij et p̄fatus filius opatus est. Quidat nobis scdm apostolus quā natiuitatē filij p̄fatus opatus sit. Quā autē venit (id est) plenitudo tēpis misit deus filiū suū factū ex muliere/ factū sub lege. ut eos quā sub lege erant redimeret. Audistis et quā planū et aptū est intellexistis. Ecce p̄fatus fecit filiū nasci de xgine. Cū enim venisset plenitudo tēpis misit deus filiū suū utique p̄fatus xpm. Quod cū misit: factū ex muliere factū sub lege. fecit quā cū p̄fatus ex muliere sub lege. Aut forte hoc mouet quia ex xgine dixerat et Paulus dicit ex muliere. Nam moueat vtrūqz de scriptura dñs et ex xgine et ex muliere. Ex xgine quō? Ecce xgo accipiet in vtero et p̄fatus filiū. Ex muliere autē sicut audistis Nam est p̄fatus. p̄fatus enim locutiōis hebrece mulieres nō corrupta xginitate sed feminas appellat habes euidentē scripturā Genesios quā ipsa p̄fatus eua facta est formauit eā i muliere. Dicit etiam alio loco scriptura iubere deū separe mulieres quā nō cognouerūt cubile viri. Probauimz quā natiuitatē filij a p̄fatus factā. p̄fatus et a filio factā. Quid est natiuitas filij de virgine maria? Certe assumptio forme fuit. Nam quid est aliud nasci filio nisi accipere formā seruī in xgine vtero. Audi quā et filius fecit Qui cū in forma dei esset nō rapinā arbitrat⁹ esse se equale deo sed semetipsū exinaniuit formā seruī accipiens. Videmz natiuitatē filij a p̄fatus factā. sed quā ipse filius semetipsū exinaniuit formā seruī accipiens videmz natiuitatē filij et ab ipso filio factā. Probe-
mz et passionē filij a p̄fatus factā faciat pro passionē filij quā p̄fatus filio nō pepcit sed pro nobis oibz tradidit eū faciat et filius passionē suā. Qui me dilexit et tradidit seipsum pro me. tradidit pro filiū et tradidit filius seipsum. Passio hec vni facta est sed ab vtroqz facta est Sic quā natiuitatē ita passionē christi nec p̄fatus sine

Liberati a tpe.

Extract. euāgeliū s̄m iōā. cxiij. Johan. xviij. Xps tpi subdit⁹ nō est.

Esa. xliij.

ii. Cor. vi.

Ex sermōe de trinitate.

P̄fatus opatus est cū filio nō passus nec natus.

Esa. vii.

Gen. ii.

Jud. xxi.

phil. ii.

Roma. viij.

Sala. ii.

Ad Galathas.

8

Phil. ii.

Joan. ii.

Ps. xl.

Joan. x.

Ex libro d. tri
nitrate. li. c. v.

Ex libro d. tri
nitrate. li. c. xix.

Testimo-
nia de xpo
qualia fue-
runt.

Joan. i.

Item ex eode
libro ca. xx.
Sapientia
parris mis-
sus est.

i. Thimo. i.

filio nec filio sine pre. Tradidit pr filiu tradidit fi-
lius seipsu. Quid hic fecit Judas nisi pcrum? Veni-
am ad resurrectione. Uident filiu quide no pa-
tre resurgere sed resurrectione filij patre r filiu fa-
ciente. Operet pr resurrectione filij. ppter B eni ex-
altavit eu a mortuis r donavit ei nome qd est sup
ome nomen. Resuscitavit g pr filiu exaltado eu a
mortuis. Nunqd et filio resuscitat semetipsu? Re-
suscitat plane in figura sui corpis de templo dixit
Soluite replu B r in triduo resuscitabo illud. Do-
stremo sic ad passionem ptinet animam ponere sic ad
resurrectione aiam iteru sumere. Uideam? si filio
quide aiam sua posuit r ei aiam sua pr reddidit no
ipse sibi. Pat eni qz reddidit manifestu est. Unde
eni psalm? dicit r suscita me r redda illis. Sed qz r
filio aiam sua sibi reddidit qd a nob expectatis ip-
se dicat. Potestate habeo (iqd) ponedi aiam mea
r pratem habeo itez sumedi ea. Nemo tollet illa a
me sed ego pono ea a me et iteru sumo eam.
Uisit (inqt) filiu suu factu ex muliere qd nomie
qs catholic? nesciat no eu puatione xginitatis sed
differetia sexus hebreo loquedi more significare
voluisse. Cu itaqz ait misit de? filiu suu factum ex
muliere satis ondit eo ipo missu filiu qd fact? est ex
muliere. Ad g de deo nat? est in hoc mundo erat.
Ad aut de maria nat? est in hac missus aduent.
Ecce qd est missu esse filiu. Quecuqz ppter fa-
cienda fide q mudaremur ad copleda virtute in re-
bus ortis ab eternitate platis et ad eternitate relatis
tpaliter gesta sut aut testimonia hui? missionis fu-
erunt aut ipsa missio filij dei. Sed testimonia qda
verur pnuclauerut qda venisse testata sut. Factu
qppe creatura p que facta est ois creatura ois cre-
atura teste habere oportebat. Nisi eni multi mis-
sis pdicare? vn? no multis dimissis tenere? vnus
Et nisi talia essent testimonia q puis magna videret-
ur no crederet vt magnos faceret magn? q ad p-
uos missus est paru? Incoparabilis eni maiora fi-
lij dei facta sut celu r tra et oia q in eis sut qz oia p
ipm facta sut q signa atqz porteta q in ei? testimo-
niis pruperut. sed tn hoies vt hec magna p eu fctā
parua crederet illa parua taq magna tremuerut.
Cu g venit plenitudo tpsis / misit de? filiu suu scdm
ex muliere factu sub lege vsqz adeo paruū vt factu.
Et itaqz missu quo factu. Si g maior mittit mino-
re fatemur et nos factu minore r intatu minore in
qstu factu r intatu factu inqstu missu. Uisit eni fi-
liu suu factu ex muliere p que tn qz facta sut omia
no solu priusq fact? mitteret sed priusq essent oia
eundem mitti cōfitemur equalem.
Emitte (inqt) illa de celis scis tuis r mitte illa
a sede magnitudinis tue vt mecu sit et mecu labo-
ret. id est doceat me laborare ne labore. Labores
eni ei? xutes sut. sz aliter mittit vt sit cu hoie alit
missa est vt ipsa sit ho. In aias eni scias se trāfert
atqz amicos dei et pphetas cōstituit sic etiā iplet
scros angelos r oia talib? ministris cōgrua p eos
operat. Cu aut venit plenitudo tpsis missa est non
vt ipleret angelos nec vt esset angelus nisi inqstu
cōsiliu pris ānuclabat qd et ipso erat / nec vt esset
cu hoibus aut in hoib? hoc eni r antea in pib? et
pphetis sed vt ipm xba caro fieret id est ho fieret
In quo futuro reuelato sacrameto etiā eorū sapi-
entiu atqz scrozū salus esset qui priusq ipse de vir-
gine nasceret de mulierib? nati sut. et in quo facto
atqz predicto salus sit oim credentiū / sperantiū / di-
ligentiū. Hoc est eni magnū pietatis sacramentū
qd manifestatu est in carne iustificatum est in spū /

apparuit angelis predictu est gēibus creditum
est mudo / assumptu est in gloria.

Verbo itaqz dei ad vnitatē psone copulatus r
quodammodo cōmixtus est ho cu veniente plenitu-
dine tpsis missus est in hūc mūdū fact? ex femina fi-
lius dei vt esset filio hois ppter filios hoim hanc
personā angelica natura figurare antea potuit vt
prenūciaret no exprimere vt ipsa esset.

Uisit de? filiu suu factu ex muliere. id est ex fe-
mina. Indiscere eni vocabat hoc antiq. factu sub
lege vt eos q sub lege erāt redimeret. Cu redime-
ret? A diabolo / a pditiōe / a pctis suis ab eo cui se
vēdiderāt vt eos q sub lege erāt redimeret. sub le-
ge eni erāt qz pmebat eos lex. Cōditione pmebat.
puicēdo de reatu nō saluādo. Et mala phibebat.
Sed qz illi vīres nō habebāt p seipsos iustificādi
se et clamādū erat ad illū. quō clamauit q captiu?
ducebat sub lege pcti. Miser ego ho qs me libera-
bit de corpore mortis hui? Erāt hoies sub lege
nō in lege illa deprimēte illa de reatu cōuincēte.
Demōstrauit eni pctū lex. Ipsa fixit spīnā ipsa fe-
cit cor cōpūgi. Ipsa āmonuit vt reū quisq se agno-
scret / et pro venia clamaret ad deum.

Interrogam? aplm r dicit nobis qm non sum?
sub lege sed sub grā. Uisit g filiu suu factu ex mu-
liere factu sub lege vt eos q sub lege erant redime-
ret vt adoptionē filiorū reciperem? Ecce ad hoc
venit xps vt eos q sub lege erāt redimeret vt iam
nō sum? sub lege sed sub grā. Quis g dedit legem?
Ille dedit legē q dedit et grām. Sed legē p seruū
misit / cu grā ipse descēdit. Et vnde facti erant ho-
mines sub lege? nō iplēdo legē. Qui eni legē iplet
nō est sub lege sed cu lege. Qui aut sub lege est nō
subleuat sed premitt lege. Sēs itaqz hoies sub le-
ge cōstitutos reos facit lex r ad hoc illis super ca-
put est vt ostēdat pctā / nō tollat. Lex g iubet. dā-
tor legis miseret in eo qd lex iubet. Conantes ho-
mines vīrib? suis iplere qd lege pceptū est ipsa
sua temeraria et pcpiti pūptione ceciderūt / r nō
cu lege sed sub lege facti sut rei. Et qm suis vīrib?
implere non poterāt legē / facti rei sub lege ipsoz
uerunt liberatozū auxiliū. r reatū legis fecit egri-
tudine supbis. Egritudo supbozū facta est p seilio
humiliū. Itā cōfiteatur egroti quis egrotāt veniat
medicus et sanet egrotos. Medicus quis? domi-
nus noster Iesus chr? stus.

Uisit itaqz de? filiu suu factu ex muliere factu
sub lege. Itā legis sacramenta pcepit vt eos q sub
lege erāt redimeret. i. quos lex reos tenebat occi-
dente littera dū pceptū nō ipleret anteqz viuifi-
caret spūs / qz charitas dei (q pceptū iplet) vif-
fundit in cordib? nris p spūitū scdm q dat? est no-
bis. Proinde cu dixisset vt eos q sub lege erāt re-
dimeret cōtinuo subiūxit vt adoptionē filiorū re-
ciperem? vt videlicet hui? grām bñficiū discerne-
ret ab illa filij natura q missus est filio nō adoptio-
ne factus sed semp genit? filio vt participata natu-
ra filiorū hoim ad participandā etiā suā naturam
adoptaret filios hominū.

Itaqz eni absurde dicit quisq nō carne sed cha-
ritate genuisse quē filiu sibi adoptauerit. Aut ve-
ro etiā nos quib? dedit deus potestātē filios eius
fieri de natura atqz substātia sua nos genuit sicut
vnicū filium sed vtiqz dilectione adoptauit. Quo
verbo apls sepe vti non ob aliud intelligit nisi ad
discernendū vnigenitū ante oīm creaturā p que
facta sunt oia qui sol? de substātia patris nat? est
scdm equalitatē diuinitatis hoc oīno qd pr. Quē

Ex eodē libro
caplo. xx. i. ii.

Ex tractatu.
pi. xxi.
Mulier p
femina.

Quo sub
lege erant.

Roma. vii.

Ex trac. cuā
gelij fm loā
nem. iii.
Roma. vi.
Nos non
sub lege sz
sub grā su-
mus.

Ex libro de
grā noui tes-
tamenti.

Roma. v

Xps filius
dei p natu-
ram nos p
adoptionē

Ex li. de pte
suleuāgelita-
rum. ii.
i. Cor. iiii.
Joan. i.

missu dicit ad suscipiendam carnem ex illo genere quo et nos secundum naturam nostram sumus ut illo participante mortalitate nostra per dilectionem nos efficiet patres dei unitati sue per adoptionem ita enim dicit. Cum autem venit plenitudo temporis misit deus filium suum factum ex muliere factum sub lege ut eos qui sub lege erant redimeret ut adoptionem filiorum recipiamus. Et tunc dicimur etiam nati ex deo. id est accepta potestate ut filij eius efficiamur qui iam homines eramus. Efficiamur autem per gratiam non per naturam. Nam si per naturam filij essemus nunquam aliud fuisset. Cum enim dixisset Johannes de deo eis potestate filios dei fieri quod illa adoptio significat quam Paulus commendat eos de dicit natos ex deo. Atque ut aptius ostenderet quia gratia facti sit et hominem (inquit) caro facta est et habitavit in nobis ita quod diceret. Quid mirum si filij dei facti sunt cum caro essent propter quos unicus caro factus est cum hominem esset? Hoc sane magna distantia quia nos effecti filij dei mutamur in melius. Ille autem filius dei cum filius hominis factus esset non est mutatus in deterius sed assumpsit quod erat inferius dicit et Jacobus voluntarie genuit nos homines ut sitis in nobis inquit creatura eius ne sciamus in eo quod ait genuit nos nos fieri putarem? quod ipse est. Ideo principatum quandam in creatura nobis hac adoptione concessum satis ostendit.

Adoptionis nomen plurimum habere in nostra fide sacramentum applica doctrina testatur. Cum apostolus Paulus cum de iudeorum meritis loqueretur quorum est inquit adoptio et gratia et testamentum et legislatio. Quorum patres ex quibus Christus secundum carnem est super omnia deus benedictus in secula. Preterea dicit. Et ipsi in nobismet ipsis igitur misericordiam adoptionem expectantes redemptionem corporis nostri. Item alio loco. Cum autem venit plenitudo temporis misit deus filium suum factum ex muliere factum sub lege ut eos qui sub lege erant redimeret ut adoptionem filiorum reciperemus. Nec igitur adoptio quantum sit sacramentum his atque humiliter testimoniis satis apparet. Unicum enim filium deum habet quem genuit de substantia sua de quo dicit. Cum in forma dei esset non rapinam arbitratus est esse equalis deo. Nos autem non de substantia sua genuit. Creatura enim sumus quam non genuit sed fecit et ideo ut frater Christi secundum modum nostrum faceret adoptavit. Iste itaque modus quo nos deus cum iam essemus ab ipso non nati sed adopti et instituti homines suo et gratia sua genuit ut filij eius essemus adoptio vocatur. Cum Johannes dicit dedit eis prout filios dei fieri. Quia autem estis filij dei misit deus spiritum filij sui in corda vestra clamante abba pater. Itaque iam non est servus sed filius. quod si filius et heres per deum.

Item spiritum filij sui clamante abba pater. id est nos clamare faciente. De ipso quoque spiritu alio loco dicit. Accepimus spiritum adoptionis in quo clamamus abba pater. Nos igitur clamamus sed ille clamare dictus est qui efficit ut clamemus.

Aliquis forsitan querat utrum et a filio procedat spiritus sanctus. Filius enim solus patris est filius et pater solus filij est pater. Spiritus autem sanctus non est unicus eorum spiritus sed amborum. Habes spiritum dominum dicente. Non enim vos estis qui loquimini sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Habes et apostolum. Misit deus inquit spiritum filij sui in corda nostra. Nunquid duo sunt alij patris alij filij? Absit. Unum enim corpus ait cum significaret ecclesiam moribus addidit et unum spiritum. Et vide quomodo impleat trinitatem sicut vocati estis inquit in una spe vocationis vestre. Unus dominus hic

utique Christus intelligi voluit. Restat ut etiam patrem nominet. Sequitur ergo una fides unum baptismum unus deus et pater omnium qui super omnes et in omnibus. Cum ergo sicut unus pater et unus dominus id est filius ita sit et unus spiritus sanctus perfectio amborum est quandoquidem dicit ipse Christus Iesus spiritus patris vestri loquitur in vobis. Et dicit apostolus. Misit deus spiritum filij sui in corda nostra. Habes alio loco eundem apostolum dicentem. Si autem spiritus eius qui suscitavit Iesum a mortuis habitat in vobis hic utique spiritum patris intelligi voluit de quo tamen alio loco dicit quisquis autem spiritum Christi non habet hic non est eius et multa alia sunt testimonia quibus hoc evidenter ostendit et patris et filij esse spiritum qui in trinitate dicitur spiritus factus. Nec ob aliud existimo ipsum propter vocari spiritum sanctum. cum etiam si de singulis interrogemur non possumus nisi et patrem et filium spiritum dicere quoniam spiritus est deus id est non corpus est deus sed spiritus. Quod ergo communiter vocatur et singuli hoc propter vocari oportuit eum qui non est unus eorum sed in quo communitas apparet amborum. Cur ergo non credamus quod etiam de filio procedat spiritus factus cum filij quoque ipse sit spiritus? Si enim ab eo non procederet non post resurrectionem se representans discipulis insufflasset dicens. Accipite spiritum sanctum. Quid enim aliud significavit illa insufflatio nisi quod procedat spiritus sanctus et de ipso? Ad hoc pertinet etiam illud quod ait de muliere que fluxum sanguinis patiebatur. Attingit me aliis ego enim sensi virtutem de me exisse. Nam virtutis nomine appellari etiam spiritum sanctum et eo loco clarum est ubi angelus dicente maria quomodo fiet istud quoniam virum non cognosco. Respondit spiritus sanctus superueniet in te et virtus altissimi obumbrabit tibi. Et ipse dominus promittens eum discipulis ait. Vos autem sedete in civitate quod ad usque virtute induamini ex alto. Et iterum accipietis inquit virtutem spiritus sancti superuenientem in vos et eritis mihi testes. De hac virtute credendus est dicere evangelista. Virtus de illo exibat et sanabat omnes. Si ergo de patre et de filio procedit spiritus sanctus cur filius dicit de patre procedit? Cur putas nisi quem admodum solet ad eum referre et quod ipsius est de quo et ipse est? Unde et illud est quod ait. Mea doctrina non est mea sed eius qui me misit. Si igitur hic intelligit eius doctrinam quam tamen dixit non suam sed patris quanto magis illic intelligendus est et de ipso procedere spiritus sanctus ubi sic ait de patre procedit ut non diceret de me non procedit. A quo habet filius ut sit deus? est enim de deo deus. ab illo habet utique ut etiam de illo procedat spiritus sanctus. Ac per hoc spiritus sanctus ut etiam de filio procedat sicut procedit de patre ab ipso habet patre.

Sed tunc quid ignorantes deum his qui natura non sunt dei serviebatis.

Natura filius esse dixisti. Non ergo pater ideo natura non est quia spiritus est? sed forte quia natus non est ideo enim non vultis esse naturam. Putatis enim quod a nascendo natura sit dicta. Scitote ergo quod unaqueque res esse dicitur per substantiam hoc esse utique per naturam. Certe si non putatis esse dicendum eiusdem filium cuius pater est esse nature cuius pater est dicite esse substantie. Ad causam que inter nos agitur sufficit nobis. Verumtamen ammonendi estis ut intueamini quod ait apostolus. His qui natura non sunt dei servistis ubi certe nos deo qui natura est deus servire monstravit. Vos ergo qui deum patrem non natura deum esse creditis ubi est constitutis advertite. Nales quales fuerunt illi quibus dictum est his qui natura dei non sunt

Roma. viii.

Ibidem

Cur spiritus sanctus vocetur.

Johan. xv.

Matthe. v.

Luce. i.

Luce. xxi.

Actu. i.

Luce. vi.

Johan. xv.

Johan. vii.

Ex libro contra maximinum. ut patet an natura sit.

Quo nos nati ex deo

Jacob. i.

Ex libro contra Iulianum. vii.

Roma. ix.

Roma. viii.

Phil. ii. Pro nos fecit non genuit.

Johan. i.

Ex libro de correptione et gratia. Quo spiritus clamat. Roma. viii.

Ex trac. eua. geli. fm. toa. n. xvi. Spiritus sanctus est. Matthe. x.

Ephe. iiii.

Ad Galathas.

et

seruistis. Vos si tales esse vultis. Petimus ne velitis. et deū patrē naturā deū esse dicatis. eiusq; filium quē non natura sed gratia filiū tā esse dicatis eiusdē nature cuius pater est nō negetis / ne nihil aliud q̄ filium verum esse negetis.

Nunc vero cognoscētes deū magis autem cogniti ab eo quomodo cōuertimini iterū ad infirma et egena elemēta quibus denuo seruire vultis?

Ex tractatu
pi. xxi.
ps. lxxi.
Apparere
deo.

Sic in sancto apparui tibi vt viderē potentia tuā et gloriā tuā. Apparui tibi qd est: vt videres me et ideo vidisti me vt viderē te. Apparui tibi vt viderem.

Itē dixit apparui tibi vt videres sed apparui tibi vt viderē potentia tuā et gloriā tuā. Unde ap̄ls Hūc autē (in q̄r) cognoscentes deū imo cogniti a deo. prius enī apparuistis deo vt posset vobis apparere deus.

Ex lib. d. gfa
noni testamti
Cognitio
dei q̄ nos
pgnosceret
dicat.

Cū enī dicat q̄ nos cognoscit de? cognitionē suā nobis prestat vt per hoc itelligam? ne hoc quid nobis esse tribuendū q̄ noscim? deū sed eam quoq; sciētā illi? misericordie tribuam? Unde cū ap̄ls diceret nunc autē cognoscentes deū corripit et ait. Immo cogniti a deo: qd aliud volens intelligi nisi q̄ eos ipse fecerit cognitores suos? Nemo autē cognoscit deū nisi qui intelligit illud esse suū atq; incommutabile bonū cui? picipatōe boni?

Ex libro de ci
uitate di. xxi

Dicit deus cognouisse q̄ vt cognosceret fecit a quib? ignorabat. Neq; enī dicente ap̄lo nūc autē cognoscentes deū imo cogniti a deo fas est vt credamus q̄ eos tunc cognouerit deus precognitos ante p̄stitutionē mundi sed tunc cognouisse dicit? est q̄ tunc vt cognosceretur effecit.

et

Ex li. d. gene.
ad ifram. iiii.
Facere et
quiescere
dei ac cog
scere

Sicut recte dicit de? facere quicq; in nobis ip̄so operāte fecerimus ita recte dicit de? quiescere cum ei? munere requiescimus. Hoc genere locutionis ap̄ls mirabiliter vsus est vbi ait. Nunc autē cognoscentes deū imo cogniti a deo. Neq; enī tunc nō eos cognouerit de? precognitos videlicet ante p̄stitutionē mundi Sed q̄ tunc ip̄si cū illius munere nō suo merito vel sua facultate cognouerant maluit tropice loqui vt tunc ab illo cognitos diceret cū eis cognoscendū se p̄stitit et verbū corrige re quasi hoc minus recte dixerit qd. p̄prie dixerat q̄ sinere vt hoc sibi arrogarent se potuisse q̄ eis posse ille donauerat.

Dies obseruatis et menses et tēpora et annos. timeo vos ne forte sine causa laborauerim in vobis. Estote sicut ego: quia et ego sicut vos. Fratres obsecro vos nihil me lesistis.

Ex libro en
chiridion

Matthe. v.

Sunt quedā que leuissima putarent nisi in scripturis demonstrarent opinione grauiora. Quis enī dicentē fatue fratri suo resū gebēne putaret nisi veritas diceret? Cui tamen vulneri subiecit cōtinuo medicinam / preceptū fraternae recōciliationis. adlūgens mor quippe ait. Si ergo offers munus tuū ad altare et ibi recordatus fueris q̄ frater tuus habet aliquid aduersum te. Aut quis estimaret q̄tū peccatū sit dies obseruare et menses et annos et tēpora sicut obseruat qui certis dieb? siue mēribus siue annis volunt vel nolunt aliquid inchoare eo q̄ scdm vanas doctrinas hoīum fausta vel infausta estimāt tēpora nisi magnitudinem ex timore ap̄li pensarem qui talibus ait. timeo vos ne forte si

Obfuario
dierū qua
le p̄ctm sit.

ne causa laborauerim in vobis.

Non itaq; dies obseruam? et annos et menses et tēpora ne audiamus ab ap̄lo. Timeo vos ne forte sine causa laborauerim in vobis. Eos enī culpāt qui dicūt nō p̄ficiscar q̄ posterus est aut q̄ luna sic fertur: vel p̄ficiscar vt p̄spera cedat. q̄ ita se habet positio siderū. Non agā hoc mēse cōmercium q̄ illa stella mihi agit mēse: vel agam q̄ suscepit mēse. Non plantē hoc anno vineā q̄ bissex? est. Non autē quisq; sapiēs arbitrat obseruatores tēporū reprehēdēdos qui dicūt. Non p̄ficiscar hodie q̄ tempestas exorta est. aut nō nauigem q̄ sūt hibernae reliquie. aut tēpus seminādi est q̄ hymbis bus autūnalibus terra satiata est. vel si q̄ forte alij naturales effect? circa motū aeris et humoris ad variādas tēporū qualitates in siderū ordinatissimā pueriōe notati sūt de q̄b? dictū est cū p̄derent et sint in signis et tēporib? et in diebus et annis.

Ex libro ad
iannariū. ii.
Obfuario
tpis dānat

Gene. i.

Scitis autē q̄ p infirmitatē carnis euāgelizauis vobis iā pridē et tērationē v̄rāz in carne mea nō spreuistis neq; respuistis.

Aliud est induci in tērationem. aliud est tētari. Nā sine tēratione p̄batus esse / nullus potest siue sibi ipse sicut scriptū est qui nō est tentatus qualia scit: siue alijs sicut ap̄ls dicit et tērationē v̄strā in carne mea non spreuistis. hinc enī eos firmos esse cognouit q̄ eis tribulationib? q̄ apostolo scdm carnem acciderāt non sunt a charitate deflexi. Nam deo non sumus / et ante omnes tentationes q̄ scit omnia anteq̄ fiant.

Ex libro. ii. d
scdm dñm
monre
Inducti in
tērationē.
Tētari.

Sed sicut angelum dei accepistis me sicut christum iesum.

Quia ipse loquit in sc̄tis suis dicēte apostolo. An experimētum q̄ritis ei? qui in me loquit x̄ps? Et licet dicat / neq; qui plantat est aliqd neq; q̄ rigat sed q̄ i re mentū dat de? nō q̄ seipsum sed q̄ illū in se diligit volebat. perhibet tñ testimoniū quibuscūq; dicens q̄ sicut angelū dei excepistis me sicut x̄pm iesum.

Ex sermōe d
hat ianuarii
ii. Cor. xiii.
ii. Cor. iii.

In oībus ergo sc̄tis suis ipse est amādus qui ait. Esuriui et dedistis mihi māducare. Non enim ait dedistis illis sed dedistis mihi. Nāta est charitas capitis erga corpus suum.

Matthe. xxi

Arguitur quidā q̄ cū lac cōsumeret et lanis se tegeret oues negligebant. sua ergo tñ querebant non q̄ iesu x̄pi. Sed qm dixim? qd sit lac cōsumere queram? qd sit lanis tegere. Qui prebet lac potū prebet / et q̄ prebet lanā honorē prebet. Ista duo sunt q̄ a populis querūt q̄ seipsos pascūt nō oues.

Ex libro de o
pastoribus.
Ezech. xxi. iiii
Phil. ii.
Se pascere.

Comodū supplēde necessitatib? et fauorē honoris et laudis. Etenī vestimentū p̄pterea bene intelligitur in honorē q̄ nuditatē cōtegūt. Est enī vnus quisq; hō infirm? Et qd est quisq; vobis p̄est nisi qd vos estis. Carnē portat mortalis est. manū ducat dormit surgit nat? est / moritur? est. Si ergo cogites qd sit scdm seipm homo est. et tu honorando tñ ampli? veluti cōtegis qd infirmū est. Vide te cuiusmodi indumētū acceperat a bona dei plebe Paulus cū diceret sicut angelū dei accepistis me. Testimoniū enī perhibeo vobis q̄ si fieri posset oculos v̄ros eruissetis et dedissetis mihi. Sed cū tātus honor illi exhibit? esset nūquid p̄pter ipsum honorē sibi exhibitū / ne forte negaret. et minus ille cū argueret laudaret pepercit errantib?. Nā si hoc fecisset esset inter illos qui se pascūt non oues. Diceret ergo apud seipsum. Quid ad me p̄tinet? Quis qd velit agat. Cuius me? saluus est:

Lanis te
gi.

honor meus saluus est. et lucet luna: satis est mihi
Eat quisque qua potest: Ergo integra tibi sunt oia
 si eat quisque qua potest: Nolo te prepositum facere
 vnu te constituo de ipsa plebe. Si parit vnu membrum
 copartitur oia membra. Proinde ipse aplos cum eos
 commemoraret quales fuerint erga illum ne quasi ob
 litus eorum honorificentie videret testimonium phis
 bet quod sicut angelum dei suscepit eum. Ad si fieri
 posset oculos suos vellent erueret illi dare. Et tunc
 accedit ad ouem languidam ad ouem putridam secare
 vultum non perire putredinem. Ergo (inquit) iunior vobis
 factus sum predicans vitam. Ecce accepit et de lacte
 ouis et induratus est latus ouis sed tamen oues non negle
 xit. Non enim sua querebat sed que iesu christi.

Ubi est ergo beatitudo vestra? Testimoni
 um enim prohibeo vobis quia si fieri posset
 oculos vestros eruisset et dedissetis mihi.
Ergo inimicus vobis factus sum verum dicentes
 vobis: Emulatur vos non bene: sed ex
 cludere vos voluit: ut illos emulemini.
Bonum autem emulamini in bono semper: et
 non tantum cum presens sum apud vos.

Cur enim fieri non posset nisi quia iuste fieri nullo
 modo posset sicut et Job: Atque utinam possem oc
 cidere sicut et ad Loth dicitur. Non potero (inquit) fa
 cere donec tu illo introeas. Non posse se dixit quod si
 ne dubio poterat per potentiam sed non poterat per iustitiam
 Filioli mei quos iterum parturio donec
 formet christus in vobis. Velle autem esse apud
 vos modo et mutare vocem meam: quoniam consu
 dor in vobis. Dicite mihi: qui sub lege
 vultis esse. Legem non legistis.

Alienati sunt peccatores a vulua. Quadam vulua
 alienati sunt peccatores in qua dolores patiebatur cha
 ritas per apostolum dicens. Quos iterum parturio donec christus
 formet in vobis. Expecta quod formare. Noli tibi tri
 buere iudicium quod forte non nosti. Carnalis es ad
 huc conceptus es. Et ideo quod accepisti nomen christi sa
 crameto quodam natum es in visceribus matris. Non
 enim ex visceribus tantum nascitur homo sed in visceribus primum
 scilicet in visceribus ut possit nasci de visceribus. Pro
 pterea dictum est et marie. Non enim natum est in te de
 spiritu sancto est. Modum de illa natum erat. Ergo nascuntur
 intra viscera ecclesie quidam puuli et bonum est ut for
 mati exeant ne ab ortu labantur. Generet te mater
 non abortiat. Usquequo formeris usquequo in te crea
 ta sit doctrina vitatis continere te debet materna
 viscera. Si autem in insipientiam tuam concusseris late
 ra matris cum dolore quidem te excutiet foras sed
 magis tuo malo quam suo.

Scriptum est enim quoniam abraham duos filios
 habuit vnum de ancilla et vnum de libera.
Sed qui de ancilla secundum carnem natus est:
Qui autem de libera per repromissionem qui
 sunt per allegoriam dicta.

Ceterum quidem de semine abrahe sed illi genuit
 demonstrans consuetudo naturam: illi vero dedit per
 missio significans gratiam. Ibi humanus usus offen
 dit hic diuinum beneficium commendat. Natus est er
 go ismael sicut nascuntur homines per mixturem sexus
 vtriusque nature visitata lege nature. Ideo dictus
 est secundum carnem non quod ista beneficia dei non sint aut
 non illa opere dei cuius opifex sapientia attingit (si
 cuius scriptum est) a fine usque in finem fortiter et dispo

nit omnia suauiter. Sed ubi significandum fuerat dei
 donum quod indebitum hominibus gratis gratia largiretur
 sic oportuit dari filium quemadmodum nature non de
 bebatur excursibus.

Hec enim sunt duo testameta. Vnum quidem
 in monte syna in seruitute generans: quod est
 agar. Syna enim mons est in arabia qui pui
 ctus est ei qui nunc est hircus et fuit cum filiis suis.

Ecce forma intelligendi de apostolica aucto
 ritate descendens locum nobis aperit quem
 admodum scripturas duum testameto
 veteris et noui accipe debeamus. Pars
 enim quedam terrene ciuitatis imago celestis ciuita
 tis effecta est non se significando sed alteram et ideo
 seruientem. Non enim propter seipsam sed propter aliam signi
 ficandam est instituta. Et procedente alia significatio
 ne et ipsa prefigurata prefigurata est. Namque agar
 ancilla sare eiusque filius imago quedam huius imagi
 nis fuit. Inuenimus ergo in terrena ciuitate duas
 formas vnam suam presentiam demonstrantem alteram
 celesti ciuitati significandam de sua presentia seruientem.
 Umbra igitur quedam ciuitatis huius et imago pro
 phetica significande potius quam presentande seruient
 in terris quo eam tunc demonstrari oportebat. Et di
 cta est etiam ipsa ciuitas sancta merito significantis
 imaginis non expresse sicut futura est veritatis. De
 hac imagine seruiente et de illa qua significat libe
 ra ciuitate apostolus loquens.

Illa autem (inquit) qui sursum est hircum libera
 est: quod est mater nostra. Scriptum est enim. Aeta
 re sterilis quod non parit: erumpet et clama quod non
 parturit: quia multi filii deserte magis quam
 eius que habet virum.

Superna est enim sanctorum ciuitas quibus
 hic pariat ciues in quibus peregrinat do
 nec regni eius tempus adueniat cum con
 gregatura est omnes in suis corporibus
 resurgentes quando eis promissum dabitur regnum ubi cum
 suo principe rege seculorum sine ullo temporis fine
 regnabunt. Sara quippe sterilis erat et desperatio
 ne proles saltem de ancilla sua concupiscens habere
 quod de seipsa non se posse cernebat dedit eam se
 cundam viro de quo parere voluerat nec potuerat
 Exegit itaque etiam sic debitum de marito vtens iu
 re suo in vtero alieno. Negat enim natura tam filios
 tali coniunctioni maris et femine qualis esse poterat
 abrahe et sare in illa iam etate etiam mulieris acce
 dente sterilitate que nec tunc parere potuit quoniam non
 etas fecunditatis sed etas fecunditas defuit. Non er
 go nature sic affecte fructus posteritatis non debe
 batur significat quod natura generis humani peccato vi
 ciata ac per hoc iure damnata nihil vere felicitatis in
 posterum merebatur. Recte igitur significat ysaac per
 promissionem natus filios gratie ciues ciuitatis li
 bere socios pacis eterne ubi sit non amor propter ac
 priuate quodammodo voluntatis sed communis eodemque
 immutabili bono gaudens atque ex multis vnum cor
 faciens id est concors obedientia charitatis.

Nos autem fratres secundum ysaac promissionis
 filii sumus. Sed quomodo tunc his qui secundum
 carnem natus fuerat persequeretur eum qui
 secundum spiritum: ita et nunc.

Ubi apertior promissio est de vocatione gentium in
 ysaac id est in filio promissionis quo significat gra
 tia non natura quia de sene et anu sterili promittitur filius.

1. Cor. xii.

Ex lib. ad ept.
nola gauden
in
Gen. xix.Ex libro pti.
lii.Carnales
nondu ed
ti sunt.

Matth. i.

Gen. xxi.

Ex libro de ci
uitate dei. xv
ca. ii. x. lii.
Ysaac et ima
elis gñatio

Sapient. viii.

a

Ex eod. ca. x
Paulo ante.Terrene
ciuitas for
ma duplex
In eod. pau
lo ante.

Estate. liii

Supra ci
uitas.

Ex ca. liii.

Ysaac signi
ficat filios
gratie.

Ad Galathas.

a

Quāvis enī naturalē pcreationis excursū deus operet ibi tñ eisdēs opus vel est vitata et cessante natura vbi euidētius intelligit grā. Et qz hoc nō p generationē sed p regenerationē futurū erat ideo tñc iperata est circūcisio qñ de sara pmissus est fili⁹. Et qz oēs nō solū filios verū etiam seruos vernaculos et empticios circūcidi iubet ad omēs istā gratiā pertinere testat. Quid enī aliud circūcisio significat qz naturā exuta vetustate renouatā? Et qd aliud qz xpm octau⁹ dies q ebdomade cōpleta hoc est post sabbatū resurrexit? Parentum mutant r noia. oia resonāt nouitatē et in testamēto vetere obubrat nouū. Quid est enī qd dicit testamētū vetus nisi noui occultatio? Et quid est aliud qd dicit nouum nisi veteris reuelatio.

Sene. xxi.

Sed qd dicit scriptura. Ejce ancillā et filium eius. Nō enī heres erit filius ancille cū filio meo ysaac.

Ancilla domo ejcit cū filio suo et duo testamēta significant vetus et nouū vbi sara illa superne hīrlm hoc est ciuitatis dei figurā gerit. Et qñ trāsiture erāt ymbre luce veniēte ideo dicit libera sara que significabat liberā ciuitatē cui rursus alio modo significāde etiā illa ymbra seruiebat. Ecce ancillā et filiū eius. Nō enī erit heres fili⁹ ancille cū filio meo ysaac. qd ait apls cum filio libere.

Itaqz frēs nō sum⁹ ancille filij sed libere qua libertate christ⁹ nos liberauit.

Dixit aut ciues terrene ciuitatis pctōvi ciata natura. Celestis vero ciuitatis ciues parit a pctō naturā liberās gratia. Unde illa vocant vasa ire ista vasa misericordie. Significatū est hoc etiā in duob⁹ filiis abrahe qz vn⁹ de ancilla q dicebat agar scdm carnem natus est hysmael alter est de sara libera fm repromissionem natus ysaac. [Scriptū est enī qñ abrahā duos filios habuit vnum de ancilla et vnū de libera. Sed q de ancilla scdm carnē nat⁹ est q autē de libera p repromissionē q sūt p allegorā dicta. hec enī sunt duo testamēta.]

H

Itē de eadē lictione.

Ex tract. p. cix.

Hysmael quos significat.

Terrenā ecclesia qres

Hostis duos filios abrahā habuisse quos qdē cōmemorat apl⁹ ad imaginē duū testamētōrū esse dicit. vn⁹ ex ancilla erat alter de libera. Ex ancilla hysmael erat de libera sara quem suscepit ex desperatione p fidē ysaac erat. Alter ex semine abrahe sed nō vterqz heres abrahe de abrahā natus vnus sed tñ nō hereditat. Alter etiā heres: nō solū filius sed et heres. In hysmael sūt oēs q carnaliter colūt deū. Ad ipsos enī et vetus testamētū pertinet. Vetus testamētū a deo. et nouū testamētū a deo quomodo de abrahā et hysmael r ysaac. Sed hysmael ad terrenum ysaac ad celestere gnū. Ideo vetus testamētum pmissiones habet terrenas: terrenā hīrlm: terrenā palestina: regnū terrenū: salutē terrenā: hostiū subūgationē: abundantia filiorū: secunditatē fructuū. Sia ista pmissiones sūt terrene in figura spiritualiter intelligunt. Quomodo: Hierusalem terrena ymbra erat celestis et regnū terrenū ymbra erat regnū celoz. Hysmael in ymbra ysaac in luce. Si ergo hysmael in ymbra nō mirū quia ibi tenebre. Pinguiores enī ymbre tenebre sūt. Ergo hysmael in tenebris ysaac in luce. Quicqz hic etiā in ecclesia terrenā felicitatē querit a deo adhuc ad hysmael ptinet. Ipsi sunt qui cōtradiciūt spiritualib⁹ pficientib⁹ r detrahunt illis et habēt labia iniqua / et linguas subdolas. Isti sursū volunt ascēdere / illi deorsum volūt

premere. Isti volare volunt ad deū illi conant pēnas euellere. Namqz apud aplm ita dicit. Sed si cut tunc q scdm carnē natus fuerat psequēbat eū qui scdm spm ita et nūc. Spirituales ergo psecutio nē patiūtur a carnalibus. Sed qd dicit scriptura? Ejce ancillā r filiū eius. Nō enī heres erit filius ancille cū filio meo ysaac. Sed hoc qd dicit. Ejce quādo erit: Quādo area ceperit ventilari.

Ex libro ptra faulū ii. p. xv

Fortē qz putat ingenio fieri vt ea que rerū ordine p sua tpa cucurrerunt ad xpi significaciones interpretādo vertant. hoc forte iudei possūt dicere siue pagani. Sīs autē q se xpianos putari volūt premit ceruicē aplica auctoritas dicens. Sia hec in figura cōtingebāt illis et hec oia figure nostre fuerūt. Nam si hysmael et ysaac hoies nati duo testamēta significāt quid credēdū est de tot factis q nullo naturalī vñ / nulla negocij necessitate facta sunt? Nihil ne significant? Si qñ nrm q hebreas lras ignoram⁹ id est ipsos vocū caracteres videret eas in pariete conscriptas honoraro aliquo loco qd esset tā excors vt eomodo pictū parietem renō valeret non tamen illos apices aliqd significare dubitaret? Ita prius illa oia que sunt in veterē testamento scripturay sactarū qsqz nō puer so animo legerit sic oportet moueat vt aliquid ea significare nō ambigat. Verbi enī gratia nūqd si oportebat adiutoriū viro semina fieri etiā hoc necessitas vlla cogebat vel vlla suadebat vtilitas vt de dormiētis latere fieret? Si causa euadēdi vilius opus erat fabricādi archam qd opus erat mēsuras ei⁹ aut ipsas potissimū fieri aut etiā scriptis ad religionē posteritati ppagādis cōmemorari? Si ppter gen⁹ reparandū aialia includi oportebat qd opus erat illo potissimum numero septena demūdis bina de imundis? Aditū ad archā fieri necessitas vtiqz cogebat. In latere aut fieri vel etiam memorie cōmēdari p lras quid cogebat: imo labre filij iubei abrahā iussus hoc fuerit vt eius obediētia tali etiā examine probata posteris innotesceret. Aueniētius ligna portauerit fili⁹ ne pater senexqz portaret. Nō sit postea filiū ferire permittus ne orbitate grauissima se feriret. Nūquid etiā si nullo effuso sāguine rediret min⁹ esset pbat⁹ abrahā? Aut si iā opus erat pfici sacrificiū etiam ne vt ille aries in vepres adherēs cornibus appareret ad vllum augmentū victime pertinebat? Sic oia cū cōsiderant r qñ supflua necessarijs cōtexta inueniunt admonēt hūanū aim. aim rōnale pus aliqd significare deinde qd significant qzere.

Actus testamētū si gura ē nō u.

Sene. ii.

Ibidem Sene. vi.

Sene. xxi.

In populo enī iudeozū figurat⁹ est populus xpianozū. Ibi figura hic veritas / ibi ymbra / hic corpus dicēte aplo. Hec autē in figura cōtingebāt illis. Vox est apli. Scripta (iquit) ppter nos in qñ finis seculoz obuenit. Et in illis duob⁹ filiis abrahe dicit figurā fuisse duum testamētōrū veteris r noui. Ad vetus testamētū ptinet dilectores tēporaliū dilectores seculi. ad nouū testamētū dilectores vite eterne. Ideo illa hīrlm in fra ymbra erat celestis hierusalē matris oim nostrū q est in celo.

Scriptura qñ nō cessatavi: def: idagāda si gnificatio est. Ex tractatu euāgelij fm ioan. xi. i. Cor. x. Filij grē si lii sunt libere.

Cū qdē in mōte syna in fuiturē gnans que est agar. Agar ancilla sare q data est abrahe et pepit hysmael suū est testamētū vet⁹ ptinēs ad agar in fuiturē gnans. Que autē sursū est hīrlm libera est q est mat nra. Ergo filij grē filij sūt libere. Filij lre filij sūt ancille. Quere filios ancille littera occidit Quere filios libere spūs autē viuificat. Lex enim spūs vite in christo iesu liberauit me a lege pcti et

Ex fmōe de verbis apli.

ii. Cor. iii.

mortis unde non potuit liberare lex littere.

Quāvis in veteri testamēto ppter tpaliū bono-
rū pmissionē malozūq; cōminationē seruos par-
at tpalis hīrlm in nouo autē vbi fides ipetrat cha-
ritatē qua lex possit impleri nō magis timore pene
q; dilectione iusticie liberos pariat eterna hīrlm
tū et illis tpibus fuerūt iusti spirituales quos nō oc-
cidebat lra iubeōs sed viuificabat spūs iuuās. **U**n-
et fides vēturī xpī habitabat vtiq; in pphetis vē-
turū pñciatib; xpm / et nūc sūt plurimi carnales
q; vel hereses faciūt nō intelligēdo scripturas vel
in ipa catholica aut adhuc puili lacte nutriuntur
aut tanq; palea pseuerās futuris ignib; pparant.
Sicut autē de vno et verō creator bonozū est et tē-
poraliū et eternozū ita idē ipse auctor est ambozū
testamentoz; q; et nouū in vetere est figuratū et ve-
tus in nouo et reuelatū. [Unū quidē in mōte sy-
na in seruitutem generās q; est agar. Syna autem
mons est in arabia qui cōiunctus est ei que nūc est
hierusalē et seruit cum filiis suis.]

In illo testamēto qd ppter verū dñi et datū est in
mōte syna nō iuenit pmissiō aptissime nisi terrena
felicitas. Unde illa quo est popul; introduct; p he-
remū terra pmissionis vocat in q; par et regnū et
ab iimicis victoriarū reportatior abūdātia filioz;
ac terrenozū fructuū et si qd huiusmodi. **H**ec sūt p-
missa veteris testamēti qd etiā figurant ad nouū
testamētū pñciatū spiritualia. **N**ō q; ppter illa ter-
rena suscipit legē dei ipse est heres veteris testa-
menti. **E**a q; ppter scdm vetus testamētū pmittunt
atq; retribuunt q; scdm veterē hoīem cōcupiscunt
Que autē illic ad nouū testamētū pñciatū? **H**ec
enī nesciebat qd loqueret; tātus apłs q; duo testa-
mēta in ancilla et libera allegorica significatiōe di-
sticta esse dicebat / veteri filios carnis nouo filios
pmissionis attribuit. **N**ō q; filij carnis (inqt) filij
dei sed filij pmissionis deputant in semine. **F**ilij q;
carnis pñciat ad terrenā hīrlm q; seruit cū filiis su-
is. **F**ilij autē pmissionis ad eā q; sursum est liberā ma-
trē n; am eternā in celis vnde pñciatur q; ad regnū
terrenū et q; pñciat ad regnū celoz;. **I**ta distictio
nē q; etiā illo tpe per dei grām intelligētes filij pmissi-
onis effecti sūt noui testamēti heredes in occul-
to dei cōsilio deputati sūt etiā si vetus testamētū
p tēporū distributione diuinit; datū populo vete-
ri cōgruēter ministrauerūt. **H**ec autē sūt duo testa-
mēta vnū quidē in mōte syna in seruitutē generās
q; est agar. **S**yna enī mons est in arabia q; pparat
ei q; nūc est hīrlm et seruit cū filiis suis. **I**lla q; sur-
sum est hierusalē libera est q; est mater nostra.

Hierusalē celestis q; sursum est mater oīm nostrū
libera. **L**ibera quidē pñciat sed ancilla iusticie cu-
lus filijs adhuc peregrinatib; dicit vos in liberta-
tē vocati estis. **S**ed rursus eos seruos facit dicēs
Sed in charitate seruite inuicē. **Q**uib; item dicit.
Un seruitebatis pñciat liberti eratis a iusticia nūc ve-
ro liberati a pñciat serui autē facti deo habetis fru-
ctum vestrū in scificatione finē vero vitā eternā.
Et autē sicut nōstis vox ascēdētū. **Q**uo; nisi
ad illā supnā hierusalē matrē oīm nrm q; est i celis
q; supna ipaz eterna. **H**ec autē q; in terra fuit vmbra
habebat illi. **I**ta itaq; cecidit illa pmanet. **H**ec i-
pleuit tēpus pñciatōis illa tenet eternitatē repa-
tionis nre. ab illa peregrinamur in hac vita ad ei; re-
ditū suspiram; tādiū miser et laborātes donec ad
illā redeam;. **H**ec ciues nri āgeli dimiserūt nos i
peregrinatioē sed annūciauerūt nobis ipm regē
vēturū ad nos. **E**t venit ad nos et cōtēptus est iter

nos a nobis et postea nobiscū. **E**t docuit nos cōtē-
ptū q; cōtēptus est. docuit tolerare q; tolerauit. do-
cuit pati q; passus est. et pñciat resurrecturos q; re-
surrexit in seipso ostēdēns qd sperare debeamus.
[**N**os autē fratres scdm ysaac pñciatōis filij sum;. **S**ed
quō tūc q; scdm carnē nat; fuerat psequebat; est
qui scdm spiritū ita et nūc]

Testamētū vetus ad iudeos pñciat pñciat ete-
nim carnalia bñficia pñciatēbant q; spiritualia non
capiebant. **R**egnū illud terrenū et vita trena fun-
ditus delecta subiectiōi iimicorū tradita. **T**otum
carnaliter sperabāt de dño et ppter bec seruēbāt.
Interrogent xpīani si modo nulli sunt tales. **T**a-
les ad vetus testamētū pñciat. **N**ō enī nomē inter-
rogo sed vitā. de his talib; heresis scisma fugit a
facie sare illa et affligēbat sara illā. **Q**uid mirādū?
Affligēbat eā corporalit. **S**ed qd afflictiōis passa est
ps donat; ppter superbā suā agar passa est ancil-
la sare. **A**udiat agar vocē āgeli. **R**edi ad dñaz tuā
Sed sicut tunc q; scdm carnē natus est psequebat; est
qui scdm spiritū ita nūc. **N**ō inuenim; corporaliter
psecuti ysaac ab ismaele q; dixerit apłs psecutio
nē. **N**ota ibi vbi dicit. **S**ed sicut tūc ille qui scdm
carnē natus est persequebatur est qui scdm spi-
ritū ita nūc. **S**ed qd ait scriptura? **E**cce ancillā et
filij ei; nō enī heres erit fili; ancille cū filio libere
Ergo vbi illud dicit scriptura ibi grām. **Q**uid ait
in genesi? **E**t factū est cū luderet ismael et ysaac vi-
dit eos ludētes. **Q**uis psecut; est? **Q**uē psecut; est?
Ludētes eos vidit sara ait. **E**ijce ancillā et filij
eius. **Q**uare? **E**t vidit eos ludētes. **S**ed lusu illū
Paul; psecutionē vocat q; lusus illa illusio erat.
Si illusio seductio et deceptio. **H**is lusus puerorū
simulachrū est negocij maioris. et qñ maior ludit
cū minore quasi vt seducat sciens se habere nego-
cia alia que intendit et simulat quedā puero id est
infirmo ludēs cū illo. **M**aior erat hismael et robo-
ratus in malicia sed ludēs cū puero ysaac seduce-
bat ysaac et quasdā fraudes ludēdi cū infirmo fa-
ciebat. **A**nima duertit mater lusu illū esse psecutio-
nē. **S**i intelligit mater lusu illū intelligit ecclesia lu-
sum illū. **S**ara dicit. **E**ijce ancillā et filij ei;. **N**on
enī heres erit fili; ancille cū filio meo ysaac. **E**t ec-
clesia dicit. **E**ijce hereticos et filios eoz;. **N**ō enī
heredes erūt heretici cū catholicis. **Q**uare nō
erūt heredes? **N**onne de semine abrahe nati? **E**t
quomodo baptisimū ecclesie habet; baptisimū ha-
bent. heredē faceret semen abrahe nisi ab heredi-
tate supbia excluderet. **E**odē verbo nascēris / eo-
dē sacramētō. sed ad eandē hereditatē nō puenis
nisi ad ecclesiā catholicā reuersus fueris. **E**x se-
mine abrahe nascēris sed filius ancille foris pro-
pter superbiam.

Erexit hismael ceruicē et voluit seducere frēm
suū ludēs cū illo. **M**agnū ibi sacramētū ludebat
simul hismael et ysaac vidit illos sara ludētes et ait
abrahe. **E**ijce ancillā et filij ei;. **N**ō enī heres erit
fili; ancille cū filio meo ysaac. **E**t cū cōtristatus es-
set abrahā cōfirmavit ei dñs dictū vxoris ei;. **I**ta
hic manifestū est sacramētū q; nescio qd futurū p-
turiebat illa res gesta. ludētes vidit et dicit. **E**ijce
ancillā et filij ei;. **Q**uid est hoc frēs? **Q**uid enī ma-
li fecerat hismael puero ysaac q; ludebat cū illo?
Sed illa lusus illusio erat. **I**lla lusus deceptionē
significabat. **N**ā magnū sacramētū attēdat cha-
ritas vestra. **P**ersecutionē illā vocat apłs illusio
nem ipam. **I**psi lusu persecutionē vocat. **A**it enī
sed sicut tunc ille qui scdm carnē natus erat perse-

Ex libro extra
inimici legi
et pphetarū.

Spūs viui-
ficabat et
ve. testa. fi-
deles.

Ex libro de
sētis pelagi
Promissa
veteris te-
stamētū.

Roma. ix.

Extractu
pl. cxi.

Sala. v.

Roma. vi.

Extractu
pl. cxi.

Angeli cō-
ciues nri.

Ex smōe de
agar ismael

Gene. xxi.

Lusus his-
mael pau-
lus pecu-
tionem vo-
cat.

Ad Galathas.

Nati s'm quebat est qui s'c'm sp'ritu: ita et nunc id est q' s'c'b'z
carnē nati carnē nati sunt persequuntur eos qui s'c'm sp'ritu
s'm sp'ritu. nati sunt. Qui sunt s'c'm carnem nati? Dilectores
mundi/amatores seculi. Qui sunt s'c'm sp'm nati?
Amatores regni celoru/dilectores xpi desiderā-
tes vitā eternā gratis colētes deū. Ludit et dicit
apls p'secutionē. Itā postea q' dixit apls hec ver-
ba sed sicut tūc ille qui s'c'm carnē natus erat per-
sequebat eū qui s'c'm sp'm: ita nunc securus est et
ostēdit de qua p'secutione diceret. Sed quid dicit
scriptura? **S**icce ancillā et filiū eius. Itō enī heres
erit fili? ancillē cū filio meo ysaac. Querimus vbi
hoc dicat scriptura vt videamus vtrū aliqua per-
secutio precesserit hīmaelis in ysaac et inuenim?
hoc dictum esse a sara qū vidit pueros ludētes si-
mul. quā lusionē dicit scriptura vidisse saram hāc
persecutionē ait apls. Plus ergo vos persequun-
tur qui vos illudendo seducunt.

Capitulum quintum.

Nate: et nolite iter iugo
seruitutis cōtinere. Ec-
ce ego Paulus dico vo-
bis qm si circūcidamini
xps vobis nihil pderit.
Testifico autrursus oī
homini circūcidēti se qm debitor est vni-
uerse legis faciēde. Euacuati estis a xpo.
q in lege iustificamini: a g'ra excidistis.

Ex libro p'tra
faustum.
Legalia q'
b' p'missaz
quibus nō

Natis christianis qui ex iudeis credi-
derūt donec cōtra tā diuturnā cōsuetu-
dinē paulatim persuaderet atq' ad itel-
lectum perfectū perducere: et quia ita
nati erant atq' instituti s'nerunt eos apostoli patrū
ritū traditionēq' seruare. et eos quibus hoc opus
erat vt cōgruēti illorū tarditatī moribusq' monue-
rūt. **I**nde est q' timotheū iudea matre et greco pa-
tre natū propter illos ad quos tales cum eo vene-
rat etiā circūcidit apostol? atq' ipse inter eos mo-
rem huiusmodi custodiuit nō simulatione fallaci
sed consilio prudēti. **R**eg' enī ita natis et ita insti-
tutis noxia erant ista q'uis iam non essent signifi-
cādis futuris necessaria. **M**agis quippe noxium
erat ea tanq' noxia prohibere in hīs hominib' v'
q' ad quos durare debuerūt quonā christus qui
omnes illas prophetias implere venerat sic eos
iniciatos inuenerat vt iam de cetero qui nulla tālī
necessitudine tenerentur sed ex diuerso voluti pa-
riset. id est ex prepucio ad illum angularē lapidē
qui est christus cōuenirent: ad nulla tālia cogerentur.
si qui autē hīs qui ex circūcisione venerant tā-
libusq' sacramentis adhuc dediti erant vltro vel-
lent sicut timotheus cōferre congruentiā non pro-
hiberetur. **C**lerum si in huiusmodi legis operib'
putarent suā spem salutemq' contineri tanq' a cer-
ta pernecie vetaretur vnde est illud apostoli. **E**cce
ego **P**aul? dico vobis quia si circūcidamini chri-
stus vobis nihil proderit. **C**ircūcidamini scilicet
sicut ipsi volebāt sicut eis a quibusdā deprauatis
persuasum erat q' sine hīs legis operibus salus es-
se nō possent. **N**am cū gentes ad christi fidem ita
venirent maxime per pauli apostoli predicationē
sicut venire debuerūt vt nullis eiusmodi observa-
tionibus onerarentur quia et insolita ista maxime
circūcisione grandes etate reformatidates deterre-
rēt a fide et nō ita nati vt talib' sacramentis im-
buerēt si more pristino. **N**eluti fierent tanq' chri-

stus per illa mysteria v'eturus adhuc p'mitteretur
Nū ergo sic venirent ad fidē vt iā ex gētib' venire
oportebat nō intelligētes q' ex circūcisione vene-
rant: cur sibi illa permissa essent: et cur gētib' ipo-
nēda nō essent quibusdā carnalib' seditionib' ce-
perāt ecclesiā pturbare q' gentiles ad dei populū
accedētes nō sollēnter p'seliti fierent in carnis cir-
cūcisione et ceteris huiusmodi obseruationib'
legis. atq' in hīs erat q' hoc ideo fieri magnopere
insistebāt q' timebāt iudeos iter quos versabant.
Cōtra hos apls **P**aul? multa scripsit. **I**tā in hō-
rū simulationē etiā petrū adductū fraterna obiur-
gatione correxit: sed postea q' in vniū apli cōgrega-
ti etiā p'silio suo cōsuerūt gētes ad huiusmodi opa
legi nō esse cogēdas: displicuit quibusdā ex circū-
cisione xpianis nō valētib' mēte discernere illos
solos ab huiusmodi obseruationib' nō fuisse. pbi-
bēdos: quos fides q' reuelata est hīs iā ibutos iue-
nerat vt in eis tā cōsumaret ipsa actio pphetica
quos ante ad impletionē pphete tā tenuerat nisi
et ab ipsis remoueret iprobata port? q' terminata
videret. **S**i autē et gētib' iponere aut nō xpi pro-
mittēdi causa instituta esse aut adhuc xpm pmit-
tere putaret. **P**rim? itaq' popul? dei ante q' xps
veniret legē pphetasq' adimplere illa oīa q' hunc p-
mittēbāt obseruare videbat liber in eis q' hec quo
ptinerēt intelligebāt: seru? autē in eis q' hoc nō in-
telligebāt. **P**osterior? q' popul? accedēs ad fidem
qua iā xps venisse passus esse ac resuscitatus esse p-
dicabat: in hīs quidē hōibus quos tā talib' sacra-
mentis institutos eadē fides inuenerat: nec cogebat
ista obf'uare nec phibebat. **I**n hīs autē q' talibus
vacui nulla gēis nulla cōsuetudinē vel cōgruētie
necessitudine retēti crediderāt etiā phibebat vt p-
eos iā inciperet appere illa oīa ppter p'mittēdū
xpm fuisse instituta quo veniente atq' hec p'missa
adimplēte iā oportere cessare. **H**oc igit' tēperamen-
tū moderamētūq' spūs scti p' aplos operātis cum
displicuisset quibusdā ex circūcisione credētib' q'
hec nō intelligebāt in ea pueritate māserūt vt et
gētes cogerēt iudicare. **I**psī sūt quos faust? sym-
matianoū vel nazarenorū noīe cōmēdauit. q' v'
q' ad nra tpa iā quidē in exigua s' adhuc tñ vel in
ipsa paucitate p'durāt. **E**cce ego **P**aul? dico
vobis q' si circūcidamini xps vob' nihil pderit.]

Sala. l.

Decepit ergo timotheū et fecit vt nihil proderet ei christus. **I**is itaq' dictū est si circūcidamini qui ppter ea volebāt circūcidī q' aliter se putabāt in xpo saluos eē nō posse. **H**oc g' animo ac volūta-
te ista intētiōe q' quis tunc circūcidēbatur xps ei oīno nihil pderat sicut alibi aperte dicit. **N**am si per legē iusticia ergo christus gratis mortuus est **H**oc declarat et ipse quod memorasti. **E**uacua-
ti estis a xpo. **Q**ui in lege iustificamini a gratia ex-
cidistis. **I**llos itaq' arguit qui se iustificari in lege credebāt non qui legitima illa in ei? honore a quo mādāta sunt obseruabant intelligētes et qua pre-
nūciande veritatis ratione mādāta sunt et quousq' debeant perdurare. **I**lla enī que significationis causa precepta sunt que gratie reuelatione latius innotescēte necesse fuerat aboliri iustificare neminem poterāt. **N**on tñ ideo fuerant tāq' diabólica gentiū sacrilegia fugiēda etiā cū ipsa gratia tā ce-
perat reuelari q' vmbis talib' fuerat prenūciata sed p'mittēda paululū eis maxime qui ex illo po-
pulo cui data sunt. venerāt postea vero tanq' cum honore sepulta sint a christianis omnibus irrep-
rabilliter deserenda.

Ex epla ad
hieronymū.
Si circūci-
sis nihil p-
dest xpus:
cur timo-
theū circū-
cidit paul?

Capitulū. v. Folium. cxlix.

Nos enī spiritu ex fide spem iustitie expectamus

Hec est fides ex qua iustus uiuit. hec est fides per qua excludit gloriatio siue ut abscedat qua in nobis inflamur siue ut emineat qua in domino gloriamur. Hec est fides qua impetrat largitas spiritus de quo dicitur. Nos enī spiritu ex fide spem iustitie expectamus. Ubi quidem adhuc queri potest utrum spem iustitie dixerit quam sperat iustitia: an qua speratur ipsa iustitia: quoniam iustus ex fide uiuens. sperat uitam eternam. Itemque fides esuriens sitiensque iustitiam: renouatione de die in diem interioris hominis proficit in eam et sperat ea satiari in uita eterna. ubi fiet quod in psalmo de deo dicitur. Qui satiatur in bonis desiderium tuum.

Nam in xpo iesu neque circumcisio aliquid ualet neque preputium. sed fides que per charitatem operatur. Currebat bene. Quis uos fascinauit ueritati non obedire? Remini cōsenseritis. Persuasio hec non est ex eo quod uocauit uos. Modicum fermētum totam massam corrumpit. Ego cōfido in uobis in dño quod nihil aliud sapietis. Qui autē cōturbat uos: portabit iudiciū quicūque est ille. Ego autē fratres si circumcisionem adhuc p̄dico quid adhuc persecutionē patior? Ergo euacuatum est scandalū crucis. Utinā et abscondant qui uos cōturbāt. Uos enī in libertatē uocati estis fratres tantū ne libertatē in occasionē detis carnis: sed per charitatē spiritus seruite inuicē. **D**is enī lex in vno sermōe impletur diliges primū tuū sicut teipsum.

Multis enī dicunt credo: sed fides sine operibus non saluat: opus autē fidei ipsa dilectio ē dicēte ap̄lo paulo. Et fides que per dilectionē operatur. Opa quē tua p̄terita anteq̄ crederes. vel nulla erāt vel si bona videbant inania erāt. Si enī nulla erāt: sic eras q̄si homo sine pedibz: aut ueratis pedibus ire non ualens. Si autē bona videbant anteq̄ crederes. currebas quidem sed p̄ter uiam currendo errabas potius q̄ perueniebas. Est ergo nobis et currendum: et in uia currendum. Qui p̄ter uiam currit: inaniter currit. Immo ad laborem currit. Tanto plus errat quanto p̄ter uiam currit. Quis est uia per quam currimus? Christus dicit. Ego sum uia. Que patria quo currimus? Christus dicit. Ego sum ueritas. per illum curris: ad illum curris in sp̄so requiescis. Sine dilectionē fides inanis est. Quā dilectionē fides christiani sine dilectionē fides de monis. Qui autem non credunt peiores sunt q̄ demones et tardiores q̄ demones. Nescio quis non uult credere in christum adhuc nec demones imitatur. Jam credit in christum. sed odit christum. habet confessionem fidei in timore pene non in amore corone. Nā et illi puniri timebant. adde huic fidei dilectionem. ut fiat fides qualem dicit apostolus paulus. Fides que per dilectionem operatur. Inuenisti christianū inuenisti ciuem hierusalem. inuenisti ciuem angelorum inuenisti in uia spirantem peregrinum. Adiunge te illi: comes tuus est. Curre cum illo si tamen et tu hoc es.

Nec circumcisio aliquid ualet neque preputium sed fides. Dic adhuc apostole: adde: discerne quia et demones credunt et contremiscunt quod oderunt. Distingue apostole et circumcide fidem meam et discerne causam meam de gente non sancta. Plane distinguit: discernit: circumcidit. Sed fides inquit que per dilectionem operatur. Unusquisque ergo fratres mei inspiciat se intus apprehendat se: probet se in omnibus factis suis. bonis operibus suis que faciat cum charitate non expectans retributionem temporalem sed promissum dei: faciem dei. Non enim quisquid deus tibi promittit ualet aliquid apud ipsum deum. Omnino non me satiet deus nisi promitteret mihi seipsum deum. Quid est tota terra. quid est totum mare. quid est totum celum. quid sunt omnia sidera. quid sol. quid luna. quid exercitus angelorum? Omnia istorum creator sitio ipsum: esurio ipsum: sitio. ipsi dico: quānam apud te est fons uite. Quid mihi dixit? Ego sum panis qui descendi de celo. Esuriat et sitiat pergrinatio mea. ut satiatur presentia mea. Arrideat mundus multis rebus pulchris fortibus varijs. pulchrior est ille qui fecit. fortior et clarior ille qui fecit. suauior est ille qui fecit. Satiabor cum manifestabitur gloria tua.

Ut autē habitet spiritus sanctus nonne ubi uult spirat? Et charitas dei sine qua nemo bene uiuit diffunditur in cordibus nostris non a nobis sed per spiritum sanctum qui datus est nobis. Hanc enim fidem apostolus diffiniuit dicens. Neque circumcisio est aliquid neque preputium sed fides que per dilectionē operatur. Ista quippe est fides christianorum non demoniorum. Nam et demones credunt et contremiscunt. sed nunquid et diligunt? Nā si non crederent non dicerent tu es sanctus dei. vel tu es filius dei. Si autē diligerent non dicerent. quid nobis et tibi? Fides igitur ad christum nos trahit que nisi desuper gratuita munere nobis daretur non ipse diceret. Nemo potest uenire ad me nisi pater qui misit me traxerit eum. Nō sunt bona opa nisi quod per fidem et dilectionem fiunt. quod alterū sine altero nullus uirtutis fructū parit. Utinā et abscondant qui uos cōturbant.

Maledicta cum ex prophetia dicunt non sunt de malo uoto imprecatis: sed de prescio spiritu denūciatis. Nam illa que de malo uoto sunt phibetur: cuius dicit. Benedicite et nolite maledicere. Hec autem sepe inueniunt in sermone sanctorum. Sic ap̄ls paulus. Alexander inquit errat? multa mala mihi ostendit. reddat illi dñs fm̄ opa sua. Nā illud tāquā stomachat? et indignat? etiam male optasse uidet ap̄ls. utinā et abscondant qui uos cōturbāt. Quod utique si p̄sideres p̄sonā scribentis magis eū elegatissimo ambiguo bene optasse intelligi. Sūt enī spadōes quod seip̄os abscederūt. p̄pter regnū celoz. Uos enī in libertatē uocati estis fr̄es tñ in libertatē in occasionem carnis detis: sed per charitatē seruiste inuicē. Quod fieri non potest nisi alterius infirmitatē quod habeat sicut suā. ut eam equanimiter ferat donec ab ea liberetur ille cuius curat salutem.

Si ergo uos filius liberauerit tunc uere liber eritis. hec spes nra est fr̄es ut a libero liberemur et libando seruos nos faciat. Seruus enī eram? cupi dātis libari: efficiamur sui charitatis. Hec et ap̄ls dicit uos fratres in libertatē uocati estis tñ. ne libertatē in occasionem carnis detis sed per charitatē seruiste inuicē. Non ergo dicat christianus liber sum in libertatē uocatus sum seruus eram. sed redēptus sum et ipsa redemptione liber effectus sum: faciam

Ex sm̄ de de
p̄b̄is ap̄li. xvi
Sala. vi.

p̄s. xlii.
Fides per dilectionem

Nihil satiet
at p̄t deū.

p̄s. xxxv.
Johan. vi.

p̄s. xvi. c.

Ex epla ad
thym̄ p̄b̄m.
Johan. iii.
Roma. v.

Jacob. ii.

Mar. i.
Jbi.

Johan. vi.

Ex libro p̄tra
faustū. xxxv
Maledicta
cta p̄phete
tic.

ii. thimo. iiii

Spadōes

Ex lib. d̄ sera
mone dñi in
monte.

Ex trac. euā
gelij fm̄ iōā
nem. xxxviii.
Libertas
vera suūz
xpi facit.

Ex libro d̄ sp̄
ritu et l̄p̄.
Roma. i.

Spes iustitie
cie.

p̄s. cii.

Ex trac. l̄p̄.
Roma iōan. x.
Opa sine
fide.

P̄ter uiam
curretes.

Johan. xlii.
Jbidem

Fides per dilectionem
christianū
facit.

Ad Galathas.

a

quod volo. Nemo me pibeat a voluntate mea si liber sum. Sed si ista voluntate pctm facis seruus es pcti. Noli ergo libertate abuti ad libere peccandū sed vtere ad non peccandū. Erit enī voluntas tua libera si fuerit pia. Eris liber si fueris seruus lib pcti seruus iustitie dicente aplo. Cum serui essetis pcti liberi eratis iustitie. Nunc autē liberi a pcto: serui autē facti deo habetis fructū vrm in sanctificatione finez vero vitā eternam. hoc conemur id agamus. Quod si inuicē mordetis et comeditis videte ne ab inuicem consumamini.

Roma. vi.

Extractatus
p. lxxii.

Ex sermōe de
calogio ad po-
pulum.

Quid est mordetis et comeditis inuicē? litigatis inuicem detrahitis inuicem obprobria obiectis inuicem. Quid autē vult falsus testis nisi nocere mordendo et cōsumere mētiendo: deniq; cōmonens hoies de aplos ne se falsis criminib; appetāt: si mordetis inquit et comeditis inuicem: videte ne ab inuicem consumamini.

Dico autē i christo. Spū ambulate: et desideria carnis non pficietis. Caro enim concupiscit aduersus spm: spūs autē aduersus carnē. Hec enī sibi inuicē aduersant vt nō quecūq; vultis illa faciatis.

Ex libro ptra
iulianū. lli.

Roma. vii

H

Non autē non feceritis: q; ea non habere non poterāt. se ne pfeceritis. i. ne opa eoru consensu volūtat; implebitis. Ad g est ad galathas concupiscētiās carnis ne pfeceritis. hoc ptrario est ad romanos. pficere autē bonū non inuenio: q; nec illi pficiunt in malo: qm eis nō accedit nre voluntat; assensus. Hec nra voluntas pficit in bono qdū illaz qbus non cōsentim; pmanēt mor. Caro enī concupiscit aduersus spm: et spūs aduersus carnē. Hec enī inuicē aduersant sibi. vt nō qdūq; vultis illa faciatis. Quā caro concupiscit aduersus spm et spūs aduersus carnē vt ea que non volum; faciam; nec carnis pficiuntur concupiscētiē qūis fiat nec nra perficiunt bona opa qūis fiant. Sicut tunc pficit carnis concupiscētia. cum cōsentit spūs ad opa mala vt non concupiscat aduersus illā sed cū illa: sic et bona opa nostra tunc pficient quādo ita spūs caro cōsenserit. vt aduersus eū etiā ipa non concupiscat. Hoc enim volumus cum pfectione iustitie concupiscimus.

Ex sermōe de
verbis aplo.
Non pfice-
re concupi-
scentias.

Dico autē. Spū ambulate et concupiscētiās carnis non pficietis. Hō dixit ne habueritis. Neq; h dixit ne feceritis sed pfeceritis. Quid sit autē h adiunāte dño dīcā vt potero adestote vt intelligatis si spū ambulatis. Dixi enī non frustra aplm noluisse dicere. Concupiscētiās carnis ne habueritis neq; hoc saltē voluisse dicere concupiscētiās carnis ne feceritis: sed dixisse concupiscētiās carnis ne pfeceritis. Ip̄m nobis luctamē pposuit in hoc plio versamur. si deo militam; Quid ergo sequit; Caro enī concupiscit aduersus spiritū: spūs aduersus carnē. hec enī inuicē aduersant. vt non ea que vultis faciatis. Hoc si itelligat piculossime auditur. Ideo sollicit; ne hoies male intelligēdo pereāt suscepi hec verba apli adiunāte dño vestre exponere charitati. Quid est h ergo qd dixi piculose audit si nō intelligat; Multi concupiscētijs carnalibus et dānabilib; victi pmittūt queq; facinora atq; flagitia et imūditijs tā pessimis volutant que turpe est etiā dicere et dīcūt sibi ista apostoli verba vide quid dixit apls. vt non ea que vultis illa faciatis. Nolo fa-

cere: cogor: cōpellor: vicoz: facio que nolo sicut ait apostolus: q; caro concupiscit aduersus spiritū. spūs autē aduersus carnē. vt non ea que vultis illa faciatis. Videtis q; piculose audit si non intelligitur. Videtis quēadmodū p̄tineat ad officiū pasto-
ris optos fontes apire et aquā purā innoxia sitē tibus ouib; ministrare. Caro enī concupiscit aduersus spiritū. spūs autē aduersus carnē. Hec enī inuicē aduersant. vt non quecūq; vultis illa faciatis. videte quale bellum pposuit: qlem pugna: qualērix am: intus intra tēp̄m. Caro concupiscit aduersus spiritū. Si non concupiscit et spūs aduersus carnē facit adulterium. Si autē spūs concupiscit aduersus carnē luctā video. victū non video: pugna est concupiscit caro aduersus spm. Delectat adulteriū. Fateor q; delectat. sed spūs concupiscit aduersus carnem delectat et castitas. Ergo vincat spūs carnes aut certe non vincat a carne. Adulteriū tenebras qrit. castitas lucē desiderat. Quō vis innotescere: sic viue. Si delectat adulteriū contradicat resistatur: repugnet. Non enī non habes vñ pugnes de tuus est in te. Spūs bon; dat; est tibi et tñ pmittit ipa caro concupiscere aduersus spm suggestionib; prauis et delectatōib; gēuinis. fiat qd ait apls. Hō regnet pctm in vro mortali corpe. Hō dixit non sit in vob; pctm. Si est ibi. Ad ideo pctm vocat q; merito pcti cōtingit. Non enī in paradiso caro concupiscit aduersus spm: aut erat ibi ista pugna vbi pax erat sola. facta trāsgressione postea q; hō noluit seruire deo. et donat; est sibi: nec sic donat; est sibi vt possit sal- tē possidere se. s; ab eo possessus a quo decept; ce- pit caro concupiscere aduersus spm. Et hoc in bo- nis concupiscit aduersus spm. Nā in malis non ha- bet q; que concupiscere: ibi concupiscit aduersus spm vbi ē spūs. q; enī ait. Caro concupiscit aduersus spi- ritū. et spūs aduersus carnē. noli putare spū hois: tantū datū. Spūs dei est q; pugnat in te aduersus te: aduersus illud qd est in te ptra te. Nā vt noueris ad spiritū sc̄m hoc officiū p̄tinere. alio loco di- cit ip̄e apls. Si enī fm carnē vixeritis moriemini. Si autē spū: facta carnis mortificaueritis viuetis. In his vbi is tā extollebat se hō quasi spū suo facta carnis possit mortificare. Expone nobis ap̄le quo spū. habet enī et hō spūm ad naturā ppriā p̄tinen- tē quo hō ē. hō enī pstat ex corpe et spū. Et de ipso spū hois dictū est. Nemo scit q; sunt hois: nisi spūs hois q; in ipso est. Vide ergo et ip̄m hoiem habere spūm suū p̄tinentē ad naturā suā. Et audio te dicē tem. Si autē spū facta carnis mortificaueritis vi- uetis. Quero q; spū meo an det; Audi qd sequit; et in- tellige. Sublata est questio sequentibus verbis. Cum enī dixisset. Si autē spū facta carnis mor- tificaueritis viuetis. cōtinuo addidit. quotq; enim spū dei aguntur hī filij sunt dei. Neq; enī nullū est vitii cū sicut dicit apls. Caro concupiscit aduersus spūm. Qui vitio p̄traria vir- tus ē cū sicut idē dīc. spūs concupiscit aduersus car- nē. hec enī inuicē aduersant: vt nō ea q; vult; faciatis. Quid autē facere volum; cū pfici volum; sine sumi boni nisi vt caro aduersus spūm nō concupiscat: nec sit in nob; h vitii q; qd spūs concupiscat: Ad hāc vi- ta qūis velim; quonā facere nō valem; id saltē i adiutorio dei facim; ne carni concupiscēti aduer- sus spūm. spū succubēte cedamus et ad ppetradū pctm nostra cōsensione pertrahamur. Hoc autē bellū nunq; vllum esset si natura hu- mana p libez arbitriū in rectitudine in qua facta ē pstitisset. Nunc vero que pacē felix cū deo habere

Officiū pa-
storis.

Roma. vi.
Pctm vo-
cat infirmi-
tas q; meri-
to pcti con-
tingit.

Roma. viii.

Ex libro de ci-
uitate di. xix.
Bellū car-
nis.

Ex libro de ci-
uitate dei
xxi.

noluit secū pugnare infelle et cū sit hoc malum misere-
rabile melius est tamen q̄ p̄iora vite huius meli-
us confliat quippe cū vitis q̄ sine vlla conflicti-
one dominant. meli⁹ inq̄ bellū cū spe pacis eterne
q̄ sine vlla liberatiōis cogitatiōe captiuitas. cupi-
mus q̄dez etiā hoc bello carere et ad capestandā or-
dinatissimā pacem vbi firmissima stabilitate po-
tiorib⁹ inferiora subdant igne diuini amoris accen-
dimur. Sed si q̄d absit illi tantū bōi spes nulla esset
malle debuit in hui⁹ conflictatiōis molestia rema-
nere q̄ vitis in nos damnationem nō eis resisten-
do permittere.

Capitulum iacob ait vnusq̄sq̄ aut tentat a concupiscē-
tia sed addidit sua vt q̄ hec audit intelligat quōd cla-
mare debeat ego dixi dñe miserere mei sana aīam
meā q̄ peccaui tibi. Nō enī sanatiōe indigisset nī
si peccando seipm vitasset s; vt aduersus eā caro
sua concupisceret id est ipa sibi metip̄ ex ea pte q̄ in
carne infirmata est repugnaret. Caro enī nīl nisi
per aīam concupiscit. Sed concupiscere caro aduer-
sus spm dicit q̄ aīa carnali concupiscētia spm relū-
ctat. totū hoc nos sum⁹ et caro ipa q̄ discedente aīa
morit nra pars infirma est. Nō fugiēda dimittitur
sed recipiēda deponit nec recepta vlti⁹ relinque-
tur. Seminat aut corp⁹ aīale surget corp⁹ spūale.
Tunc iaz caro nīl concupiscet aduersus spm q̄ et
ipa spūalis vocabit qm spū nō solū sine repugnan-
tia verū etiā sine vlla corporalis alimēti indigētia
in eternū viuificanda subdet. hec igit̄ duo que nūc
inuitē aduersant in nobis qm in vtroq̄ nos sumus
vt concordet oremus et agam⁹. Non enī alterū eo-
rum putare debem⁹ inimicū sed vtrū quo caro cō-
cupiscit aduersus spm q̄d sanati⁹ nec ipm erit et sub-
stātia vtracq̄ salua erit et int̄ vtracq̄ nulla pugna erit.

Cerissime ac veracissime scriptū est caro concu-
piscit aduersus spm et spūs aduersus carnem. sed tñ
carnē sine aīa concupiscere nīl posse puto q̄d oīs
doct⁹ indoctusq̄ nō dubitet ac p hoc ipsius concu-
piscētie carnalis causa nō est in aīa sola sed multo
min⁹ est in carne sola. Et vtroq̄ enī sit ex aīa. scz q̄
sine illa delectatio nulla sentit. ex carne aut q̄ sine
illa delectatio carnalis non sentit. Carnē itaq̄ cō-
cupiscētē aduersus spm dicit apls carnalē pcul-
dubio delectatōz quā de carne et cū carne etiā spūs
habet aduersus delectatiōē quā solus habet. So-
lus q̄ppe habet nisi fallor illud desiderū non cum
carnis voluptate vel carnaliū rerū cupiditate cō-
mixtū quod desiderat aīa et desiderat in patria dñi
Solus habet etiā illud de quo et dicit. Concupiscit
sapiaz serua mādāta et dñs pbebit illaz tibi. Nā cū
spūs imperat mēbris corpis vt huic desiderio ser-
uiat quo solus accendit velut cum assumit codex
cum aliquid scribit / legi: disputatur / audit. Cū de
niq̄ panis frangit esuriēt et cetera humanitatē ac
misericordiē pstant officia obedientiā caro exhi-
bet nō concupiscētia mouet. His atq̄ hmoi bonis
desiderijs quibus sola aīa concupiscit cum aduersa
tur aliqd quod eandē aīam fm carnē delectat tñc
dicit caro concupiscere aduersus spm et spūs aduer-
sus carnē. Sic enī dicta est caro in eo q̄d scdm ip-
sam facit aīa cum ait. caro concupiscit quēadmodū
dictū est auris audit et oculus videt. Quis enī ne-
scit q̄ aīa pot⁹ et p aurem audiat et p oculum vide-
at? Ita loq̄mur et cum dicim⁹ manus tua subuenit
homini cū aliqd pōrecta manu dat quo cuiq̄ sub-
uenit. q̄ si de ipso etiā fidei oculo ad quē p̄tiet cre-
dere que per carnē non videntur dictum est vide-
bit omīs caro salutare dei. non vtrūq̄ nisi de anima

qua viuit caro. Cum etiā per ipam carnem nostrā
xpm pie videre. i. formā qua indur⁹ est. ppter nos
non ptineat ad concupiscētia sed ad misterīū carnis
ne forte aliq̄s ita velit accipere q̄d dictū est. Et debet
oīs caro salutare dei q̄to p̄gruenti⁹ dicit caro cō-
cupiscere: quādo aīa non solū carnī aīalem vitam
p̄bet verum etiā fm ipam carnale aliqd concupiscit.
Qd in potestate nō est ne concupiscat q̄d inest pec-
catū in mēbris. i. violēta quēdā carnis illecebra in
corpe mortis hui⁹ veniēs de vindicta illi⁹ p̄cti vñ
ppaginē ducimus: fm qm oēs ante gr̄az filij sunt
ire. Contra q̄d p̄ctm militat sub gr̄a constituti non
vt nō sit in eo corpe q̄d iūta mortale est vt et mor-
tuū iure dicat: sed vt non regnet. Non aut regnet
cum desiderijs eius. id est his que fm carnem con-
tra spm concupiscuntur non obediunt.

Conligēda est etiā ipa dilectio qua diligit q̄d dili-
gi optet sicut odio habēda est dilectio qua diligit
q̄d diligi non optet. Odio q̄ppe habemus concu-
piscētia nostrā qua caro concupiscit aduersus spm.
Et q̄d ē ista concupiscētia nisi mala dilectio? Et diligit
m⁹ concupiscit nra q̄ spūs concupiscit aduersus car-
nē. Et q̄d est ista concupiscētia nisi bona dilectio?
Est amor q̄ amat et q̄ amandū non est. Et istū
amorē odit in se q̄ illud diligit q̄d amandū ē. Pos-
sunt ambo enī esse in hoīe: et hoc bonū est hoī vt il-
lo p̄ficiēte quo bene viuim⁹ iste deficiat q̄ male vi-
uimus donec ad p̄fectū sanet et in bonū commute-
tur omne quod viuimus.

Cuādiū vitis repugnat plena pax non est: qz et
illa q̄ resistit piculoso debellat p̄lio. Et illa que vi-
cta sunt nondū securi triumphat oculo. sed adhuc
sollicito p̄munt impio. Egritudo animi rationalis
est cū bonis inferioribus delectat⁹ supiora ex pte
appetit: et ex parte non appetit. ideoq̄ in duas diui-
dit volūtates. Cūq̄ vna non est tota non est et hoc
adeo vñ q̄d deest alteri.

q̄ si spiritu ducimini nō estis sub lege.

Magna mihi videt questio qd sit esse sub
lege. sic quēadmodū apls culpāt. neq̄
enī hec eū ppter circūfisiōē arbitror
dicere aut illa sacrificia que tunc facta
a patribus nunc a xpianis non fiunt et cetera eius-
modi sed h ipm etiā qd lex dicit non concupiscet qd
fatemur certe xpianos observare debere atq̄ eū
gelicā: maxime illustrare p̄dicatiōē. legē dicit eē
ictām et mandatū sanctum et iustū et bonū. Et inde
subiūgit. Quod ergo bonū est mihi factū ē mors?
Ab sit. Sed p̄ctm vt appeat p̄ctm per bonū mihi
operatū ē mortē. vt fiat supra modū p̄ctōz vñ pec-
catū p mandatū. Quod aut hīc dicit p̄ctm p man-
datū fieri supra modū hoc alibi. lex subintravit vt
abundaret delictum. vbi autem abundauit deli-
ctum: superabundauit et gratia. Et alibi cum su-
pius de dispensatiōe gratie loqueret q̄ ipsa iustifi-
caret velut interrogas ait. Quid ē lex? Atq̄ huic i
terrogationi cōtinuo respondit p̄uaricatiōis gra-
tia posita est donec veniret semē cui pmissum est
Nos ergo damnabiliter dicit esse sub lege. quos
reos facit lex non implentes legem dum nō intelli-
gendo gratie beneficiū ad faciēda dei p̄cepta:
quasi de suis virtutibus superba elatione presumunt
Plenitudo enim legis charitas. Charitas vero
dei diffusa est in cordibus nostris: non per nos ip-
sos sed per spiritū sanctum qui dat⁹ est nobis. Et
go et illud q̄ lex ait non concupiscet si humana in-
firmitas gratia dei adiuta non fuerit sub se reuē-
net et p̄uaricatorē pot⁹ dānat q̄ libat p̄ctōrem.

Extractum
di. cxviii.

Ex libro sen-
tentiā p̄ p̄p̄t
Amor du-
plex.

Itē ex eodem
libro.

Egritudo
animi.

Ex ep̄la ad
hieronimū
Quid sit ef-
se sub lege

Exo. xx.

Roma. vii.

Roma. v.

Gala. iii.

Roma. xii.

Roma. v.

Exo. xx.

Bellū car-
nis.

Ex p̄m de be-
nēdictiōe
Jacob. i.
ps. xl.

Caro quō
concupiscat.

1. Cor. xv.

Ex libro d̄ ge-
neā ad iſam.

Carnē con-
cupiscere
aduersus
spm qd sit.

Eccle. i.

Luce. iiii.

Ad Galathas.

Ex lib. 8 na-
tura et gfa.

Sub lege
esse.

Jacob. 1.

Ex fmo de de

his apli. iii

Opera car

nis.

A

1. Cor. iii.

Cōcupiscē-
tia carnis i
hac vita nō
delet peni-
tus.

Caro inquit cōcupiscit aduersus spm̄ et spūs ad-
uersus carnē. vt non ea q̄ vultis faciatis. Et ne ab
ip̄a pugna desides faceret et p̄ hanc iniam laxamē-
tū peccandi dedisse videret adiungit. q̄ si spū duci
mini non adhuc estis sub lege. Sub lege est enī q̄
timore supplicij qd̄ lex minat non amore iustitie se-
sentis abstinere ab ope p̄cti nondūz liber: nec alie-
nus a voluntate peccadi. In ip̄a enī voluntate reus
est q̄ mallet si fieri posset nō esse qd̄ timeat: vt libe-
faciat qd̄ occulte desiderat. Ergo si spū inq̄r duci-
mini nō adhuc estis sub lege. vtiq̄ lege q̄ timore in-
cutit nō tribuit charitatē: q̄ charitas dei: diffusa est
in cordib⁹ n̄ris non p̄ legis lram. sed p̄ spm̄ sanctū q̄
dat⁹ est nobis. Hec est lex libertatis nō seruilitatis
q̄ charitatis vtiq̄ non timoris. de qua et Jacob⁹
ait apls. Qui autē p̄spererit in legē p̄fectā libertatē
Quēadmodū cum loca ip̄a terrena in meli⁹ cō-
uertunt alia dīruunt atq̄ frangunt. alia in melio-
res vsus cōmutant sic et nos sum⁹. Opa carnis fue-
rūt in nobis. audistis cum memorarentur.

Manifesta inq̄t sunt opa carnis q̄ sunt:
fornicatio: immunditia: ipudicitia: luxu-
ria: idolorū seruit⁹: veneficia nō bñficia.

Ad est non a bonis dicta sed a venenis.

Inimicitie: p̄tēdes: emulatōes: ire: rixe
dissentīdes: secte: inuidie: hōicidia: ebie-
tates: cōmessatōes et his similia: que p̄
dico vobis sicut p̄dixi: quoniam qui talia
agūt regnum dei non consequent⁹: fruct⁹
autē spirit⁹ est charitas: gaudiū: pax: pa-
tiētia: longanimitas: bonitas: benigni-
tas: māsuetudo: fides: modestia: cōtinē-
tia: castitas. Aduersus h̄mōi non ē lex.

Ista in nobis tanq̄ idola frāgenda sunt
in vsus tñ meliores vertēda ip̄a n̄ri cor-
poris mēbra: vt q̄ seruiebāt immunditie cu-
piditatis seruāt ḡre charitatis. Audia-
mus ḡ et aplm̄ architectū magis. vt sapiēs inq̄r ar-
chitect⁹ fundamētū posuit. Audiam⁹ ḡ istū archite-
ctū qd̄ noua p̄struēt: qd̄ vetera deiicientē. Spi-
ritu inq̄t ambulate. Moua est ista p̄structio. Et cō-
cupiscētias carnis ne p̄feceritis. Ceter⁹ est ista de-
structio. Caro inq̄t cōcupiscit aduersus spm̄: et spūs
aduersus carnē. hec enī inuicē aduersant⁹: vt nō ea
q̄ vultis faciatis. Que enī vultis: vt oīno nulle sint
cōcupiscētie malay et illicitay delectationū. Quis
scit⁹ non v̄ velit: sed non efficit qd̄ diu hic viuūt b̄
non implet. Quid ḡ restat: Spū ambulate. Et qz
non potestis efficere vt cōcupiscētias carnis p̄suma-
tis. cōcupiscētias ne p̄ficiatis. Cōsumere qd̄ illas
atq̄ finire et penit⁹ extirpare oīmodo velle debet⁹
Sed qd̄ diu sunt in vobis et est alia lex in mēbris v̄-
stris repugnās legi mētis v̄re cōcupiscētias carnis
ne p̄feceritis. Quid enī vultis: vt oīno nō sint pec-
ciscētie carnis. Non vos p̄mittūt implere qd̄ vul-
tis nolite eas p̄mittere implere qd̄ volūt. Quid vul-
tis: vt oīno non sint sed sunt. Caro cōcupiscit aduer-
sus spm̄. cōcupiscit spūs aduersus carnē. Si nō in
totū vbi cedis noli et tu cedere prius. sequet⁹ pugna
vt sit aliquādo victoria. Manifesta autē sunt
opera carnis que sunt: fornicatio: immunditia: luxu-
ria: idolorū seruitus: veneficia: inimicitie: cōtentio-
nes: emulatioes: ire: rixe: dissentioes: secte: in-
uidie: homicidia: ebieitates: cōmessationes. et his
similia: que p̄dico vobis sicut p̄dixi: quoniam qui

talita agunt regnum dei non consequentur.

Cū multis modis quos p̄scrutari et colligere lō-
gum est diuina scriptura nuncupet carnē qd̄ sit fm̄
carnē viuere quod p̄fecto malū est. cum ip̄a car-
nis natura non sit malū. vt inuenire possim⁹ iste to-
tus ep̄le apostolice locus q̄tum ad rem p̄sentē sa-
tis esse videbit⁹ cōsiderat⁹ poterit hanc dissoluere
questionē. In opibus nanq̄ carnis que manifesta
esse dixit: eaq̄ cōmemorata dānauit non illa tantū
inuenim⁹ que ad voluptatē p̄tinet carnis sicuti sūt
fornicationes: immunditie: luxurie: ebieitates: cōmes-
sationes. verum etiā quibus ai vitia demonstrant⁹
a voluptate carnis aliena. Quis enī seruilitatē que
idolis exhibet⁹: veneficia: inimicitias: cōtentōes:
emulationes: animositates: dissensionē: hereses:
inuidias. nō poti⁹ intelligat animi vitia esse q̄ car-
nis: Quādoquidē fieri potest vt p̄pter idolatriam
vel heresis alicui⁹ erroze a voluptatib⁹ corporis
tēperet⁹: et tamē etiā tunc homo q̄uis carnis libidi-
nes cōtinere ac cohibere videat⁹ fm̄ carnē viuere
hac apostolica auctoritate cōvincit⁹. Et in eo q̄ ab-
stinet a voluptatib⁹ carnis dānabilia opera carnis
agere demonstrat⁹. Quis inimicitias nō in animo
habeat. aut qd̄ ita loquat⁹ vt inimico suo vel quem
putat inimicū dicat malam carnem: ac non potius
malū animū habes aduersus me? Postreō sicut
carnalitates (vt ita dicā) si quis audisset nō dubi-
taret carni tribuere. ita nemo dubitat animosita-
tes ad animū pertinere. Cur ergo hec omnia et his
similia doctor gentiū in fide et veritate opa carnis
appellat nisi qz eo locutiōis mō q̄ totū significatur
a parte ipm̄ hominē vult nomine carnis intelligi:
q̄ si quisq̄ dicit carnē causam esse in malis morib⁹
quorumcūq̄ vitiōz eo q̄ anima carne affecta sic
viuit. p̄fecto non vniuersam hominis naturā diligē-
ter aduertit. Nam corpus quidē corruptibile ag-
grauat hominē. Unde etiā idem apostolus agēs
de hoc corruptibili corpore de quo pauloate dixit
rat. et si exterior homo noster corrumpit⁹. scimus in
quit qz si terrena nostra domus habitationis dis-
soluatur edificatiōem habem⁹ ex deo domū nō ma-
nufactā: in celis eternā. Et enī in hoc ingemiscim⁹
habitationē nostrā q̄ de celo est sup̄indui cupiētes
si tamē induri nō nudī inuentamur. Et enī q̄ sumus
in hac habitatiōe ingemiscim⁹ ingruati in quo no-
lumus expoliari sed sup̄estiri vt absorbeam⁹ mor-
tale a vita. Cū tamē qui omnia mala aīme ex cor-
pore putat accidisse in errore sunt. Nam corruptio
corpis que aggrauat aīam non p̄cti p̄mi est cau-
sa sed pena. Nec caro corruptibilis aīam peccan-
tē: sed aīa peccatrix fecit esse corruptibile carnē ex
qua corruptiōe carnis licet existat quedā incitāmē-
ta vitiōz et ip̄a desideria vitiosa non tñ oīa vite int⁹
que vitia tribuēda sunt carni ne ab his oibus pur-
gem⁹ diaboli q̄ non habet carnē. Et si enī diabo-
lus fornicator vel ebirosus vel si qd̄ huiusmodi ma-
li est qd̄ ad carnis p̄tinet voluptates non potest vi-
ci cum sit etiā talium peccatorum suoz et insti-
gator occult⁹ est tamē maxime sup̄bus atq̄ inuisi-
bus que illū vitiositas sic obtinuit vt propter hāc
esset in carceribus caliginosi huius aeris eterno
supplitiō destinatus. Hec vitia que tenent in dia-
bolo principatum carni tribuit apostolus. quam
certum est diabolum non habere. Dicit enī inimi-
citas: contentiones: emulationes: animositates:
inuidias. opera esse carnis quorum omnium ma-
lorum caput atq̄ origo superbia est. que sine car-
ne regnat in diabolo. Quis autem illo inimicitioz

Ex li. de ciuitate
dei. xlii. ca. ii. et iii.

Scdm car-
nē viuere.

1. Cor. iii.

Uita dia-
bolo attri-
buitur.

est scitis: quis aduersus eos cōtentiosior / animosior / et magis emulus atq; inuid? inuenit? At hec oia cū habeat sine carne quō sunt ista opa carnis: nisi qz opa sunt hoīs quē sicut dixi noīe carnis appellat: Non enī habēdo carnē quā non habet diabolus sed viuēdo fm seipm: ē est fm hoīem factus ē hō filius diabolo: qz ille fm seipz viuere voluit qm in veritate non stetit vt non de dei sed de suo mendacium loqueretur.

Ex libro. titi. de baptismo. Sacramēta nō vitia sunt bonis cum malis cōmuniā.

Hereticus alioq; bōnus dāna bitur.

Potest nobis si frumēta dñica sum? etiā vitijs cū auarīs: cū raptoribz: cum ebriosis / et ceteris huiusmōi pestibz de qbus dicit q regnū dei nō possidebūt / et baptisimatis sacramētū esse cōmūe / et tñ vitijs qbus a regno dei sepant non eē coia. Neq; enī de solis heresibz dicit apls. qz q talia agunt regnū dei nō possidebūt. Sed nō pigeat paululū aduertere q sil enūeret. Manifesta inq; sunt opa carnis q sunt: fornicatōes: imūditie: luxurie: idolorū seruitus: veneficia / inimicitie / p̄tentiōes / emulatōes / animositates / dissentiōes / hereses / inuidie / ebrietates: cōmestatiōes / et his filia. q p̄dico vobis sicut p̄dixi: qm qui talia agūt regnū dei nō possidebūt. **C**ōstituiam? q aliquē castū p̄tinentē / nō auarū / nō idolis seruientē / hospitale / indigētibz mīstrantē / nō cuiusq; inimicū / nō p̄tentiōsū / patiētē / quietū / nullū emulantē / nullū inuidētē / sobriū / frugale / hereticū. Nulli vtiq; dubiū est p̄t hoc solū q hereticus est: regnū dei nō possidebūt. **C**ōstituiam? aliū: fornicatorē: imūdu / luxuriosum / auarū. vel etiā aptū idolis deditū / veneficū / discordiosū / p̄tentiōsum / emulū / animosum / seditiōsū / inuidū / ebriosū / cōmestatorē / catholicū. Nunqd p̄pter hoc solū q catholic? est: regnū dei possidebūt. agēs talia de qbus sic p̄cludit apls. q p̄dico vobis sicut p̄dixi qm q talia agūt regnū dei nō possidebūt: Si hoc dicim? nō ipos seducim? Nā sermo dei nō nos seducit q nec facit nec parit nec villa adulatiōe nos decipit. Ido qppe et alibi dicit. Hoc aut scitote p̄gnoscētes qm oīs fornicator aut imūdu / aut auar? qd ē idolorū fuit? nō habet hereditatē i regno xpī et dei. **N**emo vos seducat in anibz verbis. Nō est q de sermōe p̄queramur. Dicit oīno et apte ac libere dicit eos q male viuūt ad regnū dei nō p̄tinere. **H**is igit oibz vitijs circūseptū catholicū nō adulemur nec ei. qz xpīan? catholic? est impunitatē quā scriptura diuina nō p̄mittit. p̄mittere audeam? nec si aliud vnū habeat ex his q dicta sunt debem? ei societate supne illi? patrie polliceri. Ad corinthios enī singula enūerat: in qbus singulū subaudi q regnū dei nō possidebūt. Nolite inq; errare. Neq; fornicatores / neq; idolis seruientes / neq; adulteri / neq; molles / neq; masculorum concubitores / neq; fures / neq; auari / neq; ebriosi / neq; maledici / neq; rapaces / regnum dei nō possidebunt. Non aut. qui hec oia vitia sil habuerint regnū dei nō possidebūt. sed neq; illi neq; illi vt singulis subaudias qd nulli eoz regnū dei possidebūt. Sic q hereticū regnū dei nō possidebūt. sic auari regnū dei nō possidebūt. Nec dubitandū est quidē penas ipas qui bus cruciabunt q regnū dei nō possidebūt p diuersitate criminū eē diuersas et alias alijs acioze: vt in ipo igne eterno p disparibus ponderibz pctōrū sint disparia tormenta penaz. Neq; enī frustra ipe dñs ait. Tolerabili? erit sodomis qz vob in die iudicii. Sed tñ ad nō possidendū regnū dei tantūde valet ex vitijs illis qd elegeris mīti? qm vti pla vel vnū quod p̄pexeris grauius. qz illi possidebunt regnū dei quos ad dexterā p̄stituet ille iu

dex nec eis qui ad dexterā p̄stituti non merebunt aliqd aliud qz ad sinistram esse remāebit. Nulla vox reliq; est quā sicut edī audiāt ex ore pastoris. nisi **I**te in ignē eternū qui patet est diabolo et angelis ei? licet ex illo igne sicut dixi diuersa possint distri bui p criminū diuersitate supplicia. **U**trū aut catholicū pessimis moribz alicui heretico in cū? vita p̄ter id qd heretic? est non inueniāt hoīes qd rep̄hēdant p̄pōere debeam? nō audeo p̄cipitare sententiā. Si aut qd dicat: qz heretic? est non p̄t hoc solū esse qm et alia cōsequant. Carnalis ē enī et animālis ac p hoc et emulus sit necesse est et animosus et inuid? et inimic? ipi veritati ab eaz dissentiēs. in telligat et de illis malis qd vnū mīti? elegerit solū i quoz esse non posse eas. causa qm carnalis et animālis est velut ebriositas quā nō solū sine horrore noīa re: z etiā cum hilaritate p̄dicare iaz ppli p̄sueuerūt. Nunqd in q fuerit sola esse poterit? Quis enī ebri osus non et p̄tentiōsus et aiosus et inuid? et a p̄ceptoz sanitate dissentiēs et arguentibz se grauit inimic?. **N**ā vero vt et fornicator et adulter non sit difficile ē p̄t tñ non esse hereticus: sicut heretic? p̄t non eē ebriosus: nec adulter aut fornicator: nec luxuriosus: aut amator pecunie: aut venefic? et simul hec omnia p̄t non esse. Neq; enī vnū aliqd vitiū oia cetera cōsequunt. qbus cōtra fidē nō vterq; disputet et tñ contra fidē vterq; viuāt et spe vana vterq; fallat. et a charitate spiritali vterq; dissentiāt et ob hoc vterq; ab illius vnice colūbe corpore alienus sit. **Q**ui non solū a diabolo et angelis eius. sed nec ipis omnibz hominibz liberationē ab eterno igne p̄mittit verū eis tantū qui christi baptisimāte ab luti et corpis eius et sanguinis participes facti sunt quomodolibet vixerint in quaz heresi vel impietate fuerint cōtradicti eis apls dicēs. Manifesta aut sunt opa carnis. q sunt / fornicatio / imūditia / luxuria / idolorū seruitus / veneficia / inimicitie / cōtentiōes / emulatōes / animositates / dissentiōes / hereses / inuidie / ebrietates / cōmestatiōes / et his similia: que p̄dico vobis sicut p̄dixi quoniam qui talia agūt regnū dei nō possidebūt. **H**ec p̄fecto apōstolica falsa sententia est: si tales post qstalibet tem pora liberati regnū dei possidebūt. Sed quoniam falsa non est p̄fecto regnū dei nō possidebūt. Et si in regni dei possessionē nunq; erunt eterno sup plicio tenebuntur. quoniam non est mediū loc? vbi non sit in supplicio qui illo non fuerit constitutus i regno. quoniam qui talia agunt regnum dei nō possidebunt.

Matthe. xxv

Ebrietas

Unum ali qd vitiū nō p̄sequi tur cetera omnia.

Ex li. d ciuitate dei. xlii.

Dānatū nū q libera bitur.

Extractatu pl. cxi.

Non q aduersus talia p̄stunt: sed q talia agūt cum enī confisgit aliud opus est. **U**ū vñc aliud opus est. Cum pacē et requiē habes aliud opus ē. Suggesti aliqd lucrū delectat. habet fraudē: sed magnū est lucrū. Delectat nō p̄sentis pugna vide. **A**dhuc suadet: adhuc istat: adhuc deliberat. **E**rgo qui pugnat p̄clitrat. vidimus pugna: cetera videamus. **C**ōtempnit iustitiā vt fraudē faceret victus est. **C**ōtempnit lucrū vt iustitiā seruiret victus est. **I**n his tribus victū doleo pugnāti metuo: victori gaudeo. Sed etiā ille q vicit nunq; omnino egit in se vt p̄suis esset pecunia non attenter: aut nihil ei ex ceter delectatiōis et sit titillatio et ille hostis iam nec pugnat nec regnat: inest tamē et quasi moratur in carne mortali. Quod non erit ducetur enī totum i victoriā sed postea.

Fructus enim spiritus est / charitas / gaudium / pax / longanimitas / bonitas / benignitas / fides / modestia / continentia. **A**dversus huiusmodi non

Ex trac. euā gelij fm iōan nem. lxxvi.

Ephe. v.

Epian? si malus non saluabit.

1. Cor. iiii.

Matthe. x.

Ad Galathas.

Capitulum

vj

Johan. xv.

Charitas
fructus est
i. Thimo. i.

Johan. xv.

Quare di-
lectio toti-
ens comen-
detur.

H

Ex fmo de
quaragesima.
Crucifige-
da est caro
nra.

ps. cxviii.

Roma. xii.

Ex libro gra-
manicheos. i.
Hoc est ne-
gligenter
agenda ca-
stigatio car-
nis.

i. Cor. xv.

est lex. Quod adiungit ut quodcumque petieritis pa-
trem in nomine meo det vobis. Tunc utique dabit
nobis si diligamus? Inuicem cum et hoc ipsum ipse dederit no-
bis quod nos elegit non habentes fructum. quia non enim nos
elegeramus? et posuit nos ut fructum afferamus. Est
inuicem diligamus? Quod fructum sine illo afferre non
possumus: sicut palmites facere sine vite nihil possunt.
Charitas ergo est fructus noster: quam diffinitum apostolus. De
corde puro et conscientia bona et fide non ficta. hac dili-
gimus? Inuicem: hac diligimus deum. Neque enim vera di-
lectione diligemus? Inuicem: nisi diligentes deum. Dilige-
git enim unusquisque primum tanquam seipsum si diligit deum.
Nisi si deum non diligit: non diligit seipsum. In his au-
tem charitatem duobus preceptis tota lex pendet et prophete-
te. hic est fructus noster. De fructu itaque nobis mandas.
hec modo inquit vobis. Ut diligatis inuicem. vni et apostolus
Paulus cum contra opera carnis commendare fructum
spiritus vellet a capite hoc posuit. Fructus inquit spiritus
est charitas. ac deinde cetera tanquam ex isto capite ex-
orta et religata preterit quod sunt gaudium / pax / longa-
nimitas / benignitas / bonitas / fides / mansuetudo /
continentia. Quis autem bene gaudet quod bonum non dili-
git vni gaudet? Qui pacem veram nisi cum illo potest ha-
bere: quem veraciter diligit? Quis est longanimis in
bono perseveranter manendo nisi ferueat diligendo?
Quis est benignus? nisi diligat cum optulatur? Quis
bonus? nisi diligendo efficiatur? Quis salubriter fidelis
nisi ea fide quam dilectione operatur? Quis utilis man-
suetus. cui non dilectio moderetur? Quis ab eo primum
vni turpat nisi diligat vni honestat? Merito itaque
magis horum dilectione sic sepe commendat tanquam sola
precipienda sit sine qua non possunt prodesse cetera bona
et que non possunt haberi sine ceteris bonis quibus ho-
mo efficitur bonus.

Qui autem sunt christi: carnem suam crucifixe-
runt cum vitijs et concupiscentijs. Si viui-
mus spiritu: spiritu et ambulemus. Non efficiamur
inanis glorie cupidi: inuicem provocantes: inuicem inuidentes.

Ingruit nre deuotioni. ut quod dñi crucifi-
xi passionē tam propinquatē celebraturi
sumus reprimēdaz carnaliū voluptatū.
crucē nobis ipis faciamus? (sicut dicit apo-
stolus) Qui autem ihu christi sunt carnem suam crucifixe-
runt cum passionibus et concupiscentijs. In hac quidem cru-
ce per totam istam vitam que in medijs tērationibus du-
citur perpetuo debet pendere christianus. Non est enim
hac terra tempus euellendi clauos de quibus in psal-
mo legitur. Cōfige clauis a timore tuo carnes meas.
Carnes sunt carnales concupiscentie. clauis sunt pre-
cepta iustitie. his illas timor dei perfigit quod nos illi ac-
ceptabilem hostiam crucifigit. Unde itē dicit apostolus.
Obsecro itaque vos per miserationē dei. ut exhibeatis
corpa vestra hostia viua sciam deo placentem.

Hec est hominis vita beata atque tranquilla cum
omnes motus eius rationi veritatis consentiunt. et
vocant gaudia et amores sancti et casti et boni. Si
autem consentiunt: nihilominus dum negligenter re-
gunt cōscindunt et dissipant animum: et faciunt vitam
miserrimam. et vocant perturbationes et libidines
et concupiscentie male. de quibus nobis iam precipit
ut eas cum quanto possumus labore crucifigamus
in nobis donec absorbeat mors in victoriā. Vi-
cit enim apostolus. Qui autem Iesu christi carnem
suam crucifixerunt cum perturbationibus et con-
cupiscentijs.

Ratres et si preoccupatus
fuerit homo in aliquo de-
licto: vos qui spirituales
estis huiusmodi instruite
in spiritu lenitatis: conside-
ratis teipsum ne et tu tēteris

Quod est inter peccatum et delictum que sit
differētia. quoniam si nulla esset nullo mo-
do diceretur quod ex peccato: ita et quod pro de-
licto. Quāuis enim lex et usque sacrificium ni-
hil distet. quia lex vna est eorum. tamen ipsa duo quorum vnum est
sacrificium. id est peccatum et delictum. si inter se nihil differret:
et si vni rei duo nomina essent non curaret scriptura
tam diligentem commendare vnum esse vtriusque sacrificium.
fortasse quod peccatum est perpetratio mali. delictum autem de-
fectio boni. ut quoadmodum in laudabili vita: aliud est
declinare a malo: aliud est facere bonum. quod et admo-
nemur dicente scriptura. Declina a malo et fac bo-
num. Ita in damnabili vita aliud sit declinare a bo-
no aliud facere malum et illud delictum hoc peccatum sit
Nisi et ipsum vocabulum si discutatur quod aliud sonat de-
lictum nisi derelictum: Et quod delinquit quod derelinquit
nisi bonum? Recte vero duo nomina vsitata huic pesti
imposuerunt. Nam delictum apud eos et paraptoma
ma dicitur et plemmella. Istud quippe loco leuitici ple-
mella est. Apostolus autem ubi dicit. Si preoccupatus fuerit
homo in aliquo delicto paraptomati grecus habet.
Quorum nomen si origo discutatur in paraptomate tan-
quam decidere intelligitur quod delinquit. Unde cadauer
quod latini a cadendo dicunt grece ptoima dicitur a po-
tuplō ut i. ab eo quod est cadere. Qui ergo peccado
malum facit. prius delinquendo a bono cadit. Et ple-
mella siue nomen est negligentie. Nam grece negli-
gentia amella dicitur. quia cure non est quod negligit.
Potest etiam videri illud esse delictum quod impru-
dentia. Ignoranter. illud peccatum quod a scientie committi-
tur. Quicquid differētie videntur ista testimonia cōsona-
re diuina. Delicta quod intelligitur: Et illud quod tu sci-
stis imprudentia mea. Cōtinuo quippe securus adu-
xit et delicta mea a te non sunt abscondita velut alio
modo repetens eandem sententiam nec ab eadem ratio-
ne discordat quod paulo ante commemorauimus apostoli dictum
Si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto. hic
enim quod preoccupatus dicitur imprudenter lapsus esse
significat. Peccatum vero ad scientiam pertinere apostolus
Jacobus tanquam diffiniens ait. Scienti igitur bonum
facere et non facienti peccatum est illi. Indifferentem tamen
plerumque dicunt. Ut et peccatum nomine delicti et delictum
nomine peccati appellet. Neque enim cum dicitur in baptis-
mo fieri remissio peccatorum non sit etiam delictorum
Nec tamen vtriusque dicitur: quia in illo nomine vtriusque intelligi-
tur. Sic et dñs ait. per multis effundis sanguinem suum
in remissione peccatorum. Nunquid quoniam non ait et de-
lictorum. ideo quisque dicere audebit in sanguinem ip-
sius delictorum non fieri remissionem? Itē quod scri-
ptum est apud apostolum. Nam iudicium quidem ex vno in
condemnationem. gratia vero ex multis delictis in ius-
tificationem quid aliud quam nomine delictorum etiam
peccata comprehensa sunt.

Certe David nullomodo recte dicitur iurare
debuisset se esse facturum quod postea cerneret se
facere non debere. Unde constat quod non omnia
que a sanctis vel iustis viris legimus facta trans-
ferre debemus in mores. sed etiam hinc dicere quod
late pateat et ad quos usque perueniat quod apostolus

Ex libro qñtis
onileuclitii
tulo. xv.
Debre. v.
Peccati de-
licti.

ps. cxvi.

ps. cxviii.
ps. cxviii.

Jacob. iii.

Matthe. xxvi

Roma. v.

Ex libro gra-
medacum
Facta a lu-
stis non oia
nobis sunt
facienda.

lus aut fratres si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto. vos qui spirituales estis instruite huiusmodi in spiritu lenitatis intendens teipsum ne et tuleris. Preoccupationes enim sunt in quibus delinquit dum quid faciendum sit aut ad horam non videtur. aut et quod viderit vincit ut scilicet fiat peccatum cum vel latet veritas vel compellit infirmitas.

Scimus autem quod lex spiritualis est ego autem carnalis sum. Ergo carnalis apostolus qui alijs dicebat vos qui spirituales estis instruite hominem in spiritu lenitatis alios tamque spirituales alloquitur et ipse carnalis est. Sed quod dixit ipse spirituales? quod nondum erant in seculi. nondum erant in perfectione celestium et angelica. nondum erant in illius patrie securitate: sed in huius peregrinationis solitudine versa bantur. Quid eis dixit? Certe spirituales eos vocat. Quos inquit qui spirituales estis instruite hominem in spiritu lenitatis intendens teipsum ne et tuleris. Ecce quam spirituale iam appellavit et tunc timuit illi tentationis fragilitatem. Unde posset spirituales teterari. Et si non ex mente utique ex carne. Spirituales enim quod secundum spiritum vivit adhuc autem ex parte mortali carnalis. id est spirituales: id est carnalis. Ecce spirituales mente servito legi dei. Ecce carnalis carne autem legi peccati. id est ipse spirituales et carnalis. id est plane. quod dum hic vivit sic est.

Si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto. vos qui spirituales estis instruite hominem in spiritu lenitatis intendens teipsum ne et tuleris. vide si non dixit fieri tantum illi: ut illi luciferas. Non utique ut ipsum delictum fallaciter ageret aut se id habere simularet: sed ut in alterius delicto quod etiam sibi accidere possit attenderet atque alteri tamque sibi ab altero vellet misericorditer subiret. Et non mentis astu sed patriis affectu. Alter alterius onera portate et sic adimplebitis legem christi.

Sub alia significatione intelligitur teteratio de qua dictum est deus neminem tentat et sub alia de qua dictum est teterat vos dominus deus ut videlicet si diligitis eum. Illa seductionis est hec probationis. Sicut iudicium alii accipit de qua dictum est quod bene fecerunt in resurrectione vite quod male fecerunt in resurrectione iudicii. et aliter de qua dictum est. Iudica me deus: et discerne causam meam de gente non sancta. Illud enim iudicium damnationis est per discretionis. Et multa sunt alia verba que non habent unam significationem sed diversis locis congruent posita diverso modo intelliguntur et aliam cum expositione dicunt ut est illud nolite pueri effici sensibus sed malitia pueri estote: ut sensibus perfecti sitis. Hoc enim brevis clausula sententia dicitur: nolite esse pueri: sed estote pueri. Et illud si quis putat se sapientem esse in vobis in hoc seculo: stultus fiat ut sit sapiens. Quid enim aliud dicitur quam non sit sapiens. ut sit sapiens. Aliqua autem clausula ita dicitur. ut exerceat iniquitatem. ut est quod ait. Inimice onera vestra portate. et sic adimplebitis legem christi. Qui enim putat se aliquid esse cum nihil sit seipsum seducit. Opus autem suum probet unusquisque: et tunc in semetipso habebit gloriam et non in altero. Unusquisque enim proprium onus portabit. Nisi oneris nomen sub diversis significationibus accepit proculdubio putabitis eundem sibi esse loquendo peritiam. et in una sententia tam vicine positis verbis. Qui cum paulo ante diceret. alter alteri onera portate. postea dixit. unusquisque proprium onus portabit. Sed alia sunt onera principis infirmitatis alia reddende rationis deo de actibus nostris. illa cum fratribus sustentanda concitant. hec propria ab uno quoque portantur.

Alia sunt onera in quibus unusquisque proprium por-

tat: nec portat cum alio alter. nec proficit in altero. Et onera diversa alia sunt onera in quibus recte dicitur frater porto tecum aut versa. porto pro te. Si ergo distinctio operis est non est facilis intellectus. Contra eos qui putabant posse hominem contemnere peccatis alienis respondit apostolus unusquisque proprium onus portabit. Item contra eos quibus per hoc posset negligentia subintrare. ut quasi securi facti qui non contemnere peccatis alienis neminem curaret corrigere inimice onera nostra portare breviter dicitur: breviterque distinctum est. Onera que portat unusquisque peccata sunt. Has detestabili onerum sarcinas portantibus hominibus et sub eis frustra sudantibus dominus dicit. venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis: et ego vos reficiam. Quomodo reficit peccatis onera totum nisi indulgentia peccatorum?

Quia veteris testamenti custodia timore habebatur: non potuit aperti significari novi testamenti donum esse charitatem. hoc loco ubi apostolus dicit inimice onera vestra portate et sic implebitis legem christi. Hanc enim legem christi dicere intelligit quia ipse dominus precipit. ut nos inimice diligamus tantum in ea sententia precepti pondus constituitur. ut diceret in hoc cognoscite quoniam discipuli mei estis si vos inimice diligatis. Huius autem dilectionis officium est inimice onera vestra portate. Sed hoc officium non est sempernum.

Perducet sane ad beatitudinem sempernam in qua nulla erunt onera nostra que inimice portare iubeamur. Hunc ergo cum in hac vita. id est in hac via sumus onera nostra portemus. ut ad eam vitam que caret omni onere perveniamus. Sicut enim de cervis nonnulli talium cognitionis studiosi scripserunt cum freti ad insulam transierunt pascuorum gratia sic se ordinant ut onera suorum capiti que gestant in cornibus superinimicem portet ita ut posterior super anteriorem ceruice plecta caput collocet. Et quod necesse est unum esse quod ceteros precedens non ante se habeat cui caput inclinet: vicibus dicuntur id agere. ut lassatus sui capitis onere ille qui precedit post omnes redeat et ei succedat cuius ferebat caput cum ipse preiret. Ita inimicem onera sua portantes fretum transeunt donec veniant ad terre stabilitatem. Istam ceruorum naturam fortasse intenderit Salomon cum ait. Ceruus amicitie et pullus gratiarum colloquat tecum. Nihil enim sic probat amicum quemadmodum oneris amici portatio. Hec tamen inimice portaremus onera nostra si unum tempus infirmitatis esset ambobus. qui onera sua sustinent. aut unum infirmitatis genus. sed diversa tempora et diversa genera infirmitatis faciunt. ut onera nostra inimice portare valeamus. Verbiginti.

Ira fratris tunc portabis cum adversus eum non irascaris. ut rursum eo tempore quo te ira preoccupaverit ille te lenitate et tranquillitate supporter. Hoc exemplum ad id pertinet cum diversa sunt tempora portantium onera sua quibus ipsa sit infirmitas. In ambobus enim ab inimicem ira portat. Ad diversum autem infirmitatis genus: aliud exemplum videndum est. veluti si quis in se loquacitatem vicerit: et pertinaciam non sit debet ille huius loquacitatem et iste illius pertinaciam donec illud in illo et hoc in isto sanetur charitate portare. Par quippe infirmitas in duobus si uno accidat tempe tolerare se inimice non valet. cum adversum se intendit. Ita adversus aliquem tertium et duo irati sibi conveniunt et se tolerant quod nec tolerare: sed inimicem consolari dicendi sunt. sicut et tristes de re una magis se portant: et quasi incumbunt sibi quod si unus tristis esset et alius gauderet. Si autem adversum se tristes sint: propterea

Ex li. lxxiii. q. lxxvii.

Lex christi.

Johan. xv: Johan. xiii.

Cervorum natura.

Prone. v. se cum alia litera.

Quo onera supporteranda.

Ex fine de v. b. ap. v. Roma. vii.

Spiritualis videri potest.

Exempla ad hunc hieronymum.

Ex libro de consensu evangelistarum. ii. Jacob. i. Teterat enim teterat deus Johan. v.

Ps. xlii.

1. Cor. xiii.

1. Cor. iii.

Onus suum quisque portabit: et alter alteri portare iubeatur.

Ex sermone de v. b. ap. xxi.

Ad Galathas.

a

se tolerare non pnt. Et ideo in hmoi affectionibus suscipienda est aliquatulu ipsa egritudo de quavis pte aliu liberari et sic suscipienda vt ad auxilium no ad eglitate miserie valeat queadmodu se inclinat pcedu est. q manu faceti porrigit. Non enim se piciit vt ambo laceant sed incuruat tñ vt faciente erigat.

Ex trac. euā-
gelij fm ioan-
nem. xvii.
Johan. v.
Sph. iiii.

Ille languidus grabato portabat sanar? aures gbatu portat. Quid dictu est ab aplo: Inuicē one ra vīa portate et sic adimplebitis legē xpi. Lex ergo xpi charitas. Nec charitas implet nisi inuicē one ra nra portem? Sufferētes inq̄rituicē in dilectioe studētes seruare vnitatē spūs i vinculo pacis. Cū eses lāgudus portabat te p̄lm? tu? sanus fact? es porta proximum tuum.

Ex fmōe de
ep̄la iohā. i.
p̄s. cxviii.

Inuicē onera vīa portate et sic adimplebitis legē xpi. Audi psalmū qd dicat. Pax multa diligētib? legē tuā et non est illis scādalu. pacē multā dicit eis q diligūt legē dei et ideo nō esse eis scādalu. Illi q q scādalu patiunt pacem pdūt. et quos dixit nō pati scādalu aut non facere: diligētes legē dei. Ergo in charitate positi sunt. Sed dicit aliq̄s. Legē dei dixit diligētib? non frēs. Audi qd dñs dicat. Man datū nouū do vobis vt vos inuicē diligatis. Quid est lex nisi mādātū? Quō aut non patiunt scādalu nisi dū suffert inuicē? Sicut Paulus dicit Sufferētes inuicē in dilectioe studētes seruare vnitatē spūs in vinculo pacis. Et qz ip̄a est lex xpi: eundē audi aplm cōmendatē ip̄am legē. Inuicē inq̄t one ra vīa portate: et sic implebitis legē christi.

Johan. xv.

Extractatu
p̄i. cxviii.

Portates
inuicē one
ra.

H

Qui portat inuicē onera sua nisi q hnt charita- tē? Qui nō hnt charitatē graues sunt sibi. Qui aut hnt charitatē portat se. Lesit te aliq̄s petit veniā. Si nō dimittis nō portas onus fr̄is tui. Si dimittis portas infirmū. Et tu si forte in aliquā infirmitatē cecideris qsi hō optet vt sic te portet ille queadmo dū et tu. Audi qd p̄cesserit frēs inq̄t. Si p̄occupat? fuerit hō in aliq̄ delicto vos q spūales estis instrui te hmoi in spū lenitatis. Et ne forte qz spūales mo nuerat velut securi sibi viderent cōtinuo sublecit. Intendēs teipm: ne et tu tēteris. Deinde quod cō- memorauit subiūgit. Alter alteri? onera portate et sic implebitis legē xpi. Itaqz charitas portat one ra sua. Sed nō timeat ne p̄ma? onerib? talibus ne pctis suis vnusq̄sqz p̄ma? attēdat. Nam qn por- tas infirmitatē fr̄is tui non te onerāt pctā ip̄i? pla ne si cōsentias iam tua te p̄mūt non alteri? Quis- quis enī p̄senserit pctōi non alienis sed suis gra- uat. Consensio enī ad pctm alteri? tuū sit pctm. Et non est qre q̄rar? q pctā aliena te p̄māt. dicit enī t̄- bi p̄mūt te. s. tua. vidisti furē p̄curristi cū eo. Quid est h? Pedib? abulasti ad furtū imo mēte p̄iuristi te furto. Ad ip̄ius solū erat factū est et tuū qz placu it tibi. Si aut displicuerit tibi et oraueris p̄ eo et de p̄catus veniā dederis vt possis libera fronte dice- re in p̄cibus tuis q̄s tibi iurisperit? celestis dicta- uit. dimitte nobis debita nra sicut et nos dimittim? debitorib? nris didicisti portare onera fr̄is tui vt et alius portet si q sunt tua. et fiat in vobis qd ait apls inuicē onera vīa portate et sic implebitis legē xpi. Nam si quis existimat se aliquid esse cū nihil sit ipse se seducit.

Matthe. vi.

Ex trac. euan-
gelij fm ioā-
nem. xcix.
Remoni-
bil est.

Nam si quis existimat se aliquid esse cū nihil sit ipse se seducit. Quid enī p̄ius nullares est hō de quo ait apls. Qui se putat aliqd eē cū nihil sit. In compatiōe q̄ppe spūalis hois q scit grā dei se esse qd est q̄q̄s vana p̄su mit nihil est. In compatiōe enī illius qd est atten- dēs ista q ita non sunt et plus vidēs mibi deesse q̄

adesse humilioz sum ex eo qd deest q̄elatioz ex eo qd adest. Nam q putant se aliqd habere cū hic vī- uunt supbiēdo non accipiūt qd deest q magnū pu- tant esse qd adest. Qui enī putat se esse aliqd cum nihil sit seipm seducit. Nec isti ex h magni sūt. Nā et inflatio et tumor imitat magnitudinem: sed nō ha- bet sanitatem.

Laudas inuoca dñm et ab inimicis tuis saluus eris. Quia qd ait ip̄e dñs. Sacrificiū laudis glori- ficabit me et ibi via ē vbi ostendā illi salutare meuz. vbi via? In sacrificio laudis. Noli pedē extra hāc viam mittere in via esto: a via noli recedere / a lau- de dñi nec vnguē nedū pedem. Si enī volueris ab hac deuolare et p̄ dño te laudare non eris salu? ab illis inimicis qz de ip̄is dictū est. Iuxta semitā scan- dala posuerūt mibi. Quicqd q̄ putaueris boni te ha- bere abste. Deuisti a laude dei. Quid sū miraris si te seducit inimicus qn tuip̄ius seductor es? Au- di aplm. Qui enī putat se esse aliqd cum nihil sit se ip̄m seducit.

Ex fmōe de
hōis euā. xli
p̄s. xvii.
p̄s. lix.

p̄s. cxviii.

Opus aut suum p̄bet vnusquisqz: et sici semetip̄o tantū gloriā habebit: et non in altero. Vnusquisqz enī onus suū porta- bit. Cōmunicet aut is q cathezisat ver- bo: q se cathezisat in oibus bonis. Noli te errare. Deus non irridet. Que enim seminauerit hō: hec et metet. Qui qui se- minat in carne sua: de carne et metet cor- ruptionē: qui aut semiat in spiritu: de spi- ritu metet vitam eternam.

Sulti et q sibi placēt tanq̄ de bono a se sibi parto et ab adulantibus vel errati- bus ita laudant ac si ip̄i sint aliqd. Qui aut putat se eē aliqd cum nihil sit (sicut dicit apls) seipm seducit. Opus aut suū p̄bet vnus quisqz et tunc in semetip̄o gloriā habebit. et non in al- tero. Hoc est portare oleū secum nō ex aliena lau- de p̄dere. Sed quā gloriā in se hēbit nisi eū cui vī- cif glia mea et exaltās caput meū vt qd sepe dicen- dū est q glia in dño gloriatur.

Ex lib. d. gsa
nouitiamit
Sibi pla-
cens.

p̄s. iii.
i. Cor. i.
Ex ep̄la ad
iulianam.

Et nos qdē de sc̄e agnīs disciplinaz hūilitate christiana in q nutrita et educata est h existimam? q illa hba cū legeret si tñ legit igemuit et pect? hu- milit tutudū a cfortassis et fleuit deūqz cui data est a q sc̄ificata est fident orauit. vt quomō illa nō sūt hba ip̄ius s. alteri? ita nō sit talis et fides ei? quā se aliqd habere credat de q in senō in dño gloriē. Nā glia qdē ei? in ip̄a est nō in hōis alienis sicut apo- stolus. Opus aut suū p̄bet vnusq̄sqz et tñ in semet ip̄o habebit gloriā et nō in altero sed absit vt glia sua ip̄a sit et nō ille cui dicit glia mea et exaltās ca- put meū. Ita q̄ppe est i ea salubrit glia eius cū de- us q in illa est ip̄e est glia ei? a q habet oia bona q̄- bus est bona et habebit oia qbus melior erit inq̄tū in hac vita melior esse poterit et qbus perfecta erit qn fuerit diuina grā nō hūana laude p̄fecta in dño enī laudabit aia eius

p̄s. cxviii.

Bonū enī facientes non deficiam? tpe enī suo metemus non deficientes.

Sane quedā q̄uis in nomie eius petam? i. scōz saluatore et fm maḡm petamus. non tunc qn peti- mus facit sed tñ facit. Neqz enī qn et illud petimus vt veniat regnū dei p̄pterea nō facit qd petimus. qz non statim cum illo in eternitate regnamus dif- fertur enī quod petimus non negatur. verūtamen

Ex trac. euan-
gelij fm io. lxx
Dū in xpi
noie peti-
mus tñc
petam? s.
nō p̄tunc.

orantes tanq̃ seminantes nō deficiam⁹ tempore enim proprio metem⁹.

Semen future messis opa eē misericordie apostoli testis ē q̃ dicit bonū aut facietes nō deficiamus tpe enī pprio metem⁹. **A**t itē. Hoc aut inq̃t qui parce seminat parce et metet. Quid aut fratres potenti⁹ q̃ vt regnū celoz nō soluz zacheus erat dimidio rex suarū: s; z vidua duob⁹ minoris et tantū ibi vtriq; possideat. Quid potenti⁹ q̃ vt idē regnū et thesauris diuiti⁹ et calice aque frigide pauperi valeat.

Ergo dū tempus habem⁹ opemur bonum ad omnes maxime autē ad domesticos fidei. Videte qualibus litteris scripti vobis mea manu. Quicunq; enī volunt placere in carne hi cogunt vos circumcidi: tantū vt crucis christi persecutiōe nō patiant. Neq; enī q̃ circumcidunt legem custodiūt: sed volūt vos circumcidi vt in carne vestra glorientur.

Sunt qui existimāt elemosinas iustis tñ modo esse prebēdas: pctorib⁹ aut nihil eiusmodi dari oportere ne ptra deū conemur cui⁹ in eis indignatio declaratur tanq̃ ex hoc etiā nobis possit trāscī qz eis volum⁹ subuēire quos vult ipse punire. Adhibēt etiā testimonio sanctaz scripturaz vbi legim⁹ da miam et ne suscipias pctorē et ipis et pctorib⁹ redde vindictā: benefac humilī et ne dederis ipio qm̃ altissim⁹ odio habet pctorē et impijs reddet vindictā. **H**ec sba quē admodū accipiēda sūt nō intelligētes de testabili crudelitate iduunt: vnde nos oportet de hac re fratres vram alloqui charitatē ne cognitio ne pueria cū diuina voluntate pferant. **D**ibus eē impendiā misericordiā docet ap̃s paul⁹ aptissime dicens. Infatigabiles inq̃t cū temp⁹ habem⁹ opemur bonū ad om̃s maxie autē ad domesticos fidei vnde reuera satis appet in huiusmōi opib⁹ iustos esse pponēdos. Quos enī alios intelligam⁹ domesticos fidei cū apte sit positi iust⁹ ex fide viuūt: nō tamē alijs hoib⁹ etiā pctorib⁹ misericordie claudēda sūt viscera nec si etiā aduersū nos hostilē animū gerāt ipso nro saluatore dicente ac monēte diligite inimicos vros bñfacite his qui oderunt vos. **N**eq; hoc in libris veterib⁹ tacitū ē illud enī tangitur. Si esurierit inimic⁹ tuus ciba illi. Si sitit potum da illi. **Q**d etiā in nouo et ap̃s vsus est. nec ideo tñ falsa sūt q̃ supra posuim⁹: qz et ipsa diuina precepta sūt. **D**a misericordiā et ne suscipias pctorē. **N**lla ei ob hoc dicta sūt ne cuiq; pctori ppter ea bñfacias qz peccator est. **U**t aut bñfacias ei qui te odit non qz peccator s; qz homo ē. itaq; vtrūq; pceptū tenebis nec ad vindicandū remiss⁹ nec ad subueniēduz inbñan⁹. **D**is enī qui recte arguit pctorē quid aliud q̃ nō vult eū esse pctorē. **O**dit ergo in illo qd et de⁹ odit vt perimat qd homo fecit et libere qd de⁹ fecit. pctorē q̃ppe homo fecit ipm̃ autez hoīem de⁹. **E**t duo ista noia cū dicim⁹ homo peccator nō vtrūq; frustra dicunt. **Q**z pctor est corripet qz hō est miserere. **N**ec oīno liberabis hoīem nisi eū psecutus fueris pctorē. **Q**uic officio oīs inuigilat disciplina sicut cuiq; regenti apta et accommodata est nō solum ep̃o regenti plebem suā sed etiā pauperi regenti domū suā. **D**iuiti regenti familiā suā marito regenti plūge suā: patri regenti prolem suā. **J**udici regenti prouinciā suā. **R**egi regenti gē-

tes suā. **D**ēs hi cū boni sūt eis quos regūt beneviti q̃ volūt. **E**t scdm̃ ipartitā ab vniuersorū dño potestate qui etiā regentes regit dant opaz vt idē ipi quos regūt pseruent hoies et pēat pctorē. Ita implet qd scriptū est da miam et ne suscipias pctorē ne hoc in illo saluū qd peccator est velint. et impijs et pctorib⁹ redde vindictā vt hoc ipm̃ q̃ ipi et pctorē sūt deleatur in eis. **B**ene fac humilī ppter hoc q̃ humilis est. et ne dederis ipio ppter hoc q̃ ipi est: qm̃ et altissim⁹ odio habet pctorē et ipis reddet vindictā. **Q**ui tñ qz nō solū pctorē et ipi numerat et hōi nes sūt facit oriri solē sup bonos et malos pluit super iustos et iniustos. **I**ta nulli hōi claudenda est mia nulli pctori ipunitas relaxāda. **I**nc itaq; maxime intelligendū est q̃ nō sit ptemnēda elemosina que quibusq; paupib⁹ iure hūanitatē impēdit qm̃ quidē dñs subleuabat indigentia pauper et itaq; ex his loculis quos ex opib⁹ implebat aliorū. q̃ si forte quis dixerit nec illos debiles et medicos quos dñs iussit potius iuitari nec illos quib⁹ solebat de loculis erogare pctorē fuisse. ideo nō esse consequēs vt propter hec euāgelica testimonia etiā pctorē a misericordiis suscipi vel pasci iubeant. **I**llud attēdat qd tā super⁹ memorauī qz vtrūq; pctorē et maxime sceleratū sūt qui oderūt et psequunt ecclesiam. **D**e quib⁹ tñ dicit benefacite his qui oderūt vos. et hoc exēplo dei patris astruit qui facit solē suū oriri sup bonos et malos et pluit sup iustos et iniustos. **N**ō ergo suscipiam⁹ pctorē propt qd sūt pctorē s; tñ eos ipos qz et hoies sūt hūana p̃sideratiōe tractem⁹. **P**ersequimur in eis propria iniquitatē misereamur p̃munē p̃ditionē. et sic infatigabiles cū tempus habemus opemur bonū ad oēs maxime autē ad domesticos fidei.

Mibi aut absit gloriari nisi in cruce dñi nostri iesu xpi per quez mihi mūdus crucifixus est et ego mundo. **I**n xpo enī iesu neq; circūcisio aliquid valet neq; preputiū: sed noua creatura.

Rexerūt enī glām hoīm magisq; gloriā dei. **V**idete quē admodū notauerit euāgelista et iprobauerit q̃sdaz q̃s tñ in eū credidisse dixit qui i hoc i gressu fidi si proficeret amorē quoq; hūane glie p̃ficiendo su parēt quē supauerat ap̃s dicens. **M**ibi aut absit gloriari nisi in cruce dñi nostri iesu xpi per quez mūdus mihi crucifix⁹ est et ego mundo. **A**d hoc enī et ipse dñs crucē suā vbi eū dementia supbe impietatis irrīsīt in eoz qui in illū crederent frontib⁹ fixi vbi est quodāmodo sedes xecundie vt de nomine eius fides nō erubescat et magis dei gloriā q̃ hominum diligit.

Bat ergo ad locū vbi fuerat crucifigēdus portans crucē suā iesus. **G**rande spectaculū: sed si spectet impietas grande ludibriū. **S**i pietas grādemysterium. **S**i spectet impietas grande ignominie documētū. si pietas grāde fidei munimētū. **S**i spectet impietas ridet regē pro xga regni lignū sui portare et supplicij. **S**i pietas videt regē baiulan rem lignū ad semetipm̃ figendū qd fixus erat etiā in frontibus regū in eo sp̃nend⁹ oculis ipiorum in quo erat gloriatura corda sctorū. **D**icturo enī paulo mihi aut absit gloriari nisi in cruce dñi nostri iesu xpi ipam crucē suā suo gestās humero p̃mēdabat et lucerne arsure que sub modio ponenda nō erat candelabrum ferebat.

Matthe. v.

Ex trac. euāgelij fm̃ iōā nem. i. Johan. xlii.

Cruz xpi cur i frontibus fixa ē.

Ex trac. euāgelij fm̃ iōā nem. i. xpus crucē suā portans.

Extractatu pl. cxi.

ii. Cor. ix. Luc. ix.

Elemosi = ne an mal p̃bēde sint

Eccle. vii.

Prover. xxv

Peccato- ri q̃ hō est nō qz peccator subueniet.

Ad Galatas.

Extractatu.
p. cxi.
Canti. viii.
Charitatis
fortitudo.

Colos. iii.

Ex lib. de tri-
nitare. ii.

Colos. ii.

Species
diuine faci-
ei.

Mathe. xxi

Ex finde de
pbiaapl. xx

p. xliiii.

Ex lib. iii.
Deformi-
tas xpi pul-
chritudo
nra est.

Ex eodem
sermone.

Sic pat in virtute tua fiat pax in dilectione tua: quia virtus tua dilectio tua. audi cantica canticorum. Valida est sicut mors dilectio. Magna verbum fratres valida est sicut mors dilectio magnificenti? expri mi non potuit fortitudo charitatis quia diceret vali da est sicut mors. Quis enim resistit morti fratres i tendat charitas vestra. Resistit igni? vndis fer ro resistit potestati? resistit regib? vest vna mors quis ei resistit? Nihil est illa fortius. propterea vi rib? eius charitas comparata est et dictum est valida e sicut mors dilectio. Et quia ipsa charitas occidit quod fuit? ut simus quod non eramus facit in nobis qua dam mortem dilectio. ipsa morte mortui? erat qui di cebat. Mundus mihi crucifixus est et ego mundo. ipsa morte mortui erant quibus dicebat mortui enim esset et vita vestra abscondita est cum christo in deo.

Incipit dei sapientia per quam facta sunt omnia spiritaliter intelligim? tantum carnalib? affectib? morimur ut mortui nobis hunc mundum deputan tes nosque ipsi hunc mundo moriamur dicam? quod ait apostolus? Mundus mihi crucifixus est et ego mundo. De hac enim morte item dicit. Si autem mor tui estis cum christo quid adhuc velut viuentes de hoc mundo decernitis? Non ergo immerito nemo potest faciem id est ipsam manifestationem sapientie dei vi dere et viuere. Ipsa est enim species cui pretemplande suspirat ois qui affectat diligere deum et ex toto cor de et ex tota mente et ex tota anima ad quem pretempla dam etiam proximum christum potest edificat qui dili git proximum sicut seipsum in quibus duob? prece ptis tota lex pedit et prophete. Illa est ergo species que rapit omnem animam rationalem desiderio sua to ardentes quanto mundior et tanto mundo rem christo ad spiritalia resurgente. tanto autem ad spi ritalia resurgente christo a carnalibus morientem.

Cum viderim? eum sicut etiam transierit peregrina tio nostra. Postea vero gaudebim? gaudio angelor um. Hec enim via quid est? Via fides est. propter fidez tuam factus est deformis christus. Manet autem speciosus christus speciosus forma pre filiis hominum videbit post peregrinationem modo autem fide qualis videt? Et vidim? et non habebat speciem neque decorum sed vultus eius abiectus? et deformis positio eius hic est virtus eius. despectus et deformis positio eius ho mo in plaga positus et sciens ferre infirmitates. de formitas christi te format. Ille enim si deformis esse no lisset tu formam quam perdidisti non recepisses. De debat ergo in cruce deformis sed deformitas illi pulchritudo nostra erat. In hac ergo vita deforme christum teneamus. Quid est deformitas christi? Absit mihi gloriari nisi in cruce domini nostri iesu christi per quem mi hi mundus crucifixus est et ego mundo. Hec est de formitas christi. Nunquid dixi me scire in vobis aliquid nisi via? Hec est via credere in crucifixum. Huius deformitatis signum in fronte portamus. de ista deformitate christi non erubescamus.

Mihi autem absit gloriari nisi in cruce domini no stri iesu christi. Poterat dicere in sapientia domini nostri iesu christi et verum diceret in maiestate et verum di ceret. poterat in potestate et verum diceret. Sed dixit in cruce. Ubi mundi philosophi? erubuit ibi apo stolus thesaurum repperit. non contemnendo vile in volucris peruenit ad preciosum inuolutum. Absit in quit mihi gloriari nisi in cruce domini nostri iesu chris ti. bonam sarcinam subtulisti tibi totum est quod quesisti. Et quid tibi magnus lateret ostendisti quale adiu torium. per quem mihi inquit mundus crucifixus est et ego mundo. Quando tibi crucifigeret mundus

nisi pro te crucifigeret per quem factus est mundus? Ergo qui gloriatur in domino gloriatur. Quo domi no? Christo crucifixo ubi humilitas ibi maiestas: ubi infirmitas ibi potestas: ubi mors ibi vita. Si vis ad illa venire noli ista continere. Nam non est magnus in christi sapientia glori magnus est in cruce christi glori vnde tibi insultat ipius ide gloriatur pius vnde tibi insultat superbus ide gloriatur christianus. Noli erube scere de cruce christi. Ideo in fronte tanquam in sede pudoris signum ipsum accepisti. Recole frontem tuam ne lingua expauescas alienam. Signum veteris testa menti circumcisio in latenti carne. Signum noui te stamenti signum in libera fronte. Ibi enim occul tatio est hic reuelatio. Illud est sub velamine hoc in facie. Quamdiu enim legitur moyses velamen super cor eorum positum est. Quare? Quia non transierat ad christum. Cum enim transieris ad christum aufe retur omne velamen ut qui habebas in occulto cir cuncisionem in fronte portes crucem. Nos autem re uelata facie domini speculantes in eandem inquit ymaginem transformamur de gloria in gloriam tanquam a domini spiritu ne tibi tribuas. ne hoc tunc putes. ne ignoras dei iusticiam et tuam volens co stituere iusticie dei non sis subiectus? Nam in eo si gnum christi esse prenucliatum quis ambigat? In de cultellus petrinus petra autem erat christus. In de octauus dies circuncisionis domini? resurre ctionis. Ideo apostolus inde transiens inde veni ens transiens scilicet ad christum ut auferatur vela men nouit vnde gloriatur. Mihi autem inquit absit gloriari nisi in cruce domini nostri iesu christi. Quid enim prius dixerat? Neque enim qui circumcidunt le gem custodiunt: sed volunt vos circumcidi ut in car ne vestra gloriatur. Tu quid apostole? Transfer signum ad frontem. Mihi autem absit gloriari nisi in cruce domini nostri iesu christi. Hic habeo inquit quod ignorabam. Venit testamentum nouum reuelatum est quod occultabatur. qui sedebant in umbra mortis lumen ortum est eis reuelatum est quod occultabatur. Quod latebat in apto est. venit ipsa petra. Omnes nos spiritu circumcidit et sue humilitatis signum in redemptorum fronte defixit.

Gloriemur ergo et nos in cruce domini nostri iesu christi per quem nobis mundus crucifixus est et nos mundo crucifigimur de qua cruce ut non erubesceremus eam in ipsa fronte hoc est in pudoris domi cilio collocauimus.

Et quicumque hanc regulam secuti fuerit pax super illos et misericordia et super israel dei. De cetero nemo mihi molestus sit. Ego enim stigmata domini iesu in corpore meo porto. Gratia domini nostri iesu christi cum spiritu vestro fratres Amen.

Nonimus quidem israel spiritalem de quo dicit apostolus. Et quicumque hanc re gulam sequuntur pax super illos et mise ricordia et super israel dei. Istum autem israel scimus esse carnalem de quo dicit. Videte israel secundum carnem sed ista isti non capiunt eo ipso carnales seipsos esse conuincunt.

Super israel magnificentia eius. De quo dicit apostolus super israel dei. Non enim omnes qui ex israel hi sunt israel quoniam est israel secundum carnem. Non autem qui filij carnis hi filij dei sed filij promissionis deputantur in semine.

Argumentum in eplam ad ephesios.

i. Cor. ii.

ii. Cor. iii.

Roma. x.

De finde de passione dñi

Ex lib. aduer sum iudeos. Israel spi ritalis.

Extractus p. lxxii.

Roma. ix.

Ephesi sunt asyani. Si accepto verbo veritatis p[er]tulerunt in fide. hos collaudat ap[osto]lus scribens eis a roma de carcere p[er] tithicum diaconu[m].

Expositio diuini patris Augustini epi in epistolā diuini pauli ap[osto]li ad Ephesios: per venerabilē Bedam p[re]byterū collecta

Dulus ap[osto]lus ie su xpi p[ro]volūtatē dī sanctis oībus qui sūt ephesi et fidelib[us] in xpo ie su grā vobis et pax a deo patre n[ost]ro: et dñō iesu xpo benedict[us] deus pater dñi n[ost]ri iesu xpi q[ui] benedixit nos in oī benedictione spiritali in celestib[us] in xpo sicut elegit nos in ipso ante mundi p[re]stitutionē vt essem[us] sancti et imaculati in cōspectu ei[us] in charitate q[ui] p[re]destinauit nos i adoptionē filiorū p[er] iesum xpm in ipm scdm p[ro]positū volūtat[is] sue in laudē glorie gratie sue i qua gratificauit nos in dilecto filio suo in quo habem[us] redēptionē per sanguinē eius remissionē p[er] dñm scdm diuitias gratie ei[us] q[ui] superabundauit in nobis in oī sapiētia et prudētia vt notū faceret nobis sacramentū volūtat[is] sue scdm beneplacitū ei[us] q[uo]d p[ro]posuit i eo in dispensatione plenitudinis temporū instaurare oīa in xpo que in celis et q[ui] in terra sūt in ipso in quo etiā nos sorte vocati sum[us] p[re]destinati scdm p[ro]positū ei[us] q[ui] oīa opatur secundū p[ro]p[ri]ū volūtat[is] sue vt sumus in laudē gl[ori]e eius. Nos qui ante sperauim[us] in xpo. In quo et vos cū audissetis verbum veritatis euangelii salutis vestre recepistis.

Elegit deus in xpo ante mundi p[re]stitutionē mēbra ei[us] et quomō eligeret eos qui nondū erāt nisi p[re]destinando. Elegit q[ui] p[re]destinās nos. Nunq[uam] eligeret ipsos et imundos. Nā si q[ui]stio proponat v[er]t[ut]es hos eligat an poti[us] sc[ri]ptos et imaculatos quid horū respōdeat quis requirat ac nō statim ferat p[ro] sanctis imaculatisq[ue] sententiā. Presciebat q[ui] ait pelagian[us] qui essent futuri sancti et imaculati p[er] libere volūtat[is] arbitriū et ideo eos ante mundi p[re]stitutionē in ipsa sua p[re]scientia q[ui]les futuros esse p[re]sciuit elegit. Ele-

git ergo inq[ui]t anteq[uam] essent p[re]destinās filios quos futuros sanctos imaculatosq[ue] p[re]sciuit. v[er]it[as] ipse nō fecit. nec se facturū s[ed] ip[s]os facturos eē p[re]iudic[ia]l[iter] intueamur ergo h[ab]ea ap[osto]li atq[ue] videam[us] v[er]it[as] p[ro]pterea nos elegerit ante mundi p[re]stitutionē q[ui] sc[ri]pti et imaculati futuri eram[us] an vt essem[us]. P[re]iudic[ia]l[iter] inquit de[us] et pat[er] dñi n[ost]ri iesu xpi qui nos b[en]edixit in oī benedictione spiritali in celestib[us] in xpo sicut elegit nos in ipso ante mundi p[re]stitutionē vt essem[us] sancti et imaculati. Nō ergo q[ui] futuri eram[us] sed vt essem[us] Nēpe certū est: nēpe manifestū est. Ideo q[uia] p[er] tales futuri eram[us] q[ui] elegit ip[s]e p[re]destinās vt tales p[er] grā eius essem[us]. Ita nos ergo b[en]edixit benedictione spiritali in celestib[us] in xpo iesu sicut elegit nos ante mundi p[re]stitutionē vt essem[us] sancti et imaculati in p[re]spectu ei[us] in charitate p[re]destinās nos i adoptionē filiorū p[er] iesum xpm in ip[s]um. Deinde quid adiūgat attendite. Scdm placitū inquit volūtat[is] sue ne in tanto b[en]eficio gratie de placito gl[ori]emur volūtat[is] n[ost]re in q[ui] gratificauit nos (inq[ui]t) in dilecto filio suo. In qua v[er]it[as] volūtat[is] sua gratificauit nos Sic dicit[ur] est gratificauit nos a grā sicut iustificauit dicit[ur] a iusticia. In quo habem[us] inq[ui]t redēptionē p[er] sanguinē ip[s]i[us] remissionē p[er] dñm scdm diuitias gr[ati]e eius q[ui] abundauit in nos in oī sapientia et prudentia vt ostēderet nobis misterii volūtat[is] sue scdm bonā volūtatē suā. In hoc misterio volūtat[is] sue posuit diuitias gratie sue scdm bonā volūtatē suā non scdm n[ost]ram. Que bona eē nō posset nisi ip[s]e scdm bonā volūtatē suā vt bona fieret subueniret. Nā autē dixisset scdm bonā volūtatē suā subiecit quā p[ro]posuit in illo id est in dilecto filio suo in dispositionē plenitudinis temporū istaurare oīa in xpo q[ui] in celis sūt et q[ui] in terris in ip[s]o. In quo etiā et sorte p[re]secuti sum[us] p[re]destinati scdm p[ro]positū qui vniuersa opat[ur] scdm p[ro]p[ri]ū volūtat[is] sue vt sim[us] in laudē gl[ori]e ei[us]. Elegit ergo nos de[us] in xpo ante mundi p[re]stitutionē p[re]destinās nos in adoptionē filiorū non q[ui] p[er] nos sc[ri]pti et imaculati futuri eramus s[ed] elegit p[re]destināuitq[ue] vt essem[us]. Fecit autē hoc scdm placitū volūtat[is] sue vt nemo de sua sed de illius erga se voluntate gl[ori]etur. Fecit hoc scdm diuitias gr[ati]e sue scdm volūtatē suā quā p[ro]posuit in dilecto filio suo i quo sorte p[re]secuti sum[us]. p[re]destinati s[un]t p[ro]positū nō n[ost]rū s[ed] ei[us] qui vniuersa opat[ur] v[er]it[as] adeo vt ip[s]e in nobis opet[ur] et velle. Op[er]at[ur] autē scdm p[ro]p[ri]ū volūtat[is] sue vt sim[us] in laudem gl[ori]e ei[us]. hinc ē q[uo]d clamam[us] vt nemo gl[ori]et[ur] in hoīe ac per hoc nec in seip[s]o s[ed] q[ui] gl[ori]atur in dñō gl[ori]et[ur]. vt sim[us] in laudē gl[ori]e ei[us]. Ip[s]e q[uia] op[er]at[ur] scdm p[ro]positū suū vt sim[us] in laudē gl[ori]e ei[us]. v[er]it[as] sc[ri]pti et imaculati p[er] q[uo]d nos vocauit p[re]destinās ante mundi p[re]stitutionē. Ex hoc p[ro]posito ei[us] ē illa electorū p[ro]p[ri]a vocatio quib[us] oīa coo[per]ant[ur] in bonū q[ui] scdm p[ro]positū vocati sūt et sine penitētia sūt donat[ur] vocatio dei. [Et sim[us] sc[ri]pti et imaculati in conspectu eius]

Hoc agit vt b[on]i sim[us] si imaculati intelligendi sūt q[ui] oīno sine p[ec]c[ato] sūt. Si autē imaculati sūt qui sūt sine crimine etiā in hac vita fuisse atq[ue] eē negare nō possum[us] q[ui] nō ideo sine v[er]o p[ec]c[ato] ē aliq[ui]s q[ui] nō habet maculā criminis. Unde et ap[osto]lus cū m[is]t[er]os eligeret ordinādos nō ait si q[ui]s sine p[ec]c[ato] q[uo]d inueniri non posset s[ed] ait: si quis sine crimine quod v[er]it[as] posset.

[Instaurare oīa in xpo que in celis et q[ui] in terra sūt in ip[s]o]

Que in sc[ri]ptis agellat[ur] v[er]tutib[us] dei ē ecclesia tūc nobis sicuti est in o[re]scet cū ei p[er]fici fuerim[us] in finē ad simul habēdā b[en]itudinē sempiternā. Ita vero q[ui] ab illa p[er]grinat in terris eo nobis notior est q[ui] in

Volūtas
n[ost]ra quō
bona sit.

l. Col. 1.

Roma. viii.
Roma. xi.

Ex libro de p[er]fectione iusticie hoīis.
Nemo sine p[ec]c[ato] sed sine crimine.
Zuā. i.

Ex libro en[im] cheridion.
Ecclesia.

Ex libro de p[er]fectione iusticie hoīis.
Quō ele-
cti qui nō
erant.

Ad Ephesios.

Roma. viii.

illa sum? et qz hoim est qd z nos sum? hec sanguie mediatoris nullu habetis pctm ab omi e redempta pcto. Et vox est. Si de? pro nobis qs cōtra nos? Qui filio proprio nō pepcit sz pro nobis oibus tradidit eū. Nō enī pro āgelis mortu? ē xps. Sz ideo etiā pro āgelis sit quicqd hoiz p ei? mortē redimītur z liberat a malo. qm cū eis quodāmodo redit i grāz p? iūmicitas quas int hoies z sctos angelos pctā fecerūt. et ex ipa hoim redēptiōe ruine illius angelice detrimēta reparant. Et utiqz nouerūt angeli sancti docti de deo cui? veritatis eterna ptemplatiōe beati sūt: qti numeri supplemētū de genere hūano integritas illi? ciuitatis expectet. propt hoc ait apl's iustaurare oia in xpo que in celis sūt que in tris in ipso. Instaurant quippe q in celis sūt cū id qd inde in angelis lapsū ē ex hoibus reddif Instaurant aut que in tris sūt cū ipsi hoies qui pdestinati sūt in eternā vitā a corruptiōis vetustate renouant. [In quo etiā forte vocati sumus] **Q**uare forte dicit grāz q salui facti sum? Quare forte noie grāz appellauit? In forte nō est electiō sz volūtas dei. Nam vbi dicit iste facit iste nō facit merita p'siderant. vbi merita p'siderant electiō ē nō fors. Quādo aut de? nulla merita inuenit forte volūtas sue saluos nos fecit qz voluit: nō qz digni fuim? hec ē fors. merito tunica illa dñi d'sup texta q significat charitatē eternitātē cū diuidi a psecutori b? nō posset fors sup eā missa ē ad qs puenit eos si significauit qui vident ad sortē p'tinere sctōrū. Gra salui fcti estis p fidez ait apl's grā salui facti estis per fidē et hoc nō ex vobis donū enī dei est non ex operib? q'si vos bene feceritis vt ad hoc accedere digni essetis.

Instauratio oim.

Ex tractatu pi. xxxiii. Sors qd hic sit.

Ephes. ii.

Ex libro de p destinatione sanctorum.

Roma. xi.

Roma. ix. Johan. xv.

[Predestinati scdm ppositū eius qui oia opaf scdm consiliū volūtatē sue] **P**redestinati scdm ppositū qui opaf vniuersa Ipe ergo vt credere icipiam? opaf qui vniuersa o perat vocationē quippe illā de qua dictū ē sine penitētia sūt donat vocationē dei. z de qua dictū est nō ex opib? sz ex vocatē cū posset dicere sz ex credēte electionē quā significauit dñs dicens nō vos me elegistis sz ego elegi vos. nec fides ipa pcedit. Nō enī qz credidim? sed vt credam? elegit nos ne priores euz elegisse dicamur falsūqz sit quod ait. Non vos me elegistis sed ego vos elegi. **I**n quo et credentes signati estis spiritu promissiois sancto qui est pignus hereditatis nostre in redemptionē acquisitiōis in laudem glorie ipsius.

Ex fm de vi sione dei. Roma. v.

Pignus. Arra.

Diffusa ē enī charitas xpi i cordib? nris. Nō tñ ex nobis sz p spm sctm q dar? est nobis. Si diffusa ē charitas i cordibus nris z de? charitas ē ecce lā ex qtrulocū qz pignore deābulabat de? in nobis. Pign? enī accepim? Quid illud ē cui? pign? tale ē: qz melius habet codices q habet arrā qz qui habet pign? eā dē qppe rem iterptes dicere voluerūt. Intest tñ a liqd in loquēdi vsu int arrā z pign?. Pign? enī qd dat cū datū fuerit ppter qd pign? datū ē pign? auferē. Accipis verbi grā codicē ab amico tuo vt tibi det das aliqd pign?. Cū reddideris qd accepisti ppter qd pign? posuisti: ille qd reddideris habebit tu pign? recipies. non enī habebit abas res. qd ergo fratres? Si charitatē modo de? tanqz pign? dedit p spm suū cū eā rem ipsam reddiderit q pmissa pi gnuus dedit auferendū est a nobis pign?. Absit. sz qd dedit hoc iplebit. Ideo meli? arra qz pign?. alī quādo enī p'ciū (vbi grā) pparas dare. p ea re quā

tenes bone fides ptractu. De ipso p'cio das aliquid et erit arra nō pign? qd sit p'plendū nō qd auferendū. Jam q intellige. Si iuenio dilectore habet arrā et ex arra desiderat plenitudinē. Arrā ipsaz p'sideret hoc enī iplebit vnde arra data est. ipsā cogitet: ipam apud se discutiat ipaz ipiciat ipaz de plenitudine illa quā nō videt interroget. aspice ergo arrā de? charitas est. Vnde habem? aliqd inde aspici sum? inde irrorati cui? ros talis est qualis fōs rore isto aspicius: sz flagras in fontē dic deo tuo qm apud te est fons vite in rore isto: natū est d'sideriū in fonte: satiaberi ibi est qd sufficit nobis.

1. Jchā. iiii. p. s. xxxv.

Propterea et ego audiens fidem vram que est in dño iesu et dilectionē in oēs sctos non cesso gratias agēs pro vobis.

Eo grās agit apl's pro his qui crediderūt nō vtiqz qm eis annuntiātū est euāgeliz sz qm crediderūt. Ait enim in q z vos audietes xbi v'itatis euāgeliz salutis v're in q credētes signati estis spiritu pmissiois sctō qui ē pign? hereditatis n're in redēptionē acq'sitiōis in laudē gl'e ei?. ppter hoc z ego fide vestra audita in xpo iesu z in oēs sctos nō cesso grās agere pro vobis. Noua erat z recēsoz fides p'dicato si bi euangelio. Quā fide audita grās deo pro eis agit apl's. Si hoī grās ageret p eo q illū vel putaret nō p'stitisse vel nosset adulatio vel irrissio ver? qz grāz actio diceret. Nō errat de? nō irridet: dō nū est enī eius etiā incipiens fides ne apl' fallax vel fallax gratiaz actio merito iudicetur.

Ex lib. d p'ae finatiōe sanctorum.

Grās quō agat apl's.

Hoc et gratiaz actio indicat qd o'ro. Pro pro i fidelib? grāz actio pro fidelib? Qui enī est orād? vt faciat illi est actio grāz reddēda cū fecerit. vnde idē dicit apl's ad ephesios ppter h z ego audita fide vestra in dño iesu et in oēs sctos non cesso grās agere pro vobis. Loq'mur aut nūc de ipis in iclis cū hoies qui erāt auersi z aduersi pueritū ad deum et velle incipit qd nolebant z habere fidez quā non habebant. Quod vt fiat in eis oratur pro eis qz nō oratur ab eis Ipsi enim quomodo in uocabūt in quē non crediderunt: euz vero factum fuerit quod oratur ei qui fecit agitur gratie z pro eis et ab eis.

Ex p'la ad v'italem. Gratiaz actio.

Memoria vestri faciens in oratiōibus meis vt deus domini nostri iesu xpi pater glorie det vobis spiritū sapientie et reuelationis in agnitiōē eius.

Pater p'terea etiā deū eē vniūitū filij intel ligere debem? qm fact? ē homoz nat? ex femina. z hoc eē qd dicit in psalmo vbi qd futur? fuerat p'nti ciavit de v're m'ris mee de? me? es tu. vt ostenderet p'rem hinc eē deū suū qz homo fact? est. homo enī de v're matris nat? est z scdm hoim de virgi ne nat? est de? vt nō solū pater illi esset q euz de ipso genuit xū etiā de? ei? eēt quē de v're matris hoies creauit. Ex vtero inq't ante luciferū genuit te. Qui est pater filio ex vtero suo de ventre matris deus eius est non de suo.

Ex lib. 3 max manum. ii. De? pater: de? z p'f est christi. p. s. xxi.

Illuminatos oculos cordis vestri vt sciatis q sit spes vocatiōis eius. et que diuitie glorie hereditatis ei? in sctis: et q sit supereminēs magnitudo virtutis eius in nos qui credidimus.

p. s. cix.

Rediredī tolle te a corpe. Corp? tuū habitatio tua est. Cor? tuū sentit etiā p corp? tuū. sed corpus tuū nō quod cor? tuū d'smitte z corpus tuū redi ad

Ex trac. euāg. ge. fm ioan. nē. xviii.

cor tuū. in corpe tuo inueniebas alibi oculos: alibi aures i corde tuo. nūquid hoc iuenis? An i corde non habes aures? De quibz g dñs dicebat qui habet aures audiēdi audiat: An in corde non habes oculos unde dicit apostolus illūnatos oculos cordis vñ. Redi ad cor vide ibi qd scias forte de deo qz ibi est ymago dei in interiore hoie hitat xps in interiore hoie renouari ad ymaginē dei. In ymagine sua cognosce auctore ei⁹. vide quēadmodum oēs corpis sens⁹ cordi intro nūciat qd senserūt foris vide qm multos ministros habeat vn⁹ interior impator et qd apud se etiā sine his ministris agat. Renūciat oculi cordi alba et nigra. Renūciat aures ei⁹ dē cordi canora et dissona. renūciat nares ei⁹ dē cordi odor et putētia. Renūciat gustus ei⁹ dē cordi amara et dulcia. renūciat tact⁹ ei⁹ dē cordi lenia et aspera. Renūciat sibi ipsū cor iusta et iniusta. Cor tuū et videt et audit et cetera sensibilia diiudicat. et quo nō asprāt corpis sensus iusta et iniusta mala et bona discernit. diuersa sūt q ad cor tuū referunt et diuersa ibi mēbra nō inuēiunt. In carne tua alibi audis alibi vides in corde tuo ibi audis vbi vides. Secundū opationē potētie virtutis ei⁹ quā operatus est in xpo iesu. suscitās illū a mortuis et sedere eū faciēs ad dexterā suā in celestibus supra omnē pncipatum et potestātē et virtutē et donationes et omnem nomē quod nominat nō solum in hoc seculo sed etiā in futuro: et omnia subiecit sub pedibus eius.

Nec eos audiam⁹ qui negāt ad dexterā patris sedere filiū. Dicit enī. Nunquid de⁹ pater habet lar⁹ dextrū aut sinistrū sicuti corpa? Nec nos de deo patre sentim⁹. nulla enī forma corporis de⁹ finitur atqz concludit⁹ s⁹ dextera pñs est beatitudo ppetua q scitis datur: sicut sinistra ei⁹ rectissime dicit miseria perpetua que ipsi⁹ datur. vt nō in ipso deo s⁹ in creaturis hoc modo qd dixim⁹ intelligatur dextera et sinistra. Quia et corp⁹ christi quod est ecclesia in ipsa dextera hoc est in ipsa beatitudine futura est. sicut apostol⁹ dicit qz et simul nos suscitauit et simul sedere fecit in celestibus. qm enī corpus nostrum nondū ibi sit tamē spes nra iā ibi est. Propterea et ipse domin⁹ post resurrectionē iussit discipulis quos piscantes inuenit vt in dexterā partem mitterent rētia. Quod cuz fecissent ceperunt pisces qui omēs magni erant id ē iustos significabāt quibus promittitur dextera hoc significat qz etiā in iudicio dicit se agnos ad dexterāz hēdos autē ad sinistram esse positurum.

Et ipsum dedit caput supra omnem ecclesiam que est corpus ipsius: et plenitudo eius: qui omnia in omnib⁹ adimplet. Nullum mai⁹ donum prestare posset de⁹ hominibus qz vt verbū suū per quod condidit omnia faceret illis caput et illos ei tanqz membra coaptaret vt esset filius dei et fili⁹ hominis vnus deus cū patre: vnus homo cum hominib⁹: vt et quando loquimur ad deum deprecātes non inde filiūz separē⁹. et quando precatur corpus filij nō a se separēt corpus suū. Sitqz ipse vnus saluator corporis sui dominus noster iesus xpus filius dei qui et orat pro nobis et orat in nobis et oratur a nobis. Orat pro nobis vt sacerdos noster orat i nobis vt caput nostrū oratur a nobis vt deus noster.

Capitulum secundum.

Vos cū essetis mortui delictis et pctis vestris i quib⁹ aliquādo ambulastis secundū seculū mūdi huius. secundū principē potestatis aeris hui⁹. spiritus qui nunc operatur in filios diffidentie: in quibus et nos omēs aliquādo conuersati sum⁹ in desiderijs carnis nostre facientes voluntatem carnis et cogitationum.

Nihilominus iste aer ad abyssū pñet vbi nubes: vbi vēti: vbi tēpestates: vbi pluuia: choruscationes: tonitrua: gradines: et quicquid vult de⁹ super terrā fieri de isto hūdo et caliginoso aere totū hoc terre noie appellauit qz nimis mutabile est atqz mortale: nisi forte putatis qz pluit fursū stellis. Quia ista hic sūt ppe ad terrā et aliquādo sunt homines in cacuminibus montū et nubes sub se vidēt sūt plerūqz pluuie: et apparēt bene intēris omia ista q turbato aere pccitant hic fieri in ista mūdi pte infima. Propter ea ad ista caliginosa id est ad hūc aerē tanqz ad carcerē damnat⁹ est diabol⁹ de apparatu supnoꝝ angeloz lapsus cū angelis suis. Iā apls hoc de illo dicit. Scibz pncipē potestatis aeris hui⁹ q nūc opat in filijs diffidentie. Et alius apls dicit. Si enī deus angelis peccatib⁹ nō pccit s⁹ carcerib⁹ caliginis inferni retrudēs tradidit in iudicio puniēdos seruati infernū hoc appellās q inferior pars mūdi sit.

Hec autē ptas tenebrarū id est diabol⁹ qui dicit etiā pnceps potestatis aeris operat in filijs diffidentie pnceps iste rector tenebrarū id est diabol⁹ diffidentie filioꝝ regēs eos ad arbitriū suū: qd nec ipse habet libeꝝ ad bñficiendū s⁹ in maximā malivolētiā pena suis scelerib⁹ obduratū. vnde nemo sane fidei credit aut dicit hos apostatas angelos ad pñtinā impietate correcta aliquādo volūtate pueri. Quid g operat hec potestas in filijs diffidentie nisi opa sua mala? Et in pñmis maxieqz ipam diffidentia et infidelitate q sūt iūmici fidei p quā scit eos posse mūdari: posse sanari: posse perfectissime liberos q eis vehemēter iūdet in eternitate regnare. Itaqz aliquos eoz per quos apli⁹ decipe affectat sūt habere nōnulla velut opa bona in quib⁹ laudant p quasqz gētes pncipueqz in gente romana qui pclare glorioseqz vixerūt. S⁹ qm sicut veracissima scriptura dicit oē quod nō est ex fide pctm est et sine fide impossibile est vtiqz placere deo nō hominib⁹ nihil sic agit hic princeps qz vt non credat in deū nec ad mediatorē a quo solunt opa ei⁹ credēdo veniat. S⁹ ipse mediator itrat in domū fortis id est in hūc seculū mortaliū sub potestate diaboli qz ad ipm pñner pñstitutū. De ipso qppe scriptū ē q potestare habeat mort⁹. Intrat i domū fortis id est in suo dñatu habet hūanūz gen⁹ et pñalligat eū id ē ei⁹ cohercet et cohibet potestare potestatis sue fortiorib⁹ vinculis et sic eripit vasa ei⁹ qz pdestinauit eripe arbitriū eoz ab eius liberās ptate vt illo nō ipediente credāt in istū liberā volūtate. Proinde hoc op⁹ est gratie nō nature. Op⁹ ē inqz gratie quā nobis attulit se dñs adā nō nature quā totā pdidit in semetipso pñmus adam. Opus est grē tollentis pctm et viuificantis mortuū pctōrem nō opus legis ostendentis pctm non a pctō viuificantis.

Quid inquit in eos ira indignatiois sue idigna

Extractatus
pi. cxxvi.
Aer mūdi
et princeps
eius.

ii. Petri. ii.

Exempla ad
talent.
Pras ten
brarum.

Roma. xliii.

Mar. iii.

Extractatus
pi. lxxvii.

Luc. viii.
Ephe. i.

Que sēsus
cordi nūci
ant.

Quid sibi
cor renū
ciat.

Exli. de ago
nepiano.
Quo ad
dextrā pa
tris sedeat
filius.

Extractatu
pi. lxxv.
Caput ec
clesie xps
p magno
dono dat.

Ad Ephesios.

Et

Et mal' angelis de us ad bo num.

Dñs iob p diabolum abstulit.

Job. i.

H

Ecce. i. xlii.

Ps. ciii.

Ps. lxxvii.

Ex fm dei na salu sci cipri ant.

tionē et irā et tribulationē imissionē p angelos malos. **E**ssē autē diaboli et angelos ei? ita malos utiq; ut eis ignis preparē eternus nullus fidelis ignorat. **S**z imitti p eos imissiones sup quoslibet a dño deo quos a pēa iudicat dignos durū eis videt qui in nus idonei sunt cogitare quēadmodū sūma dei iustitia bene vtrā et malis. Quos quidē q̄tū p̄inet ad eorū substantiā q̄s ali? q̄ ipse fecit: sz malos ipse nō fecit vtrū tñ eis. qm bon? est bene id est puenienti terz iuste. sicut ecōtra iniqui creaturis ei? bōis vtrū tur male. vtrū ergo de? agelis nō solū ad puniēdos malos sicut in istis omib? loquit psalm? sicut in re ge achab. quē fallacie spūs ex dei voluntate seduxit ut caderet in bello humertā ad probandosz mani festandos bonos sicut fecit in Job. in libro nāq; fī delissimo legimus diabolum potuisse etiā de celo ignē imittere ad scī vtrū pecorū numerū mirā biliz horredō ipetu psumendū. **D** diabolo tribu ere nemo fidelis fortassis auderet nisi scē scriptu re auctoritate legeret. **S**z ille vtrū dei dono iust? et fortis et pie perit? nō ait dñs dedit diabolum abstu lit: sed dñs dedit vtrū abstulit. optime sciēs diabo lū etiā qd facere de istis elementis poterat nō tamē seruo dei nisi ei? dño volēte ac pmittente fuisse fa cturū. maliciā diaboli p̄fidebat: qm quis illa in se pbando vteret sciebat. In filiis vero diffidētie tā q̄ i suis mācipijs opatur quēadmodū hoies in pe corib? suis et illic tamē q̄tum de iusto iudicio finit. **S**z aliud ē quādo potestas eius etiā a suis sicut ei placet tractandis maiore potestate p̄hibet. aliud quādo ei potestas etiā in eos qui ab illo alieni sūt dat. sicut homo de pecore suo p hūano captu facit qd vult: nec sane facit si p̄hibet a potestate maio re. de alieno autē pecore ut faciat expectat sibi po testatē dari ab illo cui? est. **I**bi ergo potestas que fuerat p̄hibet hic autē que nō fuerat tribuit. q̄ cuz ita sint malis agelis tribuere sine dubitationē pos sum? mortes pecorū mortes p̄mittuoz. et illud ma xime vnde religata sūt omia obdurationē cordis illoz ut pplm dei nollēt dimittere. **H**ac enī iniquis simā et malignissimā obstinationē de? cū facere vi ci? nō instigādo et inspirādo sz deserendo facit. vtrū li operent in filiis diffidētie qd deus debite iusteq; pmittit. **I**stā illud qd isaias ppheta dicit. dñe ecce tu iratus es et nos peccauim? p̄pterea errauim? et facti sum? sicut imūdi oēs ea ratioē intelligere. **P**re cessit enī aliquid vnde de? iustissime iratus ab eis suū lumē auferret ut in pctā que nulla tergiversa tione defēdi possent nō esse pctā cecitas hūane mē tis offēderet ab itinere iusticie deuīādo et errando et qd in alio psalmo scriptū ē de ip̄is egiptijs q̄ de? cōuerterit cor eoz ut odissēt populū ei? et volū fa cerēt in seruos ei? bene credit de? fecisse per illos angelos malos ut iā vitiose mētes filioz infideli tat per eos angelos quib? eadē sūt amica vitiā ex cecarent. ut odiū ppli dei ad quos terrēdosz cor rīgēdos bonos illa mirabilia sequerēt. **E**t ad hec quis idoneus? vnde cū dixisset misit in eos irā in dignatiōis sue indignationē et irā et tribulationem imissiones per angelos malos. illud quod addidit viā fecit semite ire sue: cuius tandem actus sufficit penetrare ut intelligat capiatq; sententiā in tanta profunditate latitātem. **E**rat enī semita ire dei q̄ egiptiozū impietate occulta equitate puniret. **S**z eidē semite viā fecit ut eos tanq; ex abditis per eos angelos malos in manifesta scelera produceret in euidentissimos ip̄os euidentissime vindicaret. **Q**uere sibi consulit qui deū iudicē cogitat apud quez causam geste huius vite atq; ab illo sibi ma

neris insūcti quisq; dicturus est vbi oīs homo reci pit sicut testat aplūs que per corp? gessit siue i bo nū siue in malū. **I**ta sibi p̄sulit qui ex fide viuens et fatagēs ne ab extremo p̄occupet die. extremū cō putat omnē diē et sic deo placitos mores perdu cit vsq; ad extremū diēz. **I**ta sibi beatus ciprian? episcop? misericordissim? et martyr fidelissim? cō sulebat nō sicut eū lingua subdola diaboli per os posselli a se impij iudicis monere videbatur dices. **C**onsule tibi cum ei? ei? immobilē mentē videret quā do ei dixit iusserūt te principes cerimoniarū. **R**e sponditq; ille nō facio. adiecit et ait cōsule tibi ip̄a est lingua subdola diaboli et si nō huius qui nescie bat que loqueret illius tamē qui p eū loquebat. lo quebatur enī p̄ocōsul nō tam secundū principes homines quoz sibi met iussa inuincta iactabat: quā secundū principem potestatis aeris hui? de quo a postol? dicit. **Q**ui operat in filiis diffidentie. **Q**uē per hui? quoz lingua operari ciprian? nouerat qd ipse nō nouerat. **N**ouerat inq; ciprian? cum a p̄cō sule audiret consule tibi qd caroz sanguis dicebat stulte hoc diaboli dicere subdole atq; intuebā in vno opere duos istū oculis illū fide. **N**olebat euz iste mori nolebat ille coronari. **P**roinde circa istū placidus circa illū cautus. **H**inc aperte respōde bat illū occulte vincebat.

Cum tales nos interrogauerūt in quib? diabo lus operat intelligendus est nos ipse interrogare qui in eis operatur. apostol? dicit. et vos cum essetis mortui in delictis et pctis vestris cum viueretis in illis secundū seculum mūdi huius secundū p̄inci pem potestatis aeris spirit? eius qui nunc opera tur in filiis diffidētie: in quib? inquit et nos aliquā do conuersati sum? **O**stendit se redemptū de ba bilonia cepisse iā exire. **S**ed tamen adhuc quid vi cit? **Q**uia cū hostibus nostris cōstigitur. **E**t ne frascamur hominib? qui nobis ingerūt persecutio nes tollit intentionē nostram apostol? ab odio ho minū et dīrexit in luctā quorundā spiritūz quos non videm? et cum ipsis cōstigitur. **Q**uē enī nō est nobis colluctatio aduersus carnē et sanguinez id est aduersus homines quos videtis a quib? vi demini mala pati qui vobis importāt p̄secutiones. **I**am pro ipsis orare precepti sum? **N**ō ē nobis i quit colluctatio aduers? carnē et sanguinē id est ad uersus homines sed aduersus p̄incipes et aduersus potestates et rectores mūdi tenebrarū hāz. **Q**uid dixit mūdi? **D**ilectorū mūdi: has appella uit et tenebras id est iniquos et scelestos infideles pctōres: quibus iā credētibz gratulatur hoc mo do vt dicat. fuitis enī aliquando tenebre nunc au tem lux in domio. **E**rgo constituit nos luctā habe re cum illis p̄incipib?. **Q**uomodo autē diabolus in cor iude vt traderet dominū intrauit: nō autem intraret nisi ille locum daret sic multi hoies mali de media babilonia per desideria carnalia et illicita locum dant diabolor angelis eius in cordibus suis: vt in illis et de illis operetur.

Et eramus natura filij ire sicut et ceteri.

Quā autē incredulus est filio nō videbit vitam sed ira dei manet sup eū. **N**on di xit ira dei venit ad eū sed ira dei manet super eū. **O**mnes qui nascunt mortales habent secum irā dei. **Q**uam iram dei? **Q**uam ex cepit primus adā. **S**ic enī peccauit prim? homo et audiuit morte morieris. **F**actus est mortalis il le et cepit nasci mortales. **C**ū ira dei nati sumus **V**enit inde filius non habens peccatus et indur?

11. Cor. 7.

Dies oīs pextremo cōputad.

Extracto 11. c. xlii.

Eph. vi.

Eph. v.

Ex trac. euā gelij fm ioan nem. xlii. Johan. iii. Nascunt filij ire.

Sene. li.

est carne indur⁹ est mortalitate. Et si ille nobiscuz
cōcauit irā dei nos pigri sum⁹ cum illo pmunica-
re grām dei. Qui ergo nō vult credere in filiū irā
dei manet sup illum. Que ira? De qua dicit aplūs
sum⁹ enī r nos natura filij ire sicut r ceteri. Qēs
ergo filij ire qz de maledicto mortis vēlētēs. Crede
in xpm factum pro te mortalem vt illū capias im-
mortalē. Quando enī ceperis eius immortalitatez
nec tu eris mortalis. vīuebat moriebaris mortu⁹
est vt viuas attulit gratiā dei abstulit irā dei. De⁹
bibit mortem ne mors biberet hominem.

Genus hūanuz est iste cec⁹ bec enī cecitas con-
tingit in primo hoīe per pctm de quo omēs originē
duxim⁹. non solū mortis sed etiā iniquitat. Si enī
cecitas est infidelitas r illūminatio fides quē fidelē
quādo venit xps inuenit. Anquidē apls natus in
gente pphetarū dicit. sum⁹ enī r nos aliquādo natu-
ra filij ire sicut r ceteri. Si filij ire filij vindicte fi-
lij pene filij gehēne. Quomodo natura nisi qz pec-
cante primo homie vitium pro natura inoleuit?

Tenebat itaqz iusta dānatione gen⁹ humanuz
et omēs erāt ire filij de qua ira scriptū est. Am oēs
dies nostri defecerūt r in ira tua defecimus. Anni
nostri sicut aranea meditantur. de qua ira dicit e-
riā iob. Homo enī nat⁹ ex muliere brevis vīte r ple-
nus ire. De qua dicit r dñs iesus. Qui credit in filiū
um habet vitā eternā. Qui aut nō credit in filiū nō
habet vitā sed ira dei manet super eū. Nō aut venit
sed manet. Nū hac quippe oīs homo nascit prop⁹
quod dicit aplūs. sum⁹ enī r nos natura filij ire si-
cut r ceteri. In hac ira cū essent hoīes p originale
peccatū tāto graui⁹ r perniciosius qto maiora vel
plura insup addiderāt necessariū erat mediator
hoc est recōciliator qui hāc irā sacrificij singulari
cuius erāt vmbre omia sacrificia legis r propheta-
rū oblatione placeret. Unde dicit apls. Si enī cū
inimici essem⁹ recōciliati sum⁹ deo per mortē filij
eius multo magis recōciliati nūc in sanguine eius
salut erim⁹ ab ira per ipm. Cum aut de⁹ irasci dicit⁹
tur nō eius significat perturbatio qualis est in aio
irascētis hominis sed humanis morib⁹ rāssato ro
cabulo vidicta ei⁹ q nō nisi iusta ē ire nomē accepit

Ipsa est ira tua dñe in adā ira cū qua oēs nati
sumus cui nascēdo cohesim⁹. ira de propagine in-
quitatis ira de massa peccati. secundum qd dicit a-
postolus sum⁹ r nos aliquādo natura filij ire sicut
et ceteri. Et vnde dicit dñs. Ira dei manet sup eū
qui nō credit in vni genitū filiū dei. Non enī ait
ira dei veniet super eū qz non tollit in qua nat⁹ est.

Natura nobis facta est pena. Ex vidicta primi
hominis qd erat pena nobis natura est vnde dicit
et aplūs sum⁹ et nos natura filij ire sicut r cete-
ri. Natura filij ire id est portātes vindictā. S⁹ qua
re dicit sum⁹. Quia iā spe nō sumus nā re sumus
adhuc. Sed illud melius dicim⁹ q spe sum⁹ qz cer-
ti sumus de spe. Non enī incerta est spes nostra
vt de illa dubitemus.

Vindicta enī primi peccati ipa vocat ira dei qz
de iudicio dei venit vnde domin⁹ de non credente
ait: sed ira dei manet super eū. Cū ira enī dei mor-
tales nascimur. Unde dicit aplūs. Sum⁹ r nos
aliquādo natura filij ire sicut et ceteri. Quid est
natura filij ire nisi qz portauimus nobiscū penam
primi peccati? Sed si conuertimus nos aufertur
ira proberetur gratia.

Qualis sine vitio primit⁹ condita est ipsa vere
ac proprie natura hominis dicit. translatō autem
verbo vtimur vt naturā dicamus etiā qualis na-

scitur homo. secundū quam locutionē dicit aposto-
lus fuimus enim et nos aliquando natura filij ire
sicut et ceteri.

Deus autem qui diues est in misericor-
dia propter nimiaz charitatem suā qua
dilexit nos: et cum essemus mortui pec-
catis cōmunicauit nos xpo. cuius gra-
tia estis saluati: r cōresuscitauit et cōse-
dere fecit in celestibus in xpo iesu.

Quod hic dixit pūificauit nos christo hoc di-
cit ad corinthios vt qui viuūt iā nō sibi viuāt sed ei
qui pro ipis mortu⁹ ē r resurrexit. Et qd hic dicit
cui⁹ gratia sum⁹ salui facti iā velut pctm sit loquit⁹
qd in spe tenet. Nā apertissime alibi dicit. Spe enī
salui facti sum⁹. Ideo qz hic sequit⁹ r tanqz pfectū
enumerat qd futurū est. Et simul inquit excitauit
et simul sedere fecit in celestib⁹ in xpo iesu. Terte
enī in celestib⁹ xpus iā sedet nondū aut nos. S⁹ qz
spe certa qd futurū est iā tenem⁹ simul sedere nos
dixit in celestibus nōdum in nobis s⁹ iā in illo. Nā
qz ne putares iā nunc eē pfectū quod in spe ita dicit
tur tanqz pfectū sit atqz vt intelligas adhuc futu-
rum sequitur r dicit.

Ut ostenderet in superuenientib⁹ secu-
lis supabundantes diuitias gratie sue i
benignitate super nos in xpo iesu.

In celo q nos futuros esse pmisit. Illo enī for-
ma serui leuata est quā supsit ex virgine et ad pñs
dexterā collocata. ppter spē huius tāti boni et a-
postol⁹ ait. Deus aut qui diues est in mīa propter
multā dilectionē qua dilexit nos cū essemus mor-
tui pctis pūificauit nos xpo cui⁹ grā sum⁹ salua-
ti r simul excitauit et simul sedere fecit in celestib⁹
in xpo iesu. Hoc qd pōt intelligi dixisse dñs vt vbi e-
go sū illi sint mecū. Et ipse quidez de se dixit q ibi
iā esset. de nobis aut velle se dixit vt essem⁹ ibi cū il-
lō nō q iā essemus ostēdit. Apl⁹ aut quod dñs vel-
le se dixit vt fieret tanqz factū fuerit est locut⁹. Nō
enī ait excitatur⁹ est nos r in celestib⁹ factur⁹ se-
dere: s⁹ excitauit r sedere in celestibus fecit: qz non
inaniter sed fideliter iā deputat factur⁹ quod futu-
rum esse non dubitat.

Gratia enī saluati estis per fidem: et hoc
nō ex vobis. Dei enī donū est: non ex o-
peribus: vt ne quis gloriatur.

In qz bona opa ista pia cogitātoe fru-
strā cū de⁹ reddat vnicuiqz fm opa ei⁹
sitqz glia: r honor: r pax oī opāti bonuz
s⁹ qz opa ex grā non ex opib⁹ gratia qm
fides q per dilectionē operat⁹ nihil oparet nisi ipa
dilectio dei diffunderet in cordib⁹ nris per spm sā-
ctum qui dat⁹ ē nobis. Nec ipsa fides eēt in nobis
nisi vnicuiqz de⁹ partiret mensurā fidei. bonū ē igi⁹
homini vt cū totis virib⁹ liberi arbitrij sui vaciter
dicat fortitudinē meā ad te custodiā. qz ille qui pu-
tauit sine ipsius adiutorio se posse custodire qd de-
dit pfectus in longinq et viuēs prodige cūcta pū-
psit r miseria dure seruitutis attrit⁹ reuersusqz i se
ipm dixit. Surgā r ibo ad patrē meū. quā cogita-
tiōē bonā quādo haberet nisi et ipam illi in ocul-
to pater misericordissim⁹ inspirasset? Quod intelli-
gens minister ille noui testamētī non qz idonei su-
mus iquit cogitare aliquid quasi ex nobismetipis
sed sufficientia nostra ex deo est.

Cū dixisset gratia salui facti estis per fidē hoc
viiiij

Ex trac. euā-
ge. fm ioan-
nē. xii. d illu-
minatiōe ceci-
nari.
Lecus na-
tus.

Ex libro en-
ciridion.
p. lxxix.

Job. xlii.
Johan. iii.

Roma. v.

Irasci dei

Ex tractatu
p. ci.
Ira dei.

Ex tract. pi.
xxvii.
Pena no-
bis facta est
natura.

Ex tractatu
p. lii.

Vindicta
primi pcti
vocat ira
dei.

Ex lib. retra-
cationū. i.
Natura.

Ex libro pñs
faustum.
ii. Cor. v.
Perfectū
qd in spe ē
dicitur.
Roma. viii.

Ex tractatu
euāgelij fm
ioan. cxiij.

Johan. xvii.

Ex libro ad
bonifaciu pa-
pā vrbis.

Roma. v.

p. lviij.

Luce. xv.

ii. Cor. iij.

Ex libro de
grā r libero
arbitrio.

Ad Ephesios.

8

nō ex vobis sed donū dei est. nō ex operib⁹ ne forte quis extollat vidit utiq; putare posse hoīes hoc i-
ta dictū q̄si necessaria nō sūt opa bona credētib⁹
sed eis sola fides sufficiat: rursus posse hoīes de
bonis operibus extolli velut ad ea faciēda sibi suf-
ficiat. **N**ox itaq; addidit ipsius enī sumus figmē-
tū creati in xpo iesu in operib⁹ bonis que preparauit
de⁹ vt in illis abulemus. **Q**uid est hoc qd cū dei gra-
tiam p̄mendās dixisset nō ex operib⁹ ne forte qd
extollat cur hoc dixerit rationē reddēs. **I**psius enī
inquit sum⁹ figmentū creati in xpo iesu in operib⁹
bonis. **Q**uomodo ergo nō ex operib⁹ ne forte quis
extollatur? **S**ed audi et intellige non ex operib⁹ di-
ctū tanq; tuis ex te ipso tibi existentib⁹ s; tanq; his
in quib⁹ te de⁹ finxit id est formauit et creauit. hoc
enī ait ipse sumus figmentū creati in xpo iesu in o-
peribus bonis nō illa creatiōe qua hoīes facti su-
mus sed ea de qua ille dicebat qui utiq; iā homo e-
rat. **C**or mundum crea in me de⁹. **E**t de qua dicit a-
postol⁹. **S**i qua igit in xpo noua creatura vetera
transierunt ecce facta sūt noua. **O**mnia aut ex deo
fungimur ergo id est formamur et creamur in operi-
bus bonis que nō preparauim⁹ nos sed prepara-
uit deus vt in illis ambulemus.

p̄s. l.
i. cor. v.

Extracta
p̄s. cxi. l. i.
Gen. ii.
Figmentū
est hō dei.

8

Roma. x.

Ex libro eni
cheridion.
De libero
arbitrio nō
esse gloriā
dum.
i. cor. vii.

p̄s. l.

Scriptū ē qd sup̄sit de⁹ limū de tra et formauit
hoīem. **A**nteq; homo esses lim⁹ eras: anteq; lim⁹
esses nihil eras. **S**ed nō de isto solo figmēto gr̄as
agas artifici tuo. **A**udi aliud eius figmentū vbi te
fecit. **N**on ex opibus ait ne forte quis extollat. **S**ed
qui dixit nō ex operib⁹ ne forte quis extollat supe-
rius quid p̄memorauit? **G**ratia salui facti estis p̄ fi-
dem. **E**t hoc vt salui essetis p̄ fidem nō ex vobis qd
uis hoc ipm qd dixerat gratia utiq; nō ex nobis. s;
ne quis aliter intelligeret plani⁹ hoc apire digna-
tus ē. **P**er intellectore et totū dixit gratia salui facti
estis vbi audis gr̄am gratis intellige. **S**i ergo gra-
tis nihil tu attulisti nihil meruisti. **N**ā si meriti al-
quid reddidit ē merces ē nō gratia. **G**ra inquit sal-
ui facti estis per fidē. **E**xpone illud apertius p̄p-
ter arrogātes p̄pter sibi placētes: p̄pter ignorā-
tes dei iusticiā et suā volentes p̄stituerē. **A**udi hoc
idē apertius. **E**t hoc inquit qd gr̄a salui facti estis
nō ex vobis sed dei donū est. s; et nos forte aliquid
fecim⁹ vt dona dei mereremur. **N**ō ex operib⁹ in-
quit ne forte quis extollat. **Q**uid ergo nos bene nō
operamur? imo opamur. **S**ed quomō? **I**psi nō
bis operāte qd per fidei locū damus in corde nro
ei qui in nobis et per nos bona operat. **A**udi enī vnde
de opereris bona. **I**psius enī sum⁹ figmentū creati
in xpo iesu in opibus bonis vt in illis ambulemus.
Quomodo quisq; de libero arbitrio i bono gl̄e-
tur opere qui nondū est liber ad operādū bene nō
si se vana supbia inflat⁹ extollat. **Q**uā cobibet apo-
stol⁹ dicens. **G**ratia salui facti estis per fidē. **E**t ne
ipsa sibi saltem fidē sic arrogaret vt non intellige-
rent diuinit⁹ esse donatā sicut idē apostol⁹ alio lo-
co se dicit: vt fidelis esset miam p̄secut⁹. hic quoq;
adiūxit atq; ait. **E**t hoc nō ex nobis s; dei donū est
nō ex operib⁹ ne forte quis extollat. **E**t ne putare-
tur fidelib⁹ bona opa defutura rursus adiecit. **I**psi
us enī sum⁹ figmentū creati in xpo iesu in operib⁹
bonis qd preparauit de⁹ vt in illis abulemus. **T**ūc
ergo efficiamur vere liberi cū deus nos fingit id est
format et creat nō vt hoīes qd iā fecit s; vt boni esse-
mus quod nūc gratia sua facit vt simus in xpo no-
ua creatura scdm qd dictū est. cor mundus crea in
me deus. neq; enī cor eius q̄tū attinet ad naturā
cordis humani nō iam creauerat deus.

Gratia salui facti estis per fidē et hoc nō ex vo-
bis sed dei donū est. nō ex operibus ne forte dicas
promerui et ideo accepi. **N**ō putes te promeren-
do accepisse qui nō pmereris nisi accepisses. gr̄a
p̄cessit meritū tuū nō gratia ex merito: sed meri-
tū ex gratia. **N**ā si gratia ex merito emisti nō grati-
accepisti. p̄o nihilo inq; saluos facies eos. **N**ihil
in eis iuenis vnde salues et tamē saluas. **G**ratias
gratis saluas omnia merita p̄cedis vt dona tua cō-
sequant merita mea. p̄orsus gratis das gratias sal-
uas qui nihil inuenis vnde salues et multū iuenis
vnde damnes.

Ex sermōe d
p̄bis apli. xv

Gr̄a p̄ce
dit meritū

p̄s. l.

Ipsius enī sum⁹ factura: creati in xpo ie-
su in operibus bonis: que preparauit de⁹
vt in illis ambulemus. **P**ropter qd me-
iores estote qd aliquādo vos qui eratis
gentes in carne qui dicebamini prepu-
tium ab ea que dicit circuncisio in carne
manufactura: qui eratis illo in tēpore sine
christo alienati a p̄uersatione isrl et ho-
spites testamentorū promissionis spem
nō habentes. et sine deo in hoc mundo.
Nunc autē in christo iesu vos qui aliqui
eratis lōge facti estis p̄p̄e in sanguine xpi

Redestinatio est gr̄e p̄paratio gr̄a vero
iā ipsa donatio dei. qd itaq; ait apl⁹ nō
ex operib⁹ ne forte quis extollat. **I**psius
enī sum⁹ figmentū creati in xpo iesu in
operib⁹ bonis gr̄a est. **Q**d autē sequit qd p̄parauit
deus vt in illis abulemus p̄destinatio est qd sine
p̄scentia nō potest eē. **P**otest autē esse sine p̄de-
stinatiōe p̄scentia. **P**̄destinatio quippe de⁹ ea
p̄scentiū qd fuerat ipse factur⁹. **U**nde dictū est. fecit
que futura sūt. **P**̄scentia aut potēs est etiā que ipse
nō facit sicut quecunq; et etiā qd et si sūt que dā que
ita p̄cta sūt vt pene sint etiā p̄ctorū vnde dictū est
tradidit illos de⁹ in reproba mentē vt faciāt qd non
p̄ueniūt: nō ibi p̄ctū dei ē s; iudiciū. **Q**uocirca p̄de-
stinatio dī que in bono est gr̄e est: vt dixi p̄paratio
gr̄a nō est ipsius p̄destinatiōis effectus.

Ex libro de p̄
destinatioe
sanctorum
p̄desti-
natio.

P̄scentia
dei.

Roma. l.

Gr̄a.
Ex lib. de ge-
nē ad itam

p̄s. lxxi.
p̄s. lxxii.
Figmentū
dei sum⁹.

p̄s. l.

Ille itaq; operē hoīez bonū atq; custodiat qui
incomutabilis bon⁹ est. **S**emp ab illo fieri sempq;
p̄fici debem⁹ inherētes ei et in ea cōuerfide qd ad
illū est p̄manētes de quo dicit. **N**ihil autē adhere-
re deo bonū est. **E**t cui dicit fortitudinē meā ad te
custodiā. **I**psius enī sum⁹ figmentū nō tantū ad hoc
vt hoīes sim⁹ s; ad h vt etiā boni sim⁹. **N**ā et apl⁹
cū fidelib⁹ ab impietate p̄uersis gr̄am qua salui sa-
cti sum⁹ p̄mendaret gr̄a enī inquit salui facti estis
per fidē et hoc nō ex vobis s; donū dei est. nō ex opi-
bus ne forte qd extollat. **I**psius enī sum⁹ figmentū
creati in xpo iesu in opib⁹ bonis qd preparauit de⁹ vt i
illis abulem⁹. et alibi cū dixisset cū timore et tremo-
re vram iporū salutē opamini ne sibi putaret tribu-
endū tanq; ipsi se facerent iustos et bonos cōtinuo
subiecit. deus enī est qui operatur in vobis.

Extracta
p̄s. xvii.
p̄s. xviii.
Opa ma-
nuū dei.
p̄s. xix.

Annūciat firmamētū. **Q**uid? opa manuū eius
qd sūt opa manuū ei⁹? gr̄a dei illa qd salui facti sum⁹
qua creati in bonis operib⁹ sum⁹. **I**psius enī sum⁹
figmentū creati in xpo iesu in operib⁹ bonis. nō so-
lū quippe homines s; etiā iustos si tamen sum⁹ ipse
fecit nos et non ipsi nos.
Ipse enī est pax nra qd fecit vtrāq; vnū. et
mediū parietē macerie soluens inimicitī

as in carne sua: legē mandatorū decretis euacuans vt duos condat in semetipm in vnu nouū hoīem faciēs pacē: vt reconciliet ambos in vno corpore deo p crucē in terficiens inimicitias in semetipso.

Epis quē reprobaueſt edificātes facti est in caput anguli. qz ex circūciōe et p purio ppli tāqz pietes de diuerso veniētes i angulo sibi met tanqz in pacē osculo copulant. vnde dicit apls. Ipe est enī pax nra q fecit vtrāqz vnu. Qui g ex domo iacob siue isrl vocantē secuti sūt ipi sūt lapidi angulāri coherētes. et in dñi luce ābulātes. Quos vero ibi dimisit ipi sūt ruina edificātes et angularē lapidē reprobatēs. Et veniēs euāgelizauit pacē vobis qui longe fuistis. et pacem his qui prope.

Quos dicit q erat ppe? Iudeos qz vnu deum colebāt. Quos dicit q erat lōge? Gentēs q dimiserāt deū a quo facti erāt et colebāt illa q ipi fecerāt. Non enī regiōibus lōge a deo est quisqz sed affectibus. Amas deū ppe es. Odisti deū longe es. Quomā per ipm habem⁹ accessum ambo in vno spiritu ad patrem.

Ad romanos vbi filis qstio de pace i xpo iudeorū gentiūqz tractat hoc dicit. Nō enī accepistis spūm seruitutis itez in timore sed accepistis spūm ad opio nis filioz in quo clamam⁹ abba p. Recte autē de pſentia et dono spūs scī pbare voluit gētib⁹ q p tineāt ad pmissionē hereditatis. Non enī euāgelizati est gētib⁹ nisi post accēsum dñi et aduētū spūs scī: vt ergo etiā gētes q nō erāt sub lege ad eādē tñ adoptionē filioz p tinerē ostēderet de scī spūs dono q oib⁹ datus est docet. Unde se etiā peti⁹ de baptizato incircūciō cēturiōe cornelio defendit apd iudeos q crediderāt dicens nō se potuisse aquā negare illis qz iā spūm scī accēpisse claruerat. Itā ipō grauissimo documēto etiā ad galathas vltus ē Paul⁹ cū diceret. Hoc solū discere volo a vobis. Ex opib⁹ legis spūm accepistis: an ex auditu fidei? Et paulopost. Qui ergo tribuit vobis spūm et virtutes opatur in vobis ex opibus legis an ex auditu fidei? Et itez. Qm inqz filij estis misit de⁹ spūm filij sui in corda nostra clamantē abba pater. Ergo iā nō estis hospites et aduene sed estis ciues sanctorū et domestici dei.

Quas in toto mūdo ciuitates faciunt duo amorēs. Hierlm facit amor dei. Babiloniā amor seclī. Interroget se qz qd amat et iuuet et vñ sit ciuis Supedificati sup fundamentū aploz et pphetarū ipso summo angulari lapide xpo iesu: in quo oīs edificatio cōstructa crescit in templū scī in dño. In quo et vos coedificamini in habitaculū dei: in spiritu sancto.

Fundamēta ei⁹ in montib⁹ scīs. Qui sūt mōtes scī sup quos fundata est ista ciuitas. Alter qdā ciuis plani⁹ dixit b apls Paul⁹ ciuis ide ppheta ciuis ide apls et bi ppta loqbanē vt ceteri ciues exhortarēt. S; hi idest pphē et apli quō ciues? fortasse etiā vt ipi sūt mōtes sup qz fundamēta sūt hui⁹ ciuitat⁹ cui⁹ portas diligit dñs. dicat g ali⁹ ciuis b apte ne nos suspicari videamur loquēs ad gētes et p mēorās vt

redirēt et qz pstruerēt in fabricā scām sup edificati inqz sup fundamentū aploz et pphetarū. Et qz nec ipi apli et pphete i qd⁹ fundamentū est ciuitat⁹ se tenēt i se sequit ibi et ait. Ipo summo existēte lapide angulari xpo iesu. Ne itaqz putarēt gētes nō se pti nere ad syō erat enī qdā ciuitas syō terrena qz vñ nēt ad syō brā gestauit imaginē cuiusdā syō d q mō dī celestis celestem. illi⁹ hrlm de q dicit apls q est mī oīm nrm. ne g illi se nō p tinerē dicerēt ad syon qz nō erāt de pplō iudeoz h eis dixit. Igit iā nō estis pegrini et inqlini s; estis ciues scī et domestici dei supedificati sup fundamentū aploz et pphetarū. habes pstructionē tāte ciuitatis. S; oīs ista cōpages vbi nūqz vbi incūbit vt nūqz cadat. Ipo inqz summo angulari lapide existēte xpo iesu. Dicit fortasse aliqz. Si angularis lapis est xps iesus i illo qdē duo parietes p pagināt neqz ei angulū faciūt nisi duo pietes in vnu de diuerso veniētes. sicut ppli duo ex circūciōe et ex p purio ad pacē xpianā sibi met pnext i vna fide vna spe vna charitate. Sed si angul⁹ sum⁹ xps iesus qz vident p priora fundamēta et posterior lapidē angularis. Potest ergo aliqz dicere qz magis xps sup aplos incūbit et pphetas nō illi sup illū si illi sūt in fundamento ipe in angulo. Sed cogitet q hoc dicit angulū et in fundamento esse neqz enī ibi tñ est āgulus vbi videt vt surgat in apicē. Fundamēto ei⁹ in cipit. Itā vt noueritis qz et fundamentū xps et p mī ex maximū fundamentū inqz apls. Nemo potest ponere pter id qd positū est qd est xps iesus. Quō ergo fundamēta pphete et apli? Et quō fundamētum xps iesus quo vltēr⁹ nihil est? Quomō putamus nisi quēadmodū apte dicit scīs sanctorū sic figurare fundamētū fundamētoz? Si ergo sacramenta cogites xps scīs scōz. si gregē subditū cogites xps pastor pastorū. si fabricā cogites christ⁹ fundamētū fundamētoz. In edificijs istis nō potest esse idē lapis in imo et in summo. Si fuerit in imo in summo nō erit. et si in summo fuerit in imo nō erit. angustias enī omnipotētie corpora patiunt: nec vbiqz possūt esse nec semp. diuinitas autē que vbiqz psto est vndiqz ad eā potest duci silitudo et potest esse totū in silitudinib⁹ qz nihil horū est in pphetarib⁹. Ergo fundamentū et lapis angularis ipe est et ab imo surgēs si tamē ab imo. Etenī origo fundamētū hui⁹ summitatē tenet. Et quēadmodū fundamētū corporee fabricē in imo est sic fundamētū spiritalis fabricē in summo est. Si ad trā edificaremur in imo nobis ponendū erat fundamentū. Quia celestis fabrica est ad celos pcessit fundamentū nrm Ipe ergo angularis lapis montesqz apli pphete magni portātes fabricā ciuitatis faciūt vnu quodā edificij.

Sicut nō absurde dicim⁹ fundamēta celi qbus regnū celoꝝ supedificat in scīs et fidelib⁹ qz dicit scriptura lapides viuos quoz fundamētū est p mī ipe christ⁹ ex xgine de quo dicit apls. fundamētum aliud nemo potest ponere pterqz qd est iesus christ⁹. deinde ipi apli et pphete quoz auctoritate locus celestis eligit vt eam sectādo coedificemur vnde dicit ad ephesios iam nō estis pegrini et inqlini sed estis ciues sanctorū et domestici dei sup edificati sup fundamentū apostoloꝝ et pphetarū ipo summo angulari lapide christo iesu existente in quo oīs edificatio cōstructa crescit in templum scī in dño. ita nō incōueniēter fundamēta terre intelligūtur quoz terrenā felicitatē p pōllentē at qz potētem hoīes videndo eoz auctoritate ad hui⁹modi bona cōcupiscēda ptabunt et ad ipiscen⁹

Exl. aduer sum iudeos. ps. cxvii. Utraqz vnu facta.

Extractatu pl. lxxviii. Qui ppe et q lōge fuerāt xpo ad ueniatē.

Roma. viii. Gētes pti nere ad hereditatē p bavit spūs sanctus.

Actu. x.

Salu. iiii.

Sala. iiii.

Ex libro sententiarū p. lxxvi. Ciuitatū duarū ciues.

Extractatu pl. lxxvi. Montes sancti.

a

Sala. iiii.

Xps quō i angulo.

1. Cor. iiii.

o

Extractatu pl. lxxxi. Fundamēta celi. 1. Cor. iiii.

Ad Ephesios.

8

Gene. iii.
ps. xviii.

do coedificant tanq; terra sup terrā sicut in illo superno edificio celū sup celū q; pctori dictū est fraes et in terrā ibis. Et celi enarrāt glām dei cum in oēm terrā exiuit sonus eorū et in fines orbis terre verba eorum.

Capitulum tertium.

Huius rei grā ego Paulus vinctus christi iesu p vobis gētib; si tamē audistis dispensationem grē dei que data ē mibi in vobis: qm scdm reuelationē notū mibi factū est sacramētū sicut supra scpsi in breui prout potestis legētes intelligere prudentiā meā in ministerio xpi quod alijs generatiōibus nō est agnitū filijs hoīm sicuti nūc reuelatū est scis aplis eius et pphetis in spū: esse gentes coheredes et cōcorporales et cōparticipes pmissionis ei; in christo iesu p euangelium: cuius fact; sum ego minister scdm donū gratie dei q; data est mibi scdm opationē virtutis ei;. Mibi enī oīm sanctorū minimo data est grā hec: in gētibus euāgelizare inuestigabiles diuitias xpi: et illuminare oēs q; sit dispensatio sacramēti absconditi a seculis in deo qui omnia creauit.

Habet de; in semetipso absconditas quorūdam factorū causas q; reb; conditis nō inseruit: easq; implet nō illo ope puidē: tū quo natura substituit vt sint / sed illo quo eas administrat vt voluerit quas vt voluit cōdidit. Ibi est et grā p quā salui sūt ptores. Nam qd attinet ad naturā in qua sua volūtatē deprauatā recursū p semetipsam nō habet sed p dei grātiā qua adiunat et instaurat. Neq; enī desperandi sūt hoīes ppter illā sententiā in qua scptū est oēs qui ambulat ad eā nō reuertent. Dictū est enī scdm pōdus iniquitatis sue vt q; reuertit qui reuertit nō sibi tribuat sed grē dei. Non ex opib; ne forte extollat. ppterea mysteriū grē hui; aplūs absconditū dixit nō in mūdo in quo sūt abscondite causales rationes oīm rez naturaliter orituraz. sicut abscondit; erat leui in lūbis abrahe qm et ipse decimat; est sed i deo q; vniuersa creauit. Quāobrē oīa etiā que ad hanc grām significādā nō naturali motu rerū sed mirabiliter facta sūt eoz etiā cause in deo abscondite fuerūt. Quoz si vnū erat q; ita mulier facta est de latere viri et hoc dormiētis q; ipm firma facta est tanq; ei; offe firmata. Ille aut; ppter ipam infirm; q; in locū costę nō costā sed caro suppleta est non habuit hoc pma rerū cōditio qm sexto die dictum est masculū et feminā fecit eos. vt femia sic oīno fieret sed tantū hoc habuit q; et sic fieri posset nec cōtra causas q; volūtatē instituit mirabilis volūtatē ali; quid faceret. Qd aut; fieret vt oīno aliud futurū nō esset: absconditū erat in deo q; vniuersa creauit. Qm sic dixit absconditū vt innotesceret pncipib; in celestibus et potestatib; p eccliam multiformis sapiētia dei pbabiliter creditur. sicut illud semē cui pmissum ē dispositū est p angelos in manu mediatoris. sic oīa que ad ipius seminis aduentū prenūciandū in rerū natura pter vilitatē nature cursum

Ex lib. de genesi ad ifam. nono.
Cās qrun-
dā occulte
deus.

Desperandi
nulli sunt.
prouer. ii.

Grē causa
occulta est

Gene. i.

mirabiliter facta sūt ministratibus angelis esse facta. vt tñ vbiq; creator vel repator creaturaz nō sit nisi q; sine plātatore et rigatore quolibet solū incrementū dat deus.

Ut innotescat pncipib; et potestatib; in celestib; p eccliam multiformis sapiētia dei: secūdu pfectionē seculorū quā fecit in christo iesu domino nro. In quo habemus fidutiā et accessum in confidētia p fidem eius.

Non sane ppter inferiorū scientiā nuncijs indiget qm per eos fiat sciētior. sed illo simplici ac mirabili modo nouit oīa stabiliter atq; incōmutabiliter. Habet aut; nūcios ppter nos et ppter ipos q; illo modo deo parere et assistere vt eum de inferioribus consulat eiūq; supnlis pceptis et iussis obtēperent bonū est eis in ordine pprē nature atq; substantie. Nūcij aut; grece āgelī dicunt. Quo noīe generalī vniuersa illa supna ciuitas nūcupat. Nā nec illud eos latuit mysteriū regni celoz qd oportuno tpe reuelatum est p salutē nrā quo ex hac pegrinatiōe liberati eorū cetui cōiungamur. Neq; enī hoc ignorarēt quādoquidē ipm semē qd oportuno tpe aduentū p ipos dispositū est i manu mediatoris id est in ei; potestate q; dñs eorū est et in forma dei et in forma serui dicit idē aplūs. Mibi mīmo oīm scptorū data est grā hec in gentib; annūciare inuestigabiles diuitias christi et illuminare q; sit dispositio sacramēti qd fuit absconditū a seculis in deo q; vniuersa creauit / vt innotesceret pncipib; et potestatib; in celestibus p eccliam multiformis sapiētia dei scdm ppositum seculorū quā fecit in xpo iesu dño nro. Sic ergo fuit hoc absconditū a seculis in deo vt tñ innotesceret pncipib; et potestatib; in celestib; p eccliam multiformis sapiētia dei. q; ibi pmitus ecclia quo post resurrectionē et ista ecclia cōgregāda est vt sim; eqles angelis dei. Illis q; a seculis innotuit q; oīs creatura nō ante scā sed a seculis: ab ipa exorta sūt scā et ipsa a scis: qm initū ei; initū seculorū est. Unigenit; aut; ante seclā p quē facta sūt scā. Ideoq; ex psona sapiētie ante secula inq; fundauit me vt ea faceret omīa cui dictū est omīa in sapientia fecisti.

Propter quod peto ne deficiatis in tribulationibus meis p vobis que est glā vestra. Hui; rei gratia flecto genua mea ad patrē dñi nostri iesu xpi ex quo omīs paternitas in celis et in terra nominat; vt det vobis secūdu diuitias glorie sue virtutē corroborari p spiritū eius in interiori homine christū habitare p fidem in cordibus vestris.

Consonat oēs diuīe lectiōes vt spem nō in nob sed in dño collocem. Peto inq; apls nō infirmari in tribulationib; meis p vob q; est glā vra. Peto inq; vos nō infirmari id est vt nō infirmemī qm auditis me pati p vob tribulationes q; hec est glā vra. Peti ergo eos vt nō infirmēt. Qd nō faceret nisi eorū vellet excitare volūtatē. Si enī respōderēt qd nos petis quod in potestate non habemus / nunqd non viderent sibi iustū reddidisse respōsum: Et tñ apls nri si sciret in eis volūtatē ppe cōsensionē vbi et ipi ali qd agerētū diceret peto. et si diceret iubeo nisi eos

Ex li. 6 gene-
ad luterā. v.
Nūcios
habet de;
ppter nos

Ecclē. xliiii.
ps. cii.

Ex pmonē de
ciāē verbis
apli q. vii. cii

noster adhibere posse iussioni sue voluntate sine causa hoc verbum de eius ore pcederet. Sed rursus scies sine dei adiutorio infirma esse hominis voluntatem non solumne diceret voluntatis arbitrium non habemus? dixit peto / verumetiam ne diceret voluntatis arbitrium sufficit nobis videte quid addidit huius rei gratia. Qui rei gratia? nisi quia supra dixerat peto non infirmari in tribulationibus meis pro vobis quod est gloria vestra. Quia ergo voluntatis habetis arbitrium peto. quia vero vobis voluntatis arbitrium non sufficit ad implendum quod peto / huius rei gratia flecto genua mea ad patrem domini nostri ex quo omnis paternitas in celo et in terra notat ut det vobis. Quid det vobis? Ad peto a vobis rogo det vobis. Peto enim a vobis propter arbitrium voluntatis / rogo det vobis propter auxilium maiestatis. Sed apostoli verba peruenimus? Adhuc fortassis expectatis audire quod textus eiusdem lectionis memoriam non tenetis vtrum reuera ideo per ipsos ad patrem genua flectat apostolus ut det illis quod dixerat eis peto. Memoret ergo quod petierit ab ipsis. Peto non infirmari in tribulationibus meis pro vobis hoc ab ipsis petit. Vnde videte quid illis petit. Flecto genua mea ad patrem domini mei iesu christi ut det vobis secundum diuitias glorie sue virtute corroborari. Quid est aliud nisi non infirmari? virtute corroborari inquit per spiritum eius? Iste spiritus? gratia videte quod petit hoc a deo petit quod ab hominibus extigit / quia ut deus velit dare debes et tu ad accipiendum accommodare voluntatem. Quod vis accipere gratiam diuine bonitatis quod finis non aperis voluntatis? det inquit vobis non enim habetis nisi det vobis. det vobis virtute corroborari per spiritum eius. Si enim dederit vobis virtute corroborari vobis dabit non infirmari in itinere homine habitare christum per fidem in cordibus vestris totum hoc det vobis.

In charitate radicati et fundati ut possitis comprehendere cum omnibus sanctis que sit latitudo et longitudo et sublimitas et profundum.

Quid pergis corde homo christiane per latitudinem terre longitudinem temporis altitudinem celi / profunditatem abyssi? An ista comprehendendes vel mente vel corpore? hoc est siue cogitando siue carnis oculis intueo quid ista comprehendendes? Non audi apostolum dicentem tibi. Vbi autem absit gloriarum nisi in cruce domini nostri iesu christi et nos in illa gloriamur vel quia super illam incubimus. In illa gloriamur omnes o boni fratres in illa gloriamur. Vbi forte inueniemus et latitudinem et longitudinem et altitudinem et profundum. Ipsi enim apostoli verbis crucis quodammodo nobis ante oculos constituta est. Habet enim latitudinem in qua manus figuntur. Habet longitudinem quod inde versus ad terram ducitur lignum. Habet et altitudinem quod ab ipso transuerso in quo figuntur manus excedit aliquantulum vbi caput crucifixi ponatur. Habet et profundum hoc est quod in terra figitur et non videtur. Videte magni sacramentum. Ab illo profundo quod non vides surgit totum quod vides. Vbi est ergo altitudo? Offer te ad vitam moresque sanctorum qui dicitur absit gloriarum nisi in cruce domini nostri iesu christi. Inuenimus in moribus eorum latitudinem charitatis vnde illos ammonet ipse apostolus dicens. Dilatamini ne sitis iugum ducentes cum infidelibus. Et quia ipse latus erat qui eos ad latitudinem exhortabatur. Audi quid dicat. Os nostrum patet ad vos o cuncti huius mundi cor nostrum dilatatum est. Latitudo ergo charitas est que sola bene operatur. Latitudo facit

ut hilarem datorem diligat deus. Si enim angustiam passus fuerit tristis dabit. Si tristis dabit perijt quod dabit. Opus est ergo latitudine charitatis ne pereat quicquid boni facis. Sed quoniam ait dominus vbi abundabit iniquitas refrigescet charitas multorum vbi da mihi et longitudinem. Que est longitudo? Qui per seuerauerit versus in finem hic saluus erit. Nec est longitudo crucis vbi totum corpus porrigitur. vbi quodammodo statum quo stando perseueratur. Si ergo quis qui in cruce gloriari habere crucis latitudinem habeto bene operandi virtute. Si vis habere crucis longitudinem habeto perseuerandi longanimitatem. Si autem vis habere crucis altitudinem nosci quid audias et vbi audias sursum cor. Quid est sursum cor? Vbi spera / vbi ama / inde pete virtutem: vbi expecta mercedem. Nam si bene operaris et hilariter tribuis videris habere latitudinem. Si in his bonis operibus versus in finem perseueraueris videris habere longitudinem. Sed si omnia hec non propter supernam mercedem facis altitudinem non habebis. et illa iam nec latitudo erit nec longitudo. Quid est enim habere altitudinem nisi cogitare deum amare deum? Et gratis amare ipsum adiutorem ipsum spectatorem ipsum coronatorem ipsum premij largitorem. Postremo ipsum premij deputare non aliud ab ipso quam ipsum expectare. Si amas gratis ama. Si vere amas ipse sit merces que amas. In vero tibi cara sunt omnia et vltis est ille qui condidit omnia. Hec ut possimus flectit genua sua pro nobis apostolus vtrique ideo ut detur nobis. Terret enim et euangelium vobis datum est scire mysterium regni illis autem non est datum. Quare ergo illi datum est et illi non est datum? Non me piget dicere hoc est profundum crucis. De profundo nescio quo iudicio dei que perscrutari contemplari non possumus? pcedit omne quod possumus. Quod possumus video vnde possum non video nisi quia et hoc hactenus video quia noui esse a deo. Quare autem illum et non illum multum est ad me. Abyssus est profundum crucis est. [Habitare christum per fidem in cordibus vestris]

Fides in nobis christus in nobis. Quid enim aliud ait apostolus habitare christum in cordibus vestris per fidem? Ergo fides tua de christo christus est in corde tuo.

In interiore hominis habitat christus ut ait apostolus ad ipsum enim pertinet videre veritatem cum ille dixerit. Ego sum veritas. Et cum loquebatur in apostolo dicente. Vultis experimentum accipe eius qui in me loquitur christus? Non ei foris vtrique sed in ipso corde id est in illo cubili vbi orandum est loquebatur.

Ite corundem apostolicorum verborum explanatio.

Nunc enim dicis homini tolle crucem tuam et sequere me. Cruciat autem caro cum mortificat membra nostra super terram. Fornicatio / inuidia / luxuria / auaritia et cetera huiusmodi de quibus dicit. Si enim secundum carnem vixeritis moriemini. Si autem spiritu facta carnis mortificaueritis viuetis. hinc etiam de seipso dicit. Vbi autem mundus crucifixus est et ego mundo. Et alio loco. Sciates inquit quia verum homo noster simul confixus est cruci cum illo ut euacuetur corpus peccati ut ultra non seruamur peccato. Quod diu ergo id agunt opera nostra ut euacuetur corpus peccati quod diu exterior homo corrumpitur ut interior renouetur de die in diem tempus est crucis. hec sunt etiam bona opera quidem tamen adhuc laboriosa quorum merces requies est. Sed ideo dicitur spe gaudentes ut cogitantes requiem futuram cum hilaritate in laboribus operemur. Hanc hilaritatem significat cru-

1. Cor. ix.

Mat. xxiii.

Matthe. x.

Ex trac. euang. gelii in 10a nem. xlvii.

Extractum p. lili.

Johan. xliii.

1. Cor. xlii.

Ex libro ad ianuariu. t.

Matthe. xvi.

Cruciatul carnis.

Roma. viii.

Sala. vi.

Roma. vi.

Roma. xii.

Voluntas accommodanda est dei auxilio.

Ex eod. sermone. vii. de eisd. verbis ap. l.

Sala. vi.

Forma crucis. Latitudo Longitudo Altitudo et profundum crucis.

1. Cor. vi.

Iude. n.

6

A Latitudo
crucis.
Altitudo.

Longitude

¶ Profūdū

Ex lib. d. gr.
noui testamti
Charitas
l. Col. xiii.

Ibidem
Charitatis
latitudo.

Longitud

Altitud

tas.

Litum. iii.

E

Roma. xi.

Esate. xl.

p̄s. xci.

ps. xxxv.

1. Lot. 7.

Latitudo
virtutis.
Longitudo
Altitudo.

Professdr.

9
E. 1. Cor. 111.

Latitudo
crucis. n

Longitude

Altitude.

rozofudů

Roma. ix.

02
Colos. iif.

te^r Exsimone in
te^r basilica tricia
larū.

te Cruce cui
ce elegit dñs
o. Latitudo

Logitudo.

em Altitude,

Profundū versus ad caput eminet et significat superiorem ex-
pectatio. **U**bi profundū nisi in ea pre q̄ terre desira
est: Acculta est enī in abdito. **A**t enō videt sed ide
eminet q̄ videt. **P**ost hec oia tu iam exēde te si
potes ad agnoscendā agnitōne charitatis xpi su-
peminētē sciētē. **C**ū pueris impleberis in oēm
plenitudinē dei. **T**ūc erit illud facie ad facie. **I**m-
pleberis enī in oēm plenitudinē dei nō vt tu sis de-
us plenus sed vt sis plenus deo.

Penne aiaz que sūt nisi q̄b⁹ sursum attollant:
pēne ergo aiaz virtutes bona opa recte facta. **I**n
duab⁹ alis habent oēs pennas. **O**mnia enī pcepta
in duob⁹ pceptis sūt. **Q**uisq̄ dilexerit deū et proxi-
mū aiam habet pennarū libris alis scō amore vo-
lantē ad deū. **Q**uisq̄ implicat amore carnali viscū
habet in pēnis vnde ille gemēs in tribulatiōib⁹ di-
cit. **Q**uis dabit mihi pēnas sicut colūbe et volabo
et requiescā. **I**n alio loco. **S**i accepo pennas me-
as sicut colūba et volauero in extremis maris. **E**r-
go habent alas bonas et liberas et nullo visco obli-
gatas aie bene opantes de pcepta habētes chari-
tatē de cōsciētia pura et fide nō ficta. **S**ed q̄tūvis
sūt p̄dite virtutib⁹ charitatis q̄d ad illā dilectionē
dei qua sunt dilecte etiā cū visco essent implicate.
Maior ergo in nos dilectio dei q̄ nra in illū. **I**ra
dilectio penne nostre sūt. **I**n dicebat q̄busdā apls
flecto genua mea p vobis ad patrem vt det vobis
scōm interiorē hoīem habitare xpm p fidē in cor-
dib⁹ vestris. **I**n charitate radicari et fundari tā dat
illis charitatē dat illis alas et pennas vt possitis in-
quit pprehēdere q̄ sit latitudo. lōgitudo. altitudo.
et profundū. **E**t quid postea. **C**ū hec dixisset aplus
adiecit. **S**cire etiā supeminētē sciētā charitatis
xpi cū iam dictū fuisset in charitate radicari et fun-
dari. **A**maris enī christū et ideo in cruce opamini.
Sed nūqd amaris q̄tū ille vos amauit. **A**madō
autē q̄tūcūq̄ amaris volatis ad eū vt cognosca-
tis quēadmodū vos ille amauerit. hoc est vt sciat
supeminētis charitatis xpi. **A**maris enī vos q̄tū
potestis. **S**ed ille ambulat sup pennas ventoz.

In charitate radicati et fundati: vt possi-
tis cōprehēdere cū oib⁹ sc̄tis q̄ sit latitu-
do et longitudo et sublimitas et profundū
Scire etiā supeminētē sciētē charita-
tem xpi: vt impleamini in omnē plenitudi-
nē dei. **E**i autē qui potens est oia facere
supabundāter q̄ petim⁹ aut intelligim⁹
secūdū virtutē que opatur in nobis ipsi
gloria in ecclesia et in christo iesu in oēs
generationes seculi seculoz Amen.

Eo hec xba apli **P**aulli sic itelligere so-
leo. **I**n latitudine bona opa charitatis. **I**n
lōgitudine pseueratiā vsq̄ in finē. **I**n p-
fundo iscrutabilia iudicia dei vnde ista grā i hoies
venit et hūc intellectū coaptare etiā sacramēto cru-
cis vt i latitudine accipiat trāsuersum lignū q̄ extē-
dunt man⁹ p̄t opex significationē. **I**n lōgitudine
ab ipo vsq̄ in terrā vbi totū corp⁹ crucifixū stare vi-
det. **Q**d significat p̄sistere h̄ est lōganimit̄ pma-
nere. **I**n altitudine ab ipo trāsuerso ligno sursum ver-
sus q̄ caput emine p̄t expectatiōē supnozi ne
illa opa ei bona atq̄ in eis pseueratiā p̄t bñficia
dei trena actpalia faciēdo credant: sed poti⁹ p̄t
illd q̄d desup sempiternū sperat fides q̄ p dilectio-
nē opat. **I**n profundo aut ps est illa ligni q̄ in tre ab

dito desira latet sed inde cōsurgit illud oē q̄d emi-
net sicut ex occulta dei volūtatē vocat hō ad p̄ci-
pationē tante grē ali⁹ sic ali⁹ aut sic. **S**upeminētē **S**upemi-
ho sciētē charitatē xpi eā p̄fecto vbi pax illa est q̄ nēs chari-
p̄cellit oēm intellectū q̄ nos in oēm plenitudinē di-
tas. **M**ia sua implere dignet. vt videri possit a nobis hāc
plenitudinē dei q̄dā in smone apli sic intellexerūt
vt putarēt nos hoc oīno futuros q̄d deus est. **H**ec
enī xba sicut recognoscis aplus ita posuit loquēs
Cognoscere etiā supeminētē sciētē charitatē xpi
vt impleamini in oēm plenitudinē dei. **Q**uapropter
si aliqd inquit min⁹ q̄ de⁹ habebim⁹ et in aliq̄ mī-
nores erim⁹ quomō implebimur in oēm plenitudinē
dei. **S**ed qm̄ implebimur p̄fecto erim⁹ eq̄les. **A**uer-
sarīs istū vtq̄ et detestari hūane mentis errorem
scō et recte facis. **V**t mūdo corde qz ipi deū vide-
būt. **I**n cū eis sicut corp⁹ ex aliq̄ loci intervallo ap-
parebit. **S**cū venerit ad eos et māsionē fecerit apd
eos quonā sic implebunt in oēm plenitudinē dei.
In cū fuerint et ipi plenus de⁹ sed cū p̄fecte fuerit
pleni deo.

Mathe. v.

Johan. xlii.

Capitulum quartum.

Bsecro itaq̄ vos ego vni-
ctus in domino vt digne
ambuletis vocatiōe qua
vocati estis cū omni bu-
militate et māsuetudie cū
patiētia supportātes inuicē in charitate.

Sc ergo dilectissimi diligite oclū vt vos
ab omi trena delectatiōe refrenetis et me-
mineritis nullū locū esse vbi non possit
laqueos tēdere q̄ timet ne reuolēm⁹ ad
deū et inimicū oīm bonoz cui⁹ captiui sum⁹ iudi-
cem⁹. nullāq̄ esse nobis p̄fectā requiē cogitatis do-
nec trāseat iniquitas et in iudiciū iustitia conuertat.
In cū aliqd strēue atq̄ alacriter agitis et ip̄gre
opamini. siue in orōib⁹ siue in seinijs siue in ele-
mosinis vel tribuētes aliqd idigētib⁹. vel donā-
tes iniurias sicut et de⁹ in xpo donauit vobis. siue
domātes cōsuetudines p̄ciosas castigātesq̄ cor-
pus fulturi subiiciētes siue sufferentes tribulatio-
nē et ante oia vōs ip̄os inuicē in dilectiōe. **Q**uid enī
sufferat q̄ fratrē nō suffert. **S**ive p̄spiciētes astuti
am atq̄ insidias tētoris et scuto fidelis iacula eius
ignita repellētes et extinguētes. **S**ive cantātes et
psallētes in cordib⁹ vestris dño vel vocib⁹ a corde
non dissonis oia in gl̄iam dei facite q̄ opatur oia in
oib⁹ atq̄ ita seruēte spū vt in dño laudet ala v̄ra
Ipa est enī actiō recti itineris q̄ oculos semp habz
ad dñm quonā ipse euellet de laq̄o pedes. **T**alis
actiō nec frāgitur negotio nec frigidā est octo / nec
turbulēta nec marcidā est / nec audax / nec fugax /
nec p̄ceps / nec iacēs. **H**ec agite et deus pacis erit
vobiscū.

Exepla ad
eudoxiū.
Dilectio
fraterna.

Ephē. v.

p̄. xliii.

Solliciti seruare vnitatem spūs in vin-
culo pacis.

Ecclia accepit hoc donum vt in spū scō
fiat remissio pctōz quā remissio cum
trinitas faciat p̄tē tñ ad spū sc̄m in
telligit p̄tinere. **I**pe est ei spūs adoptio
nis filioz in q̄ clamam⁹ abba p̄r vt ei possim⁹ dice-
re dimitte nob debita nra. **E**t i hoc cognoscimus
sicut iōānes apls ait qm̄ in nobis manet de spiritu
quē dedit nobis. **I**pse spūs testimoniū reddit spū
tui nostro qz sumus filij dei. **A**d ipsum enī pertinet
societas qua efficiamur vnum corpus vnici filij dei

Ex smōe de
blasphemia
spiritus sancti
Remissio
pctōz est i
spū sancto.
Mathe. vi.
Johan. iiii.

Ex libro ad
paulinū de vi
deo deo.
Latitudo
virtutum.
Lōgitudo
Altitudo.
Profundū.
Latitudo
crucis.
Lōgitudo
Altitudo.

Profundū

Ad Ephesios.

A phil. st.

unde scriptum est. Si qua igitur exhortatio in christo
si quod solatio charitatis si qua societas spiritus
propter hanc societatem illi in quos primitus venit
linguis omnium gentium sunt locuti quia per linguas consolatio
constat generis humani. Et sic oportebat per linguas
gentium significari istam societatem filiorum dei et membrorum
christi futuram in omnibus gentibus ut quemadmodum tunc
ille appebat accessisse spiritum sanctum qui loquatur linguis
omnium gentium. ita nunc illo se agnoscat accepisse spiritum
sanctum qui tenet vinculo pacis ecclesie quam diffundit in
omnibus gentibus. Unde dicit apostolus. Audientes sua
re unitatem spiritus in vinculo pacis. Sicut enim corpus
vnum est et membra multa sunt omnia autem membra corporis
cum sint membra vni corpori sunt ita et christus. Et tamen in vno
spiritu omnes nos in vno corpori baptizati sumus / siue iudei
dei / siue gentiles / siue serui / siue liberi / et omnes in vno
spiritu potati sumus.

1. Cor. xii.

Unū corpus et vnus spīritus sicut vo-
cati estis in vna spe vocationis vestre.

Et si mōē ipē
thecosten.
Cur varijs
linguis ap
paruit spi
ritus sanctus?

Ideo spūs sc̄tus oīm gentiū ligūis se de
monstrare dignat⁹ est. vt ille se itelligat
habere spūm sc̄tū q̄ in vnitāte eccl̄ie cō
iūnet quē linguis oīm loquif. **Paul⁹** dī
cīt aplūs. **Unū** corp⁹ et vnus spūs. **Mēbra** nostr
attēdire. **Multis** mēbris cōstat vnū corp⁹ et vege
tat mēbra oīa vn⁹ spūs. **Ecce** hūano spū quō sum
īpe hō. mēbra oīa colligo / et vegeto / **Impero** mē
bris vt moueant. intēdo oculos ad videndū. aures
ad audiēdū. linguā ad loquēdū. man⁹ ad opandū
pedes ad ambulādū. **Officia** mēbrozū dīsp̄ta sūt
sed vnitas spūs cōtinet oīa. **Multa** iubent multa
fūit. **Vnus** iubet / vnū seruit. **Quod** est spūs noster
īdest aīa n̄ra ad mēbra nostra hoc est spūs sc̄s ad
membra xpī ad corpus xpī quod est eccl̄ia. **Ideo**
ap̄lūs cū corp⁹ vnū noīasset / ne itelligerem⁹ mor
tuū corp⁹ vnū īq̄t corpus. **Sed** rogo te vniūt hoc
corpus: **Gl̄iuit.** vnde et vn⁹ spūs sc̄s v̄ro si membz
precidat de corpe nunq̄d sequit spūs: **Et** tñ mem
bzū agnoscit. **Sic** et hō sepatus ab eccl̄ia. **Queris**
ab illo sacramentū īuenis. **Queris:** **Quero.** **Th̄si**
intrus spū vegeteris frustra foris de forma gl̄iaris.
Vnus dñs: vna fides: vnum baptīfina.
Vnus deus et pater omnīū qui sup oēs
et p̄ omnia et in omnibus nobis.

Ex lib. de tria
mitate. xiii.
Credita et
fides diffe
runt.

Alud sūt ea q̄ credunt aliud fides q̄ cre-
ditur. Illa q̄ppe in reb⁹ sūt q̄vel esse vel
fuisse vel futura esse credunt. Hec aut̄ in
aīmo credētis esse et tantū cōspicua cui⁹
est q̄uis sit ⁊ in alijs nō ipsa sed similis. Itō eni nu-
mero est vna sed genere. ppter similitudinē tamē ex
nulla diuersitate magis vnā dicim⁹ esse q̄ multas.
Itā et duos hoīes simillimos cū viderim⁹ vnā sa-
ciē dicim⁹ et miramur amboꝝ. Facilius itaq; dicim⁹
multas aīas fuisse singulas vtiq; singulorū de q̄b⁹
legim⁹ in actib⁹ aploꝝ q̄ eis fuerit aīma vna q̄ vbi
dixit apl⁹ vna fides tot eas audet q̄qua dicere q̄
fideles. Et tñ qui dicit. **M**ulier magna est fides
tua et alteri modice fides q̄re dubitasti: suam cui⁹
esse significabat. Sed ita dicim⁹ eadē fides vna quē
admodū eadē volētū voluntas vna. cū et in ipīs q̄
hoc idē volūt sua volūtas sit cui⁹ cōspicua / alteri⁹
vero lateat q̄uis idē velis. Et si aliq̄b⁹ signis sese
indicit credit porius q̄ videt. Unusquisq; aut̄ sui
animi cōficius nō credit vtiq; hāc esse suā / sed pla-
ne puidet voluntatē.

Actuū. iiii.

Matthe xv.
Matthe. xliii

Unicuique autem nostrum data est gratia secundum mensuram donationis christi.

Quid est hoc? Non enim ad mensuram dat
de spiritum. Audi apostolum dicentem. Secundum
mensuram donationis christi. In omnibus ad mensu-
ram dat unicuique filio non dat ad mensuram.
In omnibus ad mensuram? Alij quod datur per
sapientiam/ alij sermo scientie/ secundum eundem
fides in eodem spiritu. Alij prophetia/ alij diu-
initus. Alteri genera linguarum/ alij dona-
tiones. Nunquid omnes apostoli/ nunquid omnes pro-
phetes doctores/ nunquid omnes virtutes/ nun-
quam habet sanitatis? Nunquid omnes ligatis lo-
quid omnes interpretantur? Aliud habet ille alij
quod habet iste non habet ille. Mensura est/
diuinorum est. Ergo omnibus ad mensuram
cordia tibi unicuique corpus facit. Quod aliud ac-
tetur operetur. Aliud oculi ut videat/ aliud
audiat/ aliud pes ut ambulet. anima tamen una est.
In manu ut operetur/ in pede ut ambulet/
audiat/ in oculo ut videat/ sic sunt etiam di-
fidelium tanquam membra ad mensuram proporzio-
nata. Sed Christus qui dat non ad mensu-

Ex trac. euā-
gelij sm iohā
nem. xliii.
Grā dāta
xpō sine
mēsurā nō
bis ad mē-
surā datur
1. Cor. xii.

Propter qđ dicit. Ascendēs in altū ca-
ptiuā duxit captiuitatē dedit dona bo-
nibus. Quod autē ascendit: quid est nisi
quia? descendit primū in inferiores ptes
terre? Qui descendit: ipse est. et qui ascen-
dit sup omnes celos vt adimpleret oīa.

ipsum dñm locutiõe cõueria alcedim
 inq̃t in altũ. **C**aptiuasti captiuitatẽ accē
 pisti dona in hoib⁹. **H**oc ap̃ls sic cõmē
 morat sic exponit de xpo dño locumē
 aut̃ n̄m inq̃t dñs gr̃a sc̃dm mēsurā dona
 ppter q̃d dicit. **A**scendēs in altũ captiua
 tatẽ dedit dona hoib⁹. **N**ā autē ascen
 s̃i qz et descēdit in inferiores ptes terre
 d̃it ip̃e est et q̃ ascendit sup̃ oēs celos vi
 dia **C**hr̃sto ergo sine dubitatiõe dictũ ē
 in altũ. **C**aptiuasti captiuitatẽ accēpisti
 hoib⁹. **N**ec moueat q̃ ap̃ls idē testimōiũ
 nō ait accēpisti dona i hoib⁹? **D**edit dō
 illi q̃ppe auctoritate ap̃lica f̃m b̃ locū
 q̃d p̃re sit fili⁹. **S**c̃dm b̃ q̃ppe d̃dit dona
 eis sp̃m sc̃tũ q̃ sp̃s sc̃s est p̃is r
 illud x̃o q̃ idē ip̃e x̃ps in corpe suo itel
 eccl̃ia ppter q̃d et mēbra sūt ei⁹ sc̃ti et fi
 unde eis dicit. vos autē estis corpus x̃pi r
 alidubio r ip̃e accepit dona i hoib⁹. **X**p̃s
 d̃it in altũ et sedet ad dexterā p̃is. **S**ed
 s̃set in tra nō inde clamaret **S**aule saule
 h̃ris. **C**ũ igit̃ idē ip̃e d̃icet q̃n̄ vni ex min
 sis mihi fecistis q̃d dubitam⁹ eũ accēpe
 s̃ q̃ dona mēbra ei⁹ accēpist̃. **S**ed q̃d est
 captiuitatẽ vtr̃ qz vicit mortẽ que capti
 uat in q̃b⁹ regnabat / an ip̃os hoies appē
 titatẽ qz captiui sub diabolo tenebant̃
 mysteriũ continet etiā titul⁹ illi⁹ psalmi q̃n̄
 dicabat post captiuitatẽ id est eccl̃ia poss
 ē. **I**p̃sos itaqz homies q̃ captiui tenebā
 t̃as captiuitatẽ sicut militia cum dicitur
 ur et qui militāt. **E**andē captiuitatem
 uonat dicit. **C**ur enī nō sit captiuitas felix
 onũ hoies possūt cap̃i unde petro d̃icti
 tā hoies eris cap̃iēs. **C**aptiuati ergo q̃
 apti qz subjugati subleue illud iugũ missi
 pctō cui⁹ seruī erāt r iustitie fui facti cui
 t. **C**ũ et ip̃e in illis est q̃ dedit dona hoib⁹

Extractatu
p. lxxvii.
D. lxxvii.

Xps dicit
 et accepit
 dona.

t. Loz. xll.

Actus. ix.
Matthe. xxv

Captiua
re captiui
tatem.

2 Luce. v.

Ideoq; in ista captiuitate in ista fusture in isto curru sub isto iugo nō sūt mīlia plorātū sed mīlia letitū. dñs q̄ppe in illis in syna in sc̄to. Cui sensui congruit interpretatio q̄ interpretatur syna mēsurā. Nam de his donis letitie spiritualis aplūs loquēs id qd supra cōmemorauit vnicuiq; nrm inq̄t data est grā scdm mēsurā donatiōis xpi. Ac deinde sequit̄ qd etiā hic sequit̄. ppter quod dicit. Ascēdit in altū captiuauit captiuitatē dedit dona hoib⁹. Quod hic est accepisti dona in hoibus.

Quid hac et illa x̄itate cōcordius: qd manifestus: Proculdubio spūs sc̄tūs donū dei est de quo domin⁹ ait. Si scires donū dei et q̄s est q̄ dicit tibi dā mibi bibere tu forsitan petisses ab eo et dedisset tibi aquā viuā. Nam qd tibi ait flumina de vētre ei⁹ fluēt aque viue hoc isto loco fiet inq̄t in eo fons aq̄ salietis in vitā eternā. Paul⁹ quoq; aplūs vnicuiq; inquit nrm datur grā scdm mēsurā donatiōis xpi. Itaq; vt donatiōe xpi spūm sc̄tū ostenderet secur⁹ adiūxit ppter qd dicit descēdit in altū captiuam duxit captiuitatē dedit dona hoib⁹. Mirissimum est aut̄ dñm tesū cū post resurrectionē a mortuis ascēdit in celū dedisse spūm sc̄tū quo ipse tū qui crediderāt linguis oīm gentiū loq̄bant. Nec moueat q̄ ait dona nō donū. Id enī testimoniū de psalmo posuit. Vocat̄ in psalmo ita legit̄. Ascēdisti in altū captiuasti captiuitatē accepisti dona in hoibus. Sic enī plures codices habet et maxie greci. Et ex hebreo sic interpretatum habem⁹ dona itaq; dixit aplūs quēadmodū ppheta nō donū. S; cū ppheta dixerit accepisti in hoib⁹ aplūs maluit dicere dedit hoib⁹. vt ex vtroq; scilicet xbo vno pphetico aplico altero qz in vtroq; est diuini fmois auctoritas sensus plenissim⁹ redderet. Vtrūq; enī verū est et qz dedit hoibus et qz accepit in hoibus. Dedit hoib⁹ tanq; caput membris suis: accepit in hoibus idē ipse vtiq; in mēbris suis. Propter que mēbra sua clamauit de celo. Saule saule qd me psequeris: Et de qbus mēbris suis ait. Quādo vni ex minimis meis fecistis mibi fecistis. Ipe ergo xps et dedit de celo et accepit in tra. Porro aut̄ ob hoc dona ambo dixerūt et ppheta et aplūs qz p donū qd est spūs sc̄tūs in cōmune oibus mēbris xpi multa dona q̄ sint qbusq; ppria diuidunt. Non enī singuli quicq; habēt oīa sed hi illa alij alia q̄uis ipsum donū a quo vnicuiq; ppria diuidunt oēs habeant idest spūm sc̄tū. Itā et alibi cū multa dona commemorasset oīa inquit hec operat̄ vnus atq; idem spūs diuidēs ppria vnicuiq; put vult. Quod x̄bū et in epistola q̄ ad hebreos est inuenit̄ vbi scriptum est. Attestante deo signis et ostēis et varijs x̄tutibus et spūs sancti diuisionibus. Et hic cum dixisset ascendit in altū captiuauit captiuitatē dedit dona hoibus. qd autē ascendit ait qd est nisi qz et descēdit in inferiores ptes terre. Qui descendit ipse est et qui ascendit sup omnes celos vt impletet omnia. Et ipse dedit quosdā quidē apostolos quosdā aut̄ pphetas quosdā vero euāgelistas quosdā aut̄ pastores et doctores. Ecce quare dicta sūt dona. Et sicut alibi dicit nunq̄d omnes apostoli nunq̄d oēs prophetez.

Et ipse dedit quosdā quidem apostolos quosdā autē pphetas. alios vero euāgelistas. alios autē pastores et doctores ad cōsumationē sanctoz in opus ministerij in edificationē corporis christi.

De prophetis qd ait aplūs quosdā qdem dedit deus in ecclia apostolos: quosdā autem pphetas hoc intelligo quod ipse sc̄psit pphetas eos dictos isto loco ex qbus agabus erat nō illos qui vēturū in carne deum pphetarūt. Euāgelistas vero inuenim⁹ quos apostolos fuisse nō legimus sicut fuerūt marcus et lucas. Pastores aut̄ et doctores quos maxime vt discernem⁹ voluisti eosdem puto esse sicut et tibi visum est vt nō alios pastores alios doctores intelligam⁹. Sed ideo cū predixisset pastores subiūxit et doctores vt intelligerēt ad officium suū p̄tinere doctrinā. Ideo enī nō ait quosdā autē pastores quosdā vero doctores: sed cū supiora ipso locutionis genere distingueret dicēdo quosdā apostolos quosdā aut̄ pphetas quosdā x̄o euāgelistas: hos tanq; vnū aliquid duobus noibus complexus est. Quosdā autē pastores et doctores ad cōsumationē sanctoz in op⁹ ministerij in edificationē corporis christi.

Et enī in exordio generis hūani de latere viri dormientis costa detracta semina fieret christum et eccliam tali facto iā tunc pphetari oportebat. Sopor q̄ppe ille viri mors erat christi cui⁹ exanimis in cruce pendētis latus lancea pforatū est atq; inde sanguis et aqua defluxit. Que sacramēta esse nouimus qbus edificat̄ ecclia. Itā hoc etiā verbo scriptura vsa est vbi nō legitur formauit aut̄ finxit sed edificauit eam in muliere. Unde et aplūs edificationē dixit corporis xpi quod est ecclia.

Hec est dom⁹ quē sicut psalmus canit edificat post captiuitatē quoniam q̄ sūt a diabolo eruti a quo captiui tenebātur de his edificatur corpus christi q̄ domus appellat̄ ecclia. Hanc autē captiuitatem ipse captiuauit quia diabolum vicit. Et ne illa que futura erat sancti capitis mēbra in eternū sup̄plicii sc̄tū traheret eū iustitie prius deinde potētie vinculis alligauit. Ipe itaq; diabol⁹ est appellata captiuitas quā captiuauit q̄ ascendit in altū et dedit dona hoibus vel accepit in hoibus.

Donoc occurramus oēs in vnitatē fidei et agnitionis filij dei. in virum perfectū in mēsurā etatis plenitudinis christi: vt iam nō sim⁹ paruuli fluctuātes et circumferamur omni vento doctrine in nequitiā hoīm in astutiā ad circumuētionem erroris.

Quod ait aplūs occursum nos omnes in virū pfectū si hoc ad resurrectionis formam inq̄rit quisq; referēdum esse vtiq; xpus in ea mēsurā corporis in qua mortu⁹ est resurrexit. Nec fas est dicere cū resurrectio nris omniū tēpus venerit accessurā corpi ei⁹ eā magnitudinē quā nō habuit. Si aut̄ dixerim⁹ ad dñi ei⁹ corporis modū etiā quozq; maiora corpa redigenda pibit de multoz corporibus plurimū cum ipse nec capillum periturū pmiserit. Restat ergo vt suam recipiat q̄sq; mēsurā quā vel habuit in iuuentute etiā si senex est mortu⁹ vel fuerat habitur⁹ si est ante defunctus. Atq; illud quod cōmemorauit aplūs de mēsurā etatis plenitudinis christi aut̄ ppter aliud intelligam⁹ dictū esse idest vt illi capiti in populis xpianis accedēte omniū pfectione mēbroz etat⁹ ei⁹ mēsurā cōpleat̄. aut si hoc de resurrectione corporis dictū est sic accipiam⁹ dictū vt nec infra nec ultra iuuenilē formā resurgāt corpa mortuoz qz in

Et li. ad pau
linū ep̄m.

Quib⁹ da
tus spūs p
phetie per
aplm intel
ligitur.

Et li. de clau
tate dei. xxiij.
Gene. ii

Et lib. de tri
nitatē. xv.
Ecclia do
mus ē dñi.

Et lib. d̄ ciui
tate dei. xxiij
Clir pfect⁹
in cui⁹ mē
surā resur
gemus.

Luce. xxi.

Ad Ephesios.

Spūs ōz
etiā aīa ho
mīnīs.

Johan. xix.
Spūs pe-
coris.
Eccl. iiii.

Gene. vii.
Spūs ven-
tus.
ps. cxlviii.
Spūs mē-
tis.
Corp⁹ car-
nis.

Colo. iiii.

unde est et in euāgelio. Et inclinato capite tradidit
spūm. Quo significata est mors corporis aīa exeunte
dicit etia spūs pecoris qđ in ecclesie libro Salo-
mōis apertissime est vbi ait. Quis scit spūs filioz ho-
minū si ascēdet ipse sursum et spūs pecoris si descen-
det ipse deorsū in terra? Scriptū est etia in genesi.
vbi dicit. diluuiū mortuā carnē qđ habebat in se spū-
ritū vite. Dicit spūs etia vent⁹ res apertissime corpa-
lis. vñ illud est in psalmis. Ignis: grādo: nix: glaci-
es: spūs tēpestatis qđ faciūt verbū ei⁹. Quia qđ tot
mōis dicit spūs: spūm mētis dicere voluit ei⁹ spūm
qđ mens vocat. Sicut ait idē etiā apłs in expoliati-
one corporis carnis. nō duas vtiq; res intelligi voluit
qđ aliud sit caro aliud corp⁹ carnis. Sed qđ corp⁹
multap⁹ rez nomē est: quā nulla caro est. nā mul-
ta sunt accepta carne corpa celestia et corpa terre-
stria. corp⁹ carnis dicit corp⁹ qđ caro est. Sic itaq;
spūm mētis: ei⁹ spūm qđ mēs ē. Vbi qđ apti⁹ etia ima-
ginē noiauit. scz alijs verbis idipm pceptis. Expo-
litiates vos inqđ veterē hoīem cū actib⁹ suis. indui-
te nouū qđ renouat in agnitionē fm imaginē eius qđ
creauit eū. Vbi qđ ibi legit. induite nouū hoīem qui
fm deū creat⁹ est. Hic ito loco induite nouū hoīez qđ
renouat fm imaginē eius qđ creauit eū. Vbi aut ait
fm deū. Hic vero imaginē ei⁹ qđ creauit eū. p eo qđ
ibi posuit. in iustitia et scititate veritat⁹ hoc posuit
in agnitionē dei. Et qđ ista renouatio reformatioq;
mētis fm deū vel fm imaginē dei. Sed ideo dicit
fm deū: ne fm aliā creaturā fieri putaret. ideo aut
fm imaginē dei. vñ in ea intelligeret fieri hec reno-
uatio vbi est imago dei. i. in mēte quē admodū dici-
mus scdm corp⁹ mortuū esse nō fm spūm ei⁹ qui de
corpe fidelis et iust⁹ abscedit. Quid enī dicim⁹ fm
corp⁹ mortuū: nisi corpe vel in corpe: nō aīa vel in
aīa mortuū: Aut si dicam⁹ fm corp⁹ ē pulcher aut
fm corp⁹ fortis non fm aīam. qđ est aliud qđ corpe
non aīo pulcher aut fortis: Et innūerabili ita loq-
mur. Nō itaq; sic intelligam⁹ fm imaginē ei⁹ qui
creauit eū quasi alia sit imago fm quam renouat:
non ipsa que renouatur.

Propter qđ deponentes mendatiū lo-
quimur veritatē vnusquisq; cum proxi-
mo suo: qm sumus inuicem membra.

Nemo cogitet cū xpiano loquēdā veri-
tatē et cū pagano mendatiū. Vñ primo
tuo loqre. Proxim⁹ est oīs hō. Vñ p-
xim⁹ sum⁹ p ditiōe terrene natiuitatis.
Et alit frēm illa spe celestis hereditatis. pxi-
mū tu-
um debes putare oēm hoīem et anteq; sit xpianus
Nō enī nosti qđ sit futur⁹ apud deū qđ mō aut iu-
de⁹ aut heretic⁹ aut pagan⁹ est forte p miaz dei ita
puert⁹ ad dñm vt int scōs pxi-
mū locū hñe mereat.

Irascimini et nolite peccare.

Si ppter ea irascere seruo tuo qđ peccauit ne ip-
se peccet irascere tibi Irascimini inqđ et nolite pecca-
re. Vñ duob⁹ modis intelligi potest. aut etiā si ira-
scimini nolite peccare id est etiā si surgit iā motus aī-
qđ iā ppter penā pti nō est in potestate / saltē nō ei
psentiat ratio et mēs qđ int⁹ regenerata est scōz deū
vt mēte seruam⁹ legi dei si adhuc seruim⁹ carne le-
gi pti. Aut agite penitentiā. i. irascimini vobismetip-
s de pteritis ptiis et vltius peccare desinite

Legebā irascimini et nolite peccare. et quō mo-
uebat deus me⁹ qđ iam didicerā irasci mibi de pte
ritis. vt decetero non peccarē?

Dicitū ē i psalmo. Irascimini et nolite peccare vo-
lo vos irasci: sed vt nō peccetis. Vñ aut nō peccetis

quibus habetis irasci nisi vobis? Quid est enī hō Irasci de-
penitēs nisi hō irascēs sibi? Vñ accipiat vent⁹ de bemus no-
seipso exigit penā. Et recte dicit deo. Auerte ocu-
los a ptiis meis: qm peccatū meū ego agnosco. si-
tu agnoscis: et ille ignoscit. ps. l.

Sol non occidat sup iracundiā vestram.

Intelligit quidē et fm tps qđ si ex ipa cō-
ditiōe et infirmitate mortalitatis quam
portam⁹ subrept⁹ ira xpiao nō debet diu-
teneri et fieri pōdiana. Ejce illā de cor-
de anteq; occidat lux ista visibil⁹. ne te deferat lux
illa inuisibil⁹. Sed et alit meli⁹ intelligit qđ nō sol tu
stittie et veritatis xps est. cui⁹ veritate aīa hūana il-
lustrat⁹: ad quē gaudet angel⁹: hoīm aut infirmita-
te acies cordis et si trepidat sub radijs ei⁹ ad eum
tū ptemplandū p mādāta purgant. Vñ ipse sol ce-
perit in hoīe inhabitare p fidē non tantā in te vide-
at iracundiā qđ nascit. vt occidat sol sup iracundiā tu-
am. i. deferat xps mentē tuam qđ non vult habitare
cum iracundiā tua.

Null⁹ irascēti videt sua ira iniusta. vñ ab oī indi-
gnatiōe cito redeūdu est ad māsuetudinis lenitatē
Ira pxi-
mā mor⁹ facile in eius odium trāsīt cui nō
celeriter ignoscit.

Si irasci nō est fas sibi suo: aut dicere racha: aut
dicere fatue. multomin⁹ est aīo tenere aliqd vt i o-
diū idignatio puert⁹. Ad qđ pti-
net etiā qđ alio lo-
co dicit. nō occidat sol sup iracundiā vram.

Turbat⁹ est ab ira oculus me⁹ et ira sua dicit ocu-
lū suū esse turbatū. neq; h mirū est. Ira hinc forsitā
dictū est nō occidat sol sup iracundiā vram. qđ inter-
orē solē. i. sapiam dei tanq; occasum in se pati arbi-
traf mēs qđ sua p-
turbatiōe illū videre non finitur.

Supcecidit ignis et nō viderūt solē. videt⁹ quō-
dicit qndā penā obscuratōis ignis. supcecidit ignis
supbie ignis fumos⁹. ignis p-
cupiscētē ignis iraci-
diē. Quār⁹ ignis ē sup quē ceciderit. nō videbit solē

Ideo dictū ē. nō occidat sol sup iracundiā vram. Er-
go frēs ignē male cōcupiscētie tēmetē si non vul-
tis liquefieri sicut cera et pire a facie dei. Supca-
det enī ignis iste et solē non videbitis. Quē solem?
Non istū quem tecū vident et pecora et musce et bo-
nī et malī. Qui facit solē suū oriri sup bonos et ma-
los. Est alius sol de quo dicitur sunt illi et sol non ē
ortus in nobis.

In sacramēto dictū accipit. non occidat sol su-
per iracundiā vestrā: neq; detis locū diabolo. In-
telligit aut non de isto sole qui habet quandā cla-
ritatē inter celestia visibilia qui cōmuniter videri
pōt et a nobis et a bestijs. sed de illa luce quā non vi-
dent nisi pura corda fidelū sicut dictū est. Erat lu-
men verū quod illuminat oēm hoīem in hunc mū-
dū. hoc enī lumē visibilib⁹ solis etiā pecora mūtū-
fima et breuissima illuminat. Est ergo lumē verum
iustitia atq; sapientia quod desinit mens videre cū
p-
turbatiōe iracundie fuerit tanq; nubilo supata et
tunc qđ occidit sol super iracundiā hominis.

Nolite locū dare diabolo qđ furabatur iaz
nō furetur: magis autē laboret opando
manib⁹ suis qđ bonū est: vt habeat vnde
tribuat necessitatē patienti. oīs sermo
malus ex ore vestro nō pcedat: sed si qđ
bonus ad edificationē dei: vt det grati-
am audientibus.

In abscondito te dñs Iesus xps iussit orare et
si agnoscas cubiculū tuū emūdes vbi rogas deū. Ex tractatu
pl. xli.

Irasci de-
bemus no-
bis.
ps. l.

Sol iusti-
tie xps.

Ex libro sen-
tentiā p-
sperit
Irasci acui
qđ iusta vi-
detur.
Mathe. v.
Ex lib. i. de
fmōe dñi in
mōte.

ps. vi.
Ex tractatu
pl. vi.
Sapiētia
dei mens
turbata nō
videt.
Ex tractatu
pl. lvi.
Ignis oc-
culēs solē
idest deū.
ps. lxxv.

Mathe. v.
Sapient. v.

Ex sermōe d-
ps. xi.
Sol.
Lux cordi
visibilis.
Johan. i.

Ex fmōe de
baccatione.
Veritatē
cū oib⁹ mē-
daciū cum
nullo loq-
debemus.
Proxim⁹

ps. iiii.
Ex tractatu
pl. iiii.
Irasci et nō
peccare.

Ex libro con-
fessionū. ix. v.
Ex fmōe de
vōis euange-
lii. xxxv.

Ad Ephesios.

Matthe. vi.

Locu diaboli non dare.

Hostium claudere diabolo.

Luce. xii.

Matthe. xxv.

Mat. x.

Ibidem

Ex smoe de immolatione p. iac.
Tentatio dei.
Tentatio diaboli.

Ex lib. de gestis ad ifam quarto.
Facere et qescere di.

Cognosce re dei.
Sene. xlii.
Attributa boi coueni entia non passim at- tribuenda esse deo.

Aum autem oratis inquit nolite esse sicut hypocrite: qui stant in plateis et vicis orantes ut videantur a hominibus. Tu autem cum oras intra cubiculum tuum et claude hostium et deprecare dominum tuum in occulto. Et qui videt in occulto reddet tibi. Si homines redderunt sunt effundere ante homines precem tuam. Si deus reddiderit est effundere ante eum precem tuam et claude hostium ne tentator ingrediat. Tentator non cessat pulsare: ut irrumpat. Si clausum inuenerit transiet. Ideo apostolus: quia in nostra potestate est hostium claudere: hostium cordis non parietis: ibi enim et cubiculum: quia in potestate nostra est. hoc solum hostium claudere. Neque deus inquit locum diaboli. Stenim si intrauit et possedit attēde: quia tu negligenter clausisti: aut claudere neglexisti. Quid est autem claudere hostium? Hoc hostium tamquam duas habet valvas cupiditatis et timoris. Aut cupis aliquid terrenum et hac intrat. Timoris ergo et cupiditatis ianuam claudere pro diabolo: apostolus ad christum. Quod ipse valvas apertis ad christum: Tu plecto regnum celorum. timendo ignem gehennarum. Per cupiditatem seculi diabolus intrat: per timorem ignis eterni christus intrat. Ecce martyres clauserunt ianuam pro diabolo christo aperuerunt. permittit eis multa mundus iste / miserunt. Clauserunt valvam cupiditatis pro diabolo. Minus est mundus iste: bestias: ignes: crucis non timuerunt. Clauserunt timoris valvam contra diabolum. Videamus si aperuerunt illas christo. Qui confessus inquit me fuerit coram hominibus peribit et ego illi coram patre meo qui in celis est. Amauerunt ergo regnum celorum ubi eos peribit christus. Quod eos perfessurus est? Venite benedicti patris mei: percipite regnum quod vobis paratum est ab initio mundi. Peribit illos ad deum paratos. Videamus si et timoris christo valvam aperuerunt: quoniam diabolo clauserunt / vno eodemque loco dominus monet et ut diabolo claudat et sibi aperiat. Nolite inquit timere eos qui corpus occidunt. animam autem non possunt occidere. Monuit ut timoris valvam in facie diaboli clauderet. et nihil esset timendum. Non ergo apostolus adit timoris christo quia clausus est diabolo. Statim subiicit tanquam dicens. Excluserunt enim apostoli mihi. Sed eum timete inquit qui habet potestatem et animam et corpus occidere in gehenna ignis.

Deus tētat ut doceat. diabolus tētat ut decipiat. Qui tamen nisi ille qui tētat dederit locum inanis tētationis et irritanda repellit. ideo apostolus. Neque deus locum diabolo. dāt autem locum homines diabolo ex concupiscentiis suis. Non enim videt diabolus homines cum qui pugnant sed facile habet remedium. Sēpsos interius vincant et de illo foris triumphant. Et nolite contristare spiritum sanctum dei in quo signati estis in die redemptionis.

Sicut recte dicit deus facere quicquid ipso in nobis operante fecerimus. ita recte dicit deus requiescere cum eius minister requiescit. Hic quid recte intelligimus? quia et vix est et non magne intentionis indiget. ut videamus ita dicere quiescere deum cum requiescere nos facit: sicut dicit cognoscere cum nos efficit ut cognoscamus. Neque enim deus temporaliter cognoscit quod ante non nouerat. et tamen dixit Abraham. nunc cognoui quia times deum. Ubi quid aliud accipimus nisi nunc feci ut cognosceres. Hic locutionis modis cum ea qui non accidit deo tamquam illi accidat loquimur eum facere agnoscimus. ut nobis accidat ea dūtaxat quod laudabilia sunt. Et hec scripturarum usus admittit. Neque enim temere nos aliquid tale de deo dicere debemus quod in scriptura eius non legimus. Ex hoc locutionis modo arbitror dictum illud apostoli Pauli. Nolite

contristare spiritum sanctum dei in quo signati estis in die redemptionis. Neque enim ipsa spiritus sancti qua est quicquid ipse est substantia contristari potest cum habeat eternam atque incommutabilem beatitudinem: magis sit ipsa eterna et incommutabilis beatitudo. Sed in sanctis habitat. ut eos impleat charitate quod necesse est ut homines ex tempore gaudeant. profectu fidelium et bonis operibus. et ideo necesse est etiam contristentur lapsibus vel peccatis eorum. de quorum fide et pietate gaudebatur: quia tristitia laudabilis est. quia venit ex dilectione: quam spiritus sanctus infundit. Propterea ipse spiritus dicit contristari ab eis qui sic agunt. ut eorum factis contristentur sancti non ob aliud nisi quia spiritus sanctus habet. Quo dono tam boni sunt. ut eos mali mestificet habet maxime quos bonos fuisse siue nouerunt siue crediderunt. Que profecto tristitia non solum non culpanda. verum etiam precipue laudanda ac predicanda est. Hoc genere locutionis rursus idem apostolus mirabiliter usus est. ubi ait. Nunc autem cognoscetes deum. imo cogniti a deo. Neque enim tunc eos cognouerat deus? per cognitos videlicet animi mundi constitutione. sed quia tunc ipsi eum ipsius muerunt: non suo merito vel facultate cognouerant: maluit tropice loqui. ut tunc ab illo cognitos diceret: cum eis se cognoscendum prestitit et habui corrigere: quasi si mihi recte dixerit quod proprie dixerat quod finire. ut si sibi arrogaret se potuisse quod eis posset ille donauerat. Hic ergo intellectus? in eo quod positum est requiescere deum ab omnibus operibus suis: quod fecit bona valde: quia ipse nos facit requiescere cum bona opera fecerimus.

Quia amaritudo et ira et indignatio: et clamor et blasphemia tollatur a vobis: cumque omnis malitia. Estote autem inuicem benigni: misericordes donantes inuicem: sicut et deus in christo donauit vobis.

Blasphemia est per quam de ipso deo falsa dicuntur: et ideo peius est blasphemare quam perurare: quoniam peruram deo falsere adhibet deus testis blasphemando de ipso deo falsa dicuntur.

Capitulum v.

Ergo imitatores dei sicut filii charissimi: et ambulate in dilectione sicut et christus dilexit nos: et tradidit semetipsum pro nobis oblationem et hostiam deo in odorem suauitatis. Fornicatio autem et omnis immunditia aut auaritia nec nominetur in vobis sicut decet sanctos: aut turpitudine: aut stultiloquiis: aut scurrilitas que ad rem non pertinet: sed magis gratiarum actio.

Tradit est propter delicta nostra et dilexit ecclesiam. et seipsum tradidit pro ea. Qui de ipso dicit apostolus. Qui me dilexit et tradidit seipsum pro me. Nisi ergo se traderet christus: non traderet christum. Quid habet iudas nisi peccatum? Neque enim in tradendo christum salutem nostram cogitauit propter quam est traditus christus. Sed cogitauit pecunie lucrum. et inuenit aie detrimentum. Accepit mercedem tradidit autem iudas christum: tradidit christus seipsum. Ille agebat ne se gottu sue venditionis. iste nostre redemptionis. **N**osse debetis et intelligere quod potestis: credere autem qui intelligere nondum potestis in ea substantia

Contristari spiritum sanctum quod deus dicitur.

Sala. liii. Cognitio dei.

Sene. li

Ex libro pro mediocritate. Blasphemia.

Ex trac. eius. geli fm ioh. nem. ix.

Sala. lii. Xps se tradidit.

Judas q. modo xps tradidit.

ter q. xps se.

Extractum euagelij fm ioh. xvi.

Sensus in deo.

Johan. iiii.

Cant. ii.

Johan. i.

Cant. i.

ps. xxxv.

ps. lxxii.

Ex libro de penitentia. Mathe. xxi.

Sala. v.

Mathe. xxi.

Ho omis christian?

eo solo q

xpian? sal-

uabitur.

i. Cor. vi.

Roma. ii.

ibidem

ita qua deus est non quasi p corpis molē sensus p prijs locis distributos sicut in carne mortali quorūq; aīaliū alibi est visus / alibi audit? / alibi olfact? p totū aut tact? Absit hoc credere in illa incorporea imutabiliq; natura. Audire q; ibi r videre idē p mē. Dicit r olfact? in deo. vñ dīc apls. Sicut r xps dilexit nos. r tradidit semetipm p nobis oblationē r hostiā deo in odorē suauitatis. Et gust? itelligi potest fm quē de? r odit amaricātes : r nec frigidōs : nec callidōs : sed tepidos euomit ex ore suo. Et de? xps dicit. Deus clb? ē : vt faciā voluntatē eius q; me misit. Est etiā tact? ille diuin? . vñ dicit sponsa de spōso. Sinistra ei? sub capite meo. r dextera ei? amplectet me. Non sunt hec in deo p diuersa corpis loca. Cum enī dīcī scire ibi sunt oīa r videre r audire r olfacere r gustare r tāgere sine vlla eius mutatiōe substantie. sine vlla mole. q; in alia pte maior : in alia minor : etiā in sensib? puerili pectore cogitat qm deus sic cogitat. Nec mireris qd ineffabilis deī scia qua nouit oīa p varios hūane locutiōis modos oīm istoz corpaliū sensuū noibus nuncupat : cū r ipsa mēs nra : hō interior cui vniformiter sciētī p hos qnq; veluti corpis nūcios diuersa nūciant qm imutabilē veritatē intelligere eligit : diligit : r lumē videt de q; dicit. Erat lumē vēr. Et hō bñ audit de q; dicit. In pncipio erat vñ. Et odorē capīt de q; dicit post odorē vnguentoz tuoz cur remus. Et fontē bibīt de q; dicit. Apud te fons vite r tactu frustur : de quo dicitur. Vbi autē adherere deo bonū est. Nec aliud atq; aliud s; vna intelligētia tot sensuū noibus nuncupatur.

Hoc enī scitote intelligētes q; oīs fornicator aut imundus aut auarus qd ē idolorū seruit? non habet hereditatē in regno xpi r dei. Nemo vos seducat inani bus verbis ppter hec enī venit ira dei i filios diffidentie.

Dicitur? est enī ouēs ad dexterā. bedos ad sinistrā. Et dīcet ouib? i. iustis. Venite benedicti pīs mei : pcepit regnūz qd vobis paratū est a cōstitutiōe mūdī. De hoc vtiq; regno dīcī apls cū enumeraret opa mala. qm qui talia agūt regnū dei non possidebūt. Audi qd audiat. Ite inq; in ignē eternū q; pparat? est diabolo r angelis ei?. Quapropter qd psumere audeat de noīe xpiano r non cū oī obedientia r timore audiat aplm dicentē. hoc enī scitote cognoscētes : qm oīs fornicator aut imund? : aut auarus : qd est idolorū seruit? nō habet hereditatē in regno dei r xpi. Nemo vos seducat inani b? : ppter ea enī venit ira dei in filios diffidentie. Nolite itaq; effici participes eoz. Vati? autē ad Corinthios hec dīc. Nolite errare / neq; fornicatores / neq; idolis seruientes / neq; adulteri / neq; molles / neq; masculoz concubitores neq; fures / neq; auari / neq; ebriosi / neq; maledici / neq; rapaces regnū dei possidebūt. Sed vide quē admodū timorē r desperatiōē salutis abstulerit eis. q; hec in vita vetere cōmiserūt. Et hec qdē inquit fūistis. sed abluti estis : s; scitificati estis. in nomine dñi nri Iesu xpi r i spīritu dei nri. Quisq; ergo post baptisimū aliquo pstinor maloz ope obligatus teneat vsq; adeo ne sibi inimic? est. vt adhuc dubitet vitā mutare dñi tēpus est cū ita peccat r viuit. Nam vtiq; qd ita pseueranter peccat thesaurizat sibi irā in die ire r reuelationis iusti iudicij dei. Quod autē adhuc viuit

patiētia dei : ad penitentiā eum adducit. Implicatus igit tam mortiferoz vīculis peccatoz detretat : aut differt : aut dubitat cōfugere ad ipas clauē ecclesie quibus soluat in terra. vt sit solut? in celo. r audet sibi post hanc vitā : q; tantū xpianus dīcī salutem aliquā polliceri? Nec veridico illo vocis dñice tonitruo cōtremiscit. Non oīs qui dīcī mibi dñe dñe intrabit in regnū celoz. s; q; facit voluntatē patris mei q; in celis est : ipse intrabit in regnū celoz. Quod ad Salathas idē apls. Nonne talia enumerās eodem fine concludit? Manifesta inquit sunt opera carnis que sunt fornicatiōes / immunditie / luxurie / idolorū seruitus / veneficia / inimitie / Contentiones / emulationes / animositates / dissentiōes / hereses / inuidie / ebrietates / cōmessatiōes / r his similia q; predico vobis sic p dīcī. quoniam qui talia agūt regnū dei non cōsequēt. Iudicet ergo seipm homo in istis voluntate dum potest. r mores puerat i meli? : ne cū iam non poterit etiā pter voluntatē a dño iudicē. r cum in se ptulerit seuerissime medicine. sed tñ medicine sniam ventat ad antistites per quos illi in ecclesia clauē ministrant r tanq; bon? iam incipēs esse fili? materno rū membroz ordine custodito a ppositis sacramētoz accipiat satisfactiōis sue modū. Et in offerēdo sacrificiō cōtribulati cordis deuotus r supplex id tamen agat quod non solū sibi pfit ad recipiendā salutē. sed etiā ceteris ad exemplū. Meminerit semp. quia de? superbis resistit : humilib? autē dat gratiā. Quid enī est infelici? : quid pueri? q; de ipso vulnere quod latere nō potest nō erubescere r de ligatura ei? erubescere? Nemo arbitret fratres p pterea se cōsiliū salubre hui? penitētie debere cōtemnere. q; multos forte aduertit r nouit ad sacramēta altaris accedere. quoz talia crimina non ignorat. Multi enī corrigunt. vt Petrus. multi tolerāt : vt iudas. multi nesciunt : donec veniat dñs r il luminet abscondita tenebrāz. r manifestabit cogitatiōes cordis.

Cum manifestissimū sit multo grauius peccare scientē q; nescientē vellem : mibi aliq; diceret si quis in heresem incurrat. nesciēs q; malū sit : r alius ab auaritia non recedat : sciens q; malū sit. quis eozū sit peior? Possum etiā ita pponere. Si alius nesciēs in heresem irruat r sciēs alius ab idolatria non recedat. q; r apostolus dicit. auaritia que est idolorū seruit? . quero ergo q; peccet q; uius q; nesciens in heresem incurrat an qui sciens ab auaritia. id est ab idolatria non recesserit. Secū dum quidē illam regulā qua peccata scientiū peccatis ignorantie pponunt. Auarus cum sciētia vinctus in scelere. Sed ne forte hoc faciat in heresi sceleris magnitudo quod facit in auaritia sciētis admissio hereticus nesciēs. auaro sciētī coequat. amboz peccata equaliter appendant. ignorantis blasphemia r sciētis idolatria r eadē sententia iudicet ille qui christum querēdo in verisimilez sermonē falsitatis incurrit. r ille qui sciens christo resistit loquenti p apostolū quomā omnis fornicator aut immūdus : aut auarus quod est idolorū seruitus non habet hereditatem in regno christi r dei. Nolite ergo effici participes eoz. Eratis enī aliquādo tenebre : nunc aut lux in dño : vt filij lucis ambulate. Fruct? enī lucis est in omni bonitate et iustitia et veritate.

C fūistis aliquādo tenebre. nunc aut lux in dño

Mathe. vii.

Sala. v.

Cohortat ad cōfessio nē sacramēti recte ab ecclesia sumē dum.

Jacob. iiii.

Erubescere de ligatura r non de vulnere id est de penitētia nō specto maxime pueri sum est.

i. Cor. iiii.

Ex libro. iiii. de baptismo

Auar? sciens q; hereticus nesciēs peior est.

Colos. iii.

Ex libro de psectione vite hoīs.

Ad Ephesios.

Tenebre i
se lux idno
i. Cor. i.
Johan. i.
Lux illu-
minans.

Qum diceret tenebre. non addidit in dño. Cū autē dixit lux addidit utiq; in dño: quia in seipis lux eē non possent. ut q; gloriat in dño gloriat. Erat lux vera. Quare additū vera? Quia r hō illuminatus dicit lux. Sed vera lux illa est q; illuminat. Nam r oculi nři dicunt lumina. r tamē nři aut nocte lucer na accendat. aut p diē sol exeat lumina illa sine cau sa patent. Sicut ergo r Johānes erat lux. sed non vera lux. q; non illuminat tenebre. sed illuminati one fact? est lux. Nisi autē illuminaret tenebre erat. Sicut oēs impij q;bus iam credentib; dixit apls. fuistis aliquē tenebre. Nunc autē q; crediderūt qd? Hunc autē lux in dño. nisi adderet in dño: non intel ligerem. Lux inquit in dño. Tenebre non in dño eratis fuistis enī aliqñ tenebre ibi. non addidit in domino.

Ex li. pfectio
num. xii.
Illumina-
tio aug.
ps. xxxv.

Et terra nra anteq; accipet formā doctrine in-
uisibilis erat r incōposita r ignorāte tenebris te-
gebamur qm p iniquitate erudisti homines r iudicia
tua sicut multa abissus. Sed q; spūs tuus supere
bat sup aquā: non reliqt miserā nostrā misericor-
dia tua. Et dixit fiat lux. Penitentia agite: appro-
pinq; autē enī regnū celoz. Penitentia agite fiat
lux. Et quonā conturbata erat ad nos ipos aia no-
stra cōmemorati sum; tui dñe de terra iordanis r
de mōre eq;li tibi. sed paruo ppter nos. Et displicu-
erūt nobis tenebre nre r pueri sum; ad te. r facta
est lux. r ecce fuim; aliqñ tenebre: nunc autē lux in
dño. Et tñ adhuc p fidē non p specē. Spe enī sal-
ui facti sum;. Spes autē que videt non est spes. Ad-
huc abissus abissum inuocat: sed tā in voce catha-
ractar tuarum. Adhuc ille q; dicit. non potui vo-
bis loq; quasi spiritalib;: sed quasi carnalib;. etiam
tpe nondū se arbitrat cōprehēdisse r q; retro oblit?
in ea q; ante sunt extendit. Et ingemiscit grauat? r
sistit aia ei? ad deū viuū: quēadmodū ceru? ad fon-
tes aquar. r dicit quādo veniā habitaculū suū qd
de celo est supindui cupiens. r inuocat inferiorem
abissum dicens. Nolite cōformari huic seculo: sz re-
formamini nouitate mētis vre. r nolite pueri effici
mētib;: sed malitia paruuli estote ut mētib; pfecti
sitis. Et o stulti Salathe q; vos fascinauit? Sed
iam nō in voce sua. In tua enī qui misisti spm tuuz
de excelsis p eum q; ascendit in altū. r apuit catha-
ractas domoz suaz. ut flumis impetus letificaret
ciuitatē tuā. Illi enī suspirat sponsi amic;. habens
iam spūs pmitias penes eū. sed adhuc in semetip-
so ingemiscēs ad optionē: expectās redēptionem
corpis sui. Illi suspirat: membr; est enī sponse. r illi
zelat. Amic; est enī sponsi. illi zelat nō sibi: q; in vo-
ce catharactar tuaz. non in voce sua inuocat alte-
rā abissum. cui zelās timet ne sicut serps seduxit
Euam astutia sua: sic r eoz sensus corrumpant a
castitate que est in sponso nro vnico tuo.

Ex fmo d vi
gilijs pasche
Gene. i.

Et vidit de? lucē q; bona est. r diuisit de? inter
lucē r tenebras. r vocauit de? lucē diē. r tenebras
vocauit noctē. Si q; de? vocauit lucē diē: sine du-
bio illi q;bus dicit apls Paulus. fuistis aliqñ tene-
bre. nunc autē lux in dño diē erat. qm ille qui iussit
de tenebris lumē clarescere illuminauit eos. Infan-
tes isti quos cernitis exteri? dealbatos: interiusq;
mūdatos: q; candore vestīū splendore mētīū pfi-
gurāt cum pctōz suoz nocte pmerent tenebre fue-
rūt. Nunc autē q; mūdati sunt lauacro scō indulgē-
tie q; irrigati fonte sapiētie. q; pfulsi luce iustitie h
est diē quam fecit dñs. exultemus r letemur in eo.
Audiat nos diē dñi. audiat nos diē fact? a dño.
audiat r obaudiat. ut exultem; r letemur i eo. Am

ps. cxvii.

sicut dicit apostolus. Hoc est gaudiū r corona no-
stra si vos statis in dño. Audite ergo nos o nouelli
filij caste matr;. imo audite nos filij virginis mris
qm fuistis aliquādo tenebre: nunc autē lux in dño.
ut filij lucis ambulate. filijs lucis adherete. Atq;
ut hocipm plant? dīcā bonis fidelibus adherete.
Sunt enī qd peius est fideles mali: sunt fideles q;
vocat: r non sunt. Sunt fideles in quib; sacramē-
ta xpi patiunt iniuriā. qui sic viuūt ut r ipsi pereāt
r alteros pdant. pereūt quippe ipsi male viuendo.
pdunt vero alios male viuendi exempla pbendo.
Nos q; dilectissimi nolite talib; iungi. bonos que-
rite: bonis adherete: boni estote.

phil. iii.

Fideles
mali.

Quēadmodū in ipis corporib;: ea que inferio-
ra sunt: sicut terra r aqua r tpe aer / meliora sunt
participatiōe melioris. i. cum luce illuminant r fer-
uore vegetant. sic incorporee creature rationales
ipius creatoris sūt participatiōe meliores cuz ei
coherēt purissima r scitissima claritate. Quia oīno
si caruerit tenebre scēt r obdure scēt qdāmō. Pro-
inde infideles hoies tenebre sunt q; per fidē cōuer-
si ad deū quadā pmissa illuminatiōe lux sūt in q;
pficiendo si ex fide ad specē puenerint. ut id quod
credūt etiā pspicere sicut tñ bonū potest cōspici/
mereant pfectā recipiēt imaginē dei. Talib; enī
dicit apls. Fuistis enī aliqñ tenebre: nunc autē lux
in domino.

Ex lib. d gfa
noui testamti

Creature
rationales
sūt participa-
tiōe creato-
ris melio-
res.

Probantes qd sit beneplacitū deo: r no-
lite cōmunicare opibus infructuosis te-
nebrarū: magis autē r redarguite. Que
enim in occulto sūt ab ipis: turpe est r
dicere.

N

Emo ante tempus deserat areā. Tole-
ret paleā i triturā toleret i areā. Qd ei
toleret in horreo non habebit. Veniet
ventilator q; diuiset malos a bonis. Erat
etiā corporalis separatio quā modo spūalis pcedit.
A mal corde semp diuisū gmini ad ipus caute cor-
pore copulamini. Nec tñ negligēs sitis in corri-
gendis vris: ad curā scilicet vram. quo quomodo
ptinentibus / monendo / docendo / hortando / ter-
rendo. quibusq; modis potest agite. Nec cū inue-
nitis in scripturis r in exēplis scōz / siue q; ante / si-
ue q; post dñi aduentū in hac vita fuerūt q; mali bo-
nos in vnitāte non maculat efficiamini ad colligē-
dos malos. Quob; modis non te maculat malus.
Si non cōsentias r si redarguas hoc est non cōmu-
nicare. h est non cōsentire. Cōmunicat quippe qñ
facto ei? cōfortiū voluntatis vel approbatiōis ad
iungit. hoc q; nos ammonēs apostolus ait. Nolite
cōmunicare opibus infructuosis tenebrar;. Et q;
parū erat non cōsentire si sequeret negligētia disci-
pline. magis autē inquit redarguite. Elidete quēad-
modū vtrūq; cōplexus est. Nolite cōmunicare ma-
gis autē r redarguite. Quid est nolite cōmunicare?
Nolite cōsentire. nolite laudare. nolite approbare
Quid est magis autē r redarguite? Reprehendite
corripite: coercete. Deinde in ipa correctiōe vel
coheritiōe alienoz pctōz cauendū est ne se extollat
q; alterū corripit r aplica cogitanda sententia est.
Quapropter q; putat se stare videat ne cadat. for;
terribiliter psonet increpatio: int? lenitatis teneat
dilectio. Si p occupatus fuerit hō i aliquo delicto
sic idē dicit apls. vos q; spūales estis hmoi instrui-
te in spū māsuetudinis. intendēs teipm: ne r tu tē-
teris. Alter alterius onera portate. r sic adimple-
bitis legem christi. Item alio loco seruū inquit

Ex fmo d de
vris euāgē-
liis. xviii.

xviii. q. iiii.
A malis.
Quo a ma-
lis sepandū
sum; i hac
vita.

Abi. s.
Mal? duo
bus modis
non macu-
lat.

i. Cor. x.

Sala. vi.

ii. Thimo. ii

ii. Timo. ii. dñs non oportet litigare: sed mitem esse. ad oēs do-
cibile / patietē / modestia corripientē / diuersa senti-
entes. ne forte det illis de penitentia ad cognoscē-
dā veritatē. et respiciat a diaboli laqueis. a q̄ capti-
uū tenent ad ipsius voluntatē. Neq̄ ergo cōsentie-
tes sitis malis vt approbetis: neq̄ negligentes vt
non arguatis: neq̄ supbiētes vt insultant arguat̄.
**Via aut̄ que arguunt a lumine manife-
stant̄. Omne aut̄ qd̄ manifestat lumē est.**

**Hoc est iudiciū: quoniam lux venit in mundū. et
dilexerūt hoīes magis tenebras q̄ lucem. Erant
enī mala opa eorū. Quid est hoc: quorū enī erāt opa
bona? Nonne venisti vt iustifices ipios: Sed dile-
xerūt inq̄t magis tenebras q̄ lucē. Ibi posuit vlm
Multi enī dilexerūt pctā sua. multi cōfessi sūt pec-
cata sua: qz qui cōfiteſ pctā: accusat pctā sua iam
cū deo facit. Accusat de peccata tua si et tu accu-
ses pūgeris deo: qz si due res sūt hō et peccator qd̄
audis hō deus fecit quod audis peccator. Ipe hō
mo fecit: dele qd̄ fecisti. vt de saluet qd̄ fecit. Op-
tet vt oderis in te opus tuū. et ames in te opus dei.**

**Hum aut̄ cepit tibi displicere qd̄ fecisti. inde incipi-
unt bona opa tua: qz accusas mala opa tua. Initi-
um bonorū operū confessio est operū malorū. Fac
veritatē et venis ad lucē: nō te palpas non tibi blā-
diris non tibi adularis: non dicis iustus sum. cum
sis iniquus et incipis facere veritatē. venis aut̄ ad
lucē vt manifestent opa tua: qz in dñō sūt facta: qz
et hoc ipsum qd̄ tibi displicuit pctm non tibi displic-
eret. nisi de tibi luceret. et eius veritas tibi osten-
deret. Sed q̄ ammonit̄ diligit pctā sua odit amo-
nentē lucē et fugit eam. vt non arguant opa ei? ma-
la q̄ diligit. Qui aut̄ facit veritatē accusat in se ma-
la sua: non sibi parcat: non sibi ignoscit. vt de? igno-
scat: qz qd̄ vult vt de? ignoscit ipe agnoscit. Et ve-
nit ad lucē cui grās agit q̄ illi qd̄ in se odisset osten-
derit.**

**Propter qd̄ dicit. Surge qui dormis et
exurge a mortuis et illuminabit te xps.**

**Omnis aīe est obliuisci deū suū. Quicq̄
aīa oblita fuerit deū suū dormiuit. Ido
oscit apls quibusdā oblitis deum suum
et tanq̄ in somno agentib? deliramenta
culture idolorū. Sic sunt enī q̄ colunt idola quōd
videt in somnis vana. Si aut̄ euigilet aīa ipsozum
intelligit a quo facta est. et non colit qd̄ ipa fecit. Di-
cit ergo quibusdā apls. Surge q̄ dormis et exurge
a mortuis et illuminabit te xps. Nunq̄ corpe dor-
mientē excitabat apls? Sed excitabat aīam dor-
mientē quādo ad hoc eam excitabat: vt illumina-
ret a xpo. Ergo fm ipas vigilas dicit iste de? de?
meus ad te de luce vigilo. Non enī vigilares in te
nisi ozireſ lux tua q̄ te de somno excitaret. Illumi-
nat aīas xps et facit eas vigilare. Si aut̄ lumē suū
detrahat obdormiuit. Ideo illi dicit i alio psalmo
Illumina oculos meos ne vnq̄ obdormiā in morte
Aut si ab illo auersi obdormiūt p̄sens ē illis lumē
et non possunt videre qz dormiūt. Quō et corpe qui
dormit interdū iam ozit̄ est sol. itaq̄ dies calet. et ille
tanq̄ in nocte est. qz non vigilat vt videat iam ozitū
diē. sic quibusdā iam p̄sente xpo. iam p̄dicata veri-
tate inest adhuc somn? aīe. Illis ergo vos si vigi-
latis dicitis quotidie. Surge q̄ dormis et exurge a
mortuis et illuminabit te christus.**

**Uti enī ad mortuos suscitādos. dñs venisset
non apls diceret. Surge q̄ dormis et exurge a mor-
tuis et illuminabit te xps. Dormientē audis cum di-**

cit surge q̄ dormis: sed mortuū intellige cū audis.
et exurge a mortuis. Dicti sunt sepe dormientes et
mortui visibiliter. Et plāe oēs ei qui pōt excitare
dormiūt. Mortuus enī tibi mortuus est q̄ quātū-
libet pulses: quātūlibet vellices: q̄tūlibet lani-
es non expgific. Christo aut̄ ille dormiebat cui di-
ctū est surge: continuo surrexit. Nemo tā facile ex-
citāt in lecto q̄ facile xps in sepulchro.

**Videte itaq̄ frēs quōd caute ambuletis
non quasi insipientes sed vt sapientes: re-
dimētes tempus: quoniam dies mali sūt.
Propterea nolite fieri imprudētes: sed
intelligētes que sit volūtas dei. Et noli-
te inebriari vino in quo est luxuria.**

Malos duces faciūt: malitia et mi-
seria. Per malitiā hoīm et miseriā hoīm
dicunt dies mali. Ceterū dies isti q̄tuz
ptinet ad spacia horarū ordiati sunt: du-
cunt vices: agunt tpa. Qui sol: occidit sol: transeūt
tpa. Cui molesta sunt tempa. si hoīes sibi non sint
molesti? Ergo dies malos sicut dixi. duces faci-
unt: miseriā hoīm et malitiā hoīm. Sed miseriā ho-
mīnū cōmunis est. non debet malitia esse cōmunis
Ex quo enī lapsus est Adā: et paradiso expulsus
nunq̄ fuerūt dies nisi mali. Istos pueros q̄ nascū-
tur interrogem? quare a ploratu incipiūt q̄ nec ri-
dere possunt. Nascit̄ et statim plorat post. nescio q̄t
dies ridet. Quādo plorabat nascens ppheta: sue
calamitat̄ erat. Lachryme enī testes miserie. Nō
dum loquit̄ et iam pphetat. Quid pphetat? In la-
bore se futurū vel timore. et si bene vixerit et iustus
fuerit: certe in medijs posit? temptationibus semp
timebit. Redimam? tempus: quoniam dies mali sūt
Quid est temp? redimere? Dicitur sum qd̄ pauci
audist̄: pauci ferūt: pauci aggrediunt̄: pauci agūt.
tamē dicam quoniam ipsi pauci q̄ me auditi sūt:
inter malos viuūt. Redimere temp? hoc est. Quā-
do aliq̄s tibi infert litē pde aliq̄d vt deo vaces non
litibus. perde ergo ex eo qd̄ perdis p̄ciū est tēpis.
Certe quādo p tuis necessitatib? pcedis ad pub-
licū das nūmos remissi panē aut vinū aut oleum
aut lignū aut aliquā suppellectilē. Pas? accipis a
liq̄d amittis aliq̄d acqris. h̄ est emere. Maz si nihil
amittas: et habebas qd̄ nō habebas: aut iuenisti: aut
donatū accepisti: aut hereditate acqfisti. Quando
aut̄ aliq̄d amittis vt aliq̄d habebas tunc emis. Qd̄
habes emptū est qd̄ amittis p̄ciū est. Quō ergo p-
dis nūmos vt emas tibi aliq̄d. sic p das nūmos vt
emas tibi quietē. Ecce hoc ē tēp? redimere. Pro-
uerbiū notū est punicū qd̄ quidē latine vobis dicā
qz punice non oēs nostis. punicū enī est puerbiū
antiquū nūmū querit pestilētia. duos illi da et du-
cat se. Nunq̄d nō hoc puerbiū de euāgelio videt̄
natū? Nam qd̄ aliud dixit dñs q̄ redimētes tēpus
qn̄ ait. Si q̄s vult iudicio tecū contendere. et tunicā
tuā vult tollere: dimitte illi et palliū? Iudicio vult
tecū cōtendere et tunicā tuā tollere: vult auocare te
dāno et litib? a deo tuo. Non habebis q̄tū cor. nō
habebis trāquillū aīm. Euerteris cogitatōib? tu-
is. Irritaris aduersus ipm aduersariū tuum. Ec-
ce tempus perdidisti. Quanto ergo meli? est: num-
mū amittas et tempus redimas

**Sed implemini spū loquentes vobis-
metipsis in psalmis et hymnis et canticis
spiritalibus cantantes et psallentes in
cordibus vestris domino.**

Mortuicē
sendi q̄ dor-
miūt.

Xps susci-
tauit facil-
lime.

Ex fermōe. l.
homelia xpo
melita. r.
Dies ma-
los faciūt
malicia et
miseria.

Miseria
hoīm cōis
est.

Puer na-
scēs sue mi-
serie pphē-
ta est.

Redimer
tēpus qd̄
sit.

Proverbi
um cartha-
ginēsiū
Iamuz q̄
rit pestilen-
tia.
Mathe. v.

Ad Ephesios.

Extractatu
pi. lxxvi.

Ecclie. lxxiii.
Cantat
deo q can-
tare desi-
derat.

Ex lib. de ci-
uitate di. vii
Bñficia
del.

Ambulantes ergo in christo et adhuc peregrinantes donec pueniamus et suspirantes desiderio cuiusdam ineffabilis civitatis que habitat in illa ciuitate. de qua quiete dictum est nobis esse promissum: quod oculus non vidit: nec auris audiuit: nec in cor hominis ascendit. Ambulantes ergo sic cartemus ut desideremus. Nam qui desiderat et si lingua taceat cantat corde. Qui autem non desiderat quolibet ore quolibet clamore aures hominum feriat mutus est deo.

Gratias agentes semper pro omnibus in nomine domini nostri Iesu christi deo et patri. Subiecti inuicem: in timore christi.

Ab hoc vno et vero deo vitam speramus eternam. habemus enim ab illo propter huiusmodi beneficia: que ex hac administratione nature bonis malisque largitur magnum et bonorum propter magne dilectionis indicium. Quod enim quod sumus: quod viuimus: quod celum terramque conspiciamus: quod habemus mentem atque rationem: quod eum ipsum qui hec omnia condidit inquam: nequaquam valeamus actioni sufficere gratias. in quo nos oneratos obuiosque peccatis. et a contemplatione sue lucis auersos. ac tenebras. id est iniquitatis dilectione cecatos non oino deseruit. Missusque nobis verbum suum. quod est eius unicus filius. qui pro nobis assumpta carne nato atque passio christi de hominem pederet nosceremus. atque illo sacrificio singulari a peccatis omnibus mundaremur et usque spiritu in cordibus nostris dilectione diffusa omnibus difficultatibus superatis in eternam requiem et contemplationis eius ineffabilem dulcedinem pueniremus quod corda: que ligue ad agendas ei gratias sat: esse prederit.

Mulieres viris suis subdite sint sicut domino: quoniam vir caput est mulieris sicut christus caput ecclesie: ipse saluator corporis eius. Sed sicut ecclesia subiecta est christo: ita et mulieres viris suis in omnibus. Viri diligite vxores vestras.

Ex fmoe de
decechoris
Hon me
chadu vi
r sicut nec
vxoibus.

Multe mechari post vxores vestras. quoniam non vultis ut mechari post vos vxores vestras. Nolite ire vos que eas sequi non vultis. Dicis non est vxor aliena ad quam vado. Nam quid vis ut dicat tibi non est vir alienus ad quem vado: Absit ut dicat hoc illa. Melius vult te quod imitatur te. Non vult scire semina propter carnem. sed vult propter charitatem. non ideo non vult ut facias: quia ipsa non facit. sed quia tibi non expedit. Nam illa castitate exhibet deo. loquitur enim christus in corde illius et consolatur filiam suam hominibus verbis. De iniuriis viri tui torqueris. Quid tibi enim fecit dolo sed ipsum. Et ipsum noli imitari ut malefacias. sed ipse te imitet in bono. Nam in eo quod malefacit noli eum putare caput tuum sed me. Nam et si in eo quod malefacit caput secuturus est corpus eius ambo pro preceptis. ut autem non sequantur malum caput te neque se ad caput ecclesie christum.

Sicut et christus dilexit ecclesiam: et seipsum tradidit pro ea ut illam sanctificaret mundans eam lauacro aque in verbo vite

Ex trac. euas-
gelij fm toas-
nem. xv.
Johan. iiii.
Epus an
baptizauit.

Dictum est de domino in euangelio. Baptizabat Iesus plures quam Iohannes. Et postea dictum est baptizabat subiectum est quod Iesus non baptizaret. sed discipuli eius. Quid ergo falsum dictum erat. et correctum est cum additum est quod Iesus non baptizabat. sed discipuli eius. an utrumque verum est: quia Iesus baptizabat et non baptizabat. Baptizabat enim quia promundabat. Non baptizabat: quia ipse non tingebat. prebebat discipuli misterium corporis prebebat ille adiutorium malestat. Qui enim cessaret a baptizando quoniam non cessat a mundando: de quo

dictum est ab eodem Iohanne. per Iohannem baptiste pro nam dicetis. hoc est qui baptizat. Ergo Iesus adhuc baptizat. Et quousque baptizandi sumus? Iesus baptizat. Securum homo accedat ad inferiorem ministrum. habet enim superiorem magistrum. Sed forte ait aliquis. Baptizat qui de christo in spiritu non in corpore. Quasi vero alteri? do non quod illius quod etiam sacramento corporalis et visibilis baptismatis imbuatur. Vis nosse. quia ipse baptizat non solum spiritu. sed etiam aqua: Audi apostolum. Sicut christus inquit dilexit ecclesiam: et semetipsum tradidit pro ea mundans eam lauacro aqua in verbo. ut exhiberet sibi ipse ecclesiam gloriosam: non habentem maculam aut rugam aut aliquid eiusmodi. Mundans eam. vnde: Lauacro aqua in verbo. Quid est baptismus? christi: Lauacrum aque in verbo. Tolle aquam non est baptismus. Tolle verbum non est baptismus.

Ut exhiberet ipse sibi gloriosam ecclesiam non habentem maculam aut rugam: aut aliquid huiusmodi: sed ut sit sancta et immaculata. Ita et viri debent diligere vxores suas ut corpora sua. Qui suam vxorem diligit: seipsum diligit.

Super altat autem mea iudicio. Quod si non esset qui spes esset: Quandoquidem cum rex iussit sedere in throno quod gloriabitur castum se habere cor: Aut quod gloriabitur mundum se esse a peccato: Tunc ergo per eius mihi iuste plene preceptis mundati fulgebunt in regno patris sui sicut sol. Tunc plene atque perfecte ecclesia erit non habens maculam aut rugam aut aliquid eiusmodi. quia tunc etiam erit vere gloriosa. Quia enim non tunc ut exhiberet sibi ecclesiam non habentem maculam aut rugam. sed addidit gloriam satis significauit quoniam erit sine macula et ruga. aut aliquid eiusmodi. Tunc utique quoniam gloriosa. Non enim modo in tantis malis in tantis scadalibus in tanta promixtione hominum pessimorum in tantis opprobriis ipsorum. dicendum est ea esse gloriosam. quia reges ei seruierunt. ubi est periculosior maiorque terrore sed tunc potius gloria erit quoniam fiet quod idem ait apostolus. Quia christus apparuerit vitam vestram. tunc et vos apparebitis cum ipso in gloria. Tunc enim dominus ipse secundum formam seruorum quam se mediator: prout ecclesie non fuerit glorificatus nisi resurrectionis gloria. vnde dictum est. spiritus autem non erat datus: quia Iesus nondum fuerat glorificatus. quod dicenda est autem resurrectionis gloria sua ecclesia eius esse gloriosa: Mundat ergo etiam nunc lauacro aqua in verbo. ablues peccata preterita et pelles ab ea dominatione malorum angelorum. deinde perficies eius sanctitates facit ea occurrere in illa gloria sine macula et ruga. Quos enim predestinauit illos et vocauit. et quos vocauit ipsos et iustificauit. Quos autem iustificauit: illos et glorificauit. In hoc misterio dictum arbitror. ecclesie officio demonia et sanitates perficio hodie et cras: et tertia die plurimorum. id est perficio. Dixit enim per personam corporis sui quod est ecclesia dispones per distinctis ordinatibus quod quod in sua resurrectione significauit in triduo. Ipse est enim finis ut nihil duplici corde faciamus auferentes trabem de oculo nostro: inuidiam vel malitiam vel simulationem ut videamus eicere festucam de oculo fratris. Videbimus enim eam oculis columbe quales in sponsa christi predicant quam sibi elegit de gloria ecclesie non habentem maculam neque rugam. id est mundam et simplicem.

Lauabis me. id est mundabis. et super nunc dealbabor. Et si fuerint peccata vestra ut fenicium tanquam niuem dealbabo. De talibus sibi exhibet vestem sine macula et ruga. Proinde vestis eius in monte tanquam nix dealbata effulsit: significabat ecclesiam omni macula peccati mundatam.

Baptism
q b constat.

Ex lib. d pfe
crde iustitie
hominis.
Jaco. ii.
Prover. xli.

Mat. xlii.
Ecclia qñ
nō habet
bit macu-
lam.

Colos. iiii.

Johan. vii.

Roma. viii.

Luce. xlii.

Ex libro dser
mone dñi in
monte.

Ecclesie
oculi.

Extractatu
pi. l.
p. s. l.
p. s. i.

Ecclia de
albata sup
niuem.

Extractu
di. cxxv.
Vestis sa-
cerdotalis

Vestis sacerdotalis ecclesiam significat. Ipa est vestis de qua dicit apostolus. Ut exhiberet sibi gloriam ecclesiam non habentem maculam aut rugam. Munda ut non habeat maculam. extendit ut non habeat rugam ubi extendit fullo nisi in ligno. Videmus quod quotidie a fullonibus tunicas quodammodo crucifigunt ut rugam non habeant.

Ex sermone q
tribus mo
xps intelli
gitur.
Corpus r
spōsam dī
gnā xpo
nos exhi
bere debe
mus.

Exhibete ergo vos dignum corpus tali capiti: dignam spōsam tali spōso. Non potest habere caput illud nisi cō dignum corpus. nec ille vir rātus nisi pō dignam ducit uxorem ut exhiberet sibi inquit gloriam ecclesiam non habentem maculam aut rugam: aut aliqd etiam mōi. Nec ē sponsa xpī non hūis maculam aut rugam. Non vis habere maculam fac qd scriptū est. Lauamini mūdī estote auferite nequias de cordib⁹ vris. Non vis habere rugam extendere in cruce. Non enim tñ opus ē: ut laueris. s; etiā ut extēdaris ut sis sine macula aut ruga. Per lauacrum enī auferunt pccā. Per extēsiōnē fit desiderium futuri scī. ppter qd xps crucifix⁹ est. Audi ipm Paulū lotū. Non inquit ex opibus iustitiē q fecim⁹ nos: sed fm suā misericordiā saluos nos fecit. p lauacrum regeneratiōis. Audi eundē extensum. Ea inquit q retro sunt oblit⁹ in ea q ante sunt extēsus scōz intentionē seqr ad palmā supne vocationis dei in xpo iesu.

Ad mō. iiii.

Phu. iiii.

Nemo enī vnq; carnē suā odio habuit sed nutrit et fouet eam sicut et xpus ecclesiam: qz membra sumus corporis eius: de carne eius et de ossibus eius.

Ex libro ptra
faustum

Dilectio
vros.

Um de scā dilectiōe pcept qualis esse debeat viroz in vxores: ex aia animāz sumpsit exēplū. Qui diligit inquit vxorē suā seipm diligit. Nemo enī inquit carnē suā odio habuit: s; nutrit et fouet eā tanq; xps ecclesia. Ecce in cōspectu vro est carnalis vniuersa substantia. Videte quēadmodū in oē aīal sibi ad salutē cōciliatū prēdat nature ista cōmuniō: ut diligit carnē suā. Neq; enī hoc in hoībus tñ est q cum recte viuāt nō solū pfulit saluti carnis sue. verū etiā carnales mor⁹ ad vsum rōnis edomāt et refrenant. Sed etiā bestie fugiūt dolorē: formidāt interitū: et quicqd illā mēbroz cōpagē copulāq; carnis et spīritus a pccordī iunctura dissidere ac dirimere pōt quāta valent agilitate deuitāt: nutriendes etiāz ipse ac fouentes carnem suam.

Bestie sa-
luti sue vi-
te intēdūt

Ex li. de do-
ctrina xpīa
na.
Hec car-
nem suam
odio habu-
it.
Hō est op-
tādū eē si-
ne corpe.

Nemo enī vnq; carnē suā odio habuit: sed nutrit inquit ac fouet eā sicut et xps ecclesiam. videte vñ quo ascēderit. Nemo q se odit: et hinc qdē nulla cū aliq; secta questio fuit. Sed neq; corpus suū quisq; odit. Ulex est enī qd ait apls. nemo vnq; carnē suā odio habuit. Et qd nonnulli dicūt malle se esse sine corpe oīno fallunt. Non enī corpus suū: s; cor⁹ ruptiōes ei⁹ et pond⁹ oderūt. Non itaq; nullū cor⁹ pus: sed icorruptū et celerimū cor⁹ volūt habere. Sed putāt nullū cor⁹ esse: si tale fuerit. q tale aliq; quid esse aīam putāt. q aut continētia quadā et laborib⁹ psequi vident corpa sua q hoc recte faciunt non id agūt ut non habeāt cor⁹: sed ut habeāt sub fugatū et paratū ad opa necessaria. Libidines enī male vtētes corpe. i. p̄suetudines et inclinaciones aīe ad fruendū inferiorib⁹ p ipius corpis laborio- sam quādā militiā extinguere affectāt. Nam non se interimūt et curā sue valitudinis gerūt. Qui autē puerse id agūt qsi naturalit inimico suo corpi bellū i gerūt. In quo fallit eos qd legūt. caro concupiscit aduersus spm: et sps aduersus carnē. Nec enī inuicem aduersant. Dictū est enī hoc ppter indomitā

Sala. v.

carnalem consuetudinē aduersus quā sps cōcupiscit. non ut interimat cor⁹: sed ut cōcupiscen- tia ei⁹. i. cōsuetudine mala edomita faciat spm sub fugatū qd naturalis ordo desiderat. Quia enī hoc erit post resurrectionē. ut corpus oīmodo cū dete summa spūi subditū immortaliter viueat. hoc etiā in hac vita meditandū est. ut cōsuetudo carnalis / mutet in meli⁹. nec inordinatis motib⁹ resistat spīritui. Qd donec fiat. caro cōcupiscit aduersus spīritū. et spīrit⁹ aduersus carnē: non pōdiū resistente spū. sed p p̄ncipatū. qz magis qd diligit vult sub- ditū esse meliori. nec pōdiū resistente carne: sed p cōsuetudinis vinculū. Quod a parentū etiam pro pagine inueteratū nature lege moleuit. Id q agit sps in domāda carne ut soluat male cōsuetudis quasi pacta puerfa et fiat pax cōsuetudinis bone

Corpa ra-
tionabilif
domanda
nō interi-
mēda sūt.

Caro diligit quidem: nec tamen ppter se: sed propter aīam cui subiacet ad vsum. Hāc si ppter seip- sam videt diligi cum eā nolum⁹ esse deformē ad aliud referendū est dec⁹ eius ad illum scilicet a q decora sunt omnia.

Ex li. retra-
ctationū. i.
Caro quō
diligit.

Propter hoc relinqt hō patrē et matrē suam: et adhibebit vxori suē: et erūt duo in carne vna. Sacramentū hoc magnū ē. Ego autē dico: in xpo et in ecclesia. Verū tamen et vos singuli vnusquisq; vxorēz suā sicut seipsum diligat: vxor autem ti- meat virum suum.

In la extasis quā deus immisit in Adāz ut soporaret obdormiret recte intelligit ad hoc immissa. ut et ipius mens p exta- sim p̄nceps fieret tanq; angelice curie.

Ex li. de ge-
nesti ad ifam
nono.
Extasis
cur adēda
ta.

et intrans in sanctuarīū dei itelligeret in nouissima deniq; euigilās tanq; pphetia plen⁹ cum ad se ad- ducta mulierē suam videret eructauit cōtinuo qd magnū sacramentū cōmēdat apostolus. Hoc nūc os de ossibus meis. et caro de carne mea. Nec vo- cabit mulier. quonā de viro suo sumpta est. Pro- pter hoc relinquet homo patrē suum et matrē et ad- herebit vxori suē. et erunt duo in carne vna. Que h- ba cum p̄mī homis fuisse scriptura ipa testatur. dñs tamen in euāgelio desū dixisse declarauit. Xp̄s enī. Non legistis. qz qui fecit ab initio masculū et fe- minā fecit eos: et dixit. Propter hoc dimittet ho- mo patrē et matrem et adhibebit vxori suē. et erunt duo in carne vna: Et hinc itelligerem⁹. Propt- extasim que p̄cellerat in Adā hoc eum diuinit⁹ tanq; prophetam dicere potuisse

Gene. ii.

Mat. xix.

Neq; enī frustra dixit apls adāz qui est forma futuri. qz enī non agnoscat xpm eo modo reliqisse patrē quo cū in forma dei esset nō rapinā arbitra- tus est esse eq̄lis deo: sed semetipm exinanuit for- mā serui accipiēs. reliqisse etiā matrē sinagogā iu- deoz veteri testamēto carnaliter inherētē et ad- hesisse vxori suē sancte eccle. ut pace noui testamē- ti essent duo in carne vna: Quia cum sit de⁹ apud patrē per quem facti sumus. Factus est per carnē particeps noster ut illius capitis corpus esse pos- semus.

Ex libro ptra
faustum.
Roma. v.
Phu. ii

Quantū misterium de christo continet quod cō- memorat apostolus dicens. et erunt duo in carne vna. Sacramentū hoc magnū est. Et ne quis istā magnitudinē sacramenti in singulis quibusq; hoī- bus vxores habentibus itelligeret. ego autē inquit dico in christo et in ecclesia. Quod est hoc sacramē- tum magnum? Erunt duo in carne vna. Cum de

Ex trac. euā-
gelij fm iōā-
nem. ix.
Quo ver-
bū gen. ij.
p̄neat ad
xpm.

Ad Ephesios.

Gene. ii.

Adam et Eua scriptura geneseos loqueretur. vñ vñ est ad hec verba. ppter inq̃t. Relinquet hō patrē et m̃rem et adheret ṽxori sue. et erūt duo in carne vna. Si ergo x̃ps adheſit eccleſie. vt eſſent duo in carne vna quō reliquit patrē. quō reliquit matrē? Reliquit patrē. q̃z cum in forma dei eſſet non rapinā arbitrar̃ eſt eſſe equalis deo. ſed ſemetip̃m exinanuit formam ſerui accipiens. Hoc eſt enī reliquit patrē. Non q̃z deſeruit et reſeſſit a patrē: ſed q̃z non in ea forma apparuit hoibz in qua eq̃lis ē patri. Quō reliquit matrē? Relinquēdo ſinagogā iudeorū de qua ſc̃dm carnē natus eſt. et inherendo eccleſie quā ex oibz gentibz cōgregauit et quā illūminauit p̃ ap̃los deus vt oſtenderet nobis quid ibi q̃rerem̃ in ipſa vna ſentētia erūt duo in carne vna. Sacramentū magnū in x̃po et in eccleſia. Nam licet nobis vbiq̃ x̃pm querere et de oibz ſc̃ris vñ num potare. Dormit Adam vt fiat Eua. Moritur chriſtus vt fiat eccleſia. Dormienti Ade ſit Eua de latere. Mortuo chriſto: lancea percutitur lat̃. vt profluant ſacramenta quibz formetur eccleſia. Cui non appareat: quia tunc in illis factis futura figurata ſunt. quandoquidē dicit apoſtolus ipſum Adam formam futuri eſſe: Quid eſt (inquit) forma futuri.

Moritur x̃ps vt fiat eccleſia. Roma. v.

Extractu di. xxx. x̃ps vnus

Ex x̃po et eccleſia vna p̃ſona eſt. Eſaie. lxi. Chriſtus ſponſus a ſponſa.

Ex ſerm̃e q̃ tribz modis x̃ps intelligat̃ Johan. i.

Phil. ii.

Gene. ii.

Chriſtus et eccleſia caro vna.

Actu. ix.

Ut noueritis q̃ vnus dicit chriſtus caput et corpus ſuū. ip̃e dicit cum de coniugio loqueretur. Erunt duo in carne vna. Igitur non ſam duo: ſed caro vna. Sed forte hoc dicit de q̃cūq̃ coniugio. Audi Paulum. Et erūt inquit duo in carne vna. Sacramentū hoc magnū eſt. Ego autē dico in chriſto et in eccleſia. ſit ergo ex duobz vna quedā perſona ex capite et corpe ex ſponſo et ſponſa. Nam vnitatē perſonę huius mirā et excellētē cōmēdat etiā Eſaias p̃pheta. Nam loquens etiā in eo chriſtus in p̃phetia ait. Sicut ſponſo alligauit mihi mitram et ſicut ſponſam ornauit me ornamēto. Se dixit ſponſum. ſe ſponſam. Quare ſe ſponſum ſe ſponſam niſi quia erunt duo in carne vna? Si duo in carne vna quare non duo in voce vna? Sic ergo aliquando inſinuat in ſcripturis chriſtus vt intelligas verbum equale patri. ſic aliquando vt intelligas mediatorē. cum verbū caro factum eſt. vt habitaret in nobis cum ille vnigenit̃ p̃ quem facta ſunt om̃ia: non rapinam arbitratuſ eſt eſſe eq̃lis deo: ſz ſemetip̃m exinanuit formā ſerui accipiens: factus obediēs vſq̃ ad mortē. mortem autē crucis: ſic autē aliquādo. vt intelligas caput et corpus exponēte ipſo ap̃lo apertiffime q̃d dictū eſt de viro et vxore in Geneſi. Et erūt inquit duo in carne vna. Videte ipſum exponētē. vt non conſecturis noſtris aliquid auſi dicere videamur. Erūt inquit duo in carne vna. Et addidit. Sacramentū hoc magnū eſt. Et ne adhuc putaret quiſq̃ in viro eſſe et vxore ſim naturālē vtriuſq̃ ſexus copulationē corporalemq̃ mixturam. Ego autē dico inquit: in x̃pm et in eccleſiam. Sc̃dm hoc ergo q̃ in chriſto et eccleſia accipitur quod dictū ē: erūt duo in carne vna. non iāz duo: ſed vna caro eſt. Et quo modo ſponſus et ſponſa ſic caput et corpus. quia caput mulieris vir. Siue ergo dicam caput et corpus ſiue dicam ſponſus et ſponſa. vñ intelligite. Ideo q̃ idem apoſtolus cum eſſet adhuc Saulus audiuit. Saule Saule quid me perſequeris? Quoniam corpus capiti adiungit̃: et quoniam chriſti predicator pateret ab alijs que p̃ſecutor ip̃e fecerat vt ſuppleam inquit que deſunt preſſurarum chriſti in carne mea ad preſſuras x̃pi attendens pertinere q̃d pa-

tebatur. Quod non poteſt intelligi ſm caput: q̃d iam in celo nihil tale patitur ſed ſm corpus. id eſt eccleſiam. quod corpus cum ſuo capite vnus chriſtus eſt.

Dominus noſter Jeſus chriſtus ſaluator. ſedēs ad dexteram patris. qui etiā propter nos natus de virgine. et ſub pontio Pilato paſſus eſt fuſo innocentē ſanguine. quod eſt precium noſtrum. rede mit nocentes a captiuitate: in qua tenebamur a diabolo. donando nobis delicta. et ip̃o precio noſtro ſanguine ſuo delens cyrographū quo debitores tenebamur. Ip̃e eſt rector et ſponſus. et redēptor eccleſie. caput noſtrū. et vtiq̃ ſi caput eſt habet corpus. corpus autē eius ſancta eccleſia. que etiā coniunx eius. Cui dicit ap̃ls. Vos autē eſtis corpus x̃pi et membra. Totus itaq̃ x̃ps caput et corpus tan q̃ integer vir. q̃z et femina ex viro facta eſt. et ad virum pertinet et dictum eſt de primo coniugio. erunt duo in carne vna. Hoc autē ad miſterium interpretatur ap̃ls non fruſtra eſſe dictū in illis duobz hominibus niſi q̃z in eis iam figurabat̃ x̃ps et eccleſia. Nam hoc ſic exponit ap̃ls erunt inquit duo in carne vna. Sacramentū hoc magnū eſt. Ego autē dico in chriſtum et in eccleſiam. Dicit etiā ipſum Adam formam futuri. Cui eſt inquit forma futuri. Si ergo Adam forma futuri: quomodo de latere dormientis Eua facta ē. ſic ex latere dñi dormientis id eſt dormientis in paſſione et in cruce percuſſo de lancea manauerūt ſacramenta: quibz formareſ eccleſia. Nam de futura eadem paſſione ſua ſic dicit in alio pſalmo. Ego dormiui et ſomnum cepi: et exurrexi. quia dominus ſuſcepit me. Unde dicit et ipſe dominus in euangelio: cum de coniugio loqueretur. Igitur non ſam duo ſed vna caro. Vna caro. quia de noſtra mortalitate carnem ſuſcepit. nō autē vna diuinitas. q̃z ille creator nos creatura. Omnes fideles quid audiūt ab apoſtolo: Vos autē eſtis corpus chriſti et membra ex parte. Si ergo corpus chriſti et membra ſunt: noli facere duos. Nam vt noueritis: quia vnus homo eſt ſponſus et ſponſa ſm carnem chriſti. non ſm diuinitatē. Nam ſm diuinitatē quod eſt ille: nos eſſe non poſſumus. quia ille creator nos creatura. ille effector: nos facti. ille conditor: nos conditi. Sed vt eſſem̃ vnum cum illo caput noſtrum eſſe voluit accipiendo carnem ex nobis in qua moreretur pro nobis. Ut noueritis ergo quia hoc totum vnus eſt chriſtus. p̃ Eſaiam dixit. Sicut ſponſo alligauit mihi mitram: et ſicut ſponſam induit me ornamēto. ip̃e ſe ſponſus. ip̃e ſe ſponſa. Ip̃e plane ſponſus in capite: ſponſa in corpore.

Reliquit patrem cum dixit. Ego a patre exiui: et veni in hunc mundū. Sed non reliquit loco quia deus loco non continet̃: neq̃ auerſione pcti: ſicut apoſtate relinquunt deū. ſed apparendo hoibz in homine. cum verbū caro factū eſt et habitauit in nobis q̃d ip̃m non cōmutationē nature dei ſignificat ſed ſuſceptionē inferioris p̃ſone. i. humane. Ad h̃ valet etiā quod dicit. ſemetip̃m exinanuit. q̃z non in ea dignitate apparuit hoibz in q̃ eſt apud p̃ez blandiēs eorū infirmitati q̃ cor mūdū nondū habebant. vnde videt̃ verbū in p̃ncipio de? apud deum. Quid eſt q̃ quod dicit. relinquet patrem niſi relinquet apparere hominibus ſicut eſt apud patrem? Ip̃e relinquet matrē. id eſt ſinagoge veterem atq̃ carnalē obſervationē que illi mater erat ex ſemie dauid ſc̃dm carnem. Et adheſit vxori ſue id eſt eccleſie vt ſint duo in carne vna. Dicit enī ap̃ls ip̃m

Ex tractatu di. cxxxviii.

Coloſ. ii.

1. Cor. xli.

Roma. v. Eccleſia de latere x̃pi formata ē.

ps. llii.

Mat. xli.

Ex ſerm̃e d̃ verbis euangeli. i. Cor. xli.

Sumus vnū x̃po.

Eſaie. lxi.

x̃ps ſponſus ſponſa

Ex libro p̃ra manicheos. Johan. xvi.

Johan. i.

Phil. ii.

esse caput ecclesie corporis sui.

Capitulum sextum.

Alij obedite parētib⁹ ve-
stris in dño. Hoc enī iu-
stū est. Honora patrē tu-
um et matrē tuam: qđ est
mādatū primū in pmis-
sione: vt bñ sit tibi et sis
lōgeus sup terrā. Et vos patres noli-
te ad iracūdiā puocare filios vestros
sed educate illos in disciplina et corre-
ptione domini.

Ad duo pcepta id est ad dilectionē dei et
primi ptinet decalogus. Ad pmi pce-
ptū tres chorde qđ de trinitas / ad al-
terū veropceptū id est primi septem
chorde quomodo viuāt inter hoies. Itā ipse nu-
merus septenari⁹ icipit ab honore parētū. Hono-
ra patrē tuū et matrē tuā. Ad parētes enī suos ho-
mo aperit oculos et hec vita ab eorū amicitia su-
mit exordiu. Quisquis autē parētib⁹ suis nō de-
fert honore quib⁹ parcere poterit: Dicit apl⁹ ho-
nora patrē tuū et matrē tuā qđ est primū māda-
tū. Quomodo primū qñ quartū / nisi qñ in septena-
rio numero est pmi ptinens ad dilectionē primi:
Primū est in altera tabula. Itā ideo due tabule
date sūt quod est psalteriū decē chorday. Tria in
vna tabula ad deū ptinetia / seprē in altera tabula
ad pmi. In altera ergo tabula pmi est. Hono-
ra patrē tuū et matrē tuā. Scdm nō mechaberis.
Terciu nō occides. Quartū nō furaberis. Quin-
tū nō falsū testimoniū dices. Sextū nō cupisces
vporē primi tui. Septimū nō cōcupisces rem pro-
ximi tui. Hec iungamus illis tribus ad dilectionē
dei ptinētibus. Cātem⁹ in psalterio decē chorda-
rū si volumus cātare canticum nouum.

Serui obedite dominis carnalibus cū
timore et tremore. in simplicitate cor-
dis vestri sicut christo: non ad oculum
seruientes quasi hominibus placētes:
sed vt serui christi facientes volūtatē
dei ex animo cum bona voluntate ser-
uientes sicut dño et nō hoibus: scientes
qñ vnusquisqđ qđcūqđ fecerit bonū hoc
recipiet a dño siue seruus siue liber. Et
vos dñi eadē facite illis remittētes mi-
nas: sciētes qđ et illorū et vester dñs est in
celis et personarū acceptio nō est apud
deū. De cetero fratres confortamini in
dño: et in potentia virtutis eius.

Distincta fuit causa pccm est vt homo
homini cōditionis vinculo subderetur.
Qđ nō fuit nisi deo iudicāte apud quē
nō est iniquitas: et nouit diuersas penas
meritis distribuere delinquētū. Sicut aut supn⁹
dñs dicit. Dis qđ facit pccm seru⁹ est pccū. Ac p hoc
multi quidē religiosi dñs iniquis nō sūt liberi ser-
uūt. A quo enī qđ deuict⁹ est hūc seru⁹ addictus
est. Et vnqđ felicius seruū hōi qđ libidini cū seruū
mo dñatu vastet corda mortalū vt alia omittā / li-
bido ipsa dñandi hoibus. Vtū et penalis seruū
ea lege ordinat: que naturalem ordinē cōseruari

subet / pturbat vetat / qñ si cōtra eā legē non esset
factū / nihil esset penali fuitute cohercēdū. Ideo
qđ apl⁹ etiā seruos monet subditos esse dñs suis
et ex aio eis cū bona volūtatē seruīre. vt scz si non
possunt a dñs liberi fieri suā seruīturē: ipi quodā
modo liberā faciāt / non timore subdolo: sed fidei
dilectione seruīdo donec trāseat iniquitas / et eua-
cuet omis principatus et potestas humana: et sit
deus oīa in oībus. Quo circa etiā si habuerint ser-
uos iusti patres nostri. sic administrabāt domesti-
cam pacē vt scdm hec tpalia bona filioz fortem a
seruorū cōditione distinguerēt: ad deū autē colen-
dū in quo eterna bona speranda sūt oībus domus
sue mēbris pari dilectione cōsulerent. Qđ natura
lis ordo ita pscrībīt vt nomen patrisfamilias hinc
exortū sit et tā late vulgatum vt etiā inique dñan-
tes hoc se gaudeāt appellari. Qui autē veri patres
familias sūt omibus in familia sua tāqđ filiis suis
ad colendū et pmerendū deū cōsulant desideran-
tes atqđ optātes venire ad celestē domū vbi neces-
sarium non sit officium imperādī mortalib⁹ qñ ne-
cessarium nō erit officium consulendū tā in illa im-
mortalitate felicitibus.

Ordinauit enī sic de⁹ ecclesiā suā vt omis po-
testas ordinata in seculo habeat honore / et aliqui
a meliorib⁹. Sed exempli grā vñā rem dico hinc
cōdicite gradus oīm potestati. Prima et quotidiana
potestas hoīs in hominē: dñs ē in suū. Prope
oēs domus habēt huiusmodi potestātē. Sūt dñi
sunt et serui. Diuersa sunt noīa sed hoies / et hoies
paria sunt nomina. Et qđ dicit apl⁹. Seruos do-
minis suis subditos esse. Serui obedite dñs ve-
stris scdm carnē quia est dñs scdm spiritū. Ille est
dñs verus et eternus / isti autē tēporales scdm tē-
pus. Tu cū ambulas in via cum viuīs in hac vita
nō vult te facere superbū xps. Cōtigit tibi vt chri-
stianus efficereris et haberes dñm hominē. Non
ideo christianus factus es vt dedigneris seruīre.
Cū enī christo iubēte seruīs hominē: nō illi seruīs
sed illi qui iussit. Et hoc ait. Obedite dominis ve-
stris scdm carnē cū timore et tremore in simplici-
tate cordis nō ad oculum seruītes quasi hoibus
placētes sed quasi serui christi faciētes voluntatē
dei ex animo cū bona volūtatē. Ecce non fecit de
seruis liberos sed de malis seruis bonos seruos.
Quātū debent diuites xpo qui illis cōponit donū
vt si fuit tibi seruus infidelis puerat illū christus
et nō ei dicat. Dimitte dñm tuū iam cognouisti eū
qui verus est dñs. Ille forte ipius est et iniquus tu-
iā fidelis et iustus: idignū est vt iustus et fidelis
seruiat iniquo et infideli. Non hoc ei dixit sed ma-
gis serui. Et vt corroboraret seruū hoc dicit. Ex-
emplo meo serui. Prior seruū iniquis. Dñs enī
tanta in passione sustinēs a quib⁹ sustinuit nisi do-
minus a seruis: Et a qualib⁹ nisi a malis seruis:
Itā si fuissent boni serui honorarent dñm suū: sed
quia mali serui erāt iniuriauerūt. Ille quid cōtra
reddidit: Dilectionem pro odio. Ait enī. Pater
ignosce illis quia nesciunt quid faciūt. Si dñs ce-
li et terre per quē facta sunt omia seruūit idignis
rogauit pro seruītib⁹ et furentibus et tanqđ me-
dicum se exhibuit aduentens. nam et medici et ar-
te et sanitate meliores seruūnt egrotis: quāto ma-
gis non debet dedignari homo ex animo et ex to-
ta bona voluntate cum tanta dilectione seruīre do-
mino et malo? Ecce seruū meliorū deterior sed ad
tempus. Qđ aut dixi de dño et seruo hoc intelligi-
te de potestatib⁹ et regib⁹ et de oībus culminibus

Seruitus
volūtaria
est quodā
modo libe-
ra.

1. Cor. xv.

Patressa
millas et
am inquis
gaudet ap-
pellari.

Extractatu
pi. cxxvii.

Potestas
dñi in ser-
uis.

Seruos si
liberos s
bonos fa-
cit apl⁹

Xpus dñs
a seruis su-
is malis
sustinuit.

Luce. xxiii.

Medici
seruiunt.

Colos. i.

Ex libro 8 de
temphordis.

Gene. xx.
Parētib⁹
obediēdi

Decē chor-
darū psal-
terii.
3biae.

ps. xca

Ex libro 8 de
uitate di. xix
Seruitus
ppter pec-
catū est ho-
mini idita
30han. viii.

Seruitus
pccorū pes-
si ma.

Ad Ephesios.

q

Iulianus
In q^o ma
lis dñs f
uiedū sit.

hui⁹ seculi. Aliqñ enī potestates bone sūt / timent
dñm. aliqñ nō timent dñm. Iulianus extitit infide
lis iperatoz. Hōne extitit apostata iniquus et ido
latra. Milites xpiani seruiert iperatoz infidelis
vbi veniebat ad causā xpi / nō agnoscebāt nisi illū
qui i celo erat. Nō volebat vt idola colerēt / vt thu
rificarent pponerēt illi deū. Nō autē dicebat pro
ducite aciem ite cōtra illā gentē statim obrepēra
bant. Distinguebāt deū etnū a dño tpali / et tñ sub
diti erāt ppter dñm eternū etiā dño tēporali.

Extractatu
pi. lxx.

Ad oculū
seruire.

¶ Hā si seru⁹ nō ex aio tibi seruiat / man⁹ ei⁹ / fact
em eius / p⁹sentia ei⁹ potes videre / cor eius nō po
tes. et tñ ait illis apls. Nō ad oculū seruātes. Et
quid est nō ad oculū? Quid ergo? Hō visurus est
dñs me⁹ quomodo illi seruiā vt dicas mibi nō ad
oculū seruātes? Adiecit sed quasi serui xpi. Dñs
homo nō videt sed dñs christus videt. Ex animo
(inquit) cum bona voluntate.

¶ Induite vos armaturā dei vt possit sta
re aduersus insidias diaboli. qm nō est
nobis colluctatio aduersus carnē et san
guinē sed aduersus principes et potesta
tes: aduersus mūdi rectores tenebrarū
harū. cōtra spiritualia neqcie in celestib⁹.
¶ Propterea accipite armaturam dei vt
possitis resistere in die malo: et in omni
bus perfecti stare.

Extractatu
pi. cxvii.

Eccleie in
mici.

¶ Inquit hoies solos habet inimicos ec
clesia? Quid est hō carnī et sāguini de
ditus nisi caro et sāguis? Sed ait aplus
Hō est nobis colluctatio aduersus car
nē et sanguinē: sed aduersus principes et rectores
tenebrarū harū id est rectores iniquoz mūdū istū
diligentiū et ppter tenebrarū. Quia et nos fui
mus aliqñ tenebre nūc autē lux in dño. Aduersus
spiritualia (inqt) neqcie in celestib⁹ id est diaboli
et angelos eius. Quē diaboli alio loco dicit prin
cipem potestatis aeris huius.

Eph. ii.

Extractatu
pi. lxx.

Inimici

q^o ē oran
dū: sūt ho
mines pec
catores: q^o
quos orā
dū est dia
boli.

¶ Intelligēdi sūt inimici p qbus orandū sit et cō
tra quos orādū sit. Inimici hoies qualesq fuerit
nō sūt odio habēdi. ne cū odit malus quē patitur
malū sint duo mali. Diligat bon⁹ et cū patit malū
vt vel vn⁹ sit mal⁹. Illi inimici sūt cōtra quos oran
dū est diabol⁹ et angeli ei⁹. Ipsi nobis inuidēt re
gnū celozū. Ipsi nolūt vt nos ascēdam⁹ vnde illi
defecti sūt. Ab his ozem⁹ erui aiam nrām. Nam et
qñ aduersus nos hoies incitant vasa ipsozū sunt.
¶ Proinde apls Paul⁹ amonēs nos q^o cauti ptra
inimicos esse debeam⁹ ait seruis dei q^o tribulatio
nē patiebant⁹ vtq^o seditionib⁹ iprobitatib⁹ / inimi
cicis hoim. Hō est nobis colluctatio aduers⁹ car
nē et sanguinē. i. nō aduersus hoies sed aduersus
principes et potestates et rectores mūdī. Cui⁹ mū
di? Celi terre? Absit. huius mūdī rector nō est nisi
creator. Sed quē dicit mūdū? Amatores mūdī.
Deniq^o addidit et exponit qd dico. Mūdī tenebra
rū harū. Quarū vtq^o tenebrarū nisi infidelitū et ipio
rū: Hā ex ipijs et infidelib⁹ cū essent facti pñ fide
les sic eos alloquit idē apls. Fuisitis enī aliqñ te
nebre nūc autē lux in dño. Aduersus spiritualia (in
quit) neqcie in celestib⁹ aduersus diaboli et an
gelos dimicātib⁹ hostes vros nō videtis et vincitis.

Eph. v.

Extractatu
pi. lxxviii

Rector

mūdi ē de
us creator

lo. us.

Eph. v.

Extractatu
pi. lxxviii

Rector

mūdi ē de
us creator

lo. us.

Eph. v.

Extractatu
pi. lxxviii

Rector

mūdi ē de
us creator

lo. us.

Eph. v.

Extractatu
pi. lxxviii

Rector

mūdi ē de
us creator

lo. us.

Eph. v.

Extractatu
pi. lxxviii

¶ Docemur inimicos nosse ptra quos inuisibilis
dimicam⁹ de quib⁹ admonet apls dicēs. Hō est
nobis colluctatio aduersus carnē et sāguinē id est
aduersus hoies aduersus eos quos videtis s⁹ ad
uersus eos quos nō videtis: aduersus principes et
potestates / et rectores mūdī tenebrarū harū. Cū
diceret enī rectores mūdī dicebat q^oppe de diabo
lo et angelis ei⁹. cauēdū erat / ne male itelligerent
hoies et putarēt a diabolo et demonib⁹ mūdū regi
Sed q^o mūdus dñ et in pctorib⁹ dñ mūdus in eis
qui diligūt mūdū. De quib⁹ dictū est et mūdus est
nō cognouit. et de quib⁹ dictū est tor⁹ mūd⁹ in ma
ligno posu⁹ est exponit et apls cui⁹ mūdī essēt re
ctores. Tenebrarū (inqt) harū. Mūdī dico tene
brarū harū. Rursus cogit nos itelligere qd dixe
rit tenebrarū harū. Quarū tenebrarū rectores sūt
diabol⁹ et angeli ei⁹: oim infidelitū / oim iniquoz de
quib⁹ dictū est Lux lucet in tenebris et tenebre eā
nō cōprehēderūt. Deniq^o ex ipsoz numero credē
tibus multis qd dixerit idē apls. Fuisitis enī
aliquando tenebre nunc autē lux in dño. Non vis
regi a diabolo migra ad lucem.

¶ Diabol⁹ et angeli ei⁹ in scripturis scis manife
sti sūt nobis q^o ad ignē eternū sūt destinati. Ipsi
tantū desperāda est correctio. Cōtra quos habē
mus occultā luctā ad quā nos armat apls dicēs.
Hō est nobis colluctatio aduersus carnē et sāgu
nē id est aduersus hoies quos videtis: sed aduer
sus principes et potestates / rectores mūdī tenebra
rū harū. Hē forte cū dixisset mūdī itelligeres de
mones esse rectores celi et terre / mūdī dixit tene
brarū harū. Mūdī dixit amatorū mūdī. Mūdī vi
xit ipsoz et iniquoz. Mūdī dixit de quo dicit euā
gelitū et mūdus est nō cognouit. Si enī mūd⁹ non
cognouit lucē q^o lux in tenebris lucet et tenebre eā
nō cōprehēderūt. et ipse tenebre q^o nō cōprehēde
rūt lucē p⁹sentē mūdī noie appellant⁹ / harū tenebra
rū sunt illi rectores. De ipsis q^o rectorib⁹ habem⁹
determinatā scripturarū sententiā q^o oim inderē
ditus alicui⁹ eoz sperandus nō est. At vero de ip
sis tenebris quarū illi rectores sunt nō sum⁹ certi
ne forte q^o erāt tenebre fiat lux. Fidelib⁹ quippe sū
factis dicit apls. Fuisitis aliqñ tenebre nūc autē
lux in dño. Tenebre in vobis: lux in dño.

¶ Non est nobis colluctatio aduersus carnē et sā
guinē sed aduersus principes et p⁹ates / et spiritualia
neqcie. i. aduersus diaboli et angelos ei⁹: q^o et qñ
patimur hoies ipozunos / ille instigat / ille inflā
mat / ille tāq^o vasa sua monet. Attēdamus q^o duos
hostes quē videm⁹ / et quē nō videm⁹. hoim vide
mus / diaboli nō videm⁹. Hoim diligamus: dia
boli caueam⁹. Pro hoie ozem⁹ cōtra diabolum.

¶ Non est nobis colluctatio aduersus carnē et sā
guinē sed aduersus principat⁹ et potestates / et recto
res mūdī tenebrarū harū aduersus spiritualia neq
cie in celestib⁹. Ergo aduersus diaboli et angelos
ei⁹ inimicicias exercem⁹. Rectores eos mūdī vi
xit q^o ipsi regūt dilectores mūdī. Non enī regunt
mūdū qñ rectores sint celi et terre sed mūdū p⁹ro
res dicit. Et mūdus est nō cognouit. Talē mūdū
illi regūt q^o nō cognoscūt xps. Cōtra hos habem⁹
inimicicias p⁹petuas. Deniq^o quaslibet habeam⁹ in
imicicias aduersus hoim cogitas finire siue illi⁹
satisfacere si ipse te lesit / siue tua si tu lesisti: siue
alteri⁹ si vos inuicē lesistis: laboras satisfacere et
concordare. Cū diabolo autē et angelis ei⁹ / nulla
concordia est. Ipsi nobis inuident regnū celozū.
Mitescere erga nos oim non possunt.

¶ Habem⁹ hostes inuisibiles. Qualiter psequi
tur: Homo psequit vt occidat corpus. Persequit
alius vt illaqueet aiam. Et ideo per vasa sua quia
de illo dictū est operat⁹ in filiis diffidētie per vasa

uersus eos quos nō videtis: aduersus principes et
potestates / et rectores mūdī tenebrarū harū. Cū
diceret enī rectores mūdī dicebat q^oppe de diabo
lo et angelis ei⁹. cauēdū erat / ne male itelligerent
hoies et putarēt a diabolo et demonib⁹ mūdū regi
Sed q^o mūdus dñ et in pctorib⁹ dñ mūdus in eis
qui diligūt mūdū. De quib⁹ dictū est et mūdus est
nō cognouit. et de quib⁹ dictū est tor⁹ mūd⁹ in ma
ligno posu⁹ est exponit et apls cui⁹ mūdī essēt re
ctores. Tenebrarū (inqt) harū. Mūdī dico tene
brarū harū. Rursus cogit nos itelligere qd dixe
rit tenebrarū harū. Quarū tenebrarū rectores sūt
diabol⁹ et angeli ei⁹: oim infidelitū / oim iniquoz de
quib⁹ dictū est Lux lucet in tenebris et tenebre eā
nō cōprehēderūt. Deniq^o ex ipsoz numero credē
tibus multis qd dixerit idē apls. Fuisitis enī
aliquando tenebre nunc autē lux in dño. Non vis
regi a diabolo migra ad lucem.

¶ Diabol⁹ et angeli ei⁹ in scripturis scis manife
sti sūt nobis q^o ad ignē eternū sūt destinati. Ipsi
tantū desperāda est correctio. Cōtra quos habē
mus occultā luctā ad quā nos armat apls dicēs.
Hō est nobis colluctatio aduersus carnē et sāgu
nē id est aduersus hoies quos videtis: sed aduer
sus principes et potestates / rectores mūdī tenebra
rū harū. Hē forte cū dixisset mūdī itelligeres de
mones esse rectores celi et terre / mūdī dixit tene
brarū harū. Mūdī dixit amatorū mūdī. Mūdī vi
xit ipsoz et iniquoz. Mūdī dixit de quo dicit euā
gelitū et mūdus est nō cognouit. Si enī mūd⁹ non
cognouit lucē q^o lux in tenebris lucet et tenebre eā
nō cōprehēderūt. et ipse tenebre q^o nō cōprehēde
rūt lucē p⁹sentē mūdī noie appellant⁹ / harū tenebra
rū sunt illi rectores. De ipsis q^o rectorib⁹ habem⁹
determinatā scripturarū sententiā q^o oim inderē
ditus alicui⁹ eoz sperandus nō est. At vero de ip
sis tenebris quarū illi rectores sunt nō sum⁹ certi
ne forte q^o erāt tenebre fiat lux. Fidelib⁹ quippe sū
factis dicit apls. Fuisitis aliqñ tenebre nūc autē
lux in dño. Tenebre in vobis: lux in dño.

¶ Non est nobis colluctatio aduersus carnē et sā
guinē sed aduersus principes et p⁹ates / et spiritualia
neqcie. i. aduersus diaboli et angelos ei⁹: q^o et qñ
patimur hoies ipozunos / ille instigat / ille inflā
mat / ille tāq^o vasa sua monet. Attēdamus q^o duos
hostes quē videm⁹ / et quē nō videm⁹. hoim vide
mus / diaboli nō videm⁹. Hoim diligamus: dia
boli caueam⁹. Pro hoie ozem⁹ cōtra diabolum.

¶ Non est nobis colluctatio aduersus carnē et sā
guinē sed aduersus principat⁹ et potestates / et recto
res mūdī tenebrarū harū aduersus spiritualia neq
cie in celestib⁹. Ergo aduersus diaboli et angelos
ei⁹ inimicicias exercem⁹. Rectores eos mūdī vi
xit q^o ipsi regūt dilectores mūdī. Non enī regunt
mūdū qñ rectores sint celi et terre sed mūdū p⁹ro
res dicit. Et mūdus est nō cognouit. Talē mūdū
illi regūt q^o nō cognoscūt xps. Cōtra hos habem⁹
inimicicias p⁹petuas. Deniq^o quaslibet habeam⁹ in
imicicias aduersus hoim cogitas finire siue illi⁹
satisfacere si ipse te lesit / siue tua si tu lesisti: siue
alteri⁹ si vos inuicē lesistis: laboras satisfacere et
concordare. Cū diabolo autē et angelis ei⁹ / nulla
concordia est. Ipsi nobis inuident regnū celozū.
Mitescere erga nos oim non possunt.

¶ Habem⁹ hostes inuisibiles. Qualiter psequi
tur: Homo psequit vt occidat corpus. Persequit
alius vt illaqueet aiam. Et ideo per vasa sua quia
de illo dictū est operat⁹ in filiis diffidētie per vasa

Rector cu
sus mūdī
diabol⁹ dñ
catur.

Johan. i.
i. Johan. v.

Johan. i.

Eph. v.

Extractatu
pi. lxx.

Demonio

rū despe
rāda ē cor
rectio.

Mūdī te⁹

nebrarū

rū rector

diabolus.

Extractatu
pi. lxx.

Duo ho

stes aliter

amād⁹ al⁹

ter cauē
dus.

Extractatu
pi. lxxvi.

Mund⁹ p

peccatoz⁹

b⁹ accipit.

Extractatu
pi. cxii.

Eph. ii.

Capitulū. vi. Foliū. clxvi.

sua id est hoies in quib⁹ operat agit psecutionem
corporis vt intus fiat ruina cordis. Nā si cadente
corpore stat aia / mscipula cōmūta est et nos li
berati sum⁹. Ergo sunt ⁊ alij hostes nri a quib⁹ de
precarī deū debem⁹ vt eruat nos: ne seducat nos
vel fractos molestis secularib⁹ vel iductos illece
bris. Quis sūt hi hostes? Videam⁹ si aperte ab ali⁹
quoservo dñico describunt. Ab aliquo milite pfe
cto qui cū illis sit cōgressus. Audi aplm dicentem
Nō est nobis colluctatio aduersus carnē et sāgu
inē. Nolite quasi odia v: a cōuētere in hoies et
eos vobis hostes existimare ⁊ eorum inimicis
vos computare. Isti oēs quos timetis caro et san
guis sunt. Nō est nobis colluctatio aduersus car
nē et sanguinē. Sic voluit dicere cōtemnēs hoim
mortalitatē. Et aduersus quos? Aduersus princi
pes (inqt) et ptates ⁊ rectores huius mūdi tene
brarū harū. Expaueras cū audires rectores mū
di. Si rectores isti? mūdi nūquid pter mundū tu
rus es vbi illos nō patiaris? Pter mundū itur⁹
es vbi ab eis eruaris? Sic ergo accipe mūdi tene
brarū harū nō rectores celi et terre. Nā ista fabri
ca dei est. Celi et terra mūdus dicit ⁊ hoies mali
mūdus. Quare ⁊ isti mūdus? Quia diligūt mūdū
⁊ ideo tenebre qz ipij. Ideoqz iam ex ipso numero
credētib⁹ multis qd dicit apls: Fuistis aliqui te
nebre nūc autē lux in dño. Ante qz essetis ergo lux
cū tenebre essetis attēdite quē rectorē habuistis.
Quē rectorē habent iniqui nisi diabolū? Quomo
do pij et fideles rectorē habēt xpm. Ergo diabo
lum et angelos ei⁹ rectores mundi appellauit. id
est rectores dilectorū mundi: rectores peccatorū
qd est tenebrarū harū.

Colluctatio et bellorū genera cōmemorare for
taſe lōgū est et gerere facili⁹ qz explicare. Habes
vnū bellū qd cōmemorat apls. Nō est nobis col
luctatio aduersus carnē et sanguinē id est aduer
sus hoies a quib⁹ videmini pati molestias. Nō ad
uersus ipsos pugnat sed aduersus principes et
potestates ⁊ rectores mundi. Et ne intelligeres
mūdi celi et terre ostēdit quid diceret. Tenebrarū
(inqt) harū. Mūdi scilicet nō qui per ipm factus
est qz et mūdus per eū factus est sed mūdi qui eū
nō cognouit qz et mūdus eū nō cognouit. Ipe te
nebre nō sunt natura sed volūtatē aia enī per seip
sam nō lucet qz humiliter ac veraciter cantat. Tu
illuminabis lucernā meā dñe deus me⁹. Illumi
nabis tenebras meas. Apud te (inquit) fons vite ⁊
in lumine tuo videbim⁹ lumen nō in lumine nostro
sed in lumine tuo. Nā et oculi nostri lumina vocā
tur et tñ lux extrinsecus si desit etiā sanit⁹ patētes
in tenebris remanebūt. Ergo bellū gerim⁹ aduer
sus rectores tenebrarū harū / rectores scilicet infi
deliū diabolū et angelos eius. Hoc enī vnū pzelū
um alterū autē vnūcuiqz in seipso. Modo gen⁹ hoc
bellū ex aplica epistola legebat. Caro pcupiscit ad
uersus spm: spūs autē aduersus carnē et sanguinē
vt nō ea que vultis faciatis. Et hoc graue bellum
et qd est molestius internū. In quo bello sit quisqz
victor illos quos nō videt inimicos cōtinuo supe
rabit. Nō enī tērat diabolus vel angelū ei⁹ nisi qd
in te carnale dñatur. Nā quomodo vincim⁹ illos
hostes quos nō videm⁹ nisi quia carnales motus
nostros interiores sentim⁹? His cōstigm⁹ quia il
los percutim⁹. In amore pecunie dñat avaricia.
Domināte avaricia ibi diabolus forinsecus lucrū
cū fraude pponit. Plerūqz enī ad lucrū nō perue
nis nisi fraude feceris. Proponit ergo ille forinse

cus avaricie tue quā intus nō viciſti / quā non do
muisti / quā non tibi subiecisti. Proponit athlete
suo tanqz malus agonisteta fraudē et lucrū opus
et premiū fac ⁊ tolle. Tu autē si calcas avariciam
si tibi interi⁹ nō dñatur quasi senties vincis: nā dia
bolū insidiantē nō sentis. Si ergo domuisti avarici
ciā attendis alterū pponētem opus et premiū.
Quid ille proposuit? Fraudem et lucrū. Quid iste
pponit? Innocentiā et coronā. Fac et tolle et ille
dicit ⁊ iste. Nā tu pzelator interi⁹ si nō es victus
avaricia: sed victor avaricie illū attendis / hūc vin
cis. Discernis enī vtrūqz ⁊ dicis. Hac video opus
et premiū: illo autē escam et laqueū. Neqz enī ali
quid discis in te qd nō ptineat ad te. Etenī ex pec
cato diuisus es aduersus te. Trabis cōcupiscen
tie ppaginē ex traduce mortis. Habes cōtra q
pugnes in te / habes qd expugnes in te. Sed ha
bes quē inuoces vt pugnante adiuet te ⁊ vincē
tem coronet te q non existentē fecit te.

Non est nobis colluctatio aduersus carnē ⁊ sā
guinē qz non tantū te homo psequit sed diabolus
per illū. Et ante qz te ledat in corpore se occidit in
mēte. Nō est nobis colluctatio aduersus carnē et
sanguinē. Hoibus aduersus hoies qz caro et san
guis sūt: sed aduersus principes et potestates re
ctores tenebrarū harū. qz quomodo eos q lux sunt
xps gubernat ⁊ regit sic eos q tenebre sūt ad omē
malū diabol⁹ pcpitat et instigat. Hoc q nos hor
tat apls / vt nō ptra hoim malū sed ptra diabolū
qui cū illo operat orem⁹ / et quicqd possum⁹ facia
mus: vt diabol⁹ expellat ⁊ hō libere. Quomodo
enī si ad aliquē in pzelio cōstitutū de pre aduersa
ria armat⁹ equo sedēs veniat nō equo sed eqū tra
ctur. ⁊ qstū potest hoc agere cupit / vt eqū pcur
at ⁊ equū possideat: sic circa oēs malos agēdū est
Et nō cōtra illos sed ptra eū q illos instigat totis
virib⁹ laborādū est: vt dñ diabol⁹ vincit infelice il
le quem possidere ceperat liberetur. Aduersus i
micos nō pspicuos nō carnē et sanguinē miserādā
potius qz cauendā sed aduersus illos inimicos cō
tra quos apls nos hortat armemur.

Nō est nobis colluctatio aduersus carnē et san
guinē. Aduersus hoies quos videtis seuire in vo
bis. Mala sūt: ali⁹ vici. Organa sūt: ali⁹ tāgit. Im
misit se (inqt) diabol⁹ in cor iude vt traderet dñm
Aitaliqs. Quid q fecit? Audi aplm. Neqz deus lo
cū diabolo Tu mala volūtatē locū dedisti. Intra
uit possedit vici. si locum nō daret: nō possideret.
Ergo nos amonēs ait. Nō est colluctatio aduer
sus carnē ⁊ sanguinē: sed aduersus principes po
testates. posset quisqz putare aduersus reges ter
re / aduersus potestates scilicet. Quare? Ipsi nō caro
et sanguis. Semel dictū est nō aduersus carnē et
sanguinē. Auertere ab oi hoie. Qui q restat iūmici
Aduersus pncipes et potestates spiritalis neqcie
rectores mūdi. Quasi plus dedit diabolo et ange
lis ei⁹. Plus dedit: rectores mūdi appellauit. Sz
ne male intelligas exponit qd sit mūdus cui⁹ sūt il
li rectores. Rectores mūdi tenebrarū harū. Quid
est mūdi tenebrarū harū quib⁹ est rector? Dilecto
rib⁹ suis et infidelib⁹ plenus est mūdus. Has ap
pellat apls tenebras harū rectores diabol⁹ et an
gelū eius. De tenebre nō naturales sunt / non incō
mutabiles sunt / mutātur ⁊ lux efficiūtur. Credit
et credendo illuminantur. Quod cū in eis factum
fuerit audiet. Fuistis enī aliquādo tenebre nūc
autē lux in dño. Nam qñ tenebre nō in dño. Itē
quādo lux nō in te sed in dño. Quid enī habes qd

Tradux
moris.

Ex smōe de
haclectione

Cōtra dia
bolū quic
qd possu
mus facie
dū nob est

Caro po
tus mise
rāda qz ca
uēda.

Ex sermōe d
verbis euāgē
lii. octauo.
Johan. xlii.

Ephē. iiii.

Tenebre
cōmutabi
les.

1. Cor. iiii.

ps. cxlii.

Hostes a
quib⁹ cauē
dū nobis.

Mūdi du
pliciter ac
cipitur.

Ephē. v.

Ex tractatu
pi. celi.
Bella spi
ritalia faci
lus gerun
tur qz meo
rent.

Cui mun
di rector
diabolus.

ps. cxlii.

ps. cxlv.

Salla. v.

Bellū inf
num mole
stius ē ext
no.

Auaricie
dñatus.

Ad Philipenses.

A

nō accepisti: Quia ergo sunt inuisibiles inimici inuisibiliter expugnandi. Quippe hostē visibilē vinctis feriēdo inuisibilē vinctis credendo.

Ex pmo de
vigiliis pa
sche.

Rector
mūdi de?

Johan. i.

In celestibus
quō dī
cat.

pā. cxi.

Ephē. ii.

H

Colos. i.

Mar. xlii.

i. pe. v

Extrac. euā.
gelij fm iōā
nem. lxxix.
Johan. xlii.
Diabolus
est pnceps
pctorū non
creaturarū
Jacobi. iiii.

Johan. i.

Non est nobis colluctatio aduersus carnē et sāguinē sicut apłs dicit. i. aduersus hoies mortali corpore ifirmos sed aduersus pñcipes et potestates et rectores mūdi tenebrarū harū aduersus spiritalia neq̄tie in celestib⁹. Nec ideo sane diabolū et angelos ei⁹ (quos apłs his x̄bis significat mūdi rectores) mundi hui⁹ existimetis esse rectores. De quo scriptū est et mūd⁹ p̄ ei⁹ factus est. Nā eos rectores mūdi cū etiā ipse dixisset ne q̄s mūdū intelligeret qui pleriq̄ scripturarū locis cell et terre noie nūcupat: p̄tinuo tāq̄ exponēdo addidit tenebrarū harū hoc est infidelitū. Propter qd̄ iā fidelibus dicit fuisse aliqui tenebre nūc autē lux in dño. Sūt ḡ ista spiritalia neq̄tie in celestib⁹ nō vbi fide ra disposita effulgēt et sc̄ti angeli p̄morantur: sed hui⁹ aeris infimi caliginoso habitaculo vbi nebula cōglobat et tñ scriptū est qd̄ cooperit celū nubib⁹ vbi et aues volitant et tñ dicunt volatilia celi. In his ḡ celestib⁹ nō illa sup̄iore trāquillitate celestis habitāt isti nequissimi spūs cōtra quos nobis colluctatio spiritalis indicit: vt deuctis angelis malis illo p̄mio p̄ruamur quo angelis bonis incorrupta eternitate sociemur. Unde alio loco idē apłs cū significaret tenebrosū diabolū / p̄ncipatū sc̄bz spiritū (inqt) mūdū hui⁹ sc̄dm p̄ncipē potestatis aeris hui⁹ quī nūc operat in filiis infidelitatis. Qd̄ ergo est spūs mūdū hui⁹ hoc sunt rectores mūdi. Et sicut illic exposuit qd̄ dixerit mūdū in filiis infidelitatis sic etiā hic cū addidit tenebrarū harū. Et qd̄ ibi ait p̄ncipē potestatis aeris hoc isto loco in celestib⁹. Gratiā itaq̄ dño deo nro qd̄ nos eruit de potestate tenebrarū et transtulit in regnū filij charitatis sue. Ab illis ergo tenebris euāgelica luce distincti et ab illis potestatib⁹ sanguine p̄tione redēpti. Vigilate et orate ne intretis in tērationē. Nā quicunq̄ habetis fidē que p̄ dilectionē operat missus est p̄ncipēs mūdi hui⁹ foras a cordibus vris. sed forinsecus tanq̄ leo rugiens circuit querēs quē deuoret. Nō ergo detis locū diabolo quacūq̄ ex parte penetrare moliet: s; qd̄ ei⁹ foras misit patiedo p̄ vobis aduersus eū habitet intus in vobis. Cum vobis ille dñaret fuisse aliqui tenebre nūc autē lux in dño sicut filij lucis ambulate aduersus tenebras earūq̄ rectores in matre luce vigilate et patrē luminis de sinu matris lucis orate. **C**lenit enī p̄ncipēs mūdi hui⁹. Qui nisi diabolus: Et in me nō habet quicq̄. Nullū sc̄z oīno peccatū. Sic enī ostēdit nō creaturā sed pctorū p̄ncipē diabolū quos nūc noie mūdi hui⁹ appellat. Et quotiescūq̄ mūdi nomen in malī significatiōe ponit nō ostēdit nisi mūdū hui⁹ amatores. De q̄b⁹ alibi scriptū est. Quicūq̄ voluerit amicus esse sc̄li hui⁹ iūmic⁹ dei constituit. Absit ḡ vt sic intelligat diabol⁹ p̄ncipēs mūdi tanq̄ gerat vniuersi mūdi id est celi et terre atq̄ oīm qd̄ in eis sunt p̄ncipatū De quali mūdō dictū est: cū de x̄po x̄bo sermo esset / et mūd⁹ p̄ ei⁹ fact⁹ est. Cū iūuersus itaq̄ mūd⁹ a sumis celis vsq̄ ad infimā terrā creatori est subditus nō desertori. Redēptori / nō iterēptori / doctori / nō deceptorī. Quēadmodū autē sit intelligēd⁹ p̄ncipēs mūdi diabol⁹ euidēt⁹ aperuit apłs Paulus. Qui cū dixisset nō est nobis colluctatio aduersus carnē et sāguinē id est aduersus hoies subiecit atq̄ ait. Sed aduersus pñcipes et potestates aduersus mūdi rectores tenebrarū harū. Sequenti

enī x̄bo exposuit qd̄ dixisset mūdū cū subiecit tenebrarū harū: ne quisq̄ mūdū noie intelligeret vniuersam creaturā cui⁹ nullo modo sūt rectores angeli desertores. Tenebrarū (inqt) harū id est mūdū hui⁹ iū amatozū. Ex q̄bus tñ electi sunt nō p̄ suū meritū sed p̄ dei grām quib⁹ dicit. Fuisse enī aliqui tenebre nūc autē lux in dño. Qd̄ ḡ fuerit sub rectoribus tenebrarū harū. i. oīm ip̄ioz tāq̄ tenebre sub tenebris. Sed grās deo qd̄ eruit nos sicut dicit idē apłs de potestate tenebrarū et transtulit in regnū filij charitatis sue in quo p̄ncipēs hui⁹ mūdū hoc est tenebrarū harū nō habebat quicq̄ quia neq̄ cū pctorē de⁹ venerat nec ei⁹ carnē de pctorē ppagine x̄go peperat. **C**ōtra spiritalia neq̄tie i spiritalib⁹. **C**ū diabol⁹ iā misisset in cor vt traderet eū **B**u das Simon scariothes. Si quis qd̄ misisset in cor iude hoc vtq̄ vt traderet eū. Missio ista spiritalis suggestio est. nō fit per aurē s; p̄ cogitationē: ac p̄ hoc nō corporaliter sed spiritaliter. Neq̄ enī spiritalē qd̄ dī semp in laude accipiendū est. Nouit apłs quedā spiritalia neq̄tie in celestib⁹ aduersus q̄nō bis colluctationē esse testatur. Non autem essent etiam maligna spiritalia si non essent etiam maligni spūs. A spū enī spiritalia noiantur. Sed quomodo ista fiant vt diabolice suggestiones cogitationib⁹ misceant vt eas tanq̄ suas deputer hō vnde scit hō. Nec dubitādū est etiā bonas suggestiones a bono spū ita latēter ac spiritaliter fieri. Sed iterest q̄busnā eaz mens hūana cōsētiat diuio auxilio vel deserta per meritū vel adiuta p̄ grām. **Q**uia x̄o et ip̄i mali angeli nō a deo sūt cōditi: sed peccādo facti sūt mali: sic Petrus in epla sua dicit. Si enī de⁹ angelis peccatib⁹ nō pepercit sed carcerib⁹ caliginis iferni tradēs tradidit i iudicio punitēdos fuari. Sic Petr⁹ ostēdit adhuc eis vltimū iudiciū penā deberi de q̄ dñs dicit. Ite in ignē eternū qd̄ parat⁹ est diabolo et angelis ei⁹: quīs iā penaliter hūc infernū hoc est inferiōrē caliginosū aerē acceperint. Qui tamē qm̄ et celū dī non illud celū in quo sūt sidera sed hoc inferi⁹ cui⁹ caligine nubila cōglobātur: et vbi aues volitat. nā et celū nūbilū dī et volatilia celi appellant. Sc̄dm hoc apłs Paul⁹ eosdē iniquos angelos cōtra quos nob inuidos p̄ie viuēdo pugnam⁹ spiritalia neq̄tie in celestib⁹ noiat. Qd̄ ne de illis sup̄iorib⁹ celis intelligat apte alibi dicit. Sc̄dm p̄ncipē potestatis aeris hui⁹ quī nūc operat in filiis diffidentie. **S**tate ergo succincti lumbos vestros in veritate et induti lorica iusticie et calciati pedes in p̄paratione euāgelij pacis. **S**tola prima est dignitas quā p̄didit Adā / seruī q̄ eā p̄ferūt recōcillationis p̄dicatores. Anul⁹ in manu pign⁹ spūs sc̄i p̄pter partitionē que digito bene signat. Calciamenta in pedes preparatio euāgelizādī ad non tangenda terrena. **M**arcus dicēdo calciari apłs sādalijs vel solis aliqd̄ hoc calciamentū mystice significatiōis habere amonet vt pes neq̄ tectus sit neq̄ nudus ad terrā id est ne occultet euangelium / nec terrenis cōmodis innitatur. **I**n omnibus sumētes scutū fidei in quo possit oīa tela neq̄ssimi ignea extingueret **E**ni melius potest itelligi qd̄ dictū est deo. Apprehēde arma et scutū et exurge in adiutorizū mibi: q̄ loco illo vbi legit scuto bone volūtatīs tue coronā si nos. nec tñ ita vt iā vbiq̄q̄ scutū p̄ aliquo mū-

Colos. i.

Extrac. euā.
gelij fm iōā
nem. lxx.
Johan. xlii.

Spiritalia
lenō semp
in laudē dī
citur.

suggestio
diabolica
misceat co
gitatiōib⁹
nostris.

Ex lib. d. na
tura boni.
Angelima
li se malos
fecerūt.
ii. petri. ii.
Matth. xxi
Diabol⁹ ac
re caligino
sum ibabi
tant.

Ephē. ii.

Ex lib. q̄ntio
nū euāgelij.
Stola
prima.
Calciame
ta.

Ex libro d. cō
sensu euāgelij
storum. ii.
Calciari
sandalijs.
Euāgelij
nō innitit
terrenis.

Ex lib. de do
ctrina xp̄ia
na. iii.
p̄s. xxi.
p̄s. v.
Scutum.

nimēto positū legerim? nō accipiam? nisi bonā vo-
luntatē dei. **D**icitū est enī et scutū fidei in quo possi-
tis (inquit) oēs sagittas maligni ignitas extingue-
re. Recursus ideo debem? in armis huiuscemo-
di spiritalib? scuto tātmōdo fidē tribuere cū alio
loco etiam lorica dicta sit fidei. **I**nduti (inquit) lo-
ricam fidei et charitatis.

Dicit arma nostra apl's scutū fidei et galeā salu-
tis et gladiū spūs qd est verbū dei. Armavit nos
talib? armis qualib? auditis. Laudabilib? et inui-
ctis / insuperabilib? et splēdidis. Spiritualib? sanet
inuisibilib? qz et hostes inuisibiles expugnam?. Si
vides hostē tuū videātur arma tua. Armamur ea
rū rerū fide quas nō videmus et sternimus hostes
quos nō videm?. Verūtm̄ charissimū arma ista ne
putetis sic esse vt quasi qd scutū est semp scutū sit
aut qd galea est semp galea sit: aut qd lorica est sēp
lorica sit. In istis enī armis corp'alib? ita est quāqz
et de ferro que sūt mutari possūt vt ex gladio fiat
securis. **E**nī ipm aplm videm? dixisse quodā loco
loricā fidei et alio loco dixisse scutū fidei. Scutū g
est qz tela inimicorū excipit et repellit. Lorica est
qz interiora tua trāsfīgī non sinit.

Et galeā salutis assumite et gladiū spūs
qd est verbū dei p oēm orōnē et obsecra-
tionē orātes oī tpe in spū et in ipso vi-
gilātes in oīni instātia et obsecratioe p
oībus sc̄tis et p me: vt det mibi sermo in
ap̄tione oris mei cū fiducia notū facere
mysterium euāgelij p quo legatione fū-
gor in cathena ista: ita vt in ipso audeā
put oportet me loqui. **E**t autē et vos sci-
atis q̄ circa me sunt qd agam oīa vobis
nota faciet richicus charissim? frater et fi-
delis minister in dño: quē misi ad vos in
hoc ipsum vt cognoscatis que circa nos
sunt et cōsuletur corda vestra.

Sermo g dei gladi? bis acut? **E**nī bis acut? **D**icit
de tp'alib? dicit de etnis. In vtroqz pbat qd
dicit et cū quē ferit separat a mūdo. **N**ōne ipse est
gladi? de quo dñs dicit. **N**ō veni pacē mittere in
terrā sed gladiū. **V**eniat gladi? bis acut? offerat
pmissionē vite p̄ntis et future. tp'alij cōsolationē
eternorū p̄fuitiōnē. **E**cce gladi? et vtrāqz pte acu-
tus pmittēs tp'alij in quo nō sefellit. **N**ōne eccle-
sia dei p totū mūdū nō erat? **E**cce est. Antea lege-
bat / et nō videbat. **M**odo sicut legē ita cernitur.
Quicqd tp'aliter nobis pmissū est ad vnā pte gla-
dij p̄tinet. **Q**uicqd in sempiternū ad alterā partē
gladij p̄tinet. **H**abes spem futurā rerū / habes cō-
solationē p̄fentiū. **V**enit g dñs ferens gladiū bis
acutū. **P**romittēs eterna implēs tp'alij. **N**ā ideo
et duo testamēta dicunt. **Q**uē testamētū terrena
pmittit / nouū etna. In vtroqz fmo dī hax iuēt? ē
Pax fratribus et charitas cū fide a deo
patre nro et dño iesu xpo. **G**ratia cū omī-
bus qui diligunt dñm nostrū iesum chri-
stum in incorruptione Amen.

Pax (inquit) fratrib? et charitas cū fide. Magna
bona. sed dicat vnde. **A** deo (inquit) p̄re et dño iesu
xpo. **E**rgo hec magna bona nō sunt nisi dei dona.
Non tū qm fides dat pūsqz postulet ab illo cui
dat: ideo dicēda est nō esse donū dei sed esse a nob
qz data est nobis nō petētib? nobis. **A**pl's enī ap-

tissime dicit. **P**ax fratrib? et charitas cū fide a deo
patre et dño iesu xpo. **A** quo g pax et charitas ab il-
lo est et fides ppter qd ab illo eā nō solū augeri ha-
bētib?. **C**erū etiam nō habētib? poscimus dari.

Argumētū i eplam ad philippēses

Philippēses sunt macedones.
Ipsi accepto verbo v̄itatis p̄sti-
terūt in fide: nec receperūt falsos
apostolos. **H**os collaudat apl's: scri-
bēs eis a roma de carcere p epafroditū.
Expositio diui patris Augustini epi
in eplam sc̄ti pauli apli ad philippen-
ses p venerabilē Bedā p̄sbyter collecta

Aulus
et timo-
the? ser-
ui iesu
xpi oī-
bus s̄c̄-
tis in
xpo ie-
su q̄ sūt
philip-
pis cū
epis et
dyaco-
nibus

gratia vobis et pax a deo patre nostro: et
domino iesu christo.

Sicut sūt duo timores q̄ faciūt duo ḡna
timētū sic due sūt seruitutes q̄ faciunt
duo ḡna seruorū. **E**st timor quē pfecta
charitas foras mittit. est alt? timor ca-
stus permanēs in sc̄lm sc̄li. **N**ūllū timorē q̄ nō est in
charitate attēdebat apl's cū dicebat. **N**ō enī acce-
pistis spm̄ seruitorū iterū in timorē. **N**ūllū autē timo-
rē castū attēdebat cū dicebat. **N**ōlī altū sapere s̄z
time. In illo timore quē charitas foras mittit est
etiā seruitus simul foras cū ipso timore mittenda.
Cerūqz enī iuxta apl's hoc est et seruitutē et timorē
dicēdo. **N**ō enī accepistis spm̄ fuitutis iterū in ti-
more. **A**d hāc fuitutē fūi p̄tinentē ituebat et dñs
dicēs. **N**ā nō dicā vos seruos qz seru? nescit qd fa-
ciat dñs ei?. **N**ō ille vtiqz fūi ad timorē p̄tines ca-
stū cui dī. **E**uge fūe bone intra in gaudiū dñi tui
sed ille fūi p̄tines ad timorē foras a charitate mit-
tendū. **H**e q̄ alibi dicit. **S**eru? nō manet in domo i
eternū. **F**ili? autē manet in eternū. **Q**uā itaqz dedit
nobis potestātē filios dei fieri nō fūi sed filij sum?
vt miro quodā et ineffabili sed tū vero modo serui
nō fūi esse possim?. **S**erui s̄z timore casto ad quē
p̄tinet seru? itās in dñi sui gaudiū. nō serui autē ti-
more foras mittēdo ad quē p̄tinet seru? nō manēs
in domo in eternū. **E**t autē tales serui non serui si-
mus / dñz facere sc̄im?. **H**oc fūi ille nescit q̄ nescit
qd faciat dñs ei?. **E**t cū aliqd boni facit sic extolli-
tur q̄si h̄ ipse faciat nō dñs ei?: et gl̄iat i se nō i dño
gl̄iat cū seipse decepit qz sic gl̄iat q̄si non accepit.
Gratias ago deo meo in omī mēoria ve-
stri semp in cūctis orationib? meis pro
oībus vobis cū gaudio deprecationem

Ex trac. euā-
gelij fm̄ iōā-
nem. lxxv.
Timor du-
plex et serui-
tus duplex
ii. Johan. iiii.
Charitas
timorē ser-
uile foras
mittit.

Johan. xv.
Matthe. xxv
Johan. viii.
Johan. i.

i. Tes. v.

Extractatu
di. xxxiii.
Arma spi-
ritalia.

Fides lori-
ca et scutū.

Extractatu
di. clix.
Sermo dī
gladi? bis
acutus.
Matthe. x.

Ex libro de
ḡra et libero
arbitrio.

Ex libro dī bo-
nō p̄seruante

Ad Philippenses.

a

faciles sup cōmunicatione vestra in euāgelio xpi a prima die vsqz nunc: cōfides hoc ipsū qz qui cepit in vobis opus bonū perficiet vsqz in diē iesu xpi: sicut est mihi iustū hoc sentire p omibus vobis eo q habeā vos in corde et in vinculis meis et in defensione et confirmatione euāgelij: socios gaudij mei oēs vos esse. Testis enī mihi est de⁹ quomodo cupiam oēs vos esse in visceribus iesu xpi. Et hoc oro: vt charitas vestra magis ac magis abundet in omī sciētia et in omī sensu: vt pbetis potiora vt sitis sinceres et sine offensa in diem xpi: repleti fructu iusticie p iesum xpm in laudē et gloriā dei. Scire autē volo vos fratres: quia q circa me sūt magis ad perfectū venerūt euāgelij: ita vt vincula mea manifesta fierēt in xpo in omni pretorio et in ceteris omnibus: vt plures e fratrib⁹ in domino p fides in vinculis meis abundāti⁹ auderēt sine timore verbū dei loq.

Extr. d. gfa et libo arbitrio

Doperando de⁹ in nobis p fides qd operando incipit qm ipse vt velim⁹ operat incipies qui volētib⁹ cooperat p fides. Propter qd ait ap^{ls}. Mertus sū qm q operat in vobis opus bonū p fides vsqz in diē xpi iesu. Et q velim⁹ sine nobis opat. Si autē volum⁹ et sic volum⁹ vt faciam⁹ nobiscū coopat⁹ tñ sine illo vel operatē vt velimus vel cooperante cū volumus ad bona pietatis opera nihil valemus.

H

Extrac. euāgelij fm iohā nem. c. vii. Apli nōdū sanctificati qz et scificati in eadē p fides iusticie sunt qz san ciores: Necqz hoc sine adiutorio grē dei s3 illo eod negant esse.

De mūdo (inqt) nō sūt sicut et ego non sum de mūdo. Sctifica eos in xitate. Querit autē potest quomodo de mūdo iā nō erant si scificati in xitate nōdū erāt aut si iam erāt cur poscat vt sint. An qz et scificati in eadē p fides iusticie sunt qz sanctiores: Necqz hoc sine adiutorio grē dei s3 illo eod negant esse. Aut in vobis bonum opus cepit p fides vsqz in diē xpi iesu. Sctificant itaqz in veritate heredes testamēti noui cui⁹ xitatis ymbre fuerunt scificationes veteris testamēti. Et cū scificātur in xitate vtqz scificātur in xpo qui veraciter dicit. Ego sum via veritas et vita.

Johan. xlii.

Quidā quidē et ppter inuidiā et cōtentionē: quidā autē et ppter bonā volūtātē xpm predicāt quidā ex charitate sciētes qm in defensione euāgelij positi sūt. Quidā autē ex cōtentione christū annunciant non sincere existimantes pressurā se suscitare vinculis meis.

Extrac. euāgelij fm iohā nem. xvi. Phil. ii. Propositi sua qretes mercennarij sunt.

Matth. vi.

Quā in ecclesia quidā prepositi de qb⁹ ap^{ls} Paul⁹ dicit sua querētes nō q se su xpi. Quid est sua querētes: Nō xpm gratis dilligētes nō desū ppter deū que rentes / tēporalia cōmoda cōsectātes / lucris inhiantes / honores ab homibus appetentes. Nec qm amātur a preposito et ppter hec seruit deo quisqz talis est mercennarius est inter filios se nō cōputet. De talib⁹ enī dñs dicit. Amē dico vobis percepe

rūt mercedē suā. Audi de timotheo sancto quid dicit ap^{ls} Paulus. Spero autē in dño iesu timotheo cito me mittere vob⁹ vt et ego bono animo sim cū cognouero que circa vos sunt. Memine enī habeo tā vnanimē qui germane de vobis sollicit⁹ sit. Qēs enī sua querūt nō que iesu xpi. Inter mercennarios pastor ingemuit. Quēsiuit aliqū qui sinceriter dilligeret gregē xpi et circa se in eis qui cū illo eo tēpore fuerāt nō inuenit. Non enī in ecclesia xpi tñc ppter paulū aplm et timotheū / nemo erat qui germane de grege sollicitus esset. Sed cōtigit vt illo tēpore quo timotheū misit circa se aliū de filiis nō haberet sed solū mercennarij cū illo esset sua querētes non que iesu xpi. Et tñ ipse de grege germane sollicitus maluit filium mittere et inter mercennarios remanere.

Phil. ii.

Cetia per mercennarios vocē audite pastoris. Sed nolite esse mercennarij cū sitis mēbra pastoris. Ipse autē Paulus scit ap^{ls} qui dixit neminem habeo q germane de vobis sollicit⁹ sit. Qēs enī sua querūt nō que iesu xpi. alio loco inter mercennarios filiosqz dilligētes videte quid dixerit. Quidā per inuidiā et cōtentionē quidā vero et p bonā volūtātē xpm predicāt. quidā ex charitate sciētes qz in defensione euāgelij positi sūt. Qui dā vero et per cōtumaciā xpm annūctant et nō castē existimātes tribulationē suscitari vinculis meis. Isti mercennarij erāt paulo ap^{lo} inuidebāt. Quare inuidebāt nisi qz tēporalia inquirebāt. Sed qd adiungat attēdite. Quid enī dñs oimodo siue occasione siue xitate xps annūctet. Et in hoc gaudeo: sed et gaudebo. Veritas est christ⁹ veritas a mercennariis occasione annūctet: veritas a filiis veritate annūctet. Filij eternā hereditatē patris patiēter expectēt. Mercennarij tēporalē mercedē cōducētes festināter exoptent. Vbi humana gloria cū mercennarios inuidere video minuat⁹: et tamen p linguas et mercennariorū et filiorū diuina christi gloria diffametur cū siue occasione siue veritate christus annūctetur.

Itē ex eodē sermone. Dehortat mercennarios eē. qui tñ si sum⁹ veritatem annūciare monet.

Possunt isti maledicti poti⁹ calūniatores qz ve rēdici iudices etiā scitōs ap^{los} accusare q nō charitate generandi filios vite eterne sed cupiditate laudis humane populis tā multis euāgelij predi cauerint. Necqz enī deerat illis euāgelicis patrib⁹ per oēs xpi ecclesias fama preclara tot liguis laudibus cōparata immo hō tāta aderat / vt maior hoibus ab hoibus honor et glia deferri nō deberat. hanc in ecclesia gloriā puerfa voluntate simon perdidit⁹ cōcupiuit qm ab eis pecunia voluit cecus emere / qd illi diuina grā eadēqz gratuita meruerūt. Qui⁹ audis glorie fuisse intelligit quē se volentē sequi dñs in euāgelio reuocat dicens. Qui pes foueas habēt / et volucres celi diuerforia. Et lius autē hois nō habet vbi caput suū reclinet. Eli debat enī eū dolosa simulatione tenebrosū et vērō sa elatione iactatū non habere fidei locū vbi se inclināntē doctorē humilitatis exciperet. qz in dñci pulatu xpi nō illi⁹ grām sed suā gloriā requirēbat. Hoc amore glorie corrupti erant quos Paulus ap^{ls} notat q p inuidiā et cōtentionē nō caste xpm annūctarēt: quib⁹ tñ p dicitibus gaudet ap^{ls} scitens fieri posse vt dñs illi sectatū humane glie cupi ditatē tñ his auditis fideles nascerent. nō ex eorū inuida cupiditate qua se volebāt vel equari vel anteponi apostolice glorie. sed per euāgelium quod etiā si non caste tamen annūctabant vt de malo illozū de⁹ operaret bonū / sicut fieri potest vt homo

Veritas ab omib⁹ annūctanda est.

Ex libro pte fauū nūlo Phil.

Summa ap^{los} lau datio.

Actū. viii.

Matth. viii

Simō ma⁹ gus cur re lectus est.

Ex ambiti one p dicit r libidine coiens bo nū fructu⁹ facere pōt

Capitulū. i. Folium. clxxiii.

ad cōcubitū nō ingrediat voluntate generādī / sed luxuriandi libidine rapiatur: tamen nascatur homo bonū dei opus de fecunditate seminū non de turpitudine vitiorum.

Motissimū esse arbitror scitatis vestre quod ait apłs. Non enī oīm est fides. Et q̄ maior esse solet infidelitū multitudo nō ignoratis. Propter qđ dñe qđ credidit auditū nro: Inter quos etiā illi mirātur de qbus dicit apłs. Dñs sua qrit non q̄ se su xpi. Quos alio loco dicit non ex veritate sed ex occasione p̄dicare verbū dei nō caste id est non ex aīo pure ac sincere charitatis. Aliud enī sentiebant qđ in eorū morib⁹ apparebat. et aliud p̄dicabant vt scō noīe placeret hoīb⁹. Nā de his itez dicit. Neq; enī isti deo seruāt sed suo vētri. Quos tñ xpm annūciare p̄mittit. Quāvis enī potius crederet q̄ ipsi faciebant vt moreretur ea tñ p̄dicabāt que si alij credētes facerēt saluaretur. Nō enī aliud annūciabāt p̄ter regulā fidei. Eos q̄ppe excludit apłs dicens. Si qđ vobis annūciauerit p̄ter id qđ accepistis anathema sit. Illi nō xpm annūciāt q̄ annūciāt falsitatē q̄ xps xitas est. De istis autē dicit q̄ xpm annūciēt sed nō caste. i. nō animo simplici et puro ex fide sincera que per dilectionē operat. Terrenis q̄ppe cupiditatib⁹ cōsulētes regnum celoz annūciabāt habētes in pectore falsitatem in lingua xitātē. Sciēs itaq; apłs etiā p̄tūdā euāgelizātē credētes esse liberatos istos quoq; ita p̄mittit siue (in q̄t occasione) siue xitate xpus annūciēt. Veritatē q̄ppe annūciabāt etiā si nō veritate. i. nō vero aīo. Isti loquūtur qđ nō credūt et ideo reprobati sūt q̄uis sint vtilēs eis quos istru it dñs dicens. Que dicūt facite q̄ aut faciunt nolite facere. Dicunt enī et non faciunt. Unde nisi quia vtilia non credunt esse que dicunt?

Fuerūt enī etiā tēporib⁹ apłoz q̄ veritatē non xitate. i. nō veraci aīo p̄dicarent quos dicit apłs xpm annūciasse nō caste sed p̄ inuidiā et cōtētiōē. Ac per hoc tūc etiā nōnulli tolerati sunt annūciantes nō casto aīo veritatē. nō tñ vlli laudari sūt tāq; annūciātes casto aīo falsitatē. Deniq; de illis dicit siue occasione. siue xitate xps annūciēt. Nullo mō autē diceret vt postea xps annūciēt p̄i neget. **T**res psonas dixit dñs et debem⁹ illas inuestigare in euangelio. Pastoris / mercenarij / et furis. Pastorē dixit aīam suā ponere p̄ ouib⁹ et intrare per ianuā. Furē dixit et latronē ascendere p̄ aliā partē. Mercenariū dixit lupū / veletā furē si videat fugere q̄ nō est illi cura de ouib⁹. Mercenari⁹ est autē nō pastor. Ille intrat p̄ ianuā q̄ pastor est. Ille ascendit per aliā partē q̄ fur est. Ille vidēs eos q̄ volūt tollere oues timet et fugit q̄ mercenari⁹ est q̄ nō est illi cura de ouib⁹ / mercenari⁹ est enī. Si inuenerim⁹ tres istas psonas inuenit scitās v̄ra et quos diligatis / et quos toleretis / et quos caueatis. Diligēdus est pastor: tolerādus est mercenari⁹ / cauēdus est latro. Sūt hoies in ecclesia de qbus dicit apłs q̄ ex occasione euāgelizant q̄rētes ab homib⁹ cōmoda sua siue pecuniaria / siue bonoz vel laudis humane / quomodolibet volentes accipere munera euāgelizāt. Non tā salutē ei⁹ q̄ runt cui annūciāt q̄ cōmodū suū. Ille autē qui audit salutē ab eo qui nō habet salutē si ei crediderit quē illi annūciat neq; in illo spem posuerit p̄ quē illi annūciat salus q̄ annūciat habebit detrimētū cui annūciat habebit lucrū. Audi apłm gemētē de talib⁹. Dicit alios annūciare euāgelis p̄ charitatē / alios p̄ occasionē. De quib⁹ dicit annūciare

euāgelis nō recte rem rectā sed ipsi non recti. Qđ annūciāt rectū est sed qui annūciant nō sunt recti. Quare non est rectus? Quia aliud qrit in ecclesia nō deū querit. Si deū quereret castus esset q̄ legitiū maritū aīa deū habet. Quisq; a deo p̄ter deū aliquid qrit / non caste deū querit. Videte fr̄es. Si vxor amet maritū q̄ diues est / non est casta. Non enī maritū amat. Casta et nudū amat et pauperē amat. Nēni p̄pterea amat q̄ diues est qđ si quomodo sūt casus humani p̄scribat subito et egeus remaneat. Renūciat illi forte q̄ qđ amabat nō maritus erat sed res ei⁹. Si autē vere maritum amet etiā pauperē plus amat q̄ cū misericordia amat. Et tñ fratres de⁹ noster nunq; paup̄ esse potest. Diues est / ipse fecit oīa celū et terrā et mare et angelos quicqđ videm⁹ / quicqđ nō videm⁹ in celo ipse fecit. Sed tñ nō diuitias amare debemus sed eū qui fecit illas. Non enī tibi p̄misit nisi se. Inueni aliqd p̄ciosius et hoc tibi dabit. Pulchra est terra celū et angelī sed pulchrior est ipse q̄ fecit hec. Qui ergo annūciāt deū amātes / q̄ annūciant deū p̄pter deū pascūt oues et nō sunt mercenarij. Ipsam castitatē exigebat ab aīa dñs noster iesus christ⁹ qñ dicebat petro. Petre amas me? Quid est amas me? Castus es: nō est cor tuū adulterū: nō tua qris in ecclesia sed mea. Si ḡ talis es et amas me pascue oues meas. Nō enī eris mercenarius sed eris pastor. Illi autē nō caste annūciabant de qbus gemit apłs. Sed qđ dicit: Quid enī? dñi omni modo siue occasione siue xitate xps annūciēt? Permisit ergo esse mercenarios. Pastor xitate xpm annūciat. Mercenari⁹ occasione xpm annūciat / aliud querēs. Tamen et ille xpm annūciat / et ille xpm. Audi vocē pastozis pauli. Siue occasione / siue xitate xps annūciēt. Ipse pastor voluit habere mercenariū. Faciūt enī vbi possunt vtilēs sunt q̄tū possūt. Nō autē ad alios vsus que rebat apłs cui⁹ vias imitaretur infirmi / misi vob (in q̄t) timotheū qui vos cōmonefaciat vias meas. Et quid ait? Misi pastozē qui vos cōmoneret v̄s as meas id est q̄ quomodo ego ambulat et ipse ambulat. Et mittens pastozē qđ ait: Meminē enī habeo tā v̄nanimē qui sincera affectione p̄ vobis sollicitus sit. Nōne cū illo erāt multi? Sed qđ sequitur? Qēs enī sua querūt / nō que sunt iesu xpi. Id est ego vob pastozē mittere volui. Nā multi mercenarij sunt. Sed nō oportuerat vt mercenarius mitteret. Ad alias res et negocia peragēda mitteret mercenari⁹. Ad illas autē quas tūc volebat Paulus pastoz erat necessarius. Et vix inuenit vnū pastozē inter multos mercenarios quia pauci pastores multi mercenarij. Sed quid dicit de mercenarijs. Amen dico vobis perceperunt mercedē suā. De pastore autē qđ dicit apłs: Quisquis autē mīdauerit se ab huiusmodi erit vas in honore sanctificatū et vtile dñō ad omne opus bonū patū semp nō ad quasdā res paratū et ad quasdā non paratum sed ad omne opus bonū paratum.

In se autē reuersus dixit. Quātū mercenarij patris mei abundāt panib⁹? Unde hoc scire poterat in quo tāta erat oblitio dei sicut in oib⁹ idolatris fuit / nisi quia ista recogitatio iā resipiscētis est cū euāgelis p̄dicaret. Nā enī poterat talis aīaduertere multos p̄dicare xitātē iter quos qđ esset nō ip̄li⁹ amore xitatis ducti s̄ cupiditate cōparādo rī seculari cōmodoz de qbus dicebat apłs esse quosdā q̄ euāgelis annūciarēt nō caste existimātes questum esse pietatem. Non enī aliud annūcia-

Qui aliud in ecclesia q̄ deum qrit nō est rect⁹ aut castus. Propter a⁹ mās maritū q̄ diues est nō ē casta.

De⁹ diues est et se p̄rogat dñi gētib⁹ eū.

Johan. xxi.

Mercenarios esse p̄misit apłs

1. Cor. iiii.

Phil. ii.

Pauci pastores mercenarij multi.

Mathe. v. ii. Thimo. ii.

Ex lib. q̄stionum euāgelis caplo. xxiii. Euāgelij p̄dicatio resipiscere facit.

1. Thim. vi.

Extractatu p̄i. ccv. ii. Thes. iiii. Eiaie. lxxiii. Phil. ii.

Roma. xvi. Cur malos p̄miserit apłs fidē annūciare Gala. i.

Mathe. xxiii

Ex libro p̄tra medactum.

Tolerati sunt annūciātes non casto aīo veritatem. Ex sermōe b̄ p̄bica. xlii. Persone i euangelio tres. Pastor. Fur. Mercenarius.

Pastor diligendus. Mercenarius tolerandus. Latro seu fur cauendus est.

Ad Philipenses.

6

Matthe. vi.

bāt sicut heretici sed qđ apls Paul⁹ nō eo tñ aio quo apls Paulus. Unde mercenarij recte appellātur. In eadē quidē domo eundē panē verbi tractantes nō tñ in eternā hereditatē vocatī sed temporali mercede cōducti. de talib⁹ dictū est. Amen dico vobis perceperūt mercedē suam.

Quid enim dñ oimodo siue per occasio nem siue per veritatē annuncietur xps? Et in hoc gaudeo sed et gaudebo. Scio enī qđ hoc mihi pueniet ad salutem p ve stram orationē et subministratiōē spūs iesu xpi scdm expectationē et spem meā qđ in nullo cōfundar: sed in omī fiducia sicut semp et nūc magnificabitur xps in corpore meo: siue p vitā siue per mortē. Mihi enī viuere xps est et mori lucrū.

Ex trac. euā gelij p m loā nem. v.

Nid quales p memorat apls falsos fra tres inuidia predicātes verbū dei. Et qđ de illis dicit: Et in hoc gaudeo sed et gaudebo. Chriſtū enī annūciabant.

Inuidia.

Per inuidiā quidē sed tñ xpm. Nō per quid sed p quē vide. Per inuidiā p dicit tibi xps: Sibe xps: vita inuidiā. Nō sicut malū predicatorē sed imitare bonū qui tibi p dicit xpm. Ergo a qđbus dā per inuidiā p dicit. Et quid est inuidere: hor rendū malū. Ipso malo diabol⁹ defectus est ipse delectit. Multū maligna pestis. Et habebāt illam quidā predicatorē xpi quos tñ predicare pmitit apls. Quare? Quia xpm predicabāt. Qui aut in uidet odit. Et qđ odit qđ de illo dicit. Audi aplm Johānē. Qui odit fratrē suū homicida est.

1. Johan. iii. Ex lib. 3 peti lianū.

Uidem⁹ istos rem quidē scām et castam nō ca ste annūciasse. Quare gaudet apl⁹: non malo il lorum sed vt chriſti gloria diffametur.

Ad si viuere i carne hic mihi fruct⁹ ope ris est: et qđ eligā ignoro. Coartor enī e duobus desiderii habens dissolui: et cū chriſto esse multo meli⁹ pmanere aut in carne magis necessariū est propter vos. Et hoc cōfidens scio qđ manebo et pma nebo oibus vobis ad pfectū vestrum et gaudiū fidei: vt gratulatio vestra abun det in xpo iesu in me: p meū aduentū ite rū ad vos. Rātum digne euangelio xpi cōuersamini: vt siue cū venero et videro vos. siue absens audiā de vobis: qđ sta tis in vno spiritu ynnanimes collaboran tes fidei euangelij.

Ex libro de doctrina xpīa na. tertio. Mod⁹ sa crā scriptu rā intelligē di.

Quam verba ppria faciūt ambigūā scri pturā primo vidēdū est ne male distin xerimus aut pnūciauerim⁹. Cū ergo adhibita intētiō incertū esse prouiderit quomodo distinguendū aut quomodo pnūciādū sit cōsulat regulā fidei / quā de scripturā planio ribus locis et ecclesie auctoritate pcepit. Ad si am be vel etiā oēs si plures fuerint partes ambiguita tis scdm fidē sonuerūt textus ipse sermonis a con sequētib⁹ et precedētib⁹ partib⁹ qđ ambiguitatē il lam in medio posuerūt restat cōsulēdus vt videā mus cui nā sentētiē de plurib⁹ que se ostēdūt ferat suffragiū eāq sibi cōtexi patiat. Jam nūc exēpla p sidera. Illa heretica distinctio. In pncipio erat

Heretica distinctio. Johan. i.

verbū / et verbū erat apud deū / et de⁹ erat / vt sen sus ali⁹ sit. Verbū hoc erat apud deū in pncipio nō vult deū verbū confiteri. Sed hoc regula fidei refellēdū est: qđ nobis de trinitatis equalitate pre scribit vt dicam⁹ et de⁹ erat verbū / deinde subiun gam⁹ hoc erat in pncipio apud deū. Illa vero di stinctionis ambiguitas neutra parte resistit fidei: ideo textu ipso fmonis diiudicāda est vbi ait apo stol⁹. Et qđ eligā ignoro. Cōpelloz autē ex duob⁹ cōcupiscētiā habēs dissolui et esse cū xpo / multo enī magis optimū manere autē in carne necessa riū ppter vos. Incertū est enī vtrū ex duob⁹ cō cupiscētiā habēs / an cōpelloz ex duobus vt illud adiūgat cōcupiscētiā habēs dissolui et esse cū xpo. Sed qm ita sequit multo enī magis optimū appa ret eū ei⁹ optimū dicere se habere cōcupiscētiā vt cū ex duob⁹ cōpellať alteri⁹ tamen habeat p cu piscētiā / alteri⁹ necessitatē. Cōcupiscētiā scilicet dissolui et esse cū xpo / necessitatē manere in carne. Que ambiguitas vno cōsequenti verbo diiudicat qđ positū est enī. Quā p tūcū qui abstulerūt iter ptes illa potius sentētiā ducti sunt vt nō solū cō pellit ex duob⁹ sed etiā duorū habere cōcupiscētiā videret. Sic ergo distinguēdū est. Et qđ eligam ignoro. Cōpelloz autē ex duob⁹. Quā distinctionē sequit cōcupiscētiā habēs dissolui et esse cū xpo. Et tanq quereret quare hui⁹ rei poti⁹ habeat cō cupiscētiā multo enī magis optimū inquit. Cur g e duob⁹ p pellit? Que est manēdi necessitas? Quā ita subiecit manere in carne necessariū est ppter vos. Ebi autē neq pscriptiōe fidei neq ipsi⁹ ser monis textu ambiguitas explicari potest nihil ob est scdm quālibet eaz que ostendunt sententiā di stinguere veluti est illa ad Corinthios. Has ergo pmissiones habētes charissimi mundem⁹ nos ab omī cōinānatione carnis et spūs p ficientes scifi cationem in timore dei. Capite nos nemini nocui mus. Publiū qppe est vtrū mūdem⁹ nos ab oī cō inuānatione carnis et spūs scdm illā sententiā vt sit scī et corpore et spū. an mūdem⁹ nos ab oī cō inuānatione carnis vt ali⁹ sit sensus et spūs p ficiē tes scifi cationē in timore dei capite nos. Tales igit distinctionū ambiguitates in pte legēti sit. Sūt hoies q cū patiētiā moriūt. Sūt autē q dam pfecti q cū patiētiā viuūt. Quid dixi? Qui ad huc desiderat istā vitā qñ ille venerit dies mortis patiēter tolerat mortē. Luctat aduersum se vt se quā voluntatē dei / et hoc poti⁹ agit aio qđ elegit deus nō qđ elegit voluntas humana: et ex deside rio vite presentis sit lucta cū morte et adhibet pa tiētiā et fortitudinē vt equo aio moriat. Iste pa tiēter morit. Qui autē desiderat sicut dicit apl⁹ dissolui et esse cū xpo nō patiēter morit sed patiē ter viuūt. Delectabiliter morit. Vide aplm patien ter viuētē id est cū patiētiā hic nō amare vitā sed tolerare dissolui (inqt) et esse cū xpo multo magis optimū manere in carne necessariū ppter vos. Nec enī q nūc agimus tāq clauis pceptorū in dei timore cōfixi sicut scriptū est. Nō ſige clauis a timore tuo carnes meas: in necessarijs deputa tur / nō in eis que p seipsa appetēda et pcupiscēda sūt. Unde illud optimū dicit se cōcupiscere dissol ui et esse cū xpo. Manere autē in carne necessariū (inqt) ppter vos. Quid ergo ait dissolui et esse cū xpo. inde incipit reqes que nō interrūpit resurre ctione sed clarificat que tamen nunc fide retinet quā iustus ex fide viuūt.

Locus ad volūtares exponēd⁹.

1. Cor. vii.

3bidem.

Ex mone in epīa ioh. i. Patiēter moriens.

Patiēter viuens.

Ex libro ad ianuariū. it. pā. ex vii. Cōfigi clauis qđ sit.

Roma. i. Ex tractatu pl. lxxviii.

6

6

Cōpedes sūt infirmitas et corruptibilitas corpīs q̄ aggrauāt aīam. p̄ ei⁹ enī fragilitatē velut quorū dā doloꝝ molestiarū materiā ad ipietatē poterat cōpellere p̄secutor. **N**ō his cōpedib⁹ cōcupiscēbat dissoluti apl⁹ et esse cū xp̄o. **M**anere autē in carne necessariū ppter illos q̄bus euāgeliū ministrabat. **N**on ergo corruptibile hoc induat incorruptionē et mortale hoc induat immortalitatē velut p̄pedib⁹ caro īfirma p̄mptū impedit sp̄m. **H**as ergo cōpedes nō sentiūt nisi q̄ in semetip̄is īgemiscūt grauatū habitaculū q̄ de celo est sup̄indui cupientes q̄ et moꝝ horroꝝ est et merorū vita mortalis. **P**ro his p̄pheta gemētib⁹ īgemit vt īntret in cōspectu dei gemitus eoz.

Corpus n̄m ornamentū nobis fuit. peccauim⁹ et cōpedes inde accepim⁹. **Q**uesūt cōpedes n̄re? **M**ortalitas ip̄a. **A**udi aplm̄ **P**aulū q̄ et ip̄e adhuc in hac pegrinatōe cōpedit⁹ erat. **Q**uāta p̄p̄ra grauit cōpedit⁹ iste. **N**ō illi graues fuerūt compēdes cū ip̄is cōpedib⁹ toto orbe euāgeliū p̄dicauit. **S**p̄s charitatis rapuit cōpedes et circūiuit q̄tū potuit. **S**ed tamē q̄d ait: **C**ōcupiscētia habēs dissoluti et esse cū xp̄o. **Q**uid est dissoluti? **C**ōpedib⁹ mortalitatis absoluti. **E**t tñ misericordia adhuc volebat esse in compēdib⁹ ppter alios cōpeditos q̄bus ministraret.

Manere inq̄t in carne necessariū ppter vos. **C**ōpelloz autē ex duob⁹ p̄cupiscētia habēs dissoluti et esse cū xp̄o / multo enī magis optimū manere in carne necessariū ppter vos. **A**diū enī illi erat manere in carne et ex duob⁹ patiebat angore dissoluti et esse cū xp̄o multū enī optimū ducebat. **A**t cū appropinquaret ip̄a passio quomō exultabat quō gl̄ia hab̄ bonū certamē certauit cursū cōsummauit fidem suauit. de celo sup̄est mibi corona iustitie quā reddet mibi dñs in illo die iustus iudex.

Et in nullo terreamini ab aduersariis q̄ est illis causa p̄ditionis: vobis autē salutis. **E**t hoc a deo. **Q**uia vobis donatum est p̄ xp̄o nō solū vt in eū credatis sed vt etiā p̄ illo patiamini idē certamen habentes quale et vidistis in me: et nunc audistis de me.

Vobis inq̄t donatū est p̄ xp̄o nō solū vt credat in eū veritē vt patiamini p̄ eo. **V**trūq̄ ergo ad dei gr̄am p̄tinet et fides credētū et tolerātia patientiū quia vtrūq̄ dixit esse donatū.

Vobis donatū est p̄ xp̄o nō solū vt credatis in eū veritē vt patiamini p̄ eo vtrūq̄ oñdit dei donū q̄ vtrūq̄ dixit esse donatū / nec ait vt plēn⁹ et p̄fectius credatis in eū: nec seip̄m mīam consecutū dicit vt fidelior sed vt fidelis esset q̄ sciebat nō se int̄tū fidei sue p̄iorē dedisse deo / et retributū sibi ab illo ei⁹ augmentū / sed ab eo se factū fidelē / a quo et apls fact⁹ est. **I**stā sc̄pta sūt etiā fidei ei⁹ īnitia sūq̄ eccl̄astica celebrat lectiōe notissima. **Q**uersus q̄ppe a fide quā vastabat ei⁹ vehemēter aduersus rep̄te est ad illā gr̄a potētiore cōuersus puerente illo cui hoc ip̄m facturo p̄pheta dictū est. **T**u cōuertens viuificabis nos / vt nō solū ex nolēte fieret volēs credere veritē ex p̄secutore p̄secutionē in ei⁹ fidei quā p̄sequebat defensiōe patere f. **D**onatum quippe illi erat a xp̄o nō solū vt crederet in eū. veritē vt patere p̄ eo.

Capitulum secundum

Squa ergo cōsolatio in xp̄o. si q̄d solatium charitatis. si q̄ societas sp̄ritus. si quā viscera miserationis: implete gaudiū meū: vt idē sapiatis: eandem charitatē habētes: vnānimes idipsum sentientes.

In hoc cognoscim⁹ sicut dicit apl⁹ **I**ohannes qm̄ xp̄s manet in nob de sp̄u quē dedit nobis ip̄e sp̄s testimoniū reddit sp̄ritui n̄ro q̄ sum⁹ filij dei. **A**d ip̄m enī p̄tinet societas q̄ efficiamur vnū corp⁹ vnici filij dei vnde sc̄ptū est. **S**i qua igit̄ exhortatio in xp̄o si q̄d solatiū charitatis si q̄ societas sp̄s. ppter hāc societate illi in q̄s p̄mit⁹ venit linguis oīm gentiū sūt locuti. **A**d linguas cōsociatio cōstat generis humani et sic oportebat p̄ linguas oīm gentiū significari istā societate filioꝝ dei et mēbroꝝ xp̄i futurā in oībus gentib⁹. vt quēadmodū tūc ille appebat accepisse sp̄m sc̄m q̄ loq̄bat linguis oīm gentiū significari istā societate filioꝝ dei et mēbroꝝ xp̄i futurā in oībus gentib⁹. vt quēadmodū tūc ille appebat accepisse sp̄m sc̄m q̄ loq̄bat linguis oīm gentiū. ita nunc ille se agnoscat accepisse sp̄m sc̄m q̄ tenet vinculo pacis eccl̄ie / q̄ diffundit in oībus gentib⁹. **U**nde dicit apl⁹ studētes seruare vnitatē sp̄s in vinculo pacis.

Nihil p̄ contētionē neq̄ p̄ inanē gloriā: sed in humilitate sup̄iores sibi inuicē arbitantes: nō que sua sūt singuli cōsiderantes: sed ea q̄ alioꝝ. **H**oc enī sentite in vobis: q̄d et in xp̄o iesu.

Non hoc ita debem⁹ estimare: vt nō existimem⁹ sed nos existimare fingam⁹. **S**i ex existimem⁹ posse esse aliqd occultū in alio q̄ nob sup̄ior sit etiā si bonū n̄m quo illo videmur sup̄iores esse nō sit occultū. **I**ste cogitatioēs dep̄mētes sup̄biā et augētes charitatē faciūt onera fraterna inuicē. nō solū equo aio s̄ etiā libentissime sustineri. **N**eq̄ vlla res officiosum istū laborē ad portanda onera alioꝝ facit libet̄ impendi nisi cū cogitam⁹ q̄ta p nobis p̄ulerit dñs. **H**ic ammonēs apls nō que sua sunt inq̄t vnusq̄s intēdētes sed q̄ alioꝝ. hoc enī sentite in vob q̄d et in xp̄o iesu. **Q**ui cū in forma dei esset nō rapinā arbitrat⁹ esse se equalē deo. sed semetip̄m exinaniuit formā sui accipiēs et ceta. **A**d h̄ dūtaxat vt quēadmodū ille in eo q̄ xp̄i caro factū est et h̄itauit in nob et sine pctō cū esset pctā n̄ra suscepit nō attendendo sua s̄ n̄ra / ita et nos ad ei⁹ imitationē inuicē onera nostra portem⁹.

Qui cū in forma dei esset nō rapinā arbitrat⁹ esse se equalē deo: sed semetip̄m exinaniuit formā serui accipiēs.

Inc̄ q̄ magis q̄rebat enī iudei iterficere q̄ nō solū soluebat sabbatū / sed et patrē suū dicebat deū / nō quocūq̄. **S**ed q̄d: **Q**uē se faciēs deo. **N**ā oēs dicim⁹ deo p̄ n̄ q̄ es in celis. **E**t legim⁹ et iudeos dixisse. **C**ū tu sis p̄ n̄. **E**rgo nō hic trascebant q̄ patrē suū dicebat deū sed q̄ lōge alio mō q̄ hoies. **E**cce itelligūt iudei q̄d nō intelligūt arriani. **A**rriani q̄ppe in eq̄le p̄ri filiū dicūt et inde heresis. pulsa de eccl̄ia.

Ex sermōe d̄ blasphemā sp̄u sancti. i. ioh̄an. iiii. Roma. viii. Ad sp̄m s̄a cū p̄tinet vnitās s̄i delit cū christo.

Pax s̄i gnū est s̄i s̄cepti sp̄u sancti. Ep̄e. iiii.

Ex lib. q̄stio num. lxviii. Estimā dū est alī q̄d occultū bonū eē in p̄mo q̄ nobis sup̄ior sit: vt sup̄biā dep̄rimam⁹.

Ioh̄an. i.

Ex tract. euāḡi s̄i ioh̄an. v. i. ioh̄an. v.

Matth. vi. Iudei pl⁹ q̄ arriani itelligunt.

1. Cor. xv. Cōpedib⁹ caro sp̄m vincit. 11. Cor. v.

Extractatu p̄. cxi. Cōpedes nostre. Cōpedes pauli: rapuit charitas.

Extractatu p̄. xciii. Cōpedes nostre. Cōpedes pauli: rapuit charitas.

Ex libro de gra et libero arbitrio.

Ex libro de p̄destinatione sanctorū.

Fidelitū pauli se a deo accepisse fateē.

p̄. lxxviii.

Ad Philippenses.

6

Ecce ipsi ceciderunt infectores xpi / intellexerunt tamen
verba xpi. Non enim intellexerunt esse xpm nec enim intel-
lexerunt filium dei. sed tamen intellexerunt in illis verbis quod talis
comedaretur filius dei qui equalis esset deo. Quis erat ne-
sciebant. Tamen tamen predicari agnoscebant quod premissum
dicebat deum equalis se facies deo. Non erat ergo equalis deo
Non ipse se faciebat equalis: sed ille illi genuerat equallem
Si se ipse faceret equalis deo caderet per rapinam. Qui ei
se voluit equalis facere deo dum non esset cecidit et ex an-
gelo factus est diabolus. Et hac superbia homini propinavit
vni ipse deiectus est. Nam hoc dixit homini cui statim lapsus
induit. Sustate et eritis sicut dii. Id est usurpatione
rapite quod facti non estis quod et ego rapiendo deiectus sum
Non hoc debebat sed hoc suadebat. Christus autem equalis patri
natus erat non factus: natus de substantia patris vni illi sic
comedat apostolus quod cum in forma dei esset non rapinam ar-
bitratus est esse equalis deo. Quid est non rapinam arbitra-
tus est? Non usurpavit equalitatem dei / sed erat in ea in qua
natus erat et nos ad equalitatem deo quod perveniremus? Se-
metipsum exinanivit formam servum accipiens. Non ergo
exinanivit amittens quod erat. sed accipiens quod non erat
hanc formam servum continentes iudei dum christum equallem
patri intelligere non poterant quibus enim hoc de se dice-
re non dubitabant.

Et ipse dominus iesus dicitur est sola caro. Quod inquit p-
bas? Audeo dicere. Et sola caro christi dicitur est christus.
Aredim? certe non solum deum patrem. sed et iesum christum filium
ei? vnicum dominum nostrum. Nemo totum dixit. In iesu christum
filium ei? vnicum dominum nostrum. Totum ibi intellige et verbum et
animam et carnem. Sed vique consideris etiam illud quod ha-
bet eadem fides in eis christum te credere qui crucifixus est
et sepultus. Ergo et sepultus esse christum non negas et tamen
sola caro sepulta est. Si ei ibi erat anima non erat mortuus.
Si autem anima mortua erat ut esset vera sit resurrectio
sine anima fuerat in sepulchro. Et tamen sepultus est christus.
Ergo christus erat etiam sine anima et caro quod non est sepulta
nisi caro. Disce hoc etiam in apostolicis verbis hoc sentite
inquit in vobis quod et in christo iesu qui cum in forma dei esset
non rapinam arbitratus est esse equalis deo. Quis nisi christus
iesus qui attinet ad id quod est verbum de? apud deum? Qui
de autem quod sequitur. Sed semetipsum exinanivit formam
servi accipiens in similitudinem hominis factus et habitum in-
venit ut homo. Et hoc quod nisi idem ipse christus iesus: Sed
hic ita omnia sunt et verbum in forma dei qui accepit formam
servi / et anima et caro in forma servi qui accepta est a forma
dei. humiliauit semetipsum factus obediens usque ad mortem.
Ita in morte sola caro est a iudeis occisa. Si enim de
scipulis dixit nolite timere eos qui corpus occidunt animam
non possunt occidere nunquam in christo potuerunt plusquam
corpus occidere? Et tamen carne occisa christus occisus est.

Christus dei filius est et deus et homo. De? ante omnia secula
homo in nostro seculo. de? quia dei verbum de? enim erat verbum.
Homo autem quod in unitate persone accessit verbo anima ratio-
nalis et caro. Quo circa inquit de? est ipse et pater vni
sunt. Inquit autem homo est / pater maior illo. Qui ei esset
vnicus dei filius non gratia sed natura ut esset etiam plenius
gratia factus est et hominis filius idem ipse vtriusque ex vtroque vni
christus quod cum in forma dei esset non rapinam arbitratus est
esse equalis deo. Exinanivit autem se formam servi accipiens
non amittens formam dei vel minuens. Ac per hoc et
minor est factus et mansit equalis vtriusque vni sicut dictum
est sed aliud propter verbum aliud propter hominem. Propter
verbum equalis propter hominem minor vni dei filius idemque
hominis filius. vni hominis filius. idemque dei filius. Non duo filii
dei de? et homo sed vni dei filius. Deus sine initio homo a
certo initio dominus noster iesus christus.

Nam si temporalis et passibilis de? tribuit ut quod
sunt hoc generet quomodo magis ipse eternus et impassibilis

Extra. euas-
gelium in ioan-
nem. lxxviii.
Sola caro
christi dicitur
christus.

Extra. euas-
gelium in ioan-
nem. lxxviii.
Sola caro
christi dicitur
christus.

Extra. euas-
gelium in ioan-
nem. lxxviii.
Sola caro
christi dicitur
christus.

non aliud quam ipse est generavit: vni vnicum. Ideo nostra
magna admiratione quam nulla passione et tanta secum
equalitate ut enim nec potestate prederet nec etate. Sed
ideo totum quod habet et quod potest non tribuit sibi sed pa-
tri quod non est a seipso sed a patre. Equalis est enim patri
sed hoc quod accepit a patre. Nec sibi accepit ut esset
equalis sed natura equalis. Sicut semper natus ita semper
equalis. Non itaque in equalitatem genuit equalitatem in nato
addidit. sed gignendo eam dedit quod equalis non impari
genuit. Ideo in forma dei esse equalis deo non ei rapi-
na fuerat. sed natura quam nascendo sumpsit non superbi-
endo presumptis. Propterea homo pater dicit esse ma-
iorem quia semetipsum exinanivit formam servi accipiens
non amittens dei. propter quam servus formam non tantum
pre veritatem seipso et spiritu sancto minor factus est. Nec
tantum hoc excellensissima trinitate sed etiam minoratur
est paulominus ab angelis. Homines etiam minor fuit
quam puer parvulus subditus fuit. propter hanc itaque for-
mam servi quam veniente plenitudine temporis exinanivit ac-
cepit dixit pater maior me est. Propter illam vero dei
formam quam nec exinanivit amisit dixit. Ego et pater
vnum sumus. Et homo scilicet factus et permanens deus. Ho-
mo enim assumptus est a deo non in hominem consumptus est
deus. Ideo valde rationabiliter et pro minor est homo
christus et pro equalis est idem ipse deus christus.

Deus quem genuit quam meliorem se generare non
potuit nihil enim deo melius debuit equalis. Sicut enim vo-
luit et non potuit infirmus est. Si potuit et noluit inui-
dus est. Ex quo conficit equalis genuisse filium.

Accipit tempus? christus: accepit tempus? filius dei: filius dei
non accepit tempus sed filius hominis accepit tempus. Idem
ipse autem filius dei per quem facti sumus et filius hominis per quem
refecti sumus hominem assumptum ipse non est assumptus ho-
minem mutato in melius nullomodo ipse in deterius commu-
tat. Non desinit esse quod erat. sed accepit quod non erat
Quid erat? Cum in forma dei esset non rapinam arbi-
tratus est esse se equalis deo apostolus verba sunt. Et quod accepit
Semetipsum exinanivit formam servi accipiens. Sicut
formam servi accepit ita et tempus accepit diminuit
est: Exilior redditus? In defectum lapsus? Absit.
Quid est ergo semetipsum exinanivit formam servi ac-
cipiens? Exinanisse se dicitur est accipiendo inferiori
non degenerando ab equali.

Qui cum in forma dei esset non rapinam arbitratus est
esse equalis deo. Quare illi non erat rapina? Quia na-
tura erat quod hoc natus erat ut esset equalis illi a quo
genitus est.

Et heretici quidam dicunt minorem filium esse quam
pater est quod scriptum est ipso filio dicente. Pater ma-
ior me est. Veritas autem ostendit secundum istum modum etiam
seipso minorem filium. Quomodo enim non etiam seipso minor
factus est qui semetipsum exinanivit formam servi accipiens?
Nec enim sic accepit formam servi ut amitteret
formam dei in qua erat equalis patri. Si ergo ita accepta
est forma servi ut non amitteret formam dei cum et in for-
ma servi et in forma dei idem ipse sit filius vni genitus dei
pater in forma dei equalis patri / in forma servi media-
tor dei et hominum homo christus iesus / quod non intelligat quod in
forma dei etiam ipse seipso maior est in forma autem
servi etiam seipso minor est? Non itaque immerito scrip-
ta vtriusque dicit et equalis patri filius et pater maior
filio. Illud enim propter formam dei hoc autem propter for-
mam servi sine ulla confusione intelligit. Et hec nobis
regula pia per omnes sanctas scripturas dissolvenda huius qua-
stionis ex vno capitulo epistolae Pauli apostoli exprimitur
ubi manifesti ita distinctio commendat. Aut ei Qui
cum in forma dei esset non rapinam arbitratus est esse se
equalis deo sed semetipsum exinanivit formam servi

De? pro quod
ipse est ge-
neravit.

Christus semper
equalis patri.

Christus deus
seipso mi-
nor factus est
homo.

Johan. xlii.
Johan. x.

Ex lib. qstio-
na octuagin-
ta. q. i.
Deus equalis
se genuit.

Ex tractatu
s. lxxviii.
Christus
quod tempus
accepit.

Ex tractatu
s. lxxviii.
Esse equalis
deus non erat
propter rapinam
Ex lib. de tri-
nitare. l.
Johan. xlii.
Christus se-
ipso minor

l. lxxviii.

accipiens in similitudine hominis factus est et habitu inuentus ut homo. **E**rgo dei filius deo per naturam equalis habitu minor. **I**n forma enim serui quam accepit minor est pater / in forma autem dei in qua erat etiam antequam accepisset hanc equalitatem est pater. **I**n forma dei habuit quod facta sunt omnia. in forma autem serui factus ex muliere factus sub lege ut eos qui sub lege erant redimeret. **P**roinde in forma dei fecit hominem / in forma serui factus est homo. **N**am si pater tantum sine filio fecisset hominem non scriptum esset faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram. **E**rgo quia forma dei accepit formam serui utrumque deus et utrumque homo. **S**ed utrumque deus propter accipere dei utrumque autem homo propter acceptum hominem. **N**am quod enim illa susceptio alteri eorum in alterum conuersum atque mutatum est. **N**ec diuinitas quippe in creaturam mutata est / ut desisteret esse diuinitas: nec creatura in diuinitatem mutata est ut desisteret esse creatura. **P**ater ergo et filius unum sunt utique secundum unitatem substantie / et unus deus est / et unus magnus / et unus sapiens. **U**nde ergo maior pater? **S**i enim maior magnitudine maior. **D**um autem magnitudo eius filius sit nec ille utique maior est ea magnitudine quam magnus est. **E**rgo equalis est. **N**am unde equalis si non ex quo est cui non est aliud esse et aliud magnum esse? **A**ut si eternitate pater maior est non est equalis filius quacumque re. **U**nde ei equalis? **S**i magnitudinem dixeris non est par magnitudo quam in eternitate est. **A**lterque ita cetera an forte in virtute equalis est in sapientia homo non est equalis? **S**ed quod est equalis Christus qui minus sapit? **A**n in sapientia equalis est in virtute autem non est equalis? **S**ed quod equalis sapientia quam minus potest esse? **R**estat itaque ut si in vlla re inequalis est non sit equalis. **A**t scriptura clamat. **N**on rapina arbitrat? est esse equalis deo. **L**ogit igitur quis aduersarius vitatis quod modo tenet auctoritate apostolica in qua habet vel vna re equalis deo filium confiteri. **E**ligat quam voluerit. **H**inc ei ostendit in omnibus esse equalis quod de substantia eius dicunt.

Quidam enim rapina erat esse equalis deo. **E**t quoniam quasi rapina inuenit ruinam. **D**icit autem noster Iesus Christus cum in forma dei esset non rapina arbitrat? est esse equalis deo. **C**ui enim equalitas dei natura erat rapina non erat. **S**ed tamen semetipsum exinanivit formam serui accipiens ut nos essemus iustitiam dei in ipso. **S**i ei ille paupertate vitaret nos paupertate non careremus. **P**aupere enim ille factus est cum diues esset ut illius paupertate si cuius scriptum est nos ditaremur. **D**iuinitie illi quod nos facture sunt cuius paupertas nos diuites facit? **I**n principio erat verbum. **E**t ideo in principio fecit deus celum et terram quia erat verbum. **Q**uia per ipsum facta sunt factus dicis? **S**i factus dicis / filium negas. **F**ilium enim quimus natura non gratia. **F**ilium vnicum vngentem non ad optium. **N**am filium quem in? **T**am verum filium quoniam? qui cum in forma dei esset non rapina arbitrat? est esse equalis deo. **N**on rapina quia natura. **N**atura erat rapina non erat. **N**on rapina arbitrat? est esse equalis deo. **N**on erat ei rapina natura erat. **S**ic erat ex eternitate / sic erat coeternus gignenti / sic erat equalis patri. **S**ic erat. **S**emetipsum exinanivit. **Q**uod? **A**mittendo quod erat an assumendo quod non erat? **S**equat apostolus. **A**udiamus? **S**emetipsum exinanivit formam serui accipiens. **S**ic se exinanivit formam serui accipiens non formam dei amittens. **F**orma serui accessit non forma dei discessit. **H**oc est confiteri Christum in carne venisse. **A**rianus autem qui non confitetur equalis non confitetur filium. **S**i non confitetur filium non confitetur Christum. **Q**ui non confitetur Christum quomodo confitetur Christum in carne venisse. **U**nde quod factus sit tantillus qui cum in forma dei esset non rapina arbitrat? est esse equalis deo. **N**on enim

rapina sed erat natura equalitas filii cum patre. **J**oannes si se Christum putari vellet / illi rapina esset. **N**on ergo rapina arbitrat? est esse equalis deo. **E**rat enim et sine rapina erat quod eternus ab eterno natus erat. **T**amen semetipsum exinanivit formam serui accipiens hoc est formam hominis accipiens. **Q**ui cum in forma dei esset non formam dei accepisset. **E**rgo cum in forma dei esset non formam dei accepisset. **E**rgo cum in forma dei esset semetipsum exinanivit formam serui accipiens. **S**ic accepit quod non erat ut non perderet quod erat. **M**anens deus hominem assumpsit formam serui accepit et factus est deus homo a quo deo factus est homo. **U**nde ergo quod maiestas quod potestas / quod sublimitas / quod cum patre equalitas venit propter nos ad indumentum forme seruilis. **V**enit aliquid et accepit aliquid. **Q**uis venit? **A**liquis? **Q**ui cum in forma dei esset non rapina arbitrat? est esse equalis deo. **E**cce quod venit. **Q**uid accepit? **S**emetipsum exinanivit formam serui accipiens in similitudine hominum factus. **I**lle factor factus? **I**lle creator creatus. **S**ed in quo factus? **E**t creatus? **I**n forma serui accipiendo formam serui / non amittendo formam dei. **I**n hac ergo forma fui in eo quod a nobis pro nobis accepit et natus est et passus est / resurrexit et ascendit in celum. **Q**uatuor res dixi. **N**atus est / mortuus est / resurrexit / ascendit in celum. **D**uo prima / duo nouissima / duo prima / **M**ortuus est. **D**uo nouissima. **R**esurrexit / ascendit in celum. **I**n duobus primis conditione tua tibi ostendit. **I**n duobus nouissimis mercedis exemplum prouit. **N**am si in morte noueras plenam et his duobus regio mortalitatis. **Q**uid hic abundat in omni carne nisi nasci et mori hoc homo cum pecore habet hanc ergo vitam cum pecoribus communem ducimus. **M**artium morturi sumus. **I**llud nōdū noueras resurgere et in celum ascendere duo noueras duo nō noueras. **S**uscepit quod noueras. **O**stendit quod nō noueras patere quod suscepit spera quod ostendit.

Dicit Iohannes et verbum caro factum est et habitauit in nobis. **A**udite ita utrumque in illo notissimo capitulo pauli apostoli. **Q**ui cum in forma dei esset iquit non rapina arbitrat? est esse equalis deo / hoc est in principio erat verbum et verbum erat apud deum et deus erat verbum. **Q**uomodo dixit apostolus? non rapina arbitrat? est esse equalis deo si non equalis deo? **S**i autem pater deus ille non deus? quomodo equalis. **U**bi ergo ille ait deus erat verbum ibi iste non rapina arbitrat? est esse equalis deo. **E**t ubi ille verbum caro factum est et habitauit in nobis ibi iste semetipsum exinanivit formam serui accipiens. **A**t tendite per hoc ergo quod homo factus est per hoc quod verbum caro factum est et habitauit in nobis per hoc quod semetipsum exinanivit formam serui accipiens.

Ipsa est Christus et factor et factus. **U**nde factor. **I**n principio erat verbum et verbum erat apud deum et deus erat verbum. **H**oc erat in principio apud deum. **O**mnia per ipsum facta sunt / vide factum. **E**t verbum caro factum est et habitauit in nobis. **U**idem? ergo Iesus Christum et deum et hominem Christum factor rerum / et factum in rebus. **A**bitus et creator hominis et creatus hominem. **D**eus Christus equalis est patri. **M**anens est quatuor ille. **N**alis est equalis ille hoc est quod ille. **N**on hic est quod ille hoc est quod ille. **I**lle deus et ipse deus. **I**lle omnipotens et ille omnipotens. **I**lle immutabilis et ille immutabilis. **H**oc est quod ille. **N**on hic est quod ille quia ille pater hic filius hoc quicquid nouit ille ad patrem ascendit. **Q**ui hoc non nouit nōdū illi ascendit Christus ad patrem. **P**uul? cum illo est in terra cum illo est. **E**qualis omnipotenti nōdū illi est / proficere ascendit et cum illo qui proficit ascendit. **Q**uid ergo noli me tangere? **T**actus fidem significat. **T**angendo enim accedit ad eum qui tangit. **M**ulieres illam videte quod fluxu sanguis patiebatur. **D**ixit in cor

Joan. baptista si se Christum putaret rapinam faceret.

Ex sermone beati pauli apostoli. **C**lenit Christus equalis patri accepit formam serui.

Duo primi articuli de Christo: conditionem nostram mortalitatis predicat. **D**uo ultimi diuinitatis eius mercedem de nobis pollicentur.

Ex sermone quod tribus modis Christus intelligatur. **J**oan. 1.

Concordia apostoli cum euangelio.

Ex sermone de verbis euangelii. **U**bi factus factor et factus?

Joan. xx. **T**angere Christum ascendet quod sit

Ad Philippenses.

Matthe. ix.

Luce. viii.

Johan. xv.

Homuncio
niste.

H

Esate. lxxiii.
Ex li. 5. max
mianu. i.
Johan. x.

de suo. **S**anabor si tetigero simbrā vestimenti ei?
Accessit et tetigit. **S**anata est. Quid est accessit et
tetigit? **P**ropinquavit et credidit ut sciat eā credē
do tetigisse dñs dicit. **T**etigit me aliquis. **T**urba
ista p̄mere novit tangere nō novit. **C**onstat hoc eū
significare voluisse dicēdo q̄s me tetigit? **T**etigit
me aliq̄s ut illū tactū fidē credam? esse tangentis /
vel potius credēris accessum. Quid sibi ergo vult
noli me tangere nondū enī ascēdi ad patrē meū?
Quod me vides hoc me putas. **N**ondū ascēdi ad
patrē hoīem me vides hoīem solū me putas. **S**ū
quidē homo sed nō hic ster fides tua. **N**oli me tan
gere sic ut tantūmodo hoīem credas. **N**ondū enī
ascēdi ad patrē meū. **A**scendo ad patrē meum et
tāge me id est p̄fice intellige me equalē patrī et tūc
tange et salua eris. **N**oli me tāgere / nōdū enī ascē
di ad patrē meū. **D**escedi vides q̄ ascēdi nōdū
vides. **M**emetip̄m exinaniui formā serui accipiēs
in similitudine hominū facti sum et habitu inuenti ut
hō. **H**oc crucifixū est hoc sepultū est hoc resuscita
tum. **A**liud autē cū in forma dei essē nō rapinā ar
bitrat? sum esse equalis deo. **N**ondū vides. **N**oli
tangēdo terrā celū pdere. noli remanēdo in homīe
in deū nō credere. noli me tāgere nondū ascēdi ad
patrē. **P**rocedat arrian? prius pcedat foriniano?
heretici qui dñm Iesum nisi hominē oīno nō nouē
runt. homuncioniste dicunt isti heretici homuncio
niste: quia nō nouerūt christū nisi hoīem. **R**espon
dem? foriniano. **N**oli tāgere. Quid est noli tange
re? **N**oli sic credere. nōdū tibi xps ascēdi ad patrē.
Procedat arrian? **E**go inq̄t credo deū xp̄m
sed minorē. nec tibi adhuc ascēdit ad patrē. **L**um
ascendit ad patrē extēde te ut tangas. **E**xtēde te
tange deū. **E**t ego inq̄t p̄fiteor sed alteri? nature et
alteri? substantie. **C**reatū nō p̄ quē creata sūt omīa
Factū nō in p̄ncipio verbū sine tēpore. **A**dhuc er
go infra es / nōdū tibi ascēdit ad patrē. **E**lis ascen
dat tibi ad patrē? **C**rede cū in forma dei esset nō ra
pinā arbitrat? est esse equalis deo. **R**apina nō erat
q̄ natura erat. **R**apina vsurpat natura cognoscit
In forma dei non rapinā arbitrat? est esse equalis
deo. **S**ic est nat? et semp natus. **E**t natus et semp
nat? et sine initio nat?. **T**u qd dicis arriane? **E**rat
tēpus qm̄ nō erat filius. **V**ides q̄ nōdū tibi ascen
dit ad patrē? **N**oli tangere noli sic credere. nō est tē
pus inter patrē et filiū. **G**enuit pater nat? est filius
Sine tēpore ille genuit sine tēpore nat? est p̄ quē
facta sūt tēpora. **S**ic tange et ascendit tibi ad patrē
verbū sed coeternū deo. **S**apiētia dei sed sine qua
nunq̄ fuit pater. **R**espōdere tibi habet caro tua et
cōfabulatura tecū et dictura tibi in tenebris. **Q**uō
nat? si sic fuit? **T**enebre tecū loquūt. **E**xponat mi
hi clamas clamo / exponat mihi. Quid tibi expona
tur? **N**at? est aut nō nat? nō enī esset fili? nisi nat?
Si ergo nat? est fuit tēpus quādo nō erat falsum ē
hoc. **T**erra loq̄ris de terra loqueri. **E**xpone ergo
mihi ait quomō natus si semp fuit? **N**ō expono nō
expono. nō possum nō expono sed p̄ me p̄phetam
oppono. **G**enerationē et us q̄s enarrabit.
Assumpta autē carne qua fact? est hō sicut eq̄lē
se nouit quādo dicit. **E**go et pater vnū sum? sicut
se nouit minorē quia x̄bū caro facti est et habita
uit in nobis. **N**ō rapinā arbitrat? est esse eq̄lis deo
Natura enī erat nō rapina. **N**ō enī vsurpauit hoc
sed nat? est hoc. **C**lerūtamen semetip̄m exinaniuit
formā serui accipiēs. **A**gnouisti equalē iam accipe
agnoscere minorē formā serui accipiēs in simili
tudinem hominū factus et habitu inuentus ut homo

Ecce qua forma maior est pater.

Et enī confiteris dei formā cur nō aperte dei fi
liū deo confiteris equalē? **P**resertim q̄ de verbis
apostoli vbi ait nō rapinā arbitrat? est esse equalis
deo nō potuisti p̄ ruis p̄ribus iuenire qd diceret?
Et quia hoc dixisse aplm̄ non potuisti negare ideo
dixisti. q̄ ille nō rapuit nec nos dicim? tanq̄ hoc sit
nō rapuit qd est nō habuit id est equalitātē dei. at
q̄ ita dictū sit nō rapinā arbitrat? est esse eq̄lis deo
ac si diceret. **N**ō arbitrat? est esse rapiendā eq̄l
tatem dei eo q̄ ab illo fuerit aliena. **R**aptoz enī rei
aliene vsurpatoz est tanq̄ hoc fili? cū posset rapere
noluisset. **Q**d vides quāta insipiētia sentias. **E**rgo
intellige aplm̄ ideo dixisse non rapinā arbitrat? est
esse eq̄lis deo q̄ nō alienū arbitrat? est q̄ nat? est
Sed tamē q̄uis equalitātē dei nō fuerit arbitrat?
alienā sed suā / semetip̄m exinaniuit nō querēs que
sua sūt sed q̄ nostra sūt. **Q**uod ut noueris ita esse at
tende vnde ad hoc aplm̄ venerit. **C**ū enī xp̄ianis
humilitatē p̄ciperet charitatis alter alterū inquit
existimātes sup̄tozē sibi nō que sua sūt vnusquisq̄
intendētes sed q̄ aliozū. **D**einde ut exēplo xp̄i hor
tare non sua q̄rere vel intēdere sed q̄ aliozū singu
li quīq̄ inquit hoc sentite in vobis qd et in christo
Iesu. **Q**ui cū in forma dei esset q̄ illi erat sua non ra
pinam arbitrat? est: hoc est non alienā arbitrat? est
esse equalis deo. **S**ed tamē querēs nostra non sua
semetip̄m exinaniuit nō formā dei amittēs sed for
mam serui accipiēs. **N**on enī est mutabilis illa na
tura ut se exinaniat pdendo qd erat sed accipiēdo
qd nō erat. nec consumēdo que sua sūt sed assumē
do q̄ nostra sūt. **E**c deinde in forma serui obedie
do sicut hominibz ad mortē crucis. **N**on itaq̄ factas
imparē deo formā dei quod nec in ip̄is hoībuz di
ci potest. **N**ā cū dictū fuerit iste homo in forma est
illius hominis nemo intelligit nisi equales. **A**n for
te non vis sic accipe quod dictū est cū in forma dei
esset ut in forma dei p̄ris intelligas filium vbi nihil
aliud q̄ equalitas apparet amboz? **S**ed in forma
dei putas intelligendū in forma sua quia et ip̄e vn
q̄ de? est. **N**ō multū curo si etiā sic intelligas. **E**bi
enī plenitudinē forme etatis incrementa nō faciūt.
sed deo gignēte p̄fectus nat? est filius. p̄culdubio
si forma filij forme patris nō est equalis nō ver? est
filius. **S**criptū est autē ut simus in vero filio ei? Ie
su christo. **F**orma igit veri filij forme dei patris nō
potest esse inequalis.

De quo etiā paul? aplm̄ dicit. **Q**uoniam cū in for
ma dei esset non rapinā arbitrat? est esse eq̄lis deo.
Qui formā implet dei nihil habet minus deo. **L**o
tus ergo habitat pater in filio cui? p̄ris formā idē
filius nō ex p̄te sed implet in pleno. **S**i enī diceret
qui cū deus esset nō rapinā arbitrat? ē esse se eq̄lē
deo posset angustijs fidei sue quilibet qualescūq̄
si debile de quo sine mora excluderet spaciū inue
nire. **N**ūc vero qui cū in forma dei esset dixit / oēm
machinatiōis iniuste aditū interclusit. **U**bi est enī
forma nihil habet p̄ris min? oīno natura. **D**eus
enī (ait idē aplm̄) erat in christo mūdū recōciliās
sibi. **Q**uomodo ergo susciperet minorē maiorē nisi
sele in vna natura cognosceret parē? **N**eq̄ ei linea
mentis spatijq̄ membrorū hec dei forma distēdi
tur ut pater filiū in se suscipiat habitātem aut in se
filius patrē ostendat manentē sicut ip̄e ait. **P**ater
in me manens facit opa mea. **A**ut euacuaf cū spm̄
sanctū suū pater et filius omne creaturā suā p̄fert
illustrantem. **Q**uomodo cogitari nō potest quō ex
plicari nō potest simul secū vnū est quod secundum

Ex li. 5. max
mianu. ii.

Nō rapul
se xpm̄ eq̄
litate p̄ris
fatef max
mian? q̄
credidit nō
habere.
Raptoz

Forma fi
lij equalis
est forme
patris.

Ex sermōe bi
sceptatiōis
pascetum.
Fili? implet
formā p̄ris

ii. Cor. vi.

Johan. xlii.

In hoie
credete to
tus de⁹ est

Ex li. de gfa
noui testamti

Exps de⁹
ho psona
vna est.

Johan. i.

Ex lib. qntio
nu octogin-
ta tria. q. se-
ptuagesima
tertia.
Accidit
nobis dis-
feretie.

incomutabilem oino substantia in trinitate de⁹ est. Si eni in homie credete in se tot⁹ deus credendus est habitare quomodo filii in se totu pater aut filius patre no credat excipe. Ac p hoc ipe in patre et pa- ter in eo manet et ex patre vel filio scis credendus est ipis no solu pcessisse sed semp ad pageda opa trinitatis omnino pcedere.

Qui cu in forma dei esset sicut dicit apls non ra- pinam arbitrat⁹ esse esse equalis deo. Neq eni vsur- patiois erat vt rapina diceret sed natura inerat vt esset eqlis. Semetipm tam exinanuit non forma dei amittes sed forma serui suscipies. Humiliauit se- metipm factus obediens vsq ad morte morte aute crucis. Vide queadmodu eundem hoiem que deus comendat vt psona vna sit ne no trinitas sed qterni- tas inducat. Sicut eni non auge⁹ numer⁹ psonaru cu caro accedit aine vt sit vnus homo: sic no au- getur numer⁹ psonar⁹ cum homo accedit xbo vt sit vnus xpus. Legit itaq verbu caro factu vt intelli- gamus hui⁹ psona singularitate no vt suspicemur in carne mutata diuinitate.

In similitudinem hominu factus et ha- bitu inuentus vt homo.

Habit⁹ in eare dicit que nobis vt habeat accidit. Verutamen hoc interest q qdam eoru que accidunt nobis vt habitum faciant no mutant a nobis sed ipa nos mutant in seipsa integra et incocussa maneria. Sicut sapietia cu accidit homini no ipsa mutat sed hoiem mutat que de stulto sapientem facit. Quedam vero sic acci- dunt vt et mutant et mutant sicuti cibus et ipe amit- tens specie sua in corpus nostru vertit et nos refe- cit cibo ab exsitate atq languore in robur atq va- lentia commutatur. Tertiu gen⁹ est cu ipsa q acci- dunt mutant vt habitum faciant et quodammodo for- mant ab eis qbus habitum faciunt sicuti est vestis. Nam cu delecta vel deposita est no habet eam for- mam qua sumit cu induit atq inducit mebris. In- duta ergo accipit forma qua no habebat exuta cu ipsa mebra et cu induunt et cu exuunt in suo statu maneant. Potest etia esse quartu gen⁹ / cu ea q acci- dunt ad faciendu habitum nec mutant qbus accidunt nec ab eis ipa mutant sicut anulus digito si no ne- mis subtiliter attendat. Verutamen hoc gen⁹ aut nullu est si diligenter discutias aut oino rarissimum. Cu igitur aplus de vnigenito dei filio loqret qru- priner ad eius diuinitate scdm id qd verissime de⁹ est equalis dixit pri. Quod ei non fuit tanq rapina idest qsi alienu appetere si semp manens in ea eqli- tate nollet hoiem indui et hoibus vt ho apparere. Sed semetipm exinanuit no forma sua mutas sed forma serui accipies. neq couersus atq trāsmuta- tus in hoiem amissa incomutabili stabilitate sed qd qd veru homine suscipiendo ipe susceptor in simili- tudine hoim fact⁹ no sibi sed eis qbus in homie ap- paruut est habitu inuentus vt homo: idest habendo hoiem inuentus vt ho est. No eni poterat inueniri vt homo ab his q cor immudu habebat et verbum apud patre videre no poterat nisi hoc suscipiendo quod possent videre et p quod ad illud lume inter- us ducerent. Iste aute habit⁹ no est ex primo gene- re. Non eni manes in se natura hois natura dei co- mutauit. Neq ex secundo. No eni immutauit ho de- um et mutat⁹ est ab illo. Neq ex quarto. No eni sic assumpt⁹ est homo. vt neq ipe murasset deū nec ab illo mutaret. Sed potius ex tertio. Sic eni assup-⁹ est vt comutare⁹ ineffabiliter et excellenti atq con-

iunctius q vestis ab homie cum induit. Hoc ergo noie habitus satis significauit aplus queadmodu dixerit in similitudine hoim factus: quia no trāsfi- guratioe in hoiem sed habitu fact⁹ est cu induit⁹ est hoie que sibi vnens quodammodo atq conformas immortalitati eternitatisq sociaret. sed illu habitum qui est in perceptione sapientie et discipline greci. schesim vocant huc aute secundu que dicit⁹ vesti- tum vel armatu schemā potius appellat ex quo in- telligit de isto genere habitus locutu apostoli qm quidem in grecis exemplarib⁹ schemati scriptu est quod nos in latinis habitu habem⁹. Duo nomine oportet intelligi no mutatu esse verbi susceptione homis sicuti nec membra veste induta mutant qd qd illa suscepio ineffabiliter susceptu suscipiet co- pulauerit. Sed qtu verba hūana rebus ineffabil- bus coaptari possunt ne mutatus intelligatur de⁹ humane fragilitatis assumptor electu est vt grece schema et latine habit⁹ diceret illa suscepio.

Humiliauit semetipm factus obediens vsq ad morte morte aute crucis.

Accidit diabolus et stantē deiecit homi- nem. deiecit stantē sed christus descen- dens erexit iacentem. vnde tamē erexit dñs deus tuus attēde. Humilitate ere- xit fact⁹ obediens vsq ad morte. humiliauit semet- ipm princeps tuus humilis et tu supbus: Caput humile et membru supbum: Absit. Non vult esse de corpore capitis humilis qui amat supbiam.

Discite inquit a me. Cu essem in principio deus apud deū creauit vos. Hoc nolo discatis a me. S³ fact⁹ sum qd feci ne periret que feci. Vnde sum fa- ctus quod feci: Semetipm exinanuit forma serui accipies in similitudine hominu factus et habitu inuentus vt homo. Humiliauit semetipm hoc disci- te a me humiliauit eni semetipm inquit discite a me quia mitis sum et humilis corde. Non eni inqt hoc vos doceo quasi in forma dei aliquando fuissetis no rapina arbitrates esse vos equales deo. Illi p- priu erat illi rapina no erat. In patris eqilitate na- tus est de patre. Quod tamē fecit ppter te. Semet- ipm exinanuit forma serui accipiens in similitudi- ne hominu fact⁹ et habitu inuentus vt homo. Ecce ppter te deus fact⁹ est homo. Ecce ppter te deus factus est homo sine pcto. et non vis te agnoscere cu peccato vt venias ad illu qui ait. Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis et ego vos re- ficiam.

Intelligēs ergo pater effusione cruoris preter periculū passionis quomodo sequi xpm debeat xpia- nus aplus dicit loquēs de domio christo. Cum in forma dei esset no rapina arbitrat⁹ esse esse equa- lis deo. Quāta maiestas sed semetipm exinanuit forma serui accipies in similitudine hoim factus et habitu inuentus vt homo. Quāta humilitas humilia- uit se christus habes xpiane quod teneas. Christ⁹ factus est obediens. Quid supbis: Quousq factus est obediens christus: Usq ad incarnationē verbi vsq ad participationē mortalitatis humane. vsq ad trinā diaboli tentationē. vsq ad irrationē popu- li iudeoru. vsq ad spūta et vincula. vsq ad alapas et flagella. Si parū est vsq ad morte. Et si adhuc etiā aliquid de genere mortis addendū est morte aute crucis. Habem⁹ tale humilitatis exemplū sup- bie medicamentum. Quid ergo intumescis homo: Oppellis morticina quid tēderis: Sanies fetida quid inflaris: Quia tibi nescio quis fecit iniuriam

oxetiv.
oxhmd.
oxhmdti

Ex fmdē de
pbris euāge-
lii. xliii.
Diabolus
cadēs ho-
minē deie-
cit christ⁹
ascendens
erexit.
Matthe. xi.
Ex fmdē d
verbis apli.
xli.
Quid di-
scētū nob
a xpo.

Matthe. xi.

Ex fmdē in
natali sancti
laurentij.

Obedien-
tia xpi vsq
ad qd extē
datur.

Ad Philippenſes.

¶ Vindicta
appetitio
rephēdit.

1. Petri. ii.

Colos. iii.

Ibidem

Roma. v.

Extrac. euā-
gelij fm toā-
nem. xxvi.
Copioſa
xp̄i nia et
redēptio.

Mors xp̄i
acerbiſſi-
ma fuit.

H

Sala. vi.

Crucis ex-
altatio.

Extrac. euā-
gelij fm toā-
nem. cv.
Xp̄i in paſ-
ſiōe humi-
litas.

unde flagitas vltionē. Sitis arenti fauce vindictā
nec prius ab intentiōe deſiſtis donec ab illo qui te
leſerit vindiceris. Si chriſtian⁹ es expecta regē tu-
um prius ſe vindicet chriſtus. Nondū enī vindicat⁹
eſt qui p te tāta ppeſus eſt. Et vtiq illa maieſtas
poſſet vel nibil perpeti vel continuo vindicari. S-
cum eſſet in illo tanta potētia ideo fuit etiā tāta pa-
tientia quia p nobis paſſus eſt nobis relinquēs ex-
emplū vt ſeqmur veſtigia eius. Humilitate decur-
ſa et morte pſtrata aſcendit xp̄s in celū ſeqmur eū
Audiamus dicentē apoſtolū. Si conſurrexiſtis cū
xp̄o que ſurſum ſunt ſapite vbi xp̄us eſt in dextera
dei ſedens. Que ſurſum ſūt querite nō que ſup ter-
ram. Quicqd delectabile de tēporalib⁹ rebus mū-
dus ingeſſerit reſpuat. Quicqd infremuerit aſpe-
rum atqz terribile contēnaſ. Et qui ſic agit nō du-
bitet chriſti ſe coherere veſtigis vt merito dicere
audeat cū aplo Paulo conuerſatio noſtra in celis
eſt. Sed tūc poteſt in iſtis virt⁹ eſſe inuicta ſi nō ſit
charitas ficta. Ille nobis dat verā virtutem q diſ-
fudit in cordib⁹ noſtris charitatē factus obediens
vſq ad mortē mortē autem crucis.

¶ Creator hominis homo eſſe dignatus eſt factus
eſt quē fecerat ne periret quē fecerat. Quid huic
mīe addi poteſt? Et tamen addidit. parum fuit ei
hominē fieri. ſed voluit etiā ab hoibus reprobari.
Parū erat reprobari ⁊ exhonozari. Parū erat ex-
honozari ⁊ occidī. Sed ⁊ hoc parum eſt mortē cru-
cis. Nam cū eius obediētiā vſq ad mortē factā
commēdaret apl⁹ parū illi fuit dicere factus obe-
diens vſq ad mortē. nō enī qualemqz mortē ſed
addidit mortē autē crucis. Illa morte nibil peius
fuit inter oīa genera mortuū. Deniq vbi dolores
acerriſſi exagitat cruciatus vocat a cruce noiat⁹.
Pendētes enī in ligno crucifixi clauis ad lignum
pedib⁹ manib⁹qz cōfixi producta morte necaban-
tur. Nō enī crucifigi hoc erat occidī. Sed diuiniue-
batur in cruce. nō quia lōgior vīta eligebat. ſed qz
mors ipa pteñdebat ne dolor citius finiret. Mors
voluit p nobis. Parū dicim⁹. Crucifigi dignatus
eſt vſq ad mortē crucis obediēs factus. Elegit ex-
tremū et peſſimū genus mortis qui oēm fuerat ab-
latur⁹ mortē. De morte peſſima occidit oēm mor-
tem. peſſima enī erat nō intelligētib⁹ iudeis. Nā
dñs electa erat. Ipam crucē ſuam ſignū habitū
erat. Ipam crucē de diabolo ſupato tāqz trophēū
in frontib⁹ fidelīū poſiturus vt diceret apl⁹. Mihi
autē abſit gloriā niſi in cruce dñi noſtri ieſu chriſti.
p quē mihi mūdus crucifixus eſt et ego mūdo. Mi-
hil erat tūc in carne intolerabili⁹: nibil eſt nūc in
fronte glorioſi⁹. Quid ſeruat fidelī ſuo q talē honozē
dedit ſupplitiō ſuo? Deniq modo in penis reorum
nō eſt apud romanos. Ubi enī dñi crux honorata
eſt. putatū eſt q et reus honoraret ſi crucifigeret.
Propter quod et deus exaltauit illum
et donauit illi nomē qd eſt ſup omne no-
men: vt in noīe ieſu omne genu flectatur
celeſtiū terreſtriū et infernozū: et omnis
lingua cōfiteat quia dñs ieſus chriſtus
in gloria eſt dei patris.

¶ In paſſione magis eius humilitas qz cla-
ritas commendat apoſtolo teſte q dicit
humiliauit ſemetipm fact⁹ obediens vſ-
q ad mortē mortē autē crucis. Deinde
ſequit et de eius clarificatione iā dicit ppter quod
⁊ deus illū exaltauit et donauit ei nomē qd eſt ſup

omne nomē: vt in nomie ieſu omne genu flectat ce-
leſtiū terreſtriū et infernoz. et omnis lingua confi-
teatur quia dñs ieſus xp̄us in gloria eſt dei patris
Nec eſt clarificatio dñi noſtri ieſu chriſti q ab eius
reſurrectione ſumpſit exordiu. Humilitas ergo ei⁹
incipit in ſermone apoſtoli ab eo loco vbi ait ſemet
ipm exinanuit formā ſerui accipiēs. et puenit vſq
ad mortē crucis. Claritas vero ei⁹ incipit ab eo lo-
co vbi ait ppter quod et de illū exaltauit et puenit
q in glia eſt dei patris. vt ergo mediator dei et ho-
minū homo xp̄s ieſus reſurrectione clarificaret vel
glorificaret prius humiliatus eſt in paſſiōe. Nō enī
a mortuis reſurrexiſſet ſi mortuus nō fuiſſet. Hu-
militas claritatis eſt merituz. Claritas humilitatis
eſt premiū. Sed hoc totum factū eſt in forma ſerui
In forma ho dei ſemp fuit ſemp erit claritas. Im-
mo nō fuit quaſi iā non ſit nec erit qſi nondū ſit ſed
ſine initio ſine fine ſemp eſt claritas.

¶ Propter qd deus eū exaltauit et donauit ei no-
men qd eſt ſup omne nomē et cetera. Homini ergo
donauit iſta nō deo. Neq enī cū in forma dei eſſet
nō excellens erat. aut nō ei genua flectabāt celeſtia
terrena et inferna. ſed cū dicit ppter quod eū exal-
tauit ſatis apparet ppter quid exaltauerit iſtē. p-
pter obediētiā vſq ad mortē crucis. In qua ergo
forma crucifixus eſt ipa exaltata eſt. Ipſi donatū
eſt nomē quod eſt ſup omne nomē: vt cū ipa forma
ſerui noīet filius vnigenitus dei.

¶ Nouimus xp̄um ſedere ad dexterā patris poſt
reſurrectionē a mortuis et in celos aſcenſiōnē. Sa-
crum eſt iā nec videmus ſed credim⁹. In libris le-
gimus / predicatū audiūm⁹ / ſide retinem⁹. Unde
et eo ipſo quod erat filius dauid chriſtus factus eſt
domin⁹ dauid. Illud enī quod natus eſt ex ſemine
dauid ita honoratū eſt vt eſſet domin⁹ dauid. Ita
mirari hoc quaſi et in rebus hūanis iſta nō ſiant.
St enī contingat filiū cuiuſqz regē fieri patre pri-
uato nonne erit dñs patris? Admirabili⁹ eſt quod
poteſt contingere vt nō ſolū rex factus priuati fili⁹
ſit dñs patris ſui. ſed epiſcop⁹ factus laici filius ſit
pater patris ſui. Ergo et eo ipſo q carnem accepit
chriſtus q in carne mortu⁹ eſt. q in eadem aſcēdit
in celū ⁊ ſedit ad dexterā patris: et in eadē ipa car-
ne ſic honorata. ſic clarificata. ſic in celeſtē habitū
cōmutata. et filius eſt dauid et dñs eſt dauid. Se-
cundū enī hāc diſpenſationem tranſit⁹ chriſti etiā
illud ab apoſtolo dicit. Propter qd eū exaltauit a
mortuis ⁊ donauit illi nomē quod eſt ſup omne no-
men vt in nomie ieſu omne genu flectat celeſtiū
terreſtriū et infernozū. Donauit inquit ei nomē qd
eſt ſup omne nomen xp̄o ſecundū hominē / chriſto
ſecundū carnē. mortuo reſurgenti aſcēdenti dona-
uit nomē quod eſt ſup omne nomē vt in nomie ieſu
omne genu flectat celeſtiū terreſtriū et infernoz
Ubi erit dauid vt nō ſit ei⁹ dñs? In celo ſit in terra
ſit in inferno ſit. domin⁹ eius erit qui eſt dñs celeſti-
um terreſtriū et infernozū. Gaudeat ergo nobiſcū
⁊ dauid filij ſui natiuitate honorat⁹ dominatu libe-
ratus et gaudens dicat et a gaudētib⁹ audiat
Dixit dñs domio meo ſede a dextris meis. donec
ponā inimicos tuos ſcabellū pedum tuoz.

¶ Dicitis vos chriſtū colere vt deus oīs creature
cui flectit omne genu celeſtiū et terreſtriū et infer-
nozū. Quē tamē deo patri eſſe nō vultis equalē qz
hoc pater ei donauit. Ait enī apl⁹. Propter quod
eū exaltauit ⁊ donauit ei nomē quod eſt ſup omne
nomen. vt in nomie ieſu omne genu flectat et cetera
Nec queritis cui donauerit vtrum hominē an deo

Clarifica-
tio xp̄i p-
reſurrectō
nem eius.

1. Thimo. ii.

Humilitas.
Claritas
dei nō in-
cepit nec
finiet.

Extrac. 5. max
mianū. ii.

Exaltatio
xp̄i fm q
homo.

Extrac. 5. max
mianū. ii.

Xp̄s fact⁹
dñs dauid

Xp̄s dñs
dauid vbi
cūqz ſit.

p. 5. cix.

Extrac. 5. max
mianū. ii.

Ex lib. et al-
tario fm q
hō fuit.

Quando enī donauerit euīdēter apparet. Humilia
uit inquit semetipm vsq ad mortem mortē autē cru-
cis. ppter qd et deus eū exaltauit et donauit ei nō
men quod est sup omne nomē quia factus est obe-
diens vsq ad mortē crucis. Nunqd anteq hoc fie-
ret nō erat altus dei filius dei verbū deus apd de-
um: sed postea qd ppter hoc exaltatus est qd factus
est obediens vsq ad mortē crucis: tūc cepit esse al-
tus dei filius vnic⁹ dei deus. Tūc cepit habere no-
men quod est sup omne nomē: Quis hoc insipien-
tissimus dixerit? Hoc ergo illi donatū est vt homi-
secundū quē filius fact⁹ est obediens vsq ad mor-
tem crucis quod iā habebat idē ipse dei filius de⁹
de deo natus equalis.

Ex lib. qntio
nū genesis ti
mo. cxviii.
scilicet. xxxviii
Ioseph
p m figu-
rabat i eo
qba parē-
tibz suis
adorādus
erat.

Quod dicit iacob ad ioseph quod est somnū qd
somniaſti nunqd veniētes veniemus ego et mater
tua et fratres tui adorare te sup terrā: nisi in aliquo
mysterio dictum accipiat quomō intelligit de ma-
tre ioseph que iam erat mortua? Unde nec in egi-
pto cū sublimaret putandū est hoc esse cōpletū: qd
nec pater eū adorauit quādo ad eū venit in egiptū
nec mater olim defuncta potuit. In xpi ergo pso-
na facile intelligi potest etiā de mortuis scdm illud
quod dicit apostol⁹. Quia donauit ei nomē qd est
sup omne nomē vt in noīe iesu omne genu flectat
celestiū terrestriū et infernoz.

Itaqz charissimi mei sicut semper obedi-
stis: non in pſentia mei tantū: sed multo
magis nunc in absentia mea cū metu et
tremore vestrā salutē operamini. Deus
est enī qui operatur in vobis et velle et p-
ficere p bona voluntate.

Quando iubet vt operent liberū eoz cō-
uenitur arbitriū. Sed ideo cū timore et
tremore ne sibi tribuēdo qd bene opant-
tur de bonis tanqz suis extollant operi-
bus. Tanqz ergo interrogaret apl⁹ et diceret ei.
quare dixisti in timore et tremore / horū verborū ra-
tionem reddidit dicens. Deus est enī qui opatur in
vobis. Si enī timetis et tremistis nō extollimī tan-
qz de vestrīs operibz bonis quia deus est qui ope-
ratur in vobis.

Ex libro de
gra et libero
arbitrio.
Cur cū tre-
more ope-
randū mo-
near apl⁹.

Audi vocē apostoli. Cū timore inquit et tremore
vestrā ipsoz salutē opamini. Quare cū timore et
tremore? Subiecit causā deus est enī qui opera-
tur in vobis et velle et opari pro bona volūtate. Si
ergo deus opatur in te / gratia dei oparis non vtrū-
bus tuis. Ergo si gaudeas et time ne forte quod da-
tum est humili: auferat supbo.

Extractatu
pi. lxxv.

Virum est autē qd p dicato christo crucifixo au-
diunt duo / vnus contēnit / alter ascendit. Qui con-
tēnit imputet sibi / qui ascendit nō arroget sibi. audi-
uit enī a veraci magistro. Nemo venit ad me nisi
datus ei fuerit a patre. Gaudeat quia datus est. Gra-
tias agat danti corde humili nō arrogāt. ne quod
humilis meruit supbus amittat. Nā etiā qui iā in
ipsa via iusta ambulant si sibi eā tribuerint et viri-
bus suis pereunt de illa. Ideo humilitatē nos do-
cens sancta scriptura p apostolū dicit. Cū timore
et tremore vestrā ipsoz salutē opamini. Et ne sibi
inde aliquid darēt quia dixit opamini cōtinuo sub-
iunxit. deus enī est qd operatur in vobis et velle et
operari p bona volūtate. Deus est qui opat in vo-
bis ideo cū timore et tremore vallē facite. imbrez
suscipite. Depressa implētur: alta siccātur. Gratia
pluuia est. Quid ergo miraris si deus supbis resi-

Ex fmdē de
pba apli. ii.
Credere i
xpm a deo
datur.
Joannis. vi.

Grā ē plu-
uia in hu-
miles ca-
dens.

stet humilibz autē dat gratiā? Ideo cū timore et
tremore id est cū humilitate. Noli altū sapere sed
time. Time vt implearis noli altū sapere ne sicce-
ris. de⁹ est enī qui operat in vobis et velle et pfi-
cere p bona voluntate.

Jaco. iiii. a
Roma. xi.

Nec de ipsa pseuerantia boni voluit deus scdōs
suos in vtrūqz suis. sed in ipso gloriari qd eis non solū
dat adiutorium quale pmo homini dedit sine quo
nō possint pseuerare si velint. sed in eis etiā operat
et velle. vt quoniam nō pseuerabunt nisi et possint et
velint pseuerandi eis et possibilitas et volūtas di-
utne gratie largitate donec. Tantū quippe spiritu
sancto accendit volūtas eoz vt ideo possint qd sic
volunt / ideo sic velint quia de⁹ operatur vt velint.
Nam si in tāta infirmitate vite hui⁹ in qua tamē in-
firmitate ppter elationē reprimendā pfi-
ci virtutē. oportebat ipis relinquere volūtas sua vt in ad-
iutorio dei sine quo pseuerare nō possent manerēt
si velint. nec deus in eis oparetur vt velint inter-
tor et tātas tērationes infirmitate sua volūtas ipa
succuberet. Et ideo pseuerare nō possent quia de-
ficientes infirmitate nec velint aut nō ita velint
infirmitate volūtatē vt possent. Subuentū est igitur
infirmitati volūtatē humane vt diuina gratia
indeclinabiliter et insupabiliter ageret. Et ideo qd
uis infirma nō tamē deficeret. neqz aduersitate ali-
qua vinceret. Dicente ergo christo rogauī p te ne
deficiat fides tua intelligam⁹ ei dictū qui edificat
sup petram. Itaqz ita homo dei nō solū quia miseri-
cordiā consecut⁹ est vt fidelis esset. verū etiā quia si
des ipa nō deficit qui gloriat in dño gloriē.

Ex libro de
corruptōe et
gratia.
Etiā dep-
seuerantia
nō est gau-
dedū in se
sed in deo.
Pseue-
rantia a
deo est.

Deus est enī qui operat in vobis et velle et ope-
rari p bona voluntate. Nos ergo volum⁹ sed deus
in nobis opatur et velle. Nos opamur sed deus in
nobis opatur et opari pro bona voluntate hoc no-
bis expedit et credere et dicere. Hoc pium et verū
vt sit hūilis et summissa cōfessio et deur totū deo.

Luce. xxi.
i. Cor. vii.
Roma. viii.
Ex lib. de bo-
no pseueran-
tie.

Propriū quippe arbitriū nisi dei gratia iuuat.
nec ipa bona volūtas esse in homine potest. Deus
est enī inquit apl⁹ qui operat in vobis et velle et
operari p bona volūtate. nō sicut isti sentiūt tantū
modo scientiā reuelando vt nouerimus quid face-
re debeam⁹. sed etiā inspirādo charitatē vt a que
discēdo nouim⁹ etiam diligendo faciamus. Nam
vtrūqz nouerat ille qd magnū bonū esset continentia
qui dicebat. Et cum scire quia nemo potest esse cō-
tinens nisi de⁹ dei. Non solum ergo sciebat qd tum
esset hoc bonū et qd desiderabiliter esset cōcupiscē-
dum. verū etiā qd nisi dāte deo esse nō posset docue-
rat enī eum sapiētia. Nam hoc dicit. Et hoc ipsum
erat sapiētia scire cuius esset hoc donū. Nec tamē
ei sciētia ista sufficit sed ait. Adij dominū et despca-
tus sum illū. Non igit tantūmodo in hoc nos adiu-
uat de⁹ vt sciam⁹ quid agendū sit verū etiā vt amā-
do agamus qd dicendo iā scimus. Nemo itaqz po-
test esse non solū sciens verū etiā cōtinēs nisi deus
det. Unde cū iam ille haberet scientiā precabatur vt
esset in illo qd sciebat quia nō esset ex illo vtrūqz tan-
tas volūtatē vires tantū dilectionis ardore vole-
bat accipere spiritu sapiētie qui sufficeret ad imple-
dam magnitudinē continentie.

Ex epla ad
iulianam.
Bona vo-
lūtas sine
dei auxi-
lio i nobis
non est.
Sapient. viii
Ibidem
Ibidem
Deus do-
cet qd agē-
dum: et dat
amorem et
voluntatē
agēdi.

Quomodo dicit quod te audio dicere vt recte
credamus in deū: et euāgelio cōsentiamus nō esse
donū dei. sed hoc nobis esse a nobis? Id est ex pro-
pria volūtate quā nobis in nostro corde nō opat⁹
est ipse? Et ad hoc cū audieris quid est ergo quod
ait apl⁹. deus in vobis opatur et velle. respōdes
p legem suā p scripturas suas deū opari vt velim⁹

Ex lib. de do-
no pseueran-
tie.
Opat de⁹
fidē in no-
bis.

Ad Philipenses.

8

quas vel legimus vel audim⁹. Sed eis consentire vel nō consentire ita nostrū est vt si velimus fiat: si autē nolumus nihil in nobis dei operationē vale- re faciamus. **Q**uatur q̄ppe ille dicit q̄tum in ipso est vt velim⁹ dum nobis nota sūt eius eloq̄a. Sed si eis acquiescere nolumus nos vt opatio eius ni- hil in nobis prosit effici⁹. **Q**ue si dicis p̄fecto no- stris oratiōibus contradicis. **D**ic ergo apertissime nos pro his q̄bus euangelisū predicamus nō debe- re orare vt credant. sed eis tantūmodo predicare. **E**xerce p̄tra oratiōes ecclie disputationes tuas. **E**t quādo audis sacerdotem dei ad altare dei ex- hortantē populū dei orare p̄ incredulis vt eos de- us cōuertat ad fidē et pro cathecuminis vt eis de- siderium regeneratiōis inspiret et p̄ fidelib⁹ vt in eo quod esse ceperūt ei⁹ munere p̄seuerent substan- na pias voces et dicte nō facere quod bonaf idest deū p̄ infidelibus vt eos fideles faciat. nō rogare eo q̄ non sint ista dñi misericordiā beneficia. sed humane officia volūtatis. **R**eprehende apostolū **P**aulū quoniam dixit oram⁹ ad deū ne qd faciatis mali. **N**ec enī dicitur es nihil mali euz facere q̄ nō credit in christū aut qui fidē deserit xpi. Ac per hoc qui dicit ne qd faciatis mali nec ista vult fie- ri. **S**atisq̄ illi nō est p̄cipere sed confiteri se deū ro- gare ne fiant sciens hominis voluntatē ab ipso corri- gi ac dirigi vt ista nō faciat. **A**deo enī gressus hoīs dirigunt et viam eius vult.

Omnia autē facite sine murmuratiōi- bus et hesitatiōibus vt sitis sine quere- la et simplices filij dei sine reprehensione in medio nationis prauē et puerse: inter quos lucetis sicut luminaria in mundo verbū vite continentes ad gloriā meā in die christi: quia nō in vacuū cucurri neq̄ in vacuum laboraui. **S**ed etsi emulor su- pra sacrificiū et obsequiū fidei v̄re: gau- deo et cōgratuloz oibus vobis. **I**diūm autē et vos gaudete: et congratulamini mihi.

Similitudo de luminariis data est ad sanctos vt sine murmuratiōe sint in na- tione toruosa et puerfa. idest inter inq̄s in q̄bus apparetis inquit sicut lumina- ria in mundo verbū vite habentes. **T**ales enī scī in q̄bus est verbū vite de conuersatiōe quā habent in celo despiciūt omnia q̄ inquit faciūt in terra. **E**t quomodo luminaria in celo p̄ diem et p̄ noctem p̄- cedunt pagunt itinera sua: cursus suos certos ha- bent/ et cōmittunt tanta mala nec decidunt desup stelle fixe in celo agentes tractus celestes que illis prestauit creator ipsoz sic debent scī. **S**ed in celo figant corda eozū si nō frustra audiāt et respōdeāt sursum se habere cor si imitētur eum qui ait nostra aut conuersatio in celis est. **Q**ui ergo sūt in supnis et de supnis cogitant sicut dictū est. vbi est thesau- rus tuus ibi est et cor tuū de ipsis cogitationib⁹ su- pernozū patientes sūt. et quicqd in terra cōmittit sic nō curant donec pagant itinera sua: quēadmo- dū non curāt luminaria celi quomō exerceant oles et noctes q̄uis tanta mala videāt fieri super terrā. **S**ed facile est forte vt ferant iusti iniquitates maloz que nō in ipsis fiunt. **S**ic ferant et q̄ in ipsos fiunt. **N**on enī propterea debent ferre et tolerare quia in alios fiunt. **E**t si in se fiant nō debent p̄dere tolerā-

Quādū est vt credant audientes nō soluz p̄ dicādū.

ll. Cor. xiii.

p̄a. xvi.

8

Extracatū p̄. xxi. Sancti di- cunt lumi- naria.

Sursum se habere cor- da respon- det scī v̄ri Marthe. vi.

tiam. **N**am qui p̄diderit tolerantia cecidit de celo. **Q**ui autē fixum habet cor in celo terra ipsius labo- rat in terra. **Q**uāta et de ipsis luminariis singūt ho- mines et patietē ferūt quomō iusti patietē debēt ferre oēs etiā de se falsas criminatiōes. **S**ed quid est in celo? **I**n firmamento celi. **Q**ui ergo cor in fir- mamento libzi dei est ista nō curat. **N**am celū intel- ligūt firmamentū p̄ figuram liber legis.

Qui numerat multitudinē stellarū et oibus eis inquit nomia vocans. **S**unt stelle quedā lumina in ecclia consolātia noctē nostrā. **O**mnes de q̄bus di- cit aplūs in q̄bus apparetis tanq̄ luminaria in mū- do. **I**n ista inquit natiōe toruosa et puerfa in q̄- bus apparetis tanq̄ luminaria in mūdo verbū vite ha- bentes. **I**pas stellas numerat de⁹ omnes secū re- gnaturos omēs secū aggregādos corpi v̄nigenti- sui. **Q**ui indign⁹ est nec numerat. **A**diuertat q̄s vtrū luceat in tenebris vtrū iniquitate seculi tenebro- sa nō seducat. **S**i nō fuerit seduct⁹ nec victus tanq̄ stella erit quā iam numerat deus.

Sicut stellas celi nō extinguit nox sic mētes fi- deliū adherētes firmamēto sacre scripture nō ob- scurat mūdāna iniquitas.

Spero autē in dño iesu timotheū me ci- to mittere ad vos: vt et ego bono animo sim cognitis q̄ circavos sūt. **M**eminē enī habeo tā vnanimē: q̄ sincera affectiōe p̄ vobis sollicit⁹ sit. **D**ēs enī que sua sunt q̄rūt: nō que sūt iesu xpi. **E**xprimētū autē eius cognoscite: q̄ sicut patri fili⁹ mecū seruauit in euāgelio. **N**unc igi⁹ spero me mittere ad vos: mox vt videro que circa me sūt. **C**onfido autē in domio quoniam et ipse veniā ad vos cito. **N**ecessariū au- tem existimaui epafroditum fratrē et co- operatorē et commilitonē meū. vestrum autem aplm et ministrū necessitatis mee mittere ad vos: quoniam quidē omēs vos desiderabat: et mestus erat p̄pterea q̄ et audieratis illū infirmatū. **N**ā et infirma- tus est vsq̄ ad mortē: sed deus misert⁹ est eius. **N**on solū autē eius: verū etiā et mei ne tristitiam super tristitiā habere. festi- nātius ergo misi illū vt viso eo iterū gau- deat et ego sine tristitia sim. excipite ita q̄ illum cum omni gaudio in domino et eiusmodi cū honore habetote quoniam p̄ pter opus xpi: vsq̄ ad mortē accessit tra- dens animā suā. vt impleret id quod ex vobis deerat erga meū obsequium:

Iter mercenarios pastor igemult. que- siuit aliquē qui sinceriter diligeret gre- gem christi et circa se in eis qui cū illo eo- rēpore fuerāt nō inuenit. **N**on enī in ec- clesia christi tūc preter paulū aplm et timotheum nemo erat q̄ germane de grege sollicit⁹ esset sed cō- tingerat vt illo tpe q̄ timotheū misit circa se aliū de filiis nō haberet. sed soli mercenarij cū illo essent sua querentes nō que iesu xpi et tamē ipse germa- ne de grege sollicitus maluit filium mittere et iter mercenarios remanere.

Celum fir- mamētū et liber legis Extracatū p̄. xxi. Stellarus appellatio- ne signifi- cant sancti

Ex libro sensu- reliaz p̄. xxi.

Extrac. eius- gely p̄m. iosa- nem. xvi. Timothe- um solum pastore in- ter merce- narios multos habuit paulus

Ad Philipenses.

¶

quoniam est illi separatio in seruo salomonis. Non ergo leuiter accipiat quod ait tribu beniamin inherens inde non recedens a templo hebreus ex hebreis secundum legem phariseus.

Secundum emulationem persequens ecclesiam dei.

Exeodem.

Int merita sua p memorat q fuerit persecutor scd emulacione inquit. Quam emulacione? Non erat inquit piger iudeus. Quicquid erat qd legi mee aduersariu uideret impatiens ferebam: acriter persequabar. hec apud iudeos nobilitas sed apud xpm querit humilitas. Ideo ibi iste saulus hic paulus. Saulus a saule nome deriuat. Qui fuerit saul no stis. Ipsi electa est statura procera. Sic est descripta scriptura q supereminens esset oibus quando electus est ut uinceret in regem. Non fuit sic paulus factus paulus. paulus enim paruus ideo paulus modicus. Ergo scdm emulationem inquit persequens ecclesiam. hinc intelligat hoies qualis apud iudeos fuerim qui xpi ecclesiam persequabar emulatione traditionum paternarum addit.

Saulus.

1. Reg. ix.

Secundum iustitiam que est in lege conuersatus sine querela.

Exeodem.

Luce. i. Quo paulus in lege sine querela conuersatus sit.

¶

Roma. vii.

Mouit charitas vestra dictos esse sine querela ambulasse in oibus iustificationibus dñi zacharias et elizabet. in oibus (inquit scriptura) iustificationibus dñi ambulantes sine querela. Ecce hoc erat paulus noster quando saulus erat in lege sine querela ambulabat. Et qd in eo fuit sine querela hoc de illo faciebat magna querela. Quid ergo putamus fratres? Esse sine querela scdm iustitiam que in lege est malum est? Si malum est scdm iustitiam que in lege est esse sine querela ergo aliquid mali est lex? Sed habemus eundem aplm dicentem. Itaq lex quidem sancta et mandatum sanctum et iustum et bonum. Si lex sancta et mandatum sanctum et iustum et bonum secundum iustitiam que est ex lege facta peruersari sine querela quomodo potest non esse bonum quomodo potest non esse sanctum? An forte factum est? Audiamus ipm aplm videte quid dicat.

Sed que mihi fuerunt lucra hec arbitratum sum propter xpm detrimenta.

Exeodem.

Dñs cen set in iustitia q est in lege fuisse

Dñs sua dicit et inter dñs sua pputat q in iustitia que est in lege fuerit sine querela.

Meruntamen inquit existimo omnia detrimentum esse propter eminentem scientiam iesu xpi domini mei.

Exeodem.

Attendo inquit laudes meas pparo eminentie dñi mei iesu xpi. Illud scio hoc ptemno. pusi est hoc. Propter que oia detrimenta feci et arbitror ut stercora ut xpm lucrificam.

Exeodem.

Utrum iustitia legis a xpo phibeatur.

Questio maior exorta est. Si scdm iustitiam que in lege est versabaris sine querela et hoc in detrimentis tuis in dñis in stercoribus computas ut xpm lucrificas. ergo iustitia illa a christo prohibebatur obsecro te expone hoc paululu. deo propitio dicamus illuminet et nos a quo et ipse illuminatur est qui epistolam istam scripsit nobis non attramento sed spu dei ui. Videtis charissimi qd sit arduum qd difficile intelligere hoc. Quia ppter legem sciam eam et mandatum scdm et iustum bonum ppter oino iter fideles catholicos ita ut nemo dissentiat nisi qui non uult esse catholicus hanc legem non datam nisi a dño deo nostro secundum istam iustitiam que in lege est conuersari sine querela impedimentum fuisse aplo ne ueniret ad xpm nec eum uenisse ad christum nisi hoc qd fuit scdm iustitiam que in lege est sine querela inter dñam et de-

trimenta et stercora pputasset. Sequamur ergo et accedamus aliquid ne forte in ipsis uerbis apli e luceat nobis aliquid unde ista remoueat et soluat obscuritas. Detrimeta inquit credidi hec oia stercora existimaui ut xpm lucrificam. in quibus etiam illud pmemoro q fuerim sine querela scdm iustitiam que in lege est. Existimaui ergo hec oia detrimenta et stercora ut xpm lucrificam.

Ut inueniar in illo non habes meam iustitiam que est ex lege.

Si mea dixerat quare addidit ex lege? Si enim ex lege est quomodo tua est. Numquid tu tibi iposuit legem? Deus legem dedit. Deus legem imposuit. de te legi obtemperare precepit. lex si non te doceret quoad modum uiuere deberes quomodo posses habere iustitiam sine querela scdm legem? Si scdm legem habes quomodo dices non habes meam iustitiam que ex lege est? Sed illas que ex fide est iesu xpi: que ex deo est iustitia in fide.

Am ergo dicam ut potero reuellet melius quod vos possidet donet intellectus affectus donabit enim effectum si donauit affectum hoc est enim quod uolo dicere. Lex dei proposita quisquis timuerit et suis uiribus ea implere posse putauerit et fecerit quod iubet lex non amando iustitiam sed timendo penam. fit quidem scdm iustitiam que ex lege est homo sine querela. Non furat non adulterat non dicit falsum testimonium: non facit homicidium non concupiscit re proximi sui. Potest hoc potest fortassis. Unde? Timore pene. Quis qui timore pene non concupiscit puto quod concupiscit. Terrore ingenti armorum atq telorum circumdatus fortis multitudinis vel obuiam euntis etiam leo reuocat a preda. et tamen leo uenit leo redit preda non rapuit non malicia posuit. Si talis adhuc iustitia est quod iustitia tibi psumis ne torqueris quid magni est penam timere? Quis ea non timet? quis latro quis sceleratus: quis nefarius? Sed hoc interest inter timorem tuum timorem latronis q latro timet leges hominum ideo facit latrocinium q spem se fallere leges hominum. tu autem leges eius times que fallere non potes. Nam si fallere posses quid non fecisses? Ergo et concupiscentia tua mala non amor tollit sed timor premittit. Ad ouile uenit lupus latratu canum et clamore pastoris ab ouili repulsus est lupus: ipse est semper timor lupus in oue uertitur: facit enim hoc dñs sed ipsa est iustitia eius non tua. Nam quod habes tuam potes timere penam non amare iustitiam. Ergo fratres mei habet delicias suas i iustitiam et iustitia non habet. Delectat malum et non delectat bonum. Delectat oino sed dñs dabit suauitatem et terra nostra dabit fructum suum. Ne nisi prior det suauitatem terra nostra non habebit nisi sterilitatem. hanc ergo iustitiam concupiscit. aplos delectat? est memor fuit dei? delectat? est. Concupiscit anima eius et estuauit in atria domini: et uiluerunt omnia que pro magno habebat: facta sunt damna detrimenta stercora. hinc enim erat et illud q ecclesia persequabatur secundum emulationem paternarum traditionum inde erat quia suam iustitiam constabat non iustitiam dei querebat. Videte enim quia inde persequabatur ecclesiam. Ego non habeo meam iustitiam sed eam que est per fidem christi iustitiam ex deo iustitia inquit ex deo qui iustificat impii. Colle te tolle inquit te a te ipedis te. Si tu te edificas: ruina edificas. Nisi dñs edificauerit domum in vanum laborauerunt qui edificauerunt eam. Noli ergo uelle habere tuam iustitiam. Certe ex lege est cer-

Exeodem. Cur sua iustitiam dicit q est ex lege.

Exeodem. Legem adi plens ex timore est. homo sine querela.

Timor latronis qd differat a timore seruili ter legem implentis.

ps. lxxviii.

ps. lxxvi.

ps. cxxvi.

te deus dedit legē. Et q̄ iustitia ex lege est nō sit tua. Ap̄lus paulus loquit̄ mibi amātes iustitiam suā non calūnt̄. tuā iustitiam noli habere. Ster cora illā deputat apostol⁹ q̄uis sit ex lege. Et inueniat inquit in illo nō habens meā iustitiam que ex lege est. Quis ex lege tamen meā. Sed eaz que est per fidem xp̄i que impetrat a deo.

Ad cognoscendū illum. et virtutem resurrectionis eius.

Aliquid magnū est agnoscere virtutē resurrectionis xp̄i. Hoc putatis esse magnū q̄ carne suā resuscitauit. Nam dicitur virtutē resurrectionis ei⁹. Nōne erit etiā nostra in fine seculi resurrectio. Nōne et nrm corruptibile hoc induet immortalitē. Nōne quomodo ipse resurrexit a mortuis. Iā non moritur et mors ei vltra nō dominabit sic et nos. Mirabilis ut ita dicā. nā illius caro nō vidit corruptiones. nōstra de cinere reparat. Magnū est quidē q̄ preces sit in exēplo et dedit nobis quid speremus. S; nō est hoc solū illi qui de iustitia loquebat non sua sed illa que est ex deo et ibi nominauit virtutē resurrectionis xp̄i. agnosce ibi iustificationē tuā. ex illius enī resurrectione iustificamur tanq̄ a petra circūcidamur propterea inde cepit. nos sum⁹ circūcisio. Unde circūcisio. A petra. Quia petra. Xpo. quo modo octauo die quomō resurrexit dñico die. hāc ergo fratres mei iustificationē et habeam⁹ inq̄uz habemus. et augeam⁹ inq̄tum minores sumus. et perficiemur cū illuc venerimus vbi dicet. Vbi est mors victoria tua. vbi est mors aculeus tu⁹. Sed totū ex deo iussit lex. non facies illud non illud. fac hoc atq̄ illud demonstratū est tibi. Intellexisti qd facias. Roga vt facias si cognoscis virtutē resurrectionis xp̄i. Traditus est enī ppter delicta nra et resurrexit ppter iustificationē nram. Quid est propter iustificationē nram. Et iustificet nos vt iustos faciat nos. Eris opus dei nō solū q̄ homo es. sed etiā q̄ iustus es. Melius est enī iustū eē q̄ hominē esse. Si hominē te fecit deus et iustū tu te facis melius aliquid facis q̄ fecit de⁹. Sed sine te te fecit de⁹. Nō enī adhibuisti aliquē sensum vt te faceret de⁹. Qui ergo fecit te sine te nō te iustificat sine te. Ergo fecit nescientē iustificat volentem. tñ ipse iustificat. nescit iustitia tua iuenti in illo nō habens iustitiā tuā que ex lege est sed iustitiaz per fidem xp̄i que ex deo est iustitia ex fide ad cognoscendum eū et virtutē resurrectionis eius.

Et societatem passionum eius.

Ipsa eius virtus tua erit. Communica tio passionū xp̄i virt⁹ tua erit. Quid autem erit in cōicationib⁹ passionū xp̄i si charitas nō erit. Nōne inueniunt totū latrones in tāta fortitudine corporū vt quidā eoz non solū conscios proderē noluerint s; nec nomia sua cōfiteri dignati sint. Inter cruciatos inter tormenta effossis laterib⁹ et pene perditis membris manserit animus in obstinatione nequissima. vnde ergo qd amabāt facere tamē ista sine magno amore nō poterāt. S; non sic amator dei de⁹ nō amatur nisi de deo. amauit ille nescio qd aliud de carne si cut homo qdlibet amauerit. socios suos amauerit. gloriā in facinorib⁹ amauerit qdlibet amauerit multū amauit qui torqueri potuit deficere nō potuit. Si ergo ille nō potuit tāta perferre sine amore nec tu poteris cōicare xp̄i passionib⁹ sine amore. Sed quero quo amore. Nō sit cupiditas s; cha

ritas. Si enī inquit tradidero corp⁹ meū vt ardeā charitatē non habeam⁹ nihil mibi prodest. vt profit tibi cōicatio passionū xp̄i charitas adsit. Unde tibi charitas o emendicissima iustitia vnde tibi charitas dei. Et ostendo tibi vnde sit tibi. Xpm interroga horreatū dominicū. Si enī in te fuerit charitas dei cōicabis xp̄i passionibus et verus eris martyr. in quo charitas coronat ipse erit ver⁹ martyr. Unde ergo tibi. Habemus thesaurū istū in vasis fictilib⁹ ait ipse ap̄lus vt eminetia virtutis sit dei et nō ex nobis. Ergo vnde tibi charitas nisi q̄ diffusa est in cordib⁹ nostris per spm sanctū qui dat⁹ est nobis. Ecce ad qd geme. Contēne spm ritum tuū. accipe spm dei. Ergo ad hoc inquit habeam iustitiā que est a deo ad cognoscendū eum et virtutē resurrectionis eius et cōionē passionū ei⁹.

Configuratus morti eius.

Consepulti enī sumus inquit xpo per baptis mū in mortē vt quēadmodū xp̄us surrexit a mortuis sic et nos in nouitate vite ambulemus. Morere vt viuas. sepelire vt resurgas. Cū enī sepult⁹ fueris et resurrexeris tūc verū erit sursum cor.

Si quomodo occurrā ad resurrectionem que est ex mortuis.

De iustitia loquebat iustitia que est ex fide xp̄i iustitia que a deo est et sic cūcta exsecut⁹ est. Et cū iustitiam quereret dices vt inueniar in illo non habens meam iustitiā que ex lege est sed iustitiam q̄ ex fide est xp̄i que est ex deo. dicit modo si quomodo occurrā in resurrectione mortuorū. Quare dixisti si quomodo occurrā.

Non quā iam acceperim aut iam pfectus sum. Sequor autē. si quomodo pprehendaz in quo et pprehendā in quo et pprehensus sum a xpo iesu.

Preuenit me iustitia ipsius sequat illum mea. Tūc autē sequitur mea si nō sit mea. Si quomodo occurrā non q̄ iam acceperim aut iā perfectus sum ceperit mirari qui hoc audiebāt dicentē ap̄lm nō q̄ iā acceperim aut iā perfect⁹ sum. Quid est qd nondū acceperat. Fidē habebat virtutē habebat spem habebat. charitate flagrabat. xutes operabatur. inuictissime p̄dicabat. oēs persecutiones tolerabat. in omnib⁹ patiens amās ecclesiā. sollicitudinem oim eccliarū corde gestās. Quid nondū acceperat. nō q̄ iam acceperim aut iā pfectus sum. qd est qd dicit. dicit et miramur dicit et stupem⁹. Nō uimus enī quem audiam⁹. Quid dicit.

Fratres ego me nō arbitror pprehēdisse.

Nolite inquit in me falli plus me ipse noui q̄ vos scio quid mibi desit nescio quid assit. Ego meipm non arbitror apprehendisse.

Unum autem.

Hoc me nō arbitror pphēdisse vnū multa habeo et vnū nondū apprehendi. vnā petij a dño hāc requiram. Quid petisti. Quid requiris. vt in habite in domo dñi p omēs dies vite mee vt ptempler delectationē dñi. Xpm est vnū quod se dicebat nondū apprehendisse ap̄lus. Et q̄tum illi deerat in tantū pfectus nondū erat. S; ego inquit me nō arbitror apprehendisse vnū autē. Quid ergo facio.

Que quidem retro sunt obliuiscens ad ea vero que sunt priora extēdens meipz ad destinatum psequor ad brauiū super ne uocationis dei in xpo iesu.

Ex eodem

1. Cor. xv.

Roma. vi.

Mirabilis

fiat resur-

rectio nra

ex xpi.

1. Cor. xv.

Roma. iiii.

Opus dei

ē q̄ iust⁹ q̄

iustus.

Meli⁹ est

iustū eē q̄

boiem eē.

Qui fecit

te sine te n

te iustifi-

cat sine te

Ex eodē.

Cōicatio

passionū

xpi est xpi

nostra.

Sine amo-

re xpi pas-

sionib⁹ nō

cōicatur.

1. Cor. xlii.

1. Cor. iiii.

Roma. v.

Roma. vi.

Ex eodem

Ex eodem

Ex eodem

Quid apo-
stol⁹ nōdū
acceperat
qd ad pfe-
ctionē de-
fuerat.

Ex eodē.

Ex eodem

p̄s. xvi.

Unum de

fuit ap̄lo.

Ad Philippenses.

Ex eodem

Luce. xvii.

Ex eodem

Quo q se

perfectu ne

gat dicat

quotquot

perfecti. rē.

Ex eodem

Gala. vi.

i. Cor. viii.

Ex eodem

H

Ambula-

re est pfi-

cere.

Remanet

Retroce-

dens.

Deuias.

Ex epla ad

hilarit mo-

nachum.

Ex libro ad

bonifaciu pa-

pā vrbis.

Intrinse-

cus puari-

cator pot

extrinsec

sine qrela

esse.

Ephe. ii.

Adhuc sequor adhuc proficior: adhuc abulo ad
huc in via sum: adhuc me extendo: nondū perueni
Ergo si et tu abulas: si te extendis: si ea que ven-
tura sūt cogitas obliuiscere preterita noli in ea re-
spicere ne ibi remaneas vbi respexeris memento
teyrozis loth.

Quicūq; ergo pfecti sum? hoc sentiam?
Dixerat nō sum perfectus et dicit quotquot p-
fecti hoc sapiam? Ego me nō arbitror apprehen-
disse. nō qz iā acceperim aut iam perfectus sim et
dicit quotquot perfecti hoc sapiam? Perfecti et
nō pfecti perfecti viatores nondū perfecti posses-
sores. Et vt noueris pfectos viatores dici qui iaz
in via ambulāt perfecti viatores sunt. vt scias via-
tores eum dixisse nō habitatores nō possessores
audi quod sequit. Quotq; pfecti hoc sapiamus.
Et si quid aliter sapitis: et hoc vobis de
us reuelauit.

Ne forte subrepat vobis qz vos aliquid estis.
Qui aut putat seipsum esse aliquid cuz nihil sit se-
ipsum seducit. Et qui putat se aliquid scire necdū
scit quēadmodū oportet scire. Ergo et si quid ali-
ter sapitis qsi paruulū id qd deus vobis reuelauit
Veruntamen ad quod peruenimus vt
idē sapiamus: et in eadem permaneam?
regula. Imitatores mei estote fratres:
et obseruate eos qui ita ambulant sicut
habetis formam nostram.

V reuelet nobis de? et qd aliter sapiam?
in quo peruenim? nō in eo remaneam?
sed in eo abulemus videtis qz viatores
sumus. Dicitis quid est abulare: breuif-
dico proficere ne forte nō intelligatis et pigri? am-
buletis. Proficite fratres mei discutite vos semp
sine dolo: sine adulatione: sine palpatone: nō enī
aliquis est int? rectū cui erubescas et iactes te. Est
ibi s; cui placet humilitas. ipse te probet: proba et
teipsū tuipe. Semp tibi displiceat quod es si vis
peruenire ad quod nondū es. Nā vbi tibi placu-
it ibi remāstisti. Si autem dixeris sufficit: et peristi
Semp adde semper ambula: semper profice: noli
in via remanere: noli retro redire: noli deuiare. Re-
manet qui nō proficit. retro redit qui ad ea reuol-
uitur vnde iam abcesserat. deuiat qui apostatat.
melius vel claudus in via qz cursor preteruiam.
Itē quorundē capitulor ex eadē lctōe explanatio
[Circuncisus octaua die]

In veterib? sacramentis circuncisio paruulor
octauo die fieri precepta est. qm christus in quo sit
delicti carnalis expoliatio quam significat circun-
cisio die domico resurrexit qui post septimū octa-
uus est.

Nec moueat qd ait scdm iustitiaz que in lege est
q fuerit sine querela. Potuit enī esse intus in affe-
ctionibus prauis preuaricator legis et tñ pspicua
opa legis iplere vel timore hominū vel ipsius dei
sed pene formidine nō dilectione et delectatione iu-
stie. Aliud est enī voluntate benefaciēdi benefa-
cere: aliud aut ad malefaciēdū sic voluntate incli-
nari vt etiā faceret si hec posset impune permitti.
Nam sic profecto in ipa intus voluntate peccat qui
nō voluntate sed timore nō peccat. In quib? in-
terioribus suis si talem se fuisse sciens apus ante
gratiā dei que per iesum xpm est dominū nostrū
alio loco hoc apertissime pñtetur scribēs ad ephē-
sios. Et vos inquit cum essetis mortui delictis et

peccatis vestris in quib? aliquando ambulastis se-
cundū seculum mundi hui? secundū principem po-
testatis aeris spūs eius qui nunc operatur in filiis
diffidentie in quib? nos omnes aliquādo conuer-
satī sum? in desiderijs carnis nostre facientes vo-
luntatē carnis et affectionū. et eramus naturaliter
filijs ire sicut et ceteri. Deus aut qui diues est in mi-
sericordia ppter multā dilectionē qua dilexit nos
misertus est nostri. et cū essem? mortui peccatis cō-
uulsificauit nos in xpo cuius gratia sum? salui facti
Rursus ad titū. Fuimus et nos aliquando stulti et
increduli errantes et ferulentes desiderijs et volu-
ptatibus varijs in malitia et inuidia agentes abho-
minabiles inuicē odio habentes. Talis fuit saul?
quando scd? iustitiā que in lege est sine querela se
fuisse dicit. Nā qz nō post hanc abhominabile vī-
tam vt esset sine querela in lege profecerat more?
qz mutauerat: euident in his que sequunt ostēdit
quandoquidē mutatu se nō dicit ab his malis nisi
per gratiam saluatoris: adiūgens hoc ipsum etiā
hic sicut ad titū ait. Cuz aut benignitas et bonitas
illuxit saluatoris dñi nostri non ex opibus iustitie
que nos fecimus sed scdm suam miām saluos nos
fecit per lauachrū regenerationis et renouationis
spiritus sancti: quē ditissime effudit super nos per
iesum xpm saluatōrē nostrum vt iustificati gratia
ipsius heredes efficiamur scdm spem vite eterne.
[Propter quē omnia detrimentū fecit arbitror
vt stercorea vt xpm lucrificā et inueniar in illo non
habens meā iustitiā que ex lege est s; illā que ex
fide est iesu xpi que ex deo est iustitia in fide]

Hoc ergo iudeor paul? destruxerat qd malum
hebant et in primis illud q ignorātes dei iustitiā et
suā volentes pñtere iustitie dei nō sūt subiecti.
Deinde q post passionē ac resurrectionē xpi dato
atq; manifestato sacramēto gfe secundū ordinem
melchisedech adhuc putabāt sacramenta vetera
nō ex cōsuetudine solēnitatis sed ex necessitate sa-
lutis eē celebranda. Quē si nūq; fuissent neces-
saria infructuose atq; ianiter pro eis machabei mar-
tyres fierēt. Postremo illud q pdicatores gratie
xpi iudei tanq; hostes legis perfecbāt. Nos atq;
huiusmōi errores et vitia dicit se dānare et sterco-
ra arbitrat vt xpm lucrificeret et nō obseruatiōes
legis si more patrio celebrarent sicut ab ipso cele-
brate sūt sine vlla salutis necessitate sicut iudei ce-
lebrandas putabant aut fallaci simulatione quod
in petro reprehenderat.

Quid est nō habens meā iustitiā que ex lege
est cū sua non esset lex ipa s; desinssi qz suā dicit iu-
stitiā qzuis ex lege esset qz sua voluntate legē se
posse putabat iplere sine adiutorio gratie que est
per fidem xpi: Ideo cum dixisset nō habēs meam
iustitiā que ex lege est secutus adiunxit. Sed eam
que est p fidez xpi que est ex deo. Hanc ignorabāt
de quibus ait. Ignorantes dei iustitiā id est que ē
ex deo. hanc enī dat nō littera occidens s; spiritus
vitiificans. et suam volētes pñtere. Quam dixit
ipse ex lege iustitiā cum diceret non habens meā
iustitiā que ex lege est iustitie dei non sunt subie-
cti. hoc est gratie dei nō sunt subiecti.

Qui precepta legis iplere se putat per arbitri-
um proprię voluntatis sine spiritu gratie suam iu-
stitiā pñtere vult non iustitiā dei sumere. Nā
vnde dicit idem apostolus vt inueniar in illo non
habens meam iustitiā que ex lege est: sed iustitiā
que est ex fide iustitiā a deo? Quare suam dicit
iustitiā que est ex lege: eamq; iustitiā probat

Tit. iii.

Ibidem

Ex epla ad
sanctū hiero-
nimū.
Iudeorū
errores
qz apus
destruit.

Ex lib. 6 gfa
et libero arbi-
trio.
Quo apls
iustitiā le-
gis suā vo-
cat.

Ex libro ptra
iulianū. ii.
precepta
legis sine
grā imple-
ri nequunt.

non autem sua sed ex deo iustitia que est ex fide? **N**on quid lex non est ex deo? Quis nisi infidelis hoc dixerit? Sed ex lege dicit iustitia suam in qua homo putat sufficere sibi legem ad faciendam diuinam mandata confidens in virtute sua. **E**x fide autem iustitiam ideo dicit esse ex deo quia deus vniciusq; p'titur mensuram fidei et ad fidem pertinet credere quod in nobis deus operetur et velle sicut opera batur in illa purpuraria cul? aperuerat deus mentem vt intenderet ea que a paulo dicebant. **A**c per hoc nec ipsi iudei qui crediderunt in christum in quibus et paulus fuit ex lege heredes omnino dicendi sunt: sed potius ex promissione. **I**deo enim dictum est in ysaac vocabitur tibi semen quia non qui filij carnis hi filij dei s; filij promissionis deputant in semine. **S**uscitatus a terra pauperem: de nullo melius q; de illo intelligo qui propter nos pauper factus est cui diues esset vt eius paupertate distaremur. **I**ps enim de terra suscitauit tam cito vt caro eius non videret corruptionem. **N**ec illud ab illo alienabo quod additum est et de stercore erigit in opem. **I**n ops quippe idem qui pauper. **S**tercus vero vnde erectus est rectissime intelliguntur persecutores iudei in quorum numero cum se dixisset apostolus ecclesiam persecutum que mihi inquit fuerunt lucra hec propter christum dana esse duxi. nec solum de trimeta verum etiam stercore existimauit esse vt christum lucrificaret. **D**e terra ergo suscitatus est ille supra omnes diuites pauper et de illo stercore erectus est supra omnes opulentos ille inops. **N**on quia iam acceperim aut iam perfectus sum sequor autem si apprehendam in quor apprehensus sum a christo iesu. **N**on mihi fac dñe finem meum. **S**ine illis dicit que currens intuebat ap'us et de sua imperfectio ne confitebat aliud in se intuens aliud alibi querens. **A**lt enim. **N**on quia iam acceperim aut quia iam perfectus sum fratres ego meipsum non arbitror apprehendisse. **E**t ne dices non apprehendit apostolus ego apprehendi. **S**i perfectus non est ap'us ego perfectus sum? **U**nde quid agat. attende quid dicat. **Q**uid ergo agis apostole? **N**ondum apprehendisti: nondum perfectus es? **Q**uid agis? **A**d qua actionem me hortaris? **Q**uid mihi imitandum sequendumq; proponis? **U**num autem (inquit) que retro oblitus in ea que ante sunt extentus secundum intentionem sequor ad palmam superne vocationis dei in christo iesu. **S**ecundum intentionem non secundum peruenitionem non secundum apprehensionem non relabimur vnde iam transiimus? nec remaneamus in illis in que iam venimus. **C**urramus intendamus in via sumus: nec tamen sis securus ex eis que transisti. **S**ollicitus pro eis quo nondum peruenisti. **U**num autem hoc est illud vnu domine ostende nobis patrem et sufficit nobis. vnum autem que et vna dicitur in alio psalmo. **U**nam petij a domino hac requiram: que retro oblitus in ea que sunt ante extentus. **U**nam petij a domino hac requiram vt in habitem in domo domini per oēs dies vite mee. propter quid: vt contempler delectationem domini. **N**emo fidelium quis multum profecerit dicat sufficit mihi qui enim dixit remansit. **E**t hesit in via ante finem qui non perseuerauerit vsq; in finem. **N**oua vita in fide nunc inchoatur et spe geritur. nam tunc erit cum absorbebitur mors in victoriam. **C**um illa inimica destruet mors cum immutari fuerimus et equales angelis facti. **O**mnes enim inquit resurgemus sed non omnes imutabimur. **E**t erunt inquit equales angelis dei. **A**pprehensi enim

sumus modo in timore per fidem: tunc autem apprehendemus in charitate per speciem. **Q**ui enim sumus beatorum in corpore peregrinamur a domino: per fidem enim quam ap'us ambulamus non per speciem. **I**pe itaq; apostolus nodum habet qui dicit vt apprehendam sicut et apprehensus sum. **A**perte se non apprehendisse p'tetur. fratres inquit ego me non arbitror apprehendisse. **E**cce distantio est vita mea et me suscepit dextera tua. **I**n domino meo mediatore filio hominis inter te vnu nos multos in multis per multa. vt p'eum apprehendam in quo et apprehensus sum. et a veteribus diebus colligar sequens vnum preterita oblitus non in ea que futura et transitura sunt sed in ea que ante sunt non distantus sed extentus: non secundum distantionem sed secundum intentionem sequor ad palmam superne vocationis vbi audiam vocem laudis et contempler delectationem tuam nec venientem nec pretereuntem. **F**ratres ego me non arbitror comprehendisse vnu autem. **Q**ue quidem retro sunt obliuiscens ad ea vero que sunt in priora extendens me ad destinatum persequor ad brauium superne vocationis dei in christo iesu. **Q**uic ergo perfecti hoc sentiamus? **I**pe p'tetur nondum se accepisse nondum esse perfectum ea plenitudine iustitie quam adipisci dilexit in christo sed adhuc secundum intentionem sequi et preterita obliuiscens in ea que ante sunt extendi vt nouerimus etiam ad ipsum pertinere illud quod ait et si exterior homo noster corrumpitur sed interior renouatur de die in diem quis iam esset perfectus? **V**ia tot et si nondum erat ipse iustus itineris perfectione peruenit. **V**enitque tales vult secus in isto cursu commites rapere quibus continuo subiungit et dicit. **Q**uot quot ergo perfecti hoc sapiam? **E**t si quid aliter sapitis hoc quoque deus vobis reuelauit. **V**eruntamen in quod peruenimus in eo ambulemus. **A**mbulatio ista non corporis pedibus sed mentis affectibus et vite moribus geritur: vt possint esse perfecti iustitie possessores. qui recto itinere de die in diem sua renouatione proficietes iam perfecti facti sunt eiusdem iustitie viatores. **T**ota vita christiani boni secundum desiderium est. **Q**uod autem desideras nondum vides sed desiderando capax efficeris vt cum venerit quod videas impleris. **S**icut enim si velles implere aliquem sinum et non sit quoniam magnus est quod dabitur: extendis sinum vel facies vel vris vel alicuius rei nostri quoniam missurus es: et vides quia angustus est sinus: extendendo facis capaxorem: sic deus differendo extendit desiderium: desiderando extendit animum: extendendo facit capaxem. **D**esiderem? ergo fratres quia implendi sumus videte paulum extendentem sinum vt possit capere quod venturum est ait: non quia iam acceperim aut perfectus sum. **F**ratres ego me non arbitror apprehendisse. **Q**uid ergo agis in hac vita si nondum apprehendisti? **U**num autem que retro oblitus in ea que ante sunt extentus secundum intentionem sequor ad palmam superne vocationis. **E**xtentus se dixit et secundum intentionem sequi se dixit. **M**inore se sentiebat ad capiendum quod oculus non vidit nec auris audiuit nec in cor hominis ascendit. hec est vita nostra vt desiderando exerceamur. **T**antum autem nos exercet sanctum desiderium quantum desideria nostra amputauerimus ab amore seculi. **F**res ego meipsum non arbitror apprehendisse. **Q**uid tibi ergo prestitum est si non apprehendisti? **U**nde ergo gratias agis cum dicis sed mihi consecutus sum: quia directi sunt pedes quia iam per terram ambulabat

Apphensio
num. xi.
ps. xvii.
Quo distans
tio est vita
nostra.

Ex libro de
spu et lra.
Quid perfectio
ap'lo
adhuc de
erat.
li. cor. iiii.

Ambulatio
metalli

Ex libro de
eplaz ioh. iiii.
Lota vita
christiani
boni desir
derit est.
Extensio si
nus.
Augmentum
de gre di
uine mo
dus.

State. iiii.

Ex tractatu
di. lxxxix.

Iudei non
sunt heredes
dicendi
Sene. xxi.
Roma. ix.
Ex li. de ciuitate
dei. xvi
in expositione
canticum.
Eph. ii.
Ips est pauper
a terra
suscitatus: et
de stercore
erectus

Ex tractatu
di. lxxxix.
ps. lxxxix.
Finis ab
ap'lo inten
tus.

Johan. xliii
ps. lxxxv.

Ex libro sententiarum
p. p.

Ex lib. ad in
nuentum. ii.
i. cor. xv.
Ibidem

Ad Philipenses.

Que retro sunt cēsen-
da. **Q**ue retro super petra: Quid enī ait: Unum autē que retro
oblitus. **Q**ue retro: Lacum miserie. Quid est re-
tro: Limus luti: cōcupiscentia carnalis: tenebre ī
iquitatu. **Q**ue retro oblit? in ea q̄ ante sūt extentus
Non se diceret extentū si iāz puenisset. **E**xtendit
enī anim? desiderio p̄cupite leticie nō p̄secute. In
ea que ante sūt inquit extētus sequor ad palmam
superne vocatiōis in xpo iesu. **C**urrebat sequeba-
tur ad palmā. et alio loco iā proximus palme cur-
sū cōsummauit. **Q**uando aūt dicebat sequor ad pal-
mā superne vocatiōis qz iāz pedes eius in petra
directi erant iā viam bonaz ambulabant habebat
vnde gratias ageret habebat qd̄ peteret gratias a
gens de acceptis petēs debita. **D**e quib? acceptis?
De indulgentia peccatorū: de illuminatione fides
de robore sp̄s: de flamma charitatis vnde aūt ad
huc deū debitorē tenebat? **D**e cetero inquit super
est mihi corona iusticie. **A**dhuc ergo aliquid mihi
debetur corona iusticie quā reddet mihi domin? i
illa die iustus iudex. **P**rimo benign? pater vt eru-
eret de lacu miserie vt donaret peccata: vt libera-
ret de luto limi: postea iust? iudex reddēs bene am-
bulanti quod promissit cui primo vt bene ambula-
ret donauit.

Preterita que iā post tergū oportet ponere vt
in ea que nobis promittunt intendamus. ergo nec
ex preterita vita nostra nec ex presētī delectari de-
bem? hoc enī monet apostol? dicens. **Q**uē enī al-
quando fructū habuistis in quib? nūc erubescitis?
Reuocandus est anim? a recordādis cum quadā
delectatione preteritis z cū quadam cōcupiscen-
tia fruendī ne redeam? corde in egiptū. **Q**uid de
presentibus quomodo iubet etiā ipsa p̄temni? **N**ō
respicientib? inquit que vident. sed que nō viden-
tur. **Q**ue enī videntur tempalia sūt: que autē non
vident eterna. **V**t de presentī vita dicit. **S**i in hac
vita tantū in christū sperātes sum? miserabiliores
sumus omnibus hominib?. **O**bluiscere ergo prete-
rita quibus male vixisti p̄temne presentia quibus
temporaliter viuīs. ne te alligando presentia nō p-
mittant peruenire ad futura. **S**i enī presens vita
delectat aurē in terra posuisti. **S**i tuis preteritis e-
tiā retro latentib? delectaris aurē de cauda obtu-
rasti. **D**ebes ergo ire in lucē exire de tenebris audi-
ta voce medicamenti medicari a sapiente vt iāz in
luce ambulans et exultans dicas. **Q**ue retro oblit-
tus in ea que ante sūt extentus. **N**on dixit que re-
tro oblitus et presentib? delectat? **C**um dicit que
retro oblit? non obturauit aurē de cauda cum di-
cit in ea que ante sūt extentus presentibus nō ob-
surdūit. **M**erito audies merito predicans merito
exultat lingua ei? predicans veritatē in luce noua
deposita tunica vetere. **E**t ad hoc enī valet astu-
tia serpentis ad quā nos imitādā dñs hortatur.
Ait enī astuti sicut serpentes. **Q**uid est astuti sicut
serpentes? **O**ffer oīa membra tua percutienti dñi
modo caput in te serues. **C**aput viri christus. **S**ed
grauat quasi pōdus cor cūfūdaz et quasi senecta
veteris hominis. **A**udi aplm dicentē. **E**xuentes
vos veterē hominem induentes nouū. **E**t quomo-
do exuo inquit veterem hominem? **I**mitare astu-
tiam serpentis. **Q**uid enī facit serpens vt exuat se
veterem tunicam? **C**oartat se per foramen angu-
stū. **E**t vbi inquis inuenio hoc foramen angustū?
Audi **A**rtaz angustā viā q̄ ducit ad vitam.

Cōstūciqz hic vixerimus cōstūciqz hic profece-
rimus nemo dicat sufficit mihi iustus sum. **Q**ui dī-
xit remansit in via non nouit peruenire vbi dixerit

sufficit. **A**ttende apostolū cui non sufficit sufficit.
vide quomodo se vult adiuuari donec perueniat
Fratres inquit ego me non arbitror apprehendisse
se ne illi sibi viderent apprehendisse quibus rurſ?
dicit. **Q**ui se putat aliquid scire nondūz scit quē ad
modum oportet scire. **Q**uid ergo ait? **F**ratres ego
me non arbitror apprehēdisse. vñ autem. **Q**ue re-
tro oblitus in ea que ante sūt extentus secundum
intentionem sequor ad palmam superne vocatio-
nis ille ergo currit tu hesisti. **I**lle dicit nondum se
perfectum z tū iam de perfectione gloriaris.

Amnia que temporis sine claudunt pro trans-
actis habenda sunt. **U**nde ea sibi apostoli post-
posuit intentio que retro sunt obliuiscētis vbitē
poralia cuncta oportet intelligi et in ea que ante
sunt extēti que appetitio est eternorum.

Cui tāta reuelabant quid ait? **F**ratres ego me
ipsum non arbitror apprehendisse. **P**aulus dicit
fratres ego me nō arbitror apprehendisse qui ad
hoc accepit colaphizantē angelum sathane ne ex-
tolleretur in magnitudinē reuelationum suarum.
Quis audet dicere qz comprehendit? **E**cce paul?
non apprehendit et dicit nō me arbitror apprehē-
disse. **E**t quid agis opaule? **A**dhuc curro inquit vt
apphēdā. **A**dhuc paul? in via ē tū te putas in pa-
tria? **U**nūz autē inquit que retro sunt oblitus hoc
fac et tū vitam preteritaz malam obliuiscere. **P**i-
te delectauit aliquādo vanitas nō te delectet. que
retro oblitus inquit in ea que ante sūt extentus se-
cundū intentionē sequor ad palmā superne voca-
tionis dei in christo iesu. **A**udio vocem dei desup
et curro vt apprehendam. **N**on enī dimisit me in
via remanere qui nō cessat alloqui me. **Q**uotquot
ergo perfecti hoc sapiamus. **N**ō loquor inquit im-
perfectis quib? adhuc non possū loqui sapientiaz
qui adhuc lacte potant? nō solido cibo pascuntur.
sed illis dico qui iam manducant solidum cibum.
iam videntur esse perfecti qz intelligunt equalita-
tem verbi cum patre. **A**dhuc nō sic vident quomo-
do videndū est facile ad faciem. **A**dhuc ex parte in
enigmate. **C**urrant ergo qz cū viā finita fuerit tūc
redimus ad patriam. **C**urrāt extendant se. **Q**uot
quot perfecti hoc sapiam? **E**t si quid aliter sapit
hoc quoqz vobis deus reuelabit. **S**i forte erras in
aliquo quare non redis ad lac matris? **Q**uia si nō
extollimini si non exaltatis cor vestrū qz nō ingre-
dimini in mirabilibus super vos sed seruatis hūi-
litate reuelabit vobis deus quod aliter sapitis. **S**i
autē hoc ipsum quod aliter sapitis defendere vul-
tis z pertinaciter astruere contra pacē ecclesie sit
vobis maledictū hoc qd̄ dixit. **S**uper matrē cum
estis vt foris a lacte separemini foris a visceribus
matris fame moriamini. **S**i autem pseueratis in
pace catholica si quid forte aliter sapitis qz opor-
tet sapere deus vobis reuelabit humilib? **Q**uare?
Qz deus supbis resistit hūilib? ait dat gratiam.

Querite inquit deū z viuet aīa vestra **E**t ne q̄sqz
se apprehendisse temere gaudeat q̄rite (ait) facie e-
ius semper. **E**t apostol? **S**i quis se putat inquit a-
liiquid scire nōdū scit quē a dmodū scire oporteat.
Quisquis aūt dīligit deū hīc cognit? est ab illo nō
quidē dixit cognouit illū que periculosa presum-
ptio est: sed cognitus est ab illo. **S**ic et alibi cum
dixisset nunc autem cognoscentes deū statim cor-
rigens imo cogniti estis inquit a deo. **M**aximeqz
illo loco fratres (inquit) ego me ipsum nō arbitror
apprehendisse vñ autēz. **Q**ue retro oblit? in ea q̄
ante sunt extentus secundum intētionem sequor

i. Cor. viii.

Extractat
pl. lxxix.
Preterita
censenda
sunt cūcta
tempalia.
Extractatu
pl. cxxx.
ii. Cor. xli

Si paul?
nō cōpre-
hēdit qz
se cōprehe-
disse dicit

i. Cor. iiii.

Redeūdi
est ab errā-
tib? ad lac
ecclesie.

Jaco. iiii.
ps. lxxviii.
Ex lib. de tri-
nitare. ix.
ps. ciiii.
i. Cor. viii.
Cur dīl-
gens deū
nō noscere
deū sed nō
sci ab eo vi-
catur.

Mat. x.
Serpētis
astutia.

Colos. iiii.

Matthe. vii.
Extractatu
pl. lxxviii.
Remini-
dicēdū est

ad palmā superne vocatōis dei in xpo iesu. Quot
quot ergo perfecti hoc sapiamus. **P**erfectionē in
hac vita dicit nō aliud q̄ ea q̄ retro sunt obliuisci ⁊
in ea q̄ ante sūt extendi scdm intētiōē. Tutissima
est enī q̄rētis intētiō donec apprehēdat illud quo
tēdim⁹ et qua extēdimur. **S**z ea recta intētiō est q̄
p̄ficiat a fide. **C**erta enī fides vtrūq̄ inchoat
cognitiōē. **C**ognitiō hō certa nō p̄ficiat nisi p̄ hāc
vitā cū viderim⁹ facie ad facie. hoc ḡ sapiam⁹ vt no
uerim⁹ tutiorē eē affectū vera q̄rendi q̄ incognita
pro cognit⁹ p̄sumēdi. **S**ic ḡ q̄ram⁹ tanq̄ iuēturi et
sic iuentiam⁹ tāq̄ q̄suri. **L**ū ei p̄sumauerit homo
tūc incipit. **N**e credēdis nulla infidelitate dubitem⁹
de itelligēdis nlla temeritate affirmem⁹. i illis au
ctoritas tenēda ē in his veritas exquirēda.

Iusticia scōz quā iustus ex fide viuūt qm̄ p̄ spm̄
grē hōi ex deo est hā iusticia ē. **Q**ue licet nō imeri
to in aliquib⁹ iust⁹ p̄ hui⁹ vite capacitāte p̄fecta di
cat pua tamē est ad illaz magnā quā cepit eq̄litas
angeloz. **Q**uā q̄ nondū hēbat ⁊ p̄p̄ illā q̄ iā inerat
p̄fectū ⁊ p̄pter istā q̄ adhuc deerat imp̄fectū se eē
dicebat. **S**z plane minor ista iusticia facit meritū
maior illa premiū. **U**nde q̄ istā nō sequit illā nō af
sequit.

Quotq̄ ḡ p̄fecti sum⁹ hoc sapiam⁹ id
est quotq̄ p̄fecti currim⁹ h sapiam⁹ q̄ nondū p̄fe
cti sum⁹ vt illic p̄ficiamur quo p̄fecte adhuc curri
m⁹ vt cū venerit q̄ p̄fectū ē q̄d ex pte ē destruat id
est nō iā ex parte sit sz ex toto qz fidei ⁊ sp̄s itaz res
ipa nō q̄ credat ⁊ sp̄s sz q̄ videat teneatq̄ succe
det. **C**haritas autē q̄ in his trib⁹ maio ē nō auferat
sz augeat ⁊ ipleat p̄templata q̄d credebatur q̄d ipa
bat idepta in qua plenitudine charitatis p̄ceptū illd
iplebit. **I**lliges dñm deū tuū ex toto corde tuo et
ex tota aīa tua ⁊ ex tota mēte tua. **I**hā cuz est aliqd
carnalis p̄cupiscētie q̄d vel p̄nēdo frenet nō omī
mō ex tota aīa diligit de⁹. nō enī caro sine aīa p̄cu
piscit q̄uis caro p̄cupiscere dicat qz carnalit aīa
p̄cupiscit. **E**ūc erit iust⁹ sine vllō oīno pctō qz nul
la lex erit in mēbr⁹ ei⁹ repugnās legi mētis ei⁹: sed
p̄sus toto corde tota mēte tota aīa diligit deū q̄d
est primū sūmūq̄ p̄ceptū. cur ḡ nō p̄cipet hōi ista
p̄fectio q̄uis eā in hac vita nemo hēat? **N**ō enī re
cte currit si quo currendū ē nesciat. **Q**uomō autez
sciret si nullis p̄ceptis ostēderet? **[E**t si quid a
liter sapit⁹ ⁊ hoc vobis de⁹ reuelabit xpm̄ ad q̄d
puenim⁹ vt idē sapiam⁹ ⁊ in eadē p̄māeam⁹ reglā.]

Si in quo puenim⁹ in eo ābulam⁹ sicut dicit a
postol⁹ nō solū q̄d nescim⁹ ⁊ scire debem⁹ sz etā q̄d
aliter sapim⁹ id quoq̄ nobis de⁹ reuelabit. pueni
mus autē in viā fidei hāc p̄fueratissime teneamus
Ipsa pducit ad cubiculū regis in quo sūt oēs the
sauri sapiētie ⁊ sciētie absconditi. non enī dñs ipse se
sus xps suis illis magnis ⁊ p̄cipuis elect⁹ discipul⁹
inuidebat qm̄ dicebat multa habeo vob⁹ dicere sed
nō potestis illa portare modo ābulandū ē: p̄ficien
dū est: crescendū ē. vt sint corda nra capacia earū
rerū quas capere mō nō possum⁹. qz si nos vltim⁹
dies p̄ficiētes iuenerit ibi discim⁹ q̄d h̄ si potuim⁹

Beatus ap̄s eos alloq̄ns qui sibi iā videbant
perfecti eē cū se imp̄fecti esse dixisset quotq̄ ḡ in
quit perfecti hoc sapiam⁹ et si quid aliter sapitis b̄
quoq̄ de⁹ vobis reuelabit. **E**t ne forte incurrerēt
in seductores qui eos velit a fide auertere p̄mittē
do scientiā veritatis ⁊ hoc putarēt esse quod dixit
apostol⁹ id quoq̄ vobis de⁹ reuelabit cōtinuo sub
iungit veritatem in q̄d puenim⁹ in eo ābulam⁹.
Si quid ergo intellexeris q̄d nō sit p̄tra regulā ca
tholice fidei ad quā velut viā q̄ te ducat ad patriāz

peruenisti: et sic intellexeris vt inde dubitari oīno
nō debeat adde ad edificū noli tamen relinquare
fundamentum.

Spero de mīa dei q̄ in omib⁹ vers⁹ q̄ certa mī
hi sūt p̄fuerantē me faciet. **S**i q̄d aut aliter sapio
id quoq̄ mibi ipse reuelabit siue p occultas inspira
tiōes: atq̄ amonitiōes: siue p manifesta eloq̄a sua
siue p fraternas sermocinationes.

Multi enī ambulāt quos sepe dicebaz
vobis: nunc autem et flens dico inimi
cos crucis xpi quozū finis interit⁹: quo
rū deus venter est et gloria in cōfusione
ipsoz qui terrena sapiunt.

Hoc ab hōie colit quod deus diligit. **U**nde qz
de omib⁹ rebus maior ⁊ melior inuenit plus oī
bus diligendus est vt colatur.

Nostra autē p̄uersatio in celis est. **U**n
de etiā saluatorē expectam⁹ dñm nrm̄ ie
sum xpm̄: qui reformabit corpus humi
litis nostre cōfiguratū corpori clarita
tis sue: secundū operationē qua etiā pos
sit subijcere sibi omnia.

Si quomodo hic sū q̄dū hic sū quādo
i hoc seculo sū q̄dū carnē mortālē por
to q̄dū in tēratione vitā hūana est sup
terrā q̄dū in scādala suspiro. q̄dū ti
meo ne cadā qui sto. q̄dū mibi incerta sūt et mala
mea ⁊ bona mea vniuersa vanitas omīs homo vi
uens. **O**mīs inq̄ ⁊ herēs et trasiliēs ⁊ ipse **J**dhū
ad vniuersā vanitatē adhuc p̄tinent qz omīa vani
tas et vanitas vanitatu que abundātia hominū in
omī labore suo quo ipse laborat sub sole. **I**hūqd et
Jdhū adhuc sub sole est: habet aliqd sub sole ha
bet aliqd vltra solē. **S**ub sole habet vigilare / dor
mire / māducare / bibere / esurire / sitire / vigere / sa
tigari / pubescere / iuuenescere / senescere / incerta
habere q̄ optat: ⁊ tmet hec omīa. **S**ub sole habet
etiā ipse **J**dhū etiā ipse trasiliēs eos. **U**nde er
go trasiliens: **A**llo desiderio notū mibi fac finem
meū. hoc enī desiderū vltra solē est nō est sub sole.
Sub sole omīa vlsibilia. **Q**uicqd vlsibile nō est sub
sole nō est: nō est vlsibilis fides: nō est vlsibilis sp̄s
nō est vlsibilis charitas: nō est vlsibilis benignitas
nō est vlsibilis postremo. timor ille cast⁹ p̄manēs i
seculū seculi. **I**n his oībus dulcedinē habēs cōso
lationēq̄ **J**dhū vltra solē cōuersās qz cōuersa
tio eius in his est: et in his que adhuc sub sole ha
bet gemit: et ista contēnit dolet et in illam ardescit
et ea desiderat.

In celo sūt oues quib⁹ pastor vita est. **Q**uid igitur
tur? **I**am in celo sum⁹. **I**n celo scdm fidem. **S**i enī
non in celo vbi surū cor: **S**i nō in celo vnde aposto
lus paul⁹ dixit nostra aut conuersatio in celis est:
Corpoze ābulam⁹ in terra: corde habitam⁹ in celo
Habitam⁹ ibi si illuc aliquid mittimus q̄d ibi nos
teneat. **N**emo enī habitat corde nisi vnde cogitat
Inde aut cogitat vbi thesaurizat. **T**hesaurizat i
terra cor ip̄s⁹ a terra nō recedit. **T**hesaurizat i
celo cor ip̄s⁹ a celo nō discedit. **O**īo aperte dicēte
vbi est thesaurus tuus ibi erit ⁊ cor tuum.

Decet hymn⁹ inquit deus. **S**ed vbi in syon
in babilone nō decet. **E**t enī qusq̄ cū cepit iā ino
uari iā cor d̄ ibi h̄z cātat dicēte ap̄o. p̄uersatio nra
in celis ē. in carne aut ābulātes inq̄t non scdm car
nem militam⁹. **I**am desiderio ibi sum⁹ iā sp̄s in illā

Ex libro de ci
uitate. iiii.
Quo p̄fici
amur i sciē
tijs.

Ex libro sen
tētiar. p̄p̄i.
De⁹ sūme
diligēdus
p̄batur.

Ex tractatu
pi. xxxviii
Unitas
hui⁹ vite.

Jdhū. i.
trasiliens
eos.
Ecclē. i.

p̄s. xxxviii.
Vlsibilis
regio.

p̄s. xviii.

Ex tractatu
pi. xlviii.
Oues q̄b⁹
pastor vita
est in celo
sunt.

Matthe. vi.
Ex tractatu
pi. lxi.
p̄s. lxi.
ii. Cor. x.

Perfectō
hui⁹ vite.
Intētiō re
cta.
Cognitiō
certa.

Credēda
Intelligē
da.
Ex lib. sentē
tiarū p̄p̄i
Roma. i.
Iusticia
vera.

Ex libro d̄ p̄
fecta iustitia
hominis.
Quō hic p̄
fecti sint i
cursu non
tu effectū.

Deur. vi.
Perfecta
di dilectio

Ex tractatu
euāgelij sm̄
ioan. iiii.

Uia fidei.

Colos. ii.

Johan. xvi.

Ex trac. euā
gelij sm̄ ioā
nem. xcviii.
Quid sit
aliud q̄d
deus reue
let.

Ad Philipenses.

Et Quod puer turbato naufragem? Quod admodum ergo de naufragio nra in anchoris est recte dicim? qd iam in terra sit ad sit in celis. huc eni fluctuat: sed in terra quodammodo educta est contra ventos et contra tempestates sic praetentationes huius peregrinationis nrae spes nra fundata in illa ciuitate hierusalem fecit nos non abripi in saxa.

Capitulum quartum.
Itaque fratres mei charissimi et desiderantissimi: gaudium meum et corona mea: sic stete in domino charissimi. Eucharistia rogo

et synthice deprecor id ipsum sapere in domino. Etiam rogo et te germane coparadiuua illas que mecum laborauerunt in euangelio cum clemente et ceteris adiutoribus meis quorum nomina sunt in libro vite. Gaude te in domino semper: iterum dico gaudete.

Ex sermone d. p. euangelii. Gaudendum in dno. Jaco. iiii. Mathe. vi.

Gaudere nos apostolus precipit sicut in domino non in seculo. Quis enim voluerit amicus esse huius mundi sicut scriptura dicit: inimicus dei reputabitur. sicut autem non potest homo duobus dominis seruire: sic nemo potest in hoc seculo gaudere et in domino. multumque inter se hec duo gaudia differunt: suntque omnino contraria. Qui gaudet in seculo non gaudet in domino. qui gaudet in domino non gaudet in seculo. vincat gaudium in domino donec finiat gaudium in seculo. Gaudium in domino semper augeat gaudium in seculo semper minuat donec finiat. Non ideo ista dicuntur quoniam cum sumus in hoc seculo gaudere non debemus: sed ut etiam in hoc seculo constituti in domino gaudeamus. quod est hoc seculum? Et quod est gaudium seculi? Dico frater breuiter quod potestis quod de adiuvatur. Seculi leticia est impunita nequitia. Luxurient homines fornicent in spectaculo: nungent: ebriositate ingurgitent: turpitudine sedent: nihil mali patiuntur: et videte seculi gaudium. Ista mala quod promeror autem non castiget famel: non bellum timor: non aliquid timor: non aliquid morbum: non aliquid aduersitatem: sed sint omnia in rebus abundanti in pace carnis in securitate male meritis: et videte seculi gaudium. sed non cogitat de sicut homo. Alia est dei cogitatio: alia hominis. Magna enim est nequitia impunita non relinquitur: et ne cogatur in extremo gehenne damnare non flagello dignatur castigare. bonum est nobis ut subueniat castigando. et tamen si facta generis humani consideremus quod patimur: non secundum peccata nostra fecit nobis: filii enim sumus. unde hoc probamus? Mortuus est pro nobis: ut ne remaneret vultus. Multos enim filios dei fecit vultus? Filius? Emit sibi fratres sanguine suo probavit reprobos: redemit vendit honorauit iuravit: iustificauit occis: dubital quod dabit tibi bona sua quod non dignatur suscipere mala tua: ergo fratres gaudete in domino non in seculo id est gaudete in veritate non in iniquitate. Gaude te in spe eternitatis non in flore vanitatis. Ita gaude te vbius et quod ducit hic fuerit dominus in primo est nihil solliciti fueritis.

Seculi letitia.

Magna enim est nequitia impunita non relinquitur. p. cii. Cur mortuus est vultus? cuius filius dei.

Ex libro sententiarum p. l. i.

Ex epistola ad marcellinum. Opa bona voluntate videtur. Tit. iiii.

Non potestis vniuersi fraudari delectationibus suis. cuius christus est gaudium. Eterna enim exultatio est que bono non letatur eterno. Modestia vestra nota sit omnibus hominibus. Quia quippe bona opera amant in luce constituti non propter humanam gloriam sed ut videantur aut dominus bona opera vestra et glorificet patrem vestrum qui in celis est. Et ideo non sufficit apostolo monere ut mansuetudinem suam? sed ut etiam nota omnibus facerem. Mansuetudo inquit vestra nota sit omnibus hominibus. et alio loco mansuetudinem vestram ostendit

tantes ad omnes homines. Nec illa scripti dauid quoniam iunxit co sibi in manu tradito clementer pepit per clarissima lenitas emieret nisi potestas parit apperet.

Dominus enim prope est.

Et si super omnes celos ascendit corpe non recessit maiestate vbius presens est qui fecit omnia.

Nulle enim qui ascendit in celum ut toleret ab oculis nostris promissit nobis dicens ecce ego vobiscum super vultus ad consummationem seculi. Meritor apostolus sic nos alloquitur dominus in primo nihil solliciti fueritis: sed super celos christus longe sit celi et ipse qui ibi sedet prope est.

Nihil solliciti sitis sed in omni oratione et obsecratione cum gratiarum actione petitiones vestre innotescant apud deum.

Non sic accipiendum est tanquam deo innotescant quod eas antequam essent nouerat. sed non innotescant apud deum per tolerantiam non apud homines per iactantiam. aut forte innotescant etiam apud angelos qui sunt apud deum ut quodammodo eas offerat deus de his consulat quod deo iubente iplendunt et cognouerit sicut oportere ibi cognouerint hoc nobis vel euident vel latenter reportent dixit enim angelus homini. Cum oraretis ego obtuli orationem vestram in conspectu charitatis dei.

Ad omnia quippe scienda quod scit sufficit sibi illa perfectio. habet quidem nuncios id est angelos non tamen qui etiam nescit annunciant: non enim scire vult quod nesciat: sed bonum eorum est de operibus suis et consilium voluntate. Et hoc quod dicunt nonnulla nunciare non ut ipse ab eis distat sed ut ab illo hic per christum et sine corporali sono nuncient etiam quod voluerit ab eo missi ad quod voluerit totum ab illo pillud verbum et audientes. id est in eis. Mitare iuenientes quod sibi faciendum: quod quibus: qui nunciandum sit.

Nam et nos oramus cum nec tamen necessitates nostras docemur. Nouit enim ait christus et pater vester quod vobis necessarium sit proutque petatis ab eo. nec ista ex alio quo tpe cognouit ut nosset sed futura omnia temporalia atque eis etiam quod et quoniam ab illo petitiui fueram: et quod de quibus rebus: vel exaudiat: et sine initio are per secluit. vniuersas autem creaturas suas spirituales et corporales non quod sunt ideo nouit sed ideo sunt quod nouit. Non enim nesciuit quod fuerat creatura. Quod scilicet creatura uult si quod creauit scilicet nec aliter ea scilicet creatura quod creanda. Non enim et sapientie aliquid accessit ex eis sed illis existentibus sicut oportebat et quoniam oportebat ille mansit ut erat. Ita et scriptum est in libro ecclesiastico. anteque crearentur omnia nota sunt ei. Sic postquam consummata sunt sic ei nota sunt. longe est igitur huic scientie scientia nostra dissimilis.

Annuntiabit dominus generationem vultus. Non sic accipiendum est tanquam nescienti aliquid annunciet ut sciat sed sicut annunciat angelus non solum nobis beneficiis dei humeris illi preces nostras. Nam scriptum est vbi angelus hominibus dicit. ego obruli memoriam orationis vestre. non ut deus tunc nouerit quid velim vel quod indigeam. Nouit enim pater vester ait dominus quod vobis necessarium sit proutque petatis ab eo: sed quod necesse habet rationalis creatura obrepans deo temporalis causas ad eternam vitam referre siue perendo quod erga se fiat: siue consulendo quod faciat. quod proutque meritis affectus est ut ipsa constituat non ut deus instruat. Nam a hec quodam prestatio est rationalis creature quod non sibi ipsa sit bonum quo beata fiat: sed illud incomutabile cuius participatione etiam sapiens efficitur.

Et pater dei que exuperat omnes sensum custodiat corda vestra et intelligentias vestras in christo iesu domino nostro.

Ex sermone de verbis euangelii. l. i. xxvii. Ephe. iiii. Extractum p. l. v.

Mat. xviii.

Ex libro ad romanos d. ora do deo. Quod preces innotescant deo.

Tobie. xii.

Ex libro de trinitate. xv. Angeli quod deo annunciant cum omnia sciat.

Mathe. vi.

Creature. sunt quod deus eas nouit.

Eccle. xlii.

p. xli. Ex libro de gra noui testamenti. Annuntiatio quod deo fit quod sit. Thobie. xii. Mat. vi.

Ex lib. de ciuitate dei. xxiij.
Par dei an super intellectum angelorum.

Quatuor est autem quod est nostra intelligentia ad illam excellentiam: ubi enim est pax dei quod sicut dicit apostolus super omnem intellectum. Quod enim si nram: aut fortasse etiam sanctorum angelorum. Non enim dei. Si ergo sancti in dei pace victuri sunt. perfectio in ea pace victuri sunt quod superat omnem intellectum. Quod nram quidem superat non est dubium. Si autem superat angelorum ut nec ipsos exceperisse videatur quod aut omnem intellectum secundum dicitur esse debemus accipere quod pax dei qua ipse deus pacatur est sic deus nouit non ea nos sic possumus nosse nec ulli angelorum. Superat itaque omnem intellectum non dubium propter se. Sed quod et nos per modum nostrae pacis eius participes facti sumus summam in nobis atque iter nostrum cum ipso pace quod nram summam est isto modo per suum modum sciunt ea sancti angelorum. Quod autem nunc longe infra in quatuorlibet punctum mentis excellat. Considerandum est enim quod vir dicebat. Ex parte scimus et ex parte propheta tam: donec veniat quod perfectum est. Et videmus nunc per speculum in enigmate / tunc autem facie ad faciem. Sic ita videtur sancti angelorum quod etiam angelorum nram dicitur quod erunt de parte tenebrarum et accepto spiritus pignore translati ad regnum christi ad eos angelos iam cepimus pertinere cum quod nobis erit sancta atque dulcissima dei ciuitas coelestis. Sic sunt ergo angelorum nram quod quod admodum christus dei christus est nram. Dei sunt quod deum non reliquerunt. Nisi sunt quod suos ciues nos habere ceperunt. Dixit autem dominus iesus. Videte / ne contemnatissimum de pusillis istis. Dico enim vobis quod angelorum eorum in celis semper videtur faciem patris mei qui in celis est. Sic ergo illi videtur ita et nos visuri sumus / sed non dum ita videmus. Propter quod ait apostolus quod paulo ante dixi. Videmus nunc per speculum in enigmate tunc autem facie ad faciem. Propter istamque fidem nobis visum ista fuerunt. De qua et Iohannes apostolus loquens cum appuerit (inquit) filius eius et erunt / quoniam videbimus eum sicuti est. Facies autem dei manifestatio eius / intelligenda est non aliquid tale membrum quale nos habemus in corpore atque isto nomine nuncupamus.

Pax ista precellit omnem intellectum sed utique nram non eorum quod semper videtur faciem patris. Nos autem quod nram sicuti in nobis intellectus humanus ex parte scimus et videmus / nunc per speculum in enigmate. Cum vero equales angelis dei fuerimus tunc quod admodum ipsi videbimus faciem ad faciem. Tantamque pacem habebimus erga eos quod et ipsi erga nos: quod tamen eos dilecturi sumus quantum ab eis diligimur. Itaque pax eorum nota nobis erit: quod et nostra talis acta erit / nec precellit tunc intellectum nram. Dei vero pax quod illic est erga eos / et nram in illorum intellectu sine dubitatione precellit. De ipso quod prebetur est rationalis creatura quod quod beatum est non ipse de illa. Cum secundum beatum melius accipit quod scriptum est pax dei quod precellit omnem intellectum ut in eo quod dixit omnem / nec ipse intellectus sanctorum angelorum esse possit exceptus sed dei soli. neque enim et ipsius intellectus pax eius excellit.

De cetero fratres quod quod sunt haec: quod quod pudica: quod quod iusta: quod quod sancta: quod quod amabilia: quod quod bone fame si quod virtus: si quod laus discipline. hec cogitate: quod et didicistis et accepistis. et audistis et vidistis in me. hec agite: et deus pacis erit vobiscum.

Sanctorum conuersatio cauta etiam debet esse ne forte cum mala vita non sit per lasciuia mala sit fama per negligentiam. Nec audientium sunt siue viri sancti siue femine quod quod res bene in alia negligentia sua per quam sit ut in mala veniant suspicionem. Cum sua vita longe abesse sciunt dicunt sibi coram deo sufficere conscientiam existimationem hominum

non impudenter solui. verum etiam crudeliter pertinetes cum oc haberi possunt. cidunt aias aliorum siue blasphemantur via dei quod secundum sit. sua suspicionem quod si turpis quod casta est displicet eis vita sanctorum / vel etiam cum excusatione imitantis non quod videtur sed quod putat. Proinde quod quod a criminibus flagitiorum atque facinororum vitam suam custodit / sibi bene facit. Quisquis autem etiam famam in alios misericors est. Nobis enim necessaria est vita nostra / alijs fama nostra. Et utique etiam quod alijs ministramus misericorditer ad salutem / ad nostram quod redudat utilitatem. Cum non frustra apostolus. Proinde (inquit) bona non solum coram deo: verum etiam coram hominibus. Ite dicit. Placete omnibus per oia sicut et ego oibus per oia placeo: non quod res quod mihi utile est sed quod multis / ut salui fiant. In quod etiam exhortatione dicit de cetero. Fratres quod quod sunt haec: quod quod pudica: quod quod iusta: quod quod sancta: quod quod amabilia: quod quod bone fame si quod virtus: si quod laus discipline. hec cogitate: quod et didicistis et accepistis et vidistis in me. Cernis quod admodum in multis quod exhortatio promouit non neglexit ponere quod quod bone fame duobus quod vobis cura concluderit vbi ait. Si quod virtus si quod laus. Ad virtutem autem pertinet quod antea memorauit: bona fama vero ad laudem. Puto quod non ad laudem hominum per magno suadebat apostolus dicens. Vbi autem minimum est ut a vobis iudicet aut ab humano die. Et alibi. Si hominibus placere christi seruus non essem. Et iterum. Nam gloria nostra hec est testimonium conscientie nostre. Sed illorum duorum. bone vite et bone fame vel quod breuius dicitur virtus et laus. vnum propter seipsum sapientissime retinebat / alter propter alios misericordissime prouidebat. Sed quoniam quod taliter humana cautela suspiciones malivolentissimas non potest oia ex parte vitare vbi per existimationem nostra quod recte possumus fecerimus si aliquid de nobis vel male fingendo vel male credendo famam nostram decolorare conatur assit conscientie solacium. pleneque etiam gaudium quod merces nostra magna est in celis. etiam cum dicunt homines mala multa de nobis pie iustisque viuunt. Illa enim merces tanquam stipendium est militantis per arma iusticie non solum dextera verum etiam sinistra. Per gloriam sancti et ignobilitatem per infamiam et bonam famam.

Saulus si autem in domino vehementer: quoniam tam de aliquo reflexuistis per me sentire sicut et sentiebatis. Occupati autem eratis.

Ere terra fructuosa cui gaudet apostolus quod ei miserunt ad necessitates eius nec quod ro datum inquit sed quero fructum. Et gratias agit dicens. Quia tandem aliquando repullulastis sapere per me. Repullulastis arboribus dicit que sterilitate quadam aruerant.

Dicebamus enim eos terre fructibus significari et in allegoria figurari opera mie quod huius vite necessitatibus exhibent ex terra fructifera. Talis terra erat prius onerosa / cui domui dedisti miam quod frequenter paulum tuum refrigerauit et cathenam eius non erubuit. Hoc fecerunt et fratres et tali fruge fructificauerunt quod quod ei ceterat suppleuerunt ex macedonia. Quod autem vult quod lingua quod fructum ei debitu non dederunt vbi ait. In prima mea defensione nemo mihi affuit: sed omnes me dereliquerunt. Non illis imputet. Ista enim debent eis quod ministrant doctrinam rationalem per intelligentias diuinarum mysteriorum prophetarum se ad imitandos in oia continentia. Pascunt autem his escais quod letant eis. Nec illi letant eis quod veter est. Neque enim et in illis quod prophet ista / ea quod datur fructus est sed quod aio datur. Itaque ille quod deo futebat non suo veteri video plane vnum gaudere. Video et congratulor ei valde. Acceperat enim a philippensibus quod per epaphroditum miserat. Sed tamen vnum

Uita bona nobis necessaria est fama proximi.

II. Cor. viii. I. Cor. x.

I. Cor. xiii. Gala. i. II. Cor. i.

II. Cor. vi.

Ex tractatu per. xlix.

Ex libro per nonu. xlii. Opa mie.

II. Thim. i.

II. Thim. iiii.

Phil. iii.

I. Cor. xiii. Ibidem Angelus sci quod sint angelus nram.

Mat. xviii.

I. Cor. xlii.

I. Iohan. iiii.

Ex libro en chridion. Pax dei an super humanum et non angelum cum intellectu. Pax beatorum cum angelis.

Ex lib. ad iulianum de seruitute. Conscientia bona non sufficit si fama bona desit cum

Ad Philippenses

8

gaudeat video unde aut gaudet ide pascit. Quia in
xitate loquens gauisus su (inquit) magnifice in dno
qz tade aliqui repullulastis sape p me in q sapieba
tis. Sed sum aut habuistis. Isti q diuturno tedio
marcuerat qz exaruerat ab isto fructu boni ope
ris: et gaudet eis q repullularut no sibi quia ei in
digentie subuenerut. ideo secutus ait.

No qsi ppter penuria dico. Ego eni di
dici in qb su sufficiens esse. Scio z huius
risior abundare vbiq in omnib iustit
su. Et satiari z esurire z abundare z penu
ria pati omia possu in eo q me confortat.

Unde ergo gaudes o paulo magne unde gau
des unde pascis quid est quod te pascit leticia?
Quod sequitur audiamus.

Verutamen benefecistis comunicantes
tribulationi mee.

Inc gaudet hic pascit: qz illi bnfecerit
no qz ei angustia relaxata e. Qui dicit
tibi in tribulatioe dilatasti mihi. quia z
abundare et penuriam patinoui in te
qui confortas eum.

Et iustificata e sapientia ab oib filijs suis. Ostē
dit filio sapientie itelligere de usu ciboz nec i absti
nēdo nec in māducādo esse iustitia: sz in eqniti
tate tolerādi iopia / et tēperatā pabūdantia no se
corruptēdi atq oportune sumēdi vel nō sumēdi: a
qz nō vsus sz pcupiscētia refrenāda ē. Nō eni iter
est oino qd alimētozū sumas vt succurras necessi
tati corpis oimodo pgruas i gūib alimētozū his
cū qb nō vīuēdū est. Neq qzū sumas multū inf
est cū videam alioz stomachū citi? satiare: et eos
tū illi ipsi paruo quo satiant ardēter z intolerabili
ter z oino turpiter ibitare. alios aut plusculo quib
satiari sed tolerabili iopia ppeti / z vel ante ora
corā positas epulas si in tpe aut opus sit / aut ne
cesse sit cū trāquillitate aspicere neq tāgere. Ma
gis q iter est nō qd vel qz alimētozū p cōgruentia
hoim atq psone sue z p sue valitudinis necessita
te qd capiat: sed qz facilitate z serenitate ai care
at / cū bis vel oportet vel etiā necesse est carere vt
illud in aio pīano cōpleat qd apls dicit. Scio et
mīn? habere / scio z abundare in oib? z in oib? sū
et satiari z esurire et penuria pati. Dia possū in eo
q me confortat. Et illud. Neq si māducauerimus
abūdabim? neq si nō māducauerim? egebim?us
Et illud nō est eni regnū dei esca z por? sz iustitia
z pax z gaudiū. Et qz solēt hoies multū gaudere
carnalib? epulis addidit in spū sācto. Iustificat q
sapientia ab oib? filijs suis q itelligūt vtendīs ter
renis oportuna tēpora esse debere. Facilitatē ho
carēdi talib? z amorē fruendī eternis non variari
oportere per tēpora sed perpetuo retinere.

Scitis aut et vos philippēses q in prin
cipio euāgelij qn pfect? sū a macedonia
nulla mihi ecclia cōmunicauit in rōe da
ti z accepti nisi vos soli qz et thessaloni
cam semel z bis in vsū mihi misistis.

Ad bona opa eos redisse nūc gaudet / z repullu
lasse letat tāq reuiscēte fertilitate agri. Rūndā
ppter vsus suos qz dixit vsib? meis misistis: Nū
qd ppta gaudet? Nō ppterea. hoc unde scim?
Qm ipse sequitur dicens.

No qz qro datū: sed reqro fructū abūdā
tē in rōne vestra. Habeo autē oia: z abū

do. Replet? sū acceptis ab epafrodito:
q misistis in odorē suauitatis hostiā ac
ceptā placentē deo. De? aut me? impleat
omne desideriu vestrū scōz diuitias suas
in glia in xpo iesu. Deo autē et patri nro
glia in scā scōz amē. Salutate oēm sā
ctum in xpo iesu. Salutat vos q mecum
sūt fratres. Salutat vos oēs scī: marie
aut qui de cesaris domo sūt. Gratia dñi
nostri iesu xpi cū spiritu vestro. Amen.

Idicat a te de? meus iter datū / fructū
discernere. Datū est res ipsa quā dat q
ipartit hec necessaria veluti est mīn?
cib? / por? / vestimētū / tectū / adiutorū.
Fruct? aut bona opera z recta volūtas datoris ē.
Nō eni ait magister bon? q suscepit pphētā tū: sz
addidit in nomie pphete. neq ait tū q suscepit
iustū: sz addidit in noie iusti. Ita qppe ille merce
dē pphete / iste mercedē iusti accipiet. Nec solum
ait q calicē aq frigide potuz dederit vni ex mīmis
meis: sz addidit tū i noie discipuli. Et sic adiūxit.
Amen dico vob nō pdet mercedē suā. Datū est su
scipere pphētā / suscipere iustū / porrigere calicē aq
frigide discipulo. Fruct? aut est in noie pphete / i
noie iusti / in noie discipuli hoc facere. Fructu pa
scit. Helias a vidua sciēte q hoim dei pasceret / z
ppter hoc pasceret. Per cornū aut dato pasceba
tur / nec iterior Helias sz exterior pascebat: q pos
set etiā talis cibi egestate corrūpi. Ideo qz dñe cū
hoies idōte atq infideles qb? in iustitia atq lucrā
dis necessaria sūt sacramenta in iustoz / z magnalia
miraculozū suscipiūt corpālī reficiēdos / aut i alī
quo vsu pntis vltē adiūuādos pueros tuos cū id
qre faciēdū sit z q pteat ignozēt. nec illi istos pa
scūt / nec isti ab illis pascunt qz nec illi hec scā z re
cta volūate operant / nec isti eo datīs vbi fructū
nōdū vidēt letāt. Inde qppe aim? pascit vñ letat
Accipite psalmū et date tympanū. Accipite et
date. Quid accipite qd date? Accipite psalmum z
date tympanū. Apl's Paul? respēdit z dicit q
nemo illi cōcauerat in rōe datiz accepti. Quid est
in rōne datiz accepti nisi qd in alio loco apte expo
sūt. si nos vob spūritalia seminamus magnū est si
carnalia vīa metam? z vt verū est q tympanū de
corio sit ad carnē ptinet. Psalmus q spūritalis est
tympanū carnale. Ergo plebs dei pgregatio dei
accipite psalmū z date tympanū. Accipite spūita
lia / z date carnalia. Si auidi estis in spūritālib? ac
cipiēdis deuoti estote in carnalib? erogādis.

Ipe apl's datū nō qrebat. Fructuosas tū oues
suas esse cupiebat nō steriles sine lactis vbertate
Itaq cū esset quodā tpe in magna indigētia vīn
ctus in pfessioe xitatis missū est affib? vñ necessi
tati z indigētie ei? ministraret. Respōdit aut illis
gras agēs z dixit. bn fecistis cōicare necessitatib?
meis. Ego eni didici in qb? sū sufficiēs esse. Scio
et abundare noui z penuriā pati. Dia possū in eo q
me pfortat. Verutū vos bnfecistis vsib? meis mit
tere. Sed vt ostēderet in eo qd illi bn fecerūt qd ip
se qreret / ne int illos esset q seipos pascūt nō oues
nō tā sue gaudet subuentū esse necessitati q illoz
gratulā fecūditari. Quid qz ibi qrebat? Nō qz qro
(inquit) datū sed reqro fructū. Nō vt ego (inquit) ex
plear: sed ne vos inanes remaneatis.

No qz qro datū sed in qro fructū. i. qd qro datū
vestrū. hoc nō qro: sed fructū vestrū. Hoc eni iudi

ps. lili.

Ex lib. qstio
nū euāgelij. i.
Luce. vii.

Ubi iusti
tia sit.
Nō infest
quātū sed
qlit sumas

8

i. Cor. viii.

Roma. xlii.

Ex li. pffessio
num. xii.

Discretio
dati z fru
ctus.

Dat. r.

Ibidem

Datum.

Fructus.
ii. Reg. xvi.
Ibidem.

Extractum
ps. lxx.
Pro spū
talib? licet
accipere tpa
lia.

i. Cor. ix.
Tympanū
psalmus

Ex libro de
pastoribus

Ex libro. li. b
finē dñi in
morte

cio apparere poterat q̄tū p̄fessit in deū cū id li-
beter faceret q̄d nō p̄pter gaudiū de munerib⁹: s̄
p̄pter cōmunionē charitatis ab eis q̄rebat.

Argumētū in eplam ad Colossenses

Colossenses: et hi sicut et laodicē-
ses sūt asyāni: et ipsi p̄uēti erant
a pseudo aplis. Nec ad hos ac-
cessit ipse apls: sed et hos p̄ eplam corri-
git. Audierāt enī verbū ab archippo: q̄
et ministeriū in eos accepit. Ergo apls
iā ligat⁹ scribit eis ab epheso per tychi-
cū dyaconū et onesimū acolitū.

Expositio b̄ssimī p̄ris Augustini i
epistolā diuī pauli ad Colossenses: a ve-
nerabili Beda p̄sbytero collecta.

Dulus apo-
sto-
lus ie-
su chri-
sti p̄ vo-
lūtātē
dei et ti-
mothe-
us fra-
ter his
qui sūt
colos-
sis san-
ctis et

fidelib⁹ fratrib⁹ in xpo iesu. **G**ra vobis et
pax a deo patre nro. **G**ras agim⁹ deo et
p̄ri dñi nri iesu xpi semp p̄ vobis orātes
audiētes fidē vestrā in xpo iesu et dilecti-
onē quā habet⁹ in sc̄tōs oēs p̄pter spem
q̄ reposita est vobis in celis quā audist⁹ i
x̄bo x̄itatis euāgelij q̄d puenit ad vos
sicut et i vniuerso mūdo est: et fructificat
et crescit sicut in vobis ex ea die qua au-
distis et cognouistis grām dei in x̄itate
sicut didicistis ab epafra charissimō cō-
seruo nro: q̄ est fidelis p̄ vobis minister
xpi iesu: q̄ etiā manifestauit nobis dile-
ctionē vestrā in spū. **I**deo et nos ex qua
die audiui⁹ nō cessam⁹ p̄ vobis oran-
tes et postulātes vt impleamini agnitōe
volūtatis ei⁹ in omni sapiētia et intellectu
spiritali vt ambuletis digne deo p̄ omia
placētes: in oī ope bono fructificātes et
crescētes in sciētia dei in oī x̄tute cōfor-
tati s̄m potētia claritatis ei⁹ in oī patiē-
tia et lōganimitate: cū gaudio grās agē-
tes deo patri: q̄ dignos nos fecit in par-
tem sortis sanctorū in lumine.

Tunica illa dñi desup texta q̄ significat chari-
tatē et n̄ritatē cū diuīdi a p̄secutorib⁹ nō posset foras
sup eā missa est. **A**d q̄s puenit eos significauit q̄vi

dent ad sortē p̄tinere sc̄tōz. **G**ra salui facti estis p̄
fidē ait apls. **G**ra salui facti estis p̄ fidē et hoc nō
ex vobis sed donū dei est: nō ex opib⁹ q̄si vos b̄nse
cerit⁹ vt ad hoc accedere digni essetis. **N**ō ex opib⁹
b⁹ ne forte q̄s extollat⁹. **I**psi⁹ enī sum⁹ figmētū cre-
ati i xpo iesu i opib⁹ bonis. **N**ec quodāmodo foras
occulta est. **C**olūtas dei in humano ḡnie foras est.
Sors veniēs de occulta dei volūtate apud quem
nō est iniquitas. **N**ō enī ille personas accipit sed oc-
cultā illius iustitia tibi foras est.

Qui eripuit nos de potestate tenebrarū
et trāstulit in regnū filij dilectionis sue.

Quod hec legis et grām dei q̄ in eternā
vitā p̄ dñz nostrū iesu xpm redimimur
legēdo i aplis iustis / i p̄phetis scrutā
do cognoscis et vet⁹ testamētū in nouo

reuelatū in vetere nouū velatū vides / recale quē
dixerit apls **P**aul⁹ p̄ncipē p̄tatis aeris q̄ opat⁹ in
filij diffidētie. **E**t illud vbi ait de q̄busdā vt resi-
piscat de diaboli laq̄is captiuati ab ipso s̄m ipsius
volūtate / et x̄ba dñi nri iesu xpi vbi est expellēs de
fidelis cordib⁹ ait. **N**ūc princeps hui⁹ mūdi mis-
sus est foras. **E**t ipsi⁹ itidē apli dicētis. **Q**ui eruit
nos de p̄tate tenebrarū / et trāstulit i regnū filij cha-
ritatis sue. **N**ec atq̄ huiusmodi ratiocinat⁹ intēde
aim in l̄ras veteris testamētī et vide q̄d cātes in eo
psalmo cui⁹ est titul⁹ qm dom⁹ edificabat post ca-
ptiuitatē. **I**bi enī d̄r. **C**ārate dño cāticū nouū. **E**t

ne existimes ad iudeoz pplz t̄mmodo p̄tinere: cā-
rate (iq̄t) dño ois fra. **C**ārate dño b̄ndicite noi ei⁹
Annūciate v̄l poti⁹ b̄n nūciate. **I**mmo vt ip̄m ver-
bū q̄d in greco positū est trāsserā euāgelizate dicē
ex die salutare ei⁹. **I**nceni euāgelij nūcupatū ē die.

In q̄ annūciat⁹ dies ex die dñs xps / lumē ex lumie
filij⁹ ex p̄re. **H**oc est enī et salutare etus q̄ salutare
dei xps est. **I**sti ḡ iūmici cū rege suo diabolo capti
uū tenebāt pplm dei. **D**e q̄ captiuitate cū redimī-
mur / et p̄nceps hui⁹ mundi mittit⁹ foras / edificat
dom⁹ post captiuitatē. cui⁹ lapis angularis ē xps

q̄ duos p̄didit in se in vnū nouū hoīem / faciēs pa-
cē. q̄ dies ex die veniēs euāgelizauit eis q̄ erāt p̄
pe reus q̄ erāt lōge / faciēs vtrāq̄ vnū. et adducēs
alias oues q̄ nō sūt ex hoc ouili / vt sit vnus grex et
vn⁹ pastor. **H**i ḡ iūmici diaboli⁹ et angeli ei⁹ capti

uauerāt p̄destinatos in dei regnū et gloriā. **A**re-
deptore aut⁹ nro foras missi q̄ dñari iūfidelib⁹ sole-
bāt iriscē fideles oppugnāt extrinsec⁹. **S**ed op-

pugnāt nō expugnāt eos q̄ apprehēdūt turrē for-
titudinis a facte iūmici. **U**t autē oppugnēt s̄tūnt
in nobis esse iūfinitatis reliq̄as p̄pter q̄s dicim⁹.
Mitte nobis debita nra: p̄pter quas dicim⁹. ne
nos inferas in t̄tationē: sed libera nos a malo.

Nō ait / nō autē meū regnū nō est hīc sed nō est
hīc. **H**ic est enī regnū ei⁹ vsq̄ in finē sc̄li hīs iter
se cōmixta zizanla vsq̄ ad messē. **M**essis est enī fi-
nis sc̄li qm mēssores veniēt. i. angeliz colligēt de re-

gno ei⁹ oīa scādala. **Q**uōd vtiq̄ nō fieret si regnū ei⁹
nō esset hīc. **S**ed t̄m nō est hīc q̄ pegrinat⁹ i mūdo
i Regno suo q̄ppe dicit de mundo nō estis: sed ego
vos elegi de mūdo. **E**rāt ḡ de mūdo qm regnū ei⁹

nō erāt: sed ad mūdi p̄ncipē p̄tinebāt. **D**e mūdo
est ḡ q̄cqd hoīm a vero quib⁹ deo creatū sed ex adā
vitata atq̄ dānata stirpe ḡnatū est. **F**actū est aut⁹
regnū nō iā de mūdo q̄cqd inde in xpo regenera-
tū est. **S**ic enī nos de⁹ eruit de p̄tate tenebrarū et

trāstulit in regnū filij charitatis sue. **D**e quo regno
dicit. **R**egnū meū nō est de hoc mūdo / vel regnū
meum non est hīc.

Q

Ephe. ii.

Extractum

di. cv.

Potestas

tenebrarū.

Ephe. ii.

ii. Thimo. ii

Johan. xii.

ps. xcv.

Dies ex

die.

die.

die.

Ephe. ii.

Johan. x.

oppugnāt

non expu-

gnant bo-

nos diabo-

li.

Mathe. vi.

Extrac. euā-

gelij s̄m iōā-

nem. cxi.

Johan. xviii

Regnum

xpi est hīc

s̄ nō hīc.

Regnum

xpi nō est

de mundo

Johan. xviii

Johan. xix.

Extractum

di. xxx.

Ad Colossenses

Ex libro d. tri
nitatis. xv.

filii chari
tatis dei
pater xps.

Si charitas qd pr diliget filiu suu z patre diligit
filii ineffabilis colone demonstrat amboz: qd pueni
ent? qd vt ille pprie dicat charitas qd sps est cois
ambob? Alioqn si i illa trinitate sol? sps scis e
charitas pfecto z filii no soli pns: veru etia sps
scis filii iuenit. Ita eni locis innumerabilib? dr z le
git filii vnigenit? dei pns: vt tn z illud veru sit qd
apls ait de deo pfe. Qui eruit nos de pte tene
braru et trastulit in regnu filij charitatis sue. Ho
dixit filij sui qd si diceret verissime diceret. que ad
modu qd sepe dixit verissime dixit: sz ait filij chari
tatis sue. Filii qd est etia sps scis si no est in illa tri
nitate charitas dei nisi sps scis. Ad si absurdus
simus est restat vt no sol? ibi sit charitas sps scis
sz ppt illa de qb? satis disserui ppe sic vocet. Ad
aut dictu est filij charitatis sue: nil aliud intelli
gat qd filij sui dilecti / qd filij postremo substantie sue
charitas qd ppe pns qd in natura ei? est ineffabiliter
simplici nihil est aliud qd ei? ipsa natura atq sub
stantia vt sepe ia dixim? z sepe iterare no piger. Ac
per hoc filius charitatis eius nullus est alius qd
de substantia est genitus.

Ex epistola ad vi
talem.

Propter li
beru arbi
triu no est
oppugnā
da dei gra

Si he volum? defedere liberu arbitriu no op
pugnem? vnde sit liberu. Na qd oppugnat gram q
nrm ad declinadu a malo libera arbitriu. ipse ar
bitriu suu adhuc vult captiuu esse. Responde obse
cro quod dicit apls gras agetes pti idoneos facie
ti nos i pte fortis scitoz in lumie qd eruit nos de po
testate tenebrar? et trastulit in regnu filij charitatis
sue. si no ipe arbitriu nrm sed ipm arbitriu se libe
rat. Medacit q agim? gras pti tñ ipse faciat qd
ipse non facit. Et errauit qd dixit qd ipse nos faciat
idoneos i pte fortis scitoz in lumie. qd ipe nos eru
it de pte tenebrar? z trastulit in regnu filij chari
tatis sue. Responde quod ad declinadu a malo et faci
endu bonu liberu habebam? arbitriu qd erat sub
pate tenebraru. Unde nos si (que admodu dicit
apls) de? eruit / ipse vtiq illud liberu fecit. Ad ta
magnu nrm bonu si p sue doctrine pdicatione tm
modo facit. Quid de his dicemus qd de ipsa tene
brar? pte no du eruit? Predicada tm illis est do
ctrina diuina. an etia orandu p eis vt de tenebraru
pate diuinit? eruant? Si tm modo pdicandu esse
dicis: iussioni dñi z oronib? ecclesie tradicis. Si
aut p eis fateris oradu id vtiq orandu fateris vt
id doctrine arbitrio liberato a tenebrar? pte co
sentiāt. Ita sit vt neq fideles fiat nisi libero arbi
trio / z tm illi? gra fideles fiat qd eoz a pte tenebra
ru liberauit arbitriu. Sic z dei gra no negat / sz si
ne vllis hūanis pcedētib? meritis vera mōstrat / z
liberu ita defendit vt būilitate solide? no elatione
pceptet arbitriu / z qd glia? no in hoie vel quolibet
allo vel seipso: sz in dño glief. Potestas eni tene
braru qd est nisi potestas diaboli z angeloz eius?
Qui cū fuisset angeli lucis in xitate p liberu arbi
triu no stātes: sz ide cadētes facti sūt tenebre. Ho
te ista doceo: sz qd no sūt vt recorder? amoneo. Quic
igit pti tenebrar? p illi? ruinā cui pmo hoī ab ea
pate puaricatio psuasa ē / z in qd oēs cecidim? sub
iecti est gen? hūanū. Propter qd de hac pte te
nebraru eruant? z puuli regenerant in xpo. Neq
hoc appet in eoz arbitrio liberato nisi cū ad ānos
puenerit rōe vteris etatis. Hūites pferēte doctri
ne saluari in q nutriti sūt volūtate / z in ea finietes
istā vitā si electi sūt in xpo ante cōstitutionē mūdi
vt essent sciti z imaculati in cōspectu ei? in charita
te predestinati in adoptionē filiorum.

1. Cor. 1.

Ex he. 1.

In quo habem? redēptionē et remissio

ne pctor? qd est imago dei inuisibilis.

N

Quoniam est difficile videre diaboli victu qm
q ab illo occisus est resurrexit. Illud e
mai? et ad intelligēdu pfūdū? videre via
boli victu qm vicisse sibi videbat. i. qm
xps occisus ē. Tūc eni sūguis ille qm ei? erat qui
nullū oīno habuit pccm: ad remissionē nroz sulus
est pctorū. vt qz eos diabol? merito tenebat quos
pcti reos cōditōe mortis obstrinxit: hos p eū me
rito dimitteret quē nulli? pcti reū immerito pena
mortis affecer. Hac iustitia vict? z hoc viculovin
ctus ē fortis: vt vasa ei? eriperent qd apud eū cū ip
so z āgelis ei? fuerāt vasa ire z i vasa mie xterent.
Hec verba qd ppe ipsi? dñi nri iesu xpi de celo ad se
facta cū p mū vocat? est / narrat apls Paul? Na
iter cetera qd audiuit etia hoc sibi dictū sic loquit.
Ad hēni tibi apparui vt pstitua te ministrū z testē
eoz qd a me vides qd? etia pteo tibi liberās te de
pplo / z de gētib? in qd ego mittā te apire oculos ce
coz vt auertant a tenebris pte sathane ad deū
et vt accipiat remissionē pctor? z forte qm scis et
fidē q in me est. Qm z exhortās idē apls credētes
ad grāz actionē deo pti qd eruit nos (iqd) de pte
tenebraru z trastulit in regnu filij charitatis sue / i
quo habem? redēptionē in sūguine ei? remissionē
pctor? In hac redēptione tāq pccū p nobis dat?
est sūguis xpi. quo accepto diabol? no dītar? est: sz
necat? vt nos ab ei? nexib? solueremur: nec quēq
secū eoz qd xps ab omi debito liber indebite fuso
suo sūguine redemisset pctor? z hētib? obuolutū tra
heret ad scē ac sēpīne mortis exitiū. sz hacten?
morerent ad xpi grām ptnētes p cogniti z pdesti
nati z electi ante cōstitutionē mūdi / qm? p ipis
ipse mortu? est xps carnis tantū morte no spirit?
Qui est imago dei inuisibilis.

Ex lib. d. trinita
tatis. xiii.
Probat
diabolū vt
ctū esse qm
se vicisse
credebat.

Matthe. xli.

Actus. xvi

Propter
redēptio
nis nre.

Quodā modū erit hō imitator dei velut ima
go: sz no qm imago est filii. Filii? hoīs habet ima
ginē pns sui et hē est qd p ei? qd hō est sicut p ei?
In speculo aut imago tua no est qd tu. Aliter eni
est imago tua in filio / alit in speculo. Sz in creatu
ra no hē est imago dei qd est in filio qd hoc est qd p
id est de? hūi dei p qd facta sūt oia. Recipe g filii
tudine dei quā p mala facta amissisti. Sicut eni in
nūmo imago ipatoris alit est / et aliter in filio. Na
imagoz imago est. Sed alit impssa ē in nūmo / alit
habet in filio. Sic z tu nūm? es dei. Et hoc melior
qd cū intellectu z cū qdā vita nūm? es dei vt scias
etia cui? imaginē geras / z ad cui? imaginē factus
sis. Na nūm? nescit se habere imaginē regis.
C In trib? pms pceptis decalogi qd ad deū ptnēt
cetera eni septē ad primū ptnēt. i. ad hoīem qz in
duob? pceptis tota lex pēdet. In pmo pcepto p
hibet aliq in figmētis hoīm dei similitudo. no qz no
habet imaginē de? sz qz nulla imago ei? colit debet
nisi illa qd hē est qd ipse: nec ipa p illo sed cū illo.
Primogenit? oīs creature: qm in ipso cō
dita sūt vniuersa in celis et i terra visibi
lia z inuisibilia. Siue throni siue dñatio
nes siue principat? siue potestates: oia
per ipsū et in ipso creata sunt. Et ipse est
ante oēs: et omia in ipso constant.

Ex lib. de de
cem chordis
Hō eē de
bet imita
tor dei ve
lut ymago

ymago i
peratoris
aliter ē in
nūmo qd i
filio zc.
Hō nūm?
dei est.

Ex libro ad
ianuariū. i.
Matthe. xli

Scōm formā dei dictū est āte oēs colles genu
it me. i. ante oēs altitudines creaturaz. Et an lu
ciferū genuit te. i. an oia tpalia et tpa. Scōm autē
formā sui dictū est dñs creauit me in pncipio via
ru suaz. qz scōm formā dei dixit ego sū xitas / z fm

Ex lib. de de
nitatis. i.
Xps quō
genitus.
Prover. viii.
Johan. iiii.

Capitulum .i. Fo. clxxix.

formā seruī ego sū vīa. **Q**uā enī ipse est p̄mogenit⁹ a mortuis iter facit ecclie sue ad regnū dei ad vitā eternā cui caput est ad immortalitātē etiā corporis. Ideo creat⁹ est in p̄ncipio viarū dei in opera eius. Scdm formā enī dei p̄ncipii qđ r loquit vob in q̄ p̄ncipio fecit de celū r terrā. Scdm aut formā seruī sp̄s p̄cedēs de thalamo suo. scđz formā dei p̄mogenit⁹ oīs creature. Et ipse est aī oēs r oīa illi p̄stāt fm formā sui r ipse est caput corpis ecclie. **A**d catholica q̄ iter creatorē creaturāq̄ distinguit nullā patit in his duob⁹ noīb⁹ intelligēdi difficultatē vniogenitū est accipiens fm id qđ scrip̄tū est in p̄ncipio erat x̄bū r x̄bū erat apud deū r de⁹ erat x̄bū. **P**rimogenitū autē vniuerse creaturē fm id qđ apls ait vt sit ipse p̄mogenit⁹ i multis scrib⁹ qđ ei p̄r ad fraternā societātē nō eq̄litate sub stante sed adoptione grē gñauit. Et post aliq̄. Ut x̄ps iesus r vniogenit⁹ sit fm id qđ x̄bū dei est de⁹ apud deū p̄ter icōmutabilitē r parit etern⁹. nō rapinā arbitrat⁹ est esse se eq̄lē deo. r p̄mogenit⁹ oīs creature fm id qđ in ipso cōdita sūt oīa in celis r i fra visibilia et iuisibilia. qm̄ in ipso cōplacuit oēm plenitudinē habitare r p̄ est oīa recōciliari i ipm̄. **E**t ipse est caput corporis ecclie : qđ est p̄ncipiū primogenit⁹ ex mortuis vt sit in omnibus ipse primatū tenens.

Rud est sapiētē tñ fieri p̄ sapiētā dei / et aliud est ip̄m p̄sonā sustinere sapiē tē dei. Quāuis enī eadē natura sit cor poris ecclie multū tñ distare int caput et mēbra : cetera qđ nō itelligat. **S**i enī ecclie ca put est hō ille cui⁹ susceptiōe x̄bū caro factū est et habitauit in nob mēbra cetera sūt oēs sc̄i qđ p̄r cū cōplet ecclia. Quō ḡ aīa totū corpus nrm̄ anī mat r viuificat sed in capite r vidēdo sēit r audi endo r odorādo r gustādo r t̄gēdo. In cetis aut mēbris t̄gēdo tñ r idē capiti cūcta subiecta sūt ad operādū. Illud aut sup̄ra collocatū est ad p̄su lēdū qđ ip̄s aīe qđ p̄sulit corp̄i quodāmodo p̄sonā sustinet caput. **I**bi enī oīs sensus apparet. sic vni uerso p̄p̄lo sc̄tōz t̄q̄z vni corp̄i caput ē mediator dei r hoīm hō x̄ps iesus. et p̄pterea sapiētia dei r x̄bū in p̄ncipio p̄ qđ facta sūt oīa nō sic assūpit il lū hoīm vt ceteros : s̄ multo excellēt⁹ / multoq̄z sublimi⁹ quō ip̄m solū assūmī oportuit in qđ sapiētia hoīb⁹ appareret sicut visibilib⁹ ea decebat ostendī. **Q**uapropt alit sūt sapiētes ceteri hoīes qđ cūq̄ sūt vel esse potuerūt vel poterūt r alit ille vn⁹ media tor dei et hoīm hō x̄ps iesus qđ sapiētē ip̄s p̄ quā sūt sapiētes qđcūq̄ hoīes nō solū bñficiū habet s̄ etiā p̄sonā gerit. De ceteris enī sapiētib⁹ r spirita lib⁹ animis recte dici potest qđ habeāt i se x̄bū dei p̄ qđ facta sūt oīa : sed in nullo eoz recte dici potest qđ verbū caro factū est et habitauit in nobis qđ in solo dño nro iesu x̄po rectissime dicit.

Tot⁹ x̄ps scđz ecclia. i. caput r corp⁹ p̄dicat. **E**tenī caput r corpus vn⁹ x̄ps nō qđ sine corpore nō est iteger : sed qđ r nobiscū iteger esse dignat⁹ ē qđ et sine nob sēp est iteger. nō solū in eo qđ x̄bū ē vniogenit⁹ fili⁹ eq̄lis p̄r : sed r in ip̄o hoīe quē susce pit r cū qđ simul de⁹ r hō est. **C**lericū s̄res quō cor pus ei⁹ nos si nō et nobiscū vn⁹ x̄ps : **I**bi inuenim⁹ hoc qđ vn⁹ x̄ps est caput r corpus. i. corpus cū ca pite suo. **S**pōsa cū spōso suo qđ singulariter loq̄t apud **E**saia. **E**rte vn⁹ idēq̄ loquit. **E**t videte qđ ait. **E**clut spōso alligauit mibi mītrā et velut spō sam induit me ornamēto vt spōsus et spōsa. **E**ndē

dicit spōsū scdm caput / spōsā scđz corpus. Duo vi dētur r vn⁹ est. **N**ōq̄n quō mēbra x̄pi sum⁹ (aplo apertissime dicēte) vos estis corpus x̄pi r mēbra. **M**ēbra x̄pi r corpus oēs simul sum⁹. nō qđ h̄ loco tñ sum⁹ : sed r p̄ vniuersā trā ne qđ tñ hoc tpe. **S**ed qđ dicā : **E**x Abel iusto vsq̄ in finē sc̄i qđ dū gene rāt et gñant hoīes qđ qđ iustozū p̄ hāc vitā trāsītū facit qđcū nūc. i. nō in hoc loco : s̄ in hac vitā qđcū post nascētū futurū est totū hoc vnū corpus x̄pi. singuli aut mēbra x̄pi. **S**i ḡ oēs corp⁹ singuli mē bra : est vtiq̄ caput cui⁹ hoc sit corpus. **E**t ipse est (inq̄t) caput corpis ecclie p̄mogenit⁹ ipse prima tū tenēs. **E**t qđ de illo ait etiā qđ sēp caput oīs p̄ncipat⁹ r p̄ratis sit / adiūgit ista ecclia qđ nūc pegrī na est illi celesti ecclie vbi angelos ciues habem⁹. qđ eq̄les nos futuros post resurrectionē corpōz i pudēter nobis arrogaremus nisi veritas p̄misisset dicens erunt equales angelis dei et sit vna ec clia ciuitas regis magni.

Nō t̄ḡ mīrū si p̄pter exēplū qđ nob vt refor memur ad imaginē dei p̄bet imago eq̄lis p̄r. cūz de sapiētia scriptura loquit de filio loquit quē seq̄ mur viuēdo sapiēter. **Q**uā imaginis exēplo r nos nō discedam⁹ a deo. qđ r nos imago dei sum⁹. nō qđ dē eq̄lis facta qđppe a p̄re p̄ filiū nō nata de p̄re sic illa. **E**t nos qđ illuminamur lumē : illa x̄o qđ lumē illuminās. **E**t ideo illa sine exēplo nob exēplū est. **N**eq̄ enī imitamur p̄cedētē aliquē ad patrē a qđ nūq̄ est oīno sepabilis. qđ idēp̄m est qđ ille de qđ est **M**os aut nīrētes imitamur manentē r seq̄mur itā tē r in ip̄o ambulātes tēdīm⁹ ad ip̄m qđ fact⁹ ē no bis vīa tp̄lis p̄ humanitatē qđ māsio nob eterna ē p̄ diuinitatē. **Q**m̄ qđppe sp̄ritib⁹ mūdīs intellectuā lib⁹ qđ sup̄bia nō lapsi sūt in forma dei et deo eq̄lis et de⁹ p̄bet exēplū vt se idē exēplū redeūdi etiā la p̄so p̄bet et hoī qđ p̄pter imundiciā pctōz / penāq̄ mortalitatis deū videre nō poterat / semetip̄m ex inaniuit nō mutādo diuinitatē suā s̄ nostrā muta bilitatē assumēdo. **E**t formā sui accipiēs venit ad nos in hūc mūdū qđ in hoc mūdō erat qđ mūdus p̄ est fact⁹ est vt exēplū surū vidētib⁹ deū exēplū de orū / imitātib⁹ hoīm exēplū sanis ad p̄manēdum exēplū infirmis ad cōualescēdū / exēplū morituris ad nō timēdū / exēplū mortuis ad resurgēdū esset in oīb⁹ ipse p̄matū tenēs. **Q**uā enī hō ad britudinē seq̄ nō debeat nisi deū r sentire nō poterat deū se quēdo / deū hoīm factū seq̄ret simul et quē sentī re poterat et quē seq̄i decebat. **A**memus ergo eū inhereamus illi charitate diffusa in cordibus nō stris per sp̄ritū sanctū qui datus est nobis.

Quia in ip̄o p̄placuit oēm plenitudinē inhabitare : r p̄ eū recōciliari oīa in ip̄o pacificās p̄ sāguinē crucis eius siue qđ in terris siue qđ in celis sūt. **E**t vos cū esset aliquā alienat⁹ r inimici sēsu in opib⁹ ma lis : nūc aut recōciliati in corpe carnis ei⁹ p̄ mortē exhibere vos sc̄tōs r imacu latus et irrephēbiles corā ip̄so : si tñ p̄ manetis in fide fūdati r stabiles r imo biles a spe euāgelij qđ audistis : qđ p̄di catū est in vniuersa creatura qđ sub celo ē.

Per illud singulare sacrificiū i quo mediator est imolat⁹ qđ vnū multe i lege victime figurabāt pacificānt celestia cū terrestrib⁹ / r terrestria cū ce lestib⁹. qm̄ sicut idē apls dicit in ip̄o p̄placuit oēm

i. Cor. xii.

Corpus xpi.

Luce. xx.

Ex libro de trinitate. vii.

Christus via r man sio est nob

Phil. ii.

Hō solum deū seq̄ de bet s̄ deū sentire nō pōt ideo x̄ps de⁹ et homo.

Ex libro enī chridion.

Christus mediator r recōcilia tor noster.

Ad Colossenses

6

plenitudinē habitare / et per eū reconciliari oīa in
ipm pacificās p sūguinē crucis ei⁹ siue q̄ in trīs sūt
siue q̄ in cellis. Pax ista pcellit sic scriptū est oēm
intellectū neq̄ sciri a nob nisi cū ad eā venerim⁹ po
test. Quō enī pacificānt celestia nisi nobis. i. pcor
dādo nobiscū. Nā tibi sēp est pax et int se vniuersis
intellectualib⁹ creatur⁹ et cū suo creatore. Que pax
pcellit (vt dictū est) oēm intellectū. sed vtiq̄ nostrū
nō eorū q̄ semp vidēt faciē patris.

**Cui⁹ fact⁹ sū ego Paul⁹ minister: q̄ nūc
gaudeo i passionib⁹ p vobis: et adimpleo
ea q̄ desūt passionū xpī in carne mea pro
corpore ei⁹ qd est ecclia. Cui⁹ fact⁹ sum
ego minister scdm dispensationē dei que
data est mihi in vobis.**

Extractatu
pi. lxi.
Persona
nra psona
est ecclie
corpis xpī

Quem⁹ intelligere psonā nostrā psonā
ecclie / psonā corporis xpī. Un⁹ enī hō
cū capite et corpore suo Iesus xp̄s salua
tor corporis et mēbra corporis duo in carne
vna / et in voce vna / et in passione vna / et cū trāsierit
iniquitas in rege vna. Passiones itaq̄ xpī nō i solo
xpo. imo passionē xpī nō nisi in xpo. Si enī xpm
intelligas caput et corp⁹ passionē xpī nō nisi i xpo
Si aut xpm intelligas solū caput passionē xpī nō
in solo xpo. Si enī passiones xpī in solo xpo imo in
solo capite. Unde dicit quoddā mēbrū ei⁹ Paul⁹
apla vt suppleā q̄ desūt pssuraz xpī in carne mea.
Si q̄ in mēbris xpī es qd pateris ab eis q̄ nō sūt
in mēbris xpī deerat passionib⁹ xpī. Ideo addit
q̄ deerat mēsurā iples nō supfundēs. Tātū pate
ris q̄tū ex passionib⁹ tuis inferēdū erat vniuerse
passioni xpī q̄ passus est i capite nro / et parit in mē
bris suis. i. nobis ipsis. Ad cōm hāc q̄si rēpubl
cā nram q̄sq̄ p modulo nro exsoluim⁹ qd debem⁹
et pposse vritū nram q̄si canonē passionū iferim⁹
paratoria plenaria passionū omnīū non erit finis
nisi cū seculū finitū erit.

Expi passi
oni defuit
se creditur
qd qd mē
bris ei⁹ hic
paritur.

Pro nraz
quifq̄: alij
nā quifq̄
legerūt.

Extractatu
pi. lxxv.
Expi passi
ones pfe
cte in capi
te adhuc
pfiunt in
ei⁹ corpore
Johan. xix.

Quidē qd dixit apls qz in ipso xp̄s pattebat
vt adimpleā (inqt) q̄ desūt pssuraz xpī in carne
mea. vt adimpleā (inqt) q̄ desūt. Qui desūt: Pressu
rarū xpī. Et vbi desūt: In carne mea. Nunqd ali
quid pssuraz deerat in illo hoīe qd factū est ver
bū dei nato de maria xgine: Passus est enī qd qd
pati deberet ex sua voluntate nō ex pccū necessitate
Et videt qz oīa. In cruce enī posuit acceptit acētū
vltimū: et ait pfectū est. et inclinato capite emisit spi
ritū. Quid est pfectū est: Jā de mēsurā passionū
nihil mihi deest. Jā q̄ de me predicta sūt cōpleta
sūt itaq̄ ideo expectaret vt cōplerent. Ergo iplete
erāt oēs passionē sed in capite. restabāt adhuc in
corpore xpī passionē. vos aut estis corp⁹ xpī et mē
bra. In his g mēbris cū esset apls dixit vt adim
pleā q̄ desūt pssurarū xpī in carne mea.

i. Cor. xli.

Extractatu
pi. xlii.
Xps panit
in mēbris
suis.
Sala. li.

Qui suppleā (inqt) q̄ desūt pssurarū non meaz
sed xpī in carne nō iā xpī i mea. Patit (inqt) xp̄s
adhuc pssurā nō in carne sua in q̄ ascēdit in celū: s3
in carne mea q̄ adhuc laborat in terra. Christ⁹ (in
qt) pssurā patit in carne mea. Vtuo enī iā nō ego /
viuit xō in me xp̄s. Nisi enī xp̄s in mēbris suis b
est fidelib⁹ suis pssurā ipse pateret saulus in terra
christū in celo sedentē nō persequeret.

Ut i pleā verbū dei. mysteriū qd abscon
ditū fuit a seculis et gnationib⁹ nūc autē
manifestatū est sc̄tis ei⁹ qbus voluit de⁹
notas facere diuinitas glie sacramēti hu

ius in gētib⁹: q̄ est xp̄s i vobis spes glo
rie: quē nos annūciam⁹: corripiētes oēm
hoīem et docētes in oīni sapiētia: vt exhi
beam⁹ oēm hoīem perfectū in christo ie
su: in quo et laboro certādo scdm opera
tionē ei⁹ quā operatur in me in virtute.

Nimo volēs ostēdere mihi dñe de⁹ me
us q̄ resistas supbis / humilib⁹ aut des
grām: et q̄ta mīa tua demonstrata sūt oī
bus via hūilitatis q̄ x̄bū caro factū est
et habitauit iter hoīes. pcurasti mihi p quēdā ho
mīnē imāssimo tipo turgidū quosdā platonico
rū libros ex greca lingua in latinā x̄fos. Et tibi le
gī nō quidē his x̄bis: sed b̄ idē oīno multis et mul
tiplicib⁹ suaderi rōnib⁹ q̄ in principio erat x̄bū et
x̄bū erat apud deū et de⁹ erat x̄bū. Hoc erat in pñ
cipio apud deū / oīa p ipm facta sūt et sine ipso fa
ctū est nihil. Qd factū est in eo vita est / et vita erat
lux hoīm / et lux in tenebris lucet: et tenebre eā non
cōprehēderūt. Et qz hoīs aīa q̄uis testimoniū p
hībeat de lumie: nō est tū ipsa lumen: sed x̄bū de⁹
lumē vep qd illuminat oēm hoīem venientē in hūc
mūdū / et qz in hoc mūdo erat: et mūd⁹ p ipm factus
est: et mūdus eū nō cognouit. Vero in sua pprīa
venit / et sui eū nō receperūt: quotq̄t astit eū recepe
rūt: dedit eis potestātē filios dei fieri credētib⁹ in
noīe ei⁹ nō ibi legi. Item ibi legi qz de⁹ x̄bū nō ex
carne / nō ex sūguine / nō ex voluntate viri / neq̄ ex
volūtate carnis: s3 ex deo nat⁹ est. Sed qz x̄bū ca
ro factū est et habitauit in nob nō legi. Indagau
ippe in lris varie dictū et multimodis q̄ sit fili⁹ in
forma p̄ris nō rapinā arbitratus esse eq̄lis deo qz
naturaliter id ipm est. Sed qz semetipm exinan
uit formā seruī accipiens in similitudinē hoīm fact⁹ et
habitu inuēt⁹ vt hō hūillauit se fact⁹ obediēs vīq̄
ad mortē mortē autē crucis. ppter qd de⁹ exalta
uit eū a mortuis / et donauit ei nomē qd est sup oē
nomen: vt in noīe iesu oē genu flectat celestū ter
restriū et infernū: et oīs lingua cōfiteat qz dñs ie
sus in glia est dei p̄ris nō habet illi libi. Qd enī
ante oīa tpa / et supra oīa tpa incommutabiliter ma
net vniūgenit⁹ fili⁹ tuus coetern⁹ / et qz de plenitudi
ne ei⁹ accipit aīe vt beate sint: et qz p̄icipatione
manētis in se sapiētie renouantur vt sapiētes sint
est ibi. Qd autē scdm tēpus p ipis mortu⁹ est et nō
llo tuo vntico nō pepcisti: sed p nobis oībus tradi
disti eum nō est ibi. Abscōdisti enī hec a sapiētib⁹ /
et reuelasti ea paruulis vt veniēt ad eū laboran
tes et onerati et reficeret eos. qm mīris est et humi
lis corde / et dirigit mītes in iudicio: et docet man
suetos vias suas: vidēs humilitatē nostrā et labo
rē nostrū / et dimittēs oīa pctā nostra. Qui autē co
thurno tanq̄ doctrine sublimioris elati nō aud
unt dicentē. discite a me qz mīris sū et humilis cor
de / et inuenietis requiē aīabus vestris. et si cogno
scunt deū nō sicut deū glorificāt / aut grās agunt:
sed euāescūt in cogitationib⁹ suis: et obscurat in
sapiētiis cor eorū. Dicētes enī se esse sapiētes stulti
facti sūt. Verbū enī tuū etna vītas supioris crea
ture tue p̄tibus supeminens subditos erigit ad se
ipam: in inferiorib⁹ autē edificauit sibi humilē do
mum de limo nostro per quā subdēdos deprimē
ret a seipsis et ad se trāiceret sanās tumore et nu
trīens amore ne fiducia sua pgrederent longius:
sed potius infirmaretur vidētes ante pedes suos
infirmā diuinitatē ex p̄icipatione tunice pellicie
noīre et lassi pstereretur in ea / illa autē surgens

Exli. p̄fessio
num. vii.
Jaco. iiii.

Johan. i.

Platon
alibz au
gustino al
lati.

Phil. ii.

Matthe. xi.

Ibidem

p̄s. xlii.

p̄s. xlii.

Cor. bur

no elati.

Matthe. xi.

Roma. i.

Roma. vii.

Johan. xii.

Colos. ii.

Ps. i.

Ps. lxi.

Matthe. xi.

leuaret eos. Quid enim faciet miser homo quod est liberabit de corpore mortis huius nisi gratia tua per Iesum Christum dominum nostrum quem genuisti coeternum et creasti in principio viarum tuarum in quo princeps huius mundi non inuenit quicquam morte dignum et occidit eum et euacuatum est cyrographum quod erat contrarium nobis. Hoc ille se non habet non habet pagine vultum pietatis huius lachrimas confessionis sacrificium tuum spiritum contribulatum cor contritum et humilitatem populi salutem spem ciuitatem aram spiritus sancti poculum precij nostri. Nemo ibi catat nonne deo subiecta erit anima mea: ab ipso enim salutare meum. Et enim ipse est deus meus et salutaris meus susceptor meus non mouebo amplius. Nemo ibi audit vocatam venite ad me quod laboratis. Redignatur ab eo discere quoniam mitis est et humilis corde. Abscondisti enim haec a sapientibus et perit deus et reuelasti ea paruulis. Et aliud est de filiis vestri cacumine videre patriam pacis iter ad eam non inuenire et frustra conari per inuia circumobsistentibus et insidiaribus fugitiuis desertoribus cum principe suo leone et dracone. Et aliud tenere viam illuc ducentem cura celestis imperatoris munitam ubi non latrocinatur qui celestem militiam deseruerunt vitant enim eam sicut supplicium.

Capitulum. ij.

Volo enim vos scire qualis sollicitudinem habeam pro vobis et pro his qui sunt laodicee. et quicquid non viderit faciem meam in carne: ut consoleretur corda ipsorum instructi in charitate et in omnes diuitias plenitudinis intellectus in agnitione mysterij dei patris et christi iesu: in quo sunt omnes thesauri sapientie et scientie absconditi. Hoc autem dico: ut nemo vos decipiat in sublimitate sermonum. Nam etsi corpore absens sum: sed spiritu vobiscum sum gaudens et videns ordinem vestrum: et firmamentum eius quoniam in christo est fides vestre. Sicut ergo accepistis Iesum Christum dominum nostrum in ipso ambulate: radicati et superedificati in ipso: et confirmati in fide sicut et didicistis abundantes in illo in gratia actione

Ex lib. d. spu et littera.

Supbia.

Vitiorum omnium humanorum causa est supbia. Ad hanc conuincenda atque auferenda talis medicina celitus venit ad elatum hominem per supbia. deus humilis descendit per misericordiam gratiam claram manifestamque commendans in ipso homine quanta preceptis suis charitate suscepit. Neque enim et ipse ita homo dei constitutus ut ipsa distinctione vniuersi filius dei et idem ipse vniuersi filius hominis fieret precedentibus sue voluntatis meritis fecit: vniuersum quippe illum esse oportebat. Essent autem et duo et tres et plures si hoc fieri posset non per dei prout donum: sed per hominis liberum arbitrium. Hoc ergo precipue promittat hoc in sapientie atque scientie thesauris in christo absconditis spiritum existimare audeo precipue docetur et discitur.

Ex lib. de trinitate. xii.

Scientia et sapientia.

Hec autem omnia que pro vobis verbum caro factum temporaliter et localiter fecit et protulit secundum distinctionem quam demonstrare suscepimus ad scientiam pertinent non ad sapientiam. Quod autem verbum est sine tempore et sine loco est patri coeternum et vbius totum. De quo si quis potest spiritus potest veraciter perferre sermonem

sermo erit ille sapientie. Ac per hoc verbum caro factum quod est christus Iesus et sapientie thesauros habet et scientie. Nam scribes apostolus ad Colossenses volo enim vos scire (inquit) quantum certamen habeam pro vobis et pro his qui laodicee sunt et quicquid non viderit faciem meam in carne ut consoleretur corda eorum copulati in charitate et in omnibus diuitijs plenitudinis intellectus ad cognoscendum mysterium dei quod est christus in quo sunt omnes thesauri sapientie et scientie absconditi. Quatinus nouerat apostolus thesauros istos spiritum eorum penetrauerat et in eis ad quanta perueniret quod potest nosse. Ego autem secundum id quod scriptum est. Vniuersi autem nostrum datur manifestatio spiritus ad vilitatem alij quid datur per spiritum sermo sapientie alij sermo scientie secundum eundem spiritum si ita iter se distat hec duo ut sapientia diuinis scientia humanis attributa sit rebus. Vtriusque agnosco in christo et mecum omnes eius fideles. Et cum lego verbum caro factum est et habitauit in nobis in verbo intelligo verum dei filium in carne agnosco verum hominis filium: et vtriusque simul vnam personam dei et hominem ineffabilis gratie largitate coniunctum propter quod sequitur et dicit. Et vidimus gloriam eius gloriam quasi unigeniti a patre plenam gratie et veritatis. Si gratiam referam ad scientiam veritatem ad sapientiam. puto nos ab illa duarum istarum rerum distinctione quam commendauimus non abhorere. In rebus enim per tempus ortis illa summa gratia est quod homo in vnitatem personae coniunctus est deo. In rebus vero eternis summa veritas recte tribuitur dei verbo. Quod verbum idem ipse est unigenitus a patre plenam gratie et veritatis. Id autem est ut idem ipse sit in rebus pro nobis temporaliter gestis cuius per eandem fidem mundamur ut eius stabiliter contempleremur in rebus eternis. Scientia ergo nostra christus est. Sapientia quoque nostra idem christus est. Spiritus nobis fide de rebus temporalibus inserit. ipse de sempiternis exhibet veritatem per spiritum per gratiam ad ipsum sum redimus per scientiam et sapientiam. Ab vno tamen eodemque christo non recedimus in quo sunt omnes thesauri sapientie et scientie absconditi. Nec ista duo sic accipiamus quasi non liceat dicere vel istam sapientiam que in rebus humanis est vel illam scientiam que in diuinis. Loquendi enim latiore consuetudine vtriusque sapientia vtriusque scientia potest dici. Nullo modo tamen scriptum esset apud apostolum alij datur sermo sapientie alij sermo scientie nisi et propter singulis nominibus hec singula vocarentur. Videte ne quis vos decipiat per philosophiam et inanem fallaciam secundum traditionem hominum secundum elementa mundi: et non secundum christum.

I. Cor. xii.

Johan. i.

Gratia referatur ad scientiam. veritas ad sapientiam.

Scientia a sapientia nostra christus.

I. Cor. xii.

Quid est iuno? Iuno (inquunt) est aer. Nam dudum iustabat ut mare colerem in neptuno: terram coleremus in simulachio telluris: nunc inuitat ut aerem colamus. Elementa sunt ista quibus mundus iste consistit. Hoc ergo apostolus Paulus in epistola sua proponens caute (inquit) ne quis vos decipiat per philosophiam et inanem fallaciam secundum elementa mundi huius. Ipsos enim tangebatur quasi prouidentius idola exponit. Ideo cum diceret philosophiam in eodem loco ait secundum elementa huius mundi. non quasi qualescunque adoratores simulachrorum: sed quasi doctores interpretatores signorum cauendos esse admonens.

Ex sermone de iustitia. ianuarii.

Iuno.

Neptunus.

Tellus.

Respondendum est hominibus qui calumniari libris nostre salutis et eruditionis affectant ut quicquid ipsi de natura rerum veraciter documentis demonstrare potuerint ostendam nostris litteris non esse contrarium quicquid autem de quibuslibet suis voluminibus in nostris libris creditur id est catholice fidei contrarium protulerunt dedum.

Ex libro de generatione. ad iherosolimitanos.

Quatenus ethicoz libris creditur.

Ad Colossenses

a

Quo sciti
bz intelli
gendz.

Ex libro ad
dardanū de
pſentia dei.
De vbiq
pſes et vbi
q tot nō
vbiq habi
tat.
Quo cor
poraliſ ha
bitet i xpo
plenitudo
diuinitatis
Actu. xviij

E

Johan. ii.

Null? san
ctorū pref
xpm voca
tus est vni
genitus.

Arbitriuz
nō pōr al
terū xpm
efficere.

aut aliqua etiā facultate ostēdamus / aut nulla du
bitatione credamus esse falsissimū. Atq; ita tenea
mus mediatorē nostrū in quo sunt omēs thesauri
sapientie atq; scientie absconditi: vt neq; false philo
sophie loquacitate seducamur / neq; false religio
nis superstitione terreamur. Et cū diuinos libros
legimus in tāta multitudine verorū intellectuum
qui de paucis verbis eruitur et sanitate catholice
fidei munūtur id potissimū deligam? qd certū ap
paruerit eū sensisse quē legimus. Si aut hoc latet
id certe qd circūstantia scripture nō impedit et cū
sana fide cōcordat. Si autē et scripture circūstan
tia pertractari ac discuti nō potest saltē id solū qd
fides sana prescribit. Aliud est enī quid potissimū
scriptor senserit non dinoscere. Aliud autē a regu
la pietatis errare. Si vtrūq; vltetur: perfecte se ha
bet fruct? legētis. Si vero vtrūq; vitari nō potest
etiā si volūtas scriptoris incerta sit sane fidei con
gruam nō inuile est eruisse sententiam.

Quia in ipso inhabitat ois plenitudo di
uinitatis corporaliter: et estis in illo re
pleti q est caput ois principat? et ptatis

Quod vbiq; presens est et vbiq; totus
presens nec vbiq; habitans sed in tem
plo suo cui p gram benign? est et p piti?
Capit? autē habitās ab alijs amplius /
ab alijs min? de ipso vero capite nō apls ait. Qd i
ipso habitat ois plenitudo diuinitatis corporaliter.
Non ideo corporaliter qz corporeus est de? sed aut
verbo translato vsus est tanq; in tēplo manufacto
nō corporaliter sed vmbrialiter habitauerit id est pfi
gurātib? signis. Nā illas oēs obseruationes vmb
rias futurozū vocat etiā ipso translato vocabulo.
Sūmus enī de? sicut scriptū est nō in manufactis
tēplis habitat. Aut certe corporaliter dictū est qz in
xpi corpore qd assumpsit ex vrgine tanq; in tēplo
habitat de?. Hinc est enī q cū iudeis signū petēti
bus dixisset solute tēplū hoc et in triduo resuscita
bo illud euāgelista qd hoc eēt psequēter exponēs
ait. Hoc autē dicebat de tēplo corporis sui. Quid er
go interesse arbitramur inter caput et mēbra cete
ra? Qd in quolibet quīs p p p p p mēbro velut i ali
quo magno ppheta aut aplo quīs diuinitas ha
bitet nō tū sicut in capite qd est xps ois plenitudo
diuinitatis. Nā et in nō corpore inest iēsus singulis
mēbris sed nō tātus quātus in capite vbi p p p p p
ois est qnq; p p p p p. Ibi enī et visus est et auditus et
olfactus et gustus et tactus. In ceteris autē solus
est tactus. In etiā p p p p qd tanq; tēplo in illo cor
pore habitat ois plenitudo diuinitatis est aliud
quo inter sit inter illud caput et cuiuslibet membri
excellentiā: Est plane q singulari quadā suscepti
one hois vna facta est persona cū verbo. De nullo
enī scōrū dīci potuit aut potest aut poterit verbū
caro factū est. Nullus scōrū qualibet pſentia gra
tie vni genitū nomen accepit vt qd est ipm dei ver
bū ante secula hoc simul cū assumpto homine dice
retur. Singularis est illa susceptio / nec cū homin
bus aliquib? sanctis qntalibet sapientia et sancti
tate prestātib? vllomodo potest esse cōmunis vbi
diuine gratie satis perspicuū clarūq; documentū
est. Quis enī tā sit sacrilegus vt audeat affirmare
aliquā posse animā per meritū libert arbitrij vt al
ter sit christus efficere? Ut ergo ad personā verbū
vni genitū pertineret quo pacto per liberū arbitri
um cōmuniter omnibus et naturaliter datū vna so
la anima meruisset nisi hoc singularis gratia pre

stitisset: qz fas est predicare de qua nefas est velle
iudicare.

Satis est ergo scire corporale aliquid vel pro
prie dici cū de corporibus agitur vel etiā transla
to vocabulo sicut dictū est quia in ipso inhabitat
ois plenitudo diuinitatis corporaliter. Neq; enī
diuinitas corpus est. Sed quia sacramenta vete
ris testamenti appellat vmbrias futuri ppter vmb
riarū cōparationē corporaliter dixit habitare in
christo plenitudinē diuinitatis quo in illo impleā
tur omia que illis vmbrijs figurata sunt: ac si quo
dā modo vmbriarū illarū ipse sit corpus hoc est fi
gurati et significationū illarū ipse sit veritas. Si
cut ergo ipse figure significatiue trās lato vtiq; vo
cabulo non proprie dicte sunt vmbre: ita et qd ait
plenitudinē diuinitatis corporaliter habitare trās la
to verbo vsus est.

Mōtem in quo placuit deo habitare in eo non
quia in alijs nō inhabitat: sed qz in ipsis per ipsum
In ipso quippe habitat ois plenitudo diuinitatis
nō vmbrialiter tanq; in templo a rege salomone sa
cto sed corporaliter id est solide atq; veraciter qm
deus erat in christo mundū reconcilians sibi. Qd
siue de patre dictū accipiamus qm ipse ait pater
autē in me manens facit opera / et ego in patre / et
pater in me. siue ita intelligatur deus erat in chri
sto / verbū erat in homine sic erat vtiq; verbum in
carne vt verbū etiā caro factū solus proprie dice
retur. id est homo verbo in vna christi personā cō
pularetur. Ut quid ergo suspicamini mōtes inca
seatos eū mōtē in quo placuit deo habitare in eo?
Longe vtiq; aliter q in illis montibus quorū ali
quem etiā hunc suspicamini. Non enī qz et illi per
adoptionis gratiā filij dei sunt ideo quisq; illorū
est vni genitus cui diceret sede ad dexterā meam
donec ponā inimicos tuos sub pedibus tuis. Deo
itaq; placuit habitare in isto monte qui parat? est
in cacumine montiū cui dicit. Tu es filius me? di
lectus in quo bene cōplacui. Ipse autē mons dñs
est qui alios mōtes inhabitabit in finē in quorū ca
cumine paratus est. Vnus enī deus et vnus me
diator dei et hominū homo christus Iesus mons
mōtiū sicut sanctus sanctorum vnde dicit. Ego
in eis et tu in me.

In quo et circūcisi estis circūcisione nō
manufacta in expoliatiōe corporis car
nis: sed in circūcisione xpi consēpulti ei
in baptismo: i quo et resurrexistis p fidē
opatiōis dei q suscitauit illū a mortuis

Quod sabbatū nisi et ipm inter prophe
tias que de christo scripture sunt haberet
intellectū non ei christus sic attestaret
vt caro eius in sepultura sabbato rede
sceret ab oib? operib? suis / vt terciō die resurgēs
quē dñs dīcim? q post sabbatū numerat octau?
etiā circūcisionē octauī diei ad pphetandū ptine
re declararet. Quid enī significat circūcisio car
nis nisi expoliatiōē mortalitatis quā de carnali
generatione portamus? Nec est fides nostra. Et
quonā sicut testimoniū ppheticū Paulus cō
memorat iust? ex fide viuit hec est iustificatio no
stra. Mortuū quippe christū et pagani credūt re
surrexisse autē christū propria fides est christiano
rum. Si enī cōfitearis ait apostolus in ore tuo qz
domin? est Iesus et credideris in corde quia de
us illum suscitauit a mortuis saluus eris. Quia er
go ex ista resurrectionis fide iustificamur ideo et
xpiani.

Ex libro de
genesis ad lit
terā. xii.
Corpale.

Extractum
fi. lxxv.
p. lxxv.
Quo i xpo
habitet
plenitudo
diuinitatis
Johan. xiii.

p. vii.

p. cix.

Ex lib. ii.

Mar. i.

ii. Th. ii.

Johan. xviii.

Ex libro pro
fautū nūlo
xxviii.
Sabbatū.

Circūcisio

Roma. i.

Mortuus

xpm et ias

paganice

dū resur

rexisse soli

xpiani.

Capitulū. ij. Foliū. clxxxi.

Roma. iiii.

Illud de christo apostolicum est. quia mortuus est propter delicta nostra. et resurrexit propter iustificationē nostrā. Et quia resurrectio ista que creditur nos iustificat: illa octauū diei circūcisione figurata est. propterea de ipso Abraham cui p̄mū tradita est dicit apls. et signū accepit circūcisionis signaculum iustitie fidei. in expoliatiōe corporis carnis.

Ibidem

Ex libro d. tri

mitate. xiii.

Corpus

carnis et

caro p. eo

dem acce

pta sunt.

Extrac. euā

gelii p̄m toā

nem. xxvii.

Resurre

ctio xpi.

Colos. iiii.

Circūcisio

xp̄iano.

Non duas vtiq; res intelligi voluit: q̄si aliud sit caro: aliud corp⁹ carnis. sed q̄ corp⁹ multax rerū nomē est: quax nulla caro est. Itā multa sunt ex p̄ta carne corpa celestia et corpa terrestria. Corp⁹ carnis dixit corp⁹ que caro est. sicut spiritū mētis: eum spūm qui mens est. [In circūcisione xpi et.] Resurrectio xpi q̄ facta est tertio quidē die passionis: sed octauo in diebus hebdomadis ipsa nos circūcidit. Audi circūcisos vera petra aplo admonēte. Si ḡ resurrexistis cum xp̄o. q̄ sursum sunt sapite. ubi xps est in dextera dei sedēs. q̄ sursum sunt querite nō que sup̄ terrā. Circūcisi loquit. Resurrexit xps abstulit vobis desideria carnalia. abstulit concupiscētia malas. abstulit sup̄fluit. cū quo nati eratis et multo peius q̄ male viuēdo addiderat. Circūcisi p̄ petra q̄re adhuc sapit sup̄ terrā.

Et vos cum mortui essetis in delictis et p̄putio carnis vestre cōiunificauit cum illo donans vobis omnia delicta.

Ex li. ad pau

linū ep̄m.

p̄putiū.

P̄putiū vocauit q̄ significat p̄putio hoc ē delicta carnalia. q̄bus expoliati sumus.

Delens q̄ aduersus nos erat chirographum decreti q̄ erat cōtrariū nobis: et ipsum tulit de medio affigēs illud cruci

Nostrū ergo corpus mortuum est p̄pter p̄c̄m. xpi autē corp⁹ solū mortuū est sine p̄c̄o. vt fuso sanguine sine culpa oīm cul⁹ p̄p̄ chirographa deleuerit. q̄bus debito res q̄ in eum credūt a diabolo antea tenebant. Et ideo hoc est. ait sanguis mē? qui p̄ multis effundetur in remissionē peccatorum.

Tu inq̄t humiliasti sicut vulneratū superbū humiliasti ter: et humiliat⁹ est. Superb⁹ enī p̄ superbiā sup̄bos tenebat. humiliat⁹ est magn⁹. credēs autē in eū: factus est paruus. dñi nutrit paruus exemplo magnificati pui p̄didit diabolus q̄ tenebat. q̄ superbus nō nisi sup̄bos tenebat: dato tāto humilitatis exemplo. didicerūt hoies dñare superbiā suā imitari dei humilitatē. Itā ḡ ille perdēdo q̄s tenebat. etiā ipse humiliat⁹ est nō correct⁹: sed p̄stratus tu humiliasti sicut vulneratū superbū. humiliatus es. et humiliasti. vulnerat⁹ es: et vulnerasti. Neq; enī eū nō vulnerauerat s̄guis tu⁹ q̄ fusus ē. vt deleueret chirographū peccatorū. vnde enī sup̄biebat nisi q̄ cautionē cōtra nos tenebat: Itā tu cautionē hoc chirographū tuo sanguine deleuisti. Illū ergo vulnerasti. cū tot abstulisti. vulneratū enī intelligas diaboli: nō penetrata carne quā nō habet. sed percusso corde ubi superbus est.

Victimā sanctāz qua deletū est chirographum q̄ erat cōtrariū nobis. q̄ triumphat⁹ est hostis: cōputans delicta n̄ra: et q̄rens q̄ obijciat et nihil inueniens in illo in q̄ vincim⁹. q̄s ei refundit innocentē sanguinē. q̄s ei restituit precij q̄ nos emitt. vt nos auferat ei: ad cuius precij n̄ri sacramentū ligauit ancilla tua. aīam suā vinculo fidei. Remo a p̄tectiōe dirūpat eā non se interpōat nec vi nec insidijs leo et draco.

Expoliās principatus et potestates tra

duxit confidenter: palaz triumphans illos in semetipso

Mide accepit diabolus exteri⁹ potestatem dñice carnis occidēde inde interi⁹: or qua nos tenebat potestas eius occisa est. factū est enī vt vincula peccatorū multox in multis mortib⁹ per vni⁹ vnā mortē quā p̄ctm nullū precefferat soluerēt. Quā p̄pterea dñs p̄ nobis indebitā reddidit vt nob̄ debita nō nocerēt. neq; enī cuiusq; iure potestatis exur⁹ est carne sed ipse se exurit. nā qui posset non mori: si nollet. p̄culdubio. q̄ voluit mortu⁹ est. Et ideo p̄ncipat⁹ et p̄tates exēplauit fiducialit̄ triūphās illas in semet ipso. Morie sua q̄ppe vno verissimo sacrificio pro nobis oblato quicq̄ culpax erat. Vñ nos p̄ncipatus potestates ad luēda supplicia: iure detinebat purgauit / aboleuit / extinxit / et sua resurrectione in nouā vitā nos p̄destinatos vocauit / vocatos iustificauit / iustificatos glorificauit. Itā diabolus hoies quē p̄ cōsensionē seductū tanq̄ iure itegro possidebat. et ipse nulla corruptiōe carnis et sanguis sept⁹ p̄ istam corporis mortalis fragilitatem nimis ege⁹ nō et infirmo. tāto sup̄bior: q̄to velut dñior et fortior quasi p̄anoso et erumoso dominabat ipsa morte carnis amisit. Quo enī cadentē non secut⁹ impulit peccatorē. illuc descendētē p̄secut⁹ nō compulit redemptorē. Sic in mortis cōsortio fili⁹ dei nobis fieri dignatus est amicus. quo non pueniendo meliorē se nobis: atq; maiorē putabat inimic⁹. Dicit enī redemptor noster. Maiorē dilectionem nemo habet q̄ vt aīam suā ponat quis p̄ amicis suis. Quocirca etiā ipso dñio se credebat diabol⁹ superiorē: q̄tum illi dñs in passionibus cessit. quā et de ipso intellectu est q̄d in psalmis legitur. **M**inuisti eum paulomin⁹ ab angelis. vt ab iniquo velut equo iure aduersus nos agere. ipse occisus innocēs eum iure equissimo suparet. nosq; liberaret a captiuitate p̄pter peccatū iusta suo iusto sanguine iniuste effuso mortis chirographū delens. et iustificādo redimēs peccatores. agnoscentib⁹ gētib⁹ et pia humilitate bibentib⁹ precium suū. et usq; fiducia deferentib⁹ hostē suū et cōcurrentibus ad redēptorem suū.

Quā enī dicit exuisse se carnem. eo loco carnē mortalitātē carnis intelligimus. scdm̄ quam p̄p̄ie corpus hoc caro nominat. que mortalitas p̄p̄ie caro appellata. q̄ in illa resurrectionis immortalitate nō erit. p̄pterea scriptū est. Caro et sanguis regnum dei non possidebūt. Hoc enī corpus quod p̄pter mortalitātē p̄p̄ie caro nominat: mutari dicit in resurrectione. vt iā non sit corruptibile atq; mortale. **S**oportet enī corruptibile hoc induere incorruptionē. et mortale hoc induere immortalitātē. **U**t ḡt duā immortalitate exiit mortalitate. hoc est circūcisionis mysteriū que octauo die fieri iussa est. et octauo die. id est dñica post sabbatū. iam in veritate a dño impleta. vnde dicit. **E**xuēs se carnē p̄ncipatus et potestates exēplauit. p̄ hanc enī mortalitātē nobis inuide diabolice potestates dñabantur quas exēplasse dignat⁹ est. q̄ i seipso capite nostro p̄buit exemplū. q̄ in toto ei⁹ corpore. i. ecclia ex diaboli p̄tate liberāda. in vltia resurrectione p̄plebit.

P̄ncipat⁹ exēplauit. i. exemplū dedit de illis vt quēadmodū se exurit carne. sic suos ostēderet exuēdos carnalib⁹ vitijs p̄ q̄ eis illi dñabantur.

Multi dicūt quomodo possumus vincere diaboliū quem non videmus: Sed habem⁹ magistrū q̄ nobis demonstrare dignatus est quō inuisibiles

Ex libro d. tri

mitate. iiii.

Pras ite

rior diabo

li occisa ē

Expus po

tuit nō mo

ri sed mo

riens cul

pas n̄ras

abluit.

Roma. viii.

Johan. xv.

p̄s. viii.

Ex libro d. tri

mitate. iiii.

Carnem

exuere.

1. Cor. xv.

Ibidem

Quō exē

plauit xps

diabolica

p̄tates ex

uēs se car

ne.

Ex li. ad pau

linū ep̄m.

Exutio

carnis xpi

Ex lib. d. ago

ne xp̄iano.

Ex libro. ii.

de baptismo

p̄uolūm

Expus mor

tus sine

p̄c̄o chiro

grapha

p̄c̄o de

leuit.

Extracatu

di. lxxviii.

Expus chi

rographū

et cautionē

diaboli ab

stulit.

Ex libro con

tesonum

nono cū. p̄ s̄

am̄re sua

olim defun

cia oraret.

Ad Colossenses.

a

Ubi pote-
states in-
mice vica-
tur.

Eph. vi.

Celi dicit
tur iste aer
ps. xvii.

Demonio
rū habita-
tio.

Eph. v.

Phil. iii.

H. i. Cor. ix.

i. Cor. xi.

Uincēd
est mūdus

Ex libro tra-
factu r. xii
Obedien-
tia patzab
immūdis
abstinētū
Immūda
q sunt dicē-
da.

hostes vincant. De illo enim dixit apłs. Exuens
se carne principatus et potestates exemplavit fidu-
cialiter triumphans eos in semetipso. Ubi ergo vi-
cuntur inimice nobis inuisibiles potestates ubi vi-
cuntur inuisibiles cupiditates. et ideo qui in nobis
ipsis vicim? tepallū? cupiditates necesse est vt
in nobis ipsis vincamus: et illū qui p ipas cupidita-
tes regnat in hoie. Sic et apłs dicit q in semetip-
so pugnet aduersus potestates exteriores. Aut enī
nō est nobis colluctatio aduersus carnē et sangui-
nē. sed aduersus pncipes et pates huius mūdi ha-
rū tenebray aduersus spiritualia neq̄tie in celestib?
Celi enī dicit et iste aer. Ubi venti et nubes et pro-
celle et turbies sūt et etiā scriptura dicit multū lo-
cis. Et in tonitru de celo dñs. Et aues celi et volatī-
lia celi cum manifestū sit aues in aere volare: et nos
in cōsuetudine hunc aerē celū appellam? Hācuz
de sereno vel nubilo q̄rim? aliqñ dicim? qualis est
aer. aliqñ dicimus q̄le est celū. Hoc dixi ne q̄s exi-
stimer ibi habitare mala demōia: vbi solē et stellas
de? ordinauit. Que mala demōia ideo apłs appel-
lat spiritualia. q̄ etiā mali angeli i scripturis spūs ap-
pellāt. Ideo autē rectores hāz tenebray eos dicit
qm ptores hoies tenebras appellat qbus isti do-
minant. Ideo et alio loco dicit. fuistis enī aliqñ te-
nebre. nunc autē lux in dño: qz ex pctorib? iustificā-
ti erāt. Nam ipse apłs alio loco diabolu pncipem
potestatis aeris hui? appellat: q̄uis ille locus vbi
ait spiritualia neq̄tie in celestib? possit et aliter intelli-
gi. vt nō ipos puaricatores angelos in celestibus
esse dixerit: s; nos poti? de q̄b? alio loco dicit. Mo-
ueratio nra in celis est. vt nos celestib? cōstituti. i.
in spiritalib? pceptis ambuātes dimicem? aduer-
sus spiritualia neq̄cie que nos inde conantur abstra-
here. Magis q̄ illud querēdum est quō aduersus
eos quos nō videm? pugnare possim? et vincere ne
putet stulti aduersus aerē nos debere certare. Do-
cet itaqz ipse apłs dicens nō sic pugno q̄si aerem ce-
dens sed castigo corp? meū et in seruitutem redigo
ne forte alijs pdicans ipse reprobus inueniar. Item
dicit imitatores mei estote sicut et ego xpī quā ob-
rem intelligēdū est etiā ipm aplm in semetipso tri-
umphasse de potestatib? hui? mundi sicut de dño
dixerat: cui? se imitatorē esse p̄fitef. Imitemur q̄
et nos illū sicut hortat et castigem? corp? nrm et in
seruitutē redigam? si mūdū volum? vincere. qz p
illicitas delectatiōes suas et pompas et pnciosam
curiositatē nobis dñari pōt hīc mūdus. i. ea que in
hoc mūdo et pnciosa delectatiōe colligāt amato-
res rerū tpaliū et diabolo et angelis ei? fuire cogūt
Nemo ergo vos iudicet in cibo aut i po-
tu aut i parte diei festi aut neomenie aut
sabbatoz que sunt ymbra futuroz: cor-
pus autem christi.

Atres nři q̄ deo placuerūt tenuerūt or-
dinē suū in ipa obediētia vt q̄cqd deus
tempib? cōgruis iubēdo distribuit: sic
obseruaret quēadmodū ille distribuit:
Itaqz non solum carnes ad cibos datas cum oēs
nature mūde essent: q̄sdā tñ nonnulla significatiōe
imundas illo tpe non ederūt: quo eas pceptū non
edi erat. vt talib? significatiōib? futura rez mani-
festatiōe pfiguraret. sed et azimū panē et cetera hu-
iusmōi. in qbus fuisse ymbzā futuroz dicit apłs p-
pter q̄ tam rei essent illi? tpls et illius ppli hoies: si
obseruare ptēnerēt. qñ illa sic fieri et ista q̄ nunc re-
uelata sunt sic p̄nunciare oportebat q̄ nos desipē-

entes essem? si nūc iam manifestato nouo testamē-
to illas p̄nunciatiuas obseruatiōes aliqd nob p̄des-
seputarem? Quapropt nō māducare azimū p sta-
turos septē dies tpe veteri testamēti p̄ctm fuit. Et
pore aut noui testamēti non est p̄ctm: sed in spe fu-
turī scilī quā habem? in xpō q̄ et iam nostrā induēs
iustitia et corp? nrm induēs immortalitate totos nos
inouat credere aliqd ex veteris corruptiōis neces-
sitate atqz indigētia nos passuros vel acturos sem-
per p̄ctm est q̄dū voluunt isti septē dies q̄b? per-
agit temp? Sed hoc veteris testamenti tempib?
in figura occultatū a q̄busdā sc̄tis intelligebat. tēpo-
re aut noui testamēti in manifestatiōe reuelatū po-
pulis pdicat. vnde scriptura ipa tñcerat p̄ceptum
nūc testimoniū. Illud enī erat tēp? significādī hoc
māifestādī. Ergo ipa scriptura q̄ tñc fuit exactrix
operū significatiū. nūc testis est rerū significatarū.
Et q̄ tñc obseruabat ad p̄nunciatiōē nunc recta-
tur ad confirmationem.

Omnia q̄ dicta sunt antiq̄ populo israel in mul-
tiplici scriptura sc̄te legis q̄ agerēt in sacrificijs si-
ue in sacerdotijs in dieb? festis. et oīno in q̄buslibet
reb? quib? desi colebāt. que cum illis et p̄cepta sunt
ymbze fuerūt futuroz. Quoz futuroz? Que iplere
tur in xpō vnde dicit apłs. Quotq̄ enī pmissiōes
dei in illo etiā. id est in illo iplere sunt. Deinde dicit
alio loco oīa i figura cōtingebāt illis. Scripta sunt
autē ppter nos i q̄s finis sc̄loz obuēnit. dicit et alibi
finis enī legis xp̄s. Itē nemo vos iudicet i cibo. aut
in potu. aut i pte diei festi. aut neomenie. aut sabba-
toz q̄b? ē ymbza futuroz. si q̄ illa oīa ymbza fuerūt
futuroz. q̄ et scenophegie ymbza erat futuroz. Ce-
lebratio erat tabernaculoz ppterea qz popul? de
egipto liberat? p desertū tendēs ad terrā pmissiō-
nis. in tabernaculis habitauit. Quid sit aiaduerta
m? et nos erim? nos inq̄ q̄ mēbra xpī sum? si autē su-
mus. illo dignāte sum? nō nobis pmeritib? attēda-
m? q̄ nos frēs educti sum? de egipto vbi diabolo
tanq̄ pharaoni seruēbam? vbi lutea opa i terrēis
desiderijs agebam? et i eis multū laborabam? Et
enī nobis xp̄s q̄si lateres faciētib? clamauit. Veni-
te ad me oēs q̄ laboratis. Nunc educti p baptisimū
tāq̄ p mare rubrū. Ideo rubrū qz xpī sanguinē cō-
secratum. Portus oībus inimicis nostris q̄ nos
insectabant. id est delectis omnibus peccatis nostris
tr̄aieci sum? Nōdo ergo anteq̄ ad patriā p̄mis-
sionis. id est regnū eternū veniam? in deserto in ta-
bernaculis sumus. Qui ista cognoscūt in taberna-
culis sunt. Futurū enī erat vt quidā hoc agnosce-
rent. Ille enī est in tabernaculis: q̄ se esse in mūdo
intelligit pegrinū. Ille se intelligit pegrinantē. qui
se videt patrie suspirantē. Cum autē corpus chri-
sti est in tabernaculis. christus est in tabernaculis.
Sed tñc non euidenter: sed latenter. Adhuc enī
ymbza lucē obscurabat. Veniente luce ymbza re-
mota est. Christus erat in occulto in scenophegie
Christ? erat. sed latēs christus. Nōdo iam cū mā-
nifestata sunt ista agnoscim?: nos iter agere in he-
remo. Si enī agnoscam? in heremo sum? Quid ē
in heremo? In deserto. Quare in deserto? Quia in
isto mūdo vbi sitū in via in aquosa. Sed sitiamus
vt saturamur. beati enī q̄ esuriūt et sitiunt iustitiam
qm ipsi saturabunt. Et sitis nra de petra implet in
heremo. Petra enī erat xp̄s. Et virga percussa est.
Ut aut manaret bis percussa est. qz duo ligna sunt
crucis. Oīa ergo hec que fiebāt i figura manifestā-
tur in nobis. et nō vacat q̄d de dño dictū ē ascendit
ad dies festū nō māifeste s; tāq̄ in oclto. figura enī

Azimos
non mādu-
care nō est
p̄ctm nob
vt p̄ribus
nris erat.

Ex trac. euā-
gelij p̄ni toā-
nem. xxi.
Prece-
pta lega-
lia ymbze
fuerūt fu-
turoz. i. Cor. x.

Roma. x.
Sceno-
phegie.
Moralis
expositio
festi taber-
naculoz.

Matthe. xi.

Matthe. v.
i. Cor. xi.
nume. xi.

Johan. vii.

erat ipsum in occulto. qz in ipso die festo xpus latebat. qz ipse dies festus christi membra peregrinantis significabat.

CPrimo iudeoꝝ ille redarguendus est error quo putat ad nos ideo non pertinere testamenti veteris liberos. qz iam non vetera sed noua sacramenta seruamus. Dicunt enim nobis. Quid apud vos facit lectio legis et prophetarum cuius precepta seruare non vultis? Eo qd carne preputij non circuncidimur masculini: et vescimur carnibus qd lex dicit immundas: nec sabata et neomenias et dies festos eorum carnaliter obseruamus: nec victimis pecorum sacrificamus deo. nec pascha in oue et azimis solum celebramus. et si quid alia vetera sacramenta generali vocabulo ymbrias futurorum appellat apostolus. qz ea significabant suo tempore reuelanda quoniam nos reuelata percipimus. ut remota ymbria nuda eorum luce fruamur. de quo sigillatim loqui est disputare. quemadmodum exuendo veterem hominem circuncidimur in expoliatione corporis carnis: et quod cibos vitant in pecoribus. vitamus in moribus. et exhibemus corpori nostra hostia viuam sanctam deo placet. cui et aias nostras desiderijs sanctis per sanguinem intelligent effundimus.

Et christi velut agni immaculati sanguine ab omni iniquitate mundamur. quod per similitudinem carnis peccati: etiam caput no pecore in veteribus sacrificijs figurat. Nec enim negat in crucis cornibus tauri quod in illo cognoscitur maxima victimam. In illo requiem cum inuenimus vere sabatizamus. Et lune noue obsequatio. vite noue est sacrificatio. Et pascha nram christus est. et azimorum nram sinceritas veritatis fermentum non habens vetustatis et si quid alia sunt in quibus nunc imitari non oportet. Que in illis veteribus adumbrata sunt signis. in isto habent finem: cuius regni non erit finis. In illo quippe omnia optebat impleri quod venit legem et prophetas non soluere sed implere. Proinde illa vetera signa reprobata non euacuauit arguendo sed implendo mutauit ut alia essent quod nunciaret. venisse iam christum quod fuerunt illa quod prenuceabant esse venturum. Qui sibi autem vult quod sic prenotant quod palam. quod et ipse si legunt et habent in litterarum auctoritate sanctarum. ut in eorum titulis scriptum sit per his quod immutabunt. textus non eorum de psalmo oportet predicat christum. nisi quod illoꝝ mutatio per illam futura predicta est: quod apparet impleta. ut per plus dei quod nunc est per plus christum: iam non cogat obseruare que prophetis temporibus obseruabant. non quod danda. sed quod mutata sunt. Monuit res ipse quod significabat tur preterit. sed ut res signa suisque temporibus perueniret. Ista certe dicta mutatio non psalmorum titulo intelligitur: bus paucis significat: sed manifeste per conuentionem prophetice vocis exprimit. Ante promissum est testamentum nouum. non secundum testamentum quod factum est ad populum qui e ductus est de egipto. Quod in illo veteri testamento precepta sunt ista quod nos ad nouum pertinentes obseruare non cogimur. cur non iudei se potius in vetustate superuacanea remansisse cognoscunt: quam nobis noua promissa tenentibus quod vetera non obseruamus obijciunt. Quod si sicut scriptum est in cantico canticorum aspirauit dies remoueat ymbre spirituales. significatio iam luceat carnalis celebratio iam quiescat.

Dies sabbatum soluebat. sed non ideo re. Quid est quod dixi sabbatum soluebat? Lux ipse venerat: ymbrias remouebat. Sabbatum enim a domino deo preceptum est. Ab ipso christo preceptum. qui cum prece erat. qui lex illa dabat. Ab ipso preceptum est. in ymbria futuri. Nemo ergo vos iudicet: in cibo aut potu. aut in parte diei festi aut neomenie aut sabbatorum quod est ymbria futurorum. Venerat quod venturum ista nuntiabat. delectant ymbre. Obseruatione sabbati quod vacatioe vniuersi diei figurabat. ablata perpetuum sabbatum obseruat quod spe

future dei sanctis est operibus intentus nec in ipsis bonis actibus suis. quasi de proprijs et de his quod non accepit gloriam illum in se operari cognoscens quod simul operatur et quiescit. Tunc sabbatum christianum obseruat abstinentes ab opere seruili. id est a peccato: quoniam qui facit peccatum seruus est peccati.

Nemo vos seducat volens in humilitate et religione angelorum que non vidit: ambulans frustra inflatus sensu carnis sue: et non tenens caput ex quo totum corpus per nexus et coniunctiones subministratum et constructum crescit in augmentum dei. Si mortui estis cum christo ab elementis huius mundi: quid adhuc tanquam viuentes in mundo discernitis?

Et post pauca.

Ne tetigeritis neque gustaueritis: neque contractaueritis: que sunt omnia in interitu ipso visu secundum precepta et doctrinas hominum que sunt ratione quidem habetia sapientie in suppositione et humilitate et non ad parcendum corpori: non in honore aliquo ad saturitatem carnis.

In his verbis adhibenda est quedam pronuntiatio in vultu et in modo vocis. per irrisione quippe habita posuit eorum quod dicunt ne tetigeritis neque gustaueris cum sint omnia munda mundi. Hanc autem sub nomine scientie curam vanarum observationum ab his quod philosophi notati sunt etiam in iudaismo cauenda esse cernebat ubi erat ymbre futurorum remouende quod iam lumen eorum christus aduenerat.

Ambulans frustra inflatus sensu carnis sue et non tenens caput ex quo totum corpus et coniunctiones subministratum et constructum crescit in augmentum fidei.

Non autem solum vaniloquos et mentis seductores: fabulosos et falsa garrietes. et in eis vanitatibus velut aliam scientiam promittentes contra regulam fidei quam catholicam suscepistis cauere debetis. vertetis ipsos quod de diuina ipsa immutabilitate nature vel incorporea creatura: siue creatore veraciter disputat. et quod dicunt omnino documentis atque rationibus certissimis probant. et tamen ab uno dei et hominum mediatore conatur auertere: tanquam pestem insidiosiorē ceteris fugite. Tales enim sunt de quibus dicit apostolus quod cognoscetes deum non sicut deum glorificauerunt. Quid enim predest habere intelligentiam veram de immutabili dei bono. ei quod non tenet per quem liberet a malo: Si autem mortui estis cum christo: ab elementis huius mundi quid adhuc tanquam viuentes in mundo discernitis?

Quicquid passus est in illo. et nos passi sumus. quia et nos quod patimur in nobis et ipse patitur. Quod si aliquid patitur caput nunquid potest dicere: manus quod non patitur: Aut si aliquid patitur manus. nunquid potest caput dicere quod non patitur: Quando aliquid patitur membra nostra. omnia membra currunt. ut subueniant membro quod patitur. probamus. quod nos in illo passi sumus. dicente apostolo. Si autem mortui estis cum christo. quod adhuc viuentes de hoc mundo discernitis? Item dicit. Quia vetus homo noster simul crucifixus est cum illo. ut euacuetur corpus peccati. Si ergo in illo mortui sumus. in illo etiam resurreximus. Dixit enim ipse apostolus. Si autem resurrexistis cum christo: quod sursum sunt sapite. quod sursum sunt querite. ubi christus est in dextra dei sedes. Si ergo in illo mortui sumus et in illo resurreximus. et ipse in nobis moritur: et

Johan. viii.

Ex li. ad paulum epistolam. Omnia mundi ironice dicitur ac christum esse pronuntiatum andu est.

Ex trac. euangelij secundum iohannem. c. xv. Quid octores ac preceptores fugiendi.

Roma. i.

Extractum epistolae. Quicquid passus est christus et nos quodamo passi sumus

Roma. v.

Ex li. aduersum iudeos. Libri veteris testamenti sunt christianis legendi.

Ephe. iiii. Legalia seruamus in moribus. Roma. xii.

Luce. i. Matthe. v.

Can. ii.

Ex li. de vera innocentia. c. viii. Sabbatum soluit dominus

Ad Colossenses.

a

Ex trac. euā-
gelij fm iohā:
nem. xx.
Anime im-
mortalitas

Roma. viii.
Ephē. v.
Johan. v.

Mors.

In nobis resurgit sp̄s est v̄stras capis et corporis.
Ubi inuenis aliter et aliter facta est ibi quedam
mors. mors enī est non esse qđ fuit. Immortalit̄
cū aia. Et quidē: qđ viuit semp aia: et est i illa que
dā vita pmanens: sed mutabilis vita scđm muta-
bilitatē vite hui⁹ et mortalis dici pōt. qđ si viuebat
sapienter et desipit mortua est. in deteri⁹ si viuebat
insipienter et sapit: mortua est in meli⁹. Nā esse mor-
tem in deteri⁹. esse mortē in meli⁹ scriptura nos do-
cet. vtiq; in deteri⁹ mortui erāt de quibus dicit. Si
ne mortuos sepeliāt mortuos suos. Et surge qđ dor-
mis: et exurge a mortuis: et illuminabit te xps. Et qñ
mortui audier. et qđ audierint viuet: in deteri⁹ mor-
tui erāt. ideo reuiuiscit. Reuiuiscēdo mortui in
meli⁹: qđ et reuiuiscēdo non erāt qđ erant. Non esse
aut qđ erat mors est. Sed forte si in meli⁹ est nō ap-
pelleť mors. Appellauit illā mortē apls. Si autē
mortui estis cum xpo. ab elemētis hui⁹ mundi qđ
adhuc velut viuetes de hoc mūdo decernitis: Et
iterū. Mortui enī estis. et vita v̄ra abscondita est cū
xpo in deo. Mori nos vult vt viuamus. quia vixi-
mus vt moreremur.

Capitulum. iij.

Sicut si cōsurrexistis cū
xpo que sursum sunt que-
rite vbi christus est i dex-
tera dei sedens: que sur-
sum sunt sapite: non que
super terram.

Ex libro tra-
faustum
Resurre-
xim⁹ i xpo
fm spem.
Zur. iii.
Roma. viii.

H

Ex sermōe d
resurrectione
mortuorū
Resurre-
ctio scđm
sp̄ritū.

Non vtiq; resurrexim⁹ sicut xpus: sed tñ
fm sp̄e que nobis in illo est. iā nos cū il-
lo resurrexisse testat⁹ est. vñ etiam dicit
scđm suā miam saluos nos fecit p la-
uacriū regeneratiōis tanq; iā data esset eadē salus
vltio qđ p loco dilucidissime dicit. Spe enī sal-
ui facti sumus.

Mutatio qđ corruptionē non habebit sancto-
rū erit illoz qđ mō habēt resurrectionē sp̄s de qua
resurrectionē dicit apls. Si autē resurrexistis cum
xpo: qđ sursum sunt q̄rite: vbi xps est in dextera dei
sedens. que sursum sunt sapite. non qđ super terraz.
Mortui enī estis: et vita v̄stra absco-
dita est cum christo in deo

Quō mortui fm sp̄m. et resurgim⁹ fm sp̄m sic po-
stea morimur fm carnē. Que ē p̄ma mors: nō fa-
cere qđ faciebas: non credere qđ credebās. Idolis
seruebat. Cū deū cognouit. Mortu⁹ est in idola-
tria. resurrexit in fide. Abziosus erat. sobri⁹ ē. Mor-
tua est ebrietas. resurrexit sobrietas. Dia qđ facta
mala qđ desinim⁹ facere quasi mors est in nobis.

Extractatu
p̄i. xvi.
Quō efficit
amur celū

Phil. iii.
Extractatu
p̄i. xviii.
P̄s. xviii.
Tūbe cor-
nee.
Supare
carnem.

Si vis esse celū. purga de corde tuo terraz. Si
terrēas p̄cupiscētias nō habueris: et nō frustra sur-
sum cor te habere respōderis. si resurrexistis cum
xpo fidelib⁹ apls loquit⁹: qđ sursum sunt querite vbi
xps est in dextera dei sedēs. qđ sursum sūt sapite nō
que super terrā. cepistis sapere qđ sursum sunt. et non
que sup terrā: nōne fact⁹ es celū: Carnē portas. et
carnē iā celū es. Querisatio enī tua in celis est.

In voce tube come. Cornu excedit carnē ne-
cesse est vt carnē supādo sit firmū. Firmū ad pdu-
rādū et capax vocl. Et vñ b: Quia carnē supauit.
Qui vult esse tuba cornea supet carnē. qđ est supet
carnē: Trāscēdat carnales affect⁹. v̄icat carnales
libidies. Audi tubas corneas. Si autē resurrexistis
cū xpo. apls dic: qđ sursum sūt q̄rite. vbi xps ē i dex-
terā dei sedēs. qđ sursum sunt sapite nō qđ sup terraz.

Quid est qđ sursum sunt q̄rite? Id est carnē excedi-
te. Nolite carnalia cogitare. Nondū erāt tube cor-
nee quibus adhuc loquebat⁹. Frēs non potui vob
loq quasi sp̄ritualib⁹: s; quasi carnalib⁹. Tāq; par-
uulis in xpo. lac vob potū dedi nō escā. Neq; pote-
ratis: sed nec adhuc quidē potestis. Estis enī ad-
huc carnales. Ergo non erāt tube come: qđ nō ex-
cesserāt carnē. Cornu et carni heret et carnem exce-
dit. et qđ de carne oriat⁹ sup carnē est. Fies qđ et ex
carnali sp̄ritualis adhuc carne calcas terrā. et sp̄m
erūpis in celū. In carne enī ambulātes inq̄t. non
fm carnem ambulamus.

Scđm hāc fidē et sp̄e et dilectionē qua cepimus
esse sub grā iā cōmortui sum⁹ cum xpo: et p̄sepul-
ti illi p baptisimū. sicut dicit apls. qđ vñ hō noster
siml crucifix⁹ est cū illo et resurrexim⁹ cū illo: qđ sit
nos excitauit. et simul sedere fecit in celestib⁹. Et
est et illa exhortatio. Que sursum sunt q̄rite: non qđ
sup terrā. Sed qđ sequit⁹ et dicit. mortui enī estis. et
vita v̄ra abscondita est cū xpo in deo. cum xpus ap-
paruerit vita v̄ra. tūc et vos apparebitis cū ipso in
gl̄ia: satis indicat qđ velit intelligi: qđ nūc trāsitus
n̄r de morte ad vitā: qđ sit p fidē. spe pagit future in
fine resurrectionis et gl̄ie. cū corruptibile b. i. caro ista
in qđ gemim⁹ modo induet incorruptionē et mortale
hoc induet immortalitē. Nūc enī iā quidē habe-
mus p fidē p̄m̄tias sp̄s sed adhuc in nobis mētē
sp̄is i gemim⁹ adoptionē expectātes redemptionē
corpis n̄ri b. igit vniuersa ecclia: qđ in pegrinatione
mortalitatis inuēta est expectat in fine sc̄l qđ i dñi
n̄ri Iesu xpi corpe p̄mōstratū ē. qđ ē p̄mogenitus a
mortuis: qđ et corpe ei⁹ cui caput ē nō nisi ecclia ē.

Que sursum sunt sapite. Ecce qđ sursum sunt sage-
subemur sp̄ritualia scz qđ non locis et p̄tib⁹ hui⁹ mū-
di sursum eē intelligēda sunt: sed merito excellētie
sue: ne in hui⁹ mundi parte figamus aīm nostrum.
quo vniuerso nos debemus exuere.

Et de⁹ et hōiem de terra et bestias et terra forma-
uit qđ habet hō excellenti⁹ in hac re: nisi qđ ipse ad
imaginē dei creat⁹ ē: Nec tñ b fm corpe sed fm in-
tellectū mētis. qđ et i ipso corpe habeat qndā p̄pe-
tatē qđ hoc indicet qđ erecta statura fact⁹ ē vt hoc ipo
ammoueret non sibi terrena esse sectāda velut pe-
cora. quorū voluptas om̄is ex terra est. Unde in
alū cuncta prona atq; prostrata sunt. Cōgruit er-
go et corpus ei⁹ anime rationali: non scđm lineā
mēta figuratq; membrorū. sed potius scđm id qđ in
celū erectum est ad intuenā que in corpore ip̄ius
mūdi superna sunt. Sic anima rationalis in ea de-
bet erigi que in sp̄ritualibus nature maxime excel-
lūt. vt qđ sursum sūt sapiat nō qđ sup terrā. Mortui
enī estis et vita v̄ra abscondita ē cū xpo in deo.

Cū autē xps apparuerit vita v̄stra: tunc
et vos apparebitis cum ipso in gloria.

Manifestum est et cuius aduertēti facile
cognitū qđ luna non augeat ad oculos
nostros nisi a sole recedēdo. neq; minū-
atur nisi ad solē: ex parte alia p̄p̄inquā-
do. Attende nunc quod in Ecclesiastico legitur.
Sapiens sicut sol permanet: stultus autē sicut lu-
na mutat⁹. Et quis est sapiēs qui permanet nisi sol
iste iustitie. de quo dicit. Ort⁹ est mibi iustitie sol:
Et quē sibi uon fuisse ortū in die nouissima plāgē-
tes. impij dicturi sunt. et iustitie lūmē non luxit no-
bis: et sol non ort⁹ est nobis. Nam istū carnis oculis
visibilē solem oriri facit super bonos et malos de⁹
qui etiam pluit super iustos et iniustos. Ducuntur
semper ex rebus visibilibus inuisibillium congrue

Que sursum
sunt q̄rite.
i. Cor. iii.

ii. Cor. x.

Ex libro ad
ianuariū. ii.
Roma. vi.

i. Cor. xv.

Roma. viii.

Ex lib. qñto
nū. lxxviii. q
xxix.
Sp̄ritualia
sursum sūt

Ex li. d gene
si ad i. fan. vi

Gene. i.
Erectio
humane
stature.

Erectio
aie.

Ex lib. ad ian-
uariū. ii.
Lūne au-
gmētum.

Eccle. xviii.

Sapiens
pmanēs ē
sol iustitie

Sapien. lili.

Matthe. v.

Capitulū. iij. Folium. clxxiii.

Roma. v.

ii. Cor. iiii.
Lux inge
nij.

Ps. lx.

Sapient. iiii.

Ex trac. euā
gelij fm iōā
nem. lxxii.
De q̄ oia
est in oib?
desideriū
explebit.

Lant. viii.

Valida vt
mors dile
ctio.
Ex tractatu
pi. xxxvi.
ps. xxxvi.

Hic est tē
p̄ hyemis

Ex fm de de
vbi lib. salo
monis.
Des fide
les sunt di
uites.

similitudines. Quis ergo est ille stultus qui tanquam luna mutat? Nisi adā in quo oēs peccauerūt. Anima quippe humana recedens a sole iustitie ab illa se in eterna prelatioe incommutabilis veritate. oēs vires suas in terrena conuertit. et eo magis magisque obscurat in interioribus suis. Sed cum redire cepit ad illam commutabilem sapientiam: quātomagis ei propinquat affectu pietatis: tātomagis exterior homo corrumpitur sed interior renouatur de die in diem. Disce lux illa in genti que ad inferiora vergebat ad superiora peruenit. et a terrenis quādam aufert. ut magis magisque huic seculo moriatur et vita eius abscondatur cum christo in deo. Mutatur ergo in deterius ad exteriora pergrediens. et in vita sua periciens intima sua. et hoc terre. i. eis que terrena sapiunt melius videtur cum laudat peccator in desiderijs anime sue. et quā iniqua gerit benedicit. Mutatur autem in melius: cum intentione et gloria sua a terrenis que in hoc seculo apparent paulatim auertit. et ad superiora atque interiora peruenit. et hoc terre. i. eis que terrena sapiunt deterius videtur. vñ illi impij postremam in fructuosam agētes penitentiam. etiā hñ mltā dictu risunt. Hi sunt quos aliquā habuimus in derisum. et si similitudinē improprie nos insensati: vitam illorum estimabamus infantiam.

Tunc enī aliqd desiderion nro non deerit quā oia in oibus erit de. Valis finis non habet finē. Hic mori sibi mori. quā nemo puenit nisi huic seculo mori: atque non morte oim. quā corp⁹ ab aia deserit. hñ morte electorū quā etiā cū in carne mortali adhuc morere tur: cor sursum posuit. de q̄ illi mortalitate dicebat apostolus. Mortui enī estis et vita vstra abscondita est cum christo in deo. hinc fortasse dictū est. Valida est sicut mors dilectio. Hic enī dilectioe fit vñ ista adhuc corruptibili carne constituti moriamur in seculo et vita nra cum christo abscondatur in deo. imo ipsa dilectio est mors nra seculo. vita nra cum deo. Si enī mors ē quā de mūdo amor nri exit. valida est quā vt mors dilectio. Quid ea validi⁹ p quā vincit mundus.

Cum tanq̄ venū cito arefcent. et sicut olera pratt cito cadēt. Olera pratt vilia quedā sunt et sup̄ficiē terre tenentia. altā radicem nō habēt. p̄inde p hyemē virēt. Et vbi sol estatis feruere cepit arefēt. Vodo quā tps est hyemis. Et tua nondū appet. hñ si alta radix est charitatis tue: sicut multarū arborū p hyemē transit frigus venit estas. i. iudicij dies. Tūc arefēt viro: feni: tunc appebit arborū gloria. Mortui enī estis ait ap̄ls. Quō vident arbores p hyemē: Quasi aride: quasi mortue. Ergo quā spes? Si mortui sum⁹ int⁹ ē radix. Ibi radix nra: ibi vstra nōstra: ibi est charitas nra. Et vita vstra inq̄t abscondita est cū christo in deo. Quā arefēt quā sic habet radicē? Quā aut ver nrm: quā estas nra: quā aut circūuehit dignitas foliorū et vbertas fructuū et locupletat⁹? Quā hoc erit? Audi quō sequit. Cum christus apparuerit vita vstra: tūc et vos apparebitis cum ipso in gloria.

Oēs ergo diuites boni fideles. sed non diuites hui⁹ mūdi deniq̄ diuitias suas: nec ipsi sentiūt. sentiēt postea. Viuit radix: hñ hyemis tpe etiā viridis arbor aride filis est. Tpe quippe hyemis: et arbor quā aret: et arbor quā viger vtraq̄ nuda est honore foliorū: vtraq̄ vacua honore fructū. Venit estas et discernet arbores. vna radix folia pducit. implet fructibus arida inanis estate: sicut hyeme remanebit. Itaq̄ illi horreū pparat: huic securis adhibet: vt amputata in ignē mittat. Sic estas nra christi est aduent⁹. hyemis nra christi occultatio. estas nra christi reuelatio. Deniq̄ arborib⁹ bonis et fidelibus hāc allocutionē prebet ap̄ls. Mortui enī estis: et vita ve

stra abscondita est cum christo in deo. Certe mortui. hñ mortui specie viuī in radice. Attēde aut venturū tps estatis quō sequat⁹ et dicat. Cum aut christus apparuerit vita vstra: tūc et vos apparebitis cū ipso in gloria. Quā ergo recti corde. Tps glie nre nondū venit. dicat amatorib⁹ seculi hui⁹ quales erant frēs dñi. Tempus vrm semp est patū. tps nrm nondū aduenit. Audiam⁹ enī hoc dicere et nos: quā corpus dñi nri sum⁹? quā membra eius sum⁹? quā caput nrm gratā ter agnoscam⁹. dicam⁹. prius quā ppter nos. et ipse hñ dignat⁹ est dicere. Quā nobis insultat amatores seculi dicam⁹ eis. Tps vrm semp est paratū. tps nrm nondū venit. Nobis enī dixit ap̄ls. Mortui enī estis: et vita vstra abscondita est cum christo in deo. Quā veniet tps nrm? Cum christus inquit apparuerit: vita vstra tūc et vos cum ipso apparebitis in gloria.

Mortificate ergo mēbra vestra que sūt super terram.

M

Mortificemur et resurgim⁹. Mortificat⁹ ḡ istis membris resurgim⁹ in fide prius. Quō aut pcedit mors fm spm: resurrexerit q̄ est fm spm sic pcessura ē mors fm carnē resurrectionē q̄ futura ē fm carnem.

Audi scripturā. Initiū sapiētie timor dñi. Cepit ḡ timere diē iudicij. Timēdo corrigit se. vigilat aduersus hostes suos. id est aduersus pctā sua. Incipit reuoluerē interius et mortificare mēbra sua que sūt sup̄ terram. sicut Paulus ap̄ls dicit. Mortificate mēbra vestra que sūt sup̄ terrā. Spiritualia ne quātie dicit mēbra sup̄ terrā: Nam sequit⁹ et expōit. Auaritiā imunditiā. et cetera quā illic exsequit⁹. Quā aut mortificat⁹ iste q̄ timere cepit diē iudicij mēbra sua sup̄ terram tantū surgunt et corroborant membra celestia. Membra aut celestia oia opera bona. Surgentib⁹ celestibus membris cepit desiderare quō timebat. Timebat enī ne veniret christus et inueniret impiū quem dānaret. desiderat vt veniat. quā inuentur⁹ est quē coronet. Locupiscētiā malā et avaritiā que est simulacrorum seruitus.

Fornicationē: imunditiā: libidinem. cōcupiscētiā malā: et avaritiā que est simulacrorum seruit⁹: propter que venit ira dei super filios incredulitatis in quibus et vos ambulastis aliquando cum viueretis in illis. Nunc aut depōnite et vos oia iram indignationē malitiā: blasphemā: turpē sermonem de ore vestro. Nolite mentiri inuicem.

Neq̄ auari: neq̄ rapaces regnū dei possidebunt. Auaritiā quippe idolorū seruituti cōparat. Et avaritiā inq̄t que est idolorū seruit⁹. Quē sensus beatus Ciprianus sic exaggerauit in eplā ad Antōnīū. vt eorū peccato quā tempe psecutionis p libellos se thurificaturos professi erāt: auares comparare non dubitaret.

Expoliantes vos veterē hominem cū actibus suis et induentes nouum.

Veterē hominem nihil aliud apostolus q̄ vitam veterē dicit que in pctō est. in quo scōz Adam viuitur. De quo dicit per vñū hominem peccat⁹ intrauit in mūdū. et per peccatū mors. et ita in oēs homines pertrāsīuit. in quo oīes peccauerūt. Ergo tot⁹ hñ ille. id est interiore et exteriorē sui parte inueterauit propter pctm et pene mortalitatis addict⁹ est. Renouat aut nunc scdm interiorē homi

Ex trac. euā
gelij fm iōā
nem. xxv.
Tempus
nrm nōdū
venit.

Johan. vii.

Ex fm de de
resurrectione
mortuorū.
Mortifi
cemur vt
resurga
mus
Timore i
cipimus
mortifica
re mēbra
id est vitia
nostra.

Ex lib. iii. de
b. p̄nimo.
Auaritiā
ydolorum
seruitus.

Ex libro tra
faustum ritu
lo. xlvii.
Vetus hō
Roma. v.

Ephē. iiii.

Ad Colossenses.

a

1. Cor. xv.

Ex fm de in
epistola ioh. i.
i. ioh. i.
Ab omni
delicto mū-
dari et no-
uū hoīem
fieri.
Senectus
Infantia.

Leuiapē-
cata si sūt
cōrēnēda
aut pūpē-
denda.

H

1. pe. iii.

Ex li. d. gene-
si ad i. i. i.
In q. hō
ad ymagi-
nē dei cre-
atus sit.

Ex lib. de tri-
nit. xii.
Scdm ra-
tionalem
mētem hō
factus est ad
dei ymagi-
nem.

Ex libro d. tri-
nit. iiii.

Renoua-

nem ubi scdm sui creatoris imaginem reformatur exuens se in iustitiā. hoc est veterē hominē et induens iustitiā. hoc est nouū hoīem. Tunc aut cum resurget corp⁹ spūale qd seminat aīale etiā exerior percipiet celestis habitudinis dignitatem. vt totum quod creatum est creetur: et totum quod factum est reficiat illo recreare qd creauit: et reficiente qd fecit. Nā quis catholica veritate instructus ignorat fm corp⁹ esse alios hoīes masculos: alios feminas. non fm spūm mētē in qrenouamur fm imaginē dei. **S**anguis inquit filij eius purgabit nos ab omni delicto. Quid est ab oī delicto? Attēdite. Ecce iaz in noīe christi p sanguinē crucis dñi. quē nunc confessi sunt isti q appellat infāres: mūdāta sunt oīa pcta ipsoz. **V**eteres intrauerūt. noui exierūt. Quid est veteres intrauerūt noui exierūt? Senes intrauerūt: infāres exierūt. Senect⁹ enī veterē nōa vetusta vita. Infātia aut regeneratiōis noua vita. Sz qd facim⁹? **P**reterita pcta donata sunt: non tñ ip sis: sz et nobis. **E**t post donatiōē et abolitionē oīm peccatorum viuendo in hoc seculo inter tentatiōnes quedā forte contracta sunt. ideo quod pōt hō faciat. **I**pe confiteat qd est vt ab illo curet qd semp est qd est. **E**rgo te si cōfessus fueris pctōrem. est in te veritas. Nā ipa veritas lux est. **M**ōdū pfecte splē duit vita tua. qz insunt pcta. **S**ed tñ tā illumiari cepisti: qz inest pfectio pctōz. **V**ide enī qd sequat. q si cōfessi fuerim⁹ delicta nra fidelis et iustus ē vt dimittat nobis delicta nra: et purget nos ex oī iniquitate. **N**on tñ pterita: sed et si qua forte ptraimus ex hac vita. qz non pōt homo qd diu carnē portat nisi habere vel leuia pcta. **S**ed ista leuia q dicim⁹: nolite cōtemnere. **S**i cōtemnis quādo appendis expauesce quādo numeras. **L**euia multa faciūt vnum grāde. multe gutte implēt flumē. multa grana faciunt massam. **E**t q spes est? **A**nte oīa cōfessio ne qd q se iustū putet et ante oculos dei q videt qd est. erigat ceruicē hō q non erat et est. **A**nte oīa q cōfessio deinde dilectio. qz de charitate qd dictū est: **C**haritas operit multitudinē peccatorum. **E**um qui renouat in agnitione dei fm imaginē eius q creauit eum: ubi non est masculus et femina: gentilis et iude⁹ circūcisio et pputiū. barbar⁹ et scita: seru⁹ et liber: sed oīa et in oīb⁹ xps. **I**nduite vos ergo sicut electi dei scī et dilecti viscera misericordie: benignitatē: humilitatez: modestiam patientiam.

Sanis ostēdit ubi sit hō creat⁹ ad imaginē dei. qz non corpis lineamētis: sed forma qdā intelligibili mētis illumiare. **S**i cur enī post lapsū pcti hō in agnitionem dei renouat fm imaginē eius q creauit eum. ita in ipa agnitiōe creatus est ante q delicto veterasceret. vñ rursus in eadē agnitiōe renouaret.

Si q spū mentis renouamur et ipse nouus hō q renouat in agnitionē dei fm imaginē eius q creauit eum nulli dubiū est non fm corp⁹ neq fm quālibet pte aīe. sed fm rationālē mentem. ubi pōt esse agnitiō dei hoīem factū ad imaginē eius qui creauit eum. **S**cdm banc aut renouationem efficiuntur etiā filij dei p baptisimū xpi. et induētes nouū hoīez xpm vtiq induimus per fidem.

Ista renouatio reformatioq mētis fm deū vñ fm imaginē dei. **S**ed ideo dicit fm deū. ne fm aliā creaturā fieri putet. **I**deo aut fm imaginē dei: vt

in ea re intelligat fieri hec renouatio. ubi est ima-
go dei. id est in mente. **N**on itaq sic intelligamus
fm imaginē eius qui creauit eū quasi alia sit ima-
go fm quā renouat non ipa que renouatur.

Supportātes inuicē et donantes vobis
metipis si quis aduersus aliquē habet

qrelā sicut et dñs dōauit vobis ita et vos

Lauādo pedes iam bonoz atq mundoz vici

puloz significauit dñs pphūanos qd i terra ver

samur affect⁹ quālibet pferim⁹ in apphensio

ne iustitie nos sine pctō non esse. **Q**uod subinde ab

luit interpellādo p nobis cum oram⁹ patrē qui in

cellis est. vt debita nra dimittat nobis: sicut et nos

dimittim⁹ debitorib⁹ nris. **Q**uō ergo ad hunc itel

lectum poterit pti nere hoc qd ipe postea vocat:

ubi sui opis statim exposuit rationē dicēs. **S**i ego

laui pedes vros dñs et mag⁹. debetis et vos al⁹

terius lauare pedes. **E**xemplū enī dedi vobis: vt

quēadmodū ego feci vobis: ita et vos faciatis. **N**ū

quid dicere possum⁹ q etiā si frēm a delicti poterit

ptagiōe mūdare? **I**mmo hō id etiā nos eē admōt:

tos i hui⁹ dñi opīs altitudine nouerim⁹. vt pfecti

inuit⁹ delicta nra orem⁹ p nob sicut xps intpellat

p nobis. **A**udiam⁹ aplm **J**acobū hoc ipm euide

tissime pceptē ac dicentē. **C**ōfitemi inuicē delicta

vra. et orate p vob. qz ad h dñs nob dedit exēplū.

Si enī ille q vlluz pctm nec habuit nec habebit o

rat p pctis nris. **Q**uomāgis nos inuicē p nris oia

re debem⁹? **E**t si dimittit nob ille cui nō habemus

qd dimittam⁹ qtomāgis dimittere debem⁹ inuicē

nob q sine pctō h viure nō valem⁹? **Q**uid enī v

des in hac altitudine sacramēti dñs significare: cui

dicat. **E**xēplū enī dedi vobis. vt quēadmodū ego

feci vob. ita et vos faciatis: nisi q apūllime dic apls

donātes vobis metipis si q aduersus aliquē habz

qrelā sicut et dñs donauit vobis ita et vos: **I**nuicē

itaq nobis delicta donem⁹ et p nris delictis inuicē

orem⁹. atq ita qdāmō inuicē pedes nros lauem⁹.

Nim est donāte ipso mīseriū charitatis et bñlita

tis exhibere illi⁹ exaudire. ac nos ab oī pctōz pta

minatiōe mūdare p xpm: et in xpo. vt qd etiāz alijs

dimittim⁹ h est i terra solui⁹. soluat in celo.

Sup oīa aut hec charitatē habētes qd

est vīculū pfectionis: et pax xpi exultet

in cordibus vestris in qua et vocati estis

in vno corpore: et grati estote. **V**erbum

xpi habitet in vobis abundanter: in om

ni sapientia.

Unica illa sortita oīm ptiū significat vnitatē q

charitat⁹ vīculo cōtinet. de charitate aut locutu

rus apls supeminētiōre inqt viā vob demōstro. et

alio loco ait. **R**ognoscere etiā supeminēte scētie

charitatē xpi. **I**teq alibi. **S**up oīa autē hec chari

tatē q est vīculū pfectiōis. **S**i ergo charitas et sup

eminētiōre habet viā et supeminet scētie et sup oīa

pcepta est merito vestis q significat desup ptepta

phibet. **I**ncōsutil⁹ aut ne aliquādo dissuatur et ad

vnum puenit quā in vnum oēs colligit.

Docentes et cōmonētes vosmetipos i

psalmis: hymnis et canticis spūalib⁹ i

gā cantantes in cordibus vestris deo.

Oīne quodcūq facitis in verbo aut in

opere oīa in nomine dñi nostri iesu chri

sti: gratias agētes deo et pñ per ipsum.

Ex trac. euā-
gelij fm iohā-
nem. lv.
Johan. xlii.
Sine pctō
nemo est.
Mathe. vi.

Johan. xlii.

Quō alter
alterum
a delicto
mundent
christiani.
Cōfessio
nis institu-
tio.
Jaco. v.

Ex trac. euā-
gelij fm iohā-
nem. cv.
Unica
cōsutilis.
1. Cor. xli.
Ephe. iiii.

Johan. xli.

Capitulū. iij. Foliū. clxxxiij.

Ex lib. d. gfa
nouit testamētū
Lātare cā
ticū nouū.
Deut. vi.

Nec enī oīs qui labijs psonat cantat cāticū no
uū. sed q̄ eo mō cātāt. vt apls amonet dicēs. cātā
tes ⁊ psallētes in cordib⁹ vris dño. In⁹ enī est d
gaudiū. vbi vox laudis ⁊ canit ⁊ audis. Qua voce
laudat q̄ gratis amand⁹ est toto corde: tota aia: to
ta mēte. amatorēq̄ sūū accēdit i se gfa scri spūs sūū
Mulierēs subdite estote viris: sicut op
tet in dño. Viri diligite vxores vras: et
nolite amari esse ad illas. Filij obedite
parētib⁹ p oia: hoc enī placitū est in dño
Pres nolite ad indignationē puocare
filios vros: vt nō pusillo aio fiāt. Serui
obedite p oia dñis carnalib⁹: nō ad ocu
lū seruīētes quasi hoib⁹ placētes: sed in
simplicitate cordis timentes deum.

Ex lib. q̄sto
nū genēs ti
tulo. cel.
Ordo na
turalis int
boies.

Et etiā ordo natural⁹ i hoib⁹ vt seruiant
femine viris ⁊ filij parētib⁹. qz i illic bec
iustitia est. vt infirmior ratio seruīat for
tiori. hec igi i dñatōib⁹ ⁊ seruītib⁹ cla
ra iustitia est vt q̄ excellūt ratioe excellāt dñatione
Qd cū in hoc scō p inq̄ratē hoīm pturbat vel per
naturā carnalīū diuersitatū seruī iusti tempalē di
uersitatē in fine habituri ordinatissimā ⁊ sempiter
nam felicitatem.

Ex libro ptra
faustū. xi.

Multi in nostra cōmunionē veracit̄ faciunt
ista sublimiora pcepta euāgelica. q̄ mlti homīnes
vtriusq̄ sexus ab oī cōcubitu puritatē itegrit̄. q̄ mlti
ti expti ⁊ postea cōtīnētes: q̄ mlti rex suaz distri
butores ⁊ relictōres. q̄ mlti ieiunij vel crebris vī
q̄tidīis vel etiā incredibilib⁹ cōtinuatis corp⁹ seruī
turi subiiciētes. q̄ mlti fraterne pgregatiōis nūll
hītes. pprū. sed oia coia ⁊ bec nō nisi ad victū ⁊ te
gumētū necessaria vñā aīam ⁊ cor vñū in deū cha
ritatis igne cōflātes. q̄ mlti hūilit̄ ⁊ fidelit̄ scīm cu
stodiētes. ppositū vsq̄ in finē pseuerāt: ⁊ salui sūt
in quoz societate q̄si dispares apparēt. sed tñ eadē
charitate copulant̄ q̄ ppter aliquā necessitudīnez
scōm apli exhortatiōē hnt vxores tāq̄ nō hītes
⁊ emūt tāq̄ nō possidētes ⁊ vtunt hoc mūdo tanq̄
non vtētes. his subiūgunt scōm abūdātes diuitias
mīe dei etiā illi q̄b⁹ dicūt. Nolite fraudare inuicēz
nisi ex cōsensu ad tps vt vacetis orōni. ⁊ itēz ad id
ipm estote ne vos tētet sathanas. ppter intēperātī
am vram. hoc aut̄ dico scōm veniā nō scōm iperū
q̄lib⁹ idē apls dicit iā qdē oīno delictū est qz iudī
cia habetis vobiscū ⁊ eoz portās iūritatē paulo
post dicit. Secularia igit iudicia si habueritis eos
q̄ ptēptibiles sunt i ecclia hos colloca. Nec enī
illi soli: q̄ vt sint pfecti vendūt vel dimittūt oia sua
⁊ sequunt̄ dñm. pertinēt ad regnū celozū. sed huic
militie xpiane. ppter quoddā quasi cōmertū cha
ritatē subiungit etiā quedā stipēdiaria multitudo:
cui dicet in fine. Esuriūt ⁊ dedistis mibi māducare:
⁊c. Alioqn dānādī erūt illi. quoz domos tā dili
gētē ⁊ sollicitē pponit apls. monēs mulieres sub
ditas esse viris suis. viros diligere vxores suas. si
lios obtēpare parētib⁹. parētes filios nutrire in di
sciplina ⁊ correptiōe dñi. seruos obedire cum me
tu dñis carnalibus. dños quod iustū est ⁊ equum
seruis prestare. Sed absit vt istos a mādatis euā
gelicis alienos. ⁊ a vita eterna sepandos iudicet.
qz vbi ait dñs. Si quis non tulerit crucē suam: ⁊ se
cutus me fuerit: non pōt meus esse discipulus. ex
hortans firmiores ad pfectionē: vbi statim ⁊ ipos
consolatus est dicens. Qui recipit iustum in nomī

Stipēdiā
ria multī
tudo xpīa
ne militie
Mathe. xxv

Itō soli
crucē suaz
tolientes
saluabunt
Luce. xlii.

Mat. v.

ne iusti mercedem iusti accipiet. ⁊ qui recipit pro
phetā in nomīne pphete. mercedem pphete acci
piet. Unde non tantū qui modicū vīni Timotheo
dedit ppter stomachū ⁊ frequentes infirmitates
eius. sed etiā qui saniori atq̄ fortiori calicem aque
frigide porrexit tantū in nomīne discipuli: sicut
ibi sequit̄ non perdet mercedem suam.

1. Timo. v.

Hec tibi regula pponit̄. Nonne manifestū est
eum minime offendendū qui maior est ceteris: di
scute nūc maiores tuos. Primi tibi sunt mater et
pater. si recte educātes: si in chistū nutrites. au
diēdi in oib⁹ obtēperādū eis in oīm iustitē ptra ma
iorē si nūll subeat ⁊ seruīat illis. Quis ē inquit ma
ior eo q̄ me generauit. an ille q̄ tēpm creauit? Ge
nerat enī homo. creat de⁹. Unde generat hō nescit
qd generatur? sit nescit. Ille qui te vidit vt faceret
anteq̄ esset quē fecit. certe maior est pte tuo. Ma
ior sit patria ⁊ spīs parētib⁹ tuis. vt quicquid ius
serint parētes contra patriā non audiat. ⁊ quicqd
iusserit patria cōtra deū non audiat. Si enī sanari
vis. si post fluxū sanguinis: si post duodecim ānos
in illo morbo. si post cōsummata oia in medicis et
non recepta sanitate. aliquādo vis sana fieri o mu
lier quā alloquor in typo ecclie. iubet illud pā tu⁹
⁊ illud iubet pplus tuus. Sed dicit tibi dñs tuus.
obliscere populū tuum ⁊ domū patris tui. Quo
bono? Quo fructu? Qua mercede? Quoniā concu
piuit inq̄ rex decorē tuū. Nō cupiuit qd fecit quo
niā vt faceret pulchram sedā amauit pro infideli ⁊
feda sanguinē fudit: fidelē ⁊ pulchraz reddidit do
na sua in te amauit? Quid enī sponso tuo cōtulisti?
Quid in dotē a priore pte ⁊ priore populo accepti
sti nōne luxurias ⁊ pānos pcatōz? Abiecit pānos
tuos discidit ciliciū tuū misertus est: vt ornaret: or
nauit vt amaret.

Ex fmōe de
verbis euāg
gelij.
Maiores
nō offēde
di.
Creator
maior est
q̄ genitor.
Patria
maior est
pse s3 non
deo.

Pax domestica est ordinata cohabitantiū: im
perādī: obediēdiq̄ cōcordia. Impāt enī qui cōsu
lūt sicut vir vxori. parētes filiis. dñi seruīs. obedist
aut̄ quibus cōsulit̄. sicut mulieres maritis. filij pa
rentibus. seruī dñis. Sed in domo iusti viuētis ex
fide: ⁊ adhuc ab illa ciuitate pegrinātis. etiā q̄ im
pāt seruunt eis q̄b⁹ vident̄ impare: qz non dñan
di cupiditate impant: sed officio cōsulendī nec pñ
cipādī supbia sed puidendī beneficentia.

Ex libro sen
tētiar. p. 121.

Quodcunq̄ facit̄ ex aio opamini: sicut
dño ⁊ non hoib⁹: sciētes q̄ a dño accipi
etis retributionē hereditatē. Dño xpo
seruite. Qui enī iniuriā facit recipiet id
qd inique gessit: et non est personarum
acceptio apud deum.

Et deus innocentia probat qua homo
non metu pene fit innocēs: sed amore in
strie. Nā qui timore nō peccat quis nō
nocet. ⁊ abstīnēs ab iniquo ope sola tamē reus est
volūtate. Simulata innocentia non est innocentia.
Simulata eqtas non est equitas. sed duplicatum
peccatū in quo est ⁊ iniquitas ⁊ simulatio. Dño chri
sto seruite. Qui enī iniuriā facit recipiet idē qd inī
que gessit. ⁊ nō est psonaz acceptio apud deum.

Ex libro sen
tētiar. p. 121.
Innocen
tia a deo
cōmēdara

Nomē ⁊ conditionē seruītitis culpa genuit nō
natura. Et pma hui⁹ subiectiōis causa pctm est: qz
supn⁹ dñs dicit. Qui facit pctm: seruus est peccatī.
Ac p hoc multi quidē religiosi dominis iniquis nō
tamē liber⁹ seruunt a quo enim quis deuicius est
huic seruus addict⁹ est. Et vtiq̄ felicius seruitur
homini q̄ libidini cum seuiſſimo domīnatiū vastet

Ex libro sen
tētiar. p. 121.
Seruiturē
genuit cul
pa.

Ad Colossenses.

corda mortaliſſi (vt alia omiſſa) libido ipſa dñandi
hoib⁹. Melior ē triftitia iniq̃ patietis q̃ letitia iniq̃
facietis. de malitia mali flagellaſ bon⁹ ⁊ de ſeruo
emendatur filius. Capitulum. iiii.

Capitulum. iiii.

Domini qđ iustū ē ⁊ equū
seruis p̄stare: sciētes qđ ⁊
vos dñm habetis i celo.

Certū si habuerint seruos iu-
stos pētes nri sic amistrabāt do-
mesticā pacē vt fm hec tēpalla
vōa filioz pōrē a seruoꝝ pōditōe
n aut colēdū: in q̄ etna bona spe
sue mēbris pari dilectōe p̄sule
do ita p̄scribūt. vt nomē patrūsa-
si sit r̄ tā late vulgati. vt etiā inq̄
leat appellari. Qul aut verip̄f
fāilia sua: tāq̄ filijs ad colēdū:
iulūt desiderātes atq̄ optātes.
domū vbi necessariū nō sit offi-
ciū: qz necessariū non erit offici-
moralitate felici⁹ q̄ dōc vēiat
dōnāt q̄ sui tolerare qd̄ fuit
dōnāt hūmāne mēte p̄fēcti

Eicut in patribus locustis huane malorum patrum
noxi ad obediendum proponit ita deus omnibus.

Qui doctrinā xpī aduersarij dicūt eē reipublice
dent exercitū talē qles doctrīa xpī milites eē ius-
sit. **S**ūt tales puinciales: tales maritos: tales plu-
ges: tales pētes: tales filios: tales dños: tales ser-
uos: tales reges. tales iudices: tales deniqz debi-
torz ipsi? **F**isci redditores? exatores. qles eē pcpit
doctrīa xpīana ⁊ audeat eā dicere aduersam esse
reipublice. imo vero non dubitēt confiteri magnā
si ei obtemperet salutem esse reipublice.

Orationi instate vigilātes in ea in graz
actiōe: orātes simul ⁊ p nobis: vt deus
apiat nobis hostiū sermōis ad loquēdū
mysteriū xpi: ppter qd etiā vincit sū: vt
manifestē illud ita vt oportet me loqui.
In sapiētia ambulate ad eos q foris sūt
tps redimētes. **S**ermo vř semp i gra sa-
le sit cōdit⁹: vt sciāt quō opteat vos vni
cuq; respōdere. **Q**ue circa me sunt oīa
vobis nota faciet ty chic⁹ charissim⁹ fra-
ter ⁊ fidelis mīster ⁊ cōseru⁹ in dño: quē
misi ad vos ad hocipm vt cognoscat q
circa vos sunt: ⁊ psolet corda vřa cū one
simo charissimo ⁊ fideli frē q ex vobis ē
q oīa q hic agunt nota faciēt vobis. **S**a-
lutat vos aristarchus concaptiu⁹ me⁹:
⁊ marc⁹ cōsobrin⁹ barnabe: de quo acce-
pistis mādāta. **S**i venerit ad vos: susci-
pite illū. **E**t iesus q dicit iust⁹: q sunt ex
circūcisiōe. **H**ij soli sunt adiutores mei
in regno dei: qui mihi fuerunt solatio.

Ex fmde in
epistola ioā. i.
t. Johan. ii.
Proinu
cē orādū ē

Iohānes dīc. Et si q̄s peccauerit aduocatū ha
bem⁹ apud p̄zēs iſm̄ xpm̄ iustū. S; dicit aliq̄s. Er
go nō petīt p nob⁹. S; attēditē sc̄pturas. ⁊ videte
q̄ p̄positi p̄mēdāt se p̄plo. Mā apls dīc plebi oran
tes sūt. ⁊ p nob⁹ orat apls. p plebe orat plebs. p ap̄lo
orant. p vob frēs: s; ⁊ vos orate p nob inuicē. p
se oīa mēbra orēt. caput p oībus interpellat.
Salutat vos epapharas q̄ ex vobis est

seru⁹ Iesu xpi: semp sollicit⁹ p vobis in
orōnib⁹: vt stetis pfecti ⁊ pleni in oī vo=
lūtate dei. Testimoniū enī illi phibeo q
habet multū laborē p vobis ⁊ p his qui
sunt laodicie ⁊ q hierapoli. Salutat vos
lucas medic⁹ charissim⁹: ⁊ demas. Sa=
lutate frēs q sunt laoditie ⁊ nympham:
⁊ q in domo ei⁹ est eccliam. Et cū lecta fu=
erit apud vos epla hec: facite vt ⁊ in la=
dicēsiū ecclia legat⁹: ⁊ ea q laodicēsiū est
vobis legat⁹. Et dicite archippo. Glide
misteriū qd accepisti in dño: vt illud i ple=
as. Salutatio mea: manu pauli. Bēo=
res estote vinculoꝝ meoꝝ. Gratia do=
mini nostri Iesu xristi vobiscū. Amē.

Si dixerim? ista pseuerantia saluabit
tāq; felice sic ēē hoīs vt ei nō sit ex deo
illud p̄mit? euacuam? qđ ait dñs **Pe-**
tro. Rogauī p̄ te: ne deficiat fides tua.
Quid enī rogauit nisi pseuerantiā vsq; i finē? **Q**ue
pfecto sū ab hoīe hoīe esset a deo poscēda non esset
deide cū dīcat apls oram? ad dñm. ne qđ faciatis
mali pculdubio pseuerantiā eis orat ad deū. **N**eq;
enī nihil mali facit qđ bonū deserit ⁊ a qđ decliare de
bet. iclīnat in malū nō pseuerās in bono. **I**llo etiā
loco vbi dicit: grās ago deo in oī memoria v̄ra sem
per in oī p̄ce mea p oīb? vobis cū gaudio deprecā
tionē faciēs sup oī cōmūcātione v̄ra in euāgelio a
p̄ma die vsq; nūc cōfīdes hocīpm qm̄ q cepit in vo
bis opus bonū ip̄e pficiet vsq; in diē xpīi lesu. qđ a
liud eis q̄ pseuerantiā in bono vsq; in finē de dei m̄
seratōe p̄mittit? **I**teq; vbi dīc salutat vos epaphra
sas qđ ex vob ē sū? xpīi ihu semp certās p vob īoro
nib?. vt stetis pfecti ⁊ plēi oī voluntate dei. **Q**uid ē
vt steteris nisi vt pseueretis? **U**nī dictū ē de diabolo.
in veritate nō stetit. q; fuit ibi: s; nō pmāsīt. **H**ā vt
qđ istī fide iā stabāt. **N**ec aliud oram?: cū oramus
vt qđ stat stet nisi vt pseueret. **I**te iudas apls cū dī
cit. et aūt qđ potēs ē p̄uare eos sine offēsiōe ⁊ p̄sti
tuere añ p̄spectū gl̄ie sue imaclatos i letitiā: nōne
aptissime ostēdit dei donū eē i bono pseuerare vs
q; in finē? **Q**uid enī aliud donat qđ p̄uat sine offēsi
one. vt p̄stituat añ p̄spectū gl̄ie sue imaculatos i le
titia: nisi pseuerantiā bonā? **Q**uid ē etiā qđ i aploz
actib? legim? audīētes aūt gētes gauise sūt ⁊ exco
perūt x̄bū dñi ⁊ crediderūt qđ qđ erāt ordiati i vitā
etna: **Q**uis i etnā vitā potuit ordiari sine pseueran
tie dono. **Q**uidqđ ē pseuerauerit vsq; i finē. **S**alu
erit: **Q**ua salute: nisi etna: **S**ū ho i orōe dñica deo
p̄ri dīcīm? sc̄ificet nomē tuū. qđ aliud dicim? qđ v
nomē ei? sc̄ificet i nob: **A**d cū iā p lauac̄ regene
ratōis effectū sit. q̄re et quide a fidelibus poscīt. nīl
vt in eo qđ factū est in nobis: pseueret a nobis.

Argumentum ad Thessalonicenses. I.

Thessalonicenses sunt macedones
qui accepto verbo veritatis perstitit
in fide etiam in persecutiōe civium su-
orum. Preterea nec receperunt falsos apo-
stolos: nec ea quae a falsis apostolis dicebantur.
Hos collaudat apostolus scribens eis ab athe-
nis per tichychum dyaconum et Onesimum acoli-
tum.

Ex li. de ciuit
tate dei. xix.
Bonis prius
familias
officium.

**Pressamí
lias.**

Ex libro sen-
tentiar. p. xi.
Deus om-
nib' p'poni-
tur.
Ex epla ad
marcellinū.
Doctrina
xpiana nō
est reipub-
bene insti-
tute ad-
uersa.

耳

Ex fmōe in
epistola iōā. i.
i. Johā. ii.
Proinui
cē orādū ē

Ex libro de
correctione.
et gratia.
Persene-
rancia adeo
est et ab eo
petenda.
l. Cor. xiii.

phil. 1.

Johan. VIII.

744

Actus. xlv.

Mat. p. t. vi
cesimo quarto.
Matthe. vi :

Ad Thessalonicenses. Epistola. i. Cap. i. et. ii. Fo. clxxxv

Expositio prioris eple beati Pauli apostoli ad Thessalonicenses: ex operibus diui Augustini per venerabilem bedam collecta.

Dulus et filia n^o et timotheus thessalonicensium ecclesie in deo pater nostro et dñi iesu xpo gratia vobis

et pax. **B**ras agimus deo semper pro oib⁹ vobis memoriam vestri facientes in orationibus nostris sine intermissione memores operis fidei v^{re} et laboris et charitatis et sustententie spei dñi nostri iesu xpi: ante deum et patrem nostrum. scientes fratres dilecti a deo electionem vestram: quia euangelium nostrum non fuit ad vos in sermone tantum sed et in virtute et in spiritu sancto et in plenitudine multa: et sicut scitis quales fuerimus in vobis propter vos et vos imitatores facti estis et dñi: excipientes verbum in tribulatione multa cum gaudio spiritus sancti: ita ut facti sitis forma omnibus credentibus in macedonia et in achaia. **A**vobis enim diffamatus est sermo dñi non solum in macedonia et in achaia sed et in omni loco fides v^{ra} que est ad deum perfecta est: ita ut non sit nobis necesse quicquam loqui. **I**psi enim de nobis annunciant quale introitum habuerimus ad vos: et quo modo conuersi estis ad deum a simulacris seruare deo vivo et vero.

Ideorum proprie sinagoga dici solet quoniam ecclesia dicta sit. nam non apostoli nisi sinagoga dixerunt sed semper ecclesiam siue discernendi causa siue quod inter congregationem vñ sinagoga et conuocationem vñ ecclesia nomen accepit distet aliquid quod congregari et pecora solent quorum et greges proprie dicuntur. **C**onuocari autem magis est vñ ratione sicut sunt homines unde ex psalmo ipsius asaph in alio psalmo canitur. Quasi pecus factus sum a te et ego semper tecum. **Q**uando vñ quis vñ vero deo participatus videret pro magnis tamen ac sumis bonis ab illo carnalia terrena temporalia requirebat.

Et expectare filium eius de celis quem suscitauit ex mortuis iesum qui eripuit nos ab ira ventura.

Gra dei non perturbatio est sed iudicium quo irrogatur pena peccati.

Ex libro sententiarum p^{ri}mi. Gra dei.

Capitulum secundum. **A**m et ipsi scitis fratres introitum nostrum ad vos quod non iam fuit: sed ante passi multa: et contumeliis affecti sicut scitis in philippis. fiduciam habuimus in deo nostro loqui ad vos euangelium dei in multa sollicitudine. **E**xhortatio enim nostra non de errore neque de imundicia neque in dolo: sed sicut probati sumus a deo ut crederet nobis euangelium ita loquimur non quasi hominibus placentes: sed deo qui probat corda nostra. **N**eque enim aliquando fuimus in sermone adulantis sicut scitis neque in occasione auaritie deus testis est: nec querentes ab hominibus gloriam neque a vobis neque ab alijs cum possemus vobis oneri esse ut christi apostoli.

Quas vires nocendi habeat humane glorie amor non sentit nisi qui ei bellum indixerit quia si cuius facile est laudem non cupere deum negat difficile est ea non delectari cum offertur.

Ex libro sententiarum p^{ri}mi. Amores humane glorie vires

Sed facti sumus paruuli in medio vestrum tanquam si nutrix foueat filios suos: ita desiderantes vos cupide. volebamus tradere vobis non solum euangelium dei sed etiam animas nostras: quoniam charissimi nobis facti estis. **A**dmores enim estis fratres laborum nostri et fatigationis: nocte et die operantes. ne quem vestrum grauarem. predicauimus in vobis euangelium dei. **V**os testes estis et deus: quod sancte et iuste et sine querela vobis qui credidistis affuimus sicut scitis: quod literum quicquid vestrum sicut pater filios suos deprecantes vos et consolantes: testificati sumus ut ambularetis digne deo qui vocauit vos in suum regnum et gloriam.

Matris nutrix nutrix filios alienos: sed nutrix fouens filios suos. **S**unt enim matres que cum peperit dant nutricibus. ille qui peperit non fouet filios suos quia nutricibus de dantur: ille autem qui fouet non suos fouet sed alienos. **I**ste vero ipse peperit ipse fouet: nulli nutrici quos peperit committebat. dixerat enim quos iterum parturio donec christus formetur in vobis. **F**ouebat ergo lactabat. **E**rat autem quidam quasi doctores spirituales qui paulo detrahebant. **E**pistole quidem autem graues et fortes sunt presentia autem corporis infirma et sermo conreptibilis. **D**icit ipse in epistola sua quosdam detractores suos ita dixisse. **S**edebat et aduersus fratrem suum detrahebant aduersus filium lactandum matris sue ponebant scandalum merito fecerunt ipsi matri ut iterum parturiret.

Extractatu p^{ri}mi. Nutrix mater.

Sala. lili.

Adeo non dixit mater quia aliquando matres vel delicatiores sunt vel minus amantes filios suos cum peperit tradunt alijs nutricibus. **R**ursus si solum dixisset tanquam nutrix fouens et non addidisset filios suos tanquam ab alia pariente nutricibus accepisse videret. **E**t nutricez

Ex sermone dⁿⁱ tribus virginibus. Matres delicate.

Extractatu p^{ri}mi. Sinagoga ecclesia.

Ps. lxxvii.

Ad Thessalonicenses. Epistola. i.

a

Ex similitudine de
verbis euangeli-
i.
Water p-
uulū optat
crescere.

se dixit qz alebat et filios suos qz ipse peperat dicēs
filioli mei quos iterum parturio qd adusqz reformet
xps in vobis. parit aut siue pcurit ecclesia vtero suo
nō semie suo. **E**t mater puulū amat nutrire
sed eū nō amat paruulū remanere. In sinu tenet
manibz fouet / blāditiz pfolat / lacte nutrit. **D**ia p-
uulo facit sz optat vt crescat ne sp talia faciat. vide
te aplm. **M**eli⁹ enī ipm intuemur q se etiā matres
nō dedignat⁹ est dicere vbi ait fac⁹ suz paruulus
in medio vrm tāqz nutritz fouēs filios suos. Sunt
enī nutrices fouētes quidē sz nō filios suos. Item
sūt matres nutrices dātes nō fouētes filios suos
Aplm xō germano et pingui charitatis affectu et
nutrici personā suscepit dicēdo fouet et matris ad-
dendo filios suos. **I**dē g nutritor et foror alio loco
dicūt. **C**ū timore et tremore multo fui apud vos sz
dicēs. quales illi erāt vt ille cū timore et tremore mlt⁹
to esset ad illos. **T**anqz puulis inqz in xpo lacvob
potū dedi nō escā. **N**eqz enī poterat sz nec adhuc
potestis. **E**stis enī adhuc i carne. **Q**uos carnales
dicit paruulos tñ in xpo dicit sic arguit vt nō abdi-
cet et carnales et puuli in xpo nō vult tñ eos eē car-
nales quos dicit puulos eē in xpo. **O**pat eē spūa-
les oīa diiudicātes et q a nemie distudicent. **A**ialis
enī hō sicut ipse dicit nō pceptū q sunt spūs dei. **S**tul-
ticia est enī illi et nō scire pōt qm spiritalit distudica-
tur. **S**piritalis aut diiudicat oīa ipse aut a nemine
distudicat. **I**dē ipse dicit. **S**apiētia loqmur int perfe-
ctos. **Q**uid g loqris si int pfectos. **Q**uid ei op⁹
est te loquēte hōi pfecto. **S**z quere i q pfect⁹ sit for-
te enī nō inuenio pfectū cognitorē sz tā inuenio per-
fectū auditorē. **E**t g auditor pfect⁹ mēte iam ca-
par cui solid⁹ cib⁹ nullā faciat purbationē nullā i-
gerat cruditatē. **Q**uis ē hīcz laudabim⁹ eum.
Eccle. xxxi. **E**xtrac. euā-
gelij fm toā-
nem. vii.
Predica-
tores sūt a-
scēdētes et
descēdētes
ii. Cor. xii.
Scalas vidit iacob p sōnūz spūs scal⁹ ascēdētes
et descēdētes āgelos. sic ē ecclesia frēs. āgeli dei bōi
pdicatores pdicātes xps hoc ē sup filiū hōis ascē-
dūt et descēdūt. **Q**uomō ascēdūt quō descēdūt: ex
vno habem⁹ exemplū audi paulū aplm. **Q**d i ipso
iuenerim⁹ h de ceteris xitatis pdicatozibz creda-
m⁹. vide paulū ascēdēte. **S**cio hōiez in xpo ante
ānos q̄tuordecī raptū fuisse vsqz i tertiū celū siue
in corpe siue extra corpe nescio de⁹ scit⁹ audisse in
effabilia q nō licet hōi loqui. **Q**ui ascēdēte audi-
stis descēdēte audite. **N**ō potui loqui vob qm spi-
ritalibz sz qm carnalibz. **Q**uasi puulis in xpo lacvob
bis potū dedi nō escā. **E**cce descēdit q ascēderat
Quere quo ascēderit vsqz in tertiū celū: quere
quo descēderit vsqz ad lac paruulū dandum. au-
di qua descēdit. facit sz inqz puul⁹ i medio vrm tāqz
si nutritz foueat filios suos. **Q**uidē enī et nutrices
et matres descēdere ad puulos. **E**t si nōzūt latina
xba dicere decurtāt illa et quassāt quodāmodo līn-
guā suā vt possint de lingua deserta fieri blādimen-
ta puerilla. qz si sic dicāt nō audit infans nec pficit
infans. **E**t disert⁹ aliqz pater si sit tant⁹ orator vt
lingua illi⁹ forā pcrepēt tribunalia pcuriant. si ha-
beat paruulū suū cū ad domū redierit se pōnt for-
rensē eloqz etiā quo ascēderat lingua puerill⁹ de-
scendit ad puulū. **A**udi vno loco ipm aplm ascen-
dēte et descēdēte in vna sentētia. **S**itue enī inqz
mente excessim⁹ deo siue tēpantes sum⁹ vobis. qd
est mente excessim⁹ deo: vt illa videam⁹ q nō licet
hōi loqui. **Q**uid ē tēpantes sum⁹ vobis. **R**unqd
iudicāui me scire aliquid inter vos nisi xpm iesum
et hūc crucifixum. **S**ed ipse deus ascēdit et descē-
dit manifestū est qz et pdicatores ipsius: ascēdūt
imitatiōe descēdūt predicatione.

i. Cor. ii.

i. Cor. iii.

i. Cor. ii.

Ibidem

Eccle. xxxi.
Extrac. euā-
gelij fm toā-
nem. vii.
Predica-
tores sūt a-
scēdētes et
descēdētes
ii. Cor. xii.

i. Cor. iii.

Ibidem

ii. Cor. vi.

i. Cor. ii.

Ideo et nos gratias agim⁹ deo sine in-
termittēde qm cū accepisset a nobis ver-
bū auditus dei accepistis illud nō vt ver-
bū hominū sed sicut est verē verbum dei q
operat⁹ in vobis qui credidistis. **Q**uos enī
imitatores facti estis fratres ecclesiarum
dei q sunt in iudea in xpo iesu: qz eadem
passi estis et vos a ptribulibz vestris sicut
et i pi a iudeis: q et dñm occiderūt iesuz et
pphetas et nos psecuti sūt: et deo nō pla-
cēt. et omibz hōibz aduersant⁹: phiben-
tes nos gentibz loqui vt salue fiāt: vt im-
pleāt pctā sua semp. **P**eruenit ira dei su-
per illos vsqz in finē. **N**os aut fratres de-
solati a vobis ad temp⁹ ore. aspectu non
corde. abundanti⁹ festinauim⁹ faciē vraz
videre cū multo desiderio qm volumus
venire ad vos. ego quidē paul⁹ et semel
iterū: sed ipediuit nos sathanas. **Q**ue ē
enī nostra spes aut gaudiū aut corona
glorie. **N**ōne vos ante dñm nrm iesum
xpm estis in aduentu eius. **Q**uos enī est
gloria nostra et gaudium.

Quid est q hic deo grās agit. **N**epevanū est at-
qz iane si cui grās agit hoc ipse nō fecit sz qz hoc
vanū et inane nō est pfecto de⁹ cui de h ope grās a-
git ipse fecit vt cū pcepisset ab aplo verbū auditus
dei excipere illud nō vt verbū hōim sz sicut ē vere
verbū dei. **D**eus igit opat⁹ in cordibz hōim vocat⁹
one illa scdm ppositū suū nō vt inanit audiat euā-
gelij sz eo audito puerant et credāt excipientes
nō vt verbū hōim sz sicut est verē verbum dei.

Ex libro de p-
destinatione
sanctorum.

De opat
vt xps iussit
nō inanit
audiat.

Capitulum tertium.
Propter qd nō sustinētes
āpli⁹ placuit nobis rema-
nere athenis solis et misi-
m⁹ timotheūz fratrē nrm
et ministrū dei in euāgelio xpi ad pfirmā-
dos vos et exhortādos p fide vraz vt ne-
mo moueat in tribulatiōibz istis. **I**pi enī
scit⁹ q in hoc positi sum⁹. **N**ā et cū apud
vos essem⁹ predicebam⁹ vobis passuros
nos tribulatiōes: sicut et factū est et scitis
Propterea et ego āpli⁹ nō sustinens nisi
ad cognoscēdam fidē vram ne forte tēta-
uerit vos is q tentat: et inanis fiat labor
noster **N**ūc aut veniēte timotheo ad nos
a vobis et anūciāte nobis fidē et charita-
tē vram: et qz memoriā nrm habet⁹ bonaz
semp desiderātes nos videre sicut et nos
quoqz vos: ideo pfolati sum⁹ frēs in vo-
bis in omni necessitate et tribulatiōe nra
per fidē vestrā: quoniā nūc viuim⁹ si vos
statis in domino.

Defecit inquit in dolore vira mea dicit aposto-
lus. **N**ūc viuim⁹ si vos statis in dño. **Q**uisqz pfect⁹

Extractu
pi. xxx.
ps. xxx.

Ad Thessalonicenses. Epistola. I.

vobis dicim⁹ in verbo dñi: qz nos qui vi-
uimus qui residui sum⁹: in aduentu dñi
nō preueniem⁹ eos qui dormierūt.

Ex trac. euā-
gelij sm toā:
nem. xlii.
Johan. xi.
Dño dor-
mūt q mū-
do mortui
sunt.

Dormien-
tes vocan-
tur mortui

Custodie
diuerse.

Luce. xvi.

Post re-
surrectio-
nē augebū-
tur z gau-
dia z pene-

Ex sermone
de eisdē ver-
bis apli.

ps. xl.
Dortem
horret na-
tura.

Uita ma-
gis hoi q
pecori di-
ligēda.

Azar⁹ amic⁹ noster dormit s; vado vt a
sōno excitē eū veruz dixit. sororib⁹ mor-
tuus erat dño dormiebat. hoib⁹ mortu⁹
erat qui eū suscitare nō poterant. Nam
dñs tanta facilitate excitabat de sepulchro quan-
ta tu nō excitas dormientē de lecto. Ergo scōz po-
tentia suā dixit dormientē qz z alij mortui dicti sūt
in scripturis sepe dormientes sicut apls dicit. De
dormientib⁹ aut nolo vos ignorare frēs vt nō ptri-
stemini sicut et ceteri qui spem nō habēt ideo z ipe
dormientes appellauit qz resurrecturos pñciauit
Dormit ergo ois mortuus z bon⁹ z mal⁹. S; quo
modo interest in ipis q quotidie dormiūt z exsurgūt
qd quisqz videat in sōnis. Alij sentiūt leta sōnia. a-
lij torquentia ita vt euigilās dormire timeat ne ad
ipa itēz redeat sic vnusqz hoim cū causa sua dor-
mit: cū causa sua surgit. z interest qli custodia qsqz re-
cipiat ad iudicē p ea. pducēd⁹. Itā z receptiōes i
custodiā pmerit⁹ causaz adhibēt. alios iubent⁹ cu-
stodire lictores hūanūz mite officiū atqz ciuile. alij
tradunt optiōib⁹. Alij mittunt in carcerē. et i ipso
carcere nō oēs s; pro meritis grauloz causari in
ima carceris ptrudunt. Sicut ergo diuerse custo-
die agentū in officio sic diuerse custodie mortuo-
rū et diuerse merita resurgentū. Receptus ē pau-
per recept⁹ est diues. S; ille in sinu abrahe ille vbi
sistret et guttā nō inueniret. habēt ergo oēs aīe vt
ex hac occasiōe instrua charitatē vram habēt oēs
anime cū de seculo exierit diuerfas receptiōes su-
as. habēt gaudiū bone: male tormēta. S; cū scīa
fuerit resurrectio z bonoz gaudiū apli⁹ erit z ma-
loz tormēta grauiora qn cū corpe torquebunt. re-
cepti sūt in pace scīi pīarche z pphete apli mar-
tyres boni fideles oīs tñ adhuc in fine accepturi
sūt qd pmissū est. Promissa est ei resurrectio etā
carnis mortis pñptio vita etna cū āgelis hoc oēs
simul accepturi sum⁹. Itā requiē q continuo post
mortē dat si ea dign⁹ est tūc accipit quisqz cū mo-
ritur. Priores accepunt patriarche videte ex quo
requiescūt posteriores pphete recētius apli multo
recētiores scīi martyres quotidie scīi fideles z alij
intra requiē lādū sunt alij nō tādū alij ānis pauci
orib⁹ alij in recētī tpe. Cū vero de hoc sōno euigila-
būt simul oēs qd pmissū est accepturi sūt.

Ammonet nos beat⁹ apostol⁹ vt de dormientib⁹
bus hoc ē mortuis charissimis nris nō pñstemur
sicut z ceteri qui spem nō habēt spem scilicet resur-
rectiōis z incorruptionis eterne. Itā ideoz dormi-
entes eos appellat scripture xacissima pñuetudo
vt cū dormiētes audim⁹ euigilatos minime de-
spemus. vnde etāz cantat in psalmo. Nunqd qui
dormit nō adiciet vt resurgat. Est q de mortuis
eis qui diligunt quedā tristitia quodāmodo natu-
ralis. Mortē quippe horret nō opinio sed natura.
Nec mors homini accideret nisi ex pena quā pre-
cesserat culpa. Quapropter si aīalia que ita crea-
ta sunt vt suo quoqz tempe moriant⁹ mortē fugiunt
diligūt vitam. qm magis homo qui sic fuerat crea-
tus vt si viuere sine peccato voluisset sine termino
viveret: Hinc itaqz necesse est vt tristes sim⁹ quā-
do nos morientes deserūt quos amam⁹. qz si nō
uim⁹ eos non in eternū nos relinquere māsuros s;
aliquū precedere. secuturos tñ mors ipa quā na-

tura refugit cū occupat dilectū cōtristat in nobis
ipsius dilectiōis affectū. Ideo nō amonuit apls
vt nō pñstemur s; nō sicut ceteri qui spē nō habēt.
Cōtristamur q nos in nōzū mortib⁹ necessita-
te amittendi s; cum spe recipiendi. Inde angimur
hinc pñsolamur. Inde infirmitas afficit hinc fides
reficit. Inde dolet hūana pñditio hinc sanat diuina
promissio. Proinde pōpa funeris agmina exequi-
arum sūptuosa diligentia sepulture monumētōz
opulēta pñstructio viuoz sūt qualiāqz solatia nō
adiutoria mortuoz. Pñonib⁹ vero scīe ecclesie et
sacrificiō salutari z elemosinis q pro eoz spiritib⁹
erogant nō est dubitādū mortuos adiuuari vt cū
eis misericordi⁹ agat a dño qz eoz peccata merue-
runt. hoc enī a patrib⁹ traditūz vniuersa obseruat
ecclesia vt pro eis qui in corpis z sanguinis cōio-
ne defuncti sūt cū ad ipm sacrificiū loco suo pme-
morant⁹ oret ac pro illis quoqz id offerri pñmore
tur. cū nō eozū pñmēdādoz causa opa mie celebra-
tur quis eis dubitet suffragari pro quibus orones
deo nō inaniter eligant⁹. Nō oīno ambigendū est
ista prodesset defunctis s; talib⁹ qui ita vixerūt an-
te mortē vt possint eis hec vtilia eē post mortē. nā
qui sine fide que per dilectionē opat⁹ eiusqz sacra-
mentis de corpib⁹ exierūt frustra illis a suis huius
modi pietatis ipendunt officia. cui⁹ dñs hīc esset pī-
gnore caruerūt vel nō suscipiētes vel in vacuū su-
scipiētes dei gratiā z sibi non miam thesaurizan-
tes s; irā. Nō ergo mortuis noua merita pñant cū
pro eis boni aliquid opant⁹ sui s; eoz pñcedentib⁹ cō-
sequētia ista reddunt. Nō enī actū est nisi cū hīc vi-
uere desitisset. Et ideo istā finēs quisqz vitaz nisi
qd meruerit in ipsa nō poterit habere post ipsam.
Permittant itaqz pia corda caroz de suozū mor-
tibus pñstari dolore sanabili z consolabiles lacri-
mas fundat pñditione mortali. Quas tñ reprimat fī-
dei gaudiū qua credunt fideles qm moriunt⁹ qñtū
a nobis abire z ad meliora trāsire. sit pro virib⁹ cu-
ra sepeliēdi z sepulchra pñstruēdi. qz in scripturis
scīis inter bona opa deputata sūt. Nec solū in cor-
porib⁹ pñstari aliozqz scītozū ihumatis cada-
uerib⁹ corpibusqz iacentib⁹: verū etiā in ipis dñi
corpore pñdicant⁹ atqz laudati sūt qui ista fecerūt.
Impleat hec hoies erga suos officia pñstremi mu-
neris z sui hūani lenimēta meritis vepz illa que ad
iuuāt spūs defūctoꝝ oblatiōes erogatiōes multo
pro eis obseruati⁹ abundanti⁹ ipendat: qui suos car-
ne nō spū mortuos non solum carnaliter sed etiam
spiritaliter amant.

De dormientib⁹ inquit nolo vos ignorare frēs
vt nō pñstemini sicut z gentes que spē nō habent
Itā tñ ait vt nō pñstemini s; nō vt pñstemini quē
admodū gētes que spē nō habēt. Necesse ē enī vt
pñstemini s; vbi pñstares pñstet te spes. Quomō-
dū enī pñstari. vbi corp⁹ qd viuit ex aīa sit exanime
discedēte aīa. Qui ābulabat tacet qui loquebatur
tacet clausi oculi lucē nō capiūt aures nulla voce
patefcūt. Omia mēbroꝝ officia pñstauerūt. Non
est q moueat gressus ad ābulandū manus ad ope-
randū sensus ad pñciendū. Nōne ista ē dom⁹ quā
nescio quis inuisibilis habitator ornabat. Disces-
sit qui nō videt remāsit qd cū dolore videat. Ista
est causa tristitie sit pñsolatio. Que consolatio?

Quoniam ipse dñs in iussu z in voce ar-
changeli z in tuba dei descendet de celo
Et mortui qui in christo sunt resurgēt p-

Nō monet
apls nō cō-
tristandū
de morte
sed minus
q ceteri
cōtristēt.
Pōmpa
funeris vi-
uozū est so-
lamē non
mortuozū
leuamē.

Preces p
sunt fideli-
bus defun-
ctis.
Sala. v.

Mortuis
nō cōpant
noua meri-
ta.

Itē ex fmo
scō de eadē
lectione.

Tristitie
carnis.

Consolatio
nis ratio.

mi. Deinde nos qui viuimus qui relin-
quimur simul rapiemur cum illis in nu-
bibus obuiam christo in aera.

¶ Nunquid et hoc ad tempus? **¶** Sed quid est?
Et sic semp cū dño erimus. Itaqz sola-
mini inuicem in verbis istis.

¶ Creat p̄statio vbi tāta est consolatio.
P̄tergat luctus ex animo fides expel-
lat dolorē. In tāta spe nō decet esse tri-
ste templū dei. Vbi habitat bon⁹ p̄solator

ibi qui nō fallit. p̄missor. Quid mortuū diu plangi-
mus? Dñm mors amara ē. Per illā transiit et dñs

Cōsolemur nos q̄ inuicē et in hīs sermonib⁹ nostris
P̄dest nō dolere cor hūanū dñficio charissim⁹

Delius tñ cū dolet sanā cor hūanū q̄ nō dolen-
do sit inhūanū. Maria dñm q̄rebat et mortuū fra-
trē dolebat. S; qd miraris qz maria dolebat tunc

cū ipse dñs flebat? Mouere aut quēuis pōt quo-
modo flebat mortuū s; p̄tinuo subēte victurū. Nō

mortuū flebat quē ipse suscitauit s; mortē quā sibi
homo peccādo p̄pauit. Si enī p̄ctm nō p̄cessisset si

ne dubio mors secuta nō fuisset. Secuta ē q̄ mors
etiā corpis quā p̄cessit mors aie. mors aie p̄ces-
sit deserēdo deū et mors corpis secuta ē deserere nō

aia. Hac deseruit volēs hac coacta ē deserere nō
lē. Tanq̄ illi diceret. Recessisti ab eo quē diligē-
re debuisti recede ab eo qd dilexisti. Quis enī vult

mori? Proius nemo. Et ita nemo vt beato petro
diceret. Alter te cinget et feret quo tu nō vis. S; q̄

nulla eēt mortis amaritudo nō eēt magna marty-
r fortitudo. [Et mortui qui in xpo sūt resurgēt p̄-
mi. Deinde nos qui viuim⁹ qui relinqm⁹ simul ra-
piemur cū illis in nubibus obuiā xpo in aera et sic

semp cum domino erimus]

¶ Poterat etiā hoc donare credētib⁹ vt nec ist⁹
expirent corpis mortē. S; nī hoc feciss; carni que

dā felicitas augeret minueret aut fidei fortitudo.
Sic enī hoies mortē istā timēt vt nō ob aliud fel-
ces dicerēt eē xpianos nisi q̄ mort oīno nō possent

Ac per h̄ nemo p̄pter vitā illā q̄ post istā mortē bea-
ta futura ē p̄vitutē etiā p̄tēnēde ipsius mortis
ad xpi grām festinaret s; p̄pter remouendā mortē

molestiā delicat⁹ crederet in xpm. Pl⁹ ergo grē
p̄stitit plus fidelib⁹ suis sine dubitatōe donauit

Quid enī magnū erat vidēdo nō mori eos qui cre-
derēt credere se nō moriturū. q̄tomaius ē q̄to for-
tius q̄to laudabili⁹ ita credere vt se speret moritu-
rus sine fine victurū. Deniqz hoc quib⁹dā in fine

largiet vt mortē istā repētinā p̄mutatione nō senti-
ant s; simul cū resurgētib⁹ rapiant in nubib⁹ obuiā
christo in aera et sic semp cū dño viuāt. Et recte il-
lis qz nō erūt tā posterī q̄ p̄opt hoc credāt nō spe-
rando qd vidēt s; amādo qd vident q̄ fides est ener-
uis et debilis: nec fides oīno dicēda. q̄nquidē fides
ita definita est fides est sp̄antiū substantia p̄unctio
rerū q̄ non videntur.

¶ Dixit apl⁹ cū loqueret de resurrectione mor-
tuorū. Et nos viuētes qui reliqui sum⁹ simul cum
illis rapiemur in nubib⁹ obuiā xpo in aera et ita sp̄
cū dño erim⁹. Reuera q̄tū ad verba beati apl⁹ p̄i-
net videt asserere quosdā in fine seculi adueniēte
dño cū futura est resurrectio mortuorū nō eē mori-
tuos sed viuos reptos in illā immortalitē que san-
ctis etiā ceteris dabit repēte mutandos simul cū
illis rapiendos sicut dicit in nubib⁹. S; vellē hinc
porius audire doctiores ne illis etiā qui putāt a-

liquos morte nō p̄cedēte viuificatos ad vitā p̄-
petuā transiuros dicere inueniat apl⁹. Stulte
tu quod seminas nō viuificat nisi prius moriatur.

¶ Itaqz illud qd in plerisqz codicib⁹ legit omēs resur-
gem⁹ vnde fieri poterit nisi omēs moriamur. Re-

surrectio q̄ppe nisi mors p̄cesserit nulla ē. et qd nō
nulli codices habēt oēs dormiem⁹ multo facili⁹ et

ap̄t⁹ id cogit intelligi. Et si quid aliud tale in scis
litteris inuenit ad id videt ipellī vt null⁹ hominū
existimet immortalitē nisi mors p̄cesserit adep-
turus. Proinde vellē sicut dixi de his verbis audi-
re doctiores. Si aut in his vbi apl⁹ nullus alius
sensus poterit reperiri et hoc eū voluisse intelligi
claruerit qd vident verba ipsa clamare id qd futu-
ri sint in fine seculi et aduētū dñi qui nō expolient
corpore s; sup̄induant immortalitē vt absorbeat

mortale auita huic sententie p̄culdubio cōueniet
quod in regula fidei p̄stetur venturū dñm iudi-
caturū viuos et mortuos vt nō hic intelligamus vi-
uos iustos mortuos autē iniustos q̄uis iudicandi
sunt iustit in iustis: s; viuos quos nondū exisse: mor-
tuos quos iā exisse de corporib⁹ aduētus eius iue-
niet. Que si ita eē constiterit illa verba excutienda
erunt. quomō sic accipiam⁹ tu quod seminas nō vi-
uificat nisi moriat⁹ et oēs resurgem⁹ siue omēs dor-
miamus vt nō aduersent huic sentētie qua quidāz
credantur etiā cū suis corporibus in eternū nō gu-
stata morte victuri.

¶ Querit solet vtrū illi quos hic viuētes inuentu-
rus est xpus quorū p̄sonā in se atqz illos qui tūc se
cū viuēbant transfigurabat apl⁹ nunqz oīno mori-
turi sūt an ip̄o t̄p̄is p̄fecto quo cū resurgētib⁹ rapie-
tur in nubib⁹ obuiā xpo in aera ad immortalitatem
mira celeritate trāsibunt. Itēqz enī dicendū ē fieri
nō posse vt per aera in sublimē portent in illo spa-
cio et moriant⁹ et reuiuiscāt. Qd enī ait et ita semper
cū dño erimus nō sic accipiendū est tanqz in aere
nos dixerit semp cū domino eē māsuros. qz nec ip̄e
vtrūqz ibi manebit qz veniēs transiurus est. Cū enī
ti quippe itur obuiā nō manent. S; ita cū dño eri-
mus id est sic erim⁹ habētes corpa sempiterna vbi
cūqz cū illo fuerim⁹. Ad hūc autē sensū quo existi-
mem⁹ etiā illos quos hic viuos inuent⁹ est dñs in
ip̄o paruo spacio et passuros mortē et accepturos
immortalitē ip̄e apl⁹ nos videt vrgere vbi dicit
in xpo oēs viuificabimur cum alio loco de ipsa lo-
quēs resurrectione corporū dicit tu qd seminas nō
viuificat nisi moriatur. Quomō igit quos viuētes
hic xpus inueniet per immortalitē in illo viuifica-
bunt si nō et moriant⁹ cū videam⁹ propter hoc eē
dictū tu qd semias nō viuificat nisi prius moriat⁹.
Si ergo sc̄os qui reperient xpo veniēte viuentes
eīqz i obuiā rapient credimus i eodē raptu de mor-
talibus corporib⁹ exituros et ad eadē mori immor-
talia redituros nullas in verbis apl⁹ patiemur angu-
stias. siue vbi dicit tu qd seminas nō viuificat nisi
moriatur. siue vbi dicit oēs resurgem⁹ vel oēs dormi-
emus qz nec illi p̄ immortalitē viuificabunt nisi q̄
libet paululū in ante moriant⁹ ac per hoc et a resur-
rectione nō erunt alieni quā dormitione p̄cedūt
q̄uis breuissima nō tamē nulla. Cur aut nobis in-
credibile videat illā multitudinē corporū in aere q̄
dāmodo seminari atqz ibi p̄otū immortaliter atqz
incorruptibiliter reuiuiscere cū credam⁹ quod idē
ipse apl⁹ ap̄issime dicit in actu oculi futurā resur-
rectionē et in mēbra sine fine victura tanta facili-
tate tanqz inestimabili velocitate reditūrū antiq̄s
simorū cadauerū puluerē. Nec ab illa sentētia qua

a

i. Cor. xvi.

ii. Cor. v.

Quo intel-
ligi pōt qd
iudicatur⁹
est dñs vi-
uos et mor-
tuos.

Ex libro de ci-
uitate di. xx.
An sint nō
morituri
in nouissi-
mis dieb⁹. O

Probat
oēs mori-
tuos.

i. Cor. xv.

Ibidem

i. Cor. xv.

Et

Dolor de
morte tole-
rāus.

Quo xps
lazarum
mortuū fle-
bat.

Memomo-
ri vult.

Johan. xxi.

Ex lib. ii. de
baptismo p̄-
uulorum
Cur fide-
les sentiāt
mortē.

Debre. xi.

Ex li. ad dul-
cium.

An omēs
morituri
sint an re-
surrectio-
nē ḡnalem

Ad Thessalonicenses. Epistola. I.

Gen. iii.

Gen. ii.

Exepla ad
euchist. epim.
Tempus
mortis.

H

Lauendu
ne hora
mortis in-
ueniat nos
iparatos.

Act. i.
Ex libro que
stionis. lxxx
q. lxx.
Mat. xxiii.
Mat. xxv.
i. Cor. xv.

Exepla ad
euchist. epim.
Luce. xxi.

homini dictū ē terra es et in terrā ibis futuros il-
los scōs arbitremur īmunes si eorū mortentū in
terra nō recidēt corpa s; sicut in ipso raptu morian-
tur ita et resurgūt dum ferunt in aera. In terram
quippe ibis ē in hoc ibis amissa vīta qd eras ante
q; sumeres vīta id ē hoc eris exanimatus quod e-
ras anteq; esses animatus. Terre quippe insuffla-
uit deus in facie statum vite cū factus est homo in
animā viuam. Tanq; diceret. Terra es animata
quod nō eras terra et exanimis sicut eras. Quod
sunt et anteq; putrescāt omia corpora mortuoz
quod erūt et illa si mortent vbiq; moriant cum
vita carebūt quā cōtinuo receptura sūt. Sic er-
go ibunt in terrā q; ex viuīs hoīb; terra erūt quē
admodū it in cinerē quod sit cinis. It in verustate
quod sit ver; it in testā quod ex luto sit testa et alia
serpenta sic loquimur. Quomodo aut sit futurum
quod nūc pro nre ratiuncule viribus virūq; conij-
cimus tunc erit potius vt nosse possimus.

Capitulum quintum.

Tēporib; aut et momēt
fratres nō indiget; vt scri-
bam; vobis. īpīenī dili-
genter scitis: q; dies dñi
sicut fur ī nocte ita veniet

Non dixit post q̄rum tempus hoc futurū
sit sed quomodo futurū sit id est nō q̄ta-
rit etatis breuitas vel prolixitas s; q̄-
tūlibet īteruallū sit nō tamē hoc eis ve-
niet malū nouissimū nisi cum dixerint pax et securi-
tas. Quib; verbis videt; aplūs hū; nouissimū dies
vel spem vel timorez ab hoc nostro tpe remouisse.
Non enī videm; ipos amatores hū; securi quib;
subitaneus apparebit īterit; tā dicere pax et secu-
ritas. Quid ergo scire sufficiat satis īpe demōstrat
aplūs dicendo. de tpsibus et momētis nō habemus
vobis opus scribere. vel sicut alij codices habent
nō opus habetis vobis scribi. Mā secur; adiunxit
vos enī īpī diligēter scitis q; hora dñi sicut fur ita
in nocte veniet. Hoc ergo op; est scire vt curēt fi-
lij lucis eē et p̄to corde vigilare qui nolunt ab illa
hora sicut a nocturno fure p̄prehendi. Mā si ad ca-
uendū hoc malū id ē ne hora dñi tāq; fur īueniat
īmpatos opus eēt nosse tempoz spacia nō diceret
apostol; nō op; eē vt hoc scriberet; hoc pot; eē
scribēdū tāq; doctor p̄vidētissim; iudicaret. nūc
aut nec illis opus eē mōstrauit qbus sufficiebat vt
scrēt īmpatis atq; dormientib; hora dñi sicut fu-
rē esse venturā atq; hoc sciēdo eēt īpī vigilānt pa-
rati. p; q̄talibet tpa veniret; suū seruauit modū vt
licet apls nō tñ p̄sumeret alios docere de q; apo-
stolis dñm dixisse cognouerāt nō est vīm scire.

Media aut nocte id ē nullo sciēte aut sp̄ate q̄p-
pe cū īpe dicat dñs de die aut illa et hora nemo scit
et apls dicit dies dñi tanq; fur in nocte ita veniet.
Ex quo significat penitus latere cūz venit clamor
factus est ecce sponsus venit. surgite obuiā. et īctu
oculi ī nouissima tuba oēs resurgem;.

Cum enī dixerint pax et securitas: tū cre-
pētīn; eis supueniet īteritus sicut do-
lor in vtero habentis: et nō effugient.

Sed p̄terī nos īquis pena nra p̄pellit
adeē tā finē dñi implet qd tā predictū ē
a rescentib; hoibus p̄ timore et expe-
ctatiōe q; supueniet vniuerso orbi. Mul-

la īquis patriā nullū locum nris tpsibus nō a fli gi
aut tribulati certū est sicut dictū ē p̄ timore et ex-
pectatiōe q; supueniet vniuerso orbi. Nullā īqd
patriā nullū locū nris tpsibus nō tribulati aut affli-
gi certū ē sicut dictū est p̄ timore et expectatiōe
q; supueniet vniuerso orbi. Si ergo ista mala que
nūc patit; gen; humanū certa sūt īdicia tā dñz eē
venturū. quid est qd ait aplūs cū dixerit pax et se-
curitas: Mā enī dixisset euāgeliū. A rescentib; hoī-
bus p̄ timore et expectatiōe p̄tinuo subūxit. nā
virtutes celoz mouebunt. Et tūc videbūt filiū ho-
mīnis venientē cū potestate magnā et maiestate. vt
deam; itaq; ne forte meli; intelligat nō ea modo i-
pleri que predicta sūt in illis s; tūc eē pot; v̄tura
qñ sic erit tribulatio vniuerso orbi vt ad eccliam p-
tineat q; vniuerso orbe tribulabit; nō ad eos qui tri-
bulāt; eā. Ipī enī dicturi sūt pax et securitas vt repē-
tū illis supueniat īterit; et eos aduent; dñi sicut
fur in nocte p̄prehēdat qñ ecōtrario gaudebunt et
exultabūt q; diligūt manifestatiōē dñi. Mā cum
ista mala que tanq; sumat extrema credunt; vtrūq;
q; gentib; et vtrūq; regno xpi scilicet et diaboli vide-
mus eē p̄munia parit; q̄ppe his et boni affliguntur
mali nec ē qui dicat pax et securitas vbiq; p̄tin-
gūt vel metuit; ne p̄tingāt. Inter q; tñ mala adhuc
vsqueq; frequant; luxuriosa p̄nubia feruet ebri-
tas auaricia grassat; p̄strepūt lasciuie: cātant oz-
gana. tibiae. lire. cithare. testere. Multaz varia sono-
rū genera atq; ludoz hoccine ē arescere p̄ timo-
re an pot; madescere p̄ libidine? S; hec filij tene-
bray abundanti; habebūt et exercebūt cū dixerint:
pax et securitas. Quid īpī filij lucis et filij diei qui nō
sūt in tenebris vt eos tāq; fur dies ille p̄prehēdat?
Mōne adhuc vtunt; hoc mūdo tanq; nō vtētes: q;
et si ad multos tpsibus aplōz dictū est p̄ta tñ solli-
citudine cogitant qd dictū est tps breue est. Non-
ne a maxima pte eoz nouellat; edificat; emitt; pos-
sident; gerunt; adhuc honores: ducunt; vxores: de
his loquor q; expectātes dñm suū qñ veniat a nu-
ptijs nō tñ abstinent; a carnalib; nuptijs s; obediē-
tissima charitate audiūt aplm p̄cipientē quē ad
modū viuere debeāt vxores cū viris vtrūq; cū vxorib;
bus filij cū parentib; seruī cūz dñis dñi cū seruīs.
Mōne hī oēs in oibus his vtunt; hoc mundo: arāt
nauigāt; pparāt; generāt; militāt; amīnistrāt. puto
q; nō erunt sic quādo erūt q; in euāgelio p̄dicta sūt
signa in sole et lunaz stellis et in terris p̄ssura gen-
tiū p̄ p̄fusione sonit; maris et fluctuū arescentib;
hoibus p̄ timore et expectatiōe que supueniet
vniuerso orbi. Mā virtutes celoz mouebuntur.

Vos aut fratres nō estis in tenebris vt
vos dies illa tanq; fur p̄prehēdat. Dēs
enī vos filij lucis estis et filij diei non su-
mus noctis neq; tenebrarum.

Nā qui p̄sumētes de cupiditatib; suis
et in delitijs huius seculi diffuētes tu-
ment et erigunt; aduers; hūiles et īsul-
tant; scitis intelligētib; angustā viā que
ducit ad vitā talib; veniet illa hora subito q; tales
erāt et in diebus noe quozū diez p̄mōratiōē au-
distis factā in euāgelio: sic erit aduers; filij hoīs in-
q; quomō in dieb; noe. mā ducabāt. bibebāt. nube-
bant. vxores aut ducēbāt. nouellabāt. edificabāt
donec introiit noe in archā et venit diluuiū et p̄didit
oēs. Quid ergo? Dēs p̄būt qui ista faciūt: que nu-
būt qui vxores ducūt. q; nouellāt q; edificāt: Mō s;
qui de his p̄sumūt: s; qui ista deo p̄ferūt. sed q;

Mala bo-
nis et malis
cōmunia.

i. Cor. vii.

Ibidem.

Luce. xxi.

Luce. xxi.

Extractum
bi. cxx.

Opprehē-
dit mors
malos: vt
diluuiū tē-
pore noe.
Luce. xxi.

propter hec offendere deſi cito parati ſunt. **N**o qui iſtis oibus aut nō vtunt aut vtunt tanq̃ nō vtē res plus preſumētes de illo qui dedit q̃ d his que data ſūt et intelligētes i his eius pſolationē et mīa et nō occupati donis ne a donatore ruerēt qui tales ſūt nō illos iuenit iparatos hora illa ſicut fur. **T**alibus dixit ap̃ls. **E**os aut non eſtis in tenebris vt dies ille vos tanq̃ fur pprehēdat. **D**ēs enī vos filij lucis eſtis et filij diei. **I**deo dñs cū diceret timen dā eſſe horā ſicut fur ē in nocte poſuit. **E**t ap̃ls ita qz hora dñi ſicut fur in nocte ita veniet nō vis vt te iueniat noli eē in nocte. **Q**uid ē noli eſſe in nocte? filij lucis eſtis et filij diei. **N**ō ſum⁹ noctis neqz tenebrarū. **Q**ui ſūt filij noctis et tenebrarū? **I**niqui ipij infideles. ſz ipi audiāt anteq̃ vēiat hora et dicat il lis ap̃ls fuiſtis aliquādo tenebre nūc aut lux i dño. **I**gitur nō dormiam⁹ ſicut et ceteri: ſed vigilem⁹ et ſobrii ſumus. **Q**ui enī dormiunt nocte dormiūt: et qui ebrii ſūt nocte ebrii ſūt. **N**os aut qui diei ſum⁹ ſobrii ſimus: induiti lorica fidei et charitatē et galeā ſpem ſalutis: qm̃ nō poſuit nos deus in irā ſz in acquisitionē ſalutis per dñm noſtrū iēſū xp̃m qui mortu⁹ eſt pro nobis: vt ſiue vigilem⁹ ſiue dormiam⁹: ſimul cū illo viuam⁹. **P**ropter qd̃ pſolamini inuicem. et edificate alterutrū: ſicut et facitis. **R**ogam⁹ aut vos fratres vt noueritis eos qui laborāt inter vos: et preſūt vobis in dño. et monent vos: vt habeatis illos a būdanti⁹ in charitate propter opus illorū: et pacē habete cū eis.

Multi cū dormiūt nō faciūt locū dño. tales excitat ap̃ls. **S**urge q̃ dormis et exurge a mortuis et illūabit te xps. **E**t alio loco. **N**os aut qui diei ſum⁹ vigilemus et ſobrii ſim⁹. **N**ā qui dormiūt nocte dormiūt et qui inebriant nocte ebrii ſūt. **N**octe dīcēs iniquitatē in qua illi obdormierūt cupiendo iſta terrena. **E**t oēs iſte felicitates q̃ vident ſeculi ſōnia ſūt dormiētū. **E**t quomō q̃ videt theſauros in ſōnis dormiēs diues ē ſz vgilabit pauper erit. ſic oīa iſta vana hui⁹ ſeculi d̃ quib⁹ hoies gaudēt in ſomno gaudent. **E**uigilabit qm̃ nolūt ſi nō mō euigilāt quando vtile ē et inueniēt ſōnia fuiſſe illa et trāſire ſicut ſcriptura dicit velut ſōniū exurgētis. **E**t alio loco. **D**ormierūt aut ſōniū ſuū nihil iuenerūt oēs viri diuitiaz in manib⁹ ſuis. **D**ormierūt ſōniū ſuū finitus eſt ſōnus. **E**t nihil iuenerūt in māibus ſuis qz in ſomno videbant diuitias tranſituras.

Digna debem⁹ operari id eſt tanq̃ in luce quādo xpo demōſtrante opamur. **Q**uicūqz opatur mala in nocte aperat nō in diluculo ap̃lo dicēte. **Q**ui inebriant nocte inebriant et q̃ dormiūt nocte dormiunt. **N**os qui diei ſum⁹ ſobrii ſim⁹. **H**ortat nos vt ſcōm dic ambulemus honeſte ſicut in die inq̃t honeſte ambulem⁹. **E**t iterū. **N**os inq̃t filij lucis eſtis et filij diei. **N**ō ſum⁹ noctis neqz tenebrarū. **Q**ui ſūt filij noctis et filij tenebrarū? **Q**ui oīa mala opant vſqz adeo filij noctis ſunt vt timeāt videri q̃ opant. et que publice opant mala ideo publice opantur qz mīri illa opant q̃ pauci opant in abſcōdito. **Q**ui aut publice talia opantur ſūt quidē in luce ſolis ſed in tenebris cordis. **N**ō ergo in diluculo ope-

ratur niſi qui in xpo operatur.

Rogamus aut vos fratres: corripite inquietos cōſolamini puſillanimes. ſuſcipite infirmos. patientes eſtote ad omēs. **Q**uidete ne quis malum pro malo alicui reddat: ſed ſemper quod bonū eſt ſectamini in inuicem et in omnes.

Quanti ad nos p̃tinet omēs ſaluos fieri velle debem⁹. **D**ibus ne pereant vel ne alios p̃dāt adhibēda ē a nobis medici naliſer ſeuera correptio dei eſt aut illis eā facere vtile q̃s ipſe preſciuit et predeſtinauit cōformes imaginis filij ſui. **S**i enī aliqui timore non corripiunt⁹ ne aliquis inde peat cur nō etiā timore corripiunt⁹ ne aliquis inde plus peat? **R**eg⁹ enī dilectionis viſcera maiora geſtam⁹ q̃ beatus ap̃lus qui dicit. **C**orripite inq̃etos: cōſolamini puſillanimes: ſuſcipite infirmos: patientes eſtote ad omēs videte ne quis malū pro malo reddat alicui vbi intellegendū ē tūc potius malū pro malo reddi ſi corripiendū nō corripiunt⁹ ſz praua diſſimulatiōe negligit. **Q**uādo videt homo aliquē male viuētē et forte eccleſie aliqd̃ preſtantē et nō eū corripiat aio fugit. **Q**uid ē aīmo fugere? **T**imere. **T**imor ē fuga interior. **Q**uare timet? **Q**z mercenarius ē ne forte ille male accipiat q̃ corripiunt⁹ nō det qd̃ ſolet. **Q**uidet lupū venientē id ē diabolum male viuētē colla frangētem et fugit aio. **A**bstinet ab vili correptione: plenus timore. **Q**ui aut paſtor ē et ei cura pro ouib⁹ non eū dimittit et facit quod ait ap̃lus. **C**orripite inquietos / pſolamini puſillanimes / et cetera. **N**ō ergo putet quiſpiā paſtor vel qui ſe dicit paſtorem qz nō reddit malū pro malo ei qui reddit poti⁹ bonū pro bono. **I**lle enī et ſi p̃cōr ē et ſceleſtus de bonis ſuis dat eccleſie. **I**lle aut malū pro malo reddit cui ſuſtrahit correptionē. **S**ed qm̃ hoc totū dilectiſſimi faciendū eſt aliqui aut hoies correptores ſuos putāt inimicos ſuos. **I**deo cū dixiſſet corripite inq̃etos ſubiecit pſolamini puſillanimes. forte enī de correptione incipit deficere et p̃turbat. **T**ūc oportet pſolari. **S**uſcipite infirmos ne p̃ infirmitate cadant. **S**i titubare eū fecit infirmitas ſinu ſuo ſuſcipiat charitas. **E**t cū iſta dixiſſet adiecit in hōiſſimo videte ne quis malū pro malo alicui reddat. **E**rgo non ē malū correptio ſi ſit. ſz bona ouis quando corripiat a p̃poſito ſuo quid dicit? **E**mē dabit me iuſtus in miſericordia.

Semper gaudete.

Venite exultem⁹ dño. **I**nuitat ad magnas epulas exultandi nō ſeculo ſz dño niſi enī eſſet in hoc ſeculo exultatio mala q̃ diſtinguēda ē ab exultatione bona ſufficeret dicere venite exultem⁹. **S**z breuiter diſtingit quid ſit bñ exultare dño exultare. q̃ exultatio mala ē exultare ſeculo. exultatio bona ē exultare dño. **N**ō debet dño exultare ſi vis ſeculus mundo inſultare. **M**ia et veritas p̃eunt ante faciē tuā iudiciū tuū venturū timet nō ante cederet te mia et veritas tua. **Q**uid timeā in fine iudicia tua qm̃ p̃cedere mia tua deſes p̃cā mea et exhibendo veritatē impleſ p̃miſſa tua? **M**ia et veritas p̃eunt ante faciē tuā vniuerſe enī vīe dñi mia et veritas in his oibus nō exultabim⁹? **A**ut qd̃ exultam⁹ capim⁹? **A**ut verba ſufficient leticie nr̃e aut līngua idonea erit explicare gaudiū nr̃z? **S**i ergo nulla verba ſufficiūt beat⁹ p̃plus ſciens iubilatiōem: **N**ullo modo beat⁹ eſ niſi intelligas iubilatiōem.

Ex libro de correctione et gratia. **D**ēs debemus velle ſaluari. Ro. viii.

Malū pro malo reddi.

Ex fmōe de verbis euāgelii. **N**ō fuge re. Joh. vi.

ps. cxi.

Ex tractatu di. cxi. ps. xcvi. **I**nuitat ad magis epulas deus.

Ex tractatu ps. lxxviii. ps. lxxviii.

ps. xciii.

ps. lxxviii.

Alij

Ephe. v.

Extractu di. cxi. **D**ormientes reſiſtūt dño.

ps. lxxii. ps. lxxv.

Extractu di. lxi. **O**perantes mala i nocte opant. Ro. xiii.

Ad Thessalonicenses. Epistola. I.

Et. Cor. I.

p. s. v. s.

Et libro. I. s.
sermone. v. s.
in monte.
Mat. v.
Beatitu-
do xpiani
intrinsecus.
p. s. xliii.

Ro. v.

H. i. Cor. xv.

Ex libro de
heresibus.
Luce. xv.
Sine inter-
missione
orare.
Mat. vi.

Mat. xliii.

Ex libro sen-
tentiarum p. p.
humilitas
fidelium.

Extractum
p. lxxvi.
Quo spūs
extinguitur
a malis.

tionem. Scias unde gaudeas q̄ verbis explicare
nō possis. Gaudium enim tuū nō de te ut qui gloriatur
in dñō gloriatur. Noli ergo exultare in superbia tua s; in
grā dei. Et de ipsam grām tantā eē cui lingua ex-
plicādenō sit idonea et intellexisti iubilatiōē. De-
nīq; si intellexisti in grā iubilatiōē ipsi? gratie au-
di p̄mendatiōē beat? certe p̄plus scīs iubilatiōē
nē. Quā iubilatiōē? Quid si nō de grā vide si non
de deo et oīno nō de te. Dñe in lumine vult? tui am-
bulabūt in noīe tuo exultabūt tota die. Si volūt
tota die in noīe tuo. Si aut exultabunt in noīe suo
nō tota die exultabūt nō enī in gaudio p̄seuerabūt
q̄n de seipsis gaudebūt et p̄ supbia cadēt. Ergo v-
tota die exultēt in nomine tuo exultabunt.

Beati eritis inquit cū vobis maledicēt et perse-
quant et dicēt omne malū aduersū vos mēdītes p-
pter me gaudere et exultare q̄m merces v̄ra multa
est in celis. aduertat q̄squis delicias hui? seculi
facultates rex temporalis q̄rit in noīe xpiano intrin-
secus eē beatitudinē nostrā sicut de aīma ecclesia
stica ore p̄phetico dicit. Oīs pulchritudo filie re-
gis intrinsecus. Nā extrinsecus maledicta p̄secu-
tiones et detractiōes p̄mittunt de quib? magna
merces in celis est q̄ sentit in corde patientis corū
qui iam possūt dīcere. Gloriamur in tribulationibus
scientes q̄m tribulatio patientiā opat patientiā pro-
bationē. Probatio vero spem. Spes vero nō con-
fundit q̄z charitas dei diffusa ē in cordib? nostris
per spm sanctū qui dat? ē nobis. Nō enī ista p̄peti-
fructuosū est s; ista pro xpī noīe non solū equo aio
sed etiā cū exultatione tolerare. Gaudete inquit et
exultate q̄m merces vestra multa ē in celis. Sentit
enī ista ergo ista mercedē qui gaudēt spiritualib? bo-
nis. Sed omni ex parte p̄ficietur cū etiā hoc mor-
tale induerit immortalitatem.

Sine intermissione orate.

Omin? ait. oportet semp orare et nō de-
ficere. et ap̄s. Sine intermissione orate
Ad sanctissime sic accipit ut nullo die in-
termittant certa tpa oradi sit desiderū
tū ante illū et pater qui videt in occulto reddet tū
bi. Ip̄m enī desiderū tū oratio tua est. Et si cōti-
nuū desiderū p̄tinua oīo. Nō enī frustra dixit a-
postol? sine intermissione orate. Nunqd sine inter-
missione genu flectim? / corp? p̄sternim? / aut man-
leuam? ut dicat sine intermissione qd nō possūt face-
re? Est alia interrogatio sine intermissione oratio
Que ē? desiderū. quicqd aliud agit si desideras il-
lud sabbatū nō intermittis orare. Si non vis iter-
mittere orare noli intermittere desiderare. Cōtinu-
um desiderū tū cōtinua vox tua est. Tacebis si
amare desideris q̄z tacueris de quibus dicit? ē q̄m
abundabit iniquitas refrigescet charitas multoz
Frigus charitatis silentium cordis est flagrantia
charitatis clamor cordis est.

In oibus gratias agite. Hec est enī vo-
luntas dei in xpō iesu: in oibus vobis.

Vera fidelitū hūilitas ē in nullo supbire i nullo
murmurare nec ingrati eē nec q̄ruli s; in omib? dei
iudiciis gratias deo agere deuzq; laudare cui? oīa
opera aut iusta sunt aut benigna.

Spiritū nolite extinguere. prophetias
nolite sp̄nere. Oīa autē p̄bate: qd bonū
est tenete: ab oī specie mala abstinete vos

Nō q̄z extinguit pōt s; q̄rit in ip̄is ē extinguit ei?
merito vocant qui sic agūt ut extinctū velit. nō ei
est aīq; effulgeat dies i aduētū clarificato dñi n̄rī
iesu xpī. Nā vult? videre q̄z nō ē nisi lucernā ha-

berem? i tenebris p̄manerem? petr? ei dicit nos ha-
bem? certiorē p̄phetiā smonē cui bñ facit? inten-
dētes velut lucerne i obscuro loco donec dies lu-
ceat et lucifer oriat? i cordib? v̄ris. ventur? ē q̄ dies
p? istā noctē interi in hac nocte lucerna non desit.
Et b est fortasse qd nūc facim? has lras exponen-
do lucernā iserim? ut in hac nocte gaudeam? que
quidē debet accēsa eē semp in domibus v̄ris. Tal-
bus enī dicit. Spiritū nolite extinguere. Et tanq̄
exponēs quid diceret secur? ait. Prophetiaz noli
te sp̄nere id est lucerna in vobis semp luceat.

Ipse autē de? pacis sanctificet vos p oīa:
ut integer spūs vester et aīa et corp? sine q-
rela in aduētū dñi n̄rī iesu xpī p̄seruetur.
Fidelis ē qui vocauit vos: q̄ etiā faciet.
Frēs orate p nobis. salutate frēs oēs: in
osculo sc̄tō. Adiuro vos p dñm: ut legat
ep̄la hec oibus sanctis fratrib? Sra dñi
n̄rī iesu xpī vobiscum Amen.

Quis et p̄p̄te dicat spūs nō vniuersa aīma s; ali-
quid ipsi? sicut ap̄s dicit. Et integer spūs vester et
aīa et corp? vel illud multo exp̄ssius in libro iob. ab
soluisti aīam meā a spū meo. tamēz vniuersa aīma
appellat? b noīe. Cū ei p̄stet eē aliqd in aīa qd sp̄s
noīet illud etiā ego dico p̄p̄te vocari spm q̄ rōcīna-
mur et intelligim? q̄n ita difficite ista dicunt? quēad-
modū ap̄s ait? iteger spūs v̄r et aīa et corp? hūc aut
spm etiā mētē videt appellare cū dicit mētē fūlo le-
gi dei carne aut legi p̄cti. Nā ista snia ē caro p̄cupi-
scit aduers? spm sp̄s aut aduers? carnē. ut qd ibi dī-
xit mētē b intelligat? bīc spm dicere. mētē q̄ppe nō
strā nisi rōnalez intellectuāle n̄m dicere nō solē? ac
p b qd ait idē ap̄s renouamī spū mētē v̄rē qd alit
dixit q̄ renouamī mētē v̄rā: sic enī sp̄s mētē nihil a-
liud ē q̄ mēs quod corp? carnis nihil aliud pōt eē q̄
caro. Nā et b scriptū ē in expoliatiōe corporis carnis
vbi carnē corp? appellat. Dicit sane et alio mō spm
hoīs quē p̄s a mētē discernit. si ei orauerō lingua
spūs me? orat mēs aut ifructuosa ē. Habet iste suā
eandēq; difficilē q̄stionē. multi enī mōis atq; in di-
uersis significatiōib? sc̄pture dīne spm noīant: sed
de q̄ nūc agim? quo rōcīnamur intelligim? sapimus
p̄stat int? nos sicut etiā p̄p̄te spm nūcupari v̄r sit
vniuersa aīa. s; aliqd ei? Et aīa ei? spm eē si p̄o-
p̄tea negat q̄z ei? itelligētia difficite bī spūs potēz
negare vniuersū semen iacob appellare isrl. q̄m ex-
cepto iuda etiā difficite appellat? ē isrl i trib? decē
q̄ in samaria fuerūt. s; qd op? est h diuit? imozari:
attēde eā q̄ aīa ē etiā spm dicit cū audis v̄r legi oīo
moriēte qd scriptū ē. et inclinato capite tradidit spm
attēde etiā qd? x̄bis spm defūter? atq; descēderis
cū illū ab aīa diffiguere niterer? hec aīa in q̄s q̄z ex-
statu dei habz origīnē sine sensu p̄p̄rio aut intelle-
ctu itimo eē nō potuit qd ē spūs. hīs x̄bis satis in-
dīcas qd eē spm hoīs sentias id ē rōnale n̄m quo
sentit atq; itelligit aīa nō sicut sentit corpis sētib?
s; sicut ē ille itim? sens? ex q̄ est appellata snia. hūc
aut pecorū sine dubitatiōe p̄ponimur eo q̄ sūt illa
rōnis exptia. Nā hūc itaq; spm pecora id ē intelle-
ctū et rōnis ac sapientie sensū. s; aīam tm. Nā et de il-
lis dicit? ē pducāt aque repētia aīarū viuētū et p-
ducāt terra animā viuētē. ut q̄ planissime ac ple-
nissime noueris eā q̄ aīa ē more vīnozū eloquozū
etiaz spm dicit appellat? pecorū spūs. Et vtiq; non
habent pecora illū spm quē tua dilectio discernēs
ab aīa diffinit. Nā manifestū est q̄ gñali vocabu-
lo aīa pecorū recte potuit sic vocari sic legit in libro

u. pe. i.

Ex lib. ad vīa
crozē vincenā
nū. ii.
Spiritus.
Anima.

Ro. vii.
Gal. v.

Ephe. iiii.

Colo. ii.

i. Cor. xliii.

Spūs p
anima.
Joh. xvi.

Sen. i.

Ad Thessalonicenses. Epistola. ii.

6

ii. Th. i.

crederet sed fortasse ut mittus ardeat. Non enim si ne causa dictum est. Effunde iram tuam in gentes que te non nouerunt. Et illud quod ait apostolus. Cum uenerit in flamma ignis dare vindictam in eos qui ignorant deum. Quod creditum est testimonium nostrum super vos in die illo. In quo etiam oramus semper pro uobis ut dignetur uos uocatione sua deus noster et impleat omnem uoluntatem bonitatis sue et operum fidei in uirtute: ut clarificetur nomen domini nostri iesu christi in uobis: et uos in illo: secundum gratiam dei nostri et domini iesu christi.

Ex lib. retrac-
tationum. ii.
Salus nra
qua defuit
dignis.
Roma. ix.

ii. Thimo. i.

Ro. viii.

Ultus religiosus huius per quam sola uera salus uera facit quod promittit nulli uero defuit quod dignus fuit et cui defuit dignus non fuit non tanquam ex meritis suis quod dignus fuerit. sed quoadmodum ait apostolus non ex operibus sed ex uocatione dei etiam maior fuit minor. Quam uocationem ad dei propositum asserit pertinere uero dicit non secundum opera nostra sed secundum suum propositum et gratiam. Et uero sic dicit. Scimus quoniam diligenter deus omnia cooperant in bonum his qui secundum propositum uocati sunt sancti. de qua uocatione ait ut dignos uos habeat uocatione sua sancta.

Capitulum secundum.

Rogamus autem uos fratres per aduentum domini nostri iesu christi et nostre congregationis in ipsum ut non cito moueamini a uero sensu neque terreamini neque per spiritum neque per sermonem neque per epistolam tanquam per nos missam quasi instet dies domini. Ne quis uos seducat ullo modo.

6

Ex epla ad
theophrastum
de fine mundi
Hic auscul-
tandum est fal-
sis rumoribus
de ad-
uentu domini.

i. Th. v.

Qualis quis
et moritur
talis iudi-
cabitur.

Mar. xiii.

Quibus dicit
quod electis
dicitur.

Quando dicebat non cito moueamini mente neque tremamini siue per uerbum siue per epistolam tanquam missam per nos quasi instet dies domini nolabat utique ut crederet eis qui iam propinquare domini arbitrabantur aduentum nec tamen uolebat ut tanquam fuisset ille diceret moram facit dominus meus uenire et traderet se superbe luxurieque prodos. sed sic eos nolabat de propinquare die nouissimo falsis auscultare rumoribus ut tamen uellet eos paratos aduentum domini sui libris accinctis et lucernis ardentibus operari quibus dicit. Quos autem istis non estis in tenebris ut dies ille uos tanquam fur comprehendat. Quos ei uos filij lucis estis et filij diei non sumus noctis neque tenebrarum. Ille autem qui sic dicit moram facit dominus meus uenire ut percutiat confusos suos et epuletur cum ebrios non est lucis sed tenebrarum. Et ideo est dies ille tanquam fur apprehendet quod uultusque debet etiam de die uite sue nouissimo formidare. In quo enim quicquid inuenit suum nouissimum dies in hoc est comprehendet mundum nouissimum dies. quoniam quilibet in die isto quicquid mouit talis in die illo iudicabit. Ad hoc pertinet quod in euangelio secundum marcum ita scriptum est. Vigilate quia nescitis quando dominus ueniet sero an media nocte an gallicantu an mane ut cum uenerit repete inueniat uos dormientes. Quod autem uobis dico omnibus dico uigilate. Quibus enim omnibus dicit nisi electis et dilectis suis ad corpus et per spiritum neque quod est ecclesia? Non solum quod illis dixit quod tunc audietur loquar. sed etiam illis qui fuerint post illos ante nos et ad nos ipsos et qui erunt post nos usque ad eius nouissimum aduentum. Nunquid autem omnes inueniuntur est dies ille in hac uita? Cur itaque omnibus dicit quod ad eos solos pertineat qui tunc erunt nisi quia eo modo ad omnes pertinet quod dixi. Tunc enim uinculorum uenit dies ut talis hinc erexit quilibet iudicabitur est illo die. Ac per hoc uigilare debet omnis christianus ne impatiens est inueniat domini aduentum. Impatiens autem inueniet dies ille quem impatiens inue-

nerit suus uite huius dies ultimus.

Diligendus est et expectandus dominus sicut scit exhortari aduentum magnam dicere esse beatitudinem diligenter tibus eius aduentum. Et adhibes apostoli testimonium cuius uerba sic ponis de celo reposita est mihi corona iustitie quam reddet mihi dominus iustus iudex in illa die. Non solum autem mihi sed et his qui diligunt aduentum domini. Tunc enim si cur ex euangelio promittitur iusti fulgebunt sicut sol in regno patris sui. Et quod propheta dicit. Ecce ei caligo et tenebre operiet terram super gentes: in te uero apperebit dominus et maiestas eius in te uidebitur. Preter quod scriptum est quod non expectat dominum exultabit cum uirtute producet penas sicut aqua curret et non laborabit ambulabit et non esuriet. Hoc plane piissime et xissime dicis commendans eorum beatitudinem qui diligunt aduentum domini. Sed et illi quibus dicebat apostolus non cito moueamini mente quasi instet dies domini. nec eos hoc dicere doctor gentium ab illa dilectione fragebat qui ut istam mentem uolebat. Et ideo nolabat ut crederet eis a quibus audiebatur istare die domini ne forte cum transiret tempus quo enim crediderat esse uenturum et uenisse non cerneret etiam cetera fallaciter sibi promittere arbitratorem de ipsa mercede fidei desperaret. Non ergo ille diligit aduentum domini qui est asserit propinquare nec ille qui asserit non propinquare. sed ille qui est siue prope siue longe sit sinceritate fidei firmitate spei ardore charitatis expectat. Nam si ratione magis diligit dominum quanto magis credit et predicat citius esse uenturum magis est diligebat quod eius aduentum iam instare dicebat quod hi qui apostolus eis credere prohibebat uel ipse apostolus quod hoc uel quod non credebatur.

Ita ex eadē
epistola.
Diligendus
est aduentus
domini.
ii. Th. iiii.

Marth. xiii.
Esa. lx.

Esa. xl.

Cur de ad-
uentu domini
differit non
lebat apostolus

Quis dili-
gat aduen-
tum domini.

Non nisi uenerit discessio primus: et reuelatus fuerit homo peccati filius perditionis qui aduersatur et extollit supra omne quod dicitur deus aut quod colitur: ita ut in templo dei sedeat ostendens se tanquam sit deus. Non retinetis quod cum adhuc essem apud uos hec dicebam uobis. Et nunc quid detineat scitis: ut reueletur in suo tempore. Nam mysterium iam operatur iniquitatis tamen: ut qui tenet nunc: teneat: donec de medio fiat. et tunc reuelabitur ille iniquus quem dominus iesus interficiet spiritu domus sui: et destruet illustrati one aduentus sui cuius est aduentus secundum operationem sathane in omni uirtute et signis et prodigijs mendacibus et in omni seductione iniquitatis his qui pereunt.

Ex libro de
ciuitate dei. x.
cap. xix.

Rogamus uos inquit fratres per aduentum domini nostri iesu christi et nostre congregationis in ipsum ut non cito moueamini mente neque per spiritum neque per uerbum neque per epistolam tanquam per nos missam quasi instet dies domini ne quis uos seducat ullo modo quoniam nisi uenerit refuga primus. et cetera. Nulli dubium est enim de antichristo ista dixisse dicere iudicij. Hic enim appellatur die domini non esse uenturum nisi ille per uenerit quem refuga uocat utique a domino deo. Quod si de omnibus istis merito dici potest quanto magis de isto? Sed in quo tempore dei sit sessurus incertum est uerum in illa ruina templi quod a salomone rege constructum est an uero in ecclesia. Non enim alicuius idoli aut demonis templum dei apostolus diceret. Unde nonnulli non ipsum principem synagogarum quodammodo corpus eius. id est ad eum pertinentem hominem multitudinem simul cum ipso suo principe hoc loco intelligi antichristum uolunt. Rectiusque putat etiam latine dici sic in greco est ne in templo dei. sed in templo dei sedeat tanquam ipse sit templum dei quod est ecclesia sicut dicimus sedet in amicum. id est uelut amicus uel si quod aliud isto locutionis genere dici solet. Quod autem ait et nunc quod detineat scitis id est quod sit in mora quod causa sit dilationis eius ut

Antichri-
stus prece-
det aduen-
tum domini
Sedes an-
tichristi
ignorat.

In templo
sedere.

reuelet in suo tpe scitis. **Q**uoniam scire illos dixit aperte
 & dicere noluit. et ideo nos q nescim? qd illi sciebant
 puenire cu labore ad id qd sensit apl's cupim? nec
 valem? pferim? qz illa q addidit huc sensu facit
 obscurior. **N**am qd est ia eni mysteriu iniquitatis opa
 tur tantu qd mo tenet teneat donec de medio fiat et
 tunc reuelabit iniqu? **E**go propterea qd dixerit me
 fateor ignorare. **S**uspicioes tñ hoiz qz vel audire
 vel legere potui no tacebo. **Q**uidam putat hoc de
 impio dictu fuisse romano. **E**t ppte paulu aplm
 no id apte scribere voluisse ne calumia videlicet in
 curreret q romao impio male optauerit cu spera
 ret eternu vt hoc qd dixit ia eni mysteriu iniquitatis
 opat nerone voluerit intelligi cui? ia facta velut an
 tichristi videbant. **U**nde nonnulli ipm resurrectu
 z futuru antixpm suspicant. **A**lij xpo nec occisum pu
 tant. sz substractu potu? vt putaret occisus et viu
 occultari in vigore ipi? etatis in q fuit cu credere
 extinct? donec suo tpe reuelet z restitua? in regnu
Sed multu mihi mira est hec opinatio tanta psum
 ptio. **I**llud tñ qd ait apl's tñ qui mo tenet teneat
 donec de medio fiat. no absurde de ipso romano
 perio credit dictu tanqz dictu sit tantu qd mo impat
 impet donec de medio fiat. idest de medio tollat z
 tunc reuelabit iniqu? que significari antixpm nullu
 ambigit. **A**lij xpo et qd ait qd detineat scit et myste
 riū opari iniquitatis no putant dictu nisi de malis z
 fictis q sūt in ecclesia donec pueniat ad tantu numez
 q antixpo magnu pplm faciat et hoc esse mysteriu
 iniquitatis qz videt occultu. **P**ortari aut aplm fide
 les vt in fide qua tenet tenaciter pseueret dicendo
 tantu. qd mo tenet teneat donec de medio fiat. **E**t
 donec exeat de medio eccle mysteriu iniquitatis qd
 nunc occultu est. ad ipm eni mysteriu ptinere arbi
 rant qd ait in epla sua ioanes euangelista. **P**ueri
 nouissima hora est. **E**t sicut audistis q antixps sit
 vetur? nunc aut antixpi multi facti sūt unde pgnosci
 mus q nouissima hora sit? **E**t nob extierut sed non
 erat ex nobis. q si fuissent ex nobis pmasissent vti
 q nobiscu. **S**icut q ante finē in hac hora inquitunt
 qua ioanes nouissima dicit extierut multi heretici
 de medio eccle qz multos dicit antixpos. ita oēs
 tunc inde exiunt qui no ad xpm. sed ad illu nouissi
 mum antixpm ptinebunt et tunc reuelabit. **A**li? ergo
 sic. ali? autē sic apli obscura xba coiectat qd tñ est
 dixisse no dubiu est. no veniet ad viuos z mortuos
 iudicados xps nisi prius venerit ad seducēdos in
 aia mortuos aduersari? eius antixps qz ad oc
 cultu iam iudiciu dei ptineat q ab illo seducē p
 sentia qppe ei? erit sicut dictu. **I**t scdm opationē sa
 thane in omni xture et signis et pdigijs medacij et
 in omni seductioe iniquitatis his q pereunt. **T**ūc eni
 soluet sathanas et p illu antixps in omni sua xture
 mirabiliter quidē sed medaciter opabit. **Q**ue solet
 ambigi vtru pprea dicta sint signa et pdigia me
 datij qm mortales sensus p fantasmata deceptur?
 est. vt qd no facit facere videat. an qz illa ipa etiā si
 erūt vera. pdigia ad mendaciū ptinēt credituros
 no ea potuisse nisi diuinit? fieri xture diaboli nesci
 entes maxime qm tanta quāta nunqz habuit acce
 perit potestātē. **N**o eni qm de celo ignis cecidit. et
 tāta familiā cū tātis gregib? pecoz scilicet iob vno im
 petu assūpsit. et turbo irruēs z domū ei cecidit filios
 ei? occidit fantasmata fuerūt. **Q**ue tñ fuerunt opa
 sathane cui de? dederat hāc potestātē. ppter quid
 hoz ergo dicta sūt pdigia et signa medacij tūc po
 tius appebit. sed ppter qdlibet hoz dicta sint se
 ducēt eis signis et pdigijs q seduci merebunt. p

eo q dilectionē xitatis no receperūt inq? vt salui fie
 rent. **N**ec dubitauit apl's dicere atqz addere. ideo
 mittet illis de? opationē erroris vt credāt medatio
 Deus eni mittet qz de? diaboli facere ista pmitet. **Q**uio deus
 iustorpe iudicio pūls faciat ille iniquo malignoqz mittet opē
 cōsillo. vt iudicent inq? oēs q no crediderūt xitati rationē er
 sed cōsenserūt iniquitati. **P**roinde iudicari seducēnt roris.
 et seducti iudicabunt. **S**ed iudicari seducēnt illis
 iudicijs dei occulte iustis iuste occultis qd? ab initio
 peccati rationalis creature nūqz iudicare cessauit.
Seducti aut iudicabunt nouissimo manifestoz iu
 dicio ptesum xpm iustissime iudicatur. **N**o re
 tinetis q cū adhuc essemus apud vos hec diceba
 mus vob? **E**t nunc qd detineat scitis vt reuelet in
 suo tpe. **N**am mysteriu iam opat iniquitatis tantu vt q
 tenet nūc teneat donec de medio fiat. **E**t tūc reue
 labit ille iniqu? quem dñs iesus interficiet spū oris
 sui et destruet illustratiōe aduētus sui.

Hec xba apostolica ita sane obscura sunt et my
 stice dicta. vt tñ appeat eū nūqz de statutis dixisse
 tēporib? nulliqz eoz intervallū spatūqz aperuisse
 At eni in suo tpe vt reuelet nec dixit post qm tem
 pus hoc futuru sit. **D**einde subitū. **N**am eni mysteriu
 opat iniquitatis. **H**oc iniquitatis mysteriu qmodolibet
 intelligat qd sit ab alio sic ab alio aut sic qd diu tamē
 opetur occultu est. neqz id expsit apl's tanqz hō ex
 eoz nūero qd? dictu est. no est vñ scire tpa. **Q**uio
 eni mundū inter eos erat qñ eis h dictu est ad eoz
 tñ collegiū atqz societate etiā no abigimus ptinere
 Itē qd sequit tātūmō q tenet teneat donec de me
 dio fiat. z tūc reuelabit ille iniqu? que dñs iesus in
 terficiet spū oris sui. docet nos antixpm māifestu
 futuru. **S**iquidē ipm videt aliqñ euidētiore significa
 tiōe tetigisse ineficiēdu spū oris dñi iesu xpi. sed p
 mo quātū tps tūc erit nec saltē obscure locut? est.
Quāta sit ei qd mo tenet vel q teneat vel qd sibi ve
 lit qd ait de medio fiat. potest qz se coartare vt in
 telligat vel aliqñ? suspicet qm quō scriptū legit.
 qd diu autē teneat z post quāta tēporū spatia de me
 dio fiat hic tace? omnino.

Eo q charitatē xitatis no receperūt vt
 salui fierēt. **I**deo mittet illis de? opatio
 nē erroris vt credāt medatio: vt iudicen
 tur oēs q no crediderūt xitati: sz cōsen
 sērūt iniquitati. **N**os aut debem? grās age
 re deo semp p vobis ffrēs dilecti a deo q
 elegerit nos de? pmitias in salutē in scī
 ficatiōe spūs z in fide xitatis in q et vo
 cauit vos p euangeliū nrm in acq̄sitionē
 glie dñi nri iesu xpi. **I**taqz fratres state: z
 tenete traditiōes qz didicistis: siue p ser
 monē siue p eplam nram. **P**pe aut dñs nr
 iesus xps et de? et pater nr q dilexit nos.
 et dedit cōsolationē eternā z spem bonā
 in grā exhortet corda vstra et confirmet in
 omni ope et sermone bono.

Udei cū purant ad iū regnū visibilem
 istā ptinere pphetiā qz spe iuisibilū bo
 noz gaudere no norūt in laqos illi? rui
 tūti sūt de quo dñs ait. **E**go veni in oīe
 pris mei z no suscepistis me: ali? veniet in noīe suo
 hūc suscipiet de q paul? apl's dicit. qz reuelabit hō
 pcti fili? interit? q aduersat et super tollit supra oē
 qd dicit de? aut quod colit: ita vt i tēplo dei sedeat

Opinioes
de neroneMysteriu
iniquitatis.

1. Joh. ii.

Signa me
daci.Opera sa
thane xba.Exepla ad
enichu epm.

Act. ii.

Extractatu
ps. cv.

Joh. v.

Ad Thessalonicenses. Epistola. ii.

e

Antichristus

ostendens se tanquam sit deus. Et paulo post. Tunc reuelabit inquit iniquus quem dominus Iesus interficiet spiritu oris sui et euacuabit illuminatione presentie sue eius cuius est presentia secundum operationem sabbane in omni virtute et signis et prodigijs mendacij et in omni seductione iniquitatis his qui perierunt pro eo quod dilectionem veritatis non receperunt ut salui fierent. Et ideo mittet illis deus operationem erroris ut credant mendacio et iudicent oes qui non crediderunt veritati. sed consenserunt iniquitati per istum refugam. per istum qui se extollit super oes quod dicit deus et quod colit. Quidem mihi populum israelitarum carnalium putatur impleri istam prophetiam qua dictum est saluos fac nos domine deus noster et congrega nos de gentibus quod illo dumce velut in conspectu inimicorum suorum visibilium qui eos visibiliter captiuauerant habituri sunt visibilis gloria. Sic credet mendacio quod dilectionem veritatis non receperunt ut non bona carnalia. sed spiritualia concupiscerent. Sic enim a diabolo decepti sunt ut occiderent christum quem dixerunt. Si dimittimus eum sic oes credent in eum et veniet romani et tollent nostrum locum et gentem. quam caiphas vult ex istis cum esset pontifex anni illi dixit eis. Vos nescitis quicquam nec cogitatis quod expedit vobis ut vnus moriatur pro populo et non tota gens pereat. **E**rit enim tunc tribulatio magna qualis non fuit ab initio mundi neque fiet. Sic est positum secundum mattheum et secundum marcum ut incertum sit vtrum de excidio illius ciuitatis an de scilicet fine intelligi debeat. Lucas vero ut ostenderet tunc factum fuisse abominationem desolationis: quod a dantele predicta est quam expugnata est iherusalem hec eo de loco domini verba commemorat. Cum autem videritis circumdarii ab exercitu iherusalem scitote quod appropinquabit desolatio eius. Appetiteque tunc ibi posita desolationis abominationem. Nam iosephus qui iudeam descriptit historiis talia mala dicit illi populo tunc accidisse ut vix credibilia videantur. unde non immerito dictum est tale tribulationem non fuisse a creature initio nec futuram. Sed si tempore antichristi talis aut maior forsitan erit intelligendum est de illo populo dictum quod eis talis amplifutura non erit. Si enim antichristus illi primum et precipue recepturi sunt facturi est idem tunc populus tribulationem potius quam passurus.

Johann. xi.

Ibidem

Mat. xxi.

Exepla ad

esuthu epim.

Tribula-

tio qlis no

fuit ab ini-

tio mundi

an de tpe

destructio

nis hieru-

sale: an an

techristi te

pore pdis

era sit.

H

Capitulum tertium.

Cetero fratres orate pro nobis ut primo dei currat et clarificetur sicut et apud vos: et ut liberemur ab inportunis et malis hominibus.

Exepla ad

talem.

Roma. x.

Nunc quod postremo apostolus paulus prouideat infidelibus habentem talia vota culpab: de quibus ait. bona voluntas quod de cordis mei et deprecatio ad deum. pro illis in salutem. Qui etiam thessalonicensibus dicit. De cetero fratres orate pro nobis ut verbum domini currat et glorificetur sicut etiam apud vos ut eruamur ab iniquis et malis hominibus. Non enim oim est fides. Quod curreret et glorificaret verbum dei nisi ad fidem conuersis eis quibus predicaret quicquid est factum credentibus dicit quemadmodum et apud vos. Scit certe hoc ab illo fieri quem vult rogari ut hoc faciat etiam ut eruatur ab iniquis et malis hominibus qui profecto et illis orationibus non erant credituri. Propter quod addidit. non enim oim est fides. Tanquam diceret. Non enim apud oes etiam orantibus vobis glorificabitur verbum dei: quia ipsi utique fuerant credituri quod ordinati erant in vitam eternam predestinati in adoptionem filiorum per Iesum christum in ipsum et electi in ipso ante mundi constitutionem. Sed ideo de usque orationes crediturum non dum credentes credere facit

Oronib?

credetium

credut no

credetes.

ut ostendat quod ipse facit. Nemo est enim tam impius tam deus facit carnalis tam tardus ingenio quam non videat deum facere quem rogari precepit ut faciat.

Non enim oim est fides. Fidelis autem dominus est qui confirmabit vos et custodiet a malo. **C**onfidimus autem de vobis fratres in domino: quoniam que precepimus et facitis: et faciet. Dominus autem dirigat corda vestra in charitate dei: et patientia christi. **D**enunciamus autem vobis fratres in nomine domini nostri Iesu christi: ut subtrahatis vos ab omni fratre ambulante inordinate: et non secundum traditionem quam acceperunt a nobis. **I**psi enim scitis quemadmodum oporteat imitari nos.

Desse habere fidem sic posse habere charitatem natura est hominum. Habere autem fidem sic cur habere charitatem gratia est fidelium. Et cum voluntas credendi alijs prepat alijs non prepat a domino discernendum est quod veniat de misericordia eius quod de iudicio. Uniuerse enim videntur misericordia et veritas. Inuestigabiles autem sunt vię ipsius. Inuestigabiles sunt et misericordia que gratis liberat et veritas que iuste iudicat. **N**am non inquit suum inter vos neque gratis panem manducauimus ab aliquo: sed in labore et in fatigatione nocte et die operantes: ne quem vestrum grauarem. **N**on quasi non habuerimus potestatem: sed ut nosmetipsos formam daremus vobis ad imitandum nos. **N**am et cum essemus apud vos hoc denunciamus vobis: quoniam si quis non vult operari: nec manducet. **A**udiuius enim inter vos quosdam ambulantes inquit nihil operantes: sed curiose agentes. **I**is autem que eiusmodi sunt denunciamus et obsecramus in domino Iesu christo ut cum silentio operantes: suum panem manducet

Ex libro sententiarum p. 1.
Possibile habere fides est nature habere si dem gfe.
Roma. xi.

Non inquit de hoc ope corporali in quo vel agricolę vel opifices laborant precepit apostolus cum diceret quod non vult operari non manducet ne euangelio posset esse contrarius ubi ait ipse dominus. **I**deo dico vobis ne solliciti sitis autem vře quid manducetis neque corpus vřo quid induamini. **N**one anima plus est quam esca et corpus plus quam vestimentum: **E**cce inquit vbi nos dominus iubet de victu et tegumeto nostro esse securos. **Q**uod ergo apostolus sentire aduersus dominum posset ut precepit ita esse debere sollicitos quod manducem et quod bibam et unde coopiamur ut nos etiam opificum artibus / cur / laboribus oneraret: **Q**uapropter in eo quod ait. **Q**ui non vult operari non manducet. opera spiritualia inquit debemus accipere. **D**e quibus alio loco dicit vniciusque sicut deus dedit. **E**go platuraui apollo rigauit sed deus incrementum dedit. **E**t paulo post. **U**nusquisque suam mercedem accipiet secundum suum laborem. **D**eus enim sumus cooperarii dei agricultura dei edificatio estis. **S**ecundum gratiam dei que data est mihi ut sapiens architectus fundamentum posui. **S**icut et apostolus operatur plantando / rigando / edificando / et fundamentum ponendo. ita qui non vult operari non manducet. **Q**uid ei predest manducare spiritualiter. id est pasci verbo dei si non inde operatur aliorum edificationem sicut illi pigro suo quod profuit accipe talentum et abscondere nec operari lucra dominica: **A**n ut ei auferret in fine et ipse in extiores tenebras mitteret: **S**ic

Ex li. de opo monachoru.

Mat. vi.

Quale opo precepit a postolus.

Col. iii.

Ibidem

Ibidem

inquunt nos facim? Legim? cū fratrib? q̄ ad nos
ab estu scilicet fatigati ut ap̄d nos in x̄bo dei et
in oratiōib? psalmis hymnis canticis spūalibus req̄
escat. Alloq̄mur eos cōsolamur exhortamur edifi-
cātes in eis si q̄d eoz vite p suo gradu deesse p̄spi-
cimur. Talia opa si nō facerem? p̄culose a dño ali-
menta ip̄a spūalia sumerem? Sed si s̄ solū de hac
re dixisset apls q̄ nō vult opari nec māducat possit
hec x̄ba in aliā trāducti sententiā. Cū vero multis
alijs locis eplaz suaz q̄d hinc sentiat aptissime vo-
ceat. sup̄fluo conant et sibi et ceteris caliginē obdu-
cere. ut q̄d vult illa charitas monet nō solū face-
re nolūt. s̄ nec intelligere ip̄i aut ab alijs intelligi ve-
lūt nō timētes q̄d sc̄ptū est. noluit intelligere ut bñ
ageret. Sc̄d dñs itaq̄ beatū aplm opa corpalia ser-
uos dei opari voluisse q̄ finē haberēt in magnā sp̄i-
ritualē mercedē. Ad h̄ ut ip̄o victu et tegumento a
nullo idigerēt sed manib? suis hec pcurarēt sibi et
euāgelica p̄cepta ap̄lico p̄cepto et exemplo nō esse
cōtraria. At enī dñs ait. Nolite solliciti esse aie q̄d
māducatis neq̄ corp̄i v̄ro q̄d vestiamī. Recte qm̄
sup̄a dixerat. nō potestis deo fūire et mammonē.
Qui enī ppter h̄ euāgelicū p̄dicat ut habeat vñ mā-
ducat et vnde vestiat simul se putat et deo fūire q̄
euāgelicū p̄dicat et mammonē. q̄ ppter hec necessa-
ria p̄dicat q̄d dñs dicit fieri nō posse. Ac p hoc ille
q̄ ppter ista euāgelicū p̄dicat nō deo sed mammonē
fūire cōvincit. et si de illo ad aliorū p̄uictum quō
ip̄e nescit v̄at. Nam huic sententiē subiūgit dicens.
Ideo dico vob. nolite solliciti esse aie q̄d māduce-
tis neq̄ corp̄i vestro q̄d vestiamī. Nō ut ista non
pcurēt. q̄tū necessitati sat est. Unde honeste po-
tuerit. sed ut nō ista intueatur et propter ista faciat
quicq̄d in euāgelij p̄conio facere iubetur.

Glos aut fr̄es nolite deficere bñficiētes
Rōp̄ necessitates scōp̄ q̄ quis p̄cepti
ap̄li obtēperet ut cū silētio opantes suū
panē māducat. possūt tñ multis ex cau-
sis idigere sup̄plemēto aliq̄ talitū susten-
tationū cū dixisset talia docēs et p̄monēs. his aut
q̄ etismōi sūt p̄cipim? et obsecram? in dño iesu x̄po
ut cū silētio opātes suū panē māducat ne illi q̄ ha-
bebāt vnde fuis dei necessaria p̄berēt hac occasio
ne pigrescerēt p̄uidēs cōtinuo subiecit. Vos autē
fr̄es nolite infirmari bñ faciētes. Et ad titū cū scri-
beret dicens. Zenā legis p̄p̄tū et apollo sollicitē p̄mit-
te ut nihil illis desit ut oñderet. vnde illis nihil de-
esse deberet p̄tinuo subiūxit. Discat aut et n̄r̄i bñs
opib? p̄esse ad necessarios vsus ne sint infructuosi
Nō si q̄s nō obedierit x̄bo n̄ro p eplam
hūc notate. et nō cōmisceamini cū illo ut
confundat. Et nolite q̄si inimicū existi-
mare: sed corripite ut fratrē. Ip̄e aut de
pacis det vobis pacē sempiternā in oī lo-
co. Dñs sit cū oībus vobis. Salutatio
mea manu pauli. q̄d est signū in oī epla.
Ita scribo. Ḡra dñi nostri iesu x̄pi cū oī-
bus vobis Amen.

Diligam? inimicos corripiam? castigem? et ex-
cōmunicem? cū dilectiōe a nob̄ etiā separem? At
dēte enī q̄d dicat apls. Si q̄s aut nō obaudit x̄bo
n̄ro p eplam hūc notate et nolite cōmisceri eum eo.
Sed ne subrepet tibi ex hoc iracundia et turbaret
oculū tuū. nō inq̄t ut inimicū eū existimetis. s̄ cor-
ripite ut fratrē ut erubescat. A quo indixit separationē

nō precidit dilectionē.

Supbo oculo et insatiabili corde hūc nō p̄esce-
bar. Quid est nō p̄escebar? Nō cū illo comedebā.
Quō nobis pponit hoc qm̄ ip̄e nō fecit? Ad imita-
tionē suā nos hortat videm? eū cōiūatū esse cum
sup̄bis quō nos p̄hibet ne p̄iueimur cū eis. Nos
q̄dēfres ppter correctionē aliq̄n tenem? nos etiā
a fr̄ib? n̄ris et nō cū eis cōiūamur. ut corrigant cū
extraneis poti? cōiūamur cū paganis q̄s cū his q̄
nobiscū erāt si viderim? eos male viuere ut erube-
scāt et corrigant. Sicut dicit apls. Si q̄s nō obau-
dit x̄bo n̄ro p eplam hūc notate et nolite cōmisceri
cū eo. Et nō ut inimicū existimetis. sed corripite ut
fratrē. Facimus hoc plerūq̄ ppter medicinā et tñ
cum extraneis multis et cū impijs sepe vescimur.
Quid est h̄ q̄d ait supbo oculo et insatiabili corde hū-
ic nō cōescebar? Habet epulas suas cor p̄p̄i. Ha-
bet epulas suas cor sup̄bū. Nam ppter cibos ip̄os
cordis sup̄bi deo dixit insatiabili corde. Cor sup̄bū
vnde pascit? Si sup̄b? est inuid? est aliter nō potest
Sup̄bia māf inuidētie est nō potest nisi generare
hāc et cū illa semp esse. Si s̄ sup̄b? inuid? est malis
alienis pascit. Cū dicit apls. Si mordetis et come-
ditis iūicē videte ne abinūicē cōsummamī. Vide-
tis q̄ comedētes nolite his cōuesci fugite tale con-
uiciū. Neq̄ enī se satiat gaudēdo de malis q̄ insa-
tiabili corde sūt. Caue ne caplatis in epulis eoz la-
queo diaboli. Libis talib? pascebant iudei qm̄ cru-
cifixerūt dñm q̄ pascebant tanq̄ de pena dñi. Nā
et nos de cruce dñi pascimur q̄ corp̄i ip̄ius mādu-
camus. Dicebāt enī cū viderēt p̄dentē in cruce in-
fultātes q̄ insatiabiles corde erāt. Dicebāt ergo si
fili? dei est descendat de cruce alios saluauit se sal-
uare nō potest? Pascebant cibo crudelitatis sue et
ille pascebat cibo mie sue. Pater inq̄t ignosce illis
q̄ nesciūt q̄d faciūt. Habet ergo ip̄i epulas suas.
Audi epulas p̄ior. Bñ qui elurūt et siciūt iustitia
quoniā ip̄i saturabunt.

Argumētū in eplam ad timotheū p̄mā.

Expositio diui p̄ris Augustini: in p̄mā
epistolā diui Pauli apli ad timotheum
collecta a venerabili Beda p̄sbytero.

Timotheū instruit et docet de or-
dinatiōe epatus et dyaconij. et
oīs eccl̄astice disciplie: scribēs
ei a laoditia p tichicū diaconē.

Epla prima ad timotheū.

Aulus
apls ie-
su x̄pi
secundū
ip̄erū
dei sal-
uatori
nostri
x̄pi ie-
su spei
n̄re ti-
mothe-
o dile-
cto fi-

Extractatu
pl. c.
p̄s. c.
Dñs p̄ci-
p̄ nobis
cauedum
q̄d x̄ps nō
cauit.

Epule cor-
dis.

Sup̄b? oīs
inuidus.

Sala. vi.

Dat. xxvii.

Luce. xliii.

Dat. v.

p̄s. xxv.

Luce. xli.
Dat. vi.
Dat. vi.

Dat. vi.
Luce. xli.

Ex eodē lib.

Titū. iii.

Ibidem

Extractatu
pl. lvi.

Castigādī
inimici cū
dilectione

Ad Timotheum Epistola. i.

et

lio in fide gra et mia et pax a deo patre et xpo iesu dno nro. Sicut rogavi te ut remaneres ephesi cu ire in macedonia. ut denunciares qbusda ne aliter docerent: neq intederet fabulis et genealogijs interminatis que questioes pstant magis q edificatioe dei que est in fide.

Ex libro pro
intimic legis
et pphetaru.
Aniles fa-
bulas non sunt
divina elo-
quia.

Sala. iiii.

i. Cor. x.

Deutero-
sis iudeoz

Mar. vii.
Esate. xxi.

Mar. vii.

Quod iste pphanas et aniles fabulas et genealogias infinitas appellasse apum existimat divina eloqua legis et pphetaz qz dixit pphanas et aniles fabulas deus et alio loco. no intedentes pstant magis q edificatioe. qd ita nisi hereticus multu cec? erraret. Cur q hoc apus spe no fecit si has esse aniles fabulas iudicavit? Cur dicit ad galathas. dicite mihi sub lege volentes esse legem no audistis? Scriptu est eni q abrahā duos filios habuit vnu de ancilla et aliu de libera q sunt in allegoria hec sunt duo testameta. Et ad corinthios. Nolo vos ignorare fides qz pres nri oēs sub nube fuerūt et oēs p mare trāsierūt et oēs p moysen baptizati sūt in nube et mari. Et oēs eundē cibū spiritalē māducauerūt. et oēs eundē potū spiritalē biberūt. bibeāt autē de spiritali cōsequēte eos petra. Petra autē erat xps. Nescit autē habere pter scripturas legitimas et ppheticas iudeos qdā traditiōes suas qd no scptas habēt. s. mēoriter tenent et alter in alio loquēdo trāsfundit qz deutero sin vocāt vbi etiā dicere audēt et credere deū pmo hoī duas creasse mulieres. Ex qbz texunt genealogias de sicut ait apūs. infinitas parietes infructuosissimas qstioes. Sed si huic talia nunqz evenit audire nunqd et cōtra euāgelii sic obfurdescere debuīt ut nō aduerteret xba dñi xpi qbz arguit iudeos q de pentibz nō honorādīs i pietatē docerēt filios suos. Ibi qppe et dei pceptū qd in lege cōscptū est attestādo cōmemoravit. Nec ob aliud eos arguit nisi q reijcerēt mādatū dei ut statuerēt traditiōes suas. Cū q interrogassent pharisei et scribe qre dīscipuli tui nō ambulāt iuxta traditiōē seniorū sed cōb? manib? māducāt panē. ille respōdēs dixit eis Bene pphetavit Esaias de vob hypocrisis sicut scriptū est pplus hic labijs me honorat cor autē eoz lōge ē a me. In vanū autē me colūt docētes doctrīnas et pcepta hoīm relinquētes autē mādatū dei tenetis traditiōē hoīm baptismata vrcōz et calicū et alia his filia facitis multa. Et dicebat illis. Bene irritū fecistis pceptū dei ut traditiōē vram seruetis. Moyses enī dixit. Honora patrē tuū et matrē tuā et q maledixerit patri aut matri morte moriā. Vos autē dicitis. Si dixerit hō ptri aut matri corban qd est donū qd cūqz ex me tibi p fuerit et vltra nō dimittitis eū quicqz facere ptri suo aut matri rescindētes xba dei p traditiōē vram quā tradidistis et filia hoīm multa facitis. vbi euidēter xpus ostēdit et illā dei esse legē quā pphan? iste blasphemat et iudeos habere suas traditiōes a libris pphetis et legitimis alienas qd appellasse apum pphanas fabulas et aniles et genealogias interminatas non hereticus sed catholicus lector intellegit.

Finis autem pcepti est charitas de corde puro et conscientia bona et fide non ficta.

Quina scripturarū multiplicē abūdantiā latissimāqz doctrinā sine vllō errore cōphēdit et sine vllō labore custodit cuius cor plenū est charitate dicente aplo plenitudo autē legis charitas. Et alio loco. Finis autē pcepti ē charitas de corde puro et cōscientia bona et fide non ficta. Quid est autē pcepti finis nisi pcepti adimpletio? Et qd est pcepti adimpletio nisi legis plenitudo. Qd ergo ibi dixit plenitudo legis charitas? Hoc etiā hic dixit finis pcepti ē charitas. Nec dubitari vllomodo potest q replū dei sit hō in q habitat charitas. Dicit enī et ioānes. De? charitas est. Quapropt quicqz vel? pctm vis extinguerē mādātō nouo extingue cupiditatē et āplectere charitatē. Sicut enī radix oīm maloz est cupiditas ita radix oīm bonoz charitas. Tota magnitudinē et āplitudinē diuinorū eloquiorū securā possidet charitas q deū primūqz diligim? Docet enī nos celestis vni? magister et dicit. Diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo et ex tota aīma tua et ex tota mēte tua et diliges primū tuū tanqz teipm. In his duob? pceptis tota lex pēdet et pphete. Si q nō vacat oēs paginas sc̄as pscrutari oia iuolucra fmonū euoluere oia sc̄pturarū secreta penetrare tene charitatē vbi pendēt oia ita tenebris qd ibi didicisti tenebris etiā qd nūqz didicisti. Si enī nosti charitatē aliqd nosti. Unde et illud pender qd forte nō nosti. Et in eo qd in sc̄pturis intelligis charitas patet. et in eo qd nō intelligis charitas latet. Ille itaqz tenet et qd patet et qd latet in diuis fmonibus q charitatem tenet in moribus.

Diliges inqt dñm deū tuū ex toto corde tuo et ex tota aīa tua et ex tota mēte tua. et diliges primū tuū tanqz teipm. In his duob? pceptis tota lex pēdet et pphete. Finis itaqz pcepti est dilectio. et ea gemina. idest dei et primi. Nullū re? diligēdaz genus i his duob? pceptis pmissū est. Cū enī pcurat dilectio dei et eiusqz dilectiōis mod? pscript? appareat ita ut cetera i eū cōfluāt de dilectiōe tua nihil dictū videf. sed cū dictū est diliges primū tuū tāqz teipm simul et tuū abs te dilectio nō pmissa est. Ille autē iuste et sc̄te viuūt q rerū integer estimator est. Ipe est autē q ordinatā habet dilectionē ne aut diligat qd nō est diligēdū aut nō diligat qd diligēdū est. aut āpli? diligat qd min? diligēdū ē: aut eā diligat quod vel min? vel āpli? diligēdū est. aut min? vel āpli? qd eque diligēdū est. Omnis peccator inqstū peccator ē nō est diligēdus / et oīs homo inqstū homo / est diligēdus ppter deū / de? vero ppter seipm. Et si deus omni homini āpli? diligēdus est / āpli? quicqz deū debet diligere q seipm. Itē āpli? ali? hō diligēd? est q corp? nrm qz ppter deū oia ista diligēda sūt et potest nō bīscū alius hō pfrui qd nō potest corp? / qz corp? p aīam viuūt q frui mur deo. Dēs autē eā diligēdi sūt. Sed cū oib? pdesse nō possis / his potissimū cōsulendū est q p locorū et tēporū vel hāz quarūlibet rerū oportunitatib? constrictus tibi qsi quadā sorte iungunt.

Quim igit hec sūma est ut intelligat legis et oīm diuinaz sc̄pturarū plenitudo finis esse dilectio rei q fruendū est et rei q nobiscū ea re frui potest qz ut se qsqz diligat pcepto nō op? est. Hoc qv nōsem? atqz possem? facta est tota p nostra salute p diuinā pudentiā dispēsatio tēporalis. Quisquis igit sc̄pturas diuinas vel quālibet eaz partē intellexisse sibi videf ita ut in eo intellectu non edificet istā geminā charitatē dei et primi nondū intellexit.

Ex fmo de
laude chari-
tatis.
Charitas
legē implet.
Roma. xiii.

Hō replū
dei est.
Joan. iiii.

i. Th. vi.

Mat. xxi.
Mar. xii.
Luce. x.

Charitate
sciēs oia
soluti sue
necessaria
sūt.

Mar. xxi.
Ex libro de
doctrina ppha-
na. i.

Dilectio ē
finis pce-
pti.

Dilectio
ordinata.

Quo de?
et quo hō
diligēdus.
Proxim?
est plus q
corpus no-
strū a nob
diligēdus
Dēs eq̄ sūt
diligēdi s.
non oibz
subueniē-
dū est.

Itē ex eodē
libro.

Dilectio
rei q fruē-
dū ē plenī-
tudo pce-
pti est.

Ex sermone in
epistola 10. r.

Roma. xiii.

Finis hic
est non con-
sumptio sed
consumatio

Ex libro en-
cheridion.
Ad chari-
tatem refer-
omne pce-
ptum.

Mat. xxii.

1. Cor. xiii.

Johan. xv.

Extractata
di. xxi.
Charitas
Cupiditas

Cōsciētia
bona in to-
ta spe ma-
la in despe-
ratione.

Cōsciētia
p spe acci-
pitur.

1. Cor. xiii.

Extractata
di. cxi.

Amor tar-
tareus.

Moli ire lōge. veni ad xpm. vides ide finem oīs
cōsummatiōis. Quis est iste finis? Paulū interro-
ga. Finis autē precepti est charitas de corde puro
et cōsciētia bona et fide nō ficta. Alio loco plenu-
do autē legis est charitas. Quid tam finitū et ter-
minatū q̄ plenitudo? Etenim fratres finē ponē lau-
dabiliter nolite putare cōsumptiōē sed cōsumma-
tiōē. Aliter enī dicit finitū panē. aliter finitū tuni-
cam. finitū panē māducando / finitū tunicā in texē-
do. Et ibi finis sonat et illic finis sonat. Sed tamen
panis finit ut consumat. tunica finit ut cōsummet.
Panis finit ut nō sit tunica finit ut pfecta sit.
Omnia igit pcepta diuina referunt ad charita-
tem de q̄ dicit apls finis autē pcepti est charitas de
corde puro et cōsciētia bona et fide non ficta. Dis-
tinguit pcepti finis charitas est. id est ad charitatē re-
fert omne pceptū. Quod vero ita sit vel timore pe-
ne vel aliq̄ intentiōe carnali ut nō referat ad illam
charitatē quā diffundit spūs sc̄tus in cordib⁹ nr̄s
nōdū sit quēadmodū fieri oportet q̄uis fieri videat
tur. Charitas q̄ppe ista dei est et primi. Et utiq̄ in
his duob⁹ pceptis tota lex pendet et pphete. Ad-
de euangeliū. Adde aplos. Nō enī aliūde vox ista
est finis pcepti est charitas et deus charitas est.
Quicūq̄ ergo mādāt deus ex q̄bus vnū est nō me-
chaberis et q̄cūq̄ nō iubent et spūali cōsilio vo-
uentur ex q̄bus vnū est bonū est hōi mulierē nō tā-
gere. tūc recte sunt cū referunt ad diligendū deū
et proximū ppter deū et in hoc seculo et in futuro.
Nunc deū p fidem tūc p speciem et ipm̄ primū nūc
p fidem. Nō enī sc̄m⁹ mortales corda mortalium.
Tūc autē illuminabit dñs abscondita tenebrarū et ma-
nifestabit cogitatiōes cordis et laus erit vnicuiq̄ a
deo quia id laudabit et diliget a primo in primo
q̄d ne lateat ab ipso illuminabit deo. Minuit autē
cupiditas charitate crescente donec veniat hec ad
tantā magnitudinē qua maior esse nō possit. Ma-
iorem enī charitatē nemo habet q̄ ut aiām suā po-
nat p amīcis suis. Ibi autē quis explicet q̄ra erit
charitas vbi cupiditas quā vel cohercendo superet
nulla erit qm̄ summa erit sanitas?
Amate sed q̄d amatis videre. Amor dei / amor
primi / charitas dicit. Amor mūdi / amor hui⁹ sc̄i
cupiditas dicit. Cupiditas refrenet / charitas ex-
citef. Ipsa enī charitas bene opantis dat ei spem
bone cōsciētie. Spem enī gerit bona cōsciētia
Quomodo mala cōsciētia in tota desperatiōe sic
bona cōsciētia in tota spe. Et erūt tria hec de q̄b⁹
dixit apostol⁹ fides spes charitas. Et alio loco ipa
tria. sed pro spe bonā cōsciētia posuit. Finis enī
pcepti est dixit. Quid est finis pcepti? Quo p̄fici-
tur nō quo consumit. Finis inquit pcepti est chari-
tas de corde puro et cōsciētia bona et fide non fi-
cta. pro spe cōsciētia posuit. Ille enī sperat q̄ bo-
nam cōsciētia gerit. quē vero pūgit mala cōsciē-
tia retrahit se a spe et non sibi sperat nisi dānatio-
nem. Ut ergo speret regnū: habeat bonā cōsciētia
credat et operef. Quod credit fides est q̄d opatur
charitas est. Illo ergo loco a fide cepit apls. fides
spes charitas Alio loco ab ipa charitate cepit cha-
ritas de corde puro et p̄sciētia bona et fide nō ficta.
Quicūq̄ ergo salubriter mente concipit vel ore
p̄fertur vel de qualibet diuina pagina exculpit nō
habet finē nisi charitatē. Hec autē charitas non q̄
liscūq̄ est. Nam et male viuētes irretiunt sibi so-
cietate p̄dite cōsciētie et dicuntur amare se. Nol-
le discedere ab inuicem. suis colloctiōibus cōsiliari
desiderare se abentes / gaudere ad p̄sentia suam.

amor iste tartareus est. Eliscū habet q̄d deficiat in
p̄fundū nō pennas q̄bus leuet in celū. q̄obrem ut
a ceteris que appellāt charitates: segregaret et di-
stingeret ea que charitas dicit vera christianorū
paulo definita est atq̄ ita suis q̄busdā terminis cir-
cūscripta cū sit diuinitate infinita ut oīno discernat
a ceteris. Finis inquit pcepti est charitas. Posset
hucusq̄ dicere. Nam alijs locis vbi tanq̄ sc̄itib⁹ lo-
quebatur hucusq̄ dixit. Plenitudo inquit legis est
charitas. Et nō dixit q̄lis charitas. Ideo ibi nō di-
xit quia dixit alibi. Nō ei vbiq̄ omnia dicit aut pos-
sūt aut debēt. Ergo hic plenitudo legis charitas.
Querebas forte q̄ charitas q̄lis charitas. Audis
alio loco finis pcepti est charitas de corde puro
Iā videte vtrū inter se habeāt latrones charitatē
de corde puro purū cor in charitate. hoc est q̄n dilli-
gis hōiem sc̄m̄ deū quia et teipm̄ sic debes dilige-
re ut nō erret regula. Diliges primū tuū tanq̄ te-
ipm̄ Si enī male te diligis et inutiliter ita et primū
diligēdo q̄d ei cōsulis? Quō autē male diligis? quō
inuenit sc̄ptura q̄ neminē palpat et cōuincit q̄ non
te diligis. immo et cōuincit q̄ et odisti te. Qui autē
diligis inquit iniquitatē odit aiām suā. Si ergo diligis
iniquitatē putas q̄ teipm̄ diligas? Erras ita et pri-
mum diligēs ad iniquitatē duces et dilectio tua la-
queus erit dilecti.
Quī enī diceret charitas addidit de corde puro
ut nihil aliud q̄ id q̄d diligendū est diligat. Cōsciē-
tia vero bonā subiungit ppter spem. Ille enī se ad
id q̄d credit et diligit puenit esse desp̄at cui male
cōsciētie scrupul⁹ inest. Tertio et fide inquit nō ficta
si enī fides nra mēdatio caruerit tūc et nō diligim⁹
quod nō est diligēdū et recte viuēdo id speramus
ut nullomodo spes nostra fallatur.
Aq̄bus quidā aberrātes cōuersi sunt in
vaniloquiū volētes esse legis doctores
nō intelligentes neq̄ que loquunt: neq̄
de q̄bus affirmāt.
Quid enī molestie tristitięq̄ ingerāt pru-
dentib⁹ fratrib⁹ temerarij p̄sumptores
satis dici nō potest. cū si q̄n de praua et
falsa opinatiōe sua resp̄ndi et cōsuici
ceperint ab eis q̄ librorū auctoritate nō tenētur ad
defendēdū id q̄d leuissima temeritate et ap̄issima
falsitate dixerūt eosdē libros sc̄tōs vnde id p̄bent
p̄ferre conant vel etiā memoriter q̄ ad testimoniū
valere arbitrant. multa inde x̄ba p̄nūciāt nō intel-
ligētes neq̄ q̄ loquunt neq̄ de q̄bus affirmant. Ad
hoc enī cōsiderandū et obseruandū libri geneleos
multipliciter q̄tū potui enucleauī p̄tuliq̄ sententi-
as de x̄bis ad exercitatiōē nram obscure positis
nō aliqd̄ vnū temere affirmās cū p̄iuditio alterius
expositiōis fortasse melioris ut p̄ suo modulo eli-
gat q̄sq̄ q̄d cape possit. Ibi autē intelligere nō po-
test sc̄ptura dei dei honorē sibi timorē. Sed cū tā
multis exitib⁹ x̄ba sc̄pture q̄ tractauim⁹ exponant
cōhibeat se tādē q̄ lris inflati secl̄arib⁹ hec ita posi-
ta ut oīa pia corda nutriāt velut impitū atq̄ impo-
litū aliqd̄ exagitāt sine p̄ntis in fra reptātes erro-
laturaz̄ autē nidos irridētes. Periculosi autē er-
rant q̄dā infirmi fratres q̄ cū istos ipios de celesti-
um corporū nr̄is vel de q̄buslibet elemētoz̄ mū-
di huius q̄stionib⁹ subtiliter et copiose differere au-
diunt euanesūt et eos sibi cū suspitio p̄ponētes et
magis putantes saluberrime pietatis libros cū
fastidio repetūt. et quod dulciter audire deberent
vix patiēter attingūt a segetis asp̄itate abhorrētes

Charitas
vera.

Roma. xiii.

Latrones
nō habēt i-
ter se cha-
ritatem.
Mat. xii.
Qui mal⁹
est se nō di-
ligit.
ps. x.

Ex libro de
doctrina xp̄sta
na. i.

Ex lib. de ge-
nesti ad iham
Presum-
ptores te-
merarij
molestissi-
mi sunt.

Astrono-
mi et phis-
ci subtiles
n̄ sūt sacre
scripture
lectorib⁹
p̄ferēdi.

Ad Thimoteum Epistola. i.

et spinarum floribus inhiantes. Non enim vacant videre quod suavis est dominus nec in sabbato esuriant atque ideo pigri sunt potestate a domino sabbati accepta vellere spicas et tadium versare manibus contritasque purgare donec ad escam perveniant.

Scimus autem quia bona est lex si quis ea legitime utatur.

Ex li. de spi
et littera.

Si iusto
non est lex
posita quod
utatur ea.

Roma. xi.

H

Ex epistola ad
anastadium.
Quis lege
utatur legiti
me.

Non est vi
ctor petri qui
fugit ipsum
timore super
plicij.

Inimicus
et amicus
iusticie.

Iusto enim non est lex posita que tamē bona est si quis ea legitime utatur. Hec duo apertius velut inter se contraria connectens monet movere lectorē ad scrutandam questionē atque soluendā. Quod enim bona est si quis ea legitime utatur? Si etiam quod sequitur verū est sciēs hoc quia iusto lex non est posita. Nam quis legitime utitur lege nisi iustus? At ei non est posita sed iniusto an et iniusto ut iustificetur id est ut iustus fiat legitime legem debet quā tanquā pedagogo pducatur ad gratiā per quā solā quod lex iubet possit implere. per ipsam quippe iustificatur gratis id est nullis suorum operum precedentibus meritis. Alioquin gratia iam non est gratia quandoquidem ideo datur non quia bona opera fecimus. sed ut ea facere valeamus id est non quia legem implevimus. sed ut legem implere possimus. In iusto ergo legitime lege utitur ut iustus fiat. quod cum factum fuerit ea iam non utitur tanquā vehiculo cum pervenerit. vel ut potius supra dicta similitudine aptius utatur tanquā pedagogo cum eruditus fuerit. Quod enim iusto lex non est posita si iusto est necessaria? Non quia iniustus ad iustificationem gratia pducatur. sed qua legitime iam iustus utatur. An forte immo vero non forte sed certe sic legitime utitur lege iam iustus cum eā terredō imponit iniustis ut cum et in ipsis ceperit inolite concupiscentie morbo in centio prohibitionis et cumulo pvaricationis augeri confugiant per fidem ad iustificandam gratiam et per donum spiritus suavitatem iusticie delectari penā lre minantis evadant. Ita non erunt contraria neque inter se duo ista pugnant ut etiam iustus legitime bona lege utatur et tamē iusto lex posita non sit. Non enim ex ea iustificatus est sed ex lege fidei quā credidit nullomodo posse sue infirmitati ad implenda ea quā lex factorum iuberet nisi divina gratia subveniri.

Bona est lex illi quā ea legitime utitur. Utitur autem legitime quā intelligēs quare sit data per eius comminationem confugit ad gratiā liberantē. Huius gratie qua iustificatur impius quisque ingratus velut ad legem implendam de suis viribus fidit ignorans dei iusticiā et suā volens constituere iusticie dei non est subiectus. Ac per hoc sit ei lex non absolutiōis adiutorium. sed vinculum criminis. non quia lex malū sed quia peccatū sicut scriptū est. per bonū talibus operatur mortē. Per mandatum enim gravius delinquit quā per mandatum scit quod malū sit quod admittit. Inaniter autem putat victorē se esse peccati quā pene timore non peccat. quia et si implet foris negotiū male cupiditatis. ipsa tamē mala cupiditas intus est hostis. Et quis corā deo innocens invenit qui vult fieri quod vetatur si subtrahas quod timeat? Ac per hoc in ipsa voluntate reus est quā vult facere quod non licet facere sed ideo non facit quia ipse non potest fieri. Nam quātū in ipso est mallet non esse iusticiā peccata prohibentē atque punientē. Et utique. Si mallet non esse iusticiā quis dubitaverit quod eam si posset auferret? Ac per hoc quod iustus est iusticie talis inimicus ut eā si potestas detur precipientē auferat nec comminātē vel iudicatē ferat? Inimicus ergo iusticie est quā pene timore non peccat. Amicus autem erit si eius amore non peccet. Lucenim vere timebit peccare. Nam quā gehēnas metuit non peccare metuit sed ar-

dere. Ille autem peccare metuit quā peccatū ipsum sicut gehēnas odit. Ille est timor castus permanēs in seculū seculi. Nam ille timor pene tormentū habet et non est in charitate eūque perfecta charitas foras mittit. Atque porro quis peccatū odit quantum iusticiā diligat. Quod non poterit lege terredō per lram. sed spiritu sancto per gratiam.

Scientes hoc quia lex iusto non est posita sed iniustis et non subditis: impijs et peccatoribus sceleratis et cōtaminatis patricidis et matricidis homicidis fornicarijs. masculorū concubitorib⁹. plagiarijs mendacibus et piurjs: et si quid aliud sane doctrine aduersat: quod est secundum euāgelij glorie beatī dei quod creditum est mihi.

Deus vivit quā sub deo est / legi autem qui sub lege est sub lege autem vivit iniquitatem quisque peccator est id est iniquitatem a veteri homine non est mutatus? sua enim vita vivit. Et ideo lex supra illū est / quia quā illā non implet infra illā est. Nam iusto lex posita non est. id est imposita / ut supra illū sit. In illa est enim potius quā sub illa quia non sua vita vivit cui cohercedere lex imponit. Ut enim sic dicā ipsam quodāmodo legem vivit quā cum dilectione iusticie non proprio aut transitorio / sed communi ac stabili gaudens bono.

Gratias ago ei qui me confortavit in christo iesu domino nostro: quia fidelē me existimavit ponēs in ministerio. Qui prius blasphemus fui et persecutor et contumeliosus: sed misericordiā dei consecutus sum: quia ignorās feci in incredulitate. Superabundavit autem gratia domini nostri cum fide et dilectione quā est in christo iesu. Fidelis sermo et omni acceptiōe dignus quia christus iesus venit in hūc mundū peccatores saluos facere: quorum primus ego sum.

Postolus paulus ex persecutore christiano rē christi annūciator factus est. Utilitas autem rei geste huius est quā ipse commemorat. Dicit enim ob hoc sibi veniam dari omni peccatorum suorum. et illius furoris atque infamie qua pertraherat christianos ad necem qui minister erat furoris iudeorum / siue in lapidatione sancti martyris stephani / siue in ceteris exhibitis et adductis ad penā ut nemo de se desperet quā fuerit magnis peccatis involutus. et magnis sceleribus irretitus quasi veniam non sit accepturus. si cōversus fuerit ad eum quā pendens in cruce per persecutoribus oravit dicens. Pater ignosce illis quia nesciūt quid faciunt. Factus est ille ex persecutore predicator et doctor gentium sui primus inquit blasphemus et persecutor et iniuriolosus.

Sed ideo misericordiā consecutus sum ut in me primo ostēderet christus iesus omnem patientiā ad informationē eorum qui credituri sunt illi in vitā eternā.

Quia misericordiā et veritatē diligat deus. Misericordiā diligat quā mihi primo subvenit veritatē diligat ut credenti det quod promissit. Audi miā et veritatē in apostolo paulo prius saulo. Persecutor indigebat miā et dixit in se facta quā per fui blasphemus et persequor postolo.

Deo vivit legi vivit iniquitatem quisque peccator est id est iniquitatem a veteri homine non est mutatus? sua enim vita vivit. Et ideo lex supra illū est / quia quā illā non implet infra illā est. Nam iusto lex posita non est. id est imposita / ut supra illū sit. In illa est enim potius quā sub illa quia non sua vita vivit cui cohercedere lex imponit. Ut enim sic dicā ipsam quodāmodo legem vivit quā cum dilectione iusticie non proprio aut transitorio / sed communi ac stabili gaudens bono.

Ex sermone de conversione pauli. Paulus per suam dimissionem recitavit ut non desperet.

Luce. xxi.

Extractum p. lxxvii. p. lxxviii. Misericordia et veritas dei in apostolo paulo.

cutor: et in iuriosus. sed miam consecutus sum. ut in me ostenderet xps iesus oem loganimitate. in eos q credituri sunt illi in vita eterna. ut cu indulgentia tantor sceleru acciperet paul. nemo desperare posset sibi donari quecuq pctā. ecce habes misericordia. **N**oluit tunc de exercere veritate. ut puniret peccantē. **E**tenim si puniret peccator nōne veritas esset? **A**ut aunderet dicere non habeo puniri. q non posset dicere: non peccavi? **P**rimo g inqt miser cordia psecutus sum: q prius fui blasphemus et psecutor et iniuriosus. **S**ed gra deisum qd sum. **P**ostea dicit. **Q**uā passioni ppinquaret. **B**onū agonē certa ui. cursum cōsummaui: si dē seruauī. sup est mibi corona iustitie. **I**lle q tribuit miam seruat veritatem yf seruat veritate: **Q**uā reddet mibi dñs i illa die iust? iudex. **I**ndulgentia donauit coronā reddet. **D**onator est indulgentie: debitor corone. **E**ū debitor? **A**ccipit aliqd: **Q**ui debet aliqd de? **E**cce vīdem? q: tenet eum debitorē. **P**aulus psecutus est miam exigēs veritate. **R**eddet mibi inqt dñs i illo die. **Q**uid tibi reddet: nisi qd tibi debet? **E**ū tibi debet: qd ei dedisti? **Q**uis por dedit illi: et retribuatur ei? **D**ebitorē dñs ipe se fecit: non accipiendo s; pmittendo. **N**on ei dicit. redde qd accepisti. **S**ed redde qd pmisisti. **M**iam mibi progauit inqt. ut faceret me innocentē. **N**am pñs fui blasphemus et iuriosus. sed ex illi gra factus sum innocēs. **I**lle autem q progauit miam negare poterit debitum? **[Sed miam cōsecutus sum: q: ignorās feci in incredulitate.]**

i. Cor. xv.

ii. Th. iii.

Ibidem

Roma. xi.

Debitorē se fecit do minus.

Extractatu pi. l.

David scil' eni peccat et paulus nesciens miam cōsecutus ē.

Ex sermōe b. c. i. dē verbis apli. ix. **E**ps venit ad saluandos peccatores. **L**uce. xix.

Quo apls peccatorū primus fuerit.

Magna est mia tua. et de magna mia tua multe sunt miseratōes tue. **A**ttēdis pteprores: ut corrigas. **A**ttēdis nescientes: ut doceas: attēdis pfitētes: ut ignoscas. **F**ecit b quidē nesciens. **E**t qd ait: **F**ecerat aliqua. et multa mala fecerat. **M**iam inqt cōsecutus sum. q: ignorās feci in incredulitate. **I**stud **D**avid non pōt dicere. ignorās feci in incredulitate. **N**ō enī ignorabat qdū mali esset pteactio piūgis aliene: aut qdū mali esset interfectio maritū nescientis. et nec saltē irascētis. **C**ōsequunt g miaz dei q ignorātes fecerūt. et q sciētes psequunt non quālibet miam. sed magnā miam. **[Fidelis sermo et oī acceptione dignus. q: xpus Iesus venit in hunc mundū ptores saluos facere. quoz ego sum primus. Sed ideo miam cōsecutus sum: ut in me pmo ostenderet xps Iesus oem patiētia: ad informatiōē eoz q credituri sunt illi in vitam eternam.]**

Nulla cā fuit vētēdi xpo dñs: nisi ptores saluos facere. **T**olle morbos: tolle vulnera: et nulla ē causa medicīne. **S**i venit de celo magnus medicus. magnus p totū orbē terre iacebat egrotus. **I**pe egrotus genū humanū est. sed nō oīm est fides nouit do minus q sunt ei. **V**enit g vt ipe alio loco dicit. **V**enit filius hoīs q rere et saluare qd plerat. **T**otū enī plerat ex quo peccauit vñ: vbi erat totū. pñt totū sed venit vñ sine pctō. q saluos faceret a pctō. xps **I**esus venit in mūdū ptores saluos facere. quoz primus ego sum. **Q**uō erat pñs? **N**ī illū nō fuerunt ptores tot iudei? **N**ī illū nō fuerūt ptores in genere hūano? **A**nte illū in oīb hoīb nō pctō tenebāt. **A**dā: **N**on an illū fuit q pñs peccauit? **Q**uid ē qz pñs sum ego? **A**d qd venit pñs sum ego. **S**ed nec b vey est: **P**rimus electus est **P**etrus. pñs **A**ndreas. pñs alij apli. **A**u apls es nouissim? quō dīcis. quoz pñs ego sum? **A**pl's nouissim? pñs peccator? **E**t hoc quō pñs pctō? **Q**uoz pñs ego sum qz oīb peior sum. **E**rgo peiorē voluit intelligi pñm. **Q**uō in artificib? q: cūq vult edificare qd di-

cit? **Q**uis est h pñs structor. qd est pñs faber? **A**ut si curari vult. qd est h pñs medic? **N**ō vtiqz interrogat qd por sit etate. aut qd por sit pfectio. s; qd prior sit arte. **Q**uō illi in arte pñs. sic iste in iniquitate pñs. **Q**uare **P**aulus in iniquitate pñs? **R**ecolite **S**aulū: et inuenietis. **A**ttēditis **P**aulū oblitū est **S**aulū. **A**ttēditis ad pastore. oblitū estis lupū. **N**ōne ille est: cui ad lapidādū **S**tephanū man? vna nō sufficiebat. et alioz vestimēta seruabat? **N**ōne ipse est q eccliam vbiqz psequabāt? **N**ōne ipse est q lras accepit a pncipib? sacerdotū? **Q**uia paz illi erat pse qui xpianos q erāt in hierlm: s; volebat ad alia loca venire vbi eos inueniret: et ligaret. et puniedos adduceret. **N**ōne cū iter agēs spirat et anhelat ad cedes. de celo pcussus ē. et vocē dñi ad salutē fulminātis audiuit? **D**ū ambulabat psteris. vt videat excecāt. **I**pe est g qui pñs erat psecutor. illo peior nō fuit. **I**pe **S**aulus. postea **P**aulus. gratulat se ad dei pñuissē miam. q pñs. **B**est excellēs in peccatis inuent? est. et tñ miam psecutus sū. ut in me ostēderet xps **I**hs oem loganimitatē pte eos q credituri sunt illi in vita eterna. ut dicāt sibi oēs. **S**i paulus sanat? est. ego qre despo? **A**t a tāto medico: tā despat? eger sanat? est. ego cū vulnerib? meis illas man? optabo. ad illas man? nō festinabo. **U**t b diceret hoies. ideo **S**alus. ex psecutore fact? ē apls qz q venit medic? qrit aliqū ibi despatū: et ipm sanat. **E**t si pauprimū inueniat. tñ despatū inueniat: nō ibi qrit mercedē: sed pmedat artē. **Q**uō g **S**aulus gūlat se a xpo: qz pctō: erat assumptū atqz sanātū. nec dixit maeā i pctō. qz ppter me venit xps non ppter iustū. ita tu q audieras: qz xps ppter peccatores venit. nō tibi dormire in dulci stratu. sed audi ipm **P**aulū dicētē. **S**urge q dormis et exurge a mortuis. et illuminabit te xps. **N**oli amare strātū pcti. totū strātū ei? xasti in infirmitate eius.

Paulus iniquitate pñs? oīm man? b? stephanus lapidauit.

Ephe. v.

Ex sermōe. x. de eisdē verbis apli. **P**aulus pñs peccator.

Eps ihs venit in mūdū ptores inqt saluos facere. quoz pñs ego sum. **N**ī paulū nō erāt pctōres? **D**icit g apls alio loco vñ pñs sit pctō. **E**go iquit sum nouissim? aploz. q non sum dign? vocari apls. qz psecutus sum eccliam dei. **N**emo acrior inf ptores. g nemo por inf ptores. **S**ed miam inquit psecutus sum. **E**t qre sit miam psecutus exponit causas. ut in me inqt ostēderit xps ihs oem loganimitatē ad informatiōē eoz: q creduri sunt illi in vitā eternā. **E**ps inqt datur? veniā. pueris ad se peccatorib? vlsq ad inimicos suos. me pmo elegit acriorē inimicū. quē cū sanaret: nemo in ceteris desparet. **F**aciūt b medici: qñ ad ea loca veniūt vbi egroti sunt qd curēt. pñm? eligūt despatos. vt i eis be nuolētā exerceāt et cōmēdēt doctrinā. vt vnusqz q in illo loco dicat. pñs suo. vade ad illū medicū: securus esto: sanat te. **E**t ille me sanat: non vides qd patiar? **E**go noui inqt qd pateris. et ego passus sū. **S**ic dicit **P**aulus vniciqz egrotō. et de se volentē despare. **Q**ui curauit me: misit me ad te: et dixit mibi. **I**lli despatū vade: et dic qd habuisti: qd in te sanauit: q cito sanauit: de celo vocauit: vna voce percussit: et deieci: alia erexit et elegi. tertia impleui et misit: qrtā liberaui et coronauit. **G**ladiū dic egrotis: clama despatis. **F**idelis pñs et oī acceptione dignus. qz xpus ihs venit in mūdū: ptores saluos facere. **Q**uid tñ metis. qd trepidat? qz pñs ego sum. **E**go inqt vobis loqr san? egrotantib? stās iacētib? securus desperantib? **I**deo enī miam psecutus sum. ut in me ostēderet xps **I**esus oem loganimitatē: **D**oribū meū diu pñit et sic abstulit. **T**āqz bon? medic? frenetū cū patienter tolerauit: sustinuit me ferētē: s; dona-

Medici vt famā acq' rant despe ratos eligūt sanandos pri mos. **E**locis xpi efficitia.

Ad Timotheum Epistola. i.

a

uit mibi feriri. pfe. Qem inquit longanimitate ostēderet in me ad iformationē eoz qui credituri sunt illi in vitā eternā. Nolite gē despare. Egrōti estis / accedite ad eū et sanamini. Recti estis: Accedite ad eū et illuminamini. Et q̄ sanati estis ei grās agite. et qui e grotatis ad eū sanandi currite.

Ex fmo. vili de eisdē vers bte apli.

Quare hu man? fmo dicaſ poti⁹ us q̄ diuī nus.

Sapient. vili Johā. i.

Hūanus homo.

Luce. xix.

H

Liberū ar bitriū va let ad ma lum. Volūtas sine grā. Egror de speratus.

Luce. xix.

Xps etiā infantilē eratē sal uat. Iesus sal uator oīm

Audiūm? btm aplm Paulū dicēte. humanus sermo et oī acceptiōe dign⁹. qz Iesus xps venit in mūdū pctorēs saluos facere. qz p̄m ego sum. Hu man⁹ g sermo et oī acceptiōe dign⁹. qre human⁹ et nō diuin⁹? Proculdubio nisi iste human⁹ fmo etiā diuin⁹ esset dign⁹ oī acceptiōe non eēt. Sed sic est fmo iste human⁹ et diuin⁹. quō est ip̄e xps hō et de⁹? Si g recte intelligim⁹ sermonē istū non solū huma nū verū etiā diuinū. qre apls hūanū maluit dicere q̄ diuinū. Proculdubio enī q̄ non mētiret si dice ret diuinū nō sine causa maluit dicere humanū. B g elegit p qd xps i mūdū venit. Tenit enī p qd hō erat. nā p qd deus erat semp hō erat. Ubi enī nō est de⁹ q̄ dixit celū et terrā ego impleo. Xps est certe h⁹ tus et sapiētia dei de q̄ dicit. Attingit a fine vsq ad finē fortit et dispōit oīa suauit. Ergo in hoc mūdo erat et mūd⁹ p eū factus est et mūd⁹ eū nō cogno uit. Et hic erat et venit. hic erat p diuinā maiestātē venit p hūanā infirmitatē. Ergo venit p infirmi tatē humanā ideo predicās aduentū ei⁹ dixit hu man⁹ sermo. Nō liberaret humanū gen⁹ nisi sermo dei dignaret esse human⁹. Hāc hō ille dicit huma nus q̄ se exhibet hoīem et maxime q̄ hospitio susci pit hoīem. si g human⁹ dicit q̄ in domo sua suscipit hoīem q̄ human⁹ est q̄ in seipso suscepit hoīem. Er go human⁹ sermo et oī acceptiōe dign⁹ qz xps Iesus venit in mūdū pctorēs saluos facere. Attēde euā geliū. venit enī fili⁹ hoīs q̄rere et saluare qd pierat si hō pisset fili⁹ hoīs non venisset. Ergo pierat hō venit de⁹ hō et inuenit est hō. Perierat hō p liberā voluntatē. venit de⁹ hō p grām liberatricē. Quē quid valeat ad malū libez arbitriū. Recole homi nē peccantē. Queris qd valeat ad auxiliū de⁹ et hō Attēde in eo grām liberantē. Nūq̄ potuit sic ostē di q̄tū valeat volūtas hoīs: vsurpata p supbiā ad vitandū sine adiutorio dei. malū non potuit plusz māifesti expmī q̄ in hoīe pmo. Ecce p̄m hō et vbi esset nisi venisset scdō hō. Quia ille hō. ideo et iste hō. et ideo human⁹ sermo. Loca et tu Iesum. noli tibi san⁹ videri. Cū spe egrotat q̄ medicū susci pit. Despare egrotat q̄ p infantiā medicū cedit. Qua lis g ei⁹ infantiā q̄ medicū occidit. Quāta xō boni tas et potētia medicī q̄ de sanguine suo infano infectori suo medicamētū fecit. Neq̄ enī ille q̄ vene rat q̄rere et saluare qd pierat: pendēs sine causa di cebat. Pat ignosce illis. qz nesciūt qd faciūt. Insa ni sunt: medic⁹ sum. Geniāt: patienter fero. cū occi derint: tūc sanabo. Sim⁹ g inter illos qd sanati hūa nus sermo. et oī acceptiōe dign⁹. qz xps Iesus ve nit in mūdū pctorēs saluos facere. Magnos / pu illos / pctorēs / saluos facere. Venit fili⁹ hoīs q̄rere et saluare qd pierat. Quid dicit infātilē etatē non habere qd saluet ihs oīb⁹ fidelib⁹ infantibus xpm negat esse ihs. Qui dicit in quā infātilē etatē non habere qd in ea saluet Ihs. nihil aliud dicit q̄ xps dūm fidelib⁹ infantib⁹. i. in xpo baptizatis infantib⁹ non eē Ihs. Quid enī Iesus interpretat⁹? Ihs sal uator. Saluator est Iesus. Quos nō saluat nō ha bendo. qd in eis saluet: nō est in illis Iesus. Jam si corda v̄ra tolerāt aliqbus baptizatis xpm non esse ihs. nescio vtrū fides v̄ra i reglā sana possit agno sci. Infātes sunt: s3 mēbra ei⁹ sunt. Infātes sunt: s3

mente ei⁹ participes sūt. vt habeāt in se vitā. Quid mibi dicis. San⁹ est: non habet vitū. Quare cū il lo curris ad medicū. Si non habet vitū nō times ne dicat tibi. aufer hinc eū: quē putas san⁹? Filius hoīs non venit nisi q̄rere et saluare qd pierat. Qua re illū ad me affers si non pierat. Human⁹ sermo et oī acceptiōe dign⁹. qz xps Iesus venit in mūdū Quare venit in mūdū? Pctorēs saluos facere. Alia causa nō fuit q̄rere veniret in mūdū. Non enī de celo ad terrā merita n̄ra bona s3 pcta duxerunt. Nec est causa cur venerit pctorēs saluos facere. Et vocabis inqt nomē ei⁹ Iesum. Quare vocabo nomē ei⁹ Iesum? Ipe enī saluū faciet pplm suū v̄r: Vocabis nomē eius ihs. Quare Iesū? Que rō est hui⁹ noīs? Audi q̄rere. Ipe enī saluū faciet po pulū suū. v̄r: A p̄tis eoz. Nunqd ad istū pplm non p̄tinet puulī quē saluū faciet Iesus a p̄tis eo rū? P̄tinet plane: p̄tinet frēs mei. Sic habete in corde. sic credite cū ista fide puulos ad grām xpi portate. ne si hāc fidē in corde nō habueritis p̄q bus respōdetis. lingua v̄ra occidat. Porro frēs q̄ non cū ista fide cū puulo cucurrerit fingit: sanus est. nihil mali habet: nihil vitij habet: sed tollā illū ad medicū. Quare? Quia sic solet fieri. Nō times: ne dicat tibi medic⁹. tolle hinc te cū ip̄o. non e op⁹ sanis medic⁹: sed male habētib⁹. Rōmendauerim charitati v̄re causam eoz q̄ p se loq non p̄t. Des puulī tanq̄ pupillī p̄siderent etiā qui nondū pen tes p̄prios extulerūt. Dis p̄destinatorū numerus puuloz pplm dei q̄rit tutorē. q̄ expectat dñm salua torē. vniuersam massam generis hūani in hoīe pri mo venator ille p̄cussit. Nemo ad scdm trāsīt ex p mo. nisi p baptismatis sacramētū. In puulis nati et nondū baptizatis agnoscat. Adā in puulis bapti zatis: et ob h renatis agnoscat xps. Qui adā non a gnoscit in puulis natis. nec xpm agnoscere poterit in renatis. Sed q̄rere inquit iam baptizati hō fidel iam dimissis p̄tis generat eū. quē cū p̄m homis pctor: Quia carne illū generat: nō spū. Qd natū est de carne: caro est. Et si exterior hō n̄r: ait apls cor rūpit: sed interior renouat de die in diē. Ex eo q̄ te renouat non generas puulū. Tu vt nō in eternū moriaris nat⁹ es et renat⁹ es. ille adhuc nat⁹ est. re natus nondū est. Si tu renascēdo viuīs. sine vt ille renascat et viuat. Sine inq̄: renascat. sine renascat Quare p̄tradictis? Quare nouis disputatōib⁹ an tiquā fidelē regulā frāgere conaris? Quid est enim qd dicis puuli non hnt oīno vel originale p̄ctm? Quid est qd dicis: nisi vt non accedat ad iesuz? S3 clamat tibi Iesus. Sine puulos venire ad me. Regi autē seculoz īmortali inuisibili so li deo honor et glia: in seclā secloz Amē. Hoc p̄ceptū cōmendo tibi fili timothee fm p̄cedētes in te p̄phetias: vt milites i illis bonam militiam.

Virgā virtutis tue: emittet dñs ex syon. Appet frēs euidentissime appet: non de illo regno xpi pphaz loq q̄ semp regnat apud patrē rex dñm q̄ p illū create sunt Qñ enī regnat in p̄ncipio hūi de⁹ apud deū. Dicit tur enī. Regi autē secloz honor et glia: i seclā secloz Qui: Regi seculoz inuisibili: incorruptibili. In eo enī q̄ xps est cum p̄re inuisibilis et incorruptibil. qz verbū ei⁹ est: et virt⁹ eius: et sapia ei⁹. et de⁹ apud deū. p quē facta sunt oīa. rex est secloz. Scdm tñ il lud dispensatorū et trāsitorū. quo nos p medieta tem carnis sue vocauit in eternitatē regnū eius in

Luce. i.

Mat. ix.

Adā in p uulis nati xps in re nati agno scitur.

Johā. iiii. ii. Cor. iiii.

Extractu p. cix.

Rex secu lorum.

capitula xpianis. sed regni eius non erit finis.

Ex lib. de tri-
nitate. li.

H

Pater ce-
lestis anti-
q̃s patrib⁹
aliqui fuit
visus.

Si in illis vocibus que fiebat in Exodo. et illis
oibus corporalib⁹ demonstratiōib⁹ dñs Iesus xps
ostēdebat: aut alio xps. sicut loci p̃sideratio p̃sua
det alio sp̃s sc̃tus. sicut ea q̃ supra dixim⁹ admo-
nēt. non b̃ efficit. vt de⁹ p̃r nunq̃ tali aliq̃ specie pa-
trib⁹ visus sit. Multa enī talia visa facta sunt illis
tpib⁹ non euident nōiato et designato in eis ṽl p̃re
vel filio vel sp̃u sc̃to. sed tñ p̃ q̃sdā valde p̃bables
significatiōes nō nullis idicijis existētib⁹ vt nimis
temerariū sit dicere deū patrē nūq̃ patrib⁹ aut p̃-
phet⁹ p̃ aliq̃s visibiles formas apparuisse. hāc enī
opinionē illi pepererūt q̃ nō potuerūt i vnitatē tri-
nitatis intelligere q̃d dictū est. Regi autē sculozū
imortalī inuisibili soli deo. Et quē nemo hoīm ṽl
dī nec videre pōt q̃d de ip̃a substantia sūma sūme
q̃ diuina et incommutabili. vbi p̃r et fili⁹ et sp̃s sc̃tus.
vn⁹ et solus est de⁹ p̃ sanā fidē intelligit. Elisiones
autē ille p̃ creaturā p̃mutabilē deo icomutabili sub-
ditā facit sunt nō p̃prie sicut est. sed significatiue
sicut p̃ rex causis et tpib⁹ op̃ruit ostēdentes deū q̃
q̃ nescio quē admodū isti intelligāt q̃ Danieli ap-
paruit antiqu⁹ dīez. q̃ fili⁹ hoīs q̃ p̃pter nos eē
dignat⁹ est acceptisse intelligit regnū. Ab illo sc̃z q̃
ei dicit in psalmis. Fili⁹ meus es tu. ego hodie ge-
nui te. Postula a me: et dabo tibi gētes hereditatē
tuā. Et q̃ oīa subiecit sub pedib⁹ eius. Si g̃ Danie-
li et p̃r dans regnū et fili⁹ accipies apparuerūt i sp̃e
corporali. quō isti dicūt p̃r em nūq̃ visus esse p̃phe-
tis. Et ideo solū debere intelligi inuisibilē: quē ne-
mo hoīm vidit: nec videre pōt. Ita enim narrauit
Daniel. Aspicebā inq̃t donec throni positi sunt. et
vetust⁹ dīez sedebat. Et indumētū eius q̃s nix al-
ba. et capillus capitis ei⁹ q̃s lana mūda. Thronus
ei⁹ flāma ignis. Note eius ignis flagrās: et flumen
ignis trahebat in p̃spectu ei⁹ et mille milia deseruie-
bant ei et dena milia denum milium assistebant ei
Et iudiciū collocauit: et libri aperti sunt et. Et
paulopost. Aspicebā inq̃t in visione noctis: et ecce
cū celi nubib⁹ q̃s filius hoīs veniēs erat. et vsq̃ ad
veterē dīez puenit et oblat⁹ est ei. et ip̃i dat⁹ est p̃-
cipat⁹ et honor et regnū. et oīs ppl̃s tribus et lingue:
ip̃i seruierūt. Potestas ei⁹ potestas eterna: q̃ non p̃-
teribit. et regnū ei⁹ non corrumpet. Ecce p̃r dās: et
filius accipies regnū sempiternū. et sunt ambo i cō-
spectu p̃phanātis visibili specie. Nō g̃ incōueniē-
ter credit etiā de⁹ p̃r eo mō solere apparere morta-
lib⁹ nisi forte aliq̃s dicet ideo nō esse visibilē p̃rem
q̃ in cōspectu somniātis appuit. ideo autē filiū et sp̃i-
ritū sc̃tū visibiles. q̃ moyses illa oīa vigilās vidit
Quasi vero h̃bū et sapiāz dei vidit Moyses carna-
lib⁹ oculis aut videri sp̃s vel human⁹ pōt q̃ car-
nē istā viuificat. vel ip̃e corpore⁹ q̃ vent⁹ dicit q̃to
mīn⁹ ille sp̃s dei qui oīm hoīm et angelozū mētes
ineffabili excellētia diuine substantie sup̃gredit: Aut
quisq̃ tali p̃cipite⁹ errore: vt audeat dicere filiū et
sp̃m sc̃tū etiā vigilātib⁹ hoīb⁹ esse visibiles. p̃rez
aut nō nisi somniātib⁹. Quō g̃ de solo p̃re accipiūt
quē nemo hoīm vidit nec videre pōt: An cū dor-
mūt hoīes tunc non sunt hoīes: Aut q̃ formare si-
militudinē corp̃is. pōt ad se significādū p̃ visa som-
niātis nō pōt formare ip̃am corp̃eam creaturam
ad se significādū oculis vigilātis: cum ei⁹ ip̃a sub-
stātia q̃ est ip̃e. q̃d est nulla corp̃is similitudinē dormi-
enti: nulla corp̃ea specie vigilātis possit ostēdi: Nec
solū p̃ris ṽez etiā fili⁹ et sp̃s sc̃ti. Et certe qui vigi-
lantissimis visis mouet vt non p̃rem: sed tñ filiū ṽl sp̃i-
ritū sc̃tū credat corporalib⁹ hoīm apparuisse con-

Daniel. vii.

ps. li.

ps. viii.

Daniel. vii.

Ibidem

Quib⁹ ocu-
lis deus vi-
deatur.

spectib⁹ vt omittā tantā latitudinē sc̃tāz paginaz.
et tam multiplicē eaz indulgentiā: vñ nemo sanī
capitis affirmare debet nūq̃ p̃sonā p̃ris p̃ aliquā
speciē corp̃alē vigilātis ocul⁹ demonstratā. Sed vt
h̃ vt dixi omittā q̃d dicit de p̃re n̄o abrahā: Cui
certe vigilātis et mīstrātis cū scriptura p̃misisset dī-
cēs. Quis est dñs abrahe non vn⁹ aut duo s̃z tres
apparuerūt viri q̃z nullus excelsus alijs eminuis-
se dicit⁹. nullus honorat⁹ effulisse nullus imperi-
osius egisse.

Senec. xviij.

De inuisibili deo int nos agit. Et h̃ est q̃d q̃stio-
nē facit. q̃z vos inuisibilē solū p̃rem dictū putatis.
Vbi apls ait. Immortalī inuisibili soli deo. Si di-
xisset soli p̃r difficili⁹ fortasse q̃stio solueret. q̃z h̃o
dixit soli deo. non est vtiq̃z nos. Et vnigenit⁹ q̃p-
pe in dei forma: et sp̃s sc̃tus in sua natura est inui-
sibilis. Qñ enī et solus de⁹ a nobis ip̃a trinitas p̃-
dicat. Nūc i ista q̃stioe nō imerito pōt mouere quō
de solo deo q̃ est ip̃a trinitas dictū sit inuisibili soli
deo. cū sit etiā q̃dā inuisibilis creatura. Prop̃ q̃d
dictū est de xpo q̃z in ip̃o cōdita sunt oīa visibilia
et inuisibilia. q̃z g̃ sunt dii falsi visibiles ideo dictū est
inuisibili soli deo honor et gloria. et enī est creatura
inuisibilis nō tñ de⁹ nobis est. Sed et si nō dictū esset
soli deo sed dictū esset regi autē sc̃lozū immortalī inui-
sibili honor et gloria q̃s nisi de⁹ esset: Honor et glia
soli deo. q̃ de inuisibilis est non q̃ solus inuisibilis
Qñ est vt dixim⁹ et creatura inuisibil⁹. Itē q̃r pōt
quō dictū sit. Deū nemo vidit vnq̃z. cū eiusdē dñi
verba sint nescitis q̃z angeli eoz semp vidēt facie
p̃ris mei: q̃ in celis est. Que sentētia vos redargu-
it q̃ nescitis quē admodū dicatis inuisibilē p̃rez. Al-
lud aut q̃d ait. non q̃z p̃rem vidit quisq̃z. nisi is q̃ est
a deo. hic vidit p̃rez. ad hoīes referri pōt q̃d dictū
est quisq̃z. Et q̃z ip̃e h̃o erat q̃ tunc loquebat in car-
ne. ita h̃ dixit. ac si diceret non. q̃z p̃rez vidit quisq̃z
hoīm. nisi ego sicut dictū est. quis sapiēs et intelli-
get hec? Nō enī et de sc̃tis angelis id accipi pōt. vñ
apls de inuisibili deo ap̃r⁹ posuit. quē nemo hoīm
vidit nec videre pōt. Non enī ait. nemo: sed nemo
hoīm. vbi ostēdit: quē admodū intelligi debeat. q̃d
dictū est. deū nemo vidit vnq̃z. i. nemo hoīm. si ne-
mo ascēdit in celū. cum angeli soleāt illuc ascēdere
q̃z solent inde descēdere. Nec tñ apls dixit nemo
hoīm poterit videre deū. Sed nemo pōt. Poterit
enī h̃o. sed tunc cū eternū erit fidelis p̃mū videre
deū p̃pter q̃z Jobānes apls. Dilectissimi inq̃t fi-
lij dei sum⁹. et nondū apparuit q̃d erim⁹. Scim⁹ q̃z
cū appuerit filies ei erim⁹. q̃z videbim⁹ eū sicuti est
Habēs fidē et bonā conscientia quā q̃dā
repellētes circa fidē naufragauerūt ex q̃
bus est hymenē⁹ et alexander quos tradi-
di sathane vt discant non blasphemare.

Ex li. 5 max
minu.

An sol⁹ p̃r
inuisibilis
dictus sit.

Deus sol⁹
de⁹ inuisibi-
lis est s̃z nō
solus inui-
sibilis.

i. Johan. iiii
Mat. xviij.

Deus h̃o
mortalis s̃z
nō angelis
nec beatis
inuisibilis

D

i. Johan. iiii.

Stud apli quale est. Nōne ita mirabile
vt nisi q̃z ip̃e dicit. cui vera dicenti p̃tra
dicere nefas ē sit incredibile? Quis enī
nesciat fidelis a sathana venisse p̃mam
p̃cti suasionē. et q̃ ille p̃mus auctor sit oīm p̃ctoz?
Et tñ quidā tradunt sathane vt discāt nō blasphe-
mare. Quō igit op⁹ sathane excludit ope sathane?
Nulla creatura est siue q̃ in veritate manet. dā
glām deo siue q̃ in veritate nō stetit q̃rēs glia su-
am. nulla inq̃z creatura est q̃ non velit nolit diuine
puidēte seruāt. Sed volēs facit cū ea q̃d bonū ē
De illa h̃o que hoc non vult fit q̃d iustū est. Itē si
etiā ip̃i p̃uaricatores angelī cum p̃ncipe suo dia-
bolo non recte dicerent p̃curatores ṽl actores dī-

Ex libro dñi na-
tura et g̃ra

Opus sa-
thane ex-
cludit ope
sathane.

In expōe ad
galathas.

Dis crea-
tura velit
nolit diui-
ne puiden-
teleruit.

Ad Timotheum Epistola. i.

8

i. Cor. v.

Diabolus
nō facit nī
si qđ a deo
pmittit in
nos.

uine prudentie non dñs magistratū huius mundi
diabolū diceret. nec vteret illo ad corruptionē ho-
minū ip̄a potestas aplica eodē Paulo alibi dicen-
te. Quos tradidit sathane vt discāt nō blasphemā-
re. Et alio loco ad salutē. At enī. Ego qđ sic ab-
sens corpe. pñs aut spū iam iudicauī qñ pñs eum
qđ sic opar̄ est in noīe dñi nři Iesu xpī. pgregat̄ vo-
bis. et in eo spū cum potētia dñi iesu tradere hmoi
sathane in iteritū carnis. vt spūs salu sit in die dñi
Iesu. Sed et magis at sub tāto impatore non facit
nisi qñ tū illi pmittit. et pcuratores actoresq; huius
mūdi: nīhil faciūt nisi qñ dñs sinit. Non enī laet
eum aliqd sicut hoīem. aut in aliqd est min⁹ potens
vt pcuratores atq; actores qđ sunt in ei⁹ prāte ali-
qd ip̄o siue non pmittēte siue nesciēte in subiectis
sibi. p suo gradu reb⁹ efficiāt. Non eis tñ rependit
qđ de ip̄is iuste fit. sed qđ aīo ip̄i faciūt: qñ neq; libe-
rā voluntatē rōnali creature sue de⁹ negauit. et tñ
prātem qđ etiā iniustos iuste ordinat sibi retinuit.

Capitulum. ij.

Osecro igitur primū oīm
fieri obsecratōes: orōnes:
postulatōes: gratiarū acti-
ones p oībus hoībus: p
regibus et oībus qñ in subli-
mitate cōstitutī sunt: et qe-
rā et trāquillā vitā agamus in oī pietate
et castitate. Hoc enī bonū est et acceptū
corā saluatore nro deo. qui oēs homīes
vult saluos fieri: et ad agnitionem veritatis
venire.

Ex libro de
ciuitate dei. xix.
Quare o-
randū pro
potestati-
bus subli-
mibus.

hier. xxxix.

Ex libro de
catechizandis
rudibus.

Quare
hieremias
p regibus
babilonis
orare iu-
bet.

Ro. xlii.

Ep̄s tribu-
m soluit.

Cū dñs pmittit sunt ambe ciuitates. vt iur et nos
pace babilōis: ex qđ ita p fide ppl̄s dei liberatur. vt
apud eā interim pegrinet. p̄p qđ et apl̄s amonū
it eccliam. vt oraret p regib⁹ ei⁹ atq; sublimib⁹ ad-
dēs et dicēs. Et qđ etiā et trāquillā vitā agam⁹ cū oīm
pietate et castitate. Et p̄p̄a hieremias cu⁹ p̄p̄o
dei veteri p̄nūciaret captiuitatē et diuinit⁹ imparet
vt obediret trēt in babiloniā. deo suo etiā ista pati-
entia seruiletes monuit et ip̄e vt oraret p illa dicēs
qñ in ei⁹ est pace pax v̄sa. Utq; interim tp̄alis que
bonis malisq; cōis est. Pax aut nra p̄p̄a. et h̄ est
cū deo p fide et in eternū erit cum illo p speciem.
Si aut bierlm significat ciuitatē societateq; sa-
croz. sic babilōia significat ciuitatē societateq; hīq;
rū qñ dicit̄ interpretari pfusio. Illa qđ captiuitas hie-
rusalē ciuitatis. et ille ppl̄s in Babiloniā ductus ad
seruitutē ire iubet a dño p hieremiā illi⁹ tp̄is pro-
phetā. Et extiterūt reges babilonie sub qđ illi ser-
uiebāt. qđ ex eoꝝ occasiōe cōmoti qbusdā miracul⁹
cognoscerēt et colerēt et colliberēt vñ verū deū
qui p̄didit vñuersam creaturā. Iussi sunt aut pro
eis orare. a qđ captiui tenebant: et eoꝝ pace pacē
spare ad gignēdos filios. et domos edificādas: et
plātandos ortos et vineas. Post septuaginta aut
ānos pmittit eis ab illa captiuitate liberatio. h̄ au-
tē totū figurate significat eccliaz xpī i oīb⁹ sc̄tis ei⁹
qđ sunt ciues hierlm celestis seruiturā fuisse sub re-
gib⁹ hui⁹ sc̄li. dicit enī et aplica doctrina. vt oīs aīa
sublimiorib⁹ prātib⁹ subdita sit. et vt reddant oīb⁹
oīa cū tributū tributū: cui vectigal vectigal. et qđ
saluo dñi nři cultu p̄stitutiōis humane pncipibus
reddim⁹. qñ et ip̄e dñs vt nob hui⁹ sane doctrine p̄-
beret exēplū. p capite hoīs qđ erat hoīs indur⁹ tri-
butū luere nō dedignat⁹ est. Iubent autē etiā serui

xp̄iani et boni fideles dñs suis tēpalib⁹ equanimit̄
fideliterq; seruire qđ iudicaturi sunt. si vsq; in finē
iniquos inuenerint. aut cū quib⁹ equalit̄ regnatu-
ri sunt. si et illi ad verbū dñi pueri fuerit. oībus tñ
p̄cipit seruire humanis prātib⁹ atq; terrēis quousq;
qđ post tps p̄finitū qđ significāt septuaginta āni ab
istius sc̄li pfusione. tanq; de captiuitate babilonie
sicut hierlm liberet ecclia. Et cui⁹ captiuitatē oc-
casiōe. ip̄i etiā terreni reges deseruit idolis p qđ
psequebant xp̄ianos. vñ verū deū et xp̄m dñm co-
gnouerūt: et colūt. p quib⁹ apl̄s Paulus iubet ora-
ri etiā cum psequerent eccliam. Sic enī dicit. Ob-
secro itaq; p̄mū fieri deprecatiōes: int̄pellatiōes: g-
tiarū actiōes p oībus hoībus. p regib⁹ et oīb⁹ qñ in
sublimitate sunt. vt securā et trāquillā vitā agam⁹:
cū oī pietate et castitate. Itaq; p ip̄os data ē pax ec-
clesie. qñis tp̄alis trāquillitas tp̄is ad edificādas
spūalit̄ domos. et plātādos ortos et vineas. Nā ecce
mō p istū sermonē edificam⁹ atq; plātā. et h̄ fit p
totū orbē terraz. cū pace regū xp̄ianoz: sicut idem
dicit apl̄s. Dei agricultura. dei edificatio estis.

Wanh. xvii.

Alibi ad
verū deū.

i. Cor. iii.

Ex libro ad
paulinū ep̄s
Precatio
Deprecatio

Ista plane difficillime discernunt: vbi ait. Ob-
secro itaq; p̄mū oīm fieri obsecratōes: orōnes: int̄-
pellatiōes: gtiarū actiōes. Precatiōes et deprecatio-
nes. multi nrm h̄ idē putāt. et h̄ quotidiano vsu iam
oīno p̄ualuit. Qui aut distincti latine locuti sunt p
catiōib⁹ vtēbant in optādīs bonis. deprecatiōibus
vero in deulādīs malis. Precari enī dicebāt esse
p̄cādo bona optare: im̄p̄cari mala. qđ vulgo iam
dicit̄ maledicere. deprecari aut mala: p̄cādo depelle-
re. Sed vsitatū iā loquēdi modū poti⁹ sequamur.
Et siue p̄catiōes: siue deprecatiōes inuenerim⁹ qñ
greci de eis vocāt nō putem⁹ esse emēdādū. Mul-
ta hinc dici p̄nt qđ improbāda non sūt. Sed eligo in
his vbi h̄ intelligere. qđ oīs vel pene oīs frequē-
tat ecclia. vt p̄catiōes accipiam⁹ dicat: qñ facim⁹
in celebratiōe sacramētoꝝ. anteq; illud qđ est i dñi
mēsa incipiat bñdici orōnes cū bñdici et sc̄ificat
et ad distribuendū cōminuit. quā totā bñdictionē
fere oīs ecclia dñica orōne pcludit. Int̄pellatiōes
aut siue vt nri codices hnt̄ postulatōes. cū ppl̄s
bñdicit. Tūc enī antistites velut aduocati suscepto
suos p man⁹ ip̄ositiōez misericordissime offerit po-
testati. Quib⁹ pactis et p̄cipato tāto sacramento:
ḡtiarū actiō cūcta pcludit. quā i his etiā vbi vltiaz
p̄mēdauit apl̄s. hec aut cā p̄cipua fuit ista dicendi
Et his breuē p̄scriptis atq; significatis nō puta-
ret negligēdū esse qđ sequit̄. p oīb⁹ hoībus. p re-
gib⁹ et his qñ in sublimitate sūt. vt qđ etiā et trāquillā
vitā agam⁹ i oī pietate et castitate. Ne qñs sicut se
habet hūane cogitatiōis ifirmītas estimare ista nō
esse faciēda. p his a qbus p̄secutionē patiebāt ec-
clesia. cū mēbra xp̄i ex oī essent hoīm genere collī-
gēda. vñ adtūgit et dicit. Hoc enī bonū est et acce-
ptū corā saluatore nro deo. qđ oēs homīes vult sal-
uos fieri. et in agnitionē veritatis venire. Et ne qñ
qđ diceret posse esse salutis vīā in bona puerlatiōe.
et vñ dei oīpotētis cultu sine p̄cipatiōe corpis.
et sanguinis xp̄i. Un⁹ enī de⁹ inq̄t. et vñ mediator
dei et hoīm. hō xp̄s ihs. vt illud qđ dixerat. oēs ho-
mīnes vult saluos fieri. nullo alio mō intelligat p̄-
stari. nisi p mediatorē non deū. qđ semp erat vñbz
sed hoīem xp̄m ihs. cū verbū caro factū est: et h̄
bitauit in nobis. Hoc enī bonū est et acceptū corā
saluatore nro deo. qđ oēs hoīes vult saluos fieri. et
ad agnitionē veritatis venire.

De hōio

Deprecatio
t. ones.
Orōnes.

Interpel-
lationes.
Postula-
tiones.
Gratiarū
actio.

Quādū et
am p per-
secutorib⁹

Salus nō
nisi p xp̄m

Joñ. i.

Ex libro ene-
chiridion.

Cum audim⁹ et in sacris lris legim⁹ qđ velit oēs
hoīes saluos fieri: qñis certū sit nobis non oēs sal

Cū oēs ve-
lit de sal-
uos fieri
qñō nō oēs
salui fiant.

Quo de ill
luminet
omne ho-
minem.

Genera
hominū.

Deus vult
sublimes
ofone hu-
militū con-
uerſi.

Luce. xi.

Ps. cxlii.

Ex epla ad
vitalē.
Quo de
vult omēs
saluos fieri.
Ex libro de
spū scti.
Deo volēs
oēs saluos
fieri nō au-
fert liberū
arbitriū.
Nemo vo-
luntatē dei
vincit.

uos fieri. non tñ ideo debem⁹ oipotētissime dei vo-
luntatē aliqd derogare. sed ita intelligere qđ scriptū
est. qđ oēs hoīes vult saluos fieri. tanqđ diceret. nul-
lū hoīem fieri saluū nisi quē fieri ipse voluerit. non
qđ nullus sit hoīem nisi quē saluū fieri velit. s; qđ nul-
lus fiat nisi quē velit ⁊ ideo sit rogand⁹ vt velit. qđ
necesse est fieri si voluerit. de orādo qđppe deo age-
bat apl⁹ vt diceret. Sic enī intelligim⁹ ⁊ qđ in
euāgelio scriptū est. qđ illūinat oēm hoīem. nō quia
nullus est hoīem. qđ non illūiet. sed qđ nisi ab ipso
nullus illūinat. Aut certe sic dictū est. qđ vult oēs
hoīes saluos fieri. nō qđ nullus hoīem esset quē sal-
uū fieri noller. qđ virtutes miraculorū facere noluit.
apud eos qđ dicit acturos fuisse penitentia si fecis-
set. sed vt oēs hoīes oē gen⁹ hoīem intelligam⁹ p qđ
cūq; differētiās distributū reges puatos; nobiles;
ignobiles; sublimes; hūiles; doctos; indoctos; inte-
grī corp⁹; debiles; ingeniosos; tardi cordes; fatu-
os diuites; paupes; mediocres; maros; femias; in-
fātes; pueros; adoleſcētes; iuuenes seniores; senes
in ligulis oib⁹; in morib⁹ oib⁹; in artib⁹ oib⁹; in p-
fessionib⁹ oib⁹; in voluntatib⁹; ⁊ in psciētiā vari-
etate innumerabili pstitutos. ⁊ si qđ aliud differēti-
arū est in hoīb⁹. Quid est enī eorū vñ non de⁹ p vñ
gentiū suū. dñm nrm; p oēs gentes saluos hoīes
fieri velit. ⁊ ideo faciat. qđ oipotens velle inaniter
non pōt quodcūq; voluerit. Precepit enī apl⁹ vt
oraret p oib⁹ hoīb⁹. ⁊ specialiter addiderat. pro
regib⁹ ⁊ his qđ in sublimitate sunt. qđ putari poterāt
fastu ⁊ supbia sc̄lari a fidei xp̄iani hūilitate abhor-
rere. pinde dicens. Hoc enī bonū est corā saluatore
nro deo. i. vt etiā p talib⁹ oret statim. vt despacio-
nē tolleret addidit. qđ oēs hoīes vult saluos fieri et
ad agnitiōē veritatē venire. Hoc qđppe de bonū
iudicauit. vt orōne humilitū dignaret salutē p̄stare
sublimiū. Qđ vtiq; ita videm⁹ impletū. Iſto locuti
onīs mō ⁊ dñs ē vsus i euāgelio: vbi ait phariseis.
Decimatis metā ⁊ rutā. ⁊ oē ol⁹. Neq; enī pharisei
⁊ qđcūq; aliena. ⁊ oīm p oēs terras alienigenarū. oia
olera decimabāt. Sicut ḡ hic oē olus oē olep gen⁹
ita illic oēs hoīes. oē hoīm genus intelligere pos-
sumus. ⁊ quocūq; alio mō intelligi pōt dñm tñ crede-
re non cogamur aliqd oipotentē voluisse fieri fa-
ctūq; non esse. Quis sine vllis ambiguitatib⁹ non
credat: si in celo ⁊ i terra sicut eū veritas cātat. oia
quecūq; voluit fecit. qđ pfecto facere noluit quod-
cūq; nō fecit.

Sicut illud qđ dictū est. oēs in xp̄o viuificabun-
tur cum tñ multi eterna morte puniant. ideo dictū
est. qđ oēs quicūq; vitā eternā p̄cipiūt. non p̄cipiūt
nisi in xp̄o. Ita qđ dictū est. oēs hoīes vult de sal-
uos fieri. ideo dictū est. qđ oēs qui salui sūt. nisi ab
ipso volente non fiunt.

Cult aut de⁹ oēs hoīes saluos fieri. ⁊ in agnitiō-
nē veritatē venire. non fictū vt eis adimat liberū
arbitriū. quo vel bñ vel male vtētes iustissime iudi-
cent. Qđ cum sit iſideles qđē voluntatē dei faci-
unt. cū eius euāgelio nō credūt. nec ideo tñ eā vin-
cūt: verū seipos fraudāt magno ⁊ sūmo bono: ma-
lisq; penalib⁹ implicant expturi in supplicijs p̄tātē
ei⁹. cū in donis miam p̄tēserūt. Ita voluntas dei
semp inuicta ē. Vincere aut si nō inueniret qđ de
p̄ptorib⁹ faceret. vt aut vllō mō possent euadere
qđ de talib⁹ ille p̄stituit. Qui enī dicit. xbiḡra. vo-
lo vt oēs serui mei opent in vinea. ⁊ post laborē re-
q̄scētes epulent. ita vt qđq; eorū nō voluerit in pi-
ſtrino semp molat. videt quidē qđcūq; cōtēpserit cō-
tra voluntatē p̄ni sui facere. sed tñ eam vincet si ⁊

p̄strinū cōtēnens effugerit. Quod nullo modo fi-
eri potest sub dei potestate.

Quia ḡ nos qđ salui futuri sint nesciētes oēs. qđ
p̄dicam⁹ hanc pacē saluos fieri velle de⁹ iubet. ⁊ ip-
se bñ in nobis opat. diffundēdo istā charitatē in cor-
dib⁹ nris p spm sctm. qđ datus est nobis. Pōt etiā
sic intelligi. qđ oēs hoīes vult deus saluos fieri. qđ
niā nos facit velle.

Unus enī de⁹: vnus ⁊ mediator dei et
hoīm. hō xp̄s Iesus qđ dedit redemptio-
nem semetipsum pro omnibus.

Cum sit ipse xp̄s sapia dei p quā creata
sunt oia. cūq; nulle mētes rōnales: siue
angelorū siue hoīm. nisi p̄cipatiōe ip̄i-
us sapiētes fiāt. cui p spm sctm. p quem
charitas in cordib⁹ nris diffundit inherem⁹. qđ tri-
nitas vn⁹ deus est. p̄sultū est diuina puidētia morta-
lib⁹. quorū tpalis vita in reb⁹ oriētib⁹ ⁊ occidētib⁹
occupata tenebat. vt eadē ip̄a dei sapia ad vnitatē
psone sue hoīe assumpto: in qđ tpalit nasceret. viue-
ret ⁊ moreret. ⁊ resurgeret p̄grua salutē nre dīcēdo
⁊ faciēdo. patiēdo ⁊ sustinēdo fieret deozum hoī-
bus exemplū redeūdi. qđ sursum ē angel⁹ exēplum
manēdi. Ac p̄ cum reb⁹ eternis p̄tēplantiū veri-
tas p̄fruat. reb⁹ autē ortis fides: credētū debeatur.
Purgat hō p rex tpaliū fidē. vt etnā p̄cipiat ve-
ritatē. Itā ⁊ quidā nobilissim⁹ phus Plato in eo
libro quē thimēū vocat: sic ait. qđ ad id qđ ortū ē
eternitas valet: tñ ad fidē veritas. Duo illa sursum
sunt eternitas ⁊ veritas. Duo ista deorsum qđ ortū
est ⁊ fides. vt ḡ ab imis ad sūma reuocemur. atq; id
qđ ortū est recipiat eternitatē p fidē. veniendū est
ad veritatē. Et qđ oia qđ in p̄trariū p̄gūt p aliqd me-
diū reducunt. ⁊ ab eterna iustitia tpal inq̄tas nos
alienabat. op⁹ ḡ erat media iustitia tpali. qđ medie-
tas tpalis eēt de imis. iusta d sūmis. atq; ita senec
abrūpēs a sūmis. ⁊ p̄tans imis. ima redderet sū-
mis. Ideo xp̄s mediator dei ⁊ hoīm dicit⁹ est. **I**n

Ex libro de
corruptōe et
gratia.
De⁹ vult
qđ velle fa-
cit.

Plato in th̄is
meo.

Ex libro con-
fessionū. x.

Deus non
vult cū me
datio pos-
sideri.

Media-
tor q̄lis eē
debuīt.

Dues veritas sup oia p̄sides. At ego p avaritiā
am meā non amittere te volui. sed volui tecū possi-
dere medaciū: sicut nēo vult ita dicere falsū vt ne-
sciat ip̄e qđ verū sit. Itaq; amisi te. qđ nō dignaris
cū medatio possideri. Quē iuēre qđ me recōciliaret
tibi: Ambidū mihi fuit ad āgelos qđ p̄cipit ⁊ sacra-
mētū mlti cōnates ad te redire: neq; p ip̄os valētes
sūt audio tētauerūt hec ⁊ icidit i desiderū curiosā-
rū visionū. ⁊ digni habitū sunt illusionib⁹. Elant enī
te q̄rebāt doctrine fastu ⁊ erigētes poti⁹ qđ tū dētēf
pectora. Et adduxerūt sibi p similitudinē cordis
sui p̄spirātes ⁊ socias supbie sue. p̄tates aeris hui⁹
a qbus p potētias magicas decipent q̄retes medi-
atorē p quē purgarent. ⁊ nō erat. Diabolus enī ē
rat trāfigurās se in angelū lucis. Et multū illexit
p carnē qđ carneo corpe ip̄e non esset. Erāt enī illi
mortales ⁊ pctōres. tu aut dñe cui recōciliari sup-
be q̄rebāt immortalis ⁊ sine pctō. Mediator aut inf
dei ⁊ hoīes oportebat vt haberet aliqd sile deo
aliqd simile hoīb⁹. ne in vtroq; hoīb⁹ similis
longe esset a deo. Aut in vtroq; deo similis longe
esset ab hominibus. atq; mediator non esset. Fal-
lax itaq; ille mediator qđ p secreta iudicia tua super
bia mereret illud. vñ cū hoīb⁹ habet. i. pctūm.
aliud videri vult habere cū deo. vt qđ carnis morta-
litate non tegit. p immortalē se ostēdet. Sed qđ stipe-
B iij

Ad Timotheū Epistola. i.

et

diū pēti mors. hoc habet cōmune cū oīb⁹. vt inde simul damnen ē in mortem. **U**erax autē mediator quē secreta tua mīa demōstrasti hūilib⁹ et misisti. vt ei⁹ exēplo etiā ipam discerēt hūilitatē mediator ille dei ⁊ hoīm. hō xps ihs inf mortales pctōres ⁊ immortalē iustū apparuit mortalis cū hoīb⁹ iust⁹ cū deo. vt qm stipendiū vite par est per iustitiā conlūctā deo euacuaret mortē. iustificatoz ipoz quā cū illis voluit habere cōmunē. hic demonstrat⁹ est antiq⁹ scis vt ita ipsi p fidē future passiōis ei⁹ sic cur nos p fidē pterite salui fierēt. **I**nq̄tū enī hō in tātū mediator. inq̄tū autē verbū non medi⁹. qz eq⁹ lis deo. ⁊ de⁹ apud deū. ⁊ simul vn⁹ de⁹. **Q**uō nos amasti p bone. q filio tuo vnico non pepcisti. sed p nobis impijs tradidisti. **Q**uō nos amasti. p qb⁹ ille non rapinā arbitrat⁹ esse equalē tibi fact⁹ est subdit⁹ vsq⁹ ad mortē crucis. **U**n⁹ ille in mortuis lib. prātē habēs ponendi aīam. prātē hīs itez sumēdi eam. p nobis tibi victor ⁊ victima. **E**t ideo victor. qz victima p nob tibi sacerdos ⁊ sacrificiū. ⁊ ideo sacerdos. qz sacrificiū faciēs tibi. nos de seruū filios de te nascendo nobis seruendo

Ro. viii.

Phil. ii.

Job. x.

Ep⁹ vs-
ctoꝝ ⁊ victi-
ma est.

Ex libro de
citate dei. ix.
Oēs viue-
tes sūt mi-
seri medi-
co egētes.

Media-
toꝝ xps so-
lus esse po-
tuit.

et

Angeli nō
pnt media-
toꝝ esse.

Si oēs hoīes qdū mortales sunt etiā miseri sint. necesse est. qrend⁹ est medi⁹. q non solū hō: ve- rum etiā de⁹ sit. vt hoīes ex mortali miseria ad be- atā immortalitē hui⁹ medi⁹. brā mortalitas inter- ueniēdo pducatur. quē neq⁹ nō fieri mortale optebat neq⁹ pmanere mortale. **M**ortalis qppe fact⁹ ē nō infirmata verbū diuinitate. s; carnis infirmitate su- scepta. **N**on autē pmāsit in ipa carne mortali. quaz resuscitauit a mortuis. qm ipē est fruct⁹ mediatois ei⁹. vt nec ipi ppter qd liberādos mediator effect⁹ est in ppetua. vel carnis morte remanerēt. **P**roin de mediatorē inter nos ⁊ deū ⁊ mortalitē habere optuit trāseuntē ⁊ britudinē pmanentez. vt p id qd trāsit pgrueret mortuis ad id qd pmāet trāf- ferret ex mortuis. **B**oni igit ageli inf miseros mor- tales. ⁊ btōs impotales medi⁹ esse non pnt. qz ipsi qz ⁊ brī ⁊ immortales sunt. **P**nt aut medi⁹ esse an- geli mali. qz immortales sunt cū illis. miseri cū istis. **I**his ptrari⁹ est mediator bon⁹. q aduersus eoz im- mortalitē ⁊ miseriā. ⁊ mortalis esse: ad tps volu- it. ⁊ btōs in eternitate pistere potuit. ac si eos ⁊ im- mortales supbos ac miseros noxios. ne immortal- itatis iactātia seducerēt ad miseriā ⁊ sue mortis hu- militate. ⁊ sue britudinis benignitate destruxit in eis: quoz corda p suā fidē mūdās ab illoz imūdis- sima dñatōe liberauit. **H**ō itaq⁹ mortalis ⁊ miser longe se iunct⁹ ab immortalib⁹ ⁊ btōs qd ieligar me- diū p qd immortalitē ⁊ britudinē copulet. **A**d pos- sit delectare in demonū immortalitate miserū ē si q possit offendere in xpi mortalitate iam nō est. **I**bi g caueda est miseria sempiterna. hic mors timēda nō est: q non esse potuit sempiterna. ⁊ britudo amā- da est sempiterna. **A**d hoc se qppe interponit medi- us: immortalis ⁊ miser. vt ad immortalitē btām trā- fire non sinat. qm pssit qd impedit. i. ipa miseria. **A**d h se aut interposuit mortalis ⁊ btōs. vt morta- litate trāsacta. ⁊ ex mortuis faceret immortales qd i se resurgēdo monstrauit. ⁊ ex miseri btōs. vñ nun q discessit. **A**li⁹ g est medi⁹ malus. q sepat amicos. **A**lius bon⁹ q recōciliat inimicos. **E**t ideo mlti sūt medi⁹ separatores. qz multitudo q beata est. vñ⁹ dei participatiōe fit beata cuius ptiipationis puati- one misera multitudo maloz angeloz q se oppo- nit pot⁹ ad impedimētū q interponit ad britudis adiutorii. etiā ipa multitudo obstrept qdāmodo ne possit ad illud vñū beatificū pueniri ad qd vt p

duceremur non multis. sed vno mediatore op⁹ erat ⁊ hoc eo ipo cui⁹ participatiōe sim⁹ bti. hoc est x- bo dei. non facto. p qd facta sunt oīa. **N**ectū ob h mediator est. qz verbū: maxime qppe imortale. et maxime btūm verbū longe est a mortalib⁹ miseriis s; mediator p qd hō eo ipo vtq⁹ ostēdēs ad illd nō solū beatū. verum etiā beatificū bonū non opozte re queri alios mediatōres. p quos arbitremur nō bis puentlonis grad⁹ esse molliēdos. qz btōs ⁊ bea- tific⁹ de⁹ factus ptiiceps hūanitatē nre cōpendiū pbit ptiicipandē diuinitatis sue. **N**eq⁹ enī nos a mortalitate ⁊ miseria liberās. ad angelos imorta- les beatosq⁹ pducit. vt eoz participatiōe etiā nos immortales ⁊ beati sim⁹. sed ad illā trinitatē. cui⁹ an- geli sūt beati. **I**deo qm in forma serui. vt mediator esset. infra angelos esse voluit: in forma dei sup an- gelos māsit. i. i inferiorib⁹ via vite q i superiorib⁹ vita **A**n ap⁹s petr⁹ sicut eū quidā fauore puerfo ex- cusare nitunt⁹ xpm: non negauit. qz interrogat⁹ ab ancilla. hoīem se nescire respōdit. sicut alij euāge- liste prestant⁹ exp⁹ssus. qm vero q hoīes xpm negat non xpm negat. ⁊ hoc in eo negat qd fact⁹ est ppt uit. nos. ne pter qd fecerat nos. **Q**ui g ita cōfitef chri- stum deū vt hoīem neget. non p illo mortu⁹ ē xps. qz fm hoīem mortu⁹ est xps. **Q**ui negat hoīes chri- stū. non recōciliat p mediatorē deo. **U**n⁹ enī deus negandus homo. **V**nus ⁊ mediator dei ⁊ hoīm. hō xps iesus. **Q**ui ne- gat hoīem xpm non iustificat. qz sicut p inobediēti- am vñ⁹ hoīs. pctōres pstituti sunt mlti. ita ⁊ p obe- dientia vñus hoīs iusti pstituent mlti. **Q**ui negat hoīem xpm: non resurget in resurrectione vite. qz p hoīem mortis. ⁊ p hoīem resurrectione mortuoz. **S**ic enī in **A**dā oēs mortuū. ita ⁊ in xpo oēs viuifica- bunt. **P**er qd aut est caput ecclie: nisi p hoīem. q verbū caro factū est. i. dei pñs vnigenit⁹ de⁹ hō fa- ctus est. **Q**uō est igit in corpe xpi. qui negat hoīes xpm: **Q**ui enī caput negat quō est mēb⁹. **N**ec vl- lus se bti petri defēdat exēplo. q se multis lachry- mis ⁊ accusauit ⁊ lauit vt pñcipē suū ecclia nō ne- gatiōis sed penitētie imitatione sequerēf. **C**lerbū caro factū est ⁊ habitauit in nobis. **H**a- bes maiestātē ad quā oēs. habes humanitatē q p- te oret. **N**ā hoc dictū est ab aplo etiā post resurre- ctionē dñi nri **I**hu xpi. q sedet inq̄t ad dexterā dei quī ⁊ interpellat p nobis. qz mediator esse digna- tus ē. **Q**uid ē mediatorē esse inter deū ⁊ hoīes: nō inter pñem ⁊ hoīes. sed inter deū ⁊ homies. **Q**uid est deus: pñ ⁊ filius ⁊ spūs sanctus. **Q**uid sunt ho- mines: pctōres. impij. mortales. **I**nter illā trini- tatē ⁊ hoīm infirmitatē ⁊ iniquitatē mediator factus est hō non iniqu⁹. sed tm infirm⁹. vt ex eo q non in- qu⁹ iungeret te deo. ex eo q infirm⁹ ppinquaret ti- bi. atq⁹ ita inter deū ⁊ hoīem existeret. **J**ob inter multa. hoc etiā dixit. **I**lle aut gesta- bat psonā magne pphetie. **U**tinā (inquit loquens ad deū) utinā nobis esset arbiter. **S**z qd pvidebat qd petebat: **M**ulti inq̄t dñs. iusti ⁊ pphete volue- rūt videre q videris. ⁊ nō viderūt. **A**rbitrū deside- rabat. **Q**uid est arbiter: **M**edi⁹ ad cōponēdā cau- sam. **N**ōne inimici eram⁹ dei. ⁊ malā causam habe- bamus aduersus deū: **Q**uis finiret causam istam malā: nisi ille medi⁹ arbiter. de q ap⁹s dicit: **U**nus enī deus. vñ⁹ ⁊ mediator dei ⁊ hoīm. hō xps ihs. **S**i non hō. non mediator: qz equalis pñi deus. vi- cit alto loco. **M**ediator aut vñ⁹ non est deus autē vñ⁹ est inter duos mediatōz. **E**rgo xps mediator inter hoīes ⁊ deū. non qz deus. sed qz hō. non quia de⁹ equalis pñi. si equalis pñi nō mediator. vt aut

Extractatu
euāgelii fm
iohāne. xxiij
Petrus
xpm nega-
uit.

Ep⁹ nō ē
negandus
homo.

i. Cor. xv.
Ibidem.

Job. i.

Extractatu
pl. xxiij.
Job. i.

Ro. viii.

Quō xps
mediator
inter deū ⁊
hoīes.

Ex trac. pl.
cui. ser. iiii.
Job. vi.

Mat. xxiij.
Arbiter.

Philip. ii.

Extractatu
pi. cxxvii.
Epus pa-
nis de celo
missus et
mediator
factus.

In expositio
ne pte ad ga-
lathas.
Epus quo
mediator.

ps. xliii.

Ex libro en-
chiridion.
Media.
tor dei et
hoim de-
bebat esse
deus et ho.

Ex libro de
eubus.
Ezechielis.
xxvii.

lit mediator. descendat a supore ad inferore. ab equalitate pris faciat qd ait apls. Semetipm ex-
naniuit. forma serui accipies in similitudine hoim
factus. et habitu inuentus est. Fundat sanguinem
deleat chirographu nrm: coponat inter nos et deu
nrm. nram voluntate corriges ad iusticia illi? sen-
tentia flectens ad misericordiam.

Cale se deus p buit hoibus. vt etia panē de celo
misert. et filiu suum equalē. qd hoc est qd ipse dede-
rit hoim faciendū. et p hoibus occidendū. vt p b
qd tu es gustes qd nō es. Multū enī ad te erat gu-
stare suauitatem dei. qz remota erat illa et nimis alta
tu aut nimis abiectus et in imo iacēs. In magna ista
separatōe missus ē mediator. Nō poteras ad deū hō
deus factus est hō. vt qm hō potes ad hoim q non
posses ad deū p hominē venires ad deū. et factus est
mediator dei et hoim. hō xps Iesus. Sed si hō so-
lū esset h sequendo qd es nunq puenires. si deus so-
lū esset. non cōprehendo qd non es nūq puenires.
Deus factus est hō: vt hominē sequendo qd potes ad
deū peruenias quod non poteras.

Mediatorē dñm Iesum xpm scdm hoim dici
ex ista sententia sit plani? cum ait. Un? enī deus. vn? et
mediator dei et hoim. hō xps Iesus. Mediator enī
inter deū et deū esse non posset. qz vn? est deus. Me-
diator aut vn? non est. qz inter aliquos medi? est.
Angeli poro q non lapsi sunt a ppectu dei. media-
toze non op? habēt: p quē recōciliēt. Itē angeli q
nullo suadēte spontanea puaricatōe sic lapsi sunt
p mediatorē nō reconciliēt. Restat g. vt q media-
toze supbo diabolo: supbia p suadēte defectus est.
mediatore hūili xpo humilitatē p suadēte erigat.
Itā si fili? dei in naturali eq̄litate pris manere vel-
let. nec se exinaret: forma serui accipies. non eēt
mediator dei et hoim qz ipa trinitas vn? est deus: ea
dē in trib? pre et filio et spū scō deitatis eternitate:
et eq̄litate pstante. Sic itaq vn? dei filius media-
tor dei et hoim factus est cū verbū dei deus apud deū
et maiestatem suā vsq ad humana deposuit. et hūilita-
tem humanā vsq ad diuina subiecit. vt mediator
esset inter deū et hoies. hō per deū vltra hoies. Ip-
se ē enī speciosus forma p filijs hoim. et vnct? oleo
exultatiōis p participib? suis. Scī sunt g ab impi-
etate supbie. vt recōciliēt deo q cūq hoies hūili-
tatē xpi p reuelatiōes anteq fieret et p euāgelium
posteaq facta est credēdo dilexerunt. diligendo
imitati sunt.

Nā neq p ipm liberaremur vnū mediatorē dei
et hoim. hominē ipm xpm nisi esset et deus. Sed cum
factus erat adā hō scz rectus. mediatorē non op? erat.
Cū vero gen? humanū pctā lōge sepauerint a deo
p mediatorē q solus sine pctā nat? est vixit. occisus
est: recōciliari nos optebat deo vsq ad carnis resur-
rectionē in vitā eternā. vt et humana supbia p hūili-
tatē dei argueret ac sanaret et demonstraret hoī q
longe a deo recesserat. cū p incarnatū deū reuoca-
ret. ac p hominē deū exemplū obediēte ptiaci ho-
mini pberet. et vni genitro suscipiēte formā serui qm
hīl an meruerat: fons grē paderet et carnis resurre-
ctio redemptis: pmissa in ipso redēptore pmonstra-
ret. et p eandē naturā quā se decepsisse letabat dia-
bolus vinceret. nec tñ hō gloriaret. ne itē supbia
nasceret. et si qd aliud de tātō mediatoris sacrame-
to a pficientib? videri et dici potest. aut tantum vi-
deri si dici non potest.

Ego inquit dñs: ero illis in deū. et seruus meus
David pnceps in medio eoz. Quare in medio eo-
rum? Quia Verbu caro factū est et habitauit i no-

bis. pnceps in medio eoz inde et mediator dei et ho-
minū. qz deus cū pre. qz hō cum hoibus. Ecce me-
diator. non mediator hō prer deitatem. non media-
tor deus pter humanitatem. Diuinitas sine hūanitas
te nō est mediator. hūanitas sine diuinitate nō ē
mediatrix: sed in diuinitate solā et humanitate so-
lā mediatrix est humana diuinitas et diuina huma-
nitas christi.

Qui? testimoniū temporib? suis p firma-
tū est in quo positus sum ego p dicator et
apostolus: veritatē dico: non mētor do-
ctor gentiū: infide et veritate.

In dñs Iesus his q crediderāt in eū. Si
vos māseritis i verbo meo veri discipu-
li mei eritis et cognoscetis veritatē. et ve-
ritas liberabit vos. Si māseritis inq i
vbo meo. Ideo māseritis qz in iustitiā estis. qz esse
ibi cepistis. Si māseritis. hoc est in fide q in vobis
credētib? esse cepit q puenietis: Uide qle initium
quo pducit: amasti fundamentū culmē attēde. Ve-
re discipuli eritis. Et qd nobis pdest? Et pgnosce-
tis veritatē. Quid pmittit credētib? frēs? Et pigno-
scetis veritatē. Quid enī? Nō illā pgnouerāt qn do-
min? loq̄bat? Si nō cognouerūt quō crediderūt?
Nō qz cognouerūt crediderūt. s; vt pgnoscerēt cre-
diderūt. Credim? enī vt cognoscām? non cogno-
scim? vt credam? Qd enī cogniturū sum? nec ocu-
lus vidit: nec auris audiuit: nec in cor hois ascēdit
Quid est enī fides nisi credere qd nō vides? Fidel-
g est qd nō vides. credere veritas. qd credidisti
videre. Cognoscetis veritatē. Quid enī? Qd dixi-
sti non est veritas: Veritas ē. sed adhuc credis. nō
dum videt si maneat in ea qd credis puenit ad id
qd videat. Magna pmissio: sed merces est fidei.
Queris mercedē opus pcedat.

Volo ergo viros orare in oī loco leuan-
tes puras man? sine ira et disceptatione
Similiter et mulieres in habitu ornato
cū verecūdia et sobrietate ornantes se: et
non in tortis crinib? aut auro aut mar-
garitis vel veste p̄ciosa: sed qd decet mu-
lieres pmittētes pietatē p opa bona.

Leuauit p nobis dñs nrm man? suas i cru-
ce et extēte sunt man? ei? p nobis. Ideo
extēte sunt man? eius in cruce. vt man?
nre extendant in bona opa. qz crux ipi-
us miam nobis p buit. Ecce leuauit ille man? et ob-
tulit p nobis sacrificiū deo scipm. et p illud sacrifi-
ciū deleta sunt oīa pctā nostra. Leuem? et nos ma-
nus nras ad deū in pce. et non pfundant man? nre
leuate ad deū. vt exerceant in bonis opib?. Quid
enī facit q leuat man? Qd pceptū ē. vt leuat. ma-
nibus orem? ad deū: Apl's enī dicit leuātes puras
man? sine ira et disceptatiōe. vt cū leuas ad deum
man? veniat tibi in mentē opa tua. Quia enim ma-
nus iste leuant. vt impetres qd vis: ipas man? co-
gita in bonis opib? exercere ne erubescant leuari
ad deum.

Mulier in silētio discat cū oī subiectio-
ne. Docere aut mulieri non pmitto neq
dñari in virū. sed esse in silētio.

Qd dictū est: et ad virū tuum cōuersio tua et ipse
tū dñabit. Uidendū est quēadmodū possit accipi
Neq enī et ante pctm aliter factā fuisse decet cre-
dere mulierē nisi vt vir ei dñaret. et ad eū ipa serui-

Diuinitas
sola nō est
mediatrix
sicut nec
hūanitas
sola.

Extractatu
euāgelii sm
toha. xxxvii.
Joh. viii.

Veritate
nō p̄tinuo
noscūt qui
credunt.

1. Cor. ii.

Extractatu
pi. xii.
Extentio
manuum
xpi qd si-
gnificat.

Ex lib. de ge-
nēti ad ifam
xi.
Scn. iiii.

Ad Timotheū Epistola. i.

Quō vir endo puerteret. **S** recte accipit pōt hāc seruittutez mulieri do significatā q̄ cululdā p̄ditōis est poti⁹ q̄ dilectōis. minet dñā vt etiā ipa talis seruit⁹ qua hoies hoib⁹ postea ser ui esse ceperūt. de pena p̄cti reptat exorta. dixit q̄ de apls. p̄ charitatē fuit inuicē. Sed nequaq̄ dī xit inuicē dñamī. **P**nt itaq̄ puges p̄ charitatē ser uire inuicē. Sed mulierē non p̄mittit apls dñari i virū. hoc enī viro poti⁹ snia dei dñulit. et maritū ha bere dñum meruit mulieris non natura: s; culpa. qd̄ tñ nisi seruet deprauabit amplius natura et au gebitur culpa.

Adā enī primus formatus est deinde eua: et adā non est seductus: mulier au tem seducta in p̄uaricatione fuit.

Ex eo libio
An hō pri
m⁹ crede
re potuiss
sine mulie
ris suafu
serpentis.

S laz spirital' erat adā: quīs mēte non corpe. quō credere potuit qd̄ p̄serpētē dictū est. ideo deū p̄hibuisse. ne fructu ligni illi⁹ vscerent. q̄ sciebat eos si se cissent futuros. vt deos p̄pter dignoscētā boni et mali. tāq̄ h̄ tñ boni creature sue creator iuderit: **H**oc mirū si hō spūali mēte p̄dit⁹ credere potuiss et: an q̄ h̄ credere non posset. p̄pterea mulier ad dita est q̄ parui intellect⁹ esset. et adhuc fortasse fm sensum carnis. nō fm spm̄ viueret. **E**t h̄ est quod ei apls nō tribuit imaginē dei. Sic enī ait. **E**t quidē nō debet velare caput. cū sit imago et glia dei. mulier autē glia viri est. **N**on q̄ mēs femie eadē imagi nē cape non possit. cū in illa ḡa nos dicat. nec ma sculū esse nec feminā. s; q̄ fortassis illa h̄ nondū p cepat qd̄ sit in agnitōe dei et viro regēte ac dispen sanre. paulatim fuerat pceptura: neq̄ enī frustra. et illud apls ait. **A**dā enī p̄m⁹ format⁹ est. deinde eua.

i. Cor. xi.

Quō adā
seduct⁹ nō
est: et eua se
ducta.
Sen. iii.

Adā non est seduct⁹. mulier autē seducta. in pua ricationē facta ē. i. vt p̄ illā etiā vir p̄uaricare. **N**ā et ipm̄ dicit p̄uaricatorē. vbi ait. i. similitudinē pua ricatoris ade: q̄ est forma futuri. seductū tñ negat. **N**ā et interrogat⁹ non ait. mulier quā dedisti mihi seduxit me. et māducaui. sed ipa inqt̄ mihi dedit de ligno et māducaui. **N**ā hō. **S**erpens inqt̄ seduxit me. **I**ta Salomō vir tāte sapiētie nūqd̄ nā creden dū est q̄ in simulachroz cultura credidit eē aliqd̄ vtilitatis: Sed mulier amorī ad h̄ malū trahentē resistere non valuit. faciēs qd̄ sciebat non esse faci endū. ne suas qd̄ depibat atq̄ dissuadebat mortife ras delitias p̄staret. **I**ta et adā postea qd̄ ligno p̄hibito seducta mulier māducauit. ei⁹ dedit vt si mul ederēt noluit eā p̄stare: quā credebat posse sine suo solatio p̄abescere si ab ei⁹ alienaret aio et oīno illa interire discordia. **N**on qd̄ carnis victus p̄cupiscētia. quā nondū senserat i resistere lege mē broz legi mētis sue. sed amicali qdā beniuolentia q̄ plerūq̄ fit vt offēdat de⁹: ne hō ex amico fiat ini micus. **Q**uod eū facere non debuissē diuine snie tu stus exit⁹ indicauit. **E**rgo alio mō quodā etiā ipse decept⁹ est. Sed volo illo serpētino q̄ mulier sedu cta est nullo mō illū arbitroz potuisse seduci. **H**anc autē seductionē p̄p̄te appellauit apls q̄ id qd̄ sua debat cū falsum eēt: vep̄ putatū est. i. q̄ de⁹ ideo li gnū istud tāgere p̄hibuerit q̄ sciebat eos si tetigiss ent velut deos futuros. tāq̄ eis diuinitatē inuide ret q̄ eos hoies fecerat. **S** et si virum p̄pter ali quā mētis elationē q̄ deū internoz scrutatorē late re nō poterat sollicitauit aliq̄ expiēdi cupiditas cū mulierē videret. accepta illa elca nō eē mortuā. nō tñ eū arbitroz. si tā spūali mēte p̄dit⁹ erat vilo mō credere potuisse. q̄ eos de⁹ ab elca illi ligni inuide do vetuisset.

Salomon
qd̄ inuile
et malū sci
ebat fecit
vt adam.

Adā mul
eri obsecu
tus est nō
victus cō
cupiscētia
carnali: s;
beniuolen
tia aicali.

Sup⁹ ille āgelus ac p̄ hoc inuid⁹ male suaden da xstia in hoīs sensū serpe affectās cui vtiq̄ stā ti. qm̄ ipē ceciderat inuidebat fallatā sermocinat⁹ est femie: a pte scz inferiore illi⁹ hūane copule incl p̄s. vt gradati p̄uēret ad totū non existimās vltz facile credulū: nec errādo posse decipi. sed dū alie no cedit error. **S**icut enī aaron erratī p̄p̄o ad ido lū fabricandū non p̄sensit induct⁹. sed cessit obstri ct⁹. nec salomonē credibile ē errorē putasse idolis esse fuitendū. s; blāditijs femieis ad illa sacrilegia esse cōpulsum. ita credendū est illū virū sue femine. vni vni hoīem hoī p̄ugē plugē ad dei legē trāgre diendā. non tāquā verū loquēti credidisse seductū s; sociali necessitudie paruissē. **N**ō enī frustra dixit apls. sed adā non est seduct⁹: mulier autē seducta ē. nisi q̄ illa qd̄ ei serpes locut⁹ est tanq̄ vep̄ esset ac cepit. **N**le autē ab vnico noluit p̄ortio dirimi. nec i cōione p̄cti. **N**ec ideo min⁹ reus: si sciēs prudēsq̄ peccauit. vñ et apls non ait. nō peccauit: s; nō est se duct⁹. **N**ā vtiq̄ ipm̄ ostēdit vbi dicit. **P**er vñ hō minē p̄ctm̄ intrauit i mūdū. **E**t paulopost apti⁹. in similitudinē inqt̄ p̄uaricatoris ade. hos autē seductos intelligi voluit: q̄ id qd̄ faciūt non purat esse p̄ctm̄. **N**le autē sciuit. **A**lioqn̄ quō vep̄ erit adā non est se ductus: Sed inextus diuine seueritatis in eo fal li potuit. vt veniale crederet eē cōmissum. ac p̄ hoc in eo quidē q̄ mulier seducta est. nō est ille seduct⁹. Sed eū sefellit quō fuerat iudicādū qd̄ erat dictu rus. mulier quā dedisti meci ipa dedit mihi et mā ducaui. **Q**uid ḡ plurib⁹: Et si credēdo nō sunt am bo decepti. peccādo tñ ambo sūt capti. et diaboli la queis implicati.

Ex lib. de de
tate dei. xiii
Cur ad se
minam ser
pēs prius
accessit.

Aaron sa
lomon et
adam scē
tes pecca
uerunt.

Ro. v.

ibidem.
Quos se
ductos in
telligit
ap̄lus.

Saluabit autē p̄ filiorum generationem si permanserit in fide et dilectione et san ctificatione cum sobrietate.

Isto sexu masculi et femie apls **P**au lus occultioris cuiusdā rei figurasse mī steriū. vñ hinc intelligi pōt qd̄ cū alio lo co dicat verā viduā eē desolatā sine fi lijs et nepotib⁹. et tñ eam sperare i dño debere et p̄ sistere in orōnib⁹ nocte ac die. hic dicit mulierē se ductā in p̄uaricationē factā: saluā fieri p̄ generati onē fil. oz. **E**t addidit si p̄māserit in fide et dilectio ne et sc̄tificatione cū sobrietate q̄si hō possit obesse bone vidue si vñ filios nō habuerit. vel hi quos ha buerit in bonis opib⁹ p̄manere noluerint. **E**t q̄ ea q̄ dicunt bona opa tanq̄ filij sint vite nre scōm qd̄ querit cui⁹ vite sit q̄sq̄. i. quō agat hec tempalia quā vitā greci non zoen s; bion vocāt. **E**t hec opa bona maxime i officijs misericordie frequētari so lent. **O**pa vero misericordie nūq̄ p̄ficiūt: siue pa gantis siue iudeis. q̄ xpo non credūt siue q̄bulq̄ he reticis vñ sc̄smaticis. vbi fides et dilectio et sobria s̄a ctificatio non inuenitur.

Ex libro de
trinitate. xlii.

i. Th. v.

Cor meū et caro mea exultauerūt in deum viuū **E**xultauerūt hic in illud. **U**nde exultatio nisi de spe: q̄ exultauerūt in deum viuū. **Q**ue tibi exulta uerūt: **C**or meū et caro mea. **U**nde exultauerunt: **N**ā et passer inquit inuenit sibi domū. et turtur ni dum sibi vt reponat pullos suos. **Q**uid est h̄: duo dixerat et duo reddat in similitudinib⁹ autē dixerat exultasse cor suū et carnē suā. **E**t his duob⁹ reddit passer et turtur. **C**or tāq̄ passer: caro tāq̄ turtur. **I**nuenit sibi domū passer. inuenit sibi domum cor meum et exercet pēnas in virtutib⁹ huius tempis i ipsa fide spe et charitate quibus volēt in domum suam et cum venerit permanebit etiam querula

Opa mē
nō p̄sunt fi
dei integri
tatem.

Ex tractatu
p̄. lxxxi.
p̄. lxxxi.

ibidem.

Cor passe
ri caro tur
turi cōpat

vox passeris que hic est non erit ibi. Nam et ipse est querulus passer de quo in alio psalmo dicit. Si cur passer singularis in tecto. Voleat ad domū iaz sit in tecto calcet domum carnalē. Habebit quendam celestem locū perpetuam domum quando passer iste finiet q̄relas suas. Turtur autē dedit et pullos id est carnī. Inuenit nidū turtur ubi ponat pullos suos. passer domū / turtur nidū. Et nidū ubi ponat pullos suos. Dom⁹ tāq̄ ad sempiternū erigit: nid⁹ ad tēpus p̄gerit. Corde cogitam⁹ deū tāq̄ volāte passere ad suā domū: carne autē agim⁹ opera bona. Videtis enī p̄ carnē sc̄tōr q̄ta bona sūt. p̄ hanc enī opamur q̄ iussi sum⁹ opari. Passer ille q̄ cogitat domū suā / nō recedit a turture q̄rē si sibi nidū ubi ponat pullos suos: nō enī abijcit illos ubi cūq̄ sed iuenit sibi nidū ubi eos ponat. Dicim⁹ autē f̄res q̄d nōstis. Quāti vident p̄ter ecclesiā bona operari / q̄ multi etiā pagani pascūt esurientē / vestiūt nudū / suscipiūt hospitē / visitāt egrotum / cōsolātur inlusu. q̄ multi hec faciūt quasi videtur parere turtur: sed nō sibi iuenit nidū q̄ multa multi heretici nō in ecclesia operātur non in nido pullos ponūt. Nōculcabūt et cōterētur non seruabūt / nō custodiētur. In hui⁹ enim carnis opatricis natura posita est quedā mulier ab apostolo paulo cū ait. Adam nō est seductus / mulier autē seducta est. Postea enī Adam cōsensit mulieri. Nā a serpente mulier seducta ē. Nec modo pōt aliq̄ mala suasionē nisi carnī tue p̄mo d̄sideriū p̄mo uerit cui postea si mēte cōsēseris cecidit et passer. Si autē vicūt d̄sideria carnis tenēt mēbra ad opera bona auferūt p̄cupiscētie arma et incipit turtur h̄re pullos suos: p̄pterea q̄d ibi ait ap̄lus. Salua autē erit per filiorū generationē. Mulier vidua sine filiis si p̄seuerauerit nōne beator erit? Nūquid salua nō erit q̄ nō parit filios. Virgo dei nōne melior erit? Nūquid salua nō erit quia filios nō habet aut ad deū nō p̄tinet? Salua ergo erit mulier q̄ in t̄po carnis accipit p̄ filiorū generationē id est si faciat opera bona: sed nō ubi cūq̄ turtur inueniat nidū sibi ubi ponat pullos suos. In fide vera / in fide catholica / in societate vnitatis ecclesie pariat opera sua. Propterea et de illa cū loqueret apostolus ita subiecit. Salua autē erit per filiorū generationē si permanserit in fide et dilectione et sanctificatione cū sobrietate. Permanēdo ergo in fide ipsa fides nidus est pullos tuorum. Nā p̄pter infirmitatē pullos turturis tue dignatus est dñs prebere tibi unde nidū faceres. Indutus est enim feno carnis ut ad te ventret in ista fide pone pullos tuos / in isto nido operare opera tua.

Qualis pax quā ocul⁹ nō vidit / nec auris audiuit: Qualis pax de h̄rlm q̄ h̄rlm iter p̄rat visio pacis. Sic q̄ b̄ndicat te dñs ex syon et videas bona q̄ sūt h̄rlm oēs dies vite tue et videas nō filios tuos ostm: sed filios filiorū tuorū. Quid est filios tuos? Opera tua q̄ hic agis. Qui sunt filij filiorū? Fruct⁹ oporū tuorū. Facis elemosinas. filij tui sūt. p̄pt elemosinas accipis vitā filij filiorū tuorū sūt. Videas filios filiorū tuorū et erit q̄d sequit. pax super israel.

Capitulum. iij.

Fidelis sermo. Si q̄s ep̄i scopatū desiderat: bonū opus desiderat. Oportet enī ep̄m irrep̄sibile esse. vni⁹ vxoris. virū so-

brū: ornatū: prudentē: pudicū: hospita-
lē: doctozē: nō vinolentū: nō p̄cussorem.
sed modestū: nō litigiosū: nō cupidū: sed
sue domui b̄n p̄positū: filios habētē sub
ditos cū omī castitate. Si q̄s autem do-
mū sue p̄eesset nescit: quō ecclie dei dili-
gentiā habebit? Nō neophitū: ne in sup-
biam elatus in iudiciū incidat diaboli.
Oportet autē et illū testimoniū habere
bonū ab his q̄ foris sūt: ut non in obpro-
briū incidat et in laqueū diaboli. Dia-
cones similiter pudicos. nō bilīngues.
nō multo vino deditos. nō turpe lucrū
sectātes. habētes mysteriū fidei in cōsci-
entia pura. Et hi autē p̄bent primū: et sic
ministrēt nullū crimē habētes. Mulie-
res similiter pudicas nō detrahētes: so-
brias: fideles in oībus. Diacones sint
vni⁹ vxoris viri: q̄ filijs suis b̄n p̄sint:
et suis domib⁹. Qui enī bene ministra-
uerint: gradū bonū sibi acq̄rēt: et multā
fiduciā in fide q̄ est in xp̄o iesu. Hec tibi
scribo fili timothee: sperans me ad te ve-
nire cito. Si autem tardauero: ut scias
quomodo oporteat te in domo dei con-
uersari que est ecclesia dei viui: colum-
na et firmamentū veritatis.

Necesse est quisq̄ debet octosus ut in eo
de ocio vilitatē non cogitet. p̄mi nec
sic actuosus ut cōtēplationē nō req̄rat
dei. In ocio nō iners vacatio delectare
debet sed aut inq̄sistio aut inuētio x̄itatis ut in ea
q̄sq̄ p̄ficiat / et q̄d inuenerit ne alteri inuideat. In
actione x̄o nō amād⁹ est honor in hac vita siue po-
tētia. q̄m oīa vana sub sole: sed opus ip̄m q̄d p̄ eū
dē honorē / vel potētiā sit si recte atq̄ vtiliter sit. i.
ut valeat ad eā salutē subditorū q̄ sc̄dm deū est. p̄-
pter q̄d ait ap̄ls. Qui ep̄atū desiderat bonū opus
desiderat. Exponere voluit q̄d sit ep̄at⁹ q̄z nomē
est op̄is nō honoris. Breuē est enī atq̄ inde ductū
vocabulū q̄ ille q̄ p̄ficiat illis q̄bus p̄ficiat sup̄inten-
dit curā eorū sc̄z gerens. Ep̄i q̄ppe sup̄: scopos x̄o
intētio est. Ergo ep̄m si velim⁹ latine sup̄intēdere
possum⁹ dicere: ut itelligat se nō esse ep̄m q̄ p̄esse
dilexerit nō p̄desse. Itaq̄ ab studio cognoscende
x̄itatis nemo p̄hsbet q̄d ad laudabile p̄tinet ociū
Locus x̄o sup̄ior sine quo regi p̄pls nō potest. et si
ita teneat atq̄ amīnistret ut decet tñ indecēter ap-
petit. Quāob̄re ociū sc̄m q̄rit charitas x̄itatis ne-
gotiū iustū suscipit necessitas charitatis. Quā sar-
cinā si null⁹ ip̄onit p̄cipiēde atq̄ intūede vacādū
est x̄itati. Si autē imponit suscipiēda est propter
charitatis necessitatē sed nec sic oīmodo verita-
tis delectatio deserenda est ne subtrahat ipsa sua
uitas et opprimat ista necessitas.

Et manifeste magnū est pietatis sacra-
mentū q̄d manifestatū est in carne iustifi-
catū est in sp̄u: apparuit angelis: predi-
catū est gētibus: creditū est in mūdo: as-
sumptum est in gloria.

Ex libro de
ciuitate dei. xix
Inter ociū
um et actu
ositatē
tēperādū
est.

Ep̄at⁹ bo-
nū est op⁹:
et nomen
operis nō
honoris.
Ep̄i inter
pretatio.
Ociū lau-
dabile.

ps. cl.

Extra ec-
clesiā pere-
unt opera
mie.

Virgo p̄-
fert mat̄r.

Filij sunt
opera.

Ex tractatu
pl. cxcvii.

ps. cxcvii.
Filij signi-
ficant opa
bona.

Ad Timotheū. Epistola. i.

A Ex libro de
generi ad lit-
teram. v.
Angeli nō
solū ex dō
sed ex effe-
ctu cogno-
scunt.

Non in deo tm̄ inotescit angelis qđ absconditū
est: vix etiā hīc eis apparet cū efficit atq; p̄palat
Et nisi fallor mirū est si nō oīa que dī de⁹ tāq; ad
p̄ns tēpus cognoscere: ideo dī qđ cognoscit facit si-
ue ab angelis / siue ab hoīb⁹. Mod⁹ qđpe iste locu-
tionis cū p̄ efficit id qđ efficit significat crebro
est in scripturis s̄ctis maxime cū de deo aliqd dī
qđ ei ad p̄rietatē locutionis nō cōuenire p̄sidēs
mentibus nostris ipsa veritas clamat.

Capitulum. iij.

Spiritus aut manifeste di-
cit. qđ in nouissimis tēpi-
bus discedent quidā a fi-
de: attēdētes spiritib⁹ er-
roris et doctrinis demo-
niorū in hypocrisi. loquētū mēdaciū et
cauteriatā habētū suā cōsciētā phibē-
tū nubere: abstinere a cibis quos deus
creauit ad p̄cipiēdū cū gr̄a actiōe fide-
lib⁹ et his qui cognouerūt veritatē.

Ex libro con-
tra faustū.

Adi qđ cōfiteris te nō videre qđ mēte
aut p̄silio hoc aduersū vos capitulū p̄-
feram⁹ nō qđ a carnib⁹ abstinēatis. Nā
hoc a qđbusdā tēp̄m p̄res n̄ fecerūt sic
cōmēoras: nō tñ ea dānādī sed significādī gr̄a qđ
nō itelligitis et xp̄iani nō heretici: s; catholici edo-
mādī corpis causa p̄pter aīam in orōnib⁹ ampli⁹
humiliādā. Nō qđ illa esse imūda credāt nō solū a
carnib⁹ verū a qđbusdā etiā terre fructib⁹ abstinēt
vel semp sic pauci vel certis dieb⁹ atq; tēp̄ib⁹ sicut
p̄ qđragēsimā fere oēs qđto magis qđq; vel minus
seu voluerit / seu potuerit. Hos autē ip̄am creatu-
rā negatis bonā et imūdā dicitis qđ carnes diabo-
lus op̄et fetulētore materia mali / ac p̄ hoc eas tā
qđ imūdiora / et triculētiora dei v̄rī vīcula exhorē-
tes abijcitis. Nū enī ap̄ls dixisset. abstinētes a ci-
bis quos de⁹ creauit ad p̄cipiēdū cū gr̄a actiōe
fidelib⁹ secur⁹ ait. Et his qđ cognouerunt veritatē
qm̄ oīs creatura dei bona est et n̄hil abijciēdū qđ
cū gr̄a actiōe p̄cipit. S̄ctificat enī p̄ x̄bū dei et
orōnē. Nec sūt qđ negatis hoc aīo / hac voluntate /
hac op̄atione ab eis h̄mōi tēperātes qđ nō signifi-
catione: sed natura male et imunde sint. Quia in re-
creatorē earū sine dubio blasphematis hoc est qđ
p̄tinet ad doctrinā demoniorū. Nolite qđ mirari h̄
de vobis tanto ante a s̄cto sp̄u p̄phetatū. Iterū si
ad x̄ginitatē sic hortaremini quē admodū hortat
ap̄lica doctrina. qđ dat nup̄rū bñ facit / et qui nō dat
nup̄rū meli⁹ facit vt bonū esse nuptias diceretis:
sed meliorē x̄ginitatē: sicut facit ecclīa qđ vere xp̄i
est ecclīa: nō vos sp̄us s̄ctus ita p̄nūciaret dīcēs p̄-
hibentes nubere. Ille enī phibet qđ hoc malū esse
dicit: nō qđ huic bono aliud meli⁹ antepōnit. Denī-
q; vos eū p̄cipue p̄cubitū detestamini qđ sol⁹ hone-
stus et cōiugalīs est: et quē matrimoniales quop̄ta-
bule p̄re se gerūt liberoz p̄creādoz causa. Unde
vere nō tā cōcūbere qđ nubere. phibetis. Cōcūbit
enī etiā causa libidīnū. Nubīt autē nō nisi filioz.
Videris qđ multū iteresse iter hortātes ad x̄ginita-
tem bono minori bonū ampli⁹ p̄ponēdo: et phibē-
tes nubere cōcubītū p̄pagationis qđ sol⁹ p̄p̄rie nu-
ptialis est vehemētī accusādo. Multū iteresse in-
ter abstinētes a cibis p̄pter sacratā significatiōē
vel p̄pter corpis castigatiōē / et abstinētes a ci-
bis quos de⁹ creauit dīcere qđ eos de⁹ nō creauit.

Quo a ci-
bis abstinē-
re licet.

Carnis na-
tura nō est
mala nec a
diabolo o-
perata.

E

Blasphe-
mat crea-
torē qđ ma-
las censet
creaturas
i. cor. vii.
Nuptie si
sūt male qđ
qđ x̄ginitas
melior.

Proinde illa est doctrina p̄phetarū et apostolorū
hec demoniorū mendaciloquorum.

Inc etiā illud p̄ceptū qđ est nō mechaberis ita
violatis vt hoc maxime in cōiugio detestemini qđ
filij p̄creant ac sic auditores vestros dū cauēt ne
femine qđ miscent cōcūpiscat etiā vxoz adulteros
faciat. Quō qđ nō phibēs nubere qđ de tāto ante
p̄dixit ap̄lus: qđ id conaris auferre de nuptijs vñ
sūt nuptie? Quo ablato maritū erūt turpiter ama-
tores. Veretrices vxores: thalami fornice: loce-
ri lenones. Ac p̄ hoc etiā illud p̄ceptū qđ est nō oc-
cides ex eiusdē erroris pueritate nō fuas. Dum
enī times ne dei tui mēbū liget in carnē / non das
esuriēt panē. Hic formidās hoicidū falsū / illic p̄-
petrās verū. Itaq; si icurras in eū famelicū qđ mo-
ri possit nisi cibū porrigēdo subuenias ita tu hoicē
da teneberis aut lege dei si non dederis / aut lege
manichei si dederis.

Quod autē dñs iūitat⁹ venit ad nuptias etiā hoc
excepta mystica significatiōe p̄firmare voluit qđ
ipse fecit. Futurū enī erāt de qđbus dixit ap̄ls. phī-
bētes nubere / et dīcētes qđ malū essent nuptie et qđ
diabol⁹ eas fecisset cū idē dñs dicat in euangelio
interrogat⁹ vtrū licet hoī dīmittere vxorē suā: ex
qualibet causa nō licere excepta causa fornicatio-
nis. In qđ respōsione si meministis hoc ait. Qđ de
us p̄iūxit / hō nō separet. Et qđ bñ eruditi sunt fide-
catholica nouerūt qđ de⁹ fecerit nuptias. Et sicut
p̄sūcto a deo ita diuortū a diabolo sit. Sed p̄pre-
rea in causa fornicationis licet vxorē dīmittere / qđ
ipsa esse vxor prior noluit qđ fide cōiugalē marito
nō fuauit. Nec ille qđ x̄ginitatē deo vouēt qđq; am-
pliorē gradū honoris et s̄ctitatis in ecclīa teneāt /
sine nuptijs sūt. Nā et ipse p̄tinet ad nuptias cū to-
ta ecclīa in qđbus nuptijs sp̄sus est xp̄s. Ac p̄ hoc
ergo dñs iūitat⁹ venit ad nuptias vt cōiugalīs ca-
sitas firmaret et ostēderet sacramentū nuptiarū
qđ et illarū nuptiarū sp̄sus personā dñi figurabat
cui dictū est. Seruasti vinū bonū vsq; adhuc.

Quod oīs creatura dei bona est. et n̄hil re-
ijciēdū qđ cū gr̄a actiōe p̄cipit. S̄cti-
ficat enī p̄ verbū dei et orōnē. Hec p̄po-
nens fratribus. bon⁹ eris minister x̄ri-
sti iesu: nutritus verbis fidei et bone do-
ctrine quā assecutus es.

Estamēto veteri vbi qđā cibi carnī p̄-
hibetur cur nō sit p̄raria ista sententiā qđ
dicit ap̄ls. Quia mūda mūdis / et oīs cre-
atura dei bona est si possūt intelligār h̄
ap̄lm de ip̄is dixisse naturis: illas autē lras p̄pter
quasdā p̄figuratiōes tēp̄i cōgruētēs aīalia qđā nō
natura sed significatiōe imūda dixisse. Itaq; x̄bi
gratia si de porco et agno requirāt. Vtrūq; natu-
ra mūdū est qđ oīs creatura dei bona est. Quādā
vero significatiōe agn⁹ mūdus / porcus immun-
dus est. Itaq; si stultū et sapientē dīceres. Vtrūq;
hoc verbū natura vocis et litterarū et sillabarum
quibus cōstar vtrūq; mūdū est. significatiōe autē
vñ horū x̄bū quo dī stultus imūdus significat et
fortasse qđ est in rerū figuris porc⁹ hoc est in rerū
gñe stult⁹. Et tā illud aīal qđ iste due sillabe qđ dī
stult⁹ quiddā vñ idēq; significat. Imūdū qđpe
illud aīal in lege positū est eo qđ nō ruminet nō aut
hoc ei⁹ vitū sed natura est. Sūt autē hoīes qđ per
hoc aīal significātur imūdī p̄p̄rio vitio nō natura
Qui cū libet audiat x̄ba sapiētē / postea de his
mundi.

Ex extrāe
libris.
Filiorū p̄-
creatio nō
est detestā-
da nec ipe
dīcēda a cō-
iugalīs.

Qui fame-
licū dū po-
test nō pa-
scit occidit

Extractum
euāgelij s̄m
iohannē. ix.
Nuptias
xp̄s p̄ntia
sua appro-
bavit.

Matth. xix.
De nupti-
as fecit.

Joñ. ii.

Ex lib. cōtra
faustū

Lib. i.
Lū vet⁹ te-
stamētum
aīalia imū-
da phibe-
at: quō dī-
cit ap̄lus
oīs mūda
mundis et
n̄hil reijci-
endū.

Nō rumi-
nantes ho-
mines im-
mundi.

Ad Timotheū. Epistola. i.

α

nōdū fidei tolerauerat. Erat etiā serua suorū tuo-
rū q̄s eorū nouerat eā multū in ea laudabat et ho-
norabat et diligebat te: q̄ sētebat p̄sentia tuā i cor-
de ei? scē p̄uersionis fructib? testib? fuerat enī
vni? v̄xor. Mutuā vicē parētib? reddiderat domū
suā p̄ tractauerat in opib? bonis testimoniū ha-
bebat. Nutrierat filios toties eos p̄uertiens q̄tēs
a te deuolare cernebat. Postremo nob̄ dñe oibus
q̄ ex munere tuo finis loq̄ fuis tuis q̄ an̄ dormit?
onē ei? in te etiā p̄sociati viuebam? p̄cepta gr̄a ba-
ptismi tui ita curā gessit q̄si oēs genuisset: ita serui-
uit quasi ab oibus genita fuisset.

Que autē vere vidua est et desolata spe-
ret in deum: et instet obsecrationibus et
orationibus nocte et die.

Extractatu
pi. cxxxi.
Vidua
anime.

Quāta aīa q̄ intelligit se derelictā oī au-
xilii nisi soli? dei vidua est. Quō enī de-
scribit apls viduā? **Que autē vere vidua**
est et desolata sperauit in deū. Agebat
autē de istis viduis q̄s oēs dicit? in ecclia. Dire-
rat autē q̄ in delitijs agit viuēs mortua est / et nō illā
numerauit iter viduas. Describēs autē viduas scā-
cras qd̄ ait: **Que autē vere vidua est et desolata spe-**
rat in deū / et p̄sistit in p̄cib? et obsecrationib? nocte
ac die. Ibi subiicit. **que autē in delitijs agit viuēs**
mortua est. Unde ḡ vidua: q̄ nō habet auxiliū
allūde / nisi soli? dei. Ille ḡ q̄ h̄t viros q̄i sup̄b̄it
de auxiliū virozū. Deserte videt viduet robusti?
est auxiliū eaz. Ergo tota ecclia vna vidua est si-
ue in v̄ris / siue in feminis / siue in cōiugatis / siue
in maritatis feminis / siue in adulescētib? / siue in
senib? / siue in virginib? omis ecclēsia vna vidua
est. Deserta in hoc seculo si sentit illud / si nouit vi-
ditatē suā tūc enī auxiliū p̄esto est illi.

Vidua vñ
sit.

Ecclā oīs
vidua est
vna.

Ex libro ad
pbā de oran-
do deo.
Orādī offi-
ciū viduis
incūbit.
Anne due

Accerta in orōne: vince hoc sc̄m: ora fideliter
et amāter: ora instāter atq; patiēter: ora sic vidua
xpi. Quāuis enī ad oīa mēbra ei? hoc est ad oēs q̄
in eū credūt / et ei? corpi sociant sicut docuit orare
p̄tineat specialiter tñ diligēter cura orōnū in scri-
ptura ei? viduis iuenit iūcta. **Mā due fuerūt āne**
honorabiliter noīate vna p̄iugata q̄ sc̄m samuelē
peperit: alia vidua q̄ sc̄m sc̄orū cū adhuc infās ef-
set agnouit. Prauit et cōiugata in dolore aī et affli-
ctione cordis q̄ filios nō habebat. Tunc ipm sa-
muelē ipetravit / et acceptū deo reddidit q̄ cū po-
sceret vouit. Sed orō ei? quō ad orōnē dñicā p̄ti-
neat nō facile repit nisi q̄ i eo qd̄ positū est libera-
nos a malo. Nō parū malū videt et nuptiā esse et
fructu carere nuptiarū cū sola excuset nuptias p̄-
creandorū causa filiorū. De illa x̄o anna vidua vide
qd̄ scriptū est. **et nō discedebat de tēplo ieiuniorū**
obsecrationib? suis nocte et die. Nec aliūde apls
qd̄ supra cōmēorauit. **Que autē vere vidua est (in-**
qt) et desolata sperauit in dñm et p̄sistit in orōnib?
nocte ac die. Et dñs cū ad semp̄ orandū et nō defi-
ciendū nos hortaret viduā cōmēorauit. q̄ licet inī
quum et ipm iudicē ac detet hoīm p̄tēptorē ad au-
diendā causam suā assidue interpellādo cōuertit.
Cū ḡ p̄ ceteris vidue debeāt vacare orationib?
satis hic intelligi potest q̄ oibus ad suscipiendū orā-
di studiū de viduis p̄positū est exhortatiōis exē-
plū. Quid autē in hoc operis ḡne in viduis electū
est nisi destitutio et desolatio? Quapropt̄ si se oīs
aīa intelligat in hoc sc̄lo destituta atq; desolata q̄
diu pegrinat a dño p̄fecto quandā viduitatē suā
deo desolati assidue et impēssima p̄catione p̄mē-
dat. **Orā ḡ vt vidua xpi nōdū habēs ei? cōspectū**

Luce. ii.

Luce. xviii.

cui? p̄caris auxiliū: et licet sis dñissima tāq; paup̄
ora. Nōdū enī veras futuri seculi diuitias ha-
bes vbi nulla damna formides.

Quāta cūq; tpaliū bonorū felicitate circūfluas
vt p̄stas in oratiōib? nocte ac die desolata te esse
memineris. Nō enī apls q̄lūcūq; vidue tribuit b̄-
munus. sed q̄ vere vidua est (inqt) et desolata spe-
rauit in dño et p̄sistit in orationib? nocte ac die.
Qd̄ vero sequit̄ vigilantissime caue.

Que autem in delitijs agit viuēs: mor-
tua est. Et hoc precipe vt irreprehensi-
biles sint.

In enī hō in his q̄ diligit / q̄ p̄ magno
appetitu q̄libet beatū esse credit. Quā-
propt̄ qd̄ scriptura dicit de diuitijs: vī-
uit si affluat non apponatis cor. Hoc
etiā de delitijs tibi dico / delitē si affluat nō appo-
nas cor. Nō ideo te magnipēdas q̄ non desunt. q̄
assatim suppetūt. q̄ velut ex fonte largissimo ter-
rene felicitates fluit. Q̄no hec in te despice atq;
cōtēne / nec in his quicq; redgas p̄ter integrā corpo-
ris valitudinē. Nec enī cōtēnenda nō est p̄pter ne-
cessarios vsus vite hui? Ante q̄ mortale hoc idua-
tur immortalitate hoc est veraz p̄fecta sanitate q̄ nō
terrena infirmitate deficiēs corruptibili volupta-
te reficitur: sed celesti firmitate persistens eterna
incorruptibilitate vegetatur.

Delitē igit spiritales delitijs carnalib? in scā-
castitate succedat. Lectio / orō / psalm? / bona co-
gitatio / bonorū operū frequētiatio / spes futuri sc̄li
et cor sursum atq; de his oib? gr̄a actio patri lumī-
nī. a quo sine vlla dubitatione / omne datū optimū
et omne donū p̄fectū (scriptura testāte) descendit.
Mā q̄n p̄ delitijs nuptiarū quas in carne viroz ha-
bent aliarū carnaliū delitiarū tanq; in solatio vsus
assumit qd̄ ego dicā q̄ sequantur mala cū breuiter
apls dixerit viuētē mortuā esse viduā q̄ in delitijs
viuit? Absit ḡ a vobis vt diuitiarū cupiditate ca-
plamini p̄ cupiditate nuptiarū et in cordibus v̄ris
mim? virozū amor succedat. Intuites enī hoīm
p̄uersionē sepe expti sum? in q̄busdā lasciuia cō-
pessa creuisse auariciā. Mā sicut in ip̄is sensibus
corpi acut? audiūt q̄ nō videt / et tāgendo multa
discernūt. Nec tāta viuacitate tāgūt q̄ oculis v̄ti-
tur. Vbi intelligit ex vno aditū id est luminū p̄p̄es-
sa intētiōne sētiēdi eā se in alios sēsus p̄p̄tiori dī-
noscedi acumine exercere tāq; ex altero conet im-
plere qd̄ negat in altero ita etiā sepe carnis cupi-
ditas a cōcubendi voluptate cōhibita maiorib?
v̄rib? in pecunie se porrigit appetitū illinc auer-
sa huc se impetu ardētore cōuertit. In vobis autē
amor diuitiarū simul frigescat cū amore nuptiarū
Et pius vsus rerū q̄s possidetis ad spiritales deli-
tias cōferat vt liberalitas v̄ra magis ferueat ad-
iuuandis egētis q̄ vitandis auarīs. In thesaurū
quippe celestē non mittunt dona cupidorum: sed
elemosine pauperū q̄ in immensum modū oratiōes
adiuant viduarū. Ieiunia quoq; ac vigilie inq̄tū
valitudinem nō perturbant operando / psallendo
legendo in lege dei / meditando si sumatur in deli-
cias spiritales etiā ipsa q̄ videtur laboriosa vertū-
tur. Nullomodo enī sūt onerosi labores amantiss:
sed etiā ipsi delectat sicut venantiū / aucupantiū /
piscantiū / vindemiantiū / negotiariū. Iudo aliquo se
se oblectantiū. Interest ḡ qd̄ amet. Nam in eo qd̄
amat aut nō laborat / aut et labor amat. Et vide q̄
pudendū et dolendū sit si delectat labor vt fera ca-

3c ad pbā
de orādo deo

p̄s. lxi.
Delitijs
nō est cor
appone-
dum.

Elitudo
corpi nō
est cōtēne-
da.

Ex libro de
scā viduitate

Jacobi. i.

Lauendū
ne p̄ deliti-
is capia-
mur cupi-
ditate.

Eci acu-
tius audi-
unt ac pal-
pitant.
Depditū
in vno re-
parat in al-
tero.

Labores
amantiss nō
sūt onerosi

6

11

platur vt cupa et saccul⁹ impleat⁹ vt pssa faciat⁹ et nō delectat⁹ vt deus acquiratur.

Extractatu
pi. ix.
ps. ix.

Cupiditas
porta mor-
tis.

i. thi. vi.

Ex lib. 5. ma-
nich. ii.

Uita i pec-
catū mori
est.
Mors p
peccato.

Qui exaltas me de portis mortis. Exaltat⁹ enī hō in illo/nō solū quē gestat⁹ q caput ecclesie est: s; etiā qd s nrm in ceteris mēbris. Et exaltat⁹ ab oībus prauis cupiditatib⁹ q sūt porte mortis q; p illas itur ad mortē. Mors autē est etiā ipsa leticia in pfructu cū quisq; adipiscit⁹ qd p dte pcupiuit. Itā dīx est enī oīm maloz cupiditas. Et p pteia por- ta mortis est q; mortua est vidua que in delictis vi- uit. Ad quas delicias per cupiditates tanq; p por- tas mortis perueniunt.

Uita q in pectis est mors appellari in scripturis solet: sicut apl⁹ dicit mortuā esse viduā q in deli- tijs viuit. Et mortuū noīe ipm pectm significari le- gīm⁹ vbi dicit⁹ est. Qui baptizatus a mortuo et iterū tāgit illū qd pfect⁹ in lauacro suo? Sic et q; ietu- nat sup pcta sua et iterū ambulans hec eadē facit. Pro pcto enī mortuū posuit. Abstinētia nō ietu- nūq; a pcto tanq; baptisū hoc est mundationē a mortuo. Iterū autē redire ad peccatum tanq; iterum tangere mortuum.

Si quis autē suozū et maxime domestico- rū curā nō habet. fidē negauit: et est infide- li deterior. Vidua eligat⁹ non min⁹ sexa- gita ānozū q fuerit vni⁹ viri vxor: i opib⁹ bonis testioniū hīs: si filios educauit.

Ex libro de
citare dei. ix.
cap. xiii.
Uita dīlī-
genda.

Quia duo precipua precepta hoc est ad dilectionē dei/et dilectionē primi do- cet magister de⁹. In qb⁹ tria iuenit hō q diligat deū seipm et primū. atq; ille in se diligēdo nō errat qui deū diligit psequēs est: vt etiā primo ad diligendū deū cōsulat quē iubet s; cut seipm diligere. Sic vxor/sic filijs/sic domesti- cis/sic ceteris qbus poruerit hoībus. Et ad h sibi a primo si forte indiget cōsultū velit. Ac p hoc erit pacat⁹ qd in ipso est omī hoī pace hoīm. I ordinata cōcordia. Qui⁹ hic ordo est primū vt nulli nocē- at: deinde vt etiā pōsit cui poterit. primū q inest ei suozū cura. Ad eos qppe habet oportunitatē: fa- cilliorēq; aditū cōsulendi/vel nature ordine vel ip- sius societatis būane. Unde apl⁹ dicit. Quisquis autē suis et maxime domesticis nō prouidet fidem negat et est infidelis deterior.

Ordinata
cōcordia.

Extractatu
euāgelii sm
iohāne. cxi
Joh. xix.

Joh. ii.

Hora xpi
q in nuptiis
nōdū vene-
rat.

Cū vidisset q; Iesus matrē et discipulū stātem quē diligebat dixit matri sue. Mulier ecce fili⁹ tu⁹. Deinde dixit discipulo. Ecce mater tua. Et ex il- la hora accepit eā discipul⁹ in suā. Hec nimirū est illa hora de qua Iesus aquā cōuersur⁹ in vinū di- xerat matri. Quid mibi et tibi est mulier? Nondū venit hora mea. Hanc itaq; horā p dixerat q tunc nondū venerat in qua deberet agnoscere mortu- rus de q fuerat mortaliter nat⁹. Tūc q diuina fa- ctur⁹ nō diuinitatis: sed infirmitatis matrē velut incognitā repellebat. Nūc autē hūana sā patiens ex q fuerat fact⁹ hō affectu cōmēdabat humano. Tūc enī q marīa creauerat innotescēbat virtutē/ nūc vero qd marīa pepererat pendebat in cruce. Moralis igit insinuat locus facit qd faciendū ad- monet. Exēplo suo suos instruit pceptoz bon⁹ vt a filijs pijs impēdat cura parētib⁹ tāq; lignū illud vbi fuerat fixa mēbra mortis etiā cathedra fue- rit magistri docētis. Ex hac doctrina sana didice- rat Paul⁹ apl⁹ qd docebat qm dicebat. Si qd au- tē suis et maxime domesticis nō prouidet fidē ne- gat et est infidelis deterior. Quid autē cuiq; tā do-

Parētib⁹
impēdere
curā docu-
it saluator
in cruce.

mesticū q parētes filijs/aut parētib⁹ filij. Quis itaq; saluberrimū pceptū ipse magister scōzū de se ipso constituebat exēplū qm nō vt famule de⁹ quā creauerat et regebat: sed vt matri hō de q creatus fuerat et quā relinqbat alterū. p se quodāmodo si- lū pūdebat. Itā cur hoc fecerit qd sequit⁹ indicat. Est enim euangelista. Et ex illa hora accepit eam discipulus in suam.

α

Si qd sane pecunie res tua familiar⁹ habet cu- tus te implicari negotio nec oportet/nec decet re- uera tribuendū est matri et domesticis tuis. Hozū qppe indigētia si paupib⁹ vt sis pfectus instituiti distribuere talia tua primū apud te locū obtinere debet. Si qd enī suis et maxie domesticis vt apl⁹ ait/nō pūdet/fidē negat/et est infidelis deterior.

Exēpla ad
lectum.
Pecunia
matri et do-
mesticis tri-
buenda.

Si hospicio recepit si sanctorū pedes la- uit: si tribulationē patiētibus submini- strauit: si oīne opus bonū subsecuta est.

Viditū⁹ frēs hūilitatē ab excelso faciam⁹ iuf- cē hūiles qd hūiliter fecit excelsus. Magna est cō- mēdatio hūilitatis et facit hoc sibi inuicē fratres etiā ope ipso visibili cū se inuicē hospicio suscipiūt. Est enī apud plerosq; cōsuetudo hui⁹ hūilitatis vsq; ad factū q cernat⁹ expressa. Unde et apl⁹ cū bñ moratā viduā cōmēdaret. si hospicio (inqt) re- cepit/si scōzū pedes lauit. Et apud scōs vbiq; hec cōsuetudo nō est qd manu nō faciūt corde fa- ciūt/si in illorū numero sūt qbus dī in hymno bea- torū triū vxorū. Bñdicite scōz et hūiles corde dñm. Multo est autē meli⁹ et sine cōtrouersia verius vt etiā manib⁹ fiat/nec dedignē qd fecit xps facere christian⁹. Cū enī ad pedes fratris inclinā cor- pus etiā in corde ipso vel excitatur/vel si tā inerat cōfirmatur ipsius humilitatis affectus.

Extractata
euāgelii sm
iohāne. lv.
Humilita-
tis exēplū
apō.

Adolecētiōres autē viduas deuota: Cū enī luxuriate fuerint: in xpo nubere volunt: habētes dānationē: quia primā fidem irritam fecerunt.

Daniel. iii.

Pedes sā-
ctoꝝ etiā
manib⁹ in-
terdū lauā-
di sunt.

Frugali qppe vinculo si pudicitia cō- seruat⁹ dānatio nō timef. Si in viduali cōtinētia et xginali excellētia virt⁹ mu- neris aplioris expetit. q expetit et ele- cta et voto deuoto oblata. Itā nō solū capescere nu- ptias: sed etiā si nō nubat/nubere velle dānabile est. Itā vt hō demōstraret apl⁹ nō ait. cū in delictis egerit in xpo nubūt: s; nubere volūt. hñtes (inqt) dānationē qm pmā fidē irritā fecerūt. et si non nu- bēdo tm volēdo/nō q ipse nuptie velut malū dā- nande iudicatur: sed dānat⁹ ppositi fraus/dānat⁹ fracta voti fides. Dānatur nō susceptio a bono in- ferioze: sed ruina ex bono supioze. Postremo dā- natur tales nō q cōiugalē fidē poster⁹ iuenerūt: sed q cōtinētie pmā fidē irritā fecerūt. Qd vt bre- uiter insinuet apl⁹ voluit eas dicere hñe dāna- tionē: q post ampliorē scitātē ppositū nubūt. nō q nō dānant: sed ne in eis ipse nuptie dānari puta- rētur. Sed cū dixisset nubere volūt cōtinuo addi- dit hñtes dānationē. Et dixit qre: qm priorē fidē irritā fecerūt vt volūtātē q a pposito cecidit appa- reat esse dānatā siue subsequat⁹ nuptie siue desint.

Ex libro ad
tulianam de
scā viduitate
Uelle nu-
bere i qb⁹
dānabile ē

Fraudat⁹
propositi
dānabilis
est.

Quote et reddite dñō deo vfo. Quis qd voue- re voluerit voueat illud. attēdat vt qd vouerit red- dat vnusq; deo qd vouerit. si respicit retrorsū/ma- lū est. Itā scio q castimontalis nubere voluit. Quid voluit? Qd et xgo qlibet. Quid voluit? Qd et mat⁹ ipsi⁹. Aliqd male voluit? Male plane. Quare? Qd

Extractata
pi. lxxv.
ps. lxxv.
Attēde qd
voueas
vt reddas.

Ald Timotheu. Epistola. i.

Q

1. Cor. vii.

Luce. xvi.

Uxor loth in salis sta-
tua versa
cōdimentū
est ceteris

ps. lxxviii.

Uirginitas qdam
turpis est.

Nubere li-
cet antequam
supbire
nunc.

H

Ex libro ad
poliētiū.
Licita vo-
tosū illi-
ta.

Coluges
alter sine
altero ca-
stitatē vo-
uerit pnt
ps. lxxviii.

Extractu
pi. xxi.

Dis pfe-
sio i ecclia
bz fictos.

ia vouerat dño deo suo. Quid enī dicit de talibus
apls Paul? cū dicat viduas adolefcēulas nube-
re si uelit. Sed tñ ait quodā loco. Beatior aut erit
si sic pmāserit fm meū pñliū. Ostendit beatiorē si
sic pmāserit nō tamē dānandā si nubere uoluerit.
Quid aut ait de qbusdā qvouerūt nō reddiderūt?
Habētes (inqt) dānationē qz primā fidē irritā fe-
cerūt. Quid est primam fidem irritam fecerunt?
Vouerunt et nō reddiderunt. De die iudicii cum
dñs minaret quid ait? Memēote vxoris Loth.
Quibus dixit. Quid enī fecit vxor loth? Liberata
est a sodomis / i via posita retro sū respexit. Ubi
respexit ibi remāsit. Facta est aut statua salis vt il-
lius cōtēplatione cōdiātur. hoies cor habeāt non
sint fatui / nō retro respiciāt / ne malū exēplū dan-
tes ipsi remaneāt / r alios cōdiāt. Mouete r reddi-
te dño deo vfo. Quilla vxor Loth ad oēs pñet.
Maritata mulier uoluit facere adulteriū de loco
suo quo puenerat retro respexit. Vidua qā sic p-
manere vouerat / uoluit nubere. Hoc uoluit qd li-
cuit ei q nupsi: sed illi nō licuit quia de loco suo re-
tro respexit. Uirgo ē castimonialis tā dicata deo
habeat / r cetera q omēt ipam hginitatē / et sine q-
bus ipsa hginitas turpis est. Quid si enī sit corpe
integra / r mēte corrupta? Quid est qd dixi? Quid
si null? tetigerit corpus: sed sit forte ebriosa / sit su-
pba / litigiosa sit / ligiosa sit. Nec oia dānat apls
Si ante q uouisset / nupsiisset nō dānaret. Ele-
git aliqd meli? spreuit qd ei licebat. Spreuit / r illi
cita tāta pñitit. Hoc dico nubere licet ante q vo-
ueat: supbire nūq licet. Qu xgo dei nubere nolu-
isti qd licet extollis te: qd nō licet. Melior xgo sup-
ba q maritata hūilis? Sed melior maritata hūi-
lis q xgo supba. Que autē respexit ad nuptias
nō qz uoluit nubere dñat: sed qz tā antecesserat r
fit vxor Loth respiciēdo retro sū. Nō sitis pigri
q potestis quib? aspirat de? apprehēdere gradus
meliores quia nō ista ideo loquimur vt nō ista vo-
ueatis: sed vt uueatis et reddatis.

Quod enī cuiq ante q uouisset licebat cū id se
nūq facturū uouerit / non licebit. Si tñ id uouerit
qd uouendū fuit sicuti est ppetua hginitas vel pñ-
nētia post expta cōnubia solutis a vinculo pñgali
vel ex cōsensu uouētib? et carnalia debita sibi in-
uicē relaxātib? fidelib? / castisq pñgib? vel alterā
sine altero uouere fas nō est. Nec ē et si q alia sūt
q rectissime uouētur cū hoies uouerint nulla cōdi-
tione rūpēda sūt q sine vlla cōditione uouerūt / qz
et hoc dñm pcepisse intelligendū est vbi legē uoue-
te r reddite dño deo vfo. Unde apls de qbusdā q
cōtinentiā uouēt et postea nubere uolūt. qd eis an-
te q uouissent utiq licebat. Habētes (inqt) dāna-
tionē qm primā fidē irritā fecerunt

Simul autē et ociose discūt circuire do-
mos: nō solū ociose sed r verbose r curio-
se: loquētes que non oportet.

Nemo vos fallat si nō uultis falli r uultis ama-
re ftes scitote oēm pfeffionē in ecclia habere fi-
ctos. Nō dixi oēm hoiem esse fictū: sed oēm pfe-
fionē habere fictas psonas. Sūt xpiani mali: sed
sūt r boni. Quasi plures malos uides qz palee sūt
nec te ad grana puenire pñitūt. Sūt ibi et grana
accide tenta excute adhibe oris iudiciū inuenis
sacrimoniales idisciplinatas. Nūqd ideo scrimo-
niū respēdēdū est? Multe nō stāt in domib? suis
circueunt domos alienas curiose agētes / loquen-
tes q non oportet supbe / linguare / ebriose. Sed si

hginēs sūt qd pdest itēgra caro / mēte corrupta?
Melior est hūile cōiugiu q supba hginitas. Si enī
nubere nō haberet nomen vñ extolleret et habē-
ret frenū quo regeret. Sed nūquid ppter hginēs
malas dānaturū sum? et scās corpore et spū? Aut
ppf istas laudabiles etiā illas iprobādas lauda-
re cogemur? Undiq vñ assumet / r vñ reliquet.

Uolo aut iuniores nubere: filios pcrea-
re: matress familias esse: nullā occasione
dare aduersario maledicti gratia. Jam
enī qdā cōuerse sūt retro post sathanam.

Nuptiaz bonū applica auctoritate r sobrietate
cōmedat nō pcreādī officiū etiā eis q pñetie bo-
nū capisūt tāq ad obsequelā legis iponit. Peniq
cur hoc dixerit pādīt cū adiūgit / et dicit. nullā oc-
casionē dare aduersario / maledicti grā. Tā enī q-
dā cōuerse sūt retro post sathanā. Et his hgis ei?
intelligam? eas q nubere uolūt / meli? uoluisse
cōtinere q nubere: sed melius nubere q retro ire
post sathanā. i. ab excellēti illo hginialis vel uidua-
lis castitatis pposito in posterioza respiciendo ca-
dere et interire.

Si quis fidelis habet uiduas submini-
stret illis vt non grauetur ecclia dei: vt
his que vere uidue sunt sufficiat.

Habebat et dñs loculos / r a fidelib? oblata cō-
seruās / r suoz necessitatib? r alijs idigētib? tribu-
ebat. Nūc pñm ecclia stice pecunie forma est in-
stituta vbi intelligerem? qd pñpīt nō cogitādū esse
de crastino nō ad hoc fuisse pceptū vt nihil pecu-
nie seruet a scris: sed ne deo ppter ista seruat r p-
pter inopie timorē iustitia deserat. Nā r apls in
postez puidēs ait. Si qd fidelis habet uiduas suf-
ficiēter tribuat eis vt nō grauetur ecclia quoue-
ris uiduis sufficere possit.

Qui bñ presunt pbfri duplici honore di-
gni habeātur: maxie q laborāt in verbo
et doctrina. Dicit enī scriptura. Nō alli-
gabis os boui triturātū. Et dign? ē opa-
ri? mercede sua. Aduersus pbfm accu-
sationē noli recipere: nisi sub duob? aut
tribus testibus.

Operari enī sum? r adhuc in uinea laboramus.
Finito die / finito ope merces restituet. Sed quis
operari? pdurat ad accipiēdā mercedē nisi q pascit
dū laborat? Nō enī et tu opario tuo mercedē solā
datur? es? Nō etiā affers illi unde vires reparat
in labore? Pascis utiq cui mercedē datur? es.

Unde q uiuif est necessitatis accipere / est cha-
ritatis pberē nō tanq venale sit euāgelū vt illud
sit precū ei? qd sumāt q annūciāt unde uiuāt. Si
enī sic uendūt / magnā rē vili uēdunt. Accipisut su-
stetationē necessitatis a ppo mercedē dispēratio-
nis a dño. Nō enī est idoneus pplus reddere mer-
cedē illis q sibi in charitate euāgelij seruūt nō ex-
pectāt illi mercedē nisi unde et isti salutē dicit enī
scriptura. Non infrenabis os boui triturantū.

Nūquid de bob? pñet ad deū? Dixit enī. Nō
infrenabis os boui triturantū: sed ppter nos scriptu-
ra dicit. Dis ergo q pñcat hūi dei / monet / obur-
gat / terret / triturat arē / et bouis implet officiū.

Peccātes corā oibus argue vt et ceteri
timorē habeāt. Testor corā deo r xpo ie-
su r electis angelis vt hec custodias si-

Contugliū
humile est
melius q
supba vir-
ginitas.

Ex li. ad tūl-
anā de scāvi-
ditate.

Nō nube-
re r pñce-
re pñat q
nubere. sz
nubere me-
lius est q
nō nubere
et retroce-
dere.

Ex trac. euā-
gelij fm iōā-
nem. lxxviii.
xi. q. i. habe-
bat.
Loculi do-
mini.

Ex trac. euā-
gelij fm iōā-
nem. lxxviii.
Operarij
nō pdurāt
i labore nī
si pascant
nec pñca-
tores i euā-
gelizatiōe
Ex libro de
pastoribus.

Deut. xxi. et
1. Cor. ix.

Extractum
pi. cxxvi.
1. Cor. ix.
Bonis of-
ficiū implet
pñicans.

Capitulū. vi. Folium. cc.

ne preiudicio nihil faciens in alteram partem declinando.

Cristū dñm et paulū seruū ei⁹ audiam⁹
Quid dicis dñe? Si peccauerit in te fr
tuus / corripe illū inter te et ipm solum.
Quid dicis apłe paulo? Peccantes co
ra oibus argue vt ceteri timorē habeāt. Quid fa
cim⁹? Corroueris istā velut iudices audimus?
Absit imo sub iudice cōstitutū pulsem⁹ vt nob ape
riri ipetrem⁹ / fugiam⁹ sub alas dñi. Non eni apło
suo cōtrariū locut⁹ est qz et in illo ipse est locut⁹ sic
dixit. An vultis experimentū ei⁹ accipere q in me
loquit xps? Xps in euāgelio / xps in paulo. Xps
q vtrūq dixit. vnū ore suo: alterū ore preconis sui
Quia qñ pteco de tribunali aliqd dicit nō cōscribi
tur in gestis pco dixit: sed ille dixisse cōscribit qui
pcon qd diceret iperavit. Duo g ista duo pcepta
fres sic audiam⁹ vt nos intelligam⁹. Nos in vtro
q pcepto pacatū cōstitumur cū corde nro / nos cō
cordemus / et scriptura scā in nullo discordat. verū
est sed discernere debem⁹ aliqñ illud esse faciendū
aliqñ corripiendū fratre inter te et ipm solū. aliqñ
corripiendū corā oib⁹ vt ceteri timorē habeant. si
aliqñ illud / aliqñ illud fecerim⁹ p cordiā scriptura
rū tenebim⁹ / et in faciēdo atqz obteperādo nō erra
bim⁹. Sed dicit mihi aliqñ qñ facio illud qñ illud
ne tūc corripā inter me et ipm solū / qñ debeo corā
oibus corripere / aut tūc corripā corā oib⁹ qñ de
beo in secreto corripere? Aitō videbit charitas ve
stra qd qñ facere debeam⁹: sed vtrūq facere pigri
nō sim⁹. Intēdite et videte. Si peccauerit in te fra
ter tu⁹ / corripe eū int te et ipm solū. Quare? Quia
in te peccauit. Quid est in te peccauit? Tu scis qz
peccauit / qz eni secretū fuit qñ in te peccauit: secre
tū qre cū corrigis qd peccauit. Nā si sol⁹ nosti qz
peccauit in te et eū vis corā oibus arguere non es
corrector s; p ditor. Attēde quē ad modū fuit? Jo
seph tāto flagitio qd de vxore fuerat suspicatus tā
ta benignitate pepcit anteqz sciret vnde illa cōce
perat: qz grauidā senserat / et se ad illā nō accessisse
nouerat. Restabat igit certa adulterij suspicio / et
tū qz ipse sol⁹ senserat / ipse sol⁹ sciebat. Quid de il
lo ait euāgelist⁹? Ioseph aut cū esset iust⁹ et nollet
eā diuulgare voluit eā occulte dimittere. Ergo ip
sa corripēda sūt corā oibus q peccant corā oibus
Ipsa corripātur secreti⁹ q peccant secreti⁹. distri
buit tpa / et cōcordat scriptura. Sic agamus et sic
agendū est / nō solū qñ in nos peccat: s; qñ peccat
ab aliquo vt ab altero nesciat. Nescio quē homici
dam nouit epus et ali⁹ illū nemo nouit. Ego volo
publice corripere / et tu qris inscribere. Proius nec
prodo / nec negligo. Corripio in secreto / pono an
oculos dei iudiciū. Terreo cruentā cōscientiā / p
suadeo penitentiā hac charitate pditi esse debem⁹.
Vnde aliqñ hoies respēdūt nos q qñ nō corripī
amus / aut putāt nos scire qd nescim⁹ / aut putant
nos tacere si scim⁹. Forte qd scis et ego scio / nō co
rā te corripio qz curare volo / nō accusare. Sūt ho
mines adulteri in domib⁹ suis in secreto peccant.
aliqñ nobis pdūt ab vxorib⁹ suis plerūq zelā
tib⁹ / aliqñ maritorū salutē qretib⁹ nos nō pdim⁹:
sed in secreto arguim⁹ vbi cōtigit malū sibi moriat⁹
Nō tñ vuln⁹ illud negligim⁹ ante oīa ostēdentes
homini in tali peccato constituto sauciāqz gerenti
cōscientiā illud vulnus esse mortiferū.
An? cito nemini iposueris: neqz coica
ueris pctis alienis. Teipm castū custo

di. Noli adhuc aquā bibere: s; modico
vino vtere ppter stomachū tuum et fre
quentes tuas infirmitates.

Sicut se habet firmissima vitas nō nisi cōsensi
one itelligēda est coio pctōz quā verat apłus.
Subet nob pñētia vbi subet apłs ad timothe
um. Cōtine teipm: iussio est / pceptio est. Audiēdū
est / faciēdū est. Sed nisi dñs adiuuet remanem⁹.
Monamur qdē facere volūtate et nrit aliqd volū
tas nō psumat ptās / nisi adiuuet infirmitas. Certe
eni iussū est. Cōtine teipm. Audi aliū locū scriptu
re. Et cū scire (inqt) qz nemo esse potest pñēs / ni
si de⁹ det et hoc ipm erat sapiētie scire cui⁹ esset do
nū. Et qd (iqd) feci: Adij dñm et depcar⁹ sū. Quid
opus est multa pcurrere fres mei? Aut qd nobis
subet orandū est vt ipteat. Sed nō sic vt dimitta
mus nos. De nob aliqd et nos agere debem⁹ cona
ri debem⁹ et in eo grās agere in quo potuerim⁹ in
eo qd nō potuerim⁹ orare. Qñ grās agis / caue ne
dāneris igrat⁹. An autē qd nōdū habes petis / ca
ue ne remaneas inanīs quia impediris.

Quorū dā hoim pctā manifesta sūt pce
dētia ad iudiciū quosdā aut subsequun
tur. Similit⁹ et facta bona manifesta sūt:
et q aliter se habēt abscondi nō possunt.

Manifesta ea dicit de quib⁹ clarū est quo aio fi
ant hec pcedūt ad iudiciū. i. qz si fuerit ista subse
cutū iudiciū nō est temerariū. Subsequunt aut il
la q occulta sūt qz nec ipsa latebūt tpe. Sic et de bo
nis factis itelligēdū est. Nā ita subūgit. Similit⁹
ter et facta bona manifesta sūt. Et qd ali⁹ se hñt
abscondi nō possūt / de manifestis g iudicemus / de
occultis xō dei iudicio relinqm⁹: qz ipsa abscondi
non possunt siue mala siue bona cū tempus adue
nerit quo manifestentur.

Capitulum. vi.

Quicūq sūt sub iugo fui
dños suos oī honore di
gnos arbitrent: ne nomē
dñi et doctrina blasphe
met. Qui aut fideles hñt dños nō cōtē
nāt qz fres sūt: sed magis seruiāt qz fide
les sūt et dilecti: qz bñficij participes sūt
Hec doce: et exhortare. Si qd aliter do
cet et nō acqescit sanis smonib⁹ dñi nrī
iesu xpi. et ei q sm pietatē est doctrine: su
perb⁹ nihil sciēs sed lāguēs circa qstio
nes et pugnas xborū: ex qb⁹ oriūtur iui
de ptētiones blasphemie suspitiōes ma
le: cōflictationes hoim mēte corruptoz
et qui veritate priuati sūt: existimanti
um questum esse pietatem.

Que de seruo hebreo picipiunt vt sex an
nos fuit / et dimittat liber grati ne fuit
xpiani hoc flagitarēt a dñis suis aplica
auctoritas iubet suos dñis suis eē sub
sectos / ne nomen dei et doctrina blasphemet. Il
lud eni ex hoc satis pstat in mysterio pceptū: qz
ptundi subula ei⁹ aurē ad postē pcepit deus quili
bertatē illam recusasset.

Est aut qst⁹ magn⁹ pietas cū sufficiētia.

Ex sermōe d
vbi euāge
lii. xvi.
Mat. xviii.
Correptō
an i occul
to an palā
fieri debe
at.

ii. Cor. xiii.

Mat. xviii.
In te pec
care.

Mat. i.
Occulte
peccātes
occulte
corrigēdi
et palā pu
blice.

Ex lib. vii. s
baptismo.

Ex sermōe d
pelagianū.

Quicquid
nobis sube
tur orādū
vt ipteat.

Ex libro. ii d
smōe dñi in
monte.

De mani
festis iudi
care licet.

Ex lib. qstio
nū exodi.
Libertas
nō est xpia
na flagitā
da iudeoz
more.

Ad Timotheū. Epistola. i.

Ex lib. ad p
bā de orādo
deo.
Sufficien
tia expete
da.

Hanc igitur sufficientiā nō indecēter vult q̄s
vult nec amplius vult. Alioquin nō ip̄am vult et
ideo nec decēter vult hāc optabat / et pro hac ora
bat qui dicebat. Diuitias et paupertates ne dederis
mibi. Cōstitue autē mibi que necessaria sunt suffi
ciēter vt ne satiatas mēdax efficiar et dicā q̄s me
videt. Aut pauper factus furer et iurē nomen dei
mei. Cūdes certe et istā sufficientiā nō appeti p
pter seipsam sed ppter salutē corporis et cōgruen
tem habitū p̄sone hominis quo habitu nō sit incō
ueniens eis cū q̄b⁹ honeste officioseq; viuēdū est.
Nihil enī intulim⁹ in hunc mūdū haud
dubiū qz nec auferre aliqd possum⁹. ha
bētes autē alimenta et quibus tegamur
his contenti sumus.

Ex sermōe d
p̄bis euāge
lij. viii.

Recole diues primordia tua. Cūdevtrum huc
aliquid attuleris. Jam venisti et tāta inuenisti dic
rogo te qd attulisti. Aut si dicere erubescis aplm
audi. Nihil (inqt) intulim⁹ in hunc mūdū sed for
te qz nihil attulisti et hic multa inuenisti aliqd hinc
tecū ablaturus es. Et hoc fortasse amore diuitia
rum trepidas cōfiteri. Audi et hoc apls dicit q te
nō palpat. Nihil intulim⁹ in hūc mūdū vtiq; qm
nati sum⁹. sed nec auferre aliqd possum⁹ / vtiq; qm
de mūdo exim⁹. Nihil attulisti nihil hinc auferes.
Quid te inflas contra pauperē? Ecce diues nihil
attulisti in hunc mūdū sed nec auferre hinc aliqd
potes. Qd dixi de natis h dico de mortuis. Certe
qm aliquo casu vetera sepulchra frangūtur ossa di
uitis agnoscantur. Ergo diues audi aplm. Nihil
intulim⁹ in hūc mūdū. Agnosce verū est: sed nec
auferre aliqd possum⁹. Agnosce et hoc verum est.
Quid ergo sequit⁹? Cūcti et tegumentū habentes
his contenti sumus.

Nō supbia
qu diuiti
cōtra pau
perē.

Mā qui volūt diuites fieri: incidūt in tē
tationē et in laqueū diaboli et desideria
multa inutilia et nociua: que mergūt ho
mines in interitū et perditionem.

H

Extractatu
p̄i. cxxvi.
Cāncū di
uiti et pau
peri canit.

Cuidete qd diuitib⁹ dictū sit / nō superbe sapere
neq; sperare in incerto diuitiarū suarū. Bona ope
rari tribuere thesaurizare fundamētū bonū in fu
turū. Pauperib⁹ autē quid dictū est. Qui volūt
diuites fieri incidūt in tērationē. Mā si iā diuites
essent alterū canticū audirent: diues audit vt ero
get / pauper audit ne desideret.
Radix enim oīm malorū est cupiditas:
quam quidā appetētes errauerūt a fide
et inseruerunt se doloribus multis. Tu
autē o homo dei hec fuge. Sectare vero
iustitiā: pietatē: fidē: charitatē: patienti
am: mansuetudinē. Certa bonū certa
men fidei: apprehende vitā eternā: in
qua vocatus es et cōfessus bonā cōfessi
onē corā multis testibus. Precipio ti
bi corā deo q viuitificat omnia et xpo iesu
qui testimoniū reddidit sub pontio pila
to bonam confessionem.

Ex sermone
euāge. viii.
Aliud est
esse diuitē
aliud velle
fieri.

Mā de quid dimiserūt doles qz hoc di
miserūt vide quo se inseruerūt. Audi a
fide errauerūt et inseruerūt se dolorib⁹
multis. Sed q volūt diuites fieri? Ali
ud est esse diuitē / aliud velle fieri diuitē. hic cupi
ditas accusat nō aurum / nō argentū / nō diuitie:

sed cupiditas.

Initū oīs p̄cti superbia. Scriptura definiuit /
dices. Initū oīs p̄cti superbia. Cui testimonio
nō incōueniēter aptat qd apls ait. Radix oīm ma
lorū est auaricia. Si auaricia generalē intelligam⁹
qua quisq; appetit aliqd ampli⁹ q̄ oportet ppter
excellentiā suā / et quendā pprie rei amorē cui sa
pienter nomen latina lingua indidit cū appellauit
p̄uatiū qd potius a detrimēto q̄ ab incrementō di
ctum elucet. Qis enī p̄uatiō minuit. Unde itaq;
vult eminare superbia inde in angustias egestatē
q̄ cōtrudit cū a cōmuni ad p̄uatiū dānofo sui amo
re redigitur. Specialis est autē auaricia que v̄sita
tius amor pecunie dicit. Cui⁹ noīe apls per speci
em gen⁹ significās vniuersalē auariciā volebat in
telligi dicēdo. Radix omnīū malorū est auaricia.
Hac enī et diabol⁹ cecidit qui vtiq; nō amauit pe
cuniā: sed p̄uatiā potestātē. Proinde puerus sui
amor p̄uatiū sc̄tā societate turgidū spiritū etiq; cō
artat miseria iā per iniquitatē satiarī cupientem.
Hinc alio loco cū dixisset. erunt enī homines seip
los amātes. continuo subiecit amatores pecunie
ab illa generalī auaricia cuius superbia caput est
ad hanc specialē descendens que p̄uatiā hoīm est.
Neq; enī essent etiā hoīes amatores pecunie / nisi
eos putarēt excellētiōres quos diuitiores. Cui mor
bo cōtraria charitas nō querit q̄ sua sunt. Id est nō
p̄uatiā excellētiā letat. Merito ergo et nō inflat
hij duo amores quorū alter sc̄tis est / alter imū
dus / alter socialis / alter p̄uati⁹. Alter cōmunitati
litati cōsulens ppter supernā societate. alter etiā
rem cōmunē in potestātē p̄uatiā redigēs ppter ar
rogantē dñationē / alter subdit⁹. Alter emul⁹ deo.
Alter trāquillus. Alter veritatē laudib⁹ errantium
preferēs. Alter quoquomodo laudis audius. Al
ter amicalis. Alter inuidus. Alter hoc volens pro
ximo qd sibi / alter subicere primū sibi. Alter pro
pter primi vtilitatē regēs primū. alter ppter su
am p̄cesserūt in angelis / alter in bonis / alter i ma
lis. Et distinxerūt cōditas in genere humano ciui
tates duas sub amirabili / et ineffabili dei puiden
tia cūcta que creat amīnistrantis et ordinātis alte
ram iustorū / alterā iniquorū. Quap̄ etiā quadā tē
porali cōmixtione peragit sc̄lm. donec vltimo iū
dicio separētur / et altera cōiūcta angelis bonis in
rege suo vitā cōsequatur eternā. Altera p̄iūcta an
gelis malis in ignē cū rege suo mittatur eternū.
Incūna cor meū in testimonia tua / et nō in aua
ricia. Auaricia radix oīm malorū. Tali verbo gre
cōhic appellat a quo possit intelligi generalis aua
ricia qua plus appetit quisq; q̄ sat est. Pleon la
tine plus est: exia habitus est ab eo qd est habere.
ergo ab ampli⁹ habendo appellata est pleonexia
quā latini interpretes in hoc loco nōnulli interpreta
ti sunt emolumentū. quidā vero vtilitatē: sed meli
us qui auariciā. Dicit autē apls. Radix enī oīm
malorū auaricia est. Sed in greco vnde in nostram
linguā verba ipsa trāslata sunt nō legit apud apo
stolū pleonexia in loco isto psalmi hui⁹ sed p̄bilar
gyria quo verbo significat amor pecunie. Verum
apls intelligendus est isto noīe gen⁹ significasse p
speciē id est per amorē pecunie vniuersalē genera
lēq; auariciā que vere radix est malorū oīm. Nam
ipsi primi hoīes per serpentē decepti et deieci nō
fuisse nisi plusq; acceperāt habere / et plusq; sa
cti fuerant esse voluissent. Hic d̄ppe pmiserat dī
cēs. Eritis sicut dii. Ergo ista pleonexia subuerfi

Eccle. x.
Ex libro d̄ge
nēsi ad ifam
xi.

Supbia
initū p̄cti
Auaricia
radix oīm
malorum.

ii. Thi. iii.

i. Cor. xiii.
Amor ou
plex ciui
tates duas
cōstituit.

Extractatu
p̄i. cxxvii.
p̄s. cxxviii.

Pleonex
ia.

Auaricia
generalis.

Sene. iii.

H

Avaricie
expulsio.

Job. i.

Ps. cxviii.

Ex lib. 3 ma
ximinū. ii.i. Th. i. i.
A filio q̄
pater iusti
bilis de?B Job. xvi.
Patris et
filij eq̄lis
potētia.

Job. xvi.

Job. v.

Apli dicta
hoc loco
trinitati
cōueniūt.

sunt. Plus enī volētes habere q̄ acceperat et q̄ acceperat amiserūt. Cui⁹ vestigiū x̄itatis q̄ vbiq̄ dispersa est et in forēsi iure dephensum est quo istitu- tū est vt plus petēdo causa cadat. id est vt q̄ pl⁹ pe- tierit q̄ ei debet et q̄ ei debebat amittat. His autē a nob̄ circūcidit avaricia si gratis colat de⁹. Ad q̄ sc̄tū iob in agone cōtētiōis sp̄e puocat inimic⁹ cū de illo dicit. Nunq̄d grat⁹ colit iob deū? Putabat enī diabol⁹ q̄ in deo colendo vīr iust⁹ cor inclinātū haberet in avariciā et causa emolumētī vel utilita- tis rerū tp̄aliū q̄b⁹ est ditauerat dñs velut mercen- nari⁹ ei p̄ tali mercede seruiret. Sed q̄ gratis deū coleret tentat⁹ appuit. Si q̄ cor nō habem⁹ inclina- tū in avariciā deū nō colimus nisi ppter deū vt sui cult⁹ ip̄e sit merces ip̄m diligam⁹ et in seip̄o ip̄m diligam⁹ in nob̄is. Ip̄m in p̄mis n̄is quos dili- gimus sicut nosmetip̄os siue habeāt eū siue vt eū habeāt. Ad nob̄is qm̄ ip̄o donāte cōfērt. Ideo illi dicit. Inclina cor meum in testimonia tua et nō in avariciam.

Ut serues mādātū sine macula irrephe- sibile vsq̄ in aduentū dñi nostri iesu xp̄i: quē suis tp̄ibus ostendet bt̄s et sol⁹ po- tens rex regū et dñs dominantīū.

Quēdā nō esse cōsequēs vt ideo creda- mus i forma dei visibilē filiū q̄ sc̄ptum est inuisibili soli deo. Ad tu de p̄re sic te accipe demonstrabas tanq̄ fili⁹ inuisibili nō sit cū eum inuisibilīū creatorē sc̄ptura testet verū restat vt tu dicas. Immo q̄dē inuisibiles sūt. Id est pater et fili⁹. Sed pater inuisibilior est. Ac sic dādo aliq̄d patri q̄d nō sit filij mendacē facis eū dem filiū dicentē. Dia q̄cunq̄ habet pater mea sūt hoc et de potētia sapis q̄ scilicet sit q̄dē pater et fi- lius. sed potēti⁹ pater filio vt auctorib⁹ et doctoz bus vobis potuerit potētē potēs nec potuerit oī potētē gignere oī potēs. Ac p hoc si habet pater oī potētā quā nō habet fili⁹ falsum est q̄d ait fili⁹. Dia q̄cunq̄ habet p̄r mea sūt. Deide si aliq̄d facit pater q̄d facere nō potest fili⁹ merito dicit potēti⁹ pater q̄d fili⁹. Cū vero dicat q̄cūq̄ p̄r facit hec et fi- li⁹ si h̄ter facit / nōne meli⁹ audis ip̄e q̄s vos? Meli⁹ usq̄ ip̄i credis docēti q̄ decipientib⁹ vobis. Sed po- tētiā pater inq̄s a nemine fili⁹ vero accepit a p̄re. Fatemur et nos filiū ab illo accepisse potētiā de q̄ nat⁹ est potēs. Patri vero null⁹ potētiā dedit q̄ null⁹ eū genuit. Signēdo enī dedit potētiā p̄r filio sicut oīa q̄ habet in substantia sua gignēdo dedit ei quē genuit de substantia sua. Sed querit vtrū tantā q̄ta ip̄i est potētiā pater filio dederit an minorē. si tāta nō solū potētē potēs verū etiā oī potētē genu- isse dicat credat intelligat oī potēs. Si minorē quō oīa q̄ habet pater filij sūt. Si patris oī potētiā filij nō est quō quecūq̄ pater facit hec et fili⁹ si h̄ter fa- cit. Ad vtiq̄ nō potest si oī potens nō est. Ac p hoc q̄d ait apl⁹ bt̄s et sol⁹ potēs nō cogor de patre tātmōdo accipe. sed de deo quod est ip̄a trinitas. Loquēs enī ad timotheū. Precipio inq̄t tibi corā deo q̄ viuificat oīa et xp̄o iesu q̄ testimoniū reddi- dit sub pōtio pylato bonā cōfessionē vt serues mā- datū sine macula irrephe-sibile vsq̄ ad aduentū dñi nostri iesu xp̄i. Quē tp̄ibus p̄p̄is ostendit bt̄s et sol⁹ potēs rex regū et dñs dñantiū qui sol⁹ habet immortalitātē et lucē habitat inaccessibilē quē ne- mo hoīm vidit nec videre potest cui ē honor et glia in secula seculoz amē. Nihil hic video dictū quod nō cōueniat trinitati. sed vt taceā de sp̄u sc̄to quem

nec saltim minorē filio deū vult q̄ oīno deū esse nō vultis sufficit vt vos de p̄re cōuincam⁹ et filio. Nū- quid enī q̄ dixit apl⁹. Testifico tibi corā deo qui viuificat oīa. si dixeris patrē viuificare oīa quomō- ergo q̄cūq̄ p̄r facit hec et fili⁹ si h̄ter facit quicūq̄ pater vt putas viuificat oīa q̄d fili⁹ nō facit. Dein- de vbi ait. Sicut p̄r suscitāt mortuos et viuificat sic et fili⁹ quos vult viuificat quō vix est si pater sine filio viuificat oīa. Proinde q̄d addidit xp̄o iesu q̄ testimoniū reddidit sub pōtio pylato bonā con- fessionē de filio p̄p̄ie dicere voluit q̄ fili⁹ quidē si- cut pater viuificat oīa. Sed sub pōtio pylato i for- ma serui filiū nouim⁹ passum fuisse nō patrē. Dein- de subiūgit. vt serues mādātū sine macula irrephe- sibile vsq̄ ad aduentū dñi nostri iesu xp̄i quē tē- porib⁹ p̄p̄is ostēdet bt̄s et sol⁹ potēs. quē scilicet aduentū dñi n̄i iesu xp̄i ostēdet vtiq̄ de⁹ q̄ nō sol⁹ est pater q̄ sc̄dm x̄itātē nō sc̄dm vestrū errorē trini- tas vn⁹ est de⁹. Bt̄s et sol⁹ potēs rex regū et dñs dñantiū. Nunq̄d enī vel vos dicere audetis filij nō esse regē regū et dñm dñantiū. De quo inter ce- tera sc̄ptū est i apocalipsi iōanis. Et ip̄e calcāt tor- tular vni potētis. Et in tunica et in femore habet nomē scriptū rex regū et dñs dñantiū. Sed ne for- te dicatis q̄ nomē p̄is filius habeat sc̄ptū in veste et in femore alio loco ei⁹ dē libri sup̄ius legi. Et agn⁹ vincet eos qm̄ dñs dñantiū est et rex regū. Quapropter sc̄dm vos duo sunt reges regū et dñi dñantiū. Et cōtra vos est si de p̄re tantū ait apl⁹ bt̄s et sol⁹ potēs rex regū et dñs dñantiū verum aut sc̄dm fidē rectā ip̄a trinitas vn⁹ est de⁹ bt̄s et solus potēs rex regū et dñs dñantiū / q̄ sol⁹ habet immortalitātē et lucē habitat inaccessibilem. Et quō erit verū. Accedite ad eū et illuminamini nisi q̄ hoc nemo potest si de se q̄s p̄sumperit. sed si ei ip̄e do- nauerit. Immortalitē aut de⁹ habere dicit sol⁹ q̄ est imutabilis solus. In omni enī mutabili natura nō nulla mors est ip̄a mutatio q̄ facit aliq̄d i ea nō esse q̄d erat. Proinde et ip̄a aīa hūana q̄ p̄pterea dicit immortalis qm̄ q̄lter cūq̄ sc̄dm modū suū nūq̄ desinit viuere h̄z iū. p ip̄o suo modo q̄dā mor- tē suam q̄ si fuisse viuebat et peccat mortē iustitē si peccatrix erat et iustificat mortē pctō. Ut alias ei⁹ mutatiōes taceam de q̄bus longū est disputare et creaturā natura celestīū mori potuit q̄ peccare potuit. Nā et angeli peccauerūt et demones facti sūt quozū est diabol⁹ p̄nceps et q̄ nō peccauerūt peccare potuerūt. Et cuiq̄ creature rationali p̄stat vt peccare nō possit nō est hoc nature p̄p̄ie s̄z dei gr̄e. Ac p hoc solus de⁹ habet immortalitātē q̄ non cui⁹q̄ cui⁹ gratia s̄z natura sua nec potuit nec po- test aliqua p̄uersione mutari nec potuit nec poterit aliqua mutatiōe peccare. Quē sc̄dm naturā q̄ de⁹ est nemo hoīm vidit nec videre potest. sed poterit aliq̄n si ad illū numex hoīm p̄tinet de q̄b⁹ dictū est. Bt̄i mūdo corde quoniam ip̄i deū videbūt. Cui deo id est patri et filio et sp̄ui sc̄to que trinitas vn⁹ est de- us honor et glia in secula seculoz amē. Oī potens itaq̄ pater oī potētē genuit filiū qm̄ quecūq̄ p̄r fa- cit hec et fili⁹ si h̄ter facit. filiū quippe ip̄m genu- it vtiq̄ patris natura nō fecit.

Quē igit ei⁹ dēq̄ cū patre substantie est et ideo nō tantū de⁹ sed et verus de⁹. Ad iōannes in eplā sua aptissime dicit. Sc̄m⁹ q̄ filius dei venerit et de- derit nob̄is intellectū vt cognoscām⁹ verū et simus in vero filio ei⁹ iesu christo. hic est verus de⁹ et vita eterna. Incertā cōsequēter intelligi nō tantūmō de p̄re dixisse apl̄m paulū. Qui solus habet imor-

ii. Th. iiii.

Job. v.

Apo. xix.

Apo. xviii.

Trinitas.

Ps. cxviii. D

Immorta-
lis sol⁹ de⁹Deum ne-
mo vidit
fm naturā

Mat. v.

Job. v.

Ex lib. de
trinitate. i.

i. Job. v.

Ad Timotheum. Epistola. i.

Nō solus talitatem sed de vno et solo deo qđ est ip̃a trinitas. p̃r habet i mortalitatem sed tota trinitas.

Eccl. xxiij.

Diuinitas
hūano vi-
su videri
nequit.

H ps. cxxv.

Job. v.

Ibidem.

Extractatu
euāgelij fm
iohāne. xx.
Mutabili-
tatis mori
nō ē i deo.

Ex libro de
trinitate. i.
Immorta-
litas q̃ est
vera incō-
mutabili-
tas conue-
nit soli dō.
ps. ci.

Ex libro sen-
tentiā. p. p. i.

neq; enī ipsa vita eterna mortalis est scđm aliquā mutabilitatē. Ac p hoc fili⁹ dei q̃ vita eterna est cū p̃re etiā ip̃e intelligit̃ vbi dictū est. Sol⁹ habet im- mortalitatem. Et enī vite eterne ⁊ nos p̃icipes sc̃i p modulo nō imortales efficiamur. Sed aliud est ip̃a cui⁹ p̃icipes efficiamur vita eīna. aliud nos qui ei⁹ p̃icipatiōe viuē in eīnū. Si enī dixisset quē t̃pibus p̃cipis ostēdet p̃r b̃r̃is et sol⁹ potēs rex re- gū et dñs dñantū q̃ solus habet immortalitatem nec sic inde separātū filiū oporteret intelligi. Neq; enī qz ip̃e fili⁹ alibi loquēs voce sapiētē ip̃a enī est deī s̃a p̃iciētia ait. g̃rū celi cū cūi sola separauit a se patrē q̃tō magis ergo nō est necesse vt tantūmō de patrē p̃ter filiū intelligat̃ qđ dictū est. q̃ sol⁹ habet immor- talitatem cū ita dictū sit vt fues inq̃t mādauim sine macula irrep̃hensibile vsq; in aduentū dñi n̄r̃i iesu xp̃i quē t̃pōribus p̃cipis ostēdet b̃r̃is et sol⁹ potēs rex regū et dñs dñantū. q̃ sol⁹ habet immortalitatem ⁊ lucem habitat inaccessibile. quē nemo hoīm vidit nec videre potest. cui est honor et gl̃ia in secula se- culorū amē. In q̃b⁹ x̃bis nec pater p̃p̃e noīarus est nec fili⁹ nec sp̃s sc̃tus. s̃z b̃r̃is et sol⁹ potēs rex re- gū et dñs dñantū qđ est vn⁹ et solus ver⁹ de⁹ ip̃sa trinitas nisi forte q̃ sequunt̃ p̃turbabūt hūc intelle- ctum qz dixit. quē nemo hoīm vidit nec videre po- test cū hoc etiā ad xp̃m p̃tinere scđm eius diuinita- tē accipiat. quā nō viderūt iudei q̃ tñ carnē viderūt et crucifixerūt. Videri aut̃ diuinitas humano visu nullomō potest. s̃z eo visu videt̃ quo tā qui viderit nō hoīes sed vltra hoīes sūt. Recte ergo deus ip̃a trinitas intelligit̃ b̃r̃is et sol⁹ potēs ostēdes aduentū dñi n̄r̃i iesu xp̃i t̃pibus p̃cipis. Sic enī dictū est sol⁹ habet immortalitatem quō dictū est q̃ facit mirabilia magna sol⁹. Qđ velim scire de quo dictū accipiant si de p̃re tantū quō ergo verū est qđ ip̃e fili⁹ dicit q̃cūq; ei pater facit hec et fili⁹ facit silit̃. An q̃cūq; est inter mirabilia mirabili⁹ q̃ resuscitare et viuifi- care mortuos? dicit aut̃ idē fili⁹. Sicut p̃r suscitāt mortuos ⁊ viuificat. Sic et fili⁹ quos vult viuificat. Quō ergo sol⁹ pater facit mirabilia cū hec x̃ba nec patrē tantū nec filiū tātm p̃mittāt intelligi. sed vtrq; deū vnū verū solū idē patrē et filiū et sp̃m sc̃m? Qui solus habet immortalitatem.

Quicquid etiā a meliore in deteri⁹ et a deteriore i meli⁹ mori nō est hoc deus qz neq; in meli⁹ ire po- test sūma bonitas neq; in deteri⁹ vera eīnitas. Ve- ra aut̃ eternitas est vbi t̃p̃is nihil est. Erat aut̃ mō hoc modo illud tā tēpus admissū est eternū nō est. Nā vt noueritis qz nō sic deus quō aīa certe imor- talis est aīa. Quid ergo est qđ ait ap̃lus de deo qui solus habet immortalitatem qz sol⁹ habet verā eter- nitatē. Ergo ibi nulla mutabilitas.

Qđ ait ap̃lus q̃ sol⁹ habet immortalitatem cum ⁊ aīa quodā mō immortalis dicat̃ esse et sic nō dice- ret sol⁹ habet nisi qz vera immortalitas incōmutabi- litas est quā nulla potest habere creatura qm sol⁹ creatoris est h̃ et iacob⁹ dicit. Omne datū optimū ⁊ omne donū p̃fectū de sursum est descendēs a patre luminis ap̃d quē nō est cōmutatio nec momētī obū- bratio. Hoc et dauid. Mutabis ea et mutabunt̃ tu aut̃ idē ip̃e es.

Vera eternitas ⁊ vera immortalitas nō est nisi in deitate trinitatis cui qđ est esse p̃petuū est qz natu- ra initio carēs incremēto nō indigēs sicut nullū fi- nē ita nullā recipit mutabilitatē. Creature aut̃ etiā ille qbus de⁹ eternitatē dedit vel datur⁹ est nō peni- tus oīs finis aliene sūt qz nō sūt extra p̃mutationē

dū illis finis est et tēporalis institutio ⁊ localis mo- tio et ip̃a in augmentū sui facta mutatio.

Et lucē inhabitat inaccessibile: quē nul- lus hominum vidit sed nec videri potest cui honor et imperiū sempiternū amen.

One q̃ppe qđ oculis corpis cōspici po- test in loco aliq̃ sit / necesse est nec vbiq; sit totū sed minore sui p̃te minorem lo- cū occupet ⁊ maiore maiore. Nō ita est de⁹ inuisibilis ⁊ incorruptibilis q̃ sol⁹ habet immor- talitatem ⁊ lucē habitat inaccessibile quē nemo hoīm vidit nec videre potest. Per h̃ enī videri ab hoīe nō potest p qđ videt hō corpe corpa. Nā si et mēt̃- bus p̃ior esset iaccessibilis nō diceret. accedite ad eū et illumiāmini. Et si mēt̃b⁹ p̃ior esset inuisibilis nō diceret. videbim⁹ eū sicuti est.

Dictū est. de⁹ habitat lucē inaccessibile. et audi- mus tñ. accedite ad eū et illumiāmini. Que vtrq; sol- uitur q̃stio vt inaccessibilis sit virib⁹ n̄ris accedat aut̃ ad eū muneribus suis.

Si modū q̃rimus quō locut⁹ sit de⁹ certissime te- nere debem⁹ deū aut p suā substantiā loq̃ aut p si- bi subditā creaturā. s̃z p substantiā suā nō loq̃ nisi ad creādas oēs naturas. ad sp̃iales vero atq; intelle- ctuales nō solū creādas sed etiā illuminādas cū tā possūt cape locutionē ei⁹ q̃lis est in x̃bo ei⁹ qđ in p̃ncipio erat ap̃d deū et de⁹ erat x̃bū p qđ sc̃tā sūt oīa. Illis aut̃ q̃ eū cape nō possūt cū loquit̃ de⁹ nō nisi p creaturā loquit̃. aut tātmō sp̃ialem siue in somnis siue inexta si in similitudinē corpālū aut etiā p ip̃am corpalem dū sensib⁹ corpis vel aliq̃ species appet vel insonāt voces. Ad hoc enī aliq̃tolatius de hac re differere volui qz nōnulli heretici putant substantiā filij dei nullo affūpro corpe p se ip̃am eē visibile et ideo anteq; ex x̃gine corpe accipet ip̃m esse visum p̃sibus opinant̃ tanq; de solo deo patrē dictū sit. quē nemo hoīm vidit nec videre potest qz fili⁹ visus sit ante acceptā serui formā etiā p ip̃as substantiā suā que ip̃ietas p̃cul a catholicis menti- bus repellēda est.

Diuitib⁹ hui⁹ seculi p̃cipe nō sublimē sa- pere: neq; sperare in incerto diuitiāz sed in deo viuo q̃ prestat nobis omīa abūde ad fruēdū: bene agere: diuites fieri in bo- nis opibus: facile tribuere. cōmunicare thesaurizare sibi fundamētū bonū in fu- turū: vt app̃hendat verā vitam.

Nil enī tā t̃mēdū est in diuitijs q̃ sup- bla. Deniq; ap̃ls Paul⁹ hoc ammonet timotheū p̃cipe inq̃t diuitib⁹ hui⁹ mūdi nō supbe sape. Nō enī diuitias expauit s̃z morbū diuitiāz. Morb⁹ autē diuitiāz est supbia magna. Nam gr̃adis anim⁹ est q̃ inter diuitias isto morbo nō tentat. Maior anim⁹ diuitijs suis vicēs nō cōcupiscēdo sed contēdēdo. Magn⁹ est q̃ diues q̃ nō se ideo magnū putat qz diues ē. Qui aut̃ ideo magnū se putat supb⁹ et egen⁹ est in carne crepat in corde mēdicat inflat⁹ est nō plen⁹. Vtres aut̃ duos videas. vnū plenū alterū inflatū in vtroq; eadē est magnitudo. s̃z nō in vtroq; eadē plenitudo. Si attē- dis falleris si appēdis iuēntes. Qui plen⁹ est diffi- cile mouet q̃ inflat⁹ est cito aufert. Recipue er- go inquit diuitib⁹ hui⁹ mūdi. Nō adderet hui⁹ mū- di nisi quia sūt diuites et nō hui⁹ mūdi. Qui sūt di- uites nō hui⁹ mūdi: Quorū princeps ⁊ caput est il- le de quo dictū est. Pauper p nobis fact⁹ est cū di-

Ex ep̃la ad
italicam.
Elisibile
corporeis
oculis ē in
loco.

ps. xxxiii.

i. Job. iii.
Extractatu
pl. cxxii.
ps. xxxiii.

Ex libro de
genesi ad lit-
teram. viii.
Loquēdi
modus in
deo.

Job. i.

Ex fm̃e de
verbis euā-
gelij.

Diues ma-
gnus.

Plenus ⁊
inflatus.

Diues nō
hui⁹ mūdi

ii. Cor. viii.

H
II. Cor. viii.

ues esset. Sed si ille solus quod profuit. Vide quod sequitur. ut illi paupertate vos vitaremus. Puto quod pauperas christi non nobis attulit pecuniam sed salutem. pauperas autem illi unde quod mortalis effectus est quod diuitie de immortali. Ibi enim haec copia ubi nulla indigentia. Quod nos immortales fieri non possemus nisi per nos christus mortalis esset effectus ideo pauper factus est cum esset diues. Ibi sunt diuites sed non huius mundi nec tamen et diuites mundi cōtēpti sunt. Et ipse lucratu est sua paupertate quod cum diues esset propter nos pauper effectus est. Nam si eos contēpserat et in numero suorum habere nolisset non timotheo sicut dicebat apostolus precepisset ut ipse precepisset. Preceptum inquit diuitibus huius mundi. Inter hos quod sunt diuites sunt quod diuites huius mundi. Preceptum illis quod et ipse mēbra illi pauperis sancti sunt preceptum illis quod illis timeas a diuitiis. Non superbe sapere neque sperare in incerto diuitiarum. Unde enim superbi diuites quod sperant in incerto diuitiarum. Nam si incerta diuitiarum prouiderent attenderent nunquam superbi essent sed semper timerent. Quot esset diuitior tanto fieret sollicitior et semper hac vita non solum finem illam. Multi enim in istis istis seculi perturbatiōibus securiores pauperes fuerunt. Multi autem propter suas diuitias quasi corripiti sunt. Multi se habuisse planxerunt quod semper habere minime potuerunt. Preceptum ergo diuitibus huius mundi non superbe sapere et fieri in eis quod audiuimus in puerbo salomonis. Sunt qui se humiliant cum sint diuites. Et secundum istas diuitias temporales fieri potest. Si humilis plus gaudeat quod christianus est quam quod diues est. Non inflet non extollat. Attēdat pauperem fratrem non dedignetur frater pauperis appellari. Quisquid enim diuites sit diuitior est christus qui fratres suos voluit esse per quod bus sanguinem fudit. Tamen ne dicerent diuites se non habere quod faciāt de diuitiis suis ammonuit timotheum ut eos etiam cōsilio reget non solum precepto cohiberet. Qui dixisset neque sperare in incerto diuitiarum ne se spem perdidisse arbitrarentur subiecit. sed in deo viuo quod prestat nobis oia abundanter ad fruendum. Temporalia ad vterdum eterna ad fruendum. Sed de diuitiis suis quod faciāt. Diuites inquit sint in opibus bonis facile tribuat hoc propter diuitie ne sit tibi difficultas tribuendi. Multum enim pauper et non potest. vult diues et potest. Facile tribuat cōsent thesaurizet sibi fundamentum bonum in futuro ut apprehendat veram vitam. Nam ista vita falsa est. Huius vite falsitate deceptus ille in purpura et bysso iacet vlcerosus pauper ante suam ianuam cōtēnebat. Sed ille linctus a canibus thesaurum sibi eternum in abrahe gremio cōpabat. Et si non abundanti facultate pia tamen et optima voluntate. Ille autem diues qui sibi magnus videbatur in purpura et bysso mortuus est et sepultus est. Et quod inuenit. Eterna sitim inefficaces flamas. Successit ignis purpure et bysso. ea tunica ardebat quod se exspoliare non poterat. Pro epulis ariditas et desiderium gutte de digito pauperis succutit ille micarum de mensa diuitis. sed illi egestas preteriens butus pena permanens. Hoc attendat diuites huius mundi et non superbe sapiat facile tribuat cōsent thesaurizet sibi fundamentum bonum in futuro ibi sunt de diuites sed non huius mundi ut apprehendat veram vitam. Qui noluit diuites fieri vel quod non curat vel non ardent cupiditatibus non auaricie facibus accedunt. sed diuites sunt audiat apostolum preceptum diuitibus huius mundi. Preceptum quod. Preceptum ante oia non superbe sapere. Nihil est enim quod sic generet diuitie quod superbia. Omne pomum omne granum omne frumentum omne lignum habet vermem suum. Et alius est vermis mali. alius prius. alius fabae. alius tritici vermis diuitiarum superbia. Ergo preceptum diuitibus huius mundi non superbe sapere. Unde autem superbe sapere de eo quod sequitur. Neque sperare in incerto diuitia

rum. Qui non sperat in incerto diuitiarum non superbe sapit. Si non altum sapit timeat. si timent non altum sapit. Multi heri diuites hodie pauperes. Multi dormiunt diuites et venientibus latronibus et cuncta auferentibus euigilant pauperes. Ergo non sperare in incerto diuitiarum sed in deo viuo quod prestat nobis oia abundanter ad fruendum temporalia et eterna. sed magis ad fruendum eterna. ad vterdum temporalia. Tamen viatoribus ad fruendum eterna tamen habitatoribus temporalia unde bona faciamus eterna ut boni efficiamur. Ergo hoc faciant diuites non superbe sapiant neque sperent in incerto diuitiarum. sed in deo viuo quod prestat nobis oia abundanter ad fruendum hoc faciāt. Ex eo autem quod habet quod faciāt. Audi quod. Diuites sint in opibus bonis facile tribuat habet ei unde quod non faciūt. Pauperas. difficultas est facile tribuat habet vni cōceter. id est paret suos mortales agiscat. Tunc thesaurizet sibi fundamentum bonum in futuro. Non enim quod dico inquit facile tribuat cōmuncent expoliare illos volo nudare illos volo inanes relinquere volo. Necece lucrum cum ostendo. thesaurizet sibi non enim volo ut pauperes remaneant. Thesaurizet sibi non ut perdat dico sed quo migraret ostendo. Thesaurizet sibi fundamentum bonum in futuro ut apprehendat veram vitam. Nec ergo falsa vita est. Apprehendat veram vitam. Vanitas enim vanitatum et oia vanitas. Que abundantia tanta hominis in oia labore suo quo ipse laborat sub sole. Apprehendenda est ergo vera vita magna sunt facultates nostre ad locum vere vite ut hoc ibi inuentam quod hic damus.

Pauper dei in aio est non in seculo pcedit aliqui homo habens plenam domum vberes fruges multa pecunia multum auri et argenti. Nouit quod in his non est presumendum huiusmodi se deo facit inde bene. Ita cor ipsius erigitur ad deum ut nouerit quia non solum nihil illi proficit diuitie ipse. sed ipse pedes ipsius nisi ille erigat et ille subueniat et numerat inter pauperes qui saturant panibus. Inuenis alium mendicem inflatum auri ideo non inflatum quod nihil habet quod erem tamen unde inflet non attēdit de facultate sed cupiditate. Et iudicat eum secundum cupiditatem qua inhiat rebus temporalibus non secundum facultatem quia non et cōtingit adipisci. Unde enim de diuitibus dicit apostolus. Diuitibus huius seculi preceptum non superbe sapere neque sperare in incerto diuitiarum. sed in deo viuo quod nobis prestat oia abundanter ad fruendum. Quid ergo faciet de diuitiis suis. Sequitur et dicit. Diuites sint in opibus bonis facile tribuat cōceter. Et vide quod hic pauperes sunt. Thesaurizet inquit sibi fundamentum bonum in futuro ut apprehendat veram vitam. Qui apprehenderint tunc erunt diuites qui autem non ea adhuc habent nouerit se pauperes. Ita sit ut oēs humiles scripto corde et in charitate germana cōstitutos quicquid habuerint in hoc seculo inter pauperes suos numeret deus quos satur et panibus.

Timothee depositum custodi. deuitans perperas vocum nouitates et oppositio nes falsi nominis sciētie. quā quidā promittentes circa fidem exciderunt. Gratia tecum Amen.

Meniat in mentem aduersus tales applica illa ammonitio. Aptauit vos vni viro virginem castam exhibere christo. Timeo autem ne sicut serpēs euāgelium fessit sua astutia sic et vestre mentes corrumpant a castitate quod est in christo. Quid enim agunt isti euāgelizantes nobis propter quod acceperunt nisi ut nos a castitate corrumpant quā christo seruamus. Quando legem dei culpam noie vetustatis et errorem suum laudant nomine nouitatis quasi omnis veterusta.

Ultra hec est falsa. Eccl. i.

Extractum di. cxxxi. Pauper dei in aio est non in seculo.

Ex libris contra faulst. II. Cor. xi.

Lex non ē dānanda idcirco qd vetusta.

Ad Timotheum. Epistola. ij.

Extractatu
euangelii fm
iohā. xxiij.
Nō omis
nouitas s;
vana dā
natur.
Christia
ni p̄mū ap
pellati.

Joē. xlii.

Prover. ix.

tustas fugienda sit. aut omnis nouitas appetenda cum et mādaturū vetus in laudē ponat apostolus iohannes/et prophanas verborū nouitates euitari iubeat ap̄lus Paulus.

Non enim ait deuitans verborū nouitates. sed addidit prophanas. Sunt enī et doctrine religio- nis/ congruētes verborū nouitates sicut ipsū no- men christianorū quādo dici ceperit scriptū est. In antiochia enī primū post ascensionem domini ap- pellati sūt discipuli xp̄iani. sicut legimus in actib⁹ apostolorū. Et xenedochia et monasteria postea sūt appellata nouis noib⁹. Res tamē ipse et ante nomina sua erant et religionis veritate firmantur. qua etiā cōtra improbos defendunt aduersus im- pietatē arrianorū hereticorū. Nouum nomē p̄res omouision condiderūt. sed nō rem nouā tali nomē signauerunt. Hoc enī vocatur omouision quod est ego et pater vnū sumus/ vnus videlicet eiusdemq; substantie. Nā si oīs nouitas pphana esset nec a do- mino diceret. mandatum nouū dō vobis/ nec testa- mentū nouū appellaret nec cantaret vniuersa ter- ra canticum nouū. Sed profane sunt verborū noui- tates vbi dicit mulier insipies et audax. Panes oc- cultos libēter attingite et aque furtiue dulcedinē. Ab hac pollicitatiōe falsē scientie prohibet dicens Timothee depositum custodi deuota pphanas vocū nouitates et cōtradictiones falsi nomis scie- tie quā quidā p̄mittentes circa fidem exciderunt. Nihil enī sic amant isti q̄ scientiā promittere et fī- dem rerū verarū quas credere puuli p̄cipiunt ve- lut imperitiā deridere.

Argumentū in epistolam secundam ad Timotheum.

Tem timotheo scribit de exhor- tatione martyrii et omnis regu- le veritatis et quid futurū sit tē- poribus nouissimis. et de sua passione: scribens a roma.

Expositio eiusdem diui Aurelij Augu- stini episcopi: in secundam eiusdem diui Pauli ad timotheum epistolā: ab eodē venerabili Beda presbytero collecta.

Epistola ij. ad timotheum.

Dulus aposto- lus ie- su xp̄i: p volū- tatem dei fm̄ p̄missi- onē vi- te q̄ est in xp̄o iesu. ti- mothe- o cha- rissimo filio gratia et misericordia et pax a deo patre nostro et christo iesu domino nostro. Gratias ago deo meo cui seruiō

a p̄genitoribus meis in conscientia pu- ra: q̄ sine intermissione habeam tui me- moriam in orationib⁹ meis nocte ac die desiderans te videre memor lachryma- rum tuarū vt gaudio implear. Recordati- onem accipiens eius fidei que est in te nō ficta que et habitauit primum in auiā tua loide et matre tua eunice: certus sum autē q̄ et in te. Propter quā causam ad- moneo te: vt resuscites gratiā dei que est in te p̄ impositionē manū mearū. Non enī dedit nobis deus spiritum timoris: sed virtutis et dilectiōis et sobrietatis. Moli itaq; erubescere testimonium dñi nostri neq; me vinctū eius: sed collabora euangelio secundū virtutē dei. qui nos liberauit et vocauit vocatiōe sua sancta: nō secundū opera nostra. sed secundū p- positum suū et gratiā que data est nobis in xp̄o iesu ante tēpora secularia. Mani- festata est autē nunc p̄ illuminationē sal- uatoris n̄ri iesu christi: qui destruxit qdē mortē. illuminauit autē vitā et incorru- ptionē p̄ euangelii: in quo positus sum ego p̄dicator et apostol⁹ et magister gen- tiū. Ob quā causam etiā hec patior: sed nō confundor. Scio enim cui credidi: et certus sum quia potēs est depositū meū seruare in illū diē. Formam habeo sanorū verborū que a me audisti in fide et in di- lectione in xp̄o iesu. Bonū depositū cu- stodi: p̄ spiritū sanctū qui habitat in no- bis. Scis enī hoc q̄ auersi sūt a me oēs qui in asia sunt: ex q̄bus est phigel⁹ et her- mogenes. Det misericordiā dñs onesi- fori domui: quia sepe me refrigerauit et cathenā meā nō erubuit: sed cū romā ve- nisset sollicitē me quesivit et iuenit. Det illi dominus iuenire misericordiā a deo in illa die. et quāta ephesi ministravit mi- hi tu melius nosti.

In hoc apli testimonio cauere debem⁹. ne nos arbitremur nō accepisse sp̄m ti- moris dei qd̄ sine dubio magnus est dei bonū de quo dicit ppheta esaias. Re- quiescet sup eum sp̄s sapiētie et intellect⁹ sp̄s cō- silij et fortitudinis. Sp̄s sciētie et pietatis sp̄s ti- moris dei. Nō quo timore petrus xp̄um negauit. sed illi timoris sp̄s accepim⁹ de quo dicit ip̄e dñs iesus. Nō timete q̄ habet potestātē et corp⁹ et ani- mam p̄dere in gehennā. Ita dico vobis hūc time- te hoc autē dixit ne illo timore negarem⁹ eum quo turbatus est petr⁹. Nūc enī auferri a nobis voluit cū prius dixit. Nolite timere eos q̄ corp⁹ occidūt et postea nō habēt qd̄ faciāt. Nūc timoris nō ac- cepim⁹ sp̄ritū sed virtutis et charitatis et continē- tie. De quo sp̄s idem ip̄e ad romanos ait. Gloriamur in tribulatiōibus sciētes quoniā tribulatio patien-

Ex libro de
gfa et libero
arbitrio.
Sp̄s ti-
moris dei.
Esai. xi.

Mat. x.

Ibidem.

Ro. vi.

H

tiam opat patientia pbatōne pbatio spem. Spes aut nō cōfundit quia charitas dei diffusa est in cor dibus nostris p spiritū sanctū q̄ dat est nobis. Nō itaq̄ p nos sed p spm̄ sc̄m̄ q̄ dat est nobis. Ipa charitate fit quā donū dei esse manifestat vt tribu latio nō auferat sed potius opere patientiā.

Ex libro de correptione et gratia. Libertate mag opus est contra mudi erro res.

Maior q̄ppe libras est necessaria aduersus tot et tantas tentatiōes q̄ in paradiso nō fuerūt dono pseuerantie munita atq̄ firmata vt cū oibz amoribz terroribz erroribz suis vincat hic mundus. Hoc sc̄m̄ rī martyria docuerūt donāte illo a quo miam con secuti sunt vt fideles essent a quo acceperūt spiritū nō timoris quo psequētibz crederēt sed virtutis et charitatis et cōtinentie quo cūcta minātia cūcta mutantia cūcta cruciātia superaret.

Capitulum secundum.

Tergo fili mi confortare in gratia q̄ est in xpo iesu et que audisti a me p mul tos testes hec cōmenda fi delibz hoibz: qui idonei erūt et alios docere.

Extractu di. lxxi. Sactitate excellētes idonei sūt ecclesie.

Excellentia ergo sanctitate eminentes in ecclesia idonei sūt et alios docere sic loquendo vt fideliter instruantur sic viuēdo vt salubriter imitent. Labora sicut bonus miles xpi iesu. Nemo militās deo iplicat se negotijs secu laribus vt ei placeat cui se pbauit. Nam et qui certat in agone non coronabit nisi legitime certauerit. Laborantē agrico lam oportet primū de fructibz accipere. Intellige que dico: dabit enī tibi dñs in omnibus intellectum.

Timothēū quē dicit germanissimū filiū qm̄ sciebat corpe infirmū sicut ostendit monēs cū ne aquā biberet sed modico vino vteret ppter stomachū et frequen tes suas infirmitates qz in ope corpali laborare nō poterat ne forte cū indigere vellet victu quoridia no ab eis qbus euangelū ministrabat aliq̄ sibi ne gotia q̄reret qbus animi ei? implicaret intētio. Ali ud est enī corpe laborare animo libero sicut opifex potest si nō sit fraudulentus et auarus et puate rei audus. Aliud autē ipm̄ aim occupare curis collige nde sine corpis labore pecunie: sicut sūt vel ne gociatores vel pcuratores vel conductores cura enī presūt nō manibz opātur. Ideoq̄ ipm̄ aim suū occupāt habēdi sollicitudine. Timothēū ergo ne in talia icideret q̄ p infirmitatē corpis manibz ope rari nō poterat sic exhortat et monet et cōsolatur. Labora inq̄t sicut bonz miles xpi iesu. Nemo mili tans deo iplicat se negotijs secularibz vt placeat cui se pbauit. Nam q̄ in agone contēdit nō corona bitur nisi legitime certauerit. Hinc ne ille agustias patere dices fodere nō possum: medicare confun dor. adiūxit statim laborantē agricolā p̄mū opoz ter de fructibus pcipere sc̄m̄ id qd ad corinthios dixerat. Quis militat suis stipendijs vnq̄? Quis plātat vineā et de fructu eius nō edit? Quis pascit gregē et de lacte gregis nō pcipit? Fecit itaq̄ secu rū castū euāgelistā nō ad hoc euāgelizantē vt ven deret euāgelū sed tamē huic vite necessaria suis sibi exhibere manibz nō valentem. sumebat enī ab eis qbus tanq̄ puincialibz militabat et quos tanq̄ vineā cultor exercebat vel tanq̄ gregem pascebat

Ex lib. d ope monachoru. i. Thl. v.

Anim? nō est occupā dus curis secularibz militanti christo.

1. Cor. ix.

Nō vende re euāgelū sed ex eo viuere licet.

nō esse mendicitatē sed potestatem. Propter has igitur vel occupatiōes seruoꝝ dei vel infirmitates corpales q̄ oīno deesse nō possunt non solū pmittit aplūs sc̄m̄ indigentia suppleri a bonis fidelibus sed etiā saluberrime hortatur.

Profectus fidelis sine tentatiōe nō puehit nec sibi quisq̄ innotescit nisi pbatōis examine nec co ronabit nisi vicerit neq̄ vicerit nisi certauerit. Quis autē certat nisi inimicū habēs et tērationi resistēs? Remor esto dñm iesum christū resurre xisse a mortuis ex semine dauid sc̄m̄ euangelū meū.

Gradamus in xpm crucifixū sed est qui die tertia resurrexit. Ipa ē fides q̄ nos distinguit. Distinguit a paganis distinguit a iudeis fides q̄ credim? xpm iesū resur rexisse a mortuis. Iplus dicit timotheo. Remor esto xpm iesum resurrexisse a mortuis ex semine da uid sc̄m̄ euangelū meū. Itēq̄ ipse aplūs. Quia si credideris inq̄t in corde tuo qz dñs est iesus et con fessus fueris ore tuo qz deus suscitauit illū a mor tuis salu? eris. Ipa est salus qua q̄ crediderit et ba ptizatus fuerit salu? erit. Scio vos credere salu? eris tis corz retinete ore pferite qz xps resurrexit a mor tuis. Sed fidē habete christianoz nō demonioꝝ. Fides ista q̄ credim? christū resurrexisse a mortu is distinguit nos a paganis. Quere a pagano vtrū crucifixus sit xpus clamat valde. Vtrū resurrexe rit negat. Quere a iudeo vtrū crucifixus sit xpus: confitetur crimen parentū suoz: confitetur crimen vbi habet et parit. Vbi enī qd parentes sui ei ppina uerūt. Sanguis hui? sup nos et sup filios nostros. Sed qro ab illo vtrū resurrexit a mortuis nega bit. Irridebit. accusabit. distinctū sum? credim? enī nos christū ex semine dauid sc̄m̄ carnem resurre xisse a mortuis. Nunquid hoc demones nescierūt aut ita demones nō crediderūt qd et viderūt. Ad huc anteq̄ resurrexisset clamabāt et dicebāt. Sci mus q̄ sis fili? dei discernebam? nos a paganis cre dendo christū resurrexisse. St aliqd possum? a de monibus nos discernam? ipsa est fides q̄ xpianos a demonibz discernit fides nō q̄cūq̄. Nā ait aplūs Iacobus. Tu credis qz vnus est deus bene facis. Et demones credūt et contremiscūt. Ipe hoc di xit q̄ in eadē epistola scripsit. Si fidē habeat aliq̄s opa aq̄t nō habeat nunqd potest fides saluare eū? At aplūs Paul? discernēs ait. Neq̄ circūcisio ali qd valet neq̄ pputiū sed fides q̄ p dilectionē opa tur. Discereim? distinctus ymo distincta inueni mus distincta legim? distincta esse didicim?. Quō distiguim? fide sic distiguam? et moribz sic distin guamus opibus accēsi charitate quā charitatē de mones nō habebāt quo igne et illi duo in vno arde bant. Cognito enī christo et ab eis discedēte dixe runt apd se. Nōne cor nostrū erat ardens in via cū aperiret nobis scripturas.

Filiū hominis christū ita credam? sicut aplica ve ritate p̄dicat nō sicut manicheozū falsitate p̄fingi tur. Cum igit est euāgeliste annunciet natū ex fe mina de domo dauid paulusq̄ ad timotheum scri bat dices. memor esto christū iesum resurrexisse a mortuis ex semine dauid sc̄m̄ euangelū meū. satis apparet quē admodū christū filiū hoīs crede re debeamus. Qui fili? dei p quē facti sumus et iaz filius hoīs p assumptionē carnis factus est vt mo reret ppter delicta nra et resurgeret ppter iustifi cationem nostrā. Ideo vtrūq̄ se dicit et filiū dei et filiū hominis.

a

Ex libro de iniaz p̄spert Profect? nō sine tē tatiōe est.

Ex sm de resurrectione christi. Creduli tas de re surrectione dñi distin guit non a paganis. Ro. x.

Mar. viiio.

Dēs confi tētur xpm mortuum xpiani soli resurrexissē.

Wat. xxvii.

Mar. i. Luce. iiii.

Jaco. ii. Ibidem.

Sak. vi.

Luce. xliiii.

Ex lib. cōtra faulū ti. ix. Xps sic fi li? hoīs vt etiā fili? dī credēdus.

Ad Timotheum. Epistola. ii.

Extractatu
pi. lxxvii.
p. lxxvii.
Tribu iu-
da elegit
dñs ppter
christu.

Et repulit tabernaculum ioseph et tribu effrem
no elegit. sed elegit tribu iuda. Per hec pclaru me-
ritu noia qd aliud qd pplm vniuersum vetusta cupi-
ditate a dño terrena premia reqrentē repulsum et
reprobati intelligim? electa autē tribu iuda nō p
meritis inde ipsius. Longe qdpe maiora sūt meri-
ta ioseph. sed p tribu iuda quoniam inde extitit xps
secundū carnē nouū pplm christi illi pplō veteri p-
latū scriptura testat aperiēte dño in parabolis os
sui. Et elegit dauid suū. Tribu ergo iuda ppter
dauid. Dauid autē ppter christu. Tribu igit iuda
ppter christu quo transeūte clamauerūt ceci misse-
rere nobis fili dauid. Et cōtinuo mia eius lumē re-
ceperūt quia verū erat. hoc ideo nō trāseūter dicte
sed attente cōmendat apls scribes ad timotheu.
Memor esto xpm iesum resurrexisse a mortuis ex
semine dauid secundū euangelii meū.

In quo laboro vsq ad vincula quasi ma-
le operans: sed verbū dei nō est alligatū.
Ideo oia sustineo ppter electos: vt et ipi
salutē consequantur q est in christo iesu cū
gloria celesti. Fidelis sermo. Nam si cō-
mortui sumus et cōuiuemus: si sustinebi-
mus et cōregnabimus: si negauerimus
et ille negabit nos: si nō credimus ille fi-
delis permanet: negare seipm nō potest.
Hec autē cōmone testificans corā deo.
Noli contēdere verbis: ad nihil enī vtile
est nisi ad subuersionē audientiu. Solli-
cite autē cura teipm pabilem exhibere
deo operariū incōfusibile: recte tractan-
tem verbū veritatis.

Extractatu
pi. cv.
p. cv.

Redidit inq ppter qd ego locutus sum
ego autē huiliatū sum nimis. Passus enī
multas tribulatiōes ppter verbū quod
fideliter tenebat fideliter ipendebat hu-
miliatus est nimis. Ad illi timuerūt qui amauerūt
gloriam hoim magis qd dei. Sed quid est ego autē?
Diceret potius credidi ppter qd locutus sū et hu-
miliatū sum nimis. Cur addidit ego autē nisi quia
homo huiliari potest ab eis q veritati cōtradiciunt
nō ipa veritas quā credit et loquit. Unde et apls
cū de cathena sua diceret. sed sermo inq dei nō est
alligatus. Sic et iste quia ipa est vna psona sanctorū
testiū hoc est martyriū dei. Credidi inq ppter qd
locutū sum. Ego autē nō illud qd credidi nō sermo
quē pruli: sed ego huiliatus sum nimis.

Ibidem.
Ex lib. de ci-
tate dei. xvii

l. Reg. ii.

Dicat ergo ecclesia christi ciuitas regis magni
gratia plena ple fecunda. dicat quod rāto ante de-
se pphetatū per os pie matris agnoscit. Cōfirma-
tum est cor meū in domino exaltatū est cornu meū
in deo meo. vere confirmatum est cor et cornu vere
exaltatū quia non in se. sed in dño deo suo dilatātū
est sup inimicos meos os meū. quia et in angustiis
pressurātū sermo dei nō est alligatus nec in pconi-
bus alligatis. Si nō credimus ille fidelis pmanet
negare seipm nō potest.

Extractatu
euāgelii fm
iohannē. i.
Eia. vi. et
Joh. xii.
Dicti sunt
credere si
potuisse q
noluerūt.

Propterea nō poterāt credere quia iterū dixit
Isaias excecavit oculos eorū et indurauit eorū cor
Sic autē dictū est nō poterant vbi intelligendū est
quod nolebāt quēadmodū dictū est de domio deo
nō si nō credim? ille fidelis pmanet negare seipm
nō potest de oipotente dictum est nō potest. Sicut
ergo q dñs negare seipm nō potest. laus est volun-

tatis diuine ita q illi nō poterant credere culpa est
volūtatis humane.

Prophana autem et vaniloquia deuota
Multū enī proficiūt ad impietate: et ser-
mo eorū vt cancer serpit.

Cum sint inter se duo ista cōtraria pficere et de-
ficere vtitatū pfectus in bono accipit defectus
in malo quādo nō additur vel subiungit inquit pfi-
ciatur vel deficiat. Cum vero additur: potest et ma-
lum esse pficere bonūq deficere. Aperte qdpe di-
xit apostolus. Prophanas autē verborū nouitates
euita. Multū enī pficient ad impietatem. ait et de
quibsdā proficiūt in penis. Ita et defect? a bono
in malū malus est a malo in bonū bonus est bono
quippe defectu dictū est desiderat et deficit anima
mea in atriā domini.

Extractatu
pi. cviii.
Profice-
re in malū
et deficere
in bonū ca-
pi pōt.

p. lxxv.

Ex quibus est hymeneus et philetus qui
a veritate exciderunt dicētes resurrectio
nem esse iam factā: et subuerterūt quorū-
dam fidem.

Ones enim secte que se aliquā religio-
nem hoibus inferere psumpserūt nō ne-
gauerūt istā mentiu resurrectionē ne di-
ceretur eis. Si nō resurgit anima quare
mibi loqueris? Quid in me facere vis? Si nō facis
ex deteriore meliorē quare mibi loqris? Si nō fa-
cis ex iniquo iustū quare mibi loqris? Si autē fa-
cis ex iniquo iustū: ex impio piū: ex stulto sapientē
fateris resurgere animā meā si tibi obtēpauero si
tibi credidero. Volētes ergo credi sibi omnes qui
instituerūt alicuius etiā false religionis sectam ne-
gare istā resurrectionē mentiu nō potuerunt. Dēs
de illa consenserūt. sed multi carabāt resurrectionē
negauerūt. Dixerunt in fide iam factā esse resurre-
ctionem. Talibus resistit apls dicens. Ex quibus
est hymeneus et philetus q circa veritatē aberrau-
runt dicentes resurrectionē iam factā esse et fidem
quorundā subuerterūt. Iam factā esse resurrectio-
nē dicebāt. sed eo modo vt alia nō speraret. Et re-
prehendebāt homines q sperabāt resurrectionē
carnis velut iam resurrectio q promissa erat credē-
do impleret in mente. Reprehēdit eos apostolus
Cur eos reprehendit? Nōne hoc docebant quod
dominū loquebatur? Venit hora et nūc est quādo
mortui audient vocē filij dei. et q audierint viuent
Sed de vita mentiu loquor adhuc. Ait tibi iesus.
Nōdum loquor de vita corporū. sed loquor de vi-
ta vite corporū. id est animarū in quibus est vita cor-
porum. Nā scio esse corpora in monumētis futura. Mon-
dum de illa resurrectionē loquor de ista loquor. In
ista resurgite ne ad penā in illa resurgat. Cum er-
go ipsi menti loquor audiat. id est obediat et viuat
Noli itaq domine tacere de resurrectione carnis
ne nō eam credant homines et remaneam? nos ar-
gumētatores nō predicatorēs. Nūc audite de re-
surrectione corporū nō me: sed dominū locuturū
Quia venit hora nō addidit et nūc est. Ergo ho-
ram quādam vult insinuare in finem seculi. Hora
nūc est vt resurgant mortui. Hora erit in fine secu-
li vt resurgant mortui. sed resurgant nūc in mente
tunc in carne. Resurgant nūc in mente p verbum
dei filiū dei resurgant tunc in carne p verbum dei
carnē factum filiū hominis. Expssius hoc dicat vt
calūniā hereticus negator resurrectionis corporis
nō inueniat. Venit hora in qua omnes qui in mo-

Extractatu
euāgelii fm
iohannē. xvi.
Resurre-
ctionē me-
tis pfitent
oēs secte.

Resurre-
ctionē car-
nis negāt
multi.

Joh. v.

Hora re-
surrectio-
nis carnis
venit et nō
dum est.

Ibidem.

numentis sūt. Quid euidētus? Quid expressus? Corpora sūt in monumētis animē nō sūt in monumētis nec iustorū nec iniquorū. Iusti aīma in sinu abrahe sūt: iniqui aīma apud inferos torquebāt. In monumēto nec illa nec illa. Omnes qui sūt in monumentis hoc est iusti et iniusti audient vocem eius et pcedent. Quomō noluit dicere et viuere? Omnes enī procedēt et nō omnes viuēt. In eo qđ pe quod supra dixit. et qui audierit viuēt in ipa ob auditiōe vitā eternā intelligi voluit et beatā quā nō omnes habebūt qui de monumētis procedent. Jam ergo et cōmemoratiōe monumētis apte intelligimus corporū resurrectionē.

Nonnulli enī attendentes verba qđ assidue dicit apls. quia et mortui sumus cū christo et resurreximus cū eo / nec intelligētes qđtinus dicatur arbitratī sūt tam factā esse resurrectionē vecillam vltē? In fine temporū esse sperādā. Ex qbus est iniquus hymeneus et philetus qui circa veritatē aberrauerunt dicētes resurrectionē tam factam esse fidem quorundā subuerterūt. Idem apls eos arguens detestat qui tamē dicit nos resurrexisse cū christo. Unde nisi quia per fidē et spem et dilectionē factū esse dicit in nobis secundū primitias spūs? Sed qđ spes que videt non est spes et ideo si quod nō videmus speram? per patientiā expectam? restat vtiq; redemptio corporis nostri quā expectantes in nobis metipsis ingemiscim? vnde est et illud. Spe gaudentes in tribulatiōe parietes.

Sed firmum fundamētū dei stat habēs signaculū hoc. Cognouit dñs que sunt eius: et discedat ab iniquitate omnis qđ inuocat nomē domini.

Cebat apls ex qbus est hymeneus et philetus qđ circa veritatē aberrauerunt dicētes resurrectionē tam factam esse et fidem quorundā subuerterūt. Nunquid isti ad orbē terrarū ptinebant qđ nō commouebit? Spalea erat. Et fidē (in qđ) quorundā subuerteret. Et si omnī diceret oēs intelligere deberem? ptinentes ad ciuitatē babiloniā que habet dñari cūz diabolo tamē fidem quorundā dixit. Et quasi diceretur ei et qđ eis pote si resistere? Subiecti statim Firmū autē fundamētū dei stat habens signaculū hoc. Quod signaculū habet firmū fundamētum? Nouit dominus qui sūt eius. Et recedat ab iniustitia oīs qui nōinat nomē dñi. Modo ab iniquitate recedit. Ab iniquis enī nō potest recedere quia mixta est palea tritico vsq; dum ventilet. Quid dicitur frater? Et in ipsa area mira res est de tritico. Recedit a palea cū expoliatur. Nō recedit ab area cum trituras. Quādo autē omnino separabit? Cum venerit ventilator. Ergo modo area in orbe terrarū est. Necesse est vt si proficis inter iniquos viuas. Ab iniquis recedere nō potes ab iniquitate recede.

Satis enī fixum atq; immobile debet corde retinere hierusalē captiuā ab huius seculi babilonia decursis tēporibus liberari nullūq; ex illa esse paritū quia qđ perierit nō ex illa erat. Firmū enī fundamētū dei stat habens signaculū hoc. nouit dominus qui sūt eius / et recedat ab iniquitate omnis qđ nōinat nomen domini.

Nec moueat qđ sepe diabolus seducit etiā illos qui regenerati sūt in xpo vias ingrediūt. dei Rō? vlt enī dñs qui sūt eius. Ex his in eternā dñatio?

nem neminē ipse seducit. Sic enī eos nouit dñs vt deus quē nihil latet etiā futurozū non vt homo qui hominē ad pñens videt. si tamē videt cuius cor nō videt. Qual aīst postea sit futur? nec seipsum videt. Nōdū apparuit iudiciū sed iam factū est iudiciū. Nouit enī dñs qui sūt eius. Nouit qui pmaneat ad coronā qđ pmaneat ad flāmā Nouit in area sua tritici nōuit paleā nōuit segetē nōuit zizania. Modo enī corpus xpi mixtū est tanq; area. sed nouit dñs qui sūt eius sicut tu nosti quod trituras quia ibi est latēs massa. Nec cōsumit triturationis purgatura est ventilatio. Certissim? frateres quia oēs qui sumus in corpe dñi et manem? in illo vt et ipse maneat in nobis. In hoc seculo necesse habemus vsq; in finē inter malos viuere. Nō inter illos dico malos qđ blasphemāt christū. Raro enī iam inuentū qui lingua blasphemāt. sed multi qui vita. Necesse est ergo vt inter illos vsq; in finē viuamus. Sed quid est qđ aīst. qui manet in me et ego in illo? Quid nisi qđ martyres audiebāt? Qui pseuerauerit vsq; in finē hic saluus erit.

De illis ouibus de qbus dicit apls nouit dñs qđ sūt eius / et quos pñecit ipso et pñecit inuit. Quos autē pñecit inuit hos et vocauit quos autē vocauit ipso et iustificauit quos aīst iustificauit ipso et glificauit. de ouibus istis nec lupus rapit nec fur tollit nec latro interficit. Securus est de numero earū qui pñecit nouit qđ dedit et hoc est qđ aīst non rapit eas quicq; de manu mea.

Numerus ergo iustorū qui scdm ppositum sūt de qbus dictū est. nouit dñs qui sūt eius. ipse est ortus cōclusus fons signat? puteus aque viue paradus cū fructu pomorū. Ex hoc nūero quidā spiritaliter viuūt et supeminētē viā charitatis ingrediunt et cū pñecit occupatū hominē in aliquo delicto instruit in spiritu lenitatis intendūt ne et ipse tentetur et cū forte ipse pñecit occupent reprimūt in eis aliquā tulū non autē extinguit charitatis affectus. Rursusq; insurgēs et inardescēs pristino cursu resurgūt. Nouit enī dñs. dormitauit anima mea pñecit cōfirma me in vrbis tuis. Cum autē aliquid aliter sapit id quoq; illis in charitatis fragrantia pmanētibz nec rumpētibz vñculū pacis deus reuelabit. Quidā vero adhuc carnales et animales pñecit suos instanter exercent. et vt cibo spūali hiant idonei sanctorū mysterioz lacte nutriuntur. Ea que in prauis moribz populari etiā iudicio manifesta sūt in dei timore deuitant. Et vt minus minusq; rebus terrenis et tēporalibz delectent viglantissime satagūt. Regulā fidei diligenter inquisitam firmissimē tenēt et si qui ab ea deuitant cito auctoritate catholica corrigunt. quāuis in eius verbis pro sensu carnali varijs adhuc fantasmatū cōcurribz fluctuent. Sunt etiā quidā ex eo numero qui adhuc nequiter viuāt aut etiā in heresibus vel in gentiliū superstitiōibz faceant. Et tamē etiā illic nouit dñs qui sūt eius. Manq; in illa ineffabili pñecit scitētia dei multi qui foris vident? intus sūt et multi qui intus vident? foris sūt. Ex illis ergo omnibz qui vt ita dicam intrinsecus et in occulto intus sunt constat ille ortus conclusus fons signatus puteus aque viue paradus cum fructu pomorū. Hōzū muñera pñecit diuinitus ptim sunt ppria sicut in hoc tēpore infatigabilis charitas et in futuro vita eterna. Partim vero cū malis pñecit filijs communia sicut omnia cetera in quibus sunt et sacrosancta mysteria.

In magna autē domo nō solum sūt vasa

Ex ijs qđ dñs suos nouit dñs? nemi? nē seducit. Extracta euāgelii sūt iohāne. xlii.

Ex trac. euāgelii sūt iohāne.

Blasphe? māt modo pauci in? guas mul? ti vita.

Joh. xv. Mart. x. et xlii.

Extracta euāgelii sūt iohāne. xlii. Ro. viii.

De ouibz xpi nō rapit lupus.

Ex libro. v. dō baptismo. Can. iiii. Qui pñecit lus ex qđ? constet.

pñ. ex xlii.

Can. iiii.

H

Ex lib. ad iac. nuarū. ii. Ro. vi. i. Cor. xv. i. Thes. iiii.

Ro. xli.

B

Extracta euāgelii sūt iohāne.

Recedit iust? ab iniquitate nō ab iniquis.

Ex lib. de captiuitate iherusalē.

Ex lib. de captiuitate dei. xx.

Ad Timotheum. Epistola. ij.

aurea et argentea: sed et lignea et fictilia et quedā quidē in honorē: quedā autē in contumeliā. Si quis ergo emūdauit se ab istis. erit vas in honorē sanctifica- tum: et utile dñō ad omne opus bonū pa- ratum. Iuuenilia autē desideria fuge: se- ctare vero iustitiā fidem spem et charita- tem et pacē cum his qui inuocant domi- num de corde puro.

Ex libro. iij. de baptismo. Mali eni- tandi ad- buc in vna domo ver- sant in bo- nis.

Quidā qui circa veritatē aberrauerant et fidem quorūdam subuertebāt quorū ser- mo vt cancer serpebat cū euitādos esse diceret in vna tamen domo magna eos fuisse significat. sed tanq̃ vasa in contumeliā. Cre- do q̃ nondū foras exierāt. Aut si tā exierāt quomō- eos dicit in eadē magna domo cū vasis honorabi- libus nisi forte ppter ipsa sacramenta que separat et iā hereticorū cōuēticulis nō mutata sūt. Ad vñā magnā domū sed diuersis meritis p̃tinere. alios in honorē alios in cōtumeliā. Si q̃s ergo emūdauit rit semetip̃m ab istiusmodi erit vas in honorē sc̃ifi- catū vtile dñō ad omne opus bonū paratū. Quid est autē mundare semetip̃m a talib⁹ nisi quod pau- lo ante dixit. recedat ab iniustitia ois qui nominat nomen dñi. Et ne quisq̃ putaret tanq̃ in vna do- mo magna perire se posse cū talibus vigilāissime p̃dixit. Nouit dñs qui sunt eius. Eos videlicet qui recedendo ab iniustitia se mūdāt a vasis fictis in cō- tumeliā ne cū ipsis pereant quos in domo magna tolerare cogunt.

Ex libro. iij. de baptismo. Mali ad- buc intus sunt fm cy- prianū.

De q̃bus ait apl⁹. Sermo eorū sicut cācer ser- pit. Nēllē intelligere foris fuisse sed me cyprianus nō finit. Cum eni ad antoniani scribens ostēderet ante tēpus vltime separatiōis iustorū et iniq̃uorū et nullomodo esse ppter cōmixtiōē malorū ab vni- tate ecclesie recedendū vbi declarat q̃ sit sc̃tus et illa quā meruit martyri claritate dignissimus ait. Quātus arrogātie tumor est quāta humilitatis et lenitatis obliuio et arrogātie sue q̃ta tactatio vt quis audeat aut facere se posse credat q̃ nec apo- stolis concessit dñs vt zizanīa a frumento putet se posse discernere aut q̃si ipsi palam facere et aream purgare concessum sit paleas conet a tritico sepa- rare. Cūq̃ apl⁹ dicat. in domo autē magna non solū sūt vasa aurea et argētea. sed et lignea et ficti- lia contēnere et abijcere et dānare quādo nō nisi in die dñi vasa lignea diuini ardoris incēdio concre- ment et fictilia ab eo cui data est ferrea virga fran- gantur. Sic igit arguēs cyprian⁹ eos qui tanq̃ ma- lorū consortiū deuitates se ab vnitāte diruperant ostendit magnā domū quā dicit apl⁹ vbi essent nō solū aurea vasa et argētea sed et lignea et fictilia nō se intellexisse nisi eccliam vbi essent boni et ma- li donec in fine sicut area ventilata purget. Quod si ita est in ipa ecclia. id est in ipa domo magna erāt vasa in cōtumeliā quorū sermo vt cancer serpebat.

Vasa li- gnea cōbu- rent et ficti- lia xga fer- rea frangē- tur in nouis- simo die. Magna dom⁹ est h- ecclia itel- ligēda fm cyprianū.

Ex libro. vij. de baptismo

Can. iij.

Mat. xviij. ps. xxi. ps. lxxvi.

Omnibus cōsideratis puto me nō temere dice- re alios ita esse in domo dei q̃ dicit edificari sup pe- trā que vntica colūba appellat que sponsa sine ma- cula et ruga et ortus cōclusus fons signatus pute⁹ aque viue paradysus cū fructu pomorū. Que domus etiā clauēs accepit ac potestātē soluēdi et ligandi. Hanc domū si quis corripientē corrigenēq̃ con- tēperit sit tibi inquit tanq̃ ethnicus et publicanus de hac domo dicit. Dñe dilexi decore domus tue et locū habitatiōis gl̃ie tue: et q̃ habitare facit vna

hīmes in domo. Et locū datus sum in his que dix- runt mihi in domū dñi ibimus. Et tū qui habitāt in domo tua in secula seculorū laudabūt te / et in nu- merabilia tatta. Nec dom⁹ etiā tritici dicit siue tri- centū siue sexagenū siue centenū fructum afferēs cū tolerātia. hec dom⁹ est in vasis aureis et argē- teis et lapidibus p̃ciosis et lignis imputribilibus. Huic domui dicit. Sufferētes inuicē in dilectiōe studentes seruare vnitatem sp̃s in vinculo pacis.

ps. cxi. ps. lxxviii.

Eph. iij.

1. Cor. iij.

Et templū dei sanctū est q̃d estis vos. hec q̃ppe in bonis fidelibus est et sanctis dei seruīs vbiq̃ disp̃- sis et spiritali vnitāte de iunctis in eadē cōmunioe sacramentorū siue se facie nouerūt siue nō nouerūt. Alios autē ita dicit esse in domo vt nō p̃tineant ad compagē domus / nec ad societātē fructifere paci- ficeq̃ iustitie. sed sic esse palea dicit in frumentis. Nam et istos in domo esse negare nō possumus vi- cente apostolo. In magna autē domo non solū au- rea vasa sunt vel argētea. sed et lignea et fictilia.

Et alia quidā sūt in honorē alia vero in cōtumeliā. Ex hoc numero innumerabili nō solum turba intus premēs cor paucorū in tante multitudinis compa- ratōe sanctorū. sed etiā diruptis rhetibus hereses et scismata existunt in eis qui magis tā ex domo q̃ in domo esse dicēdi sunt. De q̃bus dicit. Ex nobis exierūt: sed nō erant ex nobis. Separatiōes eni sūt iam etiā corporaliter segregati q̃ illi qui interius carnaliter et aialiter vīuūt et spūaliter separati sūt.

1. Joh. ii.

Me q̃ramus eni absq̃ nobis sed potius vniūsmo- di habitātes in domo mereamur vt habitare et iaz- tpe dignē in nobis. Iste est locus sc̃tus dñi q̃ ple- riq̃ homines querūt vt habitent vbi orātes exaudi- antur. Sint ergo ipsi quod querūt et quod dicūt in cordibus suis id ē in talibus cubilib⁹ suis compun- gant habitātes vniūsmodi vt a domo magne do- mus habitent et apud seipsos exaudiātur. Est eni domus magna in qua nō solū aurea vasa sūt et ar- gētea: sed et lignea et fictilia. Et alia quidē sūt in honorē alia in contumeliā. Si qui autē munda- uerint seipsos a vasis cōtumeliē erūt vniūsmodi in domo et locus sc̃tus domini. Nam sicut in magni hominis domo non in qualicūq̃ loco eius requiescit dñs eius sed in aliquo vtiq̃ secretiore honoratio- ri loco. sic deus nō in omnibus qui in domo eius sūt habitat. Nō eni habitat in vasis cōtumeliē. sed lo- cus sc̃tus eius sunt quos habitare facit vniūsmodi vel vniūsmo in domo.

Extractu- pi. lxxv. Ita habi- tādū est in domo dñi: vt et dñs habitet in nobis.

ps. lxxvi.

De vasis aureis et argēteis in domo magna cō- stitutis sensum cyprian⁹ secur⁹ sum q̃ hec accipit in bonis: in malis autē lignea et fictilia ad illa referēs q̃d dictū est alia quidē in honorē. Ad hec autē q̃d dictū est. Alia vero in contumeliā. Sed magis ap- p̃bo in vtriusq̃ intelligendū quedā in honorē nō so- la scilicet aurea et argētea et rursus in vtriusq̃ q̃dā in cōtumeliā nō vtiq̃ sola lignea et fictilia.

Ex lib. retrac- tionū. ii. Nō solum aurea et ar- gētea i ho- norē s̃ et li- gnea q̃dāz fictilia.

Stultas autē et sine disciplina questio- nes deuitas: sciens q̃ generant lites. Ser- uum autē dñi nō oportet litigare: sed mā- suetū esse ad omnes: docibilem patientem cum modestia corripiētem eos qui resi- stunt veritati.

Mundo et simplici oculo opus est vt inue- niatur via sapiētie cui tāte malorū et p- uerforū hoīm deceptiones erroresq̃ ob- strepūt. Quos omnes euadere hoc est venire ad certissimam pacem et immobilē stabī- litatem sapiētie. Elebementer eni metuēdum est

Ex libro. ii. de fmōe dñi in mōte.

ne studio altercandi et p̄cedēdi quicquid nō videat qđ a paucis videri potest vt paruus sit strepit⁹ p̄tra-
dicentū nisi etiā sibi ip̄i obstrepant. Quō pertinet
etiā illud qđ apl⁹ dicit. Seruū aut̄ dñi nō opor-
tet litigare sed mitē esse ad om̄es docibillē patien-
tē in modestia corripientē. diuersa sentiētes ne for-
te det illis deus penitentiā ad cognoscendā veritatē.

In expositōe
ep̄le ad gala-
thas.

Rec desu-
eris corre-
ptioni nec
studueris
certamini.

Ita nos nec deesse voluit fratrum corruptioni
nec studere certamini. Multi enī hoīes cū a sōno
excitant litigare volūt aut rursus dormire cū lit-
igare prohibent. Par ergo et dilectio cōs pericu-
li cogitatione in corde seruent. Mod⁹ aut̄ sermo-
nis siue acutus siue bladi⁹ proferat sicut salus ei⁹
que corrigis videt postulare moderand⁹ est. Ser-
uum inquit dñi nō oportet litigare s; mitē esse ad
oēs docibillē patientē. Et ne quisq; ex eo putet cel-
sandū sibi eē a correptione erroris alteri⁹ vide qđ
adiugat. In modestia inq̄t corripientē diuersa sen-
tiētes. Quomō in modestia quomō corripientē nō
si cū lenitatē corde retinem⁹ et aliquā medicamē-
ti acrimonīā verbo correptionis aspgimus.

Mequando deus det illis penitentiā ad
cognoscendā veritatē. et resipiscāt a dia-
boli laqueis: a quo captiui tenentur ad
ipsius voluntatem.

Ex lib. de cor-
reptione et gra-
Correpti-
onis vili-
tas.

Correptionis vilitas q̄ nunc est maior nūc mī-
nor pro peccatorū diuersitate salubriter adhibet⁹ et
tūc est salubris qñ supern⁹ medicus respicit. Non
enī aliquid proficit nisi cū facit vt p̄cti sui quemq;
peniteat. Et quis hoc dat nisi q̄ respicit aplm pe-
trū negantē et fecit fletū? Unde et paulus apl⁹
posteaq; dixit cū modestia corripēdos esse diuer-
sa sentiētes p̄tin⁹ addidit. Mequando det eis de⁹
penitentiā ad cognoscendā veritatē et resipiscāt a
diaboli laqueis. Ipsa penitentiā qñ digna causa ē
scdm̄ morē ecclie vt agat plerūq; in infirmitate non
agitur. qz pudor timor est displicēdi dñi plus de-
lectat hoīz estimatio qñ iustitia qua se quisq; humi-
liat penitēdo. Unde nō solū cū agitur penitentiā ve-
rūcūtiā vt agatur dei mīa necessaria ē. Alioquin non
diceret apl⁹ de quibsdam. ne forte det illis de⁹
penitentiā et vt petrus amare fletet p̄misit euan-
gelista et ait. Respexit eū dominus.

Ad penitē-
tiā agēdā
opus ē dei
mīa.

Luce. xxi.

Capitulum. iij.

Hoc aut̄ scito qz in nouissi-
mis dieb⁹ instabūt tēpo-
ra periculosa: et erūt hoī-
nes seipsos amātes: cupi-
di elati: supbi: blasphemī
parentib⁹ nō obediētes ingrati: scelesti:
sine affectione sine pace criminatores:
incōtinentes: immites: sine benignita-
te proditores: proterui: ceci: tumidi: et
voluptatū amatores magis q̄ dei.

Ex tractatu
euāgelii fm̄
iohāne. cxx.

Pascens
oues vt sui
sint se non
xpm amat
vbi. ii.
Ioh. xxi.

Ut hōc aīo pascūt oues xpi vt suas ve-
lūt esse nō xpi se conuicunt amare non
xpi vel gloriādi vel dominandi vel acq-
rendi cupiditate nō obediēdi et subueni-
endi et deo placēdi charitate. Cōtra hos ergo vigi-
lat totiens inculcata ista vox xpi quos apostolus
gemit sua q̄rere nō que iesu xpi. Nā quid est aliud
diligis me pascere oues meas q̄ si diceret si me di-
ligis nō te. pascere te cogita oues meas: Et sicut
meas pascere nō sicut tuas. Nam meā in eis q̄rere nō

tuā: meū dominū nō tuū. lucra mea nō tua ne sis i
eorū societate qui pertinent ad tpa periculosa se-
ipsos amātes et cetera q̄ hinc maloz initio cōnectū
tur. Hec enī omia mala ab eo velut fonte manant
quod primū posuit seipsos amātes. Merito dicit
petro diligis me respondit amo te. Et refertur
pascere agnos meos. Et hoc iterū hoc t̄tio ibi etiā
demonstrat vñ atq; idē esse amorē et dilectionē

Ibidem.

Nā etiā dñs nouissime nō ait diligis me sed amas
me. Nō ergo nos sed ipm amem⁹ et in pascēdis o-
uibus eius ea que sūt eius nō ea que sūt nostra q-
ram⁹. Nescio q̄ enī explicabili mō q̄squis seips⁹ nō
deū amat nō se amat. et quisq; deū non seips⁹ amat
ipse se amat. Qui enī non potest viuere de se moriet⁹
vtrq; amādo se. Nō ergo se amat qui ne viuat se a-
amat. Qui vero diligit de quouiuit nō se diligendo
magis diligit qui propterea se nō diligit vt eū dili-
gat de quouiuit. Nō sint ergo seipsos amātes qui

Qui se nō
deū amat
se qđamō
amat.

pascūt oues xpi ne tanq; suas nō tanq; ipsius pa-
scant eas et velint ex illis sua lucra p̄quirere sicut
amatores pecunie vel eis dñari sicut elati. vel gla-
ri de honorib⁹ quos ab eis sumūt sicut supbi vel i-
tātū progredi vt etiā hereses faciāt sicut blasphe-
mī nec cedāt sc̄tis patrib⁹ sicut parētib⁹ nō obe-
dientes. Et eis qui illos corrigere volūt qz perfre-
nolūt mala pro bonis reddāt sicut ingrati interfici-
ant animas et suas et alienas sicut scelesti. Mater-

Officia pa-
storū xpi:
et vitia alio-
rum.

na ecclie viscera dissipēt sicut irreligiosi nō p̄par-
antur infirmis sicut sine affectiōe famā sanctorū
maculare conentur sicut detractores cupiditates
pessimas nō refrenēt sicut incōtinentes. Exerceat li-
tes sicut imites nesciāt subuēire sicut sine benigni-
tate indicēt inimicis p̄ior q̄ occultanda cognoue-
runt. sicut p̄diores hūanam verēditiā inuerecū-
da exagitatiōe p̄turbēt. sicut procaces non intelli-
gāt neq; que loquunt neq; de quib⁹ affirmāt. sicut
cecati letitias carnales spūalib⁹ gaudijs antepo-
nāt. sicut voluptatū amatores magis q̄ dei. hec enī
atq; huiusmōi vitia siue vñ hoī accidāt omia siue
his alia illis alia dominant ex illa radice quodam
mō pullulāt cū sūt hoīes seipsos amātes. Quō vitii
maxime cauēdū eis est q̄ pascunt oues xpi ne sua
querāt nō q̄ iesu xpi et in vñ cupiditatū suarū p̄ferāt
pro quib⁹ s̄guis fuit xpi. Qui amor in eo q̄ pa-
scit oues ei⁹ in tā magnū debet spūalē crescere ar-
dorē vt vīcat etiā mortis naturalē timorē q̄ mori nō
lum⁹ et qñ cū xpo viuere volum⁹. Nā et apl⁹ paul⁹
dicit se h̄re p̄cupiscētiā dissoluit eē cū xpo. Igem-
scit tñ guar⁹ et nō vult spoliari s; supuestiri vt absor-
beat mortale a vita. et hūc dñs dilectori suo. Cum
feneris inq̄t extēdes man⁹ tuas et alit⁹ te ciger⁹ du-
cet quo nō vīs dñi dicit significās q̄ morte clar-
ficatur⁹ erat dñi. solut⁹ d̄ppe a corpe volebat eē cū
xpo. s; si fieri posset p̄et mortis molestiā vitā p̄cupi-
scebat etnā ad quā molestiā nolēs duc⁹ et s; ab ea
volēs educ⁹ et nolēs ad eā venī sed volēs eā vīcī.

O

Uide qñ dicit apl⁹ nūc enī propior est nra sal⁹
q̄ cū credidim⁹ nō p̄cessit dies aut̄ appropiqua-
uit. ecce quot anni transierūt nec tamē quod dixit
falsū est q̄tō magis nūc d̄cedū est p̄p̄quare dñi
aduentū quādo tant⁹ est ad finē factus access⁹. Nā
pls certe spūs inq̄t māifeste dicit qz in nouissimis
temporibus recedēt quidē a fide nondū vtrq; erāt
eadem tempa hereticorū scilicet talūz quales eo-
dem sermone descripsit sed iaz venerūt ac per hoc
in nouissimis t̄pib⁹ videmur etiā p̄ ipsos de fine se-
culi p̄moueri. itēq; alibi dīcēs. Hoc aut̄ scito qñ i
nouissimis dieb⁹ instabunt tempora seua. vel sicut

Phil. i.

Ioh. xxi.

Ex ep̄la ad
ethiopiā ep̄m.
Ro. xxi.
Dies dñi
ppior ē q̄
cū credidi-
mus.

Ad Timotheum. Epla. ii.

E

Scelerati
quos eui-
tandos dic-
apulus etiā
tūc erāt.

Hūc mul-
to plures
sunt sceler-
rati.

Act. ii.

E

Johelis. ii.
Houissi-
mi dies e-
rāt sub a-
postolis.
Act. i.

Houissi-
mus oim
dies q̄ lō-
ge abest
ignorat.

Ex lib. 3. fau-
stū ii. xxxix.
Religiōis
coagulum
nō sit absq̄
sacramēto
visibili.
Sacramē-
ta visibilia
pietatis in-
esse possūt
impijs.

4. pe. iii.

alij codices habēt periculosa deinde qualia futura
sint exprimes: erūt enī inq̄t hoies seipos amātes.
amatores pecūie: elati: supbi: blasphemī: parētib⁹
nō obediētes: ingrati: scelesti irreligiosi sine affectu
one detractores incōtinētes: imites sine benigni-
tate: p̄ditores: procaces: cecati: voluptatū amato-
res magis q̄ dei. habētes spēm pietatis x̄tutē ei⁹
abnegātes. Virū si tales hoies aliquādo defue-
runt. Deniq̄ q̄ tūc erāt adūgit ac dicit. Et hos
euita. Ex his enī sūt qui penetrāt domos. Hō ait
penetrabūt tāq̄ et hīc futurū p̄nūciās sicut supra
dixerat instabit tpa p̄iculosa s̄ ait penetrant do-
mos: captiuas ducūt mulierculas. Hō ait ducunt
vel ducturi sūt s̄ ita ducūt. Nec putandus ē hoc lo-
co p̄o t̄p̄is futuri verbis p̄sentis t̄p̄is verba po-
uisse q̄quidē illos ab eo cui scribit euitari admo-
nebat. Nec tamē frustra dixit in nouissimis dieb⁹
instabit tpa p̄iculosa: hinc ea p̄iculosa futura de
monstrās tales hoies futuros esse p̄dixit nisi q̄
tanto plures erūt magisq̄ abundabūt q̄tomagis
p̄p̄inqua ad finē. Elidem⁹ ergo tales nūc abunda-
re. Sed quid si abundātores erūt post nos oīno
abundantissimi q̄i iam tāq̄ ipse finis instabit q̄ q̄diu
abest ignorat. Houissimī q̄ppe dies dicti sūt et in
ipsis p̄mis ap̄lorū diebus cū dñi in celū recēs eēt
ascens⁹ q̄i die p̄thecosten misit p̄missū sp̄m sc̄m
et quidā stupebāt amirātes eos q̄ liguis quas nō
vidicerant loquebant. Quidā retro irridentes mu-
sto plenos esse dicebāt. Quo die petr⁹ loquēs ad il-
los qui de hac re varie mouebātur nō ei sicut vos
(iquit) suspicamini ebrij sūt isti cū sit bora diei ter-
tia s̄ attendite q̄m hoc ē q̄d dictū ē per p̄phetam
Erūt in nouissimis dieb⁹ dicit dñs effundā de sp̄u
meo sup oēm carnē x̄c. Jā tunc ergo erāt dies no-
uissimī q̄tomagis nūc: Et si tantū diep̄ reman-
sit vsq̄ in finem q̄tū ad hanc diē a dñi ascensione
transactū est vel aliqd siue mīn⁹ restet siue ampli-
us q̄d profecto nescim⁹ q̄ nō est n̄r scire tempora
vel momēta q̄ pater posuit in sua potestate. cum tū
sciam⁹ in nouissimis t̄p̄ibus in nouissimis dieb⁹ i no-
uissima hora nos agere sicut ap̄li s̄ multomagis q̄
fuerūt post illos ante nos et multomagis nos x̄ ma-
gis q̄ nos qui erūt post nos donec ad illos ventaf
qui erūt si dici potest nouissimoz nouissimī atq̄
ad ipsum oīno nouissimū quē vult itelligi domin⁹
vbi dicit et resuscitabo eū in nouissimo die qui q̄
uis lōge absit comprehendit non potest.
Habentes speciē quidē pietatis: x̄tutē
autē eius abnegantes. Et hos deuota.

Nullū nomē religiōis seu verū seu fal-
sum coagulari hoies possūt nisi aliquo
signaculoz vel sacramētoz visibiliū cō-
sortio colligent. Quoz sacramētoz vis
inenarrabilis valet plurimū x̄ ideo p̄tempta sacri-
legos facit ip̄ie quippe p̄temnit sine qua p̄fici non
potest pietas. Verūtāmē q̄ visibilia sacramēta pi-
etatis inesse possūt etiā impijs sicut habuisse san-
ctū baptismū etiā magū simonē legim⁹ sunt tales
quales ap̄lus ait. Habentes formā pietatis virtu-
tem autē eius abnegātes. x̄tus autē pietas ē finis p̄-
cepti id est charitas de corde puro x̄ conscientia bo-
na et fide nō ficta. Unde ap̄lus Petrus cū de sa-
cramēto arche in qua noe dom⁹ a diluuiō liberata
est loqueret sic. x̄ vos inquit similit̄ forma baptisima
saluos facit. Et ne sibi sufficere putarēt visibile sa-
cramētū per q̄d hēbāt speciē pietatis et p̄ malos
mores p̄dite viuēdo x̄tutem ei⁹ abnegarent conti-

nūo subiecit non carnis depositio sordis sed con-
scientie bone interrogatio.

Certe iā renati sunt ex aqua x̄ sp̄u fratres n̄ri et
nos ante aliquot ānos renati sum⁹ ex aqua et sp̄u
Hōi ē nobis vt nō diligam⁹ mundū ne remane-
ant in nobis sacramēta ad vānationē n̄ram nō fir-
mamēta ad salutē. Firmamētū salutis est habere
radicē charitatis habere x̄tutē pietatis nō formā
solā. bona forma sancta forma. S̄ quid valet for-
ma si nō teneat radicē? Sarmētū p̄cisiū nōne in
ignē mittit. Habe formā sed in radice. Quomodo
autē radicamini vt nō eradicemini? Denēdo chari-
tatem sicut dicit apostolus paulus in charitate ra-
dicati et fundati.

Ponite corda v̄ra in virtute ei⁹ nō vt habeatis
formā pietatis x̄tutē eius negetis s̄ in virtute ei⁹
ponite corda v̄ra. Que est virt⁹ ciuitatis hui⁹? qui
vult itelligere virtutē hui⁹ ciuitatis itelligat vim
charitatis. J̄p̄a est virt⁹ quam nemo vincit nullus
ignis nullus fluctus seculi nulla tētatiōis flumina
extinguūt. De hac dictū est. Valida est sicut mors
dilectio. Quomō enim mors q̄i venit resisti ei non
potest sic cōtra violētiaz charitatis mūd⁹ nihil po-
test. Econtrario enī similitudo data est de morte.
Quomō enī mors ad auferendū violētissima ē sic
charitas ad saluādū violēta est. Per charitatē enī
multi mortui sūt vt viuerēt deo. hac charitate ac-
censī martyres nō simulati non vana gl̄ia v̄tlati
nō tales de quibus dictū ē. si tradidero corp⁹ meū
vt ardeā charitatē autē nō habēā nihil mibi p̄dest.

sed tales quos vere x̄pus x̄ veritatis charitas p̄du-
ceret ad passionē. Quid eis fecerūt tētationes seu
entis? Maiorē violentiā habuerūt oculi flentium
suoz q̄ p̄secutiones insectatiū. q̄ multos tenebāt
filij ne paterēt. q̄ multoz genib⁹ puoluebant v̄ro-
res ne vidue derelinq̄rent. q̄ multos parētes p̄o-
hibebāt mori sicut nouim⁹ et legim⁹ in passione be-
ate perpetue facta sūt ista. At lachryme quātēlibet
et q̄tolibet ip̄eru fluerēt q̄i ardorē charitatis extin-
guerēt. Nec ē virtus syon cui x̄ alibi dictū est. Fiat
pax in virtute tua x̄ abundātia in turrib⁹ tuis. Po-
nite corda v̄ra in virtute eius et distribuite domos
eius. Quid hic itelligim⁹ ponite corda v̄stra in vir-
tute ei⁹ x̄ distribuite domos ei⁹? Id est distinguite
domū a domo. Nolite p̄fundere domos. Est enī
formā habēs. x̄ pietatē nō habēs s̄ distribuite noli-
te p̄fundere. Tūc autē distribuit x̄ nō confūdīt q̄i
corda in x̄tute ei⁹ ponit id ē cū facti fueritis p̄ cha-
ritatē spirituales tūctemere nō iudicabit. Tunc vi-
debit nihil obeē malos bōis q̄diu sum⁹ i hac area

Sacramētū sc̄i lauachri nūc ē nisi ex catho-
lica eccl̄ia. Sed eā formā secū habēt sarmēta p̄e-
cisa quā in ipsa vite anteq̄ p̄cederent acceperāt
hī sūt enim de quibus ap̄lus dicit. Habentes spe-
ciem pietatis virtutē autē eius abnegantes. Est ei
magna virt⁹ pietatis pax x̄ vnitas q̄ vnus est deus
hanc illi nō habent q̄ p̄cisi ab vnitate sūt. Itaq̄
si qui ex ipsi ad catholicam veniūt non iterat spe-
ciem pietatis quam habent. sed accipiunt virtu-
tem pietatis quā non habent. Nam et amputatos
ramos denuo posse inseri si nō permāserint i incre-
dulitate ap̄rissime ap̄lus docet.

Ex his enim sunt q̄ penetrāt domos et
captiuas ducūt mulierculas oneratas
peccatis que ducuntur varijs desideri-
is semper discētes et nunq̄ ad scientiā
veritatis peruenientes.

ibidem.

Ex sermone
in epla ioh̄a
nia. ii.

Firmamē-
tū salutis ē
h̄re chari-
tatem.
Forma nō
p̄dest sine
radice.

Ephe. iii.

Ex tractatu
pi. xlvii.

Charitatis
ardor i ex-
tinguibilis ē

Can. viii.

Cor. xlii.

ps. cxli.
ps. xlvii.

Ex libro de
agor̄ xp̄iano
Sacramē-
mētū bap-
tismi non ē
nisi ex ec-
clesia ca-
tholica: s̄
forma ei⁹
habēt sa-
cramēta
p̄cisa.

Ex tractatu
euangelij fin
iohanē. ix.
Querere
debem⁹ fa
cie dñi sep

Hic nō in
uenitur qd
sufficiat.

Exo. vii.

Ex libro ad
thymotheū. ii.
Heretici
semper in
quieti.

Exo. viii.

Ex lib. 3. fau
stus. xvi.
Hier. xvii.
Perdit
cōtentiosa
currit in la
queum vt
heretici.

Quoniam canticū vox est gr̃te dñi et viuet anima
vestra. Queram⁹ inueniendū gr̃am⁹ inuentū vt i
ueniēdus querat occultus est vt inuentus q̃ratur i
mensus ē. Unde alibi dicit. Querite faciē eius sp̃
Satiat enī querentē in quātum caput et inuenientē
capaciore facit vt rursus q̃rat implere vbi plus ca
pere cepit. Nō ergo ita dictū est q̃rite faciē eius
semp quēadmodū dictū est de quibūdā semp di
scētes et ad veritatē sciētia nūq̃ perueniētes. sed
poti⁹ sicut ille ait. Nūc p̃sumauerit homo tūc incipit
donec ad illā vitā veniam⁹ vbi sic impleamur vt ca
paciōres nō efficiamur q̃ ita p̃fecti erim⁹ vt ita nō
proficiam⁹. Tūc enī ostēdit nobis qd sufficit nob
hic autē semp queram⁹ et fructus inuentiōis nō sit
finis inq̃sitiōis. Neq̃ enī propterea nō semp quia
hic tñ sed ideo hic semp dicim⁹ esse querendū ne
aliquādo hic putem⁹ ab inq̃sitiōe cessandū. Nā
et de quib⁹ dictū est semp discētes ad vitā sciē
tiam nūq̃ pueniētes hic sūt vtq̃ semp discētes. cū
vero de hac vitā exierint ita nō erunt discētes s̃z er
roris sui mercedē recipiētes. Sic ei dictū est semp
discētes et ad veritatē sciētia nūq̃ pueniētes
tanq̃ diceret. Semp ābulantes ad vitā nō perue
nientes. Nos autē semp ābulamus in vitā donec eo
veniam⁹ quo ducit vitā. Nūc in illa remaneam⁹
donec pducatur vbi maneam⁹. Atq̃ ita et querendo
tendim⁹ et inueniēdo ad aliquid puenim⁹. et ad id
qd restat querēdo et inueniēdo transimus quous
q̃ ibi fiat finis querendū vbi perfectioni non supe
ret intentio proficiēdi.

Quēadmodum autē iamnes et mābres
resisterunt moyſi. ita et hī resistūt verita
ti homīes corrupti mente. reprobi circa
fidē. sed vltra nō proficiunt. Insipientia
enī eorū manifesta erit in omnibus. sicut et
illoz fuit. Tu autē affecutus es meā do
ctrinā. institutionē. propositū. fidē. lon
ganimitatē. dilectionē. patientiā. p̃secu
tiōes. passiōes. qualia mihi facta sūt an
tiochie icono listris. q̃les p̃secutiones
sustinuit ex oibus eripuit me dominus

Almositas hereticorū sp̃ inq̃ta ē quos
magorū pharaōis h̃re conatū declarat
ap̃ls dicēs. sicut etiā iamnes et mābres
resisterūt moyſi sic et hī resistunt vitati
hoīes mēte corrupti reprobi circa fidē s̃z vltra non
proficiunt. Demētia enī eorū manifesta erit oibus si
cut illoz fuit. Qui enī p̃ ipsā corruptionē mētis inq̃
etissimū fuerūt in t̃rio signo defecerūt fatentes sibi
aduersū eē sp̃m sc̃m q̃ erat i moyſe. Nā deficiētes
dixerūt. digīt⁹ dei est b. Sicut autē p̃ciliat⁹ sp̃s s̃a
ctus requiē p̃stat mitib⁹ et hūilibus corde. ita p̃tra
rius et aduers⁹ imites ac superbos inq̃uetudine
exagitat quā inq̃uetudinez musce ille breuissimē
significauerūt sub quibus magi pharaōis defece
runt dicentes digīt⁹ dei est hoc.

Al h̃eremias p̃pheta clamauit p̃dix cōgrega
uit q̃ nō peperit faciēs d̃itias suas nō cū iudicio. p̃
dix enī nimis p̃tiosum aīal notū ē quāta audivita
te ip̃ius p̃tētiōis currat in laqueū. Nō enī dispu
tare amat heretici s̃z quod modo sup̃are ipudentis
fima p̃uicacia vt p̃gregēt sicut hic dixit q̃ nō pepe
rerūt. xp̃ianos enī quos maxime xp̃i noīe seducūt
itā per ip̃ius xp̃i euāgelij natos inueniūt et faciūt il
los diuitias suas nō sane cū iudicio s̃z cū temeritā

te incōsiderata. Nō enī intelligūt ibi esse verā sa
lubritē et quodāmodo germanā atq̃ radicalē xp̃ia
nā societatem vnde istos sepauerūt. quos ad suas
diuitias p̃gregarūt. Et q̃ de talib⁹ dicit ap̃ls. Si
cut enī iamnes et mābres resisterūt moyſi sic et isti
resistunt veritati hoīes mēte corrupti reprobi cir
ca fidē s̃z vltra nō proficiūt. Demētia enī eorū ma
nifesta erit oibus sicut et illoz fuit. Sequit et hic
propheta et dicit de p̃dice q̃ congregauit que non
peperit in dimidio dierū ei⁹ derelinquit eā et in o
uissimis suis erit insipiens id est q̃ primo tanq̃ per
pollitacionē et ostētatōne excellētis sapientie se
ducebat erit insipiens. id ē appebit insipiens. Eīs q̃p
pe quib⁹ primo sapiēs erat tūc erit insipiens cuz ap
parebit. q̃ demētia eius nota erit omnibus.

Et omēs qui pie volūt viuere in xp̃o ie
su persecutionē patientur.

Et accedēs ad seruitutē dei ista in iustit
ia et timore et prepara aīam tuā ad tēta
tionē. Qui hec enī loquit cōfortat infir
mum et ex infirmo facit firmū vt nō ille
cū crediderit p̃spa hui⁹ seculi speret. Si enī doct⁹
fuerit spare p̃spira seculi ip̃a p̃spirare corrūpitur
Supueniētib⁹ aduersitatib⁹ sauciāt aut fortassis
extinguit. Nō ergo enī edificat sup petrā q̃ sic edi
ficat sed sup arenā ponit. Petra autē erat xp̃us xp̃i
passiōes imitāde nō a xp̃ianis delitē p̃quirēde cō
fortat infirm⁹ cū ei dicit. Ipa quidē tētatōes hui⁹
seculi s̃z ab oib⁹ eruet te dñs si ab illo nō recesserit
retro cor tuū. Nā ad p̃fortādū cor tuū / vēit ille pa
ti / vēit ille mori / venit sp̃us illiniri / vēit sp̃us co
ronari / vēit obprobria bibere / vēit postremo ligno
p̃figi. Nā hec ille pro te tu nihil pro illo s̃z pro te q̃
les aut sūt q̃ timētes eos ledere corā quib⁹ loquū
tur nō solū nō preparāt ad iminētes tētatōes. s̃z
etiā promittūt felicitatē hui⁹ seculi quā deus ip̃e
seculo nō pmittit. Ille p̃dicat labores sup labores
vsq̃ in finē vēturos ip̃i seculo et tu vis ab ip̃is la
borib⁹ exceptū esse xp̃ianū. Qui xp̃ianus ē aliquid
plus passur⁹ est in hoc seculo. Stenī ait ap̃ls oēs
qui volūt in xp̃o pie viuere p̃secutionē patient. ita
tibi si placet pastor sua querēs nō q̃ iesu xp̃i ille vi
cat oēs qui volūt in xp̃o pie viuere p̃secutionē pati
entur. et tu dic si in xp̃o pie vixeris abundabit tibi
oia bona. et si filios nō habes suscipies et enutries
omēs et nō tibi moriet. Neccine est edificatio tua
Attēde quid facias vbi ponas. Sup arenā est quē
p̃stitūis vēturus ē ymber influxur⁹ est fluit⁹ flatu
rus est vētus ip̃ingēt in domū istā et cadet. Et fiet
ruina ei⁹ magna. leua de arena pone sup petraz in
xp̃o sit quē vis esse christianū. Attendat ad passio
nes xp̃i indignas attendat illū sine villo peccato q̃
non rapuit exsoluentem.

Quod ait ap̃ls paulus. quicūq̃ volūt in xp̃o pie
viuere p̃secutionē patient nullis putandū ē deesse
posse tempib⁹ q̃ et cū ab eis qui foris sūt nō seuten
tibus videt esse trāquillitas. Et reuera ē plurimū
q̃ cōsolatiōis affert maxime infirmis nō tamē de
sūt imo mlti sūt in q̃ qui corda pie viuētū suis p̃dit
moribus cruciāt qm̃ per eos blasphemāt xp̃ianuz
et catholicū nomē. Qd q̃to carius est eis qui volūt
pie viuere in xp̃o tantomagis dolēt qd p̃ malos in
tus positos sit vt min⁹ q̃ p̃iorū mentes desiderāt
diligat. Ip̃i quoq̃ heretici cuz cogitant habere no
men et sacramēta xp̃iana et scripturas et p̃fessio
nē magnū dolorē faciūt in cordibus p̃iorum quia
et multivolētes esse christiani propter eorū dissē

Ex libro de
pastoribus.
Ecc. ij.

Prosper
tas sc̃i cor
rūpit.

1. Cor. x.
Cōfortat
xp̃ian⁹ p̃ q̃
oia xp̃s. et
nihil p̃ se
passus itel
ligit dñ se
ab oib⁹ tē
tatiōibus
eruēdum
videt.

Ex lib. de ci
tate dei. xviii
Volentes
pie viuere
semp pati
entur p̃se
cutionem.

Heretici
magnū do
lorē faciūt
hereticis.

Ad Timotheum. Epistola. ii.

A

fiones hesitare coguntur et multi maledicti etiam in his inueniunt materiam blasphemandi christianum nomen quod et ipsi quoquo modo christiani appellatur. His atque huiusmodi prauis moribus et erroribus hominum persecutionem patiuntur qui volunt in christo pie vivere etiam nullo infestante neque vexante corpore illo rum patiuntur quippe hac persecutionem non in corporibus sed in cordibus unde illa vox est. Scitis multitudinem dolorum meorum in corde meo. Non enim ait in corpore meo. Sed rursus quoniam cogitantur immutabilia divina promissa et quod ait apostolus. nouit dominus qui sunt eius. quos enim presciuit et predestinauit conformes fieri imaginis filij eius ex eis pre nulli potest ideo sequitur in illo psalmo. Consolationes tue locudauerunt animas meas. Dolor autem ipse qui sit in cordibus propter quos persequuntur mores christianorum malorum siue falsorum predestinantur quoniam de charitate descendit qua eos perire noluit nec impedire aliorum salutem. Denique magne consolationes sunt etiam de correctionibus eorum que propter animas tanta locunditate profundunt quoniam doloribus de sua perditione cruciauerunt. Sic in hoc seculo in his diebus malis non solum a tempe corporalis presentie christi et apostolorum eius sed ab ipso abel quem primum iustum impius frater occidit et deinceps usque in huius seculi finem inter persecutiones mundi et consolationes dei peregrinatio percurrit ecclesia.

p. 3. xlii.

ii. Th. ii. Ro. viii.

p. 3. xlii.

Ex epla ad sebastianum.

Beata miseria vicij alienis tribulari.

H

Sensi in epistola tua quod tedsum te detinuerit a peccatoribus relinquere legem dei. Illo enim spiritu viuis quo dictum est. vidi insensatos et tabescebam. Pcia est illa tristitia et sic dici potest beata miseria vitis alienis tribulari non implicari merere non herere contra hi non amore attrahi. Hec est persecutio quaz patiuntur omnes qui volunt in christo pie vivere secundum apostolicam mordacem veram sententiam. Quid enim hic tam persequitur vitam bonorum quam vita iniquorum. Non cum cogit imitari quod displicet sed cum cogit dolere quod videt quoniam coram pio viuens ipse et si non obligat consensientem cruciat sentientem. Nam sepe et diu propter corporis a secularibus temporibus et quorumlibet vexationibus parciat propter autem cordibus malis hominum moribus nunquam usque ad huius seculi finem. sic ergo potius implet quod memorauit dixisse apostolus: quod omnes qui volunt in christo pie vivere persecutionem patiuntur. et tanto amarius quanto interitus donec diluuium transeat ubi archa continet coruuz et columbam.

Extractatu p. lili.

Pie viuere torquet vitis alienis

ii. Cor. xi.

Extractatu p. li.

Exps tribulatiois non est peccatus christi-

Extractatu p. cxlii.

Verum est illud omnes qui volunt pie vivere in christo persecutionem patient. Non pateris persecutionem non vis pie vivere in christo vis probare verum esse quod dictum est. Incipe vivere in christo. Quid est pie vivere in christo. Ut pertineat ad viscera tua quod ait apostolus. Quis infirmat et ego non infirmor. Quis scandalizatur et ego non vior. Aliorum infirmitates aliorum scandala persecutiones illi fuerunt. Aliquid ergo sunt hoc tempore plures abudant illis qui ea curant. Nemo sibi dicat fuerunt tribulationes apud patres nostros apud nos non sunt. Si putas te non habere tribulationes nondum cepisti esse christianus. Et ubi est vox apostolorum. Sed et omnes qui volunt in christo pie vivere persecutiones patient. Si ergo non pateris ullam pro christo persecutionem vide ne nondum cepisti in christo pie vivere cum autem ceperis in christo pie vivere ingressus es torcular prepara te ad pressuras sed noli esse aridus ne de pressura nihil exeat.

Omnes qui secundum christum pie volunt vivere necesse est pati obprobria necesse est prestant ab his qui volunt impie vivere quorum felicitas tota terrena est

irridentur illi qui felicitate vocant quam oculis videre non possunt et dicitur eis. Quid credis infane. Vides quod credis. Reuersus est aliquis ab inferis et retulit tibi quid ibi agitur. Ecce quod ego amovideor fruor. Despicere quod speras quod non vides. Et despiciat te ille qui quasi tenet quod videt. Attende ipse si tenet noli turbare vide si ipse tenet ne dum putas cum felicem in presenti amittas veram felicitatem futuram. Noli turbare attende si tenet labi hoc ab illo quod tenet vel ipse ab eo quod tenet. Nece sile est transeant aut ipse per suas aut res ipsi per illum per quem transeant res sue. Qui eas labefactauerit. Qui transit per res suas. Qui in divitiis moritur quod cum mori non eas secum affert ad inferos. Tu securior esto quod resurrexit et docuit te quod in alia vita datur sit certus esto quod dat. Sed insultat ille qui tenet. Ferto insultantem et ridebis gementem. Postea enim veniet tempus quando dicturi sunt illi ipsi. Hi sunt quos aliquid quando habuimus in risu verba sunt libri sapientie quod prodidit nobis scriptura quod dicturi sunt illi ipsi qui nos modo irrident et qui nos despiciunt et a quibus impleti sumus obprobrio et despectione que verba habebunt tunc quando a veritate despicientur. Videbunt enim ad dexteram fulgere quos secum mixtos contemperant cum factum in illis fuerit quod dicit apostolus. Cum christus apparuerit vita vestra tunc et vos cum illo apparebitis in gloria et dicet. Hi sunt quos aliquid quando habuimus in risu et in similitudine improperij. Nos insensati vitam illorum estimabamus insanias et finem eorum sine honore. Quomodo putati sunt inter filios dei et inter sanctos fors illorum est. Sequitur in eo sermone et adijciunt. Ergo erravimus a via veritatis et iustitie lumen non luxit nobis et sol non ortus est nobis. Quid nobis profuit superbia et divitiarum tactantia quid tulit nobis. Ibi tu non es insultas quod ipsi sibi iam insultant. Quod donec fiat fratres leuemus oculos ad eum qui habitat in celo et non ab illo tollamus oculos quousque misereamur nisi et liber et ab omni reatione et obprobrio et despectu.

Irressio eorum quod sperat eterna.

Delitio huius mundi teneri nequeat.

Sapientia. v.

Irredentis planctus.

Colo. iii. Sapientia. v.

ibidem.

Extractatu p. cxvii. Persecutiones non morientur nisi diabolus moriatur.

Pugna christiani.

Sapientia. ix.

Ro. viii.

Ex sermone xpiiii. de verbis apti. Sine persecutione hic iusti vivere non possunt.

Omnes qui volunt pie vivere in christo iesu persecutionem patient. Non enim modo quod diabolus per reges non seuit ideo non christiani patiuntur persecutionem. Si mortuus est diabolus mortue sunt persecutiones. Si autem ille aduersari noster vivit unde non tentationes suggerit. Unde non seuit. Unde non minas aut scandala procurat. Si incipias pie vivere videbis quod omnes qui volunt pie vivere in christo iesu persecutionem patient. Pugnam cum concupiscentiis nostris pugnamus foris cum infidelibus et inobedientibus hominibus. pugnam cum suggestionibus cum perturbacionibus carnalibus. Ubique pugnamus adhuc. quod corpus quod corruptum aggrauat aiam. Pugnamus adhuc quoniam si spiritus vita est tamen corpus mortuum est propter peccatum. Sed quid futurum est. Si autem spiritus eius habitat in vobis quod suscitavit christus a mortuis vivificabit mortalia corpora vestra propter spiritum qui habitat in vobis. Si ergo vivificata fuerint membra nostra mortalia tam nihil resistet spiritui nostro.

At apostolus. Omnes qui volunt in christo pie vivere persecutionem patient. Ecce quod dies mali sunt sine persecutione hic iusti vivere non possunt qui inter malos vivunt persecutionem patiuntur. Dies mali persequuntur bonos non ferro lapidibus vita et moribus. Nunquid aliquis sanctum loth persequatur in sodomis. Nemo illi molestus erat tamen inter ipsos vivebat inter imundos superbos blasphemos. Persecutionem patiebatur non vapulando sed malos videndo. Quisquis me audis et nondum vivis in christo incipe in christo pie vivere

re et probas qđ dico. Peniq; apłus cum memora-
ret pericula sua. piculis inq; in mari piculis in flu-
minib; periculis in deserto piculis in latronib; pi-
culis in falsis fratrib; . Cetera picula qđescere pos-
sunt pericula a falsis fratrib; quiescere vsq; in finē
seculi non nouerunt.

Magn; bonorū labor est mores tolerare pra-
rios quibus qui nō offenditur parum proficit. Tā-
tum enī torquet iustum iniquitas aliena qđtum re-
cedit a sua.

Mali autē homines et seductores profi-
cient in peius: errātes et in errorem mittē-
tes. Tu vero permāne in his que didici-
sti et credita sūt tibi. sciens a quo didice-
ris: et qđ ab infātia sacras litteras nosti:
que te possūt instruere ad salutē per fidē
que est in xpo iesu. Omis scriptura diui-
nitus inspirata utilis ē ad docendū ad
arguendū. ad corripiendū. ad erudiendū
in iustitia: vt perfectus sit homo dei ad
omne opus bonum instructus.

Cecus si cecū vucat simul in foueā cadūt. meri-
to cadūt in puteū corruptiōis. Quid ergo ait: pro-
ficient in peius. non tñ diu. Hā ante paulo dixit. sz
vltra nō proficiēt hoc ē nō dimidiabit dies suos.
Sequatur apłus: dicat quare. demētia enī eorū
manifesta erit oib; sicut illorū fuit.

Capitulum quartum

Testifico coram deo et te-
su xpo qui iudicatur; est
vivos et mortuos et adue-
tum ipius et regnū eius:
predica verbū. in sta opor-
tune importune. argue: obsecra: incre-
pa in omni patientia et doctrina.

Oportunitas oportunitati vtq; pra-
ria est. Neq; oīno vllū medicamentū sa-
nat nisi qđ oportūe adhibueris. qđ er-
go et sic possit distingui in sta oportune
vt ali; sit sensus iporune argue deinde cetera cō-
texant hortare increpa cū omni lōganimitate et do-
ctrina vt tūc oportuni; sentiaris cū instas edifican-
do. Si autē destruis arguendo nō culperis etiam
si iporun; videaris. sicut est talibus iporunū ita
duo qđ sequunt ad duo superiora possūt sigillatim
referrī. Hortare cū oportune instas increpa cū im-
portune arguis. Deinde cetera duo similiter sz cō-
uerso ordine referent cum omi lōganimitate ad su-
stinēdas indignatiōes eorū quos destruis et doctri-
na ad instruēda eorū studia quos edificas. Tamē
etiā illo vsitatioe modo distiguat in sta oportune
qđ si hoc modo nō perficis iporune ita itelligen-
dum est vt tu oportunitatē oīno non deseras et sic
accipias quod dictū est importune vt illi videaris
importunus qui non libenter audit qđ dicunt in euz
tu tñ illi scias hoc esse oportunū et dilectionē cu-
ramq; sanitatis eius aīno teneas mansueto et mo-
desto et fraterno. Multi enī postea cogitātes que
audierint et qđ iuste audierit ipsi se graui; et seue-
rius arguerūt. Et qđ p̄turbatores a medico vi-
derent abscedere paulatī xbi vigore in medullas
penetrāte sanati sūt. Qđ nō fieret si semp expecta-
rem; periclitantē putrescentib; mēbris quādo eū

liberet vti aut secari quod nec ipi corporis medici
attendūt qui terrene mercedis intuitu curāt. quo-
tus enī quisq; reperit qui ferrū eorū aut ignē non li-
gatus exptus sit cum et illi cariores sint qui volen-
tes ligati fuerint plures enī resisteres et mori se ma-
le clamātes qđ illo curari modo vix lingua ipa illo
rum relicta libera omnibus mēbris p̄strinxerit ne-
q; ad suū neq; ad reluctātis sed ad ipsius artis ar-
bitrū. Quorū tamē vocib; cōuicisq; dolētū nec cō-
mouet curantis anim; nec quiescit manus. Medi-
cine autē celestis ministri aut per odiorū trabes cer-
nere stipulā in oculo fratris volūt aut tolerabilis
mortē videre peccātis qđ verbū indignātis audire
qđ nō ita accidisset si tam sanū animū curando al-
terius aīno adhiberem; quā sanis manib; illi me-
dici aliena mēbra pertractāt. Hūq; itaq; alieni pec-
cati oburgadi suscipiendū est negotiū nisi cū inte-
rius interrogatiōib; examinātes nram conscien-
tiam liquido nobis corā deo respōderim; dilectio
ne nos facere. qđ si p̄uicū vel in me vel etiā p̄secuti-
ones ei; quem argueris lacerauerūt aīn si adhuc
ille p te sanari posse videbit; nihil respōdeat donec
saneris prior ne forte carnalib; motib; tuis ad nō-
cendū p̄sentias et exhibeas linguā tuam arma in-
quiritatis p̄ctō ad reddendū malū pro malo aut ma-
ledictū pro maledicto. Quicquid enī lacerato aīo
dixeris punientis est imper; nō charitas corrigē-
tis. dilige et dic quod voles. Nullomō maledictum
erit qđ specie maledicti sonuerit si memineris sen-
serisq; te in gladio verbi dei liberatoz hominis eē
velle ab obsidione vitioz. Qđ si forte vt plerūq;
accidit dilectiōe talē quidē suscipias actionē et ad
eam corde dilectionis accedis: sed inter agendū
subrepsit aliquid dū tibi resistit qđ te auferat ab
hois vitio percutiendo et ipi homini faciat infestū
postea te lachrimis lauante huiusmodi puluerē
multo salubrius meminisse oportebit qđ nō debe-
amus sup altoz superbire peccata qđ in ipsa eorū
obiurgatiōe peccam; cū facilius nos tra peccātis
fratos qđ miseria misericordes facit.

Quod errabat nō reuocastis et qđ perijt non in-
quistis hinc inter man; latronum et dētes lupo-
rū furentiū vtrūq; versamur et ptumaces sūt oues
qđ querunt errātes alienas se a nobis dicit errore
suo et p̄ditione sua. Quid nos vultis? Quid nos q-
ritis? Quasi nō ipa causa sit quare eos velimus et
quare queram; qđ errant et pereunt. Si in errore
inquit sū si in interitu qđ me vis? Quid me queris?
Et in errore es reuocare volo qđ peristi iuenire vo-
lo. Sic volo errare. sic volo perire. sic vis errare sic
vis perire: qđto melius ego nolo. Proius audeo
dicere iporunus sum. Audeo dicentem apłm. pre-
dica verbum dei in sta oportune iporune. Quibus
oportune? Quibus iporune? Oportune itaq; vo-
lentibus importune nolentibus. proius importu-
nus sum audeo dicere Tu vis errare tu vis p̄ire?
Ego nolo. Nō vult postremo ille qui me fret si vo-
luero. Quidē qđ dicat vide quid increpet. Qđ erra-
bat nō reuocastis et qđ perijt non inquistis Te ma-
gis timeo qđ ipm; Oportet nos omēs exhiberi an-
te tribunal christi.

Sonēt verbū dei volentib; oportune nolentib;
iporune. iuenit sibi locū iuenit sibi corda vbi rede-
scat iuenit terrā vbi germiet et fructū ferat. Hā qđ
multi mali sunt et iniqui quos portat ecclia vsq; in
finē manifestū est. Et hi sūt quibus verbū dei sup
fluum est aut sic in illos cadit quomodo semen in
via cōculcatur et a volatilib; colligitur: aut sic in

Rarissim; O
iuenit qui
nō violent
aliqui i cor
pore cure-
tur.

Oburgā-
di officiū
nullū est im-
pēdēdū nī
si ex dile-
ctione.

Hō male-
dicit qđ a vi-
tio libera-
re preten-
dit.

Ex libro de
pastoribus.
Eze. xxxiii.
Contuma-
cia rūsio.

Oportu-
ne et ipor-
tune predi-
candū.

ii. Cor. v.

Extractatus
pl. cxxviii.

Mat. xiii.

ii. Cor. xi.

Ex libro mia-
ri. p̄perit.
Qui malis
morb; nō
offenditur
paz pficit

Extractatus
pl. lxxi.
Mat. xv.

In expositio-
ne eple ad ga-
lathas.
Oportuni-
tas est om-
ni medica-
mentone-
cessaria.

Multorū
dū arguū-
tur pturba-
tio profuit
postea ad
salutē.

Ad Timotheum. Epistola. ii.

6

eos cadit quomodo semen in petrosa loca ubi non habet terram multam et statim exit et calefacto sole arefcit quia non habebat radicem. **S**icut inter spinas quod et si germinet et conet in auras surgere suffocatur tamen multitudine spinarum. **T**ales autem sunt qui verbum dei premunt sicut via aut qui ad horam gaudent facta tribulatione sicut estu solis arefcunt. aut qui cogitationibus et curis et sollicitudine huius mundi tanquam spinis auaritie suffocant quod in illis cepit germinare. **E**t autem etiam terra bona quo semine cum ceciderit affert fructum aliud tricenarium aliud sexagenarium aliud centenarium. **S**ive parum sive multum omnes in hoc reo erunt. **S**unt ergo tales et propter hos loquimur: **P**ropter hos loquitur scriptura. propter hos non tacet euangelium. **S**ed illi audiant ne forte aliud sit hodie aliud cras ne forte audiendo mutentur aut avertant viam aut lapides purgent aut spinas euellant. **S**cio scriptum esse in multis loquutione non effugies peccatum. **S**ed utinam predicando verbum tuum et laudando te tantummodo loquerer non solum fugerem peccatum sed meritu bonum acquirerem: quilibet multum sic loqueretur. **N**ec enim homo de te beat? peccatum perciperet germano in fide filio suo cui scripsit dicens. **P**redica verbum in omni opportune inopportune. **N**unc quid dicendum est istum non multum locutum qui non solum opportune verum etiam inopportune verbum tuum domine non tacebat? **E**t ideo non erat multum quia tamen erat necessarius. **E**rit enim tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt sed ad sua desideria coaceruabunt sibi magistros prurientes auribus et a veritate quidem auditum auerterent ad fabulas aut pervertentur. **I**n vero vigilia. in omnibus labora: opus fac euangeliste: ministerium tuum imple: sobrius esto.

Ex libro d. tri
nitate. xv.
ca. ultimo.
prover. x.
Multilo-
quus non pe-
tit periculum
dicendo non
bonum dei.

6

Extractum
euangelij fm
ioh. xlii.

prover. ix.
panes
occulti sunt
hereticorum
errores.

Auete timedo et orando ne irruatis in illud enigma salomonis ubi mulier insipiens et audax inops panis effecta conuocat preterites dicens. **P**anes occultos habent attingite et aque furtive dulcedinem. **P**ec enim mulier vanitas est ipiorum cum sint insipientissimi aliquid se scire opinantur sicut de ista muliere dictum est inops panis efficit. **Q**ue cum sit inops panis promittit panes id est cum sit ignara scitis permittit scientiam veritatis. **O**ccultos tamen panes permittit quos dicit libenter attingi et aque furtive dulcedinem ut ea scilicet libenter et dulcius audiant et agant que palam in ecclesia disci creditur prohibent. **I**psa quippe occultatione condunt quodammodo nefarii doctores sua venena curiosis ut ideo se existimet dicere aliquid magni quia meruit habere secretum. et suauiter hauriant insipientiam quam putant scientiam cuius prohibita quodammodo furantur audientiam propter illicita atque punienda secreta muliere illa non solum insipiens verum audax etiam nuncupat hec mulier insipiens et audax sub christiano vocabulo tot scelestas hereses condidit quot nefandas fabulas finxit. **V**itiam tales quales in theatris siue cantantur siue saltantur siue inimica scurrilitate rident et non quasdam tales quales aduersum deum fingere potuissent sic illam doleamus insipientiam ut miremur audaciam. **H**oc apostolus in spiritu sancto preuidens ait. **E**rit etiam tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt sed secundum sua desideria magistros sibi coaceruabunt prurientes auribus et a veritate quidem auditum suum auerterentes ad fabulas aut conuertentur. **I**lla enim secreti furtique promemoratio qua dicit. **P**anes oc-

prover. ix.

cultos libenter attingite et aque furtive dulcedinem pruritu facit audientibus in auribus spiritualiter fornicantibus sicut quodam pruritu libidinis etiam in carne corrumpitur integritas castitatis. **A**udite itaque apostoli talia preuidentes et ea vitanda salubriter admonentes. **P**rophanas inquit verborum nouitates euita. **M**ultum enim proficiet ad impietatem et sermo eorum sicut cancer serpit.

Ego enim iam delibor. et tempus resolutionis mee instat. **B**onum certamen certavi: cursum consummaui: fidem seruauit. **I**n reliquo reposita est mihi corona iustitie: quam reddet mihi dominus in illa die iustus iudex. **N**on solum autem mihi sed et his qui diligunt aduentum eius. **F**estina ad me venire cito. **D**emas enim me reliquit diligens hoc seculum et abiit thessalonicam: crescens in galaciam: titus in dalmatiam lucas est mecum solus. **B**ar cum assume et adhuc tecum: est enim mihi utilis in ministerio. **T**ichicus autem misi ephesum. **P**enulam quam reliqui troade apud carpum veniens affer tecum et libros: maxime autem membranas.

Apostolus paulus quare certe iuenimus sine ullis meritis bonis imo cum multis meritis malis dei gratiam persecuti reddentis bona pro malis sua iam propinquante passionis scribens ad timotheum ista verba: iam merita sua bona commemorat ut post bona merita persequatur coronam quam post mala merita persecutus est gratias. **D**e nichil superest inquit mihi corona iustitie quam reddet mihi dominus in illa die iustus iudex. **Q**ui redderet coronam iustus iudex si non donasset gratiam misericors pater? **E**t quomodo esset ista corona iustitie nisi percessisset gratia que iustificat impium? **Q**uomodo ista debita redderet nisi prius illa gratuita donaretur? **P**roinde consideremus ipsa merita quibus dixit coronam redditurus iudicem iustum videamus: **V**irtus merita ipsius tanquam ipsius id est ex ipso ei propata an dona sint dei. **B**onum inquit certamen certavi: cursum consummaui: fidem seruauit. **P**rimo ista bona opera si non ea precessissent cogitationes bone nulla essent. **A**ttendite itaque quid de ipsis cogitationibus dicat. **A**it enim scribens ad corinthios. **N**on quia idonei sum cogitare aliquid tanquam ex nobismet ipsis sed sufficientia nostra ex deo est. **D**einde singula inspiciamus. **B**onum inquit certamen certavi. **Q**uero qua virtute certauerit virtus que illi ex semetipso fuerit an que desuper data sit? **E**t absit ut tatus doctor gentium ignorauerit leges dei cuius vox est in deuteronomio ne dicas in corde tuo fortitudo mea et potentia manus mee fecit mihi virtutem magnam hanc. **S**ed memoraberis domini dei tui quia ipse tibi dat fortitudinem facere virtutem. **Q**uid autem prodest bonum certamen nisi sequatur victoria? **E**t quis dat victoriam nisi ille de quo dicit ipse? **G**ratias deo qui dat nobis victoriam per dominum nostrum iesum christum. **E**t alio loco cum promemorasset testimonium de psalmo quoniam propter te mortificamur tota die deputati sumus ut oues occisionis subieciti atque ait. **E**t in his omnibus superuincimus per eum qui dilexit nos. non ergo per nos sed per eum qui dilexit nos deinde dixit. **C**ursum consummaui. **S**ed ille hoc dixit qui alio loco dixit. **I**gitur

Furti cor-
meoratio
pruritu fa-
cit auribus?
u. zhi. ii.

Ex libro de
gfa et libero
arbitrio.

Paulonon
redderet
coronam lu-
sus iudex
nisi dedisset
gratiam
us pater.
Pauli me-
rita a gra-
dei dependen-

u. cor. iii.

deut. viii.

u. cor. ii.

ro. viii.

ps. xliii.

ro. viii.

Capitulum. iiii. Jo. ccviii.

Ro. ix.

non volentis neq; currentis sed miserentis est dei. Que sententia nullomodo potest etiam sic conuertere ut dicat non miserentis dei sed volentis currentis est hominis. quisquis enim hoc ausus fuerit dicere apte se ostendit apostolo contradicere. Postremo dixit fide seruauit. Sed ille hoc dixit qui alibi ait. Miam persecutus sum ut fidelis essem. Non enim dixit miam consecutus sum quia fidelis erat. sed ut fidelis essem. hinc ostendens etiam ipsam fidem haberi nisi deo miserante non posse et esse donum dei.

Extractum
di. ci.
i. Cor. xv.
3 vident

Plus oibus laborauit ait apostolus. Sed vide quid adiunxit. Non autem ego sed gratia dei mecum. et post labores omnes expectat ipsa coronam et dicit boni agonem certauit / cursu consummauit / fidem seruauit. decetero mihi superest corona iustitie quam mihi reddet dominus in illo die iustus iudex. Quare? Agonem certauit. quare? quia fide seruauit. Unde certasti? Unde consumma-
sti? Unde seruasti? Non autem ego sed gratia dei mecum. Ergo et quod conaris illius misericordia conaris.

i. Cor. xv.

Extractum
di. ci.
De? nunc
iust? pau-
lo cui prius
misericos
erat.

Reposita est mihi corona iustitie quam reddet mihi dominus in illa die iustus iudex utique iustus retribuendo bona pro bonis quia prius misericors retribuendo bona pro malis. Quis? ipsa iustitia qua retribuunt bona pro bonis non est sine misericordia quia hoc scriptum est. Qui coronat te in miseratione et misericordia. Qui enim dixit Boni certamen certauit qui vinceret nisi illo donante de quo ait. gratias do qui dat nobis victoriam per dominum nostrum Iesum Christum. Et qui cursu consummauit quando currebat quando perueniret nisi illo adiuvante de quo ait. Igitur non volentis neq; currentis sed miserentis est dei. Et qui fide seruauit qui id faceret nisi ut ipse ait. misericordiam persecutus sum ut fidelis essem? Nusquam ergo se extollat humana superbia donis suis deus retribuit omnia premia.

ii. Cor. ii.

Ro. ix.

i. Thim.

Ex libro de
spu z lra.
Quo si cur-
su consumma-
se dicit aut
passionis
certamen
restabat.

Quo potuit hoc dicere cui adhuc restabat ipsi? passionis quam sibi iam impedere dixerat tam magna contentio tam molestum ac graue certamen? In ad eius consummationem cursu parum adhuc deerat quoniam illud deerat ubi erat futurus acris et crudelior inimicus: quod si ideo talibus verbis certus securusque gaudebat quia de victoria futuri certaminis certum esse securusque iam fecerat qui eandem iam illi reuelauerat imminere non repleuissimum sed spe firmissimum hec dixit et quod futurus est presumpsit tanquam factum fuerit indicauit. Si ergo his verbis etiam hoc addideret ut diceret nullum habeo iam peccatum hoc quoque illi intelligerem non de rei facie sed de rei future perfectione dixisse. Hoc ergo totum nos dicimus? tunc fuisse adhuc perficiendum quoniam iam de dei promissione presidens totum ita dicebat tanquam fuisset effectum. Ad ipsius quippe cursus consummationem pertinebat etiam quod peccata dimittebat debitoribus suis atque ita sibi ut dimittere ora-
bat qua dominus pollicitatione certus erat in illo fine quem adhuc futurum iam fidendo dicebat impletum nullum se habiturum peccatum.

Extractum
euangelii s. m.
iohane. iii.Gratiam red-
dit de? pro
gratia: pmi-
ans ob me-
rita.

Si enim fides gratia est et vita eterna quasi merces est fidei et vide quid deus vitam eternam tanquam debita reddere. Qui debita? Fidelis quia promeruit illam per fidem. Sed quia ipsa fides gratia est et vita eterna gratia est pro gratia. Audi paulum apostolum poscentem gratiam et postea debitum expectantem. Confessio gratie que est in paulo? Qui prius fui blasphemus et persecutor et in-
iuriosus sed miam inquit persecutus sum. Indignum se dixit qui consequeret persecutum tamen non per merita sua sed per misericordiam dei. Audi illum iam flagitante debitum qui primo indebita suscepit gratiam. Ego enim inquit iam imoloz tempore resolutionis mee in-
stat. boni certamen certauit cursu consummauit fidem

seruauit. De cetero mihi reposita est corona iustitie. Jam debitum flagitat iam debitum exigit. Nazareth de verba sequentia. Quam mihi reddet dominus in illa die iustus iudex. Et ante susciperet gratiam misericordem patrem opus habebat ut premium gratie iusti iudicem. Qui non dannaui impiu dannaui fidele? Et tamen si bene cogites ipse dedit fidem primo qua eum promeruisse. De? dona. Non enim de tuo promeruisse ut tibi aliquid deberet sua coror. Quod ergo premium immortalitatis postea tribuet nam dum me dona sua coronat non merita tua. Non solum autem rita nostra mihi sed et his qui diligunt nomen eius.

a

Plus ubi spem dat bonis de iudicio seipsum ponit et dicit et ostendit et ipse in se tempore mie. Quia nisi ipse inueniret tempus mie quale illi inueniret iudicium? Blasphemus persecutor et iniuriosus. Sic enim dicitur comendat tempus mie in quo moror sum? Qui prius inquit fui blasphemus et persecutor et iniuriosus sed miam persecutus sum. Sed forte ipse solus persecutus est miam? aut quomodo nos erigat ut in me inquit ostenderet Christus solus omnem loganimitatem ad informationem eorum qui credituri sunt illi in vitam eternam. Quid est in me ostenderet loganimitatem? Ut alii? quisque peccator et sceleratus videret quia paulus accepit veniam et non desperaret. Ecce ostendit se erexit et alios in tempore misericordie. Audi in tempore iudicii quid dicat de bonis iterum dicens de se et alijs. Primo misericordiam persecutus est. Quare? Quia fuit blasphemus et persecutor et iniuriosus? venit dominus ut donaret paulo non ut redderet. Nam si reddere vellet quid inueniret quod redderet peccatori nisi penam et supplicium? non luit reddere penam sed donauit gratiam. Audi quia ille cui donauit tenet etiam deum debitorem. Inuenit eum donatorem semper misericordie tenet debitorem tempore iudicii. Quomodo hoc dicit? Videte ego enim iam imoloz dixit et tempore resolutionis mee premium est. Boni certamen certauit cursu consummauit fide seruauit. hoc tempore mie. Audi de iudicio. decetero super mihi corona iustitie quam reddet mihi dominus in illa die iustus iudex. Non dixit donat sed reddet. Quam do donabat misericors erat quoniam reddet iudex erit. quia miam et iudicium cantabo tibi domine. Sed donando delicta fecit se corone debitorem. Ibi misericordiam persecutus sum. Misericors ergo dominus primo. hic autem reddet mihi coronam iustitie. Unde reddet? quia iustus iudex est. Quare iustus iudex? Boni certamen certauit cursu consummauit: fide seruauit. Ideo iustus non potest nisi coronare ista. inuenit enim ista que coronaret. Antea vero quid inuenerat? Qui prius fui blasphemus et persecutor. Ista donauit illa coronabit. Ponauit hec tempore misericordie coronabit illa tempore iudicii. quia miam et iudicium cantabo tibi domine. Sed nunquid solus paulus hoc meruit cum dixisset. reddet mihi dominus in illo die iustus iudex? Non solum mihi inquit sed omnibus qui diligunt manifestacionem eius et regnum eius.

Paulus in
mei deum
debitorem i
iudicio.

o

Inuenientes igitur quod commemorasti de apostolo quia dominum dixit redditurum coronam iustitie non tam sibi sed et omnibus qui diligunt manifestaciones eius ita recte vivimus et in hoc seculo tanquam peregrini agimus cum se in hac dilectione cor nostrum proficienter extendit. Sive citius sive tardius veniat quod putat cuius manifestatio fidei charitate diligitur et pio desideratur affectu.

ps. c.

ps. vii.

i. Thim.

ps. c.

Defecit in salutare tuum anima mea. Bonus est ergo iste defectus indicat enim desiderium boni nondum quidem adepti sed avidissime percipiti. Sed quis hoc dicit nisi genus electum regale sacerdotum gens sancta populus acquisitiouis? Ab origine generis

Exepla ad
esichian epm.Extractum
di. ci. viii.
ps. c. viii.
Bonus de-
fectus.

Ad Timotheum. Epistola. ii.

¶ Desiderium humani usque ad huius seculi finem in eis qui suo qui de christi adventu. *Luce. ii.* q̄ tempe hic vixerunt viuunt victuri sunt desiderant christum teste sanctissimo sene symeone qui cum euz infantem accepisset in manus dixit. Nunc dimittis dñe seruum tuum secundū verbum tuum in pace. quoniam viderunt oculi mei salutare tuum. Acceperat enī responsum diuinū non se gustatur mortem donec videret christum domini. Quale autem desiderium fuit in isto sene tale fuisse credendum est in omnib⁹ superiorū temporū sanctis unde et ipse dñs discipulis ait. Multi pphete et reges voluerūt videre q̄ vos videtis et nō viderunt et audire que auditis et non audierūt. ut ipsorum etiā vox hoc loco agnoscat. defectū in salutare tuū aīa mea. Nec tūc q̄ deuit hoc desiderium scōp̄ nec nūc quiescit i christi corpore q̄ est ecclesia usq̄ ad terminū seculi donec veniat desideratus cūctis gētib⁹ sicut promittit per prophetas. Propter hoc dicit apostol⁹. Superest mibi corona iustitie quāz reddet mibi dñs in illa die iustus iudex. Non solū autem mibi sed omnib⁹ qui diligunt manifestatio nem eius hoc itaq̄ desiderium de quo nūc agimus ex dilectione pfurgit manifestationis eius de qua item dicit. Cum xp̄us apparuerit vīa nostra tūc et vos cum illo apparebitis in gloria. Prima ergo tempora ecclesie ante virginis partū sanctos habuerūt qui desiderarent incarnationis eius aduentum. Itā vero tempora ex quo ascendit in celum scōs habent qui desiderant eius manifestatio nem ad viuos et mortuos iudicandos neq̄ hoc ecclesie desiderium ab initio usq̄ in fine seculi requieuit aliquantū nisi q̄dū hic cum discipulis in carne versatus est ut totius corporis christi vox in hac vīa gementis conuenienter intelligatur. defectū in salutare anima mea et in verbum tuū spera ui. hoc est in promissum quoniam spes facit ut per patientiam expectetur quod a credentibus non videtur.

¶ Si enim amam⁹ christum usq̄ aduentū eius desiderare debemus. Peruersū enim est et nescio vtrum verum que diligis timere ne veniat orare aduentat regnum tuum et timere ne exaudiaris. Unde autem timor? Quia iudex ventur⁹ est? Nūc quid iustus? Nunquid multuolus? Nunquid inuidus? Nunquid postremo ab altero spectans nos se causam tuā ne forte ille quem instruxisti vel preuaricatione decipiat vel minore facultate deficiēs innocentie tue bonum verbis demonstrare nō possit? Nihil horum. Quis ergo ventur⁹ est iudicare te nisi qui venit iudicari propter te. Nō timeas accusatorem de quo ipse dixit. Princeps huius mūdi missus est foras. Non timeas malū aduocatū ille enī tibi modo aduocatus est qui tunc iudex futurus est. Ille erit et tu et causa tua sermo cause tue testimonium conscientie tue. Quisquis ergo futurum iudicem times presentē conscientiam tuam modo corrige. parum ne tibi est q̄ preterita non requirit? Sine reliquo spacio temporis tūc iudicabit. Sed cūz q̄to spacio temporis modo precipit tunc iam corrigi non licebit modo quis prohibet? Superest mibi corona iustitie. omnia dici possunt de illa ineffabili perfruitione veritatis. Et tā tomagis omnia dici possunt q̄to minus digne dici aliquid potest. Nam et lux est illuminatorum et requies exercitatorum et patria redemptum et esca indigentū et corona vinctū et quecūq̄ bona teporaliter transeūta per creature partes error appetit infidelū veriora in eternū manentia in crea

toze omniū simul inuentura est p̄teras filiorum. Alexander erarius multa mala mibi ostendit: reddet illi dominus secundū opera eius: quem et tu deuota. Valde enī resistit verbis nostris.

¶ Non ait reddat sed reddet illi dominus secundum opera eius. Quod verbum pronunciantis est non imprecantis sicut et de illa ypocrisi iudeorum cui euersio nem imminere cernebat dixit. Percutiet te deus partes dealbate. Prophete autem maxime solēt figura imprecantis futura predicere sicut figura preteriti tēporis ea q̄ ventura erāt sepe cecinerūt. Et redditione reddet vobis omnia mala que ostendimus ei. Ex hac locutione ait et apostolus. Alexander erarius multa mala mibi ostendit pro eo quod est fecimus et fecit.

In prima mea defensione nemo mibi affuit: sed omnes me dereliquerunt non illis imputetur. Dominus autē mibi assistit et confortauit me ut per me predicatio impleatur: et audiant omnes gentes quia liberatus sum de ore leonis. Liberauit me dominus ab omni opere malo et saluum faciet in regnum suū celeste: cui gloria in secula seculorū Amen. Saluta priscillam et acquilam: et onesifori domum. Erastus remansit corinthi: trophum autem reliqui infirmum militi. Festina ante hyemem venire. Saluta te eubolus et pudēs et linus et claudia: et fratres omnes. Dominus iesus christus cum spiritu tuo. Gratia vobiscum Amen.

¶ Non orat pro alexandro qui inuidencia frater nitatem oppugnando peccauerat. pro his autem qui non abruperant amorem sed timore succubuerant orat ut eis ignoscatur. Quapropter multum interest cum post agnitionem dei per gratiam dñi nostri iesu christi quisq̄ oppugnat fraternitatem et ad ipsam gratiam qua reconciliatus est deo inuidentie facibus agitur. Et si quisq̄ non amorem a fratre alienauerit sed officia fraternitati debita per aliquam infirmitatem animi nō exhibuerit.

¶ Argumentū in epistolam ad Titum

¶ Titum commonefacit et instruit de constitutione presbyterij et de spirituali conuersatione hereticis vitandis. qui traditionibus iudaicis credunt scribens ei a nycopoli.

¶ Expositio diui Aurelij Augustini hipponensis episcopi: in epistolam diui Pauli apostoli ad Titum: per venerabilem Bedam presbyterum diligentissime collecta:

¶ Epistola ad Titum.

Ex libro de sermone dñi in monte. i. Apli xba p̄nunciati uā nō ipse caritua.

Ex lib. locutionis generis. i. c. viii. Qñdere p̄ facere capitur.

Ex libro. i. s. sermone dñi in monte. i. Pro op̄ pugnante p̄ iudiciā fratritatē nō orat si cut p̄ ijs q̄ succubuerāt timore

Dulus seruus di apo-
stolus autē ie-
su chri-
sti fm
fidem
electo-
rū dei
et agni-
tionez
vitae
q̄ scōm
pietate est in ipem vite etne: quā p̄misit
q̄ nō mētīt de ante tpa secularia. mani-
festauit autē tēporib⁹ suis x̄bū suū in p̄di-
catione q̄ credita est mihi fm̄ preceptuz
saluatoris n̄ri dei: thito dilecto filio fm̄
cōmunem fidem gratia et pax a deo pa-
tre et chris̄to iesu saluatore nostro.

Ex lib. de ci-
uitate dei. xii
Tpa etna
preterita.

Icit apls tpa eterna nec futura sed q̄
magis est mirandū p̄terita. Sic enī ait.
in ipem vite eterne quā p̄misit. nō mē-
dax de. ante tpa etna / manifestauit au-
tē tēpib⁹ suis verbū suū. Ecce dixit retro q̄ fuerunt
tpa etna q̄ tñ nō fuerūt deo coetna. Si q̄dē ille añ
tpa eterna nō solū erat: verū etiā p̄misit vitā etnā
quā manifestauit tēpib⁹ suis id est congruis. Quid
aliud q̄ x̄bū suū: hoc est enī vita etna. Quomodo
autē p̄misit cū hoib⁹ vtiq̄ p̄misit q̄ nō dū erāt añ
tēpora eterna / nisi q̄ in eius eternitate atq̄ in ip-
so verbo eius eidē coeterno iam p̄destinatione
fixum erat q̄ suo tempore futurū erat.

Ex libro. i. 5
manicheos.
Gen. i.
Anteq̄ de-
us faceret
tpa n̄ erāt
quō ḡ sunt
eterna.

Mundus n̄
est coeuius
deo.
Quō tpa
dicantur
eterna.

Ex lib. q̄ mo-
nū. lxxviii. q̄
lxxii.
Quō tpa
dicantur
eterna.

Si in principio tps dei fecisse celū et terrā cre-
dam⁹ debem⁹ vtiq̄ itelligere q̄ ante p̄ncipiū tps
nō erat tēpus. de enī fecit tpa. Et ideo anteq̄ fa-
ceret tpa nō erāt tpa. Non ḡ possum⁹ dicere fuisse
aliq̄d tēpus q̄ de nō dū aliq̄d fecerat. Quō enim
erat tēpus q̄ de nō fecerat cū oim̄ tēporū ipse sit
fabricator. Ideo dixit apls Paul⁹. Agnitioez ve-
ritatis q̄ est scōm pietate dei in ipem vite etne quā
p̄misit nō mēdax de ante tpa etna. Etna enī tpa
q̄ dāte se h̄re potuerūt. Nō enī coeui deo mūdū
istū dicim⁹ q̄ nō ei⁹ eternitatis est mūd⁹ cui⁹ eterni-
tas est de. Mūdū q̄ppe de fecit et sic ab ip̄a crea-
tura quā fecit de tpa esse cepeit. Et ideo dicunt
etna tpa. Nō tñ sic sūt etna tpa quō etern⁹ est de
q̄ de est ante tpa q̄ fabricator est tēporū sicut oia
q̄ fecit de bona sūt valde: sed nō sic bona sūt quō
bon⁹ est de q̄ illa fecit. Nec autē facta sūt / nec ea
genuit de seipso vt hoc essent q̄ ipse est: sed ea fe-
cit de nihilo vt nō essent eqlia / nec ei a q̄ facta sūt /
nec filio ei⁹ per quē facta sūt. Iustus est enī.

Queri potest quō ab aplō dictū sit añ tpa etna
Si enī tpa quō etna nisi forte ante oia tpa itelligi
voluit. Si si dixisset añ tpa / neq̄ addidisset etna.
posset accipi ante q̄dā tpa q̄ añ se haberet alia tpa
Eterna autē maluit dicere q̄ oia. Fortasse ideo: q̄
tēp⁹ nō cepit ex tpe. An etna tpa etiā significauit.
Inter q̄d et tēpus hoc distat q̄ illud stabile est: tē-
pus autem mutabile.
Hui⁹ rei ḡra reliq̄ te crete vt ea q̄ desunt

corrigas: et cōstituas p̄ ciuitates p̄bros
sicut et ego disposui tibi si q̄s s̄n crimie ē.

Null⁹ in ecclia recte posset ordinari m̄-
nister si dixisset apl⁹. Si q̄s sine pctō
vbi ait si q̄s sine crimie ē: aut si dixisset
nullū pctm̄ h̄ites vbi ait nullū crimen
h̄ites. Multi q̄ppe baptizati fideles sunt sine cri-
mine. Sine pctō autē in hac vita / neminē dixerim⁹.
Quātalibet pelagiani q̄ hec dicim⁹ aduersus nos
insent et d̄rūpanē isantia: nō q̄ pcti aliq̄d remane-
at q̄d in baptis̄mate nō dimittat: sed q̄ in nobis in
hui⁹ vite infirme infirmitate manētib⁹ q̄tīdē fieri
nō desistit q̄ fideliter orātib⁹ quotidie remittant.

Quēlibet valde iustū discutias in hac vita quā
tā sit dign⁹ iusti vocabulo / nō est tñ sine pctō. Au-
di t̄p̄m sc̄m iohāne in eplā sua loquētē. Si dixerim⁹
mus (iq̄t) q̄ pctm̄ nō habem⁹ / nos ipsos decipim⁹
et vitas in nob non est. Sed plane multi iusti dicti
sūt sine q̄rela q̄d itelligit sine crimie. Nulla enī q̄
rela iusta est de his in reb⁹ q̄ nō h̄nt crimē. Crimē
est autē pctm̄ graue accusatiōe et dānatiōe dignissī
mū. Nō ḡ de q̄dā pctā dānat: q̄dā iustificat et lau-
dat. Nulla laudat: odit oia. Quō odit medic⁹ egri-
tudine egroti et id agit curādo vt egritudo pellat:
eger leuet. sic de⁹ ḡra sua in nob agit vt pctm̄ cō-
sumat: hō liberet. Si q̄n p̄sumit in q̄es: Si minuit
q̄re nō cōsumit: Minuit autē in vita p̄ficientiū q̄d
in vita cōsumit p̄fectoz. Prima est q̄ libras care-
re criminib⁹. Ideo et apls Paul⁹ q̄n eligi ordinā-
dos / vel p̄bros / vel diaconos q̄cūq̄ ordinād⁹ est
ad p̄positurā ecclie nō ait si q̄s sine pctō est. Hoc
enī si diceret ois hō reprobaret / null⁹ ordinaret:
sed ait. Si q̄s sine crimie est. sicuti est homicidū / ad-
ulterū / aliq̄ inuidia fornicatiōis / furtū / fraudem /
sacrilegiū / et cetera h̄mōi. cū cepit ea nō h̄re hō: de-
bet autē ois xp̄ian⁹ nō h̄re. hō icipit caput erigere
in libertate: sed ista ichoata est / nō p̄fecta libertas

Ex lib. ad bo-
nifacium pa-
pā vrbis.

Sine cri-
mine mul-
ti: sine pec-
cato nemo
viuit.

Ex tractatu
euāgelii fm̄
iohā. xxxviii
Iustus hic
nō est sine
peccato.
Crimen ē
peccatū
graue.
De omne
peccatū
odit.

Peccatū
hic nō con-
sumit sed
minuitur.

Illa q̄ apathia grece d̄r q̄ si latine posset ipassī-
bilis diceret si ita itelligēda est in aio q̄ppe non
in corpe accipit vt sine his affectionib⁹ viuat q̄ cō-
tra rationē accidit / mētēq̄ p̄turbat bonā. plane et
marie optada est / nec ipsa est hui⁹ vite. Nō enī q̄-
lūcūq̄ hoim̄ vox est: sed maxime p̄iorū / multūq̄
iustoz / atq̄ sc̄toz. Si dixerim⁹ q̄n pctm̄ nō habē-
m⁹ nos ipsos seducim⁹ et vitas in nobis nō est. Sic
itaq̄ apathia erit q̄n pctm̄ in hoie nullū erit. Nūc
hō satis bñ viuūt sine crimine. Sine pctō autē q̄ se
viuere existimat nō id agit vt pctm̄ nō habeat: sed
vt veniā non accipiat. Cū itaq̄ animū contingere
oīno non potest vllus affectus quis hunc stupore
non oibus vitijs iudicet esse peiorem.

Ex libro de ci-
uitate dei. xiiij.
Apathia.

1. Joh. i.

Un⁹ vxoris vir: filios h̄ns fideles non
in accusatione luxurie aut nō subditos.
oportet enī ep̄m sine crimine esse sicut
dei disp̄satorē: nō superbū: nō iracundū:
nō vinolētū: nō pcussorē: nō turpis luci-
cupidū. sed hospitalē: benignū: prudētē
sobriū: iustū: sanctū: continentem.

Ecclie disp̄satorē non licere ordinari
nisi vni⁹ vxoris virū acuti⁹ itellegerūt
q̄ nec enī q̄ cathecumini⁹ vel pagan⁹ ha-
buerit alterā ordinādū esse cēsuerūt. de
sacramēto enī agitur nō de pctō. Nā in baptis̄mo
pctā oia dimittuntur. Sed q̄ dixit si accepis vxorē
nō peccasti / et si nupserit x̄go nō peccat / et q̄d vult
faciat non peccat si nubat. satis declarat nuptias

Ex libro de
bono cōiuga-
lii.

Qui paga
nus alterā
habuerat
cōiugē nō
ordinabat

Ad Thitum.

Semina vitiata quicquid fuerit non potest conferri. **N**ullum esse peccatum. Propter sacramenta autem scripta sunt si cut semina etiam si cathecumina fuerint vitata non po test post baptismum iter dei agere consecrari. Ita non absurde visum est etiam quod excessit virorum numerum singu larē non peccatum aliquod commisisse: sed norma quandā sa cramenti amississe. non ad vite bone meritum: sed ad or dinatōis ecclesiastice signaculū necessariā. Ac p̄ hoc sicut plures antiquorum patrum viros significauerunt futuras ex omnibus gentibus ecclesias vni viro subditas xpo. Itaque antistes vni viro vni significat ex omnibus gentibus vnitatem vni viro subditā xpo. Itaque sicut duobus dominis pluribusque fuisse sic a viro viro in alterius transire cōnubium: nec tunc licuit: nec nunc li cet: nec vnquam licebit. Postulare quippe ab vno deo et ire in alterius adulterinā suppositionē semp̄ est malū. **A**mplectentem eum qui secundum doctrinā est si delē sermonē: vt potens sit exhortari in doctrina sana: et eos qui contradicunt ar guere. Sūt enim multi etiā inobedientes vaniloqui et seductores. maxime qui de circuncisione sunt quos oportet redar gui: qui vniuersas domos subuertunt: do centes que non oportet turpis lucri grā.

Ex fine de
vbi apostolus
II. xix.

p̄s. xc.

Contradi
centes re
darguere.

H

Ex libro con
tra iudeos le
gis et pphaz

Epimeni
des poeta
cretensis
cur ab apo
stolo non no
minetur.

Iter multa quibus scripsit apostolus quibus esse
ep̄s debeat ait ep̄m potentē esse debe
re in doctrina sana vt contradicentes re
darguere possit. Magnū opus est grā
dis sarcina cluius arduus. Sed sperabo in deū quā
ipse (inquit) liberabit me de laqueo venarū et a verbo
aspero. Nulla enim causa est quā magis faciat hominem
dispensatorem dei pigriorē ad redarguendos p̄radi
cētes quā timor xbi asper. P̄dixit quod sit cōtradice
tes redarguere vt dñs donauerit exponā vobis.
Contradicētes non vno modo intelligēdi sūt. Paucis
simi enim nobis p̄radicunt loquēdo: sed multi male
viuēdo. Quā mibi audeat xp̄ian⁹ dicere bonū esse ra
pere res alienas quāquidē non audeat dicere bonū
esse tenaciter fuare res suas: Quis enim audeat ap
tissime loquēdo p̄radicare vitati? Nō quod facimus
quod ap̄ls monuit: nec p̄radicētes redarguim⁹ obe
diētes alloquimur laudātes instrum⁹ nō cōtradice
tes redarguimus. Ita vero nō cōtradicunt lingua:
sed vita. Doneo rapit/ doceo rapit/ precipio ra
pit/ arguo rapit quomodo non cōtradicit?
Dixit quodā ex illis p̄prius iporū ppheta
Cretēses semp̄ mēdaces: male bestie: vē
tris pigri. Testimonium hoc verum est.
Quā ob causā increpa illos dure vt sani
sint in fide: nō intēdentes iudaicis fabu
lis et mādatis hominū auersatiū se a x̄itate

A illud non miror quod homines inerudit⁹ de p
phetis iudeorum existimat dictū quod ait
ap̄ls. Dixit quodā ex ipsis p̄prius eorum p
pheta. Cretēses semp̄ mēdaces / male
bestie / vētris pigri / testimonium hoc verū est. Igno
rans dictū esse de quodā ep̄mēnide quod cretēsis fu
it in cui⁹ libris h̄ iuenit. Qui hō iter pphetas dei
nō iuenit / nec ad illa eloquia dei p̄tinet quod iudeis di
cit credita quod nō mēt̄. Ideo nō p̄mēorauit ap̄lus
dicēs sicut et dauid dicit. Et iterū Esaias autē au
det et dicit sic et osee dicit / vel tacitis eorum noib⁹ cū
dicit sicut scriptū est. et ea scriptura intelligit in quā
est auctoritas dei aut euidenter deū dicere asserit
cū aliquod adhibet testimonium de lege vel pphētis

dei quod est illud. **S**oul triturati os non infrenabis. i. Thim. v.
Nihilquid de bob⁹ (inquit) cura est deo? An p̄p̄ nos
scriptura dicit: Ostēdēs vtiq⁹ in eadem scriptura
deū loqui vel illud. Prouidēs autē scriptura quod ex
fide iustificat gētes de⁹ p̄nūciauit abrahe dicens.
In semine tuo bñdicent omēs gētes. Ip̄am scriptu
rā p̄ deo posuit quod dei est / vel illud de abraha. In
p̄missione (inquit) dei nō hesitauit incredulitate: s̄
cōfortat⁹ est fide dñs gloriā deo et plenissime cre
dens quod quod p̄misit potēs est et facere. Cōtra quam
diuinā et aplicā vocē canis iste rabiosus oblatrās
ausus est dicere. Abrahā deo suo p̄mittētī plē nō
credidisse ignorās illud quod ait. Si mibi cētū annos
h̄nti nascer filius amirātis esse gaudiū nō diffidētī
dubitātis. Vbi autē aliqd etiā de auctorib⁹ gentiū
dicit ap̄ls nō eos appellat pphetas dei nec illaz
scripturaz deū dicit auctore quib⁹ ibi aliqd vera re
periat sic de isto cretēsi ait. Dixit quodā ex ipsis pro
p̄ri⁹ eorum ppheta. Cretēses semp̄ mēdaces. Nō quod
iudeorum p̄p̄ri⁹ sed cretēsiū. Quod vtiq⁹ ad h̄ dictū est
ne dei ppheta putaret. Et in actib⁹ ap̄lorū cū loq
ret athēnēsi⁹ ait de deo. In illo enim viuim⁹ et mo
uemur / et sum⁹: sic et quodā fm̄ vos dixit. Licet enī
diuine auctoritatē inde voluerit quod vix inuenerit
testimoniū sumere: sed non ideo omnia que ibi scri
pta sunt accipienda confirmat.

Omnia munda mūdīs: coinquinatis autē et
infidelib⁹ nihil est mūdum. sed iniquate
sunt eorum et mens et conscientia.

Cum ait apostolus omnia munda mūdīs natu
ras ipsas intelligi voluit quod de⁹ creauit
fm̄ illud quod Moyses in genesi scripsit.
Et fecit deus omnia. Et ecce bona valde.
nō significatōes fm̄ quod de⁹ p̄ eisdē moyse ab in
dis mūda disceruit. Proinde illos quod tā tpe reuela
tōis noui testamēti ad h̄ illas ymbas futurozū
ita custodiēdas putaret / vt sine his gētes salutē
in xpo est p̄cipere nō posse p̄tēderet in mūdīs dicit
ap̄ls quod carnalit⁹ saperet et infideles quod tēpus gr̄e a le
gis tpe nō discerneret quod? ideo dicit nihil esse mū
dū quod et his quod respuebat / et his quod sumebat nō sc̄et et
iuste utebant sic omēs quod infideles: s̄ vos p̄cipue
manichei quod? oino nihil est mūdū. Videris quod p̄p̄
quod ista sententiā dixit ap̄ls. Talē tñ dixit quod omēs infi
deles et in mūdīs teneret: s̄ vos p̄cipue maxime quod
puiceret. Quia quod mūda mūdīs fm̄ naturā in quā crea
ta sūt: nō tñ omnia fm̄ significatōnē mūda p̄mo p̄p̄lo
iudeozū nec nob̄ omnia vel p̄p̄ salutē corp̄is / vel p̄
pter p̄suetudinē hūane societatis apta sūt. S̄ cū
sua cuiq⁹ reddunt / et naturālē ordinē fuat omnia mū
da sūt mūdīs. Immūdis autē et infidelib⁹ quod p̄ci
pue vos estis nihil est mūdū. Cetera iā xba ap̄li quod
sequunt vos ipsi vob̄ salubrit̄ diceret si canteria
tā vram cōscientiā sanari velleris. Sequit enī. sed
polluta sunt eorum mens et conscientia.

Immūdis autē et infidelib⁹ nihil est mūdū. Quā
quod causa? S̄ polluta sūt eorum (inquit) mēs et cōscientia
Si nihil est eis mūdū nec de⁹ nisi forte putat mū
dū videri deū illis quod quidē blasphemāt eū. Si mū
dus est placeat. Si placet laudet. Si autē blasphe
matur displicet. Si displicet quomodo potest tibi
mūdus esse qui displicet.

Immūdis et infidelib⁹ quorum polluta sūt mēs et
cōscientia / ita nihil est mūdū vt quodā eorum etiā de
x̄gie fm̄ carnē nat⁹ x̄ps offēdat. Si tñ in spiritali
bus illis sumis vbi nō est aliqd violabile / aut cor
ruptibile nec tñ ex tpe sed nec ex formā formatū

i. Thim. v.
i. Cor. ix.

Gala. iii.

Gen. xli. et
Act. iii.

Ro. iii.

Gen. xli.

Act. xvii.

Ex libro con
tra faulū it
ulo. lxi.

Gen. i.

Quia mun
da mūdīs
quod dicat
et quod sit i
telligēdū.

Ex tractatu
pi. ciii.

De nō vi
des mūd⁹
blasphe
mātib⁹ eū.

Ex libro de
trinitate. xii.

Xps quib⁹
dā vt imū
dus repu
tatur.

si qua dicunt talia ad quorū similitudinē etiā ista inferiori creature gēa p̄uls lōge remotissima facta sunt nō debēt cūscip̄ sobriā pturbare prudētia: ne cū vanū deuitat horrore in p̄ncipio incurrat erro-
rē. **A**ssuescat in corpib⁹ ita sp̄ualit̄ rep̄ire vestigia vt cū inde sursum x̄lus ducerōne ascendere cepit vt ad ip̄am incommutabilem x̄itātē p̄ quā facta sūt ista p-
ueniat nō secū ad sūma pturbat qd cōtēnt in inf-
mis. **N**ec enī erubuit qdā vxorē sibi eligere sapiē-
tiā qz nomē vxoris in prole gignēda corruptibile
cōcubitū ingerit cogitanti / aut vero ip̄sa sapiētia
sexu femineo est qz feminini generis vocabulo et
in greca et in latina enūciatur.

Confitem̄ se nosse deū factis autem ne-
gant: cum sint abominati et incredibiles
et ad omne opus bonū reprobī.

Quic negat qz iesus non sit x̄ps ipse est
antichrist⁹. **S**i negatio nō t̄m lingua sit
sed et factis certe multos iuenim⁹ anti-
christos qd ore cōfitem̄ x̄pm / et morib⁹
dissētiūt a x̄po. **U**bi iuenim⁹? **I**n scriptura: **P**au-
lū audi apl̄m de talib⁹ cū loqr̄t̄ ait. **C**ōfitem̄ enī
se nosse deū / factis autē negāt. **I**nuenim⁹ et istos
antichristos. **Q**uicqz factis negat x̄p̄z antichrist⁹
est. **N**ō audio qd sonet sed video qd iuuat. **O**pera
loquunt̄ et x̄ba req̄rim⁹. **Q**uis enī mal⁹ nō bñ vult
loq̄? **S**ed qd dicit de talib⁹ dñs: **H**ypochrite quō
potestis bona loq̄ cū sitis mali? **V**oces v̄ras ad au-
res meas affertis. **E**go cogitationes v̄ras in sp̄cio
volūtātē ibi malā video / et falsos fruct⁹ ostēditis no-
ui qd inde colligā. **N**ō colligo de tribulis sic / non
colligo de spinis vuas. **U**naqz arbor a fructu co-
gnoscit̄. **M**agis mēdax est antichristus qd ore p̄fi-
tē iēsum esse x̄pm / et factis esse negat. **I**deo mē-
dax aliud loquitur / aliud agit.

Si discutiām⁹ oēs hereses iuenim⁹ eas negare
christū. **O**ēs heretici negāt x̄pm in carne venisse.
Quid miramini si pagani negāt x̄pm in carne ve-
nisse? **Q**uid miramini si iudei negāt x̄pm in carne
venisse? **Q**uid miramini si manichei ap̄tissime ne-
gāt x̄pm in carne venisse? **S**ed dico charitatē v̄re
et ita oēs mali catholici x̄bis p̄fitem̄ x̄p̄z in carne
venisse / factis autē negāt. **N**olite q̄ esse t̄q̄ de fide
securi. **A**disigit̄ fidei recte vitā rectā vt x̄pm cōfi-
teami in carne venisse / et x̄bis ha dicēdo / et factis
bñ viuēdo. **N**ā si p̄fiteami x̄bis / et factis negatis
fides talis mori p̄pe est fides demoniorū. **I**aco-
bus apl̄s cū de fide et opib⁹ loqr̄t̄ aduersus eos qd
sibi putabāt fidē sufficere: et opa bona h̄re nolēbāt
ait. **E**u credis qz vn⁹ est de⁹ bñ facis et demones
credūt / et cōtemiscūt. **N**ūquid ideo demones ab
etno igne liberabunt qz credūt et cōtemiscunt?

Circa ouis late facit. **S**ane atqz crasse oues p
pauce sūt. id est solide in cibo x̄itatis vtētes pascu-
is bonis de munere dei. **S**ed mali illi pastores nō
parcūt talib⁹. **P**arū est q̄ illas lāguētes et infirmas
et errātes et p̄ditas nō curāt etiā istas fortes et p̄in-
gues necāt q̄tū in ip̄is est. **E**t ille viuunt de mīa
dei viuūt t̄m q̄tū ad pastores malos attinet / occi-
dūt. **Q**uō (iūis) occidūt: **M**ale viuēdo / malū ex-
emplū p̄bēdo. **A**n frustra dicit̄ est suo dei eminen-
ti in mēbris sūmi pastoris / circa oēs tēp̄m bonoz
operū p̄bēs exēplū / et forma esto fidelib⁹? **A**ttēde
do enī ouis etiā fortis plerūqz p̄positū suū male
viuētē si declinet oculos a regulis dñi et intēdat
in hoīem incipit dicere in corde suo. **S**i p̄positus
me⁹ sic viuūt ego q̄ sū qd nō faciā qd ille facit? **O**cci-

dit ouē forte. **I**ā de ceteris qd facit qd illud qd non
ipse fortificauerit: sed forte aut robustū iuenerat
male viuēdo iterficat: **D**ico charitatē v̄re iterū dī-
co. **E**t si viuūt oues et si fortes sūt oues in x̄bo dñi
et tenēt illud qd audierūt a dño suo: qd dicit̄ facite
q̄ autē faciūt facere nolite: t̄m qd in cōspectu populi
male viuūt q̄tū in illo est eū a quo attēdit occidit.
Nō sibi q̄ blādiat̄ qz ille nō est mortuus. **E**t ille vi-
uit et ille homicida est. **Q**uō cū lasciuus hō intēdit
mulierē ad cōcupiscēdū ecce illa casta est et mecha-
tus est iste dñi enī vera et apta sentētia est. **Q**uicqz
viderit mulierē ad cōcupiscēdū eā iā mechat⁹ est
eā in corde suo. **N**ō puenit ad illi⁹ cubiculū et in ite-
rōre iā suo cubiculo voluptat̄. **S**ic oīs qd male vi-
uit in cōspectu eoz q̄bus p̄posit⁹ est q̄tū in ip̄so est
occidit et fortes. **Q**ui imitat̄ morit⁹ / qui non imitat̄
viuit / tamen q̄tū ad illū p̄inet occidit.

Capitulum secundum.

Et aut loquere qd decent
sanā doctrinā. **G**enes vt
sobrii sint: pudici: prudē-
tes: sani i fide: in dilectio-
ne: in paciētia. **A**n⁹ simi-

liter in habitu sc̄to. nō criminatrices nō
multo vīno seruiētes: bñ docētes vt pru-
dentiā doceāt. **A**dolēscētulas vt viros
suos amēt: filios suos diligāt: prudētes
castas: sobrias: dom⁹ curā habētes: be-
nignas: subditas v̄ris suis: vt nō blasphe-
mēt verbū dei. **I**uuenes similiterhorta-
re vt sobrii sint. **I**n omnib⁹ teip̄sū prebe-
exemplū bonoz op̄ez in doctrina. in in-
tegritate. in grauitate. **V**erbū sanū irre-
prehēbile: vt is qui ex aduerso est vere-
atur: nihil habēs malū dicere de nobis.
Seruos dñis suis subditos esse in oib⁹
placētes: nō cōtradīcentes. nō fraudan-
tes: sed in oibus fidē bonā ostēdētes. vt
doctrinā saluatoris nostri dei orment in
oibus. **A**pparuit enī gratia dei saluato-
ris nostri oibus hoibus erudiens nos.
vt abnegātes impietātē et secularia deside-
ria sobrie et iuste et pie viuam⁹ in hoc se-
culo. expectātes beatā spem et aduentū
glorie magni dei et saluatoris nostri ie-
su x̄pi. qui dedit semetip̄m p nobis vt
nos redimeret ab omī iniquitate: et mūda-
ret sibi populū acceptabilē sectatorē bo-
norū operū. **H**ec loqr̄ et exhortare: et ar-
gue cū omī imperio. **N**emo te cōtēnat.

Ieiunium magnū et gēale est abstinere ab
iniquitatib⁹ et illicitis voluptatib⁹ sc̄li qd
est p̄fectū ieiunium vt abnegātes impietā-
tē et sc̄lares cupiditates t̄panter et iuste
et pie viuam⁹ in hoc sc̄lo. **Q**uic ieiunio quā merce-
dē addidit apl̄s: **S**equit̄ et dicit. **E**xpectātes illā
brām spem et manifestationē gl̄ie bñ dei et saluato-
ris nr̄i iesu x̄pi. **I**n hoc q̄ sc̄lo q̄si q̄dragesimā ab-
stinētie celebrām⁹ cū bene viuim⁹ cū ab iniquitatib⁹
et ab illicitis voluptatib⁹ abstinem⁹. **S**ed qz hec

Extractatu
euāgelij s̄m
iohānē. xvi.
Ieiunium
magnū et
gēale: ab-
stinere a
p̄ctis et illi-
citis.

H

Ex sermōe in
ep̄la bñ iohā-
nis. iij.
i. ioh. ii.
Regatio
fit factis
quoqz.

Mat. xlii.

Mat. vii.

B

It̄ ex tracta-
tu ep̄le euāgē-
licis herē-
tici negāt
x̄pm in car-
ne venisse.
Et omēs
mali ca-
tholici idē
factis ne-
gant.

Iaco. ii.

Ex libro de
pastoribus.

Pastores
male viuē-
tes occi-
dūt gregē
suū.

Ad thitū.

6

abstinētia sine mercede nō erit expectam⁹ brām illam spem et reuelationē glorie magni dei et salutis nostrī iesu chrisī.

Capitulum. iij.

Admonere illos p^{ri}ncipib⁹ et potestatib⁹ subditos esse dicto obedire: ad omne opus bonū paratos esse: neminē blasphemare: nō litigiosos esse sed modestos: oēm ostendētes māsuetudinē ad oēs hoīes. **E**ramus enī aliqñ et nos īsipiētes increduli errātes seruiētes desiderijs et voluptatibus varijs: in malicia et inuidia agētes odibiles: odiētes inuicē. **C**ū autē benignitas et hūanitas apparuit saluatoris nrī dei nō ex opib⁹ iustitiē q̄ fecim⁹ nos sed fm suā mīam saluos nos fecit p lauachrū regnatiōis et renouatiōis spūs scī quē effudit in nos abūde p iesū xpm saluatōrē nostrū: vt iustificati grā ipsi⁹ heredes sim⁹ fm spem vite etne. Fidelis sermo est. **E**t de his volo te cōfirmare: vt cūrēt bonis opib⁹ p̄esse q̄ credūt deo. **H**ec sūt bona et vtilia hoīb⁹. **S**tultas autē q̄stiones et genealogias et cōtētiōes et pugnas legis deuota. **S**ūt enī iutiles et vane. **H**ereticū hoīez postvñā et scdām correptionē deuota: sciēs qz subuersus est q̄ eiusmodi est: et deliq̄t cū sit pprio iudicio cōdēnat⁹. **C**ū misero ad te arteman aut richicū: festina ad me venire nicopolim. **I**bi enī statui hyemare. **Z**enam legisperitū et apollo sollicite pmitte: vt nihil illis desit. **D**iscāt autē et vestri bonis operib⁹ p̄esse ad vñs necessarios: vt nō sint infructuosi. **S**alutāt te q̄ mecū sunt omnes. **S**aluta eos qui nos amāt in fide. **G**ratia dei cū oībus vobis Amen.

Ex lib. 5 fau
stū n. xxiij.
Spes salu
tis nō sal⁹
pferē ī bap
tismo.
Ro. viij.

Quis nō itelligat in lauachro regnatiōis spem nobis datā salutis future nō tā salutē ipam q̄ p^{ro}mittit. **E**t tñ qz certa spes est tāq̄ tā data esset ea dē sal⁹ saluos nos (inqt) fecit. **A**lio q̄ppe loco v^{er} lucidissime dicit. **M**os in nobis ipis igemiscimus adoptionē expectantes redēptionē corpīs nostrī **S**pe enī salui facti sum⁹. **S**pes autē q̄ videt nō est spes. **Q**uod enī videt q̄s qd sperat: **S**i autē qd nō videm⁹ speram⁹ per patientiā expectamus.

Argumentū in eplā ad philemonē.

Philemoni familiares litteras facit p onesimo seruo eius: scribens ei ab vrbe Roma de carcere per suprascriptum onesium.

Expositio eiusdē per eundē collecta in epistolam diuī pauli ad Philemonem.

Ad philemonē.

Aulus vinc⁹ xpi ie-
su et ti-
mo-
theus
fr phi-
lemo-
ni dile-
cto ad-
iutori
nro. et
appie
sorori

charissime et archippo cōmilitoni nro: et ecclesie q̄ in domo tua est. **G**ra vobis et pax a deo p̄re nro: et dño iesu xpo. **G**ras ago deo meo sēp mēoriā tui faciēs i oīo- nib⁹ meis audiēs charitatē tuā et fidem. quā habes in dño iesu et in oīs scōs: vt p̄municatio fidei tue euidēs fiat i agnitione oīs opis boni in xpo iesu. **G**audium enī magnū habui et consolationē in charitate tua: qz viscera scōz requeuerūt p te frater. **P**ropt̄ qd multā fiduciā habēs in xpo iesu iperādī tibi qd ad rē p̄tinet: ppter charitatē magis obsecro cuz sis talis vt **P**aul⁹ senex nūc autē et vinctus iesu xpi: obsecro te p meo filio quē genui in vīculis onesimo q̄ tibi aliqñ in utilis fuit: nūc autē et mihi et tibi vtilis: quē remisi tibi. **T**u autē illū vt mea viscera suscipe. **Q**uē ego voluerā mecū detinere: vt p te mihi ministraret in vīculis euāgelij. **S**ine p̄silio autē tuo nihil volui facere: vt i ne velut ex necessitate bonū tuum esset. sed volūtariū. **F**orsitā enī ideo discessit ad horā a te. vt in eternū illū reciperes: iā nō vt seruū sed pseruo charissimū fratrē: maxime mihi. **Q**uāto autē magis tibi et in carne et in dño? **S**i ergo habes me sociū: suscipe illum sicut me. **S**i autē aliqd nocuit tibi aut debet: hoc mihi ip̄ta. **E**go **P**aul⁹ scripsi mea manu. **E**go reddam: vt non dicā tibi qz te ipsum mihi debes.

Philemonē scripsit ap̄ls vt nō q̄si ex necessitate bonū ei⁹ esset sed volūtariū. **S**ed volūtariū bonū non aliter est nisi cum deus operatur in nobis et velle et operari pro bona volūtate.

Ita frater ego te fruar in dño: refice viscera mea in xpo. **C**ōfidēs i obediētia tua scripsi tibi: sciēs qm̄ et sup id qd dico faciēs. **S**imul et para mihi hospiciū: nam spero p ofones vñs donari me vobis.

Ex lib. de p̄
fectione iusti-
tie hoīs.
Bonū vo-
luntariū.

Ad Hebreos. Capitulum. i. Fo. cxi.

Salutat te epafraas cōcaptiuus me⁹ in xpo iesu. Marc⁹ aristarchus demas et Lucas adiutores mei. Grā dñi nři iesu christi cū spiritu vestro Amen.

Ex lib. de doctina xpiana Deo in homine fruēs.

Cū hoīe in deo frueris deo poti⁹ q̄ hoīe frueris. Illo enī frueris quo efficeris beat⁹ et ad eū te puenisse letaberis in q̄ spem ponis vt ventas. In de ad philemonē Paul⁹. Ita frater (inqt) ego te fruar in dño. Qd si nō addidisset in dño te tantū fruar dixisset in eo pstitisset spem beatitudinis sue. Quāq̄ etiā vicinissime dñi frui cū dilectōe vti. Cū enī adest qd diligis etiā delectationē secū necesse est gerat. p quā si trāsieris eāq̄ ad illū vbi pmanē dū est retuleris vteris ea et abusuē nō pprie diceris frui. Si nō inhereris atq̄ pmaneris finē in ea ponēs leticie tue tūc vere et pprie frui dicēd⁹ es. Qd non faciendū est nisi in illa trinitate id est summo et incōmutabili bono.

Argumentū in epistolā ad Hebreos

In primis dicēdū est cur apłus Paul⁹ in hac eplā scribēdo nō seruauerit morē suū vt vel vocabulū noīs sui vel ordinis describeret dignitatē. Hec causa est. q̄ ad eos scribēs q̄ ex circūcisione crediderāt quasi gētū apłs et nō hebreos. Sciēs quoq̄ eorū supbiā: suāq̄ humilitatē ipse demonstrās: meritū officij sui noluit āteferre. Mā simili mō etiā Iohānes apłus ppter hūilitatē in eplā sua nomen suū eadē rōe nō ptulit. Hāc ergo eplāz fert apłs ad hebreos cōscriptā hebraica ligua misisse: cui⁹ sēlū et ordinē retinēs lucas euāgelista post excessū apłi pauli greco sermone pposuit. **E**xpositio in eplā ad Hebreos eorū rōe opa edita et collecta quorū superiores

Multipharie multisq̄ modis olī de⁹ loquēs pfribus in pphetis nouissime dieb⁹ istis locutus est nobis i filio quē constituit heredem vniuersorum.

Erat ille dñs pphetaz / ipletor pphetarū / scificator pphetarū: sed et ppheta. Mā et moysi dictū est. Suscitabo eis pphetā silem tui. Simile fm carnē / nō fm maiestātē et de ipso xpo illā dñi pmissionē habere intellectū apte in actib⁹ apłorū exponit et legit. Et ipse dñs de se ait. Nō est ppheta sine honore nisi in patria sua. Propheta dñs et verbū dei dñs et null⁹ ppheta sine xbo dei pphetat. Cū pphetis xbu dei / et ppheta xbu dei. Peruerūt priora tpa pphetas afflatos et ipletos xbo dei merui mus nos pphetā ipm xbu dei. Sic autē ppheta xps dñs pphetaz sicut angel⁹ xps dñs angelorū. Mā et ipse dicit⁹ est / magni cōsiliū angel⁹. Perūt

Extractum euāgelij fm iohāne. xxi. Dñs etiā ppheta erat.

Mat. xiii.

Xps angelus dicit⁹.

alibi qd dicit ppheta: Qd nō legat⁹ neq̄ angelus sed ipse ventens saluos faciet eos. id est ad saluos eos faciēdos nō mittet legatū / non mittet angelū: sed veniet ipse. Quis veniet? et ipse āgel⁹. Certe nō p angelū nisi qz iste sic angel⁹ vt etiā dñs angelorū. Etenī angeli latine nūcij sūt. Si xps nihil annunciar et nō diceret angel⁹. Si xps nihil pphetaret ppheta nō diceret. Exhortat⁹ est nos ad fidē et ad capeśendā vitā etnā. Aliqd pñs annunciat. Aliqd futurū pdixit. Ex eo q̄ pñs annunciat angel⁹ erat / ex eo qd futurū pdixit ppheta erat. Ex eo qd xbu dei caro factū est et angelorū et prophe tarum domin⁹ erat.

α

Angel⁹ dñi nūci⁹ latine

Extractum p. i. c. x. Lps pro missionū.

Tēpus pstituit dñs pmissis suis / et tps eis q̄ pmissi implēdis. Pmissionū tps erat tpe pphetarū vsq̄ ad iohāne baptistā. Ab illo autē et deinceps vsq̄ in finē tēpus est implēdi q̄ pmissa sūt. vnic⁹ itaq̄ fili⁹ dei vētur⁹ ad hoīes assumptur⁹ hoīem et p id qd supsit futur⁹ hō moritur⁹ / resurrectur⁹ / ascēsurus in celū / sessur⁹ ad dexterā pñs / et ipletur⁹ in gētibus q̄ pmissi / et post ipletionē pmissorū suorū in gētibus etiā ipletur⁹ vt veniat / et qd erogauit exigat et discernat vasa ire a vasis mīe reddat impijs qd minat⁹ est / iustis qd pollicetur⁹. Hoc q̄ totū ppheta dū fuit pñciādū fuit vēturū. Cōmēdandū fuit vt nō subito veniēs horreret sed creditū expectaret. **P**er quem fecit et secula.

Cū autē rex nr ante scā qz ipse est in principio verbū p qd facta sūt scā operat⁹ est salutē in medio terre. Qualē salutē nisi vt disceret hoīes eterna desiderare / nō semp tpalib⁹ inherere.

Extractum p. i. c. x. De ante secula.

Creature motib⁹ ceperūt currere tpa vnde añ creaturā frustra tpa requirūt qñ possint inueniri añ tpa. Mor⁹ enī si null⁹ esset vel spūalis / vel corporalis creature quo p pñs pteritis futura succederet tēpus vllū oīno nō esset. Mouerūt autē creatura nō vtiq̄ posset si nō esset. Pot⁹ q̄ tēpus a creatura q̄ creatura cepit a tpe. Qtrunq̄ autē ex deo. Ex ipso enī et p ipm et in ipso sunt omnia.

Ex lib. s. i. a. p. i. c. x. Ante creaturam frustrare quā tpa.

Qui cum sit splendor glie et figura substantie eius.

Etēnitate stabilitas est: in tpe autē varietas. In eternitate oīa stāt. In tpe alia succedūt / alia accedūt. Potes inuenire minore filij in varietate tps succedētē

Ex p. mō de verbis euāgelij. xxi. Stabilitas in eternitate varietas i tpe est. Coeternū nō est i creatura: qz nihil etnū. Coeternū et coeuum differūt.

pri⁹ qz etiā pri suo ipse successit / nō etno pri tpalis. Quid q̄ possum⁹ in creatura inuenire coeternū qñ in creatura nihil inueniam⁹ etnū? Inueni etnū patre in creatura / et inuenio coeternū filij. Si autē nō inuenis etnū et viciūt se in tpe sufficit vt ad similitudinē inueniam⁹ coeuū. Aliud est enī coeternū / aliud coeuum. Coeuos q̄ tidie dicim⁹ eos q̄ eadē hnt mēsurā tēporū nō alit ab altero pcedit: ambos tñ esse cepisse quos dicim⁹ coeuos. Si potuerim⁹ inuenire coeuū qd nascit⁹ ei a quo nascit⁹ si possūt inueniri coeua duo gñans et gñat⁹ hic inuenim⁹ coeua / ibi itel ligam⁹ coeterna. Si inuenio hic genitū ex eo esse cepisse ex quo cepit gñator et ex eo tpe esseicipiat ex quo cepit aliud vnde nascit⁹ hoc ex eo ex quo illud cepit / illud ex eo ex q̄ illud nō cepit. Hoc q̄ coeuū illud coeternū nō posse ppari tpalia etnis: sed posse ex aliq̄ tenui et parua similitudine coeua coeternis. Inueniam⁹ vtiq̄ coeua / et de scripturis pmoueamur ad has similitudines. Legim⁹ in scripturis de ipa sapientia. Qādor est enī lucis etne. Itē legim⁹. Speculū sine macula dei maiestatis. Ipsa sapientia dicta est cādor lucis etne dicta est imago pñs. Vinc

Sap. vii. Ibidem.

Ad Hebreos.

6

Sapientia. vii.

De? isemi
nauit oi a
nime pnci
pia intelle
ctualia.
Splendor
ab igne.

Ignis no
e sine spl
dore nec
p sine fi
lio.

8

Silistudo
splendoris
ad igne et
filij ad pa
tre no e oi
moda: qz
no bz equi
tate: sicut
filij cu pre

Diuersa
genera fili
tudinu ap
plicanda
sunt ad pris
filijs equi
tate signifi
canda.

accipiam? similitudine ut iueniam? coeua ex qb? in
telligam? coeterna. **Q**uarrane si iuenero genitorē
nō pcedere tpe illud qd genuit si genitū nō esse mī
norē tpe illo a quo gñat? est iustū autē ut cōcedas
mibi posse ista coeterna iueniri i creatore. qñ coeua
in creatura iueniri potuerit / dixit. **A**dor est enī
lucis etne. Ignis enī lucē fūdit / lux ab igne fūdit.
Quid a quo existat si qñam? qñdīte cū lucernā accē
dim? amonemur rei cūfūdā iuisibilib? / rinenarra
bilib? ut lucerna aliq? intelligētie nre i ista nocte scē
possit accēdi. **A**ttēde enī q lucernā accēdit. **N**ō ac
cēsa lucerna nōdū est ignis / nōdū est fulgor / q ab
igne exīt. **I**ntrogo autē ego r dico fulgor ab igne
existit / an ignis a fulgore? **R**is aia mibi respōdet.
(**C**oluit enī de? iseminare oī aie iustia intellectus
iustia sapiētie.) **R**is mibi aia respōdet r nemo du
bitat q splendor ille de igne existit / nō ignis de splē
dore. **P**onam? q ignē patrē illi? splendoris qz iā p
locuti sum? coeua nos qñere non coeterna. **S**i lucer
nā accēdere cupio nōdū est ibi ignis / nōdū r ille
splendor. **M**ox autē ut accēdero simul cū igne r splē
dore existit. **A** b hīc mibi ignē sine splēdore r credo
tibi patrē fuisse sine filio dicta est ut potuit a nob
tāta res dici. **I**lla tñ ineffabilia sūt nībīl dignū pu
teris uel eo ipso q coeua coeternis ppant / tpalia sēp
manētib? extinguitib? i mōrtalib?. **P**otest q sēp
esse gñans r sēp cū illo qd de illo natū est. **E**rgo fi
li? dei fm hoc dr qd ei pr est qd habet de q sit non
fm b? qd pōr esset pr r postea fili?. **S**emp pr splē
us de pre. **E**t qz qd de aliq? est natū est sēp igit fi
li? nat? sēp pr sēp de illo imago. **N**ō potuisti iueni
re coeterna genita etnis genitorib? r iuenisti coeua
nata tpalib? gignētib?. **I**ntelligo coeternū filiū na
tū coeterno gignēti. **Q**uēni est tpali coeui b? e etno
coeui. **S**ed splendor q fūdit de igne min? lucet qz
ipse ignis. **H**abēt ista similitudinē s? nō hnt oimoda
equitātē. **S**z dicat aliqz. **T**alis est q fili? ad patrē /
qlis ad ignē splendor. **N**ō: sed equitas oimoda est.
Crede aplo. qz potuit uidere qd dixi. **S**it enī. **N**ō
rapinā arbitrat? est esse eqlis deo. **E**qlitas oimo
do pūgīt. **E**t qd dixi: **N**ō rapinā. **Q**uare? **Q**u il
lud est rapinā qd alienū est. **E**n ex duab? istis col
lationib? r gñib? duob? similitudinē fortassis iueni
mus in creatura quō intelligam? filiū r coeternū pñi
etnequaqs minore. **S**ed nō illud possum? iuenire
in vno gñe similitudinū. **I**ungam? ambo gñā. **U**nū
vnde ipi dāt similitudines / r alterū vnde nos dedī
mus. **H**ederūt enī illi similitudines ex his q nascūt
in tpe r pcedunt tpe ab eis a qb? nascunt sic bō de
hoīe. **M**ator ille tpe pōr nat? sed tñ hō r hō. **I**eius
dē substantie. **H**omo enī hoīem gñat / r equ? equū /
r pec? pecudē. **E**andē substantiā gñant ista: sed nō
ad id tēpus. **D**iuersa sūt tpe: s? nō sūt diuersa natu
ra. **Q**uid q hic laudamus in ista natiuitate? **C**erte
equitātē nature. **Q**uid deest. **E**qlitas tpis. **T**ene
am? hoc vñū qd laudat. i. equitātē nature. **I**n illo
autē gñe similitudinū qd nos dedimus de splēdore
ignis equitātē nature nō iuenis: sed iuenis coeui
tātē. **Q**uid hic laudamus coeuitatē? **Q**uid deest?
Eqlitas nature. **C**ōiūge q laudas. **I**n creaturis
enī deest aliqd qd laudas. **I**n creatore nībīl deest
se potest. qz qd iuenis in creatura a creatore artifi
ce pcessit. **Q**uid q in coeuis? **N**ōne hoc qd ibi lau
das? **Q**uod autē deest nō tribuēdū matestati: in q
null? defectus est. **E**cce offero tibi gignētis coeua
gignētia. **L**audas ibi coeuitatē: sed disparilitatē
rephēdis. **Q**d rephēdis nōlt attribuerē deo. **Q**d
laudas tribue / et tribuis illi ex isto gñe similitudinū

pro coeuitate eternitate ut coetern? sit nat? cū eo a q
nat? sit. de alio aut similitudinū gñe qz et ipa creatu
ra dei est / r debet laudare creatorē. **Q**uid ibi lau
das? **E**qlitatē nature. **I**ā ppter illā diffinitionē de
deras coeternitatē: vā ppter istā equitātē / et pfecta
est natiuitas eiusdē substantie. **Q**uid enī demētus
qz ut in aliq? laudē creaturā qd non sit in creatore?
Laudō in hoīe equitātē nature r nō credo in eo q
fecit hoīem. **Q**d de hoīe natū est hō est: r qd de
deo natū est num id erit qd ille de q natū est? **L**au
dent q creatorē oīa opera sua. **I**nuenio hic coeui
agnosco ibi coeternū. **H**ic equitatem iuenio nature /
ibi intelligo equitātē substantie. **T**otū q ibi simul et
nō hoc solū qd in creaturis totū iuenim? ibi sed tā
qz in creatore. **Q**uāto ampli? qz hec visibilia illa in
uisibilia: hec tpalia / illa etna: hec cōmutabilia / il
la icōmutabilia: **H**ec corruptibilia / illa icorrupti
bilia: **P**ostremo in ipso hoīe ea q iuenim? hō et
hō duo hoīes sūt ibi pater et filius vnus est de?.

Qd de do
natū est de
us est.

Ereatoris oītenētis oīpotētia causa est
subsistendi oī creature. **Q**ue xpus si ab
eis q cōdidit regendis aliqñ cessaret si
mul oīm rex species r natura pcederet.
Proinde qd dñs ait. **P**at me? vsq? nūc opat: pri
uationē quandā opis ei? q simul oīa cōtinet atqz
āministrat oñdīt. **I**n q ope etiā sapiētia ipi? pse
ueret de q dr. ptingit a fine vsq? ad finē fortit et dī
sponit oīa suauiter. **I**dqz etiā apls sentit cū athe
nētib? deū pdicans ait. **I**n q viuim? mouemur r
sum? qz si opus suū reb? creatis sustraheret nec
viuere / nec moueri / nec esse possem?. **E**t ideo sic
deus intelligēdus est regeuissē ab omnib? opibus
suis ut iā nullā nouā creaturā conderet. nō ut con
ditas cōtinere aut gubernare cessaret.

Ex lib. miaz
piperi.
Substantia
creature
depēdet
a deo.

Sapientia. viii.

Act. xvii.

Sine opa
deinbil
possum?

Ex lib. viii.
de geneti ad
luerā.

Que? enī omēs r oītenēs incōmutabili eternitate
xitate volūtate semp idē / mouet p tēp? creaturā
spūalē / mouet etiā p tēp? r locū creaturā corpale
ut eo motu naturas qz intrinsec? substituūt etiā ex
trinsec? āministrat. **C**ū q tale aliqd agit nō debem?
opinari ei? substantiā q de? est tpib? locisq? mutabi
lē aut p tpa r loca mobilē: s? in ope diuic puidētē
ista cognoscere nō in illo ope q naturas creat: s? in
illo q intrinsec? creatas etiā extrinsec? āministrat cū
sit ipse nullo loco r vel iteruallo vel spacio icōmu
tabili excellētisq? potētiaz iterior oī re qz in ipso sūt
oīa / r exterior oī re qz ipse est sup omīa. **I**te nullo
tēporū vel iteruallo vel spacio incōmutabili eter
nitate et antiquior est omnibus qz ipse est ante oīa
et nouior omnibus qz idem ipse.

In do sūt
oīa r deus
est sup oīa

Extractu
pi. ciii.
ps. ciii.
Ecclie fir
mitas.
i. Cor. iiii.
Ecclie fū
damentū.

Ecclia nō
mutabit.

H Joh. i.

Extractatu
pi. i.
ps. i.
Ysopus in
petra be-
ret.

Ysop⁹ pur-
gadis pul-
monib⁹ co-
fert.

ps. i.
Esa. i.

Cleff⁹ xpi
vni⁹ cad-
da.

oia p ipm facta sūt et sine ipso factū est nihil: Qui
oia cōtinet maiestate et bonitate nō nutate xpo nō
inclīnabit in scdm scilicet. [Purgationē pccōz facies.]
Aspges me (iq̄t) ysopo et mūdabor. Ysopū nō
uim⁹ herbā hūilē sed medicinalē. Sago herere ra-
dicat⁹ dī inde i ministerio mūdādis assūpta ē. Ap-
prehēde et tu radicē dilectiōis petrā tuā. Iste hū-
milis in hūili deo tu ovt sis excelsus in gloriāto
deo tuo. Aspgeris ysopo hūilitas xpi te mūdabit.
Holi herbā ptēnere vim medicamēti attēde. Ali-
qd etiā dicā qd a medicis solem⁹ audire vel expiri
in egrōtis ysopū dicit purgadis pulmonib⁹ aptā
esse. In pulmone solet notari supbia. Illic enī in-
flatio illic anhelit⁹. Dicebat autē de saulo psecuto-
re tanq̄ saule supbo q̄ ibat ad vincēdos xpianos
spīrās cedis. Anhelabat sāguinem nōdū purgato
pulmone. Audi et hīc hūilitatū qz ysopo purgātū.
Aspges me ysopo et mūdabor lauabis me. i. mū-
dabis: et sup nūc dealbabor. Et si fuerit inq̄t pctā
vīa vt pheniciū tāq̄ nūc dealbabo. De talib⁹ sibi
exhibet vestē sine macula et ruga. Proinde vestis
eius in mōte tanq̄ nix dealbata effulsi. Significa-
bat autē ecclesiā omī macula peccati mundatam.
Sedet ad dexterā maiestat⁹ in excelsis
tāto melior angelis effect⁹: q̄to differē-
tius p̄ illis nomē hereditauit. Cui enī
dixit aliqñ angeloz fili⁹ meus es tu ego
hodie genui te: Et rursum. Ego ero illi in
patrē: et ip̄e erit mihi in filiū. Et cū itez
introducitur primogenitū in orbem terre
dicit. Et adorant eū omnes angeli dei.

Quāq̄ possit etiā ille dies in pphetia dicit⁹ vi-
deri quo iesus xps fm hoīem nat⁹ est tñ hodie qz
p̄sentia significat atq̄ in eternitate nec p̄teritū q̄c̄p
est q̄si esse desierit: nec futurū q̄si nōdū sit sed p̄s
tm qz q̄c̄d etnū est sēp est diuini⁹ accipit fm id vi-
ctū esse. ego hodie genui te quo sēp eterna gñatio
nē virtutis et sapiētie dei qui est vnigenitus filius
fides sincerissima et catholica predicat.

Et ad angelos qdē dicit. Qui facit āge-
los suos sp̄s et mīstros suos flāmā ignis

Rē q̄uis nō videam⁹ apparitionē an-
geloz abscondita est enī ab ocul⁹ nris et ē
in qdā republica magna impatoris dei
tñ esse āgelos nouim⁹ ex fide et multis
appuisse scriptū legim⁹ et tenem⁹ nec idē dubitare
fas nob est. Sp̄s autē sūt angeli et cū sp̄s sūt non
sūt angeli. Cū mittunt⁹ sūt āgeli. Angel⁹ enī officij
nomē est nō nature. Queris nomē ei⁹ nature? Spi-
rit⁹ est. Queris officij? angel⁹ ē. Ex eo q̄ est sp̄s
est. Ex eo q̄ agit āgel⁹ est. Uide illud in hoīe nō
men nature hō / officij miles. Nomē nature vir / of-
ficij p̄co. Hō q̄ fit p̄co. i. q̄ erat hō fit p̄co: nō q̄ erat
p̄co fit hō. Sic q̄ erat iā sp̄s p̄dit a creatore deo
facit eos āgelos mittēdo eos nūciare q̄ iusserit. Et
ignē flagratē facit mīstros suos. Legim⁹ appuisse
ignē in rubo. legim⁹ etiā ignē missū desup et ip̄esse
qd p̄ceptū est. Mistravit q̄ cū ipleret. Cū esset in
natura sua sp̄s erat / cū egit qd iussū ē mīstretū i-
pleuit. Sic fm lram in creatura. Quid ē autē in ec-
clesia figurat⁹? Quō accipim⁹ q̄ facit āgelos suos
sp̄s et mīstros suos ignē flagratē? Sp̄s sp̄uales
dicūt bñ facit sp̄uales āgelos suos. i. nūcios xbi sus-
cipiālis enī oia iudicat: ip̄e autē a nemine iudicat⁹
Uide sp̄ualē factū āgelū dei. Nō potui (inq̄t) loq̄
vob q̄si sp̄ualib⁹: s; q̄si carnalib⁹. De sp̄uali qdā af-

fectiōe missus ē ad carnales tāq̄ āgel⁹ de celo ad
trā. Quō dīc et mīstros suos ignē flagratē nisi quō
dicit sp̄s feruētēs: Si enī feruet sp̄s ignis ardēs ē
ois mīster dei. Nōne ardebat stephan⁹? Quō igne
ardebat: et quis ignis ille erat qñ lapidabat⁹ roga-
bat? Cū audis ignis est mīster dei icēsurū illū pu-
tas. Incēdat licet sed fenū tuū. i. carnalia oia desi-
deria tua. currat mīster dei p̄dicās xbi dei. Audi
illū. Sic nos existimet hō vt mīstros dei et dispēsa-
tores mysterioz dei. Quō autē ardebat cū diceret.
os nrm patet ad vos o corūthi cor nrm dilatatu⁹ ē
Ardebat et flagrabat charitate ibat in eos vt incē-
deret. Hūc ignē se missuz dñs i trā dicebat cū ait.
Ignē veni mittere in trā. Quō gladiū sic ignē gla-
di⁹ diuidit affectū carnalē / ignis absūmūt. Totū
in xbo dei itellige / totū in sp̄u dei cognosce. Inci-
pe feruere charitate per verbum qd audis et vide
quid in te fecerit ignis minister dei.

Illā ipam supnā atq̄ celestē vnde pegrinamur
patriā cogitem⁹. Illic enī dei volūtas / q̄ facit āge-
los suos sp̄s et mīstros suos ignē ardētē: in sp̄i-
tib⁹ sūma pace atq̄ amicitia copulatis et in vna vo-
lūtate qdā sp̄uali charitatis igne p̄flatis tāq̄ in ex-
cellar sc̄tā et secreta sede p̄sidēs velut in domo sua
et in tēplo suo. Inde se q̄busdā ordinatissimis cre-
ature motib⁹ p̄mo sp̄ualib⁹ / deinde corporalib⁹ p̄ cū-
cta diffundit. Et vti oib⁹ ad icōmutabile arbitriū
sētētie sue siue icorpels / siue corpels reb⁹ / siue rō-
nabilib⁹ / siue irrōnabilib⁹ sp̄ritibus / siue bonis p-
ei⁹ grāz / siue malis p-ppriā volūtate. Sed quēad-
modū corpa crassiora et inferiora p subtiliora potē-
tiora qdā ordine regūtur ita oia corpa p sp̄m vite
rōnalē. Et sp̄s vite rōnal⁹ defoz atq̄ pccōz p sp̄m
vite rōnalē p̄i et iustū. Et ille per ipm deū. Ac sic
vniuersa creatura p creatorē suū ex q̄ et p quē et in
quo etiā p̄dita atq̄ iustituta est. Ac p h volūtas dei
est p̄ma et sūma causa oim corporalū speciez atq̄
motionū. Nihil enī visibilē fit et sēpibilē qd nō de
infioze iuisibilī atq̄ itelligibilī aula sūmi ipatoris
aut iubeat / aut pmittat fm ineffabilē iustitiā p̄mo-
rū atq̄ penaz gratiarū et retributionū in ista totū
creature amplissima qdā immēsaq̄ republica.

Ad filiū aut. Thron⁹ tu⁹ de⁹ in sc̄lm sc̄li:
Xga eq̄tatis Xga regni tui. Dilexisti iu-
stitiā et odisti iniquitatē: p̄p̄ea vnxit te de⁹
de⁹ tu⁹ oleo exultatiōis p̄ p̄cipib⁹ tuis

Sed sedes regni iudicis tp̄alis p̄tines
ad eos q̄ sub lege erāt. Venit ille vt libe-
raret eos q̄ sub lege erāt et sub grā p̄sti-
tueret. Sedes ei⁹ in sc̄lm sc̄li. Definita
tis diuitas nō ei posset de⁹ sedē h̄re tp̄alē. Virga
recta ē Xga regni tui directiōis Xga est dirigit ho-
mines. Curui erāt / distorti erāt / sibi regnare cupi-
ebāt / se amabāt / facta sua multū diligebāt. Nō vo-
lūtate suā deo subdebāt: s; volūtate dei ad suas cō-
cupiscētiās flectere volebāt. Ergo dei volūtas eq̄-
lis ē tua curua est p̄pterea tibi videt⁹ praua illa qz
tu ei coaptari nō potes. Dirige ad illā te et noli vel-
le illā curuari ad te qz nō pōt / frustra conar⁹ illa sp̄-
directa ē. Uis illi herere? Corrige te et erit Xga ip̄-
si⁹ q̄ te dirigit Xga directionis. Dilexisti iustitiā et
odisti iniquitatē. Accede ad istā Xgā. Sit tibi rex xpi
Regat te Xga ista ne frāgat te. Virga enī ferrea ē
illa inflexibil⁹. Et qd dicit⁹ est. Reges eos i Xga fer-
reat tāq̄ vas figuli p̄friges eos. Nō regit alios
p̄terit. regit sp̄uales / cōterit carnales. Ergo acce-
de ad istā virgā. Quid in ista times? Nec est recta

Ro. xii.
Act. vii.

i. Cor. iiii.

ii. Cor. vi.

Luce. xii.
Mat. x.

Ex libro. iiii.
de trinitate.

De oibus
ex sentētia
ytitur.
Ordo re-
rū guber-
nandarū.

ps. cxliiii.

Extractam
pi. xliiii.
Thronus
dei.

Virga di.

ps. ii.

१६.८.

ficient. **U**estē audis. **O**portet autē audis et aliud q̄ corp⁹ intelligis? **S**perem⁹ q̄ etiā mutationē corpo rū nroꝝ sed tñ ab illo q̄ erat ⁊ añ nos ⁊ manet post nos a quo sum⁹ q̄ sum⁹ ad quē veniem⁹ cū fueri mus/mutantē nō mutatū faciēte nō factū mouētē sed manentē. **E**rgo sperem⁹ v̄turos nos ad hos annos stātes in q̄b⁹ nō circuitu solis pagitur dies sed manet q̄d est sicuti est q̄ hoc solū vere est.

Annū stan tes.

Extractu di. cxi. p. ci.

Annū defi ciētes.

Mutabis ea ⁊ mutabūtur tu autē idē ipse es ⁊ an nū tui nō deficiēt. **E**cce idē ipm cū annū nō deficiēt f̄res. **E**cce annū n̄rī q̄tūdie deficiūt nec stant oīno? **N**ā ⁊ q̄ venerūt lā nō sūt ⁊ q̄ futuri sūt nōdū sunt. **I**lli defecerūt ⁊ illi defecerūt v̄turi sūt. **I**n hoc ergo ipso vno die f̄res ecce mō loq̄mur in mōmēto est. **P**reterite hore trāsiērūt: future nōdū venerūt et cū venerint ipse trāsiēbūt. **D**eficiūt. **Q**ui sūt an nū q̄ nō deficiūt nisi q̄ stāt? **S**i q̄ ibi annū stāt ⁊ ipi an nū q̄ stāt vñ ann⁹ est ⁊ ipse vñ ann⁹ q̄ stāt vñ dies ē q̄ ipse vñ dies nec ortū habet/nec occasū/nec in choat ab hesternō/nec excluditur a crastīno: sed stāt semp ille dies et q̄d vīs voca illum diem. **S**i vīs anni sunt/si vīs dies est.

Annū non deficiētes

Ex lib. 3 ma ximū. ii.

Fili⁹ ⁊ sps scūs p sub

iectā crea turā vñ i mutabiles

sunt vt p̄.

Wala. iij.

p. ci.

Nō enī discernēs q̄d sit videri deū p substantiā suā ⁊ q̄d sit videri deū p subiectā creaturā in tāta blasphemā decidisti vt vñgenitū deī filiū p hoc ipm: q̄ de⁹ est mutabilē dices q̄nquidē soli patri putasti esse tribuēdū q̄d scriptū esse dixisti. **E**go sū q̄ sū ⁊ nō sū mutar⁹: q̄n fil⁹ vel spūs scūs sit mu tatus q̄n vñsibilē appuit. **U**el ille q̄ cōstat nat⁹ ex femina/vel iste in specie colūbe aut in igneis lin guis se hūanis aspectib⁹ mōstrās. **N**ūc vñ vt itel ligas quō dixerit de⁹ ego sū q̄ sū ⁊ nō sū mutatus: vel q̄d scriptū magis iuenit. ego enī dñs et nō mu tor q̄n nō sol⁹ p̄r: sed de⁹ vñ h̄ dixit q̄d est ipa tri nitas psalmū attēde vñ legi. **T**u in p̄cipio dñe terrā fūdaisti ⁊ opa manū tuarū sūt celī. **I**pi perī būt tu aut pmanebis ⁊ oēs sicut vestimētū vetera scēt/et velut tegumētū mutabis eos ⁊ mutabunt. **T**u autē idē ipse es ⁊ an nū tui nō deficiēt. **H**oc autē ad filiū dictū esse in eplā q̄ est ad hebreos sc̄a scri ptura testat. **Q**uis vñ nō itelligat vñ dñs celī mu tabunt. **T**u autē idē ipse es/nihil dici aliud nisi tu nō mutaris: **A**c p hoc etiā deo filio puenit dicere **E**go sū q̄ sū ⁊ nō sū mutar⁹. **E**t ego enī dñs et nō mutor. **Q**u tu ideo soli p̄r assignasti vt in sua sub stātia credere ē esse mutabilis fili⁹: tāq̄ ita suscepit hoīem vt in hoīem x̄teret. **H**āc tāta blasphemā nō emēdabis nisi credideris in assūptōe hoīs ac cessisse filio q̄d non erat: non autem discessisse vel defecisse quod erat.

Exo. iij. Wala. iij.

p. ci.

Extractu di. cxi. p. ci.

Ex lib. de tri nitate. iij.

Ad quē autē angeloz dixit aliqui sede a dextris meis: donec ponā inimicos tuos scabellum pedum tuorum? **S**edet q̄ a dextris p̄ris fili⁹ q̄ ei dixit de⁹ sede a dextris meis. **E**t addidit. **D**onec ponā inimicos tuos scabellū pedū tuoz. hoc est sub pedib⁹ tuis. **I**nimic⁹ erat erit sub pedib⁹ ei⁹ aut adoptar⁹ aut vict⁹. **Q**uere q̄ quē locū habeas sub pedibus dñi dei tui nā necesse est vt habeas aut grē/aut pene. **S**edet q̄ ad dexterā dei donec ponatur inimici ei⁹ sub pedibus ei⁹. **H**oc fit/hoc agitur: ⁊ si paulatim agitur/indefinēter peragitur. **N**ōne oēs sūt admīstratoz sps i mīsteriū missi: p̄r eos q̄ hēditatē capiūt salutē? **S**ubstātia vel si meli⁹ dici pōt essētia dei vñ p nro modulo ex q̄tulacōe p̄cula itelligim⁹ p̄r et filiū ⁊ spm sc̄m q̄nquidē nullo mō mutabilis est

nullo mō pōt ipsa p̄metipsa esse vñsibil. **P**roinde **E**ssētia illa oīa q̄ p̄rib⁹ vñs sūt cū de⁹ illis f̄m dispēsationē dei p̄ seip⁹ suā tpib⁹ cōgruā p̄sentaret per creaturā facta esse sam inuisi bilis est. **E**t si nos latet quō ea ministris āge lis fecerit p angelos tñ esse facta nō ex nro sēsu di cīm⁹ ne cuiq̄ videamur p̄r sapere q̄ oportet sape **S**apim⁹ ad tēperatiā sic de⁹ nobis p̄r est mēsu rā fidei ⁊ credim⁹ p̄r q̄d ⁊ loq̄mur. **E**rat enī auctoritas diuinarū scripturaz. **U**ñ mens n̄ra de uitar e nō debet/nec relicto solidamēto diuini elo quij p suspitionū suaz abrupta p̄cipitē vbi nec sē sus corpis regit/nec p̄spicua ratio x̄itatis elucet. **A**p̄tissime q̄ppe scriptū est in eplā ad hebreos. cū dispēsatio noui testamēti a dispēsatione veteris te stamēti f̄m p̄gruentiā sc̄loꝝ ac tēpoz distigueret nō tñ vñsibilia sed ipm etiā f̄monē p angelos sc̄m **S**ic enī dicit. **A**d quē aut angeloz dixit de⁹ aliqui **S**ede ad dexterā meā q̄ ad usq̄ ponā inimicos tuos scabellū pedū tuoz. **N**ōne oēs sūt ministri sps in admīstrationē missi p̄r eos q̄ sūt futuri hēre ditatē possidere salutis? **H**ic ostēdit illa oīa nō so lū p angelos facta: sed etiā p̄r nos facta. i. p̄r dei cui p̄mittit hereditas vite et̄ne. **S**icut ad **C**orinthios etiā scriptū est. **D**ia aut hec in figura cō tangebāt illis. **S**cripta sūt autē ad correptionē no strā in quos fines sc̄loꝝ deuenerūt. **D**einde quia tunc p angelos/nunc autē p filiū sermo factus est cōsequēter apertēq̄ demonstrans.

p. ci.

1. Cor. x.

Capitulū. ij.

Opterea abūdātius o portet obseruare nos ea q̄ audiuim⁹: ne forte pef fluam⁹. **S**i enī q̄ p ange los dict⁹ ē sermo fact⁹ ē firm⁹. ⁊ oīs pua ricatio ⁊ inobediētia accepit iustā mer cedis retributionē: quō nos effugiem⁹ si tantā neglexerim⁹ salutem?

Et quasi queres quā salutē vt ostenderet se de nouo testamento iā dicere id est sermone q̄ non per angelos sed per dñm dictus est.

Que cū inictū accepisti enarrari p dñm ab eis q̄ audierūt in nos p̄firmata ē: pte stāte deo signis ⁊ portētis ⁊ varijs virtu tib⁹ ⁊ spūssancti distributionib⁹ sc̄m su am voluntatem.

Sed ait aliq̄s **C**ur q̄ scriptū est dixit do min⁹ ad moysē ⁊ nō pōt⁹ dixit angel⁹ ad moysē? **R** cū x̄ba iudicis p̄eco p̄e nūciat nō scribit in gestis ille p̄co dixit: **D**ñs dicit sed ille iudex. **S**ic etiā loquēte ppheta sc̄o ⁊ si di cam⁹ ppheta dixit nihil aliud q̄ dñm dixisse itel ligi volum⁹. **E**t si dicamus dñs dixit ppheta non sustrahim⁹: sed q̄s p eū dixerit amonem⁹. **E**t illa quō scriptura sepe asserit angelū esse deū quolo quēte idē dicit dñs dicit. **S**ed p̄r eos q̄ cū scriptura illic angelū noīat ipsum p seipm filiū dei volūt intelligi. q̄ p̄r annūciationē paterne ac sue volūtatis a ppheta dict⁹ est angel⁹ p̄rerea volūt ex hac eplā manifest⁹ testimoniū dare vbi nō est dictū per angelū sed p angelos. **N**ā et **S**te phan⁹ in actib⁹ ap̄loꝝ eo more narrat hec quo et̄ am in veterib⁹ litteris p̄scripta sūt. **U**ñ f̄res ⁊ pa tres (inq̄t) audite. **D**e⁹ gl̄e appuit abrahe p̄r nro cū esset in mesopotamia. **N**e quis autē arbitretur

Continua tio ē ex eo dē lib. 2o.

Dñs dicit q̄ ab ange lis p̄con bus annū ciantur.

Act. vii.

Ad Hebreos.

Act. vii.

Exo. iii.

Angel⁹ et
dñs vnus
idēq.
Gen. xlviii.

Act. vii.

ps. viii.

H

Extractatu
di. viii.
Hō q nō ē
fil⁹ hois.

ps. viii.

Ibidem.

Exps hō su
per ange
los cōstitu
tus est.

Ibidem.

ps. viii.

hic deū gēte p id qd in seipso ē culus ocul⁹ apparu
isse mortaliū. in psequētib⁹ dicit q moysi angelus
apparuerit. Iugit inq⁹ moyses in xpo isto rctus
ē inq⁹ in terra madiā: vbi genuit filios duos. Et
ppletis illis annis. xl. apparuit illi in deserto motis
syna angel⁹ dñi in flāma ignis i rubo. Moyses aut
vidēs mirabaf⁹ vñu. Qui cū accederet cōsiderare:
facta ē vox dñi dicēs. Ego sū de⁹ p⁹im tuoz: deus
abraā / r de⁹ ysaac / r de⁹ iacob. Tremefact⁹ autē
moyses nō audebat p⁹iderare: dicitq⁹ illi dñs. Sol
ue calciāmēta pedū tuoz r c. Hic certe r angelū r
dñm dicit: eū dēq⁹ deū abraā / r deū ysaac / r deū
iacob. sicut in genesi scriptū ē. S; qd vltra differ⁹
m⁹ora eoz eū dē rctissimo atq⁹ grauiss⁹mo alio docu
mēto opillare: Vbi nō angel⁹ singulariter nec vñs
pluraliter: s; oīno angel⁹ dñm dñm: p quos nō fmo q
liber fact⁹ ē: s; ipa lex data manifestissime ostēdit.
Quā certe null⁹ fidelis dubitat dñm dedisse moy
si ad subiugādū pplm israhel: s; tñ p angelos datā.
Ira stephan⁹ loq⁹tur. Dura ceruice (inq⁹): incircū
cisi corde r aurib⁹. Hos semp spūi sctō restitit⁹ si
cut p⁹es vñ. Quē pphay nō psecuti sūt p⁹es vñ r
occiderūt eos q pñciabāt⁹ aduētu iusti cui⁹ nūc
vos p⁹ditores r interfectores fuistis. q accepistis
legē i edictis āgeloz nec custodistis: Quid ē eū
dēti⁹: qd tāta auctoritate robust⁹? In edictis q⁹
pe angeloz ler illi pplō data ē: s; dñi iesu xpi. p eā
disponebat⁹ r pñciabat⁹ aduēti⁹: r ipē tanq⁹ verbū
dei mīro r ineffabil⁹ modo erat in angel⁹: in quozū
edictis lex dabat⁹.

Nō enī angel⁹ subiecit de⁹ orbē terre fu
turū: de quo loq⁹mur. Testat⁹ ē aut i quo
dā loco qd dicēs. Quid est hō q memor
es ei⁹: aut fili⁹ hois qm vñtas eū? Abi
nuisti eū paulomin⁹ ab angel⁹: glia r ho
nore coronasti eū: r pstituiisti eū sup opa
manuū tuarū. Omnia subiecasti sub pe
dib⁹ ei⁹. In eo enī q omnia ei subiecit:
nihil dimisit nō subiectū ei.

Quoniam fili⁹ hois hō qm nō oīs hō fili⁹
hois possit intelligi. Adā qppe hō s; nō
fili⁹ hois. vt q porat⁹ imaginem terreni
hois q nō ē fili⁹ hois: hoim noie signifi
cetur. Qui aut porat⁹ imaginē celest⁹ hois filij ho
minū por⁹ appellent⁹. Ille enī ver⁹ hō dñs: iste aut
nou⁹. Hō igit⁹ b loco terren⁹ ē: fili⁹ aut hois celest⁹
Et ille lōge se iūct⁹ ē a deo: hic aut pñs deo. Et p
pterea illi⁹ memor ē tanq⁹ in longiquo positi. Hūc
vero vñtat⁹ quē pñs illustrat vultu suo. Fili⁹ igit⁹
hois pñm vñtat⁹ ē in ipso hoie dñico: nato ex xpi
ne maria. De q ppter ipam infirmitatē carnis quā
sapia dei gestare dignata ē: r passiois hūilitatē re
cte dñs. Minuisti eū paulomin⁹ ab angel⁹. S; addi
dit de illa clarificatiōe q resurgēs r ascēdēs in celū
glia (inq⁹) r honore coronasti eū: r pstituiisti eū sup
opa manuū tuarū. Quidē r angel⁹ opa manuū
sūt det: etiā sup angelos pstituti accipim⁹ vñgē
tū filiū: quē minoratū paulomin⁹ ab angel⁹ p hūili
tatē carnal⁹ gñatiōis atq⁹ passiois audim⁹ r credi
m⁹. Qia (inq⁹) subiecasti sub pedib⁹ ei⁹. Nihil exci
pit cū dicit oia. Et ne aliter liceret intelligi sic apls
credi iubet cū dicit: excepto eo q ei subiecit oia. Et
b ipso hui⁹ psalmi testimonio vñt ad hebreos cum
ita vult oia intelligi eē subiecta dño nro iesu xpo.
vt nihil exceptū sit. nec tñ qsi aliqd magnū videt⁹
adiūgere cū dicit. Ques r boues vñuerfas: insup

r pecora cāpl. Volucres celi r pñces maris q pā
bulāt semitas maris. Quidē enī relict⁹ celestibus
virtutib⁹ r prātib⁹: r oib⁹ exercitib⁹ angeloz. rel⁹
ctis etiā ipis hoib⁹ tñ ei pecora subiecit: nisi o
ues r boues itelligam⁹ aias sctās: vñ innocētie fru
ctū dātes: vel etiā opātes vt terra fructificet. i. vt
terreni hoies ad spūalē vbertatē regenerēt. Has
āias sctās nō hoim tñ s; etiā oim angeloz opt⁹
accipe si volum⁹ hic itelligere oia eē subiecta dño
nro iesu xpo. Nulla enī creatura subiecta non erit
cui pñmates vt ita dicā spūs subiectiunt.

Nūc aut necdū videm⁹ oia subiecta ei.
Eū aut q modico q angel⁹ minorat⁹ est
videm⁹ iesū ppter passionē mortis glia
r honore coronatū: vt grā dei p oib⁹ gu
staret mortē. Decebat enī eū ppter quē
oia r p quē oia: q multos filios in glia
adduxerat auctorē salut⁹ eoz per passio
nem consuminari.

Quod aut tibi videt⁹ nihil magnū de deo
p⁹re dici si forma sui maior ē q maiores
vident⁹ r angeli nō recte cogitas quē lo
cū habeat i reb⁹ hūana natura q cōdita
ē ad imaginē dei. Maiores angeli dici pñt hoie q
maiores sūt hois corpe maiores sūt r aimo. sed in
forma quā pti origial⁹ merito corruptibile aggra
uat corp⁹. Natura hō hūana qle naturā xps hūa
ne mētis assūpsit: q nullo p⁹cto potuit deprauari so
lus maior ē de⁹. Deniq⁹ ppter qd dictū sit miora
sti eū modico min⁹ q angelos apuit scriptura vbi
legit⁹. Eū autē modico min⁹ q angelos minoratū
vidim⁹ iesū ppter passionē mortis. Nō q p⁹pt na
turā hois s; ppter passionē mortis. Natura vero
hois q mēte rōnali r intellectuāli creaturas ceteras
aūcedit de⁹ sol⁹ ē maior. Cui vñq⁹ iniuria sctā nō ē
Vbi scriptū ē. maior ē de⁹ corde nro. Fili⁹ g⁹ dei su
sceptū hoim leuatur⁹ ad p⁹rem qm dicebat. Si vñ
ligeretis me gauderetis vñq⁹ q vado ad p⁹rem q
p⁹ maior me ē. Nō carni sue solū s; etiā mēti quam
gerebat hūane deū p⁹rem vñq⁹ p⁹erebat. Que tota
sine dubio forma agnoscit⁹ fuit: qm tota fuit creatu
ra creatori. Qd itaq⁹ scriptū ē ad hebreos. nūc aut
necdū videm⁹ oia subiecta ei: eū aut modico min⁹
ab angel⁹ minoratū. Videm⁹ iesū ppter passionem
mortis. docere nos debet quō itelligēdū ē qd scri
ptū ē ad corinthios. Cū aut ei oia subiecta fuerit q
scdm id dictū ē q fact⁹ ē hō nō scdm qd de⁹ ē. Sic
q i hoie apparēs i q p passionē mortis minorat⁹ ē mo
dico min⁹ ab āgel⁹ viuos ac mortuos iudicabit q
dictur⁹ ē. Venite bñdicti p⁹ris mei p⁹cepte regnū.
Qui enim sanctificat r qui sanctificant⁹
ex vno omnes.

Quēs dñs ad p⁹rem r orās p discipul⁹
suis dicit. Sanctifica eos i xitate. Sanctifi
cant itaq⁹ i veritate heredes noui testa
mēt⁹: cui⁹ xitas i vmbre fuerit sanctificati
ones veteris testamēt⁹. Et cū sanctificant⁹ in xitate
vñq⁹ sanctificant⁹ i xpo q haciter dicit. Ego sū via ve
ritas r vita. Quid g aliud dicit sanctifica eos in xita
te nisi sanctifica eos i me? Deniq⁹ sequit⁹. Sermo tu⁹
(inq⁹) veritas ē. Quid aliud dicit q ego xitas sū?
Sicut qppe euāgelij logos habet. qd etiā ibi legi
tur vbi dicit⁹ ē. In pñcipio erat xbi r verbū erat
apud deū r de⁹ erat verbū. Et vñq⁹ ipm verbū no
uim⁹ vñgētū dei filiū qd caro factū ē r habitauit

Questio
ues omēs
spūs beati
dicuntur.

Ex lib. 3° ma
giminū. li.

Humana
natura in
xpo solus
de⁹ maior
est.

Joñ. xliii.

1. Cor. xv.

Mat. xxv.

Extractatu
euāgelij pñ
iohā. xv.

Sanctifican
tur scti i x
tate. i. xpo.

Joñ. xvii.

Joñ. i.

Ibidem.

In nobis. Unde et hic poni potuit et in quibusdam codicibus positum est verbum tuum veritas est. Scitificat itaque pater in veritate id est in verbo suo unigenito suo suos heredes eiusque coheredes. Misit enim filium suum non in carne peccati sed in similitudine carnis peccati. Et misit filium eius quos natos in carne peccati scitificavit a labe peccati. Sed quoniam per quem mediator dei et hominum homo Christus Iesus factus est caput ecclesie illi membra sunt eius: ideo ait quod sequitur. Et per eis ego scitifico me ipsum. Quid est enim et per eis ego scitifico me ipsum: nisi si eos in me ipso scitifico cum et ipsi sint ego? Quia de quo bus hoc ait ut dixi membra sunt eius et unum est Christus caput et corpus? Quia enim dixit et per eis ego scitifico me ipsum. ut intelligerem? Hic enim dixit quod eos scitificaret in se mori addidit. Ut sint et ipsi scitificati in veritate. Quod quid est aliud quam in me? Scilicet id quod veritas est verbum illud in principio de: in quo et ipse filius hominis scitificatus est ab initio creationis sue quoniam verbum factum est caro: quoniam una persona facta est verbum et homo. Tunc ergo scitificavit se in se: hoc est hominem se in verbo ut sint et ipsi scitificati in veritate. Quid est et ipsi nisi quemadmodum ego in veritate te quod ipse sum ego?

Propter quam causam non profundius fratres eos vocare dicemus. Nunciabo nomen tuum fratribus meis: in medio ecclesie laudabo te. Et iterum. Ego ero fides in eu.

Res illi sunt de quibus in euangelio ait. Gloriam deus dicit fratribus meis. Ecclesia illa est quam dixit unicam suam. Hec est unica catholica quam toto orbe copiosa diffundit: quam usque ad ultimas gentes crescendo porrigit. Unde in euangelio dicit. Et predicabit euangelium in universum mundo in testimonium omnibus gentibus et tunc veniet finis. Narrabo ergo inquit nomen tuum fratribus meis. Narrabo nomen tuum humilibus meis et seculis diligenter. sicut a me dilecti sunt fratribus meis. In medio ecclesie laudabo te. In medio ecclesie gaudens predicabo te.

Et iterum. Ecce ego et pueri mei quos dedit mihi deus. Ergo pueri concitauerunt carni et sanguini: et ipse filius participavit eiusdem. Quod quid est aliud quam eorum princeps factus est? Neque enim efficitur princeps divinitatis eius: nisi ipse mortalitatis nostre princeps fiat. Nam et in euangelio quoniam nos divinitatis eius princeps facti sumus ita dicit. Dedit eis prater filios dei fieri his qui credunt in nomine eius. Qui non ex sanguine: neque ex voluntate carnis: neque ex voluntate viri: sed ex deo nati sunt. Ut autem hoc fieret quod et ipse factus est particeps mortalitatis nostre: ita ibi scriptum est. Et verbum caro factum est et habitavit in nobis.

Ut per mortem destrueret eum qui habebat mortem ipsam. id est diabolum: et liberaret eos qui timore mortis per totam vitam obnoxii erant fuituti.

Dixerat etiam de donare credentibus: ut nec isti corporis expirarent mortem. Sed si hoc fecisset et carni quidam felicitas adderet: minuire mortem esse vitam timere: ut non ob aliud felices dicerentur christi: an non quod mori omnino non possent. Ac per hoc nemo propter illam vitam quam post istam mortem beatam futura est: pro virtute etiam amittere de ipsi mortis ad christum gratiam festinaret. Sed propter remotionem mortis molestiam delicatam credere in christum. Propter ergo gratiam plus fidelibus suis sine dubitatione donavit. Quid enim magni erat credere: videndum non mori eos qui crederent. Crederes enim non moriturus. Quamto est maius quanto fortius: quanto laudatus

bilis? Ita credere ut se speret moriturus sine fine victurum. Denique quibusdam in fine largietur: ut mortem istam repetina commutatione non sentiant: sed simul cum resurgant et rapiant in nubibus obuiam christo in aera: et sic semper cum domino vivunt. Et recte illi qui non erunt iam posteri qui propter hoc credant non sperando quod non videant: sed amando quod videant. Que fides est eneruis et debilis. nec fides omnino dicenda: quam quidem fides ita diffinita est. Fides est sperantium substantia plurius rerum quam non vident. Unde etiam in eadem ubi et scriptum est ad hebreos epistola. Cum persequeretur enumerasset quosdam qui deo fide placuerunt: scilicet fides inquit mortui sunt hi omnes cum non accepissent promissiones. Sed longe eas videntes et salutantes et confortantes. quoniam hospites et peregrini sunt super terram. Et paulo post eadem fidei laudem ita percludit. Et omnes inquit testimonium persecuti per fidem non tulerunt promissiones dei. Pro nobis enim meliora putaverunt: ne sine nobis perfecti perficerent. Hec laus fidei non esset: nec omnino ut iam dixi fides esset si homines in credendo promissa visibilia sequebantur. Hoc est si fidelibus merces immortalitatis in hoc seculo redderetur. Hic et ipse dominus mortem voluit. ut quemadmodum de illo scriptum est per mortem euacuaret eum qui prater habebat mortem. id est diabolum: et liberaret eos qui timore mortis per totam vitam erant fuituti. Hoc testimonio satis etiam illud monstrat: et mortem istam corporis percipere atque auctore diabolo: hoc est ex peccato accidisse quod ille persuasit. Neque enim ob aliud prater habere mortem verissime diceretur. Quia ille qui sine illo peccato vel originali vel proprio moriebatur dixit. Ecce veniet princeps mundi. id est diaboli qui prater habebat mortem: et in me nihil inveniet. id est peccati: propter quod homines fecerunt mortem. Et quasi diceretur ei quod morieris: sed ut sciant omnes inquit quod voluntatem patris mei facio / surgite etiam inquit hic. id est ut moriar: non habes mortem causam de peccato sub auctore peccati. Sed de obedientia et iustitia factus obediens usque ad mortem. Et hoc ergo illo testimonio demonstretur: et quod timore mortis fideles vivunt ad agoniam ipsi fidei pertinere. Qui perfectio defuisset si mori esset credentes immortalitas persecuta.

Desideremus vitam christi qui tenemus pignus mortis christi. Quia nobis non dabit bona sua qui passus est mala nostra. In terris istis in hoc seculo maligno quod abscondat nisi nasci / laborare et mori. Hec sunt mercimonia regionis nostre. Ad tales merces mercator ille descendit. Et qui mercatoris omnis mercator dat et accipit / dat quod habet et accipit quod non habet. Etiam christus in ista mercatura dedit et accepit. Sed quid accepit? Quod hic abscondit nasci / laborare et mori. Et quid dedit? Renasci / resurgere et eternum regnare. Obone mercator eme nos. Quid dicam eme nos cum gratias agere debeamus quod emi nos? Precium nostrum eroga nobis sanguinem tuum beati. Euangelium legimus instrumentum nostrum / fuit tui sumus / creatura tua sumus / fecisti nos / redemisti nos. Emere potest quod fuit suum creare non potest. Quis autem fuit uos suos et creavit et redemit. Creavit ut essent: redemit ne semper captivi essent. Incidimus enim in perniciem huius seculi: qui seduxit adam et fuit fecit: et cepit nos tamquam vernaculos possidere. Sed venit redemptor et creavit. victus est deceptor. Et quod fecit redemptor nostrum captivum: tori nostro: ad perniciem nostram tetendit muscipulam crucis sue posuit ibi quasi escam sanguinem suum. Ille autem potuit sanguinem istum fundere non meruit bibere. Et in eo quod fuit sanguinem non debitoris iussus est reddere debitoris. Fudit sanguinem innocentis et iussus est recedere a nocentibus. Ille quippe sanguinem suum ad hoc fudit ut peccata nostra deleteret. Unde ergo ille nos tenebat: deletum est sanguine redemptoris. Non enim tenebat nos nisi vinculis peccatorum nostrorum.

i. Thes. iii.

i. Thes. ii.

Ioh. xvii.

Ibidem.

Ioh. xvii.

Alibi que ego ipse sum

ps. xxi.

Ex tractatu
pl. xxi.
Fres xpi.

Mat. xxiii.

ps. xxi.

Ibidem.

Ex tractatu
pl. xviii.
Particeps est
xpi nri.
Ioh. i.

Ibidem.

Ex lib. ii. de
baptismo
parvulorum.
Cur credentibus
mortem
non abstulit
christus.

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.

Dns mori
voluit ne.

Ioh. xiiii.

Ioh. vi.

Mat. xiii.

ps. ii.

D

Ex sermone
de
quibus panibus
et duobus
scibus.Mercato-
ris modum
explevit.
christus.Servos qui
libet dominus
emere potest
sed christus etiam
et creare.Tendit
muscipulam
christus diabolo.

Ad Hebreos.

a

p. 3. xxiii.

Ex libro de
vera religioe

Joh. i.

Incarna-
tionis dñi
bñficiū.

Meuter se-
rus exclu-
sus a bene-
ficio xpi.
Que xps
facto do-
cuit.

H

Iste erat cathene captiuor venit ille alligauit for-
te viculis passiois sue. Intrauit i domū ei. i. i cor-
da eorū vbi ipe habitabat et vasa eius eripuit. Mos
sum? vasa: ista ipeuerat ille amaritudie sua. Hāc
amaritudinē etiā nro redēptori in felle ppinauit.
Impleuerat nos ē ille tanq̃ vasa sua. Dñs aut nō
eripēs vasa ei? et sua faciēs fudit amaritudinē: im-
pleuit dulcedinē. Amem? ē est: dulcis ē. Gustate
et videte qz suauis ē dñs. Timēdus ē s̃z pl? amād?
Musq̃ enī angelos apphēdit: sed semen
abrae apphēdit. Unde debuit p oia fra-
trib? similari: vt misericors fieret et fidel
pōtifer ad deū: vt repro piciaret delicta
populi. In eo enī in quo passus est ipe et
tētatus: potēs ē et eis q tētant auxiliari.

Cum oib? modis medeat animis de? p
tpm oportunitatib? q mira sapia ei? or-
dinant nullo modo beneficēti? p̃suluit
generi hūano q̃ cū ipa dei sapia. i. vni-
cus fil? p̃subālis p̃t coetern? totū hoīem suscipe
dignat? ē. Et verbū caro factū ē et habitauit in no-
bis. Ita enī demōstrauit carnalib? et nō valētib? i-
tueri mēte veritatē: corporelq̃ sensib? deditis: q̃
excelsū locū iter creaturas habeat hūana natura
q nō solū ṽsibiliter. nā id poterat et in alio ethereo
corpe ad n̄ro corpore tolerātiā t̃pato. sed hoib? i
vero hoīe apparuit. Ipa ei natura suscipiēda erat
q liberanda. Et ne q̃ forte sexus a suo creatore se
cōtēptū putaret virū suscepit: nat? ē ex femia. Mi-
racul? p̃ciliāuit fidē deo q erat passionib? siml? ho-
mīni quē gerebat. Satellites voluptatū diuitias
p̃uicose ppli appetebāt: paup esse voluit. honori-
b? et impijs inhiabāt: rex fieri noluit. Carnales fili
os magnū bonū putabāt tale p̃ugitū plēq̃ p̃tēpit
cōtumelias sup̃bissime horrebāt. oē gen? p̃tume-
liāz sustinuit. iniurias itolerabiles esse arbitrabāt
Que maior iniuria q̃ iustū innocētēq̃ damnarī?
Dolores corp̃is execrabant flagellat? atq̃ crucia-
tus ē. Mori timebāt: morte mulctat? ē. Ignominī
ostissimū mortis gen? crucē putabāt: crucifixus est
Dia q̃ habere cupiētes nō recte viuebam? caren-
do ṽilefecti. Dia q̃ vitare cupiētes a studio verita-
tis deuīabam? p̃petiēdo defecit. Nō enī vllū p̃ctm
cōmitti pōt nisi dñi appetunt ea q̃ ille cōtēpsit. aut
fugiant que ille sustinuit. Cap. iij.

Inde frēs sc̃ti vocatiōis
celestis participes p̃side-
rate aplm et pōtificē con-
fessiois n̄re iesū: q̃ fidelis
ē ei q̃ fecit illū: sicut et mo-
yses i oī domo ei?. Am-
plioris enī gl̃ie iste pre moyse dign? est
habuit? q̃nto ampliorē honorē habet do-
mus q̃ fabricauit illā. Dis nāq̃ domus
fabricat ab aliquo. Qui aut oia creauit
de?. Et moyses q̃dē fidelis erat in tota
domo ei? tanq̃ famul? in testimoniū eo-
rū q̃ dicēda erāt. xps vero tanq̃ fili? i do-
mo sua. Que dom? sum? nos: si fiduciā
et gloriā sp̃ei vsq̃ ad fidē firmam retinea-
m?. Qua p̃pter sicut dicit sp̃s sc̃tus ho-
die si vocē ei? audierit? nolite obdurare

p. 3. xxiii.

corda v̄ra: sicut in exacerbatione s̃m diē
tētatiōis in deserto: vbi tētauerūt me pa-
tres v̄ri: pbauerūt et viderūt opa mea q̃-
dragita annis. Propter q̃d offensus fui
gñationi huic: et dixi semp errāt corde.
Ipi aut nō cognouerūt vias meas: q̃b?
iurauī i ira mea si itroibūt in requiē meā
Videte frēs: ne forte sit i aliquo v̄rm cor
malū incredulitatis discedendi a deo vi-
uo. Sed adhortamini vosmetip̃os per
singulos dies donec hodie cognoscāt: vt
nō obduret q̃s ex vobis fallacia peccati
Participes enī xpi effecti sum? si tñ ini-
tiū substātie ei? vsq̃ ad finē firmū retine-
am? dū dicis. Hodie si vocē ei? audierit-
tis nolite obdurare corda v̄ra: quemad-
modū in illa exacerbatiōe. Quidā enī
audiētes exacerbauerūt: sed nō vnuerſi
q̃ p̃fecti sūt ab egipto p̃ moysen. Quib?
aut offensus ē q̃dragita annis? Nōne illi
qui peccauerūt: quorū cadauera p̃strata
sūt in deserto? Quib? aut iurauit nō itroi-
re in requiē ip̃i? nisi illi q̃ increduli fuerūt
Et videm? qz nō potuerūt introire in re-
quiē ip̃i? propter incredulitatem.

Hodie si vocē ei? audieritis nolite obdu-
rare corda v̄ra. Aliq̃ enī audistis vocē
illi? p̃ moysen: et obdurastis corda v̄ra.
Per p̃conē locut? ē q̃i obdurastis cor-
da v̄ra: p̃ se nūc loquit̃ molestāt corda v̄ra. Qui p̃-
cones ante se mittebat ipe venire dignat? est ore
suo. hic loquit̃ q̃ loq̃bat p̃ ora p̃ph̃az. Hodie si
vocē ei? audieritis nolite obdurare corda v̄stra.
Quare dixisti nolite obdurare corda v̄ra: q̃ me-
ministis q̃d soleāt facere p̃res v̄ri. Nolite obdura-
re corda v̄ra: quēadmodū i illa amaricatiōe s̃m di-
em tētatiōis in deserto. Recolitis certe frēs q̃ ille
p̃pl̃us tētauerūt deū: accepit disciplinā et rect? sit i
deserto tanq̃ optio sessorē frenis legū frenis p̃ce-
ptorū. nec sit deſt? tñ a deo etiā idomūt? nō solū bñ-
ficijs p̃stib? s̃z etiā virga emēdatiōis nō desistere.
Nolite q̃ obdurare corda v̄ra sicut in illa amari-
tatiōe s̃m diē tētatiōis in deserto vbi tētauerūt me pa-
tres v̄ri. Iā tales nō sūt p̃res v̄ri: nolite eos imita-
ri. P̃res v̄ri erāt s̃z si nō imitati fueritis p̃res v̄ri
nō erūt. pbauerūt et viderūt opa mea q̃dragita an-
nis. Viderūt opa mea q̃dragita annis: et excerba-
uerūt me. Ante illos i manu moyſi miracula facie-
bam: et ip̃i magis magisq̃ corda obdurabāt. Qua-
dragita annis p̃rim? ful gñatiōi huic et dixi semp
errāt corde. Hoc significauerūt q̃dragita anni q̃d
ē semp. Quadragenari? enī iste numer? idicat ite-
gritatē sc̃loz: tanq̃ p̃ficiantur sc̃la p̃ hūc numerū.
Ideo dñs q̃dragita dieb? ieiunauit. q̃dragita di-
eb? tētāt? ē in heremo: et q̃dragita dieb? fuit cū di-
scipul̃ suis post resurrectionē. P̃rimis q̃draginta
dieb? tētatiōe. posteriorib? q̃dragita dieb? p̃sola-
tione ostēdit. qz cū tētatur sine dubio et p̃solamur
corp? enī ei? i. eccl̃ia: necesse ē tētatiōe patiā i
hoc seculo. Sed vnde ē ille p̃solator? q̃ dixit. Ec-
ce ego vobiscū sū oib? dieb? vsq̃ in p̃sumationē se-
culi. Et dixi semp isti errāt corde. Ad hoc cū illi fui

Ex tractatu
di. xliii.
Glor dei
audite ab
ip̃so.

D

Quadra-
genari? nu-
merus idi-
cat integri-
tatem.

Mat. xxviii.

xl. annis ut ostēderē gñs tale hoīm qđ me semp ex
acerbat vsq; i fine scilicet qđ p illos. xl. annos totū scilicet
significare volui. Quid g? Pro illis nō erūt aliq; qđ
intrēt in requiē dei? Improbati sūt illi quib; displicet
cuius mīa dei qđ resisterūt deo corde idurato. Illis i
pbatīs nūqđ p dicit de? pplm suū? Nō erit verū
potēs ē de? de lapidib; istis suscitare filios abrahe?
Et ipi nō cognouerūt vias meas qđ iurauī in ira
mea si introibūt i requiē meā. Magn? terror. Lo
um magni qui deū magnū ē: qđto magis iurare deū? Juratē
est terror. hoīm debes timere ne ppter iurationē faciat qđ
cōtra volūtātē ei? est. Quātomagis deū qđ nihil te
mere iurare potest? Iuratiōē ad pfirmatiōē vo
lūtātē ei? est. Et p quē iurat de? Per seipm. Nō ei ha
bet maiorē p quē iuret. p seipm pfirmat pmissa sua
Per seipm pfirmat minas suas. Nemo dicat i cor
de suo. Verū ē qđ pmittit. Falsū ē qđ minas. Sic
verū ē qđ pmittit: sic certū ē qđ minas. Iurauit g
ill' in ira sua ne intrēt in requiē ipi? et tñ optet aliq; i
intrare i requiē ipi? Nō enī nulli dabitē redēs ipi?
Reprobatis nos intrabim? qđ si aliq; ex ramis
fracti sūt ppter dissimilitudinē et infidelitatē nos p
pter fidē et humilitatē inseremur. Nos g trem? in
requiē ei? An autē intrarunt illi qđ intrarūt: illi qđ electi
sunt. Qui nō corde obdurato resisterūt: qđ verū est
qđ nō repulit dñs plebē suā.

Capitulū. iiii.

Ineam? ergo ne forte re
licta pollicitatiōe introeū
di in requiē ei? existimet
aliq; ex nobis deē. Ete
i nobis nūciatū ē quē ad
modū et illud nō p fuit ill' sermo audit?
nō admixt? fidei ex his qđ audierūt. In
grediemur enī i requiē qđ credidim?: quē
admodū dixit. Sicut iurauī in ira mea:
si introibūt in requiē meā. Et qđ ē opib;
ab institutiōe mūdi pfectis: dixit enim in
quodā loco de die septima sic. Et requie
uit de? die septima ab oib; opib; suis.
Et in isto rurū. Si introibūt i requiē me
am. Qm ergo supē introire: quosdā in il
lam: et bi qđ priorib; annūciatū ē nō in
troierūt ppter incredulitatē: iterū termi
nat die quēdā hodie i dauid dicēdo post
tantū tps sicut supra dictū ē. hodie si vo
cē ei? audieritis nolite obdurare corda
vra. Nā si eis iesus requiē pstitisset: nū
quā de alia loqueret post hac die.

Enatio inq; qđ nō direxit cor suū. Nō
dictū est opa sed cor. Directo enī corde
recta sūt opa. Cū autē cor directū nō est:
opa recta nō sūt: etiā si recta videāt. Et
vnde cor nō direxit praua: gñatio satis aparuit cū
ait. Et nō ē credit? cū deo spūs ei? Rect? est enim
de? Et ideo recto adherēs tanq; in cōmutabili re
gule. Potest fieri rectū qđ i se fuit prauū cor hoīs
Et autē cor cū illo sit et p hoc rectū esse possit acce
dit ad eū nō pede sed fide. Ideo dicit etiā in epla
ad hebreos de illa ipa gñatiōe praua et amaricatē
Nō p fuit sermo audit? illis nō cōtēpat? fidei eorū
qđ obaudierūt. Volūtas igit qđ ē in corde paratur a
dño fide pcedēte qđ accedit ad deū rectū ut cor fiat

rectū. Que fides pueniēte et vocāte mīa dei pobe
diētā suscitāt: et applicare incipit ad deū cor ut diri
gat. ut qđtomagis magisq; dirigat tātomagis vide
at qđ nō videbat: et valeat qđ nō valebat.

Itaq; relinquit sabbatū? populo dei:
qđ enī igressus ē in requiē ei?: etiā ipse req
euit ab opib; suis sicut et a suis de? Festi
nem? ergo igredi in illā requiē: ut ne i id
ipm qđ icidat incredulitatis exēplū. Vi
uus ē enī sermo dei et efficac: et penetra
bilior oī gladio ancipiti: et ptingēs vsq;
ad diuisionē aīe ac spūs: cōpagū quoq;
ac medullarū: et discretor cogitationū et
intētionū cordis. Et nō ē vlla creatura
inuisibil' in cōspectu ei?. oīa autē nuda et
apta sūt ocul' eius: ad quē nobis sermo.
Habentes ergo pōtificē magnū qđ pene
trauit celos iesum filium dei: teneamus
spei nostre confessionem.

Micordias dñi i eternū cātābūt. Quo
cāntico in glām grē xpī: cui? sanguis i
berati sum? nihil erit pfecto iocūdius
illi ciuitati. Abspiciet. Glacate et vide
te qm ego sū de? Qd erit vere maximū sabbatū nō
habēs vespā: qđ cōmēdauit dñs in primis opibus
mūdi vbi legit. Et requieuit de? die septimo ab oib;
opib; suis qđ fecit. Et bñdixit de? die septimū: et san
ctificauit eū. Dies enī septim? etiā nos ipi erim? qm
ei? fuerim? bñdictiōe et sc̄ificatiōe plenī atq; refe
cti. Vbi vacātes videbim? qm ipse ē de?: qđ nobis
nos ipi esse voluim? qm ab illo cecidim?: audietes a
seductore. Eritis sicut dii: et recedētes a vero deo
quo faciēte dii essem? ei? picipatiōe nō desertiōe.
Quid enī sine illo fecim? nisi qđ in ira ei? defecim?
Quo refecti et grā maiore pfecti vacabim? i eter
nū videntes qđ ipse est de?: qđ plenī erim? qm ipse erit
oīa in oib;. Nā et ipa bona opa nra qm ipi? pot' in
telligunt esse nō nra: tūc nobis ad hoc sabbatū ad
piscēdū imputant. Si nobis ea tribuerim? fū
lia erūt cū de sabbato dīcat. Qd op? fuisse nō facie
tis in eo. Propter qđ et p ezechielē pphetā dicit
Et sabbata mea dedī eis i signū iter me et iter eos
ut sc̄irēt qđ ego dñs qđ sc̄ifico eos. Hoc pfecte tunc
sciem? qm pfecte vacabim? et videbim? qđ ipse ē de?
Hec septima erit sabbatū nrm cui? finis nō erit ve
l spera sed dñicus dies velut octau? etern? qđ xpī re
surrectiōe sacrat? ē: eternā nō solū spūs s; et corpis
requiē pfigurās. Vbi vacabim? et videbim? vide
bim? et amabim? amabim? et laudabim?. Ecce qđ
erit in fine sine fine. Nā qđ al? est noster finis nisi
peruenire ad regnū eius cuius non ē finis?

Mon enī habem? pōtificē qđ nō possit cō
pati i firmatib; nris: tētātū autē p oīa p
silitudine absq; pctō. Adeam? ergo cū fi
ducia ad thronū grē ei?. ut mīam cōseq
mur et grāz iueiam? i auxilio oportuno.

Cū aliquoties in scripturis inueniant hoīes vi
ctos esse sine qrela / nemo inuenitur qđ sit vict? sine
pctō / nisi vn? sol? de quo apte dictū est eū qđ nō no
uerat pctm / et eo loco vbi de sacerdotib; sc̄tis age
bat. Teni expt? oīa sc̄bz similitudinē sine pctō in
illa sc̄licet carne qđ habebat similitudinē carnis pcti
qđ nō esset caro pcti quā tñ similitudinē nō habe
ret nisi cetera omīs homis caro pcti esset.

Wat. iii.

Jurare de
um magni
est terror.Juratio.
Jurat de?
p seipm qđ
non habet
maiorē.Reprobā
tur iudei
trant chri
stiant.Extractat
p. lxxvii.
p. lxxvii.
Corde di
recto sunt
opa recta.

a

Ex lib. de ci
tate dei. xxi.
p. lxxviii

p. xlv.

Sen. ii.

Sen. iii.

Leut. xxi.

Eze. xi.

Finis sine
fine.Ex lib. de na
tura et grā.
Sine qre
la multi: si
ne pctō
vn? ē xps.

Ad Hebreos.

Capitulum. v.

Omnis namque pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in his qui sunt ad deum: ut offerat dona et sacrificia pro peccatis. Qui pro dolere possit his qui ignorant et errant: quoniam et ipse circumdatus est infirmitate: et propterea debet quem admodum pro populo. ita etiam et pro semetipso offerre pro peccatis. Nec quisquam sumit sibi honorem sed qui vocatur a deo tanquam aaron. Sic et christus non semetipsum clarificauit ut pontifex fieret: sed qui locutus est ad eum. Filius meus es tu: ego hodie genui te. Quod admodum et in alio loco dicit. Tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech. Qui in diebus carnis sue preces supplicationesque ad eum qui possit illi saluum facere a morte: cum clamore valido et lachrymis offerens exauditus est pro sua reuerentia. Et quod cum esset filius dei didicit ex his qui passus est obedientiam: et consummatus factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis eterne. appellatus a deo pontifex iuxta ordinem melchisedech. De quo nobis gratias sermo et interpretabilis ad dicendum: quoniam imbecilles facti estis ad audiendum.

Erant sacrificia antea iudeorum secundum ordinem aaron in victimis pecorum et hoc in mysterio nondum erat sacrificium corporis et sanguinis domini quod fideles nostrum et qui euangelium legerunt quod sacrificium nunc diffusum est toto orbe. Proponite ergo vobis ante oculos duo sacrificia et illud secundum ordinem aaron et hoc secundum ordinem melchisedech. Scriptum est enim. Iurauit dominus et non penitebit eum. Tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech. De quo dicit. Tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech: De domino nostro iesu christo. Quis enim erat melchisedech? Rex salis. Salem fuit ciuitas antea illa que postea sicut docti prodiderunt huiusmodi dicta est. Ergo antequam ibi regnaret iudei ibi erat ille sacerdos melchisedech qui scribitur in genesi sacerdos dei excelsi. Ipse occurrit abrahe quando liberauit eum de manu persequentium et prostravit eum a quo ille tenebat et liberauit fratrem. Et post liberationem fratris occurrit ei melchisedech. Cuius erat melchisedech a quo benediceret abraham. Protulit panem et vinum et benedixit abraham et dedit ei decimas abraham. Videte quid protulit et quem benedixit. Et dictum est postea. Tu es sacerdos secundum ordinem melchisedech. David hoc in spiritu dixit longe post abraham. Tempore autem abrahe fuit melchisedech. De quo alio loco dicit. Tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech nisi de illo cuius nominis sacrificium?

Sublatum est enim sacrificium aaron et cepit esse sacrificium secundum ordinem melchisedech. Si natus ex utero de homine intelligimus ante luciferum noctu sicut euangelia prestant proculdubio idem ex utero ante luciferum ut esset sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech. Nam secundum id quod natus de prede apud deum coeternus generatus non sacerdos: sed sacerdos propter carnem assumptam propter victimam quam pro nobis offerret a nobis acceptam.

Etenim cum deberetis magistri esse propter tempus: rursum indigetis ut vos doceamini qui sint elementa exordii sermonum dei: et facti estis quibus lacte opus sit non solido cibo. Omnis enim qui lactis est particeps: experis est sermonis iusticie. paruulus enim est. Perfectorum autem est solidus cibus: eorum qui pro ipsa consuetudine exercitatos habent sensus ad discretionem boni ac mali.

Um tam debetis tempore ipso esse doctores iterum doctrina indigetis qui sint elementa sermonum dei: facti estis opus habentes lacte non solido cibo. Omnis enim qui lactem inexpertus est verborum iusticie infans est. Perfectorum autem est solidus cibus eorum qui per habitum exercitatos habent sensus ad separandum bonum a malo. Sic enim videmus tanquam definitum esse quem perfectorum dicat solidum cibum et hoc esse illud quod ad corinthios scriptum est. Sapientiam loquimur iterum perfectos. Quos autem perfectos voluerit hoc loco intelligi subiicit atque ait. Qui per habitum exercitatos habent sensus ad separandum bonum a malo. Hoc quod inualida et inexercitata mens non possunt: perfecti nisi fidei quodam lacte teneantur ut et inuisibilia que non videntur et intelligibilia que nondum intelligunt credant facile ad vanas et sacrilegas fabulas pro missione scientie seducuntur ut et bonum et malum non nisi si corporalibus imaginibus cogitent et ipsum deum non nisi esse aliquod corpus existiment et malum nisi substantiam mutabilem substantiarum quidam defectus quod fecit ex nihilo ipsa immutabilis et summa substantia quod est deus. Quod perfecti quodque non solum credit verum etiam exercitatus iterumque ad se habet intelligit propter nouit. non est tam metuendum ne seducat ab eis qui malum putando esse substantiam quam non fecit deus mutabile substantiam faciunt ipsum deum sicut manichei: vel si que alie pestes ita desipiunt. Sed mens adhuc paruulus? quod dicit apostolus carnales lacte nutriendos omnes de hac re sermo qui agit ut non solum credat verum etiam intelligat: scilicet quod oportet percipere talia non valentibus onerosus est faciliusque illos promittit quam pascit. Ex quo fit ut spirituales ista carnalibus non omni modo taceant propter catholicam fidem que omnibus predicanda est nec tamen sic differat ut volentes ea producere ad intelligentiam non capacem facilius fastidiri faciant in veritate sermonem quam in sermone percipi veritatem. Propterea dicit scribens ad colossenses. Et si corpe absens sum spiritu vobiscum sum gaudens et videns vestram ordinationem et id quod deest fidei vestre in christo. Et ad thessalonicenses. Nocte ac die inquit ab undati orantes ut videamus faciem vestram et suppleamus quod desunt fidei vestre. Utique sic intelligendi sunt promissum catholicis: ut lacte alerent non solido cibo cuius lactis vbertas ad hebreos promouerat eis quod volebat cibus soliditate iam pascere. Propter quod ait. Ideoque remittentes interius christi habui in presumptis respiciamus non iteque facientes fundamentum pernitie a mortuis operibus et fidei in deum lauacri doctrine impositionis manus resurrectionis etiam mortuorum et iudicii eterni.

Nec est lactis vbertas sine qua non viuunt qui iam quidem ratione utuntur. ut possint credere. sed bonum a malo non credendo tamen: verum etiam intelligendo: quod pertinet ad solidum cibum separare non possunt. Quod autem in lactis promouatione posuit et doctrina: ipsa est que per symbolum tradit et orationem dominicam. Sed huius lactis absit ut sit christi cibus reus spirituali um firma intelligentia capienda. quod colossensibus atque thessalonicensibus defuit et supplendum fuit. Non enim supplet

Extractans euangelii secundum iohannem. xcv.

1. Cor. ii.

Malum non est substantia sed defectus.

Manichei.

Abstinentia est ab alimentis rationibus conuersationibus imperitiis.

Colo. ii.

1. Thes. iii.

1. Heb. vi.

Doctrina lactis est in simbolo et oratione dominica.

Extractatus 1. Cor. xxi.

Sacrificia duo.

ps. cix.

Salem.

Gen. xlii.

ps. cix.

Extractatus 1. Cor. xxi.

Christus natus ante luciferum.

Christus sacerdos et non sacerdos.

Capitulū. vi. Folū. cxxvi.

qđ defuit nō improbat qđ fuit. **N**ā z in ipīs q̄ sumi
m^o alimētis: vsq; adeo lacti nō ē fr̄s? solū? cib? vt
ip̄e lactescat q̄ possit eē apr^o ifatib^o. ad q̄s p m̄tis
v^ol^o nutriti^o pūct^o carnē: sicut fecit etiā ip̄a sapia. Que
cū sit in excelsis āgeloz solū? cib? dīgta ē qđāmō
lactescere puul^o. cū x̄bū caro factū ē: z hitauit i nō
bis. **S**z ip̄e hō x̄ps q̄ x̄a carne: x̄a cruce: x̄a morte
x̄a resurrectiōe. sincep^o lac dicit^o puuloz cū bñ a spī
ritualib^o capis inuenit dñs āgeloz. **P**roinde nec
sic puuli sūt lactādi. vt semp nō intelligāt deū x̄pm
nec sic ablactādi. vt deserāt hoīem x̄pm. **Q**đ alio
mō idipm ita dicit pōt. **N**ec sic lactādi sūt vt creato
rē nūq; intelligāt: nec sic ablactādi vt mediatorē
vnq; deserāt x̄pm. **I**n b̄ q̄ppe nō pūct^o butrei sūt
tudo mātū lacti z solū? cib^o. s; pot^o fūdāmetū: qz z
puer qñ ablactat. vt ab alimētis ifatīe lā recedat i
ter solidos cibos non repetit vbera q̄ sugebat. x̄ps
aut crucifix^o z lac sugētib^o z cib^o est pficiētib^o fun
dāmetū vero ideo est aptior similitudo qz vt pficia
tur qđ struit addit edificū nō subtrahit fūdāmetū.
Sūt qđā hoīes q̄ cū audierit qz humiles esse de
bēt dūmittūt se nihil volūt discere putātes qz si alī
qđ didicerit supbi erūt z remanēt i solo lacte q̄s re
phēdit scriptura dicēs. **E**t facti estis op^o bñtes la
cte nō solido cibo. **S**ic enī de^o vult nos lacte nutri
rī vt non ibi remaneam^o sed crescēdo p lac ad solū
dū cibū pueniam^o. **N**ō q̄ sicuti dicit^o hūilis esto vt
nō sapias. hūilis esto ppter supbiā. **A**lt^o esto ppter
sapiētīā. audī euidētē sentēciā de hacre. **N**olite pu
erī effici sensib^o sed malicia ifantes estote vt mētē
bus pfecti sitis. **C**erte explicatum est fr̄es mei vbi
nos de^o volūt esse hūiles vbi altos hūiles ppter
cauēdā supbiā altos ppter capiēdā sapiētīā. **L**a
ctare vt nutriat^o sic nutrire vt crescat. **S**ic cresce vt
panē māduces: cū enī cepis panē māducare abla
ctaberis id est iā nō tibi op^o erit lacte s; solido cibo

Capitulum. vi.

Quapropter intermitten
tes i choatidis xpi sermo
nē ad pfectionē feramur:
nō rursum iaciētes fūda
mētū penitētie ab opib^o
mortuis. z fidei ad deū: baptisimatū do
ctrine: impositiōis quoq; manū: ac re
surrectiōis mortuoz: z iudiciū eterni. **E**t
hoc faciem^o: si quidē pmiserit de^o. **I**m
possibile enī est eos q̄ semel sunt illumi
nati. gustauerūt etiā donū celeste. z pti
cipes facti sunt spūs sc̄ti: gustauerūt ni
hilomin^o bonū dei verbū. virtutesq; se
culi vēturi z plapsi sūt. rursus renouari
ad penitentiam: rursus crucifigētes si
bimetipsis filiū dei z ostentui habētes.
Ipa ab egiptijs separatio significat discessio
nē a peccatis quā baptizādi pfitent^o. **A**d hoc enī
pfitent^o qđ a petro dictū ē. **A**gite pñiam: z baptize
tur vnusq;q; vsm in noīe dñi nři iesu xpi. **T**anq; di
ceret. **R**ecedite ab egipto: p mare rubū transite.
Unde z in eplā q̄ ad hebreos inscribit^o: cū eoz qui
baptizant^o pmemorarent^o initia posita ē ibi pñia ab
opib^o mortuis. **S**ic enī dicit. **I**deoq; remittentes
initij iesu xpi verbū in cōsumatiōe respiciam^o. nō
iterū iaciētes fundamētū pñie a mortuis opib^o et
fidei in deū lauachri doctrine: impositiōis manū

resurrectiōis etiā mortuoz: iudiciū eterni. **D**ecigi
tur oīa p̄tinere ad initia neophitoz sat^o ap̄re q̄ scri
ptura testat^o. **Q**uid ē aut a mortuis opib^o pñia nisi
ab his q̄ oportet mortificari vt viuamus?

Potentia
a mortuis
operibus.

Terra enī sepe venientē sup se bibēs ym
brē z germinās herbā oportunā illis a q̄
bus colit^o accipit benedictionē a deo: p
ferēs aut spinas ac tribulos reproba est
z maledictio prima: cui^o cōsumatio in
cōbustione. **C**ōfidim^o aut de vobis di
lectissimi meliora z viciniora salutē: tā z
si ita loquimur. **N**on enī iniust^o deus vt
obliuiscat^o opīs vři z dilectionis quam
ostēdistis in noīe ip̄ius: q̄ ministratis san
ctis z ministratis. **C**upim^o aut vnūquē
q̄ vestrū eandē ostētare sollicitudinē ad
expletionē spei vsq; in finē vt nō segnes
efficiamini: vey imitatores eoz q̄ fide z
patiētia hereditabūt pmissiōes. **A**brae
nāq; pmittēs deus. qm̄ neminē habuit
p quē iuraret maiorē: iurauit p semetip
sum dicēs: nisi benedicēs benedicā tibi
z multiplicās multiplicabo te: z sic lōga
nimit^o ferēs adept^o ē repromissionē. **D**o
mies ei p maiorē sui iurāt: z oīs p̄trouer
sie eoz finis ad p̄firmationē ē iuramētū

Celū nulla dubitatio ē q̄ intelligant
p̄dicatores verbū veritatē. **E**t vbi p̄fite
bunt^o celi mirabilia tua dñe: z veritatem
tuā in ecclīa sc̄toz. **E**xciplat ecclīa rozē
celoz. **S**itiet^o terre pluāt celi: z germinet excipies
pluuia germina bona opa bona. **N**ec p bona plu
uia det spinas: z p horreo expectet ignē. **R**eliqui
enī erit vt si semē qđ spargit^o in cordib^o nris nō ab
stulerit aues: nec spine p̄focauerit: nec estus exu
scent^o accedēte pluuiā hortationū quotidianaz et
cogitationib^o vris bonis q̄b^o hoc agit in corde qđ
agit in agro rastis vt gleba frangat^o z semē opiat^o
z germinare possit. **A**fferatis fructū ad quē gaude
at z letet agricola. **S**tatū p semine bono z p plu
uia bona nō fructū d spinis attulerim^o. nec semen
accusabit^o: nec pluuiā erit in crimie. sed spinis ignis
debitus preparatur.

Extractatu
di. lxxviii.
p̄s. lxxviii.
Celi sūt p
dicatores

Spina nō
afferens
fructū.

In quo abundāt^o volens de^o ostendere
pollicitatiōis heredit^o imobilitatē cō
siliū sui. interposuit iusiurādū: vt p duas
res imobiles q̄bus ip̄ossibile est menti
ri deū. fortissimū solatiū habeamus q̄ cō
fugim^o ad tenendā ppositā spem: quā si
cut anchorā habem^o aīe tutā ac firmā et
incedētē vsq; ad interiora velamīs: vbi
p̄cursor p nobis introiit iesus sc̄dm or
dinē melchisedech: p̄tifer fact^o i eternū
Facta in deū curā tuā z ip̄e te enutriet. **E**t vide
qz port^o excipit. **E**t nō dabit in eternū fluctuatōnē
iusto. **V**ideris fluctuare in mari isto: sed excipit te
port^o. **T**u tñ ante q̄ intres i portū ab anchora nō
li abrupi. **F**luctuat nauis in anchoris sed nō lōge a
fra p̄cific^o: nec i efnū fluctuabit: z si ad tps fluctuat
etei ad fluctuatōnē p̄tinēt x̄ba supiora. p̄ristat^o sū

Extractatu
di. lxi.
p̄s. lxi.
Fluctua
tio in mari
hui^o mūdi
p̄s. lxi.

H
305.1.

Extractatu
di. cxx.
Hūilitas
ipudēs.

1. Cor. xiiii.

Ex libro de fi
der opibus.
Separa
tio ab egi
ptijs.
Act. ii.

Ad Hebreos.

Q. ps. lxxx.

Anchora.

Extractatu
pi. lxxx.
ps. lxxx.
Sacerdos
veteris.
testament.

Extractatu
euangelij fm
iohanē. iii.
ii. cor. iiii.

Ibidem.

Ibidem.

In exercitatioe mea et turbat. Expectabā eū q̄ me saluū faceret a pusillanimitate spūs et tēpesta-
te. fluctuās loquūt: s; non in eternū fluctuabit: nā
anchora ligat. Anchora spes ei? ē. nō dabit in eter-
nū fluctuationē iusto. Et cēdētē vsq; i interiora vela-
mis. vbi p̄cursor p nobis introiit ihs fm ordinem
melchisedech pontifex factus in eternū.

Impletates nras tu p̄piciaberis: tu sacerdos: tu
victima: tu oblatoz: tu oblatio. Ipe sacerdos est q̄
nūcigressus ē interiora veli. Sol? ibi ex his q̄ car-
nē gestauerūt in p̄pellat p nob. In cui? rei figura i il-
lo p̄mo p̄plo. et in illo p̄mo tēplo vñ sacerdos intra-
bat in scra scōz p̄pls ois foris stabat. Et ille q̄ sol?
ingrediebatur interiora veli offerebat sacrificiū pro
populo foris stante.

Si itelligat bñ spūs viuificat: si nō itelligat lra
occidit. Nō cū apls legere audistis. Lra occidit
spūs aut viuificat. Quid enī ageret in illo p̄plo. iū-
dei nescierūt: s; nec mō sciūt. De ill? q̄ppe dictū est.
q̄diu legist moyses velamē est supra cor eoz posi-
tū. vbi velamē figura est. Sed tollet figura et appe-
bit veritas in effipis. S; qñ tollet velamen: Audi
aplm. Cum aut trāferis ad dñm auferet velamē.

Capitulum. vii.

Ic enī melchisedech rex
salem sacerdos dei sum-
mi qui obuiauīt abrahe
regresso a cederegū. et be-
nedixit ei: cui et decimas
oīm diuisit abraam: p̄mū quidē q̄ inter-
pretat rex iustitie. deinde aut et rex salez
q̄ est rex pacis: sine patre: sine m̄re: sine
genealogia. neq; initū diez neq; finem
vite habet: assimilatur aut filio dei manet
sacerdos in ppetuū. Intuemini aut quā-
tus sit hic: cui et decimas dedit de p̄cipu-
is abraam patriarcha. Et quidē de filiis
leui sacerdotiū accipiētes. mandatū ha-
bēt decimas sumere a p̄plo fm legē. id ē
a fribus suis quāq; et ipi exierint de lum-
bis abrae. Cui? aut generatio nō annūe-
rat in eis: decimas sumpsit ab abraam:
et hunc qui habebat repromissiones be-
nedixit. Sine vlla aut cōtradictioe: q̄
minus est a meliore benedict. Et hic q̄-
dē decimas moriētes hoies accipiunt:
ibi aut cōtestat qz uiuit. Et vti ita dictuz
sit p abraam et leui: q̄ decimas accepit:
decimat? est. Adhuc enī in lumbis pa-
tris erat: qñ obuiauīt ei melchisedech.
Si ergo p̄sumatio p sacerdotiū leuiticū
erat. p̄pls enī sub ipso legem accepit: qd
adhuc necessariū fuit fm ordinē melchi-
sedech alium surgere sacerdotem et non
fm ordinem aaron dici?

Ex libro. t.
de genesi ad
litteram.
Melchise-
dech.

Qd diligēt p̄sideratōe dignissim? Cū
enī p melchisedech in q̄ hui? rei future fi-
gura p̄cesserat discerneret sacerdotiū
xp̄i a sacerdotio leui. Videte q̄ inq̄t q̄lis
h est cui et decimā p̄te abraā dedit de p̄m̄ijs p̄riar

cha. Et hi qdē q̄ de filiis sūt leui sacerdotiū accipi-
entes. mandatū hñt a decimis p̄pli fm legē. B ē a fri-
bus suis quāq; et ipi ex lumbis abrahe exierūt. Qui at
nō ē ex genere eoz deciauit abraā: et hñt p̄missio-
nē bñdixit. Sine aut vlla p̄dictioe q̄ mior ē a maio-
re bñdixit. Et h qdē decimas moriētes hoies acci-
piūt ibi aut q̄ testificat se viuere. Et sic optet dice-
re. p̄p abraā et leui accipiēs decimā decimat? est.
Adhuc enī i lumbis abrae fuit. Si et etiā b valet ad
istā distātiā q̄tū p̄m̄ieat sacerdotio leuitico sacer-
dotiū xp̄i. qd sacerdos xp̄s p illū p̄figurat? q̄ de-
cimauit abraā i q̄ et ipe leui decimat? ē. p̄fecto xp̄s
ab eo nō est decimat? At si p̄p̄ea decimat? ē leui
qz in lumbis erat abrae. p̄p̄tea nō ē decimat? xp̄s:
qz nō erat in lumbis abrae. Porro aut si carnē acci-
piūt? leui fuisse in abraā. vbi erat et xp̄s. qz et xp̄s f; z
carnē ex semie ē abrae. et ipe itaq; deciat? ē. Quid ē
q̄ qd affert p magna differētia xp̄i a sacerdotio le-
ui. q̄ leui decimat? ē a melchisedech cū eēt in lumbis
abrae. vbi et xp̄s erat. vñ p̄t decimatū sūt. nisi qz ne-
cesse est itelligam? fm aliquē modū ibi xp̄m nō fu-
isse. tñ i lumbis abrae p̄stitutū. Leui decimatū. et ibi
p̄stitutū fm carnē xp̄m nō decimatū? Scdm rōnez
q̄ppe illā semialē ibi fuit leui q̄ rōne p p̄cubitu vñ-
turus erat in matrē fm quā rōnē nō ibi erat xp̄i ca-
ro quāq; fm ipam ibi fuerat marie caro. S; leui f; z
p̄cupiam carnalē xp̄s aut fm solā substantiā corpa-
lē. Cū enī sit in semie et visibil corpulētia et iuisibil
rō vtrūq; cucurrit ex abraā vel etiā ex ipso adā vsq;
ad corp? marie. qz et ipm eo mō p̄ceptū et exortū est
xp̄s aut visibilē carnis substantiā de carne xgis sū-
psit. Rō xō p̄ceptōis ei? nō a semie virili. s; lōge a-
lit ac desup vñt. Proinde fm b qd d m̄re accepit
etiā in lumbis abrae fuit. Ille ē q̄ decimat? in abraā
q̄ sic fuit i lumbis ei? quēadmodū in sui p̄ris etiā ipe
abrahā. i. q̄ sic ē nat? de p̄e abraā. quēadmodū de
suo p̄e nat? est abraā. p legē s; i mēbris repugnā-
tē legimēt. et iuisibilē p̄cupiscētiā. q̄puls eā casta et
bona iura nuptiaz nō sināt valere. nisi q̄tuz ex ea
p̄nt generis substituendo p̄ficere. Nō autē ille ibi
decimat? ē cui? caro inde nō feruorē vulneris. se
materiā medicamē traxit. Nā cū ipa deciatō ad
p̄figurādā medicinā p̄tuerit illd i abrae carne de-
cimabat qd curabat nō illud vñ curabat. Eadē nā
q̄ caro nō abrae tñ. s; ipi? p̄m̄i terrēq; hois sil ha-
bebat. et vuln? p̄uaticatōis et medicamētū vulneris
vuln? p̄uaticatōis in lege mēbroz repugnātē legi-
mētis q̄ p oēm inde. p̄pagatā carnē semiali rōne q̄
si trāscribit. Medicamētū aut vulneris i eo qd in-
de sine ope p̄cupiscētiā i sola materiā corpalī p di-
uinā p̄ceptōis formatōisq; rōnē de xgis assūptū ē
propter mortis sine iniquitate consortiū. et sine fal-
sitate resurrectionis exemplum.

Translato enī sacerdotio: necesse est vt et
legis trāslatio fiat. In quo enim hec di-
cunt de alia tribu est: de qua nullus alta-
rio p̄sto fuit. Manifestū ē enī q̄ ex iuda
ortus sit dñs noster: i qua tribu nihil de
sacerdotib? moyses locut? est. Et ampli-
us adhuc manifestū est. si fm similitudi-
nē melchisedech exurgat ali? sacerdos:
qui non fm legē mandati carnalis fact?
est sed fm virtutē vite insolubilis. Cōte-
stat enī: qñ tu es sacerdos in eternū secū-
dum ordinem melchisedech.

Sacerdo-
tū leuiti-
cum.
Xp̄s nō ē
decimat?
vt leui.

Xp̄s quō
non fuit in
lumbis abra-
he vt leui.

Caro xp̄i
Caro ma-
rie.
In semie
duo sunt.

Alias sub-
stituendo
p̄spicere.

Quibus et
medicamē
tū in carne
adam.

Ex lib. qñtio-
nā. lxxxi.
Euacua-
tio sacrifici-
cioz aarō.

Coportebat enī vt euacuatur sacrificia q̄ scdm ordinē aaron in leuitico sacerdotio fiebāt nō esset de tribu leui ne ad ipaz tribū z ad ipm sacerdotiū qd̄ tpaliter ymbrauerat futuri p̄tinere videret mī datio pctōz quā dñs oblatione holocausti sui qd̄ veteri sacrificio figurabat impleuit. z holocausti ei⁹ imaginē ad mēoriaz passiōis sue in ecclia celebrādam dedit vt eēt sacerdos in eternū nō scdm ordi- nē aaron s̄ scdm ordinē melchisedech.

Reprobatio quidē fit precedēt mādati propter infirmitatē ei⁹ et inutilitatē. Nihil enī ad pfectū adduxit lex. Introdu- ctio vero melioris spei p quā primam⁹ ad deūz et q̄tum est. nō sine iureiurādo.

Incisio p̄putij et cetera hmoi priorū p̄p̄o p testamentū qd̄ ver⁹ dicit diuitus data sunt ad significatiōē futurorū q̄ p xpm oportebat impleri. Quib⁹ aduenien- tib⁹ remanserūt illa xpianis legēda tñ ad itelligi- gentiā p̄misse pphete nō autē necessario faciēda quasi expectandū eēt vt vēiret reuelatio dei q̄ hīs signabat eē ventura. S̄ quis gentib⁹ iponēda nō essent nō tñ sic debuissē auferri a p̄suetudie iudeo- rū tanq̄ detestata atq̄ dānata. Sensim p̄inde at- q̄ paulatī seruēte sane predicatiōe grē xpi qua so- la nosset credētes se iustificari saluosq̄ fieri nō illis ymbz re⁹ anteā futuraz tūc iā venientū atq̄ p- sentū vt in illoz iudeorū vocatiōe quos p̄sentis carnis dñs et applica tempa sic inuenerāt oīs actio illa p̄sumaret ymbraz hoc eis suffecisse ad p̄men- dationē vt nō tanq̄ detestāda similib⁹ idolatrie vi- tare⁹ vltra vero nō haberet p̄gressū ne putaretur necessaria tanq̄ vel ab illa salus eēt vel sine illa eē nō posset. Qd̄ putauerūt heretici qui dñ volūt z iu- dei eē et xpiani nec iudei nec xpiani esse potuerūt. Licet itaq̄ videre apostolū paulū z alios recte fi- dei xpianos tūc illa vetera sacramēta paululū ob- seruādo veraciter p̄medare debuissē ne putarent ille ppheticē obseruationes a p̄issimis patrib⁹ cu- stodite tanq̄ sacrilegia diabólica a posteris dete- stande. Iā enī cū venisset fides q̄ prius illis obser- uationib⁹ p̄nūciata p̄ mortē z resurrectionē dñi re- uelata ē amiserāt tanq̄ vitā officij sui. veruntamē sicut defuncta corpa necessario deducēda erāt quo- dāmodo ad sepulturā nec simulate s̄ religiose. nō autē deferēda p̄tinuo vel iūmicioz obrectationib⁹ tanq̄ canū morib⁹ pictenda. Proinde nūc quis- q̄ xpianorū q̄uis sit ex iudeis similē ea celebrare voluerit tanq̄ sopitos cineres ernēs nō erit p̄ de- ductor vltimū corpōis s̄ ipi sepulture violator. Alij quidē sine iureiurando sacerdotes facti sūt. Sic autē cū iureiurando p̄ eum qui dixit ad illū Iurauit dominus et nō penitebit eum : tu es sacerdos in eternū. Intantū melioris testamēti sponzor fa- ctus est iesus. Et alij quidē plures facti sūt sacerdotes iccirco q̄ morte prohibe- rentur p̄manere : hic autē eo q̄ maneat in eternū : sempiternū habet sacerdotium. Vnde saluare in ppetuū potest accedēs per semetipsum ad deū : semper viuēs ad interpellandū pro nobis.

Dñs omnipotēs dicit. Nō est mibi volūtas i vo- bis et sacrificiū nō accipiā de manib⁹ vris. certe h

negare nō potestis o iudei nō solū nō sacrificiū nō accipere de manib⁹ vris : loc⁹ enī vn⁹ est loco dñi cō- stituit⁹ vbi manib⁹ vris sacrificia iussit offerri p̄f- quē locū oīno p̄hibuit. Nūc ergo locū qm p vris meritis amissistis etiā sacrificiū qd̄ ibi tñ licebat offerri in locis offerre alijs nō audetis. Ecce oīno impletū ē qd̄ ait ppheta. Et sacrificiū nō accipias de manib⁹ vris. Iā si in terrena hīrlz maneret vo- bis templū z altare possetis dicere in eis hoc esse p̄pletū quorū iniquorū inter vos p̄stitutoz sacrifi- cia dñs nō acceptat. alioz vero ex vobis atq̄ i vo- bis acceptare sacrificia q̄ dei p̄cepta custodiūt hoc nō est cur possit dici vbi null⁹ oīno vrm est qui scd̄z legē q̄ de mōte syna p̄cessit māibus suis sacrifici- um possit offerre. Neq̄ hoc ita predictū z impletū est vt vos pphetica sentētia respōdere p̄mittat qz manib⁹ nō offerim⁹ carnē corde z ore offerim⁹ lau- dem scdm illud in psalmo. Immola deo sacrificiū laudis. Et tñ hinc contradicit vobis qui dicit. Non est mibi volūtas in vobis. Deinde ne existimetis nō offerēt⁹ vobis nec illo accipiēt⁹ de manib⁹ vris deo sacrificiū nō offerri quo quidē ille nō eger qui bonorū nrorū null⁹ indiget tñ qz sine sacrificio nō ē qd̄ nō illi s̄ nobis vtile ē ad iūgiz dicit. Qz ab oriē te sole vsq̄ in occidentem nomē meū clarū factū est in oib⁹ gētib⁹ et in oī loco sacrificiū offeri noi meo sacrificiū mundū qm magnū nomē meū in gentib⁹ dicit dñs omps. Quid ad hec respōdetis : Aperite oculos tandē aliquādo z videte ab oriente sole vs- q̄ in occidentē nō in vno sicut in vobis fuerat cōsti- tutū s̄ in oī loco offerri sacrificiū xpianorū nō cui- libet deo sed ei qui ista p̄dixit deo isrl vnde et alibi dicit ecclie sue. Et qui eruit te ipse de isrl vniuerse terre vocabit. Scrutamini scripturas in quib⁹ puta- tis vos habere vitā eternā. Et p̄fecto haberetis si xpm in eis intelligeretis z teneretis. S̄ p̄scrutamini eas z ipse testimoniū p̄hibet de hoc sacrificio mun- do qd̄ offeri deo isrl nō ab vna gēte vīa de cui⁹ ma- nib⁹ nō se suscepturū p̄dixit sed ab oib⁹ gētib⁹ que dicūt. Venite ascēdam⁹ ad montē dñi. nec in vno loco sicut p̄ceptū erat in terrena hīrlm s̄ in oī loco vsq̄ in ipa hīrlm nec scdm ordinē aaron sed scdm ordinē melchisedech. Christo enī dictū est et de xpo tanto ante predictū. Iurauit dñs et nō peni- tebit eū tu es sacerdos in eternū scdm ordinē mel- chisedech. Quid ē iurauit dñs nisi in p̄cussa verita- te firmavit : Et quid ē nō penitebit eū nisi hoc sa- cerdotiū nulla oīno rōne mutabit⁹ : Neq̄ enī sicut hoīem penitet deū s̄ dei dicit penitētia quīs ab il- lo institute rei cuiusq̄ mutatio q̄ credebāt eē men- sura. Proinde cū dicit nō penitebit eū tu es sacer- dos in eternū scdm ordinē melchisedech satis ostē- dit eū penituisse hoc est eū mutare voluisse sacer- dotiū qd̄ p̄stituerat scd̄z ordinē aarō sicut de vtro- q̄ videm⁹ impletum. Iā et aaron sacerdotiū iam nullū est in aliquo templo z xpi sacerdotiū eternū perseverat in celo.

Talis enī decebat vt nobis esset pōtifex sanct⁹ inocens ipollut⁹ segregat⁹ a pctō- ribus. z excelsior celis fact⁹. Qui nō ha- bet necessitatē quotidie quēadmodū sa- cerdotes prius pro suis delictis hostias offerre : deinde pro populi. Hoc enī fe- cit semel se offerēdo. Lex enī hoīes cō- stituit sacerdotes infirmitatez habentes : sermo autem iusiurandi qui post legem

Judei a-
miserūt sa-
crificiū.

Mar. i.

p̄s. xlii.
Mar. i.

Ibidem.

D

Esa. liii.
Joē. v.

Sacrifici-
um mūdū

Esa. ii.

p̄s. cix.

Iurare et
nō penite-
re dñm.

Ibidem.

Ex epla ad
hieronymū.
Circūcisio

Legalia
cur xpia-
nis legen-
da sint.

B

Cōsopita
atq̄ sepul-
ta legalia
nō sūt xpi-
ano excita-
da.

Ex li. aduer-
sus iudeos.
Wala. i.

Ad Hebreos.

est filiū in eternū perfectum.

Ex libro. ii. d
baptismo
parvulor.
Zachari-
as.

Oēs sacer-
dotes pre-
ter q̄ xps
necessario
p suis pec-
catis offe-
rebant.

Ex libro de
trinitate. iiii.
Spūs ne-
quā cur sa-
crificiū
gaudeant

Sacerdos
oī purgati-
one eget p̄
ter xpm.

H Sacrifici-
um gratū
deo.

Sacrifici-
um respici-
unt q̄ttuor

Est filiū in eternū perfectum. Quidē sc̄ptura testat̄ em̄nētī iustitia fuisse zachariā in p̄ncipib⁹ sacerdotū ad offerenda veteris testamētī sacrificia p̄tinentiū. Legim⁹ aut̄ in hac ep̄la q̄ ad hebreos scribit̄ nō solū xpm esse p̄ncipē sacerdotum qui nō haberet necessitatē sicut illi qui sacerdotib⁹ p̄ncipes dicebant sacrificiū pro suis p̄mū offerre peccatis quondie deinde pro ppli. Talē enī inquit decebat habere nos p̄ncipē sacerdotū iustū sine macula incōtaminatū separatū a pctōrib⁹ alio rem celis factū non habentē quotidianā necessitatē sicut p̄ncipes sacerdotū p̄mū pro suis pctis sacrificiū offerre. In hoc sacerdotū numero zachariās in hoc phinees in hoc z ip̄e aarō a quo ip̄e ordō exorsus est z quicūq; alij in hoc sacerdotio laudabiliter iusteq; vixerūt. Qui tñ habebāt necessitatē sacrificiū p̄mū pro suis offerre peccatis solo xpo existente cui⁹ v̄turi figurā gestabāt q̄ hāc necessitatē sacerdos incōtaminabilis non haberet.

Intelligere debem⁹ ne ip̄os quidē sup̄bissimos spūs honorib⁹ sacrificiorū gaudere potuisse nisi vniū deo pro quo colivolūt verū sacrificiū de beref. neq; id rite posse offerri nisi per sacerdotē sc̄ctū z iustū nec nisi ab eis accipiat qd̄ offert pro q̄bus offert atq; id sine vitio sit vt pro vitiosis mundandis possit offerri. Hoc certe oīs cupiūt qui p se offerri sacrificiū deo volūt. Quis ergo tā iustus et sanctus sacerdos q̄ vnic⁹ dei fili⁹ qui nō op̄ habet p sacrificiū sua purgare pctā nec originalia nec ex hūana vita q̄ addunt. Et quid tā congruent ab hoib⁹ sumere qd̄ pro eis offerret q̄ humana caro. Et quid tā aptū imolationi q̄ caro mortalis. Et quid tā mundū promundādīs vitij mortaliū q̄ sine vlla ptagione carnalis p̄cupiscētie caro nata in vtero z ex vtero virginali. Et quid tā grate offerri z suscipi posset q̄ caro sacrificij n̄rī corp⁹ effecta sacerdotis n̄rī vt qm̄ q̄ttuor p̄siderant in oī sacrificio Cui offerat. A quo offerat. Quid offerat. pro quib⁹ offerat idē ip̄e vnus verusq; mediator per sacrificiū pacis reconcilians nos deo vnum cum illo maneret cui offerebat vnum in se faceret pro quibus offerebat vnus ip̄e eēt qui offerebat et qd̄ offerebat.

Capitulum octauum.

Capitulum autē sup̄ ea que dicunt. Talē habem⁹ pōtificē: qui cōsedit in dextera sedis magnitudinis in celis. sanctorū minister. z tabernaculū veri quod fixit de⁹ et nō homo. Omis enī pōtifer ad offerendū munera et hostias p̄stituit. Unde necesse ē et hūc habere a liquid qd̄ offerat. Si ergo esset super terrā: nec esset sacerdos cū esset qui offerret sc̄dm legem munera qui exēplari z ymbre deseruiūt celestī: sicut responsū est moysi cū p̄sumaret tabernaculū. Unde inquit oīa facito sc̄dm exemplar: qd̄ tibi ostensū est in mōte. Nūc autē melius sortitus est ministeriū quāto z melior testamētī mediator ē: qd̄ i melioribus repromissionibus sancitum est.

Mediamus ex euāgelio qz lex p moysen data ē grā z veritas p iesū xpm facta ē. Si enī discernim⁹ duo testamēta vetus et nouū nō sūt eadē sacramēta nec eadē pmissa eadē tñ pleraq; precepta. Nā nō occides: nō mechaberis / nō furaberis / honora p̄m̄t mātrē / nō falsū testimoniū dixeris / nō p̄cupisces rē proximī tui z nobis p̄ceptū est. Et quisq; ea nō obseruauerit deuiat: nec oīno dign⁹ est q̄ accipe mercedē montē sanctū dei de quo dictū est. Quis habitabit in tabernaculo tuo et quis requiescet in monte sc̄o tuo: in oēs manib⁹ et mūdo corde. Discussa ergo p̄cepta aut oīa eadē inueniuntur aut vix aliqua in euāgelio q̄ nō dicta sūt a p̄phetis. Propterea precepta eadē sacramēta nō eadē pmissa nō eadē videam⁹ q̄ re precepta eadē qz sc̄dm hec deo seruare debem⁹: sacramēta nō eadē qz alia sacramēta dāna salutē alia p̄mittētia salutē. Sacramēta veteris testamētī p̄miserūt saluatozē. sacramēta noui testamētī dāt salutē. Cū ergo teneas tā p̄missa qd̄ queris p̄mittētia: habēs tā saluatozē hoc dico tenes p̄missa nō qd̄ tā accepim⁹ vitā eternā sed qz tā venerit xps qui p p̄phetas p̄nūciabat. mutata sūt sacramēta facta sūt facilioz: paucioz: salubzioz: felicioz. Promissa quare nō eadē: qz pmissa est fra chanaā terra copiosa / fructuosa / affluens lacte z melle. pmissū regnū tpale. pmissa felicitas seculi. pmissa fecūditas filioz. pmissa subiectio inimicorū. Hec omīa ad terrenā felicitatē p̄tinent. S̄ q̄re ipsa p̄mo p̄mitti oportebat. Qz nō p̄mo qd̄ spiritale ē s̄ qd̄ aiāle est postea inquit spiritale. Prīm⁹ homo de fra terren⁹. secund⁹ homo de celo celestis. Qualis terren⁹ tales z terreni et qualis celestis tales z celestes. Sicut portauimus imaginē terreni: portem⁹ et imaginē ei⁹ qui de celo ē. ad imaginē terreni p̄tinet vet⁹ testamētū. Ad imaginē celestis nouū testamētū. S̄ ne quisq; putaret ab alio factū ē hōiem terrenū ab alio celestē. ideo de⁹ oīd̄ ens se eē vtriusq; creatorē etiā vtriusq; testamētī se eē voluit actorē vt terrena p̄mitteret in veteri testamēto z celestia i nouo testamēto. S̄ qz diu p̄m⁹ homo fren⁹ es: q̄diu terrena sapis. Nūc quid qm̄ dant puero quedā puerilia ludicra quib⁹ puerilis anim⁹ auocet. Propterea grandescētī nūc mī excutunt e manibus vt aliqd̄ tā vtilius tractet qd̄ grādez decet. Cū tñ tūpse dedisti filio tuo et nūces puulo z codicē grādī. Nūc qz illa q̄si ludicra puerorū deus p nouū testamētū excussit de manib⁹ filioz vt aliqd̄ vtili⁹ grādescentib⁹ daret propterea priora illa nō ip̄e dedisse putād⁹ est. Ip̄e vtrūq; dedit. S̄ lex p moysē data est grā z veritas p iesū xpm facta ē. Grā qz implet p charitatē qd̄ per lram iubebat. Veritas qz reddit qd̄ p̄mittebat. Deniq; oīa q̄ iudeis pmissa fuerūt ablata sūt. Vbi est regnū eorū vbi templū vbi vinctio: vbi sacerdos: vbi tā apud illos p̄phetas ex q̄ venit qui p p̄phetas p̄dicabat. In illa gēte tā nihil hōz ē. tā p̄didit terrena z nōdū q̄rit celestia. Inherere ergo frenis q̄uis ea de⁹ donet nō debes. Cū tñ nō qz eis inherere nō debem⁹ alii ea dare nisi deū credere debem⁹. Ip̄e ea dat s̄z noli pro magno expectare ab eo bonū qd̄ dat z nō bono. Nā pro si magno ea daret malis ea nō daret. Ideo aut̄ illa voluit dare z malū vt discāt bonū aliud ab illa q̄rere qd̄ nō dat z malis. Hec dicim⁹ fratres vt hoies de nouo testamēto discatis nō inherere frenis. Si enī illi iexcusabiliter terrenis inhererūt quib⁹ ip̄m nouū testamētū nō dūm fuerat reuelatū q̄to inexcusabili⁹ terrena se

Extractum
di. lxxii.
Joh. i.
Prece-
pta z sacra-
mēta.
Mat. v.

ps. xliii.

precepta.
Sacramē-
ta.
Promissa

Promissa
veteris te-
stamētī.

i. Cor. xv.

Auctor v-
triusq; te-
stamētī de-
us.

Joh. i.

Promissa
iudeis ab-
lata sūt est.

Terrena
dat de⁹ q̄-
dē s̄ eis in-
heredū nō
est.

crantur quibus tā promissa celestia in nouo testa-
mento reuelata sunt?

Nam si illud prius culpa vacasset nō uti-
q̃ secundū locū inq̃reret. **U**tuperās enī
eos dicit. **E**cce dies veniet dicit dñs: et
consumabo sup domū isrl et sup domū
iuda testamentū nouū: nō scđz testamen-
tū quod feci patrib⁹ eoz in die qua app̃-
bendi manū eoz vt educerē illos de ter-
ra egypti: qm̃ ipsi nō pmanferūt in testa-
mēto meo: et ego neglexi eos dicit dñs.

Quod hoc est testamētū qđ disponā domū
israel post dies illos dicit dñs. **D**ado le-
ges meas in mēte eoz et in corde eoz
supscribā eas: et ero eis in deū: et ipsi erūt
mibi in popū. **E**t nō docebit vnusquis
qđ proximū suū et vnusqđqđ fratrē suū di-
cens cognosce dñm: qm̃ omēs sciēt mea
minore vsq̃ ad maiore qđ pp̃tū ero in iū-
tatib⁹ eoz et pctōrū eoz tā nō memora-
bor. **D**icēdo aut nouū. veterauit pri⁹. qđ
aut antiquat et senescit: ppe interitū est.

Siquera a nobis cur nō eorū colam⁹
deū quo coluerūt hebrei p̃es tpe vete-
ris testamēti. **R**espōdem⁹ aliud deū nō
hīs p̃cepisse p̃ p̃es noui testamēti neq̃
hoc p̃tra vetus testamētū cū et in illo sit idē p̃e-
dictū. **S**ic enī hoc ip̃m p̃nūciatū est p̃ p̃phetā. **E**c-
ce dies veniet dicit dñs et p̃sumabo sup domū is-
rael et sup domū iuda testamentū nouū nō scđm te-
stamentū qđ feci p̃rib⁹ eoz in die qua app̃ben-
di manū eoz vt elicerē eos de terra egypti. **E**cce
qđ et p̃phetatū ē nō p̃seueratur illud testamētū
s̃ futurū nouū. **H**ic si obiectū fuerit nō nos p̃tinere
ad domū isrl et domū iuda ex doctrina ap̃lica nos de
fēdm⁹ qđ semē abrahe xpm̃ eē docet ap̃ls nobisq̃
ad corp⁹ eius p̃tinētib⁹ dicit. **E**rgo abrahe semē
est. porro si quesitū a nobis fuerit cur illi testamē-
ti auctoritatē teneam⁹ cui⁹ ritū nō obseruamus et
ad hoc ex l̃is ap̃licis respōdem⁹. ait enī ap̃ls. **N**e-
mo g̃ vos iudicet in cibo et potu aut in pte diei festi
aut neomēte aut sabbatoz qđ est vmbra futuro-
rū. **I**ta q̃ppe et cur ea legatq̃ accipi oporteat ostē-
dit id est ne p̃phetas extiguam⁹ qđ in vmbra sc̃tā
sunt futuroz et curare nos nō debere eos qđ nos hīc
iudicare voluerit qđ corp̃alitā nō obſuem⁹. **S**icut
alibi tale quiddā dicit. **H**ec in figura p̃rige bāt illis
scripta sūt aut p̃opt correptionē nr̃am in quos fi-
nis seculoz obuenit. **E**t ergo tale aliqd legi in in-
strumēto veteris testamēti quale a nobis obſuari ṽl
iussū nō ē in nouo testamēto vel etiā phibitū quid
significet q̃rendū ē nō reprehēdēdū qđ eo ip̃o quo
iam nō obseruat nō dānatū sed impletū probatur.

Nepe in veterib⁹ libris aut nūq̃ aut difficile p̃-
ter hūc p̃phetiū locū legi sc̃tā p̃mēozatio testa-
mentī noui vt oīno ip̃o noīe appellaret. **N**ā multis
locis hoc significat et p̃nūciat eē futurū s̃z nō ita
vt etiā nomē legat expressū. cōsidera igit diligēte
quā differentia inter duo testamēta id est ver⁹ et no-
uum de⁹ esse testat⁹ sit cū dixisset. nō scđm testamē-
tū qđ feci patrib⁹ eoz in die qđ app̃bēdi manū eo-
rū vt elicerē eos de terra egypti. vide quid adiūxit
qđ ipsi nō p̃seuerauerūt in testamēto meo vitio eo-

rū dputat qđ in testamēto dei nō pmanferūt ne lex
quā tūc acceperūt culpāda videat. **I**psa ei est quā
nō venit xps solvere s̃z iplere: nō tamē p eandē le-
gem iustificatis ip̃is s̃z p̃ g̃tam hoc q̃ppe agit viui-
ficās sp̃s sine quo l̃ra occidit. **C**ōsumabo inq̃t su-
per domū isrl et sup domū iuda testamētū nouū.
qđ est p̃sumabo nisi iplebo? **N**ō scđm testamētum
qđ feci patrib⁹ eoz in die qđ app̃bēdi manū eoz
vt elicerē eos de terra egypti. **E**rgo illud ver⁹ erat
qđ hoc nouū est. vnde igit illud ver⁹ hoc nouū cui⁹
lex eadē impleat p̃ testamētū nouū qđ dixit in veterē
nō p̃cupisces? **Q**ui ip̃i inq̃t nō p̃seuerauerūt in testa-
mēto meo et ego neglexi eos dicit dñs. **E**rgo p̃p̃t
veteris hoīs norā qđ per l̃ras iubentēz minantē mi
me sanabat. **D**icit illud testamētū ver⁹ hoc autē
nouū propter nouitatē sp̃s qđ hoīem nouū sanat a
vitio veteris. **P**enitēs autēde qđ sequit⁹ vide quā
ta luce fiat p̃p̃icū qđ sibi hoīes fidētes nolūt in-
tueri. **Q**uod hoc est testamētū inq̃t qđ ordinabo do-
mū isrl post dies illos dicit dñs. **D**abo leges meas
in cor illoz et in mente eoz scribā eas. **E**cce est vn-
de ap̃ls ait. **N**ō in tabulis lapideis s̃z in tabulis cor-
dis. qđ nō attramēto sed sp̃u dei viui. **H**ec ob altud
arbitroz in eo loco ap̃ls p̃memorare voluisse testa-
mentū nouū. **I**bi quippe ait. **Q**ui et idoneos nos
fecit ministros noui testamēti nō l̃ra sed sp̃u nisi qđ
istā intuebat. p̃phetiā cū diceret. **N**ō in tabulis la-
pideis s̃z in tabulis cordis carnalib⁹. **Q**uā hīc dñm
est in cordib⁹ eoz scribo eas vbi noiatiū p̃missus
est testamētū nouū. **Q**uid sūt ergo leges dei ab ip̃o
deo scripte in cordib⁹ nisi ip̃a p̃sētia sp̃s sancti
qui ē dñs dei? **Q**uo p̃sēte diffundit charitas in
cordib⁹ nr̃is qđ plenitudo legis ē et finis p̃cepti. **N**ā
qđ p̃missa veteris testamēti trena sūt nūc ip̃i cor-
dis bonū p̃mittit. **M**eritis bonū sp̃s bonū hoc est
intelligibile bonū cū dicit. **D**as leges meas in mē-
te eoz et in cordib⁹ eoz scribā eas. **V**nde signifi-
cauit eos nō forissecus terrentē legē formidaturos
s̃z intrinsec⁹ habitantē ip̃am legis iustitiā dilectu-
ros. **D**einde addit mercedē. **E**t ero eis i deū et ip̃i
erūt mibi in pplm̃ hoc ē illud qđ deo ait ille. **M**ibi
aut adherere deo bonū est. **E**ro illis inq̃t in deū et
ip̃i erūt mibi pplus. **Q**uid hoc bono meli⁹ qđ hac
felicitate felici⁹ viuere deo viuere de deo? **A**pud
quē est fōs vite et in cui⁹ lumie videbim⁹ lumē vt i
eo merces et in eo finis in eo p̃fecto felicitatis in eo
beate eterneq̃ vite sūma p̃sistat. **C**ū enī dixisset et
ero illis in deū et ip̃i erūt mibi pplus. p̃tinuo addi-
dit. **E**t nō docebit vnusqđqđ ciuē suū et vnusqđqđ fra-
trē suū dicēs. **C**ognosce dñm qm̃ oēs cognoscent
me a minore vsq̃ ad maiore eoz. **N**ūc certe tā tem-
pus est testamēti noui cui⁹ p̃ p̃phetā facta ē p̃missio
p̃ hec xba qđ ex illa p̃mēozatiū. **C**ur g̃ adhuc
dicit vnusqđqđ ciui suo et fratri suo cognosce dñm?

An forte nō dicit cū euāgelis p̃dicat et ei⁹ ip̃a sit
p̃dicatio vt hoc vbiq̃ dicat nisi qđ eiusdē testamē-
ti noui eternā mercedē id est ip̃i⁹ dei b̃tissimā con-
tēplationē p̃mittēdo p̃iūxit. **Q**uid ē g̃ oēs a mino-
re vsq̃ ad maiore eoz nisi oēs p̃tinētes sp̃ualiter
ad domū isrl et ad domū iuda hoc ē ad filios ysaac
ad semē abrahe? **I**psa ē enī p̃missio qđ ei dictū ē in
ysaac vocabit tibi semē. **N**ō enī qđ filij carnis hī filij
dei s̃z filij p̃missiōis deputant i semē. **H**ec ē dom⁹
isrl vel dom⁹ iuda p̃pter xpm̃ qui vēit ex tribu iu-
da dom⁹ filioz p̃missiōis hoc est nō opum p̃prio-
rum sed b̃ficij dei. **H**oc enī de⁹ p̃mittit qđ ip̃e fa-
cit. **N**ō enī ip̃e p̃mittit et ali⁹ facit qđ tā nō est p̃mit-
tere sed p̃dicere. **D**ñs enī inq̃t agnoscet me oīs
facit.

Mat. vi.

II. Cor. iii. et
Iere. xxxi.

Ibidem.

Ibidem.

Uter⁹ testa-
mentū cur
sic vocat⁹.
Testamē-
tū nouū.

Ibidem.

II. Cor. iii.

Ibidem.

Ibidem.

Leges dei
sc̃ptē i cor-
dibus.

Ibidem.

p̃s. lxxii.

Uiuere
deo et de
deo.

Iere. xxxi.

Ro. ix.

De⁹ p̃mit-
tit qđ ip̃e
facit.

Eij

H

Iere. xxxi.

Ex libro con-
tra faulstū.
Deum cur
alio q̃ tu-
dei ritu co-
lamus.

Mos semē
abrahe su-
mus.

Colo. ii.

I. Cor. x.

Regalia.

Ex libro. ii. d
baptismo
parulorū.
Nouitē-
stamētū cō-
mēozatio.

Iere. xxxi.

Ibidem.

Ad Hebreos.

E fili israel domus israel et domus iuda. Neque enim omnes qui ex israel sunt israel sed omnes qui in psalmo pro susceptione matutina hoc est pro luce noua testamenti sunt noui. Uniuersum semine iacob magnificate est. Tunc autem est omne semine israel.

Extractatu
pl. cxviii.
ps. cxviii.
i. Thim.
Ibidem.

Legem po-
ne mihi
dne quod di-
catur.

plere. xxxi.

Legem pone mihi dñe viam iustificationum tuarum. Iusto non est lex posita iustis autem non subditis et cetera. Ibi pcludēs ait. Si quid aliud sane doctrine aduersat quod secundum euangelium glorie beati dei quod creditur est mihi. Nunquid quod talis erat iste qui dicit. Legem pone mihi dñe. Quibus beatus apostolus dicit posita legem? Absit. Quid est quod orat ut sibi lex a dño ponatur? si non ponit iusto? In eo modo non ponit iusto quo modo posita est populo promac i tabulis lapideis non i tabulis cordis carnalibus? Sed testamentum verum ex more syna quod in seruitute generat non secundum testamentum nouum de quo scriptum est per hieremiam prophetam. Ecce dies veniunt dicit dñs et posumabo domum israel et domum iuda testamentum nouum non secundum testamentum quod disposui patribus eorum in die illa quod apprehendi manus eorum ut educerem eos de terra egypti quoniam ipsi non permauerunt in testamento meo et ego neglexi eos dicit dñs. Quia hoc est testamentum quod constituas domui israel post dies illos dicit dñs. Dabo leges meas in mentem eorum et in cordibus eorum scribam eas. Ecce quod voluit iste legem sibi poni a dño non sicut iustis non subditis ad verum testamentum pertinetibus posita est i tabulis lapideis sed sicut sanctis filiis libere hoc est supne heredes filijs promissionis filijs hereditatis eterne. Iste spiritus tanquam digito dei in mente datur et in cordibus scribitur non quia memoria teneat sed vita negligat sed quia sciatur intelligendo faciatur diligendo in latitudine amoris non i timore agustis. Nam quod timore pene in amore iustitie opus legis facit profecto iustitiam facit. Quod autem iustitiam facit si posset fieri mallet utique non iuberi. Ac per legem quam vellet non esse non est amicus sed potius inimicus nec mundat ope quod imundum est voluntate quibus autem iustis et non subditis lex i lapideis tabulis ponit preuaricationis reos non promissionis efficit filios. sed ille quod etiam meminit nec eam diligit eodem modo reus est quia memoria eius lapis illi est quodammodo scriptus non quo adornetur sed quo premar. Ponderus oneris sed non titulus honoris.

E Inuit faciens legem

Lex in lapideis tabulis scripta.

Ex libro de spiritu et littera.
Lex scripta i tabulis lapideis.

i. Cor. xlii.

Ibidem.

Ioh. xvi.

i. Ioh. xlii.

i. Cor. xlii.

Maiores et minores in celo.

i. Cor. ix.

Sicut lex scripta in tabulis lapideis merces eius terra illa promissionis quam carnalis domus israel cum ex egypto liberata esset accepit pertinet ad testamentum verum: ita lex fidelis scripta in cordibus merces eius species contemplationis quam spiritualis domus israel ab hoc mundo liberata percipiet pertinet ad testamentum nouum. Tunc fiet quod apostolus dicit. Siue prophetie euacuabunt siue lingue cessabunt siue scientia euacuabit illa scilicet punior scientia in qua hic viuunt que ex parte est per speculum in enigmate. Propter hanc enim necessaria est prophetia cum adhuc preteritis futura succedunt. Propter hanc lingue id est multiplicitas significationum cum ex alio atque alio aliud atque aliud ammonet quod nondum eterna luce perspicue vitas mente purgatissima contemplatur. Cum autem venerit quod perfectum est totum hoc quod ex parte est fuerit euacuatum tunc quod assumpta carne carni apparuit ostendet seipsum dilectoribus suis. Tunc erit vita eterna ut cognoscam vnum verum deum. Tunc similes ei erimus quoniam tunc cognoscemus sicut et cogniti sumus. Tunc non docebit vnuquisque ciuem suum aut fratrem suum dicens cognosce dominum. Quis enim cognoscet eum a minore usque ad maiorem eorum? Quod intelligi multis modis potest. Siue quod et illic quisque scriptum tanquam stella ab stella differt in gloria. Nec ad rem quicquam interest vtrum a minore usque ad maiorem si-

cut dictum est an si a maiore usque ad minorem diceretur. Quod similiter nihil inter est etiam si minores intellexerimus qui tantummodo credere maiores autem quod etiam intelligere quod in hac vita potest lumen incorporeum at incommutabile valuerunt. Siue minores tempore posteriores maiores autem tempore priores intelligi voluit. Si enim promissa dei contemplatione accepturi sunt omnes qui et illi pro nobis meliora prouiderunt ne sine nobis perficerent. Et ideo velut priores reperiunt minores quod nimis dilatati sunt. Sicut in illo euangelico denario per similitudinem dicitur quod prius accipit qui posterius venerit ad vineam siue quilibet alio modo quod me in presentia forsita fugit minores maioresque accipienda sunt. Illud tamen quod potes diligenter attende quod tanto volumine connot ostendere. Cum testamentum nouum propheta promitteret non secundum testamentum quod prius factum est populo israel ex egypto liberato. nihil enim de sacrificiorum vel quorum sacramentorum permutatione dixisse quis et ipsa si ne dubio securura fuerat sicut securus videmus quod multis alijs locis eadem scriptura prophetie testatur in modo ista promedasse distantiam quod leges suas daturus esset de in mentem eorum qui pertineret ad hoc testamentum et eorum scripturas in cordibus unde apostolus superius non attrameto sed spiritu dei viuunt non in tabulis lapideis sed in tabulis cordis carnalibus. Sepiternaque mercede iustificationis huius non terram de qua pulsati sunt amorrei et ethei et alie gentes quod ibi promedantur. sed ipsum dominum cui adherere bonum est et bonum dei quod diligunt de? sit ipse quem diligunt inter quos et homines nisi pecta non separantur: quod non nisi per eandem gratiam dimittitur. Unde cum dixisset: omnes enim cognoscet me a minore usque ad maiorem eorum mox addidit. Quod propter iniquitatem eorum et peccatorum eorum non memorabor ultra. Per legem ergo factorum dicit dñs non percipies per legem fidei dicit dñs siue mentibus potest facere. Agebat enim de bonis operibus hoc est de palmitibus fructibus. Cum igitur hec appareat distantia veteris et noui testamenti quod lex ibi in tabulis hic in cordibus scribitur ut quod ibi foris fecus terret hic delectet intrinsecus ibique fiat preuaricator per occidentem lram hic dilector per vniuersam tem ipsum non ideo dicendum est quod de adiuvet nos ad operanda iustitia atque opem in nobis et velle et operari pro bona voluntate quod preceptis iustitie foris fecus insonat sensibus nostris sed quod intrinsecus incrementum datur diffundendo charitates in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis.

Dat. xx.

Pectasola
separant bonum
a malo.

Phil. ii.

Ro. v.

Capitulum nonum.

Abuit quidem et prius iustificationes culture et sanctum seculare. Tabernaculum enim factum est primum: in quo erant candelabra et mensa et propositio panum quod dicitur sancta.

Prima erat ingredientis portaatrii quod patebat viginti cubitis et habebat. quatuor columnas quibus dependebat velum viginti cubitis extensum erectum autem cubitis quatuor illis sepe pnumeratis coloribus ac picto variatum opere. Hac porta ingredies excipiebatur atrio cuius latera dextra leuata quidenis cubitis ternis columnis porrigebant introitus ut in medius ponerent ostium tabernaculi interioris in ea parte qua perueniebatur sicut in medio ponebatur portaatrii ab ea parte unde incipiebatur. In hoc atrio erat altare sacrificiorum quadratum quicquid scilicet cubitis latum et totidem longum. Inter portam et altare spatium erat vbi ver-

Ex lib. qñtis
nū exodi in
exponē taber-
naculi aliqñt
ter ante finē.
Taberna-
culi descri-
ptio.

fabant qui sacrificia iponebāt altari. **I**ntrois hō inter altare et ostiū tabernaculi locus erat cineris ante altare et deinde labiū enei vbi man⁹ et pedes sacerdotes lauabāt. vel altari in atrio seruiturū vel tabernaculū inter? ingressuri. **E**toria porro huius atrij in laterib⁹ ternarū colūnarū bīssina erāt ex tēta cubitis quidentis erecta cubitis bīnis. **A**b hoc ergo atrio intrabat ostiū tabernaculi cū transisset altare et labiū enei. **Q**uo ingressu ostio occurrebat velū qd ad ostiū fuerat ppositū in quib⁹ colūnis extētiū variatū illis q̄tuor colorib⁹. **T**ransito istove lo excipiebat par tabernaculi media inter b velū et illud alterū inter? qd colūnis q̄tuor fuerat impositū et ex illis q̄tuor colorib⁹ factū et sepabat inter sancta q̄ foris nec erat et sc̄ta sc̄torū inter? posita. **I**n hoc itaqz medio spacio inter ista duo vela mēsa erat aurea q̄ habebat panes ppositiōis in parte aquilonis et cōtra eā cādelabzū aureū septē lucernarū in parte austrī. hucusqz sc̄tis sacerdotib⁹ licebat intrare. **I**nter? aut id est in sc̄ta sc̄torū vltra velū q̄tuor colūnarū archa erat testimoniū de aurata in qua erāt tabule lapidee legis et virga aaron vna aurea cū māna. **E**t p̄piciatorū desup aureum vbi stabāt duo cherubin alīs obūbrantes p̄piciatorū et intuitēs se invicē ipm. **A**n te archa vero id est inter archā et velū positiū erat altare incensū qd aliqui dicūt scriptura aureū aliqui deauratum. **R**es vtiqz appellās qd erat inauratū. **A**d hec facta sanctorū nisi sūmo sacerdoti nō licebat intrare et quōtū ppter inferendū incensū semel aut in anno cū sanguine ad purificandū altare et si forte qñ exigebat necessitas pro p̄cō sacerdotū aut vniuersē sinagoge sicut in leuitico scriptū est.

Post velamentū aut sc̄m tabernaculū quod dicit sancta sanctorū aureū habēs thuribulū et archā testamenti circūtectā ex omni parte auro. **I**n qua vna aurea habēs manna. et virga aaron q̄ frondue rat. et tabule testamēti. **S**up que eā cherubin glorie obūbrātia p̄piciatorū: de quibus nō est modo dicendū p singula.

Dividet vobis velamē inter mediū sc̄m et inter mediū sc̄m sc̄torū id ē vt in sc̄m sc̄torū sit velamē de quo nūc loquimur in q̄tuor colūnis extētiū. **D**e hac differētia inter sc̄m et sc̄m sanctorū ad hebreos epistola loquit qz ibi archa testimoniū vbi factū sc̄torū hoc est int⁹ intra velū foris aut mēsa et cādelabzū et cetera q̄ paulo ante dixit quēadmodū fierēt. sc̄ta dca sūt nō sc̄a sc̄torū. et significauit foris vterqz testamētum int⁹ aut nouū cū sit vtrūqz in lectiōe veteris testamēti et expressū opib⁹ et significatione figuratū. **A**c per hoc in sc̄tis figura est figure qz figura est veteris testamēti. **I**n sc̄tis aut sc̄torū figura ē ipsi⁹ veritatis qz figura ē noui testamēti. **L**otū quippe vterqz testamētū in his reb⁹ et celebrationib⁹ que ita obseruāda precipiunt figura est.

Propiciatorū aut quid dicat supponendū super archā qñ solet. **S**z cū aureū tubeat fieri eiusqz lōgitudinē et latitudinē tantā expmat quāta et ipsi⁹ arche dicta ē. pculdubio velut tabulā aureā tante forme fieri precipit qua tegere archa ita vt in ipso p̄piciatorio esset duo cherubin hinc atqz inde alterutrum attēdētes ita vt vult⁹ eorū in p̄piciatorio essent et pēis suis obūbraret p̄piciatorū. **Q**d magis est sacri amentū. **A**urū q̄ppe significat sapien-

tia archa significat secretū dei. **I**n archa iussa sūt pōnī lex et māna et virga aaron. **I**n lege p̄cepta sūt hōga potestas significat manna grā qz nisi cū grā non est potestas p̄cepta faciēdi verūtamē quia lex a quouis p̄ficiēte nō ex omi parte p̄plet p̄piciatorū est desup. **A**d hoc enī op⁹ est vt p̄pici⁹ sit de⁹. **A**t ideo desup pōnī qz superaltat mīa iudicio duo vero cherubin pēis suis obūbrant p̄piciatorū id est honorāt velādō quoniam mīstria ista sūt. **E**t inuicē se attendūt qz psonāt. **D**uo quippe ibi testamēta figurant. **E**t vult⁹ eorū sūt in p̄piciatorū: qz mīam dei in qua spes est vel p̄liāt vel p̄mendat. **D**eniqz hinc se p̄misit locuturū deus ad moyse de medio cherubin desup p̄piciatorū. **P**orro si creatura rōnalis in multitudine sciētie qm hāc interpretatiōē habēt cherubin duob⁹ ipsi⁹ aialib⁹ significatur ideo duo sūt vt societate charitatis p̄mendēt. **I**deo pēis suis p̄piciatorū obūbrant qz deo nō sibi tribuūt pēnas suas id est deū honorant virtutibus quib⁹ p̄stāt. **E**t vultus eorū nō sunt nisi in p̄piciatorū qz cūcūqz p̄uocet ad multitudinē sciētie spes nō est nisi in dei misericordia.

His vero ita p̄positis in priori quidem tabernaculo semp introibāt sacerdotes sacrificiorū officia consumētes. **I**n sc̄do aut semel in anno sol⁹ p̄tifer nō sine sanguine quē offerret pro sua et populi ignorātia. hoc significāte spū sc̄torū nōdū propalatā esse sanctorū viā adhuc priore tabernaculo habēte statū. **Q**ue parabola est t̄pis instantis: iuxta quā munerat⁹ hostie offerunt q̄ nō possūt iuxta p̄scientiā p̄fectū facere seruiētē: solūmō in cibis et in potib⁹ et in varijs baptismatib⁹ et iusticijs carnalib⁹ ad t̄p̄s correctiōis ipositi.

Sep̄te dieb⁹ vestiet se ea sacerdos q̄ successerit ei. **E**a sc̄licet oia q̄ cōmēorauit cū vestē sacerdotale describeret. **Q**uod vero ait septē diebus vestiet se ea sacerdos nūqd alijs dieb⁹ nō vestiet? **S**z illis septē cōtinuis intelligi voluit quib⁹ ei⁹ sacerdotū quodā mō dedicat atqz ebdomadis ē in ei⁹ inchoatiōe se stuitas. **S**uccessorē aut aaron eū dicit q̄ intrat in tabernaculū testimoniū deseruire in sc̄is eū sc̄licet significās q̄ nō poterat eē nisi vn⁹ nō quales erāt et filij aaron cū vno patre suo s̄z q̄lis successor ipsi⁹ aaron. **Q**uomō ergo propriū dicit hui⁹ vni⁹ eē intrare in tabernaculū testimoniū deseruire in sanctis cū illa q̄ sūt extra velū quo velant sc̄ta sc̄torū sancta appellent et tabernaculū testimoniū etiā illud vocet vbi sūt sc̄ta id est mēsa et cādelabzū: vbi cū deseruiat et sequētes sacerdotes ad mensā et cādelabzū et ipsum altare quomō vnū dicit successorem aaron qui intret in tabernaculū testimoniū deseruire in sc̄is? **S**i enī dixisset deseruire in sc̄tis sancto rū nulla esset questio. **A**d hec enī vbi est archa testimoniū sol⁹ vn⁹ intrabat sūmus sacerdos. **Q**d etiā in epistola ad hebreos diligētissime p̄mendat: nisi forte eo ipso q̄ vnū dicit intrare in tabernaculū testimoniū deseruire in sanctis nō vult vtiqz intelligi nisi in sanctis sc̄torū qz et ipa vtiqz sancta appellantur. **N**ō ei oia q̄ facta sūt etiā sc̄ta sc̄torū dici possūt. **I**lla vero que sūt sc̄ta sc̄torū pculdubio vtiqz sc̄ta sūt vnus aut iste qui semel in anno intrabat in sc̄ta sc̄torū qm dñm xpm significabat ap̄tissime supradictū

Archa. α
Archa cō-
tentorū si-
gnificatio.
Cherubin
mysteriū.

Ex lib. q̄stio-
num exodi
cxviii.
Exo. xxix.

Septē die-
bus vestie-
tus sacer-
dos.

Quo vn⁹
sit intrare
tabernacu-
lū testimo-
nij.

Ex lib. q̄stio-
num exodi tra-
ctatu. cxii.
Exo. xxvi.
Differētia
inter sc̄m
et sc̄m san-
ctorū.

Lotū vterqz
testamētū
figurati-
uum est.
Itē ex eodē
libro trac. v.
Exo. xxv.
Propicia-
rium.

Aurum.

ad Hebreos.

6

Propitiatorum.

dicta ad hebreos epla commendat. Ad autem prefiguratum est in scilicet scriptis ut super archam que leges habebat esset propitiatorum ubi dei misericordia significari intelligenda est qua propitius sit eorum peccatis qui legem non implent hoc mihi videtur etiam in ipsa veste sacerdotis significari. Nam et ipsa quid aliud quam ecclesie sacramenta significat? Ad in logio id est in rationali in pectore sacerdotis posito iudicio constituit in lamia vero sanctificationem et ablationem peccatorum tanquam rationale sit in pectore simile archae in qua lex erat. Et lamia illa in fronte filii propitiatorum quod super archam erat. Et ut utrobique servaretur quod scriptum est super altare misericordiam iudicio.

Christus autem assistens pontifex futurorum bonorum pampilius et perfectius tabernaculum non manufactum id est non huius creatiois neque per sanguinem hircorum aut vitulorum sed per proprium sanguinem introiit semel in sanctam eternam redemptionem inuenta.

Ex tractatu
pi. clix.

Alius dei fecit nos: factus est inter nos rex noster regit nos quia creator noster fecit nos. Ipse est tamen per quem facti sumus qui est per quem regimur. et ideo christiani quia ille christus. Christus a christmate dicitur est id est abvinctio. Reges autem vnguntur et sacerdotes. Ille vero vinctus est et rex et sacerdos. Rex pugnavit pro nobis sacerdos obtulit se pro nobis. Qui pro nobis pugnavit quasi victor est imo vero triumphator. Crucifixus est enim de cruce sua in qua erat fixus diabolus occidit et idem rex noster. Qui autem sacerdos? Quid pro nobis obtulit? date sacerdoti quod offerat quid inveniret hoc quod daret? mundam victimam: quam victimam? Quid mundum potest offerre peccator? Qui quod ipse quicquid attuleris immundum est. Et aliquid mundum pro te offerendum est. Quere apud te quod offeras. Homo delectatur arietibus nec hircis nec thauris. Quia ipsius sunt si non offerat. Offer ergo illi mundum sacrificium. Sed peccator es impii es sed inquinata conscientia habes. Poteris forte mundum aliquid offerre purgat? sed ut purgeris aliquid pro te offerendum est. Quid ergo pro te oblatur? es ut munderis si munda? poteris offerre quod mundum est? Offerat ergo seipsum mundum sacerdos ut munderet hoc est quod fecit christus. Nihil mundum invenit in hominibus quod offerret pro hominibus seipsum obtulit. Nam victimam felix victimam haec victimam munda victimam hostia imaculata. Non ergo hoc obtulit quod nos ei dedimus? imo hoc obtulit quod a nobis accepit et mundum obtulit carnem enim a nobis accepit hanc obtulit. Sed unde illa accepit? de utero virginis marie ut mundam offerret pro imundis ipse rex ipse sacerdos. Si enim sanguis hircorum et taurozum et cinis vitule aspersus inquinatos sanctificat ad emundationem carnis.

Ex lib. qstio:
nu. numeri
tulo. xxxiii.
Juvence
ruse mysti-
ceratio.
nu. xix.

De iuvenca rufa cuius cinerem ad aquam aspersionis eorum mundationem qui mortui sunt tetigerit perficere lex mandavit nec tace re permittitur. Evidentissimum enim signum in ea novi testamenti prefiguratur. Locutus est dominus ad moysen et aaron dicens loquere filiis israel et accipiant a te iuvenca rufa sine vitio. Juvenca rufa carnem christi significat. Rex? femine? est propter infirmitatem carnalem rufa est propter ipsam cruentam passionem. Ad autem accipiant a te in ipso moysen figuram legis ostendit quoniam secundum legem sibi videri sibi occidere christum quia solvebat secundum ipsos sabbatum et sicut putabant observationes

legitimas prephanabat. Ad ergo sine vitio dicitur hec iuvenca mirum non est. Hanc enim carnem etiam ceterae hostie figurabant ubi scilicet sine vitio pecora immolari iubent. Non erat quippe illa caro peccatrix. verumtamen hic ubi evidenter legis distinctionem de? voluit commendare. Parum fuit dicere sine vitio nisi diceretur que non habet in se vitium. quod si repetendi causa dictum est fortasse non frustra est quod eandem ipsa repetitio ne commendavit quod illud non abhorret a vero ut ideo additum intelligatur quod non habet in se vitium cum iam dictum esset iuvenca sine vitio quia in se non habuit vitium caro christi in alijs autem habuit quod membra sunt eius. Que enim caro in hac vita sine peccato nisi illa sola que non habet in se vitium? Et non est suppositum super eam iugum. Ad enim subiugata est iniquitati cui subiugatos invenies liberauit: et eorum vincula dirupit ut ei dicat. Dirupisti vincula mea tibi sacrificabo hostiam laudis. Super illius quippe carnem non est positum iugum qui potestatem habuit ponendi aiam suam et iterum sumendi eam. Et dabis eam (inquit) ad eleazar sacerdotem. Cur non ad aaron nisi forte ita prefiguratur est non ad tempus quod tunc erat sed ad posteros huius sacerdotis passionem dominus? pventuram? Et eicietur extra castra. Sic et electus est dominus extra civitatem. Ad autem in locum mundum ita significatum est quod non habuit causam malam. Et occidit eam in conspectu eius sicut occisa est caro christi in conspectu eorum quia iam futuri erant in nouo testamento dominus sacerdotem. Et accipiet eleazar sanguinem eius et asperget contra faciem tabernaculi testimonij de sanguine eius se partem. Hec testificatio est? est christum secundum scripturas fuisse sanguinem in remissione peccatorum. Ideo contra faciem tabernaculi testimonij quia non aliter declaratum est quam fuerat domino testimonio pronuntiatum. Et ideo se partem quia ipse numerus ad munditiam pertinet spiritualis. et cremabunt eam in conspectu eius. Puto quod crematio ad signum pertinet resurrectionis. Natura est quippe ignis ut in superna moveatur et in eum puerit quod crematur. Nam et ipsum cremare de greco in latinum ductum verbum est a suspensio. Ad vero additum est in conspectu eius id est in conspectu sacerdotis hoc mihi insinuat videtur quia illis apparuit resurrectio christi qui futuri erant regale sacerdotium. Nam quod sequitur et pellis eius cum carne sanguis eius cum stercore eius obure: id ipsum exponitur est quomodo cremabitur et significatur quod non solum substantia mortalis corporis christi quod per orationem pellis et carnis et sanguis intimata est. verumtamen et plumella et ablectio plebis quam nomine stercoreis significatur puto puerteret in gloriam quam obustiois flamma significat. Et accipiet sacerdos lignum cedrinum et yfopum et coccinum mittet in medium obustiois iuvence. Lignum cedrinum spes est que debet in supernis firmiter habitare. yfopus fides quod cum sit herba humilis radicibus heret in petra. Coccinum charitas quod fervore spiritus igneo colore testatur. Hec tria debemus mittere in resurrectionem christi tanquam in medium obustiois illius ut cum illo sit abscondita vita nostra sicut dicit apostolus. Et vita nostra abscondita est cum christo in deo. Et congregabit homo mundum cinerem iuvence et ponet extra castra in locum mundum. Quid dicimus? cinerem iuvence reliquias videlicet illius interfectionis obustiois nisi famam quod persecuta est passionem resurrectionem christi? Quoniam sunt reliquiae hominis passifico nam et cinis erat quod velut mortuus ab infidelibus pretebatur et tamen mundabat quod resurrectio a fidelibus credebatur. Et quia hec fama apud eos maxime claruit quod in ceteris gentibus erat et non erat de sortio iudeorum ideo dicitur esse existimo et congregabit homo mundum cinerem iuvence. Mundum itaque ab interfectione christi qui iudeos fecerat reos. et reponet in locum mundum

6

Caro christi
sola sine
vinctio.

ps. cxv.

nu. xix.

ibidem.

ibidem.

ibidem.

ignis.

ibidem.

ibidem.

Coccinum.

Colo. iii.

nu. xix.

H Alibi in cō
uersatio-
nem.

Nu. xix.

Ibidem.

Nu. xix.

Ibidem.

B

1. Thes. v.

Nu. xix.

Act. xv.

Ex fmo de
sacrificio ve-
spertino.
Sanguine
redēptiōis
nō creati
sumus.

3o. i.

Ibidem.

dum id est honorabiliter tractat. **E**xtra castra
qz extra celebratōez iudaice p̄suetudis honor euā-
gelic⁹ claruit. **E**t erit sinagoge filiorū israel in cō-
seruatōem aqua aspersionis purificatio est. **E**x isto
cinere fiat aqua aspersionis vnde mūdabant a con-
tactu mortuorū qd vtiqz significat ab iniquitate hu-
ius moribūde vel mortificine vite. **E**t erit inqt filius
israel z p̄sclit⁹ qui apponunt legitimū sempiter-
nū. **Q**uid aliud significat nisi baptismū xp̄i quē
significabat aqua aspersionis z iudeis z gentibus
p̄sclit⁹. **I**d est z irabelit⁹ tāqz naturalibus ra-
mis z inserto pinguedini radicis oleastro. **Q**ui te-
tigit inqt mortuū omis aia hois imunda erit se-
ptem diebus hic purificabit die tertio et die septi-
mo z mūd⁹ erit. **E**t hic nihil aliud intelligendū vī-
deo nisi p̄actū mortui esse hois iniquitatē. **S**eptem
vero dies mundiciā propter aiam z corp⁹ dictaz
puto aiam in ternario corp⁹ in quaternario. **Q**d q̄
re ita sit longū est disputare. **S**cōm hoc dictū arbi-
troz per p̄phetā in trib⁹ et quattuor impletatibus
non auerlabor. **A**ddigit autē dicit. **S**i autē nō puri-
ficat⁹ fuerit die tertio z die septimo nō erit mūdus
Omnis qui tetigerit mortuū ab omi aia hois et
mortu⁹ fuerit et non fuerit purificatus id est ante
mortu⁹ fuerit tacto mortuo qz fuerit purificat⁹ ta-
bernaculū dñi polluit exteref aia illi ex isrl. **M**ortū
dñi est qd difficile reppit in his libris aliqd euiden-
tius de vita aīe post mortē fuisse scriptū. **D**ic et-
go cū dicit si fuerit mortuus ante purificationem
manere in illo imunditiā et exteri aiam illā ex isrl
id est a p̄sclit⁹ ppli dei quid aliud vult intelligi ni-
si manere anīe penā etiā post mortē si cum viuit
mūdatus nō fuerit sacramēto isto quo xp̄i baptism⁹
figurat⁹. **Q**uā aqua aspersionis inquit non est circūa
sp̄a super eū imundus est. **A**dhuc imunditiā eius
in ipsa est adhuc scilz etiā post mortē. **Q**d vero su-
pra dixit tabernaculū dñi polluit q̄tum in ipso est
vtiqz dixit sicut ap̄lus. **S**piritu inquit nolite extin-
guere cū extingui ille nō possit. **N**ā si ex hoc taber-
naculū imundum factū veller intelligi mūdari vti
qz iuberet. **P**ostea vero imundos a mortuis sc̄os
hoc est a mortuis operib⁹ q̄ sunt omnes iniquita-
tes ita mūdari iubet. **E**t accipiet inquit a cinere il-
lius exuste purificationis z effundet sup illum id est
super eundē cinerē aquā viuam in vase. et accipiet
ysopo t̄ngens in aqua vir mund⁹ z circūasperget
sup domū et sup vasaz super aīas quorūqz fuerint il-
le. **Q**uod vero ysope dixit aquā aspersionis aspergi
qua herba supra dixim⁹ fidē significari quid aliud
occurrit nisi qd scriptum est. **F**ide mūdans corda
eorū. **N**on enī p̄dest baptism⁹ si desit fides. **A** vi-
ro autē mundo dixit hoc fieri vbi significant mistri
portātes personam dñi sui qui vere vir mūdus est.
Quantomagis sanguis xp̄i qui per spi-
ritum sanctum semetipsum obtulit im-
maculatum deo emundauit cōscientiaz
nostram ab opibus mortuis ad seruien-
dum deo viuenti.

De sacrificio vbi sacerdos est víctima
redemit nos suo sanguine creatoris nō
tū creauit nos cū sanguine s̄ redemit sā-
guine. **C**reauit autē nos in p̄cipio quod
erat verbū z verbum qd erat apud deū et deus ver-
bum. **A**b hoc creati sum⁹. **S**ermo cōter⁹ adūgit
Omnia per ipm facta sūt z sine ipso factū est nihil
hoc est quo creati sum⁹. **Q**uovero redempti audi
Quod factū est inquit in eoz vita erat. **E**t vita erat

lux hominū z lux in tenebris lucet et tenebre eam
nō comprehenderūt. **A**dhuc deus est. **A**dhuc illū
dicitur qd i commutabile semp manet. **A**dhuc illū
dicitur cui videndo corda mūdāda sūt. **U**nde au-
tem mūdantur nondū dicit. **L**ux inqt lucet in tene-
bris et tenebre eā non comprehēderūt. **S**z vt non
sint tenebre possintqz p̄prehēdere tenebre enī pec-
catores tenebre infideles vt ergo nō sint tenebre
possintqz cōprehēdere verbū caro factū est et ha-
bitauit in nobis. videte verbū: verbū carnē verbū
ante carnē in p̄cipio erat verbum z apud deū de-
us erat z omia per ipz facta sūt. **U**bi hic sanguis?
Ecce is auctor tuus sed nōdum est pretiū tuū. vñ
de ergo redemptus? **E**t verbum caro factū est et
habitauit in nobis.

Et ideo noui testamēti mediator est: vt
morte intercedente in redēptionem ea-
rum p̄uaricationū que erant sub prio-
ri testamēto repromissionē accipiāt qui
vocati sunt eterne hereditatis.

Distinctio legis quecūqz constituit dñs. **P**ro-
culdubio nō est distinctio nisi inter aliqua duo vel
plura. **N**am singularitas distinctionez non requi-
rit: nec distinctionem cuiuslibet rei commemorat⁹
uit sed addidit legis nec cuiusquam legis. **A**ssidue
quippe in scriptura dicitur de vnaquaqz re de qua
legitime precipitur hec est lex illius vel illius rei
nō vniuersalis lex que cōtinet omnia que legitime
precipiunt. **H**ic vero cū dixisset hec ē distinctio legi-
secutus adiunxit quecūqz constituit dñs precipiē-
do vtiqz nō creando. **N**āz etiā nōnulli interpretes
quecūqz precepit dñs transulerunt. **S**i ergo hec
est distinctio legis quecūqz precepit dñs proculdu-
bio magna ē ista distinctio z recte intelligit⁹ duo testa-
menta distinguere. **E**adē quippe sūt in veterēz no-
uo sibi obumbrata hic reuelata sibi p̄figurata hic
manifestata. **N**am nō solum sacramta diuersa sūt
verū etiam p̄missa. **I**bi vident⁹ temporalia propo-
ni quibus sp̄iale p̄m̄ium occulte significet. **H**ic
autē manifestissime sp̄italia promittunt⁹ z eterna
Tempaliū autē bonorū atqz carnaliū z sp̄ialiū
atqz eternorū. que clarioz certiorqz distinctio est qz
passio dñi nostri iesu xp̄i in cuius morte satis con-
stitit non ista terrenā transitoriāqz felicitatē a dño
deo pro magno munere sperandā z optandā quā
doquidē in vnigenito filio suo quē tanta illa perpe-
ti voluit longe aliud a se peti expectariqz oportere
ap̄tissima distinctione declarauit.

Ubi enī testamētum mors necesse est in-
tercedat testatoris. **T**estamentum enim
in mortuis confirmatū est. **A**lioquin nō
dum valet: dū viuit qui testatus est. **U**nde nec primum
quidē sine sanguine de-
dicatum est. **L**ecto enī omni mādato le-
gis a moysē vniuerso populo: accipies
sanguinē vitulorum et hircorum cum a-
qua et lana coccinea et ysope: ipm quo-
qz librum z omnem populū aspergit di-
cens. **H**ic sanguis testamēti: quod man-
dauit ad vos deus.

Ex lib. q̄stio-
num numeri
trac. xxxii.
Nu. xix.
Distinctio
legis testa-
mentoz di-
stinctionē
significat.

Passio
xp̄i distin-
xit sp̄ita-
lia de ter-
renis.

Ad Hebreos.

Extractum
di. lxxv.
Joh. x.

Ro. xv.
Hereditas
xpi.
ps. xv.

Ex lib. qstio-
nu. lxxvii.

Ro. viii.
Hereditas
xpi.

Mar. ii. et
Luce. v.

Joh. xiii.

1. Joh. iii.

H

ps. xv.

1. Cor. xiii.

Morte
mudi sim?
hereditas
dei.
ps. ii.

Gal. vi.

Ab eo inquit alias oues que non sunt ex hoc ouili. Oportet me ipsas adducere ut sit unus grex et unus pastor. Quod utrumque breuiter dictum est in eo quod de propheta apostolus memorat. Letamini gentes cum plebe eius. Iste ergo unus grex sub pastore uno hereditas dei est non solum patris sed etiam filij. Nam filij vox est. Funes ceciderunt mihi in preclaris etenim hereditas mea preclara est mihi. Et ipsius hereditatis vox est apud prophetam dñe deus noster posside nos. Hanc hereditatem non moriens pater filio reliquit sed ipse filius eam sua morte mirabiliter acquisiuit quam resurrectionem possedit.

Sicut apostolus ad hebreos dicit. Testamenti testamenti morte firmat. Propterea mortuo pro nobis christo nouum testamentum firmatum esse asserit. Cuius similitudo vetus testamentum erat in quo mors testatoris per victimarum figurabatur. Si ergo queratur quomodo simus secundum verba apostoli eiusdem coheredes christi et filij atque heredes dei cum etiam hereditas morte decessoris firma teneatur nec ullo alio modo hereditas possit intelligi respondetur ipso quidem mortuo factos nos esse heredes: quoniam filij etiam eius dicti sumus. Non enim se iunant inquit filij sponsi quod diu cum illis est sponsus. Heredes ergo dicimur quia reliquit nobis patris ecclesiastice possessionem per fidem dispensationis temporalis quam in hac vita possidemus. Quod testatur est dicens. Pacem meam do vobis pacem meam relinquo vobis. Coheredes autem eius efficiemur cum in fine seculi absorbebitur mors in victoria. Tunc enim similes ei erimus quoniam videbimus eum sicut est. Quam hereditatem non eius patris morte adipiscimur qui mori non potest quandoquidem ipse sit hereditas nostra secundum illud quod scriptum est. Dominus pars hereditatis mee. Sed quoniam cum vocati sumus adhuc paruuli et ad spiritualia contemplanda minus idonei usque ad humilitatis nostras cogitationes se misericordia diuina prorexit ut quod modocumque cernere niteremur quod non euidenter atque perspicue cernebam? id ipsum moritur quod in enigmate cernebamur cum facie ad faciem cernere cepimus. Conuenienter ergo dicitur moriturum esse quod auferetur. Quia autem venerit quod perfectum est auferetur quod ex parte est. Ita nobis quodammodo moritur pater in enigmate et idem ipse sit hereditas cum facie ad faciem possidetur non quia ipse moritur: sed quia imperfecta in eum nostra visio perfecta visione permittitur. Et tamen nisi illa prior nos nutrebat ad aliam plenissimam et euidentissimam non efficeremur idonei. Quod si etiam de domino nostro iesu christo pius intellectus admittat non enim nos coheredes esse eius possumus nisi et ipse heres sit in corpore suo intelligat heres idem in ecclesia. Qui coheredes sumus? Quis ex nobis posset quemadmodum filij eius matris dicimur quibus ex nobis. Sed rursum queri potest cuius morte posset facti sumus etiam nos hereditas dei: secundum illud dabo tibi gentes hereditatem tuam: nisi forte huius mundi quo prius tamquam dominare tenebamur. Post autem cum dicimus. Mundus mihi crucifixus est et ego mundo. Possidet nos christus mortuo illo qui nos possidebat cum ei renuiclamus morimurque illi ipse nobis.

Etiam tabernaculum et omnia vasa ministerij sanguine similiter aspergit. Et omnia pene in sanguine secundum legem mundantur: et sine sanguinis effusione non fit re-

missio. Necessesse est ergo exemplaria quidem celestium his mundari: ipsa autem celestia melioribus hostijs quam istis. Non enim in manufacta sancta iesus introiuit exemplaria verorum sed in ipsum celum: ut appareat nunc vultui dei pro nobis. Neque ut sepe offerat semetipsum: quemadmodum pontifex intrat in sancta per singulos annos in sanguine alieno. Alioquin oportebat eum frequenter pati ab origine mundi. Nunc autem semel in consummatione seculorum. ad destitutionem peccati per hostiam suam apparuit. Et quemadmodum statutum est hominibus semel mori. post hoc autem iudicium: sic et christus semel oblatu est ad multorum exhaurienda peccata: secundo sine peccato apparebit omnibus expectantibus se in salutem.

Quod sacrificijs animalium quis nostrum nesciat magis ea peruerso populo congruenter imposita quam deo desideranti oblata? Sed tamen etiam in his figure nostre fuerunt quia nostra mundatio et dei propitiatio nobis sine sanguine nulla est. Sed illarum figurarum veritas christus est cuius sanguine redempti et mundati sumus. Nam in figuris diuinorum eloquiorum et taurus dictus est propter virtutem crucis cuius cornibus impios ventilauit. Et aries propter innocentie principatum et hircus propter similitudinem carnis peccati ut de peccato damnetur peccatum et si quod aliud sacrificij genus expressius memoraueris in eo quoque tibi christum prophetatum esse monstrabo. Quocirca siue circuncisio siue sabbatum siue differentia ciborum siue imolatio sacrificiorum omnia hec figure nostre fuerunt et prophetie quas christus non soluere sed adimplere venit cum ea que his prenucciabantur impleuit.

Capitulum decimum.

Abram enim habes lex futurorum bonorum non ipsam imaginem rerum per singulos annos eisdem ipsis hostijs quas offerunt indefinenter: nunquam potest accedentes perfectos facere. Alioquin cessassent offerri: ideo quod nullam haberent ultra conscientiam peccati cultores semel mundati.

Mentem syon istam quem habitasti in ipso ubi erat populus ante ubi instituti templum ubi celebrata sacrificia ubi omnia illo tempore necessaria christi promissa. Promissio cum res redditur tam sit superflua. Nam antequam reddatur quod promittitur necessaria est ipsa promissione promissum sibi oblatum scatur cui promittitur et non expectando moratur. Oportet ergo ut expectet ut cum venerit accipiat. Ideo non debet deferere promissiones. Propter hoc non deferant figure ut veniente die ymbre tollerentur.

Ex lib. 3. f. 11.
Sacrificia animalium.

Extractum
di. lxxii.

Promissio sit superflua cum res sit reddita.

Ex epla ad
hieronimū.
Prece-
pra veterū
sacramen-
torum.

Cur autē non dicam pcepta illa veterum sacra-
mentorū nec bona esse quia non eis homines iusti-
ficatur. Imbre sunt enim prenunciantes gratiam
quā iustificamur nec tamē mala quia diuinitus pcepta
sūt tēpori personisq; congruentia cum me adiū-
uet etiam pphetica sententia qua dicit deus se illi
populo dedisse pcepta non bona forte enī nō ppte-
rea nō dixit mala: sed tantū nō bona id est nō talia
vt illis homines boni fiant aut sine illis boni nō fiant
Sed in ipsis commemoratio peccatorū
per singulos annos fit. Impossibile enī
est sanguine taurorū et hyrcorum auferri
peccata.

Ex lib. q̄stio-
niū leuitici ti-
tulo. lviij.
Sanguine
victimarū
nō auferū-
tur pctā.

Manifeste scriptura testatur illum sangui-
nem victimarū nihil profuisse ad exorā-
dum deū pro peccatis hominum. sed si
gnificasse aliquid quod prodesset. Im-
possibile est enim inquit sanguine hyrcorū et tauro-
rum auferre peccata. Quoniam pro anima nra exor-
at mediator ille qui omnib; illis sacrificijs que p
peccatis offerebant pfigurabat.

Ideo ingrediens mundum dicit. Hosti-
am et oblationem noluiſti: corpus autē
aptasti mihi. Olocaustomata et pro pec-
cato non tibi placuerunt. Tunc dixi Ec-
ce venio. In capite libri scriptū est de me
vt faciam deus voluntatem tuam.

Extractum
di. cccxi.
ps. cccxi.

Sacrificium et oblationē noluiſti ait do-
mino. Antiqui enī quando adhuc sacri-
ficium verum quod fideles noxunt inſi-
gnis prenunciabant celebrabant figuras
future rei multi scientes: sed plures ignorantes. Itā
prophete et sancti patriarche nouerant quod cele-
brabant. Cetera autē multitudo iniqua sic carna-
lis erat vt fieret de illa quod significaret postero-
ra ventura. Sublato illo sacrificio primo sublati
olocaustis arietum hyrcorum vitulorum ceterarū
q; victimarum noluit illa deus. Quare illa noluit
que primo voluit: Quia illa omnia quasi erant ver-
ba promittentis. Et verba promissua cum vene-
rit quod pmittunt nō iam enunciant. Tandiu
quisq; promissor erit donec det. Cum dederit mu-
tat verba non dicit adhuc dabo quod se daturum
dicebat: sed dicit dedit. Mutauit verba. Quare illi
placuit primo hoc verbum et quare illud mutauit:
Quia temporis sui verbum fuit et pro suo tempo-
re placuit. Quando promittebat tunc dicebatur.
Cum autē datum est quod promissum est ablata
sunt verba promissua data sunt completiua. Sa-
crificia ergo illa tanq; verba promissua ablata sūt.
Quid est quod datum est completiuium? Corpus
quod nostis quod vtinam non ad iudicium nouerit-
tis. Sacrificium inquit et oblationē noluiſti. Quid
ergo? Jam nos hoc tempore sine sacrificio dimissi
sumus: Absit. Corp; autem perfecisti mihi. Ideo
illa noluiſti vt hoc perficeres. Perfectio promisso-
rum abstulit verba promittentia. Hoc promitteba-
tur quibusdam signis. Ablata sunt signa promitte-
tia quia exhibita est veritas promissa. In hoc cor-
pore sumus huius corporis participes sumus. Quod
accipimus nouimus. Et qui non nostis noueritis.
cum didiceritis non ad iudicium accipietis. Qui
enim manducat et bibit indigne iudicium sibi mā-
ducatur et bibit. Perfectum est enī nobis corpus p-
ficiamur in corpore. Olocausta etiam pro delicto
non postulasti que petebat antea. Tunc dixi ecce

Sacrifi-
cia ablata
sunt.

ps. cccxi.

Ibidem.
Alia f. h3
aures aūt.

Ibidem

venio. Tempus est vt veniant que promittebatur
Attendite illa ablata hec impleta. Et mihi modo
gens iudaica sacerdotem vbi sunt sacrificia illoz?
Verte perierunt certe ablata sunt. Nunquid tunc
reprobarem? ea? Reprobamus modo quia si mo-
do velis facere intempozale est: importunū est nō
cogruit adhuc promitti quod iam accepisti. Agnū
occidunt / azima comedunt. Pascha nostrum im-
molatus est christus. Quid de azimis? Itaq; inq̄t
diem festum celebremus nō in fermento veteri ne-
q; in fermento malitie et malignitatis. Fermentum
vetus vetus farina est acuit. Sed in azimis sine
ritatis et veritatis. In ymbra remanserunt solem
glorie ferre nō possunt. Jam nos in luce sumus. te-
nemus corpus christi tenemus sanguinem christi
Si habemus nouā vitam cantemus canticum nō-
uum hymnū deo nostro. In capite libri scriptū est
de me vt faciam voluntatem tuam deus. Sed in cu-
ius capite libri scriptum est de illo? Fortasse in ca-
pite libri huius psalmoz. Quid enim longe peti-
mus aut alios libros inquiramus? Ecce in capite
libri huius psalmoz scriptum est. Beatus vir qui
non abiit in consilio impiorū et in via peccatorum
non stetit et in cathedra pestilentie nō sedit. Sed
in lege domini voluntas eius fuit. hoc est deus me-
us volui.

1. Cor. v.

ps. cccxi.

Capitū
bri.

ps. i.

Sūt etiam qui vniuersas omnino scripturas ca-
nonicas vnum librum vocent quod valde mirabi-
li et otiosa vnitatem concordent et hinc esse dictum
in capite libri scriptum est de me vt faciam volun-
tatem tuam / vt sic intelligatur per filium pater fe-
cisse mundum cuius conditionis principium scri-
pturarum est in libro geneleos. vel magis quia p-
phetia videtur esse non facta narrans sed futura p-
nuncians. Non enī ait quod fecerim: sed vt faciam
siue vt facerem voluntatem tuā. Ad illud hec sen-
tentia referenda est q; in primis partibus eiusdem
libri scriptum est / erunt duo in carne vna. Quod sa-
cramentū magnum dicit apostolus in christo et in
ecclesia.

Extractum
di. d.
Nota scri-
ptura li-
ber vnus est

Sen. ii.
Eph. v.

Sapientia edificauit sibi domum et suffulſit co-
lumnas septem: immolauit suas victimas miscuit
in cratera vinum suū et parauit mensam suam. Ve-
nite manducate de meis panibus et bibite vinum
quod miscui vobis. Hic certe agnoscimus dei sa-
pientiam hoc est verbū patri coeternū in vtero vlr-
ginali domū sibi edificasse corp; hūanū. Et huic
tanq; capiti mēbra ecclesiam subiunxisse: martyriū
victimas immolasse: mensam in vino et panibus p-
parasse. Vbi apparet sacerdotiū etiam secundum
ordinem melchisedech. Participationē mēse hu-
ius sacerdos ipse mediator testamenti noui exhi-
bet secundū ordinem melchisedech de corpore et
sanguine suo. Id enī sacrificium successit omnib;
illis sacrificijs veteris testamenti que immolaban-
tur in ymbra futuri. Propter quod etiam vocem
illam in psalmo tricesimo nono eiusdē mediatoris
pphetiam loquētis agnoscimus. Sacrificium et
oblationem noluiſti corpus autem perfecisti mihi
Quia pro illis omnibus sacrificijs et oblationibus
corpus eius offertur et participantibus ministra-
tur.

Ex lib. de ca-
tate dei. xvi.
prouer. ix.

Domus quā
sapientia
edificauit.

ps. cccxi.

Superius dicens. quia hostias et obla-
tiones et olocaustomata et p peccato no-
luiſti: nec placita sunt tibi q; secundū legē
offeruntur. tūc dixi ecce venio vt faciā de-
us voluntatē tuā: aufert primū vt sequēs

Ad Hebreos.

e

statuat. In qua voluntate sanctificati sumus p oblatione corpis iesu xpi semel. Et omnis qdem sacerdos presto est quotidie ministras: et easde sepe offerens hostias q non possunt auferre peccato. **H**ic autem vnam p peccatis offerens hostiam in sempiternum sedet in dextera dei: decet enim expectans donec ponant inimici eius scabellum pedum eius. Una enim oblatio consummavit in sempiternum sanctificatos. **C**ontestatur autem nos et spiritus sanctus. **P**ostquam enim dixit. **H**oc autem testamentum quod testabor ad illos post dies illos dicit dominus dando leges meas in cordibus eorum et in mentibus eorum subscribam eas: et peccatorum et iniquitatum eorum iam non recordabor amplius. **U**bi autem horum remissio: iam non est oblatio p peccato. **H**abentes itaque fratres fiduciam: in introitu sanctorum in sanguine christi quam iniciavit nobis viam novam et viventem per velamen. id est carnem suam et sacerdotem magnum super donum dei:

Ex lib. de civitate dei. lib. vi. c. x. et xxi. t. l. ii.

Sacrificium esse quod sumere maluit christus.

Sacrificia veri signa

Medius ille mediator in quantum forma sui accipiens mediator effectus est dei et hominum homo christus iesus cum in forma dei sacrificii cum patre sumat cum quo vnde deus est tamen in forma servi sacrificii maluit esse quam sumere ne vel hac occasione quisquam existimaret cuilibet sacrificium esse creature. **P**er hoc et sacerdos est. **I**psa offerens ipse et oblatio. **Q**ui rei sacramentum quotidianum esse voluit ecclesie sacrificium. **Q**ue cum ipse capitis corpus sit seipsum per ipsum discit offerre. **H**uius veri sacrificii multiplicia variaque signa erant sacrificia pulchra sanctorum cum hoc vniu per multa figurare tur tanquam verbis multis res vna diceretur ut sine sacrificio multum commendaretur. **H**uius summo veroque sacrificio cuncta sacrificia falsa cesserunt ut in ipso sacrificio ac sacrificio fieret remissio peccatorum id est per mediatorem dei et hominum christum iesum per quem facta peccatorum purgatio reconciliamur deo. **N**on enim nisi peccatis homines separantur a deo quorum in hac vita non sit nisi a virtute: sed diuina misericordie purgatio per indulgentiam illius non per nostram potentiam quia et ipsa quantulacunque virtus quam dicit nostra illi est nobis bonitate concessa. **M**ultum autem nobis in hac carne tribuerem nisi usque ad eius depositionem sub ventura ueremur. **P**ropterea ergo nobis per mediatorem prestita est gratia ut polluti carne peccati carnis peccati similitudinem mutaremur. **H**ac dei gratia qua in nos ostendit magnam misericordiam suam et in hac vita per fidem regimur et post hanc vitam per ipsam speciem incommutabilis uitae ad perfectionem plenissimam perducemur.

Accedamus cum vero corde in plenitudine fidei aspersi corda a conscientia mala: et abluti corpus aqua munda: teneamus spei nostre confessionem indeclinabilem. **F**idelis enim est qui repromisit. **E**t consideremus inuicem in puocatione charitatis et bonorum operum: non deserentes collectionem nostram sicut consuetudinis est quibusdam: sed consolamur

tes et tanto magis quanto videritis appropinquantem diem.

Fidelis dominus in verbis suis. **Q**uid enim promisit et non dedit: fidelis dominus in verbis suis. **A**d huc quaedam promisit et non dedit. sed credat illi ex his quae dedit. **F**idelis dominus in verbis suis. **P**ossimus illi credere tantummodo dicenti. **N**oluit sibi credi dicenti: sed voluit teneri scripturam suam quomodo si diceret alicui homini cum aliquid promitteres. **N**on mihi credis: **E**cce scribo tibi. **E**t enim quia generatio vadit et generatio venit et si transcurrunt ista secula cedentibus succedentibusque mortalibus scriptura dei manere debuit et quoddam chirographum dei quod omnes transeuntes legerent ut viam promissionis eius tenerent. **E**t quia sunt quae reddidit ex isto chirographo: **Q**uibus homines crediderunt illi de resurrectione mortuorum et de futuro seculo quod solum iam reddendum restitit quando si faciat rationem cum infidelibus erubescunt infideles. **S**i dicat tibi deus. **C**hirographum meum tenes iudicium promissi direptionem bonorum et malorum regnum sempiternum fidelibus et non vis credere sibi in chirographo meo lege omnia quae promissi sunt deduc mecum rationem. **C**erte vel putando quae reddidi potes me credere reddidit esse quod debeo. **I**n ipso chirographo habes promissum unicuique filium cui non peccat: sed per vobis omnibus tradidi est. **E**um computa in redditis. **L**ege chirographum promissi tibi pignus spiritus sancti daturum me per filium meum: computa redditum promissi tibi sanguinem et coronas martyrum gloriosissimorum. **C**omputa redditum. **A**mmoneat te massa debiti mei. **S**ed per hec gloria martyrum ut redderet tibi promissa est in chirographo ubi scriptum est propter te mortificamur tota die ut hoc redderet fremuerunt gentes et populi meditati sunt inania. **A**stiterunt reges terre et principes conuenerunt in vnum aduersus dominum et aduersus christum eius. **P**rinicipes conuenerunt in vnum conspirantes aduersus christianos. **Q**uid ipso regum fidem? **N**one et promissi in chirographo et reddidit in effectu? **A**tende ubi promissi adorabunt eum omnes reges terre omnes gentes feruent illi. **I**ngrate legis debitum carnis redditum non credis promissum? **L**ege aliud in chirographo meo. **Q**uonia fremuerunt gentes quonia inimici mei dirigerunt mala mihi. hoc est christo quando morietur et peribit nomen eius. **Q**uonia hec omnia fecerunt atque dirigerunt. **L**ege quod promissi cui soluendo me obstrinxit. **P**reualebit dominus aduersus eos et exterminabit omnes deos gentium terre et adorabunt vniuersosque de loco suo. **N**epe iam preualuit et exterminat omnes deos gentium terre. **N**one et hoc facit et hoc reddit? **A**nte oculos omnium ponit solutionem debitorum suorum. **Q**ueda reddidit sub maioribus nostris que nos non vidimus. quaedam reddidit in temporibus nostris que illi non viderunt. **P**er omnes generationes reddidit quae scripta sunt et quod restat non ei credit. **H**is omnibus redditis quid restat? **E**cce fecisti rationem tanta reddidit. **N**unquid propter pauca residua infidelis est factus? **A**bsit. **Q**uare? **Q**uia fidelis dominus in omnibus verbis suis et sanctis in omnibus operibus suis.

Voluntarie enim peccatibus nobis post acceptam notitiam veritatis iam non relinquitur peccatis hostia: terribilis autem quaedam expectatio iudicii et ignis emulatio: quae consumptura est aduersarios. **I**rritam quis facies legem moysi sine vlla misericordie duobus vel tribus testibus moris: quanto magis

Extractum p. l. c. l. i. p. s. xliii. Fidelis seruus i verbis suis cum cta promissa reddens. De scripto se obligauit nobis.

Chirographum dei.

Ro. viii.

ps. xliii.

ps. ii.

ps. cxliii.

gis putatis deteriora mereri supplicia qui filiū dei cōculcauerit. et sanguinē testamēti pollutū duxerit. in quo sc̄ifica- tus est. et sp̄s gratie contumeliā fecerit? Scimus enī q̄ dixit. **B**ibi vindictā: ego retribuā. **E**t iterū. Quia iudicabit dñs pplm suū. Porrendū est incidere in manus dei uiuentis. Rememoramini autē p̄stinos dies in q̄bus illuminati magnū certamē sustinūstis passionē: et in altero quidē opprobrijs et tribulationibus spectaculū facti: in altero autē socij taliter cōuersantū effecti. **N**ā et vinctis compassi estis: et rapinā bonorū vestrorū cū gaudio suscepistis: cognoscētes vos habere meliorē et manentē substantiā. **N**olite itaq; amittere p̄fidentia vestrā que magnā habet remunerationē. **P**atiētia enī vobis necessaria est: vt voluntatē dei facientes reportetis p̄missionem.

Ex lib. de ci-
tate dei. xx.
Esa. lxxvi.
Sophie. lli

Ecce enī dñs inq̄t vt ignis veniet et tēpe-
stas currus ei⁹ reddere in indignatione
vindictā et vastationē in flamma ignis.
In igne ei dñi iudicabit ois terra: et in
gladio ei⁹ omnis caro. **S**iue igne siue tēpestate si-
ue gladio penā iudicij significat qm̄ quidē ipm̄ do-
minū qm̄ ignem dicit esse venturū eis. p̄fecto q̄bus
penalis erit ei⁹ aduētus. **C**urr⁹ vero eius nā plura
liter dicti sūt angelica ministeria nō incōueniēter
accipiū. **Q**uod autē ait oēm terrā et oēm carnē in
eius igne et gladio iudicari nō etiā hic sp̄iales itel-
ligamus et sc̄rōs sed carnales atq; terrenos de q̄li-
bet dictū est. q̄ terrena sapiūt. et sapere sc̄dm carnē
mors est et q̄les oīno caro appellantur a dño vbi
dicit. non p̄manebit sp̄s meus in hoibus istis qm̄
caro sunt.

Adhuc enī modicū aliquātulūq; q̄ ven-
turus est veniet et nō tardabit: iustus autē
meus ex fide viuūt. **Q**uod si subtraxerit se:
nō placebit aīme mee. **N**os autē non su-
mus subtractiōis filij in p̄ditionem: sed
fidei in acquisitionē anime.

Istrecti exultate in dño quia vos de-
cet laudatio. **N**emo dicat q̄s ergo iust⁹
aut qm̄ ego iust⁹? **N**olite vos abscere et
despare de vobis. hoies estis ad imagi-
nem dei sc̄ti estis. **Q**ui vos hoies fecit p̄ vobis hō
fact⁹ est vt multi ad hereditatē sempiternā adopta-
remini sanguis vincti p̄ vobis effusus est. **S**i vobis
terrena fragilitate viluistis ex p̄cio v̄ro vos appē-
dite. **Q**uid māducentis qd bibatis quo subscribat⁹
tū digne cogitate. **N**unq̄d hoc vos monem⁹ vt su-
pbi sitis et vob̄ aliquā p̄fectionē audeatis arrogā-
re? **S**ed nō iterū ab oī iustitia vos putare debetis
exules fieri. **N**olo enī vos iterrogare de iustitia ve-
stra. fortassis enī nemo v̄m mibi audebit respōde-
re iustus sum. sed iterrogos vos de fide v̄ra. **S**icut
nemo vestrū audeat dicere iust⁹ sum sic nemo nō au-
det dicere fidelis sum. **M**ondū quero qd viuas. sed
q̄ro qd credas. **R**espōsurus es te credere in xpm̄.
Nā audis aplm̄ iust⁹ ex fide viuūt? **F**ides tua iusti-
tia tua. **Q**uia vtiq; si credis caues. **S**i autē caues

Extractatu
pl. xxi.
ps. xxi.
Sperādū
bene.
De⁹ hō fa-
ct⁹ ē vt mī-
ti saluent.

Iustitia
nullis fere
fides mul-
tis est.

De⁹ q̄uo
auxiliat.

conaris. **E**t conatū tuū nouit de⁹ et voluntatē tuā
inspicit et luctā cū carne cōsiderat et horat vt pu-
gnes: et adiuuat vt vincas. et certantē spectat et de-
ficientē subleuat et vincentē coronat.

Capitulum vndecimū.
St autē fides sperandaz
substantia rerū argumē-
tum nō apparētium. **I**n
hac enī testimoniū conse-
cuti sunt senes.

Ecce enī laus fidei si qd credit nō videt
tur: **N**am quid magnū est si credit qd
videt? **S**c̄dm dñi sententiā quādo disci-
puli arguit dices Quia vidisti me credi-
disti b̄ti qui nō vident et credūt. **E**t nescio vtrū cre-
dere dicendus est qd qd videt. **N**ā ip̄a fides in
eplā que scribit ad hebreos ita est definita. **E**st au-
tē fides speratū substantia cōfictio rerū que nō vi-
dent. **Q**uapropter si fides rerū q̄ credunt eadēq;
fides earū rerū est q̄ nō vident. nā et ille cui dictū est
qz vidisti me credidisti nō hoc credidit qd vidit. s; **J**oh. xx.
aliud vidit aliud credidit. **Q**uid enī hoīem: credi-
dit deū. **E**rnebat q̄ppe atq; tangebāt carnē v̄suen-
tē que viderat morientē et credebat deū in ip̄a car-
ne latentem. **C**redebat ergo mēte qd nō videbat p̄
hoc qd corpis sensib⁹ apparebat. **S**ed et si dicunt
credi q̄ vident sicut dicit vnusquisq; oculis suis se
credidisse nō tñ ip̄a est q̄ in nobis edificat fides. s; **E**x
rebus q̄ vident agūt in nobis vt ea credatur que
nō videntur.

Extractatu
euāgelij sūt
iohā. lxxvi.
Laus fi-
dei.

Fide intelligimus aptata esse secula ver-
bo dei: vt ex inuisibilib⁹ visibilia fierent
Fide plurimā hostiā abel q̄ cayn obtu-
lit deo: p̄ quā testimoniū cōsecut⁹ est esse
iustus: testimoniū phibēte m̄ueribus ei⁹
deo: et p̄ illā defunct⁹ adhuc loquit⁹. **F**ide
enoch trāslatus est ne videret mortem et
nō inueniebat: qz trāstulit illū dñs. **A**n-
te trāslationē enī testimoniū habuit pla-
cuisse deo. **S**ine fide autē impossibile est
placere deo. **C**redere enī oportet accedē-
tē ad deū quia est: et inq̄rentib⁹ se remu-
nerator sit. **F**ide noe respōso accepto de
his q̄ adhuc nō videbant: metuēs apta-
uit archā in salutē domus sue p̄ quā dā-
nauit mundū: et iustitie q̄ p̄ fidem est be-
res est institutus.

Considerem⁹ ea q̄ fecit deus oīa simul a
q̄bus in sexto die p̄summat⁹ requieuit in
septimo postea opera eius in q̄bus vsq;
nūc opatur ip̄e ante secula. **I**n seculo autē
ea dicim⁹ ex quo cepit seculū sicut ip̄m mūdū. **I**n
seculo autē sicut ea q̄ nascunt in mūdō. **D**e hoc ope-
dei alio loco scriptū est. **Q**ui fecisti mūdū de mate-
ria informi q̄ mūdus plerūq; celi et terre noīe nun-
cupat. **Q**ui⁹ vnuerse dei creature multa nō noui-
mus siue q̄ in celis sūt altius q̄ noster sensus possit
ea attingere siue q̄ in regiōibus terraz fortassis in
habitabilib⁹ siue que deorsum latēt vel in p̄fundo
abyssi vel in occultis finibus terre. **H**ec igit̄ anteq;
fierēt vtiq; nō erant. **Q**uō ergo deo nota erāt q̄ nō
erāt? **E**t rursus quō ea faceret q̄ sibi nota nō erāt?
Nō enī quicq; fecit ignorās. **N**ota q̄ fecit nō facta
p̄q; fierēt

Ex lib. genes-
eos ad ifam
quinto.

Seculū.

Sagie. xi.

De⁹ p̄no-
uit oīa an-
teq; fierēt

Ad Hebreos.

6

Jaco. i.
De⁹ in ra-
dicib⁹ et p^{ri}-
cipiis cun-
cta simul
creavit.

cognouit. Proinde anteq^{ue} fieret et erat et non erat
erat in dei scientia non erat in sua natura. Ipsi autem
deo non audeo dicere alio modo innotuisse cum ea
fecisset q^{ui} illo quo ea notat ut faceret / ap^{ud} que non
est transmutatio nec momenti obliuio. Et ipsi ita
q^{ui} opib⁹ dei eodem adiuuante indagare conemur: ubi
hec simul creauerit cum a consummatis opib⁹ suis re-
quieuit: quor^{um} species p^{er} ordinem temporis nunc opa-
tur. Considerem⁹ ergo cuiuslibet arboris pulchri-
tudinem in robore ramis frondib⁹ pomis. Hec speci-
es non utiq^{ue} talis repete ac tanta exorta est. sed quo
etiam ordine nouim⁹. Surrexit enim a radice qua tre-
pidum germen infixit. atq^{ue} inde oia illa formata et di-
stincta creuerunt. Porro illud germen ex semine. In
semine ergo oia illa primit⁹ fuerunt non mole corpee
magnitudinis. sed vi potentiaq^{ue} causalis. Nam illa ma-
gnitudo copia terre humorisq^{ue} congesta est. Sed il-
la in exiguo grano mirabilior p^{er}stantiorq^{ue} vis est. q^{ui}
valuit adiacens humor comixt⁹ terre tanq^{ue} materi-
es verti in ligni illi⁹ q^{ui}litate in ramorum diffusionem in
folior^{um} viriditate ac figuram in fructuum formas et opu-
lentiam oim^{um}q^{ue} ordinatissimam distinctionem. Quid enim
ex arboze illa surgit ac pendet q^{ui} non ex quoda^m oc-
culto thesauro seminis illi⁹ extracti atq^{ue} depropti⁹
est? At illud semen ex arboze licet non illa sed altera
atq^{ue} illa rursus ex altero semine. Aliq^{ui} autem et arbor
ex arboze cum surcul⁹ demit⁹ atq^{ue} plantat. Ergo et se-
men ex arboze et arbor ex semine et arbor ex arbo-
re. Semine autem ex semine nullomodo nisi arbor inter-
ueniat p^{er} arbor vero ex arboze etiam si semine non in-
terueniat. Alteri⁹ igitur successioibus alterum ex al-
tero. sed utriq^{ue} ex terra nec ex ipsis terra. Prior igit^{ur}
eorum par est terra. Sicut autem in ipso grano inuisibilis
ter erat oia simul q^{ui} p^{er} tempora in arboze surgeret: ita
ipse mundus cogitatus est cum de⁹ simul oia creauit
habuisse simul oia q^{ui} in illo cum illo facta sunt non solum
celum cum sole et luna et siderib⁹ quor^{um} species manet
motu notabilis et terra et abyssus q^{ui} velut incognitas
mor^{um} patiunt^{ur} atq^{ue} inferi⁹ adiecta parte alteram mun-
do coferunt. sed etiam illa q^{ui} aqua et terra p^{er}duxit po-
tentialiter atq^{ue} causaliter priusq^{ue} p^{er} tempora moras ita
exortent^{ur} quomodo nobis iam nota sunt in eis opibus
que deus vsq^{ue} nunc opatur.

Ex lib. 3° ma-
nicheos. i.
Sen. i.
Creauit
de⁹ celum et
terram.

3^obidem.

3^obidem.

3^obidem.

In principio fecit deus celum et terram. Terra autem
erat inuisibilis et incognita. Id est in principio fecit de-
us celum et terram. Terra autem ipsa qua fecit de⁹ inuisibilis
erat et incognita anteq^{ue} de⁹ rerum oim^{um} formas
Locis et sedib⁹ suis ordinata distinctioe disponeret
anteq^{ue} diceret fiat lux et fiat firmamentum et congregetur
aque et appareat arida et cetera q^{ui} eodem libro p^{er}
ordinem disponitur sequitur in illo libro et tenebre erant
super abyssum. q^{ui} tenebre erant super abyssum anteq^{ue} lux ista
fieret. De hac p^{er}sequenter dicat. Et dixit de⁹ fiat lux
Quia ubi lux non est tenebre sunt non quia aliqd sunt tene-
bre sed ipsa lucis absentia tenebre dicunt. Sicut si
lensum non aliqua res est. sed ubi son⁹ non est silentium di-
citur. Et nuditas non aliq^{ui} res est. sed in corpore ubi
tegumentum non est nuditas dicit^{ur}. Et inanitas non est
aliqd sed loc⁹ ubi corp⁹ non est inanis dicit^{ur}. Quod autem
scriptum est. Et spiritus dei ferebat^{ur} super aquas / non aqua
sic appellata est hoc loco ut hec a nobis intelligat^{ur}
qua^m videre iam et tangere possum⁹ quomodo nec terra q^{ui}
inuisibilis et incognita erat talis erat q^{ui}lis ista que
iam videri et tractari potest. Sed illud q^{ui} dictum est / in
principio fecit de⁹ celum et terram / celum et terre nomine vnus-
uerfa creatura significata est qua^m fecit et p^{er}didit de-
us. Ideo autem noib⁹ visibilib⁹ rex hec appellata sunt
p^{ro}p^{ter} puulorum infirmitate qui min⁹ idonei sunt inuisi-

sibilia p^{ro}prehendere. Primo ergo materia facta est
confusa et informis unde oia fierent q^{ui} distincta atq^{ue}
formata sunt. Quod credo a grecis chaos appellat^{ur}.
Sic enim et alio loco legimus dictum in laudib⁹ dei
Qui fecisti mundum de materia informi. Quod aliqui
codices habent de materia inuisa. Et ideo deus re-
ctissime credit oia de nihilo fecisse q^{ui} etiam si omnia
formata de ista materia facta sunt hec autem tamem ma-
teria de nihilo oino facta est. Informis igitur illa mate-
ria qua^m de nihilo de⁹ fecit appellata est primo celum
et terra et dictum est / in principio fecit de⁹ celum et terram
non quia iam hoc erat sed q^{ui} hoc esse poterat. Nam au-
tem adhuc informem materia etiam terra inuisibilis atq^{ue}
incognita voluit appellare q^{ui} inter omnia elementa
mundi terra videtur minus speciosa q^{ue} cetera. Inuisi-
bilis autem dixit p^{ro}p^{ter} obscuritatem. Tandem autem ipsam
materia etiam aqua appellauit super qua^m ferebat^{ur} spiri-
tus dei sicut superferet^{ur} rebus fabricandis voluntas ar-
tificis. Propterea vero non absurde etiam aqua dicta
est ista materia q^{ui} oia q^{ui} in terra nascunt^{ur} siue aialia
siue arbores vel herbe et si qua similia ab humore
incipiunt formari atq^{ue} nutriri. Hec igitur omnia siue
celum et terra siue terra inuisibilis et incognita et
abyssus cum tenebris: siue aqua super qua^m spiritus fere-
batur oia informis materia ut res ignota notis vo-
cabulis insinuaret^{ur} impitiorib⁹ et non vno vocabu-
lo sed multis. Nam si vnu esset hoc esse putaret^{ur} q^{ui}
consueuerat homines in illo vocabulo intelligere. Di-
ctum est ergo celum et terra quia futurum erat inde celum
et terra. Dicta est terra inuisibilis et incognita et
tenebre super abyssum q^{ui} informis erat et nulla specie
cerni aut tractari poterat etiam si esset homo q^{ui} vide-
ret atq^{ue} tractaret. Dicta est aqua q^{ui} facilis sublace-
bat operant^{ur} de illa oia formarent^{ur}. Sed sub his
oibus noibus materia erat inuisa et informis de qua
deus condidit mundum.

Sapient. xi.

Sen. i.

n

Fide qui vocat^{ur} abraham obediuit in locum
exire que acceptur⁹ erat in hereditate: et
exiit nesciens quo iret. Fide demorat⁹ est
in terra repromissionis tanq^{ue} in aliena:
in casulis habitando cum ysaac et iacob co-
heredibus repromissionis eiusdem. Expe-
ctabat enim fundamenta habentem ciuitatem:
cuius artifex et conditor deus.

Batus stephan⁹ in actibus ap^{osto}lorum cum
ista narraret. De⁹ inquit glie apparuit pa-
tri nro abrahe cum esset in mesopotamia
priusq^{ue} habitaret in carram et ait ad illum.
Exi de terra tua et de cognatione tua et de domo pa-
tris tui et veni in terram quam tibi demonstrabo. Quod
autem in mesopotamia p^{ro}stituto hoc est iam egresso de
terra chaldeor^{um} dicit deus / exi de terra tua et de co-
gnatione tua et de domo patris tui non ut corp⁹ inde
ejiceret q^{ui} iam fecerat / sed animum euelleret dicit^{ur}.
Non enim exierat inde animo si spe redefidit et deside-
rio tenebat^{ur}. Que spes et desiderium deo iubente ac-
iuuante et illo obediēte fuerat amputanda.
Fide et ipsa sara sterilis virtute in con-
ceptione seminis accepit. etiam preter te-
pus etatis: quoniam fidelem credidit esse
eum qui repromiserat. Propter quod et
ab vno orti sunt: et hoc emortuo tanq^{ue} si-
dera celi in multitudinem: et sicut arena q^{ui}
est ad oram maris innumerabilis.

Ex lib. de ci-
uitate dei. xvi.
Exire ius-
sus est abra-
ha animo
postq^{ue} exi-
erit corpe.
3^obidem.

Ex lib. de ci-
tate dei. xviii

H

Femina p-
uecta & iu-
uene cōci-
pere pōt.

Abrahā.

Gen. xxi.

Risus di-
uersus a-
brahe et
sare.

Ibidem.

B

Ex lib. q̄stio-
nū geneleos
titulo. cxi.
Gen. xlviii
Incolere
terrā.

ii. Cor. v.

Ps. xxxviii.

Gen. xlvii.

Extracta
di. cxiij.
Ps. cxiij.
Incola
seu inq̄lin?

Abo seniores erāt sicut scriptura testa-
tur: sed illa etiā sterilis: & cruore mēstruo
iā destituta. ppter qd iā parere non pos-
set etiā si sterilis nō fuisset. Porro si fe-
mina ita sit puectioris etatis vt ei solita mulier ad
huc fluant de iuvene parere potest de seniore non
pōt q̄uis adhuc possit ille senior: sed de adolescen-
tula gignere sicut abrahā post mortē sare de cetū-
ra potuit qz viuā ei inuenit etatē. hoc ē est quod
mīrū cōmendat apls et ad hoc dicit abrahā fuisse
iā corp⁹ mortuū qm nō ex omni femina cui adhuc
esset aliqd parēdi tēpus extremū gñare ipse in illa
etate adhuc posset. Ad aliqd enī mortuū corp⁹ in-
telligere debem⁹ nō ad oīa. Nā si ad oīa nō iā senē-
ctus uiuit. s; cadauer ē mortuū. Nā est itaqz abra-
he scdm pmissionē dei de sara fili⁹ etiāqz nomiauit
ysaac qd interpretat risus. Riserat enī et pater qm ei
pmissus est amīrās in gaudio. Riserat et mīr qm p
illos tres viros iterū pmissus ē dubitās in gaudio
q̄uis exprobrāte angelo q risus ille etiā si gaudij
fuit tū plane fidei nō fuit post ab eodē angelo in fi-
de etiā confirmata est. Ex hoc ergo puer nomē ac-
cepit. Nam q risus ille nō ad irridēdū obprobriū:
sed ad celebrādū gaudiū p̄tinebat nato ysaac & eo
noīe vocato sara mōstrauit. At q̄ppe. Risum mihi
fecit dñs. Quicūqz enī audierit congaudebit mihi
Juxta fidē defuncti sunt oēs isti nō acce-
ptis repromissioib⁹: sed a lōge eas aspici-
entes et salutātes: et cōfiteātes qz peregrini
et hospites sūt sup terrā. Qui enī hoc
dicūt: significāt se patriā inq̄rere. Et si q-
dē ipius meminissent de q̄ exierūt: habe-
bant vt iqz tēpus reuertēdi. Nūc autē me-
liorē appetūt id est celestē. Ideo nō con-
fundit deus vocari deus eoz. Parauit
enī illis ciuitatem.

Quid est qd dixit iacob p̄baradonī. Dies
annoz vite mee quos icolo? Sic enī ha-
bēt greci qd latini habēt ago vel habeo
vel si qd aliud. Arrū ergo ideo dixit qd
incolo qz in fra nat⁹ est quā nondū pplus diuina p-
missionē hereditatē accepit. et ibi vitā ducēs vt iqz
in aliena fra erat nō soluz qm peregrinabat sicut in
mesopotamia verū etiā quādo ibi erat vbi nat⁹ est
an poti⁹ scdm id accipiēdum est qd ait apls q̄dū
sum⁹ in corpe peregrinamur a dño: Scdm hoc et il-
lud i psalmo dictū intelligit. Inq̄linus ego sum in
terra et peregrin⁹ sicut oēs p̄res mei. Nā iterū dicit
de ip̄is dieb⁹ vite sue. Nō puenerūt in dies annoz
vite patrū meoz quoz dies incoluerūt. Nō enī hic
aliud voluit intelligi qd id qd latini codices habent
vixerūt Ac p hoc significauit hāc vitā incolat⁹ esse
sup terrā. id est peregrinatiois habitatiōē. Sed cre-
do sc̄tis hoc cōuenire qbus aliā patriā eternā dñs
pollicetur.

Incola ego sum in fra ne abscondas a me mādā-
ta tua / siue vt nōnulli codices habēt inq̄lin⁹ ego sū
in terra. Qd enī est in greco paricos alīq̄nī inq̄li-
nus alīq̄ incola nōnūqz etiā aduena interpretatī sūt.
Inq̄lin⁹ nō habētes p̄p̄iā domum habitāt in alie-
no. Incole autē vel aduene vt iqz aduētīij phibent.
Ubi magna de aīa exorīt questio. Neqz enī scdm
corpus dictū videri potest icola vel aduena vel in-
q̄lin⁹ sum in terra cū de terra corpus originē du-
cat. Sed de hac pfundissima questioe nīhil audeo
definire. Siue enī ppter animā que absit vt putet

ex terra merito dici potuerit inq̄linus vel incola. An ppter
vel aduena ego sum in terra / siue secundū totū ho-
minē quia padisi aliquādo ciuis fuit vbi vt iqz non
erat q̄ ista dicebat. siue qd est ab omni cōtrouersia
liberius nō omnis homo possit hoc dicere. sed cui
patria pmissa est eterna i celis. Ne plus delectat
secundū istā disputare sententiā vt ideo nos in ter-
ra inq̄linos vel incolas esse dicam⁹. quia supnā pa-
triam q̄rimus vnde pignus accepim⁹ et quo pue-
nientes nūqz inde migrem⁹. Nā et ille qui in alto
psalmo dicit. Inq̄linus ego sum apud te et pegrin⁹
nūc sicut oēs patres mei / iustos proculdubio vult
intelligi qui cū tēpore precesserūt. et in hac pegrin-
atioe gemitu pio supne patrie suspirarunt de qui-
bus scriptū est ad hebreos. Secundū fidē mortui
sūt: hi omnes cū nō accepissent pmissiones sed lō-
ge eas vidētes et salutātes et cōfiteātes quia hospi-
tes et pegrini sūt sup terrā. Quia enī talia dicunt
ostendūt quia patriā querūt. Et siquidē eius me-
iores essent a qua discesserāt habuissent tēpus re-
uertēdi. Nunc autē meliorē appetūt. id est celestē.
Ideo nō confundit de⁹ vocari deus eoz. Prepa-
rauit enī eis ciuitatē. Et illud quod legimus q̄dū
sumus in corpe peregrinamur a domo / potest intel-
ligi hoc nō esse omniū sed fidelīū. Non enī omniū
est fides. Et videm⁹ quid in his verbis apostolus
adiūgat. Cum enī dixisset q̄dū sum⁹ in corpe pe-
regrinamur a dño / p fidem enī inquit ambulamus
et nō p speciē / vt intelligerem⁹ eoz istam esse pere-
grinationē q̄ ambulāt p fidē. Infideles autē quos
deus nō p̄sciuit nec p̄destinauit cōformes imagi-
nis filij sui / non possunt veraciter dicere se in terra
pegrinos quādo ibi sūt vbi secundū carnem nati
sunt. Non enī alibi habēt ciuitatem. Ac p hoc non
sūt in terra alienigene sed terrigene. Sunt autē et
ipsi peregrini et inq̄lini non hūc terre. sed populo
dei / a quo sūt alienigene. Unde credētib⁹ et san-
ctam ciuitatē que nō est de hoc mūdo habere inci-
piētib⁹ apostol⁹ dicit. Igitur iā non estis pegrini
et inq̄lini. sed estis ciues sanctorū et domestici dei.
Ipi ergo sūt ciues terreni q̄ sūt populo dei pegrini.
Qui vero ciues sūt in populo dei ipi sūt in terra
pegrini qz totus idē pplus q̄d u est in corpe pere-
grinat a dño. Ideo nō confundit deus vocari de-
us eoz parauit enī illis ciuitatē.

Abrabā et ysaac et iacob quoz se deus ita dici
voluit tanqz soloz esset deus q̄ deus est vniuerse
creature nō frustra vt iqz tantū eis tribuēs honore
nisi quia nouerat in eis qd solus etiā pfecte sūme-
qz nolle poterat sincerā precipuāqz charitatem. &
quia in eis trib⁹ patrīb⁹ quodāmodo cōsummauit
magnū et mirabile sacramentū futurī poplī sui qd
p liberas genuerūt non solū in libertatē sicut p sa-
ram et rebeccā et liam et rachel. verū etiā in seruī-
tutem sicut p eādem rebeccā natus est esau. cui di-
ctum est eris seruus fratris tui. Et p ancillas non
solū in fuitutē sicut p agar. verū etiā in libertatē si-
cut p balā et zelphā. Ita enī et in pplō dei p spūa-
les viros nascūtur nō solū in laudabilē libertatem
quē admodū illi q̄b⁹ dicūt imitatores mei estote si-
cut et ego xpi. verū etiā in dñabilē seruītutē sicut
p phīlippum simon. Et p carnales seruos nascunt⁹
nō solū in dñabilē seruītutē qui eos imitant⁹: verū
etiā in laudabilē libertatē quib⁹ dicūt / q̄ dicūt faci-
te q̄ aut facit facere nolite. Hoc magnū sacramē-
tū quib⁹ in dei pplō prudēter agnouerūt vnitatē
spūs in vinculo pacis vsqz in finē q̄busdā coheren-
do quodā tolerādo custodit.

An ppter

animā tñ

an tor⁹ hō

dicat inq̄li

nus in tra.

Ps. xxxviii.

Iusti ppe

inq̄lini sūt

ii. Cor. v.

ii. Thes. iij.

ii. Cor. v.

Ephē. ii.

Ex libro p̄ra

sauiū.

Quare de

us dicatur

deus abra-

hā isaac et

iacob.

Gen. xxxvii.

ii. Cor. iij. et

xi.

Mat. xxi.

Ad Hebreos.

6

Fide obtulit abrahā ysaac cum tēaretur
ut unigenitū offerebat in quo suscepit re
pmissiōes: ad quē dictū est quia in ysaac
vocabitur tibi semen: arbitrās quia et a
mortuis suscitare potēs est deus. Unde
eū et in parabolā accepit. Vide et de fu
turis benedixit ysaac iacob et esau.

Ex lib. de ci
tate dei. xviij.
Credidit
abrahā oc
cisus isaac
sibi posse
reddi.

Ro. viij.
Ysaac li
gna por
tas xpm
figurabat.

Ex smōe de
imolatione
isaac.

Gal. iij.
Ysaac nō
fm carnē
natus.

Lōcoris si
des et obe
dientia in
abrahā.

Gen. xxi.

Nunc ergo pmissiōe pater p^r fideliter
tenens quia p hūc oportebat impleri quē
deus iubeat occidi. nō hesitavit q sibi
reddi poterat imolati q dāri potuit non
spatus. Proinde addidit. Pro hoc etiā eū et in fili
tudine adduxit. Cui⁹ similitudinem nisi illi⁹ unde di
cit apl⁹us q p^rio filio nō pepcit: sed p nobis oib⁹
tradidit eū. Propterea et ysaac sicut dñs crucē su
am ita sibi ligna ad victimē locū q⁹ fuerat iponē
dus ipe portavit. Postremo quia ysaac occidi nō
oportebat posteaq⁹ est p^r ferire phibit⁹ q⁹ erat ille
aries quo imolato ipletū est significatiuo sangui
ne sacrificiū. Nempe qñ eū vidit abrahā cornibus
in frutice tenebat. Quis ergo illic figurabat nisi le
sus anteq⁹ immolaret spūs iudaicis coronat⁹?

Magna fides magna pietas nō solū in deū: sed
etiā in ipm vnicū filiū cui nihil mali esse credidit
p^r quicqd de illo iusserat q creauit. Pater enī filij
sui esse poterat abrahā scdm opationem carnis nō
autē creator et conditor scdm opationē maiestatis
Et quidē sicut dicit apl⁹s nō scdm carnē natus est
ysaac abrahā. sed scdm pmissiōē/ nō q⁹ euz carne
nō erat opatus: sed q⁹ de summa despatione suscepit.
Et nisi adesset pmissiō deus nihil iā senex de vi
scerib⁹ anicula cōiugis spare audebat posteritatis
Sed credidit nascituz et nō plāgit mortuz. Eius
dextera erigit ad sacrificiū vt moreret cui⁹ cor ele
ctum est ad fidē vt nasceret. Non trepidauit abrahā
hā credere qñ pmittebat nō trepidauit offerre qñ
exigebat. Nec fuit religio credētis cōtraria deu
tioni obtēperātis. Hoc dico non sibi dixit abrahā
de⁹ mibi locut⁹ est qñ pmissit filiū. Credidit q⁹ mi
hi datur⁹ esset de⁹ posteritate et talē posteritatē vt
diceret mibi in ysaac vocabit⁹ tibi semē. Et ne forte
sic vocaret mibi semen in ysaac vt ante me me⁹ fili⁹
moreret dixit mibi de⁹ in semine tuo. Ipse g mibi
loquēs pmissit filiū et ipe exigit vt occidat: nō sibi
fecit questionē qñ de p^rariis sibi aduersantibus
ybsis dei pmitteris filiū nascituz et postea dicētis
occide mibi filiū tuū/ sed erat in corde eius semp
des incōcussa et nullomō deficiens. Cogitauit enī
abrahā deū q dedit vt ille de senib⁹ nasceret q non
erat posse etiā de morte reparare. Ampli⁹ enī est q⁹
iā fecerat de⁹ cū qui nō erat post tātā despationē
videbat sibi datū filiū et si hūanā infirmitatē cōsu
las impossibile. Adiecit itaq⁹ aim ad fidē nō credi
dit aliqd impossibile esse creatori.

Fide iacob moriens singulos filioz io
seph benedixit: et adorauit fastigiū virge
ei⁹. Fide ioseph moriēs de pfectiōe filio
rū isrl memorat⁹ est: et de ossib⁹ suis man
dauit. Fide moyses natus occultat⁹ est
mēsis trib⁹ a parētib⁹ suis eo q⁹ vidis
sent elegantē infantē: et non timuerūt re
gis edictū. Fide moyses grādīs fact⁹ ne
gauit se esse filiū filie pharaonis: magis
eligēs affligi cū poplo dei: q⁹ tpalis pcti

habere iocūditatem. maiores diuitias
estimās thezauro egyptioz impropertū
xpi. Aspicebat enī in remunerationem.
Fide reliq⁹ egyptū: nō verit⁹ animosita
tē regis. Inuisibilē enī tanq⁹ vidēs susti
nuit. Fide celebrauit pascha et sanguis
effusiōe: ne q⁹ vastabat pmitiua tāgeret
eos. Fide trāsierūt mare rubrū tanq⁹ p^r
aridā terram: q⁹ expti egyptij deuorati
sūt. Fide muri hiericho corruerūt circui
tu dierū septē. Fide raab meretrix nō pe
riit cū incredulis excipiēs exploratores
cum pace.

Quid est q⁹ adorauit sup cacumē virge
ei⁹. id est filij sui ioseph? An forte tulerat
ab eo hūā qñ essurabat idē fili⁹? Et dñ
eā tenet post hūā iurātis nondū illa red
dita mox adorauit deū. Non enī pudebat eū ferre
tātq⁹ insigne potestatis filij sui vbi figura magne
rei future pfigurabatur.

Et q⁹ adhuc dicā? Deficiet enī me tēp⁹
enarrantem de gedion: barach: samson:
iepte: dauid samuel: et pphetis: q⁹ p fidē
vicerūt regna. opati sunt iustitiā adepti
sūt repromissiones.

Abrāhā nō solū nō est culpā crudelita
tis crimine verit⁹ laudat⁹ est noie pie
tatis q⁹ voluit filiū nequaq⁹ scelerate: s³
obediēter occidere. Et merito qñ vtrū
p iussu dei sit habendū q⁹ iepte filiā que p^r occur
rit occidit cum id se vouisset deo immolatur q⁹ ei
redessit de filio victori pmit⁹ occurrisset. Nec sam
son aliter excusat q⁹ seipm cū hostib⁹ ruina dom⁹
oppressit nisi quia spūs latēter hoc iusserat q⁹ illū
miracula faciebat.

Obturerūt ora leonū: extinxerūt im
petū ignis. Effugarūt aciē gladij: cōua
luerūt de ifirmitate: fortes fcti sūt in bel
lo. Castra verterunt exteroz: acceperūt
mulieres de resurrectione mortuos suos.

Pluralē numerū p singulari positū esse
intelligam⁹ clauerunt ora leonū cū solū
daniel significari intelligat. Et plurali
ter dictū fcti sūt cū de solo ysaia tradat⁹
Sicut in psalmo etiā q⁹ dictū est/ astiterunt reges
terre et pncipes cōuenerūt in vñū pluralē numerū
p singulari positū in actibus apostolorū exponit.
Itā reges ppter herodē. Pncipes ppter pylatū
intellerūt qui testimoniū eiusdem psalmi adhi
buerunt.

In veterē testamēto quādo cōmēdabas nō nī
si a te peti spariq⁹ debere etiā ipam trenā tpalēq⁹
felicitatē/ in te spauerūt patres nī spauerūt et eru
isti nos. Ad te clamauerūt et salui facti sūt in te spe
rauerūt et nō sūt confusi. Illos q⁹pe patres inter
inimicos suos viuētēs et diuitijs ipesti: et ab hosti
bus eruiisti gl⁹iasq⁹ victorias reportare fecisti. et
de diuersis eos morib⁹ liberaisti. Pro alio subie
cisti ne feriret arietē Alium de putredine sanum et
ei dupla q⁹ amiserat reddidisti Aliū iter leones esu
riētēs illesū integrūq⁹ suasti. Alioz iter flāmas de
ambulantū grata vocē laudat⁹ es. Tale aliqd in

Ex lib. qñlos
nū geneos
trulo. cxiij.
Gen. iij.
Virge ca
cumen.

Ex lib. de ci
uitate dei. i.
Abrahā
volūtatē
filiū occi
dere lau
dat pietatē
iepte.
Samson.

Ex libro de
cōsensu euan
gelistaz. iij.
Pluralis
nūm⁹ p^rin
gulari.
pā. ii.

Ex libro de
gfa noui te
stamenti
Facta dei
p^rscis iue
teri testa
mento.

Ysaac.
Job.
Danielē.

Capitulum. xij.

Fo. ccxxiii.

Pueros
tris.
Iudei
quo dece-
pti sunt.

In xpo sit
spada bona
eterna su-
stis: q ter-
rena dat et
impis.

Jaco. v.

Ibidem.

xpo expectabant fieri iudei unde probaret si vere
filius dei esset. Ex quo persona et in libro sapien-
tie dicit. Morde turpissima condēnemus illū. Erit
enī respectus in sermōibus ipsius. Si enī ver⁹ dei
filius est suscipiet eū et liberabit eū de manu cōtra-
riorū. Nec inq̄t cogitauerūt et errauerūt excecauerūt
enī illos malitia illorū. Attēdētes q̄ppe tēpus vete-
ris testamēti et illā patrū etiā tēporalē felicitatē in
qua illis exhibēda demonstrauit de⁹ etiā talia dona
bona etna pprie deū prestare iustis q̄ bona tpalia
pstat et impis tanq̄ diceret. Discite hoīes p grām
testamēti noui tā vitā cōcupiscere sempitēnā. Quid
p magno ita vos vultis a dño de morte liberari sic
liberati sūt p̄res v̄r. qñ cōmendabat de⁹ etiā tēne
felicitatis p̄ter se nō esse aliū largitorē. Illa felici-
tas ad veterē hoīem ptinet q̄ vetustas ab adam ce-
pit. Ego aut sum xps nō adā a veteri veteres fuistis
a nouo noui estote vsq̄ ad mortē. hoc enī voluit in
conspectu inimicorū pati q̄ eū tanq̄ derelictū puta-
rent vt grā cōmēdaret testamēti noui q̄ discerem⁹
aliā q̄rere felicitatē que nūc ē in fide postea xpo erit
in specie. Deniq̄ resurrectionē suā quā nō sicut no-
stram illogū differri oportebat vt in exēplo carnis
eius discerem⁹ qd in nra sperare deberem⁹. noluit
alienis demonstrare sed suis. Et igit exēplo sue car-
nis exhortaret fideles suos tpalē felicitatē p eter-
na cōtēnere vsq̄ ad mortē prulit psequentes atq̄
seuētēs et qñ victo et oppresso supbe illudētes. q̄
autē carnē suā resuscitauit et discipulorū aspectib⁹
atq̄ cōtactib⁹ reddidit eisq̄ videntib⁹ ascendit in ce-
lum ipso edificauit et qd expectare qd p̄dicare de-
beret euidētissima xitate mōstrauit. Illos autē a
q̄bus tanta mala ptulerat vsq̄ ad mortē qñ de illo
supato et extitico glīantes in ea opiniōe derelicti vt
quīq̄s eorū salutē etna salu⁹ fieri vellent hoc de illi⁹
mortis resurrectionē crederet q̄ hī q̄ viderūt signis
cōtestatib⁹ p̄dicauerūt et p ea p̄dicatiōe filia ppe-
ti nō dubitauerūt. Quapropter etiā Jacob⁹ vnus
ex aplis eius in ep̄la sua cū exhortaret fideles qui
post passionē xpi et resurrectionē adhuc in ista vi-
ta tenebant disp̄sationē noui veterisq̄ distinguēs
sustinētiam inq̄ iob audistis et finē dñi vidistis / ne
ideo patiēter sustinerent tpalia mala vt sibi hoc re-
stitueret qd recepit iob legim⁹. Nā et ab illo vul-
nere atq̄ putredine salu⁹ est fact⁹ et ei cūcta q̄ amī-
serat duplicata sūt. Vbi etiā cōmēdata est resurre-
ctiōis fides. Nam filij nō duplū sed totidē redditi
etiā illos q̄s amiserat resurrecturos significauerunt
vt sic ipi quoq̄ illis supiorib⁹ iūcti a restitutionē du-
pli nō inuenirent alieni: vt qñ talē remunerationē
sperarem⁹ qñ mala tpalia pateremur non ait susti-
nentiā et finē iob audistis sed sustinētia iob audistis
et finē dñi vidistis. Tanq̄ diceret. Mala tpalia si-
cut iob sustinete: sed p hac sustinētia nō tpalia bo-
na sperate q̄ illi aucta redierūt sed eterna potius q̄
in dño precesserūt.

Alij autē dissentī sūt nō suscipiētes redē-
ptionē: vt meliorē inuenirēt resurrectionē.
Alij vero ludibria et xbera expti in-
sup et vīcula et carceres lapidati sūt secti
sūt tentati sūt in occisiōe gladij mortui
sūt. Circuierūt in melotis in pellib⁹ ca-
prinis: egētes angustiatī afflictī: q̄b⁹ di-
gnus nō erat mūd⁹: in solitudinib⁹ errā-
tes. in mōtib⁹ et spelūcis et in cauernis

terre. Et hi oēs testimonio fidei probati
non acceperūt repromissionē deo p no-
bis melius aliqd prouidēte vt non sine
nobis consummarent.

En illis p̄rib⁹ q̄s rarissima in fue-
rūt et vsq̄ ad mortē exempla patientie.
A sanguine abel vsq̄ ad sanguinem za-
charie. Quorū sanguinē dicit dñs iesus
av eis exigēdum qui in patrum suorum a q̄bus illi
occisi sūt iniquitate persisterēt. Et in nouo testamē-
to nec defuit nec deest bonorū fidelium multitudo
qui etiā ista tēporali felicitate ppolleant in ea lar-
guis dei bonitatem miamq̄ expiantur tenētes
tamē q̄ disp̄sator noui testamēti diuitib⁹ hui⁹ sc̄i
ap̄s pcepit nō supbe sapere neq̄ sp̄are in incerto vi-
uitiaz. sed in deo viuo q̄ prestat nob abundatē ad
frundū vt bene faciāt. Diuites sint in opib⁹ bonis
facile tribuāt cōicēt thesaurizēt sibi fundamētum
bonū in futurū vt apphēdāt verā vitā qualis in xpo
nō tātū spū. sed etiā carne manifestata est: cū reur-
rexit a mortuis. nō qualē iudei in illo pemeūt qñ
eū de manib⁹ eorū deus nō eruit eūq̄ derelictū vi-
sus est exclamātem de⁹ deus me⁹ vt qd me dereli-
quisti / vt eomodo in se trāfiguraret martyres su-
os. Qui et si mori nollent qd etiā petro dixit / alter
te cinget et feret quo tu nō vis: significans q̄ morte
clarificatur⁹ erat de⁹ / et ob hoc a deo suo derelicti
viderent ad tēpus cū nollēt eis p̄stare qd vellent il-
lam vocē cordis emitterēt illiq̄s adhiberēt pietatē
affectū quē passiōe impēdēt ore p̄po dñs exp̄ssit
eos in se idēdē trāfigurās. verū nō qd ego volo
sed qd tu vis pater. In quo enī primū nisi in ipso
capite nro debuit apparere ppter quā vitā xpiani
sum⁹? Propterea nō ait de⁹ meus derelicti me /
sed causam cōmonuit req̄rendā cū addidit vt quid
derelicti me. id est quare ppter qd quā ob causam
Profecto enī erat aliq̄ causa eaq̄ nō parua vt noe
liberaret de diluuiō / loth de celesti incēdio / ysaac
de imminētī gladio. Ioseph de calūnia mulieris et
de custodia carceris / moysen ab egyptijs / Raab
de excidio ciuitatis. Susannā a testib⁹ falsis / Da-
nielē a leonib⁹. tres viros ab ignib⁹. aliosq̄ patres
qui exclamauerūt et salui facti sūt et xpm nō libe-
raret de manib⁹ iudeorū. eūq̄ in potestatē seuētiss
vsq̄ ad mortis extimū derelinq̄ret. Et quid hoc?
Propter qd hoc nisi ppter illud qd paulo post in
eodē psalmo dicit / nō ad inspiētā mihi hoc est cor-
pori meo ecclesie mee minimis meis?

Capitulum. xij
Deoq̄ et nos tātā habē-
tes inpositā nubē testiū:
deponētes omne pōdus
et circūstans nos pctm p
patientia curram⁹ ad p-
positū nobis certamē. aspicientes in au-
torē fidei. et cōsummatorē iesū: qui pro
posito sibi gaudio sustinuit crucē. cōfu-
siōe cōtēta atq̄ in dextera sedis dei sedet

Enc enī et lex iplē dñi nō cupiditate re-
tū tēporaliū. sed charitate illi⁹ fuit que
cūq̄ pcepit. Quis autē nō reclamare
affectet iustissimū et misericordissimū
deum qui prior sic amauit iniustissimos et supbissi-
mos homines vt ppter eos mitteret vnūcū filium

Itē ex libro
supra scripto
Exempla
patientie in
p̄rib⁹ fue-
rūt licet ra-
rissima in
nouo testa-
mento plu-
rima.

Ro. xi. et xii.

Mat. xxvii.
et Mat. xv.

Joh. xxi.

Mat. xvi.

Causa fuit
cur de⁹ pa-
tres mul-
tos. ve. te.
ligaret et
xpm nō li-
beraret.

Ps. xxi.

Ex lib. de ca-
rectis ad iura
dibus.
Impletio
legis.

Ad Hebreos.

8

Epuster
rena cōtē-
pfit mala
sustinuit
nos erudi-
ens.
Mat xpi
virgo sa-
bro nupta
nobilitatis
exiit ty-
pum.

8

Ex pmo de
verbis apo-
stoli. xvii.
Martyr
dilectio p-
fectissima
est.
Oras pro
martyre
iniuria fa-
cit.
Martyr et
vsq ad sa-
guine ad-
uersus pec-
cata certat
prouer. ix.

sui p quē fecit omnia q nō sui mutatiōe hō factus
sed hōis assumptione nō solū cū eis uiuere. sed etiā
p eis et ab eis posset occidi. Itaq nouū testamē-
tū hereditatē sempiternā manifestās i q renouat hō
p grām dei ageret nouā vitā hoc est vitā spūalē vt
vetus ostēderet p mūm in quo carnalis ppls agēs
hoiem veterē excepti paucis itelligentib patriar-
chis et pphetis et nōnullis latentib scis carnali-
ter viues carnalia p mīa desiderabat a dño deo et
in figura spūaliū bonor accipiebat. Omia ergo bo-
na trena contēpfit hō facti xps vt contēdā mon-
straret et oia terrena mala sustinuit q sustinēda pē-
piebat vt neq in ill quereret felicitas neq in istis
infelicitas timeret. **Mat** enī de matre q qūis a vi-
ro intacta cōcepit sempq intacta pmāserit xgo cōci-
piēs xgo paries xgo moietēs tamē fabro despōsa-
ta erat oēm typū carnalis nobilitatis extinxit. Ma-
tus etiā in ciuitate bethleē que iter oēs iudee ciui-
tates ita erat exigua vt hodie villa appellet nolu-
it quēq de cuiusq tene ciuitatis sublimitate glia-
ri. **Paup** etiā facti est cui sunt oia et p quē creata
sūt oia ne quisq cū in eū crederet de terrenis diui-
tijs auderet extolli. **Holuit** rex ab hoib fieri quia
humilitatis ostēdebat vīā miseris q ab eo supbia
sepauerat qūis sempiternū ei regnū vniuersa crea-
tura testet. **Furiuit** q oēs pascit sicut p quē crea-
tur oīs por et q spūaliter panis est esuriētū fontē
sitientū. **Ab** itinere terrestri fatigat est q seipm no-
bis vīā fecit in celū velut obscurū et obscurū cor-
rā cōstitūtib p quē mur locut est et surd auduit
Quinc est q de infirmitatū vinculis soluit. flagella-
tus est q oīm doloꝝ flagella de hoim corpibus ex-
pulsit. **Crucifix** est qui cruciat nros finit. **Mor-**
tuus est q mortuos suscitauit. sed et resurrexit nun-
q mortuus ne ab illo quisq sic disceret mortē con-
tēnere quasi nūq futurus.

Recogitate enī eū q talē sustinuit a pec-
catorib aduersum semetipsum contradi-
ctionē: vt ne fatigemini animis vris de-
ficiētes. **Nondū** enī vsq ad sanguinē re-
stitistis aduersus pctm repugnātes.

Derfectior in hac vita dilectio nulla ē ad
quā sci martyres puenerūt. Ideoq ha-
bet ecclesiastica disciplina qd fideles no-
uerūt eū martyres eo loco recitātur ad
altare dei vbi nō p ipis orat. Pro ceteris autē cō-
memoratis defunctis orat. **Iniuria** est enī p marty-
re orare cui nos debem oratiōib cōmēdari. Cer-
tauit ei cōtra pctm vsq ad sanguinē. Quibusdā ve-
ro adhuc imperfectis et tñ ex pte iustificatis ad he-
breos dicit aplūs. **Nondū** enī vsq ad sanguinē pu-
gnastis aduersum pctm certātes. **Si** ergo illi non-
dū vsq ad sanguinē pculdubio aliqui vsq ad san-
guinē. **Qui** vsq ad sanguinē vtiq martyres.
Et oblitū estis cōsolatiōis q vobis tanq
filijs loquit dicēs. **Sili** mi noli negligē-
re disciplinā dñi: neq fatigeris dū ab eo
arguer. **Quē** enī diligit dñs castigat: fla-
gellat autē omnē filiū quē recipit. **In** di-
sciplina perseuerate. **Tanq** filijs vobis
offert se deus **Quis** enī filiū quē nō corri-
pit pater? **Quod** si extra disciplinā estis
cuius participes facti sunt omnes: ergo
adulteri et nō filij estis.

Ixpo sit quē vis esse xpianū. **Attēdat**
ad passiōes xpi indignas: attēdat illum
sine vllō pctō que nō rapuit exsoluētē
attēdat scpturā dicentē flagellat omnē
filiū quē recipit. **Et** dicis forte excepti eris: **Si** ex-
ceptus a passiōe flagelloꝝ: excepti a nūero filioꝝ
Ita ne inqdes flagellat oēm filiū? **Pro**ptus flagel-
lat oēm filiū vt et vniciū. **Vnic** ille de pīs substan-
tia nat: eqils pī in forma dei xbi p quod facta sūt
oia nō habebat vbi flagellaret ad hoc carne indu-
tus est vt sine flagello nō esset. **Qui** q flagellat vni-
cū sine pctō reliq ad optatū cū pctō? **In** adoptiō-
nē vocatos nos esse aplūs dicit. **Adoptiō**ne filioꝝ
accepim vt essem vnicō coheredes essem? etiam
hereditas ei? **Postula** a me et dabo tibi gētes he-
reditatē tuā. **Exēplū** nob pposuit in passiōib suis
Flagellat autē oēm filiū quē recipit ne te sine fla-
gello speres futurū nisi forte cogitas exheredari
flagellat autē oēm filiū quē recipit. **Ita** ne omnē?
El bte volebas abscondere: **Omnē** et null? excepti
null? sine flagello erit. **Quid** omnē? **Vis** audire q
oēm? **Etiā** vnic? sine pctō nō in sine flagello.
Quicq acciderit iusto volūtatī diuine deputet
nō potestati inimici. **Sente** ille potest ferire si ille
noluerit non pōt. **Et** si ille voluerit vt feriat nouit
suū quē admodū excipiat. **Quē** ei diligit dñs cor-
ripit flagellat autē oēm filiū quē recipit. **Quid** sibi
ergo plaudat iniqu? q flagellū sibi fecit pater me?
Illū assumit ad mīsteriū me erudit ad pīmōniū.
Nec attēdere debem? qū p mīstis: sed qū
referuet iustis: sed debem? optare etiā illis p quos
flagellamur vt cōuertant et flagellent. **Sic** enī su-
os fideles eruditēbat quādo de paulo sibi flagellū
fecerat: sed postea cōuertit et saulū.
Quē enī diligit dñs corripit flagellat oēm filiū
quē recipit. **Dat** etiā magnis qbusdā stimulū car-
nis a quo colaphizent ne extollant in magnitudine
reuelatiōis suay et virt? in infirmitate pficiat. **Illo**
enī potest erudiri quisq sine labore et dolore quia
xtus in infirmitate pficit.
Quādo corripit deus genus hūanū et flagellis
ple castigatiōis exagitat exercet ante iudiciū disci-
plinā et plerūq nō eligit quē flagellat nolēs inue-
nire quē dānet. **Flagellat** autē simul iustos et ini-
stos q nemo est q possit gliari castū se habere cor-
ac mundū se esse a pctō. **Ita** de gratia eius veniūt
etiā iustoz corone. **Labor** ploꝝ exercitatio est nō
dānatio. **Nec** enī conturbari debem? cū aliq scis
grauia et indigna ppetit si oblitū nō sum? q ptulerit
iust? iustoz scisq scitoꝝ cuius passiō oēs superat
passiōes. q cū auctore vniuersitatis nulla cuiusq
est cōpatio creature. **In** disciplina pseuerate tanq
filijs vobis offert se de? **Quis** enī filiū quē nō corri-
pit pater? q si extra disciplinā estis cuius picipes
facti sūt oēs filij ergo adulteri et nō filij estis.
Fili spōsi oēs xpiani filij ei? dicunt. **Multū** est
aut qd p mīst de? **Quia** si xpiani hoc est filij eius
dereliqūt (in q) legē meā et in iuditijs meis nō am-
bulauerint si iustitias meas pphanauerit et man-
data mea nō custodierint nō contēnā eos neq in p-
ditionē dimittā eos. **Sed** qd faciā? **Visitabo** in vir-
ga iniquitates eoꝝ et i flagellis delicta eoꝝ. **Nō** q tñ
misericordia vocātis est. sed et xberātis et flagel-
lantis. **Sit** itaq man? paterna sup te. **Et** si fili? bo-
nus es noli repellere disciplinā **Quis** enī filiū cui
nō dat disciplinā pater ei? **Det** disciplinā dñi nō au-
ferat miam / cedat cōrumacē dñi tamē reddat bere-
ditatē. **Si** p mīstā patris bene agnouisti nō timeas

Ex lib. de pa-
stozib? i fmo
ne dīpe. clxx
Except a
passiōe fla-
gelloꝝ ex-
cepti est a
numero fi-
liozum.
El vnic?
dei sine fla-
gello nō es-
set carnei-
dutus est.

pā. ii.

Ex tractatu
di. xxxi.

Quic del
sine pctō si
in sine fla-
gello fuit.
Ex trac. ii. pī
xxxvi.
Quis tati
dine depu-
tāda oia.

Flagellum
dei est inf-
quus.

Ex tractatu
di. lxxxix.

Erudiri
ii. cor. xii.

Ex lib. iniaz
pīperi.

Labor
ploꝝum.
Q sacius
scitoꝝ gra-
uissima tu-
lit nō mirā-
dū si patiā-
tur sancti.

Ex tractatu
di. lxxxviii.
Fili spōsi
xpiani.
pā. lxxxviii

Abiam.

Flagella
pīs tole-
randa sūt

Extractatu
pi. cxlii.
ps. cxlii.
Iust' dñs
flagellat.

Filius.
Extractatu
pi. cxlii.
ps. cxlii.
Non casti
gari nec
flagellari
despici est

Eligēd' ē
tpalis la-
bor aut se-
piterna pe-
na.

Extractatu
pi. lxxv.
Ilec presu-
mendū de-
se: nec de-
sperādū d
deo ē cui
tam certa
ē pmissio.

ps. xxxvi.

Ibidem.

Exultatio
superborū q
cōuertet i
lucru.

flagellari sed exheredari. Quē enī dīligit de' cor-
ripit: flagellat autē oēm filiū quē recipit. pctor fili-
us dedignat flagellari cū sine peccato videat vni-
cum flagellatum?

Misericors dñs et iustus et de' noster misere-
re. Misericors primū: qz inclinavit aurē suā mibi. zc.
Iustus autē qz flagellat z iterū misere-
re. Flagellat enī oēm filiū quē recipit. Hec tū mibi
amarū debet esse qd flagellat / qd dulce qd recipit.
Quomodo enī nō flagellat custodiēs paruulos
dñs quos grandes querit heredes? Quis enī est
filius cui nō det disciplinā pater ei?

Quia nō repellat dñs plebē suā. Exercet nō re-
pelleat. Quomodo enī dicit alio loco scriptura?
Quē dīligit de' corripit / flagellat autē oēm fi-
lium quē recipit. Videm' hoies in filiis suis face-
re illud. Aliqñ iā desperatos filios suos dimittit
vivere quomodo volūt. Hos q spem habēt flagel-
lat illos quos oīno viderint sine spe et indomitos
esse dimittit vt faciant qd volūt. Bā quē dimittit
facere qd volūt nolunt pmittere ad hereditatē su-
am. Eū autē flagellat filiū cui ipam hereditatē
seruat. Cū ergo flagellat deus filiū curat sub ma-
nu patris flagellātis: qz flagellat ad hereditatem
erudit. Nō sit tā vano sensu et puerili vt dicat pl'
amat pater meus fratrē meū cui permittit facere
quicqd vult. Ego si me mouero cōtra iussionē pa-
tris mei flagella inuenio. Tu gaudes sub flagellis
qz tibi seruat hereditas. Ad tēpus emendat nō in
eternū dānat. Illis autē ad tēpus parcat in eternū
illos dānabit. Elige tibi. Tēporalē vis laborē an
sempiternā penā? Tēporalē felicitatem an sempi-
ternā vitā? Quid minas de'? Sempiternā penam
Quid promittit deus? Sempiternā requiē. In
quo flagellat deus bonos tēporale: est in quo par-
cat malis tēporale est.

Nec quisq supbe de se psumat neq quisq hu-
militas de dño desperet. Est enī pmissio dei rata
certa fixa et incōcussa fidelis z oī dubitatione ca-
rens que cōsolatur affictos. Tota enī vita super-
terrā (sicut scriptū est) tēratio est / nec quasi p'spe-
ra eligēda est / et sola aduersa deuītāda sed vitāq
cauēda est. Illa ne corrūpat: illa ne frangat vt vni-
cuiq hoim quocūq statu rerū in hac vita egerit /
nō sit refugiu nisi deus / nec vllū gaudiū nisi in p-
missis eius. Vita enī hec qualibet redūdans felici-
tate multos fallit: de' neminē. Quia enī oī ho-
mīni cōuerso ad deū mutat delectatio / mutantur
delicie. Nō enī sustrahitur sed mutant. Omēs au-
tem delicie nostre in hac vitā nōdū sūt in re. Sed
ipsa spes tā certa est vt oibus hui' seculi delicijs
preponenda sit. Scriptū est / delectare in dño. Et
ne putares iā te habere qd p'mittit subleuat statim
et dabit tibi petitiones cordis tui. Si ergo nōdū
habes petitiones cordis vnde delectaris in dño
nisi qz tenes eius certā p'missionē qui se efficit pro-
mittēdo debitorē? Qui' igit deprecationis vt ma-
neat nobiscū spes nostra et introducamur in id qd
p'misit de' illuc ergo mētis oculus dirigat omia
que in via occurrerint transeāt vt perueniat in
finē. Exultet superbi de presentī felicitate tumeat
honorib' fulgeat auro / redūdant familijs obseq-
is clientū cōspētur. Pretereat ista transeāt tāq
ymbra. Cū ille finis venerit vbi oīs qui modo in
dño sperant gaudēt tūc illis veniet sine fine tristi-
cia qñ acceperint humiles qd irident superbi. Tūc
superborū typus pueretur in lucrum.
Deinde pres qd ē carnis nfe eruditores

habuim': z reuerbamur eos. Nū mul-
to magis obtēperabim' pfi spūm z vi-
uem'. Et illi quidē in tpe paucorū dierū
fm volūtātē suā erudiebāt nos. hic autē
ad id qd vtile est in recipiēdo scificatio-
nem eius.

Domitor domemur et per domemur id est
perficiamur domitorē feramus. Ple-
rūq enī profert domitor noster etiā fla-
gella. Si enī ad domanda iumenta tua
profers / vsqā profers / flagellū deus nō pfert ad
domanda iumēta sua qd sumus nos qui de iumē-
tis suis faciet filios suos? Domas equum tuum.
Quid daturus es equo tuo cū te ceperit portare
māfuetus ferre disciplinā tuam. obedire imperio
tuo esse iumentū hoc est ad iumētum infirmitatis
tue? Quid et retribuis quem nec saltem sepelis cū
mortuus fuerit sed discerpēdū volatilibus picis
Domitor tibi deus hereditatem seruat qd est ipse
deus. Et ad tempus mortuū resuscitat te. Carnē
tuam vsq ad numerū capillorum reddet tibi et cō-
stituet cum angelis in eternum vbi iam nō indige-
as domari. Erit enī tūc deus omnia in omnib' /
nec erit vlla infelicitas que nos exerceat sed felici-
tas sola que pascit. Ipse autē pastor noster domi-
nus noster est / ipse potus noster deus noster / ho-
nor noster / deus noster / diuiti noster de' noster.
Quicūq tibi vāta queris ipse tibi vnus omnia
erit. Ad hanc spem homo domat et domitor into-
lerabilis habet. Ad hanc spem homo domat con-
tra istum vtilem domitorē si forte flagellum profe-
rat murmuratur? Audistis exhortantē apostolū.
Si separatis vos a disciplina ergo nothi et nō di-
scipuli estis. Nothi sunt adulteri. Quis enī est fi-
lius cui nō det disciplinā pater eius? Et carnis
quidē nostre (inquit) patres habebam' correpro-
res / z ferebamur. Non multo magis subijciemur
patri spiritui et viuem'. Quid enī tibi potuit pre-
stare pater tuus quia corripuit te quia verberauit
te quia flagellū protulit / z cecidit te? Nūquid pre-
stare potuit vt viueres in eternū? Nō non potuit
prestare sibi quando prestaret tibi? Propter pe-
cuniam suā qstulacūq quam de v'suris et labore
colligit erudiebat te flagellis ne tibi dīmissus la-
bor eius te male viuēte disperderetur. Et cecidit
filiū timentis perire labores suos quoniam reli-
qit tibi qd nec tenere hic poterat nec auferre. Non
enī aliquid tibi dīmisit qd ipsius esse posset. Les-
sit vt discederes deus autem redemptor tuus ca-
stigator tuus pater tuus erudit te. Quo? Ut acci-
pias hereditatē vbi non efferas patrem sed here-
ditatem habeas ipm patrem. Ad hanc spem eru-
dis et murmurat. Et si quid triste acciderit for-
tasse blasphemias. Quo ibis a spiritu eius? Ecce
dimittit te et non flagellat deserit te blasphemā-
tem non senties iudicantem? Nonne melius est vt
flagellet te et recipiat te qd parcat tibi et deserat
te?

Dis autē disciplina in pñti quidē videt
nō esse gaudiū sed meroris: postea autem
fructū pacatissimū exercitatis per eā red-
det iustitie. Propter qd remissas man'
z soluta genua erigite: et gressus rectos
facite pedib' v'sis. vt nō claudicās quis
erret: magis aut sanetur.

Ex smōe de
hbi' euāgelij
Domitor
ferēdus ē
qñis fla-
gella pfe-
rat.

De' vnus
nobis erit
omnis.

heb. xii.

Ibidem.

Ibidem.

Meli' est
flagellari
z recipi qd
impunem
deseri.

Ad Hebreos.

Extractatu
vii. di. cxi
Disciplina

6

Ex lib. de tri
nitale. xlii.

Disciplina

Disciplina quā greci appellāt phedīan
ibi scripture nre ponere p̄sueuerūt vbi
intelligēda est p̄ molestias eruditio fm̄
illud. Quē enī diligit dñs corripit. Fla
gellat aut̄ dñs oēm filiū quē recipit. Nec apud ec
clesiasticas lras dici solet disciplina interpretata
de greco vbi legit phedia. Hoc enī verbū in gre
co positū est in eplā ad hebreos vbi latinus inter
pres ait. Omis enī disciplina ad presens non gau
dij videtur esse sed meroris.

Postea aut̄ fructū pacatissimū his q̄ per eam
certarūt reddet iustitie. vt nōnulli in greco epistē
men interpretati sūt disciplina est q̄ vtiq̄ a discendo
nomen accepit vnde et sciētia dici potest. Ad hoc
enī queq̄ res discit vt sciatur quīs alia notione in
his q̄ pro p̄ctis suis mala vnusq̄sq̄ patit vt corrip
gat dici solet disciplina vnde illud est in eplā ad
hebreos. Quis enī est fili⁹ cui nō dedit disciplinā
pater ei⁹? Et illud euident⁹ in eadē. Omis vero di
sciplina ad tēpus nō gaudij videt̄ esse sed tristitie
Postea vero fructū pacificū his qui per eam cer
tarunt reddet iustitie.

Pacē sequimini cū oībus et sc̄timoniā:
sine qua nemo videbit deū. Cōtēplātes
ne q̄s desit gratie dei: ne qua radix ama
ritudinis sursum germinās ipediat: et per
illā inq̄nent multi. Ne q̄s fornicator aut
pphanus vt esau: q̄ ppter vnā escam vē
didit primitiua sua. Scitote enī qm̄ et
postea cupiēs hereditatē et benedictio
nē reprobāt⁹ est. Nō enī iuenit penitētie
locū: quāq̄ cū lacrimis inq̄sisset eam.

Ex sermōe d
visione dei.

Fili⁹ dīno
scimur si
sum⁹ paci
fici.

Fili⁹ dei sum⁹ et agnoscamur q̄ filij ei⁹
sum⁹ nec agnoscamur nisi pacifici fue
rimus. Nā vnde videam⁹ deū nō habe
bim⁹ si cōtēdendo in nobis ipm̄ oculū
extinxerim⁹. Antēde qd̄ dicat. Pacē sectamini cū
omībus et sanctificationē sine qua nemo poterit
videre deū. Quōd terruit amatores: nō terruit nisi
amatores. Nūquid dixit pacē sectamini cū oībus
et sc̄tificationē quā qui nō habuerit in ignē mittet
eterno igne cruciabit̄ infatigabilib⁹ tormentib⁹ da
bit⁹? Et vera sūt et hoc nō dixit. Amatorē te voluit
esse bonū nō formidatorē malī. Et ex eo ipso qd̄ de
siderabas inde te terruit. q̄ stulti essent duo volē
tes videre solē oriturū si cōtēderēt iter se qua par
te oritur⁹ esset et quō videri posset/et nata inter se
cōtrouersia litigarēt/litigādo se cederēt/cedēdo
oculos suos extinguerēt vt illū oriturū videre nō pos
sent. Ergo vt deū videre possim⁹? fide corda mū
dem⁹: charitate sanem⁹: pace firmem⁹ qz ipm̄ vñ
iūicē diligim⁹? ita ex illo est quē videre desideram⁹.

Ex sermōe d
vbi apli. xix

Qui preti
more non
peccat fi
de hz s̄ in
stus nō est

4. Joh. iiii.

Si timore gehēne nō facis malū est quid in te
fides qz credis futurū dei iudiciū esse. Gaudeo fi
dei tue s̄ adhuc timeo malicie tue. Aliud est time
re penā. Aliud amare iustitiā. Amor cast⁹ in te esse
debet quo amore desideres videre nō celū et ter
ram nō cāpos liq̄dos maris: nō spectacula nuga
toria. nō fulgores nitoresq̄ gemarū: sed desidera
videre deū tuū/ amare deū tuū qz dictū est. Dile
ctissimi filij dei sum⁹ et nōdū apparuit qd̄ erimus.
Scim⁹ autē qz cū apparuerit similes ei erim⁹ qm̄
videbim⁹ eū sicuti est. Ecce ppter quā visionē nō
li facere malū. Si enī amas videre deū tuū si in
bac peregrinatione illo amore suspiras ecce pro

bat te dñs de⁹ tu⁹ q̄si dicat tibi. Ecce fac qd̄ vis/ **P**roba
imple cupiditates tuas/ extēde nequitia tuā disla **tio amor**
ta luxuria quicquid libuerit licitū puta nō te hinc in deū.

Si expauiisti amasti/ si hoc qd̄ dictū est facie
suā tibi negabit de⁹ tuus cōtremuit cor tuū in non
vidēdo deū tuū magnā penā putasti gratis ama
sti. **D**āscit illā boni amoris state in vobis nutritē
in vob. Ipa cū creuerit et flāmā dignissimā et apli
simā fecerit oīm cupiditatū carnaliū fena p̄sumet
Non enī accessistis ad tractabilē et acces
sibilē ignē et turbinē et caliginē et procel
lam et tube sonū et vocē **H**orū: quāq̄ au
dierunt excusauerūt sene eis fieret ver
bum. **N**ō enī portabant qd̄ dicebat: et si
bestia tetigerit montē lapidabit. Et ita
terribile erat qd̄ videbatur. **M**oyse di
xit. **E**xterritus sū et tremebūdus. Sed
accessistis ad syon montē et ciuitatē dei
viuētis hierusalē celestē. et multorū mi
lium angelorū frequētiā. et ecclesiā pri
mitiuorū q̄ cōscripti sunt in celis: et iudi
cem oīm deū et spūs iustorū perfectorū
et testamēti noui mediatorē iesum: et san
guinis aspersiōē: melius loquētem q̄
abel. **V**idete ne recusetis loquentē. Si
enī illi nō effugerūt recusantes eū qui su
per terrā loquebat⁹: multo magis nos q̄
de celis loquentē nobis auertimus.

In magno mysterio videte cōcordiā vi
dere distantia. **C**ōcordiā legis/ distan
tiā plebis. **C**elebrabat pascha in veteri
populo vt nostis occasione agni cū azi
mīs vbi occisio ouis xpm̄ significat/ azima aut̄ nō
uam vitā hoc est sine vetustate fermenti vnde nō
bis apls dicit. **E**xpurgate vetus fermentū vt sitis
noua conspersio sicut estis azimī. **P**ascha enī nō
strū imolatus est xps. **C**elebratū est pascha in illo
vetere populo nondū in luce fulgēte sed in vmbra
significante celebratū est. **E**t post q̄nquaginta di
es a celebratione pasche sicut cōputās inueniet q̄
voluerit datur lex in mōte syna scripta digito dei.
Venit verū pascha imolat xps trāsitus facit a mor
te in vitā. **T**rāsitus enī interpretat̄ hebreice pascha
qd̄ expressit euāgelista dicens. **C**ū aut̄ veniret ho
ra vt trāsiret iesus de hoc mundo ad patrē. **C**ele
brat ergo pascha resurgit dñs facit trāsitus a mor
te ad vitam. **Q**uid q̄? **P**ost pascha numeratur q̄n
quaginta dies et venit spūs sc̄tus digito dei. Sed
videte ibi quomodo et hic quomodo. **I**bi plebs
lōge stabat timor erat amor nō erat. **N**ā vsq̄ adeo
timuerūt vt dicerent ad moysen. **L**oquere tu nō
bis et audiemus. **N**on loquā ad nos dñs ne mo
riamur. **P**escēdit ergo sicut scriptū est de⁹ in syna
in igne sed plebē longe stantem territans et digito
suo scribēs in lapide nō in corde. **H**ac autē quōdā
venit spūs sc̄tus cōgregati erāt fideles in vnū nec
in monte terruit sed intrauit in domū. **D**e celo qd̄
factus est subito sonus q̄si ferret̄ flatus vehemēs
sonuit sed null⁹ expauit. **A**udisti sonū vide et ignē:
qz et in mōte vtrūq̄ erat et ignis et sonitus. Sed il
lic etiā sum⁹ hic ignis serenus/ vise sunt enī (inqt̄)
illa scriptura lingue diuise velut ignis. **N**ūquid de

Ex sermōe. vi.
de vbi apli
Pasce di
uersa cele
bratio et ce
lebratiōis
significatio
1. Cor. v.

Exo. xix.

Joh. xlii.

Exo. xx.

Act. ii.

Capitulū. xij. Folium. cxxvi.

Act. ii.

lōginquo territis: Absit. Nā insedit sup vnuquē-
qz eorū et ceperūt linguis loqui sicut spūs dabat
eis pñciare. Audi lingua loquēte et intellige spi-
ritū nō in lapide sed in corde scribentē. Sed acces-
sistis ad syon montē et ciuitatē dei viuētis hīrlm
celestē et multorū millū angelorū frequentia et ec-
clesiā pñmītuorū q̄ scripti sunt in celis et iudicem
oīm deū et spūs iustorū perfectorū et testamētū no-
uū mediatorē iesum et sanguinis asperionē me-
lius loquentem q̄ abel.

Ex tractatu
pi. cit.
Egles an-
gelis dei
fore p filiū
suū nos
certifica-
uit deus.

Quia incredibile videbat hominibus qd pmitte-
bat de ex hac mortalitate / corruptione / abiectio-
ne / infirmitate / puluere / et cinere futuros hoīes
equales angelis dei nō solū scripturā cū hominibz
fecit sed etiā fidei sue posuit mediatorē non quēl-
bet pñcipē / aut quēlibet angelū vel archangelū
sed vnicū filiū. vt qua via nos perducatur esset ad
illū finē quē pñmisit per eū ipm filiū suū et ostende-
ret et preberet. Partū enī erat deo si filiū suū face-
ret demonstratorē vie. Nū ipm viam fecit vt per il-
lum ires regentē te ambulātem per se. Promissit
ergo qz vēturi essemus ad eū id est ad illā ineffabile
immortalitatē et cū angelis et equalitatē. q̄ lōge
eramur q̄ ille sursum q̄ nos deorsū q̄ ille in summo
q̄ nos in imo desperati facebam sine expectatio-
ne salutis egrotabam. Missus est medicus quē nō
cognouit egrotus. Si enī cognouissent nūqz dñm
glorie crucifixissent. Sed et hoc quoqz valuit ad
egroti medicamētum q̄ medicū occidit egrotus.
Venit vt vīsitaret occisus est vt sanaret.

Logissimū
eēm? a do-
nū facit
esset hō.
1. Cor. ii.

Cui vox mouit terrā tunc: nūc autē re-
promittit dicēs. Adhuc semel: rego mo-
uebo nō solū terrā sed et celū. Qd aut ad
huc semel dicit: declarat mobiliū trāsla-
tionē tanqz factorū vt maneat ea q̄ sunt
imobilia. Itaqz regnū imobile suscipiē-
tes habem? gratiā: per quā seruiam? pla-
cētes deo cū metu et reuerētia. Etenim
deus noster ignis consumens est.

Ex lib. de ci-
uitate dei. xx
Quo mun-
dus pibit
per ignē.

Videamus qd etiā apls Petr⁹ de hoc
iudicio scripserit. Celū (inqt) erat olim
et terra de aqua et p aquā cōstituta dei
verbo per q̄ qui tūc erat mundus aqua
mūdatus deperijt. qui aut nūc sunt celi et terra eo-
dē verbo repositi sūt igni reseruādi in diē iudicij et
pditionis hoīm iplorū. Et post pauca. Veniet au-
tem dies dñi vt fur in quo celi magno ipetu tran-
currēt elemēta autē ardētia resoluētur et terra et
q̄ in ea sūt opa exurent. His igit oībus pereūtibz
quales oportet esse nos in scīs cōuersationibz ex-
pectātes et pperātes ad pñsentia diēi dñi per quā
celi ardētes soluent et elementa ignis ardoze de-
quoquētur. Mouos vero celos et terrā nouā scdm
pmissa ipsius expectam? in quibz iustitia inhabi-
tat. De perditione mūdi hui? satis hic dixit apls
vbi etiā pmemorās factū ante diluuiū videt amo-
nuisse quodāmodo quaten? in fine hui? seculi mū-
dus istū periturū esse credam? Nā et illo tēpore
perisse dixit q̄ tūc erat. mūdū nec solū orbē terre
verū etiā celos quos vt ipe istos aerios intelligim?
quorū locū ac spaciū tūc aqua crescēdo supauerat.
Ergo totus aut pene totus aer iste vētulus qd ce-
lū vel potius celos vocat: sed vtiqz istos imos non
illos supremos vbi sol et luna et sidera constituta
sunt puerus fuerat in humida qualitatē. atqz hoc
modo cū terra perierat cū? terre vtiqz prior fact-

Mundus
perijt dilu-
uio.
Celi ple-
runt dilu-
uio s aerij

es fuerat deleta diluuiō. Qui autē nūc sunt (inqt)
celi et terra eodē verbo repositi sūt igni reseruādi
in diē iudicij et pditionis hoīm iplorū. Proinde q̄
celi et q̄ terra id est q̄ mūdus p eo mūdo q̄ diluuiō
perijt ex eadē aqua reposit? est ipi igni nouissimo
reseruati in diē iudicij et pditionis hoīm iplorū.
Nā et hoīm ppter magnā quādā cōmutationē nō
dubitat dīcere pditionē futurā cum tamē eorum
q̄uis in eternis penis sit mansura natura.

Ibidem. C

Multa de iudicio nouissimo dicunt in psalmis
sed eorū hoc qd de fine hui? seculi aptissime dictū
est nequaquā silētiō pteribo. Principio terrā tu fū-
dasti dñe et opa manū tuarū sunt celi. Ipsi per-
būt tu autē pmanes et oēs sicut vestimentū vete-
rascunt et sicut opertorū mutabis eos et mutabū-
tur tu autē idē ipse es et anni tui nō deficiēt. Et in
līs quid sacris id est in euāgelicis et aplicis libris
legit / preterit figura hui? mūdi / legit mūd? trāsit
legit celū et terra trāsibunt. Sed puto qd preterit
trāsit trāsibūt aliquāto mūt? dicta sūt q̄ peribūt.
In epla quoqz apli petri vbi aqua mūdatur q̄ tunc
erat perijt dicit? est mūdus satis clarū est et que
pars mūdi a toto significata et quaten? perisse sit
dicta et q̄ celi repositi sunt igni reseruādi in diē iu-
dicij et pditionis hoīm iplorū. Et in eo qd paulo
post ait. Veniet dies dñi vt fur in quo celi magno i-
petu trāscurrent elemēta autē ardētia resoluētur
et terra et ea q̄ in ea sunt opa exurent. ac deinde
subiecit his oībus pereūtibz quales oportet vos
esse / possunt illi celi intelligi perituri quos dixit re-
positos igni reseruādos et ea elemēta accipi arsu-
ra q̄ in hac ima mūdi parte subsistūt procellosa et
turbulēta in qua eodē celos dixit esse repositos
igni reseruādos saluis illis superioribz et in sua in-
tegritate manētibz in quorū firmamēto sūt sidera
cōstituta. Nā et illud scriptū est stellas de celo ef-
se casuras preter qd potest multo pbabili? et ali-
ter itelligi magis ostēdit māsuros esse illos celos
si tñ stelle inde casure sūt cū vel tropica sit locutio
qd est credibili? vel in isto vno celo futurū sit vtiqz
mirabili? q̄ nūc sit. Hoc autē qd de psalmo cōme-
morauimus celorū videt relinqre qd periturū es-
se nō dixerit vbi enī dicit. opera manū tuarū sūt
celi ipsi peribūt q̄ nullū eorū ab opere deitā nullū
eorū a pditione secernit. Ne g totus mūd? peritu-
rus esse credat sic a toto pars accipiat in eo qd vi-
ctum est ipi peribūt cū soli celi infimi perituri sint
quēadmodū in aplica epla a toto pars accipitur
q̄ diluuiō perisse dictus est mūdus q̄uis sola ei?
cum suis celis pars ima perierit.

Ex eodē lib.

ps. ci.
Iudicij fu-
turi testi-
monia.

1. Cor. vii.
Mar. xxi.
1. Joh. ii. et
Mar. xii.

ii. pe. lii.

Ibidem.

Ibidem.

ps. ci.

Qui celi et
quō parti-
turi sūt aī
iudicij.

Capitulum. xij.

Caritas fraternitatis ma-
neat in vobis: et hospita-
litatem nolite obliuisci.
Per hāc enī placuerunt
quidā angelis hospicio receptis. Abe-
mentote victorū tanqz simul victi: et la-
boratiū tanqz et ipi in corpore morātes

Ex lib. q̄stio-
nā genesios
ii. xxvii.
An sara a-
gelos ho-
spicio rece-
ptos hoīes
putauit: et
abrahā de
mirū nisi hoīes pri?
esse arbitrat? est. S. fortassis um.

Megavit sara dicens nō rīsi. Timuit enī
Quomodo intelligebat deū esse q̄ loq-
bat cū etiā negare ausa sit sara q̄ rīserit
tanqz ille hoc posset ignorare nisi forte
sara hoīes eos putabat. Abrahā vero deū intelli-
gebat: Sed etiā ipse illa humanitatis officia pre-
bēdo q̄ necessaria nisi infirme carni essenō posset
abrahā de mirū nisi hoīes pri?
esse arbitrat? est. S. fortassis um.

f ij

Ad Hebreos.

E Quo ange- In quibus deus intellexit loqui quibusdam diuine ma-
los cogno- testatis existentibus et apparentibus signis sicut
uerit abra- in hominibus dei sepe apparuisse scriptura testat
ha et sara. Sed rursus querit si ita est unde angelos postea
fuisse cognouerint nisi forte cum eis uidentibus in
celos iissent?

Quod occurrit loth angelis et adorauit in faciem
uide intellexisse quod angeli essent. Sed rursus cum
eos ad refectionem corporis inuitat quod mortalibus ne
cessaria est uidetur putasse quod homines essent. Ergo
questio similiter soluit ut soluta est in tribus qui ve-
nerunt ad abraham ut aliquibus signis appareret eos
diuinitus missos quod homines crederetur. Nam hoc in
epistola que est ad hebreos cum de hospitalitatis ho-
no scriptura loqueretur ait per hanc enim quidam nesci-
entes hospitio receperunt angelos.

Exhibuit itaque hospitalitatem quod sanctis hominibus
dei in quibus deus esse cognouit cum eos sicut etiam ipse
se abraham angelos esse nesciret. Si enim patriarche
sunt significati in epistola ad hebreos ubi de hospita-
litate loquens ait per hanc quidam nescientes hospicio
repperunt angelos. Repperit ergo eos loth nesciens
quod angeli essent cognoscens tamen sicut ipso demon-
strante cognoscere potuit quis in eis esset.

Et abraham in tribus et loth in duobus uiris dominum
agnoscebant cui per singularem numerum loquebantur
etiam cum eos homines esse arbitrareretur. Neque enim aliam
ob causam sic eos susceperunt ut tanquam mortalibus et
humana refectione indigentibus ministraret. Sed
erat perfectio aliquid quo ita excellere licet tanquam ho-
mines ut in eis esse dominum sicut esse solet in propheta-
tis hi qui hospitalitatem illis exhibebant dubitare non
possent atque ideo et ipsos aliqui pluraliter et in eis
dominum aliqui singulariter appellabant. Angelos autem
fuisse scriptura testatur non solum in genese libro ubi
hec gesta narrantur. uerum etiam in epistola ad hebreos
ubi cum hospitalitas laudaretur per hanc (inquit) etiam
quidam nescientes hospitio receperunt angelos.

Honorabile conubium in omnibus et tho-
rus immaculatus. Fornicatores enim et ad-
ulteros iudicabit deus.

Videtur est mortiferum quod aliqui qui commi-
tunt nescio qua pueritate contendunt et
nescio unde sibi testimonium nulla et va-
na conquirunt discites. Propter carnalis deus
non curat ubi est quod scriptum est fornicatores et adul-
teros iudicabit deus. Ecce quod attendas quisquis tali
morbo laboras. Quod dicit deus audi non quod dicit tibi
faucis peccatis tuis animum tuum aut eadem tecum iniqui-
tatis cathena ligatus amicus tuus vel potius inimicus
et tu et tuus. Honorabiles inquit nuptie in omni-
bus et thorus immaculatus / fornicatores autem et ad-
ulteros iudicet deus. Times ne te inscribat inimicus
et non times ne te iudicet deus? Ubi est fides? Lo-
ge est quid dies iudicii sed uisusculi quod homines dies
ultimus loque esse non potest. Et quod breuis est vita
et quia ipsa breuitas semper incerta quoniam sit dies ulti-
mus tuus nescis. Corrige te hodie propter cras.
Prosit tibi et modo in secreto correptio.

Dies ulti-
mi sui cui
quod prope est.

ps. cxvii.

Sint mores sine auaritia: contenti presen-
tibus. Ipse enim dixit. Non te deseram neque de-
relinquam: ita ut confidenter dicam. Dominus
mihi adiutor est non timebo quod faciat mi-
hi homo. Memerote prepositorum uestrorum
qui uobis locuti sunt uerbum dei: quorum in-

tuentes exitum conuersationis imitamini
fide. Iesus christus heri et hodie ipse et in secula

Quoniam mihi adiutor est non timebo quod
faciat mihi homo. Sed nunc quid homines so-
los habet inimicos ecclesia? Quid est homo
carni et sanguini dedit nisi caro et san-
guis? Sed ait apostolus. Non est nobis colluctatio ad-
uersus carnem et sanguinem: sed aduersus principes
et rectores mundi tenebrarum harum. Post rectores
iniquorum mundum istum diligentem et propterea tene-
brarum quod et nos fuimus aliqui tenebre: nunc autem lux in
domino. Aduersus spiritualia inquit nequitie in celestibus
id est diabolum et angelos eius. Quod diabolum alio lo-
co dicit principem potestatis aeris huius. Audi ergo
quod sequitur. Dominus mihi adiutor et ego despiciam inimi-
cos meos. Ex quolibet genere inimici exurgat si-
ue ex numero malorum hominum / siue ex numero an-
gelorum in domino adiutorio despiciuntur.

Extractum
ps. cxvii.
Inimici
ecclesie non
sunt soli ho-
mines.

Eph. v.
Eph. vi.

Deus inimi-
cos despi-
cere propter
dominum adiu-
torem est.

Doctrinis variis et peregrinis nolite ab-
duci. Optimum est enim gratia stabilire cor:
non escis que non profuerunt ambulanti in
eis. Habemus altare: de quo edere non ha-
bent potestatem qui tabernaculo deserui-
unt. Quorum enim animalium inferi sanguis pro-
picio in sancta per pontificem horum corpora cre-
matur extra castra. Propter quod et iesus
ut sanctificaret per suum sanguinem populum ex-
tra portam passus est. Exeamus igitur ad eum
extra castra. improprium eius portantes:
Non enim habemus hic manentem ciuita-
tem: sed futuram inquirimus.

Leprosi non absurde intelliguntur qui scientiam ue-
re fidei non habentes varias doctrinas persequuntur er-
roris. Non enim vel abscondunt imperitia sua sed per
ma peritia proferunt in lucem et iactantiam sermonis
ostentant. Nulla porro falsa doctrina est que non ali-
qua uera intermiscet. uera ergo falsis inordinate
permixta in una disputatione uel narratione hominis
tanquam in uno corporis colore apparentia significat
lepra tanquam ueris falsisque colorum locis humana cor-
pora variantem atque maculantem. Si autem tam uitandi
sunt ecclesie ut si fieri potest longius remoti magno
clamore christum interpellent sicut isti decem qui steterunt
a loge et leuauerunt uocem dicentes. Iesu preceptor mi-
serere nostri. Nam et quod preceptor uocat quo noie
nescio utrum quisquam dominum interpellauerit per medici-
nam corporali satis puto significare lepra falsam esse
doctrinam quam bonus preceptor absterget.

Ex lib. qstio-
nis euag. ii.
Leprosi sunt
qui doctrinas
persequuntur er-
roris.

Luce. xvi.

Per ipsum ergo offeramus hostiam laudis
semper deo id est fructum labiorum confite-
tium nomini eius.

Qui timetis dominum laudate eum ut deum non ser-
uile sed libere colatis. Amare discite
quem timetis et poteritis laudare quem
amatis. Timetis enim deum homines ueteris
testamenti propter litteram terrenam et occidentem non dum
habentes spiritum uiuificantem currebant cum sacrificijs
ad templum et quous in figuram futuri sanguinis quo
redempti sumus non nescientes quid per eos prefigura-
retur cruentis victimas imolabant. Nunc uero in
gratia testamenti noui qui timetis deum laudate eum. Ipse
quippe in alio psalmo mutata illa prenticiis que
tunc in umbra futuri offerebant non accipiamus (inquit) de
manu tua uirtutes / neque de gregibus tuis bircos.

Ex libro de
gratia noui tes-
tamenti.
ps. xxi.
Amas de-
um lauda-
re propter eum.

ps. xli.

p̄s. xliij.

Ibidem.

Luce. ii.

Ex libro. r. d
cuius ate dei.
capit. v.Sacrifici-
um visibi-

le.

p̄s. l.

Sacrifici-
um vult et
nō vult de
us.Et paulo
post.
Wat. vi.Sacrifici-
um qd de-
us requirit.

Wat. ix.

Alij legūt
magis volo
Sacrifici-
um p̄ferē
sacrificio.

Wat. xxiij.

Et paulo post ut ostēderet sacrificiū noui testamē-
ti qm̄ illa fuerant cessatura. Immola (inquit) deo sa-
crificiū laudis et redde altissimo vota tua. Et in fi-
ne eiusdē psalmi. sacrificiū (inquit) laudis glorifica-
bit me et illic via est qua ostēdam illi salutare me-
um. Salutare dei xps est. Quē infantē symeon se-
nex cū agnouisset in spū etiqz sumpsisset in manus
nūc dimittis (inquit) dñe seruū tuū scdm̄ verbū tu-
um in pace qm̄ viderūt oculi mei salutare tuum.
Beneficētie autē et cōmunicatiōis nolite
obliuisci talib⁹ enī hostijs p̄meret de⁹.

Sacrificiū visibile iuisibilis sacrificij te-
stamentū id est sacrū signū est. Unde il-
le penitēs apud p̄phetā vel ipse p̄phe-
ta querēs deū p̄ctis suis habere p̄pici-
um. si voluisses inquit sacrificiū dedissem: utiqz holo-
caustis nō delectaberis. Sacrificiū deo spūs p̄tri
bulatus cor cōtritu et humiliatū de⁹ non spernet.
Intueamur quēadmodū vbi deū dixit nolle sacri-
ficiū ibi deū ostendit velle sacrificiū. Non vult er-
go sacrificiū trucidati pecoris sed vult sacrificiū
cōtritu cordis. Illo igit qd eū nolle dixit hoc signi-
ficat qd eū velle subiecit. Sic itaqz ille deum nolle
dixit quomō a stultis ea velle credit. velut sue gra-
tia voluptatis. Nā si ea sacrificia que vult quorū
hoc vñ est cor cōtritu et humiliatū dolore penitē-
di nollet eis sacrificijs significari que velut sibi de-
lectabilia desiderare putatus est: non utiqz de his
offerēdis in lege veteri p̄cepisset. Et ideo mutā-
da erant oportuno certogz tā tempore: ne ipsi deo
desiderabilia vel certe nobis acceptabilia ac non
potius que his significata sunt crederētur. Item
apud aliū p̄phetam. In quo inquit apprehendā do-
minū assumā deū meū excellū. Si apprehendā il-
lū in holocaustis in vitulis agniculis: Si accepta-
uerit dñs in millibus arietū aut in dentis millib⁹ hīr-
corū p̄nguū. Si dederō primogenita mea imple-
tatis fructū ventris mei pro peccato anime mee:
Si annuntiātū est tibi homo bonū aut qd dñs ex-
quirat a te nisi facere iudiciū et diligere miam et
paratū esse ire cū dño deo tuo: Et in huius p̄phe-
te verbis utiqz distinctū est satisqz declaratū illa
sacrificia per seipsa nō requirere deū quib⁹ signifi-
cantur hec sacrificia q̄ requirit de⁹. In epistola q̄
scribit ad hebreos benefacere (inquit) et cōmunica-
tores esse nolite obliuisci talib⁹ enī sacrificijs pla-
cet deo. Ac per hoc vbi scriptū est / miam volo
qd sacrificiū nihil aliud qd sacrificiū sacrificio p̄e-
latū oportet intelligi: qm̄ illud qd ab hominibus ap-
pellatur sacrificiū signū est veri sacrificij. Porro
autē misericordia verū sacrificiū est. Unde dictū
est qd paulo ante cōmemorauit talib⁹ enī sacrifici-
is placeat deo. Quēqz igit in ministerio taberna-
culi siue tēpli multis modis de sacrificijs legūtur
diuinit⁹ esse p̄cepta ad dilectionē dei et proximī
significando referūtur. In his enī duobus p̄cep-
tis ut scriptū est tota lex pendet et p̄phete.

Obedite prepositis vestris: et subiaccete
eis. Ipsi enī peruiolāt quasi rationē p̄-
aiabus v̄s reddituri: ut cū gaudio hoc
faciāt et nō gemētes. Hoc enī non expe-
dit vobis. Orate p̄ nobis. Cōfidimus
enī quia bonā cōscientiā habem⁹: in oi-
bus bene volētes cōuersari. Ampli⁹ au-
tem deprecor vos hoc facere: quo celeri⁹

us restituar vobis. Deus autē pacis q̄
eduxit de mortuis pastore magnū ouū
in sanguine testamēti eterni dñm nostrū
iesū xpm̄. aptet vos in omī bono ut faci-
atis eius voluntatē: faciēs in vobis qd
placeat corā se per iesū xpm̄: cui est glia
in secula seculorū amē. Rogo autē vos
fratres ut sufferatis verbū solatiij. Etenī
p̄paucis scripsi vobis. Cognoscite fra-
trē nostrū timotheū dimissū: cū quo si ce-
leri⁹ venerit videbo vos. Salutate om-
nes prepositos vestros: et omēs sāctos
Salutant vos de italia fratres. Gratia
cum omnibus vobis Amen.

Vidistis fratres mei cū ep̄la ad hebre-
os legere. Obedite prepositis vestris
et subditi estote / quia ipsi vigilant pro
aiabus vestris tanqz rationē reddunt
ut cū gaudio hoc faciāt et nō cū tristitia / non enī
expedit vobis. Nū facimus ista cū gaudio nisi qm̄
videm⁹ p̄ficere hoies in verbis dei: Tunc enī cū
gaudio laborat operarius in agro qm̄ attendit ar-
borē et fructū videt. qm̄ attendit segetē et fluctua-
re prospicit vbertatē nō sine causa laborauit / non
sine causa dorsū curuauit nō sine causa / manus at-
triuit: non sine causa frigus et estus tolerauit hoc
est qd ait / ut cū gaudio hoc faciāt et nō cū cōtri-
stitia / nō enī expedit vobis. Nunqd dixit non illis
expedit: Dixit non expedit: sed vobis. Nā illi p̄e-
positi qm̄ cōtristatur de malis vestris expedit illis
ipsa tristitia / et prodest illis: sed nō expedit vobis.
Simul ergo in dñico agro bonū operemur ut si-
mul de mercede gaudeamus. Amen.

Finis epistole ad hebreos: et eius expositio-
nis. Deo laus et gloria.

Habes lector optime: in omēs di-
ui Pauli apostoli et gentium doctoris
precipui epistolas: sāctissimā atqz argu-
tissimā diui patris Augustini: ecclesie
catholice doctoris excellētissimi nec mi-
nus sancti expositionē: a venerabili Be-
da presbitero viro nunqz satis laudato:
in morē studiosissime ap̄is ex fragrantis-
simis diui Aurelij floribus collectā: et
a cōpluribus studiosis viris recognitā.
Reliquum est ut optimi maximī dei do-
nū tā salutiferū ab his tribus viris tāqz
charitibus exhibitu: grata manu: grato
qz aio suscipias: ijsqz q̄ in tot exēpla trās-
fuderūt gratiā pro meritis referas. Im-
pressū est autē presens opus ad oīpoten-
tis dei gloriā: et fidelū salutarē eruditio-
nē opera et ip̄sa Adalrici Sering: et ma-
gistri Bertholdi Rebolt sociozū: Par-
rhis i sole aureo vici Sorbonici. An-
no incarnationis dñice. M. cccc. xcix.
Die vero. xxviij. Nouēbris.

Joānes Chrysostom' de laudib' bti Pauli.

Incipit epistola Aniani ad euangelium presbiterum.

Omnino scito euangelio presbitero Anianus Salute. Recenti experimeto didici quod sint vilia obsequia iperaria bonorum. quod rectio re quadam ingreditur benignitatis via: beneficia deferunt sub specie iustionis. Quid enim mihi locutius / quod fructuosius iperare iussisti: quod ut ex beati viri Johannis opibus: in nostram linguam aliqua transferre: id est septem libellos et quos super apostoli pauli laudibus in ecclesia aliqui differunt. In quo mihi et si in sermone peregrino admodum rudis: plene uenit tamen voluntatis et comodi: quod laboris. Secutus est enim ut esset tibi deus vertere conor et greco pressius ipse comibere: pleniusque tam insignis doctrine et state profuerer: maxime cum ubique diues ingenium in materia locupletione verset. Beat' enim hic Paul' exprimit: non fucate aliquid laudis adumbrat coloribus: sed iusola billi virtutum suarum etate formatus. Quod tam integre ubique tam solide: nunc ex magnitudine operum: nunc ex illuminatione dictorum: modo ex consilio vario: modo ex dispensationum profundis: tum ex tolerantia passionum: tum ex claritate signorum eximius laudator asseruit: ut non esset depinxisse solus: verum quasi ad prebendum rursum perfectionis exemplum quod a modo resuscitasse videatur. Nam cum ab alijs ceterorum merita laudant: viderat quod clam solet atque exiliter resonare: et velut in superficie circumagere sermone etates ipse nobis magis suis ad commemorationem videntur venire quod rebus. Istus autem Johannes paulum alius intuitu: dicit lucideque in medijs preteritis: ipse mihi videtur insperasse venas: ac medullas etursum expressisse. Que ita oes in ista laudatione videntur: ita floribus suis decorant et fructibus: ut eas prope non minus ab hoc tam sublimi explicatas: quam ab apostolo fortasse miremur. Quod quidem opus eo esse apud te amabili debet: et gratius: quo de scripturarum luce rutilas: clarissimi mihi fideris vice: nocte manichei erroris exagitat. Quam enim nobis consolationis exoritur: cum cernimus tam erudito: tam illustri orationis magistro: ea quam in nobis traduciamus oppugnat astrui etate. qua certe beat' Johannes ut in omnibus libris suis: ita hic quod ab omni munitione latere custodit: armat: accedit: ut videatur non tam preces informasse discipulos: quam nobis contra vere fidei oppugnationem auxilia preparasse. Quam enim ille aduersus necessitatem: quod plus plibero surgit arbitrio. quam nostrorum libris ubique continens: voluntatis iure fuato diuine gratie preidia comendat: quam contra omnium vitiorum tenebras: quam per cunctarum speculo etursum splendidi vasa electionis opponit: primo beati pauli libello et omnibus preteritis doctis et angelis conferendo. Secundo ex virtutibus eius atque sententijs bonum asserendo nature. Tercio eius charitatem per cunctorum salute feruentissimam coprobando. Quarto de vocatione eius: et confirmata ubique ab ipso euangelij veritate dicendo. Quinto de passionibus eius: et dispensationum varietatibus differendo. Sexto soluendo oes illas questiones quibus traduciamus os innitens beati pauli virtutum obfuscatione comaculat. Ut scilicet fidelibus suis apostolico exemplo pectus concilliet. Septimo igne zeli eius in christum. et ahi honorem quoque apostolorum feruore docendi supra ceteros efferendo ut satis liquido clareat extincta esse peccandi necessitatem quam aduersus manicheos et doctrina apostoli deprelat et vita. Quod nos in tam egregij interpretatione operis et si nihil (ut puto) de sen-

sum veritate: non tamen parum de eloquij venustate perdidimus splendore tam nobilis stili: et elocutionis gratia exprime non valentes. Sed ne sic quidem te istud iperasse peniteat. Neque enim verendum tibi est ne forte asperitate translationis offensus / lectionis huius careas voluptate: cum quicquid nobis ex cultu defuit: ornatuque verborum: id totum illi quod transulimus magnifica inuenta compensent. Est enim scriptus Johannes tam clar' tot' / ac fulgid' ut facile possit scitetur suarum lumie etiam in nostris seminis nubila coruscare.

Incipit liber sciti iohannis chrysostomi de laudib' bti pauli apostoli. Omelia prima.

Nihil prius errauerit: quod prius quoddam insigne virtutis / ac paradisi spiritualis / Pauli animi nuncupauerit. Tam multa enim gloria floruit: tamque huius gratie congrue te vite perfectione resplenduit. Quam enim vas electioris effectus est: et bene semetipsum emendare curauit. largissime in eius spiritus munus effusus est: unde et mirabiles nobis fluuios genuit. Non secundum paradisi fontem quattuor tamen: sed multo etiam plures: et quotidie fluentes. Non terram irrigantes: sed animas hominum ad producenda virtutum germina suscitantes. Quis ergo ad explicanda istius merita sermo sufficere: Que autem lingua laudibus eius inueniat equalis: cum omnia que sunt in hominibus bona anima vna possideat: et ea cuncta plene / atque cumulate: nec solum hominum: sed etiam quod est amplius angelorum. Nequaquam ergo possumus eius explicare preconijs. Nec tamen circiter reticebimus: quoniam potius propterea dicemus. Est enim hoc maximus laudis genus: cum orationis copia virtus superat: et magnitudo laudantis. Sicque vinci multo est nobis gloriosius: quam sepe vicisse. Unde igitur oportunit' laudem eius sumamus exordium: Unde inquit incipiemus aliunde nisi ab hoc ipso primis: ut ostendamus eius bona omnia possidere: siue enim prophete potest in se aliquid ostenderunt magisque mirabile. siue patriarche: siue iusti: siue apostoli: siue martyres. hec omnia simul colliges Paul' cum tanto habet cumulo: cum ipso nulli eorum bonum quo excellebat: impleuit hoc itaque diligenter intueri. Abel obrulit sacrificium et inde laudat. Sed si pauli hostia ad ducamus in medijs quibus celsa terra / superior appetit. Quod ergo vultis ut memor' / Non enim vna timor do est. Siquidem semetipsum per dies singulos imolabat. Quam tamen rursus hostiam dupliciter offerebat: tum in corde / tum in corpore suo mortificatione lesu sine intermissione circumferens. Nam ad pericula fugiter parabat / consummas voluntate martyris: et naturam in se mortificando carnis. nihil minus quam immolare deo hostie munus implebat: imo etiam multo amplius. Non oues enim offerebat: aut boues: sed semetipsum per dies singulos dupliciter (ut diximus) imolabat. Propter quod confitendo dicebat. Ego enim iam imolor: sanguinem vestrum sum imolationem vocas. Neque vero his tamen modo sacrificijs contentus fuit: sed quod bene seipsum consecraverat deo: etiam orbem vniuersum studuit offerre. Qui terram videlicet ac mare: greciam simul / atque barbariam omnem prius (quanta est sub sole) regionem quasi voluntas circuiuit. Non simplici labore velut inuacuam itinera percurrens sed per totum spinas pariter euellens: et verbum seminans ubique pietatis: fugans errores: veritatem reducens: ex hominibus faciens angelos: quos ipso ipsos homines quasi ex demonibus plurimos puehes. Propter quod iam hic post sudores plurimos ac trophea innumerabilia transitur per discipulorum consolationem dicebat. Sed et si imolor super sacrificium et obsequium fidei nostre: gaudeo et congratulor omnibus

Paul' paradisus spiritualis.

Diuersa flumina ex aio pauli fluunt.

In paulo reperiunt oia bona virtutum tam angelorum quam hominum.

Paul' per seculum obtulit deo sacrificium.

Q

D

Paulus lo-
seph in pu-
dicitia su-
peravit.

Job in pa-
tietia pau-
lus supera-
uit.

Job. i.

f. lxx

vobis. Propter quod et vos gaudete / et congratula-
mini mihi. Quidnam igitur huic hostie reperiet equi-
quam Paulus gladio sancti spiritus immolavit: quia in illo
altario obtulit: quod super celos locatus est? Sed abel
dolo germani percussus occubuit: atque hinc effectus
est clarior. Et ergo innumeras tibi ostendi mortes:
tot utique quot etiam dies beat? iste in predicatione vi-
magis me xit. Sin vero ea quoque vis nosse mortem quam novissi-
ritoria sibi me etiam rebus impleta est: abel quidem a fratre ut ni-
hil a se lesio: ita nullis affectu beneficiis interemptus est
abel ipse vero ab eis est interfecit? quos innumeras
malis cupiebat eripere: et propter quos sustinuit
universa mala quam passus est. Sed Noe iustus in ge-
neratione sua atque perfectus: et solus erat talis in cin-
ctis. Sed et Paulus solus iter omnes talis inueneris est
ille quidem se tantummodo legem servasse cum libe-
ris: hic autem multo seniore vindictam inundante dilu-
vio: non archam coaptando copagibus tabularum: sed
epistolas componendo per tabulas: non duos / vel tres / aut
hominum ex quibus cognatos: sed universum populum orbem mergi
periclitantem: ex medijs fluctibus liberavit. Nec hoc
erat hec talis archa: ut vno circumferret loco: quod vi-
deat orbis terminos comprehendit. Nam visum nunc omnes
in hanc archam Paulus inducit: quam certe capacem
salvande multitudinis preparavit. Que suspiciens ir-
rationalibus pene animalibus stultiores: imitatores ef-
ficat angelorum. Et hinc quoque illa vincit archa: quod
illa quidem corum recipiens: corum rursum emisit. Et
includens lupum. feritatem eius mutare non potuit. Hic
vero accipitres / miluosque suscipiens: fecit columbas.
Et excludens irrationabilitatem omnem atque feritatem
mansuetudinem spiritus introduxit. Manet hodieque hec
archa navigans: nec tamen aliquando dissolvitur: nec valet re-
bulas eius villa malicie laxare: tepestas: quando potius ip-
sa tepestatis motus navigando perficitur. Quod satis
consequenter effectum est. Non enim bitumine ac pice:
sed sancto spiritu eius tabule sunt puncte. Sed abraham
mirantem omnes: quod cum audisset abraham exiit de terra tua
et cognatione tua: et domos reliquit / et patriam: et ami-
cos / atque cognatos. quorum omnium iacturam solo divini
amoris precepto precebat. Nam et nos cum propterea mi-
ramur. Sed quid paulo possit equari quod non modo pa-
triam. cognatos ac domum: sed ipsum quoque mundum re-
linquit: imo etiam celum et celum celi. Et hec omnia christum su-
scipiendo deservit unum per cunctis illud et solus id est
christi charitatem requirens. Neque presentia inquit: neque fu-
tura: neque altitudo: neque profundum: neque creatura alia
poterit nos separare a charitate dei que est in christo ie-
su domino nostro. Sed abraham in periculum seipsum tradens
hostibus: filium fratris eripuit. At Paulus non fratris
filium: neque tres aut quinq; vrbes: sed orbem universum
de ipsa diaboli extorsit manu. innumabilia per di-
es singulos pericula sustinendo: propterque mortibus
maxima securitate alijs comparando. Caput bonorum
eius culmenque philosophie est: quod filium voluerit imo-
lare. Sed hec quoque invenimus paulum primas par-
tes tenente: qui non filium sed semetipsum (ut dixi) mi-
les immolavit. In ysaac quidem alijs ammirat: et alia
quidem plurima sed precipue patientia. Quia puteos so-
diens: et de proprijs exagitat laboribus minime re-
sistebat: sed factos a se puteos obrui patiebatur: at-
que ad alium semper migrabat locum. Neque collecta suo-
rum manu in adversarios irruerat: sed propria posses-
sione vbiq; cedebat / quoad usque illorum iniquissima
expleret cupiditatem. At Paulus non puteos cernens
lapidibus obrutos: sed proprium corpus non solum sicut
ille cedebat: sed eos etiam a quibus lapidabatur incestum
studebat euehere. Quanto enim amplius obruebatur

iste fons: tanto erumperebat magis ac plures ex se flu-
vius effundendo manabat. De longanimitate atque
patientia huius filii Jacob scriptura miratur. Et quoniam
illa est tam adamantina propterea anima quam pauli patienti-
am possit imitari? Neque enim bis septem annorum: sed
totius vite servitium pro sponsa protulit christi: non adustus
solum estu diei / et noctis gelu: sed tentationes mille
perpetuens. Et nunc quidem verberibus: nunc vero la-
pidibus scissus: atque collisus. Et modo quidem be-
stias: modo aut fluctibus pugnans: modo etiam nimie
atque continue reluctans fami diebus ac noctibus. Et in-
ter certamina vbiq; persilens: captas oves ex dia-
boli faucibus abstrahens. Sed Joseph pudicitie
virtute decoratus est. Et ego vereor ne iam ridiculum
sit huic paulum laudare quod semetipsum mundo crucifi-
gens: ita non solum humanorum corporum pulchritudi-
nes: sed omnia etiam que videtur rebus clara ac deco-
ra cernebat. quemadmodum nos fauilla cineribus de-
spicimus. qui quasi mortuus prius ad mortuum imo-
bilibus permanebat. Neque cum tanta animi cura propi-
net incertum vitiorum et nature nihil humanum ad ali-
quod aliquid perpeffus est. Stupet certe Job omnes
homines et valde utique consequenter. Est enim ille athle-
ta mirabilis: et quod paulum ipsum velut ex adverso pos-
sit aspicere ob patientiam puritatemque vite: ob testimo-
nium dei: propter illam fortissimam cum diabolo pugnam: pro-
pter victoriam que pugnam secuta est. Et Paulus non
mensibus tantum: sed annis plurimis in agone perdurans
tam clarus emicuit. Non terre gleba sancte carnis ra-
dens: sed in ipso intelligibilis os leonis frequen-
ter incurrens. Et pugnans adversus tentationes inu-
meras: omni erat lapide tolerantior. Qui non a tribus
et quattuor amicis: sed a cunctis infidelibus: a falsis
etiam fratribus / obprobria sustinebat: computatus ab
omnibus atque maledictus. Sed illius erat magna ho-
spitalitas et cura parentum siue pauperum. Nec nos
quidem istud negamus: sed pauli etiam liberalitate infe-
rior docemur. Et tanto inferior quanto anima est cor-
pus inferius. Quam enim ille curam impendebat carne
debilibus: hanc iste anima morbidis exhibebat.
Hic mentis sensibus claudicantes dirigendo: in re-
cti itineris incessu: nunc nuditate deformes. stola
celestis philosophie vestiendo. In corporalibus quo-
que beneficiis tanto iste superabat quanto est amplius in fa-
me et egestate viventem indigentibus ferre presidium quam
id ipsum de divitiarum affluentia ministrare. Nam illius
quidem omni advenienti aperiebat domum. Qui vero
anima universo patebat orbi: ac fidelium populos be-
nigne mentis recipiebat hospitio dicens. Non angus-
tiamini in vobis: angustiamini non in visceribus ve-
stris. Et ille quidem cum boues ac oves haberet innume-
ras: erat in pauperes liberalis. Hic non nihil amplius
corpe suo possidens. de hoc ipso sufficienter indigen-
tibus ministrabat. Quod alicubi ipse precorans necessi-
tatis (inquit) meis: et his qui mecum erant ministraverunt
manus iste. Corpus enim sui operam velut ex quadam pos-
sessione fructus esurientibus deputabat. Sed vermes
videlicet ac vulnera seuosque atque intolerabiles scoto
Job iserebat dolores. Et ego fateor. Sed si per tam
multos annos pauli habere et cum iugis fame etiam nu-
ditate: cathenas: carcerem: insidias: periculaque pside-
res. quam a domesticis / ab extraneis / a tyrannis: a toto
postremo patiebatur orbe: addas huc etiam his pre-
dicto amariora id est per eis qui labebant dolores solli-
citudine: quam per ecclesiam omnibus vitione quam per scanda-
lizatis singulis perferebat. Unde bis quoque omni erat sa-
tis durior anima ista perpetuens et ferrum atque adaman-
tem firmitate superabat. Que enim Job corpore:

q passio a-
postoli fuit
magis me
ritoria sibi
occisio
abel ipse
abel.

Paulus pfe-
ctus gen-
huanu ex
medijs flu-
ctibus li-
beravit q
noe.

Gene. viii.

Paulus
sua doctri-
na aialia
ferocia fe-
cit mitia.

Gen. xii.

Paulus
oia reliquit
q abraham.

Non solum
ut abraham
paulus filium
fratris ab ho-
stibus eripu-
it: sed vniuer-
sum orbem de
ipsa diabo-
li manu ex-
torsit.

Maiores in
paulo quam in
isaac patien-
tia.

Joānes Chrysostom^o de laudib^{us} bti Pauli.

α

Sala. lili.

Moyſes poſterior eſt ipſo iob Moyſem paul^o emi nēti xture tranſcēdit Paul^o op tavit dele ri de libro vite moy ſes tñ cū ceteris pe rire.

Paul^o dō helye r io hāni bap tiſte pferit.

h

Paul^o an gelis vēit cōparād^o.

Obedire deo pfecte āgelos ma xime pſtat eſſe brōs.

hec paulus mēte ſuſtinuit: quē omni ferme mole ſtior de ſingulis quib^{us}q^{ue} labētib^{us} meſtitia cōſume bat. Unde r iuges lachrimarū ex eo fōtes: nō die bus ſolū ſed etiā noctib^{us} effluebat: omi^{que} muliere parturiēte vehemēti^{us} affligebat in ſingulis. Pro pter q^{uod} etiā dicebat. Filii mei quos iterū partu rio. Quē vero iā quiſpiā poſt iob putet eſſe mirabi lem: Moyſem pfecto. Sed hūc etiā Paulus ſat^{is} eminēti virtute tranſcēdit. Cui^{us} q^{uod}ē multa ſūt alia preclara: ſed caput ſctē illi^{us} aīe atq^{ue} faſtigii ē. q^{uoniam} pro iudeo^{rum} ſalute deleri elegit e libro. Sed moy ſes cū ceteris optavit pire paulus p ceteris. Non enī cū pereſſit^{is} pire voluit: ſed vt ſalvarentur alij ipſe de glie eternitate decidere. Et ille quidē pha raon: ille autē diabolo quotidie repugnabat. Et il le p vna gēte: iſte vero p vniuerſo orbe certavit: nō ſudore: ſed ſanguie vice ſudoris vndiq^{ue} pfluente eū nō ſolū habitabiles mūdi ptes: verū etiā def ta ad cultū religiōis adduceret. Nec ſolū grecorū pplo^s: verū r barbarorū. Poterā quidē r Jeſū na ne r Samuel r alios pphas in cōparationē voca re: ſed ne ſermonē faciā logiorē: ad ipſa eo^{rum} capita cōſcēdā. Cū enī iſtis excellior apparuerit nulla p^{er} ſus de alijs ambiguitas reliquet. Quinā ergo emi nētiores vidētur: Quis poſt hos alius niſi dauid: r Helias ac Joannes: quorū vn^{us} p^{ri}oris alter ſecū di eſt pcurſor aduētus: Propter q^{uod} etiā nois cōi one cōſtituit. Quid i^{tem} iſt in dauid precipuū repi tur: Sine dubio hoſpitalitas: atq^{ue} erga deū feruēt amor. Et quis ampli^{us}: imo quis ita vt aīa Pauli hec vtraq^{ue} cōpleuit. Ammīrādū autē in helia ego minime reor: q^{uod} celū clauſit: q^{uod} induxit famē: quia ignē de celo ſermonē cōpoſuit. Sed q^{uod} celauit pro deo: eratq^{ue} in hoc mētis affectu ipſo igne vehemē tior. Sed ſi pauli zelū diligēter inſpicias: tāto eū i uenies excelliorē q^{uam} ille pphetis ceteris emine bat. Quid enī illis verbis repiat e^{que} glie dñi ze lādo dicebat: q^{uoniam} optabā eſſe anathema pro frīb^{us} meis qui ſunt cognati mei ſcōm carnē. Propterea a celis ſibi ppoſitis: ac premijs r coronis tarda uit ac diſtulit dicēs. Permanere aſit i carne nece ſariū. ppter vos. Propterea nō ſolū iſta q^{ue} cernit. ſed illā quoq^{ue} q^{ue} intelligit creaturā nequaq^{ue} ſuffice re ſibi credidit ad oſtēdendū zelū r charitatē q^{uod} ar debar in xpm. ſed etiā altā q^{ue} nō ē ſermonē formauit. vt q^{uod} tota volūrate cupiebat expri meret. Sed iō annes in cibum locuſtas: r mel ſilueſtre ſumebat. Sed paulus ita in medio mūdi ſtreptu: quemad^o modū ille in heremo quiete verſatus eſt. Nō q^{uod} de^{us} paſtus locuſtis: aut melle ſilueſtri: multo autē his victu villore pētus: ac neceſſario quidē indulgēs cibo: pre feruētī p^{re}dicādī ſtudio. Verū illi^{us} aduer ſus herodē apparuit magna pſtātia. et iſte nō vnū aut duos / aut tres: ſed innumeros in ſublīm poſi tos ptate corripuit: immo lōge illo ſeuiores tyran nos. Reſtat vt paulū iā angelis cōparem^{us}. Ideo q^{uod} relinquentes terrā etiā celo^{rum} faſtigia tranſeam^{us}: ſed null^{us} ſermonē nrm accuſet audacia. Si enī iō annē r ſacerdotes dei ſcriptura angelos noiauit: q^{uod} mirū ſi preſtātorē oib^{us} paulū illis virtutib^{us} cō feram^{us}. Quid ergo eſſe in angelis magnificū p^{re} dicamus: Proſecto q^{uod} cū oī cura obediuit deo. Q^{uod} dauid quoq^{ue} amirādo dicebat. Potēs virtute fa ciētes verbū ei^{us}. Hūc enī bono p^{re}ſus niſi eſt e^{que} le eſt etiā ſi ſint milies incorporei. Hoc ē enī q^{uod} ma xime eos preſtat beatos: q^{uod} obediunt pceptis dei. q^{uod} eū in nullo aliq^{uod} cōtēnūt. Hoc i^{tem} i paulo ple ne aiaduerti poteſt: cū oī diligētia r cautioe ſerua

tū. Nō ſolū aut ſermonē ei^{us} impleuit: verū etiā pce pta ſup^{er}iaq^{ue} pcepta. hoc q^{uod}ppe declarās ait. Que ē l. Cor. ix. ergo merces mea: Et euāgelii^{um} predicās ſine ſū ptu ponā euāgelii^{um} dei. Quid vero aliud in angel^{is} ppheta mirat^{ur}: Qui facit (in^{ter}) angelos ſuos ſpi rit^{us}: r miniſtros ſuos ignē vrentē. Sed hoc etiā in paulo poſſum^{us} inuenire: q^{uod} velut ignis ac ſpūs to tū terrarū percurrūt orbē: pcurrēdoq^{ue} purgavit Sed necdū celū iſte ſortit^{us} eſt. Et hoc eſt oīno mi rabile: q^{uod} talis verſabat^{ur} in terris: r mortali adhuc carne circūdat^{us} cū incorporeali ptatū virtute cer tabat. Quāta ergo nos ſum^{us} p^{er}denatiōe digni cū^{us} vno hoīe bona oīa in ſe cōgregāte: ne minimā q^{uod} de eo^{rum} ptē ſtudem^{us} imitari. Nec aſſidue mēte volue tes: r noſipos inculpabiles prebeam^{us}: r ad illi^{us} ze lū ſtudeam^{us} accedere: vt ad eadē bona puenire me reamur: r miſericordia dñi nri Jeſu xpi: cui glia r im perliū in ſecula ſeculo^{rum} amē.

Omelia Secunda.

Quid ſit homo / r quāte nature nra nobi litas: quāteq^{ue} capax virtutis hoc aīal: precipue ex oib^{us} paulus oſtendit. Qui nūc ſtetit aduerſus criminatores huma ne creature clariffima pro deo voce reſpōdēs: co hortās ad ſtudia virtutis r impudētiffima blaſphe mātū ora pcludēs. Docēs quoq^{ue} q^{uod} inter angelos hoīesq^{ue} nō grāde ſit mediū: ſi tñ noſipos diligēt^{er} extollamus. Non enī aliam ſortitus eſt ille naturā nec diſſimilem nactus animam: neq^{ue} alterum ha bitans mundum: ſed in eadem terra: eademq^{ue} re gione: ſub eiſdem r legibus nutritus: et moribus cūctos q^{uod} nūc vel ſūt hoīes vel fuerūt alii^{us} virtute tranſcēdit. Ubi i^{tem} iſt nūc illi ſūt q^{uod} vitia i p^{re}ſentiu: virtute tē in arduo collocarūt: hic enī illis palā repugnat dicēs. Q^{uod} enī in p^{re}ſentiu ē momētaneū ac leue tribu latōis nre ſup^{er}ia modū in ſublīmitate eternū nob glie pōdus opat^{ur}. Et aſit huiusmodi tribulationes inueniūt^{ur} leues: q^{uod} tomagis he q^{ue} in nobis ſūt vo luptates. Neq^{ue} vero hoc ſolū in illo mirabile ē: q^{uod} p^{re} abūdātia deuotiōis quodāmodo nō ſenſit do lores p virtute ſuſceptos: ſed etiā q^{uod} virtutē ipſaz nec mercede pſauit. Nā nos q^{uod} de ppter eā nec p poſita mercede certam^{us}: quā ille cōplectēs etiā ſi ne premio diligēbat / cūcta illa q^{ue} aſpitate ſui vidēt impedire virtutē cū oī magnanimitate ppetiens. Qui neq^{ue} infirmitatē corporis / neq^{ue} multitudinē circūſtātiū vndiq^{ue} negotio^{rum}: neq^{ue} tyrānidē nature nec quicq^{ue} aliud cauſat^{ur} eſt: cū vtiq^{ue} maior illi q^{ue} cū cū r milie p^{re}ceptib^{us} r regib^{us} terre eſſet cura com miſſa. Sed quotidie cellior q^{uod} tidie aſſurgebat ar dētior: r intētatis ſibi picul noua ſemp alacritate pugnabat. Ideoq^{ue} ſignificans dicebat. Eo^{rum} q^{ue} re tro ſūt obliuicēs: ad ea vero q^{ue} p^{ri}ora ſūt extēdēs me. Qui cū ſibi mortē iā imminētē videret / ad cō munione delectationēq^{ue} gaudiij alios puocabat dicēs. Gaudete r cōgratulamini mihi. Ac picul^{us} i ſurijs / obprobrijsq^{ue} ppoſitis rursus exultat. et cō rinthijs ſcribēs ait. Placeo mihi in infirmitatib^{us} meis: cū vtiq^{ue} hec ipſa eē diceret arma iuſtitie: oſtē dēs hic ſibi fructū maximū puenire. Itaq^{ue} cū iter medias inimico^{rum} verſaret infidias: ouās tñ de oī eo^{rum} referebat impugnationē victorias. r vbiq^{ue} ſci ſus verberib^{us}: affect^{us} iurijs atq^{ue} maledictis / q^{uod} triſtiales pōpas ageret: crebraq^{ue} trophea ſtruet ornabat / grāſq^{ue} referebat deo dicēs. Deo autē grās: q^{uod} ſemp triſtphat nos. Itaq^{ue} ad p^{re}uſione r in iurias q^{ue} ob p^{re}dicādī ſtudiū ſuſtiebat: magiſq^{ue} ad bono^{rum} oblectamēta pperabat: mortis poti^{us} q^{uod} vi

l. Cor. ix.

p. d.

Paul^o cū ctos hoīes et pntes et futuros virtute tra ſcendit. ii. Cor. iiii.

Sicut ad ueritates tpales cē ſende ſunt parue ſic volupta tes mūda ne ſpectu eternaz.

Paulo maior erat cura pmiſ ſa q^{ue} pnci pib^{us} vel re gibus.

Paul^o de lectabat i ſuis affli ctiōibus. ii. Cor. xii.

g

n

Omelia Secunda. Jo. cccxix.

H Paulus op- te desiderium appetens paupertatis quam opulentie: et mul-
tabat pau- to amplius labore desiderans: quam alij requie post la-
pertate et bore. ac merore magis eligens quam alij voluptate. stu-
alia aduer- diosius per inimicos oras quam alij aduersum inimicos.
suehemer- Couerterat enim orbem terrarum: imo nos enim vere per-
tius quam ho- uertimur. Ab illo autem sic est custodit: quemadmodum
mies mun- a deo fuerat instituit. Illa enim omnia que appetebant a
dales ad p- paulo nature congrua. Hec vero que idem ille fugiebat
spera. contraria iudicantur. Unde istud probari potest: Quia
homo utique cum esset paulus ad illa tamen magis ad ista
currebat. Tunc enim illi formidandum erat atque metu-
dum: offensa nimis dei: nec quicquam aliud omnino. Ergo
ne desiderabile illi aliud erat: nisi placere sepe deo?

Paulus so- lū deside- rabat pla- cere deo. Non dico autem quod nihil prout desiderabat: sed nec ipso
rū aliqd futuroz. Non enim mihi dicas vires et gen-
tes/exercit/pecunias/puicias/pates. Hec enim
ille nec quasi araneam filia reputauit: sed ea ipse pene
quod prout in celis. et tunc ei? ardet in christo amoris
videbis. Hic siquidem pre illi? dilectione non angelo-
rum: non archangelorum: ammirat? est dignitate: nec quic-
quam horum simile concupiscit. Quod enim erat maius omnibus?
christi amore fruebat: cum hic beatorum se cunctis puta-
bat: sine hoc autem neque diuinitas: neque principatus so-
cius esse cupiebat: sed cum hac dilectione magis esse
vel extremus optabat: imo etiam ex numero punitorum
quam sine hac inter sumos et honore sublimis. Hec enim
erat illi maximum ac singulare tormentum: ab hac cha-
ritate discedere. Hec illi erat gehena. Hec sola pe-
na: hec infinita et intoleranda supplicia. sicut etiam per
frui charitate christi. Hec illi vita. hoc mundus: hanc an-
gelus: hoc presentia: hoc futura: hoc regnum: hoc promissio:
hoc bona videbant innumera. Preter hunc vero
nihil in tristitia parte ponebat. Hec enim quod hic habere
tur nihil asperum/nihil etiam suaue reputabat. Sic de-
spiciebat vniuersa que cernimus: ut solet herba iam pu-
trefacta cotenti. Tyrannos vero ac populos spiritus
furores: velut quosdam esse cultices estimabat. Mor-
tem vero ac cruciatum? et mille supplicia quasi ludum puta-
bat esse puerorum: dummodo propter christum aliquid sustine-
ret. Tunc enim et hec amplectebatur libenter: et decora-
bat vinculis cathena: magisque vero diademate co-
ronatur. Et teni coronatur? carcere habitabat celum: ac
libenter? verbera excipiebat et vulnera: quam alij brachia
diripiunt et dolores: non minus quam premia diligebat: cum
ipsos utique dolores loco duceret promissorum. Propter
rea enim illos etiam gram notabat. Quod sensu diligen-
ter expedit. Premia certe erat dissolui et esse cum
christo: permanere autem in carne: certamen. Sed tamen pro-
pter christi desiderium presentia differebat cupiditate cer-
taminis: idque magis necessarium esse dicebat. Regi-
one vero anathema a christo fieri certamen erat et do-
lor: magis autem supra certamen: supraque omnem dolorem
At vero esse cum christo: erat premium singulare. Paulus
tamen propter christum illud maluit quam istud eligere. Sed per-
fecto dicat hic aliquis: quoniam hec omnia propter christum sua-
uia esse dicebat. Hoc plane etiam ipse confiteor: quoniam qui
nobis sunt causa tristitie: hec illi partebant maximas
voluptates. Et quod ego pericula/eternasque commemo-
ro? In merore enim maximo ille versabatur: propter quod
dicebat. Quis infirmatur et ego non infirmor? Quis
scandalizatur et ego non vroz? Et si in merore quoque vi-
cat quod melle aliquid voluptate: multi enim illorum qui filio
rum mortibus vulnerant aliquid consolationis accipiunt
cum suis fletibus relinquuntur magisque dolent cum dole-
re prohibentur. Sic et paulus nocte et die consolatio-
nem accipiebat ex lachrymis. Nullus siquidem tam cer-
to affectu mala propterea quam ille desiebat aliena. Quod
solabatur. admodum enim illi opinariis afflictum: cum perditione de-

Summi pu- tabat inco- modum a charitate dei dilecti- one parari.

Paulus mortem re- putabat lu- dum puero- rum.

Paul. i.

ii. Cor. xi.

Paulus in suis dolo- ribus et affli- ctionibus co- solabatur.

fleret. Qui ut illi salui fieret: a celorum gloria cupiebat Paulus de
excludi. Et hoc vnde manifestum est? Quia non sal- flebat alio
uari illos multo acerbior estimabat: quam semetipsum per- rui perditio-
fre. Aut si non acerbior nunquam aliud operasset quam utique onem.

qui tolerabilior elegit. Qui cum certe spe maxima fu-
turi premij pascere: non perfunctorie aliud optabat:
sed clamabat dicens. Quia tristitia est mihi magna et
continuum dolor cordi meo. Hinc ergo et de singulis
(ita ut dixerim) habitatoribus mundi tam vehementer
dolorem et in commune pro cunctis et gentibus videlicet et
urbibus: et per vnoquoque peculiariter lamentatur: cuius
rerum aliquis poterit apparere. Qui ferro? Qui adamanti-
ti? Quidnam illa aliquis appellet animam? Auream ne
magis an adamantinam? Illa et oia erat adamante forti-
or: et auro gemis: preciosior. Et altera quidem ma-
teria firmitate: altera vero superabat preciositate. cui
igitur rei hec ab aliquo aia comparatur? Eari quidem qui
sunt omnino nulli. Quod si vel auro adamantis fortitudo:
vel adamantis honor daret auri: tunc forte aliquo modo
comparatio eius pauli posset aie conuenire. Sed quod ego
adamante et auri ad similitudinem adduco pauli? Quia
dum si e diuerso appendas omnem: etiam tunc videbis ap-
te Paulum vergere potius examinis. Si enim de his
qui in melioris et specubus in exigua orbis parte versant
hoc dictum est: quod magis nos dicimus paulum mundo
et oim qui in mundo sunt dignior. Si igitur etiam mundus
eo dignus non est: sit forte vel celum. Sed istud quoque i-
uenit inferi? Si enim iste non celum solus: sed etiam qui ha-
bens in celis dei postposuit charitatem: quomodo non ma-
gis deus qui tanto est benignior paulo: quanto malici-
am bonitas antecellit innumeris est celis iudicat
dignior. Non enim nos tamen diligit deus: quantum a nobis
ipse diligit. sed tanto effusius: quantum ne sermo qui
desufficit explicare. Consideremus ergo quantum illi
honoribus: etiam antequam resurrexisset extulerit.

Ro. ix.

Paulus ad amate for- tior et auro preciosior

Paulus de- guior celo

De pauli his hono- ribus.

Paulus in terra vita- duxit an- gelicam.

Paulo maior ho- minum cura comissa est quam angelis

In paradysum rapuit: in celum tertiū subleuauit: in
effabilis archa fecit esse participem: taliumque misterio
rum cōscium: qui nulli hominum fas fuerit cōfiteri. Nec ime-
rito. Siquidem paulus in terra gradies sic se agebat
in cunctis: quasi angelorum societate frueretur. Nam passi-
bili adhuc corpori colligat? illoz perfectione gaude-
bat. Latiusque fragilitatibus subdit? in nullo inferior
supnis virtutibus apparere certabat. Nam et tanquam pe-
nat? totum docendo puolauit orbem et velut incorpore
us labores piculaque contempsit: et quasi iam celum possides
cuncta prius terrena despectit: et tanquam cum ipsis iam in-
corporeis virtutibus degeret: ita iugiter intenti-
one vigilauit. Et angelis quippe sepe diuersarum
gentium cura comissa est: sed nullus illorum ita creditum si-
bi populum gubernauit: ut paulus vniuersum governa-
uit orbem. Neque vero dicas quod hec non perficiebant a
paulo. Hoc enim etiam nos fatemur. Sed si non ipse e-
rat qui cuncta complebat: nequaquam tamen ab eorum opibus lau-
dibus separatur. Quia utique dignum se tante gratie prepara-
uit: per quam tam magnifica et gloriosa perficeretur. Michae-
elis comissa est iudeorum. Paulus vero terre/acma-
ria/atque vniuersi orbis habitatio: ipsumque desertum.
Et hec non ad iniuriam (quod absit) dicimus angelorum:
sed ostendimus esse possibile illis hominem copulari: in
itaque illoz merita consistere. Cuius autem rei gratia non
angelis potius hec predicatiois cura comissa est: ut nul-
lus scilicet excusationis color de se inueniret: ac
negligens: ac ne tu ad diuersitatem nature confugeres
dormiendo. Deinde ut tanto etiam maior operis ammi-
ratio nasceretur pro de natura inferiore prederet.
Quo enim non ammirabile hoc atque improuisum vi-
detur: cum ex terrena lingua sermo perficiens mortem fu-
gat: peccata dissoluit: tenebras cecitatis illuminat:

Joanes Chrysostomus de laudibus beati Pauli.

6

ii. Th. iiii.

i. Cor. iiii.

Ephe. v.

Esse imita-

tores dei.

Causa p-

pue deo fa-

cit hoies

similes.

Mat. v.

Hemo tm

ptu pauli

ollexit p-

rimos su-

os. siue a-

micos siue

inimicos.

Paulus af-

ficiebat er

ga suos p-

secutores

sicut p-

in-

dulgentissi-

mus erga

filium frene-

si tactu.

Ro. r.

Ro. xi.

et mutatioe mistic: terra couertit in celu. Propt
hoc igit stueo virtute dei: ppter hoc amiror p
ptu animu pauli: qm se tale studuit exhibere: qm ta
te se gre capace parauit. Nos aut rogo vt no mire
mini solu: veruetia imitemini ta claru hoc virtut
exemplu. Sic naq poterim coronari ei? esse parti
cipes. Sed si aliqs nos dixisse mirat qz qcuq ha
buerit pauli merita eade sit habitur? et pmla: ipm
audiet ista dicent. Certame (inqt) bonu certauit:
cursu costumauit: fide seruauit. De cetero reposita e
mibi corona iustitie qua reddet mibi dñs i illa die
iustus iudex. No solu aut mibi: sed et oib? q diligunt
aduertu ei? Vides certe vt cunctos in eade glie co
munionē vocet? Vrgit oib? eade corona posita e
studeam? oēs digni illis bonis q pmissa sunt inue
niri. Neq solu magnitudine atq eminētia in illo
debem? considerare virtutu: et pmtu illud animi
ei? atq robustu: p qd ad tata meruit gram puenire
sed et nature societate p qua nobis in cunctis ille par
ticipat. Et sic etiā q valde sunt ardua: facilia nobis
videbunt ac leuia. Breuiter hoc tpe laborantes in
corruptibile illa gestabim? atq immortalē coronā
gra et misericordia dñi nri Jesu xpi cui est glia et im
periu in secula seculor. Amen.

Omnia tertia.

Paulus qui tata vim humane
alacritatis ostendit. vt ad celu quoq ipz
valeat subuolare ptermittens angelos
altasq virtutes: aliqui quide suo exēplo
christi nos fieri imitatores iubet dicēdo. Imitato
res mei estote: sicut et ego xpi. Aliqui quide de se re
ticēs ad ipi? nos imitationē di exēdit dicēs. Esto
te imitatores dei sicut filij charissimi. Vā vero de
mostrās qz nihil ita hanc imitationē pariat: quā si
ita viuat aliqs: vt bonu ei? in cōe pficiat: atq vni
uersis vtiliora pvideat adiut. Ambulate in cha
ritate dei. Ideo cū dixisset. Imitatores dei estote
cōtinuo de charitate disseruit: qz hec pcpue virt?
hoies deo facit. primos. Quātecūq eni sint alie i
feriores tenētes locū: cuncte erga hoim studia ver
sanē. vt est cōtra pcpiscētā pugnā: et qd aduersus
gulā gerit bellū. vt in auaricie interitu acies ordi
nata. vt cū iracūdie furore pflictus. Diligere vero
deo nobisq cōe est. ppterea et dñs impabat. Ora
te psequētib? et calūniatib? vobis: vt sitis filij pa
tris vtriq in celis est. Hoc igit et paulus cūctoz in
telligēs caput esse bonoz: oī in se studio expmēre
curauit. Nemo ei ita dilexit inimicos: nemo erga
insidiatores suos tā beneficus fuit: null? p afflicto
rib? suis tāta ppeffus est. No eni illa q patiebat sz
nature copulā cogitabat: quātoq ampli? efferebā
tur inimici: tāto magis eoz miserebat infantiā. Et
eni aliqs indulgētissim? pater afficit erga filiū fre
nesi cōprehēssu: cui? quāto magis pūstis ictibusq
pulsat: tāto eni potius miserat ac deflet. Ita paulus
q de ipa magnitudine passionū eoz a quibus affli
gebat estimaret furore maiora illis adhibebat fo
mēta pietatis. Audi igit qz cōpariēter: quāq man
suet nobis pro illis loqitur: qui eni qnquies verbe
rabat: q cathenis onerauerat: q viculis pstrikerat
qui ipm ei? sitiebat cruore: quicq illū quotidie dis
cerpere cupiebat. Testimoniu (inqt) illis phibeo
qm emulationē dei habēt: sz nō fm sciam. Rursus
enī q se supra illos supbi? efferebat refrenans. noli
ait altū sapere: sed time. Si eni de? naturalib? ramis
nō pepcit ne forte nec tibi parcat. Vt eni cognoue
rat dñscam tā in illos pcessisse sūiam: qd vni? et so
lū in sua erat pte prestabat. Sepe lachrimabat

vehementer pro illis dolebat: volētes eis insulta
re phibeat: atq in quātū poterat laborabat: vni
brā eis excusatiōis obtēdere. Et qz ppter ptima
ciā eoz atq duriciā: psuadere illis fidē fmone nō
poterat: ad orōnes couertebat assiduas. Frēs in
quit volūtas quide cordis mei et obsecratio ad de
um sit p illis in salutē. Sepe qz illos meliore solli
citat dicēs. Sine penitētia eni sūt dona et vocatio
dei: vt nō ptiaci? vsq ad finē despatioe moriant.
Que vtiq oia sunt amāris et valde eoz vtilitatib?
puidētis: vt cū dixit veniet ex syon qui eripiat et a
uertat impietates ab iacob. Pordebat naq vhe
mēter: ac penit? dissecabat cū eos pereuntes vide
ret. Propter qd et multa solacia adhibebat huic
dolori aliqui qd dicēs. Veniet ex syon qui eripiat et
auertat impietate ab iacob: aliqui vero et isti nō cre
diderūt in illoz misericordia cōsequant. Facit autē
hoc etiā hieremias vim quādā inferēs atq cōten
dēs excusationē aliquā pro delinquentib? inuenire.
Nūc qd dicēs. Si peccata nra resisterūt nobis: et
rursus. No est in hoie via ei? nec homo ibit et dirē
get iter suū. et rursus alibi. Demēto qm puluis su
mus. Nos etenī est oīno celebrissim? vt bi q pro
delinquentib? depcant: et si nihil ydoneū afferat ad
rogādū saltim vmbra quādā p eis excusatiōis op
ponat nō certa verbor ppietate munita. nec que
trahi possit in dogmata: sed q pro pereuntib? tātm
modo cōsolei volētē. No ergo huiusmodi excusa
tiones scrupulosius pōderem? sed intelligam? eē
illas volētis aie: et dicere aliqd pro peccatoribus
requirētis. Iuxtaq hūc modū hec qd superius dicta
sunt sētiam? Putas aut qz erga solos iudeos ta
lis extiterit: ad alios vero vel domesticos vel ex
traneos non se multo etiā prebuerit mitiorē Audi
igit quid ad timotheū sit locut? Seruū inquit dñi
non oportet litigare: sed mansuetū esse ad oēs. do
ctore patientē: cū modestia corripientē eos q re
sistūt ne qn det illis deus pniā ad cognoscendā
veritatē et resipiscāt a diaboli laqis a quo capti te
nent ad ipius voluntatē vsq aut probare qz mode
ste etiā cū illis loquat quā in pctō corruerāt: Audi
qd corinthiis dixerit. Timeo (inquit) ne cū venero
humillet me de? apud vos: et lugeā mltos ex hijs
qui ante peccauerūt et nō egerūt penitētiā sup in
mūdia et fornicatiōe et ipudicitia quā gesserūt. Et
ad galathas. Filiioli (ait) mei quos iterū parturio
donec forme xps in vobis. Et in causa ei? q fue
rat fornicat? nō mlt? eo ipso q pro pctō suo lamēta
bat dolet p qz illo alios depcat dicēs. Cōfirmate i
illo charitatē. Sed et qn ab ecclie illū corpe sepa
bat q mult? hoc lachrimis gemituq faciebat. Et
multa (inqt) tribulatione et cordis angustia scripsi
vobis p multas lachrimas. nō vt cōtristemini: sed
vt sciatis quā charitatē habeā abfūdāt in vobis.
Et rursus. Fact? sum iudeis tanq iude?: his qui
sub lege erāt: qn sub lege essem. Fact? sū infirmis
infirm? Oib? oia factus sum: vt oēs facerē saluos.
Vidisti ne qso aīam oia terrena supantē? Vm ei
pūsus hoim deo exhibere cupiebat: et oēs quātū
ad ipm spectat exhibuit. Quasi eni vniuersū mun
dū ipse genuisset sic pturbabat: sic currebat: sic oēs
in regnū dei festinabat inducere. docēdo/pollcen
do/meditādo: tū orādo p ipis: tū ipis etiā suppli
cādo: et terrēdo. demones et corruptores aīarū fu
gādo. Aliq eplis: aliqui pntia: nūc. sermōe: nūc re
bus: p discipulos: p semetipm erigere labētes: itā
tes vero firmare: humi facētes attollere: sanare cō
tritos: topētes oleo exhortatiōis animare: inimici

Ibidem.

ii. Th. ii.

Cū mode

stia ma

gna paul

pctores

corripie

bat: et nō

nisi cū la

chrymis.

ii. Cor. ii.

Ibidem.

i. Cor. ix.

Paulus vt

pr filios

curabat.

cis insonare terribile: hostes minaciter itueri: mo-
re optimi cuiusdā ducis et medici artis sue instru-
menta gestatis. **P**rotector ipse bellatū ipse sedul⁹
egrotorū minister: et vñ oīm officiorū psonas exer-
citū vbiq; custodiēs. **N**e in spūalib⁹ solū tā egre-
gii cōseruabat ducē: sed in carnalib⁹ quoq; pluri-
ma sollicitudinis ac prudētie sue documēta presta-
bat. **A**udi itaq; quēadmodū etiā p vna muliere ad
vniuersum scribat pp̄m dicēs. **I**tem dō aut vobis
pbeben fororē meā q̄ est in ministerio ecclie q̄ ē cē-
chris: vt eā suscipiatis in domo digne scitis. et assi-
statis ei in quocūq; negotio vñ indigerit. et itez.
Hostis (ait) domū stephane vt vos subditi sitis
eiusmodi. et rursus. **C**ognoscite qui eiusmodi sunt.
Et enī hoc quoq; pp̄m ac familiare in dilectiōe
scōp. **S**ic nāq; et helise mulierē illā susceptricem
suā nō spūalib⁹ solū: verū etiā carnalib⁹ beneficijs
remunerat. **P**ropter qd multa sollicitudine cura-
q; dicebat. **S**i est tibi sermo ad regē vel ad p̄ncipē
et qd mīrū si p̄mēdationē p lras prestitt paulus: q
et ad se aliq; euocās: nec de viatico eorū curam ge-
rere designat? ē. idq; ipm in epla sua scribere? **S**i
quidē cito scribēs ait. zenā legis p̄tū et apollo solli-
cite p̄mīttite: vt nīhil eis desit. **Q**ui cōmēdās ali-
quos tā studiōse scripsit atq; sollicitē: multomagis
sicubi vidisset p̄clitātes cūcta feciss. **A**d philemo-
nē quoq; ppter onēsīm scribēs. **V**ide qd oē impē-
debat studiū q̄ intēte ac sollicite dep̄cet. **Q**ui aut
p vno seruulo maximeq; fugitiuo: et qui ex rebus
dñi multa sustraxerat: integrā oīq; affectu plenā
eplam sine cūctatiōe cōposuit: q̄lis circa alios fue-
rit attēde. vñ enī hoc ille dignū pudore putauit.
aliqd scz p cuiuslibet salute negligere. **P**ropter
hoc agebat oia: et cōmouebat. nec oīno dēquā pro
bis qui saluādī erāt cūctabat impēdere. **N**ō xba
nō pecunias: nō deniq; corpus ipm. **Q**ui enī mili-
es semetipm tradiderat in mortē: multomagis si
habuisset: nec pecunijs pepcisset. **E**t qd dico si ha-
buisset: cū pbare possum nec pepcisse eū pecunijs
etiā nīhil habentē? **S**i ne abigūū putēs esse qd vi-
cīn⁹ audī ipm rursus loqntē. **Q**ui libent inq̄t impē-
dā: et sup impēdar ipse pro aiab⁹ vñs. **E**t ad phil-
ipeū scribēs ait. **N**e cessitatib⁹ meis et his qui me-
cū erāt ministrauerūt man⁹ iste. **E**rgo celsus in
oīm p̄sisteret arce virtutū: oīm tñ flāmā p̄cipuo
charitatis ardore vñcebat. **E**t enī missū in ignē
ferrū torū. pfecto ignis efficit: sic paul⁹ charitate
succēsus tot⁹ effect⁹ est charitas. **Q**ui quasi p̄mu-
nis totius mūdī eēt pater: ita in amore hoīm ipos
eorū inītabat parētēs. imo cūctos nō carnales mo-
do: verū etiā spūales patres sollicitudinē ac p̄tate
superabat: et pecunias: et verba: et corp⁹: et aimā
p his quos diligebat ipēdēs. **P**ropter hoc itaq;
charitatē etiā plenitudinē legi vocabat: et vñculū
pfectiōis: et oīm bonorū matrē: et inītiū finēq; virtu-
tū. **P**ropterea q; dicebat. **F**inis aut p̄ceptū ē chari-
tas de corde puro: et p̄clētia bona. **E**t rurs⁹. **N**on
adulterabis: nō occides: et si qd est aliud mādatur
in hoc verbo iusturaf. **D**iligēs. p̄mīti tū sic ut te
ipm. **E**t igit et inītiū et finis: et bōa oīno vñuersa di-
lectiō ē vel in ipa paulū studeam⁹ mutari. **E**t enī
hic illi⁹ ope talis effect⁹ est. **N**ō enī mīhi pponas
mortuos q̄s sept⁹ suscitauit: neq; leproso q̄s eadē
xture mīdauit. nīhila te hōz requirit de⁹. **P**osside
charitatē pauli: pfectā ad p̄sceris coronā. **Q**ui
vero ista sentētia est? **I**p̄us nutritoris vtiq; chari-
tatis: qui eā et mīrabīlīb⁹ et signis: et alijs bonis mil-
le p̄posuit. qz enī ipse eā habunde ac vehementer

acceperat. iccirco etiā acri⁹ atq; examiat⁹ vim ei⁹
itelligit. **P**er ipam etenī ille ad tā celsū pfectionis
cacumē ascēdit nīhilq; eū ita dignū deo: vt vñt⁹ p
stitt charitatis. **E**t ideo dicebat. **I**mitamini dona
meliora: et adhuc excellētiorē vobis vñā demōstro
charitatē. pfecto optimā vñā planissimāq; pronun-
ciās. **I**n hac igit etiā nos iugiter ambulem⁹: vt et
paulū imo dñm paulū videre mereamur: et incorru-
pribiles psequamur coronas grā et mīa dñi n̄stīe
su xpi cui est glia imp̄m in secula seculorū Amen.

Omelia quarta.

Beat⁹ Paul⁹ qui nos hodie pgregauit
quicq; terrarū etiā illūiauit orbē: vocatio-
nis sue tpe aliqñ cecat⁹ est. **S**i illi⁹ cecit-
tas illumiatio tot⁹ orbis effecta ē. **Q**ui
enī videbat male bene eū excecavit de⁹ vt vñlter
lā videret in reliquū. **S**iml⁹ enī et documētū ei sue
virtutis p̄buit: et in passiōe ei⁹ figurauit futura: et
modū ei⁹ p̄dicationis edocuit. qd scz oporteret eū
p̄iora studia penit⁹ excludere et q̄si p̄uuentē oculi
semetipm vñdīq; cohercere. **P**ropter qd ipse
idē stud significās clamat. **S**i quis videt inter vos
esse sapiēs: stult⁹ fiat: vt sit sapiens. **N**e quāq; ergo
potuisset rursus bñ videre: nisi p̄t⁹ excecāt⁹ fuisset
bene: et p̄tā sapientia qua p̄turbabat excludens
fidei se p cūcta p̄mitteret. **S**i null⁹ hoc audīēs: vo-
cationē istā necessitatē putet. **S**i quidē potuit redi-
re vñde discesserat. **M**ult⁹ enī in nouo et in veteri
testamēto cū maiora sepe mīrabīlia vidisset retro
vt legimus sūt reuersi. vt **H**abugodonosor: vt iu-
das: vt elmas mag⁹: vt simon: vt ananias: et saphi-
ra. vt oīs popul⁹ iudeorū. **S**i nō ita paul⁹. **I**llustra-
ro enī mētī aspectu ad sincerissimū illud lumē cur-
su retēdit: atq; ad celū p̄ncipiter subuolauit. **Q**d si i-
terrogēs cui⁹ rei grā sit cecat⁹: accipe ipm loqntē
Audīstis inq̄t p̄uersionē meā aliqñ in iudaismo:
qm̄ supra modū p̄seq̄bar ecclias dei: et expugnabā
illā: et p̄ficiēbā in iudaismo sup multos coetaneos
meos in genere meo. **H**abūdātī⁹ emulatoz existēs
paternarū mearū traditionū. **E**t enī vehemēs quī-
dē erat ac fer⁹: frenis quoq; vehemētiorib⁹ indige-
bat: ne scilicet ipetu ipso eius qua ferebat alacritas
tis arrept⁹: prolata ad se dei verba p̄tēneret. **P**ro-
pterea igit furoz ei⁹ indomitū p̄t⁹ p̄mit et p̄cita-
tos p̄cipites illi⁹ iracūdie fluct⁹ cecitatis bñficiore
dīgit inq̄tē: et cū demū celestī eū donat affatu: o-
stendēs p̄prie inaccessibīlē sapientia et supeminē-
tē omib⁹ diuīe sciētīe sūmitatē: vt disceret cui tan-
dē aduersario repugnaret: quē certe nō modo pu-
nientē ferre nō posset: s; nec bñficiā cōferentē. **N**ō
enī ille obscuritate tenebrarū: s; lumīnīmitate ce-
cat⁹ est. **E**t cur inq; hoc āte nō factū est? **N**e q̄ras
istud: neq; velis esse curiosior: s; p̄cede incōprehē-
sibīlī. puidētē dei salutes hoīm notis sibi tempoz
oportunitatib⁹ ordiāre. **S**i enī etiā ipse fatebat⁹ di-
cēs. **Q**ui aut placuit ei qui me segregauit de vtero
matris mee et vocauit p gratiā suā vt reuelaret fi-
liū suū in me. **N**ihil tu igit scruteri apli⁹: qñ hoc vi-
dit et paul⁹. **I**stud enī tūc vtiq; fieri oportuit: cuz tā
scādala vbiq; creuissēt. **A**b ipso vtiq; discam⁹: qñ
null⁹ neq; ante paulū: neq; ipse paul⁹ ex se tñmodo
eū inuenit: s; ipse se xpus ostendit. **E**t iccirco dice-
bat. **N**ō vos me elegistis: s; ego elegi vos. **C**eterū
cur āte nō credidit: cū videret resurgere mortuos
ambulare claudos / paliticos roborari / demones
effugari? **N**ullū enī ille fructū ex his oib⁹ psequi-
tus ē cū tñ nō ignoraret ista: qui tñ erat circa apo-
stolos curios⁹. **Q**ui certe cuz lapidaret stephanus

1. Cor. xii.

Paul⁹ ex-
cecāt⁹ ē vt
clari⁹ inde
videret.

1. Cor. ii.

Quare
paul⁹ exce-
catus est.

Paul⁹ ce-
catus ē nō
tenebrarū
obscurita-
te s; nimie
tate lūis.

Sala. i.

Null⁹ xps
inuenit s;
seipm xps
ostēdit.
Paul⁹ aū
excecatio
dīc nō ob-
stantib⁹ mī-
raculis.

Ro. xvi.

iii. Reg. iii.

Paul⁹ p
salute p̄i
mor omia
ipēdebat.
Act. xx.

Paul⁹ a
nobis imi-
tād⁹ ē qd
charitatē
non autē q
ad miracu-
la.

Joānes Chrysostom' de laudib' bti Pauli.

E

Elocatio
apli nō in
posuit sibi
necessita-
tem.

Quilibet
perfecte fi-
delis suffi-
ciēter a do-
mino voca-
tur.

Luce. xxi.

Eolentes
p passionē
xpi tēplū
fēdificare
ignīs extē-
s cōsum-
psit.

E

Nota va-
ria z diuer-
sa dei mira-
cula i fidei
approba-
tione scā.

Diuerfa fi-
dei argu-
menta.

astabat: et facie ei⁹ videbat angelico fulgore radiē-
tē. **E**rgo nō in lucrat⁹ est: **E**t necdū vtiq⁹
fuerat vocat⁹ a christo. **T**u vero hec audiens noli
vocationē istā necessitatē putare. **N**on enī de⁹ ho-
mines cogit vocādo: sed post vocationē quoq⁹ per
mittit eos pparatū esse dñōs voluntatū. **I**stā z iude-
is seipm qñ oportuit reuelauit. sed illi ppter glori-
am quā ab hoib⁹ reqrebāt: vltro se offerētē suscipe-
voluerūt. **C**lerici hoc loco infidelior aliq⁹ opponat
ac dicat. **C**ur nō etiā me z vocauit e celo? **I**n autē
manifestū est o homo: qz paulū vocauit e celo. **E**t
credis istud. **E**rgo si credis hoc ipm ad signū tibi
satis est. **S**i vero nō credis qz e celo paulū vocauit
qñ dices cur nō etiā me vocauit? **A**redis qz illuz
vocauit: hoc ipm tibi vt dixi abundat ad signū. **E**re-
de igit. **I**stā te quoq⁹ e celo vocat de⁹ si habearis an-
mā ad obediētiā paratā. qz si inobediēs sis z corru-
pte deprauateq⁹ sentētie: ne de celo quidē ad te vi-
missa vox tibi sufficit in salutē. **Q**uoties autē z iudei
vocē audire de celo. z in nouo z in veteri testamē-
to: nec tñ facti sunt iecirco meliores. **I**nā i veteri iu-
dei quidē post mille miracula: p xpo vitulū quē se-
cerāt adorauerūt. **A**t vero **H**ieroclitina meretrix
qñ nō oīno ex mirabilib⁹ viderat: ostēdit tñ fidem
in exploratorū susceptione mirabilē. **I**n terra qz re-
pmissiōis iudei signa cernētes pmanebāt lapidi-
bus duriores. **I**nuitate vero solū **B**onā videntes
crediderūt z egerūt pñiam: z veturā sup se irā dei
cōuersione pepulerūt. **I**n nouo etiā testamēto sub
pñtia ipi⁹ xpi latro quidē cū crucifixū cerneret ad-
orauit. **I**udei vero qui eū spectauerāt mortuos su-
scitātē: z vincerūt z affixerūt cruci. **Q**uid autē nra
quoq⁹ etate? **N**ōne ex fundamētis tēpli qd hīerō-
solimis fuit ignis exiliēs: audentes illud edificare
cōsumpsit? **S**icq⁹ reliq⁹ ab iniq⁹ conatib⁹ vstiterūt
neq⁹ tñ ab impietate sua z cecitate cōuersi sunt. qñ
ta vero post hec etiā alia facta sunt miracula. vt cū
sup apollinis verticē fulmē illapsus est. vt cū ipi⁹
respōsa demonis transferri a rege sepultū iuxta se
martyrē cōpulerūt: dīcētis se eloqui oīno nō posse
qz diu pñiam illi⁹ archā videret. **E**rat nāq⁹ vicina
postq⁹ rursus ipi⁹ regis aūsculus qd pfano attre-
ctatu psecrata deo vasa temerauerat: vermi⁹ ex-
esus interijt. **P**reposit⁹ regalis eratq⁹ ob aliquaz
quā ecclie intulerat iniuriā medi⁹ repēte dirupt⁹ ē
Quā etiā regiōis nre fontes qui pñ flumina ipsa
cursu inūdātē vincebāt: subito in se resiliēdo fuge-
rūt. **I**nūq⁹ hoc ante pcessit: nisi postq⁹ loca illa sa-
crificijs ac victimis inquauit. **Q**uid vero iā memo-
rē famē toto pñsus orbē terrarū cū impio rege dā-
natā regis interitū in regione psarū ante mortem
vero mētis errozē pcessum exercitū in medio bar-
baroz relīctū? **E**t vndiq⁹ velut in medijs erat rhe-
tib⁹ inuolut⁹: nec illū aliqñ exiitū se inuētū credē-
bat: dei iā nutu ab hostib⁹ liberat⁹: omni cū securi-
tate remeant. **E**t hec quē nō valeāt ad partē pie-
tatis attrahere? **N**ōne crux pñdicat: z tot⁹ ad credē-
dū mūdus accurrīt? **Q**uid vero pñtia? **N**ōne mul-
to etiā mirabiliora dicēda sunt? **N**ōne mors annū-
ciat: z oēs cōuolat? **I**nūq⁹ nō innumerī crucifixi
sunt? **I**nūq⁹ nō duo latrones cū dño pepēderūt?
Inūq⁹ nō sepe multi sapiētes? **I**nūq⁹ nō multi
extiterūt potētes? **C**ui⁹ igit aliqñ nomē sic obtinu-
it? **E**t qd dico potētes atq⁹ sapiētes? **N**ūquid non
fuerūt reges icliti? **Q**uis ita sibi terrarū orbē tam
breui tpe subiugauit? **N**ō enī varias mibi atq⁹ di-
uersas opponas hereses. **O**ēs siquidē eundē pñ-
cāt xpm: z si nō oēs sane pñcēt atq⁹ legitime. **I**llū

enī oēs pñcāt qd in palestina z nat⁹ z passus qd pon-
tio pilato adiudicāte crucifixus ē. **H**ec igit cūcta
q⁹ pposuit: nōne etiā mai⁹ virtutis ei⁹ vidēt habe-
re documētū qd illa vox allata de celo? **C**ur enī nō
aliqñ vllus ita regū: vt hīc sol⁹ obtinuit? **C**erte cū
innumera ex aduerso impedimēta pgnaret: nā z
reges cōtra euāgeliū pñlati sunt: z tyzanni bella
gesserūt: z nostra vsq⁹ adeo attrita nō sunt. vt inde
magis fierēt clariora. **U**nde hec igit tāta tāq⁹ am-
mirāda virtus? **S**olus ergo iste magus tam potē-
fuit? **A**udistis nēpe qz z apud psas magi z apud i-
dos extiterūt: sintq⁹ etiā modo: sed ne nomē quidē
eoz vsq⁹ sonat. **E**t ille quidē ex tyzannoz vbe de-
ceptor ac maleficus aliq loco apparuit: z ad bze-
ue aliquāto temp⁹ in exigua orbis parte refulxit:
sed celeriter extitit atq⁹ delet⁹ est. qui nō eccliam
oīno: nō populū nō aliqd boz reliquit. **S**ed qd di-
co magos ac maleficos extictos? **U**nde qñ oīa
deoz tēpla cōbusta sunt z dodonē? z clari⁹: et oēs
iste pphanitatis officine silent: ac penit⁹ obstru-
e sunt. **U**nde igit nō solū crucifixū: sed etiā pzo ipso
occisorū fauillas demones contremiscūt? **Q**uā rei
grā saltem nomē audiētes crucis in fugā resiliunt
cū certe si se aliter res haberet: magis eos oportē-
ret irrīdere qd fugere. **I**n forte crux clarū quiddā
videt ac nobile? **I**mmo e cōtrario turpis z expro-
brabilis mors. **E**st enī z vtiq⁹ penalis mors: est oī-
no teterrima: z apud iudeos maledicta: z apud gē-
tiles abhomināda. **U**nde igit illā demones refoz-
midāt nisi de virtute crucifixi? **S**i enī illā p seipaz
timēt: qz z hoc ipm de his esset indignū: tātū z
ante illū z post illū pleriq⁹ crucifixi sunt: et cū ipso
etiā duo. **Q**uid igit si inuocet aliq⁹ nomē latronis
vel alteri⁹? cuiuscūq⁹ crucifixi demō forte timebit
ac fugiet? **N**equaq⁹: qñ immo ridebit. **S**i vero lesū
addideris nazarenū: velut ab igne repēte effugiet
Quid igit dicis vnde pualuit? **A**t (inqt) seductor
fuit. **E**t nō hoc pcepta ei⁹ loquunt. **P**eniq⁹ z multi
seductores fuerūt: z tñ nullus obtinuit: s; qz mag⁹
fuit: verū lōge aliud ei⁹ dogmata cōtestant. **S**ed z
magoz multa sepe fuit copia: nec tamē vllū huius
modi potētie nomē auditiū est: sed qz sapiēs fuit. et
multi fuerūt sepe sapiētes. **Q**uis itaq⁹ similiter ob-
tinuisse dicet? **N**ullus enī aliqñ saltem ex pte aliq⁹
huius potētie pñinquit. **U**nde liquida patz qm xpi
nō mag⁹ fuerit: nō seductor: sed qd e cōtrario boz
extitit emēdator: z vere diuina virt⁹ nec vllū oīno
supabilis. **I**ecirco z ipe cūcta vicit atq⁹ pdomuit.
Et paul⁹ cū ista arte vllissima tantā potuit inspira-
re virtutē: quātā ipe rerū testat effect⁹. **N**ō etenim
ignobilis abiect⁹ z circūforan⁹: qui artē exerce-
bat in pellib⁹ tantū virtute pgressus est. vt vix
trīgita annoz spacio: z romāos z psas / z parthos
z medos z indos / z scitas / z ethiopas: et sauroma-
tas atq⁹ sarracenos: z oē pñsus hoīm gen⁹ sub iu-
go mitteret veritatis. **R**espōde igit vnde iste opi-
fer villis ac publicis: stas in loco artis sue: aut scal-
pellū manu tenēs: ita vt ipe philosophat⁹ est: z ali-
os docuerit phari gētes scz vbes z regiones: nec
vīm in se sermōis ostēdēs. **A**udi enī ipm loquētē. z
si impit⁹ sermone nec pecunias possidēs. **I**stā hoc
quoq⁹ ipe testat. **E**t scz ad hāc (inqt) horā z esuri-
mus z sitim⁹ / z nudī sum⁹: et colaphis cedimur. et
quid dico pecunias: cū ille quidē sepe necessariuz
nō haberet cibū: nec quo circūdarer indumentum?
At vero nec de pñfessioe clarus fuerit: ipi⁹ discipu-
lus ostēdit dīcēs. **Q**m manebat apud aquillā z pri-
scillā: propter qd ei⁹dē artis essent. **E**rant enī sce-

Quare de
mōes cru-
cē sic refoz-
midāt.

Paul⁹ ar-
tē exerce-
bat in pel-
lib⁹.
Post pas-
sionē xpi
des ante
xxi. annū
pñuētū
orbē vni-
gata ē pau-
lī ministē-
rio.

1. Cor. iii.

Act. xviii.

H Paul⁹ et aqlla erat ar⁹ sceno⁹ factorie. **N**o igit a proavis nobilis. Quispe qui tā vllis fuisse artis ostēdit. **N**ō a p⁹ia: non a gēte: tamē pgressus in mediū: ac tātmōdo appa⁹ rēs inimicōz cūcta turbauit: vniuersa pfudit. Et si cut in stipulas aut fenū ignis immisus oia demū opa cōsumpsit: atq; in qd voluit cuncta conuertit. **N**eq; vero hoc solū admiratiōe dignū ē: qd tantā potētā talis obtinuit: sed qm discipuloz quoq; illi us plurimū paupes imperiti/actoti⁹ erat eruditio nis extranei: in fame et egestate viuētes/ignobiles et de ignobilib⁹ pcreati. **N**ō certe ipse etiā predica⁹ uit: nec erubuit eoz pmemorare pauperiē: imo ne cessaria quidē eoz victui postulare. **P**rofisciscar i quit hierusalē ministrare sanctis. **E**t rursus. **S**erz vnā sabbati vnusq; vrm reponat qd ei bene pla⁹ cuerit. **E**t nō cū venero tūc collecte fāt. **Q**uero plures discipuloz ex impitōz numero pstarēt: ad corinthios scribēs ait. **V**idete vocationem vram: qz nō multi sapiētes fm carnē: nō multi potentes: nō multi nobiles. **S**ed et valde obscuri: et viles fue⁹ rūt. **N**ā infirma (inqt) mūdū elegit de⁹: et q nō sunt. vt ea q sunt destrueret. **E**t nobilis quidē et erudit⁹ erat forte p⁹uasor. **N**ē istud quidē. **N**ā hoc quoq; ipse pfirmat dicēs. **E**t ego veni ad vos nō in subli⁹ mitate sermonis/aut sapiētie: annūciās vobis te⁹ stimoniū xpī. **N**ō enī iudicauisire me aliqd inter vos: nisi **J**esum xpm et hūc crucifixū. **E**t fmo me⁹ et p⁹dicatio mea: nō in p⁹uasibilib⁹ humane sapiētie verbis. **S**ed causa nimirū ipa p⁹dicatiōis erat ido⁹ nea: q ad se p⁹traheret audietes. **A**ccepe qd etiā su⁹ p hac re ipse p⁹nucliet. **D**ēs (inqt) iudei signa petūt et greci sapiētiā q⁹rit. **N**os aut p⁹dicam⁹ iēsu cruci⁹ fixū: iudeis quidē scādālū: gētib⁹ aut stultitiā. **S**z securitate et libertate p⁹fruit⁹ ē. **E**t oino nunq; a p⁹ culis respirauit. **E**t ego (inquit) in infirmitate et ti⁹ more actremore multo fui apud vos. **N**eq; vero ipse solū: sed etiā ei⁹ discipuli passionib⁹ subiacebāt. **M**emēote (inqt) dierū p⁹ioz in quib⁹ illuminati magnū certamē sustinistis passionū. **I**n altero q dē obprobriis et tribulationib⁹ spectaculū facti. **I**n altero aut socii taliter cōuersantū facti. **N**ā et vici⁹ cōpassi estis: et rapinā bonoz v⁹roz cū gaudio susce⁹ pistis. **E**t rursus ad thesalonicēses ait. **V**os enī m eadē passi estis a cōtribulib⁹ v⁹ris: sicut et ipi a iude is q et v⁹rum n⁹rm occiderūt: et pphetas suos psecuti sunt. **R**ursus ad chozibios scribēs. **S**icut (inqt) abūdāt passiōes xpī in vobis. et quēadmodū socii estis passionū: ita eritis et cōsolatiōis. **E**t ad gala⁹ thas. **L**āta (inquit) passi estis sine causa: si tū sine causa. **E**t igit et p⁹dicatoz tū impitū: tū etiā paup⁹ esset et p⁹ius ignobilis: et qd p⁹dicabat nō modo cō mēdatiōe sui esset vacuū: verū etiā offēnsione ple⁹ nissimū: et auditores ipi inopes imbecilli: atq; oino nulli: et p⁹cula tā crebra: tā varia. nō doctorib⁹ solū sed etiā discipulis imminerēt: et crucifixus esset q annūciabat adorādus. quidnā illud ē qd huiusmo di p⁹dicatio potuit obtinere. **N**ōne lucidissime cla⁹ ret diuina hoc et ineffabilis quadā virtute pfectū: **N**ō certe etiā inimicōz cōparatiōe pōt liqdo com⁹ parari. **E**t enī videris cōtraria hoz in vnu vniuer sa cōcurrere. idē et opes et nobilitatē et p⁹rie claritu⁹ dīnē: et oratoriē artis potētā: et pacis securitatē: et plurimā in ipsa supstitione culturā cōtinuo tū mō⁹ rē pphanitatē extinctū. **N**os vero q ex diuersa sūt partes upare: q hoz sit causa respōde. **N**ale est enī vt cū rex quispiā instruct⁹ armis: fret⁹ exercitu: po⁹ tētissimas in bellū acies ordinās: hostes supare ne quauerit: nudus aliq; et paup⁹ et solus: ac ne breui q

dē iaculo armat⁹: aut simplici saltim veste tectus: certamē ineat: ea q pagat q alij: ne cū mille quidē mollitionib⁹ patrare potuerūt. **N**oli igit in p⁹aua pmanere sūia: sed virtutē venerare crucifixi. **N**eq; enī si regē aliqū videas ciuitates sibi excellas pa⁹ rantē circūagētē fossas muris. machinas imponē⁹ tē. innumerā quoq; habētē militū multitudinē. ar⁹ ma fulgētia: pecunias infinitas: vnāq; hostiū ciui⁹ tatē destruere nō valēt. alterū vero nudo corpore dimicātē: solisq; manib⁹ vtētē: nō vnam aut duas: aut paucas: sed pro⁹ius inumeras totoq; diffusas orbe vires pcurrētē celeriter: cūctasq; capiētē. hu⁹ mane hoc dicas esse virtutis. sic pculdubio eā in p⁹ri causa est sentiendū. **P**ropterea enī concessit de⁹: et latrones cū saluatore crucifixi: et ante salua⁹ toris aduētū seductores aliquos apparere. vt etiā ex cōparatiōe rerū nimis insipietib⁹ ostēderet ex⁹ cellētia veritatis. et disceres qz hic nō vnus ex illis sed grāde sit inter tā dispares infinitūq; discrimen. **N**ihil enī a christi glia potuit inumbrare: vel eozū dē oportunitas tēpoz. vel cōio passionū. **N**ē quis enī putaret qz demones crucē et nō crucifixi virtu⁹ tē pauerēt: obstruxit ora ista dicētū p latronē. **N**ō si tēpoz oportunitas cūcta fecisse dicat: ad repe⁹ lendū theodote atq; iude discipuli pferrent. **Q**ui cū eis dē fere qd⁹ etiā xpus t⁹pib⁹ extitissent: et veri⁹ tatē p quedā etiā signa impugnare tētassent repē⁹ te destructis. **N**ō enī tā ante memorauit ideo inter⁹ dū falsa fieri de⁹ signa cōcessit. vt abūdāt⁹ ha mō⁹ straret. **P**ropterea et pseudo pphetpe pphaz. et pseudo aplos cū aplis apparere pmissit. vt discē⁹ res splēdētē ei⁹ vbiq; virtutē: neq; obscurare pos⁹ set similitudo qdā et vmbra virtutū. **A**ge iā ex alijs quoq; documētis p⁹hem⁹ esse hāc potētā singula⁹ rē et p⁹icipuā atq; mirabilē. **H**ocem⁹ enī xpi gliaz ipsa magis inimicōz impugnatōe creuissē. **E**t ei hūc ipm beartū paulū rome quidē psequerent⁹ / ali⁹ quāto hoc ipm dogma inquieti⁹ predicabāt. **A**up⁹ entes enī **H**eronē illū impugnatōz pauli ac⁹ri⁹ in ei⁹ odiū p⁹mouere mira quadā arte ledēdi suscepe⁹ rūt: et ipi euāgelice p⁹dicatiōis officiū. vt magis scz fidel sermone feruētē: et discipuloz crescētē nu⁹ mero in immēsu ignesceret furor tyrāni: et fera ma⁹ tora ad huc colligeret incrimēta feritatis. **E**t h⁹ ipse ad philippēses paulus scribēs ait. **S**cire autē vos (inquit) volo frēs qm q circa me sunt magis ad p⁹ sectū venerūt euāgelij: ita vt plures e fratrib⁹ cōfi⁹ dētes vnculis meis abūdāt⁹ auderēt sine timore verbū dei loqui. **Q**uidā quidē etiā p inuidiā et cōtē⁹ tionē: quidā aut et ppter bonā volūtatē xpm predi⁹ cāt. **Q**uidā ex cōtētiōe xpm annūciāt nō sincere: existimātes pressurā se suscitare vnculis meis. q⁹ dā aut ex charitate: sciētes q in defensione euāge⁹ lij positus sum. **Q**uid enī si oimodo siue p occasio⁹ nē: siue p veritatē xpus annūcietur? **V**idistis certe quēadmodū et si ex cōtētiōe aliqd p⁹dicarēt: tū etiā p inimicos veritas xpī crescebat. **S**up hāc hō in⁹ micoz calliditatē: alia quoq; ex aduerso multa ve⁹ niebāt. **N**ā et antiq; leges nō modo opitulabant⁹: ve⁹ rū etiā aduersabant⁹. **C**ōtraq; veritatis partē non solū malicia obloquētū inimicōz: verū etiā igno⁹ rātia dimicabat. **R**egē aiebāt alterū idest christū. **N**ō enī nouerāt ei⁹ celeste regnū terribile illud et absq; vllō terminō glōsum: sed qsi tyrānidē morū inferētib⁹ p calūniā repugnabāt. et in cōe oēs et spe⁹ cialiter aduersus eos singulū dimicādo. **I**n cōmu⁹ ne quidē qsi cōtra eos q publice discipline et leguz scita destruerēt. specialiter vero qsi singulorū do⁹

Quare de
us pmissit
latrones se
cū crucifi
gi et an euz
multos suū
se seducto
res

Deus pmi
sit pseudo
ppheras
cū ver⁹ mī
sceri.

Quidam
pseudo
apli xpm
p⁹dicabāt
vt neronē
in paulum
mira arte
ledēdi con
citarent.

Pseudo
apli oia p
euāgelij et
xpi p⁹dica⁹
tionē et in
cōtē i spālī
cōfūdebāt
et peruer
bant.

Joanes Chrysostom' de laudib' bti Pauli.

a

mos diuisionib' diuortijsq' dissolueret. **N**ā z filiū cū impugnabat pater et fili' p'p'm negabat: z maritū vxor oderat: z vxorē marit'. **F**ilie quoq' cum matrib' dissidebāt. **C**ognati cognatos: amici op' pugnat' amicos. **E**ratq' p' oīm domos varium istud ac multiforme bellū. p'p'inos separās: dī sp'ergēs curiā: iudicia p'turbās: cū vtiq' mores patrii soluerent. **F**estiuitas z cultura demonū pelle- rent: q' alij legū latores vel imp'mis custodiēda de creuerāt. **C**ūq' his oib' etiā tyrānidis orta susp' cō vndiq' eos faciebat explodi. **N**ecq' vero dicere quisq' pōt a gētib' quidē inferebant. a p're vero iudeoz oīa quiescebat: cū certe isti seuius immine- ret. cūq' z ip'e destructionē legis impigeret. **N**ō enī cessat (inquirit) loquēs verba cōtra legē z locū sanctū. **Q**uē utamē vndiq' inuidie igne succenso a domib' / ab vrbib' / ab agris / a solitudine / a terra / a mari / a gētib' / a iudeis / a p'cipib' / a plebib' / a regib' / a regū ministris: cū oēs se ad crudelitātē mutuo cohortarent: z oib' ferocissimū ins atroci' seuiusq' cōsurgeret: beat' tñ paulus in tātos ignes infiliēs: atq' in medio talū cōsiliēs lupoz: q'q' oī- um ictus excipit: nō modo tamē obui' nō est: sed etiā illos oēs in partē transtulit veritatis. **E**t hec alia quoq' p'elia nō mīn' seua memorabo. **E**t il- lud qd' aduersum pseudo ap'los gerebat: qd'q' euz supra oīa alia torq'bat. domesticoz dol': ruina nu- tantū. **M**ulti enī etiā ex fidelū numero labebant. **S**ed etiā cōtra ista p'ualuit. **U**nde q'so. ex que v'r- tute? **A**rma (inquit) nra nō carnalia sed potētia sunt a deo. ad destructionē munitiōnū consilia de- struētēs: z oēm altitudinē extollēt se aduersus sci- entia dei. **P**ropterea igit' in diuersū oīa vertebāt ac mutabant repēte: ac sicut igne succenso paula- tim sp'ine p'sumunt z cedūt: flāmisq' supant ac mī- di reddunt nouales. **S**ic etiā paulus infonāte līn- gua z oī igne vehemēt' irruētē cedebāt oīa: oīaq' fugiebāt: z demonū cultus: z celebritas atq' festi- uitas: z mores patrii z populoz furores: z tyrāno- rū mīne: z istī die domesticoz: z pseudo ap'loz: opa- tiones maligne. **M**agis aut' sicut radijs solis oriē- tib' z tenebris fugant' z adulteri ac fures fouetiq' cōdunt: z latrōes recedūt: z homicidē ad antra sus- fugiūt: z amouēt pyrate z sepulchroz violatores fugant'. z adulteri ac fures / z p'fissores domoz de- prehēdi a sole z redargui p'clitātēs abeūt: seseq' a- licubi p'cul occulūt: oīaq' lucida efficiunt' z clara: desup radijs illustrātib' terrā pelag' ac mōtes: v- bes simul atq' regiones: sic tūc p'dicatione fulgē- te: z vbiq' euāgeliū dissemināte paulo fugabat' er- roz: veritasq' remeabat: fauile vero fumusq' tem- plozū z cymbala oīa / z tympana / z ebrietates / et cōmessatiōes / z stupra / z adulteria / z alia dicta se- da: q' in sacris suis celebrare p'sueuerāt defecerūt atq' cōsūpta sunt instar cere ignis vapore p'fessit' z palearū vice q'subito p'cremātur incēdio. **C**lara vero inter hec veritatis flāma surgebat resplēdēs z ip'm adusq' celū sublimitate cōscēdēs ab his po- tissimū subleuata q' eā nitebant opprimere. p'q' il- los magis incrimēta suscipiēs. qui illā extinctū ire cupiebāt. **N**ec p'cula enī p'cessum ei' aut impe- tus cohercere potuerūt. **N**ō tyrānis qdā iuetera- te p'suetudinis: nō patrii amoris auctoritas: nō le- gū potestas: nō illa ip'a custodiēdi ei' qd' p'dicabat euāgeliū difficultas: nec q'cquā eoz q' impedimētū afferre p'nt. **P**roficiētis celeriter veritatis cursuz aut incedere aut retardare potuerūt. **A**tq' ut quā tā istud vim habeat cognoscas: cōminare gētib'

M. Col. E.

Paulli et pseudo p'phetarū l'z idē euāge- lū p'dican- tū p'mōes z p'dicatio- nes diuei- si sequebā- tur effect'

Nō dico p'cula / famē / mortē: sed damni aliq' exti- guū z videbis eos repēte mutatos. **N**ō tāta lū- ueniunt z nra. **S**ed concis occisq' oib': z vbiq' vario impugnatis genere belloz: ita tamē florēt ora semp' effecta sunt. **E**t qd' ego n're etatis cōm- moro gētilēs viles istos: z oīno p'tēnt faciles: eos por' qui apud illos erāt aliqū mirabiles in medi- um p'feram'. **P**hīe scz honore celebratos: **P**lato nē. **A**yagorā. **C**latomenū / multosq' alios huius- cemodi z tu demū euāgelice p'dicatiōis virtutē probabis. **N**ā post socratis venenū aliq' quidē me- gara discessere similia patiēdi metu. alter vero et p'ria z libertate p'uat' est. **N**ec p'rer v'nā mulierē phīe quēquā studiis subiugauit. **P**lato autē depi- ctā in pagnus disciplinā relinq's: in mortē solut' est. **E**t certo nihil tūc eis impedimēto erat / nō p'i- culū / nō egestas / nō impit'ia sermonis. sed erāt et dicēdi potētes: z opib' affluētēs / de nobilitate pa- trīe gl'iantes. **V**erū nequaq' obtinere potuerunt. **T**alis est enī cōdictio erroris. **E**t iā nullo sibi obfi- stēte cōsenescit ac defluit. **T**alis autē e diuerso ve- ritatis status etiā multis impugnātib' suscitaf et crescit. **D**ec aut' ita esse veritas rerū ipsa p'clamat nihilq' hic op' esse assertiōe verboz: cū vocē qdā modo tot' vndiq' mūdus emittat. vrbes scz et a- gri: z terre / z maria / z vltra loca atq' deserta. sp'eq' etiā mōtū sūmitates. **N**ec enī solitudinē benefi- cij sui reliquit exortē: z ip'am maxime his q' nobis de celo veniēs detulit bonis repleuit: p' pauli p'ci- pue linguā: p'q' illā quā in ip'm p'tulit gratiā. **Q**uia enī dignā tali dono deuotionē gerebat: copiosa in illo etiā grā coruscavit: plurimāq' eoz q' hucusq' memorauim'. ip'si' sudore ac sermone cōpleta sūt. **Q**m igit' ita genus nrm nobilitauit de': vt v'nū ho- minē dignaret tātoz facere causam bonoz. **S**tude- am' z nos ei similes inueniri. **N**ecq' vero impossi- bile istud putemus: qm vt sepe dixi z nūc inculca- re nō cessō. tale illi quale etiā nobis corpus fuit: ta- lis aīa / tales cibi. **S**ed volūtas in illo mirabilis ac p'reclara deuotio. **E**t istud est. p'ius vnde ille tal' effect' est. **N**emo igit' diffidat: nemo desperet. **S**i animā intēdas z p'pares / nihil est qd' te ab elusēz g're possit p'hibere muneribus. **N**ō est enī p'sonaz acceptor de'. **I**dē illū teq' formauit. **E**t quem ad- modū illi' ita ē etiā tu' de'. ac sicut illū merito lau- dauit: ita etiā tibi offert coronā. **S**pōdeam' igit' nosmetip'sos deo atq' mūdum: vt nos quoq' eādē gl'iam p'sequētes: eadē etiā p'remia p'sequamur. **G**ra- tificordia dñi nri iesu xp'i: cui est gl'ia z imp'ia in secula seculoz. Amen.

Sumelia Quinta.

Vt nūc illi sunt qui q'ulo semp' animo mortē causari solēt: z corruptibile hui' corporis atq' passibile impedimento se esse ad virtutē putāt. **A**udiāt pauli sc'ta p'reclara: z ab hac obrectatiōe malignissima con- quiescāt. **Q**uid enī humano generi mors nocuit? **Q**uid vero virtutē corruptio corporis impedit? **C**onsidera itaq' paulū z videbis q' nobis etiā ad maximā vtilitatē p'ficiet ista mortalitas. **H**ic enī nisi mortalis fuisset nequaq' dicere potuisset. ma- gis aut' nequisset ostēdere qd' ip'si opib' est locut' qm quotidie morior. p'pter v'ram gl'iaz quā habeo in xpo iesu. **V**biq' enī nobis intētiōe animi ac p'm- pte opus est voluntatis. **Q**ue si affuerit nihil erit qd' nos possit a virtute p'hibere: sicut supior tā ser- mo memorat' est. **N**ōne erat iste mortalis? **N**ōne ignobilis? **N**ōne paup' z quotidiano ope victū re-

Omis do- ctrina defi- nit dogma- tisari ob- cōminatio- nē p'eter doctrinā euāgelicā

Phī ob- metū sua doctrinā destituit.

Diuersa inerat phī- losophis. ammicula doctrinā erronea nullo obfi- stēte cōse- nescit e dī- uerso z de- veritate.

Nō ē nob' ipossibile a dño ipe- trare siles paulo effi- ci. **S**ola vo- lūtatē de- uotiōe su- mus pau- lo dissimī- les.

B

Nihil est
quod nos a
virtute di-
mouere
possit nisi
viciis et ani-
mi molles-
cies.

1. Cor. vi.

Paulus non
solum gra-
dei sed etiam
sua volunta-
te tatus ef-
fectus est.
Sicut vni-
bra petri
laguore fu-
gabatur sic
et vmbra
pauli de-
mones ter-
rebat.

B

Paulus
nec teme-
rarie i peri-
cula irru-
bat nec ti-
mide ea
quaque fugie-
bat.

Alia sume
vita sua a-
mauit sum-
meque picu-
lis mortis
exposuit.
Paulus va-
rius et mul-
tiplex sine
dissimilati-
one ptem-
poris neces-
sitate.

qui reus: Nonne corpus habuit cunctis nature necessi-
tatibus subiugatum? Quid ergo est vetuit illis quibus
floruit splendere virtutibus? Profecto nihil. Nullus
ergo mereatur pauper nullus angari in gloria: nullus ex
vilioribus ingemiscat: sed tantummodo illi qui molles animo
sunt et eneruati mente atque resoluti. Hoc enim solum est
quod nos a virtute valeat arcere: vitiositas anime ac mol-
litas sententie. Nec quicquam omnino pretereas: idque bene huius
propter quod hodie congregati sumus quod presentium so-
cietate gaudet illustrat exemplo. Sicut enim paulo
nihil ea quod superius sunt memorata nocuerunt: ita extra re-
ligione nostras positos nihil his aduersa iuuerunt. non
generis claritudo: non affluetia diuitiarum: non splendor
eloquii non glorie magnitudo: non sublimitas potesta-
tus. Sed quod ego adhuc de hominibus loquor. et quod diu cir-
ca terram continuo sermonez. Quas etiam supinas pmeo-
rare virtutes principat? videlicet ac potestates mu-
dicorum rectores: ac tenebrarum huius seculi. quid enim eos
iuvit angelorum sortitos esse naturam? Nonne veniunt omnes
iste virtutes a paulo eiusque filius iudicade? Rescitis
inquit quod angelos iudicabimus? Quotomagi secularia
Non igitur ob alias aliquas causas nisi ob vitia sola do-
leamus: horum nos studiosos esse peniteat. Nihil est quod
nos paulo similes fieri vetet. Ille enim non solum gratia dei
sed sua etiam voluntate talis effectus est. Et ideo gratia quod
etiam de propria voluntate. Quare enim plena in illo fu-
erunt atque perfectae ea quod donantur a deo: et ea quod volunta-
te persistant. vis dei dona cognoscere? Estimera pau-
li demeritis? terrori erat. Vix ego nequaquam istud ami-
ror sicut ne illud quidem. quod vmbra petri corporis la-
guore effugabat. Nec sunt homines ammiranda quod paulus etiam
ante gratiam magnam ab ipsis rudimentis: ab ipsis fidei
sue iuvenitur fecisse principijs. Quod nec virtute hac quod
postea polluit illustrat: nec apostolat? honore do-
nat? ita in christi zelus totus exarsit. ut omnem partem se populus
accederet iudeorum. Qui cum se in tantis periculis et civi-
tate propter se obsessam videret periculum dimisit in spor-
ta est: sicque depositus. nec tunc quidem in segnitie ac ti-
miditate relapsus est. sed maiorem alacritatem mentis ac-
cepit. Periculis quibusdam se sepe subducens in aliorum
salutem. Nulli autem studio cedens docendi sed quotidie
portas crucis. Dominus sequebatur. Et quidem cum reces ad-
huc stephanus ante oculos haberet exemplum. videret
quod omnis pars se potissimum periculis iudeos cedens spi-
ritus: ipsaque pene carnes eius duozare cupientes. Vnde
de igitur paulus? nec cum in pericula irrueret temeritatis
argui poterat nec cum pericula fugeret timiditatis. quod
vtriusque et amabat presentem vitam ob lucrum docendi et rur-
sus valde eam despiciebat ob philosophiam ad quam il-
lum mundus pertinebat? euererat: propterque amorem. quo ire
vixebat ad christum. Quod enim de ipso dico: semper nec di-
cere aliquem cessabo. nullus ita in diuersa rebus incidens
atque periculis vtriusque in modum suum transtulit vtriusque
suis utilitatibus coaptavit. Nullus enim sic vniuersis presen-
tis vite amans fuit nec eorum qui sunt lucis istius cupidus
similiter. Et e regione nemo sic aliquem despectit saltum il-
lorum qui se in morte sponte precipitat. Sic ab omni se mu-
di cupiditate prestat: nullaque tenebat presentium
passione: sed vbiusque desiderium suum cum dei voluntate mi-
scebat. Et nunc quidem presentem vitam magis necessariam
esse dicebat quam societatem christi atque colloquium nunc homo
tam molestum sibi illam fatebatur graue. Ut etiam ingemi-
sceret atque in mortis desiderium cogere. ea enim sola cu-
pibat. quod illi secundum dominum lucra parerent etiam si videren-
tur esse pericula. Erat enim quid variis semper ac multi-
plex non vtriusque dissimilatione mutabilis: sed factus omnia quod
predicationis salutisque hominum necessitas poposcisset
In hoc quoque dominus sui iuentis imitator. Quare et deus

etiam homo apparuit: cum id est oportuit appere. et in igne
quoniam ita spiritus exegit. Et nunc quidem se in habitu arma-
ti militis: nunc in similitudine viatoris: nunc in ipsa ostē-
dit similitudine hominis veritate secunda quam ne ipsam
quidem mortem refugit. Sed iteque iterumque promoneo. non
disputatione istam necessitate putet: sed tantummodo amo-
re dei erga homines intelligat. Nec aliquem quidem sup-
er thronum: aliquem vero super cherubin apparebat sedes.
Quia tamen ista pro varietate dispensationum oportunitate
faciebat propter quod loquitur. Ego visiones multiplica-
ui: et in manibus prophetarum assimilar? sum. Ita igitur et
paulus credite sibi dispensationis modum sepe variando
nequaquam de dominus sui mutatione culpat? est: cum modo
tude? fieret modo nulla se illis permutatione misceret.
Et nunc quidem custodiret legem: nunc homo despiceret. et
aliquem preseruaret presentem vitam: aliquem preteriret. et nunc
quidem etiam postularet pecunias: nunc autem etiam obla-
tas refutaret. Quare et sacrificium obtulit: et purificatio-
nem ex more celebravit. sed rursus etiam anathematiz-
avit ista facientes. Et nunc quidem circuncidēbat ipse
nunc vero circuncisionem penitus excludēbat. Et erant
facta quidem ipsa diuersa inter se atque pericula: mens
vero atque sententia ex qua illa fiebat valde sibi continens
atque concordans vni enim illud requirebat: et solum eorum qui
illa videret et audiret salutem. Propterea modo extol-
lit legem: modo inclinatus ac defecit. Non enim solum in actibus
suis verum etiam in verbis erat ut dixi variis ac multiplex
non mutatio sententiam nec alter factus ex altero: sed ipse
quod erat semper manens. Horum quod dictum sunt vni pro cau-
sae oportunitate variabat. Non igitur est. propter ista
reprehendas: propterque illum magis debes dignis lau-
dibus coronare. Siquidem et medicum nunc videntem vi-
deres nunc fouentem: nunc ferro videntem: nunc medicamen-
to: et aliquem quidem egrotum a cibo potuque cohibentem
aliquem homo est in ista laxantem: et modo quidem cooperentem
vndique: et vndique fouentem. nunc homo ipsi illi calefacto
securi? impantem: plenam frigidis aquis epotare fia-
la: non vtriusque super hac est varietate et frequenter mutatio-
ne culpabilis: sed tunc precipue stupebis arte: quoniam ea quod non
bis pericula videntem et noxia: illam cum fiducia videas of-
ferentem. Est enim viri artificis ac periti. Si igitur appro-
bam? medicum pericula ista facientem: multo magis pau-
li debemus animas predicare tam multis se ac diuersis mo-
dis egrotantibus coaptantem. Non enim minus habet quod aiarum
quod illi qui corporis languore vexant. arte operis habent
ac varietate curandi. Ad quod si seuiret velut ex dire-
pto volueris accedere: omnes ab eis spes salutis effu-
giet. Et quod mirum si homines ad hec sanandi tepamenta
descedant cum etiam omnes deus hoc ipso medicum videret
modo: nec omnia nobis vniuersimodis ac directum loquatur. Quod
enim sponte nos vult effici bonos: non necessitate atque
violencia operis habet etiam mutatione cure: non propter ali-
quam impossibilitatem suam: sed propter nostram fragilitatem. ipsi
enim licet inuere solui: imo velle tantummodo facta spe-
ctare quod voluit. Nos vero quod semel donati sumus adepti su-
mus non in cunctis deo subditos esse nos patimur. Qui si
traheret iustos: eripet ipse quod perit: id est arbitrij po-
testatem. Ne igitur istud fieret frequenter operis fuit varietas
te medicandi. Nec autem a nobis non superfluo disputata
sunt: sed propter bene pauli variis istud ac sapiens. ut quoniam vide-
ri? est pericula fugiente: non illum ammirari minus quam cum se per
culis gaudet opponere. ut enim bene fortitudinis: ita illud
est sapienter cum videris est magna de seipso aliquid sona-
re. ut enim istud humilitatis est: ita istud magnanimitatis
Quod enim gloriante videris ammirare: sed sicut lauda cum illud
vides humilia de se et preceptibilia dicere. Quare bene animi
est arrogancia vacui: et illud dilectione et humilitate pleni.

A

Episcopus di-
uersis i spe-
ciebus ap-
paruit.

1. Cor. xii.

B

Hic languē-
tes non mi-
nus arte cu-
rari debent
quam corpora.

Non minus
amirari de-
bem? pau-
li pericula
fugiente quam
se illis op-
ponere.

Joānes Chrysostom^o de laudib^{us} bti Pauli.

A
II. Cor. v.

I. Cor. viii.

I. Cor. xiii.

Luce. xvi.

In dispensatione siquidē multoꝝ salutis ista faciebat
Propt̃ qđ ait. Siue enī mēte excedim^{us} deo: siue
sobriū sum^{us} vob^{is} neq^{ue} ali^{us} qđq^{ue} tātas nō dico occasio
nes s; ppe necessitates habuit arrogantie. Nec tñ
vll^{us} alter ita se mūde ab oī iactatione subdixit. hoc
itaq^{ue} aīmo attētiore p̃sidera. scia inq^{ue} inflat. et oēs
cū ap̃lo facile dixerim^{us}. Et tāta certe i illo erat scia
q̃ta in nullo q̃ ante fuerit. Neq^{ue} tñ se ille extulit i
solent q̃ se in hoc ip̃so hūiliat ac deicit dicens. Ex p^{ar}
te cognoscim^{us}: et ex pte ppham^{us}. Et nūc me arbi
troꝝ pprehēdisse. Et si qđ existimat se scire aliqđ:
nōdū cognouit quēadmodū oporteat eū scire. Je
sūm rursus inflat. Idq^{ue} fecit pharise^{us} ille manife
stū qđ ait. Veluno bis in sabbato. S; paul^{us} nō mō se
iunās: verū etiā famē ppter xpm paties: se etiā
abotiuū vocabat. Et qđ de scia dico atq^{ue} ieiunio:
cū etiā tāta cū deo habens: tāq^{ue} crebra eloq^{ua}: q̃ta
nec pphetaz nec ap̃loꝝ vll^{us} habuit p̃cipia hūili
or reddebat. Nō enī mihi dicas ista q̃ legim^{us}. Nā
plura celauit: nec oīa dixit ne glia se maiore circū
daret: nec oīno cūcta tacuit: ne pseudo ap̃loꝝ con
tra se ora referaret. Nihil ei ociose ille faciebat: s;
oīa cū causa iusta p̃babilis rōne. cū tāta itaq^{ue} rati
one tātas res inter se diuersas p̃lasq^{ue} pagebat. vt
eisdē tñ vbiq^{ue} laudib^{us} ornaret. Qđ vñ adhuc ap̃t^{us}
dicim^{us}: itūere magnū loq^{ue}. hic aut̃ tā id oportune a
perterq^{ue} faciebat vt magis mereret loq^{ue}do de se q̃
tacēdo laudari. Qui nisi feciss^{et} istud: culpabilior il
lis eēt qđ seip̃os ip̃ortūe laudare dicerēt. Nisi enī
glia^{us} fuisset: creditos sibi p̃didisset oēs: reusq^{ue} in
mīcoꝝ dū se hūiliat extulisset. sic nouerat vbiq^{ue} tpe
et cū recto p̃silio atq^{ue} iustia ea q̃ vident^{ur} reprobada p
ficere: tā vtiq^{ue} vtilit^{er} et p̃mode vt nō mīn^{us} de illis pla
ceretq^{ue} cū ip̃ata ppleret. Ampli^{us} enī tñc paul^{us} pla
cuit glādo: q̃ alter laudes p̃prias occulēdo. nec
tñ qđq^{ue} p̃fuit cū sua merita celaret q̃tū iste cū pde
ret. S; v quocq^{ue} ē multo amirabilis: qđ de se nō mō
locut^{us}: verū etiā q̃tū oportuit ē locut^{us}: non enī q̃si
maximā licētā de oportunitate nact^{us}: imoderat^{us}
laudib^{us} suis vñ ē: s; p̃sideratissime q̃usq^{ue} eū p̃gredi
deceret agnouit. Neq^{ue} tñ istud sufficere sibi credi
dit. s; ne alios b̃ f̃mone vitaret: idq^{ue} efficeret vt se
metip̃os ianiter p̃dicaret: libent^{er} se etiā insipientez
vocaui^{er}: q̃q^{ue} certa iustate causa b̃ p̃pria aliqđ lau
de p̃strixerit. Qđ enī p̃sequis erat vt idip̃s respicien
tes: aliq^{ue} temere atq^{ue} inaniter ei^{us} vterent^{ur} exēplo: qđ
plerūq^{ue} p̃tigit et medic^{us}: sepe enī medicamētū qđ o
portūe et p̃mode alt^{us} appositū ip̃ortūe alt^{us} amonēs
vt medicamētū obscurat et corrūpit. Ne igit^{ur} h̃ quocq^{ue}
accideret istud: vide q̃ta p̃curatiōe vsus ē. Qui cū
glia^{us} vñ ē: nō semel nō scdo: s; sepi^{us} differēdo at
q^{ue} cūctādo dicebat vt iustitiam sustineret: modicū qđ in
sipientie mee. Et rursus qđ loquor nō loquor scdm
deū: s; i insipientia. Cūq^{ue} tāta dixisset: nō tñ ea se p̃e
misse p̃tent^{us}: ē s; rurs^{us} i gressu^{us} i laudes semetip̃s
occultat et dicit. Scio hoīem. et itē p̃ro h̃mōi glā
boz. P̃q^{ue} hec oīa: fact^{us} sū inq^{ue} insipies. Quis q̃ tā
stult^{us} qđ ita iueniat oī sensu ac rōne p̃uat^{us} qđ vidēs
scdm illū etiā cū tāta ei necessitas imineret cūctatē
tñ atq^{ue} metuētē grāde aliqđ de seip̃o loq^{ue}: et sicut
eū vsq^{ue} ad p̃cipitia horreda uenieda uenietē. seq^{ue} se
p̃ inde retrahētē: et quidē cū tāta b̃ eēt dispensatio
ne factur^{us}: qđ inq^{ue} sic sit insipies: qđ nō etiā maiore
abūdantia cautiōis laudes suas fugiat: et tūc forte
solū de illis aliqđ attigat: cū id oportunitatissimū tps
exegerit. Vñ aliud quocq^{ue} tibi tale eius ostēdā. et
enī istud est oīno mirabile: qđ p̃tent^{us} nō erat testio
nīo p̃scientie: s; etiā nos docebat iuxta quā regulā

in tali rerū discrimine deberem^{us} cedere. Nō sibi p̃t
tīmō de necessitate tps satisfactiōe parās vñ
etiā alios erudiēs. quāta aīmi cautiōe etiā tpe fla
gitate istud effugerēt. Nā p̃ ista qđ dixit: quodāmo
illud effect^{us} est. Grāde malū ē dilectissimi de seip̃o
grāde aliqđ dicere: atq^{ue} mirabile: extremēq^{ue} demē
tie ē nulla iminēte necessitate rez: et necessitate vio
lētā p̃prias laudib^{us} velle decorari. nō est hoc scdm
deū loqui: iudiciū ē poti^{us} istud iustitie hoc enī oīe
nob^{is} mercedē euacuat: et quidē laborib^{us}: sudorib^{us}
qđ quesitā. hec enī oīa. P̃isq^{ue} plura dixisse videt^{ur} ad
cūctos: dū loq^{ue}ndi de se necessitate etiā excusatiōe
munuit. P̃is aut^{em} p̃fecto iantis est qđ necessitate co
gēte vniuersa effudit in mediū: s; plura etiā et maio
ra celauit. Clentā inq^{ue} ad visiōes et reuelatiōes dei
p̃arco aut^{em}: ne qđ de me existimet sup̃ id qđ videt^{ur}
hec xō dicēdo nos erudit. vt ne existēte quidē ne
cessitate oīa quocq^{ue} nob^{is} p̃sciū sum^{us} in mediū p̃feren
do vulgem^{us}: s; ea sola qđ audietib^{us} vtilia iudicam^{us}
qm̃ et samuel (nihil enī videt^{ur} in cōsequēs illi^{us} quocq^{ue}
meminisse sc̃ti in ñram siquidē vtilitate: laudēq^{ue} p
fictet) et ipe in quā aliqñ glia^{us} est: et p̃pria recte fa
cta patefecit. s; qualia illa queso? Que vtiq^{ue} cogno
scere audietib^{us} p̃ueniret. Neq^{ue} ei sup̃ decore pudī
citie: neq^{ue} de obliuione est locut^{us}: iniurie: s; sup̃ tali
re quadā quā p̃cipue discere regē illi^{us} temporis o
portebat: id ē de p̃seruāda integritate iustitie: et ma
nib^{us} a munerib^{us} abstīnēdis. Dauid etiā glia^{us}: de
illis vtiq^{ue} glābat: qđ emēdare auditorē valeret. ne
qđ enī aliā de se p̃mōzauit ille virtutē. s; vñ ac le
onē adduxit in mediū: atq^{ue} aliud p̃sus nihil. Et
enī ali^{us} de se efferre f̃mone: glōsi est et insolētis se
se iactātis. Dicere autē illa tñ modo qđ p̃sentī cau
se necessaria sint futura: amātis est multoꝝ p̃mo
da cogitat^{us}. Hoc vtiq^{ue} fecit et paul^{us}. Qui cū a pseu
do apostolis carperet: quasi nō eēt p̃batus ap̃lo:
nec habēs a xpo aliqū potestātē: p̃ obrectatiōes
falsas in laudes suas ire ppul^{us} est: qđ maxie digni
tatē ei^{us} ostēderet. Quidē ne igit^{ur} p̃ quāta docuerit
auditorē nō inaniter glia^{us}: p̃mo quidē dū ostē
dit se: istud necessitatē vocauit dū tñ plurimis lau
des suas satisfactiōib^{us} rēperaret. Tertio qđ nō cū
cta p̃fessus ē: s; maiora sup̃p̃sit. Et hoc certe cum
necessitate quadā in sua p̃ecōia cogeret. Quarto
dū sub alteri^{us} p̃sona dixit. scio hoīem. Quito dum
nō omēs virtutes suas adduxit in mediū: s; eā par
te quā p̃sens temp^{us} maxie flagitabat. Neq^{ue} xō de
se tñmō glia^{us} esidem virtutū suaz seruabat te
nozē: verū etiā in alios ea que viderent^{ur} iuriosa di
cendo. Nō iniuriā inferri fratri inter p̃hibita nūc
rat^{us}: s; hac quocq^{ue} specie est ita paul^{us} oportune vñ
et p̃grue vt magis etiā q̃ laudas placeret. Propt̃
ea et galathas insensatos vocat: et cretēses ventres
p̃gros ac bestias malas: et tñ hic etiā p̃dicat. si nel
ereni nob^{is} exēplo suo statuit ac regulas vt neglecto
res volūtāt^{is} dei neq^{ue} corde obrectem^{us}: s; f̃mone i
eos qđ paulo rigid^{us} p̃cutiat dirigam^{us}. oīm siquidē
mēsure sūt apud illū locatē: ac p̃pterea oē qđ dire
rit: oīm qđ fecerit placz: et quicq^{ue} cohercēdor lau
dib^{us} puocādo: auster^{us} aliq^{ue} aduersādo: et blādicij
āmonēdo: et cū effert seip̃m: et cū rurs^{us} depōit ac des
cit et cū de se glia^{us}: et cū seip̃e mīfat. et qđ mīz si in
iuriā et maledictū placz. qñ placuit emulatio: et do
lus quidā atq^{ue} deceptio nō i veterē solū: s; i nouo
etiā testamēto. p̃ hec igit^{ur} oīa diligēt^{er} examie pōde
rem^{us} et amīremur paulū: et glificem^{us} deū vt etiā ip̃si
bona p̃sequimur eterna. Ora et mia dñi ñi iesu xpi.
cui gloria et imperiū in secula seculozum Amen.

Null^{us} nisi
i necessita
te seip̃m i
reb^{us} ardu
is laudare
potest.

Paul^{us} i
mitari de
bem^{us} cū b
nob^{is} qđq^{ue}
grāde loq^{ue}
volumus.

Samuel
aliqñ meri
ta patefec
it.

I. Reg. xvii.

II. Cor. xii.

Mult^{us} de
causis pau
lus grādia
b̃ se loq^{ue}s
imūis est
a iactantia.

H

II. Cor. ii.

Paul^{us} qñ
qđ aliqđ de
se grande
loquebat
qñq^{ue} diu
niter se hu
miliabat.

Omelia vi.

Vultis bodie fratres dilectissimi qui ad audiendi hunc studium conuenistis. Et magna illa gesta Pauli atque clara: que turba quorundam suspitionem habere aliquid reprehensiois vident in mediis perferamus. Etenim inueniemus illi non minus de his quam ex ceteris clare efficitur atque magnificum. Quidnam illud ergo est quod reprehensibile iudicat? Vultus est inquit aliqui plagas timere. Quod certe visus est quoniam eius locis milites tenderunt. Neque vero tunc solus: sed alias quoque apud illam purpure veditricem. Quando etiam causas apud illos mouebat quod eius de carcere iam educere festinabant. Nihil enim aliud ista faciendo nisi sibi metum de fensione parabat: et nec cito rursus mea ipsa pudebat. Quid igitur dixit? Siquidem nihil eum ita magnum atque mirabile: ut hec dicta declararet. Quia vultus et talis habes animam: id est non malignam quamdam ac desperationem precipitem: et corpus cedens plagis atque verbera premissis: non minus tamen quam in corpore virtutes omnia illa quod videtur tribulatio desperat cum hoc tempus extingeret. Quando vero illi vides extetum ad plagas atque metuentem. Illos recordare verborum que transcendit ad celum: angelique certauit dicendo. Quis ergo nos sepabit a charitate dei. Tribulatio an agustia / an persecutio / an fames / an nuditas / an periculum / an gladius? Illosque verborum memento: quibus omnia ista que patitur nihil esse perficiat dicentes. Quod enim in presenti est momentaneum ac leue tribulationis nostre: supra modum sublimitatem eterne glorie pondus operatur in nobis. Adde his cotidianas tribulationes. Immo singulorum mortes dierum: atque ista appendens amirare Paulus: et a tempore desperare desisse hec enim quod videt infirmitas esse nature: ipsa est maximum virtutis eius indicium: quia talis se vultus prestat etiam cum multarum rerum necessitate quateret. Quoniam enim enormitas periculorum hanc de illo multis opinionem suggesserat: et suspicari eos profecto fecerat: quod super humanam naturam ille perficeret tatus existeret. Idcirco tribulationibus permittit. Ut diceret quod cum secundum naturam vultus esset: et plurimis voluntatem non solum supra multos homines: verum etiam vnus ex angelis erat. Cum tali enim anima: talique corpore mortes mille tollerabat. Despiciebat presentia: contenebat futura. Clara illa atque magnifica verba resonabat. Quoniam optabam inquit ego anathema esse a Christo Iesu pro fratribus meis qui sunt cognati mei secundum carnem. Possibile est enim dei iussa perficere: si modo velimus omnem nature trepidationem alacritatis virtute superare: nihilque est impossibile eorum qui a Christo hominibus operantur. Si enim Christus in nobis est virtus velimus exprimere: maximum etiam nobis de adiungit auxilium: atque ita et si omnia in nos aduersa concurrant: tuti tamen in medio periculorum intactique seruabimur. Neque vero metuere plagas reprehensio dignum est: sed propter plagarum meritum aliquid indignum pietate permittit. Hoc igitur enim quo plagas timet quod in certamine non vincit ammirabilior ostendit: quam ille qui non timet. Magis enim in isto virtus refulget: cum vicerit etiam illa quod timuit. Nam plagas formidare nature est. Nihil autem indecens plagarum timore perficere voluntatis naturam infirmam iuuat: eiusque imbecillitatem suam virtute superat. Sicut nec merere culpabile est: sed pro merito aut facere aliquid / aut dicere eorum que deo displicent. Quod si ego Paulus fuisse hominem denegare merito has mihi fragilitates nature eius opponeres quod non posset refutare sermonem. Si vero ipse dico atque confirmo: quod hoc quidem fuit: et nullo nobis in nature conditio prestatior fuit. tamen melior voluntate

frustra mihi ista proponis. Immo non frustra: sed omnino pro Paulo. Et hinc potissimum quoniam ille fuerit ostendit quod in tali natura virtutes: potuit quodammodo supra naturam. Non autem illi timore extollis: sed etiam consuetudo torpenti: seque in desideria reclinat non eos sustinet ad emendatam confugere nature: sed impellit ad studium voluntatis. Sed et morte inquit aliqui premunt sed hoc quoque profecto nature est. Et tamen rursus hic ipse quod mortem timuit dicebat. Nam quod sumus in hoc tabernaculo ingemiscimus grauati. Et rursus non ipsi intra nos gemimus. Quod neque equariter e diuerso naturam infirmitati virtute opposuerit voluntatis: Quia et martyres plurimi cum ducerentur ad mortem sepius paluerunt: et timore ac trepidatione completi sunt. Sed hoc ipso mirabiles precipue comprobant: quoniam illi ipsi quod mortem timerant: mortem tamen propter Christum minime refugerunt: sicut et Paulus quod mortem timeret ne ipsam quod de recusatam gehennam: quod propter desiderium Christi: et cum formidaret interitum: tamen cupiebat resolui. Non autem hic solus fuit: sed ipse quoque quod fuit apostolorum caput: quod sepe dicebat paratum se esse pro Christo animam tradere. et tamen mortem vehementer horruerat. Audi igitur quod et super hoc Christus loquatur. Cum autem sensueris inquit cingere te et ducere quo tu non vis nature infirmitates exprimere non voluntatis. Siquidem natura nobis quoque inuitis ostendit suam: et infirmitates eius superare non possumus: nec si valde studiosus cupiamus. Nec culpamus istud quod vultus inde nil ledimur imo inde magis ammirabiles sumus. Quod enim crimine est mortem timere: immo quanta e contrario laus est: nihil turpe atque vile propter timorem. Non enim naturam habere infirmitatibus subditam: sed seruare infirmitatibus criminis est: ut merito ille magnus habeat atque mirabilis: quod imbecillitatem nature voluntatis virtute superauerat. Et hoc ipso ostendit quod sit libere voluntatis potestas: obstruitque ora dicentium. Cur non natura boni facti sumus: nec cum ipsa virtute pergenit. Quid enim refert natura esse: quod potest effici voluntatem? Immo ratio est melior sponte bonum esse quam forte quod vultus prestat et coronis: et amplissima laude decorari: quam penitus nil mereri. Quamquam si velis voluntatem forte habere atque robustam: hoc illo pene fit firmius. An non vides coccinea martyrum corpora: ferroque cedentia: nec tamen cedere / aut vinci in aliquo voluntate. An forte non expectasti in Abraham voluntatem nature imperdimenta superante: quoniam vultus vultus filium iussus est immolare cum certe tunc natura quasi fortiori cesserit voluntati. Nonne vidisti idipsum in tribus pueris accidisse. Nonne audisti etiam illud antiquum ac seculare puerbum: quod fiat ex consuetudine secula natura? Ego vero dixi: quod etiam prima sicut super dicta potuerunt. Et des igitur et haberi posse illam quod in natura est firmitas: tamen si sit voluntas fortis ac vigilans: et quod maiore laude sit dignum quod esse vult bonum quam ille qui cogit. Hoc est enim esse precipue bonum. Itaque cum dicit castigo corpus meum et in futurum redigo: timeo enim ne cum alijs perducatur in ipse reprobus efficiatur. Quod illi maxime honore preconij vides non esse sine labore implese virtutem: ne hi qui post illi essent futuri argumetur ad desideria duceret illi in bono facilitatem. Et cum rursus dicit mudo crucifige sum voluntatem eius coronam. Potest enim potest in qua nature fortitudine virtus voluntatis imitari. Nam si vel ipsum adducamus in medium quod est quod damus (ut ita dixerim) statua virtutis. Inueniemus quoniam bona quod illi fuerant voluntate in nature firmitate certant adducere. Solebat quidem ille corpus: sed non infer in corporeis potestatibus ipsos contenebat dolores: sicut ex ipsius verbis aduertit potest. Quod nec de nostra putat proferre natura. Quoniam enim dixit mundo crucifige

li. Cor. v.
Ro. viii.

Mirabilis est mortem timere et eam equanimiter ferre quod eam non timere. Petrus multum ta tormenta passus est quod tamen timebat.

Seruare infirmitatibus criminis est non autem illis sub huius.

Maius bonum esse voluntatem quam naturam.

Voluntas fortior est natura.

Mat. xii.

li. Cor. ix.

Gal. vi.

quod paulus non ex inspectuone pericula timebat vel fugiebat.

Ro. viii.

Quare paulus voluit ostendere se time re pericula.

Ro. ix.

Joānes Chrysostom' de laudib' bti Pauli.

Quid est crucifigi mundo.

clixus sum. qd est aliud dicere qd qd etiā ex corpore ipso animi virtute migraverit? Quid hō ppe dat carni? Proculdubio cū dicit. Dat' est mihi stimulu' carnis mee angel' sathane. Hoc aut' nihil est proz' sus aliud qd ostendere dolorē se tenuisse corpore sentitē. nō qz nō ingredere' aīn: sed qz magnitudie volūtatis excluderet eū atqz depelleret. Cū vero alia multo his mirabiliora dicat/et gaudeat xberatus et gl'iet cathenat' qd aliud quāpiā dixerit: qd istud qd ipse mēorauit? Am dicēdo qdē castigo corp' meum et in fuiturē redigo: timeo enī ne cū alijs p'dica uerim ipse reprobus efficiar. ostēderit nature infirmitatē: p' ista vero qd dixi volūtatis nobilitatē. Idcirco enī vtrūqz positū est: vt neqz ppter illa magna alterius eū opineris fuisse nature: et ipse de virtute desperes: neqz p' ista paruula scām illā rep'et: endas aīam. sed hinc qd desperationē rursus excludens ad meliorē spem teipm reducas. Propterea rursus adiungit etiā id qd dei esse grē p'p'riū confite' et qdem exaggerādo atqz cumulādo: sed grato erga deū animo facit p'la sentētia ne quid scilicet suum esse credat. P'scit autē etiā quod ad ipius p'tinet voluntatē ne in deū cūcta p'iciēs dormire malis ac stertere. Omniū namqz mensuras ac regulas ap' eū inuenies. Sed et maledixit aliqū alexandro inq'terario. Et quid istud spectat ad vitiū? Hō enī fuit h'c sermo iracūdie sed doloris qd certe ortus est de veritatis iniuria. Hō enī ppter seipm dolebat: sed quia p'dicationi ille resistē. Valde enī inq't resistit nō mihi ait: sed verbis nostris: vt et suū erga veritatē exp'meret affectū et nō solū illum cui scribebat: sed certe hos quoqz discipulos solaret. Quoniam enī satis consequens erat scādalar' oēs nihil patientib' aduersarijs veritas. Idcirco ei qui repugnauerat dei cōminatus est vitionē: sed orauit aduersum aliquos dicens. Si tamē iustū est apud deum reddere retributionē his qui vos tribulāt: non illos penas luere concupiscēs: sed eos qui affligēbantur consolari studens. Propter quod infert. Et vobis qui tribulamini requit nobiscū. Ceterū ipse aliquid triste p'petitur. Audi qd alta patientia philosophet: et pro mala bonā vicem reddat inimicis. Maledicimur inq't et b'ndicimus. persecutionē patimur et sustinem'. Blasphemamur et obsecramus. Sin autē que p' alijs facta vel dicta sunt iracundie dicas fuisse. Potes dicere et elinā magum per iracundiā excecātū: inturiolēqz cor'p'tū. Ananiam quoqz et saphirā p' iracundiā a petro interfectos exclamabis. Sed qd ita est stultus et sareus: vt hoc audeat suspicari? Alia quoqz plurima inuenimus eū dixisse atqz fecisse: que ad spectē videant onerosa. Verum hec sp'a sunt que p'cipue etus modestiam ostendūt. Et enī cum sathane tradit eum qui corinthi fuerat fornicat' cum multa hoc efficit charitate: plenqz amoris animo. Idqz ex secūda epistola euidenter ostēdit. Et e regione cum iudeis minatur ac dicit. Peruenit in vos ira dei: nō vtiqz furore plenus id loquit' quē audimus pro ipsis frequerter orantē: sed deterrere eos studēs: per que eos redderet mitiores. Sed sacerdoti inquit irrogauit iniuriā: dicēs Percutiet te deus partes de albate. Nouimus qdem de hoc loco aliquos satis facientes: vt p'phetia velint esse quod dictum est. Nec culpo dicentes. Et enī istud euenit: sicqz defunctus est. Si quis tamē acrior insurgat inimic' et curiosius reparās questionē: contradicat/ac referat. Nōne nouerat quia sumus sacerdos esset. hoc vtiqz dicemus: quoniam erudiēs alios atqz erga eos

Paulus maledixit alexandro erario sine tñ iracundia.

H

Pauli patientia. i. Cor. xiii.

Act. v.

Paul' ne minē increpabat vel puniebat ex odio s' magis ex amore.

Act. xxiii. Paul' sacerdotē vltionē cōminatus est.

qui in potestate sunt modestius cōuersari mouens ipse quoqz h'c voluit tēperare: sicut fecit et chris'. Qui certe cū scribis mille fanda atqz infanda dixisset. ait tamē super cathedrā moysi sederunt scribe et pharizet. Omnia ergo qd cūqz vobis dicunt facite: secundum opera vero illoz nōlite facere. Ita igitur et h'c Paulus: et conseruauit p'p'riis dignitatem: et quod futurū erat ante p'dixit. qd si loannem a cōsortio separauit: et hoc vtiqz rectissime pro cōmuni p'dicationis officio effectit: cū siquidē qui istud suscipit officium: nō oportet mollē quēdā esse atqz resolutū: sed fortē/et p' cūcta robustū. Neqz enī saltim attingere quisqz debet p'clar' b'ui' muneris functionē: nisi paratus sit milles animā suam tradere in mortē atqz discrimina. Sicut ipse chris' ait. Si quis vult post me venire abneget semetipm et tollat crucē suā et sequat me. Qui enī nō tali aio est mltos etiā alios suo p'dit exēplo. Magisqz huic vtile est si quiescat. Sibiqz tantū vacet qd si procedat in mediū: et onus viribus suis maius assumat. Si enī nō proprie solū: sed etiam creditorū sibi p'desse potest salutē. Et reuera quomodo non absurdum est: vt cū aliquis artē nesciens gubernādū/pugnandūqz cū fluctibus: nec si mille rebus adigatur eligat ad clauū sedere: ille qui ad p'dicandū pergit officium: temere ad istud et vtiqz cōtingit accedere: atqz innumerabiliū rerū curam absqz vlla cōsid' ratione suscipiat? Non ita gubernatorē: nō ad bestias d'micātē: nō ludo gladiatorio destinatū nō alium quēpiam oīno sic ad discrimina et mortes paratū atqz expositam habere oportet animā. Et eum qd officium suscipit p'dicādū. Nam et pericula profecto maiora et aduersarij seniores. Et nō vni quoddā genus mortis incūbit/ nec vqz proz'us similli conditiōe certatur. Celū namqz hic in p'mio: in supplitio gebenna p'ponitur: et eterna anime salutisqz perditio. Nō solum vero eū qui p'dicationi accigitur sic oportet parari: sed quēcūqz vel simpliciter chris'tianū. Nā crucē tollere ac sequi xpm oibus imperat. Si autē cunctis multo magis doctoribus populi/atqz pastorib': quozū ex numero etiā ioannes tunc erat qui dicebat et marcus. Qui quoniam in ip'a se acies fronte constituēs nimis inuilitatē erat: merito est Paulus abiecit: ne illi' qd contagiōe vires corrumpere' aliorum. Si vero (vt lucas refert) quoniam aliqua inter ipos facta cōmotio est: noli hoc delictū putare. Non enī cōmōueri malū est: sed irrationabiliter: nulloqz flagitante iusto negotio cōmoueri. Iracundiā inq't iniusta nō iustificabit. Non ergo culpatur simplex iracundiā: sed iniusta. Et rursus. Qui iratus fuerit fratri suo sine causa. Non igit simpliciter iratus. Et propheta dicit. Irascimini et nolite peccare. Quod si oīno vti huiusmodi nō oportet affectu etiā cū tempus exposcit: frustra nobis videt' ingent'. Sed p'fecto nō frustra. quē certe prouidus nobis inseruit creator vt dormiētes animas atqz resolutas ab inertia ad desid'ia suscitaret. Quas enī gladio acie ita mēti nostre tre acumē imposuit: vt eo cuz oportet vtamur. Propterea igit et Paul' hoc sepe est vltus affectu et modeste loquētib' erat melior iratus: cū tempore oīa faciēs oportuno p' lucro et cōmodo p'dicandū idqz simpliciter. Leuitas aut non semp bona est: sed cū illam tēpus efflagitat. Quando vero id nō adest: etiā ista vitiosa est: fitqz inconstātia. Nec vero omnia nō pro Paulo satisfaciēs sum locutus. Non enī nostri indiget ille sermōnis. Laus enī eius non ex vobis: sed ex deo est. Sed

Wat. xlii. Sicut xpi post phari leoz increpatōes aliqd in lau de eoz p' cepit ita et paul'. zc. Opz prelatū nō molē sed fortē esse i vltis extirpado Wat. xvi.

Cōtra doctores et p'latos indoctos ipudentes vel insufficientes.

Qui officium p'dicandi suscipit o' sup oēs alios aīas habere ad mortē p'p'riam.

Act. xlii.

Hō oīs cōmotio vel ira est iniusta.

H

quo auditores erudiam? ut oibus ad oportunitatem vtatur affectibus sicut iam ante meorau. Sic namque poterim? vndique spiritualium bonorum incrementa colligere: eumque maximis diuitiis ad portum tutissimum peruenire et consequi indeficientes coronas: quas etiam nos omnes contingat mereri. Gratia et misericordia domini nostri iesu christi cui gloria et imperium in secula seculorum Amen.

Omelia septima.

Notiens hic quod portat signa regalia clauigente ante se tuba et acie militum precurrente ingrediuntur vrbes: omnis populus confuevit accurere ad audiendum buccine sonum et signum quod in sublimi fertur videndum ipsius etiam virtute ferentis. Quanta igitur et hodie non vrbem: sed orbem Paulus ingreditur cōcurramus omnes. At enim iste non signum alicuius terreni regis: sed in celo regnantis christi portat crucem. Et precedit non hominem: sed angelorum caterue: non solum in honorem eius signum quod fertur: sed etiam in eius a quo fertur auxilium. Si enim propria tantummodo vita regentibus nihilque pro comuni utilitate facientibus angelis ab omni domo deputati sunt. sicut ait vnus ex iustis angelis qui eruit me a iuuentute mea: multo magis his quibus totius orbis cura commissa est talibus donorum opera portantibus virtutes assunt supne. Et illi qui in exercitu hoc honore donati sunt: ornant veste pretiosa: aureis torquibus colla subnixi nitentes vndique: et vndique refulgentes. Iste vero cathena portorque circumdatus gestat crucem: persecutionem vbiq; sustinens: famem vbiq; petiens. Sed nihil est dilectissime: quod ex huiusmodi fratribus ingemiscas. Siquidem iste ornatus multo est illo melior et clarior atque amictior deo. Propter quod et portans minime laborabat. Hoc est namque mirabile quia cum vinculis / verberibusque longe splendidiore erat diademate purpurisque fulgentibus. Quod enim esset vere clarior et quia non ad sonum tantummodo ista dicatur: ipsius docuerunt vestimenta. Nam si mille diademata / totidemque purpuras ardenti febrilibus supponas ne modicum quidem flammæ eius valebit extinguere. Et vero huius semicurtia egrotantium admota corporibus morbos omnes fugabat. Si enim latrones videtes signum illud militare non irruunt: sed auersi repente diffugiunt: multo magis et egritudines et demones: christi signo apparere fugiebant. Sic autem Paulus ferebat hoc signum. ut non solus ille portaret: sed ut omnes quoque tales esse doceret ac faceret. Propter quod clamat ac dicit. Id ipsum certamen habentes: quale et vidistis et audistis in me: et vobis donatum est non solum ut in eum credatis: sed ut etiam pro illo patiamini. At enim presentis vite dignitatis tunc clariores videri solent: quando in vno homine tantum constiterint. In spiritualibus vero e contrario tunc magis splendent honores cum sibi plurimi eorum communione sociantur. cum non vnus est princeps dignitatis sed multos habet qui eisdem honoribus prestantur. Vides igitur omnes hic esse signiferos: et christi nomen vnumquodque gestare in conspectu gentium atque regum. Ipse vero paulus cum sibi anathema optat atque supplicium. Sed non hoc precepit et ceteris: quod certe illi portare non poterant. Vidisti nempe quæ nostra sit capax natura: ut utis quibus nihil sit homine preciosius et adhuc vtiq; mortali. Quid enim mihi hoc maius? Immo quod poteris saltem equale meorare? Quorum non iste queso honore dignus est angelorum qui hoc verbum potuit effari. Qui enim temporalis hoc atque mortali corpore constituitur: cuncta etiam quorum non erat dominus

pro christo non dubitabat offerre: hic si incorporee fuisset nature. quid tandem dicere quid autem facere distulisset? Nam et angelos propterea miramur: non quia incorporei sunt creati. Siquidem et dyabolus cum sit incorporeus et inuisibilis: est tamen oibus infeliciores quia factoris dei meruit offensam. Sic etiam homines infelices vocamus: non quia videmus eos carne circumdatos: sed quia non eam oportet vitur: alioquin carne induebat et Paulus vnde igitur talis actantus emerit. At ex proprio videlicet: et ex dei opere: et idcirco ex dei / quia de proprio. Non enim personarum acceptor deus. Si autem dixeris et quemadmodum illum imitari possibile est: Disce quid dixerit. Imitatores mei estote: sicut et ego christi. Ille ipse christi factus est imitator. tu vero nec apostoli. Ille dominus emulato: fuit: tu autem neque conserui. Et quia tandem poteris negligetie tue vmbra obtendere: quemadmodum vero eum sit imitatus ostendit. Idque ab initio considera ab ipsis principibus. Quando enim ex illis salutaribus emerit fluens tanto igne plenus exiit ut nec sibi necessarium putaret magistrum. Non enim expectauit petrum: nec venit ad Iacobum: nec ad alium oino quenque: sed propria alacritate rapuit. Jam tota illa in qua fuerat baptizatus sua predicatione inflamauit vrbem: ut seuisimum contra se iudeorum prelium concitaret violentissimum enim persecutor christi in ardentissimum repente predicatorum mutauerat. Siquidem etiam cum iudeus esset: supra dignitatem suam multa faciebat: alligatus: adducens: tradens in publicum christi nos. Sic etiam moyses cum a nullo in principatum populi ordinatus fuisset: conturbes tamen suos a barbarorum numerositate defendit. Hec enim sunt fortis cuiusdam ac virilis animi certa documenta. Hoc signum quippe libereque sententia nequaquam in aliorum affectionibus tenere patientia: sed benigne atque constanter eos qui opprimuntur tueri etiam si in illo in hoc ordinetur officio. Quia vero fuisse opus arripuerat principatus: deus hanc postea ei contulit dignitatem. Id ipsum autem seruauit in paulo. Qui recte faceret vltro arripere initia sermonis atque doctrine deus similiter ostendit: cito eum doctoris honore sublimans. Si enim magister atque principatus adipsam di gratia ad procuranda tanta negocia persilissent: consequenter essent de ambitione culpabiles. Cum vero pericula vtriusque diligeret: mortemque in se vndique prouocarent ut alios acquireret in salutem quis tam apte infelix est: qui tante deuotionis criminetur? Quod enim amantes aliorum salutem ista preceperint: ac sententia declarauit dei. et eorum peritio qui male istum concupserunt honorem. Irruerunt siquidem tunc et alij in eiusmodi principatum: sed prius interempti sunt. Nam alterum quidem lapsus e celo exussit ignis. alter subitus terre hiatus absorbit. Non enim propter defensionem populi ista faciebatur: sed ob gloriam dignitatis. Irruit et ozias: sed lepra commaculare punitus est. Irruit etiam simon: sed reprobat est et mori periclitatus. Irruit vero etiam paulus: sed apostolatus gloria coronatus est. Non enim in sacerdotum nec honore: sed ministerium irruit / ac labores maximeque in hec zelo et alacritate perperauit. Propterea predicator: propterea continuo clarus efficit. Sicut enim qui princeps fuerit ordinatus nisi digne impositum sibi amministret officium. mereat et maiora supplicia. Sic alter et si non ordinetur quidem suscipiat tamen: et sicut oportet impleat non dico sacerdotum: sed sollicitudinem / curaque multorum: omni profecto est honore dignissimus. Propterea igitur ne vnum quidem die in otio se passus est: et quiete transire. Hic in predicandi ardore ipso igne

C

Neque enim incorporei facit esse licem neque esse corporeum misere.

1. Cor. xiii.

Paulus ob zelum quem in deum habuit a domino electus est in gentium doctorum ac magistrum. Sicut et moyses pro zelo domini super filios israel principatum obtinuit. Qui principatum usurpauerunt sepe a domino in interitum traditi sunt.

Act. viii. Paulus non sacerdotum sed ministerium arripuit.

Johanni chrisostomo reuelauit vnde angelus huiusmodi deputatus. Paulus signifer regis celestis

Paulus sua pietate egritudines curabat et demones fugabat.

Paulus.

Quia dominus honores mundani et honores spirituales.

Joānes Chrysostom^o de laudib^{us} bti Pauli.

hementior. sed simul ut saluifero ex fonte conscēdit: plurimāq; in se flammā ipse succendit: non pericula timent: non irrationes erubuit: et obprobria iudeorum / neq; sermonē suū ab illis respuit indignāter tulit. Non aliud quicq; horum simile cogitauit: sed alios accipiens oculos utiq; charitatis: aliamq; mentem multo cū impetu instar torrentis irrupit. omnia pariter iudeorum trahens atq; conuellens ex scripturis ipsum esse christum euidenter ostendens. Et certe nondum in eo tam multa gratie munera coruscabant: nondū tanta fuerat spiritus illuminatione donatus. Sed tamen inflammata continuo voluntas mortificataq; anima cuncta faciebat. Et quasi semper satisfaceret deo. de tēpore tam peracto sic gerebat omnia sic lucra vndiq; spiritualia colligebat in locum qui esset belli pars maxima et laborū / periculorūq; plena fidenter in silles. Hoc vero maiore quoq; ammiratiōe dignū est: quod cum tam esset audax: ac velut ad pugnam semper accinctus: t ignē quēdam belli conspirans ita rursus placabilē se atq; flexibilē prebebat magistris: ut nunq; in eo vel in tāto illo impetu alacritatis offenderet. Itaq; seruenti tūc vel potius fuerentī preceperunt ut iret tharsum atq; cesareā: nec tamen renuit. Dixerunt quia p murum eū deponi oporteret: et passus est. Dederunt consiliū pro implenda purificatiōe: non resistit. Quasi enim in theatrum ingrederet: et cessit ita huic rei se totum dedicauerat: ut omnia p fidelium utilitatibus libenter arripere. p ipsorū edificatiōe pacem consensum / dispensatiōē / concordia diligēdo: et eundem se ac semper equalē predicatiōi vbiq; seruādo. Cum igitur audis quod fratrē miserit ad tribunal volens de periculo liberari et quod appelleret cesarē quodq; romā ire festinet ne quāq; putes verbum esse formidinis. Quis enim gemebat in hac se adhuc vita quonā putes modo eligeat esse cum christo: qui et celum ppter ipm despiciebat et angelos: quo tandē pacto hec p̄sentia diligebat? Ausus rei igitur gratia ista faciebat: Proculdubio ut p̄dicatiōi diutius insisteret: cūq; multis hinc credentibus atq; oibus coronatis iret ad christū. Itā pfecto metuebat ne forte pauper hinc atq; inops multorū salutis abscederet: et idcirco dicebat. Per manere autem in carne necessarium propter vos. Propterea ergo cum videret meliorem p̄ se in iudicio p̄cessisse sententiā ipsoq; dicente festo absolui poterat homo iste nisi appellasset cesarē victus tamen cūq; plurimis vincitq; qui mille facinorā commiserant ductus nō erubuit cū illis ligari quāmo omnium simul nauigantū curam gerebat. Quippe securus seq; satis tutum certissimū. Aūq; vincit per tam vastū pelagū duceret: ita gaudebat tamē tanq; in maximū induceretur imperiū. Etenim non parū illi p̄cium vrbis rome conuersio p̄ponebatur. Verū ne illos quidem q; pariter nauigabāt despectui habēdos putauit: sed illis quoq; de veritatis suauitate modular^{is} est. indicās diuinos sibi apparuisse vultus. Et ea que sibi fuerāt dicta commemorās idem tibi donauit hoies istos. Hoc vero faciebat: non seipm arroganter extollēs: sed illos sibi ad fidei persuasiōem parans. Propterea et deus pmittit pelagus cōmoueri: ut p̄ eo quod auditas nō est. specialis gratia pauli pōderet. Nā et cū dedisset consiliū nauigandū tunc nō esse contempnus est. Venitq; est vsq; ad extrema discrimina verum ne contēptu quidē eorū est factus onerosior. sed rursus quasi pater filiis p̄uidebat agebat

omnia: ne quisq; periret. Postq; vero romam ingressus est: ibi quoq; q̄ta cum modestia annūciat veritatē: q̄ta etiam cū libertate obstruit ora impiorum. Verū nec ibi stare contentus etiā in hispaniā pcurrit. Cum aut varia sepius pericula sustineret confidebat magis / atq; inde fiebat audētior. Nec ipse solum: sed etiā discipuli ppter ipsum: qui eius utiq; firmabant exemplo. Quēadmodū enī si eum remissiorē segniorēq; vidissent: etiā ipsi pfecto fuissent merore defecti: ita quia illū fortiorē factū esse cernebant: et inter iniurias ac plagas constantie semp virtute crescentē. ipi quoq; maiore cum fiducia predicabāt. Idq; significans ait. Ita ut plures e fratrib^{us} confidentes vinculis meis abundantius auderēt sine timore verbū dei loqui. Si enim dux milicie fortis fuerit ac robustus non modo cedens atq; p̄sternens: verū etiā vulnere ipse percussus: subditos sibi efficit fortiores: magisq; h̄ p̄stat vulneratus ipse q; vulnerās. Cum enī h̄i qui sub tali pugnāt magistro viderint infixa vulnera: fluent sanguinē: et ne sic quidē illum hostibus aliqui cedentem sed stantem fortiter: hastasq; vibrātem: et crebris / certisq; ictibus aduersarios pruentem nec omnino quicq; parcetē dolo: maiore absq; dubio tanto duci alacritate subduntur. Hoc itaq; factum est in paulo. Videntes enī illum ligatū cathenis: et nihilomin^{us} in carcere predicantē: videntes etiam verberatū: et tamē verberantes ipos sermone capientē: maiorem p̄fecto fiduciam colligebant. Et idcirco non dixit simpliciter confidentes sed ita ut abundantius auderēt sine timore verbum dei loqui. Magis inquit modo q; cum essem libera vinculis: fiducialiter predicabā. Tūc enī certior alacritatē et ipse capiebat. ac vehementius in aduersario ferebatur et incrementa p̄secutiōis maioris illi fiebant causa consilii. Inclusus est inq; in carcerem: tantūq; in eo virtutis resulsit ut etiam fundamenta quaterent. et ostia panderētur custodibus tunc quoq; ipm carceris: ad fidem transiit: iudici pene p̄suasit: ita ut ipse diceret in modico me suades christiani fieri. Rursus cum lapidaret plenam populis ciuitatem fidei luce donauit et vocabantur quasi iudicaturi cū iudeis. Tunc etiā athei nenses facti sunt ex aduersariis subditi: ex iudicibus repēte discipuli. Sicut enim ignis in diuersas plerumq; materias incidens: augetur magis et incrementa sortitur. sic etiā lingua pauli quibusq; fuisset amota ad ipm eos continuo transiēbat. Impugnatores quoq; ei^{us} celeriter ipsius capti verbo pabulū quoddam spirituali huic efferebantur igni: perq; ipsos magis euangelij flāma crescebat. Et idcirco dicebat. Alligatus sum: sed verbū dei non est alligatum. Fugabāt eum frequēter inimici: et quantū ad rem quidē spectat p̄sequēbatur: q̄tum vero ad euētum rei alijs mittebāt magistrū. Quodq; faciebant amici atq; cōcordes: hoc velut studio exsequebant inimici: nunq; sinentes in vna eum habitaculum collocare regione: sed p̄secutionibus / insidijsq; pellentes p cunctas omnino prouincias medicū circūducebāt: ut omnes videlicet salutaria lingue eius remedia sentiret. Rursus alligarunt eum: sed acius in defensionem fidei discipulos concitarunt. Persecuti sūt et non habentibus miserunt magistrū: ad manus iudiciū prouocarunt: sed vberius ciuitati iudei beneficiū contulerunt. Propter quod et iudei de apostolis dicebāt dolentes. Quid faciemus in istis hominibus? Per que enī opprimere eos volumus p ea ipsa prouē

et

Paul^{us} q;
q; adeo
multis vir
tutib^{us} do
nat^{us} ē: nō
renuit tū
aplis obe
dire.

Quare
paulus ad
cesarē ap
pellauit et
mortem se
pe distulit

et

Phil. i.

Act. xvi.

Phil. i.

Paul^{us} in
vincul^{is} ma
iore i fide
lib^{er} causa
bat fiduc
am.

et

Paul^{us} tē
pore perse
cutiōis ma
iore habu
it in sermo
ne efficac
am.

Iudei et
pauli ad
uersarij ip
sū p̄sequē
tes ipm p
vniuersū
orbem ad
euangelij
p̄dicandū
mittebant
tāq; ad ifir
mos medi
cum.

Per q; in
dī volebāt
paulū op
primere p
gīs proue
hebāt.

Omelia. vii. Foliū. cccxxv.

Act. xliii.
Act. xvi.

himus. **T**radiderunt custodi carceris vt eum alligaret: sed ipse paulo acius alligatus est. Imposuerunt eū naui cū reis atq; vinctis vt plane etiam nolente ocius iter elus facerent explicari. **A**ccidēsque naufragium factū est cum apostolo nauigantibus causa doctrine. **V**inabant mille supplicia vt igne predicationis exstingueret: qui e contrario magis inde crescebat. **E**t sicut de domino dixerunt. occidamus eum ne tollat romani nostrum locū et gentem. acciditq; contrariū nam quia occiderunt eum propterea romani et gentem eorū et ciuitatē tulerunt. et que putabant impedimēta predicationis: forte efficiebantur auxilia. **S**ic etiam predicante paulo quod aduersarij ad opprimēdū intulere verbum. **H**oc illud ad ineffabilem quandā altitudinē

Ea p q su
dei puta
bāt esse im
pedimēta
p dicationis
efficiebāt
paulo au
xilia.

subleuauit. **S**uper his vero omnibus bonis grās tantarū rerum auctori agamus deo: glorificemus **P**aulū: per quē ista completa sūt: oremus etiā vt ipsi quoq; eiusdem pfruamur bonis. **G**ratia et misericordia domini nostri iesu christi p quem et cū quo gloria patri cū sancto spīritu in secula scōrū. **A**mē.

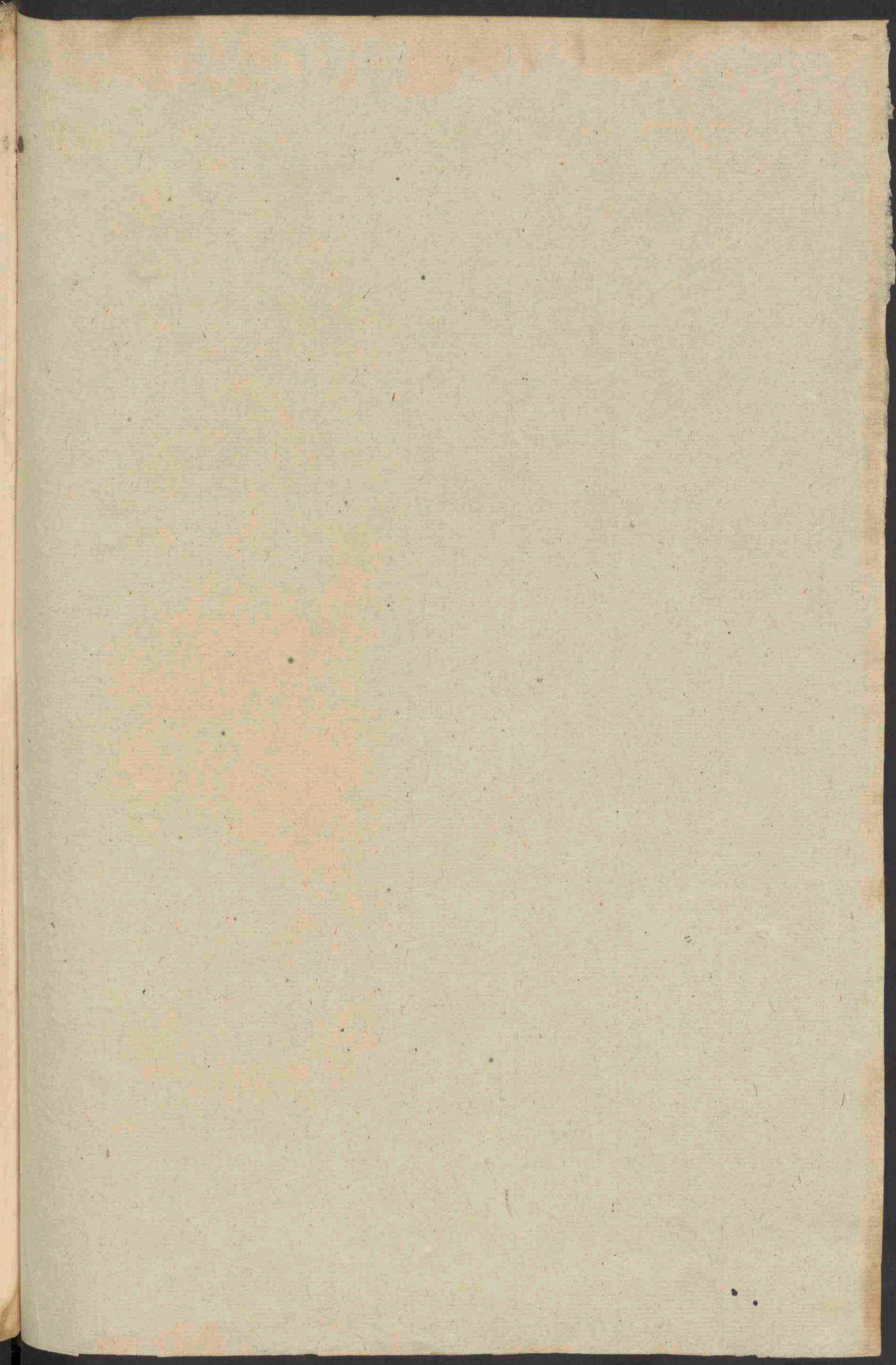
Finis Omeliarum vii. Sancti Joannis Chri
sostomi de laudibus Beati Pauli apostoli.

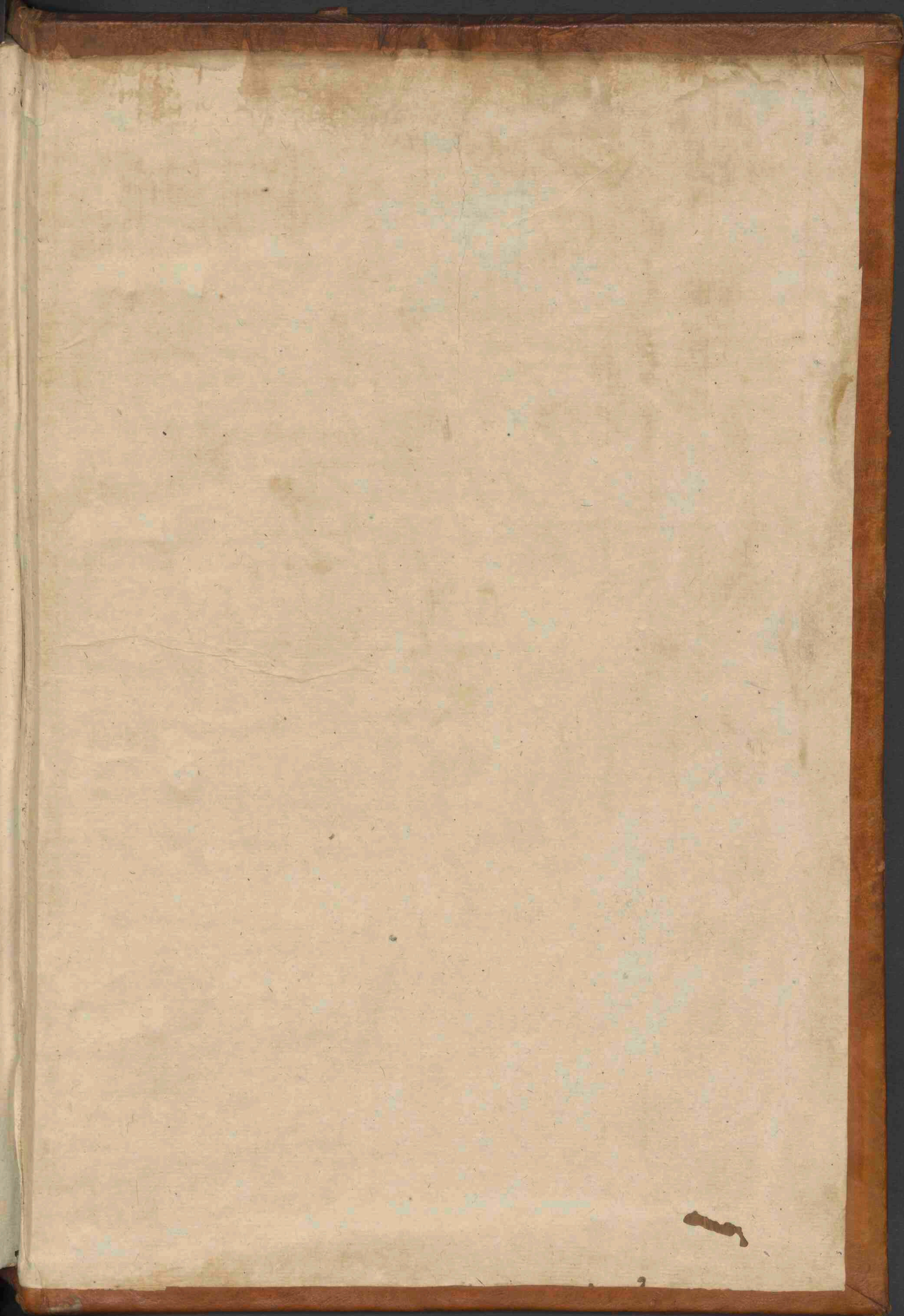
Laus deo.

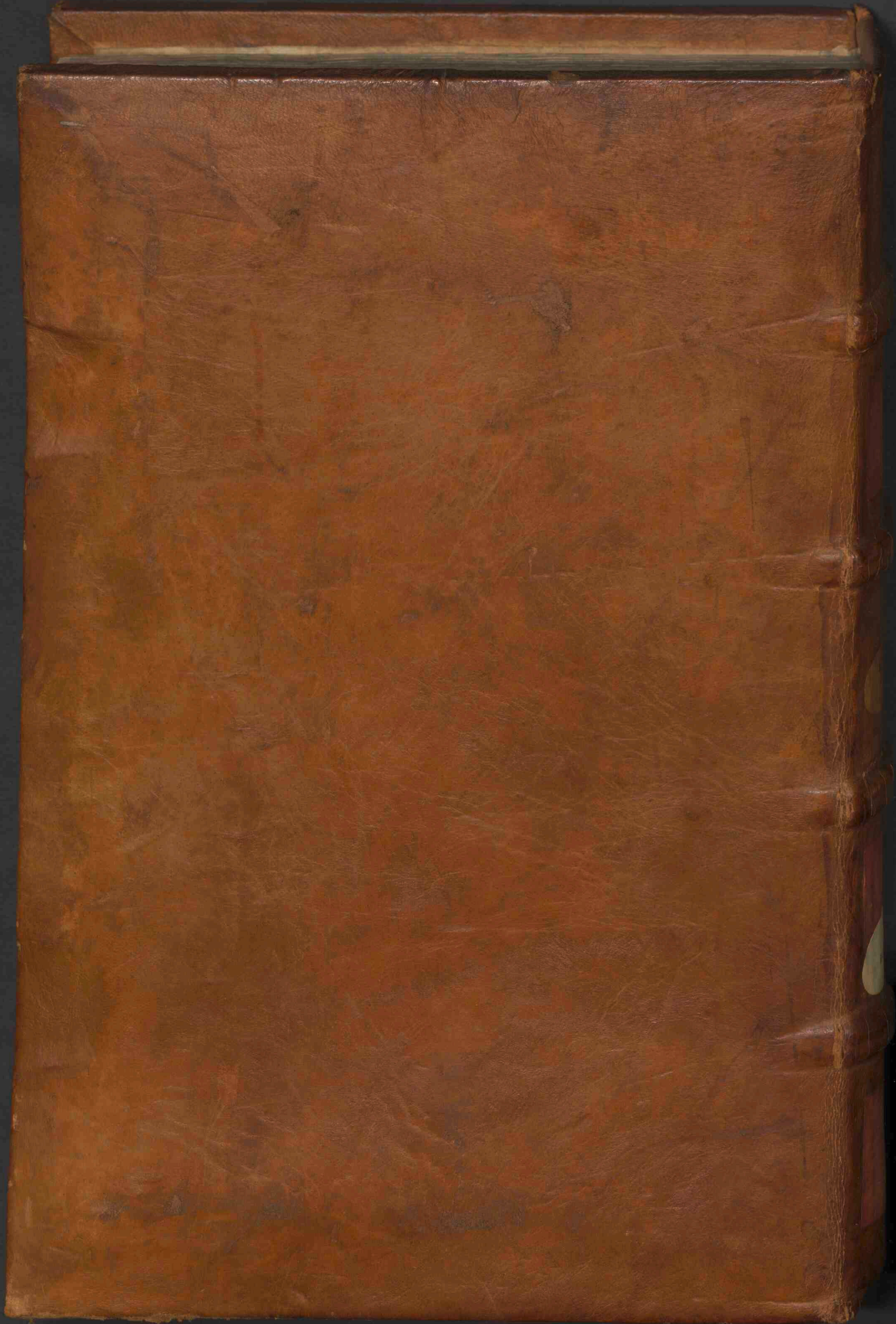
Registrū chartarū.

a. b. c. d. e. f. g. h. i. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. v. x. y. z. **A. B. C.**
D. E. F. G. Omnes quaterni. **G.** vero cōtinet duo
folia.

Deo gratias.

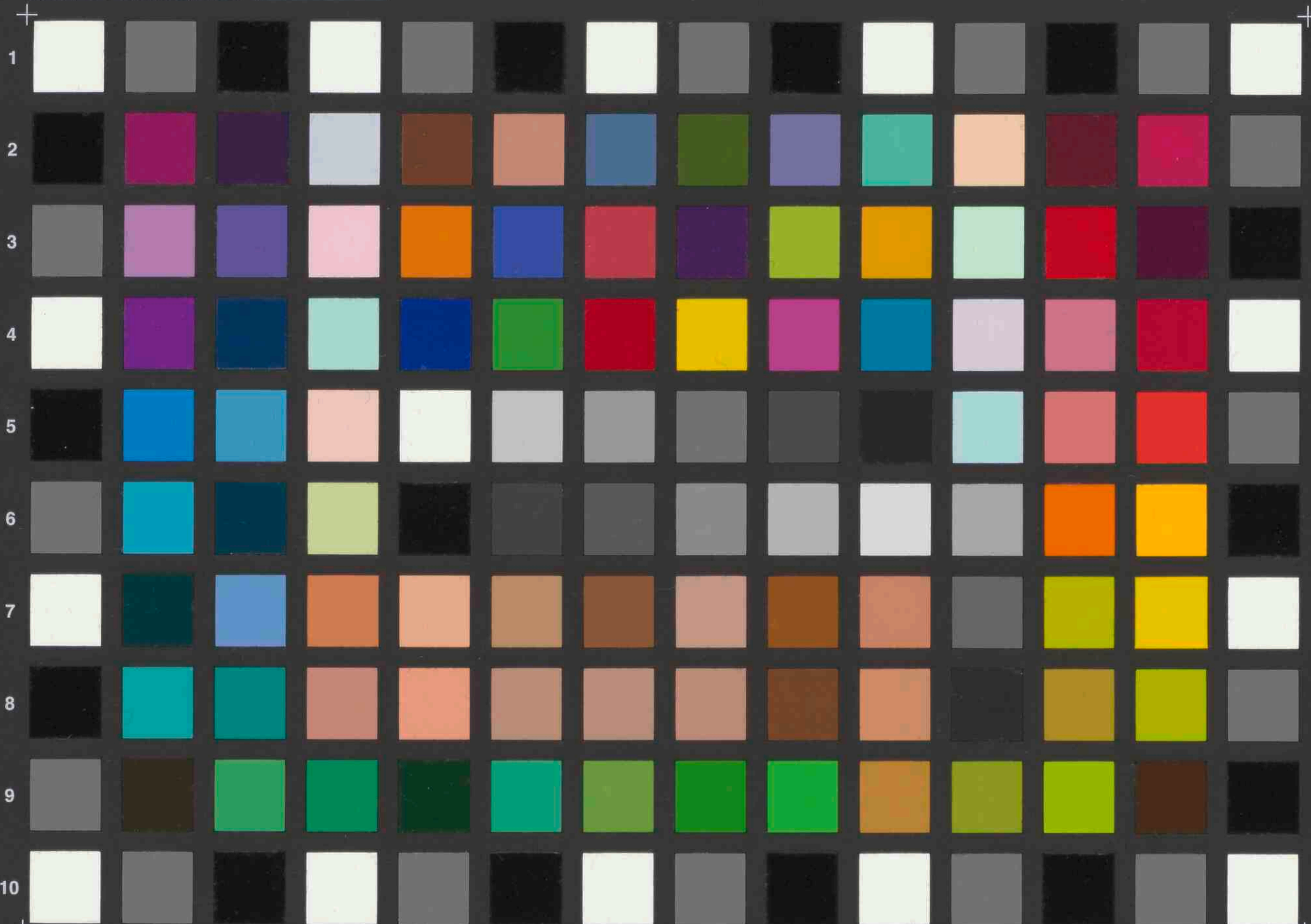

Cm

colorchecker DIGITAL SG

DCSG - UBU # MX - 7181

x-rite

